

1800

1792

1792

Bernardus Plantarida
a Neapoliensis.

II S. M DC XVI.

x Typographia Salicata.

D I V I
B E R N A R D I
 D O C T O R I S
 S V A V I S S I M I,
A C P R I M I A B B A T I S
 C L A R A E V A L L E N S I S
O P E R A.

*Quibus adiecimus eiusdem Authoris Opuscula, non minus, quam
 cetera omnia, & Aurea, & Divinissima.*

Cum amplissimis, ac locupletissimis Indicibus utriq; Tomo inseruentibus.

M O M O
 I L L V S T R. E T R E V E R. D. D.
M A R C O S C I T I C O,

Comiti ab Altemps, Archiepiscopo Salisburgensi, Principi Sacri Imperij, &c.

C V M P R I V I L E G I O.

Ex lib. D. Barri Anthony Vandoni

V E N E T I I S. M D C X V I.

Ex Typographia Salicata.

REVISED

DOCTOR

SAVINGS

AGRICULTURE

FOR ALL

THE

OF THE

OF THE

INVESTMENT

OF THE

OF THE

OF THE

VALUATION

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI,
ET REVERENDISS. D.D.
MARCO SCITICO,

Comiti ab Altemps, Archiepiscopo Salisburgenfi, Legato Nato
S. Sedis Apostolicæ, Principi Sacri Imperij, &c.

Vbi de recudendis operibus D. Bernardi Abbatis Clara-
uallensis cogitavi, Princeps Illustrissime, ut moris iam est,
tanti Paris opus cuinam Principi Viro dicandum esset,
non diu multumq; mecum ipse percolui. Tu enim statim
occurristi inter omnes siue sacros Ecclesia Antistites, siue
Præslarissimos Principes eximius, cui multis nominibus
tanti, & tam egregij Doctoris opus deberi existimarim.
Cui enim committi melius possunt tanti Patris, & Doctoris
sanctissima elucubrationes, quam eius Principis manibus,
qui & sacrarum litterarum cognitione Clarissimus est, & dignitate in Ecclesia Deo
conspiciuus Principalem hanc sanctam Salisburgensem sedem ac ditionem ita regit,
administrat & gubernat, ut vere ad tantam administrationem à Deo vocatus
videaris, quando ad tanta dignitatis, & Principatus amplitudinem (ut constat) non
suffragijs hominum, non ambitu, non Principum fauoribus euectus sis, sed solius
Dei nutu ac voluntate, & quod alij vix multis adhibitis, & studijs, & conatibus
consequuntur Tibi non querenti, non petenti, ultro oblatum est; aut quodnam maius
maximarum Tuarum Virtutum testimonium hoc afferri potest; quid magis animè
Tui Sapientiam demonstrare, Iustitiam declarare, Integritatemq; Tuam predicare
posse credimus, quam eo sponte hominum suffragia conuolasse, quo vix multo adhi-
bitio conatu alias trahuntur? durabit certe per omne æuum aternitatemq; hoc apud
omnes gentes eximia Virtutis Tuae singulare, & certissimum argumentum, & cele-
brabit Te seculorum omnium posteritas, & certe talis debebat esse, & tanta Eccle-
siae Pastor, & tanti Principatus Rector, Qui in Illustrissimam Gentem Sciticam
Comitum ab Altemps originem suam refert. Cuius & Familis, & Gentis se
temporum Historiam repetamus, & Veterum monumenta scriptorum percurra-
mus, vel ab ipso Sanctissima Virginis Deiparæ partu celebrem maiorum Tuorum
famam reperire licet; quippe qui antiquissimo, & pæne immemorabili Principio in
Etruria Orti, inde inferiorem Retiam habitarint, Sueviam tandem incoluerint, in
qua Prouincia, & Arces munitissima Conditum ab Altemps ad hunc usque diem
conspiciuntur, & opida Nobilissima nec pauca, nec exigua que tantorum Herouum
Imperio gaudent, ut si velim in tam longa annorum seculorumq; serie Illustrissimos
Familiae Tuae Proceres dicendo persequi, Epistola in Historia volumè enadar necesse
sit, præterquam quod superuacaneum hoc esse existimo: satis namque nota Orbi Vir-
tus Præclarissimorum Herouum, Amplissimorum Cardinalium, & Principum Vi-
rorum ab Altemps, qui domi forisq; Republicam strenue administrarunt, ut enim
antiquiores omitam, que nam eloquentia vis dicendiq; copia erit inquam satis
commendando. Annibali ab Altemps Parenti tuo, & Duci tot titulis Clarissimo,

*Ecclesiastici Exercitus Supremo Imperatori maximis, & honoribus, & titulis ob
 eximiam singularemq; eius Virtutem à Potentissimo Hispaniarum Rege aucto? aut
 quis erit satis celebrandis Theodorici Aui tui Proauig, magni illius Marci Scitici
 virtutibus, cuius ut nominis haeres es, ita virtutum quoque eiusdem emulato existis,
 quem post tot annorum Periodos celebrat adhuc Vngaria, suspicit Germania, admi-
 ratur Italia, quando triginta Germanorum militum cohortibus Praefectus, adeo stre-
 nue ac fortiter apud Ticinenses pugnasse fertur, ut tanti Ducis famam euagatam
 omnes terrarum plagas nulla unquam sit obliteratura temporum Vetustas. Quid
 de utroque Iacobo ab Altemp? quorum alterius quidem Virtutem Rauennates cele-
 brant, alterum vero trecentis iam abhinc annis, Leopoldus Austriacus Princeps Cla-
 rissimus ob eximiam Virtutem, & amauit vnice, & honoribus auxit amplissimis.
 Ut minime iam mirum sit dum in hos aliosque persimiles Genus referas Tuum si ho-
 rum omnium amuleris, & Virtutem, & Gloriam, ut dignus sis habitus ab omnibus
 tanto, & Principatu, & regimine: talis enim esse debebas, qui ex tam Praeclaris
 Heroibus originem trahebas, talem Te esse decebat Magni ac Summi Pontificis Pij
 Quarti affinem, & Caroli Borromei Sanctissimi Viri ex sorore Nepotem, utpote
 quia cum multa domestica habeas, & praeclearissima, & sanctissima Virtutum om-
 nium exemplaria, in ea assidue conspiciens, ita ad Virum cuiusque Virtutes expri-
 mis, ut eos referre videaris omnes. Haec tot tantarumq; Amplissimarum Tuarum
 Virtutum celebris fama eo etiam me impulit, & si minime (qua meae est humilis
 conditionis status) Tibi notum, ut Sanctissimi Viri huius opus Tibi potius offerrendū
 existimarim, quam cuiusque alicui alio Principi. Quod ut deuoto & humili ani-
 mo offero, sic qua es animi Celitudine prompte illud amplectaris rogo. Interim diu-
 tissime incolumem Amplitudinem Tuam seruet Deus totius Reipublica Christiana,
 & Principatus huius communi bono. Vale. Venetijs Idib. Nouemb. 1615.*

Celitudinis Tuae Amplissimæ

Humillimus seruus

Ioannes Baptista Carminati
q. Ioseph.

INDICVLVS OPERVM

B. BERNARDI CLARAEVALLIS

ABBATIS PRIMI,

QVORVM SERIES DVPLEX EST.

Priorem obtinent quæ illius *ἡρώδης* sunt, & legitimi partus; posteriorem ea, quibus de auctore non iniuria hætenus controuersum est, etiam si bona horum pars salutarem admodum doctrinam re ipsa promittat, quæ item nomen sui præferunt auctoris: ceu sunt sermones Gilleberti 48. in partem Canticorum desideratam, aut certè *ἡρώδης* *ἡρώδης*.
Per nos interim cuius licebit suo de his frui iudicio.

V AE citra vllam controuerſiam ſunt patris huius eximij, ac Doctõris Bernardi, à folio 1. extenduntur aduſque fol. 53. Sermones ſeptem, quide Aduentu Domini ſunt. fol. 1. a

His continenter ſubtexuimus homilias quatuor in illud Lucae, Miſſus eſt angelus. fol. 7.e

Proximè his ordine concurrunt reliqui ſermones de tempore. fol. 16.d. & ſequen.

In dedicatione eccleſiæ, ſermones ſex. folio 129.l

Sermones ſeptemdecim in explanationem pſalmi, Qui habitat. fol. 134.k. l. 135.m

Sermones de diuerſis argumentis. fol. 156. k l. & ſequen.

Sermones quatuor exhortatoriij de altitudine cordis. fol. 188.e

Sermo protreticus ad milites templi, complectens capita 13. 191.m

Sermo item de conuerſione ad clericos continens capita 31. 197.m

Sermones parui numero 66. 204.k

De donis ſpiritus ſancti, tractatus, complectens ſeptem capita. 223.c

Eiuſdem B.P. ſententiæ formandis moribus accommodæ. 224.k

Sermones in canticâ lxxxvj. fol. 236.

& ſequenti vſque ad ſinem primi Tomi. Morte præuentus non abſoluit cæptam explanationem, cuius vicem dein ſuppleuit non malus auctor D. Gillebertus abbas

de Hollandia in Britannia maiore, ſive Anglia, idque ſermonibus xlvij.

Epistolæ numero 351. fol. 2. to. 2. b

Libri quinque de conſideratione ad Eugenium ex diſcipulo Pontificem Maximum. fol. 127.k. to. 2.

De gratia & libero arbitrio, tractatus. folio 147.k. to. 2.

De præcepto & diſpenſatione. 155.b. to. 2.

De diligendo Deo ad Haymericum Cardinalem. 164.k to. 2.

De duodecim gradibus humilitatis, & totidem ſuperbiæ cum humilitate *invarrius* pugnantis, cum retractatione præuia. folio 171.i. to. 2.

Apologia eiufdem ad Gulielmum abbatem. fol. 180.f. to. 2.

Dialogiſmus Petri cum domino Ieſu, propoſentis: Ecce nos reliquimus omnia. folio 186.f. to. 2.

Qua ſeries altera complectitur; ſunt hæc.

De vitâ ſolitaria ad fratres de monte Dei. fol. 197.c. to. 2.

Meditationes 211.h. to. 2.

De interiori domo. 218.d. to. 2.

De ordine vitæ. 233.l. to. 2.

Scala clauſtralium. 239.f. to. 2.

Formula honeſtæ vitæ. fol. 242.l. col. 2. De hac quoque ſub calcem totius operis non nihil admonuimus. En habes. 248. col. 4. to. 2.

Notabile documentum eiufdem argumenti. fol. 243.d. c. to. 2.

Speculum monachorum. 144.h. to. 2.

Sermones aliquot, qui adscribebantur Bernardo. 244.a.to.2.
 Inter hos habes alterum sermonem de cœna Domini. 258.e.to.2.
 De conscientia liber proximè his subiungitur, qui antea excusus non fuerat. folio 293.h.to.2.
 Sermo de S. Andrea. 297.to.2. alter item de S. Nicolao 299. to.2. è S. Crucis collegio habita.
 Hypographe, siue descriptio Claræuallis. ibid. 1.
 Epistola Bernardi Syluestris. 301.f.to.2.
 Sermones Gilleberti in Cantica inferuimus in calce primi Tomi. 360.a.to.1.
 Delamentatione virginis Mariæ. 304.to.2.
 Doctrina B. Bernardi. 305.a.to.2.
 Homilia de duobus discipulis euntibus in Emaus. 304.i.to.2.
 Secundum hæc, duplicem subiicimus appendicem. De priore admonuimus prima epistola quàm habes. fol.312.to.2. Ea continentur hæc.
 Libellus de amore Dei. 312.b.to.2.
 Libellus de natura & dignitate amoris diuini. 316.e.to.2.
 Sermo de passione Domini. 324.k.to.2.
 Liber de passione Domini, super illud. Ego sum vitis vera, complectens capita 46. folio 328.i
 Rhythmica oratio ad vnumquodlibet membrorum Christi patientis, & à cruce pendens. 360.i. to.2.
 Iubilus in commemorationem dominicæ passionis, qui & rhythmica constat modulatione. 362 i to.2.
 Oratio rhythmica ad dominum Iesum Christum, eiusque virginem matrem. f.363.b to.2.76.
 Prosa rhythmica modulatione excurrens, in laudem dominicæ natiuitatis. 364.g.to.2.

Confessionis priuatæ formula. ibidem.
 Ad fororem modus bene viuendi. 365.c.to.2.
 De conscientia libellus alter. 399.c.to.2.
 En huic quàm primo dedimus, apposuimus & alteram ab exemplo vno Venetæ editionis superiore anno emissæ partim desumptam, partim corrogatam ex archiuus Cartusæ, ac cælestinorum Parisiensium, & in publicum vsu expromptam. Vtramque appendicem sedulo recognouit, & pro cuiusque loci ratione, annotatiunculis ceu stellulis illustrauit Godefridus Tillmannus Cartusæ Parisien. monachus. Has verò postrema appendice cõtinentur.
 Ad gloriosam virginem Mariam deprecatio. 403.b.to.2.
 De miseria humana. 404.m.to.2.
 De pugna spiritali sermo tertius 406.k.t.2.
 De duodecim gradibus humilitatis ex regula D. Benedicti. 406.a.to.2.
 Sermo in dominica infra octauam epiphaniæ. 407.h.to.2.
 In cœna domini sermones. fol.412.m.to.2.
 Homilia super verbis Domini, Simile est regnum cælorum homini negotiatori, &c. folio 433.f.to.2.
 Epistola ad quemdam, quid à nobis requirat Deus insinuans. 434.l.to.2.
 Super Salue regina meditatio. 435.c.to.2.
 In aduentu domini de vndecim oneribus sermo. 437.f.to.2.
 Horum operum calci subiicimus, Coronidis vice, vitam imprimis Sancti Malachie episcopi, auctore R. Bernardo: dein eadem opera, per prælum atteuimus & huius eximia doctoris vitam quinque com prehensam libellis. Primi auctor scribitur Gulielmus is, qui ex abbate S. Theodoric, se in disciplinam monasticam dedidit Signiaci, aut quod alij malunt, in Claraualle sub S. yri magisterio.

S E N T E N T I A R V M

V E T E R I S, A C N O V I

T E S T A M E N T I,

A beato Bernardo in suis sermonibus, ac tractatibus expositarum, secundum ordinem librorum, capitulorum, atque psalmodiarum, ad litteras alphabeticas, ubique adaptatus.

E X L I B R O G E N E S E O S.

Terra autem erat inanis & vacua. folio 13. a. to. 1. Diuisit lucem à tenebris. 53. m. to 2. Faucanus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, f. 52. K & 53. i. ibi, Denique, &

Vidit mulier lignū. 52. l. & 166. m. & 176. d. Abscondit se Adam & vxor eius. 18. l. k. De- ditque viro suo. & 106. f. Prima. Ibidem. f. Propterea, & g. Iam vero. Cumq; cognouissent se esse nudos, confue- runt folia ficus 161. g. Sed heu me. Vocem tuam Domine, audiui in paradiso, & timui. 25. m. Olim. 52. K. m

151. fol. & 250. c. to. 1 & 151. 211. i to 2. Formauit igitur Dominus hominem de limo terra. 182. f. g. Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. fol. 340. k. Plantauerat autem Dominus Deus paradisi voluptatis à principio 233. e. Paradi- forum: & 201. c. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, qui diuiditur in quatuor capita. 232. l. Tulit ergo Dominus Deus hominem in para- diso voluptatis, vt operaretur, & custodi- ret illum. 59. m. & 158. m. & 188. b. to. 1. Nihilominus 190. k. to. 2. Ex omni ligno paradisi comede, & de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas. fol. 31. K. In quacumque enim die comederis ex eo. fol. 149. m. Siquidem 194. i. Adduxit Dominus animalia ad Adam, vt vi- deret quid vocaret ea. 43. c. Immisit Dominus Deus soporem in Adam. fol. 43. c. Relinquet homo patrem & matrem f. 355. i Denique. Serpens erat callidior cunctis 3. d. Deprehen- sa: 174. c. & 166. m. Denique primos. Nequaquam moriemini, 3. d. 26. h. & 174. d. Eritis sicut dii, scientes bonum & malum. fol. e. d. & 26. g.

Mulier, quam dedisti mihi. 8. e 53. h. & 101. i 109. K. & 159. d. to. 2. Inimicitias ponam inter te & mulierem. 9. f. In dolore paries filios. 12. d. Pro eo quod obedisti voci vxoris tuæ. 211. d. Terra es, & in terram ibis. 129. g. Emisit eos de paradiso. 107. m. Miseri, & 190. K. to 2. Cherubin collocauit. 119. l. Si recte offers, & recte non diuidis, peccasti. 4 fol. 269. e. Sub te erit appetitus eius. 47. c. Numquid custos fratris mei sum ego? 81. m. Maior est iniquitas mea, quam vt veniam me rear. 247. a. & 322. i. tom. 1. & 196. i. 198. i. Noli ergo. to. 2. 53. d. Pœnitet me fecisse hominem. 53. d. 6. Non permanebit spiritus. meus in. homine. fol. 104. d. Proni sunt sensus hominis in. malum. 279. f. 8 & 299. m. Egredere de terra tua, & de cognatione tua. 1 162. m. & 243. g. to. 2. Suspice cœlum, & numera stellas. fol. 121. i. Siquidem. 15. 22. Tolle filium tuū, quē diligis Isaac. 295. a. to. 2 Sic & olim. & 123. i. Domine, inquit. Vestibus Esau. valde bonis. induit Rebec- Iacob. 27. ca 27. 10. i. 22. Vox quidem. vox Iacob. est. manus aut au. t. mar em, us.

Index sententiarum.

manus sunt Esau.	276.b	terram bonam. 294.e	Moyfes.
Statim vt sensit vestimentorum eius fragran- tiam.	193.d	Ego sum qui sum. Et qui est, misit me ad vos.	253.c
Ecce odor filij mei, sicut odor agrj pleni. fol. 303.K		Qui est misit me ad vos.	143.m.to.2.
Des tibi de rore cœli, &c. In pinguedine ter- ræ, & in rore cœli, &c.	213.a	Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum.	86.g
28 Num vnâ tantum benedictionem habes pa- teri?	196.i. to.2.	Palæa non dabûtur vobis, & reddetis. 201.a	
Vidit Iacob scalam 193. Vidit. 105. h. Vidit. scalam.	172.l	Hinc	
Illud quoque 191.l.m. to.2.		Induratum est cor Pharaonis. 182.m.to.2	7
Terram, in qua dormis tibi dabo.	226.i	Deorauit virga Aaron virgas Magorum. fo. 72.c	8
Vere Dominus est in loco isto.	134.h	Digitus Dei est hic 49 g. to.2.	Digitus. 10
Non est hic aliud, nisi domus Dei.	133.d	Vbicumq; Israel erat, lux erat. 340. m. Nam	12
Si decreuerit.		Os non comminietis ex eo.	162.a 14
30 Vere locus iste sanctus est.	182.d	Quid clamas ad me?	154. I
32 Cras mihi respondebit iustitia mea. 22 f. to. 1 & 197.a.to.2		Erat eis aqua quasi murus à dextris, & à sini- stris. 187.a to.2.	Nimirum.
Ecce vir iustabatur cum Iacob vsque mane. fol.	103.h	Fugiamus Israelẽ, Dominus enim pugnat 16 contra nos.	294.a
Tecigit neruum scœmoris eius. 175.to.2. l.g. quam		Hodie scietis, quia veniet Dominus, & ma- ne, &c.	19.g
Non dimittam te, nisi benedixeris mihi fo- lio. 349 l	Et sanctus	Manus Moyfi erant graues 280 c. Non pari. 22	
34 Egredia est Dina, vt videret fillas illius regio- nis.	176.c.to.2. Dina.	Sedit populus mâducare & bibere. 69. m. to.2	
37 Fecit Iacob filio suo Ioseph tunicam talarẽ. 181.f	Non sum.	Dimitte me, vt irascatur furor meus. 280. b Moyfi. 91.d. Peccat.	
Audite somnium meum. 177.l. Sic Ioseph.		Si dimittis, dimittat: alioquin dele me de li- bro, &c. 40. c. to.2.	An non, 249. I
38 Ecce Dominus meus ignorat quid habeat in domo sua.	142.h.to.2.	<i>Ex Leuitico.</i>	
Non est in omnibus bonis Domini mei, quod in me non sit potestate.	25.to.1	Omne quod habet pennulas & squamas. fo. l 11 105.m	
40 Postus est Ioseph in carcerem. 195. c. Tres in carcere		Mulier, qua suscepto semine peperit filium, 12 immunda erit.	42.f
Memento mei, cum bene tibi fuerit.	6.a	Sanctificamini hodie, & estote parati.	22.c
42 Eurtum sublatus sum de terra Hebræorum. foliõ.	1.f	<i>Ex libro Numerorum.</i>	
43 Fames coegit Israel intrare in Aegyptum. fo lio	213 b	Locuta est Maria & Aaron contra Moysem propter uxorem Aethio.	294.c
Erumpabant lacrymæ.	249.i.	Erat Moyfes vir mitissimus super omnes ho- mines. 249. l. 40.a. b. to.2.	
48 Dominus, qui pascit me à iuuentute mea. fol.	337.g.f.	Virga Aaron sequenti die iuuenta: est germi- nasse.	9.g
49 Ruben primogenitus meus non crescas, quia ascendisti cubile patris tui.	282.fig.	Moriatur anima mea morte iustorum. 140.h	
<i>Ex libro Exodi.</i>		Vbi est thesaurus, & 264.h.	23
Filia Pharaonis vocauit nomen eius Moyfes dicens De aqua tuli eum.	67.m	<i>Ex Deuteronomio.</i>	
Vadam, & videbo visionem hanc magnam. fol.	99.e	Audi Israel, Dominus Deus vester, Deus vnus 6 est.	97.i
Solue calciamentum de pedil us tuis, locus enim, &c. 199.c	Solue.	Diliges Dominum Deum tuum ex toto cor- de, &c. 177.l. 26. l. l. to. 1. & 164. l. & per totum tractatum. & 168. l. 169. f. tom. 2.	
Lucam populum meum de terra illa, in		Ego puto.	
		Maledicta steris in Israel.	12.d.e 7
		Et surgeret mei de petra. 78. g. Quam duci- ter.	32
		Vtinam sperent & intelligerent.	83.c
		114 m. to. 2.	O vtinam.
			Ex

Veteris, ac noui Testamenti.

Ex libro Iosue.

13 Iebuzeum habitatorem Hierusalem non poterunt filij Iuda delere. 318 l. Velis nolis.

Ex libro Iudicum.

Quid Gedeonis vellus significet. 9. h
Cælesti rore area rigatur. 101. i
Moriatur anima mea cum Philistij, ait Sampson. 156 g. to. 2. Vnde.
20 Peccauit Benjamin, accinguntur reliquæ tribus ad vltionem. 130. e. Peccauit.

Ex primo Regum.

2 Si peccauit vir in virum, placari ei poterit Deus. 158. g. to. 2. Si peccauerit.
3 Loquere Domine, quia audit seruus tuus. 176. d. Loquere.
15 Melior est obedientia, quam victime. 260. f. Nam illam.

Quasi peccatum hariolandi est, repugnare. 66. d. 287. e. f. Nam qui, & 159. b. tom. 2. Denique.

Quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. 66. d. 187. e. f. Nam qui.

16 Homo videt in facie, Deus in corde. 45. g. to. 2.

Inueni hominem secundum cor meum. 324. h. Absit.

Peccaui, sed nunc honora me. 256. f. Numquid. 196. k. to. 2. An non idem.

Lugebat Samuel Saul. 249. l. & 14. L. to. 2.

17 Stans Goliath, clamabat aduei sus phalangas Israel. 84. m.

Ex secundo Regum.

1 Montes Gelboe nec ros, nec pluuia descendat super vos. 312. f.

6 Ludam, & vilior fiam. 146. c.

16 Semei per iugum montis maledicebat Dauid. 288. a. Quamobrem.

Ex tertio Regum.

3 Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur. 25. i
Et tu quidem. Timuit Helias Iezabel, & surgens abiit. 221. d.

19 Neque melior sum, quam patres mei. 48. a. to. 2. Aut si.

Hodie cibus allatus est ab angelo. 137. c. Helix.

Ex quarto Regum.

2 Oro Domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. 71. l. 76. f.

Ascende caluc, ascende caluc. 194. g.

4 Stetit oleum. 71. b. 75. a. Vel certe. Tolle baculum tuum. 254. h. i.

Incubuit Helisæus super puerum. 255. K. & m. Helisæus mortuum suscitauit. 62. d.

5 Erat autem fames in terra, & filij propheta-

rum habitabant cum Helisæo. 221. f.

Vade & lauare septies in Iordane. 65. a.

Numquid non meliores sunt fluuij Damasci. 194. f.

Ex secundo Paralipomenon.

O Iuda, & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini. 17. K. m. & 18. b.

Ex libro Iob.

Nudus egressus sum de vtero matris meæ. 133. l. to. 2.

Vidi stultum firma radice. 114. m. to. 2. Homo nascitur ad laborem. 157. h. & 190. h. 5

In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. 181. h. 6

Visitans speciẽ tuã, non peccabis. 205. i. to. 2.

Quæ prius nolebant tãgere aĩ meã. 128. m. t. 2. Militia seu tentatio est vita hominis super terram. 156. K. 228. g. 18. f. to. 2. Si inquam.

Si dormiero, dicam, quando consurgam. 306. d. 316. l.

Quid est homo, quia magnificas eum. 133. m.

Quid est homo. 33. m. Domine, quid est, & 131. h. i. to. 2. 33. c.

Cur non tollis peccatum meum. 170. a. b. tom. 2. Aut quid apponis erga eum cor tuum. 149. d.

O custos hominum, quare posuisti me cõtrarium tibi. 353. g. & 112. g. O custos. 131. c. to. 2. Quare 187. l. to. 2. O custos.

Indica mihi, cur me ita iudices. 285. g.

Vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. 188. e. Cum ceperint. 10

Vinam taceretis, vt putaremini esse sapientes. 46. b. to. 2. Stultus. 13

Homo natus de muliere. 59. g. & 133. l. to. 2. 14.

Si ignorauit, mecum erit ignorantia mea. 257. 19. m. Et siquid.

Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei. 113. K. Miseremini.

In carne mea videbo Deum Saluatorem meũ. 142. m. Ob hanc, & 276. a. Vnde ergo.

Du. vt in bonis dies suos, & in pũcto ad infernum descendunt. 213. to. 2. h. Quis putas. 21

Putauit sterilem, & quæ non parit, & viduæ non bene fecit. 183. a. to. 2. 24.

Beati misericordes.

Oculus fui cæco, & pes claudõ, pater eram pauperum. 249. i. 29

Frater sui draconum. 304. c. Non mediocris.

Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima. 239. l. & 277. f. Ne 31

quæras. En venter meus, quasi mustum absque spicasulo, 578. c. to. 2. 32

Index Sententiarum.

Ex Psalterio.

- Pf. **B**eatus vir, qui non abiit in consilio im-
 1 **piorum.** 213. c
 Sed in lege Domini voluntas eius. Ibidem f
 Et erit tamquam lignum, quod plantatum est
 secus decursus. 49. e. 229. c
 Et folium eius non defluet. 325. c. Vides.
 2 **A**stiterunt reges terræ. 97. g. h. i. k. & 340. k. l
 4 **F**ili hominum vsquequo graui corde. 73. m.
 172. b
 Irascimini, & nolite peccare. 297. g. 341. i. t. 2
 Signatum est super nos lumen vultus tui Do-
 mine. 53. l. t. 2. **Q**uid item.
 6 **I**n pace in idipsum, dormiam, & requiescam.
 folio 109. h. 308. i
 8 **D**omine, ne in furore tuo arguas me. 334. l
 Domine, ne.
Quid est homo, quod memor es eius. 149. e
 Tu quis.
 Minuisti eum paulominus ab angelis. 103. m
 361. a. Transiit. 341. l
 9 **P**ropter quid irritauit impius Deum. 255. c
Vide quoniam laborem, & dolorem consi-
 deras. 60. a
Cognoscetur Dominus iudicia faciens. 61. a
 t. 2. Cognoscetur. 174. d. to. 2. Cognoscetur
 Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ.
 folio 41. h. t. 2
Inclinabit se, & cadet. 339. h
Dixit impius in corde suo, non requiret.
 fol. 190. f. t. 2. Odibilis.
 10 **D**ominus interrogat iustum, & impium.
 fol. 230. k. Tribus.
Qui autem diligit iniquitatem, odit animam
 suam. 198. f. At forte
In circuitu impij ambulat. 156. a. In circui-
 tu. 167. g. to. 2. Si ita. 191. a. to. 2. Ceterum
 13 **D**ixit insipiens in corde suo, non est Deus.
 fol. 214. h
Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt.
 Ibidem. i
Non est qui faciat bonum, non est vsque ad
 vnum. ibid. k
Contritus, & infelicitas in vijs. eorum. fo-
 lio 147. c
 14 **D**omine, qui habitat in tabernaculo tuo.
 fol. 180. d
Ad nihilum deductus est in conspectu eius
 malignus. 51. e. Certum.
 15 **M**ultiplicatæ sunt infirmitates eorum. 214. k
Delectationes in dextera tua vsque in finem.
 fol. 308. i. 156. b. Et nunc
Notas mihi fecisti vias vitæ. 82. g. Gloriosa,
 & i

- A**dimplebis me lætitia cum vultu tuo. 158. a
Quoniam
Non dabis sanctum tuum videre corruptio-
 nem. 289. h
Inimici mei, animam meam circumdederunt. 16
 fol. 236. g. to. 2
Diligam te Domine, fortitudo mea. 167. c. t. 1
Ascendit fumus in ira eius. 229. h. Fumus 17
Volauit super pennas ventorum. Ibidem.
 Ambulat.
Tenebrosa aqua in nubibus aeris. 38. c. Et
 fortasse.
Eripuit de inimicis meis fortissimis. 25. a
Cum sancto sanctus eris. 102. c. & 163. g. &
 335. d. 18. k. to. 2. Alioquin.
Cum viro innocente, innocens eris. 18. f. to. 2.
Quoniam in te eripiar à tentatione. 142. k
Populus, quem non cognoui, seruiuit mi-
 hi. 214. m
Filij alieni mentiti sunt mihi. 350. c
Dies dieci eruat verbum. 102. c. 18
In sole posuit tabernaculum suum. 241. K
Et ipse tamquam sponsus, procedens de tha-
 lamo suo. 38. c
Lex Domini immaculata, couertens ani-
 mas. 13. a. to. 2. 129. c. to. 2. 170. l. m. to. 2.
Timor Domini. 170. l. m. to. 2.
Delicta quis intelligit. 284. c
Hi in curribus. 52. K. Et vide. 231. d. Qua- 19
 tuor. 132. b. in scriptura.
Quoniam præuenisti eum in benedictioni- 20
 bus dulcedinis. 124. l. & 167. d. Tu ergo.
 to. 2.
Sicut aqua effusus sum. 254. e. 21
Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata 22
 sunt. 189. d. Percutit.
Deduxit me super semitas iustitiæ. 182. d
 to. 2. Intelligens.
Calix Domini inebrians. 323. a
Quis ascendet in montem Domini. 183. a. 210. h. 23
Hæc est generatio quaerentium Dominum.
 folio 188. i
Vias tuas demonstra mihi. 285. g. 24
Vniuersæ viæ Domini misericordia, & veri-
 tas. 148. h
Vide humilitatem meam, & dolorem meum,
 fol. 192. l. to. 2. Oportet.
Domine, dilexi decorem domus tuæ. 302. g. 25
 Domine dilexi.
Quoniam abscondit me in tabernaculo suo 26
 in die malorum. 137. d
Et nunc exaltaui caput meum. 228. i
Circuiui, & immolauit in tabernaculo eius.
 folio 37. a
Credo

- Credo videre bona domini, in terra viuentium. 142.l
- 29 Concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. 71.a
- 30 Obluioni datus sum, tanquam mortuus à corde. 265.d
- Factus sum tanquam vas perditū. 50. l Ego. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. 109.K
- 31 Beatus vir, cui non imputabit dominus peccatum. 51.d
- Conuersus sum in æterna mea. 304.d
- Tu remisisti impietatem peccati mei. 341.f
- Audi denique.
- Pro hac orabit ad te omnis sanctus. 341.f
- Tu inquit. & 25.c.t.2. Pro hac.
- 33 Audiant masueti, & lætentur. 268.m
- Accedite ad eam, & illuminamini. 282.a
- Propterea.
- Gustate, & videte, quoniam suavis. 101.f
- Et fructus. 105.m
- Timete dominum omnes sancti eius, 112.c
- Quis est homo, qui vult vitam. fol. 154.c
- Quis est homo.
- Multæ tribulationes iustorū. 162.l. 217.l. to.2. Eripc.
- Mors peccatorum pessima. 32.c. 114.c & 215.b. & 217.d
- Iuxta est dominus his, qui tribulati sunt corde. 19.a.to.2.
- 34 Iudica domine nocentes me. 258.d. In cælo. Domine, quis similis tibi. 334.m. Domine.
- 35 Iustitia tua sicut montes Dei. 116.a. 172.c
- Expulsi sunt, nec poterunt stare. 357.m
- 46 Delectare in domino, & dabit petitiones cordis tui. 57.c.g
- Cum ceciderat iustus, non collidetur. 136.f
- Quoniam tanquam fenum velociter arcescunt. 51.m.to.2.
- Declina à malo, & fac bonum. 76.K. 200.l. 213.b
- Adiuuabit eos dominus. 145.d. Denique.
- 37 Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices. folio 258.K
- Cor meum conturbatum est, derelinquit me, fol. 97.e. Hæc igitur.
- Amici mei, & proximi mei. 347.g. Vigilarent.
- 38 Thesaurizar, & ignorat cui congregabit ea. fol. 350.f. Veruntamen. Ut sciam quid desit mihi. 132, e.t.2 Rara. Quoniam aduena ego sum apud te. 179.a
- Familiaris.
- 39 Expectans expectaui dominum. 332.m. Ex-
- pectans.
- Dominus sollicitus est mei. 78.g. Quàm dulciter.
- Beatus qui intelligit super egenū. 68.a.t.2. 40
- Et vere.
- Transibo in locum tabernaculi. 278.b 4r
- Ad me ipsum anima mea conturbata est. folio 291.g
- Abyssus abyssum inuocat. 95.d. Caro. & 53.l to.2. Sic abyssus.
- Eruit cor meum verbum bonum. 331.f. 44
- Speciosus forma patris filii hominū. 105.m. & 336.b
- Propter veritatem & mansuetudinem. 335.h
- Non solum.
- Vixit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ. folio 256.h.i
- Audi filia, & vide. 12.m. & 21.l
- Concupiscet Rex decorem tuum. 358.d
- Denique.
- Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. 45 97.d. & 157.h. & 129.h.to.2.
- Pfallite Deo nostro, pfallite. 243.g
- Suscipimus Deus misericordiam tuā. 41.a 47
- Homo cum in honore effet. 139.e. & 289.g 48 h.1.K. & 353.l. & 51.a.to.2.
- Comparatus est iumentis insipientibus. folio 186.h. Anvero.
- Et similis factus est illis. 353.l
- Sicut oves in inferno positi sunt. 172.b
- Immola Deo sacrificium laudis. 251.b 49
- Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, fol. 269.a. b. c. Vtilissime.
- Existimasti inique quod ero tui similis. folio 353.l. Et item.
- Inuoca me in die tribulationis. 368.a.t.2.
- Arguam te, & statuam contra faciem tuam. fol. 182.g.to.2. Arguam, & 195.d.to.2.
- Sacrificium laudis honorificabit me. 243.h
- Miserere mei Deus, secundum magnam. 50 folio 167.f
- Asperges me domine hyssoppo. 300.d
- Audiri meo dabis gaudium. 277.c
- Ne proicias me à facie tua. 79.a
- Cor contritum & humiliatum, Deus non &c. 315.b. Nec dubium. 25.f. tom.2. Non despicit.
- Benigne fac in bona uoluntate tua. 104.b
- Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. 2 folio 214.h
- Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ. folio 140.h
- Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. 309.c
- Descen-

Descendant in infernum viuentes .	199.c	lio	111.K.&116.c
to.2.c.	Descendant.	Mei autem pene moti sunt pedes.	95.b.to.2. 72
Viri sanguinum & dolosi, non di.	158.c	Vobis au deo .	
56 Lingua eorum, gladius acutus .	170.c	In labore hominum non sunt , ideo tenuit	
57 Lætabitur iustus , cum viderit vindictam .		eos superbia . 157.a. & 267 c. & 187.d.to.2.	
fol.	143.f. Lætabitur.	& 190 h.to.2. In labore.	
58 Deus ostendit mihi super inimicos meos .		Transierunt in affectum cordis .	358.c
fol.	121.f.to.2. Non sunt .	Ad nihil lum redactus sum, & nesciui .	161.c
61 Nonne Deo subiecta erit anima mea .	178.d.	Vere .	
& 235.k		Quid enim mihi est in celo .	164.c
Vani filij hominum, mendaces fi. ho. 16.f. t.2.		Mihi autem adhærere Deo bonum est . fo-	
Sedet, & 401.a. Sunt enim.		lio 161.c	Mihi.
Semel locutus est Deus .	161.g. Semel. &	Deus autem rex noster , in secula operatus	73
214.h. Semel.		est salutem. 77.d. Et tunc. & 344.a. Tu ne.	
Duo hæc audiui, quia potestas .	165.g.to.2.	Cum accepero tempus, ego iustitias .	314.f. 74
Oportet.		120.l.to.2.	Quod si.
62 Sitiuit anima mea .	6.b. Sitiuit.	Calix in manu domini, vini meri .	140.m
In terra deserta . 228.l. & 231.c. Quadrifaria-		Factus est in pace locus eius .	224.k 75
am.		Dormierunt somnum suum .	51.m.to.2.
Vt viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.		Dormierunt .	
fol.	5.g.h. Et item.	Quoniam cogitatio hominis confitebitur ti-	
65 Terribilis in consilijs super .	201.m. Plane .	bi .	323.f
Transiuimus per ignem & aquam .	144.c	Renuit consolari anima mea , folio 278. m	76
Transiuimus.		Item meum .	
67 Iter facite ei, qui ascendit super oc.	174.b	Turbatus sum , & non sum locutus .	279.g
Terra mora est , etenim cæli .	55.k. tom.2.	Hæc mutatio dexteræ excelsi .	12.f.to.2.
Terra.		Memor fui Dei, & delectatus sum .	183.k
Cæli distillauerunt .	77.a. Hodie.	Qui sursum .	212.i.
Pluuia voluntariam .	84. k. Pluuiam.	Tu es Deus, qui facis mirabilia .	251.l. Si.
Si dormiatis inter medios cle.	5.d. Sint . &	In mari via tua .	241.l. In mari.
309 K. Si dormiatis .		Vestigia tua non cognoscetur. 342.c. Sed ne .	
Posteriora dorsu eius .	322.l. Sed interim .	Spiritus vadens, & non rediens .	356.b
Mons coagulatus, mons pinguis .	184.c.f.	Et obliu sunt benefactorum eius .	248.b 77
Vt quid .		Et occidit in grandine vineas eorum .	325.b
Praeuenerunt principes coniuncti .	242.f. &	Et occidit .	
41.g to.2.		Manifestare coram Effraim Benjamin .	24.f 79
Principes Iuda duces eorum .	243.h	Sumite psalmum , & date tympanum . fo-	80
Psallite Deo qui ascendit super cælum .	274.m	lio	183.l.to.2.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis .	319.c.	Cibauit eos ex adipe frumenti .	343.g. Audi.
Etii. & 88. h. to.2.	Manent.	Quam dilecta tabernacula tua .	folio 109. 83
Mirabilis Deus in sanctis suis .	129.m. Mira-	& 132.c. Illam . & 215.b. & 206.a.to.2.	
bilis . & 151.l. Si qua .		Beati qui habitant in domo tua domine . fo-	
68 Infixus sum in limo profundi .	21.l	lio 130.d	Beati .
Et placebit Deo super vitulum nouellum .		Beatus vir cuius est auxilium abs te .	96.l
fol.	229.g. Vituli.	Ascendunt. & 164.d	
69 Auertantur statim erubescences .	35.c.to.2.	Ibunt de virtute in virtutem .	225.f. Ibunt
70 Deus meus eripe me de manu peccatoris t		Audiam quid loquatur in me. 164.c. & 284.b	84
fol.	353.h. Quis me eripiet .	Vt inhabitet gloria in terra nostra .	51.d.h
Introibo in potentias domini .	144. h. In-	Misericordia & veritas obuiauerunt sibi .	89.f
troibo. & 14 g. to.2.	Introibo.	Ecce dominus dabit benignitatem .	318.i
74 Deus iudicium tuum regi da .	341.g	Dominus .	
Iudicabit pauperes populi , & sal. 257.c. Iu-		Iustitia ante eum ambulabit .	316.g
cundum .		Gloriosa dicta sunt de te .	213.k.to.2. 86
Replebitur maiestate eius omnis terra . fo-		Quia repleta est malis anima mea .	75. 87

88	Misericordias Domini in æternum cantabo .	86.k	Quærite faciem eius semper.	355.a	104
	Domine in lumine vultus tui.	88.h.& 178.g	Ferrum pertransit animam eius.	322.I	
	Quoniam gloria virtus eorum tu es.	88.h	Visita nos in salutari tuo.	231.e.Modis.	105
	Quis est homō, qui viuet, & nō videbit mortem?	340.l.Itaque.	Dixit, vt disperderet eos.	314.I.Dixit.	
89	Mane sicut herba transeat.	81.Manc.	Errauerūt in solitudine in inaquoso.	82.I	106
	Lætati fumus pro diebus, quibus nos humiliasti.	333.c	Via ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Ibi.		
90	Qui habitat in adiutorio altissimi.	134.K	Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.	45.e.& 215.c	107
	& consequenter expositio totius psalmi in septemdecim sermonibus ab ipso.	134.vf.que ad 154.	Operantur sicut diploide confusione sua.		108
	Ea tamen quæ sequuntur etiā reperiuntur exposita extra eiusdem psalmi expositionem.		folio	354.b.Quia.	
	Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.	166.i.to.2	Dixit dominus domino meo, sede.	346.m	109
	A timore nocturno, à sagitta volante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano.	287.f.g.h	In splendoribus sanctorum ex vtero ante luciferum.	102.c	
	Cadent à latere tuo mille.	56.c	De torrente in via bibet.	231.c.Quinque.	
	Cum ipso sum in tribulatione.	113.h.Ita.	Magna opera domini	26.c	110
91	Iustus germinabit sicut lilium.	303.a	Dispersit dedit pauperibus.	117.d.e.to.2	111
	Quoniam rectus dominus Deus noster.	269.c	Quis sicut dominus Deus noster, qui in altis habitat?	116.f	112
	Rectus & 350.d.Nempe.		In exitu Israel de Aegypto.	229.b	113
92	Dominus regnauit, decorem induit. & 136 d.to.2.		Conuertere anima mea in requiem tuā.		114
	Domum tuam decet.	302.b.& 130.e.	folio	108.d.e.& Ibid.i.124.h	
93	Beatus homo, quem tu crudieris domine.	228.k.Nostræ.	Credidi propter quā locutus sū.	174.m.r.2	115
94	Quadragesima annis.	197.c	Omnis homo mendax.	174.b.to.2	Quid.
95	Confessio & pulchritudo in conspectu eius.	226.i.& 57.i.to.2	Quid retribuam domno.	86.I.	Quid enim.
96	fol.		& 166.c.	Quid retribuam.	
97	Igni ante ipsum præcedet.	282.c.& 316.i	Preciosa in conspectu domini.	114.e.& 123.l	
98	Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia.	71.i.Venit.	210.m.& 50.d.to.2		
	Honor regis, iudicium diligit.	4.m	Impulsus euerſus sum, vt caderem.		117
99	Deus tu propitijs fuisſi eis, & vlciſcēs.	297.h	In via testimoniorum tuorum delectatus sum.	316.e.	In via.
100	Misericordiam & iudiciū cantabo tibi domine.	242.c.Proinde.	Dormitauit anima mea præ tedio.	284.a	
	Superbo oculo, & infatiabili corde.	7.g	Viam iniquitatis amoue à me.	172.b.to.2	
101	fol.		Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ.		fol.
102	Oſſa mea, sicut cremium aruerunt.	162.b	Bonitatem & disciplinam.	64.g.Samaritanus.	
	Cinere tanquam panem manducabā.	337.f	In veritate tua humiliasti me.	173.i.Nempe.	
	Mutabis eos, & mutabūtur, tu autē idē.	163.g	& 291.f.Nonne.		
103	Longanimis, & multum misericors.	245.l	Super omnes docentes me intellexi.	79.m	
	Qui replet in bonis desiderij tuū.	167.i.to.2	Gaudeo.		
	Misericordia domini ab æterno, & vsque in æternum.	153.k.Audiat.to.1	Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum.	315.e.Etenim.	
	Extendens cælum sicut pellem.	274.I	Confige timore tuo carnes meas.	279.i.Vide.	
	Extendens.		Intellectum da mihi, & viam.	340.d	
	Qui emittis fontes in conuallibus.	21.a	Pax multa diligentibus legem tuam.	178.e	
	Hoc mare magnum, & spaciosum manibus.	187.l	Erraui sicut ouis, quæ perijt.	356.b.Audi.	
	fol.		Sagittæ potentis acutæ.	218.m.& a	119
	Emitte spiritum tuum, & creabuntur.	71.c	Leuaui oculos meos in mōtes.	43.l.to.2.I	
			Quis enim.		
			Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.	146.b	120
			In domum domini lætantes ibimus.	132.e.	121
			Dico autem.		
			Fiat pax in virtute tua,	169.m.Fiat:	
			Anima		

Index Sententiarum

- 125 Anima nostra sicut passer. 309. b. Proinde.
 125 Qui seminat in lachrymis. 292. m
 Euntes ibant, & flebant. Ibidem k. Tu ergo.
 127 Vanū est vobis ante lucem surgere. 247. k
 Vanum & 324. l
 128 Vxor tua sicut vitis abundans. 175. l. Ad.
 129 Apud dominum misericordia, & copiosa;
 264. k. Ad cumulum.
 131 Memento domine David, & omnis. 249. i
 Si dederō somnum oculis meis. 130. f. Pro-
 pterea.
 132 Ecce quam bonū, & quam iucundū. 247. m
 135 Confitemini domino quoniam in aeternū.
 170. l. to. 2. Confitebitur.
 136 In salicibus in medio eius, suspendimus.
 140. h
 Si oblitus fuero tui Hierusalem. 141. e. & 172. f
 In principio latitiae meae. 172. f
 Beatus qui tenebit, & allidet paruulos. 84. i
 138 Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua
 fugiam? 25. m. Quid tu times.
 Si ascendero in caelum, tu illic es. 225. Hoc.
 Mox illuminatio mea in delicijs meis. 340. l
 Festinemus.
 Imperfectum meum viderunt. 306. f. Imper-
 fectum. & 167. d. to. 2. Imperfectum.
 Nimis honorati sunt. 83. c
 139 Obumbrasti super caput meum in die belli.
 137. d. De protectione.
 140 Pone domine custodiam ori meo. 171. g. h
 & 196. g. Vnde.
 Non declines cor meum in verba malitiæ.
 178. g. to. 2
 Corripiet me iustus in misericordia. 83. a. &
 316. h.
 Absorti sunt iuncti petrae iudices eorum.
 144. h. Nec modo quidem.
 141 Me expectant iusti, donec retribuas mihi.
 17. c. d. & 118. f. Præstolatur.
 142 Non intres in iudicium cum seruo tuo.
 107. i. Non intres. & 115. b
 Hoc enim. & 115. f. to. 2. Non contendit.
 Auditam fac mihi mane misericordiā tuam.
 143 Domine, quid est homo quia innotuisti
 ei? 115. d. to. 2. Et quia & 53. a. O dñe to. 2
 Homo vanitati similis factus est. 16. f. g. to. 2
 Vanitati.
 144 Memoria abundantiae suauitatis tuae. 3. g.
 Sed non.
 Voluntatem timentium se faciet. 227. f
 45 Magnus dominus ioster, & magna virtus
 eius. 350. d. Nempe.
 146 Lauda Hierusalem dominum. 43. m. & 102. c
 & 172. c. & 285. i
- Velociter currit sermo eius. 35. d. to. 2
 A facie frigoris eius, quis sustinebit? 325. f
 Non fecit taliter omni nationi. 179. h. Iam.
 Quoniam ipse dixit, & facta sunt. 60. b & 148
 151. f. Verum & 172. c
 Et prius. 248. e. quid enim.
 De parabolis Salomonis.
Fili si te lactauerint peccatores, ne acqvie- Prou.
 scas. 41. i. to. 2. Vani.
 Ego quoque in interitu vestro ridebo. 143. i
 to. 2. Vani.
 Aversio paruulorum interficiet eos. 57. i. Ita.
 Latantur cum malefecerant. 256. c. & 274. c
 to. 2. Ha cum.
 Lignum vitae est sapientia his, qui apprehen-
 derint eam. 325. b. Sic stultus.
 Beatus homo qui inuenit sapientia, & qui 3
 affluit prudentia. 168. c
 In sinistra eius diuitiae & gloria. 5. b. & 21. g
 In sinistra.
 Omni custodia serua cor tuū. 172. h. & 182. c
 215. c. & 176. c. t. 2. Audi. & 215. h. t. 2. Idcir-
 co Ego diligentes me diligo. 335. d
 Principium sapientiae, timor domini. 268. g
 Sapientia edificauit sibi domū. 41. & 206. m
 Aqua furtiuæ dulciores sunt. 45. h. to. 2
 In multiloquio non deerit peccatū. 170. c
 Ut enim præteream.
 Expectatio iustorum latitia: 137. c. Si expe-
 ctatio. & 331. g
 Extrema gaudij, iustus occupat. 55. K
 Lingua pacifica cōpescit lites. 270. i. Scriptum.
 Vniuersa propter semetipsum operatus est
 dominus. 79. m. Omnia.
 Impius, cum venerit in profundum malo-
 rum contemnit. 179. k. to. 2
 Mors & vita in manibus linguae. 179. c. d. c
 Pondus & pondus, abominatio est apud
 Deum. 297. m
 Prudentiae tuae pone modum. 293. l. Verbi.
 Septies in die cadit iustus. 257. m. Denique. 23
 Per agrum hominis pigri transiui. 325. b
 Mel inuenisti? comede q̄ sufficit tibi. 216. g
 Qui scrutator est maieſtatis, opprimetur a
 gloria. 324. g
 Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum.
 92. b. Reuersus.
 Beatus homo, qui semper est pavidus. 313. m
 & 45. i. to. 2
 Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi
 56. c. 333. g
 Sanguisuga duæ sunt filiae. 187. K. to. 2
 Mulciem fortem quis inueniet? 9. g.
 Digni eius apprehenderunt fufum. 254. c

Veteris, ac noui Testamenti.

Ex Ecclesiaste.

- 1 **A**D locum, vnde exeunt flumina reuertuntur. 250. c
- 3 Omnia tempus habent. 47. g. to. 2. Indignaris. & 192. f. to. 2
- Vnus interior est hominis, & iumentorum. 354. c. Quidni similiter.
- 4 Funiculus triplex difficile rumpitur. 255. m. Dat sentire.
- 5 Vbi multæ opes, ibi multi qui comedunt eas. 199. e. Postremo.
- Auarus non implebitur pecu. 168. i. t. 2. Ideo
- 7 Cor stultorum, vbi lætitiã. 178. a. to. 2
- Noli nimium iustus esse. 233. k. Noli.
- 9 Nescit homo, vtrum amore, an odio dignus sit. 42. K. & 68. g
- Nouit. 233. c
- 10 Muscæ, morientes, perdunt suauitatem vnguenti. 59. K
- Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te. 174. d
- 11 Vnde & sapiens, & 216. h
- 12 Si ceciderit lignum & austrum. Ibidem K
- Deum time, & mandata eius obserua. 236. b, & 260. h

Ex Canticis Canticorum.

- 7 **O**sculetur me osculo oris sui. 207. a. & 323. f. & 258. m. & 242. c. e. Et consequenter ipsa canticorũ expositio in octoginta sex sermonibus, à 236. vsque ad finẽ primi Tomi: Et nihilominus sequuntur aliquæ ipsorum canticorũ sententiæ, quæ exposita reperiuntur, non solum in eisdẽ, sed etiam extra predictos sermones.
- Quia meliora sunt vbera tua vino. 217. i
- Fragrantia vnguentis optimis. Ibidem k. l.
- Trahè me post te. 70. g
- Introduxit me in cellaria sua. 220. k
- Nigra sum, sed sicut mosa. 270. h. & 195. b. to. 2
- Si ignoras te, dõ pulchra inter mulieres 166. b. 195. a. to. 2. & 176. b. to. 2
- Ecce tu pulcher dilectè mi. 165. f. to. 2. Ecce.
- Fructus eius dulcis gutturi meo. 101. f
- Sub vmbra illius, quem desideraueram. Ibid.
- Fulcite me floribus. 308. f. & 165. c. to. 2
- Læua eius sub capite meo. 2. o. f. & 110. g. Audi. & 165. h. l
- Ecce iste venit saliens in mõtibus. 2. l. & 73. k
- En ipse stat post parietem. 22. c
- Iam hyems. 165. f
- Surge propera amica mea. 94. K. Veni.
- Ficus protulit grossos suos. 194. f. to. 2. Sunt.
- Dilectus meus mihi. 103. g. h
- Inuenerunt me vigilis ciuitatis. 153. d

- Quæ sui, & non inueni illũ. 160. b. Quæ sui.
- Tenui eum, nec dimittam. 60. d
- Ferculum Salomonis media charitate constrauit. 172. m. to. 2
- Quæ est ista quæ ascendit per desertum. 219. d. & 228. l. m
- Egredimini filiæ Sio. 34. i. k. & 113. i. & 206. h
- Dentes tui, sicut grex tonfarum. 221. a
- Mel & lac sub lingua eius. 324. b
- Emissiones tuæ paradisus. 219. c
- Surge Aquilo, & veni Auster. 171. g
- Veni in hortũ meũ soror mea sponsa. 220. k
- Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini charissimi. 101. g
- Sed quando. & 169. g. to. 2
- Quæ est ista, quæ progreditur, sicut aurora confurgens? 219. c. Quæ est.
- Reuertere. reuertere Sunamitis. 55. i. 205. d. 219. c. 354. c.
- Fortis est, vt mors dilectio. 23. c. to. 1
- Fuge dilectè mi, & assimulare capræ, hinnuloque ceruo. um. 145. f. Merito.
- Quo abiit dilectus tuus? 160. b. Quo ergo.
- Introduxit me rex in cubiculũ suũ. 175. g. to. 2
- Vox turturis audita est i terra nra. 103. g. Vox

Ex libro Sapientia.

- D**iligite iustitiã, q̄ iudicatis terram. 226. g
- Diligite. & 145. l. Diligite.
- Peruersa cogitationes separant à Deo. 194. i.
- Noluit.
- Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. 236. c. Quomodo.
- Os, quod mentitur, occidit animam. 257. m. a
- Vili sunt oculis insipientium mori. 83. d
- O quam pulchra, & casta generatio cum charitate. 23. a. b. to. 2
- Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio. 52. c. to. 2
- Consummatus in breui, expleuit tempora multa. 107. g. to. 1
- Senectus venerabilis non diuturna. 22. h. t. 2.
- Iudicium durissimum his, qui præsumunt, fiet. 22. g. h. i. to. 2
- Spiritus domini multiplex. 79. c. Vere.
- Sapientia vincit malitiã. 8. f. Itaque quippe 61. l. & i. 307. a. Nonne.
- In manu Dei sumus, & serui nostri. 45. g. to. 2
- Sapientia attingit à fine ad finem fortiter. 152. e. Porro. to. 2
- Corpus quod corrumpitur aggrauat animã. 43. d. 70. h. 352. e
- Iustum deduxit dñs per vias rectas. 173. l
- Certamẽ forte dedit illi vt vinceret. 263. a. b
- Oia in mësura nu. & pondere. 43. m. 216. l

Index Sententiarum

Ex Ecclesiastico.

- T**imor domini expellit peccatum. 165.l
 Agnoscunt.
- 2 Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia, & timore. 326.g
- 4 Est confusio adducens peccatum, & confusio ad gloriam. 196.f. Ait 77.c.to.2
- Est pudor adducens gloriam. 77.c.to.2
- 5 Ne tardes conuerti ad dominum. 194.i to.2. An putas.
- 7 Memorare nouissima tua, & in aeternum non peccabis 166.b. 181.i
- Filia tibi sunt, serua corpus earū, & nō ostendas hilarē faciē tuā ad il 278.m. 141.i.to.2
- 10 Initium omnis peccati superbia. 1.c
- Vā terra, cuius rex est pu. 25.h.t.z. Dicimus.
- 11 In die bonorum, ne inmemor sis malorum. 56.c
- Ne laudes hominem in vita sua. 112.c.d. & 171.m.to.2. De quali.
- Ante mortē ne laudes hominē quēq̃. 112.c.d
- 14 Beatus vir, qui in sapiētia morabitur. 225.c
- 15 Aqua sapientia salutaris potauit illū. 264.f
- Non est speciosa laus in ore peccatoris. 124.c
- Sic enim. 215.c
- 18 Cum consummatus fuerit homo, tunc incipit. 105.g.to.2. Iam seni.
- 19 Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sunt dolo. 23.b. & 139.l.to.2
- Qui credit cito, leuis est corde. 80.f.to.2
- Denique.
- 22 De stercoreibus boum lapidabitur piger. 83.a 51.l.to.2. & 195.c
- 24 In omnibus requiem quasiui. 119.b
- Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. 211.k.to.2. beata anima.
- Spiritus: mel dulcis. 127.i
- Memoria mea in generatione seculorum. 165.h.tomo.2.
- Qui elucidat me. 294.l. Denique.
- 27 Homo sensatus in sapientia manet: nā stultus sicut luna mutatur. 98.c
- Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio. 179.h.to.2
- 30 Misereere animā tuā placens Deo. 225.to.1.f. 12.c. 78.f.to.2
- 31 Beatus homo, qui post aurum non abiit. 108.b. Beatus vir.
- Eleemolynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. 59.f.to.2
- 32 Rectore seu principē te constituēt. 12.h.t.2
- Omnia fac cum consilio. 139.l.to.2
- 35 Oratio humiliantis se, caelos penetrabit. 36.d. 46.l m

- Oratio iusti penetrat caelos. 47.a 36
- In noua signa, & immuta mirabilia. 21.h 38
- Sapientiam scribe in ocio. 358.a 40
- Iugum graue super filios Adam. 43.d 42
- Melior est iniquitas viri, quā benefaciens mulier. 250.c
- Hi sunt viri misericordiae. 83.d
- Cum semine eorum permanent bona. 250.c
- Meministis.
- In fide, & lenitate ipsius. sanctum fecit illum. 23.g. 114.g

Ex Esaiā.

- F**ilios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. 287.k.l
- Nisi dominus exercituum reliquisset nob. 7.h
- Videtur. 203.c.d.e.f
- Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. 302.c
- Auferte malum cogitationum vestrarum. 35.c.to.2. Denique.
- Iniqui sunt catus vestri. 79.d. Sit procul.
- Si fuerint peccata vestra vt coccinum. 270.m
- Principes tui infideles, socij furum. 1.d
- Erit mons domus domini preparatus in vertice montium 183.m. Denique.
- Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo. 325.k
- In die illa erit germen domini in magnificentia. 74.g. & 77.b
- Vinea domini exercituum, domus Israel est. 280.m. Si autem.
- Va qui coniungitis domum ad domum. 26.k to.2. Vix.
- Vidi dominū sedentē super solium. 115.m
- 6 Seraphin duabus alijs volabat. 117.a. In quibus. Plena erat omnis terra maiestate eius. 116.c
- Serm. 2. Plena erat.
- Et ea, quae sub ipso erant, replebāt templum. Ibidem c. 119.i
- Seraphin stabant super illud. 116.h. i. 119.k
- Va mihi, quia tacui. 11.h
- Vir pollutus labijs. 11.h.to.2. Redarguit.
- Si non credideritis, non intelligetis. 227.a
- 7 Pete tibi signum à domino. 2.m
- Ecce virgo concipiet. 2.l. & 2.a
- Butyrum, & mel comedet. 5.a
- Vt sciat reprobare malum. 27.a
- Multiplicasti gentem, non magnificasti laetitiam. 139.b
- Multiplicasti 203 d. Dilatata.
- 10 Paruulus datus est nobis. 14.l. 20.f. 31.m & 35.m
- Vecabitur nomen eius, admirabilis consiliarius. 31.m. 207.c. & 253
- Et erunt.

Veteris, ac noui Testamenti.

Et erūt, qui beatificēt populū istū. 269. f. to. 1.
 31 Egredietur virga de radice Iesse. 3. c. & 9. g
 53. K. 145. l. to. 2. Egredietur.
 Requiescet super eū spiritus Domini. 223. c
 cap. 1. & consequēter per alia sex capitula.
 32 Haurietis aquas in gaudio de fontibus sal
 uatoris. 26. c. & 222. h. to. 1. Haurietis.
 34 Lucifer, qui mane oriebaris. 177. i. to. 2.
 Sedebo in monte testamenti. 50. m. 68. c. &
 72. f. 147. f. to. 1.
 Ascendam super latitudinem nubium in la-
 teribus Aquilonis. 117. i. to. 1.
 Ab initio : & 157. b. to. 1.
 31 In lateribus Aquilonis. 116. g. h. to. 1.
 Si quæritis, quærite. 168. c. 172. c. to. 1.
 Conuertimini, & venite. 168. c. to. 1.
 34 Et erit sicut populus, sic sacerdos. 39. c. to. 1.
 187. c. to. 2. Quis.
 Secretū meū mihi, secretū meum mihi. 267. b
 Vrbs fortitudinis nostræ Sion. 96. l. Idcirco.
 & 130. i. to. 1.
 26 Misereamur impio, & non discet facere iu-
 stitiam. 267. d. & 297. g. 45. f. to. 1.
 In terra sanctorum iniqua gessit. 190. h. to. 2.
 Quasi parturimus, & peperimus spiritum.
 52. c. to. 2. Nunc.
 28 Sola vexatio intellectum dabit auditui. 128.
 b. to. 2. Nolo.
 Vt faciat opus suum, alienum est opus eius
 ab eo. 172. c. to. 1. Vt faciat.
 32 Beati qui seminant super omnes aquas. 50. l
 39 Ego dixi, in dimidio dierum meorū, integrū
 canticum exponitur. 159. e. per totum.
 Domine, vim patior, responde pro me. 352. c
 Ecce in pace amaritudo mea amarissima.
 287. K. to. 1. per totum.
 Consolamini, cōsolamini popule meus. 29. i.
 Omnis caro scænum. 289. h. 216. K. to. 1.
 Super mōtē excelsum ascende, & c. 106. m. t. 1.
 41 Exiccātū est scænu, & cecidit flos. 289. h. to. 1.
 42 Glutino bonum est. 130. d. to. 1.
 43 Gloriā meam alteri non dabo. 251. i. K. to. 1.
 Ego infrenabo os tuum laude. 247. a. to. 1.
 50 Dominus Deus meus aperuit mihi au-
 rem. 80. e. 277. d. to. 1.
 51 Incuruare, vt transeamus. 188. e. f. to. 1.
 53 Vere lāguores nostros ipse tulit. 59. m. t. 1.
 Oblatus est, quia ipse voluit. 42. h. to. 1.
 Generationē eius quis enarrabit? 16. e. 217. f
 Pro transgressoribus rogauit. 14. l. to. 1. Ipsū.
 55 Venite, emite absque argento. 64. g. to. 1.
 Quærite Dominum, dum inueniri potest.
 46. h. 158. b. & 344. m. to. 1.
 Derelinquat impius viam suam. 245. l. to. 1.

Verbum meū, quod egredietur de ore meo,
 nō reuertetur ad me vacuum. 334. a. to. 1.
 Montes, & colles cantabūt corā Deo laudes,
 311. m. to. 1.
 Clama neccesses, quasi tuba. 46. m. to. 1. 53
 Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas
 vestra. 338. b. to. 1.
 Spiritus Domini super me, co quod vnxit
 me. 256. h. to. 1.
 Sup muros tuos Hierusalē, & c. 131. b. to. 1. 62
 Qui reminiscimini Dñi, ne taceatis. 102. e. t. 1.
 Ego qui loquor iustitiam. 284. a. to. 1. 63
 Super quem requiescet spiritus meus. 8. l. t. 1.
 Vermis eorū non morietur. 198. h. i. & 145. a
 tom. 2.
 Oculus non vidit Deus absque te, quæ
 præparasti diligentibus te. 248. b. to. 1.
 Calū fedes mea: terra aut, & c. 177. h. t. 2. Sed. 66

Ex Hieremia.

Priusquam te formarem in vtero, noui te.
 74. i. to. 1. Et de Hieremia.
 Vt euellas, & destruas. 130. a. to. 2.
 Conuertimini filij reuertentes. 197. a. to. 1. 3
 Ventrem meum doleo. 197. d. 290. c. to. 1. 4
 Sapientes sunt, vt faciant mala. 134. e. t. 2.
 Bonas facite vias vestras, & studia vestra. 7
 48. m. to. 2. Illuc toto.
 Quis dabit capiti meo, aquam? 256. d. t. 1. 9
 Ascendit mors per fenestras nostras. 269. a
 to. 1. Sic quippe.
 Docuerunt linguam suam loqui mendaciū.
 130. a. to. 2.
 Si separaueris preciosum à vili, tamquam 19
 os meum eris. 146. i. to. 1.
 Diē hominis non desiderauit: tu scis. 155. d. 17
 Fallax 270. m. Quis nostrū. e. 25. e. Diem. t. 2:
 Nunquid redditur p bono malū? 59. i. t. 1. 18
 Ego cogito cogitationes. 33. l. 77. c. 102. b. 29
 & 237. l. to. 1.

Et habitabo in eis. 275. e. f. to. 1. Longe.
 Nouum faciet Dominus super terram. 9. i. 58
 & 42. f. g. to. 1.

Femina circundabit virum. 9. i. K. to. 1.
 Maledictus qui facit opus Domini fraudu. 48
 lenter. 303. b. to. 1. Vnde.

Fugite de medio Babylonis. 204. f. to. 1. 51
Ex libro Threnorum.

Misericordiæ Domini, quia non sumus con- 3
 sumpti: o2 l. to. 1. Quæramus gratiam.

Bonus es Dominus sperantibus in eum, ani-
 ma quæ renti eum. 145. f. to. 1.

Bonus est Domine anima quæ renti te. ibid.
 & 168. K. to. 2

Bonum est præstolari cum silentio salutāre
 b Domini

Index sententiarum.

- Domini. 331.g.to.1. Rectum.
 Bonū est viro cū portauerit iugum , &c. 82.k
 Leuatur se supra se. Ibid.l.to.1.
 Scutemur vias nostras, & studia nostra. 319.
 m.to.1. Ergo.
 Leuemus corda nostra cū manibus. 74.h.t.1.
 4 Filij Sō indyti, & amycti auro. 172.d.to.1.
 Qui nutrēbantur in creceis, amplexati sunt
 stercorea. 158.b.to.1. Durus equidem.
 Spiritus om̄s nostri Christus Dñs. 2.k. 71.K
 Spiritus ante faciem nostram Christus Do-
 minus. 75.b. Inmo. 101.f. 261.c.to.1.
 In vmbra eius viuemus. &c. 101.f. 261.c.
Ex Baruch.
 4 In terris visus est, & cum hominibus conuer-
 satus est. 311.a.to.1. Sane.
Ex Ezechiele.
 Nōlunt audire te, quia nōlunt audire me.
 296 f.to.1.
 Dedi frōn tē tuā duriorē. 137.i.to.1. Potest.
 Tū autē animā tuam liberaſti. 297.h.to.1. Pro.
 12 Fode parietem, & adhuc videbis. 188. f.to.1.
 14 Si Noc, Daniel, & Iob. 164.b.to.1.
 28 Tu signaculum similitudinis. 176.e.to.1.
 Prodidiſti ſapientīā tuam in decore tuo. 343 g
 33 Vno ego dicit Dominus, nolo mortē pec-
 36 catoris. 42 i. 167.g. 197.a. 245.l.to.1.
 Nam propter vos ego faciā, sed propter no-
 mē ſanctum meū 333 f.to.1. Tranſiuimus.
Ex Daniele.
 13 Anguſtiā mihi ſunt vindique. 54 c.to.1.
Ex Oſea Propheta.
 2 Deſponſauit te mihi in fide. 134.f. 333 f
 4 Peccata populi mei comedent 347 f 189.b.c.
 to.2.
 Quia tu ſcientiam repuliſti. 290 c.to.1.
 5 Venite & reuertamur ad Dominū. 206 g
 Viuificabit nos poſt duos dies. 18.m. 340 b
 7 Comederunt alieni robur eius. 45. b. & 92.c
 & 116 e.to.2.
 8 Ipi regnauerūt, & non ex me 203. a.to.1.
 10 Dicent montibus operite nos. 145. b to.2.
 Effram vitula doſta diligere rituram.
 245.h.to.1.
 Seminate vobis ad iuſtitīā. 291.K. 55. h.to.2.
Ex Iſaie propheta.
 1 Computruerunt iumēta in ſtercore ſuo. 146.
 l.to.1. Quomodo dicunt.
 2 Conuertimini ad me, &c. 45.m. 113.h.to.1.
 Scindite corda veſtra, &c. 45.d.to.1.
 Sanctificate ieiuniū, vocate cætum. 46.l.to.1.
Ex Iona.
 1 Tollite me, & mittite in mare. 1.c.to.1.
Ex Michea.
- Popule meus, quid potui facere tibi, & non 6
 feci? 194.g.to.2.
Ex Abachuch Propheta.
 Super cuſtodiam nicam ſtabo. 161.i.to.1. 2
 Si moram fecerit, expecta illū. 342 b to.1.
 Incuruati ſunt colles mundi. 148.K.to.1. 3
 Eleuatus eſt ſol iuſtitie, & luna ſtetit in ordi-
 ne ſuo. 66.g.to.2. Bonus pater.
Ex Sophonia.
 Scrutator Hieruſalem inucernis. 314 g.to.1. 1
Ex Malachia
 Si pater ego ſum, vbi eſt honor meus ? 255.b 1
 Confundor. & 555.i.to.1.
 Si Dominus ego ſum, vbi eſt, &c. Ibidem.
 Labia ſacerdotis cuſtodiuſt ſciētia. 134.b 2
 to.2. 158.i
 Vobis timentibus Deum oritur ſol iuſtitie. 4
 53 l.to.2.
Ex primo libro Machabeorum.
 Et nunc clamemus in cælum, & miſerebitur 4
 noſtri Deus noſter. 154.m.to.1.
 Et facta eſt lætitia in populo magna valde.
 251 l.to.1.
Ex Matthæo Euangelista.
 Liber generationis Ieſu Chriſti. 16.e.f.to.1. 1
 Natus eſt Ieſus qui vocatur Chriſtus. 27.l.
 to.1. Duo quædam.
 Ioseph autem vir eius cū eſſet iuſtus, & nol-
 let eam traducere, voluit occulte dimittere
 eam. 11.d.e.to.1.
 Vocabis nomen eius Ieſum. 22.l.to.1.
 Ipſe ſaluum faciet populum ſuum. 12.h.to.1.
 Ecce Magi ab oriente venerunt. 34.c.to.1. 2
 Herodes rex turbatus eſt 35.b.to.1.
 In Bethleem Iudæ. 16.e.f. 17.g.to.1.
 Et in Bethleem terra Iuda. Ibidem.h. Ieſus.
 Ecce ſtella, quā viderant in oriente. 36.c.to.1.
 Et intrātes domū, inuenerūt puerū. 36.e.t.1.
 Et prociſentes adorauerunt eum. 36.c.to.1.
 Et apertis theſauris ſuis obtulerunt ei mu-
 nera. Ibid. 234.l.to.1.
 Pœnitentiā agite, & appropinquabit re-
 gnūm Dei. 161.h & 227.a.to.1. 4
 Quis vobis demonſtrauit fugere à ventura
 ira? 190.i.to.2.
 Omnis arbor quæ non facit fructum bonum,
 excidetur. 200.l.Neque.
 Venit Ieſus ad Ioānē, vt baptizaretur. 33.e.f
 Sic decet nos implere omnē iuſtitīā 36.i.t.1.
 Cum ieiunaſſet Ieſus quadraginta diebus
 & 40. noctibus 44.f.g. & per to. ſermo.
 Non in ſolo pane viuunt homo 80. i. & 131.l
 137.c.to.1.
 Mitte te deorſum. 152.i.to.1. Iam.
 Hac

- Hæc omnia tibi dabo, si cadens, &c. Ibidem.
 Accesserunt angeli, & ministrabant ei. 237.c
 Non in solo.
 Venite post me, & faciam vos piscatores hominum. 126.g
 Videns turbas Iesus ascendit in montem. 106.a. Et cum sedisset, &c. 106.b. Ibidem.
 Beati pauperes spiritu. 5.e.f. 106.c. 263.m
 Beati mites. 10.b.e. & 199.c
 Beati qui lugent. 106.f. & 201.b
 Beati qui esuriūt & sitiūt iustitiā. 107.g. 202.f
 Beati misericordes. 107.i. 202.i
 Beati mundo corde. 144.d. 202.k. 107.l
 Beati pacifici. 108.b. 204.h
 Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. 73.b. & 108.b. & 204.i. to 1.
 Vos estis lux mundi. 185.i. to. 2. Quomodo.
 Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. 279.d. c.f
 Esto consentiens a luerfario tuo. Ibi.g. 356.g
 Qui soluit vnum de mandatis istis minimis. 101.27.d. to. 2. Deinde.
 Si offers munus tuum ad altare. 102.a
 Si recordatus fueris, quod frater tuus habeat aliquid. Ibidem.
 Vale prius reconciliari fratri tuo. 163.é. i. 2.
 Cū oraueris, intra cubiculum tuum. 359.k
 Pater noster, qui es in cælis. 101.e. & 134.h
 153.h. 178.c. to. 1. 75. i. to. 2. 253.b. c. to. 2.
 Sanctificetur nomen tuum. 48.l. & 101.g
 Adueniat regnum tuum. 48.l. 101.g
 Fiat voluntas tua. 47.h. 157.i.k. 151.k. to 2. & 169.e. to 2.
 Cum eiunas, vnge caput tuum. 44.i. to 1.
 Si oculus tuus fuerit simplex. 160.m. to. 2.
 De vestimentis quid solliciti estis? 16.a.b. & 184.f.g
 Hypocrita, eijce primum trabem. fol. 174.l
 Qui in regula. 182.f
 Lata porta est & spaciōsa, quæ ducit ad mortem. 174.a. 229.b
 Arcta via, quæ ducit ad vitam. Ibidem.
 A fructibus eorum cognosceas eos. 99.c
 Etego homo sub potestate. 176.c.d
 Vulpe foveas habent, & volucres cæli nidus. 192.d. to. 2. Inimici.
 Confite fili, remittuntur tibi peccata tua. fol. 177.l
 Estote prudentes sicut serpentes. 122.d. to. 2.,
 Qui persecuerant vsque in finem, hic saluus erit. 63.a. to. 2.
 Nolite timere eos, qui occidunt corpus. folio 256.d.e
 Omnis qui confitebitur, me coram hominibus. 68.c.d
 Qui amat patrem, aut matrem plus quam me. 58.d. & 16.b. to. 2.
 Qui recipit iustū in nomine iusti. 13.m. to. 2.
 Eūtes renūciate Ioanni. 320.h. Propterea. 11
 Regnum cælorum vim patitur. 225.a
 Venit Ioannes Baptista non manducans. 80.i
 Venite ad me omnes, qui laboratis. 152.b
 & 178.g. Venite. 52.e. to. 2. & 171.h. to. 2.
 Tollite iugum meum. 171.c. to. 2. Tollite.
 Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. 5.c. 23.h. 25.K. 40.K. 100.a. 172.f. 297.l
 Iugū meū suauē est. 176.g. Venite. 33.c. to. 2. & 158.l. to. 2.
 Onus meum leue est. 170.b.c
 Qui non est mecum, contra me est. 40.e. 12.
 Omne verbū ociosum, quod locuti fuerint homines. 170.c. & totus sermo vtilissimus.
 Exijt qui seminat seminare. 50.K. 13
 Sinite vtraq; crescere vsq; ad messē. 149.f
 Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier. 271.i. K. & 144.K
 Ager est mundus. 168.b. & 132.b. to. 2.
 Simile est regnum cælorum thesauro abscondito. 211.b
 Simile est regnum cælorum saganæ. 185.b
 Ibi erit fletus, & stridor dentium. 143.c
 Ascendit in montem solus orare. 74.b
 Videns Petrus ventum validum. 85.c. Nam. 14
 Cæcus si cæco ducatū præstet. 189.a. to. 2. Si. 15
 Catelli edunt de micis. 104.a. Dicitur certe.
 Vade post me satana. 8.a. 259.a. to 1. 16.
 Si quis vult post me venire. 127.l. 192.d. to. 2.
 Tollat crucē suam. 124.i. Merito. 18. h. i. to 2.
 Qui vult animam suam saluam facere, perdet eam. 281.h
 Quam dabit homo commutationem pro anima sua? 30.K. to. 2. Quid prodest.
 Et respēdit facies eius sicut sol. 73.l. 17
 Bonum esse nos hic esse. 73.m.l
 Hic est filius meus dilectus. 34.f
 Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti. 341.i
 Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis. 18.
 fol. 10.c. to. 2. & 158.h. to. 2. Nam de.
 Væ homini illi, per quem scandalum venit. fol. 104.e. 42.l. 158.h. to. 2.
 Si oculus tuus scandalizat te. 105.g
 Bonū est vnum oculum habentē. Ibidem. h.i.
 Angeli eorum semper vident faciem patris mei. 133.a. Angeli.
 Vbi sunt duo, vel tres congregati, &c. 103.i
 Dixit Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia. 189.d. & 261.b. & 187.c.
 b. 2. to 2.

Index Sententiarum.

- to. 2. Dixit. Et consequenter explanatio ipsius euangelij in sex folijs, & 191. l. to. 2.
- Quid ergo erit nobis. 191. e. to. 2.
- Amen amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me. Ibidem.
- Sedebitis, & vos. Ibi. h. 193. c. tom. 2. Sedebitis. Et omnis qui reliquit patrem aut matrem. 193. i. to. 2. 196. g. to. 2.
- Centuplum accipiet. 196. l. to. 2. Centuplum. Vita æternam possidebit. 197. b. to. 2.
- Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ. 355. i
- Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. 163. b. to. 2. Subit.
- Si nite paruulos ad me venire. 99. d. to. 2.
- 20 Filius hominis non venit ministrare. folio 104. m. 311. to. 2.
- 21 Si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia Dominus his opus habet. 57. i. to. 1.
- Et adduxerunt asinam, & pullum. 41. l. m. 49. e 50. l. m. & 139. f. & 274. l. m. to. 1.
- Alij cædebant ramos de arboribus. 49. e
- Verebuntur filium meum. 129. i
- Dabitur regnum Dei genti facienti fructum. fol. 325. d. to. 1.
- Domus mea, domus, &c. 41. e. to. 2. Increpa.
- 22 Ibi erit fletus, & stridor dentium. 143. c. to. 1.
- Diliges Dominum Deum tuum, vide sup. Deut. 6.
- Diliges proximum tuum sicut teipsum. 307. m. & 168. l. to. 2.
- Amant primas cathedras. 194. f. to. 2. Infelix.
- 3 Qui maior est vestrum, erit vester minister. 131. m. to. 2. Reges.
- Omnis qui se humiliat exaltabitur. 70. g. & 173. g. to. 1.
- Va vobis scribæ, & Pharisei hypocrite, folio 195. c. to. 2. Econtra.
- Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus eius, inuenient sic facientem. 110. to. 1.
- Beatus ait.
- 24 Quis putas est fideles seruus, & prudens. 22. g. to. 2. Quis putas. 140. f. to. 2. Quærendus. & 189. l. to. 2.
- 25 Simile est regnum calosum decem virginibus. 234. m
- Quinq; autem ex eis erant fatuæ. 93. e. Quia. Date nobis de oleo vestro. 43. l. to. 1.
- Euge serue bone, & fidelis. 251. i. to. 1. Fidelis. Venite benedicti patris mei. 143. d. to. 1.
- Ite maledicti in ignem æternum. 166. i. to. 2.
- 26 Vt quid perditio hæc? 218. m. Sed. 249. b. to. 1.
- Quid vultus mihi dare, & ego vobis tradam eum, 188. g. to. 2. Sed nec.
- Bonum erat ei, si natus non fuisset, &c. 289. l
- Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. fol. 127. l. m. to. 1. Scuto.
- Conuerte gladiu tuu in vaginam. 138. h. to. 2.
- Egressus foras Petrus fleuit amare. 78. i
- Abiens Iudas, in quo se suspedit. 58. e. to. 1. 27
- Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce. 61. k
- Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? 118. g. Deus meus.
- Terra mota est, & petra scissa sunt. 58. b. & 64. d. to. 1.
- Seductor ille dixit adhuc viuens, post tres dies resurgam. 63. i. to. 1.
- Venit Maria Magdalene, & altera Maria. fol. 64. c. to. 1.
- Ex Marco.*
- Non sum dignus procumbens soluere corrigiam calceamenti eius. 63. g
- Fili, dimittuntur tibi peccata tua. 202. h. to. 1. 2
- Quis potest.
- Quæ est mater mea, & fratres mei. 38. i 3
- Quæ est mater.
- Herodes metuebat Ioannem. 81. m. to. 1. 6
- Misereor super turbam. 85. f. to. 1. 8
- Et collidens, & multum discerpens eum daemone, exijt ab eo. 61. l. to. 1. Audulsi. 9
- Nemo est, qui reliquit domum, aut fratres. 195. l. to. 2.
- Qui tibi vis faciãt Dominus cæco. 40. f. g. h
- Omnia quæcumque orantes petitis. 47. e. g 11
214. f. to. 2.
- Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. 26. a. to. 1. 12
- De die autem illo, vel hora. 173. g. to. 2. Vide 13
- Videns Centurio, qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset. 276. b. to. 1. Quam. 14
- Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, &c. 64. e. 209. b. 219. b. 249. m. 344. c. d 15
- Et valde mane vna sabbatorum venerunt ad monumentum. 286. m
- Quis nobis reuoluet lapidem ab ostio monumenti? 209. b. to. 1. Talibus.
- Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus. 69. l. to. 1.
- Et exprobrauit Iesus incredulitatem illorum, & duritiam cordis. Ibidem.
- Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. 69. m. to. 1. & 38. i. to. 2.
- Signa autem eos, qui crediderunt hæc sequentur. 61. m. to. 1.
- Et Dominus quidẽ Iesus postquã locutus est eis, assumptus est in cælum. 70. d. e. Quam. Seder a dexteris Dei. 70. f. to. 1. Manipulus.
- Ex Luca.*
- Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero. 74. i. to. 2. & de Hieremia. Multi

Multi in natiuitate eius gaudebunt. 80. k & 74 k	Vocatum est nomen eius Iesus. 31. i
Missus est angelus Gabriel. Ipsum totum euangelium exponitur à folio quarto, vsq; ad folium nonum inclusue. Et sequuntur sententiæ eiusdē euangelij alibi expositæ.	Quod vocatum est ab angelo priusquam conciperetur. Ibid. l. n3
Missus est angelus Gabriel. 53. f. & 55. e	Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ. 42. f. & 206. k
Missus est. 77. d. Missus 39. i. Siquidem to. 2.	Obrulerunt pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. 42. g. h. & 320. f
Cui nomen Nazareth. 55. e. f. Missus.	Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon. 333. g. h
Aue gratia plena. 205. c. 207. a	Acceptit eum Simeon in vlnas suas. 206. k. l & 238. b. c
Benedicta tu in mulieribus. 55. f	Tuā ipsius animā pertransibit gladius. 270. i
Turbata est. 99. h. i	Descendit cum eis, & erat subditus illis. 8. m & 66. e. inuentus. & 260. g
Maria cogitabat qualis esset ista salutatio. folio 99. i. 102. m. Maria, inquit.	Et erat subditus illis. 8. m. & 66. e. g
Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud Deum. 55. f. 95. h. & 99. h. i. 102. m	Iesus autem proficiebat sapientia. 10. l
Vocabitur filius Dei. 101. k	Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura? 146. k. & 190. h
Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? 95. g. Si verum. 99. i	Et vox de celo facta est. 39. b
Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus. 71. K. 93. g. h. & 98. d. & 207. a. & 283. h	Mensuram bonam, & cōsertam 40. i. Quid enim. & 248. b. & 338. a
Et quod nascetur ex te sanctum. 100. a	Lacrynis cœpit rigare pedes eius. f. 177. k
Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. 100. a	At vero.
Exurgens Maria abiit in montana. 99. i. Iure. Abiit in montana cum festinatione, & salutauit. Elizabeth. Ibidem. 101. m. & seq.	Osculabatur pedes eius, & unguento ungebatur. 89. f
Vnde mihi hoc vt veniat mater Domini mei ad me? 100. a. 101. m	Osculatur, & per t. ser.
Refpexit humilitatem ancillæ suæ. 297. a. b	Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis. 131. d
Non potest. 300. d	Vt sciat. 50. k
Beatam me dicent omnes generationes. 78. e	Exiit qui feminat seminare. 50. k
Tu puer propheta altissimi vocaberis. 81. a	Si quid supererogaueris, cum rediero reddam tibi. 43. l
Reclinauit eum in præsepio. 21. K. 193. b	Propterea. 11
Pastores erant in regione eadem. fol. 28. d. & 227. m	Qui habet aures audiendi. Ibid. l. In vobis. Quis est, qui me tetigit. 167. i. Quis me. Si quis vult post me venire, abne. 250. l
Ecce euangelizo vobis gaudiū magnū. 23. m	Nemo mittet manum ad aratrum. 48. e. to. 2.
Natus est vobis hodie saluator. 23. l	Nemo mittens. 9
Hoc vobis signum. 28. f. & 238. c	Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem. 1. c. 133. b. Videbam. & 189. c
Inuenietis infantem pannis inuolutum. 28. f	Beati oculi qui vident, quæ vos videtis. 75. c
Gloria in altissimis Deo. 30. e. 53. b. & 77. d	Beati siquidem.
Vere. 112. g. & 200. l. 251. l. 61. b. to. 2.	Homo quidam incidit in latrones. 52. i
In terra pax hominibus. 21. m. & 53. e. & 126. d. & 251. l	Infundens oleum, & vinum. 256. h. i
Trāseamus vsque Bethlechem. 24. e. & 264. h	Curam illius habe. 138. b. to. 2.
Videamus hoc verbum quod factum est. 24. e & 264. h	Quis vestrum habebit amicum. 69. i. 209. d
Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam, & Ioseph. 280. f. g	Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. 176. e
Inuenerunt Mariam, & Ioseph, & infantem positum in præsepio. 100. l. Inuenerunt. Maria autē conseruabat oia verba hæc. Ibid. m	Dabit Dominus spiritum bonum petentibus se. 127. i
Postquam consummati sunt dies octo. 30. d 1234. l	Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? 129. f. to. 2.
	Timete eum, qui postquam occiderit corpus. fol. 151. c
	Quærite primum regnum Dei. 168. m. to. 2.
	Sint lumbi vestri præcincti. 230. i. Tres. Lucernæ

- Lucernæ ardentes in manibus vestris. 19.l.m
 Et vos similes hominibus expectantibus, domi-
 num suum, quando reuertatur à nu-
 ptijs. 37.l.230.m.& 331.h
 Et si venerit in secunda vigilia. 19 m
 Et si in tertia vigilia venerit. 171.h
 Ignem veni mittere in terram. 41.c
 13 Arborē fieri habebat quidā. 322.l. Quanta.
 14 Cum nuptiatus fueris ad nuptias. 292.b
 Nunc.
 Recumbite in nouissimo loco. Ibid.c. vtiliter.
 Iuga boum emi quinque. 186.g.h.to.2.
 Compelle intrare. 225.b.& 139.m.to.2.
 15 Homo quidam habuit duos filios. 163.h
 & 254.g
 Filius prodigus pauit porcos. 220.f
 In se autem reuerfus. 299.a.300.b
 Non sum dignus vocari filius tuus. 179.K
 Prodigus.
 Frater senior de agro veniens. 63.k
 Indignatus frater senior. 341.d
 Væ per quem scandala veniunt. 91.c.to.2.
 16 Facite vobis amicos de mammona iniqui-
 tatis. 187.b.to.2.
 Homo quidam erat diues. 190. i. to.2. Ego.
 Factū est autē, vt moreretur mendicus. 110.d
 Filii, recordare quia receperisti bona. 201.m
 Memento. 6.e.to.2 & 190.l.to.2.
 17 Cū feceritis oīa, quæ præcepta sunt vobis
 Dicite, quia serui inutiles sumus. 137.c.&
 170.b.& 66.g.to.2. & 161.f.to.2. Hinc.
 Nonne decem mundati sunt? 179.a. Nonne.
 18 Deus gratias ago tibi, quia non sum. 55.h
 & 250.f.174.b.to.2.
 19 Publicanus percutiebat pectus suum. 171.i
 Vim faciebat.
 Ecce dimidium bonorū meorum do pau-
 peribus. 107.i Et attende.
 22 Omni habenti dabitur. 340.a
 Desiderio desideravi pascha manducare
 vobiscum. 57. i
 Orate ne intretis in tentationem. 138.g
 Ecce duo gladij. 138.h.to.2.
 Apparuit ei angelus de cælo. 125.c
 23 Surgite, orate ne intretis in tentationem so-
 lio 346.c Porro.
 Et facti sunt amici, Herodes & Pilatus.
 fol. 268.a
 Filia Hierusalem nolite flere super me. 64.f
 & 128.i Filia.
 Tunc incipient dicere montibus, cadite super
 nos. 145.b.to.2.
 Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciūt.
 fol. 59.i.& 138.l.to.2.
- Hic nihil mali gessit. 288.i
 Memento mei, dū veneris in regnū tuū. 56.l.
 Latro de cruce clamabat. 35.l. Si latronis.
 Hodie mecum eris in paradiso. 12.c.to.2. Bea-
 tus. Ipse se finxit longius ire. 342.b
 Sedere in ciuitate, quoad usq; induamini vir-
 tute ex alto. 76.c Sed dum
 Et factum est dum benediceret illis, recessit
 ab eis. 70.c.d In hac.
- Ex Ioanne.*
 Lux in tenebris lucet. 145.a I
 In propria venit. 3.f
 Quotquot autē receperunt eum, dedit. 190.e-
 Verbū caro factū est. 17.g.23.d.& 27.h.52.c
 Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnige-
 niti. 77.d
 Plenum gratiæ & veritatis. 343.f. Familiare.
 De plenitudine eius nos oēs accepimus. 96.l
 Lex per Moysen data est, gratia, & veritas.
 fol. 211.f
 Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mun-
 di. 6.i.21.i.34.c.& 58.f.& 81.b
 Vidi spiritum descendentem quasi colum-
 bam de cælo. 34.f.g
 A Nazareth potest aliquid boni esse? 193. c
 Videbitis cælum apertum, & angelos Dei
 descendentes. 133.a.& 147.h.304.f
 Deficiente vino, dixit mater Iesu ad eum.
 37.l. Vinum non habent. 100.l. Tertio.
 180.to.2.b. Disce.
 Quid tibi & mihi est mulier? 38.g
 Erant autem ibi lapideæ hydryæ. fol. 37. m &
 171.l.m. & 208.h
 Capientes singulæ metre bi. vel ter. 37.b. &
 208.i. & 313.c
 Imple hydryas aqua. 39.l. Ait. & 224.c.d
 Omnis homo primū bonū vinū ponit. 208.l
 Seruati bonum vinum vsque adhuc. 171.l
 Cum fecisset quasi flagellum de funiculis. fo. 3
 130 b Plena.
 Spiritus vbi vult spirat: 210. i
 Nescis vnde veniat, aut quo vadat. 342. c
 Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit.
 fol. 209. c
 Qui habet sponfam sponsus est. 81. b
 Illud oportet crescere, me autē minui. Ibid. c
 Meus cibus est, vt faciā voluntatem. 157. i
 Tolle grabatum tuum, & ambula. 60. c
 Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne
 deterius, &c. 239. g. h
 Potestatem dedit ei pater iudicium facere.
 fol. 241. g. & 25. f. to. 2.
 Ille erat lucerna ardens & lucens. fol. 80. f. &
 117. l

Veteris, ac noui Testamenti.

- Gloriā ab inuicē accipitis, & gloriā. 251. l. m
 6 Colligite, quæ superauerūt fragmenta. 87. b
 Operamini cibum, qui non perit. fol. 179. i
 Operamini. 52. a. to. 2.
 Nemo potest venire ad me, nisi pater. 152. h
 to. 2. Nam quodd.
 Nisi manducaueritis carnem filij hominis.
 fol. 136. l
 Qui manducat meam carnem, & bibit meum
 sanguinem. 166. i. to. 2.
 Durus est hic sermo. 136. l. & 161. f
 Spiritus est qui uiuificat: caro non prodest
 quicquam. 285. k. & 34. c
 Verba quæ ego locutus sum uobis, spiritus, &
 uita sunt. 193. b
 7 Nolite iudicare secundum faciem. fol. 47. d.
 & 102. a. to. 2.
 Iesus autem inclinans se deorsum. 54. m.
 8 Qui sine peccato e st vestrum primus in eam
 lapidem mittat. 5. a
 Nemo te condemnauit. 54. a
 Quo ego vado, vos non potestis venire. 70. d
 Principium, qui & loquor uobis. 143. a. to. 2.
 Quid item.
 Qui ex Deo est, uerba Dei audit. 42. i
 Ois qui facit peccatū, seruus est peccati. 352. f
 Si uos filius liberauerit, ueri liberi eritis. 1. b
 Abraham pater uester exultauit ut uideret.
 fol. 23. a Siquidem.
 10 Qui non intrat per ostium in ouile. 334. a
 Qui non in.
 Ego sum pastor bonus. 225. b. 103. b. to. 2.
 Bonus pastor animam suam dat pro ouibus
 suis. 276. i
 Mercenarius uidet lupum uenientē. 206. h
 Ego pater vnum sumus. 337. g
 11 Domine si fuisses hic, frater meus non
 fuisset mortuus. 179. m
 Et lachrimatus est Iesus. 274. g
 Infremuit Iesus spiritu. 125. b
 Domine iam fortet. 62. e. 94. c. d
 Clamauit uoce magna: Lazare.
 Expedit uobis ut unus moriatur. 276. m
 Maria uexit pedes Iesu. 218. k
 12 Domus impleta est ex odore unguenti. 246. f
 Et domus.
 13 Nisi granum frumenti. 254. d. Vnum scio.
 Qui amat animam suam, perdet eam. 281. i.
 Nunc iudicium est mundi. 241. l
 Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham
 ad me ipsum. 263. m
 Ambulate, dum lucem habetis. 306. f.
 Si non lauero te, non habebis partem me-
 cum. 61. h
 In domo Patris mei mansiones multæ
 sunt. 182. d. to. 2.
 Ego sum uia, ueritas, & uita. 81. c. 171. i. to. 2.
 Ego in patre, & pater in me est. fol. 118. f. &
 337. g
 Qui credit in me, opera. 71. m
 Si diligitis me, mandata mea seruare. fol. 5. h
 & 149. h
 Ad eum uenimus, & mansionem apud eum
 faciemus. 4. h. i
 Paracletus autem spiritus sanctus, quem mit-
 tet pater. 78. f
 Ille uos docebit omnia, & suggeret. 77. i. l
 Si diligeretis me, gauderetis utique. 361. m
 Si diligeretis.
 Sine me potestis facere. 313. a 15
 Maiorem hac dilectionem nemo habet. 58. d
 145. d
 Vos autem dixi amicos. 53. h. to. 2. Animalis.
 Elegi uos, & posui uos. 50. i
 Ut eatis, & fructum afferatis. Ibidem.
 Si non uenissem, & locutus non fuisset. fo-
 lio 37. d. to. 2.
 Quia hæc locutus sum uobis, tristitia im-
 pleuit cor uestrum. 75. c. Quid mirum.
 Exiui à patre, & ueni in mundum. 50. m
 Nisi ego abiero, paracletus non ueniet ad
 uos. 78. i. 72. c. Denique. & 75. d. & 79. a
 Quid.
 Et cum uenerit ille, arguet mundum de pec-
 cato. 77. i. & 210. l
 Modicum, & non iam uidebitis me. 342. b
 Tristitia uestra uertetur in gaudium. 171. l
 65. l. to. 2.
 In mundo pressuram habebitis. fol. 229. g
 Quadri formis.
 Quid est ueritas. 168. d 18
 Tolle tolle, crucifige eum. 56. d 19
 Erat autem tunicam inconsulti. 52. i
 Cum accepisset acetum. 58. c
 Inclinato capite tradidit spiritum. Ibidem.
 Et continuo exiuit sanguis & aqua. 67. a.
 Domine si sustulisti eum. 91. d. Felix. 243. i.
 Noli me tangere, non enim auctendi ad pa-
 trem. 112. g. 267. g
 Nisi uidero in manibus eius fixuram clauo-
 rum. 76. e.
 Dominus meus, & Deus meus. 322. h
 Beati qui non uiderunt, & crediderunt. 24. c.
 Sciens Petrus, quia Dominus est, misit se in
 mare. 133. g. 10. 2.
 Simon Ioannis amas me? 346. c.
 Petre amas me? 172. c. Annon: 158. e. 203. b
 Pasce oues meas. 64. e. 132. f. 10. 2. Cui enim.
 b) 4c Exe

Index Sententiarum.

Ex Epistola Pauli ad Rom.

- 1 Qui prædestinatus est filius Dei in virtute.
144. l. to. 2. Nec mirum.
Sapientibus, & insipientibus debitor sum.
fol. 134. c. to. 2.
Deus illis revelavit. 244. a
Inuisibilia Dei à creatura mundi. fol. 164. c
244. a
Cum cognouissem Deum, non sicut Deum
glorificauerunt. 217. b
- 2 Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt:
fol. 265. c. d
Detractores, Deo odibiles. 170. d. c. & 269. a
Ignoras quoniam benignitas Dei ad pe-
nitentiam te adducit? 245. l
Theaurizasti tibi iram in die iræ. 167. g
Secundum autem duritatem tuam, & cor im-
penitens. Ibidem h
- 3 Et si Abraham ex operibus iustificatus est,
habet gloriam, sed non apud Deum. 343. h
- 5 Gloriamur in tribulationibus. 155. c
Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo
per mortem filij eius. 83. c. f. to. 2.
Spes non confundit, quia caritas Dei diffusa
est. 292. m
Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris.
57. b. c. to. 2.
Non sicut delictum, ita & donum. 103. m. a
primo homine.
- 6 Non ergo regnet peccatum in vestro mor-
tali corpore. 146. a
Humanum dico, propter infirmitatem carnis
vestræ. 143. b. & 201. h. to. 2.
- 7 Sicut exhibuistis membra vestra seruire im-
munditiæ. 21. 2. l. & 201. h. to. 2.
Scio quia non habitat in me, hoc est in car-
ne mea bonum. 318. l. & 353. h. te. 1.
Velle adiacet mihi, perficere autem bonum
non inuenio. 147. l. to. 2.
Ecce 149. b. to. 2.
Non enim quod volo, hoc ago. 353. g
Infelix ego homo, quis me liberabit. 158. b
- 8 Deus filium suum mittens. 193. c
Non sunt condignæ passionis. 287. f. g
Si enim.
Vanitati creatura subiecta est non volens.
17. c. Nonne. & 287. f. Vanitati.
Spiritus postulat pro nobis gemitibus. 320. f
Ipsa creatura liberabitur à seruitute corru-
ptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.
148. d. to. 2. Cum igitur.
Diligentibus Deum omnia cooperantur
in bonum. 136. f. iustus. 156. d. Et hæc.
169. g. to. 2. Quod si,
- Quos prædestinavit, hos & vocavit. 173. m
210. k
Et quos vocavit, illos, & iustificavit. 140. i
226. l
Quos autem iustificavit illos, & magnifica-
uit. 226. l
Qui proprio filio non pepercit. 156. c
Quis nos separabit à caritate Christi? 165. l
Certus sum, quia neque mors neque vita.
319. l. m
Non volentis neque currentis. 154. g
Quid enim.
Ignorantes iustitiam Dei, & suam. Ibidem h 9
Quomodo prædicabunt, nisi mittantur. 326. i 10
Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo.
21. 165. g. & 196. f
Corde creditur ad iustitiam, ore autem con-
fessio fit ad salutem. 17. i
Fides ex auditu. 295. m
Ministerium meum honorificabo. 18. i. to. 11
2. 22. i. to. 2. Nam qui.
Noli altum sapere, sed time. 26. m. to. 2. &
59. a. to. 2.
Inuestigabiles viæ eius. 22. d. to. 2.
Quis cognouit sensum Domini? 53. l. to. 24
Væ vobis.
Ex quo omnia, per quem omnia. 78. l. Deni-
que. 143. b. to. 2.
Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.
240. a
Exhibeatis corpora vestra hostiam viu-
entem. 42. h
Rationabile obsequium vestrum. 260. g 12
Vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona.
143. a. to. 2.
Dico autem per gratiam, quæ data est mihi,
omnibus qui sunt inter vos, plus sapere.
290. c. Et Apostolus.
Non plus sapere quam oporteat sapere, sed
sapere ad sobrietatem. 168. d. to. 2.
Gaudere cum gaudentibus. 89. g. Quanam, &
246. c
Prudentes bona non tantum coram Deo,
sed etiam coram hominibus. 182. i. Mihi.
Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Do-
minus. 55. c
Vince in bono malum. 188. g
Omnis anima sublimioribus potestatis
subdita sit. 326. m. Omnis.
Quæ sunt à Deo ordinata sunt. 72. c. In no- 13
stra, & 26. a. to. 2.
Reddite omnibus debita. 174. c. Vis scire, &
169. g
Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem
dili-

Veteris, ac noui Testamenti.

- diligatis. 151.g.Puto.
- Nox præcessit, dies autem appropinquauit. 22.e.286.m.Paulus.
- Carnis curam ne feceritis in desiderijs 200.f. 129.i.to.2. Non ergo. 192.f.to.2. Non sic.
- 14 Non est regnum Dei esca, & potus. 171.i & 172.b
- Omne quod non est ex fide, peccatum est. 161.d.to.2.Omne.
- 15 Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. 147.b.c
- Vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. 192.e
- Ex Epistola prima ad Corinthios.
- 1 Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est. 63.k
- Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo. 343.h
- Placuit Deo per stultitiam prædicationis, saluos facere credentes. 191.c.to.2. Quod si. Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. 195.d
- Christus nobis factus est à Deo sapientia, & iustitia. 264.h.i
- Factus est nobis iustitia à Deo patre. 83.a to.2. Non condemnabit.
- Oculus non vidit, nec auris audiuit. 21.m
- 2 Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. 244.a.142.c.to.2.
- Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est. 189.m to.1. Trahe nos.
- Spiritualis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. 136.c.to.2.
- Cum sit inter vos zelus. 104.c. Audiamus.
- 3 Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. 64.k.1.2. Si semen. Auditores Dei sumus. 150.e.to.2.
- Fundamentum aliud nemo potest ponere. 182.d.to.1.
- Templum Dei sanctum est, quod estis vos. 132.e.Templum.& 302.f.to.1.
- Vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit. 182.d.e.to.1.
- 4 Sic nos existimet homo, vt ministros Christi. 182.h.185.l.to.1.
- Mihi & 188.d.ro.1.Mihi.
- Iam queritur inter disceptatores. 94.i.to.1. Erit. Mihi autem pro minimo. 185.l. Et si & 188.d Et vide. & 25.b.c.Nam.to.2.
- Qui iudicat me, Dominus est. 54.g.tom.2.
- Transgressus.
- Nocte ante tempus iudicare. 182.e.to.2. Vnde nunc.
- Laus erit vnicuique à Deo. 112.d.to.1. Tunc inquit.
- Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti. 164.a.to.2.
- Spèctaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. 213.m.to.1.
- Pascha nostrum immolatus est Christus. 5 62.b.to.1.
- Qui adheret Deo, vnus spiritus est. 337.f.g. 6 to.1. Nunc vero.
- Per arma iustitiae à dexteris, & à sinistris. 142.h.to.1.
- Glorificate, & portate Deum in corpore vestro. 139.e.to.1.
- Infidelis si discedit, discedat. 51.i.to.2. 7
- Alligatus est vxori. 43.h.to.2.
- Virgo cogitat quæ Domini sunt. 102.m.to.1.
- Scientia inflat, caritas ædificat. 291.f.to.1. 8
- Si quis se existimat scire aliquid, & 290.d. e to.1.
- Qui altario deseruiunt, cum altario participant. 189.c.to.2. 9
- Cum liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci. 128.c.to.2. Vbique.
- Omnibus omnia factus sum. eodem. d.to.1. Sitem.
- Sic currite vt comprehendatis. 167.h. tom.2. Quorum.
- Patres nostri omnes sub nube fuerunt. 193.i.to.1.
- Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum. 244.m.to.1. 10
- Siquis se existimat stare, videat ne cedat. 42.k.to.1. Propter hoc.
- Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. 6.c.to.2.
- Caput Christi Deus. 247.h.to.1. Si enim.
- Non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum. 201.to.2.f. & 203.f to.2. 11
- Conuenientibus vobis in vnum, iam non est Dominicam carnem manducare. 184.c to.2.
- Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. 63.a.to.1.
- Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis. 34.l.m.to.2.
- Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtiq; diiudicaremur. 314.f.to.1. Verendum.
- Nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesu. 174.d.to.1. 12
- Vnicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. 76.i.to.1. Nemo.
- Alij per spiritum datur sermo sapientiæ. 214.

- 214 h. to. 1.
 Aemulamini charismata meliora. 183. i. to. 2.
 Tu ergo.
 13 Si caritatem non habuero, nihil sum. 275. g. to. 1.
 Caritas patiens est benigna est. 59. i. 4 g. to. 2.
 Caritas benigna est. 8. f. to. 2.
 Caritas non querit, quæ sua sunt. 258. h. Si militierint, & 43 h. to. 2.
 Caritas nunquam excidit. 272. i. to. 1. Quod infirmum.
 Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, 189. a. to. 1.
 Nunc manent, spes, fides, & caritas, tria hæc; maior autem. 204. l. m. tom. 1. per totum sermonem.
 14 Orabo spiritu, orabo, & mente. 227. c. to. 1. Pfallam spiritu, pfallam, & mente 242. c. Credimus. & 202. b. to. 2. 203. c. to. 2. sed tunc. Ignorans ignorabitur. 290. m. 291. l. 131. h. Noueris. to. 2.
 15 Gratia eius in me vacua non fuit. 142. a. Age. to. 2.
 Abundantibus omnibus laboraui. 132. a. to. 2. 138. b. to. 2.
 Non ego autem, sed gratia Dei mecum. 153. d. to. 2. Vnde.
 Vnusquisque in suo ordine resurget. 137. m. to. 2. & 188. e. f. to. 2. Cum cœperint.
 Vt sit Deus omnia in omnibus, 184. g. to. 1. Magnus.
 Stella differt à stella in claritate. 182. e. to. 2.
 Ignorantiam Dei quidam habent. 4. h. 292. e. tomo 1.
 Sicut portauimus, imaginem terreni, portemus, & imaginem caelestis. 6. i. Veniet, 216. l. to. 1.
 Absorpta est mors in victoria. 127. b. c. to. 1. Caro, & sanguis regnum Dei non possidebunt. 14. g. to. 2.
 Vbi est mors victoria tua? 114. d. to. 1. *Ex epistola Pauli 2. ad Corinthios.*
 * Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi. 29 h. to. 1.
 Sicut abundant passionem Christi in nobis. 144. l. to. 1. Bene ergo.
 Gloria nostra hæc est testimonium conscientiarum nostrarum. 51. d. & 99. f. & 251. m. & 270. a. & 25. a. to. 2.
 2 Non enim ignoramus cogitationes vel astutias eius. 42. c. to. 2. Non enim Christi bonus odor sumus. 249. h. & 332. i. & 336. i. to. 1. Ego.
 3 Non quod sufficientes simus cogitare ali-
- quid à nobis quasi, ex nobis. 284. a. to. 2. Apostolus.
 Vbi spiritus Domini, ibi libertas. 353. g. to. 1. Quod in præsentem est momentaneum, & leue tribulationis nostræ. 185. f. 57. e. to. 1. Hoc nempe.
 Si terrestris domus nostra. 135. d. to. 1. Quamdiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. 163. f. to. 2.
 Siue mente excedimus Deo. 358. g. to. 1. Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. 122. c. to. 1. Et si cognouimus.
 Si qua in Christo noua creatura. 96. K. to. 1. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. 225. m. to. 1. Siue mente excedimus Deo. 50. l. to. 1. Contristati estis secundum Deum. 33. c. to. 2. Prouidentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. 50. l. Prouidentes.
 Qui parèe feminat, parce, & metet. 134. k. Si quidem. 125. i. to. 2. Agite. Hilarem datorem diligit Deus. 327. d. to. 1. Epistolæ inquit, graues sunt, & fortes, præsentia autem corporis infirma. 270. l. tomo 1.
 Qui gloriatur, in Domino gloriatur. 162. b. to. 1.
 Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est. 162. c. to. 1. Timeo ne sicut serpens seduxit Euam. 174. c. to. 1. Denique.
 Ipse Satanas transfiguratur se in angelum lucis. 176. d. to. 1. Sed.
 Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. 128. b. to. 2.
 Quis infirmatur, & ego non infirmor? 276. m. to. 1.
 Ministri Christi sunt, & ego. 132. a. to. 2. Scio hominem in Christo. 175. g. h. to. 2. Excedunt.
 Audiui arcana verba, quæ non licet. 323. c. f. to. 1. Nonne tibi.
 Patco autem, nequis me existimet supra id, quod videt in me. 16. f. to. 2. 46. b. c. Terret to. 2.
 Ne magnitudo reuelationum extollat me. 313. b. to. 1.
 Sufficit tibi gratia mea. 175. l. t. 2. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. 271. a. 228. b. to. 1.
 Cum infirmor, tunc potens sum. 279. li. 106. i. to. 2.

Veteris, ac noui Testamenti.

- Licet plus vos diligens, minus diligit. 44.a
to.2. Si nemo per totam epistolam.
- Ex epistola Pauli ad Galatas:*
- 1 Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus
non essem. 22. i. to.2. Verum tu.
- 2 Vivo autem iam non ego, uiuit uero in me
Christus. 48.a.to.1.
Sic stulti estis, ut cum spiritu carperitis, car-
ne consummamini. 287.e.to.1.
- 4 Quando uenit plenitudo temporis, misit
Deus filium suum. 2. l. to.1.
Quando uenit, & 256. h. to. 1. Non uenit.
- 5 Filioli mei quos iterum parturio donec.
358. f. to. 1.
- Abraham duos filios habuit. 57. i. l. to. 1.
Caro concupiscit aduersus spiritum. spiri-
tus autem aduersus carnem. 47. b. &
58. i. l. & 87. e. 138. i. l. to. 1.
- 6 Ut non quæcumque uultis, illa faciatis. 149. b
to.2. Ceterum.
- Vos qui spirituales estis. 175. i. to.2. Sed iam
Alter alterius onera portate. 35. g. h. to.2
Opus suum probet unusquisque. 24. a. to.2
Qui seminat in carne. 146. l. propterea. 200. h
to. 1.
- Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce. 54. c
125. i. 271. b. & 84. i. to.2. Mihi.
- Qui seminat in carne, de carne metet & cor-
ruptionem. 200. h. to. 1.
- Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.
48. a. to. 1. Audi.
- Quotquot baptizati estis, in Christo bap-
tizati estis. 165. l. to. 1.
- Ex epistola Pauli ad Ephesios.*
- 1 Benedictus Deus, & pater Domini nostri Ie-
su Christi. 348. a. to. 1.
- 2 Eramus sicut ceteris filij iræ. 41. a. to. 1.
- 3 Propter nimiam caritatem. 58. d. to. 1.
Christum habitare per fidem in cordibus
uestris. 64. c. 68. c. d. & 211. i. to.2.
- 4 Ut possitis comprehendere cum omnibus
sanctis, quæ sit longitudo. 146. d. to.2.
Solite seruare unitatem spiritus in vin-
culo pacis. 105. c. to.2.
Christus qui descendit, ipse est, & qui ascen-
dit. 66. b. Qui enim. 73. i. to. 1.
- 5 Deponite secundum pristinam conuersationem
ueterem hominem. 217. a. Scio. to.2.
Estote imitatores Dei, sicut filij charis-
simi. 355. h. to. 1.
Nemo unquam carnem suam odio habuit.
146. i. l. to. 1.
- Erunt duo in carne una. 348. a. to. 1. Quid
restat.
- Induite uos armaturam Dei. 130. h. to. 1. 6
Rectores tenebrarum. harum. 148. a. 154. a
177. h. & cap. sequen.
- Ex epistola ad Philippenses.*
- Cupio dissolui, & esse cum Christo. 79. m
to.2. Quis dabit.
Non rapinam arbitratus est, esse se æqua-
lem Deo. 13. i. to. 1.
Christus semetipsum exinaniiuit. 25. l. & 50. l.
& 84. l. to.2.
- Omnes quæ sua sunt quærunt. 347. f. to. 1.
Et habitu inuentus ut homo. 341. f. to. 1.
Christus factus est pro nobis obediens. 228. i
to. 1.
- Dominus Iesus Christus in gloria est Dei pa-
tris. 70. c. to. 1.
- Deus est, qui operatur in uobis, & uelle, &
perficere. 144. l. & 154. f. to.2.
Ego me non arbitror comprehēdisse. 309. f
& 132. f. to.2.
- Gloria in confusione ipsorum, qui terrena
sapiunt. 61. m. to.2.
- Nostra autem conuersatio in cælis est. 112. e
to. 1.
- Saluatorem expectamus. 6. l. 116. d. to. 1.
- Reformabit corp⁹ humilitatis nostræ. 303. a
to. 1.
- Gaudete in Domino semper, iterum dico
gaudete. 20. f. & 181. m. to. 1.
- Modestia uestra nota sit. 22. b. 40. L. to. 1.
- Omnia possum in eo, qui me confortat. 357. l
to. 1. Quidni.
- Ex epistola ad Colossenses.*
- 1 Conuiuificauit uos cum illo, condonans uo-
bis omnia delicta, delens quod aduersus
nos erat chirographum decreti. 82. l. to.2.
Satisfecit.
- In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis
corporaliter. 256. h. to. 1. Neque.
- Si surrexistis cum Christo, quæ sursum. 3
64. b. Quicumque. 74. h. to. 1.
- Quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est
in dextera Dei sedens. 2. g. Merito, & 18.
a. 74. h. i. & 112. f. to. 1. Væ nobis.
- Mortui enim estis, & uita uestra abscondita
est. 309. b. to. 1.
- Cum Christus apparuerit, uita uestra. 67. m
to. 1.
- Ex epistola 1. ad Thessalonicenses.*
- Rapiemur cum illis in nubibus obuiam
Christo in aera. 74. h. tom. 1. Erit enim.
- In omnibus gratias agite. 247. a. to. 1. 5
Alioquin. 250. f. to. 1. Ad locum.
- Cum dixerint Pax, & securitas. 32. i. to.2.

- Sine intermissione orate. 177.m.to.1.Hæc autem.
- Spiritus noli extinguere. 121.l.to.2. Verumtamen.
Ex Epistola 2. ad Theſſalonienſes.
- 2 Qui extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus. 22.a.to.1.
Ex epistola 1. ad Timotheum.
- 1 Charitas de corde puro, & conscientia bona. 87.c.tom.1.Audiſtis. & 13.m.tom.2. 23.c.to.2.
- Ignorans fecit, in incredulitate. 40.c.f.to.1. Iuſtis non eſt lex poſita. 14.d.to.2. Itaque. Soli Deo honor, & gloria. 149.g. Quid retribuēs. 355.i. l. Scruilis.
- 2 Obſecro primū fieri obſecrationes. 177.h & 227.c. Primo.
- Adam non eſt ſeducus, mulier autem ſeducita in prauaricatione fuit. 126.c
- Non in veſte precioſa. 22.i.to.2. & Ibidem. l. Clamatur.
- 3 Qui bene miniſtrauerint, gradum bonum ſibi acquirēt. 93.h.to.1. Bonum.
- 4 Spiritus manifeſte dicit. In nouiſſimis temporibus diſcedit quidam à fide. Corporalis exercitatio ad modicum valet. 183.i.to.2. Iam vero. Exerce te ipſum ad pietatem. 198.a.to.2. Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. 36.l.to.2. Timendum.
- 3 Modico vino vtere, propter ſtomachum tuum. 282.l. & 183.h.to.2. Sed. & 184.d.to.2.
- Viduas honora, quæ vere viduæ ſunt. 133.h.to.2. Neque.
- 6 Habentes victum, & veſtitum, his contentiſſimus. 6.f.to.2. 184.c.to.2.
- Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationē & in laqueum diaboli. 136.i. 187.a.to.1. Nam & per.
- Solus Deus habet immortalitatē. 352.c.to.1.
Ex epistola ij. ad Timotheum.
- 1 Scio cui credidi. 318.l.to.1. Denique. Nouit Dominus, qui ſunt eius. 13.h.to.1. Seruum Dei non oportet litigare. 18.f.to.2. Porro.
- Vt reſpiciant à diaboli laqueis. 247.i.to.1. Dixiſti.
- 4 Omnes qui pie viuere volunt in Chriſto. 43.l.to.2.
Ex epistola ad Titum.
- 2 Apparuit gratia Dei ſaluatoris noſtri. 28.h. & 83.c. 207.c. & 225.d. tom.1. & 193.c.to.2. Sobrie.
- Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei. 25.l. & 33. l. & 181.a.tom.1.
Ex epistola Pauli ad Hebraeos.
- Portans omnia verbo virtutis ſuæ. 134.l.to.1. 1 Apud.
- Nonne omnes adminiſtratoriij ſūt ſpiritus, in miniſterium miſſi. 18. d & 89.c. Super. ni. & 103.l. & 121.m. Sed & ipſos. & 148.m. & 240.c.to.1.
- Nuſquam angelos apprehendit. 172.c.to.2. 2 Nuſquam.
- Omnia nuda & aperta ſunt oculis eius. 85.d to.1. 4
- Non habemus pontificem, qui non poſſit compati. 57.i. & 273.f.to.2.
- Tentatum per omnia pro ſimilitudine abſq; peccato. 151.h. & 314.i.to.1. Sciebat.
- Didicit ex his, quæ paſſus eſt obedientiam. 5 172.c.to.2. & 114.to.1. Sciebat.
- Terra ſæpe ſupra ſe venientem bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo. 49.d.to.1. 6
- Horrendum eſt incidere in manus Dei viuētis. 144.i.to.1. 10
- Fides eſt ſperandarum ſubſtantia rerum, II argumentum non apparentium. 145.g. 81.e.to.2. Scio.
- Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. 269.g to.1.
- Sancti per fidem vicerunt regna. 67.i.l.to.1.
- Conualuerunt de infirmitatibus. 49.g.to.2. Quanta.
- Pacem ſectamini cum omnibus. 134.f.to.1. Pax.
- Angelis hoſpitiō receptis. 100.h.to.2. 13
- Non habemus hic ciuitatem manentem, ſed futuram inquirimus. 319.d.to.1. Vbi
Ex actis Apoſtolorum.
- Cœpit Ieſus facere & docere. 106.a. 87.g. 1 to.2.
- Videntibus illis eleuatus eſt. 173.i.tom.2.a ſummo.
- Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. 72.e to.1. Dico.
- Cumque intuerentur euntem illum. 70.d to.1. Quid tamen.
- Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum. 70.c.to.1. Proſus.
- Sic veniet, quemadmodum vidisti eum euntem in cælum. 128.g.to.1.
- Hi omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione. 60.c. & 100.m. Denique legis. & 76.c.to.1.

Veteris, ac novi Testamenti.

- Præuaricatus est Iudas, ut abiret in locum suum. 143.g.to.1. Pulchre.
- Cum complerentur dies Pentecostes. 77.a to.1.
- Apparuerunt apostolis dispersitæ linguæ. 77.l.to.1.
- Repleuit totam domum, ubi erant sedentes. 77.m.to.1. Ita cum.
- Repleti sunt omnes Spiritu sancto. 76.g.to.1 Constat.
- Non sicut vos æstimatis, hi ebrii sunt. 78.i.k Alioquin. & 305.m.to.1.
- Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. 184.g.to.1.
- Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. Ibid. h.to.1. Multitudinis.
- Obedire Deo oportet magis, quàm hominibus. 8.h.to.2.
- Et subito circumfulsit eum lux de celo. 39.b Magnifice.
- Saule Saule, quid me persequeris. 39.a. Saule. Domine, quid me vis facere? 49.f. Et ille. Surge, & ingrediere ciuitatem. 49.g
- Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 124.f
- Non facio animam meam preciosiorem me. fol. 281.f Merito.
- Beatius est dare, quàm accipere. 50.f. to. 2. epistola centesima. Si minu. 69.b. Erras. to. 2.
- Ex epistola Iacobi apostoli.*
- Omne datum optimum, & omne donum perfectum. 153.e
- Voluntariè autem nos genuit verbo veritatis. 189.K. Gratiar. 255.b. At vero. Si quis auditor est verbi, & non factor. 85.f
- Fides sine operibus mortua est. 23.g
- Lingua modicum quidem membrum. 65.i & 170.c.d.e.f.g
- Lingua nullus hominum domare potest. 65.i
- Quæ deforsum est sapientia, primùm quidè pudica est, deinde pacifica. 25.b. 66.f. & 176.e
- Petitio, & non accipitis, eo quod male petitis. fol. 191.l Neque.
- Humilibus Deus dat gratiam. 55.g. 20.i. to. 2.
- Vita hominis, est vapor ad modicum apparens, 200.g
- Non plus sapere, quam sapere oportet. 290.c
- Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. 290.e. & 343.g
- Confitemini alterutrum peccata vestra. folio 216.a.to.2. Sufficit.
- Ex prima epistola beati Petri Apostoli.*
- Vos autem genus electum, regali sacerdotium. 229.d.
- Obsecro vos tamquam aduenas & peregrinos. 48.m
- Humiliamini sub potenti manu Dei. 42.i
- Propter.
- Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis. fol. 145.c. & 333.b
- Ex epistola prima Iohannis.*
- Quod fuit ab initio, quod audiuiimus, quod vidimus oculis nostris. 60.b
- Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. 68.c. & 181.l
- Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi. 68.c. & 190.e.to.2.
- Mundus transiit, & concupiscentia eius. 53.g.t.2.
- Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. 282.m
- Non diligamus verbo, neq; lingua. 47.K.t.2.
- Breues. & 307.k. & per totum sermonem vtiliter.
- In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus Deum. 145.a.b
- Deus caritas est: & qui manet in caritate. 337.f.g. & 355.i. & 13.b.to.2. Lex.
- Perfecta caritas foras mittit timorem. Ibid. Nam quod legiur. 170.c. Numquam crit. to.2.
- Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. 67.i.k
- Hæc est victoria quæ vincit mundum. 24.b
- Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Iesus est filius Dei. 67.i. Vides.
- Hic est, qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. 67.m
- Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. 68.d. 209.c
- Omnis qui natus est ex Deo, non peccat. 42.k & 161.c. Scimus. 268.g.h. & 151.a.to.2.
- Ex epistola Iuda.*
- Hi sunt qui segregant semetipsos, animales spiritum non habentes. fol. 41.d & 104.c.d. Audiamus.
- Ex Apocalipsi.*
- Vtinam calidus esses, aut frigidus. 94.k
- Oportet.
- Ego quos amo arguo & castigo. 163.f
- Vidi in dextera sedentis supra thronum, librum, signatum sigillis septem. 62.g.h.i
- Et ego flebam multum, quoniam nemo inuentus est dignus aperire librum. fol. 27.i
- Merito.
- Ecce vicit Leo de tribu Iuda. 208.m
- Erat numerus eorum millia millium. 178.b
- Sub.

Index Sententiarum

Sub altare Dei audiui voces occisorum. alias,	fol. 99. F. In capite. & Ibid. K. Offerantur.
6 Vidi subtus altare animas interfectorum	Cantabant quasi canticum nouum. 9. c. d
propter regnum Dei. 110. c. Sic enim:	Hæsequuntur agnum, quocumq; ierit. 100. a. 14
Sustinete modicum tempus, donec impleatur	Sed si vis, & b
numerus fratrum vestrorum. 109. l. &	Sine macula sunt. 100. a
m. Propterea.	Amo d. iam dicit spiritus, ut requiescant à
7 Et data sunt illis singulæ stolæ albae. 118. c	laboribus sui. 109. g
8 Lauerunt stolas suas. 62. c	Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem. 132. i. K. 21
Ascendit fumus aromatum in conspectu	& 274
Domini de manu Angeli. 104. m. Mini-	Et audiui vocem magnam de throno. Ibid.
strant enim.	b, c. Et audiui.
2 Signum magnum in cælo. 98. m	Absterget Deus omnem lachrymam ab ocu-
Mulier amicta sole, 98. b. c. d. e	lis sanctorum. 192. i. to. 2.
Et luna sub pedibus eius. 98. m	Ecce noua facio omnia. 21. h
Et in capite eius corona stellarum duodecim.	Qui audit, dicat veni. 40. b. to. 2.

Finis Indicis Sententiarum vtriusque Testamenti.

INDEX POTIORVM

SENTENTIARVM

IN OPERA D. BERNARDI ABBATIS

PRIMI CLARAE VALENSIS.

PER ORDINEM LITTERARVM DISPOSITVS.

- Bbas. Episcopus, & Canonici, quo pacto uestituram sumant. fol. 60. f. tomo 1.
- Abbatēs nonnulli recedunt, quod sub humili habitu, & tonsura superbia sapiant. fol. 27. c. 28. l. K, tomo 2.
- Abbatum cura plerumque augetur cum minui putatur. 36. i. to. 2.
- Abbatum negligentia ad comprimentum luxum vestium, & alimentorum culpatur. 185. i. to. 2.
- Abiectione non gaudere, minus est a perfectio. 203. c. d. to. 2.
- Abjicere a nobis oculum, vel pedem, quid sit. 05. g. to. 1.
- Abjiciamus opera tenebrarum. fol. 22. c. to. 1.
- Abrahæ duo sinus, vnus in inferno obscurus, alter in paradiso luminosus. folio 110. f. to. 1.
- Abrahæ seruus quærit puellam, quam præparauit Abraham filio suo, quærit angelus puellam, quam præparauit Deus patri filio suo. 98. l. to. 1.
- Abrenunciantes nouiter seculo, sustineant Deum in patientia. 40. h. to. 1.
- Abcondere bona nostra vtile magis, quam ostendere. 5. b. c. to. 1.
- Abstinerē a carnalibus desiderijs debemus. fol. 48. m. to. 1.
- Abstinentiæ singularitas scandalo fuit. folio 226. i. K. to. 1.
- Abstinentia tractatur. 38. k. 68. c. 28. l. h. to. 1. 329. e. f. to. 1.
- Abusio magna, & magna nimis vt diues esse velis vermiculus vilis. 65. a. to. 1.
- Abusus lugendus, quo vitia reputantur virtutes: & econtra. 183. m. to. 2.
- Accedendum ad Deum est, non iriuendum. fol. 282. b. to. 1.
- Accedere potest ad Deum per gratiam, qui peccando ab eo recedere potuit: & econuerso. 354. e. to. 1.
- Acceptio personarum pessima. 134. b. to. 2.
- Accessum ad Deum habemus per Mariam. fol. 3. c. to. 1.
- Acedia fortassis interuenienti tardio, vel torpore non diffidas, nec etiam abundantia extollaris. 262. i. K. & 263. l. tomo 1.
- Actione quandoque præponimus inferiora, affectu superiora præferentes. 306. d. e. to. 1.
- Actiua vita, via est ad contemplationem. fol. 302. c. d. to. 1.
- Ab Adam & Eua primis parentibus peccatum & miseriam traximus. 56. b. to. 2.
- Adam a qua gloria & honore ceciderit. folio 289. f. g. to. 1.
- Adam contemplatione deuota clamat, Fili David miserere mei. 32. d. to. 1.
- Adam nobis duo reliquit, laborem & dolorem. 59. m. to. 1.
- Adam pro morsu pomi vetiti, fugit a facie Dei: quo igitur fugiemus in die iudicij, pro peccatis nostris? 181. K. to. 1.
- Adæ deiectio & miserabilis humiliatio. folio 289. i. K. to. 1.
- Adæ quod dicitur, & nobis dictum est. folio 199. i. to. 2.
- Adesse dominum qualiter percipere poterimus. 316. g. to. 1.
- Adesse vel abesse verbum percipitur, quod tamen aduenire, vel recedere non sentitur. 342. c. d. to. 1.
- Addiscere volentes non recto fine, increpantur. 290. b. c. d. to. 1.
- Adhærens Deo, vnus spiritus est, sed non vnus cum eo. 337. f. g. to. 1.
- Adhærere Christo, est actiones nostras ad iustitiam dirigere, & passiones propter iustitiam sustinere. 69. e. d. to. 1.
- Adiurantur filia Hierusalem, id est adolescentula, ne sponsam dormientem excitent.

Index potiorum Sententiarum

- citent. 309. m. to. 1.
 Adiutorium diuinum, quàm nobis sit necessarium. 23. h. & 357. K. to. 1.
 Adiutorij diuini inhabitator per non inhabitantes cognoscitur. 135. m. to. 1.
 Adiutorij sunt electi peregrinantibus angelis, & spiritus beati. 344. h. i. to. 2.
 Adolefcens verbosus, iustitiæ hostis. folio 139. l. to. 2.
 Adolefcensior dicitur homo carnalibus concupiscentijs deditus. 301. ni. to. 1.
 Adolefcensiori filio comparatur populus gentilis, seniori Iudaicus. 252. d. to. 1. & per totum sermonem.
 Adornandus est thalamus humilitate & paupertate. 16. i. to. 1.
 Aduentus Christi Saluatoris nostri necessarius. 7. d. to. 1.
 Aduentus Christi occultus, cui venienti ad surgere debemus. 2. K. to. 1.
 Aduentus domini corporis. 3. g. h. & 19. g. to. 1.
 Aduentus domini spiritalis, seu visitatio domini, quomodo præsentiri potest, folio 515. c. d. to. 1.
 Aduentus domini in mentem, quæ sunt signa & prænuncij. 282. c. d. & 318. h. to. 1.
 Aduentus domini triplex. 4. h. & 5. g. to. 1.
 Aduentus domini triplex vtilitas. fol. 7. c. d. to. 1.
 Aduentus filij Dei ratio quæ, & quis, vnde, quo, ad quid, quando, & qua venit. folio 1. b. & 2. g. h. to. 1.
 Aduentus nomen, & aduentus ratio qualiter differant. 1. a. to. 1.
 Aduentus domini deuote celebrandus est. fol. 4. a. to. 1.
 Aduentus domini, & sex circumstantiæ eius. fol. 1. a. to. 1. per totum.
 Aduentum domini Iesu sua manifestada est benignitas. 33. a. to. 1.
 Aduentum domini qualiter celebrare debeamus. 4. a. & 5. b. c. to. 1.
 Aduentum domini (sicut ab eo qui expertus est edocemur) ignis præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. 76. e. f. to. 2.
 Aduentum domini in luxu ciborum ducens, Christum inhonorat. 3. g. & 4. h. to. 1.
 Aduentis personæ considerata maiestas dignationis magnitudo, charitatis latitudo, humanæ naturæ exaltatio. fol. 3. f. g. to. 1.
 Aduersarius cui consentire nos oportet in via Deus est. 353. g. to. 1.
 Aduersarius habet ignem suum. 41. e. to. 1.
 Aduersitas multos frangit, prosperitas plures extollit. 56. c. to. 1.
 Aduersitati tria sunt opponenda. 230. k. to. 1.
 Aduersus os loquentium iniqua sufficit bonorum opinio cum testimonio conscientia. 268. m. to. 1.
 Adulatores & detractores, qualiter capiendi sunt. 325. c. d. to. 1.
 Aduocatus fidelis, qui non quarit, qua sua sunt. 40. c. to. 2.
 Aduocatorum versutia. 130. a. to. 2.
 Affectanti caelestia terrena non sapiunt. folio 56. d. to. 2.
 Affectio alia, quàm caro gignit, alia quàm ratio regit, alia quam condit sapientia. folio 307. i. to. 2.
 Affectiones diuersæ secundum diuersos actus & diuersas differentias reperiuntur. folio 242. c. d. to. 1.
 Affectiones simplices naturaliter insunt, ad ditamenta vero ex gratia. 149. b. to. 2.
 Affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatæ vitia. 306. g. & per totum sermonem.
 Affectione carere vitiosum est. Et ibi de triplici affectione. 307. i. k. to. 1.
 Affectio noma animæ mutabilitas, diuina mutata nomina. 163. g. to. 1.
 Affectus charitatis cuiquam, quamuis iniquo & inimico denegandus non est. 307. m. & a. to. 1.
 Affectus liber est. 77. d. to. 2.
 Affectus mirabilis dilectionis sponsa, quem cruciat præ nimio amore dilecti sui. folio 331. b. to. 1. & per totum.
 Affectus, siue profectus animæ, tres sunt. fol. 239. l. to. 1.
 Affectus suas etiam voces habet. 331. d. & 349. h. i. to. 1. & per totum vtiliter.
 Affectu intellectu, & intellectu affectui repugnantibus, vita infernalis est. fol. 75. m. to. 1.
 Affectu seu auiditate nihil, quamuis vile monacho desiderandum est. 187. b. to. 1.
 Affecti pauci reperiuntur, illuminati & intelligentes plures. 75. l. to. 1.
 Affici plus debemus quibusdam, quæ ad nos non spectant, quam his quæ spectant. folio 306. d. to. 1.
 Affinitas animæ ad verbum. 350. c. to. 1.
 Affirmans veritatem, quam nescit, mentitur proferens vero dubie mendacium, an mentitur. 257. a. to. 1.
 Afflictorum proprium, vt carere miseria, perfectam

- perfectam beatitudinem arbitrentur. folio 151. K. to. 1.
- Affluentia sapientiae, est confessio propriae iniquitatis: gratiarum actio, sermo adificationis. 168. e. to. 1.
- Ager, thesaurus, & margarita, tria denotant. fol. 211. a. b. to. 1.
- Agnosce homo dignitatem tuam, agnosce quam graua sunt vulnera, pro quibus necesse fuit Christum vulnerari. 26. f. to. 1.
- Agnosce in Christi incarnatione longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. 10. K. to. 1.
- Agnus & columba, in quibus conueniant. fol. 34. f. to. 1.
- Agnus totus suauis. 21. h. to. 1.
- Ala dux, agnitio & deuotio. 117. b. to. 1.
- Ala sex vni ex Seraphim, & ala sex alteri, quid significant. Ibidem.
- Alijs aliud, aut aliter loquendū est. 216. a. t. 1.
- Aliter Domini, aliter angelorum, aliter hominum statio. 119. i. to. 1.
- Aliud est hoc, vel illud opinando sentire, & aliud temere affirmare quod nescias. folio 257. a. to. 1.
- Aliud est nosce Deum, aliud time. 267. f. & 268. g. to. 1.
- Allicit nos Deus ad regni caelorum ingressum comminatione, cupiditate, & amore. fol. 177. m. a. to. 1.
- Alloquitur Bernardus angelum, qui Iesum in monte oliueti confortabat. fol. 165. c. & 166. c. to. 1.
- Altaria quibus vota superponere debemus, tria sunt. 231. h. to. 1.
- Altario seruiciens, de altario viuat. 6. f. to. 2.
- Altercatio iustitiae, pacis, veritatis, & misericordiae pro humani generis reparatione. 52. K. l. to. 1. & per totum sermonem.
- Altitudo omnis se extollens aduersus scientiam Dei, deicitur, & de familiaritate, quae inter Deum, & hominem contrahitur. 334. a. b. to. 1.
- In alto nil altum sapere, nil Deo charius: hominibus nil rarius. 59. a. to. 2.
- Ama nesciri, & laudet te os alienū. 27. a. to. 1.
- Amare an debeamus affectuali, an actuali amore. 306. h. to. 1.
- Amare Christum dulciter, quibus indicijs cognoscitur. 260. l. to. 1.
- Amari indignus dignoscitur, qui indignus castigatione censetur. 296. f. to. 1.
- Amari, timeri, & honorari, quomodo differenter exigit Deus. 355. i. to. 1. per 10. sex. vtil.
- Amari vult Deus non solum dulciter, sed & sapienter. 260. g. to. 1.
- Amemus Christum, quia nos ab eo amari praeferimus. 53. a. to. 2. to. 1.
- Amabilem nobis Christum facit praecipue passio eius pro nobis. 260. i. to. 1.
- Amant tres differentiae, hoc est caste, sancte, ardentem. 242. d. e. to. 1.
- Amandus est Deus affectuose, circumspicte, dulciter, fortiter, & prudenter. 177. l. & 261. l. to. 1.
- Amandus valde a nobis est, per quem sumus viuimus, & sapimus. 260. h. to. 1.
- Amans animam votis fertur, &c. 343. c. to. 1.
- Amans quilibet vigilet, & obseruat, & beatus quem Dominus inuenerit vigilante. 315. e. t. 1.
- Amanti nihil difficile. 55. l. t. 1.
- Amata rei subtractio, desiderij augmentatio est. 307. c. to. 1.
- Ambitio causa furoris. 61. a. b. to. 2.
- Ambitio caeca. 345. g. to. 1.
- Ambitio latere vult. 61. l. to. 2. & ibi pulchre culpantur ambitiosi.
- Ambitio mater hypocrisis. Ibidem.
- Ambitio praelationis reprehenditur. 26. h. i. & 61. l. m. to. 2.
- Ambitio culpatur. 16. m. & 72. g. h. & 138. l. m. to. 1. Plane. & 130. b. 134. g. 138. f. to. 2.
- Ambitionis impudentia. 203. a. b. to. 1.
- Ambitionis malum 134. g. to. 2.
- Ambitionis malum insanabile. 26. i. to. 2.
- Ambientium diuersa genera. 139. i. K. to. 2.
- Ambulabat apostolus quando dicebat: Non arbitror me comprehendisse. 306. f. to. 1.
- Ambulat Dominus super pennas ventorum. 229. h. to. 1. Ambulat.
- Ambulare qualiter debeamus. 41. c. to. 1.
- Amicitia pauperum regum amicos constituit, amor paupertatis reges. 216. i. K. to. 1.
- Amicitia vera est caritatem in Deo habere. fol. 147. l. to. 2.
- Amicitia vera obiurgationem habet, adulationem numquam. 101. b. to. 2.
- Amicitiae verae tunc erunt, si veritatis fuerint foederatae consortio. 42. b. to. 2.
- Amicissimos oportet esse Christo sponso pastores, custodes sponsae eius ecclesiae. 346. b. c. to. 1.
- Amicus mundi, excluditur a concilio amicorum Dei. 53. g. h. i. to. 2.
- Amicus ad nos veniens de via, quid significet. 209. d. to. 1.
- Amissum non immerito reputatur, quod ingrato datur, 180. c. to. 1.

Index potiorum sententiarum

- Amatores seculi infelices.** 54. d. to. 2. 355. l. to. 1.
- Amor ab amando dicitur, non ab honorando.** 355. i. to. 1.
- Amor ardens, quo anima diligit Deum.** folio 242 c. to. 1. & per totum sermonem.
- Amor carnalis Christi, etsi eiusdem amori spirituali postponatur, est tamen multum utilis, & bonus.** 263 a. b. c. to. 1.
- Amor carnis homini supra carnem Christi, reprehenditur.** Ibidem.
- Amor castus.** 242. c. d. to. 1. utiliter, & deuote.
- Amor Christi animam Mariæ pertransiuit.** fol. 279. i. to. 1.
- Amor de Deo triumphat.** 327 b. to. 1.
- Amor Dei ad animam sibi dilectam, valde commendatur.** 307. l. m. to. 1.
- Amor cordis est quodammodo carnalis.** folio 239. b. to. 1.
- Amor Dei, amorem animæ parit.** 355. c. to. 1.
- Amor Dei zelum parit, amor proximi, mansuetudinem.** 300. b. to. 1.
- Amor diuinus flagrans, & vehemens esse debet.** 331. d. & 355. h. & 357. a. to. 1. & 57. K. l. to. 2 & 127 a. to. 2.
- Amor Dominum nescit: omnes ex æquo inuictur.** 319. a. & 354. & 127. i. to. 2.
- Amor est Deus.** 319 a. b. to. 1.
- Amor est nexus perfectissimus.** 355. h. i. to. 1.
- Amor fidelis, & syncerus non est, ubi dubitatis scrupuli retinentur.** 76. g. to. 2.
- Amor iustus si quod proprijs voluptatibus subtrahitur, fraternis necessitatibus non negetur.** 168. l. to. 2.
- Amor mundi mox finiendus est, amor verus non ita.** 53. g. h. to. 2.
- Amor mundi eludit amatores suos.** 248. d. t. 1.
- Amor Petri.** 261. a. to. 1.
- Amor præceps, & vehemens, nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi subicitur.** fol. 349. h. & 245. g. to. 1.
- Amor propriæ quietis, præiudicare non debet sanctæ obedientiæ actibus.** 302. c. d. t. 1.
- Amor pudorem, modum, & consilium nescit.** 340. c. to. 1.
- Amor purus, mercenarius non est.** 355. l. to. 1.
- Amor purus de spe vires non sumit.** Ibidem.
- Amor quinque partitus, quinque etiam sensibus adaptari potest.** 165. h. to. 1.
- Amor reuerentiam nescit.** 335. h. to. 1.
- Amor sanctus non verbo æstimandus est, vel lingua, sed opere, & veritate.** 349. h. to. 1.
- Amor sibi abundat, & ubi venerit ceteros in se omnes traducit, & captiuat affectus.** 355. l. to. 1.
- Amor sicut nec odium, sic nec veritatis iudicium nouit.** 174. l. to. 2.
- Amor spūali à carnali discernit.** f. 285. h. to. 1.
- Amor sponsi fecit vt omnium Dominus, Dominum se nesciat, sed dilectum.** 30. h. t. 1.
- Amor tenax, & indissolubilis, quo anima tenet sponsum, & qualiter sponsus in finem seculi reuertetur ad synagogam saluandam.** 349. h. to. 1. & per totum sermonem.
- Amor triplex, seruilis, mercenarius, & filialis.** 13. a. to. 1. & per totam epistolam. to. 2.
- Amor triplex tria excludens, quæ non sunt ex patre, propter quod ter fuit Petrus interrogatus.** 181. l. to. 1.
- Amor tui, tuū cōtra te iudiciū fallit.** 174. to. 2.
- Amor ubi est, labor nō est, sed sapor.** 357. b. t. 1.
- Amor vehēmēs, non attendit quæ verborum serie ebulliat.** 339. c. & per to. ser.
- Amor verus seipso contentus est.** 33. e. to. 1.
- Amor verus est, quo veritas adamatur.** folio 347. k. to. 1.
- Amor vino comparatur.** 305. m. to. 1.
- Amoris Dei suauitas experimento, & non ratione percipitur.** 331. b. to. 1. & per to. ser.
- Amoris diuersæ species.** 165. h. to. 1.
- Amoris diuini violentia.** 327. a. b. 355. l. to. 1.
- Amoris excessus.** 349. h. to. 1. & 168. c. to. 2.
- Amoris incentiua describuntur.** 308. e. to. 1.
- Amoris magna potentia.** 350. a. to. 1.
- Amoris mira commendatio.** 354. g. to. 1.
- Amoris ordo, ad nos, ad Deum, ad proximum.** 168. k. l. to. 2.
- Amoris proprietates, eleganter, & valde utiliter tractatur.** 355. h. to. 1. & per to. ser.
- Amoris rectus ordo.** 12. e. to. 2.
- Amoris virtutes, proprietates, & dotes miro modo deducuntur.** 349. h. to. 1.
- Amoris vis magna in martyribus.** 169. e. to. 2.
- Amori cedit maiestas.** 319. b. to. 1.
- Amorem diuinum, teste Apostolo, neque mors, neque vita, &c. tollere potest, sed sola voluntas nostra, quam ideo tanta enumerando nō adiecit apostolus.** 165. l. to. 1.
- Amorem præcedit iustificatio, præcedit, & timor.** 53. K. to. 2.
- Amore zelante, & feruido debet ardere amicus sponsi.** 276. l. to. 1.
- Amores duo sunt, carnalis, & spiritualis ex quibus quatuor modi diligendi colliguntur.** 225. c. to. 1.
- Amplexatus est nos Christus per laborem, & dolorem nostrum.** 60. c. to. 1.
- Angelus, animæ Deū inuenienti, & ei vnità con-**

- congaudet. 282.c.283.d.to.1.
 Angelus confortans eum, idest, Christum, deuote deducitur. 125.& 126.c.to.1.
 Angelus dies, virgo Maria dies. 125.& 26.c.to.1.
 Angelus Gabriel cur ad Mariam, & non alius missus fuerit. 7.g.to.1.
 Angelus magni consilij Christus, homini ad imaginem trinitatis facto, tria proposuit, seruitutem, vtilitatem, asperitatem. 210.m.to.1.
 Angelus malus ingerit malum, sub specie boni. 287.g.h.to.1.
 Angelus Mariam salutans, cur dixerit, dominus tecum, & non potius dominus in te. 12.a.to.1.
 Angelus mulieribus apparens, cur stola candida dicitur fuisse indutus. 62.c.d.to.1.
 Angelus quare ostio clauso intrauerit ad Mariam. 121.l.to.1.
 Angelus quærit puellam, quam dominus præparauit filio domini sui, sicut seruus Abrahæ puellam, quam præparauerat Deus filio domini sui. 98.l.to.1.
 Angelus Mariam vitæ sociam visitat. 102.m.to.1.
 Angelus an habeat corpus sibi naturale, vt homo, an simplici spiritali substantia subsistens sumat, id cum opus est, & opere expleto reponat. 240.f.241.g.to.1.
 Angeli ab hominibus diliguntur: nam & homines ab angelis diliguntur. 149.f.g.& 347.f.to.1.
 Angeli corporibus vtuntur ad opera exercenda. 240.b.c.to.1.
 Angeli & cæteri supercælestes spiritus promensura, qua Deum capiunt, & intelligunt, eum quoque ipsi diligunt. 259.d.260.e.f.to.1.
 Angeli & sancti viri à nobis assumpti ecclesiam custodiunt. 348.h.i.to.1.
 Angeli exhibent iustitiam Deo, pacem inter se, gaudium sibi. 172.d.to.1.
 Angeli extollentia in furore deiecta est, hominis autem in ira. 334.k.to.1.
 Angeli multa bona in nobis inuenire delectantur. 104.b.to.2.& seq.
 Angeli, nec bruta, ad ea capessenda, quæ spirituales creaturas beatas faciunt, corporibus adiuuantur, sed solus hominis spiritus, qui inter supremum & infimum tenet locum, indiget. 240.b.to.1. & per totum sermonem.
 Angelo magnum est ministrum esse Christi. 319.i.k.to.1.
 Angelo nostro debemus reuerentiam pro presentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro custodia. 149.f.to.1.
 Angelis, Deus, quid, quibus, & de quo mandauerit custodiendum. Ibidem.c
 Angelis etiam Christus est redemptio. 264.1.to.1.
 Angelis melior factus est Christus. 341.i.t.1.
 Angelorum agmina ab hominibus visa sunt. 293.l.m.to.1.
 Angelorum auxiliū implorandū est. 169.i.to.1.
 Angelorum custodia maceria est vineæ, id est ecclesiæ. 293.l.m.to.1.
 Angelorum Deus, etiam hominum Deum se nominat. 253.c.to.1.
 Angelorum & sanctorum gloria, complementum sumit ex ecclesiæ complemento. 333.d.e.to.1.
 Angelorum nouem sunt ordines, qui pulchre distinguuntur. 259.m.to.1.
 Angelorum vitæ ascensio & descensio. 14.h.t.1.
 Angelos Deus collocauit non in summo, sed in tuto: homines vero nec in summo, nec in tuto, sed in cauto. 148.x.to.1.
 Angelica salutatione Maria se reputabat indignam. 102.m.to.1.
 Angelica & humana natura per duo Seraphim intelligitur. 117.h.to.1. & consequenter.
 Angelica salutationis, & euangelij, Missus est, expositio. 6.c.to.1. & per quatuor homilias.
 Angelicus ascensus & descensus vicissitudine caret. 133.a.to.1.
 Angelica vita, virginitas. 102.m.to.1.
 Anguli & latebræ oïno fugiantur. 86.h.to.1.
 Anima à Deo derelicta, redire plerumque vult & non potest, tanta est in reditu difficultas. 336.b.to.1.
 Anima ad imaginem Dei facta cæteris occupari potest, repleri nullo modo potest. 191.a.to.2. Panis namque.
 Anima animans votis fertur, trahitur desiderijs, &c. 342.c.to.1.
 Anima animæ nostræ, Deus est. 166.k.& 194.i.to.1.
 Anima captiuatur in quatuor. 233.d.to.1.
 Anima castificato corde, nihil præter Deum quærit. 189.c.d.to.1.
 Anima cupiens sedes seu sola tabernaculum Dei fieri, non sit intricata forensibus causis. 275.f.g.to.1.
 Anima damnata, misera est. 297.h.i.to.1.
 Anima de cælo est. 274.b.to.1.

Index potiorum Sententiarum

- Anima Deo chara iuxta varias sui dispositionem & affectus ipsum videt transformatum. 283.e.f.to.1.
- Anima deuota amore vulnerata dicere potest: Noli me considerare, quam fusca sim. fol. 280.k.to.1.
- Anima deuota cupiens fieri sponsa Dei, studeat ambas genas intentionis speciosas habere. 295.h.to.1.
- Anima deuota verbū querit, propter septem sibi vtilis causas. 356.f.g.t.i.& per to.ser.
- Anima Deum videns, non aliter eum videt, quam si sola videatur à Deo. 335.d.to.1.
- Anima discedente à corpore, lingua silebit & omnes sensus obmutescunt. 6.m.to.1.
- Anima dignus est hospes, digna igitur ab hospice suo honorari. Ibidem.
- Anima donec purgata perfecte fuerit, non video qualiter illi aptari possit, quod dicitur. Ostende mihi faciem tuam. 324.k.t.1.
- Anima dotata stipataq; virtutibus in se gerens spōsi similitudinē audet eo se nubile exhibere, quo se cernit similiorem. 356.f.to.1.
- Anima est sedes Christi, vbi libenter inhabitat. 275.e.to.1.
- Anima etsi plurima ingenij viuaciter comprehendat, se tamen vt plurimū ignorat. fol. 162.l.to.1.
- Anima fidei deuotio est, fides vero quæ non opatur ex dilectione, cadauer ē. 269.e.t.1.
- Anima humana, similis est verbo in simplicitate, & in arbitrij libertate. 350.b.c.to.1.
- Anima hospes nobilis est corporis. 6.m.to.1.
- Anima in carne inter spūas versatur. fol. 34.c.d.to.1.
- Anima in culpam corrupta, fecit vt corpus corrumperetur in poenam. 6.k.to.1.
- Anima immortalis est vita naturali, sed non spiritali. 354.b.to.1.
- Anima in se habet vnde moueatur, aut stare cū verbo aut redire, si mota fuerit. Ibidem.
- Anima in spiritu ambulans, domus est sponsi 302.f.to.1.
- Anima in sui cōditione accepit etsi non esse, posse tamen non esse beata. 352.b.to.1.
- Anima magna res est, quæ Christi sanguine redempta est. 30.k.to.2.
- Anima multis patet insidijs. 281.d.to.1.
- Anima ne per ignorantiam in vanum currat, petat humiliter consilium à domino; quæ se negare non poterit, tantū vt humiliter, deuote & perseueranter petat. 357.h.to.1.
- Anima nihil inuenire potest accommodatius ad se humiliandum, quam si se, in veritate inuenierit. 291.f.to.1.
- Anima non est imago Dei, sed ad imaginem, & imaginis capax. 350.c.to.1.
- Anima non se prius vnitam Deo, nec ei perfecte adherere putet, donec illum in se, & se in illo manentem persenserit. 335.c.t.1.
- Anima nondum affecta, sed magis compuncta recordatione peccatorum, non sponsum querit, sed medicum. 284.l.to.1.
- Anima post mortem diffusa, iam quomodo voluerit, non erit, vt necessario in se ipsa manet, vel inuita. 198.g.to.1.
- Anima primo omnium scire se ipsam debet. fol. 291.f.to.1.
- Anima prior reparanda est, deinde corpus. folio. 6.k.to.1.
- Anima qualis esse debeat, vt ei intēdat Deus 334.i.k.to.1.
- Anima qualiter creseat & extendatur, & qualis à Deo esse requiritur, vt ei placeat. fol. 275.f.g.to.1.
- Anima quam diu præmitur à spiritu seruitutis parumq; habet de spe, de timore plurimū, non est ei pax neq; requies. 309.k.to.1.
- Anima quanta sanctitatis esse requiratur, vt eum sponsa ecclesia dicere presumat, dilectus meus mihi, & ego illi. 334.i.to.1.
- Anima quantumcumque virijs corrupta, ad huc per anorem castum & sanctum redire potest ad similitudinē Christi 354.f.t.1. & per totum se inonem.
- Anima quærens Deum, præuenitur ab eo, vt quærat. 355.a.to.1. & per totum ser.
- Anima quæ adhuc in tristitia est, beneficio non gaudet, sed indiget. 247.i.to.1.
- Anima quæ perfecte diligit, nupit. 355.h.t.i.
- Anima quæ secundum carnem viuit, viuens inortua est. 352.c.to.1.
- Anima quæ semel à domino didicit, & accipit intrare ad se ipsam, & gullare, quam suavis est dominus, nihil tantū formidat, quomodo à gratia ne derelinquatur. 288.c.289.f.to.1.
- Anima quæ se singulariter in spe constitutā seruit nō iam in timore seruit, sed requiescit in charitate. 309.l.to.1.
- Anima quæque ad Deum inclinans aurem suam, populumque suum, ac donum patris sui obhuscens, Rex Christus decorem illius concupiscet. 12.in.to.1.
- Anima quæ in verbum, cui consentiat ad correctionem, &c. 356.f.to.1.
- Anima quæq; eo pessima est, quo optima, si ipsum quod est, adscribat sibi. 356.b.to.1.

- Anima quo enucleatius suam agnoscit originem, eo amplius erubescat vitam habere degenerem. 354. & 355. g. to. 1.
- Anima quomodo se cognoscere potest à Deo diligi. 340. c. to. 1.
- Anima quomodo corpus suum putetur diligere, quod eam varijs afficit tormentis. fol. 123. a. to. 1.
- Anima quomodo cum Deo perfecte unia- tur. 335. e. f. to. 1.
- Anima rationalis creando immittitur. folio 26. f. to. 1.
- Anima rectitudinem perdere potest, sed non suam magnitudinem. 350. d. to. 1.
- Anima redire cupiens ad Christum, quali- ter debeat. 354. & 355. g. to. 1.
- Anima redire cupiens ad Christum, ad me- moriam revocet unde veniat, defectus suos in amaritudine recolendo. Ibidem, f. g. & per totum sermonem.
- Anima sancta cælum est, habens solem intel- lectū, unā fidem, astra, virtutes. 275. e. to. 1.
- Anima sancta cum Dei sentit gratiam agnos- cit præsentiam: cum vero non, absentiam quærit, & rursus præsentiam quærit. folio 342. a. to. 1.
- Anima sancta & si plurimis decoretur virtu- tibus, nullam tamen earumdem virtutum legitur sponsum concupiscere præter deco- rem. 358. c. d. to. 1.
- Anima sancta non modo cælestis est propter originem, sed & cælum ipsum, propter imitationem virtutum. 275. f. to. 1.
- Anima sentiat quod continet, pagina. 309. a. to. 1.
- Anima si admodum sponsæ vigilēt, saluta- bitur vt amica, consolabitur vt columba, amplexabitur vt formosa. 318. m. to. 1.
- Anima si tam inerudita fuerit, vt nec etiam sua sufficiat perferuari ea, quæ foris sunt attedat, agit palā, & manifeste. 165. g. to. 1.
- Anima similis Deo manens per peccatum dissimilis facta est, in simplicitate, in im- mortalitate & libertate. 353. k. to. 2. per to- tum sermonem.
- Anima simplex est, sine vlla sensuum distin- ctione, se totam videt, audit, & eadem in- spiciens est & inspecta. 197. c. to. 1.
- Anima sponsa Dei quā castè, sanctè, & ar- denter amet. 248. c. d. to. 1.
- Anima sua habet corruptionem, & corpus suum, corruptio animæ tripartita est, cor- poris quadripartita. 214. i. to. 1.
- Anima timore & amore velut duobus bra- chijs comprehendit. 146. f. to. 2.
- Anima tribus potissimum dotatur, ratione- voluntate, & memoria. 248. c. to. 1.
- Anima verbo Dei similitur per simplicita- tem essentia, immortalitatem, & arbitrij libertatem. 351. l. m. to. 1. & per to. sermo.
- Anima viatrix consolationem recipit con- templatione diuini luminis. 296. a. to. 1.
- Anima vita est, viuens quidē, sed non aliun- de, quam seipsa. 352. a. to. 1.
- Anima volens Christum in se habitare, tria debet considerare. 130. g. to. 1.
- Animæ ad Deū fiducia tractatur. 353. c. to. 1.
- Animæ cupienti, nihil satis festinat. 341. e.
- Animæ cutis & ossa quæ sint. 162. m. to. 1.
- Animæ decor, humilitas & innocentia. folio 300. d. to. 1.
- Animæ diligenti Deum, corpus multum va- let. 168. b. to. 2. Ex cessione.
- Animæ dissimilitudo. 355. k. to. 1. & per to- tum sermo. vtiliter.
- Animæ diuinitatem contemplanti, rerum inferiorum imagines ab angelis ingerun- tur. 266. a. to. 1.
- Animæ dotes vt mereatur formosa dici sunt sicut pelles Salomonis. 274. k. l. to. 1.
- Animæ duo contraria, & multæ miseræ, fol. 133. l. to. 1.
- Animæ duo brachia, intellectus & amor. fol. 16. f. to. 2.
- Animæ duo sunt loca, inferior quem regit, superior in quo requiescit. 216. h. to. 1.
- Animæ duplex pulchritudo, & qualiter ani- ma ad verbum Dei loquitur, & verbum ad animam, & quæ sint eorum linguæ. 300. c. d. to. 1. & per totum sermonem.
- Animæ electorum per vineas significantur, & de prudentia carnis, quæ est mors. 280. l. to. 1. & per totum sermonem.
- Animæ & corporis diuersæ impressiones, fol. 118. i. to. 1. Constat enim.
- Animæ, & verbi similitudo & dissimilitudo. fol. 353. l. to. 1.
- Animæ facies est intentio, cuius quæ sit pul- chritudo, aut deformitas, solitudo aut pu- dicitia declaratur. 293. c. to. 1. & per to. ser.
- Animæ gustus de diuina præsentia variatur pro varijs ipsius animæ desiderijs. 262. k. l. to. 1.
- Animæ humiliationis causæ continentur. fol. 291. f. to. 1.
- Animæ idem est esse quod viuere, licet non quod bene & beate viuere. 351. l. to. 1.
- Animæ immortalitas tractatur. 352. c. to. 1.

- Animæ impedimenta multa tractantur.** fol. 248.c.10.1.
- Animæ incrementum.** 275.1.g.10.1.
- Animæ latitudo, altitudo, pulchritudo.** Ibi.
- Animæ libertas.** 352.1.10.1.
- Animæ libertas deturpari potest, sed non destruitur.** 354.b.10.1.
- Animæ malum quid sit.** 146.1.10.1.
- Animæ miseria de perditione imaginis & similitudinis Dei.** 353.1.10.1. per to. ser. vtil.
- Animæ paritas & disparitas, cum verbo tractatur.** 352.b.10.1.
- Animæ prima forma obscurari potest, sed non exterminari.** 353.1.10.1.
- Animæ quantitas æstimanda est de mensura charitatis.** 275.g.10.1.
- Animæ quædam sunt in studijs spiritualibus fatigatæ, & in tempore verisq; vias domini tristi & arente corde ambulantes.** 284.m.1.1.
- Animæ quærens Deum præuenta est à Deo.** 356.b.10.1. per totum sermonem.
- Animæ retrocedentis deploratio.** 289.f.10.1.
- Animæ salus prouidenda: animæ enim nõ corpori est ad hoc, rēpus assignatū.** 192.f.1.2.
- Animæ sanctæ quando sine macula, vel ruga existere dicantur.** 109.a.10.1.
- Animæ sanctę vita salubriter perdēda.** 281.g.1.1.
- Animæ sanctorum sua corpora recipere desiderant.** 168.c.10.2. & per to. vtiliter.
- Animæ similitudo, simplicitas æternitas, libertas.** 351.1.m.10.1.
- Animæ similitudo peccatis fusca, & tetra, & fucata hypocriti.** 353.k.10.1. & per to. ser.
- Animæ simplicitas, & similitudo non apparent duplicitate humanæ dolositas, simulationis, hypocrisis.** Ibi. m. & per totum.
- Animæ simplicitas tractatur.** 351.1.10.1.
- Animæ specialis gradus, quo cætera viuentia præcellit, tractatur.** 352.a.10.1.
- Animæ sunt diuersę affectiones, secundum quas etiam ipse Deus immutabilis mutari videatur.** 163.g.10.1.
- Animæ suauissimum stratum.** 109.1.10.1.
- Animæ tam impiorum, quam sanctorum ante Christi resurrectionem in tenebris erant, sed impiorum in dolore & cruciatu, sanctorum sine dolore.** 110.c.10.1.
- Animæ triplicem habent naturam.** Ibi. i. Constat enim animarum.
- Animæ vita à vita, simplex à simplici, &c.** fol. 352.b.10.1.
- Animæ vita Deus, corporis vita anima, à Deo regi nõluit anima, nequeat igitur ipsa corpus regere.** 194.1.10.1.
- Animæ vita, & sensus qui sint.** 165.g.10.1.
- Animæ vnde est candor lilyorum.** Quod sponsus pascit nos, & pascitur à nobis. Et qualis sit vnitas animæ sanctę ad Deum. 334.b.10.1. & per to. ser.
- Animam peregrinari à Domino, & in cælis esse, quomodo concordari potest.** fol. 173.c.10.2.
- Animā suam pro ouibus ponere paratus sit, qui eas suscepit custodiendas.** 179.f.10.1.
- Animam suam non pluri facere, quam se, qualiter accipiendum sit.** Ibi. dem.
- Animarum salutis pertinens, quàm auide suscipiendum sit.** 83.c.d.10.1. & seq.
- Animarum sanctarum tres status pulchre deducuntur.** 109.1.m.10.1.
- Animarum sanctarum voces Ioannem sub altari audiuisse, quid significet.** Ibi. k.
- Animæ gratitudo contingit, aut conuersionis nouitate, aut conuersionis tempore.** fol. 147.1.10.1.
- Animum intendens inquirendæ veritati solo veritatis amore, talis rem & causam habet honestam.** 295.g.10.1.
- Animorum diuersitas, vnde proueniat.** fol. 75.m.10.1.
- Ani mantia quædam etsi mala sunt, profunt tamen visu, etsi non vsu.** 240.f. Quid enim.
- Animalibus nouæ legis, sexalæ infunt.** fol. 232.m.10.1.
- Animalibus quattuor, quattuor pennæ sunt.** fol. 232.m.10.1.
- Anni iuubiles & perfectę ætatis dicuntur spirituales, quantum ad materiā.** 237.h.10.1.
- Ante laborem sumere cibum, & ante meritū exigere præmium, ordo præposterus.** fol. 302.d.10.1.
- Ante peccatum homo erat in actione & meditatione sine passione.** 158.m.10.1.
- Anteruinam exaltatur cor, humiliatur vero ante exaltationem.** 223.c.288.m.10.1.
- Apertas confessionis fenestras inueniat in nobis dominus.** 315.a.10.1.
- Apis Christus.** 3.b.10.1.
- Apis proprietates, & conditiones.** Ibi. c.
- Apologia Bernardi ad Vuilerum Cluniacum.** 180.f.10.2.
- Apostoli dictum, quos præscuit, &c. significari videtur per caput, corpus, & pedes, quæ alis Seraphim velantur.** 118.c.10.1.
- Apostoli nubibus comparantur.** 9.i.10.1.
- Apostoli Petrus & Paulus, quare viri misericordiæ dicantur.** 84.g.10.1.
- Apparet dominus quærentibus se.** 282.c.1.1.

- Apparet in amaritudine medicus. Ibidem. in
 Qui similiter.
- Apparere quis volens alter, quam intus sit,
 pessimus. 297. m. to. 1.
- Apparebit Christus in iudicio in forma ho-
 minis. 341. e. to. 1.
- Apparuerat potentia in rerum creatione, sa-
 pientia in earum gubernatione, sed humi-
 litas & benignitas in humanitatis assump-
 tione apparuit. 247. l. to. 1.
- Apparuit Deus infirmis, vt fidem faceret, &
 desiderio satisfaceret perfectorum. 238. c.
 d. to. 1.
- Apparitio Magorum non sola fuit. 33. e. to. 1.
- Apparitiones septem post resurrectionem le-
 gimus, sicut ante passionem tres purgatio-
 nes. 66. f. g. to. 1.
- Apparitiones tres mirabiles fuerunt, sed ha-
 rum mirabilior trium Magorum. 34. h. to. 1.
- Appellatione laeuae Christi comminationem
 supplicij, dexteræ vero regni promissio-
 nem intelligamus. 308. h. to. 1.
- Appellationes in causis magno & pio intui-
 tu scrutari debent. 135. h. to. 2.
- Appellationum vsurpatio. Ibid. l.
- Appetitus gulae & libidinis, quem finem ha-
 beant. 199. d. to. 1.
- Appetitus reprimendus est, quem omnino
 extinguere non possumus. 182. g. to. 1.
- Appetitus vanitatis est contemptus veritatis
 & contemptus veritatis causa est nostrae
 caecitatis. 15. d. to. 2.
- Appropriat Christus de se loquentibus. 245. i.
 to. 1.
- Apitudo temporis, quo turturis vox audiri
 debuit. 319. c. to. 1.
- Aqua conuertitur in vinum, quoties tristitia
 nostra conuertitur in gaudium imo etiam
 vertitur in panem. 124. b. 125. to. 1. c. d.
- Aqua timor Domini. 37. l. to. 1.
- Aqua triplex nobis per Christum apposita.
 123. l. to. 1. & per totum sermonem.
- Aquæ sacrae scripturæ valent ad lauandum,
 ad potandum, ad cibos coquendū. 264. f. t. 1.
- Aquarum effusio, id est cogitationum confu-
 sio, terrā facit inanem & vacuā. 21. 3. a. t. 2.
- Aquilæ dominico corpori assidētes tres sunt.
 232. i. to. 1.
- Arbitrij libertas, animam nō minus insignem
 minusve similem verbo facit, imo etiam
 forte plus facit. 352. d. to. 1.
- Arbor bona, puritas cordis. 66. e. to. 1.
- Arbor habet venustatem in folijs, pulchritu-
 dinem in floribus, saporem & medicinam
 in fructibus. 20. b. to. 1.
- Arbores aliqua sunt, quæ non faciunt fru-
 ctum: sunt quæ faciunt, sed non suum, sunt
 quæ faciunt fructum, sed non in tempore
 suo. 49. 3. t. i. & per totum ser-
 monem.
- Arcaua verba, quæ non licet homini, loqui,
 323. e. to. 1.
- Arcae duæ sunt in veteri lege. 232. a. to. 1.
- Ardor desiderij, faciem Domini præuenire
 debet ad omnem animam, ad quam ipse
 est venturus. 282. c. to. 1.
- Ardor & lux triplex fuit in Ioanne. 80. h. t. 1.
- Ardere parum est, lucere vanum, ardere & lu-
 cere perfectum. Ibid. e.
- Arguere & increpare interdum necesse est.
 83. a. to. 1.
- Arguitur peccator, inique Deo se similem ex-
 stumans. 354. d. to. 1.
- Argumentum est superbiæ, priuatio gratiæ.
 313. a. to. 1.
- Argumentum validissimum, quod pater, &
 filius vnum sunt. Et anima igitur, quæ ad-
 hæret Deo, non ante se existimet ei perfe-
 cte vnitam, donec illum in se, & se in illo
 manentem persenserit. 302. f. to. 1.
- Arma ad custodiendum castrum nostri cor-
 poris. 130. i. to. 1.
- Arma & scutum boni Christiani, crux est.
 127. l. to. 1.
- Arma fidelium tria sunt. 230. a. to. 1.
- Arma quibus principaliter communimur,
 quatuor sunt. 233. d. to. 1.
- Arma virtutis, quibus arma nequitiae expu-
 gnantur. 229. f. to. 1.
- Aromata animæ quæ sint. 64. h. to. 1.
- Aromata à tribus deuotis foeminae empta,
 quid significent. 249. m. to. 1.
- Aromata emant tres mulieres, mens, lingua,
 manus. 65. h. to. 1.
- Aromata linguæ tria. Ibid. h. l.
- Aromata mentis, nummo propriæ voluntatis
 emenda sunt. Ibidem. g.
- Arrogantia sextus gradus superbiæ, quid sit
 178. e. to. 2.
- Arrogantia quanta mala operetur. 72. f. g. t. 1.
- Arrogantia triplex, & duplex ignorantia.
 164. b. to. 2.
- Artium mechanicarum, imo & liberalium
 ignorantia damnabilis nō est. 290. a. b. 3. 1.
- Ascendere & descendere quomodo debeamus.
 72. d. & sequentibus.
- Ascenderit curbas Christus, in montem ad do-
 cendum turbas.
- Ascendit Christus, vt fides merito non pri-
 uaretur.

Index potiorum sententiarum

- uaretur. 145.g.h.vtiliter.
- Ascendit Christus crucem. 194.g.to. 1.
- Ascensio & descensio Domini. 209.e.to. 1.
- Ascensionem geninam denotat apoitolus in eo quod dicit, Quærere & sapere non infima, sed superna. 74.i.to. 2.
- Ascensionum montes declarantur. 72.d.t. 1. & per totum sermonem vtiliter.
- Ascensuri de conualle plorationis ad altiora semper tendere debemus. 228.l.to. 1.
- Ascensus ad ciuitatem Hierusalem celestem arduus est. 174.a.to. 1.
- Ascensus montium virtutum. 210.i.to. 1.
- Aspersio, inscriptio, inunctio & benedictio ecclesiæ, talia in nobis spiritualiter facta ostenduntur. 129.b.to. 1.
- Aspirans dies, quis sit. 339.i.to. 1.
- Aspis aurem cauda dicitur obturare, ne incantantis vocem audiat. 150.a.to. 1.
- Astare Deo, nobis necesse est, velimus nolimus. 25.f.to. 2.
- Astutus maligni spiritus qualiter cauere debeamus. 173.m.to. 1.
- Assurgere volens ad diuinas laudes, duabus causis retrahitur. 247.i.k.to. 1.
- Attendere debemus Dei reuerentiã. 147.b.t. 1.
- Attentio habenda est in oratione & psalmodia. 243.g.to. 1. & per totum sermonem.
- Auaritiæ curus quibus rotis, & equis trahitur. 294.c.to. 1.
- Auaritia culpatur. 246.d. & 263.a.to. 1.
- Auaris crumena suæ confortatur. Ibidem.
- Auarus terrena esurit vt mendicus, fidelis vero contemnit vt Domiuus. 263.m.to. 1.
- Auctor mirabilium Deus, mirabilia operatus est in Maria. 230.l.to. 1.
- Auctoritates præcipientium, & qualitas præceptorum attendenda est. 157.b.to. 2.
- Audire non debemus vnde lædamur, etiam si à religioso viro, vel etiam ab angelo proferatur. 170.f.to. 1.
- Audire, & non visu peruenitur ad notitiam veritatis. 276.l.to. 1.
- Auditus ad meritum, visus ad præmiu. 277.c.to. 1.
- Auditus certior est visu. Ibidem.
- Auditus inuenit, quod visum latet Ibidem.
- Auditus præcedit visum, & fides visionem. 296.a.to. 1. Gradus.
- Auditus visus est præparatio. 295.m.to. 1.
- Auditus visus præcellere declaratur. 310.h.t. 1.
- Audita visa confirmant. 320.g.to. 1.
- Auditas sedula, qua sponsa dilectum per nos des quaeruit. 343.k.to. 1.
- Augustinus quodammodo coniugij legi videretur votum continentia subijcere. 162.a.to. 2.
- Augustinus, & Gregorius fideles dispensatores Ibidem.
- Auriga virtutum discretio. 306.c.to. 1.
- Auris ad obediendum præparari debet. 277.c.d.to. 1.
- Auris prima mortis inaua, prima aperitur, & vitæ Ibidem.
- Aurora est in aduentu Domini. 286.l.to. 1.
- Aurum, id est verbum, vel sapientia Dei, quilibet decoloratum est. 322.m.to. 1.
- Austeritas vitæ, & paupertas summa memoratur. 27.m.to. 1.
- Auxilium Dei duplex, correptio, & consolatio. 263.c.to. 1.

B

- Abylon, & Hierusalem sunt in continuo bello 235.e.to. 1. Inter Babylonem.
- Baptizari Christus voluit non vt se, sed nos purgaret. 34.f.t. 1.
- Baptismus ad quid nobis prodest. 60.f.to. 1.
- Baptismus aqua, martyrum sanguine designatur. 67.b.to. 1.
- Baptismus duplex declaratur. 165.h.tom. 1. & per to. sermo.
- Baptismus paruulorum approbatur. 36.m. 330.1. & 333.f.to. 1. 38.m.to. 2.
- Baptismus triplex, aquæ, martyrij, fidei. 37.f.to. 2. Sed miror.
- Baptismi sacramentum declaratur. 60.e. 165.l.to. 1. per totum sermonem.
- Baptismo primo abrenunciamus diabolo, & omnibus pompis eius. Secundo indigemus baptismo, in quo mundo, & propriae voluntati abrenunciamus. 166.a.to. 1.
- Baptizatus qui fuerit, & crediderit, saluus erit, quomodo intelligi debeat. 69.m.to. 1.
- Basiliscus solo visu interficit hominẽ. 152.l.t. 1.
- Beatus es, si cor tuum timore triplici repleueris. 313.b.to. 1.
- Beatus homo, qui inuenit sapientiam, declaratur. 168.b.to. 1.
- Beatus ille non in quo non inuenit, sed cui nõ imputabit Dominus peccatum. 184.c.t. 1.
- Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius 153.h.to. 1.
- Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, exponitur. 13.c.to. 1.
- Beata mens, quam sibi totam vendicauit sapor boni, & odium mali. 358.c.to. 1.
- Beatitudines seu benedictiones euangelicæ pulchre tractantur. 5.d. & 105.i.to. 1. & per 30. sermo, vtiliter, vsque ad finem ser. Beati-

Beatitudinis octo, sanantur octo peccata. 251. c. to. 1.
 Beatitudinibus plures abutuntur, quia penas deargentatas non habent. 5. d. to. 1. & per totum ser. vtiliter.
 Beati qui audiunt verbum Dei, vtiliter deducitur. 176 c. to. 1.
 Beati qui custodiunt vestimenta sua, munda 300. d. t. 1.
 Beatitudo vltimo tractatur. 205. h. to. 1.
 Bellorum Christi mores describitur. 192. g. to. 1.
 Bene non regis, si bene nō regeris. 114. h. t. 2.
 Bene semper cogitare, bene dicere, bene facere admonetur. 228. a. to. 1.
 Bene viuere quid sit, & quot ad bene beate, que viuendum requiratur. 82. i. t. 1. & seq.
 Bene viuere, omni arti, omniq; scientiæ, longe præstat. Ibidem.
 Benedictio triplex nobis necessaria est. 214. l. to. 1.
 Benedictiones, & diuitiæ cum Christo. 315 c. to. 1.
 Benedictiones euangelicæ prima, & secunda tractantur. 199. b. to. 1. Tertia, quarta, & quinta 202. i. k. l. to. 1.
 Benedictus fructus Mariæ in odore, in sapore, in specie. 12 c. to. 1.
 Benedicti prius vocabuntur ad regnum, quam maledicti deiciantur. 143. d. to. 1.
 Benefacit nemo inuitus, ait Ambrosius, etiã si bonum est, quod facit. 107. e. to. 2.
 Beneficia Dei plurima, quæ multum nos ad eum diligendum incitant. 322. i. k. to. 2.
 Beneficia Dei homini collata quatuor. 151. c. to. 1.
 Beneficia, exercitium, & negotia laude digna Girardi fratris S. Bernardi. 271 d. to. 1. per to. ser.
 Beneficia nobis multipliciter collata per mortem Christi numerantur. 264. k. l. to. 1. & seq. 324. i. k. to. 1.
 Beneficia quatuor nobis conferuntur, si sub scapulis Dei confugerimus. 137. b. to. 1.
 Beneficus verus est Deus, dans affluenter, & non improperans. 255. b. c. to. 1.
 Benignitas Christi nobis in suo aduentu manifestata est. 33. k. to. 1.
 Beneuolentia tractatur. 69. b. to. 2. Epist. 153.
 Bernardus retia texit vulpeculis suggerentibus monachis prædicationis officium, & ceteris neophytis ad hoc non missis. 326. i. k. to. 1.
 Bernardus ad illaqueandas vulpeculas, domi-

ni vineam demolientes, texit retia. Ibidem.
 Bernardus ab incunte sua conuersatione pro acervo meritorum, quæ sibi deesse indicabat, fasciculum de laboribus vite, & passionis Christi sibi colligare, & inter vbera sua collocare curauit. 298. e. f. to. 1. & seq.
 Bernardus assumit sibi lamentum cuiuslibet superbi, & ideo induotus, & induratus. 312. k. l. to. & seq.
 Bernardus, uno potius sua sancta anima, fratribus verecunde narrat, quomodo agit cum sponso suo Christo, & quomodo reciproca vicissitudine sponsus, Christus cum ea. 342. a. b. c. to. 1.
 Bernardus humiliter se reprehendit, & arguit, quod praesumat colloquia angeli ad Virginem, & virginis ad angelum tractare. 11. k. to. 1.
 Bernardus pingui minerua materias quas inter manus tenet, sine vlla surreptione, & fundo tenus exponere, prout ipse protestatur. 353. k. to. 1.
 Et ibi vtilis sermo de anima.
 Bernardi deuota contemplatio eloquentis virginem, & ei applaudentis, quod antiquas duas euaserit maledictiones. 12. d. t. 2.
 Bernardi narratiuncula de suo spiritali tirocinio. 253. i. to. 1.
 Bernardi, syluestris epistola, qua docet formulam honeste viuendi. 242. l. Petis a me. Et consequenter eiusdem materiam notabile documentum. 243. d. to. 2.
 Eiusdem epistola de cura, & regimine re familiari. 301. f. to. 2.
 Bernardo displicuit quorundam indiscretio singularis que abstinentia. Ibidem.
 Bethanja castellum Mariæ, & Marthæ focus obedientiæ. 196. h. to. 1.
 Bethphage viculus sacerdotum, domus buccæ interpretatur. 196. f. to. 1.
 Bethleem situatio, & ibi de præsepulo, sceno, & eorundem significatione. 192. c. to. 1.
 Bethleem efficiamur, in nobis nascetur Christus. 25. h. to. 1.
 Biber Christus in regno suo, non tamen manducabit. 339. f. to. 1.
 Bini, & bini in processione iurur. 41. c. d. to. 1.
 Bonns desinis esse, vbi incipis nolle fieri melior. 48. a. to. 2.
 Bonus est Deus patiens, & loganimis 252. f. t. 1.
 Bonus studeat semper melior fieri, alioquin bonus esse desinit. 48. a. to. 2.
 Bonus videri, & malus esse cupiens, reprehenditur. 328. m. to. 1.
 Bonh

Index potiorum sententiarum.

- Boni quicquid habemus, Deo tribuendum à quo omne bonum, sine quo non parū ali- quid sed nihil omnino possumus incipere: ne dicam perficere. 154.c.f.to.2.
- Bona animæ, quæ sint. 169.h.to.1.
- Bona clarificent, cum fuerint malis compa- rata. 41.f.to.2.
- Bona coram hominibus, & coram Deo, tribus modis prouidentur. 212.h
- Bona corporis, quæ sunt. 169.g.to.1.
- Bona duo, quæ oculum interioremi faciunt simplicem, & mala æquè duo quæ eum faciunt nequam. 160.m.tò.2.
- Bona eminentiora in anima, dignitas, scientia, virtus. 164.m.tò.1.
- Bona gloria, vbi nihil, quod nobis sit, totum sit quod velis. 170.m.to.1.
- Bona mors multi, sed mors peccatorum pessima. 52.c.to.2.
- Bona mors: quæ vitam non aufert, sed transfert in melius. 309.c.to.1.
- Bona multa sunt, & non sapiunt, quia non sapore boni ad illa impellimur: sicut multis, quæ faciunt mala, nō sapiūt. 258.c.to.1.
- Bona multa sunt, quæ minus bona, quod ex consuetudine, & non ex dulcedine sunt. 245.g.tò.1.
- Bona nostra considerare non debemus, sed potius aliorum bona. 188.h.to.1.
- Bona omnia non nobis, sed Deo tribuenda. 153.b.c.to.2.
- Bona temporalia à Deo postulari nonnumquam possunt, si vrget necessitas, sed hoc moderate. 177.m.to.1.
- Bona tria, naturalia, spiritualia, & æterna. 169.c.to.1.
- Bonum castrum custodit, qui corpus suum custodit quomodo intelligitur. 92.l.to.1.
- Bonum est viro, cum portauerit iugum, &c. 32.K.to.1.
- Bonum facere non debemus, nisi quomodo- fas est illud facere. 45.h.to.2.
- Bonum magnum querere Deum primum in donis, vltimum in profectibus. 355.a.to.1.
- Bonum nobis cum vno oculo, vel pede, intrare in regnum caelorum, quam duos, &c. exponitur. 105.h.to.1.
- Bonum non est, quod bene nō sit. 45.h.to.2.
- Bonum operatur aliquando quis non volens non sibi, sed alteri. 241.h.to.1.
- Bono opere peracto, securius, & facilius in contemplatione dormitur. 301.l.to.1.
- Bonum triplex quod habet in se perfectio bonæ voluntatis. 350.c.to.2.
- Bonorum quatuor genera. 215.d.to.1.
- Bonorum quæ monachus quisque facere debet compendiosa enumeratio. 245.l.to.1.
- In bonis pure, & pure malis nullam deberi hominus obedientiam. 9.i.to.2.
- Bonos habeamus in consilio, obsequio, con- tubernio. 18.i.to.2.
- Bonas facite vias vestras. 232.c.to.1.
- Botrus cypri Christus in resurrectione. folio. 298.a.to.1.
- Boues hi sunt, qui in opere Dei strenue exercentur. 116.l.to.1.
- Breuitas vitæ præsentis. 156.l.t.1. & 1.2.m.tz.
- Bruta non puniuntur, quia ratione carent. 352.d.t.1. Propterea, quæ sunt.
- Bubulus habere debet duo. 230.a.to.1.
- Bubulus.
- Butyrum, & mel comedit: quid per vtrumque significetur. 3.a.to.1.

C

- C**Aduca, & vana, infelix peccator non erit befcit æterni patris amori, & honori præferre. 255.b.to.1.
- Cain cur auersatus est Deus. 335.d.to.1.
- Calcaria quibus propheta asinam vrget, duo sunt. 231.c.to.1. Duo sunt calcaria.
- Calix quem pro nobis Christus bibit, eum maxime nobis facit amabilem. 266.a.to.1.
- Calix saluatoris, non est calix aquæ frigidæ, sed calix inebrians. 141.m.to.1.
- Calices tres Dominus nobis propinat. 231.c.to.1. tres sunt calices.
- Caluarix locus vbi verus Helixæus. Christus ab infensatis pueris irrifus est. 194.g.to.1.
- Campi, & horti quantum ad florum productionem differunt. 303.i.k.to.1.
- Canales multi in Ecclesia, reperiuntur, concha per paucos. 298.g.to.1.
- Cancelli parietis, qui est caro Christi, qui sint. 315.h.i.to.1.
- Candelabra in scripturis reperiuntur tria. 251.f.to.1. Candelabra.
- Candor animæ faciens ipsam, & operas eius lilia, quotuplex sit. 337.c.d.to.1.
- Candidum est, & virtus, quidquid de corde puro egreditur, & si bona fama secuta fuerit, liliū est. Ibid.c.
- Canibus, & venatoribus plerumque contingit à bestia, quam egressi fuerant desistere, & sequi aliam, quæ forte occurrerit. 255.l.to.1. Canibus quoque.
- Canonizatio sancti Bernardi immediate post eius vitam.

- Cantare Domino pro vitijs subiugatis, pro aduersis superatis, pro promissis præmijs, antiquorum exemplo debemus.
- Cantus ad placendam hominibus culpatur. 216.c.to.2.
- canticum canticorum sola vnctio docet. 237.h.to.1.
- canticorum sermones incipiunt. 236.a.to.1.
- canticum Ezechia, Ego dixi, exponitur. 158.c.d.to.1.
- cantica canticorum quare ita dicantur, & in quo à cæteris differant. 236.d.e.to.1.
- cantica fidelium quattuor sunt. 232.c.to.1.
- Cantica.
- capitulum domini qualiter debeat vulpes, adulator, videlicet, & detractor. 325.c.to.1.
- capite nobis vulpes paruulas, qui hoc loquitur, Deus est non tamen, vt Deus, sed vt sponsus. 326.a. 327.b.to.1.
- caprea, ceruicæ caporum sunt spiritus beati. 310.d.to.1.
- caprea comparatur Christus propter acumen visus. 314.c.to.1.
- caprea veritas, hinnulo gratia comparatur. 344.f.to.1.
- caput Dei, & pedes, quare alis duorum Seraphin velari dicuntur. 118.c.to.1.
- caput impium, subiectos suæ conformat impietati. 33.b.to.1.
- caput mens interior, facies conscientia. 44.m.to.1.
- capitulum propria verecundiæ omnes portant, quia omnes peccauerunt. 349.d.to.1.
- carbo desolatorius est Christus dominus. 316.i.to.1.
- cardinales virtutes habuit perfectissime Christus. 264.k.to.1.
- cauentia ratione non mereri. 352.d.to.1.
- caro castiganda est, vt illuminetur nox mortis nostræ. 334.m.to.1.
- caro Christi paries erat diuinitatem celans. 316.k.to.1.
- caro, & carnis gloria, æternæ felicitatis adiutum intercludit.
- caro inimicus noster est, à qua vehementer impugnamur. 46.i.to.1.
- caro misera est, insipiens, & cæca. 6.b.to.1.
- caro, mundus, diabolus, & Deus quattuor sunt, quorum obsequio in hac vita defruimus. 228.g.to.1.
- caro, mundus, dæmonia, hostes hominum sunt. 87.e.to.1.
- caro odit flagellum. 146.l.to.1.
- caro sagittis tribus confregida est. 279.h.to.1.
- Caro spiritui seruire debet, & non e contra: sic erit vxor nostra vitis abundans. 175.l.to.1.
- carnis concupiscentia paries erat, Paulum à Christo diuidens. 315.m.to.1.
- carnis facta si spiritus mortificamus, respiramus. 340.m.to.1.
- carnis infirmitas, robur auget spiritus, fortitudo vero debilitatem. 279.h.to.1.
- carnis nomine vitium quandoque designatur. 289.h.to.1.
- carnis seruire vitijs, quàm actiones, & passiones eius ordinare, familiare nobis est. fol. 60.b.c.to.1.
- carnis voluptatibus adhærentes, impossibile est gaudio spirituali repleti. 71.b.to.1.
- carnalis amor Christi, quando sit bonus. 261.c.d.to.1.
- carnalis amor reprehenditur. 261.a.b.to.1.
- carnalis sapientiæ discipulum se manifestat, qui sic disputat, hoc oculis, hoc capiti, hoc pectori, vel stomacho nocet. 280.h.to.1.
- carnali delectatione præsentem abest spiritualis delectatio. 76.d.to.1.
- carnalis concupiscentiæ connaturalē homini mansuetudinem exterminant. 299.m.to.1.
- carnales concupiscentiæ priuant nos bono sociali. Ibidem.
- carnales, & glutones increpantur. 281.h.to.1.
- carnales etsi alij qui sint, filij spirituales, alij tamen, alia plus appetunt, alij minus. 213.a.to.1.
- carnales homines mortem optant habere iustorum, non vitam. 262.h.r.to.1.
- carnaliter diligebant discipuli Christi prius, quàm cælos ascenderet. 261.m.to.1.
- castelli quod intravit Iesus, multiplex acceptio. 92.i.to.1.
- castrum corporis nostri qualiter custodiendum sit. Ibidem.
- caltri nostri custodia triplici eget apparatu, munitione, armis, & alimentis. 130.i.to.1.
- castitas in initio non laudabatur. fol. 320.f.g.to.1.
- castitas sine caritate nec precium habet, nec meritum, quippe quia est veluti lampas, siue oleo. 23.c.to.2.
- castitate quid decorius. Ibidem.
- castitas sola est, quæ in hoc, & loco, & tempore mobilitatis: statum quandam immortalis gloriæ repræsentat. 23.a.b.c.to.2.
- castitas angeli, castitate hominis felicitior: at non fortior. Ibidem.
- castitas perpulchrum ornamentum, sacerdotium honorat. 23.b.to.2.
- Castus

Index potiorum sententiarum

- Cæstus homo, & angelus, felicitate differunt, non virtute. Ibid. a
- caufuros à latere domini sinistro mille, & decem millia à dextris eius, quid significet. 141. a. b
- cauere à propria voluntate debemus. 166. m. to. 1
- cauende sunt cogitationes inutiles. 162. m. to. 1
- cauendum est à demonio meridiano. 286. d. to. 1
- cauendum est audire vnde lædamur, etiam si à religioso viro, imò etiam si ab angelo profertur. 170. c. f. to. 1.
- cauendum est ne aliquando conqueramur lampades nostras esse extinctas. 234. m. t. 1
- caucerna macerix, macerix angelorum, qui ceciderunt loca. 323. b. c. to. 1
- cauernæ, piæ mentes, & studiose fieri studeant melius, quàm in eis inueniri. Ibidem d. c
- causa diligendi Deum. 164. k. to. 2
- causæ reddentes securos præliantes de prælio inito. 191. d. to. 1
- causæ tres assignari solent cur Deum querentes nonnumquam frustrari soleant. 344. m. & to. 1. per totum sermonem.
- cautela & verecundia sponsa quærentis verbum, & de commendatione verecundiæ. 358. h. to. 1
- cauterium conspirationis antiquæ portamus omnes. 340. l. to. 1
- cecidimus omnes in lapsu primi hominis super acruum lapidum, & in luto: quo fit vt non solum inquinati, sed & vulnerati simus. 60. f. to. 1
- celebrare deuote debemus aduentum dominicum. 4. a. to. 1
- cælum sanctum animam, solem intellectum, lunam finem, astra virtutes dicimus. 275. c. to. 1
- calum sicut pellem Dei sapientia Christus extendit. 274. K. to. 1.
- cæli ad quos rapimur, tres sunt. 233. c. to. 1.
- cælestis gloria perfici non potest absque præfenti ecclesia. 333. c. to. 1
- cælestis habitatio montes, & colles, id est, super cælestes spiritus habet, qui, & oues etiã nominantur. 310. i. to. 1. & seq.
- cælestis habitationis statum, nil sic propriè representat, quomodo alacritas laudantium Deum. 247. l. m. to. 1
- cælestis patria, & felicitas commendatur. 285. i. to. 1
- Cælesti benedictione indignus contuincitur, quid dubio quarit affectu. 3. i. to. 2
- cellitudo in prælatione, sed sollicitudo maior. 131. K. to. 2
- Cella ex vinaria non omne donum spiritus prodire putatur. 305. a. to. 1.
- cella vinaria domus, in qua erant discipuli congregati. Ibidem.
- cella vinaria domus orationis. Ibidem.
- cellarum quare vna vinaria, altera aromatica, tertia vnguentaria vocentur. 266. i. k. l. to. 1
- cellaria Christi; cogitanda sunt loca adorationis plena, referta delicijs. 265. d. e. t. 1.
- cellaria moralis disciplina, tria continentur; subesse, coesse, præesse. 266. i. k. to. 1
- centum milium annorum vita, non sufficit ad Deum sicut dignum est, quærendum. 159. b. to. 1
- centurio non credidit ex eo; quod vidit, sed ex eo, quod audiuit, quia fides ex auditu. 277. c. to. 1
- caritas aliena opera, facit sua. 346. c. to. 1. Denique requiratur.
- caritas animam conformat, & maritat verbo. 355. h. to. 1
- caritas animam dilatat, vt fiat habitatio Dei. 275. g. h. to. 1
- caritas, castitas, & humilitas, nullius sunt coloris, sed nonnullius decoris. 23. b. to. 2
- caritas Christi quanta fuerit, etiã per descensum ad inferos intelligi potest. 2. a. to. 1
- caritas conseruat indiuiduam vnitatem. 81. a. to. 2
- caritas duplex actualis, & effectualis: & de eius ordinatione. 306. h. to. 1. & per totum sermo.
- caritas ecclesiæ ad Christum indissolubilis est. 349. l. to. 1
- caritas est, per quam homo interior crescit. 44. h. to. 1
- caritas est vita fidei. 64. d. to. 1.
- caritas est fortior morte. 52. c. to. 1
- caritas fraternitatis summopere seruanda est. 279. d. to. 1
- caritas in actu, & affectu. 306. h. to. 1
- caritas lex domini immaculata. 170. m. to. mo 2
- caritas mater bona. 4. f. to. 2
- caritas mortem infert, que à corde fit, & proccedit. 19. c. to. 2
- caritas multiformiter alijs virtutibus præfertur. 279. d. to. 1
- caritas nînia in Christo. 38. d. to. 1
- caritas

- Charitas non querit, quæ sua sunt. 43. h. to. 1.
 charitas non sinit mentem esse sui iuris, quã
 semel affecerit. 36. i. to. 2.
 charitas, patientia, voluntas, diuersa loquun-
 tur, & sentiunt. 126. e. to. 1.
 charitas per discretionem ordinatur. 305. m.
 to. 1. & per totum sermonem.
 charitas perfecta virtus. 23. b. to. 2.
 charitas sincera de corde puro, conscientia bo-
 na, & fide non ficta. 70. i. l. to. 2. Memini.
 charitas tenacio glutino. 349. l. to. 1.
 charitas tractatur, 279. d. & 319. m. 321. e. t.
 1. & 13. l. to. 2. & 67. l. to. 2.
 charitas vnde procedit. 174. c. to. 2.
 charitas fortis vt mors. 40. c. to. 2.
 charitatis dotes. 4. f. to. 2.
 charitatis dilatatio tractatur. 275. g. to. 1.
 charitatis fiducia. 301. h. to. 1. & sequenti-
 bus.
 charitatis intuitu contra charitatem pepe-
 ratu, militare non debet. 156. g. h. i. l. to. 2.
 charitatis nomine multifariam abutitur. 189.
 m. to. 2.
 charitatis ordinatio tria in anima nostra di-
 stribuit, Marthæ administrationem, Mariæ
 contemplationem, Lazari penitentiam. 94. i. to. 1.
 charitatis ordo. 307. l. to. 1.
 charitatis paruitas, amplitudo, latitudo, subli-
 mitas. 275. h. to. 1.
 charitatis proprietates. 8. f. to. 2.
 charitatis sinceritas. 12. i. l. to. 1. & per totam
 epistolam. to. 2.
 charitati soli deseruiendum est. 147. e. f. t. 2.
 charitati ampliori plerumque adstringitur.
 qui post increpatoria conualuerit de infir-
 mitate, quã qui fortes ab initio perman-
 serunt. 279. g. h. to. 1. & sequentibus.
 charitate & non necessitate exinanitus Chri-
 stus. 297. l. to. 1.
 charitate fraudari, contra charitatem est.
 306. g. to. 1.
 charitate nimia dilexit nos Christus. 58. d.
 to. 1.
 charitate refrigescente, diffidere non debe-
 mus. 264. i. l. to. 1.
 christina in Christi baptismo non defuit. 25.
 to. 1.
 christus ab anima sancta suscipitur tamquam
 sponsus, ab anima infirma tamquam medi-
 cus. 284. l. to. 1. per totum sermonem.
 christus absque tanta, quam assumpsit, diffi-
 cultate, & labore, humanum genus redi-
 mere potuit. 248. c. to. 1.
 christus acuto visu, iudicio veloc. 313. 314. e.
 to. 1.
 christus ad iudicandum veniet in humana
 forma, vt electis mitis appareat 340. c. t. 1.
 & per totum sermonem.
 christus ad nos veniens, videamus quis ve-
 niat, vnde, quo, ad quid, quando, & qua. r.
 b. c. f. g. h. to. 1.
 christus assumpsit nostras infirmitates. 5. f.
 tom. 1.
 christus attulit diuitias. 21. i. to. 2.
 christus attulit medicinas pteciosas in aduen-
 tu suo. Ibidem g.
 christus comes facundus. 183. f. to. 1.
 christus communitatis amator. 36. h. to. 1.
 christus comparatur capræ, propter visus
 acumen. 163. d. e. to. 1. Comparatur & hin-
 nulo. Ibidem.
 christus cum omnino perfectus fuerit, quo-
 modo intelligitur quod legitur in euange-
 lio, Iesus autem proficiebat. 9. l. m. to. 1.
 christus cum sit Dominus omnium, cur ei à
 patre dicitur, Postula à me, & dabo. 276. a.
 tom. 1.
 christus decorus in substantia diuina. 301. l.
 tom. 1.
 christus descendit ab inenarrabilibus cali di-
 uitijs. 65. a. to. 1.
 christus descendit in carcerem, vt educeret
 vincum de domo carceris. 32. d. to. 1.
 christus dicendo in terra nostra, proprietate
 abnuic, societate non respuit. 319. c. t. 1.
 christus elegit quod molestus est, præsertim
 paruulo, & paupis matris filio. 27. m. to. 1.
 christus est flos campi, horti, thalami. 303. i. k.
 to. 1. & per totum sermonem.
 christus esurinit iustitiam. 5. f. to. 1.
 christus ex nobis assumpsit, quæ pro nobis
 sustinuit. 344. c. to. 1.
 christus exterius speciosus forma præ filijs,
 hominum, interius vero candor lucis æ-
 ternæ. 38. c. to. 1.
 christus factus est nobis sapientia in prædi-
 catione, iustitia in peccatorum absolutio-
 ne sanctificatio in conuersatione, redem-
 ptio in passione. 264. k. to. 1.
 christus factus est quasi saccus plenus miseri-
 cordia. 33. l. to. 1.
 christus fasciculus myrti hæ inter prospera, &
 aduersa. 298. e. f. to. 1.
 christus fidelis consiliarius, fortis auxiliarius,
 efficax patronus. 7. d. to. 1.
 christus filius carnis Adæ, sed non filius præ-
 uaricationis Adæ. 77. b. to. 1.
 Christus.

Index potiorum sententiarum

- christus futurus est rationi plenitudo lucis
 voluntati multitudo pacis, memoriae con-
 tinuatio aeternitatis. 248.g.to.1.
 christus humanitatem suam ab Ecclesia sub-
 traxit, vt daret locum fidei. 345.i.l.to.1.
 christus ibi prius medicinam apposuit, vbi
 primus vulneri patebat locus. 77.d.to.1.
 christus imago Dei, homo ad imaginem.
 350.c.to.1.
 christus in capite sponfus, in corpore spon-
 sa. 275.c.to.1.
 christus in carne didicit misereri. 314.h.i.t.1.
 christus in carne didicit obedientiam. Ibidē.
 christum in carne praesentem fieri desideraba-
 bant patres antiqui. 237.l.to.1.
 christus in carne visibiliter operans mirabi-
 lia, ostendit se esse, qui ante inuisibiliter
 operabatur. 240.a.to.1.
 christus incomprehensibilis, prius inaccessi-
 bilis, inuisibilis & inexcogitabilis, nūc con-
 prehēdi, videri & cogitari voluit. 102.c.t.1.
 christus in diuinitate nihil habebat, quo ascē-
 deret, descendit, propterea factus homo,
 vt ascenderet, descendamus gigitur, vt ascē-
 damus. 70.g.to.1.
 christus in mundum venit, à quo non aberat,
 sed apparuit, qui latebat. 3.f.to.1.
 christus in primo aduentu fuit redēptio no-
 stra, in vltimo apparebit vita nostra, in se-
 cundo est consolatio nostra. 5.h.to.1.
 christus in sua humanitate non magnus Do-
 minus praedicatur, sed paruus, & amabi-
 lis. 304.f.to.1.
 christus in sua incarnatione soluit vincunt,
 illuminauit caecum, reduxit erroneum, re-
 conciliauit reum. 264.l.to.1.
 christus in suo descensu dat sentire fideliter,
 proferre vtiliter, efficaciter adimplere.
 255.m.to.1.
 christus in vita passiuam habuit actionem,
 & in morte passionem actiuam sustinuit.
 60.m.to.1.
 christus inuitando sponfam ad culturam vi-
 nearum ostēdit zelum, quē ad animas ha-
 bet, quā per vineas significatur. 322.g.t.1.
 christus iustus, & misericors, & saluator, & iu-
 dex. 314.e.Christus.
 christus laborem considerauit, & dolorem,
 59.m.to.1. & seq.
 christus medicus noster sciebat se ad infirmos
 descendere. 256.h.1.to.1.
 christus minister bonus carnem suam in cibū
 sanguinem in potum, animam in precium
 dedit. 212.d.to.1.
 christus minoratus est multo magis ange-
 lis. 32.c.to.1.
 christus miser fieri voluit. 173.K.to.2. Sed
 iam.
 christus mons coagulatus, mons pinguis ad se
 trahit omnia. 184.c.to.1.
 christus mori potuit, quia homo fuit: & quia
 iustus, mors eius nos liberare potuit. 195.l.
 to.1.
 christus, mulctatur morte, turpatur cruce.
 193.d.to.2.
 christus non ociose tertio repetijt, Petre a-
 mas me. 346.c.to.1.
 christus nunquid repellet quarentem, qui, &
 contemnentem requirit? 356.c.to.1.
 christus occisus tulit peccata tripliciter. 59.f.
 g.to.1.
 christus paruulus factus est, vt fieret paruita-
 tis exemplum. 40.i.to.1.
 christus pascitur & pascit. 335.e.to.1.
 christus patiendi speculum, patientis prae-
 mium. 303.m.to.1.
 Christus pauper factus est pp nos. 23.d.to.1.
 christus per carnem vmbra est fidei, qui per
 spiritū est lumen intelligentiē. 305.k.to.1.
 christus per mare ambulans apostolos quasi
 volebant praeterire, nec tamen istud vole-
 bat, sed magis eorū probare fidē. 342.b.t.1.
 christus pro nobis passus est dextrum latus
 fodi. 142.g.to.1.
 christus quanta nobis largitus sit bona. 151.c.
 to.1. & per totum sermonem.
 christus quanto pro nobis vilior, tanto nobis
 charior esse debet. 33.m.to.1.
 christus qualiter ab anima deuota suscipi de-
 beat. 6.h.1. & 283.g.h.to.1.
 christus etsi de caelo est, de terra tamen lo-
 quitur. 319.a.to.1.
 christus quibus, & quando volebat sapiens
 sapientior, sapientissimus apparebat, &
 semper virilem animum habuit, ideo sem-
 per vir fuit. 9.m.to.1.
 christus recumbentibus non dedignatus est
 apparere: quanto magis orationi incum-
 bentibus apparet? 69.l.to.1.
 christus rex in exilio mansuetus, in iudicio ius-
 tus, in regno gloriosus. 35.l.to.1.
 christus salus cum salute veniet, & cum salute,
 vnguentis & gloria venit. 16.f.to.1.
 christus sanctos apostolos exprobrauit, non
 igitur moleste ferre à praelatis, seu etiam
 abjs minoribus exprobari. 69.l.to.1.
 christus se Dominum vniuersorum monstra-
 uit. 69.b.to.1.
 Christus

- Christus semetipsum exinanivit, vsque ad hoc vt pasceret, ipse omnium pastor. 397. k. to. 1.
- Christus sex nominibus vocatur. 207. c. d. t. 1.
- Christus solus irrisus fuit in passione, qui solus poterat esse terror. 276. b. to. 1. & solus.
- Christus solus intrat in cælum, non tamen truncus, sed cum membris suis ei adhaerentibus. 179. a. to. 1.
- Christus sponus æqualiter, & indifferenter præsto vbique est, diuinæ præsentia maiestatis, gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibusdam longe, quibusdam prope est. 314. l. to. 1.
- Christus sponus tanquam gigas exultauit ad currendam viam, nos vero nisi vnguenta spirauerit, non curremus. 263. b. to. 1.
- Christus suavis est gustui, dulcis gutturi. 385. k. l. to. 1.
- Christus suscipitur ab anima sancta tanquam sponus, ab anima infirma tanquam medicus: & ibi de differentia cogitationum. 283. l. to. 1. & per totum sermonem.
- christus talis apparuit, qui merito amaretur, verax per se, iustus pro hominibus, mitis hominibus. 335. h. to. 1.
- christus tollit peccata nostra à manu, ab oculo, à collo, à carne. 6. i. to. 1.
- christus totus mihi datus, totus in meos vsus expensus est. 32. d. to. 1.
- christus totus suavis, totus salubris, totus delectabilis, totus secundum sponiæ vocem desiderabilis. 38. d. to. 1.
- christus triginta annis operatus est salutem in medio terræ, affixus cruci, additus morti. 172. c. to. 1.
- christus tribulationem, & dolorem inuenit. 154. l. to. 1.
- christus venit in Angelis, accelerat in patriarchis, appropriat in prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, loquitur in Apostolis. 315. c. to. 1.
- christus venit in plenitudine vnctionis gratiæ & veritatis. 256. h. t. 1.
- christus verbum Dei quomodo, & in quibus virtutibus recipitur. 6. h. to. 1.
- christus viuendo viuere docuit, moriendo mortem securam reddidit. 194. h. to. 1.
- christi beneficia, & labores tanti pro nobis suscepti, valde nos obligant ad eum amandum. 174. f. to. 1.
- christi conuersatio super terram fuit auro-
ra. 286. l. to. 1.
- christi infirmitas, & maiestas memoratur, 195. c. to. 1.
- Christi magna exinanitio ad carnem, mortem, & crucem. 248. e. to. 1.
- christi natiuitas à duobus nos liberauit inimicis. 25. m. to. 1.
- christi posteriora aliquid habent quod videre delectat. 322. l. to. 1.
- christi redemptionis modus, & fructus. 248. b. to. 1.
- christo debemus vitam nostram, qui pro nobis suam posuit. 174. e. to. 1.
- christo, & eius gloria omnes frui cupiunt, sed pauci imitari eum volunt. 268. h. to. 1.
- christo existente in sepulchro, quid nobis faciendum sit. 64. g. 65. h. to. 1.
- christo in cruce dormiente, exiuit de suo latere sanguis, & aqua ad formationem ecclesiæ: sicut Adam dormiente à latere eius costa sublata est, de qua formata est Eua. 67. a. nu. 1. & sequentibus.
- christo nos à lege peccati, & mortis liberante, cur adhuc morimur. 196. d. to. 1.
- christo supra modum debitores sumus. 174. d. e. f. to. 1. & per totum sermonem.
- Christum apprehendere poteris citius sequendo, quam legendo. 52. c. to. 2.
- christum in crucis ignominiam subire, tria compulerunt. 226. i. to. 1.
- christum dedit nobis Deus pater per Mariam propter sanitatem. 20. e. to. 1.
- christum differentia quadruplici multi sequuntur. 210. l. to. 1.
- christum diuersis rebus comparari, non est inconueniens. 9. b. to. 1.
- christum introisse in castellum quid significet. 9. c. to. 1.
- christum legimus ex patre, in patre, à patre, pro patre, & sub patre esse. d. e. to. 1.
- christum melius est modo arguentem, & decentem audire, quam in die iudicii iudicantem. 161. i. to. 1.
- Christum pasci inter lilia, & candore, & odore virtutum delectari dicitur. 337. e. to. 1.
- christiani à Christo nomen acceperunt. 229. c. tom. 1.
- christianus sum, frater Christi sum, hæres Dei, cohæres Christi. 254. e. to. 1.
- cibus bonus obedientia, cibus bonus patientia si tamē sapientia triplici cōdiatur. 157. a. t. 1.
- cibus cordis. 57. l. to. 1.
- cibus Dei est impletio verbi seu voluntatis eius. 338. a. to. 1.
- cibus in ore, psalmus in corde sap. 243. g. to. 1.

- Cibus meus Christus, & ego eius. 335. e. f. tom. 1.
- Cibus meus, inquit Christus Dominus, est, vt faciam voluntatem patris mei, sed hic, non in patria. 339. e. to. 1.
- cibus purgatorius, contemplatorius, consolatorius. 172. a. to. 2.
- cibi Israel tres sunt. 234. h. to. 1. Cibi Israel cibo fortiori egent, qui egregijs facinoribus vacant. viuunt de paleis Aegypti, qui operibus luti, & lateris deseruiunt. 37. c. to. 1.
- cibo boni operis, & orationis potu sumpto, anima aegrotat per contemplationem pau- fat. 259. l. to. 1.
- cibo indigesto comparatur scientia sine ope- ribus 289. d. e. to. 1. sunt namque.
- ciborum obseruatores, morum vero negle- ctiores, inuichuntur. 3. g. 4. h. & 281. h. to. 1. & 188. d. e. f. to. 2. vtiliter.
- cibos cotu procreatos generaliter vitantes, arguuntur. 329. e. f. r. 1.
- cibos spirituales sicut, & corporales, quidam cito sapiunt, quidam vero vt sapiant, con- dire oportet. 60. e. to. 1.
- cibaria, & vestimenta delicata reprehendun- tur. 80. h. i. to. 1.
- cinctorijs tribus accingimur, & cohibemur. 231. e. Tria.
- circumcidi quare Christus voluerit. 30. f. to. 1.
- circumcisio quare octaua die celebratur. Ibidem. l.
- circumcidi in omnibus sensibus, & non in vno solo membro debemus. 30. g. h. to. 1.
- circumcisio, quid sit. 32. c. to. 1.
- circumciso Domino in eo, nec neruus rumpi- tur, nec os comminuitur. 234. l. to. 1.
- circumdari vir qualiter à foemina potuerit. 10. a. to. 1.
- ciuitas caelestis ex adipe fatiatur. 43. m. to. 1.
- ciuitas, sponsa, oues, vnum sunt. 346. c. to. 1.
- clamat stabulum penitentiam, clamat praese- pe, clamant lacrymae, clamant panni in Christi natiuitate. 28. b. to. 1.
- clamenus in caelum, quia sub caelo omnium labor & dolor. 154. m. to. 1.
- clamor pauperum contra pontifices, aurum in frenis equorum, seu mularum apponi facientes.
- clara uallis est Hierusalem, quae caelesti Hie- rusalem sociata est. 31. h. to. 2. Vno hono- rabili.
- clara uallis situatio, & descriptio. 300. i. to. 2.
- clarificat filius patrem, sicut & à patre clari- ficatur. 345. i. to. 1.
- Clarificatus est filius magnificentissime. Ibidem. l. m. to. 1.
- claritas vna, & coaeterna est patris, & filij. Ibidem.
- claves, quae nobis occulta referant, tres sunt. 232. b. to. 1. Claves. claves regni caelorum accepit Petrus, quae sunt potestas claudendi, & apericendi, at- que inter claudendos, & admittendos di- scretio. 334. a. to. 1.
- clerici ab hominibus vsurpant, quod delectat, 188. d. e. f. to. 2.
- clerici aliud esse, aliud videri volunt. 137. m. tom. 2.
- clericorum forma, qualis esse debeat vt me- rito praefectura assumere cogatur 139. m. to. 2. & sequentibus.
- clerici laute viuentes inuichuntur eleganter, & vtiliter valde. 281. h. i. & 188. d. e. to. 2.
- clerici multi nullius sunt ordinis. 137. m. & 187. c. d. to. 2.
- clerici partem habentes in terra, partem in cae- lo vendicare qualem praesumunt. Ibidem.
- clerici peccata populi comedunt. 189. b. to. 2.
- clerici qui peruerso ordine quaerunt ecclesia- stica beneficia reprehenduntur. 188. h. i. tom. 2.
- clerici, qui preces debitas non faciunt profun- datoribus, culpantur. 189. b. c. g. to. 2.
- clerici vt se corrigant ad monentur. 203. b. t. 1.
- clericis conceditur vt bene viuentes, & alta- rio seruientes de altario viuant, viuant quidem non luxurentur. 6. f. to. 2.
- clericos facilius curia recipit bonos, quam faci- at. 139. m. to. 2.
- clericorum abominatio, & ambitio culpatur, 203. c. d. to. 1.
- clericorum insolentia culpatur. 66. f. to. 2. & 188. l. m. to. 2.
- clericorum periculum vehementer formi- dandum. 267. c. to. 1. vtiliter.
- coadiutores Dei sumus consensu voluntatis. 154. e. to. 2.
- coagulatum passionis, & pinguedo sanitatis fue- runt in Christo monte montium. 229. g. to. 1. In monte.
- coesse alijs debemus in mansuetudine. 266. K. l. to. 1.
- cogimus quodam modo Deum vt iudicet, & condemnet. 31. K. to. 1.
- cogita qualem te fecit Deus. 151. g. to. 1.
- cogita vnde venis, & erubescere vbi sis, & in- gemisce quo vadis: & contremisce. 166. b. tom. 1.

- Cogitare debemus Dei maiestatem cum timore, charitatem cum amore. 3.f.g.to.1
- cogitare debemus bona aliorum, quæ non habemus, & nunquam e contra. 188.g.h.t. 1. vtiliter.
- cogitatio bona Deo dāda, nō nobis. 284.c.t.1
- cogitatio inutilis vitanda est. 162.m.to.1
- Cogitatio mala à nobis, bona à Deo. 284.a tomo 1
- cogitatio mala animam decolorat, affectio vulnerat, consensus necat. 162.m.to.1
- cogitatio pndica & pacifica à sapientia Dei procedit: quod si talis non fuerit, nec procedit. 176.d.e.to.1
- cogitationes hominum vanæ, aut per angelos malos immisissæ, pro virtutibus se ingerunt. 326.l.to.1
- cogitationes malæ, an de corde nostro sint, an à spiritu maligno, sine periculo ignorantur. 248.b.to.1
- cogitationes malas quomodo viriliter repellere debeamus. 182.f.to.1. & seq.
- cogitationes paruulorum seu inchoantium & cogitatio perfectorum: quomodo differant. 190.i.k.to.1
- cogitationes vanæ contemplationem impediunt. 168.f.to.1
- cogitationes vanæ, quas passim suscipimus inexcusabiles sunt. 165.g.to.1
- cogitationum differentia, vnde, unde oriuntur. 283.b.t.1
- cogitationum ociosarum primum genus lutum simplex, secundum limus, tertium fetidissimum cœnum. 182.g.to.1
- cogitationem bonam, consensum, & opus, in nobis operatur Deus. 154.t.to.2
- cognatio animæ ad verbum. 350.c.to.1
- cognatio fidei & spei germana, quod illa credit, & hæc sperat: & charitas ad quod creditur & speratur currit. 145.c.to.1
- cognitio tui, gradus ad notitiam. 310.l.to.1
- cognitio tui per necessaria. Ibidem.
- cognitio tui & Dei. Ibidem
- cognitio tui & Dei præcedit scientiam. Ibidem.
- cognitione non solum, sed & amore adhaerendum est Deo. 15.d.to.2
- cohabitatio virorum & mulierum continentia repugnat, & damnatur. 327.g.to.1
- cohabitatio triplex, timor, pudor, amor. 162.b.c.to.1
- Conu procreatos cibos generaliter vitantes reprobantur. 329.e.f.to.1
- colit Deum nemo, nisi qui ei voluntate subiectus est. 28.g.to.1
- colles pro dæmonibus intelligi possunt. 312.f.to.1
- collis nomine designatur intellectus animæ 295.l.to.1
- columba non incongrue venit ad iudicandum agnum. 34.f.to.1
- columbarum ætas & non turturum pro oblatione Christi designatur. 320.f.to.1
- columbæ meditatio contemplatione, hirundinis vero clamore actio designatur. 159.h.to.1
- columnis quattuor morum, & tribus fidei columnis Maria extruxit Christo domum, 207.b
- comedite amici &c. 169.h.to.2
- commendat eos Deus, quos castigat, & arguit. 163.f.to.1
- commixto triplex. 26.f.to.1
- commoto corde accedere ad altare, quam periculosum sit. 163.e.to.2
- comparatio ad probandum quomodo Deus indigne ferat, quod sic sua parui pendimus beneficia. 27.d.to.1
- comparatio animæ, & aranearum ex suis visceribus telam ad muscas capiendas textitium. 198.f.to.1
- comparatio animæ corpori infusæ, ad nobilem & diuitem in domo pauperis hospitatum. 6.m.& a.to.2
- comparatio de hoc quod sicut de latere Adæ dormiens formata est Eua: sic & de latere Christi dormiens constituta est sponsa Christi ecclesia. 67.a.t.1. & seq.
- comparatio de Dauid, Goliath & quinque lapidibus pulchra & vtilis. 84.m.to.1
- comparatio de cereo extincto, & voluptate transacta. 257.f.g.to.1
- comparatio de cibo indigesto, & scientia sine operibus. 290.e.to.1. & seq.
- cōparatio de Dina & curiositate. 167.k.to.1
- comparatio de his, qui nulla ratione separari queunt à terrenis & corporalibus consolationibus & voluptatibus. 1.a.to.1
- comparatio de hoc, quod Andreas optabat crucem, Christus vero dixit. Si possibile est transeat à me calix iste. 125.b.to.1
- comparatio de hoc, quod nemo timere sibi debet de aia humiliatione. 292.b.c.to.1.
- cōparatio de hoc, quod nemo est sponsam pulchriam esse inter omnes mulieres. 293.f.& g.t.1
- comparatio de hoc, quod sicut seculares in præcipuis festis parant delicata cibaria, ut ipsa les vtilitatem a se parant. 205.n.to.1

Index potiorum Sententiarum

- Comparatio de vetere Adam in nobis effuso
 vt nunc nouus Adam Christus in nobis ef-
 fundatur. 107.h.to.1
- comparatio de medicina corporali ad spiri-
 tualem. 65.m.to.1.
- cōparatio de milite à rege expulso. 158.b.t.1
- comparatio de secularibus ad claustrales.
 188.g.to.1
- comparatio de spiritualibus operationibus
 cum corporalibus, qui in suo exercitio lō-
 ge præstant spiritualibus. 189.d.to.1.
- Comparatio dignitatis sensuum adinuicem.
 65.k.l.to.1
- Comparatio de nōnullis, qui inter duas epu-
 lantium mensas ieiunium remanēt. 190.l.t.1
- Comparatio duorum Iesum precedentium
 cum nostro Iesu domino nostro, cū salu-
 tati admodum doctrina. 13.h.to.1
- Comparatio eorum, qui in monasterio vni-
 uersa feruēter, & aliorum, qui negligenter
 agunt: illis paradusum terrestriū, illis infer-
 nus superior. 75.l.m.to.1
- Comparatio ferendi luminis in domo vel
 sub diuo: 19.l.to.1
- Comparatio hominis manus prurientes vs-
 que ad sanguinem scalpentis, & animæ ti-
 tillans voluptates seu cohabitationes reci-
 piētis, quamuis vterq; sciat post volupta-
 tem admissam dolorē successurū. 198.f.t.1
- Comparatio infirmitatis animæ ad infirmi-
 tatem corporis. 212.h.to.2
- Comparatio Ioseph patriarchę ad Ioseph vi-
 rum Marię. 11.f.to.1
- Comparatio præuaricationis Adam ad mor-
 tem, & obedientię Christi ad iustitiam, &
 vitam operantis. 195.a.to.1
- Comparatio quinque affectuum animæ cum
 quinque sensibus corporis. 165.h.to.1
- Comparatio quod cōcha debet fontem imi-
 tari. 258.i.to.1
- Comparatio vtilis de actionibus electorum,
 & reproborum. 19.a.b.to.2
- Comparatio secundi Adam ad primum, &
 Marię ad Euam. 98.m.to.1
- Comparatio vestimenti inquinati, quod re-
 pente exaimus, & animę vitijs, & immun-
 dis cogitationibus turbatę, quam tamē
 deserere negligimus. 197.e.to.1
- comparationes bonę, & vtilis. 194.1.K.to.1
- comparantur homines carnales his, qui in
 aquis submerguntur. 1.a.to.1
- comparantur vineę florentes nouitijs. 321.
 b.to.1
- compatiendi modus vbi æger ægro, fameli-
 cus famelico compatitur. 172.c.to.2
- comprehendit homo Deum timore, & amo-
 re. 146.f.g.to.2,
- compunctio quadruplex. 255.a.to.1
- compunctiois duo genera. 315.b.to.1
- concha fontem imitetur, vtilis comparatio.
 258.i.to.1
- conchę non carnali similes esse debent im-
 perfecti, & semipleni. Ibidem.
- concupiscentia carnis, oculorum, & vitę su-
 perbia non sunt ex patre. 181.l.to.1
- concupiscentia carnis, oculorum, & vitę su-
 perbia qualiter declinantur. 187.a.to.1
- concupiscentia carnis, oculorum & superbia
 vitę, qualiter vincuntur 68.c.to.1
- concupiscentia nobis hæreditaria, est ange-
 lus Sachanę. 340.l.to.1
- concupiscentiæ carnales connaturalem ho-
 mini māuetudinē extermināt. 299.m.t.1
- concupiscentiæ vitio, quam difficulter resista-
 tur. 182.e.f.to.1
- concupiscentiæ virus omnia membra inficit.
 quo fit, vt nisi cum atroci violentia, & ve-
 hementi colluctatione gratia Dei confor-
 tata, quis euadere peccatum non possit.
 180.g.to.1. Vnde enim.
- concupiscentijs nostris totis viribus resisten-
 dum est, & præcipue primis motibus. 315.
 a.to.1. Nonne.
- conditiones animæ quę sponsa dici mere-
 tur. 342.a.to.1
- conditiones, quibus aliquis in hac sæculi ten-
 tatione positus se sanctum dicere, & humi-
 liter præsumere possit. 190.f.to.1.
- condonari commissa, quid sit. 46.K.t.1
- confessio ornamentum est animæ. 57.l.k.t.2
- confessio gratiæ, gratiam designat in anima
 consentientis. 332.l.to.1
- confessio humilis sit, pura, fidelis. 276.e.f.g
 tom.1
- confessio simulata est nonus superbię gra-
 dus. 179.g.h.to.1
- confessio vera quę sit. 17.l.to.1
- confessio verecunda inuenit apud Deum,
 quo se humiliando deiciat, &c. 240.m.t.1
- confessio vtilis elici potest ex scriptis. 216.
 capitulo. 10. & 11 to.2
- confessionis modus. 196.f.g.to.1
- confessionis nummus declaratur. 65.1.to.1
- confessione humili peccata remittuntur. 241
 l.to.1. & seq.
- confessionem, & decorem induere. 17.k.to.1
- confessionem præcedat timor duplex, &
 pudor duplex. 255.a.b.to.2
- Con-

- Confessionem quatuor impediunt. 226. i. t. 1
 Consentitur aliquando non, quoniam potes
 est, alij quia bonus eis est, alij quia simpli-
 citer bonus est. 170. l. t. 2
 Cōsidere in propria virtute pessimū. 135. c. t. 1
 Confingenda est caro sagittis tribus. 279. i. t. 1
 Conflictus vitiorum, & virtutum. 167. i. t. 1
 & per totum sermonem.
 confortatis animæ ad verbum per charita-
 tē, quā iucunda, & optabilis sit. 355. h. t. 1
 confusio est nos caput sursum habere, qui
 cor sursum non habemus. 166. c
 confusio temporis presentium temporum
 ad comparationem ardoris antiquorum
 patrum. 237. l. t.
 conscientia felix, in qua iustitiam timoris,
 & lætitiæ reperitur. 19. l. t. 1
 conscientia liber. 197. c. t. 1
 conscientia purificandæ forma. 302. f. t. 1
 conscientia testimonium, de quo gloriatur
 Apostolus, quid sit. 108. f. t. 1
 cōsciētia testimonium gloria nostra. 25. f. t. 2
 consensu & deliberatione ad mortem pecca-
 mus. 162. a. to. 1
 consentire debemus Deo, aduersario incre-
 pantī. 156. g. t. 1
 conseruatio pacis mutua. 172. a. t. 1
 considera quanta sit apud te dignatio Dei.
 38. f. t. 1. Et tu ego.
 considera quid natus, & qualis. natus sis.
 132. f. t. 2
 consideratio Dei parit spem, & charitatem.
 161. K. t. 1
 consideratio duplex 133. a. t. 1. Vtiliter.
 consideratio nostra a nobis inci. 131. h. i. t. 2
 consideratio passionis, & laborum Christi
 facit animam illasam pergere inter pro-
 spera & aduersa. 298. d. & per totū serm.
 consideratio perutilis, qua prudentia, iusti-
 tia, fortitudo, & temperantia, & aia bona
 acquiruntur. 129. h. t. 2
 consideratio quærat, quod sermo non expli-
 cat, &c. 142. c. t. 2
 consideratio triplex, quæ omne opus præue-
 niere debet. 136. c. t. 2
 consideratio nostri parit timorem, & humi-
 litatem. 161. K. t. 1
 consideratio tua peroptima. 138. l. t. 1
 consideratio utilis & cōpunctiua eorū quā ani-
 ma a corpore separata inueniet. 181. i. t. 1
 Ex consideratione remedij, per cuius altimat-
 ur quantitas. 28. c. t. 1
 considerandum qualis sis, & qualis fueris.
 133. k. t. 2
- considerandum quid, quis, qualis. Ibidem. 2
 considerationis species tres. 141. b. to. 2
 cōsiderationi aliquando, & non semper actio-
 ni nosmetipsos dare debemus. 129. g. to. 2
 consideremus quales sumus, & quales fueri-
 mus. 132. f. to. 2
 consideremus quāta sit erga nos Dei digna-
 tio. 38. f. to. 1. Vtiliter valde.
 Consideremus quid nati, & quales nati su-
 mus. 133. h. i. to. 1. Porro percunctanti.
 consilium salubre Ber. ad Vulpeclua astutiā
 destruendam, suggerentis monachis ac ceteris
 neophytis, prædicationis officium ad
 hoc non assumptis. 326. h. i. to. 1
 consilia bona, quæ sint. 18. g. to. 2
 consilia perfecta non sunt absque prudentia,
 & Beneuolentia. Ibidem.
 cōsiliū Dei magnū, quod ab æterno latuerat,
 p̄dit in lucē ad miserī cōsolationē. 53. a. t. 2
 consiliū duplex, bonum quod assumunt boni,
 & malū quod mali assumunt. 54. c. f. t. 2
 consiliū proprium, quā malum sit. 66. d. e. t. 1
 consilium salubre qualiter timoratus quis-
 que se habere debet, quando perplexus re-
 peritur de re aliqua, an sit Dei voluntas,
 vel non. 178. c. to. 1. Vtiliter valde.
 consilium salubre ad corpus. 6. m. to. 1
 consolatio ad pusillanimes. 157. e. to. 1
 consolatio bona cum à peruersis blasphema-
 mur bene facientes. 268. m. to. 1. Vtiliter.
 consolatio bona. 158. d. to. 1
 consolatio duplex passionis Christi, memo-
 ria, & spes de futura gloria. 323. c. to. 1
 consolatio, & affabilis pacificatio sponsi ad
 sp̄sā pro austerā increpatione prius facta.
 284. a. b. to. 1
 consolatio mundi ad nihilum utilis. 20. f. to. 1
 consolatio eius nostra Christus. 33. K. to. 1
 consolationis Dei verba. 230. a. to. 1. Verba.
 consolationis respiratio pauperibus spiritu.
 199. b. to. 1
 consolatione diuina, qui sunt digni. 29. m. t. 1
 consolationem recipit anima viatrix, con-
 templatione diuini luminis. 195. m. to. 1
 consortia eorum, qui salutem impediunt,
 expauescenda. 39. c. d. to. 1
 consp̄ationis antiquæ cauterium portamus
 omnes. 342. l. to. 1
 conspirauerunt primi parentes, aduersus do-
 minum, & aduersus Christum eius Ibid. K
 consuetudo, & neglectus auertunt nos. 127.
 l. to. 2
 consuetudo mala ducit ad incuriam, & ne-
 glectum. Ibidem.

- Consuetudo mala** Catenæ comparatur, quæ
 facilius dissoluitur quàm iuratur. 166.l.to.1
consuetudo peccandi, quæ sit. 178.c.to.2
 postquam.
consuetudinis vylcus, qualiter amputetur, &
 sanctur. 238.l.to.1
consulente Deum, qui audire nolunt, eum
 finaliter condemnantè audient. 161.h.t.1
contemplatio deuota de nomine Iesu. 13.h.
 & 33.a.to.1
contemplatio diuinæ suauitatis, & gloria, solis
 mète, & corpore puris, cõceditur 332.a.to.1
contemplatio pro distributione temporum,
 tribus modis distinguitur. 217.b.c.to.1
 Et notandum vbi Bernardus se reprehendit
 de cura suscepti regimini.
contemplatio tractatur. 201.a.b.c.d. & 323
 to.1.c.& 57.m.& 131.h.& 142.h.& 215.h.
 tomo 2
contemplatio utilis de sponsa in lectulo suo
 dilecti quærere, & de mulieribus, quæ
 venerit vnguerent Iesum. 305.L.t.1. & per
 tot. ferm.
contemplationis circa Deum tres modi sub
 figura triũ cellarũ. 265.c.to.1. & per to. ser.
contemplationis, & actionis necessaria vicif-
 situdo declaratur. 37.d.to.1.
contemplationis excessus duo sunt, vnus in
 intellectu, alter in affectu: vnus in lumine,
 alter in seruore: vnus in acquisitione, al-
 ter in deuotione. 305.c.to.1
contemplationis ocium, & studium prædica-
 tionis vicissim intermittat anima Deo de-
 uota. 316.L.to.2
**contemplationis opus nonnumquam prædi-
 cationis gratia intermittendũ est**. 296.c.t.1
contemplationis quattuor sunt species. 146.
 g.tom.2
contemplationes quies pro luero animarum
 libenter intermittenda est. 308.c.to.1
contemplationis quies, prædicare non de-
 bet sanctæ obedientiæ actibus. 308.b.to.1
Contemplationis theoricæ arcanum. 267.a.
 tomo 1
cõtemplationum duo genera sunt. 324.f.to.1
contemplationi sanctæ nihil deperit. Ibid.f
 & per totum sermonem.
contemplationi vacantes, non sunt ociosi,
 vel dispersendi. 250.b.to.1
contemplationem tria impediunt. 97.c.to.1
contemplatione pausat anima ægrotã. 259.
 l.tom.1
cõtemplatiuam ante actiuam (quæ sub obe-
 dientia agitur) quærere, est odor præpo-
- sterus**. 302.c.d.to.1
**contemplatiuos importune molestantes re-
 prehendantur**. 310.c.f.to.1
**contemplatiua vita est à nobis eligenda, acti-
 ua vero** (si præcipitur) patienter est tole-
 randa. 165.f.to.1
**contemplatiuorum alij ascendunt, alij ra-
 piuntur**. 233.g.to.1
**contemplari Deum nemo potest, nec verbũ
 Dei prædicare, nisi habuerit mentis puri-
 tatem**. 324.k.to.1
**contemptus culpam facit maiorem, vel mi-
 norem, secundum differentiam præcipienti-
 um**. 157.b.c.to.2
contemptus mundi tangitur. 5.b.125.m.&
 166.d.to.1. & 153.g.156.d.f.g.to.2
contentio vitiorum. 186.I.to.2
**contentio virginittatis, & humilitatis ad inui-
 cem**. 8.K.l.to.1
**continentia non habet meritum absque pu-
 ritate intentionis**. 242.h.to.1
**continentia non habet meritum, quæ glo-
 riam requirit humanam**. Ibidem.
continentiæ hostes caro, mundus, dæmonia.
 87.c.to.1
continentiæ murus, quàm sit solidus. 96.l.
 tomo 1
**contra aduersarium maiore fortitudine, &
 cautela opus est ab ea parte, vnde insillit
 acrior**. 62.l.to.2
**contra eos, qui in solennitatibus nimis cu-
 riose uestiuntur, & cibantur**. 80.i.to.1
**contraria sicut simul esse non possunt, sic nec
 carnales, & spirituales deliciae**. 6.c.to.2
contremiscenda est diuina maiestas. 25.d.
 tomo 2
contritio & cõfessio tractantur. 255.L.& per
 totum ferm.to.1
**contritio est vnguentum sua fragrantia to-
 tam domum ecclesiæ replens**. 246.c.to.1
**conueniunt plures de nomine Iesu, & ibi de-
 uota contemplatio de nomine eius**. 33.a.
 tomo 1
**conuersatio monasterij, baptisumus secundus
 est**. 163.b.to.2
**conuersationis alienæ sumus curiosi explo-
 ratores, aut iudices temerarij**. 295.L.to.1
conuersationis honestæ instructio. 211.m.
 249.a.to.1
**conuersationis spiritualis, contemplationis
 primus gradus, vt in consideratione no-
 stra turbemur per timorem, diuina, respi-
 remus per spem**. 161.L.to.1
conuersationis spiritualis utilis traditio. ibid.
 conuers-

- Conuerfari sic debet Christi minister, vt ex moribus exterioribus existimentur compositiones interiores. 182.h.to.1
 conuersio bona timor Domini. 164.m.to.1
 Conuersio duplex, interior & exterior. 45.m & 92.b.to.1
 conuersio mala, conuersio bona. 45.a.to.1
 conuersionem nostram quatuor solent præcedere status. 163.h.to.1
 conuersionis perfectæ forma. 42.f. & 45.b.t.1
 conuersos ad Dominum, iam non sollicitet carnalium cura parentum. 40.h.to.1
 conuersus in tribus per considerationem peccatorum, per metum suppliciorum, & per spem veniæ conuertitur. 87.c.to.1.
 conuertere anima mea in requiem tuam, pulchre deducitur. 109. h. to. 1. Interim conuicium apertum non modo prohibetur, sed clandestinum, & venenatū susurrum. 279.e.to.1
 conuiuium magnum est, in quo apponuntur misericordia, iustitia & gratia. 50.m to.1
 cor ante ruinam exaltabitur. 188.m.to.1
 cor durum, pessimum. 128.m.to.2
 cor peruersum. 45.c.to.1
 cor hominis præuū, sensus eius prouisum in malum. 154.m.to.1.
 cor in quattuor affectionibus est, quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, seu contristeris. 45.c.to.1
 cor leuare, quid sit. 72.h.to.1
 cor paratū ad aduersa, & prospera. 45.e.to.1
 cor sursum habere seu deorsum, tractatur. 188.e.to.1. per to. ser.
 cordis custodia, quæ præstantior est, sine manus, & linguæ haberi nō potest. 171.h.i.t.1
 cordis duri conditiones. 156.m.to.1.
 cordis petitiones tres. 47.g.to.1
 cordis instabilitas. 215.l.to.2
 cordis pij est, cedere importunitati. 107.e to.2
 cordium nostrorum duritia declaratur. 78.h to.1.
 corde infimo qui sint, & qui corde alto. 188.f.to.1
 corda nostra donec in hoc seculo diuisa sunt paulatim ad superna leuanda sunt. 74.l to.1.
 Cornua crucis quattuor. 61.m.to.1
 corona Christus est pro se patienti, & eum coronans. 303.m. & a.to.1
 corpus animi aggrauat, ne lumen incircūscriptum videat. 271.d.c.to.1

- corpus aut tabernaculum militantis, aut stabulum viatoris. Ibid. d
 corpus Christi mysticum se solos esse gloriantur stulti quidā heretici. 327.e.f.to.1
 corpus luto, sputis, & huiusmodi maculatur. istibus vulneratur, confessione perimitur. Anima similiter cogitatione, affectu & concupiscentia vulneratur, & consensu necatur. 162.l.m.to.1. & per to. ser.
 corpus quod corrumpitur, & c. quomodo intelligitur. 69.l.to.1
 corpus trahit animam in regionem suam. 121.h.to.1
 corporis conuersio nō est spernenda. 45.c.to.1
 corporis conuersio, qualiter fieri debeat. Ibidem.
 corporis per spiritum castigatio, & afflictio non minus animæ, quam corpori proficit. 216.c.to.1
 corpori sanitatem non voluptatem, cordi puritatem, fratri pacem, imitationem sanctis compassionem mortuis debemus: auxiliū ab angelo, pietatem à Deo postulemus. 169.h.to.1
 corpore indiget angelus, vt pie subueniat. 240.b.c.to.1
 corpore non indiget Deus. Ibidem c. & seq. corripientes benigne sustinendi sunt. 270.f.g to.1.
 corripere debet ecclesiasticus in spiritu diuinitatis in delicto præoccupatus. Ibidem & 222.h.i.l.to.1
 correptio fraterna qualiter fieri debeat. Sr. m.to.1. & 299.l.to.1. & 71.h.to.2
 correptio prælati necessaria. 296.f.to.1
 correptioni sibi factæ, quidam impatienter & impudenter se defendunt. Ibidem.
 correptionem mansuete suscipientes, & se corripientes à malis liberant. Ibidem. l vtiliter.
 corripiendi modus. 64.f.to.1
 corrupti sunt, & abominabiles, & c. exponitur. 214.i.l.to.1
 corruptio animæ tripartita, corporis quadripartita est. Ibidem.
 creatura noua, contra facinus in manu habet innocentiam, contra flagitium continentiam. 5.l.to.1
 creaturas duas ad intelligendum se Deus condidit, hominem scilicet, & angelum. 226.a.to.1
 credere simpliciter Iesum esse filium Dei non sufficit ad vitam æternam. 67.l.to.1
 credulitatis facilitas pessima. 134.l.to.2
 d 3 Crescit

- C**rescit anima non substantia, sed virtute. 275.g.to.2
- C**rudelitas sacrilega committitur, quum ecclesie ministri quid præter victum, & vestitum sibi retinent. 189.c.to.1
- c**rudeles animarum rectores. 246.d.to.1
- c**rumenæ suæ contormatur avarus. 263.a.t.1
- c**rux Christi Iudæis scandalū fuit. 63.K.to.1
- c**rux Christi refloret in conuersatione religionis. 55.k.l.m.to.2
- c**rux pretiosa est, amabilis, exultabilis. 125.K.ton.1.
- c**rucis descensionis suasio. 62.c.to.1
- c**rucis quattuor cornua gemmis quattuor, id est quattuor virtutibus ornantur. 61.m.& 127.a.to.1.
- c**rucem tollere non cessemus. 62.d.c.to.1
- C**ubilia Christi varia. 267.a.to.1
- c**ubile Iesu triplex est. 232.a.to.1. Cubile.
- c**ui non sapit Deus iustitiam per timorem, nec misericordiam per amorem, dicit in corde suo, non est Deus. 214.h.to.1
- c**ulpa, quæ contrahitur ex transgressione, triplex modus. 159.d.c.to.2
- c**ultus Dei in tribus consistit. 213.c.to.1
- c**um femina semper esse, & eam non cognoscere feminam, nonne plus est, quam mortuum suscitare? 227.g.to.1
- c**upere cum Christo esse, vehementer, ardent, assidue debemus. 284.K.to.1
- c**upiditas diuidit ecclesiam, latus Domini iterum confodit. 61.a.to.1
- c**upiditas memoratur. 138.l.m. & 147.c.d. & 263.m.to.1. & 216.d.to.2
- c**ur Angelus dixerit, hic erit magnus, & non potius, hic est magnus. 13.h.to.1
- c**ur filius, & non pater nec Spiritus sanctus incarnatus est. 3.c.to.1
- c**uria cælestis præstolatur consummationem nostram. 17.c.to.1
- c**uria romana bonos facilius recipere, quam facere consuevit. 139.m.to.1
- c**urare innocenti fidelis seruus quisque debet. 87.f.to.2
- c**ura non est Deo de bobus, seu alijs rebus ab homine. 333.b.to.1
- c**ura quanta sit Deo de nobis, siue de ecclesia. Ibidem
- c**uræ Dei fidem anima sancta ex duobus habet. 334.i.to.1
- c**utes prius facere, quã docere: & sic dabis voci tuæ vocẽ virtutis. 319.c.to.1. & 87.g.to.2
- c**urrere debemus non in nostrorum fiducia mentosum. 99.c.d.to.1
- C**urrite fratres: tota curia cælestis vos expectat. 18.c.to.1
- c**urrentium in odore Christi differentia. 265 a.b.c.to.1
- c**urrendum in odore vnguentorum Christi 264.h.to.1
- c**uriositas aliqua laudabilis est. 3.b.to.1
- c**uriositas digne reprehenditur. 176.b.to.1
- c**uriositas Euæ. Ibidem.d
- c**uriositas Luciferi. Ibidem.i
- c**uriositas monachorum perniciofa. 184.g.h.to.2
- c**urru Pharaonis, & principes exercitus militia, luxuria, avaritia, & huiusmodi. 293.i.ton.1
- c**urru tres in scriptura leguntur. 233.b.Ia scriptura.to.1.
- c**urruum quattuor sunt species. 251.d.to.1. Quattuor.
- c**urru animæ quæ terrenis inhiant. 269.c.tomo 1
- c**ustodia manus, cordis, oris habenda est. 170.a.to 1
- c**ustodia nostræ iugiter intenti stemus. 161.i.tom.1
- c**ustodes ecclesie sunt Apostoli, & apostolici viri. 347.h.to.1
- c**utis caro & os, quibusdam animæ viribus comparantur. 162.l.t.1

D

- D**avid, inquit; Sicut adipe, & pinguedine, &c. ipsi fundi prius volens, & sic effundere Et tu discere non nisi de plenitudine effundere. 158.h.i.to.1
- D**avid, Iosue & alij plures de hostibus triumpharunt, & ipsi soli gloriosi. Et Deus cuncta creauit solus, & de hoste triumphauit, cur igitur nõ solus erit gloriosus? 351.k.t.1
- D**avid multifariam extollitur, & laudatur. 331.h.to.1
- D**avid omnium mansuetissimus, illius mortem lugebat, qui suam semper stitabat. 249 K.to.1
- D**avid regi aliquando maledixit seruus, & eum vlcisci volenti potius, quam exprobranti succensendum putauit. 288.a.to.1
- D**avid sanctus cauterio graui videtur quosdam inurere, dum dicit: In labore hominũ non sunt. 187.d.to.2
- D**avid aquam quam desiderauerat potare timuit. 183.h.to.2. David
- D**avid sanctitati subreptum sapientiæ Salomonis

- monis illufum. Sanfonis fortitudini obuia-
tum, nil igitur mirum, fi adolefcentulo in
loco horrois, & vaftræ folitudinis furrtpia-
tur. 2.g.tõ.2.
- Dauid iudicium fuit amoris vehemētis de
filio parricida, dum dixit. Parcite puero
Abfalõ. 172.m.to.2
- Dare voci noftrę vocem virtutis qualiter fiat.
319.c.to.1. & 87.g.to.2
- De aduentu Domini, & fex circumftantijs e-
ius. 1.a.to.1
- De amore ardenti, quo anima diligit Deum:
& de attentione habenda, quando quis
orat, vel pfallit coram Deo, & angelis 242.
c.tomo.1
- De altitudine, & bafitudine cordis. 188.e.t.1
- De aquę ductu in natiuitate virginis. 101. e
tomo 1
- De argente qualiter debeamus animas no-
ftras. 5.f.g.to.1
- De attentione habenda in feruitio Dei, &
ardenti amore, quo anima diligit Deum.
242.c.d.to.1
- De Bethleem Nazareth, monte Oliueti, val-
le Iofaphat, Iordane, Caluario, fepulchro
Bethphage, & Bethania. 193.b.e.to.1.
- Debitores fumus debito quadruplici. 174. a.
tomo 1
- Debitores fumus præcipue quinque, corpo-
ri, cordi, fratri, fanctis, & mortuis 169.g.h.
tomo 1.
- De cantico Ezechie. 158.c.d.to.1.
- De circumcifione, baptifmo, & verbo Domini
ad Ioannem: Sic nos oportet implere om-
nem iuftitiam. 36.g.h.to.1
- De circumcifione noftra, & triplici testimo-
nio, quod habere debemus. 30.g.h.to.1
- Declamationes fuper euangelium. Dixit Si-
mon Petrus ad Iefum, incipiunt. 186.f.to.2
- Declinare à malo, & facere bonum, quomo-
dò à fpiritu fancto procedat. 76.k.to.1
- De confideratione ad Eugenium tractatus
incipit. 291.K.to.1
- De conuerfione ad clericos. 197.m.t.1. & per
torum tractatum.
- Decor animæ duplex, innocentia, & humili-
tas. 302.c.d.to.1
- Decor non mediocris caftitatis, caritas, & hu-
militas. 265.b.c.to.1
- Decor animæ caritas, iuftitia, patientia, 274.
l.to.1.
- Decor verus Deus eft. 57.l.to.2.
- Decor, qui cum vefte induitur, & cum vefte
deponitur, vefimenti eft, non veftitis.
- Ibidem. K.
- Decore corporali ficut aliquis ornatur, & in-
de concupifcitur, fic decorem fpiritualem
fponfa Deus concupiuit. 358.c.d.to.1.
- De custodia manus, lingue, & cordis vtiliter:
170.a.to.1. & per to. ferm.
- De cute, carne, & offibus. 162.l.to.1. per to-
tum fermonem.
- De cordis contritione, & tribus fpeciebus ve-
ræ confeffionis. 253.a.to.1
- De Dauid, & Golia, & quinque lapidibus.
84.m.to.1.
- Dedicantes Ecclefiam pontifices, quinque fa-
cere folent. 129.b.to.1
- Dedicatio ecclefie, noftra eft folemnitas. 134.
g.to.1
- Dedicationis Ecclefie vniuerfæ ceremonie
non ad lapides, fed ad nos fpectant. Ibid. h
- Dedicationes ecclefiarum, quàm dignum fit
celebrare. 129.l.m.to.1
- De die octaua circumcifionis. 31.a.t.1
- De diligendo Deo tractatus incipit. 166.l.to-
mo 1
- De diuerfis affectionibus animæ, & diuerfis
nominibus, fecundum eas. 163.g.to.1
- De duabus operationibus fpiritus fancti, ef-
fufione fcilicet, & infufione. 258.f.to.1
- De duabus nouitijs, & duabus ignorantijs.
291.l.to.1.
- De duobus difcipulis euntibus in Emaus, euā-
gelij expositio: Duo ex difcipulis Iefu, in
fine libri, poft fermones Gilleberti fuper
cantica.
- De duplici aduentu, & penis de argentatis:
4.a.to.1.
- De duplici pulchritudine animæ. 300.c.to.1.
- De duplici baptifmo. 165.l.to.1
- De duplici ignorantia, nimium fugienda.
288.d.to.1.
- De dura increpatione fponfi ad fponfam.
Ibidem.
- De eo, quod legitur in Iob: In fex tribulatio-
nibus liberabit. 180.d.to.1
- De eo quod Dominus ait: Et vos fimiles ho-
minibus, &c. 37.l.to.1.
- De eo quod feriptum eft: Beatus homo, qui
inuenit fapientiam. 168.b.t.1
- De ecclefia, & fynagoga. 252.d.to.1.
- De erroribus quorundam negantium nu-
ptias, & circa baptifmum paruulorum pur-
gatoij ignem, & orationes pro defunctis.
328.m.to.1. & per totum fermonem vtiliter,
& argutiffimè.
- De exemplis obedientie. 120.e.f.to.1.

Index potiorum sententiarum.

- Defensio culpæ, vel excusatio perniciosa. 256. h. to. 1
- defensio peccatorum culpatur. 178. g. to. 2
- de fructu, & modo pertinentibus ad opus redemptionis. 247. l. m. to. 1
- de gratia, & libero arbitrio, incip. 147. k. to. 2
- de gemina consideratione sui. 133. l. to. 1
- de gloria Deo tribuenda pro bonis suis nobis impensis. 250. f. to. 1
- de habitu, actione, & sermone, &c. 210. h. to. 1
- de his, quæ semper sectanda sunt à mente deuota. 285. g. to. 1
- de humilitate, & patientia. 288. m. t. 1
- de imagine siue verbo Dei, & de erroribus Gilberti Porretani. 380. c. to. 1. & per totum sermonem.
- de intellectu, & affectu. 70. h. & 72. g. to. 1
- de incarnatione Christi per patriarchas, & prophetas prænunciata, & ab eis ardentissime præstolata. 237. i. to. 1
- de interiori demo tractatus incipit. 218. d. t. 2
- delectamēta sanctorum quæ sint. 109. h. i. t. 1
- de laude reciproca spōsi, & spōsæ. 304. c. to. 1
- de lamentatione Virginis Mariæ, in fine libri post sermones Gilliberti super cantica Canticozum. Et ibi consequenter doctrina utilis pro vita monastica deuote tenenda.
- delectamur per voluntatem, per rationem exercitatur. 212. i. to. 1
- delectatio illecebrosæ cogitationis, & si paruum in anima moram faciat, sceda tamen post se relinquit vestigia. 197. d. to. 1
- delectatio sancta declinat occupatum secularibus desiderijs. 65. a. to. 1
- delectationes, quæ in Deo sunt, quæ sint. 47. e. to. 1
- delendus fucus fugacis huius nitoris, ac nitor gloriæ coloratæ. 133. l. to. 2
- delicati cibi monachorum culpantur. 183. b & 184. c. to. 2. valde vtiliter.
- delicatus nimis ocio per contemplationem dormitare cupit, qui non prius exercitatus quiescere appetat. 302. c. d. to. 1
- deliciæ spirituales, & seculares in eodem se non compatiuntur. 6. e. to. 2
- delicta, & occulta concupiscentiæ nostræ, & aliena in nos mala si nostri non dominantur à maximo liberabimus peccato. 180. h. to. 1.
- de ligno, feno, & stipula. 182. c. to. 1
- delinquentes quamuis in magnis, viz ferimus reprehēdi. spona in oppositū. 300. e. to. 1
- de luciferi delectatione. 257. k. to. 1
- de miraculo in nuptijs facto. 39. l. m. to. 1
- dæmonium habitatio à nubibus, & infra est in aere isto caliginoso inter cœlum, & terram. 312. g. h. i. to. 1
- dæmonium meridianum, quid sit. 126. a. to. 1.
- de multiplici vtilitate verbi Dei. 176. d. c per totum.
- de mundis piscibus. 225. i. to. 1
- de nigredine, & formositate spōsæ. 270. h. t. 1
- de nigredine, & formositate sponsi. 176. l. t. 1
- de nimia quadam fallacia præsentis vitæ. 138. k. to. 1
- de nominibus Iesu. 31. i. to. 2
- de noua militia. 191. m. tom. 1. Nouum militiæ, & per totum tractatum.
- de nouem ordinibus angelorum. 259. m. to. 1
- dentium multiplex situs, ordinatus, & natura, per quos viri monastici designantur. 211. a. b. to. 1
- de obedientia, paciētia, & sapientia. 157. h. t. 1
- de ornata sponsæ, & quomodo anima sancta cœlum dicitur. 274. i. to. 1
- de octo beatitudinibus. 106. c. to. 1
- de ordine vitæ, & morum institutione incipit. 233. l. m. to. 2
- de oratione dominica incipit. 48. h. to. 1
- de osculo pedis, manus, & oris Domini. 238. d. to. 1
- de planctu Bernardi pro morte Gerardi fratris sui. 271. d. to. 1
- de præcepto, & dispensatione tractatus incipit. 155. b. c. to. 2
- de primordijs, medijs & nouissimis. 166. b to. 1
- de pronuntiatione: Iesus Christus nascitur in Bethleem Iuda. 16. e. to. 1
- de quadruplici debito. 175. a. to. 1
- de quattuor virtutibus Cardinalibus, & quattuor vnguentis Christi. 263. e. to. 1
- de quattuor continuis solemnitatibus, natalis scilicet Domini Stephani, Ioannis, & Innocentium. 29. m. to. 1
- de quattuor generibus tentationū. 287. g. to. 1
- de gradibus humilitatis, tractatus incipit. 171. h. to. 1
- de quattuor modis, seu speciebus orandi. 177. h. to. 1
- de quattuor generibus spirituum, videlicet Dei, angeli, hominis, & pecoris. 240. b tomo 1
- de quarimonia ecclesiæ contra suos impugnatōres. 278. a. to. 2
- de relinquenda propria voluntate. 165. l. to. 1

- descendit Christus ad te in carcerem. 264.l.
tom.1
- descendit Christus misericorditer. 173.i.to.1
- descendere de cruce, quare Christus noluerit. 61.l
- descensio & ascensio nostra. 210.g.to.1
- descensionis gradus in viam peccati. 147.g.
tom.1
- descensionis septem gradus habet humilitas. 229.e.to.1.
- descriptio exultationis supernorum ciuium in Mariæ assumptione. 91.h.to.1
- de septem donis Spiritus sancti cōtra septem vitia. 167.i.to.1
- de septem misericordijs. 86.i.to.1
- de septem panibus, quibus turba reficitur. Ibidem.c
- de septem spiritus. 175.l.to.1
- deserti quadrifarium est genus. 231.c. Quadrifariam. 10.1
- desideria hominum in tribus maxime constituta sunt. 23.i.to.1
- desiderium electorum informe est. 229 g Triforme.
- desiderium insatiabile cordis humani. 199. d.c.f.167.e.to.2
- desiderium triplex. ex memoria sanctorum proueniens. 112.e.f.to.1
- desiderium, vox est etiam valida. 342.a.to.1 Nunquid.
- desperatio ex ignorātia Dei nascitur, & qualiter sponsa pulchra dicatur inter mulieres. 292.a.d.to.2.1. & seq.
- desperare nullus debet pro magnitudine cuiuslibet criminis. 39.a.b.to.1
- de spe, & timore. 308.i.309.l.to.1
- desponsata Maria, quare fuerit. 111.a.to.1
- de summo, & incircumscripto spiritu, qui est Deus, & qui dicantur pedes Domini. 241.i.tom.1
- de statu, & compositione ecclesie. 301. m.a.1
- de tentatione prouectorum monachorum, & de hæreticis. 226.g.to.1
- detractio fraterna pessima. 40.d.to.1
- detractio reprehenditur. 170.c.268.m.& 134.b.to.2.180.g.to.2
- detrahentium virulenta pestis. 269.a.b.to.1
- detractor, & adulator, qualiter capiantur. 325.c.to.1
- de tribus apparitionibus. 33.k.to.1
- de tribus aquis. 123.l.124.d.to.1
- de tribus cellis, vinaria, aromatica, ynguentaria. 266.i.to.1. Habes igitur.
- de tribus modis contemplationis. 265.d.to.1
- de tribus magis. 34.h.to.1
- de tribus ordinibus ecclesie. 187.l.to.1
- de tribus ynguentis spiritualibus, quæ sunt deuotio, contritio & pietas. 246.c.to.1
- de triplici aduentu, & carnis resurrectione. 61.k.to.1
- de triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. 160.b.to.1
- de triplici custodia, manus, lingue & cordis 170.a.to.1
- de triplici genere cogitationum. 124.co.to.1
- de triplici iudicio, proprio, humano, & diuino. 182.h.to.1
- de triplici modo dilectionis, qua Deum diligimus. 260.h.to.1
- de triplici genere bonorum, & vigilantia super cogitationibus. 168.f.to.1
- de triplici misericordia, & quatuor miserationibus. 167.f.to.1
- de triplici timore, quo quisque timere debet, ne perdat gratiam bene operandi. 303.m.tom.1
- de triplici flore, virginitatis scilicet, martyrij & bonæ operationis. 302.h.t.1.
- de triplici utilitate aduentus Domini. 7.c.to.1
- de triplici profectu animæ, quæ fit per osculum pedis, manus, & oris Domini. 259.i.k. tomo 1
- de vberibus sponsi Domini Iesu Christi. 244.f.to.1
- de verbis Abacuc. Super custodiam meam stabo. 161.f.to.1
- de verbis apostoli. Non est regnum Dei escæ, & potus. 171.172.b.to.1.
- de verbis apostoli. Qui gloriatur. 162.b.to.1 mo 1.
- de verbis apostoli. Apparuit benignitas. 33.K tom.1.
- de verbis Domini. Omnis qui se exultat humiliabitur. 173.g.to.1
- de verbis Esaiæ. Vidi Dominum sedentem. 115.m.116.c.& seq.
- de verbis Esaiæ ad Achaz. Pete tibi signum. 2.m.to.1
- de verbis psalmi. Quis ascendet. 183.m.to.1 mo 1
- de verbis psalmi. Audiam quid loquatur. 164.c.to.1
- de verbis libri sapientie. Iustum deduxit. 173.l.to.1
- de verbis Origenis. 184.h.to.1
- de vita, & quinque sensibus animæ, & ibi vitales omnino similitudines. 165.g.to.1
- deuotio de beneficijs Dei, & gratiarum actio. dc.

Index posteriorum sententiarum.

26. 247.g.to.1. 189.d.to.1.
 Deuotio habenda est circa diuinū officium. deus ex quo omnia. per quem omnia: in quo omnia. a.b.& 143.b.to.2.
 242.c.f.& 303.b.to.1. deus exerceat vindictam in hostes per tria. 231.g.to.1.
 deuotio in fugidis accenditur, affatu aspectu vel memoria spiritualium victorum. deus facit quod vult ipsa sola voluntate volendi. 241.f.g.to.1.
 253.1.k.to.1. deuotio tractatur. 26.b.& 71.b.c. & 75 a.b. & 137.b. deus hominem non tamquam asinum aut bouem, sed tamquam voluntarium habere voluit. 181.m.to.1.
 deuotio vnguentum est animæ dolorem leniens. 258.K.to.1. deus idem semper manens, non tamen semper est eiusdem efficacæ. 315.d.to.1.
 deuotionis, & charitatis feruoriæ dulcedini anhelans nil aliud, quàm osculum petiti. 205.h.to.1. deus ignis consumens est. Ibidem
 deuotionis gratia datur in pia oratione persistentibus. 205.l.to.1. 43.c.to.1.
 deuotionis nostræ gratiam, quatuor videntur adaugere. 228.K.to.1. deus in nobis loquitur pacem, pietatem iustitiam. 284.a.b.to.1.
 deuotæ Deo animæ, vicissim apparet, & disparet Christus sponsus. 284.k.l.to.1. deus in omnibus creandis, gubernandis, & disponendis, corporis non indiget instrumentis. 240.a.to.1.
 deuoti quique Deo semper suppliciter, orare debent dicendo, cito anticipet nos misericordiam tuam. 356.c.to.1. deus in reparatione nostra non tantum potentiam, sed & sapientiam ostendere voluit. 10.b.c.to.1.
 deus amat vt charitas, nouit vt veritas, sedet vt æquitas, dominatur vt maiestas, regit vt principium, tuetur vt salus, operatur vt virtus, reuelat vt lux, assistit vt pietas. 143.m.to.2. deus longitudo propter eternitatem. 146.c.t.2.
 deus, angelus, homo sibi inuicem cooperantur in sanctum, & castum Christi, & ecclesiæ conubium. 348.a.to.1. deus mandando impossibilia non homines præuicatorum facit, sed humiles. 302.c.to.1.
 deus charitas est, & quanto quis Deo coniunctior, tanto charitate plenior. 272.i.k.to.1. deus misericordiarum. 28.k.to.1.
 deus cordis arcana clarissime contuetur. 200.h.to.1. deus misericorditer apparuit in carne. 241.i.l.to.1.
 deus cui proprium est misereri, ex se miserandi sumit materiam, quod autem condemnet, eum cogimus. 242.a.b.to.1. deus modum acceptat, omnia enim fecit in numero, pondere, & mensura. 301.to.1.
 deus curam habet nostri. 49.d.to.1. deus non humiliatus, sed humilibus dat gratiam. 188.c.to.1.
 deus de seruitute creaturæ corporeæ non efficaciam, sed congruentiam quærit. 241.h.to.1. deus non pater iudiciorum seu ultionum, sed pater misericordiarum dicitur. 281.to.1.
 deus dilexit nos tribus modis. 260.k.to.1. deus non plene cognoscitur, nisi ab his, à quibus perfecte diligitur. 244.c.to.1.
 deus diligendus est sine modo. Ibidem deus omnia in omnibus, acundum, vtile, honestum. 23.1.to.1.
 deus elemosynam non recipit de manu raptoris, feneratoris, & hypocritæ. 338.a.t.1. deus operatur in nobis velle, & perficere. 144.l.to.1.
 deus est in creaturis. 12.a.to.1. deus optimus totus. 142.d.to.2.
 deus est in omni loco, sed dissimiliter. 134.h.to.1. deus qualiter, comprehendi possit in hac vita. 146.d.to.2.
 deus est pœna reboborum. 145.m.to.2. deus quamuis omnipotens non tamen potuit facere creaturam ei æqualem. 132.to.1.
 deus est trinus, & vnus. Ibidem c. deus quærendus est debito tempore, modo, & loco. 343.1.to.1.
 deus & beati spiritus cum eo, tribus modis vestigandi sunt. 142.d.to.2. deus quibus apparere solet. 282.c.d.to.1.
 deus æternitas est, ideo non reperitur nisi ab his, qui perseuerantes eum quærunt. 53.f.& seq. & 248.c.to.1. & 143.m.to.2. deus quid est, & alia multa de Deo. 38.i.& 53.f.& seq. & 248.c.to.1. & 143.m.to.2.
 deus ab his, qui perseuerantes eum quærunt. 43.b.to.2.
 Deus.

In opera D. Bernardi.

- Deus, qui erexit hominem lapsum, dedit stan-
ti angelo ne laberetur. 264. i. to. 1
- Deus ratione vt entibus lux est, recte vtenti-
bus virtus, vincentibus gloria. 240. a. to-
mo 1.
- Deus requiri vult, quod pollicetur. 15. b. to-
mo 1
- Deus se ostendit animæ secundum varias for-
mas iuxta varias, ipsius animæ dispositio-
nes, & affectus. 238. e. f. to. 1
- Deus simplex est, simplicitatem cordis requi-
rit. 189. b. to. 1
- Deus sollicite quærendus est. 355. a. to. 1
- Deus timeri exigit vt Dominus, honorari, vt
pater, vt sponsus amari. 355. i. to. 1
- Deus vbi que est. 134. h. to. 1
- Deus vera vita animæ inter hos separat ma-
lum. 146. l. to. 1
- Deus veritas est, & tales quæsitores requirit,
qui quarant cum in spiritu, & veritate.
189. d. to. 1
- Deus videri non potest in hac vita sicuti est.
folio 282. a. to. 1
- Dei gratia temperatur nobis. 137. f. to. 1
- Dei infirmum fortius est hominibus. 195.
c. to. 1
- Dei maxima ad hominem beneficia. 177. m.
tomo 1
- Dei potestas seruo reuelatur, mercenario fœ-
licitas, filio veritas. 160. m. to. 1
- Dei verbi lingua, fauor dignationis, animæ
vero deuotionis seruator. 301. i. k. to. 1
- Dei vicissitudine euntis, & redeuntis in ani-
ma. 342. a. to. 1
- Dei visio sit diuersis modis. 283. c. to. 1
- Deo credidisse eum vidisse est. 325. f. to. 1
- Deo inuenire non conuenit, sed præuenire,
inuentio enim præuentionem excludit fo-
lio 348. d. e. to. 1
- Deo nil maius potest cogitari. 80. i. k. to 2
- Deo non intendere, sed in sæculum, sæcula-
ris est animæ. Neutram generum specio-
sam habentis. 295. g. h. tom. 1. vtiliter
- Deo, non tollit fuit, esse ab æterno, nec erit
esse in æternum. 282. l. m. to. 1
- Deo reputare debemus, si quid virtutis ha-
bemus, alioquin tures sumus. 251. a. to. 1
- Deo tribus vinculis constringimur. 160. b. to-
mo 1
- Deo tripliciter fruemur in paradiso. 111. g.
tomo 1
- Deum cogita factorem tuum, cogita benefa-
ctorem, cogita patrem, cogita Dominum.
folio 255. a. b. to. 1
- Deo consulentem, &c. audire nolentes, con-
demnantem cum finaliter audient. 161. h.
tomo 1
- Deum diligendi modus triplex. 260. h. to. 1
- Deum diligere toto corde, tota anima, tota
virtute, quid sit. Ibidem i. k.
- Deum omnes ignorant, qui ad eum conuer-
ti nolunt. 292. e. to. 1
- Deum timere in hoc sæculo, tota est nostra
beatitudo. 112. c. to. 1
- dextera & læua Christi, quid significant. fol.
20. g. to. 1.
- dextræ & sinistræ nominibus prospera, & ad-
uersa designantur. 308. l. to. 1
- diabolus efficacius machinamentum non ha-
bet ad tollendam charitatem, quam vt in-
caute in ea faciat ambulare. 260. g. to. 1
- diabolus elaborat vt creaturam rationalem
in vtraque sua qualitate corrumpat. folio
46. g. tom. 1
- diabolus horribilis à fideli non timendus;
folio 140. k. to. 1
- diabolus in cælo iudicatus est, quia inuenta
est iniquitas eius ad odium. 334. m. to. 1
- diabolus inuidet humano generi. 141. b. to. 1
- diabolus mendacij pater. 1. d. to. 1
- diabolus propter superbiam cecidit, & si ita
factum est cum Angelo, quid de me fiet
terra & cinere? 312. k. to. 1
- diabolus quare cecidit. 343. h. to. 1
- diabolus scandalorum suggestor. 43. h. to. 1
- diaboli deiectio, nobis debet esse humiliati-
onis occasio. 312. i. to. 1
- Diaboli duplex malitia. 125. i. l. to. 1
- diabolo ignis infernalis paratus est, & si non
dum præcipitatio. 114. d. to. 1
- Dialogus deuotus Angeli, cum Virgine Ma-
ria. 14. c. to. 1. & per totum sermonem.
- dicere verbi diuini ad animam, & anima ver-
bo respondere, quid sint. 301. i. to. 1
- didicit Christus in carne obedientiam, &
misericordiam. 314. i. to. 1 Denique.
- dies aspirans, & vmbra inclinatæ, qua sint.
fol. 339. d. to. 1. & per totum sermonem.
- dies dicit eructant verbum: exponitur. folio
205. e. to. 1
- dies duo sunt. 19. h. & 341. i. to. 1
- dies instructuosos, qui præterierunt, nec recu-
perari queunt, necesse est recuperari in
amaritudine animæ nostræ. 260. i. to. 1
- dies inspirans, respiciens, aspirans. 340. a. to-
mo 1
- dies iudicij veniet, vbi plus valebunt puta cor-
da, quam astuta verba. 3. i. to. 2
dies

Index potiorum Sententiarum

- Dies octo, in quibus spiritualis homo nascitur, & die octavo circumciditur. 32. c. f. to. 1
- Dies proficientes habentur. 306. f. to. 1. Dices
- Dies quartus fortidus, & factor quadridui Lazari, quid denotant. 62. e. & 94. c. 95. d. tomo 1.
- Dies sanctos celebrant plures sine deuotione. 3. g. to. 1.
- Dies tres. 18. m. to. 1.
- Die, qua Deus condidit, redemit hominem, hoc est sexta feria. 62. d. e. to. 1.
- Diem extremi iudicij, pauci venturum esse sciunt. quamuis videtur omnibus esse nota, quoniam pauci sunt, qui saluantur. fol. 19. 1. to. 1.
- Differentia est Deus in creaturis. 11. a. to. 1
- Differentia eorum, qui simul in monasterio viuunt. 71. m. to. 1
- Differentia inter martyres, & confessores, quæ sit. 51. c. to. 1
- Differentia quadruplex eorum, qui Christum sequuntur. 210. l. to. 1
- Differentia actuum antiquæ legis, & nouæ, immo, & similitudo. 293. l. m. to. 1
- Differentia quatuor sunt, cognitorum, non cognitorum cognoscentium, & non cognoscentium. 214. m. to. 1
- Differentia, quæ inter sapientem, & stultum reperiuntur. 315. b. to. 1. vtiliter.
- Differentia ordinum, & obseruantia eorum tractantur. 162. i. k. to. 2 Nam qui.
- Definitio opinionis, fidei, intellectus. fol. 142. d. to. 2
- Dilatari oportet animam, vt fiat habitatio Dei. 225. f. g. to. 1
- Dilatatio penitentia vsque ad mortem periculosa est valde 214. k. to. 1
- Dilectio causa quæstionis, quæstio fructus dilectionis est. 356. d. to. 1
- Dilectio Dei habet vinum æmulationis, dilectio proximi, oleum mansuetudinis. folio. 298. b. to. 1
- Dilectio duplex, carnalis, & spiritualis. folio. 245. c. to. 1
- Dilectio fortis vt mors, dura sicut infernus æmulatio. 40. c. to. 2
- Dilectio quinque partita est. 165. h. to. 1
- Dilectio sola regnare debet in nobis. 149. h. tomo 1.
- Dilectio triplex, qua Deus diligi debet. folio 260. h. to. 1. & per totum ser. vtiliter.
- Dilectio triplex excludens tria, quæ non sunt ex patre. 261. l. to. 1
- Dilectionis aculeus Iesus, & hic crucifixus. fol. 165. d. to. 2. per tot. serm.
- Dilectionis discretio. 261. m. to. 1
- Dilectionis formã à Christo disci. 261. d. to. 1
- Dilectionis ordo. 307. m. to. 1. vtiliter.
- Dilectio inter lilia pasci, non de corporalibus lilijs, sed de spiritualibus intelligendũ est. 335. h. i. to. 1
- Dilexit nos Christus dulciter, sapienter, fortiter. 260. K. to. 1
- Diligamus Christum, &c. 35. f. to. 1
- Diligit Deus diligentes se. 335. d. to. 1
- Diligendi Deum modus est, eum, diligere sine modo. 164. K. l. t. 2
- Diligere Dominum Deum, toto corde, tota anima, tota virtute debemus: in hoc enim est vera sapientia. 307. m. to. 1
- Diligitur Deus ineffabiliter an angelica creatura. 260. K. to. 1
- Diligendus est Christus Iesus, & ratio quare. 259. d. 260. e. to. 1
- Diligendum non est semper amplius, quod prius curandum est. 306. d. e. to. 1
- Diligere ex se toto Deum quisque debet, à quo se totum habet. 106. m. to. 2
- Diligere opere, & veritate qualiter fit. 306. i. tomo 1
- Diligere proximum, Deum in causa habere necesse est. 170. m. to. 2
- Diligere, quæ circa summum sunt, summa demerita est. 167. f. to. 2. Et quid mirum.
- Diligere nos ipsos debemus propter Deum. 168. c. to. 2.
- Diligere temporalia magis, quam spiritualia summa est demerita. 32. i. to. 2
- Diligere tota anima, est sapienter amare. fol. 261. l. to. 1
- Diligere toto corde est omne quod blanditur amore Christi postponere. 261. c. to. 1
- Diligere tota virtute est fortiter pro iustitia sustinere. 262. e. to. 1. Quod si etiam
- Diligere vanitatem, & contemnere veritatem vanum, & iniquum est. 15. d. to. 2
- Discere à Christo debet quisque Christianus, quomodo Christum diligit. 261. l. to. 1
- Discere Iesum, omni seculo salubrius. fol. 55, h. to. 2
- Discernet Deus in iudicio inter electos, & reprobos. 341. g. h. to. 1
- Discernere nemo ad purum potest, malum in natum à malo seminato. 284. c. to. 1
- Discerne qualis ex te, qualis sis dono Dei. fol. 133. l. to. 1.
- Disciplina claustrii qualis esse, & qualis non esse debeat. 41. c. to. 2

- Disciplina memoratur. 95 d.to. 1. 57. l. to. 2
disciplina moralis docet subesse, coesse, præ-
esse. 266. i. Habes igitur. tom. 1
- disciplina summa. Ibidem k. i
discipuli carnaliter diligebant Christum, cum
de eius discessu tristes erant. 126. m. to. 1
discretio est auriga virtutum. 33. i. & 306. c
to. 1
discretio in obedientia reprehenditur. 40. g
to. 1
discretio non valet absque caritate, nec e.
contra. 266. m. to. 1
discretio omni virtuti ordinem ponit. 306. c
tom. 1
discretio resistendi tentationib. 357. i. K. to. 1
discretio tractatur. 33. i. & 64. c. f. to. 1
discretione ordinatur caritas. 305. m. to. 1
dispar meritum is habet, qui socialiter vivit
ab eo, qui utiliter præest. 266. m. to. 1
discretiæ linguæ tanquam ignis imp'ent do-
mos nostras spirituales. 77. l. Itaque, to. 1
dispensatio prælatorum mala, dispensatio
non est, sed dissipatio. 137. i. K. to. 2. Quid
inquis.
dispensatio prælatorum perutilis modus.
Ibid. i. Vidit civitatem.
disputatio probans voluntatem cogi non
posse. 352. e. to. 1
disputatio profunda de imagine, verbo, & de
anima & sua rectitudine, & magnitudine.
350. d. to. 1
disputatio subtilis de imagine, siue verbo
Dei, & de anima, quæ ad imaginem est. Et
de erroribus Gilberti Portetani. Ibidem
c. & per totum sermonem.
dissentiat sibi, qui cupit Deo consentire. 356.
f. to. 1
dissimulare fratrum delicta, exemplo Ioan-
nis non debemus. 81. m. to. 1
dissimulatio penitentis usque ad mortem
periculosa est valde. 214. k. to. 1
dissolui cupiant sancti, quod formidabile est
peccatoribus. 313. l. m. to. 1
distantia locorum veram amicitiam disjün-
gere non potest. 32. l. to. 2
distantia, quanta est inter pastorem, & gre-
gem tanta esse debet inter episcopum, &
plebem. 225. b. to. 1
distinguendum semper est inter manifesta,
& dubia. 257. a. to. 1
distinctio trium graduum in dominica incar-
natione. 145. K. to. 1
diuersa vulpecularum genera declarantur.
325. a. b. c. to. 1
- diuidens actû à fide, inique diuidit. 269. f. to. 1
diuinitatem nõ esse Deum, & similia dicen-
ces improbantur. 351. k. to. 1
diuinus sermo potio est. 238. f. to. 1
diuina maiestas, etiã cedit amori. 319. b. to. 1
diuina nomina mutantur pro mutabilitate
affectuum animæ. 163. g. to. 1
diuina vnitas, qua tres substantiæ in Christo,
vna persona sunt. 144. h. to. 2
diuini amoris erga nos geminum argumen-
tum. 54. b. to. 2
diuinorum conselij secretorum tres sunt.
233. h. Diuinorum.
diuinæ visionis excellentia, & gustus diuinæ
dulcedinis varietas, pro varijs animæ desi-
derijs. 282. m. & per totum ser. to. 1
diuinæ vnitatis excellentia. 146. f. to. 2
diuinæ vocis utilitas multiplex. 176. c. f. to. 1
diuitias scire, & possidere, differunt. 267. f. to. 2
diuitiæ salutis, quæ sint. 21. h. to. 1
diuitiarum amor infatigabilis. 199. e. to. 2
Postremo.
dixit insipiens in corde suo, non est Deus:
exponitur. 214. h. to. 1
docet Deus sine corpore, sicut & apud vet-
eres docebat hominem scientiam. 241. i. to. 1
doctoris boni conditiones. 319. c. to. 1
doctoris illius vocem libenter audio, qui
non sibi plaufum, sed mihi planctum mo-
ueat. Ibidem.
doctores eum dicantur Petrus, & Paulus,
quid nos doceant. 82. i. to. 1
doctrina sana nos vendicat à carnalibus de-
siderijs, eripit mundo, & acquirit Deo.
246. a. to. 1
documenta salubria ad salutem consequen-
dam. 200. l. to. 1
dolere in nobis ipsis debemus, si inuidios nos
esse sentiamus. 306. f. to. 1
dolor contritionis frænandus, & non inter-
polandus est, commemoratione beneficio-
rum Dei, & laudes eius. 247. m. to. 1
dolor nimius non liberat. 2 c to. 2
dolor vehemens beati Bernardi de morte
Gerardi monachi fratris sui. 271. f. to.
mo 1.
dolentium planctus, & huiusmodi natura-
les emissiones sicut, nec vsus creat, nec
præmeditatio format, sic flagrans amor,
cum intra se cohiberi non valet, non at-
tendit quo ordine quæue ferie ebulliat.
331. d. to. 1.
dominus aliquando sedet in valle Iosaphat.
231. e. Dominus sedet. to. 2

Index potiorum sententiarum

- Domini est salus, & non liberi arbitrij. folio 153.c.to.2
- domus Dñi tria patitur pericula. 130.K.t.1
- domus felix, in qua de Maria Martha con- queritur. 93.g.to.1.
- domus orationis sicut & domus in qua erant discipuli congregati, cella potest dici vina- ria. 305.m.to.1
- domus scopis mundata, sed vacans, quid sit. 92.a.to.1
- domus spiritualis timore est initianda, pa- tientia roboranda, longanimitate dilan- da. 304.f.to.1
- domum Dei spiritualemente esse cognoscat, qui non in carne, sed in spiritu ambulat. Ibidem.
- domum fabricare Deum volens, quomodo facere debeat. 130.g.h.i.30.1
- domestici ecclesie, inimici eius, & ibi de am- bitione ecclesiasticorum. 287.l.to.1
- donum accipiendo, osculanda est manus. fol. 239.g.to.1
- donum non omne, quamuis spirituale, pro- dit de cella vinaria. 305.b.to.1
- dona Dei ascribere sibi, pessimum est. 356. b.to.2.
- dona septem spiritus sancti tractantur. 66. f. to.1. & 223.c.to.1. & per duas col seq.
- dona septem spiritus sancti, septem sunt phia- læ, ex quibus effudit oleum Christus in vulneribus nostris. 256.1.to.1
- dona septem spiritus sancti, valent contra sep- tem gradus peccati, si bene ordinentur. 167.1.to.1.
- donationum Dei ordo ad animam, quam de peccato liberat. 293.K.to.1
- donec inclinetur ymbræ, ymbrarum nomine hoc in loco designantur contrariæ pote- state. 339.d.to.1
- donec in sacris scripturis quandoque sumit- tur inclusiue, quandoque exclusiue. 339.g. h.to.1.
- dormit inter medios clericos anima, quæ amo- re potius, quam timore supplicij proficit. fol. 309.to.1
- dotēs animæ, carnis continentia cordis indu- stria, voluntatis rectitudo. 250.f.to.1
- dotes mirabiles, ac virtutes, quibus quilibet nobilis dotari debet: vbi milites laudatur, quod non sunt venatores. 192.g.h.to.1
- ducem assumat sibi sponsam, qui vias vitæ in- gredi desiderat. 347.l.to.1
- duo brachia sponsi. 4.a.to.1
- duo consideranda sunt in opere nostræ re- demptionis. 257.l.m.to.1
- duo minuta Deo offerenda sunt, id est cor- pus, & anima. 42.h.to.1
- duo necessaria ad iustitiam exercendam. fo- lio 171.m.to.1
- duæ nobis in hereditatem reliquerat Adam. fol. 59.m.to.1
- duo rerum genera in natiuitate Christi non solum diuersa, sed & dissimilia valde. fo- lio 27.l.to.1
- duo sunt de Christo, vnum nobis cognitum, alterum incognitum, similiter & de spiri- tu sancto. 217.f.to.1
- duo tempora scilicet quadagesimæ, & quin- quagesimæ celebrat ecclesia. 77.a
- duæ res consolantur ecclesiam præsentem, fol. 323.c.to.1
- duæ sunt operationes spiritus sancti, effusio scilicet & infusio. 258.e.to.1
- duplex pudor. 196.f.to.1. Est pudor.
- duplex spiritus, quem Helisæus postulabat ab Helia, quis sit. 71.l.m.to.1
- duplici pane nos cibabat Deus. 43.m.to.1
- duplici stola vestiri sanctos, quid sit, & stola quæ sint. 109.m.to.1
- duritia cordis nostri, culpatur deuota exclamatione. 28.b.to.1
- duritiam cordis, quomodo quis incurrat, & quid sit cor durum. 128.m.to.2
- E
- E**brietas duplex. 207.e.to.1.
- Ebrii apostoli fuerunt in die Penteco- stes nõ multo, sed Spiritus sancto. 305.m.t.1.
- ebrii omnes, qui fuerint, non vno modo in- brianantur. 229.d.to.1
- ebriam se non negat sponsa. 305.m.to.1
- ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudi- ne. 309.c.to.1
- ecce iste venit saliens in montibus, qui sint illi montes & colles, longa disputatio. 310. h.to.1. & per totum sermonem.
- ecce, quàm bonum, & quàm iocundum; exponitur. 215.c.to.1
- ecce viat leo: exponitur. 208.m.to.1
- ecclesia à Iudæis repulsa in gētem magnam, id est in fines orbis terrarum missa est. fo- lio. 280.b.to.1
- ecclesia Christianorum, & synagoga Iuda- orum memoratur. 252.d.to. & per to. ser.
- ecclesia Christi quare ab vniuersitate gen- tiū suscepta est, & nõ synagoga. 278.b.t.1
- ecclesia conqueritur de suis impugnatori- bus, vel de his, qui fraternitatis vnitatem impugnant. 278.a.to.1. per totum sermo. Ecclesia

- Ecclesia persecutionibus creuit. 280.l.to.1
 ecclesia plangit tam illos, qui scire contem-
 nunt quomodo sit viuendum,quam illos,
 qui scientes, nihilominus male viuunt.
 fol. 291.f.to.1
 ecclesia primitiua Christum abeuntem rogat
 cito reuerti. 341.e.to.1
 ecclesia quomodo,quave ratione inuenta di-
 catur. 348.c.to.1
 ecclesia recumbit intus, sed ecclesia interim
 perfectorū, spes tamē est nobis. 252.h.to.1
 ecclesia reperit diuitias diuinæ misericordiæ
 in foraminibus vulnerum Christi. 322.f.
 to.1.& per totum sermonem.
 ecclesia, seu deuota anima, à domino soror,
 sponsa,& filia appellatur. 244.e.to.1
 ecclesia synagogæ non inuidet, sed ad eam ni-
 titur introducere Christum. 349.l.m. to-
 mo 1
 ecclesia sponsa, cælos suos habet. 276.i.to.1
 ecclesia sponsa ideo plus diligit, quia ei plus
 dimissum est. 153.l.to.1
 ecclesia sponsa Christi, optat trahi post spon-
 sum. 262.f.to.1
 ecclesiæ amaritudo amarissima. 39.b.c.to.1
 & 287.K.to.1
 ecclesiæ complementum, finis est omnium.
 fol. 333.c.to.1
 ecclesiæ cura quanta sit Deo. Ibidem b
 ecclesiæ dedicatio, nostra est solemnitas. fo-
 lio 134.f.to.1
 ecclesiæ dignitates ab ambitiosis impuden-
 ter queruntur: quo sit vt nil restet, nisi ad-
 uentus filij perditionis. 139.b.c.to.1
 ecclesiæ domestici inimici eius. 287.K.to.1
 ecclesiæ lecti, laquearia, & tigna, quæ sint. fol.
 307.m.to.1. per totum sermonem.
 ecclesiæ ministri timeant, quia bona Ecclesiæ
 impiè, & sacrilege, non in vsus pauperum
 extendunt. 267.d.to.1
 ecclesiæ nomine non tantum vna anima, sed
 multarum vnitas designatur. 322.h.to.1
 ecclesiæ lugenda nimia miseria, & quomodo
 in pace amaritudo eius amarissima. 39.c
 to.1.& 287.K.to.1
 ecclesiæ prælati quales esse debeant. 301.a
 to.1. per totum sermonem.
 ecclesiæ profuerunt persecutores obesse cu-
 pientes. 280.l.to.1
 Ecclesiæ pulcher status, auctoritas prælato-
 rum, cleri decus, populi disciplina, mona-
 chorum quies. 302.b.to.1
 ecclesiæ quatuor tentationes. 138.i.& 287.f
 to.1. per totum sermonem.
 ecclesiæ quarimonia contra suos impugna-
 tores, & contra eos, qui impugnant vnita-
 tem fraternam. 278.a.to.1
 ecclesiæ quæ ex gentibus est, & synagogæ com-
 paratio. 252.d.to.1
 ecclesiæ quod deest, perfectionis in vno, sup-
 pletur in alio. 250.d.to.1
 Ecclesiæ status, & positio, & quomodo per
 actiuam vitam, quæ sub obedientia agitur,
 peruenitur ad contemplatiuam. 301.m.t.1
 per totum sermonem.
 ecclesiæ typus in partibus præcessit, & sacra-
 menta nostræ salutis in exitu Israel de A-
 gypto, & in transitu maris, baptisma signi-
 ficatur. 294.i.to.1
 ecclesiam custodiunt apostoli, & apostolici
 viri, ab ea assumpti. 347.h.to.1
 ecclesias si vineas intelligimus, vulpes hære-
 ticos: apertus est sensus, vt hæretici potius
 capiantur, quam effugentur. 326.m.to.1
 edenda tria in sanctis nobis apponuntur. fo-
 lio 232.a.to.1. Tria,
 edificare super fundamētum lignum, fenum
 stipulam, aurum, & argentum, quid sit. 182.
 d.to.1
 edulium carnis, quod nobis apponitur ad
 edendum, trifarium est. 231.h.to.1. Quod
 nobis.
 efficax nil tam ad gratiam promerendam, &
 retinendam inuenitur, quam si omni tem-
 pore non inueniamur altum sapere, sed timere.
 351.m.to.1
 efficax nil adeo inuenitur ad curanda con-
 scientiæ vulnera, quam Christi vulnecum
 sedula meditatio. 324.K.to.1
 effundere nemo debet, nisi plenius, ad exem-
 plum fontis, vel conchæ. 258.i.to.1
 effusio nominum Christi. 253.b.c.to.1
 effusum non integrum sponsi nomen capiūt
 adolescentulæ, & animæ nondum perfe-
 ctæ. 259.a.to.1
 eger sicut se habet ad medicum, sic peccator
 esse debet ad creatorem. 227.c.to.1
 ego dixi in dimidio: exponitur. 158.d.to.1
 ego flos campi, sponsa monstrat quietis lectu-
 lum, sponsus vocat ad campum, ad exerci-
 citium prouocat. 303.m.to.1
 ego quos amo arguo. 297.g.to.1
 egrediamur de conclauis seculi. 18.a.to.1
 egredimini de sensu carnis, ad mentis intel-
 lectum. 35.K.to.1
 egredimini filiæ Sion, exponitur. 206.h
 to.1.
 egredietur virga, &c. exponitur. 9.g.to.1
 egressus

Index potiorum sententiarum

- Egressus vel eiectus, à Domino non reuertetur oculus eius, vt videat bona.** 356. b. to. 1
elationis peruersitas innelitur. 30. e. to. 1
electorum omnis profectus, quattuor gradibus distinguitur. 225. e. to. 1
electorum signa quaedam enumerantur. 42. i. K. to. 1. & 68. g. to. 1.
electorum tres ordines declarantur. 260. l. t. 1
electi tria præstolantur. 230. l. to. 1. E. ecti.
electos tria in futuro manent. Ibidem. g. electos.
eligere debemus abiecti esse, & ad instar Pauli per obedientiam ad manus trahi. 40. i. Caveamus. to. 1
emere sine argento, & commutatione, quid sit. 64. g. to. 1
emenda sunt aromata mentis nummo propriae voluntatis. Ibidem h
emissiones tres, continentium, coniugatorum, & prælatorum. 219. e. to. 1. per totum ser.
emissio spiritus creatur, & renouatur facies terra. 71. c. to. 1
emulationi discretio necessaria est. 305. e. to. 1
episcoporum honores affectandi non sunt, nec episcopis quomodocumque detrahendum. 250. b. e. to. 1
episcoporum laboribus commisereri debemus. Ibidem.
episcopos non esse nisi qui boni reperti sunt asserentes, reprobantur. 350. k
epistola ad fratres de Monte Dei. 197. e. to. 2
epistola apologetica, seu purgatiua beati Bernardi. 180. f. to. 2
epistolæ Bernardi incipiunt. 2. b. to. 2
epithetum, seu nomen triplex triplicatum, de Salomone Christo. 351. k. 206. h. to. 1
epulum spirituale de sterili littera: tamquam granum de palea trahitur. 225. c. to. 1
equaliter diligendi sunt proximi. 258. h. to. 1
equanimis esse debet anima fidelis, inter prospera, & aduersa. 271. f. to. 1
equitatu Domini quare assimilatur anima. fol. 203. l. to. 1.
eremi solitudo multos spiritu feruentes euomuit. 326. i. to. 1.
errores quorundam negantium nuptias, & circa baptismum paruulorum, purgatoriu, & orationes pro defunctis. 328. m. to. 1. per totum sermonem.
error Gilliberti Porretani Pictauiensis episcopi. 351. i. to. 1
error Origenis confutatio. 311. g. to. 1
errauerunt in solitudine, qualiter intelligatur. 156. l. to. 1
erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum gloriamur. 30. e. to. 1
esau vestes, &c. quid significant. 230. i. to. 1.
esse Dei, & eius præsentia describitur. 160. b. to. 1.
esse, in Deo verum est, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur. 282. m. to. 1
esse omnium Deus est, non materiale, sed causale. 240. a. to. 1
essentia diuina singulariter simplex, est. folio. 351. g. to. 1
estimatur hodie magnus, qui suæ conuersionis exordia retinet. 179. m. to. 1
esurire nostræ mensæ tres apponuntur. 231. h. to. 1.
esurire, & sitire iustitiam. 5. e. to. 1
eterna est imago, & species animæ, quam inhabitat Deus, scilicet caritas. 274. l. to. 1
eua dum mortalia appetit, mortalis facta est. 352. a. to. 1
eua quid transgredi fecerit præceptum. folio. 126. e. to. 1.
eua duplex occasio ad peccandum illexit, folio. 52. l. to. 1
euangelium ad quid scriptum est. 85. f. to. 1
euangelica sanctio præceptum est, ne terrenis affectibus inhærentem salutemus. folio. 228. i. to. 1
eucharistiæ sacramentum, duo in nobis operatur. 61. g. to. 1
exaltat Dominus caput nostrum tribus modis. 228. i. to. 1
exaudiri non meretur, qui non postulat, aut tepide postulat. 153. i. to. 1
excellus contemplationis duo, vnus in intellectu, alter in affectu. 305. c. to. 1
excellus mentis duplex. 309. c. to. 1
excellus, qui contemplatio dicitur, in qua sponus quiescere facit animam sanctam zelans pro eius quiete. 309. m. to. 1. per totum sermonem.
excellus, qui, & contemplatio dicitur. Ibidem m. & 309. c. to. 1.
excitatio salubris ad humiliter, & pacifice viuendum, & gaudia caelestia contemplandum. 162. e. f. to. 1
excusare debemus delinquentes, quantum fieri potest. 295. k. to. 1
excusatio Bernardi, quod post alios præsumpsent exponere euangelium. Missus est. folio. 16. d. to. 1
excusatio perfecta, testimonium conscientiae suæ. 131. g. to. 2
excusationis genus est, cum argueris tu, alium

- Num incusare. 256.g.to.1
 Excusationis malum. 179.g.to.2
 excusationem de ignorantia nō habet monachi. 4.h.to.1
 excusationem interdum nobis tribuimus, de ignorantia volūtatis diuinæ, in quibusdam rebus dubijs. 178.d.to.1
 exempla bonæ vitæ à Christo & eius actibus assumere debemus. 264.k.l.m.to.1
 exemplum operis est sermo viuus & efficax. 50.i.& 65.k.to.1
 exemplo sapientis, non debet homo esse in aduersis tumidus, nec in prosperis dissolutus. 262.k.l.to.1
 exemplo Bernardi æquanimis esse debemus in prosperis & aduersis. 271.f.g.to.1
 exemplar preciosum Christi conuersatio, & vita. 24.k.to.1
 exercitus diaboli vincitur per sancta opera. folio 94.a.b.to.1
 exercitium bonorum operum interim quæri debet, cum vita contemplatiua. fol. 302.c.d. tomo 1
 exercitium electorum triforme. 230.l.to.1
 exercitij spiritualis summa, in tribus consistit. 83.e.to.1
 exhortatio & consolatio sunt lac vberū spūsæ. 246.c.d.to.1
 exhortatio salubris ad extirpanda vitia, & inferendas virtutes. 203.c.d.to.1
 exhortatio utilis ad currendum cum sponsa in odore vnguentorum spūs. 264.k.l.to.1
 exhibeamus nos benignos, inuicem supportantes. 40.e.f.to.1
 exire qualiter debeamus de terra nostra, de cognitione, & de domo patris nostri. fol. 162.m.to.1
 exinaniri quare voluit Deus, cum posset aliter redimere. 248.e.to.1
 exinaniiuit se cęlestis sponfus, vt homines terrenos ad cælum traheret. 276.a.b.to.1
 exinaniiuit se Christus tripliciter. 248.e.to.1
 existimasti inique, quod ero tui similis: declaratur. 354.d.to.1
 expectare debemus Deum cum silentio: fol. 231.g.to.1
 expectantes Deum debent esse suspensi. fol. 228.l.m.to.1
 expectat Deus delinquentes, benigne suscipiens reuertentes. 245.k.to.1
 expectatio molesta. 67.l.m.to.2
 expectare, odorare est. 351.f.g.h.to.1
 expectauerūt patres antiqui Dominum. Ibidem.
 expectat peccator nihil. Ibidem g.
- expedit vt vnus moriatur pro populo: exponitur. 276.m.to.1
 experimenta septem, sine quibus vera salus non est. 255.a.to.1
 expositio euāgelij de septē panibus. 85.f.to.1
 expositio euāgelij, Misus est. 7.c.f. & per quatuor. Homilias.
 exprobatio quod incontinentes vitiosi & indigni, sacros ordines assumere non verentur. 203.c.to.1
- F
- F**Acere id debemus, ad quod venimus. fol. 157.h.to.1
 facies animæ, mentis intentio. 294.f.to.1
 faciem lauare, & vngere caput dum ieiunamus: quomodo intelligitur. 44.i.to.1
 factus est in pace locus eius: exponitur. folio 224.k.to.1
 fallere & falli, malum. 102.m.to.2
 falsitas diaboli, qua Deum mendacij, & inuidiæ accusauerat, deprehensa est. 51.d.to.1
 falsitate posse seduci, & veritate non posse reduci, turpe. 96.g.to.2. Turpe.
 fallacia nimia huius vitæ, quæ sit. folio 156.k tomo 1
 fama vitium in virtutem commutare non potest. 336.c. Porro, & 337.d.to.1
 fama virtutem reddit. illustriorem, tamen non maiorem. Ibidem. Porro.
 fames erat in terra, & filij prophetarum, &c. fol. 227.f.to.1
 familiaritas inter Deum & animam contrahitur ex mansione eius apud eam. 335.c.d.to.1
 fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, &c. folio 300.f.to.1
 fasciculus myrrhæ est Christus Iesus. fol. 298.d.to.1
 fasciculum myrrhæ fecit sibi pater noster Bernardus. 298.f.to.1
 fœda admota pulchris, pulchriora reddunt pulchra; & magis fœda reddunt fœda. fol 41.f.to.2 Sic fœda.
 fœlix anima, quæ leonem potenti virtute cõculcat. 152.m.to.2
 fœlix, cuius cogitatio omnes affectiones dirigit. 60.c.to.1
 fœlix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. 8.b.to.1
 fœlix mens, cui Dominus vtrumque infixit pedem, timorem videlicet & sp̃e. 242.a.t.1
 fœlix, qui Christum habet consolatorem, & auditorem. 154.m.to.1
 fœlicitatis comparatio. 181.k.to.1. vultur.
- c
- fœ-

- Felicitas filia memoratur. 147. e. to. 1
 felices, feliciores, felicissimi, qui sine toto
 felices, qui soli Deo viuunt. 75. a. to. 1
 femina circumdabit virum, quæ est hæc femi-
 na: quis vero vir? 9. m. to. 1
 femina redditur pro femina. 9. e. to. 1. Quid
 dicebas.
 fenestæ & cælli parietis, qui est caro Chri-
 sti, sensus & affectus corporis, per quos ex-
 perimentum cepit humanarum necessita-
 tum. 314. h. 1. to. 1
 feriatum tempus commodius ad orationem
 assumitur. 359. k. to. 1
 feruentes aliqui sunt in principio, qui in fine
 tepidissimi reperiuntur. 287. e. to. 1
 feruidorum & tepidorum differentia vultu
 describitur. 71. m. a. to. 1
 feruidorum & tepidorum status, 71. a. 75. l. to.
 mo 1
 festa præcipua, votiuus præuenienda sunt ie-
 iunijs. 124. e. to. 1
 festiuitatibus sanctorum plures amplius de
 vanitate, quam de festiuitate gaudent. fo-
 lio 237. i. to. 1
 festinemus vt habitemus sine metu: abun-
 demus sine defectu: epulemur sine fastu.
 folio. 285. K. to. 1. Festinemus proinde.
 fiat mihi secundum verbum tuum; multipli-
 citer exponitur. 16. b. to. 1
 fiat voluntas tua: exponitur. 48. h. to. 1
 ficus populum designat, 320. K. to. 1
 ficus singulariter dicitur, produxit grossos
 suos de qua arbore Christus in euangelio
 multa parabolice dixit. Ibidem.
 ficus spirituales habens illi, qui suauiores in
 gremiis noscuntur: vineas vero, qui spiri-
 tu feruentiores. 321. e. to. 1
 si flere curæ & dignationi Domini, sancta ani-
 ma ex duobus habet. 334. i. to. 1
 fidelis, qui nec sibi credit, nec in se sperat, 23.
 h. to. 1
 fidelis sermo, vt quos soleamus venerari of-
 ficio, sequamur exemplo. 108. d. to. 1
 fidelis homini totus mundus diuinarum est.
 folio 263. m. to. 1
 fides, cordis ad Deum conuersio. 37. h. to. 2
 fides & spes tractantur. 283. g. Ita per omnē.
 fides ex auditu, ex visu confirmatio est. folio
 320. g. to. 1 & 345. h. to. 1
 fides floris nomine designatur. 319. e. d. to. 1
 fides sua danda, non imponenda. 330. l. to. 1
 fides lucem non extinguit, sed custodit sola.
 uo. 283. h. to. 1
 fides merito suo laudanda non est. 345. h. to.
 mo 1
 fides nostra vincit mundum quomodo intel-
 ligitur. 67. k. 1. to. 1. vultu.
 fides occulta, quæ cognouit Christum in mal-
 tis actuum ac temporum differentijs Deū
 esse. 33. d. to. 1
 fides parentum sufficit pro paruulis: vt Cha-
 nanæ fides pro filia sua. 329. g. 330. h. 1. to.
 mo 1
 fides quamuis recta, quæ non operatur ex di-
 lectione, non facit hominem rectum, sed
 nec opera recta rectum faciunt sine fide.
 269. e. f. to. 1
 fides rara & tenuis fuit in plebe tēpore pro-
 phetarum, non tamen in ipsis prophetis,
 qui prædicabant Christum in carne ventu-
 rum. 237. l. to. 1
 fides salutem operatur volentis. 37. c. to. 2
 fides sine operibus mortua est. fol. 269. e. &
 308. d. to. 1
 fides sine operibus est putridum cadauer. fo-
 lio 269. e. to. 1
 fides sine operibus non valet. 308. c. & 269. c.
 tom. 1
 fidei fortitudo vbi non est, non habitat Chri-
 stus. 24. g. to. 1
 fidei trifaria diuiso, mortua, ficta, probata.
 23. g. to. 2
 fidelium arma tria sunt. 230. a. to. 1
 fides sola absq; baptismo in necessitate suffi-
 cit ad salutem. 37. g. to. 2. Porro in maiori
 atate.
 fides tractatur. 65. a. & 64. c. Vnde videtur. &
 277. f. g. & 269. e. to. 1
 fides vera vniuersa præcepta complectitur.
 fol. 38. m. to. 1. Vera.
 fides vera, quæ sit. 24. b. to. 1
 fides vinea, virtutes palmites. 281. d. to. 1
 fides vita est, & vitæ ymbra: sicut è regione,
 vita in delicijs agēs (quæ est ex fide) mors
 est. ymbra mortis. 305. l. to. 1
 fides viuida & victoriosa, quæ sit. 69. m. to. 1
 fides ymbra Christi, in qua viuunt inter ho-
 mines. 304. h. to. 1
 fidei vita est charitas, 64. c. to. 1. Vnde.
 fide magni magna & sublimia de supernis
 merentur. 284. d. 285. e. to. 1
 fide mundandus est oculus, quo Deus viden-
 dus est. 277. c. to. 1
 fiducia falsa & vera tractatur. 54. a. tomo
 Nemo te condemnat.
 fiducia robur præstat, quod Christus digna-
 tus est inclinare se iacenti. 265. l. to. 1
 fidu-

Fiducia, & animum reuertendi ad Deum præstat anima, quæri, & diligere ab eo. 356. b. c. tomo. 1

fiduciam nullam nobis afferre debet læticia sæculi. 36. b. to. 1

fide pedem contra tentationem, & discedendum tentationi. 50. h. to. 1

figurant Moyses ab edicto Pharaonis, per Mariam eius filiam liberatus, Christum à cæde Herodis per Mariam Aegyptum traductum. 67. m. & a. to. 1

figuratiua significata eorum, quæ Rebecca filio suo Iacob fecit accepturo benedictionem. 276. a. b. to. 1

filii quare in mundum uenerit, & non pariter. 1. b. c. to. 1

filij Adam genus auarum, quid uobis cum terrenis diuitijs? 4. b. to. 1

filij Adam infelices omisit ueris, & salutaribus studijs caduca quæruunt. 1. a. to. 1

filium Dei, de genere nephas est suspicari. 1. b. to. 1

filij Dei, diuersæ habitudines ad patrem. folio 118. d. e. f. to. 1

filij matris mæ, Annas, Caiphas, Iudas, & ceteri filij synagogæ inimici Christi; pugnauerunt contra me, contra Christum caput ecclesiæ. 278. a. to. 1

filii prodigi parabola. 185. c. per totum sermonem.

filiorum, alij filij alieni, alij filij Israel folio 230. i. to. 1 Alij sunt filij.

filij ignorantia duæ sunt: falsitas, & dubietas. 257. m. to. 1

filia magnæ misericordie quatuor sunt. folio 167. h. to. 1

filii recole primordia: attende media: memora rare nouissima. 167. b. to. 1

simus qualiter in lapides mutatur 83. b. to. 1

finis eorum, qui euangelio non obediunt. 5. b. c. to. 1. Inspiciens tu finis præsentis uitæ, coherere debet futuræ uitæ principio. 83. d. to. 1

finis omnium, pendet de statu, & consummatione ecclesiæ. 333. c. to. 1

finis operum nostrorum sunt tres. 120. b. Ea quæ.

flagellis castus Christus. 59. i. to. 1

flendi forma. 273. f. to. 1

flendum interdum est, sed ne quid nimis. folio 274. i. to. 1

fletus multus apud multos, sed fructus nullus. 273. b. to. 1

fletus stridorque dentium, quare maledictis

attribuatur. 143. e. to. 1

flos campi Christus, & quare sic potius appellatus. 302. h. to. 1

flos Christus. 3. c. to. 1

flos conuersatio nouella. 325. c. to. 1

flos decor honestæ conuersationis, fragrantia bonæ opinionis: intentio futuræ retributionis. 55. f. to. 1

flos triplex, horti, campi, thalami. 503. i. tomo 1

flos triplex, scilicet uirginitatis, martyrij, bonæ operationis, & de deuotione habenda circa diuinum officium. Ibidem. & per totum sermonem.

flores apparuerunt in terra cum resurrexit caro Christi in resurrectione. 318. i. to. 1

flores fuerunt, qui primi crediderunt de populo. Ibidem.

florum uinearum odorem serpentes non sustinent. 321. b. to. 1

fluuij, quibus iusti se balneant; duo sunt. folio 232. c. to. 1

fluuij, quibus se peccatores lauant; duo sunt Ibidem.

fomes, cur post baptismum remanet. 60. f. t. 1

fomenta ignis tria in nobis. 332. d. to. 1

Fomenta.

fons Christus, fontes quatuor ab eo deriuati. 25. a. to. 1

fontes quatuor irrigant hortum Dei. 232. d. tomo 1

fontes quibus anima lauatur, tres sunt. folio 232. l. to. 1. Fontes.

fontes sunt quatuor, ueritas, sapientia, uirtus, caritas. 22. z. h. to. 1. per totum sermonem.

foramina petra recte uulnera Christi intelliguntur. 322. h. to. 1

fons apparere nolis alter, quam te inuenieris intus. 297. h. to. 1

forma Iesu fuit triplex. 233. h. t. 2. Triplex.

forma optima compositionis inter reum seruuum, & offensum Dominum. 53. h. to. 1

forma sanctæ uitæ describitur. 117. c. per totum sermonem.

formarum uarietas, & specierum numerositas in rebus conditis, quid nisi quidam radij deitatis? 282. b. to. 1

formosa, & nigra qualiter est ecclesia sponsa. 270. i. k. to. 1

Fornicator peccat in seipsum, iniuriosus in proximum, & qui extollitur, & inflatur in Deum. 281. g

fragilitas humana duo timuit, quæ Christus sua natiuitate tulit. 21. h. to. 1

Fragmenta septem panum, quæ septem misericordias denotant. 87.b.to. 1
 fragrantia beneficiorum Dei, qui non sentit, aut mortuus est aut putidus. 264.l.to. 1
 fraterna dilectio ex recta natura primordia ducit. 299.l.to. 1
 frater infirmitates pauperum fratrum, tam corporales quam spirituales, modeste ferens, est vere fratrum amator. 249.l.to. 1
 frater senior de agro veniens, & intrare nolens, formam populi veteris, & terreni tenuit. 344.d.to. 1
 fratres exemplo, & institutionibus sanctorum patrum viuentes sunt lectus floridus. 301.a.to. 1
 frenelis nulla grauior iudicatur, quam in penitentia cordis, & obstinata peccandi voluntas. 198.f.to. 1
 frigus aquilonare, à quo panditur omne malum, præsertim in religione super omnia formidandum est. 325.f.to. 1
 fronte aliquando gerimus lepram, aliquando thau, aliquando laminam auream. 231.e
 In fronte.
 frui Deo, quid sit, & quod hoc non docet lingua, sed gratia. 358.f.g.to. 1
 fructus, & modus, ad opus humanæ redemptionis pertinentes. 243.l.to. 1. per totum sermonem.
 fructus finis, & merces nostri laboris, quis sit. 96.m.to. 1
 fructus gloria temporalis. 50.k.to. 1
 fructus nostræ redemptionis Christus rationi futurus est plenitudo lucis, voluntari mulitudo pacis, memoriæ: continuatio aternitatis. 248.c.to. 1
 fructus spiritus enunierantur. 325.d.to. 1
 fructus vineæ Domini. Ibidem.d.e.to. 1
 fructuum differentia. 49.f.g.to. 1
 fugere quorum debeamus, ne flagellum diuinæ comminationis nobis appropinquet. 147.d.to. 1
 fulcite me floribus, stipate me malis, &c. exponitur. 307.d.to. 1.d. & 163.c.to. 2
 fulcite me floribus, in floribus nouella incipientium conuersatio demonstratur, in fructibus proficientium fortitudo, & maturitas perfectorum est. 307.c.to. 1
 funiculus triplex curiositatis, vanitatis, voluptatis. 52.l.to. 1
 furauit nos ipsos aliquando debemus ad nimiam miseriam nostram gemendam. 158.b.to. 1. Ego vix videns.

G

Gabriel angelus in quo differat à filio Dei, cum vterque fortitudo Dei interpretatur. 7.g.to. 1
 Gaudere cum gaudentibus, flere cum lentsibus, in verbis his exponuntur materni affectus. 246.c.to. 1
 gaudete de exhibitione, gaudete iterum de promissione. 20.f.to. 1
 gaudium duplex, iustitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto. 171.l.to. 1
 gaudium de regno Dei, de iustitia, & pace procedit. Ibidem. K
 gaudere, & dolere in quibus debemus. 45.c.t. 1
 gaudendum est de his quæ expectamus, & gaudendum quoque de his, quæ sustinemus. 171.m.to. 1. Gaudete.
 gaudendum in bono alieno magno, magis, quam in proprio paruo. 305.c.to. 1
 gaudium in materia. conuertibili mutari necesse est remutata. 157.f.to. 1
 gaudium post tristitiam subit. 333.c.to. 1
 gaudium solummodo verum est, quod de creatore concipitur. 57.m.to. 2. Magnum gaudium spirituale excitatur interdum quibusdam spiritualibus. 185.i.t. 1. & 172.c.t. 1
 gaudiorum insusio, reuelatio secretorum, & huiusmodi oscula sunt, quibus sponsa spiritualis osculari petit. 257.k.to. 1
 gedeonis vellus, quid significet. 9.h.to. 1
 gelboe montes, spiritus maligni, & homines superbi, & aridi, quos non visitat Dominus 312.h.to. 1
 gemit anima deuota Christi, absentiam. 319.c.to. 1
 gemitui animæ deuotæ respondetur è caelo 319.d.to. 1. hoc quippe.
 gematus animæ suspirantis ad caelestem patriam, & de commendatione viduitatis, & castritatis. 319.a.to. 1. & per totum serm. 1
 gemit in ore omnium fidelium Spiritus sanctus. 319.e. 320.f.to. 1
 gemedum nobis, & aliquando nolipfos furari ad miseriam nostram considerandum, & lugendum debemus. 158.b.to. 1. Propterea gemitus patrum rarus fuit, vnde, & dicebat quidam. Secretum meum mihi, secretum meum mihi. 319.e.to. 1
 gemendo potius, quam declamando doctor auditores emendat. Ibidem. c
 genæ faciei animæ quæ est intentio, sunt res, & causa, id est quid, & propter quid intendas. g. 244.f. 295.g.h.to. 1
 genæ tuæ pulchræ sunt, sicut turturis. Ibidem. e
 genæ

- genera retributionis quattuor. 230.h.to.1
 genera hominum sunt tria, quibus Deus loquitur pacem. 165.e.to.1
 generatio diuina, & humana in Christo sunt, & in Spiritu sancto processio, & gratia. 233.1.to.1. Duo sunt.
 generatio caelestis, aeterna praedestinatio est 161.e.to.1
 generatio praua, peruersa, & stulta, quae memoriam Domini fastidit, & praesentia expauescit. 167.1.to.2
 generatio terrena, qua iustitia vincere debeat caelestem 161.e.to.1
 generatio triplex tractatur. 188.1.to.1
 generatio voluntaria, voluntarium exhibet sacrificium. Ibidem.1
 generatione casta, quid pulchrius. 188.1.m.& 189.a.to.1
 generatione spiritali facti sumus filij, & fratres Dei. 67.k.1.to.1
 genitale secretum virginis sibi referat filius, & eidem virgini seruat virginalis signaculum. 12.b.to.1. Filius.
 genus omne despectionis, & iniuriae prohibet. 279.e.to.1
 genus potentiae triplex in incarnatione. 24.k.1.
 gentes miseriam quatunt Iudaei meritis gloriantur. 252.e.f.to.1
 gerardi monachi sermo funebris a beato patre Bernardo compositus, 271.d.t.1. per totum serm.
 gignentis genitique mutua cognitio, & dilectio osculum est suauissimum, sed secretissimum. 244.1.to.1
 gillebertus Porretanus Episcopus Pictauiensis conuincitur. 351.1.to.1
 gladij duo vterque ecclesiae, is ab ecclesia, ille ad meritum ecclesiae. 302.h.to.1
 gloria angelorum, & beatorum complebitur ex meritum hominum. 333.e.to.1
 gloria, & diuinitas in domo eius, qui timet Dominum. 21.m.to.1
 Gloria, & laus Deo semper attribuenda est, pro omnibus beneficijs eius in nos. 250.e.f.to.1. & per tot. ser.
 gloria inhabitans vnde sit homini. 51.f.to.1
 gloria in hac vita abneganda. 251.m. & 251.a
 gloria nostra testimonium conscientiae nostrae. 51.d.to.1. Gloria nostra.
 gloria quomodo vitanda est, & quomodo quis gloriam debeat. 162.b.to.1. & seq.
 gloria sine virtute indebita venit. 88.h.1.to.1 per tot. serm.
 gloria soli Deo. 61.e.to.1
 gloria vera, gloria fallax. 154.d.to.1
 gloria vti inhabitet in terra nostra, quattuor sunt quaerenda. 111.K.to.1
 gloriam meam (inquit Dominus) alteri non dabo quid ergo dabit? pacem (inquit) do vobis: pacem relinquo vobis. 251.1.K.to.1
 gloriam meam alteri non dabo, & superbus, ego gloriam vsurpabo. 28.g.to.1
 gloriam mundi respuere. 56.f.to.2. Condelector
 gloriam non suam, sed Dei quaerat, cupiens ad diuinam maiestatis cõtemplationem admitti. 323.g.to.1
 gloriam pro gratia Dei captans, fur est, & latro. 356.b.to.1
 gloriam sibi retinuit Deus, de hoc exempla habentur 351.h.to.1
 gloriari debemus, sed in quo. 251.m.to.1
 gloriari in puritate conscientiae, & in aduersitate. 271.a.to.1
 gloriari quomodo neminem oportet, quod si gloriatur, in Domino gloriatur. 252.g.h. & 303.i.to.1
 gloriatur Maria virgo singulariter multis de causis. 9.c.d.e.to.1
 gloriaris volo testimonio conscientiae tuae. 132.e.to.2. Volo.
 glorificatio in longitudine, multitudine, & plenitudine charitatis. 154.d.to.1
 glutinum duplex cognitionis scilicet, & dilectionis. 130.d.to.1
 glutinum fidei, & charitatis ecclesiae ad Christum, quam tenax sit. 349.1.to.1
 goliath superbus significat. 84.m.to.1
 grabatum suum quis ille sit, qui tollat, & eat in domum suam. 60.c.d.to.1
 gradiuntur non omnes, vniiformiter ad Deum. 229.f.to.1. Non omnes.
 gradus ad noticiam Dei, est cognitio sui. 291.g.to.1
 gradus hominum quattuor inuenimus. 173.g.to.1
 gradus quibus anima peruenit ad mortem, hoc est ad peccatum mortale. 291.f.g.to.1
 gradus qui sunt misero homini emergenti de profundo vitiorum. 168.c.d.to.1
 gradus fumus, & animus imus: monstrum est. 132.d.to.2
 gradus tres veritatis. 174.d.to.2. Cum sint.
 gratia baptismi, purgatio peccatorum. 60.f.to.1
 gratia Christo pro omni gratia referenda est. 250.e.f.to.1
 gratia comparatur hinnulo, veritas ca-

- præ. 343. f. to. 1
 Gratia Dei, cibus animæ. 34. m. to. 1
 gratia Dei vacua non sit in nobis, & ibi vtilitas de gratia. 313. m. to. 1
 gratia, non natura quis à peccato resurgit. 399. a. to. 1
 gratia hominem in hominis mansuetudinem reuertit facit. Ibidem.
 gratia non recidivandi prius querenda est, quam altiora præsumere. 239. f. g. to. 1
 gratia prior, qua quis poenitet de peccatis, parum aut nihil prodest, nisi secundam habuerit gratiam, qua deinceps ad vomitum non reuertatur. Ibidem.
 gratia quamdiu adest, operemur in ea. 262. K. to. 1. Viam.
 gratia sine veritate non prodest, vnde plenū gratiæ, & veritatis. 343. f. g. to. 1
 gratiæ confessio, gratiam designat in anima consistentis. 334. l. to. 1
 gratiæ diuinæ impedimenta. 55. g. h. to. 1. & per tot. ferm.
 gratiæ diuinæ præcessus, & gradus ad humanam naturam. 315. c. to. 1
 gratiæ priuatio, superbiæ vel futuri, vel in-existentis est argumentum. 315. m. to. 1
 gratiæ subtractionis, causa est, superbia, illam animam possidens, vel possessura est si non appareat, etiam si nil tibi conscius sis. Ibi a gratiam Dei continens synagoga repudiata est. 332. m. to. 1
 gratiam Dei non recognoscere, sed sibi arrogare, superbia intolerabilis est. 313. a. to. 1
 gratiam duplicem confitetur ecclesia, præuenientem & subsequenter. 332. m. to. 1
 gratiam percepisse multis non profuit, eo quod temperamentum de veritate pariter non acceperunt. 343. f. to. 1
 gratiam recipientes, & non reddentes, culpatur. 86. K. l. to. 1
 gratiam triplicem à Domino suscepimus. 96. m. to. 1
 gratiarum actio 96 k. Quid enim & 179. a & 247. m. to. 1
 gratiarum actio non omnis Deo accepta est sed odiosa. 250. f. g. to. 1 & Ibidem h
 gratiarum actio pudica sit, & mera simplicitate procedat. Ibidem.
 gratiarum actio, qualis esse debeat. Ibidem.
 gratiarum actio usurpatus, quā sensu, vel affectu in ore multorum sonat. Ibidem. g. Sed quid gratiarum cessat decursus, vbi recursus non fuerit. 44. i. to. 1
 gratiarum & virtutum omnium, Christus Iesus est origo. 250. e. to. 1
 gratiarum flumina in suum principium reuertantur. Ibidem. f
 gratias agere debemus factori nostro, benefactori, re lempatori, remuneratori nostro. 151. e. to. 1
 gratias agere Deo debemus. 250. f. g. & seq.
 graue illi nihil esse poterit, qui semper mente tractat, quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam. 73. l. to. 1
 graue iugum super filios Adam. 43. d. to. 1
 gregorius Venantio apostatae perduranti, legitur communionem indulsisse, 162. a. to. 2
 gressus ad Deū non vniformis est. 229. f. to. 1
 gressus in omnibus erat populus Iudæorum. 320. K. to. 1
 grossis ficuum primi populi fructus, id est, opera designantur. Ibidem.
 gula & luxuria culpantur. 183. m. to. 2. 347. f. to. 1. Miror.
 gustu contemplationis refectus, diuina habet intelligere. 202. f. to. 1
 gustus diuinæ præsentia variatur anime provariij eius desiderijs. 283. c. f. to. 1

H

- H**abemus in Christo quod amemus, admiremur, & imitemur. 332. l. to. 1. & per totum ferm.
 habens fructum in sanctificatione, finem vero vitam æternam. 154. b. to. 1
 habitans in petra, quid mirum, si ad modum petrae durauerit? 322. m. to. 1. & 323. a. t. 1.
 habitare in adiutorio Dei. 135. m. to. 1
 habitatio periculosa. 135. c. to. 1
 haurietis aquas, exponitur. 26. c. & 222. h. t. 1
 hædi dicuntur, vagi & petulantis corporis sensus. 289. e. f. to. 1
 hædi pedes, quibus collum, & manus Iacob obuoluta sunt, quid denotant. 276. a. to. 1
 helias timuit Iesabel, exponitur. 221. d. to. 1
 helix ascensio, Domini ascensionem præfigurabat. 71. l. m. to. 1
 heliseus spiritum Helix sibi duplicari obtinuit, si tamen Heliam cum tolleretur videret. 71. l. to. 1. & 247. l. to. 1
 heliseo puerum suscitanti comparatur Iesus naturam saluans. 255. k. t. 1. & seq.
 heliseum imo Christum potentem in opere & sermone mortuos miserum fuisse, iacenti inclinasse, &c. non vacat à misterio. 255. l. m. to. 1
 herbarum species, quatuor sunt in horto dei. 232. c. to. 1. Quatuor.

- Hæreditatem domini possidere vocati sumus omnes.** 316.e.to.1
hæresis quædam occulta d enudatur. 329.e.f. tom.1
hæresis quorundam idiotarum suggillantiu contra matrimonium de nudatur. 328.m.to.1.& per totum serm.
hæretici capiendi sunt potius, quam abigendi. 326.m.to.1
hæretici duplices, publici & occulti. 327.c.tom.1
hæretici sic impugnandi sunt, vt si feiti potest conuictantur. 326 m.to.1
hæretici gladio coæcendi. 330 k.to.1
hæreticorum duplex genus, manifestorum scilicet & occultorū, qui ne secretum prodatur, deierare permittūt. 327.c.t.1.& per totum serm.
hæreticorū quorundā versutia. 326.g.h.to.1
hæreticis omnibus vna semper fuit intentio de singularitate scientiæ. 327.d.to.1
heu heu domine Deus, in persecutione tua primi sunt, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. 39.c.tom.1
hi sunt viri misericordiæ, explanatur vtiliter 84.g.to.1
hierusalem Christi sponsa, quando & in quo habitu visa est de cælo descendens. 275.c.to.1
hierusalem & Babylon semper inuicem aduersantur. 235.c.to.1. Inter.
hierusalem visio pacis interpretatur. 17.l.to.mo.1
hilaris dator non modo à Deo diligitur, sed & qui tribuit in simplicitate. 337.d.to.1
hilarem diligit Deus. 46.g & 337.d.to.1
hinnulo ceruorum comparatur sponsus propter velocem cursum. 313.d.to.1
historia, quæ hotti nomine designatur, tripartita est. 266.h.to.1
homo à Deo, non à se creatur, sanatur, saluatur. 154.g.h.to.2
homo ad imaginem Dei factus, vix aut nunquam gloriari comescere potest. 162.b.to.1. Sed.
homo ad laborem natus, si refugit laborem, non facit ad quod natus est. 190.K.to.2
homo aduerte quod ilius es, & nō is superbus, quia Deo iunctus, & non sis ingatus. 20.c.to.1
homo animal est oneriferum. 152.c.to.1
homo ante aduentum Dei sedebat in tenebris. 204.K.to.1 Sedebas.
- homo ante peccatum in actione erat, & meditatione sine passione; postmodum promouēdus ad fruitionem. contemplationis & ibi salutifera comparatio.** 158.m.to.1
homo conuincitur ire post greges. 290.l.m. tomo 1
homo cum in honore esset, non intellexit: exponitur. 26.to.1.g.& 289.g.& 52.a.to.2
homo cum sit liber: interueniente tamē peccato, seruo efficitur. 354.d.to.1
homo, cur rectus etiam corpore factus fuerit. 121.K.to.1. Nam.
homo debet in omnibus præualere, vt honoretur Deus. 149.h.to.1
homo descendens de Hierusalem in Hierico, non est abductus, sed in via seminius relictus est. 120.g.to.1
homo, discere obedire discere terra subdi, discipulis obtemperare. 8.a.to.1
homo, & natus sit ad laborem, si non tamen ad laborem creatus est. 132.h.to.1
homo exterior per faciem cognoscitur, interior vero per voluntatem. 71.c.to.1
homo iunior, filius dicitur propter naturam deprauatam. 299.a.to.1
homo miser, qui totus pergens in ea, quæ foris sunt, ignarus interiorū suorū. 45.b.to.1
homo perfectus, cautus sibi, placens Deo, vtilis fuit. 317.m.to.1
homo primus amictus fuit quattuor virtutibus. 26.g.to.1. Ab anima
homo primus munitus fuit sigillo diuino, & accedens pessimus latro, sigillum fregit Ibidem.
homo qualiter in hominem rediisse dicatur 299.a.to.1
homo qui loco diaboli in paradysum admittendus est, qualis esse & non esse debeat. 116.e.to.1
homo, qui nunquam à propria voluptate recedit, culpatur. 149.c.to.1. Væ homini
homo ratione vicens & ratione non viuens, bestiis quodammodo bestialior videtur. 289.k.l.to.1
homo rotus eccidit, rotus resurgere non potest simul. 192.e.to.2
homo vacare debet ad se & Deum cognoscendum. 346.c.d.to.1
homo vetus erat aliquando in nobis præuicator tam in manu, quam in ore & in corde. 61.l.to.1.
homo virtutis prouidit semper bonis, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. 337.c.to.1

Index potiorum Sententiarum

- Homo** uiuit in uerbo, quod procedit de ore
Dei. 24.g.to.1. Confirma.
- homo** uterque, interior uidelicet & exterior
suo accinctus gladio, impaudis proce-
dere potest ad praelium. 191.m.to.1
- homo** ut pie condescendat proximo, confide-
ret seipsum. 299.l.to.1
- hominis** perfectio, continentia sibi, innocen-
tia proximo, patientia utriusque. 336.m.&
336.a.to.1
- homini** ad omnem iustitiam sufficit solum
habere propitium, cui soli peccauit, folio
268.g.to.1
- homini** uile est, se scire hominem esse. folio
158.l.m.to.1
- hominem** illum, quem uinctio spiritus misera-
ta denuo profundere sua benignitate di-
gnatur, is continuo reuertitur in hominē,
& aliquid melius à gratia, quam à natura
recipiet. 299.m.to.1
- hominem** non de qualibet terra, sed de limo
psalmatum, non sine causa dicitur. 182.f
to.1 Non sine causa.
- homines** Deum expectantes, tria ab eo spe-
rant. 230.m
- hominem** sanctum quæ faciunt. 112.b.c.to.1
- homines**, duo sunt, uetus, & nouus. 212.k.to-
mo 1.
- homines** locum sanctificant, non locus homi-
nes. 182.d.to.1
- homines**, non arbores amat homo Deus. fo-
lio 320.i.k.to.1
- homines** pro dolor plus ad ea quæ facta sūt
quam ad id, ad quod facta sunt, se occu-
pant. 79.d.to.1
- homines** secularibus negotijs dediti, quibus
assimulantur. 102.a.to.1
- homines** uidentur esse sub principe tenebra-
rum. 163.k.to.1
- homines** & angeli creati sunt ad intelligen-
dum Deum. 226.a.to.1
- hominum** tria genera reperiuntur. 182.d.to-
mo 1 Sunt enim.
- honestum** est animæ decor. 358.d.to.1
- honorari** appetunt multi in schola humilita-
tis. 16 m. & a.to.1
- honorandi** quam maxime sunt angeli & a-
mandi. 149.f.to.1
- honorii** totum datur, sanctitati nihil. 138.f.
tomo 2 Vides.
- horreo** uermem mordacem, & mortem uiua-
cem. 145 to.1. b.to.2
- horror** iudicij. 143.d.c.to.1
- hospitatatis** diligentia, qualis esse debeat,
folio 100.k.to.1
- hospitem** uobilem habet caro, dignum est
ut eum reueretur. 6.m.to.1
- hostes** habemus carne mundam, diabolū.
17.m.to.1
- hostem** crudelissimum circumferre cogimur,
quem sustentare licet, non perimere. folio
87.c.to.1
- hostes** indefessi nos assidue oppugnant, mo-
do aperte, modo fraudolenter, quos ne uī-
dere quidem possumus, quanto minus ca-
uere. Ibidem.
- hostium** duo genera. 190.g.to.1
- hostes** quibus tradimur, tres sunt. 233.f.to.1
- hostiam** laudis immolantes & reddentes vo-
ta nostra curemus omni diligentia uigere
sensum vsui, affectum sensui, exultationē
affectui, &c. 251.b.to.1
- humana** & angelica natura per duo Sera-
phim intelligitur. 117.h.to.1
- humana** fragilitas timet duo, pudorem &
dorem. 21.h.i.to.1
- humano** generi, generalis miseria triplex est.
Nam & faciles sumus ad seducendum, &
debiles ad operandum, & fragiles ad resi-
stendum. 7.c.to.1
- humanum** genus accepit concupiscentiarū
hereditariam ex transgressione primorū
parentum. 540.l.to.1
- humanitas** Christi, fidem instruit, spem robo-
rat, charitatem accendit. 34.d.h.to.1
- humanitatis** omnium est id, in quo sibi quis-
que indulget, non ægre ferre ca teris. fol.
185.i.to.1
- humanitatem** suam, quare subtraxit. Chri-
stus ab ecclesia. 345.h.i.to.1
- humilitas** bonus fundus. 232.d.to.2
- humilitas** Christi in superbo non operatur.
65.a.to.1 Halifæus.
- humilitas** cordis, mansuetudo pudoris, ma-
gnanimitas fidei, compassio mentis com-
mendantur, & à nobis exemplo uirginis ex-
iguntur. 99.k.to.1 Numquid enim.
- humilitas** cordis, receptaculum gratiæ. fol.
55.g.to.1
- humilitas** Deo nos reconciliat, Deo facit es-
se subiectos. 28.g.to.1
- humilitas** docet locum nouissimum tenere.
folio 292.b.c.to.2
- humilitas** duplex, alia cognitionis, altera af-
fectionis. 5.c.to.1. & 296.i.to.1
- humilitas** duplex est. 5.c. Discere à me.
humilitas duplex, una quam parit ueritas, al-
tera quam inflamat charitas. 297.i.to.1
humili-

Humilitas est contemptus propriæ excellen-
 tiæ. 247.l.to.1
 humilitas, & humiliatio differunt. 288.a.to.1
 humilitas, simplicitas, & innocentia, decor
 sunt animæ. 300.d.e.to.1
 humilitas, & mansuetudo collectanea sunt.
 fol. 100.a.to.1
 humilitas, & patientia tractantur. 288.m.to.1
 humilitas falsa, & iactantia in confessione re-
 prehendantur. 256.f.to.1
 humilitas familiaris Deo. 171.l.to.1
 humilitas fundamentum virtutum. 146.h.
 tomo 2 Virtutum.
 humilitas gloriosa res est. 80.h.to.2
 humilitas honorata, magna & rata virtus.
 fol. 15.m.251.h.to.1
 humilitas lilio conuallium comparatur. folio
 303.m. & 303.a.to.1
 humilitas magis necessaria est, quam virgi-
 nitas. 6.K.l.to.1
 humilitas magna virtus, quæ meretur, quod
 non docetur. 358.g.to.1
 humilitas Mariæ longe virginitati præfertur.
 76.k.to.1
 humilitas maxime facit in veritate sciri se.
 fol. 291.f.to.1
 humilitas nardus amore calens, deuotione
 vicens, opinione redolens. 297.a.to.1
 Odor deuotio est.
 humilitas nardo comparatur. 297.k.l.m.to.1
 humilitatis odor bonus. 298.a.to.1
 humilitas pari pondere timentis, & sperantis
 æstimatur. 297.l.to.1
 humilitas per saluatoris infantiam, per virgi-
 nem continentiam, iustitia per Ioseph desi-
 gnatur. 28.g.to.1
 humilitas qualiter custodiri possit. Ibidem per
 totum sermonem.
 humilitas septem gradus habet ascensionis.
 fol. 229.e.to.1
 humilitas sola est læsæ charitatis reparatio.
 fol. ibid.K.l.to.1. Quod si.
 humilitas sola gratiã inuentura est. 25.f.to.2
 humilitas solito, & ex consueto placet Deo.
 fol. 298.a.b.to.1
 humilitas stabile fundamentum. 291.f.to.1
 humilitas virtus magna, cui etiam deitatis
 maiestas tam facile se inclinat. 298.d.to.1
 humilitas vnde nascatur. 174.c.d.to.2.
 humilitatis gradus, qui sint. 55.g.to.1
 humilitatis gratia conseruandæ, diuina debet
 gratia ordinare, vt quanto quisque
 plus proficit, eo minus se putet profecisse.
 fol. 177.K.to.1

humilitatis modus. 174.a.b.c.to.2. Vtiliter.
 humilitatis odor, deuotio voluntatis. 294.i.
 to.1. & seq.
 humilitatem quattuor causant. 251.d.to.1
 humilitatis perfectio, consummatio est iustit-
 iæ. 303.a.to.2
 humilitatis perfectio iustitiæ attribuitur.
 Ibidem.
 humilitatis regno etiam militat superbia. fol.
 257.c.to.1
 humilitatis summa in eo consistit, si voluntas
 nostra per omnia diuinæ sit subiecta vo-
 luntati. 178.d.to.2
 humilitatis tres gradus, luctus penitentia, &
 desiderium iustitiæ, opus misericordiæ. fol.
 274.a.b.c.d.to.2
 humilitatis triplex modus. Ibidem.
 humilitatis virtus maxima, & maxime ne-
 cessaria in vita sociali, & charitate frater-
 na. 42.c.to.1
 humilitatis virtus tria habet. 229.f.to.1
 humili sub habitu nonnulli abbates superbe
 agendo, volunt à suis subditis strictissime
 obediri, & ipsi superioribus obedire recu-
 sant. 27.c.to.2
 humilitatem ab angelo commendari, quid
 denotat. 28.f.to.1
 humilitatem quattuor faciunt veram. 23.i.d.
 tomo 1. Quattuor.
 humilitate ad sublimitatem ascendimus, hæc
 est enim via, & non alia. 70.f.to.1
 humilitate meremur altiora. 288.m.to.1.
 Oportet.
 humilitate, quid ditius, quid preciosius quæ-
 regnum celorum emitur. 21.K. tomo 7.
 Quid enim.
 humilis debet esse confessio, simplex & fide-
 lis. 256.c.to.1
 humilis sis ad petendum veniam, facilis ad
 dandam, & sic omnia membra erunt in
 pace. 171.m.171.a.to.1
 humilis vere parit animæ suæ. 46.c.to.2
 humilis verus, vilis vult reputari, non humi-
 lis prædicari. 256.f.to.1
 humiles, & non elati, & replebunt templum
 paradisi. 116.f.to.1
 humiles exaltari, superbos deici nunciavit
 Maria. 258.d.to.1. Hæc virtutes.
 humiles qui de se præsumere nesciunt, mar-
 tyrio idonei sunt. 303.a.to.1
 humiles si inuenti fuerimus, germinabimus
 sicut liliū. Ibidem.
 humilibus consentire, non alta sapere. folio
 297.k.to.1

Index potiorum Sententiarum.

Humiliantur alij nequiter, alij patienter, alij libenter.	288.a.b.to.1	ianitor triplex ad portas memoriæ voluntatis, & rationis.	112.i.to.1	Ne ergo.
humiliari cur, & qualiter homo quisque debet.	303.a.to.1	ieiunio alæ dux sunt, orationis videlicet & iustitiæ, & qualiter ieiunare debemus.	folio 46.l.to.1.	& per totum sermonem.
humiliatio via ad humilitatem.	46.b.to.1	ieiuniū bonū cum fletu & planctu.	45.d.to.1	
humiliter de se sentire oportet, nitentem ad altiora.	288.m.to.1.	ieiunium deuote suscipiendum.	43.f.to.1	& per totum sermo.
humiliare, & apprehendisti.	46.m.to.1	ieiunium salutare, quo redimuntur æterna supplicia.		Ibidem K
humiliari & humile esse, non idem est.	fol. 288.a.b.to.1	ieiunij, die, immo in omni quamuis bono opere omnino non inueniatur voluntas nostra.		338.b
humiliatur homo in vera cognitione sui.	fol. 291.f.to.1	ieiunia superborum, vel immundorum, Deo non placent.		Ibid.
humiliatos plures videmus, sed non humiles.	173.i.to.1	ieiunare in vigilijs celebratum, quid denotet.	124.c.to.1	
humiliari propinquantis gratiæ est argumentum.	288.m.to.1	ieiunare non solum ore, sed omnibus membris tenemus, & quomodo fructuosum sit ieiunare.	46.l.k.to.1	
humiliat quosdam veritas, quos voluntas extollit.	297.g.h.i.to.1	Iesu Christus filius Dei venit cum salute, cum vnctione, cum gloria.	16.f.to.1	
humiliauit se Christus, non necessitate, sed charitate.	297.k.to.1	Iesu circumcisio, Maria purificata, quare dicantur, cum nec ille circumcisio, nec illa purificatione indigerent.	206.l.to.1	
humiliare se plusquam veritas habeat, non est malum.	292.b.to.1	Iesu dicitur ter fleuisse.	231.e.to.1	Iesus.
humilia sponsi Christi libentius loquitur eius sponsa ecclesia, vel anima deuota.	folio 335.f.to.1	Iesus mansuetus omnem tulit austeritatem.	fol. 36.g.to.1	
humiliter sustinere aduersa, pro patientia reputatur.	58.c.to.1	Iesus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus.	254.f.g.to.1	
humiliate vos.	36.k.l.to.1.	Iesu myrrha in morte, botrus in resurrectione.	300.b.to.1	
hydriæ capientes singulæ, &c. exponitur.	folio 208.k.l.to.1	Iesu nomen commendatur.	253.a.to.1.	& per totum sermonem.
hydriæ sex erant ibi positæ: exponitur.	Ibid.f	Iesu nomen in alijs à Christo, id est, filijs Natue Iosedech & Syrach vacuum erat.	Ibidem h.i	
hyems & si imbribus abundet, habet tamen & æstas pluuias suas suaues & vberes.	folio 319.m.to.1	Iesu nomen lux, eibus medicina.	Ibidem f	
hyems tempus, quid significet.	Ibidem.	Iesu nomen, quare oleo cõparatur.	254.c.t.1	
hypocrisis ecclesiasticorum, putida labes.	folio 287.k.to.1	Iesu saluator nominatur ab angelo & hominibus: quippe qui saluator erat angelorum & hominum.	30.g.to.1	
hypocrisis malum abscondit, quod est, & bonum, quod non est, mentitur.	328.m.to.1	Iesu saluator, quid tam necessariū perditis, optabile miseris, vtile desperatis.	23.k.to.1	
hypocrita arguitur singularitatis & vanitatis.	42.k.to.1.	Iesu suscitatur mortuum, tamquam qui baculum misit, alij autem tamquam baculus erant.	254.i.to.1	
hypocritæ animæ esse intendere in Deum, non propter Deum.	295.g.to.1	Iesu vir erat nondum etiam natus, sed sapientia non ætate, nec minus sapiens fuit conceptus, quam natus, paruus, quam magnus.	10.l.to.1.	
hypocritæ portant crucem, non suam, cum Simone Cyrenæo.	49.g.to.1	Iesum Christum præcesserunt: alij duo Iesus.	13.h.to.1.	
hypocrite grossorum ficus nomine designantur.	320.l.to.1	Iesum cum nomine, hominem mihi proponam.		
hypocritarum conditio.	250.& 251.h.to.1			

I.

Iacob iustatus est quater. 231.e.to.1
 lactantia tractatur. 178.c.to.2
 iam non operor, sed quod inhabitat in me peccatū: exponitur. 318.l.t.1 & 353.l.to.1.

- no mitem, & humilem corde, benignum, sobrium, castū, misericordē, omnique honestate, & sanctitate conspicuū. 254. h. t. 1.
- Iesum sequi salubre consilium, tenere, solemnē gaudiū, māducare beata vita. 78. K. to. 2
- ignis aduentum Dei præcedentis, & eius ignis qui Deus est, differentia. 316. i. to. 1
- ignis duplex mittitur in terram, à Deo videlicet, & à diabolo. 41. e. to. 1
- ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. 182. e. to. 1
- ignorare bona à quo procedunt, pessimum. 164. a. b. to. 2
- ignorantia condemnatur. 290. to. 1. m. & per tota. serm.
- ignorantia Dei nos tenente, quomodo sperabimus in eum, quem ignoramus: si nostri, quomodo humiles erimus. 292. a. to. 1
- ignorantia Dei plerumque desperationem parturit. 292. d. to. 1
- ignorantia Dei, & sui pernicioſa, quæ quæ iumentis hominem comparabilem facit. 289. i. K. to. 1
- ignorantia duplex, Dei, & sui, & notitia similiter duplex. 291. i. & 292. a. to. 1
- ignorantia fugienda, vnde tot mala oriuntur. 289. k. to. 1
- ignorantia in omnibus non habet excusationem. 37. d. to. 2
- ignorantia non omnis damnabilis est. 290. a. to. 1.
- ignorantiam sui habent, qui tamquam mortui à corde, omnium insunt operam circa carnem. 146. i. to. 1
- ignorantia sui superbiam causat. 292. a. to. 1
- ignorantia sui, initium omnis peccati, ignorantia Dei, consummatio omnis peccati. Ibidem. a.
- ignorantia filia falsitas, & dubietas. 257. m. to. 1
- ignoratur periculose, quando veniat aut vadat spiritus, non ita vnde veniat, aut quo vadat. Ibidem. l
- illecebras carnis post gustum dulcedinis spiritualis repetere, quam durū sit. 288. d. t. 1
- illuminat animam verbum rogantem eum, vt vias eius doceat. 357. h. to. 1
- imago Dei qualiter reformetur. 83. e. to. 1
- imago, & quod ad imaginem est, de vicino se respiciunt. 351. i. & m. to. 1
- imago verbum, anima vero ad imaginem. 350. c. to. 1
- imaginarre rerum inferiorum similitudines ab angelis ingeruntur animæ diuinitatem contemplanti. 296. b. to. 1
- imber bonus, & malus multiplex. 318. g. to. 1
- immissiones fiunt per angelos malos. 284. b. to. 1. Ceterum.
- imitari, & sequi Christum, quam vtile sit. 5. f. & 60. a. to. 1
- imitemur humilitatem Christi. 14. l. to. 1
- imitatores sunt demonis, quicumque de scripturis sanctis iniquid non sancte vsurpaat. 135. m. to. 1
- immortalitas animæ qualiter obscura, & terra facta est. 353. m. & 354. a. to. 1
- immortalitatem qualiter solus Deus habet. 352. c. to. 1
- impellere nihil potest hominem præter seipsum. 357. i. to. 1
- impedimentum hominis duplex, quo minus ad Deum pergat. 1. i. to. 1
- impedimenta ne voluntas nostra voluntati diuinæ conformetur, quæ sunt 48. h. to. 1
- impedimenta septem quibus ab oratione, & mandatorum obseruatione retardamur. 43. a. to. 1
- impedire animarum salutem, est persequi salutem. 39. d. to. 1
- impenderunt sancti patres pro ouibus, curam, substantiam, seipſos. 138. f. to. 2
- impenitentia cordis, est peccandi obstinata voluntas. 195. f. to. 1
- imperfectiōnem conuersationis suppleat humilitas confessionis. 18. b. t. 1
- imperfectorum signa vtiliter habeantur. 258. f. g. to. 1. & per totum ser.
- implere studeant perfecti omnem iustitiam. 36. i. to. 1
- imporum refugium est trifforme. 230. b. to. 1
- impious (inquit propheta) irritauit Deum: quia dixit in corde suo, non requireret. 259. c. to. 1
- importabile aliquid nonnumquam reputatur, quod postmodum facile, immo & delectabile reperitur. 128. m. to. 2
- impossibile non erit apud Deum omne verbum, quare dicatur verbum, & non potius factum. 14. h. to. 1. mouet me.
- impudentia clericorum culpatur. 190. f. to. 2
- impudentia, & præsumptio quorundam monachorum inuehitur. 302. e. to. 1
- impulsores tres sunt, diabolus, mundus, & ipse, qui se impellit. 357. i. to. 1
- impulsores si timere non vis, non veniat ibi pes superbia. Ibidem m
- impunitas ausum parit. 141. i. to. 2
- impunitas incuria soboles, insolentia mater, radix

Index potiorum Sententiarum

- radix, impudentiæ, transgressionum nutritrix. 137 m. 141. i. to. 2
- In aduersis modus obseruandus. 134. a. to. 2
- Inanis gloria deuotis, & spiritualibus uiris insidiari solet. 251. h. i. to. 1
- inane[m] gloriam pauci omnino reiiciunt. Ibidem 1
- in bello, quàm lecto gloriosus est occumbere. 191. a. to. 1
- incarnatio Christi per patriarchas, & prophetas prænunciata, & ab eis ardentissime expectata, memoratur. 237. i. to. 1
- incarnatio Domini diabolo celanda erat. 8. b. c. to. 1
- incarnari uoluit Christus, ut carnales homines ad amorem suum traheret. 261. b. to. 1
- in cassum laborat in acquisitione uirtutum, quia ubi, quam in Christo querit. 265. d. to. 1
- in Christo trinitas in substantijs, unitas in persona, sicut in oppositum in absoluta diuinitate trinitas in personis, & unitas in substantia. 20. c. to. 1
- in circumcissione Domini nec neruus rumpitur, nec os comminuitur. 234. l. to. 1
- Inciat Bernardus Christum, qui tamdiu tacuit ad loquendum, & se reprehendit, quòd promptior sit ad loquendum. 39. l. to. 1
- incommodum triplex hominem de domo eijcit. 167. i. to. 1
- in cõgregatione demorari securius est, quam in solitudine. 32. f. to. 1
- in contemplatione requiescendum est. 201. d. to. 1
- incredulitas Iudæorum, qui compleuerunt mensuram patrum suorum occidendo Christum, memoratur. 320. k. to. 1
- inrepatio dura, quam sponsus facit sponsæ, & de duplici ignorantia nimium pauca, & fugienda. 288. d. to. 1. & per totum ser.
- inrepatio iusti bonus finis est, malis uero & pigris lapides, bona quidem est inrepatio, si tamen discreta fuerit. 83. b. to. 2
- inrepatio spiritus ueritatis à nobis repellit superbiam. 163. f. g. to. 1
- inrepatio patienter ferenda est. 279. f. g. to. 1
- indeuoti incitantur intuitu uel rememoratione aliquorum deuotorum. 253. i. K. to. 1
- index certissimus mansuetudinis, & uerecundie in Maria, fuit tarditas ad loquendum. 99. l. to. 1. & 179. a. to. 2
- indicium ueræ compunctionis, subtractio occasionis est. 64. b. to. 1
- indulgentia Dei, candor est animæ. 337. c. d. to. 1
- indulgentium iniurias differentia. 87. c. d. to. 1
- industria nature nunquam dormitet. Grande profecto in nobis donum nature ipsa est. 354. c. to. 1
- inebrians uerbis, & fragrans beneficijs sibi dictum putet, meliora sunt uerba tua uino. 250. d. to. 1
- inepta læticia pessima. 178. a. to. 2
- infelix, qui uoluntatem corporis, & secularis colligit gloriæ uanitatem. 3. g. to. 1
- infernus inferior, quis sit. 92. m. to. 1
- infirmitas carnis robur spiritui augeat, & contra. 279. h. to. 1
- infirmitas Christi, & maiestas ostenduntur. 195. c. to. 1
- infirmitatem omnem deposuit Christus in resurrectione sua. 344. c. d. to. 1
- infirmitatum, & necessitatum omnium, uerbum Dei remedium esse dignoscitur. 359. l. to. 1
- infirmitatem quidquid Deo tribuitur, de nostro uenit. 339. d. to. 1
- infundi debet homo priusquam effundat, ut se concham exhibeat. 258. g. i. to. 1
- inuisa à Spiritu sancto fideliter recondenda sunt, & communicanda. 253. k. to. 1
- inuisio, & effusio duæ sancti spiritus operationes. 258. f. to. 1
- in ieiunio fletu, & planctu querendus est dominus. 113. h. to. 1
- ingenio præuolantes ante pene flagitant finem, quam principium teneant sermonis. 255. k. to. 1
- in gloria cælesti mita serenitas, plena securitas, æterna felicitas. 248. d. to. 1
- In gloria recedet error à ratione, dolor à uoluntate, à memoria timor. Ibidem 1
- Ingrati ne simus liberatori nostro. 293. k. to. 1
- ingratiuitas peremptoria res est, & hostis gratia. 85. K. to. 1
- ingratiuitas, quam graue sit uitium. 308. h. to. 1
- ingratiuitatis uitium pessimum, & summe cauendum. 179. h. to. 1. & per totum sermonem.
- inhabitantes diuini adiutorij, qui sint. 135. c. to. 1
- in humanum pascere oculos supplicij miserorum. 143. d. to. 1
- in initio conuersionis nulla uirtus magis necessaria,

- cessaria, quam simplicitas humilis, & gra-
uitas verecunda. 37. f. to. 1
- iniquitatem qui diligit, non solum animam
sed & carnem odit. 198. f. to. 1
- initium omnis peccati superbia. 1. c
- initium sapientiæ tumor Domini, mediū spes,
charitas plenitudo. 125. a. to. 1
- iniuriam filij vindicauit pater in angelo &
homine. 334. K.
- in læua merita, in dextera præmia continen-
tur. 20. g. to. 1
- in natali Domini sermo de verbis apostoli,
Benedictus Deus & pater Domini. 29. h
to. 1
- in natali Domini sermo de eo quod pastores
inuenerunt Mariam & Ioseph, in infantem
positum in præsepio. 29. h. to. 1
- in natali Domini de tribus mixturis. 26. f. to. 1
- innitens contra se inualefcet. 357. l. to. 1
- innitens Deo coget pro ratione vniuersa, irā,
metum, cupiditatem, & odium. Ibidem.
- innocentes in Christo per sanguinem suum
regenerati, veraciter martyres fuerūt. 307.
b. to. 1
- innocentem pro impio mori non iustitiæ est
sed misericordiæ, non tamen contra iusti-
tiam. 197. l. m. to. 1
- innocentiam seruare plures inueniuntur,
quam qui digne poenitentiam agant. 175.
h. to. 1
- inobediens copiā sui non dabit tantus obe-
dentiæ amator, vt mori, quam non obe-
dire maluerit. 302. d. to. 1
- inobediencia non tam pensanda est, quantum
intentio inobediens. 159. b. c. to. 2
- inobediencia siue quælibet alia culpa, quam-
uis minima, & de minimis præceptis, & si
secularibus solum sit neuus, monachis ve-
ro grauis macula. 170. a. b. to. 1
- in pace ecclesiæ amaritudo eius amarissima.
39. c. d. 287. f. l. to. 1
- in pace in idipsum, cui conueniat dicere. 308.
i. to. 1
- in patria nec longiturnitas terminum, nec
claritas occasum, nec satietas habet fasti-
dium. 185. k. to. 1
- inquinare animam tria solent. 107. l. to. 1
- inquirere tria iudicium, iustitiam, & locum
habitationis debemus. 285. g. to. 1
- inquirere veritatem debemus in nobis, in
proximis, in sui natura. 172. b. to. 2
- insentia clericorum, qui ditantur bonis ec-
clesiæ. 69. m. to. 2
- in spatio diuina, cor sanat à multis miserijs
177. h. to. 1. per totum sermonem.
- instabilitas cordis quæ sit. 215. l. to. 2
- integra & perfecta moralitas, in duobus præ-
cipue consistit. 213. b. to. 1
- intellectu affectui, & affectu intellectu re-
pugnantibus, vita est infernalis. 75. m. to. 1
- intellectus & affectus purgandi sunt. 71 i
- tom 1
- intellectus ex litera eruendus, ac diripiendus
est. 340. c. & 341. d. to. 1
- intellectus rerum spiritualium, verus animæ
panis. 53. i. to. 1
- intellectus vita est: Intellectum, inquit, da
mihi, & viam. 341. d. to. 1
- iatelligentes & illuminati, plures reperiun-
tur, sed affecti pauci. 75. l. to. 1
- intempertiuu reuocatio, magni vnius amo-
ris, magnæ alterius amabilitatis indicium
est. 344. l. to. 1
- intendere debet anima, qualis debeat esse, vt
erga Deum tantam familiaritatem habeat
quod itamquam ad amicum familiariter
confabuletur. 334. i. to. 1
- intendere quis potest in Deum culpabiliter
velut hypocrita: & intendere in aliud,
quam in Deum laudabiliter, vt Martha.
295. g. h. to. 1
- intendere non Deo, sed seculo, secularis est
animæ, &c. Ibid. g
- intendit Deus ecclesiæ vel animæ, quia be-
nignus, & hæc illi intendit, quia non ingra-
ta. 333. d. to. 1
- intentio, affectio, memoria, quando bene vi-
dentur agere. 318. i. k. to. 1
- intentio bona, & recta requirit duos, rem &
causam, id est, quid intendas, & propter
quid. 295. g. to. 1
- intentio culpas, & merita discernit. 34. i. to.
mo 2
- intentio facies dicitur animæ: 294. f. to. 1
- intentio, propositum, rerum causa, culpas di-
stinguunt & merita. 34. l. to. 2
- intentio pugnatis est causa, aut periculi, aut
victoriæ. 191. b. to. 1.
- intermitratos discurrere comatos, & cla-
mistratos non decet. 141. i. l. to. 2
- interrogat nos Dominus tribus modis. 230. l
to. 1. Tribus modis.
- interrogatio pulchra, quasi commensalium
Dei ad sponsum, & eius responsio. 244. f
245. g. to. 1
- in timore & tremore nostram debemus ope-
rari salutem. 172. a. to. 1
- intrauit Iesus in quoddam castellum: expo-
nitur,

Index posteriorum Sententiarum

- nitur. 92.i.& 93.f.& 96.g. 205.f.to. 1
 Introductio sponse triplex est, in hortum, in
 cellarium, in cubiculum. 220.k.to. 1
 introductio in cellarium continet moralem
 scientiam, & ibi de alijs vtilibus. Ibidem
 intueri Deum etsi non in sublimitate, saltem
 in humilitate suademur. 264.g.to. 1
 intueri verum creationem, positionem, di-
 spositionem. 20.b.to. 1
 inuestiua aduersus monachos saluberrima.
 141.e.f.to. 1.
 inuestiua aduersus eos qui non recto sine sci
 re, & addicere volunt. 290.c.d.to. 1
 inuestiua aduersus hypocritas fuco sanctita-
 tis laute viuentes. 287.k.to. 1
 inuestiua aduersus malos, & abutentes. folio
 207.h.to. 1.
 inuestiua aduersus praelatos aurum in fre-
 nis equorum, & mularum apponentes. 22.
 m.to. 1
 inuestiua, & grauis increpatio contra mur-
 murantes, & detrahentes. 268.m & 269.a
 to. 1. vtiliter valde.
 inuestiua, & ironia aduersus monachos deli-
 catos respuentes cibaria comunia. 281.h.t. 1
 inuestiua in eos, qui luxu vestium, & cibo-
 rum sollemnitate celebrant. 3.g.4.h.to. 1
 inuestiua in Luciferum, scientiam primis pa-
 rentibus promittentem. 1.c.d.to. 1
 inuestiua in Luciferum dicentem. Sedebo in
 monte testamenti, in lateribus Aquilonis.
 72.f.to. 1.
 inuestiua in malos, & ambitiosos praelatos.
 39.b.c.to. 1.
 inuestiua in monachos, quide peccatis suis.
 seu vanis corporis exercitationibus impu-
 denter seu fide, & dolose se iactant. 256.
 e.f.to. 1
 inuenerunt Ecclesiam apostoli, & sancti alij à
 Christo missi 347.i.to. 1. Et aduertendum.
 inuenire Deo non conuenit, sed praeuenire.
 348.c.to. 1
 inueniri non potuit ecclesia ante incarnatio-
 nem sine reuelatione. Ibidem d
 in via Dei non progredi, regredi est. 42.e.t. 1
 inuidens quisq; dobeat, qm inuidet. 306.f.to. 1
 inuidere nulli debent, si infirmitati aliorum
 praelatos condescendere videant, sed po-
 tius intrinsicus humiliter gaudeant, quod
 tali non egeant misericordia 188.e.f.to. 1
 inuidet diabolus angelorum, & hominum
 gloria. 312.h.i.to. 1
 inuidia duplici per paupertatem liberatur.
 205.f.to. 1
 inuidia tractatur. 141.b.to. 1
 inuidet diabolus humano generi, volens il-
 lud habere subiectum, quia prauidit homi-
 nem Deum futurum. 267.b.to. 1
 in vigilijs deprimi somno, abominabile est
 angelis. 242.e & 243.g.to. 1
 inuisibilia Dei per animam rationalem quã
 per alia, quã facta sunt, melius conspiciun-
 tur. 164.d
 iob ad manum electas species habebat. 249. i.
 to. 1
 iocunditas corporis, nec sine miseria, &c. fol.
 149.m.to. 1
 iohannes adhuc in vtero lucerna erat, sed sub
 modio, ipsum suum modium dumtaxat il-
 luminans. 80.g.to. 1
 iohannes erat lucerna ardens, & lucens. Ibi. f.
 iohannes erat lucerna ardens, & lucens, qui
 etiam Lucifer dicitur: pulchre deducitur
 fol. 121.K.to. 1
 iohannes triplicem adorem, & lucem habuit.
 80.h.to. 1
 iohannes venit, nec man lucas, nec bibens. in-
 centium feruoris nobis esse debet. Ibid. i
 iohannis sanctitas, & excellentia super cæte-
 ros sanctos. Ibidem f
 iohannem non prædicatio, sed inspiratio do-
 cuit. Ibidem g
 iordanis fluuius laus, trinitati in Christi bap-
 timate dedicati. 197.f.to. 1
 ioseph, & Samuel vnguento odorifero reser-
 si erant. 249.i.o. 1
 ioseph nouit mulierem gloriam esse viri ini-
 quum igitur iudicauit eum in gloriam fac-
 cere, qui se fecerat gloriosum. 251.i.to. 1
 ioseph quare de domo Dauid fuit. 113.g.to. 1
 ioseph quare occulte voluerit Mariam dimit-
 tere. Ibidem e
 ioseph vir Marie, & Ioseph patriarcha ad in-
 uicem comparantur. Ibid. f.g
 ira affectio naturalis, sed abutentibus bonæ
 nature, grauis perditio est. 150.c.to. 1
 ira bona, ira mala. Ibidem
 ira Dei duplex. 297.g.to. 1
 iram Dei in furorem vertunt, dissidentia filij
 344.m.to. 1
 ira Dei misericordie recordetur. Ibid. K;
 ira Dei nascitur filij, non furoris. Ibid.
 ira Dei qua in peccantes animaduertit, ex mi-
 sericordia procedit. 297.g.to. 1
 ira Dei tunc timenda est, cum peccata non
 punit. Ibidem
 iracundie spiritus, quis sit. 150.co. 1
 irasci, ubi irascendum est. 356.e. 1
 irque.
 irxi.

- Israeli quandoque vile, ac laudabile est. 34. i
to. 2
- iratus cum fueris, Dei misericordiæ recordaberis. 267. h. to. 1
- ironia contra monachos delicatos de cibis disputantes. 283. i. K. to. 1
- irrationalia animalia, nec merentur, nec iudicantur. 352. d. e. f. to. 1
- irreligiosum est religiosa, secularibus implicari negocijs. 142. h. to. 1
- isaias Christum appellans pluribus nominibus, nullam de nomine Iesu facit mentionem. 31. l. m. to. 1
- ita reditque sensus ad animam tanquam visitans, & probans. 342. b. to. 1
- iudaico non notemur opprobrio: de Iudæis enim legitur, quod non fuerunt memores beneficiorum eius. 248. b. to. 1
- iudæus cum Deo agit pacto conuentionis, Christianus beneplacito voluntatis. 252. g. to. 1
- iudæus iudicium quærit, & habeat, gentes autem super misericordia honorent Deum. Ibidem e
- iudæi literæ sonum sequuntur, nos sensum. 340. c. to. 1. Hic literæ.
- iudæi mensuram patrum suorum impleuerunt in Christo, & discipulis eius. 320. K. l. to. 1. Ego tamen.
- iudæi vnitionem habent, sed nõ effusam. 253. l
- iudæi vt tandem ad Christum conuertantur, optat ecclesia. 350. m. to. 1
- iudæi, & Gentiles, si sit spes de eorum salute, potius sunt sustinendi, quam gladio feriendi. 121. f. g. to. 1
- iudæorum pertinacia, & miseranda cæcitas, 341. d. to. 1.
- iudæorum populus increpatur. 320. l. tom. 1
- Ergo.
- iudæorum populus in omnibus grossus erat. Ibid. l. m
- iudicare alium monacho temerarium. 295. k. tom. 1
- iudicanti astare pauendum. 144. i. to. 1
- iudicabit Christus in habitu nostræ infirmitatis, vt mitis appareat bonis. 341. f. to. 1. Vt ergo.
- iudicauit Bernardus, quantumlibet reum monachum in suo monasterio poenitentiam agere, quam foris vagando prouincias circuire. 119. K. to. 2
- iudicare temetipsum per necessariū. 194. f. t. 1
- iudicemus nosmetipsos, & non iudicabimur. 314. f. Verendum. to. 1
- iudiciū, consiliū, cōplacitū, quid sint. 149. i. to. 2
- iudicium Dei potest homo euadere per verā poenitentiā. 313. d. to. 1. per totum sermonē.
- iudicium Dei vestigare in timore, & tremore. 153. g. to. 1
- iudicium diligit Deus, diligit. n. animam quæ sine intermissione considerat, & sine dissimulatione diiudicat semetipsam. 4. to. 1
- iudicium in alium non ferimus, nisi quia illo nos honoratiores reputamus. 150. f. g. to. 1. per totum sermon.
- iudiciū meū de vultu tuo prodeat. 308. K. to. 1
- iudicium non nunquam retractandum venit. 35. a. to. 2
- iudicim quadruplex: 174. m. to. 2
- iudicium triplex, humanum, proprium, & diuinum. 182. h. In quibus. to. 1
- iudicij censuram ira enervat, mollior affectus precipitat. 133. m. to. 2
- iudicij horror. 143. d. to. 1
- iudiciorum Dei abyssus multa. 55. i. to. 2
- iudiciorum Dei contemplatio tremorem inducit, & efficit, atque ad sapientiam initiat contemplantem. 269. f. g. to. 1
- iudicet homo seipsum, vt Dei euadat iudicium. 314. f. g. to. 1
- iumentum Christi memoratur. 49. c. to. 1
- iumentum Domini. 56. m. to. 1
- iumentum Domini qualiter esse debemus. 49. c. to. 1
- iumenta cognoscunt possessore suū 32. b. to. 1
- iumentis comparatur homo propter ignorantiam Dei, & sui. 289. f. g. h. i. to. 1
- iumentis similis factus est homo, vt pulchre declaratur. 354. c. d. to. 1
- iuramenta illicita non esse tenēda. 191. d. to. 2
- iurare nisi peccando prohibet hæretici quidam. 327. d. to. 1
- iustitia aliqua impleri mandatur, quæ impleri non potest. 306. h. to. 1. Nec latuit.
- iustitia in duobus est. 207. c. to. 1
- iustitiam in Ioseph viro Mariæ cōmendatur, & quid sit iustitia ostenditur. 28. g. to. 1
- iustitia lilium est vnum ex his, inter quæ nascitur Christus. 336. k. to. 1
- iustitia maxima, stricta & amplior, quæ sint tractatur. 36. i. to. 1 Est autem.
- iustitia quadruplex. 119. a. to. 1
- iustitia via, per quam ad læticiam venit. 37. k. tom. 1
- iustitiæ consentaneum, & bonis vile Christi resurrectionem non omnibus, sed solum a Deo ordinari fuisse prolata. 345. i. k. to. 1
- iustitiæ dies reddit nobis miserā, Deo miser-

- ricordiam. 37.k.to.1
 Iustitiæ exercendæ duo sunt necessaria. 171.
 m.to.1
 iustitiæ prior portio non peccare, secunda
 per penitentiam damnare peccatum. 52.l
 to.1.Prior.
 iustitiam cum feceris, fac & pacem. 172. d.e
 to.1
 iustitias iudicabit Dominus, qualiter intelli-
 gatur. 314.f.to.1
 iustificatio ex timore, & amore procedit. 53.
 k.to.2
 iustificatio & glorificatio sunt, in quibus con-
 sistit nostra salus. 226.l.to.1
 iustum deduxit Dominus per vias rectas, &c.
 173.l.to.1
 iusto, & fideli homini totus mundus diuitias
 tum est. 263.m.to.1
 iustus, & misericors Dominus. 314. e.to.1
 Christus.
 iustus non continue, sed tantum in principio
 sermonis accusator est sui. 228.a.to.1
 iustus non modo, sed & beatus, cui non impu-
 tabit Dominus peccatum. 265.a.b.to.1
 iustus quem spectat, peccator expectat, expe-
 ctatio enim odoratio est, spectatio vero gu-
 statio. 131.g.to.1
 iustus quisque sapiens est. 325.b.to.1
 iusto sua vita vinea est culta, &c. Ibid a
 iusti sunt in triplici differentia. 173.l.to.1
- L
- L**abia cognitionis, & deuotionis parare
 debet sponsa ad osculum. 244.b.c.to.1
 Labor Christi difficillimus humani generis
 fuit reparatio. 60.b.to.1
 labor non profectus gloriandus. 138.c.t.2
 labor placet supernis spiritibus. 28.d.to.1
 laborem, & dolorem multi sustinent, quem
 tamen Deus non considerat. 60.a.to.1
 laboribus prælatorum consideratis, minus af-
 fectari debet eorum honor. 250.e.to.1
 laborantibus manibus sicut nec oculus claudi-
 tur ad videndum, nec auris ad audiendum;
 sic corpore laborantibus mens à suo ope-
 re non debet ociosa esse. 190.h.to.1
 laborabat plus omnibus Gerardus, & minus
 accipiebat. 272.l.to.1. Siquidem plus.
 lacrymæ Christi deuotio cuique pudorem pa-
 riunt. 28.b.to.1
 lacrymæ penitentium, vinum eorum. 280.b.
 to.1
 lacrymarum quattuor genera. 36.f.to.1
 lac verum sponsæ, exhortatio est, & consolati-
 o. 246.c.d.to.1
- lamentatio peccatoris fructuosa. 217.b.c.
 tom.1
 lampades septem bonorum mentes illustrat.
 231.g.to.1
 lampadum nostrarum extinctionem cõqueri
 caucamus. 234.m.to.1
 lapis & panis quamquam in reum natura
 omnino diuersa sint, attamen in sensu my-
 stico idem significant.
 Lapidibus David Philisthæum percussit
 quinq; paratum verbum intelligitur, id
 est, comminationis, promissionis, &c. 85.e.
 d.tom.1
 lapis quadrus, quid denotet. 233.i.to.1
 lapsus primi hominis. 289.g.to.1
 laqueus diaboli, diuitiæ sunt. 136.k.to.1
 laquearia & tigna ecclesiæ quæ sint. 301.m
 to.1
 latere demones incarnationem Christi Deus
 voluit, & quamobrem. 10.b.c.to.1
 latrones qui nobis quæque optima sunt fu-
 rantur, quattuor sunt. 233.f.t.1. Latrones.
 latrones vestem innocentie diripiunt. 233.f
 to.1
 latus Christi dextrum, & sinistrum, quid si-
 gnificent. 141.a.to.1
 laus Deo reddenda de singulis nobis ab eo
 præstitis beneficijs. 257.d.to.1
 laus diuina, & supernæ ciuitatis tractatur. 43.
 m.70.h. Redit. & 109.h.i. 185.g. Audi. 201.
 a.b.c. & 242.c.f. & 247.l.m. 285. K. & 286.
 l.m.to.1.
 laus perniciosa, & econuerso. 41.h.to.2
 laus reciproca inter sponsam, & sponsum,
 qualiter per vulnera Christi intelligitur
 opus & fides. 301.a. & per totum sermo.
 laus seductoria, & econuerso. 17. m. & a.to.2
 Scio me.
 laus speciosa non est in ore peccatoris. 215.e
 tom.1
 laudis humanæ contemptor à duobus sibi
 præcauet. 24.m.to.2
 laudis humanæ vanitas. 15.c.to.2
 laudis nostra oblatio, quam Deo immolamus
 triformis esse debet. 228.a.to.
 laudibus Dei strenue aspidendum est. 302.b.
 tom.1
 laudibus dignus qui inter fratres sine querela
 conuersatur. 82.i k 321.c.to.1
 laudibus, & veneraone digna est virgo Ma-
 ria. 9.d.to.1
 laudari qualiter debet Deus pro suis benefi-
 cijs, 281.a.to.1. Omnis igitur.
 laudandi qui sint. 114.b.to.1
 laudatio

- laudatio hominum moderanda. 35.c.tomo 2
 lazarus quadrivanus in monumento, quid
 significet. 94.c.to.1
 lazari cur nulla sit mentio in Euangelio Mar
 thæ & Mariæ. 93.d.to.1
 lectus animæ, in quo pausat, tripartitus est,
 fol. 231.g.to.1. Lectus animæ.
 lectus Christi, vterus virginis, præsепium, tu
 mulus. 434.c.to.1. An non.
 lectus in quo recipiendus est Dominus ad
 quiescendū, qualis esse debeat. 268.h.to.1
 lectus sponsæ, id est ecclesiæ, quis sit. fol. 301.
 m.to.1
 lecti nomine, claustrum vel monasterium in
 telligitur. 301.a.to.1
 lectulus noster floridus, &c. pulchre omnem
 statum ecclesiæ, breui hoc vno versiculo
 comprehensum conspicitur. 301.m.&a.
 tom.1
 legis & gratiæ comparatio. 280.b.c.to.1
 legis nouæ suauitas, legis veteris austeritas
 Ibidem. Moyfi sane oblatum est.
 lenitas hominibus placet, sicut fides Deo.
 fol. 23.g.to.1.
 leo de tribu Iuda leonem conculcauit. 61.k.
 & 149.d.to.1
 lepra superbiæ, septemplex nos occupa
 uit. 65.a.to.1
 lepra spiritualis, qualiter mundatur. Ibidem.
 & per totum vtiliter.
 lætitia inepta tractatur. 178.a.b.to.2
 lætitiam prouenientem ex humilatione, &
 laboribus consummatæ, cæli nescirent,
 nisi per ecclesiæ filios. 333.c.to.1
 lætos vos esse volo, sed nondum securos, fol.
 137.m.to.1
 læua eius sub capite meo, & dextera illius
 amplexabitur me. 4.a.to.1
 leuare se super se, quid sit. 82.i.l.to.1
 leue non est, quo Deus quomodolibet offen
 ditur. 279.e.to.1
 leuiora peccata tractantur. 40.e.f.& 279.e.f.
 & 318.l.to.1
 leuitas tractatur. 177.m.& 178.a.to.2
 lex Domini immaculata. 170.m.to.2
 lex & gratia, quomodo differunt. 280.b.to.1
 lex membrorū, legi Dei repugnat. 363.g.to.1
 lex peccati & concupiscentiæ in omnibus mē
 bris nostris habitat. 180.g.to.1
 lex per Moysen, &c. exponitur. 251.f.to.1
 lex, triplex, serui, mercenarij, & filij. 170.a.to.
 mo 2
 libera ratio, quodammodo captiua tenetur.
 folio 43.c.44.f.to.1
- liberatio plena, & perfecta. 133.d.to.1
 liber, quamuis sit homo, interueniente tamē
 peccato seruus efficitur. 352.c.to.1
 liberi arbitrij totum opus est consentiē, &
 hoc quidem, ex gratia. 154.c.to.2
 libero ex arbitrio & gratia, quid habemus, fo
 lio 149.b.to.2
 liberum arbitrium, consilium, & complacitū,
 148.i.to.2
 libertas in anima fulget, vt gemma in auro.
 352.d.to.1
 libertas triplex, quarum vltima sola liberum
 arbitrium notauit. 149.b.c.to.2
 libertas, vbi non est, nec meritum Ibidem.
 libertatis vis, & dignitas. Ibidem.
 libidinis, & gula, ceterarumque vanitatum
 appetitus, quem finem habeant. 199.d.t.1
 ligna domus spiritualis, quæ sint. 229.c.to.1
 ligna quibus compactus est pons religionis,
 tria sunt, pœna corporis, pauperias substan
 tiæ, humilitas obedientiæ. 187.a.to.1
 ligna sunt omnes iusti, qui plantati in medio
 ecclesiæ temporalis debent facere fructus
 vitæ, qui mancant. 229.c.to.1
 lignum, scœnum, & stipula, quid significant.
 182.c.d.to.1
 lilium est Christus, & inter lilia commoratur
 & pascitur. 337.d.to.1. Sponsus.
 lilium odore, potius quam sapore placet. fo
 lio 103.i.to.1
 lilium sponsus est, sed nō lilium inter spinas.
 336.b.to.1
 lilium veritatis est, cuius odor animat fidem,
 splendor intellectum illuminat, 336.i.to.1
 lilium vnuni non sufficit, duo ad minus neces
 saria sunt. 336.a.to.1
 lilia sancti quidem habent, sed non omnia,
 quæ habent, lilia sunt. 336.m.to.1
 lilia sunt quæcumque Christi sunt, vt conce
 ptio, nativitas, &c. Ibidem l
 liliorum amator numquam sine lilij est. fol.
 336.b.to.1
 lingua amoris ei barbara est, qui amorena
 non nouit. 349.h.i.to.1. Quomodo.
 lingua detraetoria viperæ est. 170.d.to.1
 lingua duplex Dei videlicet, & animæ. Ibid.
 per tot. serm.
 lingua est multa mala faciat tamen optima
 folio 170.c.to.1
 lingua paruum membrum innumeras con
 trahit sordes. Ibidem. b. Quod si dixeris.
 lingua quam litera efficiat. 32.a.b.to.2
 lingua quintuplex, dissoluta, impudica, ma
 gniloqua, dolosa, maledica. 170.b.to.1
 f
 Lingua

Index patiorum sententiarum

Lingua tenuis est, & lata, vacuans cordibus
apertum instrumentum. Ibidem f
lingua viperea quomodo vno flatu tres occi-
dit. Ibidem e
linguæ aromata, modestia in inuicendo, co-
pia in exhortando, effecacia in persuaden-
do. 65. h. to. 1
linguæ vitia diuersa. 82. l. to. 1 Vilis siquidem.
locus est apud sponsum, de quo sua iura de-
cernit. 267. c. to. 1
locus, in quo vere cernitur Deus quiescens, &
multæ misericordiæ Ibidem g
locus triplex. 114. c. to. 1 Est enim.
loca tria sunt, calum, terra, infernum. folio
224. i. to. 1
longe est aliquando Deus à sanctis per dispõ-
sationem, quibus tamen semper prope est.
fol. 365. l. m. to. 1
longe semper est Deus à peccatoribus. Ibid.
longitudo, latitudo sublimitas, & profundum
Deus est. 145. c. to. 2
loquentibus de se Dominus appropriat. 244. c
tomo 1
loquitur verbum animæ, & anima verbo. fo-
lio 301. i
lucere solum non licet, expedit, & ardere. fo-
lio 80. f. to. 1
lucerna lucens, & ardens Ioannes erat. Ibid.
lucerna sub modio erat Ioannes, dum adhuc
esset in vtero. 80. g. to. 1
lucernæ, seu candelæ ardentes in manibus. fo-
lio 41. d. to. 1
lucernæ quæ noctem vitæ præsentis illumi-
nant tres sunt. 232. k. to. 1
Lucernæ sunt tres. 230. i. to. 1. Tres sunt.
lucifer in celo concepit dolorem, & in para-
diso peperit iniquitatem. 258. g. to. 1
lucifer in Dei verbo præuidens, homines in
gloria pari profecturos inuidit. Ibid. b
lucifer quomodo arguitur, & reprehenditur.
68. e. to. 1
lucifer superbus lucem preferens, non ignem
habens, alteri tantum inuixus alæ cecidit
folio 199. m. to. 1
luciferi deiectio tractatur. 257. l. to. 1
lucifero dictum est. In decore tuo perdidisti
sapientiam: solo propterea decorem, qui
mihi sapientiam tollat. 383. g. to. 1
luciferum alloquitur inuicendo beatus Ber-
nardus. 117. i. k. to. 1. & seq.
lucra nostra Deus à se non reputat aliena. fo-
lio 327. a. to. 1
luctandum est cum angelo, ne succumba-
mus, quia regnum cælorum vim patitur.

103. h. to. 1
luctum cum vnijs debemus. 14. b. to. 1
ludus bonus quo Michol irascitur, Deus dele-
ctatur. 146. c. to. 2
luculentum est, & post luctum consolandum,
post consolationem, ad cælestia contem-
planda accedendum. 201. a. b. c. to. 1
luculentus luctus aliqui, sed si de corde procede-
rent lachrymæ, non tam cito soluerentur
in risum. 5. c. to. 1
luna hoc est ecclesia, prouolutis pedibus de-
uotam ad Mariam fundit orationem. folio
99. e. f. to. 1
luna, quare sub Mariæ pedibus. Ibid. b. e
luna quid designet. Ibidem.
lux contemplatio, & etiam opera bona. folio
308. d. to. 1.
lux pusilla ante aduentum. 286. l. to. 1
lux Ioannes exemplo, digito, verbo. 81. a. to. 1
luxuria, & gula memorantur. 172. b. 199. d. to.
1. 6. e. to. 2. & 183. m. to. 2
luxuriæ currus, quibus rotis, & equis ducatur.
294. c. to. 1 Luxuriæ.
Luxus vestium, equorum ciborum, & aliã-
rum superfluitatum culpatur. 229. l. m. to. 2

M

Maceria, sanctorum communionem de-
signat. 323. b. to. 1
maceriarum variæ differentiæ, & acceptatio-
nes tractantur. Ibidem. d
macula odibilis, quæ beatam adimit visio-
nem. 102. k. to. 1 Odibilis.
macula propriam curationem requirit. folio
180. g. to. 1
magdalena Christum tangere tur prohibe-
tur. 217. f. g. to. 1
magi cognouerunt Christum esse Deum, co-
gnouerunt, & regem, sed & hominem mo-
riturum. 34. b. 35. i. to. 1
magistri operum Pharaonis tres sunt. 231. b
tomo 1 Magistri.
magorum oblationis significatio. 234. l. to. 1
magistrum, qui se sibi constituit, se stulto di-
scipulum subdit 46. m. to. 2. Et merito.
magna audent, qui magni sunt, & quia au-
dent obtinent. 285. c. to. 1
magna cum delinquimus, vix ferimus repre-
hendi. 390. f. to. 1
magna res est, scire viuere. 82. i. to. 1
magnum, & rectum in anima, & vnde ei pro-
ueniant. 350. e. d. e. to. 1
magnum, & rectum in imagine sunt idem
sed in-

- sed in anima separantur. Ibidem. c
 Magnitudo animæ, quid differat ab ea. 350. d
 e. tomo 1
 magnificauit dominus facere nobiscum in
 creatione, in redemptione, in glorificatio-
 ne. 26. f. to. 1
 maiestatis scrutator opprimitur à gloria non
 mirator. 324. g. h. to. 1
 male cogitare, maledicere, malefacere prohi-
 bemur. 228. l. to. 1
 malum duplex, id est culpæ, & pœnæ diligen-
 tibus cooperatur in bonum. 190. i. to. 1
 malum duplex, in natum & seminatam. 284.
 a. tomo 1
 malum duplex, ligno paratur infructuoso, se-
 curis & ignis. 272. h. to. 1
 malum impunitum esse non potest. 190. i. to. 2.
 malum murmurantium tractatur. 224. m. to. 1.
 malum omnino propria voluntas, qua sit ut
 bona nostra, bona nobis non sint. 339. c. t. 1.
 malum obstinæ mētis punitur æternaliter, licet
 temporaliter perpetratum. 105. f. to. 2.
 malum patiendo, quoniam triplex est, tripli-
 cem requirit prouidentiam. 82. k. to. 1
 malum quod nemo videt, nemo arguit. 58. c.
 tomo 2
 malum quod sua anima; animam priuat. fol.
 146. k. to. 2.
 malum si comprimamus tuum reputatur tibi ad
 iustitiam si alienum reprimas, ad gloriam.
 87. e. to. 2.
 malum triplex est in morte his, qui in sex tri-
 bulationibus huius mundi dissimulauerunt:
 liberari, nec in sex hydrijs purificantur.
 181. i. to. 1.
 malum uolenti agere, desertum, abundantiam
 habet, nemus umbram, silentium solitudo.
 58. c. to. 2.
 mala ex bonis oriuntur, cum non reddimus
 gloriam pro suscepta gratia. 356. a. to. 1
 mandata Dei quare custodiri nimis iubetur.
 17. b. to. 1
 manducatur nos Deus, & à nobis manducatur
 copiose. 335. f. to. 1. Nolite.
 mansio patris, & filij apud animam, quomo-
 do conijci valeat, quando fiat. 334. b. to. 1.
 mansiones apud Deum multe. 267. b. to. 1.
 mane fuit, quando ortus est sol iustitiæ; sol.
 286. l. to. 1
 mendicæ error confunditur. 329. f. to. 1
 mansueti benigne corripiendi sunt, inquieti
 seuerè. 299. K. to. 1
 mansuetudo Christi post eum, merito nos
 currere facit. 265. a. to. 1
 mansuetudo probatur in tribus, in verborum
 iniurijs, rerum damnis, & corporis latione:
 41. k. to. 1
 mansuetudo sponsæ pro maledicto redenti-
 tis benedictum. 270. h. to. 1
 mansuetudinè homini connaturalè, concupis-
 centiæ carnales exterminant. 299. m. to. 1
 mansuetudinis virtus, lilij, nomine designa-
 tur. 335. i. K. to. 1
 mansuetis placere in operibus nostris bonis
 satis sit nobis. 268. l. m. to. 1
 manus aromata tria sunt, & quo nummo e-
 manant. 65. K. l. m. to. 1
 manus Dei duplex, latitudo, & fortitudo.
 242. c. to. 1.
 manus domini non osciatur, qui magis in-
 se, quam in domino gloriatur. 239. l. to. 1
 manus duæ, quibus angeli sancti dicuntur nos
 portare quæ sint. 150. l. to. 1
 manus, pedes, & os Dei. 239. m. to. 1
 mare sicut est origo omnium fluminum, sic
 Christum omnium virtutum. 250. f. to. 1
 maria ab angelo interrogando, quomodo fiet
 istud, quoniam virum non cognouisset:
 non de facto dubitauit, sed modum inqui-
 siuit. 14. c. to. 1
 maria absque omni macula cœcepit. 79. h. i. t. 1
 maria ante sancta, quam nata. 74. k. to. 2
 maria aquæ ductus est. 101. e. to. 1
 maria à sancto Dauid præmunita fuit, ut se
 ad saluatoris aduentum præpararet. 12. m.
 tomo 1
 maria ascendit delicijs affluens, quæ sunt il-
 læ deliciæ. 94. a. to. 1
 maria ascensiones, in corde suo disposuit.
 100. b. to. 1
 maria beata sola inter mulieres. 21. h.
 O beata.
 maria consolatur ab angelo, cum in sermone
 eius turbaretur. 13. g. to. 1.
 maria cur sole amicta dicatur. 99. b. to. 1
 maria etiam in umbra fidei iuebat. 283. h.
 to. 1. Denique.
 maria gratia plena est: quia Deo, & angelis,
 & hominibus grata. 98. l. to. 1
 maria in omnibus inuocanda necessitatibus.
 11. l. to. 1
 maria in se tota vultus amoris suscepit. 279.
 i. tomo 1
 maria interrogatur à quo edocta fuerit, Deo
 virginitatem placere. 8. k. l. to. 1
 maria inuenit gratiam scilicet Dei, & homi-
 num pacem mortis destructionem, vite re-
 parationem. 23. g. to. 1
 Inuenisti.

Index potiorum sententiarum

- Maria inuenta est in utero habens de spiritu
sancto, ita & sponsa ecclesia. 8. c. d. to. 1. per
totum sermonem.
- Maria longe dissimiliter, quam alij repleta est
Spiritus sancto. 8. c. d. to. 1. per tot. serm.
- Maria Martha, & Lazarus in eadem domo,
quid significant. 93. i. to. 1
- Maria, Martha, & Lazarus, quid hæc denotet
vocabula. Ibidem.
- maria martyr exiit. 150. c. to. 1
- maria mediante, habemus quidquid gratiæ
in nobis est. 103. K. to. 1
- maria multis figuris, & scripturis veteris tes-
tamenti præmonstrata fuit. 8. f. to. 1
- maria omni honore dignissima. Ibidem.
- maria ornata est gemmis virtutum. 8. d. to. 1
- maria per pulchre exhortatur consensum an-
gelo dare. 15. i. to. 1. Audisti
- maria qualiter omnibus omnia facta est. fol.
98. b. to. 1
- maria quare desponsata fuisse dicatur. 10. a. b.
tomo. 1
- maria quare maris stella dicatur. 11. h. to. 1
- maria quater duntaxat legitur locuta fuisse :
& eius taciturnitas laudatur. 100. l. m. to. 1
- maria quattuor virtutes cardinales posside-
bat. 15. l. m
- maria quibus privilegijs omnes sanctos, & sã-
ctas præcellat. 95. f. to. 1
- maria quod mater Dei sit, & nominetur, di-
gnitas maxima. 8. m. to. 1
- maria fideri, siue stellæ aptissime comparata .
11. h. to. 1
- maria si pie à nobis pulsata fuerit, non deest
necessitati nostræ. 38. g. Quotiens
- maria stella ex iacob. 11. h. to. 1
- maria totis cordium medullis à nobis vene-
randa est. 9. c. f. to. 1
- maria vellus Gedeonis dicitur, Moyse ruho
comparatur. stellæ duodecim declarantur.
9. h. to. 1. & 99. c. f. to. 1
- maria non præterit meritum, sed gratiam
querit. 102. m. to. 1
- maria gratia plena, gratiam adhuc inuenit
superfluentiamq. petit ad salutem vni-
uersitatis. 101. i. to. 1
- maria iusta, ex qua sol iustitiæ ortus. Ibidem.
- maria medium terræ, quomodo dicitur. fol.
177. d. to. 1
- maria: copta tanta preciosi balsami infusa, vt
omnes huius salutis ferum odorem sen-
suerint. 101. i. to. 1
- maria veneratione digna, in qua humilitatē
exaltat fecunditas, & partus consecrat
virginitatem. 8. K. to. 1
- maria virgo foelix. 27. i. to. 1
- maria conceptus, & partus. 53. f. 91. h. to. 1
- maria desponsatio in aliquo dubitationi.
Thome coadaptatus. 10. a. b. to. 1
- Marie, & Marthæ appellatione veniunt in-
tellectus, & operatio intelligenda. 96. a. t. 1
- maria excellens. 91. f. g. to. 1
- maria: fecunditas tria nobis contulit. folio
210. l. to. 1
- maria: humilitas multis modis commendatur. fol.
8. l. to. 1. & 100. m. to. 1
- maria: taciturnitas valde commendatur. fol.
99. i. l. to. 1
- maria: misericordia, & puritas. 15. i. Audisti
77. d. & 97. h. i. & 98. b. to. 1
- maria: plures prærogatiuæ. 95. f. to. 1
- mariam purificari, & Iesum circumdari, quid sit.
107. l. to. 1
- mariam venerari vult, qui totum nos habere
per Mariam voluit. 101. i. to. 1
- maria: tres in oblatione vnguentorum, qua-
liter imitemus. 249. m. to. 1
- maritatur anima verbo Dei fidei connubio.
358. e. f. to. 1
- martha duobus modis excipit Saluatorem.
folio. 96. c. to. 1
- ad Martham spectat ornatur, Mariæ imple-
tio, munditia Lazaro, vt sit Dominus non
vacans, ornata, & munda. 93. d. to. 1
- Martham contra Mariam murmurasse legi-
mus, Mariam vero contra Martham mini-
me. 97. d. to. 1
- martham habemus vt amicam, Lazarum vt
columbam, Mariam vt formosam. fol. 37.
m. to. 1
- martham inferiorem, & non potius Mariam,
cur donnum dicitur suscepisse. 93. f. to. 1
- martyr quis esse potest sine voluntate, sed nõ
contra voluntatē. 30. c. Considerent hæc.
- martyrij genus paupertas voluntaria. folio
108. b. to. 1
- martyrij genus est facta carnis mortificare,
illo, quo membra caduntur ferro, horro-
re nitius, sed diuturnitate molestius fol.
281. i. to. 1
- martyrum si lucia, fortitudo, & tolerantia ex-
visceribus, & vluenibus Christi. 322. m.
tomo. 1
- martyrium fructus est ecclesiæ. 321. c. to. 1
- martyrium sanguinis non habentes, marty-
rium saltem aquæ, & spiritus querant. fo-
lio. 124. c. to. 1
- martyrium sine sanguine triplex. 232. c. to. 1

- M**atres, non Domini subditorum debent esse
prælati. 266. f. g. to. 1
- medela spiritalis omnium spiritalium in-
firmitatum tractatur. 176. f. to. 1
- medicina plurima nostris infirmitatibus
multis attulit medicus sapiens Iesus. 256.
i. tomo 1
- medicina animæ vtiliter tractatur. 258. k. to-
mo 1
- medicina sero paratur cum mala per longas
inualuere moras. 84. m. to. 2
- medicum se exhibet Christus animæ pecca-
tis fauciata. 284. l. m. to. 1
- medicum se nõ putet ordinem professus, sed
monachus. 282. K. to. 1
- medicos non dominos oportet esse prælatos.
270. h. i. to. 1
- meditatio perutilis meditari quid in natura
sis. 132. a. to. 2
- meditatione pericula agnoscimus, oratione
cuadimus. 126. f. to. 1
- meditationes, quibus Christianus diu noctu-
que de maiestate diuina afficitur, verba
sunt eius qui loquitur iustitiam. 284. a. to. 1
- medius locus tutus est. 133. K. to. 2
- medium tene, si non vis perdere modum.
Ibidem.
- In medio terræ Deus operatus est salutem,
hoc est, in Mariæ utero. 77. d. to. 1
- melior angelis effectus est Christus, non de
diuina, sed humana natura dicitur. 34. i.
to. 1. Fundamenta.
- melius est vt pereat vnus, quã vnitas. 51. i. t. 2
- mel & lac sub lingua eius deducitur. 234. b.
to. 1. per totum sermonem.
- mel inuenisti, si sapientiã inuenisti. 216. g. to. 1
Ibid. exponitur.
- membrum capiti inharens, facilius capiti, si
deforme est, reformatur, quam diuulsium
quamlibet simile copulatur. 180. f. to. 1
- membrum debet sequi caput. 44. g. to. 1
- membra Christi sibi moribus conformia, &
fide adherentia, cum eo capite suo paradi-
sum ascendent. 180. e. to. 1
- memoria amaritudinum & passionum Christi,
de quibus Bernardus fasciculum fecit,
tractatur. 298. f. g. 299. to. 1
- memoria passionis & resurrectionis Christi
per necessaria. 165. f. g. to. 2
- memorare amaritudines & beneficia domini
174. d. e. to. 1
- mendacium dubie proferens non mentitur,
sed si veritatem, quam nescit affirmat, mē-
titur. 257. m. & seq.
- mens assueta delicijs, nec exulta disciplinæ
sarculo, eas contrahit sordes. 69. m. to-
mo 2
- mens assueta quietis & bonis operibus in fi-
de non sicca radicatis, non recipit consola-
tionem, quotiens sibi (vt assolet) lux con-
templationis subtrahitur. 308. d. to. 1
- mens deuota quæ sunt quæ sequi debet,
quid sit merities. Et de quatuor generibus
tentationum vitandis. 285. h. Et per totum
sermonem.
- mens, manus, lingua, per tres mulieres, quæ
emerunt aromata, significantur 209. b
- mens quam affecerit charitas, sui iuris esse
non sinit. 36. m. to. 2
- mens quæ spiritus sancti ignorat abscessum,
patet seductioni: & quæ reditum non ob-
seruat, erit ingrata uisitationi. 257. l. to-
mo 1
- mentis aromata sunt compassionis affectus,
rectitudinis zelus, discretionis spiritus.
64. c. to. 1
- mentis intentio facies est anima, ex qua re-
ctitudo operis, sicut ex facie pulchritudo
corporis æstimatur. 295. e. to. 1
- mentis tres esurici nostræ apponuntur. 231.
h. tomo 1
- mensura diligendi seipsum, à mensura dile-
ctionis, qua proximus diligimus, assumen-
da est. 15. c. d. to. 2
- mensura, qua diligendus est Deus. 540. a.
- mensuram plenam conferam, &c. exponitur
Ibidem vsque ad finem serm.
- mentibus, quam frugibus seruandis, vigilan-
tius insitendum. 324. m. & 325. a. tomo 1
- A uite.
- merces vestra multa est in cælo, qualiter in-
telligi debeat. 108. b. to. 1
- meretricum nomine concupiscentiæ carnis,
intelliguntur. 163. i. to. 1
- meridiei nomine cælestis habitatio designa-
tur. 235. i. K. l. to. 1
- meritum dispar habet, qui socialiter viuunt, &
qui vtiliter præest. 266. m. to. 1
- meritum est scire, quod non sufficiant meri-
ta. 333. f. to. 1
- meritum hominis totum, si totam spem suã
ponat in Deo. 155. g. to. 1
- meritum quid sit, & quod sine libertate non
est. 352. d. to. 1
- merita Deo attribuenda. 153. g. & 316. k. &
333. f. to. 1
- merita nostra in quattuor consistunt. 129. b.
c. & K. tomo 1

Index potiorum Sententiarum

- Merito quilibet vehementer cupit pasci de domini bonis, & in domo domini, quippe qui posuit fines nostros pacem, & adipe frumenti satiat nos. 285. i. to. 1
- metretæ tres, & tres sunt timores. 313. c. to. 1
- militiæ quis fructus, vbi occisor mortaliter peccat, & occisus æternaliter perit? Et de vanitate apparatus militaris, & de tribus causis bellorum suscitandorum. 191. b. c. tomo 1.
- minister Dei non sine causa gladium portat: potiusque dicendus maliciæ, quam homicidæ. 191. d. to. 1. & 3. d. to. 2 Abbas.
- minister bonus Christus spiritu alacer, charitate feruens, pietate deuotus. 312. d. to. 1
- ministerij honor, morum grauitas, consiliorum maturitas, actuum honestas. 18. i. & 22. h. i. to. 2
- minoratus ab angelis Christus, hominibus tamen præferitur. 304. f. to. 1
- minuendi sanguinis duplex est causa. 233. K. tomo 1
- mirabile iactantiæ genus, vt non possis putari sanctus, si non appareas sceleratus. 256. f. to. 1
- mirabile martyrium, & graue inter epulas esurire, &c. 108. b. to. 1
- mirabiles fuerunt tres apparitiones, sed harum mirabilior illa trium Magorum. 34. h. 35. i. to. 1.
- mirabilia tria operatus est Deus in Maria. 230. l. to. 1
- miranda est plurimorum audacia, qui quamuis de proprijs vineis non nisi spinas colligant vineis tamen dominicis se presumptuose ingerere non formidant. 281. e. t. 1
- miseratio crudelis, qua penitentia minuitur. 134. k. to. 1
- miseratio domini, meritum hominis. 323. K. tomo 1
- miseretur Deus nunc impijs, vt eis in æternū iustificetur. 267. e. to. 1
- miseria hominis. 59. f. g. & 74. h. & 84. h. & 190. h. to. 1. & 133. i. to. 2
- miseria nostra quanta sit, & indigētia quam multiplex 234. m. & a. to. 1
- miseria nostra opus habet misericordia, & miseratione. 41. b. to. 1
- miseria nostra pulchris comparationibus ostenditur. 166. c. to. 1. & per totum sermonem.
- miseria nulla verior, quam falsa lætitia. 149. m. to. 2.
- miseria, sedes misericordiæ 15. c. to. 2
- miseri nos ab illa felici regione depulsi. 172. d. to. 1
- miseri cordia Dei in pœnitentes tractatur. 17. g. h. & 29. i. K. & 41. m. & 54. l. & 59. k. l. & 249. i. k. & 268. g. to. 1
- miseri cordia Dei, qua tarda ferire, comparatione aliarum misericordiarum suarum, parua est. 167. f. to. 1
- miseri cordia Domini, pallium breue non est. 322. K. to. 1
- miseri cordia habet quattuor filias. 167. h. t. 1
- miseri cordia inordinata, & irrationabilis, qua fit. 183. a. to. 2
- miseri cordia promittitur miserenti. 202. l. tomo 1
- miseri cordia triplex, & quadruplex miseratione. 167. f. to. 1
- miseri cordia triplex, nomine trium panum designatur. 87. b. c. to. 1
- miseri cordia vera. 12. e. to. 2
- miseri cordiæ domini in nobis septem numerantur. 86. m. to. 1
- miseri cordiæ domini multæ, & arenæ. 59. i. to. 1. 322. K. to. 1
- miseri cordiæ septem, & earum fragmenta. 87. b. to. 1
- miseri cordiam & iudicium cātare debemus. 314. e. to. 1
- miseri cordiarum fragmenta septem. 87. b. t. 1
- miseri cordiarum pater, quomodo Deus dicatur. 29. k. to. 1
- miseri cordes veri. 5. e. f. to. 1
- misit pater filium vt præiret in via morum. 262. i. to. 1
- mitis apparebit Christus electis, terribilis reprobis in iudicio. 341. f. to. 1
- mites sunt aliqui, sed quamdiu nihil dicitur, vel agitur nisi pro eorum arbitrio. 5. d. t. 1
- mixtura triplex, quam fecit Deus in assumptione nostræ carnis. 18. a. to. 1
- modestia nostra nota sit. 20. b. to. 1
- modestia prælatorum modus. 139. m. to. 2
- moderata correctio memoratur. 64. c. to. 1
- modus amandi carnem suam. 149. h. to. 1.
- modus diligendi Deū. 117. e. t. 2. Hic primum. modus & fructus redemptionis Christi 248. b. to. 1
- modus inueniendi gratiam. 55. f. to. 1
- modus medijs, non infra deijci non attolli supra, non euadere in lungius, non extendi in latus. 133. K. to. 2
- modus melior in omnibus. 140. e. f. to. 2
- modus misericordiæ, & pietatis, qui modus, siue q̄ forma in sanctis p̄cessit. 249. h. i. t. 1
- modus

In opera D. Bernardi.

- Modus nostræ redemptionis quantæ fuerit
humilitatis, mansuetudinis, dignationis .
248.d.e.to.1.
- modus redeundi ad Deum casus primi homi-
nis oppositus. 225.d.to.1
- modi diligendi sunt quattuor. 233.i.to.1
- modus iustitiam querit. 129.m.to.2
- molestia patienter ferre sufficit ad salutem:
sed cumulus est calibenter completi. 52.
b.c.to.1
- molestus Deo: quis sit. 2.a.to.1
- mollis, & mansueti increpatio sancti Bernar-
di in alios quos fratres, qui plus debito eum
præpediebant, quo minus contemplationi
vacaret. 310.f.to.1
- momentaneum breue tribulationis, æternum
pondus operatur in nobis. 157.e.to.1
- monachalis obseruantia in duo diuiditur, in
præcepta videlicet, & remedia. 160.i.to.2
- Patienda est.
- monachus habitu mentiens sanctitatem, cul-
patur. 86.m.to.2.
- monachus peccati consuetudine obligatus se-
licem se reputaret, si esset tamquam vnus
in sæculo tepide viuens. 163.l.to.1
- monachus, qui post amara conuersionis suæ
primordia in spem respirat, is profecto-
iam merit. 291.l.to.1
- monachus siue alius quisquam pro exteriori
munditia nisi interior affuerit, non est
mundus. 92.a.b.to.1
- monachi plures cum primum religionem in-
trant, timorati satis: sed fiducia tandem
accepta, in superbiam, & præsumptionem
assurgunt. 180.c.to.1
- monachi officium non docere, sed lugere.
326.i.to.1
- monachi se secularibus curis implicantes, re-
prehenduntur. 16.a.to.1
- monachi singularitas perniciofa. 282.I.I.
- monachi sunt velut inter duas mensas epu-
lantium ieiunii positi. 190.i.to.1
- monachi superbiam arguuntur. 181.h.i.to.2
- monachum esse te puta, non medicum. 282.
k.l.vtiliter.
- monachorum certamen quale est. 123.b.to.1
- monachorum cibi delicati culpantur. 183.b.
184.c.d.to.2.
- monachorum insignia. 27.g.to.2
- monachorum intemperantia ostendit. 184.d.
tomo 2
- monachorum vita, qualis esse debeat. 66.g.to.2
- monachorum preciosus habitus culpatur. 16.
a.b. & 184.g.h.to.2
- monachorum quorundam peruersitas, decla-
ratur. 16.m.to.1
- monachis duo sunt obseruanda. 9.k.to.2
- monachis, quibus vtrique numquam doctri-
na cælestis deest, nulla de ignorantia excu-
satio. 75.l.to.1. Nam de ignorantia.
- monasteria stagnis comparantur. 125.m.to.1
- monolegium penitentis, quia Dei bonita-
tem ignorat desperantis. 113.h.to.1. & per
totum sermonem.
- monstruosa res gradus summus, & animus-
imus. 122.d.to.2
- montes Bethel, angelorum agmina. 309. K.
tomo 1.
- montes, & ascensiones, quibus ad regnum cæ-
lorum ascendendum est. 73.k.l.to.1
- montium nomine quid significetur & ibi de
montibus, & collibus. 310.g. & 311.c.d.
tomo 1
- montes & colles in cælestibus sunt, & mon-
tes illi iidem, qui & oues, id est cælestes
spiritus. 309.k.l.m.to.1
- montes illi iidem, qui & oues, id est cælestes
spiritus, qui intra se verbo Dei pascuntur
Ibidem.
- montes sancti fide solidi, spe excelsi, charita-
te spatiosi. 312.h. Quam miser.
- montium diuersorum ascensiones. 72.d.c.f.t.
- montium, & collium nomine, significantur
beatitudines cælestium spirituum, in qui-
bus sponfus trāsiliit, id est notum fecit my-
sterium suæ incarnationis veniens ad se
incarnandum. 310.g. per totum serm.
- montium genera quattuor. 233.e.to.1
- montium & collium nomine patriarchæ &
prophetæ significantur. 312.c.10.1
- montium Gelboe nomine, intelliguntur a n-
geli mali. 312.f.g.to.1. per totum serm.
- montium nomine signantur Apostoli & ho-
mines, & per colles dæmones. Ibidem.c.d.
per totum sermonem.
- montium plures differentia. 253. e. tomo 1
montium.
- monumentum domini: accedere volentes,
prius per confessionem vestimenta sua de-
albare debent. 65.i.to.1
- moralis disciplina tres cellæ, aromatica, vn-
guentaria, vinaria. 266.i.to.1. In moralis.
- moralis honestas: cador est anime. 336.b.c.1
- moralitas integra & perfecta, in duobus præ-
cipue consistit. 213.b.to.1
- morbo triplici laborat genus humanum, prin-
cipio, medio & fine. 227.c.to.1
- morborum mentis a morsu serpentis non di-
f. 4. ser.

Index potiorum Sententiarum

- fecerit nisi discretor spiritu. 284. b. to. 1
 Mores bellatorum Christi vtiliter describuntur. 192. g. to. 1
 morum color & odor, qui sit. 337. c. to. 1
 moriatur aia mea morte iustorum. 169. c. t. 1
 mors à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberauit. 195. d. to. 1
 mors animæ, obliuio. 227. f. to. 1
 mors bona, quæ vitam non aufert, sed transfert in melius. 309. c. to. 1
 mors Christi preciosa. 83. c. f. to. 2
 mors corporalis. 146. K. to. 1. & seq. 52. c. to. 2
 mors de pascet voluptuosos. 172. b. c. to. 1
 mors diaboli opus, & peccati pœna victa est & ipsum peccatum victum. 114. d. to. 1
 mors scilicet, mihi mundus crucifixus est. fol. 48. a. to. 1
 mors diuiter increpatur. 271. f. g. to. 1
 mors iacenti in peccatis ante conuersionem, infernus, succumbenti post acceptam remissionem, lacus desperanti post expertam contemplationem. 160. l. to. 1
 mors iusti bona propter requiem, melior propter nouitatem, optima propter securitatem. 52. c. to. 2 Bona mors.
 mors mortem operata est, spiritualis corporalem, cui pœnalis, voluntaria necessariam. 194. i. to. 1 Nil profecto,
 mors peccatorum pessima, mala in amissione mundi, peior in separatione carnis, pessima in vermis contritione. 215. b. to. 1
 mors peccatorum mala, melior, pessima, sed bonorum mors bona, melior, optima. Ibidem
 mors peregrinantis scilicet, mihi mundus crucifixus est. 48. m. & a
 mors quomodo capite Christo superata, adhuc dies apud electos grassatur. 114. c. t. 2
 mors triplex triplicem mortem operata est. folio 194. i. to. 1 Nil profecto.
 mortem ecclesia specialius veneratur: quæ tñ inter homines plus horretur. 146. l. to. 1
 mortem preciosam faciunt duo, vita, & causa. fol. 23. i. d. to. 1 Preciosum.
 mortem sanctorum tria faciunt preciosam. folio 210. m. to. 1
 mortem spiritualium optant sibi carnales: quorum tamè vitam abhorrent. 268. h. t. 1
 morte malachie, & cuiuslibet sancti viri merito dolendum foret, si haberemus hic ciuitatem manentem. 115. i. to. 1
 mortis increpacio. 271. f. g. t. r. & per 107. ser.
 morti nostræ duplici, mors Christi occurrit. fol. 194. i. to. 1
 mortis separatio amarissima. 272. h. to. 1
- mortem iustus etsi non euitat, certe tamen non timet. 52. c. to. 2
 mortui fratris copiosissima & elegantissima deploracio. 27. d. to. 1
 mortui recordantur & miserantur nostri. Ibidem. i. k
 mortuos lugere propter quid & quousque debemus 273. f. to. 1 Planxit.
 mori potuit Christus, quia hō fuit: & quia iustus, mors eius nos liberare potuit. folio 195. l. to. 1
 moyses à filia Pharaonis ab aquis liberatus, præfigurauit Christum in Aegyptum fugientem, ab Herodis manibus liberatum. folio 67. m. to. 1
 moyses, Aaron, & Samuel in sacerdotium assumuntur. 233. h. tomo. 1. Tres in sacerdotium.
 moyses instar matris, quæ sine paruulo suo intrare ad mensam diuitis recusat, sic sine populo terram promissionis intrare noluit. 249. i. k. to. 1
 moyses loquebatur, & Dominus respōdebat sic verbum sponsus animæ deuotæ, & conuerso. 300. c. to. 1
 moysi magna petenti, minora concessa sunt. folio 288. m. to. 1
 moysi Domino dicenti: dimitte me, & faciam te in getem magnam, merito renuit: quia hoc sponsæ reseruatum erat. fol. 280. b. c. tomo 1.
 moysi & Aethiopiæ coniugium, præfigurauit coniugium Christi & ecclesie. fol. 294. d. e. to. 1
 moysen & Hur graues manus habuisse, quid denotabat. 280. c. to. 1
 mulier si dormierit cum viro altero, nunquid reuertetur ad virum priorem? fol. 356. e. f. tomo 1
 mulieris nomine carnales animæ designantur. 292. c. to. 1
 mulieres quæ Christum vincturæ venerant, vinctæ sunt ab eo: 344. d. to. 1
 multisane demonstratus est Deus antiquis, per imagines tamen extrinsecus apparentes. 282. c. to. 1
 multiplicatæ sunt infirmitates eorum, & c. folio 244. K. to. 1
 multiplici visione visus est Dominus ab Isaia & alijs prophetis. 118. g. to. 1
 mundari corde, quid sit. 5. f. to. 1 Item
 mundi corde non omnes sunt, qui verbis esse apparent. 40. K. l. to. 1
 mundantur nō omnes qui audiunt verbum Dei.

Dei, sed qui obediunt. 277. d. e. to. 1
 Mundus apte compedibus comparatur. 168. b
 to. 1
 mundus contemnendus est, si saluari volu-
 mus. Ibid.
 mundus hic totus nox est, & noctes habet
 plurimas. 345. e. to. 1
 mundus iste sensibilis est, quasi liber, in quo
 qui volunt Dei sapientia legant. 164. c. to. 1
 mundus quod suum est diligit. 53. g. h. to. 1
 munera, & promissiones sponſi ad sponſam.
 293. k. to. 1
 munera tria regum, quid significant. 35. i. to. 1
 munitiones quibus anima vallatur, tres sunt
 23. f. to. 1. Munitiones.
 murenulæ aureæ vermiculatæ argento, quæ
 sint in anima. 295. m. to. 1
 murmuratio non leue peccatū est. 224. m. t. 1
 murmurantes, & detrahentes increpantur.
 208. m. to. 1. & 169. a. to. 1. valde vtiliter.
 murus continentia quam sit solidus. 29. l. t. 1
 Idcirco enim.
 muscæ, morituræ exterminantes suauitatem
 ynguenti quæ sint. 59. K. to. 1
 musto pleni erant apostoli. 305. m. to. 1
 mutabilis affectionum animæ diuina mutat
 nomina. 163. g. to. 1
 mutatio hominis per ignorantiam lachrymo-
 sa. 289. i. to. 1
 mutatio turpis de meditationibus sanctis ad
 seruitutem carnis. 330. m. to. 1
 mutationum tria genera. 230. b. to. 1. Tria.
 myrrha Christo in cruce oblata, myrrha qua
 vinctus est. 298. f. g. to. 1
 myrrha Christus in morte, botrus in resurre-
 ctione. Ibidem h
 myrthæ fasciculus ex Christi passionibus col-
 ligendus. Ibidem f
 myrthæ nomine tribulationes designantur.
 Ibidem c
 mysteria magna fidei, cognoscentes, ea mino-
 ribus communicent. 285. f. to. 1

N

NAaman præcepto Helisæi in Iordane
 septies immersus est. 65. m. to. 1
 Nardus herba humilis, & calidæ naturæ, non
 inconuenienter humilitatem significat.
 297. i. to. 1
 Nardi proprietates. 95. h. to. 1
 Nasci Christus quare voluerit nocte, & hyc-
 me. 27. m. to. 1
 Nascitur homo per gratiam, quando iustitiæ

illuminat tenebras peccatorum addens ad
 terroris cumulum breuem numerum die-
 rû, & finem incertum. 32. e. t. 1. In peccatis:
 Naturali appetitu celsitudinem desideramus.
 72. f. to. 1. cupidi.
 Natus ex Deo, scilicet per prædestinationem
 non peccat, quomodo intelligitur. 268. g. h
 to. 1
 Natus quibusdam nondum Christus est, qui-
 busdam nondum passus, quibusdam non-
 dum surrexit, quibusdam nondum ascen-
 dit, alijs nondum misse Spiritum sanctum.
 66. h. to. 1. Sunt enim.
 Natura humana, & euangelica per duo Sera-
 phim intelligitur. 117. h. to. 1
 Natura melior est homo ad compatiendum,
 quam ad indignandum asperior, nisi à pec-
 cato obsolescat. 299. l. to. 1
 Natura propter peccatum ad indignandum,
 quam ad compatiendum paratior. 299. 2
 to. 1. Igitur.
 Natura in quâ diuersitas in humana sub-
 stantia conueniat. 133. c. d. to. 1
 Nauis prælatorum in tribus lateribus compacta
 esse debet, cordis puritate, conscientia bo-
 na, & fide non ficta. 187. c. to. 1
 Nazareth, & eius significatio, ibidem pulchra
 & vtilis comparatio Isaac palantis, & nõ
 videntis Iacob. 193. e. to. 1
 Necessè est, vt qui terrena contempimus fla-
 granti desiderio celestia requiramus. 214.
 g. to. 1
 Necessitas felix, quæ in melius cogit. 155. d. t. 1
 Necessitas, quomodo stet cum voluntate.
 352. e. f. to. 1
 Necessitates septem, propter quas anima que-
 rit verbum, quo tandem reformata acce-
 dit ad eius dulcedinem contemplandam
 atque perfruendam. 256. f. g. to. 1. per to-
 tum sermonem.
 Negligentia abbatum non exprimentium ve-
 stium, & alimentorum. luxum culpatur.
 185. i. to. 2
 negligentia altaris. 34. l. to. 2
 Neglecta cuncta, cuncta iacencia, cuncta incul-
 ta, & sordida. Penagram, inquit, hominis
 pigri transiui, & ecce totum repleuerunt
 vriticæ. 325. a. b. to. 1
 Neglectus, & contemptus mandatorum, qui
 est. 157. e. f. to. 2
 Negligimus frequenter propria, & curiosi su-
 mus ad aliena, & sic nec fumum abijci-
 mus, vxorem non corrigimus, testum non
 resicimus. 167. i. k. to. 1
 Nemo

Index potiorum Sententiarum

- Nemo absque sui, & Dei cognitione salutari potest.** 291. i. to. 1
- nemo ascendit cælum, &c.** 209. c. to. 1
- nemo Deum vidit unquam.** 282. a. to. 1
- nemo dicat, leuia sunt hæc.** 40. f. to. 1
- nemo magis iram meretur, quam amicum simulans inimicus.** 203. a. to. 1
- uenio salutandus in via: exponitur.** 228. h. to. 1
- nemo saluatur inuitus, & econtra.** 152. g. h. to. 2
- nequam, vbi est quod dixisti: Nequaquam moriemini? ecce enim morimur omnes.** 26. g. h. to. 1
- niger apparuit Christus in passione.** 276. a. b. to. 1
- niger Christus erat reputatione: Herodis, formosus cõfessione latronis, & centurionis fide.** Ibid. Aliud.
- niger erat Christus superficialitenu, intus autem candidus.** 276. m. & a. to. 1
- niger & formosus Christus.** 271. b. c. to. 1
- nigra, & formosa, qual ter est anima, Christi sponsa.** 270. l. to. 1. & sequen.
- nigra, qualiter formosa fiat.** 238. e. to. 1
- nigrum se fecit Christus, vt multos dealbarer.** 276. m. to. 1
- nigram atque decoram vnde se dicat sponsa.** 36. m. & 37. a. 270. k. & 277. c. d. to. 1
- nigrum se libenter dicit sponsa, vt libere dilecto dicat: Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.** 271. b. c. & 278. K. to. 1
- nigri sunt iusti superficialitenu, peccatores autem interius.** 276. m. to. 1
- nigredo ad humanitatem, candor ad diuinitatem refertur. Ibidem. Multos.**
- nigredo felix, quæ parit mentis candorem, lumen scientiæ, & conscientiæ puritatem.** 270. l. m. to. 1. Felix.
- nigredo poenitentæ, passionis, persecutionis.** 278. L. to. 1
- nigredinem Christi, fideles eius imitantur.** 276. m. & a. to. 1
- nihil intulisti in hunc mundum, nec quidquam inde auferes.** 50. l. to. 2
- nihil ita iræ impetum cohibet, superbæ tumorem sedat, &c. quomodo nomen Iesu.** 254. f. g. h. to. 1
- nihil mihi conscius sum, rata vox.** 132. e. to. 2
- nihil nobis cum littera, quæ gustata carnem sapit, glutina mortem affert.** 340. c. to. 1
- nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non transiret.** 103. i. K. t. 1
- nihil prorsus boni, nisi à Deo habemus, vel habebimus.** 250. e. f. to. 1
- nihil sibi deesse putans, omnia ei desunt.** 132. e. to. 2
- nihil sub sole stabile, neque iucundum.** 166. d. to. 1
- nisi conuersi fueritis, &c.** 22. a. to. 1
- nisi ego abiero, paracletus non veniet, quid per hoc intelligitur.** 75. d. to. 1
- nititur quis frustra in dilectum, si non innititur.** 357. l. to. 1
- nobilem hospitem habet corpus, quem honorare debet.** 6. l. l. m. to. 1
- nocere tantum solet cæcis, & negligentibus inanis gloria, non attendentibus quam sit friuola, caduca, vanaj inutilis.** 152. l. m. to. 1
- noli nimum iustus esse.** 137. c. to. 1
- nomen Christi sonat aut maiestatem, aut pietatem.** 253. b. to. 1
- nomen Dei infusum angelis, ab his in homines, & à Iudæis in gentes transfusum est.** Ibid. c. d.
- nomen Dei maiestatis, in nomen pietatis transfunditur.** Ibid. b. Profecto.
- nomen, & memoriale Dei in nobis est.** Ibidem.
- nomen Iesu, cibus.** 254. f. to. 1
- nomen Iesu, dulcis, & redolens effusio, & exhalatio.** 256. i. to. 1
- nomen Iesu effusum est in gentes.** 256. d. t. 1
- Vnum scio.**
- nomen Iesu est medicina salubris fidelibus Christianis in omnibus aduersitatibus.** 253. a. to. 1. per totum sermonem.
- nomen Iesu, lux.** Ibidem. f.
- nomen Iesu sic effusum est, vt non solum cælum terrasque perfuderit, sed & inferos respiceret.** Ibidem.
- nomen sponsi lucet prædicatum, pascit recogitarum, inuocatum lenit.** Ibid. f.
- nomen sponsi non capiunt adolescentulæ, & imperfectiones animæ nisi effusum.** 359. m. & a. to. 1
- nomine vinearum Engaddi, ecclesiæ plebes intelliguntur.** 299. l. to. 1
- non omnibus diuersis. quare Deum vocamus.** 163. g. to. 1
- non est regnum Dei esca, & potus, exponitur.** 172. b. to. 1
- non est speciosa laus in ore peccatoris, exponitur.** 215. e. to. 1
- non est qui faciat bonum, non est vsque ad unum.**

In opera D. Bernardi.

Unum. 214.i.to.1
 non est vir fortis, cui non crescit animus in ipsa rerum difficultate. 106.m.to.2
 non nobis domine nō nobis, sed nomini tuo da gloriam. 112.g.to.1. Non nobis.
 non omne quod libet, licet: nec quod licet. statim expedit. 18.f.to.2
 non per vi um, sed per auditum peruenitur ad noticiam veritatis. 277.d.e.to.1
 non quod volo, hoc ago, &c. 353.g.to.1
 nosse Deum, doctum facit esse hominem: timere Deum sapientem. 267.f.to.1
 noscere vnde aliquis possit, an remissa sunt ei peccata. 177.k.to.1
 noscere vnde possimus dominum nobiscum esse in tribulatione. 154.l.to.1
 noscere vnde poterimus, quis, spiritum. an bonus scilicet, vel malus, nobis persuadeat. 175.l.m.to.1
 notitiæ duæ, & duæ ignorantia, & de his quæ ex se parturiunt. 291.i.to.1. per totum sermonem. Puto.
 nouissima hominis mors, iudicium gehenna. 166.e.to.1
 nouissima iustorum falsus propheta optabat, sed principia non ita. 262.h.to.1
 nouissimum locum tenere, est humilitatis. 292.a.b.c.to.1
 nouitas contra ecclesiæ ritum non placet, mater temeritatis, soror superstitionis, filia leuitatis. 75.a.b.to.2. Alioquin.
 Ad nouitios vtilis instructio. 30.b.to.2
 nouitij adhuc, & incipientes fidem & credulitatem habere debent dictis, & documentis seniorum. 356.e.to.1
 nouitiorum feruor laudatur. 321.b.to.1
 nouitiorum id est nouiter conuersorum immoderata vehementia reprimitur. 298.f.g.to.1
 nouitiorum tentationes, & pericula sub tropo vitionis florum. 325.e.f.to.1
 nox diabolus, nox angelus satanæ, nox antichristus, quem dominus interficiet spiritu oris sui. 339.h.to.1
 nox est totus hic mundus, & noctes habet plurimas. 345.f.to.1
 nox in sacra scriptura, quid significet. 138.i.to.1
 nox multiplex, sicut & vmbra. 339.g.h.to.1
 nox natiuitatis Christi, cur præ cæteris noctibus solennizetur. 28.e.to.1
 nubes bonæ, & nubes malæ. 318.g.to.1
 nubit anima verbo ad fecunditatem. 358.c.f.to.1

nubere prohibent nonnulli hæretici. 328.a.t.1
 nugæ in ore sacerdotis, blasphemia sunt. 134.a.to.2
 numerus ternarius ad fidem, quaternarius ad mores pertinet. 207.m.&a.to.1
 nuptiarum pluralitas culpatur. 320.f.g.to.1
 nuptiarum spiritualium ad quas imitatur, Christus sponsus est. 38.c.to.1
 nuptiarum tres sunt species. 130.m.to.1
 Tres sunt.

O

O Benedicta admodū bona, Deo & hominibus delectabilis, utpote, quæ verbum æternam sapientiam dominum Iesum seculi qui fecit fabrum, & pauperulum sceminam, magistrum discipulos, Deum homines. Erat, inquit, subditus illis. 260.g.to.1
 obedientia amica salutis. 186.f.to.1
 obedientia bonus cibus, patientia bonus cibus: sitamen sapientia (& id quidem triplici) condiantur. 157.g.to.1
 obedientia circa difficulta gratior, contemptus circa minima damnabilis. 161.c.f.t.2
 obedientia perfecta. 157.m.to.2.
 obedientia molesta est suspicari de omni præcepto. 158.l.to.2
 obedientia peruersa. 11.k.l.to.2
 obedientia bonum. 191.g.to.1
 obedientia falsus nummus, voluntas propria: bonus charitas. 126.f.g.to.1
 obedientia forma, ordo & mensura. 157.m.t.2
 obedientia gradus tres. 195.b.c.d.to.2
 obedientia metæ & limites tres. 156.l.to.2
 obedientia modus. 157.c.to.2
 obedientia neglectus culpabilis, contemptus damnabilis. 157.e.to.1
 obedientia perfecta forma. 40.e.126.g.to.1 & 27.c.to.2
 obedientia proprietates, & conditiones. 277.d.e.f.to.1
 obedientia pulchra & vtilis disputatio. 121.l.m.to.1
 obedientia speculum Christus. 172.d.to.2
 obedientia virtus vtiliter deducitur. 8.a.40.g.h. 126.f. & 187.a.297.m.to.17.a.10.2.12.1 to.2 Obedientia.
 obedire in quibus non debemus. 9.i.to.2
 obedire necesse est, vt fide mundemur. 277.d.e.to.1
 obedire præpositis, & gratias Deo reddere debemus. 153.f.to.1
 obedire quibus, & quomodo debetur. 157.a.to.2
 obeditionis meditulum dubium est: verum, ament

Index potiorum sententiarum

- tamen dubia in suspensio teneantur, do-
 nec patris accedat consilium, & auctori-
 tas. 178 c. f. to. 1
- Obligatio per superiores facta quidam
 impatientiam, quidam contemptum, qui-
 dam impudentiam defensionis addunt.
 196. f. to. 1
- oblatio quam Deo offerimus, transformis esse
 debet. 228. a. to. 1
- oblatio noua, est offerre Deum. 42. g. h. to. 1
- oblatio tua debet habere, constantiam viri-
 lem, continentiam carnalem, & conscien-
 tiam humilem. Ibid. i
- oblitio quaedam bona est, & quaedam mala.
 22. f. to. 1
- obnoxij sumus Deo in tribus. 230. k. to. 1
- obsecratio, oratio, postulatio, & gratiarum
 actio tractatur. 177. h. to. 1. & per totum
 sermonem.
- obsecratio veterendo fiat affectu, gratiarum
 actio esse debet deuotione, & delictis af-
 fluens. Ibid. m. & 177. a. to. 1
- obsecratio utilis ad fratres, ad laborem spi-
 rituallem, & bene beataque viuendum.
 157. h. to. 1
- obsequium triplex. 56. m. to. 1
- obseruatores ciborum culpantur. 3. g. h. &
 281. h. to. 1. 188. d. e. to. 2
- obseruantia filiorum Dei sex. 207. f. to. 1
- obseruantias sex ad purificanda conscientium
 corda sancti patres instituerunt. 38. to. 1
- obstacula, quae nos separant a voluntate di-
 uina. 48. h. to. 1
- obstinati in suo sensu pessimi. 66. d. to. 1
- obstinatio, & praesumptio tractantur. 43. e. f.
 & 86. h. & 147. e. to. 1
- obtulerunt Magi domino aurum, thus, &
 myrrham. 234. l. to. 1
- occultam non decet esse doctrinam, sicut nec
 euangelium occultum est. 327. e. f. to. 1
- occurrendum est Deo nostro. 2. k. to. 1
- ocio proprio, & quieti non pernituit Bernardus
 praetulisse curam sermonis, dum in-
 telligeret se proteasse. 308. e. to. 1
- ociolitas appime fugienda est. 132. a. to. 2
- octaua sanctorum, cui celebretur. 30. l. to. 1
- oculum a hanc membra scandalizantia erue-
 re, & proijcere, qualiter intelligatur. 105.
 g. to. 1
- oculus domini respicientis, quid sit. 316. i
 Porro. to. 1
- oculum, & aurem, quos inobedientia clausit,
 aperiat obedientia. 277. d. to. 1
- oculus fidei thesaurum inuenit absconditum.
 145. f. to. 1
- oculus interior, & exterior: differunt, & virtu-
 que ne videat, tria impediunt. 97. c. to. 1
- oculi interioris, qua trifaria diuisio. 160. a.
 tomo 2
- oculum interiore simplicem faciunt duo,
 charitas in intentione, & in electione ve-
 ritas. 160. m. to. 2
- oculus, manus, & pes, qualiter nos scanda-
 lizant. 105. g. h. to. 1
- oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. 2. i. m.
 tomo 1
- oculus, quia solus inter membra cum sole lu-
 minis similitudinem habet, ideo solus so-
 lem intueri potest: & sic de oculo mentis
 ad solem iustitiae Deum. 282. a. to. 1
- oculus, quo Deus videndus est, nunc fide mu-
 detur. 277. c. to. 1
- oculi sponsae duo sunt. 231. f. to. 1. Duo sunt
 oculi.
- oculus venenatus, & malignus, quis sit. 150.
 b. to. 1. At basilicus.
- odor bonus, testimonium bonum. 321. b. c. t. 1
- odorem bonae aestimationis de se dederunt
 fidei fundatores primi. 297. a. to. 1
- odorem Christi senserunt patres, non ta-
 men dederunt, nisi ipso Christo nascente.
 321. c. to. 1
- odor, deuotio est: odor, bona opinio, quae ad
 omnes peruenit, vt Christi sis bonus odor
 in omni loco. 297. m. & a. to. 1
- odor humilitatis deuotio, & bona aestimatio.
 Ibidem.
- odorem morum fama diiudicat, colorem
 conscientiam. 334. b. to. 1
- odor sapientiae, iustitiae, sanctificationis, &
 redemptionis Christi, quomodo perci-
 piatur. 264. h. i. to. 1
- odorat tantum peccator dominum, iustus ve-
 ro etiam gustat. 331. g. to. 1
- odor vinearum serpentes fugat. 321. b. to. 1
- offense fratrum, etiam leuiore vitandae sunt.
 279. e. to. 1
- offeramus Christum paruulum oculis patris
 sui. 13. l. to. 1. Discamus.
- officium diuinum ordinate, reuerenter, &
 attente dicendum. 303. b. to. 1
- officium monachi non docere, sed lugere.
 47. h. to. 2. & 326. i. to. 1
- oleum cui nomen Christi comparatur lucet,
 pascit, vngit. 254. c. f. to. 1
- oleum effusum nomen tuum, explanatur.
 263. i. to. 1. & per tot. serm.
- oleum tripartitum. 229. d. to. 1
 Oleum

Olem māfuetudinis ex fraterno amore habens & diuino amore vinum emulationis, securus accedat ad sananda vulnera illius qui incidit in latrones, pijsſimi Samaritani optimus imitator. 300.b.c.to.1. vtiliter valde per rotum.

omni custodia custodi cor tuum: exponitur 141.c.to.1. & 215.e.to.1

omnia fecit Deus in pondere, mensura & numero. 216.l.to.1

omnia fieri debent per Deum, qui est causa indeficiens. 144.K.to.1

omnia illi defunt, qui nil sibi deesse putat. 132.e.to.2

omnia quæ fecerimus, ad vnitatis vinculum aduincimus. 173.m.to.1

omnis qui se exaltat, humiliabitur. 173.g.t.1

omnis homo mendax, quid sit. 174.a.to.2

omnipotens facit Deus sperantes in se, & sibi inincentes 357.l.to.1

onus Christi leue, quid sit. 152.b.c.to.1

onus duplex. Ibidem.

onouissimum & altissimum, & humilem & sublimem. 58.d.to.1

opus Dei, quare laudum solemnia dicantur. 303.b.to.1

opera bona in seruire deuotionis, & dulcedine gratiæ. 26.c.to.1

opera bona renouanda sunt, ne sicut flores thalami marcescant. 303.l.to.1

opera & non verba discernunt inter filios Dei, & filios diffidentia. 52.g.to.2

opera mala fugienda, bona exercenda. 200.l.to.1

opus nostræ conditiones tractatur. 26.f.to.1

opera temporalia femina sunt mercedis æternæ. 200.h.to.1

opus vna consideratione debet præueniri, id est, an liceat, deceat, expediat. 136.e.f.t.2

operatio Dei triplex, creatio, formatio, consummatio. 154.h.i.to.2. Igitur.

operatio diuina triplex, scilicet per quã, contra quam, & cum, qua operatur. 153.c.to.2

operationes Spiritus sancti in nobis sunt infusio & effusio. 258.f.to.1

operimenta altaris tria. 232.b.to.1

oppido cuique tria sunt necessaria. 95.i.to.1

opprobriũ Christi ferre gloriosũ est. 27.l.b.c.to.1

optima pars, quam elegit Maria, quæ sit. 93.g.to.1

orantibus angeli astant. 242.e.f.g.to.1

oratio ad eos sanctos præcipue fiat, quibus orans magis afficitur. 323.d.to.1

Orans considerare debet, quid petit, quem petit, & seipsum, qui petit. 227.e.to.1

oratio deuota. Per te accessum. 3.c.to.1

oratio dominica exponitur. 48.h.to.1

orationis domus, id est, ecclesia cella vinaria dicitur. 305.m.to.1

oratio duas alas habeat, contemptum mundi, & carnis afflictiones. 36.d.to.1

oratio fidelis, humilis, seruens si fuerit, celum sine dubio penetrabit, vnde certum est quod vacua non redibit. 46.m. & 47.a.t.1

oratio iunio miscetur. 46.l.to.1

oratio iusti penetrat calos, qualiter intelligatur. Et quod nemo potest bene Deum contemplari, nec verbum Dei prædicare, nisi perfectam habuerit mentis puritatem. 311.b.to.1

orationis locus, modus, & tempus congruum docentur. 357.h.i.to.1

orationis modus, forma & efficacia. 47.b. & 177.h. & 305.a. & 359.k.l.to.1

orationis modi tractantur. 16.b.c. & 177.h.to.1

orationis non modo locũ, sed & tempus obseruari oportet, & ipsum quoque tempus feriatum commodius assumitur. 359.k.t.1

orationes nostras non paruipendamus: nam aut quod orantes petimus dabitur, aut aliquid aliud vtilius. 66.e.to.1

oratio peccatoris debet fieri affectu verecundo, puro affectu, amplo affectu. 227.e.to.1

oratio potus est anima. 259.l.to.1

oratio, præcipuum est remedium, ne quid contra Dei voluntatem velimus aut faciamus. 316.l.to.1

oratio, prædicatio, contemplatio, tractantur. Ibidem.

orationes pro temporalibus, pro virtutibus pro vita æterna, quales esse debeant. 48.g.to.1

orate, qua puritate debeamus. 227.e.to.1

oratio qualis esse debeat. 46.m. & 359.K.l.to.1

orationis quattuor species, obsecratio, oratio, postulatio, & gratiarũ actio. 157.h.to.1

oratio recta non est, si aliud petitur præter Deum, vel propter Deum. 359.l.to.1

oratio secretum amat. Ibidem.

orationis securitatis bona commendatio, si verecundia præmittatur. Ibidem.

orationem suam nemo paruipendat. 47.e.to.1

oratio tractatur. 16.b. & 50.i.l. & seq. & 265.l.l. & 309.l.324.l.to.1

Index potiorum sententiarum

- Orantes verecundiam seruare debent. 242. e
3 59. K. to. 1
- orantes nonnunquā in principio tepili sunt, qui tandem feruentes euadunt. 145. m to. 1
- ordinatione Dei, perseverat dies 306. c. to. 1
- ordinatio voluntatis. 147. a. to. 1
- ordines angelorum, distinguuntur. 259. m. to. 1.
- ordinatam charitatem, qui in veritate habeat, vix inuenitur. 306. a. to. 1
- ordo charitatis actualis & affectualis tractatur. 306. g. h. ro. 1
- ordo charitatis tractatur. 306. d. to. 1
- ordo cælestium. 142. e. to. 2
- ordo diligendi Deum, proximum, & inimicum. 307. l. m. to. 1
- ordo noster, quid est. 66. g. to. 2
- ordo pulcherrimus pastoris assumendi. 88. g. to. 2. Destituti.
- ordines quatuor in processione Domini. 56. d. to. 1.
- ordo rectus requirit se prius, deinde alios curare. 196. e. to. 1
- ordo virtutum, quomodo à se inuicem sigillatim oriantur. 206. i. to. 1
- oris custodia semper vtilis est. 141. k. to. 1
- ornatus animæ qui sit. 302. f. to. 1
- ornatum corporis sancti contemnunt, solum animæ decorem quærentes. 270. l. to. 1
- ornatus boni & religiosi viri. tractatur. 261. l. to. 1
- ortus, cellarium, cubiculum, quid significant. 266. g. h. to. 1
- ortus Christi, historicus sacræ scripturæ sensus. Ibid. h. i.
- ortus historiæ sacræ scripturæ habet tria, cæli, & terræ creationem, reconciliationem, reparationem. 266. h. i. to. 1
- ortus sacræ scripturæ, historia est. 266. g. to. 1
- ortus triplex animarum, sanctarum, 231. h. to. 1. Triplex.
- os contractum & comminutum, quid significet. 162. a. to. 1
- os corporale Christi discipulos in monte docuit, qui angelos in cælo silendo docet. 251. l. to. 1.
- os de ossibus meis, & caro de carne mea, quomodo me spernere poterit? 238. a. to. 1
- os Dei, manus & pedes, qui sint. 239. m. to. 1
- oscitationes septem pueri, quatuor ad sensum compunctionis, tres ad sonum confessionis pertinent. 255. a. to. 1
- osculum ab osculo accipere, est simul scientiæ gustum, & gratiæ condimentum recipere. 244. b. to. 1
- osculum de ore. Ego & pater. vnum sumus. Ibid. e. d
- osculum de osculo, non est id, quod osculum de ore. Ibid.
- oscula dici possunt vnum naturale, aliud doctrinale, aliud gratiosum. 217. a. to. 1
- osculum diuinum tantæ est efficaciam, vt ex ipso mox sponsa concipiat. 245. m. to. 1
- osculum fœlix per quod non solum agnoscitur Deus, sed diligitur. Ibid. e
- osculum manus, secundus gradus satisfactoris, decor, continentiam, digni pœnitentiæ fructus. 239. f. to. 1
- osculum manuum tractatur. 238. d. e. to. 1
- osculo oris Dei significatur Spiritus sanctus, quem ecclesia Dei petit sibi dari ad notitiam trinitatis. 243. K. l. to. 1. per totum ser. Hodie vobis.
- osculo oris Domini petit osculari sponsa, quo osculo mediante omnia virtutis opera dulcia sunt, pingua & vtilia. 245. g. h. to. 1
- osculum oris Christi fuit, cum diceret apostolis: Accipite spiritum sanctum. 243. l. to. 1
- osculum oris sponsi Christus Iesus. 237. k. to. 1
- osculetur me osculo oris sui: exponitur. 217. a. b. c. to. 1. & seq.
- osculum pacis petebant patres antiqui. 237. l. to. 1
- osculum pedis. satisfactoris pœnitentis, verecundiam, & mensura. 238. e. & 239. f. to. 1
- osculum pedis, manus & oris Domini tractatur. 238. e. to. 1. per totum sermonem.
- osculari petit sponsa non simpliciter. & more communi, sed osculo oris Domini. 239. K. to. 1
- osculum sanctum à Deo duabus de causis indultum mundo. 239. e. d. to. 1
- osculans si recte pater dicatur, & filius osculatus, igitur recte spiritus sanctus osculū dicitur: quæ spiritū. petit sibi dari sponsa, cū dicit: Osculetur me. 218. h. & 243. m. to. 1
- osculari sponsa petens, verecundè non ad ipsam sponsum, sed ad alios dirigit sermonem. osculetur me, inquit. Ibid. e
- osculandi sunt prius dominici: pedes, secundo manus, tertio os. 239. f. h. to. 1.
- oscula tria sunt. 218. i. Tria. 233. f. to. 1
- ostendit se Deus animæ secundum varias formas, iuxta varias animæ dispositiones & affectus. 283. e. f. to. 1.

Ostia, per quæ transitur ad vitam, tria sunt. 232.l.to.1. Ostia.
 ostiarius voluntatis sit recordatio celestis gloriæ, & eius thalami custos, sit recordatio profunda gehennæ. 212.k.to.1
 o virgo vere beata, vere non tibi opus est purificatione. 42.g.to.1
 ovis Christus, ovis genus humanum, & ibi de natura ovis, de cuius lacte caseus fit, & butyrum. 3.b.to.1
 ovium custodiæ, pastui, ornati pastor es intendere debent. 346.c.to.1

P

Pacem contemnetes, & gloriam appetentes, pacem perdunt, & gloriam. 61.c.to.2
 pacem, qui diligit, congaudet unitati. 8.f.to.2
 pacem primi parentes perdidit, quia misericordia, veritate, & iustitia spoliati peccando fuerant. 31.i.& 52.K.l.to.1.& sequens
 pacis mutua consuetudo. 171.m.to.1
 pacifici in triplici sunt differentia. 228.l.to.1
 pacifici non pacifici beati dicuntur. 204.h.to.1.per totum sermo.
 pacifici veri non omnes sunt, qui esse apparent. 5.f.to.1
 pallium breue non est misericordia Dei. 222.k.to.1
 pallia, quibus nuditas nostra operitur, quatuor sunt. 233.c.to.1
 panis angelorum factus est nobis foenum appositum. 289.g.to.1
 panis conseruationis habet tria, subtractionem occasionis, virtutem resistendi, sanitatem affectionis. 87.b.to.1
 panibus miraculi, qui cupit saturari triduo sustineat Dominum necesse est. 86.g.to.1
 pane nostro vescimur in sudore nostri vultus. 311.l.to.1
 panes septem frangendo multa cecidere fragmenta. 87.b.to.1
 panes septem, quibus reficiamur, assignantur. 86.i.to.1.per totum.
 panes tres accommodantur uni tantum amico aduenienti. 69.i.to.1
 panes tres, quid significant. 209.d.to.1
 panes tres sunt, quos de via veniens quarit amicus. 69.i.& 233.i.to.1
 Panes tres sanctitas, iustitia, pietas. 49.f
 panes tres sunt, veritas, caritas, fortitudo. 69.i.K.to.1
 panes, quibus alimur in hac vita, tres sunt.

232.k.to.1
 panum quatuor differentia. Ibidem.
 panni Iesu in sinu positi. 28.f.to.1
 pannis inuoluitur Christus, non sine certi ratione mysterij. Ibidem.
 papa plenitudinem potestatis habet in operibus iustis sed in iniustis non ita. 136.c.f.to.2.per totum.
 paradisi descriptio vtilis. 173.c.d.to.1
 parabola de filio regis. 185.c.to.1
 parabola de fide, spe, & caritate. 280.f.to.2
 parabola de nuptijs filij regis. Ibidem K.1
 Filius.
 paradysus, felix regio. 285.i.to.1
 paradysorum tria sunt genera. 233.c.to.1
 paradysus voluptatis internæ conscientia. 201.f.to.1
 paras sedem Christo, si tribus reddis, quæ sua sunt. 4.i.to.1
 paratum cor meum: exponitur. 215.c.to.1
 parati sumus excutiendo soporem, sanctificationi cupidinis noxia, frænando furorem. 22.c.to.1
 paries erat caro Christi diuinitatem celaus. 314.h.1.to.1
 paries est peccatum, & corpus peccati diuidens inter nos & Deum. Ibidem. K
 parietis huius fenestras, & cancelli sensus, & affectus corporei. Ibid.h.i
 parietibus quinque interclusi, concupiscentia videlicet, consensu, actu, consuetudine, & contemptu, quomodo ad Deum pergemus. 315.a.to.1
 parietem, quis non irrideat, si se dicat radiua parturire, quem suscipit per fenestram, aut si glorientur nubes, quod imbrem generent? 251.l.to.1
 pariendi duo sunt genera in matrimonio spiritali, & ibi de raptu, & excessu mentis, & alijs vtilibus. 358.f.to.1
 pars Domini sumus. 234.l.to.1. Pars tua.
 paruitas gemina, humilitas, & mansuetudo. 40.k.to.1
 paruuli baptizati ad viam transire creduntur 330.l.to.1
 paruulus est Iesus, pro paruo placari potest. 33.b.to.1
 paruulus natus est nobis. 13.K.l.to.1
 pascha non reditus, sed transitus interpretatur. 63.l.to.1
 pascebatur Christus inter lilia, Mariam, Martham, & Lazarum spiritualiter, & corporaliter. 335.c.to.1
 pasceatur

Index potiorum Sententiarum

- Pascitur Deus, cum sermo eius impletur. 321. e. 10. 1
 Ibidem m
 pasci, & pati simul, nonne molesta iucunditas? 286. b. 10. 1
 pascea in patria tuta, & secuta, sed non sic pascea in via. 285. i. 10. 1
 pasceudas oves non premendas suscipiunt quicumque praelati. 132. c. 10. 2
 pascit nos Deus, & profectibus nostris pascitur. 337. e. f. 10. 1
 pasceuda sunt animæ pastu triplici, mente, ore, opere. 64. e. 10. 1
 pasceuda viæ in sacramento. 286. a. b. 10. 1
 passio Christi opus nostræ redemptionis, totum amorem nostrum sibi vendicare debet. 260. i. 10. 1
 passiones Christi meditari, sapientia est, & sublimis philosophia. 298. g. 10. 1
 passio Christi vltimum refugium, singulare remedium, quæ deficiente sapientia, iustitia non sufficiente sanctitatis succumbentibus meritis succurrit. 265. m. 10. 1
 passionum, & laborum Christi consideratio, facit sponfam, id est animam illasam pergere inter prospera, & aduersa. 298. d. 10. 1 & per to. sermo.
 passio Domini tria habet, opus, modum, causam: in opere patientia, in modo humilitas, in causa caritas commendatur. 58. c. 1. 1
 passiones huius temporis non sunt condignæ ad præteritam culpam, quæ remittitur, ad gratiam, quæ immittitur, ad futuram gloriam, quæ promittitur. 204. g. 10. 1
 pastor bonus Christus, ipse pascea, ipse redemptio. 283. i. 10. 1
 pastores ecclesiarum vel animarum, quales esse debent. 346. a. 10. 1
 pastorum est vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. 226. m. 10. 1
 pastor idiota inutilis est, sed & æquè doctus non bonus. 346. e. 10. 1
 pastorum malorum increpatio. Ibid. f
 pastores non prius se mouebant, dum verbum erat tantum apud Deum. At ubi verbum quod erat, factum est, tunc venerunt festinantes. 267. h. i. 10. 1
 pastoribus signum Christi inueniendi, præsepium fuit, & panniculorum inuolutio. 238. c. 10. 1
 pallus animæ nostræ pro præsentis statu, quis dicit. 285. i. K. 10. 1
 patres antiqui Christum adorantes non publicauerunt, expectantes vt tempore suo reuelaretur. 321. e. 10. 1
 pater clarifica filium, dispensantis petitiõ, non indigentis. 345. i. 10. 1
 pater dedit filio suo iudicij potestatem, non quia filius eius, sed quia filius hominis est. 341. g. 10. 1
 patrem, & filium ad animam venire, quid sit. 334. i. 10. 1
 pater, & filio cognitis, cognoscitur vtriusque bonitas, quæ est spiritus sanctus. 243. m. t. 1
 pater filium clarificat, & filius quidem clarificat patrem. 345. i. 10. 1
 pater filium osculans, illi arcana suæ diuinitatis plenissime eructat. 244. c. 10. 1
 pater misericordiarum, & non misericordiæ, quare dicitur. 29. i. 10. 1
 patrem misericordiarum apostolus appellans Deum, non vnã, sed duplicem misericordiam denotat. Ibidem, & per totum sermonem.
 patientia alia bona pro bonis reddens, alia nõ reddens mala pro malis, alia pro malis bona reddens. 202. m. 10. 1
 patientia bonus cibus: obedientia, bonus cibus, si tamen sapientia triplici condiantur. 157. i. 10. 1
 patientiæ, & mansuetudinis exercitium in tribus consistit, in verborum iniurijs, in damnis rerum, in corporis læsione. 40. k. 10. 1
 patiens, & longaminis, & bonus est Deus. 233. f. 10. 1
 patientibus malum, quod quidem triplex est, triplex necessaria est prouidentia. 82. k. 10. 1
 patientia, obedientiæ, & sapientiæ bona. 157. h. 10. 1
 patienter non modo, sed libenter ad tormenta properandum est. 169. l. 10. 1
 patientes oportet esse praelatos. 270. h. 10. 1
 patientia tractatur. 9. i. 10. 1. & 10. e. f. & 17. d. 10. 2
 patientia, probationem operatur: probatio spem. 147. c. 10. 1
 patiendi speculum, & præmium patientis, nobis est dominus Iesus. 303. m. 10. 1
 patientia, voluntas, caritas diuersimode trahuntur, & diuersimode sentiunt, & loquuntur. 126. e. f. 10. 1
 patrimonia pauperum, ecclesiæ facultates sunt. 189. c. 10. 2
 pauidi semper, & timorari simus: nil enim efficacius reperitur ad promerendam, retinendam, & recuperandam gratiã, quàm sem-

semper pauidum esse. 313.m.to.1
 Pauli apostoli commendatio odorifera. 149.
 h. & 270.l.to.1.
 paulus blasphemus fuit, sed non in spiritum
 sanctum, ideo consecutus est misericordiã.
 40.f.to.1
 paulum, cur Deus ad Ananiam miserit eru-
 diendũ, & nõ per seipsum erudierit. Ibid.
 g. & seq.
 pauperes aliqui esse volunt, eo pacto vt ni-
 hil eis desit. 5.d.to.1
 pauperibus superbis dicitur, vñ. 181. h.1.to.2
 pauperes qui sunt, quos Christus Beatos ef-
 se dicit. 106.c.1.to.1
 paupertas Christi, ditior est cunctis opibus
 21.K.to.1
 paupertas Christi imitanda est. 171. & 21.
 k. & 63.a.b.to.1
 paupertatem Dei filius concupiscens descen-
 dit, vt eam eligeret sibi, & nobis suã astiti-
 tionem faceret preciosam. 17.i.to.1
 paupertas humilis laudanda. 17.d.to.2
 paupertas, nobilis titulus. 17.l.to.2
 paupertas, penna magna, qua cito in regnum
 volatur. 5.d.
 paupertas per Christum dedicata. 28.c.to.1
 paupertas, preciosior thesauris sæculi. 137.
 m.to.1
 paupertas, virtus non reputatur, sed pauper-
 tatis amor. 50.f.to.2
 paupertas voluntaria, non vniuersaliter lau-
 dem habet apud Deum. 106.d.to.1
 paupertas voluntaria felix. 144.l.to.1
 paupertatis, triplex genus. 106.c.to.1
 pax, cui non sufficit, gloriam quarens non
 sufficit Deus, qui est pax nostra. 251.K.t.1
 pax & tranquillitas, quam orans habere de-
 bet, tractatur. 302.e.to.1
 pax non solum fratribus est exhibenda, sed
 & his qui oderunt pacem. 270.h.1.to.1
 pax in hoc seculo, non gloria quærenda est.
 112.g.to.1
 pax tractatur. 5.c. & 202.m. & 279.e. to.1
 pax triformis. 233.i.to.1
 pax triplex, ficta, inordinata, Christiana. 224.
 k.to.1
 pacem contemnentes, & gloriam appetetes,
 pacem perdunt, & gloriam. 61.c.to.2
 pacem, qualiter primi parentes perdidit
 52.m.to.1
 pacem sequentium, tria sunt genera. 233.i.
 to.1. Sequentium.

misericordia parua, mediocri, & magna, &
 quattuor miserationibus. 167.f.to.1
 peccare ante, vel post conuersionẽ, qualis sit
 differentia. 48.h.to.1
 peccator dissolui non cupit, sed formidat.
 315.m.to.1
 peccatorum diuersa genera declaratur. 327.
 e.f.to.1. & 217.k.to.2
 peccata etiam leuiora sollicite cauẽda, & pu-
 tanda sunt. 6.K.l. & 40.f. & 61.h.i. & 318.
 K.l.to.1. & seq.
 peccatum, & miseriam à primis parentibus
 habemus. 56.b.to.2
 peccata etsi adhuc contritione, & confessio-
 ne deleta rememorantur, non tamen nõ-
 cent quãdium displicent, sed etiam pro-
 desse possunt. 202.h.to.1
 peccata & vitia sunt tanquã parietes inter
 Deum & peccatorem mediantes. 314.i.
 to.1. & per tot. ser.
 peccatorum excusationes. 178.g.to.2
 peccata fratrum dissimulare non debemus.
 81.l.m.to.1
 peccati gradus, primus, concupiscencia, & ca-
 tera. 315.m.to.1
 peccantem latere, est impossibile. 200.h.i.t.1
 peccatum, morbus est animæ. 6.k.to.1
 peccatũ mors est animæ, Iesus vita. 254.i.to.1
 peccati proximi processus. 340.k.to.1
 peccator qualiter contrarius est Deo, & sibi
 metipsi grauis. 353.g.h.to.1
 peccata, quibus frequẽtius impugnat solẽt
 claustrales. 316.c.to.2. per. to. serm.
 peccatum, quod nec hic nec in futuro remit-
 tetur. 330.i.to.1
 peccatoris remedium. 81.b.to.1
 peccata si remissa fuerint, qualiter quis con-
 iectare possit. 177.i.l.to.1
 peccatum tollere debemus à manu, ab oculo,
 à collo, à carne. 61.to.1. Ecce qui,
 peccatum voluntati adscribendum est, non
 potestati. 151.i.to.2
 pedes affectiones sunt animæ, qui ex toto
 mundi esse non possunt, sed lotionẽ indi-
 gent. 61.i.to.1
 pedes manus, & os habet Deus, per effectũ,
 non per naturam. 139.m.to.1
 pedes Dei duo sunt, misericordia, & iudiciũ,
 218.i.to.1
 pedes duo, quibus vti debemus. 252.c.to.1
 peccare permittunt quidam hæretici ante-
 quam secretum prodant. 327.d.to.1
 pelles ad quarum formositatem comparatur
 sponsa, sunt angeli, & beati in paradiso,

Index potiorum sententiarum

- Imo, & ipse paraſiſus. 274.m.to.1
 Pelles hædi, quibus Iacob manus, & collum
 conteſta ſunt. 276.m.a.to.1
 Pelles Salomonis, quid denotent. Ibidem. a
 pellicea tunice primorum parentum, quid
 designant. Ibidem a
 pœnæ infernales memorantur. 167.g.to.1.&
 195.d.to.2
 pœna inferni quam ſit longa, quam grauis,
 quam inſuetuosa. 145.m.to.2.&a
 pœnitere debemus cunctis diebus huius vitæ.
 46.f.g.h.to.1
 pœnitentia quid ſit. 77.K.l.to.1
 pœnitentiæ dies quatuor ſunt, 94.c.to.1
 pœnitentiæ odor. 246.g.to.1
 pœnitentiæ tempus, non ſolum eſt quadra-
 geſima. 46.h.to.1
 pœnitentiæ, tres ſunt ſpecies. 230.l.to.1
 pœnitentiæ, tria ſunt neceſſaria. Ibidem f
 pœnitentiæm fugere peſſimum. 188.h.to.2
 penulæ ad hilaritatem referuntur. 125.a.to.1
 penna noſtræ, qualiter de argentari debeant.
 5.b.to.1. & per tot. ſem.
 per agrum, inquit ſapiens pigri, & per vineâ
 ſulti tranſiit, & ecce viticæ, & ſpinæ occu-
 paucrunt eum. 325.b.to.1
 percutere ferro, an proſuſus non liceat chri-
 ſtiano. 191.d.to.1. & ſeq.
 perdere animam docuit Chriſtus, medici ſal-
 uam facere docent. 282.h.to.1
 peregrini pro proprietate vitiles. 48.m.to.1
 peregrinos nos eſſe, necelle reputare debe-
 mus. 33.k.l.to.1
 peregrinus via regia incedit. 48.m.to.1
 perfectioni ſtudere, ſi eſſe perfectum ſit, pro-
 ſecto non proſpicere, deſicere eſt. fol. 105.
 f.g.to.1
 perfectus ille eſt, qui vere dicere poteſt: Vi-
 neam meam cuſtodiu. 281.f.to.1
 perfectus nemo eſt, qui perfectior eſſe non
 appetit. 25.f.to.2 Nemo
 perfectiores quique ad inſtituendas animas
 à Domino mutantur. 317.c.d.t.1. & 161.c
 1.to.2
 perfecti ſtudere debent omnem iuſtitiam ad
 implere. 36.i.to.1
 perfectio virtus. 105.g.h.to.1
 periculum duplex. 213.i.to.1. Duplex
 periculum eſt in meditullio obedientiæ. fol.
 178.d.to.1
 periculoſe, imo damnabiliter erratur, ſi quod
 Dei eſt in nobis, demus nobis. 284.c.to.1
 periculum non incurris, quantumcumque te
 humiliaſ. 292.b.to.1
 pericula tria circa orationem concurrere ſo-
 lent. 46.m.to.1
 pericula tria reperiuntur in ordine continen-
 tium. 187.m.to.1
 periculum triplex cauere debemus. Ibidem.
 periculoſe viuunt abſque præceptore. 187.b
 tomo 1
 per oſculum oris Dei, ſignificatur ſpiritus ſan-
 ctus. 243.K.to.1
 perſecutio à domesticis, & familiaribus gra-
 uius toleratur. 278.b.to.1
 perſequi Chriſtum, quis dicatur. 41.a.b.to.1
 perſecutio diſcernit mercenarios à paſtoribus
 303.l.m.to.1
 perſecutiones tolerare nos admonet Chri-
 ſtus. Ibidem.
 perſiſtentibus in oratione, inſunditur gratia,
 quævis forte in initio aridi ſint. 245.m.t.1
 perſeuerare in peccato, eſt diabolicum. 1.f
 perſeuerantia, optima virtus. 63.a.to.2
 perſinaces monachi, magiſtram habent volû-
 tatem ſuam, non regulam, non abbatem,
 260.f.g.to.2
 peruerſi cordis eſt, ingratiſtudinis occaſiones
 veſtigare. 151.g.to.1
 pes noſter, affectio noſtra. 153.h.to.1
 pes veſter, ſpes veſtra. Ibidem
 petitiones cordis, bona corporis, bona animæ
 beatitudo vitæ æternæ. 47.g.to.1
 petere debemus conſolationem, liberatio-
 nem, glorificationem. 154.k.l.to.1
 petitiones tres, quas anima curioſa Dei non
 ceſſat inquirere, iuſtitiam, iudicium, & lo-
 cum habitationis gloriæ ſpõſi. Ibidem i.k.l
 per tot. ſerm.
 petra erat Chriſtus, quid non boni in petra?
 322.i.to.1
 petra foramina, Chriſti vulnera. Ibidem.K
 petrus ad prunas ſedebat. 317.e. & 318.f.to.1
 petrus, quare Bariona, deinde Sathanas ap-
 pellatus ſit. 133.d.e.to.1
 petrus, quare Sathanas à Chriſto vocatus eſt.
 Ibidem.
 petrus reſpexit Deus, ſed non allocutus eſt.
 315.d.to.1
 petrus tribus dotatus fuit. 230.a.to.1
 Tria.
 pharaonis curribus, pompæ diaboli compa-
 rantur. 293.l.m.to.1
 philoſophorum, & hæreticorum dogmata, nõ
 ſunt paſtus animæ. 286.c.to.1
 philoſophi prioris ſæculi, naturæ, ſeu fortunæ
 adſcribebant quod videbant, & non Deo.
 241.K.to.1

- Philosophi, qui Deum cognoscentes, nō tamquam Deum glorificauerunt, Deum per spiritum sanctum non cognouerunt. 244. a. b. to. 1. & seq.
- philosophia sublimis, est passiones Christi meditari. 289. g. to. 1
- philosophia Pauli, valde dissimilis est philosophiæ antiquorum philosophorum. folio 162. c
- pietura, sculpturæ, & ornamenta monasteriorum, tam in ecclesia & claustris, quam in domibus culpantur. 185. m. to. 2. Vanitas.
- pietas à Deo querenda est, cui amorem, subiectionem, & humilitatem debemus. fol. 169. i. to. 1
- pietas contritioni & confessioni præfertur. fol. 246. d. c. to. 1
- pietas Dei omni iniquitate maior est. 245. K l. to. 1
- pietati accessit, quidquid maiestati visum est deperisse. 341. i. to. 1
- pietatis fructus. 140. h. to. 1
- pietatis origo, in quolibet homine ex consideratione sui. 299. l. to. 1
- pietatis, siue misericordiæ exempla. 249. h. i. K l. to. 1
- pietatis virtus, quantum viscera illa affecit, in quibus nouem mensibus requieuit. folio 37. l. m. to. 1
- pietatis vnguentum, ex quibus speciebus conficiatur. 248. f. g. to. 1
- piscis, qui dicantur mundi. 125. m. to. 1
- piscinæ tres in scriptura reperiuntur. 232. K to. 1. Piscinæ.
- pium Christi nomen non prodest, nisi pietas in moribus teneatur. 253. m. to. 1
- pium Christi nomen. 254. d. to. 1
- pium non minus est docere animam scientiã, quam escam præbere corpori. Ibidem.
- pius pulsator plerumque inuenit, quod temerarius scrutator inuenire non potest. 271. f. to. 1
- plaga ecclesiæ à domesticis illata, insanabilis. 287. i. K. to. 1
- planctus Bernardi, de morte fratris sui Gerardi. 271. d. to. 1. & per tot. serm.
- plangebat populus synagogæ de diuturniore mora Messie. 237. i. k. to. 1
- plantatio Dei, homo bonus. 266. h. to. 1
- plantæ Dei animæ sunt. 18. g. to. 2
- plenitudinem, & de plenitudine spiritus accipere, qui sit. 244. d. c. to. 1
- plenus sit homo, priusquam in alios prædicando effundat. 258. f. g. to. 1
- plenus venit Iesus, non vacuus. 256. h. i. to. 1
- plenitudinem virtutum, solus Christus habet. 336. m. & a. to. 1
- plorantibus alijs, beatus Bernardus fratrem suum sicis oculis sepeliuit. 271. f. to. 1
- pluere & solem oriri super bonos & malos facit Christus spiritualiter. 241. k. to. 1
- plures imitantur obedientiam cæci euangelici, cui Dominus dixit, Quid vis ut faciam tibi? quam obedientiam Pauli, qui dixit Domino, quid me vis facere? 40. f. to. 1
- pondus habet duplex, & Deo displicet, qui se intus despicabilem cognoscens, magnus cupit æstimari. 297. m. to. 1
- populus, quem non cognoui, &c. 214. m. to. 1
- porcina caro, quare non offerebatur in veteri testamento. 49. g. to. 1
- portantibus crucem Christi, & non sequentibus, vix dicitur. 181. h. to. 2
- portare Deum in corpore vestro. 139. c. to. 1
- portas suas mundus habet, quibus ingredimur ad eum. 229. h. to. 1
- portæ tres sunt, ecclesiæ, iustitiæ, æternales. Ibidem k
- portarum differentia. Ibidem h
- posito corpore, nulla penitentiã fructuosa est. 198. g. to. 1
- posito in alto, non altum sapere difficere. 26. m. tom. 2
- post Deum pauci, ad Deum omnes ire volūt. 262. h. to. 1
- posteriora Christi videre, quam desiderabile sit. 322. l. to. 1
- postulatio quæ sit, à quibus, & de quibus fieri debet. 175. a. to. 1
- potestatem aperiendi, & scientiam discernendi Petrus accepit. 334. a. to. 1
- præceptorem & ducem sibi assumat qui viam vitam vult ingredi. 347. k. l. to. 1
- præceptum de charitate imperari nequit in via, & tamen ad vtilitatem nostram imperatum est. 306. g. h. to. 1
- præceptorum qualitas, & præcipientium auctoritas attendenda est. 157. b. to. 2
- præceptorum genus, duplex in lege veteri. 211. f. to. 1
- preciosa in conspectu, &c. exponitur. 210. m & 211. a. to. 1
- precium affectatur à multis in vestibus, non necessitas. 16. a. to. 1
- prædestinatio, cælestis est generatio. 268. g. h. to. 1
- prædestinavit Deus ante tempus, creauit

Index potiorum Sententiarum

cum tēpore, inspirat in tēpore. 348 b. c. 1
 Prædicatio absque puritate, non placet. 324. l
 tomo 1
 prædicatio castitatis vox turturis dicitur. 320.
 f. to 1
 prædicatio cum puritate mentis, Deo acce-
 pra est. 324. i. l. to. 1
 prædicatio cum impuritate mentis, Deo odi-
 bilis est. Ibidem. l. m
 prædica li desiderium, monachos multos
 auertit. 326. g. i. to. 1
 prædicationis fructus, magis necessarius est,
 quam contemplationis. 245. l. m. to 1
 prædicatio, oratio, contemplatio, in tribus his
 vocabulis, quæ sunt amica, columba, & for-
 mosa, intelliguntur. 316. l. to. 1
 prædicatoribus non bene viuentibus vxi di-
 citur 297. h. to. 1. Moysen.
 prædicator plus intendere debet ad imbuen-
 da corda, quam exprimenda verba. 258. f.
 g. to. 1
 prædicator qualis esse debeat. 324. k. l. m. to. 1
 prædicatoribus, quæ sunt cauenda. Ibidem.
 prædicator, quibus infundi prius debeat 158.
 g. to. 1
 prædicator se concham exhibeat, non cana-
 lem. Ibidem.
 prædicationes sanctorum, miraculis confir-
 mator sunt. 320. g. h. to. 1
 præesse alijs, quid requirat. 267. a. to. 1
 præestis, sed si non proderitis, in scælices vos
 putate. 26. m. to. 2. Non vos.
 præesse, & non prodesse graue, molle prodesse
 grauius. 45. f. to. 2. Tene.
 præfigurationis quattuor sunt tempora. 231.
 d. to. 1
 prælationis ambitio subannatur. 190. g.
 tomo 2
 prælati animus, qualis esse debet. 140. e. f. to.
 mo 2
 prælationis ardor, ambitionis impudentia.
 203. a. to. 1
 prælati attendant depositum suum, ciuitas
 est, vigilate ad custodiam, & concordiam,
 sponsa est, studete ornari, oves sunt, inté-
 dite pastui. 346. c. to. 1
 prælati boni aduersus murmur subditorum,
 parant medicinam. 270. h. to 1
 prælati cauere debent personarum acceptio-
 nem, quo vitio solent iudices inquirari.
 134 c. to. 2
 prælatorum consideratis laboribus, minus af-
 fectari debet eorum honor. 250. c. to. 1
 prælatis contra Deo iubentibus non est

obediendum 9 h. i. to. 1
 prælatorum crudelis amor domiuandi, culpa
 tur. 347. f. to. 1
 prælati cura debita 346 c. to. 1. & 156. h. to. 2
 Poteriam.
 prælatus debet habere clementiæ pietatem,
 zeli rectitudinem, discretionem harum
 mediaticem. 133 l. m. & a. to. 2
 prælatus debitor sollicitudinis, custodia, &
 disciplina. 4 K. l. to. 1
 prælati ecclesiæ constantes sunt, & boni testi-
 monij 59. m. & 60. a. b. c. d. to. 1
 prælati esse volunt formidini, vilitati raro.
 266. f. to. 1
 prælati & doctores, prophetarum, & aposto-
 lorum vice funguntur. 296. f. & 297. g. to-
 mo 1
 prælati familia, qualiter ornetur, incedereq;
 debeat. 269. a. to. 1
 prælatorum hoc est apostolorum, & aposto-
 licorum virorum bona, & sedula custodia
 supra gregem suum. 347. h. i. to. 1
 prælatus increpationem, & instructionem
 suam vacuam aspiciens, non medioctiter
 torqueretur. 296. f. to. 1. & 297. g. to. 1
 prælatorum malorum cura. 347. f. to. 1
 prælatorum male conditiones, imo corru-
 ptissimi mores aperte denudantur. Ibidem.
 prælati male regentes culpanantur. 21. 6. c. to. 1
 Igitur.
 prælati mali ecclesiæ, qui sunt. 347. f. to. 1. per
 tot. ferm.
 prælati mansueti sunt subditis, vt matres fi-
 lijs. 266. g. to. 1
 prælati medici sunt, non Domini. Ibidem.
 prælati mali ecclesiæ, qui sunt, & item quo-
 modo spiritus, & animæ sanctorum simul
 cum angelis adiutorio sunt electis adhuc
 peregrinantibus. 347. g. h. to. 1
 prælati multi superbiunt de sublimatione.
 16. m. to. 1
 prælatus paratus sit omnium necessitatibus
 succurrere 310. f. to. 1. Non vtar.
 prælati patientes sint, & mansueti. 270. h. to. 1
 prælati pauci, qui vtiliter: pauciores, qui hu-
 militer præsent. 267. m. to. 1
 prælationis periculum. 165. f. to. 1
 prælati periculum inter prospera, & aduer-
 sa. 189. m. to 2. & a. to. 2
 prælati plorare debent super impudentia sub-
 ditorum. 257. g. to. 1. Aliquotiens.
 prælati ponant metam obedientiæ subdito-
 rum. 157. b. c. to. 2
 prælatorum profectus debet esse profectus
 subdi-

subditorum, & quidquid plus eis merentur, cum eisdem debent partiri. 265. f. to. 1
 Prælati, qualiter moratus esse debet. 266. m. to. 1
 prælati, quas virtutes habere debeat. 141. l. tomo 2
 prælati, qui alijs præest in sollicitudine, vix nunquam, vel raro secure vacat sibi, dum semper timet sui penuriam facere subditis. 310. g. to. 1
 prælati, qui sibi prælationem vsurpauerunt, redarguuntur. 203. a. to. 1. Væ vobis.
 prælati quid sit necessarium, vt digne præse possit. 189. l. to. 2. Quis putas.
 prælatione, quis sit dignus. 103. b. to. 2
 prælati, quomodo debent habere bonam conscientiam. 26. k. l. to. 2
 prælatorum quorumcumque planctus, quod vitium suam sollicitate non custodierint. 281. e. to. 1
 prælati reddituti sunt rationem pro animabus, quod est periculosissimum. 4. l. to 1
 prælati, siue doctor quisque, quomodo gaudio gaudet de subditorum per eius prædicationem emendatione. 308. e. to. 1
 prælatorum sollicitudo erga subditos, qualis esse debeat. 308. g. to. 1. Et enim.
 prælati summa officij, pascere verbo, exemplo, fructu orationum. 87. g. 88. h. to. 2
 prælatorum timor trifarius est. 229. g. to. 1
 prælati sunt oneri animæ infirmæ. 35. g. h. tomo 2
 prælati tria sunt necessaria. 230. a. to. 1. Tria.
 prælati tanquam Deo obediendum est. 158. f. to. 2
 prælatorum vanitas, & curiositas. 24. l. to. 2
 prælatorum vitiosa suspicio, & sollicitudo supra supellestem suam, culpanitur. 140. h. tomo 2
 prælatorum zelus, quantus esse debeat. 246. d. & 266. l. 310. e. f. to. 1. & 87. f. 2. & 134. d. e. to. 2. & 137. b. c. to. 2. & seq.
 præparatio digna sedis domini. 4. a. to. 1
 præparare nos regno cælesti debemus vsque ad mortem. 55. a. to. 2
 præparare, qualiter nos debeamus ad quadragesimam celebrandam. 52. e. t. 1. Nunc.
 præparatio sedis Dei, &c. 312. g. to. 1
 præputia tria præsciuntur. 231. d. to. 1
 præsentiam Christi in carne, patres ardentèr flagitabant. 237. i. to. 1
 præsentia Dei experimentum. 343. d. e. to. 1
 præsentia nostra cum Deo, & peregrinatio nostra ab ipso. 163. f. to. 2. In quantum

quidem.
 præsentiam rerum non solo visu probari, nec omnia visui subiaccere corporalia. 145. f. g. to. 1
 præsis, vt pro sis, curam illorum habe, non dominium 134. d. to. 2
 pressura nostra quadriformis est. 229. g. to. 1.
 Quadriformis.
 Præsto est oculus cui omnia patent, etsi non patet ipse, verum tamen verendus est aspectus exploratoris illius, qui post parietem stat. 318. g. to. 1
 præsumptioni debetur correctio, correctioni, emendatio, emendationi remuneratio. 300. c. to. 1
 præsumptio hominem. 147. f. to. 1. Fuge.
 præsumptionis malum 178. f. to. 2. per totum sermonem.
 præsumptio monachorum. 27. c. to. 2
 præsumit ecclesia, non de suis meritis, sed de Dei misericordia. 333. c. to. 1
 præsumptio, & obstinatio, vbi obstinatio, & præsumptio. 147. f. to. 1
 præsumptio pessima. 42. b. to. 1. Si triduo, præuenisti cum in benedictionibus. 214. l. tomo 1
 præuenit Deus, quærendo prius animam se quærentem. 356. d. to. 1
 præuenit Deus omnes, qui conuertuntur ad se. 349. f. to. 1
 præuenta anima à Deo. Ibidem.
 primi parentes conspirauerunt aduersus dominum, & Christum eius. 340. k. to. 1
 primordia recolenda sunt, attendenda media, nouissima memoranda. 166. b. to. 1
 principes diaboli, & cuius eorum. 293. i. K. to. 1. & per tot. serm.
 principis error tantis obest, quantis præest. 63. K. to 2
 principes in nobis tres sunt. 230. b. to. 1
 principes Iuda duces eorum consentantium, continentium, contemplantium. 243. h. tomo 1
 principes Iuda, Zabulon, & Nephthaim, qui sint. Ibidem.
 principes nostri Adam, & Eva, socij fuerunt furum. 1. c. d. to. 1
 priuatio gratiæ, argumentum est superbiæ præsentis, vel futuræ. 315. b. to. 1
 processioni latae in die palmarum, non sine causa adiungitur passio. 55. i. to. 1
 processio qualiter fieri debeat. 41. c. d. to. 1
 prodesse studeat, qui præesse cupit. 266. l. to 1
 Alioquin.

- Perfectus animæ triplex, secundum triplex
 osculum. 239. i. k. to. 1
 perfectus electorum quatuor gradibus di-
 stinguuntur. 225. e. to. 1
 perfectus, & defectus. 105. e. to. 2
 perfectibus nostris pascitur Deus, qui pascit
 nos. 337. e. f. to. 1
 proficis minime, si iam tibi sufficit. 132. f
 tomo 2
 proficere nolle, deficere est. 105. g. to. 2
 Quod si.
 proficere proficisci est. 18. f. to. 1
 proficere quomodo possum, qui fratri profi-
 cienti inuideo? 306. f. to. 1
 professionis animæ, verbo nuberitis contra-
 ctus. 358. e. f. to. 2
 professionis perfectio. 180. e. to. 1
 promissio duplex domini exhibita sæculi con-
 temptoribus. 137. b. to. 1
 promotio iuuenum ad ecclesiasticas dignita-
 tes redarguitur. 25. f. g. 26. h. 1. to. 2
 proni sunt sensus hominis ad malum ab ado-
 lescentia. 299. m. to. 1
 propheta ait hominem iumentis insipienti-
 bus comparatum, quia non intellexit. fol.
 289. a. to. 1
 propheta antiqui, ne moram Christo facien-
 te vniuersum genus desperatione periret,
 magis suspitijs Christi præsentiam opta-
 bant. 238. b. to. 1
 propheta dicens: tu autem in sancto habitas:
 non nisi de anima virtuosa dixisse credi-
 tur. 295. f. to. 1
 prophetia multiplici, etiam moderni quicum-
 que sunt boni, & deuoti prophetant. 189.
 a. to. 1
 propinquatio portus salutis. 146. l. to. 1
 propria voluntas, & proprium consilium,
 quantum sit malum. 66. b. e. to. 1
 proprietates, & signa quibus agnoscitur pul-
 chritudo animæ. 358. e. d. to. 1
 proprietates vbi est, ibi singularitas: & vbi sin-
 gularitas, ibi angulus: vbi angulus, ibi for-
 des. 169. m. to. 2. Porro vbi.
 proprix voluntatis vitium valde detestabile
 est. 65. h. & 201. m. & a, to. 1
 propter Deum non solum bona omnia, sed
 & per eum fieri, Deus enim est, qui opera-
 tur in nobis velle, & perficere. 142. a. to. 1
 prosperitati blandienti, aduersitas sine sine
 succedit. 32. i. to. 1
 prosperitas, & aduersitas opportune vitan-
 da, & suscipienda sunt. 57. i. to. 1
 prospera, & aduersa, per dexteram, & sini-
 stram designantur. 308. l. to. 1
 prouidere bona debemus coram Deo, & ho-
 minibus. 233. h. to. 1. & 153. e. f. to. 1
 prouidentiam Dei cæteris creaturis non ne-
 gantis, sed sponsa curam vendicat sibi:
 332. b. to. 1
 proximus, quem verè te oportet diligere tan-
 quam teipsum, vt ipse tibi sapiat, prout est
 non alius, vt profecto sapiet tibi, quam tu ti-
 bi, qui hoc est, quod tu. 307. m. to. 1
 proximus sit homo compatiens ex propria
 fragilitatis consideratione. 299. l. to. 1
 prudens virgo non sapientiam, vt Salomon,
 aut diuitias, sed gratiam petebat. 101. l. 1
 prudentia vera in Christi doctrina, iustitia in
 Christi misericordia, temperantia in Chri-
 sti vita, fortitudo in eiusdem passione re-
 periuntur. 265. d. to. 1
 psalmus, Beatus vir: exponitur. 213. e. d. to. 1
 psalmus, Ecce quam bonum: expo. 215. e. d. to. 1
 psalmus, Qui habitat: exponitur. 135. l. m. to. 1
 & per 15. sermones seq.
 psalmos terere debet anima dentibus intel-
 ligentia. 343. g. to. 1
 psallendum est attente propter angelos assi-
 stentes. 242. e. f. & 303. b. to. 1
 psallendum est pure, & strenue. Ibidem.
 psallentibus se admiscunt angeli. 142. e. to. 1
 pudor adducens peccatum, & pudor addu-
 cens gloriam. 77. e. & 78. f. t. 2. & 196. f. t. 1
 pudicis auribus scripturæ verba suscipienda
 sunt. 324. g. h. to. 1
 pudor bonus, quo peccasse, aut peccare con-
 funderis. 196. f. to. 1 Et quidem.
 pudor de præteritis, nouæ conuersationis
 temperat austeritatem. 41. e. to. 1
 pudor duplex. 196. f. to. 1 Ait enim.
 pudet ingratitude, quamuis ad confusionis
 cumulum arguat etiam reddidisse mala pro-
 bonis, & odium pro dilectione. 255. b. to. 1
 pudore minus suas partes exequente, a timore
 adiuuetur. Ibid. c
 pudor offensarum Dei, duplex. Ibid. a
 pudor paternus. Ibid. c
 pudicitia commendatur. 320. f. to. 1
 puellæ, quæ vertunt sensum nostrum, tres
 sunt. 231. i. to. 1
 puerum ab Heliso suscitatum esse, quid si-
 gnificet. 255. m. to. 1
 pulchra admora sedis, pulchriora redduntur,
 & fœda magis fœda redduntur. 41. f. to. 2.
 Sic fœda.
 pulchritudo animæ duplex, innocentia, & hu-
 militas. 300. d. to. 1
 Pulchri-

Pulchritudo animæ non corporis, cordi est,
& placet sanctis. 270.l.to.1
pulchritudo animæ, recta intentio. 294.e.f
tomo 1
pulchritudo & decor, sponsi ecclesiæ Christi
memoratur. 283.d.e.f.to.1
pulchra inter mulieres, quare dicitur sponsa
293.f.to.1
pulcher videtur sponsus Christus animæ si-
bi deuotæ. 271.b.to.1
pugnantis causa, si bona fuerit, exitus pugnae
malus esse non poterit; sic nec e contra.
192.d.e.f.to.1
pungetis bene, si compungeris. 304.d.to.1
purganda in nobis duo sunt. 71.i.to.1
purgatorium ignem negabant quidam. 330.
m.tom.1
purgationem peccatorum faciunt sex, com-
punctio, confessio, eleemosynarum largitio
iniuriarum remissio, corporis afflictio, præ-
ceptorum obedientia. 37.a.b.to.1
purgationes septem, septem donis Spiritu-
sancti aequiparantur. 66.f.g.to.1
purgationes sicut septem ante passionem le-
gimus, sic totidem apparitiones. Ibidem f
purificatione Maria non eguit. 42.f.to.1
purificatio continentium, sex obseruâijs per-
ficitur. 38.k.to.1
puritas pontificum, in quo consistit. 23.c.to.2
puritas, tria confert. 230.k.to.1
puritati, tria sunt necessaria. Ibidem.
pusillanimes ad deuotionem vix exiungunt.
fol. 247.i.to.1
pusillanimitas tractatur. 153.g.& 247.i.to.1
& 19.a.b.to.2
putasse semel vitia parum est, velis nolis te-
cum habitat Hiebuzeus. 318.l.to.1
putationis spiritualis tempus & modus do-
centur. Ibidem.e.f
putanda sunt semper vitia, quia putata repli-
lulant. Ibidem l
putationis tempus verbi Dei, & extirpando-
rum vitiorum est. Ibidem f
putare vineas, quid sit. Ibidem

nachis singularis est, sed communis, quem
admodum Christi ieiunium omnibus cõ-
mune est christianis, 44.f.to.1
quadagesima vera interior. 175.k.to.1
quadrifaria vnctio tractatur. 263.c.to.1
per totum sermonem.
quadriformis est pressura nostra. 229.g.to.
mo 1
quadrifarium est genus deserti. 231.c.to-
mo 1
Quadrupartitum est officium sacerdotale.
232.i.to.1
quadrus lapis, quid denotat, 233.i.to.1
qualem quis se parauit Deo, talis oportet,
& appareat Deus. 235.c.to.1
qualiter quis in congregatione se regere de-
beat. 82.i.to.1
quales secum domesticos debet habere papa
seu bonus quicumque prælatus, & qui sũt
qui in beneficijs, & dignitatibus præfici de-
beant. 139.k.l.to.2
quantitas animæ, de mensura charitatis assti-
matur. 275.f.to.1
quantum Deo displicet peccatorum impu-
dentia, tantum verecundia placet. 239.h-
tomo 1
quantum fecit Deus, & pro quibus. 32.b.to-
mo 1
quantum quis crescit in gratiam, tantum, &
in fiduciam dilatatur. 239.h.to.1
quare Christus apostolis dixerit. Nisi ego a-
biero, paracletus non veniet ad vos. 78.I
to.1. Nisi inquit.
quarta tentatio in Christum, quæ fuerit, cum
tantum in tribus tentatum fuisse à diabo-
lo legatur. 151.h.i.to.1
quater anima deuota exhortatur reuerti, nõ
sine mysterio. 55.i.to.1
quater luctatus est Iacob. 231.e.to.1
quattuor genera hominum regnum celorũ
possidentium. 22.a.to.1. & 23.i.d.to.1
quattuor mundi diligendi. 225.c.to.1
quattuor sunt, quæ confessionem impediunt.
226.i.to.1
quattuor sunt genera voluntatis humanæ.
227.f.to.1
quattuor sunt quorum obsequijs in hac vita
deseruimus. Ibidem g
quattuor sunt, quæ augeant deuotionem.
Ibidem k
quattuor sunt genera, quorum nõ est, qui fa-
ciat bonum, nisi vnũ. 214.i.to.1
quattuor sunt species curuum. 231.d.to.1
quattuor sunt tempora. Ibidem d

Q uadagesimæ, & quinquagesimæ tem-
pora, quid significant. 77.a.to.1
Quadagesima ex decem Decalogi præcep-
tis, quater ductis constituitur. 175.K
Quadagesimalis obseruatio, non solis mo-

Index potiorum sententiarum

- Quattuor virgines, quibus nubere debemus. 160. b. c. to. 1
 Ibidem f. 46. h. to. 1
 quattuor fontes irrigant hortum Dei. 46. h. to. 1
 Ibidem l. 344. m. to. 1
 quattuor animalibus, quattuor pennæ sunt. 344. m. to. 1
 Ibidem m. 342. l. m. to. 1
 quattuor sunt cantica fidelium. 232. c. to. 1
 quattuor species herbarum in horto Dei sunt. 63. m. to. 1
 Ibidem c. 342. l. m. to. 1
 quattuor sunt arma, quibus principaliter communi-
 mur. 233. d. to. 1
 quattuor sunt, quibus anima captiuatur. Ibid. 347. g. h. t. 1
 quattuor sunt pallia, quibus nostra nuditas
 operitur. 233. e. to. 1
 quattuor modi diligendi. Ibidem i
 quattuor dies quibus Lazarus fuerens in monu-
 mento iacuit, quid significant. 94. c. to. 1
 & per tot. ferm.
 quattuor gradibus distinguitur omnis electo-
 rum profectus. 227. e. to. 1
 quattuor gradus defensionum in peccatum. 174. g. to. 1
 174. g. to. 1
 quattuor sunt genera spirituum. 240. b. to. 1
 quattuor habemus creditores, quibus totam
 vitam nostram debemus. 174. f. g. to. 1
 quattuor tentationes quibus circumdamur. 138. g. to. 1
 138. g. to. 1
 que habemus à Deo, sine eo seruire non pos-
 sumus. 135. a. b. to. 1
 quem Deus humiliat, quomodo presumit
 exaltari? 194. i. k. to. 1
 quem Deus negligit, nemo potest corrigere. 51. i. to. 1
 51. i. to. 1
 queri à Deo. 356. b. c. to. 1
 queri à Deo, est ad reditum suaderi, inueni-
 ri autem persuaderi est. 356. c. to. 1
 querit anima verbum propter commodita-
 tes septem. 356. f. to. 1
 querite cum dicitur sit, & inuenietis; cur
 igitur sponsa dilectum, quem tam diligen-
 ter quaesierit, nec tamen inuenierit, tres assi-
 gnantur causæ. 343. K. & 344. l. to. 1
 querere Deum. 356. f. g. to. 1
 querere Deum, cunctis animæ bonis & do-
 nis antefertur. Ibidem:
 querere Deum non potest anima, nisi præue-
 niatur, ut queratur. 356. d. to. 1
 querendi Deum fiducia, voluntas, & potestas
 ab ipso est. Ibidem b.
 querendi Deum; modus laudabilis. 189. c. to. 1
 1. Itaque:
 querendi Dei; tria obseruanda sunt, tempus
 modus, locus. 344. n. & a. to. 1
 querendi Deum, utilis & saluberrimus mo-
 dus. 160. b. c. to. 1
 querite Dominum. 46. h. to. 1
 querendus est Deus, dum inueniri potest. 344. m. to. 1
 querendus est Deus ardentè & infatigabi-
 liter. 342. l. m. to. 1
 querimonia in recidiantes tam cito in pec-
 cata post resurrectionem. 63. m. to. 1
 querimonia ecclesiæ iusta: Amici mei, & pro-
 ximi mei, & nec ad villam instantius, quã
 ad nostram referenda a tatem. 347. g. h. t. 1
 querere questum proprium, non profectum de
 subditis, deiectionis animi est. 136. b. to. 2
 querere quæ sua sunt, pessimum. 188. l. to. 2
 queri, quomodo debeat Dominus. 346. m. t. 1
 querenti se Deus, non statim adest, vt desi-
 derium sui augeat. 343. l. to. 1
 questus est frustra Christus in lectulo post
 resurrectionem. 344. d. to. 1
 questio vtilissima, cur Deus religiosis moder-
 nis, non tantam confert gratiam, quã tantis
 antiquis patribus, nec eorum exaudiat ora-
 tiones quomodo antiquorum patrũ. 179.
 l. m. to. 1. vtiliter.
 qui adhæret dæmoni, vnus cum eo efficitur.
 dæmon. 49. g. to. 1
 qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit
 qualiter intelligitur. 69. m. to. 1
 qui ex Deo est, verba Dei audit. 42. l. to. 1
 qui gloriatur in domino gloriatur: exponitur.
 162. c. to. 1
 qui mihi ministrat, me sequatur: expon. 210.
 l. to. 1
 qui natus est ex Deo, non peccat. 42. i. to. 1
 qui peccatum non fecit, non indignatus est
 se peccatorem reputari: nos & esse volu-
 mus, & reputari nolumus. 30. e. to. 1
 quid diligas metuas, gaudeas, seu contriste-
 ris: si consideres, inuenies animum secula-
 rem & peruersum. 46. g. to. 1
 qui sibi nequam, cui bonus erit? 148. l. to. 1
 qui vult venire post me. exponitur. 210. m.
 tomo 1
 quid quid es, quid quid potes, debet creaturæ,
 redimentum, vocanti. 172. f. to. 1
 quid facitis, o Magi? ibi deuotã collocutio ad
 Magos. 34. c. to. 1
 quies contemplationis pro fructu bonorũ ope-
 rum liberent interrumpenda est. 308. e. t. 1
 quies perpetua ab omni strepitu secularium
 personarum, & iuge silentium cogunt cæ-
 lestia meditari. 41. e. to. 2
 quis ascendet in montem Domini: exponitur
 210. i. to. 1

- Quis vestrum habet amicum: exponitur. fol. 69. i. to. i
- quinque sunt torrentes. 231. c. to. i
- quinque partitus amor, quinque sensibus adaptatur. 165. h. to. i
- quod infirmum est Dei, fortius est hominibus: exponitur. 231. c. to. i
- R
- Radix quilibet Christianus, qui si sine fructu inuentus fuerit, à securi tutus minime est. 347. k. to. i
- radicibus, quot arbor innititur, tot ramis decoratur. 50. i. to. i
- radici respondeat proceritas ramorum, generositas florum, fecunditas fructuum. 320. l. m. to. i
- raptus animæ deuotæ, & curriculum sponsi regis tractatur. 268. h. to. i
- rara auis in terris, aut sanctitatem non perdere aut humilitatem sanctimonia non excludi. 300. f. to. i
- rara virtus est, alienæ non inuidere virtuti, necdum gaudere ad illam. 292. e. f. to. i
- rara virtus, magna licet operantem magnam se nescire, mirabilem apparere, & se contemptibilem reputare, mirabilis est ipsius virtutibus. 251. h. i. to. i
- rationalis creatura ad hoc se debet diligere, vt beata sit, & Deum, per quem solum beatificari possit. 227. g. to. i
- ratio inuincibilis aduersus eos, qui dicunt diuinitatem non esse Deum, & huiusmodi. 351. h. to. i
- ratio, quamuis libera, quodammodo captiua. 353. g. to. i
- ratiocinatio vtilis de miseria voluntatis humane, quæ ancilla tenetur etiam libera. Ibid. g. h. i
- rebellionis malum. 179. i. to. i. Hic nisi.
- recapitulatio de nonnullis præcedentibus visionibus. 283. i. k. to. i
- recedit Deus ad tempus à sanctis. 313. k. to. i
- recedendi terminus, resurrectio Domini (proh dolor) facta est. 163. m. to. i
- recidere, seu reciduum pati longe deterius est, quam incidere. 313. b. to. i. Iamph.
- recolens se alieno debito teneri periculo mortis instante, an ei, si desit vnde perfoluat, sola penitentia, ne damnetur, sufficiat. 38. l. to. i
- recompensatio iustitiæ pro pecunia, bona est. 17. b. to. i
- reconciliari debemus tribus, hominibus, angelis, Deo. 224. m. to. i
- reconciliauit Deus homines in tribus. 53. h. i to. i
- reconciliatio dulcissima, satisfactio suauissima. 34. b. to. i
- reconciliantur homines tribus, timore, pietate, scientia. 53. h. to. i. In his.
- recordari debemus dolorum Christi. 59. m to. i
- recordare in beneficio reparationis modum, & fructum. 248. b. to. i
- recordatio iniuriæ magis instigat iniurias, quam mitiget. 2. c. to. 2
- recordatio passionis Christi consolatur ecclesiam. 323. c. to. i
- recordatio passionum Christi in prosperis repiimit, & in aduersis erigit. 298. e. to. i
- recordatio peccatorum, recordatione beneficiorum misceatur. 247. m to. i
- recordatio vulnerum Christi medicamentum efficac. 327. i. k. to. i
- rectores, qualiter subditos regere debent. 210. m. to. i & 246. c. d. to. i
- rectorum quorundam crudelitas. 246. d. e. r. i
- rectitudo actionis non valet sine vera fide. 269. e. to. i
- rectitudo ad viam, latitudo ad planitiem patet. 156. m. to. i. vtiliter.
- rectitudo animæ, fides, & actio. 269. e. to. i
- rectitudo corporis, arguit curuitatem animæ. Ibid. d
- rectitudo hominis, in qua creatus est. 269. c to. i. Propterea.
- rectitudo hominis secundum animam, quæ sit. Ibidem.
- rectitudo siue vita fidei. 269. e. to. i. Si enim.
- rectitudinem spiritu seruare, monet rectitudo corporis. Ibidem. d
- rectitudinem suam anima perdere potest, sed non suam magnitudinem. 350. d to. i
- rectus Dominus, rectum fecit hominem. 269. c. to. i.
- recta facere, & inutilem se reputare, apud paucos reperitur. 66. h. to. 2
- rectas faciamus vias nostras. 270. g. to. 2
- rectus homo, quis sit. Ibid. c
- rectus oblator esse noli, & prauus diuisor. Ibidem.
- recti si nos diligunt, odium iniquorum continentiamus. 268. l. m. to. i
- redde superioribus inferioribus, aequalibus, cuique quod debes. 4. i. to. 1
- redemptio apud Deum copiosa. 266. k. to. mo i

- Relemit Deus etiam angelos. 264.i.to.1
 redemptionis & creationis, pulchra comparatio. 260.i.to.1
 redemptionis nostrae fructus, & modus. 248.b.fo.1
 redemptionis opus ab omnibus praecipue colendum est. Ibidem
 redemptionis opus Christi amabilem praecipue facit. 260.i.to.1
 redeundi ad Deum, quidam motus primi hominis casui oppositus. 225.d.to.1
 redire ad cor, quam vitale. 198.h.to.1
 redire praeparatores ad cor. 64.b.to.1
 refugium impiorum est trifurcum. 230.b.to.1
 refugium in tentationibus. 145.h.to.1
 refugij sex sunt ciuitates. 233.c.to.1
 reges & sacerdotes sunt omnes electi, & eos oportet oleo unctionis iniungi. 229.d.t.1
 regem non habere, nisi Iesum, & ibi deuota contemplatio. 14.b.to.1. Beati.
 regeneratio animae. 192.f.to.2
 reges tres Christum adorantes, non horruerunt stabuli fetorem, nec Christi paupertatem. 34.a.to.1.6.d
 regnum caelorum differenter possident quatuor hominum genera. 231.d.to.1
 regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. 173.l.to.1
 regnum Dei, non est esca & potus, amplissime exponitur. 171.i.l.to.1
 regnare qualiter dicatur dominus in domo Iacob, & sedere super sedem Dauid. 14.a.to.1. tunc.
 regnare super terram, quid prodest, & regno caelorum carere. 88.m.to.2
 religio munda, secundum baptismum est. 166.a.to.1. & 162.a.b.to.2
 religionis sub habitu, si consideres quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, vel contristeris, inuenies animum secularem, & cor peruersum. 45.c.to.1
 religiosi mores, & econuerso referuntur. 87.f.g.to.2
 religiosi non debent praelatorum, vel ambire gloriam, vel excessus temere iudicare. 250.b.c.to.1
 relinquere certa pro dubijs, tutum non est. 162.h.i.k.to.2
 relinquere omnia, quam relinqui melius est. 186.f.g.to.2
 reliquiae cogitationis, diem festum agant Deo. 323.f.to.1
 remedij consideratione, periculi aestimatur quantitas. 28.c.to.1
 remedia quinque contra superbiam. 205.c.to.1. Sunt.
 remedium salubre per mansuetudinem mitigare effectos voluntatis motus. 199.c.t.1
 remedia vitia aduersus tentationes. 180.h.to.1
 remissionem peccatorum, Spiritus sanctus operatur. 77.l.to.1
 remuneratio bonorum, non solum est iustitiae, sed ipsa etiam expectatio. 331.g.to.1
 renasci in gratia. 32.c. Non ignoramus.
 renouatio interior rectitudo intentionis, puritas affectionis, recordatio bonae operationis. 154.i.to.2
 renouamur tribus modis. 230.c.to.1
 replemur Deo quantum ad rationem, voluntatem, & memoriam. 148.c.d.to.1
 reprehendere nos acriter debemus de receptione vanarum cogitationum: quanto magis perniciosarum? 183.l.to.1. vitiliter.
 reprobri sunt sicut fumus, puluis & terra. 230.k.to.1
 reprobatur exemptiones. 27.c. & 136.c.to.2
 reprobi tria sperare dicuntur. 230.m.to.1
 repugnandum studiosius, &c. 139.d.to.1
 repulsa deuota sponsi ad sponsam inuestigantem, vbi sponsus cubet in meridie, & pascat. 193.g.h.to.1
 requies seu sessio duplex, corporis scilicet & animae in futuro. 192.h.to.2
 rerum plenitudo, cum in Christo sit sine numero, & sine modo, non est requirendus compositionis modus, vel specierum numerus vnguenti. 265.c.to.1
 res pauperum non pauperibus dare, par facitilegi crimen esse dignoscitur. 189.c.to.2
 rei amata subtractio, augmentat desiderium. 307.c.to.1
 rei designatae pertinax & diuturna fraudatio, radiorum nutritrix, suspicionum, fomes, &c. 343.k.to.1
 resistere, qualiter debeamus tentationibus. 47.c.to.1
 resistere vitiliter debemus contra tentationes diaboli, mundi, & carnis. 357.k.to.1
 respicientis domini, quis sit oculus. 316.i.to.1. Porro.
 respicit Deus, & alloquitur, quos sine indignatione diligit. 315.c.to.1
 respectus domini variatur pro meritis eorum, quos respicit. 315.d.to.1
 respirare festinemus a conspiratione antiqua, carnem scilicet confrigendo cum vitijs & concupiscentijs. 340.l.to.1. Festinemus.
 Respon-

Responde verbum, & suscipe verbum. 15.
 l. to. 1
 resurrectio domini duplici privilegio cate-
 rris præeminet resurrectionibus. 62. c. d.
 tomo 1
 resurrectio nostra futura est gloriosior, quã
 prima conditio. 146. m. to. 1
 resurrectio, transitus, & transmigratio. 63.
 l. to. 1
 retinet rem proximi, qui dono eloquentiæ
 præditus, aut scientiæ, damnabili tamen
 silentio ligat. 258. f. to. 1
 retribuere domino quid tenemur pro tantis
 bonis nobis ab eo illatis. 42. h. to. 1
 retributionis quattuor sunt genera. 230. h.
 tomo 1.
 reuelata facie speculari gloriam Dei non da-
 tur, nisi mente, & corpore mundis. 332. i
 tomo 1
 reuelatio per Spiritum sanctum facta, & ad
 cognitionem illustrat, & ad amorem in-
 flammat. 244. a. to. 1
 reuerendus est Christus in præsepio, in pa-
 tibulo, in sepulchro, & in illis suscipien-
 dus. 29. i. to. 1
 reuerentia est duplex. 4. i. to. 1
 reuertendum est ad quattuor. 219. c. to. 1
 reuertit potest ad Deum, qui recedere ab eo
 potuit. 354. e. to. 1
 reuertere, reuertere Sunamitis. 55. i. & 219.
 c. to. 1
 reuertere, similis esto caprea. Sponsa typum
 primitiua gerebat ecclesiæ. 340. c. 341. d. c.
 tomo 1.
 reuocantia nos à proposito nostro, duo sunt.
 - 233. c. to. 1. Quæ nos.
 rei veniam habent à Maria. 233. h. to. 1
 riuii quattuor descendentes à Christo fon-
 te. 2664. h. i. to. 1
 riuii salutis tres fluxerunt à corpore Iesu.
 232. k. to. 1
 ructatores. 331. f. g. h. to. 1. & per tot. ser.
 ructus fuit sponsa, seu ebullitum verbum, di-
 lectus meus mihi, & ego. Ibidem e. & per
 totum serm.
 ructus Hieremiæ, suaue redolet. Bonum est,
 inquit, præstolari cum silentio salutare do-
 mini. Ibidem f. g.
 ructus non habet iuncturas orationum.
 Ibidem e.
 ructus pro contrarijs qualitibus, equibus
 educitur, odorem portat, vel malum, vel
 bonum: sponsa autem eructauit verbum
 bonum, & redolens ructum: Ibidem e. f. g.

Sacerdotale officium, quadripartitum est.
 232. i. to. 1. Quadripartitum.
 Sacerdotum superfluus habitus reprehendi-
 tur. 22. i. k. to. 2.
 sacramentum absque spiritu, ad iudicium
 sumitur: & caro non prodest quidquam:
 litera occidit: & fides mortua est, sed spi-
 ritus est, qui viuificat. 285. i. k. to. 1
 sacramenta ad quid instituta sunt. 60. f. to. 1
 sacramentum altaris duo facit, sensum mi-
 nuit, & in grauioribus tollit consensum.
 61. g. to. 2
 sacramentum baptismi in nube, & mari de-
 signatum est. 305. i. to. 1
 sacramentum magnum Christi, & ecclesiæ,
 id est nostræ redemptionis opus simul ope-
 rantur Deus, angelus, homo. 348. a. to. 1
 sacra fames dominandi in prælatione culpa-
 tur. 26. i. k. to. 1
 sacra scriptura habet eruditionem, admoni-
 tionem, consolationem. 147. b. to. 1
 sacra scriptura tria habet: hortum, simplicem
 historiam: cellarium, moralem sensum:
 cubiculum, arcanum theoricę contempla-
 tionis. 266. g. to. 1
 sacrae historiæ hortus. Ibidem.
 sacrae scripturæ intellectus. 340. c. to. 1
 Nihil.
 sacrificia tria sunt. 233. d. e. Tria.
 sacrilegio non absimilis, qui res pauperum
 non illis distribuit. 189. c. to. 2
 sagittis tribus hostes suos dominus fauciat.
 228. m. to. 1
 sagittæ tres, quibus dominus hos allicit, quos
 ad se trahere vult. 128. a. to. 1
 sagitta triplici caro configenda est, timore,
 sermone, & amore Dei. 279. i. to. 1
 sagitta volās in tenebris, quæ sit. 238. k. l. i. to. 1
 salcum fame ad omne condimentum suffi-
 ciens est. 46. to. 2. Prudenter.
 salit Christus in montibus, transilit colles,
 id est superat, & vincit alacritate mini-
 strandi, & transijt Gabriele præueniēs
 ad virginem. 311. d. 312. e. to. 1
 salis in montibus, transfiliens colles. 311. a. to. 1
 saltus sponsi Christi ad sibi dilectæ Ecclesiæ
 venientis amplexus. 211. l. m. to. 1
 salomon ecclesiæ sponsus, non ille rex mor-
 talis, sed Christus Dei sapiētia. 274. i. k. t. 1
 salomon ait: Fili mi ne persuas, & apostolus
 propterea, inquit, debemus intendere his,
 quæ dicuntur, ne forte peresluamus.
 238. i. to. 1

Index posteriorum sententiarum

- Salomon, cum diceret sponsam pulchram, sicut pelles Salomonis non de se Salomone loquebatur, sed de Salomone Christo. fol. 274. l. k. to. 1
- Salomonis libri tres primi, quid doceant. fol. 236. a. b. to. 1
- Salomon noster Christus, non solum pacificus, sed a pottolo teste pax nostra. 174. k. to. 1
- Salomonem videre in diademate, &c. deducitur. 113. i. to. 1
- salubre consilium ad corpus. 6. m. to. 1
- salutatio deuota ad sanctam Hierusalem, & terram promissionis. 193. a. to. 1
- salutis integritas in quattuor virtutibus. 38. i. to. 1
- salus nostra in duobus consistit, in iustificatione, & glorificatione. 226. l. to. 1
- salutem nostram operando tria Deus sibi propria vendicat, predestinationem, creationem, & inspirationem. 348. b. c. to. 1
- salutem nostram maxime desiderant sancti in calis. 18. c. d. to. 1
- salutis nostrae opus tria habet, formam humilitatis, mensuram charitatis, & sacramentum redemptionis. 84. i. l. to. 2
- salutis nostrae opus tres, simul cooperantur Deus, angelus, homo. 348. a. to. 1
- salutis spiritualis recepta signa septem. 255. m. & 255. a. to. 1
- salutis testimonia. 30. g. h. to. 1
- salutem animarum impedire, est persequi Christum. 35. b. & 39. a. b. to. 1
- saluatur nemo absque cognitione sui. 291. i. to. 1
- saluatur nemo absque timore, & amore Dei. Ibidem.
- saluus factus es pro nihilo, non tamen de nihilo. 151. g. to. 1
- sanctus aliquis dicitur, quamuis non secundum meritum, sed secundum propositum, & affectum. 190. f. to. 1. & 145. f. to. 1
- sanctorum dolor triformis est. 228. g. to. 1
- sancti & angeli nos desiderant ad perfectionem suam beatitudinis. 18. c. d. to. 1
- sanctum facit affectio sancta. 190. f. to. 1. & 146. f. to. 1
- sanctorum festa praecipua, votiuus praeuenienda sunt, ieiunij. 124. e. to. 1
- sanctorum festiuitatibus, plures amplius de vanitate, quam de festiuitate gaudent. 237. i. to. 1
- sanctorum genus triplex. 111. m. to. 1
- sancti abent pro peccatis exorare, vt de misericordia salui fiant, propriae iustitiae non fidentes. 341. f. to. 1
- sancti in terra positi multa potuerunt, nunquid non plura in caelo? 173. i. l. to. 1
- sanctos patres non latuit, ab antiquo Deum super genus humanum cogitare cogitationes pacis. 238. l. to. 1
- sanctis quomodo omnia cooperantur in bonum. 190. f. to. 1
- sanctorum triplex gaudium, ante mortem, ante iudicium, post iudicium. Et de multiplici eorum gloria. 108. f. g. to. 1
- sancti videbunt retributionem malorum ad cumulum gratiarum, & e contra de malis, 143. d. to. 1
- sancti vigiles sunt circa suos. 347. h. to. 1
- sanctae vitae forma. 127. c. to. 1. per totum ser.
- sanctificatio bona est. 334. b. to. 1
- sanctificatio duplex, mansuetudinis, & lenitatis. 23. h. i. to. 1
- sanctificationis modus. 277. d. to. 1
- sanctificatio perfecta. 23. h. to. 1
- sanguis Christi clamat contra dispensatores. fol. 101. e. to. 2
- sanguis Christi multus ad ignoscendum. fol. 84. g. to. 2
- sanguis suae iterum, id est, voluntatis propriae duae sunt filiae clamantes, affer, affer, quae numquam dicunt, sufficit. 187. l. to. 2
- sanitas capitis redundat in membris. 68. h. to. 2
- sanitas corporis facit, & ad voluptatem transit, sed sicut sollicitè seruanda est corporis sanitas, ita imo sollicitius seruanda est cordis puritas. 169. g. h. to. 1
- sanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus. & auxilium ab angelo praeterente à Deo postulemus. Ibidem.
- sapere ad sobrietatem monet Apostolus. fol. 168. d. to. 1
- sapere ad sobrietatem, quid sit. 290. e. to. 1
- sapere in alto non altum, nil Deo charius, nil rarius hominibus. 59. a. to. 2
- sapientia acie ordinata procedit contra septem gradus peccati. 167. i. to. 1
- sapientia attingit, & caetera. Ibidem, 307. b. to. 1
- sapientia Deus est, propterea non solum dulciter, sed & sapienter vult diligi. 260. i. l. to. 1
- sapientia Dei per oculos carnis non trahitur. 277. d. c. to. 1
- sapientia edificauit sibi domum: exponitur. 4. m. to. 1.
- sapientia est, per quam quaeque res sapiunt, prout

prout sunt. 307. m. to. 1. & 307. b. to. 1
 Sapiens est, cui res sapiunt prout sunt. 307. m. to. 1
 sapiens permanet vt sol, quomodo intelligatur. 80. f. to. 1
 sapientis, & optimi viri conditiones. Ibidem fg.
 sapientes huius seculi, virtutes veras non habuerunt. 265. c. to. 1
 sapientia gubernatrix tristium. 65. l. 10. 2
 sapientiam inuenisti, mel inuenisti, tantum ne multum comedas, ne satius euomas illud. Euomit sapientiam, qui inde superbit. 168. c. & 216. g. 250. f. to. 1. vltiter.
 sapientia non inuenitur in terra sicutur viuentium. 168. b. c. to. 1
 sapientia odium mali, & sapor boni. 358. h. to. 1
 sapientia opus continentia, patientia, obedientia. 168. c. to. 1
 sapientia, quae obedientia, & patientia iungitur, triplex est. 158. l. to. 1
 sapientia quae sursum est, &c. 66. f. to. 1
 sapientiam, quia fecit diabolus suam, ideo illam perdidit. 341. h. to. 1
 sapientia quid sit, in quo à virtute differat, & quod sit opus eius. 357. m. to. 1
 sapientia qualiter quaratur, & vbi inueniatur. 164. c. to. 1
 sapientia qualiter quaratur. Ibidem e
 sapientia Dei, quasi perdix fouet filios suos, quos non peperit. 230. i. to. 1. Sapientia.
 sapientia salutaris, pudica, pacifica. 26. b. to. 1
 sapientia sobria est in poenitudine peccatorum, in contemptu mundanorum, in desidio futurorum. 168. d. to. 1
 sapientia sobria inuenitur, si beatitudinem concupiscamus. Ibidem.
 sapientia triplex, carnis, huius mundi, & quae desursum est. 206. m. to. 1
 sapientia triplex est, iustitia in intentione, charitas in affectione, humilitas in reputatione. 158. l. to. 1
 sapientia vera cognitionem cum dilectione complectitur. 244. a. to. 1
 sapientia vera in voluntate minime consistit. 290. b. c
 sapientia vera, quae sit. 17. d. to. 2
 sapientia victrix singula vitia eradicat, & singulas inferit virtutes. 168. a. to. 1. Attingit.
 sapientia vincit malitia, septem vitia impugnando, & virtutes inferendo. 167. i. to. 1

sapit Deus iustitiam per timorem, & misericordiam per amorem. 214. h. to. 1
 saporem boni perdidimus in Eua. 358. b. to. 1
 sapes Dei diuerse sumimus. 214. h. i. to. 1
 sapes diuersi. 307. m. & a. to. 1
 satan regnum accepit super omnes filios superbiae, factus princeps tenebrarum harum. 257. c. to. 1
 satisfaciendum est humiliter his, qui aliquid habent aduersum nos. 239. l. to. 1
 satisfactionis motus. Ibidem.
 faciat Dominus tribus sagittas eos, quos a se degustandum dulcedinem suae dilectionis inuitat. 228. a. to. 1
 scala claustralium incipit. 239. f. to. 2
 scabra latera, vititas, & asperitas. 193. l. m. to. 2
 scandalum quomodo caueri debeat. 104. d. c. to. 1 & 43. h. to. 2
 scandalum melius oriri, quam veritatem relinqui. 42. k. to. 2
 scandalum tolerabilius, & magis venia dignum, quod fit mente proficendi in melius. 162. m. to. 2. Qualis.
 scandalum scandalo non bene refarciri. Ibid.
 sciendi modus potius quarendus, quam scientia. 290. d. to. 1
 sciendi triplex modus. Ibidem a. b
 scienda nesciuntur, aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verecundia inquitendi.
 37. d. to. 2
 scientia abutuntur multi. 290. d. to. 1
 scientiarum alia est inflans, alia est dolore afficiens. Ibidem c
 scientia bona in se, si tamen veritate subnixae sit. Ibidem c
 scientia carnis, & scientia mundi, quid vtraque docet. 173. l. m. to. 1
 scientia Dei, & sui, necessaria homini est ad salutem. 293. g. h. to. 1
 scienti, & non facienti peccatum est. 290. e. to. 1
 sciens, & non operans, corrosiones conscientiae patitur. Ibidem.
 scientia illa non inflat, quae scientiae Dei, & sui superuenit. Ibidem m
 scientia inflans contristans. 290. c. to. 1
 scientia litterarum bona, scientia propriae infirmitatis melior. Ibidem a per totum sermonem.
 scientia litterarum minime contemenda. 291. i. to. 1. Non tamen.
 scientia litterarum reprehendenda non est, quae ecclesiae non mediocriter prodest, sed

Index potiorum sententiarum

- tamen legitur, scientia inflat. 27. a. b. to. 1.
 per totum sermonem.
- scientia propria infirmitatis, præstat scientiæ
 literarum. 290. a. b. to. 1
- scientiæ fructus in modo sciendi consistit.
 Ibid. c
- scientia lumen, quo illuminari debemus.
 19. i. to. 1
- scientiæ lumen operatur penitentiam, cor-
 reptionem, & sollicitudinem. Ibidem K
- scientiæ lumen, iustitiæ germen præcedere
 debet. 55. h. to. 2. Vides.
- scientiæ malorum comparatio ad patrem, &
 matrem. 173. m. to. 1
- scientia mundi docet vanitatem, scientia car-
 nis voluptatem. 173. m. to. 1
- scientia minime contemnenda. 66. d. e. to. 1
- scientia prophetia linguæ, & huiusmodi in-
 ter grossos reputari possunt. 321. e. to. 1
- scientia, quæ inflat, non est ab osculo. 244. b
 to. 1
- scientia, quæ inflat, quomodo perniciosa est.
 290. e. e. to. 1
- scientia, quæ vicinius salutis appropiat, magis,
 & prius quaerenda est. 290. e. to. 1
- scientia sanctorum, & scientia malorum,
 quomodo differant. 173. m. to. 1
- scientia sine operibus cibo indigesto compa-
 ratur. 290. e. to. 1
- scientia sui, timorem Dei in anima generat:
 scientia Dei eius amorem. Ibid. i
- scientia sub ipsi, & zelum dormire, non est pa-
 ris periculi. 211. e. to. 2
- scire benefacere si non detur velle, nihil
 prodest, sed quid si velis, sed minime pos-
 sis? 341. g. to. 1
- scire primo seipsum postulat ratio ordinis, &
 dignitatis. 291. f. to. 1
- scire seipsum, præcipua causa est humilitatis.
 Ibidem.
- scire volunt diuersi, ob fines diuersos. 290. d
 to. 1
- scindere corda, & non vestimenta quid sit.
 45. d. to. 1
- scripturæ sacræ intellectus, à solo Deo spe-
 randus est. 314. i. k. to. 1
- scrutabitur Deus oia in iudicio. 296. a. b. to. 1
- scrutatio diuinæ maiestatis formidanda est,
 voluntatis iuta, & pia. 324. g. h. to. 1
- scrutatores maiestatis irruptores dicuntur: &
 ideo opprimuntur à gloria: igitur scrutatio
 maiestatis formidolosa, voluntatis vero tam
 iuta, quam pia. Ibid. g. h. & 282. b. to. 1
- strunio semp indiget aia nostra. 319. m. t. 1
- strutemur vias nostras. Ibidem.
- scuto circumdari ne à sagitta volante timea-
 mus, quid sit. 139. d. to. 1
- scutum gratia diuina. 138. g. to. 1
- seculares à religiosis, nec intrideri, nec iudicari
 debent. 250. e. to. 1
- secularibus desiderijs præoccupatum, delecta-
 tio sancta declinat. 75. a. to. 1
- seculum præfens, Aegypti vocabulo nuncu-
 patur. 229. b. to. 1
- seculum præfens, nequam. 154. m. to. 1
- seculi prioris homines, & philosophi sentie-
 bant, & apprehendebant diuina beneficia,
 sed non beneficium. 241. i. k. to. 1
- securitas non est in caelo, neque in paradiso,
 multo minus in mundo. 12. c. to. 1
- sedere sub umbra desiderata. 304. h. to. 1
- sedente Iesu in monte, cur soli discipuli ad
 eum accessisse leguntur. 106. b. to. 1
- seductori dat manum, qui dare dissimulat
 præceptorum. 347. l. to. 1
- semel locutus est Deus, qualiter intelligi de-
 beat. 161. f. g. to. 1
- semen veritatis iustitiæ, triforme est. 230. d
 to. 1
- semine de modico, copiosa exurgit messis si-
 ue bona, siue mala. 200. h. to. 1
- seminum tria genera sunt. 291. k. to. 1
- seminare ad iustitiam. Ibidem.
- seminare nos ipsos debemus. 49. e. to. 1
- senior frater extra manens, & inuidens mi-
 nori, populus est Iudaicus. 341. d. to. 1
- sensus triplex sacræ scripturæ. 197. c. to. 1
- sensus omnes hominis, diuinæ voci resistunt.
 199. m. to. 1
- sensus quinque animæ, qui sint, & qualiter al-
 ter alteri præest. 165. k. to. 1
- sensuum repugnantia in eum, qui emendare
 vitam cupiens, à vitijs nititur abstinere.
 199. l. m. to. 1
- sententiæ plures sancti Bernardi incipiunt.
 224. k. to. 1.
- sententiæ valde vtilis, quod de meritis non
 sit præsumendum, & nihilominus in Deo
 sperandum. 333. f. g. to. 1
- sentire de nobis debemus in humilitate, & de
 Domino in bonitate. 247. a. to. 1
- separatus à bonorum consortio, spiritualiter
 Dominum videre non potest. 76. e. to. 1
- separatio caritatis, mors fidei. 268. m. & 269. a.
 to. 1. Sic quippe.
- septem columnæ, quæ sunt, quas sibi sapientia
 excidit. 4. m. to. 1
- septem dona Spiritus sancti, contra septem
 vitia.

In opera D. Bernardi.

vitia.	187.i.to.1	in peccata labantur.	38.i.k.to.1
septem misericordiae assignantur.	86.m	sex sunt refugij ciuitates.	233.c.to.1
to.1		si queritis, querite, exponitur.	189.c.to.1
septem panes dum frangerentur, multa inde		sic nos existimet homo, exponitur. 212.g.to.1	
cecidissent fragmenta.	87.a.to.1	sicut initium sapientiae timor Domini, sic ini-	
septem panes quibus reficiamur.	86.i.to.1	tium peccati superbia.	292.a.to.1
septem signacula, quae soluit agnus.	61.K	sicut incorporum medicina, &c. sic medicus	
to.1		Christus.	65.m.to.1
sepulchrum Christi describitur.	194.h.to.1	sicut lilium inter spinas.	103.i.k.to.1
sepulchrum inter sancta loca obtinet principi-		sicut portauimus imaginem terreni hominis,	
patum.	Ibidem.	exponitur.	212.k.to.1
sequamur caput nostrum, & quid sit.	62.d.to.1	sicut vita corporis, sic vita fidei.	64.c.d.to.1
sequi Christum per viam humilitatis.	8.a.to.1	sigilli diuini quod in nobis erat fractio, quan-	
sequi Christum, hoc est trahi post Christum.		ta nobis mala irrogauerit.	26.g.h.to.1
262.h.i.k.to.1		signacula septem.	208.m.to.1
sequentium pacem, tria sunt genera.	233.i	signa aduentus Christi, filij in animam, & si-	
to.1. Sequentium.		gna aduentus patris vtiliter habentur	
seraphim sex alae sunt.	232.m.to.1	334.b.to.2	
sermone Bernardi de tempore aduentus, &		signum, cui contradictum est, Christus.	238.
sanctis incipiunt.	1.a	b.c.to.1.	
sermone eiusdem seu Homiliae super euan-		signum is habet a Deo diligi, qui Deum ar-	
gelium. Missus est, incipiunt.	7.c.to.1	denter diligit.	335.c.to.1
sermone eius in dedicatione ecclesiae inci-		signum magnum apparuit.	98.m.to.1
piunt.	129.l.m.to.1	signum pacis, quod est osculum, patres anti-	
sermone eius super psalmum, Qui habitat,		qui flagitabant. 237.l. & 238.m.to.1	
incipiunt.	135.m.to.1	signum pastoribus Christi inueniendi pra-	
sermone eius de diuersis, incipiunt.	156.k	sepium fuit, & panniculorum inuolutio.	
to.1		238.c.to.1	
sermone eius, qui parui sermones vocantur,		signum pijs humilibusque promissum Chri-	
incipiunt.	204.k.to.1	stus.	Ibidem.c.d
sermone varij vtilis, & fructuosi sancto Ber-		signa, quae sunt querenti Deum.	160.b.to.2
nardo ascripti incipiunt.	244.a.to.1	signum quid sit.	60.f.to.2
sermone Gilleberti super cantica cant co-		signa quibus quodammodo, quis coniectu-	
rum.	360.to.2	ram assumere poterit, an de numero ele-	
sermonem Dei qualiter seruari debeamus.		ctorum seu reproborum fuerit. 42.i.k. &	
6.h.to.1		68.f.g.to.1	
sermone Deiseruandi sunt in corde, quem-		signa quibus Christus vitrumque infixit pe-	
admodum eibus corporalis in corpore.		dem, timor iudicij, & spes misericordiae.	
Ibid.h.i		241.m. & 242.a.to.1	
sermo Dei veritas est, & ipse sponsus is cum		signa quibus quis bonam spem habet salutis.	
auditur, & minime obeditur illi, vacuus, &		255.a.to.1	
ieiunus remanet.	338.m.to.1	silentium irreprehensibile, immo, & laudibi-	
sermo diuinus aqua est, potans, lauans, & co-		le.	102.c.103.f.to.1
quens. 264.f.to.1. Et nimirum.		silentium, quam vile sit.	216.d.c.to.2
sermo viuus, & efficax exemplum operis est.		silentis quies.	178.d.c.to.1
50.i. & 67.m.to.1		similitudo animae ad Deum per peccatum	
seruare debet in timore anima in carne.	304.	non deleta, sed obscurata est. 353.l.m.to.1	
c.d.to.1.		similitudinem Dei, animam retinere mon-	
sex alae animalibus nouae legis.	232.m.to.1	strant tria, simplicitas, immortalitas, & li-	
sex alae vni, & sex alae alteri, quid significant.		bertas. Ibidem.	
117.a.to.1		similitudo de Pharaone, & exercitu eius, &	
sex annis seruius, in septimo liber egredieris		dominico equitatu, & alijs huiusmodi.	
quomodo intelligitur.	171.l.to.1	293.l.m. & 194.a.b.to.1	
sex hydris sunt positae his, qui post baptismum		similis est dilectus meus captae hinnuloque	
		ceruorum	

Index potiorum Semmentiarum

- ceruorum duo bona sponſi, miſericordia, ſcilicet, & iudicium in his duobus animantibus commendantur. 313.d.to.1
- Similitudo eſt inter oleum, & nomen ſponſi: Oleum enim lucet, paſcit, vngit, fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem. 254.c.f.to.1
- ſimilitudo in primo homine perijt, ſed non imago. 52.k.to.1
- ſimilitudo ratio eſt videndi, diſſimilitudo non videndi. 282.a.to.1
- ſimilem ſe eſſe Deo, peccator inique exiſtimat. 354.d.to.1
- ſimilis ſit Deo neceſſe eſt, qui Deum, ſicuti eſt, videre mereatur. 282.b.to.1
- ſimiles ſtudeamus fieri hominibus expectantibus Dominum. 36.l.m.to.1
- ſimplicitas animæ, duplicitate doſiſtatitatis humanae teſta eſt. 353.m.to.1
- ſimplicitas candor eſt animæ, & operationis eius. 337.d.to.1
- ſimplicitas Dei declaratur. 351.g.h.to.1
- ſimplicitas mera ſiue intentio, in gratiarum actione. 250.h.to.1
- ſimplicitas vera ſiue intentio in confeſſione. 256.g.to.1
- ſingularitas, & abſtinentia vltra regulam, culpantur. 256.g.to.1
- ſingularitas, & inobedientia. 302.c.to.1
- ſingularitas pernicioſa. 326.i.K.to.1
- ſingularitas tractatur. 178.d.e.to.2
- ſingularitas monachi pernicioſa. 286.d.to.1.
- ſingularitas ſeu ſolitudo ſuperborum vtiliter declaratur. 82.k.& 156.l.m.to.1. Errauerunt in ſolitudo.
- ſiniſtra Chriſti, quid nobis repreſentet. 22.c.to.1
- ſi recte offers, & recte non diuidis, peccaſti. 269.f.to.1
- ſis humilis ad petendam veniam, facilis ad dandam, & ſic membra erunt in pace. 171.m.& 172.a.to.1.
- ſiue ad aultrum ſiue ad aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. 216.K.to.1
- ſobrietas duplex. 207.c.to.1
- ſocialis, & pacifica conuerſatio, pulchre laudatur. 266.i.to.1
- ſocietatem deſerens amittit conuentorum ſolatia. 230.b.to.1
- ſocij laboris, & mercedis participes erunt. 35.h.to.2.
- ſola humilitas eſt laxa caritatis reparatio. 27.K.l.to.1
- ſola ſtudeat eſſe anima, cupiens eſſe Chriſti ſponſæ. 295.f.k.to.1
- Solet dici, Bonum caſtellum, cuius ſolus corpus ſuum cuſtodit. 215.f.to.1
- ſolarius incedere curans, ceteris eſt moleſtus. 41.d.to.1
- ſolitaria vita denotatur. 295.i.k.to.1
- ſolitudo ſuperborum eſt, quia ſolus ſe reputant, & appetunt reputari. 156.l.to.1
- ſolus poteſt eſſe quis inter multos exiſtens: & cum ſolus eſt, inter multos eſſe. 295.h.i.K.to.1
- ſol non omnes, quibus lucet etiam calefacit. 267.f.to.1
- ſol oriens in Chriſti reſurrectione. 286.m.to.1
- vt ſole ſublato non luceſcit: ſic ſublata Maria, nil, niſi denſiſſimæ tenebræ, relinquuntur. 101.K.to.1
- ſole decolorari qualiter accipiendum ſit. 278.l.m.to.1
- ſolemnibus diebus, quæ ad ſolemnitatem ſpectant, præcipue veniunt tractanda. 35.m.to.1
- ſolium altiſſimi quale ſit. 116.b.to.1
- ſolia duo Deus habet. 232.m.to.1. Solia. ſolicitus eſt Deus de his, qui de ipſo ſunt ſoliciti. 335.c.d.to.1
- ſolicitudo officium prælati, non celſitudo. 131.K.l.m.to.2.
- ſolicitudo pro ſingulis. 46.g.to.1
- ſolicitiſſimus contiderare non quod habemus ſed quod nobis adhuc deſt, toto mentis affectu acquirere ſtudeamus. 188.g.to.1
- ſomnus multiplex. 309.a.to.1
- ſomnus, quem Dominus miſit in Adam qualis fuit. 43.c.to.1
- ſoror ſponſæ ſenſum interiorem illuminat, & morte propulſata vitam tribuit ſempiternam. 309.b.to.1
- ſordidis cur indutus veſtibus Chriſtus fuerit, cum altericaretur eum diabolo. 28.f.to.1
- ſordibus nouis non ſuperuenientibus, poterunt vetuſta expurgari. 198.k.to.1
- ſpecies male vitandæ ſunt. 136.d.e.to.2
- ſpecie tua, & pulchritudine tua, ynde ſpecies, & pulchritudo? ex Ilijs. 335.h.to.1
- ſpectaculum facti ſumus mundo, angelis, & hominibus. 212.m.to.1
- ſpeluncæ in libris reperiuntur. 233.d.to.1
- ſperate à Chriſto virtutes, cuius doctrina ſeminarium prudentiæ, cuius miſericordia opus iuſtitia, cuius vita ſpeculum tempe-

temperantiæ, cuius mors insigne esse fortitudinis. 265.c.d.to.1
 sperare desuper in spirituali exercitio duplex auxilium debemus, correptionem, consolationem. 263.b.c.to.1
 sperare in Christo in prosperis, & aduersis debemus. 262.k.l.to.1
 sperare in Deum, & ipsum esse spem nostram qualiter differant. 145.c.to.1
 sperare in Deo solum. 153.g.to.1
 sperare in Domino, perfectissimū est, & ipse tota ratio nostræ expectationis. 145.b.to.1
 sperare in Domino, quam bonum sit, & efficaciter. Ibidem g
 sperare nihil nisi à Deo, sed nil querere nisi Deū, singularis perfectionis est. 145.c.to.1
 sperant multi in multis, mihi autem adhaerere Deo, bonum est. 245.b.c.to.1
 spes, & timor tractantur. 308.k.l.to.1
 spe gaudeat post lacrymas. 292.m.to.1
 spes gloriæ in tribulatione. 155.c.to.1
 spes inter u morem, & securitatem collocatur. 308.l.309.l.to.1
 spes miserorum Deus. 153.d.to.1
 spem nostram triplex ratio discutit, & roboratur. 231.f.to.1, Spem.
 spes resurrectionis. 142.l.to.1
 spes sola apud Deum miserationis, obtinet locum. 54.a.to.1
 spes, suos, seu etiam alienos conuertendi, multos decepit monachos. 326.h.i.to.1
 spes vana, quæ sit. 135.b.c.to.1
 spes vitæ æternæ lætitiā facit. 291.l.to.1
 spes tractatur. 55.h. & 159.d. & 145.b.to.1
 species terræ, quadriformis. 231.c.to.1
 speluncæ tres sunt. 233.d.to.1
 spinæ multiplices. 304.c.to.1
 spina pœna est, spina culpa, spina falsus frater
 spina vicinus malus est. Ibidem d
 spinas solus hominum Christus non habet. 336.b.10.1
 spiritus adiuvat infirmitatem nostram. 138.g.to.1
 spiritu ambulantes, nec in vno statu, nec eadem semper facilitate proficere possunt. 262.k.to.1
 spiritus angelicus siue partim sit corporalis, siue mere spiritualis, animæ illabi non potest. 249.f.to.1
 spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, &c. 283.g.to.1
 spiritus beati, visione satiantur, dulcedine inebriantur, charitate satiantur. 230.m.to.1
 mo 1

spirituum bonorum, & malorum discretio. 175.k.l.to.1
 spiritus carnis mollis loquens, spiritus mundi vana suggerens, spiritus malignus amaritudines inuittens, audiendi non sunt. 176.b.c.to.1
 spiritus caelestes diuersimode Deum diligunt, sicut & capiunt. 259.d.260.c.to.1
 spirituum diuersa genera. 175.l.to.1, per totum sermonem.
 spiritus diuinus per se aut per angelum: opposita horū, quæ agunt, spiritus humanus atque malignus agit in nobis. 175.m. & a. l. 1
 spiritū Domini permanere in homine in æternum, qualiter accipiendum sit. 289.b.to.1
 spiritum duplicem in Heliaso haberi quid est. 71.m.to.1
 spiritus nequitia, & astutia, qualiter cognoscantur. 176.d.to.1
 spiritus omnes præter diuinum, corporibus egent. 240.b.to.1
 spiritus quadruplex, pecoris, hominis, angelicus, diuinus. Ibidem q.
 spiritus qualiter peti debeat. 127.k.to.1
 spiritus quando veniat aut vadat, periculosè ignoratur. 257.k.l.to.1
 spiritus reprobī vigent industria naturali. 40.m. & a. 10.2. Porro.
 spiritus superbiæ, est dæmonium meridianū. 137.a.to.1
 spiritus sunt administratorij, qui curam habent salutis nostræ. 230.m.to.1
 spiritus summus, in circumscriptus, qui Deus est. Et ibi quomodo misericordia, & iudicium sunt pedes Domini. 241.l.to.1 & per tot. serm.
 spiritus timoris non prodest, vbi non est spiritus charitatis. 286.d.e.to.1
 spiritus tria fortunantur nomina. 230.m.to.1
 spiritus tres maligni, id est spiritus nequitia, spiritus carnis, & spiritus huius mundi. 175.m.to.1
 spiritus malignos occurrere, & instare demigranti, vt patet de Christo, & D. Martino. 139.d.e.to.1
 spiritus mendax est, qui, alicui suggerit, vt exeat de concilio iustorum, & congregatione. 174.d.a.o.1
 In spiritu veritatis, nō esse, est & nō. 274.d.t.1
 spiritus malignos in nos nihil posse aliud, quam quod à Deo permittitur. 216.l.to.1
 spiritus triplex designatur per psalmistam cum dicit, Ne proicias me a facie tua, &c. 79.a.to.1

Index posteriorum Sententiarum

- S**piritus sanctus adiuuat infirmitatem, non
stam. 126. i. to. 1
- S**piritus sanctus arguit mundum de peccato
iustitia; & iudicio. 210. k. to. 1
- S**piritus sanctus cur Domino viuento non
venerit super apostolos. 71. l. & 76. d. to. 1
- S**piritus sancti doctrina non curiositatem a-
cuit sed caritatem accendit. 244. b. to. 1
- S**piritus sanctus geminæ suæ operationis
experimentum tribuit. 257. l. m. to. 1
- S**piritus sancti gratia indigemus, ut custo-
diat corda, & intelligentias, ne forte cum
non aderit, adesse putemus. Ibid. K. l
- S**piritus sanctus in tribus punctis docet nos
omnia. 78. f. to. 1
- S**piritus sancti multiplicitas. 79. e. to. 1. Vere.
Spiritus sanctus non semper est eodem mo-
do in viris spiritualibus. 162. i. K. to. 1
- S**piritus sancti operationes duræ, infusio, & ef-
fusio. 258. e. f. to. 1
- S**piritu sancto præparare nos debemus. 257.
l. to. 1
- S**piritus sanctus quem repleuerit, sanctificat
740. i. to. 2
- S**piritus sanctus quomodo procedit, spirat,
inhabitat, replet, & glorificat. 210. K. to. 1
- S**piritus sanctus quos repleuerit cognoscere
facit eos à misericordia præuentos fuisse.
78. g. to. 1
- S**piritus sanctus scrutatur etiam interiora
Dei. 258. K. to. 1
- S**piritus sanctus specialiter dicitur spiritus cu-
ius opus multiplex. 76. i. Processio. & 78. K
79. l. to. 1 Expedi.
- S**piritus sanctus superueniet in te quomodo
intelligitur. 14. e. to. 1
- S**piritus sanctus significatur osculo oris Dei,
quem spiritum ecclesia sponsa petit sibi
dari ad notitiam trinitatis. 245. K. l. to. 1
per to. ser.
- S**piritus sanctus tria operatur in nobis ad de-
clinandum à malo. 76. K. to. 1
- S**piritus sanctus tria requæ in nobis operatur
ad faciendum bonum, Ibid. l
- S**piritualis medela, ad omnes infirmitates spi-
rituales docetur. 176. f. g. to. 1
- S**piritualis medico oleo mansuetudinis, & vi-
no zeli medetur. 199. K. to. 1
- S**piritualis circumcisio quæ sit. 32. e. to. 1
- S**pirituali in matrimonio, duo sunt genera pa-
riendi. 358. f. to. 1
- S**ponsa nos sumus omnes vocati ad nuptias,
Christus vero sponsus. 38. e. to. 1
- S**ponsa Christi ciuitas, templum, & domus,
pro eodem accipiuntur. 132. i. to. 1
- S**ponsa & sanctorum patrum nemo dicere præ-
sumperunt: Osculetur me ore suo, sed o-
sculetur me osculo oris sui. 237. K. to. 1
- S**ponsa magna à magno petens, non vitur blâ-
ditij seu exordio, sed ex abundantia cor-
dis frontose prorumpens ait, Osculetur
me, &c. 242. d. e. to. 1
- S**põsa angelos tamquam domesticos sponsi al-
loqui creditus, cum dicit: Osculetur me, &c.
Ibidem. i
- S**ponsa petens osculum, non exprimit à quo
cupiat osculari, sed more Mariæ Magdale-
ne querit, & petit. Ibidem
- S**ponsa de omni virtute sua vel gratia non
audet sibi quidquam arrogare quanto mi-
nus nos adolescentulæ forte quæ nos su-
mus. 251. b. 252. e. to. 1
- S**ponsa vna de angelis, & hominibus, & vnus
sponsus Christus. 275. e. to. 1
- S**ponsa ecclesia fatagit formæ suæ, quæ de cæ-
lo venit conformari. Ibidem
- S**ponsa in se habet humilitatem, & sublimita-
tem, & terrenum habitaculum, & cæleste
palatium. 276. i. K. to. 1
- S**ponsa non negat negredinem, sed excusat.
Ibid. m
- S**ponsa, id est ecclesia se trahi optat post spon-
sum suum Christum. 262. f. to. 1. per to. ser-
monem.
- S**ponsa familiaris à Christo, tamquam à spõ-
so trahi petit, quam à patre: quavis quos
trahit filius, trahit, & pater. Ibid. i
- S**ponsa interim recipit magnam consolatio-
nem de contemplatione diuinæ claritatis
antequam perueniat ad eius speciem fut-
uram. 297. l. to. 1
- S**ponsa quæ dixit se vulneratam à filiis matris
suæ, id etiam in bonam partem sumi posse.
279. g. to. 1
- S**ponsa se ab illis promotam fuisse fatetur, à
quibus, & passam. 280. l. to. 1
- S**ponsa libentius sponsi humilia, quam subli-
mia rememorat. 335. e. f. to. 1
- S**ponsa quoniam pacto se dicat positam custo-
dem in vineis, quum suam ipsius vineam
non custodierit. 281. e. d. to. 1
- S**ponsa synagoga fuit, sed fatua. 332. m. to. 1
- S**ponsa dilectum attollens, & malo comparans
quomodo intelligatur. 304. f. g. to. 1
- S**ponsa ymbra Christi maxime desideraba-
bat. Ibid. h
- S**ponsa se ebriam non negat, sed amore spiri-
tuali, non vino. Ibidem m

- Sponſa** eccleſia petit ſibi accumulari fruſtus bonorum operum cum floribus, & odoremis fidei: & ibi de ſpe & timore. 307. c. tomo 1
- Sponſa** inquiens: Dilectus meus mihi, & ego illi, erupit in amoris ructum. 331. c. to. 1
- Sponſa** cur ſe fuſcam dixerit. 278. l. to. 1
- Sponſa** quare peculiariter de filijs matris ſuz id eſt, de Iudæis ſynagoga: filijs conqueritur. 278. a. to. 1
- Sponſa** myſterij conſcia: cum dilectum paſci inter lilia: proſpexiſſet, conſtituit terminū. Donec, inquit, aſpiret dies. 337. f. to. 1
- Sponſa** cur, Quem diligit anima mea, & non. Quem diligo, dixerit. 344. e. to. 1
- Sponſa** quem quærebat, non reperit, & reperta eſt ab his, quos non quærebat. 347. k. l. tomo 1
- Sponſa** id eſt eccleſia electorum, prædeſtinata eſt à Deo: ante ſæcula, & præſenta ab eo: vt quæreret eum, & conuerteretur. 348. a. to. 1
- Sponſa** cur dixerit, ſe cuſtodes ciuitatis pertranſiſſe. Ibidem
- Sponſa** inſenti ad contemplationis quietem, labor prædicationis imponitur: & ſitienti ſponſi præſentiam filiorū ſponſi patiendorum alendorumque ſolicitudō iniungitur. 296. c. to. 1
- Sponſa** nulla occasione potuit ſeparari à charitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu. 349. l. to. 1
- Sponſa** verbum quare verecunde: quia in lectulo: quia per noſtes: hæc verecundia gloriæ: habet, non peccatum. 358. h. 359. i. tomo 1
- Sponſa**, id eſt eccleſiæ nigredo, & formoſitas. 270. h. to. 1
- Sponſa** manuſerudo aduerſus detrahentium linguaſ. Ibidem
- Sponſa** ornatuſ: & quo pacto quælibet anima ſancta: celum dicatur. 274. i. to. 1. & per tot. ſerm.
- Sponſe** ſi vnguenti præcioſa ſint, qualia putas ſint ipſius ſponſi? 263. c. to. 1
- Sponſa** magna fiducia, quæ Dominū Sabaoth dilectum ſuum nominat. 333. c. to. 1
- Sponſa** humilitas commendatur, quom dicitur: Oculitui columbarum. 300. f. to. 1
- Sponſa** ſoniſ, non corporis dormitio eſt. 309. b. to. 1
- Sponſa** prudentia, & profunditas apparet. 298. a. b. to. 1
- Sponſa** eſſe formoſam ſicut pelles Salomonis, de quo Salomone intelligatur. 274. i. k. l. 1
- Sponſam** Chriſti ſatuam eſſe nunc nõ deceſt, ſicut aliquando ſuit ſynagoga. 334. k. tomo 1
- Sponſa** ſub vmbra Chriſti ſediſſe plus eſt, quã prophetam ſub ipſa vixiſſe. 305. k. to. 1
- Sponſam** ſe nigram, ſed formoſam dicentem, quid deſignet. 270. h. to. 1
- Sponſus** ſponſæ dicit: Si te ignoras, egredere, quid ſignificet. 288. m. & a. to. 1
- Sponſus** ſponſam pulchram non omnimode dicit: ſed pulchrã inter mulieres. 293. f. t. 1
- Sponſus** laudans ſpõſam, cur dixerit. Pulchræ ſunt genæ tuæ pluraliter, & non facies tua pulchra. 294. e. to. 1
- Sponſus** Chriſtus cur nunc per ſeipſum ſponſam conſolatur, & obiurgat: nunc vero per alios increpare, & conſolari procurat. 296. c. tomo 1.
- Sponſus** vt hinc nulus apparuit: quippe qui paruulus natus eſt nobis. 314. e. to. 1
- Sponſus** hortatur ſponſam, id eſt, perfectos viros ad regimen imperfectorum. 317. b. t. 1
- Sponſus** adiurat filias Hieruſalẽ, ne dilectam fuſcitent, & ſere eodem momẽto ipſemec dicit. ſurge, propera amica mea. Ibidem.
- Sponſus** ſponſam vocans ad ſe venire in foramimbus petræ, & cauernis inaceſſiæ, præ-tendit ſe verecundum, qui ſponſa frui vereatur, niſi in abſcondito. 322. f. g. to. 1
- Sponſus** ad horam ſe ſubtrahit, vt auidius reuocetur, mordicus retineatur. 342. a. t. 1
- Sponſi** claritas, in qua coequal. ſe eſt patri, ſed de dextis, &c. 341. h. to. 1
- Sponſi** ſecreti, & circumſpecti ſaltus, à nobis appime obſeruaudi ſunt. 312. i. to. 1
- Sponſi** nigredo, & formoſitas. 276. l. m. to. 1
- Sponſi** nomen tribus de cauſis oleo comparatur. 253. m. to. 1
- Sponſi** cubiculum, quod eſt, & vbi eſt. 267. c. d. e. to. 1
- Sponſum** ſe exhibet Chriſtus: animæ ſibi deuotæ. 262. g. h. to. 1
- ſtabulum** in ſua natiuitate: cur Chriſtus elegerit. 27 a. to. 1
- ſtandum** in humilitate. 49. f. to. 1
- ſtare** non poteſt homo, niſi verbo: De i. n. i. t. i. u. r. 337. l. m. to. 1
- ſtare** ſeraphim: cur dicantur. 116. f. to. 1
- ſtetit** in carne Chriſtus ſolus. 314. i. k. to. 1
- ſtatus** animarum ſunt tres. 109. l. m. to. 1
- ſtatus** triplex: conuogatorum, prælatorum, monachorū, per tres viros: Noe, Daniel, & Iob intellectus, triplicem, & differẽtem tenentes viam ad paradifum. 187. l. to. 1

- Status animæ tres, in corpore, posito corpore, recepto corpore. 227.a.to.1
- Stercoribus bonum lapidabitur piger. 216.l
- Studemus magis amari, quàm metui. 268.g
- Studijs sanctioribus proficientium virtutes, contrariæ sese aperte opponere non audent, sed solent in occulto insidiari, quasi vulpeculæ fraudulentiæ, speciem virtutes, re autem vitia. 161.g.h.to.1
- Studium bonæ actionis, ocium contemplationis, lacryma pœnitentis, extra Bethaniam Christo accepta esse non poterunt. 196.h.
- Studium non tam fuit Bernardi exponendi verba, quam imbuendi corda. 255.k.to.imo 1
- Stultus, qui cistellæ labiorum alterius gloriam suam credit, & cœperit mendicare ab eo, quia cum ea habere voluerit. 251.m.to.imo 1
- Stulto non esse vinea sicut nec vita: nã quod vivit mortem potius censeas, quàm vitalem. 325.b.to.1
- Subesse, cœsse, præesse, moralis disciplina docet. 266.i.to.1
- Subiectionem triplicem Deo debemus. 176.d
- Subtractio rei, quam amas, augmentatio desiderij est. 307.c.to.1
- Succidenda sunt continuo vitiorum nascentium capita. 318.i.l.to.1
- Sufficit opinio bonorum cum proprio testimonio conscientie, adversus os loquentium iniqua. 168.m.to.1
- Suggestio triplex, carnis, spiritus, & demonis: quibus tanquam ex singulis nummis tria emuntur. 213.c.d.e.to.1
- Superbia quadruplex. 205.d.to.1
- Superbia Luciferi detestatur. 116.f.g.to.1
- Superbia vnde nascatur. 291.f.& m.& 292.a.to.1
- Superbia prima miseriarum, & ærumnarum parens, mater mortis. 257.c.to.1
- Superbia etiam diaboli humilibus proficit. Ibidem.
- Superbia tolerabilior in diuite, quàm in paupere. 313.b.to.1
- Superbia sub pannis humilitatis Iesæ, culpatur. 181.b.1.to.2
- Superbiæ duæ species: & ibi definitio superbiæ. 24.l.to.2
- Superbiæ vitium designatur in superbo Goliath. 116.m.to.1
- Superbientibus angelis si non precececit Deus, quanto magis nec tibi superbedini parces? 101.1.1.c
- Superbos transiit Deus transiens ad humiles. 212.h.i.to.1
- Superfluitas bonorum ecclesiæ periculosa, & magnopere cavenda. 267.c.to.1
- Superfluitas exterior, interioris vanitatis indicium. 185.i.to.2
- Superiora, ut sunt æterna, frequentius affectu præferimus, effectu inferiora præferentes. 307.i.l.to.1
- Surge propra amica mea Fœlix conscientia, quæ de se talia audire meretur. 315.e.to.1
- Sursum caput habere, & cor deorsum, magna confusio. 166.c.to.1
- Synagoga quidem Christum peperit, sed officio matris, non autem affectu. 254.to.1
- Synagoga pacto conventionis egit cum Deo: ecclesia vero beneplacito voluntatis mitatur. 252.g.h.to.1
- Synagoga fortis non curat onus leve, nec iugum suave, sana est, non ei opus medicis. Ibidem.
- Synagoga hodieum foris cum amicis suis de cœnionibus manuli comedere; quam vitulæ faginatum in domo paterna. Ibidem g
- Synagoga iudicium querit, ecclesia misericordiam accipiat, utraq; quod petit. Ibidem e.f.g.
- Synagoga oleum habet, sed non effusum, sed reconditum habet codicibus, sed non in cordibus. Ibidem e
- Synagoga adhuc in tenebris est, & fame laborat. 234.h.to.1
- Synagoge olim dicebatur: Ego sum Dominus, ecclesiæ vero dicit: Pater noster: & merito. Ibidem e

T Abernaculo, atria, domus declarantur. 215.b.to.1

tabernaculum corpus. 146.h.i.to.1

tabernaculum nostri corporis, non civis mansio, sed domus indigentæ, sed vel tabernaculum militantis, vel stabulum viatoris. 271.d.to.1

taciturnitas Domini nobis ad exemplum facta est. 318.f.to.1

tacebat in passione Christus. 318.f.to.1

tactus manus corporis Christi omnes languores sanabat. 241.l.to.1

talis apparuit Christus, qui merito amaretur. 335.h.to.1

- Tantæ efficacæ osculum diuinum est, vt ex ipso mox sponsa concipiat. 241. m. to. 1
- arditatem in scientiæ nostræ erudit dominus tribus modis. 228. K. to. 1
- ardus nemo aut segnus esse debet in gratiam referendo. 308. g. h. to. 1
- temetipsum attende, vt alijs noueris compati. 64. f. to. 1
- temperantiæ est prospera declinare, & aduersa viriliter tolerare. 57. i. to. 1
- templi decor est, pia habitantium religiositas. 192. k. 193. l. to. 1
- templi dedicatio, in cuius seu quorum honorem fiat, declaratur. 131. b. c. to. 1
- templum Dei facit is, cuius non est decepta ratio, voluntas peruersa, inquinata memoria. 130. h. to. 1
- templum Dei, quod fumus ne forte vacillet curemus lignis fortibus sustentare. 302. f. g. to. 1
- templum Hierosolymitanum describitur, & pulchra saluatio ad sanctam ciuitatem Hierusalem, & terram promissionis. 192. k. 193. m. to. 1
- templum honorare fraterna dilectione, deuota subiectione, voluntaria paupertate. Ibidem l
- templum quibus repletur benedictionibus cum dicitur: Ea quæ sub ipso erant, replebant templum. 119. i. to. 1
- tentationibus resistendo victoria acquiritur. 47. b. c. & 136. f. & 138. f. Scuto. & 141. a. b. & 326. g. h. to. 1. per tot. & 217. K. to. 2
- tentatio ad probationem est, non ad desolationem. 136. f. to. 1
- tentatio fallax. 156. k. to. 1
- tentationum quattuor sunt genera. 138. h. i. to. 1. & 287. f. i. to. 1
- tentatio multum cõfert. 47. c. & 156. f. & 137. e. & 251. l. & 326. g. h. to. 1
- tentatio quadruplex prouectis præcipue monachis ingruit. 326. l. & m. to. 1
- tentationes monachorum prouectorum, & de hæreticis. 326. g. h. to. 1. per tot.
- tentationes quattuor contra quattuor beneficia creatoris. 151. h. i. to. 1
- tentationes quattuor distinguuntur. 287. tomo 1
- tentationibus vndique circumdamur. 138. g. tomo 1
- tentationes variæ sunt pro temporum, ac ætatum diuersitate. 326. g. h. to. 1. per totum sermonem.
- tempus acceptabile nunc est salutis operan-
- di, & quærendi Deum. 344. m. to. 1
- temporis hyemalis (quod præterijisse dicitur) appellatione significatur tempus illud cui Dominus Iesus iam non palam ambulare et apud Iudæos. 317. c. to. 1
- temporalia cum necesse est postulamus. 359. l. m. to. 2
- temporalia nobis ministrat Deus propter duplicem causam. 158. g. h. to. 1
- temporalia cum labore obtinentur, cum timore possidentur. 167. f. to. 2. Videas.
- temporalia, & carnis gloria possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant. 51. l. tomo 2
- temporalium abundantia, æternorum facie obliuionem. 2. i. to. 1
- tenerum, & modicum membrum lingua, faciens sæpe magnum malum. 170. e. f. tomo 1
- tenet ecclesia Christum, & ab eo tenetur. 349. l. to. 1
- tepidi quasi in inferno sunt. 71. a. 8. to. 1
- tepidorum ac feruidorum differentia. 75. l. m. & 71. a. b. to. 1
- tepidum quando te reperis, non discedas ab eloquio Dei, quod valde est ignitum. 176. f. to. 1
- tepidus corde, & arido sæpe ad altare oratione accedimus: persistentibus tamen repente infunditur gratia. 145. m. t. 1
- tepidorum miserabilis conditio. 75. l. & 170. c. to. 1
- tepor religiosorum culpatur. 253. i. l. tomo 1
- terram cur vocat sponsus suam. 319. a. to. 1
- terra imbrem frequente, suscipiens, & non ferens fructum, reprobata est, & proxima maledictioni. 49. d. to. 1
- terræ species quadriformis. 231. c. to. 1
- terram visitauit Christus, non aerem. 312. g. tomo 1
- terra, quam mites, & mansueti possidere dicuntur, est proprium corpus. 106. e. to. 1
- In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam domini, terribilis communitio illa, præsertim ministris ecclesiæ, qui in terram sanctorum iniqua gerunt. 267. d. to. 1. & 190. g. h. to. 2
- terrena tenere, & caelestia negligere, periculosissimum. 186. h. to. 2. & per totum.
- terrena esurit auarus vt mendicus, fidelis contentemnis, vt dominus. 263. m. to. 1
- terrena postulare, amori carnis, & non anime ascribendum est. 345. e. to. 1

Index potiorum Sententiarum

- testimonium à sanguine, aqua & spiritu habere, quomodo cognoscitur. 68. g. to. 1
- testimonium conscientiae in tribus consistit, 51. d. to. 1
- testimonium conscientiae tractatur. 51. g. to. 1. & 132. d. to. 2
- testimonia Dei acquirere, quam bonum sit. 315. d. e. to. 1
- testimonium triplex dari in caelo, & testimonium triplex dari in terra. 67. K. per tot. ser. & 68. e. to. 1 per tot. ser.
- testimonia tria. 209. c. to. 1
- theonicae contemplationis arcanum cubiculi nomine designatur. 267. a. to. 1
- thesauri quos thesaurizare debemus tres sūt. 231. h. to. 1
- thesauri sapientiae, & scientiae penes sp̄sum Christum absconditi sunt. 285. f. to. 1
- timenda esse nouissima dicitur, non primordia, vel media. 166. c. f. to. 1
- time Deum omni tempore, & ex omni corde tuo, & implesti hydriam tuam vsque ad summum. 313. c. to. 1
- timere Deum, semen iustitiae. 291. i. to. 1
- timere & alium non sapere, efficax est ad gratiam, promerendam, retinendam, & recuperandam. 168. d. & 314. m. to. 1
- timere debemus, ne sicut Eua à serpente seducamur. 174. c. to. 1
- timendus est malleus, hoc est, timendum est verbum aspectū. 136. k. to. 1. & 256. d. e. to. 1
- timor ad resistendum peccato, validius dignoscitur, quam pudor & dolo. 166. f. to. 1
- timor bonus, timor malus. 45. i. K. to. 2
- timor Dei duplex. 37. b. c. & 256. i. to. 1
- timor Dei, fructus spei. 153. g. to. 1
- timor Dei initium sapientiae. 267. f. to. 1
- timor Dei venit ex notitia nostri in nobis, & ex notitia amor Dei. Et contra de ignorantia nostri superbia, & de ignorantia Dei desperatio procedit. 292. a. b. to. 1
- timor domini, quam utilis est. 37. a. 39. K. l. & 53. h. i. & 267. d. to. 1
- timor domini aqua. 37. b. to. 1
- timor domini in homine de cognitione sui nascitur. 291. h. to. 1
- timor domini praefereendus est pietati. 53. i. tomo 1
- timorem triplicem habens, matretra triplex vocatur. 313. b. c. to. 1
- timor gehennae, initium est sapientiae. 267. f. tomo 1
- timor ingerit cordi peccata, quae fecimus: supplicia, quae meruimus. praemia ad quae tendimus. 138. k. to. 1
- timor nocturnus, sagitta volans in die. 287. f. tomo 1
- Et ibi quattuor tentationibus.
- timor praelatorum est trifarius. 229. g. to. 1
- timor quidam inutilis, quidam tristis, timor plus humilis, fructuosus. 45. i. to. 1
- timor poenam habet, amor suauitatem. 309. k. to. 1
- timor sapientiam facit. 267. f. to. 1
- timor triplex. 37. b. c. & 39. m. & 208. l. tomo 1
- timore nil melius ad impetrandam, & praeseruandam gratiam. 313. m. to. 1
- timore supplicij, & amore boni, facere aliquid quid vel omittere, quomodo differat. 409. K. to. 1. per totum.
- timores tres. 313. m. to. 1
- timore vocamur, amore iustificamur. 33. K. tomo 2
- timoretur cur suadet Paulus vti vino. 284. i. to. 1. & ibi de curiositate ciborum.
- titillatio carnis, nostrae tribus causis contingit. 228. K. to. 1
- tolle grabbatum tuum. 60. c. to. 1
- tolerantia martyrum ex visceribus, & vulneribus Christi est. 22. m. to. 2
- tonitruum aliud igneum, aliud pluuiale. 231. c. to. 1. Tonitruum.
- torcular calcari solus, & de gentibus non est vir cum, quid igitur homini cum victoria? Impudentissimum est, arrogare gloriam sine victoria, victoriam absque pugna. 251. k. l. to. 1
- tormentum ad tormenta, sicut ad ornamenta, ad poenas, sicut, ad delicias properant, qui regni Dei quaerunt. 167. l. 168. m. to. 1
- torrentes quinque sunt. 231. c. to. 1
- Quinque.
- totus mundus diuitiarum est fideli homini. 259. m. to. 1
- Trahit ad se iustus omnia. Ibidem.
- trahi post sponsum optat sponsa ecclesia. 262. f. to. 1
- trahuntur aliqui ad sequendum Deum, alij ducuntur, quidam rapiuntur. 70. g. to. 1
- trahimur, cum tentationibus exercemur: currimus, cum interius consolamur. 263. c. to. 1
- trahi necesse est animam quantumuis sit perfectionis. 262. f. to. 1
- trahi post Christum, sperare in Christo in aduersis, & prosperis. Ibidem.
- traquillus deus traquillat omnia. 268. h. to. 1
- Trausire

- Transire ad Christum, & pertransire, quid sit. 349. i. to. 1
 transiuit Christus resurgendo, pertransiuit ascendendo. Ibid. k
 trepidare vbi non est timor. 55. h. to. 1
 tres dies sunt, scilicet laboris, requietionis, glorificationis, quartus dies, id est voluptatis foetet. 62. d. e. to. 1
 tres mulieres vngentes Iesum mortaliter, quæ sint. 64. c. to. 1
 tres panes ab amico commodari petere, quid significet. 59. i. to. 1
 tres reperiuntur malè fructificantes. 49. f. g. to. 1
 tres sunt status animæ. 227. a. to. 1
 tres aquilæ sunt corpori diuino assidentes. 231. c. to. 1
 tres calices, quos dominus nobis propinat. Ibidem. c
 tres curus reperiuntur in scripturis. 232. b. to. 1
 tres ex omni populo liberantur. Ibidem. h
 tres in sacerdotium assumuntur. Ibidem.
 tres riuus salutis fluxerant à latere Christi. 232. K. to. 1
 tres contemplationum fenestras. Ibidem
 tres sunt decursus aquarum. 229. c. to. 1
 tres equorum species. 230. a. to. 1
 tres poenitentiarum differentiarum. Ibidem
 tres sunt in nobis principes. Ibidem
 tres sunt clauis, quæ nobis occulta referant. 232. b. to. 1
 tres sunt cibi Israel. Ibidem h
 tres testimonium dant in cælis. 209. c. to. 1
 tres sunt, quibus reconciliari debemus. 224. m. to. 1
 tres species veræ confessionis. 255. k. to. 1. per totum sermonem.
 tria cogitationum genera. 182. c. to. 1
 tria consideranda in festiuitatibus sanctorum. 81. d. to. 1
 tria, ferula in scutella Dei continentur. 232. l. to. 1
 tria hominum genera intelligi solent, quibus Deus loquitur pacem continentibus, coniugatis, prælatis. 164. e. to. 1
 tria hominum genera, non habitantium in adiutorio diuino. 135. m. to. 1
 tria in nobis operatur Spiritus sanctus ad declinandum à malo. 77. l. to. 1
 tria in opere mundi consideranda. 78. l. to. 1
 tria in oppido necessaria. 95. K. to. 1
 tria in passione Christi attendere debemus. 58. c. to. 1
 tria necessaria sunt ad parandum domum. 130. g. h. to. 1
 tria præcipua intuentia sunt in mysterio incarnationis. 84. i. to. 2
 tria nos à contemplatione Dei impediunt. 99. e. f. to. 1
 tria sunt alia, quibus vota superponimus. 231. i. to. 1
 tria nobis occurrunt, quotiens voluntatis imitatione egredimur. 229. b. to. 1
 tria in futuro electos manent. Ibid. g
 tria quibus Deo obnoxij sumus. Ibid. K
 tria opponenda sunt aduersitati. Ibid. l
 tria operatus est Deus in Maria. Ibidem
 tria nobis contulit Mariæ fecunditas. Ibidem.
 tria præstolantur effecti in futuro. Ibidem
 tria reprobi sperare dicuntur. Ibid. m
 tria sunt arma fidelium. 230. a. to. 1
 tria reperiuntur in Petro. Ibid. b
 tria sunt genera mutationum. Ibidem
 tria subruunt patientiam. Ibid.
 tria sunt iudicia. Ibid. d
 tria faciunt mortem preciosam. Ibid.
 tria sunt, quæ nos restringunt. Ibidem. c
 tria in scripturis leguntur candelabra. Ibidem f.
 tria quibus Deus vindictam exercet. Ibidem g.
 tria nobis in sanctis adponuntur edenda. 232. a. to. 1
 tria sunt operimenta altaris. Ibid. b
 tria sunt sacrificia. Ibid. d
 tria sunt genera sequentium pacem. Ibid. i
 tria loca, quæ singula habitatores suos possident. 226. i. to. 1. Trias.
 Trias necessaria ad pure orandum. 227. e. to. 1
 tria sunt opponenda aduersitati. 230. l. to. 1
 tria confert tribulatio. Ibid. k
 tria sunt, quæ hominem à domo expellunt. 167. i. to. 1
 tria Christum congerunt crucem subire. 228. i. to. 1
 tria desertorum genera. 228. l. m. to. 1
 tria sunt, quæ in opere nostræ salutis sibi inuicem cooperantur. 248. a. to. 1
 tria sunt, quæ unitatem impedire solent. 99. i. to. 1
 tria sunt vincula, quibus Deo astringimur. 160. b. to. 1

Index potiorum sententiarum.

- tria transeuntia per hoc seculum. 187. l. to. 1
 tribus modis interrogit vos Deus. 230. k. r. 1
 tribus modis renouatur. 231. c. to. 1
 tribus modis exultat Dominus caput nostrā: 228. i. to. 1
 tribus modis erudit Dominus tarditatem in scientia nostrā. Ibid. K
 tribus excusis procedit titillatio carnis nostrā. Ibid. K
 tribus modis prouidemus bona coram hominibus, habitu, actione, & sermone. 183. i. to. 1
 tribus modus prouidentur bona corā hominibus, & tribus modis coram Deo. Ibid.
 tribus dux sunt, Leui scilicet & Iudæ, ex quibus sacerdotes sumuntur Aaron, & Christus, & eorum successio. 131. i. to. 1
 tribulatio multam confert utilitatem. 154. m. & a. to. 1
 tribulatio necessaria, quæ in gloriam vertitur. 154. d. to. 1
 tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem. Ibid. e
 tribulationes patienter, & confidenter ferendæ sunt. 304. c. d. e. to. 1
 tribulationes sex nobis sunt aduersus desideria, & aduersus quinque partiam sensuualitatem. 181. i. to. 1. per to. fer.
 tribulationes sex, quæ sint, de quibus in Job legitur, & earum remedia. Ibid.
 tribulos, & spinas de proprijs colligentes nõ erubescunt vineæ Domini curam arripere. 281. c. to. 1
 trifaria est vestis nostra. 230. i. to. 1
 trifariam edulium nobis apponitur. 231. h. to. 1
 triforme est desiderium electorum, 229. g. to. 1
 triformis est sanctorum dolor. Ibid.
 triforme est exercitium electorum. Ibid. l
 triformis est ascensus Domini 231. d. to. 1
 triformis esse debet oblatio nostræ laudis. 228. a. to. 1
 triforme est impiorum refugium 230. b. to. mo. 1
 triformis viuendi status 228. i. to. 1
 tripitatis seu diuinitatis arcanum nec ab angelis, nec ab hominibus, nisi spiritu sancto reuelante cognoscitur 244. b. to. mo. 1
 trinitas animæ quantis intricauit se erroribus, doloribus, timoribus 248. e. to. 1
 trinitatem totam fuisse cum Maria dum angelus diceret: Dominus tecum 12. a. to. mo. 1
 triplex custodia manus, linguæ, & cordis 170. a. to. 1
 triplex genus bonorum, & vigilantia super cogitationibus. 168. b. to. 1
 triplex gradus, scilicet incipientium, proficientium, perfectorum. 125. a. to. 1
 triplicem gratiam à Domino suscipimus. 96. k. l. to. 1
 tripliciter homines sub principe tenebrarum esse dicuntur. 163. l. to. 1
 triplex modus viuendi laudabilis, in congregatione. 82. i. to. 1
 triplex peccatum inualuit super terram. 96. f. g. to. 1
 triplex ratio spem nostram roborat 231. f. to. mo. 1
 triplex est cubile Iesu. 232. a. to. 1
 triplex fuit forma Iesu. 232. a. to. 1
 triplex hortus, vbi animæ beatorum spaciatur. 231. h. to. 1
 triplicem differentiam habent ea, quæ agimus. Ibid. b
 triplici morbo laborat genus humanum. 227. c. to. 1
 triplex periculum cauere debemus 84. l. to. mo. 1
 triplex prouidentia contra triplex malum. Ibidem.
 triplici via nascimur omnes 41. b. to. 1
 tristitia de peccatis, dulcescit beneficiis Dei recordatione. 247. l. m. to. 1
 tristitia dissimulanda 271. f. to. 1
 tunica, quibus vestimur, tres sunt 232. m. to. mo. 1
 turpe lucrum prælatorum inuehitur. 247. h. to. 1
 turbari bonum, sed non perturbari. 13. f. to. mo. 1
 turbata Maria qualiter fuit in sermone angelii. Ibid.
 turtur auis gemens, pudica, petens celliora. 319. c. d. to. 1
 turtur cur pro Christo sit oblata. Ibid. f
 turturem non solum commendat gemitus, commendat & castitas, digna propterea fuit dari hostia pro partu virginis. Ibid. e. f
 turtur pudica auricula 295. h. to. 1
 turturi quare comparatur anima Deo deuota. Ibid. i
 turturis vox gementi, quam canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. 319. c. to. 1
 turturis vox, quæ sit, & quando ceperit audiri. Ibid. c. d.
 Vacare. ◊

V Acare debet homo ad se, & Deum cognoscendum. 260. k. to. 1
 vacat sibi vix vel raro, qui alijs in solitudine preest. 310. g. to. 1
 vacuam curis, & odio, luxuria & huiusmodi oportet esse animā, quā inhabitat Deus. 275. g. to. 1
 vacua non sit in nobis gratia. 315. m. & 315. a. to. 1
 vanæ gloriæ contemptus tractatur. 138. l. & 152. l. & 251. i. & 289. g. h. to. 1
 vanitas humanæ laudis. 15. c. 17. m. to. 2
 vanitatem seculi improbare debemus, exercere penitentiam, &c. 229. h. to. 1
 vanitatis malum. 15. c. d. to. 2
 vanitati triplici subiectus est homo. 248. c. to. 1
 varietas vestimentorum, & fereulorum culpatur. 4. b. to. 2
 vbera Christi duo sunt, longanimitas in expectando, & facilitas in donando. 245. k. t. 1
 vbera in oratione replentur. Ibid. m.
 vbera meliora vino, id est pinguedo gratiæ diuinæ longe efficacior ad profectū, quā mordax increpatio prælatorum. Ibidem l
 vbera prælatorum, siue prædicatorum. Ibi. m. & 246. a. to. 1
 vbera sponsæ affectus duo, compassio, & exhortatio, siue congratulatio. 246. c. to. 1
 vbera sponsæ, æqua nimis peccatorum expectatio, & benigna susceptio. 245. k. to. 1
 vbera sponsæ exhausta rursum de fonte materni pectoris sumunt, quod propinant. 246. b. to. 1
 vbera iterum duo sunt. 233. g. to. 1
 vbera tua meliora fuisse coniici potest. 245. i. to. 1
 vbera duo sponsæ, vnum congratulationis, alterum compassionis. 217. d. to. 1
 vbi non est par culpa, par non debet procedere poena. 90. h. to. 2
 vā homini, per quem scandalum venit. 104. e. to. 2
 vā nobis, qui spiritum in naribus habemus, qui totum proferimus spiritum. 100. m. to. 1. Vā nobis.
 vā tibi amaritudo peccatorum, propter quæ soluenda tanta amaritudo necessaria est. 56. d. to. 1
 vā vobis diuites. 27. d. to. 1
 velim nolim Deo assare necesse est. 25. f. to. 2
 vellus Gedconsiore persunditur. 9. h. to. 1

venatores clerici & monachi, si reprehensibiles non essent, Bernardus non laudaret milites sancti Ioa. quod venator inter eos non reperitur. 192. g. h. to. 1. per. totum.
 veniunt ad animam, & mansionem apud eā faciunt pater, filius, & Spiritus sanctus. 335. b. to. 1
 venisse ad animam patrem, filium, & spiritum sanctum, qualiter coniectari possit. Ibidem
 venisse ad nos qualiter Christus dicatur, eum præfatum semper vbique fuisse. 3. f. to. 1
 venite ad me omnes: exponitur. 152. b. to. 1
 venite Christus dicitur in aqua & igne, ad differentiam Moysi. 67. m. to. 1
 venit Deus per seipsum ad animam se querentem. 282. c. to. 1
 venit Deus ad animam, & ab ea prout vult recedit. 342. m. to. 1
 veni in hortum meum: exponitur. 220. I. to. 1
 venit medicus ad ægrotos. 19. g. to. 1
 venialia negligenda non sunt quasi leuia. 40. e. f. to. 1
 ventrem meum dolo, exponitur. 290. e. 291. f. to. 1
 ventis tribus expositi sumus, carni mundo, & diabolo. 19. m. to. 1
 vera sapientia, quæ sit. 17. d. to. 2
 verbum ab anima propter commoditates septem, quæritur. 356. e. to. 1
 verbum abbreviatum fecit Deus. 25. l. to. 1
 verbum ad animam venire, quid est, & eam erudire in sapientia, quid est patrem venire: afficere ad amorē sapientiæ. 334. l. to. 1
 verbum asperum Christus sustinuit, & maledicti horribiliter audient, & sustinebunt. 136. l. to. 1
 verbum carni adhaerens factum est caro. quanto magis, qui adheret spiritui Deo? Vnus spiritus est cum eo? 337. f. g. to. 1
 verba Christi cibo optimo comparantur. 331. b. to. 1
 verba Christi sine eo minime possunt discutiti. Ibidem
 verba consolationis Dei sex sunt. 230. a. to. 1
 verba Christi spiritus, & vita sunt aliquibus, & sequuntur ea, alij dura videntur, & alibi querunt consolationem. 161. f. to. 1
 verba Christi sponsæ triplici eminent. gratia. 331. b. to. 1
 verbum Dei aliter sapit electis, aliter repro- 161. f. g. to. 1
 bis. verbum.

Index posteriorum sententiarum

- Verbum Dei contra omnes angustias, & necessitates remedium habet. 176.e.f.to.1
 verbum Dei cum fastidio susceptum, conscientia tormentum portabit. 290.m.&a to.1
 verbum Dei virtus, & sapientia infirmitati, & ignorantia nostrae medetur. 357.l.m. to.1
 verbum Dei sibi placentibus animam sibi deuotam edocet. 357.h.to.1
 verba aequè dulcia reperta non sunt, per quae Christi & animae exprimuntur affectus, sicut sponsus & sponsa. 242.c.d.to.1
 verbum imago est: & cuius. 350.c.to.1
 verbum increpatorium fumo comparatur. 82.k.l.m.& 83.a.b.to.1
 verbi, hoc est Christi lingua, fauor dignationis: animae vero seruator deuotionis. 301.i.k.to.1. Et verbi.
 verbi Dei impletio, cibus seu pastus eius est. 336.a.b.to.1
 verbi in animam introitus, vel exitus non sentitur: cuius tamen praesentia, vel absentia percipitur. 301.i.k.to.1
 verbum omnia est. 359.l.to.1
 verbum panis angelorum factum est cibarium iumentorum. 193.a.b.to.1
 verbum qualiter naturam carnis assumpserit. 60.b.to.1
 verbum, quod à Deo ad animam nostram venit, reuerti vacuum non decet. 284.c.d. to.1
 verba quaedam sunt sponsi ad nos nostrae meditationes de ipso, & eius gloria, elegantia, potentia, maiestate: quibus pro certo sciamus nos alloqui, vt non fatigemur laboribus, sermonibus eius delectati. Ibid.a
 verba sacrae scripturae deliciofa, solida, effi- cacia. 331.b.to.1
 verba salutis frequentius audita reprobis vilescunt. 82.l.to.1
 verbum triplex. 206.f.g.to.1
 verbum virtus, verbum sapientia est. sumat ergo anima de virtute virtutem, de sapientia sapientiam. 357.m.to.1
 verbi visitationem putantes nostram esse cogitationem, periculosè erramus. 284.a. b.to.1
 verè est solum, quod nec à suis praeciditur, nec ab eis expungitur. 282.m.to.1
 verebuntur filium meum. 261.to.1
 verecundo adolefcere, quid dulcius? 359.h.to.1
 verecundia aliqua culpabilis est. 77.d.e.to.2
 verecundia & mansueta excusatio, seu apologia nostri Bernardi, cum verbi & animae amatorias vicissitudines suis ipsius experimento denudare vellet. 342.m.to.1
 verendumne aliquando sana doctrina infirmis cedat ad periculum, quod ad remedium dicitur. 287.f.to.1
 verecundiae proprium est vitare laudes, vitare iactantiam. 356.i.k.to.1
 verecundia, quàm dulcis fit & amabilis. Ibid.h
 verecundiam seruare debent orantes. 359.K.to.1
 verecundiae commendatio. Ibid.K
 verecundia veluti candor est, animae faciem decorans. 294.e.to.1
 verecundia venustatem ingerit, & gratiam auget. Ibid.f
 veritatis amor fidus amor est, & custos animae. 347.k.to.1
 veritas capreae, gratia vero hinnulo comparatur. 343.f.to.1
 veritas & gratia simul contemperandae sunt. 343.f.to.1
 veritatis gradus ascendimus per laborem humilitatis, per affectum compassionis, per excessum contemplationis. 193.d.to.2
 veritas impuris mentibus non se ostendit: non se credit sapientia. 314.l.to.1
 veritas non relinquenda. 42.l.to.2
 veritatis onus leue. 35.c.to.2
 veritas perfecta cibus spiritualis. 53.l.to.1
 veritatis protectio necessaria. 135.d.to.1
 veritatem, quia non tenuit diabolus, cecidit à gratia. 343.f.g.to.1
 veritas reducit in mentem, quod non sunt condignae passionis huius temporis, ad futuram gloriam. 138.K.to.1
 veritas saepe numero odium parit. 42.k.l.to.2
 veritas sine gratia amara est & onerosa, gratia sine veritate dissoluta. 343.f.to.1
 veritas vnum est ex filiis, inter quos nascitur Christus. 335.h.i.to.1
 vermen tunc sentiri cum suffocari potest, optimum est, si tamen peccatorum putredinem, & seipsam rodendo consumat. 198.h.to.1
 vermis conscientiae in praesenti sentiri, & suffocari debet, non referuari in futurum. Ibid.
 vermes tres. 209.c.to.1
 verus amor primum non requirit, sed meretur. 167.c.to.2
 vera & plena fides, vniuersa praeccepta complectitur. 38.m.to.2
 Vestiga-

Vestigare, quid desit non tibi sit pigrum, nec quod desit verecundū sit fateri. 132.c.to. 2
 vestium curiositas, deformatatis mentium, & morum indicium est. 137.m.to. 1
 vestimenta, & cibaria delicata reprehenduntur. 80.i.to. 1 & 137.m. & 184.f.to. 1
 vestimenta ministrorum Dei tria sunt. 231.f.to. 1
 vestimentorum luxus, & ciborum apparatus in solemnitatibus culpatur. 16.m. & seq. & 80.i.to. 1
 vestes Esau, quid denotent. 230.i.to. 1
 vestis, qua sacerdos uti debet, triplex. Ibidem d. c.
 vestes nostræ, virtutes sunt. 45.e.to. 1
 vestes subtraherunt apostoli Christo super asinum scissuro. 274.m.to. 1
 vetus homo tripliciter in nobis est. 6.i.to. 1
 vetustas triplex, & novitas triplex. 212.k.to. 1
 vix angelorum, quæ sint. 147.h.to. 1
 viæ nostræ, viæ dæmonum, viæ beatorum spirituum, viæ quoque Domini, quæ sint. Ibidem d. c. f.
 viæ Domini rectæ, viæ pulchræ, viæ planæ. 174.a.to. 1
 viæ filiorum Adam, in necessitate, & cupiditate versantur. 147.d.to. 1
 viarum fructus, salus viatoris. Ibidem
 via legis Domini sex diebus consummatur. 114.g.to. 1
 vias misericordiæ, & veritatis ingrediamur. 148.l.m.to. 1
 via monachalis (quæ pons est) recta dignoscitur, sed non omnino secunda, nam ibidem triplex reperitur periculum. 187.m.to. 1
 via, per quam nos oportet in cælum ascendere, quæ sit. 70.f.to. 1
 via m, quam tenere debemus, à via Domini asumere debemus. 78.e.to. 1
 via, quæ ducit ad vitam, trifaria ratione distinguitur. 229.c.to. 1
 viæ, quæ ducunt ad mortem, ratione trifaria dividuntur. Ibidem b.
 viæ quæ sunt, in quibus angelorum custodia indigemur. 148.m.to. 1
 via regia nec ad dexteram declinat, nec ad sinistram. 234.c.to. 1
 via secunda inveniendi veritatem. 176.a.to. 2
 viam trium dierum facere necesse est, scilicet timoris, pietatis, rationis. 86.g.to. 1
 vicissimis Deus, & redit ad animam sanctam. 342.a.b.c.to. 1
 vicissim apparet, & disparet Deus animæ to-

to desiderio se querenti. 284.k.l.to. 1
 vicissitudo contemplationis necessaria actionis declaratur. 317.b.to. 1
 vicissitudines Dei euntis, & redeuntis in anima. 342.m. & 343.a.to. 1
 victus & vestitus sufficit. 6.f.to. 2
 victoria multiplex. 61.k.to. 1. & per tot. serm. victleo, exponitur. 61.k. & 208.m.to. 1
 victoria, quæ aduersus mundum obtinetur multifarie declaratur. 67.i.to. 1. & per tot. sermonem.
 videre Deum sicuti est, nil desiderabilius, nil delectabilius. 282.m.to. 1
 videtur Deus ab anima humili visione sublimi, & suavi. 301.h.i.to. 1
 videtur Deus ab anima viatrice nunc vt Dominus, nunc vt sponsus. Ibidem
 vidi Dominum sedentem. 115.m.to. 1. & per quinque sermones sequentes.
 videre in via Deum quomodo potest aliquis & quomodo non potest. 282.a.to. 1
 videamus quis, vnde, quo, quando, & ad quid, & qua veniat. 115.f.g.to. 1
 videri non potest Deus in hac vita sicuti est. 282.l.m.to. 1
 videte detractores, videte canes, id est hæreticos negantes baptismum paruulorum. 329.f.g.to. 1
 videmus nunc Deum per speculum, & in ænigmatæ, & ita videre nobis expedit. folio 283.g.h.to. 1
 videri vult vulnera sua Christus, tanquam dux bonus signa. 323.a.to. 1
 vidi in dextera sedentis super thronum. 62.g.to. 1
 vigiliæ bonæ, rectitudo operationis, puritas intentionis, custodia vnitatis. 19.m. & 20.a.to. 1
 vigiles boni. 346.a.to. 1
 vigiles deprimi somno, abominabile angelis. 242.f.to. 1
 vigiles esse debemus circa opus nostræ salutis. 357.l.m.to. 1
 vigiles oportet esse pastores Christi. 346.a.b.to. 1
 vigiles, qui sponsum inuenerūt qui sunt. Ibidem
 vigiliæ sunt in duplici differentia, vigiliæ enim sunt carnalium, & spiritualium. f. 81.c.d.to. 1
 vigilat super nos Deus. 146.b.to. 1
 vigiliæ tres, quibus Dominus venire dicitur quæ sint. 211.m.to. 1 & seq.
 vilitas conditionis humanæ, declaratur. f. 212.d.e.to. 2

Vitem, & contemptibilem Christus demonstrare se potuit, sed plane non reputare. 297.R.k.to.1

vincula tria sunt, quibus Christo alligamur. 160.c.d.to.1

Vin patior: responde pro me. 329.g.330.h.& 332.e.to.1

vinca à furtivis machinamentis surripitur, eiusdem botros ira præfocavit, tulit iactantia, fœdavit inanis gloria, &c. 281.d.to.1

vineæ, anima custodis. Ibidem c

Vinea cuiuslibet vita. 325.a.to.1

vineis dominicis se ingerere non verentur. 281.e.to.1

vinca ecclesia. 280.m.&a.to.1

vinca electâ religio bene ordinata. 66.f.to.2

vinca fidelis animæ habent fidem, vitem, virtutes, palmites, botrum, opus: devotionem, vinum. 281.d.to.1

vinca fides, vel anima, palmites autem virtutes. Ibidem

vineas habent, qui spiritu ferventiores nõ scuntur? ficus vero, qui suaviores in moribus. 321.e.to.1

vinearum nomine fideles populi significantur, & ideo non abs reponitur, posuerunt me custodem in vineis. 280.l.m.t.1

vinca, quam sponsa se dicit non custodisse, ipsa est ecclesia in Christum credentium. Ibidem.k.m.& 280.a.to.1

vineam suam custodisse debet, qui alienæ custos ponitur. 280.b.c.to.1

vineas spirituales tunc dederunt odorem suum, cum apparuit benignitas, & humanitas Salvatoris nostri Dei. 321.c.d.to.1

vinum Christi merum, vinum nostrum mixtum aqua. 144.a.t.1

vinò ex vva expresse comparatur carnalis affectus: vva enim semel expressa, non habet quod iterum fluat: sed non sic vbera sponse. 246.b.to.1

vinum bonum gratia devotionis, fervor caritatis. 38.g.to.1

vinum in vineis Engaddi non invenitur, sed oleum, quærat, vinum in Cypro. Insula enim illa vini ferax est. 301.k.l.to.1

vinum merum quale sit, & qui dignus sit illud bibere. 144.m.&a.to.1

vini non tantum, quantum olei nobis attulit Christus. 256.i.157.k.to.1

vinum uniforme est in scypho Dei. 232.m.to.1

vinca egreditur de radice Iesse, quid per virginem, per radicem, per fructum significatur. 98.g.to.1

virgæ tres sunt. 233.g.to.1

virgo concepit sine pudore, peperit sine dolore, mater mansit sine corruptione. 21.h.i.to.1

virgines debent semper esse pauidæ 13.e.to.1

virginitas humilitate non comitata, gratie plenitudinem non meretur. 98.l.m.to.1

virginitas laudabilis, sed humilitas necessaria, & ipsarum pulchra permixtio. 8.k.l.to.1

virginitas Mariæ sine humilitate Deo non placuisse. 8.k.l.m.to.1

virginitatis, & humilitatis ad invicem contentio. 8.k.l.to.1

virginitas consultitur; humilitas vero præcipitur. Ibidem.l

virgines quatuor nobis in coniugium sociare debemus. 231.f.to.1

virginibus solis nubendum esse asserentes reprobandur. 329.c.to.1

virgo virga sublimis, &c. 3.e.d.to.1

virtutum animæ trium, id est rationis, reinoria, & voluntatis infirmitas. 199.a.b.to.1

vires, seu potentia hominis. 145.a.to.2

viro bonum est portare iugum Domini ab adolescentia. 82.i.to.1

vir desideriorum cupiens dissolvi, & esse cum Christo, id cupiat vehementer, ardentersitiat, & assidue meditetur, talis profectonon secus, quam in forma sponse suscipiet verbum in tempore visitationis. 284.i.d.to.1

vir ecclesiasticus pius esse debet in corrigendo mansuetos, & austerus contra asperos, & obstinatos. 299.i.l.to.1

viro forti crescit animus in difficultate. 106.m.& 106.a.b.to.2. & seq.

virorum & mulierum cohabitatio continentia repugnat, & damnatur. 327.g.to.1

virii mali docuerunt linguas suas loqui grandia. 99.c.to.1

virii misericordia, quare de apostolis dicitur. 84.g.to.1

vir propheta Christus descendens dignatus est cohabitare parvo filio. 255.m.to.1

viro sapienti vita, seu mors, sit sibi vinca in cultu: & de duobus vulpium generibus, scilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tentationibus monachorum novitiorum. 328.m.&a.to.1, per totum.

virii tres, Noe, Daniel, Iob, primus navi, secundus ponte, tertius vado transit, & hi tres

ambrosius in libro de officiis ecclesiarum significat
 in causis ubi loquitur de muliere in libro 1. de
 Virtus ad inuicem sapientiam est in se infor-
 mat. 297. c. to. 1
 Virtutes aliquas habent aliquas, sicut mens-
 1. dicitur, solum Christus habet sine modo, qui
 totum habet. 336. m. & a. to. 1
 virtutes animae, quibus anima nequitia expu-
 gnatur, quae sunt. 229. f. to. 1
 virtutes bonae dignitatis. 209. m. to. 1
 virtutes cardinales perfectissime in Christo
 fuerunt. 264. K. 305. m. & a. to. 1. per totum
 sermonem. 264. K. 305. m. & a. to. 1. per totum
 virtutes cardinales respondent quattuor vn-
 s. gentis Christi, quae sunt sapientia, iusti-
 tia, sanctificatio, redemptio. 264. k. to. 1.
 & per totum sermonem. 264. k. to. 1.
 virtutum Christi fragrantia, nisi nos trahat,
 in excusabiles sumus. 264. k. to. 1.
 virtutem Dei appetuit angelus, homo scien-
 tiam. 264. k. to. 1.
 virtutes de necessitate laudanda, magis autē
 de libertate. 264. k. to. 1.
 virtus est aduersa fortiter sustinere. 1358. c.
 virtus est mater gloriae. 88. h. to. 1
 virtus & sapientia habentur in 357. m. to. 1
 virtus est propter bonam famam, non sit
 in honore, pulchrior tamen & illustrior effi-
 citur. 336. c. to. 1
 virtus humilitatis, & patientia tractantur.
 288. m. to. 1. & per totum sermonem.
 virtus innocentiae laudabilis est, quam con-
 trarietas virtus comitatur. Ibidem. &
 per totum sermonem.
 virtus in pace acquiritur, in prelium proba-
 tur, in victoria approbatur. 260. g. to. 2
 virtutes hilia dicuntur. 336. d. m. to. 1
 virtus maxima, inter prauos viuere bene.
 304. d. e. to. 1
 virtus medium tenet vitiorum, & putatione
 indiget. 318. l. to. 1
 virtutes merito stellae dicuntur: stellae enim
 nocte lucent, & in die latent. 275. e. to. 1
 virtus non est operis nostri, quia Dominus
 facit haec omnia. 142. K. d. to. 1
 virtus nulla sine continentia voluntatis, si so-
 297. m. to. 1
 virtutes praecipue tres. 336. a. to. 1
 virtus prima ad salutem necessaria, innocen-
 tia est. Ibidem.
 virtutes omnes a Christo sperandae sunt.
 265. d. to. 1
 virtutes quattuor contra quattuor tentatio-

nes. 265. d. to. 1
 Virtutibus quattuor vestitus fuit Adam. 31.
 Virtus triplex nominis Iesu. 234. f. g. h. to. 1
 Virtus vera est recta facere, & inuidem se
 reputare. 265. d. to. 1
 Virtutes veras non habuerunt mundi sapien-
 tes. 265. d. to. 1
 Visio beatorum quae videtur Deum fieri est
 permanens est. 239. i. K. to. 1
 visio Dei duplex, posteriorum, & inferiorum
 visio Dei sit diuicilis modis. 203. i. to. 1
 visiones diuersae, & cognitiones, quibus visus
 & agnitus est Dominus. 216. m. & a. to. 1
 visione huiusmodi videtur, id, quod Deus
 non per imagines corporatas, non tamen
 sicut est, si quod videtur, non tamen
 visio in patria vere meritas. 286. b. to. 1
 visio qua Deus animae se quarenti demon-
 strat. 282. c. to. 1
 visio, quam hic de Deo habemus, non perma-
 net. 282. c. to. 1
 visio qua videndus est Deus in futuro, sicut
 est. 282. c. to. 1
 visio sublimis, & suauis videtur Deus ab ani-
 ma humili. 300. g. & 301. h. to. 1
 visitura Domino, & visitationis, fuerit em-
 pus cognoscat, qui cor suum preparat. fo-
 311. m. to. 1
 visitat Deus humiles, superbos transiit. fo-
 312. i. k. to. 2
 visitatio diuina non est plena, nec iucunda
 absque veritate, & gratia. 313. f. to. 1
 visitationis, sicut, & praem-
 tij. 316. g. h. to. 1
 visitationes Domini, quae sunt animae rectae
 sibi vocanti, Et qui per Lazarum, Mariam
 & Martham significantur. Ibidem. c. per
 totum.
 visitationem, & consolationem diuinam desi-
 deras, quid facere, & quomodo viuere, de-
 beat, & signa visitationis. 316. f. g. to. 1
 visitet nos Deus quattuor modis. 231. e. to. 1
 visitationem verbi, putantes nostram esse co-
 gnationem, periculose erramus. 284. c. d.
 visitari a Domino cupiens, quomodo agere
 debeat. 315. e. to. 1
 visitationes verbi sponsi, quae sint in spiritu
 ad animam sanctam, de quibus ipse Ber-
 nardus se praebet exemplum ad edifica-
 tionem audientium. 342. m. to. 1

Index potiorum sententiarum

- vita actiua, & cōtemplatiua. 302. c.d. & 308. c.d. & 316. i. to. 1
- vita actiua, & contemplatiua pulchrè intelliguntur per verba Iob, Si dormiero, dico quando surgam. 159. h. i. to. 1. & seq.
- vita actiue pariter, & contemplatiue utilitas. 172. l. m. to. 1
- vita animæ, quæ sit. 146. l. & 165. g. h. to. 1
- vita animæ Deus ipsa corporis. 146. l. m. & 194. i. to. 1
- vita austeritas, & paupertas summa, quam Chuilus ab infanzia suscepit, memoratur. 27. l. m. to. 2
- vita Bernardi in oratione soluta incipit post vitam Malachiae episcopi.
- vita Bernardi in carmine, immediate sequitur eam, quæ est in oratione soluta.
- vita Malachiae immediate post appendicem operum.
- vita Christi viuendi regula, mors redemptio. 194. h. to. 1
- vita communi non contenti, propriam voluntatem sequentes, culpantur. 260. f. to. 1
- vite duæ amatorum paupertatis, per Martham & Mariam designantur. 205. c. f. to. 1
- vita duobus modis à corde procedit. 215. c. to. 1
- vita & sensus animæ. 165. g. to. 1
- vita fidei est charitas. 64. c. d. to. 1
- vite humanæ forma pulchrè, & vtiliter describitur. 158. c. d. to. 1
- vitam in delicijs agens, quoniam nõ est ex fide mors est, & vmbra mortis. 305. i. to. 1
- vita infernalis est, quando intellectus affectui, affectus intellectui inuicè repugnant. 75. m. to. 1
- vita mundana periculosa. 173. m. to. 1. Et in contrarium.
- vita per auditum sequitur mortem. 277. c. d. to. 1
- vita præsentis finis principio, futuræ debet adherere. 83. d. c. to. 1
- vita sancta, & religiosæ forma, & exercitium, in qua continentur bona naturæ, gratiæ, gloriæ, humanitatis virtus gloriæ. 169. f. g. to. 1
- vita sine fine. 156. b. c. to. 1
- vita sine fructu grauior mors. 272. h. to. 1
- vita solitaria. 295. h. i. to. 1
- vita vera non nisi in conuersione est. 197. a. to. 1
- vita vitiosa. 82. i. & 146. l. m. & 33. l. & 173. m. to. 1. Et in contrarium, & 48. a. to. 2. Recedant.
- vita viri sapientis vinea est, sua mens, sua conscientia, nil incultum vel desertum in se sapiens dereliquit, cultus non ita. 325. a. to. 1
- vitanda negligentia: nam in grauiori periculo, est desperationis indicium. 146. l. m. to. 1
- vita semper putanda. 318. k. l. to. 1
- vitiorum seruitus, & mortis incertitudo. 200. f. to. 1
- vitiorum hominis gemini species. 210. i. to. 1
- vitiorum pullulantium capita statim rescindenda. 318. i. l
- vitiorum correptione si quis scandalizatus fuerit, scandalum illud non corripientis, sed correpti. 42. l. m. to. 2
- vitiorum contentio. 184. g. h. to. 2
- vitij carnalibus implicitus, spiritualia vitaminus aut minime sentit. 198. i. to. 1
- vitæ per quas solis radius infunditur, tres sunt. 231. g. to. 1
- vitula effusim docta diligere trituram, qualiter, & ad quid adaptatur. 245. h. to. 1
- vituli Domino immolandi tres sunt. 229. g. tom. 1. Vituli.
- viuendum est humiliter, sociabiliter, ordinabiliter. 82. i. to. 1
- viuentium gradus varij distinguuntur. 321. m. & a. to. 1
- viuit in nobis Christus tandiu, quamdiu & fides. 64. c. to. 1
- viuumus in spe. 139. d. to. 1
- viuumus in vmbra Christi, qui per fidem ambulamus, & carne ipsius paschimur, vt viuamus. 283. g. h. to. 1
- viuendi modum triformè homines habent. 228. i. to. 1
- viuere proprie non debet, qui non diligit, inter quos viuit. 165. h. to. 1
- vicerata peccatis conscientia, quibus medicaminibus refouenda sit. 258. i. to. 1
- vitronum pater, quare Deus non dicatur. 291. l. to. 1
- vukus inueterata consuetudinis qualiter amputandum, & dolor eius leniendus sit. 258. i. to. 1
- vmbra bona sub alis Iesu. 9. h. to. 1
- vmbra Christi, caro eius, & fides. 339. g. h. to. 1
- vmbrae duplices, corporales, & spirituales. 304. h. i.
- vmbrae huius mundi, vel tolluntur, vel inclinuntur. 339. g. h. i. to. 1
- vmbraum nomine aliquando designantur contraria potestates, vt ibi. Donec inclinemus vmbrae. Ibid. g.
- Vmbrae.

umbrae spirituales triplices. Ibid. k. l.
 vna est sponsa ecclesia ex angelis, & homini-
 bus. 275 c.d.to. 1
 vnio diuinarum personarum declaratur. 337.
 f.g.to. 1
 vnio perfecta nostri ad Deum qua sit. 337. e.
 f.to. 1
 vnio verbi cum homine est communio vo-
 luntatum, & consensus in caritate. Ibidem.
 f.g.h
 vnitatem animae ad Deum facit voluntatum
 consensus, non confusio naturarum. Ibid.
 g. h
 vnitas animorum necessaria. 43. c.f. to. 1
 Cessabit.
 vnitas bona, & vnitas peruersa, quae sint. 97.
 h.to. 1
 vnitas bonorum gemina. Ibidem.
 vnitas dilectionis. 338. i.to. 1
 vnitas diuina, & vnitas qua anima adhæret
 Deo non sunt eadem vnitates, prout am-
 plissime probatur. Ibid. g. h. i. & seq.
 vnitas duplex est. 97 g.to. 1
 vnitatis, & pacis turbatores culpantur. 279.
 c.d.to. 1
 vnitas, & trinitas personarum declaratur.
 337. f.g.to. 1
 vnitas fraternitatis summo opere seruanda est.
 279. c.d.e.to. 1
 vnitatum octo differentiae. 215. c.d.to. 1
 vnum est necessarium, deducitur. 97. f.g.to. 1
 vnum, & vnus inter vnitates, discriminant.
 337. f.g.to. 1
 vnus percat melius, quam vnitas. 31. i.to. 2
 vnicae vitae Domini, misericordiae, & veri-
 tatis. 147. h.to. 1
 vnctio quadrifaria. 263. c.to. 1
 vnquentis à sanctis mulieribus quare non est
 vnctus Iesus. 249. a.to. 1
 vnge caput tuum, quid significat. 44. h. i. K.
 to. 1
 vn gere non tantum caput aut pedes Domi-
 ni, vere Christianum decet, sed & totum
 corpus. 249. a.to. 1
 vnqueata Christi, sapientia, iustitia, sanctifica-
 tio, redemptio. 263. g. h.to. 1
 vnquentum contritionis bonum est quo vn-
 guntur pedes Domini: vnguentum deuotio-
 nis melius, quo vn gitur caput, vnquentum
 pietatis optimum, quo totum vn gitur cor-
 pus Domini. 250. c.d.to. 1
 vnquentum contritio, deuotio, pietas. 246. c.f. &
 250. c.d.to. 1
 vnquentum contritionis, est in peccatorum

recordatione. 246. c.f.to. 1
 vnquentum deuotionis in beneficiorum re-
 cordatione. Ibid. g
 vnquentorum fragrantiam qui nõ sentit, aut
 putidus est, aut mortuus. 264. l.m.to. 1
 vnqueata Mariatum euangelicarum, quae
 fuerint. 246. c. & 219. a.to. 1
 vnquentum pietatis in proximorum suble-
 uatione. 250. c.d.to. 1
 vnquentum pietatis preciosius est vnquentis
 contritionis, & deuotionis. 219. a.to. 1
 Vnquentum quattuor sponso, quattuorque vir-
 tutes cardinales tractantur. 263. c.to. 1. &
 per to. sermo.
 vnquentum spiritualia, scilicet deuotionis, con-
 tritionis, pietatis, amplissime tractantur.
 246. c.to. 1. & per to. serm.
 vnquentum spiritualia sponso alia, & alia spon-
 so. 246. c.f.to. 1
 vn git sponso magis, aut minus iuxta varia
 vitae merita. 256. g. h. i.to. 1
 vnctae sunt à Christo mulieres sanctae, quae ip-
 sum vncturae venerant. 344. d.to. 1
 vnquentorum tria sunt genera. 217. c.to. 1
 vnquentum tria sunt. 233. g.to. 1
 vnquentum triplex sponso, contritionis, deu-
 otionis, pietatis primum pungituum, se-
 cundum temperatum, tertium sanati-
 uum. 246. c.f.to. 1
 vnctus venit Iesus, vt nos vngeret. 256. h.to. 1
 vnctio quadrifaria. 264. k.to. 1
 vocabulis tribus sponso, amica formosa, co-
 lumba: praedicatio, oratio, & contemplatio
 designatur. 316. l.to. 1
 vocatum est nomen Iesus, non impositum.
 31. l.m.to. 1
 vocari, & reuocari vult Christus. 342. l.m. to-
 mo 1
 vocabitur nomen eius admirabilis: exponi-
 tur. 207. c.to. 1
 vocati sumus omnes hereditatem Domini
 possidere. 313. d.to. 1. Christus. & 315. c.
 to. 1
 vocationes tres sunt. 233. g.to. 1
 vocem doctoris illius libeter audio, qui non sibi
 plausum, sed mihi placentum moueat. 319. c.t. 1
 voci tuae vocem virtutis, dabis, si quod doces
 feceris. Ibid. & 87. g.to. 2
 vocis suauitatem, & aculei punctio nem debet
 habere bubuleus arator. 230. a.to. 1
 volunt omnes Deo frui, sed non ita imitari.
 262. h.to. 1
 voluntarium merito dicendum, quod in voluntate
 suscipientis est, & non necessarium. 155. c.t. 1
 volun-

- voluntario qualis necessitas, si repugnet. 352.
 c. f. to. 1
 voluntarius consensus alius est, & aliud natu-
 ralis appetitus. 147. m. to. 2. Enimvero.
 voluntatis corruptæ vniuersa perficientis
 flagitia, atque, & vtilis descriptio. 199. m.
 to. 1
 voluntatem Dei scrutari tutum, & piuum est,
 maiestatem vero, temerarium, & formi-
 dandum. 324. g. to. 1
 voluntatem Dei non faciunt beatified ea po-
 tius fruuntur. 339. c. to. 1
 voluntas Dei bona, beneplacens. Ibid. & 142.
 h. 1. to. 2
 voluntas, & opus quomodo differant. 30. c. to.
 1. Magna, & 38. l. to. 2
 voluntatis hominis cum voluntate diuina vno
 sit per consummationem iustitiæ, fortitu-
 dinis, temperantia, & prudentia. 49. h. 50. i
 to. 1. & per to. ferm.
 voluntas hominis interueniente peccato, vim
 quamdam, & necessitatem patitur. 354. c.
 d. e. to. 1
 voluntatis humanæ quatuor sunt genera, sic-
 ca, recta, beata, peruersa. 227. f. to. 1
 voluntatem humanam, voci diuinæ obtem-
 perare, quibusdam facile videtur. 198. K
 to. 1
 voluntas in bono mutata. 102. k. to. 1
 voluntas inficit, memoria inficitur. 199. a. b
 to. 1
 voluntatis liberum arbitrium est discernere,
 quid liceat, probare, quid expediat, experiri
 quid libeat. 149. i. K. l. to. 2
 voluntas misera, & infirma: quæ etsi libera;
 plerumque tamen, quod vult, facere æ-
 quit. 145. m. to. 2. Quid inquis.
 voluntates mortificare. 144. l. to. 1
 voluntas non est, vbi est necessitas. 147. b. to-
 mo 2
 voluntas non cogitur, & propterea sola me-
 retur vel demeretur. 352. e. to. 1. & 148. d
 to. 2
 voluntas nostra diuinæ voluntati subijci de-
 bet. 178. d. to. 1
 voluntas nostra quibus inhærere, & à quibus
 se cauere debeat. Ibid. d. e.
 voluntas, patientia, charitas, diuersos habet
 affectus, secundum quos diuersa sentiunt, &
 loquuntur. 126. e. to. 1
 voluntas peccato in deterius mutata necessi-
 tatem facit. 352. c. to. 1
 voluntas an reputetur pro facto cum in bo-
 no, tum in malo, vbi factum excludit ne-
 cessitas. 30. b. c. to. 1. & 38. k. to. 2
 De voluntate bona facit elemosynam, si non
 potes de terrena substantia: & omnia mun-
 da erunt tibi. 202. k. to. 1
 voluntatis pessimæ conditiones. 201. m. &
 201. a. to. 1
 voluntas propria cesset, & inferius non erit.
 66. c. to. 1
 voluntas propria crudelissima. Ibid. d
 voluntas propria est, quæ non est communis
 cum Deo, & hominibus, sed nostra tantum.
 166. b. c. to. 1
 voluntas propria fugienda est. 165. l. to. 1
 voluntas propria mutabiliter inuenitur. 198.
 i. to. 1
 voluntatis propriæ corruptæ imago terribi-
 lis. 198. l. m. to. 1. vtiliter.
 voluntas propria quid mali operatur, si præ-
 dominari permittatur. 165. l. m. to. 1
 voluntatis propriæ, & proprii consilij lepra
 mordentes audiant quid spiritus dicat eccle-
 sijs. 66. g. to. 1
 voluntas propria grande malum est, quæ fieri
 vt bona nostra, bona nobis non sint. 338. c.
 to. 1
 voluntatis propriæ, ridiculosa inuectio. 201.
 m. & a. & 353. g. to. 1
 voluntas rebelis, & obstinata bonis admoni-
 tionibus deterior plerumque redditur. 201.
 m. & a. to. 1
 voluntas sic seruit peccato, quod libere se sub-
 illo tenet. 352. e. 353. h. to. 1
 voluntas sola meretur retributionem. 156.
 m. to. 2
 voluntas triplex, libera, mala, & bona. 150. e.
 f. to. 2
 voluntatis via tria hominum genera velun-
 tur, seruus, mercenarius, filius. 214. g. to-
 mo 1
 voluptatibus carnis adhærere, impossibile est.
 gaudio spiritali repleti. 71. b. c. to. 1
 voluptati cedentes comedendo pingua, in ta-
 lum terra non est audita vox turturis. 319.
 c. to. 1
 voluptuosi ciborum exquisitores arguuntur.
 171. b. & 181. h. to. 1
 voluptas corporis, malum, afflictio, bonum. 3.
 g. h. & 27. a. to. 1
 voluptatem fugere nos admonent auctori-
 tates sanctorum, & potissimum quæ passus
 est Christus. 50. l. m. to. 1. &
 sequentibus.
 votis suorum satisfacere nititur Ber. in sancti
 amoris arcanis celebrandis. 344. l. m. to. 1
 vox

Vox diuina auribus anime iufonans, primum conturbat, terret, diiudicat: sed continuo viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. 176.e.f.to.1

Vocem domini non esse, sed nostram cognoscimus, si quæ nostra sunt, & non quæ Iesu Christi querimus. 197.c.to.1

Vox sponsi Dei ad animam sibi deuotam loquentis, amor eius est. 316.k.to.1

Voces suos affectus habet. 331.d.to.1

Vox turturis, quæ sit, & quando ceperit audiri. 319.c.d.to.1

Vox operis, quàm oris validior. Ibidem c

Vnâ vox vnumquemque manifestum facit & presentem indicat. Ibidem e.f

Vox vnus per omnium labia sonat, quamuis multi sint, quos genere audias. Ibidem

Vfus facit virtutes; non natura tuum est autem abutendo facere vitia, aut bene vtendo virtutes. 133.m.to.2

Vtilis lectio, vtilis eruditio est: sed multo magis vnctio necessaria. 189.l.m.to.2

Ad vtilitatem ecclesiæ aliqua esse dispensanda, vbi necessitas exigit. 157.d.to.2. Vbi

Vtile nobis est, vt non euacuetur meritum fidei, quod Christus se subducit vsui, dans locum virtuti. 345.h.to.1

Vultus verbi Dei. 176.d.e.to.1

Vtinam saperes & intelligeres cum thesauro pecuniæ thesaurum iræ pariter cumulari. 88.k.to.1

Vtinam saperent, & intelligerent, &c. tria ibi nobis commendantur. 83.e.to.1

Vtinâ in duodecim vnus hodie Petrus, vnus qui reliquerit omnia; vnus quicareret loculis inueniretur. 188.k.to.1

Viuunt multi malè bonis ecclesiæ. 267.d.to.1 Timeant.

Vua expressa, yltra non fluit, secus vbera spōsæ. 246.b.to.1

Vulnera Christi foramina petrar. 322.h.to.1

Vulnerum Christi meditatione, nihil efficacius ad curanda conscientie vulnera. 324.k.to.1

Vulnera Christi tutum peccatoribus refugium præbent. 322.h.& 323.b.c.to.1

Vulnera sua videri vult Christus, tamquam

dux bonus signa. 323.m.to.1

Vulpecularum diuersa genera. 324.m.to.1 & per totum sermonem

Vulpeculæ, seu vulpes paruulæ, subtiles dicuntur tentationes, quæ facile agnoseri nō possunt, nec ideo caueri, nisi à perfectis & exercitatis. 326.l.k.to.1

Vulpes sunt adulatorēs & detractores. Ibid.c

Vulpes tentationes sunt, tentationes vero diuersæ, pro temporis diuersitate. Ibid.g.h.

Vulpium tria genera, adulatorēs, detractores, seductores, &c. Ibidem c

Z

Z Ebedæi filij magna petentes, minus acceperunt. 288.m.to.1

Zelantes aliqui contra aliorum delicta tam impudenter, quàm maniter astant, se ipsos tam insipienter, quàm inutiliter palpant. 5.e.to.1

Zelus charitatis à Deo immissus, signum est aduentus Dei ad animam. 334.b.to.1

Zelus Dei ad animam sibi dilectam; quantus sit. 309.m.&a.to.1

Zelat Deus etiã apud spiritus malos humilium salutem. 257.c.d.to.1

Zelo feruētēs esse debent animarum pastores. 346.d.e.to.1

Zelus indiferetus reprehenditur. 110.l.to.2 & 266.m.to.1

Zelum immittere, misericordiæ est; zelum intendere iudicij. 334.a.b.to.1

Zelus iustitiæ, amor dilecti in affectibus pietatis. 300.b.to.1

Zelus pietatis suauiter ardet; efficaciter exipiat. 334.a.b.to.1

Zelus prælatorum, qualis esse debeat. 226.l.to.1. Opottet.

Zelus sine discretionē, importabilis est; Ibidem.m.& 267.a.to.1

Zelau super iniquos. Ibidem c

Zelus, vini romine desighatur. 300.b.c.to.1

Indicis potiorum sententiarum in opera D. Bernardi primi Claræuallis

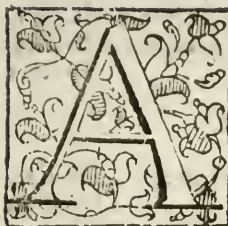
Abbaus, finis.

TABVLA SVPER SERMONES

GILBERTI IN CANTICA CANTICORVM,

QVOS INSERVIMVS IN CALCE

PRIMI TOMI.

BS CONDE elemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te ad dominum exponitur. fol. 373. b. to. 1

Adiuuro vos, & cetera, exponitur. folio 377. b. to. 1

Adducet dominus ventum de deserto vrentem, & desiccabit venas mortis, exponitur. 379. d. e

Amor ipse de quiete inquietior redditur. folio. 362. f

Amor humanum animum Deo conciliat & vnit. 374. g. h

Amor commendatur. 386. k. & per totum sermonem.

Amor proximi compassionem habet, & quendam nimis suauem gustum. 387. d

Amor in auribus domini solus obstrepens, corporalium strepitus dedignatur verborum. 394. k

Amor vehemens patientis simul afficit, & carnem, & mentem. 432. k

Amanti quam durum est animum dimidiare cum Christo & mundo: 374. g. to. 1

Amantium zelus impatiens quid habeat. 376. f

Amici quare aliquid dicantur, & quare charissimi. 416. g. h

Angeli custodes & curatores nostri sunt. folio 370. g

Angelico exemplo humilem & attentum præbeamus auditum alieno sermone. 390. a

Angelus in annunciatione, angelus in natiuitate, &c. Ibidem

Annunciatio præcationis tenet effectum. folio 432. i

Animus quanto fuerit expeditior, tanto quidem impensior erit in illud quod amat. 360. e

Anudoum efficax ad mitigandum omnem mentis desolationem est spes resurrectionis futuræ. 410. e. f

Aperiri sibi per contemplationem diuinitatis petit à nobis. 426. i. k. & 427. l. m

Apertio sponsi est apparitio eius. Ibidem

Apertio sponsæ est apparatus eius. Ibidem

Aperire non posset sponsa, nisi prius dilectus inspirationis manum occultam apponeret 427. c

Apostolorum commendatio. 413. i

Aquæ viuæ sunt aquæ nõ deficientes. 417. a

Aquilo significat aduersitates, & aduersam fortunam. 417. c. f. & 419. b. c. per totum sermonem.

Arbitrium ubi est, semper liberum est, non tamen liberum ad omnia. 420. d. e

Argentum quid significet, 385. c. d

Aroma nihil videtur offerre, quæ orat & optat. 409. i. k

Aroma bonum, propositum sanctum, & conscientia pura. 419. a. b

Ascendet Deus super uibem leuem, &c. exponitur. 379. e

Ascensiones disposuit in corde suo: exponitur. 388. l. m

Aurum quid significet. 385. c. d

Auster significat felicitatem & securitatem terrenam. 418. e. & 419. b. c. per totum sermonem.

B

Balsamum olere quis dicatur. 384. k

Bene vngitur, & bene redolet, qui diligit bona coram Deo, &c. 410. a. b

Bonum opus, vel quærere Iesum, vel tenere: sed opportunitas, & loci, & temporis huic adhibenda est operi. 360. d

Bona iustitia quæ dicatur, & quæ melior. 375. b

Bonus odor, fama bona: bonus odor, conscientia bona. 334. h

Bona intentio pura, quam viuendam reddit, & velut animatam feruida, & dulcis affectio. 403. i

Bona vnguenta impassibilitas, & patientia. folio 408. c

Bonum

Bonum vnguentum, & bonus odor spiritua-
lis in Domino exultatio, & modesta exhi-
bitio letitia, & nouitia. 410. a
Bona vestimenta bona sunt opera. 412. f
Bonus sopor mentis excessus, & alienatio ab
affectibus carnis, & à sensibus corporis .
378. g. h. & 425. k. l

C

Caminus Christus dicitur. 379. b
Chaos magnum firmatum est inter ani-
mam, & Dei naturam. 372. d. e
Cantate Deo canticum nouum, &c. exponi-
tur. 365. l. m
Capacem esse summi boni, ipsum habere, &
esse ipsum, hæc tria distincta sunt. 372. f
Capilli tui sicut grex caprarum, &c. exponi-
tur. 393. f. g
Caprea, & cerui qui dicantur. 377. c. d
Caro voluntarijs afflicta disciplinis nonne
Deum ad propitiationem flectere nititur?
412. g
Carnis nomen In bono alicubi accipitur.
361. l
Castitas commendatur. 385. a. b
Castitatis Christi, Mariæ, & aliorum differen-
tia. 422. e. f
Cedrus, Libanus, myrrha, aloë, quattuor vir-
tutes cardinales interpretantur. 433. d. e
Caritas commendatur. 387. d. e
Caritas speciale quoddam est insigne disci-
pularum Christi, & doctrinæ eius singulare
indicium. Ibidem
Caritati innata est sollicitudo quædam, impru-
dentia quædam, &c. 399. f
Caritas ista noui testamenti occasiones, &
cum opus est fugere, & vbi fugiendi non
est copia, fortiter ferre. Ibidem
Caritas radix est, & quasi rami virtutes cete-
ræ de illa pullulant. 411. h
Caritas sit tibi custodia flammea. 413. a
Charitas ordinata quando dicitur. 424. h
Charissimus quis dicitur. Ibidem
Christus singulariter non tam ceruus quam
hinulus dicitur. 377. e
Christus caninus dicitur. 379. b
Christus dicitur ignis consumens. 380. g
Christus solus dictus est Salomon noster ve-
rus pacificus. 381. c
Christus totus nobis est caritatis illecebra in-
citamentum amoris. 387. f
Christus hodie synagogæ dedit libellum re-
pudij. 389. d
Christus horret magis asperitatem morum,
linguæ stimulos, quam aculeos spinarum

389. f
Christi laudes ponuntur. 389. h. 390. i
Christus Iesus non metit, nisi quod suum est
nisi quod ipse præfeminauit. 423. a
Christi humanitas gratiam comparat, diuini-
tas confert. 426. i. k
Christiani mali reprehenduntur. 393. g. h
Circuitus quidam spirituales declarantur.
364. d. e
Ciuitas Dei dici potest non inconuenienter
vniuersitas creaturæ. 364. g
Cogitationes antiquas qui nesciunt habere.
375. a
Cognatio praua quam contagio sequitur.
427. b
Collis thuris quis dicatur. 402. a. b
Coli nomine quid accipiatur. 398. l. 405. l
Colloquia tua, conuersatio communis gra-
tiam spirent. 416. b
Comedite amici, & bibite, & inebriamini cha-
rissimi exponitur. 424. g
Commendatio cuiusdam abbatis mortui Ric-
uallis. 424. c. d. e
Compassio interna, & compositio quædam
disciplinæ, & doctrinæ, necessaria sunt do-
ctoribus. 400. l. m
Concupiscentia cum sola est, satis inardescit
exterior vero materia, si accedit, insanit.
398. m
Conscientia bona nil tutius. 361. k
Conscientia cuiusque habet quandam pro-
prium faciem. 397. f
Consulatio quidem utilis, & frequenter quod
non confert eorum qui consuluntur eru-
ditio, consulentis meretur humilitas. 369. a. b
Contemplatio iucunda in cœlesti familia.
370. g
Contemplatio sola non excidet in futuro,
ideo hanc partem tibi elige in præsentibus
375. i
Contemplationis gratia compassionem non
euacuat, sed informat mentis excessus.
378. f. g
Contemplatio passionis Christi. 388. b. m
per totum.
Contemplatio sapientiæ æterna refectio est.
389. e. f
Contemplationis locus pulcherrimus vbi sit
401. f. g
Contemplandi de Deo triplex modus. 428. d
Contritio bona quæ dicitur. 380. l
Cor impij est turbulentum, & tabidum, luro-
sum, & se cum semper colluctans. 362. b

Index potiorum sententiarum.

- Cor Christi quis dicatur. 391. g
 Corda libera à rei familiaris cura magis proficiunt in contemplatione, & caritate Dei. 420. c
 Cornelij centurionis commendatio. 413. i
 Corona nobis est incarnatio. 389. c
 Cogonatur ille per tribulationis tolerantiam qui mitis, qui mansuetus, &c. 404. K
 De corpore Christi, vide. 370. h
 Cum pertransissem illos, &c. exponitur. 370. b. c
 Cumulata plane materia præmiorum inter totius puritatis meritam, passionibus varijs atteritur. 303. k
 Cura frequens mundi, insensibilem penè redit affectum. 360. d. e
 Cura animarum, & administrandæ necessitatis sollicitudo graue, & onerosum satis est pallium. 421. b
 Custodes pigri, & male fideles qui faciant. 368. c
 Custos qualis esse debeat. Ibidem g
 Custodes ciuitatis doctores sancti quando dicantur hominem inuenire. 450. h. i
- D**
- D**elicta antiqua non possent nouis deseruire sacramentis, nisi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. 365. tomo 1. h
 Dentes tui quasi grex detonsarum: exponitur. 394. b
 Dentes ecclesiæ qui dicantur. 395. c. g
 Desertum quid significet. 379. c. d
 Dispensatio ecclesiæ dicitur participatio spiritus. 389. h
 Detrahentes professionibus, & ordinibus reprehenduntur. 367. h. & 397. h. i. 432. g. h
 Detrahitio rapacitatis genus est. 387. c
 Deus est vbique per existentiam, sed non æqualiter in singulis per efficientiam. 364. a
 Diadema quid significet. 389. c. d
 Diem hominis non concipiui: exponitur. 360. f
 Dignatio hæc ipsa, qua Deus voluit incarnari quemdam videtur attulisse dæcorem dignitati maiestatis. 390. a. b
 Diligam te bone Iesu, diligam te virtus mea, &c. 387. g
 Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & cetera: exponitur. 403. h. i
 Dilectio maior est omnibus sacrificijs, & holocaustis. 409. g
- Dilectioni commode assignatur conclusio, & bonis est dilectio murus. 441. a
 Dilectus meus candidus, & rubicundus, &c. exponitur. 434. m
 Discipuli carpentes opera prælatorum reprehenduntur. 393. f
 Diuina natura inconuertibilis, & incommutabilis est. 376. m. & 371. a
 Doctores sacri varios animorum inuestigant affectus. 430. i
 Dormire quis dicatur spiritualiter. 425. K. l
 Dulce satis est te bone Iesu quærere, dulcius tenere. 360. c
 Dulcedo simulata, & dulcedo exigua lingua quæ sit. 412. d
 Duo vbera tuas, sicut duo hinnuli, &c. exponitur. 299. i. K
- E**
- E**cclēsia vtramque naturam, id est, humanam, & diuinam integram fatetur in Christo. 370. to. 1. f. g
 Ecclesia desponsata est Christo in fide. 389. h
 Ecclesia sponsa Christi remittit, permittit, pronuntiat, præmittit. 412. b. c
 Ecclesia dicitur pulcherrima mulierum quare hoc. 434. h
 Ecclesiæ corpus plenum est oculis ante, & retro. 393. e
 Ecclesiæ primitiæ persecutio, & constantia. 367. d. e. f. 423. l
 Ego dormio, & cor meum vigilat exponitur. 425. K
 Eleemosynæ vocabulo non incongrue censentur vniuersa, quæ indigentibus misericorditer impenduntur. 373. b
 Eloquentiæ tuæ signum numquam euidentius dabis, quam si humilem materiam exequaris ornate. 400. m. & a
 Emissiones tuæ paradisi malorum punctorum: exponitur. 414. e. f. g
 Euangelice ex toto loquere, qui vir euangelicus es. 382. i
 Exclamatio temporum nostrarum. O misera hæc tempora nostra, &c. 378. f
 Exclamatio montis spiritualis: O beatum montem, &c. 402. a
 Exclamatio verbi. O mira vis verbi, &c. 430. f. g
 Exclamatio caritatis: O potens, & præpotens passio caritatis, &c. 432. l
 Exhortatio fratrum. 393. d. e
 Exhortatio poenitentium. 430. i. k
 Exhortatio curam animarum habentium: & admi-

& administrandæ necessitatis sollicitudinem ex officio. 431.d.e

F

Fama bona, odor bonus. 384.h
Fauus distillans labia tua, &c. exponitur. 411.m

Fœlix anima, quæ bono contemplationis fructis. 374.i

Felix qui satis lauit lectulum, cordis, &c. 388.k.l.

Ferculum sibi fecit res Salomon, &c. exponitur. 383.c.per totum.

Fides Christi, Iudæorum traditiones, & dogmata philosophorum arida fecit. 366.e

Fides vtroque populos æque nobilitat, videlicet Iudæos, & gentes: sed Iudæus aliter reputat. 400.b

Fidelis anima omnia replicat, & recenset in laudem Dei 365.k

Fidelium conuersatio gemina est. 366.f.g
De filio prodigo. 364.a.b.410.f

Fons signatus quid sit. 413.i.l.414.b.c.d

Fons sapientiæ bonus omnino, sed adhuc sub signaculo nobis emanat. 414.d

Fons signatus, & fons patens differunt. Iidem Fons ortorum, & puteus aquarum viuentium, &c. exponitur. 416.f. & sequentibus.

Fontis, & putei differentia 416.h.i

Formosus in stola sua cur Christus dicatur. 370.h

Fortitudo bona quæ dicatur. 378.e
Fortes Israel qui dicantur, & qui male fortes 382.g

Fouca quasi fodit, qui terreni sensus acumine scripturæ soliditatē penetrat, &c. 417.m

Frigida, & feruida orationis differentia. 380.i
Fugitiui religiosi notantur. 418.d

G

Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. 396.c.to.1

Gemelli duo hinnuli capræ dicuntur Iudæi & Græci siue gentes. 400.b

Genæ ipsæ vocis vsus habent, & oris aut suppleunt officium, aut amplius exornant. 396.b.c

Gladium spiritus (quod est verbum Dei) habentes, & non secundum illud operantes reprehenduntur. 382.f.g

Gloriosi qui vere dicantur. 365.g
Gloriari nemo debet casum se habere cor,

aut alias virtutes. 397.f

Gillebertus orat pro religioso qui censetur mortuus, quando est vel tædij, vel desperationis mole obtutus. 383.a

Gillebertus plangit, & lamentatur virginem quandam corruptam. 422.m. & a.b

Gillebertus plangit, & lamentatur sanctum Aelredum mortuum abbatem Ricuallis. 424.c.d.e

Gillebertus plangit, & lamentatur quod cura animarum ex officio ipsi incumberebat, & administrandæ necessitatis sollicitudo 431.b.c

Gratias tibi Domine Iesu Christe, quod nobis salutis occasiones paras. 366.g

H

Hæretici notantur. 416.c.426.e.to.1
Hortet Christus magis asperitatis morum, linguæ stimulos, quam à culeos spinarum. 389.f.g

Homo spiritualis sit quasi aquila. 375.a

Hostis carne nostra quasi castro vtens, regiones spiritus de vicino infestat. 381.e

Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur: exponitur. 412.f

Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec supra confertes, tendit 415.i

Humilitas perfecta de meritis semper alienis præsumit. 432.f

I

Iacula sublimia exhortationis non sunt passim fundenda, nec in omni multitudine, &c. 342.l

Iesu bone, quid est, quod alicubi non inueniris, qui vbique crederis, &c. 364.a.b

Iesus quando ad te ingrediatur, & quando tu ad illum ingrediaris. 429.l

Ignis Iesu, signis bonus est. 380.g.h
Ignorantiæ tuæ nox serenam tibi visionem adimit secretorum caelestium. 360.d.e.f

Impassibilitatis, & patientiæ differentia. 410.c.f
Impetus multiplex notatur. 414.c

Incarnatio nobis corona est. 389.e.h
Inreparatorius doctoris sermo si quosdam specialiter tangere videtur, non ad odij fomitem illud inueniant. 430.i.l

Iniquitas, & inæqualitas multa est ad transitoria intentum, impendere animum, ad æternam remissum. 431.c

Inuenire illa quæ sursum sunt bona, est quodam dulcedinis, & experientæ gustu præsentire illa. 364.c
 Inuidia quid faciat de alienis bonis. 387. a.b.c
 Inuidiam animam non potest intrare æstimatione bona de bonis alienis. Ibidem c
 Inuitationes mutæ sponsi, & sponsæ habentur. 421.k.l
 In thas columbæ est donum, illum significans qui spiritualis gratiæ est plenus. 187.a
 Iudæi, & philosophi carpuntur. 366.e.425.b.c. & 434.i
 Iudæus in communi clementia iura sibi priuata deposcit. 400.b
 Iuga boum eum quinque: exponitur. 398 l.m
 Iustissimus, potentissimus, prudentissimus moderator quid operatur. 365.l

L

Labia spiritualia, & interiora quæ dicantur. to.1 396.l
 Lac quasi videtur omnis doctrina, omnis affectus pius animo illapsus dulciter. 400 d
 Lamentatio animæ Deum querentis, & non inuenientis. 363.i.l
 Lamentatio Gilleberti contra fratres malignantes. 378 i l
 Lamentatio Gilleberti propter aduersitates, & aduersam fortunam. 418. & per totum.
 Lamentatio Gilleberti pro virginæ quadam corrupta. 421.m.& a.b
 Languor amantis est affectio quedam de absente dilecto amantem conficiens. 432.i l
 Languores tres enumeram. Ibid. m
 Latitudine sui cordis aliqui exponuntur seculari prudentiæ, & isti reprehenduntur. 367.m
 Laudes horti conclusi in tribus absoluti scriptura. 414 b
 Laurentij martyris commendatio. 422.f
 Lectio debet orationi seruire, præparare affectum, non horas præripere, nec succidere moras. 369.b
 In lectulo meo quæsiui per noctes, quem diligit anima mea: exponitur. 360.c.361.m per totum.
 lectulus bonus dicitur conscientiæ quies, & munditia. 362.a.375 a. & 383 m
 In lectulis magnum, & multiplex mysterium reperis. 383.a
 Leuitas innata tibi, vicina est lapsui. 376.f
 Libano in scripturis legitur comparata vir-

ginitas, 384.h.& a
 Libertas duplex describitur. 420.e.f
 Libertas triplex describitur. Ibidem f.g.
 Lilium, & lilia, qui, & quæ dicantur. 400.c
 Lingua praua quid requirat. 396.a
 Lingua & labia ac si quidam argenteus canalis sunt, & cetera. 412.d
 Liur dum priuatam semper excellentiam cogitat, alienam obsecrat. 387.c
 Locus proprius, & domesticus matris Ecclesiæ est contemplatio. 375.i

M

Magna vis amoris alieno non nititur suffragio, proprijs contenta meritis, 361. i.l.to.1
 Magna vis amoris quem nec infirmitas, nec aduersitas compefcit, nec illa innata, nec ista illata. 362.e
 Magna, & violenta est vis charitatis. 405. e
 Magnus plane est (si quis est) qui sicut nunquam titubat in fide: ita passionibus animi nullis turbetur. 377.a
 Magna eloquentiæ laus est, causam quam susteperis, apte exequi, &c. 400. a
 Magnus mons Paulus dicitur. 401.f.g
 Mala punica significant verecundiam. Potest & in malis puniceis martyrum intelligi patientia, & regulares conuentus. 413.l.m. & 414.a.b.
 Malignatur in sancto qui malignatur in bono, siue in suo, siue in alieno. 392.l
 Mammæ duæ sunt maternæ pietatis spirituales. 406.c
 Mariæ virginis vterus dicitur desertum propter incorruptionem. 379.d
 Maria Magdalenæ commendatio. 409.i.l & 410.c
 Martyrum commendatio. 394.l.431.c
 Mediator quidam inter Deum, & homines, qualiter se habere debet. 399.g.h
 Mens secura, & libera, iure lectulus dicitur. 362.a.b
 Mētis excessus bonus est sopor. 378.h.423.m
 Myrrha quid significet. 380.l.422.c
 Misericordiam quam debes ex loco, ex animo solue. 410.c
 Molesta amanti dilatio, sed solent protracta desideria amplius crescere. 368.d
 Molestus stimulus, sed tamen vexatio præstat humilitatem profectui. 381.a
 Molesta est vtraque affectio, & non dulcescere quod elegeris, & sentire quod oderis mole-

molestum vtrumque, &c. 419. a
 Monachorum est, non colloquium, sed silentium, &c.. 370. c
 Monachi reprehenduntur, quod mundo se studiose conformant. 377. m. & a.
 Mons mirrharum qui dicitur. 402. m
 Mortuus est, qui vel tardij, vel desperationis male obruitur, &c.. 383. a
 Mors bona quæ dicitur. 398. a
 Motus intentionis prauæ, & à Deo habet quoddam motus est, & ab ipso non habet quod prauus est. 365. h
 Multos videmus, & dolemus tam inperatoressisse, quam subito erupisse. 380. f
 Munditia meretur notitiam, non hanc literatorem tantum, sed quandam dulcem, & intimam, & ipsius animæ medullis insusam.. 367. a.

N.

Nardus vel in nardo intelligitur mentis quies.. 415. m. to. 1
 De natura diuina, & humana Christi. 422. h.. 433. c. f. g. & 435. a. b
 Nemo alij in gratia quocumque in gradu fuerit, aut participium, aut paritatem inuideat. 400. b.
 Nil bona tutius conscientia.. 361. i. k
 Nobilitate sæculi non debemus chari Deo reputari. 386. h
 Nomen Iesu vbique venerabile est, & vniuersum quod vox sonat, vita depromat. 367. a.
 Non facile est virtutem cuiusque ex indicijs definire.. 392. b.
 Nouatianus hæreticus reprehenditur. 409. i. k
 Nouissima tuba quid sit. 385. f.
 Nouum canticum quare dicitur.. 365. l.
 Nox quædam bona dicitur. 361. g. h.
 Nubes cæli dicitur sponsa.. 403. c. f.

O.

Obseruantiarum duritia, & petra: discipulinarum frequenter largos effundit riuos olei, &c.. 399. d. e.
 Ocium liberum, & irrigatio crebra sanctæ meditationis multum cooperatur, vt læta prodeant germina sapientiarum. 373. m.
 Ocio libero non omnes rite, & iure debito fruuntur. 373. k. & 431. d. e.
 Oculus turbatus vel ira, vel cura quomodo lucem illam inaccessam inuenitur. 360. d.
 Oculus intentionis simplex illustrat. vniuersum

sum corpus operationis. 392. k.
 Oculus quando tenebrosus, quando lucidus quando caligans dicitur. Ibidem.
 Oculi tui columbarum: exponitur. 392. i. per totum.
 Oculi ecclesiæ qui sint 393. f. 405. i
 Olor misericordiæ, & remissionis suauis fragrat in ecclesia. 410. d. e.
 Olor quid sit. Ibid. i
 Omnia Deum mihi monstrant ad cognitionem, sed non omnia me mouere possunt intus ad deuotionem. 364. b.
 Omnes gemellis foetibus, & sterilibus non est in eis: exponitur. 395. b.
 Opera sequuntur spiritum sicut calor ignem, vmbra corpus, lux solem, effectus causam. 375. k. l.
 Opera patientia, & publica ostentationem, & inanem iactantiam redolent: 412. f. g.
 Operatio tristis, & spiritualis gaudij carens irrigatione vicin sterilitati videtur. 414. c.
 Opus ipsum obliuiscitur opus se esse dum amoris pinguedine totum inficitur. 415. k.
 Opera exterioris sollicitudinis, & vsus contemplationis confici simul non possunt. Ibidem. l.
 Optima pars contemplationis, & dilectionis est vsus. 373. c.
 Oratio pertinax pertingit ad finem. 368. d.
 Orationis Christi species facta est altera: exponitur. 379. b.
 Oratio quæ successa non fuerit, nescit itinere directo ad Deum ire. 379. i.
 Orationis vsus animum reddit mundum, & candidum. 402. d.
 Oratio in sinu conuertitur, quæ celerem precibus reportat effectum. 412. f.
 Orationis vicem quæ opera habere dicantur. Ibidem. g. h.
 Orans non sinat animam fluctuare, non declinare ad alia. 432. m.
 Ordines regulares vnde prodierunt. 414. f. g.
 Ortus conclusus es soror mea. sponsa: exponitur. 413. k.
 Ortus sponsi quis dicitur. 4. 2. d.
 Ostiorum magna est distantia, & triplex est ostium. 430. k.

P.

Palliorum genera spiritualia: multa sunt. 430. h. ad finem sermonis..
 Paradisus conclusus, & paradisi emillus differtur. 414. e.
 Pharisæus reprehenditur. 411. k.
 Pardo comparatur hæreticus, & homo varius. 1 4 riuus.

rius, & inconstans. 404.l
 Pauli Apostoli virtutes. 380.l. 381.m. 384.g
 Paulus Apostolus dicitur magnus mōs. 401.f
 Pax abundans, quæ dicitur. 381.d
 Pelagus hæreticus reprehenditur. 409.i.K
 Pestilentia morum hodie sæda fatis, & lentanimis exhalat. 377.m
 Petrus, & qui cum ipso erant in monte, gratiati sunt somno, exponitur. 378.i
 In phreneticis non minuitur innata rationalitas, sed in sic affectis nullus eius motus exillere valet. 420.f
 Prædicantes in conuentu fratrum redarguuntur & instruuntur. 420.m
 Prædicationis officium non omnibus incumbit. 426.i
 Prælationis labores ingredi festinantes arguuntur. 404.b.c. 426.g
 Præterire, & pertransire differunt. 370.c.d
 Prope feci iustitiam meam, & salus mea non elongabitur, exponitur. Ibid.e
 Propugnacula charitatis exprimentur. folio 399.3
 Prudentiæ carnis, & prudentiæ spiritus differentia. 392.m
 Pudicitia, & patientia comites dicuntur, & differunt. 419.f

Qualis est dilectus tuus ex dilecto, d pulcherrima mulierum, &c. exponitur. 433.f
 Quam pulchræ sunt mammæ tuæ: exponitur. 406.c
 Quattuor aduerte, vel in sponsa, vel circa spōsam ecclesiam: inuestigationes, vota, præcepta, & preces. 430.l
 Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, &c. exponitur. 379.b
 Querela animæ Deum querentis, & non inuenientis. 363.i.K
 Quæsiui, & non inueni illum, vocaui, & non respondit mihi, exponitur. 430.l
 Quæstiuosa res, nomen est Christi. 368.b.c
 Qui confidunt in Domino mutabunt fortitudinem exponitur. 378.e
 Quid tibi cum conspectu cui totum de affectu contare debet? 384.K.l
 Quidquid de Christo sapis, quidquid sentis, intra ecclesiæ constringas regulas. folio 375.a
 Quies & libertas in hoc corpore breuis, & exigua est: exponitur. 362.b
 Quod intelligentia inuenieris, diligentia te ne, & retine. 373.K

Rapacitatis genus est, si famam decerpis. fol. 387.c
 Reconciatio est iterata animorum dissidentium conciliatio. 409.g
 Regulares conuentus intelliguntur in malis panicis. 414.f.g
 Regularis conuersationis opera per myrrhā probatissimam, & indisciplinatæ per reprobam designantur. 428.c.f
 Regularis exercitatio, & hostilis vexatio ytraq, probabilis seruata patientia. Ibid.f.g
 Religiosorum commendatio. 362.d. 393.i. 394.i.l. 432.f.g
 Religiosorum exhortatio, & communitio de uitandis cogitationibus turpibus. 365.a
 Religionis professores sal esse terre debemus. 377.m. & a
 Religiosi redargutio dicentis, non me illæ scripturæ sacre sermo edificat. 395.h.i
 Religiosorum & sæcularium differentia quoad vitam. 416.g
 Religiosis detrahentes reprehenduntur. 432.3
 Religiosorum magna collaudatio, sed maior vituperatio inuenitur in illo dicto propheta. Candidiores Lazarei eius niue, &c. folio 434.l

Sabbatum delicatum est, & sanctum, & gloriosum, exponitur. 375.m
 Sapientia in animum quietum, & purū vltro incurrere solet, & gratis influere. 306.c
 Sapientia huius mundi, & sapientia quæ de Deo est, differunt. 367.m. & a
 Sapientes huius sæculi circumierunt rerum naturam, & in artificio suo operantem aduerterunt sapientiam Dei. 367.i.l
 Schisma eorum, qui nihil proprii habere volunt, & eorum qui de proprietate gloriantur, tangitur. 405.l
 Schismatici tanguntur. 417.m
 Scriptura, verbum & stabile facit & visibile, &c. 433.b.c
 Septenarius, aut spiritualitatem, aut vniuersalitatem indicat gravarum. 415.h
 Seruus malus, & piger reprehenditur. 403.h
 Simplicitas bona, quæ dicitur. 382.i
 Synagoga reprehenditur. 376.g
 Synagoga repudiata est, ecclesia accepta. folio 389.d
 Sicut vitæ coccinea labia tua, exponitur. folio 396.b
 Sicut fragmen male punici: ita genæ tuæ, exponitur. 397.d
 Sicut

Sicut turris David collum tuum, exponitur.

399.d.e

A spe supernorum, omnium actuum caput, & totius intentio vitæ inchoare debet, & illi coherere. 424.e

Sponsa cum sponsa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris sabbij, & lingua altera. 412.a.b

Sponsa primo tremit, secundo surgit, tertio aperit. 429.b

Sterilis est intelligentia quam non coæua, & germana comitatur deuotio. 395.h

Stimulatur Paulus ne extollatur, & quomodo qui hæc audis, refugis stimulari. 380.l. 381.m. & a

Suauißimum mihi cervical bone Iesu, spinea illa capius tui corona, &c. 363.h

Succensio duplex innuitur, vna de summis, alia de inferius erumpens. 396.m

Summissior quidem vox, sed mens interior, & preces tacitæ multum habent acuminis. 394.k

Surgã, & circuibõ ciuitatem quegram per vicos & plateas: exponitur. 363.m. & 364.a. b

Suspecta est mihi omnis doctrina, & certe despecta, quæ nullam inducit de Christo mentionem. 366.g

T

Tædium vehemens, & amaritudo cordis virtutes ipsas exercet, non euertit. 419.m

Tenui illum, nec dimittam: exponitur. f. 372.h. 373.a. b. & g. & 375.a. per to.

Tenuit eos superbia: exponitur. 373.K

Tenere, qualiter dilectum debeamus. 337.m

Terræ quædam sunt superiora, quædam inferiora, quædam infima. 393.h

Thus quid significet. 387.i

Timores tres innuuntur, 380.f. g

Timor rigore gelido constringit affectus, fol. 419.b

Torrens duplex spiritalis describitur. 417.a

Tota pulchra es amica mea, &c. exponitur. f. 49.e

Tranquillitas mentis efficax est ad incrementa gratiarum. 379.b

Tribulatio, & aduersitas exterior plangitur. 418.e. f. g. h

Tribulatio interior. Ibid. l. m

V

V Adam mihi ad montem myrrhæ: exponitur. 402.l

Vberibus geminis erga subditos abundare debet qui doctoris, & patris in ecclesia locum

occupat. 406.e

Veniat dilectus meus in hortum suum, &c. exponitur. 421.l.m

Venustas vultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. 366.b

Verba consolatoria dum aliqui plus æquo ferantur, in vana deuoluuntur. 409.h

Videas.

Vicissitudo refectionem affert, defectum prohibet. 428.g

Verecundia commendatur. 397.d. e

Vigiles qui dicantur. 425.a

Vigilæ quædam sunt, sollicitudinem repletæ molestia, quædam bona. Ibidem

Virgines sacræ instruuntur. 385.a. per totum.

Virgo quædam corrupta plangitur, vel lamentatur. 421.m. & 421.a. b

Virgula fumi quare sponsa dicatur. 380.f

Virtutes ipsæ suapte natura intus in animo locatæ sunt. 393.c

Visio sponsi, non est vna nec simplex, nec vni formis. 369.h

Visio Dei quodam cum affectu semper accipienda. 388.a

Viderunt insulæ, & timuerunt, & extrema terræ obstupuerunt: exponitur. Ibid. b

Vmbra quæ dicatur. 360.f. 361.g

Vmbra tres sunt. 401.f

Vnguëtarus est Satanas, nolite ab illo oleum emere. 384.K

Vnguentorum, & aromatum differentia. 410.b

Vnguentum proponitur, cuius odor super omnia ecclesiasticorum donorum excellat aromata. 310.c

Vnguenta quadruplicia sunt. Ibid. f

Vnctio quid sit. 411.i

Vtinam nos tales simus auditores verbi Dei, qui non succumbamus his, quæ dicuntur. 370.e

Vtinam fidem, quam habeo in Christo, omnia opera mea attestentur. 593.h

Vtinam mihi nihil incumbat negocij, nisi suspensio semper stupore minari impensam gratiam. 403.h

Vocem frequenter eripit oratio vehemens. 394.i. K

Vox dilecti pulsantis, exponitur. 425.b

Vulnerasti cor meum soror mea, sponsa, &c. exponitur. 403.d. e

Vultus animi interpretis est, & ab intimo affectu habitum trahit. 373.a

Finis tabula super sermones Gilliberti, in Cantica Canticorum.

I N D E X

S I N G V L O R V M

S E R M O N V M,

*Atque primo de Aduentu Domini, qui sunt omnes:
primo de Aduentu.*

Hodie fratres Ser. j. i. a. r. i	In Conuersione sancti Pauli.	
Audiuimus suadentem.	Merito quidem. Ser. 1.	39 a.
Ser. 2.	Conuersus est hodie Paulus. Ser. 2.	40. i.
In aduentu domini. Ser. 3	In festo Purificationis beatæ Mariæ	
3. f.	Hodie templi Dominum. Ser. 1.	41. i.
Dignum est fratres Ser-	Gratias redemptori. Ser. 2.	41. c.
mo 4.	Purificationem beatæ Mariæ. Ser. 3.	42. f.
Diximus nuper. Ser. 5.	In Septuagesima.	
Volo vos fratres Ser. 6.	Magna mihi consolatio. Ser. 1.	42. i.
Si deuote. Ser. 7.	Immisit Dominus. Ser. 2.	43. c.
Feria 4 quattuor temporum su-	De Quadragesima.	
per euangelium, Missus est.	Hodie dilectissimi. Ser. 1.	44. f.
Missus est. Homelia 1.	Conuertimini ad me. Ser. 2.	45. m.
Nouum quidem canticum. Homelia 2.	Rogo vos. Ser. 3.	45. f.
Libenter vbi mihi. Homelia 3.	Quia ieiunij Ser. 4.	46. i.
Non est dubium. Homelia 4.	Charitas qua pro vobis. Ser. 5.	47. b.
In vigilia Natiuitatis Domini.	De oratione Dominicali in quadrag.	
Sonuit vos. Ser. 1.	Fiat voluntas tua. Ser. 6.	48. h.
O Iuda & Hierusalem. Ser. 2.	Obsecro vos. Ser. 7.	48. m.
Hodie sciatis Ser. 3.	De sancto Benedicto.	
Hodiernum quidem sermonem. Ser. 4.	Conuenientibus in vnum Ser.	49. c.
Sanctificamini hodie. Ser. 5.	In Annuacione beatæ Mariæ.	
Audium audiuimus. Ser. 6.	Vt inhabitet. Ser. 1.	51. d.
In die Natiuitatis Domini.	Considerare est fratres Ser. 2.	53. f.
Grandis quidem. Ser. 1.	Quam diues es Ser. 3.	54. l.
Magna opera Domini. Ser. 2.	Dominica in ramis palmarum.	
Duo quædam rerum genera. Ser. 3.	Non sine causa Ser. 1.	55. i.
Agnoscite Ser. 4.	Necesse est. Ser. 2.	56. b.
Benedictus Deus. Ser. 5.	Cum vniuersa. Ser. 3.	57. h.
De festis sanctorum Stephani,	Feria. quarta hebdomadæ pœno-	
Ioannis, & Innocentium.	siæ de passione Domini.	
Benedictus qui venit. Ser.	Vigilate amico Ser.	59. a.
In Circuncisione Domini.	In cœna Domini.	
Postquam consummati sunt. Ser. 1.	Hi sunt dies. Ser.	60. d.
Postquam consummati sunt, &c. Ab initio.	De Resurrectione Domini.	
Ser. 2.	Viciteo Ser. 1.	61. i.
In Circuncisione Domini Ser. 3.	Accepimus ab apostolo. Ser. 2.	64. c.
In Epiphania Domini.	Si cum in corporum medicina. Ser. 3.	65. m.
Apparuit benignitas Ser. 1.	Omnia que de saluatore. Ser. 4.	66. h.
Tres apparitiones. Ser. 2.	Dominica Prima post Pascha.	
Necessarium nobis videtur. Ser. 3.	Omne quod natum est. Ser. 1.	67. i.
Populo duræ cervicis. Ser. 4.	Ex epistola beati Ioannis. Ser. 2.	68. c.
Dominica prima post Epiphaniam.	In Rogationibus.	
In lectione sancti Euangelij. Ser. 1.	Quis vestrum. Ser.	69. i.
In operibus Domini. Ser. 3.	De Ascensione Domini.	
	Recum.	

Sermonum Index.

Recumbentibus duodecim. sermo 2.	69. l	sedentem super folium.	
Solemnitas ista. sermo 2.	69. b	Vidi Dominum. sermo. 1.	Ibidem m
Hodie cælorum Dominus. sermo 3.	70. h	Plena erat. sermo. 2.	116. c
Si natiuitatis. sermo 4.	72. d	Non vobis arbitror. ser. 3.	Ibid. h
Tripliciter nobis. sermo v.	74. e	Cum dixisset propheta ser. 4.	117 a
Hodie sedenti in throno. sermo 6.	74. g	Commendant nobis sacræ litteræ. ser. 5. 118. d	
In festo Pentecostes.		De sancto Martino.	
Celebremus dilectissimi. sermo 1.	76. h	Puto sermonem. sermo. 1.	120 c
Quam libenter. sermo 3.		De sancto Clemente.	
Hodie dilectissimi. sermo 2.	78. i	Pretiosa in conspectu Domini. sermo. 123. l	
De corpore Christi. Sedisti ad mensam. 26. i.		In vigilia sancti Andrea.	
to. 2. m		Sanctorum festa. sermo.	124. c
In natiuitate sancti Ioannis Baptistæ.		In die Apostoli Andrea.	
Sit procul ab his. sermo.	79. d	Celebrantes hodie. sermo. 1.	125. i
In vigilia apostolorum Petri, & Pauli.		Beati Andrea. sermo. 2.	126. f
In sanctorum vigilijs. sermo.	81. c	Item de sancto Andrea sermo. Et quietum	
In die apostolorum Petri, & Pauli.		studium.	297. c. to. 2
Gloriosa nobis. sermo 1.	82. g	In festo sancti Nicolai episcopi. sermo. Nico-	
Sancti isti. sermo 2.	82. l	laus iste.	299. c. to. 2
Mérito fratres. sermo 4.	84. g	In obitu Humberti monachu.	
De Dauid, & Goliath.		Humbertus famulus sermo.	127. b
Audiuimus ex libro regum. sermo.	84. m	In dedicatione ecclesie:	
De euangelio septem panum.		Festiuitas hodierna. ser. 1.	129. l
Misereor super turbam. sermo 1.	85. f	Olim rex gloriosus. ser. 2.	130. c
Misericordias Domini. sermo 2.	86. K	Domus hæc. ser. 3.	Ibidem i
Scitis quid fecerim. sermo 3.	77. b	Votiuus laudibus. ser. 4.	131. c
Victoris vita. sermo 1.	88. h	Etiã hodie. ser. 5.	132. i
Gaudete in Domino. eiusdē sermo 2. Ibid. m		Domestica nobis. ser. 6.	134. g
Hodie misericordia.	89. f	Tituli sermonum in psal. Qui habitat.	
In assumptione beatæ Mariæ.		Consideratio laborem. Præfatio in explana-	
Virgo hodie gloriosa sermo 1.	91. e	tionem psalmi. Qui habitat.	134. K
Intrauit Iesus, & cætera. Opportune. sermo. 2.		Qui habitat. sermo.	135. m
92. i		Qui habitat. sermo. 2.	135. c
Intrauit Iesus, &c. Quid est. sermo 3.	93. f	Deus meus. ser. 3.	136. h
Tempus loquendi. sermo 4.	94. a	Scapulis suis. ser. 4.	137. b
Intrauit Iesus. Quod Dominus ser. 5.	95. i	Scuto circumdabit. ser. 5.	138. f
Aue gratia plena. ser. vj.	98. i	Solet in diuinis. ser. 6.	Ibid. i
Item de sancta Maria.		In spe viuimus. ser. 7.	139. d
Signum magnum. sermo.	98. m	Breuius quidem. ser. 8.	142. i
In natiuitate beatæ Mariæ.		Etiã fratres hodie. ser. 9.	144. K
Fœcundæ Mariæ virginis. sermo.	101. c	Nec nostra est. ser. 10.	145. g
In solemnitate sancti Michaelis.		Scriptum est. sermo. 11.	146. b
Angelorum hodie. ser. 1.	103. l	Si memineritis ser. 12.	148. b
Audistis frater. ser. 2.	104. e	Possumus hunc verbum. ser. 13.	150. l
In solemnitate omnium sanctorum.		Agamus gratias fratres. ser. 14.	151. e
Festiuatē hodiernā sanctorum oīū. ser. 1.	105. i	Venite ad me. ser. 15.	152. b
Quia sanctorum omnium. ser. 2.	108. c	Clamauit ad me. ser. 16.	153. l
Auertistis ni fallor. ser. 3.	109. l	Bene nobiscum. ser. 17.	154. b
Cum de altari. ser. 4.	110. d	Tituli sermonum de diuersis.	
Festiuia nobis. ser. 5.	111. m	De nimia quadam fallacia præsentis vitæ. Ve-	
De sancto Malachia episcopo.		ra omnino.	156. K
De cælo vobis hodie. ser. 1.	113. m	De obedientia, patientia, & sapientia. Obse-	
Religiosis fratribus. epistola.	115. i	cro.	157. h
De verbis Eia: vidi Dominum		De cantico Ezechie, Ego dixi. Viri.	158. c
		De triplici	

Sermonum Index.

- De triplici coherencia vinculorum clauorum, & glutinorum. Non hic stamus. 160. a
- De verbis Abacuc prophetae. Super custodiam meam stabo. Legimus. 161. f
- De cute, carne, & ossibus animæ. Beatus Dauid. 162. l
- De verbis apostoli, Qui gloriatur. Qui gloria- tur. Ibid. b
- De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas. Quod diuersis. 165. g
- De verbis psalmi. Audiam quid loquitur. In- uisibilia. 163. c
- De vita, & quinque sensibus animæ. Magna est. 165. g
- De duplici baptismo. Scitis fratres. 166. l
- De primordijs, medijs, & nouissimis nostris. Fili memorare. 170. b
- De triplici misericordia, & quatuor misera- tionibus. Miserere mei. 167. f
- De septem donis Spiritus sancti cōtra septem vitia. Sapientia vincit. Ibidem i
- De eo quod scriptum est. Beatus qui inuenit sapientiam. Quid in hoc mundo. 168. b
- De triplici genere bonorum, & vigilantia super cogitationibus. Et propētus. Ibidem f
- De triplici custodia, manus linguæ, & cordis. Omnes nobis. 170. a
- De verbis apostoli. Non est regnum Dei esca & potus. Non est regnum. 181. i
- De eisdem verbis apostolis. Solet apostolus. 172. b
- De verbis Domini. Omnis qui se exaltat, hu- miliabitur. Omnis qui se. 173. g
- De verbis libri sapientia. Iustum deduxit Do- minus. Iustum deduxit. Ibid. l
- De quadruplici debito. In via estis. 174. a
- De septem spiritibus. Magister gentium. 175. k
- De multiplici utilitate verbi Dei. Tenetis cre- do. 176. d
- De quatuor modis orandi. Quatuor mihi. 177. h
- Quomodo voluntas nostra diuine voluntati tripliciter subijci debeat. Audistis nunc. 178. c
- Contra pessimum vitium ingratitude. Ma- gna est super. Ibidem b
- De eo quod in Iob legitur. In sex tribulatio- nibus liberabit te. Dignum valde. 180. d
- De diligendo Deo. Nolite diligere. 181. l
- De ligno, sceno, & stipula. Nusquam est secu- ritas. 182. c
- De triplici genere cogitationum. Admonet nos. Ibidem e
- De triplici iudicio, videlicet proprio, humano & diuino. Sic nos existimet. 182. h
- De verbis psalmi. Quis ascendet. 183. m
- De verbis Origenis. Nocere possunt. 184. h
- Parabola de filio regis. Rex diues. 185. c
- De tribus ordinibus ecclesiæ ad patres in ca- pitulo factis. Hoc mare. 187. l
- Sermones exhortatorii ad fratres.
- De eo quod nuperrime. ser. 1 188. e
- Hæc est generatio. ser. 2 Ibidem i
- Pauperes quidem videntur. ser. 3 190. e
- Labor iste fratres. ser. 4 Ibidem h
- Exhortatio ad milites templi complectens xiiij. capitula.
- Nouum militiæ genus. 191. m
- Sermo exhortatorius ad clericos xxxj. continens capitula.
- Ad audiendum. 197. m
- Eiusdem Bernardi parui sermones, nu- mero lxxj. quorum primus incipit.
- Beata illa, & sempiterna. 204. K
- De donis Spiritus sancti sermo conti- nens septem capitula. quo- rum primum incipit.
- Prima gratia. 223. c
- Deinde plures morales, & vtilis senten- tiæ eiusdem Bernardi, numero cxxij. quarum prima incipit.
- Factus est in pace. 224. K
- Insuper eiusdem Bernardi sermones super cantica canticorum nu- mero lxxxvj. quorum primus incipit.
- Vobis fratres. 136. a
- Postmodum epistolæ eius numero ecclj. quarum prima incipit.
- Satis, & plusquam satis. 1. b. in prin. to. 2
- Cum alijs operibus, & tractatibus superius in primo huius voluminis folio numera- tis.

F I N I S.

INDEX

I N D E X E P I S T O L A R V M

D. BERNARDI, AD ORDINEM

ALPHABETICVM DISPOSITVS.

A bbati Alpenſi nomine Garino . . . Reuertend do. patri. 105. tomo .2. d.	Abbatu Igniaci Humberto Parcat. 66
Abbatu Aquifcinti. Alui- fo Abbati. 34. k. to. 2	Abbatu Lufcanti Venerabili patri 122
Abbatu Aremanen. pro monacho fugituo . . . Lator. 114. c. to- mo 2.	Abbatu Luca. Ronum nobis. 42
Eidem & monachis ſuis. Venerabili. 117. K. to. 2.	Abbatu monaſterij Reatini Balduino. Epiſto- la quam. 87
Abbatu Valermen. Bucardo. Ignitum. 67. c. to. 2	Abbatu Moliſmen. Guidoni. Quanto. 43
Abbatu Belliloci Odoni. Fratri. 126. d. to- mo 2.	Abbatu Morimundi Arnolſo. Dño abbati. 7
Abbatu Boneuallis Carnoten. Arnoldo. Su- ſcepimus. 117. h. to. 2	Abbatu Potiniaci. Dilectiſſimo. 19
Abbas Caſemarij Bernardo. Dilecto. 123. f	Abbatu Pultarien. Artando. Quid quid. 36
Abbatis Ciſtercij. congregatis. In multa. 67.	Eidem. Vnde placuit. Ibid.
Abbatu Cluniacen. Domino & patri. 68.	Abbatu Pultarienſi Gerardo. Scripſiſſe. 43
Eidem. Domino Petro. 68	Abbatu Rualeno. Satis ſuperque. 107
Eidem. Quam nolim. Ibid.	Abbatu ſancti Bertini Leonio. Dilecto. 121
Eidem. Ita ne. 95	Eidem Amico. 125
Eidem. Quid facis. 108	Abbatu ſancti Dionyſii Sugerio. Exijt. 40
Eidem. Domino & patri. 117	Eidem. Chariffimo. 108
Eidem. Filius veſter. 108	Abbatu ſancti Michaelis Leiberto. Patri. 119.
Abbas Cluniac. Petrus ad Bernardum Forti Ibid.	Abbatu ſancti Ioannis Cernoten. Ad ea de quibus. 43
Abbatu cuidam nomine Bernardo. Dilecto patri. 123	Abbatu ſancti Nicaſii Remen. Quanto tibi 19
Abbatu cuidam ſuper fratre. 51	Abbatu ſancti Nicolai Simoni. Perſecutio- nem. 43
Abbatu de Buzeyſ. Filio chariſſimo. 96	Eidem. Prouide. 44
Abbatu de Claraualle. Reſte. 111	Abbatu ſancti Stephani Diuionen. Herberto ſi frater. 96
Abbatu de Caſtellione Balduino. Et in hoc 124.	Abbatu ſancti Theodorici Gaufrido. Primo. 32
Abbatu de Cella. Vnde mihi. 114	Abbatu ſancti Theodorici Guiljelmo. Quod me. 44
Abbatu de Dunis. Fratri & amico. 124	Eidem. Si nemo. 44
Eidem. Amantiſſimo. Ibid.	Eidem. Frater. Ibid.
Abbatu de Præmonſtrato. Audiui. 104	Abbatibus. Sueffioni congregatis. Reuerendis 48
Abbatu Eboracen. Conſilium. 48	Abbatu Treccn. Vv. amico. 126
Abbatu Fontanen. Ricardo & ſocijs eius. Quanta. 49	Abbatu Trium fontium Guidoni. Pernitet me. 110
Abbatu Fuſniacen. Ramaldo dilectiſſimo. 34	Eidem. Vnde te. 34
Eidem. Plangis. 35	Eidem. Conſiderans. Ibid.
Eidem. Sperabam. 35	Abbatiffæ Faberniacen. Bernardus. 126
Abbatis G. Domino. G. Abbati. 126	Actio cauſæ Lingonen. eccleſiæ ad Innocen- tium papam. Dum adhuc. 71
	Alberoni primicerio Metenſi. Honorabili. 96
	Alberto incluſo Frater Bernardus. 126
	Andrea auunculo ſuo. Literæ tuæ. 113
	Alexandro Lincolienſi. Viro. 31

Archie-

Index Epistolarum.

Archiepiscopo Eboracen. Splendor.	48	Eidem. Timeo vos.	Ibidem
Archiepiscopo Hybernienfi Malachia. Venerabili.	118	Eidem. Scitis quia.	109
Eidem. Malachia.	Ibid.	Eidem. Duo vobis.	111
Eidem. Amantissimo	119	Comiti Henrico Abbas.	111
Archiepiscopo Luciden. Eskilo. Amantissimo.	Ibid.	Comiti Pictaven. ex persona ducis Burgundia. Guillermo.	63
Archiepiscopo Lugudunen. Humbaldo Reuerendissime.	16	Eidem. In eo animo.	Ibid.
Archiepiscopo Maguntinen. Venerabili.	121	Comitis sancti Egidij Hildefonso.	Quanta, 99
Archiepiscopo Rothomagen. Hugoni. Si diei	17	Conrado duci Omnis.	49
Archiepiscopo Senonen. Henrico Domino.	21.	Conrado regi Romanorū. Scripta vestra.	77
Eidem. Prioris.	27	Eidem. Nec dulcius.	101
Eidem. Videtis.	Ibidem	Cuidam amico suo. Et si facie.	51
Eidem. Pro multis.	77	Cuidam alteri. De Machabæis.	Quod per fratrem.
Archiepiscopus Turonen. Hildebertur. ad Bernardum Balsamum.	59	Cuidam, qui ausus est nouitium dehortari. Et si ignotus.	114
Archiepiscopo Turonen. Hildeberto. Bonus homo.	59	Cuidam Fratrem.	51
Eidem Magno.	Ibidem	D	
Arduioni Gebenæ electo Credimus.	18	Duci, & ducisse Lothoringæ. Du. 58. to. 2	
Eidem iam episcopo Præbet.	Ibidem	Ducisse Burgundia. Vestra dignationis.	59
B		Ducisse Lothoringæ. Gratias agimus.	Ibid.
Beatrici nobili. Miror tuæ.	58. to. 2	E	
Bernardo de Portis. Petis instanter.	69	Episcopo Andegauenfi Vlgerio Lachrymas.	87. to. 2
Eidem. Dissimulare.	Ibid.	Episcopis Aquirania. Dominis & patribus.	60
Bernardi Syluestris epistola. Gratiioso.	301	Episcopo Attrebaten. Aluifo. Venerabilis patris.	122
Bernardo priori Portarum. Reuerendissimis	103	Episcopo Carnote. Gaufrido. Fidelissimo.	30
Brunoni Coleniensi. Domino.	8	Eidem. Quod ad me.	Ibidem
Eidem. Queris à me.	12	Eidem. Sicut is.	Ibid.
Eidem. Dignationis.	Ibid.	Episcopo Cathalunensi Ebaldo. Domino. Ebaldo.	Ibidem
Eidem. Horrendum.	Ibid.	Episcopo Constantien. pro Arnaldo de Brixia. Si sciret.	85
C		Episcopo cuidam. Si minus.	50
Canonicis Lugdunensibus. Inter ecclesias.	74. to. 2	Episcopis & cardinalibus Romanis. Vos scitis.	73
Canonicis quibusdam regularibus. Exhortatio.	7	Eisdem de eodem. Dominis & patribus.	78
Cartusienfibus, & Guigoni priori. Inter patres.	12	Episcopo, & clero Spiren. Domino, & patri.	120
Eisdem. Amantissimo.	14	Episcopo & clero Treacen. Legimus.	88
Celestino papæ. Oportet.	96	Episcopo Hostien. Dominos abbas.	112
Clareuallensibus suis. Charissimis.	66	Eidem pro Iordano cardinali. Pertransit.	113.
Eisdem. Tristis est.	Ibid.	Eidem pro episcopo Cenomauen. Adest episcopus.	114.
Clero. Mediolanen. Benedicti.	64	Eidem de electione abbatis de Tribus fontibus. Væ mundo.	Ibidem
Clero Sernonen. Destituti.	88	Eidem Festine ista.	116.
Comiti Angolismensi Angleberto. pro fratribus de Brixia. Nolite.	115.	Episcopo Laudunensi. Vestri sumus.	109
Comitisse Blesensibus Si quando.	Ibi.	Episco-	
Comiti campaniæ Theobaldo. Laudabili.	20.		
Eidem Pio. principi.	Ibid.		
Eidem. Cum multa.	21.		

Index Epistolarum.

Episcopo Laufennensi Guidoni. Manum ve-	Eidem pro Valentino electo . Si rebus
stram .	103
Episcopo Lincoliensi Alexandro. Viro .	Eidem Amantissimo .
31	Ibidem
Episcopo Lingonen. Gulieno. Domino Ibi-	Eidem pro Eboracen. Sæuit .
dem. Pro ecclesia .	Ibidem
Episcopo Lundoniensi Gilberto. Longe fa-	Eidem pro itinere Hierosolymitano. Non
ctis .	est leue .
17	Eidem pro patre. Philippo. Est negotium .
Episcopo Metensi. Stephano .	107
Episcopo Nouiomeni Balduino . Domino .	Eidem pro abbate Caziacen. Porrexeram .
Balduino .	108
Episcopo Papiensi Petro. Sifemen .	Eidem pro abbate Rualeno. In veritate .
64	107
Eidem. Si tristia .	Eidem pro eodem. Etsi quid .
Episcopo Prænestinensi Stephano. Loquitur .	Ibidem
93	Eidem pro quodam paupere abbate. Vnus .
Episcopis & Cardinalibus Romanæ curiæ	Ibidem
contra Petrum Abailardum. Dominus &	Eidem pro monachis Mozonensibus. Non
patribus .	possum .
78	Ibidem .
Episcopis quattuor curiæ Romanæ. Quan-	Eidem pro fratribus de Corona . Alij ve-
tum .	reantur .
91	108
Eisdem vobis audeo .	Eidem. Serpens .
95	109
Eisdem. Si vera. Ibidem. Eisdem. Ad hoc.	Eidem. Qui tentant .
Ibidem	Ibidem
Episcopo Rosnensi. Dure .	Eidem. Amantissimo .
88	Ibidem
Episcopis Senonis conuocandis contra Pe-	Eidem pro electione Altissiodoren. Cum
trum Abailardum. Exijt sermo .	primum .
78	110
Episcopo Suessionensi Iosleno. & Suggestio	Eidem pro obitu episcopi Altissiodoren.
abbatis sancti Dionysij. Scripseram .	Adhuc .
92	Ibidem
Eidem minime .	Eidem pro domino Cluniacen. Stultum .
92	Ibidem
Eidem. Pro pace laborauimus .	Eidem pro episcopo Beluacen. Petitio-
93	nes .
Eidem. Semper .	Ibidem
Episcopo Trecenti. Attoni. Pauperi. episcopo.	Eidem pro Altissiodoren. negocio. Bene fa-
17	citis .
Episcopis tribus curiæ Romanæ . Ad hoc .	111
95	Eidem pro Gigniaccensibus. Apud .
Episcopo Tulen. Ricuino. Reuerendo .	112
31	Eidem pro Remensi archiepiscopo Domi-
Episcopo Viridunen. Henrico. Domino .	nus .
Ibidem .	Ibidem
Eidem. Super his .	Eidem pro Odone abbate sancti Dionis-
Ibidem	ij. Pro ecclesia .
Episcopo Vintonen. Henrico. Viro .	Ibidem
48	Eidem pro eodem. Si susurrationses. Ibidem
Ernangardi quondam comitis Britaniæ .	Eidem pro ecclesia sancti Eugendi . San-
dilectæ .	cti Eugendi .
58	313
Eidem. Recipi .	Eidem pro episcopo Cenomanen. Adest epi-
Ibidem	scopus .
Eugenio papæ. Amantissimo .	114
98	Eidem de Nicolao. Nicolaus ille. Ibid.
Eidem pro intruso Eboracen. Importu-	Eidem pro episcopo Beluacem. Filius vester .
nus .	116
98	Eustachio occupatori Valentiniæ sedis. Vi-
Eidem pro eodem. Quàm cupio .	ro illustri .
99	77
Eidem pro episcopo Aurelianem. Ita qua-	F
so .	Alconi & Guidoni. Plaga vt .
101	72
Eidem pro eodem. Tempus est .	Eidem. Scripsimus .
102	74
Eidem pro Remensi archiepiscopo . Aman-	Fulconi Lingonensi puero. Bonæ indolis .
tissimo .	4
Ibidem	Fratribus de sancto Anastasio . Dilectissi-
Eidem pro domino Sagimen. Non est mihi	mis .
Ibidem	120
	Fratribus Hybernensibus in obitu Mala-
	chiz. Religiosis. inter sermones .
	113. 10. 1
	Galtero .

Index Epistolarum.

G	
Altero de caluo monte. Sape.	51. to. 2
G. cancellario. Prædecessor.	123
Gaufrido de Loritorio. Olor in flore.	60
Gaufrido de Perona & eius socijs. Dilectus.	
fol.	55
Et ad eiusdem parentes consolatoria. Si h.	
lum.	Ibidem
Gaufrido Lexouienfi. Doleo.	36
G. Diacono & cardinali. Domino & amico.	
fol.	124
Godefrido priori Claræuallis postea episcopo Lingonen. Fratri Godefrido.	1. 9
Guidoni de Castello, qui postea papa Celestinus. Venerabili domino.	85
Guidonis legato. Arnoldus.	86
H	
Aymerico cancellario. Viro illustri.	
15. to. 2	
Eidem. Viro illustri.	16
Eidem. Viro illustri.	18
Eidem. Amicus vester.	29
Eidem. Pro multis.	30
Eidem. Volo.	30
Eidem. Speciali.	70
Eidem. Domino.	Ibidem
Eidem. Frequentem.	71
Eidem. Si verbis.	77
Eidem. Viro illustri.	28
Henrico archidiacono. Dilecto.	124
Henrico Cardinali. Sic tibi.	114
Henrico comiti. Abbas.	111
Henrico Murdach. Dilecto.	52
Henrico regi Anglorum. Henrico.	48
Eidem Henrico.	65
Honorio papæ. Summo.	15
Eidem. Summo.	Ibidem
Eidem. Summo.	28
Eidem. Tristissimæ.	Ibidem
Eidem. Summo.	29
Eidem. Oportebat.	Ibidem
Hugoni comiti Campagniæ, militi templi facto. Si causa.	19
Hugoni de sancto Victore. Si tibi.	36
Hugoni Farfito. Charissimo.	20
Eidem. Dilectissimo.	Ibidem
Hugoni nouicio & post Beneuallen. Abbat. Charissimo in Christo.	120
I	
Anuenfibus. Ianuenfibus.	63 to. 2
Imperatrici Romanorum. In reconcilia- tione.	65
Innocentio papæ. Sanitas.	68
Eidem pro Treccen. episcopo. Insolentia- fol.	69
Eidem pro Bernardo de portis. Dilectum.	69
Eidem pro clericis Aurelianen. Vsquequo.	70
Eidem super interfectione prioris sancti Vi- ctoris. Amantissimo.	Ibidem
Eidem pro episcopo Parisien. Pijsissimo.	70
Eidem pro eodem. Vox sanguinis.	71
Eidem vnde supra Iterum.	72
Eidem vnde supra. Clementissime. Ibidem.	73
Eidem vnde supra. Dignatio.	73
Eidem pro Falcone Lugudunen. archiepi- scopo. Qui in aliorum.	74
Eidem pro Godefrido Lingonen. episcopo.	
Inter crebra.	Ibidem
Eidem pro Alberone Treueren. archiepis- c. Voluntas.	75
Eidem pro eodem. Numquid.	76
Eidem pro eodem Amantissimo.	Ibidem
Eidem pro eodem. Quomodo.	Ibidem
Eidem pro eodem. Iterum.	77
Eidem fratrem.	Ibidem
Eidem de hæresibus Abailardi. Amantis- simo.	79
Eidem contra quædam capitula prædictarum. hæresum. Amantissimo.	Ibidem
Eiusdem Innocentij rescriptum contra præ- dictas hæreses. Innocentius.	85
Eidem Innocentio pro domino Remensi. Reuerendissimo.	84
Eidem. In causa.	86
Eidem. Vsquequo.	87
Eidem. Dominum Cantuarien.	89
Eidem. Dominum Sampsonem Remen- sem.	Ibidem
Eidem. Vir illustri.	Ibidem
Eidem. Quis mihi.	Ibidem
Eidem. Secura.	90
Eidem pro comite Rodulpho & eius vxor- re. Scriptum.	Ibidem
Eidem. Tribulatio.	Ibidem
Eidem excusatoria, sed & vltima. Domi- no.	Ibidem
Eidem. Amantissimo.	118
Eidem. Amantissimo.	122
Eidem. Amantissimo.	Ibidem
Eidem. Amantissimo.	124
Eidem. Inuenis.	123
Eidem. Scribo vobis.	90
Ioanni cardinali Cremen. Dilectionem.	71
Iuoni cardinali. Dilectissimo.	88
L	
Ambertum fugitiuum remittit Bernar- dus ad proprium monasterium. Fra- trem.	91. to. 2
	Legatis

Index Epistolaram .

Legatis Apostolicis pro episcopo Magun- no. Dominus. 115	Eidem. Cum totum. Ibidem.
Lothario imperatori. Lothario. 65	Eidem. Tempus est. 16
Eidem. Miror. 65	Petro presbytero cardinali. Charissimo do- mno. 15
Ludouico regi Francorum. Eximio. 28	Philippo ecclesie Turonē. electo. Dolce. 69
Eidem. Libenter. 91	Pisanis. Pisanis nostris. 63
Eidem. Sit Deus. Ibid.	R
Eidem. Ludouico. 94	R eginæ Hierosolymorum. Audierunt. 88. to. 2
Eidem. Volui ego. 111	Eidem. Dilectæ. 113
Eidem. Ludouico. 106	Roberto nepoti suo. Satis. 2
Ludouico iuniori regi Francotum. Si totus. 73	Rogero regi Siciliæ. Longe. 88
Eidem. Si homo. 105	Eidem. Si me queritis. 89
Eidem. pro ipsius infirmitate sollicito. In litteris. Ibidem.	Eidem. Habetis. Ibidem.
M	Rolando cardinali, & cancellario. Domino. 123
M achabæorum, cur festum celebratur. Quaris. 118. to. 2	Romanæ curiæ. Dominis, & patribus episco- pis. 97
Et respondet epistolæ nonagesimæ octauæ. Mattheo legato. Fuit quidam. 16	Romanæ curiæ quando abbas sancti Anasta- sij electus fuit in papam Eugenium. Do- minis, & patribus reuerendis Cardina- libus. Ibidem.
Mathildæ reginæ Anglorum. Illustrissimæ. 126	Romano, Romanæ curiæ subdiacono. Ber- nardus. 52
Mediolanensibus. Suis. 64	Romanis discedentibus ab Eugenio. Nobi- libus. 100
Monacho Adæ. Tua mihi. 7	Rorgoni de Abbatis villa. Viro. 126
Eidem. Si maneres. 8	S
Monacho Alardo. Dilecto filio. 123	S anctimoniali cuidam. Magnum. 57. to. 2
Monacho Drogoni. Quam non. 19	Sanctimoniali de monasterio beatæ Ma- riæ Trecentis. Relatum. 58
Monachis Alpensibus. Bonus pater. 66	Santiæ sorori imperatoris Hispaniæ. Quod factum. 115
Monachis de Tribus fontibus. Quod non- dum. 34	Simoni filio Castellani Cameracen. Cognito- scens. 78
Monachis ecclesie Sancti Bertini. Dilectissi- mo. 125	Situatio Clareuallis. Si situm. Clareuallis. 300
Eidem. Vniuersis. Ibidem.	Sophiæ virgini. Bernardus. 56
Monachis Flauiacæ Domino. H. 32	T
Eisdem. Modestæ. 33	T holosanis post reditum suum. In ad- uentu. 100. to. 2
N	Thomæ de sancto Audomaro. Charissimo. 54
N ouicij apud Mediolanum conuersis. Charissimis. 64. to. 2	Thomæ præposito de Berueria. Thomæ. 52
O	V
O gerico canonico regularis. Totis. 45	V niuersis cuius Mediolanens. Ut ex. 64. to. 2
Eidem. Omitto. 46. to. 2	Vuillemo cuidem. Nuncium. 50
Eidem. Indignaris. 47	
Eidem breues. Ibidem.	
P	
P arentibus Helicæ monachi. Sola. 56. to. 2	
Patriarcha Hierosolymorum. Patriar- chalibus. 75	
Petro Bizuntinensi. Peregrinationem. 86	
Petro Diacon. Cardin. Domino venerabili. 15	

INDEX IN APPENDICEM

POSTERIOREM.

AB BATHI quam periculosum esse statum suum. 494.e.to.2
 Absentia Iesu Christi diligentibus eum: magnum dolorem generat. 409.e.to.2
 Arces inter Hierusalem, & Babyloniam ordinatae. 406.K.to.2
 Ad patrem vado, vt genus humanum, &c. 425.to.2
 Alacritas summo studio cuitanda est. 428.ito.2
 Amator Dei ex corde perfecto. non sapit alia. 435.c.to.2
 Amen hebraeum est, & in se quasdam continet significationes diuersas. 420.h.to.2
 Amor triplex. 419.c.to.2
 Amor bonus. Ibidem.
 Amor malus. Ibidem.
 Amor mediocris. Ibidem.
 Amor mundi & amor Dei valde aduersantur inter se. 422.i.to.2
 Anima quae sola peccatrix esse dicitur. 422.d.to.2
 Anima illa felix est quae gemit, & luget quotidie absentiam Christi saluatoris sui. Ibidem.
 Anima in tentatione posita qualiter resistit tentationi. 427.a.to.2
 Apud Deum secreta sunt omnia. 410.d.to.2
 Aqua quae à Iesu Christo in peluim mittitur spiritus sanctus est. 413.g.to.2
 Amicus magis est hominis Deus, quam ipse sibi est. 405.g.to.2
 Apostolos baptizatos esse innuit in illis verbis, qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed non legimus vbi. 414.b.to.2
 Atrium Hierusalem. 411.h.to.2
 Avarus nimis est cui non sufficit Christus. 421.l.to.2

B

Belatrix egregia virgo Maria vocatur serpentis antiqui. 404.i.to.2
 Bethlem vbi Christus paruulus, & pauper nascitur, bonae vitae est inchoatio. 409.h.to.2
 Bonitas Christi in vulnibus Simeonis consideranda est. 410.d.to.2

C

Charitas multiplex vocatur. 418.g.to.2
 Caro & sanguis Christi restitutum de-

sua dilectione omnibus reddunt. 432.k.t.2
 Coena Iesu Christi cum Apostolis passionem significat. 413.K.to.2
 Caritas nos in Deo, & Deum in nobis manere facit. 427.d.to.2
 Caritas vera quid nobis precipiat. 432.h.t.2
 Cibis mentis non ventris in mensa domini inuenitur. 412.a.to.2
 Contemplationis vis. 428.K.to.2
 Contemplationis genera multa, ac spiritualium visionum. 410.c.to.2
 Cor nostrum quomodo Deo datur. 415.l.t.2
 Cor nostrum nihil dignius facere potest, quam factori suo se reddere. 415.l.to.2
 Cor hominum, quod vigilare debet. 405.d. & sequens.
 Contritio cordis qui Deo grata sit. 411.f.to.2
 Creator quantum diligi debet. 422.d.to.2
 Creatori minime placere possumus, nisi prius nobis ipsis displicemus. 433.c.to.2
 Christus quare in passione turbetur. 415.l.t.2
 Christus mori timuit vt nos Christiani non timeamus. 414.c.to.2
 Christus quare nos dilexit in morte. Ibidem.
 Christus sine modo nos dilexit. Ibidem.
 Christus magis de morte traditoris Iudae dollet quam de passione sua. 415.m.to.2
 Christus maiora per suos fideles operatur quam dum in carne viueret. 421.i.to.2
 Christus quare differt nobis auxilium. Ibidem.
 Christus bonis tantum post resurrectionem apparuit. 422.g.to.2
 Christus dicit & docet quod ipsa trinitas dicit & docet. 424.h.to.2
 Christus post sanguinis effusionem accepit corporis immortalitatem. 414.d.to.2
 Cubiculum cordis nostri quasi in speluncam ingredi debemus. 410.m.to.2
 Curare debemus nihil praeter Deum. 423.m.

D

David manu fortis producit aciem virtutum contra Nabucodonosor. 406.k.to.2
 Deprecatio ad gloriosam virginem Mariam. 404.b.to.2
 Deus est omne quod querere possis. 406.f.to.2
 Deus ipse pro nobis rogat secundum quod homo, quando nos facit se rogare Deum, tunc n. patre rogat pro nobis cum nos illum rogamus. vnum cum patre deum esse credentes. 421.b.t.2
 Deus.

Index in appendicem posteriorem.

- D**eus venit ad hominem subueniendo, illuminando, implendo. 423.c.to.2
Difficultas nulla ibi apparet vbi est charitas. 432.i.to.2
Deus semper vbique totus est, vbicumq; fueris sine ipso male eris, & male tibi erit: & vbicumq; fueris cum ipso bene eris, & bene tibi erit. 405.f.to.2
Dilectio Dei non quærit vestem, sed nostram mentem, nec quærit opinionem, sed tantum bonam actionem. 421.a.to.2
Dilectiones Christi duæ sunt. 452.K.to.2
Dormire in hoïe spiritus Dei quid. 404.a.t.2
Domus Dei patris est ipsa prædestinatio & præscientia eius. 409.a.to.2
Dignitates multæ in vita æterna sunt, quia ibi alia claritas solis, alia lunæ, alia stellarum, Ibidem
Diligere Deum ex toto corde, ex tota mente, & omni anima, & omnibus visceribus nostris, & hoc tantum quærit. 414.d.to.2
Diligere Deum quid. 432.l.to.2
- E**
Evæ filij qui sunt. 436.h.to.2
Eleemosinam cū paupere suscipit Christus. 415.K.to.2
- F**
Fides distinguitur per diuersas proprietates. 426.i.to.2
Flores tres miramur in beata virgine Maria 403.g.to.2
Fœlix est quem pater & filius & Spiritus sanctus diligit Deus. 423.b.to.2
Fôs hedi dicitur penitentię, vel bapt. 427.l.t.2
Forma humilitatis & reuerentię pueris data, vt in medio seniorū taceant vt audiant, interrogent vt discant. 427.d.to.2
Forma data ecclesię seruandi necessaria 416.g.to.2
Fructus carnis. 405.c.to.2
- G**
Gallus antequam cantet exponitur. 419.l.to.2
Gloria prima & secunda, prima virtutis, secunda beatitudinis. 434.m.to.2
Gradus duodecim humilitatis. 406.b.& seq.
- H**
Heremi commendatio. 434.h.i.to.2
Hortus deliciarū nobis est vterus beatæ Marię virginis. 403.g.to.2
Hortus conclusus est beata Maria. 403.g.to.2
Homo in quanta miseria positus sit. 404.m.to.2
Homo quanto magis ad mundum accedit,
- tanto longius à Deo recedit. Ibidem
Homo totus sibi displicere debet, vt summo Deo placere possit. 404.b.to.2
Homo quidquid sine Deo facit, totū est malitia, & vanitas, quia nihil est bonum sine summo bono. 404.a.to.2
Homo semper sit memor omnium quæ præcepit Deus. 406.c.to.2
Homo semper à Deo videtur, & ab angelis facta sua illi renunciantur. Ibidem
Homo operari non cesset quod sibi expediat in æternum. 415.h.to.2
Homo secundum suum laborem mercedem habebit. I Ibidem
- I**
Ignis consumens quis. 403.f.to.2
Ierusalem ad quam dominus ascendit est caelestiū secretorū contēplatio. 409.g.to.2
Iesus natus in Bethleem, latet in Aegypto, nutritur in Nazareth quid. 407.K.to.2
Iesus Hebraicè, Latinè saluator interpretatur. 412.c.to.2
Iesus Christus semel mortuus est. Ibidem
Iesus Christus in quibus clarificatus est. 417.k.to.2
Iudæi panem intinctū comedunt. 416.b.to.2
- L**
Labor illi nullus est, vbi verus amor est. 432.to.2
Læticia Iudæorū vertetur in luctū 412.c.to.2
Latera scälæ Iacob. 406.b.to.2
Laudes vteri beatæ Marię virg. 403.g.to.2
Linteo extersit quid significet. 413.k.to.2
Loculi & Manus ipsa foueæ diaboli sunt. 413.f.to.2
Loculi mentis. Ibidem
- M**
Malum prodigionis bonū redemptionis nostræ fecit. 413.g.to.1
Mansiones duæ domini. 424.g.to.2
Mansupiū murmurationis, detractionis, &c. 413.f.to.2
Manere in Deum quomodo. 410.a.to.2
Manus sui corporis edocta frequenter palpat dolorem. 419.i.to.2
Manere aliud est in illo, aliud cum illo, aliud iuxta eum, aliud longe ab eo. 439.a.to.2
Meditari de gestis Iesu Christi in duodena ætate. 407.i.to.2
Mittentis non missi auctoritas in missio commendatur. 415.i.to.2
Monachus non interrogatus loqui minime debet. Ibidem
Monachi iudicia si diligit creatorem suum. 423.a.to.2

Index in appendicem posteriorem.

- Monachus verus quas condiciones habere debet. 433.a.to.2
- Mos Iudæorum ascendentium ad templum ad diem festum, viti scorsum à mulieribus ne forte aliquid coinquinationis subieperet. 408.a.to.2
- Mos & consuetudo Iudæorum quare diem Paschæ solennem haberent. 414.b.to.2
- Mundus pluribus modis dicitur. 422.h.to.2
- Multi sunt qui domini mandata habent, & ea minime tenent. Ibid. 1
- Multi in stadio mandatorum Dei currere incipiunt. 430.f.to.2
- Moyse verus. 412.b.to.2
- N**
- N**atura omnes æquales sumus, eadem conditione exituri sumus. 415.k.to.2
- Nazareth, vbi Iesus nutritur, virtutum est exercitatio. 409.g.h.to.2
- Nemo venit ad patrem nisi per me, exponitur. 420.c.to.2
- O**
- O**bservatio & custodia, mādatorū Christi probat dilectione Dei 423.m.to.2
- Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, exponitur. 406.a.to.2
- Opiniones diuersæ de anima Iesu Christi. 409.f.to.2
- Orphani Græcè, latinè pupilli. 421.g.to.2
- Ossa eorum dissipat Deus qui hominibus placet. 404.b.to.2
- Ovis centesima quæ sit. 425.d.to.2
- P**
- P**anis intinctio significat fictionem Iudæ 416.a.to.2
- Panis intinctus multipliciter accipitur in sacra scriptura. Ibid. b
- Parce non seminat qui parum habens parū largitur. 427.b.to.2
- Parentes semper plus amant filios paruos quam magnos. 403.f.to.2
- Passio Iesu Christi est peccatorum nostrorum vera purgatio. 413.K.to.2
- Pauperem ex quacumque causa abhorrere non debemus. 415.k.to.2
- Paracletum alium dabit vobis, exponitur. 321.b.to.2
- Paracletus dicitur advocatus, vel consolator. Ibidem.
- Paracletus quem mittet pater, &c. exponitur. 424.g.to.2
- Pascha interpretatur transitus. 412.b.to.2
- Pax Domini Iesu Christi qualis sit. 425.m.t.2
- Pax mundi. 425.a.to.2
- Pacis definitio. Ibidem
- Peccatrix Magdalena locum tutum mundo ostendit. 413.f.to.2
- Peccata quippe nostra diuina seueritas nequaquam inulta remanere permittit. 427.a.to.2
- Perturbationes duæ carnis & spiritus. 415.
- Perfectio seruorum Dei. 405.to.2
- Petitio nostra, qualis esse debet. 421.K.to.2
- Petrus magno timore percussus propter immensam humilitatē Iesu Christi. 413.l.to.2
- Portæ Hierusalem. Ibidem. h
- Possibilitas amandi communis est cuilibet. 430.K.to.2
- Peluis quæ vsus est Iesus Christus ad lauandos discipulorum pedes, ecclesia interpretatur. 413.i.to.2
- Potentia nulla Deū turbare potest. 410.d.t.2
- Prædestinationis nonnulla declaratio. 419.a.to.2
- Prælati qui cathedram regiminis tenent, videat vnusquisque, si exemplum Iesu Christi tenent. 414.c.to.2
- Paradisus Dei verus quis. 403.g.to.2
- Potentia Christi in vultum igneum, in vendentes & ementes in templo consideranda est. 410.d.to.2
- Probatio dilectionis est exhibitio operis. 423.a.to.2
- Prodigus filius. 408.l.to.2
- Propter omnia, quæ occurrunt nobis dimittimus Deum, & ideo omnia dimittunt nos. 404.a.to.2
- Proximus noster qualiter diligendus sit. 418.c.to.2
- Proximos nostros cum diligimus sicut nos. 432.m.to.2
- Q**
- Q**ui vias beatæ Mariæ virginis insectatus fuerit non ambulabit in tenebris, sed lumen vitæ inueniet. 403.i.to.2
- Qui non fleuit quā erat tempus flendi, æternolustus lugebit sed sine fructu, 405.c.t.2
- Quidquid filius Dei habet per naturam, filius hominis habet per gratiam. 417.K.to.2
- R**
- R**eligionis ergā Deum commendatio. 434.g.to.2
- S**
- S**acerdotes mali iudæi schariotti comparantur. 415.g.to.2
- Sapientia sola vincit malitiam. 405.i.to.2
- Scala Iacob. 406.b.to.2
- Scala Iacob, exponitur. 418.c.to.2
- Scha-

Index in appendicem posteriorem.

Schariotis à vico vnde ortus est, alio nomine marmoris siue mala mors. 412.c.to.2	Va homini est, & erit, quia quæ sunt mundi mundo reddit, quæ vero Dei sunt Deo non reddit. 405.c.to.2
Semita charitatis est non solum diligentem diligere, sed etiam odientem non minus quam seipsum, sed sicut seipsum. 433.a.to.2.	Via peccatorum quare prosperatur. 410.b.to.2
Senes stupent, iuvenes Iesum in ætate xij. annorum admirantur. 408.a.to.3	Vigor naturæ conseruandus est in assumentis alimentis, & non est sequendus appetitus illecebrosæ gulæ. 409.m.to.2
Sermo quem audistis non est meus, exponitur. 424.e.f.to.2	Vinea domini vniuersalis ecclesiæ, viola humilitatis. 403.g.to.2
Simon dicitur obediens. 412.e.to.2	Virtutes quattuor cardinales. 408.i.to.2
Si ego laui pedes vestros, per pulchra expositio. 414.c.to.2	Vterum virginis Mariæ velut templum Dei viui mundi veneratur. 403.f.to.2
Sperare sine meritis non spes, sed presumptio dici debet. 412.d.to.2	Viris spiritualibus quæ maxime congruunt. 411.a.to.2
Spiritus sanctus visitans miseram animam, septiformem gratiam suam infundit. 405.h.to.2	Vitæ solitariæ commendatio. 434.g.to.2
Spiritus sanctus in anima septiformem beatitudinem ædificat per spiritum timoris, faciens beatos pauperes spiritu. Ibidem.1	Viuo & vos viuētis sic exponitur. 418.g.t6.2
Spiritus Christi odit amatorem mundi. 422.c.to.2	Vtilitas propria proximorum utilitati aliquando postponenda est. 432.k.to.2
Ita vult amari vt nihil aliud præter ipsum ametur. Ibidem	
Stadium nostrum est obseruantia Dei. 432.f.to.2	
Stadij finis nostri est charitas. Ibidem	
Subtractio cibi & potus corpori nostro ferit cupidinis arcus, optimum remedium omnibus. 431.a.to.2	
T	
Talis studeas viuere qualis affectas in extremo iudicio inueniri. 435.e.to.2	
Thomas qui dicitur Didimus, id est dubius vel dubitans. 420.d.to.2	
Totus homo sibi displicere debet, vt summo Deo placere possit. 404.b.to.2	
Tradere dominum, vendere est: vendit dominum, quia se illum alienat. 409.f.to.2	
Turtur avis castissima, & soliuaga. 410.l.to.2	
Tutius est audire quam dicere, erudiri quam erudire. 435.c.to.2	
V	
Verba Domini quam dulcia sint diligentibus illum. 424.i.to.2	
Veritas non sine periculo prædicatur. 414.b.	
	Deprecatio & laus elegantissima ad gloriosam beatam virginem. 403
	De miseria humana, sermo. 404
	De pugna spirituali, ser. 3. 406
	Ex regula beati patris Benedicti de humilitate. 406
	Gradus duodecim humilitatis. Ibid.
	Homilia infra octauam Epiphaniæ. 407
	Prologus sermonum in cœna domini. 412
	Sermo secundus in cœna domini. 413
	Sermo tertius in cœna domini. 415
	Sermo quartus in cœna domini. 417
	Sermo quintus in cœna domini. 418
	Sermo sextus in cœna domini. 419
	Sermo septimus in cœna domini. 420
	Sermo octauus in cœna domini. 421
	Sermo nonus in cœna domini. 422
	Sermo decimus in cœna domini. 424
	Sermo vndecimus in cœna domini. 427
	Sermo duodecimus in cœna domini. 427
	Sermo decimustertius in cœna domini. 431
	Sermo decimusquartus & decimusquintus in cœna domini. 432. & 433
	Sermo deuotissimus in parafceue. 433
	Epistola ad quemdam. 434
	Meditatio deuotissima super Saluæ regina. 435.
	De vndecim oneribus, sermo. 437

INDEX CAPITVLORVM.

F I N I S.

EPIGRAMMA
ad Librum.

Inunc, & tandem totum Bernarde per orbem
Protinus exilias: ne tua fama cadat.
Diuinasque tuis sermonibus exprime leges:
Crimina fac homines deseruisse velit.
Vade precor, cum cunctis Bernarde legare suavis;
Flecte ad virtutes pectora dura pius.
Tu quemcumque iuuat sanctos cognoscere patres:
Bernardum relegas inclyta scripta colens.
Rigida iam dudum feruefecit amore voluntas:
Et mens doctrinæ dulcia mella feret.

EPIGRAMMA IOANNIS
EGIDII NVCERIE N.
ad Librum.

In pede præcipiti, totum Bernarde, per orbem:
Horret à dire tuos lingua canina libros.
Hæc tua magnificas monumenta ferantur in vrbes
Ne pereat turpi candida fama situ.
Postulat hoc grauium prudentia clara virorum:
Quos trahit ad superos mens generosa lares.

CARMEN ENCOMIASTICVM
*in Vitam, & Obitum B. Bernardi Clareuallensis
ca nobij primi Abbatis, ex viij. fastorum
de diebus sacris.*

F. BAPTISTAE MANTVANI
*Ordini Carmelitani facillè Antistitis,
depromptum.*

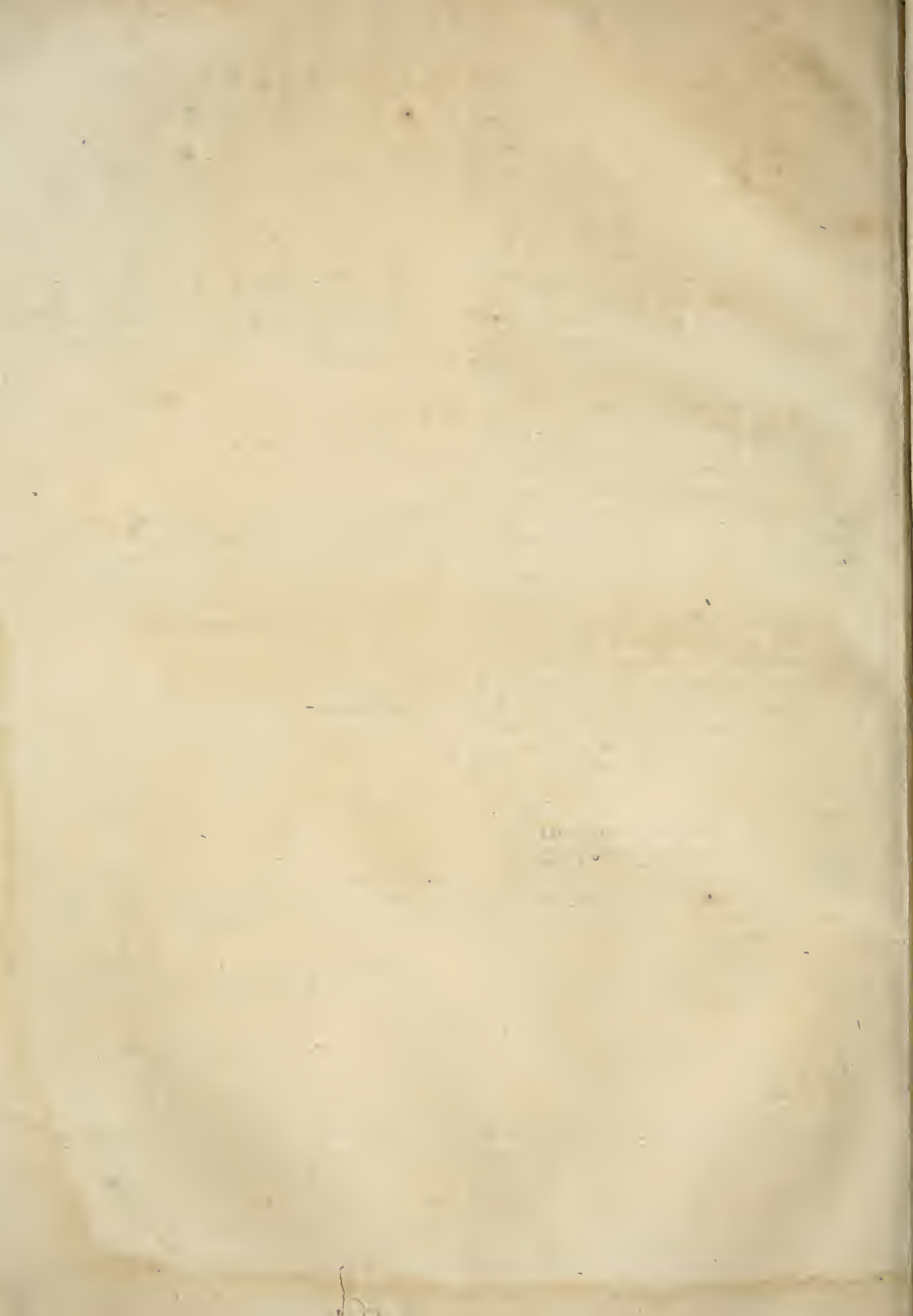
Bernardi lux festa venit celeberrima Belgis.
Belga fuit, sex germanos vnamque sororem.
Traxit ad obsequium Christi, Deus omnibus
vnum
Inspirauit opus, vitæ genus omnibus vnum.
Mater adhuc prægnans vidit per somnia, crebris

Se genare victo catulum lustratibus aerem.
Sic Deus ostendit, ventori qualia partus
Ora, & cora torrent, contra genus omne malorum.
Ipse paucitiam coeuit, muliebria puluis.
Bella tamen luuenis, roseo quia candidus ore.
Corda paroxytmis grauibus torquebat, & igne
Quo venus accendit teneras incesta medullas.
Cum peteret Celtas, & nox iam pallida cælum
Clauderet, hospitium subiit: temeraria noctu
Hospna sopito luueni petulanter adhaesit
Admouitque latus lateri, scelus ille repente
Horruit, & magno foecis clamore vocatis
Nequitiam factio vicit terrore furentem.
Ingens forma malum, quo nulla nocentior herba
Per iuga Thessaliæ legitur, per Phasidis arua.
Tradidit ingenium sacris sermonibus, omne
Quod docuit Christus, quod prædixere Propheta,
Quod didicit Moses panacha o in vertice, secum
Assidue meditans sine præceptoribus vllis
Sciuit, & idcirco syluas habuisse magistras
Se dicebat, inops vixit: sed munda volebat
Vestimenta, situm damnas, fordemque perofus
Id curæ quod vulgus habet pro corpore, solam
Transtulit ad mentem vitorum accerrimus hostis.
Si populus certamen erat, discordia regnis
Bernardus peccator erat, legatus ad vrbes
Ibat, & ad reges odium fracturus, & iram
Munere fungentem tali videre Alemanni,
Videre insubres quondam, videre Aquitani.
Si quando in dubijs nutabant pectora rebus.
Ipse erat interpretes ducens mortalia corda
De tenebris ad lumen, vti solet ignea lampas
Longinqua de turre micans adducere noctu
Turbine iactatos secura ad littora nautas.
Prodigijs, quod vix numero comprehendere fas est
Claruit: occultas hominum cognoscere curas,
Pellere auernales genos, curare iacentes
In languore potens, ideoque impleuerat orbem
Fama viri, nomenque volans peregrina per ora.
Sexdecies fundasse decem Cisteruia tecta
Dicitur, vnus valuit prudentia tantum.
Sacra igitur meritis huius vigesima tanti
Est Aurora patris, qua sese in summa recepit
Limina supremi quod continet omnia, Cæli.

F I N I S.

*Corrigebat Doct. Huppertus Faber, & diuis, Agrippinas, Lector publicus apud Veneros & corrector,
annuente & simul approbante Clariss. viro Ioanne Sezomeno Iurium Consulti, rei Typographica
Præsello optimè merito.*

v. 8.
pl. 10

I

D. BERNARDI CLARÆVALLENSIS

C OE N O B I I ABBATIS PRIMI

SERMONVM OPVS

De Aduentu Domini, & sex circumstantijs eius.

SERMO PRIMVS.

Odie fratres celebram⁹
Aduentus initium, cuius
utique sicut & ceterarum
sollēnitatū nomē qdem
celebre satis, & notū
mundo, sed ratio nois
fortē nō ita Infelices.
n. filij Adā, omīssis veris
& salutaribus studijs,
caduca potius & transitoria
qrunt. Quib. assimilabimus
homines generationis huius:
aut quib. cōparabimus illos
quos videmus a terrenis &
corporalib. consolationib.
auelli separatiq; non posse?
Perfecto similes sunt his,
qui submersi periclitantur
in aquis. Nimirū videas
eos tenentes tenere: nec
vlla rōne deserere q primū
occurrerit manibus, qd quid
sit illud, licet tale sit aliquid;
q oīo prolesie non possit: vt
sunt radices herbarum, ceteraq;
similia. Nam etsi qui ad
eos fortē veniant vt subueniāt,
nōnūq; solent apprehensos
involuere secū: adeo vt iā
nec sibi, nec illis auxiliū
ferre pualear. Sic pereunt
in hoc mari magno & spatio
so: sic pereunt miseri, dū
peritura scdātes omittūt
solida: quib. apprehēsis
emergere & saluare possēt
aias suas: Neque. n. de
vanitate, sed de veritate
dī: Cognoscetis eam &
liberabit

salubris, neque. n. tā deuotē
Ecclesia vnuerſa p̄sentem
celebraret Aduentū, nisi
lateret in eo magnū aliqd
sacm. Primo igitur loco
cū Apostolo stupēte &
admirāte, intuemini &
vos q̄tus sit iste q ingredit:
ipse. n. est secundū
Gabrielis testimoniu altissimi
filij, ac p̄inde coaluimus
ipse. Neque. n. fas est
Dei filiū degenerē
suspiciari: sed equalis
fateri necesse est
altitudinis, & eiusdē
penitē dignitatis. Nā &
filios principū principes,
& filios regū reges esse
qs nesciat: Verumtū qd
sibi vult qd ē trib. p̄sonis
quas in sūma Trinitate
credimus, cōntemur, &
adoram⁹, nō p̄, nō
Spiritus sctus aduenit,
sed Filius? Minime
qd ego id factū arbitror
sine cā. Sed qs cognouit
sensū Dñi: aut qs cōsiliarius
ei fuit? Neq; n. sine
altissimo Trinitatis
cōsilio factū est vt
filij adueniret. Et si
cōsideramus exilij
nostri cām, fortassis
aduertere possumus
vel ex parte, q̄ cōgruū
fuerit à filio nos
maximē liberari. Luciter.
n. ille q mane orientis
partē, p̄ eo q altissimi
similitudinē vsurpare
rētant, & rapinā
arbitratus est esse se
à quale Deo (qd utique
filij est) p̄cipitatus
illico corruit, qm zelauit
p̄ filio p̄, & opere dixit
se v̄: Mihi vindictā &
ego retribuā. Continuo
videbā Satanā tam q̄
fulgur cadentē de celo.
Quid tu igitur superbis
terra & cinis? Si
superbientib. Angelis
Deus nō pepercit: q̄to
magis tibi putredo &
vermis: Nihil ille
fecit, nihil operatus
est, tm cogitauit
sup̄biā, & in momento,
in iētū oculi, irreparabiliter
p̄cipitatus est: q̄a iuxta
Euangelistā in veritate
non sedit. Fugite
superbiā fratres mei:

Luc. 1.

Rom. 11.

Rom. 12.

Luc. 10.

Ioan. 8.

Ecl. 10.

Ioan. 8.
Mat. 11.

vos. Vos igitur fratres quibus tamq̄ paruulis
reuelat Deus, q̄ abscondita sūt a sapientib. &
prudētib. circa ea q̄ verē salutaria sūt, sed
dula cogitatione versamini, & diligenter p̄sate
rōnem Aduentus huius, q̄rentes nimirū
qs sit qui veniat, vnde, quo, ad quid, qñ, &
qua. Laudabilis sine dubio curiositas ista est, &

quæso multum fugite Inuitum omnis peccati superbia; quæ tã velociter ipsam quoque sideribus cunctis clarior mirantem, æterna caligine obtenebrauit Luciferum: quæ non modo Angelum, sed Angelorum primũ in diabolum cõmutauit. Vnde & protinus inuidens hõĩ, quam conceperat in semetipso, in eo peperit iniquitatem. suadens vt lignũ vetitum gustans, fieret sicut Deus, sciens bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miser: etiam filius altissimi scientiæ

Apoç. 3. clauem habeat, imo & ipse sit clauis Dauid,

Colo. 2. qui claudit, & nemo aperit, in eo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: tu ne eos vt homini præstes, iniquè furaberis? Videtis quia verè iuxta Domini sententiam mēdax iste est, & pater eius. Nam

Esai. 14. & mendax fuit dicens: Similis ero altissimo, & mendacij pater cum in hominẽ quoque venenatum suæ falsitatis feminarum effudit, dicens: Eritis sicut dii. Tu quoque o homo, si vides furem, curris cum eo? Audistis fratres quid hac nocte lectũ est in Esaiã dicente domino. Principes tui infideles: vel

(vt alia translatio hẽt) inobediẽtes, socij futurum. Reuera enim principes nostri Adam & Eva, principia nostræ propaginis, inobediẽtes & socij futurum: qui quod filij Dei est, serpentis, imo diaboli per serpentem consilio

Gen. 3. subripere tẽtarunt. Nec dissimulat iniuriam filij pater (pater enim diligit filium,) sed continuo & in ipsum hominem vindictam retribuit, & aggrauat super nos manum suam. Omnes enim in Adam peccauimus, & in eo sententiam damnationis accepimus omnes. Quid agat filius videns pro se zelare patrẽ, & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inquit, occasione mei creaturas suas pater amittit, altitudinem meam primũ

Pf. 49. fratres quid hac nocte lectũ est in Esaiã dicente domino. Principes tui infideles: vel

Esaiã 1. (vt alia translatio hẽt) inobediẽtes, socij futurum. Reuera enim principes nostri Adam & Eva, principia nostræ propaginis, inobediẽtes & socij futurum: qui quod filij Dei est, serpentis, imo diaboli per serpentem consilio

Elio subripere tẽtarunt. Nec dissimulat iniuriam filij pater (pater enim diligit filium,) sed continuo & in ipsum hominem vindictam retribuit, & aggrauat super nos manum suam. Omnes enim in Adam peccauimus, & in eo sententiam damnationis accepimus omnes. Quid agat filius videns pro se zelare patrẽ, & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inquit, occasione mei creaturas suas pater amittit, altitudinem meam primũ

Angelus affectauit, & populum qui sibi crederet habuit: sed continuo patris zelus grauius vindicauit in illum, percutiens eum pariter cum omnibus suis p' agra incurabili, castigatione crudeli. Scientiã quoque quæ nihilominus mea est, subripere homo voluit, & ne illi quidem infernus est, nec pepercit oculus. Numquid de bobus cura est Deo? Duas tãtum fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis, Angelum videlicet, atque Hominem sed ecce propter me angelos perdidit multos, homines vniuersos. Ergo vt sciat quia & ego diligo patrem: per me recipiat quos quodãmodo propter me amississe videtur. Si pro-

1 Cor. 9.

pter me tẽpestas hæc orta est (ait Ionas) tollite me, & mittite in mare. Omnes inuidere mihi. Ecce venio & talem eis exhibeo me metipsum, vt quisquis inuidere voluerit, quisquis gestierit inuitari, fiat etiam imitator ista in bonum. Noui tamen in affectum malitiæ & nequitia transisse Angelos desertores, nec ex ignorantia aliqua, seu infirmitate peccasse, ideoque, perire necesse est penitentes nolentes. Patris enim amor, & honor regis iudicium diligit. Propter hoc enim & ipse creauit homines ab initio, qui supplerent locum illum, & ruinas Hierusa'em restaurarent. Sciebat enim nullam Angelis patere redeundi viam. Nempẽ nouit superbiam Moab, quod superbus est valde: & superbia eius penitentia remedium non admittit, ac per hoc nec veniẽ. At vero hominis vice nullam postea condidit cream uram, inueniens ex hoc ipso redimenãum adhuc hominem: quippe quem supplantauit aliena malitia: ideoque, prodesse ei potest caritas aliena. Ita domine obsecro, complaceat tibi vt cruas me: quoniam ego infirmus sum.

Quoniã de terra mea furtim sublati sum, & hic innocens in lacum missus sum. Non penitus quidem innocens, sed quantum ad eum qui me seduxit, innocens aliquatenus. Mendacium mihi persuasum est Domine: veniat veritas vt possit falsitas deprehendi, & cognoscã veritatem, & veritas liberabit si tamen deprehensã falsitati penitus renunciauero, & cognita adhafero veritati. Alioquin non humana erit tentatio, nec humana peccatum: sed obstinatio diabolica. Nam persenerare in malo diabolicum est: & digni sunt perire eum illos, quicumque in similitudinem eius permanent in peccato. Ecce fratres audistis quis sit qui veniat: considerate iam vnde veniat, & quo. Venit vique de corde Dei patris in vterum virginis matris: venit à summo caelo in inferiores partes terræ. Quid ergo? Nõne & nobis in terra est conuersandum? Est, si tũ in ea perstiterit ille. Vbi enim bene erit sine illo, aut vbi malẽ esse poterit eum illo? Quid mihi est in caelo, & a te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Nam & si ambulauero in medio vmbre mortis, non timebo mala, si tamen tu mecum es. Nunc autem vt video, & ad terras, & ad ipsam quoque descẽdis infernum: non tamquam viuẽs, sed tamquam inter mortuos li-

Iona 1

F

Esai. 16.

Gen. 40.

Pf. 77.

Pf. 22

ber: ſicut lux quæ in tenebris lucet; & tenebræ eam non comprehenderunt. Vnde nec relinquitur anima in inferno, nec ſanctum corpus in terra videt corruptionem. Chriſtus enim qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit, vt adimpleret omnia, de quo ſcriptum eſt. Qui pertransijt beneficiendo & ſanando omnes oppreſſos à diabolo. Et alibi.

Aſ. 10. Exultauit vt gigas ad currendam viam, à ſummo cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius. Merito pro-

Pſal. 18 inde clamat Apoſtolus dicens: Quæ ſui ſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens. Incaſſum laboraret erigere corda noſtra, niſi collocatum in caſſis ſalutis noſtræ doceret auctorem. Sed videamus iam quæ ſequuntur. Nam eſt materia quidem copioſa inueniẽt & vberima valde, ſed anguſtia temporis tantam ſermonis longitudo non admittit. Conſiderantibus ergo quis veniat, magna omnino, & ineffabilis maietas innotuit. Suſpicantibus vnde veniat, grandis planè patuit via, ſecundum eius teſtimonium qui prophético præuētus ſpiritu, Ecce, (inquit) nomen Dñi vq̄nit de

Coloſ. 3. longinquo. Porrò quo veniat intuentibus, apparuit inæſtimabilis dignatio, & penitus inexcogitabilis, quod in carceris huius horrorem tanta deſcendere dignata eſt celſitudo. Iam quiſ dedit magnum aliquid in cauſa fuiſſe, vt maietas tãta de tam longinquo, in locum tam indignum deſcendere dignaretur? Plane magnum aliquid, quia miſericordia magna, quia miſericordia multa, quia caritas copioſa. Ad quid enim veniſſe credẽdus eſt? Hoc namque eſt, quod iuxta propoſitum ordinem oporteat iam perſerutari. Nec ſanè laborandũ eſt in hac parte, cum manifeſtè aduentus eius cauſam, & verba ipſius & opera clament. Ad quærendum quippe quem centeſimã quæ errauerat, de montibus properauit, & vt conſteantur manifeſtus Domino miſericordiæ eus, & mirabilia eius filijs hoĩum, propter nos venit. Mira quæretis Dei dignatio, magna dignitas hominis ſic quæſiti. In qua ſi gloriari voluerit, nõ erit inſpiciens: non quod aliquid eſſe videatur tãquam à ſeipſo, ſed quod tanti eum fecerit ipſe qui fecit. Omnes, n. diuinitæ, omnis gloria mũdi, & quidquid in eo concupiſcitur, min⁹ eſt ad hãc gloriã: imò nec eſt aliquid in cõparatione eius. Domine, quid eſt homo quia magnificas eũ, aut quid apponis erga eũ cor tuũ? Attamen velim noſſe quid

Eſa. 30. ſibi voluerit quod ad nos venit ille, aut quare non magis inimus nos ad illũ? Noſtra enim erat neceſſitas, ſed nec eſt conſuetudo diuinitum vt ad pauperes veniant, nec ſi præſtare voluerint. Ita eſt fratres, nos magis ad eum venire dignũ fuit, ſed duplex erat impedimentum. Nam & caligabant oculi noſtri. Ille vero lucem habitat inaccessibilem, & iacentes paralytici in grabato, diuinam illã nõ poteramus attingere celſitudinem. Propterea benigniſſimus Saluator & medicus animarum deſcendit ab altitudine ſua, & claritatem ſuam inſirmis oculis tẽperauit. Induit ſe laterna quadã illo vtique glorioſo & ab omni labe puriſſimo corpore, quod ſuſcepit. Hæc eſt enim illa leuiſſima plandè & præfulgida nubes, ſupra quã aſcenſurum eum propheta prædixerat, vt deſcenderet in Aegyptum. Tempus eſt iam ipſum quoque conſiderare tempus, quo Saluator aduenit. Venit enim (quod & vos credimus nõ latere) non in initio, nec in medio temporis, ſed in fine. Nec incongrue factum eſt, ſed verè ſapienter diſpoſuit ſapientia, vt cum magis eſſet neceſſarium, tunc primo ferret auxilium, pronos ad ingrati tudinem Adæ filios non ignorans. Verè enim adueſperacebat, & inclinata erat iam dies, reſeſcra paulominus ſol iuſtitia: ita vt exiguus nimis ſplendor eius aut calor eſſet in terris. Nam & lux diuinæ notiæ parua admodum erat, & abundante iniquitate feruor refrigerat caritatis. Iam non apparebat Angelus, nõ loquebatur Propheta, ceſſabat velut deſperatione victi, præ nimia vtique duritia hominum & obſtinatione: at ego (ait filius) tunc dixi, ecce venio. Sic, ſic, dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu iter perageret, omnipotens fermo tuus domine à regalibus ſedibus venit. Quæ & Apoſtolus innuens aiebat: Quando venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum. Nimirum plenitudo & abundantia temporalium, obliuionem & inopiam fecerat æternorum. Oppor tunè ergo tunc aduenit eternitas, quando magis temporalitas præualebat. Nam vt cetera ſileam, ipſa quoque pax temporalis illo in tempore tãta fuit, vt ad hominis vnus ediẽtũ deſcriberetur vniuerſus orbis. Habetis iam & perſonam venientis, & locum: vtrumque id eſt, à quo, & ad quem venit: cauſam quoque & tempus non ignoratis. Vnum reſtat, via ſcilicet per quam venit, & hæc quoque diligenter re-

2. Tim. 6.

Eſa. 19.

Gala. 4.

quirenda: vt possimus (sicut dignum est) ei occurrere. Verū tamen sicut ad operandam salutē in medio terræ, venit semel in carne visibilis: ita quotidie ad saluandas animas singulorum in spiritu venit & inuisibilis, sicut scriptū est: Spiritus ante faciem nostrā Christus Dominus. Et vt noueris occultum esse spiritualem hunc aduentum,

Ibrē. 9.

In vmbra eius, inquit, viuemus inter gentes. Propterea dignum est, vt si non valet infirmus in occursum tanti medici procedere longius, salū conetur engere caput, & aliquatenus assurgere venienti. Non te oportet ò homo maria trāsfiretate, nō penetrare nubes, non transfalpinare necesse est. Nō grandis inquam, tibi ostenditur via, vsque ad temetipsū occurre Deo tuo: prope est enim verbū in ore tuo, & in corde tuo. Vsque ad cordis compunctionem, & oris confessionē occurre, vt saltem exas de sterquilinio miseræ conscientie: quoniam indignum est ille luc auctorem puritatis intrare. Et hæc quidem de eo aduentu dicta sunt, quo singulorū mentes inuisibili dignatur illustrare & præsentia. Libet autem & manifesti aduentus

I viam considerare. Quoniam via eius via pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Ecce inquit sponsa: venit is saliens in montibus, transiliens colles. Venientem vides ò pulchra, sed cubantem videre ante non poteris. Dixisti enim: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes. Cubans pascit angelos in illas perpetuas æternitates, quos satiat visione æternitatis & immutabilitatis suæ, sed ne ignores te ò pulchra, quoniam mirabilis facta est visio illa ex te, confortata est, & non poteris ad eā. Verumtamen ecce egressus est de loco sancto suo: & qui cubans pascit angelos, ipse cœpisset, q. sanabit nos, & videbitur veniens & pascens, qui cubans & pascens ante videri non poterat. Ecce venit hic saliens in montibus transiliens colles. Montes & colles Patriarchas & Prophetas accipe, & quem admodum venerit salies & transiliens in libro generationis lege, Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, &c. Ex his montibus, p. dicit (vt inuenies) radix Iesse. vnde iuxta prophetā. Egressa est virga, & exinde flos ascendit, super quem requieuit spiritus septiformis. Quo. manifestus alio in loco aperies idem propheta. Ecce, inquit, virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur nobi-

Proph. 3.

Cant. 2.

Cant. 1.

Mat. 1.

Esa. 11.

Esa. 27.

scum Deus. Quem enim prius florē, ipsum deinde Emmanuelē, & quam dixerat virginem, manifestus exprimens, virginē nominauit. Sed necesse est altissimi huius sacramenti cōsiderationem diei alteri referuari. Digna est enim proprio sermone mater, præsertim quod in longum iam hodiernus sermo processerit.

In aduentu domini, de verbis Esaiæ ad Achaz, Pete tibi signum, vsque Butyrum & mel. Sermo secundus.

A vdiuimus suadentē regi Achaz *Esa. 7.* Esaiam, petere signum à Domino, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra. Audimus responsum eius, tormam quidē habentem pietatis, sed non virtutem. Propter hoc denique ab eo qui intuetur eor, & cui confitetur hominis cogitatio, incuit reprobari. Non petam, inquit, & nō tentabo Dominum. Elatus erat Achaz fastigio solij regal assutus humanæ sapientiæ verbis. Audierat igitur Esaias à Domino. Vade, dic vulpi illi, petat sibi signū à Dño in profundum. Habet enim vulpes foueam, sed in infernum quoque si descenderit, ad est qui cōprehendat sapientes in astutia sua. Itē. Vade, ait Dñs, dic volucri illi, petat sibi signū in excelsum supra. Habet, n. volucris aliud, sed est in cælum ascenderit, illic est, qui superbis res flens, propria caleat virtute superbiorum & sublanum colla. Verumtamen dissimulat ille potēstatis excelsa seu incomprehensibilibus profunditatibus sapientie querere signum, & propterea signum bonitatis & caritatis domini. Dauid ipse Dominus, p. mittit, vt quos nec potestas, nec sapientia tenuit, alliciat saltē exhibitio caritatis. Potest tamē in eo quod ait in profundum inferni, etiam caritas ipsa, qua maiorem nemo habuit, vt in infernū quoque pro amicis moriendo descēderet, nō immerito designat, vt precipiat Achaz vel in excelsum regnantis expauescere maiestatem, vel descēdentis ad infernos amplecti caritatem. Molestus est ergo non solum hominibus, sed etiā Deo, quisquis nec maiestatem cogitat in timore, nec caritatem cū amore meditantur. Propter hoc inquit. dabit Dominus? ipse vobis signū, in quo manifestē & maiestas & caritas innotescat. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius

vbi sup.

Esa. 7.

Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Noli fugere Adā, quia nobiscum Deus. Ne timeas d homo, nec audito Dei nomine terrearis, quia nobiscū Deus. Nobiscum carnis similitudine, nobiscū utilitate. Propter nos venit tamquam vnus ex nobis, similis nobis, passibilis. Denique butyrum inquit, & mel comedit. Ac si dicat, *Vbi sup.* Paruulus erit, & vescetur infantilib. alimētis. *Ibidem.* Vt sciat, inquit, reprobare malum, & eligere bonum. Et iā hic bonū & malū autis, sicut in arbore vetita, sicut in ligno transgressionis. Sed multo melius à primo Adā, secundus iste partitur. Eligens enim bonū, malum reprobatur, non sicut ille, qui dilexit maledictionem, & venit ei, & non vit benedictionem, & elōgata est ab eo. Nam & in eo quod prēmisit, butyrum & mel comedit, aduertere poteris paruuli huius electionem. Tātum ad sit eius gratia, vt quod præstat, vt cūque sentire, digne & accommodatē ad intelligendum proferre cōcedat. Duo sunt in lacte ouis, butyrum & caseus. Butyrum pingue & humidū, caseus eōtra aridus & durus. Bene. n. paruulus noster eligere nouit, qui butyrum comedit, caseum vtique non comedit. Quē est. n. ouis centesima, que errauit, & in psalmo loquitur. Errauit sicut ouis que perijt. Vtique genus humanū, quod benignissimus pastor querit, alius sane non agitantouē ouibus in montibus derelictis. In hac igitur oue duo reperies, naturam dulcem, naturā bonam, & bonam valde tanquam butyrū, & peccati corruptionē vt caseum. Vide ergo quā optime puer noster elegit, qui naturā nostrā sine vlla peccati corruptione suscepit. Nam de peccatoribus legis, coagulatū est sicut lac corū, in quibus vtique lactis puritatem corruerat fermētum malitiæ, coagulū iniquitatis. Sic & apis habet mellis dulcedinem, habet et aculei punctionē. Apis verō est que paciscit inter lilia: que florigeram inhabitat patriā Angelorum. Vnde & ad ciuitatem Nazaret, quod interpretatur flos, aduolauit, & ad suauolentē perpetuē virginitatis florem aduenit, illi insedit, illi adhesit. Huius apis mel & aculeum non ignorat, qui misericordiam ei & iudiciū eū propheta decantat. Attamen ad nos veniens, solū mel attulit, & nō aculeum, i. misericordiā, & non iudiciū, ita vt suadetibus quāloque discipulis, ita vt ciuitatem, que suscipere eū noluit, præcipere

igne consumi, responderit, filium hominis nō venisse vt iudicaret, sed vt saluaret mūdū. Nō habebat aculeum apis nostræ: quodammodo deposuerat illū, quando tanta indigna patiens misericordiā exhibeat, & non iudiciū. Sed nolite sperare in iniquitate, nolite peccare in spe. Habet enim apis nostrā quandoque assumere aculeū suū, & acriter nimis inūgere illū in medullas hominum peccatorum. Quoniā pater nō iudicat quemquā, sed filio dedit omne iudiciū. Nunc autem paruulus noster butyrum & mel comedit, quando bonū naturæ humanæ diuinæ misericordiæ sic vniuit in semetipso, vt esset homo verus, & peccatum non habens, Deus misericors, & iudicium non exhibēs. Ex his manifestum iam arbitror, quonā sit virga de radice Iesse, procedens, quis verō flos super quē requiescit spiritus sanctus. Quoniā virgo Dei generatrix virga est, flos filius eius. Flos itaque filius virginis, flos candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Flos in quē prospicere desiderāt Angeli, flos ad cuius odorē reuolunt mortui: & sicut ipse testatur, flos campi est, & nō horti. Campus. n. sine omni humano flore ad miniculo, nō seminatus ab aliquo, non defolius sarculo, nō impinguatissimo. Sic omnimō, sic virginis aluus floruit, sic inuiolata, integra, & casta Marię viscera, tanquā pascuæ, æterni viroris flore protulere: cuius pulchritudo non videat corruptionem, cuius gloria in perpetuum non marcescat. O virgo virga sublimis, in quam sublimē verticē sanctū erigis, vsque ad sedentem in throno, vsque ad Dominū maiestatis. Neque enim id mirū, quoniam in altum mittit radices humilitatis. O verē cælestis planta, pretiosior cunctis, sanctior vniuersis. O verē lignum vitæ, quod solum fuit dignū portare fructum salutis. Deprehensa est malignē serpens versutia tua, nu data est planē falsitas tua. Duo imposueras creatori, mendacię & inuidię infamaueras eū: sed in vtroque conuictus es esse mentitus. Siquidē & ab initio moritur cui dixeras: Nequaquā morieris, & veritas Domini manet in æternū. Sed & nunc respōde si potes, quam ei arborē, cuius arboris fructū inuidere potuit, qui ne hanc quidē virgam electam, & fructū sublimem negauit? Etenim qui proprio filio nō pepercit, quomodo non omnīa simul cum illo donauit? Sed iam aduertistis (in fallor) quoniā vir-

*Ioan. 5.**Can. 1.**D**Gen. 3.**Pf. 116.**Rom 8.*

go regia ipsa est via per quam saluator aduenit, procedens ex ipsius utero tamquam sponsus de thalamo suo. Tenentes ergo viam quam priore (si meministis) cepimus inuestigare sermone, studiamus & nos dilectissimi, ad ipsum per eam ascendere, qui per ipsam ad nos descendit, per eam venire in gratiam ipsius, qui per eam in nostram miseriam venit. Per te accessum habeamus ad filium, ob benedictam inuentrix gratiam, genitricem vitæ, mater salutis; Et per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostram corruptionis, & humilitas Deo grata, nostram veniam impetret vanitati. Copiosa caritas tua nostrorum cooperat multitudinem peccatorum, & fecunditas gloriosa, fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, aduocata nostra, tuo filio nos reconcilia, tuo filio nos comendata, tuo non filio representata. Fac ob benedictam per gratiam quam inuenisti, per precoratum inquam meruisti, per misericordiam quam peperisti: ut qui te mediante fieri dignatus est particeps intermentis & misericordie nostræ, te quoque intercedente, participes faciat nos glorie, & beatitudinis sue, Iesus Christus filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De triplici Domini Aduentu, & de septem columnis quas in nobis erigere debemus. Sermo tertius. Unde supra.

IN Aduentu Domini quem celebramus, si personam venientis intueor, non capio excellentiam maiestatis. si attendo ad quos venerit, dignationis magnitudinem expanesco. Stupent certe Angeli de nouo videntes infra se, quem supra se semper adorant, manifestam & ascendentes, & descendentes ad filium hominis. Si considero propter quid venerit, amplector quoad possim inestimabilem latitudinem caritatis. Si modum cogito, exaltationem agnosco humane conditionis. Venit siquidem vniuersitatis creator, & dominus, venit ad homines, venit propter homines, venit homo. Sed dicit aliquis. Quomodo venisse dicitur, qui semper ubique fuit? Erat quidem in mundo, & mundus per ipsum factus est, sed mundus eum non cognouit. Non ergo venit qui aberat, sed apparuit qui latebat. Unde &

humanam, in qua agnosceretur induit formam: qui nunquam in diuina, lucem habitat inaccessibilem. Nec sane in gloriam maiestati apparere in propria similitudine suam quam fecerat ab initio: nec indignum Deo, a quibus in substantia sua non poterat agnosci, in imagine exhiberi, ut qui fecerat hominem a se imaginem & similitudinem suam, ipse hominibus innotesceret factus homo. Huius ergo aduentus tantæ maiestatis, tantæ humilitatis, tantæ caritatis, tantæ etiam glorificationis nostræ, ab vniuersa ecclesia semel in anno sollempnis memoria celebratur. Sed vitam ita semel ageretur, ut semper id quippe dignum. Quantæ enim infamiae, ut post tanti regis aduentum, alijs quibuslibet negotijs homines velint seu audeant occupari, & non magis, ommissis omnibus, soli eius cultui vacent, nec in eius presentia cuiusquam meminerint ceterorum? Sed non omnium est quod ait Propheta: Memoriam abundantem suauitatis tuæ eructabunt, siquidem nec omnes hæc memoria patitur. Sane nemo quod non gustauit, sed neque quod tantum gustauit eructat. Ructus quippe non nisi de plenitudine & satietate procedit. Propterea quorum secularis est mens & vita, memoriam hanc esse celebrant, non eructant: sine deuotione & affectione dies istos arida quadam consuetudine obseruantes. Denique quod dānabilius est, ipsa quoque inestimabilis huius dignationis memoria datur in occasione carnis, ut videas eos tanta sollicitudine diebus istis vestium, atque etiam ciborum parare delicias, ac si hæc & huiusmodi quærat in natiuitate sua Christus, & ibi suscipiatur dignius, ubi hæc accuratius exhibentur. Sed ipsum audi dicentem: Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Quid tanta ambitione vestes paras in natale meum? Detestor ego superbiam, non amplector. Quid tanta sollicitudine ciborum copias reperis in tempus illud? Damno ego carnis delicias, non accepto. Plane insatiabilis es corde, tanta paras, & ex tam longo: nam corpori utique & pauciora sufficerent, & quæ possent opportunius inueniri. Celebrans ergo aduentum meum, labijs me honoras, sed cor tuum longe est à me. Non me colis, sed Deus tuus venter est, & gloria in confusione tibi. Infelix omnino qui voluptatem corporis, & secularis colit gloriæ vanitatem. Beatus au-

1. Ti. 6.

Ps. 144.

G

Ps. 100.

1047. 1.

Ps. 143.

tem

tē populus cuius est Dominus Deus eius.

Psal. 30. H Fratres nolite vos amulari in malignanti-
bus, neque zelaueritis faciētes iniquitatē.
Intelligite magis in nouissima eorum, &
cōpatimini eis ex animo, & orate pro eis
qui praeoccupati sunt in delicto. Hæc enim
faciunt miseri, quia ignorantiam Dei ha-
bent. Nam si cognouissent, numquā domi-
num gloriæ tāta aduersum se infamia pro-
uocassent. Nos autem dilectissimi excusa-
tionem de ignorantia nō habemus. Planē
nosti eum quisquis hic es: & si dixeris quia
non noui eū, eris similis secularibus, men-
dax. Denique si eū nō nosti, quis te huc ad-
duxit, aut quomodo huc venisti? alioquin
quando tibi persuaderi posset carerū affe-
ctibus, corporis voluptatibus, seculi vani-
tibus sponte abrenūciare, & iactare cogi-
tatum tuum in Domino, & omnē sollici-
tudinem in eū proicere: de quo nihil be-
ne, imo tam male conscientia teste merue-
ras? Quis tibi, inquam, persuadere id pos-
set, si nescires quia bonus Dominus sperā-
tibus in se, animæ quærenti ipsum, nisi co-
gnouisses & tu, quia suavis est Dominus,
& mitis, & multæ misericordiæ, & verax?
Hæc autē vnde nosti, nisi qui nō solū ad te,
sed etiam in te venit? Triplicē enim eius
aduentū nouimus, ad homines, in homines,
cōtra homines. Ad homines quidē indiffe-
renter, non autē ita in homines, aut contra
homines. Sed quia primus & tertius noti
sunt, ut pote manifesti, de secundo qui spiri-
tualis & occultus est, ipsum audi dicen-
tem. Si quis diligit me, sermonem meum
seruabit, & pater meus diliget eum, & ad
eum veniemus, & mansionē apud eum fa-
ciemus. Beatus apud quem mansionem fa-
ciēs Dominus Iesu. Beatus in quo sapientia
ædificat sibi domū, excidens columnas se-
ptem: beata anima quæ sedes est sapiētiae.
Psal. 88. Quamā est illa? Anūna vtiq̄e iusti: Meri-
to planē, quia iustitia & iudiciū prepara-
tio sedis tuæ. Quis in vobis est fratres qui
desiderat in anima sua sedem parare Chri-
sto? Ecce quoniam illi serica, quæ tapetia,
quod puluinar oporteat preparari? Iusti-
tia, inquit, & iudiciū preparatio sedis
tuæ. Iustitia virtus est, quod ad suum est vni-
cuique tribuens. Tribue ergo tribus quæ
sua sunt. Redde superiori, redde inferiori,
redde æquali, cuique quod debes, & dignē
celebras aduentum Christi, parans ei in ius-
titia sedem suā. Redde, inquam, reueren-

tiam prælato & obedientiam, quā uel altē-
fa cordis, altera corporis est. Nec enim suf-
ficat exterius obtemperare maioribus no-
stris, nisi ex intimo cordis affectu sublimi-
ter sentiamus de eis. Quod etsi tam mani-
festē innotuerit indigna prælati alicuius
vita, ut nihil omnino disimulationis, nihil
excusationis admittat, propter eū tamen
à quo est omnis potestas, ipsum quem mo-
do talem nouimus, excelsum reputare de-
bemus, non præsentibus personæ meritis,
sed ordinationis diuinæ, & dignitatis ipsius
officij deferentes. Sic & fratribus nostris
inter quos uiuimus, ipso iure fraternitatis
& societatis humanæ, cōsiliij sumus & au-
xilij debitores. Hęc enim volumus, ut &
ipsi nobis impendant consiliū, quo eru-
diatur ignorantia nostra, auxilium, quo iu-
uetur infirmitas nostra. Sed fortē erit in-
ter vos qui tacitus respōdea, dicēs: Quod
ego consiliū dabo fratri, cui nec vnum
quidem dicere verbum fas est absque licen-
tia? Quod ei auxilium impendendū est, eū
nec minimum aliquid agere liceat absque
obedientia? Ad quod ego: Non deerit cer-
tē quod facias, tantummodo caritas fra-
terna non desit. Nullum ego consiliū me-
lius arbitror, quā si exemplo tuo fratrem
docere studeas quæ oporteat, quæ nō opor-
teat fieri, prouocans eū ad meliora, & con-
sulens ei non verbo, neque lingua, sed ope
& veritate. An vero utilius aures effica-
cius auxiliū aliquid est, quam ut ois de-
uotē pro eo, ut non dissimules redarguere
culpas eius: ut non modo nullū ei offendi-
culum ponas, sed & sollicitus sis quantum
preuales tamquā Angelus pacis de regno
Dei scandala tollere, & occasiones scanda-
lorum penitus dimouere? Si talē te fratris
auxiliarium & consiliarium exhibes, red-
dis ei quod debes, nec habet vnde cause-
tur. Porro si cui forte prælatus es, huic sin-
dubio teneris debitor sollicitudinīs am-
pliori. Exigat te & ipse custodiā, & disci-
plinam, Custodiam quidem, ut possit caue-
re peccatum. Disciplinam verō, ut quod
minus cauit, minimē maneat impunitum.
Quod etsi nemini fratrum præesse videris,
habet tamen sub te cui custodiā hanc
& disciplinam oporteat exhiberi. Dico
autem corpus tuum, quod sine dubio re-
gendū accepit spiritus tuus. Debes ei
custodiam, ut non regnet in eo peccatum,
nec membra tua arma fiant iniquitatis.

Debes & disciplinā, vt dignos faciat penitē-
tia fructus, castigatum, & subditum seruitu-
ti Longè tamen grauiori & periculofiori
debito tenetur adstricti, qui pro multis a-
nimabus reddituri sunt rationē. Quid ego
infelix, quo me veritam, si tantum thesau-
rum, si pretiosum depositū istud quod sibi
Christus sanguine proprio pretiosius iudi-
cant, contigerit negligentius custodiri? Si
stillantem in cruce Domini sanguinē col-
legissim, essetq. repositus penes me in
vasē vitreo, quod & portari sa pius oportet,
quid animi habiturus essem in discrimi-
ne tanto? Et certè id seruandum accepi, pro
quo mercator non insipiēs (ipsa vtique sa-
pientia) sanguinem illū delit. Sed & habeo
thesaurum illū in vasis fictilibus, & quibus
multo plura quàm vitreis imminere peri-
cula videantur. Accedit sanè ad sollicitudi-
nis cumulū, & pondus timoris, quod cum
& meam & proximam conscientiam seruare
necessè sit, neutra mihi satis est nota. Vtra-
que abyssus est imperferutabilis, vtraque
mihi nox est, & nihilominus exigitur à me
vtriusque custodia, & clamatur: Custos qui
de nocte, custos qui de nocte: Non est mi-
hi dicere cum Caim: Numquid custos fra-
tris mei sum ego? sed est fateri humiliter
cū propheta: Quia nisi dominus custodie-
rit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit
eam. In eo tamē excusabilis ego videor, si,
vt prædixi, debitam exhibeo custodiā pari-
ter & disciplinam. Quod si priora quoque
quattuor non defuerint: dico autem erga
prælatos reuerentiam, & obedientiā, con-
siliū & auxilium erga fratres: quod ad ius-
titiam pertinet non imparatam sedem in-
ueniet sapientia.

Et fortassis hæc videantur sex columnę,
quas excidit in ipsa domo quam edificauit
sibi, & septimā quoque quęrenda est, si for-
te & eam nobis notā facere ipsa dignetur.
Quid vero prohibet sicut sex in iustitia, se-
ptimā quoque intelligi in iudicio? Neque
enim iustitia sola, sed iustitia, inquit, & iudi-
ciū preparatio sedis tue. Denique si præ-
latis, & equalibus, & inferioribus reddimus
quod oportet, nihilne accipiet Deus? At ei
planè quod debet retribuere nemo pōt,
quod tã copiosè accumulauerit super nos
miser cordiam suam, quæ tam multa deliquē-
rimus ei, quod tam fragiles & nihil sumus,
quod tam plenus sufficiens ille sibi, &
bonorum omnium nostrorum nō egenus.

Audui tamen dicentem eum, cui incerta
& occulta sapientia suæ reuelauerat, quia
Honor regis iudicium diligit. Nihil quod
in se est à nobis exigit amplius, tantū dica-
mus iniquitates nostras, & iustificabit nos
gratis, vt gratia commendetur. Diligit enim
animā quæ in conspectu eius & sine inter-
missione cōsiderat, & sine simulatione di-
iudicat semetipsam. Idq. iudicium non
nisi propter nos à nobis exigit, quia si nos-
metipsos iudicauerimus, non vtique iudi-
cabitur. Propterea sapiens veretur om-
nia opera sua, seruta tur, discutit, & dijudi-
cat vniuersa. Honorat quippe veritatem:
qui & se, & sua omnia in eo statu quo veri-
tas habet & agnoscat veraciter, & humiliter
confiteatur. Audi denique manifestius
à te iudicium exigi post iustitiam. Cum fe-
ceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt
vobis: dicite, serui inutiles sumus. Hęc pla-
nè quoad in hominem, est digna sedis pre-
paratio Domino maiestatis, vt & iustitię
mandata studeat obseruare, & semper in-
dignum sese & inutilem arbitretur.

In Aduentu Domini, de duplici aduentu,
& pennis de argenti. Ser-
mo quartus.

Dignum est fratres, vt tota deu-
otione Domini celebretis
aduentū: delectati tanta con-
solatione, stupefacti tãta di-
gnatione, inflammati tãta dilectione. Nec
verò solum cogitetis aduentū quo venit
querere & saluū facere quod perierat, sed
& illū nihilominus quo venit, & assumet
nos ad se ipsum Vtinā circa hos duos aduē-
tus iugi meditatione versemini, ruminātes
in cordibus vestris, quantū in priore præ-
stiterit, quantū promiserit in secundo. Vti-
nam certè dormiatis inter medios clericos.
Hæc sunt enim duos brachia sponsi: inter q̄
sponsa dormiēsaiebat Leua eius sub capi-
te meo, & dextera eius amplexabitur me.
Nam in sinistra quidem eius (sicut alibi le-
gimus) diuitia & gloria: in dextera longi-
tuitas vitæ. In sinistra eius, inquit, diui-
tiarū, & gloria Filij Adam genus auarum &
ambitosum, audite. Quid vobis cum terre-
nis diuitijs & gloria temporali, quę nec ve-
ræ nec vestrę sunt? Aurum & argentum
nonne terra est rubra & alba, quā solus ho-
minū error facit, aut magis reputat pretio-
sam?

Esai. 20.

Gen. 4.

Pf. 126.

M.

Esai. 77.

Can. 3.

Prou. 3.

fam? Denique si vestra sunt hæc, tollite ea vobiscum. Sed homo cum interierit nō sumet omnia: neque descēdet cum eo gloria eius. Veræ ergo diuitiæ non opes sunt, sed virtutes: quas secum conscientia portat, vt in perpetuum diues fiat. De gloria quoque dicit Apostolus. Gloria nostra hæc est: testimonium conscientię nostrę. Hęc est vtique vera gloria, quæ est à spiritu veritatis. Ipse enim spiritus testimoniū peihibet spiritui nostro, quod filij Dei sumus. Gloria verò quam ab inuicem accipiunt qui gloriam (quæ est à solo Deo) nō requirunt, vana est. Quoniam vani filij hominum. Insuper tu qui merces congregas in saccum peritulum: qui thesaurum tuū alieno in ore constituis: ignoras quæ arca ista non clauditur, nec feras habet? Quāto melius sapiūt qui thesaurum suū ipsi sibi seruant, alijs nō cōmittunt. Verū nūquid semper seruabūt? numquid semper abscondent? Veniet cum manifesta erunt abscondita cordis: quæ vero fuerint ostentata, nō cōparebunt. Hinc est, quod veniente Domino satuarū virginum lampades extinguuntur: & qui receperunt mercedē suam, à Domino nesciuntur. Propterea dico vobis carissimi: vtile est abscondere magis quàm ostentare, si quod habemus boni, sicut & medici cum elemosinam petunt, non pretiosas vestes ostendunt, sed seminuda membra, aut vlcera si habuerint, vt citius ad misericordiā vidētis animus inclinetur. Quam regulam Publicanus ille seruauit multo melius Pharisæo, & ideo descendit iustificatus ab illo. i. p. illo. Tēpus est fratres, vt iudicium incipiat à domo Dei. Quis finis eorum qui nō obediunt Euangelio? Quod iudicium his, qui in hoc iudicio non resurgunt? Quicumque n. iudicari dissimulant eo iudicio quæ nunc est: in quo princeps huius mundi eijcitur foras, iudicē expectent: vel magis timeant, à quo cum ipso principe suo foras eijciantur & ipsi. Nos autem si perfecte iudicamur nunc, securi saluatorem expectemus. Dñm nostrum Iesum Christum: qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suę. Tunc fulgebunt iusti, ita vt videri possint docti pariter & indocti: fulgebūt. n. sicut Sol in regno patris eorum. Erit autē claritas solis septemplex: i. sicut lux septem dierum. Adueniens. n. saluator reformabit corpus humilitatis nostræ, cōfiguratum corpori clarita-

tis suæ: si tamen prius fuerit cor reformatum & configuratum humilitati cordis ipsius. Propter quod & dicebat: Discite à me, quia mitis sum, & hi milis corde. Confidenda sane in his verbis, quoniam humilitas duplex est: altera cognitionis, altera affectus: quæ hic dicitur cordis. Priore cognoscimus quod nihil sumus: & hæc discimus à nobis ipsis, & ab infirmitate propria; posterore calcamus gloriā mundi: & hanc ab illo discimus, qui exinanuit semetipsum, formam seui accipiens: qui etiā quæ situs in regem, fugit questus ad tanta probra, & ignominiosum supplicium crucis, sponte obtulit semetipsum. Sint ergo (si dormire volumus inter medios ceros, i. duos aduentus) penne nostrę deargentatę: vt illam, s. virtutum formam teneamus, quam verbo & exemplo commendauit Christus præsens in carne. In argento siquidem nō incongrue intelligitur humanitas eius, sicut in auro diuinitas. Omnis itaque virtus nostra tālonge est à vera virtute, quam longe est ab ea forma: & omnis penna nostra ad nihil varet, si non fuerit deargentata. Magna quædam penna est paupertatis, quæ tam cito volatur in regnum cęlorum. Nam in alijs virtutibus quæ sequuntur, promissio future rpe indicatur: paupertati non tam promittitur, quam datur. Vnde & præseti tempore enunciatum est: quoniam ipsorum est regnum cęlorum: cum in ceteris dicitur: hereditabunt, cōsolabuntur, & similia. Videmus autem pauperes aliquos, qui si veram haberent paupertatem, nō adeo pusillanimes inuenirentur, & tristes: vt pte reges, & reges cæli. Sed hi sunt qui pauperes esse volunt, eo tñ pacto, vt nihil eis desit: & sic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur. Sunt & alij mites, sed quādiu nihil dī vel agitur nisi pro eorum arbitrio. Patebit autē quālonge sunt à vera mansuetudine, si leuis oriatur occasio. Hęc enim mansuetudo quomodo hereditabit, quæ ante hereditatem deficit? Alios quoque lugetes video, sed si de corde procederent illæ lacrimæ, non tam facile illico soluerentur in risum. Nunc autē cū abundantior otiosa verba & scurrilia profluant, quam prius lacrimæ: lacrimas hmoi de his esse non arbitror, quib. consolatio diuina promittitur, quandoquidem post illas tam facile cōsolatio viliis admittitur. Alij tam vehemēter contra aliorum delicta zelantur, vt videri possent

2. Cor. 1.

Rom. 8.

Ps. 61.

Mat. 25.

Luc. 18.

D

Phil. 2.

Mat. 5.

E

possent esurire & sitire iustitiam, si esset apud eos de suis quoque peccatis idem iudicium: sed nunc pondus & pondus, utriusque abominatio est apud Deū. Nā contra alios tam impudenter quam inaniter æstuant: semetipsos tā insipienter quā inutiliter palpant. Sunt alij misericordes de his, quæ ad ipsos non pertinent, qui scandalizātur, si non datur omnibus abundanter: sic tamen ut ipsi ne in modico quidē grauētur.

Qui si misericordes essent, de suo facere deberent misericordiā: si nō possent de terrena substantia, de volūtate bona darent his, qui fortē contra eos peccare viderentur, indulgentiam, darent dulce signū, verbum bonum: quod est super datum optimum: ut eorū mentes ad penitentiā prouocarent. Denique his, & oībus quos in peccato esse cognoscerent, compassiōnē impenderent & orationē. Alioquin misericordia eorū nulla est, & misericordiā consequuntur nullā. Item sunt qui peccata sua si confitētur, ut videri possent ex desiderio mundandi cordis id agere (omnia enim in confessione lauātur) nisi quod ea quæ ipsi spōte dicunt alijs, ab alijs patiēter audire non possunt. Qui si verē mundari desiderarēt, ut videretur, non irritarentur, sed haberent eis gratiam, qui suas illis maculas demonstrarent. Sunt & alij qui si viderint quempiam vel leuiter scandalizatum, valde solliciti sunt, quomodo eum in pacem reducere possint, & viderentur pacifici, nisi quod eorum commotio si fortē quālibet contra eos factū dictumque videbitur, tardius vniuersis poterit difficiliusque sedari. Qui nimirum si verē pacem diligenter, haud dubiū quin eā quærent sibiipsis. Deargētemus ergo pennas nostras in Christi cōuersatione, sicut & martyres sancti lauerunt stolas suas eius passione. Imitemur quoad possumus eum, qui sic dilexit paupertatem, ut quamuis in eius manu essent fines terræ, tamen nō habuit vbi caput reclinarēt: ita, ut discipulos adherētes ei, legamus fame cōpulos spicas manibus conficasse, cum per fata transirent: quiq; tamquam ouis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondēte se, obmutuit, & nō aperuit os suū. Quem & super Lazarū, & super ciuitatem fleuisse, & in orationibus pernoctasse legimus: risisse verō, aut iocasse nusquā: qui sic esuriuit iustitiam, ut cum propria nō haberet, tantā pro peccatis nostris à seipso exe-

git satisfactiōnē. Vnde in cruce nihil aliud, quam iustitiā sitiebat: qui pro inimicis mori nō dubitauit, & orauit pro crucifixoribus suis, qui peccatū non fecit: & imposta sibi ab alijs patienter audiuit, qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit.

De medio Adventu, & triplici inuolutione. Sermo quintus. Vnde supra.

DIximus nuper his qui de argenteauerūt pennas suas, dormiendū inter medios clericos, duos significantes aduentus, sed vbi sit dormiendū, non diximus. Tertius enim quilibet aduentus est medius inter illos: in quo delectabiliter dormiunt qui eū norunt. Illi enim duo manifesti sunt, sed non iste. In priore quidē in terris visus, & cum hominibus conuersatus est: quando (sicut ipse testatur) & viderunt & oderūt. In posteriore vero videbit oīs caro salutare Dei nostri. Et videbunt in quem transfixerūt. Medius occultus est, in quo soli eū in seipsis vident electi, & saluæ sunt animæ eorum. In primo ergo venit in carne, & infirmitate, in hoc medio in spiritu & virtute, in vltimo in gloria, & maiestate. Per virtutem enim peruenitur ad gloriā. Quia Dominus virtutū ipse est rex gloriæ: Et item alibi ait idem propheta, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.

Aduentus siquidē iste medius, via quædam est, per quam à primo veniatur ad vltimū. In primo Christus fuit redemptio nostra, in vltimo apparebit vita nostra. In isto ut dormiamus inter medios clericos, requies est & consolatio nostra. Sed ne cui forte inuētitia videātur, quæ de hoc aduentu medio dicimus: ipsum audite. Si quis diligit me, inquit, sermones meos seruabit: & pater meus diliget eū, & ad eū veniemus. Sed quid est, si quis diligit me, sermones meos seruabit? Legi enim alibi. Qui timet Deū, faciet bona: sed plus aliquid dictū sentio de diligēte, qui sermones Dei seruabit. Vbi ergo seruandi sunt? Haud dubiū quin in corde: sicut ait propheta: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccē tibi. Sed quomodo in corde seruādi? An sufficit sola eos seruare memoria? At vero sic seruanti dicit Apostolus: Quoniam scientia infiat. Denique & memoriā facile delet obliuio. Sic serua sermonem Dei, quō melius seruare.

Barth. 30.

Ioan. 15.

Luc. 30.

Ioan. 9.

Psal. 23.

Psal. 62.

Ioan. 14.

Eccl. 15.

Psal. 118.

1. Cor. 8.

Lect. 11.

Seruare potes cibum corporis tui. Nam & ille panis viuus est, & cibus mentis. Panis terrenus dum in arca est, potest à fure tolli, potest à mure corrodi, potest à vetustate corrumpi. Vbi verò comederis illum, quid, horum timeas? Hoc modo custodi verbū Dei. Beati enim qui custodiunt illud. Ergo traieciatur in viscera quaedam animæ tuæ: transeat in affectiones tuas, & in mores tuos. Comede bonū, & delectabitur in crassitudine anima tua. Ne obliuiscaris comedere panem tuum, ne exarefeat cor tuū, sed adipe & pinguedine repleatur anima tua. Si sic verbum Dei seruaueris, haud dubium ^I quia ab eo serueris, veniet enim filius ad te cum patre, veniet Propheta magnus qui renouabit Hierusalē, & ille noua faciet omnia. Hoc enim facit hic aduentus: vt sicut portauimus imaginē terreni, sic portemus & imaginē caelestis. Sicut fuit verus Adam effusus per totum hominē, & totum occupauit, ita modo totum obtinet Christus qui totum creauit, totum te tenet, totum & glorificabit, qui que totū hominē saluū fecit in sabbato. Erat in nobis aliquādo verus homo, prauaricator ille erat in nobis, tā in manu, quā in ore, & in corde. In manu dupliciter, per facinus & flagitiū. In ore similiter, per arrogātiā & detractionem. In corde quoque per desideria carnis, & desideria gloriae temporalis. Nunc autem si qua noua creatura, in ipso vetera transferuntur, & cōtra facinus in manu, innocentia, contra flagitiū, cōtinentia est. In ore cōtra arrogātiā, verbum confessionis, contra detractionem, verbū edificationis, vt recedant vetera de ore nostro. In corde vero contra carnis desideria, caritas humilitas contra gloriam temporalem. Et vide si non in his tribus Christum Dei verbum recipiant singuli electorū, quibus dictum est: Pone me signaculum super brachium tuum, signum super cor tuum. Et alibi, Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo.

Cant. 8.
Rom. 10.

De triplici aduentu & carnis resurrectione.
Sermo sextus. Vnde supra,

Volo vos fratres non ignorare tēpus visitationis vestrae, sed ne illud quidem quid hoc tēpo-
re visitetur in vobis. Anima-
bus hoc tēpus est non corporibus assigna-
tum, quod videlicet longe dignior anima

corpore priorē sibi sollicitudinē naturali vendicet dignitate. Sed & prior reparanda est, quam constat corruisse priorē. Anima siquidem corrupta in culpam, fecit vt corpus quoque corrumpetur in penā. Denique si Christi membra volumus inueniri, sequendum nobis est sine dubio caput nostrum: vt videlicet prima nobis reparandarum sit sollicitudo animarum, pro quibus ipse iam venit, & quarum prius mederi studuit corruptioni. Corporis verò curam illi tēpori magis referemus, & differamus in illum diem, quo reformandi corporis gratia est vterus, sicut meminit Apostolus dicens: Salvatore[m] expectamus Dominum nostrū Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configurat corpori claritatis suae. In priorē siquidem aduentu tamquam praeco, vel magis verē praeco ipsius Ioannes Baptista clamat. Ecce, (inquit,) Agnus Dei: ecce ^{Phil. 3.} qui tollit peccata mundi. Non dicit morbos corporis, non molestias carnis, sed peccatum, quod est morbus animae, & corruptio mentis. Ecce qui tollit peccata mundi. Vnde? Vtique à manu, ab oculo, à collo, demum etiam a carne ipsa, cui altius infixum est. Tollit peccatum de manibus, commissa peccata deles: tollit ab oculo purgās cordis intentionem: tollit à collo violentam remouens dominationem: sicut scriptum est: Scepterū exactoris eius superasti sicut in die Madiam. Itemq. Computrescit iugum à facie olei. Et Apostolus loquitur dicens: Vt non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Siquidē alio in loco ait idem Apostolus: Scio, inquit, quod non est in me bonū, hoc est, in carne mea. Et alibi. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sciebat animū, non prius liberā lum se esse à pessima illa radice quae carni infixā est, à lege peccati, quae est in mēbris nostris, donec: & ab ipso corpore solueretur. Vnde & cupiebat dissolui & cum Christo esse, sciens quod peccatū separans inter nos & Deū, penitus auferri non poterit donec liberemur à corpore. Audistis de quodā quē Dominus curauit à dæmonio, quoniam collidens & multū dūcerpens cum dæmon, exiit ab illo. Itaque dico vobis, genus illud peccati, quod toties conturbat nos (cōcupiscētias loquor & desideria mala) reprimi quidem debet, & potest per gratiam Dei, vt non regnet in nobis. Nec ^{Phil. 3.} ^{Mat. 9.} demus

Ioan. 1.

Ia. 9.

Esa. 10.

L

Rom. 6.

Rom. 7.

Phil. 1.

Mat. 9.

Rom. 6. demus inēbra nostra arma iniquitatis peccato, & sic nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu, sed nō eicitur nisi in morte: quando sic discernimur, vt anima separetur à corpore. Habes ad quid venerit Christus, & cui intēdere debeat Christianus. Propterea noli dē corpus, noli pręripere tēpora: potes enim impedire animę tuę salutem: tuam ipsius operari nō potes. Oīa tempus habent, patere vt nunc anima profelaboret, magis autem etiā collabora ei, quoniā si cōpateris & conregnabis. Quantum eius impedis reparationem, tantū impedis tuam: quod nimirum ante reparari non poterit, donec suā in ea Deus imaginem videat reformatā. Nobilem hospitem habes dē caro, nobile valde, & tota salus tua pendet de eius salute. Da honorē hospiti tāto. Tu quidē habitas in regione tua: anima verō peregrina & exul apud te est hospitata. Quęlo te quis rusticus, si fortē nobilis & prępotens quispiam apud eum voluerit hospitari, non libenter in angulo domus suę, aut sub gradibus suis, vel in ipsis emicribus accubabit, cedens hospiti suo locum facit dignum est, potiorem? Et tu ergo fac similiter. Innuas vel molestias tuas ne reputaueris: tantu vt hospes tuus honorifice possit apud te demorari. Honor tibi est vt pro eo interim te exhibeas in honorem. Ac ne fortē despicias aut paruipēdas hospitem tuū, pro eo q̄ peregrinus tibi videtur & aduenas: diligenter attēde quid hospitis huius tibi pręsentia largiatur. Ipse enim est qui tibiuit oculis vīsum, auditū auribus pręstat, ipse est qui linguę vocē, palato gustum, motū membrīs omnibus subministrat. Si quid vitę, si quid sensus, si quid in te decoris est, huius hospitis beneficium recognosce. Denique discipulus eius probat, qd pręsentia conferebat. Proinus u. anima discedēte lingua silebit, oculi nihil videbūt, obfuscescēt aures, corpus omne rigebit, facies expallescet: in breui quoque totum cadauer putidum simul & putridum fiet, & decor omnis in faniem conuertetur. Vt qd ergo pro temporali qualibet delectatione

M contristas & lędis hospitem istum: quā sentire quidē vīlo modo poteras nisi p̄ ipsum? Ad hęc, si tm̄ tibi confert exul, & inimicitiarū causa à facie Dñi sui eiectus, quātum tibi pręstabit reconciliatus? Noli dē corpus, noli impedire recōciliationē illam, quā grandis tibi exinde gloria paratur. Patiēter

imō & libēter temetipsum expone ad omnia, nihil dissimules quod huic videatur reconciliari posse prodesse. Dic hospiti tuo: quia recordabitur Dominus tui, & restituet te in gradū pristinum, & tu mememento mei. Omnino enim memor erit tui in bonum, si bene serueris illi, & cū peruenerit ad Dominum suū suggeret ei de te, & loquetur bonum pro bono hospite, dicens: Cum in vltionem culpę suę exultaret feruus tuus: pauper quidā, apud quē hospitatus sum, fecit mecum misericordiā, & vltimā retribuat pro me Dominus meus. Primo liquidē omnia sua, dehinc et semetipsum exposuit vtilitatibus meis, nō parens sibi p̄ me, in ieiunijs multis, in laboribus frequenter, in vigilijs supra modū, in fame & siti, et in frigore & nuditate. Quid igitur? Profectō non mentitur scriptura quę dicit: Voluntatem eorū exaudiet, & deprecationem eorū exaudiet. O si forte gustare dulcedinem hanc, si forte gloriam istam valeas stimare. Mira enim dicere uisum: sed tamē vera, & omnino indubitata fidelibus. Ipse Dominus Sabaoth, Dominus vī tutū, & rex glorię: ipse descendet ad reformanda corpora nostra, & configuranda corpori claritatis suę. Quanta erit illa gloria, quam ineffabilis exultatio, quando creator vniuersitatis qui pro animabus illustrandis humilis ante venerat & occultus, pro te glorificanda dō misera caro, sublimis venit & manifestus: nō iam in infirmitate, sed in gloria & maiestate sua? Quis cogitabit diē aduentus illius quando descendet cum plenitudine luminis, praecurrentibus Angelis, & tubę concētu excitantibus de puluere corpus inops, & rapientibus illud obuiā Christo in aera? Quousque igitur caro misera, insipiens, cęca, demens, & profus infana caro, trāsitorias & caducas quarit consolationes, imo desolationes, si fortē contingat repelli, & in lignam iudicari hac gloria, magis autē nihilominus ineffabili in aeternū exerceriari pœna? Non sic obsecro fratres mei, non sic: quinimo delectetur in huiusmodi meditationibus anima nostra: quinetiā caro nostra requiescat in spesaluatorē expectans Dominū nostrū Iesum Christum, qui reformabit illā configuratā corpori claritatis suę. Sic, u. ait propheta: Sitiuit in te anima mea, quām multi pliciter tibi caro mea. Desiderabat quidem anima prophetalis aduentum priorum, quo

Gen. 40.

Ps. 144.

B

Psal. 62.

quo se nouerat redimendā, sed multo amplius caro desiderabat aduentū posteriorē & glorificationem suā. Tunc. n. implebuntur desideria nostra, & plena erit maiestate Domini omnis terra. Ad quam gloriā, ad quā beatitudinem, ad quā denique pacem, quā exsuperat omnem sensū, ipse sua nos misericordia perducit: nec confundat nos ab expectatione nostra Saluator quē expectamus. Iesus Christus Dominus noster, qui est super oīa benedictus in sæcula.

*De triplici utilitate aduentus Domini.
Sermo septimus.*

SI deuotē celebramus aduentum Domini, id facimus quod oportet. Si quidem non modo ad nos, sed propter nos venit, qui bonorum nostrorum non eget. Verum nostræ quidem indigentia quātitatem manifestius ipsa dignationis eius indicat magnitudo. Nec modo periculū agritudinis ex ipso pretio medicaminis innotescit: sed & valetudinū numerus ex multitudine remediorū. Vt quidem diuisiones gratiarum sunt, si nō videtur necessitatum vlti diuersitas: Et quidem difficile est vniuersas vno sermone profequi indigentias, quas experimur: sed occurrunt mihi interim tres communes omnibus, & quodāmodo principales. Nemo. n. reperitur in nobis, qui non interim & consilij, & auxiliij, & præsidij, indigus videatur. Nam r̄ū generalis est humano generi miseria triplex: & quotquot degit̄ in regione vmbre mortis, in infirmitate corporis, in locutionis, si diligenter aduertimus, triplici hoc incommodo miserabiliter laboramus. Nā & faciles sumus ad seducendum, & debiles ad operā lum, & fragiles ad resistendum. Si discere volum⁹ inter bonū & malum, decipimur: si tētamus facere bonum, deficiamus si conamur resistere malo,

Decipimur, & superamur. Necessarius proinde Saluatoris aduentus: necessaria sic precocupatis hominib⁹ presentia Christi. Atque vti nam sic veniat, vt copiosissima dignatione sua, & in nobis per fidem habitās illuminet cecitatem nostrā, & nobiscum manens adiuet infirmitatem nostrā, & pro nobis stās, fragilitatem nostram protegat & propugnet. Si enim ille in nobis, quis iam decipiat nos? Si ille nobiscum, quid de cetero non possumus in eo qui confortat nos? Si

ille pro nobis, quis contra nos? Fidelis consiliarius est, qui neque falli oīno, nec fallere queat, fortis auxiliarius qui nō lassescat, patronus efficax, qui & ipsum Satanā sub pedibus nostris velociter cōterat, & omnia eius machinamenta confringat. Nimirum ipse est Dei sapientia, cui semper in prōptu sit instruere ignorātes: ipse Dei virtus, cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitantes. Ad hunc ergo tantum eruditorem fratres mei in omni deliberatione curamus: hūc tā strenuum adiutorem in omni operatione inuocemus, huic tam fido propugnatori in omni colluctatione committamus animas nostras: qui ad hoc ipsū venit in mundum, vt habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras nostras illuminaret, labores leuaret, & pericula propulsaret.

*Incipit Præfatio beati Bernardi Abbatis
in laudibus Virginis matris.* E

Scribere me aliquid & deuotio iubet, & prohibet occupatio. Verum tamen quia præpediente corporali molestia, fratrum ad præsens non valeo sectari conuentum: id tantillum quicquid vel mihi de fomno fraudans in noctibus intercipere sino, non finā otiosum. Libet ergo tentare id potissimum aggredi, quod sæpē animum pulsauit: loqui videlicet aliquid in laudibus Virginis matris, super illa lectione Euāgelica, in qua Luca referente Dominica annunciationis cōtinetur historia. Ad quod sane opus faciendū etsi nulla fratrum, quorum me profectibus deferuire necesse est, vel necessitas urgeat, vel utilitas moneat: dum tamen ex hoc nō impediar quo ad quæque ipsorū necessaria minus paratus inueniar, nō arbitror eos debere grauari, si pprię satisfacio deuotioni.

*Incipit homilia prima Bernardi Abbatis
in laudibus Virginis matris.* Luc. i.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilee, cui nomē Nazareth, ad Virginē desponsatā viro, cui nomen erat Ioseph, de domo David, & nomē Virginis Maria. Quid hibi voluit euāgelista tot ppria nomina rerū in hoc loco tā signāter exprimere? Credo quia noluit nos negligenter

ter audire, quod tñ diligenter studuit enar-
rare. Nomen autem siquidem nuncium qui mit-
titur, Dominum à quo mittitur, Virginem
ad quam mittitur, sponsum quoque Virgi-
nis, amborumq. genus, civitatem ac regio-
nem proprijs designat nominibus. Et quid
hoc? Putasne aliquid horum superuacue po-
situm sit? Nequaquam. Si enim nec solum
de arbore sine causa, nec vnus ex passeri-
bus sine patre caelesti cadit super terrā: pu-
tem ego de ore sancti euangelistæ super-
suum disfluere, verbum, præsertim in sacra
historia verbi? Nō puto. Plena quippe sunt
omnia supernis mysterijs, ac caelesti singu-
lā dulcedine redundantia; si tamen dilige-
tem habeant inspectorem, qui nouerit su-
gere mel de petra, oleumq. de saxo duris-
simo. Nempè in illa die stillarunt montes
dulce linē, colles fluxerunt lac, & mel, quā-
do rotātibz cælis desuper, nubibusq. plu-
cibus iustum, aperta est terra læta germi-
nans Saluatorem: quando Domino dante
benignitatem, & terra nostra reddente fru-
ctum suum, super illum montem mōtium,
mōtem coagulatum & pinguem, misericor-
dia & veritas obuauerunt sibi, iustitia &
pax osculata sunt. Illo quoque in tempore
vnus iste inter ceteros montes non modicus,
beatus hic videlicet Euangelista, dum
desideratum nobis nostræ salutis exordium
suo mellifluo commēdauit eloquio, veluti
perflāte Austro, atque è vicino sole radiāte
iustitia, quedam ex eo spiritalia fluxerunt

Mat 10.

Isel. 3.

Esai. 45.

Psal. 84.

Pf. 157.

aromata. Vrinā & nunc Deus emittat ver-
bum suum, & liquefaciat ea nobis, perflet
spiritus eius, & fiant nobis intelligibilia ver-
ba euangelica, sicut in cordibus nostris desi-
derabilia super aurum & lapidē pretiosum
multum, sicutq. dulciora super mel & fauē.

Textus.

Ait itaque: Missus est Angelus Gabriel à Deo:
non arbitror huic angelum de minoribus
esse, qui qualibet ex causa crebra soleat ad
terras fungi legatione. Quod & ex eius no-
mine palā intelligi datur, quod interpreta-
tum fortitudo Dei dicitur: & quia non ab
alio aliquo fortè excellentiore se (vt assolet)
spiritu: sed ab ipso Deo mitti perhibetur.
Propter hoc ergo positū est à Deo, vel ideo
dictum est à Deo, ne cui vel beatorum spiri-
tuum suum Deus antequā Virgini reuelasse
putetur consilium, excepto dumtaxat ar-
changelo Gabriele, qui vtique tantæ inter
suos inueniri potuerit excellentiæ, vt tali &
nomine dignus haberetur, & nuncio. Nec

discordat nomen à nuncio. Dei quippe vir-
tutem Christum quē melius nunciare de-
cebat, quā hunc, quem simile nomen ho-
norat? Nam quid est aliud fortitudo quā
virtus? Non autem delectēs, aut incongruū
videatur Dominum & nuncium communi-
cenferi vocabulo: cū similis in vtroque ap-
pellationis, non sit tamē vtriusque similis
causa. Aliter quippe Christus fortitudo, vel
virtus Dei dicitur, aliter angelus. Angelus
enim tantum nuncupatiuē, Christus autem
etiam substantiuē, Christus Dei virtus & di-
citur, & est, quæ forti armato qui suū atrium
in pace custodire solebat, fortior superue-
niens, ipsū suo brachio debellauit: & sic ei
vasa captiuitatis potenter eripuit. Angelus
verò fortitudo Dei appellat⁹ est, vel quod
huiusce modi meruerit prærogatiuā officij
quo eiusdem nunciaret aduentum virtutis,
vel quia Virginem natura pauidam, simpli-
cem, verecundam, de miraculi nouitate ne
expauesceret, confortare deberet. Quod &
fecit. Ne timeas, inquit, Maria, inuenisti
gratiam apud Deum. Sed & ipsius spōsū
hominem vtique, nihilominus humilem ac
timoratum: non irrationabiliter forsità idē
angelus cōfō: tasse creditur, quanquā tunc
ab euangelista non nominetur. Ioseph in-
quit, fili David, ne timeas accipere Mariam
conjugem tuam. Conuenienter itaque Ga-
briel ad hoc opus eligitur: imò quia tale illi
negotium iniūgitur, recte tali nomine desi-
gnatur. Missus est ergo angelus Gabriel à
Deo: Quō? In civitate Galilææ, cui nomē
Nazareth. Videamus si, vt ait Nathanael,
à Nazareth potest aliquid boni esse. Naza-
reth interpretatur flos. Videtur autem mi-
hi quoddam semen fuisse dmiræ cognatio-
nis, tamquam è celo iactatum in terras, allo-
quutiones & promissiones factæ carnis ad
patres, Abraham scilicet, Isaac & Iacob. De
quo semine scriptum est: Nisi dominus fa-
ciat, frustra erigetur in domo sua. Sicut Sodomā
fuisse: & quasi Gomorra similes esse-
mus. Floruit autem hoc semen in mirabili-
bus quæ ostesa sūt in exitu Israel de Aegyp-
to in figuris & enigmatibus per totū iter
in deserto, vsque in terram promissionis, &
deinceps in visionibus & vaticinijs Prophe-
tarū, in ordinatione quoque regni ac sacer-
dotij vsque ad Christum. Christus autem
huius seminis & horum florum non imme-
rito fructus esse intelligitur: dicte David:
Dominus dabit benignitatem, & terra no-

1 Cor. 1.

H

Mat. 1.

Textus.

Ioan. 1.

Esai. 10.

Psal. 48.

Pf. 131. Stra dabit fructum suum. Et iterum: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. In Nazareth ergo nūciatur Christus nasciturus: quia in flore speratur fructus processurus. Sed prodeunte fructu, flos decidit, quia veritate apparēte in carne, figura pertransijt. Vnde & Nazareth ciuitas Galilææ dicitur: id est transmigratiōnis: quia nascēte Christo, omnia illa transferunt, quæ superius enumerant, quæ vt ait Apostolus, in figura continebant illis. Hos ergo flores, & nos qui iam fructum tenemus, pertransisse videmus, & dum adhuc florere videbantur, transituri præuidebantur. Vnde Dauid: Mane sicut herba transeat, mane floret & trāseat: vespere decidat, induret & areseat. Vespere etenim, quando venit plenitudo tēporis, in quo misit Deus virginitum suum factum ex muliere, factum sub lege: dicēte ipso. Ecce noua facio omnia, vetera transierunt & disparuerūt, quomodo in nouitate succrescentis fructus flores decidunt & areseunt. Vnde rursus scriptum est: Fœnum aruit & flos decidit: verbū autem Domini manet in æternum. Credo non ambigis quin verbum fructus sit: verbum autē Christus est. Bonus itaque fructus Christus qui manet in æternum. Sed vbi est fœnum quod aruit, vbi est flos qui decidit? Propheta respōdeat. Omnis caro fœnum: & omnis gloria eius tanquā flos fœni. Si omnis caro fœnum: ergo carnalis ille populus Iudæorum fœnum fuit. An nō fœnum aruit, dum idē populus ab omni spiritu pinguedine vacuus, sicca litteræ adhaesit? An non etiam flos decidit, quādo gloriatio quam habebāt in lege non remansit? Si flos nō decidit, vbi ergo regnum, vbi sacerdotium, vbi prophete, vbi templum, vbi denique magna illa, de quibus gloriari solebant, & dicere. Quāta audiimus & cognouimus ea, & patrēs nostri narrauerunt nobis? Et iterum, Quanta mādauit patribus nostris nota facere eā, filiis suis. Et hæc dicta sunt pro eo quod positum est in Nazareth ciuitatem Galilææ. In illam ergo ciuitatem missus est Angelus Gabriel a Deo. Ad quem? Ad Virgine desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph. Quæ est hæc Virgo, tam venerabilis, vt saluetur ab Angelo: tam humilis, vt desponsata sit fabro: Pulchra permixtio virginittatis & humilitatis, nec mediocriter placet Deo illa anima, in qua & humilitas cōmendat virginittatem, & virginittas exornat hu-

mitatem. Sed quāta putas veneratione digna est, in qua humilitatem exultat fecunditas, & partus consecrat Virginittatē? Audis Virginem, audis humilem: si non potes Virginittatem humilis, imitare humilitatē Virginis. Laudabilis virtus virginittas, sed magis necessaria humilitas. Illa consultur: ista præcipitur. Ad illam inuitaris, ad istā cogēris. De illa dicitur: Qui pōt capere capiat, L de ista dicitur: Nisi quis efficiatur sicut paruulus *Matt. 3. C. 19.* iste, non intrabit in regnū cælorum. Illa ergo remuneratur, ista exigitur. Potes denique sine virginittate saluari, sine humilitate nō potes. Potest inquam placere humilitas que virginittatem deplorat amissam: sine humilitate autem audeo dicere, nec Virginittas Mariæ placuisset. Super quē, inquit, requiescit spiritus meus, nisi super humilem & ceterum? Super humilem dixit, non super Virginem. Si igitur Maria humilis non fuisset, super eā Spiritus sanctus non requiescisset. Si super eā non requiescisset, nec impraegnasset. Quomodo enim de ipso sine ipso conciperet? Patet itaque, quia vt de Spiritu sancto conciperet, sicut ipsa perhibet, Respexit humilitatē ancillæ suæ Deus, potius quā virginittatē. Et si placuit ex virginittate, tamen ex humilitate cōcepit. Vnde cōstat quia ēt vt placeret virginittas, humilitas procul dubio, fecit. Quid dicis virgo superbe? Maria virginē se obliuiscit, gloriatur de humilitate: & tu negligendo humilitatem, blandiris tibi de virginittate? Respexit (ait illa) humilitatem ancillæ suæ. Quæ illa? Virgo vtique sancta, virgo sobria, virgo deuota. Nūquid tu castior illa? Nūquid deuotior? Aut nunquid tua fortē pudicitia gratior castitate Mariæ? vt tu. s. sine humilitate placere sufficiās ex tua, quā illa nō potuit ex sua. Denique quanto honorabilior es ex singulari munere castimonie, tanto tibi tu maiorem iniuriā facis, quod eius in te decorem sedas permutatione superbia. Alioquin expedit tibi virginem nō esse, quā de virginittate insolescere. Non oium quidem est virginittas, multo tamen pauciorū est cum virginittate humilitas. Si igitur virginittatem in Maria nō potes nisi mirari, stude humilitatē imitari, & sufficit tibi. Quod si virgō & humilis es: quis quis es, magnus es. Est tamē maius aliquid quod mireris in Maria: scilicet cū virginittate fecunditas. A faculo, n. nō est auditum, vt aliqua simul mater esset, & virgo. Quod si, & cuius mater attendas: quo te tua super

Matt. 3. C. 19.

Esa. 40.

Luc. 1.

Vbi sup.

M

Textus.

cuius

eius mirabili celsitudine ducet admiratio? Nōne ad hoc vt te videas nec satis posse mirari? Nonne tuo imo veritatis iudicio, illa quę Deū habuit filium, super omnes etiam choros exaltabitur Angelorum? An non Deum & Dominū angelorum Maria suū aucter appellat filium, dicēs: Fili quid fecisti nobis sic? Quis hoc audeat Angelorū? Sufficit & pro magno habent, q̄ eū sint spiritus ex conditione, ex gratia facti sunt & vocati Angeli, testante Dauid. Qui facit inquit, Angelos suos spiritus. Maria vero matrem se agnoscens, maiestatem illā cui illi cum reuerentia seruiūt, cum filia suam nuncupat filium. Nec dedignatur nūcupari Deus quod esse dignatus est. Nā paulo post subdit Euangelista: Et erat inquiens, subditus illis. Quis? Quibus? Deus hominib. De^o inquam, cui Angeli subditi sunt: cui principatus & potestates obediunt, subditus erat Marię. Nec tantum Marię, sed etiā Ioseph propter Mariā. Mirare ergo vt umilbet, & elige quod amplius mireris, siue filij benignitā dignationem, siue matris excellentissimam dignitatem. Vtrinque stupor, vtrinque miraculū. Et q̄ Deus femina obreperet, humilitas absque exemplo: & q̄ Deo femina principetur, sublimitas sine focio. In laudibus virginum singulariter canitur, q̄ sequuntur agnum quocumque ierit. Quibus ergo laudib. iudicas dignā, quę et pręit? Discet homo obedire, discet terra subdidi, discet puluis obreperare. De auctore tuo loquens Euangelista: Et erat, inquit, subditus illis: haud dubiū quin Marię & Ioseph. Erubescet superbe emis. Deus se humiliat, & tu te exaltas? De^o se hominib. subdit, & tu dominari gesties hominib. tuo te preponis auctori. Vtinā mihi aliquando tale aliquid cogitātū, Deus respondere dignetur. q̄ & suo increpādo respōdit Apōstolo. Vade, inquit, post me Satana quia non sapias ea quę Dei sunt. Quoties n. hominibus præesse desidero, tot es Deum meum præe cōtendo, & tunc vere nō sapio ea quę Dei sunt. De ipso namque dictum est: Et erat subditus illis. Si hois, o homo, imitari dedignaris exemplū, certe nō erit tibi indignum sequi auctorem tuum. Si non potes forsitā sequi eū quocumque ierit, dignare vel sequi quo tibi cōdescendat. Hoc est si nō potes sublimem imitari, sedem feminam virginitatis, sequere vel Deum per tutissimam viam humilitatis, a cuius recitidine si qui etiā de virginibus

deuauerint, vt verū fatear, nec ipsi sequuntur agnum quocumque ierit. Sequitur qui dem agnū coinquinatus humilis, sequitur & virgo superbus, sed neuter quocumque ierit: quia nec ille ascendere potest ad munditiam agni qui sine macula est, nec is ad eiusdem mansuetudinem descendere dignatur, quā. s. non coram tendente, sed coram occidente se, obmutuit. Attamē salubriorem elegit sequendi partem in humilitate peccator, quā in virginitate superbus, cū & illius imundiciam sua humilis satisfactio purget, & huius pudicitiam superbia inquinaet. Sed felix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. Et quidē singularis virginitas, quam nō temeravit sed honoravit fecunditas, & nihilominus specialis humilitas, quam non abstulit, sed exultit fecunda virginitas, & incomparabilis prorsus fecunditas, quam virginitas simul comitatur & humilitas. Quid horum non mirabile, qd non incomparabile, quid nō singulare? Mirum verò si non hesitas in eorum ponderatione, qd tua iudices dignius admiratione, vtrum videlicet potius stupenda sit fecunditas i virgine, an in matre integritas, sublimitas in prole, an cum tanta sublimitate humilitas, nisi quod indubitāter horū singularis preferenda sunt simul cuncta, & incōparabiliter excellentius est atque felicius omnia percepisse quam aliqua. Et quid mirum si Deus qui mirabilis legitur & cernitur in sanctis suis, mirabilem se exhibuit in matre sua? Veneramini ergo coniuges in carne corruptibili carnis integritatē: miramini et vos sacre virginis in virgine fecunditatē: imitamini omnes homines Dei matris humilitatē: Honorate sancti Angeli vestri regis matrem, qui nostre adoratis virginis prolem, ipsum vtique nostrum pariter ac vestrū regem: nostri generis reparatorem, vestrę cui tatis mitaurorem. Cuius apud vos tam sublimis, inter nos tam humilis, a vobis pariter & a nobis detur, & dignitati debita reuerentia, & dignationi honor & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

Homilia 11. vbi supra.

Nouum quidem canticum illud quod solis dabitur in regno Dei cantare virginibus, ipsam Virginum reginam cum ceteris, imo primam inter ceteras esse canturam, nemo est

Luc. 2.

Pf. 103.

Luc. 2.

1 po. 14.

Mat. 16

B

C

est qui ambigat. Puto autem illam preter illud quod solis, licet cum omnibus tamen virginibus, ei, ut dixi, commune erit dulciori quodam atque elegantiori carmine letificaturam esse ciuitate Dei. Cuius utique dulcissimo de promere vel exprimeret modulos, ne ipsarum quidem virginum vlla digna inuenietur: quia soli merito decantandum feruabitur, quod sola de partu, & partu diuino gloriat, Gloria dixerim de partu, non in se, sed in ipso quem peperit. Deus siquidem (Deus enim est quem peperit) matrem suam singulari in celestibus donaturus gloria, singulari in terris praeuenire curauit & gratia, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Porro Deum hominibus decebat natiuitas, qua non nisi de virgine nasceretur, Talis congruebat & virginis partus, ut non pareret nisi Deum. Proinde factor hominum ut homo fieret, nasciturus de homine talem sibi ex omnibus debuit deligere, imo condere matrem, qualem & se decere sciebat, & sibi nouerat placituram. Voluit itaque esse virginem, de qua immaculata immaculatus procederet omnium maculas purgaturus. Voluit & humile, de qua mitis & humilis corde prodiret, harum in se virtutum necessarium omnibus saluberrimumque exemplum offerens. Dedit virgini partum, qui ei iam ante & virginis in spirauerat votum, & humilitatis progauerat meritum. Alio quoque Angelus eam in sequentibus gratia plena pronunciat, si quippiam vel parum boni quod ex gratia non esset, habebat: Ut igitur quae sanctum sanctorum conceptura erat pariter & paritura, sancta esset corpore, accepit donum virginis: ut esset & mente, accepit & humilitatis. His nimirum virgo regis gemmis ornata virtutum, geminoque mentis pariter & corporis decore praefulgida, specie sua & pulchritudine sua in celestibus cognita, caeli ciuium in se prouocauit aspectus, ita ut & regis animi in sui concupiscentiam inclinaret, & celestem nuncium ad se de superis educeret. Et hoc est quod nobis hic Euangelista commendat, cum Angelum perhibet à Deo destinatum ad Virginem.

A Deo, inquit ad Virginem, à cesso ad humilem, à Domino ad Ancillam, à Creatore ad Creaturam. Quanta dignatio Dei, quanta Virginis excellentia? Currite matres, currite filiae, currite omnes quae post Euam, & ex Eua, & parturimini cum tristitia, & parturitibus adire virginalem thalamum, ingredimini si po-

testis pudicum sororis vestrae cubiculum. Ecce enim Deus mittit ad Virginem, ecce affatur Angelus Mariam. Apponite aurem parietis, auscultate quid nunciet ei, si forte audistis unde consolemini. Latere pater Adam, sed magis tu o Eua mater exulta: qui sicut omnium parentis, ita omnium fuistis peremptores: & quod infelicius est, prius peremptores, quam parentes. Ambo, inquam, consolamini super filia, & tali filia, sed illa amplius de qua malum ortum est prius, cuius opprobrium in omnes pertrahit mulieres. Instat namque tempus, quo iam tollatur opprobrium, nec habeat vir quid causetur aduersus feminam, qui utique dum se imprudenter excusare conaretur, crudeliter illam accusare non cunctatus est, dicens: Mulier quae dedisti mihi dedit mihi de ligno, & comedi. Propterea curre Eua ad Mariam, curre mater ad filiam, filia pro matre rideat, ipsa matris opprobrium auferat, ipsa patri pro matre satisfaciat, quia ecce si vir occidit per feminam, iam non erigitur nisi per feminam. Quid dicebas o Adam? Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi. Verba malitiae sunt haec, quibus magis augeas quam de leas culpam. Verum tamen sapientia uicit malitiam, cum occasione ueniat, quam à te Deus interrogando elicere tentauit, sed non potuit in thesauro indigentis suae pietatis inuenit. Redditur nempe femina pro femina, prudens pro fatua, humilis pro superba, quae pro ligno mortis gustum tibi porrigat vite, & pro venenoso cibo illo amaritudinis, dulcedinem pariat fructus aeterni. Mutata ergo inique excusationis uerbum, in uocem gratiarum actionis, & dic: Domine, mulier quam dedisti mihi dedit mihi de ligno uitae, & comedi, & dulce factum est super in ore meo, quia in ipso uiuificasti me. Ecce enim ad hoc missus est Angelus ad Virginem. O admirandam & omni honore dignissimam Virginem, o feminam singulariter uenerandam, super omnes feminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum uiuificatricem. Nullus est, inquit, Angelus ad Virginem. Virginem carne, virginem mente, virginem professione, virginem denique qualem describit Apostolus mente & corpore sanctam. Nec nouiter, nec fortuito inuentam, sed à seculo electam, ab altissimo praecognitam, & sibi praeparatam, ab Angelis seruata, à patribus praefigurata, à propheta promissa, Scrutare scripturas, & proba quae dico. Vis-

Genes. 3.

Sap. 7.
F

1. Cor. 7

ne ut & ego aliqua ex his testimonia hic inseram? Ut pauca loquar de pluribus, quam tibi aliam prædixisse Deus videtur quando ad serpentem ait: Inimicitias ponam inter te & mulierem. Et si adhuc dubitas an de Maria dixerit, audi quod sequitur. Ipsa cõteret caput tuum Cui hæc seruata victoria est, nisi Mariæ? Ipsa proculdubio caput contriuit venenatũ, quæ omnimodam maligni suggestionem tuam de carnis illecebra, quã de mētis superbia deduxit ad nihilum. **Quam**

G verò aliam Salomon requirebat, cum dicebat: Mulierem fortem quis inueniet? Nouerat quippe vir sapiens, huius sexus infirmitatẽ, fragile corpus, lubricam mentem, quia tamẽ & Deum legerat promississe, & ita videbat congruere, ut qui uicrat per feminã, uinceretur per ipsam, uehementer admirans aiebat: Mulierẽ fortem quis inueniet? **Quod** est dicere. Si ita de manu femine p̄det & nostra omnium salus, & innocentię restitutio, & de hoste victoria, fortis omninõ necesse est ut prouideatur quæ ad tantum opus possit esse idonea. Quæ mulierem fortẽ quis inueniet? At ne hoc quæsisse putet desperatõ subdit prophetãdo. Procul & de ultimis finibus pretiũ eius, hoc est non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, sed de celo, nec de celo proximo terris pretium fortis huius mulieris, sed à summo celo egressio eius. Quid deinde rubus ille quondam Mosãicus portendebat, flammam quidem emittens, sed non ardens, nisi Mariam parientem, & dolorem non sentientem? Quid (rogo) virga Aaron florida, nec humectata, nisi ipsam concipientem, quã uis virum non cognoscẽtem? Huius magni miraculi maius mysterium Isaias edisserit, **H** dicens: Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: uirgam, uirginẽ, florem, uirginis partũ intelligens. Sed si tibi quod nunc in flore Christus intelligi dicitur, superiori uidetur aduersari sententiæ, qua non uirge flore, sed floris fructu designari dicebatur; noueris in eadẽ Aaronica uirga quæ non solum floruit, sed & fronduit, & fructũ emisit, nõ solum flore uel fructu, sed ipsis et frondibus eundẽ significari noueris & apud Moysen nec fructu uirge, nec flore sed ipsa uirga demonstrari. Illa utique uirga, qua ueniente aqua uel diuiditur transiuris, uel de petra excutitur bibituris. Nullũ autẽ inconueniens est diuersis reb. diuersis ex causis Christũ figurari, & in uirga quæ

potentiam, in flore uerò fragrantia, in fructu aut saporis dulcedinem, in frondibus quoque sedulam eius intelligi protectionem, qua uidelicet paruulos ad se confugientes sub umbra alarum suarum protegere non desinit, siue ab æstu carnaliũ desideriorum, siue à facie impiorum quos affligerunt. **Bona & desiderabilis umbra sub alis Iesu: ubi tutũ est fugientibus refugium, gratũ fessis refrigerium. Miserere mei Dñe Iesu, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarũ sperabo, donec transeat iniquitas. In hoc tamen Isaiæ testimonio, florem filium, uirgam intellige matrẽ: quoniam & uirga floruit absque germine, & uirgo concepit non ex homine. Nec uirgæ uireorem floris lassit emissio, nec uirginis pudorem sacri partus editio. Proferamus & alia uirgini matri, Deoq. filio congrua de I scripturis testimonia. Quid illud Gedeonis uellus significat, quod utique de carne tonsũ, sed sine uulnere carnis in area ponitur; & nõ: quod lana, nunc uerò area rore pfunditur: nisi carnẽ assumptã de carne uirginis, & absque detrimento uirginitatis? Cui utique distillantibus cælis, tota se infudit plenitudo diuinitatis: adeo ut ex hac plenitudine oēs acceperimus, qui uerè sine illa non aliud quã terra arida sumus. Huic quoque Gedeonico facto propheticum dictum pulchrè satis conuenire uidetur, ubi legitur: Descendet sicut pluuia in uellus. Nã per hoc quod sequitur: & sicut stillicidia stillantia super terram, id em datur intelligi, quod per inuentã rore madidam aream. Pluuia quippe uoluntaria quam segregauit Deus hereditati suę, placidè prius & absque strepitu operationis humane suo se quietissimo illapsu uirginicum demisit in uerũ, postmodũ uerò ubique terrarũ diffusa est per ora prædicatorũ, nõ iam sicut pluuia in uellus, sed sicut stillicidia stillantia super terrã, eũ quodã utique strepitu uerborũ ac sonitu miraculorũ. Si quidẽ recordatæ sunt nubes illæ quæ portabant pluuia, præceptũ sibi fuisse eũ mitterentur. Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate super terrã. Quod & fecerunt. Etenim in omnẽ terrã exiit sonus eorũ, & in fines orbis terræ uerba forũ. Audiamus & Ierem. noua uerteribus uaticinantẽ, & quæ patẽ monstrare non poterat, uenturum & ardentẽ desiderantẽ, & fidenter promittentẽ. Nouũ inquit creauit Dñs super terrã, femina circumdabit**

Pf. 56.

Iudic. 6.

Pf. 71.

Mat. 10

Iere. 31.

bit virum. Quæ est hæc femina? Quis verò k iste vir? Aut si vir, quomodo à femina circumdatus? Aut si à femina circumdari potest, quomodo vir? Et vt apertius dicam: quomodo potest simul & vir esse, & in vtero matris? Hoc enim virū à femina circumdari. Nouimus viros, qui scilicet infantia, pueritiam, ad solscētiam, atque iuuentutē transeuntes, ad gradū vsque senectutis proximam perueniunt. Qui ergo iam adeo grandis est, quomodo à femina circumdari potest? Si dixisset, femina circumdabit infan- tem, vel femina circumdabit paruulū, nec nouum videretur, nec mirum. Nunc autē quia nil tale posuit, sed dixit virū, querimus quæ sit hæc nouitas quàm Deus fecit in terra, vt femina circumdaret virū, & vir intra femine vniuersi corporis membra sese cohiberet? Quid est hoc miraculi. Nūquid potest homo (vt ait Nicodemus) in ventrem matris suæ iteratō, introire, & renasci? Sed verto me ad conceptum partumq; virginale, si forte inter plurima noua ac mira quæ ibi profectō inspicit qui diligenter inquir, èt hanc quam de Propheta protuli reperiā nouitatem. Porrò ibi agnoscitur longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux nō lucēs, verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Videas, si attendas, potētiam regi, sapientiā instrui, virtutem suscitari: Deū denique lætētē, sed Angelos resicientē: r. vagientē, sed miseros consolātē. Videas si attēdas, tristitiam lætitiā, pauertē fiduciam, salutem pati, vitā mori, fortitudinem infirmari. Sed I quod non minus mirādum est, ipsa ibi cernitur tristitia. lætificās, pauor confortās, passio saluans, mors viuificās, infirmitas roborans. Cui iam illud quoque non occurrat quod quærebam? Numquid non facillē tibi est inter hæc feminam agnoscere virū circumdantem, cum Mariam videas virū approbatum à Deo Iesum suo vtero circumplectentem? Virum autē dixerim fuisse Iesum, nō solum iam cum diceretur vir propheta, potens in opere & sermone, sed etiam cum tenera adhuc infans membra, Dei mater blādo vel foueret i gremio, vel gestaret in vtero. Vir igitur erat Iesus necdum èt natus, sed sapientia, nō ætate, animi vigore, nō viribus corporis, maturitate sensui, nō corpulētia membrorum. Neque. n. minus habuit sapientiā, vel potius nō minus fuit sapientia Iesus cōceptus, quàm natus, paruus

quàm magnus. Siue ergo latens in vtero, siue vagiens in præscipio, siue iam gradū scul- lus interrogans doctores in templo, siue iā perfectæ ætatis docens in populo, equè profectō plenus fuit Spiritu sãcto. Nec fuit hora in quacūque ætate sua, qua de plenitudine illa quā in sui conceptione accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eisdē adijceretur, sed a principio perfectus, a principio in quā, plenus fuit Spiritu sapiētiae & intellectus, Spiritu cōsili, & fortitudinis, Spiritu scientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini. Nec te moueat quōd de illo legis in alio loco? Iesus autē proficiebat sapientia M & ætate, & gratia apud Deum & homines. Luc. 2. Nam quod de sapientia & gratia hæc dictū est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat intelligendum est, nō quia videlicet aliquid ei nouum accideret, q̄ ante non haberet, sed quod accidere videretur, quando vōlebat ipse vt videretur. Tu homo cum proficis, non quando, nec quantum vis proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua vita disponitur.

At verò puer Iesus qui disponit tuā, ipse disponebat & suam, & qñ volebat, & quibus volebat sapiēs apparebat, qñ & quibus vōlebat sapiētior, qñ & quibus vōlebat sapientissimus, quamquā in se numquā esset nisi sapientissimus. Similiter & cum semper omni gratia plenus fuisset, siue quam apud Deum, siue quā apud homines habere deberet, pro suo tū arbitrio eā nunc plus nūc mirus ostētabat, prout cernentiū vel meritis cōgruere, vel salutē expedire sciebat. Cōstat ergo quia semper Iesus virilem animū habuit, & si semper in corpore vir nō apparuit. Cur denique dubito virū fuisse in vtero, quem inibi Deum fuisse nō ambigo? Minus quippe est esse virum, quàm esse Deū. Sed vide si non etiam hæc Ieremias nouitatem Isaias lucidissime aperit, qui nouos Isa. 7. super? Aaronicis florēs exposuit. Ecce, inquit, virgo cōcipiet, & pariet filium. En habes feminam scilicet virginem. Vis & de viro audire quid sit? Et vocabitur, ait, nomen eius Emmanuel, id est, nobiscū Deus. femina itaque circumdās virum, virgo est cōcipiens Deum. Vides, q̄ pulchrè & cōcorditer sancterū mira facta & mystica dicta sibi inuicem conueniunt. Vides quàm stupendū sit hoc ynum de virginē, & in virgine factū miraculum, quod tot miracula preueniunt tot oracula promiserunt. Vniuersi nimirū fuit

Spiritus prophetarum: & licet diuersis modis, signis & temporibus eamdem rem diuersi, non diuerso spiritu & prouiderint, & prae-dixerint. Quod Moysi monstratum est in rubo & igne, Aaroni in virga & flore, Gedeoni in vellere & rore: hoc aperte Salomō prouidit in forti muliere & eius pretio. Apertissime Ieremias praeclat de femina & viro, aper-tissime Istaſus & clarauit de uirgine & Deo. Gabriel tanſem exhibuit ipsam salutando. Ipsi naniq; est de qua nunc Euangelista: Misus est, ait, Angelus Gabriel a Deo ad uir-ginem desponsatam Ioseph. A uirginem, inquit, desponsatam. Quare desponsatam? Cum esset, inquam, uirgo electa, & ut ostē-sum est, uirgo cōceptura, uirgo paritura; mi-rum cur desponsata fuerit nō nuptura. Nū- quid uel hoc casu factum quōs dixerit? Non est casu factum quod rationabilis causa cō- mēdat, causa ualde uilis & necessaria, & di- uini profus adiuuſione consilij digna. Di- cā quod mihi, imō quod ante me patribus uisū fuit. Illā uetique fuit ratio desponsatio- nis. Matie, quae & dubitationis Thomae. Mos siquidem Iudaeorum erat, ut ad diē despsa- tionis suae, usque ad tempus nuptiarum, spō- sis sponsae traderentur custoſiendae, quate- nus earū ipsi eo sibi pudicitia curiosius ser- uarent, quo sibi ipsi fideliores existerent. Si- cut ergo Thomae dubitando, palpado, cō- ſtatissimus factus est Dominice cōfessor re- surrectionis, ita & Ioseph Mariā sibi despsa- ſando, eiusq; conuersationem in tempore custoſit studiosius cōprobando, factus est pudicitiae fidelissimus testis. Pulchra uirius- que rei conuenientia, & dubitatio Thomae & desponsatio Mariae. Poterant quidem si- milis erroris laqueum nobis iniicere, fidei uidelicet in illo, castitatem in illa: ueritatē in suspiſionem adducere: sed ualde prouideret, & piē factum est per cōntrarium, ut unde metuebatur suspiſio, firma sit certitudo: Nā & de filij resurrectione citius quidem ego qui in firmis sum crediderim Thomae du- danti & partenti, qui in Cephae audienti & ex- ſenti; & de matris continentia facilius sponso eius custoſienti & experiēti, quam ipsi quoque uirgini de sola sui conscientia se deſeruet. Dic iſo: quis eā uidēs nō des- ponsatam & grandaem; nō potius diceret corruptam quam uirginem? Non autē de- cebat hoc dicere nōſtre Domini. Tolerabil- lius uero atque honestius fuit putari a tē- pus Christum de cōiugio fuisse auctam, quā

de fornicatione: Sed non poterat, inquis; Deus aperire aliquid ostendere signum: quō uidelicet fieret; ut eius nec ortus infa- maretur; nec mater criminaretur? Poterat uetique: sed nō poterat daterē demones, qd. C seruet homines. Oportebat autem a princi- pe mundi aliquid ueluti diuini consilij sacramentum: non quōd Deus si ualē opus suū facere uellet, impediri posse ab illo me- tuere; sed quā ipse qui non solum potēter sed etiam sapienter quaeque uoluit fecit; sicut in omnibus operibus suis quasdam re- rum uel temporū congruentias propter ordi- nis puritatem seruare cōſueuit: ita in hoc quoque tā magnifico opere suo, nō- strā uidelicet reparationis, nō tantū potē- tiam suam, sed & prudentiā ostēdere uo- luit. Et quamquā illud aliter quomodo uel- let perficere potuisset, placuit ei tamen eo- potius & modo & ordine hominem sibi re- cōciliare, quō nouerat decidisse, ut sicut Dia- bolus prius seduxit feminam, & postmo- dū uirum per feminam uicit, ita prius a femi- na uirginē seduceretur, & post a uirō. Chri- ſto aperte debellaretur, quatenus malitia fraudi dā ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi uirtus cōtereret, dia- bolus Deo & prouideret appareret, & fortior. Ita quippe decuit incarnatā sapientiā spi- ritualē uincere malitiā, quō nō solum attingeret a sinē usque ad sinē fortiter, sed & dis- sponeret omnia suauiter. Attingit autem a sinē usque ad sinē, id est a cēlo usque ad in- fernum. Sicut dero, inquit, in caelum, tu il- lic es, si descēdero in infernum, ades. Utro- bique uero fortiter, quando & de supernis expulit superorum, & apud inferos spoliavit auarum. Conueniens ergo erat ut suauiter quoque omnia caelestia scilicet & terrena disponderet, quatenus & illinc deiiciens inge- tum, reliquos in pace firmaret, & huc debel- laturus inuidum, nobis prius suae humilita- tis & mansuetudinis ualde necessarium exē- plū relinqueret, sicq; mirabili fieret mo- deramine sapientie, ut & suis suauis, & hostib; fortis appareret. Quid n. p. d. esset diaboli a Deo uinci, nobis manētib; superbis? Necef- sario igitur desponsata est Maria Ioseph, qn̄ per hoc & a canibus sanctū absconditur, & a sponso uirginitas comprobatur, & uirginis tam uerecundiae parcitur, quā famae prouid- detur. Quid sapientius? quid dignius diuina prouidentia? Vno tali cōsilio secretis celesti- bus, et admittitur testis, & excluſitur hostis, & inte-

Luc. 1.

B

Ps. 138.

D

Et integra seruetur fama Virginis Maris. Alioquin quādo pepercisset iustus adulteræ? Scriptū est autem: Ioseph autē vir eius cum esset iustus, & nollet eā traducere, voluit occultē dimittere eam. Bene cum esset iustus, noluit eam traducere, quia sicut nequaquam iustus esset si cognitā reā cōsensisset, sic nihilominus iustus nō esset si probatam innoxiam cōdemnasset. Cum ergo iustus esset, & nollet eam traducere, voluit dimittere eam. Quare voluit dimittere eā? Accipe & in hoc non meam, sed patrū sententiam. Propter hoc Ioseph voluit dimittere eam, propter quod & Petrus Dominū à se repellēbat dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum: propter quod & Centurio à domo sua eum prohibebat, cū diceret: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum. Ita ergo & Ioseph indignum & peccatorem se reputās, dicebat intra se, à tali & à tanta non debere sibi vltra familiare præstari contubernium, cuius supra se mirabilē expauescebat dignitatē. Videbat & horrebat diuinæ præsentia certissimum gestatē in signe, & quia mysterium penetrare nō poterat, volebat dimittere eā. Expauit Petrus potentia magnitudinē, expauit Centurio præsentia maiestatem. Exhorruit nimirū & Ioseph sicut homo huius tantū miraculū nouitatem, mysterij profunditatē, & ideo occulte voluit dimittere eam. Miraris quod Ioseph prægnātis sese cōsortio virginis iucabat indignū, cū audias & sanctam Elisabeth cuius non posse ferre præsentiam, nisi cū tremore quidem & reuerentia? Aut nāque vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Ideo itaque Ioseph voluit dimittere eā. Sed quare occultē, & non palā? Ne videlicet diuortij causā inquireretur, exigeret ratio. Quid n. vir iustus responderet populo dure certuicis, populo non credenti & contradicēti? Si diceret quod sentiebat, quod de illius puritate comprobauerat, nonne mox incredulū & ciuiles Iudæi subsannarent illum, lapidaret illam? Quando nāque vilitati crederent tacenti in vtero, quam postea contempserunt clamātem in tempore? Quid facerent necdū apparenti, cui postea odū impias manus iniicerent, etiam miraculis coruscātū? Merito ergo vir iustus, ne aut metū, aut diffamare cogeret innoxiam, voluit occultē dimittere eam. Sin verò aliter quis sentiat, & Ioseph sicut hominem dubitasse conten-

dat, sed quia iustus erat noluisse quidem habitare cū ea propter suspicionem, nec tamē (qui pius erat) traducere voluisse si spectā, & ideo voluerit occultē dimittere eam: breuiter respondeo etiam sic dubitationem illā Ioseph fuisse necessariā, quā diuino meruit certificari oraculo. Sic quippe scriptum est: Hæc autem eo cogitante, scilicet, quod occultē dimitteret eam, apparuit ei Angelus in somno dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuā. Quod enim in ea natū est, de Spiritu sancto est. Itaque propter istas rationes desponsata est Maria Ioseph, vel potius (sicut ponit Euangelista) viro, cui nomen erat Ioseph. Virum nominat, nō quia maritus, sed quod homo virtutis erat. Vel potius quia iuxta alium Euangelistam uir nō simpliciter, sed uir eius dicitur est. merito appellatur, quod necessariē putatur. Debit enim uir ei appellari, quia necesse fuit & putari, sicut & pater Sa uatoris non quidē esse, sed dici meruit, vt putaretur esse, dicēte hoc ipso Euangelista. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorū triginta, ut putabatur filius Ioseph. Nec vir ergo matris, nec si ij pater exstitit, quamuis certa (vt dictum est) & necessaria dispensatione vtrūque ad tēpus & appellatus sit, & putatus. Coniice tamē ex hac appellatione quæ (licet dispensatoria) meruit honorari, adeo vt pater Dei & dicitur & creditur sit: coniice & ex proprio vocabulo quod augmentum nō dubitas interpretari, quod & qualis homo fuerit iste homo Ioseph. Simul & memento nāgni illius quondā Patriarchæ videntem in Aegypto, & scito ipsius istum nō solum vocabulum fuisse sortitū: sed & castimoniam ad eptum, innocentiam assecutum & gratiā. Si quidem ille Ioseph fratrem ex inuidia veditus & ductus in Aegyptum, Christi veditioem præfigurauit, iste Ioseph Herodianam inuidiam fugiens, Christum in Aegyptum portauit. Ille Domino suo fidem seruans dominæ noluit commiseri. Iste dominam suam Domini sui Matrem Virginem agnosces, & ipse cōtinens fideliter custodit. Illi data est intelligentia in mysterijs somniorum. Isti datum est consciū fieri atque participem celestium sacramentorum. Ille frumenta seruauit nō sibi, sed omni populo. Iste panem v. uum & ex eo seruādum accepit tam sibi, quā toti mundo. Ne est dubium quin bonus & fidelis homo fuerit iste Ioseph, cui mater desponsata est saluato.

Matt. 1.

Luc. 5.

Matt. 8.

Luc. 1.

Mat. 2.

Luc. 3.

Gen. 47.

Mat. 2.

Gen. 37.

Matt. 1.

Gen. 40.

G

vis. Fidelis, inquam, seruus & prudēs, quem constituit Dominus suae matris solatiū, suae carnis nutritium: solum denique in terris magni cōsiliij coadiutore in fidissimū. Huic accedit, q̄ dicitur fuisse de domo Dauid. Verē. n. de domo Dauid: verē ex regia stirpe descendit vir iste Ioseph, nobilis genere, mēte nobilior. Planē filius Dauid, non degene rans à patre suo Dauid. Prorsus, inquam, filius Dauid, non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed deuotione: quem tamquā alterum Dauid, Dñs inuenit secundum cor suum, cui tuto cōmitteret secretissimum at que sacratissimū sui cordis arcanum, cui tāquam alteri Dauid, incerta, & occulta sapiētia suae manifestauit: & dedit illi non ignarum esse mysterij, quod nemo principū huius saeculi agnouit. Cui denique datum est qđ multi reges & prophetae cum uellent uideri, nō uiderunt, audire, & nō audierunt; non solū uideri, & audire, sed et portare, se ducere, amplecti, de osculari, nutrire, & custodire. Non tantum autem Ioseph, sed & Maria descendisse credēda est de domo Dauid. Alioquin non esset desponsata uiro de domo Dauid, si nō esset & ipsa de domo Dauid. Imbo igitur erāt de domo Dauid: sed in aeterna completa est ueritas quam iurauit Dominus Dauid, altero tantum conscio & teste adimpletae promissionis. In fine autē uersus, & nomen, inquit, uirginis Maria. Loquamur pauca, & super hoc nomine quod interpretatur maris stella dicitur, & matri uirgini valdē cōuenienter aptatur. Ipsa nāque aptissimē sideri comparatur: quia sicut sine sui corruptione sidus suum emittit radium, sic absque sui lesione uirgo peperit filium. Nec sideri radius suam minuit claritatem, nec uirgini filius suam integritatem. Ipsa est igitur nobilis illa stella ex iacob orta, cuius radius uniuersum orbē illuminat, cuius splendor & praesulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiā perlustrans, & calefaciens magis mētes, quā corpora: fo uet uirtutes, excoquit uitia: Ipsa, inquam, est praecleara, & eximia stella, super hoc mare magnū, & spaciosum necessariō subleuata, micās meritis, illustrās exemplis. O quisquis te intelligis in huius saeculi profluuio magis inter procellas, & tēpestates fluctuare, quā p̄ terrā ambulare: ne auertas oculos a fulgore huius sideris, si non vis obrui procellis. Si insurgat uenti tentationū, si incurras scopulos tribulationū, respice stel-

lam, uoca Mariā, si iactaris superbiae uindis, si ambitionis, si detractionis, si emulationis: respice stellam, uoca Mariam. Si iracundia, aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concussit mentis, respice ad Mariā. Si criminum immanitate turbatus, conscientiae foeditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitia, de sperationis abyssis cogita Mariā. In periculis, in angustiis, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Nō recedat ab ore, nō recedat a corde, & ut impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non detras, ipsā rogans non desperas, ipsam cogitans nō erras, ipsam tenēs non corruis, ipsa proteget te nō metuis: ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis, & sic in temetipso experiris, quā merito dictum sit: & nomen uirginis Maria. Sed iam modice pauandum est, ne & nos in transitu claritatem tanti luminis inueamur. Ut. n. uerbis Apostolicis utar: Bonū est nos hīc esse, & libet dulciter contulari in silentio, quod laboriosa non sufficit explicare loquutio. Interim autē ex deuota sentillāns sideris cōtemplatione, seruētior reparabitur in his quē sequitur disputatio.

Mat. 17

Homilia III. Vbi supra.

Libenter ubi mihi cōgruere uideo; uerba sanctorū assumo. quo uel ex uasulorum pulchritudine gratiora fiant quaque in eis lectior appotuer m. Ut autem nūc à propheticis uerbis incipiam. Vae mihi nō quidem sicut propheta, quia tacui, sed quia loquutus sum, quoniam uir pollutus labijs ego sum. Heu quot uana, quot falsa, quot turpia per hoc ipsum spurculissimum os meum euomisse me recolo. In quo nūc caelestia reuoluere uerba praesumo. Vehementer timeo, ne iam au. hā ad me dictū. Quare tu enaras iustitias meas, & assumis testm̄ meum per os tuū: Vitinam & mihi de superno altari non quidem carbo unus, sed ingēs globus igneus afferatur, q̄ uidelicet multā & inueteratā prurientis oris mei rubiginē ad plenū excoquere sufficiat, quatenus Angeli ad uirginem, & uirginis ad ipsum grata inuicē, ac casta colloquā dī 1° habear meo qualicūque replicare sermone. Ait. n. Euāgelista. Et ingressus Angelus ad eam, haud dubium quā ad Mariam, dixit: Ave gratia plena, Dñs tecum. Quo ingressus

Esa. 6.

Pf. 49.

Luc. 1.

gressus ad eā? Puto in secretariū pu-
 biculi, vbi illa fortassis clauso super se ostio
 orabat patrē in abscondito. Solent Angeli
 astare orantibus, & delectari in his, quos vi-
 dent leuare puras manus in oratione, holo-
 caustū sanctæ deuotionis gaudent se offer-
 re Deo in odorem suauitatis. Marię autem

L orationes quātum placuerit in conspectu
 altissimi, Angelus indicauit: q̄ ingressus ad
 eā tā reuerēter eā salutauit. Nec fuit diffi-
 le Angelū p̄ clausum ostiū penetrare ad ab-
 dita virginis, qui vtique ex subtilitate sub-
 stantię suę hoc habet in natura vt nec seris
 ferreis eius arceatur ingressus, quocumque
 suus eū impetus ferat. Angelicis n̄ spiriti-
 bus parietes non obsistūt, sed cuncta illis vi-

solida, vel spissa penetrabilia sūt eis ac per-
 uia. Suspiciendum igitur non est, quod aper-
 tum iauenerit Angelus ostiū virginis: cui
 nimirum in proposito erat hominum fuge-
 re frequentias, vitare colloquia, ne vel orā-
 tis perturbaretur silentium, vel continētis
 castitas tentaretur. Clauserat itaque et illa
 hora suum super se habitaculum virgo pri-
 detissima, sed hominibus, nō Angelis. Pro-

in te et si ad eā potuit intrare Angelus: sed
 nulli hominum facilis patebat accessus. In-
 gressus ergo Angelus ad eam, dixit: Aue gra-
 tia plena, Dominus tecū. Legimus in actis,
 Apostolorum, & Stephanum plenū gratia,
 & Apostolos fuisse repletos spiritu sancto,
 sed lōge dissimiliter à Maria. Alioquin nec
 in illo habitauit plenitudo diuinitatis cor-
 poraliter, quemadmodum in Maria: nec il-
 li conceperunt de spiritu sancto quomodo
 Maria. Aue, inquit, gratia plena: Dominus
 tecum. Quid mirū si gratia plena erat, cum
 qua Dominus erat? Sed hoc potius miran-
 dum, quomodo qui Angelū miserat ad vir-

ginem, itane velocior Angelo fuit Deus, vt fe-
 stinante nuncium celerior ipse præueniret
 ad terras? Nec mirum. Nam cum esset rex
 in acubitu suo, Nardus virginis de ditolo-
 rem suum, & ascendit in conspectu gloriae
 eius fumis aromatis, & inuenit gratiam co-
 ram oculis Domini. clamantibus qui circū-
 stabant. Quæ est ista, quæ ascendit per de-
 sertum sicut virgula fumus, ex aronatis
 ministris & turis? Statimque rex egrediens
 de loco sancto suo, exultauit vt gigas ad cur-
 rēdam viam, & hec ad summo celo egressio
 eius, nimio tamē peruolans desiderio præ-

uenit suum nuncium ad virginem, quam
 amauerat, quam sibi elegerat, cuius decorē
 concupierat. Quem prospiciens à longe ve-
 nientem, gratulans & exultans ait Ecclesia:
 Ecce venit is saliens in montibus, transiēs
 colles. Merito autē concupiuit rex decorē
 virginis. Fecerat, n. quidquid lōge antea præ-

monita fuerat à patrē suo Dauid, dicente
 sibi: Audi filia, & vide, & inclina autē tuā,
 & obliuiscere populum tuum, & domū pa-
 tris tui. Et si hoc feceris, concupiscet rex de-

corem tuū. Audiuit quippe & vidit, non vt
 quidam, qui audientes non audiunt, & vi-
 dentes non intelligunt, sed audiuit, & credi-
 dit, vidit, & intellexit, Et inclinauit aurē suā
 ad obedientiam, & cor suum ad disciplinā,
 & obliuiscit populum suum, & domum pa-
 tris sui, quia nec populū suum augere pro-

lis successione, nec domui patris sui relin-
 quere curauit heredem, sed quidquid ho-
 noris in populo, quidquid de paterna do-
 mo rerum terrenarum habere potuisset,
 omnia arbitrata est vt stercorea, vt Christū
 lucrifaceret. Nec fefellit eam intentio, quā-
 do & Christum, sibi filium vendidit, nec
 propositum pudicitie violauit. Bene igitur
 gratia plena: quæ & virginittatis gratia ten-
 nuat, & insuper secunditatis gloriam acqui-
 siuit. Aue, inquit, gratia plena, Dominus te-
 cum. Non dixit Dominus in te, sed Domi-
 nus tecū: Deus enim, qui vbiq̄ equaliter
 totus est, per suam simplicem substantiam,
 aliter tñ in rationabilibus creaturis, quā in
 ceteris, & ipsarum aliter in bonis, quam in
 malis est per inefficaciam. Ita sane est in irra-
 tionabilibus creaturis, vt tamen non capia-
 tur ab ipsis. A rationalibus autem omnibus
 quidem capi potest per cognitionem, sed à
 bonis tantum capitur etiam per amorē. In
 solis ergo bonis ita est, vt etiā sit cum ipsis
 propter concordā vniuersitatis. Nam dū suas
 voluntates ita iustitię subdunt, vt Deū non
 dedeceat velle quod ipsi voluat, per hoc, qd̄
 ab eius voluntate non dissentunt, Deū suū
 specialiter iungūt. Sed cū ita sit cum omni-
 bus sanctis, specialiter tamen cū Maria, cum
 qua vtique tāta est cōsensio fuit vt illius nō
 solum voluntatē, sed etiā carnem sibi coniun-
 geret, ac si de suā, virginisq̄ substantia vnū
 Christū efficeret, vel potius vnus Christus
 fieret, qui et si nec totus de Deo, nec totus
 de virgine, totus tñ Dei & totus virginis ef-
 fet, nec duo s̄ h̄ij, sed vnus vtriusque fili? Ait B

itaque: Aue gratia plena, Dñs tecū. Nec tā-

...

Textus.

Act. 6.

M

Cant. 3.

Psal. 18

Cant. 3.

Psal. 4

A

B

tum Dominus filius tecum, quæ carne tua induis: sed & Dominus spiritus sanctus, de quo concipis, & dominus pater, qui genuit quem concipis. Pater inquam tecum, qui filiū suum facit & tuum. Filius tecum, qui ad condendum in te mirabile sacramētum, miro modo & sibi referat genitale secretū, & tibi seruat virginale signaculum. Spiritus sanctus, tecū, qui cum patre, & filio tuū sanctificat vterum. Dominus ergo tecum. Benedicta tu in mulieribus. Libet adiungere quod Elizabeth, cuius hæc verba sunt profere quæta subiūxit. Et benedictus fructus vteris tui. Nō quia tu benedicta, ideo benedictus fructus vteris tui, sed quia ille te præuenit in benedictionibus dulcedinis, ideo tu bñdicta: Verè etenim bñdictus fructus vteris tui, in quo benedictæ sunt omnes gentes, de cuius plenitudine tu quoque accepisti eam ceteris, et si dīfferentius à ceteris. Ac propterea quidē benedicta tu, sed in mulieribus, ille verò benedictus non in hominibus, nō inter ange'os, sed qui est, vt ait Apostolus, super omnia benedictus Deus in secula. Dicitur bñdictus vir, bñdictus panis, benedicta mulier, benedicta terra, vel si quæ tale i creaturis benedictū esse memoratur, sed singulariter benedictus fructus vteris tui, cum sit super omnia benedictus Deus in secula. Bñdictus ergo fructus vteris tui. Benedictus in odore, benedictus in sapore.

Gen. 27. benedictus in specie. Huius odoriferi fructus, fragrantiam sentiebat qui dicebat: Ecce odor filij mei sicut odor agri p'eni, cui benedixit Dñs. An nō verè benedictus, cui benedixit Dominus? De sapore huius fructus quidam, quod gustauerat taliter eructabat dicēs: Gustate & videte, quoniam suavis est

Psal. 33 Dominus. Et a'ibi: Quam magna multitudo dulcedinis tuę Domine, quā abscondisti timentibus te. Et a'ius quidam: Si tamen, inquit, gustatis quoniam dulcis est Dominus. Et ipse fructus de se, inuitas nos ad se, qui edit me, ait, adhuc esuriet. & qui bibit me, adhuc sitiet. Vtique propter saporis dulcedinem hoc dicebat, qui semel gustatus magis excitat appetitū. Bonus fructus qui animarum esurientium & sitientium iustitiā, & esca & potus est. Audisti de odore, audisti de sapore, audi & de specie. Si n fructus ille mortis non solum suavis fuit ad vescendum, sed etiam teste scriptura delectabilis aspectu: quanto magis huius vitalis fructus viuificum decorem debemus inquirere, in

quem, teste alia scriptura, desiderant etiam angeli prospicere? Cuius pulchritudinem in spiritu videbat, & in corpore videre cupiebat, qui dicebat: Ex Sion species decoris eius. Et ne mediocre tibi videatur commendasse decore, recole quod in alio Psalmo legis: Speciosus forma pię filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Benedictus ergo fructus vteris tui, cui benedixit Deus in æternum. Ex cuius benedictione benedicta etiam tu in mulieribus: quia non potest mala arbor fructum facere bonum. Benedicta, inquam, tu in mulieribus, quæ il'am generalem maledictionem euasisti, qua dictum est: In tristitia paries filios: & nihilominus illā, qua sequutum est: Maledicta sterilis in Israel, ac singularē cōsequuta es benedictionē, vt nec sterilis maneat, nec cum dolore parturias. Dura necessitas, & graue iugum super omnes filias Eux. Et si pariunt cruciantur, & si non pariunt maledicuntur; Et dolor prohibet parere, & non parere maledictio. Quid facies virgo, quæ hæc audis, quæ hæc legis? Si parturis, angustiaris, si sterilis manes, malediceris. Quid eliges virgo prudens? Angustia, inquit, mihi sunt vindique: Melius est tamen mihi maledictū incurrere, & castā manere, quā prius quidem concipere per cōcupiscentiā, quod merito post cum dolore parturiam; Hinc etenim et si video maledictum, sed nō peccatum: illine verò & peccatum simul & cruciatū. Denique hæc maledictio quid aliud est, quā hominum exprobratio? Neque ob aliud sanè dicitur sterilis maledicta, nisi quod opprobrio & contemptui sit habenda tamquam inutilis & infructuosa, & hoc in Israel tantum. Mihi autem pro minimo est, quod hominibus displiceo, dum me possim virginem castam exhibere Christo. O virgo prudens, o virgo deuota, quis te docuit, Deo placere virginitatem? Quæ lex, quæ iustitia, quæ pagina veteris testamenti vel præcipit, vel consu'it, vel hortatur in carne non carnaliter viuere, & in terris angelicam ducere vitam? Vbi legeras beata virgo, sapientia carnis mors est, & Curam carnis ne perfereritis in desiderijs? Vbi legeras de virginibus, quia cantant canticum nouum, quod nemo alius cantare potest, & sequantur agnum quocumque ierit? Vbi legeras, laudatos esse qui se castrauerunt propter regnum caelorum? Vbi

Rom. 9.

Gen. 27.

Psal. 33

Psal. 30.

1. Pet. 2.

Gen. 9.

1. Pet. 1

Pf. 49.

Psal. 49

Gen. 3.

Rom. 8.

Ro. 13.

Apo. 14.

Mat. 19

Vbi

2 Co. 10 Vbi legeras, In carne enim ambulantes, nō
 1. Co. 7. secundum carnem militamus: & Qui ma-
 trimonio iungit virginem suam, bene facit,
 Vbi sup. & qui non iungit melius facit? Vbi au-
 1bidem. ras: Volo vos omnes esse sicut & me ipsum,
 & Bonum est homini si sic permaneat secū
 Vbi sup. dum meum consilium? De virginibus, in-
 quit, præceptum non habeo, consilium autē
 do. Tu verò non dicam præceptum, sed nec
 consilium, nec exemplum, nisi quòd in vñctio
 docebat te de omnibus, ac sermo Dei viuus
 & efficax ante tibi factus est magister, quā
 filius, prius instruxerit mentē quam induerit
 carnē. Christo ergo deuotes te exhibe-
 re virginē, & nescis, quia ipsi exhiberi te oportet
 etiam matrem? Eligis in Israel esse cō-
 temptibilis, & vt illi placeas cui te probasti,
 maledictum incurrere sterilitatis: & ecce
 maledictio benedictione commutatur, sterilitas
 fecunditate recōpensatur. Aperi virgo sinū,
 expā le gremium, præpara vterū: quia ecce
 facturus est tibi magna quod potēs est: intātū,
 vt pro maledictione Israel, beatā te dicant oēs
 generationes. Nec suspectam habeas prudens
 virgo fecunditatem,
 F quia non auferet integritatem. Concipies,
 sed sine peccato. Grauida eris, sed non gra-
 uata: paries, sed non cum tristitia: nescies
 virum, & gignes filium. Qualem filium? Il-
 lius eris mater, cuius Deus est pater. Filius
 paternæ caritatis erit coram tuę castitatis,
 sapiētia paterni cordis erit fructus veri vir-
 ginalis; Deū denique paries, & de Deo cōci-
 pies. Confortare ergo virgo fecunda, casta
 puerpera, mater intacta, quia non eris in
 Israel vl ra maledicta, neque iter sterile de
 putata. Et si adhuc malediceris ab Israel
 fecundum carnem, non quia sterilem vidēt,
 sed quia fecundā inuident: memēto quòd
 & Christus maledictum pertulit crucis, qui
 te suam matrem benedixit in celis, sed &
 in terris ab Angelo benedicta, & à cunctis
 generationibus terræ merito beata prædi-
 caris. Bñdicta ergo tu in mulieribus, & bñ-
 dictus fructus ventris tui. Quæ cū auisset,
 turbata est in sermone eius, & cogitabat
 qualis esset ista salutatio. Solēt virgines quę
 verē virgines sunt, semper pauidæ & nun-
 quam esse secutæ, & vt caueant timenda, et
 tuta pertimescere, scientes se in vasis fictili-
 bus thesaurum portare pretiosum, & nimis
 arduū esse viuere angelice inter homines,
 & in terris more celestium conuersari, &
 in carne cœlibem agere vitam. Ac proinde

quidquid nouū quidquid subitū fuerit or-
 tum, suspectas habent insidias, totū contrā
 se æstimant machinatum. Idcirco & Maria
 turbata est in sermone Angeli. Turbata
 est, sed non perturbata. Turbatus sum, in-
 quit, & nō sum loquutus, sed cogitavi dies
 antiquos, & annos æternos in mēte habui.
 Ita ergo & Maria turbata est, & non est lo-
 quuta, sed cogitabat qualis esset ista saluta-
 tio. Quòd turbata est, verecundiæ fuit vir-
 ginalis, quod non perturbata, fortitudinis, quā
 tacuit & cogitauit, prudentiæ. Cogitabat
 autē qualis esset ista salutatio. Sciebat pru-
 dens virgo quòd saepe Angelus Satanę trās
 figurat se in Angelum lucis, & quia nimirū
 humilis & simplex erat, nihil tale penitus à
 sancto Angelo sperabat, & ideo cogitabat
 qualis esset ista salutatio. Tunc Angelus in-
 tuitus virginem, & varias eam secum volue-
 re cogitationes facillime deprehendens, pa-
 uidā consolatur, confirmat dubiam, ac fa-
 miliariter vocās ex nomine, benignē ne ti-
 meat psuadet. Ne timeas, inquit, Mariā, in-
 uenisti gratiam apud Deum. Nihil hic do-
 li, nihil hic fallaciæ est. Nul am circumuen-
 tionem, nullas hic suspiceris insidias. Non
 sum homo, sed spiritus, & Dei Angelus nō
 Satanę. Ne timeas Mariā, inuenisti gratiā
 apud Deum. O si scires quantum tua humi-
 litas altissimo placeat, quanta te apud ip-
 sum sublimitas maneat, angelico te indi-
 gniam nec alloquō iudicaris, nec obse-
 quio. Vt quid enim in debitam tibi dixeris
 gratiam Angelorum, quę inuenisti gratiā
 apud Deum? Inuenisti quod querebas, in-
 uenisti quod nemo ante te potuit inueni-
 re, inuenisti gratiam apud Deū quam gra-
 tiam? Dei & hominum pacem, mortis de-
 structionem, vitæ reparationem. Hęc est
 ergo gratia, quam inuenisti apud Deum,
 & hoc tibi signum. Ecce concipies, & pa-
 ries filium, & vocabis nomen eius Iesum.
 Intellige prudēs virgo ex nomine filij pro-
 missi, quantam, & quam specialem gratiā
 inueneris apud Deum. Et vocabis, ait, no-
 men eius Iesum. Rationem huius vocabuli
 alius Euāgelista ponit, Angelo sic interpre-
 tante. Ipse enim saluum faciet populum
 suum à peccatis eorum. Duos Iesus lego in
 typo huius, quem nunc in manibus habe-
 mus præcessisse, ambos populis præfuisse.
 Quorum vnus populū suum de Babylone
 eduxit, alter suum in terram promissionis
 introduxit. Et illi quidem illos, quibus
 præerat,

Pf. 76.

G

Textus.

H

Textus.

Marc. 1.

pro erant, ab hostibus defendebant, sed nūquid saluabant à peccatis eorum? Is autem noster Iesus, & à peccatis saluat populum suum, & introducit in terram viuentium. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Vt nam & me peccatorem dignetur Dominus Iesus annumerare populo suo, vt saluum me faciat à peccatis meis. Vere n. beatus populus, cuius iste Iesus Dominus Deus eius, quia ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Vereor autem ne multi se profiteantur esse de populo eius, quos tamē ipse nō habeat pro populo suo. Vereor ne plerisque, qui quasi in populo eius religiosiores esse videntur, ipse aliquādo dicat: Populus hic labijs me honorat, cor autē eorum lōge est à me. Nouit enim Dominus Iesus qui sunt eius, nouit & quos ele-

Mat. 15

gerit à principio. Quid me vocatis (ait) Domine, Domine, & nō facitis quæ dico? Vis scire an pertineas ad populum eius, vel potius vis esse de populo eius? Fac quæ dicit Iesus, & computabit te in populo suo: Fac quæ iubet in Euangelio Dominus Iesus, quæ iubet in lege & Prophetis, quæ iubet p̄ ministros suos qui sunt in Ecclesia, obtemp̄era eius vicat, p̄ prepositis tuis, non tantū bonis & modestis, sed etiā discipulis, & disc̄e ab ipso Iesu, quia mitis est & humilis corde, & eris de beato populo eius quem elegit in hereditatem sibi, eris de laudabili populo eius quē Dominus exercituum benedixit, dicens: Opus manuum mearū tu es, hereditas mea Israel, cui ne forte Israel carnalem æmuleris, etiā

Luc. 6.

rest monium perhibet dicens: Populus quē non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Sed audiamus quid idē Angelus sentiat de illo, cui necdum concepto tale indidit nomen. Ait namque: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Bene magnus, qui filius altissimi inerebitur appellari. An non magnus, cuius magnitudinis nō est finis? Et quis magnus, ait, sicut Deus noster? Plane magnus qui tam magnus quā altissimus, quia & ipse altissimus. Neque n. altissimi filius rapinam arbitrabitur esse se æqualem altissimo. Ille merito arbitrandus est cogitasse rapinam, qui cum de nihilo in angelicam formā factus fuisset, factori suo se comparans, usurpauit sibi quod filij altissimi proprium est, qui vtique in forma Dei à Deo nō factus, sed genitus est. Altissimi enim Deus pater, quamuis omnipotēs

Mat. 11

sit, non potuit tamen vel æqualem sibi cōdere creaturam, vel inæquale gignere filium. Fecit itaque Angelum magnum, sed non quātus ipse: & ita nec altissimum. Solum autem vigenitum quem non fecit, sed genuit omnipotens omnipotentē, altissimus altissimum, æternus cōternum, ipsum sibi per omnia comparari, nec rapinā æstimat, nec iniuriā. Recte ergo hic erit magnus qui filius altissimi vocabitur. Sed quare hic erit, & nō potius est magnus, q̄ semper equaliter magnus, non habet quo crearet, nec maior post conceptum futurus sit, quam ante vel sit vel fuerit? An forte propterea dixerit, erit, quia qui magnus Deus erat magnus homo futurus sit? Bene ergo hic erit magnus. Magnus homo, magnus Doct̄or, magnus Propheta. Sic n. dicitur de eo in Euangelio: Quia propheta magnus surus exit in nobis. Luc. 7.

Psa. 17.

Et à minori quodam propheta magnus itidem propheta ventūrus promittitur. Ecce, inquit, veniet propheta magnus, & ipse renouabit Hierusalem. Et tu quidē virgo paruum paries, paruulum nutries, paruulum lactabis, sed videns paruulum, cogita magnum. Erat enim magnus, quia magnificabit eum Deus in conspectu regum, adeo, vt adorēt eum omnes reges, omnes gentes seruiāt ei. Magnificet ergo & anima tuā Dominum, quia hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Magnus erit & magna faciet tibi qui potens est, & sanctum nomen eius. Quod enim sanctius nomen, quam quod filius altissimi vocabitur? Magnificetur & à nobis paruulis magnus Dominus, quos vt faceret

Psa. 144

magnos, factus est paruulus. Paruulus ait, natus est nobis: & filius datus est nobis. Nobis inquam, non sibi, qui vtique ante tempora multo nobilius natus ex patre, nasci temporaliter non indigebat ex matre. Non Angelis quoque, qui cum magnum haberent, paruulum non requirebant. Nobis ergo natus, nobis & datus, qui nobis necessarius. Iam de nobis nato & dato, faciamus ad quod natus est & datus, vt amur nostrum in nostram vtilitatem, de Salvatore salutē opereintr. Ecce paruulus in medio statuitur. O paruulus, paruulus desideratus. O vere paruulus, sed malitia, non sapientia. Studemus effici sicut paruulus iste, discamus ab ipso, quia mitis est, & humilis corde: ne magnus videlicet Deus, sine causa factus sit homo paruus, ne grati mortuus, ne in vacuum crucifixus. Discamus eius humilita-

Phil. 2.

tem

tem, imitemur mansuetudinem, amplexamur dilectionem, comunicemus passionibus, lauemur in sanguine eius, ipsum offeramus? propitiatione pro peccatis nostris. quoniam ad hoc ipse natus & datus est nobis: Ipsum oculis patris, ipsum offeramus & suis, quia & pater proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, & ipse filius se metipsum exinanivit, formam serui accipiens, ipse tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit, ut non perirent. Non possunt perire pro quibus. **M** si ius rogat ne pereat, pro quibus pater tradidit filium in mortem ut viuat. Ac qualiter ergo ab utroque speranda est uenia, quibus equalis est in pietate misericordia, par in uoluntate potentia, una in Deitate substantia, in qua unus cum eis Spiritus sanctus uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Homilia quarta, Vbi supra.

Non est dubium quidquid in laudibus matris proferimus ad filium pertinere, & rursum cum filium honoramus, a gloria matris non recedimus. Nam si iuxta Salomonem, Filius sapiens gloria est patris, quanto magis gloriosum est in utroque ipsius effici sapientiae? Sed quid ego tento in eius laudibus, quam laudabilem praedicant prophetae, perhibet angelus, narrat Euangelista? Non ergo laudo quia non audeo: sed tantum replico deuotus quod iam explicauit per os Euangelistae spiritus sanctus. Sequitur namque & ait: Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris sui. Verba sunt Angeli ad virginem de promisso filio, promittens quod debeat possidere regnum Dauid. Quod de stirpe Dauid duxerit originem Dominus Iesus, nemo dubitat. Quaro autem quomodo dederit ei Deus sedem Dauid patris sui, cum ipse in Hierusalem non regnauerit, quinimo turbis eum uolentibus constitucere regem non acquieuerit, sed & ante faciem Pilati protestatus sit: Regnum meum non est de hoc mundo. Denique quid magnum promittitur ei qui sedet super Cherubim, quem Propheta uidit sedentem super solium excelsum & eleuatum, sedere in throno Dauid patris sui? Sed nouimus quaedam aliam Hierusalem ab ea, quae nunc est in qua regnauit Dauid significatam, multo ista nobiliorem, multo ditiorē. Hanc

igitur puto hic fuisse significatam, illo uidelicet usu loquendi, quo saepe reperis in scripturis significas poni pro significato. Tunc sanē dedit illi Deus sedem Dauid patris sui, quādo constitutus est rex ab eo super Sion motem sanctum eius. Sed hic Propheta de quo regno dixerat, expressius aperuisse uidetur, in eo quod non in Sion posuit, sed super Sion. Nam id oportet dictum est super, quia in Sion quidem regnauit Dauid, super Sion uero regnum est illius de quo dictum est ad Dauid. De fructu uentris tui ponam super sedem tuam, de quo & dictum est per alium Prophetam, Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit. Vides quia uobis reperis super: Super Sion, super sedem, super solium, super regnum Dauid. Dabit ergo ei Dominus Deus sedem Dauid patris sui, non typicam sed ueram, non temporalem, sed aeternam, non terrenam, sed caelestem. Quae ideo (ut iam dictum est) memoratur fuisse Dauid: quia haec in qua temporaliter sedit, aeterna illius gerat imaginem. Et regnabit in domo Iacob in aeternum, & regni eius non erit finis. Hic quoque si domum Iacob temporalem accipimus, quomodo in illa quae aeterna non est, in eternum regnaturus est? Quarēda est ergo domus aeterna Iacob in qua regnet in eternum, cuius regni non erit finis. An non denique domus illa Iacob exasperans impie abnegauit eum, & insipienter respuit ante faciem Pilati: quādo illo perhibente, regē ueltrum crucifigam? uno ore respondendo clamauit: Non habemus regem nisi Caesarem? Requirit itaque Apostolus, & discerneret tibi eum qui in occulto iudatus est, ab illo qui in manifesto, & quae in spiritu est circumcisionem ab ea, quae sit in carne, & spiritualem Israel à carnali, & filios fidei Abraham à filiis carnis. Non enim inquit, omnes qui erāt ex Israel hi sunt Israelitae, neque qui semen sunt Abraham, hi filij Sequere ergo & dic: Similiter non omnes qui ex Iacob, hi reputandi sunt in domino Iacob, Iacob quippe ipse est qui Israel. Solos igitur qui in fine Iacob perfecti inueniendi sunt, reputa in domo Iacob, uel potius ipsos noueris fore spirituales, & aeternam domum Iacob, in qua regnabit Dominus Iesus in aeternum. Quis ex nobis est qui iuxta interpretationem nominis, Iacob, suppletur dia bolui de corde suo, luctetur cum uitijs & concupiscentijs suis: ut non regnet peccata in suo mortali corpore, sed regnet in eo Iesus, & nunc quidem per gratiam, & in aeternum per gloriam?

Rom. 8.

Luc. 23.

M

Prou. 10

Textus.

Ioan. 18.

Esa. 6.

Luc. 1.

Pf. 131.

Esa. 9.

Textus.

Ioan. 19.

Rom. 2.

K

Colos. 3

Rom 9.

riam? Beati in quibus Iesus regnabit in æternum, quia & ipsi cū eo regnabunt, & regni eius nō erit finis. O quā gloriosum est regnum illud in quo reges congregati sunt, conuenerunt in vnum, ad laudandum scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est rex regum & Dominus dominantium.

Mat. 14

De cuius splendidiſſima cōtemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū. O si & mei peccatori meminerit Iesus in beneplacito populi sui, cū venerit in regnū suum. O si me in illa die, quando traditurus est regnū Deo & patri, visitare dignabitur in salutari suo, ad videndū scilicet in bonitate electorum suorum, ad laudandum in lætitiis gētis suæ, vt laudetur etiam à me cum hereditate sua. Veni interim Domine Iesu, aufer scādala de regno tuo, quod est anima mea, ut regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim auaritia, & vendicat in me tibi sedē, iactātia cupit dominari mihi, superbia vult mihi esse rex, luxuria dicit ego regnabo, ambitio, detractio, inuidia, & iracundia certant in me ipso, de me ipso, cuius ego potissimum esse videar. Ego autem quantum valeo resisto, renitor, quantum inuor, Dominum meū Iesum ioclamor, ipso me defendo quia ipseus me iuris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi Dominum teneo, & dico; nō habeo regem nisi Dominum Iesum. Veni ergo Dñe, disperge illos in virtute tua, regnabis in me, quia tu es ipse rex meus

Textus.

& Deus meus, qui mādās fautes Iacob. Dixit autem Maria ad Angelum. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Primo quidem prudenter tacuit, cum adhuc dubia cogitabat, qualis esset ista salutatio, D malēs nimirum humiliter non respōdere, quā tēmerē. o qui quod nesciret. Iam vero cōfortata & bene p̄meditata, Angelo quidem fors loquēte, sed Deo intus persuadente, erat. n. Dominus cum illa, dicente Angelo: Dominus tecū, ita ergo confirmata, fide scilicet depellente timorem, lætitiā, verecundiam, dixit ad Angelū: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Nō dubitat de factō, sed modum requirit, & ordinē. Nec enim quærīt an fiet istud, sed quomodo. Quasi dicat Cū sciat Dominus me testis conscientiæ meæ votum esse ancillæ suæ non cognosce virū qua lege, quo ordine placebit ei ut fiat istud? si oportuerit me frangere votum vt parā talem filiū, & gaudeo de filio, & doleo de proposito. Fiat

tñ voluntas eius. Sin verò virgo cōcipiā, virgo & pariam, quod vtique si placuerit ei impossibile non erit, tunc scio verē, quia respexit humilitatē ancillæ suę. Quomodo ergo fiet istud, quoniam vi um non cognosco? Et respōdens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi Supius dicta est fuisse gratia plena, & nunc quomodo dicitur, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi? Nūquid potuit repleri gratia & necdum habere Spiritū sanctum, cū ipse sit dator gratiarum? Si autem iam Spiritus sanctus in ea erat, quomodo adhuc tãquā noviter superuenturus reprimittitur? An forte ideo non dixit simpliciter, veniet in te, sed addidit super, quia & prius quidē in ea fuit per multam gratiam, sed nūc superuenit nunciatur, propter abundantioris gratiæ plenitudinem, quā effusus est super illam. At verò cum plena iam sit, illud amplius quomodo capere poterit? Si autē plus aliquid capere pōt, quomodo & ante plena fuisse intelligenda est? An prior quidem gratia eius tantum repleuerat mentē, sequens verò etiā ventrem pertunderē debet, quatenus scilicet plenitudo diuinitatis quę ante in illa, sicut & in multis sanctorū spiritualiter habitabat, etiam sicut in nullo sanctorum corporaliter in ipsa habitare incipiat? An itaque Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Quid est, & virtus Altissimi obumbrabit tibi? Qui potest capere, capiat. Quis enim excepta fortassis illa, quę hoc sola in se felicissime meruit experiri, intellectu capere, ratione discernere possit, quā tēte splendore ille inaccessibilis virgineis sese visceribus infudit, & ut illa inaccessibleē accedere ad se ferre potuisset, de portu nauis eiusdem corporis cui se animatē cōtēperauit, reliquę mafte vmbra cui fecerit? Et fortasse propter hoc maximē dictum est: Obumbrabit tibi, quia res nimirum in sacramento erat, & quę sola per se trinitas in sola, & cum sola Virgine voluit operari, soli datū est nosse, cui soli datum est experiri. Dicatur ergo: Spiritus sanctus superueniet in te, qui vtique sua potentia secundabit te. Et virtus altissimi obumbrabit tibi: hoc est, illum modum quo de spiritu sancto cōcipies, Deo uirtus, & Dei sapiētia Christus, sic in suo secretissimo consilio obumbrando conteget & occultabit, quatenus sibi tantum notus habeatur & tibi. Ac si

Angelus

Angelus respondeat ad virginē. Quid à me requiris, quod in te mox experieris? Sciens scies & feliciter scies, sed illo doctore quo & auctore. Ego aut misus sum nūciare virginalem conceptum, nō creare. Nec potest doceri, nisi à donāte: nec potest addisci nisi à suscipiente. Ideoq. & quod nascetur ex te sanctū, vocabitur filius Dei. Quod est dicere. Quoniam nō est de homine, sed de spiritu sancto quod concipies, concipies autē Altissimi virtutē, hoc est filium Dei, ideoq. & quod nascetur ex te sanctū, vocabitur filius Dei, id est, nō solum qui de sinu patris in vterum tuum veniens obumbrabit tibi, sed etiam id, quod de tua substantia sociabit sibi, & hoc iam vocabitur filius Dei, quem admodū, & is qui à patre est ante secula genitus, tuus quoque amodo reputabitur filius. Sic autē, & quod natū est ex ipso patre erit tuus, & quod nascetur ex te, erit eius: ut tamen nō sint duo filij, sed vnus. Et licet aliud quidem ex te, aliud ex illo sit, iam non tamē cuiusque suus, sed vnus vtriusque erit filius. Ideoq. & quod nascetur ex te sanctū, vocabitur filius Dei. Attende quāto quāto reuerētē dixerit, quod nascetur ex te sanctū. Ut quid enim ita simpliciter sanctū, & absque additamento? Credo, quia nō habuit quid propriē, digne nominaret. illud eximium, illud magnificū, illud reuerendū, quod de purissima videlicet virginis carne cū sua anima vnico patris erat vniendum. Si diceret sancta caro, vel sanctus homo, vel sanctus infans, quidquid tale pōneret parū sibi dixisse videretur. Posuit ergo indefinitē sanctū, quia quidquid illud sit quod virgo genuit, sanctum proculdubio ac singulariter sanctū fuit, & per spiritus sanctificationem, & per verbi assumptionem. Et adiecit

Textus.

Angelus. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua. Quid fuit necesse etiam huius sterilis virginis nūciare conceptum? Numquid fortē dubiam adhuc & incredulā oraculo, recentiori voluit confirmare miraculo? Absit. Legimus & Zachariæ incredulitatem ab hoc ipso Angelo fuisse castigatam. Mariam autem in aliquo reprehensam non legimus, quin potius fidem ipsius Elizabeth prophetante laudatam agnouimus. Beata es, inquit, quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino. Sed ideo sterilis cognata conceptus virginis nūciatur, ut dū miracula miraculo additur, gauisio gau-

dio cumuletur. Porro necesse erat non modico latitiæ & amoris præueniente inflammati incendio, quæ filium paternæ dilectionis cum gaudio spiritus sancti mox fuerat conceptura. Neque enim nisi in deuotissimo corde atque hilarissimo, tanta se capere poterat dulcedinis & acritatis affluentia. Vel ideo conceptus Elizabeth nūciatur Mariæ, quia profecto decebat, ut verbū mox diuulgandum vbique, prius sciret vingo per Angelum, quāto audiret ab homine: ne mater videlicet Dei à consilij filij videretur amota, si eorū quæ in terris tam prope gererentur remāssisset ignara. Vel ideo potius conceptus Elizabeth Mariæ nūciatur est, ut dū nunc saluatoris, nūc præcursoris, edocetur aduentus, rerum tempus & ordinem tenēs ipsa melius postmodum scriptoribus ac prædicatoribus euāgelij referaret veritatem, quæ & plene de omnibus à principio cælitus fuit instructa mysterijs. Vel ideo adhuc nūciatur Mariæ conceptus Elizabeth, ut audies cognata me uetulam, & grauidam, cogitet iuuenula de obsequio, sicque illa properante ad uisita ndū paruulo prophete locus, & occasio detur, quo minori adhuc Domino sui officij valeat exhibere primitias: & dum ad se inuicē occurrit matrū infantumq. ab alterutro excitata deuotio, mirabilius fiat miraculum de miraculo. Vide autem ne hæc tā magnifica, quæ ab Angelo audis prænūciata, ab ipso speres perficienda. A quo ergo si quæris, ipsum audi angelum. Quia non erit, inquit, im-

Textus.

possibile apud Deum omne verbum, tamquam diceret: Hæc quæ ego tam fideliter promitto, non de meca, sed de illius, qui me misit virtute presumo, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Quale enim illi verbum impossibile poterit esse, qui omnia fecit in Verbo? Mouet me & hoc in verbis angelicis, quod signat (non) ait, quia non erit impossibile apud Deum omne factum, sed omne verbum. An idcirco posuit verbum, quia quāto facili possunt homines loqui, quod volunt, etiam quod nullatenus facere possunt, tam facile vnde in cōparabiliter facilius valet Deus opere implere quidquid illi verbo valet exprimere. Dicam apertius. Si hominibus, tam facile esset facere, quāto dicere quod volūt, & ipsi quoque non esset impossibile omne verbum. Nunq. autem quoniam vulgaris, & verus sermo est, multum interesse inter lo-

qui

qui & facere, sed apud homines, non apud Deum, soli Deo, quia idem est facere quod loqui, idem loqui, quod velle: merito non erit impossibile apud Deum omne verbū. Verbi gratia. Potuerunt prauidere & prædicere Prophetæ virginem, vel sterilem concepturam ac parituram, sed nūquid facere, vt cōciperēt & parerēt: Deus autem qui dedit eis posse prauidere, quam facile potuit tunc quod voluit per illos prædicere, tam facile potuit nunc quando voluit per seipsum, quod promisit implere. Siquidē apud Deum nec verbum dissidet ab intentione, quia veritas est, nec factū à verbo, quia virtus est: nec modus à factō, quia sapientiā est. Ac per hoc nō erit impossibile apud Deum omne verbum. Audisti virgo factum, audisti & modum, vt rrumque mixtū, vt rrumque iucundum. Tucundare filia Sion, & exultatis filia Hierusalem. Et quoniam auditui tuo datum est gaudium & lætitia: audiamus & nos à te respōsum lætitiæ, quod desideramus, vt iam exultent ossa humiliata. Audisti, inquam, factum, & credidisti, crede & de modo quem audisti. Audisti quia concipies & paries filium, audisti quodd. non per hominem, sed per Spiritum sanctum: expectas Angelus respōsum, tempus est enim, vt reuertatur ad Deum qui misit illum. Expectamus & nos d. Domina verbū miserationis, quos miserabiliter premit sententia damnationis? Et ecce offertur tibi pretium, salutis nostræ, statim liberabimur si consentis. In sēpiterno. Dei verbo facti sumus omnes, & ecce morimur, in tuo breui respōsumūsumus reficiendi, vt ad vitam reuocemur. Hoc supplicat à te opia virgo sēbilis Adam cum misera sobole sua, exul de paradiso, hoc Abraham, hoc David, hoc ceteri flagitant sancti patres, patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione vmbræ mortis. Hoc totus mūdus tuis genibus, prouoluit expectat. Nec immerito: quando ex ore tuo pendet consolatio miserōrum, redemptio captiuorum, liberatio damnatorum, salus denique vniuersorum filiorum Adā totius generis tui: Da virgo respōsum festinante. O Domina, responde verbum quod terra, quod inferi, quod expectant, & superi. Ipse quoque omnium rex, & Dominus qui vniuersū dōcupiuit decorem tuum, tantū desolera & respōsionis assensum: in qua mirum proposuit saluare mundum. Et cui placuisti in silentio, iam magis placebis

ex verbo: cum ipse tibi clamet d. celo: O pulchra inter mulieres, fac me audire vocem tuam. Si ergo tu cum facias audire vocem tuam, ipse te faciet videre salutem nostrā. Numquid non hoc est quod querebas, quod gemebas, quod diebus & noctibus orando suspirabas? Quid igitur? Tu es cui hoc promissū est, an aliā expectamus? Imō tu ipsa, non alia. Tu inquam illa promissa, illa expectata, illa desolera, ex qua sanctus pater tuus Iacob iam morti appropinquās vitam sperabat æternam, cum dicebat: Expectabo salutare tuum Domine. In qua denique & per quam Deus ipse rex noster ante sēcula disposuit operari salutem in mēdio terre. Quid ab alia speras quod tibi offertur? Quid per aliā expectas quod per te, mox exhibebitur, dummodo præbeas assensum, respondeas verbum? Respōde itaque citius Angelo, imō per angelum Domino. Responde verbum, & suscipe verbum. Profer tuum, & cōcipe diuinū. Emitte transitorium, & amplectere sempiternum. Quid tardas? Quid trepidas? Crede, confitere, & suscipe. Sumat humilitas auctiam, veredundit fiduciam. Nullatenus conuenit nunc vt virginalis simplicitas obliuiscatur prudentiam. In hac sola re, ne timeat prudens virgo præsumptionem: quia est i gratia in silētio, veredundia, magis tamē nunc in verbo pietas necessāria. Aperi virgo beata cor fidei, labia confessioni, viscera creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus, foris pulsat ad ostium. O si te morante pertransierit, & cursus incipias dolens quare quem diligit anima tua. Surge, curre, aperi. Surge per filem, curre per deuotionem, aperi per cōfessionem. Ecce inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuū. Semper solet esse gratiæ diuinæ familiaris virtus humilitas. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Humiliter ergo respondet, vt sedes gratiæ præparetur. Ecce inquit, ancilla Domini. Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Mater Dei eligitur, & ancillam nominat: Non mediocris reuera humilitatis insigne, nec (oblata tanta gloria) obliuisci humilitatem: Non magnum est esse humilem in abiectione, magna profus, & rara virtus humilitas honorata. Si me miserum homūcionem meis decepta simulationibus, ad aliquem, vel mediocrem honorem

Zach. 9.

X

Gen. 42

Textus.

Iac. 4.

M

re prouexerit Ecclesia, Deo nimirum hoc, vel propter mea, vel propter subditorum peccata permittente: nonne statim oblitus, qui fuerim talem me puto, qualis ab hominibus (qui cor non vident) putatus sum? Credo sane, conscientiam non attendo, & reputans non honorē virtutibus, sed virtutes honori, eo sanctiorē, quo superiorē me aestimo. Videas plerosque in ecclesia de ignobilibus, nobilibus, de pauperibus diuites factos, subito in tumescere, pristina obliuisci abiectionis: genus quoque suū erubescere, & infimos dedignari parentes. Videas & homines pecuniosos ad honores quoque Ecclesiasticos peruolare: moxque sibi applaudere sanctitatem, vestium dūtāxat mutatione, non mētium: & dignos se aestimare dignitate, ad quā ambiendo peruenerunt, quodque (si audeo dicere) a deo sunt nummis, attribuere meritis. Omitto autē de his, quos excecāt ambitio, & honor ipse superbiendi eis materia est. Sed video (quod magis doleo) post spretam seculi pompam, nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistrī grauius inolescere. & impatientes amplius fieri in claustris, quā fuissent in seculo. Quodque magis peruersū est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua non nisi cōtempnibiles esse potuerūt, ut quia videlicet ubi a pluribus honores appetūt, ipsi locū habere non meruerūt, saltem ibi honorabiles vidēantur, ubi ab omnibus honores cōtempnūt. Video & alios (quod non sine dolore videri debet) post aggressā Christi militiā, rursus secularibus implicari negotiis, rursus cupiditatibus terrenis immergi: cū magna cura erigere muros, & negligere mores, sub pretextu quoque cōmunis utilitatis verba videri diuitibus, & matronis salutationes, sed & contra Imperatoris sui edictū concupiscere aliena, & sua cū lite repetere, non audientes Apostolum ex imperio regis tabicinantem. Hoc ipsum, inquit, delictum est in vobis, quod causas habetis. Quare non magis fraudem patimini? Itane mūdum sibi & se mūdo crucifixerunt, ut qui antea vix in suo vico, vel opido cogniti fuerant, modo circumuehentes prouincias, & Curias frequentantes, regū notitias, principumque familiaritates assequuti sint? Quid de ipso habitu dicā, in quo iam non calor, sed color requiritur, magisque cultui vestium, quam virtutum insistitur? Pudet dicere, vincuntur in suo

studio muliercule, quando à monachis pretium affectatur in vestibus, non necessitas, nec saltē forma religionis retēta in habitu, ornari non armari appetunt milites Christi, qui dū se pparare ad preliū & cōtra aereas potestates prætereūde, paupertatis insigne debuerant, quā vtique aduersarij valde formidant, in mollitie vestimentorum, pacis potius præferētes indicium, vltro se hostibus sine sanguine tradunt inermes. Nec aliū de hæc omnia mala cōtingunt, nisi quod illam (qua seculū deseruimus) deserētes humilitatem, dum per hoc cogimur inepta denuo sectari studia secularium, canes efficiunt reuertentes ad vomitum. Audiamus itaque quotquot tales sumus, quid illa respōderit, quæ Dei mater eligebatur, sed humilitatem non obliuiscēbatur. Ecce, ait, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Fiat, desiderij est signum, non dubitationis indicium. Et per hoc quod dicit, fiat mihi secundum verbum tuum, magis intelligenda est affectum exprimere desiderantis, quam esse solum requirere more dubitantis, quā quā nil obstat intelligi, fiat, esse verbum orantis. Nemo quippe orat, nisi quod credit & sperat. Vult autē à se requiri Deus etiam quod pollicetur. Et ideo fortē multa, quæ dare dispōsuit, prius pollicetur, ut ex pmissione de uotio excitetur: sicque quod gratis daturus erat, deuota oratio promereatur. Sic pius Dominus, qui omnes homines vult saluos fieri merita nobis extorquet à nobis, & dum nos præuenit tribuēdo, quod retribuatur gratis, agit ne gratis tribuat. Hoc vtique prudens virgo intellexit, quando præuenienti se muneri gratuitæ promissionis iūxit meritum suæ orationis: fiat (inquiens) mihi, secundum verbum tuum. Fiat mihi de verbo secundum verbum tuum. Verbum, quod erat in principio, apud Deum, fiat caro de carne mea, secundum verbum tuū. Fiat obsecro mihi verbum non prolatum, quod transeat, sed conceptum ut maneat, carne videlicet indutum non aëre. Fiat mihi non tantum audibile auribus, sed & visibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris. Nec fiat mihi verbum scriptum & mutum, sed incarnatum & viuū: hoc est, non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum, sed in forma humana meis castis visceribus viuaciter impressum: & hoc non mortui calami depicōne, sed sancti Spiritus operatione. Eo videlicet modo fiat mihi.

quo nemini ante me factū est, nemini post me faciendū: Porro' inuifariū multiq; modis olim Deus loquūtās est patribus in prophetis, & alijs quidē in aure, alijs in ore, alijs etiam in manu factum esse verbū Domini memoratur: mihi autē, oro, vt in vtero fiat iuxta verbum tuū. Nolo autē vt fiat mihi aut declamatoriē prædicatum, aut figuralitē significatū, aut imaginatoriē somnlatum, sed silēter inspiratum, personalitē incarnatū, corporalitē inuisceratū. Verbū igitur, quod in se nec poterat fieri, nec indigebat, dignetur in me, dignēt & mihi fieri secundum verbum tuum. Fiat quidem generalitē omni mundo, sed specialitē fiat mihi secundum verbum tuum.

D *Excusatio eiusdem, quod locum hunc euangelicum post expositores alios explanare voluerit.*

Lectionem euangelicam exposui sicut potui, nec ignoro quod non omnibus placebit, sed scio me ob hanc rem, multorum fore indignationi obnoxii: & aut iudicabor superfluous, aut præsumptor, quod videlicet post patres, qui hunc ipsū locum plenissimē exposuerūt, rursus in eodem nouus expositor ausus fuerim mittere manum. Sed si quid dictū est post patres, quod non sit cōtra patres, nec patribus arbitror, nec cuiquā displicere debere. Vbi autē dixi, quod à patribus accepi, dū sic abist typus præsumptionis, vt nō desit fructus deuotionis, patentiēter audiant de superfluitate causantes. Noterint tamen, qui me tamquā de ociosa & nō necessaria explanatione suggillāt, nō tā intēdisse exponere euangeliū, q̄ ex euāgelio sumere occasionem loquendi q̄ loqui delectabat. Si vero peccavi, q̄ propriā magis ex hoc excitari deuotionē, quā cōmunem quæsiētia utilitatem, potēs erit pia virgo apud suum misericordem filium hoc incum excusare peccatū, cui hoc meū quale cumque opusculum deuotissime destinaui.

*In vigilia Natalis Domini, Sermo 1.
De pronuntiatione, Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ.*

E **S**onuit vox lætitiæ in terra nostra, vox exultationis & salutis in tabernaculis peccatorum. Auditum est verbum bonum, verbum consolatoris, sermo iucunditate plenus, dignus

omni acceptione. Iubilatē montes laudē, & omnia ligna siluatum plaudite manibus, aute faciē domini, quia venit. Audite celi, & aurib; percipe terra, obstupescē, & lauda vniuersitas creaturæ, sed tu magis o homo! Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ. Quis tam lapidē cordis, cuius anima nō liquefacta sit i hoc verbo? Quid annuciari dulcius poterat, quid delectabilius commendari? Quid tale vmq̄ auditū est, aut qd simile aliquando mūdus accepit? Iesus Christi filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ. O breue verbū, de verbo abbreviato, sed celesti suauitate refertū. Laborat affectio melliflua: dulcedinis, copiam latius effundere gestiens, nec inueniēs verba. Tāta siquidē est gratia sermonis huius, vt cōtinuo incipiat minus sapere, si vel vñ iota mutauero. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ. O natiuitas illibata sanctitate, honorabilis mundo, amabilis hominibus collati magnitudine beneficij, inuestigabilis ē angelis sacri profunditate mysterij, & in his omnibus admirabilis singulari excellētia nouitatis: vt pote quæ nec primam similitē visa est, nec habere sequentē. O partus solus sine dolore, solus nefcius pudoris, corruptionis ignarus, nō referans, sed cōsecrans virginalis vteri templum. O natiuitas supra naturā sed pro natura, miraculi excellentia superans, sed reparans virtute mysterij. Fratres, generationem istā quis enarrabit? Angelus nunciat, virtus obumbrat, Altissimi sūpue nit Spiritus, Virgo credit, fide cōcipit, virgo parturit, virgo permañet. Quis non miretur? Nascitur Altissimi filius, Deus de Deo genitus ante scēcula, nascitur Verbū in factus, quis vel satis miretur? Nec sane ociosa natiuitas, aut instructuosa dignatio maiestatis. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ. Vos, qui in pulnere estis, expergiscimini, & laudate, ecce Dominus veniet cū salutē. Venit cū salute, venit cū vnguentis, venit cum gloria. Neque, n. sine salute Iesus, neque sine vntione Christus, nec sine gloria venit Dei filius. Siquidem ipse salus, ipse vntio, ipse gloria, sicut scriptū est. Gloria patris filius sapiēs. Pro. 1. Felix anima, quæ gustato salutis fructu trahitur, & currit in odore vnguentorū, vt videat gloriam eius, gloriā quasi vnigeniti à patre. Respirete perditū, venit Iesus querere & saluū facere quod perierat. Morbidi cōualecite, venit Christus, qui cōritis corde sanct

sanat vñ dione misericordix suæ. Exultate quicumque estis grandia cõcupiscentes, descendit ad vos filius Dei, vt regni sui faciat coheredes. Ita obsecro sana me Domine, & sanabor, saluum me fac, & saluus ero, glorifica & ero gloriosus. Sic nẽpe benedicet anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius, cū propitiatus fueris omnibus iniquitatib. meis, sanaueris omnes infirmitates meas replẽueris i bõnis desiderium meum.

G Hæc tria dilectissimi sapit mihi quod audio Iesum Christum filiũ Dei. Quare enim vocamus nomen eius Iesum, nisi quia ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorũ? Aut quare Christus nominari voluit, nisi quia cõputrescere faciet iugum à facie olei? Quare filius Dei factus est homo, nisi vt homines faceret filios Dei? Voluntati autem eius quis resistit: Iesus, qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus qui sanat, quis est qui vulneret? Filius Dei qui exaltat, quis est qui humiliet? Nascitur ergo Iesus, gaudeat quisquis ille est, quem perpetuè damnationis reum adiudicabat cõscientia peccatorum. Excedit quippe pietas Iesu omnẽ criminum quãtitatem seu numerositatem. Nascitur Christus, lætetur quicumque vitij expugnabatur antiquis. Si quidem ante faciem vnctionis Christi, nullis omnino stare poterit morb. animæ, quãlibet inueteratus. Nascitur filius Dei, exultet qui magna solet desiderare, quia magnus munerator aduenit. Fratres, hic est heres, deuotè suscipiamus eũ, sic enim & hereditas nostra erit. Qui enim propriũ filium dedit, quomodo nõ omnia nobis simul cum illo donauit? Nemo discedat, nemo hæsitet, habemus testimoniũ

GEN. 1. credibile nimis. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Fratres habere voluit vni genitus Dei, vt esset in multis fratribus primogenitus ipse. Vtique nihil hæsitet ipsa pu sillanimitas fragilitatis humanæ, prius ipse factus est hominum frater, & factus est hominis filius, factus est homo. Si & hoc homo iudicat incredibile, fidem astruunt oculi. Iesus Christus natus est in Bethlehem Iudæ. Et vide dignationem. Non in Hierusalẽ ciuitate regia, sed in Bethlehem, quæ minima est in millibus Iuda. O Bethlehem parua, sed iam magnificata à Domino, magnificauit te qui factus est tẽ paruus ex magno. Lætare Bethlehem, & per omnes vicos tuos festiuum hodie Alleluia cantetur. Quæ tibi ciuitas si audiatur non inuidiat, pretiosissim.

Ope. D. Bern. Tom. I.

mum illud stabulum, & illius præsepj gloriam? In vniuersa siquidem terra iam celebre est nomen tuum, & beatam te dicunt omnes generationes. Vbique gloriosa dicuntur de te, ciuitas Dei, vbique psallitur, quia homo natus est in ea, & ipse sustulit eam altissimus. Vbique inquam prædicatur, vbique clamatur, quia Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehem Iudæ. Nec otiosum quod additur Iudæ: siquidem admonet nos eius, quæ ad patres facta est repromissio. Non auferetur, inquit sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Salus quippe ex Iudæis, sed salus vsque ad fines terræ. Iuda, ait: te laudabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorũ, & cetera quæ de Iuda illo nusquam legimus, sed in Christo videmus impleta. Ipse est enim Leo de tribu Iuda, de quo & additur: Catulus Leonis Iuda ad prædandam, inquit, fili mi ascendisti. Magnus prædator Christus, qui priusquam sciat vocare patrem aut matrem, Samariæ spolia diripit. Magnus prædator Christus, qui ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, nec tamen abstulit quidquam, sed magis ipse dedit dona hominibus. Has itaque & ceteras similes prophetias impletas in Christo, de eo siquidem & prædictas, ad mentem reuocat, quod dicitur Bethlehem Iudæ, nec omnino querere est, vtrum à Bethlehem possit aliquid boni esse. Sanè quod ad nos spectat, discimus etiam ex hoc quemadmodum suscipi velit, qui in Bethlehem voluit nasci. Erat enim qui fortè ei sublimia quærenda arbitraretur esse palatia, vbi cum gloria, Rex gloriæ susciperetur, sed nõ propter hoc à regalibus illis sedibus venit. In sinistra eius diuitiæ & gloria, in dextera longiturnitas vitæ, horum omnium æterna in cælis affluentia suppetebat, sed paupertas non inueniebatur in eis. Porro in terris abundabat, & superabundabat hæc species, & nesciebat homo pretium eius. Hanc itaque Dei filius concupiscens, descendit vt eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam. Adorna thalamum tuum Sion, sed humilitate, sed paupertate. In his enim pannis complacet sibi, & Maria testimonium perhibet his sericis delectatur inuolui. Abominationes Aegyptiorum immola Deo tuo. Considera denique quod in Bethlehem Iudæ nascitur,

Gen. 49.

Vbi sup.

Isa. 8.

Pron. 3.

& sollicitus esto quomodo in Bethelchem Iudæ inueniaris, & iam non in te quidem suscipi dedignetur. Bethelchem quippe domum panis, Iudæ, sonat confessionem. Tu ergo si diuini verbi pabulo repleas animam tuam, fideliterque, etsi non digna, certe quanta potes deuotione suscipias panem illum, qui de cælo descendit, & dat vitam mundo, do-

Kminicum videlicet corpus Iesu, ut veterem vitam corporis tui, noua illa resurrectionis caro reficiat & sustineat, quatenus nouum quod intus est vinum, hoc solidatus glutino valeat continere. Si denique ex fide viuas, & nequamquam gemere oporteat, quia oblitus sis comedere panem tuum: Bethelchem factus es dignus planè susceptione Dominica, si tamen confessio non defuerit. Sit proinde Iudæa sanctificatio tua, confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in ministris suis Christus acceptat. Denique breuiter tibi utrumque commēdat Aposto-

Rom. 10. lus: Corde, inquit, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Iustitia siquidem in corde, panis in domo. Est enim

Matth. 5 iustitia panis. Et beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sit ergo in corde iustitia, & iustitia quæ ex fide est. Hæc enim sola habet gloriam apud Deum: sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus iam suscipe eum, qui in Bethelchem Iudæ nascitur, Iesum Christum filium Dei.

In Vigilia Natalis Domini, de eo quod scriptum est: O Iudæ & Hierusalem, nolite timere, cras egrediemini, & Dominus erit vobiscum.
Sermo secundus.

2. PARALIP. 20.

OIudæ & Hierusalem nolite timere. Veros alloquimur Iudæos, non littera, sed spiritu, semen Abraham, cuius multiplicatio, **L**sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filij carnis, sed filij promissionis deputantur in femine. Sed nec illi Hierusalem dicimus, quæ occidit Prophetas. Vnde enim illam consolemur, super quam Dominus fleuit, quæ data est in subuersionem? Illi dicimus quæ de cælo non descendit, nolite timere à Iudæ & Hierusalem: Nolite timere veri confessores, non solum ore, sed toti pariter, & omni parte

Domino confitemini, induiti confessionem sicut vestimentum, imo quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia ossa dicunt, Domine quis similis tibi? non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Vera confessio est, si omnia opera nostra fratres, opera eius sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, ut duplicibus vestiamini, id est confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis diuinæ. tunc enim verè Iudæi eritis, si omnis vita vestra confitetur vos peccatores, & dignos multò maioribus pœnis, Deum verò summè bonum, qui pro his Iuibus & transitorijs pœnis, æterna condonat supplicia, quæ meruistis. Quisquis enim ardentè non desiderat pœnitentiam, videtur operibus dicere, non indigere se pœnitentia, & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pœnitentiam, sic & diuinam non confitetur bonitatem. Vos autem estote veri Iudæi, sed & Hierusalem vera, ut nihil iam timeatis. Est enim Hierusalem visio pacis. Visio non possessio, cuius fines Dominus posuit pacem, non initium sanè, nec medium. Si ergo pacem non habetis, in id quia perfectam in hoc sæculo habere non potestis, saltem videte eam, intuemini, considerate, & desiderate eam. Illic sint oculi cordis vestri, ad pacem se te dirigat intentio vestra, ut omnia quæcumque facitis, huius pacis, quæ exuperat omnem sensum desiderio faciat: in omnibus hoc intendatis, ut reconciliati, pacem habeatis ad Deum. His dicimus nolite timere, hos consolamur, nō eos qui viam pacis nō cognouerunt. Nā si illis dicitur, cras egrediemini, comminatio, non consolatio erit ista. Soli nimirum dissolui desiderant, & egredi concupiscunt, qui pacem vident, & sciunt, si terrestres domus eorum huius habitationis dissoluantur, quoniam ædificationem habent ex Deo, & non illi qui in insaniam versi suis compedibus delectantur. Denique hi tales moriendo, non tam egressi dicendi sunt, quam ingressi, qui non in lucem, non in libertatem cadunt, sed in carcerem, sed in tenebras, sed in infernum. Vobis autem dicitur: Nolite timere, cras egrediemini, & iam non erit timor in sinibus vestris. Multos quidem habetis hostes: carnem, qua nullus potest esse vicinior hostis: præsens sæculum nequam, quod vndique circum-

Psal. 83

2. PARALIP. 20.

cum-

cum fufum est vobis principes tenebrarū, qui viam veftram obfidēt in aere collocati. Attamen nolite timere, cras egrediemini, id est ī proximo. Cras enim in proximo est.

mino etitis. Vel quia fignanter dictum, & Dominus erit vobifcum, sic intelligamus, vt dū fumus in corpore, poſſimus nos eſſe cum Domino, id est adhærere eius voluntati, ſed non ille nobifcum, vt conſentiat voluntati noſtræ. Vellemus enim iam liberi eſſe, concupiſcimus diſſolui, egredi deſideramus, ſed adhuc differt ille certa ex cauſa. Cras egrediemur, & Dominus erit nobifcum: vt quidquid voluerimus, velit, & in nullo à noſtra voluntate diſcordet. Itaque Iuda & Hieruſalem nolite timere, ſi perfectionem quam deſideratis nōdum poteſtis adipiſci, ſed quod minus habet inuereſtatio conuerſationis, ſuppleat humilitas cōfeſſionis, & imperfeetum veſtrum viderūt

Gen. 30. Vnde & ſanctus Iacob ait: Cras reſpōdebit mihi iuſtitia mea. Tres enim dies ſunt de quibus etiam legimus. Viuificabit nos poſt duos dies, ī die tertia reſuſcitabit nos. Vnus ſub Adam, alter in Chriſto, tertius cū Chriſto. Vnde & ibi ſubditur, ſciemus ſequemurq. vt cognoſcamus Dñm, & hæc dicitur: Cras egrediemini, & Dominus erit vobifcum. His enim dicitur, qui dimidia-

Auerunt dies ſuos, in quibus periijt dies, in qua nati ſunt, quæ eſt dies Adæ, dies peccati, cui Ieremias quoque maledicebat, dicēs: Maledicta dies ī qua natus ſum. Omnes. n. in illa naſcimur. Vt inā pereat in nobis omnibus dies illa, dies nebulæ & caliginis, dies tenebrarū, & turbinis, quam in nobis fecit Adam, quam fecit inimicus, qui dixit: Aperientur oculi veſtri. Ecce verò illuxit nobis dies redemptionis nouæ, reparatio-

nis antiquæ, felicitatis æternæ. Hæc eſt dies quæ fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea, quia cras egrediemur. Vnde? niſi de conclauis huius ſæculi, de ergaſtulo huius corporis, de compediſus neceſſitatis, curioſitatis, vanitatis, & voluptatis: quæ etiam inuitis nobis pedes tenent affectionis? Quid enim ſpiritu noſtro cum terrenis? Cur nō ſpiritualia deſiderat ſpiritualia quærit, ſpiritualia ſapit? O ſpiritus, qui de ſurſum eſtis, quid vobis cum inſimis? Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Sed corpus quod corrumpitur aggrauat animā, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitatem. Neceſſitates multa: miſeri huius corporis detinent nos. Viſcus quidam prauis deſiderij, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius retrahit mentem, ſi forte ali-

Bquādo ſubleuetur. Sed nolite timere, cras egrediemini de lacu miſeriæ, & de luto faciis. Nam vt inde vos educeret, in fixus eſt ipſe quoque in limo profundi. Nolite ergo timere, cras egrediemini de corpore mortis, & de omni corruptione peccati. Agite diem iſtum in Chriſto, vt ambuletis ſicut

& ipſe ambulauit. Qui enim dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ipſe ambulauit, & ille ambulare. Nolite ergo timere, quia cras egrediemini, & ſic ſemper cū Do-

Pſ. 138.
Pſ. 118.

Pſal. 62.

C
Pſal. 95.

Rom. 8.

Pſ. 141.

Apoc. 6. zent, nō tamquam vindictæ cupidis, sed perfectiōem desiderantes beatitudinis, quam tunc habituri sunt, acceperunt diuinum re spōsum. Sustinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Acceperunt ergo iam singulas stolas, sed non vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos. Vades tenemus, & obsides ipsa eorum corpora, sine quibus consummari non possunt, nec ea recipient sine nobis. Vnde de Hebr. 11 patriarchis & prophetis ait Apostolus. Deo melius aliquid prouidēte pro nobis, vt nō sine nobis consummarentur. O si cognosceremus & nos, quomodo expectant, & quantum desiderant aduentum nostrum, quam sollicitē quærunt, quam libenter audiunt bona de nobis. Quid tamen de his loquor, qui didicerunt ex his quæ passi sunt compassionem, quando & ipsi nos Angeli sancti desiderant? Nonne de vermiculis istis, & de puluere isto restaurandi sunt muri cælestis Hierusalem? Putatis quantum desiderant ciues cælestes instaurari ciuitatis suæ ruinas? Quomodo solliciti sunt vt veniant lapides viui, qui cōdificentur eis? Quomodo discurrunt medij inter nos, & Deū, fidelissime portantes ad eum gemitus nostros, & ipsius nobis gratiam deuotissime reportantes? Plane non dēdignabuntur vt sinus eorum socij, quorum facti sūt iam ministri. Nonne enim omnes administratores sunt spiritus in ministerij missi, propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Festinemus obsecro dilectissimi, festinemus, tota nos multitudine cælestis curiæ expectat. Exultare Angelos fecimus quando cōuersi sumus ad pœnitentiam, proficiamus, & festinemus complere de nobis eorum letitiā. Væ tibi quicumque es, qui deliberas redire ad lutum, reuertit ad vonutum. Putasne placatos habebis in iudicio, quos tanto & tam sperato priuare vis gaudio? Exultant cum nos ad pœnitentiā venimus, tamquam super his, quos ab ipsa inferi porta cernunt euocari. Quid nunc erit, si ab ipsa paradisi ianua reuertit viderint, & abire retro sum eos qui iam pedem alterum in paradiso posuerunt? Nam et si corpora inferius, sed corda sursum. Currite fratres, currite: non soli Angeli, sed & ipse angelorum nos creator expectat. Nuptiæ paratæ sunt, sed nondum plena domus, adhuc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. Expectat pater, & desiderat, non solum pro-

pter nimiam caritatē suam, qua dilexit vos, vnde & vniūgenitus, qui in sinu patris est, ipse enarrauit. Pater, inquit, amat vos, sed propter semetipsum, sicut loquitur per prophetam Propter memetipsum ego faciam, non propter vos. Quis enim implendum dubitet, quod promissit filio, dicens? Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Et alibi: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Non conterentur omnes inimici eius, dum nos qui sumus membra eius, aliquatenus impugnabunt. Non implebitur hæc promissio, donec nouissima inimica destruat mors. Nam de filio, quis nesciat quantum desideret fructum natiuitatis, & totius vitæ, quam gessit in carne, denique fructum crucis, & mortis suæ pretium sanguinis pretiosi? Nonne traditurus est regnum Deo & patri, quod acquisiuit? Nonne ei restauraturus est creaturas suas, pro quibus pater illum misit in terras? Expectat nos & Spiritus sanctus. Est enim caritas & benignitas in qua prædestinati sumus ab æterno, nec dubium quin prædestinationem suam velit impleri. Ergo quia paratæ sunt nuptiæ, & omnis nos curiæ cælestis frequentia desiderat & expectat, curramus nō quasi in incertum, curramus desiderijs, & profectu virtutum. Proficere proficisci est. Dicamus singuli. Aspice in me & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum. Non sicut ego merui, sed sicut illi decreuerint miserere. Dicamus item: sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat; itemque fiat voluntas tua. Scimus quoniam scriptum est: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? An non licet, inquit, mihi, facere quod volo? Hęc sit interim consolatio nostra carissimi, donec egrediamur, & Dominus sit nobiscum. Qui magna sua misericordia, ad beatam illam egressiōnem, & ad clarum illud cras nos perducatur, & in hoc quoque proximo cras visitare nos, & nobiscum esse dignetur, vt si quis forte in tentatione qualibet detinetur, ipso miserante qui predicare venit clausis aptionem, cras egrediatur, vt cum gaudio salutari suscipiamus coronam paruuli Regis nostri, ipso præstante, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

107. 15

Psal. 2.

Pf. 109

Pf. 113

Rom. 8

Vbi sup

Matth.

20.

In Vigilia Natalis Domini, Sermo 3.

Hodie scietis, quia veniet Dñs, & mane videbitis gloriam eius. Quique terrigenæ, & filij hominum, audite. Vos qui in pulvere estis, expergiscimini & laudate, quia veniet medicus ad ægros, redemptor ad venditos, ad errantes via, ad mortuos vita. Venit quippe qui proferat in profundum maris omnia peccata nostra, qui sanet omnes infirmitates nostras, qui nos proprijs humeris ad propriæ dignitatis reportet originem. Magna est ista potentia, sed plus est miranda misericordiæ, quod sic venire voluit, qui potuit subuenire. Hodie, inquit, scietis quia veniet Dominus. Verba hæc quidè suo loco & tempore in scripturâ posita sūt, sed non incongruè illa Vigiliæ Dominicæ Natiuitatis Ecclesia mater aptauit. Ecclesia, inquam illa quæ secum habet consilium, & spiritum sponsi & Dei sui, cui dilectus inter vbera commoratur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens, & conseruans. Nimirum ipsa est quæ vulnerauit cor eius, & in ipsam abyssum secretorum Dei oculum contemplationis immerit, vt & illi in suo, & sibi in eius corde perennem faciat mansionem. Cum ergo ipsa in scripturis diuinis, verba vel alterat vel alternat, fortior est illa compositio, quam positio prima verborum, & fortassis tanto fortior quantum distat inter figuram & veritatem, inter lucem & ymbra, inter dominâ & ancillam. Hodie scietis, quia veniet Dominus. Secundum æstimationem meam duo in verbis istis dies nobis

H expressius commendâtur. Primus, qui à primi hominis lapsu labitur vsque ad finè mundi, dies cui sancti sepius maledixisse noscuntur. Ab illa enim lucidissima die, in qua conditus fuerat Adam eiectus est, & in has rerum contrusus angustias, diem tenebrosum incurrit & penè à lumine veritatis extrinctus. In hac die nascimur vniuersi, si tamen dies debet & non potius nox vocari, nisi quod lumen rationis, quasi quamdam scintillulam nobis insuperabilis illa misericordia dereliquit. Secunda vero dies erit in splendoribus sanctorum, in perpetuas æternitates, cum inclaruerit illud serenissimum mane, cui est misericordia repromissa, & absorpta erit mors in victoria: cum dimotis vmbra & tenebris, splendor veræ lucis sursum, & deorsum, intus & exterius cuncta pariter

Oper. D. Bern. Tom. I.

occupabit. Auditam fac mihi mane misericordiam tuâ, ait sanctus, & Repleti sumus *Psal. 142.*
 mane misericordia tua. Sed ad nostrum diè reuertamur, qui tâquam custodia in nocte pro sua breuitate dicitur, qui tamquam nihilum, & inane ab illo familiari spiritus sancti organo nominatur, cū dicit: *Qm̄ omnes dies nostri defecerunt. & Defecerunt sicut fumus dies mei, & Dies mei sicut vmbra declinauerunt.* Parui & pessimi sunt oēs dies vitæ meæ, ait ille sanctus patriarcha, qui vidit Dominum facie ad faciem, qui cum eam familiariter loquebatur. Et quidè in hac ipsa die homini Deus rōnem præstat, tribuit intelligentiam, sed necesse est vt exeuntē de hoc mundo illuminet lumine scientiæ suæ, nisi de domo carceris & vmbra mortis extrinctus exierit, illuminari nō valeat in æternum. Ideo quippe vnigenitus Dei Sol iustitiæ tamquā immensi & præclari luminis creus, in huius mundi carcerē illuminatus est, & accensus, vt omnes qui illuminari voluerint, ad illum accedant, illiq. iungātur, vt nihil medium inter illos sit, & ipsum. Peccata enim nostra separant inter nos & Deū, sed illis sublatis, vero lumini illuminādī, & quasi concorporandi connectimur in id ipsum: sicut lumen extrinctum lumini lucenti, & ardenti sine aliquo medio coniungitur, vt illuminetur, quatenus per exemplum visibiliū, effectus reum inuisibilium cognoscamus; Ad hoc igitur tam magnum & præfulgidum sidus, iuxta prophetam accedamus, & illum nemus nobis lumen scientiæ prius quam de mundi huius tenebris exeamus, ne de tenebris transeamus ad tenebras, & tenebras sempiternas. Quæ est autem ista scientia? Profecto scire quia veniet Dñs, & si quando veniet, scire non possumus: Hoc est illud totum quod postulatur à nobis. At, inquit, ista scientia omnium est. Quis enim nesciat vel nomine tenus fidelis, quia veniet Dñs, quia venturus est iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique iuxta opera sua? Non omnium ista est scientia fratres mei, sed nec multorum: paucorum est, quia reuera pauci sunt qui saluantur. Putasne quia illi qui cum male fecerint, lætantur & exultant in rebus pessimis, vel sciant, vel recogitent, quia veniet Dominus? Si dixerint ipsi, tu noli credere, quia qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Confiteatur Ait Apostolus, nosse Deū, factis autem negant. Quia fides sine operibus mortua est. *1. Ioã. 3. ad Tit. 2. 1ac. 2.*

Non in tanta se omni impuritate polluet, si Dominum venturum ficerent, vel formidarent, sed vigilarēt vtique, & nō sinerent tā grauer perſodi conſcientiſ ſuas. Scientia autē illa in primo gradu operatur penitendinē & dolore, vt riſum in luſtū, cantū in planctum, gaudiū in moerorē conuertāt, & incipiant tibi diſplicere, quę vehemētē ante placuerant, & illa ſpecialiter horreas, quę ſpecialiter appetebas. Sic enim ſcriptū

Eccleſ. 1

est: Quia qui addit ſcientiā, addit & dolorem, ut veracis & ſāctę ſciētę ſit dolor ſubſequens argumentū. In ſecundo verō gradu operatur correptionē, vt iam non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato, ſed coerceas gulam, iugules luxuriam, ſuperbiā deprimas, & facias ſeruire corpus ſāctitati, quod iniquitati ante ſeruierat. Pœnitudo enim ſine correptione nō proderit, ſicut Sa-

Eccleſ. 34.

piens ait: Vnus ædificans, & vnus deſtruens, quid prodeſt illis niſi labor? Vnus orās, & vnus maledicēs, cuius vocē exaudiet Deus? Qui enim baptizatur à mortuo, & iterū tāgit eū, nihil proficit lauatio eius, ſed iuxta

Ioan. 5.

ſaluatoris ſententiam: verendum eſt, ne ei aliquid deterius cōtingat. Sed quia hæc diutius haberi non poſſunt, niſi circa ſe multa circūſpectione mens indefeſſa vigilet & attendat: in tertio gradu operatur ſollicitudinem, ut iam ſollicitus incipiat ambulare cū

L Deo ſuo, & ex omni parte ſeruetur, ne vel in leuiſſima re tremēdæ illius maieltatis offenſam arſpectus. In penitendine accēditur in correptione ardet, in ſollicitudine luget, vt interiorius & exteriorius renouetur. Hic iā reſpirare incipit à tribulatione malorū & dolore, & timoris magnitudinem ſpirituāli lætitia temperare, ne ſuorum enormitate ſcelerū, abundantiori triſtitia abſorbeat. Hinc eſti timet à iudice, ſperat à ſaluatore, cū iam in animo eius timor & lætitia obequitēt, & obuiant ſibi, plerumque timor lætitiā ſuperec, lætitia ſæpius timorē excludat, & infra ſui gaudiij concludat arcanum. Felix conſcientia, in qua luſtam huiuſmodi indefinentē cōſcitur, donec quod mortale eſt abſorbeat à vita, donec euacuetur timor, qui ex parte eſt, & ſuccedat lætitia, quæ perfectæ eſt: quia non timor ſempiternus, ſed lætitia ſempiterna erit ei. Iam verō ſic ardens & lucens nundum in domo ſe eſſe cōſidat, vbi ſine omni timore ventorum, accenſum lumen ſoleat deportari, ſed meminerit ſe eſſe ſub dio, & vtra-

que manu ſtudeat operire quod portat, nec credat aeri, etiam ſi videat eſſe tranquillū. Repente, u. & hora qua non putaueris, mutabitur, & ſi vel ad modicū manus miſerit, lumen exſtinguetur. Quod eſti etiā ardor portantis manus (ut quādoque fieri ſolet) aduſſerit, eligat potius pati, quam retrahere manus ſuas, quia in momento, in ictu oculi poterit exſufflari. Si eſſemus in domo illa non manu facta, æterna in celis, vbi nullus inimicus iurat, nullus exit amicus, nihil eſſet timendū. Nunc verō tribus maligniſſimis & validiſſimis vêtis expoſiti ſumus, carni, diabolo, & mūdo, qui cōſcientiā illuminatam molitūtur exſtinguere, inſufflantes in cordib⁹ noſtris deſideria mala, motus illicitos, & ita te repente turbantes, ut vix prænoſcere valeas vnde venias, aut quo vadas, Ex quibus eſti duo ſæpius intermittūt, à tertio tamen nemo vnquā ſufflandi inducias extorſit. Idē vtriuſque manibus & cordis & corporis anima eſt tegenda, ne forte quę iā illuminata fuerat, exſtinguatur, nec cedēdū vel recedendū, etiam ſi grauis tentationum ſeruo vtriuſque hominis ſtatum vehementer affligerit, ſed dicendum cum ſācto: Anima mea in manibus meis ſemper.

M
Semper timendū eſt quādiu ſum⁹ in hoc ſeculo.

Pſ. 118.

eligamus potius ardere, quā cedere. Et ſicut quod in manibus noſtris tenemus, non facile obliuiſcitur: ſic nūquam obliuiſcāmur negotium animarum noſtrarum, & illa cura principaliter vigeat in cordibus noſtris. Cum ergo ſic lumbi noſtri accēcti fuerint, & lucernæ ardentes, cuſtodiendæ ſunt vigiliæ noctis ſupra gregem cogitationum & actionum noſtrarū faciendę, ut ſi in prima vigilia, uel ſc̄da uel tertia Dominus venerit

D
Nota.

paratos nos inueniat. Prima vigilia eſt reſtitudo operis, vt ad hanc quam iuraſti regulam, omnem vitā exquæ coneris, nec tranſgrediaris terminos quos poſuerunt patres tui, in omnib. vitæ & viæ huius exercitijs, non declinans ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Secunda puritas intētionis, vt ſimplex oculus totum corpus lucidū faciat, ut quidquid feceris, propter Deum facias, & ad locum vnde exeunt gratiæ reuertantur, vt iterū fluant. Tertia eſt cuſtodia vnitatis, ut in congregatione poſitus, voluntates aliorum tuis volūtātibus anteponas: ut non ſolum ſine querela, ſed & cum gratia inter fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, ut & de te quoque dicatur: *2. Mach. 7.* Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael, 15.

hic

hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hierusalem. Ita ergo in hac die aduentus vniuersi, nobis veram scientiam accendit, scientiam inquam illam, quae nos doceat, quia veniet Dñs, quae sit morum nostrorum perpetuum & stabile fundamentum. Et mane, inquit, videbitis gloriam eius. O mane, o dies, quae melior es in atrijs Dñi sup millia, quae erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato, cum splendor lucis; & feruor caritatis vsque in altissima illa magnalia terrarum incolas illustrabit? Quis de te cogitare, nedum aliquid praefumat recitare? Interim tamē adhaeremus fratribus fidem nostram, vt si mirabilia illa quae nobis referuntur, videre nō possumus, saltem mirabilia quae propter nos in terris facta sunt, aliquantulum cōtemplemur. Tria opera, tres inxturas fecit omnipotens illa maiestas in assumptione nostrae carnis: ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia, vt talia nec facta sint; nec facienda sint amplius super terram. Coniuncta quippe sunt adinueniē Deus, & homo; mater & virgo, fides & cor humanum. Admirabilis ista mixtura, & omni miraculo mirabilior, quō tam diuersa, tamq̄ diuisa ab inuicem, inuicem potuerunt coniungi? Et primo quidē intueere creationem, positionem & dispositionem rerum, quanta sit videlicet in creatione potentia, quanta in positione sapientia, in compositione: quanta benignitas. In creatione vide q̄ multa, & q̄ magna potentia creata sunt, in positione q̄ sapienter cūcta locata sunt, in bonitate q̄ benigne suprema, & infima connexa sunt, tam amabili, q̄ admirabili caritate. Huic. n. limo terreno vim vitalem miscuit, vt in arboribus, vnde surgit venustas in folijs, in floribus pulchritudo, sapor in fructibus & medicina. Nec hoc contentus adiecit ē vim sensibilem limo nostro, vt in pecoribus, quae non solum vitam habeant, sed & sentiant, quinque partia sensificatione vigētes. Addidit adhuc honorare limū nostrum, & ei vim rationalem immisit, vt in hominibus, q̄ nō solum viuūt, sentiūt, sed & discernūt inter commodū, & incommodū, inter bonū & malū, inter verū & falsum. Voluit quoque infirmiora nostra abundantiori gloria sublimare, & cōtraixit se maiestas, vt quod melius habebat, videlicet seipsum, limo nostro coniungeret, & in psona vna sibi inuicē vnirentur Deus & limus, maiestas & infirmitas tanta, sicut

& sublimitas tāta. Nil. n. Deo sublimius, nil vilius limo, & tñ tāta dignatione Deus descendit in limum, tantaq̄ dignitate limus ascendit ad Deū, vt quidquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quidquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tam ineffabili, q̄ incomprehensibili sacro. Et attende, quia sicut in illa singulari diuinitate trinitas est in personis, vnitas in substantia; sic in ista speciali commixtione, trinitas est in substantijs, in persona vnitas: & sicut ibi personae non sciunt vnitatem, vnitas nō minuit trinitatem: ita & hic persona non confundit substantias, nec substantiae ipsae personae dissipant vnitatem. Summa illa trinitas hāc nobis exhibuit trinitatē, opus mirabile, opus singulare, inter oīa & super omnia opera sua. Verbum. n. & anima, & caro, in vnam conuenere personā, & haec tria vnū, & hoc vnū tria, non confusione substantiae, sed vnitate psonae. Haec est prima & superexcellens mixtura; & haec prima inter tres. Aduerte homo, quia limus es; & non sis superbus: quia Deo cōiunctus es, & non sis ingratus. Secundā mixtura est, virgo & mater, admirabilis planē & singularis. A seculo nō est auditū q̄ virgo esset q̄ peperit, q̄ mater esset, quae virgo permanfit. Numquā mixtura rerum ordinem virginitas vbi fecunditas praedicatur, nec fecunditas, vbi virginitas integra conseruatur. So' haec est, in qua virginitas & fecunditas obuauerunt sibi. Ibi semel factum est, quod factum nō fuerat, nec fiet in aeternum, quia nec primam similem visa est nec habere sequentem. Tertia est fides, & cor humanum, & haec quidē prima & secunda inferior, sed non minus forsitan fortis. Mirum. n. est quō cor humanum his duobus fidem accommodauit, quō credi potuit, quod Deus homo esset, q̄ virgo manserit quae peperisset. Sicut ferrum & testa iungi non possunt, sic & haec duo nequeunt commiseri, si non misceat glutinū Spiritus sancti. Ergone credendum est q̄ Dñs iste Deus sit qui ponitur in praesepio, qui vagit in cunis, qui omnium infantium necessitatum iniurias patitur, qui flagellatur, qui cōspuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in sepulchro, & inter duos lapides concluditur excelsus & immensus? Illane virgo erit, qui lactat puerum, cui inanis cōtinuus comes est in conuuiuo, in thalamo, qui ducit illā in Aegyptū, rediit ab Aegypto, & solus cum sola tam longinquam tam secretam conueit

viā? Quomodo potuit hoc persuaderi generi humano, vniuerso orbi terrarū? Et tñ n̄ facile, tā potenter persuasum est, vt mihi id credibile faciat credent.ū multitudo. Iuuenes & virgines, senes cū iunioribus elegerūt mille mortibus mori, q̄ vel ad momētū ab ista fide deficere. Et hæc quidem inmixtura excellens, sed excellentior secunda: tertia verò excellētissima est. Primā auris audiuit, sed oculus non vidit: q̄ auditum est & creditum vsque in fines terræ, magnū illud pietatis Sac̄m: sed tñ oculus (Deus) nō vidit absque te, q̄nō te intra virginē ventris angustias humano corpori coniunxisti. Secundā oculus vidit, quia se secundā & virginē illa singularis regina conspexit q̄ conseruabat oīa verba hæc, conferens in corde suo: cognouit & Ioseph non minus testis, q̄ custos tāte virginittis Tertia in cor hoīs ascēdit, cum quod factum est, sicut factū est creditum est, cum magis oraculo q̄ oculo creditimus, cum q̄ dicta, vel facta sunt tenemus

E firmissimē, nullatenus dubitantes. In prima vide quid, in secunda per quid, in tertia p̄ quid Deus dederit tibi. Dedit tibi Christū per Mariā p̄p̄ sanitatē In prima remedium est, quia ex Deo & homine cataplasma cōfectū est, qd̄ sanaret oēs infirmitates tuas. Contusa sunt aut̄ & cōmixta: hæc dux species in vtero virginis tāquā in mortariolo, sancto spiritu tamquam pistillo illas suaviter cōmiscēte. Sed q̄ indignus eras cui donaretur, datum est Mariæ, vt p̄ illā acciperes quidquid haberes, q̄ per hoc, q̄ mater est, genuit tibi Deū: per hoc q̄ virgo est, exaudita est p̄ reuerētia sua, in cā tua & totius generis humani. Si sola mater esset, sufficeret ei vt saluaretur per filiorum gr̄ationē, si sola virgo, sufficeret sibi, nec benedictus fructus ventris eius mundi pretium esset. Cū ergo in prima sit remediū, in secūda adiutor.ū est, q̄ nihil nos Deus h̄c voluit, qd̄ per Mariæ manus non transfret. In tertia autem meritum est, quia cum hæc firmiter credimus, iam meritum habemus & in fide sanitas est, quia qui crediderit, saluus erit.

Item in Vigilia Natalis Domini.
Sermo IIII.

Hodiernum quidem sermonem ordinis nostri consuetudo non exigit, sed crastina die opus erit circa missarū sollempnia diutius

occupari, & hora brevis sermonis longitudinē nō admittit. Propterea nō abs te puo p̄parare hodie corda vestra tāte sollēnitati, p̄fertim cū sit p̄fundissima Sac̄i huius & incōprehensibilis altitudo, & tamq̄ fons F vitæ quo magis hauriatur, eo magis exuberans nunq̄ valeat exhauriri. Denique scio quemadmodum abundet p̄ Christo tribulatio vestra, & vti nō abundet & consolatio nostra p̄ ipsum. Nā mundialem quidē consolationē vobis offerre nec libet, nec licet. Vilis. n. est, & ad nihilum vtilis h̄mōi consolatio, & (quod magis est metuendum) et vera ac salubris consolationis est impediētū. Propterea q̄ delectatio est & gloria angelorum, ipse factus est salus & consolatio miserorū, qui in ciuitate sua magnus & sublimis valde beatificat ciues, ipse in exilio paruulus & humilis valde lætificat exules: & qui in altissimis est gloria patris, factus est in terra pax hominibus bonæ volūtatis. Paruulus. n. datus est paruulis, vt magnus detur magnis, & quos iustificat paruulus, magnificet postmodū & glorificet magnus & gloriosus. Hinc sine dubio vas electionis, quod de p̄nititudine paruuli huius accepit, (licet. n. paruulus, sed plenus, plenus gr̄a Ioh̄. 1. Colos. 1. & veritate, & in qualitate oīs plenitudo diuinitatis corporaliter.) hinc vtiq̄ Paulus eructat verbum illud bonum, quod his diebus frequenter audistis: Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Gaudete, inquit, de exhibitione, iterum gaudete de promissione: q̄n̄ & res plena gaudii, & spes plena gaudii est. Gaudete, quia iam p̄cepistis dona sinistra, gaudete, quia expectatis præmia dexterę. Leua inquit, eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Læua quidem leuat, dextera suscipit. Læua inquit, detur, & iustificat, dextera amplectitur & beatificat. In læua eius merita, in dextera verò præmia continentur. In dextera, inquam, delicta, in sinistra sunt merita. Sed attende p̄ium medicum, attende medicum sapientem. Considera diligentius quā noua med camina portet, vide quā non modo pretiosas, sed & speciosas attulerit medicinas, non solum peritiles ad aspectū, & suaves ad gustum. Denique primam eius medicinam, primum quod in sinistra portat attende, & cōceptū inuenies sine femine. Intruere obsecro quale sit istud, quā nouum, quā admirabile, quā amabile,

Ioh̄. 1.
Colos. 1.

Phil. 4.

Cam. 2.

G

amabile, quàm iucundum. Quid enim pulchrius quàm generatio casta, quid gloriosius quàm sancta & sincera cōceptio, in qua nihil pudoris est, nihil fordis, nihil corruptionis? At quoniam minus fortassis detineret nos grata licet admiratio nouitatis, nisi fructus quoque salutis & utilitatis consideratio, animum delectaret, conceptus iste nō modo gloriosus in ipsa quasi exteriori specie, sed & pretiosus in interiori virtute, vt

Prom. 3. secundum quod scriptum est. In sinistra Dñi gloria simul & diuitiæ inueniantur, diuitiæ inquam salutis, cum gloria nouitatis. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum femine, nisi qui solus sine omni illicita, & immunda conceptus est voluptate? In ipsa radice & origine mea infectus & inquinatus sum, immunda est conceptio mea, sed est à quo tollatur ista confusio. Ipse

Iob 13.

Heam tollit, in quē solum ipsa non cadit. Diuitias salutis habeo, quibus redimā propriæ conceptionis impuritatem, Christi purissimam conceptionem. Adde adhuc Dñe Iesu, innoua signa, immuta mirabilia: nā priora quidem ipsa consuetudine viluerunt. Plane enim solis ortus & occasus, terræ fecunditas, temporum vicissitudo, miracula sunt, & magna miracula, sed toties hæc vidimus, vt iam non sit qui attendat. Innoua & signa, & immuta mirabilia. Ecce, ait, noua facio omnia.

Iesai. 36.

Apoc. 5. Quis hoc ait? Agnus vtique qui sedebat in throno. Agnus planè totus suauis, totus delectabilis, denique totus vnctus. Hanc enim interpretationem habet nomen eius, quod est Christus. Cui poterit asper aut durus videri, qui nec ipsi matri in natiuitate quidquam asperitatis, quidquam intulit læsionis? O noua verè miracula. Conceptus fuit sine pudore, partus sine dolore. Mutata est in virgine nostra maledictio Euæ. Peperit enim filium sine dolore. Mutata est, inquā, maledictio in benedictionem, sicut prædictum est per Angelum Gabrielem. Benedicta tu in mulieribus. O beata sola inter mulieres, benedicta, & non maledicta, sola à generali maledicto libera, & à dolore parturientium aliena. Nec mirum fratres si dolorem non intulit matri qui dolores totius mundi tulit, secundum quod Iesaias ait. Quia verè languores nostros ipse tulit. Duo sunt quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor. Vtrumque Christus tollere venit, vnde & vtrumque suscepit, quando (vt cetera sileam) morte, & morte turpissima conde-

Luc. 1.

Iesai. 53.

natus est ab iniquis. Itaque vt fiduciam nobis daret, quidd tolleret hæc à nobis, prius matrem suam immunem ab vtroque seruauit, vt nec in conceptu quidquam pudoris, nec in partu quidquam doloris existeret. Accumulantur adhuc diuitiæ, crescit gloria, innouantur signa, & miracula immutantur. Non solum sine pudore conceptus, & sine dolore partus, sed & mater est sine corruptione. O vere nouitas inaudita. Virgo peperit, & post partum inuiolata permanfit, fecunditatem prolis cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum virginitatis honore. Iam securus expecto promissam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quando quidem conseruata per eum est incorruptio etiam in matre sua. Facile erit ei per quem mater ipsa incorruptionem non perdidit pariendo, vt & corruptibile hoc incorruptionem induat resurgendo. Habes tamen adhuc maiores diuitias, habes gloriam amphorem. Mater est sine corruptione virginitatis, filius sine omni labe peccati. Non cadit in matrem Euæ maledictio, non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictum est per prophetam. Nemo mundus à sorde, nec infans, cuius est vnus dici vita super terram. Ecce infans sine sordē, solus inter homines verax, imo & veritas ipsa. Ecce agnus sine macula, agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is, in quem peccatum non cadit? Iste sine dubio lauare me potest, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus operum luto detergat oculum meū, quæ sola sine puluere est. Iste mihi testicā educat de oculo, qui non habet trabem in suo, imo iste trabem educat de meo, qui nec K exiguum puluerem habet in suo. Vidimus certe diuitias salutis & vitæ. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Quæris à quo patre? Et filius altissimi vocabitur. Manifestum est quis altissimus sit. Sed ne quis remaneat locus dissimulationis; Quod ex te nascetur sanctum, (ait Angelus Gabriel ad Mariam:) vocabitur filius Dei. O vere sanctum. Non dabis Domine sanctum tuum videre corruptionem, quod nec matri quidem abstulit incorruptionem. Crescunt miracula, multiplicantur diuitiæ, thesaurus aperitur. Quæ generat, & mater & virgo est; qui generatur, Deus & homo est. Sed nunquid dabitur sapientium canibus, aut margaritæ porcis? Abscon-

Iob 25.

Ioan. 1.

Luc. 1.

Vbi sup.

Psal. 115.

secondatauerit thesaurus noster in agro, & pecunia nostra in sacculo reponatur. Operari coepit sine femine, matris desponsatione, partus sine dolore, vagitibus paruuli, & merore. Abscondatur & parturientis incorruptio legali purificatione, infantis innocentia soluta circumcissione. Absconde, inquam, absconde Maria noui solis fulgorē, pone in profectio, in uolue panis infantem. Nam & ipsi panni diuitiarum nostrarum sunt. Pretiosiores siquidem panni Saluatoris omni purpura, & gloriosius hoc presepe auratis regum folijs, ditior denique Christi pauertas cunctis opibus, cunctisque thesauris supercui. Quid in humilitate ditius, quid pretiosius inuenitur, quia nimirum regnum celorum emittit, & diuina gratia acquiritur? Sic et scriptum est. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Et apostolus ait: Deo humilitatem in ueritate. In hac enim existant inuicem se, formam serui accipiens, & habitu imitatus ut homo. Vis ad huc pretiosiores diuitias & super excellentem gloriam inuenire? Habes caritatem in passione. Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat pro amicis suis. Haec diuitiarum salutis & gloria sanguis pretiosus quo redempti sumus, & crux Dominica in qua cum apostolo gloriamur. Mihi, inquit, absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Et dicebat: Nihil arbitratus sum me scire inter uos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Ipsa est Iena Christus Iesus, & hic crucifixus: nam dextera quidem Christus Iesus, & hic gloriosus. Christum, inquit, Iesum, & hunc crucifixum. Fortasse crux ipsa nos sumus, cui Christus memoratum infixus. Homo enim formam crucis habet: quam si manus extendit, exprimit manifestum. Loquitur autem Christus in psalmo: Infixus sum in limo profundum. Linum quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo plasmati sumus. Sed tunc quidem limus Paradisi fuimus, nunc uero limus profundum. Infixus sum, inquit, non pertransij, non recessi. Uobiscum sum usque ad consummationem seculi. Ipse est enim Emanuel uobiscum Deus. Uobiscum usque, sed per sinistram: Sic enim olim Thamar pariente Zarau, prius solam protulit manum, quae in Sacramento Domini- cae passionis coccoo alligata est suo. Ita-

que iam quidem, tenemus sinistram, sed adhuc clamare necesse est. Operi manuum quantum porriges dexteram. Nam delectationes in dextera tua usque in finem Domine ostende nobis, dexteram & sufficit nobis. Gloria, inquit, & diuitiarum in domo eius, utique quae timet Dominum. Sed in domo tua Domine, quid? Profecto gratia uero actio, & uox laudis, beati qui habitant in domo tua Domine, & cetera. Oculus enim non uidit, auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit quae preparauit Deus diligentibus se. Lux est enim inaccessibilis, pax est quae exsuperat omnem sensum, fons est qui ascensum nescit, sed descensum. Non uidit oculus lucem inaccessibilem, non audiuit auris pacem incomprehensibilem. Speciosi quidem pedes euangelizarum pacem. Sed licet in omnem terram exierit sonus eorum, pax tamen quae exsuperat omnem sensum, nec ab ipsis quanta erat potuit capi, mediis aliorum auribus tradidit. Ait enim Paulus ipse: Fratres ego me non arbitror comprehendisse Fides quidem ex auditu, auditus autem per uerbum Dei, sed fides non species, & promissio non exhibitio pacis. Et quidem pax nunc est, etiam in terra hominibus bonae uoluntatis, sed quid est pax ista, ad illius plenitudinem, & super eminentiam pacis? Unde & ipse Dominus ait: Pax in eam do uobis, pacem relinquo uobis. Meam siquidem, quae exsuperat omnem sensum, & est pax super pacem. Nec dum capaces estis, propterea do uobis patriam pacis, & relinquo interim uiam pacis. Sed quid est quod diximus, in cor hominis non ascendit? Utique quae fons est, & ascensum nescit. Scimus enim quia fontium natura est, riuos sectari conuallium, montium ardua declinare, sicut scriptum est: Qui emittit fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibunt aquae. Hoc autem est unde admonere sepius studeo uestram caritatem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Fons enim ad altiorē non ascendit, nisi sit locus eius ubi procedit. Sed uideri potest secundum hanc regulam non impediri a superbia uias gratiae, praesertim, quae ille primus superbus qui secundum scripturam rex est super omnes filios superbiae, dixisse non legitur, altior ero, sed ero, inquit similis altissimo. Attamen non mentitur apostolus, quoniam ille attollitur supra ea quod creditur, aut quod collitur Deus. Horret in manus auditus uerbum, sed utinam horreat simpliciter animus cogitatum malignum parti-

Matt. 5.

L

Iac. 4.

Ioan. 15.

Galat. 6.

1. Cor. 2.

Psalm. 68.

Gen. 38.

Ioan. 14.

A
Ps. 103.

Iac. 4.

ter & affectum. Dico enim vobis, quod non ille tantum, sed & omnis superbus extollitur supra Deum. Vult enim Deus fieri voluntatem suam, & superbus vult fieri suam. Iam videtur æqualitas, sed attēde male congruam proportionem. Deus quidem in his tantum, quæ ratio approbat suam vult fieri voluntatem, superbus verò & cum ratione & cõtra rationem. Vidēs quoniã altitudo est, & non illuc perueniunt fluentia gratiæ. Nisi cõuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste (se autem dicit qui est fons vitæ, in quo habitat, vnde manat plenitudo omnium gratiarum) non intrabitis in regnũ calorũ. Parã proinde riuulos, aggeres terrenæ & elatæ cogitationis disperge; conforma re filio hominis non primo homini: quia fons gratiæ in cor hominis carnalis scilicet, & terreni non ascendit. Oculum quoque purga; vt videre possis clarissimam lucem, & aurem tuam inclina ad obediendum, vt quandoque peruenias ad quietẽ perpetuam, & pacem super pacem. Lux enim est propter serenitatẽ, pax propter tranquillitatẽ, fons propter affluentiam, & æternitatẽ. Põtem assigna patri, ex quo nascitur filius, & procedit Spiritus sanctus: lucẽ filio, qui est vtique candor vitæ æternæ, & lux vera illuminans omnem hominẽ venientem in hunc mundum: pacem Spiritui sancto, qui nimirum super humilem, & quietũ requiescit. Nec hoc dico tãquam propria ista sint singulorum, nam & pater lux est, vt sit filius lumẽ de lumine, & filius pax est, pax nostra qui fecit vtraque vnum, & Spiritus sanctus fons, est vtique salientis in vitam æternam. Sed quando ad hoc perueniemus? Quando adimplebis me Domine lætitiã cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniã visitaasti nos oriẽs ex alio, iterũ gaudemus expectantes beatã spẽ in Aduentu secundo. Sed quando veniet plenitudo lætitiæ non de memoria, sed de presentia, de exhibitione, nõ de expectatio ne? Modestia vestra, ait Apostolus, nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Dignum est enim vt & modestia nostra nota sit, sicut Domini Dei nostri modestia cõctis innotuit. Quid enim magis incongruum, quã vt immoderatẽ agat homo, conscius propriæ infirmitatis, quando quidem apparuit inter homines modestus Dominus manifestatis? Discede, inquit, a me, quia mitis sum, & humilis corde, vt possit etiã modestia vestra innotescere ceteris. Iã quod sequitur,

Dominus prope est, de dextera debet intelligi. Nam de sinistra ipse loquitur. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cõsummationem sæculi. Prope est Dominus fratres mei, nihil solliciti sitis, i proximo est, & citius apparebit. Nolite deficere, nolite lassari: quærite eum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Prope est Dominus his qui tribulatio sunt corde, prope est expectatibus eum, expectantibus eum in veritate. Denique vis nosse quã prope est? Audi spõsam de sponso canentem: Quoniã ecce stat post parietem. Parietem istum corpus tuum intellige, quod obstaculum impedi, vt eum qui prope est nondum valeas inueniri. Propter ea Paulus ipse dissolui cupit, & cum Christo esse, & exclamans miserabilis: Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sic & propheta in psalmo: Educ, inquit, de carcere animã meam ad cõfitendũ nomini tuo.

M. arch. 28.

Pf. 33.

Cant. 2.

Phil. 1.

Rom. 7.

Pf. 141.

Item in Vigilia Natalis Domini, de responsorio Sanctificamini hodie. Sermo V.

Sanctificamini hodie, & estote parati: dic enim crastina videbitis maiestatem Dei in vobis. Celebratur Dominicæ Natiuitatis ineffabile sacramentum, iure quidem monemur fratres, in omni sanctificatione preparari. Adest enim sanctus sanctorum, adest ipse qui dixit: Sancti estote, quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester. Alioquin quomodo dabitur sanctum canibus, & margarita porcis, nisi prius illi ab iniquitate, isti ab illicita voluptate purgati, de cetero tota solitudine fugiant: illi quidem vomitum, isti volutabrum luti? Suscepturus olim diuina mandata carnalis Israel sanctificabatur in iustitijs carnis, in baptismatibus varijs, in muneribus & hostijs, quæ non poterant iuxta conscientiam perfectum facere seruicem. Verum hæc quidem omnia transferre, nimirum vsque ad tempus correptionis imposita; quod vtique iam aduenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indiget sanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur munditia spiritualis, dicente Domino. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ad hoc viuimus fratres, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquando nox, quoniam nemo poterat hæc operari. Erat nox in vniuerso orbe

Leu. 22.

D

Matt. 5.

Joan. 1.

Phil. 4.

Mat. 11.

orbe ante veri luminis ortum, ante Christi
natiuitatem; Erat, nox etiā singulis quibus-
que vestrum ante suam cuiusque cōuersio-
nem & internam regenerationem. An nō
profundissima nox, & densissimæ tenebræ
erant super vniuersam faciem terræ, cū o-
lim patres nostri fidesitios colerent Deos, &
insano penitē sacrilegio ligna & lapides a-
dorarent? Aut non etiā cuique vestrum cali-
ginosa nox erat, cū tamquā sine Deo in hoc
sæculo viueremus, cum ambularem post
cōcupiscentias nostras, cum sectaremur car-
nis illecebras, cum obtemperarem deside-
rijs secularibus, cum exhiberemus membra
nostra arma iniquitatis peccato, cū seruire-
mus iniquitati ad iniquitatem, in quib. nūc
merito erubescimus tamquā operibus tene-
brarum? Qui dormiunt, nocte dormiūt, A-
postolus ait: & qui ebrij sunt, nocte ebrij
sunt. Et hæc quædē fuistis, sed excitati estis, sed
sanctificati estis, si tamen filij lucis estis, & fi-
lij diei, nō noctis neque tenebrarum. Siquidem
preco diei est etiam ille qui clamat. Sob-
rius estote de cōdiscipulis: Quomodo hi
ebrij sunt, cū sit hora diei tertia? Hoc enim
est quod ait eius coapostolus. Nox præces-
sit, dies autem appropinquauit: Abijcia-
mus ergo opera tenebrarū, & induamur ar-
ma lucis, sicut in die honeste ambulem⁹. Ab-
ijciamus, inquit, opera tenebrarū, somno-
lentiam scilicet & ebrietatem (quoniam, vt
supra meminimus, qui dormiūt, nocte dor-
miunt, & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt) vt
tamquā in die non dormitemus, sed ambu-
lemus: atque hoc quidem honestè, nō tenu-
lentè. Vides hominem cuius ad omne bonū
dormitat anima eius præ tadio, in tenebris
est vsque adhuc. Vides inebriatū absinthio
sapientem plus quam oportet, nō ad sobrie-
tatem, cuius nec oculus visu, nec auris im-
pletur auditu, qui pecuniam aut simile ali-
quid diligens, non satietur, dōgam in star hy-
dropici sitim bibens, filius noctis est & tene-
brarum. Nec facillè separantur hæc duo, di-
cente Scriptura: Quoniam in desiderijs est
omnis otiosus, hoc est, in ebrietate omnis
somnia lentus. Sanctificemur ergo hodie, &
parati simus, parati quidem hodie nocturnū
excutiēdo soporem. Porro sanctificati nihi-
lominus tamquam in die ab ebrietate no-
cturna cupidinis noxiæ frenando furorem.
In his, n. duobus mandatis tota lex pendet
& propheta, quæ sunt declinare à malo, &

facere bonum. Verum hoc hodie, nā crasti-
na nec in sãctificatione erit, nec in præpara-
tione, sed in visione vtique maiestatis. Cra-
stina, inquit, die videbitis maiestatem Dei in
vobis. Hoc est quod ait patriarcha Iacob:
Cras mihi respondebit iustitia mea. Hodie
enim iustitia colitur, eras respōdebit: hodie
exercebitur, eras fructificabit. Alioquin quod
non seminauerit homo, nec metet. Nec, n.
tunc videbit maiestatem, qui contempserit
interim sãctitatem: nec oriatur ei Sol glo-
riæ, cui Sol iustitiæ ortus non fuerit: nec illu-
cescet ei dies crastina, cui nō luxerit hodie
na. Nimirum idem ipse qui hodie quidem
nobis factus est à Deo patre iustitia, appare-
bit eras vita nostra, vt & nos cū eo apparea-
mus in gloria. Hodie enim paruulus nasci-
tur nobis, vt non apponat homo magnifi-
care seipsum, sed cōuertamur magis, & effi-
ciamur sicut paruuli. Cras exhibebitur ma-
gnus Dominus, & laudabilis nimis, vt ipsū
quoque magnificemur in laude, cum videli-
cet erit vnicuique laus à Deo. Nimirū quos
hodie iustificauerit, eras magnificabit, & cō-
summationi sãctitatis succedet visio maie-
statis: Nec inanis visio, quæ non nisi in simi-
litudine cōstat, similes enim ei erimus, quo-
niam videbimus eum sicuti est. Vnde & hic
quoque nō simpliciter dicitur, videbitis ma-
iestatem Dei, sed additur signāter, in vobis.
Hodie nimirum tamquā in speculo nos in
eo videmus, dum nostra suscipit, eras videbi-
mus eum in nobis, quādo iam sua donabit,
cum ostēdet nobis seipsum, & assumet nos
ad seipsum. Hoc est quod trãscuntem sese
ministraturum fore promisit, de cuius inte-
rim plenitudine accepimus, nō sane gloriā
pro gloria, sed gratiam pro gratiã, sicut scrip-
tum est: Gratiam & gloriam dabit Domi-
nus. Ne ergo cōtemnas priora munera, si se-
quent a concupiscis, nec fastidias prius edu-
lum si vis accipere quæ sequuntur. Vel pro
ipso ferculo, in quo apponitur, quod appo-
nitur sumere non recuses, ferculum, n. im-
putribile fecit sibi pacificus noster, corp⁹ in
corruptibile aptans sibi: in quo salutis epu-
las ministraret. Nō dabis, inquit, sanctū tuū
videre corruptionem: Illud vtique de quo
Gabriel ad Mariã: Quæ nascet, ait ex te san-
ctum, vocabitur filius Dei, Ab hoc igitur san-
cto hodie sanctificemur, vt maiestatem eius
vbi dies illa aspirauerit videamus. Siquidē
dies sanctificatus illuxit nobis, dies salutis,
non gloriæ aut felicitatis. Denique donec
passio

E
1. Thef.
5.
1. Pet. 4.
Act. 2.
Rom. 13.

Gen. 10.

G

Pf. 83.

Pf. 15.

Luc. 13.

F

passio sancti sanctorum annūciatur, qui nimirum in parasepe passus est, id est in die preparationis, merito omnibus dicitur; Sanctificamini hodie, & estote parati. Sanctificamini magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo, & estote parati perseverando. In quibus tamen sanctificabimur? Legi de

Ecccl. 4. 5.

quodam, dicite scriptura: Quoniam in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, neque enim hominibus sine lenitate, non plusquam Deo sine fide placere possibile est. Merito

H sanè in his monemur esse parati, quibus & Deo cōueniamus, cuius maiestātē visuri sumus, & nobis inuicē, vt in nobis eā pariter videam. Propterea siquidē oportet nos, p-

Act. 19.

Matt. 5.

Psal. 29.

1. Pet. 6.

uidere bona, nō solum coram Deo, sed etiā coram hominibus, vt non tantum regi nostro, sed & conciuibus, & cōmilitonibus nostris grati esse possimus. Et quidē ante omnia fides quærenda est, de qua legitur, Fide mundans corda eorum. Beati. n. mūdo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Crede ergo te Deo, cōmitte te ei, acta in eum cogitatum tuum, & ipse te enuctra, vt fiducialiter, & fideliter dicas: Dominus sollicitus est mei. neque enim hoc sapiunt homines amā teis seipfos, homines scioli & solliciti pro se ipse, curam carnis perficiētes in desiderijs, surdi ad vocem dicentis: Omnem sollicitudinem vestram proijcientes in eum, ipsi enim cura est de vobis. Nā sibi quidem ipsi fidere, nō fidei, sed perfidiæ est, nec cōsistentiæ, sed diffidentiæ magis in semetipso habere fiduciam. Is verē fidelis est qui nec sibi credit, nec in se sperat, factus sibi tāquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, vt in vitam æternam custodiat eam. Porro id quidem sola facit humilitas cordis, vt non sibi fidelis anima innitatur, sed deferēs semetipsam ascēdat iam de deserto innixa super dilectum, atque ideo delirijs affluens. Sanè vt perfecta sit sanctificatio, etiā mansuetudinem, & gratiam socialis vitæ a sancto sanctorum discamus oportet, sicut ipse ait: Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.

Matth. 11.

11.

I Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet delirijs affluentem, qui suavis, & mitis & multa misericordiæ, omnibus omnia factus est, & vniuersos perfundit oleo quodā mansuetudinis & lenitatis, quo sic infusus est sic perfusus etiam, & superfusus, vt stillare videatur vndique? Felix qui gemina hac sanctificatione paratus dicere pōt. Paratum cor meū Deus, paratum cor meū. Habet hodie

Psal. 56.

quidem fructū suum in sanctificationē, crastina die finem habiturus vitæ æternam. Videbit enim maiestatem Dei, quod vtiq̄ vitæ æterna est, sicut & veritas ait: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verū Deū, & quem misisti Iesum Christum: Reddet ei coronam iustitiæ iustus iudex in illa die, cui sanè altera non succedet. Tunc videbit & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur? Vsq̄ ad videndam in se maiestatem Dei. Nolite arbitrari fratres, quōd illam vobis promissionem verbis explicare possimus. Sanctificamini hodie, & estote parati, crastina die videbitis, & gaudebitis, & gaudiū vestrū implebitur. Quid enim maiestas illa nō impleat? Etiā sup̄ implebit, & superfluere, q̄ mēsurā bonā & cō-

Luc. 6.

K

Item in Vigilia Natalis Domini, de pronuntiatione ipsius. Sermo VI.

A Vditum audiuius plenum gratia, dignum acceptione, Iesus Christus filius Dei in Bethlehē Iudæ nascitur. Aīa mea liquefacta est in sermone isto, sed & spiritus meus in p̄cordijs meis æstuat, iucunditatē hanc & exultationē solito vobis desiderio eructare festinās. Iesus interpretatur Saluator. Quid tā necessariū perdidit, quid tam optabile miseris,

Abdic. 1.

feris, quæ tam utile desperatis? Alioquin unde salus; unde vel tenuis aliqua spes salutis in lege peccati, in corpore mortis, in malitia hac diei, & loco afflictionis, nisi noua nobis & inasperata nasceretur? At tu forte salutem optas, sed curationis acerbitate teneritudinis pariter, & aegritudinis propria conscientius reformidas. Ne timeas, Christus est suavis planus, & mitis, & multæ misericordiae, vnde oleo lætitiæ præ participibus suis, eius nimirum, qui licet non ipsam plenitudinem, de plenitudine tamen huius accipitur participium vntionis. Ne verò suauem audies, inefficacem fore autumes saluatore, additur et filius Dei. Qualis, n. pater, talis filius, cui subest cum voluerit posse. Aut forsitan vtilitate salutis & iucunditate vntionis audita, nescio quid, submurmuras propterea etiam de honestate sollicitus. Saluatore tibi gratularis adesse, utpote iacens paralyticus in grabato, aut magis inter Hierusalem & Hierico semiuuam, in via. Amplius aut lætaris nec durum esse medicum, nec grauibus, vti medicinis, ne tibi forsitan intolerabilior videatur breuis ipsa curatio, quam diurna aegritudo. Sic nimirum, sic vsque hodie multi pereunt medicum fugientes, quod Iesum quidem nouerint, sed Christum nesciant, humano sensu de multitudine, & malignitate morborum, paratæ sibi medicæ molestiam estimantes. Iam verò si certus es de Saluatore, & nihilominus Christum esse cognoscis, non ventem cauterio, sed unguento, non vntione, sed vntione curam, vnum adhuc arbitror ingenuam posse mouere creaturam, ne forte (quod absit) saluatoris huius non satis cõsigna videatur esse persona. Puto tamen non vsque adeo ambitiosus es, & glorie cupidus, aut zelator honoris, ut ab vno quopiam cõferis tuis, si præstare possit hanc gratiam, suscipere detrectares.

M Nã si Angelus aut Archangelus esset, vel ex superiori quouis ordine spiritu beatorum, multo minus animo stas tua, quod causaretur, haberet. Nunc autem tanto ampliore tibi deuotione suscipiendus est iste Saluator, quanto differetius præ ceteris omnibus nomen hereditauit Iesus. Christus filius Dei. Et vide si non euidentius hæc tria ad pastores loquens Angelus commendauit, quod magnum, quod euangelizabat, exponens. Quia, inquit, natus est vobis hodie Saluator qui est Christus Dominus. Exultemus igitur fratres in hac natiuitate, & multiplicet gratulemur in ea, quæ & salutis vtilitas, & vntionis suauitas, & filij Dei maiestas tam

eleganter illustrat, ut nihil desit ex omnibus quæ desiderantur, nec comòdum, nec iucundum, nec honestum. Exultemus inquam iurminantes intra nosmetipsos, & inuicem cruscantantes suauem verbum, eloquium dulce. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehẽ Iudæ. Nec mihi quis ad ista respondeat indeuotus, ingratus, irreligiosus. Non est hoc nouum, olim auditum est, olim factum est, olim natum est Christus. Ego enim dico olim & ante. Nec mirabitur olim & ante, cui propheticum illud occurrerit, in æternum & ultra. Natus est ergo Christus, non modo ante hæc nostra tempora, sed ante tempora vniuersa. Verum illa quidem natiuitas posuit tenebras latibulum suum, imo verò lucem magis habitat inaccessibilem, latet in corde patris in monte inuobroso, & cõdenso. Ut ergo aliquatenus innotesceret, natus est, & in tempore natus ex carne, natus in carne, factum est verbum caro. Quid tamen mirum si vsque hodie dicitur in Ecclesia, Christus filius Dei nascitur, quam tam longe antea dicebatur (haud dubium quin de ipso) puer natus est nobis? Olim cepit audiri verbum hoc, & nemo sanctorum aliquando fastidiuit. Siquidem Iesus Christus filius Dei, heri & hodie, & in æternum nascitur. Hinc nimirum primus homo omnium viuentium pater, magnus eructus sacramentum, quod in Christo & in Ecclesia Apostolorum postmodum euidentius commendauit: Relinquet, ait, homo, & patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Hinc nihilominus Abraham pater omnium credentium exultauit, ut videret diem hunc, & vidit, & gauisus est. Alioquin, quando seruum iuramentum sibi per Deum celi, sub femore suo manum ponere præcepisset, nisi ipsum vtrique Deum celi ex eo Iem nasciturum femore præuidisset? Hoc quoque consilium cordis sui homini secundum cor suum reuelauit Deus, cui iurauit veritatem, & non frustrabitur eum: De fructu, inquit, ventris tui, ponam super sedem tuam. Vnde & in Bethelẽ Iudæ nascitur (sicut Angelus ait) ciuitate David, vtrique propter veritatem Dei ad cõfirmandas promissiones patrum. Hoc etiam multifarie multisque modis ceteris reuelatum est patribus & prophetis. Absit autem vtrique diligentibus Deum aliquando fuerit negligenter auditum; nisi forte negligere videbatur qui dicebat: Obsecro Dñe mitte quem misistis es: aut frigidire qui clamabat: Vtinam diuiperes callos & descenderes. ceteraque similia. Ad ipsum

Luc. 5.

A

Eph. 5.

Gen. 2.

Ioã. 18.

Gen. 24.

Pf. 133.

Luc. 2.

Heb. 1.

Exo. 4.

Isai. 64.

B

deinde

deinde Apostoli sancti viderunt, & audierunt, & manus eorum tractauerunt de verbo vitæ, quibus singulariter aiebat: Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Postremò hoc idem nobis quoque seruatum est fidelibus, vti que thesauris fidei commendatum, ipse æque dicente: Beati qui non viderunt & crediderunt. Pars nostra hæc in verbo vitæ. Nec sane contemptibilis ex qua nimirum viuatur, & qua vincitur mundus: quoniam iustus ex fide viuatur. Et hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Hæc est, quæ velut quoddam aternitatis exemplar præterita simul & p̄sentia, ac futura, sinu quodam vastissimo cōprehendit, vt nihil ei prætereat, nihil pereat, præeat nihil. Merito proinde in testimonium fidei vestræ, vbi facta est vox annūciationis huius in auribus vestris, exultastis in gaudio, egistis gratias, prostrati solotenus adorastis, concurrentes velut sub umbra alarum eius, & sub pennis eius sperantes. Numquid non singuli natiuitate saluatoris audita, clamastis in cordibus vestris, dicentes: Mihi autem adhærere Deo bonū est? Aut potius illud, quod idem propheta ait: Deo subiecta esto anima mea? Infelix nimirum quisquis fidei prostratus, corde rigido corpus humiliavit. Est enim qui humiliatur nequiter, interiora autē eius plena sunt dolo. Quisquis n. necessitatem suam minus considerat, minus sentit incommoda, minus pericula pauet, minus deuotē cōfugit ad remedia ortæ salutis, minus affectuosē se subijcit Deo, minus fideliter psallit: Domine refugium factus es nobis. Huius adoratio minus accepta, huius p̄stratio minus verax, huius humiliatio minus habēs, huius etiā victoriosa minus, imò & minus viuida fides. Quid tamen dicit? Beati qui non viderunt & crediderunt: Quasi non videatur ipsum credere quodammodo iam videre. Sed aduerte diligenter cui, & quando dictum sit, ei vti que, qui arguebatur, q̄ quia vidisset credidisset: Neque enim id ipsum est vidisse, & ideo credidisse, quod credendo vidisse. Alioquin Abraham pater quoniam modo Dominicū hunc vidisse diem nisi credendo, credendus est? Sed & illud quomodo accipietur, quod hac nocte cantatum est nobis, Sanctificamini hodie, & estote parati, crastina die videbitis maiestatem Dei in vobis: si nō mente videre est, pia deuotione representare & recollere fide nō ficta, magnū illud magnæ pietatis sacm̄, quod manifestatum est in carne,

iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria? Semper igitur nouū quod semper in nouat mētes, nec vniqua vetus, quod fructificare nō cessat, quod in perpetuū nō marcescit. Hoc est enim sanctum, quod nō datur videre corruptionem. Hic nouus homo, q̄ nullius iniqua vetustatis capax, & eos, quorum inueterauerunt oīa ossa, in verā vitæ transferat nouitatem. Inde est, q̄ etiam in præsentī tam iucunda annūciatione (si aduertistis) congruē satis dicitur non tam natus esse, quam nasci. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethlehē Iudæ. Sicut n. quodammodo immolatur adhuc quotidie, donec mortem eius annūciamus, sic n̄ & nasci, dum fideliter repræsentamus eius natiuitatem. Die igitur crastina videbim⁹ maiestatem Dei, sed sanē in nobis, nō in seipso, vti que, maiestatem in humilitate, virtutem in infirmitate, in homine Deum. Ipse est enim Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Et euidentius audi: Verbum, inquit caro factum est, & habitauit in nobis. Deuique ex tunc, & deinceps vidimus gloriā eius, sed gloriā quasi vnigeniti à patre, vti que plenū gratiæ vidimus, & veritatis. Non enim gloriā potestatis aut claritatis, sed gloriā paternæ pietatis, gloriā gratiæ, de qua Apostolus: In laudem, inquit, gloriæ gratia: suæ. Sic ergo nascitur. Sed vbi putas? In Bethlehē Iudæ, neque enim decet nos ita Bethlehem præterire. Trāseamus vsque Bethlehem, dicūt pastores, non Bethlehem pertrāseamus. Quid enim si pauper viculus est? Quid si videtur minima in Iudæa? Ne id quidem incongruū ei, qui cum diues esset, propter nos factus est pauper, & cum esset magnus Dñs & laudabilis nimis, paruulus natus est nobis. Et dicebat, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Itemq̄. Nisi cōuersi fueritis, & efficiamini sicut puer iste, non intrabitis in regnum calouini. Vnde etiam stabulum elegit; & præsepe, vti que domum luteam, & diuersorium iumentorum, vt hunc esse scias, qui de stercore erigit pauperem, & saluos facit homines & iumenta: Vtinam autem inueniamur & nos Bethlehem Iudæ, vt in nobis quoque dignetur nasci, & audire mereamur, quia vobis timentibus Deum oriatur Sol iustitiae. Fortē enim est hoc, quod supra meminimus, ad videndam in nobis Domini maiestatem, & sanctificatione opus esse, & preparatione.

no. 13

10. 20.

Abdia. 2

Psal. 72.

Psal. 116.

Psal. 89.

10. 1.

Eph. 1.

Matt. 5.

M. 2. 16

Malac. 4.

Pf. 113. Nam & iuxta prophetam: Facta est Iudæa sanctificatio eius, quia videlicet omnia in confessione lauantur, & domus panis, quod Bethlehẽm sonat, ad preparationem fortasse videtur magnoperè pertinere. Quomodo enim ille paratus est, vt excipere tantum hospitem possit, qui dicit: quia non est in domo mea panis? Denique, quia imparatus erat quidam, necesse habuit amicum ostium clausũ media nocte pulsare, & dicere: Quia amicus meus venit ad me de via, & non habeo quod ponam ante illum. Paratum cor eius sperare in Domino, ait Propheta, haud dubium quin de iusto loquens. Confirmatum est cor eius, non commouebitur. Non est paratum cor, quod non est confirmatum. Scimus autem, ipso eodem teste propheta, quòd panis cor hominis confirmet. Nõ est ergo paratum, sed aridũ & exsangue cor eius, qui oblitus est comedere panem suum. Est autem paratus & non turbatus, vt custodiat mandata vitæ, qui oblitus ea quæ retro sunt, in ea, quæ ante sunt se extendit. Vides quàm fugienda quædã, quàm sit quedam oblitio cupienda? neque enim totus Manasses Iordanem trãsijt, sed nec totus citra sibi elegit mansionem. Est qui oblitus est Domini creatoris sui, & est qui prouidet eũ in conspectu suo semper, oblitus populum suum & domum patris sui. Et ille quidem celestia obliuiscitur, hic verò quæ sunt super terrã: iste præsentia, ille futura: iste quæ videtur, ille quæ nõ videtur: postremo iste quæ sua sunt, ille quæ Iesu Christi. Vterque **F** Manasses, vterque obliuiosus, sed alter quidẽ Hierusalẽ, alter Babylonis oblitus: alter eorum quæ impediunt, & iste paratus, alter sane eorũ magis quæ expediunt, & quæ nõ expedit obliuisci, atque hic penitus imparatus ad videndum in se Domini maiestatem. Neque enim est domus panis, in qua saluator oritur, non est Manasses ille, cui apparet, qui Israel regit, & super Cherubin sedet. Appare, inquit, coram Effraim, Benjamin, & Manasse. Ego arbitror istos tres esse qui saluantur, quos alius quidem propheta Noe, Danielemi & Iob nominauit, eosdem quoque & tribus illis pastoribus assignari, qui nato Angelo magni consilij gaudiũ magnum Angelus euangelizauit. Vide autem ne forte ipsi sint & tres Magi venientes iam non modo ab Oriente, sed etiam ab Occidẽte, vt recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob. Fortè enim non incongruè videbitur

ad Effraim quidem, quod fructificationem sonat, pertinere turis oblationem, quod offerre incensum dignum in odore suauitatis proprium sit eorum, quos posuit Dominus, vt eant, & fructum afferat, id est, Ecclesiæ prælatorum. Nã & Benjamin filius dextræ offerat necesse est aurum, id est substantiam huius mundi, vt videlicet fidelis populus in parte dextera constitutus, ad iudice me reatur audire: Quia esuriis & didistis mihi manducare. &c. Porro Manasses (si tamẽ is esse voluerit cui appareat Deus) myrrham offerat mortificationis, quã quidẽ à nostra specialiter arbitror professione requiri. Et hæc dicta sint, ne ad eam partem tribus Manasse, quæ citra Iordanem substitit pertineamus: sed obliuiscamur magis ea, quæ retro sunt, extenti & intenti ad anteriora. Nũc verò redeamus vsque Bethlehẽ, & videamus hoc verbũ quod factum est, quod fecit Dominus, & ostẽdit nobis. Domus panis est, vt iã diximus, bonũ est nos illic esse: vbi enim fuerit verbum Domini, nõ deest vtiq; panis, qui confirmet cor, dicente propheta: Cõfirma me in verbis tuis. Nimirum in verbo quod procedit de ore Dei viuunt homo, viuunt in Christo, viuunt in eo Christus. Ibi oritur, ibi apparet, nec omninò amat cor titubans, aut vacillans, sed stabile & cõstitutum. Si quis mutatur, si quis hesitat, si quis nutat, si quis cogitat reuolui in lutũ, redire ad votum, deferere votum, mutare propositũ suum, non est Bethlehẽ iste, non est domus panis. So'a enim fames, & fames valida in Aegyptum eum descendere, percos pacere, filiquas esurire cõpellit, vt pote, procul agẽtẽ à domo panis, à domo patris, in qua etiã mercenarij panibus abundare noscuntur. Nõ ergo in huiusmodi corde nascitur Christus, cui deest fidei fortitudo, vtiq; panis vitæ, scriptura teste: Quoniã iustus ex fide viuunt, quod videlicet animæ vera vita (quæ ipse est) non nisi per fidem interim habitat in cordibus nostris. Alioquin, quomodo in illo nascitur Iesus, quomodo saluator oritur illi, quando quidem vera omnino certaq; sententia est, quòd is tantum qui perseverauerit vsque in finem, saluus erit? Nam quod minimè inueniatur in eo Christus, nec de eis sit quibus dicitur, quia vnctionẽ habetis à sancto, ex eo vel maximè constat, quòd sine dubio etiam aruit cor illius, ex quo oblitus est comedere panem suum. Multo minus, autem ad filium pertinet Dei, qui huiusmodi est,

Matth. 25.

Pf. 118.

Abac. 2. H Rom. 1.

Matth. 10.

1. Ioã. 5.

Isai. ult. di est, quod non nisi super quietum & humilem ac tremementem verba sua requiescat spiritus ipsius, nec sit vlla societas æternitati & tantæ mutabilitati, ei qui est, & ei qui nunquam in eodem permanet statu. Ceterum quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide, quamlibet parati, quamlibet panibus

Luc. 11. abundantes, ipso quidem largiente, cui quotidie orantes dicimus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, necesse habemus

1. Ioã. 1. addere consequenter, dimitte nobis debita nostra. Alioquin si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Nimirum veritas ipse est, qui non simpliciter in Bethlehẽm, sed in Bethlehẽm Iudæ nascitur Iesus Christus filius Dei. Præoccupemus igitur faciem Domini in confessione, vt sanctificationi pariter & parati inueniamur & nos Beth-

*I*lehẽm Iudæ, atque ita nascẽtem Dominiũ videre mereamur in nobis. Ceterum, si qua anima eousque profecerit (quod quid est multum a d nos) vt sit secunda virgo, sit stella maris, sit plena gratia, & superuenientem habens in se spiritum sanctum, puto quod non modo in ea, sed ex ea quoque non dedignabitur nasci. Nemo sane id sibi arrogare præsumat, nisi quos ipse specialiter designatione tamquam digito monstrauerit, dices:

Mat. 12 Ecce mater mea, & fratres mei. Enimvero audi vnum ex istis. Filioli mei, ait, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Si enim nasci videbatur in eis cum formabatur Christus in eis, quomodo non etiam ab eo similiter nasci cum dicere quis præsumat, qui in ipsis quodammodo parturiebat? Et tu quidem in pia Synagoga hunc nobis filiũ peperisti, officio quidem matris, sed non matris affectu. Excussisti eum, de sinu tuo extra ciuitatem eiciens, & eleuans super terram, tamquam dicens ecclesiæ gẽtium pariter & ecclesiæ primitiuorum quæ est in cælis: nec mihi nec vobis sit, sed diuidatur. Diuidatur, inquam, non inter vtrasque, sed ab vtrisque. Expulsus enim & exaltatus & eleuatus, & quidem modicè satis, tamen vt nec in tuis esset mœnibus, nec in terra, serro vndique coarctasti: ne fortè vel hac vel illac excederet, vt videlicet a te separatus, ad neutram perueniret illarum. Sæua nimirum mater, ita abortiuum facere voluisti, dum non esset qui excipere posset excussum. Age ergo quid profeceris, imò quã nihil profeceris intueri. Vndique enim egre-

diuntur filiæ Sion, vt videant regem Salomonem in diademate quo coronasti eum. Relinquens matrem adhæret vxori suæ, vt sint duo in carne vna: & ciuitate pulsus, atque K leuatus à terra, omnia trahit ad se, quippe qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

In die Natalis Domini, de fontibus Saluatoris. Sermo I.

Grandis quidem est, dilectissimi, hodierna Dominicæ Natiuitatis solemnitatis, sed dies breuis cogit breuiare sermonem. Nec mirum, si tacimus nos breue verbum, qñ & Deus p̄ verbũ fecit abbreviatũ. Vultis nosse quam longum breue fecit? Cælum, in-

Jer. 23. quit (hoc verbum) & terram ego impleo: Nunc caro factum, in angusto locatũ præficio est. A sæculo, ait Propheta, & in sæculum tu es Deus, & ecce factus est infans diei vni? Ad quid hoc fratres, aut quæ necessitas fuit vt sic exinaniret se, sic humiliaret se, sic abbreviaret se Dñs maiestatis, nisi vt vos similiter faciatis? Tam clamor exẽplo, quod postmodũ prædicaturus est verbo: Discite à me

Mat. 11. quia mitis sum & humilis corde. vt verax inueniatur, qui dicit: Cæpit Iesus facere &

Marc. 6. docere. Obsecro promde, & plurimum rogo fratres, non patiamini sine causa tam pretiosum exemplar vobis exhibitum esse, sed cõformamini illi, & renouamini spiritu mentis vestræ. Studete humilitati quæ fundamentum est custosq; virtutum, sectamini illã quæ sola potest saluare animas vestras.

Quid enim magis indignum, quid detestandum amplius, quid grauius puniendum, quã L vt videns Deum cæli paruulum factum, vltra apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudetiæ est, vt vbi sese exinaniuit maiestas, vermiculus infletur & intumescat. Hoc igitur est propter quod exinaniuit se, forinã serui accipiens, qui in forma Dei patri equalis erat, sed exinaniuit maiestate & potentia, non bonitate & misericordia. Quid enim ait Apostolus? Apparuit, ad Tit. 2.

inquit, benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Apparuerat ante potetia in rerum creatione, apparebat sapietia in earum gubernatione, sed benignitas misericordiæ nunc maxima apparuit in humanitate. Innotuerat Iudæis potestas, si signis atque portetis, vnde & in ea lege sapius inuenies, ego Dominus, ego Deus, Philosophis quoque

Phil. 2. abun-

Rom. 1.

abundantibus in sensu suo maiestas innotuit, quoniam iuxta Apostoli verba: Quod notum est Dei, manifestum est in illis. Venumtamen & Iudaii potestate ipsa premebantur, & philosophi scrutatores maiestatis opprimebantur à gloria, potestas subiectionem, maiestas exigit admirationem, neutra imitationem. Appareat Domine bonitas, cui possit homo, qui ad imaginem tuam creatus est, conformari: nam maiestatem, potestatem, sapientiam, nec imitari possumus, nec expedit amulari.

Quousque angustata est misericordia tua in sola angelorum parte, reliquam occupat iudicium cum toto pariter humano genere? Domine in celo misericordia tua, & veritas tua usque ad nubes, terram uniuersam condemnans & aëreas potestates. Dilatet misericordia terminos suos, extendat fines, expandat sinus, attingat à fine usque ad finem fortiter, disponens omnia suaviter. Restrictus est Domine iudicio sinus tuus, solue cingulum tuum, & veni miserationibus affluens, superfluens caritate. Quid tu times, o homo, quid trepidas à facie Domini, quia venit? Venit non iudicare, sed saluare terram. Olim tibi persuasum est ab infideli quodam seruo, vt surtim tollereres, & imponeres regium diadema capiti tuo. Deprehensus in furto, quid ni timeres, quid ni fugeres à facie eius? Forte enim iam gladium vibrabat igitum. Nunc in exilio positus, in sudore vultus tui vesceus pane tuo. Et ecce vox audita est in terra, quia dominator aduenit. Quo ibis à spiritu eius, & quo à facie eius fugies? Noli fugere, noli timere, non venit cum armis, non puniendum, sed saluandum requirit. Et ne forte dicas etiam nunc: Vocem tuam audiui, & abscondi me: ecce infans est & sine voce. Nam vagientis vox magis miseranda est, quam tremenda. Aut si cui fortè terribilis, sed non tibi. Parvulus factus est, tenera membra virgo mater panis alligat, & adhuc timore trepidas? Vel in hoc scies, quia non venit perdere te, sed saluare, eripere, & non ligare. Iam aduersus hostes tuos dimicat, iam superbiorum, & sublimium colla tamquam Dei virtus, & sapientia calcat. Duo sunt tibi hostes, peccatum, & mors, id est, mors corporis & animæ. Vtrumque debellaturus aduenit, & ab vtroque saluabit te, noli timere. Et iam quidem peccatum in propria persona vicit,

quando humanam naturam sine vlla contagione suscepit. Grandis enim peccato facta est violentia, & reuera expugnatum esse cognoscitur, quando natura quam se totam infecisse, & occupasse gloriabatur, ab eo penitus aliena in Christo inuenta est. C

Dehinc persequitur inimicos tuos, & comprehendit eos, nec conuertitur donec deficiant. Contra peccatum diuicans in conuersatione sua verbis pariter & exemplis oppugnat, sed in passione sua alligat illud, alligat planè fortem, & diripit vasa eius. Iam verò eodem ordine mortem quoque superat prius in seipso, cum resurgit primitiæ dormitium, & primogenitus mortuorum: postmodum debellaturus eam pariter in omnibus nobis, quando videlicet suscitabit mortalia corpora nostra, & destruetur nouissima inimica mors. Propterea enim resurgens, decorem indutus est, non sicut antea nascens, pannis inuolutus est. Propterea qui prius sinu misericordie affluabat, non iudicans quemquam, resurgens præcinxit se, & iustitiæ cingulo videtur quodammodo effluentem spiritum in misericordie collegisse, quoniam ex tunc preparatur ad iudicium, quod in nostra resurrectione futurum est. Nam & propterea parvulus antea venit, vt misericordiam prærogaret, & futurum in fine iudicium præcurrens, misericordiam temperaret. Licet enim parvulus ad nos venerit, non parum tamen attulit, non parum contulit nobis. Si quaris quid attulit, primò omnium attulit misericordiam, secundum quam (teste Apostolo) *Ad Tit.* saluos nos fecit. Neque enim his tantum profuit, quos tunc præfens inuenit, sed fons est qui nunquam poterit exhauriri. Fons nobis est Christus Dominus, vnde laudemur, sicut scriptum est: *Apoc. 1.* Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris. Veruntamen, non ille solus aquarum est vsus, nec tantum sordes abluunt, sed & sitim extinguunt. Beatus verò ait sapiens, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur. Et post pauca: Aqua, inquit, sapientiæ salutaris potabit illum. Bene sapientiæ salutaris, quoniam sapientia carnis mors est, & sapientia mundi etiam ipsa inimica est Deo. Sola quæ ex Deo est sapientia salutaris est, quæ secundum beati Iacobi definitionem, *Iac. 3.* primum pudica, deinde pacifica est. Nam sapientia carnis voluptuosa est, non pudica. Sapientia mundi tumultuosa est, non non

Psal. 35.

M

Gen. 3.

Psal. 138.

Gen. 3.

Ad Tit.

3.

B

Apoc. 1.

Eccl. 14

Vbi sup.

Iac. 3.

non pacifica. Sapientia verò quæ ex Deo est, primum pudica est, non quærens quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, vt non suam quisque faciat voluntatē, sed consideret quæ sit voluntas Dei; deinde pacifica, non abundans in suo sensu, sed alieno magis acquiescens consilio, vel iudicio. Tertius aquarum vsus est irrigatio, quam profectò maximè necessariam habent nouellæ plantationes. Alioquin aut minus proficiunt, aut ex toto peribunt præ siccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis femina uerit bonorum operū femina, vt irrigatus fonte gratiæ bonæ conuersationis hortus non arefeat, sed in perpetua uiriditate proficiat. Orat enim pro huiusmodi propheta: Et holocaustum tuum, in quiens, pingue fiat. Sic & in laudibus Aaron legis, quoniam sacrificium eius quotidianus ignis absumpsit. In quibus omnibus nihil aliud intelligendum videtur, nisi vt bona opera feruore, deuotionis, & dulcedine spirituales gratiæ condiantur. Putas, inueniri poterit quartus fons, vt paradysum recuperaremus, quatuor fontium irrigatione amoenissimum? Nam si terrenum paradysum deo nobis reddendam nõ speramus, quomodo regnum cælorum sperabimus? Si terrena, inquit, dixi uobis, & non creditis, quomodo, si dixerò uobis cælestia, credetis? Nunc autem vt de exhibitione præsentium summa sit expectatio futurorum, paradysum habemus multo meliorem, & lōge deletabiliorem, quàm primi parentes habuerunt, & paradysus noster Christus Dominus est. In quo tres quidem fontes iam inuenim⁹, quatuor quæramus. Habemus de fonte misericordiæ ad diluendas culpas, aquas remissionis, habemus de fonte sapientiæ ad potandam sitim nostram, aquas discretionis: habemus de fonte gratiæ ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas deuotionis. Quæramus ad decoquendos cibos aquas feruentes, aquas æmulationis. Hæ nimirum condunt & decoquant affectiones nostras, & ebulliunt de fonte caritatis. Vnde ait propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Alibi quoque. Zelus, inquit, domus tuæ comedit me. Siquidem ex dulcedine deuotionis diligens iustitiam, ex feruore æmulationis, odio habet iniquitatem. Et uide, nõ fortè de fontibus istis prædixerit Isaias: Haurietis aquas in

gaudio de fontibus Saluatoris. Nam vt promissionem hanc uitæ presentis esse noueris, non futuræ, illud attende quod sequitur: Dicetis in illa die: Confitemini Domino, & inuocate nomen eius. Inuocatio quippe presentis temporis est, sicut scriptum est: Inuoca me in die tribulationis. Porro ex his quatuor fontibus tres quidè appropriè conuenire videntur tribus ecclesiæ ordinibus, singuli singulis. Nam: primus quidem communis est omnibus. In multis enim offendimus omnes, & necessarium habemus misericordiæ fontem, ad diluendas offensionum sordes. Omnes in quâ peccauimus, & egeamus gloria Dei. Et prælati, & continentēs, & coniugati. Si dixerimus, quia peccatū non habemus, nos ipsos seducimus: Quia ergo nemo mundus à sorde, necessarius est omnibus fons misericordiæ, & pari voto debent ad hunc fontem Noë, Daniel, & Iob properare. De cetero quidem Iob maximè sapientiæ fontem quærat, quoniam ipse magis inter medios laqueos ambulat, ita vt magnum videatur si à malo declinat. Danieli verò currendum est ad fontem gratiæ, cui nimirum poenitentia opera, & labores abstinentiæ deuotionis gratia necesse est impinguare. Oportet enim, vt nos maximè in hilaritate omnia faciamus: quoniam hilarem datorem diligit Deus. Nam & terra nostra nequam fertilis est huiusmodi seminis, bonæ scilicet conuersationis: ideoque facillè exarescet, nisi crebris irrigationibus adiunctur. Vnde & in oratione Dominica huiusmodi gratiam sub quotidiani panis nomine postulamus. Meritò sanè, ne fortè cadat super nos terribilis illa maledictio propheticæ imprecationis. Fiant sicut fenestra tectorum, quod priusquam euellatur, exaruit. Fons verò æmulationis Noë conuenit specialiter, quia maximè prælatos decet hic zelus. Quatuor itaque fontes istos adhuc in carne uiuentibus nobis in semetipso Christus exhibet: quintum qui est fons uitæ, post hoc sæculum repromittens, ad quæ sticbat propheta: cum diceret: Sitiuit anima mea ad Deum fontem uiuum. Fortassis etiā propter hos quatuor fontes quatuor in locis vulneratus est Christus adhuc uiuens in cruce: propter quintum, cum iam tradidisset spiritū, transforatus est in latere. Viuebat adhuc quando foderunt ei manus & pedes, vt nobis adhuc uiuentibus

Psal. 80.

Rom. 3.

1. Ioã 1.

2. Cor. 9.

Psal. 118.

E

Psal. 41.

Psal. 79.

1. Ioã. 3.

Psal. 38.

Psal. 68.

Isai. 12.

quatuor fontes ex seipso proferret. Quintum pertulit vulnus cum iam exspirasset, ut in se nihilominus quintum nobis fontem post obitum aperiret. Sed ecce, dum loquimur de mysterijs natiuitatis, ad scrutanda repente decuenimus sacramenta Domini-
cæ passionis. Nec mirum tamen, si quærimus in passione, quid in natiuitate sua Christus attulerit. Tunc enim confesso sacco, pecuniam, quæ latebat, in pretium nostræ redemptionis effudit.

De tribus mixturis. Sermo II.

Vnde supra.

Pf. 110.

Magna opera Dñi, ait Propheta Dauid. Magna quidem oia opera ei⁹ fratres, siquidē magnus & ipse: sed ad nos maxime spectant, quæ in eis maxima esse videntur. Hinc est quod psallit idē Propheta, dicens: Magnificauit Dñs facere nobiscum.

Pf. 125.

Ferique quàm magnificē nobiscum agat, specialiter tria quædam eius opera clamant, primæ nostræ creationis, præsentis redemptionis, futuræ glorificationis. Quis magnificata sunt in singulis, opera tua Domine. Tuū est virtutem operū tuorum annūciare populo tuo, nos ipsa facta te opera non silemus. Triplicē fratres commixtionem in his tribus considerare, est cælestis planē operis, & diuinæ virtutis, Nam in primo opere cōditionis nostræ, de limo terræ plasmavit hominē Deus, & inspirauit in faciem eius spiritum vitæ. Qualis artifex, qualis vnitor rerum, ad cuius nutum sic cōglutinantur sibi limus terræ, & spiritus vitæ? Limus quidem iam ante creatus erat, quando in principio creauit Deus cælum & terram. At spiritus sanē nō cōmunem, sed propriam habet cōditionem, nec in massa creatur, sed singulari quadā excellentia inspiratur. Agnosce ò homo dignitatem tuā, agnosce gloriā conditionis humanæ. Est enim tibi cū mundo corpus, sic enim decet cum qui constitutus est super vniuersam huius creaturæ corporæ molem, aliqua ei similari ex parte: sed est tibi etiam sublimi⁹ aliquid, nec omninō comparandus es ceteris creaturis. Compasta & cōfœderata sunt in te caro & anima, illa plasmata, hæc inspirata. Sed cuius inter est hæc cōmixtio? Cui hæc vnione præstatur? Etenim iuxta sapientiam filiorum huius sæculi, vbi sociantur summis inferiora, praua-

lent qui potestatem habent, & humilioribus vtuntur pro libitu suo. Cōculcat fortior minus fortem, ridet sapiens indoctum, simplicem fallit astutus, potens despicit imbecillum. Non sic in opere tuo Deus, non sic in tua cōmixtione, non ad hoc sociasti spiritū limo, sublimem humili, dignam & excellentem creaturā abiectæ & inuiti massæ. Quis non videat fratres, quātum corpori præflet anima? Nūquid non truncus esset in sensibilibus caro inanimata? Ab anima enim pulchritudo, ab anima incrementum, ab anima claritas visus, & sonus vocis. Denique sensus omnis ab anima est. Caritatem mihi coniunctio ista commendat, caritatem in hac ipsa conditionis propriæ pagina lego. Caritatem in ipso statim principio non solum prædicat, sed ingerit mihi manus benignissima creatoris. Et quidem magna hæc coniunctio dilectissimi, sed si stabilis permanisset. Nunc autem licet diuino fuerit munita sigillo (ad imaginem quippe, & similitudinem suam creauit Deus hominē) heu disruptum est sigillum, & vnitas dissipata, accedens pessimus ille latro, recēs adhuc sigillū fregit, & sic mutata similitudine diuina, comparatus est miser homo iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Rectū quippe fecit Deus hominem, atque hæc similitudo eius, de quo scriptum est. Quia rectus Dominus Deus noster, & nō est iniquitas in eo. Veracem quoque & iustū fecit eum, sicut & ipse veritas, & iustitia est, nec vnitas ipsa posset dissingi, dum sigilli huius integritas permaneret. Verū superuenit falsarius, qui indoctis sigillū promittens melius, (væ væ) fregit, quod erat manu diuinitatis impressum. Erit, inquit, sicut dij, scientes bonum & malum. O maleuole, ò maligne, ad quid eis huius similitudo scietia? Sint certe sicut dij, recti, iusti, veraces, sint sicut Deus, in quem peccatum non cadit. Hoc quippe sigillo stante, stabit vnitas illa. Iam experimur miseri quid nobis per suaferit versura diaboliæ fraudis. Fractio namque sigillo, sequitur a marum dissidiū, triste diuertium. Vbi est quod dixisti nequam, nequamquam moricimini? Ecce enim morimur omnes, & non est homo qui viuat, & non videat mortem. Sed quid erit Domine Deus? Numquam ne reparabitur opus tuum, & qui ceciderit, non adijciet ut resurgat? Non est qui reficiat, nisi qui fecit. Itaque propter miseriam inopum, & gemitū paupe-

Psal. 48

Psal. 91

Gen. 2

H

Psal. 117

ruma

tum nunc exurgam, dicit Dominus, ponā in salutari, fiducialiter agam in eo. Nihil siquidem proficiet inimic⁹ in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Nouam (inquit) ego facio cōmixturam, vbi & expressus & robustius pono sigillum, cum qui nō ad imaginem meam factus, sed est ipsa imago, splendor gloriæ, & figura substantiæ, nō factus, sed genitus ante sæcula. Et ne fortè

I timeas esse frangendum, audi prophetam. Aruit, inquit, tamquā testa virt⁹ mea, sed talis testa cui nec ipse malleus, vniuersæ terræ nocere vllō modo possit. Sanè, cū prima ex duobus facta sit, secunda iam coniunctio fit ex trib⁹, vt discas ex hoc ipso ad sacramētum accedere trinitatis. Verbum quod erat in principio apud Deum, & Deus erat: anima, quæ de nihilo creata est, & ante nō erat, caro de massa corruptionis sine corruptione aliqua diuino segregata artificio: qualis nulla iam caro erat vinculo indissolubili in

I personæ coeunt vnitatem. Habes in his triplex genus potentiae, quod nō erat, creatū, quod perierat, reparatum, quod super omnia erat, paulo minus ab Angelis minoratū. Hæc sunt Euangelica illa fata farinæ, quæ pariter fermentatur, vt sit panis Angelorū, quem manducet homo, panis cor hominis cōfirmans. Felix mulier benedicta in mulieribus, in cuius castis visceribus superuenient tigne sancti spiritus, coctus est panis iste. Felix inquā mulier, quæ in hæc tria fata immisit fidei suæ fermentum. Siquidem fide concepti, fide peperit, & vt ait Elizabeth, Beata quæ credidit, quoniam perfecta sunt in ea quæ dicta sunt ei à Domino: Nec mireris quod fide eius mediante, vnitū dixerim Verbum carni, quando quidem & carnē ipsā de eius carne suscepit. Sanè ne hoc quidem præsentī expositioni obuiare potest, quod de cælestis regni dicitur similitudine. Neque enim indignum videtur si celorum regnum fidei Mariæ comparatur, quæ & reparatur. Huius itaque vinculum vnionis nulla omnino soluere poterit creatura. Siquidem nec princeps huius mūdi habet in eo quidquam, nec ipse Ioannes soluere dignus est corrigiæ calcamenti. Quid tamē?

Soluatur certe aliqua tenus necesse est, alioquin, quod dissolutum est, non resolidatur. Panis integer, thesaurus absconditus, sapientia occulta, quæ vtilitas in his omnibus?

Dum enim clausus staret, nemo ex nobis diuinam illam attingere sapientiam preualeret. Aperi tu librum agne Dei, vera mansuetudo. Fodiendas expone Iudæo manus tuas, & pedes tuos, vt qui in eis latet, procedat thesaurus salutis, & copiosa redemptio. Fræge denique esurientibus panem tuum. Solus enim transgere potes, qui solus vt cōfracta solides dare potes: & in ipsa cōfractioe solus potestatem habes ponēdi animam, & cum volueris, resumendi. Tua igitur miseratione soluatur aliquaten⁹ hoc tēplum, sed nō penitus dissoluatur. Separatur ab anima caro, sed verbū sanè & carnis feruet incorruptionē, & animæ plenam conferat libertatem: vt sola inter mortuos liberè agat, e lucēs vincōs de domo carceris, sedētes in tenebris & in vmbra mortis. Ponat anima sancta carnē immaculatā, sed resumendam tertia die, vt moriens mortē resumat, & vita omnium cum resurgente resurgat, ita factum est dilectissimi, & ita factum gaudeam⁹. Morte illa, mors mortua est, & regenerati sumus in spē vitæ. ¶ resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. Iam quid futurum sit in vnione tertia, quis loquetur? Nec

1. Cor. 15.

Luc. 14. Merito flebat Ioannes non inueniri qui aperiret librum, & solueret signacula eius.

oper. D. Bern Tom. 1.

D 3 In

In Natali Domini, de loco & tempore, et alijs circumstantijs. Sermo III.

DVo quædam rerum genera fratres, in hac natiuitate Di i cōsidero, non solū diuersa, sed & dissimilia val te. S quidem & puer qui nascitur Deus est, & m̄ de qua nascitur virgo est, & part⁹ ipse sine dolore est. Fulget in tenebris lux noua de celo, gaudiū magnū Angelus euangelizat. Laudat multitudo cælestis militia, datur gloria Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Currunt pastores, inueniunt quod ad eos dictum est, verbum nunciant alijs, quicumque audiunt admirantur. Hæc & his similia dilectissimi diuine virtutis sunt non fragilitatis humanæ. Vasa sunt aurea & argentea, quibus pro tanta sollempnitate in mēsa Dñi etiam egenis quibusque hodie ministratur. Non est nobis tollere ista, non nobis datur aureus discus aut scyphus, sed qui in eis est cibus & potus. Diligenter considera, ait Sapiens, quæ tibi apponuntur. Et ego quidem agnosco mea esse natiuitatis huius tempus & locum, infantilis corporis teneritudinē, paruuli vagitus & lacrymas, sed & ipsorum quibus primo annunciat natiuitas Saluatoris, paupertatē pastorū, atque vigilas, Mea sunt hæc, p me faciūt, mihi apponuntur, mihi pponuntur imitanda. Hieme natus est, nocte natus est Ch̄s. Numquid credimus casu factum. vt in tanta aëris inclementia, & in tenebris nasceretur, cui⁹ est hiems & æstas, dies & nox? Non eligunt paruuli ceteri qm nascantur, quippe quibus adhuc vix incipientibus viuere, nullus subest rationis vsus, nulla eligendi libertas, facultas nulla delibēdi. Christus fratres, etsi homo erat, erat tamen in principio apud Deū, & Deus erat eiusdem cuius nunc est sapientiæ, & potestatis, vt pote Dei virtus & Dei sapientia. Nasciturus itaque Dei filius, cuius in arbitrio erat quodcumque vellet eligere tempus, elegit quod molestius est, præfertim paruulo, & pauperis matris filio, quæ vix pānos haberet ad inuoluendum, præsepe ad reclinandum. Et cum esset tanta necessitas, nullam audio pellicum fieri mentionem. Primus Adam pellicis vestitur tunicis, pannis secundus obuoluitur. Non est tale iudicium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat. Sed diuinam falli impossibile est sapiētiam.

Memento prouide & carnis prudentia, mors siquidem & ipsa in unca est Deo, & facili quoque prudentia stultitia nominatur. Quid enim? Christus vtique qui non fallitur, elegit quod carni molestius est. Id ergo melius, id vtilius, id potius eligendum, & quisquis aliud doceat vel suadet, ab eo tamquam a seductore cauendum. Iam verò etiam nocte voluit nasci. Vbi sunt qui tam impudenter ostentare gestiunt semetipsos? Christus eligit quod salubrius iudicat, vos eligitis, quod reprobatur ille. Quis prudentior è duobus? Cuius iudicium iustius, cuius sententia sanior? Denique tacet Christus, non se extollit, non magnificat, non prædicat, & ecce annunciat eum Angelus, laudat multitudo cælestis exercitus. Et tu ergo qui Christus sequeris, inuentum abscondis thesaurium. Ama nesciri, laudet te os alienū, sileat tuum. Adhuc autē in stabulo nascitur Christus, & in præsepio reclinatur. Et nonne ipse est qui dicit: Meus est orbis terræ & plenitudo eius? Quid ergo stabulum elegit? Plane vt reprobet gloriam mundi, damnet facili vanitatem. Necdum loquitur lingua, & quacumque de eo sunt clamant, prædicant, euangelizant. Ipsa quoque infantilia membra non silent. In omnibus mundi iudicium arguitur, subuertitur, confutatur. Quis enim hominum, si daretur optio, non magis eligeret robustum corpus & ætatem intelligibilem quam infantilem? O sapientia quæ de occultis traheris, ò vere incarnata & velata sapientia. Et tamen fratres, ipse est promissus olim per Isaiam. Paruulus sciens reprobare malum, & eligere bonum. Malum ergo voluptas corporis, bonū verò afflictio est. Siquidem & hanc eligit, & illam reprobatur, puer sapiens, verbum infans. Verbum enim caro factum est, caro infirma, caro infantilis, caro tenera, caro impotens, omnis operis, omnis laboris impatiens. Et verè fratres Verbum factum est caro, & sic habitauit in nobis. Dum esset in principio apud Deū lucem habitabat inaccessibilem, & non erat qui caperet illud. Quis n. inuestigauit sensum Dñi, aut quis consiliarius eius fuit? Carnalis homo nō percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Sed iā capiat & carnalis, quia verbū factū est caro. Si nihil præter carnē nouit audire, ecce Verbū caro factū est, audiat illud vel in carne. O homo, in carne tibi exhibetur sapiētia illa quondā occulta: ecce iā trahitur de occultis, & ipse sese ingerit sensibus carnis

1. Cor. 2

Psal. 49

Prou. 23
M

Isai. 7.

IOAN. 1.

Isai. 40.
1. Cor. 2.

nis tuæ. Carnaliter (vt iam dixerim) prædicatur tibi, fuge voluptatem: quia posita est mors secus introitū delectationis. Age penitentiam, quia per hanc appropinquat regnum Dei. Hoc tibi prædicat stabulū istud, hoc præsepe clamat, hoc membra illa infantilia manifestè loquuntur, hoc lacrymæ & vagitus euangelizan. Plorat quippe Christus, sed nō sicut ceteri, aut certè non quare ceteri solent. In alijs sensus, in Christo præualebat affectus. Patiuntur illi, non agunt, vt pote nec ipsius adhuc vsus voluntatis habentes. Illi ex passione lugent, Christus ex compassione. Illi iugum graue, quod est super omnes filios Adæ, Christus filiorum Adæ peccata deplorat, & certè pro quibus nunc lacrymas fundit, postea fundet & sanguinem. O Iuritia cordis mei. Vtinam Dominus sicut verbum carō factum est, ita & cor meum carneum fiat. Si quidem, & hoc pollicitus es per Prophetam. Auferam, inquit, à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum. Fratres, lacrymæ Christi michi, & pudorem pariunt, & dolorem. Ludebam ego foris i platea, & in secretis regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius, exijtposito diademate, sacco vestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flets & ciuians quòd morte dānatus esset seruuulus eius. Intueor illum subitò procedentem, stupeo nouitatem, causam percunctor, & audio. Quid facturus sum? Adhuc ne ludam, & deludā lacrimas eius? Plane si insanus sum, & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lugente lucebo. Ecce vnde pudor? Dolor & timor vnde? Vtique quia ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi videbar, & ecce mittitur virginis filius, filius Dei altissimi, & iubetur occidi: vt vulneribus meis pretiosissimo sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce o homo quā grauia sunt vulnera pro quibus necesse est Dominū Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquā pro eorum remedio Dei fili⁹ moreretur. Pudet itaque dilectissimi propriam negligētèr dissimulare passionem, cui tantam à maiestate tāta exhiberi video compassionem. Cōpatitur fili⁹ Dei, & plorat, homo patitur, & ridebit? Sic & medicinæ æstimator, & doloris mihi & timoris exaggeratio est. Verum si diligenter obseruem præcepta medici, erit etiam con-

solationis occasio. Sicut enim grauem agnosco morbum, cui tāta apponitur medicina: sic & ex hoc ipso non incurabilem esse coniector. Neque enim pretiosissimas species frustra insumeret medicus sapiens, imo sapientia ipsa. Porro frustra insumi constat nō solum si absque eis facilis esset curatio, sed multo magis si & cum eis sit impossibilis. Animata itaque ad penitentiam, & accendit vehemens desiderium spes concepta. Sanè accedit ad consolationē ipsa quoque, quæ pastoribus vigilantibus exhibita est visitatio & alloquutio Angelorum. Vae vobis diuites qui habetis cōsolationem vestrā, vt iam non mereamini habere cælestem. Quā multi enim nōbiles secundum carnem, quā multi pōtentes, quam multi sapientes huius sæculi, hora illa in stratis mollibus quiescebant, & nemo eorum dignus habitus est nouam videre lucem, scire magnum illud gaudium, Angelos audire cantantes: Gloria in excelsis Deo. Agnoscant igitur homines, quia qui in labore hominum non sunt, visitari ab Angelis nō merētur. Agnoscant quam placeat supernis ciuibus labor, cuius spiritualis intentio est, quādoquidem & eos qui pro victu corporis, corporali urgente necessitate laborant, suo dignantur alloquio, & alloquio tam felici. Nimirum humanam in eis agnosco ordinationem, qua constituit Deus, vt in sudore vultus sui vescatur Adam pane suo. Obscuro vos dilectissimi, considerate diligentius quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione & salute, nec infructuosus inueniatur in vobis sermo tam viuus & efficax, sermo fidelis & omni acceptione dignus, sermo nō tā oris, quàm operis. Putatis fratres, parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos, vacuum & sine aliqua vtilitate deperire in cordib. vestris nossem? Et q̄s sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem inutilem esse doleret homo pusillus, imo & nihili: quàm iustius indignabitur Dominus maiestatis, si tantam eius operam nostra aut duritia, aut negligentia contingat euacuari? Auertat hoc à seruuulis suis qui pro eorum salute induere dignatus est formam serui, vnigenitus Dei patris, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Genes. 3.

Item in Natali Domini, de eo quod Pastores
inueniunt Mariam, & Ioseph & in-
fantem positum in præsepio.

Sermo I V.

Agnoscite fratres dilectissimi,
quanta sit hodierna sollēnitas
cui & dies breuis, & terrā an-
gusta est latitudo, loco pariter
& tempore dilatatur. Noctem præoccupat,
cælum replet antequam terram. Nox. n. vt
dies illuminata est, cum in tempestē noctis
hora pastores circūfulsit lux noua de cælo.
Et vt noueritis quo in loco fulsēntis hui⁹
cœperint gaudia celebrari, quod iam Ange-
lis erat futurum, omni populo gaudiū euā-
gelizat; sed & cōfestim adest diuinis perso-
nans laudibus cœlestis exercitus multitudo.
Hinc est q̄ sollēnis ducitur nox ista præ cete-
ris, in psalmis, hymnis, & canticis spirituali-
bus, & his potissimū in vigilijs, sine vlla hæsi-
tatione credendum est, cœlestes illos princi-
pes præuenire coniūctos psallentib. in me-
dio iuuecularū tympanistrarū. Sed quā mul-
ta hoc gēmis & auro fulgent altaria, quā-
ti vbique pallijs parietes adornantur. Putas
ad hæc diuertent Angeli, & pānosos homi-
nes declinabunt? Si ita est, cur pastorib. ouīū
magis apparuerit, quā terræ Regibus, quam
Sacerdotib. Tēpli? Cur & ipse Saluator cui⁹
est aurū pariter & argentū, sacrā in corpo-
re suo dedicat paupertatem? Aut certē cur
paupertas ipsa tā sollicitē enarratur ab Ange-
lo? Neque. n. sine certi ratione mysterij
pānis Saluator obuo'uitur, & ponitur in p-
sepio, q̄n̄ id manifestē in signum nobis com-
mendatur ab Angelo. Hoc, inquit, vobis si-
gnū. Inueniet' s infantē pannis inuolutum.
In signū positi sunt panni tui Dñe Iesu, sed
in signū cui à multis vsque hodie cōtradici-
tur. Multi quippe vocati, sed non multi ele-
cti, & ideo nec signati. Agnosco certē, agno-
sco Iesum magnū Sacerdotē, sordidis oper-
tibus vestitus dū altercaretur cū diabo'o. Sciē-
tibus scripturas loquor, & quibus nō ignota
est propheticā visio Zacharię. Vbi verò exal-
tatum est caput nostrum super inimicos no-
stros, ex hoc planē mutauit vestem, decorē
iadiuit, amictus lumine sicut vestimēto. Exē-
plum dedit nobis, vt & nos eadem faciam⁹.
Vtilior siquidem in conflictu lorica ferrea,
quā stola linea, licet oneri sit illa, hæc ho-
nori. Erit cum & membra sequentur caput,
vt corpus iam vniuersum vno psallat spiri-

tu, & dicat, Concidisti saccum meum, & cir-
cumdedisti me Igitia. Inuenietis, inquit, in-
fantem pannis inuolutū, & positum in præ-
sepio. Et post pauca: Veniunt (ait Euāgeli-
sta) festinantes, & inueniunt Mariam & Ioseph,
& infantē positum in præsepio. Quid
est, quod sola ab Angelo cōmendari vidē
humilitas, nec tamen sola à pastoribus inue-
niri? Forte specialius commendat Angelus
humilitatem: quia ruentibus ceteris per su-
perbiam, ipse in humilitate stetit. Aut p-
pterea certē cœlitus annunciat humilitas,
quod hæc quasi propria virtus diuinæ ex-
hibenda sit maiestati. Sola tamen nō potuit
inueniri, quia semper gratia datur humili-
bus. Inueniunt ergo Mariam & Ioseph, &
infantem positum in præsepio. Sicut enim
Saluatoris infantia manifestam prætēdit hu-
militatem, sic per virginem continentia, ius-
titia per Ioseph virum iustū, cuius laus est
in euangelio, nō incongruē designatur. Sa-
uē continentiam debere carnī quis nesciat?
Iustitia verò virtus est, quod suū est cuique
tribuens, & hæc erga proximos est necessa-
ria. Porro humilitas Deo nos recōcilia, Deo
facit esse subiectos, Deo placet in nobis, si-
cut ait virgo beata. Respexit De⁹ humilita-
tem ancillæ suę. Ita que qui fornicatur, pec-
cat in corpus suū, qui iniurius est in pro-
ximum, qui extollitur & inflatur in Deum.
Fornicator semetipsū dehonestat, iniurio-
sus molestat proximū, elatus quod in se est
Deum inhonorat. Gloria meam, Dominus
ait, alteri nō dabo. Et superbus, ego, inquit,
mihī eam (licet non dederis) vsurpabo. Nec
enim placet ei Angelica distributio, dās glo-
riam Deo, pacem hominibus. Nō ergo colit
Deum, sed aduersus eum extollitur impius
planē & infidelis. Quæ est enim pietas, nisi
cultus Dei? Quis verò Deum colit, nisi qui
voluntariē ei subiectus est, & sicut oculi ser-
uorum in manibus Dominorum fuorū, sic
oculi cordis eius ad Dominum Deum suū.
Vt ergo inueniatur in nobis semper Maria,
& Ioseph, & infans positus in præsepio: so-
briē & iustē, & piē viuamus in hoc sæculo.
Propter hoc enim apparuit gratia Dei eru-
diēs nos, & per hoc quoque illius gloria ap-
parebit. Sic enim habes: Apparuit gratia Dei
omnibus hominibus erudiens nos, vt abne-
gantes impietate & secularia desideria, sob-
briē & iustē, & piē viuamus in hoc sæculo,
expectātes beatam spem, & aduētū gloriæ
magni Dei. Apparuit in paruulo gratia ad

Psalm. 119.
Luc. 2.

Luc. 1.

Isai. 42.

Luc. 3.

Zac. 3.

Ad Ti. 2.

16. I. eruditionem. Sed hic erit magnus, sicut de eo Gabriel loquutus est, & quos paruulus erudierit ad humilitatem cordis, & mansuetudinem, magnificabit postmodum, & glorificabit magnus, & gloriosus adueniens Iesus Christus Dominus noster.

In Natali Domini de verbis Apostoli, Benedictus Deus, & pater Domini, &c.
Sermo quintus.

1. Cor. 1. **B**enedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Benedictus, qui propter nimiam caritatem suam, qua dilexit nos, filium suum dilectum in quo si benecomplacuit, misit, per quem reconciliati pacem habeamus ad eum, & idem sit nobis reconciliationis huius, & mediator, & obsecrator. Non est quod vereamur fratres mei, sub tanto pio mediatore, non est quod de tam fide obsequies, qui in stabulo nascitur, in praesepe ponitur, pannis inuoluitur, sicut ceteri, plorat ut ceteri, denique infans iacet ut ceteri confueuerunt. Magnus plane mediator est etiam in his omnibus, quae ad pacem sunt non perfunctorie, sed efficaciter quaerens. Infans quidem est, sed Verbum infans, cuius ne ipsa quidem in infantia tacet. Consolamini consolamini, dicit dominus Deus vester, dicit hoc Emanuel nobiscum Deus.

Luc. 10. Clamat hoc stabulum, clamat praesepe, clamant lacryme, clamant panni. Clamat stabulum, curando sese homini, qui in latrones inciderat praeparari. Clamat praesepe eidem homini, qui iumentis comparatus fuerat pabulum ministrari. Clamant lacryme, clamant panni eiusdem ipsius cruenta iam vulnera ablui, & detergi. Siquidem nullo horum Iesus eguit, nihilo horum illi propter se, magis autem omnia propter electos. Verebuntur filium meum, ait pater misericordiarum, Verum id quidem Domine, reuerentur eum. Sed qui? Non plane Iudaei ad quos missus, sed electi propter quos missus. Reuerentur eum nos in praesepe, reuerentur in patibulo, reuerentur in sepulchro. Deuote suscipimus tenerum propter nos, cruetum propter nos, pallidum propter nos, sepultum propter nos reuerentur. Deuote adoramus cum Magis, deuote amplectimur cum Simone

sancto infantiam Saluatoris, suscipientes misericordiam tuam in medio templi tui. Siquidem ipse est de quo legimus: Misericordia Domini ab eterno. Alioquin quid coaeternum Pater nisi Filius, & Spiritus sanctus? Et uterque quidem non tam misericors, quam ipsa vere misericordia, nihilominus etiam pater misericordia est, atque hi tres non nisi vna misericordia, sicut vna essentia, vna sapientia, vna Diuinitas, vna maiestas. In eo tamen quoddam pater misericordiarum dicitur Deus, quis non videat velut proprio nomine filium designari? Et bene dicitur pater misericordiarum, cui proprium est misereri semper, & parcere. Sed forte quis dicat. Quomodo illi proprium est misereri, cuius iudicia abyssus multa? Neque enim dicitur omnes vias eius sola misericordia, sed misericordia & veritas. Non minus iustus quam misericors est, cui misericordia, & iudicium decantatur. Verum id quidem, cui vult miseretur, & quem vult indurat, sed quoddam miseretur proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarium miserendi. Nam quoddam iudicat & condemnat, nos eum quodammodo cogimus, ut longe aliter de corde ipsius miseratio, quam animaduersio procedere videatur. Ipsum audi dicentem: Numquid voluntatis meae est mors impij, dicit Dominus: & non magis ut conuertatur & viuatur? Recte igitur non pater iudiciorum, vel ultionem dicitur, sed pater misericordiarum: non modo quoddam pater videatur misereri potius quam indignari, & quem admodum pater filiorum miseretur timendum se: sed eo magis quoddam miserendi causam & originem sumat ex proprio, iudicandi, vel ultiscendi magis ex nostro. Sed si propter hoc pater misericordiae, quare pater misericordiarum: Semel loquutus est Deus (ait propheta) duo haec audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Ceterum Apostolus nobis in vno verbo in filio vno ipsam quoque misericordiam dupliciter commendat, patrem, dicens non vnus tantum misericordiae, sed misericordiarum: & Deum non vnus, sed totius consolationis, qui consolatur nos non modo in hac vel in illa, sed in omni tribulatione. Misericordiae Domini multae, ait quidam, videlicet, quia multae tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Vnus est Dei filius, vnum verbum, sed miseria nostra multiplex, non modo magnam misericordiam, sed & multitudinem querentis

Pf. 102.

Pfal. 35.
Pfal. 24.

K

Ex ec. 18

Pfal. 65.

2. Cor. 1.

Thre. 3.

ratio.

rationum. Fortè tamen propter substãtiam duplicem qua subsistit humana conditio, cū sit vtraque tam misera, non incongruè duplex hominum dicatur esse miseria, licet sit multiplex in vtraque. Siquidem & corporis, & cordis nostri tribulationes multiplicatæ sunt, sed ab vtriusque necessitatibus eruit, quod totum hominem saluum facit. Cum ergo vnus ille, & vnicus Dei filius, & iam nunc venerit propter animas, tollere scilicet peccata mundi, & secundò pp corpora sit venturus, vt ea resuscitet, & cõfiguret corpori claritatis suæ: nõ incongruum fortasse videbitur, vt in eo, quod patrem misericordiarum benedicimus, duplicem hanc misericordiam consisteamur. Suscipiens. n. humanæ naturæ corpus simul & animam, non modo semel cõsolamini, sed (vt supra quoque meminim⁹) cõsolamini cõsolamini dicit Dñs Deus vester, vt videlicet certi simus quod vtrumque sit saluaturus, qui neutrum suscipere est dignatus. Sed in quibus putas? Planè in populo suo. Ipse enim & nunc saluum faciet, nõ quocumque, sed populũ suũ a peccatis eorum, & postmodum non omne corpus, sed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis suæ. Denique populũ suũ consolatur, vtrique populũ humilem, quem saluũ faciet, nam oculos superborũ humiliabit. Vis nosse populũ eius? Tibi derelictus est pauper, ait homo secundum cor Dei. Sed & ipse in Euangelio: Væ vobis, inquit, dantes qui habetis consolationẽ vestrã. Vtinam nos dilectissimi in eo populo inueniri semper optemus, non cui dicit Væ, sed quem consolatur Dominus Deus suus. Quid enim cõsolatur eos, qui suam habent consolationem? Non consolatur Christi infantia garrulos, nõ cõsolantur Christi lacrymę cachinnantes, non cõsolantur panni eius ambulantes in stolis, non cõsolantur presepes, & stabulum amantes primas cathedras in Synagogis, sed æquanimiter fortè vniuersã hanc cõsolationẽ expectantibus in silentio Dominũ lugentibus, pãnois pauperibus cedere videbũtur. Ceterum aut sũt, quod & ipsi quoque Angei non alios consolantur. Vigilantibus enim pastoribus, & custodientibus vigilias noctis, euãgelizatur gaudium nouæ lucis, & eis natus dicitur esse Saluator. Pauperibus atque laborantibus, nõ vobis diuitibus, qui vestrã habetis cõsolationem, & Væ diuinum inter ipsas vigilias noctis dies sanctificatus illuxit, & nox sicut dies illuminata, imò in diem

mutata est, dicente Angelo: Quia natus est vobis Saluator, hodie vtrique, nõ hac nocte. Siquidem nox præcessit, dies autem appropinquauit, verus vtrique dies ex die salutare Dei, Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen.

In Natali Sanctorum Innocentium, de quatuor continuis sollempnitatibus, scilicet Natiuitatis Domini, ac Sanctorum Stephani, Ioannis, & Innocentium. Sermo vnicus.

Benedictus qui venit in nõte Domini, Deus Dñs, & illuxit nobis. Benedictum nomen gloriæ eius quod est sanctum. Neque enim octo die venit, quod ex Maria natum est sanctum, sed copiosè diffundit, & nomen & gratiam sanctitatis. Nimirum inde Stephanus sanctus, inde Ioãnes sanctus, inde sancti etiã Innocentes. Vtli proinde dispensatione triplex ista sollempnitatis Natale Dñi comitatur, vt nõ modo inter cõtiguas sollempnitates deuotio continua p̄seueret, sed & fructus Dominicæ Natiuitatis exinde nobis, velut ex quadã prosecutione enidẽtius innotescat. Siquidẽ aduertere est in his tribus sollempnitatibus triplicẽ quandã speciẽ sanctitatis, nec facillè p̄ter hac tria sanctorũ genera quantum aliud posse arbitror in hominibus reperiri. Habemus in beato Stephano martyrii simul & opus & volũtatẽ, habemus solã volũtatẽ in beato Ioãnnẽ, solũ in beatis Innocentibus opus. Biberũt oẽs hi calicẽ salutatis, aut corpore simul, & spiritu, aut solo spiritu, aut corpore solo. Calicẽ quidẽ meũ bibetis, ait Dñs Iacobo, & Ioanni, nec dubiũ quin de passionis calice loqueret. Demũ cũ Petro diceret: Sequere me, euidenter eũ ad imitationem suã prouocans passionis, conuersus ille vidit discipulũ, quẽ diligebat Iesus sequentẽ nõ tã gressu corporis, quã propt̄ deuotionis affectu. Et bibit ergo Ioãnes calicẽ salutaris, & sequutus est Dñm sicut Petrus, & si non omnimodò sicut Petrus. Quoddã sic mãsit vt nõ est passione corporea dñm sequerẽ diuini fuit consilij, sicut ipse ait: Sic eũ volo manere donec veniam. Ac si dicat. Vult quidẽ & ipse sequi, sed ego sic eũ volo manere. An verò de Innocentiõ coronis, quod dubitet? Ille pro Christo trucidatos infantes dubitet inter martyres coronari, qui regeneratos in Christo non credit inter adoptionis

M
Psal. 9.
Luc. 6.

Pf. 117.
A
Mat. 20
Ioan. 22.
Vbi sup.

ptionis filios numerari. Alioquin quoniam co-
 uos sibi pueros, puer ille qui natus est nobis,
 non contra nos, propter se pateretur occi-
 di? quod utique solo nutu poterat prohibe-
 re, nisi melius aliquid eis prouideret, ut que-
 admodum ceteris infantibus, tunc quidem
 circumciso, nunc vero baptisimus sine ulla
 propria voluntatis usu sufficit ad salutem, sic
 nihilominus pro eo susceptum martyriū il-
 lis sufficeret ad sanctitatem. Si quis eorū
 apud Deum merita ut coronarentur, quare
 & apud Herodem crimina ut trucidarentur.
 An forte minor Christi pietas, quam Herodis
 impietas, ut ille quidem potuerit innoxios
 neci dare, Christus non potuerit propter se
 occisos coronare? Sit ergo Stephanus mar-
 tyr apud homines, cuius voluntaria passio
 euidenter apparuit in eo vel maxime, quod in
 ipso mortis articulo, tam pro persecutoribus,
 quam pro seipso sollicitudinem gereret ampli-
 orem, vinceretque in eo sensum corporee
 passionis internae compassionis affectus, ut
 illorum magis scelera, quam sua vulnera plan-
 geret. Sit Ioannes apud Angelos martyr,
 quibus tamquam spiritualibus creaturis, spiri-
 tualia deuotionis eius signa certius inno-
 tuerunt. Ceterū hi sunt plane martyres tui
 Deus, ut in quibus nec homo, nec Angelus
 meritū inuenit, singularis tuae prerogatiua
 gratiae euidentius commendatur. Ex ore in-
 fantium & lactentium percipisti laudem. Glo-
 ria in excelsis Deo Angeli dicunt, & in terra
 pax hominibus bonae voluntatis. Magna qui-
 dem, sed a deo dicere, nec in perfecta laus
 donec veniat, qui dicat: Sinite paruulos ad
 me venire, quia talium est regnum caelorum:
 & pax hominibus, etiam sine voluntatis usu
 in sacramento pietatis. Considerent haec,
 qui de opere & voluntate contentiosis solent
 disputationibus contrixari, considerent &
 aduertant neutrum negligi oportere, vbi non
 videtur deesse facultas, praesertim cum vtrū-
 que sine altero, vbi tamen factitas deest, non
 modo salutem conferre possit, sed etiam san-
 ctitatem. Sed & hoc quoque firmiter teneant,
 prodesse quidem opus sine voluntate, non
 autem contra voluntatem, ut vnde saluatur
 infantes, inde magis damnentur sic de acce-
 dentes. Nihilominus sana in quibusdam vo-
 luntas sine opere sufficiens est, non autem
 contra opus. Verbi causa: Rapitur quis in bo-
 na quidem voluntate, sed necdum perfecta,
 necdum idonea, martyrium sustinere. Quis
 illi audeat pro hac imperfectione negare sa-

lutem? Fortē enim propterea non finitur in
 illam grauem tentationem venire, ne defi-
 ciat & damnetur. Nimirum si in hac tam in-
 firma voluntate induceretur in eam, quae su-
 pra ipsum est, tentationem, nec voluntas ro-
 boraretur, quis illum dubitet defectuū, ne-
 gaturum, & si in eo mori contingerit etiam
 periturum? Qui enim eruberit etiam *Luc. 9.*
 hominibus, erubescam & ego eum, ait Dñs,
 coram Angelis Dei. In ea igitur imperfecta
 voluntate, in qua saluatur quis, vbi deest fa-
 cultas operis, iam non saluari possit propter
 defectum operis, vel opus defectionis. Idem
 vero & in ignorantia possit accidere. Aemu-
 lemur proinde caritatem, & sectemur bona
 opera fratres mei, nec infirmitatis, nec igno-
 rantiae peccata, vltimo modo paruipendentes.
 Magis autem solliciti & timorati, agamus gra-
 tias benignissimo & largissimo Saluatori,
 qui humanae salutis occasiones tam copiosa
 caritate perquirat, ut in his voluntatem &
 opus, in his sine opere voluntatem, in his
 etiam sine voluntate opus salutis inuenire
 lateatur, qui vult omnes homines saluos fieri,
 & ad agnitionem sui venire. Haec est enim *1. Cor. 17.*
 vita aeterna, ut cognoscamus patrem verum
 Deum, & quem misit Iesum Christum, qui
 vnus cum eo verus est Deus super omnia
 benedictus in saecula. Amen.

In Circumcisione Domini, de circumcissione
 nostra & triplici testimonio, quod habe-
 re debemus. Sermo I.

Postquam consummati sunt dies *Luc. 2.*
 octo, ut circumcideretur puer, vo-
 catum est nomen eius Iesus. Audi-
 uimus paucis, expressum magnum
 pietatis sacramentum. Audiuimus congruam
 lectionem verbo abbreviato, quod fecit Do-
 minus super terram. Abbreviatum enim in
 carne, amplius abbreviatur suscepta etiam
 carnis circumcissione. Minoratus paulo mi-
 nus ab Angelis, Dei filius humanam natu-
 ram induit, sed iam nec ipsum respues reme-
 dium humanae corruptionis, plane multo
 minoratus ab eis. Habes igitur hic magnum
 fidei documentum, habes & manifestum hu-
 militatis exemplum. Ad quid enim tibi cir-
 cumcisio necessaria, qui peccatum non com-
 misisti, nec contraxisti? Quod ipse non feceris
 etas manifestat, quod non contraxeris mul-
 to certius probat patris diuinitas, integritas
 matris. Summus sacerdos es, quem nec
 super

C
 Psal. 8.
 Luc. 1.

Matth.
 19.

super patre nec super matre contaminandum prophetatum est in lege, potius quam mandatum. Est enim tibi pater ab æterno, sed Deus est in quem peccatum non cadit. Est & mater ex tempore, sed virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelam. Super hæc omnia circumciditur puer, agnus sine macula. Et si non eguit, tamen voluit circumcidi. Nec vestigium quidem vllum vulneris habens alligaturam non refugit vulneris. Nō sic impij, non sic, nō sic agit peruersitas elationis humanæ. Erubescimus vulnere ligaturam, qui de vulneribus interdum etiã gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium, & verecundum pariter & austerum sine vlla necessitate se secepit, nec repulit cultrum lapideum, in quo solo vet^a illa quæ raderetur rubigo nō fuit. Nos contra inuerecundi ad obfoenitatem culpa, erubescimus agere penitentiam, quod extremæ dementiae est, male proni in vulnera, peius in remedia verecundi. Qui peccatū nō fecit, non dedignatus est se peccatorē reputari, nos & esse volumus, & nolumus estimari. Ita ne sano opus est medicina, & nō potius male habentibus? Imo verō ita ne eget medicamine, nō æger, sed medicus? Quis hominum tantæ sibi non dicana gloria, sed vel innocentiae confusus equanimiter circumcidens manum admitteret? Christus verō patienter q̄ nō rapuit exsoluit, qui venerat purificationem facere, nō suscipere delictorum. Sed dicas: Quidni susciperet paruulus? Imo verō quidni susciperet humilis & mansuetus? Quidni obmutesceret corā circumcidente, qui eorum tondente obmutuit, coram crucifigente siluit? Alioquin non erat illi difficile carnem suā integram conseruare ne scinderetur, qui fecerat ne vaginalis vteri porta i exitu suo aperiretur. Non erat difficile paruulo prohibere, ne caro illa circumcideretur, quādo nec mortuo fuit difficile custodire ne corrūperetur. Postquam ergo consummati sūt dies octo vt circumcideretur puer, vocatū est nomen eius Iesus. Magnum & mirabile sacramētum. Circumciditur puer, & vocatur Iesus. Quid sibi vult ista connexio? Circūcisio nempe magis saluādi, quam Saluatoris esse videtur, & Saluatorem circumcidere decet q̄ circumcidi. Sed agnosce mediatorem Dei & hominum, qui ab ipso natiuitatis suæ exordio diuinis humana sociat, ima summis. Na scitur ex muliere, sed cui fecunditatis fructus

sic accedat, vt non decidat flos virginittatis. Pannis inuoluitur, sed panni ipsi Angelicis laudibus honorantur. Abscōditur in praeficio, sed proditur radiante stella de caelo. Sic & circumcisio veritatem susceperat probat humanitatis, & nomen quod est super omne nomen gloriam indicat maiestatis. Circūciditur tamquam verus Abrahamæ filius: Iesus vocatur tamquam filius Dei. Neque enim ad instar priorū meus iste Iesus, nomen vacuū, aut inane portat. Non est in eo magni nominis vmbra, sed veritas. Cælitus siquidem inditum nomen Euangelista testatur: q̄ vocatū est ab Angelo prius quā in vtero conciperetur. Et attende verbi profunditatem. Postquā natus est Iesus, Iesus vocatur ab hominibus, qui vocat^o est ab Angelo prius quam in vtero conciperetur. Idem quippe & Angeli Saluator & hominis: sed hominis ab incarnatione, Angeli ab initio creaturae. Vocatū est, ait, nomen eius Iesus, quod vocatum est ab Angelo. In ore ergo duorum vel trium testium stat omne verbū, & ipsū quod in Propheta abbreviatū, manifestius in Euangelio legitur, caro factum. Nos, fratres mei, nos respicit hæc parabola. Christus enim nec Angelico eguit testimonio, nec humano, sed, vt scriptū est omnia ppter electos. Triplex proinde querendum nobis salutis ppræ testimoniū, ne forte videamur a sumptis filij nomē Dei nostri in vanum. Et nos enim fratres circumcidi necesse est, & sic nomen salutis accipere. Circūcidi sanè non littera, sed spiritu & veritate: circumcidi, nō vno membro, sed toto corpore simul. Licet enim magis in ea parte, in qua mandata est Iudæis circumcisio regnet additamentum Leuiathā, quod a malo est, & amputari debet, vniuersam tamen occupat carnem: A plāta pedis vsque ad verticem nō est in nobis sanitas, nec est aliqua pars, quæ non tabida sit hoc veneno. Propterea sicut paruul^o adhuc in fide & dilectione populus cōgruum sibi mandatū exigua circumcisionis accepit, sic vbi creuit in virum perfectiorē, toto iubetur corpore baptizari, q̄ totius est hominis integra circumcisio. Hinc est q̄ Saluator noster & circumcidi octauo die, & post annū tricesimum dignatus est crucifigi, vbi in penam corpus omne distensum est, cuius similitudini mortis cōplantamur & nos, vt scribit Apostolus, nimirū quod nouissimè traditum est obseruantes. Quæ est ergo moralis circumcisio nostra, nisi quam commendat

Matt. 3. 7

2. Tim.

2.

Tim. 6 idem Apostolus. Vistum, inquit, & vestitum habentes, his contenti sumus? Optimè profus circumcidit nos, & superflua refecat vniuersa, voluntaria paupertas, penitentia labor, regularis obseruatio disciplina. Ceterum in hac circumcissione triplex nobis querendum est salutis nostræ testimonium, ab Angelo, & Maria, et Ioseph. Oportet, inquam, vt ante omnia nobis magni cõsilij Angelus salutis nomen imponat. Dehinc & ipsius quoque congregationis necessaria est attestatio; quæ tamquam mater est singulorũ. Mater, inquam, virgo tamquam ea quam *1. Cor. 11* despondit Apostolus vni viro virginem castam exhibere Christo. Sed nec ipsius ministri contemnendum est testimonium ei qui imitari quærit Saluatoris exemplum. Hic est Ioseph, locum quidem obtinens sponsi, re autem vera seruus & dispensator, qui famulæ pater vocatur, magis autè nutritius est. Sed dico eadem manifestus. Et ab his qui foris sunt fratres mei, & ab eo qui intus est habere oportet testimonium bonum. Cuius enim omnibus grata, nemini onerosa est conuersatio, huic sine dubio propria de salute vniuersa fratrum congregatio attestatur. Frustra planè super his dumtaxat quæ sunt in manifesto nequissimus ille fratrum accusator trahit in causam, quem excusat vniuersitas fratrum. Habet & à prælati testimonium quisquis, & peccata sæcularis vitæ, & huius quoque temporis negligentias (quoniam in multis offendimus omnes, nisi forte sanctiores nos arbitramur discipulo quem dilexit Iesus) humili eis & pura confessione iudicanda semper exponit, & eorum satisfacere studet arbitrio. Iam ne in his quædè pessimi illius tinenda est accusatio, quoniam non iudicabit Dominus bis in idipsum. At fortè criminari volet intentionem, & in ea parte calumniam struere machinabitur, in qua nec fratrum, nec ipsius patris testimonium satis efficax videatur. Necesse est ergo vt in hac parte opituletur nobis testis interior, qui magis cor, quàm faciem intuetur. A quo sanè, & incipiendum est, vt non prius quidquam concipiatur in animo, quàm ab eo salutis nomen acceperit. Vbi verò in opus processerit manifestum, expedit iam exteriora quoque sibi testimonia conciliare, sicut ait Apostolus: prouident bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.

In Circumcisione Domini de neminibus eius. Sermo secundus.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Ab initio Deus modum acceperat, & nihil vnquam immoderatum illus placuit æquitati. Hinc fuit quòd non modo in potestate, & mensura, & numero condidit vniuersa, sed & protinus ipsi homini modum præscripsit, mandatum contulit dicens: Ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. I. e. vniuersum planè mandatum, & larga omnino mensura. Sed transgressus est homo præscriptũ sibi modum, & cõstitutum sibi terminũ prætergressus. Vnde & auertens ab e facie suã Deus, vix tandem in diebus Abraham amici sui placabilis fieri incipies, rursum modum instituit, promulgauit legem, sed non priori similem vsquequaque. Ea siquidem ad caurelam fuerat, hæc ad medelã. Ibi prohibitio facta ne superfluitas subintraret, hic iam indicta abscissio est, vt sacramenti remedio, quæ subintrauerat tolleretur. Postremò illa quidem in arbore data est lex, ne fructu eius vesceretur, hæc in proprio corpore, vt caro præputi, scinderetur. Nec dubiũ sanè, quin cetera quoque humani corporis membra additamẽtum illud Leuiathan occuparet, venenum scilicet concupiscentiæ, & immoderate atque inordinate illecebre voluptatis, vt generalis quædam abscissio omnibus necessaria videretur. Ceterum, quia singulorum membrorum abscissionem humanæ carnis fragilitas, & infantilis ætatis infirmitas nullatenus sustineret, pio moderamine dispositio superna prouidit, vt in ea potissimum parte concupiscentia castigaretur, in qua vehementius eam scire conlabat, & violentius malignari. In omni siquidem cõtradicientium spiritui rebellione membrorum, solum illud vsque ad eò contumax inuenitur, vt contra omnem voluntatis deliberationẽ, ad inhonestos, & illicitos motus assurgat. Nam quòd hæc circumcisio octaua die fiebat, spem commendabat regni cælestis, quòd videlicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quãdam coronæ speciem videretur. Hinc est quòd octaua potissimum dies, post solenitates præcipuas celebratur, & in sermone Domini, primæ beatitudini copulatur octaua, vt cælestis regni demum

semum iterata promissio, euidenter nobis coronam fabricet. Merito sanè dum circumcitur puer, q̄ natus est nobis, Saluator vocatur, quod videlicet ex hoc iam cœperit operari salutem nostram, immaculatum illū pro nobis sanguinem fundēs. Neque enim iam querere est Christianis cur voluerit Dominus Christus circumcidī: propter hoc si quidem circumcisus est, propter q̄ natus, propter quod passus. Nihil horum propter se, sed omnia propter electos. Nec in peccato genitus, nec à peccato circumcisus, nec mortuus est pro peccato suo magis autem propter delicta nostra. Quod vocatum est, inquit, ab Angelo, priusquam in vtero cœciperetur. Vocatum planè non impositum, nempe, hoc ei nomen est ab æterno. A natura propria habet Vt sis Saluator, in natū est ei nomen hoc: non inditum ab humana vel

M Angelica creatura. Sed quid dicimus, quod egregius ille Propheta hunc ipsum puerum multis nominibus appellandum fore prædicens, hoc vnū tacuisse videtur, quod solū (vt præmonuit Angelus, & testatur Euāgelista) vocatum est nomen eius? Exultauit

Isai. 9.

Isaias, vt videret diem hunc, & vidit, & gauisus est. Denique & loquebat̄ gratulabundus, & laudans Deū. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerū eius: & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Magna quidem nomina. Sed Vbi est nomen, quod est super omne nomen, nomen Iesu, in quo omne genu flectatur? Fortè in his omnibus vnū illud inuenies, sed expressum quodāmodo & effusum. Nempe ipsum est

Cant. 1.

de quo sponsa in Cantico amoris. Oleum, inquit, effusum nomen tuum. Habes ergo vnū ex his omnibus appellationibus Iesum, nec omnino aut vocari posset, aut esse Saluator, si fortè quippiam horum defuisset. Nūquid non verè admirabilem cum singulifsum experti, in mutatione vtique voluntatum nostrarum? Hoc nempe est saluationis nostre principium, cum incipimus respuere quod diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod timebamus, sequi quod fugebamus, optare quod contemnebamus. Admirabilis planè, qui hæc operatur mirabilia. Sed nihilominus & consiliarium sese exhibeat necesse est in electione penitentiæ, & vite ordinatione: ne fortè sit nobis absque scientia zelus, & voluntati bonæ pru-

dētia desit. Sanè opus est, vt Deum quoque probemus in remissione videlicet priorum delictorum, quia nec sine hac salus nobis constare potest: & nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus. Verum ne id quidem sufficit ad salutem: nisi fortem quoque experiamur in expugnando impugnantes nos, ne ab eisdem rursum concupiscentijs superemur: & fiant nouissima nostra peiora prioribus. Videturne iam aliquid deesse. Saluatori? Planè deesset quod maximum est: nisi & pater esset futuri sæculi, vt per eum scilicet in immortalitatem resurgemus, qui per præsentis sæculi patrem generamur ad mortem. Neque hoc fatiss, si nō etiam princeps pacis patri nos reconciliaret, cui traditurus est regnum, ne fortè sicut filij perditionis vtique non salutis, resurrecturi videremur ad pœnam. Multiplicabitur sanè eius imperium, vt meritò Saluator dicatur: etiam pro multitudine saluandorum, & pacis non erit finis, vt veram noueris esse salutem, quæ non possit temere defectum.

Item in Circumcisione Domini de die octauo.
Sermo tertius.

IN Circumcisione Domini fratres habemus quod amemus, & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis beneficium, vnde gratias agamus: latet aliquid clausum, quod in nobis implere debeamus. Venit namque Dominus propter nos, non solum redimendos sanguinis effusione, sed & docendos verbis, & exemplis: nihilominus instruendos. Sic enim penitus erat inuile viam scire si detineremur in carcere: ita redimi non prodesset, si viæ ignaros, qui primus inueniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiore quidem ætate patientiæ, & humilitatis, & super omnia caritatis ceterarumq; virtutum manifesta dedit Saluator exempla: in infantia verò figuris velata. Sed antequam ad hæc discutiendā veniamus, deletat aliquid prius de tanta, & tam manifesta dignatione loqui. Habent Angeli gloriam puram & perfectam: sed nec nos erimus, sine gloria. Videmus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre: gloriam misericordiæ, & affectus verè paterni: gloriam procedentis ex corde patris, & pater-

Rom. 3. terna planè viscera exhibentis. Omnes. n. peccauerunt (ait Apostolus) & egent gloria Dei. Et alio loco Mihi (inquit) absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Quid enim nobis gloriosius, quàm quòd tãti æstimauit nos Deus? Quæue maior, illi gloria, quàm tanta dignatio, & tãta benignitas eo vtique dulcissima quo tã gratuita? Nam pro impijs mortuus est. Videtis quantum fecit & pro qualibus. Pro quilibet vt non superbiamus: quantum ne desperemus. Propterea vt inueniamini nõ spiritũ habere huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, & sciatis quæ à Deo data sunt vobis: nolite obsecro fieri sicut equus & mulus, sed sicut pium iumentum, quod ait: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Talia. n. iumenta cognoscunt possessorem suum, & p̄sepe Dñi sui: in quo positum est eis pijsimum fenum, ipse qui panis est angelorum. Ipse enim est panis viuus de quo viuere debuit homo, sed quia homo iumentũ factus est, & panis factus est fenum, vt vel sic viuat de eo. Et huius quidem mutationis Sacramentum die. natiuitatis celebratum est, quando Verbu caro factum est, eũ sit omnis caro fenũ. Ipsa ergo die minoratus est ab Angelis, & habitu muentis vt homo, hodie vero mirabilis aliquid audio. Iam minoratus est multo minus ab Angelis, q̄ non solũ formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodã cauterio latronis. Quid est enim circumcisio, nisi superfluitatis, & peccati indicium? In te Domine Iesu quid est superfluum quod circumci datur? Nonne tu verus Deus es, de Deo patre, homo verus sine omni peccato de virgine matre? Quid facitis circumcidentes eũ? Putatis quia super eũ possit cadere illa sententia: Mascula cuius præputij caro circumcisa non fuerit, pibit anima ipsius de populo suo? Potest obijci, pater filij vteri sui? Aut non cognosceret eum, nisi signum circumcisionis haberet? Imò verò si quomodo posset non agnoscere, filium, in quo ei bene cõplacuit, ex hoc maximè signo poterat ignorare eum, inuenta in eo circumcisio, quã peccatoribus ipse prouiderat ob purgationem vtique delictorum. Sed quid mirum si caput pro membris accepit curationem, quã tamen in seipso non habuit necessariã? Nõne & in membris nostris sapè pro vnus infirmitate alteri adhibetur curatio? Dolet caput & in brachio sit medela dolent renes, &

fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in capite. Denique quid mirum, si pro nobis dignatus est circumcidi, pro quibus dignatus est mori? Totus siquidem mihi datus & totus in meos vsus expensus est. Ego enim auiliens, quia tranfit ante carcerem filius magni regis, cœpi altius gemere & miserabilius exclamare, dicens: Fili Dei miserere mei. At ille sicut benignissimus, quoniam est, inquit, iste fletus & vlulatus quẽ audio? Et dicunt ei. Ipse est Adam proditor ille, quem pater vester trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum supplicijs faciat interire. Quid ageret cuius natura bonitas: cui proprium est miserreri semper & parcere? Descendit in carcerem, venit vt educat vincum de domo carceris. Iudæi verò non inimiciores odij quo oderant patrem, exercent illum in filium. Vnde & ipse ait: Quia oderunt me, & patrem meum. Quid ergo fecerunt impij, quibus grauis erãt etiam ad videndum? Hic est, inquit, heres: venite, occidamus eum. Sic ergo occiderunt agnum Dei: in suam quidem perniciem, sed in salutem nostram. Illi enim sanguinem agni fuderunt, nos accessimus & bibimus illum. Accepimus calicem salutaris: & calix noster inebrians quàm præclarus est. Ecce vnde gratias agamus. Nam ante paucos dies celebrauimus aduentum eius in carcerem huius mundi, id est diem natalis: hodie verò celebramus quod catenas & vincula nostra suscepit. Hodie enim qui peccatum non fecit, vt reos absolueret, innoxias manus eorum catenis inseruit, hodie sub lege factus est, qui legem dedit. Sed dicendum est, iam quid in hac circumcisioe nobis spiritualiter indictur agendum. Neque enim sine causa in lege præceptum, nec sine causa completum est in Domino, vt octaua die fieret circumcisio. Sed quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Adsit nunc vestris desiderijs aduocatus spiritus, qui scrutetur alta Dei, & edisserat vobis sacramentum istud octaua diei. Non ignoramus iã oportere hominem nasci de nouo, nam propter hoc, secundo natus est Dei filius. In peccatis siquidem nascimur omnes, & necesse habemus renasci in gratia, quam in baptisate quidem percepimus, sed heu totum perijt in seculari vita.

Nunc

10ã. 15.

Matth. 21.

E

Gen. 17.

Nunc primum miserante Deo virtus gratiae in nobis operatur, ut in nouitate vitae ambulamus. Ergo nascitur homo quando sol iustitiae ortus in animo peccatorum illuminat tenebras, horrendumque Dei iudicium internis obtutibus offert; addens ad terroris vinculum, breuem dierum numerum & finem incertum. Haec plane vespere est, ad quam demorabitur fletus, & necesse est addi matuti nil laetitiae, ut auditam faciat nobis misericordiam suam. Sic. II. fit vespere & mane dies vnus. Est autem dies ista iustitiae, reddens vnicuique quod suum est, nobis miseriam, misericordiam Deo. In hac die puer nascitur, qui, ex his quae diximus ad amorem penitentiae, & odium peccati animus excitatur. Sed periculosum est, si forte velit inter saeculi turbas agere penitentiam, vbi nimirum alij venenatis persuasionibus, alij vndique exemplis peioribus ad peccatum alliciuntur, alij adulationibus in vanam gloriam, alij detractionibus in impatientiam animi eius deiciunt. Procedat iam necesse est prudentiae radius, ostendat quantas & quam importunas praesertim in hac generatione nequam opportunitates & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat, qui debilis sit ad illas humanus animus, maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentiae eligat de praesenti saeculo nequam fugere, dicens cum propheta. Odiui ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebam. Sed nondum sufficit hoc. Forte enim vult eligere solitudinem, non satis attendens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid enim periculosius quam solum uelari contra antiqui hostis versutias, a quo videatur, & quem videre non possit? Itaque iam habet necessariam fortitudinis diem ut nouerit custodiendam ad Dominum fortitudinem suam, & aciem multorum pariter pugnantium esse quaerendam: vbi tot sunt auxiliarij quot focij: & tales qui dicere possint cum Apostolo. Quia non ignoramus astutias inimici. Congregatio enim pro fortitudine sua, terribilis est ut castrorum acies ordinata. Vae autem soli, quia si ceciderit non habet subleuantem. Quod si cuiquam ex antiquis patribus gratiam hanc concessam audiuimus, non expedit temere se committere huic periculo, nec oportet tentare Deum, sicut & magister noster de anachoretis loquens, quod non inquit, conuersionis seruore nouitio, &c. Ita que in hac fortitudinis die ad id quod iam

coeperat, id est, Odiui ecclesiam malignantium etiam addit quod sequitur. Lauabo inter innocentes manus meas. Verum cum eligit esse in congregatione multorum, numquid eligit esse magister, quod nondum discipulus fuit, & docere quod didicit numquam? Et quomodo, aut in se, aut in alijs motus irrationabiles poterit temperare? Nemo carnem suam odio habuit. Quomodo ergo putatis si iam magister suus fuerit iste: qui facile sibi aliquando eo amplius quo familiarius condescendat? Illucescat igitur dies temperantiae, ut quaerat quomodo temperari & refrenari possint incontinentes motus voluptatis, bestiales motus curiositatis, ceruicosi motus elationis suae. Eliga tibi abiectum esse in domo Dei sui, & subiectum esse magistro, sub quo frangatur eius voluntas, & obedientiae freno concupiscentia reprimatur; quod ait propheta: Imposuisti hoies super capita nostra. Nec dedignandum seruo, quod praecessit in domino. Siquidem non est seruus maior domino suo. Ille enim cum iam creuisset aetate & sapientia, & gratia apud Deum & homines: cum iam duodecim annorum esset, & remansisset in Hierusalem inuentus a beata Virgine & Ioseph, cuius filius putabatur, in medio doctorum audiens illos, & interrogans tum descendit cum illis, & erat subditus illis. Et tu ergo subditus esto propter illum. Sed iam tibi in ipsa obedientiae via, aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, ut accipias interdum praecipua nonnulla, quae licet salubria sint, minus tamen suaui videantur. Hac si moleste coeperis sustinere, si diiudicare praelatum, si murmurare in corde, etiamsi exterius impleas quod iubetur, non est haec virtus patientiae, sed velamentum malitiae. Necesse est ergo ut illucescat dies patientiae: per quam omnia dura & aspera tacita amplectaris conscientia, te magis diiudicans & durius arguens, cui nimirum displicent quae ad salutem sunt, & in cogitatione tua semper partem magistri quoad potes aduersus temetipsum iuuans teque in omnibus accusare, ipsum vero magis excusare laborans. Porro in hoc loco iam cauendum tibi arbitror a superbia. Magnum est enim omnino sic vincere semetipsum; Melior est (ait Salomon) patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Considera denique quam manifeste propheta doceat necessariam esse humilitatem post patientiam, dicens. Verumtamen

Psal. 25.

Eph. 5.

Pf. 63.

102. 13.

H

Prov. 1.

Psal. 61.

Deo

25.

1. Cor. 2

Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Nonne videtur hic occasione patientiæ tētationē sensisse superbiæ? Necessè est ergo vt illuminet cor tuū radius humilitatis, & declaret quid à te sit, quid à Deo, vt non altum sapias. *Qui* Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiā. Iā verò cum in his diutius fueris exercitatus: roga dari tibi deuotionis lumen, diem serenissimam & sabbatum mentis, in quo tamquam emeritus miles in laboribus vniuersis, viuas absque labore dilatato nimirū corde currens viā mandatorū Dei: vt qđ prius cum amaritudine, & coactione tui spiritus faciebas; de cetero iā cum summa dulcedine peragas & delectatione. Hanc (ni fallor) grām petebat, qui ait: Remitte mihi vt refrigerer. Ac si dicat, Quousque in labore, & dolore isto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi vt refrigerer. Verū & ad hāc quidē perfectionem pauci (ni fallor) perueniunt in hac vita. Neque, n. si quis aliqñ videtur hanc habere: cōtinuo credit sibi necesse est: maxime si nouitus est, nec per p̄fatos ascenderit gradus. Pius enim Dominus noster Iesus Christ⁹ pusillos corde blāditijs talibus solet allicere. Sed nouerint qui huiusmodi sunt: gratiam hanc pręstitam sibi esse, non datā: vt in die bonorū memores sint malorum, & in die malorum nō immemores sint bonorū. Lōgē aīter q̄ exercitatos habent sensus, deuotionis lumen sibi fruuntur iucūditate. Sed multi rota vita sua ad hoc tendunt, & nūquam perpendunt: quibus tñ si piē & perseueranter conati sunt; statim vt de corpore exeunt, redditur quod in hac vita dispensatoriē est negatum, illuc perducite eos sola gratia, quo prius tendebant ipsi cum gratia, vt consummati in breui expleant tpa multa. Illis verò qui ad hāc deuotionis gratiam perueniunt, vnum videtur restare periculum, & omnino timendum eis à demonio meridiano. Ipse, n. Sathanas transfiguratur se in angelum lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tāta delectatione omnia facit: ne dum sequitur affectionem, corpus destruat per immoderatam exercitationem, ac deinde necesse habeat, non sine magno spiritualis exercitiij detrimēto circa debilitati curā corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, il' uinari necesse est lumine discretionis, qđ mater virtutum est, & cōsummiatio perfectionis. Hęc nimirum doceat ne qđ nimis: atque hac est octaua dies

in qua circumciditur puer! quia discretio verè circumcidit, vt nō plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscindit non circumcidit: sicut qui tepidus est, si minus facit. In hac ergo die nomē imponitur, & nomen salutis, nec de eo, qui sic conuersatur, dubitem dicere, quod suam ipsius salutem operetur. Vsq̄ ad hunc, n. diem dicere possunt Angeli qui norunt secreta cęlestia: sed ego nunc primum ei fiducialiter nomen salutis impono. At verò, qđ omninò rara ista auis in terris: huius discretionis locum in vobis fratres, suppleat virtus obedientiæ, vt nihil plus, nihil minus, nihil aliter, quam imperatum sit faciatis.

In Epiphania Domini, de verbis Apostoli, Apparuit benignitas, & tribus apparitionibus. Sermo I.

Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. Gratias Deo per quem se abundat consolatione nostra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miseria. Super his namque sepius vos admonere curamus, vt nūquam mente excidat peregrinos vos esse lōge factos à patria, pulsos hereditate. Quisquis de solationem non nouit, nec consolationem agnoscere potest. Quisquis consolationem ignorat esse necessariam, superest vt non habeat Dei gratiam. Inde est qđ hō- L mines, seculi negotijs, & flagitijs implicati, dum miseriam nō sentiunt, non attendunt misericordiam. Vos quibus non frustra dictum est: Vacate, & videte, quoniam suauis est Dñs: & de quibus idem propheta. Virtutem, inquit, operū suorum annunciat populo suo: vos inquam, quos non detinet occupatio secularis, attendite quenam sit cōsolatio spiritualis. Vos qui nō ignoratis exilium: audite quia de cęlo venit auxiliū. Apparuit n. benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nā & misericordia Domini ab æterno est. Sed vnde tanta agnosci poterat? Promittebatur, sed nō sentiebatur: vnde & à multis non credebatur. Multifariē quippe multisq̄. *Hebr. 1.* modis loquebatur Dominus in prophetis, Ego inquires, cogito cogitationes pacis, & nō *Ier. 29.* afflictionis. Sed quid respōdebat homo afflictionē sentiens, pacē nesciēs? Quousque dici *Eze. 15.* tis, pax, pax, & nō ē pax? Propter hoc Angeli *Isai. 53.*

Pf. 22. pacis amare se habent dicentes: Domine, quis credidit auditui nostro? Sed nunc credat homines vel visui suo: quia testimonia Dei credibilia facta sunt nimis. Ut enim nec turbatum quidem oculum lateat: In sole posuit tabernaculum suum. Ecce pax non promissa, sed missa, non dilata, sed data, non prophetata, sed praesentata. Ecce quasi sacrum plenum misericordia sua, Deus pater misit in terram sacrum, sacrum inquam in passione concidendum, ut effundatur quod in eo latet pretium nostrum. Saccum utique, etsi paruum, sed plenum.

M. Paruulus liquidem datus est nobis: sed in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis. Postquam enim venit plenitudo temporis, venit & plenitudo diuinitatis. Venit in carne, ut vel sic carnalibus exhiberetur: & apparente humanitate, benignitas agnosceretur. Vbi enim Dei innotescit humanitas: iam benignitas latere non potest. In quo enim magis commendare poterat benignitatem suam, quam suscipiendo carnem meam, Meam, inquam, non carnem Adami, id est, non qualem ille habuit ante culpam. Quid tamen opere declarat eius misericordiam, quam quod ipsam suscepit miseriam? Quid ita pietate plenum, quam quod Dei verbum propter nos factum est tenuit? Domine quid est homo quia reputatus est, aut quid apponit erga eum cor tuum? Hic attendat homo quanta sit cura eius Deo: hinc sentat quid de eo cogitet, aut quid sentiat. Non interrogas homo ea quae patris, sed ea quae passus est ille. Quanti te fecit ex his quia pro te factus est, agnosce, ut appareat tibi benignitas eius ex humanitate. Quanto enim minorem se fecit in humanitate, tanto maiorem se exhibuit in bonitate: & quanto pro me vilior, tanto mihi carior est. Apparuit, inquit, Apostolus benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei. Magna plane, & manifesta benignitas, Dei humanitas, & magnum benignitatis indicium declarauit, qui humanitati addere nomen Dei curauit. Et quidem ad Mariam nullus Gabriel Angelus filium Dei eloquitur: sed non nominat Deum. Benedictus Deus qui talem nobis de nobis ipsis Angelum dedit, ut noster ipse suppleret, quod ille non dixit. Nam & ipse spiritum Dei habuit, & eius spiritu loquutus est, quod nobis valde necessarium fuit. Quid enim sic instruit fidem, spem roborat, caritatem accendit, quam humanitas Dei. Sed Angelo nostro id referuatum est, quod alij ta-

cuerunt. Neque enim omnes omnia dicere congruum erat, ut ad diuersis diuersa colligere gratulemur, & debitas singulis gratias referamus. Attamen vnum est in quo conueniunt Apostolus, & Angeli, qui de Christi natiuitate loquuntur: id est in nomine Saluatoris. Ad Mariam quidem tamquam plenus edoctam per spiritum, Gabriel loquens indicat nomen solum. Et *Luc. 1.* vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Ad Ioseph veniens Angelus, non solum nomen protulit: sed & causam eius interpretatus edocuit, dicens: Et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Sed & pastoribus quoque annuntiatur gaudium magnum, natum illis Saluatorem Christum Dominum. Simile aliquid Paulus loquitur: Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. Bene dulce nomen, nullus ex ipsis tacuit, quia hoc mihi maxime necessarium fuit. Alioquin quid agerem audiens Dominum venientem? Numquid non fugerem, sicut Adam qui a facie eius fugit, sed non effugit? Nonne desperarem audiens, quia venit ille cuius legem sic prauaricatus sum, cuius patientia sic abusus sum, cuius beneficio tam ingratus inuentus sum? Quae vero maior consolatio poterat esse, quam in dulci vocabulo, in nomine consolatorio? Propterea & ipse dicit: quia non venit filius ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Iam confidenter accedo, iam supplico fiducialiter. Quid enim timeam, quando Saluator venit in domum meam? Ei soli peccaui, donatum erit quidquid indulerit ille. Utique enim licet ei quod vult facere. Deus est qui iustificat, quis est qui condemnet? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? Propterea gaudere nos oportet, quod in nostra venerit: nunc enim facilis ad indulgentiam erit. Denique paruulus est, leuiter placari potest. Quis enim nesciat quia puer facile donat? Ecce, si non fuerit pro minimo, possumus reconciliari pro minimo. Pro minimo, inquam, non tamen sine penitentia, sed quia minimum quiddam sit nostra ipsa penitentia. Pauperes sumus, parum dare possumus: attamen reconciliari possumus pro paruo illo si volumus. Totum quod dare possumus miserum corpus istud est, illud si dederis satis est. Si quo minus addo & corpus ipsius. Nam illud de meo est, & meum est. Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est mihi.

Job. 7.

Ad Tit.

3.

Luc. 1.

Matt. 1.

Luca 1.

Ad Tit.

3.

F

Joan. 12.

G

Rom. 8.

Vbi sup.

De te Domine suppleo quod minus habeo in me. O dulcissima reconciliatio. O satisfactio suauissima. O verè reconciliatio facilis, sed perutilis: satisfactio parua, sed nō parui pendenda. Etenim quam facilis modo, tā difficilis erit postea, & sicut modo nemo est qui recōciliari nō possit: ita post paululum nemo qui possit: quoniam sicut benignitas apparuit vltra omnem spem, vltra omnem æstimationem: similem expectare possumus iudicij districtiōnem. Noli ergo contemnere Dei misericordiam: si nō sentire vis iustitiam, sed iram, sed indignationē, sed æmulationem, sed furorē. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. *Vt. n. seires quanta districtio succedit, tāta illa māfuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem vltionis attēde. Immensus est enim Deus, & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendū, multus ad vlciscendū. Sed misericordia quidem priora sibi vindicat: vt si voluerimus, districtio inuenire nō possit in quem scruat. Propter hoc enim benignitate prærogauit, vt per eam reconciliati seueritatem videamus securi. Propterea voluit non solum ad terras descendere, sed etiam innotescere, non solum nasci, sed & agnosci. Denique propter hanc agnitiōnē dies ista celebris habetur, & insignis dies apparitionis. Hodie enim Magi ab oriente venerunt, ortum solem iustitiæ requirētes,*

Psal. 6. eū de quo legitur. Ecce vir, oriēs nomen illi. Hodie adorauerunt nouum virginis partū, sequentes noui sideris ductum. Nonne & hic nobis est magna consolatio: sicut in illo de quo loquuti sumus Apostoli verbo? Ille dixit Deum: isti non voce, sed opere dicunt. Quid facitis? Magi, quid facitis? Lactātem puerum adoratis, in tugurio vili, in vilibus pannis? Ergone Deus est iste? Deus certē in templo sancto suo: Deus in celo sedes eius: & vos cum queritis in vili stabulo, in matris gremio? Quid facitis, quod & autum offeritis? Ergo rex est ipse. Et vbi aula regia, vbi thronus, vbi curiæ regalis frequentia? Nūquid aula est stabulum, thronus præsepium, curiæ frequentia Ioseph & Maria? Quomodo ita insipientes facti sunt viri sapientes, vt adorent paruulum despicabilem tam sua ætate, quam paupertate suorum? Insipientes facti sunt, vt fierent sapientes, & prædocuit eos spiritus, quod postea prædicauit Apostolus: Qui vult sapiens esse,

stultus fiat, vt sit sapiens. Quia enim per sapientiam mūdus in sapientia sua Deum cognoscere non poterat: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos fieri credentes. Nonne timendum erat fratres, ne scandalizarentur viri isti: & illusos se crederent cū tanta indigna viderent? A regia ciuitate, vbi regem quærendum coniectabant, ad Bethlehem vllam paruulum dirigitur. Ingrediuntur stabulum, inueniunt involutum pānis infantulum. Non illis sordet stabulum, non pannis offenduntur, non scandalizantur lactantis infantia: prociidunt, venerantur vt regem, adorant vt Deum. Sed profectō qui illos adduxit, ipse & instruxit, & qui per stellā foris admonuit, ipse in occulto cordis edocuit. Hęc igitur Domini declaratio clarificauit hęc diem, & Magorum deuota veneratio, deuotam fecit, & venerabilem. Nec sola hęc apparitio, sed altera quædam sicut à patribus nostris accepimus hodie celebratur: quæ etsi longo post tempore facta creditur hoc ipso die. Cum enim iam Christus triginta annorum tēpus exisset in carne, qui secundum diuinitatem idem ipse est, & anni eius non deficiunt, inter populares turbas ad baptismum Ioannis aduenit. Venit tamquam vnus è populo, qui solus erat sine peccato. Quis eū tunc crederet filium Dei, quis putaret Dominū maiestatis? Valde quidem humiliatis Dñe: in imis absconderis, sed Ioannem latere nō poteris. Nonne ipse est qui per maternum vterum te nondum natum, nondum natus agnouit? Nonne ipse est, qui per vtriusque materni vteri parietes te agnouit, & quia turbis clamare non potuit, saltem matrem suam motu exultationis edocuit? Nunc autem quid? Vidit eum Ioannes (art Euangelista) venientem ad se, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Verè agnus, verè humilis, verè mansuetus. Ecce, inquit, agnō Dei: ecce qui tollit peccata mūdi. En ipse qui purgationem faciet delictorū, ecce sentinam nostram purgaturus aduenit, & tū post hoc testimonium, baptizari vult à Ioāne. Tremuit ille. Quid mirū? Quid in quā mirū, si tremuit homo, nec audeat attingere sanctū Dei verticē, caput adorandum Angelis, reuerendū potestatibus, tremendū principatibus? Baptizari vis Dñe Iesu, Vt quid enim, aut quid tibi opus fuit baptismate? Numquid sano odus est medicina, aut mūdatione mūdo? Vnde tibi peccatū, vt bap-

F. ptissima sit necessarium? Numquid à patre? At patrem quidem habes, sed Deum, & æqualis es illi Deus de Deo, lumē de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse quis nesciat? An verò de matre. Nam & matrem habes, sed virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quate sine iniquitate concepit, & salua integritate peperit? Quam maculam habere potest agnus

Mat. 3. sine macula? Ego, inquit Ioānes, à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Magna vtriusque humilitas, sed nulla comparatio. Quo-

Vbi sup. modo enim non humiliaretur homo coram humili Deo? Sine modo (inquit Dominus) decet enim sic nos implere omnem iustitiam. Acqueiuit Ioannes & obediuit, baptizauit agnum Dei, & aquas lauit. Nos abluti sumus, non ille: quia nobis lauandis aquæ cognoscuntur abluta.

Sed fortassis inuis credis Ioānis testimonio: quia ipse homo est, & potes habere suspectum: cognatus eius est cui testimonium prohibet. Ecce testimonium maius Ioanne: testimonium aduenientis columbæ. Nec incongruè ad indicandum agnum Dei venit columba: quia nihil melius agno conuenit, quam colūba. Quod agnus in animalibus, hoc colūba in auibus est. Summa vtriusque innocētia, summa mansuetudo, summa simplicitas. Quid enim sic alienū ab omni malitia, sicut agnus & columba? Noere cuiquā nesciunt, ledere non nouerunt. Sed ne fortuito casu id euenisse causeris: ecce testimonium Dei patris. Ecce Deus maiestatis intonuit: Dominus super aquas multas, & vox patris audita est. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè cōplacui. Verè. n. hic est, in quo non est quod patri displiceat, quod oculos maiestatis offendant. Vnde & ipse ait:

Ibidem. Quia quæ placita sunt ei facio semper. Ipsum inquit, audite. Ecce Dñe Iesu, vel iam nunc loquere. Quousque siles, quosque dissimulas? Diu tacuisti, & valde diu, vel iam nunc loquendi licentiam habes à patre. Quamdiu virtus & Dei sapiētia, quasi infirmus aliqis, & insipiens lates in populo? Quamdiu nobilis rex, & rex cæli, fabri filium te pateris appellari pariter & putari? Etenim Lucas Euāgelista testatur. Quomā adhuc filius Ioseph putabatur. O humilitas virtus Christi, quantum cōfundis superbiam nostræ vanitatis? Parum aliquid scio, ve magis scire mihi videor, & iam silere non possim impudenter me & imprudēter ingerēs & ostētans, prō-

Ioan. 8. ptulus ad loquendum, velox ad docēdum, tardus ad audiendum. Et Christus cum tanto tempore silebat, cum seipsum abscondebatur: numquid inanem gloriam metuebat? Quid timeret ab mani gloria, qui est vera gloria patris? Vtique timebat, sed non sibi. Nobis timebat ab illa, quibus nouerat esse timendū nobis cauebat, nos instruebat. Tacebat ore, sed instruebat opere, & quod postea docuit verbo, iam clamabat exemplo. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Nam de infantia Domini parū aliquid audio ex tunc iam vsque ad hunc tricesimū annum nihil inuenio. Nōc verò iam latere nō potest, qui tam manifestè demonstratur à patre. Nam in prima quoque apparitione cū matre virgine voluit apparere, quod verēcūdia quædam in virginitate signaretur. Tertia quoque apparitio eius in Euangelio inuenitur, & hæc nihilominus hodie celebratur. Inuitatus enim ad nuptias Dominus, vino deficiente compassus eorum verēcūdiæ, aquam mutauit in vinum. Hoc etiam (sicut ait Euāgelista) signorum eius fuit initium. Itaque in prima apparitione homo verus innotuit, vbi inter vbera matris infans apparuit. In secunda verò, verū esse Dei filium patris indicat testimonium. In terra verò, verus esse Deus demonstratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot testimonijs hodie confirmatur fides nostra: tot indicijs roboratur spes nostra, tot incētius inflammatur caritas nostra.

De Magis: vbi exponitur illud de Canticis. Egredimini filia Sion. Sermo II. Vnde supra.

Tres apparitiones Domini legimus: vna quidem die, sed non vno tempore factas. Et quidē mirabilis secunda, mirabilis tertia, sed prima apparitio mirabilis admiranda. Mirabilis aquarum mutatio, mirabilis Ioannes & columbæ pariter & paternæ vocis attestatio, se illud miserabile magis, quod agnitus est à Magis. Nam quod Deum agnoscant indicat adoratio, indicat turis oblatio. Nec solum Deum, sed & regem agnoscent, quod designatur in auro. Et in his non latet eos magnum pietatis sacramentum: vnde & myrtha indicat morturum. Adorant Magi, & offerunt munera adhuc sugenti

Mat. 11

H

Ioan. 8

I

fugenti matris vbera. Sed vbi est d Magi, vbi est purpura regis huius? Nūquid viles panis isti, quibus est inuolutus? Si rex est, diadema eius vbi est? Sed vos eum verè videtis in diademate, quo coronauit eū mater sua, in sacco mortalitatis. De quo resurgens ait:

Psal. 39. Quia concidisti saccum meum, & cir cūdedisti me latitia. Egredimini filia Sion, & videte regē Salomonem in diademate, quo coronauit eū mater sua, &c. Egredimini vir tutes Angelicæ, icolæ ciuitatis supernæ. Ecce rex vester, sed i corona nostra, in diade-

mate quo coronauit eū mater sua. Sed his delitijs vsque modo caruistis, hæc hæctenus dulcedinem nō gustastis. Habetis sublimitatem eius, sed humilitatem eius non vidistis. Egredimini igitur, & videte regē Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Verūtāmē non est opus illis nostra exhortatione: quoniā ipsi sunt, qui desiderāt in illū prospicere. Illis enim quanto sublimitas notior, tanto humilitas pretiosior, & amabilior est. Vnde licet nobis maior sit causa lætitiæ (nobis enim natus est, & nobis datus) tamen ipsi nos praueniūt, ipsi nos exhortantur. P. obat hoc Angelus qui gaudium magnum euangelizat pastoribus, & quæ cum eo facta est multitudo cælestis exercitus. Vobis ergo dicimus filie Sion animæ faculares, debiles, delicatæ filia, nō filij, in quibus nihil est fortitudinis, nihil est virilis animi. Egredimini filia Sion: Egredimini de sensu carnis, ad intellectum mentis, de seruitute carna in concupiscentiæ, ad libertatem spiritualis intelligentiæ. Egredimini de terra vestra, & de cognatione vestra, & de domo patris vestri, & videte regē Salomonem: alioquin nō erit tutum vobis videre eū ecclesiastem. Idem enim qui Salomon, id est pacificus in exilio est: Ecclesiastes, id est concionator erit in iudicio: Idida, id est dilectus Domini in regno. In exilio mansuetus, & amabilis, in iudicio iustus, & terribilis, in regno gloriosus, & admirabilis. Egredimini igitur, & videte regem Salomonem: nam vbique rex est. Licet enim regnum eius non sit de hoc mundo: tamen rex est etiam in hoc mundo. Interrogatus siquidem: Ergo rex es tu? Ego, inquit, in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector est morum, in iudicio discretor meritorij, in regno distributor pramiorum. Egredimini proinde filia Sion, & videte regem Salomonem in

diademate, quo coronauit eum mater sua: in corona paupertatis, in corona miseriæ. Siquidē coronatus est & à nouerca sua corona spinea, corona miseriæ, coronandus à à familia sua corona iustitiæ: quando exhibēt Angeli, & tollent de regno eius omnia scādala, quando veniet ad iudicium cum senioribus populi sui: cum pugnabit pro eo orbis terræ, aduersus insensatos. Coronat eum & pater corona gloriæ, sicut Psalmita ait: Gloria & honore coronasti eum. Videte eū

filia Sion in diademate quo coronauit eum mater sua, suscipite coronam paruuli, propter vos regis vestri, & vna cum Magis humilitatem eius adorete: quorum fidei deuotio vobis hodie proponitur in exemplo. Cui enim comparabimus & cui similes estimabimus viros istos? Si latronis fidem, si Centurionis confessionem considero, iureo superexcellere videntur isti, quod iam tum miracula fecerat, iam tunc à multis prædicatus fuerat, à multis adoratus. Attamen consideremus quid & illi dixerint. Clamabat latro de cruce: Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Ergo ne per supplicium ille vadit in regnum? Cuis indicauit tibi quoniam oportebat parti Christū, & sic intrare in gloriā suam? Tu quoque Centurio cum vnde nōsti: videns quod sic clamans expirasset. Verè, inquit, hic homo filius Dei erat. Mira res, & omni admiratione digna. Propterea rogo vos, i-tuemini, & videte quam occulta sit fides, quam lyn: eos oculos habeat diligentiæ considerate. Cognoscit Dei filiū lactantem, cognoscit in ligno pendentem, cognoscit morientem. Siquidem latro in patibulo, Magi in stabulo cognoscunt: ille clauis in fixū, isti pannis inuolutū. Centurio vero viā agnouit in morte. Isti Dei virtutē in teneri corporis infirmitate: ille summum spiritum in expiratione, isti Dei verbū in infantia cognouere. Siquidē quidquid ille sermonib⁹, isti muneribus contulerunt. Latro regem, Centurio Dei filium, simul & hominē pron-

Luc. 23

Mat. 26

Mat. 26

E 3 tara

tam bona erga nos voluntas Dei patris. Si-
quidem talem iam nouimus eius animum,
1. Cor. 9. vt non immeritò dicamus: Sic currimus, nò
quasi in incertum. Profectò. n. tale est erga
nos cor Dei patris, quales nobis expressit,
qui de eius corde processit.

Item in Epiphania Domini.
Sermo tertius.

Necessarium nobis videtur fratres
iuxta ceterarū sollēntia ū con-
suetudinem, etiam sollēnitatis
hodiernæ vobis exponere ratio-
nem: Interdum enim cōtra vitia loquimur:
& genus illud sermonis perutile; sed diebus
ceteris videtur opportunius conuenire. Fe-
stiuus autē & maximè in præcipuis so-
cietatibus magis circa ea que solēnitatis sunt
immorandū videtur, vt pariter & erudiatur
animus, & excitetur affectus. Quomodo. n.
celebrabitis quod nescitis; aut quomodo
scietis nisi annuncietur vobis? Propterea nō
sit molestū his qui sunt in lege periti, si pa-
rum doctis morem gerimus, vt exigat ratio
caritatis. Credo. n. ne ipsos quidē suis epu-
lis esse fraudādos, si minus eruditus tamquā
popularibus iurbis, grossiores prius appo-
suerint cibos. Ita verò apponet, si fraterna
caritas intuiū placuerint eis quæ neces-
saria sunt nō satis intelligentibus, & si for-
tasse sibi minus necessaria videantur. Sic au-
tem tagmenta postmodum recolligent sibi
bis præ, diligētius cogitantes subtiliora
qua que tamquam munda animalia rumi-
nauerint quæ parum intelligibiles animos
præ subtilitate effugerint. Sollemnitas igitur
hodiernæ diei ab apparitione nome accepit.
Epiphania quidem apparitio est. Hodi-
die ergo apparitio Domini celebratur: non
tantum vna, sed trina, sicut à patribus nos-
tris accepimus. Hodie. n. paruulus rex nos-
ter paucis à natiuitate diebus transactis,
stella declarante primitijs Gentium appa-
ruit. Hodie quoque cum iam triginta ferme
in dispensatione carnis egisset annos,
qui secundum diuinitatem idem ipse est, &
anni eius non deficiūt, inter populares tur-
bas absconditus, ad Iordanem baptizandus
aduenit: sed testimonio Dei patris inno-
tuit. Hodie nihilominus eum discipulis suis
vocatus ad nuptias, deficiente vino, signo
admirabili suæ potentix aquas in vinum
mutauit. Sed delectat eam, quæ in infantia

Saluatoris facta est, apparitionem & dili-
gentius intueri, quoniam & dulcissima est,
& specialius hodie noscitur celebrari. Ho-
die ergo sicut audiuius in Euangelica le-
ctione Magi Hierosolymam venerunt ab
Oriente. Meritò sanè ab Oriente veniunt,
qui solis iustitiæ nouum nobis ortum an-
nunciant: qui lætis rumoribus totum mū-
dum illuminant. Nisi quòd infelix Iudæa, B
quia lucem oderat, ad fulgorem nouæ cla-
ritatis obtenebratur: & caligantes oculi e-
ius coruscate radio solis æterni, multo ma-
gis excaecantur. Venientes ergo ab Oriente
Magi, quid dixerint audiamus. Vbi est qui
natus est rex Iudæorum? Quam certa fides,
Matth. 2. 4
& nihil penitus hēsitans. Nō quarunt vtrū
natus sit: sed fiducia iter loquunt: & inter-
rogāt sine dubitatione, vbi sit qui natus est
rex Iudæorum. Poro audito (nec mirū) no-
mine regis, rex Herodes, successorē suscipia-
tus, expauit. Nec mirū si turbatur Herodes;
sed quod Hierusalem ciuitas Dei (quæ visū
pacis est) cum Herode turbatur, quis nō mi-
retur? Videte fratres quantum nocet iniqua
potestas: quomodo caput impū subiecit os
quoque suæ cōformat impietati. Misera pla-
nè ciuitas, in qua regnat Herodes, quoniam
Herodiana sine dubio particeps erat mali-
tiæ, & ad noua sceleris otū Herodiana mo-
uebitur turbatione. Confido ego in Dño:
quoniam inter nos minimè regnabit etiā si
ad eū contingat, quod & ipsum Deus auer-
rat. Nam Herodiana malitia, & Babylonica
crudelitas est, nascente velle extinguere re-
ligionem, & alidere paruulos Israelis. Si qd
enim ad salutem pertinens, si quid religio-
nis oritur, quicūque resistit, quicūque repu-
gnat, planè cū Aegyptijs paruulos Israēliti-
ci germinis necare conatur. imò cū Herode
nascentem persequitur Saluatorē. Sed iā in-
choatā prosequamur historiam. Credo si qs
consecus est huius rei, studiosius sibi cauebit
de cetero, & Herodianum execrabitur ani-
mum: ne similē exitum sortiatur. Ergo que-
rentibus Magis regē Iudæorum, & sciscitan-
te à scribis Herode dominica natiuitatis lo-
cum illi iuxta Prophetam, nomen ciuitatis
edicunt. Cūq; recessissent Magi, & reliquis-
sent Iudæos: Ecce stella quā viderāt in Oriē-
te, antecedebat eos. Hinc manifestè datur in-
telligi, quoniā humanum flagitantes cōsi-
lium, diuinum amiserit ducatum, & conuer-
sos ad terrenū documentū, signū celeste de-
seruit. Vñ & relicto Herode, cōtinuo gauisi
sunt

Matth. 2. 4

Textus.

A

C

sunt gaudio magno valde. Stella enim antecedebat eos, vsque dum veniens staret supra, ubi erat puer. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Vnde vobis hoc ò alienigenæ? Neque enim tantam inuenimus fidem in Israel. Sic vos non offendit vilis habitatio stabuli, non pauperies cuius præsepj? Non vos pauperis matris præsentia: non lactantis infantia scandalizat? Denique apertis thesauris suis, ait Euālista, obtulerunt ei munera, aurum, tus, & myrrham. Si solum obtulissent aurum, videri fortasse poterant pauperitatis matris voluisse consulere, vt haberet nimirum vnde paruulum posset filium educare. Nunc autem offerentes pariter aurum, tus, & myrrham: sine dubio spiritualis oblationis genus insinuans. Aurū enim inter diuitias sæculi videtur excellere, quod per eius gratiā omnes nos deuote obtulimus Saluatori, cum pro eius nomine ex integro dereliquimus substantiam huius mundi. Iam verò necesse est, vt qui perfectē terrena contempnissimus, flagranti desiderio cælestia requiramus. Sic enim offerimus & turis odoramentum: quo nimirum, vt in Apocalypsi Beati Ioannis legis, significatur orationes sanctorum. Vnde & Propheta in Psalmo, Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Sic & in alio loco legis, quia oratio iusti cælos penetrat. Oratio inquam: non cuiuslibet, sed iusti. Nam qui auertit aurem suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Porro si iustus esse volueris, & non auertere aurem tuam à mandatis Domini; ne auertat & ipse suā à precibus tuis: necesse est, vt non solum præsens sæculum contempnas, sed & ipsam carnem castiges, &

lis oblatio nostra: in qua cum auro, & ture, fuerit etiam & myrrha, quæ licet amara sit, tamen peuitilis est, & conseruat corpus, quod mortuum est propter peccatum, ne defluens in vitium, putrefiat. Hæc breuiter pro imitanda Magorum oblatione sunt dicta. Ceterum quoniam apparitionem hanc esse diximus, quid in ea appareat dignum est vt queramus. Vtique secundum verba Apostoli, Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. Ecce enim in Euāgelica lectione audiuius: quoniam intrantes domum Magi, inuenerunt puerum cum Maria matre eius. In infantuli corpore, quod virgineo mater fouebat in gremio, quid nisi veritas susceptæ carnis apparuit? Quid in eo, quod cum matre paruulus inuenitur, nisi verus homo, & verus hominis filius declaratur? Iam verò, & in secunda apparitione vide, si non manifestē vocis paternæ testimonio Dei filius approbatur. Cæli namque aperti sunt super eum, & descendit Spiritus sanctus corporalis specie sicut columba in illum, & vox patris audita est. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Satis equidem manifestum est ex hoc ipso, satis euidens, & indubitabile, quoniam Dei filium necesse est Deum esse. Nam & filios hominum homines, & ipsorum quoque animalium fetus ex eodem cum eis genere esse nemo est qui dubitet. Verum tamen vt nullus sacrilego errori remaneat locus, qui in prima apparitione verus homo, & filius hominis est declaratus, & in secunda verus nihilominus Dei filius: in tertia iam verus Deus, & auctor naturæ probatur, ad cuius nutum natura mutatur. Nos ergo dilectissimi, Christum Iesum diligamus, vt verum hominem, & fratrem nostrum, honoremus vt Dei filium, adoremus vt Deum. Securè credamus in eum, securè credamus ei nos ipsos, fratres mei, cui nec potestas deest saluandi nos, cum sit verus Deus, & Dei filius: nec bona voluntas, cum sit tamquam vnus ex nobis verus homo, & hominis filius. Quomodo namque nobis erit inexorabilis, propter quos factus est similis nobis passibilis? Iam si desideratis super his apparitionibus aliquid ad ædificationem morum audire, illud attendite, quod primo omnium Christus appareat puer cum Virgine matre, vt simplicitatem, & verecundiam ante omnia querendam nobis doceat esse. Nam, & pueris simplicitas naturalis, & cognata virgini-

Ad Tit. 3.

Mat. 2 6

Apo. 5.

Ps. 140.

Eccl. 3 1

Luc. 1 4

Mat. 19

Mat. 16

Gal. 5.

bus verecundia est. Omnibus ergo nobis in conuersionis nostræ initio nulla magis virtus necessaria est, quàm simplicitas humilis, & grauitas verecunda. In secunda verò apparitione venit Saluator ad aquas baptismi, non quidem lauandus, sed magis à patre testimonium accepturus. Hæ sunt lacrymæ deuotionis, in quibus non indulgentia peccatorum, sed beneplacitum quaritur Dei patris, cum descendit in nos Spiritus adoptionis filiorum, testimonium perhibens Spiritui nostro, quòd sumus filij Dei, vt melifluam nobis vocem de cælo videamur audire, quia verè Deus pater in nobis complacet sibi, nec parum distat inter has lacrymas deuotionis, & ætatis vtique iam virilis, atque eas quas primæua ætas inter infantia vagitus emisit: lacrymas vtique pœnitentiæ & confessionis. Verum tamen lögè amplius vtisque præcellunt aliæ quædam lacrymæ, & infunditur sapor vini: Illas enim lacrymas verè in vinum mutari dixerim, quæ fraternæ compassionis affectu in feruore prodeunt caritatis: pro qua etiam ad horam tui ipsius immemor esse sobria quædam ebrietate videris.

De Circumcisione, baptismo, & verbo Dñi ad Ioannem: Sic decet nos implere omnem iustitiam. Sermo IIII.
Quò legitur in octaua Epiphania.

Populo duræ ceruicis cultellus erat necessarius, & lapideis cordibus merito cultri lapidei debebantur, qualibus à Iesu Naue facta circumcisio memoratur. Noster autem Iesus tamquam agnus mansuetus omnem austeritatem abstulit. Domine agnus es cum lana & lacte veniens: aures à me obsecro cultellum istum. Durum enim videtur & crudele, paruulo recenter nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit misericors. Duritiam davis congruam tenuit, filijs commutauit in mansuetudinem, vt rubiginem originalis peccati quæ vix cultellus eradere poterat, ex hoc iam cum vnctione gratiæ facile lauet aqua. Nihil ergo mirum si pro diuersitate temporum mutata sint facta: vt daretur vtisque quod congruum erat eis. Ipse verò Christus

H vtumque suscepit, vt tamquam lapis angularis vtique parieti cohereret, ac si duarum capitâ corrigiarum consueudo cõnecteret: sicut & p. *Ch* figuratum ipse compleuit, &

verù protinus inchoauit. Sed & propterea voluit circumcidi, vt ostenderet auctore se esse Veteris Legis sicut & Euāgelij: quoniã qui per seipsum ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. Ipse idem per feruum suum prius dixerat: Omnis anima cuius præputij caro circumcisã nõ fuerit, peribit de populo suo. Quod si solù baptismum suscepisset, videri poterat refugisse circumcisionem, tamquã nihil ad se pertinetem. Si verò circumcideretur, & non baptizaretur, quomodo mihi persuaderi posset baptizari, circumcissione relicta? Nunc itaque post circumcisionem baptismum suscipiens, illud mihi tenendum tradidit, quod vltimo suscepit. Denique communitatis amator & commendator, qui habitare facit vnus moris in domo, quomodo communitatem desereret & alios scandalizaret? Sic enim scandalizarentur videntes cum non circumcidi: sicut hodie scandalizaretur ecclesia si infantem videret non baptizari. Nec solum communitatis & vnitatis bonum commẽdare, sed humilitatem voluit exhibere, vt ligaturam vulneratorum susciperet, qui solus erat absque vulnere. Hinc enim Apostolus dicit: Misit Deus filium suum in mundum, natum ex muliere, factum sub lege. Verum ne quis forte diceret, quòd circumcisus est, parentes fecerunt, paruulus enim erat: iam triginta annorum ad baptismum ipse perrexit, Inclinat ur sub Baptistæ manib' caput tremèdum potestibus, principibus adorandum. Quid mirum si Baptista contremuit? Quis vel ipsa cogitatione non contremiscat? O quàm altum erit in iudicio caput, quod modo inclinatur, & vertex quid modo tam humilis viderur, quàm sublimis & excelsus tunc apparebit? Sine, inquit, modo: sic enim decet nos implere omnẽ iustitiã. Siquidem qui in plenitudine temporis venit, & i quo habitat plenitudo diuinitatis, nihil nouit nisi plenum. Nã legem nõ venit soluere, sed implere. Est autem iustitia quædam stricta & angusta valde: ita vt quã cito pedè verteris, in peccati foueam cadas, nec pponere se æquali, nec æquare præposito. Huius definitio est reddere vniciquæ quod suum est. Altera latior, & amplior iustitia, nec æquare se pari, nec inferiori præponere. Sicut enim grandis, & grauis est superbia, præferre se æquali, aut æquare se p̄lato: ita magnã humilitatis est, inferiorẽ se exhibere æquali, aut æquare inferiori,

Maxima

Maxima & plena iustitia est se inferiorem exhibere etiā ipsi inferiori. Sicut enim summa, & intolerabilis superbia est superiori se præponere? ita inferiori se subdere, summa & plena iustitia est. Quod Ioannes ait: Ego à te debeo baptizari: de prima fuit, quia superiori se subdidit: quod autem Christus fecit, de plena iustitia fuit: siquidem ille seruuū sui manibus se inclinauit. Videt autē nunc quisque quem imitetur: hunc an eum qui extollitur super omne, quod creditur Deus, aut colitur. Studeamus & nos obsecro fratres, adimplere omnem iustitiam. Ipsa. n. est via, per quam ad lætitiā venitur. Nam lætitiā premium est, iustitia verò meritum & materia. Nam de ipsa iustitia erit lætitiā nostra, quando Christus apparebit vita nostra: & nos apparebimus cū ipso in gloria, quoniam ipse est, qui factus est nobis à Deo patre iustitia. Beati verò qui etiā nūc de iustitia lætantur, & exhilarantur in conscientijs suis: sugentes mel de petra, oleumq. de saxo durissimo. Nunc autem videtur laboriosa iustitia, sed veniet quando in suauitate, & iucunditate sine omni labore desideretur, & habeatur: ametur, & percipiatur, quando fruemur ipsa iustitia. Væ autem his qui prætergrediuntur viam, qui relicta iustitia, vanam, & transitoriam lætitiā quærunt. Cum enim de transitorijs quærunt lætitiā, non poterit non transire transeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus deficit ignis: sic mundus transit, & concupiscentia eius: haud dubium quin, & lætitiā quoque.

Dominica prima post octauam Epiphania, de miraculo factō in Nuptijs: & de eo quod

Dominus ait: Et vos similes hominibus expectantibus, &c.

Sermo primus.

IN lectione sancti Euangelij fratres hodie audinimus, quia Dominus noster iuit ad nuptias. Faciamus ergo quod alibi monet: & studeamus similes fieri hominibus expectantibus dominū suum quando reuertatur à nuptijs. Nam tenenti carrucam in agro, & vendenti aliquid vel gementi in foro: non dicitur quid expectas? neque enim similes sunt expectantibus. Ei verò quem videmus stare ante ianuam, pulsare crebrius, sapius suspicere ad fenestras: nihil mirum si dicitur quid expectas? Illi qui

go sunt similes expectantibus, qui non surda aure audierunt. Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Veniet Dominus expectantibus cum in veritate: qualis erat qui dicit: Expectans expectaui Dominum. Veniet tamquam reuertens à nuptijs, inebriatus vino caritatis, & immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus tamquam reuertens à nuptijs: tamquam potens crapulatus à vino. Verè ebrius, & immemor miserationū suarum. Tunc enim quātum ad illos obliuiscetur misereri Deus. Veniet in ira, & indignatione tamquam furibundus, sed ò Domine ne in furore tuo arguas me. Hæc modo non tam de presentibus nuptijs, quàm pro earum occasione sint dicta. Iam verò sequamur vnà cum discipulis ad nuptias eunte Dominū, vt videntes quod facturus est, pariter credamus cum illis. Deficiente vino dixit mater Iesu ad eum. Vinum non habent. Compassa est enim eorum verecundia: sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet nisi pietas? Quid inquam mirum si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi seruabit odorem? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affectit, in quibus nouem mensibus requieuit? Nam & ante mentem repleuit quā ventrem: & cum processit ex vtero, ab animo nō recessit. Durior fortasse, & austerior videri posset responsio Domini, sed nouerat ille cui loqueretur: & quis loqueretur, illa non ignorabat. Denique vt scies quomodo responsum ipsum acceperit, aut quātum de filij benignitate præsumperit: ait ministris. Quaecumque præceperit vobis seruate, & facite. Erant autem ibi lapideæ hydrice sex positę. Has nūc hydrice purificandis veris Iudęis, nō littera, sed spiritu necesse habemus apponere, vel magis appositas demonstrare. Quia enim nōdum peruertit ecclesia ad perfectam purificationem: quando eā sibi Christus exhibebit gloriosam, nō habentē maculam, neque rugam, aut aliquid huiusmodi: multis interim purificationibus opus habet, quatenus quod abundat peccata, abundet indulgētia: sicut multiplicatur miseria, sic & misericordia: nisi quod non sicut delictum, ita & donum. Gratia enim nō solum peccata lauat, sed & merita donat. Sex igitur hydrice sunt positę his qui post baptismum in peccata labuntur: de his enim loquimur,

Psal. 43.

Ps. 39. 6

Tertius.

M

Tertius.

psal.

quimur,

quimur, quia de his sumus. Exuimus tunicam veterem, sed heu peius reinduimus eam. Laui pedes nostros, sed peius inquinamus eos. Sicut ergo, quod alius inquinaret, lauit alius; sic inquinatos a nobis, lauari opus est, & a nobis. Aliena lauit aqua, quos culpa inquinauerat aliena. Nec tamen sic alienam dixerim, ut nequam nostram, alioquin nec inquinaret. Sed aliena est, quia in Adā omnes nescientes peccauimus: nostra, quia etsi in alio, nos tamen peccauimus, & nobis iusto Dei iudicio imputabatur licet occulto. Venit tamen ut iam non sit quod causeris o homo, contra inobedientiam Adā datur tibi obedientia Christi, ut si gratis venundatus es, gratis & redimaris. Si nesciens in Adam peristi, nesciens viuificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum, vetitum vetus Adam tetendit manus noxias: nescisti nihilominus quando in ligno salutifero innoxias manus Christus extendit: A primo homine in te manauit macula, qua inquinatus es a Christi latere, aqua, qua mundatus es. Nunc iam inquinatus, propria culpa, propria nihilominus aqua mundaberis, ab illo tamen, & per illum, qui solus est purgationem faciens peccatorum. Prima ergo hydra, & prima purgatio in compunctione est, de qua legimus. Quoniam in quacumque hora ingenient peccator, omnium iniquitatum eius, non recordabor. Secunda, vero, confessio est. Omnia siquidem in confessione lauantur. Tertia, elemosinarum largitio. Hinc enim habes in Euangelio Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quarta, remissio iniuriarum, secundum quod omnes dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quinta, est afflictio corporis: vnde & oramus, ut mundi per abstinentiam Deo canamus gloriam. Sexta, est obedientia preceptorum, sicut audierunt discipuli, quod vitinam audire mereantur & nos. Vos mundi estis propter seruanam quae loquutus sum vobis. Nimirum quia non erant, sicut hi quibus dicitur: Sermo meus non capit in vobis, sed in auditu verbis audierant ei. Hæ sunt sex hydræ posite in purificationem nostram, quæ vacuæ sunt & plenæ veniunt, si pro inani gloria obseruantur. Aqua replentur, ut in timore Dei custodiatur, quæ timor Domini fons vite: aqua, inquam, timor Dñi est, & si minus sapida, sed optime refrigerans animam nostram desiderijs astuantem. Aqua est quæ

iacula inimici ignita possit extinguere. Nā nec illud dissonat quod aqua semper imaperit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda, pauida mente colustrat, iuxta illud: Vadam ad portas inferi. Sed diuina virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecte caritas foras mittit timorem. Dicuntur autem lapideæ hydræ: non tam propter duritiam, quam stabilitatem. Capientes singula metretæ binas, vel ternas. Duæ metretæ duplex timor, ne fortè trudi in gehennam, ne fortè ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro sunt ista, & blandiri potest sibi anima dicens: postquam aliquamdiu in voluptatibus tuis vixeris, ages penitentiam: nec ista iam cariturus, nec periturus in illa; bonum est adhibere & terrum: qui utique spiritualibus notus est, eo vtilior quo de presenti est. Timent enim qui nouerunt spiritualem cibum, ne quando fortè fraudentur eo. Cibo siquidem fortè egent, qui manum miserunt ad fortia. Viuant, de palæis Aegypti, qui deseruiunt in operibus tui, & lateris: nobis fortioribus est necessarius: quoniam nobis grandis restat via, vt ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipse est panis Angelorum, panis viuus, panis quotidianus. Hic est de quo nobis promissum est, quia centuplum accipiet, Mat. 19. mus in hoc seculo. Sicut enim mercenarijs, & quotidianus cibus datur in opere, & merces seruat in fine: sic Dominus vitam æternam in fine reddet, & interim centuplum repromittit, & exhibet. Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiā, qui iam consequutus est eam? Hæc est metreta tertia, quam sub distinctione signanter posuit: eoque quod non omnium sit: quia nec omnibus centuplum repromissum, sed solis qui omnia reliquerunt.

1/ai. 30.

C

Mat. 19.

Rec. 18

Euc. 11

Vbi sup.

Joan. 10.

Joan. 8.

De mutatione aqua in vinum. Sermo II. Vbi supra.

IN operibus Domini fratres, & minus capaces animos exterior consideratio pascit: & qui magis exercitatos habent sensus, solidiorem intus cibum inueniunt, & suauioreni, tamquam adipem medullamque frumenti. Sunt enim & exteriori specie delectabiles, & interiori virtute multo delectabiliora, quemadmodum & ipse exterius quidem speciosus erat

erat forma patris filii hominum: interius autem
D tamquam candor lucis æternæ, etiam ip-
 sis supereminens virtutibus Angelorum. Appa-
 rebat enim foris homo sine culpa; caro
Mat. 1. sine peccato, agnus sine macula. Quam specio-
 si pedes annuntiatis pacem, annunciantis
 bona: sed multo speciosius & pretiosius caput
 eius: quoniam caput Christi Deus: Delectabilis
 aspectus hominis in quem peccatum non
Mat. 5. cadit, & beati oculi qui vident, sed multo
 magis beati mundo corde, quoniam ipsi
 Deum videbunt. Denique cum peruenisset ad
 nucleum, testam iam (licet decoram valde) non
2. Cor. 5. reputabat Apostolus dicens: Et si cognouimus
 aliquid secundum Christum, secundum carnem,
 sed nunc iam non nouimus. Nimirum quia
1. Cor. 2. Dominus ipse prædixerat: Caro non prodest
 quidquam, spiritus est qui uiuificat. Sed hæc
 est sapietia quam loquitur Paulus inter per-
 fectos, non inter eos quibus legimus ab eo-
 dem dictum: Nihil arbitratus sum me scire
 inter uos, nisi Iesum Christum, & hunc cruci-
 fixum. Totus suauis est, totus siliubris est,
 rotus delectabilis, totus denique secundum
 sponsæ uocem desiderabilis. Sicut autem in eo
 ostensum est sic & in operibus eius reperies
 Nam & superficies ipsa tamquam à fortis consi-
 derata decora est valde, & si quis fregerit
 nucem, intus inueniet quod iucundius sit, &
 multo amplius delectabile. Non se apud pa-
 tres veteris testamenti reperies. Nam & in ope-
 ribus eorum decora, & delectabilis est significa-
 tio mystica: ipsa tametsi per se consideretur,
 inueniuntur aliquando minus digna, ut sunt
 facta Iacob, adulterium David, & multa si-
 milia. Pretiosa quidem sunt fercula, sed uasa
 non adeo pretiosa. Et fortasse propterea
Psal. 17. dictum est: tenebrosa aqua in nubibus aeris,
 quoniam tenebrosæ nubes illæ fuerunt, &
 subiunctum est de Domino: Præfulgore in cõ-
 spectu eius nubes transierunt. Credo iam ad-
 uertistis ad quid hæc dicere uelim. Audistis
 enim hodie miraculum factum in nuptijs, ini-
 tium utique signorum Domini, cuius & histo-
 ria satis est admirabilis, & significatio am-
 plius delectabilis. Magnum enim diuinæ
 maiestatis indicium fuit, ad nutum Domini,
 aquam in uinum conuerti, sed est illa multo
 melior mutatio dexteræ excelsi, quam in
 illa præfigurauit. Omnes enim nos ad spi-
 rituales nuptias uocati sumus, in quibus uti-
 que sponsus est Christus Dominus. Vnde canimus
 in Psalmo. Et ipse tamquam sponsus
 procedens de thalamo suo. Sponsa uero nos-

psi sumus, si non uobis uideatur incredibile,
 & omnes simul una sponsa, & anima singu-
 lorum quasi singula sponsa. Sed quando hoc
 sentire poterit fragilitas nostra de Deo suo
 quod eo affectu se diligit, quo diligitur spon-
 sa à sponso? Multum enim hæc sponsa spon-
 so suo inferior genere, inferior specie, inferior
 dignitate. Attamen propter æthiopi-
 pissam itam de longinquo filius æterni
 regis aduenit, & ut sibi desponsaret illam
 etiam mori pro ea non timuit. Moyses qui-
 dem æthiopiissam duxit uxorem, sed non
 potuit æthiopiissam mutare colorem. Chris-
 tus uero quam adamauit, ignobilis adhuc
 & foedam, gloriosam sibi exhibebit Eccle-
 siam non habentem maculam neque rugam.
 Murmuret Aaron, murmuret & Maria,
 non noua, sed uetus non mater Domini,
 sed soror Moyli. Non nostra inquam Ma-
 ria, illa enim sollicita est si quid torte deest
 in nuptijs. Vos autem ut dignum est mur-
 murantibus sacerdotibus, murmurante Sy-
 nagoga, toto affectu in gratiarum actio-
 ne uersamini. Vnde enim tibi ò huma-
 na anima: unde tibi hoc? Vnde tibi tam
 inestimabilis gloria, ut eius sponsa me-
 rearis esse, in quem desiderant Angeli
 si prospicere: Vnde tibi hoc, ut ipse sit spon-
 sus tuus, cuius pulchritudinem Sol & Lu-
 na mirantur: a te cuius nutum uincula mu-
 rantur. Quid retribuies Domino pro om-
 nibus quæ retribuit tibi, ut sis focia men-
 sæ, focia regni, focia denique thalami, ut
 introducat te rex in cubiculum suum? Vi-
 de iam quid de Deo tuo sentas, uide quantum
 de Deo præsumas. Vide quibus bra-
 chijs uicariæ caritatis redamandus & am-
 plectendus sit, qui tanti te æstimauit, imò
 qui tanti te fecit: de latere enim suo te
 reformauit, quando propter te obdor-
 miuit in cruce, & ob hoc somnum mortis
 excepit. Propter te à Deo patre exiuit: &
 matrem synagogam reliquit: ut ad hærens
 ei, unus cum eo spiritus efficiaris. Et tu ergo
 audi filia, & uide, & considera quanta
 sit erga te dignatio Dei tui, & obliuiscere
 populum tuum, & domum patris tui. De-
 scere carnales affectus, sæculares mores de-
 disce, à prioribus uitijs abstine, consuetudines
 noxias obliuiscere. Quid enim putas
 nonne stat Angelus Domini qui sciet
 te mediam, si forte (quod auentat ipse)
 alterum admiseris amatorem? Iam enim
 desponsata es illi, iam nuptiarum præ-
 dium

dium celebratur, nam cena quidem in cælo & in aula æterna paratur. Verumtamen
Pfal. 35. numquid ibi vinum deficiet? Absit. Inebriabimur ibi ab vbertate domus Dei, & torrete voluptatis eius potabimur. Paratum est profecto illis nuptijs flumen vini, vini inquam quod lætificat cor. Siquidem fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Nunc autem quoniam grandis nobis restat via, prædium quidem accipimus hic, & si non in tanta copia, quod plenitudo & satietas cœnæ referuetur æternæ. Hic ergo nonnumquam vinum deficit, gratia scilicet deuotionis, & seruo caritatis. Quoties mihi necesse est fratres post lacrymosas quærimonias vestras, exorare matrē misericordiæ, vt suggerat suo benignissimo filio, quoniã vinũ non habeatis? Et ipsa dico vobis carissimi si piẽ à nobis pulsata fuerit, nõ deerit necessitati nostræ, quoniam misericors est, & mater misericordiæ. Nam si cõpassa est vrecundiæ illorum à quibus fuerat inuitata, multo magis cõpatietur nobis, si piẽ fuerit inuocata. Placẽt enim illi nuptiæ nostræ, & pertinet ad eã multo amplius, illi nimirum de cuius vtero tamquam è thalamo suo celestis sponsus processit. Sed quem non moueat quod in nuptijs illis respõdit Dominus benignissimæ, ac sanctissimæ matri suæ, dicens: Quid mihi & tibi est mulier? Quid tibi & illi Domine? Nõne quod filio & matri? Quid ad illam pertines quæris, cum tu sis benedictus fructus ventris eius immaculati. Nonne ipsa est quæ saluo pudore concepit, & sine corruptione te peperit? Nonne ipsa est, in cuius vtero nouem menses moratus es, cuius virginis vberibus lactatus es: cum qua iam duodecim annorum factus de Hic rusalẽ descendisti, & eras subditus illi? Nũc ergo Domine quid molestus es illi dicẽs, qd mihi & tibi? Multum pro omnem modum. Sed manifestẽ iam video quod nõ velut indignans, aut cõfundere volens virginis matris tenerã vrecundiam, dixeris: quid mihi & tibi? cum venientibus ad te (iuxta matris præceptum) ministris, nihil cunctatus facias quod illa suggestit. Vt quid ergo fratres, vt quid sic respõderat prius? Vtique ppter nos vt conuersos ad Dominũ iam non sollicitet carnalium cura parẽtum, & necessitudines illæ non impediunt exercitium spirituale. Quamdiu enim de mudo sumus, debitores nos constat esse parentibus. At postquã reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorũ

sollicitudine liberi sumus. Vnde & legimus fratrem quendam in eremo conuersantẽ, cum ad eũ carnalis frater auxiliij gratia aduentasset, respondiisse, vt adiret alterum fratrem eorum, cum ille vtique iam obiisset. Cumq. admiratus qui venerat responderet, quia ille obiit, eremita se quoque similiter obiisse respondit. Optimẽ ergo nos docuit Dominus, ne solliciti simus sup propinquis carnis nostræ, plus quã religio postulet, quãdo ipse matri & tali matri respõdit: quid mihi & tibi est mulier? Sic & in alio loco cum suggereret ei quidam, quoniã foris staret cõ fratribus Domini quæres ei loqui, respõdit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Vbi modo sunt qui tã carnaliter & inaniter super carnalibus propinquis suis solent esse solliciti, ac si adhuc viuerent & ipsi eũ eis? Sed videamus iam quid sequitur. Erant, ait euãgelista, hydris sex posite secundum purificationem Iudæorum. Vel ex hoc potes manifestius aduertere, nõ plenitudinem, sed præparationem nuptiarum esse, vbi nimirũ adhuc opus est purificatione. Despõsationis ergo nuptiæ ite sunt, nõ copulationis. Absit enim illis in nuptijs fore vasa purificationis: quando gloriosam sibi Christus ecclesiam exhibebit non habentẽ maculã neque rugam, aut aliquid huiusmodi. Vbi autem nõ erit macula, quæ purificatio erit necessaria? Nunc vtique lauandi tempus est, nunc purificationem patet esse necessariam: quoniam nemo mundus à sordibus, nec infans cuius est vnus diei vita sup terram. Nunc abluitur sponsa, nũc purificatur, vt in celestibus illis nuptijs sponso suo sine omni macula presentetur. Quæramus ergo hydras sex, in quibus hæc ablutio Iudæorũ, id est consentitium purificatio fiat. Nam si dixerimus quia peccatũ non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est quæ sola liberat, sola aluat, sola lauat. Quod si confiteamur peccata nostra, non deerunt ueris Iudæis purificationis hydris: quoniam fidelis est Deus qui dimittit nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Ego quidẽ sex hydras, sex obseruatias arbitror esse, quas ad purificanda cõsuetitium corda sancti patres instituerunt, & omnes illas (ni fallor) hic poterimus inuenire. Prima siquidẽ hydris continentia est castitatis, qua diluitur quidquid ante luxuria inquinauit. Secunda verò ieiunium est, vt quod maculaerat crapula, nunc abstinencia mundet.

Per segnitiam quoque & otiositatem, quæ inimica est anima, multas contraximus fordes contra Dei sententiam: in sudore vultus alieni, non nostri, pane vescētes: propter hoc quoque tertia hydria nobis apponit, vt fordes illæ in labore manuum diluantur. Sic & per somnolentiam ceteraq. nostium, & tenebrarū opera, multa deliquim⁹, id eo quoque quarta hydria vigiliarum obseruantia ponitur, vt nocte surgentes ad confitendum Domino, non bonas noctes p̄teriti tēporis redimamus. Iam verò de lingua quis nesciat quàm multum inquinauerit nos per vaniloquia & mendacia, per detractiones, & adulationes, per verba malitia, & verba iactantia? Pro his omnibus necessaria est hydria quinta, silentium scilicet, custos religionis, & in quo est fortitudo nostra. Sexta quoque hydria disciplina est, quia non nostro arbitrio, sed alieno viuimus, vt deleatur quidquid indisciplinatè viuendo deliquimus. Lapidea sunt hæc, dura sunt, sed necesse habemus in his lauari: nisi fortè uouerimus propter feditates nostras à Domino accipere libellum repudij. Attamen in eo quod dicuntur lapideæ, non solum duritia, sed multo melius soliditas potest intelligi: quoniam non lauant hæc, nisi firma stabilitate permanserint. Ait ergo Domin⁹ ad ministros: Implete hydrias aqua. Quid sibi istud uult Domine? Ministri solliciti sunt de uini penuria, & tu dicis, implete hydrias aqua? Illi de poculis cogitant, & tu præcipis vt uasa purificationis impleant? Sic omninò, sic suspiranti Iacob ad Rachelis amplexus, Lia à patre supponitur. Nobis fratres qui ministri sumus, & serui uestri per Christum, nobis præcipitur implere hydrias aqua, quoties deest uinum. Ac si dicatur. Illi deuotionem desiderat, uinum requirunt, feruorem flagitant: sed nòdum uenit hora mea, implete hydrias aqua. Quæ est enim aqua sapientia salutaris, etsi non adeo suauis, nisi fons uitæ & initium sapientie timor Domini? Dicitur ergo ministri, Incute te metū, & spiritu timoris non tam uasa quàm corda replete: quia vt ad caritatem perueniant initiandi sunt à timore, vt dicant & ipsi: A timore tuo concepimus Domine, & par tuuimus spiritum salutis. Sed quomodo implebuntur hydriae? Prædixerat enim Euāgelista, capientes singula metretas binas, vel ternas. Quæ sunt duæ metretæ, quæ uel tertia? Vtique duplex timor, cōmunis & notus omnibus, ac tertius quidem minus commu-

nis, & minus notus. Primus enim timor est, ne cruciemur in gehenna. Secundus, ne excludi à uisione Dei priuemur, tam inestimabili gloria. Tertius replet animam omni sollicitudine timidam, ne fortè deseratur à gratia. Et quidè omnis timor Domini sicut aqua exstinguit ignē, sic exstinguit peccati concupiscentiā, sed his maximè, cum ad omnē tentationem statim occurrit, ne fortè cōingat amittere gratiam, vt sibi derelict⁹ homo labatur quotidie de malo in peius, de periculo minori in grauiorem culpā, quales utique multos uidemus cum in sordibus sint, sordescentes adhuc. Nam aduersus timorem istū, non est unde sibi blandiatur anima, siue de minori fortè quantitate peccati, siue de emendatione futura. Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Præcepit ergo nobis Dominus vt hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquando vacuæ & plene v̄to: si quis tamè adeo insanus est, vt in eo per uanitatis studium, illæ quas prædiximus obseruantia, mercede perpetua vacentur, vt sint satuae uirgines, in quarum uasis oleum non habetur. Interdum autem quod peius est plene quidem sunt, sed plene ueneno, quod est inuidia, murmur, rancor animi, & detraçtio. Propterea ne forte subintrēt ista, dum uinū deest, iubemur implere hydrias aqua, vt obseruentur mandata Domini in timore: quæ tunc mutatur in uinum, cum timor expellitur à caritate, & implentur omnia seruore spiritus & iucunda deuotione.

In Conuersione Sancti Pauli. Quomodo ad exemplum eius debeamus conuerti.

Sermo Primus.

Merito quidem dilectissimi conuersio Doctoris gentium ab vniuersitate gentium festiuis gaudijs hodie celebrat. Multos. n. ab hac radice ramos prodixisse uidem⁹. Conuersus Paulus, conuersionis minister factus est vniuerso mundo. Et multos quidem olim in carne adhuc, sed non iam secundum carnem ambulans, prædicationis officio conuertit ad Deum, nunc quoque in ipso felicius uiuens, & apud ipsum ne adhuc quidè cessat ab hominum conuersione, dico autem exemplo, oratione, doctrina. Propterea denique conuersionis eius memoria frequenter, quod & ipsa quoque memorantibus utilis

vtilis inueniatur. In hac enim memoria, & peccator spem veniæ concipit, & prouocatur ad poenitentiam. & qui iam penitet, perfecta conuersionis accipit formam. Quis desperet vltra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quâdoquidem Saulum audiatur adhuc sperantem minarum, & cædis in discipulos Domini, subito factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere pressus, assurgere iam ad studia meliora non valeo: quando in ipso itinere quo sanguinem sities Christianum, dirum toto pectore virus efflabat, persecutor crudelissimus; in fidelissimū repente mutatus est? pradicatorem? Magnifice si-

B quidē in hac vna conuersione, & misericordiae magnitudo, & efficacia gratiæ commendatur. Subito, ait Lucās, circumfulxit eū lux de cælo. O verē inestimabilis diuinæ dignationis pietatis. Illustrat cælesti fulgore: vel à foris, intus adhuc luminis incapacem. Qui necdum infundi poterat, diuina saltem circumfunditur claritate. Et vox facta est. Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis, nec dubitare est de veritate quæ sese ingerit per vtrasque, oculos, scilicet auriūq. fenestras. Sic nimirum, sic in Iordane quoque supra caput Dñi, & columba apparuit, & vox sonuit: sic & in monte quando transfiguratus est coram discipulis, & claritas visa est, & vox nihilominus patris audita. Saule, Saule, quid me persequeris? Verē deprehensus est Saulus: non est dissimulandi locus, non est facultas vlla negandi. In manibus sunt epistolæ crudelissimæ legationis, auctoritatis execranda, potestatis iniqua. Quid me persequeris? inquit. An non persequeretur Christum, qui Christi membra trucidabat in terris? An verō persequuti sunt Christum, qui sacratissimum illud corpus crucis affixere patibulo, & non persequeretur eū, qui aduersus corpus eius quod est ecclesia (est enim corpus eius etiam ipsa) odio furebat iniquo? Denique si proprium sanguinē dedit in pretium redemptionis animarum, non tibi videtur grauiorem ab eo sustinere persecutionem, qui suggestionem maligna, exemplo pernicioso, scādali occasione, auertit ab eo animas quas redemit: quàm à Iudæo, qui sanguinem illum fudit? Agnoscite dilectissimi, & expauescite consortia eorum, qui salutem impediūt animarum. Horrendum penitus sacrilegium, quod & ipsorum videtur excedere facinus, qui Domino maiestatis manus sacrilegas iniecerunt. Vide-

batur iam cessasse persecutionis tēpus, sed vt palam factum est, numquam deest persecutio Christiano, sed neque Christo. Et nunc quod grauius est, ipsi Christum persequuntur, qui ab eo vtique Christiani dicuntur. Amici tui Deus, & proximi aduersum te appropinquauerunt, & steterunt. Coniurasse videtur contra te vniuersitas populi Christiani à minimō vsque ad maximum, à planta pedis vsque ad verticem non est sanitas vlla: egressa est iniquitas à senioribus iudicibus vicarijs tuis, qui vidētur regere populum tuum: non est iam dicere, vt populus sic sacerdos, quæ nec sic populus vt sacerdos. Heu heu Dñe Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderūt munitiones, & vniuersam deinceps liberè & potestati tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum conuersatio, plebis tuæ miserabilis subuersio est. Atque vtinam sola hac parte nocerent. Esset fortē qui Dominica præmonitus, & præmonitus exhortatione, daret operam, ipsorum non exempla imitari, sed obseruare præcepta, iuxta illud:

Quæ dicunt facite, & ad opera eorum nolite respicere. Nunc autem dati sunt sacri gradus in occasione turpis lucri, & questum æstimant pietatem. Copiosissima siquidem pietatis inueniuntur in suscipienda, imò accipienda magis animarū cura, sed hæc apud eos cura minor, & de animarum salute nouissima cogitatio est. An verō Saluatori animarū grauior vlla esse poterat persecutio? Inique agunt, & ceteri cōtra Christum, multiq. sunt nostris temporibus Antichristi.

Meritō tamen & crudeliorem eā censet persecutionem pro acceptis beneficijs, & grauiorem sentit pro potestate quam proprijs sustinet à ministris: licet alij quoque multi cōtra proximorum salutem multifariè multisq. modis, & varijs occasionibus agere videantur. Hæc videt Christus, & silet: hæc Saluator patitur, & dissimulat. Propterea dissimulemus nos quod necesse est, & sileamus interim, maximeq. de prælatis nostris magistris ecclesiarum. Sic nimirum sic placet, & ipsis, vt euadant nunc humana iudicia, veniatq. semel iudicium graue his qui præsumunt, & potentes patiuntur tormenta potētē: Vereor dilectissimi, ne quis fortē sit & in nobis Dñi persequator, quia manifesta docuit ratio, impedire salutem.

est

Luc. 9.

Textus.

C dæo, qui sanguinem illum fudit? Agnoscite dilectissimi, & expauescite consortia eorum, qui salutem impediūt animarum. Horrendum penitus sacrilegium, quod & ipsorum videtur excedere facinus, qui Domino maiestatis manus sacrilegas iniecerunt. Vide-

esse persequi Saluatorem. Quas ego de salute animæ meæ fratiri illi gratias agere possum, qui mihi propinat detractionis fraternæ venenum? Merito detractores Deo odibiles describuntur, tãquam persecutores. Quid & is qui exemplo suo ad remissius agendum ceteros prouocat, aut singularitate turbas, aut inquietat curiositate, aut impatientia sua & murmuratione molestat, aut quocumque modo contristat spiritum Dei qui in eis est, scandalizans vnum de minimis istis credentibus in eum? Nõne & hic manifeste persequitur Christum? Vt ergo persecutorum & nomen & crimen longè sit semper à nobis, obsecro vos dilectissimi, benignos semper & mites exhibeamus nos, inuicè supportantes in omni patientia, & ad id quod melius & perfectius est alterutrum prouocantes. Quis enim seruus sufficere sibi putat non persequi dominum, sed nec obsequi dño? Quam habiturus est gratiam si vt non resistit, sic nec assistit quidem? Denique si quis adeo pusillanimis est, vt fatis sibi reputet nec persecutorem esse, nec coadiutorem Dei, audiat quid ipse loquatur. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit, Saule, Saule, quid me persequeris? Et ille. Quis es Domine? Hinc profecto datur intelligi quia verè circumfusa erat illi claritas, non iufusa. Audiebat Paulus vocem Domini, sed faciem Domini non videbat: quoniam erudiebatur ad fidem: & vt ipse postea docuit, fides ex auditu est. Quis es? inquit. Ignotum enim persequeretur, & ideo consequutus est misericordiam, quia ignorans in incredulitate hoc fecit. Discite ex hoc fratres, iustum iudicem Deum, non modo quid fiat, sed & quo animo fiat considerare, & cauet deinceps ne quis parua reputet, quamlibet parua scilicet delinquere conuincatur. Nemo dicat in corde suo, leuia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus minimisq; peccatis. Hæc est enim dilectissimi impoenitentia: hæc blasphemia in Spiritum Sanctum, blasphemia irremissibilis. Paulus quidem blasphemus fuit, sed non in Spiritum Sanctum, quia ignorans fecit, in incredulitate. Non in Spiritum Sanctum blasphemans, ideo consequutus est misericordiam. Quis es Domine? Et Dominus ad eum: Ego sum Iesus Nazareus, quem tu persequeris. Ego sum Saluator, quem tu persequendo petis. Ego

sum de quo tu in lege tua legis prædictum, quod nescis impletum, quia Nazareus vocabitur. Et ille: Domine quid me vis facere? Hæc plane fratres, perfectæ conuersionis est forma. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum. Paratus sum & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. Domine quid me vis facere? O verbum breue, sed plenum, sed viuum, sed efficax, sed dignum omni acceptione. Quæ pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui suam ita abiecerint voluntatem, vt ne ipsum quidem cor proprium habeant, vt non quid ipsi, sed quid Dominus velit, omni hora requirant, dicentes sine intermissione; Domine quid me vis facere? Et illud Samuelis, Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Heu plures habemus Euangelici illius cæci, quam noui Apostoli imitatores. Quid vis, ait Dominus ad cæcum illum, vt faciam tibi? Quanta est miseratio tua Domine, quanta dignatio tua? Siccine Dominus serui quærit vt faciat voluntatem? Vere cæcus ille, quia non considerauit, non exauit, non exclamauit. Absit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omninò dignum est, non me à te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem. Videtis fratres, quia verè necessaria erat hoc in loco conuersio? Sic profecto, sic multorum vsque hodie pusillanimitas & puerilitas exigit, vt ab eis quæri oporteat, quid vis vt faciam tibi? non ipsi quærant, Domine quid me vis facere? Considerare necesse habent ministri & Vicarius Christi, quid sibi præcipi velint, non ipsi considerant quæ voluntas sit præceptoris. Non est obedientia eorum plena, non in omnibus parati sunt obsequi, non per omnia sequi proposuerunt eum, qui non suam, sed patris venit facere voluntatem. Discernunt & diiudicant eligentes in quibus obedientiam imperant, imo in quibus præceptorem suum ipsorum obedire necesse sit voluntati. Huiusmodi itaque etsi tolerari se videant & condescendi ac morem geris infirmitati suæ, proficiant obsecro, pudeatq; semper paruulos inueniri, ne quando forte audiant, quod debui vobis facere & non feci? & abutentibus patientia & benignitate prælati, fiat tandem multitudo exhibitæ miserationis, cum iusta damnationis. Domine quid me vis facere? Et Dominus ad illum, Surge, & ingredere ciuitatem:

Matt. 2. Textus.

Ps. 56. Ps. 118.

1. Reg. 3

Mat. 10

G

Textus.

rem: ibi dicitur tibi quid te oporteat facere. O sapiētia suauiter verē vniuersā disponēs Eum cui tu loqueris erudiendum de voluntate tua mittis ad hominem, vt socialis vitę

H commendetur vtilitas, & edoctus per hominem, discat & ipse secundum datam sibi gratiam hominibus subuenire. Ingrederere ciuitatem. Videtis fratres non sine diuino cōsilio factū esse, vt hęc ciuitatē Dñi virtutū ingrederemini, diuinā discere voluntatē. Planē qui te salubriter terruit & conuertit cor tuum ad desiderandam voluntatē suam, ipse tibi dixit, surge, & ingrederere ciuitatē. Sed audī quā manifestē in his que sequuntur, voluntatis simplicitas & Christiana cōmendatur mansuetudo. Apertis oculis nihil videbat; ad manus autē trahebatur ab his qui comitabantur eum. Felix cęcitas, qua malē quōdam illuminati in pręuaricatione, tandem in conuersione oculi salubriter excęcātur. Sanē quod triduo Paulus sine cibo manet persistens in oratione, ad eos maximē p̄tinet, qui nouiter sæculo abrenūciātes, necdum in cęlesti consolatione respirant. Sustineant ergo & ipsi Dominū in omni patientia, orent sine intermissione, quęrentes, petentes, pulsantes: q̄a exaudiet eos pater cęlestis in tpe opportuno. Nō obliuiscetur eorum in finem, veniet, non tardabit. Si triduo sustinueris eū, non habēs quod māiucēs, confide, q̄a miserator & misericors Dominus ieiunium te non dimittet. Exinde iubetur Ananias manus imponere Saulo, sed tanquā bene eruditi nō continuo acquiescit, Vide enim si non etiam Paulus ipse doctrinam hanc deinde tradidit discipulo. Neminī, inquiens, cito manus imponas. Vidit (ait Dominus) virum imponentem sibi manus vt visum recipiat. Fratres, Paulus hoc cū vidisset, non continuo illuminatus est. Nūquid nō exspectauit Ananias manum, quā venturum eum fortē in somnijs prauidit? Hac duo carissimi, quia vereor ne quis fortē sit inter vos, q̄ solo sese somnio pręsumat illuminatū esse: nec iam equanimiter patitur ad manū trahi, sed ductorem sese profiteatur aliorum. Cui enim necdum administrationis cura iniuncta est, cui necdū credita dispensatio, cui necdum pręceptum vt videat, & provideat his qui apertos oculos habentes nihil vident: quid hoc pręsumere tētat, nisi quia meditatur inania, & quasi somnia vana festat? Cauemus ab hoc vitio fratres: semp̄ quod in nobis est, abiecti eligamus

esse & ad manus trahi, māfuetudinem & humilitatem discentes à Christo Domino: cui est honor & gloria in sæcula sæculorum Amen.

Sermo Secundus. Vbi supra.

Conuersus est hodie Paulus, imō Saulus cōuersus, versus est i Paulum. Siquidē factus est tanquā Euāgelicus ille paruulus, de quo Dñs ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, nō intrabitis in regnū cęlorū. Fortē. n. seipsum dicebat. Nimirū ipse magnus Dñs & laudabilis nimis, ipse paruulus q̄ datus est nobis. Nec tñ magnus interim, sed paruulus exhibitus, vt seipsum faciat gratum & efficacē necessāria paruitatis exemplum. Ad paruulum ergo sit cōuersio tua, vt discas paruulus esse, tu quoque cū cōuerteris paruulus fias. Enimvero audi quā euidenter ipsum tibi (in quo constituit formam conuersionis) paruulum manifestat, signanter ea q̄ sunt paruuli in seipso imitanda proponens. Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Gemina paruitas, humilitas & māfuetudo, Et illa interior, ista exterior paruitas: vtraque tamen non parua virtus est, nemp̄ quā paruulus ille tā magnus vnicum magisterium profitetur. Hodie ergo cōuersus est Paulus, hodie desijt esse Saulus. Hodie factus est humilis & mitis corde. Probat oris confessio cordis humilationē, dū clamat: Domine quid me vis facere? Magis autē, p̄bat ipsa collatę gratię magnitudo, quā: nimirum tam multa, nisi multum humili, data non fuit. Ceterum, māfuetudo quoniam exterior quadā (vt diximus) paruitas & ob hoc manifestior est, tripliciter nobis in conuersione hac cōmendatur. Triplici quidē velut ariete māfuetudo nostra pulsatur, verborum iniurijs, damnis rerū, corporis lęsione. In his tribus, omnis exhibitio patientię, omnis exercitatio māfuetudinis. Probata est illa virtus quā nihil horū vř concutere potuissē. Considerare libet quēadmodū Paulus sup̄ his omnibus in ipsa statim sua conuersione tētat, verē iam Paulus inuentus sit, in hac parte verē mitis & patiēs. Saule, Saule, quid me persequeris? Durū est tibi cōtra stimulum calcitrare. Durū quidē verbū, verbum increpatoriū plenū comminatione. Sanē quod ad corpus p̄tinuit, cōcussus est & prostratus in terrā. An

Mat. 1

K

Mat. 1

1. Tim

5.

Act. 9.

L

vero & damno quoque probat⁹ est? Et valde. Siquidem ipsum ei lumē ademptum est oculorum; & apertis, vt scriptum est, oculis, nihil videbat. Experta est in his trib. & exercitata patiētia Iob, quem in hac virtute opinatissimum De⁹ exemplar dedit. Sed vestrae in hoc industriae relinquitur vestigādum. Sufficit nos mōnere forinam veræ conuersionis magna ex parte in hac mansuetudine constitutam, vt pudeat eos qui conuersi esse debuerant, vel in corporum lesione, vel in damno rerum, vel quod magis indignū est, in verborum iniurijs inueniri peruersos penitus & auersos.

In purificatione Beatae Mariae, de triplici misericordia. Sermo I.

Hodie templi Dominū, in templū Domini Virgo mater inducit, Ioseph quoque sistit Domino, non suū, sed eius filium dilectum, in quo ei benē complacuit. Agnoscit iustus quē exspectabat, Anna quoque vidua cōfiteatur. Ab his quattuor primo hodierna processio celebrata est, quā postmodū exultatione vniuersae terrae in omni loco, & ab omni gente celebraretur. Nec sanē mirum si tunc parua fuit, quando quidem paruus erat, qui suscipiebatur. Nullum ibi locum peccator habuit, omnes iusti, omnes sancti, omnes fuere perfecti. Sed nūquid hos tantum saluabis Domine? Crescat corpus; crescat & miseratio. Homines & iumenta saluabis Dñe, cum multiplicaueris misericordiā tuas Deus. In secula iā processione praecū turbæ? & turbæ sequunt, nec virgo portat sed a sellis. Neminē itaque dedignatur: nec ipsos qui computruerūt tamquam iumenta in stercore suo. Non dedignatur in quā, sed si Apostolica vestimenta nō desint, si doctrina eorum, si morum iustitia, si obedientia, si caritas cooperiat multitudinem peccatorū, ex hoc iam processione suae gloria non censebit indignos. Magis verō & ipsam quē rā paucis collata videtur, nobis quoque ab ipso inuenire est reseruatā. Quidni reseruaret posteris, quā & praerogauit antiquis? Dauid rex & Propheta exultauit vt videret diē istum, & vidit & gauisus est. Alioquin si non viderat, vnde psallebat: Suscipimur, inquit, Deus misericordiā tuā in medio templi tui. Suscepit hanc misericordiā Dñi Dauid, suscepit Simeon, suscepimus & nos,

Oper. D. Bern. Tom. I.

& quicumque sunt praordinati ad vitā. Si quidē Christus heri, & hodie, & in aeternū. In medio. n. templi misericordia est, non in angulo aut diuersorio, quia nō est acceptio personarum apud Deum. In cōmuni posita est, offertur omnibus, & nemo illius expers, nisi qui renuit. Deriuantur aquae foras Domine Deus, nihilominus tamē fons tuus tibi proprius est, & non bibit alienus ex eo. Qui tuus est, non videbit mortem donec viderit Christum Domini, vt securus dimittatur in pace. Quidni dimittatur in pace, qui Christum Domini habet in pectore? Ipse enim est pax nostra, qui per fidem habitat in cordibus nostris. Tu quomodo hinc exhibis anima misera, quae iucē itineris Iesu ignoras? Ignorantiam enim Dei quidam habēt. Vnde hoc? Nempē, quia lux venit in mundum, & dilexerūt homines magis tenebras quam lucē. Et lux, inquit, in tenebris brucet, & tenebrę cam non cōprehenderunt. Ac si dicat: Et in plateis deriuantur aquae, & alienus non bibit ex eis: & misericordia in medio templi est, nec tamen accedūt quos manet aeterna damnatio. Medius vestrū stat dō miseri, quem vos nescitis, vt morientes antequam videritis Christum Domini nō in pace dimittamini: sed potius rapiamini a rugientibus preparatis ad escam. Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui. Longē est hac gratiarum actio à voce illa gementis. Domine in cælo misericordia tua, & veritas tua vsque ad nubes. Quid enim Videtur tibi in medio fuisse misericordia, cū apud solos cæligenas spiritus haberetur? At vbi fanē minoratus est Christus paulo minus ab Angelis, factusq. est Dei & hominū mediator, ac velut lapis angularis, pacificauit per sanguinem suum quae in cælis sunt, & quae super terram: ex hoc planē iam suscepimus Deus misericordiam tuam in medio tēpli tui. Erasmus. n. & nos natura filij irae, sed consequuti sumus misericordiā. Cuius irae filij, & quam misericordiam conquisiti? Nempē, filij ignorantiae, ignauiae, captiuitatis, & consequuti sumus sapientiam, B virtutem, redemptionem. Ignorantia mulieris seductae excauerat nos, mollicies viri abstracti & illecti à propria concupiscentia, enerauerat nos, malitia diaboli expositos iuste à Deo captiuauerat nos. Sic ergo nascimur vniuersi primum quidē viae ciuitatis habitaculi profus ignari, deinde imbecilles & ignaui, vt et si nota nobis esset

F via

via vita, propria tamē prapediremur & detineamur inertia: postremo captiui sub pessimo crudelissimoque tyranno, vt licet prudētes essemus atque robusti, ipsa tamen miseræ seruitutis opprimeremur cōditione. Nūquid nō misericordia & miseratione multa opus habet tanta miseria? Aut certē si iam salui sumus ab hac triplici ira per Christū, qui factus est nobis sapientia à Deo patre, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: quāta nobis vigilantia opus est dilectissimi, ne fortē (quod ablit) inueniatur nostra nouissima peiora prioribus, si denuo contingat iram incidere, vt potē qui non natura iam, sed propria voluntate filij iræ sumus? Amplectamur itaque misericordiam quam in medio templi suscepimus, & cum beata Anna non dimoueamur à templo. Templum enim Dei sanctū est, quod estis vos, ait Apostolus. Propē est hac misericordia, propē est verbū in ore vestro, & in corde vestro. Denique in cordibus vestris per fidem habitat Christus. Hoc templum eius, & hac sedes eius, nisi fortē excidit vobis, quoniam anima iusti sedes sapientię est. Quod ergo frequenter imō & semper adornare cupio fratres meos, obsecro, & nunc ambulemus non secundum carnem in carne, ne displiceamus Deo. non simus amici huius sæculi, ne Dei constituamur inimici. Restitamus ergo diabolo & fugiet à nobis, vt liberē iam ambulemus in spiritu, & in corde sit conuersatio nostra. Siquidem corpus quod corrumpitur aggrauat, enervat, & esteminat animā, & terrena inhabitatio sensum multa cogitantem deprimat, vt ad caelestia non asurgat. Vnde & sapientia huius mundi stultitia est apud Deum, & à ma igno qui superatur, ei & seruis addicitur. Porro in corde suscipit misericordia. In corde habitat Christus: in corde loquitur pacem in plebem suā & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

De ordine & modo processionis.
Sermo II. Vbi supra.

GRatias redemptori nostro agamus qui tam copiose prouenit nos in benedictionibus dulcedinis, sacramentis infantia: suę gaudia nostra multiplicans. Celebratis siquidem paulo ante Natiuitate, Circumcisione, & Apparitione eius, festiuus hodie no-

bis oblationis eius dies illuxit. Hodie namque sistitur creatori terræ fructus sublimis, hodie placabilis & Deo placens hostia viginti manibus offeritur in templo, portatur à parentibus, à senibus expectatur. Offerunt Ioseph & Maria sacrificium laudis, sacrificium matutinum; Simeon & Anna suscipiunt. Ab his quattuor celebrata processio **D** est, quæ per quattuor orbis climata sollempnibus hodie gaudijs ad memoriam reuocatur. Quia ergo festiuam hodie & nos ipsi præter ceterarum consuetudinem sollemnitate acturi sumus processionem, non inutile arbitror modum ipsius & ordinem diligentius intueri, processuri sumus bini & bini candelas habentes in manibus, ipsas quoque succensas, nec quolibet igne, sed qui prius in ecclesia sacerdotali benedictione fuerit consecratus. Ad hæc futuri sunt in processione nostra nouissimi primi, & primi nouissimi. & cantabimus in vijs Domini, quoniam magna est gloria Domini.

Merito sanē bini & bini procedimus, sic enim ob commedationem fraternæ caritatis & socialis vitæ missos à fauatore discipulos Euāgelia sacra testantur. Turbat processionem si quis solitarius incedere curat, nec sibi soli nocet, sed etiā ceteris est molestus. Hi sunt qui segregant semetipsos animales spiritum nō habentes, nec solliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis. Itā verò sicut non est bonū esse hominem solum, sic in conspectu Domini vacuare apparere est prohibitum. Cum enim arguantur cōstitatis ipsi quoque, quos non conduxit: qui iā conducti sunt, si ociosi inuenti fuerint quid merentur? Fides quippe sine operibus, mortua est. Ipsa denique opera nostra in seruire agēda sunt, & in desiderio cordis: vt sint lucerne ardētes in manibus nostris. Alioquin timendū est ne fortē tepidos nos euomere. **E** incipiat, qui in Euangelio loquitur, dicens: Ignē veni mittere in terrā, & quid volo nisi vt ardeat? Hic planē sacer & benedictus est ignis, quem pater sanctificauit, & misit in mundum, & cui benedicitur in ecclesijs, sicut scriptum est: In ecclesijs benedicite Deo Domino. Habet enim etiā aduersarius noster vt potē peruersus diuinorum operum amulator, habet inquam ignē suū & ipse ignem concupiscentia carnalis, ignē inuidiæ & ambitionis, quē Sa'uator in nobis nō accendere sed extinguere venit. Denique si quis alienū hūc ignē diuino offerre præ-

1. Cor. 3.

Sap. 9.

1. Cor. 3.

1. Cor. 2.

Luc. 12.

presumpserit sacrificio, etiam si patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate sua. Porro super hæc quæ de sociali vita & fraterna dilectione, de bonis operibus & feruore sancto dicta sunt, humilitatis virtus maxima, maximeque necessaria est, vt honore præueniamus inuicem: nec modo priores, sed & ipsos iuniores sibi quisque præponat, quæ nimirum humilitatis perfectio est, & iustitię plenitudo. Et quoniam hilarem datorem diligit Deus, & fructus caritatis est gaudiū in Spiritu sancto, cantemus, vt dictum est in vijs Domini: quoniam magna est gloria Domini. Cantemus Dño canticum nouum, quia mirabilia fecit. In quibus omnibus si quis forsitan proficere dissimulat, & proficisci de virtute in virtutem, nouerit quisquis huiusmodi est, in statione, non processione se esse: imo verò & in regressione: quoniam in via vitæ non progredi, regredi est, cum nihil adhuc in eodē statu permaneat. Porro profectus noster in eo consistit (vt sapius me dixisse memini) vt numquam arbitremur nos apprehendisse: sed semper extendamur ad anteriora, incessanter concemur in melius, vt imperfectum nostrum diuinæ misericordię obtutibus iugiter exponamus.

Item in Purificatione, de puero, Mariæ, & Ioseph. Sermo III.

Purificationem beatæ Mariæ virginis hodie celebramus, quæ secundum legem Moyſi facta est transactis à natiuitate Domini quadraginta diebus. In lege enim scriptum erat, vt mulier quæ suscepto semine peperisset filiū, immunda esset septem diebus, & octauo die circumcideretur puer: de hinc ablutione & purificatione intentæ, abstineret ab ingressu templi trigintatribus diebus: quibus expletis, offerret filium Domino cum numeribus. Sed quis non aduertat in ipso sententiæ huius initio, liberam matrem Domini ab hoc præcepto? Putas enim quia dicturus Moyſes, mulierem quæ peperisset filiū, immundam esse, non timuerit super matrem Domini blasphemie crimen incurere, & ideo præmisit suscepto semine? Alioquin nisi parituram præuidisset sine semine virginem, quæ necessitas erat de suscepto semine fieri mentionem? Patet itaque quod lex ista matrem Domini non includit, quæ non suscepto semine filium peperit, sicut

prædictum erat per Ieremiam. Quia nouum faceret Dominus super terram. Quæris quod nouum? Mulier, inquit circumdabit virum. Non ab altero viro virum suscipiet, non humana lege concipiet hominem, sed intra viscera intacta & integra virum claudet: ita sanè vt intrante & exeunte Domino iuxta alium prophetam: Porta Orientalis clausa iugiter perseueret. Putas ergo non poterat moueri animus eius & dicere, quid mihi opus purificatione? Cur abstineam ab ingressu templi, cuius vterus nesciens virum, templum factus est Spiritus sancti? Cur non ingrediar templum, quæ peperit Dominum templi? Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum: nimirum cum proles ista fons puritatis sit, & purgationem venerit facere delictorum. Quid in me legalis purificet observatio, quæ purissima facta sum ipso partu immaculato? Verè ò beata Virgo, verè non habes causam, nec tibi opus est purificatione. Sed numquid filio tuo opus erat circumcisione? Esto inter mulieres tamquam vna earum, nam & filius tuus sic est in numero puerorum. Circumcidi voluit, & non multo magis vellet offerri? Offer filium tuum Virgo sacrata, & benedictum fructum ventris tui Domino representam. Offer ad nostram omnium reconciliationem hostiam sanctam, Deo placentem. Omnino acceptabit Deus pater oblationem nouam & pretiosissimam hostiam, de qua ipse ait: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Sed oblatio ista frater, factis delicata videtur, vbi tantum sistitur Domino, redimitur a vobis, & illico reportatur. Veniet quando non in templo offerretur, nec inter brachia Simeonis, sed extra ciuitatem inter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno, sed alios redimet sanguine proprio: quia redemptionem eum misit Deus populo suo. Illud erit sacrificium vespertinum, istud est matutinum. Istud quidem incundius, sed illud plenius. Istud enim tempore natiuitatis, illud iam in plenitudine ætatis, de vtroque tamē potes accipere quod propheta prædixit: Oblatus est quia ipse voluit. Nam & modò oblatum est, non quia opus habuit, non quia sub legis edicto fuit, sed quia voluit: & in cruce nihilominus oblatum est, nō quia meruit, non quia Iudæus præualuit, sed quia ipse voluit. Voluntarie sacrificabo tibi Domine,

1er. 31.

1er. 44.

Matt. 3. H

Isai. 53.

1. Cor. 9.

Leu. 12. n.

quia voluntarie oblati es pro mea salute, non pro tua necessitate.

Sed quid fratres nos offerimus, aut quid retribuimus illi pro omnibus quæ retribuit nobis? Ille pro nobis obtulit hostiã pretiosiorẽ quã habuit, nimirum qua pretiosior esse non potuit. Et nos ergo faciamus quod possumus, optimum quod habemus offeren- tes illi, quod sumus vtique nosmetipsi. Ille seipsum obtulit, tu quis es qui teipsum offerre cõteris? Quis mihi tribuat, vt oblationem meam dignetur maiestas rãta suscipere? Duo minuta habeo Domine, corpus & animam dico, vtinam hæc tibi perfectè pos- sim in sacrificio laudis offerre. Bonum enim mihi longeque gloriosius, atque vtilius est, vt tibi magis offerar, quã descerar mihi ipsi. Nam ad meipsum animã nãta conturbatur, in te verò exultabit spiritus meus, si tibi veraciter offeratur. Fratres morturo Domino Iudæus mortuas hostias offerebat, sed iam nunc viuo ego, dicit Dominus: nolo mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur & viuat. Non vult Dominus mortem meam, & non libenter offeram illi vitam meam? Hæc est enim hostia placabilis, Deo placens hostia, hostia viua. Sed in oblatione illa Domini tres fuisse leguntur, & in oblatione nostra tria nihilominus à Domino requiruntur. Fuit in oblatione illa Ioseph spõsus matris Domini, cuius filius putabatur, fuit & ipsa Virgo mater, & puer Iesus qui offerebatur. Sit ergo & in oblatione nostra constantia virilis, sit continentia carnis, sit conscientia humilis. Sit inquam in proposito perseue- randi animus virilis, sit in continencia castitas virginalis, sit in conscientia simplicitas & humilitas puerilis. Amen.

In Septuagesima. Sermo I.

Magna mihi consolatio est fratres mei in verbo illo Dñi. Qui est ex Deo, verba Dei auditis, quia ex Deo estis. Nec ignoro quod alio in loco dicit scriptura: Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: sed multo aliter sunt ex eo qui secundum beati Ioãnis Euãgelium, Non ex voluntate carnis nati sunt, sed ex Deo. Vnde & inuenies ab eodẽ Ioanne in Epistola sua scriptum: Omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio cœlestis conseruat illum. Non peccat, inquit,

id est, non p̄manet in peccato, quia conseruat illum, vtique vt perire non possit ea, quæ falli non potest generatio cœlestis. Siue non peccat, id est, tantum dẽ est, ac si non peccet: pro eo scilicet, quod non imputatur ei peccatum: generatio enim cœlestis etiam in hac parte conseruat illum. Sed generationem istam quis enarrabit? Quis potest dicere. Ego de electis sum, ego de prædestinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hæc; inquam, dicere potest? reclamãte nimirum scriptura: Nescit homo si sit dignus amore, an odio. Certitudinem vtique nõ habemus sed spei fiducia cõsolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quædam, & indicia manifesta salutis, vt indubitabile sit eum esse de numero electorũ, in quo ea signa p̄manferint. Propter hoc inquam, quos præsciuit Deus, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt quibus certitudinem negat causa sollicitudinis, vel fiduciã præstet gratia consolationis. Hoc enim est vnde semper solliciti, & in timore & tremore humiliemur necesse est sub potenti manu Dei: quoniam quales sumus nosse possumus, vel ex parte: quales autem futuri sumus, id nosse penitus nobis impossibile est. Itaque qui stat, videat ne cadat, & in ea forma, quæ salutis iudicium est, & argumentum prædeterminationis, perseueret, atque proficiat. Porò inter ea quæ fiduciam præstant & materiam spei, vnum illud maximum est, de quo nunc cœpimus loqui: qui ex Deo est, verba Dei audit. Nõnullos enim sic interdum audientes inuenies, ac si nihil omnino ad eos pertineant, quæ dicuntur, non intrare cor suum, non dicere mores suos, non cogitare, ne forte quod audunt, dictum sit propter eos. Magis autem si forte sermo Dei viuus & efficacax (qui suo, & non eius qui loquitur, arbitrio fertur; quocumque voluerit) si, inquam, manifestè aduersus vitia illa processerit, quibus sese illi sentiunt obligatos, dissimulant, & auertunt oculos cordis, aut qualibet adinventione palliant vitia, & seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa non video: magis autem vereor, ne forte propterea non audiant verbum Dei, quia non sunt ipsi ex Deo. In vobis, fratres (gratias Deo) verè inuenio aures audiendi: nimirum, cum in emendatione vestra sine mora appareat fructus verbi; sed etiam inter loquendum (fateor)

Ecc. 9.

Rom. 8.

L

Ier. 18.

33.

Ioã. 18.

K

Rom. 11

1. Ioã. 1.

1. Ioã. 5.

non.

nonnumquam sentire mihi videtur feruore
studij vestri. Etenim quanto abundantius
fugitis, tanto amplius replet vbera mea di-
gnatio spiritus sancti, & tãto copiosius datur
& propinquit vobis, quanto citius quod propi-
natur hausistis. Propterea sapius loquor vo-
bis et preter consuetudinem Ordinis nostri:
scio enim quis dixerit: Si quid supereroga-
ueris, cum rediero reddam tibi. Initium sep-
tuagesimæ fratres hodie celebratur, cuius
nomen in vniuersa ecclesia celebre satis ha-
betur. Iam verò dico vobis carissimi, quia
plurimum in hoc nomine compatior mihi
ipsi. Commouetur enim intra me spiritus meus
spirans nimirum ad patriam illam, in qua nec
numerus est, nec mensura, nec pondus. Quã-
diu enim in pondere & mensura & nume-
ro vniuersa corporis & animæ bona recipio?
Quanti mercenarij in domo præs mei abun-
dant panibus? ego autem hic fame perco. Nam
de corporali cibo ad Adã dictum est, & perue-
nit vsque ad me. In sudore vultus tui vesce-
ris pane tuo. Sed & cum laborauiero panis da-
tur mihi in pondere, potus in mensura, pul-
mẽta in numero. Et de corporali quidẽ sic.
Quid verò de spirituali? Vtique antequam
comedam suspiro, atque vtinam cum suspira-
uero & fleuero vel fragmentum exiguum me-
rear de cælesti conuiuio, & tamquam catellus
edam de micis quæ cadunt de mensa Domi-
norum meorum. O Hierusalem ciuitas regis
magni, qui te ex adipe frumẽti satiat, & quã
fluminis impetus latificat, in te nec pondus
vtique nec mensura, sed satietas est & affluẽ-
tia summa. Sed nec habes numerum: quippe
cuius participatio eius in id ipsum. Ego verò
qui totus sum in vicissitudine & numero,
quando veniam ad vnam illam quã requi-
ro? Quando satiabor apparente gloria tua
Dñe? Quando inebriabor ab vbertate do-
mus tuæ, & torrente voluptatis tuę quando
potabis me? Nunc enim tam exigua sunt
stillidicia stillantia super terram, vt nec glu-
tine quidem possim saluam meam. Sic om-
nino sic verum est fratres quoniam modo

A omnia dantur in pondere & mensura & nu-
mero; sed veniet dies quando omnia sunt
cessatura. Nam de numero quidẽ legimus.

Pf. 146. Quoniam sapientiæ illius non est numerus.
Et alio in loco apud eundem prophetam.

Pf. 15. Dilectationes in dextera tua vsque ad finem.
Audi etiam apud Apostolum pondus sine

2. Cor. 4. pondere. Supra modum, inquit, in sublimitate,
æternum pondus gloriæ. Audi pondus

Oper. D. Bern. Tom. I.

æternum: sed attende quia præmiserit supra
modum. Sic & Christum audio mensuram
sine mensura promittentem. Mensuram, inquit,
conferam & coagitatam, & superrefluentem.
Sed quando venient ista? Profecto in
fine præsentis septuagesimæ: quod est tem-
pus captiuitatis nostræ. Sic enim legimus
quod captiuati à Babylonij filij Israël ter-
minum acceperunt annorum septuaginta,
quibus transfactis redierunt in suam, cum in-
stauratum est templum, & ciuitas reedifica-
ta. At vero captiuitas nostra fratres quando
finitur, quæ tot annis ab initio vtique mudi
protenditur? Quando liberabimur à serui-
tute ista? Quãdo restaurabitur Hierusalem
ciuitas sancta? Vtique completa hac septua-
gesima, quæ ex denario & septenario con-
stat, propter decem mandata, quæ accepim-
us, & septem impedimenta quibus à man-
datorum obedientia retardamur. Primum
enim impedimentum nostrum & occupatio
grauis est ipsa necessitas huius miseri corpo-
ris. Quod dum modo somnum, modo cibum,
modo vestem, ceteraque similia querit, haud
dubium quin frequenter impediatur nos ab
exercitio spirituali. Secundo loco impediunt
nos vitia cordis, vt est, leuitas, suspicio, impa-
tientia, aut inuidia, motus, laudis appetitus,
& similia, quæ quotidie experimur in nobis.
Tertium & quartum impedimentum accipe
prosperitatem huius sæculi, & aduersitatem.
Sicut enim corpus quod corrumpitur aggra-
uat animam, sic deprimit etiam terrena inha-
bitatio sensum multa cogitantem. Vtrinque
ergo caue à laqueo tentationis, & quare ar-
ma iustitiæ à dextris & à sinistris. Quantum
impedimentum grauissimum & periculosissi-
mum, ignorantia nostra est. In multis enim
omnino incertum habemus quid agere de-
beamus: ita vt quid oremus sicut oportet, ne-
sciamus. Sextum impedimentum est aduer-
sarius noster, qui tamquam leo rugiens circuit
querens quem deuoret. Atque vtinam in istis
sex tribulationibus liberaremur, vt vel in se-
ptima non tangeret nos malum, nec apprehen-
deret nos periculum in falsis fratribus. Vtinam
soli impugnarent nos maligni spiritus cum
suggestionibus suis, & nihil nocerent homines
perniciosis exemplis, persuasionibus, importu-
nis, sermonibus, adulationibus, vel detractionibus,
atque alijs mille modis. Videtis certè quam
necessarium sit, vt aduersus hæc septem peri-
cula quibus impedimur, septiformis spiri-
tus sancti auxilio subleuemur. Pro his enim,

F 3 sc.

Septem. quibus ab obseruantia decalogi re-
tardamur, in lectu pœnitentiæ septuagesi-
ma præfens agitur: Vnde & reticetur inte-
rim alleluia sollempne, & humanæ tran-
gressions historia miserabilis ab exordio
recensetur.

De eo quod scriptum est. Immisit Dominus
soporem in Adam. Sermo II.
Vbi supra.

Genes. 3. **I**mmisit Dominus soporem in Adam.
Immisit & in seipsum, factus nimi-
rum secundus Adam: sed est distan-
tia fortè non parua. Ille enim sopor-
atus videtur præ excessu contemplationis
Christus miserationis affectu: vt in illum
soporem immiserit veritas, in hunc caritas,

cum vtraque sit Dominus. Ait enim Ioânes
Euangelista. Deus Caritas est. Et ipse Dñs.
Ego sum via, veritas, & vita. Sanè soporem
Christi solius caritatis fuisse nemo dubitat,
vel nomine tenus Christianus. Siquidem ac-
cubuit vt Leo, non vnus planè sed victor,
potestatis propria ponens animam, somnum
mortis excipiens propria voluntate. Cete-
rum, qualis & ille sopor dicendus sit fuisse,
vel credendus, quem Dominus inmisit in
Adam, in quo sine sensu omnino doloris in
mulierem ædificandam costa sub lata est de
latere dormientis? Mihi quidem non nisi
incommutabilis veritatis intuitu, & abyfso
diuinæ sapientiæ corporis excedens sensu-
bus obdormisse videtur, quod ex eius verbis
vel maxime conijci potest. Rediens nimirū
indicat quo abiisset, dum tamquam ebrius
de cella vinaria veniens, & eructans illud
magnum sacramentum, quod tanto post, in
Christo & in ecclesia Apostolus commen-
dauit. Hoc nunc inquit, os ex ossibus meis,

Gen. 3. **D** & ppter hoc inquit: Relinquet homo patrē
Ad Eph. & matrem, & adhærebit vxori suæ: & erunt
53 duo in carne vna. An tibi penitus obdormis-
Can. 5. se videtur qui in hanc vocem excitatus eru-
pit, & non magis dicere potuisse. Ego dor-
mio & cor meum vigilat: Verum id quidem
sine præiudicio dixerim, si cui fortè aliter, vi-
sum fuerit, maximè si quid aliud in sanctorū
paginis inuenitur. Neque enim communem
arbitror fuisse soporem, aut nostris similem
somnia, quos nec contemplationis excessus,
nec miserationis affectus, sed infirmitatis
defectus immittit, quos nec veritas, nec car-
itas sed necessitas parit. Graue siquidem iu-

gum super filios Adam. Non autem in prin-
cipio super Adam, sed nunciant super filios
eius. Quid non graue miseris, quibus & vi-
uere labor est? Quibus & (quod pauci viden-
tur aduertere, sentire penitus nemo) ipse
quoque sensualitatis vsus inuenitur oneri,
adeo, vt nequeat sustineri nisi alterna re-
quie foueamur? Quid non labor & dolor &
afflictio spiritus ex omnibus quæ sub sole
sunt, quādo & illud ei grauissimum est quo
potissimum delectatur vegetatio scilicet &
sensificatio carnis? Nimirum quam sit ei dul-
ce consortium, triste diuortium manifestat,
dum vix tandem auelli potest, dum corrup-
tio ipsa corporis penitus intolerabilis est
vegetanti. Sanè non simpliciter corpus, sed
corpus quod corrumpitur aggrauat animā,
vt immunem ab hoc grauamine primi pa-
rentis animam noueris extitisse, donec ad-
huc corpus gereret incorruptum. Nimirum
in libertate posuit eum Deus, vt inter sum-
ma & infima versans, & in illa excederet si-
ne difficultate, & ad hæc sine illecebra aut
necessitate descenderet. Illa penetrans natu-
rali viuacitate & puritate mentis, hæc au-
thoritate diiudicans præfidentis. Denique
adducta sunt animalia ad Adam, vt videret
quid vocaret ea: non ipse aliqua curiositate
ductus est vt videret ea. Non sic in nobis li-
bera ratio, sed vndique ei luctandum est. Sic
enim & ab in finis visco quodā captiua tene-
tur, & à summis indigna repellitur, vt nec ab
his sine dolore possit auelli, nec ad illa sine
magno gemitu vel tardè queat admitti. Hæc
nempe vim faciunt qui quærunt animam
nequam vt clamare necesse sit. Infelix ego ho-
mo, quis me liberabit de corpore mortis hu-
ius? Inde priusquam comedā, suspiro. Quia
regnum celorum vim patitur, & violenti rapi-
unt illud. Nihilominus tamen & illic vni-
tas & hic tenenda diuisio est, sicut & Adam
soporatus est in contemplatione, & animalia
nominum impositione discreuit. Sic nimirū
sic & Abraham in sacrificio nō quidem vola-
tilia, sed animalia legitur diuisisse. Et Maria
erga multa turbatur, cum vnum sit necessa-
rium. Necessariū planè vnum & maximè ne-
cessariū, quā hæc pars optima est, quæ non au-
feretur. Cessabit diuisio cum venerit plenu-
do, & erit totius sanctę ciuitatis Hierusalem
participatio in idipsam. Interim spiritus sa-
pientiæ nō modo vnicus, sed multiplex est: in-
teriora quidē in vnitatem solidās, sed sub iu-
dicio exteriora distinguens. Vtrūque tibi in
primi-

Sap. 9.

II

Rom. 17

Mat. 11

primitiua ecclesia commendatur, quando multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: ne volatilia scinderentur: diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat, vt animalia secarentur. Sit igitur etiam in nobis carissimi vnitas animorum, vnita sint corda diligendo vnum, quærendo vnũ; adheredo vni, & idipsum inuicem sentiendo. Sic nimirum exterior ipsa diuisio, & eua dit periculum & scandalum non incurrit, dum videlicet etsi propria cuique tolerancia, propria quoque nonnunquam in terrenis agendis sententia: sed & diuersa interdum dona gratiarum: nec membra omnia ætium eundem videntur habere, vnitas tamen interior, & vnanimitas, ipsam quoque multipliciter colliget, & constringat caritatis glutino, & vinculo pacis.

*In capite ieiunij quomodo debeamus vrgere
caput nostrum, & faciem nostram
lauare. Sermo 1.*

Hodie dilectissimi, sacrũ quadragesimæ tempus ingredimur, tempus militiae Christianæ. Nõ nobis singularis est hæc obseruatio, vnã oium est, quicumque in eandem fidei conueniunt vnitatem. Quidni cõmune sit Christi ieiunium omnibus Christianis? **G**uidni caput suum membra sequantur? Si bona suscepimus ab hoc capite, mala etiam quare non sustineamus? An respucere tristitia volumus, & communicare iucundis? Si ita est, indignos nos capitibus huius participatione probamus. Omne. n. quod patitur ille, pro nobis est. Quod si in opere salutis nr̃e ei collaborare piget, in quo deinceps coadiutores nos exhibebimus illi? Nõ est magnum si ieiunet cum Christo, qui seclurus est ad mensam patris cum ipso. Non est magnũ si compatitur membrum capiti, cum quo & glorificandum est. Felix membrum, quod huic adhaferit per omnia capiti, & sequetur illud quocumque ierit. Alioquin si fortè abscedi separariq. cõtingat, priuetur statim necesse est etiã spiritui vite. Quæcumque. n. portio capiti nõ cohæret, vnde ei iam sensus aut vita? Nec tunc deerit qui expositam occupet, vt ne sanè quidẽ sit absque capite. Germinabit rursus radix amaritudinis, venenatum caput iterum pullulabit. Illud, inquam, caput, quod in eo contriuerat antea fortis mulier, mater ecclesia. Dico autem, quando per

eam regeneratus est in spem vite, quem natura filium iræ, mater carnalis ediderat. Videbit ergo iã si fuerit qui reuelatos habeat oculos cordis, & spiritaliter intueatur horrendum omnino monstrum, corpus quidẽ hominis, caput autem dæmonis habens. Nõ solum autem, sed etiam erunt nouissima hominis illius peiora prioribus, cum viperum illud caput, quod prius fuerat amputatum, non absque septem nequioribus se, reuertatur. Quis non solo cõtremisca auditu? Tollens membrum Christi; faciam membrum dæmoniorum? Abscessus autẽ à corpore Christi, Satanæ, miser, incorporabor? Sit procul à nobis semper excerranda ista commutatio, fratres mei. Mihi omnino adherere tibi bonum est, ò caput gloriosum & benedictum in secula, in quod & Angeli prospicere cõcupiscunt. Sequar te quocunque ieris. Si transieris per ignem, non auellar a te, non timebo mala quoniam tu mecum es. Tu dolores meos portas, & pro me doles, tu prius trãsis per angustum passionis foramen, vt latum præbeas sequentibus membris ingressum. Quis nos separabit à caritate Christi? Ipsa enim est, per quã omne corpus per nexus, & iuncturas crescit. Hoc glutinum bonum; cuius meminit Isaias: Hoc per quam bonum est & iucundum, habitare fratres in vnum. Hoc vnguentum, quod descendit à capite in barbam, à capite descendit ad oram vestimenti, vt ne minima quidẽ simbria careat vnitione. In capite siquidem plenitudo gratiarum, de qua accipimus omnes, in capite vniuersitas miserationis, in capite inexhaustus fons pietatis diuinæ, in capite affluentia tota spiritalis vnguenti, sicut scriptum est: Vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitie præ participibus tuis. Ipsum tamen quod tam copiosè pater vnixerat caput, Maria quoque vngere non veretur. Calumniantur quidem discipuli, sed respondet Veritas pro ea, quod bonum opus sit operata. Denique & nobis hodie quid præcipit in Euangelio? Tu, inquit, cum ieiunaueris, vnge caput tuum. Mira dignatio. Spiritus Domini super eum, eo quod vnxit eum, & nihilominus tamen Euangelizans pauperibus, ait: Vnge caput tuum. Complacet sibi pater in filio, & dum vox sonat in a there, descendit Spiritus in columba. Putatis fratres, quia Christi Baptismo Chrisma defuerit? Manet Domini Spiritus super ipsum, & vnctum ab eo quis dubitet? Hic est filius meus dilectus,

dilectus, in quo mihi bene complacui. Hæc planè spiritualis vnguenti fragrantia est. Vixit pater filium præ participibus suis, in quo præ ceteris singulariter complacet sibi. Pater enim diligit filium effectû vtiq; diuino & inexperto omni creaturæ. Vixit in quâ præ participibus suis, accumulans super eum vniuersa charitatata benignitatis, mansuetudinis, & suauitatis, abundantius eum replens visceribus misericordiæ & miserationis. Vnctum denique misit ad nos, quem nobis exhibuit plenum gratiæ, & miserationis. Sic vacuum à patre est caput nostrum, nihilominus vngi postulat & à nobis. Cum ieiunaueris, inquit, vnge caput tuum. Itane aq; petit à riuulo fons indeficiens? Petit sine dubio, aut certè repetit magis. Ad fontem, n. unde exeunt flumina reuertunt, vt iterum fluant. Non verò, vt minus habens, quòd de derat Christus repetit, sed ne tibi pereat q; quid ad eum referre volueris. Siquidem etiã fluminis aqua si stare cœperit, & ipsa putrefcet, & inundatione facta superueniens repellatur. Sic planè, sic gratiarum cessit decursus, vbi recursus non fuerit. nec mo. Ioh. nihil augetur ingrato, sed & quòd acceperat vertitur ei in perniciem. Fidelis autem in molico censetur dignus munere ampliori. Vnde igitur caput tuum, refundens qui supra te est, quidquid in te est deuotionis, quidquid delectationis, quidquid affectionis. Vnge igitur caput tuum, vt si qua in te est gratia, referatur ad ipsum, nec tuam quæras gloriam, sed ipsius. Vngit enim Christû qui bonus eius odor est in omni loco. Memòto sine aduersus hypocritas hinc processisse sermonem Nolite, inquit, fieri sicut hypocrite tristes. Non omnimodam nobis tristitia inter dicit, sed quæ in facie est coram hominibus. Alioquin cor sapientis vbi tristitia, & Paulum quoque discipulos cõtristasse non piget, pro eo, quòd contristati sunt ad salutem. Non est talis tristitia hypocritarû, non in corde, sed in facie est. Exterminant enim facies suas.

Nota proinde quòd nò dixerit nolite esse sicut hypocrite tristes, sed nolite fieri, hoc est fingi. Sic quippe vulgo dicitur. Tristè se facit, aut magnificat se, & qui beatificat te, in errorem te adducit: & similia quæ simulationis sunt, nò veritatis. Tu autem eum ieiunaueris, vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Exterminant illi faciem, tu autem lauare iuberis. Est autem facies, quæ in facie

est conuersatio. Hanc fidelis Christi seruus lauat, ne quòd offendiculû præbeat intuenti, hypocrita magis exterminat, dum singularia magis & inuitata sectatur. Sed nec caput vngit cuius affectio elongatur à Christo, & vanis fauoribus delectatur. Vngit potius semetipsum, vt propriæ fragrantia opinionis respergat. Aut certe quia manifestum est nò esse caput hypocrite Christum: nec suum, tñ qualecumq; caput vngere potest, cuius mens non propriæ testimonio conscientia, sed adulationibus demulcetur. Datur nobis (aiunt fatuæ virgines) de oleo vestro. Cur hoc? Quia in vasis suis oleum non habent. Sed nò est prudentia huiuscemodi oleum dare. Quòd enim sibi fieri nolunt, quando ipsi facient alijs? Audi verò Propheetam, cui incerta & occulta sapientiæ suæ reuelauerat Deus. Oleum, inquit, peccatoris non impinguet caput meum; Emunt oleum istud hypocrite, sicut ait Dñs: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Exterminant enim facies suas, vt appareant ieiunantes: Vides quã breui sermone hypocritas & singularitatis notat, & arguit vanitatis. Vide et quã paucis & coram Deo suadeat bona, & coram hominibus prouidere. Vnge caput tuum & faciem tuam laua, hoc est sic te irreprehensibilem foris exhibe, vt diuinam tibi conciliare studeas gratiam, & ante oculos humanos nò propriam quæras gloriam, sed auctoris. Potest tamen & alio modo lota facies conscientia pura, & vnctum caput intelligi mens deuota. Quòd si id probas, aduersus duplex vitium, quòd maxime solent appetere ieiunantes, hæc duo verba abluitionis, & vnctionis dicta videtur. Alius enim ieiunat studio vanitatis, & huic dicit faciem tuam laua. Alius ieiunat eum impatiētia & rancore, & huic opus est vt caput vngat. Est autem caput istud mens interior, quæ tunc vngitur in ieiunio, cum spiritualiter delectatur in eo. An verò tibi nouum videtur, vt dicamus caput vngi ieiunio? Ego plus dico, etiam impingatur. Nūquam ne legisti quòd scriptum est, vt alat eos in fame? Est ergo ieiunium corporis, capitis vnctio, & carnis inedia refectio cordis. Quidni dixerim vnctionem, quæ & medetur vulneribus, & exasperatas cõscientias lenit? Emat igitur hypocrita ieiunio suo oleum peccatoris, ego meum interim non vendo ieiunium, & ipsum mihi oleum est quo vngar. Vnge, inquit, caput tuum, ne quid fortè murmuris, aut impatien-

Mat. 6.

Eccl. 1.

K

Vbi sup.

Eccl. 7.

2. Cor. 6

Mat. 23.

Pf. 140.

Mat. 6.

M

Pf. 32.

impatientia subeat. Non solum autem sed & gloriare in tribulatione, sicut ait Apostolus: Gloriare, inquam, sed absque omni studio vanitatis: vt sit etiam facies munda ab oleo peccatoris.

Item in capite ieiunij, quomodo debemus conuerti ad Dominum. Sermo II.

Joel 2.

Ps. 118.

Mat. 18.

Isai. 12.

Psal. 62.

Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio, & fletu: & planctu: & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, ait Dominus omnipotens. Quid sibi vult dilectissimi quod precipit Dominus, vt conuertamur ad eum? Vbiq; enim est, & replet omnia, & nihilominus complectitur vniuersa. Quo me vertam, vt conuertar ad te Domine Deus meus? Si ascendero in caelum tu illic es, si descendero in infernum, ades. Quid iubes, quo conuertar ad te? supra, an infra, ad dexteram, an ad sinistram? Consilium istud est fratres mei, secretum est, quod solis credatur amicis. Mysterium regni Dei est, Apostolis reuelatur in aure, nam turbis nihil dicitur absque parabola. Nisi conuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum caelorum. Agnosce planè, quo velis vt conuertamur. Ad paruulum conuerti necesse est, vt discamus ab eo, quia mitis est, & humilis corde. Ad hoc siquidem paruulus datus est nobis. Sane idè & magnus est, sed in ciuitate Domini, cui & dicitur: Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel. Quid tu inflaris o homo? Quid extolleris sine causa? Quid alta sapis, & oculi tui omne sublimè vident, quod tibi non cedit in bonum? Sublimis quidem Dominus, sed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata est magnificentia illius, & non poteris ad eam. Nec si te rupeis apprehendes. Accedit, inquit, homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Excelsus siquidem Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Humiliare, & apprehendisti. Hæc planè lex pietatis, & propter hæc legem sustinui te Domine. Si forte sublimitatis esset via proposita, & illic iter quo ostenderetur salutare Dei, quanta facerent homines, vt exaltarentur? Quam crudeliter inuicem sternerent, inuicem conculcarent, quam impudenter reperent, manibusq; & pedibus conarentur in altum, vt imponeret

se se homines super capita aliena? Et certè qui contendit supergredi proximos, multas inueniet difficultates, multos habebit amulos, multos patietur contraditores, ascendentes equidem ex aduerso. Nihil verò facilius est volèti, quam humiliare semetipsum. Hoc verbum est dilectissimi quod omnino nos reddit inexcusabiles: vt ne tenue quidè nobis velamen præterdente liceat. Sed ià ad hunc paruulum ad mansuetudinis, & humilitatis magistrum, quoniam modo conuerti necesse sit, videamus. Conuertimini, inquit, ad me in toto corde vestro. Fratres, si dixisset conuertimini, nihil addès: effect vobis forsitan liberum respondere. Factum est: ià aliud proponere mandatum. Nunc autem spiritualis (vt audio) conuersionis nos admonet, quæ non vna die perficitur, vtinam vel in omni vita, qua degimus in hoc corpore valeat consummari. Corporis namque conuersio si sola fuerit, nulla erit. Forma siquidè conuersionis est ista, non veritas: vacuã virtute gerens speciem pietatis. Miser homo qui totus pergens in ea quæ foris sunt, & ignatus interiorum suorum, putans aliquid se esse cum nihil sit, ipse sese seducit. Sicut aqua effusus sum, ait Psalmista in persona hominis huiuscemodi, & dispersa sunt omnia ossa mea. Et alius quidem propheta. Comederunt, inquit, alieni robur eius, & ignorauit. Exteriorem quippe superficiem intuens, salua sibi omnia suspicatur, non sentiens vermem occultum, qui interiora corrodit. Manet tôsur, veltis necdum mutata est, ieiuniorum regula custoditur, & ratutis psallitur horis, sed cor longe est à me, dicit Dñs. Attende solerter quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, aut contristeris, & sub habitu religionis animum secularem, sub pannis conuersionis inuenies cor peruersum. Totum enim cor in his quattuor affectionibus est, & de his accipiendum puto quod dñs, vt in toto corde tuo conuertaris ad Dñm. Conuertatur proinde amor tuus vt nihil omnino diligas, nisi ipsum, aut certe propter ipsum. Conuertatur etiã ad ipsum timor tuus, quia peruersus est timor omnis quo metuis aliquid præter eum, aut nõ propter eum. Sic & gaudium tuum, & tristitia æquè conuertatur ad ipsum. Hoc autem ita fiet, si non nisi secundum eum doleas aut læteris. Quid enim peruersum magis quam lætari cum malefeceris, & in rebus pessimum exultare? Sed & ea quoque quæ secundum carnem est tristitia, mortem operatur.

Joel 2.

Psal. 21.

Osee 8.

Matth. 15.

Si pro tuo, siue p proximi peccato doles, bene facis, & hæc tristitia est ad salutem. Si gaudeas ad munera gratiæ, hoc gaudium sanctum est, & securum gaudium in Spiritu sancto. Debes & in dilectione Christi fraternis congaudere prosperitatibus, & aduersitatibus condolere, sicut scriptum est: Gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. Verum ne ipsa corporalis quidem est paruipendenda conuersio, quia spiritualis huius adminiculum noscitur esse non paruum. Inde est quod in loco hoc Dominus cum dixisset in toto corde, adiunxit protinus, in ieiunio, quod

D vitique corporis est. Volo tamen admonitos esse fratres meos, obseruandum illud non ab eis tantum, sed ab omnibus illecebris carnis, & vniuersa corporis voluptate. Imo vero ieiunandum longè amplius à vitiis, quàm à cibis. Sed est panis à quo vos ieiunare nolo, ne forte deficiatis in via, & si nescitis, panem dico lacrymarum. Sequitur enim: In ieiunio, & fletu, & planctu. Exigit enim planctum à vobis penitentia præteritæ conuersationis, exigit fletum desiderium futuræ beatitudinis.

Psal. 41. Factæ sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, ait propheta, cum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? Parum ei placet huius vitæ nouitas, qui necdum vetera plangit. necdum plangit admittis peccata, necdum plangit tempus amissum. Si non plangis, planctus non sentis animæ vulnera, conscientiæ læsionem. Sed nec futura satis gaudia concupiscis, si non quotidie satis postulas ea cum lacrymis. Minus tibi nota sunt si non reuinit consolari anima tua, donec veniat. Addit deinde propheta. Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, quibus verbis manifestè prior ille populus Iudæorum, & duritiæ cordis, & vanæ superstitionis arguitur. Crebra siquidem apud eos scissio vestium, sed non cordium esse solebat. Quādo enim scinderentur corda lapidea, quæ non poterant nec circiuci? Scindite, inquit, corda vestra, & non vestimenta vestra. Quis in vobis est, cuius voluntas circa vnum aliquid solet obstinatio inueniri? Scindat cor suum gladio spiritus, quod est verbum Dei, scindat illud, & in multas minutias festinet dispartiri. Alioquin non est conuerti ad Dominum in toto corde, nisi scisso corde.

E Donec enim illam vnam accipias in Hierusalem, cuius est participatio in idipsum, multa interim tibi præcipiuntur: & si in vno offenderis, factus es omnium reus. Spiritus Domini multiplex, ait Sapiens, nec potes se-

qui multiplicem sine multipli scissione. Audi denique hominem quem secundum cor suum inuenerat Deus. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum, paratum ad aduersa, paratum ad prospera, paratum ad humilia, paratum ad sublimia, paratum ad vniuersa quæcūque præceperis. Vis pastorem ouium facere, vis constituere regem populorum? paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Quis vt David fidelis ingrediens, & egrediens, & pergens ad imperium regis? Et dicebat de peccatoribus. Coagulatū est sicut lac cor eorum, ego vero lege tuā meditatatus sum. Inde enim cordis duritia, inde mentis obstinatio, quia meditatur quis non legem Domini, sed propriam voluntatem. Scindamus itaque corda nostra dilectissimi, quatenus integra proinde vestimenta seruemus. Vestes enim nostræ virtutes sunt. Bona vestis caritas, bona vestis obedientia est. Beatus qui custodit vestimenta hæc, vt non ambulet nudus. Denique beati quorum tanta sunt peccata, etenim caritas operit multitudinem peccatorum. Scindamus corda sicut prædictum est, vt hæc vestimenta integra seruemus, quemadmodum integra seruata est tunica Saluatoris. Nec modo integram seruat vestem scissio cordis, sed & talarem fecit, & polymitam, qualem à sancto patriarcha Iacob accepit filius, qui præ ceteris amabatur. Hinc nempe virtutum perseverantia, hic conuersationis pulchræ discolor vnitas. Hinc illa est gloria regis filia in simbrijs aureis, circumamictæ varietatibus. Potest tamen & aliter hæc scissio cordis intelligi, vt si quidem prauum fuerit, scindatur ad confessionem, si durum, ad compassionem. Quidni scindatur cor, vt visceribus effluat pietatis? Quidni scindatur vltus, vt sanies effluat? Vtilis prorsus vtraque scissio, vt nec flauum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo claudamus viscera misericordiæ, vt & ipsi confquamur misericordiam à Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Item de ieiunio quadragesime. Sermo IIII.
Vbi supra.

R Ogo vos dilectissimi, tota deuotione suscipite quadragesimale ieiunium, quod non sola abstinentia commendat, sed multo magis facta. Nam si deuotè vsque modo ieiunaueris,

Rom. 6.

Psal. 56.

Pf. 118.

Psal. 31.

Iac. 5.

F

Iul. 2.

Sap. 7.

nauimus, utique sancto hoc tempore ieiunā
dū nobis est multo deuotius. Si quid enim
additur ad solitum abstinentiæ modū, num-
quid non valde indignum est vt nobis one-
rosū sit quod Ecclesia portat vniuersa no-
biscum? Hactenus vsque ad nonam ieiuna-
uimus soli, nūc vsque ad vesperam ieiuna-
bunt nobiscū pariter vniuersi reges & prin-
cipes, clerus & populus, nobiles & ignobi-
les, simul in vnum, diues & pauper. Hac id
circo dixerim fratres, ne quis fortē turbetur
à pusillanimitate spiritus, & ieiunium præ-
sens quis minori deuotione suscipiat, dum
se fortassis meminert prioris quoque ieiunij
pōdus satis difficile tolerasse. Hoc enim
quātum potest laborat aduersarius noster,
vt holocaustum nostrū deuotionis pingue-
dine vacuetur, vt & minus acceptū sit Deo,
& cōscientia nostra in spirituali gaudio mi-
nus exultaretur, sicq. de pusillanimitate to-
lerantiæ etiā conscientia pusillanimitas ge-
neretur. Cuius astutias non ignorantes, to-
ta obsecro aduersus eum sollicitudine vige-
lemus, & quia hiārem datorē diligit Deus,
& ipsa quoque conscientia nostra, ampliori
exinde fiducia subleuatur, vt deuotiora sint
nostra ieiunia, sollicitē nobis totius ecclesiæ
proponamus exempla. Sed quid de his lo-
quor, quos habemus in hac ieiunij obserua-
tione cōsortes, quasi non multo excellēti-
ores habeam? in ea duces, imo & cōserua-
tores? Quanta deuotione suscipiendum est
nobis quod à sancto Moyse tamquam here-
ditario iure traditur, cui speciali præ cetē-
ris Prophetis prerogatiua facie ad faciē Do-
mini loquebatur? Quāto feruore ample-
ctendum est, quod Helias ille commendat,
igneo curru raptus in cælū? Ecce enim quā
multa millia à dieb' illis generalis conditio
moris inuasit. Helias tamen vsque adhuc
conseruante Domino manus eius euasit. Iā
verò si cōmendat ieiunium præsens Moy-
ses & Helias, quamuis magni, tamen cōser-
ui nostri, quantum commendat illud Iesus
Domin' noster, qui & ipse diebus totidem
ieiunauit? Qualis ille est, non dicam Mona-
chus sed Christianus, qui minus deuotē iei-
unium suscepit quod ei tradit ipse Christus?
Denique tāto deuotius imitandū nobis est
dilectissimi Christi ieiunantis exemplum,
quāto certius est propter nos eum ieiunas-
se, non propter seipsum. Ieiunemus ergo
carissimi, & deuote ieiunemus sancto hoc
quadragesimæ tempore: ita sanē, vt noueri-

mus quadragesimā nostram nō solos qua-
draginta dies habere. Continuanda enim
nobis est quadragesima cūctis diebus misē-
ræ huius vitæ, dum per auxilium gratiæ (q̄
in quattuor Euāgelij cōmendatur) necesse
est nos decalogum legis implere. Errant
planē qui paucissimos dies istos ad pœnitē-
tiam sufficere credūt, cum certum sit totum
vitæ huius tempus nō nisi ad pœnitentiam
institutum. Quærite Dominum, ait Prophe-
ta, non solum quadragesima diebus, sed dum
inueniri potest: inuocate eū dum propē est.
Neque enim tunc erit inuocandi tempus,
quādo nemini proximus erit Deus, sed alijs
quidem præsens, alijs verò nimis valde re-
motus. Interim sanē ex eo quod proximus
dicitur manifestum est, quod nondū habe-
tur, sed tamen haberi & inueniri faciē pōt.
Quis tibi videtur proxim' fuisse ille qui in-
cidit in latrones? Vtique qui fecit cum eo
misericordiam. Ergo quia toto hoc tempo-
re misericordiæ proximus est: quærite Domi-
num carissimi dum inueniri potest, inuoca-
te eum dum propē est. Verumtamen præ-
senti quadragesima maiore nobis est seruo-
re quærendus, quæ non solū pars, sed & sa-
cramentum est totius temporis huius. Pro-
pterea si forte diebus ceteris studia vestra
aliquatenus intepuerāt, dignum est vt nūc
in seruore spiritus recalescant. Quod si gu-
la sola peccauit, sola quoque ieiunet, & suf-
ficit. Si vero peccauerūt & membra cetera,
cur non ieiunent & ipsa? Ieiunet ergo ocu-
lus qui depredatus est animam, ieiunet au-
ris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet
etiam anima ipsa. Ieiunet oculus à curiosis
aspectibus, & omni petulantia, vt benē hu-
miliatus coerceatur in pœnitentia, qui malē
liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris ne-
quiter pruriens à fabulis, & rumoribus, &
quæcumque otiosa sunt, & ad salutem mini-
mè pertinentia. Ieiunet lingua à detractione
& murmuratione ab inutilibus, vanis, at-
que scurrilibus verbis: interdū quoque ob-
grauitatem silentij, & ab ipsis quæ videri po-
terant necessaria. Ieiunet manus ab otiosis
signis, & ab operibus omnibus quæcumque
non sunt imperata. Sed & multo magis ani-
ma ipsa ieiunet à vitijs & propria volunta-
te sua. Etenim sine ieiunio hoc, cetera à Do-
mino reprobantur, sicut scriptum est: quia
in diebus ieiuniorum vestrorum volunta-
tes vestræ inueniuntur.

Isai. 55.

Luc. 10.

Isai. 38.

De Ieiunio Quadragesima, Sermo IIII.

Item de oratione, & ieiunio. Sermo IV.

Vbi supra.

Quia ieiunij quadragesimalis tēpus aduenit, quod tota deuotione suscipere moneo caritatem vestram, dignum reor aliquatenus exponere quo fructu & quemadmodum oporteat ieiunare. Primum quidem fratres pro eo quod ab ipsis quoque licitis abstinemus, ea nobis quæ prius commisimus illicita cōdonantur. Quid verò est condonari cōmissa, nisi ieiunio breui ieiunia redimi sempiterna? Gethennā enim meruimus, vbi nullus vnquā cibus est, consolatio nulla, terminus nullus: vbi guttam aquę diues postulat, & accipere non meretur. Bonū ergo & salutare ieiunij, quo redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur hoc modo peccata. Non solum autem abolitio est peccatorū, sed extirpatio vitiorum: non solum obtinet veniam, sed & promeretur gratiam: nō solum delet peccata p̄terita quæ cōmissimus, sed & repellit futura quę cōmittere poteramus. Dicā vnū adhuc quod facillē capitatis, sepius, nisi fallor, experti. Ieiunium orationi deuotionem & fiduciam donat. Et vide quemadmodum sibijnuicem ieiunij & oratio socientur (sicut scriptum est. Frater adiuuans fratrem, ambo consolabuntur.) Oratio virtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiunij orationē roborat, oratio sanctificat ieiunij.

L & Domino representat. Quid enim ieiunij nobis proderit, si relinquatur in terra? quod abst. Subleuetur ergo ieiunium p̄na quadam orationis. Verum huic ne forte minus sufficiat, alteram quoque necesse est sociari,

Ibidem. Oratio iusti, ait scriptura, penetrat cælos. Sint ergo ieiunio nostro, vt facillē cælos penetret, alę duc: orationis scilicet, atque iustitię. Iustitia verò quæ est, nisi quę cuique reddat quę suum est? Noli ergo quasi solū attendere Deū. debitor enim es etiam p̄latis, etiam fratribus tuis: nec vult Deus vt parui pendas, quos ipse minimē parui pendit. Neque enim sine causa, ait Apostolus. Prouidētes bona non tātum coram Deo, sed etiam coram hominib. Dicebas fortasse, sufficit mihi si tantū Deus approbat quod ago, quæ mihi de humano cura iudicio: Sed certus sis quod ei minimē placeat quidquid cū scandalo filiorū eius, & contra ipsius feceris voluntatē, cui obedire te tamquam eius vica-

2. Cor. 9

rio oportebat. Sanctificate, inquit, ieiunij, *1. Cor. 2.* vocate cœtum. Quid est enim cœtum vocare? Vnitatem seruare, diligere pacem, fraternitatem amare. Superbus ille Pharisæus ieiunium habuit, ieiunium sanctificauit, qui nimirum & ieiunauit bis in sabbato, & gratias egit Deo. Sed non vocauit cœtum, dicens: Non sum sicut ceteri hominū; ideoq; ala vna nitens, ieiunium eius non peruenit in cælum, Vos ergo carissimi lauate manus vestras in sanguine peccatoris, & omnino solliciti estote, vt a'as duas habeat ieiunium vestrum. Sanctimoniam scilicet, & pacem, *Luc. 18.* sine qua nemo videbit Deum. Sanctificate ieiunium, vt pura intentio, & deuota oratio diuinę illud offerat maiestati, vocate cœtū, vt congruat vnitati. Laudate Dominum in tympano & choro, vt concors sit mortificatio carnis. Porro, quia & de ieiunio, & de iustitia aliqua diximus, dignū est vt de oratione quoque pauca loquamur. Hęc enim quāto efficacior est, si fiat vt debet, tanto callidius impediri ab aduersario solet. Interdū enim grauius impeditur oratio à pusillanimitate spiritus, & timore immoderato. Hoc autem tūc solet fieri, cum sic cogitat homo propriam indignitatem, vt non conuertat oculos ad diuinam benignitatem. Abyssus enim Abyssum inuocat: abyssus luminosa, abyssum tenebrosam, abyssus misericordiam, abyssum miserię. Profundum namque est cor hominis, & imperfrutabile. Sed si magna est iniquitas mea, multo maior est Domine pietas tua. Ideoq; cū ad meipsum turbata fuerit anima mea, memor sum multitudinis misericordię tuę, & respiro in ea: & cum introiero in potentias meas, nolo memorari iustitię tuę solius. Verumtamen sicut periculū est, si fuerit oratio nimis timida, sic in contraria parte non minus, imò & maius periculum est, si fortē fuerit temeraria. De his qui sic orant, audi quid loquatur ad Prophetam Dominus: Clama, inquit, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, &c. *1. Sai. 28.* Quasi tuba, inquit, quia in spiritu vehementi increpādi sūt temerarij. Me etenim quærunt, qui seipso nondum inuenerunt. Nec hoc dico, vt peccatoribus auferam orādī fiduciam, sed volo eos orare tamquam gentē quę peccatum fecerit non iustitiam. Orent, pro indulgētia peccatorum suorum in animo cōtrito & spiritu humilitatis, quemadmodum publicanus ille: Deus, inquit, propitiu esto mihi peccatori. Temeritatem enim

Luc. 18.

Pf. 150.

Pf. 116.

1. Sai. 28.

Luc. 18.

enim dico, quando is in cuius conscientia peccatū adhuc, aut vitium aliquod regnat, ambulat in magnis, & mirabilibus super se: minus sollicitus pro periculo animæ suæ. Tertium periculum est, si sit oratio tepida, & non ex viua affectione procedens. Timida quidem oratio cælum non penetrat, quia restringit animum timor immoderatus, ut oratio, non dicam non ascendere, sed nec procedere queat. Tepida vero in ascensu læguescit, & deficit, eo quod non habeat vigorem. Nam temeraria ascendit, sed resilit, resistitur enim ei, nec tantum non obtinet gratiam, sed & meretur offensam. Quæ vero fidelis, humilis, & feruens oratio fuerit, cælum sine dubio penetrabit: vnde certum est, quod vacua redire non poterit.

*Item de triplici modo orationis. Sermo V.
Vbi supra.*

C Aritas qua pro vobis sollicitus sum fratres mei, cogit, ut loquar vobis, & urgente ea multo sapius loquerer, nisi tam multis occupationibus impediret. Nec mirum si sollicitus sum pro vobis, cum inueniam in meipso materiam multam, & occasionem sollicitudinis. Quoties enim propriam miseriam, & multo maiora pericula cogito, haud dubium quin ad meipsum conturbetur anima mea. Nec minor mihi sollicitudo est pro singulis quibuscumque vestrum, qui omnes diligo vos tanquam meipsum. Nouit ipse qui scrutatur corda, quoties in corde meo propria sollicitudini præponderat sollicitudo vestra. Nec mirum si multa mihi sollicitudo est, & timor magis conturbat me super omnibus vobis, quos video in tanta miseria, & in tantis constitutos esse periculis. Ipsi enim (ut manifestum est) gestant laqueum nostrum, vbi que proprium circumferimus inimicum, carnem hæc loquor, de peccato natam, in peccato nutritam, corruptam nimis ipsa origine, sed multo amplius praua consuetudine vitiatam. Hinc est, quod tam acriter caro aduersus spiritum concupiscit, quod assidue murmurat, & impatiens est disciplinæ, quod illicita suggerit, quod nec rationi obtemperat, nec cohibetur villo timore. Huic accedit, hæc adiuvat, hac vitur ad impugnandos nos callidissimus serpens, cui nullum aliud desiderium est, nullum studium, nullum negotium nisi effundere sanguinem animarum. Hic est qui

jugiter machinatur malum, qui desideria carnis instigat, qui concupiscentiam ignem naturalem quodammodo venenatis suggestionibus sufficit, illicitos motus in flammam, peccati occasiones parat, & mille nocendi artibus corda hominum tentare non cessat. Hic est qui manus nostras proprio cingulo alligat, & (ut dicitur) baculo nostro nos caedit, ut caro quæ data est in adiutorium, in ruinam nobis, & in laqueum fiat. Sed quid prodest indicasse pericula, si nulla consolatio, nulla adhibeantur remedia? Grande quidem periculum est, & grauis lucta aduersus domesticum hostem, maxime cum nos aduenemus, & ille cuius, ille suum inhabitat regionem, nos exules simus, & peregrini. Magnum quoque discrimen aduersus diabolicæ fraudis astutias, tam crebros, imò continuos habere conflictus, quem nec videre quidem possumus, & quem nimis altitum fecerit tam natura subtilis, quam longa exercitatio malitiæ eius. Verumtamen in nobis est si vinci nolumus, & nemo nostrum in hoc certamine deiecit inuitus. Sub te esto homo appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Potest inimicus excitare tentationis motum, sed in te est si volueris dare, seu negare consensum. In tua facultate est si volueris inimicum tuum facere seruum tuum, ut omnia tibi cooperetur in bonum. Ecce enim inflammat inimicus desiderium cibi vanitatis, aut impatiencie cogitationes ingerit, aut excitat libidinis motum: tu solummodo ne consenseris, & quoties resisteris, toties coronaberis. Verumtamen negare non possumus fratres, molesta sunt hæc, & periculosa, sed & in ipso certamine si viriliter resistimus, quedam pia tranquillitas de conscientia bona nascitur. Credo etiam si cogitationes istas quam cito in nobis aduertimus, non patimur remorari, sed in spiritu vehementi animus aduersus illas excitatur: quoniam inimicus confusus abscedet à nobis, non tam libenter illico reuertetur. Sed qui sumus nos, aut que fortitudo nostra, ut tam multis tentationibus resistere valeamus? Hoc erat certè, quod que rebat Deus, hoc erat ad quod nos perducere satagebat: ut videntes defectum nostrum, & quæ non est nobis auxilium aliud, ad eius misericordiam tota humilitate curramus. Propterea rogo vos fratres, ut semper ad manum habeatis tutissimum orationis refugium. Oratio de qua etiam memini me paulò ante in fine sermonis esse loquutum. Verumtamen quod

ties de oratione loquitur, verba quaedam humana cogitationis audire mihi videor in corde vestro, quæ & ab alijs frequenter audiri, & non nunquam expertus sum in corde meo. Quia n. est quod licet nunquam ab oratione ceteremus, vix unquam experiri videretur aliquis nostrum, quis sit orationis suæ fructus? Sicut ad orationem accedimus, sic redire videmur, nemo nobis respondet verbum, nemo quidquam donat, sed laborasse videmur incassum. Sed quid in Evangelio

Iean. 7. dicit Dominus? Nolite, ait, iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.

Quod est autem iustum iudicium, nisi iudicium fidei? quoniam iustus ex se ipso vivit. Ergo iudicium fidei sequere, & non experimentum: quoniam fides quidem verax, sed experimentum fallax. Quæ est ergo veritas fidei, nisi quod pronuntiat ipse filius

Mat. 11. Dei? Quid quid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiet vobis. Nemo vestrum fratres parvipendat orationem suam. Dico enim vobis, quia ipse ad quem oramus non parvipendit eam. Priusquam egressa sit ab ore nostro, ipse scribi iubet eam in libro suo. Et unum indubitanter è duobus sperare possumus: quonia aut dabit quod petimus, aut quod nobis nouerit esse vtilius. Nos enim quid oremus sicut oportet, nescimus, sed miseretur ille super ignorantiam nostram, & orationem benigne suscipiens, quod nobis, aut omnino non est vtile, aut non tam cito dari necesse est, minimè tribuit: oratio tamen infructuosa, non erit Ita sanè si fecerimus quod monemur in Psalmo, id est, si delectemur in Domino. At enim sanctus Da-

Psal. 36. uid: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed quid è Propheta quæ tam absolute mones delectari in Domino, ac si ad manum nobis sit huiusmodi delectatio? Delectationem cibi, somni, & quietis, & ceterorum quæ in terra sunt nouimus. Deus autem quæ delectationem habet, vt in eo delectemur? Fratres mei, seculares hoc dicere possunt, vos non potestis. Quis enim vestrum est, qui non sepe expertus sit conscientia bonæ delectationem, qui non gustauerit saporem castitatis, humilitatis, caritatis? Non est hæc delectatio potus neque cibi, aut similis cuiuslibet rei, delectatio tamen est, & maior omnibus illis: diuina, n. est, & non carnalis delectatio, & cum in his delectamur, planè delectamur in Domino. Sed causantur multi fortasse quod affectum

huc delectabilem, & dulciorem super mel & fauum variis experiantur: nimirum, quia tentationibus interim exercentur, multoque viriliter agunt, si virtutes ipsas non pro delectatione quam experiantur, sed pro virtutibus ipsis, & pro solo beneplacito Dei tota intentione, etsi non tota affectione sectantur. Nec dubium quin optimè compleat, qui humisnodi est Propheta admonitioni, qua dicit: Delectare in Domino, quoniam non de affectu loquitur, sed de exercitio. Affectus enim ille beatitudinis est, exercitium verò virtutis. Delectare, inquit, in Domino, ad hoc tendere, ad hoc conare, vt in Domino delecteris, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed considera quod petitiones cordis dixerit, quas approbat iudicium rationis. Nec habes unde causetis, sed unde magis tanto affectu in gratiarum actione verferis: quandoquidem tanta super te cura est Deo tuo, vt quoties ignoras quæris quod tibi inutile est, nõ te audiat super hoc, sed mutet illud vtiliori dono. Sic & pater carnalis paruulo querenti panem, libenter porrigit: querenti cultellum quem non necessarium putat, non consentit, sed magis panem ei quem dederat frangit, vel per aliquem ministrorum frangi precipit, vt nihil ille habeat periculi, nihil laboris. Porro petitiones cordis in tribus credo constare: nec video quid præter illa electus quisque sibi debeat postulare. Duo quidem huius temporis sunt, id est, bona corporis, & anima: tertium verò, beatitudo æternæ vitæ. Nec mireris quæ bona corporis à Deo dixerim esse querenda, quoniam eius sunt corporalia omnia, sicut & spiritualia omnia bona. Ab eo ergo petendum, & sperandum nobis est, unde possumus in eius seruitio sustentari. Verumtamen pro necessitatibus animæ orandi nobis est, & frequentius, & feruentius, id est, pro obtinenda gratia Dei, animæque virtutibus. Sic & pro vita æterna tota pietate, & toto nobis orandum est desiderio, vbi nimirum corporis, & animæ plena, & perfecta sit beatitudo. In his ergo tribus, vt cordis petitiones sint, tria nobis sunt obseruanda. Nam & in prima quidem superfluitas, & in secunda impunitas, & elatio interdum surrere solet in tertia. Nonnunquam enim temporalia quæri solent ad voluptatem, virtutes ad ostentationem. Sed & vitam æternam fortassis aliqui non in humilitate querunt, sed tanquam in fiducia suo-

rum meritorum. Nec hoc dico quin accepta gratia fiduciā donet orandi, sed nō oportet vt in ea constituat quisquā fiduciā impetrādi, hoc solū conferūt hęc pręmissa dona, vt ab ea misericordia quę tribuit hęc, sperentē etiā ampliora. Sit ergo oratio quę pro tēporalibus est circa solas necessitates restricta: sit oratio quę pro virtutibus est animę etiā ab omni impuritate libera, & circa solū beneplacitum Dei intenta: si ea quę fit pro æterna vita in omni humilitate, pręsumēs de sola (vt dignum est) miseratione diuina.

In quadragesima, de oratione Dominica, Sermo V I. Vbi supra.

Matt. 6. **F**iat voluntas tua sicut in cęlo & in terra. Voluntas Dñi, fratres, quę prius Angelos creauit, faciens eosdem, postmodum in eis facta beaur. Sicut enim Verbum quod erat in principio, carnem fuscipiens, dicitur (& verē dicitur) factum caro, sic voluntas illa æterna in Angelo facta est, cū Angelicam omninō in se absorbit voluntatē. Quidni dicatur facta in Angelo cū Angelica facta est? Hęc enim summa illius felicitatis est, hic volūptatis cęlestis torrens, quod diuina voluntas ipsa facta est etiā Angelorum, vt quemadmodum placet Deo vnuerſitas administrationis huius, sic & ipsi in cunctis gaudeant, in omnibus delectentur. Hoc igitur oramus vt hęc voluntas sicut in cęlestibus facta est creaturis, fiat etiā in terrenis, vt sicut Angelus, sic & homo adherens Deo, vnus cum eo spiritus sit. Sed heu me, quot obstacula separant, quot prohibent impedimenta? Obijcit sese malitia mediā, obijcūt infirmitas, obijcit concupiscentia, & ignorantia nostra. Inest enim nobis quasi à natura, magis autem ab exterminio naturę affectio quędā pessima & libido nocēdi, vt inextinguibilis inuenitur in miseris animabus nostris malitię delectatio. Quid vero longius à voluntate diuina? Planē chaos magnum inter nos & illa firmatum est in hac parte, cum semper eū delectet pręstare beneficia, & igratis nobis è cōtra suggerat affectio crudelissima & innoxijs velle nocere. Hinc omnis radix amaritudinis germinat, hinc inuidię, hinc detractiones, hinc dissensiones pullulant, hinc filiescunt inimicitia. At hęc quidē germina virulenta pręcidi sēper necesse est faleę iustitię, qua videlicet extorquemus a nobis,

ne cui facimus quod nolumus nobis fieri, sed quę volumus vt faciant nobis homines, & nos eis eadem faciamus. Eradicari tñant extirpari à cordibus nostris omninō nō poterit malitia, donec in mundo fuerimus, qui totus positus est in maligno. Cōteritur quidē serpētis caput, sed experiri est frequenter calcaneo insidiātem. Secundo loco ipsa quoque corruptibilis huius infirmitate corporis prępedimur, ne voluntas nostra diuinę valeat coherere. Nobis quidē, quod molestum sentimus non potest non displicere: & frequenter in his volūtas nostra à diuina **R** dissidet voluntate, cui ne penitus aduerſetur, fortitudo est nobis necessāria, quę secunda species est virtutis. Nec sola impedit afflictio corporis, impedit & concupiscentia, quę multiplicibus & inexplēbilibus distrahimur desiderijs. Quando autē poterit anfractuosa & angulis plena volūtas ei vniri, quę rectissima est, & omnimodis indistorta? Hei mihi Domine Deus, quia vndique mihi bella, vnd. que tela volant, vndique pericula, vndique impedimenta. Quocūque me vergam nulla vsquam securitas est, & quę mulcent & quę molestant timeo, & esuries, & refectio, & somnus, & vigilia, & labor, & requies militans contra me. Diuitias & paupertates ne dederis mihi, orat Sapiens nimirum, quia vtrobique laqueus, vtrobique periculum. Quod si reprimit temperantia concupiscentiam (hoc quippe vnicum in huiusmodi remedium est) erit quidem vnio iam nonnulla, sed plena non erit. Hinc & Apostolus de se fateretur. Ego ipse, ait, mente consentio legi Dei, carne autem legi peccati, quę est in membris meis. Ex parte ergo coheret, & ex parte dissidet, donec veniat qđ perfectū est, & quod ex parte est euacuetur. Quarta est ignorantia, quā & ipsam nobis plurimum obesse non ignoratis. Quo enim pacto voluntatem Dei pręuā sequar vbi ignoro eā? Cognosco autem tantum ex parte, & necdum sicut cognosco sum. Propterea inquirenda sunt nobis cum omni desiderio incrementa prudentiæ: vt magis ac magis notam faciat nobis Deus voluntatē suā, vt sciamus quid acceptum sit ei omni tēpore. Sic virtutum consummatio, iustitię, fortitudinis, temperantię, & prudentię vnionem illam tam felicem quā desiderabilem consummabit, vt sit nobis cum Deo vnua voluntas, & quęcumque ei placent, placeant simul & nobis, atque hoc nobis

Prou. 20

Rom. 7.

Est (vt de Angelis supra dictum est) omnino perfecta iucunditas. Oramus autem vt adueniat regnū Domini, quo videlicet nobis plena sit de regni potestate securitas. Quod autem petimus vt sanctificetur, nomen eius, omninō iam supra nos in eius notitiam pergere cōcupiscimus. Vbi nimirum nobis in nobis, & felix securitas, & secura felicitas fuerit, in eum qui super nos est, tota iam spiritus vehementia rapiemur. Sanctificetur nomen tuum. Nomen eius gloria eius. Et illa quando non sancta? fieri tamen dicitur sancta gloria eius, cum in sanctitate glorificatur à nobis, sicut & voluntatē eius, quæ æterna est, in nobis (vt nostra fiat) fieri postulamus. Hoc ergo primū fieri petimus quod maximū est, vt nobis gloriæ illius innotescat sanctitas illibata. Exinde quod ad nos spectat optam⁹ & regni potestatem propter securitatem, & voluntatis eius in nobis perfectionem propter iucunditatem. Sed quia necdum illa perfectione gaudentes, non sine magno labore, diuinæ possumus optemperare voluntati, opus est cibo ne deficiamus, opus est inquam pane quotidiano. Sæpius quoque oberrantes ab ea, & delinquentes, hoc est derelinquentes eā, necessario pro indulgentia supplicamus dicentes: Dimitte nobis debita nostra, &c. At ne forte in eadem recidamus post acceptam

M veniam peccatorum, orandus à nobis idem ipse est, ne nos inducat in tentationem: sed magis educat nos, & liberet à malo.

Item in Quadragesima, de peregrino, de mortuo, & crucifixo. Sermo VII.

1. Pet. 2. **O**bscero uos tamquā aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs. Felices qui se præsentī seculo nequam aduenas & peregrinos exhibēt, immaculatos se custodiētēs ab eo. Neque enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futurā inquirimus. Abstineamus ergo à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam, tamquam aduenæ & peregrini. Peregrinus siquidē via regia incedit, non declinat ad dexterā neque ad sinistram. Si fortē iurgantes viderit, nō attendit. Si nubentes aut choros ducentes, aut aliud quodlibet facientes: nihilominus transit, quia peregrinus est, & nō pertinet ad eū de talibus. Ad patriam suspirat, ad patriam tendit, vestimū & victū ha-

bens, nō vult alijs onerari. Beatus plane qui suum sic agnoscit, sic deplorat incolatum, dicens Domino: Quoniā aduena ego sū apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei: Magnū hoc quidem, sed fortē grades aliquis altior est. Nam peregrinus etiam nō admiscetur ciuibus, aliquando tamen delectatur videre quæ sunt, aut audire ab alijs, aut ipse narrare quæ viderit: & his & huiusmodi, etsi penitus nō retinetur, detinetur tamen & retardatur, dū minus memor patriæ, minori accelerat desiderio. Nam & tanto tempore potest in his delectari, vt iam non solum remoretur, & minus citò veniat, sed & remanens ex toto nec tardè quidem perueniat. Quis igitur est magis alienus ab actibus seculi quā peregrinus? Profectò quibus dicit, Apol'to: Mortui. n. estis, & vita vestra abscōdita est cū Christo in Deo. Peregrin⁹ nimirū pōr facillè occasione viatici plus quam oporteat & detineri querēdo, & pregrauari portādo. Mortuus, si desit etiā ipsa sepultura non sentit. Sic vituperantes vt laudantes, sic apulātes audit, vt detrahētes, imo verò nec audit quia mortu⁹ est. Omninō felix mors quæ sit immaculatū seruat, imò penitus alienum facit ab hoc seculo. Sed necesse est vt qui non viuit in se, viuat Christus in illo. Hoc est enim quod ait Apol'to: vs: Viuo aut iam non ego, viuit verò in me Christus. Ac si diceret: Ad alia quidē omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo: si qua verò sunt Christi, hæc viuum inueniūt & paratum. Nam si non alind possum, sicut sentio: placet quòd ad eius honorē fieri vido, dupli-cent quæ aliter sūt. Magnus omnino gradus est iste. At fortasse poterit aliquid adhuc superius inueniri. In quo ergo quærennus? In quo putas nisi in eo de quo nunc loquebamur, qui raptus est vsque ad tertium cælum? Quis etiam prohibet teitū cūlum dicere, si quem gradū supra istos poteris inuenire? Audi igitur ipsum de hac tāta altitudine non in se gloriantē, sed dicentem: Mihi absit gloriari, nisi in ciuce Dñi nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Non solum, iquit, mortuus mūdo, sed & crucifixus: quod est ignominiosum genus mortis. Ego illi, pariter & ipse mihi. Omnia quæ mūdus amat, crux mihi sunt: delectatio carnis, honores, diuitiæ, vanæ hominum laudes. Quæ verò mundus reputat crucem, illis affixus sum, illis adharco, illa toto amplector affectu. An non

Psal. 38.

Colof. 3.

Galat. 2.

Galat. 6.

Non maior iste est secundo, & primo gradu: Peregrinus si prudens est & non obliuiscitur suæ peregrinationis (licet cum labore) transit, & non magnopere sæcularibus implicatur. Mortuus æque blanda huius sæculi sicut aspera spernit. Qui verò raptus est vsque ad tertium cælum, crux illi est omne cui mundus inhæret, & his adhæret quæ mundo crux esse videntur. Quamuis in his verbis Apostoli illud quoque non incongruè posset intelligi, crucifixum ei mundum reputatione, ipsum verò mundum crucifixum compassionem. Crucifixum enim mundum videbat obligationibus vitiorum, & ipse crucifigebatur ei per compassionis affectum. Pæsemus singuli in quo gradu quisque sit positus, & studeamus proficere de die in diem, quæ de virtute in virtute videbitur Deus Deorum in Sion. Maximè verò hoc sancto tempore in omni obscuro puritate cõuersari studeamus, vbi & certus & breuis dierum numerus positus est, ne desperet humana fragilitas. Nam si dicitur non

C bis in omni tempore solliciti estote omnino ad custodiendam puritatem vestræ cõuersationis, quis non desperat? Nunc autem monemur breui dierum numero, omnes aliorum temporum negligentias emendare, vt vel sic gustemus dulcedinem perfectæ puritatis, & omni deinceps tempore in cõuersatione nostra sanctæ huius quadragesimæ vestigia clara resplendant. Conemur ergo fratres sanctum hoc tempus tota deuotione suscipere, & nunc magis arma spiritualia reparare. Nunc enim generali quodam totius orbis exercitu, contra diabolum Saluatoris cõgreditur, beati quæ sub tali duce strenuè militarint. Toto siquidè anno domestica regis familia militat, & assidua est in bellorum procinctu: semel autem & certo tempore vniuersum imperium generali congregatur exercitu. Felices vos qui domestici meruistis esse, quibus dicit Apostolus. Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei. Quid igitur facturisunt qui toto anno pugnam susceperunt, quando & ipsi rudes & vacantes prius spiritualia arma

arripiunt: Vtique solito amplius solitæ opus est insistere purgæ, vt magna quadam victoria regi nostro ad gloriam, nobis proueniat ad salutem.

Oper. D. Bern. Tom. I.

De Sancto Benedicto Abbate, Sermo.

C Onuenientibus vobis in vnum ad audiendum verbum salutis, magnus mihi timor fratres mei ne quis fortè minus dignè illud recipiat, & non sicut recipiendum est verbum Dei. Scio enim terram quæ sapius superuenientem in se recipit imbrè, si fructum non fecerit, reprobâ fore & proximâ maledicto. Et ego vti que si possem benedictiones illi dare, mallem, & non maledictiones. Imò verò ipsam benedictionem cælestis patris vestri non nieam (quam tamen ipso quidem dignante accipitis per os meum) opto vobis benedictionem manere semper, nec in maledictionem posse mutari. Celebramus hodie magistri nostri gloriosi Benedicti natalè, pro eo vobis, & de eo sollempnis ex more sermo debetur Cuius dulcissimum nomen, cum omni vobis iucunditate amplectendum est, & honorandum, quoniã ipse dixit vester, ipse magister, & legifer vester est. Delector quidem & ego in ipsius memoria, licet non meo sine rubore beati huius patris nomen audeam memotari. Est enim mihi de ipsius imitatione vobiscum sæculi abrenunciatio, & monasticæ professio discipulicæ, sed singulariter sine vobis cum eo participo nomen abbatis. Abbas fuit, & ego. N. abbas, & abbas Nomen vnum, sed in altero sola magni nominis umbra. Ministerium vnum, sed heu me, quàm dissimiles ministri, quantum ministratio ipsa dissimilis. Vt mihi si tam longè à te fuero de beate Benedicte in futuro, quàm à tua vestigijs sanctitatis longè esse reperior in presenti. Sed non mihi hæc apud vos perorare necesse est. Scio quod scientibus me loquor, tantum peto, vt pudorem hunc, & hunc timorem meum, fraternam compassionem leuitus. Quoniam tamen omnino dispensatio mihi credita est, et si non habeo apud me quod vobis apponam, quæram à beato Benedicto tres panes, quibus vos pascam. Reficiat vos sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius Recolite dilectissimi, quod non omnes qui in processione Domini fuerunt, sua illi prostrauerunt vestimenta. In illa, in qua, processione quæ annuente Domino in proximo sumus celebraturi, quando venienti Domino ad passionem, & sedenti super asellum, populi occurrerunt, non omnes vestimenta sua prosternebant in via, sed cædebant aliqui ramos

G mos

Ps. 83.

Eph. 2.

mos de arboribus. Nō erat hoc imaginum : quod gratis acceperant, gratis dabant. Verū tamē ne ipsi quidem penitus otiosi fuerūt : sed nec à processione leguntur exclusi. Fratres mei, pium Christi iumentum, qui cum

Psal. 72. Propheta dicere potestis: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Vos quibus insidet Christus: quoniam anima iusti

1. Cor. 1. sedes est sapientie: & Apostolus, prædicat Christum virtutem, & Dei sapientiam. Si nō habeo vestes quas pedibus vestris posternā, tentabo vel ramos cadere de arboribus, vt tante processioni, vel parum aliquid nō desit miterij mei. Arbor fuit beatus Benedictus grandis, atque fructifera, tamquam lignū, quod plantum est secus decursus aquarū. Vbi sunt decursus aquarum? Processio in vallibus, quia inter mediū montiū pe. trāsibunt aquæ. Quis. n. non videat etiā torrentes, mōtum ardua declinate, & mediani ad humilitatē semper diuertere vallis? Sic processio, sic Deus superbis resistit, humilibus autē dat gratiam. Securus hic fige pedē, quicū que iumentum es Christi: super hunc ramū inuitere, p semitā vallis incede. Nimirum in monte sibi sedē constituit serpens antiquus, mordēs vngulas equi, vt cadat atcēsor eius retro: propterea valle magis elige ad ambulandū, vallē elige ad plantandū. Neque enim vel in ferendis arboribus montana solenus eligere, quod frequēter arida sunt, & petrosa. In vallibus pinguedo est, ibi proficiunt plantæ, ibi plena spica, ibi centesimus oritur fructus, iuxta illud: Et vallis abundabit frumento. Audis quia vbique vallis laudatur, vbique humilitas prædicatur. Ibi plātate, vbi decursus aquarū: quia ibi copia gratiæ spiritualis, & aquæ quæ super caelos sunt: laudant nomen Dñi: id est, caelestes benedictiones faciunt, vt laudetur. Stenus in hac, carissimū, & plantati stemus, vt non aefeamus, non moueamur quoēūque statu, sicut scriptum est: Si spiritus habētis potestatem super te irruerit, locum tuū ne deseras. Nulla. n. tentatio vobis præualebit, si nō in magnis & mirabilibus super vos ampletis: sed permaneat radix firmis, in humilitate radicatis, atque fundatis. Sic fuit plantatus secus decursus aquarum Sāctus iste Cōfessor Domini: quoniam fructum suum dedit in tempore suo. Sunt enim qui fructū non faciunt: sunt qui faciunt, sed non suum, sunt qui faciunt suum, sed non in tempore suo. Sunt, inquam, arbores infructuosæ, vt quer-

cus & vlmus, & siluestres aliæ arbores: sed hu. usmodi nemo plātāt in horto suo, quia non faciunt fructum: & si quem faciunt, nō humano esui aptus est, sed porcino. Tales sunt filij huius sæculi, agētes in comessationibus, & ebrietatibus, i crapula & voracitate, in cubilibus & impudicitijs. Hæc nāquē porcorū cibus sunt, quos Iudæus verus prohibetur comedere: quia Christianus his nō debet adherere. Sicut enim caro porcina cum comeditur, nostræ adheret carni, vt iā sit vna, caro, sic transgressor præcepti Dominici spurcos sibi sociat spiritus, & adherendo eis, vnus cum eis efficitur dæmō. Nā & idcirco in sacrificijs prohibetur animal illud offerri, quod spurcos spiritus immundosq. designet, qui relicta omni mundicia, solis sibi spurcitijs complacens, vitiorum & criminū semper cœno delectatur inuolui. Vnde & in Evangelio, legio illa maledicta, dum eijceretur ab homine, tāquam simile sibi animal porcos postulat; nec negantur. His fructum ferūt arbores infructuosæ, ad quarum radices securis posita iam videtur. Arbores autē quæ fructum faciunt sed non suum, hypocrite sunt, cum Simon e Cireneo cruce portantes non suam: qui religiosa intēione carentes, & angariātur, & quæ non amant, amore gloriæ, quam desiderāt, facere compelluntur. Nam in eo, quod dicitur. In tempore suo, arguuntur quidam ante tempus fructificare volentes. Nonne enim & arboribus nostris citius, quam oportet pullulantibus, rimemus omnino floribus in tempestiuīs? Sic sunt aliqui, quorum fructus, quia nimis properet, minus prospere oriuntur. Hi sunt qui in initio cōuersionis suæ alijs fructificare continuo velle presumunt, contraq. legis decreta arare in primogenito bonis, & ouis primogenita tondere festinantes. Vultis nosse, quam sollicitudine vitauerit sanctus iste magister noster? Et hunc ramum vobis appono quoniam tribus annis soli Deo notus, hominibus māsit incognitus. Fructum quidem multum tulit, ipsi cernitis, sed in tempore suo. Neque enim credebatur tempus esse fructificandi, quando tanta carnis tentatione granatus est, vt pene crederet, penē discederet. Ego enim nec istum quidem ramum prateribo, quoniam et si hirsutus quodammodo spinarum aculeis quibus seipsum Deus Benedictus iniecit, tamen utilis est omnino: utilis iumento Domini propter foueas tentationum,

Marc. 5.

H

num, ne in eas incidat consentiendo, sed magis resistat, & viriliter agat, sustineatq; Dominū ne desperet. Hic ergo fige pedem Christi iumentum, & discē quantumcumque accerba tentatio seuat, nō cedere, nec credere propterea derelictum te esse à Domino, sed memineris scriptum esse. Inuoca *Psal. 80.* I me in die tributatōnis, erua te, & honorificabis me. Ergo vt dicere cōperam non crederat Benedictus tunc esse fructificandi tēpus, quando adhuc tantis tentationibus vtegebatur. Sed venit tempus, & in tempore suo fructum dedit. De fructu eius sunt illa tria quæ superius tetigi: sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius. Sanctitatem miracula probant, doctrina pietatem, vita iustitiam. Vides ò iumentū Chri ramos folijs virētes, vernātes floribus, onustos fructu? Sup istos innitere, vt gressus rectos facias pedib. tuis. Sed quomodo tibi appono eius miracula? Numquid vt miracula facere velis? Nequaquam, sed vt miraculis eius innitaris: videlicet vt confidas & gaudeas quod sub tali positus es pastore: quod tantum meruisti habere patrōnum. Omnind enim valde potēs est in cælis, qui tam magnus & potens exstitit in terris, secundum magnitudinem gratiæ, magnitudine gloriæ exaltatus. Nam & iuxta radicem quantumtatem ramū prodire noscuntur: & quot radicibus arbor innitur, tot ramis, sicut aiūt, decoratur. Sic ergo licet non habeamus nostra, consolatio magna nobis esse debent patroni nostri miracula. Doctrina verò instruit nos, & dirigit gressus nostros in viam pacis. Porro vite iustitia omnind roborat & animat nos: vt tanto magis accendamus ad agēda quæ docuit, quanto certi sumus cum non alia docuisse quam fecerit. Sermo viuus & efficax, exemplum operis est: plurimum faciēs suadibile quod dicitur, dum monstrat fastibile quod suadetur. In hunc ergo modum & sanctitas confortat, pietas informat, iustitia **K** confirmat. Quante enim pietatis fuit quod non solum presentibus profuit, sed & profuturus sollicitus fuit? Non solum his qui tunc erat fructum tulit, hac arbor, sed vtique hodie fructus eius & crescit & manet. Dilectus planè Deo & hominibus: cuius non sola presentia in benedictione fuit, sicut sunt multi dilecti Deo soli, quia soli Deo iā cogniti: sed & memoria eius etiam nunc in benedictione est. Nam & vsque hodie in triplicem amoris Domini confessionem.

triplici hoc fructu pascit Domini gregem. Pascit vita, pascit doctrina, pascit intercessione. Per quem incessanter adiuti fructificante & vos carissimi: quoniam in hoc positus estis, vt caris, & fructum afferatis. Vnde eatis? Vtique à vobis ipsis sicut scriptum est. A voluptatibus tuis auertere. Nam & de Domino legimus. Quia exijt semina re semen suum. Ecce & hic habemus semen suum, sicut & prius fructū suum. Imitemur & hunc fratres, quoniam ad hoc venit vt formā nobis traderet, & viā demonstraret. Fortassis & ipse Dominus arbor est, & debemus ab eo quoque ramos accipere, quos nostris pedibus apponamus, imò nō fortasse, sed magis verè arbor est ipse, & planta cælestis, sed in terris plantata, sicut scriptum est. Veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prospexit. Ab eo igitur hunc ramum vobis appono, vt sicut se ipsum exinanauit, hoc ipsum sentiat in vobis: nisi quod non tam ego apponam quam Apostolus, apud quem legistis: Hoc sētite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui L quin in forma Dei esset, nō rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanauit, formam serui accipēs, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Et vos fratres carissimi exinanite vos, humilitate vos, seminare vos, per dote vos. Seminate corpus animale, & resurget corpus spirituale. Per dote animas vestras, & in vitam æternam seruabitis eas. Vultis nosse, quomodo id fecerit Apostolus ipse qui docuit? Siue, inquit, mente excedimus Deo: siue sobrius sumus vobis. Quid ergo tibi? Ego inquit, factus sum tamquā vas perditum. Bene se ipsum perdit, qui nihil vnquam pro se facit: sed omnis eius intentio, & omne desiderium tendit ad Dei placitū, & utilitatem fratrum suorū. Infelix enim qui seminat in carne, quia de carne mettet corruptionem. Alibi verò scriptum est. Beati qui semināt super omnes aquas. Sed quomodo super omnes aquas? Fortè & super aquas de quibus legitur. Et aquæ quæ super cælos sunt laudent nomē Dñi: quæ sunt virtutes Angelicæ, & cælestes populi. Ita planè quā spectaculum facti sumus Deo, Angelis, & hominibus. Seminemus igitur hominibus exemplum bonum per aperta opefa, seminemus Angelis gaudium magnū per occulta suspiria, & cetera huiusmodi quæ solis eis sunt nota. Gaudium n. est Angelis Dei super vno peccatore penitentiā agente. Hinc di-

Mat. 13

Psal. 84

Phil. 2.

2. Cor. 5.

Gal. ar. 6.

Isai. 32.

Pf. 118.

1. Cor. 3. cebat Apostolus, Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Coram Deo dixit coram eis, qui vultui Dei assistunt. Ipsis enim maximè placet, quò vos vident occultè orantes, aut ruminantes psalmum aliquem, aut tale aliquid faciètes. Sic seminate & vos, sic fructificate carissimi. Seminate & vos, quia tàm multi ante vos seminauerunt, fructificate quia vobis seminauerunt. O geus Adam, quàm multi seminauerunt in te, & quàm pretiosum semen: quàm male peribis & quàm merito, si perierit in te tantum semen, simul & seminantiũ labor. Cui perditioni traderis ab agricola, si in te perierint hæc vniuersa? Seminavit in terra nostra tota Trinitas, seminauerunt Angeli pariter & Apostoli seminauerunt Martyres, Confessores, & Virgines. Seminavit & Filius, ipse enim est qui exiit seminare semen suum. Pater enim non exiit, sed filius à Patre processit, & venit in mundum: vt qui prius erat cogitatio pacis in corde patris, fieret & ipse pax nostra in utero matris. Seminavit & Spiritus sanctus, quia & ipse venit, & apparuerunt discipulis dispartitæ lingua: tamquàm ignis. Ita tota Trinitas seminavit: Pater scilicet panem de cælo, Filius veritatẽ, Spiritus sanctus caritatem. Angeli quoque seminauerunt, quando cadentibus alijs ipsi steterunt. Dixit enim Lucifer ille, (sed non iam Lucifer, sed tenebrifer & vespereus.) Sed deo in monte testamti, similis ero a' tissimo. O impudens & impudens. Millia millium ministrant ei, & decies centena millia assistunt, & tu sedebis? Cherubim, ait propheta, stabant, & nõ sedebant. Quid laborasti, vt iam sedebas? Omnes administratorij sunt spiritus missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis, & tu sedebis? Quid seminasti, vt iam metas? Non est tuum, non est tuum hoc, sed quibus paratũ est à patre. Quid eis inuides? Profecto ipsi sedebunt, ipsi inquam vermiculi terræ iudicantes sedebunt, & tu nõ modo, nõ stabis, sed iudicandus astabis. Nescitis, ait Apostolus, quia & *1. Cor. 6.* Angelos iudicabimus? Ipsi vtique ibant, & *Pf. 125.* stebant, mittentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Duo manipuli, sunt quos queris, honoris scilicet, & quietis. Sessionem affectas, & altitudinem, sed non sic, non sic non colliges, quia non seminasti. Qui seminauerunt laborem, & vtilitatem, metent honorem pariter & quietem. Pro confusione

enim sua duplici, & labore, in terra sua duplicia possidebunt. Vnde & dicebat quidam: Vide humilitatem meam, & laborem meũ. *Pf. 118.* Hodie audistis in Euangelio promittentem Dominum, & dicentem discipulis: Sed ebitis *Matt. 9.* super sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Ecce quies sessionis, & honor iudicij. Nam & ipse Dominus ad hæc noluit peruenire, nisi per humilitatem & laborem. Vnde & morte turpissima condẽnatus est, interrogatus tormentis, & opprobrijs saturatus, vtique vt inimicus induatur cõfusus ne, ipse pariter & omnes qui imitatur eum, & prætergrediuntur viam. Ipse est, d' inique, ipse B est qui sellusus est in sede maiestatis suæ similis altissimo, & coalitissimus ei. Hoc vtique cogitauerunt Angeli sancti, qui cadente maligno, apostasie illius nõ cõsenserunt: nobis relinquentes exemplum, vt quemadmodum ipsi elegerunt ministrare, sic & nos faciamus. Nam etiam qui laborem fugiunt, honorem captant, illum se nouerint imitari qui sessionem altitudinemque, quæsiuit: & si non satis terret eos illius culpa, terreat vel vindicta. Omnia enim in contrarium deuenerunt, vt formatus sit ad illudendum ei, & ignis æternus præparatus est illi. Ad hæc vitanda, prudentiam nobis seminauerunt sancti Angeli, qui prius eam (alijs cadentibus) tenuerunt. Sed & Apostoli hanc ipsam seminauerunt nobis, quando recedentibus his qui sapientiam huius mundi sequebantur (quæ stulticia est apud Deum) & prudentiam carnis, quæ mortem operatur, & inimica est Deo; ipsi Domino adhaeserunt. Scandalizati enim illi audientes de sacramẽto carnis, & sanguinis, ultra non ibant cum eo: discipuli verò interrogati, an & ipsi vellet abire, responderunt: Ad quem ibimus? *Ioan. 6.* Verba vitæ æternæ habes. Necessè habemus fratres hanc prudentiam imitari: quia multi adhuc ambulat cum Iesu, donec veniat ad edendum eius carnem, & bibendum sanguinem illius, ad communicandum, scilicet passionibus eius. hoc enim & verbum illud, & ipsum sacramentum significat: ex tunc autem scandalizantur, & abeunt retro dicentes: quia durus est hic sermo. Nos cum Apostolis prudentes simus, & dicamus: Domine, C ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Non discimus à te, viuificabis nos. Non in solo pane viuuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Non solus mundus habet delectationem, sed multo

Pf. 118. maior est in verbis tuis; Vnde & Propheta ait, Quam dulcisa faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Ad quem igitur ibimus? verba vite aeternae habes Domine: & ea quae sunt super omnia, quae mundus habere potest. Non solum ipsa vita, sed & promissio vitae aeternae, & expectatio iustorum laetitia est; & tanta laetitia, ut omne quod concupiscitur ei non valeat comparari. Hanc igitur prudentiam nobis Apostoli sancti seminaverunt. Martyres vero manifestum est fortitudinem feminasse. Porro verò Confessores seminaverunt iustitiam, quam in omni vita sua sequuti sunt. Hoc enim interest inter Martyres & Confessores, quod inter Petrum simul omnia relinquentem, & Abrahamam substantiam mundi in bonos usus expendentem. Sic enim illi consummati in breue expleuerunt tempora multae: isti verò longa & multimoda traxere martyria. Virgines sanctae planum est, quia temperantiam seminaverunt, quae sic libidinem calcaverunt.

In Annunciatione Beatae Mariae, de verbis
Psalmi, Ut inhabitet gloria in terra
nostra. Sermo I.

2. Cor. 1.

VT inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obviaverunt sibi, iustitia & pax osculatae sunt. Gloria nostra haec est (ait Apostolus) testimonium conscientiae nostrae. Non quidem tale testimonium, quale ille superbus Phariseus habebat, seducta & seductrice cogitatione, testimonium perhibens de se ipso, & testimonium eius verum non erat, sed cum spiritus ipse testimonium perhibet spiritui nostro. Porro hoc testimonium in tribus consistere credo. Necessè est enim primo omnino credere, quod remissionem peccatorum habere non possis, nisi per indulgentiam Dei; deinde, quod nihil profusus habere queas operis boni, nisi & hoc dederit ipse; postremo, quod aeternam vitam nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur & illa. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus est mundus? Vtique quod factum est non potest non fieri: ipso tamen non imputante erit quasi non fuerit. Quod Propheta quoque considerans, ait; Beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum. De operibus verò bonis certum omnino est, quod nemo haec habeat à seipso. Nam si stare non potuit humana natura

Pfal. 31.

adhuc integra, quantum minus poterit per se ipsam resurgere iam corrupta? Certum est ad suam originem uniuersa quantum in eis est redere, & in ea semper esse partem procliuora. Sic & nos qui de nihilo creati sumus, constat quia si nobis ipsis relinquimur, in peccatum semper (quod nihil est) declinamus. Iam verò de aeterna vita scimus, quia non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam, nec si vnus omnes sustineat. Neque enim talia sunt hominum merita, ut propterea vita aeterna debeatur ex iure, aut Deus iniuriam aliquam faceret, nisi eam donaret. Nam ut taceam, quod merita omnia dona Dei sunt, & ita homo magis propter ipsam Deo debitor est, quam Deus homini: quid sunt merita omnia ad tantam gloriam? denique quis melior est propheta, cui Dominus ipse tam insigne testimonium perhibet, dicens: Virum inueni secundum cor meum? Verumtamen & ipse necesse habuit dicere Deo. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine. Nemo itaque se seducat: quia si bene cogitare voluerit, inueniet proculdubio, quod nec cum decem millibus possit occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se. Verum haec quae nunc diximus non omnino sufficiunt, sed magis initium quoddam & velut fundamentum fidei sunt habenda. Ideoque si credis peccata tua non posse deleri nisi ab eo cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, bene facis, sed adde adhuc ut & hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde nostro spiritus sanctus, dicens: Dimissa sunt tibi peccata tua. Sic enim arbitratur Apostolus, gratis iustificari hominem per fidem. Ita de meritis quoque si credis non posse haberi nisi per ipsum, non sufficit donec tibi perhibeat testimonium spiritus veritatis, quia habes ea per illum. Sic & de vita aeterna habere necesse est testimonium spiritus: quod ad eam diuino sis munere peruenturus. Ipse enim peccata condonat, ipse donat merita, & praemia nihilominus ipse redonat. Porro testimonia ista credibilia facta sunt nimis. Nam de remissione quidem peccatorum validissimum teneo argumentum, Dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis eius inualuit multo plusquam vox sanguinis Abel, clamans in cordibus electorum, remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra; nec dubium quin potentior & effi-

E

Pf. 142.

F

Rom. 3.

caerior sit mors illius in bonum, quam peccata nostra in malum. De bonis autem operibus argumentum nihilominus efficax mihi est resurrectio eius, quia resurrexit propter iustificationem nostram. Porro de spe pramiorum testimonium eius est ascensio, quia ascendit propter glorificationem nostram. Hæc tria in psalmis habes,

Psalm. 31. dicente propheta. Beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum. Et alibi:

Psalm. 83. Beatus vir cuius est auxilium abs te. Item

Psalm. 64. alibi: Beatus quem elegisti, & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Hæc est gloria vera, gloria inhabitata: quia ab eo est qui per fidem habitat in cordibus nostris. Filij

Verò Adam gloriam, quæ ab inuicem est querentes, gloriam quæ à solo Deo est non volebant, sed sic gloriam extrinsecum fluentem, sectantes habebant, gloriam non in semetipsis, sed magis in alijs. Vis nosse unde sit homini inhabitans gloria? Deo breuiter, quoniam ad mystica festinat intentio. Nam & ea sola proposueram in verbis illis propheticis diligentius inuestigare, sed reflexit ad moralia occurrens prima fronte Apostolicus sermo de interna gloria, & testimonio conscientiae. Sic ergo inhabitat hæc gloria etiam hic in terra nostra, si misericordia, & veritas obuient sibi, & sese iustitia & pax osculentur. Praeuenienti siquidem misericordiae, ut veritas nostræ conuersionis occurrat necesse est, ac de cetero sanctum noniam sectentur & pacem, sine qua nemo videbit Deum. Vbi enim conpungitur quis, iam tunc eum misericordia praeuenit, sed nequaquam ingredietur donec ei veritas confessionis occurrat. Peccati Domino, ait ipse Dauid ad Nathan prophetam, cum de adulterio & homicidio argueretur: Et transtulit Dominus peccatum à te, ait Propheta. Nimirum misericordia, & veritas obuierunt sibi. Et hoc quidem, ut declines à malo. Iam verò ut facias bonum, in tympano & choro tibi psallendum est, ut ipsa mortificatio carnis tuæ, & poenitentiae fructus, ac iustitiae opera, in unitate & concordia fiant: quoniam unitas spiritus, vinculum est perfectionis.

Neque ad dexteram, neque ad sinistram declinaueris. Sunt enim quorum dextera est dextera iniquitatis. Phariseus ille cuius supra meminimus, non erat sicut ceteri hominum, sed ipse sibi (ut diximus) testimonium perhibuit, sed non verum. Sa-

nè quisquis ille est in quo misericordia, & veritas obuierunt sibi, iustitia & pax osculatae sunt, securè gloriatur, sed in eo qui sibi testimonium perhibet in spiritu utique veritatis. Ut inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obuierunt tibi, iustitia & pax osculatae sunt. Si gloria patris filius sapiens, cum sit sapientia ipsa, sapientior nemo: liquet profecto gloriam patris, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam esse. Quia ergo multitudine multaq. modis de eo predictum fuerat in prophetis, quod in terris videndus esset, & inter homines conuersaturus, quoniam modo id factum sit, & impletis, quæ de eo per os omnium prophetarum dicta fuerant, habitauerit gloria in terra nostra, Psalmista indicat in his verbis, ac sic manifestè dicat. Ut verbum caro fieret, & habitaret in nobis, misericordia & veritas obuierunt sibi, iustitia & pax osculatae sunt. Magnum sacramentum fratres, & diligentius perferat adum, nisi & intellectus mysterio, & ipsi quoque intellectui verba decissent. Dico tamen ut, cumque modicum id quod sentio, si fortè vel occasionem dedisse videar sapienti. Videre mihi videor dilectissimi, quattuor virtutibus hic amictum primum hominem ab ipso sua creationis exordio, & (ut propheta meminit) vestimento salutis indutum. Est enim in his quattuor illa salutis integritas, nec sine his omnibus potest constare salus: præsertim cum nec possint esse virtutes si ab inuicem separantur. Acceperat ergo homo misericordiam custodem scilicet, atque pedissequam, ut ipsa præueniret, ipsa & sequeretur eum, ipsaq. protegeret & conseruaret vbique. Vides qualem nutrice contulit paruulo suo Deus, qualem dedit pedissequam homini recens orto. Sed erat illi necessarius etiam eruditor tamquam ingenue & rationali creaturæ, ut non sicut iumentum aliquod custodiretur, sed tamquam paruulus educeretur. Cui sanè magisterio nemo poterat aptior inueniri, quam veritas ipsa, quæ eum in agnitionem summæ perduceret aliquando veritatis. Interim vero, ne sapiens inueniretur ut malum faceret, essetque peccatum ei tantquam scienti bonum, & minimè facienti, iustitiam quoque qua regeretur accepit. Ad hæc autem & pacem qua foueretur, & delectaretur addidit manus benignissima creatoris. Pacè utique duplicè, ut nec intus pugnet, nec foris timores, id est, nec caro concupisceret ad-

Hebr. 1.

Psalm. 38.

I

ret aduersus spiritum: nec esset ei creatura vlla formidini. Nam & bestijs omnibus liberè impositum nomina, & serpens ipse, qui violentiā non praesumpsit, & insipientiam eum aggressus est. Quid huic deerat, quem misericordia custodiebat, docebat veritas, regebat iustitia, pax fouebat? Sed heu homo, iste ad multam perniciem, & insipientiam sibi, descendit de Hierusalem in Hierico. Siquidē incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus, qui Domino veniente nudum se esse conuerterit? Nec vero poterat reuestiri, vel ablata sibi recipere vestimenta, nisi Christus amitteret sua. Sicut enim viuificari in anima nisi interueniente corporali morte Christi non potuit, ita nec reuestiri sine eius despoliatione. Et vide si non propter has quattuor partes vestimenti, quod amiserat primus, & vetus homo, in totidem quoque diuisa sunt secundi, & noui hominis vestimenta. An forte quaris & tunicam inconsutilem, quae non diuiditur, sed forte prouenit? Ego diuinam arbitror esse imaginem, quae nimirum non assuta, sed insita, atque ipsi impressa naturae, diuidi scindiq. non potest. Ad imaginem nempe & similitudinem Dei factus est homo, in imagine arbitrij libertatem, virtutes habens in similitudine. Et similitudo quidem perijt, verumtamen in imagine pertrāsit homo. Imago siquidē in gehenna ipsa vti poterit, non exuri, arde re, sed non deleri. Hac ergo non scinditur, sed forte prouenit. Et quocumque perueniat aīa, simul & ipsa erit. Nam similitudo non sic, sed aut manet in bono, aut si peccauerit anima, mutatur miserabiliter, iumentis insipientibus similita. Sed quia spoliatum virtutibus quattuor hominem diximus, quoniam modo singulis sit spoliatus, congruū est, vt dicamus. Perdidit homo iustitiam; cum Eua serpentis, Adam mulieris voci obediuit potius, quam diuinæ. Erat tñ residuum aliquid, quod apprehendere possent, idq. Dominus suo illo scrutinio innuebat, sed abiecerunt etiam illud, conuersi in verba malitiae, ad excusandas excusationes in peccatis. Prior enim iustitiæ portio non peccare, secunda per poenitentiam damnare peccatū. Perdidit & misericordiam cum sic exarsit Eua in concupiscentia sua, vt nec sibi, nec viro, nec filijs parceret nascituris, simul omnes terribili maledicto, & necessitate mortis addicens. Adam quoque indignationi

diuinæ mulierem propter quam peccauerat obiecit: quasi post tergum eius volens declinare sagittam. Vidit enim mulier lignum quod esset pulchrum visu, & ad vescendum suauē, & à serpente audierat tamquam Deos se futuros. Funiculus triplex difficile rumpitur, curiositatis, voluptatis, & vanitatis. Hac sola mundus habet, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. His abstracta & illecta, misericordiam omnem crudelis mater abiicit. Sic & Adam qui mulieri male misertus est, vt cum ea peccaret, bene luit misereri vt poenam sustineret pro ea. Priuata est etiam mulier veritate, primò quidem malè detorquens quod audierat, morte morieris, & dicens, ne forte moriamur: demum serpenti credens, penitus abneganti & dicenti nequaquam moriemini. Priuatus est & Adam veritate, vbi eam confiteri erubuit, folia, hoc est excusationum operimenta prætendens. Siquidem ipsa dicit: Qui erubuerit me coram hominibus, *Luc. 9.* erubescam & ego eum coram patre meo. M. Pacem quoque protinus amiserunt, quia non est pax impijs, dicit Dominus. Nonne enim contrariam legem inuenerat in membris suis, quos de nouo pudere coepert nuditatis? Timui ego, inquit, eo quod nudus es. *Gen. 3.* Non sic miser, non sic paulo ante timebas, non quarebas folia, licet corpore nudus sicut & modo. Ex hoc sanè (vt prophetae ipsius parabolam prosequamur, qui sibi obuasse eas, & reconciliatas in osculo memorauit) grauis quaedam inter virtutes videtur orta contentio. Siquidem veritas & iustitia miserum affligebant, pax & misericordia zeli huius expertes, iudicabant magis esse parcendum. Sunt etenim coelastanæ hæc duæ sibi, quemadmodum & priores. Vnde & factum est vt perseuerantius illis in vltione, & preuaricatorem hinc inde egredientibus, & præsentem molestias futuri cumulibus comminatione supplicij, illæ secederent in cor patris redentes ad Dominum qui illas dedit. Solus siquidem ipse cogitabat cogitationes pacis, cum afflictionis plena omnia viderentur, siquidē non cessabat pax, non ei misericordia dabat silentiū, sed pro quodam susurro paterna pulsantes viscera loquebatur. Numquid in æternū proieciat Deus, aut non apponet vt complacitior sit adhuc? Numquid obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericor-

dias suas? Et quamuis diu multumq. visus sit dissimulare pater miserationum, vt interim satisfaceret zelo iustitiæ & veritatis: nō tamen infructuosa fuit supplicantium importunitas, sed exaudita est in tempore opportuno.

A Fortē enim interpellantibus tale dicitur dedisse responsum: Vsq̄uequo preces vestrę? Debitor sum & fornicus vestris, quas accinctus videtis ad faciendā vindictā in nationibus, iustitię & veritati. Vocentur, & veniant, & super hoc verbo pariter cōfē-

Isai. 33. ramus. Festinat ergo legati caelestes, & vt viderunt miseriam hominū, & crudelem plagā, vt propheta loquitur. Angeli pacis anare flebant. Qui enim fidelius quærerent, aut rogaret quæ ad pacē sunt, quā Angeli pacis? Sanē ex deliberatione communi ascendit veritas ad cōstitutam diem, sed ascendit vsque ad nubes necdū plane lucida sed subobscura, & obnubilata adhuc zelo indignationis, Factumq. est vt legimus in propheta:

Pf. 35. Domine in celo misericordia tua, & veritas tua vsque ad nubes. Mediut autem pater luminum residebat, & vtraque pro parte sua vtilius quod habebat loquebatur. Quis putas illi colloquio meruit interesse, & indicabit nobis? Quis audiuit & enarrabit? Fortē inenarrabilia sunt, & non licet homini loq̄. Summa tñ controuersia totius hęc fuisse videtur. Eget miseratione creatura rationalis ait misericordia, quoniam misera facta est, & miserabilis valde. Venit tēpus miserendi eius, quia iam præterijt tempus. Econtra veritas, oportet, inquit, impleri sermonē quē

B loquutus es Domine. Totus moriatur Adā necesse est, cum omnibus qui in eo erant, qua die venitum pomum in præuaricatione gustauit. Vt quid ergo ait misericordia, vt quidne genuisti pater citius perituram? Scit enim veritas ipsa, quoniam misericordia tua perijt, & nulla est, si non aliquando miserearis, Similiter autem econtrario, & illa loquebatur. Quis enim nesciat, quod si prædictam sibi præuaricator sententiam mortis euaserit, perijt, nec permanebit iam in aeternum veritas tua Domine? Ecce verō vnus ad Cherubim, id est, magni consilij Angelus ad Regem Salomonem suggerit esse mittendas.

Ioan. 5. Quoniam filio, inquit, datum est omne iudicium. Et in eius ergo conspectu misericordia, & veritas obuauerunt sibi, eadē qua supra meminimus verba querimonia repentes. Fateor, ait veritas, zelum bonum misericordia habet, sed vniā secundū scien-

tiam. Nunc autem quid præuaricatori potius quā sorori iudicat esse parcendum? At tu, inquit misericordia, neutri parcis, sed tanta indignatione sauis in præuaricatorum, vt inuoluas pariter & sororem. Quid mali merui? si quid habes aduersum me dicit mihi. Sin autem, quid me persequeris?

Grandis controuersia fratres, & intricata nimium disceptatio. Quis non illic diceret, bonum nobis erat si natus nō fuisset homo iste? Sic erat dilectissimi omnino, sic erat, non videbatur quomodo simul possent erga hominē misericordia & veritas conseruari. Cuiq. adijceret veritas in ipsum quoque iudicem partis suę iniuriam retorqueridicens cauendum omnino ne fieret irritum verbum patris, ne sermo viuus & effi-

C cax qualibet occasione euacuaretur, parcite quæso ait pax, parcite verbis huiusmodi, nō nos talis altercatio decet, virtutum est in honesta contentio. Porō iudex inclinās se, digito scribebat in terra. Erant autem verba scripturę, quæ: pax ipsa legit in auribus omnium. Ea quidem propius assidebat. Hęc dicit, perij si Adam non moriatur: & hęc dicit, perij nisi misericordiam consequatur. Fiat mors bona, & habet vtraque quod petit. Obstupete omnes in verbo sapientię, & forma compositionis pariter atque iudicij, Si quidem manifestum fuit nullam eis querimonię occasionem relinquere: siquidem, fieri possēt quod vtraque petebat, vt & moreretur, & misericordiam consequeretur. Sed id quomodo fiet? inquit, Mors crudelissima, & amarissima est, mors terribilis, & ipsa horrenda auditu. Bona fieri quā ratione poterit? At ille. Mors, inquit, peccatorum pessima, sed pretiosa fieri potest mors sanctorum. An non pretiosa erit, si fuerit ianua vitę, porta glorię Pretiosa, inquit, Sed quomodo fiet istud? Fieri, ait, potest: si ex caritate moriatur quis, vtique qui nihil debeat morti. Neque enim detinere poterit mors, innoxium, sed forabitur (vt scriptum est) maxilla Leuiathan, & destructur paries

Pf. 32. medius, solueturq. chaos magnum, quod inter mortem vitamq. firmatum est. Nimirum caritas fortis vt mors, imō & fortior morte, si fortis illius intrauerit atium, alligabit eum, & diripiet vtique vasi eius, sed & ipso transitu suo ponet profundum maris viam, vt transcant liberati. Bonus visus est sermo, vrpote fidelis, & omni acceptione dignus. Sed vbi poterit ille innocens

D *Ezech. 9*

cens inueniri, qui mori velit non ex debito, sed ex voluntate, non ex malo merito, sed ex beneplacito suo? Circuit veritas orbem terrarum, & nemo mundus a sordibus nec infans cuius est vnus diei vita super terram. Sed & misericordia caelum omne perlustrat, & in Angelis quoque ne dixerim caritatem, minorem tamen inuenit caritatem. Nimirum haec victoria alij debebatur, quo maiorem caritatem nemo haberet, vt animam suam poneret, quis pro seruis inutilibus, & indignis. Nam etsi ipse iam non dicit nos seruos, hoc ipsum immense dilectionis est, & eximie dignationis. Nos autem etsi omnia, quae precepta sunt nobis faceremus, quod aliud dicere deberemus, nisi quod serui inutilis sumus? Sed quis eum super hoc conuenire presumeret? Redeunt ad constitutam diem veritas, & misericordia, anxie plurimum non inuenio quod desiderabant. Tunc vero seorsum pax consolans eas, vos, inquit, nescitis quidquam nec cogitatis. Non est qui faciat bonum hoc, nec est vsque ad vnum. Qui consilium dedit, serata auxilium. Intellexit rex quid loqueretur, & ait: Penitet me fecisse hominem. Poena, inquit, me tenet, mihi incumbit sustinere poenam, poenitentiam agere pro homine quem creauit. Tunc ergo dixit, ecce venio. Non enim potest hic calix transire, nisi bibam illum. Et accersito Gabriele, Vade, inquit, dic filiae Sion, ecce rex tuus venit. Festinauit ille, & ait: Adorna thalamum tuum Sion, & suscipe regem. Porro venturum regem misericordia, & veritas preueniunt, sicut scriptum est. Misericordia, & veritas praecedent faciem tuam. Iustitia thronum preparat, secundum illud, iustitia, & iudicium preparatio sedis tuae. Pax cum rege venit, vt propheta fidelis inueniretur qui dixerat: Pax erit in terra nostra cum venerit. Inde est quod nato Domino, Angelorum chorus canebat. Pax in terra hominibus bonae voluntatis. Sed & tunc iustitia, & pax osculae sunt, quae non modice videbantur haecenus diffidere. Prior, ut si qua erat ex lege iustitia, non osculum, sed aculeum magis habebat vrgens timore, quam prouocans dilectione. Sed nec habuit illa reconciliationem, sicut habet nunc quae ex fide noscitur esse iustitia. Alioquin quid erat quod nec Abraham, nec Moyses, nec ceteri iusti temporis illius, in obitu suo pacem illam beatitudinis aeternae apprehenderent, aut regnum pacis, poterant introire, nisi quod minime adhuc iustitia, & pax sese fuerant

osculae? Ex hoc sane dilectissimi feruentiore nobis zelo festanda iustitia est. Siquidem iustitia, & pax osculae sunt, & indissolubile amicitiarum iniere foedus: vt quicumque testimonium iustitiae secum tulerit, hilari vultu iam amplexibus lactis accipiat a pace, in idipsum dormiens, & requiescens.

Item de septiformi spiritu in Christo, in annuntiatione Dominica, Sermo II.

Considerare est fratres in sollemnitate hodierna Dominicae annuntiationis, velut amoenissimam quamdam plantam, fraxillam nostrae reparationis historiam. Injurgitur noua legatio Angelo Gabriele, & nouam Virgo professam virtutem, nouam salutationis honoratur obsequio. Antiqua excluditur maledictio mulierum, noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam, quae concupiscentiam nescit, vt spiritu superueniente altissimi pariat filium, quae virum dedignatur admittere. Intrat ad nos eadem porta salutis antidotum, qua venenum serpentis ingrediens, vniuersitatem generis humani occupat. In numero huiusmodi flores ex his facile est legere prae, sed intueor media metuenda profunditatis abyssum. Abyssum plane imperscrutabilis, Incarnationis Domini sacramentum, abyssum impetrabilis, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quis enim inuestiget, quis attingat, quis apprehendat? Puteus altus est, & in quo hauriam non est mihi. Verumtamen solet interdum superposita puteis humectare linteamina vapor exhalans. Propterea sane licet irrumpere verear propriae conficius infirmitatis, frequenter tamen velut super os huius putei expando ad te Domine manus meas, pro eo quod anima mea sicut terra sine a qua tibi. Et nunc siquidem quod (ascendere de deorsum nebula) tenuit ebiberit cogitatio, vobis fratres modicum illud sine invidia communicare curabo, velut expresso linteamine, vel exigua refundens caelestis stillicidia rotis. Quaro igitur qua ratione Filius magis incarnatus sit, quam Pater aut Spiritus sanctus, cum totius Trinitatis non modo aequalis sit gloria, sed vna eademque substantia. Sed quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Altissimum est mysterium, nec nos oportet temere super huiusmodi precipitare sententiam.

Ioan. 11.

Ps. 52.

Gene. 6.

Zach. 9.

Psal. 88

Luc. 2.

tiam. Videtur tamen, nec Patris, nec Spiritus incarnationem in pluralitate filiorum effugisse confusionem, dum alius Dei, alius, filius hominis diceretur. Videtur & illud maxime congruum, ut is specialiter filius fieret, qui filius erat: ne quid esset ambiguitatis in nomine. Denique ipsa est Virginitas nostre gloriæ singularis, & excellens prærogatiua Mariæ, quod filium vnum eundemque cum Deo patre meruit habere communem, quã sanè perijisse constat si non filius incarnaretur. Sed nec nobis alia dari posset occasio similis sperandæ salutis, & hereditatis: factus quidem primogenitus in multis fratribus, qui vnigenitus erat, afficeret eos sine dubio in hereditatem, quos vocauit in adoptionem. Si enim fratres, & coheredes. Hic ergo Christus Iesus mediator fidelis, sicut in persona vna Dei hominisque substantiam copulauit ineffabili Sacramento, sic

H & in ipsa reconciliatione consilio vsus altissimo, mediam non deferuit aequitatẽ, vtrisque tribuens quod oportebat, honorẽ Deo, homini misericordiam. Hæc enim optima inter offensum Dominum, & reum seruum forma compositionis, vt nec honorãdi Domini zelo seruum opprimatur austeriori sententia: nec rursus dum huic immoderatus cõdescenditur, ille debito fraudetur honore. Audi igitur & diligenter observa Angelicam in huius mediatoris oratione distributionem. Gloria, inquit, in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Huius denique gratia obseruationis fideli reconciliatori Christo nec timoris spiritus defuit, quo patri semper reuerentiam exhiberet, semper ei deferret, semper gloriam eius quæreret: nec spiritus pietatis, quo misericorditer compateretur hominibus. Vnde & necessarium habuit spiritum quoque scientiæ, per quem timoris pariter, & pietatis distributio fieret inconfusa. Et nota quod in primo illo parentum nostrorum peccato, tres quidem auctores existierunt, sed manifestè defuerunt tria tribus. Dico enim Euam, Diabolum, & Adam. Non habuit Eva scientiam, quæ, vt ait Apostolus seducta est in præuicationem. Verum hæc quidem serpenti non defuit, qui callidior describitur ceteris animantibus, sed pietatem malignus non habuit, qui ab initio factus est homicida. Adam verò pius fortè videtur mulierem non contristando, sed timorem Domini dereliquit,

voci illius magis obediens, quàm Diuinæ. Vtinam magis timor Domini præualuisset in eo, sicut de Christo signanter legitur, **I** Quia repleuit eum non pietatis spiritus, sed *Isai. 11.* timoris. In omnibus enim & per omnia pietati proximorum timor Domini præferendus est, & solus ipse est, qui totum sibi hominem debeat vindicare. In his igitur fratribus, timorẽ, pietate, & scientia, mediator noster reconciliauit homines Deo. Nam in consilio, & fortitudine de manu aduersarij liberauit. Consilio siquidem pristino iure priuauerit hostem, data potestate vt manus inuiceret innocenti. Fortitudine preualuit, ne violenter posset retineri redemptor, dum victor ab inferis redijt; & vita omnium cum eo surrexit. Exinde cibatur nos panem vitæ & intellectus, & potatur aqua sapientiæ salutaris. Est enim intellectus rerum spiritualium, & inuisibilem, verus animæ panis, confirmans cor nostrum, & ad omne opus bonum roborans in omni exercitatione spirituali. Carnalis autem homo qui non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, sed stultitia ei videntur, gemat & lugeat, dicens: **Pf. 101.** Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Ecce enim mera & perfecta veritas est, non prodesse homini si vniuersum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum faciat. Sed quando id capere possit auarus? Sine causa laborat quisquis ei id persuadere conatur. Vt quid hoc? Nempe quia stultitia illi videtur. Quid verius quàm iugum Christi esse suauè? Appone homini seculari, & vide si non magis lapidem quàm panem reputabit, & certè huiusmodi intelligentia veritatis internæ, viuunt anima, & hic est **K** spiritualis cibus. Non enim in solo pane viuunt homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Verumtamen donec sapit tibi veritas, non sine difficultate ad interiora traicitur. Vbi verò cœperis in ea oblectari, iam non cibus, sed potus est, & sine difficultate intrat in animam, quo videlicet spiritualis cibus intelligentiæ, potu sapientiæ digeratur, ne ipsius interioris hominis artibus, id est affectibus siccitate laborantibus, oneri magis sit quam vtilitati. Ex omnibus ergo quæ saluandis populis fuerant necessaria, nihil penitus defuit Saluatori. Ipse est **I** n. de quo p̄cinit *Isai. 11.* Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus cõsiliij, & fortis.

Luc. 3.

1. Tim.

2.

Dent. 4.

Isai. 11.

fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini. Illud sanè diligenter attende, quod florem hunc de radice, non de virga dixerit ascensurum. Quia etenim si noua Christi caro in uirgine creata esset ex nihilo, quod æstinauerunt nonnulli, non de radice flos, sed fortè de virga dici poterat ascendisse. Nunc autem quia prodijt ex radice, sine dubio ab origine cõmunem probatur habuisse materiam. Nam quod super eum spiritus requieuit, nihil in eo contradictionis fuisse declarat. In nobis enim quia nõ omnino superior est, spiritus non requiescit carnem nimirum aduersus spiritum & spiritu aduersus carnem concupiscente: à quo conflictu nos liberet in quo nihil simile fuit nouus homo, & uerus homo, qui verã carnis nãe suscepit originẽ, sed fermentum uetus concupiscentiæ nõ suscepti t.

In Annuntiatione Dominica, præsertim cum tertio sabbato Quadragesimæ occurrit, de adultera, Susanna, & beata Maria. Sermo III.

Quam tuus es in misericordia, quam magnificus in iustitia, in gratia quã munificus Domine Deus noster. Non est qui similis sit tibi, munerator copiosissime, remunerator acquisitissime, piissime liberator. Gratis respicis humiles, iuste iustitias innocentes, misericorditer saluas èt peccatores. Hæc sunt dilectissimi, quæ nobis in mensa diuitis huius patrisfamilias sanctarũ testimonij scripturarũ, hodie quidẽ si diligẽter aduertimus, solito copiosius apponuntur: Nimirũ hanc nobis copiã præstant, quæ pariter conueniunt, sacrum uidelicet tempus quadragesimæ, & sacratissima dies annuntiationis Dominicæ. Hodie enim in auribus nostris deprehensam in adulterio mulierem indulgentia redemptoris absoluit, hodie, innoxium Susannæ sanguinẽ liberauit, hodie quoque beatã Virginem singulari munere gratuitæ benedictionis impleuit. Magnum conuiuium, ubi pariter nobis misericordia, iustitia, & gratia apponuntur. Numquid nõ misericordia esca hominũ, salutaris omnino & efficax ad medelam? Numquid non etiam iustitia panis cordis? Et quidem optime confirmas illud, ut potè cibus solidus ad nutrimentum. Denique beati qui esuriunt illum, quoniam ipsi saturabũtur. Numquid non cibus animæ gratia Dei sui? Dulcissi-

mus sanè, & omnem habens in se suauitatem, & delectamentum saporis. Imò uerò hæc sibi omnia pariter vendicans, non modo delectat, sed & reficit & medetur. Accedamus zd mensam hanc fratres mei, & ex singulis dapibus, vel modicum aliquid degustemus. In lege Moysès mandauit huiusmodi lapidari, aiunt de peccatrice peccatores, de adultera pharisæi, sed aduritiam lapidei cordis vestri ille loquutus est. Iesus autem inclinauit se. Domine inclina celos tuos, & descende. Inclinas se & ad misericordiam flexus (neque enim Iudaici cordis erat) digito scribebat, non iam in lapide, sed in terra. Nequẽ hoc tantum semel, sed hic quoque duplex scriptura, sicut apud Moysen tabulæ duæ. Et fortè ueritatem & gratiam scribens, & iterum scribens terræ impressisse uidetur, secundum quod Ioãnes Apostolus ait: Lex per Moysen data est, Ioã. 1. gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. Considera denique an uideri possit de tabula ueritatis legis: unde refelleret pharisæos. Qui sine peccato est uestrum, prius in eam lapidem mittat. Verbum quidem A abbreviatum, sed uinum & efficax, & incipiti gladio penetrabilius. Quam grauitè enim ad uerbum hoc saxea corda trãstosa, quam uehementer hoc uo lapillo contrita sint lapideæ frontes, rubor ipse confusionis & claud estinus probauit abscessus. Meruit quidem adultera lapidari: sed is punire gestiat, qui dignus non est etiam ipse puniri. Is præsumat à peccatrice exigere uitonem, qui eandam excipere non meretur. Alioquin ipse sibi uiciniõr, à se incipiat: in se prius sententiam ferat, exerceatq. uindictam. Hæc ueritas. Ceterum adhuc minus est. Etsi accusatores refellit hæc ueritas, sed ream necdum absoluit, scribat iterum, scribat gratiam, legat, & audiamus. Nemo te Textus. condemnauit mulier? Nemo Domine. Nec ego te condemnabo: uade & amplius noli peccare. O uox misericordiæ, o auditus lætitiæ salutaris. Audiram fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speraui b. Ps. 143. Domine. Sola nimirum spes apud te misericordiam obtinet locum, nec oleum misericordiæ, nisi in uase fiduciæ ponis. Sed est infidelis fiducia, solius utique maledictiõnis capax, cum uidelicet in spe peccamus. Quamquam nec fiducia illa dicenda sit, sed insensibilitas quædam & dissimulatio perniciosa. Quæ enim fiducia ei, qui perie-

lum non attendit? Aut quod ibi timoris remedium, vbi nec timor sentitur, nec materia ipsa timoris? Fiducia solatium est, nec eget ille solatio qui letatur cum male fecerit, & in pessimis rebus magis exultat. Rogemus itaque fratres responderi nobis quantitas habeamus iniquitates & peccata, scelera nostra & delicta nobis desideremus ostēdi. Scruteimur vias nostras & studia nostra periculaque vniuersa vigili intentione pensemus. Dicat quisque in pauore suo, vadam ad portas inferi vt iam non nisi in sola Dei misericordia respiremus. Hæc vera hominis fiducia à se deficientis, & innitens Dño suo. Hæc inquam vera fiducia, cui misericordia non denegatur, Propheta attestante, qm̄ beneplacitum est Domino super timentes eū, & in eis qui sperant super misericordi eius. Nec parua itaque suppetit nobis, in nobis quidem timoris, in ipso autē causa fiducia. Suauis & mitis est, & copiosa misericordia: præstabilis super malitia, multus ad ignoscēdum. Cŕedamus sanē vel inimici, qui in eo nihil aliud vnde occasonem struendæ calamitiæ caperent, inuenerunt. Cōspicietur, (aiunt) peccatrici, nec sibi oblatam vltatenus occidi patietur. Tenebitur itaque manifestè aduersarius legis, cum absoluerit lege damnatam. In vestrum ò pharisæi caput tota vestra malignitatis adinuentio retorquetur. Diffiditis causæ, qui iudicium subterfugitis. Nam illa quidem sine iniuria legis absoluitur, que sine accusatore relinquitur. Sed cōsideremus fratres, quonā hinc abeam Pharisæi. Videtis ne duos senes (nam à senioribus exire cœperunt) quomodo in pomerio Ioachim absconduntur? Susannam quarunt vxorem eius: sequamur eos: nam iniqua cogitatione pleni sunt contra eā. Consentite nobis aiunt senes, aiunt Pharisæi, aiunt lupi, qui ab alterius paulo ante, licet errantis ouicula fuerant deuotione frustrati, Consentite nobis, & commiscere nobiscum. Inueterari dierum malorum, modo accusabatis adulterium, modo adulteriū sua deus? Sed hæc est tota iustitia vestra, & quæ palam arguitis, eadē agitis in occulto. Hinc fuit quodd exiistis vnus post vnum, cum ille omnium conscius occultorum, vsas tam validè percussisset cōscientias dicens: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidē mittat. Merito proinde ad discipulos veritatis

Matt. 5. ait: Nisi abundauerit iustitia vestra plusquā Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in

regnum cælorum. Alioquin dicemus, aiunt, contra te testimonium. Semen Chanaan & non Iuda: nec hoc quidem Moyses in lege mandauit. An qui decreuit adulteram lapidare, mandauit accusare pudicam? An qui iussit adulteram lapidibus opprimi, etiam iussit contra infontem testimonium ferri? Imò vero sicut adulteram, sic etiam sua factum testem non impunitum esse præcepit. Sed qui gloriamini in lege, per legis præuaricationem Deum inhonoratis. Ingemuit Susanna, & ait: Angustiæ mihi sunt vndique. Vndique enim mors. Hinc quidem corporea, inde spiritualis. Si hoc inquit, egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. Vestras ò Pharisæi manus, nec adultera effugit, nec pudica: vestras accusationes, nec sanctus, nec peccator euadit. Dissimulatis peccata vestra, vbi inuenieritis aliena. Alioquin si quis fortè suum non habet, vestrū ei impingitis crimen. Quid tñ Susanna facit inter mortē & mortem, animę scilicet & corporis vndique angustata? Melius est mihi, inquit, absque opere incidere in manus hominū, quā derelinquere legē Dei mei. Nimirum sciebat ista quā horrendum sit incidere in manus Dei viuētis. Nam homines cū occiderint corpus, animæ non habent vltra quid faciant: illi autem timēdus est, qui potestatem habet & corpus, & animam mittere in gehennam. Quid familia Ioachim tardat? Irruat per posticum, nam in pomerio clamor auditur. Clamor vt luporum grauium, & balātis ouiculæ inter eos. Sed nō patitur ab eis innoxiam deuorari qui ab ipsis eorum faucibus tam dignanter eripuit, etiam eripi non merētem. Merito proinde cum diceretur ad mortē, erat cor eius fiducia habens in Dño, quem vsque adeo timuisset, vt timorem omnem postposuisset humanum, & ipsius legē & simul vitæ præposuisset, & famē. Non enim dictus fuerat sermo huiusmodi aliquando de Susanna. Sed & parentes eius iusti erant, & vir eius honorator omnium Iudæorum. Merito igitur à iusto iudice iustam de iniustis obtinuit vltionem: quæ tam vehementer iustitiam elurium, vt propter eam cōtemneret mortem corporis, opprobrium generis, luctum inconsolabilem amicorum. Et nos fratres si à Chro audiuimus, nec ego te condemnabo: si peccare iam nolumus cōtra ipsum, si in Chro volumus pie viuere, necesse est sustineamus persequutionem, ne malā

Dan. 12.

D

pro malo, aut maledictū pro maledicto red-
damus. Alioquin, qui patientiam nō serua-
uerit perdet iustitiam, hoc est vitam perdet,
hoc est perdet animam suam. Mihi vindi-
ctam, & ego retribuam, dicit Dominus. Ita
profusus est. Ipse retribuet, sed si ei vindictā
serues, si non tollas ab eo iudicium, si non
reddas retribuētibus tibi mala. Faciet iudi-
cium, sed iniuriam patienti: in aequitate iud-
icabit, sed pro mansuetis terrā. Iam vobis
(ni fallor) molestum est, quod delicta tar-
dant. Non miremini, delicta sunt. Non
onerabunt quamlibet fatiatis, nec a rustā-
tibus quidem poterunt fastidiri. Missus est
Gabriel Angelus a Deo in ciuitatem Gali-
lae cui nomen Nazareth. Miraris quod Na-
zareth parua ciuitas, & tanti regis nuncio
illustretur & tanto? sed magnus latet in hac
parua ciuitate thesaurus, latet inquam, sed
homines latet, non Deum. An non thesau-
rus de Maria? vbique quomodo illa est, & cor eius.
Oculi eius super eam, vbique respicit humi-
litem ancillae suae. Nouit caelum vni geni-
tus Dei patris? Si nouit caelum, nouit & Na-
zareth. Quidni sciat patriam suam? quidni
nouerit hereditatem suam? Caelum ex pa-
tre, Nazareth ex matre vendicat sibi, sicut
ipse se, & filium Dauid, & Dominum esse te-
statur. Caelum caeli Domino, terram autem
dedit filijs hominum. Cedat ergo ei vtrum-
que necesse est in possessionem, qui non mo-
do Dominus, sed & filius hominis est. Audi
etiam quomodo terram sibi tamquam filius
hominis vendicat, sed & communicat tam-
quam sponsus. Flores inquit, apparuerunt
in terra nostra. Neque hinc discrepat quod
Nazareth interpretatur flos. Amat florige-
ram patriam flos de radice Iesse, & libenter
inter lilia pascitur flos campi, & lilium con-
uallium. Commendat enim flos pulchritudo,
suae uolentia, & spes fructus, gratia
triplex. Teque florem reputat Deus. Et be-
ne ei complacet in te, si tibi nec honesta
conuersationis decor, nec bonae opinionis
fragrantia, nec intentio desit futura retri-
butionis. Fructus enim spiritus est vita eter-
na. Ne timeas Maria, inuenisti enim gra-
tiam apud Dominum. Quantam gratiam?
Gratiam plenam, gratiam singularem. Sin-
gularem, an generalem? Vtramque sine du-
bio, quia plenā, & eo singularem quo gene-
ralem: ipsam enim generalē singulariter ac-
cepisti. Eo inquam singularem quo gene-
ralem: nam sola prā omnibus gratiā inueni-

sti. Singularem quod sola hanc inuenieris
plenitudinem. Generalem quod de ipsa ple-
nitudine accipiant vniuersi. Benedicta tu *Textus.*
in mulieribus, & benedictus fructus ventris
tui. Singulariter quidem fructus ventris tui
est, sed ad omnium quidem mentes te me-
diāte peruenit. Sic nimirum, sic olim ros to-
tus in vellere, totus in arca, sed in nulla par-
te arcae totus situs in vellere fuit. In te solā
rex ille diues, & prādiues exinanitus, excel-
sus, humiliatus, immēsus, abbreviatus, & ab
Angelis minoratus est: verus denique De⁹, F
& Dei filius incarnatus. Sed quo fructu? Nē-
pē, vt omnes eius paupertate locupletemur,
ei⁹ humilitate subleuemur, eius minoratione
magnificemur, eius incarnatione adherē-
tes Deo, incipiamus vnus esse spiritus cū eo.
Sed quid dicimus fratres? Cuiam potissi-
mum vasi gratia infundetur? Si (vt supra
meminimus) capax quidē est misericordiae
fiducia, patientia verō iustitiae, quale iā pote-
rimus idoneum gratiae receptaculum ha-
bere? Balsamum est purissimum, & solidissi-
mum vas requirit. Et quid tam purū, quid ve-
tam solidum, quā humilitas cordis? Merito
proinde humilibus dat gratiam: merito
respexit Deus humilitatē ancillae suae. Quo-
nam merito queris? Eo vtique, quo animum
humilem, meritum non occuparet humanū,
quo minus liberē influeret diuinae gratiae
plenitudo. Sed ad hanc nobis humilitatem
quibusdam erit gradibus ascendendum. Pri-
mo enim cor hominis quem adhuc peccare
delectat, nec miseram consuetudinem pro-
posito meliore mutauit, ne sit gratia capax,
proprijs vitijs praeeditur. Secundō quoque
vbi corrigere mores, & priores nequitas de
cetero non iterare proponit, ipsa tamē pec-
cata praeterita, licet iam amputata quodam-
modo videantur: dum in eo manent, gratiā
non admittunt. Manent autem donec con-
fessione lauentur, donec succedentibus di-
gnis fructibus penitentiae de medio auferā-
tur. Sed vā tibi si fortē vitijs, & peccatis per-
niciosior successerit ingratitude. Qui enim
tam edidit gratia aduersatur? Te perfecti-
mus processu temporis a feruore conuersa-
tionis nostrae, paulatim refrigescit caritas,
abundat iniquitas, vt eorum memur carne,
qui spiritu cooperamur. Inde enim est, vt mi-
nus ea sciamus, quae a Deo donata sunt nobis,
in deuoti pariter & ingrati. Timorem
Dñi relinquimus, religiosam omittimus soli-
tudinem: verbosi, curiosi, fastidi, etiam detra-
ctores;

Ps. 113.

F

Cant. 2.

Textus.

stōres, & murmuratōres, vācantes nugis, fugitātes labores disciplinæ quoties sine nōra id licet: quasi verō confestim sit etiā sine noxa. Quid ergo tantis repulsam obstaculis gratiam nobis deesse miramur? Iam verō si quis iuxta Apōstolū, vt verbū Christi, verbum gratiæ in eo habitet gratus est: si quis deuotus, si quis sollicitus, si quis spiritu feruens, caueat sibi ne suis fidat meritis ne suis operibus inuitatur: alioquin nec huiuscemodi quidem animum intrat gratia. Nimirum plenus est, nec in eo iam inuenit gratia locum sibi. Consideretis Pharisæum illum orantem. Nōn erat raptor, non iniustus, non adulter. An sine fructibus poenitentię erat? Ieiunabat bis in sabbato, decimas dabat omnium quæ possidebat. Sed ingratum forsitā suspicamini. Audite quid dicat. Deus gratias ago tibi. Sed non erat vacuus, non erat exinanitus, non erat humilis, sed elatus. Non enim quid sibi deesset scire studuit, sed exaggerauit meritum suū, nec erat solida plenitudo, sed tumor.

2 Cor. 3.

Luc. 18.

I Vacuus proinde redijt: quia plenitudinem simulauit. Nam publicanus ille qui exinanire seipsum, qui vacuum vas exhibere curauit, gratiam retulit ampliorem. Nos ergo fratres si gratiam cupimus inuenire, sic de cetero abstinemus à vitijs, vt de præteritis quoque peccatis dignè poeniteamus. Nihilominus quoque solliciti simus, & deuotos nos Deo, & verè humiles exhibere: huiusmodi nempe animas gratanter respicit pio illo respectu, de quo Sapiens ait: Quoniam gratia, & misericordia Dei est in sanctos eius, & respectus in electos illius. Et forte propterea quater reuocat animā quam respicit, dicens: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te: quo videlicet nec in peccandi consuetudine, nec in conscientia peccatoris, sed nec in tēpore, & torpore ingratitudinis, aut in elationis cecitate persistat. A quo nos quadripartito periculo reuocare, & eripere dignetur, qui factus est nobis à Deo sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

Sap. 4.

2 Cor. 6.

Dominica in ramis palmarum, de tribus ordinibus obsequentium Christo. Sermo primus.

Non sine causa spiritum sponsi pariter, & Dei sui habens Ecclesia; processionem hodie noua quadam & mira coniunctione addidit passioni. Nam processio plausum hēt, passio planctum. Quoniam ergo sapientibus & insipientibus debitor sumus: videamus quid vtriusque conferat hæc coniunctio. Et prius quidē quid sæcularibus indiciet: quoniam non prius quod spirituale, sed quod animale. Videat sæcularis anima, videat & intelligat: quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propter hoc enim qui cetera quoque cepit facere & docere, non solū verbis prædicans, sed exēplis: quod ante prædixerat per Prophetam. Quoniam omnis caro fenem, & omnis gloria eius tamquam flos feni: etiam apparens in carne manifestè studuit probare in seipso. Vnde & processionis gloria voluit sublimari: qui paulo post sibi nouerat imminere diem ignominiosissimæ passionis. Quis ergo sperare iā debeat in incerto gloria tēporalis, cū videat in ipso quoque qui peccatū nō fecit creatore temporū & conditore vniuersitatis, post exaltationem tantam, tām nihilominus humiliationem sequi? In eadem. n. ciuitate, & plebe eadē, & eodē tempore nūc quidē processionis gloria, & diuinis est laudib⁹ honorat⁹: postmodū verō interrogatus cōrumeljs, & tormento, & cū sceleratis reputatus. Hic est transitorie finis lætitiæ: hic fructus gloria tēporalis. Propterea prudenter orat Propheta: vt cātet Dño gloria eius, & non cōpungatur. i. processionē habeat, quā passio nō sequatur. Vobis autē carissimis, tamquam spiritualibus spiritualia comparantibus, in processionē quidē celestis patris repræsentamus gloriam; in passionē monstramus vram. Nā si in processionē quidē venit tibi in mentem futura illa lætitia, & exultatio multa nimis, quādo rapiemur in nubibus obuiā Christo in aëra: si tota concupiscentia videre desideras diē illam, quādo suscipietur in celesti Hierusalem Christus Dñs, caput cum omnibus mēbris, portans triumphum victoriæ applaudentibus iā nō popularibus turmis, sed virtutibus Angelicis, clamantibus vndique populis vtriusque testamenti. Benedictus qui venit in nomine Dñi: si in quā considerasti

Rom. 1. K

Proph. 8. a.

Isai. 40.

Psal. 26.

L

in processione quo properandū sit: discite in passione qua sit eundem. Hæc est enim via vitæ: tribulatio præfens, via gloriæ, via ciuitatis habitaculi, via regni. secundum quod *Luc. 23.* clamat latro de cruce: Memento mei Domine dum veneris in regnum tuum. Euntē in regnum vidit, quo cum peruenisset sui memorem esse rogauit. Peruenit ergo & ipse. Sed si vis nosse quā compendiosa via, eadem dic meruit cum Dño esse in paradiso. Tolerabilem proinde reddit passionis laborem gloria processio: quoniam amanti nihil difficile est. Ne mireris, quod præserti processione celestē dixerim representari, quando vnus, & idē in vtraque suscipitur, etsi lōgē alter & ab alijs. In hac enim processione irrationabili iumento Christus insidet: illa vero iumentū futurū est, sed rationale, quoniam homines, & iumenta saluos faciēs Dñe. Cui simile est illud, vt iumentum *Psal. 72.* factus sum apud te, & ego semper tecum. Et vide si non de processione loquitur cum sequitur. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me: & cū gloria suscepisti me. Ibi certē ne ipse quidē pulus deicit: quoniam etsi murmurat hereticus paruulos non sinens venire, paruulorū baptismo detrahēs, qui paruulus natus est, & primam paruulorū elegit aciem (innocētes loquor) hodie quoque paruulos à gratia nō excludit: quia nec pietati incongruū: nec maiestati eius difficile est; vt suppleat munus gratiæ, quod minus in eis habet natura possibile. Ibi non ramos arborum, nō vilita vestimenta popularis turba prosternit: sed demittit pennas suas animalia sancta: deponent coronas suas ante thronū agni vigintiquattuor seniores, & virtutes oēs Angelicæ quidquid habent gloriæ, vel decoris, totū ei ascribent, totū ei attribuent. Iā verò quoniam de inmento, & vestibus, & de ramis arborū mentio facta est: cōsiderare diligentius libet triplex obsequium, quod in processione hac exhiberi video Saluatori. Primum quidē à iumento cui insidet. Secundum ab eis qui sua illi vestimenta sternunt. Tertium verò ab his qui de arboribus ramos cedere perhibentur. Nonne tamen oēs reliqui ex eo, quod abundat sibi mittūt, & quasi sine grauamine obsequuntur Dño: solum vero iumentū semetipsum exponit eius obsequio: Siluendum mihi est, vt eleuationem caueatis, san magis loquar, vt habeatis cōsolationem? Iumentum cui insidet Christus,

nonne vos estis, iuxta præceptum Apostoli glorificantes, & portantes Deum in corporibus vestris? Expēdunt enim sæculares homines in obsequium Domini, non quidem corpora, sed quæ adiacēt, & necessaria sunt corporibus, cū de terrena substātia elemosynas largiūtur. Prælati quoque ramos cædunt de arboribus, verbi causa, cum de fide, & obedientia Abrahæ, de castitate Ioseph, de mansuetudine Moyſi, ceterorumq. sanctorum virtutibus euangelizant. Verum tamen & illi de promptuarijs plenis largiuntur: & hi, quæ acceperunt gratis, gratis nihilominus dare iubentur. Omnes tamen si fideliter suo quisque in tētus fuerit ministerio in processione Saluatoris sunt, & cū eo ingrediuntur in sanctam ciuitatem: quoniam tres præuidit propheta saluandos: Noë cædentem ramos in arca fabricam: Danielem in vili edulio, & labore abstinentiæ factum, tamquam iumentum Saluatoris, & cū eo ingrediuntur in sanctam ciuitatem: quoniam tertium quoque Job bene dispensantem substantiam huius mūdi, & de velleribus ouium suarum pauperum latera calefacientem. Cui tamen in processione illa Iesus propinquor, cui de tribus ordinibus salus vicinior, facile credo potestis aduertere.

In ramis palmarum, de passione, & processione, & quattuor ordinibus processio- nis. Sermo I I.

Necessesse est, vt loquamur hodie breuius propter angustiam temporis. Multa quidē nobis ministrat processio quæ celebratur sum? sed eā impedit ne dicere plura possimus. Celebraturi sumus hodie processioem, & paulo post audituri passionem. Quid sibi vult mirabilis ista cōiunctio, aut quid cogitantur patres nostri passionem addētes processioni? Nam processio quidem meritō representatur hodie, quæ facta est hodie. Passio verò cur addita est, quam sexta feria constat esse sequutam? Opportune utique processioni passio cōiuncta est, vt discamus in nulla lætitia huius sæculi habere fiduciam, sciētes quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propterea nō simus stulti, vt occidat nos, prosperitas nostra, sed in die bonorū nō immemores simus malorū: & eccluerſo. Istis. n. mixtū est p̄sens s̄culū non sæcularibus tm̄s, sed ēt spiritualibus viris. Nā sæcularibus viris aliquā, quæ placent, quandoque quæ

quæ displicent videmus accidere: & ipsis nihilominus spiritualibus, non semper tristitia, non semper læta succedunt, sed vesperæ & mane dies vnus. Et illud. Visitas cum diluculo, & subito probas illum. Verum hoc interim dum præsens sæculum manet, vel manat magis & fluit. Ceterum post hoc sæculum duo futura sunt sæcula valde diuisa & diuersa: ita vt in altero, non nisi fletus & stridor dentium, in altero sola gratiarum actio & vox laudis. Absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum: & mors iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor: sed nec vllus dolor: quoniam priora transierunt. Interim sicut amatores mundi multa patiuntur aduersa, sic nec ipsis seruis Dei omnia in hoc mundo optata succedunt. In die ergo malorum memores sunt bonorum, ne pusillanimes fiant & impatientes, sicut is de quo legimus in Psalmo, Confitebitur tibi cum benefeceris ei. In die quoque bonorum non immemores sunt malorum: ne extollantur & dicant in abundantia sua, non mouebimur in aeternum. Sicut enim sæcularium rerum prosperitas occidit stultum sæcularem, sic potest & abundantia spiritualis prosperitatis occidere indoctum spirituales prosperitatis occidere indoctum spirituales, atque ideo non spirituales. Spirituales quippe diiudicat omnia. Vnde autem eueniat quod stultum occidit prosperitas, & non sapientem, alibi habemus. Cor sapientis vbi tristitia, & cor stultorum vbi lætitia. Merito *Eccl. 7.* proinde ait: Bonum est magis ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. Licet enim multos trangat aduersitas, tamen multo plures extollit prosperitas: sicut scriptum est. Cadent à latere tuo mille, sinistro scilicet, per quod signatur aduersitas: & decem millia, id est multo plures à dextris tuis, in quibus prosperitas designatur. Denique quia vtrobique periculum est: orat Sapiens, *Pror. 3. 0* & dicit: Diuitias & paupertates ne dederis mihi: ne forte aut diuitiarum extollerent in superbiā: aut paupertas deijceret in impatiētiam. Vnde & Dñs sicut in passione patientiam, ita in processione humilitatem exhibere curauit, in illa enim tamquam ouis ad **D**occisionem ductus est, & quam agnus corā tondeute se obmutuit, & non aperuit os suū. Qui cum percuteretur, non comminabatur: *Luc. 24.* sed magis orabat dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. In processione autem quid? Parabant sese populi: vt exiret obuiā ei, nec eum latebat qui nouerat quid esset in homine. Propter quod & ipse paratus est non in curribus & in equis, nec in frenis argenteis, aut sellis auro tectis: sed humilis a selli tergo sedens suppositis Apostolorū vestibus quas ego de pretiosioribus regionis fuisse non credo. Sed quid fuit quod processionem habere voluit, qui mox futuram nouerat passionem? Forte, vt amarior esset passio, quam processio præcessisset. Ab eodem enim populo, in eodem loco, & ipso tempore paucissimis diebus interpositis primo cum tāto triumpho susceptus, postea crucifixus est. O quam dissimile est: tolle tolle crucifige eum: & Benedictus qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis. Quam dissimile rex Israël: & non habemus regem nisi Casarem. Quam dissimiles tam virentes & crux, flores & spinæ. Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce tibi exiuit, & fors mitritur super ea. Vx tibi amaritudo peccatorum nostrorum, propter quæ soluenda tanta amaritudo necessaria est. Iam verò ad processionem accedens tamquam quattuor ordines in ea mihi videor intueri: & fortassis in hac nostra processione hodie omnes poterunt inueniri. Præbant enim aliqui & viam parabant: Ipsi sunt qui viam parant Dño ad corda vestra, qui vos regunt, & dirigunt gressus vestros in viā pacis. Alij sequuntur, & hi sunt qui propriæ inscientiæ conscij deuotè sequuntur, & adherent semper vestigijs præcedentium. Erant quoque discipuli tamquam domestici lateri eius adherentes. Ipsi sunt qui optimam partem elegerunt, qui in claustro soli Deo viuunt, semper Deo adherentes, & eius placitū considerantes. Ipsum quoque iumentum, cui insidebat non defuit, quod designat duos corde, & M aios quodammodo bestiales. Verū non fuit animalium ibi huiusmodi copiosior multitudo, nec oportuit. Tales enim magis oneri sunt quā honori, nec propter eos processio valde gloriosior est. Huiusmodi namque cātare non norūt, sed male sonoros dant rugitus. Ipsi sunt qui virga semper & calcatribus egent. Attamen nec ipsos relinquat Dominus, dum disciplinam ferre voluerint. His enim dicitur: Seruite Dño in timore, & apprehendite disciplinam nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Postquam enim iumentum hoc disciplinam ferre noluerit: quid restat, nisi vt abiciat eum Dominus cum indignatione quodam, & protinus exeat à via, currens ad spinas & tribulos,

Ios, à quibus suffocatur verbum Dei, qui sūt diuitiæ huius mundi & voluptates carnis? Sed si qui tales sunt hic quibus grauis sit ordo & omnia onerosa, quos pungi frequenter oporteat & vrgeri: obsecramus eos vt studeant de iumentis si forte queant in homines commutari, & cōputari inter eos, vt aut de præcedētibus, aut de adhærentibus. & collateralibus, aut de sequentibus sint. **Q**uod si non faciunt, obsecro, vt vel in eo quod sunt permanent, & patienter interim ferāt quæ salubria sunt, etsi minus suaui, donec complaceat Domino respicere humilitatē eorū & in melius aliquid eos promouere. Vultis autem vt aliquatenus consolemur iumentum nostrum? Sciuis equidem quia cantare non nouit. Neque enim de eis est qui dicere possit. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Attamen vnum est, quod nemini ceterorum tā prope est Dominus. Nam nec ipsi qui hinc inde adhærent, tam prope eum habent vt iumentum cui insidet. Et audi hoc ipsum à Propheta. Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde. Nam & mater quem ægotantem nouit filium magis fouet, & sapius amplectitur eum. Nemo igitur indignetur: nemo contemnat dum voluerit esse Christi iumentum. Etenim qui scandalizauit vnum de pusillis istis, illum grauer offendit, qui eos tāquam mater gremio suæ misericordie, donec roborentur. Vnde & morum infirmitates patientissimè ferēdas beatus Benedictus admonuit. Quattuor ergo sūt genera in processione Domini. Boni prudentes, & boni simplices, hi sunt qui præeunt, & qui sequuntur. Bonos autem addidi, quia prudentes non boni iniqui sunt, iuxta illud: Sapientes sunt, vt faciant mala, & simplices non boni, stulti sūt. In processione autem Domini, nec iniquus locum habet, nec stultus. Porro qui adhærent ei contemplatiui sunt: Qui portant eum & onerantur eo: ipsi sunt duri corde, & parum deuoti. Sed ecce omnes sunt in processione Domini: & nemo ex ipsis faciem eius videt. Nam qui præcedunt occupati sunt in paranda via, solliciti circa peccata, & tentationes aliorum. Qui sequuntur ipsi omnino faciem eius videre non possunt, sed sicut Moyse dictum est, posteriora eius vidēt. Iumentum cui insidet numquam ad videndū leuat oculos: sed pronum est semper in terram. Qui vero adhærent ipsi, aliquando

videre possunt, sed raptim, & nō continuè, nec plenè: dum adhuc sunt in via. Attamen quātum ad alios, ipsi magis facie ad faciem cum vident: iuxta quod verè de Moyse scriptum est, quia ceteris quidē prophetis per visiones, & somnia: Moyse verò facie ad facie loquebatur. Quātum ad plenam sanè visionem, nec ipse Mōyses dū viueret in hoc mundo impetrare potuit facie ipsius visionem: quia sicut ipse ait: Non videbit me homo, & viuet. Non videbor, inquit, in hac vita: non videbit quis faciem meā in hac via, & in processione ista. Ipse itaque pietate sua donet nobis sic in eius processione perseverare dū viuimus, vt in magna illa processione, quæ cū suis omnib. à patre suscipiendus est, & traditurus regnum Deo & patri, sanctam ciuitatē ingredi mereamur, cum eo qui viuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amē.

Exo. 33.

De quinque diebus processionis, refectionis, passionis, requietionis, resurrectionis. Sermo III. Vbi supra.

Cum vniersa fecerit Deus in numero, pondere, & mensura: specialius tamen ea tempora quib. in terris visus est, & cum hominib. conuersatus est: quecumque in eis operatus, loquutus, aut passus est, ita disposuit, vt ne minimum quidem momentum, ne vnum iota à sacramēto vacauerit, aut preterierit sine mysterio. Euidentiū tamen quattuor proximos dies, & ipsum quem hodie colimus illustrauit: diem processionis, diem refectionis, passionis, requietionis, & resurrectionis suæ. Notabiles admodum dies, & inter ceteros insignes magis. Prima siquidem die gloriam suscipere dignatus est humanam, & cum ingenti quodam tripudio, & exultatione inuicē se terrē Hierosolymam non proprijs (vt hactenus consueuerat) pedibus, sed iumento uectus intrare. Et hæc quidē preparatio ad passionem fuit, excitata hinc maxime inuidia Sacerdotum. Sanè venturas aliquando turbas vt raperent, & eum regem facerent, fugiens legitur declinasse. Nunc verò etiam non quasi affuit, vt tanq̃ rex Israel susciperetur, & prædicaretur ab eis: quin etiam in hac ipsa præconia, eorū (quod dubium non est) animos excitauit. Sic nimirū & de passione aduertere est. Exiit quādoque, & abscondit se ab

eis, scilicet Iudæis. Nec volebat iam ambulare palam in Iudæa: quia quærebant eum in-
Iterficere. Sciens autem quod venerat hora eius tamquam potestate habens, spontaneus ipse se obtulit passioni. Decebat nempe pontificem nostrum tentari per oia pro similitudine absque peccato, ut tanquam verus homo & prospera hominū, & aduersa opportunè vitaret, opportunè suscipere, & vitarumque rerū in seipso nobis salutare præberet exemplum. Ut enim temperantia est præconia populi & sæculi eius prospera declinare: sic interdum iustitia est, certa quidem dispensatione admittit ea. Persequitur quoque & temporalis omnis aduersitas, pro loco & tempore prudenter aliquando fugienda erit, cum autem uicisse fuerit, viriliter toleranda. Et in his quidē duobus (prosperitate & aduersitate loquor) humana omnis vita versatur. Nihilominus autē in istis quatuor notissimis utriusque speciebus virtus uniuersa consistit. Ita ergo omnem virtutem implere decuit cum in quo plenus habitabat omnis plenitudo virtutis, ut notum fieret omnibus, quia is sciret maximè abundare, sciret & penuriā pati. Non enim Dei sapientia de his erat, quos occidere prosperitas sua: non Dei virtus de his quos perdere posset auersio. Vtrumque enim scriptū est, quod prosperitas non tamen omnium, sed iustorum occidat illos: auersio utique non quorumlibet, sed paruulorum perdat illos. Quā modestè tamen hanc ipsam videtur gratiam suscepisse ad triumphalē occursum in asino veniens non in curribus aut in equis? Et dicebat? Si quis vobis aliquid dixerit: dicite, quia

Mat. 21

K Dñs his opus habet. Opus magnum, opus salutis. Nempe homines & iumenta saluos facere venerat: multiplicans misericordiam suam Deus. Initia nostræ cōuersionis fouet ista dignatio, ut primum ex ancilla filiū generemus. Solutus est ad mandatum Dñi qui antea tenebatur, aut non valens, aut nō volens benefacere, aut vtroque fortius vinculo alligatus, nec volens scilicet nec valens. Non nouit interim purius in Dño gratulari, persuasum tenet placere ei quod agit, & cōsolatur in eo quod sibi eum quodammodo se facere reputet debitorem, sapius memorsans, quia Dñs his opus habet. Nam processu temporis in eo magis afficietur ut suo sollicitetur debito, & timeat ne forte tantis beneficijs inueniatur ingratus: dicens, quia seruus inutilis sum, & bonorum meorum non

egens. At hæc quidem verax affectio & fidelis: hic filius liberæ, cum quo ancillæ filius heres esse non possit. Ita ergo in hac processione. **A** Ceterum ante passionem affectuosius paterfamilias refectionem suis curauit domesticis exhibere: & in hoc quoque apparuit benignitas & humanitas Saluatoris. Cum enim dilexisset suos, in finem dilexit eos, & dicebat: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Oportebat enim. Expetierat eos satanas ut cribraret sicut triticum: opus erat præuenire refectionem. Denique qui refecti paulo minus defecerunt, quod ieiunij fecissent? Hinc fuit quod non modo corpora, sed et corda refecit, & ea quā maximè. Neque enim corporalis passio, sed tentatio spiritualis instabat, quod singulariter ille futurus esset donec transiret. Ea nimirum hostia sicut sola pedesse potuit sic sola sufficit, nec Chrm delect simul & Petrum, aut Iacobum, vel Ioannem pro salute hominū pati. Crucifixi tñ fuere cum eo alij duo, sed duo nequam, de quibus nulla prorsus suspicio posset haberi: tamquā ex eis minus efficax sacrificium suppleretur. Quibus ergo panibus in cena refecit Apostolos? Ut ego arbitror quinque. Meus, inquit, cibus *Ioan. 4.* est, ut faciam voluntatem patris mei. Cibus utique, sed cibus cordis. Quid enim aquæ cōfirmat & corroborat cor humanum? quid ita in omni necessitate confortat & sustentat, ut diuinæ voluntatis exequutio, velut in quendam animæ ventrem conscientiam scilicet eius ingesta? Sic & sermonem diuinæ exhortationis, & promissionem eius consolationem, & orantium lacrymas, panes cordis esse solus ille ignorat, cuius iam aruit cor, pro eo quod suum ipsius panem comedere sit oblitus. Super omnia autem caro Dñi verè est cibus, & cibus vitæ, panis de cælo viuus. Nullum ex his in hac tam sollēni cena Dñi defuisse reperies, si diligenter aduertas. Recumbentibus adhuc discipulis, surgit à cena, præcingitur linteo: aquam ponit in peluim, discipulorum pedes abluat & extergit. Non est voluntas carnis & sanguinis hæc sed voluntas patris & sanctificatio nostra. Denique si non lauero te (ait Dñs ad Petrum obnoxius repugnantem) non habebis partem mecum. Scimus autem quis dixit: Eum qui M venit ad me, non eiciam foras, quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatē meam, sed *Ioan. 13* *Ioan. 6.* voluntatem eius qui misit me. Opportunè autem & utique more suo, post exemplum operis,

operis, exhortationē sermonis adiunxit. Inter loquēdum quoque (nam copiosissimus extitit sermo) multis eos promissionibus propter instātem maximē passionem refocillare curauit: de resurrectione sua, de aduentu paraleti, de eorum cōfirmatione, & aliquādo assumptione ad se ipsū. Nec multo post ventū est ad orationē, & vsque tertio factus in agonia orabat. Vbi quidem non solis oculis, sed quasi mēbris omnibus fleuisse videtur: vt totum corpus eius, quod est ecclesia totius lacrymis corporis purgaretur. Nam de sacramento quidem corporis, & sāguinis sui nemo qui nesciat hanc quoque tantam & tā singularem alimoniam caprimum die exhibitam, ea die commēdatam, & mandatā deinceps frequentari. Ex hoc iam dies sequitur passio nis. In qua nimirum sicut totum hominem saluum fecit, sic de toto se fecit hostiam salutarem: corpus exponens tantis supplicijs & iniurijs: animam verō gemino cuiusdam humanissimæ cōpassionis affectui, hinc quidem super moerore inconsolabili sanctorū feminatum, inde super desperatione & dispersione discipulorū. In his quattuor crux Dominica fuit: & hæc oīa propter nos passus est, qui tanta caritate compassus est nobis. Verum tamen quæ de ipso erant finē habuere, sicut ipse lamentantibus mulieribus

A ait. Finem, vtique celerimum & celeberrimum, primò quidē requiem: deinde resurrectionē. Nos quoque si festinamus in illā ingredi requiem, per multas tribulationes nobis (si meminerimus) transeundū est. Et prius quidē donec sumus in tribulatione, magnū nobis videtur aspirare ad requiem: tamquam nihil sim⁹ amplius desideraturi. Verum nō erit nobis requies (ne in requie quidem ipsa) à desiderio gloriæ, à desiderio resurrectionis. A modo (inquit) iā, dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. A labore ergo requiescunt qui in Domino moriūtur, sed nō requiescunt interim à clamore. Denique sub throno Dei clamant animæ occisorum: quia etsi nihil habeant, quod molestet: nondum tamen totum habent quod deletet, donec requiem resurrectionis, donec sabbatum pascha sequatur.

Feria quarta Hebdomadae pœnosa, de passione Domini. Sermo.

Vigilate animo fratres: ne infructuosē vos huius tēporis sacramenta pertranscant. Copiosa est benedictio: date receptacula munda, deuotas animas, sēsus vigilas, affectus sobrios, puras conscientias exhibete tantis charismatibus gratiarū. Nimirū admonet vos sollicitudinis huius non modo specialis ipsa conuersatio quā profecti estis: sed & generalis ecclesiæ obseruatio, cuius filij estis. Vniuersi siquidem Chřiani sacra hæc septimana, aut præ solito, aut præter solitū pietatē colunt, mod estiam exhibēt, humilitatē sectantur, induunt grauitatem, vt Christo patienti quodammodo cōpati videantur. Quis, n. tā irreligiosus, qui non cōpungatur? quis tam insoiens, vt nō humilietur? quis tam iuacundus, vt non indulgeat? quis tā deliciosus, vt nō abstineat? quis tam flagitiosus, vt non contineat? quis tam maliciosus, vt non pœniteat his diebus: Merito quidem. Nēpē, adest passio Domini vsque hodie terram mouens, petras scindens, aperiens monumenta, propē est etiam resurrectio eius: in qua sollēnitatem celebrabit altissimo Domino: vtinā vsque in altissima, quæ fecit magnalia, alacritate, & auiditate spiritus subeuntes. Nihil in mundo poterat melius fieri, quā quod factum est à Domino his diebus. Nihil in mundo poterat melius vel vtilius commendari, quā vt ritu perpetuo celebret, & singulis annis memoriale eius in desiderio animæ, & memoriā abundantia suauitatis suæ eructet. Vtrumque autem propter nos, quōd in vtroque nobis salutis fructus, in vtroque vita spirit⁹ nostri. Mirabilis passio tua Dñe Iesu, quæ passiones omnium nostrum propulsauit: propiciata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli vmq̄ petitioni nostrā inuenit inefficax. Quid, n. tā ad mortē, quod nō tua morte saluetur? In hac igitur passione fratres tria specialiter conuenit intueri: opus, modū, causā. Nā in opere quidem patientia, in modo humilitas, in causā caritas commendatur. Patientia autem singularis, quōd videlicet cum supra dorsum eius fabricarent peccatores, cum sic extēderetur in ligno, vt dinumerarentur omnia ossa eius: cum fortissimum illud, ppugnaculū, quod custodit Israel, vndique foraretur, cū foderētur manus & pe

des, sicut agnus ad occisionem ductus sit, & tanquam ovis corâ røndente, non aperuit os suû, non aduersus patrem murmurans à quo missus fuerat, nõ aduersus humanum genus pro quo quæ non rapuit exsoluebat: non denique vel contra populû ipsum peculiarem sibi, a quo pro tâtis beneficijs tanta mala recipiebat. Plectuntur aliqui p peccata suis & humiliter sustinent: hoc ipsum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alij non tâ purgandi quàm probandi coronandiq., & maior in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodo non maxima censeatur in Christo, qui in funiculo hereditatis suæ ab his quibus specialiter aduenerat Saluator, crudelissima morte multabatur sicut fur, nullum omnino peccatum, nec actu proprio, nec contractu, sed nec in quo crescere possêt habens? Nimirum in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, nõ vmbaticè, sed corporaliter: in quo Deus est mundum reconcilians sibi, non figuratiuè, sed substantialiter: qui denique plenus est gratiæ & veritatis, nõ cooperatiuè, sed personaliter. Vt faciat opus suû, alienum est opus eius ab eo (Isaias, loquitur) quia & opus suum fuit quod dedit ei pater vt faceret: & alienû ab eo, vt talis talia sustineret. Ita ergo habes in opere patientiam. Nam modû ipsum (si diligenter attendas) non modo mitè, sed & humilè, corde cognosces. Nempè, in humilitate iudiciû eius sublatum est, cû nec ad tantas blasphemias, nec ad falsissima quæ sibi obijciébatur crimina respondere t. Vidimus, inquit, cum & non erat ei aspectus, non speciosum forma præ filijs hominum, sed opprobrium hominum & tâquam leprosum: nouissimum virorum, planè virum dolorum à Deo percussum & humiliatû: ita vt nulla esset ei species neque decor. O nouissimum & altissimum, ò humilem & sublimem, ò opprobriû hominum & gloriâ Angelorum. Nemo illo sublimior, nemo humilior denique. Sputis illitus est, opprobrijs saturat⁹ est, morte turpissima condénatus est, cum fecleratis deputatus est. Nihilne mirebitur vel ista humilitas, quæ hûc habet modû: imò quæ tam est vltra inodit⁹? Sicut est patientia singularis, sic & humilitas admirabilis, vtraque sine exemplo vtramque tamè magnificè causâ ipsa commendat, nimirum caritas est. Propter nimiam quidem caritatem suam, qua dilexit nos Deus, vt seruum redimeret, nec

pater filio, nec sibi filius ipse pepercit. Verè nimiam, quia & mësuram excedit, modum superat, planè supereminès vniuersis. Maïo *107. 15.* rem, inquit, caritatem nemo habet, quàm vt animâ suam ponat eis pro amicis suis. Tu maiorem habuisti Domine ponès eam Et etiam pro inimicis. Cû enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam, & tibi reconciliati sumus, & patri. Quænam alia videbitur esse vel fuisse, vel fore huic similis caritati? Vix pro iusto quis moritur: tu pro impijs passus es, moriès ppter delicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores, seruos facere fratres, captiuos coheredes, exules reges. Nec sanè aliud aliquid patientiam hanc & humilitatè æquè illustrat, quàm q̄ tradidit in mortem animam suam, & peccata multorû tulit: etiam pro transgressorib. rogâs, vt non perirent. Fidelis sermo & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatu est: Non modo voluit, & oblatu est, sed quia voluit. Solus nimirum potestatem habuit ponendi animam suam: nemo eam abstulit ab eo vltro. Cum accepisset acetum dixit: Consummatum est. Nihil re- *108. 19.* stat adimplendum: iam non est quod expectem. Et inclinato capite (factus obediens vsque ad mortem) tradidit spiritum. Quis tam facile quâdo vult dormit? Magna quidem infirmitas mori, sed planè sic mori, virtus immensa. Nempè, quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania sibi ipsi in mortem sceleratas iniicere manus, sed nõ hoc est ponere animâ suâ, virgere eâ magis & violèter abrûpere, quâ ad nutû ponere est. Tibi impie Iuda misera planè facultas fuit non ponendi animâ, sed pendèdi: nec tradente te, sed trahente loqueo nequissimus ille spiritus tuus exiuit, non emisit à te, sed amisit. Solus in mortem tradidit animâ suam, qui solus virtute p̄pria regressus est ad vitâ. Solus potestâtè: habuit ponendi, qui solus facultatem æquè habuit liberâ resumendi, imperium habens vitæ & mortis. Digna ergo caritas tam ingestimabilis, humilitas tam admirabilis, patientia tam insuperabilis. Digna planè tam sancta, tam immaculata hostia, tâ acceptabilis. Dignus est agn⁹ q̄ occisus est, accipere fortitudinè, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autè dico peccatum triplex quo l inualuit saper terrâ. Putatis quod dice re velim concupiscentiam carnis, & concupiscentiâ oculorum, & superbiâ vitæ: Funiculus

Isai. 28.

D

culus triplex est, qui difficile rumpitur: propterea multi trahunt, imò trahuntur hoc funiculo vanitatis, sed prior ille ternarius non immerito præualeat in electis. Quomodo. n. non illius patientiæ recordatio oëm arceat voluptatem? quomodo non illius humilitatis consideratio superbiam vitæ profus extrudat? nam caritas illa planè digna cuius meditatio sic mētem occupet sic totam sibi vendicet animam, vt omninò vicium curiositatis exsufflet. Fortis igitur cōtra hæc passio Saluatoris: sed aliud ego triplex equè peccatum quemadmodum virtus crucis expugnat dicere cogitavi, & id fortè vtilius audiatur. Primum quidem Originale, secundum Personale dixerim, tertium Singulare. Et Originale quidem maximum illud delictum vocatur, quod à primo Adam contrahimus, in quo peccauimus omnes, pro quo morimur vniversi. Maximum planè quod sic totum non modo genus humanum: sed & quemlibet ipsius generis occupat, vt non sit qui euadat, non sit vsque ad vnum. A primo homine vsque ad nouissimum tenditur, & in singulis quoque à planta pedis vsque ad verticem diffunditur hoc venenum. Sed & aliter nihilominus in vnuer sam dilatatur ætatem, ab ea scilicet die qua sua quemque concepit, vsque ad eā qua cōs eum recipit mater. Alioquin vnde graue iugum super omnes & totos filios Adams, idq. à die exitus de ventre matris eorum, vsque in diem sepulture in matre omnium? In fordibus generamur, in tenebris confouemur, in doloribus parturimur. Ante exitum miseram oneramus matres: in exitu more vi-pereo laceramus, mirum quod non ipsi pariter laceramur. Primam vocem plorationis edimus, merito quidem, vt pote vallem plorationis ingressi, vt nobis illud sancti Iob ex

gilat, miserijs quaqua versù se vertat. Nimi-rū ipse quoque natus ex virgine imò factus ex muliere (sed benedicta in mulierib.) qui loquitur ad matrē. Mulier ecce filius tuus: *Ioan. 1.9* etiam breui viuens tempore super terram: & nihilominus multis est repletus miserijs, in illa breuitate appetitus insidijs, interrogatus contumelijs, pulsatus iniurijs, vexatus supplicijs, conuictus lacessitus. Tunc hanc sufficere dubites obedientiam qua reatum omnem primæ præuaricationis absoluat? imò vrò non sicut delictum, ita & donum. Nam peccatum ex vno in condemnatione: gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Et graue quidem omninò delictum illud originale, quod non solum personam infecit, sed & naturam. Personale tamen cuique grauius est, cum iam laxatis habenis exhibemus vndique membra nostra arma iniquitatis peccato: non modo iam alieno, sed proprio crimine compediti. Singulare vrò est grauissimum quod commissum est in Dominum maiestatis, cum viri impij virum iustum iniuste occiderunt, & sacrilegas manus in ipsum Dei filium iniecerunt crudelissimi homicidæ: imò (si fas est dicere) etiam Deicidæ. Quid duo præcedentia ad tertium? Ad hoc expalluit & expauit tota machina mundialis, & penè in antiquum chaos sunt omnia reuoluta. Ponamus aliquem de regni principibus terrarum regiam populasse in vastitate hostili: ponamus aliū qui cum esset de conuiuio & consilio regis, vnicum eius filium proditorijs manibus suffocarit. Numquid non primus respectu secundi innocens videbitur & immunis? Sic est omne peccatum quantum ad hoc peccatum: & tamen hoc peccatum in se pertulit, qui seipsum fecit peccatū, vt de peccato dānaret peccatū. Per hoc. n. omne peccatum tā originale, quàm personale deletū est, & ipsum quoque singulare eliminatum per se ipsum. Argumentum mihi est à maximo, quod duo minora sunt explosa. Et ecce argumentum. Peccatū mulierum tulit, & pro transgressorib. rogauit, vt nō perirēt. Pater ignosce illis, quia nesciūt quid faciūt. Volat irrevocabile verbum tuum Dñe, nec reuertetur ad te vacuum, sed faciet ad quod misisti. Vide nūc opera Domini quæ posuit prodigia super terrā. Flagellis cesus est, spinis coronatus, clavis cōfossus, affixus patibulo, oprobrijs saturatus: omnium tñ dolorū immemor: ignosce, ait, illis. Hinc multa miseræ

corpore; hinc multæ miſericordiæ cordis, hinc dolores, hinc miſerationes, hinc oleum exultationis, hinc ſanguinis guttæ decurrētis in terram. Miſericordiæ Domini multæ, ſed & miſeriæ Dñi multæ. Vincēt ne miſerię miſericordias, an miſericordiæ miſerias ſupabunt? Vincant miſericordiæ tuæ antiquæ Dñe, vincat ſapientia malitiam. Magna. n. illorum iniquitas, ſed numquid non maior pietas tua Dñe? Multum pei omnem modum. Numquid redditur pro bono malum,

Ier. 18.

H ait, quā foderunt foueā animæ meæ? Plane foderūt impatientiæ foueam: occaſiones in dignationis plurimas, & permaximas miniſtrātes. Sed quid horum foueā ab yſſum manſuetudinis tuę? Retribuentes mala pro bonis foueam foderunt, ſed caritas non irritatur, non præcipitur, numquam excidit, non in foueā ruit, & pro retributis malis cumulat bona. Abſit vt muſcæ morituræ exterminent ſua uitam in vnguenti, quod de tuo corpore fluit, quia apud ſinum tuum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Muſcæ morituræ miſeriæ ſunt, muſcæ morituræ blaſphemix ſunt, muſcæ morituræ inſultationes ſunt, quas tibi reddit gene ratio praua & exaſperans. Tu autem quid? In ipſa eleuatione manuum tuarum cum iā ſacrificium matutinum in holocauſtum veſperrinum tranſierit: in ipſa inquam virtute incenſi, quod caelos aſcendebat, terram operiebat, inferos reſpergebat, exaudiēdus pro reuerētia tua clamas: Pater ignoſce illis quia neſciunt quid faciunt O quam multus es ad ignoſcēdum, ò quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, O quam longē cogitationes tuæ à cogitationibus noſtris: ò quam firmata eſt etiā ſuper impios miſericordia tua. Mirares. Ille clamat ignoſce, Iudæi crucifige. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum, & iſti ſunt iacula O caritas patiens, ſed & compatiens. Caritas patiens eſt, ſufficit; Caritas benigna eſt, cumulus eſt. Noli vinci à malo, ſuperabundas, eſt.

L Nō enim ſola patientia, ſed benignitas Dei ad pœnitētiā Iudæos adducit, quia benigna caritas: etiam quos tolerat amat, & amat tam ardentem. Patiens caritas diſſimulat, exſpectat, ſuſtinet delinquentem ſed benigne trahit, adducit, conuertit facit ab errore vitæ ſuæ: deniq. cooperit multitudinem peccatorū. O Iudæi lapides eſtis, ſed lapidē percutitis molliorē: de quo reſonat tinnit⁹

pietatis & ebullit oleum caritatis. Quomodo potabis Domine deſiderantes te torſente voluptatis tuæ, qui ſic perfundis crucifigebtes te oleo miſericordiæ tuæ? Pater igitur quia hæc paſſio potētiſſima eſt ad exhauriendum omnium genera peccatorum. Sed quis ſcit ſi data eſt mihi? Mihi data eſt, quia alteri dari non potuit. Numquid Angelo? Sed ille non eguit. Numquid diabolo? Sed ille non reſurgit. Denique non in ſimilitudinem Angelorum (abſit autem vt in ſimilitudinem dæmonum) ſed in ſimilitudinem hominū factus, & habitu inuētus vt homo, exinanit⁹ ſemetipſum, formam ſerui accipiens. Filius erat, & factus eſt tamquam ſeruus. Non ſolum formam ſerui accipit, vt ſub eſſet, ſed etiam mali ſerui, vt vapularēt, & ſerui peccati, vt pœnam ſolueret, eum cui pam nō haberet. In ſimilitudinem (inquit) hominum, non hominis: quia primus homo nec in carne peccati, nec in ſimilitudine carnis peccati creatus eſt, Chriſtus enim in vniuerſali hominum miſeria preſſus & profundius ſe immerſit, ne ſubtilis ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehēderet ſacramentum Ideo habitu & omni habitu inuentus eſt vt homo, nec in eo quā

M tum ad naturā debitum ſignum aliquod ſingularitatis apparuit. Quia enim ita inuentus eſt, ideo crucifixus. Paucis autem reuelauit ſeipſum, vt eſſent qui crederent: reliquis autem abſconditus eſt: quia ſi cognouiſſent, numquā Dominum gloriæ crucifixiſſent. Ad hoc etiam illi ſingulari peccato ignorantia copulauit, vt ſub aliqua uicitiæ umbra ignorantibus poſſet ignoſci. Duo autem nobis in hereditatem reliquerat ille veſtus Adam qui fugit à facie Dei, laborem videlicet, & dolorem: laborē in actione, dolorem in paſſione. Nō hoc ipſe audierat in paradifo, quem acceperat vt operaretur & cuſtodiret illum, Operaretur delectabiliter, cuſtodiret fideliter, ſibi & poſteris ſuis. Chriſtus Dñs laborem & dolorem cōſiderauit, vt traderet eos in manus ſuas: imo ſe magis in manus eorum fixus in limo profundi, & intrauerunt aquæ iſtę vſque ad animā eius. Vide (ad patrem inquit) humilitatē meā, & laborē meum: quia pauper ego ſum, & in laborib. à iuuentute mea. Laborum ſuſtinēs: manus eius in laboribus ſeruiert. De dolore vide quid dixerit: O vos omnes qui trāſitis per viā, attēdite & videte ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Vere læguores noſtros ipſe tulit,

1. Cor. 2.

Pſalm. 118. v.

Thren. 1. Iſai. 53.

lit, & infirmitates nostras ipse portauit, vir dolorum, pauper & dolēs, tentatus per omnia absque peccato. Et in vita passiuam habuit actionem, & in morte passionem actiuam sustinuit, dum salutem operaretur in medio terræ. Proinde memor ero quamdiu fuero laborum illorū, quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in ieiunando, uigiliarum in orādo, lacrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum eius, conuictorū, spirituum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitum, quæ per eum, & super eum abundantius transferunt. Facit ergo mihi fortitudo, facit similitudo: sed si accesserit etiam imitatio, ut sequar uestigia eius. Alioquin etiā exquiretur à me sanguis iustus qui effusus est super terram, nec immunis ero ab illo tā singulari scelere Iudæorum: quod uidelicet tantæ caritati ingratus fuerim, quòd spiritui gratiæ contumeliam fecerim, quòd sanguinem testamēti pollutum duxerim, quòd conculcauerim filium Dei. Sunt plerique qui laborem & dolorem patiuntur, sed necessitas in causā est, nõ voluntas, & hi nõ sunt conformes imaginis filij Dei. Sunt qui ex uoluntate sustinent, sed non est eis fors, neque pars i sermone isto. Vigilat tota nocte luxuriosus, non solū patienter, sed & libenter, ut suam expleat uoluntatem: uigilat raptor uestitus fuero, ut diripiat prædā: uigilat fur, ut domū perfodiat alienam. Sed hi omnes, & horum similes, longè sunt à labore & dolore quem cõsiderat Dominus. Homines autem bonæ uoluntatis, quæ Christiana uoluntate diuitias paupertate commutauerunt, uel etiam non habitas, tamquam habitas contempserunt, relinquentes omnia propter ipsum, sicut & ipse reliquit omnia propter ipsos, sequuntur eum quocumque ierit. Huiusmodi autem imitatio validissimum argumentū mihi est, quod passio Saluatoris & similitudo humanitatis in meam transeunt uilitatem. Hic enim sapor, hic fructus est & laboris & doloris. Vide ergo quàm magnificauerit facere tecum illa maieestas. De omnibus quæ in cælo & sub cælo sunt, dixit & facta sūt. Et quid facilius dicitur? Sed numquid solo uerbo factum est, cū te quem fecerat refecit? Triginta & tribus annis super terram uisus, & cū hominibus conuersatus: etiam habuit in factis calumniatores, in dictis insultatores, non habens

ubi caput suū reclinarer. Quare hoc? Quia uerbū à sua subtilitate descenderat & grossius acceperat indumentum. Nam caro factum fuerat, & ideo grossiori & morosiori opere utebatur. Sicut autem cogitatio uessit sibi uocem corpoream absque sui diminutione, uel ante uocē, uel post uocem: sic filius Dei assumpsit carnē non commixtionem passus, neque diminutionem, nec ante carnem, nec post carnem. Apud patrē inuisibilis, sed hic manus nostræ tractauerūt de uerbo uitæ, & quod erat ab initio, uidimus oculis nostris. Hoc autem uerbum, quia carnem purissimam & animam sanctissimam uenerat sibi, liberè moderabatur actiones corporis sui, tum quia sapientia, & iustitia erat: tum quia nullam habebat prorsus legem in membris suis repugnantē legi mentis suæ. Meum uerbum, nec sapientia, nec iustitia est, sed tamen utriusque capax, & possunt ei hæc abesse & adesse, abesse autem facilius. Familiare enim magis iam nobis est carnis nostræ seruire uitijs, quàm actiones, & passionēs eius ordinare: pro eo quòd omnis ætas ab adolescentia prona est in malum, inter flagella quoque, & gladios, etiam sub discrimine mortis ad suas ambiens uoluptates. Felix cuius cogitatio, hoc est uerbum nostrum, omnes actiones suas ad iustitiam dirigit, ut & intentio sana sit, & operatio recta. Felix qui passionēs corporis sui propter iustitiam ordinat, ut quidquid patitur, propter Dei filium patiat: quatenus & à corde tollatur murmuratio, & in ore uersetur gratiarum actio, & uox laudis. Qui sic extulit se: iste tollit grabatum suū, & uadit in domum suam. Grabatum nostrum corpus est, in quo prius lægudi iacebamus, seruiētes desiderijs & concupiscentijs nostris. Nunc portamus illud cum spiritui obedire cogimus, & mortuum nostrum portamus: quia corpus mortuū est propter peccatum. Ambulamus tamen non currimus: quia corpus, quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrana inhabitatio sensum multa cogitantem. Ambulamus, etiam in domū nostram. In quam domum? In matrem omnium, quia sepulchra eorum domus illorum in æternum. Uel potius in domum nostram, quàm habemus ex Deo, non manu factā æternam in cælis. Qui sub hoc onere ambulamus, posito eo, quod putatis quomodo curremus? quomodo uolabimus? Planè super pœnas uentorū. Amplexa-

tus est nos Dominus Iesus per laborem, & dolorem nostrum. Amplectamur eum nos quoque vicarijs quibusdā amplexibus propter iustitiam suam, actiones ad iustitiam dirigendo, passionem propter iustitiam sustinendo. Dicamus quoque cum sponsa.

Gen. 3. Tenui eum, nec dimittam. Dicamus etiam cum patriarcha, non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Quid enim iam superest nisi benedictio? Quid post amplexū, nisi osculum restat? Si sic adhererem Deo: quomodo non iam clamare liberet. Osculetur me osculo oris sui? Ciba nos interim Domine lacrymarum pane, & potum da nobis in lacrymis in mensura: donec perducas nos ad mensuram bonam & confertam & coagulatam, quam dabis in sinus nostros, qui es in sinu patris super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

Gen. 3.

Cant. 1.

*In cena Domini, de baptismo, & de sacramento altaris, & ablutione pedum.
Sermo.*

HI sunt dies quos obseruare debemus: dies pleni pietate & gratia, quibus etiā sceleratorū hominum mentes ad pœnitentiā prouocantur. Tanta si quidē est vis sacramentorū eorū, quæ diebus istis recolluntur, vt possint ipsa quoque lapidea scindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire sufficant. Denique videbimus vsque hodie ad passionem Christi non modo caelestia compati, sed terram moueri, & petras scindi, & in confessione peccatorum aperiri monumenta. At verò quoniam sic est in spiritualibus cibis, sicut & in corporalibus, vt in quibusdam statim præsto sit sapor, in aliquibus oporteat laborare: quæ manifesta sunt, nostro indigent ministerio: quæ verò clausa sunt diligentem volūt habere consideratorem. Neque enim tradit mater paruulo nucem integram, sed frāgit eam, & nucleū porrigit. Sic & ego vobis fratres carissimi si possem, sacramēta, quæ clausa sunt aperire debueram: sed quia minus possum, rogemus vt vobis pariter, & mihi mater sapientia frangat nuces istas, nuce inquam quas protulit sacerdotalis virga virtutis, quam emisit Dominus ex Sion. Multa quidē sunt sacramenta, & scrutandis omnibus hora non sufficit. Fortassis etiam aliqui vestrum imbecilles sunt ad tanta si-

mulcapienda. De tribus itaque sacramentis, quæ satis congrua sunt huic tempori dicendum erit quod Dominus ipse donauerit. Sacramentum dicitur sacrum signum, siue sacrum secretum. Multa siquidē sunt propter se tantum alia verò propter alia de signanda, & ipsa dicuntur signa & sunt. Vt enim de vsualibus sumamus exemplū: datur annulus absolutē propter annulum, & nulla est significatio: datur ad inuestiendū de hereditate aliqua, & signum est: ita vt nō dicere possit qui accipit. Annulus non valet quidquam, sed hereditas est quam quærebam. In hunc itaque modū appropinquans passioni Domini, de gratia sua inuestire curauit suos, vt inuisibilis gratia signo aliquo visibili præstaretur. Ad hæc instituta sunt omnia sacramenta, ad hæc Eucharistiæ participatio, ad hæc pedū ablutio, ad hæc denique ipse Baptismus initium Sacramentorum omnium: in quo complantamur similitudini mortis ei, vnde & trinamersio, tridui quod nunc celebrandū est, formam gerit. Sicut enim in exterioribus diuersa sunt signa, & vt cepto immoremur exēplo, varix sunt inuestitura secundum ea, de quib. inuestimur: verbi gratia, inuestitur Canonici per librum, Abbas per baculum, Episcopus per baculū & annulum simul: sicut inquam in huiusmodi rebus est, sic & diuisiones gratiarū diuersis sunt traditæ sacramentis. Quæ est gratia vnde per Baptismum inuestimur? Vtique purgatio delictorū. Quis n. potest facere mundum de immundo cōceptum semine, nisi qui solus est mundus, & in quē peccatum non cadit Deus? Huius quidem gratiæ sacramentum prius erat circūcisio, vt originalis rubiginem culpæ, quæ manuerat à parentibus primis, cultellus eradere: sed veniente Dño qui agnus est, totus suauis & mitis, cuius iugū suauis est, & onus leue, optimē satis mutatus est, vt inueteratam rubiginem cum vinctiōe Sancti Spiritus aqua dilueret, & acerbitas illa cessaret. Sed forte, quarat aliquis, & dicat: Si deletū est in baptismo quod contraximus à parentibus: cur adhuc manet cupiditatis fomes, & velut inuentium quoddā peccati? Neque enim dubiū quin à primis parentibus in nos traducta sit lex ista peccati. Omnes siquidē in peccatrice volupate generamur: propterea licet inuiti, illicitos quosdam motus concupiscentiarum, & tamquā bestiales sentimus. Dixi vobis sapius, nec

F

H

menti excidere debet: quoniam in casu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autem super acervum lapidum, & in luto: unde non solum inquinati, sed etiam vulnerati, & grauius quasi sumus. Lauari quidem cito possumus, ad sanandum verò op^o est curatione multa. Lauamur igitur in Baptismo, quia deletur chirographum damnationis nostræ: & gratia hæc nobis confertur, ne iam nobis concupiscentia noceat, si tamen à consensu non abstineamus, atque ita tamquam sanies inueterati vlcis remouetur, dum tollitur damnatio & responsum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritum vlcis huius ferre queat? Confidite quia & in hoc gratia subuenit, & vt securi sitis, sacramenti Domini corporis & sanguinis pretiosam inuestituram habetis. Duo enim illud sacramentum operatur in nobis: vt videlicet & sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sapè modo, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, inuidia, luxuriæ, aut ceterorum huiusmodi, gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus sacramenti operatur in eo, & gaudeat quòd pessimum vlcus accedat ad sanitatem. Sed tamen quid agimus, quòd in hoc corpore peccati, & in hoc tempore malo non possumus esse sine peccato? Numquid desperabimus? Absit. Si dixerimus (ait beatus Ioannes) quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis Deus est, qui remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Nam vt de remissione quotidianorum minime dubitemus, habemus eius sacramentum, pedum abluitionem. Quæris fortè unde sciam quòd sacramentum sit huius remissionis: maximè cum ipse Dominus promiserit Petro dicens: Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea: nihil aut de sacramento loquutus est: sed tatum exemplum, inquit, dedi vobis, vt & vos ita faciatis. Verum multa habebat illis dicere, sed tunc portare non poterant. Ideoq. nec ex toto voluit eos anxios, & suspensos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem nosse, quia pro sacramento illud est, non pro solo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum est: Si non laueris te, non habebis partem mecum.

Aliquid igitur latet, quod necessarium est ad salutem, quando sine eo, nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi, & Dei. Vide enim si non expauerit Petrus ad tantæ comminationis terrificum verbum, si non agnouerit salutare esse mysterium cum respondit: Domine non tantum pedes meos, *Ibidem.* sed & manus, & caput. Et unde scimus, quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, & à quibus plenè cauere non possumus ante mortem abluitione ista pertineat? Et eo planè, quòd offerenti manus, & caput pariter ad abluendum, responsum est. Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet. **I** Lotus est, qui grauiora peccata non habet, cuius caput, id est, intentio, & manus, id est, operatio, & conuersatio munda est: sed pedes qui sunt animæ affectiones, dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi esse non possunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curiositati plus quàm oportet cedat animus vel ad horam. In multis enim offendimus omnes. Verum tamen, *Iac. 3.* nemo contemnat, aut paruipendat. Impossibile est enim cum eis saluari, impossibile est ea dilui, nisi per Christum Iesum, & à Christo. Nemo inquam perniciose securitate dormitet, declinans in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis, quoniam (vt audiuit Petrus ab ipso) nisi lauerit ea Christus, non habebimus partem eorum. Nec ideo tamen pro eis necesse est nimis esse sollicitos: agnoscat facile, imò & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi namque quasi ineuitabilibus, & negligentia culpabilis est, & timor immeritatus. Hinc est, quod in oratione quam ipse constituit quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiscenti diximus, quod licet damnationem abstulerit, quia iuxta Apostolum, Nulla damnatio est his, qui sunt in Christo Iesu: tamen ad humiliandos nos, ipsam adhuc patitur viuere in nobis, & grauius affligere nos, vt sentiamus quid nobis gratia præstet, & semper ad illius auxiliū recurramus, sic & de minoribus istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur: vt non penitus auferantur, sed in illis nos erudiat Deus, vt cum minima cauere non possumus, certi simus quòd non nostris viribus **K** maiora superemus: semperq. timorati, & omnino solliciti simus quomodo eius gratiam non amittamus, quam nobis tam multipliciter necessariam sentimus.

In Die sancto Pascha, de septem signaculis,
quæ soluit Agnus. Sermo I.

Apoc. 5.

Viciteleo de tribu Iuda. Vicite plañe malitiã sapietia, attingens à à sine vsque ad finẽ fortiter, & suauiter vniuersa dispones: sed

pro me fortiter, suauiter mihi. Vicite Iudæorum blasphemias in patibus, fortem armatum alligauit in atrio, & de ipso mortis imperio triumphauit. Vbi. n. sunt opprobria tua Iudæ: vbi sunt fabulæ vasa captiuitatis? vbi est mors victoria tua? Confusus est calumniator, raptor spoliatus est. Nouum genus potentia, hæctenus victoriosa mors obstupescit. Quid tu Iudæ: quid pridie ante crucem agitabas caput sacrilegum? quid sacrũ hominis Christi caput exagitabas opprobrijs? Christus, inquit, rex Israël descendat de cruce. O venenata lingua, verbum malitiæ, sermo nequam. Non est hoc Caipha,

Mat. 27

quod paulo ante dicebas: Expedi, vt vnus moriatur homo, p̄ populo, & nõ tota gens pereat. At illud quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio: non à temetipso dicebas, si rex Israël est, descendat de cruce. Hoc plane tuum est: magis autem eius qui mendax est ab initio. Quid enim consequentiæ videtur habere vt descendat, si rex Israël est, & non magis ascendat? Sic non meministi serpens antique, quam confusus abscesseris olim, cum dicere præsumpsisses:

Joã. 11.

Mitte te deorsum; & hæc omnia tibi dabo, si prociens adoraueris me. Sic tibi Iudæ, excidit quod audisti, quia Dñs regnauit à ligno, vt regẽ abneges, quia manet in ligno. Sed forsitan nec audisti: quia non Iudæis, sed nationibus, hæc annuntiatio debebatur.

Mat. 4.

Dicite, inquit, in nationibus, quia Dñs regnauit à ligno. Merito proinde titulum regni Præses Gentis inscripsit ligno, nec potuit Iudæus, vt voluit corrumpere tituli inscriptionem: nedum impedire Dominicam passionem, & nostram redemptionem. Descendat (inquiunt) si rex Israël est. Imo verò quia rex Israël est, titulum regni non deserat: virgam imperij non deponat, cuius nimirum imperium super humerum eius, sicut præcinit Isaias. Noli (inquiunt Iudæi ad Pilatum) noli scribere rex Iudæorum, sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum. Et Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Si Pilatus quod scripsi scripsit, Christus non perficiet quod incepit? Ipse enim cœpit, & saluabit nos. Sed dicunt: Alios saluos fecit, seipsum non po-

Psal. 95.

test saluum facere. Imo verò si descenderit, neminem saluum faciet. Cum enim saluus esse non possit, nisi qui pseuerauerit vsque in finem, quanto minus poterit esse Saluator? Alios ergo saluos fecit: nam saluatione, cum sit salus ipse, non indiget. Operatur salutem nostram, nec caudam deesse patitur sacrificio vespertino, hostiæ saluari. Nouit inique, quid cogites. Non tibi dabit occasionem surripienda nobis perseuerantiæ, quæ sola coronatur. Non faciet obmutescere prædicatorum linguas consolantium pu-

Isai. 9.

Joã. 12.

fillanimes, & dicentium singulis: Tu locum tuum ne deseras; quod sine dubio sequeretur, si responderere possent, quia Christus suũ deseruit. Proni enim sunt sensus hominis & cogitationes in malum. Sine causã (maligne) paralli sagittas tuas in pharetra, & discipulorum suspicia cumulas opprobrijs Iudæorum. Illi quippe desperant, isti improperant: sed Christo neutra tela nocebunt. Aliud tempus elegit confortandis discipulis, & aliud aduersarijs confutandis. Interim patientiam magis exhibet, humilitatẽ commendat, obedientiam implet, perficit caritatem. His namque virtutum gemmis quatuor cornua crucis ornantur. Et est supereminetior caritas, à dextris obedientia, patientia à sinistris, radix virtutum humilitas in profundo. His ditauit trophæum crucis consummatio Dñicæ passionis, cum ad Iudæorum blasphemias humilis, ad vulnera patiens, intus linguis, clauis exterius pungere-tur. Nam & caritas in eo perfecta est, q̄ pro amicis animã posuit, & obedientia consummata, cum inclinato capite tradidit spiritũ, factus obediẽs vsque ad mortẽ. His spoliare dotibus, hac priuare gloria Chri fatagebant ecclesiam, qui dicebant: Si rex Israël est, descendat de cruce. Nimirum, vt non sit iam obedientiæ forma, non incientium amoris, non patientiæ vel humilitatis exempli, sed deleri habeant ex Euangelio verba illa suauissima, & dulciora super mel & fauum: Ma-

20ã. 15. b
iorem hac dilectionem nemo habet, quam vt aiam suam ponat quis pro amicis suis. Et ad patrem: Opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Itemq; ad discipulos: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Et ego à si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Hoc est enim quod dicit venenati serpentis astutia, exaltatum in deserto serpentem æneum, cuius intuitu sanentur vulnera quæ infixit. Alioquin quonam alio

Mat. 27

alio instigante misisse credimus vxorē Pilati ad ipsum dicentem: Nihil tibi & iusto illi: multa enim passā sum hodie per visum propter eum? Timebat ergo iam tunc, sed nōc maximē, virtute crucis enervari se sentiens inimicus. Sera ducitur pēnitentia, & quos instigavit ad crucifigendū, instigat ad suadendum, vt de cruce descendat. Denique si rex Israel est, inquit, descendat de cruce, & credimus ei. Hæc planē serpentis astutia, hæc ad inuentio nequitia spiritualis. Audierat impius Saluatoris vocē dicētis: Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel: & nouerat quantum pro salute illius populi zelum gerere videretur: propterea malitiosē nimis linguas erudiēs blasphemorū, suggerebat vt dicerēt: descēdat, & credimus: quasi iā nihil posset obstare qn descēderet, qui eorum credulitatem tanto pere desideraret. Sed quid machinatur: aut cui parat insidias versipellis? Nempē ei, in

Mat. 5.0

B quo nihil proficiet inimicus, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Non mouetur vana sollicitatione, qui nouit omnium corda: sicut nec exprobratione blasphemia mitissimus omninū mouebitur. Eo quippe tendebat malitiosa suasio, non vt ipsi crederent, sed nostra quoque si qua erat fides in eum, omnib. modis deperiret. Legentes. n. **Dei** perfecta sunt opera, quando fateremur Deum, qui saluti opus reliquisset imperfectum? Sed audiamus quid ad hæc Christus respondeat per prophetam: Quæris signa Iudæe? Expecta me in die resurrectionis meæ. Si vis credere, maiora iam tibi opera demonstraui. Multiplicauī signa: sanitates perfecī heri, & pridie, hodie magis habeo consummari. An non maius erat quod vidisti ē corporibus obfessis spiritus exire malignos, & de grabatis suis exilire paraliticos: quā ē manibus meis, vel pedibus clauos resiliire quos infixisti? Sed patiendi tempus est, non faciendi, & passionis horam sicut præuenire frustra conatus es, sic nec poteris impedire. Sed si adhuc generatio praua & adultera signum quærit, non ei dabitur nisi signum Ionæ prophetæ. Non signum descensionis, sed resurrectionis. Quod si Iudæus non quærit, amplectatur & gaudeat Christianus. Vicit enim leo de tribu Iuda. Suscitatus est paterna voce leonis catulus: elauso prodijt tumulo, qui de patibulo non descendit. An verō id maius sit, inimici nostri sint iudices, qui tam curiosē munie-

rant monumentum: signantes lapidem cum custodibus. Hunc enim lapidem magnum valde, de quo mulieres illæ deuotæ inuicem quærebātur, facta iā resurrectione Dominica, reuoluit Angelus, & refedit (sicut scriptū est) super eū. Constat proinde clauso exiisse tumulo rediuiuū corpus, quod clauso Virginis vtero natū processit, in vitam, & ad discipulos clausis itroiuit ianuīs in cōclauim. Sed est locus vnde clausis nō iuit, pcedere ianuīs, carcer vtique gehennalis. Confregit siquidē ferreos vctēs, repagula vniuersa cōtriuuit, vt liberē suos educeret, quos redemerat de manu inimici: & plenis egredere: tur portis agmina sanctorū dealbatorū, qui lauerūt stolas suas, & candidas eas fecerūt in sanguine Agni. Cādidas prorsus in sāguine Agni: quæ exiuit cū eo, & in eo etiā aqua dealbans: & testimoniū phibet ipse quæ vidit. Aut certe candidas in sanguine Agni nouelli: sanguine lacteo candido & rubicundo: sicut habes in cātico Cāticorū: Dilectus meus (ait spōsa) candidus & rubicundus, electus ex milibus. Inde est, quod in stola candida & fulgure o vultu, testis quoque resurrectionis apparuit. Iā si confutandis Iudæorū calumnijs sufficere videtur hoc ipsum, quod clauso egressus est monumento, cui insultātes dicebant: Si rex Israel ē, descēdat de cruce: (curiosius nāque monumentū claudere & signare studerāt, quā insingere clauos) si igitur vicit leo de tribu Iuda, in hoc ipso processu, & maus demonstrauit opus quod peterent: ipsum iam resurrectionis miraculū, cui poterit cōparari?

C
Mat. 28

Can. 5.

Legimus nonnulorū præcessisse resurrectiones, aut magis certe suscitationes, sed istius præambulis, quibus & duplici priuilegio noscitur præminere. Nam ceteri quidē resurrexerāt mortuū, iterū morituri, Christus resurgēs ex mortuis, nō non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Illi mortui denouo opus hnt iterū resuscitari: Christus quod mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autē viuuit, viuuit Deo, viuuit in aternitate. Merito proinde resurgentiū primitiæ Christus, qui ita resurrexit, vt cadere non adiciat, quod solus attingit immortalitatem. Est & aliud, in quo resurrectionis huius innotescat gloria singularis. Quis n. in oibus ceteris suscitauit ali quādo semetipsum? Ineffabile istud est, vt à morte se excitet ipse quod dormit: singulare est nō est quod faciat bonū, nō est vsque ad vnum. Helifæus ppheta mortuū suscitauit, sed alterum, non seipsum. Ecce. n. quot annis iacet in mo-

Ro. 6. b

4. Reg. 4

in mo-

in monumento, quòd à se non potest, sperans ab alio suscitari: ab eo utique qui triumphauit mortis imperium in seipso. Inde est quòd ceteros quidem dicimus suscitatos, Christum autem resurrexisse, qui solus virtute propria victor prodijt de sepulchro. Siquidè & in hoc vicit leo de tribu Iuda. Quàtum poterit, imò quid non posse videbitur viuens, & dicens Patri. Resurrexi, & adhuc sum tecum: qui tam potens exstitit deputatus cum mortuis, sed inter mortuos liber?

Osee 6. a

Nec verò resurrectionem distulit ultra tertium diem: vt Propheta fidelis inueniatur, qui dixit: Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos. Decet nimirum vt quemadmodum caput præcessit, sequantur

E membra. In patibulo sexta feria redemit hominem, ipsa die qua fecerat hominem in initio; sequenti die sabbatizauit in monumento, consummato opere quod suscepit; tertia verò, quæ prima dierum est, primitiæ dormientium, apparuit mortis victor nouus homo. Ita & nos quicumque sequimur caput nostrorū: tota die hac qua plasmati & redempti sumus, non celsamus agere penitentiam, non celsamus tollere crucem nostram, perseuerantes in ea sicut ipse perseuerauit, donec dicat spiritus, vt quiescamus à laboribus nostris. Neminem audiamus fratres: non carnem & sanguinem, nõ spiritum quemlibet, descensum à cruce suadentem. Persistamus in Cruce, moriamur in Cruce, deponamur aliorum manibus, nõ nostra leuitate. Caput nostrum deposuere viri iusti: nos ergo dignatione sua Angeli sancti deponant: vt consummata viriliter die crucis, secunda, quæ post mortem est, quiescamus suauiter, dormiamus feliciter in sepulchris, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei: qui resuscitabit corpora nostra tertia demum die, configurata corpori claritatis suæ. Fœtent quadriduani, sicut de Lazaro scribitur. Iam tectet Domine, quadriduanus est enim. Adinuentio filiorum Adam quartam formaui diem, quam à Domino non accepit. Propterea corrupti sunt, & abominabiles facti sunt tamquam iumenta quæ in stercore suo putruerunt. Diuinæ siquidem ordinationis est triuuum quod prædiximus: in labore, in requie, in resurrectione. Non placent

Io. 11. a

F hæc filijs hominum, sed suam volunt præferre diem, differentes penitentiam, vt indulgeant voluptati. Non est hæc dies quam fe-

cit Dominus: quadriduani facti sunt, & iam forent. Non nouit hanc quod de Maria natum est sanctum: tertia resurrexit die, nec videret corruptionem. Vicit itaque leo de tribu Iuda. Occisus est Agnus, sed leo vicit. *Amos 3.* Leo rugiet, quis non pauebit? Leo, inquam, b fortissimus bestiarum, qui ad nullius pauebit occursum, scilicet Leo de tribu Iuda. Paueant qui abnegauerunt, qui dixerunt: Nõ habemus regem nisi Cæsarem. Paueant qui dixerunt, Nolumus huc regnare super nos. *Mat. 28* Redibit siquidem accepto regno, & malos a malè perdet. Vultis nosse quia redibit accepto regno? Data est mihi, inquit, omnis potestas in Cælo, & in terra. Sed & pater in Psalmo. Postula à me, ait, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos. Fortis siquidem leo est, non crudelis: grauis tamen indignatio eius, & intolerabilis ira columbæ. Sed pro suis leo rugiet, non in suos, Paueant alieni: tribus Iuda magis exultet. Gaudeant qui induti sunt confessione, quorum omnia ossa dicunt: Domine quis similis tibi? Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Dicitur enim Dauid visu desiderabilis, vel manu fortis: & item ait: Ante te omne desiderium meum, & fortitudinem meam ad te custodiam. Radix, inquit, Dauid: non Dauid radix eius, sed ipse radix Dauid, quia portat & non portatur, Merito Dauid sancte filium tuum vocas Dominum tuum: quia non tu radicem portat, sed radix te. **G** Radix fortitudinis tuæ & desiderij, radix desiderabilis, radix fortis. Vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & soluere septem signacula eius. Apocalypsis verba sunt hæc. Discant qui non legerunt, recõlant qui nouerunt. Vidi, inquit Ioannes, in dextera sedentis super thronum librum signatum sigillis septem, & non erat qui legeret, vel aperiret. Ego, ait, flebam multum, quod nemo aperire librum dignus inueniretur. Et vnus de senioribus dixit mihi, Ne fleueris. Ecce vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Et vidi, & ecce in medio throni Agnum stantem tamquam occisum. Et veniens accepit librum de dextera sedentis in throno, & aperuit librum, factaq. est lætitia magna, & gratiarum actio. Leonem Ioannes audierat, & Agnum vidit, Agnus occisus est, Agnus accepit librum, Agnus aperuit, & apparuit Leo. Deniq. dignus est

Amos 3.

10. a. 19. c

Mat. 28

Psal. 2. b

Psal. 37. b

Apoc. 5. b

(aiunt seniores) Agnus qui occisus est, accipere fortitudinem. Non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem: & vt Agnus maneat, & Leo sit. Plus dico, vt mihi videtur, idem etiam liber est, qui non poterat aperiri. Quis enim dignus inueniretur

magnum pietatis sacramentum. Sepulto nimirum Domino sola restare desperatio videbatur: adeo vt discipuli dicerent: Quia nos sperabamus. Quis non illò fieret in tempore clausum arctius librum, & non esse qui aperiret? Sed ne fleueris vltra Ioanes sancte: etiam tu noli flere Maria. Procul sit luctus: tristitiæ nebula dissipetur. Latamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Dignus est Agnus, qui occisus est, leo qui resurrexit. Postremò, liber ipse dignus est aperire seipsum. Resurgens nimirum à mortuis, resurgens autem virtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis, & resurgens in tanta maiestate & gloria: indicat manifestè quæcumque prædiximus signacula, vel opera voluntaria, non necessaria, nec conditionis fuisse, sed dignationis. Quid tu nuper Iudæe signabas lapidem monumētū? Quia seductor ille dixerat adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Verè seductor, sed pius, non malignosus. Denique seduxisti me Domine, & seductus sum, ait Propheta vester in persona vestra) fortior me iusti, & inualuisti. Seduxit vos ò Iudæi in passione, nam in resurrectione inualuit, & præualuit vincens leo de tribu Iuda. Etenim si cognouissent, numquam Dominum gloria crucifixissent. Quid ergo facturus es? Et prædixit, & iam reuixit. Diligenter explora signaculum sepulture, apertū est enim. Datur tibi signum Ionæ prophete, quia & hoc prædixit ipse. Egredietur Ionas de ventre ceti, Christus de corde terræ tertia die procedit. Nisi quod manifestè plus quam Ionas hic: qui semetipsum viriliter, & ab ipso vtero mortis eduxit. Propterea viri Niniuite consurgent contra vos in iudicio, propterea ipsi in diebus vestri erunt, quia prophete obtemptrauerunt, vos nec Domino prophetarum. Vbi est quod dicebatis: Descendat de cruce, & credimus ei? Crucis signaculum dispere voluistis, promittentes ad fidem vos introituros. Ecce apertum non disruptum est, introite. Alioquin si non creditis resurgenti, vti que nec credidissetis descendenti. Sic vos scandalizabat crux Christi. Verbum n. crucis Iudæis quid est scandalū est, ait Apostolus. Inuenimus nos in cruce gloriam, Nobis qui saluamur Dei virtus est: & omnium (vt ostēdimus) penitendo virtutum. Sit vobis pars vel in resurrectione. Sed forte & illa, imò multo.

Lu. 24. A

Pf 32. A

Ier. 20. b

I. Cor. 2. b

K
Lu. 11. d
Matth. 12. d

Matth. 27. e

I. Cor. 1. d

Mat. 3. aperire hunc librum? Indignum se profiteri.
Mar. 1. tur, & ipse Baptista Ioannes, quo inter natos mulierum maior nemo surrexit.
Luc. 3. Non
Ioan. 1. sum, inquit, dignus soluere corrigiam calcamenti eius. Venerat enim ad nos calcata maiestas, diuinitas incarnata. Venerat Dei sapiētia, sed in libro clauso vti que, & signa-

H to. Quo ligabat corrigia calcamenti, hoc claudebant signacula libri. Sed quid dicimus super his septem? An forte triplex animæ virtus, ratio, memoria, & voluntas, & quæ trifaria corporis compositio, ex elementis videlicet quattuor, in his septē est intelligenda, vt nihil de veritate humanitatis de fuisse nouerimus Saluatori? An magis humanitas eius ipse est liber, & quærēda sunt signacula septem? Septem enim quædam arbitrari inueniri quibus maximè celabatur in carne præsentia maiestatis, vt non posset aperiri liber, & sapientia, quæ latebat agnoscere. Sunt autem quæ occurrunt interim, matris desponsatio, qua partus virginis, & conceptionis puritas velabatur: ita vt hominis fabri filius, fabrica for hominis putaret. Infirmitas etiam corporis, qua nimirum plorans, vagiens, laetens, & dormiens, & ceteris subiiciens necessitatibus carnis, latebat inter hæc virtus Diuinitatis. Sic & circumcissionis signum suscipiens, peccati remedium, ægritudinis medicinam, qui morbum omnem tollere venerat & peccatum, & itē in Aegyptum fugiens à facie Herodis reguli: nec Dei filius agnosci poterat, nec rex cæli. Quid tria illa tentatio inimici: in deserto, in pinnaculo, supra montem? Si filius Dei, inquit, es: dic vt lapides isti panes fiant. Et itē: Mitte te deorsum. Neutrum Christus fecit, vt signaretur liber, vt falleretur astutus. Denique eo vsque seductus est, vt haberet iam pro constanti hominem esse purum, & in tantam vesaniam superbia cæca

I prouperat, vt non diceret vltra, si filius Dei es, sed hæc omnia tibi dabo si prociēs adoraueris me. Sextum est signaculum crucis, vbi pependit inter latrones, & cum iniquis deputatus est Dominus maiestatis. Clausit & sepulchra librum hunc, nec vllum signaculum omnino sic obstruxit, sic occultauit

In Die sancto Pasche, Sermo I.

multo magis illa vos scandalizat, & odor vitæ nobis in vitam, vobis est odor mortis in mortem. *Luc. 15.* Quid ergo insulimus? Non sustinet audire symphoniam, & chorum senior frater, occisum nobis faginarum vitulum indignatur. Foris stat, omnino non acquiescit intrare. *1. Cor. 5.* Ingrediamur nos fratres, & epulemur in azymis sinceritatis, & veritatis: etenim Pascha nostrum immolatus est Christus. Amplectamur cōmendatas nobis in cruce virtutes, humilitatem, patientiam, obedientiam & caritatem. In hac quoque tam præcipua sollēnitare quid cōmendetur nobis, sedula cogitatione pensemus. Nēpe resurrectio, transitus & transmigration. Christus enim, frater, non recidit hodie, sed resurrexit: non redijt: sed transijt, transmigravit, non remeavit. Denique & ipsum quod celebramus Pascha, transitus, nō reditus interpretatur: & Galilæa, vbi videndus nobis promittitur qui resurrexit, non remeationē sonat, sed transmigrationem. Credo iam aliquorum ingenia præuolāt, & quorsum hæc velint tendere, suspicantur. Dicimus tamen breuiter: præsertim ne deuotionem vestrā in tanta sollēnitare, sermonis videatur prolixitas onerare. Si post consummationē crucis in nostram hęc mortalitatē, & vitæ præsentis ærumnas Christus Dominus reuixisset: ego cum frater non transisse dicerem, sed redijisse: sed ad statum remeasse priorem. Nunc autem, quia transijt in nouitatem vitæ, nos quoque inuitat ad transitum, vocat in Galilæā. Propterea siquidem quod mortuus est peccato, mortuus est semel, quia quæ iam viuit, viuit non carni, sed Deo. Quid nos dicimus, qui sacrā Domini resurrectionem Paschæ priuamus nomine, vt sit nobis in reditum magis quàm in transitum? *Luximus* his diebus, compunctionis & orationi, grauitati & abstinentiæ dediti: ceterorū negligentias temporum, sacro hoc quadragenatio redimere, & diluere cupientes. Cōmunicauimus passionibus Christi, cōplantati ei denuo sumus per baptismum quendam lacrymarum, pœnitentiæ, & confessionis. Si ergo mortui sumus peccato, quomodo viuemus adhuc in illo? Si negligentias plāximus, quid causæ est, vt recidamus nūc in easdē? Inueniemur nunc iterum curiosi, vt ante, verbosi vt ante, pigri, & negligentis vt ante, vani, suspiciosi, detractores, iracundi, ceterisq; impliciti vitij, quæ tam anxie

deplorauimus his diebus? Laui pedes meos: *Cant. 5.* quomodo iterum inquinabo eos? Exui me tunicam meam, quomodo induam eam? Non est transmigrationis hæc fratres, non sic videbitur Christus, nō hoc ite quo ostendat nobis Deus salutem suam. Denique qui retro respicit, indignus est regno Dei. Sic amatores sæculi, inimici crucis Christi, cuius in vanū accepto nomine dicuntur Christiani: toto hoc tempore quadragesimali ad instantes inhiant dies resurrectionis, heu, vt liberius indulgeant voluptati. Obnubilat fratres sollēnitatis lætitiā materia tristior: sed ipsius plangimus sollēnitatis iniuriam, quam dissimulare non possumus, nec in ipsa, imò minus in ipsa. Proh dolor, peccandi tempus, terminus recidendi, facta est resurrectio Saluatoris. Ex hoc nempe comesationes, & ebrietates redeunt, cubilia, & impudicitia repetuntur, & laxantur concupiscentijs frena, quasi ad hoc surrexerit Christus, & non magis propter iustificationem nostram. Sic honoratis miseri Christum, quem suscepistis? Venturo parastis hospitium, confitentis peccata cum gemitu: castigantes corpora, eleemosynas impendentes: & ecce susceptum proditis inimicis, imò exire cōpellitis, priores nequitas admittendo. Neque enim cohabitatio esse potest luci ad tenebras, Christi cum superbia, cum auaritia, cum ambitione, cum fraterno odio, cum luxuria, cum fornicatione. Quid enim minus præsentem debet, quam venturo? Quid minus reuerentiæ resurrectionis tempus exigit quàm passionis? Sed vos (vt manifestum est) neutram honoratis. Nam si compateremini, & conresurgeretis: si comoretur, & conresurgeretis. Nunc autem ex sola consuetudine tēporis, & simulatione quadam humilitatio illa processit, quam non sequitur exultatio spiritualis. Propter hoc (vt ait Apostolus) multi in firmi & imbecilles, & dormiunt multi. Propter hoc crebra in diuersis regionibus hominū mortalitas specialiter his diebus. Quid enim? Deprehēsi estis inter angustias præuaricatores: non qui præuaricati estis, sed qui persistitis in peccato, addentes præuaricationē, aut penitus impenitentes, aut tepidè pœnitentes, nec pericula fugiētes, vel post miserā experientiam incontinentia peccati. Irretiuat vos inimicus pplexitas (vt ait scriptura) neruis teticulorum. Si hac consētia Christi sacramenta refugitis, nihil vobis commune cum Christo

Luc. 9. a

A

1. Cor. 15.

Job 40.

Christo

Christo, non habetis vitam in vobis. Ipsum
Ioan. 6. f audite dicentem: Nisi manducaueritis car-
 nem filij hominis, & biberitis eius sangui-
 nem non habebitis vitam in vobis. Si indi-
 gnè suscipitis, iudicium vobis manducatis,
 sanctum Domini non dijudicantes. Redite
 ergo præuaricatores ad cor, & in toto corde
 quærite Dñm, & odite malum: poenitentes
 non verbo tantum & lingua, sed spiritu &
 veritate. Quia verò non satis cecidisse piget
 hominem (vt videtur) qui adhuc manere di-
 sponit in lubrico: aut errasse, qui ducem non
 quærit: sit veræ compunctionis indicium op-
 portunitatis fuga, subtractio occasionis. Alio-
 quin timendum valde, ne dies ista (siqui-
 dem & ipsa posita est in ruina & resurre-
 ctionem multorum in Israël) reprobet vos
 vel tamquam manifestè alienos à Christo,
 Christo non communicantes, vel tamquam
 socios Iudæ, in quem intrauit satanas post
 bucellã. Sed quid ad nos fratres de his qui
 foris sunt iudicare, nisi quod in eodem nos
 fuisse laqueo plangimus, ab eodem erutos
 gratulamur, sola misericordia operante, in
 quo miserabiliter eos detineri fraterna cari-
 tate dolemus? Vtinam autem vel nos iam
 sanctificati, & penitus alieni ab hac misera
 & sacrilega consuetudine inueniamur, nec
 quisquam in nobis pereat aut minuatur de
 exercitio spirituali sacræ resurrectionis ad-
 uentu, sed transire magis, & exrescere stu-
 deamus. Quicumque enim post lamenta
 poenitentia non ad carnales redit consolati-
 ones, sed in fiduciam diuinæ miserationis
 excedit, ingreditur nouam quamdam deu-
 tionem, & gaudium in spiritu sancto: nec tã
 compungitur præteritorum recordatione
 peccatorum, quam delectatur memoria, &
 infãmatur æternorum desiderio præmio-
 rum, is plane est qui cum Christo resurgit,
 qui Pasca celebrat, qui festinat in Galilæam.

l. 3. a **C** qui Pasca celebrat, qui festinat in Galilæam.
 Vos ergo carissimi si consurrexistis cū Chrō,
 quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est
 in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sa-
 pite, non quæ super terram: vt quemadmo-
 dum Christus resurrexit à mortuis per glo-
 riam patris, ita & vos in nouitate vitæ am-
 buletis: vt à seculari lætitia, & consolatione
 mundi per compunctionem, & tristitiam
 quæ secundum Deum est, ad deuotionem
 sanctam, & spirituales vos transire gaudeatis
 exultationem, ipso præstante qui transi-
 uit ex hoc mundo ad patrem, & nos quoque
 trahere post se, & in Galilæam vocare digna-

tur, vt semetipsum nobis ostendat, qui est su-
 per omnia Deus benedictus in sæcula. Amē.

*In tempore Resurrectionis, ad Abbates, de le-
 ctione Euangelica, Maria Magdalene,
 & Maria Iacobi, & Salome, &c.
 Serme 11.*

A

Ccepimur ab Apostolo habitare *Eph. 3.*
 Chr̄m per fidē in cordibus n̄is.
 Vnde v̄r non incongruè intelli-
 gi posse tam diu Chr̄m in nobis
 viuere, quādiu viuunt fides. At postquam fides
 n̄ra mortua est, quodāmodo Chr̄s mortuus
 est nobis. Porro fidei vitam, opera attestan-
 tur, sicut scriptum est: Opera quæ dedit mihi *Ioā. 1. o f*
 pater, ipsa testimoniū perhibent de me. Nec *Iac. 2. d*
 discrepare v̄r ab hac sn̄ia qui fidem sine ope-
 ribus mortuam asserit in semetipso. Sicut. n. **D**
 corporis huius vitam ex motu suo dignosci-
 mus, ita & fidei vitam ex operibus bonis.
 Itaque vita quidem corporis est aīa per quā
 mouetur & sentit, vita verò fidei caritas est:
 quia per illam operatur, sicut in Apostolo *Gal. 5. a*
 legis: Fides quæ per dilectionē operatur. Vñ
 & refrigescente caritate, fides moritur, sicut
 corpus aīa recedente. Tu ergo si videris ho-
 minem in bonis operibus strenuum, & fer-
 uore conuersationis hilarem, viuere in eo
 fidem non dubites, indubitata tenens vitæ
 illius argumēta. Sed sunt nonnulli qui cum
 spiritu ceperint, heu, carne postea consumā-
 tur. Scimus aut quia iam non permaneat in *Gen. 6. a*
 eis spiritus vitæ, quia scriptum est: Non per-
 manebit spiritus meus in hoīe in æternum,
 quia caro est. Quod si non permaneat spiri-
 tus, haud dubiū quin excidat caritas, quæ ni- *Rom. 5. a*
 mirū diffusa est in cordibus n̄is per spiritū
 sanctum qui datus est nobis. Porro fidei vi-
 tam (vt iam diximus) in caritate constituit,
 qui fidem per dilectionē perhibuit operari.
 Hinc ergo colligitur, recedente spiritu, fidem
 mori, quā spiritus est qui viuificat. Denique
 si sapere secundum carnem mors est, nō du-
 bium quin illi qui os viuere lætabamur, quā-
 diu facta carnis spiritu mortificabant, secun- *Rom. 8. a*
 dū carnem viuentes plangendi sint tãquam
 mortui. Vñ & in eodē Apostolo legis: Si, in-
 quit, secundum carnē vixeritis, moriemini, si
 aut spiritu facta carnis mortificaueritis, viue-
 tis. Væ tibi quicūque es canis reuerfus ad vo-
 mitum, & sus lota in volutabro luti. Non eis
 tñ loquor, qui corpore, sed etiam eis qui cor-
 de redeunt in Aegyptum, sæculi huius oble-
 ctamen.

amenta sectantes, ac proinde fidei vitam quæ est caritas non habentes. Si quis. n. diligit mundum, non est caritas patris in eo. Quis magis mortuus eo qui fouet ignem in sinu, peccatum in conscientia, nec sentit, nec expauescit, nec excutit? Ecce igitur Christus in sepulchro, fides mortua est in animo. Quid faciemus ei? Quid fecerunt sanctæ mulieres, quæ solæ ex omnibus suis ampliori tenebantur affectu? Emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Numquid vt suscitaretur? Et nos scimus fratres, quia suscitare nostrum non est, sed vngere nobis incumbit. Cur hoc? Nempe, ne forteat qui huiusmodi est, ne sit ceteris odor mortis, ne perfluat, & penitus dissoluatur. Emant proinde aromata sua tres mulieres, mens, lingua, manus. De his enim vt arbitror, Petrus mandatum accepit tertio pascere gregem Dñi.

Jo. 21. Pasce, inquit, mente, pasce ore, pasce opere. Pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Quærat igitur mens aromata sua, ante omnia compassionis affectum, de hinc reſtitutionis zelum: & inter hæc discretionis spiritum non omitat. Quoties peccantem videris fratrem, continuo procedere debet compassionis affectus, tamquam cognatus humanitati, quippe quem concipis ex te ipso. Vos (inquit Apostolus) qui spirituales estis, inſtruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu teneris. Et cum exiret Dominus baiulâs sibi crucem, & plangerent super eum, nondum quidem omnes tribus terræ, sed mulieres pauca, conuersus ad eas. Filia, inquit,

Gal. 6. b Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros. Orduè diligenter attende. Super vos, inquit, primo: deinde super filios vestros. Temetipsum attende, vt alij noueris compari, vt arguas in spiritu lenitatis. Teipsum considera, ne & tu teneris. Sed quia exemplum efficacius persuadet, & altius imprimi animo, mitto vos ad sanctum illum senem: qui cum audisset peccasse vnum ex fratribus, amarissimè flebat, inquit. Ille hodie, & ego cras. Qui sic flebat super se, putas quia non compassus sit fratri? Hic itaque compassionis affectus multis quidem prodest, quia animus liberalis si contristate quem pro se viderit anxium, erubescit. Sed quid agimus quod nonnulli dura ceruice & attrita sunt fronte, vt quo magis eis compatimur, tanto magis nostra & compassione & patientia abutuntur?

Nonne sicut compatiebamur fratri, ita ipsi iustitiæ compatiendum est quam videmus tam impudenter abijci, tam imprudenter prouocari? Scio quia si qua in nobis est caritas, contempnimus hunc Dei ferre æquanimitè non possumus. Hic est zelus iustitiæ quo aduersus delinquentes accendimur, tamquam pietate ducti erga eam quam contemni videmus iustitiam Dei. Verumtamen oportet vt præora sibi vendicet compassionis affectus. Alioquin in spiritu vehementi conterimus naues Tharsis, conterimus quassatum calamum, extinguimus linum fumigans. Sed cum vterque adert, videlicet & compassionis affectus, & zelus iustitiæ, necesse est vt adsit spiritus discretionis, ne fortè cū oporteat hunc exhiberi ille procedat, & indiscretio ipsa confundat vniuersa. Habeat itaque mens nostra tertium spiritum discretionis, vt miscens aptè temporibus tempora, oportune æmulari & nihilominus ignoscere sciat. Samaritanus sit, custodiens & obseruans quando oleum misericordiæ, quando vinum seruatoris exhibeat. Et ne fortè meum putetis inuentum, Prophetam audite in Psalmo hæc eadem & eodem ordine postulantem. Bonitatem, inquit, & disciplinam, & scientiam doce me. Sed vnde hæc nobis? Neque enim talia profert virtutum germina terra cordis nostri: sed magis spinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo oportet. A quo autem emenda sunt? Ab eo vti que qui ait: Venite emite absque argento, & absque vlla commutatione vinum & lac. Non ignoratis quid lactis dulcedo, quid vini designet austeritas. Quid est autem emere sine argento & sine commutatione? Non talis est emptio apud amatores huius sæculi, sed apud auctorem sæculi alia esse non potest. Propheta enim dixit Domino. Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Quam igitur commutationem ei dabis homo pro gratia sua qui nullius eget, & cuius sunt vniuersa? Gratia gratis datur, etiam cum emittit gratis emittit: quia quod datur pro ea, nobis melius retinetur. Tria ergo aromata mentis nummo propriæ voluntatis emenda sunt, quam qui lem dimittentes nihil amittimus, etiam & lucratur plurimum commutantes illam in melius, vt communis fiat quæ propria fuit. Porrò communis voluntas caritas est. Emimus ergo asque commutatione, recipientes quod non habui-

habuimus, & quod habuimus melius retinentes. Quando verò compatiatur fratri qui in propria voluntate nescit cōpati nisi sibi? aut quando amās seipsum, diliget iustitiam, & odio habebit iniquitatem? Simulare quidem potest ante oculos hominum etiam, & semetipsum seducere, vt cum priuato amore vel odio ducitur, compassiōnis affectū aut zelum putet esse iustitiæ. Verum facile est nosse quam sint aliena à propria voluntate, quæ ppria sunt caritatis, cui illa recta fronte contrariam se cōstituit. Nam caritas benigna est, caritas super iniquitate nō gaudet. Jam de spiritu discretionis scimus, quia nihil sic illum exstinguit quomodo voluntas propria subuertēs corda hoīum, & rationis oculos claudens. Emenda proinde sunt tria mentis aromata, affectus compassiōnis, rectitudinis zelus, & spiritus discretionis, nūmo (vt dictum est) propria voluntatis; Lingua quoque aromata tria nihilominus sūt, modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Vis habere hæc aromata? Eme illa à Dño Deo tuo. Eme, inquam, sicut & priora sine commutatione; vt aliquid recipias, perdas nihil. Eme à Dño moderatam correptionem, quia omnino magnum quoddam bonum & datum optimum est, & quod habeant pauci: lingua, n. (vt ait beatus Iacobus) nemo domare pōt. Videas multos (sincera licet intentione & benigno accedant animo) leuiter dicere qđ grauitèr audiatur. Volat irreuocabile verbum, & quod sanare debuerat (quia mōrdacius fortè vī) exasperat & exulcerat magis, quando negligentia additur impudentia, etiam & impatientia cumulat, vt qui fordidus erat, sordescat adhuc, declinās in verba malitia ad excusandas excusationes in peccatis, ac more phrenetici non solum repellens, sed & mordere tentans medici manum. Multis quoque non suppetit verborū copia, sed præ sermonis inopia linguam suā palato adherescere sentit, quod & ipsum interdum solct audientibus obesse non parum. Alijs verò ad manum est abundantia multa sermonis, sed quæ dicunt minus sapiunt, minus acceptantur, & quia gratiam non habent, minus efficacia sunt quæ loquuntur. Vides quam necesse sit emerē ab eo à quo omne bonū est, à quo oīs scientia, modestiam in increpando, copiam in exhortando, efficacia in persuadendo. Proinde eme ista nūmo confessionis, vt prius pecca-

ta tua confitearis, quam ad expurganda accedas aliena. Magnum profus & mirabile sacramentum aīæ suscitatio. Vide ne ad illud immundus accedas. Quod si fortè non potes innocens, imò quia non potes, laua inter innocentes manus tuas, antequam circumdes monumentum Dñi, omnia siquidē in confessione lauantur. Et hæc ablutio in quandam innocentiam tibi deputabitur, vt inter innocētēs affilas. Ad altaris officium nemo accedit in veste cōi, sed quisquis accessurus est, albis induitur. Et tu ergo cū ad Dñi monumentum properas, lauare, dealbare, induere vestimentis gloriæ, vt dicatur tibi: Confessionem & decorem induisti. *Pf. 103.* Quia vbi confessio, ibi in conspectu Dñi pulchritudo est. Hæc pro eo dicta sunt vt aromata linguæ, moderata increpatio, copiosa exhortatio, efficax persuasio, nummo confessionis emanat. Verūtāmen legimus & quotidianis ē experimentis didicimus, cuius vita despicitur, restat vt prædicatio contemnatur. Paret ergo & manus aromata sua, ne subsannet nos sapiens tamquam pigrum illum, cui labor sit manū ad os porrigere, ne possit dicere in quem arguit. Tu qui aliū doces, te ipsum non doces: alligas enim onera grauiā & importabilia, & imponis ea in humeros hominum, digito tuo nolens ea mouere. Dico vobis, sermo quidem viuus & efficax exemplum est operis, facile persuadens quod intendimus, dum factibile probet esse quod suademus. Pro huiusmodi habeat necesse est etiam manus aromata sua: continentiam in carne, misericordiam in fratre, patientiam in pietate. Vnde Aposto. *ad Tit. 2* ait: Sobriè, & iuste, & piè vitamus. Hæc n. tria sunt conuersationis nřæ maximè necessaria: quoniam primum debemus nobis, secundum proximo, tertium Deo. Nam qui fornicatur, in corpus suum peccat, magno illud priuans honore & pauendo adiiciens, pudendoq. dedecori: tollens membrū Christi & faciens membrum meretricis. Ego autem non ab ea tantum quæ tam abominabilis est, sed ab omni voluptate carnis continentium dico. Ante omnia igitur perfectā hanc continentiam quære, quam debes tibi ipsi. Nemo enim tibi propinquior est. De hinc adde misericordiam quam debes proximo, quia cum eo saluamur es. Deinde patientiam quā debes Deo, quia ab eo saluandus es. Omnes enim qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patientur. *2 Tim. 3. Act. 14.*

Et per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum. Vide ergo ne per impatientiam peccas, sed vniuersa pro eo sustine, qui prior pro te maiora sustinuit, & apud quem instructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta: Patientia pauperum non peribit in finem. Porro hæc manus aromata, nummo subiectionis emuntur. Hæc est enim quæ dirigit gressus nostros, & sanctæ conuersationis gratiam promeretur. Nam si contraria lex inuenta est in membris nostris per inobedientiam, quis nesciat per obedientiam, continentiam amari? Ipsa quoque est quæ misericordiam ordinare nouit, ipsa quæ patientiam & docet & donat. Cū his igitur aromatibus accede ad eum in quo fides mortua est. Verum si consideremus quam magnum sit ad nos suscitare eum qui huiusmodi est, quam difficile sit vel accedere ad cor eius quod lapidea quadam obstinatio, & impudentia clausit, puto quòd dicere habeamus & nos. **M** Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? **A**tan. en dum sic trepidi vererim accedere, cunctantes ad tam grande miraculum, sit nonnumquam vt solita pietate, præparationem cordis nostri audiat auris diuina, & ad vocem virtutis eius resurgat qui erat mortuus. Et ecce Angelus Domini. Hilaritas quadam in vultu illius tamquā in ostio monumenti nobis apparet, & fulgor quidam index resurrectionis, vt aperte videatur facies eius immutata, accessum præbens nobis ad cor suum, imò & aduocans, ipsumq. obstinationis suæ reuoluens lapidem & sedens super eum, ita vt suscitata fide ipsa etiam linteamina quibus obuoluta fuerat, ipse demonstret. Dumq. omnia quæ in corde suo prius æstibantur aperit, & confitetur quomodo seipsum sepelierat intus, ipsam tepiditatem, & negligentiam suam prodens. Venite, inquit, & videte locum vbi positus erat Dominus.

Psal 9.

M

Mat. 28

In tempore resurrectionis, de mersione Naaman septies in Iordane, & de mundatione septemplex lepra & de septem apparitionibus Domini resurgentis, quibus septem dona spiritus sancti designantur.
Sermo III.

Sicut in corporum medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectiones, vt scilicet prius exinaniatur corpus ab

humoribus noxiis, dehinc cibis suauioribus toucatur, sic medicus animarum Dominus Christus, cuius tota dispensatio quam exhibuit in carne, medicina est salutis, ante passionem suam septem dedit purgationes, post resurrectionem suam tondem cibos salubres pariter & suauis. Helisæus noster Naaman leprosum septies **A. Reg. 5** in Iordane merigi præcepit, qui interpretatur descensus. In descensu Domini nostri Iesu Christi, id est in humilitate conuersationis eius quam exhibuit ante passionem, mundamur & purgamur; In resurrectione verò, & vita quam ostendit quadraginta diebus resicimus, & delectabilibus pascimur alimentis. Septemplex enim occupauit nos lepra superbæ, in proprietate possessionum, in gloria vestium, in voluptate corporum, in ore quoque dupliciter, similiter & in corde. Prima est lepra domus, qua diuites esse volumus in hoc sæculo, sed ab ista mundamur si immergimur in Iordane, id est in Christi descensu. Inuenimus enim quoniam ille cum esset diues, propter nos pauper factus est. Descendit ab inenarrabilibus cæli diuitijs, & veniens in mundum, nec istas qualescumque diuitias habere voluit, sed in tanta paupertate venit, vt natus, continue poneretur in præsepio, quia ei non erat locus in diuersorio. Denique quis nesciat quoniam filius hominis non habebat vbi caput suum reclinaret? Qui bene mergitur hic, quādo queret diuitias huius mundi? Et verè magna abusus, & magna nimis, vt diues esse velit vermiculus vilis, propter quem Deus maiestatem & Dominus Sabaoth voluit pauper fieri. Porro in lepra vestis **B** ouinem sæculi huius pomposam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis mersione mundaberis, vbi inuenies Christum Domini vilibus pannis inuolutum, factum opprobrium hominum, & abiectionem plebis. A lepra quoque corporis mundamur in ipso Iordane, si bene cogitates Dominicam passionem, erubescimus sequi corporis voluptatem. At in ore (vt diximus) duplex est lepra. Cum enim aduersi quidquam contigerit, murmuramus, & impatientiæ verbum tamquam lepræ sanies effluit: sed ab hac mundamur, si illum attendimus qui tamquam ovis ad occisionem ductus est, & non aperuit os suum. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pareretur,

teretur, non comminabatur. In prosperis quoque contra eum qui dixit: Non qui seipsum commendat ille probatus est, commendamus nosmetipsos, non in multa patientia, sed in arrogantia, & inquinat nos altera lepra, verbum instantiæ. Ut ergo mundemur ab illa, mergamur in Iordane, & imitemur eum qui non quærebat gloriam suam. Unde & daemones qui clamabant, quia ipse esset Dei filius, præcipiebat obmutescere, & illuminatos cæcos dicere prohibebat. In corde duplex est lepra, propria voluntas, & proprium consilium. Lepra vtraque pessima valde, eoque perniciosior, quo magis interior, Voluntatem dico propriam, quæ non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum, quando, quod volumus non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo, & prodesse fratribus, sed satisfacere proprijs motibus animorum. Huic contraria est recta fronte caritas, quæ Deus est. Hæc enim aduersus Deum inimicitias exercens est, & bellum crudelissimum. Quid enim odit aut punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille desquiet, nisi in propriam voluntatem? Etiam nunc cum frigus, aut famem, aut aliquid tale patimur, quid læditur nisi propria voluntas? Quod si voluntariè sustinemus, ipsa iam voluntas communis est, sed infirmitas quædam & velut pruritus voluntatis, adhuc de proprio est, & in illo omnes poenas sustinemus donec penitus consumatur. Nam voluntas illa propriè dicitur, cui assentimur, & cui se liberum inclinatur arbitrium. Hæc autem desideria, & concupiscentiæ, quæ inuitos tenent, non voluntas, sed corruptio voluntatis est. Porro voluntas propria quo furore Dominum maiestatis impugnet, audiant, & timeant serui propriæ voluntatis. Primo namque seipsam subtrahit, & subducit eius dominatui, cui tamquam auctori seruire iure debuerat, dum efficitur sua. Sed numquid contenta erit hæc iniuria? Addit adhuc, & quod in se est omnia quoque, quæ Dei sunt tollit, & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Nonne qui per vsuram acquirit pecuniam modicam, similiter mundum lucrari conaretur vniuersum, si non decisset possibilitas, si suppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter, nemini, qui

sit in propria voluntate, posset vniuersus mundus sufficere. Sed vti nam vel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desæuiret auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa est) Deum perimit voluntas propria. Omnino enim vellet Deum peccata sua, aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum, aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & lexna sæuissima. Hæc est immundissima lepra animi, propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum qui non venit facere voluntatem suam. Unde & in passione, non mea inquit voluntas, sed tua fiat. Lepra verò proprii consilij eò perniciosior est, quò magis occulta, & quantò plus abundat, tantò sibi quisque sanior esse videtur. Hæc illorum est qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, sequentes errorem suum, & obstinati in eo, ita vt nullis velint consilij acquiescere. Hi sunt vnitatis diuifores, inimici pacis, caritatis expertes, vanitate tumētes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantēs Dei iustitiam, & suam volentes constituere. Et quæ maior superbia, quàm vt vnus homo toti congregationi iudicium suum præferat, tamquam ipse solus habeat spiritum Dei? idolatria: scelus est nō acquiescere, & quasi peccatum ariolandi repugnare. Eant nunc qui se faciunt religiosiores alijs, qui non sunt sicut ceteri hominum, ecce arioli, & ido'atra facti sunt: si tamen vel ei, qui dixit hoc, plus quam sibi iudicant esse credendum. Neque huic dissonat veritatis sermo, quem dixit: Si ecclesiam Mattb. 18.
non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Sed vbi poterit hæc lepra mundari nisi in Iordane? ibi mergere quicumque huiusmodi es, & attende, quid fecerit magni consilij Angelus, quomodo consilium suum postposuerit consilio, vel magis voluntati mulieris vnus (Beatam Virginem loquor,) & fabri pauperis, ipse est Iosephus. Inuentus enim in medio Doctorum audiēs eos, & interrogans, quodammodo increpatus à matre est. Fili, quid fecisti nobis sic? At ille: Quid erat, inquit, quòd me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? At illi non intel-

Luc. 2.

Nota.

lexerunt verbum . Et quid fecit verbum ? Non capiebatur in se , descendit , ita , vt et se etiam subditus illis . Quis iam non erubescat obstinatus esse in consilio suo , quando suam sapientia ipsa deseruit ? Sic mutauit consilium suum , vt quod iam tunc ceperat , ex tunc vsque ad tricesimum ætatis sue annum prorsus dimiserit : nihil enim ab hoc duodecimo anno de eius doctrina , vel operibus inuenis vsque ad annos triginta . Sed forte querendum ab ipso est , quomodo voluntatem suam , consiliumve reliquerit . O Domine voluntas de qua dixisti , vt non fieret , si bona non erat , quomodo tua erat ? Si bona erat , quare derelicta est ? sic & consiliū si non bonum , quomodo tuum ? si bonum , quomodo relinquendum ? Et bona erant , & eius erant , neque minus tamen relinquenda ob hoc videlicet , vt fierent meliora . Neque enim oportebat propria præiudicare communibus . Erat ergo voluntas Christi , & bona erat , qua dicebat : Si fieri potest , transeat à me calix iste , sed ea de qua dicebat , fiat voluntas tua , melior erat : quia communis non solum Patris , sed & Christi ipsius (oblatus est enim , quia ipse voluit) & nostra : Nisi enim granum frumenti cadens in terram mortuum esset , ipsum solum maneret , mortuum verò multum fructum attulit . Atque hæc voluntas patris erat , vt videlicet haberet quos adoptaret in filios , Christi erat , vt sit ipse primogenitus in multis fratribus . Nostra erat , quia pro nobis faciebat , vt redimeremur . De consilio idem dicimus . Christi enim erat , & bonum erat consilium illud quod ait , quia in his q̄ patris mei sunt , oportet me esse . Sed quia illi non intellexerunt , mutauit illud consilium , vt nos mitteret ab ea lepra , quæ proprii consilij est . Exemplum enim dedit nobis , vt & nos ita faciamus . Nam ab initio nouerat quid esset futurus , sed voluit formam nobis huius humilitatis exhibere , & ad lauandam pessimam hanc lepram , diuinum in seipso parere Iordanem . Audiant igitur vtrique pariter , qui propriæ voluntatis , & qui proprii consilij lepra fordent , audiant quid spiritus dicat ecclesijs breui vno versiculo lepram vtramque condemnans . Sapientia , ait , quæ de sursum est , primum quidem pudica est , contra propriæ voluntatis impuritatem , deinde pacifica contra consilij proprii obstinatam rebellionem . Dum ab his septem purgatus fuerit æger , tamquam post septem cellas qua-

rat septem secula , quæ sunt septem Spiritus sancti dona . Porro sicut in vita Domini ante passionem septem purgationes inuenimus , sic & in apparitionibus septem , quæ post resurrectionem factæ leguntur , septem illa dona Spiritus sancti possumus inuenire . In prima spiritum timoris accipe , quando mulieribus sanctis venientibus descendit Angelus de celo , & terramotus factus est ; ita vt ipsas timore perterritas opotuerit ab Angelo consolari . In spiritu pietatis apparuit Simoni , quia magna omnino & verè Domino Iesu digna pietatis dignatio , quod ei quasi singulariter & ante ceteros dignatus est apparere , quem præ ceteris de negatione eius rea conscientia confundebat , vt vbi abudauit delictum , superabundaret & gratia . In spiritu scientiæ duobus pergredientibus in Emmaus scripturas exposuit , incipiens à Moyse & Prophetis . In spiritu fortitudinis ianuis clausis intrauit , ostendens manus , & latus , sicut solent in signum virtutis clypeorum foramina demonstrari . In spiritu consilij frustra in piscatione laborantes , mittere in dexteram rete consuluit . In spiritu intellectus aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas . In spiritu sapientiæ die quadagesimo apparuit eis , quando videntibus illis eleuatus est , & viderunt filium hominis ascendentem vbi erat prius . Vsque ad illam enim diem quasi per stultitiam prædicationis saluos faciebat credentes , postquam verò coram eis ascendit ad patrem , iam cepit sapientia declarari .

Rom. 5

Mar. 14

In tempore Resurrectionis quomodo quibusdam nondum natus est Christus , quibusdam nondum passus , quibusdam nondum resurrexit , quibusdam nondum ascendit in caelum , quibusdam nondum misit spiritum sanctum .

Sermo IIII.

OMNIA quæ de Salvatore legimus medicamina sunt animarum nostrarum . Videamus ergo ne quando forte dicatur de nobis . Curauimus Babylonem , & non est sanata . Cogitet vnusquisque , quantum operentur in eo tam salutaria medicamenta . Sunt enim quibus nondum natus est Christus , sunt quibus nondum est passus , sunt quibus non resurrexit vsque adhuc .

Adhuc. Alijs quoque nondum ascendit; alijs nondum misit spiritum sanctum. Quo-
Phil. 2. modo enim operatur eius humilitas, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam serui accipiens: quomodo inquam Dei humilitas in superbo homine operatur? Quæ illius humilitatis vestigia in his qui adhuc toto desiderio terrenis diuitijs & honoribus inhiant? An non modo exhilaratur conscientia vestra fratres mei, quod dicere potestis, Paruulus natus est vobis? Sunt quibus nondum est passus Christus, qui labores fugiunt, & mortem metuunt vsque adhuc, quasi verò ille & labores sustinendo, & mortem moriendo non vicerit? Sunt quibus nondum surrexit, qui in laborum anxietate & afflictione penitentia morte afficiuntur tota die, nondum spirituali consolatione recepta. Sed nisi breuiari fuissent dies illi, quis posset sustinere? Alijs surrexit Christus, sed nondum ascendit, imò cum eis adhuc pia dulcedine commoratur in terris, his scilicet qui in deuotione sunt tota die, sicut in orationibus, suspirant in meditationibus suis, & omnia festiua & iucunda sunt eis, & per omnes dies illos continuum Alleluia cantatur. Sed oportet lac eis subtrahi, vt discant vesci solido cibo; & expedit eis vt Christus vadat, & hæc temporalis deuotio subtrahatur. Sed quando hoc capere poterunt? Desertos sese à Domino, priuatos gratia conqueruntur. Sed expectent paululum, sed eant in ciuitate, donec induantur solidiori quadam virtute ex alto, & maiora percipiant charismata Spiritus sancti, sicut Apostoli promoti sunt in gradum altiore & supereminentiorem viam caritatis ingressi, non iam soliti quomodo fierent paululum, sed quomodo magna quadam victoria de communi aduersario triumpharent, & concalcarèt Satanam sub pedibus suis.

In octaua Pasche, de tribus testimonijs in celo & in terra. Sermo I.

1. Ioan. 5. n

OMne quod natū est ex Deo vincit mundum. Postquā vnigenitus Dei non rapinā arbitratus est esse se æqualem Deo, hoīs quoque dignatus est fieri filius, & habitu inuentus vt homo, non in merito iā de cælesti generatione exiguitas humana praesul-

Oper. D. Bern. Tom. I.

nit. Neque enim indignum est Deo, eorū fieri patrem, quorum se Christus fecerit fratrem. Hinc est quod Beatus Ioannes, qui sæpius nobis ac studiosius hæc commendat adoptionem filiorum Dei, in ipso quoque Euangelij sui principio, Quotquot, inquit, & receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Huic ergo verbo simile est quod audiuius hodie de eius epistola recitari. *1. Ioan. 5.* Omne, inquit, quod natum est ex Deo, vincit mundum. Quotquot enim sunt Christi, cum Christo eos mundus odit, sed cum Christo superatur pariter & ab ipsis. Nolite, ait, *1. Ioan. 5.5* mirari si odit vos mundus, scitote, quia priorem me vobis odio habuit, Et item: Confidite, inquit, quia ego vici mundum. Sic nimirum manifesta fit sermonis illius veritas quem ait Apostolus. Quos præsciuit, inquit *Rom. 8.* (haud dubium quin Deus pater) & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui. Vide conformationem. Post ipsum adoptantur, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. post ipsum odit mundus eos, post ipsum & ab eis vincitur mundus. Bene ergo quod natum est ex Deo, vincit mundum, vt sit testimonium cælestis generationis, victoria tentationis, & sicut is qui filius est per naturā, de mūdo cum suo principe triumphauit, sic & nos victores inueniamur quotquot sumus filij adoptionis. Victores sane, sed in ipso qui confortat nos, in quo & possumus oīa, quia hæc est victoria quæ vincit mundū, fides nostra. Fide siquidem in Dei filios adoptamur, fidem in nobis mundus in maligno positus odit atque psequitur, fide quoque & vincitur, sicut scriptum est: Sancti per fidem vicerunt regna. Quidni attribuatur fidei victoria cuius est etiam vita? Iustus, inquit, ex fide viuunt. Quoties ergo tentationi resistis, quoties vincis malignum, noli proprijs tribuere viribus, noli in te, sed magis in Domino gloriari. Quando enim fortis ille armatus tuæ cederet infirmitati? Audi denique quid Dominici constitutus pastor oculis admoneat. Aduersarius inquit, *1. Pet. 5.* vester diabolus, tamquam leo rugiens circumquærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Vides quemadmodum sibi veritatis testimonia concinant? Paulus *Hebr. 11* fide regna vicisse sanctos, Petrus principi *1. Pet. 5.* mundi resistendum in fide, Ioānes quoque *1. Ioā. 5.* Hæc est, inquit, victoria qua vincit mundum fides nostra. Sequitur. Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est

1 3 filius

filii Dei? Certum id quidem fratres, omnis qui non credit in filium Dei, ex hoc ipso iam non modo victum esse, sed et iudicatum. Sine fide. n. impossibile est placere Deo. Verumtamen potest forte mouere quod tam multos videamus credentes Iesum filium Dei esse, adhuc tamen mundi nihilominus cupiditatibus irretitum. Quod ergo, ait: Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quia Iesus est filius Dei, cum & ipse iam mundus id credat? An non ipsi quoque daemones & credunt & contremiscunt? Sed dico, Putasne filium Dei reputat Iesum, quisquis ille est homo, qui ipsius nec terretur comminationibus, nec attrahitur promissionibus, nec praeceptis obtemperat, nec consilii acquiescit? Nonne is etiam si fateatur se nosse Deum, factis tamen negat? Porro fides sine operibus mortua est in semetipsa. Nec sane mirum videri potest, si nequaquam vincit, quae nec viuunt quidem. Quare quae nam sit viuenda & victoriosa fides? Illa sine dubio, per quam Christus habitat in cordibus nostris. Christus enim & virtus est & vita nostra. Cum Christus apparuerit vobis vestra (ait Apostolus) tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Vnde gloria nisi de victoria? Aut quare cum ipso apparebitis, nisi quia in ipso & vincimus? Denique si his tantum data est potestas filios Dei fieri, qui suscipiunt Christum, de his quoque solis intelligendum est quod dicitur: Omnis qui natus est ex Deo, vincit mundum. Inde est quod hic quoque cum dixisset, quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quia Iesus est filius Dei? ut planius faceret eam commendari fidem, per quam (ut dictum est) Christus in cordibus nostris habitat, addidit continuo de ipsius aduentu dicens: Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. Adhuc autem supereminentiorem viam ostendens, & Spiritus est, inquit, qui testificatur, quoniam Iesus est filius Dei. Sane quod interponit (signanter repetens) non in aqua solum, sed in aqua & sanguine, ad Moysi differentiam arbitror accipiendum: Moyses quidem in aqua venit, a qua & nomen accepit ut Moyses vocaretur. Recolant quibus nota est historia veteris testamenti, quemadmodum in Aegypto dum paruuli omnes Israelitici germinis necarentur, expositum in aqua Moysen tulerit filia Pharaonis. Et vide si non manifeste Christi, & in hoc ipso videtur praecessisse figura: similis nempe cum

Pharaone et Herodes suspitione laborans, ad eadem conuersus est crudelitatis argumenta, sed eodem modo est & ipse delusus. Vtrobique per vnus suspecta persona trucidatur numerositas puerorum, vtrobique quaerebatur, euadit. Et quomodo Moysen filia Pharaonis, ita Christum quoque Aegyptus (quae non immerito Pharaonis intelligitur filia) suscepit conseruandum. Manifeste tamen plusequam Moyses hic, utpote qui venerit non in aqua tantum, sed in aqua & sanguine. Aquae enim multae, populi multae: Venit ergo in aqua tantum, qui congregauit quidem populum, sed populum non redemit. Nam & ipsa quoque de feruitute Aegyptiaca liberatio, non Moysi, sed Agni sanguine facta est, liberando nos praefigurans a vana nostra conuersione huius saeculi sanguine Agni immaculati Christi Iesu. Hic est verus legislator noster, apud quem copiosa est redemptio: mortuus est enim non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui dispersi erant congregaret in vnum. Memento sane hunc esse Ioannem, qui vidit, & testimonium perhibuit, & scimus quia verum est testimonium eius, exisse de latere Domini dormientis in cruce sanguinem simul & aquam: quo videlicet dormienti nouo Adae, noua de latere suo proferretur pariter & redimeretur Ecclesia. Sic ergo hodie quoque ad nos per aquam & sanguinem venit, ut sit aqua & sanguis testimonium aduentus eius, fideique victoris. Non solum autem, sed testimonium est maius his quod perhibet Spiritus veritatis. Horum trium testimonium verum certumque est & seorsim anima quae meretur illud accipere. Tres. n. sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis. In Aqua quidem Baptismum intellige, in Sanguine Martyrium, in Spiritu Caritatem. Spiritus. n. est qui viuificat, & fidei vita dilectio. Denique si quaeris quid Spiritui, & Caritati? respondeat Paulus. Quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Necessario quoque Spiritus additur Aqua & Sanguini, cui eodem Apostolo teste sine caritate quidquid habebas nihil proficit. Iam vero quia Baptismum Aqua, Martyrium sanguine designari: memento & vnicum & quotidianum esse Baptismum, similiter & Martyrium. Est enim & Martyrii genus, & quaedam effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione. Est & baptismus aliquis in compunctione cordis, & lacrymarum

1ac. 2.

M

Colof. 3.

1. Ioan. 5.

Vbi sup.

Exod. 2.

Rom. 5.

1. Cor. 13.

rum assiduitate. Sic quippe infirmis, & pusillis corde necesse est, vt quem semel pro Christo ponere nõ sufficiunt, saltem mitiori quodã, sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. Sic & Baptismi sacramentum quoniam iterari non licet, his qui sapius in multis offendunt, frequẽti oportet ablutione suppleri. Vnde & propheta: Lauabo, inquit, per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Vis ergo nosse quis est qui vincit mundum?

Psal. 6.

C Quæ in eo vincenda sunt, diligentius intue re. Si quidem, & hoc ipsum Beatus iste Ioannes indicat, dicens: Carissimi, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Omne enim quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio sæculi. Hæ sunt tres turmæ quas fecerunt Chaldæi, sed memini quoque sanctum Iacob fecisse tres turmas, cum timeret à facie Esau rediens de Mesopotamia. Et vobis ergo aduersus triplex genus tentationis, triplici opus est munimento, vt carnis quidem concupiscentia ipsius mortificatione vincatur, quam (si meministis) in sanguinis testimonio diximus intelligendam: oculorum verò concupiscentiam superet studiũ compunctionis, & assiduitas lacrymarum.

1. Ioã. 2.

Gen. 32.

Porro ambitionis vanitatem virtus caritatis excludat, quæ sola castificat animum, sola purgat intentionem. Certum quippe triumphati mundi testimonium est, si corpus castiges, & subijcias seruituti, ne pernitiosa libertate seruiat voluptati, si fieri vt carneas oculos magis quàm petulantia, vel curiositati, si denique spirituali dilectione flagras nulli animum dederis vanitati. Merito fanè vnus est qui in terra pariter, & in cælo testimonium perhibet Spiritus, quia siue corporis afflictio cessabit, siue lacrymarũ fons exciccabitur, sed caritas numquam excidit. Prælibatio quædam est in præsentem, consummatio; & plenitudo in futuro manet. Verum tamen licet maneat post Aquã, & Sanguinem Spiritus (Aqua quippe & Sanguis regnum Dei non possidebunt) interim tamen, aut vix, aut nullo modo inuenire est Spiritum sine illis, quoniam hi tres, inquit, vnus sunt: vt quolibet ex his tribus deficiente, adesse cetera non præsumas. Simul D verò iuncta testimonia ista credibilia facta sunt nimis, nec poterit cui in terris suppetunt hæc, carere testimonio vel in cælis. Cõstetur Dei filium corã hominibus, non

verbo, neque lingua, sed opere & veritate; & filius quoque cõfitebitur coram Angelis Dei. An verò ei deesse poterit in testimonio Pater, cui Filium videat attestantem? Sine dubio confitebitur & ipse quod viderit in abscondito. Sed neque Spiritus quidẽ à Patre Filioq. dissentiet, quippe qui Patris filij, sit Spiritus. Denique quonã modo careat testimonio eius in cælo, qui habere illud meruit & in terra? Tres ergo sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Et ne quam fortè dissonantiam suspiceres, hi tres vnus sunt. Magnum profectò habituri sunt testimonium quos in cælo Pater susceperit tamquam filios heredes, & Filius asciverit tãquã fratres & coheredes, Spiritus sanctus adhærentes Deo vnus spiritum faciat esse cum eo. Est enim Spiritus ipse indissolubile vinculum Trinitatis, per quem sicut Pater, & Filius vnus sunt, sic & nos vnus sumus in ipsis, eo miserate, qui pro discipulis hoc ipsũ orare dignatus est Iesu Christo Domino nostro.

De istis testimonijs. Sermo II.

Vbi supra.

EX epistola beati Ioannis hodie nobis est lectio recitata, in qua discimus, testimonium dari triplex in cælo, triplex in terra. Et quidem pro meo sapere illud stabilitatis, hoc reparationis est signum: illud Angelos, istud homines, illud beatos à miseris, istud iustos discernit ab impijs, Angelis siquidem qui in prima illa præuaricatione superbiente Luciferò in veritate teteterunt, merito testimonium perhibet visio Trinitatis, hominibus quos diuina miseratio saluat, Spiritus Aqua, & Sanguis. Quidni perhibeat testimonium Pater, à quibus honoratus est vt Pater? Tibi verò maligne sic loquitur, Si ego, Pater, vbi est honor meus? Careas omninò necesse est testimonio Patris, cuius tibi gloriam vstipare conaris, non honorare eum cupieas, sed æquare. Sedebo inquit, in monte testamenti, & similis ero altissimo. Ita ne modo creatus, Patri spirituum confedebis? Et certe necudum tibi dixit: Sede à dextris meis. Ps. 109. Si nescis ò impudens, vnigenitus ille est, cui æterna generatione Patris æqualitas collata est, & confessus. Tu rapinam cogitans esse æqualis Deo, Filio gloriam in-

Mal. 1.

Isaia 14.

Ps. 109.

nides, gloriam quasi vnigeniti à patre, vt ne ab ipso quidem testimonium mereris habere. An verò poterit detestato à patre & filio vtriusque Spiritus attestari? Abominatur superbum profectò & inquietum, qui super quietum & humilem requiescit, amator pacis, & vnitatis consecrator, aduersum

F te pro pace & vnitare zelatur. Quid mirum fratres si timeamus ne fortè pusillam hanc vineam Domini de patris singularis ferus incipiat? Quantos enim celestis vinee palmites prima illa singularitas conculcauit?

Sed fortè superbiam quidè in eo facile aduertistis, non autem singularitatem. Dico ergo. Vbi stabat vniuersitas Angelorum, numquid caruit singularitatis vitio, qui sedere velle presumpsit? An fortè queritis vn de mihi nota sit hæc statio Angelorù? Duos teneo idoneos testes, quorù vterque quod vidit hoc testatur. Vidi Dominum sedentem (ait Isaias) Seraphim autem stabant.

Isai. 6.

Dani. 7.

Et Daniel, Millia, inquit, millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. An & tertium desideratis, vt in ore trium testium stet omne verbum? Apostolum profero, qui vsque ad tertium raptus est caelum, & rediens loquebatur: Nonne omnes administratores sunt spiritus? Siccine vbi stant omnes, vniuersi ministrant, tu pacis inimice sedebis? Planè contristas Spiritum, qui habitare facit vnius moris in domo. Offendis caritatem, quia scindis vnitatem, rumpis vinculum pacis: Merito proinde Angelorum, qui suum nec ordinem, nec domicilium reliquere, caritati, vnitati, & paci Spiritus attestatur, à quo sanè tua, & inuidia, & singularitas, & inquietudo reprobatur. Et hæc quidem de eo testimonio, quod datur in cælis. Est & aliud quod datur in terra, ad discernendos vtique, qui in ca sunt exules ab indigenis, hoc est cæli ciues à ciuibus Babylonis. Quando enim sine testimonio electos suos deserat Deus? Aut certe quenam eis esse poterat consolatio inter spem & metum sollicitudine anxia fluctuantibus, si nullum omnino electionis sue habere testimonium mererentur? Nouit Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit quos elegerit à principio. Quis verò scit hominum, si est dignus amore, vel odio? Quod si vt certum est, certitudo nobis omnino negatur, numquid non tanto delectabiliora erunt, si qua fortè electionis huius signa possimus inuenire? Quæ enim requiem habere potest

spiritus noster dum prædestinationis sue nullum adhuc testimonium tenet? Fidelis proinde sermo, & omni acceptione dignus, quo salutis testimonia commendantur. Hoc sanè verbo & electis cõsolationis ministratur, & subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis siquidem signis vitæ, quisquis hæc negligit, manifestè conuincitur in vano accipere animam suam, & pro nihilo habere terram desiderabilem cõprobatur. Tres sunt, inquit, qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis. Scitis fratres, quia in primo homine peccauimus omnes, in ipso etiã cecidimus vniuersi. Cecidimus sanè in carcerem, luto pariter & lapidibus plenum. Exinde iacebamus captiui, inquinati, conquisati, donec venit desideratus gentibus, qui nos redimeret, ablueret, adiuuaret. Hic est enim qui sanguinem proprium dedit in redemptionem. Aquã simul produxit de latere suo in abluionem, emisit deinde de excelso Spiritum suum qui adiuuaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc aliquid operentur in te, ne forte reus sis sanguinis Domini quem euacuas quãtum in te est, sed & Aqua ipsa, quæ debuerat mundare in fordibus permanenti, iudicium damnationis accumularet, Spiritus quoque cui resists non liberet maledictum à labijs suis? Cauedum enim ne sint tibi hæc infructuosa, quæ necessariè essent pariter & damnosa. Quis est autem qui testimonium habet effusi non sine causa sanguinis Christi, nisi qui continet à peccatis? Seruus enim peccati est qui peccatum facit, vt si deinceps continere potuerit, & iugum abicere miseræ seruitutis, certissimum sit testimonium redemptionis, quam operatur sine dubio Sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non etiam adsit penitentia. Habet ergo, & ab Aqua testimonium, qui laborat in gemitu suo, lauans per singulas noctes lectum suum. Sicut enim Sanguis ille redemit, vt non regnet peccatum in nostro mortali corpore, sic Aqua illa abluit ab his peccatis, quæ commissimus ante. Sed quid erit, quod longo catenarum vsu, & carceris habitatione crudeli, confracti funus, atque collisi defecimus in vita vitæ? Inuocemus Spiritum viuificantem & adiutorem, confidentes, quia dabit Pater, qui est in cælis Spiritum bonum petentibus se. Sanè nouum superuenisse spiritum certissime conuersatio noua testatur.

Iam

Iam vt breuiter repetā, à Sanguine & Aqua, & Spiritu habere est testimonium, si contines à peccatis, si dignos agis poenitentia fructus, si facis opera vitæ.

In Rogationibus, De tribus panibus.

Lut. 11.

QUIS vestrum habebit amicum, &c. Quid est, quod amicum vnum perhibet aduenisse, nec tamen contentus est quærere panem vnum?

Putasne tam voracem æstimabat amicum, vt non posset vni sufficere panis vnus? Nam vni quidem tres apponere panes inconsequens omnino videtur. Puta ergo cū vxore & mancipio hominem aduenisse, vt suum cuique panem apponere velit amicus, Ego quidem amicum venientem ad me, non aliū intelligo, quàm meipsum. Nemo quippe charior mihi, nemo germanior est. Ad me ergo de via venit amicus, cum transitoria deserens, ad cor redeo, sicut scriptum est: Redite præuaricatores ad cor. Deinde tunc verè sibi quisque amicus est, cum de via redit, quoniam qui diligit iniquitatem, odit animam suam. A die itaque conuersionis meæ, de via ad me venit amicus. Venit de regione longinqua, vbi pascere porcos, & ipsorum siliquis insatiabiliter esurire solebat. Venit fame laborans, confectus inedia, attenuatus ieiunio. Venit necesse habens inuenire amicum, sed heu me, pauperem elegit hospitem, & vacuum ingreditur habitaculum. Quid faciam huic amico misero & miserabili? Omnino enim non habeo quod ponam ante illum. Fateor amicus est, sed ego mendicus. Quid venisti ad me amice in necessitate tanta? Non sum medicus, & non est in domo mea panis.

K Festina, inquit, discurre, suscita amicum tuum illum magnum, quo maiorem dilectionem nemo habet, sed neque substantiam ampliorem:

Matth. 7.

Quære, etc, pulsa, quia omnis qui quærat inuenit, & qui petit accipit, & pulsanti aperietur. Clama, & dic, amice commoda mihi tres panes. Qui sunt isti panes fratres? Vtinam mereamur accipere eos. Fortè enim & ipsos nemo scit, nisi qui accipit. Credo tamen petendos nobis esse tres panes, Veritatis, Caritatis, Fortitudinis. His tribus egerre me fateor, veniente ad me amico de via, veniente autem (vt dixi) cum vxore & mancipio. Deficit quippe Ratio mea (ipsa est enim vit) præ ignorantia Veritatis, languet,

& Voluntas præ inedia affectionis, infirmatur, Caro præ inopia Fortitudinis. Nam & Ratio minus intelligit, quæ agenda sunt, & Voluntas minus diligit intellecta, & ad hæc etiam Corpus, quod corrumpitur aggrauat animam, vt non quæcumque volumus, illa faciamus. Aruit cor meum etiam & corpus meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Neque enim pateret hunc defectum, si iugiter exercitata esset Ratio in inquisitione Veritatis, Voluntas in desiderio Caritatis, Caro in operatione Virtutis. Comoda ergo mihi amice tres panes, vt intelligam, vt diligam, vt faciam voluntatem tuam. Sic enim viuatur, & in talibus vita spiritus mei, dicente scriptura: Quoniam vita in voluntate eius.

Psal. 29.

In Ascensione Domini, De Evangelica lectione. Sermo I.

L

Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus. Apparuit verè benignitas, & humanitas Saluatoris. Multam enim fiduciam præstat, quod libentius adsit orationi incumbentibus, quado nec recumbentibus quidem dedignatur adesse. Apparuit, inquam, benignitas eius, qui cognouit fomentum nostrum, nec dedignatur necessitates nostras, sed miseratur, si tamen curam carnis non in desiderio facimus, sed in necessitate: Quod considerans idem Apostolus, Siue manducamus, inquit, siue aliquid aliud facimus, omnia in gloriam Domini faciamus. Potèst tamen, quod recumbentibus apparuit ad id quoque referri, quod alibi calumniantibus Iudæis aduersus discipulos non ieiunantes. Non possunt, inquit, filij sponsi lugere quamdiu cum eis est sponsus.

Matth. 16.

1. Corin. 10.

Matth. 9.

Textus.

Christus increpat

Apostolos.

Sequitur. Et exprobrauit incredulitatem illorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crederant. Audis Christum discipulos increpantem: imò quod durius sonat, etiam eis exprobrantem, nec quancumque, sed ea hora, qua eis corporalem presentiam subtrahitur, videri poterat magis ab increpatione parcere debuisse. Non ergo indignari de cetero, si te quoque aliquando Christi Vicarius increpauerit. Id enim exhibet quod ascensus ab eis in caelum, suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est fratres, quod dicit: his qui

qui viderant eum resurrexisse, non crediderant? Aut qui fuere quorum beati oculi gloriosum resurrectionis Dominice meruerunt videre miraculum? Neque enim resurgētem illum quisquam legitur aut creditur vidisse mortuum. Restat ergo de Angelis accipiendum, quibus utique resurrectionis testimonium perhibentibus, Apostolorum pusillanimitas haesitavit. Iam verò ut faciat

Pf. 118.

quod scriptum est. Bonitatem, & disciplinam & scientiam doce me, visitationis gratiam, exprobrationis censuram, prædicationis quoque doctrina sequatur, & dicat:

Mar. 16

Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Sed quid ad hæc dicemus fratres? Magna nimis videtur sæcularibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereorq; ne dare eam incipiant in occasionem carnis, blandientes sibi plus quam oporteat sine operibus de Baptismo, & credulitate. Verumtamen consideremus quod sequitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. Nec minor fortasse videbitur ipsis quoque

Vbi sup.

religiosis ex hoc verbo provenire desperatio, quam ex verbo prioris vanæ spei data sæcularibus occasio videretur. Quis enim ea quæ in præsentī loco scripta sunt signa, videtur habere credulitatis, sine qua nemo poterit saluari, quoniam qui non crediderit condemnabitur. Et sine fide impossibile est placere Deo. Quis inquam dæmonia eicit, linguis novis loquitur, serpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hæc habet, aut per paucos nostris videntur habere temporibus, aut nemo saluabitur, aut hi soli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita

eb. 11.

A sunt quam iudicia meritorum, adeo, ut multi dicentes. Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, & audire habeant in iudicio, nescio vos, discedite à me operarij iniquitatis.

Matth. 7.

Vbi est quod ait Apostolus cum de iusto iudice loqueretur, qui reddet unicuique iuxta opera sua: si (quod absit) quaerenda sunt in iudicio signa potius, quam merita? Sunt tamen & ipsa merita signa quedam certiora

Rom. 2.

utique & salubriora. Nec difficile arbitror nosse quemadmodum intelligi signa possunt præsentia, ut sint indubitata signa credulitatis, ac per hoc & salutis. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis, cordis compunctio est, in qua sine dubio eiciuntur dæmonia, cum eradicantur è corde peccata, Exinde qui in Christum credunt

In compunctione eiciuntur dæmonia

linguis loquuntur novis, cum iam recedunt vetera de ore eorum, nec de cetero vetusta protoparentum lingua loquuntur declinantium in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Vbi verò cõpunctio cordis, & oris confessione priora sunt deleta peccata: ne recidivum patiantur, & iam sint posteriora peiora prioribus, serpentes tollant necesse est, id est, ut venenatas suggestiones exlinguant. Quid tamen agendum, si qui fortè radix pullulat, quæ tam velociter nequeat extirpari, sed stimulat animum concupiscentia carnis? Profecto si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: quoniam iuxta Salvatoris exemplum, cum gustaverint nolent bibere, id est, cum fenserint, nolent consentire. Sic enim non eis nocebit, quia nulla damnatio est his qui sũt in Christo Iesu concupiscentiæ sensus absque consensu. Quid tamen? Molesta certè & B periculosa, & sic corrupta, & infirmæ affectionis lucta: sed qui crediderint, super ægros manus imponent, & bene habebunt, id est, ægras affectiones bonis operibus operient, & hoc remedio curabuntur.

Item in die Ascensionis, quomodo ascendit super omnes caelos, ut adimpleret omnia. Sermo II.

Sollemnitas ista fratres carissimi, gloriosa est, & ut ita dicam, gaudiosa: in qua, & singularis Christo gloria, & nobis spiritualis læticia exhibetur. Consummatio enim, & adimpletio est reliquarum sollemnitatum, & lætix clausula totius Itinerarij filij Dei. Qui enim descendit, ipse est, & qui ascendit hodierna die super omnes caelos, ut adimpleret omnia. Iam enim cum se Dominum uniuersorum qua sunt in terra, & in mari, & in inferno probasset, non restabat, nisi ut aeris, & caelorum se esse Dominum argumentis similibus, vel certè potioribus approbaret. Terra enim cognovit Dominum, quia ad vocem virtutis eius cum clamasset magna voce: Lazare veni foras, mortuum reddidit. Cognovit mare, quia solidum se præbuit sub pedibus eius, ita ut Apostoli eum putarent phantasma esse. Cognovit infernus cuius ipse portas aëreas, & vestes ferreos confregit, vbi & ligavit illum infatigabilem C homicidam, qui vocatur diabolus, & Sathanas. Profecto qui mortuos suscitavit, leprofos

profos mundauit, cæcos illuminauit, claudos firmauit, & omnes exufflauit infirmitates, Dominus omnium fuit, & eadem manu qua fecerat, quæ defecerant reficiebat. Sic & qui in ore piscis cum ipso pisce staterem inueniri prædixit, patet proculdubio, quia maris & omnium, quæ in mari mouentur Dominus fuit. Qui verò traduxit aëreas potestates, & affixit eas cruci suæ, & claret quia super infernales officinas potestatem accepit. Hic est enim qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo, qui stetit in loco campestri, vt doceret turbas, ante presidem vt alas sustineret, toto tempore quo in terris visus est, & cum hominibus conuersatus, in laboribus multis, stans & operans salutem in medio terre. Ad claudendam igitur tunicam tuam inconfutilem Domine Iesu, ad perficiendam fidei nostræ integritatem, restat vt videantibus discipulis per medium aeris sicut aeris Dominus ascendas super omnes cælos. Ex tunc probabitur quia Dominus vniuersorum tu es, quia omnia in omnibus adimplesti, & iam tibi profectò debetur, vt in nomine tuo omne genu flectatur, Cælestium, Terrestrium, & Infernorum, & omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria, & in dextera Patris. In hac dextera sunt delectationes vsque in finem, & ideo monet Apostolus, vt quæramus quæ sursum sunt, vbi Christus est in dextera Dei sedens; quia illic profectò thesaurus noster est Iesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Quid tamen putatis fratres, quantus dolor, & timor irruerit Apostolica pectora, cum eum viderunt à se tolli, & attolli in aera, non scalis adiutū, nō subleuarum funibus, etsi angelico comitatū obsequio, non tamen sultum auxilio, sed gradientem in multitudine fortitudinis suæ?

Ioan. 8. Impletum est quod eis dixerat. Quo ego vado, vos non potestis venire. Quocumque enim terrarum ijsset, eum indiuisibiliter sequerentur, mare (sicut Petrus fecit aliquando) cum eo etiam submergendi intrarent, sed hac sequi non poterant: quia corpus quod corrupitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Dolor ergo nimius erat, quia videbant illum (propter quem omnia reliquerant) à suis sensibus; & aspectibus tolli, vt non possent ablatò à se sponso, filij

sponsi non lugere: timor, quia orphani relinquebantur in medio Iudæorum nondum confirmati virtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cælum, fortè concussis illius singularis misericordiæ visceribus, cum misereros suos, & pauperem suam scholam relinqueret, nisi quòd veniebat parare eis locū, & quia expediebat vt presentiam eis subtraheret corporalem. Quàm felix, quàm digna ista processio, ad quam ne ipsi quidem adhuc Apostoli digni fuerunt admitti, cum & animarum sanctarum, & cælestium virtutum triumphali pompa deductus ad Patrē, sedet à dextris Dei. Nunc verè adimpleuit omnia, quia natus est inter homines, cum hominibus conuersatus est, ab hominibus & pro hominibus passus & mortuus est, resurrexit, ascendit, sedet ad dexteram Dei. Agnosco tunicam desuper contextam per totum, quam superna illa māsio claudit, vbi adimpletus est, & adimpleuit omnia Dominus Iesus Christus. Verumtamen quid mihi & sollempnitatibus istis? Quis me consolabitur Domine Iesu, quia te nō video in Cruce suspensum, plagis liuidum, pallidum morte, quia non sum crucifixo compassus, obsecutus mortuo, vt saltem lacrymis meis loca illa vulnerum delinirem? Quomodo me dereliquisti insalutatam, cum formosus in stola tua rex gloria in alta calorum te recepisti? Prorsus uenisset consolari anima mea, nisi me Angeli in voce exultationis præuenissent, qui dixerunt: Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælū? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælū, sic veniet quem admodū vidistis eum euntē in cælum, sic inquit veniet. Ergo ne veniet quærere nos in illa tam singulari quàm vniuersali processione, cum procedētibus omnibus Angelis, & subsequētibus hominibus vniuersis, descendet iudicare viuos & mortuos? Proculdubio veniet, sed quomodo ascendit, non quomodo ante descendit. Humilis enim prius venit animas saluare, sublimis autem veniet cadaver istud resuscitare, & configurare corpori claritatis suæ, vt infirmiori huic vasculo abundantiorē impendere videatur honorem. Tunc enim videbitur cū potestate magna, & maiestate, qui prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor & ego eum, sed non modo: video eum, sed non prope: ita vt hac secunda glorificatione priori glorificationi propter excellentem gloriam manifestè præluceat. Manipulus primitiarum nostrarum Christus oblatus

Act. 2.

Iatus est, ad dexteram patris assumptus, & assistit nunc vultui Dei pro nobis. Sedet autem ad dexteram habens in dextera misericordiam, in sinistra iudicium, & misericordiam multam nimis, & iudicium multum nimis: in dextera aquam, in sinistra ignem immobiliter tenens. Et quidem corroboravit misericordiam suam super timentes se, secundum altitudinem cæli à terra. vt maiores cumulos miserationū Domini sentiant quantum sit spatij inter cælum & terrā: propositum namque Dei super illos manet immobile, & misericordia Domini ab æterno & vsque in æternum super timentes eum. Ab æterno per predestinationem, in æternum per glorificationem. Similiter & in reprobis terribilis est super filios hominum, & vtrimque stat fixa sententia æternitatis, & in his qui salui fiunt, & in his qui perierunt. Quis scit si omnium vestrum quos hic video nomina scripta sunt in cælis, & in libro predestinationis annotata? Vocationis enī & iustificationis vestre aliqua signa mihi videor intueri in conuersatione huius tantæ humilitatis. Quanto putas gaudio repletur omnia ossa mea, si id scire cōtingeret? Sed nescit homo vtrum sit dignus amore an odio. Propterea dilectissimi, perseuera te in disciplina quam suscepisti, vt per humilitatem ad sublimitatem ascendantis, quia hæc est via, & non alia præter ipsam. Qui aliter vadit, cadit potius, quam ascendit, quia sola est humilitas quæ exaltat, sola quæ ducit ad vitam. Christus enim cū per naturam Diuinitatis non haberet quo cresceret vel ascenderet, quia vltra Deum, nihil est, per descensū quomodo cresceret inuenit, veniens incarnari, pati, mori, ne moreremur i æternū, propter quod Deus exaltauit illum, quia resurrexit, ascendit, sedet ad dexteram Dei. Va de, & tu tac similiter. Neque enim ascendere potes nisi descenderis, quia vt æterna lege fixum est: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. O peruersitas, o abutio huiusmodi Adam, quia cū ascendere difficillimū sit, descendere autē facillimū, ipsi & leuius ascendunt, & difficiliter descendunt, parati ad honores & celsitudines gradū ecclesiasticorum; ipsi etiam Angelicis humeris formidanda os. Ad sequendum autē te Dñe Iesu, vix inueniuntur qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alij enim trahuntur, qui possunt dicere, Trahe me post te, A iudicū-

tur, qui dicūt: Introduxit me rex in cellaria sua; Alij rapiuntur sicut Apostolus raptus est ad tertium cælum. Et primi quidem felices, qui in patientia sua possident animas suas; secundi feliciores, quia ex voluntate sua consententur ei; tertij felicissimi, qui in profundissima Dei misericordia, quasi quodāmodo sepulta iam arbitrij sui potestate, in diuitias gloriæ, in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes siue in corpore, siue extra corpus, hoc solum scientes, quod rapti sint. H Beatus qui vbiq; te ducem habet Domine Iesu, non illum refugam spiritum, qui statim ascendere voluit, & tota diuinitatis dextera percussus est. Nos autem populus tuus, & oues pascuæ tuæ, sequamur te, per te, ad te. Quia tu es via, veritas, & vita, via in exemplo, veritas in promisso, vita in premio. Verba enim æternæ vitæ habes, & nos cognoscimus, & credimus, quia tu es Christus filius Dei viui, qui es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De intellectu & affectu, Sermo tertius, ubi supra, & legitur in octauis.

Hodie calorū Dominus, cælorum alta cælesti potētia penetravit, & infirma carnis tāquā nebula quadam excutens, induit stolam gloriæ. Eleuatus est Sol in ortu suo, incaluit & inualuit. Dilatauit & multiplicauit radios super terram, nec est qui se abscondat à calore eius. Redijt ad regionē sapientie, sapientia Dei, vbi omnes bonum & intelligunt, & requirūt, intellectu perspicacissimi, affectu paratissimi, ad audiendam vocem sermonum eius. Nos autē in regione ista sumus, vbi plurimum est malitia, sapientie parum, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Per sensum hic ego arbitror intellectum designari, qui tunc verè deprimitur, cum multa cogitat, cum non colligit se circa illam vnā & vnicam meditationem quæ concipitur de ciuitate illa, cuius participatio eius in id ipsum. Huiusmodi intellectum oportet deprimi & distrahi per multa, multis, & multiplicibus modis. Animam verò hic a stimulo dei affectiones, quæ corrupto corpore diuersis passionibus afficiuntur, quæ mitigari numquā possunt, ne dicam sanari, donec voluntas vnū quærat, & tendat ad vnū. Duo

Matth. 26.

Capit. 1.

Vbi sup.

Ioan. 14.

Ioan. 6.

Sap. 9.

I

Duo

Duo ergo sunt, quæ in nobis purganda sunt, intellectus, & affectus. Intellectus vt nouerit, affectus vt velit. Felices & verè felices illi duo viri Helias, & Enoch, quibus omnes materiæ, & occasiones ablatae sunt, quæ eorum intellectum impediunt, vel affectum, quia soli Deo viuentes, nec nouerunt nisi Deum, nec cupiunt nisi Deum. Denique & de Enoch legitur, quia raptus est ne malicia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Intellectus noster turbatus erat, ne dicã cæcatus, affectus inquinatus erat, & multum inquinatus, sed Christus intellectum illuminat, Spiritus sanctus affectum purgat. Venit enim filius Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus est, vt non immerito intellectum nostrum ab omnibus mundanis rebus euocauerit, vt semper cogitemus, & numquã cogitare sufficiamus, quia mirabilia fecit. Verè latissimos nobis ad spaciandũ intelligentiæ campos dereliquit, & torrens cogitationũ istarum profundissimus est, qui iuxta prophetam non possit trãsiudari. Quis enim sufficiat cogitare qualiter rerũ Dominus præuenerit nos, uenerit ad nos, subuenerit nobis, & singularis illa maiestas uoluerit mori vt uiueremus, seruire vt regnaremus, exfulare vt repatriaremus, & vsque ad seruilissima opera inclinari, vt constitueret nos super omnia opera sua: Talem se obtulit Apostolis Apostolorum Dominus, vt iam non inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia Discipuli carnales erant, & Deus Spiritus est, nec bene cõuenit Spiritui, & Carni, ymbra corporis sui temperauit se eis, vt obiectu viuificæ carnis viderent Verbum in carne, Solem in nube, Lumen in testa, Cereum in laterna. Spiritus enim oris nostri Christus Dominus cui diximus. In ymbra tua uiuimus inter gẽtes. In ymbra (inquit) tua inter gentes, nõ inter Angelos, ubi purissimum lumen purissimis oculis intuebimur. Vnde & uirtus altissimi obumbravit, Virgini, ne nimio splendore præstricta, Diuinitatis fulgur etiam singularis aquila tolerare non posset. Ad hoc autem carnem eis proposuit, vt omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem suam (qua & mirabilia dicebat, & mirabilia faciebat) adunaret, & sic de carne transferret ad spiritum, quia spiritus est Deus; & eos qui adorant eum in spiritu

& ueritate oportet adorare. Non tibi uideatur eis intellectum illuminasse, cum aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas, ostendens, quia hæc oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam. Sed illi sanctissimæ carni eius affluenti, uerbum de discessu eius audire non poterat, vt eos relinqueret, pro quo omnia reliquissent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat, sed nondum purgatus affectus. Vnde & benignus magister blandè eos ac dulciter cõsolabatur, dicens: Expedi uobis vt ego uadam. Si enim non abiero, paracletus nõ ueniet ad uos. Sed quia hæc loquutus sũ uobis, tristitia impleuit cor uestrum. Quid est quod Christo commorante in terris Spiritus sanctus ad eos venire nõ potuit? An carnis illius consortiũ abhorrebat, quæ de ipso & per ipsum in Virgine, & de Virgine matre concepta erat, & nata? Absit. Sed vt ostenderet nobis per quã ambularemus uiam, formã apponeret cui imprinteremur. Et ille qui sem illis plorantibus eleuatus in cælũ, Spiritum sanctum misit, qui affectum eorũ, id est, uoluntatem mundauit, imò potius alterauit, vt iam magis Dominum uelint ascẽditis, qui prius detinuisse uoluerant. Impietum est, quod eis prædixerat, uos autem contristabimini, sed tristitia uestra conuertetur in gaudium. Sic ergo eorũ intelligentia per Christum illuminata est, & uoluntas emundata per spiritum: vt sicut bonum nouerint, sic & uelint, quod solum perfecta religio, uel religiosa perfectio est. Recordor nunc Helisæ sancti, cui cum Helias dixisset vt in discessu, uel ascensu suo postularet quod uellet, respondit: Oro vt fiat spiritus tuus duplex in me. At ille. Rem difficilem postulasti. Attamen si uideris quando tollar a te, erit quod petijsti. Nõne tibi uideatur Helias ascendentis Domini signare personam: Helisæ uerò chorũ Apostolicum in ascensione Christi anxie suspirantem? Sicut enim Helisæus ab Helia nullo pacto aueli poterat, sic nec Apostoli a Christi presentia poterant separari. Vix enim tãdem eis persuasit, quia sine fide impossibile esset placere Deo. Quis est ergo spiritus iste duplex qui queritur, nisi illuminatus intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, quia rarus in terris est, qui illum habere mereatur. Attamen, inquit, si uideris quando tollar a te, erit quod petijsti. Nihil est quod propter hoc habeant perdere, uel debeant alium tui

Domini.

Sap. 4.

Ecc. 47

K

Thre. 4.

107. 16.

4. Reg. 2.

Domine Iesu, quia videntibus illis es eleuatus in caelum, & desiderantibus oculis te sequuti sunt gradientem in multitudine fortitudinis tuae. Vel certè spiritum duplicem dicere possumus illud quod Saluator ad Discipulos ait: Qui credit in me, opera quae ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet. Nonne maiora Christo per Christum tamen fecit Petrus, de quo legitur quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis? Nusquam enim Dominus vmbra sua inuenitur infirmitates sanasse. Non dubito ego intellectum omnium vestrum (qui hic estis) illuminatum esse, sed nō affectum aequè esse purgatum, manifestis approbabo coniecturis. Omnes quod bonum est nostis, & viam per quam incedere, & quomodo in ea incedere debeatis, sed voluntas nō vna est. Quidam enim ad omnia vitae & vitæ huius exercitia non solum ambulant, sed & currunt, imò potius volant; vt eis, & vigilix breues, & cibi dulces, & panis suauis, labores non solum tolerabiles, sed & appetibiles videantur. Alij autem nō sic, sed corde arido, & affectione recalcitrante, vix trahuntur ad hæc, vix gehennali timore compelluntur. Quosdam nec compellimus quidem, quibus frōs mulieris meretricis facta est, & nolunt erubescere. Sunt iterū multi inter nos, qui de vno pane comedunt nobiscum, dormiunt nobiscum, cantant nobiscum, laborant, miseri & miserabiles, vt pote socij tribulationis, sed consolationis non ita. Numquid abbreviata est manus Domini, vt omnibus donare non possit, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione? Quid ergo in causa est? Illud omnino, quia non vident Christum cum tollitur ab eis, id est, non cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, quod peregrini & adiuueng sint super terram, quod tam diu facultati corporis horrido carcere teneantur, & non sint cum Christo. Huiusmodi autē si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur, & succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, vt numquam ad plenū respirent in luce misericordiationis Domini, nec in libertatem spiritus, quæ sola facit iugum suauis, & onus leue. In te autem tam perniciosam tepiditas emanat, quia affectus, id est, voluntas eorum nondum purgata est, nec bonum sic volunt sicut nouerunt, à propria concupiscentia ab-

stradi grauiter, & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consoatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio: & si hæc interrumpunt aliquando, non tamē penitus rumpunt. Inde est, & raro affectiones suas dirigunt in Deum, & eorū compunctio non continua, sed horaria est. Impleri autē visitationibus Dñi anima nō potest, q̄ his distractionibus subiacet, & quāto magis illis euacuabitur, tanto amplius istis implebitur: si multum, multū: si parū, parū. Vel certè si magis probas, numq̄ ista illis misereri poterit in aeternū, quia vbi vasa vacua non inuenit, oleū stare necesse est: nec mittunt vinum nouum nisi in vtres novos, vt I ambo conferuentur. Neque enim spiritus, & caro, ignis & tepiditas, in vno domicilio commorantur, praesertim cum tepiditas ipsi Domino soleat vomitū prouocare. Si enim Apostoli adhuc carni Dominicæ inherentes quæ sola sancta (quia sancti sanctorū erat) Spiritu sancto repleri nequiverunt, donec tolleretur ab eis. Tu carni tuæ (quæ sordidissima est, & diuersarum spurcitarum phantasij reperta) astrictus & conglutinatus, illum meracissimum spiritum te posse putas suscipere, nisi carnis istis consolationibus tunc sitis renunciare tentaueris? Reuera cum inceperis, tristitia implet cor tuū: sed si perseueraueris, tristitia conuertetur in gaudium. Tunc enim purgabit affectus, & voluntas renouabitur, vel potius noua creabitur: vt omnia quæ primo difficilia, imò impossibilia videbantur, cum multa percurrantur dulcedine & auiditate. Emitte, inquit, spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciē terræ. Sicut per faciem exterior homo cognoscitur, sic per vilitatem demonstratur interior. Emissio ergo spiritus creatur & renouatur faciēs terra, id est, terrena voluntas fit caelestis, parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales sunt: quia non solum malum non sentiunt, sed in miraq̄ quadam cordis dilata tione cōmorantur. De illis enim quos supra commemorauimus, terribiliter ait Deus: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt, id est, carnales, & quidquid in eis spiritus fueras, in carnem euauit. Quia igitur carissimū hodierna dies est, in qua sponus auferitur à nobis, & non sine tumultu aliquo animorum nostrorum, ad hoc tamē vt mittat nobis spiritū veritatis, ploremus & oramus, vt dignos nos inueniat, vel potius efficiat.

107. 14.

Act. 5.

A

Pf. 130.

C

Gen. 6.

ciat, & repleat domum istam ubi sumus sedentes, quatenus non vexatio sed vnctio eius doceat nos de omnibus: sicq. intellectu clarificato, & affectu purificato, veniat ad nos, & apud nos faciat mansionem. Et sicut serpens Moysi deuorauit omnes serpentes magorum, sic iste cum venerit, absorbebit omnes carnales affectiones & delectationes nostras & cōsolationes, ita vt de labore requiē, de tribulatione lātitiam, de cōtumelia gloriam habeamus, sicut illi quos repleuerat, ibant gaudentes à conspectu cōcilij, quoniā digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Spiritus enim Iesu, spiritus bonus, spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis, quidquid in hoc saeculo nequam videretur difficile & angustum, leue facit & latum: opproprium gaudium iudicat, despectionem exultationē esse psuadet. Scrutemur ergo iuxta Prophetam vias nostras, & studia nostra, leuemus corda nostra cum manibus, vt in sollemnitate Sācti spiritus gaudeamus, & abundārius gaudeamus, qui nos inducat in omnē, (sicut promisit Dei filius) veritatem.

D Thrē. 3. phetam vias nostras, & studia nostra, leuemus corda nostra cum manibus, vt in sollemnitate Sācti spiritus gaudeamus, & abundārius gaudeamus, qui nos inducat in omnē, (sicut promisit Dei filius) veritatem.

In die Ascensionis, de duobus non bonis montibus, & de septem ascensionibus Christi. Sermo quartus.

S Inatiuitatis & resurrectionis Dominicę digna deuotione sollemnia celebramus, hodiernum quoque ascensionis diem non minori deuotione conuenit celebrari. In nullo siquidem à festiuitatibus illis ista degenerat, sed finis earum & adimpletio est. Merito quidem sollemnitatis & lātitiae dies agitur, quando sol ille supercelestis, sol iustitię nostris se præsentaui obtutibus, nube carnis & mortalitatis sacco, fulgorem suū, & lucē temperans inaccessibilem. Magna quoque lātitia & exultatio multa nimis, quando confesso sacco, lātitia circumdatus est, factaq. de medio sacci ipsius nō quidem substantia, sed vetustate, sed corruptione, sed miseria, sed vilitate, nostrā dedicauit primordia resurrectionis. Verumtamen quid mihi & sollemnitatibus istis, si conuersatio mea vsque adhuc detinetur in terris? Quis verō vel desiderare praesumeret ascensum cali, nisi quia is qui descenderat prior ascendit? Dico ergo vobis, non multo mihi tole-

rabiliior videretur exilij huius habitatio quā gehenna, nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen fiducię, & expectatiōnis, quando eleuatus est in nubibus, & Espe[m] fecit credentibus. Denique nisi ego *10ā. 16.* abiero, inquit, paracletus non veniet ad vos. Qui paracletus? Vtique per quem diffunditur caritas, & iam spes non confundit. Ille paracletus per quem in cælis sit cōuersatio nostra, virtus ex alto, per quam sum sum sint corda vestra. Vado, inquit parare *10ā. 14.* vobis locum: & si abiero, iterum veniam & assumam vos ad me ipsum. Vbi enim fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ. Vides ne quemadmodum ceterarum sollemnitarum ea, quam hodie celebramus, & cōsummationem habeat, & fructum declaret, & augeat gratiam? Sicut enim cetera omnia eius qui nobis natus est, & nobis datus, ita ipsa quoque ipsius ascensio propter nos facta est, & facit pro nobis. In nostra siquidē vita, multa (quantum in nobis est) videmur agere casu, multa necessitate, sed Christus Dei virtus & Dei sapiētia, neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei virtutem necessitas cogeret, aut quid ageret Dei sapientia casu? Omnia proinde quæcumque loquutus est, quæcumque operatus est, quæcumque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena sacramentorum, plena salutis. Hęc scientes, si quid aliquādo eorum quæ de Christo sunt in nostram scientiam venire contingat, nō sic audiendum est tamquam si inuentitium quidpiam proferamus, sed tamquam id quod etiam priusquam causā sciretur, constaret nequaquā sine causā fuisse. Sicut, n. qui scribit certis rationibus collocat vniuersa, ita quæ à Deo sunt, ordinata sunt, maximeq. ea quæ præsens in carne est operata maiestas. Sed vix angustæ cognitioni, vix paupertati scientiæ nostræ, qui tantum ex parte cognoscimus, & parte modica. Vix scintillulæ quædam nobis elucit de tanta luminis copia, de lucerna posita super candleabrum. Sanē quanto minus singuli capimus, tanto fidelius ceteris communicanda sunt quæ singulis reuelantur. Et ego fratres, quæ mihi ad vestram adificationem de ascensione imò de ascensionibus suis donare ipse dignat, nec volo, nec debeo subtrahere vobis, præsertim q̄ hæc sit spiritualium prerogatiua donorum, vt cōmunicata non minuantur. Aliquibus sōuass hæc nota sunt, quibus similiter reuelata sunt: sed

fed propter eos qui forte non aduerterunt sublimioribus intenti, aut alijs occupati, seu etiam propter eos qui minus capacis intelligentiæ sunt, mihi incumbit loqui quæ sentio. Christus qui descendit, ipse est & qui ascendit. Apostoli uerba sunt hæc. Ego autem credo eum in hoc ipso, quod descendit ascendisse. Sic enim oportebat Christum ascendere, ut nos ascendere doceremur. Cupidi quidē sumus ascensionis, exaltationē cōcupiscimus omnes. Nobiles enim creaturæ sumus, & magni cuiusdam animi, ideoq. altitudinem naturali appetimus desiderio. Sed vā nobis, si uouerimus eum sequi q. ait: Sedebo in mōte testamenti, in lateribus Aquilonis. Heu miser in lateribus Aquilonis! Frigidus est mons ille, non te sequimur. Potestatis habes cōcupiscentiā, altitudinem præsumis potentie. Quanti tamen vsque hodie fœda sequuntur infeliciaq. vestigia, imō uerō quam pauci euadunt quibus non dominādi libido dominetur? Hinc est q̄ benefici vocantur qui potestatem habent, hinc q̄ laudatur peccator in desiderijs animæ suæ. Potentibus siquidem omnes adulantur, inuident omnes. Quē sequimini miserī homines, quem sequimini? An non uideris Satanam tamquam fulgur de caelo cadentem? Nonne iste est mons in quem ascēdit Angelus, & Diabolus factus est? Vel illud aduertire, quod post casum suum inuidia cruciante malē sollicitus de supplantando homine, illius tamen montis ascensum nullatenus ausus est suadere ei, in quo nimirū pro inani ascensu tam immane præcipitiū cognosceretur expertus. Sed non defuit uersuto hosti quid ageret. Similem ei montē alterum demōstrauit. Eritis, inquit, sicut dijs, scientes bonum & malum. Perniciosa etiam hæc ascensio, imō magis descensio est de Hierusalem in Hierico. Pessimus mons in flans scientia, in quem tamē vsque hodie uideas tanta cōcupiscentiā plurimos reperere filiorum Adam, ac si non nouerint quantum pater eorū in illius montis ascensu descēdit, imō quā grauiter ceciderit, quantum tora deiecta sit & conuulsa prosteritas. Nondum sanata sunt vulnera, quæ tibi in ascensu montis illius inflata sunt, licet adhuc in patre lateres, & nunc iterum in propria persona conaris ascendere, ut sit error nouissimus peior priorē? Quænam miseris tam dira libido? Filij hominum vsquequo graui corde, ut quid diligitis uanitatē,

& quæritis mendacium? An ignoratis, quoniam in infirma mūdi elegit Deus, ut confundat fortia: & stultos mūdi elegit Deus, ut confundat sapiētes? Nō nos Dei minātis terror reuocat perdituri sapiētiam sapientium, & prudentiū prudentium improbari? non patris exemplum, non denique sensus ipse noſter, & duræ experientia necessitatis, cui sumus addicti per insipientem scientiæ appetitum? Ecce uobis fratres, montem demonstrauimus alium, non in quem ascendatis, sed quem fugiatis. Ipse est in quem ascendebat, qui uoluit esse sicut Deus, sciens bonum & malum, ipse quem vsque hodie filij eius accumulauit, & eleuant, nihil inuenient tã uile uide non uelint in montē eleuari scientiæ. Uideas alium litterarum, alium mundialis curæ, istum placitationum disciplinentium Deo, illum seruilis cuiuslibet artis tam uehementer affectare scientiam, ut laborem non reputet, tantummodo ut possit aliquibus doctior reputari. Sic ædificans Babel, sic putant ad Dei se peruenturos similitudinem, sic concupiscunt, quod nō expedit, quod expedit omittentes. Quid uobis & montibus istis, in quorum ascensu tanta difficultas est, & tam grande periculum? aut cur eum deseritis montem cuius & facilis est ascensus, & perutilis? Potestatis ambitio Angelum felicitate priuauit Angelica scientiæ appetitus hominem immortalitatis gloria spoliauit. Conetur quis ascendere in montem potestatis, quantos putas contradictores habebit, quantos inueniet repulsores, obstacula quanta, quam difficilem uiam? Quid si tandem eum adipisci contigerit, I quod optabat? Potentes ait scriptura, potenter tormenta patientur, ut præsentis sollicitudines, & anxietates quas potestas ipsa parit omittant. Cupidus alter est instantis scientiæ, quantum laborabit, quantum anxietibus spiritus eius? Et tamen audiet, nec si te ruperis apprehendes. In amaritudine morabitur oculus eius, quoties uidere contigerit cui se posteriorem iudicet, aut putet ab alijs reputari. Quid cum intumuerit multum? Perdam, inquit Dominus, sapientiā sapientium, & prudentiā prudentium reprobabo. Iā ne multis inmoror, uidistis (ut arbitror) quam fugiendus nobis sit mons uerque, si præcipitium Angeli, si casum hominis expauescimus. Montes Gelboe, nec ros neque pluuia ueniant super uos. Quid tamen agimus? Ascendere sic non expedit, & ascendendi

Eph. 4.

Isai. 14.

G

Gen. 3.

Psal. 7.

1. Cor. 1.

Sap. 6.

1. Cor. 1.

endi tenemur concupiscentia. Quis docebit nos ascensum salubrem? Quis nisi de quo legimus. Quoniam qui descendit ipse est & qui ascendit? Ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris imò seductoris iniqui aut vestigium aut consiliū sequeremur. Quia ergo non erat quo ascēderet suauem ac salubrem dedicauit ascensum. Descendit de monte potentia, carnis infirmitate circūdatus: descendit de monte scientiæ, quoniam placuit Deo per stultitiā prædicationis saluos facere credētes. Quid enim tenello corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius ap-

Karet paruulo, qui sola matris vbera nouerit? Quis impotentior eo, cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo qui tradebat in mortem animam suam, & quæ nõ rapuit tunc exsoluebat? Vides quam multum descendit, quantū à potentia sua, quantum à sapientia sua exinanierit semetipsum. Sed non potuit altius montem bonitatis ascendere, nec suam commendare expressio caritatem. Nec mirum si descendendo Christus ascendit, quando priorum vterque cecidit ascendendo. Et mihi quidem videtur montis huius ascensorem quærere qui dicebat.

Psal. 23. Quis ascendit in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Forte etiam Isaias ascensionis desiderio cadentes intuens homines ad hunc reuocabit montē exclamās.

Isaia 2. Venite, et ascendamus in montem Dñi. An non manifestè eos de priorum montium ascensione redarguens, montis huius prædicat vbertatem, qui ait: vt quid suspicamini montes coagulatos? Mons coagulatus

Psal. 66. mons pinguis. Hic est igitur mons domus Domini preparatus in vertice montium,

Psal. 67. super quos salientem sponsum inspexerat quæ dicebat. Ecce venit is saliens in montibus. Docebat enim ignarum viæ, trahebat paruulum, infantulum deducebat. Ideo quæ velut quibusdam passibus ibat, vt de virtute in virtutem videretur Deus deorum in

Cant. 2. *Psal. 116.* Sion. Iustitia enim eius sicut montes Dei. **L** Sed iam (si placet) saltus etiam ipsos intueamur, quibus exultauit vt gigas ad currendam viam, & cuius egressio à summō cæli per gradus quosdam vsque ad summū eius occurrit. Primum ergo constitue montem illum in quem ascendit cum Petro &

Mat. 17. Iacobo & Ioanne, vbi & transfiguratus est

oper. D. Bern. Tom. I.

ante eos. Refulsit facies eius vt sol, & vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est, quam in monte spei contemplamur. Vt quid enim ascendit vt transfiguraretur, nisi vt doceret nos cogitatione ascendere ad futuram illam gloriam quæ reuelabitur in nobis? Felix cuius meditatio in conspectu Domini est semper, qui in corde suo delectationes dexterae Domini vsque in finem sedula cogitatione reuoluit. Quid enim graue illi poterit videri qui semper mente tractat, quod non sint condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam? Quid concupiscere poterit in sæculo nequā, cuius oculus semper videt bona Dñi in terra viuentium semper videt æterna præmia? Tibi dixit cor meum (Propheta loquitur Domino) exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Quis mihi tribuat vt omnes surgentes stetit in excelsis, & videatis exultationem quæ ventura est vobis à Domino? Nõ sit molestum vobis obsecro, quod in monte hoc aliquanto diutius immoremur, poterimus enim ceteros festinantius pertransire. Verum tamen in isto quem non detineat sententia illa sancti Petri quam in eo protulit, & de eo. Domine (inquiens) bonum est nos hic esse. Quid est, bonum est, imò quid aliud videtur bonum, quam in bonis animam demorari, quando quidem adhuc corpus non potest? Puto quod eius qui ingrediebatur in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis, sonus epulantis fuerit, bonum est nos hic esse. Quis enim ex vobis secum cogitans futuram illam vitam, sed lætitiā, sed iucunditatem, sed beatitudinem, sed gloriam filiorum Dei: quis inquam talia tranquilla secum conscientia voluens, non continuo de plenitudine intima suauitatis eruētat. Domine bonum est nos hic esse? Non sanè in hac ærumnosa peregrinatione vbi corpore detinetur, sed in suauitate salubri illa cogitatione qua corde versatur. Quis mihi dabit pennas sicut

Psal. 54. columbæ, & volabo, & requiescam? Vos autem filij hominum, filij hominis, qui descendit de Hierusalem in Hierico, filij hominum vsque quo graui corde? Ascendite ad cor altum, & exaltabitur Deus. Hic est .n. mons in quo transfiguratur Christus. Ascendite, & sciētis quoniam Dominus sanctum suū mirificauit. Obsecro vos fratres mei, nõ grauen-

K

grauentur corda vestra in curis secularibus nam de crapula, & ebrietate (gratias Deo) non magnopere necesse habeo vos admonere. Exonerate obsecro corda vestra graui mole terrenarum cogitationum, vt sciatis unificatum à Domino sanctum suum. Leuate corda vestra cum manibus quibusdam cogitationum, vt transfiguratum Dominum

A videatis. Formate in cordibus vestris non modo patriarcharum & prophetarum tabernacula, sed omnes domus illius celestis multiplices mansiones, secundum eum qui circubat immolans in tabernaculo Domini hostiam vociferationis, canticum, & psalmum illum dicens Dño. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Circuite & vos carissimi, cum pietatis, & deuotionis hostia, visitantes animo sedes supernas, & multas quæ in domo patris sunt mansiones, humiliter prosternentes corda vestra ante thronum Dei & Agni, cum reuerentia supplicantes singulis ordinibus Angelorum, patriarcharum numerum, cunctos prophetarum, & senatum Apostolicum salutantes, coronas martyrum suspicientes purpureis rutilantes floribus, redolentes lilijs, choros virginum admirantes, atque ad mellifluum noui cantici sonum quantum prauale infirmitas cordis dirigentes auditum. Hæc recordatus sunt

Psal. 41.

Psal. 76.

(propheta loquitur Domino) & effudi in me animam meam. *Quæ?* Quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. Et iterum: Memor fui (inquit) Dei & delectatus sum. *Quem* viderunt Apostoli, vidit & iste, nec dissimili, vt arbitror visione: nisi quod spirituale totum habuit huius visio, corporeum nihil. Omnino vidit eum sicut is qui dicebat. Vidimus eum, & non erat illi species neque decor. Transfiguratum proculdubio vidit & speciosum forma præ filijs hominum, qui delectatum se perhibet sicut & Apostoli, bonum est

Mat. 17.

B (inquiunt Domino) nos hic esse. Et vt nihil desit propositæ similitudini, illi quidem proni cecidisse simulantur, hic verò suum fatetur spiritum defecisse. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quâ abscondisti timentibus te. Ascendentes igitur in hunc montem, & reuelata facie gloriam Domini speculantes, haud dubium quin clamare habeatis & vos, trahe nos post te. *Quid* enim prodest scire quo sit eundem, si quidem qua debeas ire non noueris? Alterum

proinde montem ascendas necesse est, in quo prædicantem audias, & scalam erigentem octo distinctam scalaribus, cuius summitas caelos tangit. Beati qui perfectionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Iam si primum ascenderis montem iugi meditatione superne gloriæ, alterum nihilominus montem ascendere, non grauaberis, vt in lege eius mediteris die ac nocte, sicut idem propheta non solum meditabatur in præmissis, sed & in mandatis Domini quæ dilexit. Sic enim audis & tu, & quo eam scitis, propter ascensionem primam, & viam scitis propter secundam. Propterea in corde tuo pone viam veritatis inquirere, ne forte sis de eorum numero qui viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Magis autem sollicitus esto ascendere non modo cogitatione caelestis gloriæ, sed & conuersione quæ caelestem gloriæ mereatur. Tertium nihilominus montem lego, in quem ascendit solus orare. Vides ergo quâ

Mat. 5.

Cant. 2.

C

rate est, vt scires quo tenderes: in secundo verba vite loquutus est, vt scires qua peruenires: orauit in tertio, vt eundi & perueniendi bonam obtinere studeas voluntatem. Sciri enim bonum & non facienti, peccatum est illi. Propterea sciens quoniam in oratione datur bona voluntas, cum videris quæ agenda sunt vt conualescas ad agenda quæ videris, ascende tu ad orationem, ora instanter, ora persueranter, sicut ille pernoctabat in oratione, & dabit pater bonus spiritum boni petenti se. Et vide quam vtiliter orationis tempore etiâ corporalis loci secretum querimus, quando hoc ille non solum docuit verbo, intra, inquit, in cubiculum tuum &

Iac. 4.

Mat. 6.

clauso ostio ora patrem tuum: sed commentatur exemplo, nec domesticorum quamquam admittens, sed solus ascendens ad orationem. Putas poterimus aliquid amplius de eius ascensionibus inuenire? Poterimus vtique. Volo enim vt nec iumentum ipsum sis immemor super quod legitur ascendisse. Volo vt nec ipsam crucis ascensionem omitteris. Nam & in illa exaltari oportebat filium hominis. Et ego, inquit, si exaltatus fuero in terra, omnia traham ad meipsum. Itaque cum iam & cognitio suppetit, & velle adiacet, quid agis quod perficere bonum non inuenis: sed a sinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent, & captiuare te volunt. *Quid* inquam

Ioã. 12.

quam facies super cōcupiscētijs irrationalibus, quæ sunt in membris tuis: Urgent te etiam cum ieiunare consentis gulæ illecebriæ: cum vigilare proponis, somnolentia p̄mit. **D** Quid faciemus huic asino? Asinū. n. istud est commune cum asinis: quia homo comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ascende Domine super asinum istum, conculca hos bestiales motus, quia domari debēt, ne dominari p̄ualeāt. Nisi. n. calcati fuerint, cōculcabunt nos, nisi p̄mantur, oppriment nos. Propterea sequere anima mea, & in hac ascēsiōne Christum Dominum, vt sub te sit appetitus tuus, & tu domineris illius. Nam vt in cælum ascēdas, prius necesse est leuare te super te, calcādo carnalia desideria, quæ in te militant aduersum te. Sequere etiam ascēdentem crucem, exaltatum à terra, vt nō solum super te, sed & super omnē quoque mundum mentis fastigio colloceris, vniuersa, quæ in terris sunt deorsum aspiciens, & despiciens, sicut scriptū est: Cernent terram de longe. Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nulla aduersitates deiciant. Absit tibi gloriari nisi in cruce Domini tui Iesu Christi, per quem tibi mundus crucifixus est, vt q̄ mundus appetit crucem reputes, & tu crucifixus mundo, illis q̄ mundus crucē reputat, toto inhæreas amore. Iā verò quid ex hoc restat, nisi vt ad illū ascēdas qui est super omnia Deus benedictus in sēcula: Dissolui iam & esse cum Christo multo magis optimum. Beatus vir cūius **E** est auxilium abs te, ait propheta ad Dominum, ascēsiōnes in corde suo disposuit, ibit de virtute in virtutē, vsque ad videndū Deū Deorum in Sion. Hęc est vltima ascēsiō in qua implentur omnia, sicut ait Apostolus. Christus, qui descendit, ipse est & qui ascēdit: vt adimpleret omnia. Sed de illa ascēsiōne quid dicam? Quo ascēdemus? vt vbi **I**sa. 64. Christus est, & nos simus. Quid ibi erit? Ocu- **1. Cor. 2** lus d̄ Deus non videt absque te, q̄ p̄parasti diligentibus te. Desideremus hęc fratres mei, suspiremus ad eam iugiter, & eo magis affectus vigeat quo deficit intellectus.

in oratione perseuerasse describit, expectantes cælestem consolationem, cuius acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex pastoris solatio destitutus, minimè tamen dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret sollicitudinē, deuotius pulsabat supplicationibus cælum, certus quod penetrarēt illud iustorum orationes, nec pauperum preces spernerentur à Domino, aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebāt indeficientes, iuxta illud propheticum. Si mo- **Habat. 2** ram fecerit expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Porrò vnanimitas quidem legitur euidenter expressa, quod hæc sola diuini Spiritus charismata mereatur. Neque enim est Deus dissensionis, sed pacis, neque habitare facit nisi vnus moris in domo: Iure igitur p̄parationem cordis eorum audiuit auris diuina, nec ab expectatione sua confudit eos, qui & magnanimes & longanimes & vnanimes essent. Certissima namque hæc testimonia sunt Fidei, Spei, Caritatis. Et quidem euidenter spes longanimitatem, vnanimitatem caritas operatur, Numquid fides quoque magnanimū facit? Et sola, Quidquid enim sine fide p̄sumitur, nō est vlla animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio & tumor inanis. Vis audire magnanimum virum? Omnia, in- **Phil. 4** quit, possum in eo qui me confortat. Imitemur triplicem hanc preparationem fratres, si desideramus supercfluentem mensuram spiritus obtinere. Omnibus. n. p̄ter Christum ad mensuram datum spiritus, sed mensuræ cumulus supercfluentis videtur quodammodo excessisse mensuram. Euidens fuit magnanimitas in cōuersione nostra, sit etiam in consummatione longanimitas, sit vnanimitas in conuersatione. Huiusmodi siquidem animabus cælestis illa Hierusalem desiderat instaurari, quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiendo opere Christi, nec longitudo spei in persistendo, nec caritatis iunctura, quod est vinculum perfectionis.

De magnanimitate, longanimitate, & vnanimitate. Sermo V.

Item in Ascensione Domini, de intellectu & affectu. Sermo V I.

Ant. 1. **T**Riplicem nobis in Ecclesia primitiua virtutum sanctus Lucas breui sermone commendat, vbi post Dominicam Ascensionem vnanimiter eos

Hodie sedenti in throno antiquor-
dierum, confessorus pariter obla-
tus est filius hominis, & erit deinceps non modo germen Domini in magni-
ficentia

sicentia & gloria, sed & fructus terræ sublimis. Felix vnio, & amplectendum ineffabilibus gaudijs sacramentum. Idem enim & germen Domini, & fructus terræ: idem & ipse Dei filius, & fructus ventris Mariæ est. Idem filius Dauid, & Dominus, de quo hodie gaudium eius impletum est, vnde olim

Es. 109.

precinens aiebat: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Quo modo enim non Dominus germen Domini? Idem tamen & filius eius, vt pote, fructus terræ sublimis, fructus virgæ, quæ de radice Iesse processit. Hodie igitur suum hunc, & hominis filium apud semetipsum pater clarificat claritate, quam habuit priusquam mundus fieret apud ipsum. Hodie veritatem, quæ de terra orta est, cælum sibi redditam gloria- tur. Hodie sponsus auferetur à filijs, & lugendum eis est, sicut ipse prædixit. Non enim poterat filijs sponsi lugere donec sponsus cum eis erat, sed veniet dies, vt auferatur ab eis, vt de cetero luceant & ieiuent. Vbi il-

Mat. 9.

lud iam Petre, quod dixerat: Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula. Ecce enim ingressus est amplius & perfectius tabernaculum, nõ manufactum, id est non huius creationis. Quomodo ergo iam bonum est nos hic esse? Imò verò molestum est, graue est, periculosum est. Nimirum, vbi malitie plurimum, sapientie modicum, si tamen vel modicum inuenitur, vbi

Mat. 17.

viscosa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, obfessa laqueis peccatorum, vbi periclitantur animæ, vbi spiritus affliguntur sub sole, vbi tñ vanitas & afflictio spiritus est. Leuemus igitur fratres mei, leuemus in cælum corda cum manibus, & ascendente Domino sequi velut quibusdam passibus deuotionis & fidei contendamus. Erit enim cū sine mora, sine difficultate obuiam illi in nubibus rapiemur, & id poterunt corpora spiri-

H

tualia, quod merito interim nequeunt spiritus animales. Nunc enim quantis conatibus corda leuare necesse est: quæ quidem (vt miserabiliter satis in libro propriae experientie legimus) & corruptio corporis aggrauat, & terrena inhabitatio deprimit? At fortè tradendum est, quid sit leuare cor: aut quæ admodum illud oporteat eleuari, sed tradendum sanè ab Apostolo, quam à nobis. Si confurrexistis, inquit, cum Christo, quæ sursum sunt querite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram, Ac si manifestus dicat

Sap. 9.

Si confurrexistis, & conscendite: si conuinitis, & conregnate. Sequamur fratres, sequamur Agnū quocumque erit, & sequamur patientem, sequamur & resurgentem, sequamur multo libentius ascendentem. Cuiusmodi ipse resurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. In hoc enim mortuus est & resurrexit, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Ceterum quoniam vitæ nouitas locum exigit tutiorē, & resurrectionis dignitas altiore expetit gradum, sequamur etiam ascendentem, quærere videlicet, & sapere, quæ sursum sunt, vbi ille est, non quæ super terram. Quæris quis ille sit locus? Apostolum audi. Quæ sursum est, inquit, Hierusalem libera est, quæ est mater nostra. Vis scire quænam ibi sint? Visio pacis est. Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: qui posuit fines tuos pacem. O pax quæ exsuperas omnem sensum: ò pax etiam super pacem: ò mensura super mensuram, conferta & coagitata & supereffluens. Com-

Mos. 3.

patere igitur Christo anima Christiana: conresurge, conscende, quod est, declina à malo, & fac bonum, inquire pacem, & persequere eam. Sic nimirum Paulus in actis Apostolorum de continentia, & iustitia & spe vitæ æternæ, memoratur docuisse discipulos. Sciveritas ipsa monet in Euāgelio præcingere lumbos, lucernas accendere, & deinceps hominibus expectantibus Dominum suum similes inueniri. Ceterum gemina quædam (si bene aduertistis) ascensio nobis ab Apostolo commendatur, in eo quoddam & quærere, & sapere monuit non infusa, sed superna. Quam fortasse distinctionem ne ipse quoque propheta præterisse omninò videbitur dicens: Inquire pacem, & persequere eam: vt hoc sit pacem sequendam quærere, persequi inquisitionem, quod est sapienda quærere, quæ sita sapere, quæ sursum sunt non quæ super terram. Nimirum donec diuisa sunt corda nostra, & multos interim finis inueniuntur habere: nec sibi omnibus coherere videntur, vel particulatim ea, & membratim quodammodo leuare necesse est, vt in superna illa Hierusalem colligantur: cuius participatio eius in idipsum: vbi non tantum singuli, sed & omnes pari-

ter

I

Gal. 4. b

Pf. 147. b

Act. 13. b

Luc. 12. b

K

Pf. 33. a

152

ter incipiant habitare in vnum, non modo, scilicet nō diuisi in semetipsis, sed nec inter seipos. Ecce enim vt tamquam principalia cordis ipsius membra distinguā: est intellectus in nobis, est & affectus: & hi quoque sepius sibi inuicem aduersantes, vt alter summa petere, alter appetere infima videatur. Quantus verò is dolor, quam grauis animæ cruciatus, dū sic distrahitur, sic dilaceratur, sic abruptur à seipso, vel ex ea saltem quā oibus experiri in promptu est, corporis scissione conijciat si quis in suo spiritu animaduertere perniciosa & periculosa insensibilitate non neglexerit. Distrahuntur hominum crura, & longioris obice ligni remouentur ab inuicem pedes, & dum adhuc cutis integra manet, quis tñ ille est cruciatus? Sic sic affligi plangimus miseros, qui corporaliter inter nos conuersantes, illuminati forte similiter, sed dissimiliter inueniuntur affecti. Intelligunt pariter bona faciāt, sed non pariter diligunt intellecta. Nam de ignorantia fratres, quānam excusatio nobis, quibus numquā doctrina cælestis, numquam diuina lectio, numquā spiritualis eruditio deest? Quæcūque vera sunt, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ: si qua virtus, si qua laus disciplina, hæc discitis & accipitis, hæc auditis pariter, & videtis, in exemplis videlicet & verbis eorum qui inter vos sunt perfecti, quorū & hortatio, & conuersatio plenius erudit vniuersos. Vtinā autem hæc vt intellectum admovent, moueant & affectū, ne sit intus amarissima cōtradictio, & diuisio molestissima, dū hinc quidem sursum trahimur, sed retrahimur inde deorsū. Nimirum aduere te potes in oibus fere religiosis congregationibus, viros repletos cōsolatione, superabundantes gaudio, iucundos semper & hilares, feruentes spiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei, crebro suspicientes in cælum, & puras manus in oratione leuantes, sollicitos obseruatores conscientia, & deuotos sectatores bonorū operum, quibus amabilis disciplina, dulce ieiunium, vigilia breues, labor manū delectabilis, & vniuersa denique cōuersationis huius austeritas refrigerium videatur. Cōtra sanè inuenire est hoies pusillanimes & remissos, deficientes sub onere, virga & calcari bus indigentes, quorum remissa læticia, pusillanimitas tristitia est, quorum breuis & rara compunctio, animalis cogitatio, repida con-

Oper. D. Bern. l. om. I.

uersatio, quorum obedientia sine deuotione, sermo sine circumspectione, oia sine cordis intentione, electio sine ædificatione, quos denique (vt videmus) vix gehennæ metus inhihet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coërect. Non tibi horum vita inferno penitus appropinquare vī, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, necesse habent mittere manum ad opera fortium qui cibo fortium minime sustentantur, socij plane tribulationis, sed nō cōsolationis? Exurgamus obsecro quicumque eiusmodi sumus, resarciamus aias, spiritum recolligamus, abijcientes perniciosam tepiditatem, & si non quia periculosa est & Deo solet (vt interdum miserabiliter plangimus) etiam vomitum prouocare: certe quia molestissima, plena miseria & doloris, & inferno planè proxima, umbra mortis iure cæsetur. Si querimus quæ sursum sunt, etiam sapere & prælibare interim studeamus. Fortè enim poterit intellectui & affectui non inconuenienter aptari, quod & querere quæ sursum sunt, & sapere admoneat. vt ī principalibus (quemadmodū supra dictum est) membris suis corda nra manibus quibusdam pij conatus & exercitij spiritualis læuare studeamus ad Deum. Oēs (ni fallor) quæ sursum sunt querimus intellectu fidei, & iudicio rationis, sed non a quæ forsitan sapimus omnes quæ sursum sunt, tamquam inescati his quæ sunt super terrā, violento quodam præiudicio affectionis. Vnde enim ea quam paulo ante ostendimus aiorum diuersitas, tāta disparilitas studiorum, conuersationum tanta dissimilitudo? Vnde spiritualis gratiæ inopia tanta quibusdam, cum alijs copia tāta exuberet? Profectò nec auarus, nec inops est gratiæ distributor, sed vbi vacua vasa desunt, stare oleum necesse est. Vndique se ingerit amor mundi, cum consolationibus, imò desolationibus suis, obseruat aditus, per fenestras irruit, mentē occupat, sed non eius qui dixit: Renuit cōsolationi aia mea, memor sui Dei, & delectatus sū. *Psal. 76.* Præoccupatū nempe secularibus desiderijs animum, delectatio sancta declinat: nec misereri poterūt vera vanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis: vt pariter sapias quæ sursum sunt, & quæ super terrā. Felices nimirum viri illi, per quos Dominica ascensio legitur præsignata; Enoch raptus, translatus Helias. Felices planè qui soli iam Deo viuunt, soli vacant intelligendo,

diligendo, fruendo. Neque enim corpora, quae corrumpuntur, illas aggrauant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum tamquam multa cogitationes deprimat, qui cum Deo ambulasse noscuntur. Ablatum est impedimentum oem de medio, occasio vniuersa sublata, materies nulla relicta est, quae eorum affectum aggrauet, vel deprimat intellectum. Nam & priorem ab hoc raptu scriptura commemorat, ne forte vincat malitia sapientia, & intellectus eius, vel anima ultra decipi valeat, aut mutari. Nobis autem vnde in his tenebris veritas, vnde caritas in hoc seculo nequam, in hoc mundo qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui in flammam affectum? Erit utique si conuertamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur. Hic est enim de quo scriptum est: Habitabit in regione umbrarum mortis, lux orta est eis. Siquidem prioris ignorantia tempora despiciens Deus, annuntiavit hominibus, ut oem ubique agerent penitentiam, secundum quod Paulus Atheniensem sibi tradidit. Memeto etenim Dei Verbum & sapientiam incarnatum: cuius utique opus erat toto illo tempore quo videri in terris, & inter homines conuersari dignata est ineffabilis illa virtus, illa gloria, illa maiestas, illuminare oculos cordis, et suadere fidem hominibus predicatione pariter, & ostensione signorum. Denique, Spiritus Domini ait, super me ad euangelizandum pauperibus misit me. Et Apostolis loquebatur: Adhuc modicum lumen in vobis est, ambulate dum lucem habetis, ut non tenebrae vos comprehendant. Nec modo ante passionem, sed & post resurrectionem in multis argumentis per dies quadraginta apparetis eis, & loquens de regno Dei: quoniam & sensum eis ut scripturas intelligerent legitur aperuisse, intellectum potius informabat, quam purgabat affectum. Quando enim ad spiritualia affici possent animales? Imo vero ne ipsam quidem meram lucem poterant aliquatenus sustinere, sed exhiberi illis oportuit Verbum in carne, Solem in nube, Lumen in testa, Mel in cera, Cereum in laterna. Spiritus autem faciem illorum Christus Dominus, sed non utique sine umbra in qua vixerent interterim inter gentes. Vnde & Virgini legitur obumbrasse, ne vehementiori reuerberata splendore, ad candidissimam illam lucem purissimumque fulgorem Diuinitatis, et illius Aquilae possent acies hebetari. Minime tamen vel nubes ipsa leuis esse potuit otiosa, sed ea quoque usus est in salutem, & discipulo-

rum animas, qui nec ad fidei intellectum sine aliqua mutatione affectus poterant promoueri, nec assurgere adhuc ad spiritualia preualebant, in suae carnis prouocauit affectum, ut amore quodam humano operanti mira, mira loquenti homini adhererent, amore utique carnali adhuc, sed tam valido, ut ceteris omnibus praevaleret. Nimirum hic erat ille Moysi serpens, qui serpentes magorum Aegypti omnes pariter deuorauit. Denique eccese nos inquirunt, reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Beati siquidem oculi qui videbant Dominum maiestatis in carne presentem, auctorem vniuersitatis inter homines conuersum, virtutibus coruscantem, in firmos curatorem, mare calcantem, mortuos suscitantem, demonijs imperantem, & potestatem similem hominibus conferentem, mitem & humilem corde, benignum, affabilem, misericordiae visceribus affluentem. Agnum Dei peccatum non habentem, & omnium peccata portantem. Beatam aures quae verba vitae ab ipsius incarnati Verbi ore percipere increbantur, quibus enarrabat Vnigenitus qui est in sinu patris, & nota faciebat quantumque audisset a patre, ut fluenta doctrinae caelestis ab ipsius veritatis purissimo fonte hauriret, vniuersi potmodum gentibus propinanda imo eructanda potarent. Quid mirum fratres si implebat tristitia cor eorum, cum ab eis sese pronunciaret iterum, & adderet: Quod ego vado, vos non potestis venire modo? Quidni concuterentur viscera, turbaretur affectus, haesitaret animus, haereret vultus, paueret auditus, nec omnino aequanimiter discessionis eius sermo posset admitti, ut relinqueret eos pro quo omnia reliquissent? Ceterum non ut maneret in carne, sed ut transferretur ad spiritum, totus ab eo in illam carnem discipulorum fuerat collectus affectus, ut dicere possent aliquando: Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Vnde & benignissimus ille magister blandis eos refouens consolationibus, ait: Rogabo patrem meum, & alium paraclitum dabit vobis, Spiritum veritatis qui vobiscum maneat in aeternum. Et item: Ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam: nisi enim abiero, paraclitus non veniet ad vos. Grande mysterium fratres mei, quid enim sibi vult: Nisi ego abiero, paraclitus non veniet? Ita ne inuisi paraclito praesentia Christi, aut contubernium Dominicae carnis Spiritus sanctus horre-

Exod. 7.

Matth. 19. 4

D

Ioan. 8.

2. Cor. 5.

Ioan. 14.

Ioan. 16.

bat, quæ (sicut Angelo prænunciante cognouimus) nec concipi quidem nisi eo superueniente potuerit? Quid est ergo. Nisi ego abiero, paracletus non veniet? Nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritalis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit, non recipit animus, non capit affectus. Quid vobis videtur fratres? Si hac ita sunt, imò quia ita sunt, audeat quis de cetero phâsticis quibusdâ illeceberis deditus, sectâs lenocinia carnis suæ, carnis utique peccatricis, genitæ in peccatis, assuetæ peccatis, in qua denique bonum nõ est, illũ pariter exspectare paracletũ? Audeat inquã

E qui huic sterquilinio semper inhaeret, q. carnem fouet, in carne seminat, carnẽ sapit: illam nihilominus consolationem supernę visitationis, torrentem voluptatis illum, illam sperare gratiam spiritus vehementis, quam (vt veritas ipsa testatur) nec cum ipsa quidẽ Verbi carne percipere vllatenus Apostoli potuerunt? Errat omninõ si quis cælestẽ illã dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamũ huic veneno, charismata illa Spiritus miserĩ posse huiusmodi illeceberis arbitratur. Falleris Thoma sancte, falleris, si videre Dominum speras ab Apostolorũ collegio separatus. Non amat veritas angulos, non ei diuersoria placent. In medio stat, id est disciplina cõmuni, communi vita, communibus studijs delectatur. Vsq̃uequo miser diuerticula captas, & cõsolationes proprię voluntatis tanto labore queritas, tanto rubore mendicas? Et quid facio inquis? Eijce ancillam & filium eius, non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Nulla (vt dictũ est) conuentio veritati & vanitati, luci & tenebris, spiritui & carni, igni & tepiditati. Sed dum ille moratur, inquis, sine aliqua consolatione esse non possum. Imò verò si morã fecerit, exspecta eum: quia veniẽs veniet, & nõ tardabit. Apostoli decem dies in hac exspectatione sederunt, p̃feruẽtes synanimiter in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu. Et tu igitur orare disce, disce querere, petere, pulsare, donec inuenias, donec accipias, donec aperiatur tibi. Nouit Dominus figmentum tuum, fidelis est, non te patietur tentari, supra id quam possis. Confide in ipso, quod si fideliter exspectaueris, nec diem decimum exspectabit. P̃aueuiet certe in benedictionibus dulcedinis desolatã animam & orantem, vt feliciter & non ad insipientiã tibi consolari renuens, in ipsius me-

moria delecteris inebriatus ab vbertate domus eius, & voluptatis eius torrẽte potatus. Sic nimirũ & Helisæus quondã orasse legitur, cum dulcissimum illud solatium Helicæ præsentiam sibi plangeret subtrahendã. Sed considera diligentius quid orauerit, quid ve responsum sit postulanti. Oro inquit, Domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Nimirum duplicari ei spiritum oportebat, vt magistri abeuntis absentiam gratia duplicata suppleret. Vnde & Helias ad eum: Si videris, inquit, quando tollar à te, fiet quod petisti. Duplicauit enim spiritum visio abeuntis, cum euidenter raptus in cælum vniuersa pariter eius desideria secum tulit: vt inciperet ipse quoque iam sapere, quæ sursum sũt, nõ quæ super terram. Duplicauit spiritum visio abeuntis: vt intellectui spiritali spiritalis iungeretur affectus, cum ipsa vtique cui potissimum inhærebat carne, raptus in cælum: quod euidentius in Apostolis inuenitur impletum. Vbi etiam videntibus illis suus ille Iesus tam manifeste eleuatus est, & ferebatur in cælum, vt nemo eorum opus haberet interrogare, quo vadis, ipsa iam (vt

G ita dixerim) oculata fide edocti sunt suplices in cælum leuare oculos, puras tendere manus, promissã sibi dona charismatũ postulantes, donec fieret repẽtẽ de celo sonus aduenientis spiritus vehementis, aduenientis utique ignis quẽ Dominus Iesus mittebat in terram, volens vehementer accendi. Constat siquidem eos & prius spiritũ accepisse, cum videlicet insufflauit eis, & dixit: Accipite Spiritum sanctum: flet spiritum plane fidei & intelligẽtiæ, nõ feruoris, quo magis illuminaretur ratio, quam inflammaretur affectio, dum duplicati utique spiritus opus fuit. Quos enim Verbum patris disciplinam & scientiã antẽ docuerat, & intellectu adimpleuerat corda eorum, adueniens utique postmodum ignis diuinus, & inueniens iam receptacula munda infudit vberius dona charismatum, & in spirituales omnino mutauit amorem, vt accensa in eis caritas fortis vt mors, iam non modo fores, sed ne ipsa quidem ora propter metum Iudæorum claudere dignaretur. Cui nos gratiã pro nostræ exiguitatis modulo præparantes, exinanire per omnia nosmetipsos, & à delectationibus miseris, & caducis consolationibus euacuare studeamus dilectissimi corda nostra, maximeq. instante nunc die festo, & feruentius & fiducialius

4. Reg. 2.

G

10ã. 20.

Habac. 3. A. 1.

vnanimiter perseueremus in oratione, vt sua nos visitatione, sua consolatione & confirmatione dignetur spiritus ille benignus, H
borans, aspera planans, corda purificans, qui cum patre & filio idipsum, sed non is ipse est: vt tres vnum, & vnum tres esse verissime prorsus, & fidelissimè catholica ecclesia fateatur: à Patre adoptata, à Filio desponsata, à Spiritu sancto confirmata, quibus vt vna substantia, sic eadem nihilominus gloria in sæcula sæculorum. Amen.

In festo Pentecostes, Sermo I.

Celebramus dilectissimi hodie Spiritus sancti sollemnitatem, tota cū iucunditate celebrandā, dignam omni deuotione. Dulcissimum enim quiddam in Deo Spiritus sanctus est, benignitas Dei, & idem ipse Deus. Proinde si celebramus sanctorum sollemnia, quanto magis eius à quo habuerunt, vt sancti essent quotquot tuere sancti? Si veneramur sanctificatos, quāto magis ipsum sanctificatorem conuenit honorari? Hodie itaque festiuitas est Spiritus sancti, qua visibiliter apparuit inuisibilis, sicut & filius cum sit nihilominus inuisibilis in seipso, dignatus est exhibere se in carne visibilem. Hodie Spiritus sanctus reuelat nobis aliquid de seipso, sicut ante de patre, & filio aliquid noueramus. Nam perfecta Trinitatis cognitio, vita æterna est. Nunc autem ex parte cognoscimus, reliqua credimus, que minimè sufficimus comprehendere. Et de patre quidem noui creationem, clamantibus creaturis: Ipse fecit nos, & non ipsi nos. Inuisibilia enim Dei à creatura mundi, per ea que facta sunt, intellecta cōspiciuntur. At vero æternitatem, & immutabilitatem ipsius comprehendere, multum est à me: lucem habitat inaccessibilem. De filio autem magnum aliquid noui (eius gratia) scilicet incarnationem. Nam generationem eius quis enarrabit? Quis comprehendat æqualem genitum: genitum? Iam & de Spiritu sancto si non processionem, qua ex patre filioq. procedit, (illa enim mirabilis facta est sciencia ex me, confortata est, & non potero ad eam) noui tamen aliquid, videlicet inspirationem. Duo enim sunt, vnde procedat, & quo. Processio à patre & filio, posuit tenebras latibulū suū, sed processio ad homines, hodie cepit inno-

Pf. 99.
Rom. 1.

tescere, & est iam fidelibus manifesta. Et prius equidem (quoniam sic oportebat) signis visibilibus inuisibilis spiritus suum declarabat aduentum: nunc eius signa quo spiritaliora sunt, eo magis congrua, eo magis videntur Spiritu sancto digna. Venit tunc super discipulos in linguis igneis, vt verba ignea loquerentur, & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. Nemo conqueratur, quod minime nobis illa manifestatio spiritus fiat. Vnicuique enim datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. Denique si dicere opus est, nobis illa manifestatio potius, quā Apostolis facta est. Ad quid enim illis necessariè lingue gentium, nisi ad conuersionem gentium? Fuit in eis alia quādam manifestatio magis ad eos pertinens, & hæc vsque hodie fit in nobis. Manifestum enim fuit, indutos esse virtute ex alto, qui de tanta pusillanimitate spiritus ad tantam deuenerent constantiam. Non est iam fugere, non est abscondi propter metum Iudæorum, constantius modo prædicant quā delitescerēt ante timidius. Denique mutationem illam dexteræ excelsi, manifestè declarat Principis Apostolorum prius quidem inter ancillæ verba formido, postmodum inter principum verbera fortitudo. Ibant (ait scriptura) gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati, quem sanè prius cum duceretur ad concilium, solum reliquerant fugientes. Quis dubitet aduenisse spiritum vehementem, qui mentes eorum inuisibili ill'ultraret potētia? In hunc modum etiam modo que spiritus operatur in nobis, testimonium perhibent in nobis de eo. Quia igitur maudatum accepimus vt declinantes à malo, faciamus quod bonum est, vide quemadmodum spiritus in vtroque adiuuat infirmitatem nostrā. Nam diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Propterea ad declinandum à malo, tria operatur in nobis, compunctionem, supplicationem, remissionem. Initium enim reuertendi ad Deum, poenitentia est, quam sine dubio spiritus operatur, nō nosser, sed Dei: idq. & certa ratio docet, & confirmat auctoritas. Quis enim cum ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitabit ei ab igne venisse calore, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui prius in iniquitate erat frigidus, si postmodum feruore quodam poenitentia accendatur, alium sibi spiritum, qui suum arguit & diiudicat, non dubitet

1. Cor. 12

K
Act. 5. 8

1. Pet. 3.

dubitet aduenisse. Habes hoc & in Euangelio, ubi cum loqueretur de spiritu quem accipiuntur erant credentes in eum: Ille, inquit, arguit mundum de peccato. Sed quid prodest pœnitere de culpa, & non supplicare pro venia? Necessè est vt etiam hoc spiritus operetur, dulcedine quadam spei replens animam, per quam fiducialiter postules nihil hesitans. Vis ne ostendam tibi etiam hoc opus esse Spiritus sancti? Vtique dum abest ille, tale aliquid in tuo spiritu non inuenies. Denique ipse est in quo clamamus, Abba pater. Ipse qui postulat pro sanctis, gemitibus inenarrabilibus. Et hæc quidè in corde nostro. Quid autem in corde patris? Sicut in vobis interpellat pro nobis, ita & in patre delicta donat cum ipso patre. Aduocatus non ster ad patrem in cordibus nostris, Dominus noster in corde patris. Itaque quod postulamus idem ipse donat, qui donat, vt postulemus: & sicut nos erigit pia quadam fiducia, ita Deum inclinat ad nos magis pia misericordia sua. Itaque vt omnimò scias quia remissionem peccatorum Spiritus sanctus operatur, audi quod aliquando audierunt Apostoli: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittantur eis. Et de malo quidem declinando sic. Porro ad faciendum bonum, quid in nobis spiritus bonus operatur? Profecto monet, & mouet, & docet. Mouet memoriam, rationem docet, mouet voluntatem. In his enim tribus tota cõstitit anima. Memorix suggerit bona in cogitationibus sanctis, atque ita ignauitiam nostram torporemq. repellit. Propterea quoties huiusmodi suggestionem boni senseris in corde tuo, da honorem Deo, & fac reuerentiam Spiritui sancto, cuius vox sonat in auribus tuis: ipse nãque est qui loquitur iustitiam. Et in Euangelio habes, quia ille suggeret vobis omnia quæcũque dixerò vobis. Et aduerte quid præmiserit. Ille docebit

10. 16.

L

vos omnia. Dixeram. n. quia docet ratione. Multi siquidem monentur vt bene faciant, sed minime sciunt quid agendum sit, nisi adsit denuo gratia Spiritus sancti: & quam inspirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Sed quid? Scienti bonum & non faciendi, peccatum est illi gratia. Propterea non solùm moneri & doceri, verum etiam moueri, & affici ad bonum necessè est: ab eo vtiq. spiritu qui adiuuat infirmitatem nostram, & per quem in cordibus nostris diffunditur caritas, quæ est bo-

10. 20.

f

na voluntas. Itaque cum sic adueniens spiritus totam possidet animam, suggerendo, instruendo, afficiendo, loquens semper in cogitationibus nostris, vt audiamus, & nos quid loquatur in nobis Dominus Deus, rationem illuminans, voluntatem inflamman, non tibi videtur, quia totam domum impleuerint dispersitæ linguæ tamquam ignis? Nam in his tribus superius dictum est animam consistere totam. Sint autem dispersitæ linguæ propter multiplices cogitationes, sed earum multiplicitas, & vno lumine veritatis, & vno caritatis feruore, sit tamquam ignis. Aut certe domus impletio fini potius referretur quando mensuram bonam, & confertam, & cogitatam, & superfluentem dabunt in sinus nostros. Sed quando hæc erunt? Profecto cum completi fuerint dies Pentecostes. Felices vos qui iam intrastis quinquagesimam requie, & iubileum annum. Fratres nostros loquor, quibus iam dixit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Etenim hoc quoque inter eius opèra reperimus. Duo namque tempora celebramus fratres, quadragesimæ vnum, alterum quinquagesimæ, illud ante passionem, istud post resurrectionem, illud in compunctione cordis, & laments pœnitentiæ, istud in deuotione spiritus, & alleluia sollempni. Prius quidem tempus ipsa est vita præfens: posterius verò quietem sanctorum significat, quæ est post mortem. Cum autem venerit illius quinquagesimæ finis, in iudicio scilicet & resurrectione, completis diebus Pentecostes, ad erit plenitudo spiritus, & totam replebit domum. Plena siquidem erit omnis terra maiestate eius, quando nõ solum anima, sed & ipsum corpus spirituale resurget, si tamen iuxta Apostoli monitum, dum adhuc est animale fuerit seminatum spirituale.

10. 14.

f

M vos omnia. Dixeram. n. quia docet ratione. Multi siquidem monentur vt bene faciant, sed minime sciunt quid agendum sit, nisi adsit denuo gratia Spiritus sancti: & quam inspirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Sed quid? Scienti bonum & non faciendi, peccatum est illi gratia. Propterea non solùm moneri & doceri, verum etiam moueri, & affici ad bonum necessè est: ab eo vtiq. spiritu qui adiuuat infirmitatem nostram, & per quem in cordibus nostris diffunditur caritas, quæ est bo-

1. ac. 4.

*Eadem die Pentecostes,
Sermo II.*

Hodie dilectissimi cali distillauerunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israel, & pluuia voluntaria segregata est hereditari Christi. Spiritus enim sanctus procedens à patre, largiori munere suæ maiestatis in Apostolos superuenit, & tribuit eis charismatum dona. Post magnificentiam enim resurgentis, post gloriam ascendentis, post

post residentis sublimitatem, non restabat nisi vt expectatio iustorum lætitia adueniret, & cæli muneribus cælestes homines impletur. Vide autem si non & sententiarum pondere, & verborum ordine hæc omnia Isaias longè ante prædixit. Erit (inquit) in die illa germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his qui saluati fuerint de Israël. Germen Domini Iesus Christus solus de mundissimo conceptus semine: quia etsi in similitudine carnis peccati, non tamen in carne peccati. Etsi filius carnis Adæ, non tamen filius præuaricationis Adæ, quia non fuit natura filius iræ, sicut reliqui omnes qui in iniquitatibus sunt concepti. Istud ergo germen quod de virga Iesse virore virginæ pullulauit, in magnificentia fuit, cum resurrexisset à mortuis, quia tunc Domine Deus meus magnificentus es vehementer, confessionem & decorem induens, amictus lumine sicut vestimento. Quanta autem ascendētis gloria, cum medius Angelorum, & animarum sanctarum ad patriem deduceris, & triumphatrice palma calis inuectus, susceptum hominem in ipsa diuinitatis claudis idēitate? Quis cogitet (nedū loquatur) quàm sit fructus terræ sublimis in confessu ad dexteram patris, quod vtrique cælestium oculos reuerberat naturarum, quod Angelicus intuitus contremis, non attingit: Veniat ergo exultatio Domine Iesu his, qui saluati sunt de Israël, Apostolis tuis quos elegisti ante mundi constitutionem. Veniat spiritus tuus bonus, qui sordes abluat, & infundat virtutes, in spiritu iudicij, & spiritu ardoris Dei. Eia igitur fratres, cogitemus super nos, & in nos opera Trinitatis ab initio mundi vsque ad finem, & videamus quàm sollicita fuerit illa maiestas, cui administratio pariter & gubernatio seculorum incumbit, ne nos perderet in æternum. Et potēter quidem omnia fecerat, & sapienter omnia gubernabat, & vtrarumque rerum tam potentē quàm sapientiæ signa manifestissima tenebantur in creatione, & conseruatione machinæ mundialis. Et bonitas quidem in Deo erat, & bonitas multa nimis, sed latebat in corde patris, cum lanā quandoque super genus filiorum Adam tēpore opportuno Dicebat tamen Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, vt mitteret nobis illum qui est pax nostra qui fecit vtraque vnum: vt iam daret pacē super pacē, pacem his qui

longe, & pacē his qui prope. Verbum igitur Dei in sublimi cōstitutū, vt ad nos descēderet, propria benignitas inuitauit, misericordia traxit, veritas quæ se promiserat venturum compulsi, puritas vteri virginis salua virginis suscepit integritate, potētia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patientia armauit, caritas verbis & miraculis manifestauit. Proius amplissima mihi nunc materia & malorum meorū suppetit, & bonorum Dñi mei, vt cū cogitauerim vias meas, cōuertam pedes meos in testimonia sua. Illa enim bona ineffabilia sunt, quia (vt breui verbo cuncta concludam) nihil melius inuenire potuit vnde nos redimeret sapientia Dei in omni sapientia sua. Sed & mala circumdederant nos quorum non erat numerus: quia peccavi (iustus loquitur) super numerū arenæ maris. Et propter nomē tuū Domine, propitiaberis peccato meo, multū est enim. Missus est coluber tortuosus à diabolo, vt venenum per aures mulieris in ipsius mentem transfunderet, & sic refunderet in totius posteritatis originem. Missus est interim Gabriel Angelus à Deo, vt Verbum patris per aurem virginis in ventrem, & mentem ipsius eructaret, vt eadem via intraret & antidotum, quia venenum intrauerat. Verè vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre: quia totum paternum est, quod de corde patris Christus attulit nobis, vt nihil in filio Dei nisi dulce, nisi paternum humani generis trepidatio suspicetur. A planta pedis vsque ad verticem nō erat in nobis sanitas: erraueramus ab vtero, in vtero damnati antequā nati, quia de peccato & in peccato concepti. Christus ergo ibi primum medicinā apposuit, vbi primus vulnere patebat locus: & substācialiter vtero virginis illapsus, de Spiritu sancto conceptus est, vt conceptionem nostrā mundaret, quam spiritus malus si non fecerat, tamen infecerat: vt non esset etiam in vtero vita ipsius otiosa, dum nouē mensibus purgat vulnus antiquum, scrutans (vt dicitur) vsque ad imum putredinem virulentam, vt sanitas sempiterna succederet. Et tūc iam operabatur salutem nostrā in medio terræ, in vtero videlicet Virginis Mariæ, qui mirabili proprietate terræ medium appellatur. Ad illam enim sicut ad mediū, sicut ad arcē Dei, sicut ad rerum causā, sicut ad negotiū seculorū respiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos qui

Isai. 4. a

B

Ps. 28. c

Ioan. 1.

Jer. 29. c

sumus

sumus, & qui sequetur, & nati natorum, & qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in cælo, vt resarciantur: & qui in inferno, vt eripiantur: qui præcesserunt, vt Prophetæ fideles inueniantur: qui sequentur, vt glorificentur: Et eo beatam te dicunt omnes generationes Genetrix Dei, Domina mundi, Regina cæli. Omnes, inquam, generationes. Sunt .n. generationes cæli & terre. Pater spirituū

Eph. 3. c (ait Apostolus) ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur. Ex hoc ergo beatam te dicunt omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam genuisti. In te enim Angeli lætitiæ, iusti gratiam, peccatores veniam inuenerunt in æternum. Merito in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te, benigna manus omnipotentis quidquid creauerat recreauit. Placebit ne tibi Domine Iesu, vt dones mihi vitam tuam sicut dedisti conceptionem? quia non solum conceptio mea immunda, sed mors peruersa, vita periculosa, & post mortē restat mors grauior, mors secunda. Non solum, ait, conceptionē meam, sed & vitam meam, & hoc per singulos ætatum gradus infantie, pueritiæ, adolescentiæ, iuuentutis, tibi donabo: adiiciens mortem, resurrectionem, ascensionem, & missionem spiritus sancti. Hoc autem ideo, vt conceptio mea emundet tuam, vita mea instruat tuam, mors mea destruat tuam, resurrectio mea præcedat tuam, ascensio mea præparet tuam; porro spiritus adiuet infirmitatem tuam. Sic enim planè videbis & viam per quam ambules, & cautelā qua ambules, & ad quam ambules mansionem. In

F vita mea cognosces vitā tuam, vt sicut ego paupertatis & obedientiæ, humilitatis & patientiæ, caritatis & misericordiæ inclinabiles semitas tenui: sic & tu eisdem vestigijs incedas, non declinas ad dexteram neque ad sinistram. In morte autem mea dabo tibi iustitiam meam, dirumpens iugum captiuitatis tuæ, expugnās hostes qui sunt in via vel iuxta viam, vt non apponant amplius nocere tibi. His autem completis reuertar in domum meam vnde exiui, & ouibus illis quæ in montibus remāserant, & quas propter te reliqueram vt non te ducerem, sed reportarem, reddam faciem meā. Et ne de absentia mea vel murmures vel cōtriteris, mittam tibi spiritum paraclætum, qui tibi donet pignus salutis, robur vite, scientiæ lumen. Pignus salutis, vt ipse spiritus reddat

testimoniū spiritui tuo, quod filius Dei sis: qui certissima signa prædestinationis tuæ cordi tuo imprimat & ostendat: qui donet lætitiā in corde tuo, & de rore cæli si non continue, tamen sæpissime mentem tuam impinguet: robur vitæ, vt quod per naturā tibi est impossibile, per gratiam eius non solum possibile, sed facile fiat: ita vt in laboribus, in vigilijs, in fame & siti, & in omnibus obseruantijs (quæ nisi farinula ista dulcorentur, profusus mors in olla apparet) delectabiliter incedas sicut in omnibus diuitijs. Scientiæ lumen, vt cum omnia benefeceris, te seruum inutilē putes: & quidquid boni in te inuenieris, illi tribuas à quo omnē bonum est, si ne quo nō parum aliquid, sed nihil omninō potes incipere, ne perficere dicā. Sic ergo spiritus iste in tribus istis te docebit omnia, sed omnia quæ ad tuā pertinet salutē, quia in ipsis est plena & absoluta perfectio. Hoc est quod per Prophetā idem spiritus dicit: Seminate vobis ad iustitiam, vbi pignus salutis ostenditur: metite spem vitæ, vbi vitale robur accipitur: illuminate vobis lumen scientiæ, quod verbis proprijs subinfertur. Vnde & spiritus iste sup. Apostolos in igne apparuit, propter lumē pariter & ardorē. Quos .n. repleuerit, & spiritu feruere & in veritate cognoscere facit, quia sola misericordia est quæ eos & præuenit & perducit. Multū sibi de hac misericordia vndique cōtraxerat puer Dñi, cū diceret: Misericordia eius præueniet me. Et misericordia tua ante oculos meos est, & misericordia tua subsequetur me oibus diebus vitæ meæ, & quæ me coronat mi misericordia & misericordibus, & De⁹ meus misericordia mea. Quam dulciter Dñc Iesu cum hoibus conuersatus es, quæ abundanter multa & magna bona hominibus largitus es, quæ fortiter tam indigna quæ aspra pro hoibus passus es, ita vt liceat sugere mel de petra, oleumq. de faxo durissimo. Duro ad verba, duriore ad verbera, durissimo ad crucis horrenda: quia in omnibus his sicut Agnus corā rōndente se obmutuit: & non aperuit os suum. Vides igitur quam verū dixerit ille qui dixit: Dominus sollicitus est mei. Pater vt seruū redimat, Filio nō parcit, Filius seipsum libentissimē tradit, Spiritum sanctum vterque mittit, & ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. O duri, indurati, & obdurati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris,

G

Osc 10. a

Pf. 28. b

Pf. 25. a

Pf. 22. b

Pf. 102.

a

H

Pf. 29. a

tam vehemens amator, qui pro vilibus farinulis tam pretiosas merces expendit. Non enim corruptibilibus, aut vel argento redemit nos, sed pretioso sanguine suo quem effudit abunde: quia largiter vnda sanguinis de corpore Iesu p. quique partes emanauerunt. Quid vltra debuit facere & non fecit? Illuminavit cæcos, reduxit erroneos, reconciliauit reos, iustificauit impios, triginta & tribus annis super terram visus, cū hominibus conuersatus, pro hominibus mortuus, qui de Cherubim & Seraphim & omnibus Angelicis virtutibus dixit, & facta sūt: cui subest cum voluerit, omnia posse. Quid ergo à te quarit qui tāta sollicitudine te quæsiuit, nisi te sollicitum ambulare cum Deo tuo? Hanc sollicitudinem non facit nisi Spiritus sanctus qui scrutatur profunda pectorum nostrorum, discretor cogitationum & intentionum cordis: qui nec minimam paleam intra cordis quod possidet habitaculū patitur residere, sed statim igne subtilissime circūspeciōnis exurit, spiritus dulcis & suauis, qui nostram voluntatem flectat, imò erigat & dirigat magis ad suam, vt eam & veraciter intelligere, & seruentem diligere, & efficaciter implere possimus.

Nota.

I Item in eadem sollempnitate. Sermo III.

Quam libenter vobis communice si quid mihi superna dignatione sensero inspiratum, nouit spiritus ipse, cuius hodie sollempnitatem, & sollempnitatem præcipuam celebramus, vtinam deuotione præcipua. Ipse est enim dilectissimus, qui vos federe facit non solum in ciuitate, sed & in domo vna, vt sedeat super sedentes, vt requiescat super humiles & tremes ad sermones suos. Ipse est qui Virgini obumbravit, Apostolos roborauit, vt & virgineo corpori temperaret Deitatis accessum, & Apostolos indueret virtute ex alto, seruentissima scilicet caritate. Hac nimirum Apostolicus ille chorus lorica sese induit, sicut gigas ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Quia enim in domū fortis, ligare eum & vasa eius diripere nitentur opus erat fortitudinis ampliori. Alioquin quā multum erat ad ipsos vt de morte triumpharent, & ne ipse quidem portæ inferi præualerent aduer-

sus eos, si non vigeret in eis que in eis vinceret dilectio fortis vt mors, dura sicut infernus æmulatio? Hunc sibi zelum imberant, cum vino ebrii putarentur. Et verè ebrii vino, sed non eo, quo ab incredulis ebrii credebantur. Plane inquam ebrii, sed vino nouo, quod veteres qui sem vtres nec mererentur accipere, nec continere valerent. Hoc enim vinum vera illa vitis fuderat de excelso, vinū lætificans cor, non statim mentis euertēs, vinū germinās virgines, nō apostatate faciens et sapientes. Nouū vinū sed habitantibus super terram. Nam in cælis quidem olim copiosissimè redundabat, non in vtribus nec in testeis vasis, sed in cella vinaria, in spiritalibus apothecis. Fluebat per vicos & plateas omnes illius ciuitatis vinum, in quo lætitia cordis, non carnis luxuria est, nam terrigenæ & filij hominum vinum eiusmodi non habebant. Sic igitur cælum quidè vino proprio fruebatur quod terra interim nesciebat, sed ne ipsa quidem terra penitus in ops carne Christi gloriabatur, cuius præsentia nihilominus cælum fitebatur. Quidni fidelissimum fieret grauissimumq. commercium inter cælum & terram, inter Angelos & Apostolos, vt exhiberet illis caro Christi, istis vinū cæli, essetq. in terra spiritus, caro in cælis, ac deinceps omnia omnibus communia in æternum? Nisi, inquit, ego abiero paracletus non veniet ad vos. Hoc est dicere: Si non dederitis quod amatis, non habebitis quod desideratis. Expediit ergo vobis, vt ego vadam: vos quoque de terra ad cælum, de carne ad spiritum translaturus: filius enim spiritus, pater spiritus, spiritus sanctus, spiritus est. Denique spiritus ante faciē nostram Christus Dominus, sed & pater quia spiritus est, tales querit adoratores, qui adorent eum in spiritu & veritate. Spiritus tamen sanctus quali specialiter spiritus dicitur, quod ab vtroque procedat firmissimum, & indissolubile vinculum Trinitatis, tamquam propriè sanctus, quod sit donum patris & filij omnem sanctificans creaturam: quamuis pater quoque & spiritus & sanctus, itemq. & filius, & spiritus & sanctus sit. Ex quo omnia, per quæ omnia, in quo omnia ait Apostolus, d. Rom. II. Tria in magno huius mundi opere cogitare debemus, videlicet, quid sit, quomodo sit, ad quid sit constitutus. Et in esse quidem rerum inastimabilis potentia commendatur, quod tam multa, tam magna, tam multiplici-

IOAN. I. 6

Pf. 140.

Alia
mitte-
bantur

L

Rom. II.

d

tripliciter tam magnificè sunt creata. Sane in modo ipso sapientia singularis elucet: quòd hæc quidem fursus, hæc verò deorsum, hæc in medio ordinatissimè sunt locata. Si verò ad quid factis sit mediteris, occurrit tã utilis benignitas, tam benigna vtilitas, quæ etiã ingratisimos quosque multitudinè & magnitudine beneficiorum possit obruere. Potentissimè squidè ex nihilo omnia, sapientissimè pulchra, benignissimè vtilia sunt creata. Verumtamen, & fuisse nouimus ab initio & adhuc multos esse videmus in filiis hominũ, qui in bonis inferioribus sensibilibus mundi huius, tota sensualitate depressi, totos se dederunt his, quæ facta sunt, quoniam modo vel ad quid facta sunt negligetes. Quid istos, nisi carnales dicamus? Paucissimos esse iam arbitror, legimus tamen nonnullos quandoque fuisse, quibus summum studium fuit atque vnicã sollicitudo modũ & ordinem inuestigare factorum, ad eò vt plerique non modo vtilitatem rerum perquirere dissimulauerint, sed & ipsas magnanimiter spreuerint; eò parvissimo, vilissimoq. contenti. **M** Ipsi quidem sese philosophos vocant, sed à nobis curiosi & vani rectius appellantur. Vtrisque igitur successerunt viri prudentiores vtrisque, qui nimirum, & quæ facta sũt, & quomodo facta sũt transilientes, intenderunt aciem mentis, vt ad quid facta sunt viderent. Nec latuit eos quoniam omnia propter semetipsum fecit Deus, omnia propter suos. Aliter tamen propter se, aliter propter suos: in eo quippe quod dicitur omnia propter se, præueniens commendatur origo: in eo autem quod dicitur omnia propter suos, magis exprimitur fructus sequens. Omnia fecit propter semetipsum, gratuita videlicet bonitate: omnia propter electos suos, pro eorum scilicet vtilitate, vt illa quidem efficiens causa sit, hæc finis. Hi sunt spirituales viri, sic vtentes hoc mundo tamquã non vtentes, sed in simplicitate cordis sui quarentes Deum, ne illud quidem magnoperè inuestigãtes quoniam modo mundialis hæc machina volueretur, primi voluptate, secundi vanitate, tertij veritate impleri. Gaudeo vos esse de hac schola, de schola videlicet spiritus, vbi bonitatem & disciplinam, & scientiam discatis, & dicatis cum sancto: Super omnes docentes me intellexi. Quare inquam? Numquid quia purpura & bysso me indui, & quia lautioribus epulis abundaui? Numquid

Pf. 118.

70

quia Platonis argutias, Aristotelis vtsutias intellexi: aut vt intelligerem laboraui? Absit inquam, sed quia testimonia tua exquisiui. Felix qui in hoc sancti spiritus thalamo conmoratur, vt possit intelligere triplicem illum spiritum: de quo idem ipse puer domini super seniores intelligens clamabat, & decantabat. Ne proicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. **A** *Psal. 50.* Commũdum crea in me Deus, & spiritum rectũ innoua in visceribus meis. Redde mihi lætitiã salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Spiritum sanctum ipsum intellige proprio nomine designatum. Rogat ergo ne proiciatur à facie eius tamquam aliquid immundum: quia spiritus iste odit sordes, nec habitare poterit in corpore subdito peccatis. Cui enim proprium est peccata repellere, ipsi & proprium est peccata odisse, nec in vno domicilio pariter morabuntur tanta munditia, & immunditia tanta. Recepto ergo sancto spiritu per sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum: audeat quis ante faciem eius apparere tamquam lotus & mundus, vtpote, qui contineat se ab omni malo, & qui actiones, etsi non cogitationes frenauerit. Sed quia peruersæ & im- **Sap. 8.** munde cogitationes separant à Deo: orandum est, vt cor mundum creetur in nobis: quod vtique fiet, si spiritus rectus fuerit in nostris visceribus innouatus. Spiritum rectum (quod ait) filio potest non inconuenienter aptari, qui nos veterem hominem exuens, nouum induit, qui nos reuocauit in spiritu mentis nostræ, tamquã in visceribus **C** nostris, vt cogitemus quæ recta sunt, vt ambulemus in nouitate spiritus, & nõ in litteræ vetustate. Formam enim rectitudinis de calis attulit, reliquit in terris, immiscens sanè & mittens dulcedinem rectitudinis in omnibus operibus suis, sicut de eo idem ipse **B** prædixerat. Dulcis & rectus Dominus, *Psal. 147.* propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Castiga ergo corpore per sanctitudinem operum, munda corde vel potius innouato per rectitudinem cogitationum, redditur lætitiã salutaris, vt iam in lumine vultus Dei ambules, & in nomine eius exultes tota die. Quid igitur restat, nisi vt spiritu principali confirmemur: non quòd maior, sed quòd solus à nullo, cum ab eo sit filius, Spiritus sanctus ab vtroque. In quo autem confirmatio hæc, nisi in caritate? Aut quòd

Rom. 8.

quod donum aliud tam dignū patre? quod
 m̄nus aliud tam paternum? Quis nos (ait
 Apostolus) separabit à caritate Christi? Tri-
 bulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an
 periculum, an persecutio, an gladius? Certi
 sitis, quia neque mors, neque vita, neque cę-
 tera alia, quę Apostolus tam multipliciter,
 quàm audaçter enumerat, poterūt nos sepa-
 rare à caritate Dei, quę est in Christo Iesu.
 Numquid non hoc confirmationē ab omni
 huius sententię parte demonstrat? Scis vas
 tuum possidere in sanctificatione & hono-
 re, & nō in passione desiderij; Spiritum San-
 ctum accepisti tibi. Vis vt quacumque tibi
 vis ab hominibus fieri, tu quoque facias il-
 lis, & quod tibi fieri non vis, alij ne feceris:
 spiritum rectum ad opus proximi suscepisti.
 Hęc est enim rectitudo quam lex vtraque
 cōmendat, & quę naturę indita est, & quę
 tradita per scripturā. Iam si in vtroque bo-
 no & in his quę ad vtrumque pertinent fir-
 miter perseueras, principalem spiritū (quē
 solū Deus approbat) recepisti. Alioquin que
 modo sunt, modo nō sunt, is qui verē est,
 non acceptat, nec in eaducis istis sibi potest
 æternitas complacere. Itaque si desideras vt
 in te Deus eligat partem sibi, esto sollicitus
 sicut tibi Spiritum sanctum, sicut proximo
 spiritum rectum, sic ei quoque tāquam vero
 principi, & patri spirituum spiritum princi-
 palem exhibere. Verē multiplex spiritus
 qui tam multipliciter filijs hominum inspi-
 ratur, vt non sit qui se abscondat à calore
 eius. Siquidem conceditur eis ad vsum, ad
 miraculum, ad salutem, ad auxilium, ad so-
 latium, ad feruorem. Ad vsum quidem vi-
 te, bonis & malis, dignis pariter, & indignis,
 communia bona abundantissimē tribuens;
 ita vt videatur hic discretionis limitem non
 tenere. Ingratus, qui in his quoque benefi-
 cium spiritus non agnoscit. Ad miraculum,
 in signis & prodigijs, in varijs virtutibus
 quas per quorumlibet manus operetur: ipse
 est antiqua miracula suscitans, vt ex præsen-
 tibus fidem alitruat præteritorum. Sed quia
 nōnullis hanc quoque gratiam sine propria
 vtilitate largitur, tertia infunditur ad salu-
 tem, cum in toto corde nostro reuertimur
 ad Dominum Deum nostrum. Porro ad au-
 xilium datur, cum in omni collucatione ad-
 iuuat infirmitatem nostram. Nam cum tes-
 timonium perhibet spiritui nostro quod
 filij Dei sumus, ea inspiratio est ad consolati-
 onem. Datur etiam ad feruorem, cum in

cord b^o perfectorum vehementius spirans,
 validum ignem caritatis accendit, vt non
 solum in spe filiorum Dei, sed etiam in tri-
 bulationibus gl'orientur, contumeliam glo-
 riam reputantis, opprobrium gaudium, de-
 spectionem exaltationem. Omnibus nobis
 (ni fallor) datus est spiritus ad salutem, ad
 feruorem non ita. Pauci enim sunt qui hoc
 spiritu replentur, pauci qui studeant æmu-
 lari. Contenti sumus angustijs nostris, nec
 respirare in libertatem illam, non saltem ad
 eā spirare conamur. Oremus fratres, vt con-
 pleantur in nobis dies Pentecostes, dies re-
 missionis, dies exultationis, dies verissimi
 iubilei: & inueniat nos semper Spiritus san-
 ctus omnes, propter præsentia corporalem,
 pariter, propter cordium vnitatem, in eodē
 loco, per promissam stabilitatem, ad laudem
 & gloriam sp̄sī Ecclesię Iesu Christi Domi-
 ni nostri, qui est super omnia Deus benedi-
 ctus in secula. Amen.

In natiuitate sancti Ioannis Baptista, de lu-
 cerna ardente & lucente. Sermo.

SIT procul ab his conuentibus fra-
 tres increpatio illa prophete Iu-
 daica reprobantis conuenticula, &
 dicentis: Iniqui sunt coetus vestri. *Isai. 1.*
 Hi nimirum coetus non iniqui, sed planē
 sancti, sed religiosi, sed pleni gratia, di-
 gni benedictione. Conuenitis siquidem ad
 audiendum Deum, conuenitis ad laudan-
 dum, ad orandum, ad adorandum. Sacer est
 conuentus vterque, placens Deo, Angelis **E**
 familiaris. Steate ergo in reuerentia fratres,
 steate in sollicitudine & deuotione mentis:
 maximeq; in loco orationis, & in hac schola
 Christi, & auditorio spirituali. Nolite con-
 siderare dilectissimi, quę videntur & tem-
 poralia sunt, sed magis, quę non videntur
 æterna. Secundum fidem, non secundum
 faciem iudicate. Terribiliter siquidē metuē-
 dus est locus vterque, nec maior adesse cre-
 dendus est numerus hominum, quàm ange-
 lorum. Patet vtrōbique sine dubio porta
 cęli, scala illa erecta est, ascendunt & descen-
 dunt Angeli super filium hominis. Gigas
 namque est iste filius hominis: cælum ei se-
 des est, terra scabellum pedum eius. Et ele-
 uata est magnificentia eius super cælos;
 manet tamen nobiscum vsque ad sæculi cō-
 summationem. Ascendunt & descendunt
 itaque ad Deum Angeli sancti: quia caput
 & cor-

Et corpus vnus est Christus. Nec tamen vbi caput, sed vbi cunq; fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ, licet non possit caput à corpore separari. Denique & ipse ait:

Mat. 18. Vbi duo vel tres congregati fuerint in noīe meo, in medio eorū sum. Sed fortè quis dicat: Vbi est modo Christus? Osten de nobis Christum, & sufficit nobis. Quid curiosos circumducitis oculis? Num ad videndum, & non magis ad audiendum conuenitis? Dñs Deus aperuit mihi aurem, ait propheta. Aurem meam aperuit, vt audiam quid loquatur, non oculum (vt videam vultum eius) illuminauit. Aut cerè seam mihi aperuit aurem, non faciem reuclauit. Post parietem stat, audit, & auditur: sed necdum apparet.

I. Cor. 12. Audit orantes, erudit audientes. An experimentum eius quæritis, qui in me loquitur Christus? Ego, inquit, qui loquor iustitiam, Quid ni loquatur ore, quidd ipse plasmauit? Quid ni suo vtatur vt libet artifex instrumento? Non tātum aures eorum, sed & labia mea aperi Dñe: ego enim labia mea nō prohibebo Dñe, tu scisti. Bene enim omnia facis, & surdos facis audire, & mutos loqui.

Ioan. 5. Audite ergo fratres quid de Ioanne loquatur, citius sollempnis hodie natiuitas celebratur. Ipse, inquit, erat lucerna ardens & lucens. Magnum testimonium fratres mei. Magnus enim est cui perhibetur, sed maior est ipse qui perhibet. Ille (inquit) erat lucerna ardens & lucens. Est enim tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum. Audi quid dicat scriptura:

Eccl. 27. Sapiens permanet vt Sol, stultus autem, vt Luna mutatur. Quia enim splendet Luna sine feruore, modo plena, modo exigua, modo nulla videtur. Mutuatum siquidem lumen nunquam in eodē permanet statu, sed crescit, deficit, extenuatur, anihilatur, & penitus non comparet. Sic qui conscientias suas in alienis labijs posuerunt, modo magni, modo parui sunt, modo nulli, secundum quod adulantium linguis, vel vituperare placuerit, vel laudare. At verò Solis splendor igneus est, cum feruet acrius, etiam oculis lucidior exhibetur. Sic sapientis ardor internus, foris lucet, & si non ei datur vt rumque, curat semper ardere magis, vt pater suus, qui videt in abscondito, reddat ei. Vt nobis fiatres, si luxerimus tantum: nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est, vt ab humano iudicer die. Qui enim iudicat

me, Dominus est, qui feruorem ab omnibus exigit, splendorem verò non ita. *G. Luc. 12.* Ignem (inquit) veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? Hoc nempe commune mandatum: hoc est quod exigitur ab vniuersis, nec vlla si deesse contigerit admittitur excusatio. Ceterum singulariter Apostolis & Apostolicis viris dicitur: Luceat lux vestra coram hominibus: *Matt. 5.* nimirum tamquam accensis, & vehementer accensis, & quibus non timeatur à flatu quolibet aut impulsione ventorum. Dicitum est & Ioanni, sed illi in aure audiunt, Ioannes in spiritu tamquam Angelus eruditur. Nimirum tanto propinquior Deo, quanto vox Verbo vicina: cui nulla voce alia media, quod foris sonet oporteat intimari. Neque enim Ioannem predicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in vtero matris suæ. Verè ardens & vehementer accensus, quem sic præoccupauit flamma castitatis, vt iam Christi sentiret aduentum, qui necdum sentire poterat vel seipsum. Nimirum nouus ille ignis qui recens illapsus è cælo, per os Gabrielis in aurem intrauerat Virginis, & per matris aurem introiuit ad paruulum: vt ab ea hora vas electionis suæ spiritus sanctus impleret, & lucernam Christo Domino pararet. Fuit ergo iam tunc ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio, donec super candelabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo Domini. Illo enim in tempore solum adhuc potuit illuminare modium suum: soli interim lucere matri, magnum ei pietatis sacramentum reuelans ipso motu nouæ exultationis. *Vnde Luc. 1.* mihi hoc (inquit) vt veniat mater Domini mei ad me? Quis enim tibi indicauit matrem Domini mulier sancta? *Vnde me nosti: Vt facta est (inquit) vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.* Illuminauit ergo iam tunc modium suum sub quo latebat: sed quem non latebat ardens lucerna sub modio, totum paulo post mundum nouis illustratura fulgoribus. Ille erat (inquit) lucerna ardens & lucens. Non ait lucens & ardens: quia Ioannis ex feruore splendor, non feruor prodijt ex splendore. Sunt enim qui non eo lucent, quia feruent sed magis feruent vt luceant: At isti planè non feruent caritatis spiritu, sed studio vanitatis. Vultis nosse quemadmodum arsit Ioannes & luxit?

ah? Ego vtrumque in eo triplicem posse arbitror inueniri, & ardorem scilicet & splendorem. Ardens enim erat in seipso vehementi austeritate cōuersationis: erga Christum intimo quodam & pleno feruore deuotionis: erga peccantes proximos constantia libera increpationis. Luxit nihilominus (vt paucis dixerim) exemplo, digito, verbo: & seipsum ostendens ad imitationem; & luminare maius quod latebat ad peccatorum remissionem, & ipsas quoque tenebras nostras illuminans, sicut scriptum

Psal. 17. est: Quoniam illuminas lucernam meam, Dñe Deus meus, illumina tenebras meas;

I vtique ad correptionem. Considera igitur hominē Angelico promissum oraculo, conceptum miraculo, sanctificatum in ytero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare feruorem. Victum & vestitum (ait Apostolus) habentes, his contenti simus. Apostolica perfectio ista est, sed Ioānes etiam hæc

1. Tim. 6 contempsit. Denique audi Dominum in Euangelio, Venit (inquit) Ioānes non manducans, nec bibens, planè nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi aliquorum forte irrationabilium animalium, sic nec pilus cameli hominum est indumentum. Quid tu pilos tuos camele deposuisti? Vt nā gibbum magis deposuisses. Quid vos irrationabiles fera & reptilia deserti, cibos exquiritis delicatos? Ioannes sanctus homo missus à Deo, imò Angelus Dei, sicut ait pater: Ecce mitto Angelum meum ante te. Hic ergo Ioannes quo nullus maior in natis mulierum innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenuat, sic affligit: vos indui festiuitatis bysso & purpura, & splendide epulari? Heu hic est præsentis totus honor diei, hæc Baptistæ reuerentia tota: hæc natiuitatis eius prophetata quondam lætitia est. Cuius enim memoriam agitis, o nimis delicati cultores, cuius celebratis natalem? Nonne illius qui in eremo fuit hirsutus veste, confectus inedia? Quid existis in desertum videre filij Babylonis? arundinem vento agitatam? Quid igitur? Hominem mollibus vestitum? Nutritum mollibus? In his nempè tota versatur hæc vestra celebritas: in popularis fauoris aura sectanda, in gloria veltium, & voluptate ciborum. Sed quid hæc ad Ioannem? Neque enim Ioannes fecit sic, aut talibus vmquam potuit delectari.

Luc. 7. Multi (inquit Angelus) in natiuitate eius gaudebunt. Verum id quidem, multi in na-

tiuitate eius gaudent: & paganis ipsis (vt audiuimus) lata est & sollempnis. Illi celebrant quod ignorāt, sed non ita debuerant Christiani. Nunc verò & ipsi in hac beati Ioannis Baptistæ natiuitate gaudent: sed vtinam de natiuitate, non de vanitate.

Quid est enim nisi vanitas vanitatum quidquid sub sole est, aut quid amplius habet homo de vniuerso labore suo quo laborat? Frātes, sub sole est quidquid oculis cernitur, quidquid huic corporeæ luci subiacere videtur. Quid verò illud nisi vapor ad modicum parens? Quid illud nisi fenum & flos feni? Omnis caro seuum (ait Dominus) & omnis gloria eius quasi flos feni. Fenum aruit & flos decidit: verbum autem Domini manet in æternum. In hoc verbo laboremus fratres, in quo & viuere & gaudere possimus in æternum. Operemur non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Quis ille? Non in solo pane viuuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Seminemus in hoc verbo carissimi, seminemus in spiritu: quoniam qui in carne seminant, solam habent metere corruptionem. Gaudeamus intus & non sub sole, sed iuxta Apostolum tamquā

tristes propter humilitatem & grauitatem: semper autem gaudentes propter internam consolationem. Gaudeamus dilectissimi in natali beati Ioannis, & gaudeamus de ipsa natiuitate. Copiosa quidem nobis in eius recordatione causā: multiplex est mater gaudiorum. Ille erat lucerna ardens & lucens, & Iudæi voluerunt exultare in luce eius: ipse verò potius gaudebat in feruore deuotionis, gaudebat ad vocem sponsi tamquam amicus sponsi. Nobis in vtroque gaudendum est, in altero quidem ei, nobis in altero congaudendum. Ardebat enim sibi, nobis autem lucebat. Gaudeamus in feruore eius ad imitationem, gaudeamus in lumine, non tamen ibi manentes, sed vt in lumine eius videamus lumen. Lumen vtique verum quod non est ipse, sed cui te stinonium perhibet ipse. Venit Ioannes (ait Dominus) nec manducans nec bibens. Incentium feruoris id mihi est, & materia humilitatis. Quis enim in nobis est fratres, qui Ioannis pœnitentiam intuens, suam non dico magnificare, sed alicuius saltem momenti reputare præsumat? Quis audeat murmurare in laboribus suis, & dicere, satis est quod patior, nedum

Luc. 4.

Isai. 40.

Luc. 4.

L

Mat. 11.

nedum nimis? Quæ enim homicidia, quæ sacrilegia aut flagitia sic puniebat Ioânēs in se ipso? Accendamus ad pœnitentiam fratres, interrogemus conscientias nostras, & aicemur ad vitionem exigendam de nobis, vt horredum possimus euadere iudicium Dei viuentis. Quidquid verò minus est feruoris, humilitas suppleat puræ confessionis. Fidelis est Deus si confiteamur iniquitates nostras, si miserias nras exponamus, si non excusemus infirmitates nras, dimittet nobis peccata nra. Ex hoc sanè & erga proximorum delicta feruorem intueri Ioannis. Hic nempe dignus est & rationi consentaneus ordo, vt incipièdum tibi memineris te ipso. Ab occultis (inquit) meis munda me: & ab alienis pace seruo tuo. Genimina viparum (ait Ioannes) quis ostendit vobis fugere à ventura ira? De quanto mentis feruore pcedere putas scintillas istas, imo carbones desolatorios? Sic neque Phariseis parcens, Nolite, inquit, dicere quia patrem habemus Abraham, potens est, n. Deus de lapidibus istis fuscitare filios Abraham. Sed minus hoc videatur, si vel ipsum veretur potentis vultum, & non tota libertate spiritus arguit peccantem regem crudelem atque superbū, sacra quadam vehementia ad hoc ipsum prodians de deserto, si vel blanditijs eius, vel ipso mortis terrore mouetur. Metuebat, inquit, Herodes Ioannem, & auditio eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. At ille nihil ob hoc parcens: non licet, ait, tibi hñe eam. Ligatus quoque & in carcerem trusus, nihilominus stetit in veritate, & occubuit pro veritate feliciter. Ferueat etiam in nobis zelus iste carissimū. Ferueat amor iustitiæ, odium iniquitatis. Nemo (fratres) vitia palpet, peccata dissimulet nemo. Nemo dicat, numquid custos fratris mei sum ego? Nemo quod in se est æquanimitè ferat, cum viderit ordinem deperire, minui disciplinam. Est enim consentire silere cum arguere possis, & scimus quia similis pœna facientes maneat & consentientes. Iam verò super humili & omninò feruentissima deuotione Ioânēs erga Dñm quid loquamur: Inde, n. exultauit in vtero: inde expauit in Iordane baptizaturus eum, inde non modo Christum qui putabatur, sed vel ipsam corrigiam calciamenti eius soluere dignum se esse negabat: inde gaudebat amicus sponsi ad vocem sponsi: inde gratiam se accepisse pro gratia fatebatur: illum aut non ad men-

Oper. D. Bern. Tom. I.

suram habere spiritum, sed plenitudinè de qua oēs acciperent clamitabat. Nonne Deo Psal. 61. subiecta eris aia mea? Alioqui non ero lucerna ardens, nisi toto corde, tota mente, & ex omnibus viribus meis diligam Dñm Deum meum. Sola enim est caritas qua accendit ad salutem? sola quam infundit & inflamat spiritus, què exstinguere prohibemur. Habes quemadmodum Ioannes arserit, & in hoc ipso quemadmodum luxerit, indicatum est si aduertisti. Neque enim ardorem eius nosse poteris nisi luxisset. Luxit ergo vt supra memini exemplo, digito, verbo, opere se ipsum, Christum indice, nosmetipsos nobis sermone declarans. Tu puer propheta altissimi vocaberis (ait pater) præbis enim ante faciem Dñi parare vias eius: ad dandam scientiam salutis plebi eius. Ad dandam, inquit, non salutem (neque enim ille lux,) sed scientiam salutis, vt testimoniū perhiberet de lumine. Scientiam, inquit, salutis, in remissionem peccatorum. Num salutis scientiam sapiens paruipendere pòt? Ponamus tamen necdum venisse Ioânem, necdum significasse de Christo. Vbi salutem quæremus? Peccati peccatum grande quod sanguine vitulorum vel hircorū deleri non potest, quia nō ho.ocaustis delectatur altissimus. Memoria mea infecta est face huius amurcæ, non est nouacula quæ membranam hanc radere possit, quia tota totam imbibit faciem. Si peccati mei oblitus fuero, stultus sum & ingratus. Si in memoria mea permanet, arguet me in æternum. Quid igitur faciam? Ibo ad Ioannem, & audiam vocem lætitiæ, misericordiæ vocè, sermonem gratiæ, verbū remissionis & pacis. Ecce, inquit, Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et alibi: Qui habet sponsam, inquit, sponsus est. Ostendit igitur quia venit Deus, quia sponsus, quia Agnus, quia Deus, certū est quod peccata remittere pòssit, sed vtrū velit adhuc in quæstione est. Vult profectò quia sponsus est, quia amabilis est. Et Ioannes amicus sponsi est, quia spòsus nisi amicos habere non nouit. Et licet velit gloriosam sponsam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquem eiusmodi, non tamè querit talem. Vbi, n. illam inueniret? Sed talè potius ipse facit, talè sibi exhibet ipse. Audi denique quid dicat per Prophetam. Vulgò dñ. Numquid mulier, si dormierit cum altero viro, reuertetur ad virum suū priorem? Tu autem fornicata es cum amatoribus

L multis:

Psal. 18.
Luc. 3.

Vbi sup.

Luc. 1.

B

Ioan. 1.

Ioan. 3.

Ier 3.

multis: reuertere tamen ad me, & ego suscipiam te. Ecce quod possit, ecce quod velit. Sed tu fortassis timeas eam, quam facere venit delictorum purgationem, ne vitione & scissione ossa & medullas ossium collidat, ne dolorem inferat morte grauiorem. Audi, Agnus est, in mansuetudine venit, cum lana & lacte, solo verbo iustificans impium. Quid enim (iuxta Comicum) facilius dictu? Tantum, inquit, dic verbo, & sanabitur puer meus. Vt quid ergo deinceps hēsitemus fratres, & non omni fiducia ad thronū gloria ascendamus? Agamus Ioanni gratias, & eo mediante transeamus ad Christum, quia vt ait ipse, illum oportet crescere, me autem minui. Quomodo minui? Splendore vtique, non feruore. Retraxit radios, recollectit se, ne fieret sicut is qui totum profert spiritum suum. Illum, inquit, oportet crescere, qui exhauriri non potest: de cuius plenitudine omnes accipient: me autem minui, cui datus est spiritus ad mensuram, & danda magis opera vt ardere semper valeam quam lucere. Præcessit Solem tamquam sidus matutinum, abscondi necesse est orto iam Sole. Non est mihi nisi modicum olei quo yngar, volo illud in vase tutius quam in lampade possidere.

Matt. 8.

In Vigilia SS. Petri & Pauli Apostolorum. Sermo.

IN sanctorum vigilijs necesse est vigilare hominem spiritualem, qui sollemnitates eorum celebrare desiderat in spiritu & veritate. Alia enim carnalium, alia spiritualium vigilia. Illi & nitidiores cultus, & epulas præparant lauitiores, & fortassis in ipsis vigilijs operantur opera tenebrarum, latantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Vos nō ita didicistis qui Christum sequuti estis, qui omnia reliquistis, qui vigilanti oculo vigiliarum nomen debetis attendere. Ad hoc enim vigilia proponuntur, vt cuigilemus si in aliquo peccato vel negligentia dormitauimus, & præoccupemus faciem sanctorū in confessione: Nō sic filij huius sæculi, non sic, qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem, qui obdormierunt in flagitijs, & facinoribus suis. Illud vos non lateat, quia qui chrij

D

sunt, nocte ebrij sunt, & qui dormiunt, nocte dormiunt, & frustra sonat eis nomen vigiliarum sanctatum, cum ipsi magis dormire studeant quam vigilare. Vos non estis filij noctis, neque tenebrarum, sed lucis & diei, vt non vos præoccupent natalitij sanctorum dies & inueniant imparatos. Tria sunt igitur quæ in festiuitatibus sanctorum vigilanter considerare debemus, auxilium sancti, exemplum eius, confusionem nostram. Auxilium eius, quia qui potens in terra, potentior est in cælis ante faciem Dñi Dei sui. Si enim dum hic viueret misertus est peccatoribus, & orauit pro eis: nunc tanto amplius quanto verius agnoscit miserias nostras, orat pro nobis patrem, quia beata illa patria caritatem eius non immutauit, sed augmentauit. Neque enim quia impassibilis omnino, ideo & incompassibilis factus est: sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fontem misericordiæ existit. Est & alia causa quæ magis vrget sanctos, vt solliciti sint de nobis quia iuxta vocem Apostoli. Deus prouidet pro nobis ne sine nobis consumentur sicut ait sanctus Dauid. Me expectant iusti donec retribuas mihi. Debemus attendere exemplum eius quia quamdiu in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, non declinauit ad dexteram, neque ad sinistram: sed viam regiam tenuit donec veniret ad illum qui dicit: Ego sum via, veritas, & vita. Intuemini humilitatem operum eius, auctoritatem verborum eius, & tunc videbitis quomodo tam verbo quam exemplo luxerit inter homines, qualia nobis vestigia dereliquerit vt ambulemus per ea, & non erremus in eis. Verè iuxta Prophetam, Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Sed & diligentiori intuitu confusio-nem nostram inspiciamus, quia homo ille similis nobis fuit passibilis, ex eodem luto formatus ex quo & nos. Quid ergo est quod non solum difficile, sed impossibile credimus vt faciamus opera quæ fecit, vt sequamur vestigia? Confundamur fratres, & contremisemus ad vocem istam, si forte hæc confusio adducat nobis gloriam, si forte generet gratiam nobis tumor iste. Homines isti fuerunt qui præcesserunt nos, qui tam mirabiliter processerunt per vias vitæ, vt vix eos homines fuisse credamus. Sic ergo in sanctorum festiuitatibus, & gaudere, & confundi debemus: gaudere, quia

G

E

Ps. 141.

Ioan. 14

Isai. 26.

quia patronos præmissimus: confundi, quia eos imitari non possumus. Ita semper gaudium nostrum in hac valle lacrymarum, lacrimarum pane condidi debet, semper non solum extrema, sed & prima gaudij luctus occupet: quia etsi magna est gaudiorum materia, sed maxima est dolorum. Memor fui Dei, clamat iustus, & delectatus sum: sed & statim subiungit: Defecit spiritus meus, turbatus sum, & non sum loquutus. Quod si hæc in vigilijs vniuscuiusque sancti cogitare debemus, quid faciemus in sollempnitate sanctorum, & summorum Apostolorum, Petrum & Paulum loquor? Sufficeret vnius festiuitas ad infundendam exultationem vniuersæ terræ, sed amborum iuncta est ad cumulum gaudiorum, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati. Quid illis potentius dum fuerunt in terris? quorum alteri dati fuerunt clauces regni caelorum, aliter magisterium gentium: alter Ananiam & Saphiram occidit in verbis oris sui, alter donat quidquid donat in persona Christi, & cum infirmatur, tunc fortior est & potens? Quam potentiores sunt in caelis, qui tam potentes fuerunt in terris? Et qui nobis reliquerunt maiora exempla, quam illi qui in fame & siti, in frigore & nuditate, & in omnibus illis, quæ Paulus enumerat, iugiter sunt afflicti, & demum felici martyrio regna caelestia conscenderunt? Verè nobis rubor confusionis sunt quos vix audemus respicere, ne dicam imitari. Oremus ergo eos, vt ipsi propitium nobis reddant amicum suum iudicem nostrum, qui est Deus benedictus in secula. Amen.

In die festo eorundem, Sermo I.

GLoriosa nobis sollēnitas illuxit, quam præclari martyres martyrum duces, Apostolorū principes, morte clarissima consecrarunt. Isti sunt Petrus & Paulus, duo magna luminaria, quos Deus in corpore ecclesie suæ constituit quasi geminum lumen oculorum. Hi mihi traditi sunt in magistros, & in mediatores: quibus securè me committere possim: quia & notas mihi fecerunt vias vitæ, & mediantibus illis ad illum mediatorem ascendere potero, qui venit pacificare per sanguinem suum, & quæ in caelis, & quæ in terris sunt. Ille enim in vtraque

natura purissimus est, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Quomodo ad illum accedere audebo, qui sum supra modum peccans peccator, qui peccauit supra numerum arenæ maris, cum ille purior, ego impurior esse non possim? Verendum ne incidam in manus Dei viuētis, si illi appropinquare, vel inhærere præsumpsero, quem à me tanta differentia diuidit, quantum distat inter bonum & malum. Propterea dedit mihi Deus homines istos, qui & homines essent, & peccatores, & maximi peccatores, qui in seipsis, & de seipsis discerent, quam late alijs misereri deberent. Magnorum enim criminum rei magnis criminibus facile donabant veniam, & in qua mensura mensum est eis remetitur nobis. Peccauit peccatum grande Petrus Apostolus, & forassis quo grandius nullum est, & tam velocissimè, quam facilimè veniam consequutus est, & sic, vt nihil de singularitate sui primatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipsa viscera nascentis ecclesie, tam singulariter, quàm incomparabiliter grassatus est, per ipsius filij Dei vocem ad fidem adducitur, & pro tantis malis, tantis bonis repletus est, vt vas electionis fieret ad portandum nomen eius coram gentibus & regibus, & filijs Israël. Vas dignum & caelestibus ferculis repletum: de quo & sanus est, & infirmis accipiat medicinam. Tales decebat humano generi pastores, & doctores constitui, qui & dulces essent, & potentes, & nihilominus sapientes. Dulces, vt me blandè, & misericorditer susciperent: Potentes, vt fortiter protegerent: Sapientes, vt ad viam, & per viam ducerent, quæ ducit ad ciuitatem. Quid Petro dulcius, qui tam dulciter ad se omnes conuocat peccatores, sicut & actus Apostolicus, & epistolarum eius series attestatur? Quid illo potentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddidit, & mare sub pedibus eius se caleabile præbuit, qui Simonem magnum spiritu oris sui in aere attigit, qui clauces regni caelorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam caeli? Denique quodcumque ligaueris (inquit) *Matt. 5* super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis. Quid autem illo sapientius, cui non caro & sanguis reuelauit? Libentissime Paulum sequor, qui præ nimia dulcedine luget eos qui peccauerunt, & nō

egerunt pœnitentiam: qui fortior est omni principatu & potestate; sapientiam & medullam sacrorum sensuum, non à primo vel secundo, sed à tertio celo largiter asportauit. Hi sunt magistri nostri, qui à magistro omnium vias vitæ plenius didicerunt, & docent nos vsque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apostoli sancti? Non piscatoriam artem, non scenofactoriam, vel quidquid huiusmodi est: non Platonem legere, non Aristotelis versutias inuersare, non semper discere, & nūquam ad veritatis scientiã peruenire. Docuerunt me viuere. Putas parua res est scire viuere? Magnum aliquid imo maximum est. Non viuit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui ceteris inficitur pestibus: quoniam non est hoc viuere, sed vitam confundere, & appropinquare vsque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseuerare vsque ad mortem. Dicitur vulgo, quia qui bene se passit, bene viuit: sed mentita est iniquitas tibi: quia non bene viuit, nisi qui bonum facit. Arbitror autem, quod tu qui in congregatione es, bene viuis, si viuis ordinabiliter, sociabiliter, & humiliter. Ordinabiliter tibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo. Ordinabiliter, vt in omni conuersatione tua sollicitus sis obseruare vias tuas, & in conspectu Domini, & in conspectu proximitate: & tibi à peccato, & illi à scdalo. Sociabiliter, vt studeas amari & amare, blandum te & affabilem exhibere: supportare non solum patienter, sed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tam morum, quam corporum. Humiliter, vt cum hæc omnia feceris, spiritum vanitatis studeas exsufflare, qui ex huiusmodi nasci solet, & quantumcumque illum senseris, negare omnino consensum. Sic & in patiendo malum, quoniam triplex est, triplicem prouidentiam adhibere te oportet. Est enim quod à te pateris, quod à proximo, quod à Deo. Primum est, austeritas pœnitentiæ: secundum, vexatio alienæ malitiæ, tertium flagellum correctionis Diuine. In eo quod à te pateris, debes voluntariè sacrificare, quod à proximo, patienter ferre, quod à Deo, sine murmure, & cū gratiarum actione suffluere. Non sic multi filiorum Adam, qui errauerunt in solitudine in iniquoso. Errauerunt plane & errant à via veritatis, qui in solitudinem superbiæ recedentes, sociã em vitam habere non vo-

lunt: quorū singularitas associari nõ potest. Sed & in iniquoso: quia nullo imbre lacrymarum compuncti, in terra sterili & aënti perpetua siccitate morantur. Propterea viam ciuitatis habitaculi non innenerunt: quia inueterati in terra aliena, coinquinati sunt cū mortuis, deputati cum his qui in inferno sunt. Non erat ita solitarius ille de quo sanctus Ieremias ait: Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se. Illi errauerunt, sed iste sedebit semper. Illi enim errant corde: iste autem nõ sedet, sed sedebit solitarius, cum habuerit honorem singularitatis, illius videlicet iudiciariæ potestatis insigne, quod sancti in terra possidebunt, cum lætitia sempiterna erit eis. Quare? Quia leuauit se super se, id est, cum adulescens esset, & ætatis lubrica sentiret ardores, senẽ induit, relinquens, quod erat, assumens, quod nõ erat. Leuauit, inquit, se super se: quia non respicit ad se, sed ad illum, qui est super se. Sedebit, n. & tacebit, etiam modo à strepitu diabolicarum suggestionum, à strepitu carnaliũ desideriorum, à strepitu mundi. Felix anima, quæ linguas istas non exaudit, audiã licet: illa multum felicior (si tamẽ aliqua est) cui penitus non loquuntur. Hęc est sapientia quam Apostolus loquitur inter perfectos, abscondita in mysterio, quã nemo principum sæculi huius cognouit. Sic me Apostoli & viuere, & cõscendere docuerunt. Gratias tibi Domine Iesu, qui abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis, istis qui te sequuntur, & reliquerunt omnia propter nomen tuũ.

Thre. 3.

L

K

In eadem sollempnitate. Sermo II.

S ANCTI isti quorum sollempnis hodie passio celebratur, multam nobis de se loquendi causam, multam quoque materiam præbuere. Verũ ego vnum timeo, ne toties audita verba salutis vilescere nobis incipiant tamquam verba. Vilis siquidem & volatilis res verbum hominis, nullius mō'is, nullius ponderis, nullius pretij, nullius soliditatis. Aërem verberat, vnde & verbum dicitur, & sicut folium, quod vento rapitur, effluit, & non est qui cõsideret. Nemo vestrũ fratres, sic accipiat: imò nemo sic despiciat verbum Dei: Dico, n. vobis: bonum illi fuisset, si nõ audisset homo ille. Fructus vitæ sunt verba Dei,

M

Mf. 13.

non folia: & si folia, sed aurea sūt. Proinde non parupendantur, nō pertranscant, non præteruolēt. Ipsa quoque colligite fragmenta ne pereant. Terra enim quæ sæpius superuenientem susceperit imbrem, & non fecerit fructum, terra reprobata est, proxima maledicto. Sic & ea quæ in Euangelio steriles ficulnea legitur, si postea quam foderit circa eam vineæ cultor, atque miserit stercora, nihilominus steriles inuenta fuerit, nōne iam securis ad radicem illius arboris est ponenda? Et ego dico vobis, si minus boni in secularibus inuenerit, maiorem in eis Dominus habiturus est patientiam, quam in nobis. quibus cælestium consolationum pluiam voluntariam segregauit, quibus non sarculus disciplinæ, non paupertatis & vilitatis stercora defuerunt. An non stercora sunt abominaciones Aegyptiorū, quas immolamus Deo nostro? Stercora planè vilia ad aspectum, sed ad fructum vtilia. Non refugiat hanc fœditatem, qui fecunditatem desiderat. Siquidem ex deformi stercore aceru, qui portatur in agrum, formosus surget aceruus manipulorum, qui reportabitur ex agro. Propterea non vilescat vobis vilitas pretiosa: sed pretiosius cunctis thesauris Aegypti Christi improprium æstimate. Verumtamen terrenum habētibus sterquilinum, ipsa quoque cælestis non deest pluuia. quæ est orationum deuotio, iucunda ru minatio psalmodiæ, dulcis meditatio, consolatio scripturarum. Denique & hæc ipsa pluuia est, quam accipitis per os meum, si quando de flumine, cuius impetus lætificat Dei ciuitatem, & torrente voluptatis illius aliqua super vos, dum de eis loquimur stiliticidia stillare contigerit. Sed necesse habeo interdum circumfodere, quando quidem posuerunt me custodem, & cultorem in vineis. Hæc qui meā non colui, nec custodiu. Necesse habeo tamen, dum hunc occupo locum, & circumfodere nonnumquam, & apponere stercora. Molestum id quidē, sed dissimulare non audeo: sciēs multo amplius securim nociturā quam sarculum, ignem quā simū. Itaque & arguere, & increpare interdum necesse est: nec ignoro simum esse verbum increpatorium, verbum improprij, & quod si non excuset necessitas, ipsū quoque minus deceat profereantem. Sed quid agim⁹ quod hoc simo etsi aliquos impinguari, sed alios planè & lapidari, & induari videm⁹?

Ecc. 22.

Hinc namque scriptum est: De stercore bo-

Oper. D. Bern. Tom. I.

um lapidabitur piger. An nō impinguatur, qui increpatus benignè accipit, māsuetè respondet, libenter emendare conatur? Hæc planè salubris & secunda impingratio est, vt corripiat me iustus in misericordia & increpet: oleum autem peccatoris non impinguet caput meū: Ex ea siquidem pinguedine quam generat oleū peccatoris, abundantius pullulat spinæ & tribuli, & omnis radix amaritudinis germinat copiosius. Itaque quæ iustorum increpationem misericordiā nominat, satis indicat quemadmodū suscipienda sit, quam benigno animo, quam deuota mente, quantaque ei gratia sit habenda. Sic enim accipientibus nobis erit impingratio salubris, non fertilis vitiorum, quemadmodum oleum peccatoris: sed fructus illius

Rom. 6.

quæ secundum Apostolum habemus in sanctificationem. Quid autem faciamus tibi: ò piger, qui ad hæc misericordiam irritaris & magis exasperaris? Nonne bonum simum sparsi in agro tuo: Vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: quoniam qui diligit iniquitatem, odit animam suam, tu inquam inimice homo hoc fecisti, qui desideria tuā non excuteris, sed excusare pergens, simum tibi puertis in lapides, & vnde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta sunt fratres, vt noueritis quam benignè audiendum sit, quam deuotè suscipiendum, quam sollicitè conseruandum, quidquid ad animarum salutem pertinet, & non sicut verbum hominum, sed sicut (quod verè est) verbum Dei, siue illud consolatoriu, siue communitoriū, siue etiam increpatorium audiatur. Excessi fateor, ipsius propemodū festiuitatis oblitus, sed (vt arbitror) non ad insipientiam vobis, si firmiter inheserint animo que audistis. Et nunc iā de solemnitate ipsa vel breuiter aliquid loqui tētemus. Apostolorum Christi festus agitur dies, quibus sanè plurimum à nobis honorè deberi scio. Sed utrū possit aliquis exhiberi, hæsito satis. Nimis enim honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorū. Quid enim? Si in terra adhuc positi omnia poterant, non quidem in se, sed in Christo, quid non poterūt hodie viuentes in aeterna felicitate cum ipso? Mortales adhuc & morituri imperium vitæ & mortis videbantur habere, solo nimirum verbo mortificantes, viuos & mortuos suscitantes: quanto magis nunc cū honorati sunt nimis: nimis confortatus est principatus eorum? Sed quid

Psal. 118.

C

L 3 est

est fratres? Cum Apostolorum beata hodie memoria celebretur, nunquid natiuitatis seu conuersionis eorum, aut certe vitæ, vel miraculorū sollempnis agitur cōmmemoratio? Non est fratres natiuitatis humane sollemnitas, sicut paulò ante beati Ioannis diē natalitium celebrastis. Ille enim nascens honoratur, quia nascitur sanctificatus. Denique in Ioanne solo celebrior est passio natiuitas: quia etsi passus pro Christo est, cum pro iustitia & veritate occubuit: euidentius tamen natus pro eo est, nimirum homo missus à Deo, qui in hoc natus est, & ad hoc venit in mundum, vt perhiberet testimonium veritati. Sed neque conuersionem Apostolorum, aut eorum miracula hodie recensemus, sicut ceteris diebus alijs, alterius quidem conuersio, alterius de carcere liberatio facta per Angelum festiuis ecclesie gaudijs ad memoriã reuocatur. Mortem specialius veneramus: quia nihil inter homines humano iudicio plus horretur.

D Considerate fratres ecclesie sancte iudiciū, secundum fidem, non secundū faciem iudicatis. Mortē siquidem Apostolorum in eorum recollit sollemnitate præcipua. Hodie nimirum Petrus crucifixus est, hodie decollatus est Paulus. Hæc hodiernæ causæ festiuitatis: hæc præsentium materia gaudiorum. In his igitur festum agens diem & lætum, sine dubio spiritum sponsi habet ecclesia, spiritū Dominum: in cuius conspectu (sicut habet in Psalmo) pretiosa est mors sanctorum. Quātos, n. dum pateretur Apostoli credimus affuisse, qui nequaquam pretiosis mortibus illorum inuiderent? Visi sunt enim oculis insipientium mori, & aestimata est afflictio exitus eorum. Et sic quidem visi sunt oculis insipientium. Mihi autē (ait propheta) nimis honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum. Fratres amici Dei mori videntur oculis insipientium, sed in oculis sapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat: & cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini. Studeamus fratres viuere vita iustorum, sed morte eorum mori multo magis desideremus, Sapientia enim iustorum nouissima præfert, ibi nos iudicans, vbi nos inuenerit. Omnino necesse est vitæ præsentis finē futuræ coherere principio, nec ibi tolerabilis dissimilitudo est. Sicut enim si quis duo sibi (vt ita dixerim) cinctoria consuere, aut

colligare voluerit minus de reliquis partibus curans, ipsa quæ sibi copulanda sunt capita vniormiter parat, ne dissideant à seipsis: ita dico vobis, quantumlibet existerit cōuersatio spiritualis, si carnalis fuerit consummatio nostra, vitæ illi spirituali penitus nõ coheret, nec caro & sanguis regnum Dei poterunt possidere. Fili (ait Sapiens) memorare nouissima tua, & non peccabis. Nimirum quod hæc maximè recordatio faciat timoratum, timor expellat peccatum, negligentiam non admittat. Hinc & Moyses de quibusdam. Vtinam (ait) scirent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. In quibus vtique verbis tria nobis video commendari sapientiam, intelligentiam, prouidentiam. Arbitror sanè tribus eas assignari posse temporibus, vt æternitatis quædam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderantibus per sapientiam, præsentia per intelligentiam diiudicantibus, nouissima prouidentibus ad cautelam. Hæc nempe spiritualis, est exercitij summa, hæc forma studij spiritualis, vt sapiēter disponamus præsentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita, futura quoque sollicitè prouideamus. Sobriè & iustè, & piè viuamus in hoc sæculo (ait Apostolus) vt videlicet in presenti sobrietas obseruetur, vt iusta satisfactio præterita quæ nobis sine fructu salutis præterire tēpora redimantur, vt pietatis clypeum imminetibus de futuro periculis opponam. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas, cultus scilicet Dei humilis & deuotus, nec aliter nobis est prouidere nouissima, nisi vt vniuersa quæ nobis imminere vidētur pericula, sedula nobiscum cogitatione versantes, discamus de nostra omnino industria, magis autem de nostris diffidere meritis, & soli Diuine nos protectioni committere, pio quodam mētis affectu piæ intentionis in ipsum, cuius datū optimum & donum perfectum est, consummatio felix, & mors pretiosa. Habes in Evangelio tria hæc ipso tibi sermone Domini cōmendata. Beati, inquit, pauperes, beati mites, beati qui lugent. Beati qui futura sapiant, præ desiderio cælestium interno quodam sapore mentis præsentia respicientes. Beati qui nouissima prouident, in māsuetudine suscipientes in situm verbū, quod eorum saluare animas potest, & pietate cordis ad futurā tendūt hereditatē. Beati qui pristinū intelligētes errorē, crebris lauāt lacrymis lectum suum.

Vides

E

Eccles. 7

Deuter. 32.4

ad Tit. 2

Pf. 115.

Pf. 138.

Matt. 5.

Vides quid optat vir sanctus, quid obtinere cupit eis pro quibus orat. Vtinam, inquit, saperent & intelligerēt, ac nouissima prouiderent: ac si manifestius dicat? Vtinam esset in eis spiritus sapientiæ, & intelligentiæ, atque consilij. Vtinam hæc in nobis inueniantur fratres, vt suauiter omnia nostra per sapientiam disponamus, vt intellectu præterita peccata dānemus, vt prouideamus futura consilio. Vtinā sapiamus ad præsentis vitæ moderationem, vtinā intelligamus ad præteritæ correptionē, vtinā deuota in Deū fide prouideamus, vt felicē habeamus (ipso miserante) consummationē. Hic. n. est funiculus triplex, quo trahimur ad salutem, ordinata conuersatio, rectum iudicium, fides deuota.

G Item in sollemnitate eorumdem, de lectione libri Sapientiæ: Hi sunt viri misericordia, Sermo III.

Meritō fratres Apostolis sanctis attribuit mater Ecclesia, quod in Sapientiæ libris legitur. Hi sunt viri misericordiæ, quorum iustitiæ obliuionem non acceperunt, cum semine eorum permanent bona. Sunt. n. hi planē viri misericordiæ, siue quia misericordiam cōsequuti, siue quia misericordia pleni, seu quia misericorditer à Deo nobis donati sunt. Et vide quam misericordiam consequuti sunt. Paulum interrogata de seipso, vel magis spontē confitētem ausculta: Qui fui blasphemus, & persecutor, & iniquus: sed misericordiam consequutus sum. Quis. n. non audiuit quanta mala fecerit sanctis in Hierusalem? Nec solum in Hierusalem, sed & per totam Iudæā insanitē ferebatur habens, vt Christi membra laniaret in terris. Denique hæc furia vinctus ibat, sed præuētus à gratia est. Ibat spirans minarū & cædis in discipulos Domini, & discipulus Domini factus est: cui ostenderetur, quāta eū oporteret pro nomine ipsius pati. Ibat dirū toto corpore virus exhalans, & subito in electionis vas mutatus est, vt iā cor illius eructaret verbum bonū, verbū pium, & diceret: Dñe qd me vis facere? Hæc vtique, hæc mutatio dextera excelsi.

1. Tim. Meritō p̄inde loquebatur: Fidelis sermo & omni acceptione dignus; quoniā Dominus

H Iesus venit peccatores saluos facere, quorū primus ego sum. Hoc ergo apud beatū Paulum fiducię & consolationis accipite fratres, vt ad Dominum iam conuersos; non nimis

cruciet præteritorum conscientia delictorum: sed tātum humiliet vos sicut & ipsum. Ego sum, inquit: minimus Apostolorū, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persequutus sum Vocesiam Dei. Ita & nos humiliemur sub potētī manu Dei, & fiduciam habeamus, quia & nos misericordiam consequuti sumus, abluti sumus, sanctificati sumus. Et hoc quidem omnibus nobis: quoniā omnes peccauimus, & egemus hac gloria Dei. Verūm apud beatum Petrum aliud habeo, quod apponā, eo carius quo rarius: & quo singularius, eo sublimius. Nec peccauit Paulus, sed ignorans fecit in incredulitate sua: Petrus cum cecidit, apertos habebat oculos. Porro vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Eorum siquidem qui peccant antequam Deum nouerint, antequā miserationes eius experti sint, antequam portauerint iugum suauē, & onus leue: priusquam deuotionis gratiā, & consolationes acceperint Spiritus sancti: eorum inquam copiosa redemptio est, & tales omnes nos fuimus. At eorum qui post conuersionem suam peccatis & vitijs implicantur, ingrati acceptæ gratiæ, & post missam manum ad aratum retro respiciunt, tepidi, & carnales facti, aut post agnitam, iam veritatis retroeunt apostatæ manifesti, eorum vtique perpaucos inuenias, qui post hæc redeant in gradum pristinum: sed magis in sordibus positi, sordescant adhuc. Super quos Propheta deplorat: Quomodo obscuratum est aurum, inquit, mutatus est color optimus, & qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea? Nec tamen si quis huiusmodi est, desperamus de eo, tantum vt resurgere velit citō. Quanto enim diutius permanebit, tantō euādet difficilius. Beatus verō qui tenebit, & allidet paruulos Babylonis ad petram. Etenim si creuerint, vix poterunt superari. Filioli hæc dico, vt non peccetis: sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, qui potest, quod nos minime possumus: tanquam qui cecidit non adiciat malum, vt profundius cadat, sed magis vt resurgat, confidens, quod nec ei negabitur venia, si tamen ex corde confiteatur peccata sua. Si enim is de quo loquitur Petrus post tam grauem lapsum, ad tantam redijt eminentiam sanctitatis, quis de cetero desperet, si tantum egredi voluerit à peccatis? At-

1. Corin. 15.

Thre. 4.

Ac. Mart. 26.

uit amare. In egressu confessionem oris, in amaro fletu cōpunctionem cordis intellige. Et attende quod tunc primum recordatus est verbi, quod dixerat Iesus: tunc primum cordi fuit verbum quo prædicta fuerat eius infirmitas cum euauit præsumpta temeritas. Væ tibi, qui post lapsum fortiorem te nobis exhibes. Vt quid tam rigidus es in tuam ipsius perniciem? Inclinare potius, vt melius erigaris, & ne prohibeas solidari, quod distortum est, vt possit melius solidari. Quid indignaris increpanti gallo? tibi potius indignare. Pluuiam voluntariam (ait Psalmista) segregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata est. Bona infirmitas, quæ segregatur hereditati, quæ medicum non repellit. Induratos enim tanquam vas figuli in virga ferrea conteret, & hereditas infirmata est, ait, tu verò perfecisti eam. Audistis certè, quàm misericordiam cōsequuti sint Apostoli nostri, vt iā nemo ex vobis super peccatis præteritis vltra quam necesse sit cōfundatur, in cubili conscientie suæ compunctus. Quid enim? Fortè peccasti in sæculo, numquid amplius Paulo? Quod si ipsa in religione, numquid plus Petro? Attamen, illi in toto corde pœnitentiam agentes, non modo salutem, sed & sanctitatem consequuti sunt: etiam & salutis ministerium, & magistrerium adepti sunt sanctitatis. Et tu ergo fac similiter, quoniam propter te scriptura loquitur: viros illos esse misericordie: vtique propter multam misericordiam, quam consequi meruerunt. Pores tamè in hoc verbo etiam illud non inconueniēter accipere, viros misericordie fuisse Apostolos, id est plenos misericordie, seu viros misericordie datos ecclesie vniuersæ. Scimus enim quod viri isti, nec sibi vixere, nec sibi mortui sunt: sed ei qui pro ipsis mortuus est: magis autem nobis omnibus propter illum. Quantū enim proderit nobis eorum iustitia, quando ipsa quoque, sicut ostensum est, tantum profuere peccata? Pro nobis facit eorum vita, eorum doctrina, etiam & mors ipsa. Etenim in conuersatione cōtinentiam, in prædicatione sapiētiam, in passione sua patientiā nobis beati Apostoli contulerunt. Quorum vsque hodie conferre non cessant misericordia pleni, quod est sanctarū fructus orationum. Quamuis & in ipsa eorum vita adhuc inuenias, quod adnumeres, fiduciam scilicet, quam nobis miraculorum exhibitione præbuerunt. Et quis enumeret quam

multa nobis per eos beneficia prouenerint. Benè ergo de eis scriptura loquitur, quoniam hi sunt viri misericordie. Et addidit. Quorum iustitia obliuioni non acciperunt. Vis vt nec tua accipiat obliuionem? A triplici caue periculo, & florebit in aeternum ante Dominum. Legis enim, quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo: legis, si auerterit se iustus à iustitia sua, & cetera; Omnium iustitiarū eius non recordabor. Legis quibusdam dicendum in iudicio, non noui vos: illis sine dubio qui receperunt mercedem suam. Ergo omnis iustitia tepida, omnis transitoria, omnis vendita, erit in obliuione coram Deo. Sed nō ita Apostolorum iustitia, quod ex eo satis apparet, quod sequitur: Cum semine eorū permanent bona. Manent enim vsque hodie in nobis Apostolorum vestigia, & eorū religio, quæ ex Deo est, non potest dissolui. Vestes Israelitici populi quadraginta annis in deserto perseuerauerunt integre: multo magis Apostolorum vestes super iumentum Saluatoris impositæ. Cum semine (inquit) eorum. Quod est semen, quia sequutus adiungit, hereditas sancta nepotes eorum? Idem profecto & semen sunt, & nepotes. Meministis credo (scientibus enim legem loquor) meministis, inquam, legalis mandati, vt susciter frater superstes semen fratri defuncto sine semine. Quis sine semine? Singulariter, ait, ego sum donec transeam. Ideoq; resurgens: Vade (inquit) dic fratribus meis; ac si dicat: fratres sunt, faciant quod fratres. Ergo per Euangelium ipsi nos genuerunt, non tamè sibi, sed Christo, quia per Euangelium Christi. Hinc est quod moleste tulit Paulus quosdam eorum dici à quibus genti fuerant per Euangelium indignas aduersus eos qui dicebāt: Ego sum Pauli, ego sum Cephæ, ego Apollo: Christo magis omnes & fieri volens, & dici. Itaque semen Apostolorum sumus per predicationem, sed per adoptionem & hereditatem semen Christi, & Apostolorum nepotes.

De David & Golia, & quinque lapidibus. Sermo.

Aviduimus ex libro Regum 1. Reg. 17. lam virum proceræ staturæ, presumentem super multa fortitudine, & magnitudine corporis sui, vociferantem aduersus phalangas Israel,

Apo. 5

Exech. 18.

Mat. 7.

M

Ps. 140.

Ioan. 30

1. Cor. 1.

A **I**srael, & prouocantem eas ad singulare certamen. Audiuius etiam à Deo suscitatum spiritum pueri iunioris, vt indigne ferret virum spurium & incircūsum castris Israel, & Dei summi exprobrātem agminibus. Sprētauius procedētē adolecentulū in funda, & lapide aduersus monstruosē magnitudinis hominem, lorica tum & clypeo protectū ac galea, ceterisq; terribilem militaribus armis: si qua in nobis erant viscera pietatis, non potuimus nō timere sic ineunti conflictum, non congaudere vincenti. Laudauimus magnanimitatem paruuli, quōd comederet animam eius zelus domus Dei, & opprobria exprobrantium ei à se non duceret aliena, sed tamquam ad propriam moueretur iniuriam, & doleret super contritione Ioseph. Mirati sumus tantam in adolecente fiduciam, fiduciam quanta non inueniretur in vniuerso Israel. Collatam denique cælitus victoriam, & diuina manifeste patratam virtute, tam læti suscepimus, quam solliciti certamē expectauimus, armati fide paruuli, & gloriantis propria in virtute gigantis. Iam si spiritalem secundum Apostoli testimonium legem esse non ignoramus, & scriptam esse propter nos, non solum exterioris superficie oblectandos aspectu, sed interiorum quoque sensuum gustu tãquam medulla tritici satiuandos: considerandum nobis est quisnam videatur iste Goliath, qui populo Dei iam repromissionis terram ingresso, iamq; multis ex hostibus triumphanti, solus exprobrare præsumit, elatus & inflatus spiritu carnis suæ. Credo enim non incongruē in superbo homine superbiæ vitium designari. Ipsum namque est peccatū maximum, quod Dei populo magis insultat, & insurgit specialiter aduersus eos, qui cetera iam videantur vicisse peccata. Hinc est quod prouocat ad singulare certamen tamquam ceteris iam subactis. Nam & Philistæi illo in tempore timebant omninō aduersus Israel inire conflictum, nisi quod de Golia enormis magnitudinis viro eorum fiducia tota pendebat. Vnde enim eiusmodi animam superbia tentat, quā sibi subiugauit inuidia, seu tepiditas ea, q̄ solet Dei vomitum prouocare, aut pigritia quæ facit vt bouum stercoribus lapidetur? Vnde inquam ei supbia, vnde extollētia oculorū, cui adeo cetera vitia dominantur, vt diiudicari se ab vniuersis tamquam malè sibi conficius arbitretur? Quis denique nisi manu fortis, qui

cetera iam sibi potenti virtute vitia subiugauit, aduersus nequissimum superbiæ vitium dimicaturus accedat? Procedat, inquit David manu fortis, quoniam non est vincere tantum hostem nisi in manu forti. Armetur ipse contra Goliath, qui & vrsu vice rit & leonē. Videat sanè vtrum Saulis ei arma possint prodesse, vtrum sæculari sapientia & philosophicis traditionibus seu etiam diuinarum superficiei scripturarum, quam *2. Cor. 3* nimirum occidētē litteram vocat Apostolus, videat inquam vtrum his armis debellare superbiā, vtrum hac viā humilitatem apprehendere possit: vt onerari sese magis quā roborari sentiens huiusmodi arma atque impedimenta proiciat, iactans omninō cogitatum suum in Domino, & de propria penitus desperās industria, sola fide armatus non reputet Goliath proceritatem: ne forte magnitudinis eius mole prematur, sed potius psallat spiritu, psallat & mēte: Dominus, inquiens, defensor vitæ meæ, &c. Nam & Petrus dum nec ventorum violentiam, nec maris profundum, corporisq; pondus cōsideraret, in verbo Domini iactans semetipsum, nec perire potuit, nec timere. At vbi vidit ventum validum venientem, timuit: ipsoq; timore protinus mergi cœpit. Simile aliquid etiam nūc athleta nostro rex Saul suadere tentat: Non potes (inquiens) resistere Philistæo isti, nec pugnare aduersus eum, quoniam puer es, hic autem vir bellator ab adolecētia sua. Verumtamen nō acquiescit ille tale aliquid meditari, sed præsumens de virtute eius, cuius auxilio priora certamina iam vicisset, accedit intrepidus. Colligit igitur (abiectis armis Saulis) quinque lapides de torrens, quos nimirum (cum leuia quæque tolleret) leuigare torrens potuit, sed non etiam tollere secum. Torrens quippe quem pertranseat anima nostra sæculum præsens est, scriptura teste: Quoniam generatio aduenit, & generatio præterit, tamquam tumens vnda vnda impellens. Quia ergo omnis caro fenem, & *1. Reg. 17.* omnis gloria eius tamquam flos agri, huiusmodi leuia facile secum trahit torrens inundans: verbum autem Domini nullis fluctibus cedens, manet in æternum. Arbitror proinde non incongruē quinque lapidibus istis, quinque partium verbum intelligi, comminationis, promissionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Horum quippe verborum latè patens copia in diuina.

C
Thren. 3
Matth. 14.

1. Reg. 17.

Eccl. 1.

1. Sai. 10.

diuinarum reperitur serie scripturarum. Et forte ipsa sunt quinque verba quorum meminuit Paulus, malens quinque verba loqui in sensu, quam decem millia in lingua. Preterit enim figura huius mundi, & iuxta aliud testimonium. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Hæc autem verba transeunte mundo non modo manent, verum etiam leuigantur magis, dum pertranseuntibus pluribus multiplex est scientia. Iam verò collectos istos lapides contra superbiam spiritum dimicaturus Dauid in vase memoriae suæ reponat, considerans quanta nobis comminetur Deus, quanta promittat, quantam nobis exhibeat caritatem, quam multa nobis sanctitatis exempla proponat: quem admodum denique orationum nobis ubique comendet instantiam. Hos inquam lapides secum tollat, quisquis superbiam vitium debellare festinat, vt quoties venentium audet erigere caput, quibuslibet ex his lapidibus manu cogitationis ei occurrat, percussus in fronte Goliath deiciatur operatus confusione. In quo sanè cõsistit funda quoque necessaria est longanimitatis formam habens, quam huic maxime certamini nulla ratione deesse necesse est. Quoties ergo vanitatis cogitatio mentem pulsât, si intimo cordis affectu diuinas expauescere cœperis comminationes, seu promissiones eius desiderare, non sustinet Goliath vtriuslibet lapidis iactum, sed reprimitur illico tumor omnis. Quod si venerit in mentem dilectio illa tam ineffabilis, quam tibi Deus maiestatis exhibuit, an non illico inardescens ad caritatem, profusus abominari incipis & abijcere vanitatem? Sic & exempla sanctorum si diligenti tibi cõsideratione proponas, erit sine dubio ad reprimendam elationem cogitatio ista perutilis. Iam verò si forte insurgente subitò elatione, nihil ex his quæ diximus apprehendere quiverit manus tua, toto seruire ad eam conuertere quæ sola restat orationem, & continuo quem eleuatum videras, & exaltatum, sicut cedros Libani subuersus impius iam non erit. Sed quæras fortasse quem admodum suo ipsius gladio Goliath possis abscindere caput, id enim tanto tibi iucundius, quanto molestius hosti. Dico breuiter, quoniam expertis loquor, & qui facile capiunt, & aduertant sine mora, quod in semetipsis crebro sentiunt acitari. Quoties te prouocante vanitate ad recordandam comminationis diuinæ, seu. promissionis,

1. Cor. 7.
1. Ioa. 2.

aut ceterorum quæ supra diximus confundi cœperis & erubescere, deuictus est quidem Goliath, sed forsitan adhuc viuuit. Accede itaque propius, ne forte resurgat, & stans super eum mucrone proprio caput eius abscinde, de ea ipsa quæ te appetit vanitate perimens vanitatem. Elata siquidem cogitatione pulsatus, si ex ea ipsa materiã & occasione sumas humilitatis, quo nimirum humilius deinceps & abiectius tamquam de superbo homine sentias de teipso, Goliath utique Goliath gladio premissi.

De Euangelica lectione, ubi sustinens Dominum septem panibus turba reficitur.
Sermo primus.

D

Misereor super turbam, quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Euangelium fratres ob hoc scriptum est, vt legatur: nec ob aliud legitur quam vt rationabilem consolationem, vel desolationem exinde capiamus. Est enim secularibus consolatio vana de terrenarum affluentia rerum, vana nihilominus de earum penuria desolatio. At Euangelium speculum veritatis nemini blanditur, nullum seducit, talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit, vt nec ibi timore trepidet vbi non est timor: nec lætetur cum malè fecerit. Sed quid dicit scriptura? Si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparatur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Nos autem fratres non sic obsecro, non sic, sed consideremus nosmetipsos in eam quam audiuimus sacri Euangelij lectione, vt proficiamus ex ea, & corrigamur secundum eam si qua in nobis deprehendimus corrigenda. Propter hoc enim optat propheta dirigi vias suas, ad custodiendas iustificationes Domini. Tunc (inquiens) non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Et ego quidem non confundor, sed glorior pro vobis fratres mei, quoniam Saluatorem in deserto se quiti, existis ad eum extra castra: sed vereor ne quis forte in tridua exspectatione pusillanimis inueniatur, & in Aegyptum sæculi huius nequam vel corde, vel etiam & corpore reuertatur. Merito proinde clamat diuina scriptura & dicit: Exspecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine.

Matth. 15.

Iac. 1.

Psal. 5.
Ps. 118.

G
Psal. 26.

Domi.

Dominum. Sed quamdiu necesse est sustinere? Prorsus donec misereatur tui. Quæris quando? Misereor, inquit, super turbam, quia iam triduo sustinent me. Viam enim trium dierum eas necesse est in deserto, si gratum Deo tuo offerre volueris sacrificium, & triduo sustineas Saluatorem, si miraculi panibus desideras satiari. Prima est dies timoris, dies inquam declarans & illumines tenebras tuas, interiores scilicet, & horrendum gehennæ supplicium demonstrans: in quo sunt tenebræ exteriores, huiusmodi siquidem cogitatio sicut ipsi nostis, nostræ solet exercere primordia conuersionis. Secunda est pietatis dies, qua respicimus in luce miserationum Dei. Tertia dies est rationis, in qua veritas innotescit, vt tamquam ex debito quodam naturæ sine aliqua contradictione creatori subiecta sit creatura, seruis seruiat redemptori. Ex hinc iubemus iam discumbere vt caritas ordinetur in nobis, ex hinc aperit Dominus manum suam, & implet omne animal benedictione. Verum quoniam Apostolis dicitur: Facite homines discumbere, quorum nos (licet ad confusionem nostram) habetis vicarios qualescumque, discumbere vos admonemus fratres carissimi, vt refecti pane benedictionis, subsistere possitis in via: ne fortè misera necessitate compulsi descendatis & vos in Aegyptum, & incipiant vobis illudere qui necdum vobiscum in deserto sequuti sunt Saluatorem. Miseri sanè & ipsi qui non exiere cum exeuntibus, sed planè miserabiliores omnibus hominibus, qui profecti quidem cum alijs, sed non cum alijs sunt refecti.

Porro si qui fuere qui discumbentibus alijs post dumeta seu diuerforia quæuis absconditi latere, homines eiusmodi ieiunos vacuosq. remansisse quis nesciat? Sic & eos nihilominus qui leuitate & curiositate ducti, circumquaque vagantes minime resederunt, aut qui resederunt quidem, sed non in ordine nec in numero ceterorum. Hortamur proinde caritatem vestram, & pastoralis sollicitudine admonemus, ne quis ex vobis inueniatur angulos amare, sectari latebras, quærere diuerticula: quoniam qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem vt non arguantur opera eius. Sed nec inueniantur in nobis, qui circumferantur omni vento doctrinæ, instabiles & inquieti, nihil in se soliditatis, ni-

hil grauitatis habentes, tamquam puluis quem proicit ventus à facie terræ. Nam de his quid dicam quorum manus contra omnes, & manibus omnium contra ipsos? Hi sunt qui separant semetipsos, animales, spiritum non habentes: quoniam nemo in .1. Cor. spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu .12. Nequissima planè & perniciosissima pestis: I quoniam vniuersos vnus obstinatio turbat, & fit omnibus discordiæ fomes, materia scandalorum. Denique prophetâ audi, qui de vinea Dñi loquens. Singularis, inquit, serus depastus est eam. Pro huiusmodi rogo & obsecro vos fratres mei, fugite simulationem omnè, & angulos propriæ voluntatis, fugite inquietudinem & spiritum leuitatis, fugite obstinationem, & nequissimum vitium singularitatis, nisi fortè (quod absit) fraudare vultis animas vestras panis edulio benedicti. Iam verò ne longius protraham vos, septem panes quibus reficiamini isti sunt. Primus panis verbum Dei in quo vita hominis est, sicut & ipse testatur. Secundus panis obedientia est, quoniam meus cibus est, inquit, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Tertius panis meditatio sancta, de qua scriptum est. Cogitatio sancta conseruabit te. Et quæ alio in loco nominari videtur panis vitæ & intellectus. Quartus panis orationum lacrymarum. Quintus verò poenitentiae labor est. Nec mireris quod labore aut lacrymas panem dixerim, nisi fortè excidit tibi quod in propheta legisti. Cibabis nos pane lacrymarum, & item in alio Psalmo. Labores, inquit, manuum tuarum quia manducabis, & beatus es, & bene tibi erit. Sextus panis est iucunda vnanimitas socialis, panis inquam ex diuersis granis confectus, fermentatus vtique sapientia Dei. Porro septimus panis est Eucharistia, quoniã panis, inquit, quem ego do, caro mea est pro mundi vita.

De septem misericordijs. Sermo II.

Vbi supra.

Misericordias Domini in æternum cantabo. Vt quid, n. mihi insipiens nescio quæ cogitatio de poenitentia huius onere murmurat, vt aggrauet illum super cervicem meam? Aliud onus sentio, suauis quidem, sed vtique multo maius. Sic, n. onerat me miserationibus suis Deus, sic concludit, sic obruit beneficijs suis, vt onus aliud senti-

re nō possim. Quid. n. retribuam Dño pro
 oibus quæ retribuit mihi? Tanta tribuit &
 tanta retribuit, & tu mihi de alio onere lo-
 queris? Deficit spiritus meus, profusus deficit
 in tâta beneficiorum consideratione. Et li-
 cet dignas non sufficiam gratias agere, sed
 ingratitude nē profusus odit aia mea. Perem-
 ptoria siquidem res est ingratitude, hostis
 gratiæ, inimica salutis. Dico ego vobis, quo-
 niam p meo sapere nihil ita displicet Deo
 præsertim in filijs gratiæ, in hominibus cō-
 uersionis, quemadmodū ingratitude. Vias
 enim obstruit gratiæ, & vbi fuerit illa, iam
 gratia accessum non inuenit, locum nō ha-
 bet. Hinc mihi fratres, tristitia magna, & do-
 lor continuus est cordi meo, quod nonnul-
 los tam pronos ad leuitatē, ad risum, & ad
 scurrilia verba tam faciles video: vt pertime-
 scam valde ne fortē plus quam expediat Di-
 uinæ misericordiæ sint immemores, & in-
 grati tam multis beneficijs suis, aliquando
 deserantur à gratia quam non vt gratiam
 venerantur. Nam de eo quid dicam, qui in
 murmure & impatiētia obstinato perdurat
 animo, aut quem pœnitet ad hæsisse Deo, &
 contra morem & contra rationem bonum
 factum pœnitentia comitatur, qui sine dubio
 miserationibus Dei, non modo non ha-
 bet gratiā sed contumeliā reddit? Omnino
 enim quantum in se est, parum honorat eū
 à quo vocatus est, quisquis ei seruit in tristi-
 tia & rancore, si tñ seruire ei quis pōt in ea
 tristitia quæ secundum carnem est, & mor-
 tem operatur. Putas ergo quia maior illi de-
 tur gratia, & non magis ēt quod vī habere
 auferatur ab eo? Nōne enim iure perditum
 reputatur, quod ingrato donatum est? Aut
 dedisse non pœnitet, quod perisisse vī. Opor-
 tet proinde gratum esse hoīem & deuotum,
 qui percepta grā munera, nō modo ma-
 nere sibi desideret, sed & multiplicari. Nemo
 sanē est qui non facile si querit inueniat,
 vnde plurimum sit obnoxius Deo, quoniā
 non est qui se abscondat à calore eius. Sed
 nos maxime, quos segregauit sibi, & assump-
 sit ad seruiendum sibi soli, si iuxta Aposto-
 lum: Non accepimus spiritum huius mūdi,
 sed spiritum qui ex Deo est: vt sciamus quæ
 à Deo donata sunt nobis: omnino plurima
 inueniemus, vnde continuas ei grās agere
 debeamus. Quis enim in nobis est qui non
 confiteri possit, quoniam misericordia tua
 magna est super me? Itaque de tanta mul-
 titudine miserationum Dñi, vobis breuiter

aliquas proponere velim, vt qui sapiens est, M
 occasione accepta sapientior fiat. Septem
 ergo in me video misericordias Dñi, quas
 & volipsi credo facile inuenietis in vobis.
 Prima est quod à multis peccatis adhuc in
 saculo positum custodiuit, prima inquam
 non inter omnes quas mihi impendit, sed
 prima inter has septem. Quis enim non vi-
 deat quod, sicut in multis cecidit, sic & in alia
 poteram cecidisse peccata, nisi omnipoten-
 tis pietas conseruasset? Fateor & fatebor,
 nisi quia Dominus adiuit me, paulo minus
 cecidisset in onine peccatum anima mea. Et
 hæc quanta dignatio pietatis, quod ingratum
 & paruidentem sic gratia conserua-
 uat, quod in multis peccatarium & con-
 temnentem, nihilominus ab alijs benignis-
 simè protegebat? At secunda miseratione tua
 super me Dñe quoniam poterit explicari
 sermone, quam benigna, quam liberalis,
 quamq. gratiua fuerit. Ego peccabam à tu
 dissimulabas. Non cōtinebam à sceleribus,
 & tu à verberibus abstinebas. Prolongabā
 ego multo tempore iniquitatem meam, &
 tu Dñe pietatem tuam. Sed quid prodesset
 expectatio, nisi sequeretur pœnitudo? Cum-
 ulus esset damnationis, dicente Dño: Hæc P^{s. 49. d}
 fecisti & tacui. Tertia proinde miseratione
 fuit, quod visitauit cor meum & immuta-
 uit, vt amara fierent quæ malè dulcia prius
 erant: qui latabar cum malefacerē, & exul-
 tabam in rebus pessimis, inciperem demum
 recogitare ei annos meos in amaritudine
 animæ meæ. Et nunc Dñe commouisti ter-
 ram cordis mei, & conturbasti eam, sana
 contritiones eius, quia commota est. Mul-
 ti enim pœnitentia ducti sunt, sed infructu-
 osa, quoniam pœnitentia eorum repro-
 bata est, sicut & prior culpa. Itaque & hæc
 miseratione quarta fuit, quod pœnitentem
 misericorditer suscepisti, vt in eorum nume-
 ro inuenirer, de quibus Psalmista. Beati, in-
 quit, quorum remissæ sunt iniquitates. Se-
 quitur misericordia quinta, per quam mihi
 continendi deinceps & emendatus viuendi
 praestitisti virtutem, ne recidiui paterer,
 & esset nouissimus error peior priore. Om-
 nino enim manifeste tua est (Dñe Deus) &
 non humanæ virtutis, susceptum semel
 peccati iugum à ceruicibus excutere, quo-
 niam omnis qui facit peccatum, seruus est
 peccati: nec potest liberari nisi in manu
 forti. Iam vobis postquam in his quinque
 miserationibus à malo liberaueris, vt hæc
 quod

NOTA.

Rom. 8.

A

Psal. 31.

Pf. 36. c. quod scriptū est: Declina à malo & fac bonum, in duabus alijs bona largiris. Hæ duæ sunt, gratia promerendi, quia videlicet munus bonæ conuersationis indulges: & spes obtinendi, qua donas homini indigno, & peccatori de tua toties experta bonitate vsque à lælestia speranda præsumere.

*De fragmentis septem misericordiarum.
Sermo III. Vbi supra.*

S Citis quid fecerim septem vobis hodie misericordias proponendo: Septem vtique panes distribui. Nam si factæ sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, quanto magis diuinæ misericordiones? Multo. n. dulcius istæ sapiunt, reficiunt multo melius, ampliusq. confirmant cor hominis. Verum multa nobis, ni fallor, ex his panibus hodie cecidere fragmenta. Nam, & ego ipse sentiebam inter frangendum multas è manibus excidere micæ, atque inter digitos properantis elabi. Vtrum ipsi collegeritis aliqua, vos videritis. Ego, si nondum fastiditis, nostra, quæ mihi collegeram siue inuidia communicabo, ne fortè incurram maledictionem abscondentis frumenta in populis. Primus itaque panis, si bene memini, conseruatio gratiæ fuit, qua me licet indignum, à multis peccatis adhuc in sæculo posurum custodiuit. Huius ergo tria teneo fragmenta, habentia profus magnū delectamentum saporis, & alimoniam vitæ. Tribus siquidem modis à peccato me memini conseruatum, occasionis subtractione, resistendi data virtute, affectionis sanitate. Multa enim in peccata facile cecidissẽm, si data esset occasio, sed Dei miseratione non me talis opportunitas apprehendit. In multa quoque paulo minus cecidissẽm grauius impulsus violentia tentationis: sed virtutem dedit Dñs rex virtutum, vt sub me esset appetitus meus, & ei quam sentiebam concupiscentiæ minimè consentirem. Sed & à quibusdam tam longè me fecit misratio tua Dñe, vt penitus abominarẽ ea, & ne vlla quidem eorum me têtatio molestaret. Secundus quoque panis fuit expectatio, qua tardabat vltionem, indulgentiam cogitabat: Et huius ergo panis tria fragmenta accipite, cogitantes longanimitatem quam exhibuit, electionem prædestinationis suæ, quam impleri voluit, & caritatem nimiam qua nos dilexit. Propter hoc enim exspe-

ctans expectauit me Dñs, & non intendit mihi, sed oculos suos auertit à peccatis meis: quasi nolens aduertere quantum delinquerem. Propter hoc inquam dissimulabat, vt commendaret patientiam suam, vt impleret electionem suam, vt confirmaret caritatem suam. De tertio quoque pane eius, scilicet misericordiæ, qua conuertit nos ad pœnitentiã, tria non tam fragmenta quàm frustra vobis appono. Tunc enim, vt bene memini, concussit cor meum, excitans illud vt aduerteret suorum vulnera peccatorum, & vulnerum sentiret dolorem. Etiam, & terruit deducens ad portas inferi, & præparata iniquis supplicia monstrans. Et vt nihil iam noxiæ remaneret delectationis, meliorem mihi consolationem inspirans, spem indulgentiæ dedit. In his tribus ego conuersus sum, credo quòd & vos ipsi. Iam verò quarti panis, ipsa est indulgentia, obsecro vos diligenter colligite fragmenta ne pereant. Sunt enim salubria valde, & dulciora super mel & fauum. Sic enim ex toto indulsit: & tam liberaliter omnem donauit iniuriam, vt iam non damnet vlciscendo: nec confundat improperando: nec minus diligit imputando. Sunt enim aliqui sic donantes iniuriam, vt non vlciscantur, sæpius tamen improperent. Sunt & alij qui sileant licet, manet tamen alta mente reposta, & rancorem tenent in animo, quãrum vtique neutra plena indulgentia est. Longè ab his omnibus benignissima est diuinitatis natura, liberaliter agit, ignoscit plenariè, ita vt propter fiduciam peccatorum, (sed pœnitentium,) vbi abundauit delictum, poleat & gratia superabundare. Testis est Paulus gentium doctor, qui plus omnibus cum diuina gratia laborauit. Testis est Matthæus de te'onio electus in Apostolum, cui etiam noui Testamenti primum scriptorem esse donatum est. Testis & Petrus, cui post trinanam negationem, totius ecclesiæ pastoralis cura commissa est. Testis denique etiam famosissima illa peccatrix, cui in ipso conuersionis initio tanta multitudo dilectionis concessa est, tanta postmodum indulta gratia familiaritatis. Quis accusauit Mariam, & pro se eam oportuit respondere? Si Pharisæus murmurat, si Martha conqueritur, si scandalizatur Apostoli, Maria tacet: Christus excusat, etiam & laudat tacentem. Denique illud quantæ prærogatiuæ, quantæ excellentiæ fuit, quòd re-

sur-

ſurgentem à mortuis, prima videre, tangere prima meruit? Sed iam tranſeamus ad alia. Bonum eſt quidem nos hic eſſe, vbi datur fiducia peccatoribus, ſed oportet etiam cetera non tacere. Itaque & in continentia ipſa, quæ eſt panis quintus, tria nihilominus inuenio vnde merito clamare poſſim:

Luc. 1.

Quia fecit mihi magna qui potens eſt. Fortè paruum aliquid reparatis continentiam veſtram, ſed ego non ita. Scio enim quos habeat oppugnatores, & quantæ illam neceſſe ſit eſſe virtutis, vt poſſit reſiſtere talibus:

E

Primus ſiquidem continentie noſtræ hoſtis, caro eſt aduerſus ſpiritum concupiſcens. Quàm domeſticus hoſtis, quàm pernicioſa luſta, quàm inſteſtinum bellum? Hoſtè hunc crudeliſſimum nec fugere poſſumus, ò anima mea, nec fugare, circumferre illum neceſſe eſt, quoniam alligatus eſt nobis: nam quod periculofus eſt, & miſerabilis, hoſtè noſtrum ipſi cogimur ſuſtentare, perimere eum non licet. Vide ergo, quàm ſollicitè te cuſtodire neceſſe ſit ab ea, quæ dormit in ſinu tuo. Verum tamen non eſt hic ſolus aduerſarius mihi, alium adhuc habeo qui circumcinxit, & obſedit me vndique, & ſi ignoratis, hoſtis ille eſt præſens ſæculum nequã. Concluſit inimicus vias meas, & per quinque portas, quinque videlicet corporis ſenſus iaculis ſuis vulnerat me, & mors intrat per ſeneſtras meas. Sufficere nimis poterat illi duo; ſed, heu me, ecce video ventum validum venientem ab Aquilone, à quo pãditur omne malũ. Et nũc quid ſuper eſt aliud? Domine ſalua nos: perimus. Ecce enim malus vniuerſæ terræ. Ecce ſerpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille quem nec videre poſſum, quanto minus cauere? Neque, n. eſt colluctatio ſeruare volentibus continentiam, continentiam autem dico non à ſola luxuria, ſed à ceteris quoque, ſicut neceſſe eſt, viriis, & peccatis: nõ aduerſus carnem, & ſanguinem tãtum, ſed aduerſus principes, & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, cõua ſpiritualia nequitia in cæleſtibus. Et quis eſt qui iacula eorum ignea poſſit extinguerè? Parauerunt ſagittas ſuas in pharetra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde. Sed & narrauerunt vt abſconderent laqueos, & dixerunt: Quis videbit eos? Nunc quidem aperte, & violenter, nunc occulte, & fraudulenter, ſemper autem malitioſè, & crudeliter impugnant, & perſequuntur nos. Et ad hæc toleranda,

F
ſal. 10.

ne dicam ſuperanda, quis idoneus? Credo iam vobis aliqua tenus inuoteſcit continetiæ difficultas, vt iuxta Apoſtolum ſciatis, quæ à Deo donata ſunt vobis. Omnino enim in Domino facimus hanc virtutem, & ipſe ad nihilum deducit tribulantes nos. Ipſe eſt qui non modo carnem noſtram cum concupiſcentiis ſuis, ſed & præſens ſæculum nè quam cum curioſitatibus ſuis, & vanitatibus, etiam & ipſum cum tentationibus ſuis conterit Satanam ſub pedibus noſtris. Nũquid non merito dixeram inueniendum in continentia, vnde clamarem, quia fecit mihi magna qui potens eſt? Nam verò ſexti panis fragmenta accipite. Eſt autem panis iſte gratia promerendi bona, ſcilicet æternæ vitæ, quam gratiam in tribus maxime conſtare arbitror, in odio præteritorum malorum, & contemptu præſentium bonorum, & deſiderio futurorum. Septimus quoque panis eſt ſpes obtinendi, cuius nihilominus teneo fragmenta tria, & eorum ſapor dulcis admodum gutturi meo. Tria inquam ſunt quæ ſic roborant, & confirmant cor meum, vt nulla me penuria meritorum, nulla conſideratio propriæ vilitatis, nulla æſtimatio cæleſtis beatitudinis, ab altitudine ſpei deiicere poſſit in ea firmiter radicatum. Deſideratis ea, an reſeruanda ſunt propter eũ qui dixit: Mel inueniſti: comede quod ſufficit tibi. Sic completur hodie quod de ſeipſa Sapientia prophetauit: & nũc idipſum video, quoniam qui edunt me, adhuc eſurient. Proinde non vos protraham vltra, ſed nec veſtram fraudabo eſuriam, quoniam quidẽ ſic paratos video, ac ſi necedum ſumpſeritis quidquam. Tria conſidero, in quibus tota ſpes mea conſiſtit, caritatem adoptionis, veritatem promiſſionis, poteſtatem redditionis. Murmur etiam quantum voluerit inſipiens cogitatio mea, dicens: Quis enim eſtu, aut quanta eſt illa gloria, quibusve meritis hanc obtinere ſperas? Et ego fiducialiter respondebo. Scio cui credidi, & certus ſum, quia in caritate nimia adoptauit me, quia nerax in promiſſione, quia potens in exhibitione, licet enim ei facere quod voluerit: Hic eſt funiculus triplex qui diſſiſle rumpitur, quem nobis à patria noſtra in hunc carcerem vſque demiſſum firmiter obſcero teneamus: vt ipſe nos ſubleuet, ipſe nos trahat, & pertrahat vſque ad conſpectum gloriæ magni Dei, qui eſt benedictus in ſæcula, Amen.

G

In natali sancti Victoris Confessoris, sepulti
in monasterio Arremarense Trecentis
diocesis, qui obiit quarto Kalen-
das Martij. Sermo I.

H

Victoris vita & gloria specialis
non tam ad gloriam quam ad
virtutem prouocat omnes qui
recto sunt corde. Non recti

planè sed peruersi est animi, ante querere
gloriam, quam exercere virtutem, & velle

Ps. 126.

coronari qui legitime non certauerit. Vanum est vobis, inquit, ante lucem surgere.

Ita est. Frustra ad celsitudinem nititur gloria, qui prius non claruit virtute.

Frustra fatuæ virgines sponso obuiam surgunt, quarum lampades extinguuntur: & ideo fatuæ

quia vacuis gloriantur lampadibus, virtutis oleum non habentes. Absit mihi gloriari

nisi in gloria illorum, quibus Propheta congratulans ait: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt

Psal. 88.

tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. Et infert. Quoniam gloria virtutis eorum tu es.

Pulchre non eorum, sed virtutis eorum gloria commendatur. Quæ enim sine virtute est gloria, profectò indebita venit, p̄properè affectatur, periculosè captatur.

Virtus gradus ad gloriam, virtus mater gloriæ est. Fallax gloria & vana est pulchritudo quam illa non parturiiuit.

Sola est cui gloria iure debetur, & securè impenditur. Sancto Victori nec virtus, nec gloria deest: se quemadmodum ambæ res, & quo ordine in homine processerunt, id operæ pretium intueri.

Pugnauit fortiter, viriliter superauit, & sic demum gloria & honore coronatur.

Quomodo nempe inglorius remansisset bellator fortis, humilis victor? quamquam nec in die virtutis suæ sine gloria fuit signis, & prodigijs admirandus.

Habemus dilectissimi in vita Victoris, & quod dignè miremur, & quæ salubriter imitemur. Miror vina dedisse in eremo, non vitem, sed fontem.

Miror & stupeo infantem adhuc in vtero paucior fuisse pauendis demonibus: quippe ab ipsis præcognitum, & iâ tunc ex nomine designatū.

Nec vacuum nomen vbi hostium fuga & extorta confessio victoriam cõcessit infantiulo.

Quis item nõ miretur furem à damone deprehensum, & rursus à demone mox hominem liberatum? Quis nõ etiam omni admiratione stupendū ducat, carne circūdatum hominem, cælis patentibus, carnis oculo

los superno infigere lumini, & videre visiones Dei, Angelico insuper mulceri cantico, doceri oraculo? Hæc atque similia in sancto homine veneramus, nõ emulamur.

Merito quæ deum, quæ de saluti periculo posuere nõ fieri, & sine salutis periculo nequeunt vsurpari.

Tutius sane æmulanda solidiora, & sublimiora, & quæ magis virtutem redoleant, gloriâ minus.

Studemus proinde moribus conformari, cui in mirabilibus similari, etsi volumus, nõ valeamus.

Æmulemur in vitio sobrium victum, deuotum affectum, emulemur mansuetudinè spiritus, castimoniam corporis, oris custodiã, animi puritatem, ponere frenum iræ, & modum linguæ.

dormire parcius, orare frequētius, commone re nosmet ipsos psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, diebus iungere noctes, & Diuinis laudibus occupare.

Æmulemur charifinata meliora. Discam? ab ipso quæ mitis & humilis corde fuit.

Æmulemur in quâ quæ exstitit liberalis in pauperes, iucundus ad hospites, patiens ad peccantes, benignus ad omnes.

Hoc enim melius. In his forma est cui imprimamur, in miraculis gloria à qua reprimamur.

Illa latifescit, ista ædificet: moueat illa, ista promoueat.

Epulemur dilectissimi ad mensam diuitis vocati, mensam abundantem panibus, delictijs cumulata.

An non diues qui ex multis nos reficit, protegit meritis, latificat signis? cõiunio planè, in cuius hodie cõiunio sollerti Angeli & hoës pariter cõgregantur.

Hi vt reficiantur, illi vt delitentur. Isti vt proficiant, illi vt gaudeant.

Cuius vita repleta bonis, quid nisi mensa referta cibis? Nec tamen omnibus omnia apponuntur, sed vt tollat quisque quod sibi expedire & cõuenire videbit.

Et ego quidè cõsilio salubriori diligenter considero quæ mihi apponuntur.

Cautum est mihi eligere mea, & aliena non tangere. Non extendam manum ad gloriam miraculorum, ne si attentauero quod desuper nõ accepti, perdam merito & quod videor accepisse.

Nõ leuo cum illo oculos ad miranda secreta cælestia, ne oppressus à gloria, cõsensus resiliã, sero contingens ad cõsiliū sapientis, qui ait: Altiora te ne quæris, & fortiora te ne scrutatus fueris.

Inferat mensis vinum nouum aquarum rubentium; non tango, quia nõ mihi appositum scio, qui similiter elemeta inutare, naturas innouare non valeo.

Cerno item in mensa Victoris Angelos illum audisse canentes. Nunquid videbo & ego mihi supernos exhiberi cãtores: aut certe citharæodos illos,

K

Ecc. 3.

L

de Apocalypsi coram me citharizare in citharis suis? Imperat ille demonibus adhuc in corpore viuens, vincitum in corpore soluit corpore iam solutus. Cibi sunt sed non mei, equidem iucundi & sapidi, sed non tangit illos anima mea, quoniam non est inopi mihi vnde sufficiam talia redhibere. At si diligenter considero, ecce præ oculis in mensa sancti, censura iudicij, disciplina vigor, sanctitatis speculum, vitæ forma, virtutis insigne. Hæc à me & absque presumptione sumuntur, & salubriter insumuntur: & si dissimulo, districtè repossuntur. Audi adhuc quænam mihi iure apposita putem. Si panem doloris, & vinum cõpunctionis de diuitis mensa obtuleris, tollo securus qui sum pauper & inops. Erunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, & poculum meum cum fletu miscebo. Pars mea hæc quid dolenda commisi. Nec me tamen pigebit vt æstimo cibi huius, quoniam qui apposuit scientiam addidit & dolorem. Sed & si temperantia, si iustitia, si prudentia vel fortitudinis exempla appareant, ea incunctanter sumo, sciens quia talia oportet me præparare. Hæc mihi apponi, hæc à me repetitum iri non dubito. Numquid signa & prodigia exigenda à nobis sunt, vt ea diuiti vi. istum præparemus? Fratres vasâ sunt in honorem illi qui nos inuitauit, non cibi pauperum.

M Tu ergo qui inuitatus es, diligenter considera quid tibi ille, quid sibi met apposuerit: non enim quidquid in mensa apponitur, tibi apponitur. Quid si in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi sed potus apponitur. Sume potum & pone aurum. Ergo exempla bonorum operum & reuerentiam morum paterfamilias communiceat ita domesticis, vt prerogatiuam sibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis, ille glorificandus est, cuius munus sancte viuere, cuius virtus signa facere est, qui in trinitate perfecta viuut & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

De eodem. Sermo secundus.

G Audete in domino dilectissimi, qui inter continua sue pietatis beneficia indulget hominẽ mudo, cuius multi saluarentur exemplo. Iterum dico gaudete, quod factus de medio, appropiauit Deo, vt multo plures eius intercessione saluentur. Habes ex ho-

minibus cui hominum peccata donet misericors & miserator Dominus. Habet tempus & locum intercedendi pius & misericors aduocatus. Equidem locum quis est & tempus feriatum. In terris uisus est, vt esset exemplo: in caelum leuatus est, vt sit patrocinio. Hinc informat ad vitam, illic inuitat ad gloriam. Factus est mediator ad regnum, qui fuit incitator ad opus. Bonus mediator, qui sibi iam postulas nihil, totum in nos transferre desiderat, & supplicantis affectum, & supplicationis fructum. Quid enim quærat sibi qui nullius eget? Dominus conseruat eum, & uiuificat eum, & beatum facit eum in gloria, nihil illi deerit in loco pascuæ collocato. Hæc dies gloriosæ migrationis eius, dies lætitiæ cordis eius, exultemus & lætemur in ea. Introiuit in potentias Domini, gaudeamus quia nunc potentior est ad saluandum. Hodie Victor posito corpore quo solo præpediti ab introitu gloria uidebatur, tanto alacrior, quanto expeditior penetrauit in sancta, similis factus in gloria sanctorum. Hodie de nouissimo & humili loco quem sibi ex cõsilio Saluatoris exegerat, ipso summo patrefamilias euocante, uerus amicus ascendit superius, & est illi gloria coram simul discumbentibus. Hodie despecto mundo & mundi principe triumphato, supra mundum verè victor ascendit, accipiens de manu domini coronam uictoriæ. Ascendit autem cum immensa fellestili meritorum, claris triumphis, miraculis gloriosus. Pausat miles emeritus, post labores sudoresq. sacræ peractæ militiæ locatur feliciter, coronatur sublimiter. Anima eius in bonis demorabitur. Quaris ubi? Cum Abraham, Isaac, & Iacob, in regno caelorum. Ita cum talibus & tali in loco sibi sedet. Sedet excelsa & fulgida, sedet latibunda & laudans, sedet delicata & ornata monilibus suis, stipata malis, fuscata floribus. Sedet inquam sibi vacua curis, delictijs affluens, abundans otij & quietijs, ad vacandum sapientiæ. Quæ sedet & fletuit super flumina Babylonis, sedet modo ad fontem vitæ, & conuersatio illi secus torrètem voluptatis, cuius impetus lortificat ciuitatem Dei. Inuenit sibi fontẽ hortorum, pureum aquarum uiuentiũ, & cum Samaritana potatur aqua sapientiæ salutaris, vt non sitiat in æternum. Datur illi de fructu manuum suarum, & laudat eam in portis opera eius, & gloria tur testimonio conscientia. Con-

scientia

scientiæ dico suæ, non alterius. Sedet media Angelorum, digna plane eorum consortio, quorum desiderio flagrat, puritate nitet, castimonia decoratur. Sedet inter Apostolos vir Apostolicæ gratiæ: nec est quod se abscondat à cuneo prophetarum, qui quæ illi prædixerunt, glorificauit & portauit in corpore suo. Neque se putat à victoriosis martyrum choris victor nri arcendum; qui durò & diuturno martyrio viuènt sui corporis hostiam immolauit. Sedet veteranus miles debita iam suauitate & securitate quietus. Securus quidem sibi, sed nostri sollicitus. Nō enim cum putredine carnis simul se exiit visceribus pietatis: nec sibi sic induit stolam gloriæ, vt nostræ pariter miseræ suæq. ipsius misericordiæ obliuionem indueret. Nō est terra obliuionis quam anima Victoris inhabitat, non terra laboris vt occupetur in ea, non denique terra sed cælum est. Numquid cælestis habitatio animas quas admittit indurat, aut memoria priuata, aut spoliata pietate? Fratres, latitudo cæli dilatat corda, non arctat, exhilarat mentes, non alienat, affectiones non contrahit, sed extendit. In lumine Dei serenatur memoria, non obscuratur. In lumine Dei discitur quod nescitur; non quod scitur dediscitur. Superni spiritus illi, qui ab initio cælos inhabitant, numquid qui incolunt cælos, despiciunt terras, & non magis eas uisitant & frequentant? Numquid quod semper vident, faciem patris, ministerium euacuat pietatis? Omnes nihilominus administratorij spiritus sunt, missi in ministerium, propter eos qui hereditatem capiunt salutis: Quid ergo? Discurrunt Angeli & succurrunt hominibus, & qui ex vobis sunt, nesciunt nos: nec norunt iam compati in quibus passi sunt & ipsi? Qui dolores nesciunt, sentiunt tamen nostros: & qui uenerunt de magna tribulatione, non recognoscunt iam in quo fuerunt? Scio qui dixit: Me expectant iusti donec retribuas mihi. Iustus est Victor etiam expectans nostram proculdubio retributionem. Non est ille pincerna Pharaonis, qui inuentam gratiam retinuit sibi, prophetæ sui pariter & captiui minimè recordatus. Minister Christi est, Christum sequitur. Non est ille oblitus suæ promissionis, nec socio passionis regni consortium denegauit. Non est discipulus contra magistrum, non potest Victor quidquam facere nisi quod uiderit magistrum facientem; Opera quæ ille fecit, &

Oper. D. Bern. Tom. I.

iste fecit similiter. Iam cælos ingressus, quos & antè apertos beatis oculis suspiciebat, uerè nunc reuelata facie speculatur gloriam Dei, absorptus quidem, sed non oblitus clamorem pauperum. Beata uisio qua in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam spiritu Domini. Par uulus ad pugnam, magnus ad uictoriã, matris viscera necdum exiens, & iam eiciens dæmonia, cum incremento virtutum ac mentorum. Victor uiuens inter peccatores, translatus est. O uirum præcipuæ sanctitatis, qui ante sanctus quam natus, antè opere quam nomine Victor. Adhuc uero clausus iam de hoste triumphauit. O uenerandam etiam ipsi Angelis sanctitatem, quam pari studio, etsi dispari uoluntate, & mali fugitant, & frequentat boni. Nec facile dixerim quid uirum astruat sanctiorem, horū fauor, aut pauor illorū. Corpore denique terras, mente cælos inhabitans: aliquando familiarius aliquid nunciantes, aliquando ineffabili cantus suauitate plausibiles supernorum uoces spirituum audiebat. Vere anima tua Victor, vna ex geminis, quæ tibi in cruce apparuerunt. Vere in fixa cruce, cum diuina inserta gloriæ, eandem sibi claritatis imaginem induit quam inuenit. Vincenti expandit gremium suum, qui pugnantem dederat spiritum suum. O uictrix anima, quæ sicut passer transuolans, mundi laqueos euasisti, respice ad incautas animas, intricatas illis, periclitantes in illis, vt tuo patrocinio eruamur. O miles emerite, qui Christianæ militiæ duris laboribus Angelicæ felicitatis requiem cōmutasti: respice ad imbelles & imbecilles cōmittones tuos, qui inter hostiles gladios & spirituales nequitas tuis laudibus occupamur. O Victor inclite, qui & de terra & de cælo gloriosissimè triumphasti, illius gloriam nobiliter superbus despiciens, & huius regna piè uolentus dripiens, respice de cælo ad uictos terræ, vt hæc sit tuorum consummatio triumphorum, si & nobis demum uicisse te sentiamus. Nam si ex te nomē tibi, perfecta ueritas nominis ex nostra liberatione censebitur: & certè deest interpretationi quamdiu nos qui tui sumus minimè liberamur. Quam piū, quam dulce, quā suauē, ò Victor, in hoc loco afflictionis & in hoc corpore mortis te canere, te colere, te precari. Nomen tuum & memoriale tuum fauus distillans in labijs captiuorum, mel & lac sub lingua eorum, qui tui memo-

M tia

Hebr. 1.

Pf. 141.

Gen. 40.

D

K

E

ria delectantur. Eia ergo fortis athleta, dulcis patrone, aduocate fidelis, exurge in adiutorium nobis, vt & nos de noſtra ereptione gaudeamus, & tu de plena victoria glorieris. Omnipotens pater, peccauimus tibi facti filij alieni, ſed appropiauiſimus in Victore, qui dum vicit cupiditatem ſuam, vincat & iram tuam, nos quoque in gratia potentior reſtituat. O victor Ieſu te in noſtro Victore laudamus, quia te in illo viciffe cognoſcimus. Da ei piſſime Ieſu ſic de ſua in te victoria gloriari, vt non ſubeat obliuio noſtri Filij Dei immitte ei noſtri ſemper in conſpectu tuo memorem eſſe, noſtram in tuo tremendo iudicio ſuſcipere & agere cauſam, qui cū Patre & Spiritu ſancto viuus & regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

In feſto B. Mariae Magdalena. Sermo.

F Odie miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, & multitudo miſerationum Domini in peccatrice ſeminam reſuſa eſt. Filius enim virginis, peccatrice & menſtruatæ manibus atrectatur, Deumq. atque Dei filium mulier inſrunita contingit. Tangit pedes mundi, atque mundantis, immunda, & veſtigijs creatoris mulier criminofa promcumbit: Tranſit in affectum cordis præuariatricis, & redit ad cor: & magnitudinē ſclerum, lacrymarum multitudo condemnat. Diſſimulat pietas tangentis officium, & obſequiorum inſtantiam remuneratorius ille maieltatis locus felici dedignatione non inſpicit. Oſculatur Maria pedes Chriſti frequentibus oſculis, & oculis innundantibus veſtigia redemptoris inſundit, tergit crinibus, odoriferis illinit & irrorat vnguentis. Videt & inuidet ſingularitatis amator, & vtrumque redarguit Phariſæi iactantia, illum ignorantia, præſumptionis iſtam. Sed deliberans prouidentia ſuſpendit iudicium dum affectat obſequium, & inueſtiam retinet præparatam, donec Mariae ſacrificium in holocaustum pertranſeat. Gaudet Angeli ſuper peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cœleſtis ille conuentus aſpergitur, ſaluantemq. ſaluandam tota miſericordiae dulcedo pertingit. Vbi adundauit delictum, ſuperabundauit & gratia, & numeroſitatem criminum præponderans pietas intercludit. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine in peccatrice con-

feſſione, quam iuſta reprehēſio in Phariſæi ſuperbia, & abuſione? Enumeratur obſequētis obſequium, & per obliuī tangitur indignātis iniquitas, tota litterali cohærentia Simonis inuidiā impugnāte. Et quia vbi ſpiritus Domini, ſibi libertas, dimittuntur illi peccata multa quæ multum diligite dimittuntur illi, qui multum negligit. Non erat fatiatus ab vberibus ſponſæ, nec inuenerat compaſſionis affectum, legem relegens, quæ miſericordiam neſcit, nouit iuſticiam. Lex dura duris & lapideis promulgata, parata percutere, neſciens mifereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum & acidū de botris amariffimis eliquatum, conſecratum feritati, deriuatum Iſraēli, Saluatori propinatum. Vinum de quo dentes bibentium obſtupescunt, non de genimine vitis illius quod Saluator bibit nouum in regno patris ſui. Verè meliora ſunt vbera ſponſæ vino iſto. Quanam, ais ſunt iſta? Procedat in medium Paulus Apoſtolus, & vbera felici lacte manantia nobis aſſignet. Gaudeat & inquit, cum gaudentibus, & flete cum flentibus. O quàm breui ſermociunculo totius religionis depinxit inſigne, quàm eleganti clauſula propoſiuit pietatem, æquitatem ſtatuit, ſubmouit inuidiam? His vberibus Mater Eccleſia lactat proficientes, nutrit perfectos. Gaudere, inquit, cum gaudentibus. Facceſſat hinc ſæcularis plauſus, inſania, & letitia mundialis abſcedat, quia non eſt gaudere impijs, dicit Dominus. Numquid illorum os gaudio repleti eſtimas, qui latantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis? Sed nec illi qui laudibus adulatorijs rapiuntur, diuinæ iubilationis agnouere latitiam. Numquid qui veſtiantur purpura & byſſo, & epulantur quotidie ſplendide, gaudium & lætitiā obtinebunt? Abſit, vt in terra ſuauius viuentium gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mundi facies immutetur, vt eleuatus allidatur, & reſpiret alliſus. Sed eſt gaudium continua ſibi iucūditate firmiſſimum, quod perfectus animus de ſecura ſibi conſcientia pollicetur. Mens enim ab huius mundi aſpergine purè preſſeq. deterſa, & in diuina contemplationis acumen totum deſiderij ſui figens affectum, gaudens gaudet in Domino, & exultat anima ſua in Deo ſalutari ſuo. Talis anima minas aſpernatur, neſcit timorem, ſpem falſam eludit, &

G
2. Cor. 3
Cantic. 1. 4
Rom. 1. 2
Proc. 2
c

Rom. 5.

omnium scandalorum immunis, in pace in-
 idipsum dormiens requiescit. Pax multa di-
 ligentibus legem tuam (ait iustus) & nō est
 illis scandalum: Nouerat enim quia liētores
 non perfequantur martyres, sed coronant.
 Cum huiusmodi gaudentibus gaudet Apo-
 stolus, & vt abundantius gaudeant, tota se-
 curitate promittit. Hoc gaudium certum &
 plenum est, tantoq. certius idem, quanto vi-
 cinus circa identitatē imprimitur. Hac est
 māmilla congratulationis, de qua lac exhor-
 tationis effunditur, quo nutriūtur perfecti,
 vt cum auulsi fuerint à lacte isto, epulentur
 ab introitu gloriæ Dei. Secūda est flere cum
 flentibus. Numquid Apostolus præcipit flere
 rerum amissionem, intermissionem volup-
 tatum, filiorum mortes, morborum instan-
 tiam, grauitatem inopiæ, potentiam fortio-
 rum? Absit. Plorandi enim sunt qui taliter
 plorant. Religiosa enim tristitia, aut alien-
 um luget peccatum, aut proprium. Beati
 quorum luctus in hac intentione versatur,
 quia consolatoriam possunt in hac expecta-
 re dulcedinem. O quàm leni & dulci spiritu
 imbutus est spiritus illius, qui nouit in spiri-
 tu lenitatis peccantem intruere, suspēde-
 re vindictam, & affectuosos viscēribus inui-
 scerare sibi peccatorē donec vitæ reddatur.
 De hac compassionis mammilla lac conso-
 lationis effunditur, & hoc lacte pascit Apo-
 stolus illos, qui solido cibo vesci non pos-
 sunt. Amator innocentia, pacis amicus,
 patientiæ cibus, patientibus compatiens, &
 congaudens gaudentibus, perfectionis me-
 tam cursu consummato contingit. Hac sunt
 vbera lacteis irrorata liquoribus, meliora vi-
 no, lacte dulciora, misericordiam sonantia,
 redolentia pietatem. Fragrantia, inquit, vn-
 guentis optimis. Digna prorsus vbera, de
 quibus eliquatur vnguentorum infinitas,
 odorata defluxione, ciuitatem Dei viuē-
 tis circumquaque respiciens. Hęc sunt vn-
 guenta, quæ regina Saba attulit in Hierusa-
 lem: de quibus dicit Scriptura: Non sunt
 allata vltra aroniatā tā multa, quam ea quæ
 dedit regina Saba Salomoni. Quā excellen-
 ter apposuit optima spiritus ille subtilis, qui
 totam sibi libri huius rapit positionem? Est
 enim vnguentum bonum, quod Maria
 pedibus Saluatoris infundit, est & melius,
 quod eadem (si tamen eadem) super caput
 recubentis effudit, est & optimum, quod
 & ipsa præparauit toti corpori Christi. Pri-
 mum vnguentum contritionis est, de recor-

datione peccatorum, de corde contrito, &
 contribulato descendens. Hoc infunduntur
 pedes illius qui ambulat super pennas ven-
 torum: hic adorat Maria in loco vbi stete-
 runt pedes eius. Steterunt, inquam quia va-
 lidissima amoris manu pedem vtrumque re-
 tinuit, donec vtrumque perungeret, & audi-
 ret criminum remissionem, & dimissionem
 in pace. Remittuntur, inquit, tibi peccata,
 & vadē in pace. Magnam prorsus miseriam
 magna misericordia diluit & abstergit, &
 hoc quidem festinanter, quia sine vllō inter-
 uallo coniunguntur & lacrymæ peccatri-
 cis, & misericordia Saluatoris. Remittuntur
 peccata, & in pace dimittitur: vt & de
 præterito sit sollicita, & secūra de futuro. Pe-
 des isti sunt misericordia & iudicium; quo-
 rum, alterum sine altero osculari, vel teme-
 raria securitas est, vel desperatio fugienda,
 Quis enim Dei misericordiam indefinen-
 ter attendens, non statim tepidioris vitæ
 quietem exoptet? Cum enim recogitat vni-
 uersitatis Dominum formam serui pro ser-
 uis suscipere, triginta & tribus annis opera-
 ri salutem nostram in medio terræ huius,
 capi, ligari, lacerari, crucifigi, & hoc totum
 pati pro filiis hominum: statim deceptoriam
 spe sibi blanditur & alludit? gaudet obser-
 uari in misericordia & miserationibus, iu-
 diciū nescit, ignorat iustitiam, & puni-
 enda æstimat non puniri. Fallitur qui sic
 osculatur misericordiæ pedem, vt pedem iu-
 dicij non attendat, qui totum de misericor-
 diæ pede præsumit, hoc solum ad salutem
 sufficere credens, quod credit. Rursus cum
 abducit os, & iudicij pedem crebrioribus
 oculis intertangit, subcutitur carnis ani-
 mæq. substantia, & vtriusque hominis sta-
 tum vehementior aura percellit. Horrendū
 enim est incidere in manus Dei viuētis, recal-
 citrare dominantis imperio, qui habet pote-
 statem corpus & animam mittere in gehē-
 nam. Terribilis certē (sicut ait Apostolus)
 quædam expectatio iudicij, quando ignis
 in conspectu eius exardescet, & virtutes
 cælorum mouebuntur, & vacillantibus
 conscientijs, latitudinem mundi validissi-
 mus ignis aduret. Nihil prorsus terribi-
 lius, quam videre latronis officinam ple-
 nam sanguine, cumulatam opprobrijs, tor-
 mentis vndantem. Quis hæc diutius cogi-
 tans non statim contrēmiscat, & in despe-
 rationis rotetur abyssum? Non est igitur

Luc. 7. 9

Hebr. 10. f

Ibidem.

huic pedum otiosius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia iudicantis excludat. Vtrumque igitur inungat pedem animae poenitentis affectus, & nunc misericordiam amplectens, nunc iudicium de osculans, contribulati spiritus offerat hoc ocaustum. Vide Mariam iudicij pedem fortiter attendentem, dum nobilis & lasciuia mulier, coniuuantium facie non attendit, sed extenso corpore prouoluit pedibus inaiestatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis iaculo vulnerata. Sed & misericordiae pedem labijs impressioribus osculatur, in cuius spe firmiter inharet vestigijs redemptoris, donec audiat: Remittuntur tibi peccata tua. Sanè pretiosum vnguentum, quo non solùm terrena domus, sed etiã caelestis aspergitur. Viliissima autem sunt species de quibus conficitur, & magna earum copia intra nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra plantata in cõscientijs nostris, quorum numerositas praë multitudine numerari nõ potest, species eius sunt. Ipsa igitur in mortario poenitentiae, macerationis pistillo cõtusa, & resperfa discretionis oleo, doloris igne supposito, & i alieno disciplinae coctæ, vnguentum exhibent pretiosum & acceptum pedibus Saluatoris. Compendiosè autem istud confecimus, sapienti rerum occasione penitus relinquētes. Et licet materia videatur indignior: interim tamen bonum est vnguentum istud, quod domum replet, penetrat caelos, Angelos latificat, & beatæ ciuitatis letitiam relinquit & gaudium. Hoc est sacrificium iustitiae: quia sacrificium Deo spiritus contribulatus. Secundum vnguentum est deuotionis, de recordatione beneficiorum Dei. Prorsus dignissima huius vnguēti compositio: & in istius comparatione, prioris est cõpersio vilipendenda. Eius enim species de caelesti paradiso allatae sunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inueniri. Virtutes enim diuinitus collatae, & in mortario pectoris pistillo diligentissima meditationis contrita, & exultationis oleo superfuse, suffuso igne iustitiae in humilitatis alieno decoctæ, faciunt vnguentum & odore & virtute mirabile: quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi, & exhiberi reuerentiae maiestatis. Sed & hoc recolligimus breuiter: illis qui multa de paucis excipere cognouerunt, verborum multitudinem reseruantes. Notanda tamen vtriusque differentia, & secundi sub-

limitas attendenda, quoniam illud est sacrificium Deo spiritus contribulatus, & istud sacrificium laudis, quod honorificat Deum. Pedes igitur vngimus Saluatoris, cum de peccatis compungimur: vngimus caput, cum de collatis virtutibus, virtutum largitori gratias cumulamus. Interstitij tamen morositas inter pedes esse debet & caput: quia profecto difficillimus, & praesumptuosus salutus est à vestigijs ad verticem Domini transuolare. Neque enim eadem, quae vixit pedes, vixit & caput: cum illa meretrix nihil horum fecisse legatur, secundum illud: Verte impios, & non erunt. Vixit ergo Maria sanctum Domini verticem, profecto iam electa, iam familiaris effecta, longè à peccatricis illius obuoluta vestigijs, quam infelix ille septenarius confundebat. Porro si duo praemissa vnguenta tantæ dignitatis sunt vt alterum pedibus, alterum compleat capiti dominantis: illud tertium, quod optimum est & superexcellens, vbi nam inuenire poterimus? Sed abist vt sponsa veritatis, à veritate dissentiat, & tale aliquid habere se iactet, quod habere non possit. Est ergo tertium vnguentum pietatis: quod est super omnia aromata morbis omnibus, & periculis salutare, quod quod nulli vquam pesti inuenitur inefficax. De ipso namque sic legitur. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Vide huc in prima fronte capituli propositum, quod non vna vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis vnguentum. Intelligis quia non pedes, aut caput, sed totum crucifixi corpus sibi veniat ista confectio? Confectio sine dubio pretiosa, quæ toti sufficiat corpori creatoris. Et attende, quia vnguentum pedibus infusum, adeo dignatissima lenitate suscepit, vt Pharisæum murrurantem parabolica prolixitate conuinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput eius vnguento dispulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus esse protestans: & tumidam eorum animositate verbis compefcuit moderatis. Hoc verò tam salubre tanq. mirificum, in mortuo suo corpore noluit expendi, quod viuo vtiq. referuabat. Duo enim corpora habet Christus, vnum quod suscepit ex virgine, alterum Ecclesiae, quod charius habet benignitas resimentis. Denique

illud

M

Promer.
12. A

B
Mar. 16
u

Ps. 50. d

A

illud pro isto motu exposuit & tormentis, addictus cruci, iunctus sceleratis, morte turpissima cōdemnatus. Poterimus ne tam salubrem conficere confessionem? Vniuersa miseris, tam animarum quam corporū, oculo pietatis inspecta, species eius sunt. Iste igitur in mortaliolo largitatis, dulcedinis pistillo contracta, & delinita caritatis oleo, succenno compassionis igne, & in ahenopersecutione despumata, vnguentum faciunt ipsis etiam Angelis admirandum.

Sunt viri diuitiarum in domo Domini virtutum, inuestigemus an apud huiusmodi habeantur vnguenta. Primus occurrit mihi Paulus (sicut vbiq̄ solet) totus presenti delibutus vnguento. Quis infirmior, inquit, & ego non infirmior? Felix anima facta sibi tamquam vas perditum, vt omniū miserias in sua continentia colligaret, totum se toti corpori Christi donauerat, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret. Sed & ille simplex & rectus & timens Deū, vide quomodo non hominem, imò verò hominem, & quod verius est super hominem

Iob 29. c. ambulabat. Oculis, inquit, fui cæco, & pes claudō, pater eram pauperum, &c. Qui sic eum hoc vnguento perunxerat, vt de misericordiae thalamo largius irroratus exiret.

1. Reg. 15. g. Samuelem recolo, qui non semel sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul, cum sciret illum longius ab oculis diuinitatis elongatum. Non cessabat tamen compassio quæ condolentis animum irrepserat, fundens lacrymas etsi nō profuturas, puras tamen. Dauid parricidam filium continua deploratione plorabat, plorans in eo non carnis necessitudinem, sed fidei destructionē.

2. Reg. 13. g. & 18. f. Cerne quō Ioseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres non iam ante fratrem, sed ante dominum assistentes, consilij proditoris, homicidij rei, fratricidij successores. Videt eos Ioseph, & omnium iniuriarum immemor, dulcissimis fletibus inundatur, & pietatis adeps qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit iram, tempus iracundiæ non referuat: reddens bonum pro malo, pro crudelitate dulcedinem.

Exod. 32. c. Pæne quin oblitus sum Moysen adeo sacri liquoris huius rore perfusum, vt totus ex eo superfundatur & profluat. Peccat Israel, & Moyses peccantem reconciliare iuitur creatori, sed dissimulat Dominus exaudire rogantem. Promittit plurima Moyse creator omnium, & ferendi licen-

tiam quærit à Moysse, qui Moysen fecit: Dimitte me, inquit, vt irascatur furor meus contra eos, & faciam te in gentem magnam. Respondit Moyses. Si dimittis, dimitte. Alioquin dele me de libro quem scripsisti. Obstupescendo profecto dulcedo. Et principatum respuit gentis alienæ, & de libro vitium deleri desiderat, nisi peccantibus dimittatur offensa. Hæc sunt vnguenta propitiationis & misericordiae, quæ à sponsa verberibus eliquantur, infirmitates omnes fugantia, profligantia passiones. Felix Maria vnxit pedes Iesu, felicior eadem vnxit caput auctoris, felicissima quæ rorem vnguentarium toti corpori Christi præparauit. Cōsidera quàm vehemetissimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Christum regem. Domine, inquit, si sustulisti eum, dicitō mihi, & ego eum tollam. Quem eum Maria? Cum de nullo feceris mentionem, ad quem relationem facis? Putasne quod in omnibus cordibus versetur ita memoria dilecti tui, sicut & in consistorio cordis tui? Et ego inquit, eum tollam. Mira res. Hominem perfectæ ætatis, virum cuius corpori vix centum libræ sufficiency vnguentorum: tenerima mulier portabis & tolles? Ardēs & affecta loquutio, quæ de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil, n. amanti difficile esse videtur. Quis desperare debeat, tanta peccatrice non solum veniam, sed & gloriam consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, & placatum nobis reddat iudicem nostrum amicum suum, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

In assumptione Beatae Mariae, Sermo I.

Virgo hodie gloriosa cælos ascendens supernorum gaudia: ciuium copiosis sine dubio cumulauit augmentis. Hęc est, n. cuius salutationis vox & ipsos exultare facit in gaudio, quos materna adhuc viscera claudunt. Quod si paruuli necdum nati anima liquefacta est, vt Maria loquuta est, quid putamus quænam illa fuerit cælestiū exultatio, cum & vocem audire, & videre facie, & beata eius frui præsentia meruerunt? Nobis verò carissimi, quæ in eius assumptione sollempnitatis occasio, quæ causa lætitiæ, quæ materia gaudiorum? Maria præsentia totus illustratur orbis, adeo vt & ipsa iam

cælestis patria clarius tutelet virginæ lampadis irradiata fulgore. Merito proinde resonat in excelsis gratiarum actio, & vox laudis: sed plangendum nobis, quam plaudendum magis esse videtur. Quantum enim de eius præsentia cælum exultat, numquid non consequens est, vt tantum luceat hic noster inferior mundus eius absentiam? Cesset inquerela nostra, quia nec nobis hic est manens ciuitas: sed eam inquirimus ad quam hodie Maria benedicta peruenit. In quâ si conscripti ciues sumus, dignum protectio est etiã in exilio, etiam super flumina Babylonis eius nos recordari, eius communicare gaudijs, eius participare lætitiã, maximeq. eam quæ tam copioso impetu legitur hodie ciuitatem Dei; vt sentiamus & ipsi fillicidia stillantia super terram. Præcessit nos regina nostra, præcessit, & tam gloriose suscepta est, vt fiducialiter sequantur dominam seruuli clamantes, Trahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Aduocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tamquam iudicis mater, & mater misericordiæ suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. Pretiosum hodie munus terra nostra direxit in cælum, vt dando & accipiendo felici amicitiarum fœdere copulentur humana diuinis, terrena cælestibus, ima summis: Illo enim ascendit fructus terræ sublimis, vnde data optima & dona perfecta descendunt. Ascendens ergo in altum Virgo beata, dabit ipsa quoque dona hominib?. Quidni daret? Siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cælorum est, misericors est, denique mater est vnigeniti filij Dei.

H Nihil enim sic potest potestatis eius seu pietatis magnitudinem commendare, nisi forte aut non creditur Dei filius honorare matrem, aut dubitare quæ potest omnino in affectum caritatis transfusse Mariæ viscera, in quibus ipsa quæ ex Deo est, caritas nouem mensibus corporaliter requieuit. Et hæc quidem propter nos dixerim fratres, sciens difficile esse, vt in tanta inopia, caritas illa perfecta, non quærens quæ sua sunt, valeat inueniri. Vt tamen interim sileam beneficentia quæ pro illius glorificatione consequimur, si eam diligimus, gaudebimus utique quia vadit ad filium, Plane, inquam, congratulabimur ei, nisi forte (quod absit,) inuentrici gratiæ omnimodè inueniamur ingrati. Quæ enim in castellum mundi hu-

ius intrantem prius ipsa susceperat, ab eo suscipitur hodie sanctam ingrediens ciuitatem. Sed cum quanto putas honore, cum quanta putas exultatione, cum quanta gloria? Nec in terris locus dignor vteri virginalis templo in quo filium Dei Maria suscepit, nec in cælis regali solio in quo Mariam hodie Mariæ filius sublimauit. Felix nimirum vtraque suscepit, ineffabilis vtraque, quia vtraque inexcogitabilis est. Vt quid enim hodie in Ecclesijs Christi Euangelica lectio recitatur, in qua mulier benedicta in mulieribus excepisse intelligitur Saluatorem? Credo vt hæc quam celebramus, ex illa susceptione aliquatenus estimetur, imò vt iuxta illius inestimabilem gloriam, inestimabilis cognoscatur & ista. Quis enim etiam si linguis hominum Angelorumq. loquatur, explicare queat, quemadmodum superueniente spiritu, obumbrante virtute altissimi, caro factum sit Verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & Dominus maiestatis, quæ non capit vniuersitas creaturæ, intra virginea sese clausit viscera factus homo? Sed & illud quis cogitare sufficiat, quam gloriosa hodie mundi regina processerit, & quâto deuotionis affectu tota in eius occursum cælestium legionum prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis sit deducta, quam placido vultu, quam serena facie, quâ diuinis amplexibus suscepta a filio, & super omnem exaltata creaturam, cum eo honore, quo tanta mater digna fuit, cum ea gloria, quæ tantum decuit filium? Felicia profus oscula labijs impressa lætentis, cui virgineo mater applaudebat in gremio. Verum numquid non feliciora censebimus quæ ab ore sedentis in dextera patris, hodie in beata salutatione suscepit, cum ascenderet ad thronum gloriæ, epithalamium canens & dicens: Osculetur me osculo oris sui? Christi generationem, & Mariæ assumptionem quis enarrabit? Quantum enim gratiæ in terris adepta est præ cæteris, tantum & in cælis obtinet gloriæ singularis. Quod si oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparatit Deus dignitibus se, quod præparauit gignenti se, & (quod omnibus est certum) diligenti præ omnibus, quis loquatur? Felix planè Maria, & multipliciter felix, quæ cum excipit Saluatorem, siue eum à Saluatore suscipitur, virobique mira dignitas virginis matris, vtrobique amplectenda

H

I

Luc. 10. da dignatio maiestatis. Intrauit, inquit, Iesus in quoddam castellum, & mulier quaedam excepit illum in domum suam. Sed laudib. magis vacandum est, quod festiuis praeconijs haec dies debeat. Quia verus copiosam nobis materiam lectionis huius verba ministrant: cras quoque conuenientibus nobis in vnum, communicandum erit sine inuidia, quod fuerit de se super datum, vt in memoria tantae Virginis non modò affectus deuotionis excitetur, sed & mores adficientur ad profectum conuersationis, in laudem & gloriam filij eius Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in saecula.

Item in eadem sollempnitate, de Euangelica lectione. Sermo I I.

Ibidem. **I**ntrauit Iesus in quoddam castellum. Opportunè satis hoc mihi in loco prophetica exclamatio assumenda videtur. O Israël quam magna est domus Domini, & ingens locus possessionis eius? An non ingens, cuius comparatione castellum dicitur terrae huius spatiosissima latitudo? An non ingens, patria & regio inestimabilis, quādo ab ea Saluator adueniens, cum ingrederetur orbem terrae, introiret castellum? Nisi fortè castellum quis aliud intelligendum putet, quam atrium fortis armati principis mundi huius, cuius vasa diripere a fortiori superuenit. Festinemus in illam ingredi beatitudinis amplitudinem, fratres, vbi nemo alium coangustat, vbi possumus cum omnibus sanctis comprehendere, quānam sit longitudo & latitudo, sublimitas & profundum. Neque id despereamus, quandoquidem ipse caelestis habitator patriae, etiam & creator, nostri huius castelli angustias non refugit. Sed quid introisse eum dicimus in castellum? Etiam in angustissimum virginalis vteri diuersorium introiuit. Denique, & mulier quaedam excepit illum in domum suam. Felix mulier, quae iam non exploratores Hierico, sed potius fortissimum illum exspoliatores sustulit illius, qui verè, vt luna mutatur, non legatos Iesu filij Naue, sed ipsum magis suscipere meruit verum Iesum filium Dei. Felix inquam mulier, cuius domus Saluatore suscepto inuenta est munda quidem, sed planè non vacua. Quis enim vacuum dixerit, quā salutauit Angelus gratia plenā? Neque hoc solum, sed adhuc quoque in eam superuen-

turum asseruit Spiritum sanctum. Ad quid putas, nisi vt etiam superimpleat eam? Ad quid nisi vt adueniente iam spiritu plena, sibi eodem superueniente, nobis quoque se per plena & supereffluēs fiat? Vtinam fluat in nos aromata illa, charissimata scilicet gratiarum: vt de plenitudine tanta omnes accipiamus. Ipsa nempe mediatrix nostra, ipsa est per quam suscepimus misericordiam tuam Deus, ipsa per quam & nos Dominum Iesum in domos nostras excipimus. Et nobis etiam singulis, castra sunt singula, & singula domus, & sapientia pulsat ad ostia singulorum. Si quis ei aperuerit, introibit, cenabitque cum eo. Est vulgare prouerbiū, quod multoties in ore, magis autem in corde versatur: Bonum, inquit, seruat castellum, qui custodierit corpus suum. Sapiens tamen non sic, sed magis, inquit: Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Esto tamen, cedendum sit multitudinibus: bonum castrum custodiet, qui custodierit corpus suum. Illud sanè quarendum, quēnam huic sit adhibenda custodia castrorum. Rectè ne custodisse tibi videretur anima illa corporis sui castrum, cuius membra velut coniuratione facta inimico eius dominium tradidere? Sunt enim qui cum morte fedus inierunt, pactum pepigerunt cum inferno. Incrassatus est, inquit, dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguitus, dilatatus. Haec planè custodia, quae laudatur a peccatoribus in desiderijs carnis suae. Quid vobis videtur fratres? Num & in hac parte cedendum est multitudinibus? Absit. Paulum magis interrogemus, vt pote ducem strenuē militiae spiritualis. Dic nobis Apostole, quae sit tui custodia castrorum? Ego, ait, sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi à rem verberans: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs praedicaucro, ipse reprobus efficiar. Et alio in loco: Non regnet, inquit, peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum concupiscentijs eius. Vtilis profectò custodia, & felix anima, quae sic custodierit corpus suum, vt numquam sibi vendicet illud inimicus. Fuit enim aliquādo cum hoc meum castrum tyrannidi suae impijs ille subiecerat, sibi potestatiue membris imperans vniuersis. Quantum eo nocuerit tempore, praesens adhuc indicat desolatio, & egestas. Heu nec contentiuae murum in eo, nec patientiae antemurale reliquit.

L

Deu. 32

1. Co. 9

Rom. 6.

M

Extirpauit vineas, melluit segetes, arbo-
res extirpauit, quippe etiã oculus iste meus
depredabatur animam meam. Denique
nisi quia Dominus adiuuit me, paulo mi-
nus habitasset in inferno anima mea. Dico
autem infernum inferiorem, vbi nulla con-
fessio, vnde nemini datur exire. Ceterum
etiam tunc nec carcer illi deerat nec infer-
nus: Ab ipso nempe conuincationis & perdi-
tionis pessimã deprehensa principio, non
alibi, quam in domo propria carcerali est
mancipata custodiã, nec alijs quã suã il-
lus familiã data tortoribus. Erat enim il-
li conscientia carcer, erant tortores ratio, &
memoria: atque hi quidem crudeles, austeri,
& inuimifer cordes, sed longè minus rugien-
tibus illis præparatis ad escam, quibus erat
iam iamq; tradenda. Sed benedictus Deus,
qui non dedit me in captionem dētibus eo-
rum. Benedictus, inquam, Dominus, qui vi-
suauit & fecit redemptionem. Cum enim
inferiori eam carceri tradere malignus, &
tortoribus acceleraret, sed & castrũ ipsum
ignibus cremare perpetuis, vt digna periuri-
s fieret retributio membris, fortior super-
uenit, intravit in castellum Iesus, qui for-
tem alligans, eius vasa diripuit, vt quę prius
erant in contumeliam, faceret in honorem.
A Contriuit portas aereas, & confregit ferreos
vectes, vinctum de domo carceris & umbra
mortis educens. Porro egressus eius in con-
fessione: Ipsa est enim scopa qua mundatus
carcer, & ornatus, deinceps regularium in-
stitutionum iuicis quibusdam pulchrè virē-
tibus de carcere redit in domum. Habet
ergo mulier iam domum suam, habet vbi su-
scipiat eum, cui super tantis beneficijs exstat
obnoxia. Alioquin vix ei si eum excipere
renuit, si non detinet, si non cogit manere
secum, quoniam ad uesperascit. Rediens en-
nim qui prius eiectus est, mundatum qui-
dem & ornatum domum inuenit, sed vacan-
tem. Relinquitur siquidem mulieri domus
sua deserta, quam Saluatoris hospitio dignã
exhibere neglexit quomodo inquis? Pote-
rit ne domus mundata cōfessione priorum
delictorum, & obseruatione regularium in-
stitutionum ornata, indigna adhuc iudicari
habitaculo gratiã, Saluatoris ingressu? Po-
terit sine dubio, si superficie tenus emunda-
ta, & iuicis (vt dictum est) strata virenti-
bus, interim plena sit luto. Quis enim su-
scipiendum Dominum arbitretur in deal-
batis mortuorum sepulchris, quę viden-

tur à foris speciosa, intrinsicè autem spur-
cicia, & sanies vniuersa repleuit? Esto si-
quidem, vt aliquando tamquam ipsa super-
ficie delectatus, incipiat primum apponere
pedem ei, qui huiusmodi est, primam ali-
quam visitationis suę gratiam indulgen-
do: numquid non resiliet illico cum indi-
gnatione? Numquid non effugiet clamitan-
s: Infixus sum in limo profundi, & non
est substantia? Virtutis enim species, &
non veritas, quasi qualitas est, non substan-
tia. Neque verò ingressum eius exterioris
potest conuersationis tenuis superficies sus-
stinere: quoniam omnia penetrat, & in in-
timis cordibus eius habitatio est. Quid si
nequaquam spiritus disciplinæ subditum
manifestè peccatis corpus inhabitat, fictum
vtique non modo declinat, sed & effugit,
atque elongatur ab eo. An verò aliud est,
quam fictio execranda, si peccata superfi-
cietenus radas, non intrinsicè eradicat?
Certus esto quoniam pullulabit vberius, &
emundatam, sed vacantem domum cum
nequioribus septem qui eiectus fuerat hos-
tis malignus intrabit. Reuersus enim ad
vomitus canis, odibilis erit multo plus
quam antè: & fiet filius gehennæ multipli-
citer, qui post indulgentiam delictorum in
eandem denuo sordes inciderit, vt suslota
in volutabro luti. Vis videre mundatam,
ornatam, & vacantem domum? Homineim
intuere qui confessus est, & deseruit mani-
festa peccata præcedentia ad iudicium, &
nunc solas mouet manus ad opera manda-
torum, corde penitus arido, ductus consue-
tudinè quadam planè quasi vitula Effiam,
docta diligere trituram. Exteriorum, quę
ad modicum valent, ne vnum iota præter-
rit, sed camelum glutit dum culicem liquat.
In corde enim seruus est propria voluntatis,
cultor auaritię, glorię cupidus, ambi-
tionis amator, aut hæc omnia, vt singula
quęq; intus vitia fouens: & mentitur in-
iquitas sibi: sed Deus non irridetur. Videas
enim interdum sic palliatum homineim, vt
seducat etiã semetipsum, penitus non at-
tendens vermem qui interiora depascitur.
Manet enim superficies, & salua sibi om-
nia arbitratur. Comederunt (ait Prophe-
ta) alieni robur eius: & ignorauit. Dicis
quia diues sum, & nullus ego, cum sis pau-
per, & miser, & miserabilis: Nam & in-
uenta occasione ebullire sanieim, quę la-
tebat in vlcere, & excisam non extirpatam
arborem

B
Psal. 68.

Nota.

C

Osee 7.

arborem in siluam pullulare videas densiorem. Quod periculum si volumus declinare, securim ponamus necesse est ad radices arborum, non ad ramos. Non sola inueniatur in nobis exercitatio corporalis ad modicū valens: sed inueniatur vtilis ad omnia pietas, & exercitium spirituale. Mulier, inquit, Martha nomine, excepit illum in domum suam, & huic erat soror nomine Maria. Sorores sunt, & debent esse contubernales. Occupatur hæc circa frequens ministerium, illa Dominicis est intenta sermonibus. Ad Martham spectat ornatus, sed impletio ad Mariam. Vacat enim Domino, vt non sit domus vacans. Sed mundationem cui possumus attribuere? Erit enim, si & hoc inuenerimus, domus in qua Saluator scipitur, & munda, & ornata, & nō vacans, Demus eam Lazaro, si & vobis ita videtur: Et ei siquidem fraternitatis iure cum fororibus fuit domus ista cōmunis. Dico autem Lazarum quem quattriduanum iam iamq. fortentem à mortuis excitat vox virtutis: vt videatur satis congruè formam gerere pœnitentis. Intret ergo domū Saluator, & frequenter visitet, & eam quam pœnitens Lazarus mundat, ornat Martha, & Maria replet internæ dedita cōtemplationi. Sed forte curiosus quisquam requirat cur in præfenti euangelica lectione nulla profus Lazarum mētio fiat. Arbitror sane, ne id quidem à proposita similitudine diffidere. Virginalē etenim domū intelligi volens spiritus, siluit non incongruè pœnitentiā, quæ malum vtiq. comitatur. Absit enim vt proprii quidquam inquinamēti domus hæc aliquādo habuisse dicatur, vt in ea proinde seopa Lazari quæreretur. Quod si originalem à parentibus maculam traxit, sed minus à Ieremra sanctificatam in vtero, aut nō magis à Ioāne Spiritu sancto repletā credere prohibet pietas Christiana. Hæc enim festis laudibus nascens honoratur. Postremo cum omnimodo contet ab originali contagio sola gratia mundatam esse Mariam: quippe cum & nunc in baptismate sola hanc maculam lauet gratia, & sola eam raserit olium petra circumcisionis: vt omninōdō pium est credere, proprium Maria delictum non habuit, nihilominus ab innocētissimo corde etiam pœnitentiā longè fuit. Sit ergo Lazarus apud eos quorū necesse est ab operibus mortuis conscientias emundari: secedat inter vulneratos dormientes in sepulchris, vt in

thalamo virginali inueniantur Martha & Maria tantum. Ipsa est enim quæ Elizabeth grauidā, & grandeuā quasi mensibus tribus humili deseruiuit officio, ipsa verba omnia quæ de filio dicebantur, cōferuabat, conferens in corde suo. Neminē ergo moueat quod suscipiens mulier Dominum, nō Maria, sed Martha vocatur: quando in hac vna & summa Maria, & Marthæ negotium, & Mariæ non otiosum otium inuenitur. Omnis quidem gloria filix regis ab intus, nihilominus tamen in simbrijs aureis circūamicta est varietate. Non est de numero fatuarum virginum prudens virgo. Lampadem habet, sed in vase oleum portat. An forte excidit vobis Euāgelica illa parabola, quæ fatuas virgines prohibitas narrat ab introitu nuptiarum? Erat equidem domus earum munda, virgines enim erant. Erat ornata, quia simul omnes, id est, fatuæ cū prudentibus lampades ornauerunt: sed erat vacans, quia in vasis suis o'cū non acceperunt. Hinc est quod nec ab eis suscipi in domos suas, nec admittere eas dignatur spōsus cælestis ad nuptias. Non sic mulier illa fortis, quæ serpentis caput contriuit. Habes enim post multa in laudibus eius, quia nō extinguetur in nocte lucerna ipsius. In fugil'ationem hoc dicitur fatuarum, quæ veniente media nocte sponso, conqueruntur sero & dicunt: Quia lampades nostræ extinguitur. Processit igitur gloriosa Virgo, cuius lampas ardentissima, ipsis quoque Angelis lucis miraculo fuit, vt dicerent: Quæ est ista quæ progreditur sicut Aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol? Clarius enim ceteris rutilabat, quam repleuit oleo gratiæ præ participibus suis Christus Iesus filius eius Dominus noster.

Item vbi supra, Sermo III.

INTRAVIT IESVS in quoddam Castellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam. Quid est fratres, quod è duabus fororibus altera tantum Dominum legitur excepisse, & ea ipsa quæ videtur inferior? Optimam enim partem elegit Maria, teste ipso quem Martha suscepit: sed prior: natu Martha videtur, & salutis initium sibi magis actio, quàm contemplatio noscitur vendicare. Laudat Christus Mariam, sed à Martha suscipitur. Amat Rachel

Textus.

D

E

Matth. 25.

Cant. 6.

F

Luc. 10.

Gen. 29.

leia

lem Jacob, sed Lia supponitur ignorant. Si de fraude queritur, audiat non esse consuetudinis, vt iuniores prius tradantur ad nuptias. Quod si luteam hanc cogites domum, facile erit nosse quemadmodum in ea Dominum Martha magis excipiat quam Maria.

1. Cor. 6. d. Quod enim ait Apostolus: Glorificate, & portate Deum in corpore vestro: Martha dicitur, non Marię. Hęc nimirum corporis vtitur instrumento, cum illi potius sit impedimento.

Sap. 9. d. Denique corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Numquid & operantem?

G Martha igitur in domum suam excepit Saluatorem in terris, Maria potius cogitat quęadmodum suscipiatur ab eo in domo non manu facta æterna in cęlis. Fortę tamen & ipsa Dominum suscepisse videtur, sed in spiritu: Dominus enim spiritus est. Huic, inquit, (haud dubium quin Martha) foror erat nomine Maria, quę etiam sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum illius. Vides, quod vtraque suscepit Verbum, hęc in carne, illa in voce.

Textus. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Quę stetit, & ait: Domine, non est tibi curę, quod foror mea relinquit me solā ministrare? Putas in domo in qua Christus suscipitur, vox murmurationis audietur? Felix domus, & beata semper cōgregatio est, vbi de Maria Martha conqueritur. Nam Marię Martham æmulari prorsus indignum, prorsus illicitum est. Alioquin vbi legitur Mariam causantem, quia foror mea relinquit me solā vacare? Absit, absit, vt qui Deo vacat, ad tumultuosum aspiret fratrum officialium vitam.

Textus. Martha semper insufficiens sibi, & minus idonea videatur, alijsq. magis id operis, quod administrat optet imponi. Respondit autem ei Iesus: Martha Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. Vide pręrogatiuam Marię, quem in omni causa habet aduocatum. Indignatur siquidem Phariseus, conqueritur foror, etiam discipuli murmurant: vbiq. Maria tacet, & pro ea loquitur Christus. Optimam, inquit, partem elegit sibi Maria, quę non auferetur ab ea in æternum. Hoc vnum illud necessarium est, hęc vna quam propheta, tam sedulo requirebat: Vnam, inquit, petij à Domino, hanc requiram. Quid tamen sibi vult fratres, quod optimā partē Maria dicitur elegisse? Vbi iam erit quod aduersus eam pro-

ferre solemus, si quando forte ministrat Marthę turbationem, inęqualitatem dijudicare voluerit: Melior est iniquitas viri, quā **Eccl. 42** benefaciens mulier? Vbi erit & illud: Si quis e **Ioā. 12.** mihi ministrauerit, honorificabit eū pater meus: & i lud: Qui maior est vestrum, erit d **Matth. 20. d** minister vester. Postremò, quę consolatio est laboranti, quasi in eius suggillationem, partem fororis attollere? Vnum ergo arbitror è duobus, vt aut de electione Maria laudetur, quod pars ipsa, quantum in nobis est, sit omnibus eligenda: aut certę, vt neutrum dicatur desuisse, nec in partem quamlibet præcipitasse sententiam, sed ad obedientiam præceptoris in vtrumlibet sit parata. Quis enim sicut Dauid fidelis ingrediens, egrediens, & pergens ad imperium regis? Denique paratum, inquit, cor meum, paratū cor meum, non semel tamen, sed & secundo, & vacare tibi, & proximis ministrare. Hęc planè pars optima, quę non auferetur; hęc meus optima, quę non mutabitur quocumque vocaueris eam. Bonum, inquit, acquirit gradum, qui bene ministrauerit: fortę meliorem, qui benè vacauerit Deo, optimum autem, qui perfectus est in vtroque. Vnum adhuc dico, si tamē id de Martha licet suscipiari. Nonne .n. quasi otiosā reputasse videtur, quā sibi dari petijt adiutricem? Sed carnalis est, & omnino non percipit quę sunt spiritus Dei, si quis forte vacantem animam suā de vacatione redarguit. Audiat igit optimam esse hanc partem, quę maneat in æternū. Numquid non rudis quodammodo videtur anima, quę diuinę contemplationis penitus expert, illam intrauit regionem, vbi hoc vnum omnium opus, vnū studium, eadem vita? Sed consideremus fratres, quęadmodum in hac domo nostra, tria hęc distribuerit ordinatio caritatis, Martha administrationem, Marię contemplationem, Lazarro pœnitentiam. Habet hęc simul quęcumque perfecta est anima, magis tamen videtur ad singulos singula pertinere, vt alij vacent sanctę contemplationi, alij dediti sint fraternę administrationi, alij in amaritudine animę suę recogitent annos suos tamquam vulnerati dormientes in sepulchris. Sic planè, sic opus est, vt Maria pię & sublimiter sentiat de Deo suo, Martha benignę & misericorditer de proximo, Lazarus miserę & humiliter de seipso. Gradum suum quisque cōsideret. Si inuenti fuerint in ciuitate hęc Noe, Daniel, Iob, ipsi iustitia sua liberantur.

Matth. 20. d

Psal. 56

1. Tim. 3. a

Ezech. 14. d.

1. Cor. 6. d.

H

buntur, ait Dñs, sed filium aut filiam non liberabunt. Nemini nos blandimur, vtinam nec vestrum quispiam se seducat. Quibus. n. nulla credita est dispensatio, & administratio nulla commissa, his omnino sedendum erit aut secus pedes Iesu cum Maria, aut certe cū Lazaro intra septa sepulchri. Quid ni erga multa turbetur Martha, quæ sollicita est pro multis? Tibi ergo, cui necessitas hæc non incumbit, è duobus vnum est necessarium, aut non turbari penitus, sed delectari magis in Dño: aut si id necdum potes, turbari non erga plurima, sed (vt de se propheta loquitur) ad teipsum. Iterum dico, ne quis de ighorantia habeat excusationem. Oportet te fratres ad quem de fabricanda seu regenda inter vndas diluuij arca nihil spectat, aut virum esse desideriorum, vt Daniel erat, aut cum beato Iob virum dolorum, & scientem infirmitatem. Alioquin vereor ne tepidum te, & nauseam prouocatem euomat ex ore suo qui te inuenire cupit, aut sui consideratione calidum, caritatis igne flagratem, aut tu ipsius cognitione frigidum, & aqua cōpunctionis ignita diaboli iacula restinguentem. Sed & ipsam quoque Martham admonitam esse necesse est, id maxime queri inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Erit aut fidelis, si neque quæ sua sunt quærat, sed quæ Iesu Christi, vt sit intentio pura: nec suam faciat, sed domini voluntatem, vt sit actio ordinata. Sunt. n. quorum non simplex est oculus, & recipiunt mercedem suā. Sunt qui ferūtur proprijs motibus aiorum, & contaminata sunt vniuersa quæ offerunt, quippe cum voluntates eorum inueniantur in eis. Veni nunc mecum ad nuptiale carmen, & consideremus quemadmodū sponsus sibi sponsam vocat, nec vllum omiserit ex his tribus, nec addiderit vltra. Surge, inquit, propterea amica mea, formosa mea, columba mea, & veni. An non amica est, quæ Dñicis lucris intenta, fideliter ipsam quoque pro eo ponit animam suam? Quoties. n. pro vno ex minimis eius spirituale studium interponit, toties pro eo spiritualiter ponit aiam suam. An non formosa, quæ reuelata facie gloriam Dñi speculando, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tamquam à Dñi spiritu? An nō columba, quæ planctus & gemit in foraminibus petrae, in cauernis maceriat, tamquam sepulta sub lapide? Mulier, ait, Martha noie, excepit eum in domum suam. Certum est

huius tenere locum fratres officiales, quos fraternæ caritatis intuitus varijs administrationibus deputauit. Vtinam aut & ego ipse inter dispensatores fidelis mereat inueniri. Quibus. n. conuenientius vt aptandū quod Dñs ait: Martha Martha, sollicita es, quæ prelati, si tamē dignè in sollicitudine præsumt? Aut quis turbatur erga plurima, nisi cui & Mariæ vacantis & Lazari penitentis, sed & ipsorum quibus onera sua partitur, vniuersa incumbit sollicitudo? Vide Martham sollicitā, vide Martham erga plurima turbatam. Apōstoli loquor, qui prælatos sollicitudinis admonens, gerit ipse sollicitudinem omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Suscipiat igitur Martha Dñm in domum suam, cui nimirum credita est dispensatio domus, Mediatrix est, vt sibi pariter & subiectis salutem obrineat, suscipiat grām: sicut scriptum est. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. Suscipiāt & ceteri coadiutores eius singuli pro qualitate ministerij sui, excipiant Christum, seruiant Christum, ministrēt ei in membris suis: ille in infirmis fratribus, ille in pauperibus, ille in hospitibus & peregrinis. Quibus ita sollicitis circa frequens ministerium, videat Maria quemadmodum vacet, & videat quā suavis est Dñs. Videat inquā, quā deuota mente, quā tranquillo sedate aīo secus pedes Iesu, prouidens eum semper in conspectu suo, & verba ex ore eius excipiens, cuius & aspectus delectabilis, & eloquium dulce. Diffusa est enim gratia in labijs eius, & est speciosus forma præ filijs hoīum, immō èt super oēm gloriam Angelorum. Gaude & gratias age Maria, quæ partem optimā elegisti. Beati enim oculi qui vident quæ tu vides, & aures quæ merentur audire quod audis. Beata planè, quæ venas suspirij diuini percipis, in silentio, in quo vtiq; bonum est homini Dñm expectare. Simplex esto, non tantum sine dolo & simulatione, sed & absque multiplicitate occupationum, vt tecum sit fermocinatio eius, cuius & vox dulcis, & facies decora. Vnum caue, ne abundare incipias in sensu tuo, & velis plus sapere quam oportet sapere, ne fortè dum lucem sectaris, impingas in tenebras, illudente tibi dæmonio meridiano: de quo non est huius temporis disputare. Nam Lazarus quo deuenit? Vbi posuisti eum: Sorores alloquor, quæ sepelierunt fratrem prædicatione,

Cant. 2

c

L

A

dicatione, & ministerio, exemplo, & oratione. Vbi ergo posuistis eum? Absconditus est fossa humo, sub lapide iacet, non facile inuenitur. Propterea non erit incongruum quadruidano quartum referuare sermonem, vt iuxta saluatoris exemplum

Ioã. 11. audientes: Ecce quem amas infirmatur, & nos maneamus hic die isto.

Item in eadem solemnitate.
Sermo IIII.

Tempus loquendi est omni carni cū assumitur incarnati verbi mater in cælum: nec cessare debet à laudibus humana mortalitas, cum hominis sola natura supra immortales spiritus exaltatur in virgine. Sed de eius gloria nec silere deuotio patitur, nec dignum aliquid sterilis concipere cogitatio, aut ineredita potest loquutio parturire. Hinc est, quod & ipsi cælestis curiæ principes in consideratione tantæ nouitatis clamant non sine admiratione: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delicijs affluens? Ac si manifestius dicant: Quanta est hæc, & vnde ei ascendenti utique de deserto affluerit tanta deliciarum? Nec enim pares inueniuntur deliciae, vel in nobis quos in ciuitate Domini lætificat fluminis impetus, qui à vultu gloriæ voluptatis gloria potamur. Quæ est ista, quæ de sub Sole, vbi nihil est nisi labor & dolor, & afflictio spiritus, ascendit delicijs spiritualibus affluens? Quidni delicias dixerim Virginitatis decus, cum munere fecunditatis, humilitatis insigne, distillantem caritatis fauam, misericordiam viscera, plenitudinem gratiæ, prærogatiuam gloriæ singularis? Ascendens igitur de deserto regina mundi, etiam Angelis sanctis, vt canit ecclesia, speciosa facta est, & suauis in delicijs suis. Desinant tamen deserti huius mirari delicias, quia Dominus dedit benignitatem, & terra nostra dedit fructum suum. Qui mirantur de terra deserta Mariam ascendere delicijs affluentem? Mirentur potius pauperem Christum de cælestis regni plenitudine descendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videtur Dei filium paulo minus ab angelis minorari, quàm Dei matrem super Angelos exaltari. Illius siquidem exinanitio, facta est repletio nostra; illius miseria, mundi deliciae sunt. Denique cum diues esset, propter nos pauper

Can. 1.
b

Psal. 84.

factus est, vt nos eius inopia ditaremur. Sed & crucis ignominia, credentium facta est gloria. Adhuc autem, & ad monumentum properat vota nostra, vt quadruidanum reducat à monumento: & cum de quo vobis hodie, si meminit caritas vestrâ, sermo debetur, Lazarum quarit, vt quæratur & inueniatur à Lazaro. In hoc enim caritas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos. Age igitur Domine, quare queni amas, vt & amantem facias, & quærentem. Quare vbi posuerunt eum, iacet enim clausus, ligatus, oneratus, iacet in ergastulo conscientiæ, tenetur vinculis disciplinae, & tamquam lapide superposito premitur, & opprimitur onere penitentiae, maximè quod desit interim fortis vt mors dilectio, & caritas omnia sustinens. Et in his omnibus, iam sçtet Domine: quadruidanus est enim. Credo iam multorum ingenia prauolant, vt intelligant quem velim dicere Lazarum: Eum sine dubio qui nuper peccato mortuus, fodit sibi parietem, vt videret abominationes multas, & malas prauis, & inscrutabilis cordis sui, & iuxta prophetam alium. Ingressus est in petram, absconditus fossa humo à facie furoris Domini. Sed quid est, Domine, iam sçtet, quadruidanus est enim? Fortè enim factorem istum & quattuor dies istos non continuè quiuis intelligat. Ego primam arbitror timoris diem, qua nimirum irradiante cordibus nostris, peccato morimur, & quodammodo sepelimur in conscientijs nostris. Secunda, ni fallor, agitur in labore certaminis, solet nempe inter primordia conuersionis acrius insurgere tentatio prauæ consuetudinis, & vix extinguï possunt iacula ignita Diaboli: Tertia nihilominus doloris etiam videtur, dum recogitat quis annos suos in amaritudine animæ suæ, nec tam laborat declinando futura, quàm præterita plangendo deplorat. Miraris quod hos dixerim dies? Sed sepulturae debentur dies nebulæ, & caliginis, dies luctus, & amaritudinis. Sequitur dies pudoris non dissimilis tibus, quando iam horribili confusione operitur anima miseranda, dum nimis considerat, quæ & quanta deliquerit, & in oculis cordis tætras versat imagines peccatorum. Anima huiusmodi nihil dissimulat, sed diiudicat, sed aggrauat, sed exaggerat vniuersa: non sibi parcat durus iudex in semetipsum. Vtilis quidem exacerbatio, &

C

Exec. 8.

D
digna

digna miseratione crudelitas, facile sibi Diuinam concilians gratiā, dum pro eo mens amulatur etiam contra seipsam. Verum tamen Lazare veni foras: ne in tanto fœtore diutius immoreris. Caro putrida putredini proxima est: & qui cõfunditur vehementius & tabescit, prope est, vt desperet. Propterea Lazare veni foras. Abyssus abyssum inuocat: abyssus luminis & misericordiæ, abyssum miseriæ, & tenebrarum. Maior illius bonitas quam iniquitas tua: & vbi peccatum abundat, superabundare gratiam facit. Lazare, inquit, veni foras. Ac si manifestius dicat, quousque cõscientiæ tuæ caligo te detinet? quamdiu in cubiculo tuo graui corde compungeris? Veni foras, procede, respira in luce miserationum mearū.

Esa. 48. Hoc enim est quod in Propheta legisti: Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas. Euidentiū quoque Propheta alius de seipso.

Pf. 41. b. Ad me ipsum, inquit, anima mea turbata est, propterea ero memor tui. Iam verò quid sibi vult quod ait: Tollite lapidem, & post pauca: soluite eum? Numquid post visitationem gratiæ consolantis cessabit agere pœnitentiam, quoniam appropinquauit regnum cælorum, aut abijciet disciplinam, ne forte irascatur Dominus, & pereat de via iusta? Absit hoc. Tollatur lapis, sed pœnitentia maneat, nõ iam premens & onerans, sed viuendam & robustā mentem roborans atque confirmans: nimirum cuius cibus sit (quem antea nesciebat) Domini facere voluntatem. Sic & disciplina non iam confringit liberum, secundum illud. Iustis non est lex posita: sed volūtarium regit & dirigit in viam pacis. Super hac Laxari suscitatione manifestius psallit Propheta: Non derelinques animam meam in inferno: quia, vt dixisse memini secundo huius festiuitatis die, infernus quidam, & carcer animæ, ica conscientia est. Nec dabis sanctum tuum (non suum ipsius, sed tuum vtique, quem ipse sanctificas) videre corruptionem. Corruptioni siquidem proximus erat quadriduanus qui cœperat iam fœtere. Prop̄ erat vt penitus dissolueretur, & veniens in profundum malorū contemneret impius, sed pr̄uētus voce virtutis, & ab ea viuificatus, gratias agit dicens. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiā cum vultu tuo. Ad ipsius siquidem contemplationem euocasti, & eduxisti ab inferno animam meam: dum anxietur super me spiritus meus: in-

1. Tim. 2. b. E

Pf. 111. c.

Ibidem.

Ibidem.

tuens conscientiæ propriæ faciē nimis abominandam. Clamauit, inquit, voce magna. *Textus.* Lazare veni foras. Magna vtique vocc, nõ tam sono clamosa, quàm pietate & virtute magnifica. Sed quo deuenimus? Numquid non super cælus Virginem prosequeremur euntem? Et ecce cum Lazaro descendimus in abyssum. A splendore virtutis, ad fœtore quadriduani procliuis decurrit oratio. Cur hoc, nisi quia pondere proprio ferebamur: & trahebat nos materia, tanto vberior vtique, quanto familiarior. Fateor imperitiam meam: pusillanimitatem propriam non abscondo. Non est equidem quod ne magis delectet, sed nec est quod terreat magis quam de gloria virginis Mariæ habere sermonem.

Vt enim silē interim ineffabile priuilegium meritorum, & prerogatiuum penitus singularem, tanto eam deuotionis affectu amplectuntur, honorant, suscipiunt (vt dignum est) vniuersi, vt licet de ea loqui gestiant omnes, tamē quidquid dicitur de indicibili, eo ipso quod dici potuerit, minus gratum sit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus sapiat quidquid de incomprehensibili gloria comprehendere potuerit mens humana? Ecce enim si in ea laudauero Virginitatem, mihi multa virgines post eam videntur offerri. Si humilitatem prædicauero, inueniētur fortē vel pauci qui (docente filio eius) mites facti sunt, & humiles corde. Si magnificare voluero misericordiæ eius multitudinem, sunt aliqui misericordiæ viri, etiam & mulieres. Vnum est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentē, gaudia matris habens cū virginitatis honore. Optimam partem elegit sibi Maria, optimam planē: quia bona secunditas coniugalis, melior autem castitas virginalis: profusus autem optima est fecunditas virginea, seu secunda virginitas. Mariæ priuilegium est, non dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Singulare est: sed continuo etiam indicibile inuenitur, vt nemo assequi possit, sic nec eloqui quidem. Quid si & illud adijcias, cuius mater? Quæ iam poterit lingua, etiam si Angelica sit, dignis extollere laudibus Virgine matrem, matrem autem non cuiuscumque, sed Dei? duplex nouitas, duplex prerogatiua, duplex miraculum, sed dignè profusus amplissimeq. conueniens. Neque enim filius alius Virginem: nec Deum decuit par-

tus a'ter. Verumtamen non hoc tantum, si diligenter attendas, sed ceteras quoque virtutes singulares prorsus inuenies in Maria, quæ videbantur esse communes. Quæ enim vel Angelica, puritas Virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit Spiritus sancti sacrarium fieri, & habitaculum filij Dei? Si rerum pretia de raritate pensamus, quæ prima in terris Angelicâ proposuit ducere vitam, super omnes est. Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Immobile propositum virginitatis, quod nec Angelo filium promittete, aliquatenus titubauit. Quomodo, inquit, fiet istud? Neque enim eo modo quo fieri solet in ceteris. Virum penitus non cognosco, nec filij desiderio, nec spe proles. Quanta verò, & quam pretiosa humilitatis virtus cum tanta puritate, cum innocentia tanta, cum conscientia prorsus absque delicto, immò cum tanta gratiæ plenitudine? Vnde tibi humilitas, & tanta humilitas à beata Digna planè quam respiceret Dominus, cuius decorem concupisceret Rex, cuius odore suauissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu. Vide enim quam manifestè sibi concinât Virginis nostræ canticum, & nuptiale carmen: nimirum cuius vterus, sponsi thalamus fuit. Audi Mariam in Euangelio. Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Audi eandem in epithalamio: Cum esset rex, inquit, in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Nardus quippe herba humilis est, & pectus purgat: vt manifestū sit humilitatē nardi nomine designari, cuius odor & decor inuenerit gratiam apud Deum. Sileat misericordiam tuam virgo beata si quis est, qui inuocatum te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. Nos quidem seruulitui, ceteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudam⁹ Virginitatem, humilitatem miramur, sed misericordiam miseris sapit ducius, misericordiã amplectimur carius, recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Hęc est enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetravit. Cõstat enim pro vniuerso genere humano fuisse scõcitam cui dictum est: Ne timeas Maria, inuenisti gratiam, vtique quam quærebas. Quis ergo misericordiæ tuæ à benedicta, longitudinē, & latitudinem, sublimitatem, & profundū queat inuestigare? Nam longitudo eius vsque in diem nouissimum inuocantibus.

eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum, vt sua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius ciuitatis supernæ inuenit restaurationem, & profundum eius sedentibus in tenebris, & in vmbra mortis, obtinuit redemptionem. Per te enim cælum repletum, infernus euacuatus est, instauratæ ruinæ cælestis Hierusalem, expectantibus miseris vita perdata data. Si potentissima, & piissima caritas & affectu compatiendi, & subueniendi abundat effectu, æquè locuples in vtroque. Ad hunc igitur fontem sitibunda propperet anima nostra. Ad hunc misericordiæ cumulum tota solitudine miseria nostra recurat. Ecce iam, quibus potuimus votis ascendente te ad filium deduximus, & prosequuti sumus saltem à longe, Virgo benedicta. Sit pietatis tuæ ipsam quã apud Deū gratiam inuenisti, notam facere mundo, reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo. In hac quoque die sollemnitatis & lætitiæ dulcissimum Mariæ nomen cum laude inuocantibus seruulis, per te regina clemens, gratiæ suæ munera largiatur Iesus Christus filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

In eadem sollempnitate.
Sermo V.

Intrauit Iesus in quoddam Castellum. Quod Dominus ac Saluator noster semel, & in vno loco visibiliter tunc temporis dignatus est operari, hoc etiã nunc vbique terrarum in cordibus electorum operatur quotidie inuisibiliter. Ecce enim Euangelio loquẽte audiuius, quod in quoddam castellum intrauit Iesus, & mulier quædam Martha uoimine excepit illum: & reliqua. Quod est autem hoc castellum, nisi cor humanum, quod prius quam Dominus ad illud veniat, cupiditatis fossa vallatur, muroq. obstinationis clauditur, atque in interiori latitudine sua Babylonica turre erigitur? Tria certè in omni opido sunt maximè necessaria: vidualia quibus sustententur, munitio qua protegantur, arma quibus hostibus resistant. Sic ergo, & huius castelli inco-

læ victum habent voluptatem corporis, & sæculi vanitatem, quibus pascuntur. Habent & qua teguntur proprii cordis duritiam: vt verbi Dei sagittis potentibus vix aut numquam penetrari valeant. Accincti sunt armis, carnalis. s. sapientiæ argumentis, quibus contra hostes repugnant. Vnde scriptum est: *Luc. 16.* Filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. At verò Christo visitante & intrante castellū hoc, euertitur, & pro eo nouum aliud pulchrum ac spirituale construitur, impleturq. quod dicitur: *2. Cor. 5.* Si qua in Christo noua creatura, vetera transferunt, & ecce facta sunt omnia noua, sublata quippe cupiditate expāditur ingens sinus desiderijs: vt ad eius aduentum multo magis anhelet mens ad cælestia, quàm prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentia, antemurale patientia. Surgit autem hoc opus à fundamenta fidei, & crescit per dilectionem proximi vsque ad caritatem Dei, quæ est in superiori tabulatu, & in propugnaculis eiusdem muri: quia nimirum tunc perfecta est virtus cōtinentiæ, quādo in vnitate fidei cum proximis communiter viuentes, non supplicij metu, vel humanæ laudis appetitu, sed solo diuini amoris obtentu à peccatis nos cōtinemus. Vel certè ideo caritas Deo (qua scilicet nos diligit) super murum esse videtur, vt pro continentia suo pugnare significetur, & quia cōtinentia crebris validisq. tentatoris ictibus resistere non possit, nisi eius gratia protegatur. Ideo .n. antemurale patientiæ ponitur, ne ad impugnandam continētiā facilis diabolo pateat accessus. Qui ergo protegens patientia continenter viuunt: ipsi bene cum Apostolo protestantur & dicunt. *Rom. 8. 8.* Quis nos separabit à caritate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Vides quam solidus sit continentium murus, quos neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instātia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundū, neque creatura aliqua potest separare à caritate Dei, quæ est in Christo Iesu. Sed iam pulsemus ad eius portas, portas scilicet iustitiæ, vt aperiantur nobis, ingressiq. per eas videamus intus magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius. Ibi enim operante ipso, constituitur tamquam in monte Sion Euāgelica illa

turris, per quam humiliato corde ascendit in cælum sancti de conualle plorationis. Ascendit, inquam, non virtute sua, sed auxilio & gratia Dei: sicut ait Spiritus sanctus per Prophetam Dauid. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensionis in corde suo disposuit. *Ps. 121. 6* Quæris vbi? In conualle plorationis, hoc est in humilitate vitæ presentis. Et eandem ipsam gratiam replicat dicens. Etenim benedictionem dabit legislator. Quo autem pertingat ascensus, vel ad quem fructum perducatur ascendentes ipsa gratia, protinus subiungit. Ibunt, inquit, de virtute in virtutē, videbitur Deus Deorum in Sion. Hæc est merces, & hic est finis, & fructus nostris laboris, visio scilicet Dei. Quis non hunc tantum fructum rebus omnibus visibilibus, & inuisibilibus incomparabiliter præferat? Quis est, cuius vel gelidum pectus hoc desiderium non accendat? Hæc est .n. illa gratia quam nobis commendat beatus Ioannes Euangelista dicens: *10. 1. 8* Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ex quibus scilicet verbis innuitur, quod triplicem gratiam diuinitus accepimus; vnam qua conuertimur; aliam qua in tentationibus adiuuamur; tertiam qua probati remuneramur. Prima nos initiat, per quam vocamur; secunda prouehit, qua iustificamur; tertia consummat, qua glorificamur. Et prima quidem beneplacitum est, secunda meritum, tertia præmium. De prima dictum est, & de plenitudine eius omnes accepimus: de duabus reliquis dictum est, & gratiam pro gratia, id est, munera gloriæ æternæ pro merito temporalis militiæ. Sit ergo prima gratia in muro continentia ad quam vocamur; sit secunda, in ascensu turris quam ascendimus; sit tertia in eius culmine quo peruenimus. Hic itaque, id est, in hoc culmine, cum ad illud perueniunt qui benè proficiunt, sunt iam locus & sedes Domino, de quibus scriptum est. Illuc enim ascenderunt tribus, *Ps. 121. 6* tribus Domini, testimonium Israël ad confitendum nomini Domini: quia illic sederunt sedes in iudicio. Et quidem dum adhuc erant in muro continentia, & in acie stabant, impugnari poterant, & primo tamquam adiutor notus erat in Iudæa Deus: cum verò iam in ista statione consistunt, vbi Dominum speculantur, in Israël magni nomen eius, & factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. *Ibi*

Ibi confregit potentias, arcum, scutum, & gladium, & bellum: quia ibi nullus motus carnis resistit, sed omnimodè subiecta est spiritui. Hunc locum ardentè desiderabat

Ps. 131. Propheta cum diceret: Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiè temporibus meis donec inueniam locū Domino. Huc etiam volare cupiens, quis, inquit, dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Iam vero si queratur de castelli huius habitatoribus, qui cibus ad sustentandū, quod munimen ad protegendū, quæue arma suppetant ad repugnandū, pollūmus satis rationabiliter respōdere, quod quemadmodum carnalibus carnis opera fuerunt victus: ita his multo melior cibus sit fructus spiritus.

Cibus etiam eorum est, vt faciant voluntatem patris omnipotentis. Cibus eorum est verbum Dei, quo pascuntur omnes sancti, tam homines, quàm Angeli. Vnde scriptū

Deut. 8. est. Non in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Munimentum eorum est (sicut dictum est) murus continentiæ, & antemurale patientiæ. Habent contra hostes arma quæ describit Apostolus, lorica iustitiæ, scutum fidei, galeam salutis, & gladium spiritus quod est verbum Dei. Ne quemquam moueat, quod idem verbum dixerim esse & cibum, & gladium, quasi impossibile vel absurdum sit. In rebus quidem materialibus aliud hoc, aliud est illud, & alibi queritur hoc, alibi illud. In rebus verò spiritualibus non aliud hoc est, quam illud: nec alibi queritur hoc, alibi illud, sed omnia sunt nobis in Deo, & est Deus omnia in nobis. Ecce enim in natura rerum quid tam diuersum quàm panis & lapis? & tamen si ad intellectum mysticum referas, vtrumque idem significat. Nam idem Christus est dictus & panis, & lapis: panis scilicet viuus, & lapis quem reprobauerunt edificantes. Vtrumque quidem est per significationem, licet neutrum sit per proprietatem. Sed iam reuertamur

Eph. 6. c.

Textus. ad propositum. Intranse Iesu in hoc castellum, dux sorores Martha & Maria, id est, operatio & intellectus, excipiunt illum. Excipiunt dixerim, an excipiuntur? Sed siue hoc, siue illud dicatur, vtrumque prodest illis, non Iesu. Et Iesus quidem cum ad illas venit, duo confert eis congruentia singularis, virtutem & sapientiam. Virtutem operationi, sapientiam intellectui. Vnde etiam

ab Apostolo prædicatur Dei virtus, & Dei sapientia. Sed quid est, quod intrantem cum Martha excipit, discurrat, ministrat, *2. Cor. 1.*

Maria verò secus pedes sedens ingressi, in eius verbum cor suscipit: nisi quod prius est actio, postea verò contemplatio? Quisquis enim ad intelligētiam peruenire desiderat, profectò necesse est, vt prius per omnia bona sese diligenter exerceat, sicut scriptum est: Fili concupiscens sapientiam, cōserua iustitiam, & Deus præbebit illam tibi. Et alibi: A mandatis tuis intellexi. Et fide purgans corda eorum. Qua fide? Fide per dilectionem operante. Habet Martha (dum agit) formam benè operantis, Maria verò speciem exprimit cōtemplationis, dum sedet, dum tacet, dum interpellata nō respondet: sed tantum in Dei verbum toto mentis studio intendit, ac solam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis, cetera respiciens, medullitus haurit, forisq. velut in sensibilibus redditur, dum intus ad cōtemplanda Domini sui gaudia felicissimè rapitur.

Sine dubio talis est illa quæ in Canticis loquitur. Ego dormio, & cor meum vigilat. Duobus autē modis Martha excipit Dominum, & duplex ei conuiuium parat, quia duobus modis excluderat eum. Duo quippe sunt in operatione, quæ nobis Deum auferunt, flagitia scilicet, & facinora. Flagitia dicimus, scilicet quæ in nobis, facinora, quæ in proximis peccando committimus. Item sunt duo quæ Deū reddunt, continentia & benevolentia: vt scilicet ex contrarijs cōtraria curentur. Hinc enim scriptum est: Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire inmunditiæ, & iniquitati ad iniquitatē, ita & nunc exhibete ea seruire iustitiæ in sanctificationem. Dum ergo parandis talibus epulis occupatur Martha, multum satagens pro parte sua, vult etiam Mariam, id est, intellectum & omnia interiora sua actioni insistere, operiq. suo perficiendo operam dare. Itaque conqueritur de sorore: quod ab ea non adiucetur, non tamen ad ipsam, sed potius ad Dominum querelam dirigens. Domine non est tibi cura: quod soror mea relinquit me solam ministrare? dic ergo illi vt me adiuuet. Vbi sanè aduertenda est delatio quæda, & honoris obsequium erga Dominum, quod scilicet ipso præfente non sit ausa Martha euocare Mariam, quinimo & apud ipsum querelam deposuerit, ipsumq. Dominū vocauerit, in cuius potestate sit imperare

Ecc. 1. d

Ps. 118.

1. d

Act. 15.

1. d

Can. 5. a

Rom. 6.

1. d

D

Textus.

Perare forori quidquid necesse fuerit. Non ergo miremur si quempiam laborantem & bene operantem aduersum fratrem vacante murmurare videamus, quia hoc in Euangelio legitimus Martham fecisse aduersus Mariam. Quod autem Maria quandoque murmurauerit aduersus Martham, eo quod eius actionibus implicari vellet, nusquam omnino reperitur. Neque enim vtrumque simul agere competenter sufficeret, & curis scilicet exterioribus deseruire, & internis sapientiae desiderijs vacare. De ipsa quippe Sapientia scriptum est: Et qui minoratur actu, percipiet illam. Propterea Maria sedet, immotaque manet, nec vult interuimpe-
 c silentij quietem, ne iucundam amittat contemplationis dulcedinem, praesertim cum intus ipsum audiat Dominum dicentem:
 Ps. 45. b Vacate, & videte quoniam ego sum Deus.
 E Hinc sane considerandum est tria esse, quae impediunt contemplationem. Equidem animae nostrae oculus, intelligentia est, sicut enim oculo corporis lux corporea, & cetera quaeque corporalia videntur: ita Deus qui est lumen in circumscriptum, & eius inuisibilia, vtrumque intellectu percipiuntur. Differunt autem in hoc exterior oculus, quod exteriori quidem corporea lux extrinsecus vt videat admouetur, interiori vero creatoris lumen intrinsecus, vt discernat infunditur. Vtrumque vero oculum tria sunt, quae ad videndum impediunt. Primum ergo de exteriori, atque visibili differat ratio nostra, vt de rebus visibilibus (ordine disputandi) facilius adfergat ad intelligibilia: Potest sane fieri, vt ille sanus sit, & pateat: sed quoniam lux exterior ei desit, nil videat. E contrario fit aliquando, vt praesens quidem ei lux sit, sed forte sanguine, seu quolibet humore concreto turbatus, cenere minimè possit. Iterum solet plerumque contingere, vt neutrum desit ei, nec lux, nec sanus, sed tamen aliqua pulueris iniectione laedatur, quo fit, vt eius acies retundatur. Sunt ergo tria quae hunc oculum impediunt, tenebrae, humor concretus, puluis iniectus. Hae ipsae sunt etiam quibus interior oculus impeditur, sed alia nomina sortiuntur. Nam quod hic tenebrae, ibi peccata dicuntur. Ipsa vero peccata confluunt in memoriam quasi in quandam sentinam, & hic est ille humor concretus: Quod autem hic puluis dicitur, hoc ibi cura terrenorum actuum nuncupatur. Hec

oper. D. Bern. 1 om. 1.

igitur tria sunt, quae oculum intelligentiae confundunt, atque à contemplatione veri luminis excludunt: tenebrae scilicet peccatorum: recordatio eorumdem peccatorum, cura terrenorum actuum. Primo illo morbo turbatum se plangebat Propheta cum diceret: Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Cum enim luce iustitiae destituimur, nil aliud quam peccatorum nostrorum tenebras inuenimus. Item secundo se grauam seniebat cum dicebat: Conuersus sum in arumna mea, dum configitur spina. peccatorum scilicet recordatio. Tertio occupari se conqueritur cum dicit: Quia cinerem tamquam panem manducabam. Cinerem scilicet actionis pro pane contemplationis. Quicumque ergo mentis oculum diuine contemplationis vult intendere, profecto necesse est, vt eum prius ab hoc triplici impedimento studeat purgare; Quod si quis facere contendat, nouerit contra triplicem morbum triplex quoque fore remedium: Nam primus quidem per confessionem, secundus per orationem, tertius curatur per quietem. Hoc tertio, id est cura actionis poterat ab intentione sua praepediri Maria. Ideoq. ministrante Martha sedet ipsa, manetq. quiesca. Illa igitur conquerente, & illa tacente, audiamus quid Dominus pro Maria responderit. Martha, Martha, inquiet, sollicita es, & turbaris erga plurima. Erga plurima quidem turbaris, cum & tibi continentiam, & proximis parvas necessitatis impensam. Nam vt continentiam habeas, sollicita es vigilare, ieiunare, corpus tuum castigare. Vt ceteris praestes, inflas operi, vt habeas vnde tribuas necessitatem patienti. Porro erga haec plurima turbaris, sed vnum est necessarium. Nisi enim opus tuum in vnitatem feceris Deo quod vnus est, acceptum, (teste ipso) profectò non erit. Scriptum quippe est. Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnũ. Hinc est, quod in illa piscina mouebatur aqua, & sanabatur vnus. Hinc est quod decem leprosis mundatis vnus regressus est cum magna voce magnificans Deum. Cui etiã Dominus ceteris reprobatis, testimonium laudis ascribit dicens. Nonne decem munitati sunt, & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Paulus quoque ait: Omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium. His itaque, & alijs quam-

N plurimis

Pf. 37. b

Pf. 31. a

Pf. 101.

Textus.

G

Pf. 13. a

Ioan. 5. a

Luc. 17.

d

1. Cor.

9. d

plurimis scripturarū eloquijs perspicuè doceamur, quam vnitas probabilis sit, maximè autè ex præsentī tibi loco vbi Dominus ait: Porro vnum est necessarium. Sed scièdum, quòd alia est vnitas sanctorū, quam ex scripturis iam commedauimus. Alia est factio-
Pf. 2. a rororū quæ nihilominus ex eisdem scripturis ostenditur & improbat. De hac, n. scri-
Mar. 22 b ptum est: Aliterunt reges terre, & princeps cōuenierunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. De hac iterum
Ioā. 1. f Euangelista: Abeuntes Pharisei consilium inierunt vt caperent Iesum in sermone. Et iterum. Collegerunt pontifices & Pharisei concilium. Vt quid hoc? Sicut Ioānes testatur, vt interficerent Iesum. Quā vero pertinax sit ista reproborū vnitas, docet ipse Dominus qui de corpore diaboli ad beatū Iob loquitur dicēs: Corpus illius quasi scuta fusilia & compactum squamis se premetibus.
Iob 41. a Vna vni coniungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adhærebit, & tenentes se nequaquā separabuntur. Talis vnitas immò verò pueritas, solet esse aliorū fratrum tepidè ac remisse conuersantium, quibus si quid honestatis, aut insigne cuiusquam bonæ cōsuetudinis persuadere velis, promptiores sunt maiori dispendio ac difficultate grauiori resistere, quam facili compendio assequi velle, quod rectum esse constiterit. Peruersa & execranda talis vnitas. Hac ergo à cordibus & sermonibus nostris exclusa, illam quæ bona est, & tantum bonorum est, prosequamur. Et ipsa quidè gemina est. Alia est enim quæ iustificat, alia quæ glorificat, illa meritum, ista præmium
Act. 4. f est. Denique de illa scriptum est: Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima
1. Cor. 6 a vna. De hac autem: Qui adheret Domino, vnus spiritus est. Et quoniam in futuro magis speranda est (res est enim futuri temporis magis quam presentis) eam interim omittamus, & à Deo speremus potius, quā tractemus. Illam verò quæ iustificat, quæ enam nūc potissimum necessaria est, in vsum nostri operis assumamus. Ipsa est enim decus suauitatis, quā dulcedine sacra insonat
Pf. 132. a Psalmista: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Cuius vnitatis cum descripsisset sermo propheticus pulchritudinem, eius etiam non tacuit vtilitatem, quoniam illic, inquitens mandauit Dominus benedictionem & vitam, hic scilicet benedictionem, & in futuro sæculo

vitam æternam. Ipsa est, inquam, vnitas, quam summa diligentia obseruandam tradidit Apostolus, dicens: Solliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Seruatur autem hoc vnitatis bonum duobus modis, ab his qui curam gerunt seruandi. Debet quisque perfectus vnitatem habere ad seipsum, debet & ad proximū. Ad seipsum, per integritatem, ad proximū, per conformitatem. Omnis quippe creatura, & maximè rationalis, debet suum principium imitari. Si ergo Deus noster vnus est, dicente Moyses: Audi Israel, Dominus Deus tuus vnus est: sed & ille cum sit vnus, & idem, atque in seipso perfectus, nec vllò indigens, inest ei tamen benignitas erga nos, & amor ex beneuolentia in nos veniens: debemus & nos quisque sibi vnus esse per integritatem virtutis, & vnum cum proximis per vinculum dilectionis. Hanc imitationem, loquens de caritate, commendat nobis Apostolus Ioannes, dicens: Quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Sed hanc vnitatem, quā quemque sibi ipsi diximus habere debere, tria sunt quæ Solent impedire: nimietas, pusillanimitas, leuitas. Et nimij quidem sunt, qui putant se posse, quod non possunt, & quod non acceperunt, præsumunt. Quorum speciem tenebat Petrus in passione Domini, cum diceret: Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire. Pusillanimes contrarij sunt nimis. Et horum quoque tenuit imaginem Petrus, cum diceret: Exi à me, quia homo peccator sum Domine. Leues sunt & inconstantes, qui circumferuntur omni vento doctrinæ, quibus quod paulò ante placuit, nunc displicet, & quod nunc eligunt, post paululum reprobant. Sed quid prodest hæc vitia enumerasse, nisi etiam doceamus quibus remedijs ea possit quisque in semetipso curare? Persequamur vnitatis inimicos, nec conuertamur donec deficiant. Igitur contra nimietatem opponenda est cōsideratio propria fragilitatis, ipsa enim est que odiosam præsumptionem potissimum deiecit. Contra pusillanimitatem habenda est diuinæ fiducia potestatis, vt quod tuis viribus non posse putas, ex illius adiutorio possis, & cum Apostolo dicas: Omnia possum in eo qui me cōfortat Domino Iesu Christo. Contra leuitatem adhibenda est consultatio senioris, scilicet, ne doctrinis varijs & peregrinis abducaris: sed facias, quod lex Diuina

Eph. 4. b

Deuter. 6. a

1. Io. 4. d

Luc. 22.

K Luc. 5. b

Phil. 4.

Diuina præcipit: Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Diximus de illa vnitate, quã habet quifque ad feipfum, dicamus & de illa quam habet ad proximum: sed illa duobus modis habetur, dum & nos per dilectionem tẽdimus in alterum, & alterius quoque viciffim in nebis recipimus affectũ. Et hæc etiam duobus modis impedit, obftinatione & fufpicionẽ. Obftinatio non permittit nos ad alterius cor ingredi, nec fufpicio patitur credere nos

L ab alijs amari. Ita fit, vt, dum nec nos alium obftinati diligimus, nec nos ab alijs diligifufpiciofi putamus: vnitas quæ cum proximis habenda eft impediatur. Verum huic duplici morbo duplex caritas medetur, illa fcilicet, quæ non fua quærit, & iterum illa, quæ omnia credit. Habeat obftinatus caritatem non quærentem quæ fua funt, & alios diligat: habeat fufpiciofus caritatem omnia credentem, & ab alijs fe diligifine dubio credat.

De B. Virgine Maria, Sermo I.

Luc. 1.

AVe gratia plena. Non in fo'la Virginitate conftare poterat gratiẽ plenitudo, neque enim omnib. eft de ea accipere. Felices qui non inquinauerunt veftimenta fua, & cum Regina nofta de Virginitatis priuilegio gloriantur. Sed num vnã tantum benedictionem habes, ò Domina? Et mihi obfecro, vt benedicas. Perijt virtus illa à me, non eft iam vel aspirare ad illam. Compurrui in ftercore meo, vt iumentum factus fũm. Sed numquid non erit mihi etiam aliquid apud te? Non erit vbi poffim eſſe tecum: quia iam fequi non valeo quocumque ieris? Quærit Angelus puellam, quam præparauit Dominus filio Domini mei. Bibit ipſe de hydra tua, cognata ſibi virtute delectatus. Sed nõ quid non etiam iumentis potum tribues? Bibit Angelus, quod virum non cognofcis: bibant iumenta, quod de humilitate ſingulariter gloriaris. Reſpexit, inquit, Dominus humilitatem ancillæ fuæ. Nam Virginitas ſine humilitate fortaffe habet gloriam, ſed non apud Deum. Humilia ſemper excelfus reſpicit, qui alta à longe cognofcit: & humilibus dat gratiam, qui ſuperbis reſiſtit. Sed fortè ne quidem his duabus metretis plena eſt hydra tua, capax eſt ipſa quoque tertia metretæ, vt iam non ſolum ho-

mines & iumenta, ſed ipſe quoque ex ea bibit Architrclinus. Hoc enim vinũ bonum quod ſeruauimus vſque adhuc, haurit miniſter Angelus, vt ferat Architrclino. Patrẽ dico, qui Trinitatis principium, Architrclinus merito nominatur. Ait ſiquidem Angelus fecunditatem eius commendans, quæ tertia eſt metretæ: Quod ex te naſcetur ſantum, vocabitur Filius Dei. Ac ſi dicat. Cum eo ſolo tibi eſt generatio iſta communis.

Item de eadem Virgine Maria, de verbis Apocalypſis Beati Ioannis.

Sermo 11.

Signum magnum apparuit in celo, Apoc. 12. mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſte'llarum duodecim. Vehementer quidem nobis dilectiffimi, vir vnus & mulier vna nocere, ſed gratias Deo, per vnum nihilominus virum, & mulierem vnã omnia reſtaurantur, nec ſine magno fenore gratiarum. Neque enim ſicut delictum, ita & donum, ſed excedit damni aſtimationẽ beneficij magnitudo. Sic nimirum piuentiffimus & clementiffimus artifex, quod quaſſatum fuerat, non confregit, ſed vtilius omninò reſecit, vt videlicet nobis nouum formaret Adam ex veteri, Eum transfunderet in Mariam. Et quidem ſufficere poterat Chriſtus; ſiquidem & nunc omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt, ſed nobis bonũ non erat eſſe hominem ſolum. Congruum magis vt ad eſſet noſtræ reparationi ſexus vterque, quorum corruptioni neuter deſuiſſet. Fide'is plane & potens mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, ſed Diuinam in eo reuerentur homines maieltatem. Abſorpta videtur in Deitatem humanitas, non quod mutata ſit ſubſtantia, ſed affectio Deificata. Non ſola illi cantatur miſericordia, cantatur pariter & iudicium: quæ etſi didicit ex his, quæ paſſus eſt compaſſionem, vt miſericors fieret, habet tamen, & iudiciariam poteſtatem. Denique Deus noſter ignis conſumens eſt. Quidni vereatur de peccator accedere, ne quem admodum fluit cera à facie ignis, ſic pereat ipſe à facie Dei. Iam itaque ne ipſa mulier benedicta in mulieribus videbitur otioſa: inuenietur e quidem locus eius in hac reconciliatione. Opus eſt enim mediatore ad mediatorem iſtum, nec alter nobis vtilior, quam Ma-

A

Deut. 4.

d

ria. Crudelis nimirum Eva, per quam serpens antiquus pestiferum etiam ipsi viro viri infudit: sed fidelis Maria, quæ salutis antidotum & vis & mulieribus propinavit. Illa enim ministra seductionis, hæc propiciationis: illa suggestit prauaricationem, hæc iniecit redemptionem. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis est, omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius Euangelicæ historiæ seriem vniuersam, & si quid fortè increpatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cetero suspectam habeas, & ad eam accedere verearis. Quod si (vt verè sunt) plena magis oia pietatis, & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quæ ad eam pertinent inuenieris, age gratias ei qui talem tibi mediatricem benignissimam in seratione prouidit, in qua nihil possit esse suspectum. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus, & insipientibus copiosissima caritate debitricem se fecit, quibus misericordiæ sinum aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi: captiuus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus lætitiæ, denique tota Trinitas gloriam, filij persona, carnis humanæ substantiam, vt nõ sit qui se abscondat à calore eius. Putasne ipsa est Sole anicta mulier? Esto siquidem, vt de presenti Ecclesia intelligendum prophetiæ visionis series ipsa demõstret, sed id planè nõ inconueniẽter Mariæ videtur attribuendum. Nimirum ea est, quæ velut alterum Solẽ induit sibi. Quemadmodum enim ille super bonos & malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque præterita non discutit merita: sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam præbet, omnium denique necessitatibus amplissimo quodã miseratur affectu. Nam & defectus ois sub ea, & quidquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ ceteris omnibus, excedit & supergreditur creaturis, vt merito sub pedibus eius Luna esse dicatur. Alioquin nihil magnũ dixisse videbitur, vt sit Luna ista sub pedibus eius, quam super omnes Angelorũ choros, super Cherubim quoque & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. Sole autem Luna non modo defectum corruptionis, sed & stultitiam mentis, nonnũquam verò Ecclesiam huius temporis designare. Illam qui-

dem propter mutabilitatem, hanc sane propter susceptum aliundẽ splendorem. Vtraque verò (vt ita dixerim) Luna sub Mariæ pedibus congruè satis ponitur, alio tamen, atque alio modo. Siquidem stultus, vt Luna mutatur, sapiens autem permanet vt Sol. In Sole nimirum & feruor, & splendor stabilis, in Luna solus splendor, atque is omninò mutabilis & incertus, qui numquam in eodem statu permaneat. Iure ergo Maria Sole perhibetur anicta, quæ profundissimam Diuinæ sapientiæ vltra quam credi valeat, penetrauit abyssum, vt quãtum sine personali vniõne creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessiblei videatur immersa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur. Longe verò aliter Mariæ meruit non velut summam tangi, sed operiri magis vndique & circũfundi, & tãquam ipso igne concludi: Candidissimam sanè, sed & candidissimam huius mulieris anictus, cuius omnia tam excellenter irradiata resuscitantur, vt nihil in ea non dico tenebròsum, sed obscurum saltem, vel minus lucidũ sed ne tepidum quidẽ aliquid, aut non feruentissimum, liceat suspicari. Insipientia verò omnis longe sub pedibus eius est, vt penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero, & collegio virginum fatuarũ. Immo verò & vnicus ille stultus, & totius stultitiæ princeps, qui vere mutatus, vt Luna sapientiam perdidit in decore suo, sub Mariæ pedibus conculeatus, & contritus miseram patitur seuitutem. Nimirum ipsa est quondam à Deo promissã mulier serpentis antiqui caput virtutis pede contritura: cuius planè calcaneo in multis versutijis insidiatus est, sed sine caussa: sola enim contriuit vniuersam hæreticam prauitatem. Alius non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat, alius paruulum non peperisse, sed reperisse sibilabat, alius (vel post partũ) à viro cognitam blasphemabat, alius Dei matrem audire non sustinens, magnum illud nomen theotocos, impijssimè suggillabat: sed contriti sunt insidiatores, conculecati supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes. Denique, & continuo per Herodem draco insidiatus est parienti, vt nascentem excipiens filium deuoraret, quod inimicitia essent inter femem mulieris & draconis. Iam si Ecclesia Lunæ magis intelligẽda videtur vocabulo, quod videlicet non ex se splendeat,

Eccles.
27. b

D

10. 19. deat, sed ab eo qui dicit: Sine me nihil potestis facere: habes mediatricem quam tibi paulo ante commendauimus, euidenter expressam. Mulier, inquit, amicta Sole, & Luna sub pedibus eius. Amplectamur Mariæ vestigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pedibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus, donec benedixerit nobis. Potens est enim. Nempe velle est medium inter rorem & aream, mulier inter Solem & Lunam, Maria inter Christum & Ecclesiam constituta. Sed fortè miraris nō tam velle opertum rore, quàm amictam Sole mulierem. Magna siquidem familiaritas, sed mira omninō vicinitas Solis & mulieris. Quomodo enim in tam vehementi feruore tam fragilis natura subsistit? Merito quidem admiraris Moyses sancte, & curiosius desideras intueri. Verum ita men solue calcamenta de pedibus tuis, & inuolucra pone carnalium cogitationum, si Exod. 3. si accideres concupiscis. Vadam, inquit, & videbo visionem hanc magnam. Magna planè visio rubus ardens sine combustione, magnum signum mulier illa sã manens amicta Sole. Nō est rubi natura, opertum vndique flammis, manere nihilominus incombustum: non mulieris potentia vt sustineat Solis amictum. Nō est virtutis humanæ, sed nec Angelicæ quidem, sublimior quedam necessaria est, Spiritus sanctus, inquit, superueniet in te. Et tamquam respōdeat illa quæ spiritus est Deus, & Deus noster ignis consumens est. Virtus, ait, non mea, non tua, sed Altissimi obumbrabit tibi. Nihil itaque inrum si sub tali obumbraculo talis etiam à muliere sustineatur amictus. Mulier, inquit, amicta Sole, planè amicta lumine tāquam vestimento. Non percipit forte carnalis, nimirum spirituale est, stultitia illi videtur.

Rom. 13. Non sic videbatur Apōstolo qui dicebat: Induimini Dñm Iesum Christū. Quam familiaris ei facta es Domina, quā proxima, imō quam intima fieri meruisti, quantā inuenisti gratiam apud Deum? In te manet, & tu in eo: & vestis eum, & vestris ab eo. Vestis eum substantia carnis, & vestit ille te gloria suæ maiestatis. Vestis Solem nube, & Sole ip̄sa vestris. Nouum enim fecit Dñs super terram, vt mulier circumdaret virum, nec alium, quam Christum, de quo dicitur: Ecce vir, Oriens nomen eius. Nouum quoque fecit in celo vt mulier Sole appareret amicta. Denique, & coronauit eum, & vicissim ab

eo meruit coronari. Egredimini filia Sion, Cant. 8. & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Verum hoc aliàs. Interim sanè ingredimini magis, & videte Reginā in diademate quo coronauit eam filius suus. In capite, inquit, eius corona stellarum duodecim. Dignū planè stellis coronari caput, quod, & ip̄sis longe clarius micans, ornet eas potius quàm ornetur ab eis. Quid ni coronet sidera quā Sol vestit? Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarū, & lilia conuallium. Nimirū læua sponsi sub capite eius, & iam dextera illius amplexatur eam. Quis illas æstimet gemmas? Quis stellas nominet ex quibus Marię regiū diadema cōpactum est? Supra hoīem est corona huius rōnem exponere, & indicare compositionem. Nos tñ pro modulo nr̄a exiguitatis abstinentes à periculoso scrutinio secretorum, non incongruè forsitan duodecim stellas istas, duodecim pr̄rogatiuas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria singulariter adornatur. Siquidē inuenire est in Maria pr̄rogatiuas cæli, pr̄rogatiuas carnis, pr̄rogatiuas cordis, etsi fuerit ternarius iste per quaternarium multiplicatus, habemus forte stellas duodecim, quibus reginæ nr̄e diadema præfulgeat vniuersis. Mihi sane singularis rutilat fulgor, primò quidem in Mariæ generatione, secūdo in Angelica visitatione, tertio in spiritus superuentione, quarto in filij Dei inenarrabili conceptione. Sic & in his quoque sidereū planè irradiat deus, quod virginitatis primiceria, quod sine corruptione secūda, quod sine grauamine grauida, quod sine dolore puerpera. Nihilominus èt specialia quodam splendore in Maria coruscant mansuetudo pudoris, deuotio humilitatis, magnanimitas crudelitatis, martirium cordis. Vestræ quidem sedulitatis erit singula quæque diligentius intueri. Nos interim satisfecisse videbimur, si breuiter ea potuerimus demonstrare. Quid ergo sidereū micat in generatione Mariæ? Planè quod ex Regibus orta, quod ex femine Abrahæ, quod generosa ex stirpe David. Si id parum videtur, adde quod generationi illi ob singulare priuilegium sanctitatis diuinitus noscitur esse concessa, quod longè antè eisdem patribus cælitus repromissa, quod mysticis præfigurata miraculis, quod Oraculis prænunciata Prophetis, hanc, n. Sacerdotalis Virga dū sine radice floruit, hanc Gedeonis vellus dum in medio, sicæ areæ maduit, hanc in Eze-

Chielis visione Orientali porta quæ nulli unquam patuit præsignabat, hanc denique piæ ceteris Isaias nunc Virgam de radice Iesse orituram promittebat, hunc evidentius Virginem parturam. Merito signum hoc magnum in celo apparuisse scribitur, quod tanto ante de celo noscitur fuisse promissum.

Isai. 7. c

Dñs ait, Ipse dabit vobis signum. Ecce Virgo concipiet. Magnum profectò signum dedit: quia & magnum ipse qui dedit. Huius ergo prerogatiuæ fulgor, quorum non vehementer reuerberat aciem oculorum? Iam in eo quod tam reuerenter, atque officiosissime ab Archægelo salutata est, ut iam in regali folio supra omnes cælestium ordines regionum exaltatam cernere videretur: & paulo minus adoraturus feminam, qui solebat ab hoibus hæctenus æquanimitè adorari, excellentissimum nobis Virginis nostræ meritum, & singularis gratia commèdatur. Nihilominus fulget etiam nouus ille conceptionis modus, ut non in iniquitate, quemadmodum ceteræ omnes, sed superueniente Spiritu sancto sola, & de sola sanctificatione Maria cõceperit. Nam quòd verum Deum, & Dei filium genuit, ut idem ipse Dei atque hominis filius vnus omnino Deus & homo prodiret ex Maria, abyssus est luminis, nec facillè dixerim, quod vel Angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiã non caliget. De cetero sanè & virginitatè carnis, & propositum virginitatis, & ipsius quoque propositi nouitas euidenter illustrat: quod videlicet in libertate spiritus legis Mosaicæ decreta transcendens, illibata Deo, corporis simul & spiritus sancti moniam vouit. Probat enim propositi inuiolabile fundamentum, quod tam constanter promittenti filiũ Angelo respondit: Quomodo fiet istud, quĩ virum nõ cognosco? Fortè enim propterea primo turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio, quod benedictam sese audisset in mulieribus, quæ nimirum benedici in virginibus semper optabat. Et ex tũc quidem cogitabat qualis esset ista benedictio, quod iam videretur esse suspecta. Vbi verò in promissione filij manifestum virginitatis periculum videbatur, non potuit vltra dissimulare quin diceret: Quò fiet istud, quoniam virum non cognosco? Merito proinde & illam meruit benedictione, & hanc non amisit: ut longe gloriosior fiat & virginitas ex fecunditate, & ex virginitate fecunditas, ac mutuis sese radijs illustra-

re hæc duo sidera videantur. Magnum enim virginem esse, sed virginem matrem esse, longe amplius per omnem modum. Iure etiam illud molestissimum tædium quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare noscuntur, sola non sensit, quæ sola sine libidinosa voluptate concepit. Vnde & in ipso suæ conceptionis initio, quãdo potissimum ceteræ mulieres miserabilibus affliguntur, Maria tota alacritate montana ascendit, ut Elizabeth ministraret. Sed & ascendit Bethlehem imminente iã partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans onus leue, portans à quo portabatur. Sic & in partu quam lucidum est quòd noua exultatione nouã edidit prolem, sola inter mulieres à communi maledictio & dolore parturientium aliena, si rerum pretia de raritate pensamus, nihil his potest rarius inueniri. Siquidem oibus istis nec primã similem visa est, nec habere sequentem. Ex quibus nos si ea fideliter intuemur, sine dubio non solũ admirationem cõcipimus, sed venerationem, sed deuotionem, sed consolationem. Ceterum quæ restant adhuc, & imitationem requirunt. Non est nobis ante ortum tã multifariè multisque modis promitti diuinitus, cælitus prænunciari, sed nec ab Archangelo Gabriele tam nouæ salutationis obsequijs honorari. Minus autem cetera duo communitat nobis, planè secretũ suum sibi. Sola, n. est de qua dicitur: quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Sola cui dicitur: Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. Offerantur Regi Virgines, sed post eam: nã primatum sola vendicat sibi. Multo magis autem sola sine corruptione concepit, sine grauiamine tulit, sine dolore filium parturauit. Itaque nihil horum à nobis exigitur, sed exigitur plane non nihil. Numquid enim si defuerit nobis etiam mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis: negligentiã nostram munerum singula. itas excusabit? Gratissima sanè gemma in diademate, micans in ca-pite stella, rubor in facie hominis verecũdi. An verò quis putat quod hac caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria, ex euangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax, vbi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat quærens loqui filio: nec materna auctoritate, aut sermonem interrupta, aut in habitationem irruit in qua filius loquebatur. In omni denique tex-

R

Mat. 1. e

Lut. 1. d

L

tu quattuor Euangeliorum (si bene meminimus) non nisi quater Maria loquens auditur. Primum quidem ad Angelum, sed cum iam semel, atque iterum alloquutus eam fuisset. Secundo ad Elizabeth, quando vox salutationis eius Ioannem exultare fecit in utero, & ea magnificante Mariam, ipsa magis Dominum magnificare curauit. Tertio ad filium, cum iam esset annorum duodecim, quod ipsa & pater eius dolentes quaesissent eum. Quarto in nuptiis ad filium & ministros. Et is quidem sermo certissimus index ingenitę mansuetudinis, & virginalis verecundię fuit. Aliorum quippe verecundiam, suam reputans, sustinere non potuit, non potuit vini dissimulare defectum. Vbi sane increpata est a filio (tamquam mitis & humilis corde) nec illi respondit, nec tamen desperauit, ministros admonens facere quod diceret eis. Nunquid non ab initio venisse pastores, & primam omnium Mariam inuenisse leguntur? Inuenerunt, ait Euangelista, Mariam, & Ioseph, & infantem positum in praesepe. Sic & Magi quoque, si recolis, non sine Maria matre eius puerum inuenerunt, & inducens in templum Domini, templi Dominum, multa quidem a Simone audiuit tam de Deo, quam de seipso, ad loquendum tarda, velox ad audiendum. Et quidem Maria conferuabat omnia verba hæc, conferens in corde suo, sed in his omnibus, neque de ipso incarnationis dominicę sacramento quodcumque verbum fecisse reperies. Væ nobis qui spiritum habemus in naribus, væ qui totum proferimus spiritum, qui iuxta illud Comici, pleni rimarum effluimus vndique. Toties denique Maria filium audiuit, non modo turbis loquentem in parabolis, sed & discipulis seorsum regni Dei mysteria reuelantem, vidit miracula facientem: vidit deinde in cruce pendentem, vidit exspirantem, vidit resurgentem, vidit & ascendentem, sed in his omnibus quoties verecundissimę virginis, quoties pudicissimę turturis vox memoratur audita? Denique legis in Actis Apostolorum, quod redeuntes a monte Oliueti vnanimiter perseuerabant in oratione: Qui? Si forte Maria affuit, nominetur prima, quæ super omnes est, tam filij prerogatiua, quam suę priuilegio sanctitatis. Petrus, & Andreas, ait, Iacobus, & Ioannes, & ceteri qui sequuntur: hi omnes perseuerabant vnanimiter cum mulieribus & Maria matre Iesu. Ita ne & mulierum sese vltimam exhibebat, vt nouissima

omnium poneretur? Verè carnales adhuc discipuli, quibus necdum spiritus erat datus, quia Iesus necdum fuerat glorificatus, quando facta est inter illos contentio de primatu: cum Maria quāto maior erat humilior et se nō modo de omnibus, sed & præ omnibus. Merito facta est nouissima prima, quæ cum prima esset omnium, sese nouissimam faciebat. Merito facta est omnium domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. Merito denique super Angelos exaltata est, quæ & infra viduas & poenitentes, infra eam de qua eiecta fuerant septem demonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Obsecro vos filiosi, & mulamini hanc virtutem: si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, & mulamini modestiam eius; nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano, maximeque monacho nihil ad eum decet. Et quidem manifesta satis in Virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Nimirum collatae sunt humilitas, & mansuetudo, in eo confederata germanius qui dicebat. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Sicut enim mater praesumptionis elatio, sic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate procedit. Nec in sola tantum Mariae taciturnitate commendatur humilitas, sed euidentius resonat in sermone. Audierat: Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Et nihil aliud, quam ancillam eius se esse respondit. Inde ventum est ad Elizabeth, & continuo Virginis gloria singularis eidem per spiritum reuelatur. Denique & mirabatur personam venientis, dicens: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Commendabat & vocem salutantis adiciens: Vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo, & beatificat fidem credentis: Beata (inquiens) quæ credidisti, quoniam perferentur in te, quæ dicta sunt tibi a Domino. Magna quidem præconia, sed & deuota humilitas nihil sibi passa retinere in eum magis vniuersa refudit, cuius in se beneficia laudabantur. Tu (inquit) magnificas matrem Domini, sed magnificat anima mea Dominum. In voce mea filium perhibes exulasse in gaudio, sed exultauit spiritus meus in Deo salutari meo: & ipse quoque tamquam amicus sponsi gaudet ad vocem sponsi. Beata esse dicis, quæ credidisset sed credulitatis, & beatitudinis causa respectus est

Luc. 2.

c

M

Terent.
in Eunuch.
sbo.

Act. 1. b

Matth.
11. d

Luc. 1. d

Ibidem.

supernæ pietatis, vt ex hoc magis beatam me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem, & exiguam respexit Deus. Verumtamen numquid putamus fratres, Elizabeth sanctam in eo quod per spiritum vtique loquebatur, errasse? Absit: Beata planè quam respexit Deus, & beata quæ credidit. Hic enim magnus diuinæ respectationis existit fructus: Ineffabili siquidem artificio spiritus superueniens, tantæ humilitati magnanimitas tanta in secretario virginæ cordis accessit, vt (quemadmodum de integritate & fecunditate prædiximus) hæ quoque nihilominus sunt stellæ ex respectu mutuo clariore: quòd videlicet nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem, sed cum in sua æstimatione tam humilis esset, nihilominus & in promissionis credulitate magnanimitas, vt quæ nihil aliud quam exiguam sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc mysterium, & admirabile commercium, ad inscrutabile sacramentum nullatenus se dubitaret eleuam, & veram Dei & hominis genitricem crederet mox futuram. Agit hoc nimicum in cordibus electorum gratiæ prærogatiua Diuinæ, vt eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur sibi, vt non solum nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maxime prouehatur humilitas, vt inueniantur eo amplius timorati, & largitori munerum non ingrati, ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla surrepat, sed quo minus de sua quisq; vel in minimis præsumere consuevit, eo amplius etiã in magnis quibusque de Diuina virtute confidat. Martyrium sane Virginis (quam nimirum inter stellas diadematis eius, si meministis, duodecimam nominauimus) tam in Simeonis prophetia, quam in ipsa dominicæ passionis historia commendatur. Positus est hic (ait sanctus senex de paruulo Iesu) in signum cui contradicetur: & tuam ipsius animam (ad Mariam autem dicebat) pertransibit gladius. Verè tuam ò beata mater animam gladius pertransiuit. Alioquin non nisi eam pertransiens, carnem filij tui penetraret. Et quidem postea, quam emisit spiritum tuus ille Iesus (omnium quidem, sed specialiter tuus) ipsius planè non attigit animam crudelis lancea, quæ ipsius (nec mortuo patens, cui nocere non posset) aperuit latus,

sed tuam vtique animam pertransiuit. Ipsius nimirum anima iam ibi non erat, sed tua planè inde nequibat auelli. Tuam ergo pertransiuit animam vis doloris, vt plus quam martyrem non inmerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excefferit compassionis affectus. An non tibi plus quam gladius fuit sermo ille (reuera pertransiens animam, & pertingens vtique ad diuisionem animæ, & spiritus:) Mulier, ecce filius tuus? O commutationem. Ioannes tibi pro Iesu traditur, seruus pro domino, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio Dei, homo purus pro Deo vero: Quomodo non tuam affectuosissimam animam pertransiret hæc auditio, quando & nostra licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio sciundit? Non miremini fratres, quod Maria martyr in anima fuisse dicatur. Miretur qui non meminertit se audisse Paulum inter maxima gentium crimina memorantem, quod sine affectione fuisset. Longè id fuit à Mariæ visceribus, longè sit à ferulis eius. Sed forte quis dicat: Numquid non eum præficerat moriturum? Et indubitanter. Numquid non sperabat continuò resurrecturum? Et fidenter. Super hæc doluit crucifixum? Et vehementer. Alioquin quisnam tu frater, aut vnde hæc sapientia vt mireris plus Mariam compatientem, quam Mariæ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit, ista commori corde non potuit? Fecit illud, caritas, qua maiorem nemo habuit, fecit & hoc caritas, cui post illam similis altera non fuit. Iam te mater misericordiæ per ipsum sincerissimæ tuæ mentis affectum, tuis iacens prouoluta pedibus Luna mediatricem sibi apud Solem iustitiæ constitutam deuotis supplicationibus interpellat, vt in lumine tuo videat lumen, Solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam verè amauit præ omnibus, & ornauit stola gloriæ induens, & coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum, plena rore caelesti, innixa super dilectum, delicijs affluens. Ciba hodie pauperes tuos Domina, ipsi quoque catelli de micis edant, nec puero Abraham tantum, sed & camelis potum tribuas de supereffluenti hydria tua, quia tu verè puella es prælecta, & præparata Altissimi filio, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen.

D

Rom. I.

E

In Natiuitate B. Mariae, de aqua-
ductu. Sermo.

Fecundæ Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra in euoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illic exhibitio, hic tenuis quædam libatio primitiarum, ibi res, & hic nomen. Domine, inquit, nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem. Generatio & generatio, non Angelorum profectò, sed hominum est.

Mat. 6. b Vis scire quia nomen & memoriale eius in nobis est, præsentia in excelsis: Sic orabit, inquit: Pater noster qui es in cælis, Sanctificetur nomen tuum. Fidelis oratio, cuius ipsa primordia & Diuinæ adoptionis, & terrene peregrinationis admoneant, vt hoc scientes quòd quamdiu non sumus in cælo, peregrinamur à Dño, gemamus intra nosmetipsos ad optionem filiorum, expectantes præsentiam vtique patris. Signanter proinde & de Christo Propheta loquitur, dicens:

Thren. 4 Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gètes. Nam inter cælestes quidem beatitudines non in vmbra viuunt, sed potius in splendore. In splendoribus sanctorum, inquit, ex vtero ante luciferum genui te. Verum id quidem pater. At mater sanè eundem ipsum in splendore non genuit, sed in vmbra, non nisi ea tamen qua obumbravit altissimus. Merito proinde canit Ecclesia, non illa quidem Ecclesia sanctorum, quæ in excelsis & in splendore est: sed quæ interim peregrinatur in terris. Sub vmbra eius, ait,

Pf. 102 quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Lucem quippe meridianam vbi pascit sponfus, sibi petierat indicari, sed repressa est, & pro plenitudine luminis, vmbra, pro satietate interim gustū recepit. Denique non ait, sub vmbra eius quam desideraueram: sed, sub vmbra eius quem desideraueram sedi. Neque, n. ipsius expetierat vmbra, sed ipsum profectò meridie, lumen plenum de lumine pleno. Et fructus, ait, dulcis gutturi meo: ac si dicat, gustui meo. Vt que quo non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saluam meam?

Cant. 2 Quousque manet illa sententia. Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus. Et quidem suavis gustui, & dulcis gutturi, vt merito etiam super hoc sponsa proruperit

Pfal. 33 in vocem gratiarum actionis & laudis. Sed quando dicitur: Comedite amici & bibite, & inebriamini carissimi? Iusti epulentur (ait Propheta) sed in conspectu Dei, vtique non in vmbra. Et de ipso. Satiabor, ait, cum apparuerit gloria tua. Sed & Dñs ad Apostolos ait: Vos estis qui permanistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnū, vt edatis & bibatis super mensam meam. Sed vbi? In regno meo, inquit. Beatus planè qui manducabit panem in regno Dei. Sanctificetur itaque nomē tuum: per quod vtrumque interim in nobis est Dñe per fidem in cordibus habitās, quoniam nomen tuum iam imocatum est super nos. Adueniat regnum tuū. Veniat vtique quod perfectum est, & euacuetur quod est ex parte. Habebis (ait Apostolus) fructum vestrū in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Vita æterna fons indeficiens, qui vniuersam irrigat superficiem paradisi. Nec modo irrigat, sed inebriat, fons hortorum; puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus latificat ciuitatem Dei. Quis verò fons vitæ, nisi Christus Dñs? Cum Christus (inquit) apparuerit vita vestra: tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Sane ipsa sese plenitudo exinanuit, vt fieret nobis iustitia & sanctificatio & renissio, necum apparetis vita, aut gloria, aut beatitudo. Deriuatus est fons vsque ad nos, in plateis deriuata sunt aquæ, licet non bibat alienus ex eis. Descendit per aquæductum vena illa cælestis, non tamen fontis exhibens copiam, sed stillicidia gratiæ arentibus cordibus nostris infundens, alijs quidem plus, alijs quidem minus. Plenus equidem aquæductus, vt accipiant ceteri de plenitudine, sed non plenitudinem ipsam. Aduertistis iam, ni fallor, quem velim dicere aquæductum qui plenitudinem fontis ipsius de corde patris excipiens, nobis edidit illum, sed si non prout est, prout capere poteramus. Noctis enim cui dictum sit: Augetur gratia plena. An verò inueniri potuisse miramur vnde talis ac tantus fieret aquæductus, cuius nimirum summitas intar profectò scala illius quam vidit Patriarcha Iacob, cælos tangere, imò & transcendere cælos, vt viuidissimum illum aquarum quæ super cælos sunt, posset attingere fontem? Mirabatur & Salomon, & velut desperanti similis aiebat: Mulierem fortem quis

G
Cant. 5. a
Pf. 67. 0
Luc. 22. c
Rom. 6. d
Colof. 3. v
Prou. 5. e
H
Gom. 1. f.
Prover. 31. b

quis inueniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi fluente gratiæ defuerunt, quod nec dum intercederet is de quo loquimur tam desiderabilis aquæ ductus. Nec mirabere diuini expectatum, si recordaris quot annis Noe vir iustus in arce fabrica laborarit, in qua pauca, i. octo animæ salutæ factæ, idque satis ad modicum tempus. Sed quo modo uoster hic aquæ ductus fontem illum attigit tam sublimem? Quomodo putas nisi uehementia desiderij, nisi feruore deuotionis, nisi puritate orationis? Sicut scriptum est. Oratio iusti penetrat caelos. Et quis iustus, si non Maria iusta, de qua Sol iustitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illa inaccessam attigit maiestatem, nisi purgando, petendo, querendo? Denique & quod querebat, inuenit: cui dictum est. Inuenisti gratiam apud Deum. Quid? Plena est gratia, & gratiam ad huc inuenit? Digna profus inuenire quod quaerit, cui propria non sufficit plenitudo, nec suo potest esse cõrenta bono: sed quem ad modum scriptum est: Qui bibit me, adhuc sitiet: petit superfluentiam, ad salutem uniuersitatis. Spiritus sanctus ait, superueniet in te, & pretiosum illud balsamum tanta tibi copia, tantaque plenitudine inluet, ut copiosissime effluat circũquaque. Ita est, iam sentimus, iam exhilarantur facies nostræ in oleo, iam clamamus, Oleum effusum nomen tuum, memoriale tuum in generatione & generationem. Verum id quidem non in uanum, etsi oleum effunditur, sed non perit: Propterea siquidem & adolescentula paruulæ, sanæ animæ, sponsum diligunt, idque non parum: & unguentum descendens de capite, non modo barba, sed & ipsa uestimēti ora suscepit. Intuere ò homo consilium Dei, agnosce consilium sapientiæ, consilium pietatis. Cælesti rore aream rigaturus, totum vellus prius infudit. Redempturus humanum genus, pretium uniuersum contulit in Mariam. Ut quid hoc? Fortè ut excusaretur Eua per filiam, & quærela uiri aduersus feminam deinceps sopiretur. Ne dixeris ultra (ò Adam) mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno uetito; dic potius: Mulier quam dedisti mihi, me cibauit fructu benedicto. Pissimum sanè consilium, sed lateat forsitan aliud, nec totum hoc est. Verum id quidem, sed parum est (ni fallor) desiderij uestris. Dulcedo lactis est, elicietur fortè si fortius premimus, & pinguedo buryri. Altius ergo intueamini quanto deuotionis affectu à no-

bis eam uoluerit honorari, qui totius bonæ plenitudinē posuit in Maria: ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea nouerimus redundare, quæ ascendit delicijs affluens. Hortus planè deliciarum, quem non modo afflauerit ueniens, sed & perflauerit superueniens. Auster ille Diuinus, ut undique fluat, & effluat aromata, eius charismata scilicet gratiarum. Tolle corpus hoc Solare, quod illuminat mundum, ubi dies: Tolle Mariam hæc maris stellam, maris utique magni & spatiosi: quid nisi caligo inuoluens, & umbra mortis, ac densissima tenebræ relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc ueneremur, quia sic est uoluntas eius qui totum nos habere uoluit per Mariam. Hæc inquam uoluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidem, & per omnia prouidens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Ad patrem uerebaris accedere: solo auditu territus ad folia fugiebas. Iesum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem patrem filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reuerentia sua: pater enim diligit filium. An uero trepidas & ad ipsum? Frater tuus est, & caro tua, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso maiestatem uereare Diuinam, quod licet factus sit homo, manserit tamen Deus.

Advocatum habere vis & ad ipsum? ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro reuerentia sua. Exaudiet utique matrem filius, & exaudiet filium pater. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Quid enim? Potestne filius aut repellere aut sustinere repulsam? non audire, aut non audiri filius potest? Neutrū planè. Inuenisti (ait Angelus) gratiam apud Deum. Felicitate. Semper hæc inueniet gratiam, & sola est gratia qua egemus. Prudens uirgo non sapientiæ, sicut Salomon, non diuitias, non honores, non potentiam, sed gratiam requirebat. Nimirum sola est gratia qua saluamur. Quid nos alia concupiscimus fratres? Queramus gratiam, & per Mariam queramus: quia quod quaerit, inuenit, & frustrari non potest. Queramus gratiam

Eccl. 3)

I

Eccl. 24

Cant. 1.

L

M gratiam, sed gratiam apud Deum: nam apud homines gratia fallax. Quærant alij meritum, nos inuenire gratiam studeamus. Quid enim? Non gratiæ est, quod hic sumus? Profectò misericordiæ Domini est, quod non sumus consumpti nos. Qui nos? Nos periri, nos adulteri, nos homicidæ, nos raptores, purgamenta vtique mûdi huius. Consultite conscientias vestras fratres, & videte, quia vbi abundauit delictum, superabundabat & gratia. Maria non præterdiderit meritum, sed gratiâ quærit. Denique vsque adeo fidit gratiæ, & non altum sapit, vt salutationem Angelicam vcreatur. Maria, inquit, cogitabat qualis esset ista saluatio. Nimirum sese salutatione Angelica reputabat indignam. Et forsitan talia meditabatur. Vnde hoc mihi, vt veniat Angelus Domini mei ad me. Ne timeas Maria, ne mireris Angelum venientem, & maior Angelus venit. Ne mireris Angelum Domini, & Dominus Angeli secû. Postremò, quidni videas Angelum, cû iâ Angelicè viuus? Quidni uisitet Angelus vitæ sociam? Quidni saluet ciuem sanctorum, & domesticam Dei? Angelica planè vita Virginitas: & qui uou nubent, neque nubentur, erunt sicut Angeli Dei. Vides ne, quod & hoc nihilominus modo aquæductus noster ascendit ad fontem, nec sola iam oratione cælos penetrat, sed etiam incorruptione, quæ proximum Deo facit, sicut Sapiens ait: Erat enim virgo sancta corpore, & spiritu, cui specialiter esset dicere: Conuersatio nostra in cælis est. Sancta inquam corpore & spiritu, ne quid forsitan super hoc dubitet aquæductu. Sublimis equidem valde, sed nihilominus integerimus manet. Hortus conclusus, fons signatus, templum Domini, sacrarium spiritus sancti. Nec enim est fatua virgo, cui non modo oleum est, sed olei plenitudo in vase recondita. Ascensiones in corde suo disponit, conuersatione pariter (sicut iam diximus) & oratione ascendens. Denique abiit in montana cum festinatione, & salutauit Elizabeth, & in ministerio eius erat quasi mensibus tribus, vt iam tunc posset dicere matri mater, quod tanto post filio dixit filius: sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Planè montana conscendens, cuius iustitia sicut montes Dei. Tertius enim hic ascensus virginis fuit, vt funiculus triplex difficile rumpetur. Feruebat siquidem in quærenda gratia caritas,

splendebat in carne Virginitas, humilitas in obsequio eminebat. Etenim si omnis qui se humiliat exaltabitur: quid hac humilitate sublimius? Venisse eam mirabatur Elizabeth, & dicebat: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Sed iam magis miretur quod instar vtique filij, & ipsa non ministrari venerit, sed ministrare. Merito proinde cantor ille diuinus in ipsius admiratione præcincens, aiebat: Quæ est ista, quæ ascendit sicut Aurora confurgens, & pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata? Ascendit planè supra omne humanum genus, ascendit vsque ad Angelos, sed & ipsos quoque transcendit, & cælestem omem supergreditur creaturam. Nimirum supra Angelos hauriat necesse est, quam refundat hominibus aquam viuam. Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Verè sancta corpore, & spiritu, & integritatem carnis habens, & propostum integritatis. Respondens autem Angelus, dixit: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ne me interrogaueris, inquit, supra me est, & non potero ad illud. Spiritus sanctus, non Angelus, superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, non ego. Ne steteris, vel inter Angelos virgo sancta, sublimius aliquid tuo sibi ministerio propinandum terra sitiens præstolatur. Paululum cum pertransieris eos, inuenies quem diligit anima tua. Paululum inquam, non quia non incomparabiliter superemineat, sed quod inter eum, & ipsos medium nihil inuenias. Transi ergo Virtutes, & Dominationes, Cherubim quoque & Seraphim, vt ad eum peruenias de quo vociferantur adinuicem, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Fons sapientiæ Verbum patris in excelsis: hoc Verbum mediante te caro fiet: vt dicit: Ego in patre, & pater in me: dicat nihilominus, quia ego à Deo processi & veni. In principio, inquit, erat Verbum. Iam sciet fons: sed interim tantum in semetipso. Denique, & Verbum erat apud Deum: lucè profectò habitans inaccessibilem, & dicebat Dominus ab initio: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Sed penes te est cogitatio tua, & quid cogites, nos nescimus. Quis, n. cognouit sensum Domini: aut quis consiliarius eius fuit. Descendit itaque cogitatio pacis

Luc. 1.

Cant. 6.

Textus.

Textus.

Sap. 6. e

A

Io. 14. 6

Io. 1. 14

Ier. 29. 6

pacis in opus pacis. Verbum caro factum est, & habitat iam in nobis. Habitat planè per fidem in cordibus nostris, habitat in memoria nostra, habitat in cogitatione: quia vsque ad ipsam descendit imaginationem.

C Quid enim verius cogitaret homo de Deo, nisi forsitan idolum corde fabricaret? Inco- prehensibilis erat & inaccessibilis, in visibilis & inexcogitabilis omninò. Nunc verò comprehendi voluit, videri voluit, cogitari voluit. Quonam modo inquis? Nimirum iacens in præsepio, in virginali gremio cubans, in monte prædicans, in oratione pernoctans, & in cruce pendens, in morte palens, liber inter mortuos, & in inferno imperans: seu etiam tertia die resurgens, & Apostolicis loca clauorum victoriæ signa demonstrans, nouissimè coram eis cæli secreta conscendens. Quid horum non verè, non piè, non sancte cogitatur? Quidquid horum cogito, Deum cogito, & per omnia est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sapientiam, & prudentiam iudicavi eructare memoriam suauitatis: quoniam in huiusce- modi nucleis virga sacerdotalis copiosè p- duxit, quam in supernis hauriens, vberius nobis Maria refundit. In supernis planè, & vltra Angelos, quæ Verbum ex ipso patris

Pf. 18. a corde suscepit, vt scriptum est. Dies diei eructat Verbum. Vtique dies pater: siquidem dies ex die salutare Dei. An non etiam Virgo dies? Et præclara. Rutilans planè dies, quæ procedit sicut Aurora cõsurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol. Intucere igitur quemadmodum vsque ad Angelos plenitudine gratiæ, supra Angelos superueniente spiritu sancto peruenit. Est in Angelis caritas, est puritas, est humilitas. Quid horum non enituit in Maria? Sed ostensum est superius, vt quidem à nobis ostendi potuit: supereminentiam prosequamur.

D Cui enim Angelorum aliquando dictum est: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoq. & quod natuscetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei? Denique, Veritas de terra orta est, non de Angelica creatura: nec Angelos, sed semeu Abrahamæ apprehendit. Magnum est Angelo, vt minister sit Domini, sed Maria sublimius quiddam meruit, vt sit mater. Fecunditas itaque Virginis supereminens gloria est, tantoque excellentior Angelis facta munere singulari, quanto differentius præ ministris nomen matris accepit: hanc inue-

nit gratiam plena iam gratia, vtearitate feruida, Virginitate integra, humilitate deuota: fieret nihilominus sine viri cognitione grauida, sine muliebri dolore puerpera. Parum est quod ex ea natum est, sanctum vocatur, & est filius Dei. De reliquo fratres curandum nobis summooperè est, ne Verbum quod de ore patris ad nos egressum est Virgine mediante, vacuum reuertatur, sed per eandem nihilominus Virgine in gratiã pro gratia referamus. Euctemus memoriam, donec præsentiam suspiramus, & suæ reddantur origini fluenta gratiæ, vt vberius fluant. Alioquin nisi ad fontem redeant, exsiccantur, & infideles in modico, quod maximum est accipere non meremur. Modicum plane memoria ad præsentiam, modicum ad id quod cupimus, magnum ad id quod meremur: longe infra desiderium, sed nihilominus supra meritum. Sapienter proinde sponsa, & pro hoc modico nõ modicè gratulatur. Cum enim dixisset: Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie: recipiens exigua pro immensis, & pro pastu meridiano libans sacrificium, vespertinum, minimè tamen vt solet fieri murmurat, aut tristatur, sed gratias agit, & in omnibus sese exhibet deuotioerem. Nouit enim quòd si fidelis fuerit in ymbria memoriæ, lucem præsentia sine dubio obtinebit. Itaque qui reminiscimini Domini, ne taceatis, & ne detis silentium ei. Nimirum qui præsentem habent Dominum, exhortatione non indigent: quod ait Propheta alius. Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum

Pf. 147. a

Ston: congratulationis est potius quàm cõ-

monitionis. Qui in fide ambulant, egent admonitione ne taceant, & ne dederint silentium ei. Loquitur enim & loquitur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor: Ceterum cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: & audientem sese audiet, & loquenti sibi iouetur. Alioquin silentium ei dedisti si taceas: Sed vnde si taceas? A laude? Ne taceatis, inquit, & ne detis silentium ei, donec stabiliat, & donec ponat Hierusalem laudem in terra.

Pf. 17. d

Laus Hierusalem iucunda, & decora laudatio. Nisi forte Angelos ciues Hierusalem

mutuis opinamur laudibus delectari, & de-

cidere de vanitate in idipsum. Fiat voluntas tua pater, sicut in cælo & in terra, vt

laus Hierusalem stabiliatur in terra. Quid enim

Isai. 62. d

enim

Can. 1. a

E

Pf. 147.

a

Pf. 17. d

Isai. 62. d

d

enim modo est (Non quærit Angelus ab Angelo gloriam in Hierusalem, & homo ab homine laudari cupit in terra? Execranda peruersitas, sed eorum sit qui ignorantiam Dei habent, qui oblitii sunt Domini Dei sui. Vos qui reminiscimini Domini, ne taceatis à laude eius, donec stabilietur & perficiatur in terra. Est enim silentium irreprehensibile, imò & laudabile magis. Est & sermo non bonus. Alioquin non diceret propheta bonum esse homini prestolari cum silentio salutare Dei. Bonum silentiū à iactantia, bonum à blasphemia, bonum à murmure

Thbrē. 3. & detractione. Alius enim ob laboris magnitudinem, & pondus dici exasperatus, animo murmurat, diiudicat eos qui pro anima sua petuigilāt, tamquā redditori utique rationē. Clamor est, sed supra omne silentium clamor iste animi obdurati silere facit (quam audiri non patitur) vocem Verbi. Alius pusillanimitate spiritus in expectatione deficit, pessimusq. hoc Verbum blasphemix est, quod nec in hoc sæculo remittitur, nec futuro. Tertius in magnis ambulat, & in mirabilibus super se, dicens: Manus nostra excelsa, putans se aliquid esse, cum nihil sit. Quid loqueretur huic qui loquitur pacem? Dicit enim quia diues sumi, & nullus egeo. Porro veritatis sententia est. Vae vobis diuinitibus, quia habetis hic consolationem vestram. Contra verò:

Luc. 6. d
Matth. 5. a
1. Reg. 3. b
G Beati, inquit, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Sicut ergo in nobis lingua maledica, lingua blasphema, lingua magniloqua: quoniam bonum est in hoc triplici silentio salutare Domini prestolari, vt dicas: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Eiusmodi quippe voces non ad eum sunt, sed

Exo. 6. b aduersus eum, sicut legislator murmurantibus ait: Non enim contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Ita tamen ab his taceas, ne omnino taceas, ne dederis silentium ei. Loquere illi cōtra iactantiam in confessione, vt obtineas veniam de preterito. Loquere in gratiarum actione contra murmuratiōē, vt ampliorem inuenias gratiam in præsentī. Loquere in oratione contra diffidentiam, vt consequaris & gloriam in futuro. Confitere inquā præterita, & pro præsentibus gratias age, ac deinceps ora studiosius pro futuro, vt ne ipse quidē sileat à remissione, ab immissione à promissione. Ne taceas inquam, ne dederis silentiū ei, loquere vt & ipse loquatur, & dicere

possis: Dilectus meus mihi, & ego illi. Iucunda vox, & eloquium dulce. Nimirum, non vox murmuris hæc, sed vox turturis est. Et ne dixeris: Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? non iam aliena reputabitur, de qua sponsus ait: Vox turturis audita est in terra nostra. Audierat enim dicentem: Capite nobis vulpes paruulæ: & fortè ex eo in vocem exultationis erupit, vt diceret: Dilectus meus mihi, & ego illi. Plane vox turturis, quæ tam viuenti quam mortuo singulari utique castimonia suo compari perseverat, vt eam neque mors, neque vita à Christi separet caritate. Intuere etenim vtrumnam aliquid hunc dilectū auertere potuerit à dilectā quo minus ei & peccanti & auersæ perseveraret. Glomerata nubes radios solis offendere contendebat, vt iniquitates nostræ separarent inter nos, & Deum, sed incaluit Sol, & vniuersa dissoluit. Alioquin quando rediisses ad eum, nisi illi tibi perseverasset, nisi clamasset: Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, vt intueamur te. Esto ergo illi, & tu nihilominus perseverans, vt nullis ab eo flagellis, aut laboribus auertaris.

Luctare cum Angelo ne succumbas: quia Regnum cælorum vini patitur, & violenti rapiunt illud. An non lucta, Dilectus meus mihi, & ego illi? Notam fecit dilectionem suam, experiatur & tuam. In multis, n. tentat te Dominus Deus tuus. Declinat sapius, auertit faciē, sed nō in ira. Probationis istud est, nō reprobationis. Sustinuit te dilectus, sustine tu dilectū, sustine, viriliter age. Non i'ū vicere peccata tua, te quoque ipsius flagella non superent, & obtinebis benedictionem. Sed quando? Cum aurora fuerit, cum aspirauerit iam dies, cum stabilierit Hierusalem laudē in terra. Ecce, inquit, vt luctabatur cum Iacob vsque mane. Auditam fac mihi mane misericordiam tuā, quia speraui in te Domine. Non tacebo, nec dabo tibi silentium absque mane, vtinam nec ieiuniū. Nimirum dignaris & pasci, sed inter lilia. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Nimirum & supra, si meministi, in eodem Cantico euidenter expressum est, quoddam florum apparitio turturis comitetur auditum. Sed attende, quoddam locum non cibum indicare videtur, nec quibus pascitur exprimit, sed inter quæ. Fortè, n. non cibo, sed consortio pascitur liliorū, nec lilijs vescitur, sed in illis versatur. Nimirum odore po-

rius quàm ſapore lilia placent, & viſui magis ſunt apta, quàm eſui. Ita ergo paſcitur inter lilia donec aſpiret dies, & venuſtati ſorum fructuum ſuccedat vbertas. Interim quippe ſorum non fructuum tempus eſt, dum in ſpe magis, quàm in re ſumus: & per fidem non per ſpem ambulantes, exſpectatione magis, quàm experientia gratulamur. Conſidera denique floris teneritudinem, & memento verbi, quod ait Apoſtolus. Quia habemus theſaurũ iſtum in vaſis fictilibus. Quanta enim videntur imminere pericula floribus? quàm facile ſpinarum aculeis liliũ perforatur? Merito proinde dilectus. Sicut liliũ inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. An non erat inter ſpinas, qui dicebat: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus? Ceterum eſti iuſtus germinat ſicut liliũ, ſed non ad liliũ ſponſus paſcitur, nec in ſingularitate complacet ſibi. Audi denique inter lilia commorantem. Vbi inquit, duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Amat ſemper media Ieſus, diuerticula ſemper & reclinatoria reprobat filius hominis, Dei & hominum mediator. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Curemus habere lilia fratres, extirpate ſpinas & tribulos, & inferere lilia feſtiuemus: ſi quando fortè & ad nos paſcendos dignetur dilectus deſcendere. Apud Mariam vtique paſcebatur, idq. copioſius pro multitudine liliorum. An non lilia Virginitatis decus, humilitatis inſigne, ſupereminentia caritatis? Erant tamen & nobis lilia, quamuis inferiora valde, ſed ne inter hæc quidem dedignabitur paſci ſponſus: ſiquidem eas quas prædiximus actiones gratiarum deuotionis hilaritas illuſtrauerit, orationem intètionis puritas candidauerit, confeſſionem indulgentia dealbauerit, ſicut ſcriptum eſt. Si fuerint peccata veſtra vt coccinũ, quaſi nix dealbantur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Ceterum quidquid illud eſt quod offerre paras, Mariæ cõmendare memento, vt eodem alueo ad largitorè gratiæ, gratia redeat ex quo effluxit. Neque enim impotens erat Deus, & ſine hoc aquaductu infundere gratiã prout vellet, ſed tibi vehiculũ voluit prouidere. Fortè enim manus tuæ, aut ſanguine plenæ, aut infectæ muneribus, quodd non eas ab omni nuocere excuſſiſti. Ideoq. modicum iſtud quod offerre deſideras, gratioſiſſimis iſtis &

omni acceptione digniſſimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, ſi nõ vis ſuſtinere repulſam. Nimirum candidiſſima quædam lilia ſunt, nec cauſabitur ille liliorum amator inter lilia non inuentum, quidquid illud ſit quod inter Mariæ manus inuenierit.

In feſtiuitate ſancti Michaelis, Sermo I.

Angelorum hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tanta ſolemnitate ſermonẽ. Sed quid de Angelicis ſpiritibus, viles loquantur vermiculi? Credimus ſanè & indubitata fide tenemus, Diuina eos præſentia, & viſione beatos ſine fine legari in bonis Domini, quæ oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quæ nec ipſe quidem cogitare, nec illi faltem audire ſufficiant? Profectò, ſi ex abundantia cordis os loquitur, ſileat nihilominus lingua neceſſe eſt ex inopia cogitationis. At tamen ſi multum eſt ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in ſemetipſis, imò in Deo ſuo Angeli ſancti, noſtris omniũ ſupereminet cordibus: de ea loquamur quã nobis exhibent gratia, & caritate. In ſuperis enim ſpiritibus non ſolum admirabilis dignitas, eſt dignatio amabilis inuenitur. Dignum eſt proinde fratres vt gloriam nõ capientes, tâto magis amplectamur miſericordiam, qua nimirum conſtat nihilominus abundare domesticos Dei, cælicius, principes paradifi. Teſtatur denique Apoſtolus ipſe, qui raptus vſque ad tertium cælũ, beatæ illi curiæ meruit intereſſe, atque eius noſſe ſecreta: quã omnes adminiſtratorij ſunt ſpiritus, miſſi in miniſteriũ propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis. Neque id cuiquã incredibile videatur, quandoquidẽ ipſe quoque creator & Rex Angelorũ venit non miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam ſuam dare pro multis. Vt quid ergo miniſteriũ illud Angelorum quiſpiam dedignetur, de quo præcedit eos cui in excelsis tota cum auiditate & felicitate miniſtrant? Si & hinc dubitas, vtique qui vidit, teſtimonium perhibuit. Millia inquit, millia miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei. Alius quoque Propheta ad patrem de filio loquens, ait: Minuiſti eum paulo nunus ab Angelis. Sic planè, ſic decet vt vincat & humilitate quã ſublimitate vincebat, ſitq. tan-

2. Cor.

4. b

Pſ. 119.

6

Matth.

14. c

K

Iſai. 1. c

L

M

Dan. 7. c

Apo. 5. c

Pſ. 8. n

to minor Angelis, quanto inferiori sefe ministerio mancipauit : cui tanto excellentior est, quanto differentius præ eius nomen hereditauit. Sed quæras fortasse in quo minoratus uideatur ab Angelis cum ministrare uenit: quando quidē (vt supra meminimus) in ministerium mittuntur & illi? In eo utique quod non modo ministrat, sed ministratus est, eratq. vnus & idem qui ministrabat, & qui ministrabatur. Merito proinde sponsa in Canticis Canticorū; Ecce (inquit) uenit is saliens in montibus, transiliēs colles. Ministrans. n. salijt inter Angelos, sed & ipsos transilijt ministratus. Ministrant. n. Angeli, sed de alieno, offerentes Deo bona opera, non sua, sed nostra, ac nobis eius gratiam referentes. Vnde & scriptura dicens: *Qm̄ ascendit fumus aromatum in cōspectu Dñi de manu Angeli, sollicitè præmisit data ei fuisse incensa multa. Nostros. n. sudores non suos, n̄as non suas lacrymas offerunt Deo, nobis quoque eius munera referunt, & non sua. Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior vniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis, qui patri offerens animi suā, nobis ministrat vsq̄e hodie carnem suam. Huius utique tanti ministri gratia nihil mirum si dignanter nobis imō & libenter Angeli sancti ministrent. Ipsi. n. amāt nos, quia nos Christus amauit. Dicitur certē vulgari quodam prouerbio: Qui me amat, amat & canē meū. Nos uerō beati Angeli, catelli sumus Dñi illius quem tanto affectu diligitis, catelli inq̄a. cupiētes saturari de micis, quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, qui estis vos. Et hæc dixerim fratres, vt amplio rem de cetero erga beatos Angelos fiduciā habeatis, ac proinde familiaris in omni necessitate uestra corū inuocetis auxilia: sed & dignus in eorum præsentia conuersari, & magis ac magis eorum uobis conciliare gratiam, captare beneuolentiam, exorare clementiā studeatis. Cuius rei gratia necessarium duco alias quoque caritati uestræ exponere causas, que ipsos beatos Angelos pro nostra infirmitate reddant sollicitos, absque sua sane auxieta te, sed non absque utilitate nostra, nec ad detrimentum felicitatis suæ, sed ad nostræ salutis augmentum.*

Cōstat sine dubio rationis participes, & capaces beatitudinis humanas animas Angelicæ (si dicere id audeamus) cognatas esse naturæ: nec decet vos, d̄ beati spiritus

contra legis præceptum dedignari quam uisitare debetis speciem uestram licet in multam (vt ipsi cernitis) delecta sit uilitatē. Sed neque arbitramur uos superni ciues, ciuitatis uestræ exilio delectari, & ruina murrum quos semiruptos ipsi uidetis. Cuius instauracionem si desideratis (vt dignum est) frequenter quæso ante thronum gloriæ uestrum precis iteratē dicentes: Benigne fac Domine in bona uoluntate tua Sion, vt edificentur muri Hierusalem. Si diligitis decorem domus Dei (imō quia diligitis) experiantur zelum uestrum uiji & rationales lapides, qui soli in instauracionem eius uobis possunt cōdificari.

Hic est diuētissimi funiculus triplex, quo de excelsō cælorum habitaculo ad consolādos, ad uisitandos, ad adiuuandos nos attrahit supereminens caritas Angelorum propter Deum, propter nos, propter seipfos. Propter Deum utique, cuius tanta erga nos misericordiæ viscera ipsi quoque (vt dignū est) imitantur. Propter nos, in quibus nimirum propriam similitudinem miserantur. Propter seipfos, quorum ordines instaurandos ex uobis toto desiderio prestolantur. In ore enim paruulorum qui lacte modo uescuntur, & nondum solido cibo, perficienda est laus illa maiestatis Diuine, cuius habentes primitias Angelici spiritus, beata nimirum delectatione fruuntur. sed tãto uidiū nos expectant quanto consummationis eius expectacione & expectacione sollicitantur. Quæ cum ita sint, pensate quanta etiam nobis sollicitudine opus est dilectissimi, vt dignos nos exhibeamus eorum frequentia, & eo modo conuerserur in conspectu Angelorum, ne fortē sanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis, si quando prouocati peccatis, & negligentis nostris indignos nos iudicauerint præsentia & uisitacione sua, vt iam necesse habeamus &

nos plangere, & dicere cum Propheta: Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt, & uim faciebant qui quærebant animam meam. Elongatis nimirum eos quorum præsentia protegere nos, & propulsare poterat inimicum. Quod si tam necessariam habemus familiaritatem dignacionis Angelicæ, cauēda r̄ obis eorum offensa, & in his maxime exercendum, quibus eos nouimus oblectari. Sunt enim plurima quæ eis placent, & quæ in nobis. n. ue-

B

Psal. 50.

C

Ps. 37. c

Cār. 2. c

Apocal.

8. a

A

nire delectat: vt est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in celum gemitus, & orationes cum lacrymis, & cordis intentione. Attamen super omnia hæc unitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis.

Quidam maximè delectentur in his quæ formam quamdam ciuitatis suæ representant in nobis, vt mirentur Hierusalem nouam in terra? Dico autem vt quomodo ciuitatis illius participatio est in idipsum: sic & nos idipsum sentiamus, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. sed magis omnes simul vnū corpus simus in Christo, singuli autem alteri alterius membra. E contra verò, nihil æquè offendit, & ad indignationem prouocat eos, quam dissensiones & scandala si forte inueniantur in nobis. Audiamus siquidem quid loquatur ad Corinthios Paulus. Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? In epistola quoque Iudæ Apostoli legimus sic: Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Videre est animam hominis, queinadmodum vniuersa corporis membra viuificet coherata sibi. Separat ergo quod vis à iunctura ceterorum, & vide an de cetero illud viuificet. Sic est omnis qui dicit, anathema Iesu: quod nemo dicit loquens in spiritu Dei, quia anathema separatio est. Sic & inquam, omnis qui ab unitate diuiditur, ne dubites quin ab eo recesserit spiritus vitæ. Dignè igitur contentiosos, & qui separant semetipsos, Apostoli carnales vocant & animales, spiritum non habentes. Dicunt ergo sancti illi, & beati spiritus, vbi scandala inuenerint & dissensiones. Quid vobis & generationi huic spiritum non habenti? Nam si adesset spiritus, per eum vitæque caritas diffunderetur, & unitas non scinderetur. Et dicunt. Non permaneamus cum hominibus istis in æternum, quia caro sunt. Quæ enim conuentio luci ad tenebras? Nos de regno unitatis, & pacis sumus, & homines istos in eandem viuitatem & pacem sperabamus esse venturos. Nunc autem qua ratione nobis coherant qui dissident à seipsis? Videtis quàm congruat huic sollempnitati Euangelica lectio, quæ sic deterret nos à scandalo paruulorum, quandoquidem tam vehementer Angelis displicent scandala? Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, durum est quod sequitur. Sed iam præterit hora, ad Missas nobis eun-

dum est. Peto ne sit vobis molesta dilatio, quæ poterit non inutilis fore, si capitulum præfens sermone altero diligentius prosequamur.

In eadem sollempnitate, Sermo II.

A Vdistis fratres Euangelicam lectionem aduersus eos, qui pusillos scandalizant, satis terribiliter intonatem. Nemini blanditur veritas, neminem palpat, nul'um seducit, apertè denuncians, quoniam Vt homini illi per quem scandalum venit. *Mat. 18* Num erat ei si natus non fuisset homo ille. Natus sanè de nouo, natus ad vitam, natus de spiritu, q' nimirum carne postmodum consummat. Expediit ei (si quis est) qui scandala suscitât in hac domo, in hac sancta Deo placita, & Angelis eius admodum grata ac familiari congregatione; vt suspendatur in collo eius mola asinaria, & pro suauis iugo, & leui onere Saluatoris, graui mole terrenæ cupiditatis humeris eius imposita demergatur in profundum maris huius, magni & spaciosi manibus, quod est sine dubio sæculum nequam. Minus enim damnable erat ei in sæculo magis perire, quam in Monasterio. Perire siquidem necesse est hominem qui caritatem non habet, etiam si tradiderit corpus suum ita vt ardeat. Ex hoc dixerim fratres, non quasi minus bene de vobis sentiam, aut regnare videatur in vobis nequissimum istud vitium: sed vt in ea caritate, & vnanimitate, & pace in qua statis in Domino, solliciti sitis perseuerare, & abundare magis. Quæ est enim spes nostra, & gaudium nostrum, & corona gloriæ? Nonne unitas & vnanimitas vestra, in qua gaudeo vos inueniri fraternitatis amatores, & ante omnia mutam in vobismetipsis caritatem habentes, quod est vinculum perfectionis? Propter quod obsecro vos, sic stete in Domino carissimi. In hoc enim cognoscunt omnes etiam Angeli sancti, quod Christi estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Denique si tenetis memoria quam vobis præcedenti sermone tradidimus triplicem Angelicæ erga nos caritatis, & sollicitudinis causam, potest hinc quoque fraternæ dilectionis utilitas magnificè commendari. Facile siquidem considerare est homini, qui non diligit proximum, nullam

1. Cor.

3. a

Iuda 1. f

D

Mat. 18

a

Mat. 18

F

Nullam ex his quas tunc diximus, suppetere causam. Numquid enim Christi gratia diligemur ab Angelis, si de mutua dilectionis inopia cognouerint nequaquam eius nos esse discipulos? Numquid diligemur ab eis propter nos ipsos, id est, spiritualis naturæ similitudinem, si inuenimur non diligere humanæ naturæ nostræ confortes: imo verò si ex eis, quæ inter nos sunt contentionibus, carnales nos magis, quàm spiritualis esse cõstituerit? Denique, numquid diliget nos propter se ipsos, & futuram de nobis ciuitatis suæ restauracionem, si (quod absit) vnum, quo solo vniri, & cõdificari eis possumus, defuerit glutinum caritatis? Quomodo sperabunt reãdificandos de nobis perpetuos ciuitatis illius muros, si cognouerint, si viderint nos non lapides esse viuos qui possint inuicem cohærere, sed magis puluerem què proijciat ventus à facie terræ, quem vnus verbi flatus in turbinem excitet, & suspicionis cuiuslibet leuissima aura dispergat? Et hæc quidem dixisse sufficiat pro eo, quod ait Dominus: Si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, Credo enim quod maiori sollicitudine deinceps ab hac nequissima peste cauebitis.

Matth.
18. a

Matth.
5. b

Iam verò quem non moueat, quod sequitur in Euangelio? Si oculus tuus scandalizauerit te, erue eum, & cetera. Numquid enim corporalem hunc oculum monemur eruere, aut vnã ex manibus istis, similiter & vnum abscindere pedem? Absit à nobis huiusmodi carnalis omnino, & nimis ridiculosa cogitatio. Sed postquam ab interioribus scãdalis deterruit vos sermo Diuinus asperè fatis, sicut audistis, consilium dat, quod de eo nobis agendũ sit scãdalo quod interius patimur contrariam inuenietes legem in membris nostris. Ipse enim nouit firmamentum nostrum, quod eiusmodi scandalum non tam facile à nobis valeat euitari. Porro tripliciter fieri scandalũ istud, quotidiano nobis nosse licet experimento. Interdũ. n. est in nobis spiritualis intẽtionis oculus simplex, & qui gratiæ magis, quam nosster dicendus sit, sed scandalizat nos oculus noster, qui verè a nobis est, dum voluntas nostra aliam minus castã importunè ingerit intẽtionem. Sed habemus iam super hoc salubre consilium Saluatoris. Erue eum, inquit, & proijcie abs te. Hoc autem fiet, si non consentias, si abijcias, si resistas. Simili modo de manu ac pede est intelligendum,

Oper. D. Bern. Tom. I.

Cum enim bonis operibus intẽtos, ad alia opera trahere volũtas propria conatur, manus nostra est quæ scandalizat nos, sed abscindi debet & proijci à nobis, vt non ei cõsentiamus. Sic etiam proficere in sancta conuersatione, & ascendere per gradus scælæ, quæ Iacob apparuit iuxta quod ait Psalmista: De virtute in virtutem ire desiderantes. Scipius scãdalo patimur à pede quodam pusillanimitatis, & negligentia nostræ, qui nimirũ descendere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eũ necesse est, vt pes gratiæ, qui stat in die cõtro currere possit sine offensione, sine scandalo, sine impedimento. Quod autem dicit, bonum nobis esse ad vitam intrare cum vno oculo, aut manu, aut pede, quam duos habentes ire in gehẽnam ignis: eos notat qui voluntatem suam, siue bona, siue mala sit, æquè sequuntur, & ingrediuntur duabus vijs, nunc bona, nunc mala sectantes, secundum quod variantur desideria eorum. Quibus merito vtilius fuerat gratiæ in omnibus inhærere, & vbi obuicit propria voluntas, abscindere, & à seipsis abijcere eam. Est autem cum multo tempore in abscissione propriæ voluntatis nostræ exercitati aliquatenus eam domamus, vt disceat iam non superbire, sed magis sine omni scandalo, vel contradicẽtione Deo subiecta sit anima nostra, nec iam abijcere necesse sit oculum nostrum, nequè, qui simplici adhærens oculo, factus est & ipse simplex, aut certe iam non alter est oculus, sed vnus cum eo, Apostolo teste: Quoniam qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo. Quod autem de oculo dictum est, de manu quoque, & pede eodem modo est intelligendum. Cuius. n. voluntas ex affectiõne, & cum desiderio gratiæ cohæret, vt nec concupiscat mala agere, nec bona minora, nec minus benè, quam gratia suggerit: hic planè perfectus est vir. Sed pax ista potius est felicitatis, abscissio verò scandalorum, & tentationum victoria fortitudinis: illa inquam, gloriæ, hæc virtutis.

Ps. 113. b

I
1. Cor. 6. d

In festiuitate omnium Sanctorum, de lectiõne Euangelica. Sermo I.

Ibid. b

H

Festiuitatem hodiernam Sanctorum omnium cum omni deuotione dignum est celebrari. Nimirum si magna videtur, & est, beati Petri sollempnitas, seu beati Stephani, aut

O aut

aut cuiuslibet ceterorum, quanta ista est, quæ non vnus tantum est, sed vniuersorū? Verum, nō ignoratis fratres, secularibus id moris esse, vt diebus festis festiua sibi conuiuia parent: & quāta fuerit sollempnitas clarior, tanto splendidius epulentur. Quid ergo? Nonne & his qui conueiuntur ad cor, cordis delitiæ sunt quærendæ, & spiritualibus spiritualia comparanda? Propterea iam paratum est conuiuium nostrum fratres, iam cocta sunt omnia, & epulandi tempus aduenit. Dignum est enim vt prius anima sarietur, quod hæc portio sine dubitatione, & sine comparatione sit potior, præfer-

K cum Sactorum sollempnitates manifestū sit ad aīas magis, quam ad corpora pertinere: & quæ animarum sunt, animæ plus acceptent, quippe naturali quadam eis cognatione cōiunctæ. Quibus propterea quoque sancti isti compatiuntur amplius, propterea magis desiderant animarū bona, & plus earum refectionibus delectantur, quoniam & ipsi similes nobis fuere passibiles, & ipsi peregrinationis huius & exilij miserabilis deplorauere molestias, & ipsi graue huius corporis onus, & tumultus sæculi, & tērationes experti sunt inimici. Nihil itaque dubium quin gratior eis sit, & multo acceptabilior illa festiuitas qua intenditur epulis animarum, quam sicut ea, quæ celebratur à secularibus curam carnis perticientibus in desiderijs voluptatum. Verum tamen vnde nobis animarum panis in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitudinis? Vnde nobis sub Sole spiritualis cibus, vbi nihil est nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed scio quis dixerit: Petite, & accipietis. Et illud: Si vos cum sitis mali, nollis bona data dare filijs vestris, quāto magis pater vester celestis è cælo dabit spiritum bonum petētibus se? Nec ignoro, quam obnixè tota hac nocte, & die petieritis medicantes dari vobis panem de cælo viuum: non eum qui corpus corroborat, sed qui confortat cor hominis. Nam conuiuias quidem non ausim dicere, sed mendici sumus præbenda Dei viuentes. Mendici, inquam, iacentes ante ianuam regis prædiuitis, vlceribus pleni, & cupientes saturari, imò & sustentari de micis, quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, quorum celebramus hodie sollempnitatem. Nempe delictijs affluunt, & mensuram accipiunt bonam, & confertam, & superfluentē. Confidimus autem quoniam

erit qui det nobis: chaos enim magnum & distātia est multa nimis inter liberalitatem & benignitatem Dei, & auari diuitis crudelitātē. Propterea dedit hodie pater noster panem. Patrem enim misericordiarum, patrem esse necesse est etiam miserorum. Dedit, inquam, nobis panem de cælo, & cibaria in abundantia: quorum vtinam ego fidelis coquus, vtinam anima mea coquina vtilis videatur.

Siquidem ad præparanda fercula vestra, tota hac nocte concaluit cor meū intra me, & in meditatione mea exarsit ignis: ille sine dubio quem Dominus Iesus misit in terrā, & voluit vehementer accendi. Nā spiritualem cibum, & coquinam, & ignem habere necesse est spiritualementem. Superest iam vt distribuam quæ parauī: vos autem considerate potius dantem Dominum, quam ministrum distribuentem. Ego enim, quantum in me est, nihil aliud sum quam conferuus vester, qui vobiscum pariter & mihi & vobis (sicut ipse Dominus nouit) mendico panem de cælo, & alimoniam vitæ. Propterea non ego vobis, sed pater vester ipse est qui dat vobis panem de cælo viuum: ipse vos pascet, & operibus & sermonibus, etiam & carne filij sui, qui est verè cibus. Nam & de operibus lego: Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei, & de verbis: Quoniam non in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ergo nunc quidem cibari habemus tactis eius & verbis, post hæc etiam illibatum Dominici corporis sacramentum in altaris mensa sacrosancta (ipso propitio) percepturi. Legimus in Euangelio hodie, quoniam videns turbas Iesus, ascendit in montem. Prædicantem enim Dominum, de ciuitatibus & castellis populi sequebantur, quorum saluabat animas, sanabat corpora: & adhærebant ei, assatu patris & aspectu illius delectati, cuius nimirum vox suavis, & facies decora, sicut scriptum est: Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis; Talis est quem nos sequimur, cui adhæremus, totus desiderabilis, in quem non solum populi, sed & ipsi quoque Angeli sancti desiderant prospicere. Quid vobis suauius apponemus? Nimirum hæc sunt delictia Angelorum. Gustate proinde, & videte quoniam suauis est Dominus. Et huic suauitati, huic saporis, huic sapientiæ quæ trahitur de occultis, omne quod desideratur nō valet

Matth.
7 a

Ioan. 4. e
M
Deu. 8. v

Matth. 5.

Psal. 44.

valet comparari. Quid enim? Miraris in Sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem, in terra fecunditatem? Sed à Deo hæc vniuersa donata sunt: nec dubium quin multo amplius referuauerit sibi, quam dederit creaturis. Iam ne hoc quidem otiosum putemus quòd ascendit in montem, mirum quod tanto ante prædictum est, tamquam à longè clamante Propheta: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas Hierusalem. In qua ascensione si vos melius non habetis, ego illud intelligendum puto quod in initio Actuum

Isai. 40.

A

Act. 1. a

Apostolorum beatus Lucas meminit, dicēs: Primum quidem sermonem feci de omnibus ò Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere. Vtique non iuxta Phariseorum morem, qui alligabant onera grauiā & importabilia, & imponebāt ea in humeros hominū, digito autem suo nolebant ea mouere. An non bonus animæ panis est iste, & plurimum confirmans cor hominis? Fudicialiter sequor te Domine quocunque ieris, & securè incedo viam mandatorum tuorum, sciens quòd per eam præcesseris ipse. Securè; inquam, viam mandatorum tuorum curro, quandoquidem noui, quod à summo cælo egressio tua ad currendam hanc viam: & occurfus tuus vsque ad summum eius fuerit per hanc viam. Non possum modo fratres, in hunc modum singula masticare: vos estote animalia munda & ruminantia, vt fiat sicut scriptum est: Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Cogit enim succingere, forsitan & præscindere verbum, tam breuitas horæ, quam materiæ magnitudo. Videns turbas Iesus ascendit in montem. Videns miserationis intuitu, quoniam erant sicut oues errantes, nō habentes pastorem. Quid est quod priusquam docere inciperet, ascendit in montem, nisi quòd in hoc ipso doçuit necesse habere prædicatores verbi Dei, desiderijs animi, & conuersatione sancta ad sublimia tendere, & virtutum conscendere montem? Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius: cum sedisset, inquit: Alioquin quis ad excelsum illum gigantem posset accedere. Benignissime profusus inclinauit se, & exinaniuit vsque ad sessionem meam, & resurrectionem meam. Sedit enim, vt ad eum quem ne ipsi quidem An-

Prouer.

21. c

Textus:

B

Textus:

Pf. 138.

a

geli stantem attingere poterant, etiam publicani & peccatores accedant: accedat Maria Magdalene, accedat & latro de cruce. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius. Accesserunt non tam incesso pedum quam affectu cordis, & imitatione virtutum.

Bene autem non turbæ, non quilibet de populo, sed discipuli accessisse dicuntur quatenus sicut testamentum vetus datum legitur in monte Syna, solo Moysè ascendente, *Exo. 24.*

& populo expectante deorsum: sic & modo susceperent montes pacem populo, & colles iustitiam, & velut in tenebris quibusdam, & in occulto diceretur Apostolis, quod postea dicerent in lumine: & audirent in aure quod prædicarent postmodum super tecta. Vnde & sequitur: Et aperiens os suum do-

Textus.

cebat eos. Aperuit nunc os suum, qui prophetarum prius aperuerat ora. Hinc est quòd legitur in Psalmo, Propheta dicente: Domine, labia mea aperies, & os meum annunciat

Pf. 50. d

labie laudem tuam. Nunc autem qui multifarie multisque modis olim loquutus fuerat

Hebr. 1.

in prophetis, demū suo ipsius ore loquutus est, tamquam si diceret: Et qui loquebar, ecce adsum. Beati qui audierunt loquentem in carne sapientiam: beati qui Verbi Dei verba quæ ab ipsius ore processerunt, audierunt. Verumtamen quòd audierunt illi, adhuc referuauit nobis: quia & nos audire possumus, quamuis nō ab ipso. Aperiens os suū docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu. Verè apertum est os eius, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt reconditi. Et verè eius hæc doctrina, qui in Apocalypsi loquitur: Ecce noua facio om-

Apocal.

21. b

nia, qui per prophetam ante prædixerat: Aperiat os meum, eructabo abscondita à constitutione mundi. Quid enim tam absconditum, quam paupertatem esse beatam? Attamē Veritas loquitur, quæ nec falli, nec fallere potest: & ipsa est, quæ dicit, quoniam beati pauperes spiritu. Sic vos insensati filij Adami diuitias quæritis, diuitias desideratis vsque ad huc: cum iam beatitudo pauperum Diuinitus cōmendata, prædicata mūdo, credita sit ab hominibus? Quærat eas paganus, qui sine Deo viuunt. Quærat Iudæus, qui terrenas promissiones accepit. Sed quæ fronte magis, aut qua mente Christianus diuitias quærit, postquam Christus beatos esse pauperes prædicauit? Quousque filij alieni, quousque vanitatē loquetur os vestrū, vt beatum

Pf. 77. a

dicatis populum cui hæc sunt, hæc visibilia, hæc præsentia: cum filius Dei os suum aperiens loquutus sit veritatem, beatos esse pauperes, & vā diuitibus? Sed diligenter attende, quòd non simpliciter pauperes nominat, propter plebeios pauperes necessitate miserabili, nō laudabili voluntate. Spero equidem profutura eis apud diuinitatis misericordiam hanc ipsam afflictionis suæ miseriam: scio tamen Dominum hoc in loco non de huiusmodi fuisse loquutum, sed

Ps. 53. b de his qui possunt dicere cum Propheta: Voluntariè sacrificabo tibi. Attamen nec voluntaria quidem paupertas omnia laudem habet apud Deum: nam & philosophi omnia sua reliquisse leguntur, vt expediti mundialibus curis, studio vanitatis possent vacare libentius: & nolebant censu abundare tereno, vt abundarent magis in sensu suo. Hos discernit, quod dictum est spiritu, id est, spiritali voluntate. Beati verò pauperes spiritu, spiritali scilicet intentione, desiderio spiritali, propter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem: quoniam ipsorum est regnum caelorum. Sed quis est qui sic loquitur, qui sic beatificat pauperes, & sic dicat? Putas poterit verum esse? Erit sine dubio: siquidem verax & potens est qui promittit. Si murmurat inimicus, respondebitur ei. An non licet mihi facere quod volo? Nonne oculus tuus ne quā est, quia ego bonus sum? Si tu iure humiliatus es pro eo, quod auersum me exaltare te voluisti, nonne qui se humiliant propter me, merito sunt exaltandi? Et verè fratres, si miserrimus ille è caelo deiectus est, quoniam affectauit celsitudinem, altitudinem concupiuit, sublimitatem præsumpsit, nonne consequens est beatos esse, qui sponte in paupertatis humilitatem sese deponunt, & iuxta Domini promissionem ipsorum est regnum caelorum, quod perdidit iste? Et attende, quàm sapienter ordinauerit sapientia, contra peccatum primum remedium primum opponens. Ac si apertius dicat. Vis obtinere caelum, quod perdidit superbiens Angelus, qui confusus est in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum? Paupertatis vilitatem amplectere, & tuum erit. Sequitur. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. *Textus.* Sic enim oportebat (commendata paupertate) etiam mansuetudinem prædicari: quoniam relinquētibz omnia, prima

solet esse tentatio de molestijs corporis: & afflictione carnis insolita. Quid vero paupertas proderit, si (quod absit) pauper in murmuratione deueniat, factus exasperans, & impatiēti disciplinæ? Optime quoque post regni promissionem minus aliud regnum velut in artham datur, vt secundum scripturam promissionem habeamus vitæ eius, que nunc est, pariter & futuræ, & de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Hanc ego terram corpus nostrum intelligo. Quod si possidere vult anima, si regnare desiderat super membra sua, necesse est vt sit ipsa mitis, & superiori suo subiecta, quoniam tale inueniet inferius suum, qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad vlciscendam sui iniuriam creatoris. Et ideo nouerit anima quæ rebellem sibi inuenit carnem suam, se quoque minus, quàm oporteat, superioribus potestatibus esse subiectam. Mansuebat ipsa, & humilietur sub potenti manu Dei altissimi, subiecta sit Deo, & his pariter quibus vitæ eius habet obedire prælati: & continuo corpus suum inueniret obediens, & subiectum. Veritas enim est, quæ loquitur: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Et vide si non aduersus secundi peccati vulnus, secunda processerit medicina. Prima siquidem post Angelicæ præuacationis ruinam Eva peccauit, inquietudine spiritus agitata, & interdicti Dominici iugum suauē, & leue onus abiiciens: quoniam expectare noluit, vt de manu Domini unde iam cetera acceperat, perfectione quoque beatitudinis mereretur, sed præripere illam serpentis consilio attentauit. Propter hoc paradisum perdidit, terram delectarū: propter hoc in ipso corpore contrariam legem inuenit. Sed iam fortassis ad hanc Domini vocem desiderio mansuetudinis astuas, & conquereris super asperitate cordis tui, & belluinis quibusdam motibus, atque indomita feritate. Attende ergo quod sequitur: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Equum indomitum flagella domant, animam immitem contritio spiritus, & assiduitas lacrymarum. Ergo in omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, mortis horrorem, iudicij tremendum discrimen, ardentis gehennæ metum ab oculis cordis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregrinationis

nationis tuæ miseriam, recogita annos tuos in amaritudine animæ tuæ: cogita vitæ humanæ pericula, cogita fragilitatem propriâ, & in huiusmodi cogitatione si perseueraueris dico tibi, parum senties quodquid foris videtur esse molestum, dum toto corde circa interiorum molestiam occuparis. Sed nec patitur Dñs sine consolatione te esse, quoniam pater misericordiarum est, & Deus totius consolationis, & complebitur omnino quod veritas pollicetur: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Concordat aut huic sententiæ etiam illud quod in Salomone legitur: Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. Propterea beata esles Eua, si post culpam consolationem quaeres lacrymarum, & conuersa ad poenitentiam veniam citius obtineres. Nunc autem miseriam quaesisti consolationem de simili casu vini tui, & veneno pessimo, nequissimo videlicet vitio totam infecisti posteritatem tuam: vt vsque hodie perditionem alterius, alter suam reputet consolationem. Misera profus Eua: consolatio, & eorum qui miseriam hanc imitantur: sed beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Verum quid aliud est hæc consolatio, quam procedens de spe veniæ gratia deuotionis, & suauissima delectatio boni, & gustus sapientiæ licet exiguus, quibus interim benignus Dñs afflictam refrigerat animam? Sed gustus ille nihil aliud est, quam irritamentum desiderij, & incientium amoris: sicut scriptum est:

Eccl. 24. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Propterea illico subinfertur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam,

Textus. quoniam ipsi saturabuntur. Qui esurit, esuriat amplius, & qui desiderat, abundantius adhuc desideret: quoniam abundantiusque desiderare potuerit, tantum est accepturus. Imò verò non secundum imperfectionem modum desiderij, quoniam qui donec perfectè habeat, perfectè desiderare non potest, sed nec & perfectè habere, donec perfectè desideret: sed mensuram accepturus est bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Infirmiori palato cordis, & animæ languenti adhuc dura & insipida res videtur esse iustitia: sed qui gustauerunt, ecce ipsi sciunt, quam beati sunt qui esuriunt illam, quoniam ipsi saturabuntur. O verè felix & gloriosa satietas, o sanctum conuiuium, o desi-

derabiles epulæ, vbi nimirum anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium, quoniam satietas summa; & summum inerit desiderium. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Iam verò hoc verbum aduersus Adam procedere credo, qui portionem quidem aliquam videtur te nuisse iustitiæ, in eo quòd mulieri quidem compassus est: sed si esurisset iustitiam, curasset sine dubio reddere, quod debebat, non modo vxori, sed multo magis creatori. Debebat enim vxori compassionem vtique, *Eph. 5.* & disciplinam tamquam inferiori. Caput enim mulieris vir. Debebat autem Deo obedientiam, atque subiectionem. Sed quid putamus fratres, quam plurimi, vsque hodie factum illud graueri iudicant, & tamen insipienter imitantur? Indignantur aduersus Adam quod obediens voci vxoris suæ plusquam Dei, & ipsi quotidie Euam suam, carnem videlicet audiunt plusquam Deum. Fratres si modo presentem videremus Adam in eo articulo positum, ascendentibus cogitationibus in cor eius, coartari inter precem vxoris, & præceptum creatoris, nonne clamaremus aduersus illum dicentes: Caue tibi miser, vide ne feceris, seducta est mulier, non acquiescas ei? Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio similis, non persuademus similiter nobis ipsis? Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sed quid potest esse omnis iustitia nostra coram Deo? Nonne iuxta prophetam velut pannus menstruatus reputabitur: & si districte iudicetur, iniusta inuenietur omnis iustitia nostra, & minus habens? Quid ergo de peccatis erit, quando ne ipsa quidem pro se poterit respondere iustitia? Propterea obnoxè cum propheta clamantes: Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, *I sai. 64.* in tota humilitate ad misericordiam recurramus, quæ sola potest saluare animas nostras, & sollicitè pensemus, quod sequitur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et attende. Quem admodum Zachæus breuiter vno verbo vtrumque complectitur dicens: Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quempiam defraudauit, reddo quadruplum. Vides quantum esuriuit iste iustitiam, cui non sufficit aqua mensura reddere, nisi reddat quadruplum. Misericordia quoque magna est, quod di-

mediū bonorum fuorum dat pauperibus.
K Verumtamen non ſilebo ego quod ſentio.
 Laudem Domini loquetur os meum: Do-
 mini planè, non veſtram. Neque enim vo-
 bis, ſed nomini eius do gloriam. Zachaus
 certè cuius laus eſt in Euangelio, dimidium
 bonorum fuorum dedit pauperibus: ſed
 ego multos Zachæos hic video, qui ni-
 hil ſibi ex omnibus reliquere. Quis mi-
 hi ſciabet hoc Euangelium de Zachæis i-
 ſtis, imo de Petris iſtis: quis fiducialiter lo-
 quatur Domine: Ecce nos reliquimus om-
 nia, & ſequuti ſumus te? Sed ſcriptum eſt
 iam in Enangelio æterno, in libro vitæ ſcri-
 ptum eſt & ſignatum. Beati miſericordes,
 quoniam ipſi miſericordiam cōſequentur.
 Iam vero fratres, Adā crudelitatem hæc
 ſententia tangit, qui videbatur vxoris amo-
 re peccaſſe, Ecce enim ſcimus d̄ Adam quia
 os de offibus tuis, & caro de carne tua eſt, &
 eius amore peccaſti. Videamus nunc quan-
 tum diligas eam. Venit Dominus igneum
 tenens gladium in vltionem prauaricatio-
 nis, oppone te discrimini propter illam, &
 dic: Domine, mulier infirmior eſt, mulier ſe-
 ducta eſt, mea eſt iniquitas, meum pecca-
 tum, in me ſolum vindicta procedat. Sed
Gen. 3. b non loquitur ſic: Mulier, inquit, quam de-
 diſti mihi dedit mihi de ligno, & cetera.
 O peuerſitas, pœnā pro ea ſuſcipere reſu-
 gis, & culpam admittere nō recuſaſti? Quo-
 modo prohdolor, omnia conſudiſti, pern-
 cioſe miſericors, vbi feuer⁹ eſſe debueras, &
 pernicioſus crudelis, vbi miſericordiam im-
L pendere oportebat? Nam delinquere pro-
 pter illam nullo modo, ſatiſfacere verò pro
 ea libenti animo debuiſti. Sic enim oportet
 fieri fratres, vt numquam propter alium
 homo peccet, quod eſt iuſtitia, & libenter
 aliena peccata portet, quo l eſt miſericor-
 dia. Beati qui eſuriunt & ſitiant iuſtitiam,
 quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſeri-
 cordes, quoniam ipſi miſericordiam con-
Textus. ſequentur. Sequitur: Beati mundo corde
 quoniam ipſi Deum videbunt. Beati planè
 & omnino beati qui videbunt in quem de-
 ſiderant Angeli proſpicere, quem videre vi-
 ta æterna eſt. Tibi dixit cor meum exqui-
 ſiuit te facies mea, faciem tuam Domine
 requiram. Quid enim eſt in celo, & à te
 quid volui ſuper terram? Defecit caro mea
 & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea
 Deus in æternum. Quando adimplebis me
 lætitia cum vultu tuo? Væ mihi ab innum-

ditia cordis mei, qua impediēte necdum
 mereor ad beatam illam viſionem admitti.
 Quanta ſollicitudine fratres, quanto ſtudio
 danda eſt opera vt mundari poſſit oculus
 quo videndus eſt Deus: Et ego quidem tri-
 phici ſorde inquinari me ſentio, concupiſcē-
 tia carnis, & cōcupiſcentia gloriæ temporari-
 ſis, & præteritorum conſcientia delictorū.
 Sunt enim in anima motus quidam vtro-
 rumque deſideriorum, quos nec ratione,
 nec viribus exſtinguere poſſum, quam diu
 ſum in hoc ſeculo nequam, & in corpore
 mortis teneor alligatus. Attamen contra
 ſordes iſtas orationis oppono remediū, &
 propterea ſicut oculi ſeruorum in manibus
 dominorum fuorum, ita oculi noſtri ad
 Dominum Deum noſtrum donec miſereatur
 noſtri: qui ſolus mundus eſt, & poteſt
 facere mundum de immundo conceptum
 ſemine. Sic & contra peccati conſcientiam
 remediū conſeſſionis eſt inſtitutum, &
 omnia in conſeſſione lauantur. Ecce hæc
 ſunt quæ mundant oculum cordis, oratio,
 & conſeſſio. Porro, Beati mūdo corde, quo-
 niam ipſi Deum videbunt. Videbunt qui-
 dem in ſine facie a l faciem: videbunt etiam
 nunc, ſed per ſpeculum in a nigmatē, & nūc
 cognofcent ex parte, perfectè poſtea cog-
 nitori. Omnis enim in cuius conſcientia clau-
 ſum adhuc peccatum viuunt, aut peccat in
 ſpe, & ita ſentit de Deo tamquam ſi minus
 ei peccata diſpliceant: aut peccat in deſpe-
 ratione, immiſericordem ſentiens Deum
 Quorum vtrique merito dicitur: æſtimasti
 inique quod ero tui ſimilis, quoniā neuter
 Deū videt, ſed mentitur iniquitas ſibi, for-
 mans ſibi idolum pro eo quod nō eſt ipſe.
 Beati verò mundo corde, quoniam ipſi ſoli
 Deum vident, ſoli de eo ſentiunt in boni-
 tate, ſicut verè bonus eſt, ita vt nemo bo-
 nus ſit niſi ipſe. Beati mundo corde, quoniā
 ipſi Deum videbunt. Miſeri proinde Adam
 & Eva, qui conuerſi in verba malitiæ ad
 excuſandas excuſationes in peccatis, dum
 conſeſſionis mundationem fugiunt, im-
 mundo remanent corde, & à facie Domi-
 ni eiſciuntur. Sequitur. Beati pacifici,
 quoniam filij Dei vocabuntur. Merito ſi-
 lij nomine vocabuntur, qui filij opus imple-
 uerint. Ipſe enim eſt per quem reconciliati
 pacem habem⁹ ad Deum, ipſe qui pacifica-
 uit in ſanguine ſuo quæ in caelis ſunt & quæ
 ſuper terram, mediator Dei & hominū ho-
 mo Chriſtus Ieſus. Et attende quemadmo-
 dum

M

Pf 49. d

A

dum in tribus quidem prioribus sibiipſi reconciliatur anima, in duobus quæ sequuntur proximo, in sexto Deo. In septimo etiã alios reconciliat, tamquam receptus in gratiam Domini, & felici familiaritate donatus. Nam paupertate, mansuetudine, fletu, renouatur in anima similitudo quædam & imago æternitatis omnia tempora complectentis dum paupertate futura meretur, mäsuetudine sibi præsentia vendicat, luctu poenitentia præterita quoque recuperat, sicut

Isa. 38. c scriptum est: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Porro, iustitia, & misericordia perfectè proximo coheremus, dum quidquid nolumus nobis fieri, alijs non faciamus per iustitiam, & quæcumque volumus ut faciãt nobis homines, & nos faciamus illis per misericordiam. Iam reconciliati nobis, reconciliati etiam proximo, fiducialiter per munditiam cordis reconciliamur Deo. Beati vero qui de sua reconciliatione non ingrati, & pro fratrib. suis pie solliciti, eos quoque quantum prævalent, & sibi, & Deo reconciliare laborant. Quibus enim laudibus dignum, quanto amplectendum putas effectum fratrem illum qui sine quærela conuersans inter fratres, tota sollicitudine cauet, ne quid in eo sit quod ab alijs portari oporteat: & quicquid in alijs est onerosum, patientissimè portat, singulorum scandala sua reputat: qui & cum Apostolo loquitur: *Quis scandalizatur, & ego non vrer? quis infirmatur, & ego non infirmor?**

I. Cor.

11. g

B

Matt. 5.

Non est enim Deus dissensionis, sed pacis: ideoque filios pacis Dei quoque filios dignū est appellari. Iam quæ sequitur octaua beatitudo, martyrum est prærogatiua: cuius nobis tolerantia nec tempus videtur esse nec virtus. Honoratur nunc iustitia magis quantum in facie est: at nulli, aut pauci pro ea sustinent persequutionem. Felices tamen si qui sunt, quoniam ipsorum est regnum cælorum, ut eos nemo persequatur. Quod si multiplex fuerit tribulatio, tunc quoque multiplicius exultandum, non inuentibus quæ videtur incommoda, sed præmia quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna. Beati inquit, eritis, cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & eiecerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me, & gaudeat in illa die & exultate, ecce enim merces vestra copiosa est

in cælis, copiosior longe quàm sit labor in terris. Verumtamen quid sibi vult quod eadem promissio facta est pauperibus & martyribus, nisi quia verè martyrij genus paupertas voluntaria est? Beatus vir ait propheta, qui post aurum non abiit, nec sperauit in thesauris pecuniæ. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Quid mirabilis aut quod martyrium grauius est, quàm inter epulas efurire, inter vestes multas & pretiosas algere, paupertatè premi inter diuitias quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster iste appetitus? An non merito coronabitur qui sic certauerit, mundum abiciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & (quod gloriosius est) de semetipso triumphans, & crucifigens concupiscentiam prouidentem? Denique propterea pauperibus pariter, & martyribus regnum cælorum promittitur, quia paupertate quidem emittitur, in passione pro Christo absque omni dilatione percipitur.

In eadem sol'emnitate. Sermo II.

Quia Sanctorum omnium festiuam hodie dilectissimi omnique dignissimam deuotione memoriam celebramus, operæ pretium puto, de comuni eorū felicitate in qua beata iam requie perfruuntur, & futura quam præstolantur cõsummatione, adiuuante Spiritu sancto sermonem facere cantati vestrae, ita sanè, sed non opinionis propriae coniecturas, sed diuinorum librorum sequar auctoritatem, ne prophetare videar de corde meo, sed inuitar quoad potero testimonijs scripturaru. Erit enim præstare Domino triplex sermonis utilitas, quatenus agnita (vel ex parte aliqua) felicitate retributione Sanctorum, abundantiori deinceps sollicitudine ipsorum inhærere vestigijs, ac seruentiori desiderio ad eorum suspirare cõsortia, propensionique deuotione eorumdem nos commendare patrocinijs studeamus. Fidelis quippe sermo, & omni acceptatione dignus, ut quos sollempni ueneratione prosequimur, etiam simili conuersatione sequamur: quos beatissimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota auiditate curramus, quorum delectamur præconijs, subleuemur eorum patrocinijs.

Textus.

nijs. Nec sanè parum fructuosa inuenitur memoria festiua Sanctorum, languorem, tepere in erroremq. depellens, cum eorum intercessione inueter infirmitas nostra, consideratione beatitudinis excitetur negligentia nostra, ignorantia quoque nostra ipsorum erudiat exemplis. Propterea cum perfectè eruditos vos ad imitanda Sanctorum vestigia, hodierna sancti Euangelij lectione, & ipsius Domini sermone non dubitem, creata nimirum ante oculos vestros scala per quam vniuersis (quem hodie veneramur) Sanctorum chorus ascendit, nec ignorem implorandis eorum suffragijs totum paulo ininus noctis, & diei huius religiosa deuotione tempus expensum, iam de eorum felicitate loqui vel exiguum aliquid attentabo, quod donauerit ipse qui eos & magnificat iam & glorificat, quos vocauit prius atque iustificauit. Legimus in Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi, eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. Et in alio Psalmo: Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo venantium. Multa quoque similia in Diuinarum reperisse mihi videor serie scripturarum verba hominum qui liberatos se esse non sine multa admiratione letantur, verba perfecta securitatis, & felicitatis immensæ, vocem gratiarum actionis & lætitiæ, quam pro meo sapere his qui luteas adhuc domos inhabitant, & in sudore vultus sui comedunt panem suum, omnino non arbitror conuenire. Quis enim eorum glorabitur castum se habere cor? Quis audeat gloriari contritum esse laqueum, liberatos pedes à lapsu, reclamante nimirum Apostolo, & dicente: Qui stat, videat ne cadat? Vnde & de semetipso. Rom. 7. c. Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et alio in loco: Phil. 3. Fratres, inquit, ego me non arbitror comprehensibile. Vnum autem, quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extentus, sequor ad palmam, &c. Itemq. Ego, ait sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & seruituri subijcio, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobos efficiar. Hæc tamen planè tuba militiæ est, hæc verba ducis strenui fortiter dimicantis. Nam superiora quidem potius triumphantis esse quis dubitet: aut certe quidem non triumphantis sed cum victoria iam redeuntis de prælio ad

futuram magni triumphi diem læta ac secura conscientia prætorantis? Quid enim loquitur iueuis de prælio fortis miles, seruius fidelis? Conuertere iam, inquit, anima mea in requiem tuam. Dum enim in corpore mortis Domino militares, nulla requies erat, tum pro labore certaminis, tum pro periculo exitus adhuc incerti. Hinc excitabat tumultus tentationum, inde succumbendi metus grauius sollicitabat. Habebat tamen fratres, & tunc gloriam miles Christi, licet & requiem non haberet. Ait siquidem strenuus ille & fortis miles, cuius & paulo ante fecimus mentionem. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostre. Quod conscientie testimonium non sic intelligendum puto tamquam ipsa sibi conscientia attestetur, non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Est ergo testimonium conscientie in quo gloriantur Apostoli, non quod perhibeat conscientia, sed quod loquitur spiritus veritatis in ipsa, testimonium perhibens spiritui nostro quod filij Dei sumus. Est enim testimonium conscientie non perhibentis, sed percipientis. Cum enim veritas applaudit, cum iustitia attestatur, Dei sine dubio commendantis vox est, & Spiritus sancti testimonium perhibentis, ac si decertati viriliter militi rex suus pro cuius amore & honore decertat, prope assistens lætus applaudit, laudet fortia facta, proximum clamet esse victoriam, parata iam in præmia, & coronam polliceatur æternam. In quo testimonio gloriantur siquidem probatus & strenuus miles, minime tamen quiescit, sed tanto acutus virilisque decertat. Itaque dum adhuc militant, gaudent utique electi Dei, sed tantum de primitijs spiritus, qui & infirmitatem eorum amittit virtute sua, & pusillanimitatem sua consolatur attestatone. Vnde & is (de quo loquebanur) Apostolus. Non est, inquit, regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax & gaudium in Spiritu sancto. Iam verò consummato militie tempore, gaudium habent Sancti etiam in spiritu suo, donec adueniat dies illa qua introire mereantur in gaudium Domini sui, gauisii habituri, & in ipso corpore suo. Sic habemus in Psalmo: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiã in corde meo. Vnde? Planè ex his quæ sequuntur: A fructu frumenti, vini, & olei sui. Auduit enim eiusmodi animam vocem dicentis: Date ei de fructu manuum

Pf. 114. b

Pf. 123. a

E

1. Cor. 10. c

Rom. 7. c

Phil. 3. a

1. Cor. 9

F

2. Cor. 1.

c

1. Cor. 10.

10.

Rom. 14

c

G

Psal. 4. b

Proz 31

b

num suarum, & laudent eam in portis opera eius. Vnde & Ioanni scribere iubetur in Apocalypsi, quoniam beati mortui qui in Domino moriuntur. Quare beati? A modo enim iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Vnde & in ipso de quo paulo ante loquebamur Psalmo, eis quæ supra posuimus verbis adiunctum est: In pace in idipsum, dormiam & requiescā. Et de operibus habemus in Apocalypsi: Opera enim illorum sequuntur illos. Ad quid verò sequuntur, nisi vt laudent eos in portis? Ad quid sequuntur nisi vt multiplicentur à fructu eorum, & accipiētes de fructu manuum suarum, sagineūt vituli quos ex propheticō testimonio cū redificabuntur muri Hierusalem, super altare Domini nouimus imponendos. Interim quippe sub altari eos esse, & non supra, ipse nos doceat, cuius testimonium credibile factum est nimis, qui (vt scribit in Apocalypsi) sub altari ipso eorum etiam voces audiuit. Adhuc ergo signatum est super eos lumen vultus Domini, & licet non plenam, habent tamen lætitiā multam in corde suo, donec veniat dies illa qua implebit eos lætitiā cum vultu suo. Interim inquam conuertuntur animæ illæ in requiem suam, donec veniat dies qua introire mereantur in requiem Domini. Adhuc laudant eas in portis opera sua, donec veniat, cum erit vnicuique laus à Deo. Videtis fratres, quāta est vnitās scripturarū, quam vno sensu & eisdem pene verbis de beatitudine loquantur animarū. Iam verò nemo ex vobis paruam aliquam requiem, aut lætitiā suspiceret eorum, qui ab omni penitus molestia liberi, recogitat annos suos in dulcedine animæ suæ, lætātur pro diebus quibus humiliati sunt, annis quibus viderunt mala, cum iucunda admiratione, & mira iucunditate considerant pericula, quæ euaserunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt, & pro his omnibus certa, & indubitata fide expectant beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris sui, qui resuscitabit corpora eorum configurata proprii corporis claritati. Quanta est felicitas eorum, quā immensa lætitiā, qui nimirum triplici gaudio de recordatione transactæ virtutis, de exhibitione præsentis quietis, de certa expectatione futuræ cōsummationis exultant? Nam de futura illa cōsummatione habemus vocem eorū in fine eius Psalms, de quo superius loquebamur.

Dicunt enim singulæ animæ quibus iam datum est ad hanc requiem peruenire. In pace in idipsum, dormiam & requiescā, quoniam tu Domine singulariter in spe cōstituiti me. Singulariter inquam, in spe, non tant inter spem, & metum, vbi prius non sine solitudine & anxietate plurima fluctuabam. Sic & de præfenti Sanctōrum requie habemus in alio Psalmo scriptū: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Benè inquam fecit, quamuis necdum optimè. Denique audi quā benè. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. à peccato omni, & à peccati pœna, à timore quoque & à periculo recedēti penitus liberauit. Hoc est suauissimum animæ stratum, quod nullis iam lauet, aut riget lacrymis, quando absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eius. Hoc cubile in quo iam non compungitur, nec cōuertitur in æruma sua dum configitur spina. Exijt. n. de terra illa quæ spinas ei & tribulos germinabat. Hoc plane stratum animæ, quod minimè iā versatur in infirmitate eius, quoniam vniuersa quæ infirmitatis erant, pariter transierunt. Hæc est, inquam, animæ suauissima & saluberrima requies, conscientia munda, quieta, secura. Sit ergo beatæ animæ eulcitra conscientia suæ puritas, sit capitale tranquillitas, sit opertorium eius securitas: vt in hoc interim strato dormiat delectabiliter, feliciter requiescat. Iam verò de recordatione transactæ virtutis habes in Psalmo 123. Manifeste verba eorum quæ superius quoque commemorauit. Consi derant enim & multa cū admiratione cogitant à quibus laqueis, quātisve periculis Diuino meruerint auxilio liberari, exultantes in Domino dicunt: Nisi quia Dominus erat in nobis, dicit nunc Israel, nisi quia Dominus erat in nobis: cum exurgerēt homines in nos, forte viuos deglutissent nos. Torrentem pertransiuit anima nostra, forsitan pertransiisset anima nostra aquā intolerabilem. Et addunt: Benedictus Dominus qui nō dedit nos in captiōem dentibus eorum. Sed & verba quæ iam tempore suæ resolutionis instāte loquebatur Apostolus, de eo in quo nunc feliciter requiescit statu præsumpta, videntur & nunc ei multo melius conuenire: nunc enim iam securè loquitur: Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidē seruauit, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die

Pf. 4. b
Apocal.
14. c

Apocal.
13. c
Apocal.
6. c

H

Pf. 123.

K

2. Tim.
4. b

die iustus iudex. Hæc sunt dico vobis fratres, hæc modo sunt vniuersa Sanctorum negotia, hic cibus, hic somnus eorum: & propterea voluit Spiritus sanctus scribi verba ea quæ protulimus, ceteraq. similia, vt ex his aliquatenus innotesceret nobis status eorum. Longè aliter tamen afficiuntur in huiusmodi meditationibus, & multo amplius delectantur quàm nostra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audi enim quomodo laborat propheta inculcans, & multiplicans verba, nec tamen sic dignè magnificare valens quod intendit. *Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Quid tamen addidit? Perfecisti, inquit, eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum. Est ergo multitudo dulcedinis quæ abscondita est, magna quidem & magna valde, necdum tamen perfecta: quoniã in manifesto perficietur, non in abscondito, quando nõ sub altari requiescēt Sancti, sed super thronos tamquam iudices residebūt. Ad requiem enim exiit à corporibus animæ sanctæ, protinus admittuntur: ad plenam autem gloriã regni, non ita. Me expectant iusti, (ait propheta, cum adhuc detineretur in custodia corporis huius) donec retribuas mihi. Et vox Diuina ad animas sanctas corporum suorum resurrectionem flagitantes: Sustinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Sed iam sermo claudendus est: vocat enim nos Missarum adhuc celebranda sollemnia. Quod ergo restat adhuc de eadem materia, sermoni alteri referuamus.*

In eadem celebrabitur. Sermo III.

Aduertitis nisi fallor ex his quæ precedenti Sermone sunt dicta, tres esse Sanctarum status animarum. Primum videlicet in corpore corruptibili; secundum sine corpore; tertium in beatitudine consummata. Primum denique in tabernaculis; secundum in atrijs; tertium in domo Dei. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: multo magis tamen atria concupiscibilia, secundum quod addit: Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Sed quoniã in ipsis quoque atrijs nonnullus (vt audis) defectus est, beati omnino qui habitant in domo tua Domine. Lætatus sum

planè in his quæ dicta sūt mihi fratres, quoniã in domum Domini ibimus. Quod si queritis vnde id tam fiducialiter presumã, vnde sine dubio, quod iam multi ex nobis in atrijs stent expectantes donec recipiãt corpora sua, donec impleatur numerus fratrum. In illam enim beatissimam domum, nec sine nobis intrabunt, nec sine corporibus suis: id est, nec Sancti sine plebe nec spiritus sine carne. Neque enim prestari decet integram beatitudinem, donec sit homo integer cui detur, nec perfectione donari ecclesiam imperfectam. Propterea cum resurrectionem expectarent corporum, sicut priore sermone iam diximus, acceperunt Diuinum responsum dicens: Sustinete modicum tempus, donec compleatur numerus fratrum vestrorum. Acceperunt iam singulas stolas, sed non vestientur duplicibus donec vestiamur & nos: quomodo de patriarchis & de prophetis ait Apostolus. Deo melius aliqd. prouidente pro nobis, vt nõ sine nobis con-

Psal. 3 a

L

Apoc. 6. c

Pf. 83. a

M

Hebr. 11

g

Apocal. 14. a

Iob 7. a

qui

qui sub altari Domini requiescunt, iam quidem sine macula est Ecclesia, sicut habes in Psalmo: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur, inquit, sine macula. Hic ergo requiescet in monte Domini qui ingreditur sine macula, qui verò fuerit sine ruga, exaltabitur supra montem. Sed si vis scire quando erunt sine ruga animæ sanctæ, quando extendentur cæli sicut pellis, quæ dilatatur penitus, vt nec minima quidem ruga inueniatur in ea: tunc sine dubio quando iam sequentur Agnum quocumque ierit. Verè enim extendi, & dilatari necesse est animas quibus vbique sequendus est Agnus. Quo enim vadit? Attingit profecto à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.

B

Eccl. 24. Vis adhuc nosse quò erat Agnus, & quò necesse habeat beatæ animæ sequi eum? In omnibus requiem quæsiui. Hæc est plane requies Domini non intercisâ, non circa aliquid certum restrictâ, quoniam in omnibus gaudet, in omnibus delectatur, in omnibus requiem quarit & inuenit. Nam & bona ei placent in seipsis, & delectatur nihilominus bona ordinatione malorum. Diligit misericordiam & iudicium: nec modo in bonorû gloria sibi cõplacet, sed in ipsis quoque vt-pote iustis supplicijs impiorum. Quid ergo? Putasne poterit humana anima in hoc gaudium Domini sui, & hanc eius requiem intrare, vt & ipsa quoque in omnibus delectetur, nec aliqua iam priuata affectione contrahatur in rugam, sed transeat in affectum quemdam generalem atque diuinum? Poterit sine dubio si fidelis inueniatur sup pauca, quæ accepit militiæ suæ tempore: id est super artus, super sensus, super appetitus suos quos suscepit regendos, vt in his probetur quam fidelis sit Domino suo. Sciat igitur seruus Christi vas suum possidere in sanctificatione, glorificet & portet Deum in corpore suo: nec dubium quin fidelem in modico seruum supra multa constituat Dominus liberalis & diues. Supra multa planè, quando constituet eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Neque id vobis incredibile videatur fratres, tamquam à meipso id loquar, quoniã veritas ipsa manifestè id pollicetur, cuius de promissione omnino dubitare non licet. Beatus ait seruus ille quem cum venerit dominus eius, inuenit sic

facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. Tunc enim fidelis seruus constituitur super omnia bona Domini sui, cum in gaudium eius meretur intrare, cum eo deinceps latari in vniuersis, in cunctis gaudere in omnibus delectari. Etenim qui adhæret Deo (Apostolo teste) vnus cum eo spiritus efficitur, & voluntas eius omnino Diuinæ adhærens voluntati, fit vna cum ea, vt nihil iam quod contra eam sit, inueniatur in omnibus creaturis, sed vniuersa fiant, vel magis maneat pro eius arbitrio. Hæc est ergo beata spes quam expectant animæ sanctæ: & licet in gratiarum actione versentur pro ea felicitate in qua requiescunt, adhuc tamen orant & clamant ad Deum pro ea cõsummatione quam præstolantur. Vnde quemadmodum sine macula quidem vetustatis, sed nõ sine ruga contractionis eas diximus esse: sic ad gratiarum actionem iam peruenisse videntur, sed necdum ad vocem laudis, quoniam perfectum perfectos laudare decet, vt laudetur cum hereditate sua: quando iam & ipsi laudabunt eum, & erit vnicuique laus à Deo. Vnde & Propheta signatè futuri temporis verbo vsus videtur. Beati, inquit, qui habitant in domo tua Domine, in sæcula seculorum laudabunt te. Nam & beatus Ioannes in Apocalypsi non vocem laudis, sed potius vocem precis audit. Sic enim habes. Sub altari Dei audiui voces occisorum. Quas voces? Vindica Domine sanguinem Sanctorum tuorum qui effusus est. Vox precis, non laudis est ista. Sed quousque à longe circumdamus altare istud, & veremur accedere? Desiderat, nisi fallor, caritas vestra audire sacramentum altaris huius, & sacrum secretumq. nosse mysterium. Sed quis ego sum, qui Sanctorum cubiculum facile audeam temerarij percurator irumpere? Quasi verò non legerim scrutatorem maiestatis opprimendû à gloria. Verum tamen pausemus hic si placet hodie, si fortè pulsantibus nobis aperire dignentur mysterium altaris illius, inhabitatrices animæ sanctæ, non nostro merito sanè, sed propter eum qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: agnoscetes, & nos inter eues, & domesticos Dei, nec tamquam hospites, & aduenas à secreta illa habitatione censeant propulsandos.

1. Cor. 6

Pf. 83. n

Apo. 6.

D

In eodem Festo. Sermo IIII.

A poc. 6.

CVM de altari illo caelesti sub quo beatus Ioanes sanctorum voces audiuit, sermo incidisset, distulimus (sicut meminisse arbitror caritatem vestram) vt oratione praemissa securior nobis ad tam sacrum secretumq. cubiculum pateret accessus. Tempus est, vt iam dicamus, quod de eo nobis sentire datum est, sine prauiudicio sanè si cui forte aliter fuerit reuelatum. Illud ergo primum mouere potest, quid sibi velit quod beatus Ioannes sub altari Dei audisse se perhibet sanctorum voces animarum, cum Saluator in Euangelio de Lazari anima loquens, non sub altari Dei, sed in sinum Abrahae dicat eam ab Angelis deportatam. Nam & sanctus Iob, vt apparet, nequaquam ad altare Dei ausus est aspirare, cum diceret. Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Sed iam venerat tempus fratres, illud quod beatus Iob postulabat, iam recordandi tempus, iam venerat tempus miserèdendi, quando sanctorum voces sub altari Dei beatus Ioannes audiuit. Donec enim veniret desideratus ille, qui sanguine suo deleret chirographum damnationis nostrae, & flammam meum attingens gladium aperiret credentibus regna caelorum, nullus omninò cuiquam sanctorum ad ea patebat accessus, sed prouiderat eis Dominus in inferno ipso locum quietis, & refrigerij, chaos magnum firmans inter sanctas illas animas, & animas impiorum. Quamuis enim vtraque in tenebris essent, non vtraque erant in poenis, sed cruciabantur impij, iusti verò consolabantur. Quod autem in tenebris essent, beatus Iob testimonio didicimus, qui se quoque in locum tenebrosum & operitum mortis caligine perhibebat iturum. Hinc ergo locum obscurum quidem, sed quietum, sinum Abrahae Dominus vocat: pro eo, vt arbitror, qd in fide & expectatione quiesceret Saluatoris. Abrahae. n. fides tam manifestè probata est, & approbata, vt primus ipse futurae incarnationis Christi meruisset accipere promissionem. In hunc ergo locum Saluator descendens, contriuit portas aereas, & vetes

Luc. 16.

c

Iob 14 c

E

Iob 10. d

F

ferros confregit, eductosq. vinctos de domo carceris sedentes quidem, hoc est quiescentes, sed in tenebris & ymbra mortis:

iam tunc quidem sub altari Dei collocavit, abscondens eos in tabernaculo suo in die malorum, & protegens eos in abscondito tabernaculi sui, donec veniat tempus in quo procedat completo iam numero fratrum, & percipiant regnum quod eis paratum est ab origine mundi. Iam verò sicubi forte praesens quoque Sanctorum requies Abrahae sinus vocat, certum est de Euangelio hanc inoleuisse consuetudinem: licet neminè oporteat dubitare longe alium hunc sinum esse, quam illum, quippe cum ille in tenebris, hic in luce multa: in inferno ille fuerit, iste in caelo. Non incongruè tamen etiam nunc dictum videtur patriarchorum filios paternum in sinum recipi, cum ad eorum confortium ab hoc saeculo transire meruerint. Porro altare ipsum de quo nobis habendus est sermo, ego pro meo sapere nihil aliud arbitror esse, quam corpus ipsius Domini Saluatoris. Credo autem quod & ego super hoc sensum eius habeam, praesertim cum audiam eum in Euangelio promittentem. Vbi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilae. Interim ergo sub Christi humanitate feliciter sancti quiescunt, in qua nimirum desiderat etiam Angeli ipsi prospicere, donec veniat tempus quando iam non sub altari collocentur, sed exaltentur super altare. Sed quid dixi? Nunc quid humanitatis Christi gloriam, non dicam hominum, sed vel Angelorum assequi poterit quis, nedum superare? Quoniam igitur modo super altare dixerim exaltandos eos qui nunc sub altari quiescunt? visione vtiq. & contemplatione, non praedicatione. Ostendit enim nobis Filius (vt pollicitus est) semetipsum, non in forma serui, sed in forma Dei. Ostendit etiam nobis Patrem & Spiritum sanctum, sine qua nimirum visione nihil sufficeret nobis: quoniam haec est vita aeterna, vt cognoscamus Patrem verum Deum, & quem misit Iesum Christum, & in eis (quod non est dubium) etiam Spiritum vtriusque. Transiens quippe ministrabit nobis nouas vtiq. & vsque ad tempus illud nobis penitus in expertas delicias manuisse suae contemplationis. Vnde & beatus Ioannes in epistola sua: Nunc, inquit, filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Et addit, Scimus autem quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Audi denique sponsam in Canticis canticorum fiducialiter loquentem, & spe quidem iam super altare locatam: Leua eius (haud dubium quoniam sponsi) sub capite meo, & dextera

Luc. 17.

Ioan. 17.

1. Ioan. 3.

Cant. 2.

ra illius amplexabitur me. Transcendit. n. beata anima Christi incarnationem & humanitatem, quæ nimirum læua eius iure vocatur: vt Diuinitatem eius, & maiestatem eius, quam non incongruè dexteram nominat, sublimius contèpletur. Tripliciter. n. fractes, in æterna illa, & perfecta beatitudine fruemur Deo, vidètes eum in omnibus creaturis, habentes eum in nobisipsis, & quod his omnibus ineffabiliter iucundius sit, atque beatius, ipsam quoque cognoscentes in semetipso Trinitatè, & gloriam illam sine vilo ænigmate nudo cordis oculo contèplantes. In hoc enim erit vita æterna, & pfecta, vt cognoscamus Patrem, & Filium cum Sæcto spiritu, & videamus Deum sicuti est: id est nõ modo sicut inest nobis, videlicet aut ceteris creaturis, sed sicut est in semetipso. Vnde duo illa velut circũiacentia esse videntur quæ prædiximus, & quasi cortex tritici. Hæc verò cognitio summa beatitudinis tritici medulla, adeps frumenti, quo nimirum ciuitas Sancta Hierusalem satiatur. Verum quam magna est beatitudo illa tam abscondita ab oculis nostris. Nec. n. oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quanta claritas, quanta suauitas, quanta iucunditas maneat nos in illa cognitione. Pax Dei est illa, quæ exsuperat omnem intellectum, quanto magis omnem sermonem nostrum? Quod ergo nulli datum est experiri, nullus conetur effari. Mensuram, ait Dominus, plenam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem, dabunt in sinus vestros. Plenam vniuersitate creaturaram, confertam in interiore homine nostro, coagitatam in exteriori, & supereffluentem in Deo ipso. Ibi cumulus felicitatis, ibi supereminens gloria, ibi supereffluens beatitudo. Nã quomodo vidèdus sit in creaturis, quomodo in nobis habendus, possumus vel ex parte conijcere, ex ipsis nimirum quas accepimus in primitijs spiritus. Cognitio autem illa omnino adhuc nobis incognita est, mirabilis facta est, confortata est, vt nõ possumus ad eam. At verò quemadmodum in creaturis vidèdus sit, possumus aliquatenus intelligere, ni mirum, cum & modo videatur in ipsis: vnde

1. Cor.
2. c.

Luce. 6. f

I
Rom. 1.

omnia, nunc regat, ordinet vniuersa: prorsus modicum ab eo quod est cõprehendit. Veniet autem quando iam (vt in præcedenti Sermone diximus) sequemur Agnum quocumque ierit: & in omnibus consequemur creaturis, vt in omnibus gaudeamus, quod est gaudium Domini Dei nostri. Gaudeamus sanè in omnibus, sed non aliudè quam de ipso: sicut & ipse non alijs fruitur, sed semetipso. Iam verò quemadmodum in nobis habendus sit, & hoc vel ex parte possumus cogitare. Constat enim animatum triplicem esse naturam: vnde, & sapientes mundi huius animam humanam, rationalem, irascibilem, concupiscibilem, esse tradiderunt. Quam vtique triplicem vim animæ, ipsa quoque natura & quotidiana experimenta nos docent. Porrò quemadmodum circa rationale nostrum, & scientia, & ignorantia constat tanquam habitus, & priuatio: sic & circa concupiscibile desiderium & contemptus, & circa id quod dicitur irascibile, & lætitia pariter, & ira versatur. Implebit ergo Deus rationale nostrum luce sapientiæ: ita vt penitus nobis nihil desit in vlla sapientia. Implebit concupiscibile nostrum fonte iustitiæ, vt omnino desideremus eam, & ea penitus repleamur, sicut scriptum est: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Nulla enim alia res implere potest desiderium animæ, nulla alia præter iustitiam beatificare animam potest. Cum ergo repleuerit Deus concupiscibile nostrum iustitia, quidquid respicere debet anima, respiciet, quidquid debet concupiscere concupiscet: & ex omnibus id magis appetet, quod magis fuerit appetendum. Merito denique concupiscibili nostro iustitiam attribuimus ex quo nimirum, aut iusti, aut iniusti reputamur. Iam verò quod dicitur in nobis irascibile, cum repleuerit illud Deus, perfectè erit in nobis tranquillitas, & in summa iucunditate, atque lætitia replebitur pace Diuina. Et vide si non etiam in his tribus perfecta quantum sanè ad animam spectat beatitudo consistat: quando scientia iam non inflat propter iustitiam, iam non contristat propter lætitiã, vt cesset prouerbium illud: Qui apponit scientiam, apponit & dolorem: quoniam iustitia, nec indiscreta erit propter scientiam, nec onerosa propter lætitiã: quando lætitia nec inepta erit propter scientiam, nec impu-

Matth.
5. a
K

Ecccl. 1.

za propter iustitiam. Sed in his omnibus nihil adhuc exterior homo noster accepit. Ipsi ergo, vt inhabitet gloria etiam in terra nostra, & iuxta alium prophetam repletur maiestate Domini omnis terra, quattuor sunt quærenda, quem nimirum constat ex elementis quattuor esse compactum. Nec mireris quod pluribus indigere videtur qui inferior est, cum & in Psalmo legeris dicente Propheta: Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. Habeat ergo terra nostra immortalitatem, ne iam timeat denuò se in puluerem redigendam. Resurgens enim corpus nostrum, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Sed quid proderit si fortè cõtingat in æternum viuere in miserijs, & ærumnis passibilitatis huius, qua nimirum incessanter corruptibile hoc corpus affligitur: & si non semel, vtique semper moritur? Habeat certè etiam aliquando omnimodam impassibilitatem: ab humoribus enim inordinatis causas aiunt procedere passionũ. Sed iam desiderat corpus nostrum etiam leuitatem, secundũ eam nimirum quam habet ex aere portionem. Tanta itaque futura credenda est corporum leuitas & agilitas beatorum, vt possint, si velint, absque omni mora seu difficultate ipsam quoque cogitationum nostrarum sequi ad omnia velocitatem. Quid vltra deest, ad perfectam corporis beatitudinem: Sola vtique pulchritudo. Hanc perfectissimam habituri, non immeritò possumus attribuere ei parti quam habemus ab igne. Saluatorem enim expectamus (vt ait Apostolus) qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis suæ, exhibens quod pollicitus est, quoniã susceperunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Sic ergo replebit animas nostras Deus, cum perfecta in eis scientia fuerit, perfecta iustitia, perfecta lætitia. Sic replebitur maiestate omnis terra, cum fuerit corpus incorruptibile, impassibile, agile, cõfiguratum denique corpori claritatis suæ. Et vide ne fortè isti sint septem panes quibus quattuor hominũ millia Saluator legitur satiassè, è quibus eiusdem numeri sportas plenas Apostoli reseruandas sustulerunt. Nunc enim reficimur panibus istis, cum iucunda meditatione beatam spem naminamũs, donec veniat, cum iam non de spe, sed de re ipsa, & exhibitione gaudentes, quasi plenas sportas recipere pro panibus singulis mereamur.

In eodem feflo, Sermo V.

Festina nobis est dies hæc, & inter præcipuas sollempnitates hodierna sollempnitas numeratur. Quid ergo dicimus, cuius Apostoli, cuius Martyris, cuius Sancti? Non vnus aliquis singulariter, sed pariter vniuersorum. Omnes siquidem nouimus festiuitatè omnium Sanctorum dici, & esse quam hodie celebramus. Omnium inquam, siue celestium, siue terrestrium. Sunt enim sancti de cælo, & sunt sancti de terra: itemq. eorum qui de terra sunt, quidam adhuc in terra, aliqui iam in cælo. Celebratur ergo festiuitas omnium horum communiter, sed forsitan non vniformiter. Neque hoc mirum, cum non sit ne ipsa quidem sanctitas omninũ vniformis, sed inter sanctos & sanctos distet, idq. non parum. Nec modo dico quia alius alio sanctior (hæc enim quantitatis potius quam qualitatis distantia est) sed quod nõ modo magis & minus, verũ etiam aliter, atque aliter sanctos dici, & verè dici inueniamus. Et fortè inter Angelos atque homines assignari possit ista diuersitas sanctitatis pariter, & celebratis. Neque enim tamquam triumphantes honorari posse videntur, qui numquam pugnasse noscuntur. Aliter tamen honorandi sunt nimis etiam ipsi tamquam amici tui Deus, cuius nimirum voluntati semper adheferunt, tanta vtique felicitate, quanta facilitate. Nisi fortè in eo pugnasse creduntur, quod peccantibus alijs viriliter perstiterunt, non abeuntes in coepilio impiorum, sed singuli quique dicentes: Mihi autem adherere Deo bonum est. Celebranda ergo in eis gratia præueniens in benedictione dulcedinis, honoranda benignitas Dei non ad penitentiam adducens, sed abducens ab omnibus quibus penitentia deberetur: non eripiens à tentatione, sed à tentatione conseruans. Aliud sanè in his sanctitatis genus, & proprio modo videbitur honorandum, qui uenerunt ex magna tribulatione, & dealbauerunt stolas suas in sanguine Agni: q. post multos agones iam nunc triumphant in cælis coronati, quoniam legitime certauerunt. Est ne adhuc sanctorum tertium genus? Est, sed occultum. Sunt. n. sancti qui adhuc militant, adhuc pugnant, eurrunt, necdum cõprehederunt: Temerariè forsitan huiusmodi videantur dicere sanctos, sed tñ noui vnum ex his non veritum dicere Deo: Custodi

Pf. 71. d

Ibidem.

62. a

L

Philip.

3. c

Matth.

13. f

M

A

Pf. 72. d

Pf. 85. a

animam

Animam meam, quoniam sanctus sum. Sic & Apostolus Diuinorum conscius secretorum, euidentius ait: Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum; his qui secundum dispositionem uocati sunt sancti. Hæc nimirum diuersitas appellationis in nomine sanctitatis, ut alij quidem iam secundum consummationem sancti uocentur, alij iuxta solam adhuc prædestinationem. Latet ergo huiusmodi sanctitas penes Deum, clausa est, & clausa quodammodo celebratur. Siquidem nescit homo utrum amore an odio dignus sit; sed in futurum omnia referantur incerta. Sit ergo istorum celebritas sanctorum in corde Dei quoniam nouit Dominus qui sunt eius, & ipse scit quos elegerit à principio. Sit etiam apud administratorios illos spiritus, qui mittuntur in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Nos in uita sua laudare hominem prohibemur. Quomodo namque secunda laudatio, ubi nec ipsa uita secunda? Non coronabitur nisi qui legitime certauerit (ait tuba illa cælestis) & legem certamini ab ore ipsius legislatoris ausculta. Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Nescis quis sit perseveraturus, nescis quis sit legitime certaturus, nescis quis coronam sit accepturus. Illorum lauda uirtutem, quorum iam certa uictoria est: illos deuotis extolle præconijs, quorum securè potes adgaudere coronis. Cantauimus sanctis hac nocte, dicentes: Timete Dominum omnes Sancti eius: sed non istis. Non, inquam, eos qui perseverauerunt usque in finem, timere hortabamur, quia scriptum est. Iam non erit timor in finibus nostris, Illis potius dicebamus sanctis, quibus custodia multiplex necessaria est pro multitudine periculorum. Siquidem non est eis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem tantum, sed aduersus principatus quoque & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in cælestibus. Egent plane custodia, qui tam multipliciter non modo cominus, sed eminus appetuntur, ubi tot pugnae foris, non debent intus deesse timores: ut merito his dicatu: Timete Dominum omnes Sancti eius. Totâ interim beatitudo nostra est timere Deum dice nte scriptura: Beatus homo qui semper est pauidus. Et item Psal-mista ait: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in uisjs eius. Ceterum

longè aliter beati in quibus perfecta caritas foras misit timorem, nec iam timent ambulantes in uisjs eius, sed laudant potius habitantes in domo, sicut idem ait: Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Nostra ergo felicitas, nostra interim festiuitas in timore Dei: nam illorum magis in exultatione & laude uersatur. Inde est, quod securè laudantur homines qui non sua iam uiuunt uita, sed Dei: nam hominum utique uita tenratio est. Est autem gemina quædam securitas laudis huius, nisi quod fortè videbitur, si diligenter attendimus intra alteram, alteram comprehendendi. Siquidem non est, quod laudare uereamur uersissime quod laudabiles; non est quod glorificare cunctemur sic absorptos in gloria, ut nostra omninò nequeant laudatione moueri. Non enim est quo uanitas intret, ubi ueritas iam totum occupauit. Sed quænam, inquires, gloria Sanctis? Neque enim singuli sese glorificant, quia scriptum est: Non te laudet os tuum. Non uicissim alter alterum laudat, quia in laudem conditoris intenti, & extenti, in quo nimirum tota eis reposita est beatitudo, mutuis numquam vacare laudibus possunt, dicente Propheta sicut supra quoque meminimus. Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Verumtamen non acouesco expertes gloriæ credere Sanctos, maxime propter illud quod Apostolus ait: Quod in præsentem est momentaneum, & leuè tribulationis nostræ, supra modum in sublimitatem æternam gloriæ pondus operabitur in nobis et propheta: Visita nos in saluari tuo ad uidentium in bonitate electorum tuorum: ad lætandum in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cum hereditate tua. Non enim ait, ut lauderis ab hereditate tua, sed, cū hereditate tua, ut communis intelligatur futura laudatio. Quod si ipsa laudat hereditas Dñi, hereditatē quis laudet, ab Apostolo audiamus: Tūc, inquit, unicuique laus erit à quo? à Deo. Magnus laudator, & uehementer ambienda laudatio. Felix commutatio laudis, ubi & laudare beatum est, & laudari. Ad quid ergo Sanctis laus nostra, ad quid gloriificatio nostra, ad quid nostra hæc ipsa sollempnitas? Quo eis terrenos honores, quos iuxta ueracem filij promissionem honorificat pater cælestis? Quo eis præconia nostra? Peni sunt. Prorsus ita est dilectissim, bonorum nostrorum.

Rom. 8. e

B

Eccl. 9.

1. Tim.

2. a

Mat. 10

24.

Psal. 33.

Ips. 6.

f. 33. a

rouor.

8. b

f. 127.

Ps. 83. b

D

Ps. 83. b

2. Cor. 4. b

1. Cor. 4. a

Pſ. 103. Noſtrorum ſancti non egēt, nec quidquam eis noſtra deuotione præſtatur. Planè quod eorum memoriam veneramur, noſtra intereſt, non ipſorum. Vultis ſcire quantum intereſt noſtra? Ego in me (fateor) ex hac recordatione ſentio deſiderium vehemens inflammati, & deſiderium triplex. Vulgo dicitur. Quod non videt oculus, cor non dolet: Oculus meus, memoria mea: & cogitare de Sanctis, quodammodo eos videre eſt. Sic nempe portio noſtra in terra viuentium, nec modica ſanè portio, ſi tamen vt decet memoriam affectio comitetur: ſic inquam conuerſatio noſtra in calis eſt. Verum tamen non ſic noſtra, ſicut illorum. Ipſorum enim ſubſtantia ibi eſt, noſtra autem deſideria: ipſi per præſentiam, nos per memoriam ibi ſumus. Quando & nos adde- mur ad patres noſtros quando eſſent aliter præſentabimur eis? Hoc. n. primum deſiderium, quod in nobis Sanctorum memo- ria, vel excitat, vel incitat magis, vt eorum tam optabili ſocietate fruamur, & merea- mur conciuēs & cōtuberrales eſſe ſpirituū beatorum, miſceri ceteri Patriarcharum, cunctis Prophetarum, ſenatuū Apoſtolorum, Martyrum exercitibus numeroſis, Confeſſo- rum collegijs, Virginum choris: in omnium denique colligi & collatari communionē Sāctorum. Singulorum quippe recordatio- nes quaſi ſcintillæ ſingulæ, imò quaſi arden- tiſſimæ faces deuotos accendunt animos, vt eorum & conſpectum ſentiant, & comple- xum, adeo vt plerumque etiā inter eos eſſe ſe reputent: modo ad omnes ſimul, modo ad hos vel ad illos tota auuiditate, & vehe- mentia corda vibrātes. Alioquin quid iſtud negligentia, quid pigritia, imò quid vecor- dia eſt, vt non crebris ſuſpirijs & feruentiſ- ſima affectione abruptere hinc, & in illa tā felicia agmina iaculari animos ſtudeamus?

Rom. 1. Væ nobis à duritijs cordis noſtri, Væ à pec- cato gentium, quas Apoſtolus memorat ſine affectione fuiſſe: Præſtolatur nos Eccle- ſia illa primitiuorum, & negligimus; deſide- rant nos ſancti, & paruipendimus; exſpec- tant nos iuſti, & diſſimulamus. Excitemur aliquādo fratres, reſurgamus Chriſto, qua- ramus quæ ſurſum ſunt, quæ ſurſum ſunt ſa- piamus. Deſideremus deſiderātes nos, pro- peremus ad præſtolantes nos, exſpectantes nos votis præoccupemus animorum: Ecce enim nihil in hac noſtra communionē ſecu- ritatis, nihil perfectionis, nihil quietis: &

tamen hic quoque quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Quid- quid enim ſue interius, ſue exterius mole- ſtum occurrit, ipſo quoque tam germano- rum conſortio fratrum cum quibus eſt no- bis cor vnum & anima vna, in Deum, tole- rabilius inuenitur. Quam dulcior erit, quā delectabilior, quàm beator vniſo, vbi nulla ſuſpicio eſſe poterit, nulla diſſenſionis occa- ſio, vbi omnes perfecta caritas indiſſolubili foedere colligabit: vt ſicut Pater & Filius v- num ſunt, ſic & nos vnum ſimus in ipſis. Non tantummodo ſocietas, ſed etiam felici- tates nobis eſt optanda Sanctorum: vt quo- rum deſideramus præſentiam, gloriā quo- que feruentiſſimis ſtudijs anſiamus. Ne- que enim pernicioſa hæc ambitio, aut illius affectatio gloriæ vllatenus periculofa eſt. **G**
 Nam quod dicimus: Non nobis Domine, *Pſ. 113.* non nobis, ſed nomini tuo da gloriam, hu- **b**
 ius temporis vox eſt, quando & ipſi Angeli clamant. Gloria in excelsis Deo, & in terra *Luc. 2. b*
 pax hominibus bonæ voluntatis. Noli me *Ioan. 20*
 tangere, ait, nondum enim aſcendi ad pa- **d**
 trem meum. Verbum gloriæ eſt. Nempe, **d**
 filius ſapiens gloria patris. Noli ergo, ait gloria, noli me tangere. Noli interim qua- **d**
 rere gloriam, fuge potius, & vide omnino **d**
 ne me tetigeris donec perueniamus ad Pa- **d**
 trem, vbi ſit gloriatio omnis iam ſecura. **d**
 Ibi ibi in Domino laudabitur anima mea, **d**
 audiant manſueti, & latentur. Numquid **d**
 non videtur audiſſe dicentem: Noli me **d**
 tangere, nondum aſcendi ad Patrem meū, **d**
 quæ in cantico clamat: Fuge dilecte mi, **d**
 fuge. Hoc eſt enim quod ſupra memina- **d**
 mus. Non nobis Domine non nobis, ſed **d**
 nomini tuo da gloriam. Vnde & in hym- **d**
 no hodie nos canimus: Des pacem famu- **d**
 lis, nos quoque gloriam, per cuncta tibi ſa- **d**
 cula: iuxta Angelicam ſcilicet diſtributio- **d**
 nem. Quia enim tentatio eſt vita hominis **d**
 ſuper terram, merito in terra homini non **d**
 gloria, ſed pax eſt quærenda: pax cum **d**
 Deo, pax cum proximo, pax cum ſeipſo. *O Job 7. d*
 O **d**
 uerſus ſpiritum concupiſcens. Vnde hoc, **d**
 niſi qua poſuiſti me contrarium tibi? **d**
 Tu enim vera libertas, tu vita, tu gloria, **d**
 tu ſufficientia, tu beatitudo: ego pauper **d**
 & mi-

& miser & miserabilis, confusus & humiliatus usquequaque, mortuus propter peccatum, venundatus sub peccato. Denique tu perfecta & sancta voluntas, & requies spirituum beatorum posuisti me ab initio contra Eden (quod voluptatem sonat) in labore utique & arumna. Attamen dicis: Conuertimini ad me in toto corde vestro. Liqueat quia sumus auersi, quos vt reuertamur hortaris. Liqueat quia contrarii, quos reuocas vt conuertamur. Sed quomodo? In ieiunio, inquit, & fletu, & planctu. Mira res. Itane in ieiunio tu versaris, & fletu degis, & in planctu habitas? Procul à te omnia ista: procul ipse ab his vehementer. Nimirum regnum tuum in Hierusalem, quam satias adipe frumenti: nec ibi luctus & clamor, sed nec vllus dolor: magis autem gratiarum actio, & vox laudis. Iusti, inquit, epulentur in conspectu Dei, & delectentur in lætitia & exultatione. Quomodo ergo in ieiunio, & fletu, & planctu conuertemur ad ipsum? An verò iustus eum in lætitia & exultatione: qui verò nondum iustus est, non nisi in ieiunio, & fletu, & planctu reperiet? Ita planè, sed iustus qui iam conspectum meruerit, non qui adhuc viuat ex fide. Nimirum quod ait Dominus: Cum ipso sum in tribulatione, ad eum pertinet, qui per fidem ambulat, non autem qui ad faciem iam peruenit. Equidem vtrisque est caput vnum, sed non vno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur caput hirsutum spinis, inclinatum in cruce, vt humilientur pariter, pariter & compungantur. Quibusdam gloriosum apparet, vt ab ipso glorificentur, vt in ipso glorientur facta ei similia, quem vident sicuti est. Hoc ergo secundum desiderium, quod ex Sanctorum commemoratione flagrat in nobis, vt sicut illic sic nobis etiam Christus appareat vita nostra, & nos quoque cum ipso appareamus in gloria. Interim nempè non sicut est, sed sicut pro nobis factum est caput nostrum, nobis representatur, non coronatum gloria, sed peccatorum nostrorum circumdatum spinis, dicente scriptura: Egredimini filie Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. O regem diadema. Mater squidem Synagoga, non matrem sane se exhibens sed noueram, regem nostrum corona spinea coronauit. Pudeat sectari gloriam membra, quibus caput suum tam inglorium exhibe-

tur, non habens speciem aut decorem, vel aliquid eiusmodi. Nimirum Salomon est, quod interpretatū est pacificus, sanè quod in presenti est, non utique beatificus, aut glorificus, vt in omnibus Angelicum illud elogium commendetur: quo terris pacem, cælis gloriam tradiderunt. Pudeat sub spina to capite membrum fieri delicatum, quod omnis ei interim purpura non tam honoris sit, quam irrisiois. Videre est tamen hodie multis in locis non sine multa ambitione, & commestatione presentem diem honorari. Honorari, an dehonestari dicam? Ipsi viderint qui hæc agunt. Ipsorum est enim iusmodi celebritas, non Sanctorum: quod sibi libet faciunt, non quod Sanctis. Erit cum venerit Christus, nec mors eius vltra annuntiabitur, vt sciamus quoniam ipsi quoque mortui sumus, & cum eo abscondita est vita nostra, apparebit caput gloriosum, & cum eo membra glorificata fulgebunt: cum videlicet reformabit corpus humilitatis nostre configuratum gloriæ capitis, quod est ipse. Hanc ergo gloriam tota & tuta ambitione concupiscamus, ne forte audiamus & nos: quia gloriam quæ ab inuicem est, queritis, & gloriam quæ à solo Deo est non vultis. Sanè vt eam nobis sperare liceat, & ad tantam beatitudinem aspirare, summopere vobis desideranda sunt suffragia quoque Sanctorum: vt quod possibilitas nostra obtinet, eorum nobis intercessione donetur. Misere mini mei, misere mini mei, saltè vos amici mei. Nostis ipsi periculum nostrum, nostis sigmentum nostrum, nostis ignorantiam nostram, & dolos aduersariorum, nostis eorum imperus, & nostram fragilitatem. Vobis enim loquor qui in eadem tentatione fuistis, qui eosdem superastis confictus, eosdem laqueos euasistis, qui didicistis ex his quæ passi estis, compassionem. Confido equidem & de Angelis, quod hic ipsi suam visitare speciem dedignentur, maxime quia scriptum est: Visitabis speciem tuam, & non peccabis. Ceterum etsi de eis mihi arbitror præsumendum ob spiritualis substantiæ, & rationalis formæ similitudinem, ampliori tamen fiducia ad eos mihi reor vtendum, quos habere me nouerim, & in ipsa humilitate confortes, vt oporteat eos familiarius, & specialius misereri ossi de ossibus suis, & carni de carne sua. Denique transeuntes ex hoc mundo ad Patrem, sancta nobis piguora reliquerunt. Apud nos si qui

Roel 2. c

Psal. 67. a

Psal. 90.

I

Cat. 3. d

K

Iob 19.

Iob 5. d

L

Gen. 40.
c

dein corpora eorum in pace sepulta sunt, quorum nomina uiuent in sæculum, id est, quorum numquam gloria sepelietur. Absit à uobis animæ sanctæ Aegyptia illa, crudelitas pincernæ Pharaonis, qui in gradum pristinum restitutus, statim oblitus est Ioseph sancti, qui in carcere tenebatur. Non enim vnus capitis membra, nec aliqua pars fidelis cum infideli, aut vlla societas Israelitæ ad Aegyptium, non plus quam luci ad tenebras. Interpretatur enim Aegyptus tenebræ, Israël vero videns Deum: atque ideo vbicumque Israël erat, lux erat. Non sic noster Iesus crucifixi secum latronis potuit obliuisci: factum est vtique, quod promissum est: ipsa die qua compassus est, & conregnauit. Nos quoque si non sumus ipsius capitis membra cuius & Sæcti, vnde eis tam sollempnibus hodie votis & tanto gratulamentum affectu? Ceterum qui dixit: Si gloria- tur vnum membrum, congaudent omnia mēbra: hoc quoque nihilominus ait, quod si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Hæc igitur nostra & eorum cohærentia est, vt nos congratulemur eis, ipsi compatiantur nobis: nos deuota meditatione regnemus in eis, ipsi in nobis & pro nobis militent pia interuentione.

1. Cor.
12. d

M Nec est quod de eorum pia erga nos sollicitudine dubitemus, quandoquidem nõ consummandi sine nobis, sicut supra meminimus, expectant nos vsque dum retribuatur nobis, vt videlicet in nouissimo die magno festiuitatis, omnia simul in virum perfectum cum suo tam excessu capite membra concurrant, & laudent cum hereditate sua Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus, & laudabilis, & gloriosus in sæcula Amen.

In transitu Sancti Malachia Episcopi.
Sermo vnicus.

DE celo nobis hodie dilectissimi, copiosa quædam est benedictio destinata, & fideliter cam non distribui, vobis quidem dānosum esset, mihi verò periculosū, cui nimirum hæc dispensatio videtur esse commissa. Timeo itaque damnum vestrū, timeo damnationem meam, si forte dicatur: Paruuli petierunt panem, & non fuit qui porrigeret illis. Scio enim quam necessaria vobis sit è celo veniens consolatio,

Trin. 4.

quos constat illecebris carnalibus & oblectamentis secularibus viriliter abrenunciassent. Nemo sane beneficij esse cælestis, & superno dubitet consilio definitum, vt Episcopus Malachias hodie inter nos obdormiret, & desideratam inter nos haberet sepulturam. Cum enim nec folium quidem arboris sine diuino nutu cadat in terram, quis tam hebes, vt non euidenter in huius beati viri aduentu & transitu magnū prorsus consilium supernæ pietatis aduertat? A finibus terræ, terram hic positurus aduenit, alia quidem occasione festinans, quantum ob specialem erga nos caritatem id plurimum desiderasse noscatur. Multa quidem in itinere ipso impedimenta sustinuit, nec trasfretare permissus est, donec appropinquaret tempus consummationis eius, & terminus qui non poterat præteriri. Quem quidem multis ad nos peruenientem laboribus, tamquam Angelum Dei pro reuerentia sanctitatis suæ suscepimus, sed & nos ipse pro sua mansuetudine & humilitate altius radicata, longe supra, quam mereretur deuoto suscipiebat affectu. Paucos deinde apud nos dies fecit in incolumitate sua, dum socios præstolaretur, qui dispersi in Anglia fuerant, cū regis illius vana suspicio Dei hominem impediret. Iamq. omnibus ad eum collectis ad Romanam pro qua venerat curiam parabat iter: cum subito infirmitate præuentus sensit protinus ad cæleste magis sese palatium euocari, Deo melius aliquid prouidete pro nobis, ne à nobis egressus alibi consummaretur. Nullum quidem in eo dico mortis, sed vel grauis ægritudinis signum medicis apparebat, ille tamen exhilaratus spiritu aiebat omnimodis oportere, vt hoc anno Malachias ab hac vita egrederetur. Laboratum est econtra, & deuotis precibus apud Deum, & quibuscumque potuimus modis, sed illius præualuere merita, vt desiderium cordis eius tribueretur ei, & non fraudaretur voluntate laborum suorum. Sic enim pro votis omnia ei concurrere, vt hunc maxime locum diuina sibi inspirante clementia elegisset, & hunc quoque ex longo optaret sepulturæ habere diem, quo fidelium omnium generalis memoria celebratur. Sed & illud nostra hæc gaudia merito cumulauit, quod fratrum nostrorum ossibus de priore cœmiterio huc asportandis, & recodendis, eadem nobis dies auctore Deo fuisset electa.

Quæ

B

Quæ nimirum deportantibus nobis, & ex more psallentibus, idem vir sanctus plurimum sese illo cantu delectari dicebat, & non multo post ipse quoque sequutus est somno suauissimo & felicissimo soporatus. Agimus itaque gratias Deo super omnibus dispositionibus suis, quod indignos nos beate mortis eius honorare præsentia, quod pauperes suos pretiosissimo corporis eius locupletare thesauro, quod infirmos nos tanta ecclesiæ suæ voluit fulcire columna. Alterum siquidem è duobus signum istud quod nobis in bonum factum est persuadet, quod aut placitus Deo sit locus, aut sibi placitum facere velit ad quem tantæ sanctitatis virum à sinibus terræ moriturum sepeliendumq. perduxit. Ceterum populo illi affectuosius condolare, & eius quæ tam miserabili ecclesiæ dirum hoc vulnus non peperit inferre, crudelitatem mortis vehementius abhorrere, beati huius patris caritas ipsa cõpellit. Diræ profecto, & inexorabilis mors, quæ tantam hominum multitudinem vnus percussione multauit: cæca & improvida, quæ Malachia ligauit linguam, impediuit gressus, dissoluit manus, oculos clausit. Illos inquam, deuotos oculos qui pijs simis stetibus Diuinam peccatoribus reconciliare gratiam cõsueuerunt. Illas mundissimas manus, quæ laboriosis, & humilibus operibus exerceri semper amauerant, quæ Domini corporis hostiam salutarem pro peccatoribus toties offerbant, & sine ira, & disceptatione in oratione leuabantur in cælum, quæ infirmis multa beneficia præstitit, & signis varijs effulsisse noscuntur. Illos quoque speciosos gressus euangelizantis pacem, euangelizantis bona, illos pedes, qui toties fatigati sunt studio pietatis, vestigia illa digna quæ semper deuotis oculis premerentur, sancta denique labia illa sacerdotis quæ custodiebant scientiam, os iusti, quod sapientiam meditabatur: & linguam eius quæ iudicium loquens, imò & misericordiam, tantis mederi solebat vulneribus animarum. Nec mirum fratres, iniquam esse, quam generauit iniquitas, inconsideratam, quam noscitur seductio peperisse.

Nihil inquam mirum si ferit sine discretionem, quæ venit ex præuaricatione, si sit crudelis & fatua, quæ ex antiqui serpentis fallacia, & mulieris insipientia, prodijr. Quid tamen causamur quod Malachia ausa sit attentare, fidele equidem membrum

Christi, quando & ipsum Malachia pariter, & omnium electorum caput furibunda peruasit? Peruasit utique immunem, non immunis euasit. Impegit in vitam mors, & inclusit intra se vitam mortem, & absorpta est mors à vita. Hamum sibi deuorans inde teneri cœpit, vnde visa est tenuisse. At fortasse quis dicat. Quomodo mors à capite superata videtur, quæ tanta adhuc libertate scuit in membra? Si mors mortua, quomodo Malachiam occidit? Si victa, quomodo adhuc praualeat vniuersis: & non est homo qui viuat, & non videat mortem? Vista planè mors opus diaboli, & peccati pœna, victum peccatum causa mortis, victus & malignus ipse, & peccati author, & mortis. Nec modo victa sunt hæc, sed & iudicata iam & damnata. Definita quidem, sed nondum promulgata sententia est. Denique iam diabolo ignis paratus, etsi nõdum ille præcipitatus in ignem, modico adhuc tempore sinitur malignari. Tamquã malleus cælestis opificis factus est malleus vniuersæ terræ. Terit electos ad eorum vtilitatem, reprobos conterit in eorum damnationem. Qualis ergo paterfamilias, tales & domestici eius, peccatum scilicet & mors. Nam & peccatum licet simul cum Christo cruci ipse non dubitetur affixum, adhuc tamen interim non regnare quidem, sed habitare etiam in ipso dum viueret Apostolo permittebatur. Mentior si non ipse ait: iam non ego operor illud, sed quod ha-

Rom. 7.

d

E

Ps 86. d

vñus est oculis in sp̄ritium mori, ille autem est in pace. Denique iam conciuus Sanctorũ, & domesticus Dei: pfallit pariter, & gratias agit dicēs: Transiuimus per ignem, & aquã, & eduxisti nos in refrigerium. Trãsiuit plane viriliter, & feliciter pertransiuit. Verus Hebræus Pascha celebravit in sp̄ritu, & nobis transiens loquebatur: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare apud vos. Trãsiuit per ignem, & aquam, quem non tristia frangere, nec detinere mollia potuerunt. Est enim deorsum nos locus quem sibi totum vendicat ignis, adeo vt ne minimam quidem aquã guttam de Lazari digito miser ille diues ibi habere potuerit. Est & sursum ciuitas Dei, quam latificat fluminis impetus, voluptatis torrēs, calix inebrians quã præclarus. In hoc sanè medio, boni, & maliciã scientia, continetur, & voluptatis, & tribulationis hic capere est experimentum. Infelix Eua in has vicissitudines nos induxit. Hic plane dies & nox: nã in inferno tantũ nox, & in celo tantum dies. Beata proinde anima quã vtrumque pertransiit, nec voluptati inhærens, nec deficiens in tribulatione. Breuiter vobis vnum aliquid ex multis huius viri magnificis actibus arbitror referendum, in quo strenuè fatis & ignem, & aquam no-scitur pertransiisse. Magni illius Patrij Hybernensium Apostoli sedem metropolita-nã tyrannica sibi progenies successiois ordine creans Archiepiscopos vendicabat, hereditate possidens sanctuarium Dei. Rogatus itaque à fidelibus Malachias noster, vt tantis sese malis opponeret, animam suã in manibus suis ponens, accessit intrepidus, suscepit Archiepiscopatum, tradens sese discreti mini manifesto, vt tanto crimini finem daret. Inter pericula rexit ecclesiam: post pericula sibi continuo successorem alterum canonicè ordinauit. Ea siquidem conditione suscepit, vt postquã cessante persecutio-nis rabie, alter securè posset institui, ad sedem propriam remeare permitteretur. Vbi sine ecclesiasticis secularibusve redditibus in congregationibus religiosis quas ipse exstruxerat, degens, inter eos tanquam vnus eorum, vsque ad hoc tempus vixit absque vlla proprietate. Sic Dei hominem examinavit non exinanivit tribulationis incendium (siquidem aurum erant) sic nec illecebra tenuit, aut resoluuit: nec curiosus specta-tor in via substitit propriæ peregrinationis oblitus, Quis vestrum fratres non vehe-

menter eius imitari cupiat sanctitatem, si id audeat vel sperare? Credo igitur libentius audituros, si dicere fortè poterimus quid sanctum fecerit Malachiam. Sed ne nostrum forsitan minus acceptabile testimo-nium videatur, scripturam audite dicen-tem. In fide, & lenitate ipsius sanctum fe-cit illum. Fide calcabat mundum, Ioanne attestante qui ait: Hæc est victoria quæ vin-cit mundum, fides nostra. Nam in sp̄ritu lenitatis dura quælibet & aduersa equo ani-mo tolerabat. Hinc quidem post Christum fide calcabat maria, ne caperetur illecebris: inde in patientia sua possidebat animam suam, ne molestijs frangeretur. De his enim duobus habes in Psalmo casuros à latere, tuo mille, & decem millia à dextris tuis, quòd multo plures prosperitatis fallaciã quam aduersitatis flagella deiiciant. Nemo itaque noltum carissimĩ, plana mollioris viæ superficie delectatus, iter illud marinum sibi commodius arbitretur. Magnos hic cam-pus montes habet. Inuisibiles quidem, sed eo ipso pericul'osiores. Laboriosior fortè via videtur inter ardua colliũ, & aspera rupi-um, sed expertis longe securior, & deside-rabilior inuenitur. Vtrobique tamen labo-rem, vtrobique periculum esse nouerat qui dicebat: Per arma iustitię à dextris, & à sini-istris: vt merito congratulemur eis qui tran-sierunt per ignem, & aquam, & in refrige-rium sunt educti. Refrigerium vultis audi-re? Vtinam id vobis alius loqueretur. Nam ego quod non gustau, eructare nõ possum. Videor tamen mihi hodie super hoc refrige-rio, Malachiam audire dicente: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Do-minus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, &c. In quibus verbis quid intelligam, paucis audite. Siquidem inelina-ta est iam dies, & longius quam speraueim sermo processit, quòd inuitus euellar à pa-terni dulcedine nominis, & Malachiam sile-re lingua formidans, finem facere vereatur. Mors animæ fratres mei peccatum est, nisi fortè excidit vobis quod in Propheta legi-stis: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Triplex proinde congratulatio est hominis ab omni peccato & labore, & periculo liberati. Ex hoc quidem nec peccatum in eo habitare dicitur, nec pœnitentiæ luctus in-dicitur, nec ab vilo deinceps lapsu ei prædi-citur esse cauendum. Posuit Helias pallium, nõ est quod timeat, nõ est quod tangi, nedũ

Pf. 65. a

Luc. 22. b

Luc. 16. f

F

G

Ecc. 45

1. Ioan. 5. a

Pf. 20. 5

2. Cor. 6. b

Pf. 114. b

H

Ezech. 18. a

teneri

H teneri ab adultera vereatur. Currum descendit, non est iam trepidare ne cadat: suauiter scandit, nō laborans volatu proprio, sed celeri in vehiculo sedens. Ad huc nos refrigerium dilectissimi, tota animi auuiditate curramus in odore vnguentorum huius beati patris nostri, qui nostrum hodie torporem in feruentissimum desiderium visus est excitasse. Curramus inquam, post eum crebrius illi clamantes: Trahe nos post te, & affectu cordis, & profectu conuersationis deuotas omnipotenti misericordiae gratias referentes, quod indignis seruis, quibus propria defunt merita, aliena saltem voluit suffragia non deesse.

Epistola de eodem, ad fratres de Hybernia. Sermo II.

I **R**eligiosis fratribus qui in Hybernia sunt, & his maximè cōgregationibus quas beata memoria Malachias Episcopus fundauit, frater Bernardus Clarquallis vocatus Abbas, Paracliti consolationem. Si habere minus hic ciuitatem manentem, copiosissimis iure lacrymis plangeremus talē nos amississe conuiem. Ceterum si futuram magis inquirimus, vt oportet, est quidem non modica do. oris occasio tā necessario duce destituit: debet tamen zelum temperare scientia, & dolore spei fiducia delinire. Nec mirari quempiam decet si gemitum extorquet affectus, si desolatio lacrymas exprimit: modū tamen adhibere necesse est, imō non modice etiam consolari intuentes non que videtur sed quae non videntur. Quae enim videntur, temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna. Primum quidem congratulandum est animae sanctae, ne nos arguat de inopia caritatis, dicens, & ipse quod Dominus ad Apostolos ait: Si diligeretis me, gauderetis vti que, quia vado ad patrē. Prauenit nos ad patrem spirituum spiritus nostri. Nec modo caritatis inopes, sed ingratitude etiam rei esse conuincimur super omnibus quae per eum nobis beneficia prouenire, si non cōgratulamur ei qui de labore ad requiem, de periculo ad securitatem, de mundo transit ad patrem. Itaque & pium est Malachiam flere defunctum, & piū magis Malachiae congaudere viuenti. Num-

Oper. D. Bern. Tom. I.

quid non viuit? Vtique, & beate. Visus est oculis insipientium mori, ille autem est in pace. Dehinc etiam vtilitatis propriae cōsideratio exultandum nobis suggerit, & laetandum, quod tam potēs suos patronus ad caelestem curiam, tam fidelis praecesserit aduocatus, cuius & feruentissima caritas obliuisci nequeat filiorum, & probata sanctitatis obtineat gratiam apud Deum. Quis enim nunc Malachiam sanctum aut minus posse prodesse, aut minus suos diligere audeat suspicari? Profecto cum diligeretur prius, ceteriora nunc sua dilectionis à Deo capit experimenta, & cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Absit autem, vt tua nūc d anima sancta, minus efficax aestimetur oratio, quando praesenti viuidius supplicare est maiestati, nec iā in fide ambulat, sed in specie regnat. Absit vt imminuta necdum exanimata tua illa tā operosa caritas reputetur, cum ad fontem ipsum caritatis aeternae procūbis pleno hauriens ore, cuius & ipsa prius stillicidia sitiebas. Non potuit morti cedere caritas fortis, vt mors, imō & morte fortior ipsa. Nam, & decedens non erat immemor vestri, affectuosius vos commendans Deo, & nostram quoque exiguitatem solita illa sua mansuetudine, & humilitate exorans, vt vestri nō obliuisceremur in finem. Vnde, & dignum duximus scribere vobis, vt sciatis, nos, & in spiritualibus, si quid nostra in his exiguitas per beati huius patris nostri merita vniquā potuerit, & in corporalibus, si quando forte opportunitas praerberetur, omnem vobis cōsolationem impendere tota deuotione paratos. Et tunc quoque dilectissimi, Hybernienensis ecclesiae grauem hanc destitutionē toto miseramur affectu, & eo amplius vobis cōpatimur, quo nos amplius ex hoc nouimus debitores: Magnificauit enim Dominus facere nobiscum, cum locū nostrum dignatus est beatae mortis eius honorare praesentia, & pretiosissimo corporis eius locupletare thesauro. Nec molestitū sit vobis, quod a pud nos habeat sepulturam: quando si ordinauit Deus fecidum multitudinem misericordiae suae, vt vos eum viuū haberetis nobis habere liceat vel defunctum. Et nobis siquidem cōmunis vobiscū pater ille erat & est: nā in morte ipse nos nobis confirmatū est testamentum. Quamobrē scit nos huius tanti patris gratia vniuersos, vos tāquā germanos fratres totis amplectimur visceribus, caritatis, sic & de vobis

P 3 idem

Idem sentire spiritualis ipsa cognatio persuadet. Hortamur autem vos fratres, ut beati huius patris nostri semper curetis sectari vestigia, eo studiosius, quo vobis certius sancta eius conuersatio diuturnis experimentis innotuit. In hoc enim veros vos eius filios esse probabit, si paterna viriliter instituta seruetis, & ut in eo vidistis & audistis ab eo quemadmodum vos oporteat ambulare, sic ambuletis, & abudetis magis. Siquidem gloria patris sapientia filiorum. Nam & nostram non mediocriter excutere desudiam, & reuerentiam incutere coepit praesens nobis tantae perfectionis exemplar. Atque utinam sic nos post se pertrahat in tam recti virtutum eius odore audius alacriusque currentes. Oratem pro nobis vniuersitatem vestram Christus custodiat.

Prom. 10

M

*In Calendis Nouembris, de verbis Isaia:
Vidi Dominum sedentem super
solum excelsum.
Sermo I.*

Isai. 6. a

Vidi Dominum sedentem super solum excelsum, & eleuatum, & plena erat omnis terra maiestatis eius. Sublimis quaedam visio prophetico nobis sermone describitur. Vidi, inquit, Dominum sedentem. Magnum spectaculum fratres, & beati oculi qui viderunt. Quis non toto desiderio concupiscat tantae maiestatis gloriam contemplari? Hoc quippe sanctorum omnium vnicum semper desiderium fuit. Ipse est enim in quem desiderant Angeli prospicere, quem videre est vita aeterna. Sed aliam fratres, audio prophetam eiusdem, & eiusdem Domini longe dissimilem visionem. Siquidem Isaia iste est qui in alio loco sic loquitur: Vidimus eum, & non erat ei species, neque decor, & aestimauimus eum tamquam leprosum, &c. Vbi illud primum considerandum est, quod communis illa, haec propheticae praerogatiuae propria videatur. Non sine causa sane ibi vidimus, scriptum est: & hic, vidi: nisi, ut illam quidem intelligas esse communem, hanc verò excellentiae singularis. Siquidem absque specie: & decore vidit eum, & spreuit Herodes: viderunt quoque ipsi Iudaei, qui, & dinumerauerunt omnia ossa eius. Iam verò super hac visione beata manifestè Propheta denunciavit: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.

Isai. 53.

a

Multifariè ergo multisque modis non solum loquutus in prophetis, sed & visus est à prophetis. Agnouit eum Dauid minoratum ab Angelis, Ieremias etiam vidit eum cum hominibus conuersantem, Isaia modo super solum excelsum, modo uò solum infra Angelos, aut inter homines, sed tamquam leprosum se vidisse testatur, id est, non in carne tantum, sed in similitudine carnis peccati. Tu quoque desideras videre sublimem, humilem prius Iesum videre curato. Intueri prius exaltatum in deserto serpentem si videre desideras regem in solio residetem. Ista te humiliet visio, ut illa exaltet humilitatum. Reprimat, & sanet ista tumorem tuum, ut illa repleat, & satiet desiderium tuum: Exinanitum vides? non sit otiosa visio, quia exaltatum otiosè videre non poterit. Similis eris illi eum videris eum sicuti est, esto & nunc similis ei, videns eum sicut propter te factus est. Si enim (ne in humilitate quidem) similitudinem eius abnuis, certa tibi sublimitatis quoque similitudo debetur. Numquam ille socium tribulationis à communionem gloriae patietur arceri. Denique usque adeo non dedignatur passionis suae consortem, & in regnum mittere secum, ut in cruce confitens latro eadem die eum eo fuerit in paradiso. Hinc est, quod ait etiam ad Apostolos: Vos estis qui permansistis mecum in tribulationibus, *Luc. 22. c* meis, & ego dispono vobis regnum. Quia ergo si compatimur, & coregnabimus, sit interim meditatio nostra fratres Christus, & hic crucifixus. Ipsum ponamus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrum. Ipsum amplectamur brachijs quibusdam vicarie dilectionis, ipsum sequamur studio pie conuersationis. Hoc. n. iter quo ostendatur & nobis ipse qui est salutare Dei, sane non iam sine specie, & decore, sed in claritate tanta, ut maiestas eius repleat orbem terrarum. Opportunè siquidem visione prima tamquam hiemali adhuc tempore, non super solium sed inferiori atque humiliori habitatio ne videtur. Duplicem quippe solet habere magna domus quaelibet mansionem, aestiuam superius, inferius hiemalem. Igitur dum ipsa etiam discipulorum corda brumali adhuc glacie stringerentur, & Petrus quoque non min⁹ gelido corde quam corpore calefaceret se ad prunas, tempus omnino non erat habitandi in solio, vel potius apparèdi. At ubi catabitur canticum nouum: Hiems abiit, & recessit, *Can. 2. c*

flos

flores apparuerunt in terra noſtra : opportunè iam tunc aſcendetur in folium . & habitabit Dominus in excelfo . Puta ergo Iſaia cum hæc loqueretur, illius gloriam temporis, oculo præuidiſſe propheticò . Vidit, inquit, Dominum ſedentem ſuper folium excelfum, &c. Sed quid putamus quale eſt folium iſtud fratres ? Neque enim altiffimus in manifeſtis, & manufactis inhabitat . Nulla omnino materia corporalis apta tanto folio, tanto habitatori videtur . Viuis eſt conſtruenda lapidibus fabrica ſpiritualis, quam vera, & æterna vita ſua inhabitare dignetur.

C Quod ſi minus tanto adificio ſufficit Angelica creatura, præuaricatorum vtique minorata præcipitò, ſuſcitet certe de terra inopem, & de puluere erigat pauperem, vt collocet eum cum principibus, & folium gloriæ compleat. Et fortaliſ propterea ipſe qui vidit, non modo excelfum folium, ſed & eleuatum quoque deſcribit, vt proinde, & Angelorum ſtabilis celſitudo, & hominum miſericors eleuatio deſignetur. Quæ ſequuntur diligentiorẽ & ipſa conſiderationem deſiderare videntur: ſufficiat hodie, vel cœpiſſe .

Item de eodem, Sermo I I.

Iſai 6 a **P**lena erat (ait cõtẽplator noſter de eo quem ſuper folium viderat) maiestate eius omnis terra. Adueniat regnum tuũ, vt maiestate tua ſicut cælum repletur, repleatur & terra. Vt quid ſuſtineat principis huius mundi tanto vbi que furore debacchatur, niſi quia terra data eſt in manus impij? Sed hæc eſt hora eius, & poteſtas tenebrarum. Erit certè quando qui in cælo locum non habuerit, & ab ipſa quoque terre ſuperficie exturbabitur, miſeræ ueris vtique ſubterraneis recludendus. Hinc quoque Propheta Dauid ſanctorum proſperitate præmiſſa, de maligno & Angelis ſeu mēbris eius adiecit, & ait: Non ſic impij non ſic, ſed tamquam puluis, quem proiecit ventus à facie terræ. Nulla iam tunc tentandi facultas erit, inquietandi nulla libertas, poſſibilitas nulla nocendi. Replebitur maiestate eius omnis terra, quando iam uoluntatis eius tranſgreſſio nulla erit. Magis autem quando creatura ipſa liberabitur à ſeruitute corruptionis huius, propter quam ingemiſcit, & parturit uſque adhuc. Erit e-

nim cælum nouum, & terra noua, vt quaquã uerteris oculos, in ipſa tibi rerum facie diuina uideatur quodammodo reſplendere maiestas. Sed & eſt tibi altera quãdam terra propinquior, & ſuper hæc amplior iuſtiorque ſolicitudo. Nemo quippe carnem ſuam odio habuit. Conſolare ergo eam vt & ipſa requieſcat in ſpe: audiens nimis, quia replebitur maiestate Domini omnis terra. Quomodo enim nunc carnem noſtram dilectiſſimi, maiestas diuina repleat, cū & magnus ille Paulus primitias tantum ſpiritus habens, ingemiſcit miſerabiliter ſatis & dicat: Scio quia non eſt in me, hoc eſt in carne mea bonum. Et certè iam non dominabatur peccatum in eius mortali corpore. Nota tamen adhuc & corpus & mortale perhiberi, & peccati quoque ſolum dominium negari. Erat enim etiã tunc lex peccati in membris eius, quã maiestatis plenitudo cum uenerit proſus excludet. Non ſolum autem, ſed & nouiſſima inimica deſtruetur mors. Replebitur ergo maiestate Domini terra noſtra, quãdo proſus de medio fiet, & peccati omnis ſenſus, & debitum mortis. Replebitur inquam omnis terra noſtra Domini maiestate, quando reſurrectionis gloria veſtietur, induet immortalitatis ſtolam, configurabitur denique claritati corporis Chriſti. Saluatorem ſiquidem exſpectamus, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Quid adhuc murmurat caro in ſera, quid adhuc recalcat, & adueſus ſpiritum concupiſcis? Si te humiliat, ſi caſtigat, ſi redigit in ſeruitutem, id proſcedit in tuo genere non minus tua intereſt, quã ipſius. Quid eis inuides, qui de operibus uermium, & mutuum pellibus ingloriam planè gloriam mendicare non erubescunt, cultu indigno uis, interdico & mulieribus ſemetipſos dehoneſtantes potius quã ornantes? Reformet ipſi, aut magis certè deſormet corpora ſua, te (ſi fueris corporis humilitatis) reformabit idem artifex qui formauit. Ilam, ſi non deſpiciſ, præſtolabere manum, vt quod fecit, ipſa reſiciat. Iam uerò quid in ipſa prophetica uisione ſequatur attende. Et ea, inquit, quæ ſub ipſo erant, replebant templum. Propterea fanè dixi, humiliare ſub potenti manu Dei, vt exaltet te in tempore uifiſtationis. Vide, vt ſub ipſo inueniaris, alioquin non eſſe poteris cum ipſo. Quid enim putas, indifferen-

ter admittet homines in illud tantæ beatitudinis templum, qui ne ipsos quidem Angelos indifferenter reliquit in eo? Aut non discernet inter glebas, qui discreuit inter stellas? Examinabit certè argentum, qui ipsum quoque aurum probauit & reproba-
F uit. Qualem ergo putas necesse est hominem inueniri, qui repudiati locum Angeli sortiat? Planè immunem ab omni iniquitate, sed ab ea maximè quæ in ipso quoque Angelo, non ad leuem offensam, non ad momentaneam iram inuenta est, sed ad odium sempiternum. Semel turbauit superbia regnum illud, cõcussit muros, etiam prostrauit ex parte, & parte non modica. Quid ergo? Facile ne deinceps admittenda videtur? Numquid non odit ciuitas illa, & vehementer huiusmodi pestem abominatur? Certi estote fratres, cum qui superbis non pepercit Angelis, nec hominibus parciturum. Non est contrarius sibiipso, non est personarum acceptor, similia sunt iudicia eius. Sola ei placet humilitas, siue in Angelo, siue in homine: & qui sedet in throno, solos eligit subditos à quibus repleat templum. *S. scriptum* quippe est: *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?* Vide autem ne forte Michaelis verbum sit, superbo illi dicenti: Similis ero altissimo in faciem resistentis. Michael quippe interpretatum dicitur, quis vt Deus? Bene ergo Propheta cum dixisset vidisse se Dominum super folium excelsum & eleuatum, ne forte aut excelsum intelligeres de eo dictum qui ait: Ascendam super altitudinem nubium: aut eleuatum referres ad eos homines qui in superbiam eriguntur: addit: Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: vt manifestè intelligas nõ eam altitudinem commendari, quæ extollitur aduersus eum, sed eos in templo siue in folio foie, qui sub eo sunt, alios quidem excelsos stabilitate solida, alios ex imo leuatos miseratione Diuina. Ac ne fortè obijciam ditioni eius vniuersa subesse, nec quidquam determinationis habere quod ait: Quæ sub ipso erant, vt sola quæ voluntaria est, & ex seruore caritatis procedit, approbaret & commendaret Dei subiectionem, addidit & de Seraphim, & de quibus & nos loco suo dicemus, quod ab eo fuerit datum. Et ea, inquit, quæ sub ipso erant, replebant templum. Ab initio siquidem creauerat Angelos Deus in

quibus beati illius templi plenitudo constaret, sed non in omnibus beneplacitum est ei, quia & in ipsis (vt scriptum est) Angelis suis reperit prauitatem. Fuit quippe in eis qui diceret: Ponam sedem meam ad Aquilonem: & populum qui sibi crederet habuit. Miser ipse, qui sine Deo esse maluit, quàm fuit Deo, miseri illi qui videntes ferrem cucurrerunt cum eo. Exierunt infelices, & vacuus relictus est locus, quem accipiet alter. Nonne Deo subiecta eris anima mea? Alioquin nec tibi locus erit in templo, quia quæ sub ipso erant, replebant templum. Frustra pulsabunt fatuæ virgines, in vanum clamabunt vbi implete fuerint nuptiæ discumbentium, & ianua clausa erit. Infelix anima, cui à nuptijs illis contigerit excludi. Infelix de quo clamabitur: Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Vt quid enim lucem hanc temporalem miser ille videt, qui gloriam illam non merebitur intueri? Vtinam nihil vniquam vidisset oculus meus, si illa (quod auertat Deus) frustrandus est visione. Eant superbi, insolecant magis, extollantur, inflectentur, appetant semper in cumulo apparere: vt cum venerit æquitatis linea, à plenitudine eiciantur. Tu verò non sic, sed Deo subiecta esto anima mea, subiecta fanè ex animo, subiecta cum seruore deuotionis, quia Seraphim stabant super illud. Cum quibus stemus, & nos hodie fratres, nec dimoueamur à templo isto, in quo omnes dicunt gloriam, quia gloriam contemplantur Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Item de eodem, Sermo III.

NON vobis arbitror excidisse de duob. Seraphim hodie vobis habendum esse sermonem propter illud Isaia: qui postquam Dominum sese vidisse testatus est super solium residentem, addit Seraphim stare super illud. Seraphim quidem dilectissimi sicut frequenter audistis, nomen est supernorum spirituum, ordinis vnius de nouem summi, atque supremi. Verum hoc loco, vt arbitror, non in ea ponitur significatione, præsertim cum innumera illa sint agmina, hic duo tantum Seraphim describantur. Et ego quidem fratres, si licet in hac parte vnicuique abundare

Isai. 1. 4.

H

Ps. 112.

G

Isai. 6. 6.

in ſuo ſenſu, in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem, Angelicam ſcilicet & humanam. Nec mireris hominem Seraphim factum, memeto quia creator & Dominus Seraphim factus est homo. Ad contumeliam tuam d̄ ſuperbe, qui creatus inter Angelos, inter Angelos stare non meruiſti, ecce rex noſter nouos in terra Angelos fabricaturus aduenit. Atque vt tabeſcas amplius, & liuore proprio torquearis: non qualeſcumque nec inferiores alicuius ordinis Angelos, ſed Seraphim.

Luc. 12. f. Audi enim quid ipſe loquatur. Ignem, inquit, veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur? Vult ergo Seraphim fabricari, vt iſi ſent vnde tu corruiſti. Seraphim, inquit, ſtabant ſuper illud. Vt quid ergo tu qui mane oriebaris Lucifer, in veritate non ſtetiſti, niſi quia Seraphim non fuiſti? Seraphim quippe ardens vel incendens interpretatur. Tu verò habuiſti miſer lucem, ſed ardorem non habuiſti. Bonum erat tibi ſi ignifer magis eſſes quam lucifer, nec immoderato appetitu lucendi, vt eras frigidus ipſe, frigidam quoque eligeres regionem. Dixiſti enim: Ascendam ſuper altitudinem nubium; ſedebo in lateribus Aquilonis. Quid ſeſtinas mane oriri Lucifer? quid gloriaris ſuper ſidera, quibus aliquando clariuſ rutilare videris? Breuis omnino erit gloriatio tua. Sequitur ſol iuſtitie quem te eſſe vana ſimulatione iactabas, cuius feruore pariter & ſplendore in nihilum redactus omnino diſpareas. Fruſtra quoque parras venturum in fine ſeculorum Dominum tamquam veri Solis ortum in damnato illo quem aſſumpturus es homine præuenire, & extolli ſuper omne quod dicitur, aut colitur Deus: quia & tunc aduentus eius illuſtratione penitus deſtrueris.

K Quàm melius, & certè non ad inſipientiam ſibi Ioannes Baptiſta, ſiquidem & ipſe Lucifer fuit, non ſua præſumptione, ne & ipſe ſur eſſet & larro, ſed Dei patris auctoritate præmiſſus eſt ante Dominum. Ecce, inquit, mitto Angelum meum ante faciem tuam, &c. Habes & in Pſalmo de eodem. Paraui lucernam Chriſto meo. Ille enim erat lucerna ardens & lucens, & voluerunt Iudei ad horam exultare in lumine eius, ſed non ipſe. Vnde ergo? Ipſum interroga, ipſe de ſe loquatur. Amicus, inquit, ſponſi ſtat, & gaudio gaudet propter vocem ſponſi.

Stat ergo Ioannes; neque enim arido eſt *Ioan. 3.* vento agitata. Stat quia amicus; ſtat quia ardens eſt, & Seraphim ſtare deſcribuntur. Verè amicus ſponſi, qui procedentis de thalamo ſuo non æmulatur gloriã, ſed parat *I* viam, ſed prædicat gratiam: vt & ipſe de plenitudine eius accipere mereatur: Lucet ergo Ioannes, tanto vtique clariuſ, quanto amplius feruet, tanto verius, quanto minus appetit lucere. Fidelis lucifer, qui Solis iuſtitie non vſurpare venit, ſed prænunciare ſplendorem. Non ſum ego (inquit) Chriſtus, venit fortior me poſt me, cuius nõ ſum dignus ſoluere corrigiam calcamenti eius.

Et illud. Ego baptizabo vos aqua, ille baptizabit vos Spiritu ſancto & igne. Ac ſi manifeſtè Lucifer dicere videatur. Quid admiramini intuentes ſplendorem meum? Non ſum ego Sol, longè alium videbitis eum in cuius comparatione tenebræ ſum, & non lux. Ego tamquam ſidus antelucanum matutino vos rore perfundo, ille emittet in feruore radios ſuos, ſoluet glacies, paludes ſiccabit, argentes calefaciet, pauperibus erit pro veſtimento. Nec fanè diſſonat à verbo iudicis vox præcurſoris, ſed manifeſtè ignè à Ioanne promiſſum Chriſtus exhibuit, dicens. Ignem veni mittere in terram. Dicas *Matth. 3.* fortaiſſis in igne vt feruorem, ſic & ſplendorem eſſe. Non contendo, licet feruor ei quodammodo ſubſtantialior videatur: ipſum potius audiamus quid magis in igne commendet. Ignem (ait) veni mittere in terram, quid volo niſi vt ardeat? Cognouiſti certè quid velit, ſed ne illud quidem igno- *Luc. 12. f.* ras, quòd vita in voluntate eius, & feruus ſciens, nec faciens Domini voluntatem, plagiſ plurimis habeat vapulare. Quid lucere ſeſtinas? Nondum illud aduenit tempus in quo fulgebunt iuſti ſicut Sol in regno patris eorum. Interim pernicioſus eſt iſte appetitus lucendi: feruere enim multo melius. Denique, ſi tam vehementer ſplendorem deſideras, quod videri vis eſſe curato, & primum quare feruorem, nec dubium quin & ſplendor adijciatur tibi. Alioquin incaſſum laboras, quia vanus ſplendor, abſque feruore. Mutuata aut magis certè ſimulata lux eſt, quæ non ab igne præcedit. Quod autem alienum eſt, ad modicum poteris vſurpare. Erit maior confuſio, quod non erat tuum, voluiſſe videri. Luna (vt aiunt) habet abſque feruore ſplendorem, ſed & ipſum

sum mutuatur à Sole, ideoq. tam frequenter unò & semper mutatur, nec vñquam in eodem statu permanet. Sic profectò stultus vt Luna mutatur, sapiens permanet vt Sol. Ille, inquam, stultus, qui in decore suo perdidit sapientiam, id est, qui refriguit in splendore. Cecidit ergo Lucifer vt fulgur de caelo, Seraphim verò stabant super illud. Stant planè Seraphim: quia caritas numquam excidit. Stant attoniti, & suspensi in contemplatione sedentis in throno, stant in aeterna incommutabilitate, & aeternitate incommutabili. Tu federe tentasti ò impie, propterea tui moti sunt pedes, & effusi sunt gressus tui. Filius est qui sedet in throno, Dominus Sabaoth, cum tranquillitate iudicans omnia. Sola sedet Trinitas, quæ sola habet immutabilitatem, sola est, apud quam non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Seraphim verò stant immutabiles quidem, sed suo modo, non in eius comparatione. Stant extendentes se & intendentes in eum in quem prospicere concupiscunt. Qui federe præsumpsit, seipso voluit esse contentus, vnde solam hodie quoque malitiam esurit: quia solam habet hanc à semetipso. Cum loquitur mendacium, de proprio loquitur: quia mendax est, & pater eius. Quod audis de verbo mendacij,

intellige & de opere malitiæ. Et licet malè sibi in malo complaceat, sufficere tamen sibi numquam poterit.

nec in ipso. Sola proinde sedet Trinitas summa, quæ sola in se est, & ideo sola verè est: sola se fruitur, sola nullius eget, sola sufficit sibi ipsi.

Item de eodem Ser-
mo IV.

A

Vin dixisset Propheta. Et Seraphim stabant: *Isai. 6.* adijunxit deinde, & ait: Sex alæ vni, & sex alæ alteri. Quid sibi volunt alæ iste fratres? Ergone etiam cum hiems transierit, & sedebit rex

super solium, volandum adhuc erit & ipsis Seraphim, vt possint diuersis occurrere necessitatibus diuersorum, ab imminentibus liberare periculis, operi ferre laborantibus, in tribulatione positos consolari? Absit vt in illo aeternæ beatitudinis regno necessitas, aut periculum, aut labor, aut tribulatio sit, cui oporteat subueniri. Ad quid ergo tunc alæ? Placet mihi statio illa, omninò sic volo manere, nec aliquid profus admittere quo mihi stabilitas illa depereat. Verum tamen scio beate Isaia, quòd Propheta es tu, & spiritum eius habens, qui abundantia pietatis excedit hominum non modo merita, sed & vota. Salua mihi sit illa tam amata stabilitas: iam si quid alæ istæ ad beatitudinem addiderint, non recuso. Credo autem sicut in statione immutabilitatem, sic & in volatu alacritatem promitti, ne videlicet insensibilis quædam & quasi lapidea stabilitas aestimetur. Sed dicas. Et si alas habere necesse est, quare tam multas? Quid sibi vult multiplicitas ista pennarum? Audi quod sequitur. Duabus alis velabant caput, duabus pedes, duabus volabant. In quibus verbis videre mihi videor quod de statione dictum est, volatu manifestius explicari. Quo enim Seraphim volant, nisi in cum eius ardent amore? Vide flammam quasi volantem & stantem simul, nec miraberis iam Seraphim stantes volare, stare volantes. Sed quia diximus quo volant, ipsas quoque quibus volant alas exigere religiosa curiositas vestra videtur. Certius posset & credibilius testimonium perhibere cui datum est & videre. Ego tamen opinor non incongruè pennas istas agnitionem & deuotionem intelligi posse, quibus in eum qui supra ipsos est, Seraphim rapiuntur, Leuat quippe cognitionis ala

B

ala, sed sola non sufficit. Ruit citius qui vna tantum ala volare contendit: & quo magis attollitur, peius colliditur. Experti sunt hoc Philosophi Gentium: qui cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens, cor eorum. Denique traditi in reprobum sensum, vsque in ipsas etiam passionis ignominia corrueunt. Adeo vera probatur illa sententia. Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi. Sic & zelus, absque scientia, quo vehementius irruit, eo grauius corrui, impingens nimirum quoque resiliens. Vbi vero intelligentiam caritas, agnitionem deuotio comitatur, volet secure quisquis eiusmodi est, volet sine fine, quia volat in aeternitatem. Iam super ea quae premititur capitis, & pedum velatione extat à patribus probata sententia, Dei caput pedesque velari, eo quod lateat quid ante mundum fuerit, quidve futurum post consummationem. Et hoc quidem pro eo quod distinctè in Latinis codicibus scriptum est, caput eius, & pedes eius. Testatur autem interpret noster in Hebraeo verbum esse commune quod interpretari possit eius & suam vt Seraphim iuxta Hebraei sermonis ambiguitatem, vel faciem pedesque Dei, vel suam faciem ac pedes operire dicantur. Vnde & mirum videri potest cur è duobus eum magis in interpretatione elegerit sensum, quem visionis ipsius consequentia minus videtur admittere, videlicet & velarent pariter caput pedesque sedentis, nisi quod Origenis expositionem sequutus est in hac parte.

Quod si de ipsis quoque Seraphim licet accipere, sic pinge ea vt aperto capite & pedibus, solum appareat corpus medium, sed & ipsum quoque non penitus, propter eas nimirum alas quibus volare perhibentur. Considero siquidem quasi quoddam caput corpus & pedes meos, in verbis Apostoli, quibus ait: Quos enim praesciuit, & praedestinavit conformes fieri imaginis filij sui: & quos praedestinavit, hos & vocauit.

Rom. 8. f. Quos autem vocauit, hos & iustificauit. Et quos iustificauit, hos & magnificauit. Ita initium meum solius gratiae est, & non habeo quid mihi in praedestinatione attribuam sine vocatione. Non sic sanè ab opere iustificationis alienus sum, operatur & illud gratia, sed planè mecum. Vides ne

quemadmodum Seraphim in medio appareat aliquatenus? Porro consummatio quidem & ipsa solius gratiae est: nec est mihi in hac parte, vel cum ea, siue in ea gloria, quasi coadiutor videar, aut cooperator. Velat itaque Seraphim caput suum duabus pennis, si quod veraciter cognouerit, humiliter taceatur: quia misericordia eum sola praeuenerit. Velat & pedes alis aequè duabus, si misericordiae quoque quae subsequutura est, nec ignarus extiterit, nec ingratus. Quam sane capitis & pedum velationem, & nunc quoque negligere non oportet, licet tunc maximè perficienda sit, quando iudex sedebit super solum, & astantes sibi Seraphim & agnitione veritatis subtilius illustrabit, & inflammabit vehementius caritatis ardore. In quorum

numero indignos nos seruos nominis sui, ipsa de qua loquuti sumus constituere dignetur misericordia, quae ab aeterno est, & vsque in aeternum super electos, in medio quidem aliquatenus ostendens liberum arbitrium, meriti gratia, principium & finem omnino soli vendicans sibi: vt sit nobis
a. & o.

Dominus Deus noster, & pro vtroque iure clamemus, Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.
Amen.

Pf. 113.

Vbi supra. Sermo V.

Commandant nobis Sacrae litterae Christum Dñm, & ex Patre, & in Patre, & cum Patre, & à Patre, & pro Patre, & etiã sub Patre. Quod dñ ex Patre, ineffabilis est natiuitas; quod cum Patre, consubstantialis vnitas; quod cum Patre, æqualitas maiestatis.

E Sane enim tria hæc ab æterno. Ceterum si ex Patre nascens, quid in Patre, aut cum Patre? Non incongruè forsitan in Patre cubans, cum Patre sedens dicatur. Et audite confessus huius, & huius accubitus rōnem. Sicut .n. sessio maiestatem, sic confessio æqualitatem exprimit maiestatis, præsertim cum sit ei sedes à dextris Patris, non sane sub pedibus, vel quasi à tergo. Et federe quidem iam quiescere est, sed iacere magis.

Quid autem delectabilius, & quodammodo dulcius esse videbitur filio, quod in Patre est, an quod cum Patre omnibus præest? In quo putas horum summa illa pax Dei, exsuperat omnem sensum, & singularis requies Domini competentius assignetur? Est dignè ore id exprimi nequeat, corde tñ forsitan piè concipitur: vt salua quidem in oibus illius indiuisibili simplicitate essentia, inter gloriæ æqualitatem, & substantiæ vnitatem, velut similis quædam ei, quæ inter confessum & accubitum est cogitari posse distinctio videatur. Denique parũ videtur sponsæ videre sedentem, cubantem sibi flagrat indicari. Indica mihi, ait, quem diligit aia mea, vbi cubes in meridie. Sed & animæ omni quæ sanũ sapit, dulcius sapit per omnem modum quod Apostolus ait: Qui adheret Deo, vnus spiritus est: quam quod Apostolis dicitur. Cum sederit Rex in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes: haud minus vtique iucundior sessione cubatio. Ego in Patre, ait filius, & Pater in me est. Non potuit expressius substantiæ vnitas commendari. Vbi enim vterque in altero, nihil quasi exterius licet, nihil interius cogitari, simpliciissimam magis credi necessesse est in ambobus substantiæ vnitatem. Verum tamen aliquatenus huic simile est quod

Cant. 1. b

1. Cor. 6 d

Matth. 19. d

F
1. Ioan. 4. c

F dicitur: Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo: nisi q̄ hic quidem spiritalis quædam vnio, secundum quod supra memorauimus. Qui adheret Deo, non quidem vnus, id est, non hæt substantia, sed vnus spiritus est: illic verò naturalis potius,

& substantialis vnitas designatur. Vnde & habes in Euangelio. Ego & Pater vnus sumus. Illud proinde iuxta præfatam similitudinem tamquam cubiculum vnigeniti, & quasi summa quædam Domini requies est. Nos quoque per hanc voluntatum vnionem, & adhesionem spiritus, quam nimirum caritas facit, pro nostro quidem modo, in hoc sumo cubiculo, & in suam requiem factus etiam primogenitus introducit. Iam verò quod dñ à Patre, ambulantem significat, & ad eum què proximè ipso præstante celebraturi sumus spectat incarnationis eius aduentum. Hinc nimirum & ipse ait: Ego enim à Deo processi, & veni. In terris denique visus, & cum hominibus cõuersatus medius nostrum, quem nesciebat Deus, nobiscum stans, sed pro Patre. Quod enim nobiscum stetit, adiutoriu: quod pro Patre stetit, zelũ designat. Paternam namque quærebat in omnibus gloriam, cuius & venerat facere voluntatem. Ceterũ si pendentem consideres, si Christum & hunc crucifixũ attendas, ibi maximè euidētissimeque eum sub Patre reperies: hoc enim propriè ac specialiter ad humanæ pertinuit nature humilitatem: secundum quam ipse ait: Pater maior, me est. Dicere ne audebimus, quod aliquando fuerit etiam sine Patre? Nemo id præsumeret, si non prior ipse dixisset. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quasi quædam enim ibi derelictio fuit, vbi nulla fuit in tanta necessitate virtutis exhibitio, nulla ostensio maiestatis. Habemus itaque Christum ex Patre nascentem, in Patre cubantem, cum Patre sedentem, à Patre ambulantem, pro Patre stantem, sub Patre pendentem, sine Patre quodammodo morientem. Quoniam igitur modo ex his vidisse eum credemus Isaiam, cum diceret. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum. Longe enim per omnem modum dissimilis ea visio fuit, de qua alibi idem Propheta: Vidimus eum, inquit, & non erat ei species neque decor: & astimauimus eum tamquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Item vtrobique vidit eundem, sed non vidit eodem modo, ac per hoc quodammodo non eundem. Ibi enim vidit eũ liuidum plagis, saturatum opprobrijs, afflictum supplicijs, laceratum iniurijs. Vidit denique contemptibilem, vidit pendentem,

102. 10. f

102. 8. e

Ibid. 1. d

G
102. 1. a

Mat. 27

Isai. 6. a

Ibid. 53. a

tem, vidit propter nos morientem: & ait: At tritus est propter scelera nostra, cuius liore sanati sumus. Ibi inquam nouissimus virorum apparuit, & despectus: hic autem exat plena omnis terra maiestate ipsius. Ibi vir dolorum, & sciens infirmitatem, hic Dominus sedens. Et illa quidem communis visio verbo pluralis numeri designatur, hae autem tam singularis est, quam sublimis. Ibi ergo tanquam vnus de multitudine, vidimus ait: hic verò tamquam solus & solitarius leuans se supra se, vidi, inquit, Dominum sedentem, &c. Sanè competenter Dominus dicitur, qui sedere conspicitur. Sedere enim praesidētis est, sedere dominantis est, & regnantis. Maxime verò sedere super solium, dominationem notat: nam sedere simpliciter, aliquando & humiliationem. Ceterum vt praediximus, qui in patre cubat deliciosus, cum patre imperans sedet, ibi sponsus amabilis, ibi Dominus admirabilis. Denique gloriosus Deus in sanctis suis, mirabilis in maiestate sua. Vidi, inquit, Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, & plena erat omnis terra maiestate eius: & ea quae sub ipso erant replebāt templum. Quae enim sub ipso erant? Numquid ipsū, quod dixerat solium quamlibet excelsum & eleuatum, sub ipso tamen nihilominus erat? Si enim ipse super solium sedens, solium planè sub ipso. Et quomodo illud replebat templum? Deinde quando & ipsa iam terra omnis plena est maiestate eius, quomodo templum adhuc, vel vnde repletur? Enim vero disce ex his quae audis, solium non machinam imaginari corpoream, sed Angelicam intelligere creaturam. Si enim sedes est sapientiae anima iusti, quam dignior sedes Angeli sancti? Hoc planè solium gloriae eius excelsum per naturam, sed multo magis per gratiam eleuatum. Excelsos enim fecit eos natura conditionis, eleuatos gratia confirmationis, de qua dicitur. Verbo Domini caeli firmati sunt. Ea igitur agmina Angelorum in quibus sedet Deus, & quae sub ipso sunt, templum replent, licet iam terra omnis ipsius plena sit maiestate. Vbique enim regnat, vbique imperat, vbique maiestas eius, sed gratia fortè non ita. Non inquam vbique sicut potestas, sic & voluntas eius bona, & beneplacens & perfecta. Alioquin quid est quod dicimus: Fiat voluntas tua sicut in caelo & in terra? Fit enim voluntas eius de omnibus, sit per omnes, non in omnibus ta-

men. In electis spiritibus fit voluntas Dei quae eis efficitur cum ipso vna voluntas. Haec sane adhaesio spiritualis vnum spiritum faciens, sicut multitudinis quoque credentium cor vnum & anima vna legitur existisse. Et ea quae sub ipso erant, replebant templum. Replebāt omni benedictione spirituali, replebant consolatione Diuina, replebant diuisionibus gratiarum, replebant denique fructu sanctificationis: siquidem domum tuam Domine decet sanctitudo. Replebāt diuersis charismatum donis, spiritu sapientiae & intellectus, consilij & fortitudinis, scientiae & pietatis; & replebant illud spiritu timoris Domini. Seraphim stabant super illud. Nomen est ordinis Angelorum summi, atque supremi; vt merito stare super ceteros describantur, & ipsi tamen quamlibet ceteris praesent, astant nihilominus Domino praesidenti, deuotum vtique ministerium, & plenum reuerentiae obsequium exhibentes. Aliter enim Domini, aliter Angelialiter hominis intelligi conuenit stationem. Stat Christus pro patre zelans, patri gloriam quaerens, & tamquam fidelis vnigenitus, imò & primogenitus patris, zelo patris adiuuans adoptiuos: Sic illum Stephanus stantem vidit, quem habuit adiutorem: sic propheta in adiutorium eum surgere precabatur: Exsurge, inquit, Domine, adiuua nos. Sanè Angelica statio ministratio est, dicente Propheta: Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Nam hominis quidem stare, persistere est in vigore animi, & obseruatione propositi. Sic Moyses stetit in contractione & in conspectu Domini, vt auerteret iram eius: sic stetit Phinees, & placuit. Seraphim stabant super illud.

Quid sibi vult quod non vnum, non plurimos stantes vidisse se perhibet Propheta, sed duos? Duos siquidem ei apparuisse constat ex eo, quod sequutus adiunxit. Sex alae vni, & sex alae alteri. Et bene duo stabant. Vae enim soli: quia si ceciderit, non habet subleuantem. Vae tibi superbe spiritus, solitudinis & solitariae praesumptionis amator. Non stetit in veritate, expulsus est pes superbiae, stare non potuit. Solus sedere volēs, tamquam fulgur cecidisti de caelo, non habiturus aliquando subleuantem. Sex alae vni, & sex alae alteri. Ad quid multiplicitas ista pennarum? Duabus inquit, velabant caput eius, & duabus pedes, & duabus volabāt. Grande mysterium, & profundum vtique

*Ibid. l.**H**Act. 4. f**Act. 7. g**Pf. 43. d**Dan. 7. o**I**Pf. 32. b**Ecl. 4.**Matth. 6. b*

vtique sacramentum. Attentas in vobis hæc verba desiderant aures, sed multo magis discretiam in nobis linguam exigunt, maximeq. animum spiritualem. **L** Dico vobis remanet vtique quod sentio, nec sanè affirmans dico, sed coniectans quodammodo & opinās. Quid enim æstimare vetar, deiecto Lucifero ad peruigiles excubias Seraphim constitutos, sicut eiecto homine, teste scriptura: Cherubim ad custodiã posuit Deus? Nec incongruè forsitan Cherubim flammæus traditur gladius, vt à ligno vitæ, incisione pariter & incisione, quibus nihil carni terribilius, manum prohibeãt corporalem. Porro Seraphim tantum alas accipiūt, quarum velamine arceant oculum spiritualem. Denique duabus, inquit, velabãt caput eius, & duabus pedes, vt nec alta Dei, nec profunda eius iniquus ille valeat cõtemplari. Erit cum reuelabitur gloria Domini, sed nõ erit hoc nisi factum fuerit ante, quod scriptum est: Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Interim sanè velatur caput, velantur pedes, vt medium quidem aliquid eidem impio videndum, sed ad inuidendum vtique relinquitur. Et velantur alis, quæ nimirũ sic illum arceant, vt istos sustineãt & sustollant. Quarendum tamen prius quibus alis volare dicantur, quia duabus, inquit, volabant. Nec incongruè forsitan duas istas naturæ & gratiæ dicimus: præsertim cum prius quoque in his ipsis etiam solij celsitudo & eleuatio à nobis fuerit assignata. Viuaci siquidem per naturam intel' ectũ, & seruẽti nihilominus affectu per gratiam in eum, qui supra ipsos est extentiugiter & intenti stare quidem vt diximus per ministerium, sed & volare per studium perhibentur. **M** Licet enim velent caput Domini, velent etiam pedes, sed sibi ista non velant, magis autem sedule volant & volitant inter ista & alta potentia eius, & profunda sapientiæ inuestigantes. Nec sanè scrutatores sunt maiestatis, vt proinde opprimantur à gloria, quod non minus diligant, quãnt intelligãt, vt potè. quos ille regit & agit spiritus, qui scrutatur etiam alta Dei. Superbus ille Lucifer lucem præferens, non ignem habens, alteri tantum innixus labes, casum facere potuit, non volatum. Exultauit enim lucidus esse, non feruidus, non incensus, quod Seraphim sonat. Non ergo stetit, quia cõtempserit, sed nec volare potuit, quod præsumpsit. Sustulit eum naturæ viuacitas, sed in suam planè perniciem, quippe quem

defectus gratiæ mox deiecit. Nec dissimilis sanè illorum casus, qui cum cognouissent Deum, non glorificauerunt, aut gratias egerunt, quo tandem merito traditi sunt in reprobum sensum, & obsecratum est insipiens cor eorum. Denique & ipsi eorum principi interpositum est velamen, quod nulla iam naturæ viuacitate pertranscat, vt ipsius qui super solitum sedet, caput aut pedes valeat intueri. Si quidem Seraphim stãtes & astantes, duobus alis caput velant, duabus pedes. Non est corporalis Diuina substantia, nec in formam hominum membris distincta corporeis. Spiritus est Deus: & quæ de eo dicuntur, spiritualiter inuestiganda. Alioquin quis nobis reuelabit hoc caput, & pedes istos quos geminis alis Seraphim velant, nisi spiritus ipse, qui nouit omnia, quæ in eo sunt, & scrutatur etiam alta Dei? Ego enim opinor ipsa esse, quæ in hoc loco capitis nomine designantur. Itaque secundum hunc sensum caput eius, maiestas eius: potestas eius, sempiterna virtus atque Diuinitas. Caput eius, iuxta illud propheticum. Iustitia tua sicut montes Dei. Nempe, quod sequitur. Iudicia tua abyssus multa, non incongruè forte videbitur pedum posse appellatione signari. Sũt enim velut quidam pedes eius inuestigabiles viæ eius, inscrutabilia iudicia eius, profundum sapientiæ, & irreprehensibilis quædam, sed incomprehensibilis dispositio eius. Ad hos pedes ipsũ quoque Dominicæ Incarnationis mysterium specialiter cognoscitur pertinere, & omnis pariter operatio nostræ salutis. Cerne re est, quam sit iustitia illa sublimis, quam sicut montes Dei propheta esse miratur. Nostra. n. (si qua est) humilis iustitia, recta forsitan, sed non pura. Nisi fortè meliores nos esse credimus, quam patres nostros, qui non minus veraciter quam humiliter aiebant: Omnes iustitiæ nostræ tamquã pannus mestratæ mulieris. Quomodo enim pura iustitia, vbi adhuc non potest culpa decesse? Recta proinde interim videri potest iustitia hominum, si tamen peccato non consentiant, vt non regnet in eorum mortali corpore. Nam primi hominis in initio quidem nõ modo recta, sed etiã pura fuit, quãndiu ei datũ est nec sentire peccatum. Ceterum & hæc ipsa, quoniam firma non fuit, & puritatem facile perdidit, & ne ipsam quoque retinuit rectitudinẽ suam. Sanè apud angelos iustitia recta, pura, firma est, sublimis quidem:

Gen. 3.

A

Psal. 35

Isa. 64.

B.

Quidē: ſed adhuc longe inferior quàm Diuina. Non enim; innata eſt eis, ſed à Deo collata, vt natura ipſa, quod ex ſe eſt, non modo iuſtitia; ſed etiam iniuſtitia; capax inueniatur. Numquid non iſta eſt prauitas quædam quam in Angelis ſuis vera illa iuſtitia legitur inueniſſe? Non enim iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens, ait, is qui Dei iuſtitiam minimè ignorabat. Nec ait, omnis homo, ſed omnis viuens, fortè vt ne ipſos Angelicos eum noueris ſpiritus excepiſſe. Viuunt enim & ipſi tanto verius, quãto propius aſtant ei apud quem eſt fons vitæ. Nihilominus etiam iuſti ſunt, ſed ex eo, non coram eo: munere eius, non in eius comparatione. Ipſa enim ſibi iuſtitia eſt, cuius voluntas nõ tam æqua quam ipſa æquitas. Et vtraque non aliud quã ipſa ſubſtantia eſt. Illa ergo iuſtitia veriſſimè ſicut mōs eſt, quæ recta eſt, quæ pura eſt, quæ firma eſt, & vt ita dixerim, etiam ſubſtantia eſt. Quanta enim in hoc capite latet altitudo? Quanta gloria eſt, quantaq; ſublimitas in hoc vmbroſo & condenſo monte poſita? Quibus tamen putamus alis hoc caput Seraphim velant, vt nulla ſua ſubtilitate naturæ, nulla rationis perſpicacitate nequã oculus in illius queat irrumperè veri luminis claritatem? Duabus, ni fallor, alis: ſua videlicet ipſorum gloria; & felicitatis. Ineffabiliter ſiquidem delectãtur in admiratione contemplationis illius, nec minus gloriantur in ipſius veneratione. Iniquus ille admirationem quidem, ſed non venerationem habens, quia ſubdĩ noluit per venerationem, ſigĩ nõ valuit per admirationem. Denique admirationem ipſam in æmulationem cõuertit, nec venerari dignatus, ſed conat⁹ eſt imitari. Quàm melius Seraphim ſua ipſa admiratione felices, veneratione etiam venerabiles ſiunt, veram in ipſo habentes gloriam cui ſeruire regnate eſt, & apud quem omnis, qui ſe humiliat exaltatur. Et nunc audi quemadmodum hic duabus alis ipſum quod diximus caput Domini, ne iniquus ille inſpiciat, velare Seraphim videãtur. Quoties enim ſurſum dirigit aciem, in Angelicam ſtatim felicitatem & gloriam malignus offendit, & offendit oculum peſſimus humor liuor proprius, vt penetrare vltra non poſſit. Sic nimirum quaſi gemino quodam velamine ne ſublimiora proſpiciat inuidus præpeditur, ad illorum quos ſuperiores habere dolet, modo quidem felicitatem, mo-

do gloriam, modo vtramque ſimul, reuerberata acie cõtabeſcens. Quis enim tam grauis pruritus oculi, quàm inuidia eſt? Nec verò alijs liuor inuidus, quàm aliena gloria & felicitate torquetur. Miſeria enim (vt aiunt) inuidia caret. Sed & pedes Domini, quibus nimirum impenetrabilem iudiciorum eius abyſſum, & diſpoſitionis eius diximus vias inueſtigabiles designari, duabus æquè alis velant Seraphim; Ego autem dico, prudentia & fidelitate. Cum enim & fideles pariter miniſtri ſint & prudentes, ſic Diuina negotia gerunt, & ſaluti prouident electorum, vt malignus ille deprehendere omninò non poſſit. Ex hoc pedum velamento factum reor, vt neſciens Dominum glorię fecerit crucifigi; ex hoc quotidie fieri, vt ſalutis noſtræ negotijs ignorans ſeruiat & inuitus, ſero poſtmodum plangens quod dum obceſcè voluit, inuentus eſt proſuiſſe. Sic nimirum per adminiſtratorios ſpiritus illuditur eius aſtutia, quod & fideles ſint qui detegere nõ hinc, & prudentes qui norint tegere Diuina erga nos prouidentia; & diſpoſitionis arcana. Ceterum ſicut è ſupremis duabus alis nequiſſimus ille admirationem habuit, ſed nõ venerationem (vt diximus) ſic è medijs quoque ſpiritualem ei intellectum natura, ſed nõ etiam gratia affectum dedit: ſed nihilominus ex infimis iſtis facilè ſaris animaduertere eſt, quàm inuentus ſit fidelitatis expers, non autè ſimiliter caruiſſe prudentia. Niſi fortè alium aliquem putas eſſe qui dictus eſt callidior cunctis animantibus ſerpens. Fortè etiam non incongruè dicimus, quoniam eo ipſo tam irreuocabilis caſus eius, irreparabiliſq; colluſio fuerit, quod ex his quas diximus alis, ſicut in parte dextera nulla affuerit, ſic in læua nulla deſuerit. Non ita ſanè duo illi quos Prophetica nobis viſio commendauit ſtantes, & adſtantes Domino maieltatis. Cuius etiam duabus (vt dictum eſt) alis caput velant, ipſa equidem ſua admiratione in qua delectantur feliciter, ac veneratione in qua ſublimiter gloriantur; Duabus etiam pedes, fidelitate videlicet, atque prudentia. Porrò duabus volant, naturæ vt diximus perſpicacia, & efficacia gratiæ. Sanè mediam quaſi quandam longiitudinem nudã viſibilemque relinquunt, longanimitatem dico, & benignitatem Dei ad penitentiam homines inuitantis. Omnibus enim cernere eſt, quemadmodum Solem ſuũ ſuper bo-

nos & malos oriri faciat, & pluat super iustos & iniustos. Hac nimirum caritate verus ille Salomon quasi quaedam media sua constravit propter filias Hierusalem: vt quibus altiora se querere, & profunda inuestigare non licet, in his saltem medijs valeant exerceri, & ad sublimium subtiliumque exinde rerum contemplationem promoueri aliquando mereantur. Ceterum nequissimus ille ex hac visione & in presenti torquetur acrius, & grauius cruciabitur in futuro. Primum quidem quod ipsam nobis longanimitate benignitatis inuideat, deinde quod nequaquam sibi ipsi hac saltem occasione prouideat, vt ad poenitentiam adducatur.

In Feflo Sancti Martini, de exemplis obedientia. Sermo.

Puto, sermonem à nobis expetit tã vester iste conuentus, quam aduentus harum honorabilium personarum, quas de longinquo gratulamur adesse. Sanè audirem eos ipse libentius: sed quoniam eligunt, imo & exigunt magis vt loquar, mihi si non licet audire eos, eis necesse est obaudire. Et quidem viuus est nobis sermo tam multa mansuetudo eorum, qua videlicet meritis sanctiores, dignitate superiores, sapiètia locupletiores non modo ad visitandos, sed etiam ad audiendos nos dignati sunt dec'inare. Eff'cax eruditio, & omni digna acceptione doctrina. Siquidem non verbo & lingua, sed opere & veritate nos admonēt imitatores suos esse, sicut ipsi sunt Christi, & discere quod ab ipso vtrique didicerunt, mites esse, & humiles corde. Sic Maria Elizabeth petijt, coniugatam virgo, ancillam domina, præcurforis matrè, iudicis mater, Dei genitrix seruuli genitricem. Sic postmodũ Iesus etiam ipse Ioannem adiit, & adiit baptizandus, vt pote quem decebat implere omnem iustitiam. Vos quoque Reuerēdi Patres deteriorē nobis non facitis partem vestram. Ad audientem quippe quàm ad loquendum velociores, etiam inter ipsos qui vester magis eguerunt documento. Nam nos quidem quia omnem non possumus implere iustitiã, vel nonnullam vobis exhibere curamus, iustum esse nõ ignorantes inferiorem superioribus *Ioã. 3. d* obedire. Sed vnde loquemur? Qui de terra est, de terra loquitur: ait vox illa clamantis. De terra ergo loquamur, quia de terra

substitimus, & in terra. Audite quique terrigena & filij hominum, vobis dicimus, & de vobis. In terra oritur, in terra morimur, reuertentes in eam vnde sumus assumpti. Hic nobis angustus introitus, mora breuis, sola mors certa. Cogitur totus Adam iudiciũ portare quod meruit. Dilatus est vehementer, multiplicatus est, & repleuit terram. Attamen velit nolit, quantumcumque recalcitret, vniuersus adhuc fert sententiam quam excepit, Terra, inquit, es, & in terram ibis. Grauis equidem sententia, sed non sine grandis misericordiae temperamento. Duta admodum, sed si merita penfes, indulgentiae plena. Siquidem non minus iuste peccanti diceretur terra es, sed ex hoc sub terram ibis. Iustus foret etiam tunc iustus Dominus, & laudabilis nimis. Dignus planè qui laudaretur, sed non ego idoneus qui laudarem. Alioquin tunc quoque nihilominus verè dicerem, si tamen dicere possem. Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. At non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: sed nos qui viuimus, benedicimus Domino. Pepercisti ergo creaturæ tuæ, pepercisti gloria nominis tui, vt descendētem de Hierusalem, minime tamen vsque in Hierico pareteris abduci. Semiuuus adhuc relictus in via, semilaudare possum: vbi totus vixero, ibi totus erumpam in laudem, & dicent omnia ossa mea, Domine, quis similis tibi? Propter hoc nempe cum iratus fuisses, misericordia meministi, non damnans hominem in loco perditionis: sed in loco afflictionis humilians. Quid causaris homo, quid sententiam quaerens duriorē? Terræ addictus es, factus è terra, vt ipsa tibi sit patria quæ materia fuit. Sed audire inquires, vclim: quia spiritus es, & ad spiritum ibis. Siquidem etiam spiritus sum, quod ad animam pertinet, nec portionem hanc mei dubitauerim potiorē. Audiui sanè ab Apostolo, quia Dñs spiritus *2. Cor. 3* est, & ab ipso Domino, quia spiritus est *Ioã. 4. c* Deus. Nec modo spiritus, sed spirituum pater. Vt quid ergo tenet me mater carnis, quia caro ex parte spirituum pater non recipit, cum ex parte sim spiritus? Scio scio: agit hoc non tam substantia ipsa quam culpa. Sicut enim peccatores spiritus inter caelum & terram ventosum hoc medium tenent, vnde & potestates huius aeris nominantur: sic peccata nostra inter nos & Deũ separant, inter creatorem patremque spirituum,

G

Gen. 3.

F

2. Cor. 3

Ioã. 4. c

H

Ioã. 3. d

tuum, & ſpiritualem vtique creaturam. Tra-
xit animam corpus in regionem ſuam, &
ecce præualens opprimit peregrinam: Fa-
ctum eſt nemp̄e talentū plumbi, non aliun-
dè tamen, niſi, quia ſedet iniquitas ſuper il-
lud. Corpus enim aggrauat animam, ſed vt-
tique quod corrumpitur: corrumpitur au-
tem, imò etiam Apoſtolo teſte mortuum
eſt propter peccatū. Itaque licet quodam-
modo cælum niſi, quæſtibus ſine du-
bio ſpiritibus ſimilis. ſubſtantia ſimul & for-
ma, ſubſtantia quidem, quoniam ſpiritu-
alis, forma verò, quia rationalis eſt: minimè ta-
men leuare eum duo iſta ſufficiunt, vt me-
reatur audire, quia cælum eſt, & in cælum
ibis. Fruſtra gloriatur de libertate arbitrij,
quæ in mente eſt: captius ducitur in legem
peccati, quæ in carne eſt. Nam etſi forſitan
videretur duplex funiculus poſſe alteri æ-
què duplici præualere, vt videlicet quem ſi-
bi terra gemino quodam iure, tamquàm pa-
tria pariter & materia vendicat, ob geminā
nihilominus, quæ prædicta eſt, ſubſtantia
ſcilicet, & formæ ſimilitudinem, cælum quo-
que recipiat vt cæleſtem: ſed iam tripliciter
inferior ille & deorſum trahens peccato e-
quidem accedente funiculus, niſi illinc quo-
que occurrerit gratia, non rumpetur. Sane
vbi illa affuerit, haud dubium quin ſoluatur
facilè grauis iſte quo trahimur, imò quem
erabimus funiculus iniquitatis. Hæc enim
inter nos & Deum non ſeparans inter-
uenit, ſed reparans, & coniungens. Ita-
que ibo ad montem gratiæ, & colles miſe-
rationum, quarum theſauros omnes repo-
ſitos audio penes Chriſtum. Ibo ad eum
qui eſt plenus gratiæ, & veritatis, ſi forſè ac-
cipiam aliquid de plenitudine illa, imò ſi for-
è accipiar in plenitudine illa, vt cum cete-
ris alquando membris occurram in menſu-
ram ætatis plenitudinis Chriſti. Nemo quip-
pe aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de
cælo. Fideliffimus planè, & benigniffimus
Mediator, qui quidem non diſcreuit, ſed fe-
cit vtraque vnum, medium parietem mate-
riæ ſolucens, donans nobis omnia delicta,
delens quod adueſum nos erat chirogra-
phum decreti, quod erat contrarium nobis,
& ipſum tulit de medio, affigens illud cruci:
exſpolians principatus, & poteſtates, tradu-
xit confidenter, palam triumphans illos, pa-
cificans ſq. per ſanguinem ſuum quæ ſunt in
cælo, & quæ ſuper terram. Propter hanc
nempe ſalutem quam in medio terræ erat

operaturus, non conſeſſim ſub terra poſuit
hominem, ſicut peccando meruerat, ſed in
terra. Siquidem respirandum eſt nobis, &
nullatenus deſperandum donec in terra
adhuc interim conſtituti, & ſuſcipere cælum
poſſumus, & ſuſcipere data optima & dona
perfecta de ſurſum à patre luminum, à pa-
tre ſpirituum, à patre miſericordiarum. Nā
& propterea rectum fecit hominem, etiam
corpore ipſo, & os homini ſublime dedit,
cum prona vtique ſpectent animantia ce-
tera terram, vt attollens ad ſidera vultus illi-
co ſuſpiret, vbi tam beatam, & perennem
conſpicit manſionem. Nonne enim piè, &
fideliter intuentibus nobis vehementiffi-
mum quoddam incentuum amoris, &
prouocatio flagrantiffimi deſiderij eſt vi-
ſio ipſa tam lucidæ regionis? Non ſunt ſtel-
læ cæli ſimiles glebis terræ. Inter ſplendo-
rem Solis & caliginem ſoli huius, noui
parua diſtantia eſt. Fortè tamen hic quæ
nonnulla, ſed in ſuo genere pulchra viden-
tur: & hæc ipſa vndique mixta non pulchris,
vt aurum in luto, gemina in ſterquilino, li-
lum inter ſpinas. Tota pulchra eſt patria
mea, & macula non eſt in te, tota pulchra
eſt, abſque eo quod intrinſecus laret. Quid
illud? Nemp̄e illi beati Angelici ſpiritus, &
animæ Sanctorum, quæ iam ingredi merue-
runt in locum tabernaculi admirabilis vſ-
que ad donum Dei. Sicut enim ſunt cor-
pora terreſtria, ſic ſunt & corpora cæleſtia,
ſed longè vero alia cæleſtium gloria, quam
terreſtrium: ſic ſunt cæleſtes ſpiritus & ter-
reſtres, nec minor ſanè diſtantia inter eos.
Angeli, Archangeli, Virtutes, Principatus,
Poteſtates, Dominationes, Throni, Cheru-
bim, & Seraphim. Benè nomina noui. Fortè
hoc totum eſt. Quid enim amplius capiam
terrigena de cæleſtibus, carnalis homo de
ſpirituſibus, & Diuinis? Verumtamen etſi
ignoro quid lateat in his tantis appellati-
onibus, illud equidem certiffimè noui, quod
magnum, & mirabile aliquid ſub hac tanta
verborum maieſtate clauſum ſit, & ſignatū,
Non ſine cauſa cælum hoc dicitur, planè e-
ximium neſcio quid cęletur in eo. Cęlatur,
inquam, ſed tamen non negatur fidei vſ-
que quaque. Videre enim nobis datur in ter-
ra ipſam exteriorem cæli pulchritudinem,
non adire internā quoque gloriam ſecreto-
rum eius etſi non comprehendere, concedi-
tur vel audire, Videmus patriam, ſed à lon-
ge ſalutamus, odoramus illas delicias, non

Ps. 44. 6

M

gustamus. Enimvero non sine causa vni-
genitus qui est in sinu patris, ipse nobis in re-
gione hac vimbæ mortis, quã inhabitamus
cælestium gloriã spirituum sanè per fidem
enarrat, corporum verò per speciem mani-
festat. Audi, inquit, filia, & vide. Et factum
est. Quorsum ista? Inclina aurem tuam, &
obliuiscere populum tuum, & domum pa-
tris tui. Vult nos ponere contumaciam, di-
scere obodientiam, apprehendere discipli-
nam. Vult nos etiam obliuisci posteriora,
despicere inferiora, terrenos mores, & vi-
tia genuina deferere, cælestia sapere, super-
na quærere, anterioribus inhiare. Vult &
illum tantum decorem domus suæ inge-
nuam concupiscere creaturam: quo scilicet
in eandem imaginem transformetur de
claritate in claritatem, tanquam à Domini
spiritu, ac proinde concupiscat etiam rex
decorem illius, vtique spiritualem. Sed in
quo visus ille inquit, vel auditus inclinare
me aurem, & obaudire moneo? nam quod
desiderium pariat, manifestum est. Sanè er-
go considera vniuersam hanc cælestiũ gloriã
corporum, incessanter legibus obtem-
perare Diuinis, nec vniquam sibi positas in
tam continuis motibus metas excedere
temporum, aut locorum terminos trans-
gredi constitutos. Sed & ipsos spiritus tam
sublimes audi omnes administra torios esse,
& in ministerium mitti dignantissimum, vt
ne indignum dicam, minimè tamen puto
reperis in scripturis aliquãdo quemquam
illorum, vel contradixisse mittenti, vel er-
ga ipsos tam inferiores se, propter quos in
ministerium mittebantur, saltem tenuiter
fuisse commotum. Exempla sunt obedi-
entiæ, si diligenter attendas, eo sanè accepta-
biliora, quo in materia digniori. Sed noui
quid ad ista submurmurat sensus hominis,
& cogitatio prona semper ad malum. Quid
tu mihi, inquit, elementorum proponis o-
bedientiam supernorum? Quali vero, aut
sensus vllus in eis, aut vlla vigeat delibera-
tio rationis, & non potius agi ipsa, quàm a-
gere videantur. Quid verò, vel ipsorum An-
gelorum obediẽtiã sic commendas? Sen-
tiunt quidem Angeli, sed delectabilia sola,
obediẽtes equidem creatori, sed tam felici,
quàm facili voluntate. Quidni obediãt?
Semper enim vident faciem patris, quem
videre, perfecta beatitudo, æterna gloria,
summa voluptas est. Produc nobis Domine
Patriarchas, & Prophetas, viros obedientes

præceptis tuis, obedientes ex voluntate,
obedientes contra propriam voluntatem.
Factum est. Exhibetur nobis (vt ceteros bre-
uitatis causa præteream) exhibetur inquam
nobis Abraham ad præceptum Dñi exiens
de terra sua, eiciens ancillam, & filiũ eius,
etiam carissimum filium Isaac immolare pa-
ratus. Quid hic humana astutia poterit ca-
uillari? Fortè respondeat, quoniam multi-
fariè multisq. modis apparens eis Deus, su-
scipiebatur hospitio, participabat conuiuio,
animabat alloquio, instruebat consilio, do-
nabat filijs, illustrabat victorijs, diuitijs cu-
mulabat. Quid dices, cum venerit Christus
factus obediens patri, vsque ad mortem,
mortem autem crucis? Multum, inquit, per
omnem modum: Quando enim viuigeni-
tum Dei patris, Dei virtutem, & Dei sapien-
tiam Christum, quando præsumerem ænu-
lari? Oblatus est, quia ipse voluit, quando &
quantũ voluit passus est, vt pote verus qui-
dem homo, sed verus nihominus Deus.
Imo verò ne ipsam Apostolicam obediẽ-
tiam afferas velina, quos nimirũ iuxta Pro-
pheticam promissionem oculis suis vidisse
constat præceptorem suum, & auribus suis
vocem audisse monentis. Vnde & vnus eor-
um expressius scribens ait: Quod audiui-
mus, quod vidimus oculis nostris, quod per-
speximus, & manus nostræ palpauerunt de
verbo vitæ. Quidni relinquerent oĩa, quid
ni ad omnia sequerentur tantæ præsentiam
maiestatis? Quid ego non facerem si mihi
eadem copia præstaretur? Sed non fecit tali
ter oĩ nationi, non præeunt vtique non se-
quenti. Siquidem, vt multi reges optauerũt
videre & non viderunt, sic nihominus ve-
nerunt iam dies, quando desideremus vide-
re cum vnũ filij hominis, nec tamen me-
reamur. Opportunè ergo iam Martinus ad
medium veniat, vt de medio fiat occasio pec-
catorum. Hodie enim ille per omnia similis
nobis planè, & sensibilis, & passibilis, sed &
longe post illa Patriarchalium, & Propheti-
carum tempora visionum, & homo purus,
nihil de natura Diuinitatis habens, credens
autem in eum quem non vidit, plenus fru-
ctu obediẽtiæ, & virtutum locuples, solum
deseruit, polum subijt, terræ commendans,
quod habebat à terra, spiritum dirigens ad
patrem spirituum, cui fideliter in adoptio-
nis spiritu deseruiuit. Non fuit cæleste
corpus, sed nec spiritus quidem cælestis, rati-
onale animal, etiam & mortale, terrige-
na,

1. Ioa. 1.

na, filius hominis. In terra natus est, in terra educatus, in terra exercitatus, & probatus, in terra etiam consummatus. Nec verò Pa-

Matth.
23.6

triarcha erat, aut vnus ex Prophetis. De quibus sanè in Euāgelio Veritas ait: quia Lex, & Prophetæ vsque ad Ioannem. Multo magis non erat ipse Christus, sed erat tamen Christus in ipso, haud aliter vtique quàm per fidem. Enimuerò iuxta hunc modum etiam modo propè est verbum in corde tuo, & in ore tuo, tantum si recto quæseris corde. Nèpe Apostolo interpretante. verbum fidei istud est, de quo Moyses ait. Vnde, & alibi

Hebr. 13
6

idem Apostolos, Iesus Christus, inquit, heri, & hodie, & in æternū. Hæsternum quidem ab initio sæculi vsque ad ascensionē Dominicā, hodiernum verò diem ex inde vsque ad sæculi consummationē, porro æternum intellige post cōmunem omnium resurrectionem. Nulli horum deest Christus, nulli deest Iesus, nulli deest vnctio, nulli salus. Patriarchis, & Prophetis in visione exhibitus est, Apostolis in humanitate, Martino in fide, Angelis iam in specie. Quam sane speciem & electis omnibus ostēsurum sese promiserat, non quidem hodie, sed in æternum. Denique iam transferat heri, iam illud nostrum illuxerat hodiernum, cum Apostoli loquerentur: Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. Videtur tamen etiam in hoc mane de carnibus Agni non nihil esse seruātū: sed quod residuum est, vtique iam datur igni: quod videlicet vsque hodie eadem caro nobis, sed spiritualiter vtique non carnaliter exhibeatur. Neque enim est quod causemur nostro huic negatam temporis siue eam quæ ad patres veteris testamenti facta est apparitionem, siue eam, quæ Apostolis exhibita est præsentiam carnis eius. Siquidem fideliter considerantibus neutram deesse liquebit. Adest enim nobis etiam nunc carnis ipsius vera substantia, haud dubium sanè quin in Sacramēto. Ad sunt reuelationes, sed in spiritu, & virtute: vt temporis gratiæ, quod nunc est, nihil in vlla gratia deesse probetur. Denique nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se, nobis tamen reuelauit per spiritum suum. Nec miretis quæ carnales eis manifestationes exhibuit: qui carnalem eius præstolabantur aduentum. Nobis enim tanto efficacior gratia, & reuelatio dignior necessaria est, quā-

1. Cor. 5
d

1. Cor. 2
b

D

to nimirū excellentiora constat esse quæ expectamus. Itaque (vt supra diximus) Martinus iste. Christus non fuit, sed tamen Christū habuit: non quomodo Angeli in præsentia maiestatis, non quomodo Apostoli in visione humanitatis, non quomodo olim loquutus est in visione Sāctis suis, sed quomodo eū etiā nunc habet ecclesia in fide, & sacramentis. Nō erat ille lux, sed lucerna plane ardens, & lucens, de Ioanne dictum est. Sed si illum protulero, puto dicetis: Maximus hominum est, plusquam Propheta est, etiā Angelus est Dei patris, sicut ipse testatur: Ecce mitto Angelū meum, &c. Et Martinus lucerna erat ardens, & lucens: eum saltem non pigeat imitari. Sed imitari in eo, quod est imitabile, non autem quod mirabile exhibetur. Ad mensam diuitis sedes hodie, diligenter cōsidera, quæ tibi apponuntur. Discerne inter cibos, & vasa ciborū. Illos enim iuberis tollere, sed non illa. Diues est iste Martinus, diues in meritis, diues in miraculis, diues in virtutibus, diues in signis. Diligenter ergo considera, quæ apponuntur tibi, quænam videlicet ad admirationem quæ verò ad imitationem. Aut certè quia sequitur in scriptura illa, quoniam talia oportet te præparare: diligenter considera quid apponitur, & in quo. Suscitauit Martinus tres mortuos, quot nimirū Saluatorem legerat suscitasse. Reddidit visum cæcis, surdis auditum, mutis loquelam, claudis gressum, aridis sospitatem. Euasit diuina virtute pericula, proprii corporis obice flammam repulit, immanem sacrilegæ machinæ molem columna parili cælo descendente prostrauit, leprosum mundano osculo, curauit oleo paralyticum, daemones vicit, Angelos vidit, futura præuidit. Verū hæc quidem ceteraq. ciuismodi altissima quæ fecit magnalia, quidni mirifica quædam vasa dixerim diuitis huius, auro grauiā, gemmis micantia, pariterque materia, & opere pretiosa? Noli in his sapore quærere, sed mirare splendorem, Luceat in huiusmodi lucerna nostra, vt in lumine eius videamus lumen, quod quidem purum prout in se est, necdū prauales intueri. Non enim est iste lux, sed vt testimonium perhibeat de lumine, & appareat tibi interim gloriosus Deus in sancto suo, dum nō potes ad gloriā eius sicut est in seipso pertingere. Cererū ne putaueris ornatas quidem Martini lāpadēs, sed vacuas inueniri, nō est fatua virgo, habet in vasis oleū, habet vinum in phialis: habet in-

E

tra paropſides iſtas ciborum copiam, delicias utique ſpirituales; ut non modo videant & mirentur, ſed edant pauperes, & ſaturentur, atque in illis quidem Dominum laudent: porro in his viuunt corda eorum. Alioquin quomodo mortui laudabunt te Domine? Ut ergo ſit iucunda decoraque laudatio in admiratione, etiam viuunt ex imitatione, & ut auidius fumant delicias, ipſas quoque diuitias curioſius contemplantur. Sic nimirum inter ſplendorem, & feruorem lucerne huius vicarijs quibuſdam affectibus diſcurrendum, ut nobis alter ex altero commendetur, & ex mutua collatione vterque complacitor fiat. Siquidem humilis fuit, & ſpiritu pauper iſte Martinus, ſicut euidentiffimè probat effectus ipſe diuinæ gratiæ, quam profectò tam multa niſi multum humili non dediffet. Ut tamen pauca virtutum eius indicia promam, pauperem illum ſpiritu beatus nomen Hilarius, cū imponere ei diaconatus officium tentans, nec præualens, quòd indignum ſe vociferaretur: exorantem eum eſſe præcepit, in quo quidem locus iniuriæ videretur, ſciens nimirum, quòd humiliorem ordinationè minime repudiaret. Pauper fuit, veſte ſordidus, crine incultus, facie deſpicibilis: quæ quidem licet in electione eius à quibuſdā maleuolis obiecta fuiſſent, & in ipſo tamen epiſcopatu ſicut ſcriptum eſt penitus non mutauit. Denique, quia verè pauper fuit ſpiritu Martinus, pauper, & modicus meruit nominari. Audi verò manſuetudinem eius, ſuo illo Sulpitio ſic ſcribente. Tantam aduerſus omnes iniurias patientiam aſſumpſerat, ut cum eſſet ſummus ſacerdos, impune etiam ab inſimis clericis lederetur, nec propter id eos, aut loco vinquā amouerit, aut à ſua quantum in ipſo fuit caritate repulerit, quod quidem in Brixio manifeſtè probatū, omnes vos arbitror meminiffe. Eum nempe ex omnibus ſibi ſuceſſorem elegit, & de tanta poſt futura aduerſitate præmonuit: poſtremo in fide, & lenitate ipſius, ſanctum fecit illum, ad cuius os aures ſuæ fuerant cum reſponderet homini, qui de eo ſciſcitabatur: Si illum delirum quæris, proſpice eminus. Ecce cælum ſolito ſicut amens reſpicit. Crebro quidem homo Dei, utpote terram deſpiciens, cælum ſuſpiciebat. Nempè ſciebat ad hoc ſeſe, ut ſupra meminimus, rectā in corpore accepiſſe itaturam, ſciebat illic eſſe theſaurum ſuum, ſciebat illic ſedere in patris dextera Chriſtum

ſuum, ſciebat nūquam ſeſe donec illuc perueniret, quod deſiderabat aſſecturū. Vnde & hoc ipſum, quod delirum vocabatur in terra, merito non attendit, cuius nimirum cōuerſatio eſſet in cælis, cuius oculi in capite ſuo. Sane illuc etiam lacrymæ eius à maxilla aſcendere conſueuerant, quibus ſic abundabat, ut ſoleret pro illorum quoque qui obtreſtatores ſui videbātur, flere peccatis. Sane quantum iuſtitiam eſurierit, tum in ceteris eius actibus, tum ſpecialiter in idololatricæ perſequentione probatū eſt, in templorum deſtructione, in ſtatuarum deiectione, in ſuccifione lucorū. Vbi ſe quoque aliquando non eſt veritus dare diſcriminari, ut occaſio tanti criminis de medio tolleretur. Nam miſericordem eum in paupere ſe expertum Saluator ipſe apud Angelos gloriabatur, datam ſibi medietatem veſtis oſtentans. Vtinā nobis etiam miſeris apud ſummum iudicem, in cuius admirabile tabernaculum introiuit, miſericordiam illam exhibere dignetur, qua & illos olim morti deſtinatos, & tormentis varijs deputatos eripuit, pro quibus ante terreni iudicis ianuā nocte media ſcribitur iacuiſſe. Quomodo enim nō audiret eum nunc, qui tūc quoque fecit audire? Porro munditiam cordis eius illud, vel maxime indicat, quod nō eſt conſuſus inimico loquens in porta. Nihil in me ſunctè reperies, Abrahæ me ſinus recipit. Nam in opere paciſicorum feliciter plane conſummans labores ſuos, licet dierum ſuorum finem nō ignoraret, clericos tamen adijt diſidentes inter quos reformata pace, in pace ipſe quiet Ceterum perſequentiones quas ſuſtinuit propter iuſtitiam, longum eſt numerare, quomodo apud Iulianum Auguſtum in ciuitate Vuāgionum intrepidus, imo & illato terrore conſtantior, cuſtodix mancipatus eſt, ut incrimis poſtero die Barbaris opponeretur: quomodo circa Alpes ſub ſecuri, quam in verticem eius latro vibrabat, ſecuriſſimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arianus grauiter infeſtatus, multisque appetitum iniurijs tandem de ciuitate exturbauit: quomodo & alibi prius aduerſus ſacerdotum perſidias acerrimè pugnās, ſupplicijs fuit aſſectus, publice virgis cæſus, inde quoque exire compulſus eſt, quomodo item in cuiuſdam fani euerſione cum Gentilis cum ſtriſto gladio peteret, nudam ceruicem præbuit percuffuro, donec ille extollens ad iſtum dexteram, cecidit

cidit resupinus: quomodo alter cum cultro, ferire voluit, sed ferrū de manibus eius elapsū repente disparuit. Pro quibus omnibus dubium non est multipliciter coronari eum, qui quidem et si non semel effectu cōsummata: passionis, sed toties martyr fuit affectu deuotissimæ voluntatis. Comedite iam amici, & bibite, & inebriamini carissimi. Sic enim viuunt, & in talibus vita spiritus vestri. Nisi fortē beatos prædicet sermo diuinus, qui mortuos suscitāt, cæcos illuminant, morbosos sanant, leprosos mūdant, paralyticos curāt, dæmonibus imperant, futura prænuanciant, miraculis conuulsant: & non magis pauperes spiritu, mites, esurientes, & sitientes iustitiam, misericordes, pacificos, persecutionem propter iustitiam sustinentes. Ignoscite mihi fratres, exemplum obedientiæ paulo minus præteritui, quod quidē vel solum iuxta præpositū ordinem in Martino quoque nobis conuenit exhiberi. Sanē moram facimus, sed ut arbitror bonum est nos hic esse, tardius enim hodie venimus ad Martinum. Domine, inquit, si adhuc populo tuo sum necessarius, nō recuso laborem: fiat voluntas tua. O verē sanctissimam animam, dō inæstimabilem caritatem, dō obedientiam singularem. Bonum certamen certasti, cursum cōsummasti, fidem seruastis, de reliquo superest tibi corona iustitiæ quā reddet tibi Dominus hodie iustus iudex: & adhuc dicis, non recuso laborem, fiat voluntas tua. Obtulisti planē Isaac: vnicū illum quem diligis, quod in te est iugulasti, immo lasti singulare gaudium tuum pia deuotione, paratus redire iterum in pericula, innouare cerramina, de uouo subire laborem, sustinere tribulationem, prolongare tentationem, deinde differri adhuc ab illa tanta felicitate, & diu desiderata societate spirituum beatorū, atque in huius mortalitatis arumnas ab ipso introitu gloriæ reuocari: postremo (quod maximum est) à Christo tuo peregrinari diutius, si modo ipse voluisset, Nec sane dubium quin ampliorem gratiam me icaure qui paratum se exhibit etiam ante mandatum, quam qui obedire satagit post mandatum. Magna quidem obedientia vestra Angeli sancti, sed quod dicere audeā pace v̄sa, nescie an inueniatur in vobis quisquam paratus in tale aliquando ministeriū mitti in quo necesse habeat nō videre faciem patris. Magnum est Petre quod Dñm sequutus omnia reliquisti, sed audiui te in mōte

Oper. D. Bern. Tom. I.

dicentem vbi transfiguratus est corā vobis: *Mat. 17.* Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula. Nō est hoc, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. Paratum cor tuum Martine, paratum cor tuum, siue manere in corpore, siue dissolui, & esse cum Christo. Et magna quidem in horrenda morte securitas, magna in visione Christi desideranda, & tam feruenter ac singulariter desideranda perfectio reperitur: sed id quidem longe amplius per omnem modum, quod qui mori non metuis, imo qui tanto desiderio præsentiam Domini cōcupiscis, viuere quoque non renuis, & expectatione molestissima fatigari, in quo enim alio non obedire poterat, qui in hoc tanto articulo, tam deuote clamabat, fiat voluntas tua. Hæc ergo pars nostra sit fratres, in conuiuio hodierno, hanc nobis obedientiam in mensa pauperis, imo iam diuitis huius appositam diligenter consideremus, scientes quoniam ipsa est, quæ à nobis exigitur, ipsa quam oportet nos præparare, vt singuli quique dicamus: quia paratus sum & non sum turbatus, vt custodiam mandata tuā. Nec modo semel, aut in parte, sed paratum cor meum Deus, paratum cor meum, paratum ad vtrumque, & in nullo tuam præscribens dispositionem. Fortē hoc cupio, & specialiter & vehementer, sed ne quidem illud recuso: sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Desidero requiem, sed nō recuso laborem, fiat voluntas tua.

De sancto Clemente Papa, & martyre de tribus aquis. Sermo.

Pretiosa in cōspectu Domini mors sanctorum eius. Audiat peccator, & irascatur, dentibus suis fremat, & tabescat. Deprehensus est in astutia sua, cecidit in foueam quam fecit, in laqueum incidit quem tetendit. Inuidia siquidem diaboli mors intrauit in orbem terrarū, sed ecce pretiosa facta est mors sanctorum. Audi igitur hostis vitæ, mortis auctor attende. Quid valet iam fraus tua, versutia tua quid nocet? Imo verò vt plus doleas, etiam omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Neque enim aliter quam ipsa (quæ tui est operis) de te hodie beatus martyr cuius sollempnia celebramus; morte corporis triūphauit: fecit siquidem

Rom. 8.
Q 3 de ne-

de necessitate virtutem, pœnam peccati in meritum gloriæ commutauit; fidelē se probauit in modico, vt dignus inueniretur supra multa constitui. Modicum namque erat, & omninō modicū quidquid prius acceperat anima illa beata, quantum ad eam gloriā quā præsentī promeruit passione.

M Omnis enim delectatio huius mūdi, vniuersa eius gloria quidquid denique in eo concupiscitur, prorsus modicum est, in illius felicitatis, in illius gloriæ, in illius beatitudinis cōparatione, si tamen vel modicum dici debet, & non potius nihilum, vapor ad modicum parens. Acceperat beatus Clemens noble genus, amplas possessiones, hereditatē multam, scientiam quoque quamplurimā, ita, vt optimus quidē illius temporis Philosophus haberetur. Acceperat hæc vniuersa à Domino: Dei enim dona sunt etiam hæc. Fidelem ergo se probauit ei qui dederat, eū pro eius amore vniuersa cōtempserat, omnia detrimentum faciens, & arbitratus vt stercora, vt lucrifaceret Christū. Sed forte murmurat etiam nunc inimicus, pellē, inquit, pro pelle, & omnia, quæ habet homo dabit pro anima sua. Quid ergo? Putas, quod in ipsa corporis sui vitā quā accepit à Domino, infidelis inueniatur, vt vel ipsā præferat illi: Ecce habes potestātē, irruē in eū per fatelites tuos, vt coarctaretur à duobus, aut à Domino necesse habens, aut corpore separari.

Iob 2. b Varia, & immania exquire genera tormentorū, sed noueris te martyri nostro fabricare coronas. Sicut enim ipsa vitæ huius ornamenta & adiūmēta contēpsit, & contēnit, & ipsum corpus omne tibi exponit in mortē, & in faciem maledicit tibi, atque idola tua factō ore blasphemat. Dominū Deum suū etiā inter tormenta tua liberē prædicat, in

A igne confitetur. Coronabitur ergo quia legumē certauit, quia fideliter vicit, quia nec blandimentis vitæ huius, nec mortis horrore à caritate Christi potuit separari. Dic quoque nobis anima sancta, quæ sic corpus tuum supplicijs exponebas, obsecro diligebas illud, an non? Vtique diligebam, inquit, nemo enim vniquam odio habuit carnem suam: Diligebam ergo eam, sed parum diligebam rāquam ancillam, & multo magis diligebā Dominū Deum. Vtique probatio esset dilectionis, operis exhibitio: libenter ipsā quoque pro eius gloria mortē corporis amplectebatur. Quid nos ad hæc dicimus fratres? Congratulamur martyri, sed iā gloria eius

non sine nostra confusione est. Ecce enim beat⁹ Clemēs homo erat similis nobis passibilis, eadē circumdatus infirmitate, & carni suæ eodem vinculo naturalis affectionis in hærens. Si ergo ille sic glorificauit Christū in corpore suo, & calicem salutaris accepit: quid nos retribuimus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Eadē certē insigniuit imagine, eodē sanguine nos redemit, & vocauit in eadē hereditatem incorruptibile, & incontaminatā, æternam conferuatam in cælis. Vt quid ergo non possumus & nos cū beato Clemente Christi bibere calicem? Sed forte respondent aliqui, possemus si opportunitas nō deesset, sed psequutionis tēpus cessauit. At ego fateor, non satis crediderim ita dicētib⁹. Quid enim? Quotidie ceditis punctioni acus vnius, & mucroni vos arbitramini posse resistere? In minimis probate conflictibus, quam viriliter in maiori certamine stare positis. Ecce enim vobis non dicitur: Sacrificate idolis, & viuite: aut si hoc non vultis, oportet vos diuersis supplicijs interire. Nouit Dominus figmentum nostrum, nec dat nobis tam forte certamen. Beato Clementi certamen forte dedit, vt vinceret, & cesseret quoniam omnium potentior est sapientia, Vestrum autem certamen quale est fratres mei? Quotidie vobis suggeritur in cordibus vestris, frange ordinem tuum, murmura, detrahe, age remissius, infirmitatem funula, respōde ei qui forte durius loquutus est, vt satisfacias desiderio tuo: nec dicitur cuiquam, nisi hæc feceris, morieris: sed vt multum, cum difficultate, & labore resistes animo tuo. Et quis sustineret tanta? Hæc enim intus audire, hæc respondere consueuimus exhortantibus nos, aut foris homini, aut intus Spiritui sancto. Si ergo in huiusmodi certamine periclitamur, si vix resistimus, si interdum etiam succumbimus, quid in illo tam graui certamine faceremus? Si iunctis fragilibus cedit infirmitas nostra, quomodo telis resisteret? Videtis quomodo ad nihilum redacti sumus, & sicut solent mulieres, aut paruuli, pugnantēs laudamus alios, pugnatē ipsi non possumus. Quid tamen agimus? Omnes certe ad nuptias Agni vocati sumus, & in conspectu eius vacuos apparere non licet. Diligenter ergo cōsideremus, quæ apponuntur nobis, quoniā talia oportet nos præparare. Cōsiderauit beatus Clemens vniū sibi appositum esse à Domi-

Cno, & ipse quoque quoniam diues fuit ad nuptias illas, vinum nihilominus proprii sanguinis effusione portauit. Sed nos pauperes sumus, & vinum Domine non habemus. At ille, implete inquit hydrias aqua. Ergone & ipsa suscipietur aqua si attulerimus ea? Vtique suscipietur. Nam & ipsam cum vino nobis appositam inueniet, qui secundum monita sapientis diligenter considerauit, quæ sibi apponitur, ab eo nimirum, qui venit non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Testimonium enim perhibuit, qui vidit quod aperto latere Domini dormientis in cruce exierit sanguis & aqua. Et nos ergo fratres, vt vel fideles nos probemus Deo nostro, si martyrium sanguinis non habemus (martyrium enim testimonium est) quæramus, vel testimonium aquæ, & ne ipsum quidem despiciet Deus. Tres sunt enim qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Beati quibus trinum suppetit testimonium, quoniam funiculus triplex difficile rumpitur. Nos si sanguinis testimonium non habemus, habeamus spiritum, & aquam, quoniam sine spiritu, nec sanguis, nec aqua sufficit, imo vero si spiritus ipse sine aqua, aut sanguine inuenitur, sufficit testimonium eius: quoniam spiritus veritatis est, nec sanguis, nec aqua quidquam proderunt, à seipsis, sed spiritus est, qui testificatur in illis. Sane tamen, aut vix, aut numquam sine aqua, aut sanguine spiritum arbitror inueniri. Propterea carissimi quæramus, vel aquam, qui sanguinem non habemus. Et quoniam hydriarum supra fecimus mentionem, quæramus mensuras binas, vel ternas quas hydriæ capiebant. Nam & Christus triplicem nobis apponit aquam, & perfectus omnis, qui fuerit in nobis sicut ipse, quod videlicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc enim sub distinctione dicitur, binas vel ternas, vt duas ad minus consistet necessarias esse, tertiam non ab omnibus exigendam. Accipe igitur triplicem aquam, quam tibi Saluator apponit. Plorat super Lazarum, & super ciuitatem Hierusalem, & hæc est aqua prima. Sudauit imminente iam passionis hora, & hæc est aqua secunda, non ab oculis tantum, sed à toto corpore manans. Hæc autem rubra est, sanguineique coloris, sicut scriptum est.

Lh. 22. c. Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Iam vero tertia est aqua, quam & prædiximus de latere eius vna cum sanguine emanasse. Et tu ergo

primam quidem habes si rigas lacrymis tuis conscientie tue stratum, & dolore compunctionis præteritorum diluis maculas peccatorum. Secundam aquam habes, si in sudore vultus tui vesceris pane tuo, & labore penitentiae corpus tuum castigas, ac restringis concupiscentie flammam. Est autem sanguinei coloris siue propter laborem, seu etiam propter ipsum quem exlinguit concupiscentie ignem. Iam vero si proficere potes vsque ad deuotionis gratiam, potaberis aqua sapientie salutaris, & spiritus Christi, qui super mel dulcis est, fiet in te fons aquæ salientis in vitam æternam. Et memento hanc esse aquam, quæ procedit de latere dormientis, & sine omni molestia fluit. Oportet enim iam mortuum esse mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetam, prima quidem à præteritis delictis abluit conscientiam, secunda, vt futura caueas, exlinguit concupiscentiam, tertia si ad eam peruenire merueris, potat animam sitientem.

*In vigilia Sancti Andrea Apostoli.
Sermo.*

Sanctorum festa præcipua patrum sanxit auctoritas votiuus præuenientia à ieiunijs. Vtiliter planè, & non ad insipientiam nobis, si affuerit qui aduertat. Multa siquidem quotidie peccata contrahimus, & in multis offendimus omnes: nec tutum omninò est celebrandas suscipere festiuitates sacras, maximeque eas, quæ maximæ sunt, nisi prius abstinentie purificatione præmissa, quo & digniores, & capaciores inueniamur spiritualium gaudiorum. Sic enim iustus in principio sermonis accusator est sui, nec nisi à propria reprehensione laudes incipit alienas. Quid si etiam iustus trepidat sollicitus præuenire eum, qui ipsas quoque paratus est iustitias iudicare, quid agimus nos, quorum interim iudicata non fuerint, & testata peccata? Timendum valde est ne fortè manifesta inueniantur præcedentia ad iudicium. Si nec iustus sine modestia, & verecundia quadam ad sanctorum præsumit accedere laudes, quanto magis peccator in cuius ore non est laus speciosa, timeat semper necesse est vocem illam. Quare tu enarras iustitias meas: siue illam: Amice, quomodo huc intraisti non habes vestem nuptialem: Beati proinde qui stolam suam, dico autem

gloriam conscientię suę, solliciti sunt omni tempore conseruare immaculatam, semper splendidam exhibere. Sed quia pauci sunt, qui sic omni custodia seruēt cor suum, pauciores autem (si tamen vel pauciores) qui in oī sanctimonia conseruent illud, necesse est frequenti abstinentia maculas diluere subintrantes, præcipuē cū præcipua quælibet sollemnitas aduenit celebranda. Non modo tamen præparatio est ad proximam celebritatem obseruatio præmissa ieiunij, est & admonitio quædam eruditio, non parua. Discimus ex hoc ipso quanam vera sit via festiuitatis æternæ. Quid est enim quoddam ieiunij sollemnia præuenimus, nisi quod per multas tribulationes oportet nos introire in regnū Dei? Indignus quippe sollemni læticia est, qui statutam vigiliæ abstinentiam nō obseruat. Planè, inquam, si renu s affligere animam tuam in vigilia, indignus iure cense ris requie, & exultatione festiuitatis. Est autem vniuersum præsentis penitentię tempus, vigilia quædam sollemnitatis magni & æterni sabbati, quod præstolamur. Nec causaberis vigiliam longiorem, si æternitatem festiuitatis attendas. Licet enim habere præparationem soleant sollemnia diurna, diurnam illa cum æternæ sit, non exigit tamen æternam. Sed quo nos rapit incundior illius memoria felicitatis? Hoc enim nomine, & sæpius, & fortè dignius nominatur illa festiuitas. Redundum nobis est ad id quod præ manibus est. Hodierni itaque ieiunij, & eius quam præstolamur sollemnitatis, & læticiæ causa est beata passio Andreæ Apostoli. Dignum est enim vt si cum eo pendere nō possumus eum eo, vel ieiunemus. Nam & ipsum, cum biduo penderet in cruce, etiam ieiunasse quæ dubitet? Inueniamur ergo vel in exiguo communicantes passioni eius, & si non simul affixi patibulo, simul affixi ieiunio: vt miserante Deo etiam corone participes simus, & in præsentis quoque spiritualium socij gaudiorum. Quomodo enim nō exultemus in memoria triumphus eius, quæ in ipsa sui præsentia supplicij, tam vehementer nouimus exultasse? An non erit læta festiuitas, vbi & crux ipsa plena est gaudio? Siquidem & festiuum solemus nominare quod lætum est, & crux à cruciata vtique dicitur, aut certe cruciatus à cruce. Quanta proinde exultatione vniuersæ terræ celebrandum tantę nouitatis miraculum, tam magnificum opus diuinæ virtutis, Andreas homo erat similis

nobis passibilis, & tam vehementi ardore spiritus crucem sitiebat, tam inaudito à sæculis gaudio tripudiabat, cum paratum sibi eminus patibulum conspexisset. O crux, inquit, diu desiderata, & iam concupiscenti animo præparata, securus, & gaudens venio ad te, ita vt & tu exultans suscipias me. Videtis, quia non se capit præ magnitudine gaudij? Ita, inquit, vt & tu exultas. Ergone tanta est exultatio vt exultet, & ipsa crux, nec læti quidquam habeat, sed totum læticia sit? Aut quis dicat minus, contra consuetudinem, supra rationem, vltra naturam, crucifixum exultare quàm crucem? Illi sensum læticiæ natura negauit, huic si quid præualet, gaudium omne exterminat, ingeritque dolorem. Amatōr, ait, tuus semper fui, & desideravi amplecti te. Fratres, ignis vibrans est, non lingua loquens: & si lingua, certè ignea est. Carbores sunt ignis illius quem de excelso Christus miserat in ossibus eius. Atque vtinam desolatorij nobis sint, consumentes, & exurentes quidquid in nobis est carnalis affectionis. Quales enim scintillæ sunt istæ, aut à quanto interiori incendio micant? Planè beate Andrea, granum sinapis est fides tua, quæ tam insperatum, vbi terri cepit, cepit ex se proferre feruorem. Quid si paulo amplius tereretur? Quis feruorem illum animus, quis verba illa sustinere posset audire? Dum enim minus minaretur Egeas adhuc granum sinapis despiciabile videbatur. Integram erat, nesciebamus quid intus lateret. Dominus, inquit, me misit ad istam prouinciam, in qua non paruum ei populum acquisiui. Accedit comminationis pistillum, longè iam acrius sapiet, consistitiusque loquetur. Terrendum eum putat Egeas crucis supplicium minitans, sed non est ita. Accenditur magis in verbo hoc, & liberè clamat: Ego si patibulum crucis expauescerem, cruets gloriam non prædicarem. At vbi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc iam planè totus ignescens applaudibat, & blandiebatur illi amata suę, officiosissimè salutabat, deuotissimè suscipiebat, magnificè attollebat eam, & in ipsius præconio gloriabatur, clamans magis affectione, quàm voce. Salue crux pretiosa, quæ decorem, & pulchritudinem de membris Dominicis accepisti. Salue crux, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris eius, tamquàm margaritis ornata. Merito proinde crucis amatōrē veneratorē quicūque sunt ser

H

I

ui crucis, sed ab his amplioſiorem iure deuotionem exigit qui ſpecialius propoſuerunt tollere crucem ſuam. Vobis hoc, & de vobis illam Euangelicam tubam: *Qui* non baiulat crucem ſuam, & ſequitur me, non poteſt eſſe meus diſcipulus. Parati eſſote, totam animi diligentiam huic adhibere ſolemnnitati, & corde magno celebrate eam: quia magnus omnino cōſolationis pariter, & exhortationis theſaurus vobis reſpoſitus eſt in ea, ſi fuerit qui fodiāt, & ſcrutetur.

In die Sancti Andreae, de mundis piſcibus.
Sermo I.

Celebrantes hodie glorioſum beati Andreae triumphum, in verbis gratiæ quæ procedebant de ore eius, exſultauimus, & delectati ſumus. Neque enim locus poterat eſſe triſtitiæ, vbi tam vehementer lætabatur, & ipſe. Nemo ex nobis compaſſus eſt ſic patienti: nemo auſus eſt plāgere exſultantem. Alioquin, & nobis ipſe non incongruè dicere poterat, quod Saluator crucem baiulans ſequentibus, ſe & lugentibus, ait: Filia Hieruſalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete. Denique cū duceretur ipſe beatus Andreas ad eucem: populus qui ſanctum, & iuſtum dolebat iniuſtè damnari, prohibere voluit ne puniretur: ſed magis ipſe in ſtātiffima prece prohibuit eos, ne nō coronaretur, imò ne non pateretur. Deſiderabat ſiquidem diſſolui, & cum Chriſto eſſe, ſed in cruce quam ſemper amauerat. Deſiderabat regnum intrare, ſed per patibulum. Quid, n. dicit illi amatae ſuae? Per te, inquit, me recipiat, qui per te me redemit. Ergo ſi diligimus eum, congaudeamus ei, non ſolū, quia coronatus, ſed & quia crucifixus: quia deſiderium animæ eius tribuit ei Dominus, & poſuit in capite eius coronam de lapide pretioſo. Veruntamen dum congratulamur ei, quod diu deſideratae crucis frui mereatur amplexu, mirum valde eſt ſi nō ipſum eius miramur gaudium cui congratulamur. Dum enim noctis huius vigilias celebrantes, in verbis tātæ exultationis cantando delectaremur, putas non fuit in nobis qui ſecum cogitaret, & diceret: Quid ſibi vult hoc, aut vnde tam noua lætitiā? Certe, & crux prætioſa eſt, & crux amari poteſt, & crux habet exſultationem. Ita eſt, fratres mei. Si fuerit

qui colligat, ſemper lignū crucis vitam germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ ſtillat, baſamum ſudat ſpiritualium chariſmatum. Non eſt ſilueſtris arbor, lignū vitæ eſt apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor ſaluifera eſt, alioquin quomodo Dominicam occuparet terram? Illam dico pretioſiſſimam glebam, cui clauorum eſt inſixa radiçibus. Si non eſſet hæc pretioſior cunctis, fructuoſior vniuerſis, numquā illo plantaretur in horto, nec illam permitteretur vineam occupare. Deinde quid inirū ſi cruci ſuauiatē dedit, qui dedit & igni? Aut quomodo crux iudicatur inſpida, vbi dulce ſapit & flamma? Quid enim ſapiebat Laurentio ignis, cum irrideret carniſices, iudicē ſubſannaret? Quid nos ad iſta dicemus fraus, quod non ſapit etiam nobis, quæ pro Chriſto eſt tribulatio, nec gſtamus & nos manna abſconditum? Si enim victus eſſet omninō diabolus, nec haberet penitus quod afferret: Sufficeret nobis hoc vnum aduerſus duplicē malitiā inimici. Habet quippe nequiſſimus ille laqueos, habet & iacula, vt pote callidiſſimus venator hominum, ſolum ſitiēs ſanguinem animarum. Alios telis appetit malicioſæ cuiuſlibet ſuggeſtionis, & in eis vulnerat multos, quorum tenuis eſt patientia. Alios voluptatibus irretire laborat, & in his includit multitudinē copioſam eorū, quæ in terra reſpūt, aut volitant iuxta eam. Sit ergo gaudium in tribulatione, & iam non habet malignos vnde illiciat, non habet vnde deiciat: liberati ſumus à laqueo venantium, pariter, & à verbo aſpero. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem crux Chriſti delectat, ſi carnalē ſuggerit delectationem: & filius iniquitatis non apponet nocere ei, ſi ad exaſperandum animū eius quamlibet inmittere tentauerit amaritudinē. Non curat delicias qui ieiunio paſcitur, multo minus murmurare pro eo poteſt, in quo etiam delectatur. Planè altiſſimum poſuit reſugium ſuum: vbi nec muſcipula inimici timēda ſit, nec ſagitta, imò verò mundus piſcis eſt, ſquamas pariter, & pennulas habens. Porro ſicut fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, ſic fruſtra iacitur telum in ſquamas loricearum. Huiuſmodi ſiquidem piſces mundos eſſe legalis ſanctio iudicat, qui & pennis leuantur, & proteguntur ſquamis: ſiue illi in mari ſint, ſiue in flumine, ſiue in ſtagno. Habet etiam mare hoc magnum, & ſpatioſum

Luc. 14. f

Luc. 23.

K

L

M.

ſum

sum pisces mundos, & Dominica dignos
mensa: quia ex his qui in sæculi latitudi-
ne habitu actuq. versantur, reliquit sibi mul-
ta millia quos Apostolica sagena trahit, vt
cum educta fuerit, segregentur à malis. Vbi
sane sedebit, & hic noster piscator hominū,
qui totam nunc post se Achaiam trahit. Hab-
bet & flumen pisces mundos, quicumque
inter dispensatores fideles inueniuntur. Flu-
uius quippe est prædicatorum ordo, non in
eodem permanens loco, sed extēdēns se &
currens, vt diuersas irriget terras. Sunt & in
stagno mundi pisces, qui in claustro Deo ser-
uiunt in spiritu & veritate. Merito siquidem
stagnis Monasteria comparantur, vbi quodam-
modo incarcerati pisces euagandi non
habeāt libertatem; quo videlicet parati sint
semper ad epulas spirituales, dicentes singu-
li intra se. Quando veniet qui me deserat?
Cunctis diebus quibus nūc milito expecto
donec veniat immutatio mea. Porro vt de
lege supra meminimus, siue in mari, siue in
flumine, siue in stagno, illi mūdi sunt pisces,
qui squamas & pennulas habent. Sunt au-
tem squamæ multæ, sed vna ex eis quodam-
modo lorica contextitur: quia vna est patien-
tiæ virtus, licet singulis tribulationibus ex-
hibere singulas videamur. Iam vero sicut
squamas ad patientiam, sic pennulas quo-
que ad hilaritatem arbitror non incongruē
posse referri. Hilaritas quippe leuat & sub-
leuat, vt saltus quosdam in altum dare vi-
deatur quisquis exhilaratur: Sanè vt duas
habeamus pennulas, duplex nobis hilaritas
querenda est. Et fortè propterea docet Apo-
stolus (ille enim versè pennas habebat, qui-
bus & in tertium vsque caelum raptus est, &
volauit etiam in Paradisum) non solum glo-
riari in spe, sed etiam gloriari in tribulatio-
nibus. Prorsus sublime volat quisquis ille
est, quem non modo futurorum expectatio
bonorum, sed præsentium quoque ma-
lorum exhibitio ipsa delectat, ita vt in eo e-
tiam gloriatur. Talem inuenimus hunc bea-
tum Apostolum, talem miramur, talem mer-
itò prædicamus.

Vnde & triplicem hic licet considerare
gradum, incipientium, proficientium, perfe-
ctorum. Initium sapientiæ timor Domini:
medium, spes, caritas, plenitudo. Denique
Rom. 13. Apostolum audi, quia plenitudo legis est
caritas. Qui initiatur à timore, crucem Chri-
sti sustinet patienter: qui proficit in spe,
portat libenter: qui verò consummatur in

caritate, amplectitur iam ardentem. Solus
etenim iste est qui dicere possit, quia ama-
tor tuus semper fui, & desideravi amplecti
te. Longe est vox illa ab eo qui sustinet qui-
dem, sed optaret omninò si posset non ven-
nisse in hanc horam. Denique (si non vi-
deor temerarius) longè est ab ea voce. Pa-
ter, si fieri potest, transeat à me calix iste. *Matth. 26. d*
Quid enim? Certè super asellum ascendere-
rat, vt ne hic quidem hostibus relinqueretur.
Agnosco plane in duce belli pusillanimorum
trepidationem, agnosco ægroti vocem in
medico, agnosco infirmantem gallinam cum
pullis, considero caritatem, stupeo miseracionem,
expauesco dignationem. Misericors Dominus,
non beati Andreae robustum sibi suscepit affectum:
quia non est sanis opus medicus, sed male habentibus.
Matth. 9. b
Si quem fortè dignatio scandalizat, planè
meretur audire. Nonne oculus tuus nequus
est, quia ego bonus? Huic enim odor vitæ
in mortem est. Quid magnum fuerat Dñe
Iesu si accedente hōra propter quam vene-
ras, intrepidus stares, tamquam qui potesta-
tem habebas ponendi animam tuam, & ne-
mo eam tollebat à te? An non longè glo-
riosius fuit, quandoquidem totum propter
nos agebatur, vt non modo passio corporis,
sed etiam cordis affectio pro nobis faceret:
& quos viuificabat mors tua, tua nihilominus
& trepidatio robustos, & mœstitia lætos,
& telium alacres, & turbatio quietos fa-
ceret, & desolatio cōsolatos? Lego quidem
in Lazari resurrectione quia infremuit spi-
ritu, & turbauit seipsum. Sed esto interim
quia seipse turbauit non conditionis neces-
sitate, sed suæ beneplacito voluntatis. Nunc
autem aliquid iam amplius audio. Vsque
adeo siquidem præualuit ea quæ fortis est
vt mors dilectio, vt Christum Angelus Dei
confortauerit. Quis, quem? Euangelistam
audi. Apparuit (inquit) Angelus confortans
eum. Quem eum? Plane eum cui nascituro
clausus patuit virginis vterus, cuius nutu
in vinum aqua mutata est, cuius tactu
lepra fugata, sub cuius plātis solidum mare
stetit, ad cuius vocem mortui surrexerunt.
Denique eum qui portat omnia verbo vir-
tutis suæ, per quem facta sunt omnia, per
quem vniuersa subsistunt, etiā & Angelus
ipse. Et quid dicam? quem eum? Minus
enim morater si non penitus esset indicibi-
lis. Confortans eum. Quem eum? Cuius ne
ipse quidem confortator suus capere poterat

Ioā. 11. d

Lii. 22. c

2. Cor. 3. d

terat maiestatem. Rogo te Angele quem consolaris? An ignorabas quis esset ad quē consolandum veniebas? Certē consolator est, certē paracletus est. Alioquin non diceret alium paracletum à Patre mittendum Apostolis, si non esset & ipse paracletus. Denique agnosco & in hoc ipso paracletum maximum, agnosco paracletum benignissimum; qui propè sit his qui tribulatio sunt corde. Non despero iam Domine etiam si molesta mihi videatur tribulatio quam patior, etiam si pusillanimis sum, etiā si desidero vt transferatur calix à me. Non despero inquam, dummodo audiam ipse. Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Didici etiam ex hoc ipso non ad carnalem siue caducam recurrere consolationem, sed ad Angelicam, sed ad spiritua-
D lem, sed ad cælestem. Ita planè, dummodo non murmurem: id enim penitus separaret à te, si non citius respicerem: non renuo etiam si opus habeo consolari. Quid enim? Agnosco vocem meam in Salvatore: & de salute desperem? Planè in patientia mea possidebo animam meam.

Verumtamen proficere volo si possum, nec statim adepta salute esse contentus.

Sap. 15. Qui timet Deum (ait Sapiens) faciet bona, sed parum est. Scriptum est enim. Declina à malo, & fac bonū, inquire pacem, & persequere eam. Noli esse salutare contentus, quare pacem, ne tibi sit in periculo etiam salus ipsa. Audi ergo Angelum nato ei qui factus est pax nostra, exultantem atque cauentem: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Quæ autem bona, nisi ordinata voluntas? Quænam est illa inquis? Perfecto

quæ rationi consentanea est, dicenti: Quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hoc si iam sentire cœpisti, haud dubium quin libenter feras crucem Domini, & dicas: Paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua. Attamen si vis perfectus esse, vnum adhuc tibi est necessarium. Quid illud inquis? Perfectò gaudium in Spiritu sancto. Siquidem & is qui timore coercetur & patiens est, & qui ratione spei ducitur & benevolus est, nisi etiā fuerit feruens spiritu, facile labi potest. Porro quæ per spiritum diffunditur caritas, & patiens & benigna est, & quod est amplius, numquam excidit. In primo denique mandato quod parentibus nostris datum est, si

diligenter consideres, & Eua patiens, & Adam benevolus fuisse videntur. Quia tamen vterque cecidit, liquet quod stabili non erat ille vel illa gradu. Vidit mulier lignum (ait Scriptura) quod esset pulchrum visu, & ad vescendum suauē. Non tibi videtur vix continere manum? Sic & vbi à serpente interrogata est, vide si non manifestè sonant verba eius molestum ei fuisse mandatum. Ex onini (inquit) ligno paradisi comedimus, de ligno autem scientiæ boni & mali dixit nobis, ne comedamus. Non dicit, sic est voluntas creatoris: quare sic, ipse nouit nobis sufficit obedire, quia vita nostra in voluntate eius. Itaque facile seducta est mulier, & promissioni credere, & acquiescere persuasioni. Vir autem nō seductus est, sed subuersus mulieris amore. Optaret enim semper seruare mandatum quod sibi vtile nouerat, si non mulier ei aliud suassisset. Nec aliquam in seruando mandato visus est patri difficultatem, sed quæ bona voluntas erat, non habuit fortitudinem, quia non habuit feruorem. Fortis quippe est vt mors, non patientia aut spes, sed dilectio. Non timor aut ratio, sed spiritus fortitudinis est. Dicit patientia, si oportet fieri: quia timore vrgetur. Dicit voluntas bona, sic expedit, & sic agendum est: quia spei attrahitur ratione. Caritas verò quæ inflammatur à spiritu, neque sic oportet dicit, neque sic expedit: sed sic volo (inquit) sic cupio, sic desidero vehementer. Videtis quanta sublimitas, videtis quanta securitas, quantaq. suauitas caritatis? Felix anima quæ ad hunc caritatis peruenerit statum. Nec sanè desperandum nobis quandoquidem eius qui ad hunc peruenit gradum, ob hoc maximè memoria celebratur, vt ipsius & inuocemus auxilium, & prouocemur exemplo. Plus dico, & ex nobis nōnullos videre mihi videor in hoc gradu. Si dicis beatum Andræam Apostolum esse, nec posse te, qui pusillus es, eius sequi vestigia: pudeat vel eos qui tecum sunt non imitari. Nemo repente fit summus: ascendendo non volando apprehenditur summitas scælæ. Ascendamus igitur velut duobus quibusdam pedibus, meditatione & oratione. Meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista deducit. Meditatione denique agnoscimus imminetia nobis pericula, oratione euadimus, præstante Domino nostro Iesu Christo.

E
Gen. 3. 6

Cant. 8.

F

Vbi supra. Sermo II.

BEati Andreae Apostoli sollēnitas hodie celebratur: quam si pia sollicitudine perferutemur, multa inueniemus in ea, quae aedificent aias nostras. In ipso siquidem conuersionis suae initio, magnū nobis perfectae obedientiae praestat exemplum. Quod quidem Christianis oibus necessarium: nobis tamen est carius amplectendum, qui nimirum specialiter ex ipsa professione, nostra tenemur obedientiae debitores. Sapiens nummularius est, imō ipsa sapientia, cui necesse habemus reddere hunc obedientiae nummum: nec si sciperet eū nisi & integer inueniatur & sine aliqua falsitate. Nam si discutimus, si dijudicamus, & in hoc quidem praecipuo obediimus, sed non in illo fractus est nummus, non suscipiet cum Christus, à quo nimirum tenemur nūmi integri debitores. Omnes, n. obedientiam simpliciter & sine vlla exceptione promissimus. Quod si quis obediatur quidem, sed simulatore, & ad oculum murmuret autem in abscondito, falsus est nummus eius: plumbum habet, non argentum, & iniquitas sedet super talentum plumbi, Dolose agit, sed in conspectu Dei, quoniam Deus non irridetur. Vis audire perfectae obedientiae formam? Vidit Dñs (ait Euangelista) Petrum & Andream mittentes rete in mare & ait illis: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Faciam (inquit) de piscatoribus piscatores: imō praedicatores. At illi continuo nihil dijudicantes, aut hēsistantes, non solliciti vnde viterent, non considerantes quonam modo rudes hoies, & sine litteris praedicatores fieri possent, nihil denique interrogantes, sine omni mora relictis: retibus, & nauis, sequuntur eum. Agnoscite fratres, quoniam propter vos scripta sunt haec, propter vos singulis annis in ecclesia recitantur: vt dicentes veram obedientiae formam, castigetis corda vestra in obedientia caritatis. Haec nimirum est, quae sola commendat obedientiam nummū, hoc illius argentum est probatum atque purgatum. Sola est caritas, quae obedientiam gratam facit & acceptabilem Deo. Hilarem quippe datorem diligit Deus. Et item: Si ita didero (inquit) corpus meum ita vt ardeā, caritatem autem non habeam: nihil mihi prodest. Vult s vt de ipsa quoque beati huius Apostoli passione quam nimirum hodie

celebramus, loquamur aliquid ad laudem Christi, & aedificationem vestram? Audistis certē cum peruenisset beatus Andreas ad locum vbi crux parata erat, quomodo confortatus sit in Dño, & per spiritum, quem vna cum ceteris Apostolis in igneis linguis acceperat, verba vere ignea loqueretur. Videns ergo paratam eminus crucem, nequaquam (vt exigere videtur mortalis infirmitas) facies eius expalluit, nequaquam sanguis eius gelatus est, non steterē comae, aut vox faucibus hēsit: non contremuit corpus, nec mens turbata est, non recessit, vt assolet, intellectus. Ex abundantia cordis os loquutum est, & caritas quae feruebat in corde, quasi scintillas quasdam ardentissimas emittebat in voce. Quid enim beatus Andreas cum sibi paratam (vt dixi) crucem eminus cerneret, loquebatur? O crux, inquit, diu desiderata, & iam concupiscenti animo praeparata: securus & gaudens venio ad te, ita vt & tu exultans suscipias me discipulum eius qui pendit in te, quia amator tuus semper fui, & desideravi amplecti te. Obsecro fratres, homo est qui loquitur haec, an non est homo, sed Angelus, aut noua aliqua creatura? Homo planē similis nobis passibilis. Nam passibilem eum passio ipsa testatur, qua appropinquante tam letabundus exultat. Vnde ergo in homine noua haec exultatio, & laetitia hactenus inaudita? Vnde & in tanta fragilitate tanta constantia? Vnde in homine tam spiritualis mens, tam feruens caritas, animus tam robustus? Absit vt à se ipso tantam ei credamus inesse virtutem: Donum perfectum est, descendens à patre luminum, ab eo utique qui facit mirabilia magna solus.

Planē spiritus erat dilectissimi, qui adiuuabat infirmitatem eius, per quem diffundebatur in corde ipsius fortis caritas vt mois, imo & fortior morte. Cuius d si & nos participes inueniamur. Ecce enim molestus est nobis penitentiae labor, corporis astrictio grauis, abstinentia onerosa, in vigilijs dormitat anima nostra praetudio, non ob aliud sanē quam propter inopiam spiritus. Ipse enim si adesset, adiuuaret sine dubio infirmitatem nostram: & sicut beato Andreae crucem & mortem ipsam, sic nobis quoque laborem & penitentiam nostram faceret non solum nō molestam, sed etiam desiderabilem atque omnino delectabilem esse. Spiritus enim meus (ait Dominus) *Eccl. 24.*
super

Mat. 4. c

2. Cor.

9. b

1. Cor.

13. b

II

super mel dulcis, ita vt ne ipsa quidem dulcedini eius præualere queat amarissima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem quoque facit esse dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas vnctioni illi, quæ mortem quoque facit suauissimam? Cum dederit (ait) dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini. Quam molestiam non expellit gaudium illud, quod mortem quoque ipsam facit esse lætissimam? Quæramus hunc spiritum fratres, tota sollicitudine operam demus, vt mereamur habere hunc spiritum, imò, vt quem iam habemus, abundantius habeamus. Quicumque enim spiritum Christi non habet, hic non est eius. Nos autem non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Testimonium præsentia eius præbent opera ipsa salutis, & vitæ, quæ nullatenus agere possemus, nisi spiritus qui viuificat, spiritus Saluatoris adesset. Quæramus igitur, vt dona sua multiplicet Deus in nobis, & spiritum suum augeat, qui iam primitias dedit. Nullum enim omnino præsentia eius certius testimonium est, quàm desiderium gratia amplioris, quoniam ipse dicit: Qui edunt me, adhuc esurient: qui bibunt me, adhuc sitient. Sed fortasse multorum nobis conscientia iam respondet. Desideramus quidem hunc spiritum qui se adiuuet infirmitatem nostram, sed inuenire nõ possumus. Et ego dico, propterea nõ inuenitis, quia non quæritis: propterea non accipitis, quia non petitis. Peritis, & non accipitis, eo quod negligenter petatis. Nihil enim aliud expectat, nihil aliud quærat Deus, nisi vt sedulè, & cum desiderio requiratur. Denique quando negabit petentibus, qui etiam non petentes prouocat, & hortatur, vt petant? Si vos, inquit, cum sitis mali, notis bona data dare filijs vestris, quanto magis pater, vester cælestis de celo dabit spiritu bonũ petentibus. Petite ergo carissimi, petite sine intermissione, petite sine hæsitatione: in omnibus operibus vestris dulcissimi semper huius ac suauissimi spiritus præsentia, & auxiliũ inuocate. Et nos, n. fratres cum beato Andrea necesse habemus tollere crucem nostram, imò cum eo quem & ipse sequutus est Domino Saluatore. Inde enim sic lætabatur, inde sic exultabat, quòd nõ solum pro eo, sed etiam cum eo mori videretur, & complætari similitudini mortis eius,

vt compatiens etiam cõregnaret. Cum quo vt simul crucifigamur, & nos attentius auribus cordis audiamus, voce dicentis: Qui *Luc. 9. 0* vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Ac si dicat, Qui me desiderat, se despiciat: qui vult facere voluntatẽ meam, discat frãgere suam. Sed continuo bella insurgunt, armantur proterinus aduersum nos inimici. Et nos armemur contra, imitemur arma regis nostri, vt tollamus & nos crucem nostram, in qua de inimicis omnibus triumphemus. Audie enim quid Psalmista promiserit, unò spiritus sanctus per os eius. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius, haud dubium quoniam altissimi. De eo siquidem loquebatur, sicut manifestè indicat ipsius Psalmi præcedentia verba. Ad quid fratres, scuto circumdamur, nisi quia nos vndique bella circumdant? Denique quid causa sit, vt te scuto circumdet, attende. Scuto, inquit, circumdet te veritas eius. Ad quid enim? Nõ timebis, inquit, à timore nocturno. A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursum, & daemónio meridiano. Videtne quàm necesse sit, vt scuto circumdet te veritas, quem sic hostium tela circumdant? Ab inferiore enim parte timor nocturnus insurgit, à sinistris sagitta volat in die, à dextris perambulat negotium tenebrosum: & vt nihil sit vacuum, à superiori parte daemonium meridianum insurgit: Nos autem miseri & miserabiles, vicinis tot serpentibus, & igneis telis vndique volantibus, insurgentibus inimicis, nihilominus perniciofa securitate, & negligentia, dormitamus, torpemus otio, vanitatibus, & scurrilitatibus indulgemus, tam pigri ad spũalia exercitia, ac si iam pax sit, & securitas, & nõ sit militia vita hominis super terram. Hoc est (dico vobis carissimi) quod me vehementius terret, quod omninò timoris acerbissimi gladio transfuerberat animam meam: quòd inter tanta pericula minus timorati, minus exercitati, minus quam necesse sit solliciti videamur. Siquidem vnũ è duobus hæc ipsa negligentia nostra probat, aut omninò traditos nos hostibus, & nefaire: aut si inter hæc conferuamur, ei qui tuetur nos, ingratos nimirum inueniri. Quorum vtrũque quid periculi habeat, factis manifestũ est. Propterea obsecro vos dilectissimi, ipsa nos excitet hostium malitia peruigil, & instantia eorũ maligna, qua tam sedulim, tam solliciti sumus in nostram perditionem,

Ps. 126.

0

K

Eccl. 24

c

Matt. 7.

b

L

nem, nos quoque sollicitos faciat & circūspēctos, vt in timore & tremore nostrum ipsorum salutem operemur. Ecce, n. in cruce salus nostra tantū, vt ei viriliter inhāreamus.

1. Cor. 1
b
4
Verbum crucis (ait Apostolus) pereuntibus quidem stultitia, his autem qui salui sunt, i. nobis, virtus Dei est. Ipsa est scutum quo circūdamur, vt eius quattuor cornua quadrifaria hostium tela repellant. Sic ergo inferius cornu cōtra timorem nocturnum id est aduersus pusillanimitatē quæ de carnis afflictione procedit, vt id quod sub nobis est corpus castigare viriliter studeamus, ac subijcere seruituti. Si quis verò nobis in faciem maledicit, si quis apertē mala suadere conatur, i die volat sagitta, & à sinistro est, sinistro nihilominus cornu crucis excipienda. Quod si adulatur, si quasi consulentis animo venenum propinat fraternæ detractionis, & odium seminat conatur, si denique iniquum aliquid tāquam iustum persuadere tentat, à dextris est mihi iste: sed Iudas est, osculo me prodit, & dextro cornu crucis negotium perambulans in tenebris necesse est propulsari. Sed ecce dæmonium meridianum, superbia felicit spiritus, qui nimirum in splendore maiori virtutum acris insurgere solet. Hæc autem quā perniciofa sit, sæpius vobis intimare curamus. Initium quippe omnis peccati, & causa totius perditionis superbia est. Propterea quis quis es, qui salutem tuam operari studes, aduersus hanc, super caput tuum cornu crucis habere memento, vt non eleueris in superbiam, non exaltetur cor tuū, non ambules in magnis neque in mirabilibus super te: sed tela ea quæ de sublimi veniunt, supereminens capiti tuo cornu crucis excipiat. Sanè hoc solum est cui salutis pariter & regni titulus iuscribitur: quia solus qui se humiliat, saluari & exaltari meretur. Tam vt

Inc. 14.
B breuiter repetā quattuor hæc cornua sunt, continentia, patientia, prudentia, & humilitas. Felix anima quæ in hac cruce gloriatur & triumphat, tantum vt perseueret in ea, & nullis valeat tentationibus deiici. Oret igitur quisquis in hac cruce est, oret cum beato Andrea Dñm & magistrum suum, ne patiatur eum de cruce deponi. Quid enim malignus ille non audeat, quid non præsumat impius attentare? Quod Egæ manibus de discipulo, hoc Iudæorum linguis facere cogitauerat & de magistro. In vitroque tamen sera pœnitentia ductus, victus & cō-

fusus abcessit. Vtinam abeat similiter & à nobis, eo vincente qui & in se & in discipulo triumphauit. Faciat ipse vt mereamur & nos in hac nostra qualicumque cruce pœnitentiæ, quam pro ipsius nomine tulimus, feliciter consummare, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

In obitu deuoti Humberti Monachi. Sermo.

Humbertus famulus Dñi mortuus est, deuotus famulus, seruus fidelis. Ipsi vidistis quomodo nocte præterita inter manus nostras exspirauit tamquā vnus ex vermiculis terræ. Per hoc triduum fatigauit cum mors, & demolita est intra fauces suas, vt satiaretur sanguine quem sitiuit. Eia fecit quod potuit, occidit carnem, & ecce recondita est in corde terræ. Separauit à nobis dulcem anicum, prudentem consiliarium, auxiliarium fortem. Nec mihi, nec vobis pepercit insatiabilis homicida, mihi minus. Siccine separas amara mors? O bestia crudelis, à amaritudo amarissima, o fœtor & horror filiorum Adam. Quid fecisti? Occidisti, possedisti. Sed quid? Carnem utique solā. Animę enim nō habes quid facias. Volat ad creatorē suum: quem tam ardentem concupierat, tam fortiter sequuta fuerat omnibus diebus vitæ suæ. Sed & ipsum corpus quod videris habere, auferetur à te cum tu nouissima inimica destrueris, & absorbeberis in victoria. Reddes utique, reddes aliquādo corpus istud, quod ad signum aduentus tui tantis hesternæ die sputis & excretionibus, ac multiplici sordium squalore repleueras, lætabunda & laudans, quia hunc tuis laqueis irretisses. Veniet vnigenitus patris, cum potestate magna & maiestate Humbertum, quærere, & illud idē cadauerosum corpus configurare corpori claritatis suæ. Tu autem quid? Profecto (quod in Ieremia scriptum est) in nouissimo dierum stultitia remanebis: & Humberto in æternum viuente, tu in perpetuum morieris. Euomuit Iona a.
Prophetā marina bestia quem deglutierat & tu Humbertum reddes quem videris tuō vastissimo ventre conclusisse. De cetero fratres, factitium vobis sermonem in omni forma sanctitatis iste Dei seruus exhibuit, quē & longum fecit & magnum. Longum quantum ad longinquitatē viæ: magnum quantum

Quantum ad vitæ sublimitatem. Non oportet me amplius aperire os meum, si bene retinueritis sermonem eius, si vestris illum cordibus impressistis. **D** Quinquaginta annos, & eo amplius vixit in seruitio illius, cui seruire regnare est: quia à puerilibus annis locatus est in sanctuario Dei. Nobiscum triginta annis ab ipso penè principio Monasterij huius cõuerfatus est, non solum sine querela, sed & cum gratia: cuius ex hoc memoria in benedictione erit nobis, & generationi quæ ventura est. Sicut aduena & peregrinus pertrãssit viam & vitam istam, quantũ minus potuit de mundi rebus accipiens, vtpote sciens quia non erat de hoc mundo. Non habebat hic manentẽ ciuitatem, sicut nec patres sui: sed in anteriora extensus sequebatur ad palam superne uocationis. Nihil habet mundus quod iure clamet in eo, vel de eo, quia nec mundus ei placuit, nec ipse mundo. Quantum parcus potuit de substantia eius accepit, & minus accepisset, si non obedientia coegisset. Victum & vestitum habens, his contentus fuit, non ad superfluitatem, sed ad necessitatem: nisi quod ipsam quoque necessitatem, superfluitatem esse sepius causabatur. Ante hos paucos dies, si bene memini, dum colloqueremur adinuicem, dicebat se Monasterij huius præbendarium esse, & nullius tamquam vtilitatis hominem pasci in domo Dei. Erat enim verè mitis, & humilis corde: & cum ceteris floreret virtutibus, gratiam tamen mansuetudinis specialiter obtinebat. Ideo se amabilem & affabilem omnibus exhibebat, sicut erat amabilis valde. Verum tamen in his omnibus, quam circumcisum fuerit os eius & lingua, omnes vos plenissimè cognouistis, qui tamdiu vidistis eius conuersationem, & sermonem eius audistis. Quis vñquam ex ore eius sonum detractionis, verbũ scurrilitatis, sermonem gloriæ, inuidiæ vocem audiuit? Quis eum vel alios iudicantem, vel iudicanti cõsentientem aliquando deprehendit? Quis eum loquentem inania audire potuit? imò quis non ab eo timuit, si talia fortè loqueretur, audiri? Nimirum sollicitè custodiebat vias suas, vt non delinqueret in lingua sua, sciens quia qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Longe à te Humberte, vñ illud Euangelicum, vñ vobis qui ridetis nunc, quia flebitis. Numquid aliquis vestrum cum ridentem & inter multos ridentes inuenit? Serenabat quidem vultum suum assidentĩ

gratia, ne fieret onerosus, sed risum integrũ si bene recolitis non admisit. Porro quanti feruoris in opere Dei diebus & noctibus fuerit, non solum vidistis, sed etiam admirati estis vsque ad diem mortis suæ. Cum enim fere iam ad decrepita peruenisset ætatem, præter incommoda senectutis, etiã tot & tantis infirmitatibus, quas multi vestrum non ignorant, lassatus atque quassatus: erat tamen, vt dicitur, animus victor annorum, & cedere nesciens infirmitati. Denique in frigoribus & caloribus per montes & valles ascendens & descendens, iuuenum laborem prosequabatur, ita vt admirationi esset omnibus & stupori. **F** Si cum quandoque propter multitudinem negotiorum consilij gratia retinuissem, tristis perseuerabat & nubilus donec vestro confortio redderetur. Rarissimè vñquam sollemnibus vigilijs quas non raro anticipabat, rarissimè ceteris horis psallentium in choro inuentus est desuisset: nec nisi ea necessitate vt ex instanti responsum mortis habens infirmitas sequeretur. Porò in refectorio vix communibus vtens cibus si quid fortè aliud apponeretur, aut non accipiebat, aut tam moleste accipiebat, vt super hoc vniuersitatem nostram sapius molestaret. Decreuerat aquam bibere semper, si non totis viribus restitisset. Vinum si quandoque bibere cogeretur: erat vinum colore potius quàm sapore, adeo illud aquis nimis obruebat. Vix vñquam obedientia compellente infirmitorium introiuit: vix cum intrasset teneri potuit. Fateor minus obediens in hac parte, quod auctoritatis suæ mole me premeret. Laudo eum, in hoc non laudo. **L** quia sicut vos scitis, non parum in huiusmodi perstitit obstinatus. Credo quia si quid triste sensit, propter hoc sensit, quod minus nobis consensit de necessitate corporis sui. Sed qualis erat in consilijs? Purus vtique & discretus, quod ego tanto melius noui, quanto sapius tetigit pectus eius. Non solus autem noui hoc, noui & vniuersitas vestra. Quis denique multitudine vel magnitudine tentationum percussus, non audiuit ab ore eius, & radicem tentationis, & curationis remedium? Ita enim percurrerat omnes angulos conscientie infirmantis, vt credere posset qui confitebatur eum vidisse omnia, omnibus interfuisse. Quantæ autem caritatis erat? Sic se induerat viscera pietatis, vt omnes excu- **G** faret,

faret, pro omnibus intercederet, nescientibus illis pro quibus loquebatur: non personarum acceptor, sed necessitatum. Erat ergo humilis corde, dulcis sermone, strenuus opere, feruens caritate, in commissio fidelis, in consilio circumspēctus & prudēs. Cōpositus erat super omnes homines quos viderim in diebus istis, vnus & idem persecerans omni tempore & omni hora. Planē in semitis Domini Iesu posuit vestigia, nec retraxit pedem donec cursum itineris consummaret. Ille fuit pauper, pauper etiam iste fuit. Vixit ille in laboribus, & hic in laboribus multis. Crucifixus est ille, & iste multis & magnis crucibus affixus, stigmata Iesu tulit in corpore suo, adimplens ea quæ deerant passionum Christi etiam in carne sua, Resurrexit ille, iste resurget. Ille ascendit in caelum, & iste creditur ascensurus. Ascensurus planē cum rex glorię propter nos descendet, sicut prius ascenderat, vt notam faciat potentiam suam: cum nō minoris excellentiæ sit descendere per aëra, quam per aërē ascendisse. Sic enim olim Angeli prädixerunt: quia hic Iesus qui assumptus est à vobis in caelum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. Nec laudaueris hominem in vita sua, dicit Scriptura,

H pro eo quod non est secua laudatio nisi post mortem. Hoc & ego in eo studiosē seruauī, qui dum viueret, in huiusmodi non aperuit os meum: ne forte possemus, vel ego adulationis notam, vel ille culpam incurrere vanitatis. Ex hoc sane neutrum iam timetur: nec ego eum video, & ille forsitan me non audit. Sed & si audiat, non mouetur hominum verbis, fortius inharēs atque feliciter verbo Dei. Nihil proficiet inimicus in eo, & vanitatis suggestor non apponet nocere ei. Ecce iam coram te est pater dulcissime, fons ille puritatis, quem tanto ardore animi sitiebas: ecce immersus es in illū diuinæ pietatis abyssum, cuius memoriam abundantiae suauitatis tam deuote eruere solebas. Quis enim tam deuotus prædicator pietatis Diuinæ, quis humana puritatis cōmendator tam studiosus, quis vtriusque rei tam affectuosus amator erant? aut cui assiquando quinque verba loquutus est, in quibus non vera puritas resonaret, in quibus non sancta Dei pietas audiretur? Non ergo super te doleo: cui desiderium animæ tuæ tribuit Deus, mihi potius ademptum doleo fidele consilium, auxilium grande, virum

vnanimem, hominem secundum cor meū. In me hæc omnia mala ceciderunt. In me transierunt iræ tuæ: Dñe Iesu, & terrores tui conturbauerūt me. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria extrahens, me in miserijs reliquisti. Abstulisti mihi germanos carne, germaniores spiritu, & in tuis negotijs, & in secularibus secundū te sapiētes. Sustulisti hinc alios atque alios, qui onus meum portabant, onus grande quod mihi imposuisti. Vnus mihi prope solus Humbertus supererat è tantis necessarijs meis, eo suauior amicus, quo antiquior: & hunc tulisti, quoniam tuus erat. Ego solus ad verbera relinquo, ego morior in singulis, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Vtinam quem flagellas, occidas semel, & non miserum hominem tot & tantis mortibus serues. Verumtamen non contradico sermonibus sancti: sed qui cœpit, ipse me conerit, & hæc mihi consolatio sit: vt affligens dolore, non parcat. Ego in flagella paratus sum, si forte pius pater in beneficia flagella commutet. Vnde & verba non murmure plena sunt, sed dolore. Non ploro Humbertum (neque enim ille plorandus est, qui vocatus est ad mensam diuitis,) sed super me & super vos ploro, super donum istam, super ceteros fratres nostros, qui omnes ab eius ore consilium expectabāt. Sic & saluator crucem suam tamquam latro suum laqueum portans, cum mulieres quæ eum à Galilæa sequuntæ fuerant, super se lamentantes respiceret, conuersus ad eas dixit: Filiæ Hierusalem nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros. Etenim ea quæ de me sunt, finem habent. Quæ videtis mihi preparari, temporalia sunt: quæ non videtis æterna. Si temporalia sunt, transitoria sunt, si transitoria sunt, & mortalia sunt: & transeundi, vel moriendi argumentum hoc solum est, quia videri possunt. Temporalia fuerunt quæ in Humberti morte conspeximus, sed iam obtinet gaudium & lætitiā in perpetuas æternitates. Non est ergo lugendus nobis, cui nec luctus, nec dolor est. Sed nec pro nobis quibus ille sublatos est murmurandum est, magis gratias agamus, quod tandiu concessus est nobis. Siquidem (vt ego arbitror) decennium iam decursum est, quod non vixit, nisi nobis & pro nobis: atque hic timor meus est, ne ideo translatos sit, quia non eramus iam digni consortio illius.

Act. 1. 9

Eccl. 1. 1

d

Luc. 29.

K

Illius. Quis scit tamen si ideo sublatu
fuerit, vt nos suis intercessionibus protegat
apud patrem? Vtinam ita sit. Si enim tan-
tæ caritatis erat dum esset nobiscum, vt om-
nia, quæ ad corpoream necessitatē spectant
libentius mihi quam sibi cederet: quanto
magis nunc cum illi summæ caritati (quæ
Deus est) inhæret, maiorem habet in me
gratiam, & caritatem? Sed forsitan nunc de
me, & de conuersatione mea plenius nouit
veritatem, nec compatitur, vt solebat, sed vt
vereor indignatur. Quod si etiam propter
peccata nostrâ abstulit eum Deus, vtinam
idem ipse obtineat vt nobis hoc ipsum mi-
sericorditer relaxetur, ne pœnam super pe-
nam sustineamus. De reliquo fratres, dico
vobis, si sequeremini vestigia eius, non tam
facile in vanis cogitationibus, & otiosis ser-
monibus, in iocis, & scurrilitatibus labere-
mini: quia in his multum perditis, & de vi-
ta vestra, & de tempore vestro. Volat irre-
uocabile tempus, & dum creditis vos cauere
pœnam istam minimam, incurritis amplio-
rem. Illud enim scitote, quia post hanc vi-
tam in purgabilibus locis centupliciter, quæ
fuerint hic neglecta, redduntur vsque ad no-
uissimum quadrantem. Scio ego quia durū
est homini dissoluto apprehendere discipli-
nam, verboso silentium pati, vagari solito
stabilem permanere: sed durius, & multo
durius erit futuras illas molestias tolerare.
Et homo iste qui hic sepultus est, multa in
principio (sicut ipse cognouit) super hu-
iusmodi tentamenta sustinuit, sed cū multo
luctamine pugnavit, & vicit. Et sicut tunc ci-
dorum erat pugnam in tentationibus susti-
nere, si ei modo durius esset ad illas inep-
tias reuolare, quia bona consuetudo per-
uenerat in naturam. Exercete vos in do-
ctrina ista, & attendite formam illam quam
vidistis in eo, & audistis: vt ad eum perue-
niatis, ad quem ipse peruenit, qui est bene-
dictus in sæcula. Amen.

In Dedicacione Ecclesie.
Sermo I.

Festiuitas hodierna fratres, tanto no-
bis debet esse deuotior, quanto fam-
iliarior est: Nam ceteras quidem
sanctorum sollempnitates cum Ec-
clesijs alijs habemus communes, hæc verò
sic nobis est propria, vt necesse sit, vel à no-
bis eam, vel à nemine celebrari. Nostra est,

Oper. D. Bern. Tom. I.

quia de Ecclesia nostrâ: magis autem no-
stra, quia de nobis ipsis. Miramini forsitan, *Pf. 31. 2*
& erubescitis celebrari festa de vobis, sed no-
lite fieri sicut equus, & mulus, quibus non
est intellectus. Quid enim lapides isti po-
tuerunt sanctitatis habere, vt eorum solem-
nia celebremus? Habent vtique sanctitatē,
sed propter corpora vestra. An vero corpo-
ra vestra sancta esse quis dubitet, quæ tem-
plum Sancti Spiritus sunt, vt sciat vnusquis-
que possidere vas suum in sanctificatione?
Itaque sanctæ sunt animæ propter inhabi-
tantem spiritum Dei in vobis. Sancta sunt
corpora propter animas, sancta est etiã pro-
pter corpora domus. Adhuc certe corruptibi-
li tenebatur in carne, & in corpore pec-
cati, in quo, & graue adulterij crimen ad-
misit illius anima qui dicebat: Custodi ani-
mam meam, quoniam sanctus sum. Mirabi-
lis plane Deus in sanctis suis, non modo in
cælestibus, sed etiam in terrenis. Vtrobique
sanctos habet, & in vtrisque mirabilis est,
illos quidem beatificans, istos sanctificans.
An experimentum quæritis eius de qua lo-
quimur sanctitatis, & sanctorum vobis isto-
rū miracula desideratis ostendi? Multi certe
ex vobis à peccatis, & vitijs in quibus com-
putruerunt tamquam iumenta in stercore
suo exire vitulizer, & quotidie impugnan-
tibus eis potenter resistunt, iuxta Apostolum
qui de sanctis loquens vtique: Conualue-
runt, inquit, de infirmitate, fortes facti sunt
in bello. Quid mirabilius, quādo is qui prius
vix per biduum poterat à luxuria, crapula, &
commensationibus, & ebrietatibus, à cubili-
bus, & impudicitijs, ceterijs, & dif-
similibus vitijs continere, nunc ab eis conti-
net multis annis, tota vtique vita sua? Quod
maius miraculum, quando tot iuuenes, tot
adolescentes, tot nobiles: vniuersi denique
quos hic video, velut in carcere aperto ten-
entur sine vinculis, solo Dei timore confi-
xi, quod in tanta perseuerant afflictione pe-
nitentiæ, vltra virtutem humanam, supra
naturam, contra consuetudinem? Ipsi cre-
do videtis quāta iam possimus licentia mi-
racula, si perferuntur sigillatim inuenerit singu-
lorum exitum de Aegypto, deserti viam, id
est abrenūciationem sæculi, introitum Mo-
nasterij, in Monasterio conuersationē. Quid
verò sunt hæc, nisi manifesta inhabitatōis in
vobis spiritus sancti argumenta? Nam habi-
tare in corpore animā probant vitales motus
corporis, habitare in anima spiritū probat

M

Pf. 85. 2

Hebr.
11. f

A

R vita

vita spiritalis. Illud ex visu; & auditu dignoscitur: istud ex caritate, & humilitate ceterisque virtutibus. Vestra est igitur fratres carissimi, vestra est hodierna festiuitas.

Psal. 9. g. Vos dedicati estis Domino, vos elegit, & assumptus in proprios. Tibi (inquit Prophetia) derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Quam benè commutatis dilectissimi, quidquid habere potuistis in seculo, quando nunc reliquendo ea, propriis esse meruistis auctoris saculis, & eum habere propriam possessionem, qui sine dubio portio & hereditas est suorum. Neque enim, sicut

Pf. 143. dixerunt filii iniquitatis, Beatus populus cui hæc sunt, temporalia scilicet, quæ præmiserat, promptuarie eructantia ex hoc in illud, oues fetosæ, & similia: non inquam beatus populus cui hæc sunt, sed beatus populus cuius Dominus Deus eius. Videte ergo si non dignum sit, vt festum agamus diem quo nos assumpsit in proprios, & inuestiuit se per ministriales, & vicarios suos;

Zach. 2. vt sit sicut iam olim præmiserat: Ego, inquit, in medio eorum ero eorum Deus. nos autem populus eius, & oues pascuæ eius. Quando enim domus ista per manus pontificum dedicata est Domino, propter nos sine dubio factum est: non solum qui præsentem sumus, sed & quicumque usque in finem sæculi Domino sunt in hoc loco militaturi: In nobis proinde spiritaliter impleri necesse est, quæ in parietibus visibiliter præcesserunt. Et si vultis scire, hæc utique sunt: aspersio, inscriptio, inunctio, illuminatio, benedictio. Hæc utique in hac visibili domo fecere pontifices, hæc & Christus assistens pontifex futurorum bonorum inuisibiliter quotidie operatur in nobis. Primo siquidem aspergit nos hyssopo, vt mundemur, lauemur, dealbemur, dicaturque de nobis: Quæ est ista, quæ ascendit dealbata? Lauat inquam nos in confessione, lauat nos lacrymarum imbre, lauat sudore poenitentia: magis autem lauat nos aqua illa pretiosa quæ de fonte pietatis, id est ab eius latere emanauit: Aspergit nos hyssopo, quæ humilis herba est, & pectoris purgatiua: aqua sapientia salutari, quæ est timor Domini, initium sapientia, & fons vitæ: etiam condimentum salis admiscens, ne sit insipidus timor sine spe, sine deuotione. Non solum autem, sed inscribit digito Dei in quo eiciebat dæmonia, haud dubium quin in Spiritu sancto. Inscribit inquam

legem suam non iam in lapide, sed in tabulis cordis carnalibus, prophetiam implens promissionem qua se pollicitus est ablaturum cor lapideum, & carneum cor esse datum, id est, non durum, non obstinatum, non Iudaicum; sed piuum, sed mansuetum, sed tractabile, sed deuorum. Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum? Beati inquam qui docti, & memores sunt mandatorum eius, sed ad faciendum ea. Alioquin scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi: & seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Vnde necesse est vt vnctio spiritalis gratia adiuuet infirmitatem nostram, obseruantiam, & multimodæ poenitentia crucis, deuotionis suæ gratia laiens: quia nec sine cruce sequi Christum, & sine vnctione crucis asperitatem ferre quis possit? Hinc est quod multi abominantur, & fugiunt poenitentiam, crucem quidem videntes, sed non etiam vnctionem. Vos qui experti estis, ecce scitis, quia vere crux nostra inuncta est, & per gratiam spiritus adiuuantis, suavis, & delectabilis est poenitentia nostra, & vt ita dicam, amaritudo nostra dulcissima. At postquam vnctio gratia huius præcesserit, iam lucernam suam Christus non ponit sub modio, sed sub candelabrum: quia tempus est vt luceat lux nostra coram hominibus, & videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in caelis est. Iam verò benedictionem quidem expectemus in fine, quando aperiet manum suam, & implebit omne animal benedictione. Nam in quattuor præmissis merita constant, in benedictione sunt præmia. In benedictione tota complebitur gratia sanctificationis, quando iam in domum transibimus non manu factam æternam in caelis. Ipsa est quæ construitur visus ex lapidibus, Angelis scilicet, & hominibus. Simul enim edificatio, & dedicatio ipsa complebitur. Disiuncta nimirum ligna, & lapides, domum non faciunt, nec in eis habitare quis potest: sola vero coniunctio domum facit. Sic caelestium spirituum perfecta vnitas, sine vlla sibi diuisione connexa integram, & congruam Deo reddidit habitationem, quam ineffabiliter beatificat inhabitans gloria maiestatis. Quis enim sciret vniuersa regum consilia, aut quis eorum omnia dicta vel facta sic nosset, quomodo palatij ligna, & lapides, si non deesset illis intelli-

C
Ezech.
11. d

Pf. 93. b

Pf. 102.

Luc. 12.

f

Matth.
5. b

D

Cant. 8. b

intelligentiæ sensus? Itaque cælestis illius curiæ lapides viui ac rationabiles Diuinis inter sunt consilijs, & Trinitatis mysteria norunt, audiuntque. verba ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Beati qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te. Quanto enim plus vident, plus intelligunt, plus agnoscunt: tanto plus diligunt, tanto magis laudant, tanto amplius admirantur. Verum quia cohærere quidem sibi domum illam, & perfecte connexam esse iam diximus, superest vt iuncturam, & connexionem ipsam aliquatenus exprimamus.

Pf. 83. a

Isai. 41. b

1. Cor. 6. d

Pf. 26. b

Pf. 131. a

Legimus in Isaiâ. Glutino boni est. Duplici sibi igitur cohærent lapides illi glutino: cognitionis plenæ, & perfectæ dilectionis. **E**t tanto siquidem maiori ad se inuicem dilectione copulantur, quanto ipsi caritati, quæ Deus est, viciniores assistunt: sed nec vlla separare eos ab inuicem suspitio potest, vbi nihil omnino, quod in altero sit, alterum latere patitur penetrans omnia radius veritatis. Quoniã enim qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo: nihil dubium est quin perfecte adherentes ei beati spiritus cū copariter & in eo penetrent vniuersa. Ad hæc domum si peruenire desideras, si concupiscat & deficiat anima tua in atria Domini, sicut propheta clamat. Vnã petiã Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Ipsū nihilominus imitare prophetam, qui sicut iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob, si introiero in tabernaculum domus meæ, & cetera. Sed hoc alio sermone nobis tractandū erit, quod Dominus ipse donauerit.

Item in eadem sollempnitate.

Sermo II.

O

2. Reg. 7.

1. Par. 17.

F

Lim rex gloriosus, & propheta Domini Dauid sanctus, religiosa quadã cepit cogitatione moueri, indignum iudicans, quodd nullam adhuc Dominus Sabaoth domum haberet in terris: ipse verò domum inhabitaret regis dignitatis. Hoc ipsum fratres, nos quoque decet cogitare, fideliter, & viriliter effectui mancipare. Nam quod licet Deo placuerit cogitatio illa propheta, opus tamen referuatum est Salomoni: alia ratio est, sorte prolixiore indigens disputatione. Iam vero, ò anima tu quidem sublimi in domo habitas, qua à Deo tibi fabricata est:

corpus hoc dico: quod sic compegit, quod sic aptauit, quod sic ornauit, & ordinauit, vt gloriose in eo, & delectabiliter habitares. Sed & ipsi corpori domum fecit excellens, aptissimam, & decoram, dico autem sensibilem hunc, & inhabitabilem mundum. Nõne ergo indignum reputas, vt tibi fecerit domum, tu vero ei templum edificare dissimules? Adhuc domum quidem habes, sed certa esto, quoniam in breui casura est domus tua, & tu nisi prius prouideris aliam, eris pluuia, vento, & frugori exponeda. Heu à facie frigoris eius, quis sustinebit? Felix proinde, & multum felix anima, quæ dicere potest: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem habemus ex Deo, domum non manu factam, æternam in cælis. Propterea iam ne dederis, ò anima somnū oculis tuis, & palpebris tuis dormitionem, donec inuenias locum Domino. tabernaculum Deo Iacob. Sed quid putamus fratres? Vbi inuenitur huius ædificij locus, aut quis poterit esse architectus? Nam visibile istud templum vtique propter nos factum est ad nostram habitationem. Neque enim altissim⁹ in manufactis habitat. Quod ergo ædificamus templum ei, qui dicit, & verè dicit: Cælum & terram ego impleo? *Ter. 23. d.*

Pf. 147

2. Cor. 6

Pf. 131.

Ioã. 14. c

Tribularet valde, & anxietur super me, spiritus meus, nisi quod audio cum de quodam dicentem: Quia ego & pater ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Ita iam scio vbi præparanda sit domus ei, quoniam non capit eum nisi imago sua. Anima capax illius est, quæ nimirum, ad eius imaginem est creata. Propter quod iam festina, adorna thalamum tuum Sion: quoniam complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Exulta satis filia Sion, habitabit in te Deus tuus. Dic cum Maria tua. Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum. Dic iuxta beata Elizabeth verbum: Et vnde hoc mihi, vt veniat maiestas Domini mei ad me? Quanta enim Dei benignitas, quanta dignatio, quanta dignitas, quanta gloria animarum, quod Dominus vniuersorum, & qui nullam habet indigentiam, templum sibi fieri iubet in illis? Itaque fratres toto cum desiderio, & digna gratiarum actione studeamus ei templum edificare in nobis: primo quidem solliciti vt in singulis, deinde, vt in omnibus simul, inhabitet: quia nec singulos dedignas, nec

Matth. 12.6 vniuersos. Primo igitur loco studeat vnusquisque ne dissideat ipse à semetipso, quoniam omne regnū in seipsum diuisum dissolabitur, & domus supra domum cadet: nec intrabit Christus, vbi fuerint parietes declinati, & maceria depulsa. Nonne enim corporis sui domum integram anima vult habere, & exire illam necesse est, si fuerint à se inuicem membra dispersa? Videat ergo & ipsa, si desiderat habitare Christū per fidem in corde suo, id est in seipsa: sollicitè caueat, ne à se inuicem membra eius dissideant,

H id est ratio, voluntas, atque memoria. Sit ergo sine errore ratio, vt bene congruat volūtati. Talem enim voluntas amat. Sit & volūtas sine iniquitate, quoniam ratio talem approbat. Alioquin si sese iudicat anima propter voluntatis prauitatem in eo, quod per rationem, probat: bellum intestinum est, & discordia periculosa: quoniam voluntatem huiusmodi ratio semper suggillat, sed accusat, sed diiudicat, sed condemnat. Propter quod ait Dominus in Euangelio. Esto consentiens aduersario tuo dum es in via cum illo, ne forte aduersarius tradat te iudici, & iudex tradat te tortoribus, & cetera. Sit etiā memoria sine forde, vt nullum in ea peccatum maneat, quod non pura confessione, & dignis fructibus penitentiae deleatur. Alioquin conscientiam in qua peccatum latet, & voluntas odit, & ratio execratur. Bonum proinde parat habitaculum Deo, cuius nec ratio decepta, nec volūtas peruersa, nec memoria fuerit inquinata. Eam verò sic se habentibus singulis, etiam omnes nos connecti, & conglutinari necesse est, mutua vtrique caritate, quæ est vinculum perfectionis. Nam cognitio quidem perfecta in hac vita haberi non potest, forsitan nec oportet. In cælesti quidem domo cognitio dilectionis est nutrimentum, hic verò esse poterat detrimētum. Quis enim gloriabitur castum se habere cor? Propterea facile erat, & confundi cognitum, & cognoscentem offendi. Ibi iucunda erit cognitio, vbi macula iam non erit. Illa ergo domus connexa firmius est, tamquam in æternū mansura, hæc tamquam tabernaculum bellatorum minus sibi perfecte cohæret. Illa nimirum domus lætitiæ, ista malitiæ est. Illa domus laudis, ista orationis. Hæc nquam est vrbs fortitudinis nostræ, illa est ciuitas requie nostræ. Proinde si victoriosi fuerimus hic, illic erimus gloriosi, habentes loco galeæ dialema,

scæptum, & palmam pro gladio, pro scuto chlamydem deauratam, pro tæce stolam iucunditatis. Interim sane prece magis, quàm perimi videtur vtilius, & sustinere pondus clypei & lorice, quàm maligni iaculis igneis vulnerari. A quibus nos superna sua protectione custodiat, qui est benedictus in tabula. Amen.

Item in eadem celebritate.
Sermo III.

D Omus hæc fratres, æterni regis est opidum, sed obsessum ab inimicis. Quotquot igitur in ipsius arma iurati sumus, & eius militiæ dedimus nomina, triplici nobis opus esse nouerimus apparatu ad custodiã castri huius: munitione videlicet, & armis, & alimentis. Quæ est ergo munitione? Vrbs fortitudinis nostræ Sion (ait propheta) saluator ponetur in ea murus & antemurale. Murus continentia, antemurale patientia est. Bonus continentie murus, qui sic vndique circumdat, & circumcingit, vt nec per oculorum fenestras, nec per ceteros sensus detur ingressus morti. Bonum antemurale patientie, quod primos hostium sustinet impetus, vt inter plurima tentamenta stemus viriliter, & perseueremus iugiter inconcussi. Vnicum quippe remedium est cum continentia quatuor, & quodammodo nutat, obijcere patientiam, & quantumcumque ferueat sensus peccati, negare omnimodo consentium. In patientia vestra, inquit, possidebitis animas vestras. Ponitur ergo in ciuitate saluator ipse murus, & antemurale, factus nobis à Deo patre iustitia, & prophete patientia, sicut idem ait: Quoniam tu es patientia mea Domine. Murus inquam ponitur in conuersatione, antemurale in passione, ab omnibus carnis, & sæculi præsentis illecebris abstinens, & aduersa sustinens fortiter vniuersa. Oportet autem & arma parare, sed arma spiritalia potentia Deo, non modo ad resistendum, sed ad impugnandum quoque, & expugnandum viriliter inimicum. Induite vos armaturam Dei, ait Apostolus, & cetera. Quid enim putamus fratres? Grauis equidem nobis est inimici tentatio, sed longè grauior illi oratio nostra. Lædit nos iniquitas eius, atque versutia, sed multo amplius nostram cum simplicitas, & misericordia torquet.

Humi-

Matth. 5.

Isai. 26.

Luc. 21.

Pf. 70.6

Eph. 6.6

Humilitatem nostram non sustinet; vritur caritate nostra, mansuetudine, & obedientia cruciatur. Iam verò nec fame quidem vrgeri possumus, vt hostibus castrum tradere compellamur: quoniam gratias ago Deo, non venit super nos terribilis illa commi-

Amos 8.
d

L & aquæ, sed audiendi verbum Dei. Sic enim habemus: Non in solopane viuunt homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Itaque non nobis alimenta desunt, qui & sermões frequenter, frequenter sacras lectiones audimus: & interdum quoque spiritualis deuotionis gustam⁹ delicias, tamquam si cauli edant de micis, quæ cadūt de mensa dominorum suorum, calcites illos conuiuas dico, qui replentur ab vbertate domus Dei. Habemus etiam panem lacrymarum, qui licet minus suauis, optimè tamen confirmat cor hominis. Habemus, & obedientiæ panem de quo loquitur ad discipulos Dominus: Meus (inquiens) cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Habemus super omnia de cælo panem viuum, corpus Domini Saluatoris, in cuius vtique fortitudine cibi, omnis aduersæ partis deijcitur fortitudo. Sic ergo munita est castrum dominici fortitudo, vt nihil iam timere oporteat, si tamen fideliter, & viriliter agere voluerimus: vt videlicet nec proditores, nec pauidi, nec desides inueniamur. Nam proditores quidem fiunt quicumque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moliantur, quales sunt vtique detractores, Deo odibiles, qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locus diabolo fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor: quia veritas neminè

Ioã. 4. e

M

palpat. Omnino proditorem sese nouerit si quis fortè (quod absit) vitia quælibet in hac domum conetur inducere, & templum Dei speluncam facere dæmoniorum. Gratiâ Deo, non multos hic inuenimus huiuscemodi. Sed tamen deprehendimus interdum forte nonnullos qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cum morte, hoc est moliantur (quod in eis est) immuere ordinis disciplinam, interescere feruorem, turbare pacem, lædere caritatem. Verum nos quidem caueamus ab eis quantum possumus: sicut scriptum est de qui-

Cper. D. Bern. Tom. 1.

busdam, Iesus autem nõ credebat se eis. Dico autem vobis, quia licet portentur modo, sed portabunt cito graue iudicium, nisi se citius emendauerint. Sicut graue damnum moliantur inferre. Quid enim frater? Vanitati aut tepiditati seu culibet alteri vitio fidem seruas operibus, & Deo per tonsuram mentris? Optimum certè castrum tulisti Christo, si inimicis eius tradideris Claram vallem. Optimo; inde singulis annis, & pretiosos in oculis suis reditus accipis, & prædam multam quam hostibus eripuit, in hunc munitionis suæ locum solet inducere, & habet fiduciam multam in fortitudine eius: Ecce enim quos redemit de manu inimici, & de regionibus congregauit eos, à solis ortu, & occasu ab Aquilone, & mari. Quibus ergo proditorem castrum huius postquam deprehensus, & comprehensus fuerit (neque enim latere aut fugere potest) quibus inquam putas exponendum esse supplicij? Non vtique communi ceterorum morte damnabitur, exquisitis illum necesse est interire tormentis. Sed non modo plus immoror circa ista, credo melius deinceps ab hac tam execrabili prodicione cauebitur, studentes de cetero maiori sollicitudine non attrahere, sed repellere vitia, quæcumque illa sint, seu carnalia, seu etiam secularia, ne proditorem notam, vel pœnam incurere mereamur. Secundo loco etiam illud cauendum, ne quis fortè pusillanimitate deiectus, fugiat à munitione, ibi trepidans timore vbi non est timor, vbi verò summum periculum, insana temeritate securus. Hostilibus enim manibus hostilibus gladijs se exponit, quicumque est ille qui fugit, ac si ignores quoniam hostes illi omnino carent misericordia, crudeles quidem in alienos, sed multo crudeliores in suos, quippe crudelissimi in seipfos. Iam verò tertium quoque periculum breuiter dico, quia hora præterijt, dum vestræ, vt dignum est, salutis plurimum cupidus, diuersis morum infirmitatibus remedia diuersa conquirō. Quid prodest si nec prodere castrum, ne relinquere velis, sed segnis, & desidiosus in eo permanes? Toto proinde animo, tota virtute dilectissimi, commissum nobis castrum Domini, & regis nostri manu tenere laboremus, solliciti cõtra manus inimici versuriam, & aduersus omnia eius machinamenta parati, sicut scriptum est. Resisti-

Iac. 4. d

R 3 mus

Pf. 26. a mus à quo dictum sit: Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam humilemur sub potenti manu altissimi nos, domum istam tota deuotione eius misericordiae committentes, vt ipse nos custodiat ab omnibus insidijs inimicorum omnium, ad laudem, & gloriam nominis sui, quod est benedictum in sacula, Amen.

B

*Vbi supra, de triplici mansione.
Sermo IV.*

VOtiuis laudibus celebramus hanc diem, & festiuis eam gaudijs honoramus: Quod si nec religiosus competit, nec sapientes decet ignorare quid venerentur, aut celebrare, quod nesciant, quarendum nobis est in cuius id agitur, vel in quorum commemoratione sanctorum. Nec verò id mihi ex me arbitror presumendum, prior loquatur alter cuius testimonium maius sit, & credibilius videatur. Miramini forte cur ista preloquimur, cum vestris sese obtutibus ecclesia presens manifestius ingerat cuius anniuersaria dedicatio celebratur. Quis enim parietes eius sanctos dicere vercat, quos manus sacrae pontificum tantis sanctificauere mysterijs: Extunc quoque, & deinceps sanctarum imiblectionum resultare frequetia, sanctarum orationem deuota murmurare susurrantia, sanctarum reliquiarum honorari beata presentia, sanctorum spirituum indefessa noscitur custodia vigilare. Dicis forsitan, cetera quidem euidentia sunt, sed quis Angelicas sese vidisse excubias gloria tur? Et si tu fortè non vides, est tamen qui videt, ipse quod mittit. Quis ille? Nimirum qui loquitur per prophetam. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes. Est quidem sursum Hierusalem quae est libera, mater nostra, sed minime crediderim super muros eius constitutos esse custodes, in cuius laudibus Propheta decantat: Qui posuit fines tuos pacem. Tu verò si id parum iudicas, perge audire, quod sequitur in testimonio precedenti. Tota die, inquit, & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Siquidem aduercere est, vel ex hoc, non hanc esse Hierusalem de qua legisti:

Isa. 62. a Portae eius non claudentur per diem, nox enim erit in ea, illa ergo Hierusalem nec vicissitudines patitur, nec custodibus eget,

Pf. 147. nostris potius custodes necesse est, & diebus, & noctibus deputari. Super muros tuos Hierusalem constitui custodes. Benignus es Domine, nec nostrorum hac fragili protectione murorum potes esse contentus, sed ipsis hominum praelatis hominibus. Angelicam quoque custodiam superponis, vt muros defendat, & eos qui murorum ambitu continentur. Ita pater, quoniam sic est placitum ante te, sic necessarium nobis. Insufficiens enim est ministratio nostra, nisi, & nobiscum, & pro nobis administratorios spiritus in ministerium mittas, vt hereditatem capiamus salutis. Quid enim si non videmus obsequium, cum experianur auxilium: Quid si non mereamur aspectum, cum sentiamus effectum? Discimus certè, vel ex hoc ipso inuisibilia visibilibus praeferranda: Quae enim videntur, temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna. Denique in inuisibilibus visibilium causa consistit, vt secundum Apostolum: Inuisibilia Dei per ea quae facta sunt, à creatura visibili intellecta conspiciantur. Sic nimirum Iudaeos olim de inuisibili peccatorum indulgentia sanctum Dei blasphemantes, sanitate corporis signo visibili confutauit: Vt sciat quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico: Tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Sic & Phariseum illum murmurantem aduersus medicum qui salutem operabatur, & succensentem languida, quae saluabatur, manifestis reuicit indicijs, obtequia mulieris enumerans. Erabat siquidem qui tamquam adhuc peccatricem horrebat, quae Diuinis inharens vestigijs, rigabat fleatibus, tegebat crinibus, osculo preinebat, vnguebat vnguento. Quis enim crimina iam deleta recenscat, quis tangenti successeat, quis eam peccatricem censeat, quae dum commissa deplorat, odit iniquitatem: dum osculatur pedes Domini, diligit vultum, & rursus dum tergit crinibus, exhibet humilitatem, dum vngit vnguento, mansuetudinè praefert: Numquid possibile est regnare peccatum in animo contrito, & spiritu ingemiscenti, aut non multa caritas operit multitudinem peccatorum? Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Merito proinde iam non peccatrix iuxta tuam pharisae sententiam, sed sancta, & discipula Christi vocabitur, à quo etiam didicit in tam breui esse mitis, & humilis corde, Nimirum hoc est, quod in propheta legisti,

temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna. Denique in inuisibilibus visibilium causa consistit, vt secundum Apostolum: Inuisibilia Dei per ea quae facta sunt, à creatura visibili intellecta conspiciantur. Sic nimirum Iudaeos olim de inuisibili peccatorum indulgentia sanctum Dei blasphemantes, sanitate corporis signo visibili confutauit: Vt sciat quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico: Tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Sic & Phariseum illum murmurantem aduersus medicum qui salutem operabatur, & succensentem languida, quae saluabatur, manifestis reuicit indicijs, obtequia mulieris enumerans. Erabat siquidem qui tamquam adhuc peccatricem horrebat, quae Diuinis inharens vestigijs, rigabat fleatibus, tegebat crinibus, osculo preinebat, vnguebat vnguento. Quis enim crimina iam deleta recenscat, quis tangenti successeat, quis eam peccatricem censeat, quae dum commissa deplorat, odit iniquitatem: dum osculatur pedes Domini, diligit vultum, & rursus dum tergit crinibus, exhibet humilitatem, dum vngit vnguento, mansuetudinè praefert: Numquid possibile est regnare peccatum in animo contrito, & spiritu ingemiscenti, aut non multa caritas operit multitudinem peccatorum? Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Merito proinde iam non peccatrix iuxta tuam pharisae sententiam, sed sancta, & discipula Christi vocabitur, à quo etiam didicit in tam breui esse mitis, & humilis corde, Nimirum hoc est, quod in propheta legisti,

1. Cor. 4

D

Rom. 1.

c

Matth.

2. b

Luc. 2.

Luc. 7. 8

E

Proser. sed forsitan neglexisti: Verte impios, & non erunt. Sic carissimi, sic & antiquus ille accusator fratrum, si in quibus & vos erubescitis præterita peccata vestra vobis improperet. Apostolum audite magnifice consolantem vos, & dicentem: Hæc quidem, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, & illud. *1. Cor.* Habetis nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, sine in verò vitam æternam. Et manifestus imprimens: Templum Dei, ait, sanctum est, quod estis vos. Nimirum ipse est cuius reuerentiæ primam, in huius sermonis principio reseruauimus vocem, dum quæreremus sanctos, quorum sanctimonie congratulamur deuotione sollempni. Licet enim parietes hos, & dici sanctos, & esse faciat consecratio Episcoporum, frequentato scripturarum, instantia orationum, reliquæ sanctorum, visitatio Angelorum: minime tamen eorum sanctitas propter se credenda est honorari, quos nec propter se certum est sanctificari. Quinimmo sancta est propter corpora domus, corpora propter animas, anime propter spiritum inhabitantem. Neque hinc dubitet quis, cum inuisibilis eius gratia visibiliter nobis signum fiat in bonum. Dico autem in eo, quod & ipsi instar illius euangelici paralytici surgitis, quod corporeum hoc grabatum in quo iacebatis languidi, tam facile tollitis, quod denique ambulatis in domum vestram. Illam sanctam domum de qua lætamini dicentes cum Propheta: In domum Domini lætantes ibimus. O admirabilis domus, & dilectis tabernaculis, & atrijs concupiscibilibus præferenda. Quam dilecta tabernacula tua *Pf. 121.* Domine virtutum: concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Verum multo magis beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Siquidem gloriosæ dicta sunt de te, domus Dei. In tabernaculis enim gemitus est poenitentia, in atrijs gustus lætitiæ, in te satietas gloriæ. Hæc quidem est infima domus orationis, media expectationis, in gratiarum actionis, & laudis. Felix proinde quæ hic declinauerit à malo, quod est culpa, & fecerit bonum, ut illic à malo, quod est pena liberetur, & in te recipiat bonum. Hic nimirum primitiæ spiritus, illic diuitiæ, in te plenitudo: ubi bona illa mensura conferta, & coagitata, & superfluens detur in sinus vestros. Hic denique fiunt sancti, illic securi, in te beati. Hæc siquidem primitiæ spiritus, quæ

militantibus interim prærogantur: sanctitas in conuersatione, pietas in intentione, virtus in colluctatione. In sanctitate conuersationis poenitentia fructus intellige, & corporalia quæque diuinorum exercitia mandatorum. At quoniam hæc, nisi simplex fuerit oculus, simplicia esse non possunt, necessariò pietas intentionis, & puritas cordis exigitur, ne vel honoris ambitus, vel laudis surrepat appetitus: sed solus ille desideretur qui solus desiderium replet, & ad proprii fontis originem omnis, quam accepimus gratia teuertatur. Memento tamen solam ex omnibus perseverantiam coronari, nec eam facile posse inter tot discrimina vendicari, nisi multiplicem obtineas in tam multiplici colluctatione virtutem. Hæc in tabernaculis. Porro in atrijs, quæ post molestos conflictus amena iucunditate fouendos excipiunt exeuntes, iam diuitiæ spiritus erogantur: requies à laboribus, securitas à sollicitudinibus, pax ab hostibus. Ipse enim amodò iam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis, qui tanto feruore otium hastenus interdiceret, labores indicere consuevit. Ipse seorsum à curis faciet & ab omni solitudine sequestrabit, qui modo consilia ponit in anima sua, & sollicitam facit erga multa turbari. Ipse iam parta victoria in pace in idipsum suauiter dormire præstabit, qui dum adhuc leo iugens fremmit, & ad vigilias excitat, & accingit ad pugnam. Verum in his, ut supra tetigimus, liberatio magis à malo quam boni muneratio est: nisi quod dura nos nostræ necessitatis experientia cogit, absentiam maius, boni cumulos aestimare: quænammodum conscientia grauiorum immunitatem criminum, plenitudinem reputat sanctitatis. Hinc aduertere est, quam longè agimus à summo bono, qui carere culpa iustitiam, carere miseria, beatitudinem iudicium. Absit autem ut talem quis putet vbertatem domus illius, & torrentem voluptatis, & si qua sunt alia, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Nec ergo audire velis à homine, quod auris hominis non audiuit, nec ab homine quæras, quod humanus nec oculus videt, nec animus capit. Nec tamen hinc penitus taceamus: nostram hanc patriam à longè saluantes, triplicem quandam odorare videmur, potentia scilicet, & magnificentia, & gloria: re promissionem. Siquidem

homo erat, & filius captiuitatis huius, quid dicebat. Introibo in potentias Domini. Ceterum nos scire possumus, quid sit infirmitate carere, tamquam infirmitate circumdati. Quid verò sit virtute indui, & potentiam intrare, nec modo potentiam, sed & multam potentiam, fortè & omnipotentiam interim scire non possumus. Clamat etiam testis fidelis, quia quos iustificauit, illos & magnificauit. At magnificentiam eam præsertim, quam procedere deceat à magnitudine, cuius nec finis, nec numerus est, vti nam nostræ interim exiguitati, liceat expectare: nam æstimare non licet. Iam verò, ne ipsius quidem vereri necesse est, aut habere suspectam gloriæ promissionem: feliciter tunc, & fiducialiter hauries gloriam, à cuius interim appetitu tantis comminationibus deterreris. Erit enim tunc vnicuique laus à Deo, secunda certè, & sempiterna, finis pariter & discriminis expertis, & vt scriptum est. Iacunda decoraq. laudatio. Eia ergo fratres, viriliter interim in tabernaculis militemus, vt suauiter deinde in atrijs requiescamus, vt nouissimè in domo sublimiter gloriamur, cum momentaneum hoc, & leue tribulationis nostræ, supra modum insublime æternum pondus gloriæ operabitur in nobis, cum in Domino laudabimur tota die, in veritate vtique, non in vanitate.

Item in dedicatione Ecclesie, de gemina consideratione sui. Sermo V.

Etiam hodie fratres sollemnitate agimus, & præclaram: atque id quidem facile dixerim: sed si pergris querere cuius sancti, illud torè iam non ita. Quoties enim Apostoli seu Martyris, vel Confessoris alicuius memoria celebratur, haud difficile est dicere cuius, vti puta sancti Petri, & Stephani gloriosi, aut scilicet Patris nostri Benedicti, vel alicuius ceterorum magnorum principum magnæ curiæ celi. Nunc verò nullius eorum sollemnitas agitur, agitur tamen nonnulla sollemnitas. Nec modo nonnulla, sed non parua. Et si iam vultis audire, festiuitas est domus Domini, templi Dei, ciuitatis regis æterni, spõsæ Christi. Nemo sanè ambigit sanctam esse sponsam sancti sanctorum, & omni celeberratis honore dignissimam. An verò domus Dei sanctam esse quis dubitet, de qua Pf. 92. b & 64. n legitur, Domum tuam decet sanctitudo: Sic

& sanctum est templum eius, mirabile in æquitate: sed & ciuitatem sanctam Ioannes sese vidisse testatur. Vidi, inquit, sanctam ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de celo, à Deo paratam, tamquam sponsam ornatam viro suo. In quibus sane verbis aperire iam cæpi, quod adhuc (fateor) dissimulare volebam. Dico autem, quod eadem sponsa, quæ ciuitas est, sed & templum quoque & domus nihilominus sit. Neque id mirum, præsertim cum similiter vnus sit, qui se ei sponsum dignatur, & regem, & Decum, & patremfamilias exhibere. Necdum tamen vobis arbitror satisfactum, donec euidentius, quæ domus huius patrisfamilias, quod hoc templum Dei, quæ ciuitas regis istius, quam denique huius gloriosi sponsi sponsa dici, & esse meruerit, audiat. At ego super hoc quidem non parum vereor loqui, quid sentiam, ne quem vestrum (quod absit) aut minus fideliter, aut minus humiliter audire contingat: ne quis forsitan ab hoc auditorio, aut elatus præ magnitudine gloriæ, aut incredulus exeat præ pusillanimitate spiritus sui. Opto enim semper vos, & fideles, & humiles inueniri, quod vtrumque summopere sit necessarium ad salutem. Solis namque humilibus ipse dat gratiam, cui etiam sine fide placere impossibile est. Opto igitur, & omnibus modis cupio, vt & paruulos, & magnos imò (vt plus miremini) nihil aliud, quam grande aliquid ei vos exhibere curetis. Neque enim sine magno animo bona illa tam magna capere, aut vim facere poteritis regno cælorum, non plus, quam idem cælorum regnum intrare: nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli. Non sum homo profundi sensus, non possum vobis, quod non gustauerim eruere. Dicam tamen, quid interduo in me sentiam acitari, vt si quis forte sibi vtile iudicauerit, imitetur. Quia enim olim persuasum est mihi, vt miserar animæ mex placiturus exinde Deo meo, frequenter de ea recogito: vtinam autem magis semper liceret. Erat quando id acitari minimè libebat, nempe, quod minus (si tamen minus, & non magis mirimè) diligerem eam. Quomodo enim amat quis, cuius mortem amat? Quod si, vt verum est, & indubitabile, mors anime iniquitas est, absolutam proinde liquet esse sententiam, quod iniquitatem qui dicitur

Apocal. 21. a

K.

Pf. 146. a

I

Matthæ 18. a

Eccles. 30. d

L

Pf. 92. b

& 64. n

Pf. 10 d

legit,

ligit, odit animam suam. Oderam ergo eam, & od illum adhuc, nisi hoc mihi quodcumque amoris eius initium, is qui prior eam dilexerat, contulisset. Ipsi proinde beneficio non nunquam de ea cogitās, videor mihi in ea (fateor) velut duo quædam contraria inuenire. Si ipsā prout in se est, & ex se, iuxta rei veritatem intueor, nihil de ea verius sentire possum, quàm ad nihilum esse redactam. Quid modo necesse est singulas eius misérias numerare, quàm sit onerata peccatis, obfusa tenebris, irriterita illecebris, pruriens concupiscentijs, obnoxia passionibus, impleta illusionibus, prona semper ad malum, in vitium omne proclius, postremo totius confusionis & ignominie impleta? Nimirum si ipse quoque iustitiæ nostræ omnes ad lumen veritatis inspectæ, velut pannus menstruatus inueniuntur, iniustitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lumen, quod in nobis est tenebræ sunt, ipse tenebræ quantæ erunt? Facile est cuique nostrum si sua melius vniuersa, & sine dissimulatione vestiget, & iudicet sine acceptione personæ, attestari per omnia Apostolicæ veritati, & liberè proclamare: Qui se putat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Quid est homo, quia magnificas eum (ait fidelis, & deuota confessio (aut apponit erga eum cor tuum? Quid? Sine dubio vanitati similis factus est homo, ad nihilum redactus est homo, nihil est homo. Quomodo tamen penitus nihil est, quem magnificat Deus? Quomodo nihil, erga quem appositum est cor Diuinum? Respiremus fratres, & si nihil sumus in cordibus nostris, fortè in corde Dei potest aliud latere de nobis! O pater misericordiarum, o pater miserorum, quid apponit erga eos cor tuum? Scio scio: ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum! Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Omnes gentes quasi non sint, sic sunt ante te, & tamquam nihilum, & inane reputabuntur. Siquidem ante te, sed non sic intra te. Sic in iudicio veritatis tuæ, sed non sic in affectu pietatis tuæ. Nimirum vocas ea, quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt. Et non sunt ergo, quia quæ non sunt vocas; & sunt, quia vocas. Licet enim non sint quantum ad se, apud te tamen sunt, vtique iuxta Apostolum: Nō ex operibus iustitiæ, sed ex vocante. Sic nimirum sic consolaris in tua pietate, quem in veritate tua humiliasti; vt magnificè dilatetur in tuis, qui

merito angustiat in visceribus suis. Siquidem vniuersæ viæ tuæ misericordia, & veritas, requirētibus testamentum tuum, & testimonia tua. Testamentum vtique pietatis & testimonia veritatis. Lege homo in corde tuo, lege intra te ipsum de teipso testimonia veritatis, etiam hac communi luce iudicabis te indignum. Lege in corde Dei testamentum, quod firmatum est in sanguine mediatoris, & inuenies, eam longe aliud spē possidere, quàm te tenere videris. Quid est, inquit, homo, quia magnificas eum? Magnus vtique, sed in illo: siquidem magnificatus est ab illo. Aut quomodo non magnus apud illum, cui tam magna cura est de eo? Ipsi enim cura est de nobis, ait Apostolus Petrus. Et Propheta: Ego autem mendicus sum, & pauper, Dominus sollicitus est mei. Planè artificiosa conuexio vtriusque considerationis, qua velut vno momento descendens pariter, & ascendens, & se pauperem, & mendicum, & Deum pro se sollicitum vidit. Angelicum est illud ascendere, & descendere simul. Videbitis, ait, Angelos ascendentes, & descendentes super filium hominis. Neque enim talis aliena vicissitudo in eorum ascensionibus, & descensionibus est, simul & mittuntur in ministerium propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, & assistunt vultui maiestatis: Deo misericorditer prouidente; vt & nobis sit consolatio, & eis tribulatio nulla. Alioquin quādo æquanimitè paterentur ab illo vultu gloriæ in quem semper prospicere desiderant, propter nos, vel ad modicum separari? Denique ipsam audi in Euangelio veritatem. Angeli eorum, ait (hæud dubium quin paruulorum) in caelis semper vident faciem patris: sic videlicet paruulorum custodia deputati, vt non priuati vllō modo beatitudine sua. Hinc est, quod Ioannes sanctus ciuitatem Hierusalem descendentem vidit, stantem non potuit intueri. Et aduerte, quod descendentem dixerit, non cadentem? Cecidit enim quondam non minima pars ciuitatis illius, sed ea quidem minimè sancta, quippe cui grauitissimus casus fuit, quod totius inimica facta est sanctitatis. Verum hanc quidem ruinam, & terribilem casum Ioannes videre non potuit, quia necdum erat: sed vidit Verbum, quod in principio erat, vidit principium, quod Apostolis loquebatur: Videbam Satanam, tamquam fulgur cadentem de caelo, Itaque pars illa, quæ cecidit, à Deo reparaanda

Ps. 24. 6

A

Iob 7. 8

1. Pet.

s. a

Ps 39. d

Ioan. 8.

Matth.

18. 6

Apocal.

21. a

B

Luc. 10.

paranda est, cum implebit ruinas, & reedificabit muros Hierusalem, non tamen ex his qui ceciderunt. Hæc autem, quæ descendens apparuit, iam parata erat, sicut sequutus adiunxit, à Deo paratam. Siquidem quod descendunt non cadunt Angeli sancti, Diuina præparatio facit: à quo nimirum hæc ipsa eis, & voluntas præparata est, & facultas.

Hebr. 1. Unde non solum administratorios, sed & missos in ministerium, quoque Apostolus testatur.

d Quidni mittat Angelos, pro quibus & ipse à patre voluit mitti? Quidni pro eis inclinet celos, pro quibus ipse quoque cælorum rex inclinauit se, ita, vt digito in terram scriberet. Domine inclina celos tuos: Parum est. Et descende.

Quid ultra? Vt quibus condescendit, faciat etiam coascendere sibi. Ceterum, vt iam dixi, Angelicus ascensus, & descensus caret vicissitudine, nos autem modo hæc, modo illac versari necesse est: quod nec supra diutius stare liceat, nec expediat infra longius demorari.

C Ascendunt, ait, vsque ad celos, & descendunt vsque ad abyssos, anima eorum in malis tabescebat. Vt quid hoc? Propterea sanè anima eorum in malis interim plus tabescit, quàm delectetur in bonis, quòd hæc in re, illa vero tantum in spe videantur haberi. Quis poterit saluus esse, dicunt discipuli Saluatoris. Et ille: Apud homines hoc impossibile est, sed non apud Deum. Hæc tota fiducia nostra, hæc vnica consolatio nostra, hæc tota ratio spei nostræ. Sed de possibilitate iam certi, de voluntate quid agimus? Quis scit si est dignus amore an o. i. o. Quis nouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Hic iam p' auè fidem nobis subuenire necesse est, hic oportet succurrere veritatem: vt quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipsius spiritum reueletur, & spiritus eius testificans persuadeat spiritui nostro, quod filij Dei sumus. Persuadeat autem vocando, & iustificando gratis per fidem, in quibus nimirum velut medijs quidam transitus est ab æterna prædestinatione ad futuram magnificationem. Propterea sanè geminam illam considerationem, alteram quidem iudicij, & veritatis, alteram verò non incongruè vocari credimus fidei, & pietatis. Nec mirabere in humanis qualitatibus tam dissimilia reperiri, si solerter aduertas quanta, & in ipsa eius substantia conuenisse videtur diuersitas naturarum.

Matth. 19. d

Rom. 11. d

Quid enim spiritu vitæ sublimius? Quid verò humilias limo terræ? Quam profectò tam discohærentium in homine cohærentiam rerum, ipsos quoque sapientes sæculi huius arbitror non latuisse cum hominem definirent, animal rationale, mortale. Mirabilis siquidem copula rationis, & mortis, mira societas discretionis, & corruptionis. Sic nimirum sic in moribus, sic in affectibus, sic in studijs hominum non minor fortè, & amplior contrarietas inuenitur, vt si totam prauitatem seorsum intuearis, ac rursus quilibet boni videtur inesse, confideres sigillarum, plenum censeas esse miraculo, quod tam aduersa conuenerint. Inde homo nunc quidè Bariona, nunc verò Satana meretur audire. Nolite mirari hoc. Recolite ex Euangelio cui dictum sit (& vtrumque in veritate: nam vtrumque ab ipsa veritate dictum) prius quidem beatus es Simon Bariona: nec multo post, vade retro Satana. Vnus ergo vtrumque, etsi non vtrūque ex vno. Illud enim ex patre, istud ex homine, ipse tamen vtrūque erat. Vnde Bariona? Quia nō caro nec sanguis, sed pater ei, quod loquutus est reuelauit: Vnde Satana? Quia sapuit, quæ erant hominū, nō quæ Dei. Iam si viraque consideratione diligèter inspexerimus, nos quid sumus, imò in vna, quæ nihil, in altera, quam magnificati, quippe pro quibus etiam sollicitudinem gerat tanta maiestas, & cor suum apposuerit erga nos: puto temperata videtur gloriatio nostra, sed forsitan magis aucta, est solidata tamen, vt non in nobis, sed in Domino gloriemur, quibus nimirum in hoc solo respirare est, vt dicamus: Si decieuerit saluare nos, continuo liberabimur. Ex hoc iam in illa superiori specula, vel paululum immorantes, quæramus domum Dei, quæramus templum, quæramus ciuitatem, quæramus & sponfam. Neque enim oblitus sum, sed cum metu, & reuerentia dico, nos sumus. Nos inquam sumus, sed in corde Dei. Nos sumus, sed ipsius dignatione, non dignitate nostra. Non vsurpet quod Dei est, vt non apponat homo magnificare seipsum, alioquin quod illius erat faciens Deus, exaltantem se humiliabit. Quod etsi nos puerili animositate gratis saluari volumus, merito non saluamur. Excludit miseræ dissimulatio miserationem, nec dignatio locum habet vbi fuerit præsumptio dignitatis: prouocat verò compassionem humilis confessio passionis.

D
Matth. 16.

E

Sanè hæc sola facit, vt nos ipse tamquam diues paterfamilias alat in fame, & sub eo panibus abundantes inueniamur, proinde domus eius, cui nunquam deest alimonia. vitæ.

Matth. 21. Et memento quod domum suam domum orationis esse definiat: quia & hoc

Pf. 79. a prophetico satis videtur testimonio conuenire: qui ab ipso nos in orationibus vtique cibandos pane lacrymarum, & in lacrymis potum asserit accepturos. Ceterum iuxta eundem Prophetam, sicut supra quoque

Pf. 92. d meminimus, domum istam decet sanctitudo, vt videlicet poenitentia lacrymas puritas continentia comitetur, & quæ iam domus est, fiat subinde etiam templum Dei. Sancti estote, inquit, quia sanctus sum dominus Deus vester. Et Apostolus

1. Cor. 6. c Nescitis quia corpora vestra templum sunt spiritus sancti, & spiritus sanctus habitat in vobis? Si quis templum Dei violauerit, disperdet eum Deus. Numquid tamen vel ipsa iam sanctimonia sufficit? Pax quoque

F necessaria est, Apostolo teste, qui ait: Pacem sectamini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Hæc est quæ facit vnus moris habitare fratres in vnum, nouam vtique regi nostro vero pacifico ædificans ciuitatem, quæ & ipsa Hierusalem nominetur, quod est visio pacis.

Heb. 12. d Vbi enim sine fœdere pacis, sine obseruantia legis, sine disciplina & regimine acephala multitudo congregata fuerit, non populus, sed turba vocatur: non est ciuitas, sed confusio Babylonem exhibet, de Hierusalem habet nihil. Sed quemadmodum fieri posse videbitur, vt rex tantus in sponsum transeat, ciuitas promoueatur in sponsam? Sola hæc potest, quæ nihil non potest, caritas fortis vt mors. Quomodo non facillè istam leuet, quæ illum iam inclinauit? Verum hinc tibi nullatenus consulenda prior illa quam diximus consideratio tui, hic quam potissimum fidei magnanimitas exercetur. Denique & ipse ait: Desponsaui te mihi in fide, desponsaui te in iudicio & iustitia: eius, non tuam intellige desponsaui te in misericordia & miserationibus. Si non fecit ille quod sponsus, si non tamquam sponsus amauit, si non zelatus est tamquam sponsus, noliat quiescere sponsam te arbitrari. Itaque fratres mei, si per abundantem refectionem magni patrisfamilias domus esse probamur, si templum Dei per sanctificationem, si ciuitas

summi regis per socialis vitæ communionem, si sponsa immortalis sponsi per dilectionem, puto iam non esse quod dicere verear nostram esse sollempnitatem. Nec mirumini quod in tetris agitur hæc celebritas, si quidem agitur & in celis. Nempe si (vt veritas ait, & non potest non esse verum) super vno peccatore poenitentiam agente gaudium est in calis etiam Angelis Dei, non est dubium multiplex esse super tam multorum poenitentia peccatorum. Adhuc amplius vultis audire? Etiam gaudium Domini fortitudo nostra. Colletemur ergo Angelis Dei, congaudeamus Deo, & in gratiarum actione præsens sollempnitas agatur: quia quanto nobis domestica, tanto amplius debet esse deuota.

Vbi supra, Sermo VII.

Domestica nobis celebritas dedicatio domus nostræ, magis autem domestica nostra ipsorum dedicatio. Nostra siquidem illa aspersio, nostra illa benedictio, nostra consecratio fuit: quæ per manus sanctorum celebrata Pontificum, etiam hodie anniuersario reditu votius laudibus ad memoriam reuocatur. Numquid de lapidibus cura est Deo? non parietes dicunt, sed homines. Ipsi enim cura est de nobis. Vnus homo erat Iacob, & dormiens vidit descendentes Angelos & ascendentes. Parum est hoc, etiam Dominum Angelorum adesse testatus est, dicens: Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. Miratur enim gratiam, & dignationis magnitudinem expauescit. Quæ terribilior est iste locus, quam euidentiùs certiusque. Dominus est in loco isto: vbi nimirum non modo duo aut tres, sed tam multi in ipsius congregati nomine perseverant. Nemo iam nesciat, nemo vestrum ignoret. Siquidem non accepimus spiritum mundi huius, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo data sunt nobis. Terribilis planè locus, & dignus omni reuerentia quem fideles viri inhabitant, quem Angeli sancti frequentant, quem sua quoque præsentia Dominus ipse dignatur. Quomodo enim tantus Patriarcha nescire poterat quod non esset locus vbi non esset Deus? Sed fortè aliud esse miratus est, vbi ait: Verè Domi-

Luc. 15. b

Gen. 28. d

H

Dominus est in loco isto. Vbi verè est, & verè Dominus est, vbi in eius nomine Angeli simul & homines congregantur. Licet enim in omni loco sit qui nullo clauditur loco, signanter tamen dicimus. Pater noster qui es in cælis: quod aliter illic, & proprio quodam modo presentem se exhibeat, non quidem ipse se diuersus, sed diuersa distinguens. Est ergo in omni loco omnia vniuersaliter continens, omniaque disponens, sed longè tamen aliter atque aliter. Apud homines malos est præstans atque dissimulans, apud electos homines operans & seruans, apud superos pacificus & cubans, apud inferos arguens & damnans. Facit Solem suum oriri etiam super malos, sed vbi malorum interim dissimulatio est, quodammodo veritas non est. Itaque si dicere licet, apud impios est dissimulatione, apud iustos in veritate, apud Angelos in felicitate, apud inferos in feritate sua. Durum vobis sonat quod feritate dixi? ego verò & iram vereor & furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, &c. Verè, inquit, Dominus est in loco isto. Vbi enim pluit super iustos & iniustos, pater est, pater in misericordiarum, expectans homines ad pœnitentiã. Vbi damnat obstinatos, iudex est, & horrendum incidere in manus Dei viuentis. Vbi cubat, sponsus est: & beata anima quam introduxerit in cubiculum suum. Ceterum in loco isto verè Dominus est, si tamè seruamus ei in spiritu & veritate. Non enim verè Dominus erat apud eos qui ibi dicebat: Quid vocatis me Domine, Domine, & non facitis quæ dico? Tescantur sacre litteræ in Paradiso olim positum primum Adam vt operaretur, & custodiret illum. Sic secundus Adam in Ecclesia sanctorum, in congregatione suorum, in horto deliciarum (si quidè deliciae suæ esse cum filiis hominum) ita inquam, & ipse Dominus est in loco isto, vt opereretur atque custodiat. Alioquin sicut nisi quia Dominus adificauerit domum, in vano laborauerunt qui ædificant eam: sic nihilominus nisi ipse custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Porro Angelos ascendentes & descendentes esse in loco isto, Patriarchalis ipsa visio manifestat. Ascendentes vt videant faciem patris, descendentes vt prouideant nobis. Quid ergo nos, quomodo hic esse debemus, in qua reuerentia stare in loco isto, vbi Deus est operans, & seruans ascendentes & descendentes? Nimirum pœnitentes & expectan-

tes esse nos conuenit. Hoc est enim obliuisci quæ retro sunt, ignorare, reprobare, recogitare annos illos in amaritudine animæ nostræ, ac deinceps cogitatione simul & auditate extendere nos in anteriora. Ad hoc venimus, in hoc positi sumus. Hæc sunt que exiguntur à nobis, præteritorum pœnitudo peccatorum, & futuroium expectatio præmiorum.

*Præfatio in explanationem Psalmi.
Qui habitat.*

Considero labores vestros fratres, non sine magno miserationis affectu. Quæro consolationem, quam exhibere possim, & corporalis occurrit: sed ea non prodest quidquid magis & obesse plurimum potest. Siquidem modica seimentis detractio, non modicè mensis est detrimentum, & si pœnitentia vestra minuatur miseratione crudeli, paulatim gemmis corona vestra priuatur. Quid tamè agimus? Vbi Prophetæ farinula? Siquidem mors in olla est, & mortificamini tota die in ieiunijs multis, in laboribus frequenter, in vigilijs supra modum, præter ea quæ intrinsecus sunt, contritio cordium, & multitudo tentationum. Mortificamini, sed propter eum qui mortuus est pro vobis. Quod si abundat tribulatio vestra pro eo, abundat consolatio vestra per eum, vt in eo delectetur anima, quæ in his reuinit consolari. Apud ipsum namque ipsa quoque tribulatio magna quædam cõsolatio poterit inueniri, Nõne enim certum est supra vires humanas, vltra naturam, contra consuetudinem esse quæ sustinetis? Alius igitur portat ista, ille sine dubio qui (secundum Apostolum) portat omnia verbo virtutis suæ. Nonne ex hoc iam suo ipsius gladio inimicus perimitur, & magnitudo tribulationis de qua tentare solebat, ipsa magis tentationes exsuperat, tamquàm certissimum diuinæ præsentia argumentum? Quid enim timendum vobis, si adest qui portat omnia? Dominus protector vite meæ, à quo trepidabo? Nam etsi ambulauero in medio vimbæ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Quid est, quod totam molem terræ sustinet? Et vniuersus orbis cui innititur? Nam si est aliquid quod sustineat cetera, ipsum à quo sustinetur? Non inuenitur nisi virtutis verbum omnia portans. Verbo enim Domini celi firmati sunt,

Hebr. 10

Luc. 6. g

Pf. 126.

4. Reg. 4

Hebr. 1. a

Pf. 26. b

Pf. 23. b

& spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Propterea ut sit vobis in verbo Domini consolatio, maximè his diebus, quibus (sicut omninò dignum est) aliquatenus maior est labor vester, non erit inutile tractare vobiscum aliquid de scripturis sanctis, quod etià aliqui vestrum rogauerunt. Vnde nobis eligendus est Psalmus ipse de quo tentationis occasionem inimicus assumpsit, ut inde confingantur arma maligni, vnde sibi vsurpare presumpsit. Propterea nolo vos ignorare fratres, quoniam manifestè imitatores sunt inimici, quicumquè de scripturis sanctis aliquid non sanctè vsurpant, & detinent veritatem Dei in mendacio, sicut solent quandoque nonnulli. Cauete hoc dilectissimi: qui, prorsus diabolicum est, & de parte eius se esse probant qui id faciunt in suam ipsorum perniciem, salutaria scripta peruetere molientes. Sed non modo plus in moror, sufficit credo breuiter tetigisse. Iam de ipso quem elegimus Psalmo aliqua præstante domino disserere & explanare tentemus.

IN EXPLICATIONE
primi versus Psalmi
Qui habitat.

SERMO PRIMVS.

Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei celi commorabitur. Quis sit diuini inhabitator adiutorij, per non inhabitantes illud melius potest agnosci. Tria

siquidem eorum reperies genera. Vnum non sperantium, aliud desperantium, tertium frustra sperantium. Neque enim inhabitat in adiutorio Dei, qui non posuit Deum adiutorem suum, sed confidit in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum. Surdus namque ad prophetæ vocem dicentis: Quærite Dominum dum inueniri potest inuocate eum dum propè est, & sola temporalia quærens amulatur in malignantibus, pacem peccatorum videns, & elongatur ab adiutorio altissimi, quod sibi ad hæc necessarium esse non reputet. Sed quid nobis de his quæ foris sunt iudicare? Timeo fratres, ne fortè etiam sit in nobis qui non habitet in adiutorio altissimi, sed

confidat in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum. Fortè enim feruorem habet aliquis, potens in vigilijs, in ieiunijs, in labore, & ceteris huiusmodi, aut etiam multorum (ut sibi videtur) diuitias meritò multo tempore acquisiuit, & in his confidens remissior est in timore Dei, facillè iam ad ociositates, & curiositates perniciose quadam securitate declinat, murmurat, detrahit, diiudicat. Qui profectò si habitaret in adiutorio Dei, attenderet vtique sibi, & timeret offendere quem sibi cognosceret adhuc tam necessarium esse. Tanto siquidem amplius timere Deum, & magis sollicitus esse debuerat, quanto maiora eius munera iam perceperat. Neque enim quæ habemus ab eo seruare, aut tenere possumus sine eo. Nunc verò (quod non sine dolore loquimur, aut videmus) sunt aliqui, qui in conuersionis initio satis timorati & solliciti sunt, donec initium aliquid conuersionis acciperint, & cum multo magis desiderare debuerant, iuxta illud: Qui edunt me, adhuc esurient: incipiunt sic agere ac si dicant. Ut e

Eccl. 24.

quid ei seruamus vltra, quando iam habemus quod daturus est? O si scires quàm parum est quod habes, & hoc ipsum quàm cito perdes si non seruauerit ille, qui dedit. Hæc enim duo sunt quæ valde sollicitos & subiectos Deo nos reddere possunt: vt non simus de his, qui propterea non habitant in adiutorio altissimi, quia non reputant illud sibi necessarium esse, & hi sunt qui non sperant in Domino.

B

Sunt autem & alij qui & desperant, hi scilicet qui considerantes imbecillitatem propriam, deficiunt & obruuntur à pusillanimitate spiritus, habitantes in carne sua, & circa infirmitatem propriam semper intenti, vt omnia quæ patiuntur, cursim enumerare parati sint. Vbi enim intendere, ingenium, valet. In adiutorio autem Dei non habitant, neque nouerunt illud, quòd nec assurere valeant vt aliquando cogitent illud. Sunt autem alij qui sperant quidem in Domino, sed frustra: quia sic de misericordia eius sibi ipsi blandiuntur, vt à peccatis suis non emendentur: vana est omnino spes ista, & hæc confundit, eo quòd caritas desit. Contra hos Propheta: Maledictus, inquit, qui peccat in spe. Et alius: Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Dicitur

Pf. 146.

tes eum. Frustra siquidem sperat qui contem-
ptu suo gratiam a se repellit, & spem suam
profus euacuat. Nullus ergo horum trium
habitat in adiutorio altissimi. Primus enim
habitat in meritis suis, secundus in pœnis,
D tertius in vitijs. Immunda habitatio ter-
tij, anxia secundi, stulta & periculosa primi.
Quid enim stultius quam habitare in domo
vix adhuc inchoata? Consummasse te putas?
At cum consummauerit homo, tunc incipit.
Denique ruinosa est omninò hæc habita-
tio, & quæ sustentari magis opus habeat &
fulcri quàm inhabitari.

No. ane vita præsens fragilis est & incer-
ta? Simile esse necesse est quidquid funda-
tur in ipsa. Quis enim super fragile funda-
mentum, stabile credat ædificium? Pericu-
losa habitatio eorum qui in meritis suis spe-
rant, periculosa, quia ruinosa. Eorum verò
qui consideratione propriæ infirmitatis de-
speratione deiciuntur, habitatio est anxia,
& eos in tormentis diximus habitare. Quã-
diu enim & pœnas sustinent in quibus nõ-
ste & die conteruntur, & eis quoque quas
nondum sentiunt amplius cruciantur, vt
non sufficiat diei malitia sua, sed opprimun-
tur his quoque quæ fortasse numquam ex-
perientur tormenta; quis infernus intole-
rabilior potest excogitari, præsertim quia
& tanto labore premuntur, & celestis panis
non sustentantur edulio? Hi sunt qui in
adiutorio altissimi non habitant: quia de-
sperant. Priores autem idcirco non qua-
runt: quia nequaquam sibi illud necessa-
rium sentiunt. Extremi verò propterea lon-
ge sunt: quia eo modo quarunt auxilium
Dei quò obtinere non possunt. Soli enim
in adiutorio altissimi habitant, qui id solum
obtinere desiderant, id solum amittere tre-
pidant: sedula circa illud & sol cita cogita-
tione versantes, quæ est vtiq; pietas, cul-
tus Dei. Beatus planè qui sic habitat in ad-
iutorio altissimi: quia in protectione Dei
caeli commorabitur. Quid ei nocere pote-
rit eorum quæ sub celo sunt, quem Deus
caeli protegere & conseruare voluerit? Por-
rò sub celo sunt quæcûq; nocere possunt,
sub celo sunt aerea potestates, sub celo præ-
sens sæculum nequam, & caro aduersus spiri-
tam concupiscens. Optimè igitur dictum est,
In protectione Dei caeli commorabitur: vt
nihil eorum quæ sub celo sunt timere pos-
sit quisquis protectionem eius habere me-
ruerit: siue ita dictum sit: vt aduersum se-

quentem oratio depen- teat: Qui habitat in
adiutorio altissimi, in protectione Dei caeli
commorabitur: dicit Domino, Susceptor
meus es tu: & sit quod dicitur, In protectio-
ne Dei caeli commorabitur, expositio præce-
dentis partis. Qui habitat in adiutorio al-
tissimi: aut magis addere videatur, vt non
solum adiutorium ad operandum bonum,
sed protectionem quoque ad liberandum à
malo doceat esse querendam. At verò dili-
genter attende, quod in protectione dicit:
non in præsentia. Angelus in præsentia eius
exultat, ego vti nam possim in eius protec-
tione morari. Ille beatus in præsentia, ego vti
nam in protectione sim securus. Dei caeli
inquit: Licet enim vbique esse non dubite-
tur, sic tamen in celo est, vt ad eius compa-
rationem nec esse videatur in terris. Pro-
pter quod & orantes dicimus: Pater noster
qui es in caelis. Sicut enim anima cum in ro-
to quoque sit corpore, excellentius tamè &
singularius est in capite, in quo sunt omnes
sensus (nam in ceteris omnibus mēbris vix
vnum exercet solum, scilicet tactum, vnde
quātum ad eum modum quo in capite est,
cetera membra videtur quo iam modo non
tam inhabitare quam regere) ita si præsen-
tiam illius cogitemus qua beati Angeli per-
fruentur, videri possumus vix aliquem Dei
protectionem, & nomē habere. Felix tñ ani-
ma quæ vel hanc protectionem meretur. Di-
cet enim Domino, Susceptor meus es tu. Ve-
rum id quidem sermoni alteri referuemus.

*Adhuc de primo versu. Sermo secundus.
Vbi supra.*

Qui habitat in adiutorio altissimi, ait *Pf. 90. a*
propheta, dicit Domino, susceptor
meus es tu, & refugium meum
& Deus meus, sperabo in eum. Dicit in gra-
tiam actione, Confitemini Domino mi-
sericordiam eius; super duplici adiutorio e-
ius. Omnis enim qui adhuc in adiutorio
habitat, non in regno, & frequenter opus
habet fugere, & interdum cadit. Fugere
inquam dum in hoc corpore sumus, à facie
tentationis persecuentis oportet. Quod si
minus celeriter fugimus, aliquando (vt asse-
ret impellimur & euertimur, sed Dominus
suscipit nos. Ipse itaque refugium est, vt
venientem cum stercorebus boum pigro-
rum lapidatorem impigri fugiamus & eua-
dere possimus sædam nimis lapidationem.
Ipse

Ipsē quoque susceptor est, vt etiam cum ceciderimus non collidamur, quoniam supponit manum suam. Cum ergo tentationis impetum sentimus in cogitatione, statim fugiamus ad ipsum, & humiliter postulemus auxilium. Quod si fortē praeoccupauerit nos (vt aliquando) cum tardius quam oporteat ad eum confugimus, solliciti simus vt suscipiat vos manus Domini, Homines enim aliquando cadere necesse est dum in hoc saeculo detinentur: sed alij colliduntur, alij non, quia Deus supponit manum suam. Sed quomodo eos discernere poterimus, vt segregem⁹ iuxta Domini exemplum agnos ab hœdis, iustos ab iniustus? Nam & iustus septies in die cadit. Verum hoc interest inter eorum casus, quod iustus suscipitur à Domino, ideoq. resurgit fortior. Iniustus autem cum ceciderit, non adjiciet vltra, vt resurgat, immo verò, aut in pudorem noxium, aut in impudentiam cadit. Aut enim excusat quod fecit, & hic est pudor adducens peccatum: aut fit ei fr̄s metricis, & iam nec Deū timet, nec hominē reueretur, sed prædicat peccatum suum sicut Sodoma. Iustus verò super manum Domini cadit, & miro quodam modo etiam ipsum ei peccatum in iustitia cooperatur: Scimus enim quoniam diligentibus Deū, omnia cooperantur in bonum. Nonne cooperatur nobis ille casus in bonum, vnde, & humiliores efficiamur, & cautiores? Nonne Dominus cadentem illum suscipit, qui ab humilitate suscipitur? Impulsus eliusus sum, vt caderem (ait Propheta) sed nihil profecit qui impulit me, quoniam Dominus suscepit me. Sic ergo dicit fidelis anima Domino, Susceptor meus es tu. Possunt omnia dicere, creator meus es tu, possunt & animalia dicere, pastor meus es tu, possunt omnes homines dicere, redemptor meus es tu. At vero susceptor meus es tu, is tantum dicere potest qui habitat in adiutorio altissimi. Vnde, & addidit: Et Deus meus. Cur non Deus noster? Quia in creatione, in redēptione, ceterisq. communibus beneficijs est Deus omnium, sed in tentationibus suis tāquam proprium eum habent singuli electorum: Sic enim paratus est suscipere cadentem, & eripere fugientem, vt videri possit relictis omnibus alijs, ei soli operam dare: propterea expedit omni animæ Dgum semper attendere tamquam proprium non modo adiutorem, sed etiam inspectorem. Quomodo enim negli-

gens poterit fieri, qui intuentem se Deum numquam desinit intueri? Aut quomodo non quasi proprium illum habere videtur, qui sic eum super se videt intentum, vt omnia interiora eius; & exteriora omni hora considerare non cesset: omnesq. non solū actus, sed etiam ipsos subtilissimos animæ motus perscrutetur atque diiudicet? Hic igitur non immeritò dicere potest: Deus meus sperabo in eum. Et attende, quod non dixerit, speravi, aut spero, sed, sperabo; Hoc, inquit, est votum meum, hoc propositum meum, hæc intentio cordis mei. Reposita est hæc spes mea in sinu meo, & in hac perseuerabo. Sperabo in eum. Nec desperabo, nec frustra sperabo, quia maledictus qui peccat in spe: & nihilominus qui peccat in desperatione, sed nec esse volo de his qui non sperant in Domino. Sperabo, inquit, in eum. Sed iam dic nobis quo fructu, qua mercede, quo lucro? Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. Sanè laqueum hunc, & hoc verbum, in diem alterum, & sermonem, si placet alterum differamus.

De tertio versu, Sermo III. vbi supra.

DEus meus sperabo in eum: quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. Ergo utique fratres, in hoc verbo magna mei ipsius pietate compungor, & valde misereor animæ meæ: Ipse liberavit me de laqueo venantium. Ergo ne bestia sumus nos? Bestiæ prorsus. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus. Bestiæ profectò sunt homines, oves errantes, non habentes pastorem. Quid superbis d homo? quid te sciolū iactas? Vide quia bestia factus es, cui venanda laquei præparantur. Sed qui sunt venatores istius venatores utiq. pessimi, & nequissimi, callidissimi, & crudelissimi. Venatores q. cornu non sonant, vt non audiatur, sed sagittat in occultis immaculatū. Ipsi rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutia, & malitia diabolicæ fraudis, ita, vt sicut est ante venatorem bestia, sic ad eorum comparationē sit quilibet astutissimus hominum, præter eos dumtaxat qui cū Apostolo non ignorant cogitationes eorum, quibus in Dei sapientia datum est fraudes deprehendere malignorum. Obsecro vos nouelle plātationes Dei, vos q. nondum

Prouer.
24.6

Rom.
8. e

Pf. 117.
6

Textus.

Textus.

Textus.

Pf. 48. c

nondū exercitatos habetis sensus ad differentiationem boni & mali, nolite sequi cordis vestri iudicium, nolite abundare in sensu vestro: ne vos tamquam rudes adhuc versutus ille venator decipiat. Nam siluestribus illis & omnino bestialibus bestiis (seculares homines loquor) apertos satis expandit laqueos, vt pote quos facillē capiendos esse nō dubitat. Vobis autem qui tamquam prudentiores cerui serpentes necatis, & desideratis ad fontem viuū, subtiliores occultat laqueos, & callidiora fraudis suę argumenta conquirunt. Vnde obsecro vos humiliamini sub potenti manu Dei pastoris vestri, & acquiescite eorum consilijs qui melius norunt venatoris illius versutas, edocti diuturno lōgi temporis exercitio, & crebris experimentis, tam in se, quā in multis. Sed ecce quia iam venatores & bestias nouimus, quisnam sit laqueus iste, quarendum est. Nolo ego adinuenire ex me, nec dubium aliquod tradere vobis. Ostendit nobis Apōstolus laqueum istum, ipse enim venatori illorum non ignorat cogitationes. Dic nobis inquam beate Paule, quis sit laqueus iste diaboli, à quo se liberatam fidelis anima congratulatur. Qui volunt, inquit, diuites fieri in hoc sæculo, incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli. Ergo ne laqueus diaboli diuitiū sunt huius sæculi? Heu quam paucos inuenimus, qui ab hoc laqueo liberati exsultent, quam multos qui dolent quod parum sibi videntur irretiti, & adhuc quantum possunt ipsi se inuoluere, & intricare laborant. Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis non habentem vbi caput suum reclinet filium hominis, exsultate & dicite: Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantiū. Confitemini illi toto corde, tota anima, tota virtute, & ex ipsis medullis cordis gratias ei agite, dicentes: Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantiū. Et vt noueritis quam magnum sit beneficium hoc, & sciatis quæ à Deo donata sunt vobis, audite quod sequitur: Et à verbo aspero. O homo, vel magis bestia: laqueum non timebas? Time vel nalluum. A verbo, inquit, aspero. Quod est hoc verbum, nisi illud insatiabilis gehennæ, Affer, affer, percutite, dilacera, cird interfice, velociter spolia, detrahe. Quid est verbum asperum, nisi, Tollatur impius ne videat gloriam Dei? Quomodo exsultant venatores capta bestia, & clamant tolle tolle, insige veribus, infer prunis, & male bul-

lientibus impone lebetibus. Verbum asperum fuit quod protulit domus exasperans populum Iudæorum. Tolle, tolle, crucifigere. Quam horribile verbum, quam asperum, quam crudele? Verē dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Hoc verbum asperum tu sustinisti Domine. Cur, nisi vt nos liberares à verbo aspero? Sit iam pietatis tuae, vt non sustineamus nos, quod tu dignatus es sustinere pro nobis. Respondent homines seculares cum eis suademus agere poenitentiam, & dicunt: Durus est hic sermo; Nempè hoc est quod in Euangelio legitur: Loquebarur de poenitentia ipsa Dominus, sed in figura, tamquam his, quibus non erat datum nosse mysterium regni Dei. Cum audirent dicentem: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, dixerunt: Durus est hic sermo, & abierunt retrorsum. Quid autem est manducare eius carnem, & bibere sanguinem, nisi communicare passionibus eius, & eam conuersationem imitari quam gessit in carne? Vnde & hoc designat illibatum illud altaris Sacramentum vbi Dominicum corpus accipimus: vt sicut videtur illa panis forma in nos intrare, sic nouerimus per eam quā in terris habuit conuersationem ipsum intrare in nos, ad habitandum per fidem in cordibus nostris. Cum enim iustitia ingreditur, ille ingreditur qui factus est nobis à Deo patre iustitia. Sed & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo: Sed tamen adhuc multi nobis dicunt. Durus est hic sermo. Ergo ne durum est momentaneum hoc & leue tribulationis, quod supra modum in sublimitate æternū pondus gloriæ operabitur in nobis? Durum est breuissimo & leuissimo labore exuriatus illos, & tormenta redimere, quæ nullus terminus finiat, nullus animus sufficiat cogitare? Durum vobis videtur cum dicitur: Agite poenitentiam? Erratis: sed audiri estis aliquando verbum asperum. sermonem durum, auditionem malam. Ite maledicti in ignem æternum. Ita dico vobis hoc timere, hoc durū reputate: & inuenietis, quia iugū Domini suaue est, & onus eius leue. Si in seipso suaue illud credere necdum potestis, vel hoc nō ignoratis: quoniam huius comparatione suauiusimum est. Vos autem fratres mei, vos pennati, ante quorum oculos frustra iacitur rete, vos qui diuitias huius sæculi penitus reliquistis, quid

10. 19.

L

10. 6. 1

1. Tim. 6. 6

2. Cor. 4.

M Matth. 25.

Matth.
25. d

timeatis à verbo aspero, quoniam iam liberati estis à laqueo? Felix tu Idithum, pro quo Psalmi quidam inscripti sunt, qui transfiliisti laqueū, vt omnino longe fieres à verbo aspero. Quibus enim dicitur: Ite maledicti in ignem æternum: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, quibus inquam dicitur, nisi his qui substantiam huius mundi habuerunt? Numquid non valde exhilarantur ad verbum hoc corda vestra, & spiritali iocunditate replentur? Numquid nõ pretiosorem ducitis paupertatem vestram thesauris sæculi? Siquidem ipsa est, quæ liberat vos à verbo aspero. Quomodo namque à nobis exigit Deus, quod pro ipsius amore relictum est? Et tamen etiam hoc facitis, & de labore manum vestrarum Christus alitur, & vestitur, vt nihil desit. Agite ergo gratias, exultate, & dicitis: Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. Exultate, inquam, sed adhuc interim cum tremore. Latos vos esse volo, sed nondum securos: Gaudentes in Spiritu sancto, sed tamen patientes adhuc, & cauentes à reciduo. Quid enim vobis vltra pauendum est? Vnum vtique, idque grauissimum, peccatum Iudæ, peccatum apostasiæ. Bene enim factum est, vt pennas acciperetis sicut columbæ, & volaretis ad requiescendum. Nam in terra non erat requies, sed labor, & dolor, & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti, nisi ne forte cadauer, vel simile aliquid in terra videat cuius desiderio tractus videatur à venatoribus illis pessimis, & preparatis laqueis capiatur, & sint nouissima hominis illius peiora prioribus? Hoc inquam omnino timendum est, ne quis aut corde solo, aut etiam corpore ad vomitum reuertatur. Legimus enim de filiis Israel quia corde redierunt in Aegyptum; nam corpore reuerti clausum post eorum talos rubium mare prohibebat. Hoc est quod vehementer singulis quibusque timendum est, ne quando fortè catenus Deum offendant, vt manifestè abijciantur, & euomantur ab eo, aut si pudor neget apostasiã corporis, tepor ipse paulatim ingerat apostasiã cordis, vt videlicet in habitu religionis cor sæculare gerant, & quidquid sæcularis consolationis inuenire potuerint, amplectantur. Neque enim sumus nos Apostolo sanctiores, qui tamen verebatur ne fortè cum alijs predicasset, ipse reprobus efficeretur. Sed id

oper. D. Bern. Tom. I.

tamdiu timendum est, donec laqueus contritus sit, donec corpus istud anima deposuerit. Nam & ipsum corpus laqueus quidam est, vnde, & oculus legitur animam deprædari: Minime ergo decet esse securum hominem, qui secum portat laqueū suum: imò verò bonum est magis habitare in adiutorio altissimi, vt per eum possit laqueus euitari.

Thren.
3. fDe quarto versu, Sermo quartus.
Vbi supra.

Scapulis suis obumbrabit. Confitenti humiliter, & deuotè gratias referenti, non immerito ampliora beneficia promittuntur. Nam qui fidelis inuenitur in modico, iure constituetur super multa, sicut e contrario accipiendis indignus est, qui fuerit de acceptis ingratus: Itaque deuotè illi gratiarum actioni respondet spiritus, non id solum, inquit: faciet, sed & scapulis suis obumbrabit tibi. Credo in his scapulis geminam Dei promissionem intelligendam, vitæ scilicet eius, quæ nunc est pariter & futuræ. Si enim solum promitteret regnum, & in itinere deesset viaticum, omnino conquererentur homines, & responderent: Magnum quidem est quod promittitur, sed perueniendi illuc nulla facultas datur. Propterea, qui post hoc sæculum vitam promissit æternam, ipse dandum etiam in hoc sæculo centuplum prouidentissima pietate promissit. Quid iam excusationis habes homo? Profecto obstructum est os loquentium iniqua. Quid plus afferat ad tentandum, nisi quia longa futura est via tua? Et si grandis tibi restat via, cur hoc timeas, cui fortis cibus datur, ne deficere possis in via? Helix vtique cibus allatus est ab Angelo, quo nullus, in humana consuetudine vilior inuenitur, scilicet panis, & aqua, tanta tamen fortitudo collata est, vt quadraginta diebus ambulans non fatigaretur, nec esurreret. Vis tibi hunc cibum ab Angelis ministrari? Mirum valde, si non vis. Quod si cibum hunc desideras, & Angelica ministraria, non superba, sed humiliter magis ambitione requiris, audi quomodo scriptum sit de Domino, quia tentante diabolo, & suadente vt de lapidibus faceret panem, restitit, & dixit: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Deinde tentationibus superatis, & iētatore fugato, accesserunt Angeli, & ministrabant.

Matth.
19. d3. Reg.
19. bDeuter.
8. aMatth.
4. a

S. ei.

1. Cor.
9. d

ei. Et tu ergo si vis habere ministerium Angelorum, fuge consolationes seculi, & tentationibus resiste diaboli. Renuat consolari anima tua in alijs, si vis in Dei memoria delectari. Cum esuris, currere suadet ad panem. At tu potius audi dicentem: Non in solo pane viuit homo. Cur enim tanta varietate distraheris, vt modo cibum, modo potum, modo vestem, aut lectum, nisi pro sola corporis necessaria sustentatione requiras, qui in vno, id est, in verbo Dei potes hæc omnia inuenire? Manna enim est, omnem saporem habens, & odoris delectationem: & requies est vera & sincera, suavis, & salubris, iucunda, & sancta. Hæc promissio est vitæ presentis. Nam promissionem futuræ quis explicet? Si expectatio iustorum lætitia, & tanta lætitia, vt omne, quod desideratur in sæculo, non valeat ei comparari: ipsum quod expectatur quid erit? Oculis non vidit Deus absque te, quæ præparasti diligentibus te. Sub his itaque scapulis quattuor nobis beneficia conferuntur. Sub his enim abscondimur, sub his in occursum accipitrum, & miluorum protegimur, quæ sunt aeræ potestates, sub his vmbra culum salubre refrigerat nos, & repellit nimium solis feruorem, sub his quoque alimur, & fouemur. Ait enim Propheta in alio Psalmo: Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum, id est, dum adhuc dies mali sunt, & in terra aliena sumus, quæ data est in manus impij, in qua nõ est regnum pacis, nec Deus pacis regnat in ea: Nam si regnat, quid est, quod orâtes dicimus: Adueniat regnum tuum? Necessè igitur est, abscondere interim si quid habemus, boni, quoniam thesaurũ regni cælorum qui inuenit homo abscondit. Propter quod etiam corporaliter in claustris, & in siluis abscondimur. Et si scire vultis quantum in hac absconsione lucratur, credo nullũ hic esse, qui, si quartam partem eorum, quæ facit, in sæculo actitaret, non adoraretur, vt sanctus reputaretur, vt Angelus, nunc autem quotidie tamquam negligens arguitur, & increpatur. Parum ne hoc lucrum ducitis, quod non reputamini sancti antequam sitis? An non timetis ne fortè hic vili mercede hac recepta, in futuro mercedem non habeatis? Necessaria est ergo hæc absconsio non solum ante oculos aliorum, sed etiam multo magis ante te ipsum. Hoc enim habet Dominica illa sententia: Cum feceritis

omnia quæ præcipiuntur vobis, dicite, serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus, vt enim nobis si non fecissemus. Et hæc est vti que magna virtus, & summa securitas, quando & piè viuus, & tamen plus attendis, quæ desunt tibi, quam quæ obtinuisse videris, oblitus quæ retro sunt, & extendens te in anteriora. Hæc igitur est absconsio: quam sub scapulis Domini præstari dixeramus; qualis forsitan absconsio fuit, vel obumbratio quæ Mariæ facta est à Spiritu sancto, ad calandam videlicet tam incomprehensibile sacramentum. De protectione quoque idem ait propheta iste: Obumbrasti super caput meum in die belli. Sicut enim videns venientem accipitrem mater expandit alas suas, vt pulli subeant, & habeant tutum refugium, sic nobis parata, & quodammodo dilatato sinu extensa est summa illa, & ineffabilis pietas Domini nostri. Vnde, & supra dixit: Quoniam refugium meum es tu. Iam verò sub ipsis quoque scapulis, & vmbra culum salubre, & protectionem habemus. Sicut enim iste corporeus Sol licet bonus sit, & valde necessarius, tamen & feruor eius si temperatus nõ fuerit, infirmo capiti, & splendor infirmis oculis nocet, nec est Solis culpa, sed in firmitatis: sic etiam Sol iustitiæ est. Vnde & dicitur: Noli nimium iustus esse. Non quod iustitia bona non sit, sed quia dum adhuc infirmi sumus, oportet ipsa bona gratia temperari, ne forte elationis, aut indiscretionis vitium incurramus. Quid est, quod incessanter orantes, & supplicantes non possumus ad eam quam desideramus, gratia abundantiam peruenire (Putatis quia auarus, aut inops tactus est Deus, impotens, aut inexorabilis? Absit hoc, profus absit: sed ipse cognouit figmentũ nostrum, & scapulis suis obumbrat nobis. Non tamen à petitione propterea cessandũ est, quia etsi non dat ad satietatem, dat tamen ad sustentationem, etsi cauet nobis à feruore nimio, tamen fouet nos tamquam mater calore suo. Hoc est. n. quartũ, quod diximus sub scapulis eius nobis præstari, vt tamquã pulli in calore materni corporis foueamur, ne foris vagantes moriamur, refrigerescẽte nimirum caritate, quæ non diffunditur in nobis nisi per spiritum qui datur nobis. Sub his igitur pennis eius securus sperabis, vt videlicet de exhilaratione presentium munus firma sit expectatio futurorum.

E

Pf. 139.

Eccl. 7. e

F

Matth. 4. a

D

Pf. 26. b

Luc. 17. b

De prima parte quinti versus. Sermo V.
Vbi supra.

& iustitiam eius, & oia adijciuntur vobis. De victu vtique dixit, & vestitu. Vñ dixerat sollicitos esse non debere. Nam & hæc ipsa pater noster celestis benignissima pietate ministrat, ob duplicem scilicet causam: ne vel omninò crederemus infensum, si ista negaret, & sic desperaremus: vel illorum nimia sollicitudo, spiritualis exercitij fieret detrimentum. Sine his enim, neque viuere, neque Deo seruire est. Ceterum quanto strictius, tanto melius. Itaque scuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurfu, & demonio meridiano. Hæ sunt quattuor tentationes, quibus vndique circumdati necesse habemus circumdari etiam scuto Domini, vt sit nobis à dextris, & à sinistris, antè & retro. Hoc enim præmonitos vos esse volo, neminem super terram absque tentatione victurum, vt cui fortè tollitur aliqua, alteram securus exspectet: aut fortè non securus, sed pauidus magis, & sic petat ab ea liberari, vt nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectã, seu requiem audeat polliceri. Qua in re consideranda est nobis, tam benigna erga nos Diuinę pietatis dispensatio, vt quibusdam nos tentationibus patiatior diutius occupari, ne fortè periculosiores occurrant: ab aliquibus verbò citius liberet, vt possimus in alijs, quas nobis vtiliores fore præuidet exerceri. Verum considerandum nobis est (sed non modo) quæ sint iste quattuor quas hic ponit. Credo enim, quod in hoc ordine, quo hic numerantur, contra eos, qui conuertuntur insurgunt, & velut principes sunt omnium tentationum.

De secunda parte quinti versus, & de sexto versus. Sermo VI.
Vbi supra.

Solet in Diuinis Scripturis aduersitas designari per noctem, & scimus, quia aduersus eos, qui conuertuntur, primum esse certamen de molestijs corporis consuevit. Caro, n. hæcenus indomita, castigari, & in seruitutem redigi nequaquam æquanimitè patitur, sed adhuc memor recens perditæ libertatis acrius cõcupiscit aduersus spiritũ, maximeque in his penis, in quibus estis vos quotidie morientes;

Marc.
26. d
Scuto circumdabit te veritas eius. Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Et quis hoc dixerit, scitis: & tempus scitis. Domini enim est verbum istud, instante iam passione sua. Et attendite quoniam ipse quidem erat passurus, & non discipuli: nec tamen pro se dicebat orandum, sed pro illis. Vnde ad Petrum: Ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum: ego autem rogauì pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Si tantum illos oportebat timere in passione Domini quantum nobis timendum est fratres, in passione nostra? Vigilate proinde & orate, vt non intretis in tentationem: quoniam vndique circumdati estis tentationibus.

Luc. 22.
d

G Vnde legistis, quia tentatio est vita hominis super terram. Itaque si tot tentationibus plena est vita nostra, vt non immerito tota ipsa tentatio debeat appellari: peruigili circumspeditione opus est, & oratione, ne inducamur in eam, vnde est, & illud in oratione Dominica: Et ne nos inducas in tentationem. Quia ergo vndique sic circumdatus es tentationibus, scuto, circumdabit te veritas eius: vt quemadmodum, vndique bella, ita vndique sint & præsidia. In quo omninò illud manifestum est, spirituale scutum esse oportere, quod circumdare potest. Veritas autem circumdat, quia verax qui promittit, & sic exhibet, vt promittit. Fidelis Deus, ait Apostolus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis: Non incongruè sanè scuto comparatur gratia Diuinę protectionis, quod in superiori parte amplum, & latum est, vt caput humerosque custodiat: in inferiori verò strictius, vt minus oneret, maximè, quòd graciliores sint tibie, nec tam facillè vulnerentur, sed nec adeo periculosum sit illis in partibus vulnerari. Sic omninò, sic militibus suis Christus ad inferiora tuenda, id est, carnem, magnam (vt ita dixerim) strictitatem, atque penuriam rerum temporalium donat: nec vult eos illarum multitudine prægrauari, sed vt victum, & vestitum habentes, quemadmodum ait Apostolus, his contenti simus, in superioribus verò ampliorem latitudinem, & abundantiam gratiæ spiritualis. Sic enim habes: Primum querite regnũ Dei,

Iob 7. d

Matth.
6. b

1. Cor.
10. c

H
1. Tim.
6. b

rientes: immò verò morte affecti tota die, quæ & supra viues sunt, & vltra naturam, & contra consuetudinem vestram. Quid igitur mirum? Turbant ista maximè eos qui necdum consueverunt, necdum satis in promptu habeant recurrere ad orationes, resurgere ad meditationes sanctas, vt sic releuetur dici pondus, & æstus. Necessarium planè nobis inter ipsa nostræ conuersionis initia scutum Domini, vt non timeamus à timore nocturno. Benè autem dicitur non timendum à timore nocturno, & non dicitur à nocte, quia non ipsa afflictio tentatio est, sed magis timor ipsius. Nam, & omnes laboramus, cum tamen non omnes inde tentemur: & qui tentantur, multo magis timore futuræ pœnæ, quam præsentis dolore læduntur. Quia ergo timor ipse tentatio est, congruè dictum est ei qui circumdatur scuto Domini, quòd à tentatione hæc nò timebit. Fortè impugnetur, fortè tentabitur, fortè timebit noctem, sed non ei timor iste nocebit. Magis autem si non fuerit dominatus, tunc immaculatus erit, & emundabitur, sicut scriptum est, quia terribi purgabuntur. Caminus est timor iste, sed vt examinet, non exurat, veritas facit. Nocturnus planè, & tenebrosus timor, sed facillè hunc radius veritatis exsuperat. Ingerit enim oculis cordis nunc quidè peccata, quæ fecimus: vt quemadmodum de se propheta ait, etiam nos in flagella parati sumus, annunciantes iniquitatem nostram, & cogitantes pro peccato nostro. Nunc verò æterna supplicia, quæ meruimus vt in eorum comparatione quæ euadimus, vniuersa quæ patimur, delicias reputemus. Nunc quoque celestia præmia ad quæ tendimus, crebro videlicet memorantes, quoniam non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Nunc etiam ea quæ pro nobis pertulit Christus, vt crebro considerantes quanta sustinuit illa maiestas pro inutilibus seruis, erubescamus non sustinere vel parua pro nobis. Sed forsasse præualuit veritas, præsertim tam multiplex, & vsquequaque circumdans, non repellere modo, sed etiam expellere penitus hunc timorem. Nox præcessit: vt filius lucis, & diei, honestè ambulàs, time sagittam. Leuiter volat, leuiter penetrat: sed dico tibi nò leue infligit vulnus, citò interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est, non est vnde hæc impugnet pusillanimes, & remissos,

Qui feruentiores esse videntur, ipsi pauca, ipsi sibi caueant in hac parte: nihilominus adhuc solliciti non deserere seutum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati? Nec sanè huic opponenda sagittæ secreta illa, & quodammodo intima veritatis exigimus: semet ipsam mouerit anima, de se teneat veritatem. Difficile prorsus (ni fallor) homo verbis laudantium hominem in vita sua, abduci poterit altum sapere, si se intus ad lucem veritatis sollicita consideratione discutiatur. Nonne enim si propriam cogitat conditionem, dicturus est sibi: Quid superbis terra, & cinis? Nonne si propriam consideret corruptionem, fateatur necesse est, quoniam non est in eo bonum? Sed, & si forte aliquid habere videretur, non inueniet puto quod respondeat Apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? Et alibi: Qui itat, videat ne cadat. Postremò si fideliter computet, facillè illi erit aduertere, quòd nec cum decem millibus possit occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se, & omnes iustitias suas tamquàm pannum menstruatè reputari. Eadem quoque veritas, & eis nihilominus opponenda est tentationibus, quæ sequuntur. Neque enim vel sic desistit hostis antiquus, sed ad callidiora forte conuertitur argumenta. Firmam probauit vtroque latere turrim, nò est quòd vel à sinistris pusillanimitate timoris, vel à dextris eam humanis cõcutere laudibus, in vtraque iam molitione frustratus attentet. Se l si viribus, inquit, deicere nequeo: forte decipere possum alieuius ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? Planè cupiditas, radix iniquitatis, ambitio, subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, vitiorum arugo, tinea sanctitatis, exæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans, generans ex medicina languorem. Contempsit vanam gloriam, ait quoniam vana est: forte solidius aliquid affectaret, forte honores, forte diuitias. Quantos hoc negotium perambulans in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis euacuans? Quantos ergo pestis hæc nequiter supplantatos turpiter quoque deiecit, vt ceteri quique quos latuit occultus effossor, subitam expauescerent ad ruinam? Quid verò hunc fouet vermem aliud,

K

Job 41. c

Pf. 37. c

Rom. 8. d

L

1. Cor. A. b
1. Cor. 10. c

M

quam

quam mentis alienatio, & obliuio veritatis? Aut quid nisi veritas hunc prodendum vestigat proditorem, & negotium arguit tenebrarum? Nimirum hæc est, quæ dicit.

Matth. 16. d
Sap. 6. a
A Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur, se autem perdat & detrimentum sui faciat? Et item: Potentes, ait potenter tormenta patientur. Hæc est, quæ

sedula suggestionem reducit in mentem, quam sit in ambitu friuola consolatio, graue iudicium, vsus breuis, finis ignotus. Hucusque tentationes Domini: quartam inimicus non præsumit afferre. Illa enim de ignorantia est, nec dubitat sapientissimum, qui sic moderabatur responsiones suas, vt in nullo vniquæ posset deprehendere, quod quærebat. Prima siquidem tentatione esurienti suadebat de lapidibus panem facere: sed ille, nec posse, nec non posse respondens,

Matth. 4. a
B cibum alium præcendit, dicens: Non in solo pane viuit homo, &c. Secunda verò tentatione præcipitum suadebat, promittens, quia non læderetur si filius Dei esset, & sic videns omnis ciuitas laudaret eum, & magnificaret, & nec esse se, nec non esse respondit: Tertia de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promisit, si cadens adoraret eum. Vides ne, quod ambitionis via, adoratio diaboli est, qua videlicet ad honores, & gloriam mundi perueniendum suis ille adoratoribus pollicetur? Quarta (vt dixi) tentatione apud eum abstinuit, cuius nimirum tantam esset expertus prudentiam ex responsis: Quid autem aduersus alios faciat quos videt omnimodò diligere iustitiam & odisse iniquitatem? Quid nisi, vt iniquitatem palliet virtutis imagine? Quos enim perfectos boni nouerit amatores, malum eis sub specie boni non mediocris, sed perfecti, persuadere conatur, vt citò consentiat, qui magnoperè diligit bonum, & faciliè qui currit incurrat. Hoc est igitur dæmonium non modo diurnum, sed meridianum.

2. Cor. 2. c
B An non hoc timuit Maria, quando ad nouam Angeli salutationem expauit? An non hoc insinuabat Apostolus cum diceret: Non enim ignoramus cogitationes eius? Ipse enim Angelus satanæ transfiguratus se in Angelum lucis. An non denique hoc ipsum metuebant Discipuli, quando videntes Dominum super mare ambulantem clamabant, putantes phantasma esse? Et vide, quam benè congruit, quod quarta vigilia nocte fuisse dicitur, quando contra

tentationem quartam vigilasse discipuli perhibentur. Nec verò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio, quod videlicet sola sit veritas, quæ palliatim detegit falsitatem. Quattuor has tentationes etiam in generali statu Ecclesiæ haud difficile diligens considerator inueniet: Nonne enim timor nocturnus exercebat nouellam adhuc Ecclesiæ plantationem, quando omnis, qui occiderat seruos Dei, arbitrabatur se obsequium præstare Deo? Demum persecutione cessante, & die reddita, turbauit eam grauius, & afflixit sagitta volas, quando exierunt aliqui de Ecclesia inflati spiritu carnis suæ, inanis & volatilis gloriæ cupidi, & volentes sibi facere nomen, linguas suas magnificando, diuersa & peruersa dogmata fabricauerunt. At nunc quidem pax à paganis, pax ab hæreticis, sed non est pax à falsis filiis. Multiplicasti gentem Domine Iesu, sed non magnificasti lætitiæ: quoniam multi sunt vocati, pauci vero electi. Omnes Christiani, & omnes serè, quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Ipsa quoque Ecclesiastica dignitatis officia in turpem quæstum, & tenebrarum negotium transire, nec in his salus animarum, sed luxus quæritur diuitiarum. Propter hoc tenduntur, propter hoc frequentant Ecclesias, Missas celebrant, Psalmos decantant, Pro Episcopatibus, & Archidiaconatibus, Abbatibus, alijsq. dignitatibus impudenter hodie decertatur, vt ecclesiarum reditus in superfluitatis, & vanitatis vsu dissipentur. Superest, vt reueletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modo diurnum, sed & meridianum quod non solum transfiguratur in Angelum lucis, sed extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Nimirum insidiatur crudelius calcaneo matris Ecclesiæ, à qua dolet caput suum esse contritum. Hic, planè grauissimus erit incursum, sed ab hoc quoque Ecclesiam electorum veritas liberabit, propter os breuians dies, & dæmonium meridianum destruens illustratione aduentus sui. Et hæc quidem dicta sunt de tentationibus istis: nam & in sermone quodam super Cantica Cantico. *Serm. 30*

De septimo versu. Sermo VII.

Vbi supra.

D N spe viuimus fratres, nec deficimus in tribulatione presentis quod in expectatione simus indefectibiliu gaudiorum. Neque enim vana vobis hæc expectatio, aut dubia spes videtur, innixa nimirum æternæ promissionibus veritatis. Deinde etiam ex perceptione presentium munerum firma est expectatio futurorum, & presentis gratiæ virtus nimis credibiliter attestatur felicitatem promissæ gloriæ sine dubio sequuturam. Nempè Dominus virtutum ipse est rex gloriæ, & in hymno quoque eundem cantamus patrem perennis gloriæ, patrem potentis gratiæ, cui & in Psalmo canimus, quia misericordiam, & veritatem diligit Deus; gratiam, & gloriam dabit Dominus. Viriliter ego sustineat in hoc sæculo pietas colluctationem, & persecutionem quilibet æquanimiter patiat. Quid ni toleret omnia, quæ ad omnia valet, promissionem habens eius vitæ, quæ nunc est, & futura? Repugnet fortiter impugnanti; quia & repugnanti propugnator aderit indefessus, & triumphanti non deerit largissimus remunerator. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius. Necessaria planè insuperabilis protectio veritatis, nõ modo interim in carne degenti, sed postmodum exeunti, & nunc quidem ob periculosos confictus, tunc verò ob monstruoso occursum spirituum malignorum. Nempè & sanctissimæ illi gloriosi Martini animæ voluit pars inimica nocere, & eruenta bestia, sciens, quod modicum iam tempus haberet, tota profecto infania malitiæ infatigabilis, non est verita propè assistere ei quoque, in quo nihil habebat. Immo vero ad ipsum etiam regem gloriæ accedere impudētissima temeritas illa præsumpsit, sicut ipse testatur, Venit enim princeps mundi huius, & in me non inuenit quaquam. Felix anima, quæ sic interim temptationum iacula scuto veritatis repulerit, vt nil profus venenatum in se coalescere passa, omnino non confundatur cum loquetur inimicis suis in porta. Nihil in me funeste reperies. Felix quem sic circumdat clypeus veritatis, vt introitum quoque, & exitum eius custodiat: exitum vtique ab hac vita, & introitum in futuram, quo videlicet nec molliatur in tergo, nec à facie mali quippiam inimicus attentet. Siquidem omnino opus

erit illic custode, opus erit duce fidei, opus erit consolatore magno propter horribiles illas visiones: non minus, quam hic adiutore, & propugnatore contra inuisibiles tentatores. Glorificate itaque dilectissimi, & portate interim Christum in corpore vstro, onus delectabile, suaue pondus, sarcinam salutare, etiamsi premere aliquando forte videtur, etiamsi interdum latera tundit, & flagellat recalcitrantem, etiamsi quando in campo & freno maxillas constringit, & coercet omnino feliciter. Esto vt iumentu. *Pf. 48. d.* Homo, inquit, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insepimentibus, & similis factus est illis. Quid enim tantopere, vel plangit propheta, vel arguit in homine similitudinem iumentorum, præsertim qui alio quodam loco de se loqui, & dicere Deo non sine quadam congratulatione videtur: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum? Puto, immò non puto, sed scio similitudinem aliquam iumentorum homini commendari: sed planè non eam, quæ in non intelligendo, & insipientiæ, sed patientiæ imitatione consistat. Neque enim succensentis similiter, sed ne plagentis quidem videretur vox si dixisset: Homo cum sub onere Dei esset, non recalcitrauit, vt iumentum factus est apud eum. Quis enim non illi iumento plurimum inuideret, cuius in humili tergo ad commendationem ineffabilis suæ mansuetudinis dignatus est sedere Saluator: si cum illius tam pretiosi oneris gestatione intelligentiam quoque tam singularis habuisset oneris? Vt iumentum igitur esto, minime tamen iumentum: patienter quidem sustinens onus, sed honorem intelligens: sapienter, & delectabiliter cogitans tam ipsius oneris qualitatem, quam propriam vtilitatem. Magnus ille Iguatus, discipuli quem diligebat Iesus auditor, martyr noster, cuius pretiosis reliquijs nostra ditata est paupertas. Mariam in pluribus quas ad eam scribit Epistolis, Christiferam consalutat. Egregius planè titulus dignitatis, & commendatio honoris immensis. Nempè, cui seruire, regnare: gestare huc, non onerari est, sed ornari. Ceterum vnde ei de quo nunc loquebamur Saluatoris assello verendum vllatenus videbatur, ne sub illa tali sarcina deficere posset in via? An verò timeendus ei, aut luporum incursum, aut raptorum occursum, vel præcipitium seu periculum aliquod sub tan-

Pf. 48. d.
F

Pf. 72. d.

Rf. 83. c

Textus.

E

Ioan. 14
d

Textus.

to præside metuendum? Felix qui sic tulerit Christum, vt à sancto sanctorum in sanctam ciuitatem mereatur induci. Non est omnino, quod timeat, ne, vel in via aliquod offendiculum, vel repulsam in ianua patiat. Illi nempe iumento viam parabant fideles populi, huic Angeli sancti: quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis, ne fortè offendas ad la- pidem pedem tuum. Sed non sunt hæc præoccupanda modo: series magis ipsa scripturæ expositionis ordine sequenda est. Cadet à latere, inquit, tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Hic etiam versus hodie nobis tractandus est, non ignoratis: In præcedenti sanè capitulo, quod nouissimè tractabatur, dictum est, si recolitis, quemadmodum à quattuor quibusdam maximis equidem grauissimisq. tentationibus huius vitæ protectio liberet veritatis: videlicet à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurfu, & dæmonio meridiano. Quod igitur sequitur cadent à latere tuo mille, &c. futura magis vitæ arbitror assignandum. Vnde, & in principio sermonis hui? meministis adhuc, ni fallor sententiæ Apostolicæ, qua videlicet valere ad omnia pietatem, vitæ quoque eius, quæ nunc est, & futura promissionem habere commendat. Audite ergo, & audite in læticia cordis vestri, quod ad futuræ vitæ promissionem, vestramq. expectationem pertinere videtur. Vbi est thesaurus vester, sit & cor vestrum. Et quidem studio se audistis præsentia, non sum immemor, sed studiosius decet futura audire. Nam, & Pseudopphetam (Balaam dico) recolite, qui historias nostris, & ipse, inquam, iniquus iustorum mortem optabat, & nouissima sua horum similia fieri precabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta iustitiæ merces, vt ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs, & iniustis. Minus tamen oblectat canticum Sion falices Babylonis. Suspēdenda proinde organa apud eos, lamē tandum magis super flumina Babylonis, si fortè persuaderi eis possit, vt plangent. Hic planè cantandum est, vbi non deerunt qui tota alacritate spiritus saltent ad vocem psalterij, ad canticum Sion; & vehementia quadam sacri desiderij ad eam gestantia præuolare, dicentes: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescā?

Quid enim aliud exsultare, quam ex seipso saltare? Minus sapit ijs qui medio adhuc periclitantur in mari, iactantur vndis, aguntur fluctibus, quamlibet fauorabile sit, quod de remoti, & prope iam desparati tranquillitate seu amœnitate litoris nunciatur. Sed nec ad eiusmodi pertinet animam, quod hodie nobis propositum est, neque enim talis quæpiam adhuc meretur audire: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Memento cui hæc promissio facta sit. Nempe ei, Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur. Audiat igitur is qui salutis portui, cogitatione iam, & auditate appropinquat, qui præiactata velut quadam anchora spei suæ, terræ illi desiderabili inconuulsibiliter inhæsisso videtur, cunctis diebus quibus nunc militat, exspectās donec veniat immutatio sua. Certissima sanè, & præcipua propinquo portus huius, hæc ipsa conuersatio eius in qua positi estis, exitus præparatio est, vocationis videlicet, & iustificationis diuinæ. In his nempe duobus, fidelis quædam constituta est connexio velut cuiusdam æternitatis ad æternitatem, id est, magnificationis ad prædestinationem: quarum equidem sicut prædestinatio nullo est præcisâ principio, sic & magnificatio nihilominus nullo vnquam sine claudenda. Ne verò eam quam diximus quasi geminæ huius æternitatis mediam connexionem, esse putes nostræ adinventionis, Apostolum audi, si non eandem tibi manifestius ipse commēdat: Quos enim præsciuit & prædestinavit cōformes fieri imaginis filij sui, quomodo putas, aut quo ordine magnificabit? Siquidē quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Num à prædestinatione ad magnificationem saltu quodam peruenies repentino? Provide tibi medium pontem, aut magis ingrediere iam paratum. Quos prædestinavit, inquit, hos & vocauit, quos autem vocauit, hos & iustificauit. Et quos autem vocauit, hos & magnificauit. Hęc via equidem bona videtur nonnullis hominibus, sed & bona est; nihil super eius sine timendum. Non tibi sint viæ huius suspecta nouissima, K perge securus, tanto viuidius; quanto certius ea iam propinquare videntur; nempe tenes media, quomodo non nouissima propinquarent? Agite, inquit, pœnitentiam, appropinquabit enim regnū cælorum Sed regnum, inquit, cælorum vim patitur, & vici-

Textus.

1. Tim.

4. c.

H

Rom. 8. f

K

Matt. 3.

ælorum Sed re-

gnum, inquit, cælorum vim patitur, & vici-

Pf. 34. b

lenti diripiunt illud. Nullus mihi respondeat, non nisi per medios hostiū cuneos patet accessus, in itinere medio sunt gigātes, in aëre volitant, obsident transitū, obseruāt transeuntes. Attamen fiducialiter age, ne timeas. Magni sunt, multi sunt, sed eadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Cadent vndique, numquam tibi deinceps in perpetuum nocituri: parum est, non appropinquaturi. Equidem videbit peccator, & irascetur, sed à latere veniet: quod videlicet proueniat te misericordia Dei tui, eadem quoque nihilominus etiam misericordia subsequetur, & introitum videlicet tuum (vt quidem supra meminimus) & exitum tuum custodiens. Alioquin quid in illo tam terribili spirituali, & nequitiarum occurſu humani possent consistere sensus, quod non intolerabili cōciterentur horrore? Quid putatis fratres, sed vel vni alicui è ram multis principibus tenebrarum in medium vestri irruere, & in tota feritate sua ac tenebrosi enormitate corporis apparere liceret: quis illū possēt, vel corporis sensus sustinere, vel cordis? Denique ante hos paucos dies (ipsi scitis) vnum quemdā ex vobis, & prius dormientem, & postea excitatum tam grauiter phantasia nocturna, perturbare permittā est, vt vix illa die rationis compos, vix potuerit esse securus. Etiam omnes vos pariter expauiſtis, cum territus ille terribilem numis exclamasset in vocem. Erubescēdum sanē, quōd vsque ad eo fides in vobis, vel dormientibus visa fuerit obdor missē, sed ad nostram sine dubio factum est admonitionem, vt tota sollicitudine meminerimus aduersum quos nobis sit colluctatio, ne quando scilicet, aut ignari hostilis inuidiæ, aut protectioni diuinæ inueniamur ingrati. Ex vehementissimo siquidem proprii cruciatu liuoris, in tantum prorupit malitia inueterata furorem, his praesertim diebus sanctis acris sese indicās vestra deuotione torqueri. Eodem sanē tabescentis infanix zelo, sed licentia ampliori exeuntibus sanctis adest, non nisi à latere tamen: neque enim, vel occurrere iam à facie quasi vt vim faciat, vel à tergo repere tamquā, vt diciat permitteatur. Sed nec iuxta iter quidem scandalum de cetero ponet tibi: ad te enim non appropinquabit, nō modo nō attinget, vt feriat, sed nec accedet, vt terreat. Puto enim id verebaris ne te forsitan grauis ad illas tam monstruosas effigies, &

larualiū tantā multitudinem facierum horror inuaderet, sed egregius tibi paraclētus, & ethicacissimus aderit cōsolator, ipse nimirum de quo legisti: Coram illo procident Ps. 71. 6 Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Planē ad nihilum deducetur in conspectu eius malignus: sic timentes se glorificabit. Praesente te Domine Iesu quantumlibet irruant hostes; immo non irruant, sed ruant, confluant vndique, sed vt fluant, & pereant à conspectu Domini; quemadmodum fluit cera à facie ignis: Quid enim metuam deficientes, quid tremētes pauca, quid verear cadentes? Etsi ambulauero in medio vmbre mortis, non timebo mala, dum modo tu mecum sis Domine Deus meus. Siquidem prout aspirabit dies, & inclinabuntur vmbre, cadent hinc inde principes tenebrarum. Quos enim nunc quoque, dum inter malignas corum occultasq. suggestiones per fidem adhuc nō per spem ambulamus, fides tamen victoriosa triumphat: quomodo non facilius ipsa iam tunc propalata cognitio veritatis euident cum suis illis tenebrosis ferrugineisq. inagnibus exufflabit? Nec cauesis fortē de numero, vel ipsā saltem multitudinem verearis. Memento sanē, quod ad vnum Saluatoris imperium ab obfesso iam, & diu possessio vnus hominis corpore, dæmonum legio tota difcessit, & ne ipsos quidem ausa est nisi ab eo iussa contingere porcos: quanto magis ipso duce quotquot fuerint vndique cadent cum ingenti admiratione, & confusione, dicentes: Quæ est ista, quæ ascendit sicut Aurora cōsurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata? Intrepidus itaque, omninō impavidus, magis autem gratulabundus, & laudans oculis tuis considerabis: nec sanē iam, vel impugnationem sustinebis, vel furorem pauebis, sed magis retributionem peccatorum videbis. Et quidem videntur sufficere posse hodie, quæ dicta sunt, sed adhuc sanē aliquos vestrum nonnulla arbitror expectatione suspendi. Mouet enim studiosiores quosque (ni fallor) quidnam sibi velit, quōd à dextris quidem decem millia, à sinistris verō mille perhibet esse caſuros. Nam latus sanē, quōd simpliciter dicitur, non nisi sinistrum hoc lo colicere accipi puto, praesertim, quod dextrum quidem incōtinenti proprio designetur ex nomine. Et quidem non sine certi ratione mysterij à sinistris multos, sed multo

Ps. 71. 6

M

L

Cant. 6.

A

A

to plures à dextris casuros esse prædixisse videatur. Nisi forte quis tã hebes fuerit & infulsus, vt in eo quod dicitur mille & decem millia, certã exprimi putet numeri taxationem, & non magis superabundantem comparationem. Nos enim sic non Diuinas Scripturas accipimus, sed neque Ecclesia Dei. Cadent ergo à sinistris quidem mille, à dextris autem decem millia: quòd videlicet abun- lantiori malignitate & velut copioso re manu dextris insistere partibus, dextrũ latus appetere cõsueuissent. Quod quidem, si magnum illud Ecclesiæ corpus considerare libet, facillè satis aduertimus longè acrius impugnari spirituales viros ipsius Ecclesiæ quàm carnales: quæ nimirum duo eius latera, dextrum sinistrumq. puto non inconueniẽter accipimus. Agit hoc sanè superba sèper inuidiosa malitia, perfectiores quosque vehementius pulsans, iuxta illud: Escã eius electa. Et iterum Absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam quòd insuat Iordanis in os eius. Agit, inquam, et si non sine certa Diuini dispensatione cõsiliij: qui quidem nec imperfectiores supra id quod ferre possunt tentari permittit, faciens cum tentatione prouentum, & perfectioribus non modo gloriosiores, sed numerosiores parat ex hoste triumphos. Tota ergo pariter electorum ecclesia coronabitur: quod ex vtraque parte sui legitime certauerit, vtroque nimirum cornu tam potenter interim ventilans inimicos, vt paulo post manifestus cadere videantur à latere eius mille, & decem millia à dextris eius. Sic nimirum olim iam quidem Dauid perfectiore virtute probata, necdum verò propalata in Israhel reprobatione Saulis, canebant in choro dicentes: Percussit Saul mille, & Dauid decem millia. Sin autem ad singulos magis placet hoc referri, non vobis deest ne in hac quidẽ parte spiritualis intelligentiæ via, dum modo propria super hoc experiẽtiã consulatis. Longè si quidem amphori sollicitudine, & calliditate multiplici pars aduersa vulnerare in nobis dexterã fatagit, quàm sinistram: nec tam corporis præteritò quàm cordis laborat auferre substantiam. Vtramque nimirum prosperitate humano generi inuidere noscuntur, vtraque eos felicitate priuare contendũt, & cælesti videlicet & terrena: sed longè amplius rore cæli quàm pinguedine terræ. An verò incongruè hæc dixerimus duo latera, quibus nimirum du-

plicem hominis substantiam constat inniti, vos iudicate. Nam quòd spiritualia quidem bona attribuimus dextere, sinistræ verò carnalia, minimè prorsus vereor arguendum: præsertim à vobis, quibus semper studij est nec dexteram aliquando sinistram, nec sinistram dexteram reputare, Nec verò aliter vera quidem sapientia probat, quàm vt in sinistra diuitiæ & gloria, in dextera autè sit longiturnitas vitæ: nam & hoc sanè nullatenus expedit ignorare, quænam vobis vehementius instet pericax hostium multitudo: illic nempè studiosius repugnãdum vbi grauior vrget necessitas, vbi totum belli imminet pondus, & vbi colluctationis ratio vniuersa consistit: vnde vobis paratur tota aut victis ignominiosa captiuitas, aut vincens gloria triũphalis. Denique propter hoc, non quidem ad insipientiam vobis, tũdendum liberè aduersario videmini latus exposuisse sinistrum, vt dexterum proinde tota sollicitudine conseruetis. Hæc nimirum commentata à Christo, & Christianis omnibus imitanda serpentis, prudentia est, vt caput solum toto (si necesse fuerit) exposito corpore tueatur. Hæc vera philosophia, hoc consiliũ sapientis, vt omni custodia seruetur cor, quia ex ipso vita procedit. Hęc denique gratia, & misericordia Dei in seruos eius, & respectus in electos illius: vt in eorum interim sinistram quidem velut dissimulans dextere semper studiosus protector assistat. Hinc est quòd de seipso Prophetã testatur: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commoueat. Numquid & illius manum dexteram, & solã eam putas dexteram tenuisse, cuius, totam in facultatem pariter, & in carnem licere passus est, quidquid liberè visum est inimico: Verum tanten animam, inquit, eius serua. Vtinam mihi semper à dextris sis Iesu bone, vtinã semper te neas manum dexteram meam. Scio enim, & certus sum quoniam nulla noseoit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Tondeatur interim, & tundatur sinistrum latus, pulsetur iniurijs, vellicetur opprobrijs: libens illud expono dum à te custodiar, dum modo sis ipse protectio mea super manum dextera meam. Fortè enim mille qui à sinistro cauri sunt, homines magis intelligendi sunt, quàm dæmones. Hi nimirum nobis nõ nisi ob tẽporalia quælibet aduersantur & transitoria bona, quæ quidem aut nos habere inui-

Job 40. c
B

1. Reg.
18. b

Ps. 115. a

Iob 2. b

inuidiosa malignitate suspirant, aut cupiditate iniusta sese potius doleant nō habere. Fortē. n. mūdī huius conantur auferre substantiam, fortē fauorem hominum, fortē ipsam corporū vitam. Vsq̄e huic scire humana persecutio potest, animę verō nō habent quid faciant. Nam dæmones quidem superna nobis, & æterna potius inuidere noscuntur, non tamen vt sibi cedat quod irreparabiliter amiserunt: sed ne illuc pauper ex de puluere suscitatus accedat, vnde ipsi in gloria conditi irreparabiliter ceciderūt, indignatur & liuore tabescit obstinata malignitas humanam fragilitatē obtinere, quod retinere ipsa non meruit. Sed etsi quando fortē cuius temporalia damna, aut inferre conantur, aut gratulantur inferri: hæc eorū tota molitio est, vt iactura exterior vel eidē ipsi vel alteri occasio sit interna: sicut è regione homines quoties ea suadere nobis, aut quolibet modo efficere curant vnde dextera nostra lædatur, non hoc quidem principaliter agere, sed tēporale aliquod cuius prouenturum, vel sibi scilicet, vel nobis, vel alteri fortē cupiam, aut detrimentum, aut emolumentum exinde seu captare seu propulsare velle videntur. Nisi fortē eatenus quis in dæmonem transferit ex homine, vt optare vilo modo possit quemlibet sibi inimicissimum hominem æterna damnatione multari. Quid nos miseri dormitamus ei spirituali studio, quos tam multipliciter infestatur nequitia spiritualis? Et pudor est dicere, & silere prohibet vis doloris. Quantos enim iuenire est fratres, ex his quoque qui in Religionis habitu, & p̄posito degūt perfectionis, quos terribilis illa Propheta: sententia cōprehendisse videtur: Si oblitus fueris tuī Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Nempe sinistri custodiæ lateris tota sollicitudine incubantes, callent admodum, sed sapientia huius sæculi, cui abrenunciasse debuerant: ea quoque nihilominus quæ

Ps. 136.
b
reuelat caro & sanguis: quibus iuxta Apostolum noluisse acquiescere videbantur: Denique videas eos tam auidē lucra captare præsentia, tã seculariter transitorijs utilitatibus adgaudere, ad terrenarum damnarum vel minima facultatum tam pusillanimiterturbari, tam carnaliter super his decertare, discurrere tam impudenter, tam irreligiosē secularibus sese implicare negotijs, ac si hoc esset tota eorum portio, hæc vniuersa substantia. Attentius sanē agricola pauperem

excolit fundum, sed eū fortē nulla amplior preciosiorve sit possessio. Buccellam panis in sinu suo mendicus abscondit: quod in sacstilis suis solum hoc metalli genus æruginet. Tu quid ita extremæ huic paupertati, & quidem proprij malē prodigus laboris, incumbis? Est & alia tibi possessio & si fortē remota. Erras. Nil tã propē nos quam quod intra nos est. At fortē non quidem longius postitam, sed inuitum esse causaris, vt hic tibi quærendam magis sufficientiam putes: Falleris, ibi magis inuenies, immō non inuenies nisi ibi. An verō æstimas quod vel operam tuam non exigit, vel minus respōdeat operanti? Aut certē in tuo credis esse locatam, nec vlla deinceps sollicitudine custodis egere? Quod libet horū sapias, scito quōd de sippias vehemēt. Ibi. n. quam maximē quæ seminauerit homo, hæc & metet. Sed & qui

2. Cor. 9
6.
6. **Cor. 9**
6.

parce seminat, parce & metet: qui verō in benedictionibus seminauerit, de benedictionibus & metet, vt faciat vnum tricesimum, vnum sexagesimum, vnum cētēsimum. Habes autem thesaurum istum in vasis fictilibus, si tamen adhuc habes. Puto. n. iam amisisti, puto iam sublatu est, puto iam comederunt alieni robur tuum, & ignorasti, nec potes thesauro tuo cor apponere: quippe qui thesaurum ipsum non habes. Alioquin quæso te, si tam sollicitus es, si nec minima spernis, si tam prudētē seuas paleas tuas, etiam horreum tuum seruare memento & custodire. Immo verō non exponas thesaurum tuum, qui sic incubas sterquilinio tuo. Forte. n. illud tibi inuident mille, sed istum obsident decē millia, nec minus superabundātes astutia, & crudelitate quam numero. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: verte illic oculos fidei: fortē enim iam irruerūt alius, fortē iam liberē diripiūt omnia, fortē iam spolia ipsa distribuunt. Quid sinistro lateri tam male studiosus obseruator inhæres, nisi quod nō in latere iam tibi esse, sed in facie sinistra videntur, quod hæc prouideras in conspectu tuo semper: & qui tangit hoc, non laus tetigisse putetur, sed pupillam oculi tui? Ceterum iam nunc tibi prouide quisquis es dextri negligens, sinistri lateris cultor, ne cum hœdis locum accipias in sinistra quam elegisti. Asperum verbum est fratres, non immeritō expauiisti. At cauere non minus necesse, quam pauere. Et quidem Dominus meus Iesus post cetera

G

inasti-

inestimabilis suæ erga me beneficia pietatis, etiam dextræ sibi propter me passus est latus fodi: quod videlicet non nisi de dextera mihi propinare vellet, non nisi in dextera locum parare refugij. Vtinam ego talis merear esse columba, quæ in foramine petrae habitat, & in foramine lateris dextri. Considera tamen hoc vulnus eum penitus non sensit. Neque enim illud excipere voluit, nisi iam soporatus in morte: vt moneat te quædiu viuis, in huius semper lateris vigilare custodia, sed & mortuam cæseri eam aiam oportere, quæ quidem perniciofa insensibilitate dissimulet in dextera sibi vulnus infligi. Merito quidem in sinistro latere positum esse dicitur cor hominis, & affectio eius prona sit semper & proclius in terrâ.

stabunt, sed nec stabunt quidem. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Siquidem nec humana malitia iam tunc habebit quid faciat, nec dæmonum millia plus verebimur, quam totidem vermium agmina vel muscarum. Haud aliter denique intuebimur eos, quam filij Israel transmisso iam mari rubro, vndique Aegyptios mortuos, sed, & rotas currum ire in profundum cernebant, vt & nos scilicet (longè tamen securus, & delectabilis) cantemus Domino quod gloriosè honorificatus sit, equum pariter, & ascensorem eius deiciens in abyssum.

De octavo versu. Sermo V III.

Vbi supra.

Brevius quidem vobis aliquando dilectissimi, loqueremur, si crebrius id liceret: quod & vos credimus nonnumquam advertere potuisse. Ceterum quoties ipsa die præoccupante malicia, pluribus fortè diebus molestissimū sustinimus à vestra exhortatione, & consolatione silentiū, neminem vestrum reor oportere mirari si tempus ipsum redimere cupientibus nobis, sermo rator interdum protractior videatur. Hoc sanè nobis actum sit breui proëmio, vt hesterni pariter hodierniq. sermonis, illius quidem prolixitas, huius vero breuitas excusata apud vos habeatur. Vereor siquidem minus gratam fore nonnullis, vel fuisse illam, vel istam fore, aut magis vtramque, quam alteram. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno: à sagitta volatè in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurso, & dæmonio meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem nō appropinquavit. Diximus in præcedētibus sermonibus, quod dignata est veritas ipsa largiri, quemadmodū scilicet fidelem aiam interim quidem à tentationibus, postmodū verò à difficultatibus tueatur. Quæ tamen vtraque breuius quidem in alio Psalmo idem iste Propheta cōmendans: In te, inquit, cripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum: quod ipso nimirum duce, nec hic gradens, offendiculum, nec egrediens hinc, obstaculum pariteretur. In altero ergo crebra erectio, in altero plena iam, & secura liberatio designatur. Nam in hoc sanè tertio, quod adiungit: Verum tamen oculis tuis cōsiderabis: etiam felici-

Textus.

Pf. 17. d

Pf. 118. Nec sanè ignorabat hoc qui miserabiliter ingemiscēs, Adhæsit, inquit, pavimento aiam mea, vivifica me secundum verbum tuum. Sed ne is quidem in hoc pondere nos conditionis humanæ, & grauedine cordis volebat remanere, qui sic admonens loquebatur: Leuemus corda nostra cū manibus ad Deum. Planè id suadebat, vt à sinistro latere erigerentur ad dextrum. Sæcularis militia fratres, in sinistro tantum latere clypeum portat: non imitemur, si inter eos nolimus deputari, quos huic sæculo militare constat, non Christo. Nemo, inquit, militans Deo, implicat se negotijs secularibus: hoc est scutum applicat non tam dextræ quam sinistrae. Attamē fratres, vtrumque nobis latus tegendum est, si meministis. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius. Et Apostolus ipse. Per arma, inquit, iustitiæ à dextris, & à sinistris: Ceterum ipsam audi iustitiam. Fortè enim non eadem vtique lateri forma præscribitur. Nempè hinc quidem mandatur: Non vosmetipsos defendentes carissimi, sed date locum iæ, Inde verò præcipitur. Nolite locum dare diabolo. Et item: Iac. 4. b Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Audi adhuc quomodo regas latus vtrumque, 2. Cor. Prouidentes bona, ait idem Apostolus, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Hæc est enim voluntas Dei, vt beneficientes, non modo tabescere malignorum dæmonum inuidiam, verum tamen obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Numquid tamen in æternum erit nobis hæc protectio necessaria? Aut certè ab vtroque latere hostile agmen inhabitat? Erit quando non modo non in-

felicitationem non modicæ promissionem arbitrator contineri. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Verum tamen oculis tuis considerabis. Ita oro Domine, ita fiat. Cadant illi, & non cadam ego: paueant illi, & non paueam ego: confundantur illi, &

L non confundar ego. Evidentius siquidem paucis hoc loco verbis, & aîx mihi immortalitas commendatur, & ipsius quoque fides astruitur corporeæ resurrectionis. Nempè ruentibus illis futurus sum ipse qui videam, & ne isti quoque quibus eorum nouissimâ intuear retributionem oculi defuturi. Neque enim simpliciter oculis, sed oculis (ait) tuis considerabis, istis utique qui nunc languent præ inopia, & deficiunt dum speras in Deum tuum. Et verè fratres, deficiunt oculi dum speramus. Quod enim videt quis, quid sperat? Spes, inquit, quæ videtur, nõ est spes.

Rom. 8. c Ipsis ergo iam tunc cõsiderabis oculis, quos modo quidem nec leuare audes ad cælum, ipsis planè qui toties interim fluunt lacrymis ac crebris compunctionibus atteuunt. Nec enim novos tibi instaurandos putat, sed tuos utique restituros. Quid tamen de oculo dixerim, etsi minutissima, eminentissima tamen excellentissimaq. humani corporis portione? Reposita est in sinu nostro beata spes, ex promissione utique veritatis, nec capillum quidem de capite perituum. Fortè tamen idcirco signanter visio promittitur oculorum, quod hoc quidem summum interim animæ desiderium videatur, ut videat bona. Credo, inquit, videre bona Domini in terra uiuentium. Suprema nimirum corporis sui fenestras supernæ aperiri desiderat veritati, per speciem ambulare gestiens, quàm per fidem. Sane fides ex auditu, non ex visu. Denique substantia est sperandum rerum, argumentum non apparentium. Et in fide ergo sicut & in spe deficit oculus, auris proficit sola.

Pf. 16. d Dominus aperuit mihi aurem, ait Propheta, sed quandoque etiam oculum reuelabit. Erit quando iam non diceret: Audi filia. & vide, & inclina aurem tuam: sed leua potius oculos tuos, & contemplare. Quid? Plane iucunditatem & exultationem, quam thesaurizat super te Deus tuus, Quid? planè nõ ea modo quæ interim quidem cõsi non videre adhuc & audire, tamen & credere potes: verum etiam quod sicut non vidit oculus, sic nec auris audiuit, nec in cor homi-

nis ascendit, quod præparauit Deus diligentibus se. Nimirum tanta capiet oculus resurrectionis, quanta nec auditus, nec animus ipse nunc capiat. Ob hanc denique tam vehementem animæ concupiscentiam videndi, scilicet quod audit & credit, alium quoque euentissimum futuræ præconem resurrectionis ipsorum propriam mentionem fecisse arbitrator oculorum. Rursum, **Iob 29. b**

ait, circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum: quem visurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspècturi sunt. Et adiecit. Reposita est hæc spes mea in sinu meo; Fortè tamen considerandum attentius quod ait, oculi mei, sicut & in Psalmo: oculis tuis considerabis. Nunquid enim mei esse oculi nunc videntur? Planè non mei. Nonnumquam sanè visi sunt fuisse mei, quod ipsi quoque ad eam pertinere noscantur quam male seruaturus accepi paternæ substantiæ portionem. Nempè velociter prostrata est, vniuersam citius dissipauit. Occupauit membra omnia lex peccati, liberè intrabat mors per fenestras meas, cuius nimirum factus eram seruus etiam ego ipse.

Pf. 90. b Miser equidem seruus, non sanè homini seruiens, sed iminùdo pecori & cenoso. Neque enim mercenaria saltem conditione famulabar, sed planè seruili. Nisi fortè mercedem quis dari putet, cui etiam cibus negatur, cibus quoque ipsa esurie perniciosior. Cupienti siquidem porcorum siliquas, nemo dabat, ut porcis viuerem, nec conuiuerem porcis. Deinde numquid meus tunc oculus erat, quando deprædabatur animam meâ? Quia quidem necessitate demum coactus sum beneficium resignare in manu dominatoris, ut quod omninò non poteram, ipse sibi illud ab hostili tyrannide vendicaret. Considerate attentius dilectissimi, & animaduertite in quantum potestate euaseritis Pharaonis intolerabile iugum: ut iam membra vestra non sint arma iniquitatis peccato, nec regnet vltra in mortalibus corporibus vestris. Non est hoc operis vestri fratres, dextera Domini facit virtutem, solus hoc potest ille qui nihil omninò non potest. Ne dixeritis, manus nostra excelsa, sed tam salubriter quam veraciter consuetimini, quia Dñs facit hæc omnia. Denique nemo sibi dubitet omninòdis esse cauendum, ne forte donec adhuc dies mali sunt, & nulla vquam securitas homini, hanc suam possessionem

A

M Deus aperuit mihi aurem, ait Propheta, sed quandoque etiam oculum reuelabit. Erit quando iam non diceret: Audi filia. & vide, & inclina aurem tuam: sed leua potius oculos tuos, & contemplare. Quid? Plane iucunditatem & exultationem, quam thesaurizat super te Deus tuus, Quid? planè nõ ea modo quæ interim quidem cõsi non videre adhuc & audire, tamen & credere potes: verum etiam quod sicut non vidit oculus, sic nec auris audiuit, nec in cor homi-

tionem

tionem de manu tam pij, tamq. prouidi-
toris, in periculosam, perniciosamq. interim
libertatem recipere velle præstant. Quod
enim æmulatur pater, pro te æmulatur: nec
inuidentiæ, sed prouidententiæ est quod sibi
totam iubet manere substantiam ne percat
tibi. Denique vbi ad magnam illam sanctamq.
ciuitatem perueneris, cuius fines po-
sunt pacè, vbi nullus iam hostium timeatur
incurfus, non modo reddet te tibi, sed dabit
in super & seipsum; Interim sanè à vo' anta-
tibus tuis auertere, & Deo dicara membra
nulla tibi temeritate vsurpes, sciens quòd
pietati sanctificata, non absque graui sacri-
legio in vsus vanitatis, curiositatis, voluptatis,
aut eiusmodi secularis operis assumantur.
Nescitis (ait Apostolus) quod corpora
vestra templum sunt Spiritus sancti quem
habetis à Deo, & non estis vestri? Et itè
Corpus, inquit, non fornicationi. Sed cui?
Numquid tibi? Planè sit tibi liberum, sed si
eripere illud, aut creptum saltem deinceps à
fornicationis impetu vindicare proprijs vi-
ribus potes. Quod si forte non potes, immo
quia vere non potes, sit corpus non forni-
cationi, sed domino: seruiatq. interim sancti-
ficationi, ne corruptioni denuo peius ser-
uire contingat. Humanum dico (ait Apo-
stolus) propter infirmitatem carnis vestræ.
Sicut exhibuistis membra vestra seruire ini-
quitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete
membra vestra seruire iustitiæ in sanctifica-
tione. Verum id quidem propter infirmi-
tatem, vt ipse quoque præmisit. Ceterū vbi
resurrexit in virtute quod in infirmitate
fuerat seminatum, nulla iam erit necessitas
seruendi. Vbi & securitas libera fuerit, &
secura libertas, quidni multo magis reddat
eum sibi? Quidni potius libertate douet fi-
delem seruum magnus ille pater familias,
quandoquidem & super omnia bona sua
constituet eum? Iam tunc ergo oculis tuis
considerabis, si tamen eos fideliter agnoueris
interim esse eius, non tuos. Nam & præ-
ter eam quam diximus voti vtique tam nec-
cessarij rationem, quo nimirum membra ip-
sa quæ tibi à peccati tyrannide vindicare
omnino non posses, proprijs abrenuncijs
voluntatibus, diuino cultui mancipasti: num-
quid vel modo tua esse videntur in quibus
adhuc contraria lex etsi non regnat, habitat
tamen, in quibus pœna peccati secundus e-
quidem hostis tuus, non modo manet, sed
& præualet, & liberè dominatur? Tu ne tuū

dixeris corpus quod mortuum est propter
peccatum, aut animæ esse quod animam ag-
grauare non cessat? Planè si quis suum illud
dicere cupit, non aliud conuenienter dixisse
videbitur, quàm onus suum, quam carcerem
suam. Alioquin quonam modo tuos
dixeris oculos, quos sanè (vis, non vis) toties
somnia occupat, fumus turbat, exiguus pul-
uis fauciat, noxius humor obnubilat, dolor
acerbus excruciat, vel ipsa demū nouissima
mors exæcat? At tunc planè tui eris, quan-
do omnia ista non erunt, vt vere iam tuis
oculis considerare sit, quibus nimirum pro-
libitu deinceps vtaris ad omnia tam liberè
quam securè. Neque enim auertendi de ce-
tero erunt oculi ne videant vanitatem, quæ
purissimam videant veritatem: multo minus
intrabit per fenestras mors, quòd ipsa quo-
que inimica nouissima destruatur. An verò
times eos è tanta plenitudine luminis, vbi
singuli iusti tamquàm singuli Soles fulgeant,
aliquando caligaturos fore? Timendum id
planè, si non ipsos quoque oculos sicut cete-
ra humani corporis membra resurrectio glori-
ficaret. Et retributionem peccatorum vide-
bis. Hoc planè eis graue tormentum, & ma-
gnus quidam malorum cumulus erit. Forè
n. quodcumque solatium videretur, eorum
quos tam malitiosè impugnauerint, in tor-
mentis suis, vel conscientiam lætere, vel ipsos
saltem declinare posse conspectus. Verum-
tamen & si illis ex hac nostra consideratione
immensum quoddam miseriam pondus
accedat, nobis quæ necessitas erit, quæ vili-
tas, quæ voluptas? Quid n. modo tam irreligi-
osum, imò quid tam inhumanum, & execra-
bile videretur, quam cruore quantumlibet
inimicorum, quantumlibet iniquorum
pascere velle oculos, & oblectare aspectus
supplicijs miserorum. Attamen sicut videbit
peccator & irascetur, dentibus suis fremet
& tabescet (prius n. benedicti vocabuntur
in regnum, quam maledicti in camino
deijciantur ignis æterni, quo videlicet acrius
doleant videntes quid amiserint) sic iusti
quoque videbunt, & lætabuntur conside-
rantes quid euaserint. In illa ergo tanta se-
paratione quemadmodum hedis agnorum
diuisio grauissimi liuoris occasio fiet, sic electi
è regione consideratione reproborū, im-
mensa quædam materia gratiarum actionis
& laudis. Vnde n. iusti tam magnificè gratias
agerent, nisi cū illa inexogitabili felicitate
qua perfruuntur, ipsam quoque retributio-
nem

1. Cor.

6. d

Rom. 6. c

c

nam cernerent iniustorum, à quibus equidem sola misericordia redemptoris segregatos se esse fidelissimè & deuotissime recordantur? Vnde verò impij tanto animi furore ta bescerent, nisi in regnum summæ beatitudinis coram se vidissent alios introduci, & tunc demum in illos sese fetores, in illos horrores, in illos æterni incendij cruciatus, in illas denique immortales mortis miserias gemerent esse dānatos? Ibi, n. inquit, erit fletus, & stridor dentium. Fletus quidem ob ignem qui nō exstinguitur. Stridor verò ob vermem qui non moritur. Planè fletus ex dolore, stridor dentium ex furore. Fletum nempe tormentorum immanitas, stridorè dentium vehementia, ipsa tabescentis inuidiæ, & obstinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum videbis, ne videlicet ignarus tanti periculi, ingratus aliquando liberatori posse fieri videaris. Non solum autem, sed & securitas perfecta iustorum, erit visa retributio peccatorum: quo videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam vltra vereri malitiam possint, qui nimirum cadentibus à latere suo mille, & decem millibus à dextris suis, non modo eos cadere viderint, sed & cadere in gehēnam. Putas, n. timere adhuc non poterant, & callidiorum cunctis animantibus serpentem habere suspectum, præsertim seducta quondā in Paradiso non immemores mulieris: nisi eum toto iam corpore suo vlticibus traditū flammis, & inter se & eum magnū planè iam chaos firmatum esse conspicerent? Tertium quoque hoc nihilominus peccatorum tibi consideratio ipsa præstabit, vt ex cōparatione deformitatis eorū, eminentius gloriosusq. resplendas. Sic nimirum sibi inuicem collata contraria, suæ quidē vtrumque videtur suscepisse augmentum aliquod qualitatis: vt album nigro si conferas, & hoc candidius, & illud tetricius apparebit. Sed audire certiorum super hoc testimonium propheti cum sermonem. Letabitur, ait, iustus cum viderit vindictam. Vt quid ita? Manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Planè non inquinabit in sanguine, sed lauabit: vt vnde ille cruētus magis, inde ille nitidior videatur: vnde ille plus sorbet, inde iste pulchrius eluceat. Nullam fortè ex his tribus causis hu manus refugere, vel modo inueniatur affectus: sed non propter aliquid horum sapientia in eorum ridebit intentu, quod tamen sine vlla dubitatione factura est. Nempè ip-

sa prædicit quæ mentiri omnino non pōt. Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & nō fuit qui aspiceret. Et post pauca: Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis quod timebatis aduenerit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit. Quid ergo in insipientium interitu, sapientia credidimus placiturum, nisi iustissimam suā dispositionem, & irreprehensibilem ordinem rerum? Sanè quod sapientia tunc placebit, sapientibus quoque placeat necesse est vniuersis. Non igitur tibi durum videatur fore quod dicitur. Oculis tuis considerabis: qñ & ridebis in eorum interitu: non quod velut quadam immanitate crudelitatis in ipsa tibi vltione complacere sed q̄ modus ipse pulcherrimus Dnæ ordinationis vltra quam credi possit, iustitiæ zelatorem & amatorem æquitatis oblectet. Vbi optimè omnia constituta, & suum cuique cessisse locū, immo in suum quemque cessisse, plenius & perfectius illustrante veritate cognosces: quomodo non omnia considerare, & in omnibus omnium moderatorem magnificare libebit? Pulchrè omnino Petrus Apostolus filium perditionis in locum suum abiisse testatus est, quòd in aere crepuerit medius æriarum collega potestatum: vt ptope quem veri Dei, & veri pariter hominis, qui de caelo venisset operaturus salutem in medio terrarum: huius inquam proditorem, nec caelum reciperet, nec terra sustineret. Itaque oculis tuis cōsiderabis, & retributionem peccatorum videbis. Primo quidem, ob tuam euasionem; secundo, ob omnimodam securitatē; tertio quoque, ob comparisonem; quarto, ob ipsius iustitiæ perfectam æmulationem. Erit, n. iam tunc non misericordiæ, sed iudicij tempus: nec vlla omnino credenda est erga impios futura illic in feratio, vbi nec vlla speranda est correctio. Procul erit humanæ infirmitatis ista mollities, qua tamen interim pro tempore caritas vtitur ad salutem, amplissimo quodam videlicet expansæ fagenæ sinu, & bonos & malos colligens pisces, i. affectus iucundos pariter & molestos. Verum hoc quidem in mari. Nam in litore solos eliget bonos, sic videlicet gaudes cum gaudentibus, vt ex hoc iam cum siccantibus flere non possit. Alioquin quomodo in nobis iudicatur hic mundus, nisi huius tenerræ affectionis obliti, introductique fuerimus in cellam vinariam; secundum eum qui dixit:

E

Matth.
13. f

G

Act. 1. c

F

Ps. 57. b

H

Pf. 70. e dixit. Introibo in potentias Domini, Dñe memorabor iustitiarum tuarum solius? Nec modo quidem considerare permittitur personam pauperis, aut misereri eius in iudicio: sed cum molestia licet, coercendus eiusmodi pietatis affectus, & æquitatis est dictanda sententia. Quāto magis ubi nulla animi colluctatio, ubi nulla poterit subintrare molestia,

Pf. 140. b oportet impleri quod dictum est. Absorpti planè in affectum iustitiarum, & petre soliditatem cui iuncti sunt imitantes. Iuncti, inquit petre, quam profectò solam ut sequeretur, cetera omnia reliquerunt. Nempè, hoc est quod interroganti Petro quidnam accepturi essent, petra ipsa respondit: Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Hæc quoque Propheta ait. Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Tu ne putes flexibile

Matth. 19. d quippiam inueniendum in iudiciis iunctis petre. Qui adhæret Deo, Apostolus ait, vnus spiritus est: qui & petre iungitur, lapis vnus. Ad quod sanè Propheta nō immeritò

Isai. 3. c suspirans: Mihi, inquit, adhære Deo bonū

1. Cor. 6. d est. Ita ergo absorpti sunt iuncti petre iudices eorum. O familiaritatis gratiam, o honoris culmen, o fiducia priuilegium, o prarogatiuam securitatis perfectæ.

Quid enim tam pauèdum, quid tam plenum anxietatis, & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quam iudicandum altare illi tam terrifico tribunalis, & incertam adhuc expectare sub tā districto iudice sententiam? Horrendum est (ait Apostolus) incidere in manus Dei viuicntis. Iudicemur interim fratres, & terribilè illam expectationem præsentis studeamus declinare iudicio. Non iudicabit Deus bis in idipsum. Sanè ut quorundam peccata, sic & quorundam studia bona manifesta sunt præcedentia ad iudiciū: ut illi quidem non expectantes sententiam, proprio statim pondere criminum in tartara deiiciantur: isti verò è regione paratas sibi sedes tota libertate spiritus sine vlla cunctatione conscendant. Felix paupertas volūtaria omnia relinquentium, & sequentium te Domine Iesu. Felix planè quæ tam securus, immo tā gloriosus faciat in illo singulari fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudiciorum. Tam verò audiamus quid ad tantas promissiones deuo-

ta & fidelis anima respondeat, ne fortè aut diffidere, aut secus quam oporteat fidere videatur. Quoniā tu es, inquit, Domine spes mea. Quid tam sobriè, quid tam piè poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur posse conuenientius responderi, quā quod sequitur. Altissimū posuisti refugium tuum. Ceterū ignoscite nobis fratres, hodie quoque promissæ etiā terminos breuitatis paulo minus excessisse videmur.

De nono versu. Sermo IX.

Vbi supra.

Etiam fratres hodie aliquid audiamus de promissione patris, de expectatione filiorum, de sine huius nostræ peregrinationis, de mercede laboris, de fructu captiuitatis. Et quidem dura omninò captiuitas nō modo illa communis quā ex ipsa iam conditione generis toleramus humani, sed hæc quoque qua voluntates mortificare proprias, etiā perdere proprias in hoc mūdo animas festinantes, in hos tam rigidæ cōpedes disciplinae, in hunc tā grauis poenitentia carcerem dedimus nosmetipsos. Miserāda seruitus planè, sed si coacta, sed si non spontanea videretur. Nūc verò cum voluntariè sacrificetis Deo, nec ingeratur vlla, nisi per ipsam voluntatē violētia voluntati, profectò aliquid in causa est. Illud puto aliquid, quo maius aliquid esse non potest. An verò plāgendum videtur quamlibet magnum, quālibet laboriosum, quod propriè eum fiat? Et si magnitudo ipsa laboris interdum fortè extorqueat compassionē, sed multo magis causæ consideratio exigit congratulationē. Quid quod bona omnia non modo propter eū constat fieri, sed per eum. Deus enim est, qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Ipse ergo auctor, ipse remunerator operis, ipse remuneratio tota: ut summum illud bonum, cuius nimirum tam perfecta est simplicitas in seipso, duplex quodammodo videatur in nobis causa bonorum, effectiua scilicet, & finalis. Benè ergo dilectissimi, quod in his omnibus tam multis laboribus vestris, non modo subsistitis, sed etiā superatis, propter eum qui dilexit vos. An verò non per eum? Et manifestè. Sicut enim abundant pro Christo tribulationes nostræ (ait Apostolus) ita abundant etiam consolationes nostræ per ipsum.

Vista-

Vsitatus sermo, communis sermo propter Deum, sed planè ubi nō vacuè dicitur profundissimus sermo. Crebro sonat in ore hominum, etiam à quorum corde longe esse probatur. Omnes sibi propter Deum præstari postulant, propter Deum flagitant sibi subueniri. Facile quoque ipsa petuntur propter Deum, quæ tamen nō sunt, secundum Deum: & id sibi fieri quis obsecrat propter Deum, quod non desiderat propter Deū, magis autem fortè contra Deum. Ceterum viuus planè, & efficax sermo, ubi non perfunctoriè, non vsurpatoriè, non velut quodam vsu loquendi, vel arte persuadèdi: sed ex pinguedine, vt dignum est deuotionis, & pura animi intentione procedit. Nempè, & mundus transiit, & concupiscentia eius: nec satis vtiliter posita, aut stabilita sumitur vel cadete eo, quæ pro eo facta sunt, videbuntur. Vbi enim causa ipsa facit, quomodo non omnia quoque, quæ ei videbantur innixa, pariter euacuabuntur? Propterea denique, & qui in carne feminè, de carne habent metere corruptionem: quod videlicet omnis caro fenem, & gloria eius tanquam flos feni: & ubi fenem aruerit, florem quoque nihilominus cadere sit necesse. Solus qui est causa, indeficiens est, nec flos feni, sed verbum Domini manet in æternum. Denique cælum, inquit, & terra transibunt, verba autem mea nō transibunt. Prudenter itaque dilectissimi, & vtiliter eligitis propter verba labiorum eius custodire vias duras, illic seminantes, ubi ne minima quidem portio vestri seminis valeat deperire. Sanè: Qui parce seminat, non quidè non metet, sed parce mettet. Nempè, qui metit, mercedem accipit: & scimus qui promittit, ne eum quidem, qui pro nomine suo calicem aquæ frigidæ dederit sitienti, mercede propria cariturum. Numquid tamen in qua mensura mensus fuerit sibi quoque remetietur, aut in retributione æquabitur ei, qui non aquā porrigens, sed sanguinè fundens, propinatum sibi biberit calicem Saluatoris? Non est hic calix aquæ frigidæ, sed calix inebrians, quàm præclarus, calix vini meri, & quidem plenus mixto. Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Iesus, qui solus perfectè mundus, & semper etiam potest facere mundū de immundo conceptum femine. Solus planè merum habuit vinum, qui nimirum, & secundum Diuinitatem sapientia est, vbique attingens pro-

pter mundiciam suam, & nihil inquinatum cadit in eum: & secundum humanitatem peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: solus non debito conditionis gustauit mortem, sed suæ beneplacito voluntatis, sanè non ob propriam vtilitatem, bonorum enim nostrorū non eget: sed, nec tãquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus est, nisi pro acquirendis, videlicet, vt amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per sanguinem filij sui. Aut potius pro iam amicis, & si nondum quidem amantibus, sed tamen iam amatis. In hoc est enim gratia, nō quasi nos dilexerimus Deum, sed prior ipse dilexit nos. Vis nosse, quam longe prior? Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi (ait Apostolus) qui benedixit nos in omni benedictione spiritualium in cælestibus, in Christo Iesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Et post pauca. Gratificauit, inquit, nos in dilecto filio suo. Quomodo ergo non dilecti iam tunc in illo, quando electi in illo? Quomodo non ei grati, in quo gratificati sumus? Sic ergo Christus, secundū tempus quidem pro impijs mortuus est, secundum prædestinationem autem pro fratribus, & amicis. In his ergo omnibus merū est vinum ipsius eundem, & solius, vt ne quispiam ceterorum præsumere audeat non esse, quod sibi propheticum illud aptetur: Vinum tuum mixtum est aqua. Primum, quod nemo interim mundus à sorde, nemo gloriari possit omnino se castum habere cor. Deinde, quod mortis debitum persoluant quandoque necesse est. Tertio, quod ponentes pro Christo animas, hoc sibi compendio vitam mercantur eternam: sed & vè eis, si ipsius erubescerent testimonium. Quarto, quod prærogata sibi, & gratis exhibitæ târæ dilectioni imparem nimis exiguamq. rependant. Attamè ne hoc mixtum, qui sine mixtura est de dignatur, adeo, vt fiducialiter Apostolus dicat implere se quæ defuit passionum Christi in corpore suo. Sit ergo licet electis pariter omnibus vnus, idemq. denarius vitæ reddendus æternæ, & in ipsa tamen sicut Stella à Stella differt in claritate, & alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia Stellarum: sic erit & reuerentio mortuorum: & quamuis domus vna, diuersæ tamen in ea sunt mansiones: vt videlicet quantum quidem ad æterni-

Isa. 40. b

M

Matth.

2. c

2. Cor. 9.

b

Matth.

10. d

Marc. 4.

c

Iob 14. a

2. Cor. 1

B

I. Sai. 1. f

Gal. 6.

Col. 1. A

ternitatem, & sufficientiam : & qui parum , non minoretur, & qui multum, non abundet: quantum verò ad eminentiam, & discretionem meritorum vnusquisque accipiat secundum suum laborem, ne quid omnino pereat quod in Christo sit seminatum. Hęc autem dicta sunt fratres, vt illius tam spiritualiter responsi, quod hodie nobis considerandum est, gratia comendetur.

Quoniam tu es Dñe spes mea. Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es Dñe spes mea. Hęc vna mihi omnium promissionis causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Pretendat alter meritum, sustinere se iacet pondus diei, & æstus, ieiunare bis in sabbato dicat, postremò non esse sicut ceteros hominum glorietur : mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Dño

C Deo spem meam. Speret in alijs alij, fortè hic in scientia litterarum, hic in astutia sæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alia qualibet vanitate cõfidat: propter te omnia detrimenta feci, & vt stercora arbitror, quoniam tu es Dñe spes mea. Speret qui vult in incerto diuitiarum: ego verò ne ipsa quidem nisi abs te victui necessaria spero, nimirum verbo

Matt. 6. d tuo confidens, in quo abiici oĩa. **Querite** primum regnũ Dei, & iustitiam eius, & oĩa adiciuntur vobis. Nempè, tibi derelictus est pauper, orphanus tu eris adiutor. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo: Si insurgant aduersum me prælia, si fœuiat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro aduersum spiritum concupiscat: in te ego sperabo. Fratres, hoc sapere, ex fide viuere est, nec alius ex sententia dicere potest: Quoniam tu es Dñe spes mea, nisi cui intus sit persuasum à spiritu, vt (quemadmodum monet Propheta) iacet cogitatum suum in Dño, sciens quod enutriendus sit ab eo; iuxta illud quoque Petri Apostoli: Omnem sollicitudinem vestrã proicietes in eum: ipsi enim cura est de vobis. Vt quid enim si hæc sapimus, vt quid cunctamur abijcere omnino spes miseræ, vanas, inutiles, seductorias, & huic vni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, tota deuotione animi, toto feruore spiritus inhærere? Si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres. Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictum? Attamen huiusmodi dictum intelligas volo. Si decreuerit saluare nos, continuo liberabimur, si viuificare placuerit, vi-

ta in voluntate eius est. Si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An verò de facilitate iam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta voluntas? Planè & voluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suã ponat quis pro amicis suis: Denique quando in se speranti desit illa maiestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes in se. Adiuuabit eos, ait, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos. **Quare? Quibus meritis?** Audi quod sequitur: **Quia sperauerunt in eo.** Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirum hæc est iustitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. De quacumque tribulatione, inquit, clamauerint ad me, exaudiam eos. Ecce numerata tribulationes, secundum multitudinem earum consolationes eius lætificabunt animam tuam: dummodo ad alium non conuertaris, dummodo clamet ad eum, dummodo speres in eum: nec humile aliquid vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum. Quis sperauit in eo, & confusus est? Facilius est cælum & terram transire, quam verbum eius euacuari. Altissimum, inquit, posuisti refugium tuum. Non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Nempè ei dicitur hoc (recolite Psalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione altissimi commoratur, illud refugiens à pusillanimitate spiritus, & tempestate. Quæ quidem duplex est necessitas fugiendi, quod videlicet & foris pugnæ, intus timores. Minus enim fugere oporteret, si vel interior magnanimitas exterioris tumultus viriliter sustineret, vel exteriori tranquillitate pusillanimitas propria foueretur. Altissimum, ait, posuisti refugium tuum. Sæpè illuc fugiamus fratres, munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Vtinaam magis semper ibi manere liceret. Sed non est hoc temporis huius. Quod modo refugium est, quandoque habitaculum erit, & habitaculum sempiternum. Interim sanè etsi persistere non conceditur, frequenter tamen est recurrendum. Nempè ad omnem tribulationem, ad omnem denique cuiuscumque modi necessitatem, aperta est nobis vrbs confugij. Sinus matris expansus est. Parata sunt foramina petræ. Patent viscera misericordiæ Dei nostri. Hoc refugium qui declinat, nil mirum

D
Ioan. 15
19. 36. 8

Psal. 9. d
Pf. 54. d
1. Pet. 3. 6

ta in voluntate eius est. Si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An verò de facilitate iam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta voluntas? Planè & voluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suã ponat quis pro amicis suis: Denique quando in se speranti desit illa maiestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes in se. Adiuuabit eos, ait, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos. **Quare? Quibus meritis?** Audi quod sequitur: **Quia sperauerunt in eo.** Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirum hæc est iustitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. De quacumque tribulatione, inquit, clamauerint ad me, exaudiam eos. Ecce numerata tribulationes, secundum multitudinem earum consolationes eius lætificabunt animam tuam: dummodo ad alium non conuertaris, dummodo clamet ad eum, dummodo speres in eum: nec humile aliquid vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum. Quis sperauit in eo, & confusus est? Facilius est cælum & terram transire, quam verbum eius euacuari. Altissimum, inquit, posuisti refugium tuum. Non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Nempè ei dicitur hoc (recolite Psalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione altissimi commoratur, illud refugiens à pusillanimitate spiritus, & tempestate. Quæ quidem duplex est necessitas fugiendi, quod videlicet & foris pugnæ, intus timores. Minus enim fugere oporteret, si vel interior magnanimitas exterioris tumultus viriliter sustineret, vel exteriori tranquillitate pusillanimitas propria foueretur. Altissimum, ait, posuisti refugium tuum. Sæpè illuc fugiamus fratres, munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Vtinaam magis semper ibi manere liceret. Sed non est hoc temporis huius. Quod modo refugium est, quandoque habitaculum erit, & habitaculum sempiternum. Interim sanè etsi persistere non conceditur, frequenter tamen est recurrendum. Nempè ad omnem tribulationem, ad omnem denique cuiuscumque modi necessitatem, aperta est nobis vrbs confugij. Sinus matris expansus est. Parata sunt foramina petræ. Patent viscera misericordiæ Dei nostri. Hoc refugium qui declinat, nil mirum

Textus.
E

si effugere non meretur. Iam quidē fratres, quæ dicta sunt, ad expositionem versus huius videntur, posse sufficere, si dixisset Propheta: Quoniam in te speravi: sicut in alijs Psalmis quibusdam inuenitur. Ceterum, quod dicit: Tu es Domine spes mea, fortē amplius aliquid sonat, & sublimius, quod videlicet non modo in eo speret, sed eum. Conuenientius, siquidem spes nostra dicitur, quod speramus, quā in quo speramus. Sunt autem fortē nonnulli qui à Domino obtinere temporalia, seu spiritualia, quælibet concupiscunt: sed perfectā caritas solum sinit, quod summum est, tota desiderij

nihilominus & vnum cum eo Deum super omnia benedictum in sæcula. Amen.

De decimo versu. Sermo X.

Vbi supra.

NEc nostra est, nec noua vobis, sed nota omnino sententia, in præcipuis quibusque patribus nostræ fidei quid non sit, quam quid sit, & sciri posse facilius & periculosius ignorari. Idem sanè, & spei non inconuenienter tribui posse videtur. Longe enim facilius mens humana tãtorum experta malorum, quibus sit caritura, quã quibus perfruiura, comprehendit. Nempe germana fidei speiq. cognatio est: vt quod illa futurum credit, hæc sibi incipiat sperare futurum. Merito proinde de Apostolus fidem sperandarum rerū substantiam esse definit, quod videlicet, & non credita nemo sperare, nõ plus quam supra inane pingere possit. Dicit ergo fides: Parata sunt magna, & inexcogitabilia bona à Deo fidelibus suis. Dicit spes: Mihi illa seruantur. Nam tertia quidem caritas: Curro, mihi ait, ad illa. Ceterum, vt iam memini, difficile omnino, aut etiam impossibile est illorum qualitatem inuestigare bonorũ: nisi cui fortē iuxta illud Apostoli, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se) reuelauit ipse per spiritum suum. Sanè quantilibet perfectus in carne adhuc mortali degens: nisi. n. esset hic quædam, vt ita dixerim, imperfecta perfectio, non diceret Apostolus: Quotquot perfecti sumus, idipsum sentiamus: idipsum profectò, quod premisserat: Non quasi iam acceperim, aut iam perfectus sim: et Paulus ipse necesse est fateatur, quia nunc cognosco ex parte. Et itè: Videmus nunc per speculũ, & in ænigmate, tũc aut facie ad faciem. Quod ergo homini interim noscitur capabilius, sane pia, & prouida inculcatione amplius commendatur. Propriũ. n. est afflictorũ, vt molestijs eximi, summã reputent felicitatem, & carere miseria, summã beatitudinẽ arbitrentur. Vñ Propheta in Psalmo. Conuertere, inquit, anima mea in requiem tuam, quia Dñs benefecit tibi: nec vlla tamen collarẽ munera felicitatis enumerat, sed adiungit: Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. In quibus sanè verbis patet indicat quãtam sibi requiẽ, quan-

Pf. 72. d vehementia clamans: Quid enim mihi est in celo, & à te, quid volui super terrã? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Pulchrè nobis vtrumque paucis verbis hodie Jeremia Propheta lectio commendauit. Bonus es Domine sperantibus in te, aiæ quærenti te. Vbi sanè, & ipsam numeri discretionem prudenter aduertit, quod sperantes quidem in eo, pluraliter dixerit, quod hoc videatur commune multorum, quærentem verò eum singulariter, quod singularis sit puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, non modo nil sperare nisi ab eo, sed nil quærere nisi eum. Quod si bonus illis, quanto magis isti? Merito proinde quærenti illum animæ respondetur. Altissimum posuisti refugium tuum. Neque enim sic Deum sitiens anima, aut cum Petro ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum Maria deinceps eum tangere vult in terra, sed planè clamat: Fuge dilectissime, asimulare capræ, hinnuloq. ceruorum super montes Bethel. Audiuit enim dicentem: Si diligeretis me, gauderetis vtiq. quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Audiuit dicentem: Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem. Et cælestis iam nõ ignara consilij clamat cum Apostolo: Et si cognouimus Christum, secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Super montes, inquit, Bethel, super omnem videlicet potestatem, & principatum, super Angelos, & Archangelos, Cherubim quoque, & Seraphim. Neque enim alij sunt montes domus Dei, quod sonat Bethel, planè in dextera patris, vbi iam non sit pater maior eo, in dextera altissimi coalitissimum apprehendere concupiscens. Hæc enim est vita æterna fratres, vt patrem cognoscamus verum Deũ, sed & quem misit Iesum Christum verum

Hebr. 11

1. Cor. 2

H

1. Cor. 13. d

Pf. 114.

b

taq. Domini. beneficia iudicet à tribulationibus, & periculis liberari: Cui profectò sententię illud quoque, tradet de Psalmo no uagesimo hodie nobis tractandum est, simile inuenitur. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Est autem versus ipsius, quãtum nos capimus, facilis intelligentijs, ad quam fortè ex vobis iam aliqui prauolarint. Neque. n. tam rudes estis, aut spiritualis studij tam expertes, vt nõ facillimè inter vos, & tabernacula vestra, & rursus inter id quod malũ, & flagellum dicitur discernatis. Nam, & **1. Tim. 4**
6 I Apostolum sanè audistis dicentem: cum iam bonum certamen certasset, velocè fore depostionem tabernaculi sui. Sed quid ego Apostoli verba memoro? Quasi verò ignorare possit miles tabernaculum suum, aut docendus sit exemplo alieno. Videmus sanè nõnullos tabernacula sua in turpissimã captiuitatis domicilia commutasse, nec militare in his, sed miseram gerere seruitutem. Immo verò (quod omnimò ridiculum est) sic errant aliqui, & in tantam obliuionem, & spiritualem phrenesim deuenerunt, vt nihil sese aliud putare quàm suum hoc exterius tabernaculum videantur. Quid enim aliud quã non modo Dei, sed & sui ignorantiam habent, qui tamquam mortui à corde, omnem infumunt operam circa carnem, sic intendentes tabernaculo suo, ac si nõquam putent esse casurum? Veritàmen cadat necesse est, atque id quidem in breui. An non seipfos necire videntur, qui sic dediti sunt carni, & sanguini, ac si omnimò nihil aliud quam carnem solum se esse reputent, sic in vano accipientes animas suas, tamquã prorsus ignorent animas se habere: Si separaueris pretiosum à vili (ait Dominus) tamquã os meum eris: hoc est, si solerter discreueris inter exteriorem interioremq. substantiã, vt non plus tabernaculo tuo timeas à flagello, quàm tibi ipsi à malo. Hoc enim malum est, vnde dicitur: Declina à malo, & fac bonum. Hoc malum, quod sua quidem anima animam pr. uat, quod separat inter te, & Deum, vt eo regnante, tamquam corpus sine anima, sic sit anima sine Deo, plãuè mortua in semetipsa, inftar vnus eorum quos tamquã sine Deo in hoc seculo fuisse, Apostolus memorabat. Nec sanè dixerim, **K** vt vel ipsã odio habeas carnem tuã. Dilige eam tamquam tibi datam in adiutorium, & ad æternã beatitudinis consortium præpa-

rant. Ceterum sic amet anima carnem, vt non ipsa in carnem transisse putetur, diciturq. ei à Domino: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Diligat anima carnem suam, sed multo magis suam ipsius animam seruet. A met Adam Euam suam, sed non sic amet, vt voci eius plus obediat quam Diuinã. Denique ne ipsi quidem expedit sic amari, vt videlicet cui interim caues à flagello paternæ correptionis, thesaurizes iram æternã: damnationis. **Matth. 3:6**
 Genitima viperarũ (ait Ioannes) quis demonstrauit vos fugere à ventura ira? Facite dignos fructus pœnitentiæ. Ac si euidentis loqueretur: Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus: sultinete vitgam corripientem, ne sentiant malleum conterentem. Quomodo dicunt nobis carnales homines? Crùdelis est vita vestra, non parcitis carni vestrã? Esto, non parcimus semini. In quo ei magis parcere poteramus? An non melius est illi renouari? & multiplicari in agro, quam in horreo putrefieri? Heu computruerunt iumenta in stercore suo. Sic vos parcitis carni vestrã: Simus nos crudeles interim non parcendo, at vos planè parcendo crudeliores. Siquidem etiã nunc caro nostra requiescit in spe, videritis vos ipsi quid ignoretis interim vestra sustineat, quid miserię eam maneat in futurũ. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. **Textus. L**
 Hic duplex ex stola, & gemina quadam immortalitas commèdat. Vnde enim nisi ex separatione animæ, & corporis mors procedit? Inde est, quòd mortuum corpus exanime nominatur, Vnde autem separatio hæc, nisi ex flagellis presentibus, ex quolibet doloris vehemētia, ex ipsius corporis corruptione, ex pœna peccati? Meritò timet proinde, & odit flagellum caro nostra, quo nimitum ab ipsius animæ tam delectabili honorabiliq. consortio amarum nimis diuortium patitur. Ceterum interim quidem donèc renouetur, velit nolit, sustineat illud necesse est. Expedit autem sic tolerare, vt profusus euadãs, & flagellũ deinceps non appropinquet tabernaculo tuo: Iã verò (vt supra meminimus, & incessanter cõenit mentimisse) vera anima vita De⁹ est, & iter hæc quoque separata malũ, sed malũ animæ, quòd non est aliud quàm peccatũ. Eia fratres nugari libeat, otiositatibus indulgere delectet. Nimirũ gemino hoc serpe te vicino, qui duplicè nobis au-

ferat vitam, alter corporis, alter cordis: quid
 ni securè dormiamus, nisi quòd negligentia
 in grauiori periculo, nò tam securitatis est,
 quam desperationis indicium? Et quidem
 optandum nobis ab utroque liberari: sed ca
 uendum sanè interim peccatum, quàm pec
 cati pœna, & eo studiosius à malo, quam à
 flagello declinandū, quo perniciosus, & om
 nino infelicius sit à Deo animā, quàm à cor
 pore separari. Sanè vbi prorsus de medio fa
 ctum fuerit omne peccatum, causa quidem
 omninò sublata, nec ipse quoque deinceps
 manebit effectus, quomodo accedet iā ad
 te malum omninò nò poterit, sic nec flagel
 lum quidē valeat appropinquare taberna
 culo tuo, quòd videlicet, tam lōgè sit ab ex
 teriori homine quælibet pœna, quam lōgè
 fuerit culpa ab interiori. Neque enim dicit:
 Non erit in te malum, aut flagellum in ta
 bernaculo tuo: sed non accedet, non appro
 pinquabit. Siquidem est considerare homi
 nes in quibus peccatum nò modo habitat,
 sed & regnat: nec iā proximum magis, aut
 magis intimum posse esse videtur, nisi fortè
 cum sic dominabitur eis, vt nullo modo de
 inceps valeat non dominari. Est autem, &
 alios inuenire, in quibus quidem adhuc ma
 net peccatum, sed iam non dominatur, aut
 præualet in eis, euulsū quodāmodo, nec
 dum tamen expulsū, deicissū, sed nò pro
 fusus eiectum. Cōstat sanè ab initio non fuis
 se sic, sed in parentibus primis ante primam
 illam mādati præuaricationem, non modo
 non regnasse peccatū, sed nec fuisse quidē.
 Attamen quodammodo iam tunc prope il
 lis fuisse videtur, quod tam facile persuasū
 est, quod tam festinanter intrauit. Quid ve
 rò aliud admonebat, quā & ipsam quoque
 peccati pœnam, etsi necdum inesse corpori
 bus, iā tamen velut pro fortibus esse, qui di

Gen. 2. c

xit: In quacumque die comeditis de ligno
 scientiæ boni, & mali, morte moriemini? Fe
 lix p̄inde expectatio, & beata spes nostra,
 quorum tam lōgè gloriosior futura est re
 surrectio, quam fuerit prima conditio, vt
 nec culpa omninò, nec pœna, nec malū, sci
 licet, nec flagellum, aut regnet, aut habitet,
 aut regnare, aut habitare iam possit aliquā
 do in animabus, seu in corporibus nostris.
 Nō accedet (inquit) ad te malum, & flagel
 lum non appropinquabit tabernaculo tuo.
 Nempè nil tam remotum, quàm quod abes
 se vltra nò potest. Sed quid agimus fratres?
 Veror reprehendi, Nēpe, horam hanc ma

M

A

gnus ille, & communis Abbas noster, & ve
 ster nō vacationi sermonum, sed operi ma
 nuum noscitur assignasse. Puto tamē igno
 scet facilè, præsertim non immemor reli
 giosæ fraudis illius qua Romanus olim tri
 bus annis ei in specu posito piè mini
 strauit. Piè siquidem (vt legitimus) patris sui
 oculis furabatur horas, & quem sibi surripi
 re ad manducandum poterat, certis diebus
 Benedicto panem ferebat. Et ego quidem
 non dubito fratres, pluribus qui inter vos
 suat, abundantiore spirituum delitia
 rum suppetere copiam, sed quod vobis com
 munico, non surripio mihi. Quinimo, & fe
 curius, & suauius quidquid illud sit, quod
 Dominus donat, sumo vobiscum: nec enim
 alimonia hæc distribuendo minuitur, sed
 potius augetur ministrando. Veruntamen,
 quòd aliquando vobis loquimur præter cō
 suetudinem ordinis nostri, non nostra id
 agimus præsumptione, sed de voluntate ve
 nerabilium fratrum, & coabbatum nostro
 rum, quid nobis etiam iniungunt, quod
 tamen sibi quidem, passim nolunt omninò
 licere. Nempè aliam mihi rationem, & sin
 gularem necessitatem esse nouerunt. Ne
 que enim modo loquerer vobis, si possem
 laborare vobiscum. Illud fortè vobis effica
 cius verbum foret, sed & conscientie mex
 magis acceptum. Ceterum quando id mi
 hi peccatis meis exigentibus, & onerosi hu
 ius (vt ipsi scitis) tam multiplici infirmitate
 corporis, & ipsa quoque temporis neces
 sitate negatur: vtinam dicens, & non faciēs
 in regno Dei, vel minimus merear inueniri.
 Amen.

B

De vs decimo versu. Sermo XI.
 Vbi supra.

Scriptam est, & veraciter scriptum
 qua misericordie Domini, quod Tren. 3.
 consumpti non sumus, quod non
 tradidit nos in manus inimicorum
 nostrorum. Vigilat super nos indefessus,
 & priuigil ille singularis clementie o
 culus, non dormit, neque dormitat, qui
 custodit Israel. Id quidem necesse. Non
 enim dormit, neque dormitat, qui impugnat
 Israel. Et sicut ipse sollicitus est nostri, &
 ipsi cura est de nobis: sic ille sollicitus est
 vt nos mactet, & perdat, & vna ei cura, ne
 fortè qui auersus est, reuertatur. Nos au
 tem, aut non attendimus, aut minus atten
 dimus

dimus reuerentiam præsentis, protegentis custodiam, beneficia largientis, ingiati gratiæ, imò tam multiplicibus gratijs quibus præuenit nos, & subuenit nobis: Et nunc quidem per seipsū implet splendoribus animas nostras, nunc per Angelos visitat, nunc per homines instruit, nunc etiam

Rom. 15 consolatur, & erudit per scripturas. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: vt per patientiam, &

C consolationem scripturarum spem habeamus. Benè ad doctrinam, vt per patientiam speremus. Siquidem (vt alibi dictum est) doctrina viri per patientiam noscitur, sed & patientia probationem operatur, probatio vero spem. Quid nos soli nobis non adsumus, quid soli negligimus nosipsos? An ideo dissimulandum nobis, quia vndique subuenitur nobis? Imò vero propterea studiosius vigilandum. Neque enim tam magna pro nobis in cælo pariter, & in terra sollicitudo gereretur, si non magna nobis incumbere necessitas videretur: non tam multiplex nobis custodia nisi ob multiplices insidias poneretur. Felices proinde fratres nostri qui iam liberati sunt de laqueo venantium, qui de tabernaculis militantium ad atria quiescentium transferunt, malorum timore sublato, in spe singulariter constituti. Vni istorum imò vniuersitati dicitur: Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sanè considera non ad hominem qui secundum carnem viuuit, sed ad eum qui in carne degens secundum spiritum ambulat, hanc fieri promissionem. Siquidem non est distinguere inter illum, & tabernaculum illius. Confusa in eo sunt omnia tamquam in filio Babylonis. Denique huiusmodi homo etiam caro est, nec in eo spiritus manet. Vbi autem non fuerit spiritus bonū, quando deicit malum? Porro, vbi malum, flagellum quoque appropinquet necesse est. Semper enim malum poena comitatur. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Magna promissio, sed vnde id sperare licet? Quomodo malum & flagellum euadam, quomodo effugiam, quomodo elongabo, vt non appropinquent mihi? Quo merito, qua sapientia, qua virtute? quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In quibus omnibus vijs? Quibus declinas à malo,

Oper. D. Bern. Tom. 1.

quibus fugis à ventura ira. Multæ sunt viæ, & genera multarum viarum: magnum profecto periculum, viatorum. Quam facillè in multarum occurſu errabit in via sua, qui viarum discretionem caruerit. Nam neque Angelis mandatum, vt in omnibus vijs custodiant nos, sed in omnibus vijs nostris. Sūt autem à quibus, & in quibus oportet custodiri. Scrutemur proinde vias nostras fratres, etiam vias demonum, vias quoque beatorum spirituum, & vias Domini inuestigemus. Et quidem supra me est, quod incipio, sed adiuuabitis orationibus vestris, vt aperiat mihi thesaurum intelligentiæ suæ, & volūtaria oris mei beneplacita faciat sibi Deo. Viæ igitur filiorum Adam in necessitate, & cupiditate versantur. Ab vtraque siquidem ducimur, & ab vtraque trahimur, nisi, quod videmur magis vgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda videtur. Nec simplex illa est, sed anfractus habens plurimos, plurimaque dispendia: nam compendia pauca admodum, si qua tamen. Quis hominum nesciat, quod necessitas hominum cuera quam multiplex sit? Quis sufficiat quam sit multiplex explicare? Ipsa nos erudit experientia, ipsa vexatio dat intellectum. In his quisque docetur quā necesse habeat clamare ad Dominū, non de necessitate, sed de necessitatibus meis erue me. Nec modo ab hac via necessitatis, sed ab ea quoque, quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surda aure monita sapientis exceperit. Quid enim ille ait? A voluntatibus tuis auertere. Et *Ecc. 18.* item: Post concupiscentias tuas non eas. Si quidem è duobus malis longè melius est in necessitate versari, quam in cupiditate. Multiplex illa, sed ista amplius per omnem modum, imò vltra omnem modum multiplicior inuenitur. Res cordis est ista cupiditas, propterea tanto maior, quanto anima plus est quam corpus. Denique hæ sunt viæ, quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cum demergunt in profundum inferni. Si inuenisti vias hominum, illud quoque considera ne fortè de his dictum sit! Contritio, & infelicitas in vijs eorum: vt *Ps. 13. 6* sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Quomodo in cupiditate infelicitas? id est non felicitas, vt putatur. Quid enim si cui fortè videtur in terrenarum affluentia rerum felicitas arridere cupita? Eo ipso infelicitior est, quo vehemētius ipsā pro

T 3 felici-

felicitate amplectitur infelicitatem, aut magis immergitur ei, & absorbetur ab ea. Væ filijs hominum ab hac felicitate falsa, atque fallaci. Væ qui dicit, quia diues sum, & nullius ego, cum sit pauper, & nudus, & miser & miserabilis. Et necessitas quidē est ex infirmitate carnis, cupiditas ex cordis inedia, &

F obluione procedit. Idecirco alienum mendicat anima, quod oblita sit comedere panē suum, propterea terrenis inhiat, quod minime caelestia meditetur. Videamus, & dæmonum vias: Videamus, & caueamus, videamus, & fugiamus eas. Siquidem viæ illorum præsumptio, & obstinatio. Scire vultis unde id sciam: Considerate eorū principem, qualis ille est, tales & domestici eius. Considerate viarum ipsius principia, si non manifestē in immanissimā statim præsumptionem

Isai. 14.

prosilierit dicens: Sedebo in mōte testamenti, in lateribus Aquilonis, similis ero altissimo. Quam temeraria, quamque horrenda præsumptio. Numquid non illic ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare? Propter præsumptionem stare non potuerunt, propter obstinationem qui cecidit, nō adiciet, vt resurgat. Ex hac namque spiritus vadens, ex illa non rediens est. Et mira quidem præsumptio dæmonum, sed nō minus mira obstinatio est, quod superbia eorum semper ascendit, propterea non est illis commutatio. Quia enim conuerti noluerunt à via præsumptionis, inciderunt in viam obstinationis. Quam peruerso, & euerso sunt corde filij hominum quicumque sectantur vestigia dæmonum, ingrediuntur dæmonum vias? Hæc enim tota aduersum tot spiritualium colluctatio nequitiarum est, vt nos seducant, vt nos inducant in vias suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Fuge homo præsumptionē, ne gaudeat de te inimicus tuus. Nempē in his maximē vitijs gaudet, in seipso expertus quam difficile possis ab hac tanta voragine respirare. Nolo autem ignorare vos fratres, quoniam modo descendatur, imo cadatur in illas. Primus enim, vt interim occurrit, gradus descensionis huius, dissimulatio est proprię infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis: dum sibi parcens, sibi blandiens, sibi persuadēs homo ali quid se esse, cum nihil sit, iam ipse se seducit. Secundus gradus, ignorantia sui. Vbi enim in primo gradu inutilia sibi consuit per-

G

zomata foliorum, quid superest, nisi vulnera recta non videat, præsertim cum ad hoc solum texerit, ne videret? Ex hoc tandem fit, vt etiam alio reuelante, vulnera non esse contendat conuersus in verba malitię ad excusandas excusationes in peccatis. Atque is quidem tertius gradus est admodum vicinus, immo contiguus præsumptioni. Quid enim mali iam acititare vereatur, qui præsumit, & defendere? Ceterum difficile hic hærebit in terrebris, & lubrico, præsertim, cum non desit etiam Angelus Domini malus persequens, & impellens. Itaque quartus gradus, vel quartum potius præcipitium contemptus est, vt quemadmodum scriptura dicit: Impius cum venerit in profundum malorum contemnet. Ex hoc & deinceps magis, ac magis super eum vrget puteus os suum, dum videlicet eiusmodi animam cōtemptus tradit impoenitentię, impoenitentia obstinatione firmatur. Hoc est iam peccatum, quod neque in hoc sæculo, neque in futuro remittitur: quia cor durum, & induratum, nec timet Deum, nec hominem reueretur. Qui sic in omnibus vijs suis adhæret diabolo, manifestē factus est vnus spiritus cum eo. Et viæ quidem hominum quas superius demonstrauimus, ipsæ sunt de quibus dicitur: Tentatio vos nō apprehendat nisi humana, & quia humanum est peccare. Porro vias diabolicas à natura hominis alienas esse quis nesciat, nisi quod in nonnullis ipsa sibi consuetudo induissē naturam videatur? Ceterum etsi quorundam hominum sit, nō humanum tamen sed diabolicum est in malo perseverare. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ quas vnigenitus enarrauit, dicens: Videbitis angelos ascendentes, & descendentes super filium hominis. Ascensio igitur, & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descensio, vel potius condescensio propter nos. Sic beati illi spiritus ascendūt per cōtemplationem Dei, descendunt per compassionem tui, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Ascendunt ad vultum eius, descendunt ad nutum eius: quoniam Angelis suis mandauit de te. Nec tamen, vel descendendo visione glorię fraudantur: quia semper vident faciem patris: Puto & vias Domini vultis audire. Multum præsumere videor, si me illas promiserō ostē surū. Legitur autem de ipso. Quoniā docebit nos vias suas, Cui enim alteri crederetur?

Prover. 18. a

1. Cor. 10. c

107. r. 2

Pf. 24. b

Ibid. b

Docuit itaque vias suas cum aperuit labia prophetæ, vt diceret: Vniuersæ viæ Domini misericordia, & veritas. Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordia scilicet, & veritate. Vbi enim multa iam fuerit de miseratione præsumptio, sed obliuio veritatis, non continet ibi Deus. Sed neque vbi terror multus ex recordatione veritatis, nulla autem de memoria misericordiæ cōsolatio. Nam neque veritatem tenet, qui misericordiam (vbi verè est) non agnoscit, nec vera esse sine veritate misericordia potest. Itaque vbi misericordia, & veritas obuauerunt sibi, sese etiam iustitia, & pax osculantur, nec is abesse potest, cuius in pace factus est locus. Quanta audiuimus & cognouimus (siquidem patres nostri annūciauerunt nobis) super hac culpa tam felici misericordiæ, & veritatis. Misericordia tua, & veritas tua susceperunt me, ait propheta. Et alio loco: Misericordiæ tuæ, inquit, ante oculos meos est, & complacui in veritate tua. Sed & Dominus ipse de eo. Veritas mea, & misericordia mea cum ipso. Sed considera etiā manifestos aduentus Domini quemadmodum scilicet in eo quidem, qui iam præsumptus est misericordem teneas Saluatorem. Porro in eo qui in fine promissus est, veracem sustineas retributorem, Nam & huic fortè videbitur dictum: quia misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dominus; quamuis & in priore quoque aduentu recordatus sit misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israël, & in posteriori, licet iudicaturus sit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua, non tamen futurum iudicium fiet sine misericordia, nisi fortè ei qui non fecerit misericordiam. Hæc sunt etenim æternitatis itinera de quibus apud prophetam sic habes: Incuruati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Ad manum est vnde id facillimè probare possim. Siquidem misericordia Domini ab æterno, & vsque in æternum. Et veritas Domini manet in æternum. Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi, superbi demones, principes mundi huius tenebrarum: qui viam veritatis, & misericordiæ nescierunt, neque meminerunt semitarum eius. Quid illi & veritati, qui mendax est, & pater eius? Denique habes manifestè de eo scriptum quoniam in veritate non stetit. Quam vèro longe fuerit à misericordia, etiā inhiata nobis ab illo misera nostra testatur,

quando ille quam misericors fuit, qui homicida ab initio erat? Postremò qui sibi nequam, cui bonus? Quàm nequissimus ille sibi, qui numquam super propria iniquitate dolet, numquam super propria damnatione compungitur? Nimirum falsa præsumptio à via veritatis extrusit, crudelis obstinatio viam misericordiæ interdixit. Inde enim nec in se vnquam assequi, nec à Domino misericordiam consequi potest. In hunc ergo modum tumidi illi colles incuruati sunt ab itineribus æternitatis, dum à vijs Domini (quæ quidem recte sunt) per anfractus suos, & distorta non tam itinera quàm præcipitia corruerunt. Quàm verò prudentius, atque vtilius alij quidem colles ab his itineribus incuruati, & humilitati sunt ad salutem. Nō enim incuruati ab his tamquam ab eorum rectitudine dissidentes, sed quod ipsa eos incuruauerunt itinera æternitatis. An non incuruatos iam cernere est colles mundi, dum sublimes quinque ac potentes deuota subiectione inclinantur ad Dominum, & eius vestigia adorant? Numquid non incuruantur, cum ab ipsa sua perniciofa celsitudine vanitatis, & crudelitatis, ad humiles semitas conuertuntur misericordiæ & veritatis? Ad istas nimirum Domini vias non modo bonorum spirituum, sed etiam electorum viæ hominum diriguntur. Et primus quidem gradus misero homini emergenti de profundo vitiorum, illa est misericordia qua miseretur filio matris suæ, miseretur animæ suæ, proinde placens Deo. Imitatur enim qui huiusmodi est, magnum illud diuinæ miserationis opus: compunctus cum eo qui prior pro eo punctus est, moriens, & ipse quodammodo pro salute sua, nec parcens sibi ipsi. Hæc miserationis prima excipit redeuntem ad cor, & hæc intra ipsa viscerum actitatur arcana. Super est vt via regia progrediatur, & procedat vsque ad veritatem: & quod sæpissimè commendamus vobis, cordis contritionem oris confessio comiteur. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Conuersus ad cor paruulus fiat in oculis suis necesse est, sicut veritas ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum caelorum. Non ergo velit dissimulare, quòd non valet nescire, quàm ad nihilum redactus sit, Non confundatur in uicem procedere veritatis, quòd non sine miserationis affe-

L

Rom. 10

Math. 18. a

M

Aut viderit in occulto. Sic ingreditur homo misericordiae vias, & veritatis, vias utique Domini: vias vitae: & fructus viarum, salus est vitoris. Vias quoque Angelorum ad eandem nihilominus tendere manifestum est. Cum enim ascendunt ad contemplationem, inquirunt veritatem, de qua & desiderando fatiantur, & satiando desiderant. Cum vero descendunt, faciunt nobiscum misericordiam, ut custodiant nos in omnibus vijs nostris.

Heb. 1. Administratores enim spiritus sunt missi in ministerium propter nos. Plane ministerij nostri, non Domini nostri. Et in hoc vniuersi formam imitantur, qui non venit ministrari, sed ministrare: qui stetit inter discipulos tamquam qui ministrat. Fructus Angelicarum viarum, quod ad ipsos spectat, sua ipsorum beatitudo, & obedientia caritatis: quod autem ad nos pertinet, inde quidem obtentus diuinæ gratiæ, hinc verò custodia viæ nostræ. Siqui lem Angelis suis mandauit de te, ut custodiât te in omnibus indigentijs tuis, in omnibus desiderijs tuis, Alioquin facile est tibi incurere vias mortis, ut videlicet, aut de necessitate in obstinationem, aut in presumptionem de cupiditate prorumpas: quæ quidem iam non hominum, sed demonum viæ sunt. In quo enim, tam facile inueniri solent homines obstinati, quàm in eo, quod aut ad necessitatem pertinere simulant, aut arbitrantur? Quid quid moneas (ait ille) ego quod possum possum, & non ultra possum. Tu si hic sis, aliter sentias. Vnde verò in presumptionem, nisi ex quodam impetu vehementioris desiderij proslimus?

A Interim ergo mandauit Angelis suis Deus, non quidem, ut amoueant te à vijs tuis: sed ut in eis ipsis te custodiant, & quasi per vias suas, vias tuas dirigant in vias ipsius. Quoniam modo? inquis: Nempe, ut quod Angelus ex sola caritate purius agit, tu propria saltem necessitate compulsus, & admonitus descendas, & condescendas exhibere proximo misericordiam, & rursus cum eodem Angelo leuâs desideria tua, tota animi cupiditate ascendere studeas ad summam, & perpetuam veritatem. Hinc enim monemur leuare corda nostra cum manibus, hinc audimus quotidie sursum corda. Hinc quoque negligentes arguimur, & dicitur nobis: Filij hominũ, vsquequo graui corde? ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Exoneratũ enim cor & leue, leuatur magis ut querat, & diligat veritatem. Nec miretis,

psal. 4. 1

quod in vias Domini secum nos admittere, imo, & immittere non dedignentur, qui custodire dignantur in nostris. Quam felicitus tamen in eis ipsi ambulant, quamq. securius. Ceterum, & ipsi quoque longe inferius ab eo, qui veritas ipsa, & ipsa misericordia est, in misericordia, & veritate versantur. Quam verò congruè suis quæque gradibus, sibiq. competentibus disposuit Deus. Summam rerum tenet ipse, qui summus est, ipse supra quem nihil est, vltra quem nihil. Porro Angelos sanctos non in summo quidem posuit, sed in tuto: quippe ei, qui in summo stat vicinios adherentes, ac proinde confirmatos virtute ex alto. Nam homines quidem nec in summo, nec in tuto sunt, sed in cauto. Denique & in solido sunt, id est, in terra, habentes locum inxam, sed non infimum: vnde & possibile, & necesse sit, ut sibi caueant. Demones autem in pendulo huius aeris vagi ventosiq. vagantur. Indigni siquidem celos conscendere, ad terram tamen descendere dedignantur. Et hodie quidem ista sufficiant, atque vtinam eiusdem ipsius munere sufficientes ei gratias referre valeamus, ex quo & sufficientia nostra est. Non enim sufficientes sumus, vel cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, nisi ipse dederit nobis, qui dat omnibus affluenter, & est super omnia benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

B

1. Cor. 5.

De undecimo versu, Sermo XII. -
Vbi supra.

SI meminitis, hesterni sermone vias demonum presumptionem diximus, & obstinationem, nec tacuimus quare id diceremus. Possumus tamen, si necessarium iudicatis, vias eorum via adhuc alia inuestigare. Nam etsi omnimodis eas occultare laborent, multipliciter eos proliet Spiritus sanctus, multipliciter in Scripturis sanctis declarat semitas iniquorum. Legimus siquidem de eis omnibus, quoniam in circuitu impij ambulant. Legimus de eorum principe, quoniam circuit querens quem deuoret. Quod & ipse fateri cogit in presentia maiestatis, ut inter filios Dei, astans, & vnde veniat requisitus: Circuui, ait, terram, & perambulauit eam. Dicamus, itaque vias eius circuitionem, & circumuentionem.

Ps. 118. B

1. Pet. 3.

Iob. 1. b

Et 2. 1

Ita

Ista enim ad nos, illa vitur in seipso. Semper ille extollitur, sed deicitur semper: superbia eius ascendit semper, semper humiliatur. Numquid nō circuitus iste? Qui n. in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed proficit nihil. Vx homini, qui sequitur hunc circuitum, qui numquam a propria voluntate recedit: si conaris auellere, paululum sequi videbitur, sed in dolo. Circuitus est, aliundē reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit vndique, vndique fugiat, hæret tamen semper propriæ voluntati. Verumtamen si mala est circuitio propria, longē equidem peior circumuentio aliena. Ea siquidem vel maximē diabolium facit. Sed quomodo fratres, vt miserum hominem circumueniat, superbissimus ille descendit? Vide circuitum impij, etiam in hoc ipso. Oculi eius omne sublime vident: attamen ima quoque ipsa curiosē vestigat, sed vt magis ascendat, vt vehementius intumescat, & dum concuclauerit humilem, sibi videatur ipse sublimior, sicut scriptum est: Dum superbit impius, incenditur pauper. Quam peruersē, ascendentes, & descendētes Angelos bonos, Angelus malus emulatur? Ascendit studio vanitatis, descendit liuore malignitatis. Cuius mendax ascensio, eius crudelis descensio est: expers ille (vt heri diximus) misericordiæ, & veritatis. Ceterum si descendunt maligni, vt circumueniant, gratias ei cuius mandato descendunt, & benigni Angeli, vt subueniant nobis, vt custodiant nos in omnibus vijs nostris. Neque hoc solum, sed in manibus, inquit, portabunt te, ne vmquam offendas ad lapidem pedem tuum. Quanta nobis fratres, in huius scripturæ verbis, & eruditio, & admonitio, & consolatio exhibetur? Quis in omnibus Psalmis tam magnificē pusillanimes consolatur, negligentes admonet, erudit ignorantes? Vnde id quoque fidelibus suis prouidentia voluit diuina præstare, vt in ore ipsorum versiculi Psalmi huius hoc maximē quadragesimale tempore versarentur. Nec aliundē, quàm ex ipsius vsurpatione diaboli sumpta videtur occasio, vt in hoc quoque nequissimus ille seruis filijs seruiat, vel inuitus. Quid enim tam molestum ei, quid nobis esse potest tam iucundum, quàm vt etiam malum eius nobis cooperetur in bonum? Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs

tuis. Consecrantur Domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Consecrantur, & dicant inter gentes: quoniam magnificauit Dominus facere cum eis. Domine quid est homo, quia innotuisti ei, aut quid apponis erga eum cor tuum? Apponis cor erga eum, geris pro eo sollicitudinē, curam illius habes. Denique ei mittis vni-genitum tuum, immittis spiritum tuum, promittis etiam vultum tuum. Et ne quid in cælestibus vacet ad opera sollicitudinis nostræ, beatos illos spiritus propter nos mittis in ministerium, custodias nostræ deputas, nostros iubes fieri pedagogos. Parum est enim quod facis Angelos tuos spiritus, facis & Angelos paruulorum. Denique Angeli eorum semper vident faciem patris. Illos vtique tam felices, & tuos ad nos, & nostros ad te Angelos facis. Angelis suis mandauit de te. Mira dignatio, & verē magna dilectio caritatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mandauit? Studiosē consideremus fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandauit, cuius sunt Angeli, cuius mandatis obtemperant, cuius obediunt voluntati? Nempe Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis; nec cunctantur quin etiam in manibus tollant te. Summa, ergo maiestas mandauit Angelis, & Angelis suis mandauit. Illis vtique sublimibus, tam beatis, tam proximis sibi coherentibus, tam familiariter adhaerentibus, & verē domesticis Dei: Mandauit de te. Tu quis es? Domine, quid est homo quoddam memor es eius, aut filius hominis quoniam reputas eum? quasi verō non sit homo putredo, & filius hominis vermis. Sed quid putas mandauit de te? Numquid scripsit contra te amaritudines? Numquid vt contra folium quod vento rapitur, ostendant potentiam suam, & stipulam siccam persequantur? Numquid vt tollant impium ne videat gloriam Dei? Mandandum istud est, non mandatum: Non recedas ab adiutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorare, ne de te illud quandoque mandetur. Quem enim protexerit Deus cæli, non de eo illud mandabitur, sed pro eo. Et quod interim non mandatur, pro eo differret, vt sint omnia propter electos. Denique parantibus ire seruis, & continuo superfeminata coligere zizania cupientibus, prouidus paterfamilias infinite, inq̄t, crescere vsque ad messem,

ne forte & radicetis simul & triticum. Quomodo igitur tamdiu conseruabitur inter ea? Hoc planè, hoc opus præsens, hoc mandatum temporis huius. Itaque Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te. O triticum inter zizania, ò granum inter paleas, ò liliu[m] inter spinas. Gratiæ ei fratres, gratiæ ei, & pro nobis pariter, & pro vobis. Pretiosum depositum nobis commiserat, fructum crucis suæ, pretium sanguinis sui. Non est contentus custodia hac tam parum tuta, tam parum vtili, tam fragili, tam insufficienti. Super muros tuos Hierusalem constituit custodes. Nempe etiam ipsi qui videntur muri, aut in muro ipso columnæ, his custodibus egent, & maximè. Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Quanta[m] tibi debet hoc verbum inferre reuerentiam, asserre deuotionem, conferre fiduciam. Reuerentiam pro præsentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, vt vielicet cui adsunt angeli (sicut ei mandatum est) in omnibus vijs tuis. In quouis diuersorio, in quouis angulo, Angelo tuo reuerentiam habebit. Tu ne audeas illo præsentem quod videntem me non aures. An præsentem esse dubitas quem non vides? Quid si audires, quid si tangeres, quid si olfaceres? Vide quia non solo visu rerum præsentia comprobetur.

G Non omnia visui subiaccēt, nec corporalia quædam: quanto magis spiritualia procul sunt ab omni sensu corporeo, & spiritualiter potius vestiganda? Si fidem consulas, ea tibi Angelicam probat præsentiam non deesse. Nec dixisse piget, quoniam fides probat: quam nimirum Apostolus argumentum non apparentium esse definit. Adsunt igitur, & adsunt tibi, non modo tecum, sed etiã pro te. Adsunt, vt protegant, adsunt, vt profint. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Siquidem soli ei honor & gloria. Quare ei soli? quia ipse mandauit, & omne datum optimum non nisi ab illo est. Verum tamen etsi ille mandauit, ipsis quoque, qui, & ei ex tanta caritate obediunt, & nobis tubueniunt in tanta necessitate, ingratos esse non licet. Simus ergo deuoti, simus grati tantis custodibus, redamemus eos, honoremus eos, quantum possumus, quantum debemus. Totus tamen ei reddatur, & amor & honor noster, à quo tantis quæ nobis est totum vnde honorare possumus, vel amare, vnde amari honorariue mere-

mur. Neque enim Apostolus vbi ait: Soli Deo honor & gloria prophetico credendus est obuiare sermone, qui sibi etiam amicos Dei nimis honorificatos esse testatur. Puto autem simile esse illud verbum Apostoli, cui quod idem ait: Nemini quidquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Siquidem non hoc voluit, vt alia quælibet debita negarentur, præsertim cum idem ipse dicat: Cui honorem, honorem, & cetera in hunc modum. Vt ergo plenius intelligas quid in vtroque senserit, quidve monuerit: vide quemadmodum inter radios solis minora quælibet luminaria non videntur. Numquid extincta? Minime quidem, sed ampliori claritate quodammodo recta, interim apparere non posse. Sic ergo dilectio illa quæuis debita superans, quasi sola regnare debet in nobis: vt quidquid debetur ceteris, sibi vendicet, & ex dilectione omnia faciamus. Sic diuinus præualere debet honor & quodammodo præiudicare vniuersis, vt solus ipse non modo præ omnibus, sed in omnibus honoretur. Id ipsum sanè putes dictum etiam de amore. Quid enim extra ipsum reliquit ceteris, qui totum cor, totam animam, totam virtutem domino Deo suo in dilectione donauit? In ipso itaque fratres, affectuosè diligamus Angelos eius, tanquã futuros aliquando coheredes nostros, interim verò actores, & tutores à patre positos, & præpositos nobis. Nunc enim filij Dei sumus, etsi nondum appareat quid erimus, eo quod adhuc paruuli sub tutoribus, & actoribus simus, tanquã nihil interim differentes à seruis. Ceterum etsi tam paruuli sumus, & tam magna nobis, nec modo tam magna, sed & tam periculosa via restat, quid tamè sub tantis custodibus timeamus? Nec superari nec seduci, minus autem seducere possunt qui custodiunt nos in omnibus vijs nostris. Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt quod trepidamus? Tantum sequamur eos, adhareamus eis, & in protectione Dei celi commoremur. Vide enim quã necessaria sit ista protectio, ista custodia in vijs tuis. In manibus (inquit) portabunt te, ne vniquam offendas ad lapidem pedem tuum. Parum tibi videtur, quod non sit lapis offensionis in via? Cõsidera quæ sequitur. Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem. Quam necessarius pædagogus, imò et baiulus, præsertim paruulo inter hæc gradienti? In manibus

D

G

Hebr. 11

1ac. 1. c

1. Ti. 1. Pf. 138.

Rom. 13

Ibid. b

H

I

Textus.

manibus

nibus (inquit) portabunt te. In tuis quidem vijs custodiet te, & deducet paruulum antequam potest paruulum ambulare. Ceterum non te patientur tentari supra quam sustinere potes, sed in manus tollent, ut pertranseas offendiculum. Quam facile transit qui illis portatur manibus, quam suauiter (iuxta vulgare prouerbum) natat, cuius alter sustinet mentum. Quoties ergo grauissima cernitur vrgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, inuoca custodem tuum, doctorem tuum, adiutorem tuum, in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, & dic: Domine, salua nos, perimus. Non dormit neque dormitat: & si ad tempus quandoque dissimulet, ne forte periculosius ab illius te manibus ipse precipites, si te eis ignoraueris sustentatum. Spirituales enim sunt manus iste, & auxilia utique spiritualia, qua: singulis electorum pro cuiusque discriminis modo & obiectione difficultatis tamquam lapideæ molis quantitate, ab his qui sibi deputati sunt Angelis spiritualiter, & multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his quæ cõmunia magis arbitror, & paucis qui inter vos sunt in experta, Turbatur aliquis vehementer, seu corporali quouis incommodo, seu tribulatione aliqua faculari, seu acidia spiritus, & quodam animi defectione languescens. Iam tentari incipit supra quam valeat sustinere, iam impinget, & offendet in lapidem, si non fuerit qui subueniat. Quis verò est lapis iste? Ego illum intelligo lapidem offensionis, & petram scandalis, in quam si offenderit quis, collidetur: super quem vero ceciderit, conteret eum. Lapidem utique angularem, electum, pretiosum, qui est Dominus Christus. In hunc lapidem offendere, est murmurare aduersus eum, scandalizari à pusillanimitate spiritus & tempestate. Itaque opus illi est Angelica ope, Angelica consolatione, Angelicis manibus, qui iam defecit, iam propemodum offendet in lapidem. Et verè offendet in lapidem qui murmurat & blasphemat, seipsum collidens, non cum in quem furibundus impingit. Arbitror fanè velut duabus quibusdam manibus eiusmodi homines interdum ab Angelis supportari, ut quodammodo non sentientes transcant quod tantopere formidabant, nec parum mirentur postmodum tam super posteriori facilitate, quam super difficultate priori.

Vultis scire quas intelligam duas manus? Duplicem utique demonstrationem, dum videlicet hinc quidem tribulationis breuitas, inde æternitas retributionis ostenditur: aut magis pingitur, vel imprimitur cordi, ut intimo affectu sentiat, quoniam momentaneum hoc & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Quis verò istas tam bonas per bonos non credat fieri, cum certum sit, quod e contrario male utique fiant immisiones per Angelos malos? Habetote familiares Angelos fratres mei, & frequentate eos sedula cogitatione, & deuota oratione qui semper vobis adsunt ad custodiam & consolationem.

De XII. versu, Sermo XIII.

Vbi supra.

Possimus hunc versum qui in manibus est, videlicet, In manibus portabunt te, & cetera: non modo de præsentis consolatione dictum accipere, sed etiam de futura. Nempe, custodiunt nos in vijs nostris Angeli sancti, sed via finita (quod est utique vita finita) in manibus tollunt. Nec enim desunt nobis testes fideles. Proximè lectum est vobis de beatissimo Patre nostro verè per omnia Benedicto, quod dum intentam oculorum aciem in splendore coruscæ lucis habere videretur, vidit Germani animam Capuani Episcopi in sphaera ignea ab Angelis in caelum deferri. Sed quid huiusmodi testimonia requirimus? Ipsa in Euangelio veritas de mendico, & vlceroso ait, quoniam portatus est ab Angelis in sinum Abrahamæ. Neque enim in illa tam noua nobis tamq. incognita regione ambulare ipsi possemus, præsertim cum tantus sit lapis in via. Quis lapis? Qui in lapidibus olim consueuerat adorari, qui lapides obtulit Domino, dicens: Dic ut lapides isti panes fiant. Porro petrus tuus, affectio tua, pes animæ, quam in manibus Angeli portant, ne offendant ad lapidem pedem tuum. Quomodo enim non vehemētissimè turbaretur anima, si sola hinc egrederetur, si illas sine cõsolatione ingrederetur vias, si inter illos lapides suis pedibus graderetur? Interim verò manifestius audi, quæ necesse habeas portari in manibus alienis, nec alijs quam Angelicis tamen. Super aspidē, & basiliscum ambulabis, & conculca-

Luc. 16.

Matth.

4. a

M

Textus.

bis

bis leonē & draconem. Quid inter hæc faceret pes humanus? Quid humanæ affectionis inter tam terribilia monstra cōstaret? Nempe, nequitia: spirituales sunt, & quidem non incōgruis appellationibus designatæ. Siquidem & de his dictum, quod nequaquam vobis excidisse reor: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Quis verò scire potest, an diuina sint iter eos operationes malitiæ, ministeria iniquitatis, vt ex diuersis officijs, quin potius maleficijs, vocabula quoque diuersa sortiti, nominentur? Alius siquidem aspis, alius verò basiliscus, alius autem leo, & alius quidem draco, & videlicet suo quidem inuisibili modo variè quoque noceant; quasi alius morsu, alius quoque visu, alius autem rugitu vel ictu, alius quidem flatu? Legi etiam de quodam genere dæmoniorum, quod non eiciatur nisi in orationibus & ieiunijs. Nihil poterat namque verbum Apostolicæ increpationis ad illud. Quomodo non illud aspis erat, illa vtique de psalmo aspis surda, & obturans aures ne vocem audiat incantantis? Vis non terreri à tam terrifico monstro, vis securus post mortem ambulare super aspidem istam? Caue ne interim post eam ambules, caue ne imiteris, & non erit quod paueas in futuro. Enimvero vitium est cui reor e usmodi spiritum dominari: et si vultis scire, ipsa est circutio, à qua vobis hæsterno sermone monuimus esse cauendum. Ipsa obstinatio est, aduersus quam pridè loquebamur. Nec n. piget quoties datur occasio, ab hac tam graui peste preminire vos, vt eam omnino de fugiatis, quod hæc quidem sit summa quædam religionis subuersio, & verè iuxta testimonium legislatoris venenum aspidum insanabile. Dicitur aspis hinc alteram aurem quam pressius potest terræ insingere: inde verò alteram caudæ immisiene nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis vox, quid sermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, humiliabo in ieiunio animam meam, baptizabor pro mortuo vberimo quodam profluuiio lacrymarum, apud quem viderim nihil humanæ incantationis quamlibet sapientiam, nihil quantumcumque admonitionis industriam præualere. Nouerit tamen vir pertinax non cælo sese, sed solo insingere caput, quod sapientia quæ de sursum est, non modo pudica, sed & pacifica sit: hæc autem magis, vt ita dicam, aspida nisi terrena esse non potest. Sed nec

adeo obsurdesceret, nisi caudæ quoque obturaret auditum. Quæ est hæc caudæ? Finis intentionis humanæ. Hæc surditas desperata, dum hinc quidem velut terræ infixus, propriè quisque inheret voluntati: inde velut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & insiguit animo quod desiderat adipisci. Nolite obscuro fratres, nolite obturare aures, nolite aliquando obdurare corda vestra. Inde enim iam mordax & amarus sermo inuenitur in ore hominis obstinati, quod nulla ad eum penetrare queat beneuolentia monitoris. Inde aspidi virus in linguæ aculeo persequeratur, quod aduersus linguam incantatoris tãto se studio obturavit. At basiliscus, vt aiunt, venenum in oculo gerit, pessimū animal, & præ omnibus execrabile. Nolle cupis oculum venenatum, oculū nequam, oculum fascinantem? Inuidiam cogitato. Quid verò inuidere, nisi malum videre est? Si non esset ille basiliscus, numquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero, quod inuidum non præuidit. Superemus & vitium hoc dum adhuc viuimus, si post mortem volumus ministrum tantæ nequitie non timere. Nemo alterius bonum inuido aspiciat oculo. Nempe hoc ipsum iam quod in se est, tabe sua illud insicere, & quodammodo interficere est. Qui hominem odit, homicidam illum veritas ipsa testatur. Quid & ille qui bonum odit in homine, numquid non homicida poterit appellari? Adhuc venit homo, & ille iã reus est mortis eius. Adhuc ardet ignis quæ Dominus Iesus misit in terram, & inuidus tanquã qui spiritum existin xerit, iã damnatur. Væ vobis à dracone. Immanis est bestia, flatu igneo quidquid attingerit, necat: non modo bestias terræ, sed & volucres cæli. Haud alium ego draconem hūc quam spiritū iracundiæ reor. Quãtos etiam sublimis vt videbatur vita, flatu huius draconis miserè satis adustos, turpiter in huius os ingemimus cecidisse? Quam melius sibi ipsis irasci poterant, ne peccarent? Nimirū affectio naturalis ira hominū est, sed abutentibus bono naturæ grauis perditio est, & miseranda perniciēs. Occupemus illam fratres, in quibus expedit, ne fortè ad inutilia illicitaq. prorumpat. Sic nimirū solet amorem amor expungere, solet timor timore depelli. Nolite timere eos quæ corpus occidit, ait Dñs, animæ autē non habēt quid faciāt. Et cōfestim, ostendam autem, ait, vobis quem timeatis.

Timeate

Matth.
27. c

Pf. 57. a
A

Deuter.
33. c

Inuidere quid.

1. Ioan.
3. 6

G

Luc. 12. a

Timete autem eum qui potestatem habet corpus & animam mittere in gehennā. Ita dico vobis, hunc timete. Ac si manifestius dicat: Hunc timete, non illos timeatis. Repleat vos spiritus timoris Domini, & timor alienus locum non habebit in vobis. Et ego vobis dico: Non autem ego, sed veritas: non ego, sed Dominus. Nolite irasci eis qui transitoria vobis auferunt, qui conuitia inferunt, qui ingerunt fortè supplicia, & post hoc faciunt nihil. Ostendam autem vobis cui debeatis irasci: Irascimini ei quæ sola vobis nocere potest, sola facere, vt omnia illa non prosint. Vultis scire quamam illa sit? Iniquitas propria. Ita dico vobis, huic irascimini: nulla enim nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Qui perfectè huic irascitur, ceteris non mouetur, magis

Pf. 35. d & amplectitur ea. Ego (inquit) in flagella paratus sum. Sit damnum, sic conuitium, sit læsio corporalis, paratus sum, & non sum turbatus: quoniam dolor meus in conspectu meo semper. Quidni exteriora omnia paruipèdam in huius æstimatione doloris?

2. Reg. 16. c Filius (inquit) vteri mei persequitur me, & cõuitanti seruulo indignabor? Cor meum dereliquit me, dereliquit me virtus mea, &

Pf. 37. b lumen oculorum meorum: & damna temporalia plangam, aut incommoda corporalia reputabo? Hinc nimirum non modo mansuetudo oritur cui draconis status non noceat, sed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. Aduersarius vester

1. Pet. 5. c tamquam leo rugiens, ait Petrus. Gratias magno illi leoni de tribu Iuda: rugire iste potest, ferire non potest. Rugiat quantum vult, tantum non fugiat ouis Christi. Quau

ta minatur, quãta exaggerat, quanta intèrat? Non simus bestia, vt nos prosternat vacuus ille rugitus. Sic enim perhibent, qui talia curiosius vestigauerunt, ad rugitum leonis nullam bestiani stare posse, ne eam quidem quæ aduersus istum eius tota animositate repugnat: & plerumque superat ferientem, quæ non sustinet rugientem. Verè bestia, vere rationis expertus, qui tam pusillanimis est, vt solo timore cedat, qui sola futuri exaggeratione laboris, victus, ante confictum non telo, sed tuba prosternitur. Nondum restitisti vsque ad sanguinem, ait strenuus ille dux qui leonis huius nouerat vanum esse rugitum. Et alius quidam. Resistite (inquit) diabolo, & fugate à vobis,

Hebr. 12. b

Iac. 4. b

De XII. versu, & XIII. Sermo XIII.

Vbi supra.

E

Agamus fratres gratias factori nostro, benefactori nostro, redemptori nostro, remuneratori nostro, aut potius spei nostræ.

Ipse enim retributor, ipse retributio nostra, nec aliud iam quàm ipsum exspectamus ab ipso. Primum quod nobis præstitit, non ipsi sumus. Siquidem ipse fecit nos, & non ipsi nos. Parumne tibi videtur istud, quia te fecit? Cogita qualem te fecit. Nempè, etiam secundum corpus egregiam creaturam, sed secundum animam magis, vt potè imagine creatoris insignem, rationis participem, capacem beatitudinis sempiternæ. Porro secundum ambo simul præ ceteris creaturis maxime admirandam, cohærentem sibi incomprehensibili artificio, inuestigabili sapientia conditoris. Itaque tam magnum hoc donum, quàm magna res homo. Sed quàm gratuitum putas? Planum est, quia nihil ante promeruit, qui penitus nihil fuit.

An postea sperabatur gratiam retributurus auctori? Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Nō igitur necessariam retributurus gratiam ei, qui sic per omnia sibi sufficit, sed deuotas relaturus gratias ei, qui sic meruit sperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorum lumen, si quis vsus aurium, si quis narium, si quis manuum, si quis pedem tibi præpeditum aliquo modo reparasse videretur, si quis occupatam quauis occasione exitasse in te rationem: quis non alius tibi vehementissimè succenseret, si quando fortè beneficij huius immemorem, aut benefactori deprehendisset ingratum? Enimuerò Domini Deus tuus, ipsa etiam tibi instrumenta largitus, ex nihilo fecit hæc omnia. Nec modo fecit, sed & compegit etiam & formauit, ac suo quoque illustrauit officio. Quomodo non is omni iure sibi gratias exigit ampliores? Nam ne hoc quidem (licet maximo) cõtensus munere, qui dedit vt esses, qui ante nō fueras, adiecit etiam vnde subsisteres, qui iam eras. Nec minus liberaliter hoc, quàm illud mirabiliter est operatus.

Faciamus (inquit) hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Quid verò postea? Et præsit piscibus maris, & bestijs terræ, &c. Nam & cælestia sese elementa in vsus creasse tuos, ante docuerat. Nempè,

F

facta

Gen. 1. 2

facta memorantur vt essent in signa & tempora; & dies, & annos. Cui putas? Nulli vtique nisi tibi. Cetera siquidem omnes creatura aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Quam copiosus in secundo hoc beneficio quam liberalissimus fuit. Quanta igitur largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ex hoc iam ad correptionem, quanta etiam ad delectationem. Verum hæc duo gratis, & dupliciter gratis fecit. Quid dico dupliciter gratis? Sine merito tuo, sine labore suo. Nempe dixit, & facta sunt. An idcirco minus deuotus, minus obnoxius, minus gratus es, quod hæc quidem sicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Peruersi cordis est occasiones ingratitude vestigare. Nemo id facit nisi qui etiam gratis esset ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus utile, quam quod præstanti minimè difficile fuit. Alioquin si forte quod ei laboriosum, tibi magis commodum ducis, ex teipso tibi iudicium hoc: nec te alibi illud putem quam apud te didicisse. Sic præstares libetius ipse fratri tuo absque incommodo tuo. Verum etsi gratis præstare velles, nolles tamen vt hanc tibi ille prærenderet ingratitude causam. Ceterum ex hoc iam tertium opus tuæ redemptionis attende. Non est velamen excusationis, laboratum profus in ea. Gratis hoc quoque præbitum est, sed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum, planè non gratis. Saluus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? Imò vero mortua est illa, non dormit quæ huic beneficio non respondet, quæ se totam non effundit in gratiarum actionem, & vocem laudis. Nam & cetera duo euidentissimè tertium hoc commendant, vt in eis quoque vera fuisse dilectio cõprobetur, nõ propterea de facili præstas quod nollet taliter, sed quæ non aliter oporteret. Itaque fecit te Deus tuus, fecit tam multa propter te, facit propter te & semetipsum. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quid adhuc restat? Factus est ipse tecum caro vna, te quoque secum faciet spiritum vnum. Non recedat hæc quattuor à corde tuo, non ab ore, nõ à memoria, non ab affectione. Hæc cogita semper, in his iugiter delectare. His velut quibusdam stimulis vrgens sollicita animam tuam, his facibus eam inflammare curato ad redamandum eum qui tam multipliciter suum

tibi erga te commendat amorem. Memerito sane quod idem ait: Si diligitis me, mandata mea seruate. Serua igitur mada ta creatoris tui, serua mandata benefactoris tui, re demptoris tui, remuneratoris tui. Sed si hæc quattuor, quot sunt mandata? Omnes nouimus decem esse. Itaque per quaternarium hunc decalogum legis multiplicans, veram habes quadragesimam, tenes quadragesimam spiritualem. Tantum ista in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Caue serpentis astutiam, observa insidias inimici. Nempe, quadruplici tentamento quadruplicem impedire conatur actionem quæ exigitur gratiarum. Tentatus est in his omnibus Christus, vt veraciter ab Apostolo scriberetur. Tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. Erit forte qui miretur & dicat quartam sese Domini tentationem non legisse. Verum vt ego arbitrator, non hoc diceret si legisse se meminisset, quoniam tentatio est vita hominis super terram. Hoc enim qui meminit, non ea tantum triplici tentatione tentatum fuisse Dominum arbitratur, quæ facta est in ieiunio deserti, in pinnaulo templi, in vertice montis. Sane in his omnibus erat manifesta tentatio. Verum illa quæ ex tunc & deinceps vsque ad mortem crucis ei non defuit, etiam occultior, vehementior tamen fuit. Nec hoc quoque à proposita similitudine videtur abhorre re. Nam & tria illa beneficia quæ iam transire, euidentissima & in lucem posita esse noscuntur. Sanè quod ad spem vitæ æternæ pertinet, nondum exhibitum, nec dum pro palatum est nobis. Nihil proinde mirum si sit minus aperta tentatio, vbi etiã causa tentationis occulta. Ceterum & diuturnior & validior ipsa est, quod aduersus spem nostram quidquid habet malignitatis exerat inimicus. Itaque primo quidem vt auctori naturæ ingratos faciat, ampliore ingerit pro natura sollicitudinem, quem admodum etiam ipsi Christo esurienti ausus est dicere: Dic vt lapides isti panes fiant. Quasi vero signum nostrum ignoret ipse qui finxit, aut non erent homines, qui celi volucres pascat. Quam verò ingratus est ei qui propter hominem vniuersum hunc condidit mundum, quisquis vt substantiam eius quam concupiscit obtineat, procidens non veretur adorare malignum.

Hæc omnia (inquit) tibi dabo si proci dens adoraueris me. Tu ne illa fecisti miser?

Pf. 148.
a, b

G

Heb. 4. d

Iob 7. a

I

Ro. 1. b

Matth.
4. a

H

ter? **Q**uomodo dabis quæ ille creauit: aut quomodo abs te speranda, quomodo tua adoratione petenda, quæ ab illo condita in illius posita sunt ditioe? Iam in hoc quod ait: Mitte te deorsum, caue tibi quicumque es qui templi pinnaculum conscendisti. Caue tibi speculator domus Domini. Caue tibi, qui in Ecclesia Christi locum cerneris tenere sublimem. Quam ingratus enim, imo quam iniuriosus es illi magno sacramento pietatis, si in illo quæstum æstimes pietatē. Quam infidelis ei qui ministerium hoc sanguine proprio consecrauit, si eo quæras gloriam tuam quæ nihil est, quæras quæ tua sunt, non quæ Iesu Christi: Quam indignè respondens eius dignationi, qui in dispensatione humiliatis suæ sublimem esse te fecit, cælestia tibi sacramenta commisit, cælestem fortè & ampliorem quam ipsis spiritibus cælestibus tradidit potestatem, si deorsum ipse te mittas, sapias non quæ sursum sunt, sed quæ super terram. Sed & omnis qui de virtutum eminentia ad inanem gloriæ sese dimittit & deicit appetitum, haud dubium, quin Domino virtutum, qui tanta inter nos tolerauit, vt nobis formam huius imprimeret sanctitatis, pro gratia contumeliam reddat. Consideremus diligentius fratres, nè fortè prima illa tentatio quæ corporalis necessitatis occasione animum turbat, aspidi debeat comparari. Hoc enim animal quodammodo violentum morfu nocet, obturat aurem ne audiat vocem incantantis. Quid verò agere nititur in hac parte tentator, nisi vt aduersus consolationem fidei aurem cordis obstruat & obturet? Sed non profecit inimicus in eo, non illius præclusit auditum, qui ait: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Nam in eo quod ait: hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me; in malum insidiantis suadibilem sibilum animaduertite etiam. Ferunt illum in arena latitantem, etiam aues volantes flatu attrahere venenato. Quam venenatus hic flatu fuit, hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me. Verum non erat ista qualibet auis, nihil potuit draconis flatu ad illam. De basilisco quid dicimus? Monstruosius ceteris, solo visu hominem inficere & interficere perhibetur. Ni fallor, vanagloria est. Videte, ne (inquit) iustitiam vestram faciat scorum hominibus, vt videamini ab eis. At si dicat: Cauete oculos ba-

silisci. Sed cui nocere dicitur basiliscus? Ei qui non viderit basiliscum. Alioquin si prior, cum videas, iam non tibi nocet (vt aiunt) magis moritur ipse. Ita est fratres. Non videntes necat inanis gloria, cæcos & negligentes, qui se ei ostentant, qui se exponunt: & non potius ipsi inspiciunt, non attendunt, non discutiunt illum, non vident denique quam sit friuola, quam sit caduca, quam yana, quam inutilis. Si quis cum intueatur hoc modo, moritur basiliscus, nec iam occidit eū gloria, sed occiditur magis, & occidit eū quodammodo versa in puluerem, imo redacta in nihilum. Puto autè non eum quærere quid ad inanem gloriā ea tentatio visa sit pertinere vbi dictum est: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Vt quid enim hoc, nisi vt videretur, vt laudaretur à basilisco? Et vide quomodo seipsum occultauerit basiliscus, quasi vt non possit ante videri. Scriptum est (inquit) quoniam Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te. Quid scriptum est maligne, quid scriptum est? Angelis suis mandauit de te. Quid mandauit? Animaduertite & videte quoniam subticuit malignus & fraudulentus, quod malignitatis suæ commenta dissolueret. Quid enim mandauit? Nempe quod in Psalmo sequitur. Vt custodiam te in omnibus vijs tuis. Numquid in præcipitijs? Qualis via hæc de pinnaculo, templi mittere se deorsum? Non est via hæc, sed ruina: & si via tua est, non illius. Frustra in tentationem capitis intorristi, quod scriptum est ad corporis consolationem. Huic enim necesse est custodiri, cui timendum ne offendat ad lapidem pedem suum. Non est quod custodiatur, cui non est quod timeatur. Quid verò taces & illud quod sequitur: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem? Te enim hæc parabola tangit. Monstruosa malignitas, monstruosius appellationibus conculcanda signatur. Nec modo ab ipso capite, sed etiā à corpore vniuerso. Siquidem aduersus Dominum post ternam confusionem hanc non iam serpentina calliditate, sed crudelitate vsus est leonina, vsque ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortem, & mortem crucis. Sed manifestè etiam leonem te conculcauit leo de tribu Iuda. Sic & aduersum nos fratres, vt in ceteris omnibus viderit se frustratum, toto iam furore persecutionem suscitauit qualis non fuerit

ab

ab initio : vt uehementia tribulationis regnum caeleste sperantibus intercludat .

Felix anima , quæ & ipsum leonem potenti virtute conculcans , violenter illud rapere præualebat . Ex hoc itaque dilectissimi , tamquam super aspidem , & basiliscum cautius , & sollicitius ambulemus . Caueamus omnem radicem amaritudinis , vt nemo nostrum mordax inueniatur , nemo audax , vel ardens , nemo inexorabilis , aut rebellis . Nec verò deorsum mittamus nos , sed transcendamus , & transeamus lethalem gloriæ temporalis obtutum : vt quomodo scriptum est :

Pröm. 1. A Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum , Conculcemus quoque leonem pariter , & draconem , vt neque illius rugitus terreat , nec istius status inficiat . Videntur hæc quattuor monstra affectionibus æquè quattuor singula singulis incubare . Cui ergo potissimum draco insidiatur ? Ac stimo quia cupiditati , quod hanc noverit esse radicem malorum omnium , & quæ maximè cor subuertat . Inde enim etiam quasi consulens

Matt. 4. dixit : Hæc omnia tibi dabo . Nam de leone quidem manifestum est , quod nisi ad ianuam timoris terrificos non dat rugitus . Porro tristitiæ fores aspis obseruat , quod eas maximè morsibus suis peruas arbitretur . Vnde , & ad Christum Dominum donec iam esurientè cerneret , non accessit . Econtra sanè caueat necesse est legitimum basiliscum ; quæ ergo potissimum aditu venenatos ingerere soleat radios oculorum nec vana gloria nisi ob læritiæ noceat vanitatem . Illud quoque considera , an fortè virtutes quattuor , quattuor his tætionibus opponere valeamus . Leo rugiet , quis non timebit ? Si quis ille fuerit , fortis erit . Sed frustrato leone , draco absconditur in arena , vt virulentis flatibus atrahatur animam , insulsum eis quodam modo concupiscentiam terrenorum . Quis putas illius præterruitabit insidias ? Nemo utique nisi prudens . At fortè dum ad ista descendere caues , vrget quis molestia : & ecce protinus aspis adeit . Nā opportunam tempus sibi inuenisse videtur . Quis non exasperabitur ab aspe ista . Nempè , vir tempe-rans , & modestus , qui sciat abundare , & penuriam pati . Puto ex hac occasione fascinare te volet male blandiens oculus nequam .

B Quis auertat faciem suam , Profecto iustus , qui non modo non ipse sibi accipere gloriam quæ Dei est , sed ne ab alio quidem recipere velit oblatam : si tamen ille sit iustus

qui iuste , quod iustum est exequatur , qui iustitiam suam non faciat coram hominibus , qui denique etsi iustus fuerit , caput nõ leuet . Hæc enim virtus specialiter in humilitate consistit : Hæc intentionem purgat , hæc quoque meritum omne eo veracius , & efficacius obtinet , quo minus arrogat sibi .

De XIII. versu. Sermo XV.

Vbi supra.

Venite ad me omnes qui laboratis , & onerati estis , & ego reficiam vos , dicit Dñs . Tollite iugum meum super vos , & inuenietis requiem animabus vestris . Iugum enim meum suauis est , & onus meum leue . Laborantes ad refectiorem inuitat , ad requiem prouocat oneratos . Non tñ interim onus subtrahit , aut laborem , magis aut onere leui , alio labore cõmutat : sed onere leui , suauis iugo , in quibus requies ac refectio , etsi minus appareat , tñ inueniatur . Graue onus ini-

quitas sedens super talentum plumbi . Sub hac gemebat sarcina qui dicebat : Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum , & sicut onus graue grauata sunt super me . Quod ergo onus Christi , quod onus leue ? Vt quidem ego sentio onus , beneficiorum , dulce onus , sed ei qui sentit , ei qui experitur . Alioquin si non inuentas , si non aduertas , graue omnino , & periculosum . Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis . Si adhuc portat peccata sua , onus est graue , si iam forte exoneratus est à peccatis , minus quidem graue : sed si sanum sapiat , non minus grãde onus inueniet hanc ipsam quam diximus exonerationem . Onerat nos cum exonerat Deus , onerat beneficio cum exonerat peccato . Vox onerati : Quid retribuam Dño pro omnibus , quæ retribuit mihi . Vox onerati : Exi à me , quia homo peccator sum Domine . Vox onerati . Semper enim quasi tumentes super me fluctus , timui Deum . Semper , inquit , timui : sicut ante , sic post acceptam indulgentiam peccatorum . Beatus homo qui ita semper est pauidus , nec minori angitur sollicitudine , ne fortè obturatur beneficijs , quam peccatis . Ad hoc si quidem diuina nobis tani sedula erga nos , & tam profusa beneficentia conuendatur , vt sollicitemur ad gratiam , inuitemur ad dilectionem . Angelis suis mandauit de te , vt custodiant te in omnibus vijs tuis . Quid ultra potuit tibi facere , & non fecit . Noui quid

Matth. 11. d

C

Pf. 37. A

Pf. 115. A

Luc. 5. b

Iob 31. c

quid cogitas ingenua creatura. Habes gratiam Angelis Domini, sed ad ipsum ambis Dominum Angelorum. Oras; & optas, vt nuncijs non contentas, ipse quoque qui loquebatur; adsit: nec te quasi per medium, sed sui oris osculo osculetur. Audisti super aspidem & basiliscum leonē pariter & draconem tibrambulādum fore, nec super draconem ipso victoriam Michaelis, & Angelorum eius vitorias. Verum tamen nō Michaeli, sed Dño clamāt desideria tua. Libera me, & ponē me iuxta te, & cuiusuis manus pugnētē contra me. Hoc nempe non est modo alijs, sed ipsis quoque altioribus altius capere refugium, vt ex sententia profitentis, quā tu es Dñe spes mea, merito respondeatur, altissimum posuisti refugium mū. Non enim designatur esse spes miserorum miserator, & misericors Dñs, non seipsum liberatorem simul, & protectorem in se sperantibus exhibere recusat. Quoniam in me sperauit (inquit) liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Nempē, nisi Dñs custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam, siue ille homo siue et Angelus esset, Montes in circuitu Hierusalem, sed parum hoc, imō nihil hoc foret, si non etiam Dñs in circuitu esset populi sui. Merito proinde in Cantico spontū describitur inuentis licet vigilibus (imo ab eis magis inuenta: nec enim eos ipsa quarebat) nō substituisse, nec contenta fuisse vigilibus, sed percūctata breuiter de dilecto, ad ipsum oculus peruolasse. Erat enim cor eius non in vigilibus sed in Domino fiducia habens. Et aliter forte suadentibus aiebat: In Dño confido, quomodo dicitis aīa mea, transmigra in montem sicut passer? Minus vigilanter id obseruauerunt Corinthij, cum offensis quasi vigilibus secederent apud eos, & minime pertransirent. Ego quidem Cepha, ego autē Pauli, aiunt, ego verō Apollo. Sed quid fecerunt vigilēs sobrij, vigilēs circumspēcti? Non enim poterant sibi suscipere sponsam, qui benē eam amulabantur, qui amulabantur Deī amulatione, qui desponderant vni viro virginem castam exhibere Christo Percusserunt me & vulnerauerunt me, ait: Vt quid ita? Nī fallor, vrgebant vt pertransiret, proinde inuentura dilectum. Denique etiam tulerunt pallium meum (inquit) haud dubium quin, vt curreret expedita. Animaduertere est quam validē percuciat, quibus sagittis Apostolus vulne-

ret eos qui diuertisse apud vigilēs videbantur? Numquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Et item? Cum enim dicit quis: Ego sum Pauli, alius autem ego sum Apollo, nonne homines estis? Quid ergo est Apollo, quid verō Paulus? Ministri eius cui credidistis: Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Non in vigilibus, non in homine, non in Angelo, sed in me (inquit) sperauit, nihil boni nisi ex me, ne per ipsos expectatis. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descēdens à patre luminum. Ex me vigilā hominum vtilēs, circa opera vtique manifesta, eis nimirum custodes homines deputaui. Ex me excubiæ Angelorum obseruantium secretiores motus spiritualiter sollicitantiū, propulsantium suggestores iniquos. Ceterum intima sanē custodia secretissima intentionis, non modo ex me, verum etiam per me fiat necesse est, quod illo quidem humanus nequeat, sed ne Angelicus quoque oculus penetrare. Agnoscamus triplicem hanc custodiam fratres, & exhibeamus nos eis quales cuique conuenit exhiberi. Prouideamus bona coram hominibus, coram Angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maximē qui maximus est super omnia. In conspectu Angelorum psallamus ei, vt in eis impleatur quod scriptum est: Qui tement te, videbunt me, & lætabuntur, quia in verbo tuo supersperauit. Obediamus prepositis nostris, qui peruiolant tamquam redditori rationem pro animabus nostris, vt non cum tristitia hoc faciant. Et quidem gratias Deo ex cuius solo munere venit, non est quod multum vos moneam, non est quod multum vobis timeam in hac parte. Quod enim est gaudiū meum, & gloria mea, nisi prompta obeditio, & irreprehensibilis conuerfatio vestra? Quid si certo cognoscerem ne Angelos quidem amplius aliquid in vobis cognoscere, quod dedecet, apud neminem vestrā ex anathemate Hiericho quippiam occultari, non murmurare aliquem, non detrahere in occulto, non simulatoriē agere, vel remissē, non ignominiosas voluere animo cogitationes, quibus solet (heu) interdum ipsa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudiū incrementum, sed nondum vtique plenitudo. Non nam magnum sumus, vt possit nobis adeo esse promi-

INC. 1. 0

F

Pf. 118.

Hebr. 13

G

Job 17. e

Pf. 126.

Cāt. 3. a

Pf. 110. a

1. Cor. 1.

Cāt. s. c

nimo, ab homine iudicari non posse, minus autem nihil confectos esse nobis. Ceterum si occultissimum iudicem timent etiam magni, quantum nos ad illius examinis memoriam conuenit trepidare? O si mihi conuinceret certum esse nil esse in omnibus nobis illum offendens oculus qui solus perfecte nouit quid sit in homine, videns in eo, & quod in se ille non videt. Hoc vel maxime iudicium vestigemus fratres, & eo amplius frequentemus in timore, & tremore ipsius considerationem, quo minus comprehendere possumus inuestigabilem abyssum iudiciorum Dei, & irrefragabilem dispositionem. Cum hoc timore spes habet meritum, cum hoc metu fructuose speratur. Est autem is ipse timor firmissima quædam, & efficax materia spei, si quis prudenter aduertat. Siquidem maximum quoddam Dei domum timor iste, & ex perceptione presentium firma est expectatio futurorum.

Pf. 146. Postremò beneplacitum est Domino super uidentes eum, & utique uisa in uoluntate eius, & in beneplacito eius salus æterna. Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non desesse. Hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem saluum facit. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos, ad te clamauerunt, & salui facti sunt, in te sperauerunt, & non sunt confusi. Quis enim sperauit in eo, & confusus est? Speret in eo omnis congregatio populi; quemcumque enim locum calcauerit pes uester, uester erit. Pes uester utique spes uestra est: & quantumcumque ista processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet. Quid timeat aspidem, aut basiliscum? quid leonis rugitus, aut draconis sibilus expauescat? Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Porro liberatum quidem ne iterum egeat liberari, protegam eum, & conseruabo, si tamen cognouerit nomen meum, ne sibi tribuat, quod liberatus est, sed nomini meo det gloriam. Protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. In presentia enim uultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie est. Quod enim uidet

Rom. 8. e
Hebr. 11
quis, quid sperat? Fides utique ex auditu, & ea quidem, iuxta eundem Apostolum, est rerum substantia sperandarum. Protegam eum quoniam cognouit nomen meum.

Non nouit nomen eius qui illud assumit in vanum, qui dicit ei, Domine, Domine, & non facit, quæ dicit ipse. Non nouit nomen eius, qui cum nec honorat, ut patiem, nec ut Dominum timet. Non nouit nomen eius, qui ad vanitates & infanias falsas conuertitur. Beatus uir cuius est nomen Domini *Pf. 39. a* spes eius, & non respexit in vanitates, & infanias falsas. Hoc nomen cognouerat, qui dicebat: Non enim est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat saluos fieri. Nos quoque si nouimus nomen sanctum, quod inuocatum est super nos, desiderandum utique nobis, ut semper sanctificetur in nobis: atque ita orandum iuxta doctrinam utique Saluatoris. Pater noster qui es *Matth. 6. b* in cælis, sanctificetur nomen tuum. Denique audi, quid sequatur in Psalmo: Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Hic fructus notitiæ nominis, clamor orationis, porro fructus clamoris exauditorio Saluatoris. Quomodo enim, aut non inuocans exaudiri poterat, aut nomen Domini nesciens inuocare? Gratias ei qui manifestauit hominibus nomen patris, fructum salutis in eius inuocatione constituens, sicut scriptum est: *1. Cor. 1. 2. g* Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

De XV. versu. Sermo XVI.
Vbi supra.

Clamauit ad me & exaudiam eum. *TEXIUS.*
Hoc planè est testamentum pacis, hoc pietatis fœdus, hoc pactum misericordiæ, & miserationis. Sperauit in me, liberabo eum. Nomen meum cognouit, protegam eum: inuocauit me, & ego exaudiam eum. Nisi enim hæc aut similia diceret, quis non diffideret? Quis gloria bitur castum se habere cor? Nunc autem apud te propitiatio est, & propter hanc legem tuam sustinui te Domine; Dulcis lex, quæ meritum exauditionis in clamore constituit postulationis. Clamauit (inquit) ad me, & exaudiam eum! Merito non exauditur qui clamare dissimulat, aut omninò non postulans, aut tepidè postulans, & remisit. Siquidem in Dei auribus desiderium uehementis clamor magnus: ÷ regione autem remissa intentio, vox submissa. Quando illa penetrabit nubes? quando audietur in cælis? Nempè, ut clamandum sibi nouerit homo, inter primordia sua: orationis, ipsum, quem oraturus est patrem in cælis esse protinus

mus admonetur, quod videlicet impetu quo-
dam spiritus, illo sibi iaculandam esse memi-
nerit orationem. Spiritus est Deus, & in spi-
ritu clamat necesse est quisquis clamorē suū
ad eum desiderat peruenire. Sicut enim nō
faciem hominis respicit, tamquā homo, sed
magis inruetur cor: sic ad cordis potius vo-
cem, quā corporis aures eius: cui merito di-
citur: Deus cordis mei. Hinc est, quod Moy-
ses foris tacens, intus auditur, dicente Do-
mino. Quid clamas ad me? Clamavit ad
me, & exaudiam eum. Non immerito. Clamorem
magnum sanè magnitudo necessi-
tatis extorsit. Quid enim clamans petijt nisi
consolationem, liberationem, glorificationem?
Alioquin quo modo super his exaudi-
tur, si pro alijs clamat? Exaudiā eum ait: In
quo exaudies Domine, vel in quibus? Cum
ipso sum in tribulatione, eripiam eum, &
glorificabo eum. Ad magnum illud tri-
dium, quod proximè sumus celebraturi,
hunc mihi ternarium arbitror referēdum.
Siquidem & ipse propter nos tribulationē,
& dolorem inuenit, quando proposito sibi
gaudio sustinuit crucem, confusione contē-
pta. Verumtamen, quæ de ipso erant, sicut
ante mortem prædixerat, finem habuerūt:
& sicut in morte dixit, consummata sunt: &
ex tunc sabbatizauit: Nec dilata est gloria
resurrectionis die tertia, summo diluculo
solius itæ de tumulo ortus est nobis. Ita er-
go fructus pariter tribulationis, & veritas
ereptionis, in manifestatione glorificatio-
nis apparuit. Nihilominus quoque, & in no-
bis simile quoddam triduum posse videbitur
assignari. Cum ipso sum (ait) in tribula-
tione. Quando hoc nisi in die tribulationis
nostræ, in die crucis nostræ, dum impletur,
quod ipse ait: In mundo quidem pressuram
habebitis: & quod Apostolus eius: Omnes
qui piè volunt viuere in Christo, persecu-
tionem patientur: Nam liberatio plena, at-
que perfecta ante diem sepulturæ esse non
poterit, quod maneat iugū graue super fi-
lios Adam à die exitus de ventre matris eor-
um, vsque in diem sepulturæ in matre om-
nium. In hac ergo die eripiam eum (inquit)
quando nihil iam ultra, quod vel corpori,
vel animæ faciat, mūdus habebit. Sanè glo-
rificatio diem vltimum manet, diem resur-
rectionis, quando surget in gloria, quod in
ignominia intem feminat. Vnde scimus,
quod nobiscum sit in tribulatione? Ex
eo vtique, quod in ipsa tribulatione nos su-

mus. Quis enim sustineret, quis subsisteret,
quis persisteret sine eo? Omne gaudiū exi-
stimemus, cum in tribulatione varias inci-
derimus fratres mei, nō modò quia per mul-
tas tribulationes oportet nos intrare in re-
gnum Dei: sed quoniam iuxta est Dominus
his qui tribulato sunt corde. Si ambulauero
in medio vmbre mortis, ait quidam, non
timebo mala, quoniam tu mecum es. Ita er-
go nobiscum est omnibus diebus vsque ad
consummationem sæculi. Quando autem
nos erimus cum ipso? Nimirum, quando ra-
piemur obuiam Christo in aera, & sic sem-
per cum Domino erimus. Quando appa-
rebimus cum ipso in gloria? Nempe, cum
Christus apparuerit vita nostra. Interim sanè
abscondatur necesse est, vt præcedat tri-
bulatio ereptionem, ereptio glorificationē,
Vox liberati. Conuertere anima mea in re-
quiem tuam, quia Dominus benefecit tibi:
quia eripuit animā meam de morte, oculos
meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. Eri-
piam eum, & glorificabo eum. Felix qui
interim cōsolatorem, & adiutorem habet,
adiutor in opportunitatibus, tribulatione.
At quā feliciorem quem iam eripuisti, & ex-
mitti tantis malis, quā felicior qui iam ex-
ptus de laqueo venantium, qui iam raptus
est, ne malitia metet in intellectum illius, au-
ne fictio decipiat animam eius. Lōgè tamē
præ his omnibus felicissimus ille erit, quem
assumpseris ad te ipsum, quem repleueris in
bonis domus tuæ, & claritati tuæ cōforma-
ueris eum. Et nunc filio li clamemus in ca-
lum, & miserebitur nostri De⁹ noster. Cla-
memus in cælum: quia sub cælo omnia la-
bor & dolor, & vanitas & afflictio spiritus.
Denique prauum est cor hominis, & imper-
ferabile, proni sensus eius in malum. Non
est in me bonum, hoc est, in carne mea. Lex
peccati in ea habitat, aduersus spiritum cō-
cupiscit. Postremò, & cor meum dereliquit
me, & corpus mortuum est propter pecca-
tum. Sufficit autē diei quoque malitia sua:
& est mundus ipse positus in maligno. Quā-
nequam in omnibus sæculū præsens, quam-
nequiter aduersus animā sæcularia dei de-
ria militare noscuntur? Sunt & principes
mundi huius tenebrarum harum: spiritua-
les nequiti, aere⁹ potestates, & inter eas cal-
hidior cunctis animantibus serpens. Hęc er-
go sub Sole omnia. Hęc omnia sub cælo. Ad
quod horum confugium facis? In quo ho-
rum oīum speras solatiū aliquid, aliquid au-

Exo. 14.

Ioan. 16

2. Tim. 3

Lat. 1. u

Ab. 14.

Pf. 33. d

Pf. 22. a

Pf. 114.

Ier. 17.

Pf. 105. xilij inuenire? Si querās intra te, atūit cor
 tuum, & obliuioni datum te reperis, tam
Pf. 30. b quam mortuum a corde. Si infra te, corpus
Sap. 5. d quod corruptum, aggrauat animam. Si cir
 ca te, etiam terrena habitatio deprimit sen
 sūm multa cogitantem. Quere ergo supra
 te, sed cautus esto ventosa agmina transili
Iac. 5. c re. Quia enim omne datum optimū, & om
 ne donum perfectum nō nisi de sursum esse
 nouerunt, medium iter latruncali obse
 dere. Transi ergo, transi per vigiles illas ne
 quitias, quæ tam ineffesse custodiūt, & ob
 seruant ne quis in illam possit euadere ciui
Gen. 39. tatem. Si te perseuererint, si vulnerauerint, di
 mitte eis pallium, quod in Aegypto olim Io
Mar. 14 seph adutere dereliquit: dimitte syndonē,
 vt cum Euangelico illo iuvene profugias
Iob 1. b nudus ab eis. Numquid non solum pallium
 eius, & syndonem dederat Deus in manus
 impij, in cuius facultatē & carnem datus
 potestatem, verumtamen animam, ait, il
 lius serua? Ita ergo sursum cor, sursum cla
 mor, sursum desideria, sursum conuersatio,
 sursum intentio, & omnis expectatio tua
 de sursum sit. Clama in cælum, vt exaudia
 ris, & qui in cælis est pater mittat tibi auxi
 lium de sancto, & de Sion tueatur te. Mit
 tat interim auxilium de tribulatione, cui
 piat à tribulatione, glorificet in resurrectione.
 Magna sunt hac, sed tu magna Domine
 promissisti. Ex tua promissione speramus,
 inde audemus dicere: Si cor te clamemus
 pio, eicte debes ex promisso. Amen.

De ultimo versu. Sermo XVII.
 Vbi supra.

BENE nobiscum agitur fratres, satis
 competit huic tempori versus
 Psalmi. Celebraturis proximè Do
 minicam resurrectionem, iam
 nunc cuique nostrum sua prouidetur, vt
 festinius in capite suo factum recolant mē
 bra, quod in seipsis præstolantur aliquando
 faciendum. Congruus finis Psalmi, vbi psal
 lentis finis promittitur tam beatus. Iucun
 dè completur, dum in eo spondetur reple
 tio tam iucunda. Longitudine, inquit, die
 rum replebo eum, & ostendam illi salutare
 meum. Sapius vos admono fratres, quod
1. Tim. iuxta Pauli sententiam promissionem ha
4. a beat pietas vitæ eius, quæ nunc est, pariter
Rom. 6. c & futuræ. Vnde, & idem ait: Habetis nunc
 quidem fructum vestrum in sanctificatio

nem, finem verò vitam æternam. Ipsa est
 quæ hoc loco promittitur plenitudo, ipsa
 longitudo dierum. Quis enim tam longum,
 quam quod æternum est? Quid tam longū,
 quam quod nullo fine præcitur? Bonus fi
 nis vita æterna, bonus finis qui finem non
 habet. Et sanè cuius finis bonus est, ipsum
 quoque bonum est. Amp'lectamur itaque
 sanctificationem, quoniam bona est, quon
 iam finis eius vita sine fine. Sæctimoniam
 sectemur, & pacem, sine qua nemo videbit
 Deum. Longitudinē, inquit, dierum reple
 bo eum, & ostendam illi salutare meum.
Heb. 12. Dextra Dei est ista promissio, nunq̃ est
 contra: quæ tibi olim sæctus porrigi optabat: O
Iob 14. c per, inquit, manuum tuarum porriges dex
 tera: delectationes in dextera hac vsque in
 finē. Hanc nimirum & ille sibi porrigi opta
 uit, & obtinuit dexteram, de quo Psalmista
 ait: Vitam petij à te, & tribuisti ei, longitu
 dinem dierum in sæculum & in sæculū sæ
 culi. Manifestius denique Sapiēs dixit. In si
Pf. 20. # nistra illius diuitiæ, & gloria, in dextera eius
Prov. 3. longiturnitas vitæ. Quis est homo qui vult
 vitam, diligit dies videre bonos? Hac enim
 vita qua viuimus, magis mors est: nec simpli
 citer vita, sed vita mortalis. Moritur homo
 dicimus, quāto morti certissimè appropin
 quat. Quis verò agimus ex quo primū in
 cipimus viuere, nisi morti appropinquare,
 & incipere mori? Sed & dies qualescumque
Gen. 47. vitæ huius pauci, & mali sunt, sicut sanctus
 Patriarcha testatur. Ibi verè viuunt, vbi vi
 uida vita est, & vitalis. Ibi dies boni, vbi in
 terminabilis longitudo dierum. Gratias ei
 qui tam non modo sortiter, sed & suauiter
 disponit vniuersa. Eorum nempe paucitas
 dierum finietur breui, quorum sufficit cui
 que malitia sua. Vbi autem dierum bonitas,
 æternitas quoque non deerit. Longitudine
 dierum replebo eum. Quod prius dixerat,
 glorificabo eum, euidentius hoc versiculo
 declarauit. Cui tamen non sufficeret ab eo
 glorificari, cuius perfecta sunt opera? Non
 enim tanta immensitas nisi in immensum
 quempiam glorificare potest. Necessè est
 magna sit glorificatio à magnifica gloria,
 quæ descendit. Voce delapsa à magnifica
 gloria, ait Petrus: Bene magnifica gloria
 glorificans tam magnificè, in longitudine,
1. Pet. 5. in multitudine, in plenitudine claritatis. Fal
 lax gloria, & vana est claritas, dies hominū
 breues. Sapiens eiusmodi non optabit, ma
 gis loquetur ex corde ei qui intuetur cor. Et
 diem

diem hominis non desideravi: tu scis. Ego tamen plus aliquid quam non desiderat desidero, ut ne recipiam quidem. Scio enim cuius vox sit: Ego claritate ab homine non accipio. Quam verò miseri, qui gloriam, quæ ab inuicem est, quærimus, & nolumus eam, quæ à solo est Deo. Sola siquidem ea quam solam negligimus, longitudinem habet, sola repletionem. Breues dies hominis, & dies eius tamquam flos agri sic efflorescit. Exsiccatum est, inquit, fenum, & cecidit flos: Verbum autem Domini in æternum manet. Verus nimirum dies qui non nouit occasum, æterna veritas, vera æternitas, ac proinde vera æternaque. fatietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax, & vana est? Denique, & inanis dicitur, ut noueris te ex ea magis exinaniri posse, non posse repleri. Bonum ergo interim magis abiectio, quam elatio est, bonum magis necessitas, quam voluptas, quod cum utraque res citius transeat, altera pœnâ habeat, altera sit paritura coronam. Vtilis tribulatio, quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. Cum ipso sum, inquit, in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.

E. Agamus gratias patri misericordiarum qui nobiscum est in tribulatione, & in omni tribulatione nostra nos consolatur. Res enim, ut dixi, necessaria tribulatio, quæ in gloriam vertitur, tristitia, quæ mutatur in gaudium. Gaudium sanè longum, quod nemo tollit à nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum. Res necessaria est ista necessitas, quæ coronam parit. Non contemnamus fratres: semè modicum est, magnus exinde fructus exurgit. Fortè inspidum, fortè acerbum, est, fortè granum sinapis. Non consideremus, quæ videntur, sed quæ non videntur in eo. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Prælibemus primitias gloriæ, gloriamur in spe gloriæ magni Dei. Non solum autem, sed ut dicam expressius, gloriamur in tribulatione. In ea siquidem spes gloriæ est. Vide si non hoc ipsum docere voluit Apostolus cum subiunxit: Quoniam tribulatio patientiam operatur, &c. Manifestè aduertere est in his verbis cū præmississet Apostolus gloriam in spe non aliud aliquid, sed amplius eum addidisse dicendo: Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus. Non enim altera gloriatio commendatur, sed additur, vbi spes gloriæ, vbi ipsa spei glo-

Oper. D. Bern. Tom. I.

riatio requiratur. Siquidem in tribulatione spes gloriæ, imò & ipsa in tribulatione gloria continetur, sicut spes fructus in semine, sic & ipse fructus in semine est. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos est, thesaurus ingens in fictili vase, in agro vili. Est, inquam, sed absconditum est, felix qui ibi inuenerit illud. Quis ille? Nempe, qui messet niagis cogitauerit quam sementem. Oculus fidei inuenit hunc thesaurum, non secundum faciem iudicans, sed videns, quæ non apparent, sed intuens, quæ non videntur. Quam veraciter hunc thesaurum inuenerat, quem volebat inueniri, & ab alijs, qui dicebat: Momentaneum hoc, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Non dixit remunerabitur, sed æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Latet gloria fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc leni, pondus sublime, & supra modum. Interim ergo festinemus nobis emere agrum istum, emere thesaurum istum, qui absconditus est in agro. Omne gaudium existimemus cuius in varias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex sententia. Bonum magis ire ad domum lucis, quam domum conuiuij. Cum ipso sum in tribulatione, ait Deus: & ego aliud interim requiram, quam tribulationem? Mihi adhaerere Deo bonum est. Non solum autem, sed & ponere in Domino spem meam: inquit eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Cum ipso sum in tribulatione. Deliciæ, inquit, meæ, esse cum filijs hominum. Emmanuel nobiscum Deus. Aue gratia plena, ait Angelus ad Mariam: Dominus tecum. In plenitudine gloriæ nobiscum est, in plenitudine gloriæ erimus nos cum eo. Descendit, ut propè sit his qui tribulato sunt corde, ut nobiscum sit in tribulatione nostra. Erit autem quâdo rapiemur in nubibus obuiam Christo in aëra, & sic semper cum Domino erimus, & tamen euremus interim eum habere nobiscum, ut sit comes vig. qui patriæ reditor est futurus, imò qui tunc patria, modo sit via. Bonum mihi Domine tribulari dum modo ipse sis mecum, quâ regnat e sine te, epulari sine te, sine te gloriamur. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino hinc te mecum, quam esse sine te, vel in calo. Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram?

Aurum probat fornax, & vitos iustos ten-
 ratio tribulationis. Ibi cum eis es Domine,
 ibi in tuo nomine cōgregatis medius astas,
 sicut olim cum tribus perieris dignatus etiam
 ethnico apparere, vt diceret, quia species
 quarti, similis filio Dei. Quid trepidamus,
 quid cunctamur, quid refugimus hunc ca-
 minum? Sæuit ignis, sed Dominus nobis-
 scum est in tribulatione. Si Deus nobiscum,
 quis contra nos? Nihilominus quoque si il-
 le eripit, quis est qui rapiat de manu eius?
 Quis est qui de manu eius possit eruere?
 Postremo si ille glorificat, quisnam alius in-
 glorium faciet? Si ille glorificat, quis humi-
 liabit? Audi denique quam gloria ip-
 se glorificet. Longitudine, inquit, die-
 rum replebo eum. Et primo quidem in eo
 quod dierum nomen pluraliter posuit, non
 vicissitudinem aliquam, sed multitudinem
 voluit commendare. Alioquin si vicissitudi-
 nem suspicaris, melior est dies vna in attrijs
 Domini super millia. Legimus sanctos at-
 que perfectos viros etiam ab his diebus no-
 stris plenos migrasse dierum: nec sanè aliud
 quam virtutum plenos, plenos intelligimus
 gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem
 velut de die in diem, de claritate in clara-
 tem, non quidem à suo, sed à Domini spiri-
 tu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur,
 si (vt supra meminimus) etiam dies ho-
 minis claritas, quæ ab homine est, & male ni-
 tens gloria, quam ab inuicem quarimus:
 quomodo non magis verus dies, & plenus
 meritis veræ gloriæ plenitudo? Quod si
 dies plurimos diuisiones dicimus gratia-
 rum, quomodo non in multiplici gloria die-
 rum intelligitur multitudo? Postremò eui-
 dentius audi sine vlla vicissitudine dies mul-
 tos. Erit lux Lunæ sicut lux Solis (ait Prophe-
 ta) & lux Solis septemplier et sicut lux septē
 dierum. Itis (ni fallor) cunctis diebus vitæ
 suæ psalmos suos cantare in domo Domini
 rex fidelis optabat. Erit enim deuotos esse
 Deo ad singula tantæ & tam multiplicis glo-
 riæ munera, & in omnibus semper gratias
 agere quasi cunctis diebus psalmos dicere
 nomini eius. Longitudine dierum replebo
 eum. Ac si manifestus dicat: Scio quid desi-
 deret, scio quid sitiat, quid sapiat ei. Non ei
 aurum, vel argentum sapit, non voluptas,
 non curiositas, non dignitas aliqua secularis.
 Omnia detrimendum facit, omnia asperna-
 tur, & arbitratur vt stercora. Exina nunt pen-
 nitus semetipsum, nec se ex his patitur occu-

pari quibus nouit se non posse repleti. Non
 ignorat ad cuius imaginem conditus sit, cui-
 us magnitudinis capax sit: nec sustinet de
 modico crescere, vt de maximo miniatur. I
 Itaque longitudine dierum replebo eum,
 quem nisi lux vera reficere, nisi æterna im-
 plere non potest. Siquidem nec longiturni-
 tas illa terminum, nec claritas illa occasum,
 nec satietas illa fastidium habet. Erit, n. secu-
 ritas de æternitate, gloriatio de veritate, ex-
 sultatio de satietate. Et ostendam illi saluta-
 re meum. Nimirum ex tunc videre merebitur,
 quod optauit, cum sibi rex gloriæ glorio-
 sam exhibebit Ecclesiam, non habentē ma-
 culam ob splendorem diei, sed neque rugā
 ob omnimodam plenitudinem sui. Alioquin
 ad illius fulgorem hominis sicut non impu-
 rus, sic nec turbatus quidem in aliquo ani-
 mus, vel inquietus assurgit. Inde est, quod
 nunc quiescat (vt supra meminimus) sanctimo-
 niam simul, & pacem sectari precipimur, qd̄
 sine his nemo videat Deum. Dum ergo re-
 pleueris in bonis desiderium tuum, vt non
 aliud sit, quod requiras. serenato penitus ex
 ipsa plenitudine aīo, videre iā poteris fere-
 nitatem illam, illam plenitudinem maiesta-
 tis, similis Deo factus, quod videas eum sic. Hebr. 12
 ti est. Aut fortè iā plenus omni gloria in se- d
 metipso, etiam foris saluationem quam ope-
 ratus est Deus, & plenā maiestate eius om-
 nem terrā vn̄ lique circumspiciet deliciosis-
 simus deliciosissimi sæculi habitator: ad hoc
 quoque referri posse videbitur, qd̄ adiecit: Et
 ostendam illi salutare meum. Alioquin acci-
 piamus si magis placet etiam hoc modo, vt
 ipsos quos promiserat dies, in hac ostensione
 salutaris exponat. Longitudine, inquit, dierū
 replebo eum. Et tamquam q̄res vnde erit
 dies in ciuitate de qua legimus, quia non lu-
 cebit ibi Sol per diem, nox enim non erit in
 ea, ostendam illi, ait, salutare meum: vt quæ-
 admodum & in illa Scriptura dicitur: Lucifer
 na eius sit Agnus. Ostendā illi salutare meū. g
 Non iam in fine erudiam, non iam exercebo
 in spe, sed specie adimplebo. Ostendam illi sa-
 lutare meum, ostendam illi Iesum meum, vt
 in æternum iam videat in quem credidit,
 quem dilexit, quem semper optauit. Ostēde Ps. 84. 6
 nobis Domine misericordiā tuam, & saluta-
 re tuū da nobis. Ostende nobis salutare tuū,
 & sufficit nobis. Qui. n. videt illū, videt, & te:
 quia ipse in te, & tu in ipso. Hæc est aut vita, Ioan. 17
 æterna, vt cognoscamus te verum Deum, & a
 quem misisti Iesum Christū. Ita que tunc di-
 mittes

Dan. 3.

Textus.

Ps. 83. c
H

Isa. 30. f

I

Hebr. 12

Apo. 21.

Ps. 84. 6

Ioan. 17

a

mittes seruum tuum Domine secundum
verbum tuum in pace, cum viderint oculi
mei salutare tuum, Iesum tuum; Domi-
num meum, qui est super omnia Deus be-
nedictus in sæcula. Amen.

Sequuntur Sermones eiusdem de diuersis.

*De nimia quadam fallacia presentis
vite. Sermo.*

1067. a

Vera omnino sententia fratres,
quoniam tentatio est vita homi-
nis super terram. Siquidem
fallax est, nec simpliciter falle-
re consuevit: Vt enim multipliciter illudat
hominibus, mutat faciem, mutat vocem,
modo ait, modo negat, nec erubescit: de
ipsa quantitate sua diuersis diuersa loqui-
tur, imò & eidem diuerso tempore contra-
ria quoque suggerit, & aduersa. Modò n. se
breuem esse causatur, modo simulat longio-
rem. Cum peccare delectat adhuc gemit al-
tius pro breuitate sua. Nec breuitas falsa,
sed gemitus fallax, quod id memoret cum
mòrore, vnde magis oportuerat gratulari.
Siquidem bonum est ei sic agere, perseue-
rat, vt flagitijs eius quibus voluntas modum
non ponit, vel necessitas finem ponat. Ex-
pedit ei qui semper in anima moritur, vt
corpore citius moriatur, magis autem ei bo-
num erat si natus non fuisset homo ille. Et
ipsa denique vitæ memoria breuioris reme-
dium magis, quam incèituum debuerat esse
peccati, sicut scriptum est: Memorare nouis-
sima tua, & in æternum nò peccabis. Quod
si vsque adeo regnat in te peccatum, imò vs-
que adeo delectat te seruire peccato, vt do-
leas tibi modicum tempus esse quo seruias
ei, sed eousque latam diligis viam, vt omni-
modè optes si posses eam etiam facere lon-
gam: velis nolis, non longè est finis eius, sed
tu fateor longè es à regno Dei, & firmis-
simum pepigisse videris cum morte scædus,
pactum cum inferno. Errauerunt (ait Pro-
pheta) in solitudine in inaquoso, viam ciui-
tatis habitaculi non inuenerunt. Solitudo
hæc superborum est, quia solos sese reputat,
solos appetunt reputari. Litteratus est, odit
socium. Astutus in negotijs sæcularibus, ne-
minem velle sibi similem inueniri. Pecuni-
osus est, si ditescere viderit alterum, cru-
ciatur. Fortis est, aut formosus, da ei parem,
& contabescit. Solitarius est, sed erroneus.

Errat in solitudine sua, non enim solus ha-
bitare poterit super terram. Nec mirum, quod
solitudini huic, in aquosum additur: vt dica-
tur, in solitudine in inaquoso. Sicut enim in
solitudinibus aqua deesse solent, & loca de-
serta sterilia quoque & arida esse consue-
runt, sic superbiam impoenitentia comitatur.
Elatum enim cor & expers est pie-
tatis, ignarum cõpunctionis, siccum ab omni
rore gratiæ spiritualis, quia superbis Deus
resistit, humilibus verò dat gratiam. Qui
emittit fontes in conuallibus, inter medium
montium (ait Propheta) pertransibunt aqua.
Hinc est quod de seipso miserabiliter con-
querens ait: Anima mea sicut terra sine a-
qua tibi. Siquidem aqua inopia non mo-
do aridum, sed & sordidum facit, dum non
est quo laueris: & humanum cor lacrymas
nesciens, non modo durum, sed & impurum
esse necesse est. Lauabo, ait, per singulas no-
ctes lectum meum, vt conscientia maculas
diluam. Lacrymis meis stratum meum ri-
gabo, ne in me quoque fiat, quod scriptum
est, de femine, quod cecidit supra petram; &
natum aruit, quia non habebat humorem.
Errauerunt in solitudine in inaquoso, viam
ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Erra-
uerunt planè in inuio, & non in via. Ne-
que enim via est lata via. Rectitudo qui-
pe ad viam, latitudo ad planitiem magis,
quam ad viam pertinet. Solitudo inuia la-
ta est via, & vbi nulla est via, totum est via.
Sic est vita exposita vitijs, latissimos ha-
bens hinc inde terminos, quia nullos termi-
nos habens. Nec vita sanè diuulsa est, qua
nimirum soli viuatur morti, Apostolo teste
qui ait: Quia si secundum carnem vix-
eritis, moriemini. Sic nec circuitus via, &
tamen impiorum est via, sicut scriptum
est: In circuitu impij ambulat. Ipsa est
spaciota via, cuius latitudinis spacium nul-
lis clauditur metis, vbi nec lex est, nec præ-
uaricatio. Huiusmodi ergo filijs diffiden-
tiæ, qui totos sese corporeis voluptatibus,
& proprijs voluntatibus tradiderunt, fidu-
cialiter fallax via breuem sese esse fateant,
vt carnaliter doleant, quod instar princi-
pis sui modicum tempus se habere cogno-
scant, atque eo vehementius ad omne flagi-
tium inardescant, sicut quidam dicere refe-
runtur. Non nos prætereat flos temporis,
coronemus nos ros, antequam marcescant.
Nullum pratum sit, quod non per-
transseat luxuria nostra, nullus sit expers

Iac. 4. b

Pf. 103.

Pf. 142. b

Psal. 6. b

Matth. 13. a

A

Rom. 8. b

Pf. 11. b

Sap. 3. b

Pf. 106.

Nota.

luxuriæ nostræ, vbique relinquamus signa latitiæ, quoniam hæc est pars, & hæc est fors nostra. Et manifestius. Manducemus, & bibamus, eras enim moriemur. Verum id quidem respōdebit eis cras iustitia sua: nec manentem hic ciuitatem habēt, vel ipsi qui viā ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Sed q̄ eo magis peccare festināt, prois infantiūt. Sanē eisdem ipsis si quando fortē imminētis sibi mortis cœperint horrere memoriam, & terribilem exspectationem iudicij cōtemiscere, continuo vitæ huius fallacia longā se esse mētitur, vt quam paulo ante breuem esse doleant peccato vitā, nunc eamdem repente inueniant, vsque adeo prolongatam, vt securē se posse putent non modicam adhuc partem consumere in peccatis, quod reliqua lōga sit, & sufficiat ad agendam pœnitentiam pro peccatis. Ceterum sicut prioribus nisi respuerint, timor quem timent eueniet, imō grauius, quā quōd verentur accidet eis, vt non modo flagitiorum tempus velociter transeat, sed & succedat tempus, aut magis æternitas suppliciorum: ita & his cum dixerint pax & securitas, repētinus superueniet interius, vt non possint nec dimidiare dies, quibus sese somniant adhuc esse victuros, nō illam, quam sibi pollicentur dimidiationem expleri dierum. Vobis fratres, nec iā à tristitia veræ breuitatis, nec à fallaci cōsolatione simulata lōgitudinis timeo, quod certissimē iam cœperitis ire in ciuitatem habitationis, nec ambuletis in inuio, sed in via. Vereor autem ne vobis quoque, sed aliter vita ipsa simulatione lōgitudinis illudere velit, nō cōsolationem hinc afferens, sed magis inferens desolationem. Vereor, inquam ne longiorem sibi vitam superesse quis reputans, & grandem sibi restare autumans viam obruatur à pusillanimitate spiritus, & labores tantos, & tam diuturnos sustinere possē desperet: quasi verō nō secundum multitudinem dolorum suorum in corde suo cōsolationes diuinæ latificēt animas electorum. Et nunc quidem secundum multitudinem dolorum, dum adhuc quasi ad mensuram dantur. Ceterum post hæc, delectationes nō iam cōsolationes in dextera eius, vsque in finem. Concupiscamus illam dexteram fratres, quæ totos amplexabitur nos, suspiremus ad delectationes illas: vt sicut breue est omninō tempus, etiam pauci videantur nobis dies præ amoris magnitudine. Non sunt condigne passionēs huius temporis ad futu-

ram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Iudicanda promissio, & votis omnibus amplectēda. Non enim abstinimus quasi inanes, & vacui spectatores, nec gloria quasi extrinsecus reuelabitur nobis, sed in nobis. Videbimus. n. Deum facie ad faciem, sed non extra nos, quia in nobis erit, vtique omnia in omnibus. Nimirum, plena erit gloria illa etiam omnis terra, quanto magis anima ipsa replebitur? Replebimur, inquit, in bonis domus tuæ. Et quid dico, quōd nō aderit nobis gloria sed meritis? Nunc quoque in nobis est, sed tunc reuelabitur. Nunc enim filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Fratres mei, si non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Ego. n. dico quoniam omnia: Et si mihi non creditis, Apostolo credite: Qui proprio ait, filio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia, etiam cum illo nobis donauit? Hac nempe potestas filiorum Dei, quam dedit his qui receperunt eū. Hæc gloria cuiusque fidelis, gloria quasi adoptati à patre, per eum vtique cuius gloriam vidimus, gloriam quasi vnigeniti à patre. Audi denique potestatem: Omnia, inquit, possibilia sunt credentibus. Sed adhuc multa, inquit, grauitur inquietant, multa euidētius aduerstantur. Et miror quomodo omnia data memores, quibus fere nulla famulantur ad votum. Seruire nobis videntur aliqua, sed cum labore nostro, nec nisi prius seruiuerunt eis. Iumenta ipsa nisi fuerint à nobis nutrita, nisi domita, nisi fuerint pabulo sustentata, non adiuant. Terra ipsa, quæ debuerat nobis esse germanior, non sine sudore vultus nostri panem nobis ministrat, imō & cum coluerimus eam, spinas & tribulos germinat nobis; Et cetera omnia denique si diligenter consideremus, seruitium à nobis magis exigunt, quā exhibent nobis, vt ea interim sileam, quæ sunt parata nocere, vt est ignis ad exurendum, aqua ad submergendum, terra ad laecrandū. Et hæc quidē ita se habent, sed tñ nō mentitur Apollolus etiā alio loco manifestius asseuerās scire se quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Verumtamē solerter attende, q̄ non ad libitū famulari, sed cooperari dicit ad bonū. Neque. n. ad voluntatem seruiunt, sed ad vtilitatē; non ad voluptatē, sed ad salutem, non ad votum, sed

Rom. 8.

d

Ps. 64. a

Rom. 8. f

Mar. 9.

d

D

Rom. 8.

c

ad

ad commodum nostrum. Vique adeo siquidem in hunc modum omnia nobis cooperantur in bonum, vt inter hæc omnia etiam ea quæ nihil sunt numerentur, molestia, morbus, & ipsa mors etiam, & peccatum, quæ quidem constat naturas non esse, sed naturæ corruptiones. An verò ei peccata ipsa non cooperantur in bonum, qui ex eis humilior, feruentior, sollicitior, timorator, & cautior inuenitur? Hæc sunt ergo primitiæ spiritus, hæc primitiæ regni, hæc gloriæ prælibatio, hoc potestatis initium, & artha quædam paternæ hereditatis. Ceterum cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, vt ad votum deinceps omnia disponantur, quod indissolubili vinculo copulata sibi vtile & iucundum separari vltra non possint. Hoc nempe erit illud æternum gloriæ pondus de quo identidem ait Apostolus? Momentaneum, inquit, hoc & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Perge ergo murmurare, & dicere: Longum est, graue est, non possum tam immania, & tam diuturna portare. Apostolus momentaneum, & leue perhibet esse, quod tolerat, & certè necdum à Iuda s quinque quadragenas vna minus accepisti, necdum nocte ac die in profundo maris iuisti, necdum vsque ad sanguinem restitisti. Vide ergo, quam non sunt condignæ ad gloriæ passionem. Quod tribulationis est, momentaneum est & leue: quod gloriæ æternum est, & pondus etiam supra modum in sublimitate. Quid in incerto tibi dies, & annos numeras? Transit hora, transit & pena: nec accedunt sibi, sed cedunt potius, & succedunt. Non sic gloria, non sic retributio, non sic merces ipsa laboris: nescit vicissitudinem, nescit finem, manet tota simul, & manet in æternum. Cum dederit (inquit) dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini. Sufficit enim nunc cuique diei malitia sua, nec laborem suum poterit referuare sequenti, sed omnium merces laborum in vna illa die reddetur, cui altera non succedit. Reposita est mihi coroua iustitiæ (ait Apostolus) quam reddet mihi non in illis, sed in illum diem iustus iudex. Melior est enim dies vna in attriis illis super millia. Guttatim pœna bibitur, liquando sumitur, per minutias transit: nam in remuneratione torrens est voluptatis, & fluminis imperus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis.

Flumen planè est, sed quod affluat, non quod fluat, vel effluat. Flumen vocatur, non quod transeat, vel pertranseat, sed quod abundet. Aeternum, inquit, gloriæ pondus. Non enim nobis gloriosa vestis, non gloriosa domus, sed ipsa gloria promittitur. Si quid verò illorum, aut similibus aliquando dicitur, figura est. Nam in veritate iustorum expectatio, non aliquid lætum, sed ipsa lætitia est. Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudent in diuitiis, gaudent & in vitis homines, sed lætus extrema occupat eiusmodi gaudiorum, quod gaudium in materia conuertibili mutari necesse sit re mutata. Accenditur cereus, non purum lumen est, sed lucerna, siquidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fouetur. Porro deiciente materia etiam ipsa deficiet, & vbi illam videris profus exustam, hunc quoque nihilominus extinctum esse reperies. Sicut ergo flammæ illius nouissima fumus occupat, & caligo, sic lætitia læta rei in tristitiam commutatur. Nobis autem non fauum mellis, sed purissimum, & liquidissimum meum reposuit Deus, ipsam planè lætitiæ, vitam, gloriæ, pacem, voluptatem, amicitiam, felicitatem, iucunditatem, & exultationem thesaurizauit nobis Dominus Deus noster: & hæc omnia vnum, vt sit participatio Hierusalem in idipsum. Et hoc vnum, & id ipsum, non nisi ipse, sicut supra meminimus, dicente Apostolo, quoniam erit Deus omnia in omnibus. Hac merces nostra, hæc corona nostra, hoc brauium nostrum, ad quod vitium sic curamus, vt comprehendamus. Fratres, nunquam prudens agricola seminandi opportunitatem reputat longiorem, quod futuræ messis desiderat vbertatem. Vestri autem dies non minus, vtique quam capilli omnes numerati sunt: & sicut pilus de corpore, sic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promissionem carissimi, non deficiamus, aut fatigemur aliquando, nec graue causemur onus Christi, quod teste ipso leue est, vel iugum, quod reuera suaue est: sed ad omne, quod videmur portare pondus Dei, æternam gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos sua miseratione perducatur virtutum Dominus, & rex gloriæ, cui interim deuota humilitate clamamus: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

2. Cor.
4. d

Nota,

Pf. 39. a

F

2. Tim.

4. b

Pf. 83. c

Pf. 113.
b

De obedientia, patientia, & sapientia. Sermo.

H Obsecro vos fratres, per communem salutem, studiosè fuscipite datam vobis oportunitatem operandæ salutis. Obsecro per misericordiam, pro qua, tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod venistis, ad quod ascendistis de fluminibus Babylonis. Super flumina Babylonis (ait Propheta) illic sedimus & fleuimus, dum recedaremur tui Sion. Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla sollicitudo quomodo placeatis vxoribus: non de nundinis, modo de negotijs sæcularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidè ex parte dei malitia, & sollicitudo vitæ. Sic abscondit nos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque dilectissimi, & videte quoniam ipse est Deus. Verum vt hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius, vt videatis quid estis vos, & iuxta eiusdem propheta: vocem, sciãt gentes quoniam homines sunt. Huic duplici considerationi tota hæc vestra vocatio tribuatur, sicut sanctus orabat: Deus nouerim me, nouerim te. Quomodo enim natus sibi: videtur homo, labores fugitans, & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem quãdã id paratus non est ad quod natus? Homo, inquit, natus ad laborem. Nam ad laborem natum se dubitet, qui non natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, amor: laborem, proles, fletus indicat & vagitus. Quoniam tu laborem & dolorem consideras, ait Propheta. Labor in actionibus, dolor in passionibus est. Proinde, qui se nouerat hominem, a vt ique paratus supplici confessione dicebat: Paratũ cor meum Deus, paratũ cor meum. Et geminam hanc preparationem euidentius exprimens, de actione quidem. Paratus sum, ait, & nõ sum turbatus, vt custodiam mandata tua. De passionem verò? Ego, inquit, in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Nemo sanè in hac misera vita geminã hanc vexationem se euadere gloriatur. Nemo quippe ex omnibus filijs Adæ sine labore hic viuit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit procul dubio in grauiores. In labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Non tamen continuò sine labore sunt,

aut minimè flagellantur. Denique propterea, inquit, tenuit eos superbia. Grauis *ibid.* equidem labor. Operati sunt iniquitate, & impietate sua, grauibus planè flagellis. Siquidem non est gaudere impijs, dicit Dominus. Quodd enim nec laboris anxietatem, nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, sed numquid minus anxie diues intus in ipsa sua cogitatione laborat? Aperit iste os suum in oscitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille grauius fastidio, quàm iste inedia cruciatur. Postremò velint nolint, non modò homines, sed etiam dæmones, & faciunt, & patiuntur quod prouidentia summa disposuit. Ceterum, nec leprosi obedientia, nec canina patientia commendatur. Inde est quòd non simpliciter petimus, vt fiat voluntas Domini, quam in omnibus, & per omnia fieri certissimè constat (voluntati enim eius quies resistit?) sed vt fiat sicut in cælo, & in terra. Quam nimirum adiectionem duabus quoque precedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, vt patrem nostrum qui in cælis est exoremus, quatenus, & nomen eius sanctificetur, & regnum eius adueniat, & voluntas fiat. Hæc omnia sicut in cælo, sic & in terra: alioquin vbi non sanctificatur nomen eius? Vbi iam regnum eius non venit, quando in nomine Iesu omne genu flectitur, cælestium, terestrium, & infernorum? Scio te quis es sanctus Dei, ait etiam ipse malignus. At longè aliter, & dissimili prorsus affectione nomen istud sanctificatur in cælis, vbi tam inenarrabili iunctudine clamatur, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sic & regnat non in terra solum, verum etiam in gehenna, imperium habens vitæ, & mortis. Sed omninò dissimiliter regnat in his, qui multi seruiunt, & qui voluntariè famulantur. Bonus est obedientia, de qua nimirum & ipse Dominus ait: Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Et Propheta: Labores (ait) manuum tuarum, quia māducabis, beatus es. & bene tibi erit, Bonus cibus patientia pauperum, quæ non peribit in finem, panis lacrymarum, panis doloris. Verum tamen vtrique necessariũ est condimentum, sine quo vterque insipidus non modo non reficiat, sed gustatus asserat morientem. Durissimus equidem cibus vterque sitates, & nisi aliquod tertium sapōrabile

K

Phil. 2. b

Ioã. 4. e

Ps. 127. a

rabile apponatur, utique mors in olla. Quid
 Exo. 15. d. verò tam saporabile quam sapientia? Nempe lignum vitæ est, quod & ipsas aquas Marat per Moysen dulcorauit. Farinula est, quæ pulmentum prophetarum per Heliseû saporauit: Ignis est, qui semper ardere præcipitur in altari. Oleum est, ob cuius inopiam Virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum. Sal est, quod nulli sacrificio desesse iubetur. Inde est quod insulfos homines dicimus, quos intelligi volumus minimè sapientes. Et Dominus sal in nobis habere præcipit. Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse cõditum. Puto tamen hanc ipsam quam obedientiæ & patientiæ terram addi volumus, sapientiam nihilominus triplicem inueniri, vt nostrum hoc condimentum velut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est vt iustitia sit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Inspida namque Deo & insulsa quodammodo nostra obedientia seu et patientia est, nisi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: quia & quidquid facimus, iubemus facere in gloriam Dei: & non si quid patimur, sed si quid propter iustitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda, caueri quia hilarem datorem diligit Deus. Denique hilaritas ipsa & deuota voluntas ad eam quam supra diximus, preparationem specialiter noscitur pertinere. Porrò elationem super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit, & opus eius & patientia vanum sapit, nec grauior vllus sapor, aut magis contrarius est veritati. Vides ne quam sit vtile homini scire se hominem, vt proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam, & tolerantiam flagellorum, ac deinceps studeat, vt qui nec laborem interim potest effugere nec dolorem, sic saltem laboret & doleat, vt hæc sibi in cibos transeant salutares. Siquidem melior est obedientia, quam victima, & melior est patiens viro forti. Inobedientia est causa mortis, omnes experimur, omnes morimur propter eam. Impatientia, animæ perditio est, dicente Domino, In patientia vestra possidebitis animas vestras. Nihilominus autem sapientia quoque quam diximus necessaria est ad salutem. Siquidem non solum propter inobedientiam quibus obedientia desuit, aut propter impatientiam qui pa-

tientia caruerunt: sed & qui non habuerunt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt. Et hæc quidem vt sciant homines quoniam homines sunt, actionibus iam & passionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione positus erat homo, sine passione habens actionem, habens etiam sine labore meditationem. Dico autem quando positus est in paradysum, vt operaretur & custodiret. Verum hinc quoque si non caderet, erat aliquando promouendus vt sola iam frueretur cõtemplatione: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infernum est quadoque casurus: videlicet vt in sola iam passione versetur, quod nec opus, nec ratio, sed tantum passio apud inferos sit. Felix quidem cuius animam corpus non aggrauabat, quia nec corrumpebatur. Sed longe felicius si ad hoc peruenisset, vt minoratus actu, plenius perfectiusque perciperet sapientiam gratis diligens corpus, tamquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherri-mus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, vt videlicet sicut anima Deo, sic anima: caro dicere videretur. Quoniam bonorum meorum non eges, adimplebis me lætitia (ait) cum vultu tuo. Inde plenitudo, inde satisfactas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, & conformatione claritati corporis eius expectamus, ex abundanti quodammodo & mensuræ supereffluentia erit, vt feliciter quidem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus, Vxor inquit, tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Honorabitur caro, sed iuxta mensuram: non in medio domus habitans, sed seorsum: nec in facie nobis, sed in latere constituta. Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensuræ tuæ. Nimirum, opera enim ipsa non deerunt, sed quæ nunc fiunt, non quæ fient tunc: sicut scriptum est. Opera enim illorum sequuntur illos. Verum etsi gratulemur & agamus gratias Deo super his quæ ipsius adiutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circuitu locabuntur.

Nunc verò in regione corporum habitantes, corporibus sumus obnoxij, & ex quo dissipauerunt legem Domini parentes nostri, non modo faciendi tempus est, sed etiã patiendi, & omnium nostrum amplius labor &

Ps. 127.

Ibidem.

Apoc. 14

bor & dolor. Durus equidem cibus est, hordeaceus panis, sed offenso rege, pulsus palatio miles quamlibet delicatus, ad vnum forte quem solum habet seruulum diuertere opus habebit: ibi fouere latebras, & insolita capere prandia: apud eum regales delicias pultibus, rusticis, ac nobiles stratus sterquilino mutare seruuli, iuxta illud Propheticae

Thren. 4 lamentationis: Qui nutritur in croceis, amplexati sunt stercorea. Ibiq. hoc maxime propheta deplorat, oblitus propriae conditionis ingenuas creaturas, tantam dissimulare miseriam: nec modo non reputare quod tolerant, sed tamquam bona magna complecti quae paulominus ext. eua sunt mala.

Ibidem. Propterea siquidem & de seipso ait: Ego vir vidēs paupertatem meam in virga indignationis eius. Gemamus nos sub hoc onere fratres, & praesentes deploremus ærummas: frequenter quisque nostrum in vocem pie

Rom. 7. d quarimoniam erumpat, & clamet. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Studemus etiam furari aliquando nosmetipsos, & à pessimis occupationibus istis surripere vel ad horam: iaculari animos, vibrare corda in id quod suum est, & quod quanto naturalius, tanto suauius est.

Pf. 45. d Hoc enim est quod dicitur: Vacate, & videte quoniam ego sum Deus. Neque enim est oculorum visio ista, sed cordium, cum Dominus dicat: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Proprium hoc cordis bonum: nec seruili ad hoc indiget instrumento: proprius enim animae cibus est, de quo

Matth. 5. 12 propheta. Aruit, inquit, cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil est, in comparatione dicimus operum: quodd longe sit volubilius lingua quam dextera: & leuius hæc ad verbum, quam ad actum illa moueatur. Alioquin & dictu & actu cogitatio facilior est, quod in eo quidem suo ip'us ore loquitur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quamuis & hic interdum laborare eam necesse est etiam in gemitu suo, & intra proprium quoque cubile compungi. Siquidem vsque adeo vita nostra inferno appropinquauit, qui solius veque passionis est locus, vt & actionem passio, uno & ipsam quoque cogitationem actio & passio pariter occupant. Nonne enim nobis quodammodo passiuæ sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu vitula

Effraim, docta diligere trituram, assueta iu-

go, ignara quietis. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Quando cessabunt hæc omnia, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor, neque labor vllus? Quando inebriabit animam vbertas domus Dei, & torrens ille indeficiens voluptatis Diuinæ? Quando totam sibi eam serenissimi contemplatio luminis vendicabit? Filioli, concupiscamus in atria Domini, crebro suspiramus illuc. Patria nostra ipsa est, odoremus saltem & à longe salutem eam. Amen.

De cantico Ezechia Regis, Sermo.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos, perseuerantes in sua vetustate vsque ad mortem, & hoc quia non timeant Dominum. Verum, qui timore Dei initiatur ad sapientiam, is continuo dimidiat dies suos, exclamans præ timore. Vadam ad portas inferi. Cuius vtique inferi metu cum cæperit quiescere à malis, incipit de bonis quaerere consolationem, quia necesse est in alterutro consolari. Est autem bona consolatio de spe salutis æternæ, in quam sublatis peccatis, quæ separabant inter ipsum & Deum, per Dei gratiam reuinit & hilarescit. In quo cum cæperit proficere, hoc est pie viuere in Christo, necesse est (teste Scriptura) persecutionem patitur, vt recens gaudium vertatur in merorem, & dulcedo boni vix summis (vt ita dicam) labijs tacta, in amaritudinem commutetur, ita vt libeat dicere: Versa est cithara mea in luctum, & cætatio mea in plorationem. Plorat ergo amarius amissam dulcedinem, quam pius fleuerat admissam peccatorum amaritudinem, & hoc tandem facit, donec Deo miserante consolatio reddat. Qua densu redunte, cognoscit eam quam passus est tentationem probationem fuisse, non desolationem, postquam probationem fuisse, ad eruditionem, non ad destructionem, sicut scriptu est: Visitatus cum dileculo, & subito probas illum. Vnde & cognito suo de tētatione profectu, non tantum non refugit, sed etiam tentari appetit. Proba me, inquiens, & tenta me. Crebris itaque huiusmodi vicissitudinibus inter gratia visitationem, & tentationis probationem in schola virtutū tētationis, faciente vtique visitatione ne desinat, tentatione ne superbiat: & tali tādē exercitio mudato oculo interiori,

Pf. 54. d
D
2. Tim. 3. c
Iob. 30. d
Iob. 7. d
Pf. 25. d

teriori, statim adest lex, cui fideliter inherere cupiens, sed corpore pressus non prævalens, ad seipsum nolens dolensq. recessit. Gustato tamen aliquatenus quam dulcis est Dominus, eius etiam cum ad sua redierit, in cordis palato saporem retinet, quo fit ut iam ipsum, non ipsius quemcumque bona desideret. Et hæc est caritas non quærens quæ sua sunt: hæc facit filium non quærentem suam, sed patrem diligentem. Timor quippe faceret seruum in sua commoda declinatem, spes mercenarium sua lucra sectantem. Per hos proculdubio gradus Ezechias transit,

Isai. 38. & innotuit transituris. Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam ad portas inferi; Ac si diceret: Cum deposita imagine terrestri hominis, imaginem celestis vellem portare, cepi à timore, ut præscriptum est: Concipiens exclamaui, vadam ad portas inferi. Quo tamen timore nequaquam desperans, quæsiui residuum annorum meorum, ut iam mihi viuere inciperem, qui cõtra me vixeram vsque adhuc. Quæsiui autem ab il-

Job. 13. lo qui dixit: Sine me nihil potestis facere. Neque enim ad ipsum sine ipso, non dicam reuertis, sed nec conuerti quidem poteram: utpote spiritus vadens & non rediens. Quæsiui ergo residuum annorum meorum. Quo accepto (nõ enim negat qui incitat ad quærendum) statim veram superior sententiam

Eccle. 2. Sapientis, qui ait: Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Tentationibus itaque cum vrgeret, & spes recens quam cõceperam salutis, mihi iam iamq. intercludi videretur, dixi: Nõ videbo Dominum Deum in terra viuentium: quod utique in abundantia præsumpseram. Dixi enim in abundantia mea, non mouebor in æternum, non attendens quod in voluntate tua, nõ in potestate mea, præstitisti decori meo virtutem. Quamobrem auertisti faciem tuam à me, & factus sum cõturbatus, nequaquam iam visurus Dominum Deum, id est, patrem, in terra viuentium. Non aspiciam hominem vltra, videlicet filium, de quo dictum est. Et homo est, & quis cognouit eum? Sed nec habitatorem quietis, id est Spiritum sanctum, de quo scriptum est: Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Addidit quoque: Generatio mea ablata est, & conuoluta est à me. Hoc est, bonorum operum proles, quam ex timore cõceperam parituræ, ut de anima nostra

possit dici, & quæ multos habebat filios, infirmata est. Ablata est autem pia hæc soboles, & conuoluta est à me quasi tabernaculum pastorum: ad tempus utique trèdita; non tradita in æternum. Item adiecit: Præcisus est velut à textete vita mea: ut discerem profectus vitæ meæ non in mea; sed in manu omnipotentis; sicut tela in manu textentis: quãdoquidem dum adhuc ordiret, hoc est; statim in initio succidit me, quatenus eodẽ penè tẽpore & dederit, & tulerit quod donarat. Sed si defecit virtus mea, non tamen dereliquit me, ne qui cõperat, nõ posse perficere videretur. Quid multa? In veritate mox cõperit, quia virtus in infirmitate proficitur; & ait: Bonum mihi, quia humiliasti me: Cognoui enim, quia de mane vsque ad vesperam finies me, id est, consummabis me. Non in solo mane visitationis, aut tantum in vespere tentationis; sed in vtroque simul erit perfectio iusticia. Stultus ego qui tantum sperabam vsque ad mane, cum David dicat: A custodia matutina vsque ad noctem speret Israel in Domino: Et quoniam pusillus in spe, quasi les sic contriuit omnia ossa mea: robur omne videlicet de quo adhuc sub tutela gratiæ futurorum improuius confidebam. Cõtriuit autem, quis nisi aduersarius noster diabolus, qui tamquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Tu ergo Domine ex hac contritione humiliatum & probatum de mane vsque ad vesperam finies me, quoniam & factum est mane & vespere dies vnus. Quamobrem ego vèdidi, benedicam Dominum in omni tempore, hoc est, mane & vespere, non sicut ille qui confitebitur tibi cum benefeceris ei: nõ sicut illi qui ad tempus credunt; & in tempore tentationis recedunt: sed dicam cum sanctis. Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus? Et in mane quidem sicut pullus hirundinis sic clamabo, in vespere autẽ meditabor vt columba, quatenus & cum gratiæ matutinum amiserit, in modum hirundinis exultans & chinitans gratias agam pro visitatione; & cum vespere intruenerit, non deerit sacrificium vespertinum, cum in star columba gemens, lacrymas fundam in tribulatione. Sic enim deseruet tempus vtriusque. Deo, cum & ad vesperam demorabitur stetus, & ad matutinum lætitia. Mœrens mœrebo in vespere, quo latus fruar matutino. Placet vtrumque Deo, & peccator compunctus, & iustus de-

uotus: cui è regione displicet tam ingratus
 iustus, quam peccator securus. Aut certè
 sicut pullus-hirundinis hac illoq. discen-
 rens, Marthæ me officijs mancipabo, hila-
 rem datorem me exhibens omni necessita-
 tem patienti, & meditabor vt columba:
 gemendo vtrique, quod obstat, dum, quod
 restat intueor. Hoc autem faciam mane, &
 vespere, hoc est prius, & posterius, iuxta
 quod in typum vtriusque vitæ dictum est à
 Laban. Non est consuetudinis, vt minores
 ante tradamus ad nuptias, quamquam in-
 differenter de altera ad alteram transeat.

Gen. 39.

Iob 7. a

Quod significare Iob puto, vbi ait: Si dor-
 mic, dico, quando surgam? & rursus ex-
 spectabo vesperam. Quiescens quippè in
 vespera contemplationis, mane desidera-
 bat quo surgeret ad actionè: rursusq. ne-
 gorijs fatigatus, expectabat vesperam, li-
 benter repetens otia contemplationis. Pos-
 sunt & per garrulam auiculam, cætus simul
 pfallentiù in Ecclesia, & per gementem co-
 lumbam, priuata orationum suspiria desi-
 gnari. Sed mediata sententiam magis vel-
 le videtur sequens versiculus: Attenuati sunt
 oculi mei suspicientes in excelso. Siue enim
 dicatur, attenuati, hoc est subtiles facti, pro
 assiduitate suspiciendi in excelso, videlicet
 sublimia atque excelsa contemplandi, siue
 intelligatur, attenuati, id est reuerberati, &
 à suo quodammodo acumine imminuti, iux-

Ierem. 17.

Pf. 118.

ta illud: Defecerunt oculi mei in eloquium
 tuum. Et rursus: Memor fui Dei, & dele-
 ctatus sum, & exercitatus sum, & defecit spi-
 ritus meus. Siue ergo illo, siue hoc modo ac-
 cipiatur, non aliud quam contemplatio de-
 signatur. Ceterum posterior expositio se-
 quentibus magis conuenire videtur. Ait eni-
 nim: Domine vim patior. Quasi dicat: Do-
 mine, non sponte, sed inuitus retrahor, &
 arceor à tui contemplatione: quia corpus,

Job. 9. a

quod corrumpitur, aggrauat animam, &
 deprimit terrena inhabitatio sensum mul-
 ta cogitantem. Responde ergo tu ò condi-
 tor pro me, qui nosti naturæ conditionem.
 Aut si peccata mea hoc faciunt, nec est cul-
 pa naturæ, sed meæ pessimæ consuetudi-
 nis, etiam sic nihilominus respòde pro me,
 affigens peccata cruci, & sanguine tuo de-
 lens, vt non sit, quod me impediatur contem-
 plantem. Nam quid dicam, aut quid respò-
 debit mihi cum ipse fecerit? Ad quem me
 videlicet alium vertam, aut quis alius re-
 spondebit pro me, cum ipse non alius hanc

mihî difficultatem inò impossibilitatem im-
 posuerit, dādo super me illam sententiam.
 In sudore vultus tui comedes panem tuum. Gen. 3. d
 Quod si non fecerit, legitur: sed fecerim;
 arguit se, quòd quasi culpam in auctorem
 retransferit, cum de natura causatus est, to-
 tum sibi imputat, & suis peccatis, dicens:
 quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum
 ipse fecerim? hoc est, id quod patior, pec-
 cando meruerim. Quamobrem vnum est,
 quod facere possum. Recogitabo tibi om-
 nes annos meos in amaritudine animæ
 meæ. Nempè, non sum dignus, vt valeam
 te recogitare cum dulcedine, faciam, quod
 possum, cogitabo meipsum in amaritudine
 animæ meæ. Lucem habitas inaccessibilem, K
 nec queo diu infirmam mentis aciem radio
 tui fulgoris infigere, & ob hoc confusus re-
 deo ad consuetas & familiares mihi tene-
 bras vitæ meæ pristinæ: non quidem in eis
 iterum iacendo cum mortifera delectatio-
 ne, sed puniendo eas, & recogitādo in ama-
 ritudine animæ meæ. Oportebat quidem
 si fieri posset reuivere me (vt ita loquar)
 denuo, quod malè vixi: sed quia hoc non
 possum, saltem recogitabo tibi omnes an-
 nos meos in amaritudine animæ meæ, fa-
 ciam recogitādo, quod teoperando non
 possum. Recogitabo autem tibi, quia tibi so-
 li peccaui, vt in quo ego me condemno, tu
 iustificeris, & vincas misericordia cum de
 me iudicabis. Iam quidem, & ante cogitaue-
 ram ea: sed quia non satis punita sunt, quæ
 me adhuc impedire possunt, rursus redeo
 ad ea recogitanda in amaritudine animæ
 meæ, quovsq.que ita penitus extirpata sint,
 vt iam impedire nō possint. Nec infructuo-
 sum (vt arbitror) erit hoc studium. Nempè,
 si sic viuatur, sed quia sic viuatur, nō qui-
 dem carne, sed spiritu, & in talibus vita spi-
 ritus mei: hoc est tam in mei consideratione,
 quam in tui contemplatione, magis ac
 magis corripies me, & viuificabis me. Siqui-
 dem corripior, cum me cogitando compū-
 gor: reuiuifco, cum te subleuatus vtrumque
 intueor. Itaque ostendendo me mihi cor-
 rumpies, ostendendo te viuificabis. Porro viu-
 ifices necesse est: quia ecce in pace amari-
 tudo mea amarissima. Anaram passus sum
 amaritudinem pro peccatis in principio
 conuersionis, unde exclamaui, vadam ad
 portas inferi: amariorem pro terroribus
 in profectu conuersionis, quando dixi: nō
 videbo Dām. Deum in terra viuientium. E

Sed ecce iam peccatis poenitentia punitis, & sopitis terroribus, quę impugnare solebant, in hac tamen pace amarissimam sustineo amaritudinem pro defectu contemplationis. Verum, qui & mihi peccata miserando donasti, & tentationes iuuando superasti, etiā nunc dō Domine reddes mihi latitudinem salutaris tui: hoc quippe est quod ait: Tu autem eruisti animam meam vt non periret: in conspectu videlicet vitiorum, siue in impetu tentationum: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea, secundum multitudinem miserationum tuarum. Nec immeritō: Neque enim infernus confitebitur tibi, quo vtique ego penē descenderam cum irruentibus pulsarer tentationibus: quippe quia nisi Deus adiuuisset me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Sed neque mors laudabit te, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc iacerem mortuus in peccatis: nec exspectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam: qui scilicet post gustatam dulcedinem contemplationis, in lacum descendunt desperationis. Mors siquidē est iacenti in peccatis ante conuersionem: infernus succumbenti tentationibus post acceptam remissionem: lacus verō desperanti post expertam contemplationem. Nam quāto quis ad altiora profecerit, tanto grauius si corruerit colliditur, quando ruit. Non itaque infernus confitebitur tibi, hoc est, qui iam quidem sunt conuersi, sed à tentationibus superantur. Neque mors laudabit te. Hi vtique qui necdum conuersi sunt, aut confessi, lætantur potius cum malefecerint, & exsultant in rebus pessimis. A mortuo, quippe quasi qui non sit, perit confessio. Nec exspectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam: quos de fastigio Diuinę contemplationis in lacum proprię diffidentię fortē deuolui contigerit. Quod proculdubio fit, cum nimia quis tristitia post acceptam tantam lætitiā absorbetur. At verō viuens, ipse confitebitur tibi. Est qui viuens carne, mortuus est spiritu, & est qui mortuus carne, nihilominus mortuus est spiritu: sed horum neuter laudabit te, aut confitebitur tibi. Ceterum viuens, viuens ipse confitebitur tibi. Qui videlicet non tantum carne, sed & spiritu viuunt, ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie hac me duplici vita tuo munere viuere confido. Sequitur: Pater filius notam faciet veritatem tuam. Non reuelatur seruo veritas, quia ser-

uus nescit quid faciat Dominus eius. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandam veritatem, qui propriam quærīt veritatem. Filio autem pater notam faciet veritatem suam, quem audit dicentem: Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu pater. Reuelatur itaque seruo Dei potestas, mercenario felicitas, filio veritas: non quod in Deo ista discreta sint, cui idē posse, quod felicem & veracem esse: sed quod à creatura creator pro diuersis eiusdem creature affectibus, diuersis sentiat respectibus. Cum sancto enim sanctus, & cum peruerso erit peruersus. Audi denique vocem filij: Domine saluum me fac. Quare? forte ne ardeat in inferno, fortē nē fraudetur præmiū? Non, inquit, sed Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitę nostrę, in domo Domini. Non, inquit, quæro salutem, vt poenas vitę, aut in cælo regnem: sed vt te in æternum cum illis laudem, de quibus scriptum est. Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Seruus dicit: Vadam ad portas inferi; Mercenarius: Non videbo Dominum Deū in terra viuentium. Filius: Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitę nostrę in domo Domini. Cui simile est illud. Aperite mihi portas iustitię: ingressus in eas confitebor Domino. Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit videre propter quietem sui, vterque profecto quærīt quę sua sunt. Porro qui Psalmos cantare desiderat in domo Domini, non sua vel pericula fugit, vel lucra appetit, sed illum proculdubio diligit quem laudare gestit cunctis diebus vitę suę. Laudatur non immerito in æternum, qui viuunt & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De triplici coherentiā vinculorum, clauorum, & glutinorum. Sermo.

Non hic stamus tota die otiosi. Scimus, n. & quid quærimus, & qui est qui nos conduxit. Deū quærimus, Deum exspectamus. Non est parua res, nec parui animi, cum illa quę singulari pietatis nomine gloriatur, sapius sese quæratur esse frustratam, dicens: Quę sui illum, & non inueni. Est, n. sicut amabilis, ita etiam admirabilis: quia cum nō quæratur inuenitur, & non inuenitur cum quæratur. Si nati essemus ex quo factus est homo super

M. reb.
26. d.

A
Ps. 17. d.

Ps. 83. b

Ps. 117.

Cat. s. b

Textus.

Ps. 95. b

M
Prov. 2.

Ecc. 17.

Textus.

super terram, & vsque ad centum millia annorum vita nostra extenderetur, non esset tamen cōdigna quæsitio, huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ecce nūc tempus quaerendi, ecce nunc dies inueniendi præ manibus sunt. Quærite; inquit, Dñm dum inueniri pōt, inuocate eum dum propè est. Erit tempus quando nō erit locus, cum ille fons miserationis interminabili siccabitur siccitate. Quæretis me, inquit, & non inuenietis. Bonus est Dñe aīa quærenti te. Si quærenti, quāto magis inuenient? Si tā dulcis est memoria, qualis erit præsentia? Si mel & lac dīlice est sub lingua, quid erit supra linguam? Hinc probate vos fratres, si in via estis, si non exorbitatis. Lætetis, inquit, cor quærentium Dñm: Si gaudeatis ad labores, si inoffenso, si indefesso pede curritis viam mandatorum Dei, si quotidie vtriusque hominis status recentior est ad proficiendum, & perficiendum, quam ad incipiendum, profecto quæritis faciem eius semper. Quo ergo ab ipse dilectus ex dilecto? & quæremus eum? Vbi est? Quid dixi miser? Sed vbi non est? Altior est cælo, inferno profundior, latior terra, mari diffusior. Nusquam est, & vbique est, quia nec abest vlli, nec vllō capitur loco. Ipse hic est, sed ego hic non sum. Quam verisimilius videretur vt tu hic non esses, & ego hic essem Dñe. Sed ego nec hic, nec alibi sum, quia ad nihilū redactus sum, & nesciui: Vere ad nihilum, id est ad peccatum, & nesciui: quia non fui ibi, cum primus parens meus denotauit me moisu amarissimo. Hinc est quod corde contractus & corpore, diffuso in voluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, peccatam cognatam, totus fluidus & eneruus. Ille autem quidem ipse est, qui dicit: Ego sum qui sum, veraciter est, cui est esse quod est. Quæ ergo participatio, quæ conuentio illius qui non est, ad illum qui est? Quomodo possunt tam diuersa coniungi? Mihi (an sanctus) adherere Deo bonum est, immediatè ei coniungi non possumus, sed per medium aliquod poterit fieri fortassis ista conuentio. Et ne diutius vos protrahā, tria sunt vincula quibus ei atq; inigimur: & sic tria, vt sola cum solis istis vel ito cum similibus omne quod ligatur, ligetur. Et Primum accipite funes; Secundum clauos ligneos vel ferreos; Tertium gluteni. Primum astringit fortiter & durè; Secundum fortius & durus; Tertium suauiter

& securè. Fune quodammodo alligatus est redemptori, si quis forte dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumperetur. Durum profectò vinculum & molestum, sed & periculosum nimis, & quod diu tenere non possit. Si quidem putrescunt funes, & pudoris vinculum, aut obliuiscimur, aut abrumpimus citò. Est autem qui clauis configitur Domino maiestatis, quem timor Deiligat, qui non expauescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorum. Et hic quidem peccare non metuit, sed ardere. Durus tamen & fortius primò imprimitur, quia cum ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. Tertius verò glutino ci conglutinatur, id est caritate, qui tam suauiter quàm securè ligatus, ad hæres Deo, vnus spiritus est cum eo. Ille est qui quæcumque vnde cūque, siue quæ faciat, siue quæ ei hūat ad suum commodum reuocat, & rectorquet. Beatus huiusmodi homo, & abundanti spiritus influens maiestate, qui suauis & vnctus portat omnes, & neminem oneratur ipse: qui terribilius & horribilius ipsa gehenna iudicat in re leuissima vultu oīpotentis scienter offendere. Hic est fratrum amator & populi Israel. Hic est qui multū orat pro populo, & pro ciuitate sancta Hierusalem. Glutino bonum est, ait Isaias. Bonum est reuera & iucundum, quia alia duo (ne mala dixerim) comparatione illius gratia & importabilia sunt. Sed ille misericors oculus, qui nouit figmentum nostrum, neminem saluandorum dimittit in primo, sed pròuehit ad secundum: & nec ibi deserens, de secundo perducit ad tertium. Primò si quidem quia pudet deserere, æstuantem vix sustinemus ad horam; Secūdo, iam timentes & sperantes proficimus; Tertio, perficimur amantes. Sic igitur duobus præcedentibus timore pariter & pudore exclusis, in solius amoris reclinatorio commoramur. Ita & Christus prius quidem ligatur, secundo cruciungitur, tertio glutinosa aromatum inunctione linitur, non quod opus haberet corpus illud huiusmodi aromaticis solidari, quod dissolui omnino non poterat, aut videre, corruptionem: sed qui propter nos Iudæorum sputa sustinuit, propter nos quoque fidelium non est dedignatus vnguenta. Et attende quod vix vnus diei spatio

Isai. 55. 6

Ioan. 7. e

A

C

Pf. 72. d

II

J. 3. 180

D

2. Mach. 15. c

Isai. 41. b

E

spatio in funibus, & clauis moratus cum vnctione victor, qui victurus perenniter resurrexit. Sic & dilectos in duobus prædictis non diutius patitur immorari, sed vnctio eos vnctione misericordie suæ, vt crucifixi mundo, & mundus illis, iam resurgant in

Rom. 8. f nouitate spiritus, & dicant: Quis nos separabit à caritate Dei? Hoc glutino agglutinauit nos sibi ille Diuinus intuitus, à constitutione mundi, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in caritate. Scimus enim quia qui natus est ex Deo, non peccat, quia generatio cælestis seruat eum. Generatio cælestis est æterna prædestinatio, qua Deus præuidit nos conformes fieri imaginis filij sui. Ex his nullus peccat, id est in peccato perseuerat, quia nouit Dominus qui sunt eius, & propositum Dei manet immobile. Etsi horrendum criminum nota Dauid inuritur, etsi maria Magdalenæ septem dæmonijs cumulatur, etsi princeps Apostolorum in profundum negationis submergitur: non est tamen qui de manu Dei

F possit eruere. Quos enim prædestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iustificauit. Nonne huic adharere Deo bonum est? Quærite fratres, quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper. Quærite Dominum, & viuere anima vestra. Et anima mea, inquit, illi viuere, quæ mundo mortua est: Quæ enim in mundo viuere, non illi viuere. Sic ergo quæramus eum, vt & semper quæramus, & cum venerit quærere nos, dicatur de nobis; Hæc est generatio quærentium Deum, quærentium faciem Dei Iacob. Sicq. aperiantur portæ æternales, & introeat rex gloriæ, & nos cum illo, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

De verbis Abacuc Propheta, Super custodiam meam stabo: quod aliter reprobis, aliter electis sapiat verbum Dei. Sermo.

LEgimus in Euangelio, quod prædicante Domino, & sub mytherio edendi corporis sui discipulos ad communicandū passionibus suis admonente, dixerint quidam: Durus est hic feruus, & ex hoc iam non fuerint cum eo. Interrogati verò discipuli an & ipsi velent abire, Domine, inquiunt, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Ita dico vo-

bis fratres, vsque hodie quibusdam manifestum est, quoniam verba, quæ loquitur Iesus, spiritus & vita sunt, & propterea sequuntur illum; alijs dura videntur, & misericordiam alibi quærunt consolationem. Sapientia siquidem in plateis clamat, in lata videlicet, & spaciosa via, quæ ducit ad mortem, vt reuocet ambulantes per eam. Denique quadraginta annis, inquit, proximis fui generationi huic, & dixi, semper hi errant corde. Habes & in alio Psalmo: Semel loquutus est Deus... Semel vtique, quia semper: vna enim, & non interpolata, sed continua, & perpetua loquitur. Reuocet autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quod ibi habitet ipse, ibiq. loquitur faciens nimirum, quod docuit per Prophetam dicentem. Loquimini ad cor Hierusalem: Nam Babylon quoniam terra est, nec potest sustinere vniuersos sermones eius, elongatur à corde, & in carne magis ambulat, tamquam mortua à corde, imò tamquam columba seducta nō habens cor. Vult enim latari cum malefecerit, & exultare in rebus pessimis, audiensq. vocem Dñi huiusmodi gaudia nullatenus approbantem, sed detestantem, sed arguentem, sed condemnantē, fugit & abscondit se in similitudine prauaricatoris Adæ. Sed heu me, quam vile operimentum quæris misera anima, quam inutile quæris operimentum. Folia. n. sunt, quæ intexis, folia, inquam, quæ nil tibi caloris præbeant, nil habeant soliditatis. Orto denique Sole arcescent, & ventus vrens disperget illa, tu verò nuda, & misera remanebis. Tunc ergo nihil opertum, q. non reueletur, quoniam veniet Dñs, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit confilia cordium. Non erit iam quod lateas misera. Frustra dices mōtibz, cadite super nos, & collibus, operite nos, quoniam nudam, & apertam oportebit te stare ante tribunal

Christi, vt audias vocem iudicij, quæ vocem consilij contempsisti. Ecce. n. quid loquitur Deus. Agite, inquit, penitentiam, & dissimulant multi, & continent aures suas, & dicunt, durus est hic sermo. Non sic impij, non sic dissimulare poteritis cum sonabit asperum illud verbum, & auditio mala: Ite maledicti in ignem æternum. Videtis fratres quā salubriter admoneat nos Propheta, vt si vocem eius audierimus hodie, nō obduremus corda nra. Eadem enim penè verba & in Euangelio legitis, & in Propheta. Ait enim Dñs

G
Pf. 94. a

Pf. 61. b

Isai. 40.

H

Matth. 2. a

Matth. 25. a

Joā. 10. 6

107. 10. c in Euangelio: Oues meæ vocem meam au-
 diunt. Et sanctus Dauid in Psalmo: Pop-
 ulus, inquit, eius (hæud dubium quia do-
 mini) & oues pascua eius: hodie si vocem
 eius audieritis, nolite obdurare corda ve-
 stra. Velius namque, & multo salubrius
 est hodie audire eum consulentem, conso-
 lantem, admonentem, docentem; & vt mul-
 tum arguentem, increpantem, corripien-
 tem: quam in die illa tam amara, tam lu-
 gubri, tam tenebrosa audire illum iudican-
 tem, indignantem, vlciscntem, sauientem,
 condemnantem, Bonum, inquam, mihi vt
 humiliter, vt corripiat me iustus in miseri-
 cordia, & increpet me, quam vt oleum pec-
 catoris impinguat caput meum, ne fortè
 terra inueniat, quam percutiat virga oris
 sui, quando vasa figuli virga ferrea conte-
 rentur. Bonum mihi propter verba labio-
 rum eius cum Propheta custodire vias du-
 ras, quam pariter cum impio interficere spiri-
 tu labiorum eius. Nunc autem si quid ama-
 ritudinis sentio in voce eius, non sine dul-
 cedine est: quoniam cum iratus fuerit, mi-
 sericordiæ recordabitur: imò verò, & ipsa
 indignatio non aliunde quam de miseri-
 cordia est. Quos enim amat, arguit, & ca-
 stigat, & flagellat omnem filium quem re-
 cipit: visitans in virga iniquitates eius, & in
 verberibus peccata ipsius: misericordiam
 autem suam non dispergit ab eo. Propte-
 rea qui prudentes sunt, non operiunt vul-
 nera sua, sed detegunt, & confitentur Do-
 mino quoniam bonus, quoniam in facu-
 lum misericordia eius: & sic vinum repre-
 hensionis infundit, vt nõ desit oleum con-
 solationis. Propterea, inquam, sapiens ap-
 prehendit disciplinam, ne quando irascatur
 Dominus, & iam secundum multitudinem
 iræ suæ non querat, sed recedat zelus eius
 ab ipso. Inde est enim, quod sapientis cor
 vbi tristitia, cor verò stultorum vbi lætitia:
 sed tristitia illius conuertetur in gaudium,
 & extrema gaudij illorum luctus occupabit.
 Audi denique Abacuc Prophetam quomo-
 do Dominicam non dissimulet increpationem,
 sed sedula ac sollicita circa eam cogita-
 tione versetur. Ait enim: Super custodiam
 meam stabo, & figam gradum in munitio-
 nem: vt videam, quid dicat mihi, & quid
 respondeam ad arguentem me. Et nos er-
 go fratres obsecro super custodiam nostrã
 stemus, quoniam tempus militia est. Nec
 in sterquilinio huius miseri corporis, sed in

corde vbi Christus habitat, in iddicio, &
 consilio rationis sit conuersatio nostra, ita
 sanè, vt non in ipsa habeamus fiduciam,
 nec fragili innitiamur custodia, sed figamus
 gradum in munitioem firmissimã petræ
 Christo, ei toties viribus innitentes, sicut
 scriptum est: Qui statuit supra petram pe-
 des meos, & direxit gressus meos. Sic ergo
 constituti, & stabiliti, iam contemblemur,
 vt videamus qui dicat nobis, & quid respon-
 deamus ad arguentem nos. Primus enim
 contemplationis gradus iste est dilectissimi,
 vt incessanter consideremus quid velit Do-
 minus, quid placeat ei, quid acceptum sit
 coram ipso. Et quoniam in multis offendi-
 mus omnes, & fortitudo nostra in illius re-
 ctitudinem voluntatis offendit, nec con-
 iungi ei aut coaptari potest: humiliemur
 sub potenti manu Dei altissimi, & omninò
 solliciti simus miserabiles nos exhibere in
 oculis misericordiæ eius, dicentes: Sana me
 Domine, & sanabor, saluum me fac, & sal-
 uus ero. Et illud: Domine miserere mei, sa-
 na animam meam, quia peccaui tibi. Post-
 quam enim in huiusmodi cogitationibus
 mundatus est oculus cordis, tum non in
 spiritu nostro cum amaritudine, sed in Di-
 uino magis spiritu cum multa delectatione
 versamur, nec iam consideramus, quæ sit vo-
 luntas Dei in nobis, sed quæ sit in seipsa.
 Vita enim in voluntate eius, vt hoc nobis in
 omnibus vtilius atque omninò commodius
 esse non dubitemus, quod eius cõgruit
 voluntati. Et propterea quam sollicitè con-
 seruare volumus vitam animæ nostræ, tam
 solliciti simus quodã possimus ab ea non
 deuiare. Deinde cum iam in spirituali exer-
 citio aliquatenus profecerimus duces se-
 quentes spiritum, qui scrutatur etiam alta
 Dei, cogitemus quam suavis sit Dominus,
 quam bonus in semetipso, & orantes cum
 Propheta: vt videamus voluntatem Domini,
 & visitemus iam non cor nostrum, sed
 templum eius, & cum eodem Propheta ni-
 hilominus dicentes: Ad meipsum anima
 mea conturbata est, propterea memor ero
 tui. In his enim duobus tota spiritualis
 conuersationis summa versatur, vt in no-
 stra consideratione turbemur, & contri-
 stemur ad salutem, in Diuina respiremus,
 vt de gaudio Spiritus sancti habeamus con-
 solationem, & hinc timorem, & humili-
 tatem, inde verò spem concipiamus, & ca-
 ritatem.

Pf. 140.

Pf. 16. a

I

Ecc. 7. a

Abac. 2.

K
Pf. 39. a

Ier. 17. b

Pf. 40. a

L
Pf. 26. b

Ibid. 48. b

De cute, carne, & ossibus anima, Sermo.

Becatus Dauid in Psalmo 33. de iustis loquitur dicens: Multę tribulationes iustorum, sed de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorū, vnum ex his non conteretur. Quod nemo dictum esse de corporeis ossibus arbitretur, præsertim cum tot beatorum martyrum ossa confraeta sint manibus hominum impiorū, & contrita dentibus bestiarum. Sed miranda prorsus res, & miseranda humanarū conditio animarum, quę licet tam multa foris ingenij viuacitate percipiant, nulla tamen perspicacitate semetipsas sicut sunt nosse aut cogitare sufficiant, sed egeant omninō figuris, & ænigmatibus quibusdam corporearum similitudinum, vt ex visibilibus, & exterioribus possint vel aliquatenus inuisibilia, atque interna conijcere. Ponamus, itaque velut quādam animæ cutem cogitationem, carnem, affectionem, vt consequēter os eius intentionem possimus accipere. Sic enim erit in ossis integritate a nimę vita: in carnis incorruptione sanitas, in cutis specie pulchritudo. Quę sunt ergo tribulationes iustorum, nisi quod interdum decoloratur cutis, cum videlicet inutilis cogitatio in corde versatur, nonnūquam verō etiam caro vulneratur, quando scilicet ad hoc vsque cogitatio perniciose procedit, vt delectatione corrumpatur affectio. Nam ossa quidem iustorū omninō integra, atque illæsa custodiuntur à Domino, vt numquam frangatur propositum cordis eorū, nūquam salubris intentio conteratur, vt videlicet cōcupiscentiæ titillanti etiā detur assensus. Sicut enim peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat, sic consensus omninō animā necat. Caueamus ergo dilectissimi, cogitationes inuitiles, vt animarum nostrarū facies decora petmaneat: vt obliui, quę retrō sunt, id est, populum nostrum, & domū patris nostri, concupiscat rex speciem nostram. Exeamus de terra nostra, vt non comprehendat nos cogitatio spectans ad voluptatem carnis. Exeamus & de cognatione nostra, id est à cogitationibus curiositatis, quę nimirum cum in sensibus corporeis habet, carnali vtique cognata est voluptati. Exeamus etiā de domo patris nostri, vt fugiamus cogitationes superbix & vanitatis. Eramus nos aliquando sicut & ceteri filij inæram, & nos ex pa-

tre diabolo, qui nimirum Rex est super omnes filios superbix, & in mōtibus elationis sedem sibi, atque habitaculum infelicissimum præparauit. Quod si fortē aliquando talis aliqua cogitatio mentem subierit, tota sollicitudine laboremus citius abluere, & eradere sordem, qua nos maculari cōspicimus, clamantes cum Propheta ac dicentes: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Iam verō si quando fortē per incuriam, & negligentiam nostram transierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis, scientes quoniam non macula est iam, sed plaga: tota festinatione ad auxilium spiritus, qui adiuuat infirmitatem nostram, recurramus; clamantes, illud de Psalmo, & dicentes: Domine miserere mei, sana animam meā, quia peccaui tibi. Humanæ enim sunt tentationes istę, nec ex toto caueri possunt, quamdiu in hoc corpore mortis peregrinamur à Domino. Nemo tamen paruipendat, aut dissimulet ista, quoniam etsi non mortifera sunt, certē periculosa. Intentionem verō & propositum mentis ea sollicitudine custodiamus fratres, qua vitam animarum nostrarū volumus custodire, quoniam istud omninō est peccatum ad mortem, cum ex consensu, & deliberatione delinquimus proprio iudicio condemnati. Nec ideo sane id dixerim vt desperet, si quis fortē delicti huius sibi cōscius est, sed vt expauescat præcipitium, & qui cecidit, adijciat citius, vt resurgat. Nouerit enim excidisse se à iustitia, quicumque eiusmodi est. Cuius ex contractū est, & cōminutū, nouerit præcisū se à corpore Christi; de quo nimirum legitur: Os non commi-

Exo. 12. g
B
Pf. 138. c
Pf. 105. a
Iob 19. 6

nuetis, ex eo. Vnde & in passione sua, licet plagis virgare in liuorem decolorata sit cutis, vt liuore eius nos sanaremur, licet clauis vulnerata sit caro, & lancea, latus eius aperit, vt sanguine eius redimeremur: os tamen non est cōminutum ex eo. Propterea, & sanctus Dauid: Nō est, inquit, occultatū os meū à te, quod fecisti in occulto. Et talio Psalmo: Ossa inquit, mea, sicut cremui aruerunt. Quod tūc fit, cum omnē delectationē boni prorsus amisisse videtur anima, solāque sibi aridæ intentionis fortitudinem seruauasse. Et vide ne fortē tale aliquid etiā beatus Iob pateretur, cum diceret: Pelli meę cōsumptis carnis ad hæsit os meum, vt videlicet corrupta affectione, vix solam sibi intentionem spiritualis cogitatio vendicaret.

De verbis Apostoli; Qui gloriatur, in Domino gloriatur, de sibi ipsi gloria. Sermo.

1. Cor. 1

a. v. 2.

Cor. 10.

d

Isai. 42.

b

Lxc. 3. b

Pf. 113.

b

Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Nouerat Apostolus gloriam propriam esse creatoris, non creaturæ, secundum illud: Gloriam meam alteri non dabo: & gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Itemq; Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tue da gloriam. Sed considerauit rationalem creaturam ad eò affectare gloriam, vt aut vix, aut numquam ab hoc compesci desiderio possit, quippe, quæ ad imaginem facta est creatoris. Propterea, secundum datam sibi à Deo sapientiam, saluberrimum adinuenit consiliũ, dicens: Quandoquidem persuaderi nobis non potest nõ gloriari: saltem qui gloriatur in Domino gloriatur. Et considera quãtum superexcedit Pauli philosophia, philosophiam sapientum mundi huius, que nimirum stulticia est apud Deum. Cum enim nonnullos viderent Philosophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab iniuicem querere: qui inter eos suere precipui, prudenter aduerterunt vanam esse huiusmodi gloriam, & penitus contemnendam. Sed considerantes deinde ac studiosius inquirentes quænam appetenda esset gloria sapientis, hic iam planè euauerũt in cogitationibus suis, propriam cuique sufficere gloriam arbitranes: quasi verò anima, quæ à semetipsa esse non potest, à se possit esse beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota sollicitudine operam dabant ea operari quæ mirarentur homines, & laudarent: sic isti sola ea iudicabant sectanda esse, quæ interior arbiter aniquus approbaret. Et hæc quidem summa philosophia sapientum huius mundi est, ipsa quoque minus habès, licet propinquior veritati. Vnde, & vtramque gloriam sublimi veritatis contèplatione transcendens Apostolus: Qui gloriatur, inquit, non in altero, non in se, sed in Domino gloriatur. Et eam, quæ veritati videbatur esse vicinior, maiori proinde redarguens sollicitudine, & condemnans certo iudicio veritatis: Non enim, inquit, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Vt quid enim aut de alterius hominis, aut de meo ipsius iudicio sollicitus sum, cuius nec vituperio reprobis, nec laude probatus inueniatur? Fratres, si me ante vestrum

oportet tribunal a stare, merito super vestris laudibus gloriarer. Quòd si vel meo ipsius essem iudicandus examine, iure meo ipsius testimonio cõtentus, proprijs laudibus delectarer: nuic autẽ cum nec vestro, nec meo sed Dei sim iudicio præsentandus, quantæ insipientiæ, imò, & insanix est, aut in vestro, me, aut in meo ipsius testimonio gloriari? præsertim cum ipse sit, cuius oculis omnia nuda sunt, & aperta, & cui nequaquam opus sit, vt quis ei testimonium perhibeat de homine? Merito proinde Apostolus ipse vanæ, & fallacis gloriæ reprobator: Mihi, inquit, pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico: Nihil enim mihi conficius sum. Sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. In quibus verbis illud quoque diligenter considerandum est, quod alienum quidem iudicium pro minimo habens, suum quoque nequaquam sequeretur, quauis nõ illud a deo pro minimo iudicaret habendum. Nemo enim scit hominũ quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est, vt comparatione interioris testimonijs, exterius omninò pro nihilo sit habendum. Quid enim mihi cum eorum laudibus quibus ignotus sum? Quòd si vel ipse qui in homine est spiritus, omnia quæ hominis sunt nosse possit, profecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem prauum est cor hominis, & imperferabile etiam sibi ipsi, ad eò, vt præsentia quoque magna ex parte ignoret, futura verò sua omninò nosse non possit: quia aliquatenus nouit præsentia, si non reprehendat nos conscientia nostra, non quidem gloriam, sed fiduciam habemus ad eum, sicut beatus Ioannes ait: Cum autem veritatis ipsius quam nihil latet, sententiam de nobis tenere meruimus, in ea planè securus poterimus gloriari. Interim verò nolite ante tempus iudicare (ait Apostolus) donec veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum. Illa enim perfectã omninò erit, & secura gloriatio, cum erit vnicuique laus à Deo. Nunc quoque licet non plenariè, licet non sine timore, & sollicitudine multa, aliquatenus tamen in Domino gloriamur, testimonium perhibente Spiritu sancto spiritui nostro, quòd filij Dei sumus. Hinc enim vere possumus gloriari quòd tantum habemus patrem, quòd maiestati ineffabili cura est de nobis. Vnde, & Propheta

1. Cor. 4

a

1. Cor. 3.

d

E

1. Ioã. 3.

d

1. Cor. 4

a

1. Cor.

10. d

D

pheta

pheta: Domine, inquit, quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Itaque qui gloritur, iam non in meritis suis gloriatur. Quid enim habet, quod non acceperit? Si autem accepit, quid gloriatur quasi non acceperit? In eo ergo à quo accepit gloriatur, non quasi ipse magnus sit, sed quia magnificet eum Deus: hoc est, vt in illis, quæ acceperit non quasi ea non acceperit, sed quasi qui ea accepit gloriatur. Neque enim ait Apostolus, si autem accepisti, quid gloriaris, sed, quid gloriaris, inquit, quasi non acceperis? vt non prohibeat, sed doceat gloriari. Sed quid sibi vult, quod ait. non. n. qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat? Quis est enim quem in hoc sæculo commendat Deus? Quomodo commendabit veritas eum qui adhuc reprehensibilis inuenitur? Denique ego, inquit, quos amo arguo, & castigo. Hæcne commendatio est tota? Profsus, quantum mihi videtur, ipsa est. Quæ est enim melior, & efficacior commendatio, quam Diuinæ erga nos testatio caritatis? Testimonium verò amoris eius nullum credibilius, nullum certius in hac vita, quam quod desiderat propheta, vbi ait: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Hæc namque increpacio qua iugitur nobis suggerit in oculto Spiritus veritatis quid deit nobis: superbiam, negligentiam, ingratitudinemque repellit. Quo triplici vitio omne paulominus Religiosorum hominum genus periculose laborat, pro eo, quod minus attēta cordis aure percipiant, quid intus loquatur is qui neminem palpat Spiritus veritatis. Quod nonnullis exindē prouenit (nisi fallor) quod propria gloriæ cupiditas, nulla ratione quiescere possunt, cum in seipsis penitus nihil inueniunt vnde possint aliquatenus gloriari. Perfecta autem, & secura gloriatio est, cum veremur omnia opera nostra, sicut testatur beatus Iob de seipso, & cum Isaia

Pheta omnes iustitias nostras, non aliud qua pannum menstruatæ reputandas esse cognoscimus. Nihilominus tamen confidimus etiam, & gloriamur in Domino, cuius misericordia tanta est super nos, vt à grauioribus quidem, & quæ ad mortem peccata sunt custodiat nos, & tam benignè ipsa imperfectionis nostræ delicta, & conuersationis impuritatem nobis manifestare, & agnitam condonare dignetur, quatenus in

humilitate, & solitudine, & gratiarum actione firmiter radicati, iam non in nobis, sed in Domino gloriemur.

De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas, Sermo.

Quod diuersis nominibus Deum, nunc quidem Patrem, nunc Magistrum vocemus, aut Dominum non illius simplicissimæ, & omnino inuariabilis naturæ diuersitas vlla in causa est: sed affectionum nostrarum multiplex variatio, secundum diuersos profectus animæ, vel defectus. Videntur enim quædam animæ sub Patrefamilias agere, quædam sub Domino, quædam sub Magistro, quædam quoque sub Patre, & nonnullæ cum Sponso, vt cum proficiētibus proficere, cum immutatis mutari videatur, & ipse, qui iuxta prophetam mutat quidem creaturas, & Ps. 101. mutabuntur, licet idem ipse sit, & anni eius non deficiant. Denique quid in alio Psalmo idem propheta ad ipsum loquatur attende: Cum sancto, inquit, sanctus eris, & Ps. 37. 6. cum viro innocente, innocens eris, & cum electo, electus eris: atque, vt magis miremur, & cum peruerso peruereris. Et quemadmodum sic mutetur, imò sic mutet immutabilis ipse sequutus, adiungit: Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis. At verò quoniam nō prius, quod spirituale, sed prius quod aiale, deinde quod spirituale: videntur mihi quatuor interdum conuersionem nostram precedere, status vnus sub nobis ipsis, tres sub principe mundi huius. Est enim anima sub seipsa, cum propriam sequitur voluntatem, libertate pernicioso gaudens. Hic est filius ille prodigus qui portionem paternæ substantiæ, quæ se contingebat accepit: ingenium scilicet, memoriam, vires corporis, ceteraque similia bona naturæ: quibus nō ad Diuinam, sed ad suam vteretur voluntatem, essetque tamquam sine Deo in hoc sæculo. Est autem interim homo sub se, cum pro prię satisfaciens voluntati, necdum tamen possidetur à vitijs, & peccatis quoniam qui facit peccatum, iam non sub ipsius seruus est, sed peccati. Iam tunc ergo proficiscitur in regionem lōginquam, qui prius quidem separatus erat, sed necdum elongatus à patre. Accepta siquidem portione substantiæ, factus est sui iuris, & quamuis recessit ab auctore, proximus ta

men fuit quādiu ab opere non recessit. Hoc autē in iudiciū fit dum licita quidem, sed non expedientia pro sua sequitur voluntate. At postquam recesserit, & à seipso, declinans se uerē in peccatum, tunc iam in longinquā uerē profectus est regionem, quoniam ab eo qui summē, & singulariter est, nihil longius est, quod nullo modo est; nihilq. remorum māgis ab eo, à quo, & per quem, & in quo sunt uirtutis, quam peccatum, quod nihil est inter omnia. Porro iustum Diuinæ uisionis iudiciū est, ut fugitiuum patris filium alter sibi usurpet in seruum. Vnde & profectus in regionem longinquam, vni cuium legitur adhæsisse, quē ego non alium, quem uirtū ad malignis spiritibus intelligendum puto, qui, pro eo, quod obstinatione irreparabili peccant, & transferunt in affectum malitiæ & nequitiae, iam non sunt hospites & aduenæ, sed quasi ciues, & inhabitatores peccati. Quid est autē, quod cui dicitur adhæsisse pauper adulescens, & peregrinus, nisi quod factus est subditus illi? Deique, quē ad inodum adhæsit, sequentia manifestant.

Ibidem. Sic enim habes: Adhæsit uini ciuium regionis illius: & misit eum in uillam suam pascere porcos. Et nota, quod famis necessitate ei ut maligno dicitur adhæsisse, sicut Isiael tempore famis descendisse legitur Aegyptum. Periculosa planē, & perniciosa est, quæ libero adhaerere miseræ seruituti, subijciat operibus luti, & lateris, porcis associet, imō & seruos faciat esse porcorum. Vnde autem egestas tanta ei, quid diues aduenerat, collectis nimirum omnibus, quæ de paterna substantia, in suam acceperat portionem? Ex eo sine dubio, quod prauissimum est, diuipasse bona sua uiuendo luxuriosē cum meretricibus: propterea inquit, cepit egere. Porro meretrices istas concupiscentias carnis intellige, cum quibus luxuriosē uiuendo dissipat bona naturæ, dum eis abutitur ad uoluptatem. Hinc, ut iam diximus, egestas succedit

Ecl. 1. f. perniciosa (teste Scriptura) quod non satiatur oculus visu nec auris impleatur auditu. Mittitur ergo pascere porcos, corporeos scilicet sensus, qui uolubro luti, & spurcitijs oblectantur. Et uide ne forte hi sint porci, quos eiecit ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim à rationali nostro, id est, mente, peccatum sensibus corporis hæret, *Rom. 7.* et, *Apostolo* teste, quod mente consentiat legi Dei, carne uerò legi peccati, quæ est in membris nostris. Vnde & in alio loco: Scio,

inquit, quod non est in me bonum, hoc est in carne mea. Quid tamen agendum est cū sic eiecit ab homine porcos inhabitant spurci spiritus, nisi querenda remedia lacrymarum, & currendum ad aquas, quarum abundantia mala uiuida radix peccati suffocetur in eis? Quamuis hæc omni uoda peccati extinctio, nisi potius reseruata uideatur. Hæc ex cursu quodam sunt dicta, ut proinde manifestius assignare quodam modo eū quem sub semetipso reperit, sibi malignus subijciat, tamquam fortis armatus intrans, & possidens atrium in quo pauper, & debilis inuentus est habitator. Verum tamen tripliciter mihi uidentur homines esse sub principe tenebrarum. Primum quidem, nec uolentes, nec nolentes, quod cōuenit his qui necdum habent voluntatis usum, sunt tamen uasa iræ propter originale peccatum, donec alligato forte, uasa eius diripiati fortior, per sacramentū adueniēs, uerus utique Moyses, qui in aqua uenit, nec in aqua solum, sed in aqua, & sanguine. Secundo modo uolentes, cum iam uoluntariē peccant. Tertio quoque modo nolentes, cum iam resipiscere uellēt, nisi quod peccati consuetudine miserabiliter obligati iusto Dei iudicio, qui in sordibus sunt sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse uideatur prodigis ille filius, & uerē prodigis nimis, qui non mo do dissipat sua, sed & semetipsum subiecerat miseræ seruituti, infelix uenundatus sub peccato, cum ad se reuersus ait: *Luc. 15.* Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor? Si quis expertus est in semetipso, facile credo in his uerbis animum miserabilem recognosceret. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret si datum ei esset, esse tamquam unum ex his quos in faculo tepidos uidet uiuentes sine crimine, minime tamen quærentes quæ sursum sunt, sed quæ super terram? Quanti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant panibus, id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientie bono: ego autem hic fame pereor, id est, insatiabilibus crucior peccatorum desiderijs, & affectibus uitiōrum? Potest tamen intelligi, quod non fame panis, nec siti aquæ, sed fame, & siti Diuini uerbi, quam & Iudææ Propheeta minatur, sese perhibeat laborare. Et hæc dixerim non quod ita sit, sed quod ita sentiat miser humilitatus sub peccato. Neque enim

enim gloriantur conscientie testimonio, quorum secularis & mercenaria interio est, sed peccator compunctus reputat sanctissimum quacunq; ex causa alterum videat innocentem. Fac me, inquit, sicut unum ex mercenarijs tuis. Ecce hic iam primus est status quo sub Deo cœperunt esse homines, qui tamquam mercenarij sub patrie familias viuunt. Hi sunt, quos in saeculo videmus, aut nullo, aut exiguo desiderio a terriorum velut sub mercede sequi Deo, & ab eo terrena petere, quæ desiderat. Iam verò secundum statum incipit esse sub Domino, qui tamquam seruus carcerem timet, & metuit ne subigatur pœnis. In quo sanè statu conuersio est, exitusq; à saeculo, & introitus vitæ.

Prouer.

9. a

Isai. 26

d

Vnde & legis: Principium sapientie timor Domini. Et alius quidam propheta: A timore, inquit, tuo concepimus, & parturimus spiritum salutis. Huic gradui tertius admodum proximus, & quasi permixtus est, coru scilicet qui paruuli adhuc in Christo lac concupiscunt, tamquam sub Magistro, & pedagogo viuentes. Id namque conuenit maxime nouitijs, qui nimirum si forte in consolationibus meditationis sanctæ, lacrymarum, psalmodia, & ceterorum huiusmodi ea petunt delectari, quasi pueriliter timent ne magistrum offendant, ne vapulent, defraudentur munusculis quibus solet eos eruditio ille benignissimus allicere. Hi sunt qui prouident Dominum in conspectu suo semper, & commouentur si vel ad horam abesse contigerit: nec iam seruiliter timent supplicia, sed tamquam paruuli metuunt plagas virgarum, apprehendentes disciplinam magistri, ne quando irascatur, & pereant de via iusta: ne deuotionis gratia subtrahatur, & molesta eis omnia fiant, labore tædio quodam, & quasi vapulent intus in anima, in amaritudine scilicet cogitationum. Hac enim verbera quibus castigat suos paruulos Deus, quæ n. eius experimèto dignoscimus, quàm sermone. Vnde, & ipse Dominus loquitur per Prophetam: Si dereliquerint filij eius legem meam, &c. visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. In his itaque primor. ijs, & quasi infantili aetate, sic vicissim sibi succedat timor Domini, & disciplina Magistri, vt nunc in isto, nunc in statu illo sese inueniat quisquis sollicitus fuerit diligenter hoc obseruare. Inde est, quod nouellæ adhuc ecclesie loquens simul vtriusque nominis meminit, dicens:

A
Pf. 88. c

Vocatis me Magister, & Domine, & benedicitis, sum etenim. Agnoscent hic locum suum nouitij nostri, vt solliciti sint de cetero sedule magis circa ista versari, ante omnia siquidem timor eis necessarius est, quo nimirum peccata possint præterita dolere, cauere futura. Timor enim Domini (vt ait Scriptura) expellit peccatum, siue quod iam admissum est, siue quod tentat intrare. Expellit sane illud quidem pœnitendo, hoc resistendo. Sed quoniam arcta, & ardua est via quæ ducit ad vitam, tamq; paruulis in Christo pedagogus vobis, o filij, ac nutricius necessarius est, qui doceat, deducat, foueat vos, & tamquam alludat paruulis, ac blanditijs quibusdam cõsuletur ne pereat aetas infirma. Propterea nõ ego, sed magis Ecclesie princeps & pastor vos admonet. Quasi nõ geniti in tante rationabiles, sine dolo, lac concupiscite, ita sanè vt in eo nequaquam permaneat, sed in eo crescatis in salutem. Quæ alia quædam Scriptura manifestius exprimitur loquitur sic: Gaudete gaudio omnes qui lugebatis super eam (haud dubium quin Hierusalem, de ea siquid loquebatur) vt potemi ni ait, à lacte, & satiemini ab vberibus consolationis eius, & cum auulsi fueritis à lacte epulemini ab introitu gloriæ eius. Ipse est enim status filij iam robustæ aetatis, qui sub patre viuit, nec lacte iam potatur, sed versatur soli o cibo, oblitus sanè quæ retro sunt, in quibus seruilis oculus in amaritudine morabatur: sed ne ipsa quidem presentia considerans, nec paruas paruulorum consolationes captans, magis extendens se in anteriora, ad palmam supernæ vocationis, & introitum future beatitudinis, expectans beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei. Euacuat enim quæ erant paruuli, nec circa eiusmodi suaves quidem, sed non perennes consolationes hætenus occupatur. Sed quæ iam profecit in virum perfectum, in his, quæ patris sunt oportet eum esse, suspirare ad hereditatem, sedulamq; circa eam meditatione versari. Niquid enim mercenarium eum quis æstimet, qui paternam hereditatem, cum toto affectu expectat, & expectat, quæ nimirum filij mercenarii esse, nõ mercenarij propheta testatur? Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filij merces, in circuitu ventris. Inuenitur tamen alter gradus subtilior, & affectus dignior isto, cum penitus castificato corde, nihil aliud desiderat ani-

Ioan. 13

b

Ecc. 1. 5

1. Pet. 2.

Isai. 66.

B

N. 10.

I

Pf. 126.

ma, nihil aliud à Deo quaerit, quàm ipsum
C Deum. Crebro siquidem didicit experimen-
 to quoniam bonus Dominus sperantibus
 in se, anima quaerenti ipsum, ita vt iam ex
 affectu cordis atque sententia clamet illud
 Ps. 72. d. de psalmo: Quid enim mihi est in caelo, &
 à te qui volui super terram? Defecit caro
 mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars
 mea, Deus in aeternum. Neque enim suum
 aliquid, non felicitatem, non gloriam, non
 alium quidquam tamquam priuato suis
 amore desiderat anima quae eiusmodi est:
 sed tota pergit in Deum, vnicuique ei ac
 perfectum desiderium est vt introducat
 eam tex in cubiculum suum, vt ipsi adha-
 reat, ipso fruatur. Vnde, & iugiter reuelata
 facie quoad potest caelestis sponsi gloriam
 speculando, in eandem imaginem trans-
 formatur de claritate in claritatem, tam-
 quam à Domini spiritu. Ex hoc planè au-
 dire meretur: Tota pulchra es amica mea:
 Audet, & ipsa loqui: Dilectus meus mihi, &
 ego illi. Atque in huiusmodi felicissima,
 & incundissima confabulatione delectatur
 gloriosacum Sponso.

Ps. 84. c. De verbis Psalmi. Audiam quid loquatur in
 me Dominus Deus. Sermo.

Rom. 8. c. **I**nuisibilia Dei (Apostolo teste) à crea-
 tura mundi, per ea quae facta sunt
 intellecta conspiciuntur. Et est velut
 communis quidam liber, & catena
 alligatus (vt affollet) sensibilis mundus iste,
 vt in eo sapientiam Dei legat quicumque
 voluerit. Erit tamen cum caelum plicabitur
 sicut liber, in quo vtique deinceps legere
 Ioan. 6. c. habeat necesse, quoniam erunt omnes do-
D cibiles Dei: & quemadmodum creatura caeli,
 sic & creatura mundi iam non per specu-
 lum, & in enigmate, sed facie ad faciem
 Deum videbit, & sapientiam eius ad liqui-
 dum contemplantur in seipsa. Interim ve-
 rò opus habet humana anima velut quodam
 vehiculo creaturae, vt ad cognitionem crea-
 toris assurgat, cum e contra longè beatius p-
 fectiusq; angelica natura in creatore noti-
 tiam habeat creaturae, ad quam nimirum ex-
 cellentiā licet ad modicum rapta fuisse videatur
 anima illa beata, quae collectū sub vno
 So'is radio mundum vniuersum conspexit:
 de quo miraculo beatus Papa Gregorius in
 libro Dialogorum scribens: Videnti, inquit,
 creatorem, angusta est omnis creatura, Fe-

licēs proinde qui faciuntur ex adipe frumen-
 ti, nec opus habent fugere mel de petra, oleumq;
 de saxo durissimo, qui videlicet inuisibilia Dei,
 non inuisibilibus rimando perquirunt,
 sed in ipsis ad liquidum intellecta conspiciunt.
 Verum, vt iam diximus, Angelicā felicitatis illud est,
 non fragilitatis humanae. Quaramus igitur per ea sal-
 rem, quae facta sunt, intellectum inuisibiliū Dei:
 quae si in ceteris creaturis intellecta conspiciat
 anima, necesse est, vt lōge amplius conspiciat,
 & intelligat multo subtilius in ea creatura, quae
 facta est ad imaginem creatoris, hoc est in seipsa.
 Nullus Deo vicinior gradus inter omnes, quae sub So'e
 habitant creaturas, quam anima humana: vt
 merito Propheta dicat ad ipsum: Beatus vir
 cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde
 suo disposuit. Et post pauca: Ibunt, inquit,
 de virtute in virtute, videbitur Deus Deorum
 in Sion. Propterea incessanter hortamur vos
 fratres, vt ambuletis vias cordis, & sit anima
 vestra in manibus vestris semper, vt audiat
 quid loquatur in vobis Deus, quoniam loquetur
 pacem. Quibus loquetur pacem? Vtique in
 plebem suam, & in sanctos suos. Quae est
 plebs, aut qui sunt sancti? ipsi nimirum, qui
 conuertuntur ad cor. Vnde & sequitur: Et in
 eos qui conuertuntur ad cor. Nos tamen in his
 verbis tria solemus intelligere hominum genera,
 quibus solis Deus loquitur pacem, sicut &
 Propheta abus tres tantum prauit saluandos,
 Noe, Danielem, & Iob. contra quosdam
 primens. Continētium scilicet, Praelatorumque,
 & Coniugariorum. si tamen continētēs à
 carnalibus illecebris ad ea, quae cordis sunt,
 id est, ad spiritualia desideria conuertantur.
 Vnde & Daniel vir desideriorum ab Angelo
 nominatur. Et Praelati prodesse magis studeant,
 quàm praesce, quoniam ipsos maxime decet
 sanctitudo, vnde & in Psalmo sancti specialiter
 appelluntur. Et Coniugati mandata nō transgrediantur,
 vt merito plebs Domini, & oues pascuae
 eius debeant nominari. Inio verò, & in
 nobisipsis (quoniam inde est nobis amplior
 sollicitudo) tres istos ordines assignare
 solemus, plebem quidem intelligentes
 officiales fratres, qui exterioribus, & quasi
 popularibus negotijs occupantur. At verò
 qui conuertuntur ad cor, ipsi sunt Clau-
 strales, quos nulla impedit occupatio, sed
 liberè

Ps. 83. b

Ibidem.

E

Ezech. 14. e

liberè vacant, vt videant quoniam suauis est Dominus. Super vtrumque parietem Deus loquitur pacem, quoniam idem est ad quod tendunt, licet non eadem via. Est Psalterium iucundum cum Cithara, nec minus iucundus est sonus Citharæ quàm Psalterij, licet hæc ab inferioribus reddat sonum; illud à superioribus. Verum tamen optimam partem elegit Maria, licet non minoris fortasse meriti sit apud Deum humilis conuersatio Marthæ, sed de electione Maria laudatur, quoniam illa quidem omnino (quod ad nos spectat) eligenda: hæc verò si iniungitur, patienter est toleranda. Iam quod interponitur: Super sanctos suos, ad Prælatos pertinet, quibus nimirum vtraque vita necessaria est; Et ipsorum est vtriusque prouidere, & copulare sibi parietes de diuerso venientes, quoniam angularis lapidis (qui est Christus Iesus) vicarij constituti sunt. Nec dubium quin longè periculosior ceteris eorum sit administratio. Tamen si bene administrauerint, gradum bonum sibi acquirunt, & maiorem abundantiam, & superfluentem mensuram accipient pacis, vt de eis merito dicatur: Quoniam super sanctos pacem loquitur Deus. An verò dubitet quis quod dixerit sanctos? Audiatur Isaiam: Vos, inquit, sancti Domini, vocabimini ministri Dei nostri. Proposueram exemplum aliquod dare quemadmodum ex sua ipsius consideratione ad spiritualem intelligentiam assurgere humanus debeat animus, sed necesse est in diem alterum & sermonem alterum differre.

G De vita, & quinque sensibus animæ.
Sermo.

Magna est dico vobis carissimi, & nimirum inexcusabilis negligentia nostra, qui cogitationibus otiosis vacantes, tempus amittimus, quibus nimirum nec penetranda nubes, nec maria transfretanda vt salubres inueniamus cogitationes: sed propè est (vt ait Moyses) verbū in ore nostro, & in corde nostro: & infinitas in nobismetipsis vtilium cogitationum occasiones & semina possumus inuenire. Denique si tam inerudita & negligens fuerit anima, vt nec interiora sua sufficiat perscrutari, attendat ea quæ foris agit palam & manifestè, & in ipsis quoque si diligenter quaesierit, inueniet sapientiam.

Ecce enim scriptum est: Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Considera anima quid impendas corpori tuo, & inuenies sine dubio, quòd vitam ei sensumque ministras: & vitam quidem in toto corpore inuenies vniuersam. Verbi gratia: Neque enim aliter viuunt oculi, quàm articulus. Sensum verò non ita. Quære ergo vt tibi quoque anima tua (quæ est sine dubio Deus tuus) similia largiatur. Neque enim viuere dicenda est anima, quæ veritatis non habet cognitionem, sed adhuc mortua est in semetipsa, quemadmodum & ea sine sensu, quæ necdum habet dilectionem. Est ergo animæ vita veritas, sensus caritas. Nec mireris quòd interdum animæ impiorum notitiā habent veritatis, quæ tamen expertes sunt caritatis, quando & in corporibus nonnullis vitam reperis sine sensu, vt sunt arbores, ceteraque similia. Animata quidem, sed animatione, non anima, quemadmodum & animæ iniquorum veritatis habent notitiā naturalitate, quæ tamen interdum adiuuatur à gratia, cum nullatenus sanè animetur ab ea. In his autem quibus & cognitionem veritatis, & dilectionem anima spiritualis infundit, non exteriori quolibet modo, sed tamquam anima ipsorum cui adhærentes vnus spiritus sunt cū ea, in his, inquam, indiuisa est cognitio veritatis, secundum quod dictum est de vita corporis: eadem etiam cognitio & minima, & maxima comprehendit. Porò dilectione quidem si diligenter aduertas, variam, & fortassis secundum quinque sensus corporis quinque partitam poteris inuenire. Est enim amor pius, quo parentes diligimus; est amor incundus, quo socios diligimus; est & erga omnes homines amor iustus, erga inimicos amor violentus, erga Deum sanctus, siue deuotus. In his omnibus si diligenter attendis, proprium erga singulos, & omnino distinctum ab alijs modum inuenies. Denique si considerare curiosus delectat, non immerito fortasse videbitur primus, id est, parentam amor tactui conuenire, quod hic sensus sola proxima & corpori iuncta percipiat, quemadmodum amor ille nullis exhibetur nisi proximis carnis nostræ. Sed nec illud quidem discrepat à ratione similitudinis, quòd hic solus est sensus per corpus diffunditur vniuersum, quoniam & amor ille naturalis est omni carni, adeo vt ipsa animalia bruta & diligant fetus suos, & diligantur

Isai. 61. b

Deuter. 30. c

ab eis. Amor quoque socialis videre licet quam propriè dicatur gustui conuenire, ob maiorem profectò dulcedinē, & quoniam hic sensus solus est, quo magis eget humana vita. Nec video qua ratione viuere dicens est, saltem hac communi vita, qui non eos diligit inter quos uiuit. Anior autem generalis, quo uidelicet omnes homines diliguntur, odoratus habet similitudinem, in eo utique quòd hic sensus iam remot ora percipiat, & quòd non ex toto carnalis delectationis expertus; eo tamen tenuiorē eam habeat quo diffusiorē. Auditus autē multo magis remotiora capiat, nec inter homines ab amante quisque remotior est quam non amaris. Denique cum in ceteris sensibus nonnulla carnis ipsius oblectatio sit, & magis ad carnem pertinere uideantur, auditus penè totus exit à carne, & ei dilectioni non immeritò conuenire uidetur, cuius tota caussa obedientia est, quam pertinere ad auditum satis euidentis est, cum ceterarum ut diximus dilectionum, nonnulla à carne sumatur occasio. Porro uisus quidem in eo sibi uendicat amoris Diuini similitudinem, quòd ceteris omnibus, excellentior, & singularis cuiusdam naturæ, perspicacior quoque ceteris inuenitur, & discernit multo remotiora. Denique odoratus quidem & auditus uidentur utique remota sentire, sed ad se magis quem sentiat aerem creduntur attrahere. Visus autem non ita, sed magis ipse exire uidetur, & ad remota procedere. Sic & in dilectionibus est. Quodammodo enim attrahimus proximos quos tamquam nos ipsos diligimus. Attrahimus & inimicos, quos ad hoc diligimus, ut sint & ipsi sicut nos, id est, ut sint amici. Deum uero si, ut dignum est, tota uirtute, tota anima, toto corde diligimus, ipsi magis in eum pergitimus, & tota festinatione in eum qui ineffabiliter super nos est, properamus. Iam uero & id manifestū est, quoniam in corporeis sensibus uisus quidem ceteris omnibus, audius reliquis tribus dignior, odoratusq. & gustus & tactus etsi non uilitate, dignitate tamen superare uidetur, & gustus tactui superexcellere: quod manifestat etiam dispositio ipsa membrorum. Oculis siquidem in summitate locatis, aures inferiores esse quis nesciat? Sic & auribus nares, & fauces ueribus, ipsis quoque faucibus manus pariter, & reliquas corporis partes ad quas pertinet tactus, subesse manifestum est. Secundum

ergo hunc modum, & in sensibus anime considerare licet alterum altero digniorem: quod quia facile iam potestis aduertere, breuitatis causa prætereò. Illud quoque uestræ nihilominus diligentæ considerandum relinquo, quòd quemadmodum artus corporis cadere necesse est quam cito delit erit eos anima vegetare, sic & eas quas diximus affectiones, quæ sunt uelut quædam animæ membra, siue anima ipsius animæ (quæ Deus est) cadere omnino necesse est, quatenus uidelicet aut ex toto non diligitur quod diligendum est, aut non diligitur ad quod debet, aut quomodo debet. Sūt enim qui parentes carnaliter tantum diligunt, & ipsi quoque cōtinentur Domino cum benefecit eis. Sed huiusmodi dilectio aut omnino uocanda dilectio non est, aut cadauca est, aut decidens in terrena.

De duplici baptismo, & de relinquenda propria uoluntate. Sermo.

SCitis fratres (firmus enim tenentis Catholicam ueritatem) quòd in Baptismo abrenunciante diabolo pater cælestis adoptet, & in regnum filij claritatis suæ de potestate transferat tenebrarum. Nimirum ipsa est stola prima quam uerè citò proferre ministros paternus iubet affectus, non oris petitionem, non desiderium cordis expectans, sed & ipsum intellectum præueniens in benedictionibus dulcedinis. Quotquot enim baptizati sumus in Christo Iesu, Christum induimus. De quo & alius clamat testis & ipse fidelis, quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Nec uero inanis est aut infirma potestas, quia nimirum certi sumus continuo & nos, quoniam neque Mors, neque Vita, neque Virtutes, neque Angeli, neque altitudo, neque profundum, poterit nos separare à caritate Dei, quæ est in Christo Iesu. Sed attende quanta enumerant Apostolus (eius enim uerba sunt) minimè tamen adiciens, nec nos ipsi. Nimirum, hæc est libertas qua Christus nos liberauit, ut nulla penitus creatura auellere nos, aut vim facere possit. Soli id deserere possumus propria uoluntate abstracti, & illi à propria concupiscentia. Præter hanc enim nihil est quod timeamus. Denique donec uoluntatis usum, & facultatem deliberandi renatus quisque recipiat.

cipiat, à caritate Dei separari omninò non potest. Securus interim degit sub protectione & aduocatione Domini Dei sui, non est, quod vereatur ex omnibus. At vbi sana discretione annos ingrediens redditur sibi, ceterorum vtique violentiam nec tunc quidem formidare necesse est, sed ab ea, quæ dormit in sinu caueat, propria scilicet voluntate. Erit fortè peccatum in foribus, sed appetitus eius sub eo est, tantum ipse aperire renuat, consentire recuset. Denique primos parentes non vrsus, aut leo, sed potius serpens callidior vtique, nò fortior ceteris animantibus supplantauit. Nec mulierem viri, sed mulier virum. Serpens ò. Eua deceptit te, decepti profectò, non impulit, aut coëgit. Mulier tibi, ò Adam de ligno dedit, sed offerendo vtique, non violentiam inferendo. Neque enim potestate illius, sed tua factum est voluntate, vt eius voci plus obedieris quam Diuinæ. Ceterum si ille sibi non præcauit ignarus, nos saltem nobis tot exemplis præmoniti caueamus. Imò verò quoniam periclitati sumus & nos miserabiliter in hac parte, de cetero iam remedium aliquod tantis prouideri malis sollicitè studeamus. Quando enim fortis ille armatus, quem fortior superueniens alligauit, atrium illud olim suum valuit violentia aliqua obtinere? Sed vacuum sibi, insipienter expositum domicilium reperit, & cum alijs septem nequioribus, non fortioribus ingrediens, non irruens, liberè habitauit. Quis verò illum admisit, nisi propria voluntas? Ipsa est, quæ in potestatem tenebrarum denuò rediit, quæ nos iterum subdidit mortis imperio. Veni Domine Iesu etiam nunc. Iesu bone eijce iterum fortiter, quem nos insipienter admisimus. Tunc enim verè liberi erimus etiam nunc, si nos liberaueris. Irritum fecimus scædus primum, tibi peccauimus Domine, satanæ, & operibus eius obligantes denuo nosmetipsos, iugo iniquitatis colla vtraneâ submittentés, & subijcientes nos miseræ seruituti. Itaque fratres mei, rebaptizari nos conuenit, secundum scædus inire necesse est, opus est professione secunda: nec iam sufficit abrenunciare diabolo, & operibus eius, mundo pariter abrenunciandum est, & propriæ voluntati. Ille enim seduxit, ille tradidit nos. In priori nimirum baptismo, quando nihil nobis adhuc voluntas nostrâ nocuerat, fatis fuerat abrenunciare diabolo, cuius profectò inui-

dia peccatum pariter, & mors per vnum ingrediens, in omnès homines pertransiuit. Ceterum postquam mundi fallentes illecebras, & infidelitatem propriæ voluntatis manifestè sumus experti, de cetero iam in secundo (vt ita dixerim) conuersionis nostræ Baptismo, merito profusus, & non ad insipientiam nobis: non resarcire tantummodo scædus primum, sed etiam roborare solliciti, ipsis quoque affectibus pariter abrenunciamus. Studeamus proinde dilectissimi, immaculatos nos, ab hoc sæculo custodire, scientes quoniam Religio munda, & immaculata coram Deo hæc est. B C ueamus autem à priori voluntate tamquam à vipera pessima, & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras:

De primordijs, medijs, & nouissimis nostris, Sermo.

Flli memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Recole primordia, attende media, memorare nouissima tua. Hæc pudorem adducit, ista dolorem ingerunt, illa metum incutiunt. Cogita vnde veneris, & erubescere vbi sis, & ingemisce: quo vadas, & contremisce. Vide ne adicias adhuc ignorare, ne fortè super te veniat terribilis illa comminatio quam sponsum in tonat, dicens: Si ignoras te ò pulchra inter mulieres, egredere, & abi post greges sodalium tuorum. Primo siquidem cum in honore es ò homo, non intellexisti, vnde comparatus es iumentis insipientibus, & similis factus es illis. Iam si nec vexatio intellectum dederit auditui, etiam post greges abibis, illis nihil mali sentientibus, malis expositus vniuersis. Agnosce ergo primordia tua, & erubescere comparatum te esse iumentis: memorare nouissima tua, & time, ne ab eas etiam post iumenta. Erubescere, inquam, quòd pro consortio Angelorum, confortium fortitus es pecorum, non modo in necessitatibus corporis, sed etiam in affectibus cordis. Cum iumentis partiris cibum terræ, quia panem Angelicum, panem fastidisti cælestem. Non solum autem, sed etiam, quòd peius est, in recto corpore curua est anima, & in corpore manet humanæ animæ similitudo, in anima verò bestialia similitudine mutata est similitudo Dei. An non confundens sursum caput habere, qui sursum cor non habes?

Eccl. 7. d

Cant. 1.

Ps. 48. c

C

bes? corpore rectus stare, qui corde repis in terra? An non reperere est in terra carnem sapere, carnalia desiderare, carnalia quæ-
 re? Verumtamen quia ad imaginem & similitudinem Dei creatus es, si perdidisti similitudinem, similis factus iumentis, sed in imagine pertansisti. Ergo si in sublimi positus, non intellexisti quoniam limus esses, noli infixus in limo profundi ignorare quia imago Dei es, & erubescere quòd peregrinam ei superinduxeris similitudinem. Memor nobilitatis tuæ, pudeat te tantæ deiectionis. Ne ignores pulchritudinem tuam, ut de feditate amplius confundaris. Hæc est iuxta Salomonem confusio adducens gloriam, quando à tanta gloria cecidisse confundere. Eras enim aliquando gloria & honore coronatus, constitutus super opera manuum Domini, incola paradisi, Angelorum cuius, & domesticus Domini Sabaoth. Hinc deiecisti te ipsum in has inferiores tenebras, unde ad exteriores quoque & palpabiles tenebras eijciendus eris aliquando, si non caues. Ab ista inquam gloria filiorum Dei deposuisti temetipsum, à felici illa & dulcissima patria, ab horto voluptatis exulente fecisti, Ecce unde venisti: vis nosse quòd deuenisti? In locum utique afflictionis. Siquidem vita tua inferno appropinquauit. Quid enim hic nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed nunc ita contigit tibi, ac si puer in carcere natus sit, & in carcere sit nutritus, & quia numquam viderit lucem, miretur super tristitia & anxietate matris suæ. Illa enim scit unde doleat, & quia nouit bona, grauiora sunt ei mala, & recollectione pacis amaritudo eius amarissima est. Tibi magna bona videntur minora mala, & præ maioribus compedibus quibus allietus es, minores annulos requiem putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Vtrumque labor est, sed quia fames grauior magis, comedere nescis esse laborem. Denique postquam fames depulsa fuerit, vide si non grauius ducis comedere, quam esurire. Sic se habent vnuersa sub Sole, ut nihil sit in eis verè iucundum, sed ab vno semper transire velit homo ad aliud, solaque vicissitudine releuetur vtrumque, ac si proliat ab aqua in ignem, & inde rursus in aquam resiliat, utpote, qui neutrum ferre possit. Omnis siquidem laboris remedium, alterius laboris initium est. Nemo in hoc sæculo nequam quod vult habere potest, quandoquidem

nec iustus iustitia satietur, nec voluptuosus voluptate, nec curiositate curiosus, nec ambitiosus inani gloria. Ecce unde doleas si nondum insensibilis factus es. Ecce unde doleas, quòd in exilio positus es, in deserto moraris, & in tenebris ambulas, & in lubrico, & in sudore vultus tui vesceris pane tuo. An non in amaritudine moratur oculus tuus, quoties ista considerat & deplorat pariter cum Propheta. Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est? Habes iam primordia, habes etiam media: sed nouissima quæ sunt? Nam de eis dicitur, quòd eorum memor non peccabis, Ipsa sunt mors, iudiciū, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? Nam gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid metuet si quis ad ista non trepidat, non expauescit, nō timore concutitur? O homo si pudorem perdideras ad nobile creaturæ pertinentem, si dolorem non sentiebas afflictionis, quod est etiam carnalium: vel timorem non amittas, quoniam ille est etiam iumentorum. Oneramus asinum, & fatigamus in laboribus plurimis, & nō curat, quia asinus est. At si in ignem impellere, si in foueam præcipitare velis, cauet quantum potest, quia vitam diligit, & mortem timet. An non tibi ergo iustum videtur, ut qui modo iumentis insensibilior fuerit, post iumenta ipsa compellatur abire, & in tormentis positus locum teneat posteriorem? Time ergo o homo, quòd in morte separandus es à bonis omnibus huius corporis, & tam dulce carnis & animæ vinculum amarissimo secundum diuortio erit. Time, quod in terribili iudicio ei præsentandus es, in cuius manus horrendum est incidere: & eo examinante quem nihil latet, si quidem inuenta fuerit in te iniquitas, alienandus ab vniuersitate quietis & gloriæ, & segregandus à numero beatorum. Time quod in gehenna cruciatibus æternis & immensis exponendus es, in sorte diaboli & Angelorum eius, in igne eterno, quod preparatus est eis. Hic ergo timor initium sapientiæ dicitur, non pudor, non dolor: quia neuter eorum sic initiat ad sapientiam, neuter tantam habet efficaciam. Unde est quod non dicitur memorare primordia, aut media, sed nouissima, & non peccabis. Validior enim est & vehementior spiritus timoris ad resistendum peccato, quam pudor & dolor: quia pudor de multitudine, & dolor de qualicumque huius mundi

Ps. 119.

a

Ecc. 7. a

Hebr. 10.

f

mundi consolatione capit solatium, timor
verò non inuenit vnde consoletur: Nam in
morte non magnum, non paruam aliquid
de bonis huius mundi tecum delaturus es,
in iudicio nec fallere nec resistere possibile
erit: in gehenna penitus nulla consolatio,
sed perpetuum vix, ululatus, fletus, & stridor
dentium.

De triplici misericordia, & quattuor miserationibus. Sermo.

Pf. 50. a

Miserere mei Deus, secundum
magnam misericordiam tuam.
Sicut sunt peccata minima,
sunt mediocria, sunt & magna:
sic est misericordia parua, mediocris, & ma-
gna. Magnus ergo peccator magna miseri-
cordia opus habet: vt vbi abundauit deli-
ctum, superabundet & gratia. Paruam miseri-
cordiam dico expectationem qua non statim
punit peccantem, sed expectat ad peniten-
tiam. Paruam autem non in se, sed ad com-
parationem aliarum. Alioquin magna pla-
ne, magna omnino misericordia, expectatio
Dñi est: Nam peccantem Angelum om-
nino non expectauit, sed præcipit: ho-
minem quoque peccantem non distulit, sed
protinus expulit de paradiso. Nunc iam ex-
spectat, dissimulat, sustinet decem annis, vi-
ginti, vsque ad senectutem, & senium. Et si
consideremus quanta & quam plurima pec-
cata quotidie fiunt, nonne leuia reputamus
illa quæ tam cõtinuò damnationis excepe-
re sententiam? Nihil proinde mirum si ip-
sius quoque Prophetæ penè moti sunt pe-
des, penè gressus effusi, quoniam Zelabat
super iniquos pacem peccatorum videns: si
peccatores ipsi dicunt, quomodo scit Deus,
& si est scientia in excelso? Sed hæc est gra-
tia crucis Christi, & virtus. Viuo ego dicit
Dominus, nolo mortè peccatoris, sed vt ma-
gis conuertatur, & viuat. Quantum verò
mihi videtur, vox Christi resurgētis est ista:
Ac si dicat, velit nolit Iudæus, viuo ego.
Nolo mortè peccatoris qui mori volui pro
peccatoribus. Volo vt fructuosa sit mors
mea, & copiosa per eam fiat redemptio. Hæc
ergo misericordiam Dñi qua tardat ferire,
paratus ignoscere: paruam non quidem in
se ipsa, sed aliarum comparatione nominavi,
quia hæc si quidem sola fuerit, nullatenus
sufficit ad salutem, imò verò iudicium dam-
nationis accumulatur, vt dicatur: hæc fecisti,

Pf. 72. a

Exech.

13. g

Pf. 49. a

& tacui. Apostolum proinde audiamus mo-
re suo terribiliter intonantem. An diuitias
bonitatis eius, inquit, (haud dubium quin
Dei) & longanimitatis contemnis? Igno-
ras quoniam patientia Dei ad penitentiam
te adducit? Tu autem secundum duritiam
tuam, & cor impœnitens, thesaurizas tibi
iram in die iræ. Thesaurizas, inquit, tibi
thesauros iræ pro prærogatis thesauris mi-
sericordiæ quos contemnis, & euacuas in
te misericordiam Dei. Sed secundum quid?
Secundum duritiam tuam, ait, & cor impœ-
nitens. Quis autem scindet duritiam istam,
nisi qui passione sua petras scidit? Quis da-
bit cor penitens, nisi à quo est omne datum
optimum? Hæc est secunda misericordia
omnino maior priore, quæ facit ne prima
infructuosa, & conuertatur in damnatio-
nem mortis, dando scilicet penitentiam, si-
ne qua expectatio non modo nõ prodest,
sed obest plurimum. Et hæc quidem in le-
uibus peccatis potest sufficere, quoniam in
his à quibus abstinere non possumus dum
getamus corpus peccati, ad salutem suffice-
re potest penitentia quotidiana. At in gra-
uioribus quidem, & quæ peccata ad mortem
sunt, opus est nõ modo penitentia, verum
etiam continentia. Difficilis profrus res, &
soli Diuinæ virtuti possibilis, susceptum se-
mel peccati iugum à ceruicibus excutere:
quoniam qui facit peccatum, seruus est pec-
cati, nec potest iã liberari nisi in manu for-
ti. Hæc est magna misericordia magnis ne-
cessaria peccatoribus, de qua dicitur: Mife-
rere mei Deus secundum magnam misericor-
diam tuam, & secundum multitudinẽ mi-
serationum tuarum, &c. De quattuor filia-
bus magnæ misericordiæ dictum est, quæ
sunt immisio amaritudinis, subtractio op-
portunitatis, virtus resistendi, & sanitas affe-
ctionis. Quandoque enim ei qui peccato
quouis obligatus tenetur, piè immittit Do-
minus amaritudines quasdam, quæ men-
tem occupant hominis, & expellunt per-
niciosam delectationem peccati. Quando-
que subtrahit opportunitatem, nec tentari
patitur infirmitatem. Quandoque virtu-
tem donat resistendi quod maius est, vt sci-
licet tentationem sentiens viriliter agat,
& non consentiat. Quandoque affectio-
nem sanat, quod perfectissimum est, &
in quo profrus tentatio tollitur: vt non
solum non consentiatur ei, sed nec senti-
atur quidem.

Pf. 50. a

De septem donis Spiritus sancti, Sermo.

De septem donis Spiritus sancti contra
septem vitia. Sermo.

Sapientia vincit malitiam, dum san-
tanam conterit Dei virtus, & Dei
sapientia Christus. Attingit ergo à
fine vsque ad finem fortiter, in cæ-
lo quidem, deiciendo superbum, in mun-
do, superando malignum, in inferno, spo-
liando auarum. Et disponit omnia suaviter,
in cælo, stantes Angelos confirmando, in
mundo, venūdatos redimendo, in inferno,
captiuos liberando. Aut si melius placet, ac-
cipiamus hoc modo. Ordinata procedit acie
aduersus septem peccati gradus spiritus se-
ptiformis. Et primus contra negligentiam
timor exurgit, nimirum ipse est quo cōcu-
titur anima, discutitur conscientia, executi-
tur sopor læthalis, incutitur sollicitudo. De-
nique qui timet Deum, nihil negligit, sed
veretur omnia opera sua. Ceterum vt gra-
uior, sit conflictus, squama squamę iungitur
& comitantia sunt in humano corde negli-
gentia sui, & curiositas ceterorum. Triplex
enim (vt ait Sapiens) incommodum eicit
de domo inhabitantem, fumus, stillicidium,
mala vxor. Quando verò hæc deerunt negli-
genti? Propria quidem qui negligit, fu-
num non abigit, vxorem non corrigit, te-
ctum non reficit. Eumant peccata nullo mi-
sericordiæ studio, nullis lacrymarum vndis
extincta, & fumus ille terrimus, & intolerabi-
lis. Malignantur voluntas ipso neglectu
quotidie deterior semetipsa. Stillat super-
ni iudicis indignatio ex defectu vtique ca-
ritatis, quæ sola operit multitudinem pec-
catorum. Egre diatur vtique foras necesse
est, & curiosius exteriora consideret qui sic
interna despicit, præterita non respicit, præ-
sentia nō inspiciat, futura non prospiciat. Eui-
denter proindè curiositati pietas aduersa-
tur, & quem illa à corde euocat, ista reuo-
cat. Nimirum pietas illa est cultus Dei, &
in corde colitur, qui in corde cognoscitur
habitare. Parit autem curiositas experien-
tiam mali, vt facile qui per multa vagatur
offendat, facile cadat in laqueū, facile inue-
niat quod perniciosè delectet. Confligit sa-
pientia aduersus hanc scientiam spiritus, docens
eligere bonum, reprobare malum: docens
quid perniciosum sit, quidve expediat expe-
riri. Verumtamen in multis iam in concupi-
scientiam experientia transire videtur. Ha-
bes ergo hos gradus in Dina filia Iacob, quæ

nimirum ad videndum alienigenas mulieres
egressam, Emor filius Sichem rapuisse, corru-
pisse, ac deinde tristem blāditijs delinisse le-
gitur, ita vt illius animæ anima eius ad hæse-
rit. Dico autem in concupiscentiam, & vt
Propheta meminit, in affectum cordis trā-
sisse hominem qui legem spreuit, honestatē
abiecit, valefecit pudori, timorem autem
Domini penitus transfiliit, soloq. vehitur
appetitu, sequitur concupiscentiam solam,
sola trahitur voluptate, & est apud eū
pro ratione voluntas. Contra hanc igitur con-
cupiscentiam mali, dimicat fortitudo, neque
enim vlla iam nisi in manu forti liberatio
est. Indicat sibi homo ieiunia, corpus casti-
get, & subiciat seruituti, ne fortè iam de ra-
dice colubri egrediatur regulus, de cōcupi-
scentia consuetudo. Quemadmodum enim
miseria nimiū & miserabilis humana fragi-
litas sine pruritu concupiscentiæ, aut impetu
desiderij sola consuetudine ipsa ad illicita
trahatur, vt nā omnibus liceat ignorare:
Nimirum peccatum faciens, seruus est pec-
cati, seruus planè diaboli, ad praua quæque
prout ducitur sequens, à quo nimirum cap-
tius tenetur ad ipsius voluntatem. Est
autem consuetudo hæc grauis quadam &
perniciosa catena, soluenda vtique facilius
quàm rumpenda: vt hic maximè vulgare il-
lud prouerbiū videatur vsurpari, industriā
violentiā potiore: vt quemadmodum vis
vi repellitur, & feruore spiritus feruor ex-
tinguatur desideriorum, vt maligni artem
arte deludas, & consuetudini consilium op-
ponas. Alioquin si fortè violentiā queras &
castigationem corporis speres cōsuetudini
præualere, timendū omnino est, ne sit per-
niciosus labor, & prius ipsa substantia deficiat
quàm inolita concupiscentia, præsertim quòd
altera quædā natura sit ipsa cōsuetudo. Ne-
cessariū itaque est consiliū, vel ab ipso ma-
gni consilij Angelo ministratum, vel ab ho-
mine aliquo spiritali quæ cogitationes fatu-
ræ spiritalia quæ remedia non ignoret. Sub-
trahenda nobis occasio est & opportunitas
fugiēda peccati. Legimus fratres, in eremo
fornicationis spiritum quempiam impugna-
tum, laudabili prorsus industria à patre cura-
ratum. Aduocans enim senior fratrem alterū
secretis, iussit vt eundem lacefferet iniurijs,
& prior ipse quasi accepta ab eo iniuria quæ-
reretur. Anxiabatur ille, & cōfusus vehemē-
ter, & in breui oblitus est pristinæ tentatio-
nis, vt querenti de ea, non sine admiratione
plurima

E

10. 8. d.

M

plurima responderet. Papè, viuere non licet, & fornicari libet? Sed fortè nedum venit cui victoria reposita est, quem triūphus manet, cui corona debetur, & contēptus ex consuetudine p̄dit, vt tanto liberius, quanto desperatius peccans, totas iam concupiscētia laxet habenas, toto impetu feratur in preceps, sicut scriptum est. Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit. Hunc ergo contemptum necesse est vt spiritus intellectus impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem Diuinæ misericordiæ, & copiosā miserationis infundens. Intelligentia nempe Diuina & altissimis rebus attribuenda est, quas quidem ratio humana nullatenus, difficile autē vel fides ipsa comprehendere possit, vt est illud: Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Iam si contemptus perfluerit, accede e necesse est & malitiam, vt quam potest consolationem desperatus miser admittat, & cui non est pars in nobis, lætetur vel in malis, lætetur cū malefecerit, & exsultet in rebus pessimis. Ex his ergo solum hoc remedium est, vt ipsa aduersus malitiam sapientia congregiatur, propriaq; dextera prelietur, quæ succumbere omnino non nouit. Quādo enim liberetur qui in habitationem descendit, nisi præueniatur in benedictionibus supernæ dulcedinis, vt clauum clauo expellat, & pestiferam dulcedinem vitiorum incunctas spiritualis vñctionis excludat? Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter sapientia, victrix, eradicando singula vitia, singulasq; inferendo virtutes. Excutitur siquidem negligentia, vt timoris spiritus repleat mentē, abijciatur curiositas, vt succedat pietas, experientia mali fugatur, apponiturq; scientia. Sic & concupiscentiæ præualeat fortitudo, & consilium consuetudinem amputat, & intellectus vigens contemptum amouet, & desperante omnino malitia, sapientia regnat. Qua quidem triumphante, de cetero miseram illam aīam quam perniciosè negligentia soporauerat, peius excitauerat curiositas, attraxerat experientia, tenuerat concupiscentia, ligauerat cōsuetudo, contemptus in carcerem truserat, malitia iugulauerat, timor suscitatur, pietas blandè demulcet, scientia quid actū sit indicans, dolorem apponit, quod suum est, fortitudo erigit, consilium soluit, intellectus educit de carcere, sapientia mensam ponit, refocillat esurientem, & salutaribus reparat alimentis.

De eo quod scriptum est: *Bentus homo qui Prou. 3. inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Sermo.*

B

Quid in hoc mundo agimus fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si saluari contendimus à præfenti sæculo nequam, quid adhuc de hoc mundo decernimus? Si exire volumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamus aureos esse, sed multo melius est sine his liberari, quàm eorum occasione teneti. Non æstimemus pretium, sed impedimentū consideremus, ne præter ipsam quæ dura satis reputanda est conditionis necessitatem, etiam cupiditatis visco inhiarere hic incipiamus, & inanis solitudinis nexibus irretiri. Quid enim in cōpedibus faciat quis, percunctari fortè minus congruum iudicetur, quod videlicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciendum soleant hoies compediri: & actionis impedimēta compedes sunt, adminicula passionis. Agēdum tamen nobis aliquid in hoc mundo, agenda vtique pœnitētia, sed ad passionem hæc potius, quàm ad actionem videbitur pertinere. Nihilominus tamen agendum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo, sed in hoc mundo. Cum enim legatur Adam in loco voluptatis ab inītio positus vt operaretur, quis sanum sapiens, filius eius in loco afflictionis ad feriandum positus arbitretur? Operemur ergo, sed cibū qui non perit, operemur opus salutis n̄ræ, operemur in vinea Dñi, vt denarium diurnum accipere mereamur, operemur in sapientia quæ dicit: *Qui operantur in me, nō peccabunt. Ager enim est mundus, ait veritas, sodiamus, in eo thesaurus absconditus latet, effodiamus eum.* Ipsa est enim sapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes concupiscimus eam. Sed frustra quærit qui in lectulo suo quærit, neque enim in terra suauiter viuentium inuenitur. Lectulus est, & ibi gigantem quæris? Tuus est, & ibi speras inuenire eum qui diuersoria semper ignorat? Si quæritis, inquit, quærite: conuertimini & venite. *Quæris vnde? A lectulo tuo. Quæris vnde conuertaris? A voluntatibus* inquit, tuis auertere. Etsi in voluntatibus meis non inuenio: vbi, inquis, inuenio sapientiam? Vehementer enim eam considerat anima mea: nec inuenisse sufficet, si contigerit inuenire: nisi mensuram bonam, & confer-

Prou. 18

n.

Rom. 5. d

Eccl. 24.

Matt. 13

C

Isai. 25.

Ibid. 18.

conferatam, & coagitatam, & supereffluentem ponam in sinum meum. Merito quidē. *Pro. 3. 6*
 Beatus. n. homo qui inuenit sapientiam: & qui affluit prudentia. Quare ergo dum inueniri pot, dum propē est, inuoca illam. Vis audire, quam propē sit? Prope est verbū in corde tuo, & in ore tuo, tantum illud recto si quaeris corde. Erige cor surge de lectulo tuo, vt non frustra audias admonētem sursum habere cor. Sic enim inuenies corde sapientiam, ore affluit prudentia, sed affluere nō effluere, vel euomere cura. Nimirum mel inuenisti, si inuenisti sapientiam, tantū ne multum comedas, ne satiatus euomas illud. Sic comede, vt semper esuriās. Nam ipsa dicit: Qui ne edunt, adhuc esurient. Noli multum reputare, quod habes, noli satiari ne euomas: & hoc ipsum quod videris habere, auferatur à te: quippē, qui ante tempus quærere destitisti. Neque enim dum potest inueniri, dum propē est, ab inquisitione, vel inuocatione cessandum est. Aliter quoque

Ecc. 24.
 Inuocatur qui mel comedit multum (vt ait idem Salomon) non est ei bonum: ita qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Quid tu Pilate seorsum interrogas Dñm, vt tibi suffretur in aure quid sit veritas? Multum est ad te: non dabitur sanctum cani, nec margarita porco. Quare potius fidei gustum, satietatem intelligentiā interim ne requiras. Merito fratres, reuerberata acie protinus resiliuit: & responsum non sustinens, egressus est ad Iudaos, qui ambulare ceperat in magnis, & miserabilibus super se, quid esset veritas pertractatus. Quocirca quæramus sapientiam in corde: & sapientiam, quæ est ex

Pro. 2. 5
 fide quemadmodū Apostolus ait: Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Sobria siquidem sapientia est in pœnititudine peccatorum præteritorum, in contemptu præsentium commodorum, in desiderio futurorum prætorum. Inuenisti plane sapientiam, si prioris vitæ peccata desleas, si huius sæculi desiderabilia parui pendas, si æternam beatitudinem tuto desiderio concupiscas. Inuenisti sapientiam, si tibi horum singula sapiunt prout sunt, vt hæc quidem amara, & omnino fugienda, ista quoque velut caduca, & transitoria contemnenda, illa verò, vt perfecta bona totis appetenda desiderijs, intimo quodam animi sapore diiudices, & discernas. Atque hæc quidem sobria est sapiētia, & vomitum nescit, vbi & timoris frigus ex recordatione

peccatorum, & caritatis feruor ex appetitu Diuinarum promissionum, tepiditate amouet, earum, quæ nunc sunt pessimarum occupationum: vt nec euomas sapiētiam, nec euomaris ab ea. Sicut enim beatus homo qui inuenit sapientiam: sic etiam beatus vir vel beator etiam, qui morabitur in sapientia: fortē enim hoc ad affluentiam spectat. Sanē in his tribus ore affluit sapientia, vel prudentia, si sit in ore confessio propriæ iniquitatis, si gratiarum actio, & vox laudis, si etiam sermo ædificationis. Nimirum corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: atque in principio quidem sermonis iustus accusator est sui. Nam in medio magnificare Dñm, in tertio quoque (si eatenus affluit sapientia) ædificare proximum debet. An vero, & in opere affluendū est sapientia? Est maximē. Quæramus ergo, & in opere triplicē affluentiam: nā & olim dictum est à sapiente quodam, q̄ sapientia tripliciter describeretur: Itaque si vos melius nō habetis: puto ego, quod ad opus pertinet, copiosē fatis affluere sapientia, quicūque inter vos continenter, patienter, & obediēter conuerfatur, tantum vt fidelis obedientia propriam mortificet voluntatē, humilis continentia carnalem pariter, & secularitatem amputet voluptatem, hilaris patiētia vtramque simul, & corporalem scilicet, & mūdā: tam viriliter sustineat aduersitatem.

De triplici genere bonorum, & vigilantia super cogitationibus. Sermo.

ET propensius studium, & cura vigilantior nostris, esset cogitationibus adhibenda fratres mei, nostris inquam, quibus tam sanctarum meditationum assiduē materia ministratur: nocte enim & die nobis Prophetica, & Euangelica, sed & Apostolica voces canuntur, & leguntur, quæ & pœnam minantur inferni, & gloriam regni pollicentur. Vnde ergo nobis tam vanæ, tam noxiæ, tam obsecræ cogitationes, quæ nunc immunditia, & eleuatione, nunc superbia, & ambitione, ceterisq̄ passionibus torquent nos, vt vix aliquando in serenitatem sanctarum cogitationum respiremus? Væ nobis à torpore, & tepore cordis nostri, qui permitimus nos his vanitatibus occupari, & non magis ex instanti tranquillimus bona Domini, siue in naturalia, siue in spiritualia, seu etiam

etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna, spiritualia maiora, sed maxima sunt æterna. In primis reparamur, in secundis exercitiamur, extendimur, & beatificamur in tertijs. Si non potes oculum meditationis in illam sublimitatem æternalium bonorum infingere, quia distantia sunt, & omnem sensum exsuperat in bona gratia, quæ sunt in exercitio virtutum, visum reflecte, vt videas, quam puræ conscientia, quam libera frontis sit versari, & conuersari in castitate, & caritate, in patientia, & humilitate, ceterisque virtutibus, quæ amabilem Deo placabilem, & imitabilem hominibus reddunt. Quod si & hæc nimis sublima sunt, & transgredientia infirmitatem tuam, demitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria esse debent, quantum tu familiaris es tibi. Nec sic dicimus bona naturæ quasi gratia non sint, sed ideo, quod ipsi naturæ quodammodo ingenita, & complantata fuerunt, antequam fieret peccatum illud, quod non solum personam infecit, sed etiã staturam. Ex tunc non ita nobis ad manum prouenisse monstratur propter vulnus insecti, cum tamẽ nos illa in nobis, & circa nos esse tã rationibus, quam affectionibus, plerumque sentiamus. Et quia nos ex anima, & corpore consistimus, iuxta vocem Apostoli: ab animali parte, id est, à bonis corporis incipiamus, vt non sit prius quod spirituale est, sed quod animale. Sũt autem omnia bona corporis, & quæ ei solummodo debeamus, sanitas. Nihil autẽ ei vltra dandum est, vel querendum, sed hoc termino ligandum, & frenandum est, cum fructus eius nullus sit, & mors sit finis illius. Sed hic fouea est, quæ nolo vos lateat. Insidiatur enim voluptas sanitati, & tam subtili malignitate profequitur, vt vix eam quis vel possit cauere, vel nouerit. Quod si voluptati seruitur, non sanitati, hoc iam de natura non est, sed sub natura, quæ morti manus dat, cum magistrã constituit voluptatem. Inde etiam est, quod multi ad tã bestiales, & rebelles impetus descenderunt, vel (vt dicam verius) ceciderunt, vt voluptatẽ præferant sanitati, & in illis ipsis sapissimè volutentur, quæ sciunt difficiles, & acutissimas subsequi passiones. Sicut autem corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo non videbitur Deus: & cor humanum ad hoc factum est, vt suum videat creatorem. Si verò sanitati corporis sollicita est prouidentia, custo-

dia puritati cordis tanto sollicitior est impendenda, quanto pars ista dignior illa esse conuincitur. Hic tamẽ simpliciter accipimus puritatem, vt videlicet omnia quæ agimus, pure, & humiliter confiteamur Domino in oratione, homini in confessione, & dicamus. Dixi, confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et quia sociale animal sumus, ex his quæ in nobis sunt, ad ea, quæ circa nos sunt, transcamus: vt si fieri potest quod ex nobis est pacem habeamus cum omnibus hominibus. Hæc enim est, lex naturalis societatis, vt omnia quæcunque nobis fieri nolumus, alijs non, faciamus: & quæ nobis fieri volumus, alijs impendere studeamus. Sicut ergo debemus sanitatem corpori, puritatem cordi, sic & fratri pacem. Iam hinc transcendendum est ad sanctorum animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad caelorum gaudia volauerunt. His profectò debemus imitationem: quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerunt vias vitæ, quas tam infatigabiliter, quã interminabiliter tenuerunt. Sed, & illis qui non in tanta sanctitate seu peracta pœnitentia exierunt, compassionem debemus, & orationẽ propter similis naturæ consortiam, vt prius pater auferat scoriã eorum, & in beneficis flagella commuet, & sic tandem reconseruet ad beatæ gaudia ciuitatis. Si enim tauri cum taurum mortuum inuenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequijs fraterna funera prosequuntur, quid debet homo homini, quem & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo sanctis animabus imitationem, sic minus sanctis compassionem debemus: illinc exemplum, hinc gemitum haurientes. A sanctis verò Angelis auxilium querendum est, & occultis suspirijs, & frequentia lacrymarum: vt illi supereminenti maiestati preces nostras offerant, referant gratiam, quia administratorij spiritus sunt, missi propter nos, vt hereditatem capiamus salutis. Ab illo autem rerum omnium Domino pietas querenda est, vt ille cuius natura bonitas, cui proprium est misereri semper, & parcere, non respiciat multitudinem iniquitatum nostrarum, sed secundum multitudinem miserationum suarum misereatur nostri. Ipsi enim nos, & amorẽ debemus, & subiectiuenem cum omni reuerentia, & humilitate. Amorem, quia fecit nos, & benefecit nobis;

Pf. 31. 4

1. Cor.
12. 2Hebr. 1.
d

H

subit & rationem, quia super nos est; & hoc precipit nobis, terribilis in consilijs super filios hominum. Ita ergo, & sanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: auxilium ab Angelo, pietatem à Deo postulemus. Ex arcæ naturalium bonorum habere debemus; & querere, & vt sciamus quia cum hæc, quæ omnia mandata sunt, & data naturæ fecerimus, serui inuitiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim, aut numquam inuenitur aliquod præceptum datum hominibus, quod transeat terminos possibilitatemque naturæ. In his autem bonis, sicut prædiximus, reparamur, & quasi quodammodo restituiamur in antiquum, dum ad ingenitam naturæ suauitatem reuertimur, dum etiam nobis, & his qui circa nos sunt, & eis qui supra nos sunt, debitum rerum ordinem exhibemus. Et hæc quidem pro bonis naturalibus. Spirituality autem bona in quibus exercemur vt ad æternam tendamus, ipsa eadem sunt: sed alia, quia alio intuitu considerata, cum plurimis tamen alijs quæ longum est enumerare. Illa enim iuxta naturam, hæc supra naturam esse noscuntur: Nam & in spirituali exercitio non sanitatem debemus corpori, sed seruitutem, sed afflictionem, sed laborem, iuxta vocem illius spiritualis & summæ spiritualis hominis quæ dicebat: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Nec istam tantum cordi puritatem debemus, vt purè, & humiliter consisteamur peccata nostra, sed vt intentione, cogitatione, & opere hanc circumspectionem exhibeamus, vt & vita nostra sit fructuosa, & fama gloriosa, non quæ fructificet sibi, sed Deo: non quæ glorificet se, sed patrem suum qui in cælis est. Pacem quoque non solum fratribus exhibendam dicimus in via ista, sed cum his qui oderunt pacem, esse pacificum, portare oes, & à nemine velle portari. Confitemur etiam non modo compassionem mortuis, & orationem; sed in spe etiam congratulationem adhibendam: quia, etsi contristandum est, quod in locis purgatorijs patiuntur, multo amplius collatum, quod prope est, vt abstergat Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & iam non sit neque luctus, neque clamor, sed nec vllus dolor, quæ prima abierunt. Sanctis verò animabus non iam imitationem nec à sanctis Angelis tantummodo querere debemus auxilium: sed ardentem desiderare conspectum eorum, & esse

cum illis, & videre quæ sint illæ columnæ cæli qua sustinent orbem terrarum, in quibus ruilat, & relucet tantum, & tam excellens Diuinitatis insigne. In Domino autem non solum pietas querenda est, sed, & in eum tota affectio dirigenda, vt diligamus nos propter ipsum, & suspiciamus quæ sit illa maiestas quæ cuncta faciat, cuncta contineat, & in quâ desiderant rationabiles creaturæ prospicere. Hæc sunt senitæ spiritualis exercitij, in quibus religio qua mens & dilatatur, & delectatur, eorum quæ sunt retrò oblita, & ad anteriora id est, æterna bona se extendens, pergit ad palmam supernæ vocationis. Numquid non supra naturam beatus iste Andreas Apostolus, cuius sollempnitas præ manibus est, transierat, qui dicebat: O bona crux diu desiderata, & iam concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te. Alterati hominai est ista vox, & qui de bonis naturæ ad gratiæ bona surrexerat: vt non solum gloria retur in spe, sed & in tribulationibus, & gaudens iret à conspectu concilij, quod dignus esset pro nomine Iesu contumeliam pati. Non modo enim patienter, sed & libenter, verum, & ardentem ad tormentum sicut ad ornamenta, ad pœnas sicut ad delicias properabat. Porro quidem æterna bona illa bona sunt quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, & quæ nunquam exeunt ab illa patria, quæ nescit nisi gaudium, & iubilationem. Ibi nihil deest, ecce abundantia qua impletur humana cupiditas. Quæ est ista copia vbi nihil quod nolis sit, totum sit quod velis? Fiat pax (ait Propheta ad Hierusalem) in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. In illis inquam turribus quæ iuxta Prophetam alium gemmis ædificabuntur, vbi adipe frumenti, non cortice sacramento satiabit nos Deus. Quod si nihil deerit nobis, aliquid autem vos latuerit, numquid erit gloria consummata? Ideo nihil latebit nos, & ecce sapientia qua curiositas hominis fatietur. O sapientia qua tunc omnia quæ in cælo, & quæ in terra sunt, perfectissimè cognoscemus in ipso fonte sapientiæ rerum omnium cognitionem bibentes. Non metuam suspiciosus, non timebo consilia, quia ciuitas ista (iuxta Ioannem) purissimo vitro similis erit, vt sicut per vitrum lucidissimè cernimus, sic aliorum conscientias clarissimè videamus. Quid si & nihil defuerit, & nihil latuerit, maneat autem timor, & anxietas amittendi? Ideo nihil terret, & ecce potètia qua

1. Cor. 9

A

Ps. 121.

b

Apo. 23

c

L

95. 147. qua humana infirmitas roboretur. Qui profuit, inquit, fines tuos pacem, & confortauit seras portarum tuarum, ita vt nullus inimicus intret, nullus exire possit amicus. Vbi ergo summa abundantia, summa sapientia, summa potentia est, puto quodd nihil desit plenitudini beatitudinis, quantum spectat ad summam felicitatis humanæ. Hæc sunt bona naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona virtutis, bona æternitatis. Hæc cogitemus, hæc ruminemus fratres, & iuxta præceptum legis reuocemus ruminatiōem, quia sic uiuitur, & in talibus vita spiritus nostri. Sic enim cogitatio sancta seruabit nos, vt dicamus cum sancto: Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domine, adiutor meus, & redemptor meus.

De triplici custodia, manus, lingua, & cordis. Sermo.

OMnes nobis causamur deesse gratiam, sed iustius forsitan ipsa sibi quaeritur gratia deesse non nullos. Nepe res cordis est grā, deuotionis ista quam quaerimus, & hoc munere ipse se fraudat qui internum ei dissimulat receptaculum exhibere. Ceterum vñ illi cura cordis, cui ne ipsa quidē adhuc oris circumspectio, seu manus custodia subest? Non sibi deesse miretur cōsummationem, qui nec initium apprehēdit, sed ne is quoque, qui initium iam tenere videtur, si ad medium non peruenit. Magnum est homini seculari mundas habere manus, monacho nō est magnum, sed planē magnum ei malum esse probatur, ne ipsarum quidem cōtagia declinare. Imo verō, & in ipsis quoque manibus longē amplior mūditiā, & iustitia abundantior à nobis exigitur, quā ab illis. Nimirum illis dī: Fugite fornicationē, & qui furabatur, iam non furatur: ceteraq; similia: quæ qui fecerint, regnum noui consequentur. Numquid, & nobis ab huiusmodi contagijs operum, & tam graui manuum contaminatione timendum est? Sed quo nitidiores manus, eo grauius quoque, minor in eis neuus offendit, & sicut pretiosam vestem exigua quæuis macula turpius decolorat. Nobis ad immunditiam minima quaerlibet inobediencia sufficit, nec iam neuus est, sed grauis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum. Hæc igitur operum diligentia ser-

uandorum, initia nostræ conuersationis exerceat: dum adhuc quidem modicum, sed tamen iā lumen in nobis est, nisi fortē magnum se putant habere lumen: quibus veritas ait: Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite quia serui inutiles sumus, quæ debuimus facere fecimus. Sed hoc iniquies, propter humilitatem monuit esse dicendum. Planē propter humilitatem: sed numquid contra veritatem? Ceterum sic ita factōrum quoque custodiam inueniunt adhuc negligentiores, nemo sapiens eū liquare culicem moneat, qui vtinam non gloriatur vel camelum. At si iam manus mundatæ fuerint (nec sic quidē continud ad cor transistur) labijs sanē mundandis secundum studium, & media sollicitudo debetur. Quod si dixeris, rarus est, qui sermones suos in iudicio disponere videatur: vel ex hoc dices quam sit rara perfectio, cum nec perfectū inuenieris omnibus esse commune. Quis sane numeret quantas modicum linguæ membrum contrahat fordes: quā multiplex in labijs incircumcisis immunditia coaguletur, quam sit grauis perniciēs oris incircumscēti? Est enim lingua dissoluta in sermonibus ociosis, est lingua impudica, est magniloqua: quarum prima lasciuia, sequēs arrogantia famulatur. Est etiā lingua dolosa, & item lingua maledica, quarū altera in falsi loquam, & adulatoriā subdiuiditur: altera verō nunc in facie contumelias irrogat, nūc detrahit in occulto. Quod si de omni, vel otioso verbo quodcumque loquuti fuerint hoīes, Deo sunt reddituri rōnem in die iudicij: quanto districtius de verbo mēdaci, mordaci, & iniurioso, de elato, vel lasciuo, de adulatorio, aut detractorio iudicabuntur? Vera snia fratres, in multiloquio non effugium peccatum. Vt enim præteream cetera, si propterea est otiosum verbū, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo redere poterimus, quod est præter rōnem? Nemo nostrum fratres, parui æstimet tempus quod in verbis consumitur otiosis. Siquidē tempus acceptabile est, & dies salutis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremeabile, nec aduertit insipiens quid amittat. Libet confabulari, aut, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, donec pertranseat tempus. Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam penitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam,

dam; miseratio conditoris indulget. Donec transeat tempus quo Diuinam tibi reprobicari debueras pietate, properare ad Angelicam societate; suspirare ad amissam hereditatem; aspirare ad promissam felicitate, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Sic nimirum sic agricolæ eum diu desiderata affuerit, opportunitas seminandi; sic vitinotes cum expectatum tempus putationis aduenerit, inuenisse occupationes; & quasi irreprehensibiliter sine opere, diem transfegisse latantur? Si instantibus mundanis inuitores necesse moras: occasiones quærere solent, ne quem forte sibi ex eis questum prouenire, contingat? Sic denique pauperes mendicantes cum multis clamoribus euocatus tandem affuerit elemosynarum distributor, diuerticula captant, & concurrentibus socijs vacuos ambiunt occupare recessus, & fouere latebras in angulis platearum? Vnum tamen, vel solum tempus vite, amitteretur in verbis, sed multi in his etiam vitam amittere comprobantur: nec modo ipsi amittere, sed adimere quoque; & hoc fratribus suis. An non amittunt vitam detractores Deo odibiles, odibiles vite. Fugit vita quos odit: & quos vita fugit, mori necesse est. An non, & ipse moritur, qui venenum bibit, quod ei maleuada detractoris lingua propinat? Si quidem furtim ei dilectionis vita subtrahitur: & dum nescit, paulatim in eo fraterna caritas refrigerat. Auditorus est forsitan ipse quoque cui detrahitur: vndique enim verba volant, & multorum prius ora sermo pertransiens, difficile fieri potest quin singulorum creuerit linguis, & quasi iam prouocatus referatur ad eum, ad cuius spectat offensam. Itaque scandalizabitur audiens, & contabescet, epus, facilis exstinguetur in eo caritas, quo amplius ante viuere videbatur.

Pf. 54. b Si in iudicis, ait, meus maledixisset mihi, sustinuissem utique; & quidem cauet sibi prudens auditor cauet, & ipse si non despicit, qui sibi nouerit esse detractum, ille ne veneno inhiat. Iste ne scandalo perturbetur. Sed quod in se est tamen lingua maledica, illius percuriens, conscientiam; & istius vulneras caritatem, & secum pariter vtrumque peremit. Numquid non viperæ est lingua ista? Ferocissima planè, nimirum, quæ tam lethaliter tres inficit, statu vno. Numquid non lancea est ista lingua? Profecto, & acutissima, quæ tres penetrat ictu vno. Lingua,

inquit, eorum gladius acutus. Gladius equidem anceps; imò triceps est lingua detractoris. Nec verò eiusmodi linguam ipso certam mucrone quò Dominicum datu conuossam esse crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro; nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est spinis quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit, seu etiam clavis ferreis quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim huius, quod nunc pungitur, & transfoditur corporis sui vitam illius vite corporis prætulisset, numquam illud pro isto mortis iniuria, crucis ignominia tradidisset. Et dicimus: Leuis res sermo, tenera, mollis, & exigua caro lingua hominis: quis sapiens magni peritæ? Leuis quidem res sermo, quia leuiter volat, sed grauius vulnerat: leuiter transit, sed grauius perit: leuiter penetrat animum, sed non leuiter exit: profertur leuiter, sed non leuiter reuocatur: facile volat, atque ideo facile violat caritatem. Vilis res est musca moriens, sed exterminat oleum suauitatis. Tenerum membrum lingua, attamen vix teneri potest, substantia quidem infirmum atque exiguum, sed vsu magnum, & validum, inuenitur. Modicum membrum est, sed nisi caueas, magnum malum. Tenuis est, & lata: aptissimum vacuandis cordibus instrumentum, sicut multorum mihi inter vos conscientias arbitror attestari, nisi forte omnes tam perfecti simus, vt numquam nobis post longas confabulationes inuenta sit mens quodammodo vacua, meditatio minus deuota, sicca magis affectio, & holocaustum orationis non adeo pingue propter verba, siue quæ diximus, siue etiam quæ audiimus, verba tamen. Facile enim lingua labitur, nec minus facile illabitur cordi, ita, vt multis inter loquendum minus profuerit, quod propria cohibuerint, dum non cauerint alienum. Vilis frater qui tibi loquitur, sapiens est, religiosus ac timens Deum, plus dico, Angelus est, & Angelus lucis, etiam sic caue tibi ne audias unde lædaris. Nec personam tibi velim suspectam esse, sed linguam, præsertim in sermone inuentione communi. Bona quidem colymbæ simplicitas, sed in hæc parte quoque serpentis altitiam, non omittas. Maria ne Angelicum quidem verbum sine discussione

F

LUC. 1. 2

sione

sione præteriens, cogitabat qualis esset ista salutatio. Tu quoque qui crebris experimentis saltem solerter aduertisti quantum nocent verba, non desipies si sollicitus fueris, quandoquidem interesse necesse est colloquutioni nõ modo ori circumspectionem, sed & auri nihilominus adhibere cautelã. Non miremini quod huic gradui proficientium diutius immoremur, plures siquidem inter vos proficientes esse credimus, quam perfectos. Fortè tamen nimij videamur in suggillatione verborum. Sed mementote quoniam lingua est, quæ contra vitia linguæ loquitur, vt in eo vel maxime, haberi debeat excusata, quod nec sibi parcat, & aduersus propria quoque sui ipsius pericula muniat audientes. Ventus est sermo, sed

Cant. 7. non semper est ventus vrens. Surge (inquit) Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Est quoque magna nihilominus sermonis vilitas, & frequenter in lingua fructus pretiosissimi reperitur. Nempe iusti vita ex fide est, & fides ex auditu, auditus per verbum Dei. Quomodo enim viuere quis nisi crediderit? Quomodo crederet nisi audierit?

Quomodo audiet nisi annuncietur ei? Sane propterea maiorem ei diligentiam, & diligentem custodiam conuenit exhiberi, quod sit iuxta Scripturam mors & vita in manibus linguæ. Alioquin si sola inesset vita, nec circumcisio quidem ei, sed sola mors, etiam abscisio deberetur. Nunc vero ponenda nobis ori nostro custodia, & ostium circumstantiæ labijs, vt nec vitalem ædificationem clausura damnet æterna, nec læthalis pernicietas liberum fortiatu egres-

H sum. Vigilemus itaque super opera nostra fratres, nec vel omitamus quod præceptũ, vel quod prohibitum est committamus. Hortatur nos ad bipartitam hanc custodiam Propheta, cum dicit: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus nihilominus super verba nostra, ne in eis vel offendere Deum, vel proximo nocere contingat. Felix siquidem quem in omni confabulatione duplex timor ille sollicitat, duorum consideratio stimulat auditorum: primum quidem Diuinæ maiestatis, in cuius manus incidere profusus horrendum: dehinc fraternæ infirmitatis, cui nihilominus perfacile est offendiculum dare. Puto tamen nec eum quidem qui in verbo cauet offensio-

Oper. D. Bern. Tom. I.

forstian comparatione prioris qui tantum super opera vigilabat. Nam, & veritas in Euangelio de vigilansibus, seruis & aduentum Domini præstolantibus loquens. Sic *Luc. 12.* (inquit) in tertia vigilia venerit, & ita in uenerit: beati sunt serui illi. Quod nequam de prima, sed nec de secunda dictum quidem reperies. Est autem vigilia hæc *Proser. 4. d* super cor, cui sanè omnem iam custodiam exhibere sapiens monet, nimium quia ex ipso vita procedit. Ego tamen etiam hanc constare arbitror specialiter in duobus: vt videlicet super affectionem pariter, & cogitationum suarum greges mens sollicita vigilanter intendant. Et bene huic datur omnis custodia à quo ceteras quoque duas procedere constat: nisi fortè (quod absit) simulationis gerantur studio & pietatis habeant speciem, non virtutem. Sicut enim fontis vena scaturiens nisi fossas ante repleuerit adiacentes, nec refluere, nec sedari, nec in altum sese tollere præualebit, quod videlicet aliàs occupetur: sic humanus animus, donec eas quas prædiximus manus & linguæ custodias solerter impleat, nec ad perfectam hanc sui ipsius poterit reflecti curam, nec iucunda deuotionis tranquillitate frui, nec in sublimem diuinæ contemplationis proficere gradum. Eia fratres, si supernæ visitationis gratiam quarimus, sic quaramus: si spirituales consolationes desideramus percipere, sic petamus: si calum nobis aperiri cupimus, sic pulsemus. Hoc denique triplici modo vigilemus, si ad nuptias volumus intrare cum nostro sponso Iesu Christo Domino, qui est benedictus in sacula. Amen.

De verbis Apostoli: Non est regnum Dei esca & potus. Sermo I.

Non est regnũ Dei esca, & potus, *Rom. 14* sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Quid prætergredimur viam, qui ad gaudiũ properamus? Est quidẽ gaudium de regno Dei, sed non præmium est: Est gaudiũ de regno Dei, sed nõ gaudium carnale, non gaudium seculare, non gaudium cuius extrema luctus occupat, sed in quod magis tristitia vertitur: non denique gaudium eorum qui lætantur cum malefecerint, & exultatio quæ in rebus pessimis est, sed gaudium in Spiritu sancto. *R* Vnde autem hoc gaudium interim, nisi

de iustitia, & pace procedit? Ipsa ergo procedant tamquam cellule mellis, vt facile adhuc labilem liquorem suauitatis solidior possit materia continere. Erit quando iam ipso simplici melle fruemur, & gaudium nostrum plenum, & purum erit, vt non modo in spiritu, sed de ipso quoque spiritu gaudeamus. Erit quando omnimodè erit gaudium spirituale, vt nullis iam corporeis occasionibus excitetur, nō operibus misericordix, non lacrymis pœnitentiæ, non exercitatione iustitiæ, non probatione patientiæ, sed ipsa magis præsentia spiritus in què desiderant etiam Angeli prospicere. Interim sanè velut salis loco sapientia mihi cetera condit, tamquam non sit & ipsa cibus. Interim prius quam comedam, suspiro, & nec tunc quidem permitto, vt glutiam saliuam meam; Est enim sapiens, cui quæque res sapiunt prout sunt. Cui verò ipsa iam in se prout est sapientia, sapit, is non modo sapiens, sed etiam beatus est. Nempè, hoc est videre Deum sicuti est, atque hic quidem fluminis impetus lætificans ciuitatem, Dei. Hic torrens voluptatis, hac denique vbertas inebrians est. Nunc verò Domine vinum non habent: deficit enim in his interim nuptijs vinum, vinum vtique carnalis illecebræ, & concupiscentiæ secularis. Fel draconum, inquit, vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Semper nobis hoc vinum deficiat fratres mei, quia non est hoc vinum bonum. Bonum vinum non ex vinea impuritatibus, sed ex hydria purificationis hauritur. Bonum vinum non ex vva Gomorræ conficitur, sed ex aqua Iudææ. Seruasti, inquit, bonum vinum vsque adhuc. Nam optimum quidem vinum seruat etiam adhuc, quod videlicet nō ex aqua conficiendum, sed expremendum magis ex botro illo magno terræ promissionis, qui interim in veche portatur, dum secundum carnem nouimus Christum, & hunc crucifixum. Numquid non illi vinum defecerat, qui dicebat: Renuit consolari anima mea? Sed & vinum aqua factum gustasse visus est, cum subiunxit: Memor fui Dei, & delectatus sum. Quid enim faciet in præsentia, qui in sola memoria delectatur? Sic & Apostoli planè vinum aqua factum gustauerant, quando ibant gaudentes à conspectu consilij quoniam digni habitus sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Quomodo non vinum ex aqua, gaudium de contumelia?

Nimirum implebatur iam promissio veritatis, quæ ad eas facta erat hoc modo: Tristitia vestra conuertetur in gaudium: hoc est, aqua vestra vertetur in vinum. Miraris, quod in vinum aqua mutatur? etiam transit in panem, nisi fortè oblitus es comedere panem tuum, eum de quo legisti. Cibus nobis pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lacrymis in mēsurā. Denique audi mēsuram. Erant, ait, lapideæ hydriæ sex positæ, secundum purificationem Iudæorū. Si verus Iudæus es, non carne, sed spiritu: sex annis seruius, in septimo liber egredieris, in sex hydrijs tribulaberis, sex diebus operaberis, à sex tribulationibus liberaberis, in septima non tanget te malum. Non solum autem liberaberis in eis, sed & vinū bibes ex eis, vbi cæperis (iuxta Apostolum) gloriari non solum in spe, sed etiam in tribulationibus. Hoc enim est duplex interim gaudium, quod habes in Spiritu sancto, de memoria futurorum bonorum, & malorū præsentium tolerantia: Nil quippe in his carnale sapit, nil sæculare, nil vanum, seu spiritus veritatis, & cælestis sapientia est, cuius in vtraque suauitas prælibatur. Gaudete in Domino semper (ait Apostolus) iterum dico, gaudete. Et duplicis huius gaudij materiam sequutus adiunxit: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus enim propè est. Quid modestia, nisi māfuerudo, & patientia est? Gaudeamus ergo de his, quæ expectamus, quoniam Dominus propè est. Iterum gaudeamus de his, quæ sustinemus, vt modestia nostra omnibus nota sit. Nimirum tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem. spes autem non confundit. Sanè, vt idoneus fiat animus, gemmæ huic spirituali lætitiæ capefcentiæ, duo aequè ad iustitiam exercendam, duo nihilominus ad conferuandam pacem necesse est præmittantur, quæ quidem vtraque copiosius nobis Scriptura Sacra commendat. Si quidem iustitiæ exercitatio in his duobus mandatis tota pendere videtur, vt quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat, sicut ad gētes missa epistola continet Apostolorum, & quemadmodum ad eosdem Apostolus dicit: Quæcumque volumus, vt nobis faciant homines, & nos faciamus illis. Ceterum quoniā in multis offendimus omnes, impossibile est in hoc loco, & tempore scandalorum (neque enim adhuc uenerūt Angeli, qui de regno

Deuter. 32. c

L

10. 2. b

Ps. 76. a

10. 16.

Ps. 79. a

10. 2. b

Phil. 4.

Tob. 4. c

Matth. 7. b

A

no Dei tollant omnia scandala, sed nec sumus in illa beata ciuitate cuius fines pacem posuit Deus) propterea impossibile hic, & modo pacem inter nos conseruari, nisi & is qui in aliquo fortè offendit proximum, animosam elationem, & qui offensus est, nihilominus caueat inexorabilem obstinationem.

Studeamus itaque fratres mei, & humiles ad satisfaciendum his qui aliquid habent aduersum nos, & ad remittendum his, qui offenderunt nos, faciles inueniri: quia non solum mutuae inter nos pacis conseruatio constat in his duobus; sed ne ipsa quoque Diuina sine his propiciatio poterit obtineri, quod nec munus ab eo recipiat, qui non prius iterit, vt fratri reconcilietur, & dimissum etiam ab eo delictum strictius exigit qui conseruo suo debitum non remittit. Iam si manent in nobis iustitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto tria haec: non quasi securi sumus pro eo, quod regnum Dei intra nos est, sed eo magis in timore, & tremore nostram ipsorum salutem operemur, scientes nimirum, quod hunc tantum thesaurum, adhuc in uasis fictilibus habeamus.

Item de eisdem verbis Apostoli: Non est regnum Dei esca, & potus.
Sermo II.

Solet Apostolus Paulus in verbis esse breuis, in sententijs copiosus. Non ignorauit hoc ille tam eloquentia, quam sapientiae dotibus approbatus, qui singula Pauli uerba conitua iudicabat. Tam signanter enim uniuersa depromit, & sic intonat spiritu & uirtute, vt in serie ordinem, in sensu plenitudinem, in utroque connexionem mirabiliter extendat. Non est (inquit) regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Quid ad haec dicitis uos gulosi, & luxuriosi, quorum Deus uenter est, quorum omnis usus, aut in ventre, aut sub ventre est qui (vt ait Iacobus Apostolus) in luxurijs e-
Rom. 14.
Iac. 1. a
2. Cor. 6.
Amos 6.
nutristis corda, & corpora uestra? Audite, audite, quia esca uentri, & uenter escis, Deus autem hunc, & has destruet. Vt uobis qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis, qui comeditis vitulum de armeto, & bibitis uinum defacatum, & primum uingimini ugentis: Filij hominum usquequo graui corde, quia corpore pingui, ut quid diligitis uanitatem, & ueritatem negligitis? Pingue-

do carnis, delicta corporis, saturitas uentris, aut ante mortem uos deferent, aut uos in morte illas relinquere. Quoniam (inquit *Pf. 48. d* sanctus) cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Sicut *Ibidem.* oues in inferno positi sunt, mors depascet eos: Quam bene sicut oues? quia detracto uellere mundalium diuitiarum, dure pressequi, detonsi sempiternis nudi deputabuntur incendijs. Mors depascet eos: quia semper morientur ad uitam, & semper uiuent ad mortem. Ergo hic caro uermibus, illic anima ignibus deputatur: donec rursus infelici nexu colligati, tormentis poenalis sociantur, cui socij fuerunt in uitijs. O delictate, qui delictijs, & diuitijs circumfusis, atque confusus, confusionem expectas, & mortem: Non est regnum Dei esca, & potus, non purpura, & byssus, quia diues ille utroque circumfusus, in puncto ad inferna descendit. Quid ergo? Sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Attendis, & intendis quia gaudium in fine est? Sic fatui filij Adam, & praecipiti saltu iustitiam transilientes, & pacem, rem finalem in principium conuertere, & peruertere uultis? Nemo enim est qui gaudere non uelit. Non stabit, & non erit istud, quia sicut non est *I. ai. 48.* pax impijs, sic nec gaudere impijs, dicit Dominus. Non sic impij, non sic. Prius est iustitiam facere, inquirere pacem, & persequi eam, & sic demum apprehendere gaudium: imo a gaudio comprehendit. Sic Angelicus ille conuentus prius iustitiam fecit, cum stetit in ueritate, & ueritatis deseruit desertorem. Post haec illa pace firmati sunt, quae exsuperat omnem sensum, quia cum diuersis honoris primatibus ambiantur, *Pf. 147. c* nullus qui murmuret, qui inuideat nullus. Lauda tu Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te; qui posuit fines tuos pacem. Lauda; & laudes replica, quia munitissimis uentibus, & inconuulsibilibus seris clausa sunt porta tuae, *D* nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, benedicti filij tui in te; omni benedictione spiritali in caelestibus cum Christo. Tam non est timor in finibus tuis, quia posuit fines tuos pacem, nulle tibi tentationes; nulla sese cogitationum turba confundit, quia uersipellis ille, & totior longe est a muris tuis, & a filijs tuis. Et illa qui idem est, omnia in identitate consolidat, atque coniungit.

Cuius participatio, inquit, in idipsum. Hoc iam tertio hauriunt aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & nudis (vt ita dicam) oculis diminitatis intuentur essentiam, nulla corpororum phantasmatum imaginatione decepti. Ecce gaudium in fine, sed sine fine. Miseri nos qui ab illa felici regione repulsi in hanc descendimus, imò cecidimus vanitatem. Filij Sion (ait propheta) inelyti & amisti auro primo, quomodo reparati sunt in vasa testea? Filij Sion illius videlicet speculatione ciuitatis, quam ædificauit Dominus, vt videatur in gloria sua: filij supernæ Hierusalem, quæ libera est mater nostra: inelyti per dignitatem conditionis, amisti auro primo, per Diuinitatis imaginem. Quomodo ergo ex his nos quidem reputa sumus in vasa testea, in hæc lutea, & fragilia corpora degenerauimus? Exhibent enim Angeli fratres carissimi, iustitiam Deo, pacem inter se, gaudium sibi. Sic & tu homo, noli prius rapere quod tuum est, & iustitiam, quam Deo, & pacem quam proximo debes, contemnere. Iustitia virtus est qua redditur

E yniciuque quod suum est. Tu non solum iustitiam, sed multas, & multiplices iustitias debes creatori. Iustus enim Dominus, & iustitias dilexit. Iustitia tua sicut montes Dei. Bene sicut montes, quia plures cumulos miserationum suarum ingessit tibi. Et prius quidem te cum ceteris, & inter cetera creauit, non sine magna prærogatiua dignitatis. Dixit enim de omnibus, & facta sunt. Post hæc vehementissimo tui amore inflaminata maiestas illa redemit te. Numquid verbi facilitate? Non. Sed triginta annis operatus est salutem tuam in medio terræ, affixus cruci, addictus morti, ludibrijs deputatus. Deus tuus factus est frater tuus, non Angelorum frater, quia nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit. Commune quidem habes quod factus es: quod frater es, speciale. Adiecit adhuc erga nos specialius quoddam quod de facta nos, & spaciosa via, quæ ducit ad mortem, digito suo traxit, & posuit in consilio iustorum, & congregatione. Quid ultra debuit facere, & non fecit? Cuius vel faxem pectus tanta, & talia à tanto, & tali collata beneficiorum multitudo non emolliat? Quidquid igitur es, quidquid potes, debes creati, redimenti, vocanti: sed cum iustitiam feceris, fac & pacem. Quamdiu enim sumus in hoc vase testeo, & fragilitate

complexionis humana, non possumus inueniri scandalorum prorsus immunes. Si igitur recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, sis humilis ad veniam petendam, si tu habes aduersus illum, sis facilis ad dandam, & omnia membra erunt in pace. Sic enim ad duo ista caritatem, & humilitatem paratissimi, non poterimus dissoniam sentire. Discite (inquit) à me, quia mitis sum, & humilis corde: 11. d. mitis, quod pertinet ad caritatem quia caritas patiens est, benigna est, & humilis, quæ ad ipsam verbi spectat proprietatem. Sic procedentibus erit gaudium in Spiritu sancto. Loquar quod expertus nouit, in expertus ignorat: animalis enim homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Numquid non plerumque orantibus nobis omnia viscerum succutiuntur occulta ad memoriam gaudij illius, quod est in Hierusalem, quæ sursum est, quæ est mater nostra, & lacrymarum vnda vultus meditantium superfundit? O si duraret. Si obliuisci fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposuero Hierusalem, in principio lætitiæ meæ. Verè in principio lætitiæ, quia finis illic repositus est. Quando conscindes saccum meum Domine Iesu, & circumdabis me læticia, vt cauet tibi gloria mea, & non compungar? Principium gaudij illius quod hic quandoque sentimus, stilla est, guttula est, de flumine illo est descendens, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Quandoque veniet tempus, vt perennibus gaudijs nos in ipso diuinitatis fonte profundius immergamur, vbi vnda vnda sine intercapedine & interpolatione continuet. Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? 11. d.

F *Matth.* 11. d

G

per simus memores verbi illius:
Amice ad quid venisti?
Quia non ad hoc venimus vt simularia speciei regem interficiamus, sed ei seruiamur qui est benedictus in sæcula.

Matth. 26. c

De verbis Domini: Omnis qui se exultat humiliabitur. Sermo.

Lnc. 18.

OMnis qui se exultat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Si consideramus diligenter fratres, gradus hominū quatuor inueniemus: dico autē summā felicitatem in cælo ad quam suspiramus, mediam felicitatem in Paradiso vnde cecidimus, itemq. mediam infelicitatem in hoc mundo, pro qua gemimus, & in inferno extremā infelicitatem, quam meritō formidamus. Breuius tamen dicere possum, vitam, & vmbra vitam: vmbra mortis, & mortem. Itaque nec in summo, nec in imo positi timeamus descendere, ascendere cupimus, eo magis anxij, quo videmur viciniore infimis quam supremis: & ecce dicitur nobis: quia omnis qui se exultat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Quid nam sibi vult, cancellata hæc connexio exaltationis, & humiliationis? Itane parum est Domine, quod in veritate tua humiliasti nos, quia adhuc exigis, vt apponat homo humiliare seipsum? Et quidem restat adhuc quo possimus humiliari, sed qui illo ceciderit, iam non adijciat, vt resurgat: qui humiliatus fuerit vsque illuc, frustra speret exaltationem, siquidē humiliasti nos in loco afflictionis, & operuit nos vmbra mortis. Vsq. adeo vita nostra inferno appropinquauit, quod nos humiliabimus vltra? Quæ utilitas in sanguine nostro, si descendimus in corruptionem? Sanè nihil aliud infra nos est, quam irreparabilis illa corruptio, post vmbra mortis non restat nisi mors: post locum afflictionis solus superest locus mortis. Qui se, inquit, humiliat, exaltabitur. Si dixisset, qui humiliatus fuerit exaltabitur, exultasem vtique, tamquam certissimè humiliatus, & vehementer. Nunc verò cum dicat, qui se humiliat exaltabitur, angustia mihi sunt vndique, nec ignoro quid eligam, sed quid agam. Exaltari cupio, quia summo perè id necessarium. Siquidem neque hic manentem habeo ciuitatem, nec bonum esset hic manere, etiam si liceret. Porro inferius adhuc ire, perire est. Iam enim locum teneo inferiorem, & qui solum habeat intra se infimum, hoc est infernum: si me illuc humiliauero, non est spes exaltationis: si me non humiliauero, identidem desperatio est exaltationis: quia qui se humiliat

rit exaltabitur, & is tantum. Si hoc egero, mors mihi est: si autem nō egero, & ab exaltatione repulsus, nec sic effugiam manus mortis. Sed si hoc difficile parer, saltem quod præmissum est consideremus.

Omnis qui se exultat, ait, humiliabitur. *Ibid. 18*
 Quem enim veritas humiliat, ipse quomodo se exultat? Neque hic dicimus quo, sed quomodo: quia non locus videtur deesse, sed virtus. Non inquam, deest homini quod exaltare se possit, sed deest omnino qui possit. Est quidem voluntas multa, sed nulla facultas. Nempè velint nolint homines, communis totius Adæ, totius humani generis vox est: In veritate tua humiliasti me. *Pf. 118.*
 Quisquis autem in veritate humiliatur, veraciter humiliatur, nec nisi fallaciter exaltatur. Quid est autem falso exaltari, nisi verè non exaltari? Gratias ei, quia non dixit, omnis qui se exaltauerit, exaltabitur. Quomodo. n. conaremur in vanū exaltari, si id arbitrareremur, quando ne ipsa quidem nunc desperatio proficiendi, appetitum cohibet exaltandi? Et fortè hoc est, quod ait: Qui se exultat, humiliabitur: nec pertinet ad effectum qui nullus est, sed affectum qui stultus est.

Quantos enim videmus humiliatos, sed non humiles, percussos, sed nō dolentes: curatos quidem à Domino, sed ne ipsa curatione sanatos. Hi sunt qui sub sensibus esse delicias computant, dissimulantes peccata quæ acitant, lubricum in quo titubant, tenebras quibus caligant, laqueos inter quos ambulāt, locū afflictionis quem inhabitant, corpus mortis, quod gestant, iugum graue, quod tolerant, grauiorem conscientiam quā occultant, grauiissimam sententiā quam expectant. Talis ille erat, cui Ioannes in Apocalypsi scribere iubebatur: Dicis quia diues *Apocal. 3. 2*
 sum, & nullus egeo, & nescis quia tu es pauper, & miser, & miserabilis, & cæcus, & nudus. Nec mirum si sit vana, & mendax exaltatio filiorum hominum: siquidem vani sunt, & mendaces: Humiliat eos veritas, exultat vanitas. Et dilexerunt magis tenebras quam lucem, amplectentes exaltantem se vanitatem, & quærentes mendacium. Porro contra veritatem, quæ se humiliat votis, & studijs quibus possunt dissimulationibus & conatibus friuo is recalcitrantes. Fecimusne aliquid? Puto, quia inuenimus etiam quomodo humiliat homo seipsum. Dico autem, vt adhæreat humilianti se veritati,

tari, nec dissimulet, sed cooperetur ei deo-
to pietatis affectu. Proinde cauebo deinceps
quàm sollicitè potero duritiam cordis, sen-
tiam, & plangam dolorem meum, ne si for-
tè insensibile fuerit, sit etiam insanabile vul-
nus meum. Ero vir videus paupertatem
meam, in virga indignationis eius, ne ve-
niat anima mea in consortio eorum de qui-
bus veritas ait: Percussi eos, & non dolue-
runt. Et item: Curauimus Babilonem, & non
est sanata. Grauis curatio humiliatio hæc,
sed grauior morbus superbia est, quæ uti-
nam sic curetur, vt sanetur hac cura. Con-
sentiam itaque aduersario meo, acquie-
scam iudici meo, cedam denique vrgenti
aculeo, ne bis pungat. Tale enim reor esse
quod Dominus ait: Omnis qui se exultat,
humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabi-
tur. Ac si dicat: Quisquis contra stimu-
lum recalcitrat, duplo pungetur: parce-
tur autem ei, qui senserit & dederit lo-
cum iræ.

Thren. 3

Jer. 51. A

tionem percipitur. Vnde est illud. Venite *Matth.*
benedicti patris mei percipite regnum *25. d*
Dei. Sic enim ait Apostolus: Quos præde- *M*
stinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, il- *Rom. 8. f*
los & iustificauit: quos autem iustificauit,
illos & magnificauit. In prædestinatione est
gratia, in vocatione potentia, in iustificatio-
ne lætitia, in magnificatione est gloria. Et
dedit illi scientiam Sanctorum. Scientia San-
ctorum est hic temporaliter cruciari, & de-
lectari in æternum. Et in contrarium scientia
malorum relabatur. Alia est scientia
mundi quæ docet vanitatem, & alia scientia
carnis quæ docet voluptatem. Illa tamquam
pater, ista tamquam mater nobis est. Sicut
enim mater filio suo semper optat quietem,
& omnem proisus laborem claudit à
filio suo: sic caro incrassata, impinguata, di-
latata, recalcitrat, nec minimis saltem digi-
tis patitur se contingi. Et sicut pater vult fi-
lium suum huc illucq. discurrere vt addiscat
vnde aliquando magnificetur: sic & mūdus
vult hominem multis laboribus intricari, vt
habeat vnde superbiat, vnde in fletu & des-
cipiat de vanitate in id ipsum. Sanguisugæ
duæ sunt filix, id est propriæ voluntatis, quæ
quasi radix est, duæ filix sunt, vanitas & vo-
luptas, clamantes: affer, affer. Hæ numquam
satiantur, numquam dicunt, sufficit. Si quis
has plene in se contriuerit, non immeritò si-
bi illam vocem potest coaptare. Quoniam
(inquit) pater meus & mater mea dereli-
querunt me, Dominus autem assumpsit me.
Honestauit illum in laboribus. Nonne nos
& in ipsis laboribus nostris honestamur,
cum omnia quæ facimus, ad vnitatis vincu-
lum adunamus, vt non in nobis sit pondus
& pondus, mensura & mensura, quia v-
trumque abominabile est ante Deum: Non-
ne & hæc vilitas, hæc deformitas, hæc sem-
cinitia honorantur & adorantur à princi-
pibus terræ? Væ nobis, si exultauerimus nisi
in Christo & pro Christo: væ nobis, si ven-
dibilem obtulerimus paupertatem. Et com-
pleuit labores illius, vel illic in perseveran-
tia, vt vsque in finem iustitiæ non relinquat:
vel illic in gloria, vt gaudeat in æternum. Fe-
lix vtraque completio, cum & hic moritur
iustus plenus dierum, & illic oritur in ple-
nitudine dierum, vtrouique plenus, & hic
gratia, & illic gloria, quia gratiam & glo-
riam dabit Dominus.

L De verbis libri Sapientia. Iustum deduxit
Dominus per vias rectas, &c.
Sermo.

Sap. 1. a

Iustum deduxit Dominus per vias re-
ctas, & ostendit illi regnum Dei, &
dedit illi scientiam Sanctorum: ho-
nestauit illum in laboribus, & com-
pleuit labores illius. Est iustus, qui in prin-
cipio sermonis accusator est sui, & est ius-
tus, qui ex fide viuunt, & est iustus qui absque
terrore est. Et primus quidem bonus, quia
accedit ad viam: secundus melior, quia cur-
rit per viam: tertius optimus, quia iam
appropinquat ad finem viæ. Hic tamen acci-
piamus primum quem velocius inuenimus.
Hunc deduxit Dominus, & non alius, quia
ipsius est de via iniquitatis ad viam verita-
tis reducere, & deducere per eam. Per vias
(inquit) rectas. Viæ Domini viæ rectæ, væ
pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. Rectæ sine
errore, quia ducunt ad vitam. Pulchræ sine
foide, quia docent munditiam. Plenæ mul-
titudine, quia totus iam mundus est intra
Christi sagenam. Plane sine difficultate,
quia donant suauitatem. Iugum enim eius
suauis est, & onus eius leue. Et ostendit illi
regnum Dei. Regnum Dei conceditur, pro-
mittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur
in prædestinatione, promittitur in vocatione,
& ostenditur in iustificatione, in glorifica-

A

De quadruplici debito. Sermo.

IN via estis fratres, quæ ducit ad vitam, in via recta & impolluta quæ ducit ad ciuitatem sanctam Hierusalem, illam quæ libera est, quæ sursum est, quæ est mater nostra. Arduus quidem ascensus eius, utpote per ipsam montis summitatem incensus: sed via compendiosior laboris magnitudinem vel temperat, vel excludit. Vos autem tam felici facilitate, quàm facili felicitate viam istam nõ solum itis, sed curritis: quia exonerati estis & accincti, nihil ponderis super dorsa portantes. Non sic aliqui, non sic, qui quadrigas & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decernunt, & plerumque per deuexa môtis præcipitatur, ut vix finem inueniant viæ suæ. Felices igitur vos, qui vos & vestra sine omni exceptiuncula reliquistis, per ipsum montis verticem iter facitis ei qui ascendit super oceanum, Dominus nomen illi. Illi verò qui quamuis Aegyptum fugerint, tamè ad quæque Aegyptia tenerrimè resuscitant, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: sed voluntatum suarum grauissimis sarcinis prægrauati, vel sub onere, vel cum onere cadunt, ut vix ad cursum perueniant destinatum. Quid enim est (gratias illi cuius gratia hoc totum factum est) quòd vita vestra vitam Apostolicam repræsētet? Illi reliquerunt omnia, & in schola Saluatoris sub eius præsentia congregati, hauserunt aquas in gaudio de fonte Saluatoris, ipsum vitæ fontem in ipso fonte bibentes. Beati oculi qui viderunt. Numquid non & vos non in præsentia, sed in absentia ipsius, non ad verba oris eius, sed ad vocem nunciorum eius, simile aliquid fecistis? Defendite vobis hanc prærogatiuam, quòd illi ad visum & ad verbum, vos ad auditum & nuncium credidistis. Sic stete in Domino charissimi, ut quemadmodum illi in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, ieiunijs, vigilijs, & ceteris obseruantijs iustitiæ, viam regiam tenuerunt: sic & vos estis non eorum meritis, tamen exercitijs aliquatenus coæquales dicatis Domino Deo vestro, cum

ps. 89. d veneritis ante thronum gloriæ ipsius. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliastis, annis quibus vidimus mala. In veritate dico vobis, quia in veritate estis in via recta, in via sancta, quæ perducit ad sanctum

sanctorum. Mentior (quod ad consolationem vestram dico) si non ex manibus huius peccatoris, monachorum nouitiorum & conuersorum animæ ad cælestia gaudia volauerunt, tam liberæ quam liberatæ de carcere nostræ mortalitatis. Si quantis vnde id sciam, scitote quia certissima mihi signa inde facta sunt & ostensa. Non est igitur quod vobis vel pro vobis timeam ad viribus fatanæ & ministrorum eius, cū nouerim illius fortitudinem per redemptoris vulnera traductam & deductam ad nihilum. In spiritu enim fortitudinis fortem fortior ille contriuit, portas areas, & vestes ferreos cōfringens. A versutijs & astutijs illius formido mihi est pro vobis, in quibus partim subtilitate naturæ, partim experientia temporum sub tot annorū millibus eruditus, fragilitatem humanæ naturæ quæquam verum se verterit non ignorat. Sic ille infatigabilis homicida, primis parentibus nostris non virosos, non leones, non fortia terræ animalia delegauit: sed tortuosum & callidum serpenem, qui per sinuosa volumina nunc caput cauda, nunc caudam capite tegere consuevit. Denique & serpens non fortior est *Gen. 3. 4* rat, sed callidior cunctis animantibus terræ: ait Scriptura. Vnde & ab interrogacione incepit, mentem mulieris explorans, sciens ingenio non viribus laborandum. Cur præcepit vobis Dominus Deus (inquiens) ne comederetis de ligno scientiæ boni & mali? Quæ respondit: Ne fortè moriamur. Quod Deus pro certo posuerat dicens: Quacumque die comederitis, morte moriemini: ista sub dubio supponit, ne fortè (inquiens) si comederimus moriamur. Et audi: ingenium malitiamq. serpentis. Nequaquam (inquit) moriemini: Deus affirmat, mulier dubitat, fatanæ negat. Sic & ego timeo, ne sicut serpens Euan seduxit astutia sua, sic & sensus vestri corruptatur à castitate quæ est in Christo Iesu. Putasne aliquis in vobis est qui dicat in cogitationibus suis, cur præcepit vobis Deus ut istam regulam teneretis? Secundum enim impetum spirituam vestrorum huic tepido remissionem, illi feruenti vitam arctiorem proponit, hoc solum expectans & expectans, ut quoquo modo tolleretur à concilio iustorum & congregacione. Profecto spiritus ille qui tibi hoc suggerit, spiritus mendax est, spiritus potestatem habens, qui tibi inuidet locum tuum.

Vnde

Ibidem.

C

Eccles. Vnde & Sapiens huius rei non ignarus: Si
 10. a spiritus potestatem habētis super te ascen-
 derit, ait: locum tuum ne dimiseris. Absit
 enim vt spiritus veritatis qui te huc addu-
 xit, te reducere velit: quia non est in ore e-
 ius, est, & non, sed est in illo, est, sicut irre-
 fragabilis auctoritas testatur: Nemo (ait
 1. Cor. 12. a Apostolus) loquēs in spiritu Dei, dicit ana-
 thema Iesu. Iesus, Saluator siue salus: ana-
 thema, separatio interpretatur. Qui verò
 tibi separationem à salute submurmurat:
 nec Dei spiritus est, nec à Deo quia Spiritus-
 sanctus non dispergere, sed colligere venit:
 qui semper reuocat dispersos Israel in terrā
 suam. Quid? Vitam fortioressima est,
 E & quæ ex omni parte, si dissimulare nolue-
 ris, primæ illi scholæ Saluatoris pro sua possi-
 bilitate respondeat. An audes ad molliorem
 vel cogitando descendere? O si cognouis-
 ses & tu, quàm multa & quàm multos debe-
 as: videres quàm nihil sit quod facis, quàm
 nec inter minima numerandum ad compa-
 rationem debitorum tuorum. Vis scire quæ
 & quibus debeas? Primò Christo Iesu de-
 bes omnem vitam tuam, quia ipse vitam
 suam posuit pro vita tua: & cruciatus ama-
 ros sustinuit, ne tu perpetuos sustineres.
 Quid tibi durum vel durum esse poterit, cum
 recordatus fueris quis ille in forma Dei, in
 die æternitatis sue, in splendoribus sancto-
 rum ante luciferum genitus, splendor & fi-
 gura substantiæ Dei, venit ad carcerem tuū,
 ad limum tuum, infixus (vt dicitur) vsque
 ad cubitos in limo profundi? Quid non
 suaue tibi, cum tibi collegeris omnes ama-
 ritudines Domini tui, & rememoraberis pri-
 mum quidem illarum infantilium necessita-
 tum, deinde laborum quos petulit in præ-
 dicaendo, fatigationum in discurrendo, ten-
 tationum in ieiunando, vigiliarum in oran-
 do, lacrymarum in compatiendo, insidia-
 rum in colloquendo, postremò, periculorum
 in falsis fratribus, conuitorum, sputorum,
 colaphorum, flagellorum, iritionum, sub-
 sannationum, exprobrationum, clauorum,
 horumq. similiarum, quæ in salutem nostri
 generis triginta & tribus annis operatus &
 passus est in medio terræ? O quam indebi-
 ta miseratio, quàm gratuita, & sic probata
 dilectio, quàm inopinata dignatio, quam
 stupenda dulcedo, quàm inuicta mansuetudo,
 regem gloriæ pro despiciatissimo verna-
 culo, imò vermiculo crucifigi? Quis audi-

uit vnquam tale, aut quis vidit huic simile?
 Vix enim pro iusto quis moritur, ipse pro
 iniustus & inimicis mortuus est, eligens exsu-
 lare à cælis, vt nos reportaret ad cælos:
 amicus dulcis, consiliarius prudens, auditor
 fortis. Quid retribuam Domino pro omni-
 bus quæ retribuit mihi? Nonne si confer-
 rentur in me omnes vitæ filiorum Adam,
 & omnes dies sæculi, & labores omnium ho-
 minum qui fuerunt, qui sunt, & qui erunt,
 nihil esset ad comparationē corporis illius
 quod spectabile & stupendū est virtutibus
 etiam supernis in cōceptu de Spiritu sancto
 in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in do-
 cetrinæ affluentia, in coruscationibus miracu-
 lorum, in reuelationibus sacramentorum?
 Vides igitur quia sicut exaltantur cæli à ter-
 ra, sic exaltata est vita illa à vita nostra:
 quæ tamen posita est pro vita nostra. Sicut nihil
 ad aliquid nullam habet comparationem,
 ita & vita nostra nullam habet ad vitam il-
 lius proportionem, cum illa dignior, ista mi-
 serior esse non possit. Nec me putes rem
 exaggerare sermonibus: quia hic deficit om-
 nis lingua, nec sufficit oculus, vel ad intuen-
 dum tantæ dignationis arcanum. Cum ergo
 ei donauero quidquid sum, quidquid
 possum, nonne istud sic est sicut stella ad so-
 lem, gutta ad fluuium, lapis ad montem,
 granum ad acerum? Non habeo nisi mi-
 nuta duo, imò minutissima, corpus & ani-
 mam, vel potius vnum minutum, voluntatē
 meam: & non dabo illam ad voluntatem
 illius, qui tantus tantillum tantis beneficijs
 præuenit, qui toto se, totum me comparauit?
 Alioquin si illam retinero, qua fronte,
 quibus oculis, qua mente, qua conscientia
 vado ad viscera misericordiæ Dei nostri, &
 audeo perfodere illud fortissimum propu-
 gnaculum quod custodit Israel, & illius san-
 guinis non guttas, sed vndas à quinque par-
 tibus corporis in meum pretium detorque-
 re. O generatio peruersa, & infideles filij,
 quid facietis in die calamitatis de longè
 venientis, ad cuius fugietis auxilium? Sed
 numquid huic soli debitor sum, cui vix pa-
 rum aliquid retribuere possum. Exigunt
 à me præterita peccata mea futuram vitam
 meā, vt faciam fructus dignos pœnitentiæ,
 & recogitē omnes annos meos in amaritu-
 dine animæ meæ. Et ad hæc quis idoneus?
 Peccati super numerum arenæ maris; &
 multiplicata sunt peccata mea, & non sum
 dignus videre altitudinem cæli præ multi-
 tudine

Ps. 39. c. tudine iniquitatis meæ: quoniam irritaui iram tuam, & malum coram te feci. Cum dederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Quod ergo sine numero est, quomodo numerabo? Quo modo satisfaciam, cum cogar reddere debitum, usque ad nouissimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? Ait illa cælestis fistula Ambrosius, Facilius inueni eos qui innocentiam seruauerunt,

H quam, qui congruam egerunt pœnitentiam. Sed & quantumlibet pœniteat, quantumlibet se afflicet, & naceret, propter nomen tuum, & propter meum meritum propiciaberis peccato meo. Domine (ait iustus) multum est enim. Cum ergo quidquid viuis, quidquid sapis, quidquid habes, quidquid potes, huic vni rei dedicaueris, numquid aliquid est, vel inter aliqua computandum? Paulo ante vitam tuam pro vita sua Christo reddideras: & nunc iterum eam totam præcedentium exigis recordatio peccatorum. Numquid, (vt vulgo dicitur) de vna filia duos generos statuisti facere? Quid si tertium tibi debitorem ostendam, qui non minus acriter quam veraciter vendicat eam sibi? Puto quod & tu possidere desideras ciuitatem de qua dicitur: Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Gloriam illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, regnum omnium sæculorum, viuere in æternum, in perpetuas hereditates. Credo quod velis esse æqualis Angelis Dei in cælo, esse etiam heres Dei, coheres Christi, & in plateis supernæ Sion melos Angelicum auscultare, & videre quidquid illud sit, cum Christus tradiderit regnum Deo Patri, & erit Deus omnia in omnibus; postremò esse similis Deo, & videre eum sicuti est. Nec dubito quin & concupiscas suspicere, & umbras declinantes, & diem aspirantem, cum illuxerit illa sollempnis dies, & nubila rerum excusserit: quando iam non inclinabitur dies, sed erit æterna meridies, quando erit plenitudo feruoris & lucis, solis statio, & tennebrarum exterminatio, desiccatio paludum, fœtorum depulsio. Nonne ad hoc emendum, totum te, & quæcumque, & vndecumque contrahere poteris, dare oportebit? Et cum vniuersa compleueris, non tamen putes esse condignas passiones huius temporis, vel corporis ad futuram gloriam

quæ reuelabitur in nobis. An sic impudens es vel imprudens, vt minutum tuum quod sibi tamen Christi vita, quam peccati pœnitentia certatim rapiunt, etiam ad hoc conquirendum, vel audeas numerare? Quid dices si & quartum debitorem in medium adduxero, qui sibi etiam iure primatus sui superiores tres cedere velit? Ecce in ianuis est qui fecit cælum & terram, & creator tuus est, tu creatura: tu seruus, ille Dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es, illi debes, à quo totum habes, illi præcipue Domino qui & te fecit, & benefecit tibi, qui tibi ministrat siderum cursus, & aeris temperiem, secunditatem terræ, fructuum vbertatem. Huic reuera totis medullis, totis viribus seruiendum: ne forte indignationis oculo te respiciat, & despiciat, & conterat in æternum, & in sæculum sæculi. Non arbitror autem quod tanta raptet infania, vt & hic minutum tuum nominare, nedum numerare præsumas. Expone ergo mihi cui horum quattuor proponas reddere quod debes: cum vnusquisque tam internus quam æternus exactor sit: vt te possit singulariter suffocare. Eia Domine vim patior, responde pro me. In manus tuas commendo minutum meum, tu persolue omnibus, tu ab omnibus libera, quia tu es Deus, & non homo: & quod hominibus impossibile est, possibile est tibi. Quod habui, & feci. Domine habe me excusatum: quia imperfectum meum viderunt oculi tui. Quis ergo amplius grunniet dicens. Nimum laboramus, nimium ieiunamus, nimium vigilamus: cum nec millesimæ inid, nec minimæ parti debitorum suorum valeat respondere? Hac est fortasse fratres, illa vera vestra quadragesima, non exterior, sed interior, quæ non corticem sacramenti, sed adipem frumenti contineat. Si enim vnique istorum quattuor & pro se, & per se, omnem decalogi perfectionem debetis: profecto decem quater ducta, quadragesimam vestram faciunt: quam custodire vos oporteat omnibus diebus vitæ vestræ. Et ipse qui vos congregauit in loco isto, vitam vestram conseruet in opere sancto, vt cum ipse apparuerit vita vestra, & vos appareatis cum ipso in gloria.

K

De septem Spiritibus. Sermo.

Magister Gentium Paulus ex occasione ipsius spiritualis naturæ qua viuimus, ad spirituales conuersationē exci-

Gal. 5. d rans discipulos, ait: Si spiritu viuimus, spiritum & ambulemus. Ac si dicat: Si caro non prodest quidquam, sed spiritus est, qui uiuificat, ipsam separare oportet, pretiosum à vili, &

I digniorem præponere partem, vt secundum spiritum ambulemus, non secundum carnem. Ad spiritum enim debet fieri conuersio carnis, vt seruiat ipsa, & non seruiatur ei, vt dicat spiritus seruo suo, veni, & veniat, fac hoc, & faciat illud. Sic enim erit vxor nostra sicut vitis abundans, & saluabitur per generationem filiorum, qui sunt opera bona, si fuerit ipsa quidem in lateribus domus nostræ, id est in abscondito, & humili loco: anima verò resideat in medio tamquā domina; vt fiat quod scriptum est: *Aiā mea in manibus meis semper.* Maledictus enim spiritus ille, qui partem suā deteriorem facit. Maledictus homo, qui pascit sterilem, & viduam non benefacit. Denique, vt testatur idē

Pf. 118. *c* *Rom. 8. c* *Ibidem.* *I. Ioā. 4.* *a*

Rom. 8. c *Ibidem.* *I. Ioā. 4.* *a*

Rom. 8. c *Ibidem.* *I. Ioā. 4.* *a*

I. Ioā. 4. *a*

Pf. 84. b

Zach. 1. d

ne sicut serpens decepit Euam astutia sua: *1. Cor. sic & discipulorum quibus loquitur corda 11. a* decipiantur, ab eo utique cuius ipse Paulus astutias non ignorat, Vnde, & dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes; & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Esse tamen spiritum carnis nō bonum, manifestē idem Apostolus indicat, vbi inflatos spiritum carnis suæ quosdam esse testatur. Esse etiam spiritum huius mundi declarat, vbi gloriatur in Domino, pro se pariter, & pro discipulis suis, non quod eum acceperint, sed spiritum qui à Deo est, vt

1. Cor. 2. b sciamus, inquit, quæ à Deo donata sunt nobis. Sunt ergo hi duo satellites maligni eius principis tenebrarum: vt dominetur spiritus nequitie spiritui carnis, & spiritui huius mundi. Quisquis ergo ex his tribus spiritibus spiritui nostro loquatur, ne credamus ei, quoniam sanguinē sitiunt, non quidem corporū, sed quod grauius est, animarum. Sed quoniam spiritualis omnium natura est, à sermonibus eorū cognoscemus eos: & quis spiritus sit qui loquatur, ipsa suggestio declarabit. Semper enim spiritus carnis mundi vana, spiritus mundi litie semper amara loquitur. Quoties ergo importunè (vt assolet) carnalis cogitatio mentem pulsat: verbi gratia, cum de potu, de cibo, de fommo, ceterisque similibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humo quodam inardescimus desiderio, certum sit nobis spiritum carnis esse qui loquitur, & tamquam aduersarium repellamus eum, dicentes: Vade retro satana, quoniam

A non sapis ea quæ Dei sunt: sed magis sapientia tua inimica est Deo. Cum autem non de illecebris carnis, sed de ambitione sæculi, de iactantia, & arrogantia, ceterisque similibus cogitatio vana versatur in cordibus nostris, spiritus mundi est qui loquitur, longè perniciosior hostis, & maiori sollicitudine repellendus: Interdum verò satellitibus istis terga vertentibus, princeps ipse habens iram magnam tamquam le rugiens, insurgit aduersus nos, cum videlicet nō ad voluptatem carnis, aut sæculi vanitatem, sed ad iram, ad impatientiam, ad inuidiam, ad amaritudinem animi prouocamur: importunè ingerendo si quid minus amiceabiliter minusve discretè factum videtur, aut dictū: si qua denique, aut in signo, aut i opere quolibet data videtur indi-

Matth. 16. d

Matth. 16. d

Matth. 16. d

Matth. 16. d

Matth. 16. d

gnationis

gnationis occasio, materia suspensionis. Huic ergo cogitationi nō aliter quam ipsi diabo-
lo resistendum est: nec aliter ab ea quam ab ipsa perditione cauendum. Scriptum est enim: *In patientia uestra possidebitis animas uestras.* Fit tamen aliquando, vt spiritus noster a quolibet horum trium crebro superatus, & seruus addictus illi in suam ipsius perniciem (heu) vices illius agat, vt iam sine omni alterius spiritus suggestionē, ipsa ex se anima, aut voluptuosas, aut sanas, aut amaras pariat cogitationes. Iam verò non facile arbitror posse discerni, quādo noster ipse loquitur spiritus, quando ve loquentem alterum audiat quemlibet è tribus illis. Sed quid refert quicumque loquatur, dum vnū & idem sit quod loquitur? Quid refert loquentis nosse personam, dum constat perniciosum esse quod loquitur? Si inimicus est, resiste viriliter inimico: si tuus ipse spiritus est, argue eum, & miserabiliter plange, quod in tantam miseriam, & tam miserabilem deuenerit seruitutem.

Quoties verò super castigando corpore, humiliando corde, seruanda vnitatem, & caritate fratribus exhibenda, seu ceteris virtutibus acquirendis, conferuandis, amplificandis, salubris cogitatio in mente versatur, Diuinus sine dubio spiritus est qui loquitur, aut per seipsum sanè, aut per Angelum suū. Et quemadmodū de humano aut maligno spiritu dictū, sic & de Angelico & de Diuino. Nec facile est quis loquatur discernere, nec ignorare periculosum: præsertim cum certum sit Angelum bonum numquā loqui ex semetipso, sed Deum esse qui loquitur in ipso. Studiosius igitur deinceps consideremus, quonam modo malignorum illorum spirituum suggestiones audire, imò quanta indignatione abicere debeamus, auertentes aures nostras ne audiamus sanguinē, & sapientiā quam reuelat caro & sanguis: par uulos quoque Babylonis, cogitatus scilicet mundanos ab ipso initio tenentes, & allidentes ad petram: ipsum etiam malignum cum tentationibus suis à cōspectu cordis nostri abicientes, & deducentes ad nihilum. Eas verò cogitationes quæ iustitiæ & veritatis nos admonent, tota deuotione suscipiētes, diuinæ dignationi gratiam habeamus: ne aliquando tante benignitati inueniamur ingrati, scientes quoniam ipse est qui loquitur iustitiam: ipse enim cuius sermo veritas est. Quantæ enim temeritatis, imo

quantæ insanix est, si fortè dum alloquitur nos Dominus maiestatis, nos insensati auertamus aures, & ad nescio quas ineptias conuertamur? Quanta est hæc iniuria, & quam grauitur vindicanda, cum viliissimus vermis clamantē se adire dedignatur creatorē vniuersitatis? Quanta verò & quam ineffabilis Diuinæ dignatio bonitatis, quæ quotidie conspicit nos infelices auertentes aures, obdurantes corda, & nihilominus clamat ad nos, & iugiter clamat in plateis? Verè in plateis; quia in latitudine caritatis. Ecce enim bonorum meorum nō eges Domine, & tamen dicis: *Conuertimini filij hominum.* Et iterum clamas: *Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur me.* Propterea obsecro vos dilectissimi, qui reminiscimini Domini, ne ta-
ceatis, & ne detis silentium ei, audientes iugiter quid loquatur in vobis Dñs Deus, quoniam loquitur pacem. Felix & beata anima quæ venas susepti Diuini percipit in silentio, frequenter iterans illud Samuelis. *Lo-
quere Domine, quia audit seruus tuus.* Hic ergo hodiernus sermo finem accipiat, vt etiam tacētibus nobis Deum intus audiamus loquentem & suadentem de regno suo, tanto vtilius, quanto subtilius per internam inspirationem. Si qua tamen adhuc de audiēda hac Domini voce ipse suggesterit, alio sermone tractabimus, ne præsertim in tam vtili ac spirituali materia mentes uestras longitudine sermonis oneremus.

De multiplici utilitate verbi Dei. Sermo.

Tenetis credo quemadmodū hesterno sermone de ea, quæ nobis admodū necessaria est, discretione spirituum admonuerimus sollicitudinē uestrā, vt cōtra venenatos serpentis antiqui sibilos, contra mortiferos syrenæ cantus, aures cordis iugiter obturare studeatis, vt nec spiritū carnis loquentem mollia, nec spiritū mundi vana suggerentē, nec spiritū nequitix audiat immittentē amaritudines, & scandala seminantem. Sed huius spiritus astutias nosse necesse est, huius cogitationes nō expedit ignorare. Interdum. n. transfiguratur se malignus ille & nequā spiritus in Angelū lucis, vt virtutis simulatione plus noceat. Sed & tunc quoque si diligēter aduertimus, non nūquā nisi amaritudinis, & discordiæ seminaria spargit: suadet

Znc. 21.

d

B

Car. 6. d

D

1. Reg. 3.

b

C

Suadet enim nonnullis singularia ieiunia
quædam, vnde ceteri scandalizentur: non
E. quia ieiunium diligit, sed quia scandalo de-
lectetur. Multa quoque in hunc modum so-
let afferre, quæ tamen à Diuina sapientia fa-
cile discernantur, si Apostolicam illam bea-
ti Iacobi definitionem præ oculis habeamus,
Iac. 3. d. qui diuinam describens sapientiam, ait: Sa-
pientia est, deinde pacifica. Omnem ergo cogi-
tationem, in qua hæc duo non concurrunt, à
Dei sapientia alienam esse nõ dubites. Eam
ergo, quæ pudica videtur, nec ad vitia tra-
hit appetit, sed virtutis præterit imaginem,
tunc demum à Deo noueris esse, si pacifica
sit, si prælati tui, atque spiritualium fratrum
approbatur iudicio, quoniam non faciet
Dominus Deus verbum, quod non reuela-
uerit seruis suis. Quanta verò deuotione,
quanta humilitate, quanta sollicitudine cogi-
tatio salubris non aliter, quam Diuina di-
gnationis sermo suscipi debeat, & hesterno
sermone partim iam diximus, & hodierno
nihilo minus aliquanto latius persuadere
Luc. 11. conabimur. Beati enim qui audiunt verbū
Dei, & custodiunt illud, Vultis nosse quam
beati? Primum quidem sonans in auribus
animæ vox diuina conturbat, terret, diju-
dicatq., sed continuò si benè aduerteris,
uiuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mū-
dat; Denique & cibus noster est, & gladius,
& medicina, & confirmatio, & requies, re-
surrectio quoque & consummatio nostra.
Nec mireris, quod verbum Dei iam nunc
inueniat omnia in omnibus esse, quantū
spectat ad iustificationem, siquidem & fu-
turum est omnia in omnibus ad glorifica-
tionem. Audiat & illud peccator, & contur-
babitur venter eius: à voce illa carnalis ani-
ma contremisces. Omnia namque cordis se-
creta rimatur atque iudicat sermo viuus,
& efficax, cordium atque cogitationū per-
ferutator. Vnde & licet mortuus in pecca-
to: si audieris vocē filij Dei, viues. Sermo e-
nim quæ loquitur, spiritus, & vita est. Si cor-
tuum induratum est, memento scripturæ di-
centis: Emitte verbum suum, & liquefaciet
ea. Et item. Anima mea liquefacta est, vt
Cant. 3. dilectus loquutus est. Si repidus es, & cuomi-
nam formidas, non discedas ab eloquio Do-
mini, & inflammabit te, quia eloquium eius
ignitum valde. Quod si tenebras ignoratiæ
plangis, diligenter audi quid loquatur in te
Dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis

verbum Domini, & lumen semitis tuis. At
fortassis tanto amplius doles, quanto cla-
rius peccata etiam minima illuminatus ag-
noscis: sed sanctificabit te pater in verita-
te, quæ est vtique sermo eius, vt inter Apo-
stolos audire merearis: Iam vos mundi
10. 15. d. stis, propter sermonem quem loquutus
sum vobis. Iam verò cum laueris manus
tuas, ecce parauit in conspectu tuo men-
sam, vt non de solo pane viuas, sed ex omni
verbo, quod procedit de ore Dei, & in forti-
tudine cibi illius curras viam mandatorum
eius. Vbi si consistunt aduersum te castra,
& proelium tentationis insurgit, arripe gla-
dium spiritus, quod est verbum Dei, & in
eo facile triumphabis. Quod si forte (vt est
G certaminis consuetudo) contigerit aliquan-
do vulnerari, mitte verbum suum, & sana-
bit te, & exipiet te de interitionibus tuis: vt
in te quoque impleatur, quod ait Ceterio,
cuius fides tam magnificè commendatur:
Domine (inquit) dic tantum verbo, & sana-
bitur puer meus. Sed etsi titubas adhuc, cō-
a fitere, & clama. Mei autem penè moti sunt
Pf. 72. d. pedes, perè effusi sunt gressus mei: & in ver-
bis suis confirmabit me: vt experimento di-
scas, quoniam verbo Domini cæli firmati
sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorū.
In his atque huiusmodi perseuera, in tali-
bus iugiter exercere, donec iam dicat spiri-
tus, vt requiescas à laboribus tuis. In hoc ver-
bo quiesces dulciter, ac suauiter soporabe-
ris, donec veniet hora, cum omnes qui in
monumentis sunt, audient vocem eius, &
procedent. Sed quid? Alij quidem in iudi-
cium, alij verò in vitam æternam. Et quis
scit si est dignus amore, vel odio? Tunc ma-
ximè memor esto verbi tui seruo tuo Domi-
ne, in quo mihi spem dedisti, vt ab auditio-
ne mala nou timeam, sed beata magis audi-
tio perducatur ad visionem, cum dices: Veni-
te benedicti patris mei, &c: Quicumque e-
nim confitebitur me coram hominibus, ait
ipse, hunc & ego confitebor in conspe-
ctu patris mei, & Angelorum san-
ctorum, quod nobis confite-
re dignetur ipse, qui
constitutus est iu-
dex viuorū,
& mortuorum,
Amen.

Matt. 8.

Pf. 72. d.

Matt. 25. d.

Matt. 10. d.

H De quattuor modis orandi, de obsecratione, oratione, postulatione, & gratiarum actione. Sermo.

non possidebit. Etenim qui facit peccatum, seruus est peccati: nec sua se poterit continere virtute, etiam dum volet. Huic ergo minime expedit per seipsum ad Christum accedere, sed tangere, si quam inuenit eius simbriam, hoc est eum considerare hominem, quem humiliorem viderit, & extremum in ecclesia, quæ est vestis Christi, eum inquam, qui elegit abiectus esse in domo Dei, oportet considerare, quoniam is vere est simbria posita in ora vestimenti, ad quam utique spiritualis vnguenti defecens a capite copia tota decurrit. Huc si beneficijs aliquibus seu prece humili, aut confessione pura tetigerit, ut affectum erga se moueat ad compatendum sibi, habeat fidem & sine dubitatione sanabitur. Illud tamem non uerit simbria, non a se, sed a Christo exiisse virtutem, qui & tangi se protestatur in simbria. Expressi nunc vobis quantum potui quale sit, & cui animæ necessarium genus obsecrationis. At verò iam continendi virtute accepta, securus accedit, qui sibi conscius fuerit pro delictis præteritis, veniam quaerens, & oratione vtens, quæ nostris oris est ratio, quando iam ore suo loquitur cum Deo suo. Hinc illud est, quod Maria Magdalene quamquam non minus humilis hæmorrhœissa illa: non sic tamē veretur accedere, sed rigat lacrymis pedes, capillis tergit, vngit vnguento, osculatur ore deuoto. Vnde satis liquet, quod omnino iam proposuerat in corde suo à peccato deinceps abstinere: & quasi profluuii stabat. Quod si iam consequutus es & tu, primum est, ut ipsi Domino in oratione loquens, recogites annos tuos in amaritudine animæ tuæ. Dehinc postquam in lamentis penitentiae aliquamdiu perseuerans, hilaritatem quandam, & fiduciam conceperis indulgentiæ, accede iam ad postulationes, vt securè tantam receptus in gratiam Domini, tibi, & cōseruis tuis audeas petere quod oportet. At fortassis requiras, vnde, aut quo modo nosse poteris vtrū hanc consequutus sis indulgentiam. Sic nimirum conseruanda humilitatis gratia Diuina solet pietas ordinare, vt quanto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nā, & vsque ad supremum exercitij spiritualis gradū, si quis eo vsque peruenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectiōne relinquatur, vt sibi primum videatur adeptus. Attamē scio, quod hodie lectum sit in Euāgelio, dixerat Iesus paralitico: Cōfide fili, remittuntur tibi peccata tua: & reputatum

K

Marc. 9.

Z est

1. Tim. 4. 5

Exo. 23. 24. b c

I

Matth. 11. b

Luc. 18. b

Matt. 9.

Quattuor mihi videntur orandi modos exprimere Apostoli verba dicentis: Volo primum fieri obsecrationes, deinde orationes, postulationes, gratiarum actiones. Sunt enim quos adhuc peccato conscientia terret, & cruciat, nondum accepta existendi virtute, tunc scilicet, cum primum ipsos in peccatorum cœno iacentes spiritus veritatis irradiat, & excitans erubescere facit, & timere Deum dum vident immanitatem criminum, meritum exiguitatem, & velut ardentem coram se gehennam expauescentes, quoniam in seipsis boni nil inueniunt, aliunde apprehendunt vnde tegantur. Sciunt enim quod non sit tutum in conspectu Domini Dei sui vacuos apparere contra legis præceptum, & multo minus id præsumere plenis stercore manibus audent. Quia ergo timent, & merito timent per seipsum accedere, student quasi per alios supplicare: Tale est illud orationis genus quo solemus uti dicentes: Sancte Petre, ora pro nobis, & similia. Maxime verò illud obsecratio est manifesta. Per passionem tuam, libera nos Domine, & cetera in hunc modum. Tale enim videtur, ac si latro deprehensus, & iam vicinus suspendio, quando penitus desperat, nec inuenit in se vnde veniam deprecetur, extendens brachia dicat: quia sic passus est Christus, vt eorum à quibus tenentur, animos moueat ad pietatem. Credo ego de talibus dici posse, quia regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Vim faciebat regno cælorum publicanus ille, qui dum non auderet oculos ad cælos leuare, ipsum cælum ad se potuit inclinare. Simile aliquid mulier illa egisse videtur, quæ profluuium sanguinis habens, dum timeret ad Christum accedere, fecit ab eo virtutem exire. Furtim enim tetigit simbriam, & curata est ab infirmitate, vnde & indignantis quodammodo verbum videtur, quod de ea Dominus ait: Quis me tetigit? Et addidit: Sensi à me exisse virtutem. Non credo, quod sit inter nos quispiam, sed forte nonnulli in seculari habitu, vel conuersatione potuerunt aliquando experiri, quid loquor, vt inuiti fluxum sanguinis paterentur, eius inquam sanguinis qui regnum Dei

Oper. D. Bern. Tom. I.

est ei ad blasphemiam. At ille, cui nimirum cogitatio hominis confitetur: Quid (inquit) cogitatis mala in cordibus vestris? Blasphemare me blasphematis, & quasi ad excusandum vim visibilis curationis, virtutem mihi inuisibilem usurpare. Sed ego vos potius blasphemus esse conuincio, signo probans visibili inuisibilem potestatem. Vt sciat (inquit) quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & ambula. Et tu ergo si iam surgis desiderio supernorum, grabatum tollis, corpus scilicet a terrenis eleuās voluptatibus, vt iam non feratur anima concupiscentijs eius: sed magis ipsa, vt dignum est, regat illud, & ferat, quo non vult, si demum ambulat, quæ retro sunt obliuiscēs, & ad ea quæ ante sunt te extendens desiderio & proposito proficiendi, curatum te esse non dubites. Neque enim surgere poteras si nō aliquatenus onus esset alleuiatū, & nec grabatum tollere nisi exoneratus magis, quia nec ambulare in seruore cōuersationis, cum peccatorum grauimole possibile est. Propter quod fiducialiter iam postulare potest qui eiusmodi est, tantum caueat ne forte aut postulet nō postulanda, aut minus postulet quæ à Deo sunt postulanda: aut ea tepidè quærat quæ toto affectu & omni tempore sunt quærenda. Petitis, & non accipitis (ait Iacobus) eo quod male petatis, vtpote in concupiscentijs vestris. Sic agit omnis qui terrena quærit vltra necessitatem, qui mundialem gloriam sectatur aut voluptatem. Tale est etiam quod solent seculares homines mortem inimicorum in orationibus postulare, ceteraq. similia quæ non oportet. At verò temporalia si defuerint, petēda quidē sunt quantum necessitas humana requirit: sed iuxta beati Gregorij sententiam, non sunt hæc nimium requirenda. In quo genere etiam illa spiritualia sunt, sine quibus nihilominus salus constare potest, vt sermo scientiæ, gratia curationum, omniaq. de quibus certum non habemus quid expediat nobis: vtpote si te fatiget tentatio, supplicandum quidem pro ea, vt auferatur à te, sed non nimis obnixè, quoniam in talibus meminisse semper oportet Apostolicæ illius sententiæ: Nos enim quid oremus sicut oportet nescimus: & Deo magis committere, quam temerè aliquid apud nos definire. Hæc autem sunt toto affectu, &

omni tēpore postulāda, hæc sunt pro quibus incessanter & quam obnixè poterunt, ad Deum clamēt desideria tua, vt habes gratiam eius bonam, & placere possis in oculis pietatis ipsius, & in eo viuas, & moriaris in ipso, vt gloriam eius videre, & ipso frui in perpetuum merearis. De his enim dictū est: Sine intermissione orate. Vnde, & Propheta: Exquisiuit (inquit) te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Et alibi: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Porro ad quartum genus orationis, quod est gratiarum actio, per paucos attingere credo, & quo rarius, eo pretiosius est. Multam enim proisus gratiam inuenit apud Deum, quem iuxta promissionē suam exaudit antequam inuocetur, & testimoniū reddet spiritui eius spiritus quem habet ex Deo, quoniam exauditum est desiderium eius, ita, vt certus iam non orare, sed gratias agere possit. Sic enim habes in Lazari resuscitatione, vbi Dominus, licet prius nihil orasset: Pater (inquit) gratias ago tibi quia audisti me. Prima igitur, id est, obsecratio, verecundo fiat affectu. Secunda, quam propriè diximus orationem: affectu puro, vt videlicet non dissimulemus peccata, non nos palpemus, scientes quod sic quisque inuenit gratiam apud Deum, si inuentus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia, id est, postulatio, amplum quærit affectum, & fiducia latitudinem sicut scriptum est: Postulet autem in fide nihil hæsitans. Credo enim propterea dictum: Quemcunque locum calcauerit pes vester, vester erit, quod tantum impetrabimus, quantum porrexerimus pedem fidei. Quarta, quæ est gratiarum actio, ipsa debet esse deuotione plenissima, & delicijs affluens. Iam verò de reuerentia orationis, in eo quod lectum est in capitulo ipsius regulæ, vos modò sollicitauit auctoritas, ex cuius occasione aliqua de oratione dicenda putauit. Illud tamen breuiter dico, nonnullos (vt arbitror) experiri interdum in oratione ariditatem & hebetudinem quandam mentis, vt solis orantes labijs non satis attendant neque quid dicāt, neque cui loquantur, pro eo, quod velut ex consuetudine quasdam cum minus digna reuerentia & sollicitudine accesserunt. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem quam propheticum illud: In-

Iac. 4. a

Rom. 8. a

Luc. 18.

Ps. 26. c

Iac. 1. a

Iosue 1. a

Ps. 35. a

lis vsque ad domum Dei? Omnino siquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare caelestem, illam vtique curiam in qua rex regum stellato sedet folio, circumdante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu. Vnde & ipse qui viderat, quia maiorem numerum non inuenit. Millia ait, millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei.

Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet à palude sua procedens & repens ranuncula vilis? Quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis, & sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriae, in praesentia Angelorum, in concilio iustorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio? In cunctis igitur actionibus nostris multa opus est animi vigilantia, sed praecipue in oratione. Etenim sicut in Regula nostra legimus, licet hora omni; & omni loco oculi Domini super nos speculentur, maxime tamen in oratione. Licet enim semper videamus, sed nunc etiam praesentamus & ostendimus nos quasi facie ad faciem cum Deo loquentes: Porro quamuis vbique sit Deus, in caelo tamen orandus est, ibiq. orationis tempore cogitandus: vt mens nostra non oratorij te-

Quomodo voluntas nostra Diuina voluntati tripliciter subijci debeat.

Sermo.

A

Vidistis nunc ex Regula nostra fratres, de humilitate sententiam, cui ego quoties legitur, toto animo intentos vos esse volo. Insuper est enim & infanus quicumque in alijs vitae meritis, quicumque in alia religione seu sapientia, nisi in sola humilitate confidit. Apud Dominum fratres, ius habere non possumus, quoniam in multis offendimus omnes, sed nec fallere eum, ipse enim nouit abscondita cordis, quanto magis opera manifesta? vtique nec resistere viribus, quoniam omnipotens est. Quid ergo restat nisi ad humilitatis remedia tora mente confugere, & quidquid in alijs minus habemus, de ea supplere? Sed, o mira vanitas, o mira fatuitas cordis nostri, cuius elationem perfecte reprimere, cuius ceruicofos motus omnino domare, humilitatis materia tanta non sufficit, quin superbiat adhuc terra & cinis.

Porro totius humilitatis summa in eo videtur consistere, si voluntas nostra Diuina (vt dignum est) subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta: Nonne Deo subiecta erit anima mea: Scio quidem creaturam omnem velit nolit subiectam esse creatori. Sed à creatura rationali voluntaria subiectio quaeritur, vt voluntarie sacrificet Dño, & confiteatur nomini eius, non quia terribile, & sanctum, non quia omnipotens, sed quia bonum est. At verò subiectionem istam triplicem esse necesse est, vt quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino: & quod certum est eum nolle, similiter excremur & nos. Quod autem incertum est vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus. Hic certe fratres, in hoc medio totum periculum est religiosorum, dum infeliciter blandimur nobis, & palpantes seducimus nosmetipsos. Huic accedit, vt dissimulemus Dñi querere voluntatem, dum & nostram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excusationem. Quis enim est ille tam infelix monachus, qui id nolle audeat, quod certum est Deum velle: aut quod certum est eum nolle, id velle praesumat? Sed in medio periculum est his qui iam egressi de saeculo, in loco conuersionis habitant tamquam in paradiso voluptatis: sicut in medio paradisi

Z 2 lignum

Apo. 5.

C

Marc. 6.
b

orandus est, ut mens nostra non oratorij te-cto, non aeris spatio, non ipsa retardetur nubium densitate, iuxta eam formam, quae nobis à Christo tradita est, vbi ait: Si orabit: Pater noster qui es in caelis. Caelum enim quadam prerogatiua etiam sedes siue thronus Dei vocatur: quia ad eam comparisonem qua Deum in caelis Angeli sancti, & electorum animae vident, nos miseri, & peregrini super terram vix solum nomen habere videmur. Sic igitur oret qui orat, tamquam assumptus & praesentatus ei qui sedet super excelsum thronum in Angelis, qui minime ceciderunt, & eleuatum in hominibus quos suscitauit de puluere inopes, & erexit de stercore pauperes: sic (inquam) semetipsum consideret, & sic attendat, tamquam praesentatum Domino maiestatis, vt dicat cum Abraham: Loquar ad Dominum meum, cum sim puluis

& cinis. Et quia tuo praeepto commonitus, tua institutio formatus, id

praesumo

Domine fons pietatis.

Gen. 18.
d

E

lignum transgressionis positum erat, in quo præuaricati sunt parentes primi, lignum scientiæ boni & mali, non tantum boni, vel mali folius, sed boni & mali. Propterea rogo vos fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit quod vtilius possitis audire. Vbi certa est Dei voluntas, omnino nostra sequatur, in his videlicet de quibus certū aliquid in Scripturis inuenimus, aut ipse spiritus manifestē clamat in cordibus nostris quid sentiendum sit, vt est caritas, humilitas, castitas, obedientia: hæc approbemus indubitanter, & appetamus, quæ placere Deo seimus indubitanter. Sed & ea omnimodē odidisse debemus, de quibus certum est, quod oderit ea Deus: vt est apostasia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his verō rebus de quibus nihil certi possumus inuenire, nihil certum voluntas nostra definiat, pendeat inter vtrumque, aut saltem neutri parti, nimis inhæreat, cogitans semper ne fortē altera pars Deo magis placeat, & parati simus voluntatem eius sequi in quamcumque partem eam cognouerimus inclinari. Nemo super his quæ certa sunt hæsitet, nemo dubia, pro certis admittat, nemo sibi in dubijs iudicium vendicat, præcipit et sententiā, & experiemur quod scriptum est: Pax multa diligentibus legem tuam Dñe; & non est illis scandalum. Vnde enim sunt scandala, vnde turbatio, nisi quod propriā sequimur voluntatē, & temerē quod volumus in corde nostro definiētes, si quomodo id prohiberi contingat aut impediri, continuo ēt in impatientiā, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperātur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt sancti, & qui nobis casus videtur, sermo quidem Dei est, suam nobis indicans voluntatem? At quicumque nihil certum de huiusmodi in corde posuerit: in quamcumque partem postea conuertatur, scandalizari non poterit. Aut si quis facere cogitat vnde mandatum certum non habet, si voluntatem suam suspensam tenuerit donec prælatum interroget, & ab eo quærat Dñi voluntatem, cui vice ipsius obedit, non turbabitur quidquid ei præcipiatur, quoniam pax multa diligentibus legem tuam Dñe, & non est illis scandalum. Porro, quod dixi voluntatem suspensam teneat, aut voluntatem suā diuinæ subijciat voluntati, non de concupiscentiis desideriorum, non de affectionibus dico,

Illud enim impossibile est, dum adhuc in hoc peccati corpore, in hoc corpore mortis aīa detinetur. Quid enim esset aliud quam vita æterna, tota affectione Diuinam in oibus sequi voluntatem? Sed consensum nostrum necesse est Diuinæ subijcere voluntati, si pacem æternam, & pacem desideramus habere presentem, sicut scriptum est: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Dñe (ait Propheta) in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die. Alius enim ambulat in lumine vultus sui, sollicitus facere suam voluntatem, & beneplacitum cordis sui considerans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus quid hominibus placeat, quid mundus iudicet: de quo die Propheta loquitur: Diem hominis non concupiu, Dñe tu scis. Contritio & infelicitas, in vijs eorum, & viam pacis non cognouerunt, nō est timor Dei ante oculos eorum. Nam qui timorem Dei semper habet præ oculis, via eius pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Venite ad me, inquit, omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: quos vestræ seu alienæ voluntatis pura premit feruitus: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauē est, & onus meum leue: Quanto enim benignior, & dulcior est diuina clementia quolibet homine, tanto suauius esse manifestum est iugum eius ceteris omnibus. Propterea hoīes sibi ipsi, aut alijs hominibus placere studentes, confusi sunt: sed qui in lumine vultus tui ambulant Dñe, id solum cogitantes quomodo tuam faciant voluntatem, & toto corde contendentes placere tibi: nunc quidem in nomine tuo exultabunt, & non erit illis scandalum. Demum in iustitia tua exultabunt, quando exuentes infirmitates suas, & intrantes potentias Domini, memorabuntur iustitiæ tuæ solius, vt eam tunc teneant sine labore, quam modo sequi laborant.

Contra pessimum vitium ingratitudeis. Sermo.

Magna est super nos dilectissimi, magna valde misericordia Dei nostri, quos tam ineffabili Spiritus sui virtute, tam inæstimabili dono gratiæ suæ eripuit à vana nostra conuersatione huius sæculi, in quo eramus aliquando tamquam sine Deo, aut certē (quod excera-

Pf. 118.
x

F

1cā. 14.6

G

Pf. 88.6

Ier. 17.6

Pf. 13.6

Prou. 3.6

Matth.

11.6

H

execrabilis est) etiam contra Deum, non ignorantiam habentes, sed contemptum: cuius vitæ, aut potius mortis (anima enim, quæ peccauerat, ipsa moriebatur) vitam frequentem in oculis cordis nostri tetra versetur imago, quanta videlicet cæcitas, quanta peruersitas illa fuerit, vt sedula meditatione pensantes miseriæ pondus, etsi non tam perfectè sicut est, aliquid tamen æstimare possimus liberatrici misericordie quantitatem. Iam verò si quis ex vobis diligenter considerare nõ negligat, nõ modo vnde erutus, sed vbi sit constitutus, non solum quid euaserit, sed & quid acceperit: non tantum vnde reuocatus sit, sed etiam quo vocatus, inueniet sine dubio cumulum huius misericordie omninò mensuræ prioris excedere quantitatem. Neque enim fecit taliter omni nationi, vt non solum iudicia, sed & consilia sua manifestaret eis: sed omninò magnificauit facere nobiscum, non solum in seruos assumens, sed eligens in amicos. Neque enim nos elegimus eum, sed ipse elegit nos, & posuit nos vt eamus, & fructum afferamus, fructum inquam non solum non peremptorium, quod ad iudicium pertinens notum sit etiam seruis, sed nec perituum quidem, quod de consilio est, & reuelatur amicis. In hoc siquidem positi sumus, vt non peccato seruiamus. Ipse enim est peremptorius labor. Nec sæculo quoque, quemadmodum hi quos videmus subditos curis terrenis, etsi non culpæ; corporalibus officijs, etsi non flagitijs implicatos, & in ea, quæ præterit huius mundi figura, pro sua suorumq. præsentis sustentatione laborans, quorum vtique labor etsi non ad damnationem, minimè tamen pertinet ad salutem, ita, vt etsi conferuauerint fundamentum, detrimentum tamen patiantur, peruentibus quæ superedificauerant, ipsi verò salui sint, sic tamen quasi per ignè. Nobis autem quid dicitur? Quod consilium datur amicis? Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Nec cessamus ab operando hoc cibo etiam cum terrenis fortè occupamur operibus, aut obedientia dictante, aut fraternæ caritatis intuitu, quoniam dissimilis nobis intentio est ab his quorum laborem perituum esse prædiximus. Dissimili proinde radice inhærens labor similis non similiter habet perire, quoniam radicans est in ea, quæ nunquam perit æternitæ. Denique

Oper. D. Bern. Tom. 1.

si fortè non quidem illicita, nec tamen expedientia sectantes, priori forsitan fornicatione relicta stetitsemus in coniugij castitate, non capientes quod de cœlibi vita datum nouimus esse consilium, sed à rapinis, & fraudibus abstinentes, licitè proprijs rebus uteremur, hec tamen perfectionem euangelicam attingentes: sicut scriptum est: Si vis esse perfectus, vade & vende omnia *Matth. 19. c.* quæ habes, & veni sequere me, &c. Hoc ipsum quantæ pietatis esset, si à tantis criminibus in quibus multi ex vobis inuoluti solum in se responsum mortis, & iudicium certæ damnationis haberet, datum esset, vel in inferiori aliquo respirare gradu: Prodigus certe filius ad filiorum numerum aspirare timebat, beatum se reputans si fortè vel in mercenariorum numerum recipi mereretur: minime tamen sufficere potuit paternæ pietati, nisi tam copiosam ei misericordiam exhiberet, cui posset & ipse qui nunquam à patre discesserat senior filius inuidere. Sic & nos dilectissimi, abundanter effusa super nos misericordia Dei nostri, de filijs iræ & dissidentium non solum ad electorum recepit numerum, sed vocauit ad collegium perfectorum, Nam etsi fortè aliquorum negligentia ad perfectionem non assurgit, ipsi viderint quid excusationis possint afferre, quoniam Apostolicè omnes nos vitam professi sumus, Apostolicæ professioni nomina dedimus vniuersi. Quod sanè non de ea gloria sanctitatis dixerim, quam non sibi tantum, sed vniuerso orbi suscipere meruerunt, sicut scriptum est: Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam: sed de eorum potius professione qua pro omnibus Petrus loquitur dicens; Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Sed ià omnino mouet fratres mei, quid sibi velit quod minus erga nos liberalis nunc Diuina clementia videatur, vt quibus tanta contulit non rogantibus, non desiderantibus, immò & fortasse recusantibus: nunc orantibus, obsecrantibus, postulantis sapissime, immò continue, videatur multa minorare negare. Quid enim putamus carissimi? Abbreuiata est manus Domini, an fortè thesauri gratiæ defecerunt? Quid inquam putamus, vtrum voluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrum sanè de eo æstimare licet, neutrum fas est credere de omnipotenti, & immutabili maiestate. Quid sibi vult ergo, quod incessanter orantes,

Z 3 obfc.

2. Cor.
12. b

obsecrantes, postulantem, nō exaudit quibus tantam, & tam gratuitam misericordiam prærogauit? Nam si respondeat quis, quod Apostolo Paulo responsum est, sufficere nobis gratiam Dei, plane omnino tallitur, cum pro ea, quam maxime vniuersæ orationes, obsecrationes, & postulationes nostræ fiant, ne ambulem⁹ in magnis, aut in mirabilibus super nos, orantes nobis uari humilitatem quanta decet non dico sanctos, sed monachos peccatores: obsecrantes patientiam nobis tribui quanta non dico in martyribus inuenta est, sed professioni nostræ necessaria est, postulantes cæcitatem quantum non dico Angelis, sed patribus qui fuere homines similes nobis passibiles, etiam & peccatores, Diuino munere collatam agnouimus ex testimonio Scripturarum. Væ generationi huic miseræ ab imperfectione sua, cui sufficere videtur insufficiētia immō inopia tanta. Quis enim ad perfectionem illam quam Scripturæ tradunt, vel aspirare videtur? Non sine causa sanè, cum sint nobis eadem cum patribus conuersionis initia, dispar valde conuersionis profectus inuenitur, adeo, vt cum eos profectiū de die in diē & cursum consummasse legamus, apud nos magnus estimaretur, si quis vel ipsa conuersionis sue primordia conseruaret, vt nō minus humilis aut timoratus, non minus sollicitus & circumspēctus, non minus seruens spiritu, non minus patiens ac mansuetus in medio quam in initio videretur. Quantos enim videmus quasi oblitos sui, & peccatorum suorum, Dei quoque, & beneficiorum eius immemores, sic non redimere, sed amittere tempus, vt de moribus, & affectionibus suis vix vltima apud ipsos mentio fiat? Quid istos aliud agere dixerim, q̄ scurrilitates, detractiones, tactantia, & impatientia verba non reputant, facile contristant proximis, immo spiritum Dei qui in eis est, puillorum scandala parui pendunt, ad increpationem aliorum aut negligentia quadam dormitare videntur, aut iracundia facibus inflāmantur, & cum his quasi gens quæ fecerit iustitiam, accedunt liberè ad Ecclesiam, psallunt cum alijs, sed non spiritu neque mente, orationis tempore nescio quas ineptias meditantur, & ne ipso quidem tremendo Angelis participare verentur Domini corporis Sacramento: quid, inquam, istos aliud agere dixerim, quam securos iam de gratia Domini sua fiducialiter de ea quā

longo tempore promeruerint familiaritate præsumere? Hoc nempe est, quod vulgari prouerbio dicitur: Familiaris Dominus fatuum nutrit seruum. Sed vbi est dilectissimi, quod toties canitis: Quoniam Ps. 38. c aduena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei? Heu heu, non inuenitur qui redeat, & agat gratias Deo, nisi hic alienigena. Nonne decem mandati sunt, & nouem vbi sunt? Meministi credo verba Saluatoris hæc esse, nouem illorum ingratiudinem arguentis. Bene siquidem orasse, obsecrasse, postulasse leguntur, qui leuauerunt vocem dicentes: Iesu fili David, miserere nobis. Sed defuit eis quarta quam adiecit Apostolus gratiarum actio, quando nec redierunt nec egerunt gratias Deo.

Multos quoque videmus vsque hodie satis importune petentes, quod sibi deesse cognouerint: sed paucos admodum nouimus, qui dignas super acceptis beneficijs gratias agere videantur. Nec reprehensibile, quod instanter petimus, sed planè petitioni negat effectum, quod inuenimur ingrati. Et fortè hoc etiam clementia esse videtur, ingratis negare quod postulant, ne contingat nobis, vt tanto gratius de ingratiudine iudicentur, quanto magis accumulatis beneficijs ingrati probabimur existitisse. Ergo misericordiam res est in hac parte subtrahere misericordiam, quemadmodum ira, & indignationis misericordiam exhibere, eam sanè de qua per Prophetam ipse pater misericordiarum loquitur, dicens: Misereamur impio, & non discet facere iustitiā. Quam multos enim videmus & plangimus fratres, qui dummodo maneat habitus, & tonsura, salua sibi omnia arbitrantur? non considerantes miseri, quemadmodum ingratiudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem quem vident transforare dissimulent, ne fortè recogitent, & erubescant. ipsaq; verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora vniuersa præsumit, vt non vereatur ad ea quæere, quæ foris apparent, venentium duccere caput, nisi fortè quos videmus manifestè apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur: & non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nefecerunt. Vides ego non omnibus prodesse, quod à lepra secularis conuersationis, cuius pecca-

A

Ps. 38. c

Luc. 17.

M

Isa. 26. b

B

ta manifesta sunt, emundantur: sed nonnullis peius in occulto ingratiudinis vlcus oriri, quod tanto periculosius sit, quanto interior. Et bene Saluator hinc in Euangelio nouem illos vbi sunt quærit, quoniam longe est à peccatoribus salus. Sic enim & primum hominem post peccatum vbi sit interrogat, & in iudicio nescire se profitebitur operarios iniquitatis cum legamus in Psalmo. Quoniam nouit Dominus viam iustorum, & iter impiorum peribit. Nec sine causa in nouenario inuenti sunt, qui non redeunt ad Saluatorem, in quo nimirum numero quaternario quinarium iungitur, & est non bona mixtio corporeæ sensuualitatis, & euangelicæ traditionis. Quod tunc fieri solet, cum sic volumus quattuor Euangelij obedi-
Cre, vt quinque corporis sensus pariter oblectare velimus. Felix autem Samaritanus ille, qui cognouit se nihil habere, quod non accepisset, idcirco seruauit depositum, & cum gratiarum actione ad Dominum est reuerfus. Felix qui ad singula dona gratiæ re-
Gredit ad eum, in quo est plenitudo omnium gratiarum, cui dum nos pro acceptis non ingratos exhibemus, locum, in nobis facimus gratiæ, vt maiora adhuc accipere mereamur. Omnino enim sola nos à profectu cõuersationis impedit ingratiudo nostra, dum quodammodo amillum reputans dator, quod ingratus accepit, cauet sibi de cetero tanto plura amittere, quanto plura cõferret ingrato. Felix proinde, qui se alienigenam reputans, etiam pro quibusque minimis beneficijs nõ minimas refert grates, gratuitum esse non dubitans, neque dissimulans, quod alieno impenditur, & ignoto. Nos autem miseri & miserabiles, cum in initio, adhuc alienos nos æstimamus, timorati fati, satis deuoti, & humiles inuenimur, tam facile postmodum obliuiscimur, quam gratuitum sit quicquid accepimus, & præsumentes non bene quasi de familiaritate Dei, nequaquam aduertimus, quod mereamur audire, quoniam inimici Domini domestici eius. Tanto enim facilius nunc offendimus eum, quanto ea grauius, quæ à nobis committuntur iudicanda nouerimus esse: cum in Psalmo legamus, Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique. Obsecro itaque fratres mei, humiliemur magis, ac magis sub potenti manu Dei, & ab hoc tam maximo, tam nequissimo vitio ingratiudinis longè fieri studea-

mus, vt tota deuotione in gratiarum actione versantes, cõcilieamus nobis gratiam Dei nostri, quæ sola potest saluare animas nostras. Nec verbo tantum, vel lingua, sed opere, & veritate exhibeamus nos gratos ei, qui gratiarum actionem magis, quam dictionem à nobis exigit dator gratiarum Dominus Deus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen.

De eo quod legitur in Iob: In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. Sermo.

Dignum valdè est, & omnino exigit ratio æquitatis, vt quibus à constitutione mundi regnum paratur, ipsi etiam sese regno parare nõ negligant, ne parato regno inueniantur forsitan qui regnaturi fuerant imparati. Sic enim legimus de cena quadã, dicente Domino: Quoniam quidẽ cena parata est, sed qui vocati erant non fuerunt digni. Querimus ergo quemadmodum regno parato, parari debeant reges futuri. Et si piè querimus, cum propheta vtique dicere non audemus. Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur (inquit) sine macula. Sed hæc iniquis, præparatio soli Christo cõuenire videtur. Nemo enim ceterorum omnium mundus à sordibus, nec infans cuius est vita vniuersi diei super terrã. Itaque solus intrabit, qui solus Agnus est sine macula, solus argui non potuit de peccato, quod nõ ab eo factum est, nec in eo inuentum. Solus planè summus pontifex meus, nec in patre, nec in matre contaminatus est, vt lex dicit: patrem quippe Deum: matrem quoque sed virginem habens: vnde & solus ingreditur sancta sanctorum, & nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo filius hominis, qui est in caelo. Quid ergo nos? Ita ne continuò desperabimus? Immo verò sperabimus, & hinc maxime. Licet enim solus, sed profecto totus intrabit, & os non comminuetur ex eo. Non sine membris caput inuenitur in regno, si tamè membra fuerint conformia sibi, & cõherentia capiti suo. Conformia sane moribus, cõherentia fide. Habet enim cõformationem quãtum potest, habet & cõherentiam ipsa etiam minor ætas, dum & similitudini mortis eius mersione illa triplici complantatur, & si-

Luc. 17.
d

Psal. 1. b

C

Matth.
22. a

Pf. 14. a

Iob 15. b

E

Pf. 54. b

dem in inuolucro quodam recipit, quod necdum capax sit eorumque. Benignus est nimirum spiritus sapientiae; & quem traducta culpa ligauerat, indulta iustitia soluit. Sed non ita deinceps liberabit maledictum à labijs suis. Voluntariè enim peccanti post agnitam gratiam non relinquatur hostia peccato. Sed neque sic liberabit à suis quomodo ab alienis labijs maledictum. Maledictio fratres, grauis est macula, & scimus quoniam non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod de ore egreditur. Inde ergo macula, inde maledictio à labijs suis, sed non semper à proprijs. Neque enim de corpore vel corde proprio originalis in paruulum culpa procedit, cui non modo consensus, sed ne vllus quidem interim potest sensus esse peccati. Quomodo tamen maledictum à labijs suis non liberat spiritus, aut voluntarie peccantibus non relinquatur hostia, nisi quia non illi denuo crucifigitur Christus, nec complantatur iterum similitudini mortis eius per baptismum? Propria iam ab eo lacrymarum vnda exigitur, propriam baiulare crucem, propria mortificare membra, & propriam immolare hostiam necesse est. Sine causa aliter diceret, credo, proprijs labijs expietur oportet propriorum maledictio laborum: pro multis enim tribulationes in regnum Dei intrare necesse est, & nemo nisi per tribulationes ingreditur, aut proprias, aut alienas. Sola nimirum secundi Adæ tribulatio purgat, quos cõtaminauit offensio sola prioris, non quod propria cuiquam sufficere possit satisfactio. Quid enim est vniuersa penitentia nostra, nisi quod si non compatimur, omninò non possumus conregnare? Quod enim in nobis minus est, ipse supplet: modicum tamen illud quocumque nostrum est, non patitur reseruari. Quod si fidei coherentia sine morum conformitate nequaquam saluat aduktos, longe minus saluare poterunt opera sine fide. Facilius enim membrum inhaerens capiti si deforme est reformatur, quam diuulsium quamlibet simile copuletur. Et ipsum tamen quod deforme est, aut conforme fieri imagini filij sui, & capitis sui, aut certe tandem auelli ab eo, necesse est anathema esse à Christo, ne in illa plenitudine corporis eius inueniatur quippiam indecorum. Vbi ergo macula propria, propria quoque purgatio iure requiritur, & si cõtaminatio multiplex, opus

est etiã tribulatione multiplici. Vnde enim tribulatio nisi dum restituit contaminatio, concupiscentiè repugnatur? Quid verò in homine purum ab hac macula, immune, ab hoc contagio poterit inueniri? Ab intus manat, de corde exit pestiferum virus, ac deinceps corpus occupat vniuersum, mentem desiderijs afficit, membra illecebris inficit. Inde pruritus aurium, oculorum petulãtia, inde olfaciendi voluptas, inde in faucibus tam inordinata delectatio, inde in vniuerso corpore molitici sensus, & libido perniciofa tangendi, inde intus in anima ebrietas illa desideriorum, & fornax quædam ambitionis, auaritiæ, inuidiæ, contumaciæ, nequitiae, & omnium denique vitiorum affectibus vehementer accensa. Quot enim corpus illecebras, quot oblectamenta mundus habere videtur, tot patitur tribulationes, tot sustinet tentationes vniuersas. Et quemadmodum ambulans quis in carne, sensuum voluptate delectatur, & delicias computat esse sub sensibus: sic & omnis qui in spiritu seminare desiderat, spinas & tribulos quos propria terra ex maledicto vti que germinat, potius eradicare quam propagare contendit, quippe qui conuertitur in arumna sua quoties configitur spina: Huic ergo tam multifariae pesti, per singula quæque resistere, quam multiplex tribulatio? A planta pedis vsque ad verticem non est sanitas in me, totum infecit concupiscentia, lex peccati in membris, omnibus inuenitur, vndique per fenestras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitiæ periculosus feruit, crudelius malignatur. Minime tamen in hac tam multiplici lucta desiciendum, aut desperatione cedendum est. Licet enim abundant tribulationes pro Christo, sed abundant & consolationes per ipsum. Denique audi consolationem: Peccatum in foribus est, nisi ipse aperias, non intrabit. Appetitus in corde prurit: sed sub te est, nisi sponte cesseris, nil nocebit. Audi consolationem. Consensum cohibe ne praualeant. Gen. 4. 6 hæc, & immaculatus eris, vt sine macula ingrediaris, & ipse ad habitandum in tabernaculo, & requiescendum in monte sancto Domini Dei tui. Si tui non fuerint dominati, tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum planè delictum, quod interiorum, & exteriorum hominem occupat vniuersum. Audi adhuc consolationem. In sex, inquit, tribulationibus

Hebr. 10

Matth. 23. 6

Ab. 14

H

Gen. 4. 6

Job 5. c. nibus liberaberis, & in septima non tanget te malum. Si puer Hebræus es, sex annis seruiens liber egredieris in septimo. Sex tibi tribulationes sunt contra desideria cordis, & quinque partitâ sensualitatis corporæ voluptatem: sed in his sex liberaberis à septima, non quidem ne veniat, sed ne lædat, ne noceat, ne tangat te malum. Veniet quidem mors: ipsa. n. est septima tribulatio: sed somnus erit dilectis Domini, & ecce hereditas eius. Erit ianua vitæ, erit initium refrigerij, erit sancti illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus, & non homo. In septima itaque non tanget te malum. Malum vtique triplex, quod eos manet in septima, qui in sex tribulationibus dissimulant perfectè interim liberari, nec in sex hydrijs purificantur ad liquidum, vt exhibeantur in nuptijs sponsi nõ habentes maculam neque rugam. Monet enim eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei. Vndè nobis ista dissimulatio est fratres mei? Vnde hæc tam perniciosa tepiditas? Vnde hæc securitas maledicta? Quid seducimus miseris nosmetipsos? Forsitan iam diuites facti sumus, forsitan iam regnamus? Nonne ostium domus nostræ horribiles spiritus illi obsident? Nonne exitum nostrum aruales illæ facies præstolantur? Quis ille pavor erit ò anima mea, cum dimissis omnibus quorum tibi est tam iucunda presentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam familiaris, sola ingrediens incognitam penitus regionem, occurrantia tibi cateruatim ruere terribilissima illa môstra videbis? Quis tibi in die tantæ necessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus preparatis ad escam? quis consolabitur? quis deducet? Filioli mei, memoremur hæc nouissima nostra, ne pecemur. Nam & per ignem nobis transcundum est, & vniuscuiusque opus quæle sit, ignis probabit. Ibi enim aurum nostrum vertetur in scoriam, ibi reuelabitur vniuersa impuritas, ibi veritas ipsa accepto tempore quod nobis interim datum contemnimus, iustitias iudicabit. Quid verò illie omnes iustitiæ nostræ, nisi pannus mœstruatè reputabuntur? Quid quid nunc parvipendendo transimus, palpando regimus, dissimulando negligimus, quanto illic cruciatu vindex flamma consumet? Vtinam magis nunc daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lacrymarum: fortè enim

non reperiret ignis exurens, quod interim fluxus lacryma diluisset. Iam verò post ignem illum putas residuum aliquid inuenietur in nobis? Aut tantum erit vt audeamus illud vultui maiestatis offerre, aut eius sic altare conspectui? Quis ille pudor erit, quæ ve confusio, post tanta beneficia tam tepidos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei nostri? Fugiebat Adam vt absconderetur ab eo, post vnius vtique pomi vetiti gustum, quid nos post tanta flagitia, post tanta facinora præsumemus? Quando ab hac confusione purgabitur oculus cordis, cui nunc operâ dare negligimus, vt irreuerberata acie veri illius solis radios valeat intueri? Sicut fuit cera à facie ignis, sic peribunt peccatores à facie Dei. Ingreddiatur vtique purredo in ossibus meis, & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis huius septimæ, & in ea non tangat me malum. Malum hoc triplex, horro-
ris doloris, & pudoris. Felix siquidem anima, quæ fiducialiter inimicis suis loquetur in porta. Quid hæc astas cruenta bestia? Nihil in me funeste reperies. Felicius cuius opus non arserit, quem superædificasse aurum, argentum, lapides pretiosos, examen illud inueniet. Felicissimus qui sine vlla nube confusionis reuelata penitus facie gloriæ Domini specuando, in eandem imaginem transformabitur, & similis erit illi, videns eum sicuti est, vtique super omnia Deus benedictus & laudabilis, & gloriosus in sæcula sæculorum. Amen.

De diligendo Deo. Sermo.

Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Omnia enim quæ in mundo sunt, concupiscentia oculorum, & ambitio spiritus, quæ non sunt ex patre. Quid ergo? Sunt aliqua ex patre, quibus nobis ista recompensentur. Sunt vtique omninò dulciora his, & amabiliora, sed hæc non creduntur seruis, multo minus inimicis. Quisquis verò amicus voluerit esse huius mudi, inimicus Dei constituetur. Amicis creditur consiliũ, quibus dicitur: Quia omnia quæcumque audiuĩ a patre meo, nota feci vobis. Exponit beatus Gregorius, quia amor ipse, notitia est. Ergo triplex amor, qui tria illa excludat, quæ non sunt ex patre. Et propterea credo, ter inter-
rogatur

Joan. 21 rogatur Petrus, Amas me, amas me, amas me? Sed, & fortè hæc sunt de quibus in lege præcipitur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, id est, diliges dulciter, siue affectuose, diliges prudenter, diliges fortiter. Siquidem amor cordis simile quiddam habet carnalis amoris: nam affectiones propriæ cordis esse dicuntur. Anima verò aliquanto iam superius sonat, unde & merito dicitur sedes sapientiæ, vt merito videatur illi attribuendum prudenter diligere Deum. Sanè ad affectuosum illum què dicimus cordis amorem, plurimùm valet Incarnationis Christi cogitatio, sed & totius dispensationis quam gessit in carne, & maxime passionis. Videns enim Deus homines omninò carnales effectos, tantà eis dulcedinem exhibuit in carne, vt durissimi cordis sit, quisquis eum toto affectu nõ diligit. Volens siquidem nobilè creaturam hominè recuperare, si inquit, inuitum coegero, asinum habeo, nõ hominè, quoniam quidem non libens veniet, nec spontaneus, vt possit dicere. Voluntariè sacrificabo tibi.

Pf. 53. b Nunquid asinis dabo regnũ meum? Nunquid de bobus cura est Deo? Vt ergo habeam voluntariũ, terbeo eum, si fortè conuertatur, & viuat. Et comminatus est acerbiora, quæ excogitari possunt, tenebras ater nas, vermes immortales, ignem inextinguibilem. Cum autè nec sic homo reuocaretur, ait: Non solum timidus, sed etiam cupidus est: pronittam ei quod potissimum desiderabile videatur. Desiderant homines aurũ, & argentum, & similia, & super hæc omnia vitam desiderant. Manifestũ est hoc, & valde manifestum. Si, inquit, tantopere desiderant miseram hanc laboriosam vitã, & momentaneam, quantum diligent vitam quietam, æternam, beatam? Promissit itaque vitam æternam, promissit quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Videns autè quod nihil proficeret, vnum, inquit, restat adhuc. Inest homini non solum timor & cupiditas, sed & amor, nec quidquam in eo vehemētius ad trahendũ. Venit igitur in carne, & tam amabilem se exhibuit, vt illam nobis impenderet caritatem, qua maiorem nemo habet, vt animam suam daret pro nobis. Quisquis sanè nec ob hoc quidè conuerti voluerit, nonne merito audiet: Quid debuĩ facere tibi, & non feci? Et verè in nullo sic commendat

Deus caritatem suam, quemadmodũ in mysterio incarnationis eius, & passionis: in nullo sic reuelatur eius pietas, in nullo sic apparet benignitas, quomodo in humanitate, Apostolo teste, qui ait: Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei, 3.

Nam potentia quidem occultata est, quoniam in infirmitate venit. Vnde Abacuc: Abscondita est, inquit, fortitudo eius, haud dubium quin in cruce, cuius cornua in manibus eius. Sapientia quoque abscondita est, & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam verbi, saluos facere credentes. Nonne quodammodo stultum se fecerat, qui tradidit in mortem animam suam, & tulit peccata multorũ, & quæ non rapuit, tunc exsoluebat? Nonne ebrius erat vino caritatis, & immemor sui, contra Petri consilium dicentis: Propitius esto tibi? Itaque abscondita est fortitudo, maximeq; velata & incarnata sapientia, sed benignitas non potuit amplius declarari, nec abundantius exprimi non euidētius commendari. Porro id quidè ad affectuosum cordis amorem diximus pertinere. Nam videre est homines sic affectos erga huiusmodi, vt vix sine lacrymis audiant, vel recordentur. Hic ergo amor contra concupiscentiam carnis est. Quid enim dulce sit ei in carne, cui tanta dulcedo est in Christi passione? Verum hæc dulcedo falli potest si desit prudentia, & iam difficile caueri poterit in melle venenum. Necessè est igitur adesse prudentiam, qua diligenter interiora mysteria inuestigare possimus, vt parati simus omni poscenti reddere rationem. Hic amor prudens excludit curiositatem. Siquidem animus his intentus, temporalium non poterit esse curiosus, dicens cum propheta: Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est. Tertium est, vt fortiter quisque diligit, quatenus sicut falli non potest, ita nec cogi possit, paratus omnia pati propter iustitiam. Quis autem nesciat eum, qui rex cæli sit, terrena regna & honores non ambire, sed magis abijcere? Porro beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Itaque de his tribus nũc Petrus interrogatur, quia prius inuentus fuerat minus habens. Audiens enim primo de passione Domini, ferre non potuit, tanquam dulciter diligens, sed absit (inquit) à te, vt pote insipienter amans. Vnde & audire meruit:

Vade

Ad Tit.

Abac. 3.

B

Pf. 118.

7

Matth.

5. 4

Matth. 16. d. **C** **Vade retro Satana, quoniam non scis ea quæ Dei sunt. Simile aliquid in Apostolis erat: quibus dicebatur. Si diligeretis me, gauderetis utique quia vado ad patrem: imo verò quia diligunt, dolent. Et diligunt & non diligunt: diligunt dulciter, sed non sapienter. Noctæ verò ipsa, qua tradendus erat Dominus, & dulciter & prudenter diligebat Petrus, cum diceret. Tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire: sed nõ diligebat fortiter: quoniam qui cecidit, stabili non erat ille gradu. Nondum venerat virtus ex alto, qua accepta non negavit, sed libera voce vsus. Vos, inquit, iudicate vtrum Deo magis obedire oporteat an hominibus. An non congruè de dilectione requiritur, qui pascendo præponitur gregi? Ille. n. præesse debet alijs qui vino caritatis inebriatus æstuat, immemor sui: vt non querat quæ sua sunt, sed magis quæ Iesu Christi. Et nota quia requisitus Petrus an diligeret plus his, tantum respondit se diligere, non audens affirmare quod prius se dixisset temere confundebatur, & fortasse propterea contritus status est. Dixerat enim prius. Etsi omnes scandalizati fuerint in te: sed non ego.**

De ligno, feno, & stipula. Sermo.

Nvsquam est securitas fratres, neque in cælo, neque in paradiso, multo minus in mundo. In cælo enim cecidit Angelus sub præsentia Diuinitatis. Adam in paradiso de loco voluptatis. Iudas in mundo de schola Saluatoris. Hæc idcirco dixerim, ne quis sibi de loco isto blandiatur, quia dicitur locus iste sanctus est: quia non locus homines, sed homines locum sanctificant. Sunt enim etiam inter nos tria genera hominum, ipsaq. satis incongrua & ordini & homini qui hæc viam ingressus est. Sunt enim qui bene inceperunt, sed statim defecerunt. Et sunt qui numquam inceperunt, sed in sua mollitie permanferunt & permanent. Et sunt qui rapiantur spiritu leuitatis, tardi ad audiendum, veloces ad loquendum, paratissimi cursim enumerare quod faciunt, si quid faciunt tamen. Numquid vel istos repellat Deus? Non, si in fundamento permanferint, sed salui erunt, sic tamen quasi per ignem. **1. Cor. 3.** Per quem ignem? Dicit Apostolus. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Ie-

sus. Si quis edificauerit super fundamentum hoc lignum, fenum, stipulam, detrimentum patietur. Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Fundamentum Christi est, lignum fragile est, fenum molle, stipula leuis. Lignum sunt qui fortiter inceperunt, sed fracti non renodantur. Fenum sunt, qui fugienda mollitie tepefacti, nec summitate digiti (vt dicitur) labores arduos attingere volunt. Stipula sunt, qui leuitatis motibus exsufflati, numquam in eodem statu permanent. Et timendum quidem est de istis, sed non desperandum: quia si in fundamento Christo habuerint, hoc est in hac via vitam finierint, salui erunt, sic tamen quasi per ignem. Ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. Fumus excitat lacrymas, iux vicina illuminat, ardor adurit. Ita & qui eiusmodi est, fumum hoc est amaritudinem in mente habere debet, quia tepidus est, quia remissus est, quia leuis, quia ordinem quantum in se est subruit & perturbat. Sed & lucem in ore, vt qualis est in mente, talem se in confessione & dicat & plangat, vt & linguam acuat conscientia, & conscientiam arguat lingua. Necessè est quoque vt ardorem sentiat in corpore, id est, poenitentia tribulationem, etsi non multimodam, aliquam tamen. Putas quia sic compunctos corde, ore confessos, corpore fatigatos abijciet, qui omnes homines vult saluos fieri, & neminem vult perire? Sunt & alij qui ædificant super fundamentum hoc, aurum, argentum, & lapides pretiosos, qui vehementer incipiunt, vehementius proficiunt, vehementissimè perficiunt, non attendentes quid caro possit, sed quid spiritus velit.

De triplici genere cogitationum nostrarum. Sermo.

Admonet nos Beatus Benedictus (fratres) sollicitos esse circa cogitationes nostras Sapientis utique consilium sequens, qui omni custodia cor custodire suadet, quoniam ex ipso vita procedit. Tria igitur occurrunt genera cogitationum, à quibus multa solitudine cauere necesse sit, eos, qui conuertuntur ad cor, & dignum Deo in semetipsis templum exhibere festināt. Sunt. n. nonnulla interdum cogitationes penitus ociosæ, & ad rem non pertinentes: quas tam facile abijcere, quam recipere facile possit anima,

ma; dummodo sit secum habitans in corde suo, & adfistens dominatori vniuersę terre. Sunt & alia cogitationes violentę magis & fortius adhaerentes, quę videlicet ad necessitates naturę pertinent, & quasi ex eodem assumptę limo, de quo & nos facti sumus, si paululum infederint, auelli nequeunt sine latione & difficultate. Sępę enim sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu, siue vestimento, vt vix eradicari queat de cordibus nostris: quod non aliud est, nisi quod & ipsa limosa & viscosa quodammodo, limosam nihilominus & glutinosam inuenerit terram. Non sine causa enim dictum est, hominem plasmatum non de terra qualibet, sed de limo. Vide enim quām limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui tam fortiter & penę indissolubilitę inhaeret, vt vix cum multa afflictione possit aliquando separari. Quid ergo agendum cum limosa illa cogitatio mentem subierit? Planę exclamandum nobis est cum sancto Iacob, atque dicendum: Ruben primogenitus meus non crecesca: ascendisti enim cubile patris tui. Rubea enim & carnalis atque sanguinea huiusmodi concupiscentia est: quę tunc cubile nostrum ascendit, cum non solum memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur & polluit praua delectatione. Benę autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitę nostrę, in nobis pullulat, cum cetera vitia processu temporis ex matritia mundi huius varijsq; occasionibus contrahuntur. Oportet ergo reprimere, quem exstinguere non possumus appetitum: vt quam citō cubile nostrum ingreditur, crescere cum nullatenus patiamur, sed sub nobis sit, quemadmodum dicit Scriptura. Sub te te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Iam verō tertium cogitationum genus immundum nimis ac tartidum est, quod nec admittere quidem vlla ratione debemus, sed a longe praesentire factorem, & tota virtute repellere, toto animo propulsare, & conuersi statim ad gemitis, lacrymis atque suspirijs inuocantes spiritum, qui adiuuet infirmitatem nostrā. Sic nimirum confusus abscedens, non tam facily deinceps simile aliquid viriliter resistentibus nobis malignus hostis offerre vel asserre praesumat. Dico autem cogitationes illas imundas penitus ac fetidas, quę ad luxuriam, ad inuidiam, & vanā gloriam per-

tinent, ceteraq; vitia detestanda. Oportet enim si mundas conseruare volumus animas nostras, adhuc longę agentibus cogitationibus huiuscemodi multa cum indignatione occurrere, & exsufflare a nobis, vt nullus eis detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum ociosarum, scilicet ad rem non pertinentium, lutum est, sed lutum simplex, id est, non inhaerens nec ferrens, nisi fortē diutius innoretur in nobis, & per incuriam ac negligentiam nostram in alterum genus cogitationum vertatur: quod quotidie experimur. Dum enim otiosa tamquam minima spernimus, ad turpia atque inhonesta dilabimur. Secundum verō cogitationum genus non lutum simplex, sed vt iam diximus, viscosum ac limosū est. Nam tertium quidem sic cauendum est, non tamquam lutum aut limus, sed tamquam immundissimum ac foeditissimum cœnum.

De triplici iudicio, proprio, humano, & Diuino. Sermo.

Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Minister Christi sic debet conuersari, vt ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur compositio interioris animi qui non videtur, nē vel ab alio, vel à seipso possit iudicari, sed dicat eum eodem Apostolo: Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque me ipsum iudico: qui autem iudicat me, Dominus est. In quibus verbis notanda sunt tria iudicia, humanum, suum cuiusque proprium, & diuinum. Et humanum quidem potest iudicare de rebus exterioribus, quę sensibus corporis percipiuntur, de interioribus verō non potest. Hinc a scriptum est: Quis enim scit hominum quę sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Quapropter de his quę sunt in homine, potest iudicare spiritus hominis qui in ipso est: longe verō præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius necdum faretur Apostolus euasisse iudiciū, qui tamen iam humanum transcendisset & proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat: Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque proprium timebat qui dicebat: Sed neque me ipsum iudico, nihil enim mihi conscius sum. Solum ergo restabat Diuinum, de

Gen. 49.

Gen. 49. a

G

Gen. 4. a

Gen. 4. a

H

1. Cor. 4

1. Cor. 2

I

de quo ait: Qui autem iudicat me, Dñs est. Debet tamen quisque quantum potest se irreprehensibilem exhibere, primum quidē coram Deo, sed deinde etiam coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur idem Apostolus, dicens: Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Tribus siquidem modis prouidemus bona coram hominibus, id est habitu, actione, sermone. Habitu, ne sit notabilis, actione, ne sit reprehensibilis; sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam coram Deo, cogitatione, affectione, & intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta. Vnde scriptum est: Cogitatio sancta seruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria ista, id est, cogitatio, affectio, intentio, in anima. Sed in ea quoque proprijs singula locis distincta videntur. Nam cogitatio in memoria est; affectio in voluntate; intentio in ratione consistit. Atque vt eorum vsum ac differentiam clarius videamus, sumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nil ei de sua quietate ex hoc admittitur. Si ergo carni putredo aliqua vel liuidus tumor infederit, iam non solum decus corporis, sed salus quoque perturbatur. Quod si languor forsitan inualescens, cum ipsa carne ossa quoque medullitas occupat, tunc demum de vita non immerito potest desperari. Eodē modo in anima si peccatum suggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectū, aut deliberatio ipsa consensum, fateor quidem deformitas est, nec audire interim anima illa meretur: Tota pulchra es amica mea: et si nāuus est, sed non morbus. Quod si voluntas quoque præoccupata sensu delectationis afficitur, resistit tamē adhuc delibatio rationis, infirmatur quidem, sed necdum moritur anima, clamat tamen necesse est: Sana me Domine, & sanabor. Tunc verò mori dicitur, quando & ipsa ratio ad peccatum per intentionem curuatur: tunc enim consentit. Et de tali dicitur: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Hūc triplicem gradum deplorauit Dauid ex persona Adam, dicens Domino expellente de Paradiso in latam huius sæculi euagationē.

Pf. 37. a Confirmasti super me manum tuam. Et quā
Pf. 76. a carnalia desideria sunt poena peccati: non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Jam

verò nec robor est rationis: Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Qui rursus eosdem gradus ex persona iusti decantat dicens: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum. Delectatus enim per voluntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere tamquam vilis plebs in atriū, ponatur ad eius portam ianitor, cuius nomen est recordatio propriæ professionis: vt cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægruari, increpet se & dicat sibi. Tu ne hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se quidquam iniquum admittere? Decet seruum Christi, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? Hæc dicendo, excludet fluxum illicita cogitationis per recordationem propriæ professionis. Similiter ad portam voluntaris in qua solent manere carnalia desideria, tamquam in domo domestica familia, statuatur ostiarius qui vocatur recordatio cælestis patriæ. Hic enim potest prauum desiderium quasi cuneum cuneum expellere: & ipsum qui ait: Ecce sto ad ostium & pulso, sine cunctatione recipere. Iam verò ad thalamum rationis talis & tam ferox adhibendus est custos, qui nemini pareat, sed quicumque hostis siue clam siue palam ingredi præsumperit, procul eum arceat, & hic sit recordatio gehennæ. In ceteris siquidem, id est, memoria, & voluntate, non ita est intolerabile si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc verò grauissimum & omninò damnosum, si vniquam ratio perdiderit rectitudinem intentionis.

De verbis Psalmi vicesimertij, Quis ascendet. Sermo.

Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Verbum exhortationis est fratres mei: vt quandoquidem omnes ascendere nitimur, omnes tendimus in sublime, sursum aspiramus omnes, omnes conamur in altum: illuc studeamus ascendere, vbi bonum sit nos esse, vbi securum sit nos esse, vnde cadere non oporteat, vbi stare possimus. Nec modo vt desiderium

Rom. 12

L

Apocal. 3. d

M

Ier. 17.

Ezech. 18. a

Pf. 37. a

Pf. 76. a

Pf. 23. a

Jertium prouocet, ascensorem montis huius
 Propheta requirit: verum etiam vt ascende-
 re cupientem, modū doceat ascendendi. Fel-
 ix qui huius montis ascensionis in corde
 suo disposuit, concupiscens & deficiens in
 atria Dñi. Siquidē mons est iste mons vber,
 bonorum omnium cumulus, mons voluptatis
 æternæ, domus Dei est. Et beati qui habi-
 tant in domo tua Dñe, in sacula seculorum
 laudabūt te. Audi testē fidelem quia mons
 est domus ista. O Israel quā magna domus
 Dñi, & ingens locus possessionis eius, ma-
 gnus & non habens consummationem, ex-
 celsus & immensus. In id verò non solum
 mons est, sed & mōs montium, & multæ in
 eo mansiones, multi montes. Denique etiā
 fundamenta eius in mōtibus sanctis. Et ne
 hoc quidem sanctus tacuit Isaias. Erit, in-
 quit, mons domus Dñi præparatus in verti-
 ce montium, & eleuabitur super colles. Quid
 ni montium mōs, fundatur exultatione vni-
 uersæ terræ: vbi tam multiplex omnium dele-
 ctabilium copia, vbi copiarum omnium pleni-
 tudo? Erit enim mons pacis, mons gaudij,
 mons vitæ, mons gloriæ. Et hi oēs montes
 vnus mons consummata felicitatis. An nō
 mons pacis, pax super pacem, pax quæ exsu-
 perat omnem sensum? Planè mons magnus
 pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis
 hominibus, pax cum omnibus proximis,
 pax ab ipsis demonibus, pax cum Deo, &
 pacis non erit finis. Erit gaudium, sed quale
 Dñs ait, gaudium plenum, securum gaudium,
 quod nemo tollet à nobis, sed & vitam ha-
 bituri sumus, & abundantius habituri, quod
 non possit inefficax esse tanti pastoris ad-
 uentus, qui ad hoc ipsum venit ad oves (si-
 cut ipse testatur) vt vitam habeant, & abun-
 dantius habeant. Numquid non etiam mōs
 tibi videtur æternum gloriæ pondus supra
 modum in sublimitate? Porro ex his omni-
 bus, & si qua possunt similiter desiderabilia
 cogitari, vna est beatitudinis mensura bo-
 na, conferta, coagitata, supereffluens, ac si
 plurimos montes, alium quidem aureum,
 alium argenteum, alium ex hyacinthis &
 smaragdīs atque omnium gemmarum glo-
 ria, alium quoque ex verniculo, purpura &
 bysso, ceterisque eiusmodi opibus pariter
 coaceruatis in vnum redigas montem. Om-
 nia enim nobis multiplicia reddentur. Et
 qui aurum & argentum, lapides pretiosos
 superædificauerit fundamento, ædificium
 humile in immensos montes excreuisse mi-
 rabitur; & ex modico semine magnos me-
 tet non tam manipulos, quàm acciuos ma-
 nipulorum. Quis ergo ascendet in mōtem
 Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?
 Innocens manibus, & mundo corde. Beatus
 ille, si quis tamen ille est. Sed quis gloriabi-
 tur innocentes manus aut castum se habe-
 re cor? Nemo mundus à sorde, nec infans
 cuius est vnus diei vita super terram. Vnus
 tamen est inter noxios innocens, mundus
 inter impuros, inter mortuos liber: vnus
 est, & non æstimabitur alius absque eo. Ip-
 se est de quo legisti: Nemo ascendit in cælum,
 nisi qui descendit de cælo, filius homi-
 nis qui est in cælo. Erat enim innocens ma-
 nibus, qui peccatum non fecit, sed multa
 bona operatus Iudæis liberè aiebat: Quis
 ex vobis arguet me de peccato? An verò
 mundissimum cor fuisse quis dubitat vni-
 tum personaliter sapientiæ, in quam nihil
 inquinatum incurrit, attingit autem vbi que
 propter suam munditiam? Sed non in va-
 no accepit animam suam, qui solus potesta-
 tem habuit ponendi animam suam, & ite-
 rum resumendi. Non in vano accepit na-
 scens, non in vano posuit moriens, non in
 vano recepit resurgens. At quomodo non
 in dolo iurauit proximo suo, quomodo nō
 in vano accepit animam suam, quomodo
 non in vano omnia illa perfecit, si hic solus
 accipiat benedictionem? Ita ne oportebat
 Christum pati, resurgere, & sic introire in
 gloriam suam? Sua erat. Quæ vtilitas in san-
 guine eius, dum omnes descēdimus in cor-
 ruptionem? Quæ veritas in promissione si
 (vt supra meminimus) nemo ascendit in
 cælum, nisi qui de cælo descendit? Esto, hic
 accipiat benedictionem, misericordiā qua-
 re? At non solus hic accipiet, aut certè ma-
 gis non soli sibi accipiet, si aduertas. Perge
 enim per sacra verba prophetica, & vide
 quonam modo (velut occultè) multitudi-
 nem subducit. Loquebatur de vno &
 dicebat, hic accipiet. Sed continuo hunc
 transfudit in hanc generationem, & ait:
 Hæc est generatio quærentium, vt, in vno
 non persone singularitatem intelligas, sed
 spiritus vnitatem. Nimirum hic sponsus
 & hæc sponsa est, & scimus quis dixe-
 rit: Iam non sunt duo, sed vna caro. Ita
 ergo hic ascendet, hic accipiet benedictio-
 nem, sed ascendent etiam cum eo vel ma-
 gis in eo qui ab eo accipiet benedictio-
 nem. Audi hoc à Propheta. Etenim be-
 nedi-

B

Iob 25.6

Ioan. 3.6

Ioan. 8. f

Ioa. 10. d

Luc. vlt.

C

Ioa. 3. b

Pf. 83. c

nedictionē dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem. Atque hoc est propter quod oportebat Christū pati, & resurgere à mortuis, vt prædicetur in nomine eius poenitentia & remissio peccatorū, & poenitentia ad innocentiam, remissio ad munditiam deputetur. Beatus enim, non in quo nō inuenierit, sed cui non imputabit Dominus peccatum. Inueni, ait, hominem secundum cor meum. Numquid vt gloriari possit castum?

Luc. ult. 8 se habere cor? Non: quia stella non sunt mundæ in conspectu eius, sed cor contritū & humiliatum Deus non despiciet. Cor contritum proximum cordi mundo, & hoc est esse iuxta cor Dei. Siquidem prope est his qui tribulatio sunt corde. Samaritanus est, qui tribulatio ei qui incidit in latrones. Non iurabit in dolo huic proximo suo, sed faciet quod promissit. Amen dico vobis, sedebitis & vos iudicantes. Simus ergo & nos dilectissimi pro nostro quidem modulo & manuum innocentia, & cordis munditiae sectatores. Ante omnia quidē solliciti, & si penitus cauere pro humana fragilitate nō praualemus, quantum tamen declinare à malo possumus non modo actionis, sed & cogitationis. De cetero quoque ne in vano acciperimus animas nostras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, & consilio rationis utamur. Quomodo enim non frustra humanam accipit homo animam, qui tãquam vnum ex irrationabilibus animalibus incubans corporeis voluptatibus, solū sequitur carnis appetitum? Addit quoque Propheta. Nec iurauit in dolo proximo suo. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam conuenit obseruari: sic & in nobis, & erga proximum exercenda virtutis opera, opera pietatis. Non ergo simus nobis inutiles, ne in vano receperimus animas nostras: nō simus inutiles proximo nostro, ne in vano ei iurasse probeamur. Nouit signentum nostrum spiritus qui loquebatur per Prophetam, nec de utilitate proximi simpliciter voluit commone-re. De iuramento nos conuenit, vt agnoscamus debitum, vt promissam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis iurati sumus, cum quibus in ecclesiae venimus vnitatem. Et hæc professio fidei Christianæ, vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est. Nec mihi dicat quis: Et viuum, sed tibi non: quando quidem ille non solum pro omnibus vixit,

sed & pro omnibus mortuus est. Quomodo enim ei viuit qui negligit sic ab eo dilectos? Quomodo ei viuit qui legem eius non implet, qui mandatum eius non seruat? Quæris legem, quæris mandatum? Hoc est, inquit, mandatum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Et Apostolus. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Noli ergo putare gratuitum bonum quod exhibes proximo, vt liceat etiam dissimulare si velis. Debitor es, sacramenti cautione, & propria professione teneris. Hic ergo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Hic, quia vnus accipit brauium. Sed ne vnum hominem putes, hæc est generatio quærentium Dominum. Hic accipiet benedictionem: quia caput & corpus vnus est Christus. Sed hæc est generatio: quia in mensura ætatis plenitudinis Christi omnes pariter occurremus: Et forte idem ipse Dominus mōs Domini est, de quo dicitur: Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Nimirum ipse est abscissus sine manibus lapidis qui in montem creuit immensum: ipse qui exaltatus à terra, omnia trahit ad se: mons coagulatus, mons pinguis. Et quid vos Iudæi, vt quid suspiciamini montes coagulatos, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo? In Beelzebub, inquit, principe dæmoniorum eicit dæmonia. Execranda suspicio, & blasphemia reprehensibilis. Princeps est Christus, & magnus princeps, cuius ne ipsi quidem dæmones possunt effugere principatum. At illorum regnū in seipsis diuisum desolabitur. Huius regnum integrum atque perfectum, & regni eius non erit finis. Distat ergo inter principem & principes, nec ulla comparatio inter montem coagulatum & pinguem, & montes tantum coagulatos. Vester iste Beelzebub mons coagulatus, sed non pinguis, magis autem sterilitate perpetua maledictus. Mons, quia elatus est: coagulatus, quia squama squamæ coniungitur, & coagulatum est sicut lac cor eorum. Christus Dominus mons est, mons coagulatus, & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multitudinum congerie, pinguis caritate. Et nunc vide quomodo trahit ad se omnia, quomodo ei omnia vniantur vnitatem substantiæ, personali, spiritali, sacramentali. Habet

bet in se patrem cum quo est vna substantia, habet assumptum hominem cum quo est vna persona, habet adhaerentem sibi fidelem animam, cum qua est spiritus vnus, habet sponsam Ecclesiam vnam omnium electorum, cum qua est caro vna. Et forte carnalis hæc vnio dicenda fuisse videbitur, sed sacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præsertim occasione dante Apostolo, vbi ait: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in

Ephes. 5.

G Christo & in Ecclesia. Pinguissimus planè & vberimus mons in quo beneplacitum

Ps. 67. d

Ps. 44. b

est Deo habitare in eo: siquidem propterea vixit cum oleo lætitiæ præ participibus suis. Mons cælestium aromatum, mons charitatum spiritualium, non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens

Col. 2. a

plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis veritas, tota Diuinitatis inhabitat plenitudo:

1. Cor.

15. b

excelsus & immensus, in quo omnia instaurantur quæ in cælis & quæ super terram, vt sit Deus omnia in, omnibus. Venite, ascendamus in hunc montem fratres: & si via nobis videtur ardua, exoneremus nos, si arcta, etiã exinanire nos nõ parcamus, si longa, tãto magis festinemus, si laboriosa, clamemus ei: Triahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Felix qui sic cucurrit vt comprehendat, immo vt ipse comprehendatur, & in illam amplitudinẽ montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix qui in illum beatificũ montem tam desideranter & perseueranter ascendit, vt in loco sancto locum accipiens

Cant. 1. a

1. Cor.

9. d

stationis, Deo patri in sancto eius appareat, simul & videat virtutem eius & gloriam. Haud aliam sanè quàm eundem ipsum montem montium, montem coagulatum & pinguem, Iesum Christum Dominum nostrũ. In quo nimirum per predestinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos, & gratificauit in dilecto filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem. Sed iam tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus, cum

Ps. 62. a

Eph. 1. a

1. Cor.

13. c

H.

plenus & perfectius exaltatus altissimus & vberimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in sæcula.

Amen.

NOcere possunt, vt vereor, fortè nõnullis verba quæ heri lecta sunt vobis, ex homilia scilicet Origenis super capitulum illud legis, vbi Aaron & filij eius vinum bibere prohibentur cum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter sicut sonare videntur. Saluator meus, inquit, luget etiam nunc peccata mea, & tandem est in mœrore, quamdiu nos persistimus in errore. Plurima quæque alia in hunc modum abundantius forsitan quàm circumspectius dicta, nec tam sobriè quàm discretè. Quidnam sibi vult insolitus iste grunnitus, aut quis inter vos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege diuina huiusmodi verba ridere, sed nihilominus & minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæstio est, potuerit forsitan hyperbolicè loqui: ipse viderit, nihil interest nostra. Quamuis ne hoc quidem silentium arbitror, quod euidentissimè illum contra fidem nonnulla scripsisse, sanctorum patrũ tradat autoritas, atque ideo non sine circumspectione monet esse legèdum. Verum nos in præsentem non quid ipse senserit querimus, sed id agere cupimus vt vos omnes quod ad sanam doctrinam pertinet sentientes, nihil moueamini verbis illis. Absit enim vt in cælo credatur locus esse tristitiae, sicut nec culpæ. Nemo ibi delinqueret, nemo lugere potest, sicut nec in terra quidem poena vlla fuisset, nisi iniquitas præcessisset. In cælo vtique sola iustitia, sola nihilominus lætitia est: in inferno solum peccatum, & poena peccati: porro in medio vtraque inueniuntur, atque ideo neutra consummata. In multis offendimur, quia in multis offendimus omnes. Quoniam enim nullus in cælo passionis locus esse poterat vel doloris, propterea sane vnguentum Dei patris passione sua hominem redempturum, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in Diuinitate) suscepit, sic etiam in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, vt humiliaret etiã semetipsum in loco afflictionis. Hic ergo turbare se, pauere quoque dignatus est, & tadere, tentatus pro omnia pro similitudine absque peccato. In terrã inquam verè lacrymatus est Iesus, verè contristatus, verè passus, verè mortuus, verè sepultus: sed vbi surrexit, vetera transferunt.

Leu. 10.

I

Iac. 3. a

Baruc 3.

Ps. 43. c

serunt. Noli vltra dilectum tuum in tuo
 quærere lectulo, surrexit, non est hic. Vox
 sponsæ est. In lectulo in eo quasiuit, quem
 diligit anima mea: quasiuit, & non inueni.
 Maria fuit quæ Dominum quasiuit in lectu-
 lo, quasiuit in tumulto, nec inuenit. Magis
 autem inuenerunt eam vigiles, & dixerunt.
 Quid quaris viuentem cum mortuis? Fuit
 quidem cum mortuis, sed iam non est: fuit
 inter mortuos, sed tunc liber fuit. Siqui-
 dem ipse sese turbauit, ipse animam suam
 posuit, quia oblatu est: & omnis ei infirmi-
 tas de voluntate fuit, non de necessitate.
 Vnde & quod infirmum erat Dei, fortius
 erat hominibus: quod esset tunc quodque
 etiã inter paruulos magnus, inter infirmos
 validus, inter mortuos liber. Videtur qui-
 dem & in nostris aliquando tribulationibus
 esse nonnulla libertas, cum videlicet pro
 peccatis proximorum libera & liberali chari-
 tate labore penitentiam sustineamus, lu-
 gentes pro eis, ieiunantes pro eis, vapulan-
 tes pro eis, & quæ nõ rapiimus exsoluentes.
 Vnde & Paulus: Cum liber essem (inquit)
 ex omnibus, omnium me seruum feci. Ce-
 terum nihil hoc ad libertatem illius, qui ni-
 hil proprii delicti habuit, qui nihil morti de-
 buit, nihil meruit tribulationis. Nam &
 nobis quidem etiam voluntarias illas tribu-
 lationes et si proximis exigere forsità ex iu-
 re non potest, exigit tamen Deus. Et si pro-
 ximo fortè videtur quis reddere plus quam
 debeat, Deo tamen nemo vniquam totum
 reddit quod debeat: Mihi autem (inquit
 Apostolus) pro minimo est, vt à vobis iudi-
 cer, aut ab humano die, sed neque me ip-
 sum iudico. Nota sanè, quod alibi ait: Si nos
 met ipsos iudicarem, non vti que iudicare
 mur. Et item: Spiritualis homo omnia iudi-
 cat. Non enim iudicare hic posuit, sed di-
 iudicare, quod vti que discernere & proba-
 re est, sicut item ait: Beatus qui se non iudi-
 cat i eo, quod probat. Itaque pro minimo il-
 li erat, vt ab eis iudicaretur, quibus nihil se-
 se debiti officij subtraxisse sciebat, nihil pec-
 casse in aliquem, sed magis omnibus præsti-
 tisse, adeo vt secura conscientia ingenuè lo-
 queretur. Quis infirmatur, & ego non infir-
 mor? Quis scandalizatur, & ego non vror?
 Nam & Iudæis Iudæus factus est, vt Iudæos
 lucrifaceret: & his qui sine lege erant, tam-
 quã sine lege, postremò, omnibus omnia fa-
 ctus est, vt omnes saluos faceret. Meritò pro
 inde pro minimo illi erat, vt ab eis iudicare-

tur, quibus vsque adeo sese sine offensione
 præbuerat: inter quos sic honorificauerat
 ministerium suum. Sed neque ipse se di-
 iudicabat in eo quod probabat, perfectè etiã
 sibi quod debebat impendens, corpori casti-
 gationem, animæ miserationem, atque om-
 nem custodiæ sollicitudinem cordi suo, vt
 nec in se quoque peccati conscius habere-
 tur. Sed non in hoc, inquit, iustificatus
 sum: qui autem iudicat me, Dominus est, 1. Cor. 4
 Illius enim prorsus nequeo declinare iudi-
 cium: & si iustus fuero, nõ leuabo caput, quo-
 niam omnes iustitiæ meæ tamquam pannus
 menstruatus coram illo. Nõ est qui in conspe-
 ctu eius iustificetur, non est vsque ad vnum.
 Ceterorũ siquidẽ nemo est, quem nõ oport-
 teat dicere Deo. Tibi peccauit, sed magis
 qui in veritate potest dicere, tibi soli. Solus
 ille etiam inter mortuos penitus liber fuit,
 qui peccatum non fecit, cuius iustitia sicut
 montes Dei. Ceterum iam nec inter mor-
 tuos est, sed assumptus ab eis, mutatus cor-
 pore, inuatus corde, ingressus in potentias
 Domini, & omni infirmitate priuatus, exu-
 tus nimirum fordidas illas vestes, quibus
 sane apud Zachariam prophetam primo ve-
 stitus apparuit, & indutus splèdidis, sicut lo-
 quitur in Psalmo: Conscidisti saccum meũ,
 & circumdediti me lætitia. Quia enim ve-
 ram humanæ carnis & animæ substantiam
 suscepit, veram vniusque naturam: nec cor-
 poris illi defuerunt nec animæ passiones,
 sed ex hoc iam glorificatus est in vtroque.
 Puto autem quod vniusque glorificationem
 breui vno versiculo propheta comprehen-
 dit dicens: Dominus regnauit, decorem in-
 duit, induit Dominus fortitudinem. De-
 corem sanè in corpore claritatis, fortitudi-
 nem verò in perturbabili statu mortis. De-
 nique tristis est, inquit, animã mea, sed vs-
 que ad mortem. Vnde & inclinans caput
 dixit: Consummatum est: ne quid deinceps
 infirmitatis in eo liceat suspicari. Sed
 ait iste: Si Apostolus ipse iugit quosdam
 qui ante peccauerunt, nec penitentiam ege-
 runt in his quæ gesserunt, quid dicam de
 ipso, qui filius dicitur caritatis? Et deinde:
 Cum ergo quæ nostra sunt quasi ferit, nunc
 iam nos non quarit, nec quæ nostra sunt
 cogitat, nec de erroribus nostris meret, nec
 perditiones nostras desert, & contritiones
 qui fletit super Hierusalem? Item: Nunc,
 inquit, quia misericors & miserator est
 Dominus, maiori affectu quam Apostolus

sius fiet cum stentibus, & luget eos qui ante peccauerunt. Nec enim putandum est, quod Paulus luceat pro peccatoribus, & fleat, Dominus autem meus abstineat à fletu. Hęc quidem sic accipere, quid ni adhuc dilectum in lectulo querere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum, nescit paruulus extra lectulum querere quem diligit anima sua. Venit ille (vt supra meminimus) non minus corde, quam corpore glorificatus (immo tanto amplius, quanto amplior anima, & glorię capacior est quam caro) sicut non potest negligere suos, sic nec luere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiusmodi capere possit affectum, qui sine miseria misereatur, & sic diligit eum, qui docet, aut qui periclitatur, vt tamen ipse omninò nec doleat, nec turbetur? Verum tamen etsi id longè supra nostram experientiam est; Deo tamen nihil impossibile est, Potest igitur non modo sibi, sed & suis omnibus, quos infirmitate carnis exutos, virtute induit, & in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quę gaudeat cum gaudentibus, non autem fleat cum stentibus, & sic eos quos amat, efficacissimè & affectuosissimè vniat vt ipsa tamen imperturbabilis perseueret. Nec dubium sanè quin longè præstantior sit ea dilectio, quemadmodum medicina, (si quę tamen eiusmodi est) pretiosior vtiq; iudicatur, quę sic curat vulnera vt inter curandum nec virtus eius in aliquo, nec substantia minuatur: quam ea quę sic curat, vt curando deficiat aut corumpatur. Licet ergo fleuerit Dominus super Hierusalem, ex hoc iam omninò non flebit: sicut mortuus est, sed resurgens ex mortuis iam non moritur: sicut fuit in lectulo, sed exurgens iam in lectulo non inuenitur. Habet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorē affectum & efficaciorē, quam habeat qui lugent pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamuis ipse quidē consummato nimirum opere suo, neutrum deinceps sit facturus. Nostrę infirmitatis istud est, quorum adhuc in mari sagena trahitur, & ex omni genere piscium congregat, nihil omninò discernens. Ille enim, nec modo ille, sed & Apostoli, & ceteri qui cum eo sunt sancti, ad litus vtiq; peruenerunt, nec mixtos pisces in vasis posuerunt, sed electos, & bonos tantum, nam malos vtiq; foras miserunt. Quantos ergo inte-

rim cogor trahere malos pisces, quantos anxios & molestos intra sagenam meam congregaui, quando vobis adhæsit anima mea? Congratulor proficientibus: iucunda affectio, bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum stentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, vror cum scandalizatis. Grauiasunt hæc, & acerba, vtiq; mali pisces. Malos autem dixerini non propter culpam, sed propter penam. Faciat Deus ne à multitudine malorum piscium obtriamur pusillanimitate spiritus, & tempestate, donec perueniamus ad optati litoris stationem vbi malos separemus & secludamus à bonis, vt valescit de cetero, nec luctus, nec clamor sed nec vllus dolor, aut etiam timor sit in finibus nostris, sed gratiarum actio, & vox exultationis.

Pf. 54. b

Parabola, qua beato Bernardo adscribitur, de filio Regis.

REx diues & præpotens Deus omnipotens, filium sibi fecit hominem quem creauerat, cui sicut puero delicato pedagogus delegauit legem, prophetas, ceterosq; tutores & actores vsque ad præfinitum tempus eius consummationis. Instruxit eum, & monuit, Dominum eum paradisi constituens, omnesq; thesauros glorię suę ei ostendens, & repromittens, si se non desereret. Et ne quid deesset bonis eius, etiam liberum arbitrium ei induisit, vt bonum eius esset voluntarium, non coactum. Accepta licentia boni & mali, cepit eum tædere bonorum suorum, à concupiscentia sciendi bonum & malum. Egressus igitur de paradiso bonę conscientię, noua quærens quę nesciebat, qui nulla adhuc, nisi bona nouerat, paternis legibus & pedagogis relictis, manducauit de ligno scientię boni & mali, contra vetitum patris: & abscondens se miser & fugiens à facie Domini, cepit vagari puer inspiens per montes altitudinis, per valles curiositatis, per campos licentię, per nemora luxurię, per paludes voluptatum carnalium, per fluctus curarum secularium. Videns antiquus prædo lasciuum puerum sine custodē, sine rectore, pcul à domo patris vagantem, accessit, & pomula illa inobedientię manu male psuasionei ei porrigens: postquã consensum ab eo eliciuit, aggressus est miserū, & in terram, id est in terrena

Rom. 6 b

Matth. 13 f

Drena eum desideria præcipitans, pedesq. id est mentis affectiones, ne resurgat, fortissimis ei secularis concupiscentiæ vinculis, alligans, manusq. operationis, & oculos mentis, misit eum in nauim malæ securitatis, & flante vehementer vento adulationis, transevit eum in longinquam regionem distimilitudinis. Veniens ille in regionem non suam, venalis factus est omnibus, qui prætergrediuntur viam. Discit porcos pasce-re, siliquas porcorum manducare: dediscit omnia quæ didicerat, & discit, quæ nesciebat, seruilia scilicet opera. Vincitq. in desperationis carcere, vbi, in circuitu impij ambulans, in mola illa impiæ circuitionis cogitur molere emolumento malæ conscientiæ. Proh dolor. Et vbi nunc est pater ille potentissimus, & dulcissimus atque liberalissimus? Numquid potest obliuisci filium yteri sui? Absit, absit. Non obliuiscitur, sed miseretur, dolet & conqueritur de absentia, & perditione filij sui. Mandat amicis, sollicitat seruos; omnesq. suscitatur ad requirendum eum, vnus seruorum timor, ad imperium Domini filij fugitiui vestigia profsequens, in profundo carceris inuenit filium regis, carnalibus peccatorum sordibus oblitum, vinculis, & catenis malæ consuetudinis ligatum, miserum, & amentem, in miserij sercurum, & ridentem. Quem verbis, & verberibus vrgens, vt exiret, & rediret, tanta miserum confusione deiecit, vt sicut morti iam vicinius iaceret, & adhereret in terra venter eius. Egressus euestigio alius, cui nomē spes, vidensq. filium regis à timore non erutum, sed obrutum, nõ adiutum, sed deiectum, accessit leniter, & suscitatur de terra inopem, & de stercore erigens pauperem. Leuansq. caput eius & coacta in vnum consolationis veste, oculos eius detergens, & faciem: Heu, inquit, quãti mercenarij in domo patris tui abundant panibus, tu autem hic fame peris? Surge obsecro, & vade ad patrem tuum, & dic ei: Pater fac me sicut vnum ex mercenarijs tuis. Tunc ille tandem vix ad se modicum reuersus: Tu ne es (inquit) spes? & quo modo spei introitus potuit parere in tantum & tantum horribile profundum desperationis meæ? Ego ego, inquit, sum spes à patre tibi transmissa, te adiutura, te non desertura, donec te in traducam in domum patris tui; & in cubiculum genitricis tuæ. Et nõ inquit ille dulce leuamen laborum, dulcis cõsolatio miserorum, nõ vna, & non infima de tribus cubi-

culi regis assistricibus, vides carceris mei, profundum immane, vides vincula, quæ tamen ad ingressum tuum iam maxima ex parte dirupta sunt, & dissoluta, vides cõcaptiuorum meorum immanem multitudinem, fortitudinem, velocitatem, astutiam: & quis tibi locus, hic? At spes, ne timeas inquit, qui nos adiuvat, misericors est: qui pro nobis pugnat, omnipotens est: plures sunt nobiscum quam cum illis. Super hæc omnia adduxi tibi à patre, missum equum desiderij, cui cum infederis, me duce ab his omnibus securus proficisceris. Dixit, & molibus stramentis piæ deuotionis submissis, & bonorum exemplorum calcariis additis, equo desiderij imposuit filium regis, sed frenum defuit, tanta erat festinatio fugiendi. Illico equus currit infrenis, trahit spes ante, timor autem retro verberibus vrget, & minis. Tunc videntes hoc, turbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes inhabitatores Chanaã. Irruat super eos formido, & pavor in magnitudine brachij tui, fiant immobiles quasi lapis donec pertransseat filius tuus Domine, filius tuus iste, quem possedisti. Sed cum sic feruntur præcipites, effugiunt quidem, sed nõ sine periculo: quia sine modo, sine cõfilio. Propter quod à patre transmissa accurrit prudentia, vna de summis principibus palatii, in comitatu amicam habens temperantiam, & tenens curentes. Parcius, inquit, obsecro parcius, dicit enim Salomon: Qui festinus est pedibus, offendit. Sic si curritis, offenditis, si offenditis, caditis, si caditis, filium regis, quem suscepistis liberandum, in inimicis redditis. Nam si ceciderit, illico manus eorum erit super eum. Hæc dicens, frenum discretionis imposuit seruido illi equo desiderij; eiusq. habenas temperantiæ regendas commisit. Cumq. timor retrò de vicinia, & virtute inimicorum, & tarditate fugæ causaretur. Vade, inquit, prudentia, retro satana scandalum es nobis. Fortitudo & laus nostra Dominus, & factus est nobis in salutem. Et ecce fortitudo miles Domini egregius, accurrens per campum fiducia, extracto gladio lætitiæ. Nolite (inquit) turbari plures nobiscum sunt, quam cum illis. Tunc prudentia curiæ cælestis assueta consilij, cauete, inquit, obsecro, quia hereditas illa ad quam in initio festinatur (sicut dicit Salomon) in fine benedictione carebit. Proficiscimini igitur, non tam festinanter,

F

Prouer.
19.ºG
Prouer.
20.

quam prudenter, Inimici enim non sunt in itinere, sed iuxta iter scandalum solent ponere in biuijs, & triuijs, & viarum anfractibus. Præcedam itaque, vos autem tenete viam iustitiæ: & velociter introducemus vos in castra sapientiæ, quæ iam non procul sunt à nobis. Sapientia enim est de qua dicitur: Concupiscens sapientiam, disce iustitiam. Sic itaque dum viam carpunt, vrget timor, spes trahit, munit fortitudo, temperantia moderatur, prouidet, & instruit prudentia, ducit, & perducit iustitiæ, appropinquat filius regis castris sapientiæ. Quæ noui hospitis auditu aduentu præoccupat eum qui cõcupiscit, occurrit; & ostendit se in vijs hilariter. Fossâ verò profundâ humilitatis castra cingebat: super quam fortissimus, & pulcherrimus murus obedientiæ ædificatus calos penetrabat, quem bonorum exemplorum historia vndique depictæ mirabiliter decorabant. Aedificatus autem erat cum propugnaculis, mille clypei ex eo dependebant, omnis armatura fortium. Porta professionis omnibus patens: ianitor in limine dignos inducens, & indignos abiciens. Præco super portam clamans: Si quis diligit sapientiam, ad me declinet, & eam inueniet: & eam dum inuenerit, beatus est, si tenuerit eam. Huc filius regis, occurrit sibi sapientiæ ducatu introductus, immo vniuersis deportatus, familiaris regis vallatus obsequijs ad mediæ ciuitatis arcem perducitur: vbi ipsa ædificauit sibi domũ, exscidit eum unnas septem, subdidit sibi gentes, superborum, & sublimium colla propria virtute calcauit. Ibi collocatur in lecto sapientiæ, quem ambiunt sexaginta fortissimi ex fortibus Israel, vniuersiusque ensis super femur suum. Adest Dauid in tympano, & choro, in chordis, & organo; ceteriq; celestis curia paranympsi gaudentes, & exultantes magis super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonagintanouem iustis qui non indigent pœnitentia. Et ecce veniens ab Aquilone ventus turbis, & ignis inuoluens, totam concussit domum sapientiæ, castra turbauit. Egressus est enim Pharao cum curribus, & equitibus, persequens fugientem Israel. Cogitauerunt etiam vnanimiter simul aduersus eum, testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorum, & Hismaelitæ, Moab & Agareni, Iebal, & Amõ, & Amalech alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Ete-

nim Assur ille magnus exterminator diabolus venit cum illis. Quid multa? Obsessa est ciuitas, iam surgunt tentationum machinæ, vrget vindicæ inimicus ille, in insidijs draconis, in aperto leo, cogit socios, ignes inicit, perfodit muros, bella suscitât, insidias submittit, totius vrbs minitans excidium. Intus verò timor, & angustia, & à vehemētibus, & improuiso hostium impetu omnes turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est, & clamauerunt ad Dominum cum tribularentur. Curritur ad arcem sapientiæ: mala nunciantur, consilium queritur. Reuersa enim ad se prudentia, consulit sapientiam quid factum opus sit. Illa accelerandum testatur, & regis summi querendum consilium. Et quis, inquit, ibit de nobis? At sapientia, oratio inquit. Et ne moram faciat in eundo, ascendat super equum fidei. Quæsta diu oratio, & in tanto tumultu vix tandem inuenta adest: ascendit super equum fidei, proficiscitur per viam cæli, nec cessat donec intret portas Domini in confessione, atria eius in hymnis. Et sicut familiare mancipium cum fiducia accedens ad thronum gloriæ eius, exponit necessitatis suæ negotium. Audito rex filij periculo, conuersus ad confortem regni sui caritatem. O, inquit, quem mitam, & quis ibit de nobis? At illa, ecce ego, inquit, mitte me. Tunc rex, Præualens, inquit, præualebis, & liberabis eum: egredere & fac ita. Illico egressam à facie Domini reginam cæli caritatem tota comitatur militia cælestis: veniensque & descendens in castra, à virtute, & lætina præsentia suæ illico omnia exhilarauit, commota cõposuit, turbata pacauit. Reddita est miseris lux, timidis fiducia. Redit eorum spes, quæ penè aufugerat, fortitudo, quæ penè corruerat. Resumit constantiam tota sapientiæ militia. At inimici ciuitatem obsidentes, quænam est, inquam, exultatio in castris? Non fuit tanta exultatio heri, & nudius tertius. Væ nobis, venit Deus in castra: vè nobis. Fugiamus Israellem: Deus enim pugnat pro eis. Sic fugientibus inimicis, gratiæ Dei impetus lætificat ciuitatem Dei, sanctificauit tabernaculũ suũ altissimus. Deus in medio eius non commouebitur, adiuuabit eam Deus manẽ diluculo. Conturbatæ sunt gêtes, & inclinata sunt regna, dedit vocẽ suam, mota est terra. Dominus virtutum nobiscum susceptor noster Deus Iacob. Suscipiens ergo puerum Dei

Ecclesiast. 1. d

3

H

I

K

Dei

Dei, puerum suum regina caritas, euehit ad
caelum; patriq. Deo representauit. Cui pal-
ter placidus ac serenus occurrrens, cito, in-
quit, proferre stolam primam, & induite ill-
lum; & date annulum in manu eius; & cal-
ceamenta in pedibus eius. Et producite vil-
tulum saginatum, & occidite illum. Epulari
enim, & gaudere oportet, quia iste filius
meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat,
& inuentus est. Nota hic quattuor in pueri
nostri liberatione. Primo, poenitentiam,
sed fatuam; Secundo, fugam, sed temera-
riam; & irrationabilem. Tertio, pugnam;
sed trepidam, & meticulosam. Quarto, vi-
ctoriam validam, & sapientem. Quae om-
nia in vno quolibet surgente de faulo in-
uenies. Primo enim est egens, & insipiens;
postea praecipit, & temerarius in prosperis;
deinde tepidus, & pusillanimis in aduersis;
postremo prouidus, & eruditus, & perfe-
ctus in regno caritatis.

De tribus ordinibus Ecclesie ad patres in
Capitulo factis. Sermo.

L
Ps. 103.

Hoc mare magnum & spatio-
sum, in quo utique certum est
nihil aliud quam praefens sa-
culum amarum fluctuans de-
signari, tribus hominum generibus suo cui-
que modo peruium est, vt transcant libera-
ti. Tres enim sunt Noe, Daniel, & Iob, quo-
rum primus naui, secundus ponte, tertius
vado transit. Porro tres homines, tres ordi-
nes Ecclesie signant. Noe quidem arcam
rexit, ne periret diluuiio, vbi protinus recto-
rum ecclesie formam agnosco. Daniel vir
desideriorum abstinentiae, & castimoniae
deditus, ipse est soli Deo vacans poeniten-
tium, & continentium ordo. Iob quoque
substantiam huius mundi bene dispensans
in coniugio, fidelem designat populum ter-
rena licite possidentem. De primo igitur, &
secundo nobis habendus est sermo quo-
niam adsunt venerabiles fratres, & coab-
bates nostri de numero praetatorum, ad sunt
& monachi de poenitentium ordine: a quo
tamen nec nos abbates alienos reputare
debemus, nisi forte (quod absit) officij no-
stri gratia nostra fuerimus professionis im-
memores. Tertium igitur coniugatorum
videlicet ordinem magis succincte tran-
scuro, tamquam minus ad nos pertinen-
tem. Ipse est, qui maxime mare magnum

Oper. D. Bern. Tom. I.

vado pertransit, laboriosum profusus, & pe-
riculosum etiam & longum habens iter:
quippe qui nulla via compendia captes.
Nani quod periculosum sit iter, in eo patet
quod tam multos in eo perire dolemus;
tam paucos videmus sicut necesse est per-
transire. Valde enim difficile est, praesertim
diebus istis quibus malitia nimis inualuit,
inter vandas quibus mundi voragine vitio-
rum, & criminalium peccatorum foueas de-
clinare. At continentium quidem ordo, &
ponte pertransit, quod iter breuius, & faci-
lius, & securius esse nemo est qui nesciat.
Sed omitto laudes, pericula magis ostendo:
hoc enim multo melius atque vtilius est.
Recta quidem semita via castissimi, & secu-
rior coniugatorum via, non tamen omnino se-
cura. Timendum enim periculum triplex,
id est ne forte, aut aquare se alteri, aut re-
spicere retro, aut certe in medio ponte sta-
re, aut residerere quis velit. Neque enim nulli ex
his tribus pontis patitur angustia, & arcta via
qua ducit ad vitam. Contra ergo primum peri-
culum oremus singuli cum Propheta: Ne ve-

Ps. 35. d

niat pes superbia: quoniam ibi ceciderunt qui o-
perantur iniquitatem. Nam de eo qui mit-
tens manum suam ad aratrum, postea retro
conuertitur, certum est quoniam labitur statim, &
pelagus operit caput eius. Sed & qui stare
voluerit, non quidem relinquens ordinem,
sed proficere in eo dissimulans, cadat necesse
est ab his qui sequuntur impulsus, & euersus.
Arcta enim est via, & impedimento est profi-
cere, & proficisci volentibus. Hinc est, quod
iugiter arguunt, & reprehendunt, quod ferre
nequeunt tepiditatis eius fegnitium, quod
velut quibusdam stimulis vrgent, & impin-
gunt manibus: vt vnus necesse sit de duobus,
aut proficere scilicet, aut profusus deficere.
Minime igitur oportet sistere gressum. Re-
trospicere quoque, aut aquare nos alijs,
multo expedit minus: sed tota humilitate
currendum nobis & properandum, ne quoniam
forte is qui egressus est, vt gigas ad curren-
dam viam, longe a nobis fiat: quem si bene sa-
pimus prouidentes in conspectu nostro semper,
& in eius odore tracti, facilius citiusque cur-
remus. Nec vero angusta nimis inuenietur
pontis semita currere in ea volentibus: tri-
bus enim contactus est lignis: vt qui perfecte eis
inniti voluerint, non labatur in itinere pes
eorum. Haec aut sunt pena corporis, paupertas
substantiae mundialis, & humilitas obedientiae.
Nam & per multas tribulationes oportet nos

Act. 14.

intrare regnum cælorum: & qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli: & quem à Deo suo exturbauit in obedientia, sine dubio per obedientiam recto tramite ad eum redit. Hæc itaque sibi inuicem compacta esse necesse est. Nam nec pœna corporis inter diuitias stabilis, nec obedientia sine pœna facile potest esse dissereta, & paupertas in voluntate, & voluntate propria nullius potest esse momenti, & obedientia in diuitijs, & voluptate nec stabilis nec gloriosa. At verò his ritè compositis, vide si nō tria mans huius pericula euasisti, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Ritè inquam compositis, vt in pœna quidem nodum impatiētiae, in paupertate verò cupiditatis scrupulum, in obedientia nauum caueas propriae voluntatis. Nā, & qui murmurauerunt, à serpentibus perierunt: & qui volunt diuites fieri (non autem qui sunt, sed qui volunt fieri) incidunt in laqueum diaboli. Sed & illud quid refert si fortè (quod absit) nō quidē diuitias, sed ea ipsa, quæ paupertatis sunt, toto affectu desideres, aut etiam ardentius, quam diuitias cupiant homines seculares? Quid distat, quæcumque substantia desideretur, dum æqualiter sit corruptus affectus, nisi quod tolerabilius illud videri pōt, quæ pluris esse videntur, plurimum desiderare? Porro quisquis, vel aperte, vel occultè fatigat, vt quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater iniungat, ipse se seducit si fortè sibi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse prælato, sed magis ei prælatus obedit. Verumtamen quia iuxta sententiam Saluatoris, in qua mensura mensi fuerimus, remetietur nobis: bonum est homini hoc ad cumulum dare, vt de eorum sit numero quibus mensuram bonam, & conferant, & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinus suos. Sufficit enim ad salutem, corporis molestias patienter ferre, sed cumulus est etiam libenter in feruore spiritus eas amplecti. Sufficere potest superflua non requirere, sed nec propter ipsa si fortè defuit necessaria murmurare: sed cumulus est etiam exultare, & libenter quærere quomodo alius magis habeat necessaria, & ipse penuriam patiat. Sufficit quoque ad salutem, si nec impatientia nec simulatio ad id quod desideras inuitum velis prælati animum inclinare, sed cumulus est etiam fugere ea quibus voluntatem propriam senseris

oblectari, quantum sane bona cum conscientia potes. Porro prælati quidem ipsi sunt qui descendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua seu vadi semita coactantur, vt liberè possint vsquequaque discurre, & occurrere singulis vt oportet, ac dirigere pontis semitam seu vadi, ordinare gradientes, pericula inuelligare ac declinare, excitare tepidos, pusillanimes sustentare. Denique ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad inferos, nunc quidem spiritualia tractantes atque sublimia, nunc infernalìa, & horribilia facta dijudicantes. Sed que poterit nauis inueniri quæ tam immanes sustineat fluctus, & in tanto secura possit esse discrimine? Vtique fortis, vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio; quia iuxta, quod alibi habes, Aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem. Necessaria est, & omnino necessaria nauis ista præaltis tribus compacta lateribus, quæ est vti que forma nauium, vt sit nimirum iuxta Pauli doctrinam, caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem quidē cordis in eo prælatus habeat, vt prodesset desideret, non præesse, vt scilicet proprium commodum, vel honorem sæculi, seu aliud quidpiã suum in prælacione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, & aiatum salutem. Sed cum intentione pura, irreprehensibilis quoque necessaria est cōuersatio, vt forma factus gregis incipiat facere, & docere secundum magistri nostri regulã, quecumque docuerit discipulis esse contraria, hæc in suis actibus indicet non agenda, ne fortè submurmurare possit frater quem arguit, & dicere: Medice cura te ipsum. Talis enim occasio plurima damnatio prælati, plurima subditorum perditio est. Nō quod ego bene id caueam, idecirco sic loquor: sed & mihi, & oibus pariter veritas clamatur, quoniam oportet irreprehensibilem esse eum qui præest, ita, vt secura conscientia cum Dño respondet exprobatibus sibi verbum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Non quod sine peccato penitus esse possit in hac misera vita, sed quod ea, quæ arguit in discipulis, oportet summopere vitare magistrum. Ob hoc qualis est in cōuersatione, talis sit necesse est etiam in occulta cogitatione, ne videlicet foris humilis, intus elatus sit, in corde suo præsumens de sapientia seu virtute, aut sanctitate sua: quæ est sine dubio fides ficta,

K

M

L

Marc. 4.

C

Cant. 4.

1. Tim. 2

D

Luc. 4. d

1. Tim. 3

Ioan. 8. f

ficta, quando non sicut ostendit humilitas conuersationis, in sola Dei pietate confidit. Et uide quam propriè his tribus, cordis scilicet puritati, conscientie bonæ, & fidei non fictæ, conuenire uideantur alia quoque ipsius Apostoli uerba, dicentis: Mihi autem pro minimo est, ut à uobis iudicer, aut ab humano die, &c. Non me iudico, inquit, quia nihil mihi conficius sum, quod meum aliquid quaram, sed quæ Iesu Christi. Sed & pro minimo mihi est, ut à uobis iudicer, propter conscientiam bonam, & irreprehensibilem conuersationem. Qui autem iudicat me, inquit, Dominus est: ut in eo solo spem suam positam esse doceret, humiliatus sub potenti manu Dei. Sed & illud tu iudica utrum possit his conuenienter aptari trina Petri interrogatio, ut hoc sit dicere:

E Amas me, amas me, amas me (Habens caritatem de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta? Merito siquidem interrogatur an caritatem habeat piscator hominum constituendus.

Exhortatorij ad fratres de alitudine, & bassitudine cordis. Sermo I.

DE eo quod nuperrimè dictum est sui sum alios, alios deorsù aspicer, habeo adhuc aliquid aliud quod uestræ non sileam caritati. Nam earum quidem cogitationum quas expressimus tunc, si bene meministis, licet perfectior altera, utraque tñ uilis est. Sunt autem qui alio modo, aut sui sum cor habeant, sicut fecit Deus hominem rectum, & securè respondeant ad exhortantis uocem presbyteri. Habemus ad Dñm. Sunt & alij qui similes brutis animalibus inclinati deorsum, derisui sese faciant esse inmundis spiritibus, qui profecto clamitant illud dices: Incuruare, ut transeamus. Scitis enim quod in congregatione plurimorum impossibile est unius omnes fortitudinis esse seu corporum, seu morum: nam utramque infirmitatem patièter ferre regulæ nostræ monet auctoritas, & utrique aliquatenus condescendere iubet caritas. Videt hoc alter quispiã, & fortassis incipit inuidere cui condolere debuerat. Hinc accidit, ut sæpè beatificet eum in corde suo, ea de re uide miserum se illi reputat molestè ferens necessitatem suam. Omnino igitur incuruatum se esse, & basso corde carnem sapere probat, apud

quèm ne ipsa quidem miseria caret inuidia. Sed eis quas certa caritatis consideratione alienæ necessitatis dispensatione prælati impendit; talibus apponit cor suum, similia querens: murmurat aduersum eum qui denegat irrationabiliter postulati. Hinc suspiciones, & distractiones, & scandala suscitatur. Non idcirco, id loquor carissimi, quasi magnoperè de uobis habea conueri super hæc, sed præmonere uos, & præmunire necessarium duxi propter multos qui inter uos sunt teneri, & deliqui: quibus aut ætas, aut infirmitas, rigorem communis regulæ exigat aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere uenit, quia multos hic uideo quorum mens intenta Deo tam longè facta est ab illo infimo cogitatu, ut iuxta se positos debiliores prorsus ignorent, se minus omnibus facere conquantur. Nimirum quia superiores semper attendunt, cum Apostolo obliuiscuntur retro sunt, & extenti in anteriora. Quantum putas illos ego admiror, quantum ueneror in corde meo, quantum amplector caritatis affectu, qui uelut nescientes eos quos secum quotidie uident, unum fortè, aut duos, seu etiam plures quos in maiore seruore spiritus uiderint, sibi ex omnibus eligunt, & cum ipsi fortè meliores sint, semper tamen illorum sibi præponunt, & proponunt in Domino sancta studia, & exercitia corporalia, seu etiam spiritualia. Memini me altera quoque iam uice dixisse, sed iterum repetere non grauabor, quam sublimi aliquando meditatione monachus quidam laicus, toto intendit spatium uigilariu. Etenim summo mane apprehensum me in auditorium trahit, & prostratus pedibus. Væ mihi, inquit, quia monachum in uigilijs unum cõsideraui in quo triginta uirtutes numerauis, quarum ne unam quidem in me inuenio. Et fortasse nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipsa erat religiosæ emulacionis humilitas. Hic itaque fructus sit nostri huius sermonis, ut aliorum altiora semper attendas, quia in eo plenitudo constat humilitatis. Nam si fortè in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata uideretur, sed in multis (si bonus æmulator fueris) iudicare te poteris inferiorem. Quid enim si fortè laborare, aut ieiunare plus illo potes, & ille repatione superat, præcedit humilitate, supereminet caritate? Quid enim tota die super id quod uideris habere, insipienti cogita-

Alius frater quidam laicus.

tionē versatis? Ego magis sollicitus, ut scias quid desit tibi. Hoc enim melius: Vtinam fratres nos sic essemus cupidi gratiæ spiritualis, quemadmodum seculares homines pecuniæ temporalis. Debuius certè, & multum debuimus vincere in bono malum & tanto amplius desiderare, quanto pretiosius est quod desideramus, sed vtinam, vel aequales esse possumus. Magna enim confusio, magna valde, quod ardentius illi perniciosa desiderant, quam nos vtilia: citius illi ad mortem properant, quam nos ad vitam,

H Quanto enim desiderio pecuniæ crucietur auarus, quanto gloriæ appetitu ambitiosus exultet, quam violentè denique sua trahat quemque voluptas, quis explicet? Videas certè eos, quidquid adepti sunt parvipendere, non attendere, quanto labore, & desiderio ea vix tandem consequi potuerit, quoniam vilescunt eis omnia præ desiderio minoris fortè rei, quam alteri ceperint inuidere.

Et tu ergo non magnoperè cogites, quæ tibi videris habere, nisi fortè interdum, ut gratias agere possis, & te noueris debitorè ei qui dedit, seu gratia consolationis, cum id necesse fuerit, ne qualibet ex causa tristior fias. De cetero ea semper magis attende, quæ alius habet, tu non habes, quod hæc cogitatio in humilitate te custodiat, & à descensu tepiditatis elonget, magis autè, & accendat desiderio proficiendi. Vide autem quantum è regione malum cogitatio illa paruriat, qua sedulè versas in animo, quod tibi habere videris, & alterum quempiam æstimas non habere. Hinc enim eleuaris in superbiam, dum te præponis alteri. Hinc proficere negligis, dum te magnum quempiam arbitraris. Hinc demum incipis, & deficere, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egisse videris, siquæ in tepiditatem incidis, & incipis remissius agere.

Inc. 4. b Scimus autem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, & quia

maledictus, qui opus Dei negligenter fecerit. Beati vero qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quia si spiritu facta car-

X nis mortificauerimus, viuemus: si vero secundum carnem vixerimus, moriemur.

Vbi supra. Sermo II.

H Acc. est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Et diuersis, & diuersa quærentibus hominum turbis animo fatigatus, quàm desideranter ad hunc cuneum hodie spiritum refocillatus accessi. Gratias Deo non sum fraudatus à desiderio meo, non frustratus à spe mea. Concupiui videre, vidi, & liquefacta est anima mea. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio, omnia interiora mea Domini benedicunt, omnia ossa mea dicunt: Domine, quis similis tibi? Nempe, prospiciens eminus cum accederem, fateor, videre mihi corporaliter visus sum quos in spiritu quondam Propheta præuidit, & cōtinuò subijt animum, quod ore ille deprøpserat, ut cum eo psallere, dicens: Hæc est generatio quærentium Dominum. Multæ sunt generationes hominum, & (ni fallor) tertia ista generatio, quæ nunc viget, & apparet in vobis. Prima siquidem generatio, nec quærens adhuc Dominum, nec quæsitā fuit à Domino, cum in obliuione mentis, & reatu iniquitatis vnūquemque genuit mater sua. Secunda proinde statim (sicut necesse erat) ex aqua, & spiritu remedium nobis exhibuit festinatum, & fuit illa generatio nondum quidem generatio quærentium, sed tamen iam qualitorum, quod nec scientes adhuc quærerere Dominum, nec valentes ipse quaesierit. Quæsiuit igitur nos, & acquisiuit in generatione secunda, ut essemus iam populus acquisitionis. Si adhuc fortè senior frater murmurat, & inuidia contabescit, dicitur ei. Quoniam epulari, & gaudere oportebat, quia hic frater tuus perierat, & inuentus est. Ceterum ad hoc statim quaesuit nos Dominus, ut quaeretur tempore opportuno, cum iam posset quaeri, posset, & inueniri. Væ nobis quoniam tam diu dissimulauimus & negleximus quærare vitam, quærare eum, qui solus bonus est quærentibus se, animæ speranti in se. Væ tibi generatio praua, & exasperans, mala & adultera generatio, mendacium vsque hodie queritans, & diligens vanitatem, nec seruans fidem cui desponsata fueras veritati. Numquid non opus habet eiusmodi generatio nasci denuo, iterum generari? Et maxime. Nempe genimina viperarum facti, tanto magis nunc necesse habent in

ventrem matris gratiæ iteratò introire, & nasci; quò facta noscuntur posteriora eorum deteriora prioribus. Gratiæ ipsi gratiæ, & si dici potest, plusquam gratuitæ miserationi, quæ beneficijs obruit non modo immeritos, sed nimirum male meritos, & ingratos: Gratiæ ei qui regenerauit vos etiam hac vice in spem vitæ, vt adoptionem filiorum reciperetis. Voluntariè enim nunc propriè genuit vos, verbo vtique veritatis: nam quòd prius nos genuit sacramento equidè pietatis, etsi voluntarium generanti, genitis tamen voluntarium esse non potuit, in quibus adhuc nullus voluntatis vsus, nullum rationis exercitium fuit, ac proinde nulla generationis ipsius agnitio, nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum voluntaria generatio voluntarium exhibet sacrificium iuxta illud: Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Hæc est generatio quærentium Dominum. Quærentium, an habentium dicam? Habentium vtique, & quærentium. Alioquin non possent quære non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? vel potius quomodo requirentes? Verbo geniti, verbum habent. Numquid non verbum Dominum? Ioannem audi. Et Deus erat Verbum. Quid ergo iam amplius quærit generatio quærentium Dominum?

Pf. 53. b Considera quid sequatur in Psalmo: Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Eundem proinde habent pariter & requirunt, quia vnus idemq. & Verbum patris, & splendor paternæ gloriæ est. Et is quidem non quasi tus haberi forsitan potest, non habitus autem quæri omnino non potest, Denique ipsa est, quæ de se loquitur sapientia. Qui edit me, adhuc esuriet. Potens ipse est præstare etiam se non quærenti, qui (vt supra ostendimus) de cumulo gratiæ, & benedictione dulcedinis quærit, & præuenit adhuc quære non valentes. Nemo autem ante idoneus quære quam habere, quia nemo, inquit, venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Adest ergo qui trahit, & quodammodo, necdum adest, qui non alio trahit quam ad seipsum. Numquam enim nec vsquam sine filio pater adest per fidem, vt ad speciè trahat. Quomodo ergo nunc non exsultet spiritus meus, quomodo non sine modo iucundetur in generatione ista quærentium Dominum? Nempe testimonium credibili-

le nimis gustatæ sapientiæ, est esuries ipsa tam vehemens. Certissima mihi probatio, & indubitabile argumentum, quia habetis quem sic quæritis: in vobis habitat, qui tam valide trahit vos ad seipsum. Non enim humanæ possibilitatis est cursus iste, eius dextera facit virtutem, cui semper necesse est, vt clametis: Trahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Non inquam ab homine forma ista conuersationis, nec aliud experimentum quærimus eius qui in vobis habitat Christus, quam quòd ita quæritis Christum. Videtis enim fratres qualem spiritum accepistis? spiritum qui ex Deo est, vt sciatis, quæ à Deo donata sunt vobis, Audiuimus Apostolicum, audiuimus & Propheticum, etiam & Euangelicum gradum, quibus nihil à nobis arbitror posse sublimius affectari. Sane è singulis mihi videor in vobis aliquid, & magnum aliquid inuenire. Quis enim cælebem vitam, vitam cælestem, & Angelicam dicere vereatur? Aut, quòd in resurrectione futuri sunt omnes electi, quomodo non iam nunc estis sicut Angeli Dei in cælo, à nuptijs penitus abstinentes? Amplectimini fratres, pretiosissimam margaritam, amplectimini sanctimoniam vitæ, quæ vos efficit sanctorum similes, & domesticos Dei, dicente scriptura: Incorruptio facit proximum esse Deo. Ita ergo non vestro quidem merito, sed gratia Dei estis quod estis, quod ad castitatem, & sanctimoniam spectat, Angeli quidem terreni, aut potius cæli ciues: sed interim in terra peregrini. Quamdiu enim sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. De prophetia quid dicimus? Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem: veritas ait. Verumtamen non erat ille aduersarius, sed discipulus vtique veritatis, qui dicebat etiam post Ioannem. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cessauit ergo prophetia, quia iam cognoscimus: necdum tamen tota cessauit, quia adhuc ex parte. Cum venierit, inquit, qd perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Siquidem ante Ioannem qui fuerunt prophetæ vtrumque aduentum Domini prophetabant, & quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed vtraque in prophetia erat, magnum sanè prophetandi genus cui vos deditos esse conspicio, magnum prophetiæ studium cui vos video mancipatos. Quod illud? Nempe iuxta Apostolum quod non considerare quæ videntur, sed quæ non videntur.

Cant. 1.

A

A
Sap. 6.6

Lut. 16.

c

1. Cor.
13.6

Ibidem.

2. Cor.

4. d

videtur.

Ioan. 1.

Ps. 53. b

Eccles.

24.6

Ioan. 6.6

M

videntur, sine dubio prophetare est. Ambu-
lare in spiritu, ex fide viuere, quæ sursum
sunt querere, non quæ super terram, obli-
uisci quæ retro sunt, & extēdi in anteriora,
ex magna parte prophetare est. Alioquin
quoniam modo nisi per spiritum prophetiæ
conuersatio nostra in cælis est: Sic nimirum
Propheta olim quasi non inter homines
erāt sui tēporis, sed virtute & impetu quo-
dam spiritus, dies illos transilientes exulta-
bant vt viderent diē Domini, & videbant,
& lætabantur in ea. Sed & professionem
Apostolicam audiamus: Ecce nos reliqui-
mus omnia, & sequuti sumus te. Si gloriari
licet, habemus gloriam: sed si sapius, habe-
re curabimus apud Deum. Hæc enim vera
est gloriatio, vt qui gloriatur, in Domino
glorietur. Nam neque manus nostra excel-
sa, sed Dominus fecit hæc omnia. Fecit no-
bis magna qui potens est, vt merito magni-
ficet anima nostra Dñm. Ipsi enim mag-
no munere factum est, vt magnum illud
propositū vnde magni gloriabantur Apo-
stoli, magnificē sequeremur. Fortē etiam si
in hoc quoque gloriari voluero, nō ero in-
sapiens. Veritatem. n. dicam, esse hic aliquos
qui plusquam nauem & retia reliquere.
Quid verō illud quod ipsi quidem Aposto-
li reliquerant omnia, sed vt presentem in
carne Dominum sequerentur? Non est no-
strū dicere, securius ipsum Dominū audia-
mus. Quia vidisti me, inquit, Thoma credi-
disti: beati qui non viderunt, & crediderūt.
Fortē etiā prophetandi genus excellentius
esse videbitur, non intendens quibuscūque
temporalibus rebus & transituris aliquādo
sed spiritualibus & æternis, nihilominus in-
uase fictili: thesaurus castitatis illustrior, in
carne fragili ex aliqua parte pbabilior vir-
tus. Vbi ergo Angelica in hoc corpore con-
uersatio, in corde prophetica expectatio, in
vtrouque Apostolica perfectio inuenitur:
quantus iste cumulus gratiarum? Quid re-
tribuitis Domino pro omnibus quæ retri-
buit vobis? Sublimis gradus, sed eo amplius
periculosa ruina. Numquid non tres cæli
sunt quos ascendimus? Itaque qui stat, vi-
deat ne cadat. Videbam, inquit, satanam
tamquam fulgur de cælo cadentem. Ex al-
to corruit, confractus & comminutus est,
desperata est plaga eius. Factus est spiritus
eius vadens, & non rediens. Numquid &
vos vultis abire? Satanas ruit, numquid &
ruitis vos secum? Quam salubrius vobis

stare in vijs Domini, stare in gratia in qua
statis. Non enim beatus vir qui non abiit in
via peccatorum, beatus magis cuius est au-
xiliū abs te Domine. Ibiuit. n. huiusmodi de
virtute in virtutes, ad videndum Deum
Deorum in Sion, ad videndum in bonitate
electorum tuorum, vt lauderis cum hereditate
tua. Ipsi nempe hereditas, ipsi sunt Dii,
& filij excessi omnes: Itaque fratres mei,
quandoquidem verissimē certissimeq. hæc
est generatio quarētium Dominum, qua-
rentium faciem Dei Iacob: quid vobis di-
xerim aliud, quā quod idem Propheta ait:
Lætetur cor quærentium Dominum: quæ-
rite Dominum & confirmamini: quærite fa-
ciem eius semper? Et quod alius quidam di-
cit: Si quaritis, quarite. Quid est, si quaritis,
quærite? In simplicitate cordis quærite illū.
Non aliud tamquam illum, non aliud præ-
ter illum, non aliud post illum. In simplici-
tate cordis quærite illum. Simplex natura,
simplicitatem cordis exquirat. Denique &
cum simplicibus sermocinatio eius. Vir du-
plex animo, inconstans est in omnibus vijs
suis. Non potest quem quæritis inueniri ab
his qui ad tempus credunt, & in tempore
tentationis recedunt. Aeternitas est: quæ
nisi perseveranter quærita, minimē inueni-
tur. Væ etiam peccatori terram ingredien-
ti duabus vijs. Nemo enim duobus domi-
nis seruire potest. Nec hanc quidem dupli-
citem amat integritas illa, perfectio illa,
illa plenitudo. Indignum enim est ei, vt in-
ueniendam se præbeat, nisi perfectio eam
quæstis corde. Ceterum si odibilis est can-
is reuertus ad suum vomitum, & sus lotā
in volutabro luti, sed & ipsum quoque quē
inuenit tepidum, ex ore suo euomere in-
cipit Deus: simulator & proditor vbi pare-
bunt? Si maledictus qui facit opus Dei
negligenter qui fraudulenter fecerit, quid
meretur? Fugiamus hanc duplicitem cari-
ssimi, & à fermento Phariseorum omni-
modo caueamus. Veritas est Deus, & tales
quæstos requirit, qui quærent eum in
spiritu & veritate. Si nolumus frustra quæ-
rere Dominum, quæramus veraciter, quæ-
ramus frequenter, quæramus perseveran-
ter: vt nec pro illo quæramus aliud, nec cum
illo aliud, sed nec ab illo ad aliud conuertamur.
Facilius est enim cælum & terram
transire, quā vt si quærens non inueniat,
sic petens non accipiat, sic pulsanti non
aperiatur.

Matth.
19. d

Ioan. 20

Luc. 10.

Ps. 104.

Isai. 21.6

Luc. 18.

Quomodo malū duplex cooperetur in bonum.

Sermo III. Vbi supra.

PAUPERES quidem videmur & sumus : sed si spiritum qui ex Deo est accipiamus, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis : magna

ab eo gloria, magna nobis est collata potestas. Quotquot, inquit receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. An non potestas filiorum Dei est ista, quædo etiam nobis seruiunt vniuersa? Sciebat enim Apostolus ipse quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Sed forte dicat aliquis vestrum, quid hoc ad me? & in pusillanimitate cordis sui talia meditetur. Gloriantur certe de potestate filiorum Dei, in quibus filialis erga eum feruet amor, viget affectus, vt præsumant omnia sibi cooperari in bonum, qui Deum diligunt in veritate. Ego verò mendicus sum & pauper, carens affectu filiali, expers dignæ deuotionis. Sed attende quod sequitur: Nulum enim desperationi locum reliquit in Scriptura sua, qui alio loco sic loquitur: Vt per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus. Affectus enim ille quem quaris, pax est, non patientia: in patria est, non in via: nec eos qui eiusmodi sunt, à Scriptura opus est consolari. Ergo per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus, etiam si nondum possumus apprehendere pacem. Propterea cum dixisset diligentibus Deum omnia cooperari in bonum, solenter addidit, his qui secundum propositum vocati sunt sancti.

FIn quo verbo non te terreat sanctitatis nomen, quando non secundum meritum, sed secundum propositum, non secundum affectionem, sed secundum intentionem sanctos vocat, iuxta illud Prophetæ: Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Illam enim quam putas sanctitatem, ne ipse quidem Paulus corruptibili adhuc grauatus corpore arbitrabatur se comprehendisse. **Phil. 3. c** Vnum autem, inquit, quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extendens, sequor ad palmam supernæ vocationis. Vides quia licet nondum apprehendisset brauium, habebat tamen propositum sanctitatis. Et tu ergo si proposueris in corde tuo declinare à malo, & facere quod bonum est, tenere quod accepisti, & proficere semper in melius, sed & si quid aliquando minus

rectè egeris (vt est humana fragilitas) non in eo persistere, sed pœnitere, & corrigere quantum prauales: eris sine dubio sanctus & tu, sed cui interim clamare necesse sit: Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Vis ergo nosse quemadmodum huiusmodi sanctis omnia cooperantur in bonum? Non modo curro per singula, quia in longum protrahi sermonem hora non patitur. Eundem nobis est, iam enim campanam audiuius, iam vespertinæ tempus orationis aduenit. Audite ergo verbum abbreviatum quemadmodum nobis vniuersa seruiant, omnia cooperentur in bonum. Inimici nostri sint iudices: Etenim si quidem illi pro nobis, quis contra nos? Si pro nobis faciunt hostes nostri, quomodo non omnia simul cum illis? Porro duo nobis (vt manifestum est) aduersantur hostium genera, malum videlicet duplex, quod facimus, & quod patimur. Hac autem, vt apertius dixerim, sunt culpa & pœna. Itaque cum sit nobis vtraque contraria, erit si voluerimus vtraque pro nobis, vt hac quidem ab illa liberet, & item aduersus istam inuet illa, nec parum. Ecce enim compungimur in cordibus nostris, & in cubili conscientiæ super delictis præteritis, sed delinit conscientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens reducit ad spem veniæ pœnitentia ista, & voluntaria pœna quam patimur, non solum autem præterita, sed & futura repellit. Nam & tentantia propulsat vitia, & nonnulla sic perimit, vt raro aut numquam erigere caput audeant venenatum. Sic pœna facit pro nobis aduersus culpam, vt vel omnino non sit, vel sit minor. Culpa vero nihilominus agit, vt aut non sit, aut minor sit pœna: Non quidem vt omnino non sit, siue à quantitate sua minoretur, quod nullatenus expediret: sed vt non sit pœna, aut minor sit pœna, videlicet, vt aut non sit, aut minus sit onerosa. Quisquis enim perfectè senserit onus peccati, & animæ lationem exteriorum, vtique aut parum sentiet, aut ex toto non sentiet corporis pœnam, nec reputabit laborem quo peccata nouerit deleri præterita, futura cauerti. Sic enim sanctus Dauid conuiciantis serui non reputauit iniurias, memor filij persequentis.

2. Reg.
16. b

Vnde

Vnde supra de duabus mensis,
Sermo 1111.

Laboriste fratres, exilij & pauper-
tatis nostræ nos admonet, pro-
fecto, & iniquitatis. Vt quid enim
morte afficimur tota die, in ieiun-
ijs multis, in vigilijs abundantius, in labo-
ribus & arumnis? Nūquid ad hæc creati sum-
us? Absit, nam licet homo natus sit ad la-
borem, sed minimè ad laborem creatus est:
natiuitas est in culpa, ideo & in pœna. Om-
nes enim oportet nos genere cum Prophe-
ta. In iniquitatibus conceptus sum, & in pec-
catis concepit me mater mea. Aliena ab
virisque prima creatio, quia sicut nec cul-
pam, ita nec pœnam Deus fecit. Quod de ea
quæ maior est omnium, morte videlicet aper-
tè Scripturâ testatur: Inuidia diaboli mors
introiit in orbem terrarum. Et in alio lo-
co: Deus mortem non fecit. Itaque sicut la-
borantibus manibus nec oculus propterea
clauditur, nec auris abstinet ab auditu, sic,
imò & multo melius laborante corpore,
mens quoque ipsa suo intenta sit operi, vt
non vacet. Causam laboris cogitet in labo-
re, vt ipsa ei pœna quam patitur, culpam
pro qua patitur, repræsentet. Et dum videt
vulnerum ligaturam, ipsa sub pannis vulne-
ra meditetur. Huiusmodi siquidem cogita-
tione humiliter sub potèti manu Dei, &
dulci quadam pietate mens plena, miserabi-
lem se exhibet in oculis eius. Hinc quippe
Scriptura nos admonet. Miserece, inquit,
anima tuæ placens Deo. Nec dubium quin
ea quæ Deo placet miseria facile possit eius
misericordiam obtinere. Et ne dixerimus,
vnde miserendum sit animabus nostris? Ni-
si enim insipienter dissimulauerimus, multa
in eius miseratione digna poterunt inueniri.
Vnum tñ dico, vt occasionem vobis de-
disse videar, & cetera quoque similiter ad-
uertatis. Nōne velut inter duas mensas pos-
siti epulantes hinc inde spectamus ieiunij?
Sic funus omnino, sic fumus. Vnde ergo sic
positis, nisi, vnde iocus, vnde leuitas, vnde
superbia, vnde extollentia oculorum? An
fortè nō agnoscimus mensas, non conside-
ramus epulas, delicias non videmus? Hinc
mihi sunt quos video deliciose viuentes in
omnibus bonis sensibilis huius mundi: inde
contemplor alios quibus disposuit Christus
regnum, vt edant & bibant super mensam
eius in regno patris sui. Vtrobique video si-

miles mei homines, fratres meos, & heu mihi
ad neutram licet extendere manum. Ab
vtraque mensa prohibeor, ab hac quidem
professionis, ab illa corporis vinculo, vt nec
ad inferiorem audeam, nec ad superiorem
accedere possim. Quid inter hæc restat nisi
comedere panem doloris, vt sint mihi læty-
mæ meæ panes die ac nocte, si quis forte cœ-
lestium conuiuuarum misericordia motus,
in os latrantis sub mensa catelli, vel exigua
aliqua deliciarum illarum fragmēta dimita-
rat? Nam inferior quidem consideratio qua
nobis ipsis compatimur corū respectu quos
nouimus deliciose viuentes in hoc sæculo
in firmæ adhuc animæ est, nec omninō talis
mihi placet affectio in anima spiritali. Lō-
gius enim positus est à iudicio veritatis, qui
beatificat quos velut miserimos lugere de-
buerat, qui peccant & non agunt pœnitentiam:
& se miserum reputat non sanè con-
sensu iudicij, sed affectionis sensu, quod
non sit sicut illi, qui id magis optare debue-
rant, vt omnes essent sicut ipse. Hoc tamen
solum tali in cogitatione laudabile est, si mi-
seriam ipsam quam reputat, pro amore sine
timore Dei patienter ferre delibet, &
cum pietate quadam dicit Deo. Propter ver-
ba laborum tuorum ego custodiu vias du-
ras. Et hæc quidem cogitatio inchoantium
est, tamquam lac paruulorum. At verò
cum iam proficere cœperit anima, & affe-
ctione sequi iudicium rationis, omnia pro-
culdubio detrimentum faciet, & quasi iter-
cora arbitratus lugebit eum Propheta super
eos qui amplexati sunt stercorea. Ipse verò
sancta quadam humilij, superbia hæc vni-
uersa despiciet, & magna in altitudine ani-
mi collocatus, non beatū dicit populū cui
hæc sunt, sed miserū planè, beatū verò cuius
Dñs Deus eius. Verum dum hic ita sui cōpa-
ratione miseretur illis, inueniet vtique quo-
rum cōparatione sui quoque miseretur, si
suspekerit ad cælestes diuitias, & delectatio-
nes in dextera Domini vsque in finem. Vn-
de fit vt qui prius de inferiori irriguo la-
crymas fundens plangebat dicens,
quoniam propter te mortifica-
mur tota die: iam de supe-
riori abundantiores
emirat stetus
dicens:
Hei mihi, quia incolatus meus,
prolongatus
est.

K

Pf. 16. b

27. 50. a

Eccl. 30.

d

I

Rom. 8.

d

Pf. 119.

a

PROLOGVS BEATI BERNARDI
IN SERMONEM SEQUENTEM.

Hugoni militi Christi, & magistro militiae Christi

L

BERNARDVS Clareuallis solo nomine Abbas, bonum certamen certare. Semel & secundo & tertio (ni fallor) petisti a me Hugo carissime, vt tibi tuisq. commilitonibus scriberem exhortationis sermonem; & aduersus hostilem tyrannidem quia lanceam non liceret, stylum vibrarem, asserens vobis non parum fore adiutorij, si quos armis non possum, literis animare. Distuli sane aliquamdiu non quod contemnenda videretur petitio, sed ne leuis precepisq. culparetur assensio, si quod melius melior implere sufficeret, praeuenerim imperitus; & res admodum necessaria per me minus forte commoda redderetur. Verum videns me longa satis huiusmodi expectatione frustratum, ne iam magis nolle quam non posse viderer, tandem ego quidem quod potui feci, lector iudicet an satisfeci. Quamquam etsi cui forte aut minime placeat, aut non sufficiat, non tamen interest mea, qui tua pro meo sapere non defui voluntati.

INCIPIT SERMO EXHORTATORIVS

B. BERNARDI ABBATIS CLAREVALLENSIS,

AD MILITES TEMPLI.

CAPITVLVM PRIMVM

M

NOVVM militiae genus ortum nuper auditur in terris, & in illa regione quam olim in carne praesens visitauit oriens ex alto: vt vnde tunc in fortitudine manus suae tenebrarum principes exturbauit, inde & modo ipsorum satellites filios diffidentiae in manu fortium suorum dissipatos exterminet, facies etiam nunc redemptionem plebis suae, & rursum erigens cornu salutis nobis in domo Dauid pueri sui. Nouum inquam militiae genus, & saeculis inexpectum, qua gemino pariter consiliu infatigabiliter decertatur, tum aduersus carnem & sanguinem, tum contra spiritualia nequitiae in caelestibus. Et quidem vbi solis viribus corporis corporo fortiter hosti resistitur, id quidem ego tam non iudico mirum, quam nec rarum existimo. Sed & quando animi virtute vitis suae daemone bellum indicitur, ne hoc quidem mirabile, & si laudabile dixerim, cum plenus monachis cernatur mundus. Certum cum vterque homo suo quisque gladio potenter accingitur, suo singulo nobi-

lites insignitur, quis hoc non aestimet omni admiratione dignissimum, quod adeo liquet esse insolitum? Impavidus profecto miles; & omni ex parte securus, qui vt corpus ferro, sic animum fidei lorica induitur; Vtrisque nimirum munitus armis, nec daemone timet, nec hominem. Nec vero mortem formidat, qui mori desiderat. Quid enim vel viuens vel moriens metuat, cui viuere Christus est, & mori lucrum? Stat quidem fidenter libenterq. pro Christo, sed magis cupit dissolui, & esse cum Christo: hoc enim melius. Securi igitur procedite milites, & intrepido animo inimicos Crucis Christi propellite, certi quia neque mors, neque vita poterit vos separare a caritate Dei, quae est in Christo Iesu: illud sane vobiscum in omni periculo replicantes. Siue viuimus, siue morimur, Rom. 8. Domini sumus. Quam gloriosus reuertuntur victores de prelio, quam beati moriuntur martyres in prelio: Gaude fortis athleta si viuis & vincis in Domino, sed magis exulta & gloriare, si moreris & iungaris Domino. Vita quidem fructuosa, & victo-

ria gloriosa; sed utriusque mors sacra iure præponitur. Nam et si beati qui in Domino moriuntur, non multo magis qui pro Domino moriuntur.

Et quidem siue in lecto, siue in bello quis moritur, pretiosus erit sine dubio in conspectu Domini mors sanctorum eius. Ceterum in bello tanto profecto pretiosior, quanto & gloriosior. O vita secura, ubi pura conscientia. O inquam vita secura, ubi absque formidine mors expectatur, immo & exoptatur cum dulcedine, & excipitur cum deuotione. O vere sancta & iuta militia, atque à duplici illo periculo profus liberata, quo id hominum genus solet frequenter periclitari, ubi dumtaxat Christus non est, causa militandi. Quoties namque congregeris tu qui militiam militas seculari, timendum omnino ne aut occidas hostem quidem in corpore, te verò in anima: aut forte tu occidaris ab illo & in corpore pariter & in anima. Ex cordis semper affectu non belli eueni tu pèfatur vel periculum vel Victoria Christiani: Si bona fuerit causa pugnantis, pugnæ exitus malus esse nõ poterit: sicut nec bonus iudicabitur finis, ubi causa non bona & intentio non recta præcesserit: Si in voluntate alterum occidendi te potius occidendi contigerit, morieris homicida. Quod si prauales, & voluntate superandi vel vindicandi forte occidis hominem, viuis homicida. Non autem expedit siue mortuo, siue uiuo, siue victori, siue victo esse homicidam. Infelix victoria, qua superans hominem, succumbis vitio. Et ira tibi aut superbia dominante, frustra gloriaris de homine superato. Est tamen qui nec vlciscendi zelo, nec vincendi typo, sed tantum euadendi remedio interficit hominem: sed ne hanc quidem bonam dixerim victoriam: cum de duobus malis in corpore quam in anima mori leuius sit. Non autem quia corpus occiditur, etiam anima moritur: sed anima quæ peccauerit, ipsa moritur.

De militia seculari. Capisulum secundum.

QUIS igitur finis fructusue secularis huius non dico militiae, sed malitiæ, si & occisor læthaliter peccat, & occisus æternaliter perit? Enimvero, ut verbi vtar Apostoli. Et qui arat, in spe debet arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Quis ergo ò milites hic

tam stupendus error, quis furor hic tam non ferendus, tantis sumptibus ac laboribus militare, stipendijs verò nullis, nisi aut mortis, aut criminis? Operitis equos scricis; & pendulos nescio quos panniculos loriceis superinduitis: depingitis hastas, clypeos & sellas: frenæ & calcæria auro & argento gemisq; circumornatis, & cum tanta pompa pudendo furore & impudenti stupore, ad mortem properatis. Militaria sunt hæc insignia, an muliebria potius ornamenta? Numquid forte hostilis mucro reuerberabitur aurum, gemis parcat, serica penetrare non poterit? Denique quod ipsi sæpius certiusq; experimini, tria arbitror esse necessaria proelianti, vt scilicet strenuus industriusque miles & circumspectus sit ad se seruandum, & expeditus ad discurrendum, & promptus ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen femineo ritu comam nutritis, longis ac profusis crinibus, ac camisis propria vobis vestigia obuioluitis, delicatas ac teneras manus amplis & circumfluentibus manicis sepelitis. Super hæc omnia est, quod armati conscientiam magis terret, causa illa nimirum satis leuis ac triuola, qua videlicet talis præsumitur & tam periculosa militia. Non laudè inter vos aliud bella mouet, litesq; suscitatur, nisi irrationabilis iracundia; motus; aut inanis gloriæ appetitus, aut terrene qualicumque possessionis cupiditas: talibus certè ex causis neque occidere, neque occumbere tutum est.

De noua militia. Capisulum tertium.

AT vero Christi milites securi præliantur proelia Domini sui, nequaquam metuentes, aut de hostium cæde peccatum, aut de sua nece periculum: quandoquidem mors pro Christo vel ferenda, vel inferenda, & nihil habeat criminis, & plurimum gloriæ mereatur. Hinc quippe Christo, inde Christus acquiritur: qui nimirum & libenter accipit hostis mortem pro vltione, & libentius præbet seipsum militi pro consolatione. Milites inquam Christi securus interimit, interit securor. Sibi præstat cum interit, Christo cū interimit. Non enim sine causa gladium portat. Dei etenim minister est ad vincenda malefactorum, laudem verò bonorum. Sanè cum occidit malefactorem, non homicida, sed (vt ita dixerim) malicida, & planè Christi vindex

Vindex in his qui male agunt, & defensor Christianorum reputatur. Cum autem occidit ipse, non perisse, sed peruenisse cognoscitur. Mors ergo quam irrogat, Christi est lucrum, quam excipit, suum. In morte pagani Christianus gloriatur, quia Christus glorificatur. In morte Christiani regis liberalitas aperitur; cum miles renumerandus educitur. Porro super illo latabitur iustus cum viderit vindictam, de isto dicit homo: Si vtique est fructus iusto, vtique est Deus iudicans eos in terra. Non enim vel pagani necandi essent, si quo modo aliter possent à nimia infestatione seu oppressione fidelium cohiberi. Nunc autem melius est, vt occidantur, quam certe relinquatur virga peccatorum super sortem iustorum: ne forte extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Quid enim? Si percutere in gladio omnino fas non est Christiano, cur ergo præco Saluatoris contentos fore suis stipendijs militibus indixit, & non potius omnem militiam interdixit? Si autem (quod verum est) omnibus fas est ad hoc ipsum dumtaxat Diuinitus ordinatis, nec aliud sanè quidquam melius profectis, quibus quæso potius quam quorum manibus, & viribus vrbs fortitudinis nostræ Sion pro nostro omnium munimine retinetur, vt depulsis Diuinæ transgressoribus legis, secura ingreditur gens iusta custodiens veritatem? Securè proinde dissipentur gentes, quæ bella volunt & abscedantur quæ vos conturbant, & disperdantur de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, qui repositas in Hierosolymis Christiani populi inextimabiles diuitias tollere gestiunt, sancta polluere, & hereditate possidere sanctuarium Dei. Exerat gladium vterque fidelium in ceruices inimicorum, ad destruendam omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, quæ est Christianorum fides, nequando dicant gentes, vbi est Deus eorum? Quibus expulsis reuertetur ipse in hereditatem domumque suam, de qua iratus in Euangelio. Ecce, inquit, relinquetur vobis domus vestra deserta; & per Prophetam ita conqueritur: Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam, implebitque illud propheticum. Redemit Dominus populum suum, & liberauit eum; & venient & exultabunt in monte Sion, & gaudebunt de bonis Domini. Latere Hierusalem, & cognosce iam tempus visitationis tuæ. Gaudere & laudate simul deserta Hie-

rusalem; quia consolatus est Dominus populum suum; redemit Hierusalem; parauit Dominus brachium suum sanctum. Et illis omnium gentium. Virgo Israel contereas, & non erat qui subleuaret te. Surge iam, excutere de puluere virgo captiua filia Sion. Surge inquam, & sta in excelso, & vide lucunditatem, quæ venit tibi à Deo tuo. Non vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, quia complauit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Laua in circuitu oculos tuos, & vide omnes isti congregati sunt, venerunt tibi? Hoc tibi auxilium missum de sancto. Omniū per istos tibi iam iamque illa persoluitur antiqua promissio. Ponam te in superbijs circumulorum, gaudium in generatione, & generationem, & fuges lac gentium, & niammilla regum lactaberis. Et idem: Sicut mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor vos, & in Hierusalem consolaborimini. Vidēs ne quam crebra veterum attestacione noua approbatur militia, & quod sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum? Dummodo sanè spiritualibus non præiudicet sensibus litteralis interpretatio, quominus scilicet speremus in æternum, quidquid huic temporis significando ex Prophetarum vocibus usurpamus, ne per id quod cernitur, euanescat quod creditur, & spei copias imminuat penuria rei, præsentiumque attestatio sit euacuatio futurorum. Alioquin terrænæ ciuitatis temporalis gloria non destruit cælestia bona; sed astruit, si tamen ista minime dubitamus illius tenere figuram quæ in celis est mater nostra.

De conseruatione militum templi.

Cap. quartum.

Sed iam ad imitationem seu ad consummationem nostrorum militum non planè Deo; sed diabolo militatum, dicamus breuiter Christi equitum mores, & vitam, qua iter in bello domive conuerſentur, quo palā fiat quantum ab Inuicem differat Dei sacculiq. militia. Primo quidem vtrōbēt disciplina non deest, obediētia nequaquam contemnitur, quia teste Scriptura, & filius indisciplinatus peribit, & peccatum est aī iolandi repugitare, & quasi scelus idololatriæ nonne acquiescere. Itur & redimur ad iustitiam eius qui preest, induitur quod tē dō habeat, & dū dēve.

2f. 57. b

E

Luc. 3. c

Is. 60. a

G

Matth.

23. d

Ier. 7. 2. b

F

Ibid. 21.

Is. 52. a

Eccl. 22.

a

1. Re. 15

de vestimentam seu alimentum, presumitur. Et in visu, & vestitu cauetur omne superfluum, soli necessitati consulitur. Vniuersi plene in communi iucunda, & sobria conuersatione, absque vxoribus, & absque liberis. Et ne quid desit ex Evangelica perfectione, absque omni proprio habitant vnius moris in domo vna, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Dicis vniuersa multitudinis, esse cor vnum, & animam vnam, ita quisque non omnino propriam sequi voluntatem, sed magis obsequi satagit imperanti. Nullo tempore, aut otiosi sedent, aut curiosi vagantur, sed semper dum procedunt (quod quidem raro contingit) ne gratis comedant panem, armorum seu vestimento- rum vel scissa refarciunt, vel vetusta reficiunt, vel inordinata componunt, & quaque potestrem facienda magistri voluntas, & communis indicit necessitas. Persona inter eos minime accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore se inuicem preueniunt, alterutrum onera portant, vt sic adimplant legem Christi. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur, vel tenue siue susurrum, nequaquam ibi deprehenditur inmendatum. Scapulis & alae detestantur, abhorrent venationem, nec ludicia illa aut rapina (vt a se) delectantur. Mimos & magos, & fabulatores, scurrileque caritonas, aut ludorum spectacula, tamquam vanitates, & insanias falsas respiciunt & abominantur. Capillos toudent, scientes iuxta Apostolum, ignominiam esse viro si comam nutnerit. Numquam compti, raro loti, magis autem neglecto erunt hispidi, puluere fardi, lorica chaumate fusi. Porro imminente bello, inuis fide, foris ferro, non auro se muniunt, quatenus armati, & non ornati, hostibus metum incutiant, non prouocent auaritiam. Equos habere cupiunt fortes, & veloces, non tam coloratos, aut phaleratos; pugna quisquam non pompam, victoriam, sed non gloriam cogitantes, & studentes magis esse formidini, quam admirationi. Deinde non turbulenti, aut impetuosi, & quasi ex leuitate precipites, sed consulte, atque cum omni cautela, & prouidentia seipos ordinantes, & disponentes in aciem iuxta, quod de patribus scriptum est. Veri profecto Israelitae procedunt ad bella pacifici. At vero vbi ventum fuerit ad certamen, tum demum pristina lenitate postposita, tamquam si dicerent: Nonne qui oderunt te Domine oderam, & su-

per inimicos tuos tabescebam? irruunt in aduersarios, hostes, velut oues repnant, nequaquam etiam paucissimi, vel seuam barbariem, vel numerosam multitudinem formidantes. Non erunt siquidem non desitis presumere viribus, sed de virtute Domini Sabaoth sperare victoriam: cui nimirum facile esse confidunt iuxta sententiam Machabaei concludi multos in manus paucorum. & non esse differentiam in conspectu Dei caeli liberare in multis, & in paucis, quia non in multitudine exercitus est victoria belli, sed de caelo fortitudo est. Quod frequentissimè experti sunt, ita vt plerumque, quasi persequutus sit vnus mille, & duo fugatine decem millia. Ita denique miro quodam ac singulari modo cernuntur, & agnis mitiores, & leonibus ferociore, vt pene dubitem quid potius censeam appellandos, monachos videlicet, an milites, nisi quod vtrique forsitan congruentius nominarim, quibus neutrum deesse cognoscitur, nec monachi man- suetudo, nec militis fortitudo. De qua re quid dicendum, si nisi quod à Domino factum est istud? & est mirabile in oculis nostris? Tales sibi elegit Deus, & collegit à sinibus terrae ministros ex fortissimis Israel, qui veri lectulum Salomonis, sacrum scilicet sepulchrum vigilanter fideliter, custodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.

De templo, Cap. V.

Est vero templum Hierosolymis in quo pariter habitant, antiquo & famosissimo illi Salomonis impare quidem structura, sed non inferius gloria. Siquidè vniuersa illius magnificentia in corruptilibus, auro, & argenteo, & quadratura lapidum, & varietate lignorum continebatur, huius autem omnis decor, & grata venustatis ornatus, pia est habitantium religiositas, & ordinatissima conuersatio. Illud varijs existit spectandum coloribus, hoc diuersis virtutibus, & sanctis actibus venerandum. Domum quippe Dei delectatio: qui non tam politis marmoribus, quam ornatis moribus delectatur, & puras magis diligit mentes, quam superauratos parietes. Ornatur tamen huius quoque facies templi, sed armis, non gemmis, & pro antiquis coronis aperitis, circumpendentibus clypeis paries operitur, pro candelabris, turribus, atque vireolis, domus vndique

1. Cor. 11. c.

I

Pf. 138.

Pf. 92.

di que frenis, sellis, ac lanceis, communitur. Planè his omnibus liquido demonstrantibus, eodem pro domo Dei feruere milites zelo, quod ipse quondam militum dux vehementissime in flammatus armata illa sanctissima manu, non tamen ferro, sed flagello, quod fecerat de resticulis, introiuit in templum, negotiantes expulit, nummulariorum effudit aë, & cathedras vendentium columbas, euerit, indignissimum iudicans orationis domum huiuscemodi forëstibus infestari. Tali proinde sui regis permotus exëplo deuotus exercitus multo sanè indignius longeq. intolerabilius arbitrans sancta polui ab infidelibus quam à mercatoribus infestari in domo sancta cum equis, & armis commoratur, tam ab ipsa, quam à ceteris facris omni infidelitatis spurca, & tyrannica rabie propulsata, ipsi in ea die noctuq. tam honestis, quam vtilibus officijs occupantur. Honorant certatim Dei templum sedulis, & sinceris obsequijs, iugi in eo deuotione immolantes non quidem veterum ritu pecudü carnes, sed vere hostias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam subiectionem, voluntariam paupertatem. Hæc. Hierosolymis actitantur, & orbis excitatur. Audiunt insulæ, & attendunt populi de longè, & ebulliunt ab Oriente in Occidentem tamquam torrens inundans gloriæ gentium, & tamquam fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Quodq. cernitur iucundius & agitur commodius, paucos admodum in tanta multitudine hominum illo conflueret videas, nisi vtique sceleratos, & impios, raptores, & sacrilegos, homicidas, periuros, adulteros, de quorum profectò profectio-
 ne sicut duplex quoddam constat prouenire bonum, ita duplicatur & gaudium, quandoquidem tam suos de suo discessu lætificant, quam illos de aduentu quibus subuenire festinant. Profunt quippe vtrouique non solum vtique istos tuendo, sed iam etiam illos non opprimendo. Itaque lætatur Aegyptus in protectione eorum, cum tamen de protectione eorum nihilominus lætetur mons Sion, & exsultent filię Iudæ. Illa quidem se de manu eorum, ista magis in manu eorum liberari se merito gloriatur. Illa libenter amittit crudelissimos sui vastatores, ista cum gaudio suscipit sui fidelissimos defensores, & vnde ista dulcissimè consolatur, inde illa æquè saluberrimè defolatur. Sic Christus, sic nouit vlcisci

in hostes suos, vt non solum de ipsis, sed per ipsos quoque frequenter soleat tanto gloriosius, quanto & potentius triumphare. Iucundè sanè, & comedè, vt quos diu pertulit oppugnatores, magis iam propugnatores habere incipiat, faciatq. de hoste militem, qui de Saulo quondam persecutore fecit Paulum prædicatorem. Quamobrem non miror si etiam superna illa curia iuxta testimoniū Saluatoris exsultat magis super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super plurimis iustis, qui non indigent pœnitentia, dum peccatoris, & maligni tantis proculdubio proficit conuersio, quantis & prior nocuerat conuersatio. Salue igitur ciuitas sancta, quam ipse sanctificauit sibi tabernaculum suum altissimus, quo tanta in te, & per te generatio saluaretur. Salue ciuitas regis magni, ex qua noua & iucunda mundo miracula nullis temporibus defuere ab initio. Salue domina gentium, princeps prouinciarum, Patriarcharum possessio, Prophetarum mater, & Apostolorum, & initiatrix fidei, gloria populi Christiani, quam Deus semper à principio passus est oppugnari: vt viris fortibus sicut virtutis, ita fores occasio & salutis. Salue terra promissionis, quæ olim fluens lac & mel tuis dumtaxat habitatoribus, nunc vniuerso orbi remedia salutis, vitæ portigis alimenta. Terra inquam bona, & opima, quæ in fecundissimo illo sinu tuo ex arca paterni cordis cæleste granum suscipiens, tantas ex superno femine martyrum segetes protulisti, & nihilominus ex omni rei quo fideli genere fructum fertilis gleba tricesimum, & sexagesimum, & centesimum super omnem terram multipliciter procreasti. Vnde & de magna multitudine dulcedinis tuæ iucundissimè satiati, & opulentissimè faginati, memoriam abundantis suauitatis tuæ vbique eructant, qui te viderunt & vsque ad extremum terræ magnificentiam gloriæ tuæ loquuntur eis, qui te non viderunt, enarrant mirabilia, quæ in te fiunt.

Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Sed iam ex his quibus affluis delicijs nos quoque pauca proferamus in medium, ad laudem, & gloriam nominis tui.

HA B E S ante omnia in refe-
 ctione animarum sanctorum
 Bethlehem domum panis, in
 qua primum is quide celo de-
 scenderat, pariente virgine panis viuus appa-
 ruit. Monstratur pijs ibidem iumentis
 praesepium, & in praesepio fenum de pra-
 to virginali, quo vel sic cognoscat bos pos-
 sessorem suum, & asinus praesepi Domini
 sui. Omnis quippe caro fenum, & omnis
 gloria eius vt flos feni.

Porro suum homo quia in quo factus est
 honorem non intelligendo, comparatus
 est iumentis insipientibus, & similis factus
 est illis: verbum panis Angelorum factum
 est pabulum iumentorum, vt habeat carnis
 fenum quod ruminet, qui verbi pane vesci
 penitus dissiuevit, quousque per hominem
 Deum priori redditus dignitati, & ex peco-
 re rursus conuersus in hominem, cum Pau-
 lo dicere possit: Et si cognouimus Christum
 secundum carnem, sed nunc iam non no-
 uimus. Quod sane non arbitror quempiam
 dicere posse veraciter, nisi qui prius eum Pe-
 tro ex ore veritatis illud item audierit. Ver-
 ba quae ego loquutus sum vobis spiritus &
 vita sunt, caro autem non prodest quidquam.

Alioquin qui in verbis Christi vitam inuenit,
 carnem iam non requirit, & est de nu-
 mero beatorum qui non viderunt, & credi-
 derunt. Nec enim opus est vel lactis po-
 culum nisi utique paruo, vel feni pabulum
 iumento. Qui autem non offendit in ver-
 bo, ille perfectus est vir, solido plane vesci
 cibo idoneus, & licet in sudore vultus sui,
 panem verbi comedit absque offensione.
 Sed, & securus ac sine scandalo loquitur
 Dei sapientiam duntaxat inter perfectos,
 spiritualibus spiritualia comparans, cum
 tamen infantibus, siue pecoribus cautus sit,
 pro captu quidem eorum proponere tan-
 tummodo Iesum Christum, & hunc Cruci-
 fixum. Vnus tamen idemque, cibus ex cae-
 lestibus pascuis suauiter quidem &
 ruminatur a pecore, & mandu-
 catur ab homine; & viro
 vires, & paruulo tri-
 buit nutrimen-
 tum.

CErnitur & Nazareth, quae inter-
 pretatur flos, in qua is qui natus
 in Bethlehem erat tanquam fructus
 in flore coalescens nutritus
 est Deus infans: vt floris odor fructus sapo-
 rem praederet, ac de naribus Prophetarum,
 faucibus se Apostolorum liquor sanctus in-
 funderet, Iuda:isq. tenui odore contentis,
 gustu solido reficeret Christianos. Senferat
 tamen hunc florem Nathanael, quod super
 omnia aromata suaue redoleret. Vnde &
 aiebat: A Nazareth potest aliquid boni esse?
 sed nequaquam sola contentus fragran-
 tia, respondentem sibi, Veni, & vide, Philip-
 pum sequutus est: In id vero mirę illius sua-
 uitatis admodum responsione delectatus,
 haustuq. boni odoris factus saporis audior,
 odore ipso duce, ad fructum vsque sine mora
 peruenire curauit, cupiens plenius experiri,
 quod tenuiter praesenserat, praesensq. degu-
 stare, quod odorauerat absens. Videamus
 & de olfactu Isaac, ne forte aliquid, quod
 pertineat ad hanc ipsa, quae in manibus sunt,
 protederit. Loquitur de illo Scriptura sic:
 Statimq. vt sensit vestimentoium eius fra-
 grantiam, (haud dubium quin Iacob) ecce,
 inquit, odor filij mei sicut odor agri pleni,
 cui benedixit Dominus. Vestimenti fragran-
 tiam sensit, sed vestiti praesentiam non agno-
 uit, soloq. vestis tamquam floris odore fo-
 rinfecus delectatus, quasi fructus interioris
 dulcedinem non gustauit, dum & electi fi-
 lij, simul, & sacramenti fraudatus cognitio-
 ne remansit. Quo spectat hoc? Vestimentum
 profecto spiritus, littera est, & caro verbi.
 Sed ne nunc quidem Iudaeum in carne ver-
 bum, in homine sic Deitarem, nec sub reg-
 mine litterae sensum prauitatem spirituales fo-
 risq. palpans haedi pellem, quae similitudine
 maioris, hoc est primi, & antiqui peccatoris
 expresserat, ad nudam non peruenit verita-
 tem. Non sane in carne peccati, sed in simi-
 litudine carnis peccati, qui peccatum non fa-
 cere, sed tollere veniebat apparuit, ea scilicet
 de causa, quam ipse non tacuit, vt qui non
 vident videant, & qui vident caeci fiant. Hac
 ergo similitudine deceptus. Propheta caecus
 hodie quem nescit, benedicit, dum quem le-
 git in libris, ignorat & in miraculis, &
 quae proprijs attrahat manibus, ligando, fla-
 gellando, colaphizando, minime tamen vel
 resur-

Isai. 40.

ii

Ps. 78. c

1. Cor.

5. d

Ioan. 6. g

Ioan. 1. g

D
Gen. 27.

Ioan. 9. g

refurgendo intelligit. Si enim cognouissent. nunquam Dominum gloria crucifixissent. Percurramus succincto sermone, & cetera loca sancta, etsi non omnia, saltem aliqua: quoniam, quæ admirari per singula non sufficimus, libet, vel insigniora, & ipsa breuiter recordari.

E De monte Oliueti, & valle Iosaphat.
Capitulum VIII.

Ascenditur in montem Oliueti, descēditur in vallem Iosaphat: vt sic diuitias diuinæ misericordiae cogites, quatenus horrore iudicij nequaquam dissimules. Quia etsi in multis miserationibus suis multus est agnoscendum, iudicia tamen eius nihilominus abyssus multa, quibus agnoscitur valde omnino terribilis super filios hominum. Dauid denique, qui montem Oliueti demonstrat, dicens: Homines, & iumenta saluabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus, etiam iudicij vallem in eodem Psalmo commemorat dicens: Non veniat mihi, iniquiens, pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Cuius, & præcipitium se omnino perhorrescere fateatur cum in alio Psalmo ita loquitur orans: Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Superbus in hanc vallem corrui, & conuassatur, humilis descendit, & minimè periclitatur. Superbus excusat peccatum suum, humilis accusat, sciens quia Deus non bis iudicat in idipsum, & quod si nosmetipsos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Porro superbus non attendens quam horredum sit incidere in manus Dei viuientis, facile prorumpit in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Magna reuera malitia, tui te non misereri, & solum post peccatum remedium confessionis à te ipso repellere, ignemq. in sinu tuo inuoluere potius quam excutere, nec præbere aurem consilio Sapientis qui ait: Misere anime tuæ placens Deo. Proinde, qui sibi nequam, cui bonus? Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eijcitur foras, hoc est de corde tuo; si te tamen humiliando ipse diiudicas. Erit iudicium cæli quando ipsum vocabitur cælum de sursum, & terra discernere populum suum, in quo sanè timendum, ne proijciaris tu cum ipso, & Angelis eius, si tamen inuentus fue-

Pf. 35. b

Ibidem. d

Pf. 118. d

Eccl. 30. d

ris iniudicatus. Alioquin spiritualis homo qui omnia diiudicat, ipse à nemine iudicabitur. Propter hoc ergo iudicium incipit à domo Dei, vt suos quos nouit iudex cum venerit inueniat iudicatos: & iam nil de eis habeat iudicare, quando videlicet iudicandi sunt hi, qui in labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

De Iordani: Capitulum IX.

Quam læto sinu Iordanis suscipit Christianos, qui se Christi gloria consecratum baptismate. Mentitus planè est Syrus ille leprosus, qui nescio quas Damasci aquas aquis prætulit Israelis, cum Iordanis nostri deuotus Deo famulatus toties probatus extiterit, siue quando Helix, siue quando Heliseo, siue etiam (vt antiquius aliquid recolam) quando Iosue, & omni populo simul (impetum mirabiliter inhibens) sicum in se transitum præbuit. Denique quid in fluminibus isto eminentius, quod ipsa Trinitas sibi quadam euidenti præsentia dedicauit? Pater auditus, visus spiritus sanctus, filius est & baptizatus. Merito proinde ipsam eius virtutem quam Naaman ille consulente Propheta sensit in corpore, iubente Christo vniuersus quoque fidelis populus in anima experitur.

De loco Caluarie. Capitulum X.

Exigitur etiam, vel iam in Caluarie locum, vbi verus Heliseus ab insensatis pueris irrisus, risum suis insinuauit æternum, quibus ait: Ecce ego, & pueri mei quos mihi dedit Deus. Boni pueri, quos per contrarium illorum malignantium ad laudem excitæ Psalmista dicens: Laudate pueri Dominum laudate nomen Domini. Quatenus in ore sanctorum infantium, & lætentiū persisteret laus, quæ ex ore defecerat inuidorum, eorum vtique, de quibus queritur ita: Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autè spreuerunt me. Ascendit itaque cruce caluus noster, mundo pro mundo expositus: & reuelata facie ac discoperta fronte purgationem peccatorum faciens probrosæ, & austeræ mortis tan; non erubuit ignominiam;

1. Cor. 2

G

4. Reg. 2. d

Isai. 8. d

Pf. 112. a

Pfal. 8. a

Isai. 1. a

quam nec poenam exhorruit, vt nos ab opprobrio sempiterno eriperet, restitueret gloriae. Nec mirum; Quid enim erubesceret qui ita lauit nos à peccatis, non quidem, vt aqua diluens, & retinens sordes, sed veluti Solis radius desiccans, & retinens puritatem? Est quippe Dei sapientia vbiq; attingens propter munditiam suam.

De sepulchro, Capitulum XI.

Inter sancta ac desiderabilia loca sepulchrum tenet quodammodo principatum, & deuotionis plus principio quid sentitur vbi mortuus requieuit, quam vbi viuens conuersatus est, Atque amplius mouet ad pietatem, mortis, quam vitæ recordatio, puto quòd illa austerior, hæc dulcior videatur: magisq; infirmitati blandiatur humanæ quies dormitionis, quàm labor conuersationis: mortis securitas, quam vitæ rectitudo. Vita Christi, viuendi mihi regula existit: mors à morte redemptio. Illa vitam instruit, mortem ista destruxit. Vita quidem laboriosa, sed mors pretiosa, vtraque verò admodum necessaria. Quid enim Christi prodesse poterat, siue mois nequiter viuenti, siue damnabiliter morienti? Numquid denique, aut mors Christi etiam nunc male vsque ad mortem viuentes à morte eterna liberat, aut mortuos ante Christum sanctos patres vitæ sanctitas liberauit? sicut scriptum est:

Ps. 86. b Quis est homo qui viuet, & nō videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi? Nūc ergo, quia vtrumque nobis pariter necessarium erat, & piè viuere, & securè mori: & viuendo viuere docuit, & mortē moriendo securam reddidit: quoniam quidem resurrexerit occubuit, & spem fecit morientibus resurgendi. Sed addidit, & terrum beneficium, cum etiam peccata donauit, sine quo vtrique cetera non valebant. Quid enim (quantum quidem ad veram summāq; beatitudinem spectat) quantalibet vitæ rectitudo, seu longitudo prodesse poterat illi, qui vel solo originali peccato teneretur adstrictus? Peccatum quippe præcessit, vt sequeretur mors: quod sanè si cauisset homo, mortem non gultasset in æternum. Peccando itaque vitam amisit, & mortem inuenit, quoniam quidem & Deus ita prædixerat, & iustum profectò erat, vt si peccaret homo, moreretur. Quid namque iustus pote-

rat quàm recipere talionem? Vita siquidem Deus anima est, ipsa corporis. Peccando voluntariè volens perdidit viuere, nolens perdat & viuificare. Spontè repulit vitam cum viuere noluit, non valeat eam dare cui, vel quatenus voluerit. Noluit anima regi à Deo, non queat regere corpus. Si non paret superiori, inferiori cur imperet? Inuenit conditor suum sibi rebellem creaturam, inueniat anima suā sibi rebellem pedissequā. Transgressor inuentus est homo Diuinæ legis, inueniat ipse aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in legem peccati. Porro peccatum (vt scriptum est) separat inter nos, & Deum, separet proinde etiam mors inter corpus nostrum, & nos. Non potuit diuidi à Deo anima nisi peccado, nec corpus ab ipsa nisi morièdo. Quid itaque austerius pertulit in vltione, id solum passa à subdito, quod præsumperat in auctorem? Nihil profectò congruentius quàm vt mors operata sit mortē, spiritualis corporalem, culpabilis penalem, voluntaria necessariam. Cum ergo hæc gemina morte secundum vtramque naturam homo damnatus fuisset, altera quidem spirituali, & voluntaria, altera corporali, & necessaria: vtrique Deus homo vna sua corporali ac voluntaria benignè, & potenter occurrit, illaq; vna sua nostram vtrāque damnauit. Merito quidem nam ex duabus mortibus nostris, cum altera nobis in culpæ meritum, altera in poenæ debitum reputaretur, suscipiens penam, & nesciens culpam, idum spontè, & tantum in corpore moritur, & vitam nobis, & iustitiam promeretur. Alioquin si corporaliter nō passus fuisset, debitum non soluisset: si non voluntarie mortuus fuisset, meritum mors illa non habuisset. Nunc autem si (vt dictum est) mortis meritum est peccatum, & peccati debitum mors, Christo remittente peccatum, & moriente pro peccatoribus, profectò iam nullum est meritum, & solum est debitum. Ceterum vnde scimus, quod Christus possit peccata dimittere? Hinc proculdubio, quia Deus est, & quidquid vult potest. Vnde aut, & quod Deus sit? Miracula probant. Facit quippe opera, q̄ nemo alius facere possit, vt tacitam oracula Prophetarum, necnon & paternæ vocis testimonium de lapsa cælitus ad ipsum à magnifica gloria. Quod si Deus pro nobis, quis contra nos? Si Deus q̄ iustificat, quis est qui condēnet? Si ipse est, & non

psal. 50. alius cui quotidie confitemur dicentes: Tibi soli peccaui: quis melius, imò quis alius remittere potest quod in eum peccatum est. Aut quomodo ipse non potest, qui omnia potest? Denique ego quod in me delinquitur valeo si volo donare, & Deus nō queat in se cōmissa remittere? Si ergo peccata remittere, & possit omnipotens, & solus proficit, cui soli peccatur: beatus profectò cui nō imputabit ipse peccatum. Itaque cognouimus quod peccata Christus Diuinitatis suæ potentia valuit relaxare. Porro iam de voluntate quis dubitet? Qui enim nostram, & induit carnem, & subiijt mortē: putas suam nobis negabit iustitiam? Voluntariē incarnatus, voluntariē passus, voluntariē crucifixus, solam à nobis retinebit iustitiā? Quod ergo ex Deitate constat illum potuisse, ex humanitate innotuit, & voluisse. Sed vnde rursum confidimus, quod mortem abstulit? Hinc planè, quod eam ipse qui non meruit pertulit. Qua enim ratione iterum exigeretur à vobis, quod pro nobis ille iam soluit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donandò iustitiam: ipse mortis debitum soluit, & reddidit vitam. Sic namque mortua morte reuertitur vita, quemadmodum ablato peccato redit iustitia. Porro, mors in Christi morte fugatur, & Christi nobis iustitia imputatur. Verum quomodo mori potuit qui Deus erat? Quoniam nimirum & homo erat. Sed quo pacto mors hominis illius pro altero valuit? Quia & iustus erat. Profectò namque cum homo esset, potuit mori: cum iustus, non debuit gratis. Non quidem peccator mortis sufficit soluere debitum pro altero peccatore, cum quisquis moriatur pro se. Qui autem mori pro se nō habet, nūquid pro alio frustra debet? Quanto sanè indignius moritur qui mortem nō meruerit, tanto is iustius pro quo moritur, viuunt. Sed quæ, inquires iustitia est, vt innocens moriatur pro impio? Non est iustitia, sed misericordia. Si iustitia esset, iam non gratis, sed ex debito moreretur. Si ex debito: ipse quidem moreretur, sed is pro quo moreretur, non viueret. At verò si iustitia non est, non tamen contra iustitiā est. Alioquin & iustus, & misericors simul esse non possent. Sed etsi iustus non iniuste pro peccatore satisfacere valeat, quo tamen pacto etiam vnus pro pluribus? Etenim satis esse videretur ad iustitiam, si vnus vni moriens vitam restituat. Hinc iam respondeat Apo-

Oper. D. Bern. Tom. 1.

stolus: Sicut enim inquit, per vnus delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per vnus iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnus hominis obedientiam iusti constituuntur multi. Sed fortè vnus pluribus iustitiam quidē restituere potuit, vitam nō potuit? Per vnus ait, hominem mors, & per vnum hominem vita. Sicut enim in Adā omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Quid enim? Vnus peccauit, & omnes tenentur reī: & vnus innocentia soli reputabitur vni: Vnus peccatum omnibus operatum est mortem, & vnus iustitia vni vitam restituet: Ita ne Dei iustitia magis ad condemnandum, quam ad restaurandum valuit? Aut plus potuit Adam in malo, quam Christus in bono? Adæ peccatū imputabitur mihi, & Christi iustitia non pertinebit ad me? Illius me inobedientia perdidit, & huius obedientia, non proderit mihi? Sed Adæ inquis, delictū merito omnes contrahimus, in quo quippe omnes peccauimus: quoniam cum peccauit in ipso eramus, & ex eius carne p̄ carnis concupiscentiam geniti sumus. At qui ex Deo multo germanius secundum spiritum nascimur, quam secundum carnem ex Adā, secundum quem etiam spiritum longè ante fuimus in Christo, quam secundum carnem in Adā, si tamē & nos inter illos numerari cōfidimus, de quib. Apostolus: Qui elegit nos, inquit, in ipso (haud dubium quin pater in filio) ante mundi constitutionem. Quod autem etiam ex Deo nati sunt, testatur Euangelista Ioānes, vbi ait: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Itē ipse in epistola: Omnis qui natus est ex Deo, non peccat: quia generatio celestis conseruat eum. At carnis traducem, ais, carnalis testatur concupiscentia, & peccatum quod in carne sentimus, manifestè probat, quod secundum carnem de carne peccatoris descendimus. Sed enim nihilominus spiritualis illa generatio non quidem in carne sentitur, sed in corde, ab his dumtaxat qui cum Paulo dicere possunt: Nos autem sensum Christi habemus: in quo & eatenus profecisse se sentiunt, vt & ipsi cum omni fiducia dicant: Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Et illud: Nos autem non spiritum huius mundi ac-

Bb 3 cepi-

nus, sed spiritum, qui ex Deo est, ut
 quæ à Deo donata sunt nobis. Per
 quum ergo qui ex Deo est, caritas dis-
 ta est in cordibus nostris sicut & per car-
 nem, quæ est ex Adam, manat concupi-
 sçntia nostris infita membris. Et quomo-
 do ista, quæ à progenitore corporum de-
 scendit, nunquam in hac vita mortali à
 carne recedit: sic ille procedens ex patre spi-
 rituum, ab intentione filiorum dumtaxat
 peccatorum numquam excidit. Si ergo in
 Deo nati, & in Christo electi sumus, quan-
 nam iustitia est, vt plus noceat humana at-
 que terrena, quam va'eat Diuina cælestisq;
 generatio: Dei electionem vincat carna-
 lis successio, & æterno eius proposito car-
 nis præscribat temporaliter traducta concu-
 piscencia? Quinimo si per vnum homi-
 nem mors, cur non multo magis per v-
 num, & illum hominem vita? Et si in Adam
 omnes morimur, cur non longe potentius
 in Christo viuificabimur? Denique, non si-
 cut delictum, ita & donum: Nam iudicium
 ex vno in condemnationem, gratia autem
 ex multis delictis in iustificationem. Chri-
 stus igitur & peccata dimittere potuit,
 cum Deus sit: & mori, cum sit homo: &
 mortis moriendo soluere debitum, quia
 iustus: & omnibus vnus ad iustitiam vi-
 tamq; sufficere: quandoquidem & pecca-
 tum & mors ex vno in omnes processerit.
 Sed hoc quoque necessariè omnino prou-
 idum est, quod dilata morte homo inter ho-
 mines dignatus est aliquandiu conuersari,
 quatenus crebris, & veris loquutioni-
 bus ad inuisibilia excitaret, miris operibus
 astrueret fidem, rectis moribus instrue-
 ret. Itaque in oculis hominum Deus ho-
 mo sobrie, & piè conuersatus, vera loquus-
 tus, mira operatus, indigna passus, in quo
 iam desuit nobis ad salutem? Accedat &
 gratia remissionis peccatorum, hoc est vt
 gratis peccata dimittat: & opus profectò
 nostræ salutis consummatum est. Non autem
 metuendum quod donandis peccatis
 aut potestas Deo, aut voluntas passo, &
 tanta passo pro peccatoribus desit, si tamen
 solliciti inueniamur dignè vt oportet & imi-
 tari exempla, & venerari miracula, doctri-
 næ quoque non existamus increduli, & pas-
 sionibus non ingrati. Itaque totum nobis
 de Christo valuit, totum saluterum, to-
 tumq; necessarium fuit, nec minus profuit
 infirmitas quam maiestas: quia etsi ex Dei-

tatis potentia peccati iugum iubendo sub-
 mouit, ex carnis tamen infirmitate mortis iu-
 ra moriendo concessit. Vnde pulchrè ait A. *1. Cor. 1.*
 postolus: quod infirmum est Dei, fortius est
 hominibus. Sed illa eius stultitia per quæ ei
 placuit saluum facere mundum, vt mundi
 confutaret sapientiam, confunderet sapien-
 tes, quo l'v. delectet cum in forma Dei esset,
 Deo æqualis, semetipsum exinaniuit formā *Phil. 2. 6.*
 serui accipies: quod diues cum esset, propter *Rom. 1.*
 nos egenus factus est: de magno paruus, de
 celso humilis, infirmus de potente, quod est
 rijt, quod sitijt, quod fatigatus est in itinere,
 & cetera quæ pallus est vultuante nō neces-
 sitate: hæc ergo ipsius quædam stultitia, non-
 ne fuit via prudentiæ, iustitiæ forma, sancti-
 tatis exemplum? Qb hoc item Apostolus: *1. Cor. 1.*
 Quod stultum est, inquit, Dei, sapientius est
 hominibus. Mors ergo à morte, vita ab erro-
 re, à peccato gratia liberauit. Et quidè mors
 per iustitiā suam peregit victoriam quia ius-
 tus exsoluendo quæ non rapuit, iure omni-
 nò quod amiserat accepit. Vtra verò quod
 ad se pertinuit, per sapientiam adimpleuit:
 quæ nobis vitæ, & disciplinæ documentum
 ad speculum exstitit. Porro gratia ex illa (vt
 dictum est) potestate peccata dimisit, quæ
 omnia quæcumque voluit fecit. Mors itaque
 Christi, mors est meæ mortis: quia ille mor-
 tuus est vt ego viuerem. Quo pacto enim
 iam non viuat, pro quo moritur vita? Aut
 quis iam in via morum, seu rerum notitia er-
 rare timebit duce sapientia? Aut vnde iam
 reus tenebitur quem absoluit iustitia? Vitā
 quidem seipse perhibet in Euangelio: Ego
 sum, inquit, vita, & discipulo sequentia te- *10. 14.*
 statur Apostolus dicens: Qui factus est no- *b*
 bis iustitia, & sapientia à Deo patre. Si ergo *1. Cor. 1.*
 lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit *d*
 nos à lege peccati & mortis: vt quid adhuc
 morimur, & nō statim immortalitate vesti-
 mur? Sane vt Dei veritas impleatur. Quia e-
 nim misericordiam, & veritatem diligit
 Deus, necesse est mori quemdem hominem,
 quippe quòd prædixerat Deus: sed à morte
 tamen resurgere, ne obliuiscatur misereri
 Deus. Ita ergo mors, etsi non perpetuò do-
 minatur, manet tamen propter veritatem
 Dei, vel ad tempus in nobis: quemadmodū
 peccati etsi iam non regnat in nostro mor-
 tali corpore, non tamè deest penitus nobis.
 Proinde Paulus ex parte quidem liberatum
 se à lege peccati, & mortis gloriatur, sed rur-
 sum se vtraque nihilominus lege aliqua gra-

Rom. 7. uari ex parte conqueritur: siue cum aduersus peccatum miserabiliter clamat: Inuenio aliam legem in membris meis, & cetera. Siue cum in gemiscit grauatius (haud dubium quin lege mortis) redemptionem expectans corporis sui. Siue itaque hæc, siue alia quacumque in hunc modum (prout in talibus in suo quisque abundat sensu) ex occasione sepulchri Christianis sensibus suggerantur, puto, quod non mediocriter dulcedo deuotionis infundatur cominus inuenti, nec parum proficitur cernendo etiam corporalibus oculis, corporalem locum dominicæ quietis. Esti quippe iam vacuum sacris mēbris, plenum tamen nostris; & iucundis admodum sacramentis. Nostris inquam, nostris, si tamen tam ardentem amplectimur, quam indubitanter tenemus, quod Apostolus ait: Consepulti enim sumus per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Quā dulce est peregrinis post multam longi itineri fatigationem, post plurima terræ marisque periculā, ibi tandem quiescere, vbi & agnoscitur suum Dñm quieuisse. Puto iam præ gaudio non sentiunt viæ laborem, nec grauamen reputant expensarum, sed tamquam laboris præmium cursusque brauii assequuti; iuxta Scripturæ sñam, gaudent vehementer cum inuenerint sepulchrū.

Colof. 2. Nec casu, vel subito, aut veluti lubrica popularis fauoris opinione id tam celebre sepulchrū nactum esse putetur, cum hoc ipsum tantis retro temporibus Isaias tam aperta prædixit: Et erit, inquit, in die illa radix Iesse, qui stat in signū populorū, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrū eius gloriosum. Reuera ergo impletum cernimus, quod legimus prophetatū, nouum quidem inuenti, sed legenti antiquum: vt sic adsit de nouitate iucunditas, vt de vetustate non desit auctoritas. Et de sepulchro ista sufficiant.

Job 3. **F** hementer cum inuenerint sepulchrū. Nec casu, vel subito, aut veluti lubrica popularis fauoris opinione id tam celebre sepulchrū nactum esse putetur, cum hoc ipsum tantis retro temporibus Isaias tam aperta prædixit: Et erit, inquit, in die illa radix Iesse, qui stat in signū populorū, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrū eius gloriosum. Reuera ergo impletum cernimus, quod legimus prophetatū, nouum quidem inuenti, sed legenti antiquum: vt sic adsit de nouitate iucunditas, vt de vetustate non desit auctoritas. Et de sepulchro ista sufficiant.

Isai. 11. **C** retro temporibus Isaias tam aperta prædixit: Et erit, inquit, in die illa radix Iesse, qui stat in signū populorū, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrū eius gloriosum. Reuera ergo impletum cernimus, quod legimus prophetatū, nouum quidem inuenti, sed legenti antiquum: vt sic adsit de nouitate iucunditas, vt de vetustate non desit auctoritas. Et de sepulchro ista sufficiant.

De Bethphage. Capitulum XII.

Quid de Bethphage dicam vinculo sacerdotum, quam penè præterieram, vbi & confessionis sacramentum, & sacerdotalis ministerij mysterium continetur: Bethphage quippe domus buccæ interpretatur. Scriptum est autem: Pro-

pe est verbum in ore tuo, & in corde tuo. *Deut. 23*
Non in altero tantum, sed simul in vtroque *Rom. 10.*
verbum habere memineris. Et quidem ver-

bum in corde peccatoris operatur salutiferam contritionem: verbum verò in ore noxiam tollit confusionem, nè impediatur necessariam confessionem. Ait enim scriptura: Est pudor adducens peccatum, & est pudor adducens gloriā. Bonus pudor est quo peccasse, aut certe peccare confunderis: & omnis licet humanus arbiter forte absit, Diuinum tamquam humanum tāto verecundius reuereris aspectum, quanto & verius Deum quam hominem cogitas puriorem.

Tantoque grauius offendi à peccante, quanto constat longius ab illo esse omnne peccatum. Huiuscemodi proculdubio pudor fugat opprobrium, parat gloriā, dum aut peccatū omnino non admittit, aut certe admissum, & pœnitendo punit, & consentiendo expellit, si tamen gloriā etiam nostrā hæc est testimonium conscientie nostræ. Quod si quispiam confiteri confunditur, id quoque vnde compugitur talis pudor peccatum adducit, & gloriā de conscientia perdit, quando malum quod ex profundo cordis compunctio conatur expellere, pudor ineptus obliuio labiorum ostio non permittit exire; cum eum exemplo Dauid dicere potius oporteat: Et labia mea non prohibebo, Dñe tu scisti. Qui & seipsum redarguens, puto super hominum stulto; & irrationabili pudore: Quoniam tacui, inquit, inueterauerunt ossa meā. Vnde, & optat ostium poni circumstantiæ labijs suis, vt oris ianuam, & aperire confessioni, & defensionis claudere norit. Denique & aperte hoc ipsum orans petit à Domino sciens quia confessio, & magnificentia opus eius. Et quod videlicet nostram malitiam, & quod æquè Diuinæ bonitatis, & virtutis magnificentiam minime taceamus, magnum quidē geminæ confessionis bonum, sed Dei est donum. Ait itaque: Nō declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Quamobrem ministros verbi sacerdotes cautè necesse est ad vtrumque vigilare sollicitos; quo videlicet delinquentium cordibus tantò moderamine verbum timoris, & contritionis infigant, quatenus eos nequaquam à verbo confessionis extereant, sic corda aperiant vt ora non obstruant, sed nec absoluant etiam compunctum, nisi viderint & confessum, quando-

Ecccl. 4. **G**

Pf. 39. b

Pf. 31. b
Pf. 140.

Pf. 140.

Pf. 140.

Rom. 10. quidem corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Alioquin à
b
Ecc. 17. mortuo (tamquam, qui non est) perit confes-
d
 sio. Quisquis igitur verbum in ore habet, & in corde non habet, aut dolosus est, aut vanus. Quisquis verò in corde & non ore, aut superbus est, aut timidus.

De Bethania. Cap. XIII.

SANÈ non omninò (et si multum festinem) debeo transire silenter domum obedientiæ. Bethaniam videlicet castellum Mariæ, & Marthæ, in quo Lazarus est resuscitatus, vbi nimirum, & vtriusque vitæ figura, & Dei erga peccatores mira clementia, nec non & virtus obedientiæ, vna cum fructibus penitentiæ commendatur. Hoc ergo in loco breuiter intinuatim sufficiat, quod quidem nec studium bonæ actionis, nec otium sanctæ contemplationis, nec lacryma penitentis extra Bethaniam accepta esse poterunt illi, qui tantam habuit obedientiam, vt vitam ipsam perdere maluerit, factus obediens patri vsque ad mortem. Hæ sunt illæ profectò diuitiæ, quas sermo propheticus ex verbo Domini pollicetur: Consolabitur, inquit, Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius, & ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem eius quasi hortum Domini, gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Hæ igitur orbis deliciæ, hic thesaurus cælestis, hæc fidelium hereditas populorum, vestrae sunt carissimæ. Ita fidei, vestrae prudentiæ & fortitudini commendaræ. Tunc autem cæleste depositum securè & fideliter custodire sufficitis, si nequaquam de ipsa vestra prudentia vel fortitudine, sed de Dei tantum adiutorio vbique præsumitis, scientes quia non in fortitudine sua roborabitur vir, & ideo dicentes cum Propheta: Dominus firmamentum meum & refugium meum & liberator meus. Et illud: Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus, Deus meus, misericordia eius præueniet me. Et item: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam: vt in omnibus sit ipse benedictus, qui docet manus vestras ad prælium, & digitos vestros ad bellum.

I/ai. 51.
a

Pf. 17. a

Pf. 58. b

Pf. 113. b

Pf. 143.

Incipiunt capitula sermonis sequentis, De Conuersione ad Clericos.

- 1 Quod nemo conuerti ad Dominum, nisi Dei voluntate præuentus, & eius voce interius clamante possit.
- 2 Quod ipsa vox Domini omnibus sese offerat, & animam sibi ipsi volentem præsentet.
- 3 Quod per hanc animæ ratio quasi in libro omnia propria deprehendere, reprehendere, diiudicare, & discernere valeat.
- 4 Quod qui diligit iniquitatem, non solum animam, sed etiam carnem suam odire probetur.
- 5 De pœna post mortem, tam animæ, quam carnis, & penitentia infructuosa.
- 6 In præsentem vermis conscientie sentiendus ac suffocandus, non in immòr talitatem fouendus, & nutriendus.
- 7 Quod facillè quibusdam videtur, vt voci Diuinæ obtemperet volùtas humana.
- 8 Qualiter voluntas hominis per gulam, curiositatem, ac superbiã, & per omnes sensus carnis renitatur voci Diuinæ.
- 9 Vt ratio animæ iam tandem vexata, præsumptæ facilitatis arguatur, & diffidentia confundatur.
- 10 Respiratio consolationis quando huiusmodi pauperibus spiritu beatitudinem audit promitti regni cælestis.
- 11 Quod hoc regnum sperare non possit in cuius adhuc carne peccatū regnat, & ideo attendendum, quod sequitur: Beati mites.
- 12 Appetitus gulæ, & libidinis actus, & exitus quis habeatur: curiositas, vanitas, & amor diuitiarū, quem finē habeant.
- 13 De indigna seruitute vitiorum, & incertitudine mortis.
- 14 De infidelitate diuitiarū congregatarū.
- 15 Quod temporalia opera quasi semina sint mercedis aeternæ.
- 16 Quod impossibile sit peccatum latere.
- 17 Quid sentiendum de his qui impietati sunt si & illi pereunt, qui bona bene non fecerunt.
- 18 Quod spiritui timore Dei correpto, & ad bonum parato resistat caro.
- 19 Contra hanc lucrã luctandum, post iustã consolationem, quia beati qui lugent.
- 20 Post lucrum & consolationem ad cælestia contemplanda accedendum est.

K

L

- 21 In hac contemplatione quiescendum, gustuq. eius delectandum, & erudien- dum est.
- 22 Quod gustu contemplationis refectionis, habet intelligere diuina: quia beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam.
- 23 Quod peccata nostra punira, & remis- sa, nec iterata nil obesse possunt, sed cooperantur potius in bonum.
- 24 De misericordia, quæ poenitenti pro- mittitur, ac miseranti. Beati, inquit, misericordes.
- 25 Quod, vt Deus videatur, cor mundan- dum est: quia beati mundo corde, &c.
- 26 De pacato, pacante, & pacifico.
- M 27 Incepatio ad ambitiosos, qui non prius ipsi mundato corde se Deum alijs pa- cificare præsumunt.
- 28 Admiratio, quod quidam supremum pacificorum gradum sibi usurpant, qui nullum inferiorum nec primum quidem attigerunt.
- 29 Exprobratio, quod incontinentes sacros ordines impudenter temerare non verentur.
- 30 Exhortatio ad poenitentiam, & vt prius humilia sapiant, vt postmodum dignè alta conscendant.
- 31 De persecutione sustinenda secundū ultimam beatitudinem, Beati qui per- secutionem patiuntur: Beati eritis cum vos oderint, &c.

Quod nemo conuerti ad Dominum, nisi Dei voluntate præuentus, & eius voce interiorius clamante possit.

Cap. I.

AD audiendum, vt credimus ver- bum Dei conuenitis: neque enim causa nobis alia vestræ huius tam auidæ concursionis occurrit. Approbamus vtique desiderium hoc, & laudabili studio congaudemus. Beati enim, qui audiunt verbum Dei, sed si custo- diunt illud. Beati enim qui memores sunt mandatorum eius, sed vt faciant ea. Nimi- rum verba vitæ æternæ habet, & venit hora (vtinam & nunc sit) quando audient vo- cem eius: & qui audierint, viuent. Siqui- dem vita in voluntate eius. Et si vultis scire, voluntas eius conuersio nostra. Denique ipsum audite: Numquid voluntatis meæ est mors impij, ait Dominus, & non magis vt

Luc. 11.
d
Ps. 102.
d
Ioan. 5. c

conuertatur & viuat? Ex quibus verbis cui- denter agnoscimus quoniam vera nobis vi- ta non nisi in conuersione est, nec aliter ad eam patet ingressus, dicente Domino. Nisi *Matth.* conuersi fueritis, & efficiamini sicut paru- 18. a li, non intrabitis in regnum cælorum. Me- ritò sanè paruuli soli intrant, nam puer par- uulus minuit eos: qui in hoc ipsum natus, & datus est nobis. Quaro igitur vocem quam audiant mortui, & cum audierint vi- uant, fortè enim, & mortuis euangelizate necesse est. Et occurrit interim verbum bre- ue, sed plenum, quod os Domini loquutum est, vt Propheta testatur: Dixisti, ait (Io- *Ier. 3. d* uens sine dubio ad Dominum. Deum suum) conuertimini filij hominum. Nec immeritò sanè à filijs quidem hominum vi- detur exigenda conuersio, peccatoribus vtique necessaria. Nam superius spiritibus ea magis, quæ rectos decet indicta laudatio est, eodem Propheta psallente: Lauda Deum tuum Sion. Ceterum quod ait: Di- *Pf. 47. 4* xisti: meo quidem iudicio non negligenter prætereundum est, nec simpliciter au- diendum. Quis humanis comparare au- deat dictis, quod dixisse dicitur Deus? Vi- *Hebr. 4.* uus profecto est sermo Dei, & efficax, & vox eius in magnificentia, & virtute. De- nique ipse dixit, & facta sunt. Dixit: Fiat lux, & facta est lux. Dixit: Conuertimini fi- lij hominum, & conuersi sunt. Ita planè conuersio animarum opus Diuinæ vocis est, non humanæ. Simon Ioannis piscator hominum in hoc ipsum vocatus, & contri- tutus à Domino, in cassum tamen, & ipse la- borans tota nocte nil capiet, donec in ver- bo Dñi retè iactans, concludere possit multi tudinem copiosam. Vtinàm iactemus & nos hodie in hoc verbo rete verbi, & experia- mur quod scriptum est: Ecce dabit voci suæ *Pf. 67. 8* vocem virtutis. Si mendacium loquimur, id planè de proprio est. Sed & tunc forsitan nostra indicabitur vox esse non Domini, si queramus quæ nostra sunt, non quæ Iesu Christi. Ceterum etsi loquimur iustitiam Dei, & gloriam Dei querimus, effectum ta- men ab eo solo sperare, ab eo postulare ne- cesse est: vt voci suæ vocem virtutis accom- modet. Ad hanc ergo interioriorem vocem aures cordis erigi admonemus, vt loquen- tem Deum inus audire quam foris homi- nem studeatis. Illa enim vox magnificen- tiæ & virtutis, deserta concutiens, deserta discutens, torporem excutiens animarum.

Quod

Quod ipsa vox Domini omnibus se offerat, & animam sibi ipsi nolentem presentes.

Cap. 11.

Quod per vocem Dei anima ratio, quasi in libro omnia mala propria deprehendere, reprehendere, diiudicare & discernere valeat. Cap. 111.

NEc sanè laborandum est, vt ad vocis huius perueniatur auditum, labor est potius aures obturare, ne audias. Nimirum vox ipsa se offert, ipsa se ingerit: nec pulsare interim cessat ad ostia singulorum.

NEc à me speres audire, quid in memoria tua ratio deprehèdat, quid diiudicet, quid decernat.

Applica intus auditum, deflecte oculos cordis, & proprio discas experimèto quid agatur. Nemo enim scit quæ sunt in hoic, nisi spiritus hominis qui in ipso est. Si superbia, si inuidia, si auaritia, si ambitio, aut similibus aliqua peccatis abscondita est, vix effugere poterit hoc examen. Si fornicatio, si rapina, si crudelitas, si fraus vlla, aut quælibet culpa admissa est, internum hunc iudicem non latebit reus ipse nec inficiabitur coram eo. Transit enim velociter totus ille pruritus delectationis iniquæ, & voluptatis illecebra tota breui finita est, sed amara quædam impressit signa memoriæ, sed vestigia sèda reliquit. In illud siquidem repositorium velut in sentinā aliquam tota decurrit abominatio, immunditia tota defluxit. Volumen græde cui vniuersa inscripta sunt stylo vtique veritatis: amarum iam venter tolerat, etsi fauces miseræ breui transitu dulcedine quadam friuola visum est oblectasse. Ventrem meum doleo miser, ventrem meum doleo. Quidni doleam ventrem memoria, vbi tanta congesta est putredo? Quis nostrum fratres, exteriorem hanc vestem qua tegitur, si repente obscœnis vndique sputis illitam, & sordissimis quibusque sordibus inquinatam consideret, non vehementer exhorreat, non velociter exuat, non indignanter abijciat? Itaque qui non vestem, sed semetipsum intus sub veste talè reperit, eo amplius doleat, & animo consterneretur oportet, quo pprius tolerat quod exhorret. Neque enim vt tunica abijcit suâ, sic abijcere contaminata aña poterit & seipsam. Denique quis in nobis tantæ patientiæ est & virtutis, vt si sortè (quemadmodum de Maria sorore Moyfi legitur) carni suam subitanea quadam lepra male candentem viderit, æquo aïo stare possit, & gratias agere creatori? Quid verò est caro ista, nisi corruptibilis quadam tunica qua vestimur? Aut quid lepra hæc corpora electis omnibus æstimanda, nisi paterna virga correptionis, & purgatio cordis? Ibi tribulatio vehemens, & iustissima causa doloris est, cum excitatus

1. Cor. 2.6

E

Numer. 12.

Pf. 94. b
C

Denique quadraginta annis, inquit, proximus fui generationi illi, & dixi, semper hi errant corde. Adhuc nobis proximus est, adhuc loquitur, & non est sortè qui audiat. Adhuc dicit, hi errant corde, adhuc sapientia clamitat in plateis. Redite prauaricatores ad cor. Hoc nempe initium loquendi Domino: & hoc verbum ad omnes qui conuertuntur ad cor, præcessisse videtur, & non modo reuocans eos, sed reducens & statuens contra faciem suam. Est enim non tantum vox virtutis, sed & radius lucis annuncians pariter hominibus peccata eorū, & illuminans abscondita tenebrarum. Nec verò vlla internæ huius vocis ac lucis differentia est, cum vnus idemq. sit Dei filius, & Verbum patris, & splendor gloriæ: sed animæ quoque substantia in suo quidem genere etiam ipsa spiritalis & simplex, sine vlla distinctione sensuum sic tota, si tamen tota dicenda est, vt & videns pariter & audiens videatur. Quid enim illo agitur siue radio, siue verbo, nisi vt nouerit semetipsam? Aperitur siquidem conscientiæ liber, reuoluitur misera vitæ series, tristis quadam historia replicatur, illuminatur ratio, & euoluta memoria velut quibusdam eius oculis exhibetur. Vtraque verò non tam ipsius est animæ quam anima ipsa, vt eadem sit & inspiciens & inspecta: contra suam statuta faciem, & à violentis quibusdam apparitoribus immissarum vtique cogitationum coacta proprio interim iudicanda assistere tribunali. Quis sanè iudicium hoc sine tribulatione susti-

Pf. 142.

neat. Ad meipsum anima mea turbata est (ait Propheta Domini) & tu contra faciem tuam, sine arguitione, sine tribulatione, sed confusione, statui non posse mirari?

à somno

à somno miseræ voluptatis, interiore
cœperit quis deprehendere lepram, quam
sibiipse multo studio & labore quæsiuit.
Licet enim memo oderit carnem suam,
sed multo minus odisse poterit anima se-
metipsam.

*Quod diligens iniquitatem, odit animam &
carnem suam. Cap. IIII.*

Pf. 10. d
F

AT fortè aliquem moueat illud
de Psalmo: Qui diligit iniquita-
tem, odit animam suam. Ego
autem dico, odit & carnè. An
non odit, cui gehennæ cumulos mercatur
indies, & cui secundum duritiam suam, &
cor impœnitens thesaurizat iram in die iræ.
Ceterum hoc odium tam carnis, quam ani-
mæ, non in affectu, sed in effectu potius in-
uenitur. Sic nimirum odit & phreneticus
carnem suam cum sibiipsum manus inferre la-
borat, rationis deliberatione sopita.

An verò grauior vlla phrenesis iudicatur
quam impœnitentia cordis, & peccandi ob-
stinata voluntas: Si quidem manus nefarias
inijcit sibiipsum, nec carnem sed mentem la-
cerat & corrodit. Si vidisti hominem scal-
pere manus, & vsque ad sanguinem confric-
care, euidentem habes in eo similitudinem
animæ peccantis expressam. Cedit siquid-
em voluptas illa dolori, & succedit pruri-
tui cruciatus. Neque id ignorabat sed dissi-
mulabat ille dum scalperet. Sic laceramus
proprijs manib⁹ animas infelices, nisi quòd
tanto grauius quanto excellentior est spiri-
tualis creatura, & cui difficilior medeatur.
Neque id quidem inimicitiarum studio ger-
imus, sed stupore quodam insensibilitatis
internæ. Effusus siquidem animus damna
interiora non sentit: quia nec intus est, sed
in ventre forsitur, aut sub ventre. Deni-
que, & animus quorundam in patinis, quo-
rundam in loculis inuenitur. Vbi est the-
saurus tuus (inquit) ibi est & cor tuum. Quid
verò mirum si propriam minimè sentiat a-
nima læsionem, quæ suiipsius oblita, & pe-
nitus absens sibi, in longinquam profecta
est regionem? Erit autem cum in semetip-
sam reuersa cognosceret quam crudeliter mi-
seræ venationis obtentu eniscerauit semet-
ipsam. Neque enim id sentire poterat dū
vilem muscarum prædam desiderio captans
insatiabili, araneorum instar ex visceribus
proprijs intexere retia videretur.

Matt. 6.
c

G Quod vermis conscientia in presenti sen-
tiri ac suffocari debet, non in immor-
talitatem foueri ac nutriri.

*De pœna tam animæ quam carnis, & pœni-
tentia infructuosa post mortem.*

Cap. V.

ERit autem hic reditus sine dubio
vel post mortem, cum vniuersa
quibus ad vagandum foras & iu-
tiliter sese occupandum in eam
quæ præterit huius mundi figuram egredi
consueuerat, ostia corporis clausa erunt, vt
necessariò maneat in seipso, cui nullus iam
pateat exitus à seipso. Verum is quidem per-
niciosissimus erit reditus, & miseria sempit-
terna, quando iam pœnitentia haberi pote-
rit, agi non poterit. Vbi enim deerit corpus,
actus non erit. Sanè vbi nulla fuerit actio,
nec satisfactio quidem vlla poterit inueniri.
Quocirca pœnitentiam quidem habere, do-
lere est: nam pœnitentiam agere, remedium
doloris est. Neque enim carenti manibus
erit vltra leuare cor in casum cum mani-
bus: sed quisquis ante obitum carnis non
redierit ad ipsum, in seipso maneat neces-
se est in æternum. Sed in quali seipso? Qua-
lem sese fecerit in hac vita, qualem inuen-
erit exiens ab hac vita: nisi quod fortasse erit
nonnumquam deterior, nam melior qui
malus est numquam erit. Habet enim hoc
ipsum quod nunc ponit, quandoque reci-
pere corpus, non tamen ad pœnitentiam,
sed ad pœnam. Vbi nimirum peccati ipsius
& carnis quodammodo similis videbitur ef-
se conditio, vt quemadmodum culpa sem-
per purgari poterit, nec vniquam poterit ex-
piari: sic nec in corpore aliquando tormen-
ta finire, nec corpus ipsum exinaniri valeat
in tormentis. Merito quidem vltio sempit-
terna deficiet, quòd numquam possit cul-
pa deleri, & nec substantia carnis deficiet,
ne simul cogatur etiam afflictio carnis ter-
minari. Hæc fratres mei, qui pauet, cauet:
nam qui negligit, incidit.

*Quod vermis conscientia in presenti sen-
tiri ac suffocari debet, non in immor-
talitatem foueri ac nutriri.*

Cap. VI.

VT ergo redeamus ad vocem vn-
de processimus, expedit nobis
profectò redire ad cor, dū illic
iter quo ostēdat nobis saluta-
re suum, qui tanto studio pietatis illuc reuo-
cat præuaricatores. Nec sentiri interim pi-
geat

geat morsus vermis interni, aut periculosa quædam animi amaritudo, & perniciofa mollities persuadere queat vt præsentē velimul dissimulare molestiam. Optimum est tunc sentiri vermem, cum possit etiam suffocari. Itaque mordeat nunc vt moriatur, & paulatim desinat mordere mordendo. Rodat interim putredinem, vt rodendo cõsumat, & ipse quoque pariter consumatur, ne foueri incipiat in immortalitatem. Vermis, inquit, eorum non morietur, & ignis eorū nō exstinguetur. A facie illorum morsuum quis sustinebit? Multiplex enim nunc consolatio arguentis conscientia releuat cruciatum. Benignus est Deus qui nō patitur nos tentari vltra quam possumus, nec vermem hunc supra modum patitur malignari. Maximeq; inter initia conversionis oleo misericordie linit vlcera: vt nec morbi quãtitas, nec difficultas curationis vltra quàm expedit innotescat: magis autem arridere videtur facilitas quædam, quæ postmodum euanescit, quando iam exercitatos habenti sensus certamen fortè datur vt vincat, & discat quoniam omnium potentior est sapientia. Interim sanè audiens quis vocem Domini: Redite prauaricatores ad cor, & tantis in interiore cubiculo obscenitatibus deprehensis, singula quæque rimari satagit, & quonam hæc in fluxerint aditu curiosus vestigator explorat, nec difficilè patet foramē imò & foramina contuendi. Sed nec parum illi ex hac consideratione doloris accedit, cum per fenestras proprias mors ista deprehenditur introisse. Multa siquidem admiffisse videtur petulantia oculorum, multa pruritus aurium, multa quoque olfaciendi, gustandi, tangendiq; voluptas. Nam spiritua lia quidem vitia (quorum supra meminimus) difficile ad huc prout sunt, carnalis exa minat. Vnde fit vt quæ sunt grauiora, aut minus, aut minimè sentiat, nec tam superbiè aut inuidiæ quàm flagitiosorum aut facinorosorum recordatione actuum mordeatur.

K *Quod quibusdam facile videtur voluntatem humanam obtemperare voci Diuina. Cap. VII.*

ET ecce iterum vox de nubibus dicens: Peccasti, quiesce. Et quod dicitur, tale est. Iam sentina redundans, domum omnem intolerabili fetore contaminat, & vanum tibi est dum

adhuc sordes influant, exhaurire: dum peccare non desiteris, penitere. Quis enim eorum ieiunia probet, qui ad lites & contentiones ieiunant, & percutiunt pugno impiè, sed voluntates & voluptates propriæ inueniuntur in eis? Non tale est ieiunium quod *Isai. 58.* elegi, dicit Dominus.

Claude fenestras morti, obsera aditus, foramina obstrue diligenter, & sic demum nō subeuntibus nouis, sordes poteris expurgare vetustas. Aestimât homo facilè quod iubetur implendum, tamquam ignarus exercitij spiritualis. Quis enim prohibeat, inquit, quo minus imperem membris meis? Indicit igitur gula ieiunia, crapulam interdicit, obturari præcipit aures ne audiant sanguinem, auertit oculos ne videant vanitatem, manus non ad auaritiam, sed ad eleemosynam magis extendit: quibus fortè & laborem imponere velit, prohibens latrocinia, sicut scriptum est. Qui furabatur, *Ephes. 4* iam non furetur, magis autem laboret manibus suis quod bonum est, vt habeat unde tribuat necessitati patienti. Ceterum dum suas quibuslibet membris in hunc modum leges promulgat, & decreta proponit, interrumpunt subito vocem iubentis, & vno impetu clamant: Vnde hæc noua religio? Facere iubes vt libet. Sed inuenitur qui nouis decretis obuiet, qui nouis legibus contradicat. Quis enim ille est inquit? Et illa: Nimirum ipsa quæ paralytica iacet in domo, & inalè torquetur. Ipsa est enim in cuius nos pridem deputasti obsequium (si non ignoras) ad obedientiam vtique concupiscentijs eius. Expalluit miser ad hanc vocem, & confusus obmutuit. Anxiabatur enim in eo spiritus eius. At membra quidem ad suam illam intellectionem dominam incunctanter accedunt, vt aduersus Dominum crudeliter interpellent, & imperia duriora causentur: Plangit gula parsimoniam sibi modum adhibitum, prohibitam crapulam voluptatem. Oculus quæritur indictas lacrymas, petulantiam interdicitam. Quibus hæc & similia prosequentibus, excitata & vehementer exacerbata voluntas: Somnium ne est, inquit, an fabula quod narratis? Tum vero opportunum facit tempus nastæ querimonie lingua, omnino, ait, sic est vt audistis. Nam & ego à fabulis & mendacijs iussa sum reticere, & nihil deinceps nisi serium, imò & penitus necessarium loqui.

Qualiter voluntas hominis per gulam, curiositatem, ac superbiam, & per omnes sensus carnis renititur voci Divinae.

Capitulum VIII.

M **E**XILIT igitur vetula furens, & totius oblita languoris, procedit horrentibus comis, veste lacerata, pectore nudo, scalpens ulcera, frendens dentibus & arefcens, atque ipsum inficiens aera flatibus virulentis. Quidni confundatur, si quid adhuc superest rationis, ad talem miseræ voluntatis occursum & incursum? Hæc, inquit, est tota tui coniugij fides, sic compateris male patienti? Usque adeo super dolorem vulnerum meorum addere pepericisti? Subtrahendum forsitan ex immoderata dote aliquid videbatur, sed quid relinquatur hoc sublato? Solum hunc languenti miseræ præstitisti, & omnia eius obsequia quemadmodum sint distributa aliquando, cognovisti. Nunc autem si tibi forsitan morbi huius pessimi quo laboro, triplex malignitas excidisse potuit, sed non mihi. Siquidem voluptuosa sum, curiosa sum, ambitiosa sum, & ab hoc triplici ulcere non est in me sanitas à planta pedis vsque ad verticem. Itaque fauces, & quæ obfoeca sunt corporis, assignata sunt voluptati, quandoquidem velut de nouo necesse est singula recenserî. Nam curiositati pes vagus & indisciplinatus oculus famulantur. At vanitati quidem aures & lingua seruiunt, dum per illam impinguat caput meum oleum peccatoris, per hæc ipsa suppleo quod in laudibus meis alij minus fecisse videntur. Valde enim delector & recipere ab alijs, & cum opporunè possum etiam tradere alijs laudes meas, & meo & alieno ore semper cupiens prædicari. Cui potissimum morbo tuum quoque ingenium plurima solet adhibere fomenta. Porro manus ipsas quibus est vndique liber motus, non vni specialiter alicui operi deputamus, sed modo vanitati, modo curiositati, modo voluptati sedulum satis exhibent famulatum. Quibus ita dispositis, non mihi hæc omnia vel in vno satisfacere aliquando potuerunt, quod non satiatur oculus visu, nec auris impleatur auditu, atque vnam inter spectandum totum aliquando corpus fieret oculus, aut inter prandendum in fauces membra omnia verterentur. Tu ne igitur mihi id modicum

cōsolationis quod vtrumque mendico tentas surripere? Dixit, & cum indignatione & furore recedens, teneo, inquit, longumq. tenebo.

Vi ratio anima iam tandem vexata præsumpta facilitatis arguatur, & difficultate confundatur.

Cap. IX.

I Am verò rationi ipsa vexatio dat intellectum, iam innotescit aliquatenus huius negotij difficultas, iam præsumpta facilitas evanescit. Videt enim memoriam plenam spurcitiarum, videt abundantius alias atque alias influere sordes, videt ipsas fenestras morti patulas claudi omnino non posse, & quod adhuc præsidens voluntas languida dominetur, ex cuius ulceribus sanies vniuersa profluit. Videt denique anima sese contaminatam, nec per alium, sed per proprium corpus, nec aliunde quam à seipsa. Est autem quoddam animæ, sicut memoria quæ inficitur, sic voluntas ipsa quæ inficit. Denique tota ipsa nihil est aliud quam ratio, memoria, & voluntas. Nunc autem & ratio minus habens, cæca quodammodo quod hætenus ista non viderit, infirma omnino quod re agnita quidem præualuit temperare, & memoria foetidissima pariter & foetidissima, & voluntas languida & horrendis ulceribus vndique featuriens inuenitur. At ne quid ex omnibus quæ sunt hominis relinquatur, ipsum etiam corpus rebelle est, & singula membra, fenestras singulæ quibus mors intrat ad animam, & incessanter exuberat ipsa confusio.

Respiratio consolationis pauperibus spiritu.

Cap. X.

A Vdiat ergo anima quæcumque eiusmodi est, vocem Divinam, & audiatur cum stupore & admiratione dicentem: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Quis spiritu pauperior eo qui in toto spiritu suo non inuenit requiem, non inuenit vbi caput reclinet? Hoc quoque consilium pietatis, vt qui sibi displicet, placeat Deo: & qui propriam domum odit, domum vtiq. plenam spurcitiae & infelicitatis, muret ad domum gloriæ, domum non

non manufactam æternam in cælis. Nec mirum si ad huius dignationis magnitudinem expauescit, si difficile credit huic auditui, si vehementi stupore admiratur; & ait: Ergo ne beatū hominem miseria facit? Ceterum, quisquis eiusmodi es, non diffidas, non miseria, sed misericordia facit beatum: sed huius propria sedes miseria est, vt humiliatio in humilitatem transeat, necessitas in virtutem. Pluuiam voluntariam (inquit) segregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata est, tu verò perfecisti eam. Vtilis prorsus infirmitas, quæ medici manum requirit: & salubriter à se deficit, quam perficit Deus.

Pf. 67. b

Quod regnum sperare non possit, in cuius adhuc carne peccatum regnat.

Cap. XI.

Sed quia non est via ad regnum Dei sine primitiis regni, nec sperare potest cæleste regnum, cui nec super propria mēbra adhuc regnare donatur, sequitur vox dicens: Beati mites, quoniam ipsi hereditabunt terram. Ac si euidentius dicat: Mitiga efferos voluntatis motus, & crudelem bestiam mansuefacere cura. Ligatus es, soluere studeas quod rumpere omnino non possis. Eua tua vita est, vim facere, aut eatenus eam offendere nullo modo praualebis. Nec mora, respirans homo inter hæc verba, atque id quoque facilius reputans, licet verecundus accedit, & delirare satagit viperam inflammatam. Arguit vitæ carnalis illecebras, & consolationes secularis nugacitatis accusat tamquam exiguas & indignas, sed & breuissimas quoque & perniciosissimas omnibus amatoribus suis.

Matth. 5. a

Appetitus gula & libidinis, & ceterarum vanitatum, quem finem habeant.

Cap. XII.

Super hoc ait: nequam & inutiles seruo tuo & ipsa fatere: Nec enim inficiari potes, ne in modico quidem tibi vniuersa eius obsequia satisfacere aliquando potuisse. Voluptas gutturis quæ tanti hodie æstimatur, vix duorum obtinet latitudinem digitorum, & eius tam modicæ partis tam exigua delectatio quantaparaturlollicitudine, quantã deinde mo-

lestiam patit? Hinc monstruosius dilatantur renes & humeri, hinc tumentis vteri nõ tam impinguantur quam imprægnatur aruina: & dum carnis onus ossa non sustinent, etiam morbi varij generantur. Sic libidinis illecebrofa vorago, quantis laboribus & dispendijs, interdum & famæ vel honoris, aut etiam vitæ ipsius periculo comparatur, vt ad modicum flagrans sulphureus vapor furentes stimulis agat, & apum par volantiũ vbi malè grata mella fuderit, nimis tenaci feriat ista corda moysi, cuius appetitus anxietatis & recordiæ, actus abominatiõis & ignominie, exitus penitentijs & verecundiæ plenus esse dignoscitur. Ceterum, spectacula vana rogo quid corpori præstant, quidue animæ conferre videntur? At certè nihil in homine cui curiositas profuit inuenies, Friuola prorsus & inanis ac nugatoria consolatio, & nescio quid illi durius imprecer, quã vt semper habeat quod requirat, qui iucundæ quietis pacem fugitans, curiosa inquietudine delectatur. Liquet sanè vel ex hoc ipso nihil his omnibus delectationis inesse, quorum solus transitus iuuat. Ceterum, vanitas vanitatum quam nihil sit, vel ex ipso nomine manifestius indicatur. Vanus vtique labor, qui studio vanitatis assumitur. O doxa doxa, ait Sapiens, in millibus mortalium nihil aliud quam aurium in flatio vana. Et tamen quantam putas infelicitatem hæc ipsa, quæ non tam felix vanitas quã vana felicitas patit? Hinc namque cæcitas cordis, sicut scriptum est: Popule meus, qui te beatificat in errore te inducunt. Hinc ceruicofus furor animositatis, hinc suspiciosus labor anxius, hinc liuoris crudele tormentum, & cremantis inuidiæ miseria, quàm miserabilior cruciatus, hinc diuitiarum amor insatiabilis lōgè amplius desiderio torquet animam, quam refrigeret vsu suo: vt potè quarum acquisitio quidem laboris, possessio vero timoris, amissio plena doloris inuenitur. Postremò vbi multæ opes, multi etiam qui comedunt eas: & vsus quidem diuitiarum apud alios, diuitibus solum nomen cedit & sollicitudo. Et in his omnibus pro tam exiguis, aut magis ne exiguis quidem, sed nullis eam parui pendere gloriam, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se: non tam insipientiæ, quam infidelitatis esse videtur.

Boeth. lib. 3. de Consol. metro 7.

Idè eod. lib. pro. sa 7.

Isai. 3. b

Ecl. 5. 6

F De seruitute visitorum & incertitudine mortis, Cap. XIII.

NEC immeritò sanè mundus hic positus in maligno, vana promissione deludit animas, propriæ conditionis & nobilitatis oblitus: quas non pudeat porcis in ministerio subiugari, in desiderio sociari, nec sic tamen infelicè edulio satiari. Vnde enim hæc tanta pusillanimitas & abiectio tam miserabilis, vt egregia creatura capax æternæ beatitudinis & gloriæ magni Dei, vt potè cuius sit inspiratione cõdita, similitudine insignita, cruore redempta, fide dotata, spiritu adoptata, miseram non erubescat sub putredine hac corporeorum sensuum gerere seruitutem? Merito planè ne eos quidem apprehendere potest, quæ talem desiderens sponsum, tales sequitur amatores. Meritò siliquas esuriit & nò accepit, qui porcos pascere maluit, quàm paternis epulis satiari. Insanus siquidem labor pascere sterilem quæ non parit, & viduè benefacere nolle: omittere curam cordis, & curam carnis agere in desiderio: impinguare & fouere cadauer putridum, quod paulo post vermium esca futurum nullatenus dubitatur. Nam & seruire mammonæ; & auaritiæ colere (quod est seruitus idolorum) aut vanitatem sectari, prorsus id generis animæ indicium esse quis nesciat.

G De infidelitate diuitiarum congregatarum. Cap. XIII.

ESTO tamen magna sint & honesta quæ mundus interim à maioribus suis errogare videtur, sed infida esse quis nesciat? Certa nimirum eorum breuitas, & ipsius quoque breuitatis finis incertus, sæpè viuentem deserunt, nam morientem nec rarò sequuntur. Quid verò in rebus humanis certius morte, quid hora mortis incertius inuenitur? Non miseratur inopiam, non diuitias reueretur, non generi cuiuslibet, nò quod quis, non ipsi denique parcit ætati, nisi quod senibus quidem in ianuis, adolescentibus in insidijs est. Infelix proinde qui in huius vitæ tenebris, & lubrico fidens, perituram insumit operam, nec aduertit quoniam vapor est ad modicum parens, & vanitas vanitatum. Obtinuisti tandem ambitiose quam ex lon-

go concupieras dignitatem? serua quod habes. Implesti pecuniose loculos tuos? sollicitus esto ne perdas? Vberes fructus attulit ager tuus? dirue horrea tua vt maiora ædifices, muta quadrata rotundis: dic animæ Luc. 12. tuæ, habes multa bona reposita in annos plurimos. Erit enim qui dicat: Stulte, hæc nocte animam tuam repetent à te: quæ autem parasti, cuius erunt?

Quod temporalia opera, quasi semina sunt mercedis æternæ. Cap. XV.

ATque vtinam tantum congregata perirent, & non deterius ipse quoque periret congregatorum. Eslet vtique tolerabilius perituro, quam preceptorio infudare labori. Nunc verò stipendia peccati mors: & qui in carne seminant, de carne metet corruptionem. Nec enim opera nostra transeunt vt videntur, sed temporalia quæque velut æternitatis semina iaciuntur. Stupebit insipiens cum ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, seu bonam, seu malam, pro diuersa qualitate seminis. Hoc qui cogitat, nullum omninò paruū reputat esse peccatum, quod futuram messem potius æstimet, quam sementem. Seminant, ergo dum nesciunt, & seminant dum occultant homines iniquitatis mysteria, dum vanitatis consilia celant, dum perambulauit in tenebris negotia tenebrarum.

Quod impossibile sit peccantem latere.

Cap. XVI.

PARIETES, inquit, sunt vndique, quis me videt? Esto, nemo te videat, non tamen, nullus. Videt te Angelus malus, videt te Angelus bonus, videt, & bonis & malis maior Angelis Deus, videt accusator, videt testium multitudo, videt & ipse iudex cuius te oportet assistere tribunali, sub cuius sanè oculis velle delinquere tam insanum, quam horrendum incidere in manus Dei viuentis. Noli esse securus, latent insidiæ quas latere non possis. Latent inquam insidiæ, quas vt deprehendere ipse non potes, sic non potes ipse non deprehendi. Audit planè qui plantauit aurem, & qui finxit oculum, ipse considerat. Non illius Solis arcet radios

radios, maceria lapidum, quos ipse creauit, non vel ipse corporis huius paries veritatis excludit aspectum. Nuda sunt eius oculis omnia, penetrabilior est ancipiti gladio. Ipsas quoque non modo cernit, sed & discernit cogitationum vias, & medullas affectionum. Denique si non totam humani cordis abyssum, & quidquid in ipso latet inspiceret præ ipso, non ille iam nil sibi conscius iudicantis sese Domini sententiam atopere formidaret. Mihi (inquit) pro minimo est vt à vobis iudicet, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico: nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me. Dominus est. Si tu obiectu parietis, aut cuilibet simulationis prætextu, humana frustrari posse iudicia gloriaris, certus esto non illum vera crimina præterire qui de falsis etiam accusare criminibus consuevit. Si tantopere eius qui nihilominus fortè tuam vereatur, proximi conscientiam reformidas, multo minus eos contemnas quibus odiosa magis iniquitas, & longè amplius execrabilis corruptio est. Si denique Deum non times, & solos hominum reuereris aspectus, memor esto hominem Christum hominum facta ignorare non posse, vt quod coram me attemptare minime prorsus auderes, multo minus audeas coram ipso: quodq. non dico non liceret, sed nec liberet quidem præsumere videntem conseruo, inspiciente Domino vel cogitare penitus exhorrescas. Alioquin si carnis oculum magis quam gladium qui carnes habet deuorare formidas: & is quoque timor quem times, conueniet tibi, & accidet quod vereris. Nihil opertum quod non reueletur, vel occultum quod non sciatur. Arguentur à luce in lucè prolata opera tenebrarum: nec modo obscenitatum abominanda secreta, sed iniqua commercia vendentium sacramenta, & fraudulenta suspiria adiuuentium dolos, & iudicia subuertentium, qui nouit omnia, nota faciet vniuersis: cum experit scrutator ille cordis & renum scrutari Hierusalem in lucernis.

Quid sentiendum sit de his qui impiè agunt. Cap. XVII.

QUID ergo ibi facturi sunt, imò potius quid passuri qui crimina commiserunt, vbi audituri sunt: Ite in ignem æternum, qui pietatis opera non fe-

cerunt? Quando vero admittetur ad nuptias, qui nec lumbos præcinxit vt abstineret à malo, nec lucernam tenuit vt faceret bonum: quando nec virginitatis integritas, nec lampadam claritas solius olei poterit excusare defectum? Aut quis illos manere credendus est cruciatus, qui in hac vita non solum mala, sed fortè pessima perpetrant, si sic sunt cruciandi, qui hic bona receperunt, vt in medio flammæ æstantibus linguis, ne minimæ quidem stillæ obtinere refrigerium queant? Cauemus ergo mala opera, nec includentis sagennæ fiducia, liberè intra ecclesiam delinquamus: hoc scientes, quia non omnes quos sagena trahit, piscatorum vasa recipient, sed erit cum ad litus venerint, eligent bonos in vasa, malos autem foras mittent. Neque hoc contenti lumborum cingulo, scandamus etiam lucernas nostras, & instàter operemur bonum, cogitâtes quod omnis arbor non modo quæ malum fecerit fructum, sed etiam quæ bonum non fecerit, excidetur, & in ignem mittetur, illum vtique ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis eius. Ceterum, sic declinemus à malo, vt faciamus bonum: inquiramus pacem, non gloriam prosequamur. Illa enim Dei est, & eâ alteri non dabit. Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. Et dicebat homo secundum cor Dei: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Recordemur etiam Scripturæ dicentis: Si rectè offeras, & non rectè diuidas, peccasti. Recta est fratres, illa nostra diuisio, nemo detrahet. Alioquin si cui forsitan minus placet, sciat non nostram esse, sed Angelorum: Priores enim Angeli ceciderunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Seruemus ergo in vasis oleum, ne forte (quod absit) clausas iam nupiarum ianuas frustra pulsantes, verbum audiamus amarum, & de intus nobis sponsus respondeat: Nescio vos. Adhuc tamen mors posita est non modo secus iniquitatem, sterilitatem, vanitatem, sed & secus introitum ipsius etiam voluptatis. Quocirca opus est fortitudine aduersus tentamenta peccati, vt rugienti leoni resistamus fortes in fide, & ignita ipsius iacula hoc ipso clypeo viriliter repellamus. Opus est iustitia, vt operemur bonum. Opus est prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne voluptatibus indulgentes, au-

1. Cor.
4.2

K

1f. 42. l

Pf. 137.
b

Luc. 2. 1

M

diamus aliquando, quod miser ille epularum pariter, & vestium splendore finito, dum misericordiam precaretur audiuit:

Lue. 16. **Memento** fili, quod recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Planè terribilis Deus in consilijs super filios hominum, & si terribilis est, etiam misericors inuenitur, dum futuri formam iudicij non occultat. Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur; & palme qui fructum non fecerit, excidetur; Virgo cui defuerit oleum, à nuptijs excludetur; & qui bona receperit in vita, cruciabitur in futura. Quod si fortè contingat in vno quolibet simul hæc quattuor inueniri, ea planè extrema desperatio est.

Quod spiritui ad bonum parato resists caro.
Cap. XVIII.

HAEC igitur, & his similia intus suggerit ratio voluntati, eo copiosius quo perfectius illustratione spiritus edocetur. Felix sane cuius voluntas sic ecesserit, & acquieuerit consilio rationis, vt à timore concipiens, promissionibus deinceps caelestibus foueatur, & parturiant spiritum salutis. At fortè inuenietur rebellis, & obstinata voluntas, & nec impatiens solum, sed & monitis peior, & minis durior, & adhibitis acerbior blandimentis. Inuenietur forsitan, quæ nihil mota suggestionibus rationis, imo & graui furore commota respondeat dicens: Quousque vos patior? prædicatio vestra in me non capit. Scio quod astuti estis, sed astutia vestra in me locum non habet. Fortè & aduocans membra singula, solito amplius solitis iubet obedire concupiscentijs, nequitijs deseruire. Hinc

nimirum est illud, quod quotidianis discimus experimentis, eos, qui conuerti deliberant, tentari acerbius à concupiscentia carnis, & vigeri grauius in operibus luti, & lateris, qui Aegyptum egredi, & Pharaonis imperium effugere moliantur.

Oper. D. Bern. Tom. I.

Quod lugendum sit, & post luctum consolandum. Cap. XIX.

VTINAM autem qui eiusmodi est, declinet impietatem, & terribile illud profundum caueat, de quo scriptum est. Impius *Prov. 13* cum venerit in profundum malorum, conatēminit. Fortissima siquidem potionē curatur: & periclitabitur facile, nisi multa solitudine studeat medici obtemperare consilijs, obseruare præcepta. Vehemens est tentatio, & proxima desperationi, nisi totum colligat, & ad miserandum animæ suæ quam adeo miseram & miserabilem videt, conuertat affectum, & audiat vocem dicentem: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Lugeat abundanter: quia lugendi tempus aduenit, & ad sorbendas iuges lacrymas ista sufficiunt. Lugeat, sed non sine pietatis affectu, & obtentu consolationis. Consideret nullam sibi inueniri requiē in seipso, sed omnia plena miseriæ, & desolationis. Consideret non esse bonum in carne sua, sed in sæculo nequam nihil nisi vanitatem, & afflictionem spiritus contineri. Consideret, inquam, nec intus, nec subtus, nec circa se sibi occurrere consolationem: vt vel tandem aliquando discat quarendam sursum, & de sursum esse sperandam. Lugeat interim plangens dolorem suum, exitus aquarum deducat oculus eius, & palpebra non quiescat. Nimirum purgatur lacrymis oculus ante caligans, & acuitur visus, vt intendere possit in serenissimi luminis claritatem.

Quod post consolationem ad caelestia contemplananda accedendum est.

Cap. X.

EX hoc sanè suspiciat per foramen, prospiciat per cancellos, prædulcem radium prosequatur obtutu, & Magorum sedulus imitator, lumen lumine quærat. Inueniet enim locum tabernaculi admirabilis, vbi paucem Angelorum māducet homo, inueniet paradysum voluptatis plantatum à Domino, inueniet hortum floridum, & amœnissimum, inueniet refrigerij sedem, & dicet: O si audiat vocem meam misera illa voluntas, vt ingrediens videat bona, & visitet locum istum: hic nimirum inueniet requiem ampliorem, &

Cc mc

Matth.
11. d

me quoque eo minus inquietabit, quo minus inquietabitur ipsa. Neque enim mentitur quid dixit: Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus uestris. In huius fide promissionis exacerbata blandius alloquatur, & simulata quadam hilaritate, & spiritu māsuetudinis eam conueniens dicat: Cesset penitus indignatio tua: non ego sum qui te offendere possim: tuum est corpus, tuus & ego ipse: non est quod timeas, non est quod verearis. Nec mirum si forte amarius adhuc reddiderit illa responsum, vt dicat, quia multæ cogitationes ad insaniam nos adduxerunt; sustineat interim æquanimitè ac dissimulet omnino quod agitur, donec inter loquendum inducens alia pro alijs, opportunè aliquando inferat dicens: Inueni hodie hortum pulcherrimum & amenissimum locum: bonum esset illi nos esse: nam & tibi nocet in hoc læsto ægritudinis, in hoc doloris strato versari, in hoc cubili tuo graui corde compungi. Aderit Dominus querenti se, animæ speranti in se adierit votis supplicibus, & verbis eius efficaciam ministrabit. Excitabitur desiderium voluntatis, vt non modo videre locum, sed & introire paulatim, & mansionem inibi facere concupiscat.

D *Quod in hac contemplatione requiescendum sit. Cap. XXI.*

NEC verò locum reputes corporalem: paradysum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum, sed affectibus introitur. Nec terrenarum ibi commendatur arborum copia, sed virtutum vtique spirituum iucunda decoraque plantatio. Hortus conclusus vbi fons signatus in quattuor capita deriuatur, & ex vna sapientiæ vena, virtus quadripartita procedit. Splendidissima quoque inibi lilia vernant, & cum flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic Nardus sponse fragrantissimus præstat odorem, & cetera quoque aromata fluunt, Austro spirante, Aquilone fugato. Ibi media est arbor vitæ, malus illa de cantico, cunctis pretiosior lignis siluarum, cuius & umbra sponsam refrigerat, & fructus dulcis gutturi eius. Ibi continentie nitor, & sinceræ veritatis intuitus oculos cordis irradiat: auditui quoque dat gaudium & lætitiā dulcissima vox consolatoris interni.

Ibi quibusdam spei naribus in fluit iucundissimus odor agri pleni cui Dominus benedixit. Ibi auidissimè prælibantur incomparabiles delicia caritatis, & successis spiritus ac vepribus quibus antea pungebatur, vnctio, ne misericordiæ perfusus animus in conscientia bona feliciter requiescit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militia stipendia deputantur: nec ad futuram pertinent, sed ad eam magis, quæ nunc est Ecclesiæ promissionē: hoc enim centuplum est quod in sæculo sæculi contentiptorium exhibetur. Nec tibi illud nostro speraueris eloquio commendandum, solus spiritus est qui reuelat, sine causa paginam consulis, experientiam magis require. Sapientia est cuius pretium nescit homo, de occultis trahitur, nec in terra sua ueritè viuentium inuenitur ista suauitas. Nimirum suauitas Domini est, nisi gustaueris, non videbis. Gustate, inquit, & videte, quoniam suavis est Dominus: Manna absconditum est, nomen nouum est, quod nemo scit, nisi qui accipit. Non illud eruditio, sed vnctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Sanctum est, margaritæ sunt, nec faciet ipse quod prohibet, qui cœpit facere, & docere. Neque enim canes, aut porcos iam reputat, quos prioribus abrenunciante facinoribus atque flagitijs etiam consolatur per Apostolum, dicens: Hæc quidem fuisstis, sed abluti estis, sed sanctificati estis: tantum caueat, ne reuertatur canis ad vomitum nec sus lota ad volutabrum luti.

Pf. 33. b

1. Cor. 6.

c

Quod gustu contemplationis refectionis habet intelligere diuina. Cap. XXI.

IN huius ergo ostio paradisi Diuini suffurri vox auditur, & sacratissimum secretissimumq. consilium quod absconditum est à sapientibus, & prudentibus, paruulis autem reuelatur. Cuius sanè vocis auditum non sola iam ratio capit, sed gratanter eum communicat & volutanti. Beati qui esurunt & sitiunt iustitiā, quoniam ipsi saturabuntur. Altissimum planè consilium, & inestimabile sacramētum. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, qui de celo nobis à regalibus sedibus venit. Facta est valida fames in terra, & omnes iam non egere cepimus, sed ad extremā iam venimus egestatē. Denique & cōparati sumus iumentis

Matth.

5. a

F

iumentis insipientibus, & similes facti sumus illis: etiam porcorum siliquas insatiabiliter esurimus. Qui pecuniam diligit, non satiatur: qui luxuriam diligit, non satiatur: qui gloriam quaerit, non satiatur. Denique, qui mundum amat, numquam satiatur. Nonui ego homines satiatos hoc mundo, & ad eius omnem memoriam naucentes. Noui satiatos pecunia, & satiatos honoribus, satiatos voluptatibus, & curiositibus huius mundi, nec mediocriter, sed usque ad fastidium satiatos. Et facile est cuique vestrum hanc satietatem per Dei gratiam obtinere: neque enim parit hanc copia, sed contemptus. Sic fatui filij Adam porcorum vorando siliquas, non esurientes animas, sed esurientes ipsam pascentis animarum: Sola nimirum hoc edulio inedia vestra nutritur, sola famés alitur cibo innaturali. Et dico plenius exempli gratia, vnum sumens è multis quae humana vanitas concupiscit: Non prius satiabantur corda hominum auro, quam aera corpora satiantur. Nec indignetur auarus, & de ambitiosus, & luxuriosus etiam & de facinorosus eadem sententia est. Si quis mihi forte non credit, experientia crederat, vel propria, vel multorum. Quis in vobis est fratres, qui satiari cupiat, & desiderium suum optet impleri. Incipiat esurire iustitiam, & non poterit non satiari. Panes illos desideret qui in domo patris abundant, & inueniet sese continuo siliquas fastidire porcorum. Gustum iustitiae, vel exiguum studeat experiri, vt eo ipso desideret amplius, & amplius mereatur, sicut scriptum est. Qui edit me, adhuc esuriet: qui bibit me, adhuc sitiet. Hoc enim cognatum magis spiritui, & naturalius desiderium vehementius occupat cor humanum, ceteraque viriliter desideria pellit. Sic nimirum fortem armatum fortior superat, sic clauus clauo solet extrudi. Beati ergo, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Nondum quidem ipsa qua non satiabitur homo, & viuet, sed ceteris vniuersis, quae prius insatiabiliter fuerunt concupita: vt ex hoc sibi voluntas ad seruandum prioribus concupiscentijs corpus vendicare desistens rationi prorsus exponat, magis autem vrgeat ipsa seruire iustitiae in sanctificationem: non minore zelo, quam prius exhibuisset seruire iniquitati ad iniquitatem.

Eccl. 24

Quod peccata punita reciterantil possint obesse. Cap. XXXIII.

Ceterum iam & voluntate mutata, & in seruitutem redacta corpore, velut siccato iam aliquatenus fonte, & oppilato foramine, tertium adhuc idque grauissimum restat, de purganda scilicet memoria, exhaurienda sententia. Quomodo enim à memoria mea excidet vita mea? Membrana vilis & tenuis, atramentum forte prorsus ebit; qua deinceps arte delebitur? Non enim superficite nus tinxit, sed prorsus tota intinxit. Frustra conaret eradere, ante scinditur charta: quae charta ceteris miseri delectantur. Ipsam enim forte memoriã delere posset obliuio, vt videlicet mente captus eorum non meminerim, quae commisi. Ceterum, vt memoria integra maneat, & ipsius macula delectantur, quae non acula possit effecere? Solus itaque sermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: Dimittuntur tibi peccata tua. Murmure Pharisaus, & dicat: Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Mihi enim qui id loquitur Deus est, & non estimabitur alius ab illo qui adiuuenit omnem viam disciplinae, & dedit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post haec in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Huius indulgentia delet peccatum, non quidem, vt à memoria excidat, sed quod prius inesse pariter & inficere consueuisset, sic de cetero insit memoria, vt eam nullatenus decoloret. Multorum enim nunc peccatorum, quae vel à nobis, vel ab alijs commissa nouimus, recordamur: sed propria quidem inquinant, aliena non nocent. Vt quid hoc, nisi quod in his erubescimus singulariter, haec nobis singulariter imputata veremur? Tolle damnationem, tolle timorem, tolle confusionem, quae quidem omnia plane plena remissio tollit, & non modo non oberunt, sed etiam cooperabuntur in bonum, vt deuotas referamus gratias qui remisit.

H

Marc. 2.

Baruc.

3. a

De misericordia qua promittitur miserenti.
Capitulum XXXIII.

Iam verò supplicanti pro ea, congruè respondetur: Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Misere ergo anima tua, qui Deum tibi vis misereri. Laua per singulas noctes tibi vis misereri. Laua per singulas noctes

Matth.

5. a

Ps. 6. b

Cc 2 lectum

lectum tuum, lacrymis tuis stratum tuum rigare memento. Si compareris tibi ipsi, si laboras in gemitu pœnitentiæ, (primus hic gradus misericordiæ est) misericordiam utique consequeris. Quod si fortè magnus, & multus peccator es, ac magnam queris misericordiam, ac multitudinem miserationum, tu quoque in ferocidiam tuam magnificare, & multiplicare laboras, reconciliatus esto tibi ipsi: nam, & tibi grauis factus eras, quod positus esses contrarius Deo. Et hac sanè in domo propria reformata pace eandem necesse est prius erga próximos dilatarî, ut nouissimè osculetur te & ipse osculo oris sui, & quemadmodum scriptum est: Re-

Rom. 5.

a

Matth.

6. b

Isai. 1. c

K

conciliatus, pacem habeas ad Deum. Dimitte his, qui in te peccauerunt, & dimitte tur tibi, quod ipse peccasti, dum secreta conscientia oraueris Patrem, & dixeris: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si fortè quempiam defraudaueris, redde vel simplicem, quod superest da pauperibus, & misericordiam præstans misericordiam consequeris. Si fuerint peccata tua sicut cœcinum, quasi nix dealbabitur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Ut non confundaris super cunctis adinventionibus tuis quibus præuaricatus es, in quibus nunc erubescis, fac eleemosynam, si non potes de terrena substantia, de voluntate bona: & omnia munda erunt: non modo illuminata ratio, & correctæ voluntas, sed ipsa quoque memoria munda erit: ut ex hoc iam voceris ad Dominum, & audias vocem dicentis: Beati mundo corde.

Quod ut Deus videatur, cor mundandum est.

Cap. XXV.

Matth.

5. a

1. Jo. 3. a

Jo. 17. a

BEATI mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Magna promissio fratres mei, & totis desiderijs affectada. Hæc. n. visio, confirmatio est sicut Ioannes Apostolus ait: Nunc filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus: quia videbimus eum sicuti est. Hæc visio vita æterna est, sicut ipsa in euangelio Veritas ait: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. O libilis macula quæ beatam nobis admittit visionem, & ex-

crabilis negligentia qua dissimulamus interrim illius oculi mundationem. Ut enim corporeus nobis visus aut humore interiori, aut exteriori iniectione pulueris impeditur: sic & intuitus spiritualis interdum quidem propria carnis illecebra, interdum curiositate seculari & ambitione turbatur. Quod quidem non minus nos excipientia propria, quam Diuina pagina docet, ubi legitur scriptum: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. In utroque tamen solum quod hebetat & confundit obtutum, peccatum est, nec aliud inter oculum & lucem, inter Deum & hominem separare videtur. Quãdiu enim in hoc corpore sumus, peregrinamur à Domino, non utique corporis est culpa, huius scilicet quod gerimus corpus mortis: magis autem quod corpus peccati sit caro, in qua bonum non est, sed potius lex peccati. Interdum tamen corporeus oculus non adhuc festuca manente, sed iam sublata, vel exsufflata aliquãdiu caligare videtur, quod quidem & ipsum in interiori oculo: qui in spiritu ambulat sæpius experitur. Neque enim ubi ferrum extraxeris, continuè vulnus redditum est sanitati, sed tunc primum necesse est adhibere fomenta, & operam dare curationi. Nemo ergo sententiam eiciens, mundatum sese protinus arbitretur, quinimò nouerit se multis purificationibus egere. Nec modo lauandum aqua, sed & purgandum, & examinandum igni, ut dicat: Transiimus per ignem & aquam, & eduxit nos in refrigerium. Beati ergo mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Nunc quidem per speculum in enigmate, in futuro autem facie ad faciem, ubi nimirum faciei nostræ fuerit cõsummata mundities, ut sibi eam exhibeat gloriosam, nõ habentem maculam neque rugam.

Sap. 9. d
L

Pf. 65. c
Matth. 5. a

De peccato, patiente, & pacifico.
Capitulum. XXVI.

VBi opportune illico subinfertur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Est enim homo pacatus, qui bona pro bonis reddens, quantum in se est, nemini vult nocere. Est alius patiens, qui nõ reddēs mala pro malis, etiã potēs est sustinere nocentem. Est & pacificus, qui bona pro malis reddēs, in promptu habet & prodesse nocenti.

M
Ibidem.

Primus

Primus quidem paruulus est, & facilè scandalizatur, nec facilè qui huiusmodi est, in hoc sæculo nequam, & pleno scandalis poterit obtinere salutem. Secundus (vt scriptum est) in patientia sua possidet animam suam. Nam tertius quidem non modo suam possidet, sed & multorum animas lucrificat. Primus quantum in ipso est pacem habet. Secundus pacem tenet. Tertius pacem facit. Merito proinde beatificatur nomine filij, quod opus filij impleuerit, vt post suam non ingratus reconciliationem, etiam alios reconciliet patri suo. Siquidem qui bene ministrauerit, bonum gradum sibi acquirit, nec in domo patris gradus melior credendus est esse quam filij. Si enim filij, & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autè Christi, vt quemadmodum dicit: Vbi ipse est, ibi sit & minister suus. Fatigauimus vos prolixitate sermonis, & detinuimus vltra quam oporteret. Ex hoc iam finem faciamus loquacitati nostræ, quem si non imperat verrecundia, videtur imperare vel hora. Mementote tamen Apostoli, quem aliquando verbum prædicationis vsque in mediam noctem legitis protraxisse. Vtinam adhuc (vt ipsius verbis vtar) sustineatis modicum quid insipientiæ meæ. Aemulor enim vos Dei æmulatione.

Rom. 8. c

1o. 12. b

2. Cor. 11. a

A Inreparatio ad ambitiosos, qui non mundato corde Deum alijs pacificare præsumunt. Cap. XXVII.

Filioli mei, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Nemo enim magis iram meretur, quam amicum simulans inimicus. Iuda osculo tradis filium hominis, homo vnanimis, qui simul mecum dulces capiebas cibos, qui in paropside manum pariter intinxisti? Non est tibi pars in oratione qua orat ad patrem, & dicit: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Væ vobis qui clauem tollitis non scientiæ solum, sed auctoritatis: nec ipsi introitis, & multipliciter impeditis quos introducere debuistis. Tollitis enim & non accipitis clauem. De quibus Dominus queritur per Prophetam: Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes exsisterunt, & ego non vocaui eos. Vnde tantus prælationis ardor, vnde ambitionis impudentia tanta, vnde vesania tanta præsumptionis humanæ? Au-deat ne aliquis vestrum terreni cuiuslibet

Oper. D. Bern. Tom. I.

reguli, non præcipiente, aut etiam prohibente eo occupare ministeria, præripere benedicia, negotia dispensare? Nec tu Deum putes, quæ in magna domo à vasis iræ aptis in interitum sustinet, approbare. Multi quidem veniunt; sed considera quis vocetur. Ordinem ipsum Dominici sermonis attende: Beati, inquit, in mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ac deinde: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Mundi cordis vtique vocat pater celestis, qui non quærit quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi: nec quod sibi vile, sed quod multis. Petite, inquit, amas me? Domine, tu scis quia amo te. Pisce oues meas. Quando enim sic amatas oues committeret non amanti? Nimirum hoc quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Væ ministris infidelibus, qui necdum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia quasi homines, qui iusticiam fecerint apprehendunt. Væ filijs iræ, qui se ministros gratiæ profitentur. Væ filijs iræ, qui pacificorum sibi usurpare gradus, & nomina non verentur. Væ filijs iræ, qui fideles sese mediatores pacis, vt peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne, Deo placere non possunt, & placere velle præsumunt.

Quod quidam pacificorum gradus sibi usurpent. Cap. XXVII.

Non miramur fratres, quicumque præsentem statum Ecclesiæ miseramur, non miramur de radice colubri regulum orientem. Non miramur si vindemiat vineam Domini, qui institutam à Domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum, & filij Dei vices occupat homo, qui nec primam quidem adhuc vocem Domini ad cor reuocantis audiuit: aut si quando forsitan ceperit audire, resiliens fugit ad folia, vt absconderetur in eis. Propterea necdum peccare quieuit, sed lögam adhuc trahit restem: necdum factus est vir videns paupertatem suam: sed dicit quia diues sum, & nullius egeo, cum sit pauper, & nudus, & miser, & miserabilis. Nihil illi de spiritu mansuetudinis, quo præoccupatos in delicto possit instruere, considerans seipsū, ne & ipse teneatur. Cõpunctionis lacrymas nescius latatur magis cum male fecerit, & in rebus

Cc 3 pelli.

Inc. 6. d

peffimis exultat. Nimirum vnus eorum est, quibus Dominus ait: Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam flebitis. Pecuniam nõ iustitiam concupiscunt oculi eius, & omne sublimè videt miserabiliter esurit dignitates, gloriam sicut humanam, procul ab eo misericordie viscera, scire potius, & tyrannum exhibere lætatur, quæstum a stimat pietatem. Quid de munditia cordis loquitur? Vtinam nõ illud obliuioni dedisset tamquam mortuus à corde, vtinam non esset columba seducta non habens cor, vtinam esset quod vel de foris est mundum, nec ea quæ corporalis est maculata tunica inueniretur, vt obediens vel in hac parte dicenti: Mundamini qui fertis vasa Domini.

Isai. 52.

Exprobratio quod incontinentes sacros ordines inprudenter temerare non verentur.

Cap. XXI.

D

Non accusatus vniuersitatem sed nec vniuersitatem possumus excusare. Reliquit sibi Dominus multa millia. Alioquin nisi corũ nos excusaret iustitia, & illud nobis semen sanctum Dominus Sabaoth reliquisset, olim iam sicut Sodoma subuersi essemus, & sicut Gomorra similiter perissemus. Dilatata siquidem videtur Ecclesia, ipse etiam cleri sacratissimus ordo, fratum numerus super numerum multiplicatus est. Verũ etsi multiplicati gentem Domine, non magnificati lætiam, dum nihil minus apparet decessisse meriti, quam numeri accessisse. Curritur passim ad sacros ordines, & reuerenda ipsis quoque spiritibus Angelicis ministeria homines apprehendunt sine reuerentia, sine consideratione. Neque enim signum regni occupare caelestis, aut illius timent imperij gestare coronam, in quibus auaritia regnat, ambitio imperat, dominatur superbia, sed & iniquitas, & luxuria etiam pricipatur: in quibus & pessima fortè appareat intra parietes abominatio, si iuxta Ezechielis prophetiam) parietem fodiamus, vt in domo Dei videamus horrendum. Siquidem post fornicationes, post adulteria, post incestus, nec ipsa quidem apud aliquos ignominie passionis, & turpitudinis opera desunt: vtinam non fierent, quæ vsque adeo non conueniunt, vt nec Apostolum hæc scribere, nec nos dicere oporteret, vt nec dicentibus crederetur, quod humanum

aliquando occupauerit animum tam abominanda cupido. Numquid non olim ciuitates ille spurcitię huius matres Diuino prædamnatæ iudicio, & incendio sunt deletæ? Numquid non gehennalis flamma moram non sustinens, execrabilem illam præuenit tollere nationem, quod ipsius specialiter essent peccata manifesta præcedentia ad iudicium? Numquid non & ipsum vt pote cõsciam tantæ confusionis tellurem absumpsit ignis, sulphur, & spiritus procellarum? Numquid in lacum horribilem solum omne redactum est? Amputata sunt hydræ capita quinque: sed heu innumera surrexerunt. Quis reuõficauit vrbes flagitij, quis turpitudinis mœnia dilatauit, quis extendit propagines virulenta? Væ væ, inimicus hominum sulphurei illius incēdij reliquias infelices circumquaquæ dispersit, execrabili illo cinere Ecclesia corpus asperisit, & ipsorum quoque ministrorum eius nonnullos sanctæ foetidissima spurcissimaque respersit. Heu genus electum, regale Sacerdotum, gens sancta, populus acquisitionis, quis inter tua illa primordija tam Diuina, & spiritualibus affluentem charismatibus Christianæ religionis ortum, credere posset posse talia in te aliquando reperiri? Ingrediuntur cum hac macula tabernaculum Dei viuentis, inhabitant cum macula, templum sanctum Domini polluentes, iudicium multiplex accepturi, quod & tam grauissimas cõscientias gerunt: & nihilominus sese ingerunt in sanctuarium Dei. Tales enim non modo non placent Deum, sed magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere: Non requirit. Irritant planè, & insensum reddunt sibi: vereor ne in his quibus eum te propiciare debuerant. Vtinam magis turrim inchoaturi, sedentes computarent ne forte sumptus non habeant ad perficiendum. Vtinam qui continere non valent perfectionem temerariè profiteri, aut cõlibatui dare nomina vrerentur. Sumptuosa siquidem turris est, & verbum grande, quod non omnes capere possunt. Esset autem sine dubio melius nubere quam vrere, & saluari in humili gradu fidelis populi, quã in cleri sublimitate, & deterius viuere, & districtius iudicari. Multi enim, nõ quidem omnes, sed tamen multi, certum est, nec' at ere queunt præ multitudine, nec præ impudentia quaerunt: multi vtique libertatem in qua vocati sunt, in occasionem carnis dedisse videntur, abstinc-

E

F

abstinentes remedio nuptiali, & in omne deinceps flagitium effluentes.)

Exhortatio ad poenitentiam, vt prius humiliati post exaltentur.

Cap. XXX.

P Arcite obsecro fratres, parcite animabus vestris, parcite sanguini qui pro vobis effusus est. Horrendum caute periculum, ignem qui paratus est, declinate. Inueniatur tandem non irrisoria perfectionis professio, exhibeatur etiam filius in specie pietatis, non sit inauis cœlibis vitæ forma, & vacua veritatis. Quidni periclitetur castitas in delicijs, humilitas in diuitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, caritas in hoc sæculo nequam? Fugite de medio Babylonis, fugite, & saluate animas vestras. Conuolate ad vrbes refugij, vbi possitis & de præteritis agere poenitentiam, & in præfenti obtinere gratiam, & futuram gloriam fiducialiter præstolari. Nō vos retardet conscientia peccatorum, quia vbi illa superabundauerunt, superabundare gratia consuevit; non poenitentia austeritas ipsa deterreat: Neque enim condignæ sunt passiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, non ad præsentem consolationis gratiam, quæ immittitur, non ad futuram gloriam, quæ promittitur nobis. Denique nulla est tanta amaritudo, quam non prophetica farina dulcorret, quam non sapidam reddat sapientia lignum vitæ. Si verbis non creditis, operibus credite, exemplis acquiescite plurimorum. Currunt vndique peccatores ad poenitentiam, & natura pariter & consuetudine delicati, exteriore omnino asperitatem non reputant, vt exasperatæ conscientie leniantur. Nihil credentibus impossibile, nil amantibus difficile, nil asperum mitibus; nil humilibus arduum reperitur, quibus & gratia fert auxilium, & obediendi deuotio lenit imperium. Quamdiu ambulatis in magnis, & mirabilibus super vos? Magnum prorsus & mirabile est, ministrum esse Christi, & mysteriorum Dei esse dispensatorem. Longè super vos est ordo pacificorum, nisi fortè ommissis gradibus præostensis salutare magis, quam ascendere libet. Vtinam tamen quisquis sic intrat, si fieri posset, tam fideliter ministraret quam fiduciauer se ingressit. At difficile fortassis, & im-

possibile est, vt ex amara radice ambitionis suavis fructus prodeat caritatis. Dico ego, si vultis audire, imò non ego, sed Dominus. Cum vocatus fueris ad nuptias, recumbe *Luc. 14.* in nouissimo loco, quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. H

De persecutione sustinenda secundum ultimam beatitudinem.

Cap. XXXI.

B eati, inquit pacifici: quoniam filij *Matth. 5. a* Dei vocabuntur. Considera diligenter non pacidicos, sed pacificos commendari. Sunt enim qui dicunt, & non faciunt. Sanè, quemadmodum non auditores legis iusti sunt, sed factores, sic non annunciatoris pacis sunt beati, sed actores. Vtinam tamen nostri quicumque videntur hodie Pharisæi (forte enim aliqui sunt) etsi non facerent, saltem dicerent quod oportet. Vtinam qui sine sumptu Euangelium ponere nolunt, ponerent vel pro sumptu, vtinam vel Euangelizarent vt manducarent. Mercenarius, inquit, videt lupum venientem, & fugit. Vtinam hodie quicumque pastores non sunt, mercenarios gregi vellet se exhibere, non lupos. Vtinam ipsi non læderent, vtinam non fugerent nemine persequente, vtinam non exponerent gregem, donec lupus veniens videretur. Nimirum sustinendi fuerant, si inuenirentur, præsertim tempore pacis, recipientes mercedem suam, & pro mercede sua saltem in custodia gregis laborantes, dummodò non ipsi turbarent gregem, & gratis auerterent à pascuis iustitiæ, & veritatis. Nam persequutio quidem indubitanter mercenarios à pastouibus segregat, & discernit. Quando enim transitoria damna non timeat, qui temporaria lucra sectatur? Quando terrenam sustineat persequitionem propter iustitiam, qui terrenam mercedem plus quam iustitiam querit? *Matth. 5. a* Beati, inquit, qui persequutione patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Pastorum hæc beatitudo; non mercenariorum, multo minus latronum est, vel luporum. Vsq; adeo siquidem persequutionem non sustinent propter iustitiam, vt persequutionem malint, quam iustitiam sustinere. Nempe contraria est operibus eorum, grauis est etiam eis ad audien-

dum. Ceterum propter auaritiam, propter ambitionem paratos eos videas vniuersa pericula subire, suscitare scandala, sustinere odia, dissimulare opprobria, negligere maledicta: vt non minus perniciofa sit animositas alium, quam pusillanimitas mercenariorum. Veris ergo pastoribus dicit pastor eorum, pastor bonus, qui pro ouibus suis animam suam ponere non pepercit: Beati eritis, cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & eiecerint nomē vestrum tamquam malum, propter filium hominis; Gaudete in illa die & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Siquidem non est quod fures timeant, qui sibi in cælo thesaurizant. Non est quod caudentur de multiplici tribulatione, vbi multiplicationem mercedis attendunt. Quinimō gaudeant magis, vt dignum est, quod non tam persequuto, quam remuneratio augeatur, & exultent eo abundānus, quo plura sustinent propter Christum, vt eos proinde copiosior merces maneat apud ipsum. Quid timidi estis modicæ fidei? Fidelis exstat sententia irrefragabili veritate subnixā, quia nulla nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Sed parum est nocere, etiam proderit, & copiosius proderit, dummodo sit iustitia in intēione, Christus in causa, apud quem patientia pauperum non peribit in finem, ipsi gloria, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Ibidem.

K

Expliciunt Sermones Beati Bernardi de tempore, & Sanctis, & de diuersis utilibus materijs.

INCIPIVNT BEATI

BERNARDI

breues Sermones.

SERMO PRIMVS.

BEATA illa, & sempiterna Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus scilicet, summa potentia, summa sapientia, summa benignitas creauit quandam Trinitatem ad imaginem & similitudinem suam, animam videlicet rationalem, quæ in eo præfert verbum, quoddam illius summa trinitatis,

quod ex memoria, ratione, & voluntate consistit. Creauit autem eam hoc modo, vt manens in illo, participatione eius esset beata, auersa ab illo, quocumque se conferret, remaneret misera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motum propriæ voluntatis cadere, quam ex gratia conditoris per arbitrium stare. Cecidit ergo per suggestionē, delectationem, consensum, ab illa summa & pulchra trinitate, scilicet potentia, sapientia, puritate, in quamdam contrariam & sceleratam trinitatem, scilicet infirmitatem, caritatem, immunditiam. Memoria enim facta est impotens & infirma, ratio imprudens & tenebrosa, voluntas impura. Porro memoria quæ simplicis Diuinitatis potentiam stans cogitabat, ab illa cadens, & velut super saxa corruens, in tres partes confRACTA diffiliit, scilicet in cogitationes affectuosas, onerosas, otiosas. Affectuosas voco illas in quibus ipsa afficitur, vt in curis rerum necessariorum, edendi, bibendi, ceterorumque similium. Onerosas in exterioribus administrationibus & occupationibus duris. Otiosas, quibus nec afficitur nec oneratur, & tamen ab æternorum contemplatione per illa distēditur, vt si cogitet verbi gratia, equū currentem, aut auem volantem. Rationis quoque triplex casus est. Siquidem eius erat discernere inter bonum & malum, verum & falsum, commodum & incommodum. In quibus discernendis tanta insolite caligine cæcatur, vt sæpè in contrarium ducat iudicium, recipiens malū pro bono, falsum pro vero, noxium pro commodo, & econuerso. Numquam verò in his falleretur, si nunquam lumine à quo creata est priuaretur. Sed quia & ipsa inde cecidit, proculdubio nihil aliud quam tenebras suæ cæcitatē inuenit. Vnde factum est vt & instrumentum perderet, scilicet illud trinium sapientia, ethica, logica, physica, quas nos possumus alijs vocare nominibus, moralem, inspectiuam, & naturalem scientiam. Siquidē per ethicam eligitur bonum, & reprobat malum, per logicam cognoscitur verum & falsum, per physicam commodū, & incommodum, id est, quid in vsum assumendum sit, quid respiciendum. Sequitur voluntas, cuius ruina similiter tripartita est. Quæ enim summæ benignitati & puritati inhæret, & eam solam diligere debuit: per propriam iniquitatem à supernis in hæc in finem lapsa, per concupiscentiam carnis, & concupiscentiam

L

M

tiam oculorum, & ambitionem sæculi, terrenam dilexit. Quid hoc infelicis casu potest æstimari, ubi percunite memoria ratione, voluntate, tota animæ substantia perimitur? Veruntamen hunc tam grauem, tam tenebrosam, tam fordidum lapsum nostræ naturæ reparauit illa beata trinitas, memor misericordiæ suæ, immemor culpæ nostræ. Venit ergo à Patre missus Dei Filius, & dedit fidem, post Filium missus Spiritus sanctus, & dedit caritatem. Per hæc duo, id est fidem & caritatem, facta est spes redeundi ad Patrem. Et hæc est trinitas, scilicet fides, spes, caritas, per quam velut per tridentem reduxit de limo profundi ad amissam beatitudinem illa incommutabilis & beata trinitas mutabilem, lapsam, & miseram trinitatem. Et fides quidem illuminauit rationem, spes erexit memoriam, caritas venit purgauit voluntatem. Cum ergo uerit (vt dictum est) Dei filius, factus est homo, qui erat Deus: tamquam medicus bonus dedit præcepta, quibus obseruatis, reformaretur salus amissa. Vt uero præceptis faceret fidem, exhibuit signa. Vt eorundem præceptorum persuaderet utilitatem, promissit beatitudinem. Est igitur fides alia præceptorum, alia signorum, alia promissorum: id est, qua credimus in Deum, qua credimus Deum, qua credimus Deo. Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deum, est in eum sperare, & eum diligere. Per fidem signorum credimus Deum, qui talia potest, & omnia potest. Per fidem promissorum credimus Deo, qui quidquid promittit, ueraciter complet. Similiter quoque spes triplex est, & procedit de prædicta triplici fide: Nam de fide præceptorum oritur spes ueniæ, de fide signorum spes gratiæ, de fide promissorum spes gloriæ. Caritas itidem ternario numero colligitur, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem debemus proximo, conscientiam nobis, fidem Deo. Puritas autem est, ut quidquid agitur, aut ad utilitatem proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maxime autem exhibenda est proximo, quia Deo manifesti sumus. Proximo autem non possumus, nisi in quantum illi cor nostrum aperimus. Conscientiam bonam faciunt in nobis duo, penitentiam & continentiam, quando scilicet per penitentiam peccata commissa punimus, & per continentiam deinceps punienda non committimus: & hanc debemus quo-

que bis. Post hæc superest fides non ficta: quæ Deo uigilanter exhibenda est, ut nec propter proximum cui nos impendimus, offendamus Deum: nec propter conscientiam quam per penitentiam & continentiam in humilitate custodire uolumus, minus exequamur mandatorum Dei obedientiam, & hæc est fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortuæ fidei & factæ. Mortua fides est quæ sine operibus est. Fides ficta quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. Unde etiam ficta, id est, fragilis dicitur. Hæc omnia breuius possumus colligere, ut facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo. Est trinitas creatrix, Pater & Filius & Spiritus sanctus, ex qua cecidit creata trinitas, memoria, ratio & uoluntas. Et est trinitas per quam cecidit, uidelicet per suggestionem, delectationem, consensum. Et est trinitas in quam cecidit, uidelicet impotentia, cæcitas, inmunditia. Rursus trinitas, quæ cecidit, id est memoria, ratio, uoluntas. Singulæ cuiusque tripartitus excidit casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum: affectuosas, onerosas, otiosas. Ratio in triplicem ignorantiam: boni & mali, veri & falsi, comodi & incomodi. Uoluntas in concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, ambitionem sæculi. Est trinitas per quam resurgit, fides, spes, caritas. Quæ trimembres habent subdiuisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum: est & spes ueniæ, gratiæ, gloriæ: & est caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

Sermo secundus.

Ave Maria gratia plena. Non in sola uirginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus est de ea accipere. Felices qui non inquinauerunt uerimenta sua, & cum Regina nostra uirginitatis priuilegio gloriantur. Sed num uenam tantum benedictionem habes à domina? Et mihi obsecro ut benedicas. Perijt uirginis illa à me, non est iam uel aspirare ad illam. Computruui in stercore meo, ut iumentum factus sum. Numquid non erit mihi etiam aliquid apud te, non erit ubi possim esse tecum, quia iam sequi non ualeo quocumque ieris? Quærit Angelus puellam quam præparauit Dominus

Gen. 27.

Gen. 27.

Dominus filio Domini sui. Bibit ipse de hydria tua, cognata sibi virtute delectatus, sed numquid non & iumentis potum tribues? Bibit Angelus quod virum non cognoscis, bibent iumenta quod de humilitate singulariter gloriaris. Respexit (inquit) Dominus humilitatem ancillæ suæ. Nam virginitas sine humilitate habet fortasse gloriam, sed non apud Deum. Humilia semper excelsus respicit, & alta à longe cognoscit. Humilibus dat gratiam, superbis resistit. Sed fortè ne in his quidem duabus metretis plena est hydria tua: capax est etiã tertiã, vt non modo Angelus & iumenta, sed ipse iam bibat Architrachelinus. Hoc enim vinum bonum, quod seruauimus vsque adhuc, minister Angelus haurit, sed vt ferat Architrachelino. Patrem loquor, qui principium trinitatis Architrachelinus iure vocatur. Ait sanctus Angelus, fecunditatem Mariæ am commendãs, quæ tertia est metreta: Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Ac si dicat: Cum eo solo tibi est generatio ista communis.

Sermo tertius.

Ave Maria gratia plena. Bene plena: quia Deo & Angelis & hominibus grata. Hominibus per fecunditatem, Deo per humilitatem. In hoc tertio à Domino se respectã testatur, qui humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Sicut enim oculi satanæ omne sublimem vident, ita oculi Domini omnem humilem intuentur. Vnde ait in Cantico Canticorum: Reuertere reuertere Sanamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te. Quater dicit reuertere, propter quadruplicem superbiam, per quam auersa à Domino nõ videbatur. Est enim superbia cordis, superbia oris, superbia operis, superbia habitus. Superbia cordis est, quando homo in oculis suis magnus est. Contra quam Sapientis orat dicens: Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. Et alibi: Væ qui sapietes estis in oculis vestris. Superbia oris vel linguæ, quæ & iactantia dicitur, est, quando homo non solum magna de se sentit, sed etiam loquitur. Vnde Psalmista: Dispersionem dñs vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Superbia operis est, quando homo exteriori quadam superbia, vt magnus appareat agit. De qua idem Psal

mista ait: Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam. Superbia habitus est, quando homo vt gloriosus videatur, preciosis se ornat vestibus. Vnde Paulus: Non in veste pretiosa. Et Dominus: Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt, vbi superbia abundat. Sunt autem quinque, quæ ad remedium tam mortifere pestis à Domino rationali animæ sunt posita: locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Christi, & eius conuersatio. Locus, quia exilium, corpus, quia onerosum, tentatio, quia inquietat, Christi prædicatio, quia ædificat, & eius conuersatio, quia informat. His quasi quinque sensibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima vita est corporis, ita Deus vita est animæ & sicut corpus mortuum est quod per quinque sensus ab anima non vegetatur, ita anima mortua est quæ per hæc à Domino non humiliatur.

Sermo quartus.

Intrauit Iesus in quoddam castellum, & mulier quadam Martha nomine excepit illum in domum suam. Castellum vbi Christus intrauit, voluntaria est paupertas, quæ habitatores suos à gemina impugnatione qua huius mundi amatores expugnantur, reddit securos, scilicet propria inuidia & aliena. Paupertas enim dum putatur misera, aliena caret inuidia: & quia est voluntaria, nemini quidquam inuidet. Duæ istæ sorores, duas vitas amatorum paupertatis significant. Quidam cum Martha solliciti Domino Iesu duo pulmentaria præparant, scilicet correctionem operis cum salsamento contritionis, & opus pietatis cum condimento deuotionis. Hi verò qui cum Maria soli Deo vacant, considerantes quid sit Deus in mundo, quid in hominibus, quid in reprobis, contemplantur quia Deus est mundi rector & gubernator, hominum liberator & adiutor, angelorum sapor & decor, in seipso principium & finis, reproborum terror & horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in Angelis desiderabilis, in seipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis.

Sermo quintus.

Sermo sextus.

Ps. 17. 4

Cāt. 3. d

Dies diei eructat verbum. Dies diei Angelus Virgini. Dies Angelus propter beatitudinem, Virgo dies propter integritatis virtutē. Et nox nocti indicat scientiam. Serpens nox propter malitiam: mulier nox propter ignorantiam. Dies diei eructat verbum: Deitas virginitati de vtero paternæ maiestatis, in vtero maternæ integritatis.

G Aliiter. Dies diei eructat verbum, De⁹ pater animæ rationali per fidem illuminatæ: Et nox nocti indicat scientiam, creatura rationalis animæ rationali nondum per fidem illuminatæ. Vnde Apostolus: Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur à creatura mundi. Vnde nos dicimus: verbum indicatum, verbum inspiratum, verbum eructatum. Primum fecit cognitionem, secundum conuersionem, tertium viuificationem. Primum obsuit, secundum non profuit, tertium viuificauit. Primum obsuit, quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiēs cor eorum. Secundum non profuit: quia non data est lex quæ posset viuificare. Tertium viuificauit: quia per crucem redemit. Primum totum de foris, secundum foris & intus, tertium totum intus. Et nota, quia quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quodam ipsius substantiæ sapore profertur, & idcirco sapientia incarnata dicitur, habens in se omnem plenitudinem: In miraculis cognitionem, in doctrina conuersionem, in passionem viuificationem. Vnde ait Propheta: Venite & reuertamur ad Dominum, quia ipse cepit, & sanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies, scilicet cognitionis & conuersionis: in die tertia suscitabit nos, voce verbi incarnati per primam suam resurrectionem: & viuemus in conspectu eius viuificati per passionem, serenus illuminati per miraculorum cognitionem: sequemurque, vt

H

cognoscamus Dominum instructi per doctrinam conuersionem.

Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem: Non dicit Ecclesiastes aut Ididan. Nam & his nominibus appellatus est rex ille: & significat Iesum Christum nostrum verum Salomonem, qui est Salomon, id est pacificus in exilio. Ecclesiastes, id est concionator in iudicio. Idida, id est dilectus Domini in regno. Vbi que rex. In exilio rector morum, in iudicio discretor mentorum, in regno distributor premiorum. In exilio mansuetus, in iudicio iustus, in regno gloriosus. In exilio amabilis, in iudicio terribilis, in regno admirabilis. In diademate quo coronauit eum mater sua. Est autem hæc corona misericordiæ, & in hac imitabilis. Coronauit eum & nouerca sua corona miseræ, & in hac contemptibilis. Synagoga loquor, quæ se ei non matrem exhibuit, sed nouercam. Coronabit eum familia sua corona iustitiæ, & in hac terribilis. Coronat eum pater suus corona gloriæ, & in hac desiderabilis. Videant ergo eum peccatores in corona miseræ, id est spinea, & compungantur. Videant eum filiæ Sion animæ affectuose in corona misericordiæ, & imitentur. Videbunt eum impij in corona iustitiæ, & peribunt. Videbunt eum sancti in corona gloriæ, & perpetually gaudebunt. Egredimini filiæ Sion, animæ delicatæ de sensu carnis ad intellectum mentis, de seruitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem spiritualis intelligentiæ, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Coronantur quidē & alij imitatores ipsius, sed hoc ex industria adiuti per gratiā. Solus iste à matre coronatus est, quia solus cum ordinatis affectionibus tãquã sponsus è thalamo processit ex vtero matris. Sūt autem affectiones istæ quattuor notissimæ, amor & lætitia, timor & tristitia. Absque his non subsistit humana anima, sed quibusdã sunt in coronã, quibusdã in confusione. Purgata enim & ordinatę gloriõsam in virtutum corona reddunt animam. Inordinatę per cõfusione deiectam & ignominiosam. Purgantur autem sic. Si amantur quæ amanda sunt, si magis amantur quæ magis amanda sunt, si non amantur quæ amanda non sunt, amor purgatus erit. Sic & de ceteris. Ordinantur autem sic: in initio timor, deinde lætitia, post tristitia, in consummatio-

matione amor. Compositio quarum talis est. De timore & lætitia nascitur prudentia, & est timor causa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia & tristitia nascitur temperantia, cuius est tristitia causa, lætitia fructus. De tristitia & amore nascitur fortitudo, & est tristitia causa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus corona. De amore & timore nascitur iustitia, & est timor causa iustitiæ, amor fructus.

Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ, virtutes sunt, inordinate perturbationes. Si timorem sequatur tristitia, desperationem generat, si amorem lætitia, dissolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cauet, lætitia de presenti gaudet, prudentis cautelæ finem lætitia possidet. Probet ergo lætitia timorem. Probatus timor nihil aliud quam prudentia est. Comitetur lætitiæ tristitia, quia moderate læta amplectitur, qui tristitia reminiscitur. Temperet ergo lætitiæ tristitia. Temperata lætitia, nihil aliud quam temperantia est. Iungatur amor tristitiæ, quia fortiter sustinet tristitia, qui per amorē quæ sunt amanda desiderat. Confortet ergo amor tristitiam. Cōfortata verò tristitia nihil aliud quam fortitudo est. Iungatur amor timori, quia ordinatè amandis inhaeret, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorem: ordinatus timor nihil aliud quam iustitia est. Duæ affectiones lætitia & tristitia non se extendunt ad alia: in nobis enim lætamur & in nobis tristamur. Amor & timor ad alia se extendunt. Timor enim affectio est naturalis quæ nos coniungit superiori per inferiorem partem, & habet se ad solum Deum. Amor affectio est quæ nos coniungit superiori & inferiori & æquali, & habet se ad Deum & proximum. In his autem duobus perfecta consistit iustitia, vt timeamus Deum propter potentiam, amemus propter bonitatem, & proximum propter naturæ societatem.

Sermo septimus.

Quid est quod dicimus beatam Mariam purificari? Quid verò quod ipsum Iesum dicimus circumcidi? Enimvero tam nõ indiguit illa purificatione, quam nec ille circumcisione. Nobis ergo & hic circumciditur, & illa purificatur, præbentes exemplum pœnitentibus, vt à vi

tij continentibus, primum per ipsam continentiam circumcidamur: deinde à commissis per pœnitentiam purificemur.

Sermo octauus.

Quid est autè quod Maria portat Iesum in vtero. Ioseph in humero, in Aegyptum scilicet iens & inde rediens: Simeon portat in brachijs? Significant isti tres, electorum tres ordines, Maria prædicatores, Ioseph pœnitentes, Simeon bonos operatores. Qui enim alijs Euangelizat, quasi Iesum in vtero portat, vt eum alijs vel potius alios ei pariat. De talibus erat beatus Paulus, qui dicebat: Filiioli mei quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Qui verò pro Christo laboribus fatigantur, qui persequutiones patiuntur, qui nulli male inferunt, sed ab alijs illata patienter ferunt, merito isti portare eum in humeris dicuntur: quibus & ab ipsa veritate dicitur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, &c. Si quis autem est qui porrigat panem esurienti, potum sitienti, ceteraque misericordiæ opera sollicitè impendat egenti: nonne iste rectè videtur eum portare in brachijs? Huiusmodi enim dicitur est in iudicio Dominus: Quamdiu fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis.

Sermo nonus.

Sapientia ædificauit sibi domum, &c. Cum multis modis sapientia intelligatur, quærendum est, quæ sapientia ædificauit sibi domum: Dicitur enim sapientia carnis, quæ inimica est Deo: & sapientia huius mundi, quæ stultitia est apud Deum: vtique ista secundum Iacobum Apostolum terrena est, animalis, diabolica. Secundum hanc sapientiam dicuntur sapientes vt faciant mala, bene autem facere nesciunt: & in ipsa sua sapientia arguantur & perduntur, sicut scriptum est: Comprehendam sapientes in astutia eorum, & perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobo. Et vtique talibus sapientibus videtur mihi dignè & competèter dicitur Salomonis aptari, quod ait: Est malitia quam vidi sub sole, virum qui

qui videtur apud se sapiens esse. Nulla talis sapientia, siue carnis, siue mundi ædificat, immo destruit quæcūque domum inhabitat. Est ergo alia sapientia quæ de sursum est, primum quidem pudica, deinde pacifica. Hic est Christus Dei virtus, & Dei

1. Cor. 1.

d

scientia, de quo Apostolus: Qui factus est, inquit, nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Hæc itaque sapientia quæ Dei erat, & Deus erat, de sinu patris ad nos veniens, ædificauit sibi domum; ipsam scilicet matrem suam virginem Mariam: in qua septem columnas excidit. Quid est in ea septem columnas excidere, nisi ipsam dignum sibi habitaculum fide & operibus præparare? Nimirum ternarius numerus ad fidem, propter sanctam trinitatem, quaternarius pertinet ad mores propter

A

quattuor principales virtutes. Quodd autem in beata Maria sancta trinitas fuerit (fuerit dico per præsentiam maiestatis) vbi solus filius erat per susceptionem humanitatis, testatur nuncius cælestis, qui ei arcana mysteria referens, ait: Aue gratia plena, Dominus tecum. Et post pauca: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ecce habes Dominum, habes virtutem Altissimi, habes Spiritum sanctum, habes Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Necque enim potest esse, aut Pater sine Filio, aut sine Patre Filius, aut sine utroque procedens ab utroque Spiritus sanctus, ipso Filio dicente: Ego in Patre, & pater in me est. Et iterum: Pater autem in me manens, ipse facit opera. Manifestum est fuisse in corde virginis fidem sanctæ trinitatis. Vtrum autem & quattuor principales virtutes tamquam quattuor columnas possederit, inquisitione dignum videtur. Primum ergo videmus an fortitudinem habuerit.

Euc. 1. c

Ioan. 14.

b

Quæ nimirum virtus quomodo illi abesse potuit, quæ abiectis secularibus pompis, spreteque voluptatibus carnis, soli Deo in virginitate viuere proposuit? Nisi fallor, hæc virgo est quæ apud Salomonem legitur: Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus pretium eius. Quæ adeo fortis fuit, vt illius serpentis caput contereret, cui à Domino dictum est: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen illius, ipsa conteret caput tuum. Porro quod temperans, prudens, & iusta fuerit, ex Angeli colloquutione, & sua ipsius responsione luce clarius comprobamus. Salu-

Prouer.

31. A

Gen. 3. c

B

tata quippe tamen venerabiliter ab Angelo: Aue gratia plena, Dominus tecum: non se extulit quasi quæ ex singulari gratiæ priuilegio benediceretur, sed siluit: & qualis esset insolita hæc salutatio, secum cogitauit. Quæ in re quid nisi temperans fuit? At verò cum de cælestibus mysterijs ab eodem Angelo doceretur, diligenter quæsiuit quomodo conciperet, ac pareret, quæ virum utique nõ cognosceret: & in hoc sine dubio prudens exstitit; Iustitiæ autem præferit infigne, vbi se ancillam Domini confitetur. Nam quod iustum sit confessio, testatur qui ait: Præsertim tamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Et alibi iustis dicitur: Et dicetis, in confessione, opera Domini vniuersa bona valde.

Fuit igitur beata virgo Maria fortis in proposito, temperans in silentio, prudens in interrogatione, iusta in confessione. His itaque quattuor morum columnis, & tribus fidei prædictis, extruxit in ea sibi domum sapientia cælestis, quæ adeo mentem eius repleuit, vt de plenitudine mentis secundaretur & caro, ac virgo singulari gratia eandem ipsam sapietiam carne tectam pareret, quam prius mente pura conceperat. Nos quoque si eiusdem sapientiæ fieri domus volumus, necesse est vt eisdem septem columnis extruamur, id est, vt fide & moribus ei præparemur. Et in moribus quidem solam

Ps. 139.

C.

puto sufficere iustitiã, ceteris tamen virtutibus circumfultam. Itaque ne errore fallatur ignorantia, sit ei præuia prudentia. Sint hinc inde temperantia atque fortitudo, ne forte labatur, vel in dexteram, vel in sinistram partem declinando.

Sermo decimus.

ET vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Admirabilis est in natiuitate, consiliarius in prædicatione, Deus in operatione, fortis in passione, pater futuri sæculi, in resurrectione, princeps pacis, in perpetua beatitudine. Hæc etiam nomina possunt ei congruè assignari in opere nostræ salutis. Nam primò dicitur admirabilis in conuersione nostræ voluntatis, quæ mutatio est solum dextera excelsi. Postmodum dicitur consiliarius in reuelatione suæ voluntatis, quæ reuelat quid sequendum sit iam conuerso.

Isai. 9. b

Vnde

Act. 9. b Vnde Paulus conuersus dicebat: Domine quid me vis facere? Conuersi autem necesse est compungantur pro præteritis delictis, in quorum remissione & quidem Tertio dicitur Deus, cuius tantum est peccata remittere. Hinc est quod Saluatore nostro in terra remittente peccata, Iudæi dicebant eum blasphemare, quasi qui assumeret sibi quod erat solius Dei. Quarto dicitur fortis: luxta

2. Tim. 3. c sententiam enim Apostoli necesse est vt omnes qui pie volunt viuere in Christo lesu, persecutionem patiantur. Sed quis sustineret nisi ille iuaret? Vnde David: Nisi quia Dominus adiunxit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Cum ergo nos in tribulatione protegit, cum ipsas æreas potestates arcet à nobis ac repellit, quid aliud in hoc opere dici potest nisi fortis? Vnde dictum est: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Et quoniam ipsa conuersio, & vita nostra in Christo agenda est non intuitu temporalium rerum, sed spe futurorum bonorum, ideo Quinto loco ponitur, pater futuri sæculi. Pater scilicet in regeneratione corporum nostrorum. Quia verò omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur: vt discernat immutationem iustorum ab iniquorum resurrectione, ponitur Sexto loco princeps pacis. Qua obrenta, tota perfectio impletur, nec iam ultra aliud quidquam apperendum relinquatur. Ipsa est enim in cuius exultatione concinit Psalmista, dicens: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacem. Horum sex nominum consequentiam & virtutem breuiter atque eleganter comprehendit vno nomine Angelus loquens ad Ioseph: Et vocabis (inquit) nomen eius Iesum. Cuius videlicet nominis exponens rationem: Ipse enim, ait, saluum faciet populum suum à peccatis eorum.

cularia desideria, vt sobriè iuste & pie viuamus. Impietas erat incredulitas, quia Deum nec credebamus nec colebamus. Deum enim sicut pium est colere, sic impium est abnegare. Secularia desideria sunt concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vitæ: quæ trahunt & inclinant ad amorem sæculi; istis abnegatis, viuunt homo sobriè, refrenans concupiscentiam carnis; concupiscentiam oculorum, superbiam vitæ. Postquam verò incipit esse sobrius, contra duplicem ebrietatem duplicem ponit sobrietatem. Ebrietas exterior voluptatum effusio, interior curiositatum occupatio. Contra sobrietatem exterior voluptatum refrenatio, interior curiositatum exclusio. Ita viuunt homo sobriè quantum ad seipsum, iuste quantum ad proximum, cui exhibet quod iustum est. Iustitia est in duobus, in innocentia, & in beneficentia. Innocentia iustitiæ inchoat, beneficentia consummat. Pie quantum ad Deum. Pietas est in duobus; vt de nobis non presumamus, sed in Deo perfectè confidamus: vt per eum omnia mundi impedimenta vincamus. In Deo non est diffidendum, sed securè & fiducialiter est agendum. Ipse tamquam pius & laudabilis medicus prius bibit potionem quam parabat suis, id est, passionem & mortem sustinuit, & sic sanitatem immortalitatis accepit, & impassibilitatis, docens suos vt confidenter biberet potionem quæ generat sanitatem & vitam: & qui post passionem vitam æternam viuunt, speret nobis vt idem speremus ab eo securi.

D *Pf. 93. c* *Pf. 23. b*

1. Cor. 15. c

Pf. 147.

Matth. 1. d *Ibidem.*

Sermo duodecimus.

ERant ibi positæ lapideæ sex hydræ secundum purificationem Iudæorum: Intelligamus has sex hydras positas, esse sex obseruantias seruus Dei propositas, in quibus tamquam Iudæi purificari debeant. Sunt autem istæ, silentium, psalmodia, vigilia, ieiunium, opus manuum, carnis munditia: in hydra silentij purificamur à peccatis, quæ verborum late contrahimus. Cuius vitij sunt octo species: Est enim verbum stultum, vanum, mendax, ociosum, dolosum, maledicum, impudicum, excusatorium. Quæ nimirum pestis de loquacitate nascitur, & per silentij censuram, aut euertitur funditus, aut certe ne multum noceat, reprimitur. In psalmodia fit duplex confessio, vbi & peccator de cul-

E Sermo undecimus.

Filius Dei apparuit, vt nos adiuuaret & erudiret: quod potest: quia est virtus Patris & sapientia. Virtus adiuuat, sapientia erudit & informat. Infirmitati auxilium est necessarium. Cæcitas eruditione indiget & doctrina. Eruditur sanè, faciens abnegare impietatem & sæ-

Ad Tit. 2. d

de culpis compungitur, & Deo laudes super iudicia iustitiæ suæ dicuntur. In hac ergo hydia Iudæus quisque, qui scilicet rectè confitetur, purificatur ab immundo spiritu blasphemiarum, cui ante conuersionem subiacebat. Dum enim seipsum laudaret, ac Deum accusaret, quid aliud, qua blasphemus erat?

G An non sunt blasphemii qui dicunt: non est æqua uia Domini? An non insipiens ille blasphemus qui dicit in corde suo, non est Deus? Iam uerò conuersus, & confessus, canticisq. Diuinis instructus, correctæ uita corrigit & uerba, sequ. ipsum accusans, mala sibi computat: Deum autem laudans, bonum quod in se uideret, non sibi, sed illi applicat: & hoc totum agitur in psalmodia.

Per psalmodiam accipe quidquid Deo agitur cum mentis melodia, siue sint psalmi, siue hymni, siue etiam quæcumque cantica. Tertiam hydriam posui superius uigilias; has semper debet comitari orationum instantia. Vnde & Dominus in Euangelio legitur in oratione pernoctasse, & discipulos suos exhortans utrumque simul coniunxit, dicens: Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Tales uigiliæ abluunt nos à fordibus, quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum obliuione quadam à uia salutis intepuimus ac torpuimus. Quarta hydria est ieiunium, de quo quis dubitet an & ipsum purificet? Vera est illa sententia: Contrarijs curantur contraria. Si ergo per gulam peccauimus, & ingluuicem, quid restat nisi ut per abstinentiam reparemur? Nec solum huius uitij fit per ieiunium purificatio, insuper & uirtus ad expellendos demones comparatur, dicente Domino: Hoc genus in nullo potest eijci, nisi in oratione, & ieiunio. Sequitur quinta hydria, quæ dicitur opus manuum. In quo si queratur an sit aliqua purificatio, facillè potest inueniri per multa. Nam ut plurima præteream, hoc solum quanti sit præconij, quantæ gratiæ, quis dignè æstimet suo se quemque labore transigere, ac nullius aliquid desiderare? Ac ne me quisquam putet hæc magis declamatoriè quam ex ueritate proferre, audiat ipsam doctorem nostrum, in fide & ueritate Apostolum Paulum scribentem ad Thessalonicenses, hæc ipsa docetem & præ-

bis, & ut honestè ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis. Audiat eundem ipsum sapiëntem: quæ docebat: Ipsi enim scitis, inquit, quemadmodum oportet ut porteat uos imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter uos, neque panem gratis manducauimus ab aliquo, sed in labore, & fatione nocte, & die operantes, ne quem uestrum grauaremus. Item audiat docentem quæ faciebat. Cum essemus apud uos, hæc denunciabamus uobis, quoniam si quis non uult operari, neq. manducet. Vides, quam sollicitè obseruandum præcepit Dòctor gentium opus manuum? Cur hoc tantoperè curauit, nisi quia: sicut bonus, & diligens pastor, hoc ouium saluti plurimum expedire prouidit? Restat uitiua, carnis munditia. In hac fit purificatio, ab illa quinque partia corporis illecebra, uisus, auditus, gustus, odoratus, tactus. Et cetera quidem prædicta, id est silentium, psalmodia, uigiliæ, ieiunium, opus manuum, exerceri sine ista possunt: sed si lumbi præcincti non sint, id est, si desit carnis munditia, lucernæ ardentes quid proderunt? Hinc ergo colligendū est, quòd sit necessaria huius hydriæ purificatio, quæ sola omnibus supra dictis æquipollentem obtinet uim salutis. Et notandū quod in his omnibus obseruantijs quattuor primas debemus nobis, quintam proximo, sextam Deo. Nam silentium, psalmodiam, uigilias, ieiunium, debet quisque exercere propter seipsum, hoc est propter suam disciplinam, opus manuum propter proximum, ne quem grauet, sed magis habeat unde tribuat necessitati patienti, carnis munditiam propter Deum, ut illi placeat, & eius uoluntatem faciat. Vnde scriptum est: Hæc est enim uoluntas Dei sanctificatio uestra, ut abstineatis uos à fornicatione, ut sciat uisusque uestrum uim uas possidere in sanctificatione, & honore. Quod autem illæ hydriæ lapideæ dicuntur, significat, quod sine aliqua difficultate obseruari non possunt, & quod dura & aspera est uia quæ ducit ad uitam. Vel certè lapideæ dicuntur propter fortitudinem ne facillè fraudantur aut dissoluantur, & effundatur liquor gratiæ qui in eis continetur; quòd utique citò contingere posset, si uel fictiles essent, uel lignæ, seu cuiuslibet aterius fragilis materiæ. Vel etiam lapideæ, id est Christianæ, à lapide Christo, ut scilicet in fide Christi fiant.

H abundetis magis, & operamini deus, ut quieti sitis, & ut uestrum negotium agatis, & operemini manibus uestris sicut præcepimus uo-

1. Thef.
8. f.
Ps. 52. a

Mar. 14

Mar. 9.

1. Thef.

4. a

2. Thef.

3. b

Ibidem.

I

1. Thef.

4. a

K

Sermo Decimus tertius.

107. 2. a

Capientes singulæ metretas binas vel ternas. Hic primū sciendum est, quod huiusmodi hydræ aliquando sunt vacuæ, aliquando sunt plenæ. Plenæ autem aliquando veneno, aliquando aqua, interdum etiam vino. Vacuæ quippe & inanes sunt, cum pro inani gloria vel aliquo temporali emolumento fiunt. Plenæ veneno sunt, si cum murmure & animi rancore gerantur. A qua plenæ dicuntur, cum ex timore Dei observantur. Si quidem per aquam timor intelligitur. Vnde & apud Salomonem legitur. Timor Domini fons vitæ. Vino autem plene sunt, cum timor vertitur in amorem, cum caritas excludit timorem, cum ea quæ prius observabantur timore pœnæ, iam exercentur delectatione & amore iustitiæ. Vt vacuæ vel veneno infectæ sint non vult Dominus: vt impleantur aqua iubet Dominus: vt autem aqua in vinum vertatur, hoc facit Dominus.

Prover.

17. d

107. 2. a

Sed quibus implere hydras aqua imperat Dominus? Ministris vtique, quos & constituit super familiam suam, vt dent illis in tempore tritici mensuram: quibus tamen Maria primum suggesserit dicens: Quodcumque dixerit vobis facite. Quo exemplo innuitur, quod officium prædicationis nõ debent vsuipare sibi nisi quos Maria, id est mater gratia prius instruxerit. Alioquin dicitur eis: Regnauerunt, & non ex me: principes existerunt, & ego ignoraui. Implent ergo ministri hydras aqua, prædicant mira de dulcedine regni, intentant horrenda de terrore supplicij: fit summus auditoribus de vtroque timor, ne vel illo fraudentur, vel isto plectantur, & ita capiunt hydræ metretas binas. Quid est autem, vel ternas? Addatur illis duobus tertius timor, & capiunt hydræ metretas ternas. Et illi quidem duo prædicti timores de futuro, sunt valde vtilis. Sed est alius timor de præfenti multo probabilior, quo timet homo, & semper est pauidus ne interna gratia deseratur. Quisquis igitur hoc timore repletus fuerit, profecto binis, metretas ternas addidit. Notandum autem quod cum hydræ plenæ factæ sunt vsque ad summum, tunc aqua versa est in vinum bonum: quia nimirum ordo rationis est, vt si timor est initium caritatis, perfectum sequatur etiam plenitudo dilectionis. Vnde etiam Architrictinus dicit ad

107. 2. a

Sponsum: Omnis homo primum vinum bonum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruaisti vinum bonum vsque adhuc. Consuetudinis est sæcularium hominum, vt cum aliquem honorem adipisci desiderant, ceteros sibi prius per amorem acquirant: cum verò addepi fuerint, elati potestate, eos ipsos per timorem sibi postmodum subiiciunt, quibus prius priuati non terrorem, sed amorē exhibuerant. Isti ponunt primum bonum vinum, id est amorem, & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est, id est timorem. E contrario facit sponsus noster: semper enim feruat ad vltimum bonum vinum: quod verò in eius comparatione deterius est, ante propinat dicens: Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore. Si ex timore te feceris ipsius seruum, faciet te ex caritate amicū suū. Et sic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. Ad hoc enim purificaris in illis sex hydris aquis timoris, ad hoc in timore accedis ad ipsum tanquam seruus ad dominum, vt de seruo proucharis in filium.

M
Eccl. 2. a

Sermo decimusquartus.

Ecce vicit leo de tribu Iuda: radix David aperire librum, & soluere septem signacula eius. Septem signacula sunt, temporalis natiuitas, legalis circumcisio, matris purgatio, fuga in Aegyptum, carnis necessitudo, baptismus, passio. Hæc siquidem sunt veræ quædam humanitatis insignia, quibus se teneri ac ligari voluit incarnata Dei sapientia. Ipsa quippe est secunda in trinitate persona, & licet eandem incarnationem simul fecerint Pater & Filius, & Spiritus sanctus, non tamen Pater, aut Spiritus sanctus est incarnatus, sed solus Filius. Impleuit quidem, & Pater, & Spiritus sanctus carnem filij, à quo neuter eorum poterat separari, sed impleuit maiestate, non susceptione. Ideoq. Filius ostendit in carne potentiam Patris per opera, exhibuit bonitatem Spiritus sancti remittendo peccata, & quod ipse erat, id est, sapientia, occultauit per illa prædicta signacula. Facta est igitur res mira, & obstupenda. Infirmata est virtus summa, & vt ita dicam (si dici liceat, quod sumen reuenter dico) quasi insatuata est sapientia. Nec erubescio dicere, quod non erubuit doctor gentium docere: Sic nempe credidit, sic docuit,

sic

Cor. 1. sic scriptum reliquit: Nos, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Verumtamen hæc virtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda: vt omnium implerentur oraçula prophetarum. Passus est ergo in cruce impassibilis Deus, & in carne nostra mortali mortuus ac sepultus immortalis Dei filius. Sed ecce tertia die resurrexit à mortuis: & qui agnus exstiterat in passione, leo factus est in resurrectione. Surrexit, & vicit leo de tribu Iuda: quia mortem quam ex infirmitate nostra pertulit, ex virtute sua resurgendo calcavit. Resurgens enim à mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Resurgendo autem & in cælum ascendendo, librum aperuit, quia nimirum ex auctoritate Sacræ Scripturæ quod Deus esset, innotuit. Vnde scriptum est: Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua. Septem quoque eiusdem libri signacula soluit, quando eloquia sacra fidelium mentibus referavit, & quidquid de misterijs suis Lex & Prophetæ sub allegorijs prædixerant, de his scilicet quæ per hominem temporaliter gessit, de se prædicta, & in se, ac per se completa, luce clarius indicavit.

Sermo decimusquintus.

R Mar. 16. **Q**uid est, quod post mortem eius tres illæ sanctæ mulieres emerunt aromata, vt in monumento positum vngerent eum? Quid in tua astione nobis reliquerunt imitandum? Res enim gesta (vt ait beatus Gregorius) aliquid in Sancta Ecclesia signat gerendum. Et nos ergo si Christum mortuum, id est, fidem Christi mortuam in corde cuiuspiam fratris senserimus, danda nobis opera est, vt ad vngendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Significant autem tres illæ mulieres tres in nobis efficientias, quæ sibi congrua comparant aromata. Quæ sunt illæ? Mens, nianus, lingua. Omnis enim qui emit, dat & accipit aliquid, & quod dat perdidit, vt possideat quod accipit. Dat igitur mens nummum propria voluntatis,

Oper. D. Bern. Tom. I.

& comparat affectum compassionis, zelum iustitiæ, discretionem consilij. Dat manus obedientiam, & emit in tribulatione patientiam, in opere perseverantiam, in carne continentiam. Dat lingua nummum confessionis, & accipit modum in correctione, copiam in exhortatione, efficaciam in persuasione. Tatibus vnguentis compositis, dum ad monumentum simul venerint, colloquuntur inuicem, & dicunt: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Lapis iste est, vel nimia tristitia, vel pigritia, vel duritia, quæ dum cordis aditum obstruit; frustra ad vngendum mortuum mens, vel manus, vel lingua, cum quibuslibet aromatibus venit. Sed quoniam scriptum est: Præparationem cordis eius audiuit auris tua: vident lapidem reuolutum, introcunt in monumentum: & quem vngere volebant mortuum, audiunt fuscitatum. Quis hoc indicat? Quis hoc prædicat? Angelus vtique, testis resurrectionis. Videtur scilicet huius in quo Christus resurrexit, vultus lætior, aspectus venustior, sermo purior, incessus modestior, & ad omnè opus bonum spiritus promptior: Quæ omnia quid sunt aliud quam quidam internæ resurrectionis hilaris nuncius? Cetera quoque quæ in Christi resurrectione gesta, vel dicta sunt, vt potè, de inuento sudario, ac de ipso Domino in Galilæa videndo, & alijs quæ Euangelica continet historia, possunt nimirum iuxta ceptam tropologiam interpretari, vt quod historicè præcessit in capite, consequenter etiam credatur fieri moraliter in eius corpore.

Sermo decimus sextus.

Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Tres in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Similiter in interno, vt in Isaia legimus: Vermis eorū non morietur, & ignis eorum non exstinguetur. Duo mala sunt vermis, & ignis: altero roditur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quæ in eo vtique intelligitur quod dicitur non morietur, & non exstinguetur. His qui in cælo sunt, datur testimonium beatitudinis; his qui in terra, iustificationis, his qui in inferno sunt, damnationis. Primum testimonium est gloria, secundum gratia, tertium iræ:

D d

Sermo

Sermo X V I I.

D *LUC. 11.* **V**eniens ad nos de via noster amicus, id est, quilibet conuersus proximus, tribus panibus reficiendus est. Primus panis est continentia, qua restringitur corpus ne deinceps per mortiferas voluptates defluat. Secundus est humilitas, qua instruitur anima, ne de ipsa sua continentia superbiat. Tertius est feruor caritatis, quo accenditur spiritus vt vtrumque, id est, corpus & animam in castitate & humilitate perseueranter custodiat. His tribus virtutibus, id est, castitatis, humilitatis, caritatis, tamquam tribus panibus reficitur homo, Dei & roboratur, vt secundum Apostolum in die aduentus Domini sit integer spiritus, anima & corpus. Spiritum autem voco gratiam, quæ (iuxta Apostolum eundem) adiuuat infirmitatem nostram ne deficiamus donec suo tempore metamus bonum quod seminamus. Vocatur primus panis carnalis vel corporalis, secundus rationalis, tertius spiritualis. Hi panes quoties defunt à Deo requirendi sunt. Merito autem tres quæruntur quia tres reficiendi veniunt: anima quæ de vitæ caro quasi coniunx, spiritus velut vtriusque vernaculus. Et notandum quod non ait, Da: sed Commoda mihi tres panes, quasi redditurus: quia sacerdos peccatori conuertenti debet quidem gratiam Diuinitus impetrare, fructum verò eiusdem gratiæ non sibi debet, sed Deo referre.

Sermo X V I I I.

E *IOAN. 3. b* **N**emo ascendit in cælum nisi qui de cælo descendit, filius hominis qui est in cælo. Dominus, & Saluator noster Iesus Christus volens nos docere quomodo in cælum ascenderemus, ipse fecit quod docuit, ascendit in cælum. Et quoniam ascendere non poterat, nisi prius descenderet: descendere autem cum vel ascendere non patiebatur Diuinitatis suæ simplicitas, quippè quæ nec minui potest nec augeri, aut aliquo modo variari, assumpsit in vnitatem suæ personæ naturam nostram, id est humanam, in qua descenderet & ascenderet, viamque nobis qua & nos ascenderemus, ostenderet. Quod totum indicant Sancti Euangelii ver-

ba proposita. In eo enim quod dictum est: Nemo ascendit in cælum nisi qui descendit, assumptio humanæ naturæ exprimitur; in eo autem quod infertur: Qui est in cælo, Diuinitatis suæ incommutabilitas ostenditur. In quibus verbis illud etiam innuitur, quod ipse sit via per quam ascendamus, ipse patria vbi maneamus: via scilicet transuentibus, patria peruenientibus. Manens itaque quod erat in natura sua, descendit & ascendit propter nos in nostra: attingens nimirum à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Descendit siquidem quo inferius non decuit, ascendit quo celsius non potuit. Ipsumque descensum egit fortiter, quia virtus erat: ascensum disposuit suauiter, quia sapientia erat. Descendit autem dictum est, non cecidit: quia qui cadit, sine gradu ruit: qui autem descendit, gradatim pedem ponit. Sunt ergo gradus in descendendo, sunt in ascendendo. In descendendo primus quidem gradus est à summo cælo vsque ad carnem, secundus vsque ad crucem, tertius vsque ad mortem. Ecce quousque descendit. Numquid amplius potuit? Poterat iam certè rex noster dicere, & quasi quodam operis effectu clamare: Quid ultra debui facere, & non feci? Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Vidimus descensum, videamus & ascensum. Sed & ille quoque triplex est, & eius primus gradus gloria resurrectionis, secundus potestas iudicij, tertius confessus ad dexteram patris. Et de morte quidem meruit resurrectionem, de cruce iudicij potestatem, vt quoniam in illa iniuste iudicatus est, de illa iustam obtineret iudicij censuram, ipso post resurrectionem dicente: Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Ipsam verò ferui formam, id est, carnem in qua passus & mortuus est, resuscitatam euexit super omnes cælos, & super omnes Angelorum choros, vsque ad dexteram Patris. Quid hac dispositione suauis, vbi mors absorberetur in victoria, vbi ignominia crucis vertitur in gloriâ: vt de illa dicant sancti: Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Vbi & ipsa carnis humilitas ex hoc mundo transit ad Patrem. Hac ascensione nihil sublimius, hoc honore nihil gloriosius dici potest aut cogitari. Sic per incarnationis suæ mysterium descendit & ascendit Dominus: relin-

Sap. 8. A

F

I Sai. 5. A
IOAN. 15

Matth. 28. d

Gal. 6. d

relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius . Sumamus & nos de mysterio eius moribus nostris exemplum . Qui enim dicit se in Christo manere , debet sicut ipse ambulavit , & ipse ambulare . Descendamus per viam humilitatis , ponaturq. nobis primus eius gradus , id est primus profectus , nolle dominari ; secundus , velle subijci ; tertius , in ipsa subiectione quaslibet contumelias & iniurias illatas æquanimitè pati .

Isai. 17.
d

Primo gradu caruit in cælo Lucifer ille , qui dixit in corde suo : In cælum ascendam : super astra Dei exaltabo solium meum : sedebo in monte testamenti , in lateribus Aquilonis : ascendam super altitudinem nubium : similis ero Altissimo . Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cælo : & hoc idè fortè , quia omninò intolerabilis superbia est , velle dominari . Secundo gradu caruerunt primi homines in Paradiso , qui licet sua maluerint voluntate abuti , quam creatori subijci : non tamen præsumpserunt ceteris suæ fortis dominari . Ideoq. culpa eorum , & pœna longe extitit dissimilis superbiæ , atque ruinæ diaboli . Vnde & Diuina clementia quandoque meruerunt reparari . Tertium gradum non habent qui ad tempus credunt , sed in tempore tentationis recedunt . Hæc dicimus , vt sciamus à quorum imitatione declinare debeamus : nam , & diabolus , & homo vterque ascendere præposterè voluit : hic ad scientiam , ille ad potentiam , ambo ad superbiam . Non sic ascendere velimus , quin potius audiamus Prophetam quærentem ,

H quomodo ascendendum sit . Quis , inquit , ascendet in montem Domini , aut quis stabit in loco sancto eius ? Innocens mantibus , & mundo corde , qui non accepit in vano animam suam , nec iurauit in dolo proximo suo . Vbi notandum , quod triplicem gradum ascendendi constituit . Primus gradus est innocentia operis ; secundus , munditia cordis ; tertius , fructus ædificationis . Quos gradus miro modo iuuenimus in superioribus gradibus descensionis . Ibi quippe fuerat tertius gradus , tolerantia iniuriarum . Ipsa est enim quæ probat huius ascensionis primum gradum , id est , innocentiam operis . Ibi secundus fuerat patientia subiectionis , & ipsam operatus munditia cordis , quæ est secundus ascensionis gradus . Ad hoc enim Doctores & Prælatos habemus , vt cor mundemus dicente Domino : Iam vos mundi estis propter sermonem quem

Ioan. 15

loquutus sum vobis . Ibi etiam primus gradus fuerat contemptus dominationis : hic tertius , est fructus ædificationis . Quisquis autem dominari non appetit , is profectus fructuosè præest ceteris instituentis .

Sermo decimusnonus .

Quis ascendet in montem Domini ? *Pf. 23. a*
Ascendit quidem semel Christus corporaliter super altitudinem cælorum , sed & nunc ascendit quotidie spiritualiter in cordibus electorum . Si ergo volumus & nos cum eo ascendere , ascendendum nobis est in môtēs virtutum de vallibus vitiorum , Est autè gemina species ipsorum vitiorum . Alia enim sunt quæ nocent nobis , alia quæ proximis . Illa flagitia , ista vocantur facinora : & hæc omnia dicuntur vallis lacrymarum , quia omni fletus fluuio plangenda est vita peccatorum . De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia , membrorum , sensuum , cogitationum . In prima continentia cohibetur actus , in secunda vitatur aspectus , in tertia refecatur affectus . Itè de valle facinorum ascenditur in montem innocentia . Hic erigitur scala : Quod tibi non vis fieri , alij ne facias : & ponitur in ea triplex gradus timoris , vel eius scilicet qui patitur ne reddat talionem , vel superioris potestatis ne inferat ultionè , vel interni iudicis qui reddit vnicuique secundum opera sua . Cum autem ad hunc montem ascenderit , iam iusti sunt , & ex fide viuunt , sed necesse est eos secundum Apostolum persequutionè pati . Itaque confugiendum est de monte innocentia ad montem patientia : & hic quoque erigitur scala triplicis gradus . Præmus est Domini passio ; secundus martyrum fortitudo ; tertius præmij magnitudo . Possunt sane gradus isti dici gradus pudoris , sicut in innocentia fuerunt gradus timoris . Et nota , quod mons iste patientia secundum hos gradus est arduus , spinosus , aridus . Arduus propter difficultatem imitandi passionem Domini ; Spinosus propter aculeos tentationum , quæ multiplices , damna scilicet rerum , contumelia verborum , cruciatus corporum , in quibus sancti martyres examinantur . Aridus propter retributionem præmiorum , quæ non in hoc sæculo speratur , sed in futuro . Post hunc montem restat etiam alius mons ascendendus , mons scilicet mō-

rum: ad quem eum peruenerit, iam in eo
Pf. 75. a Deus requiescit. Vnde scriptum est: Factus
 est in pace locus eius. Sed & in hoc monte
Mat. 7. b pacis erigitur scala caritatis, vnde Dominus
 dicit: Quæcumque vultis vt faciant vobis
 homines, & vos facite illis. Volumus siqui-
 dem retribuere vobis, volumus ignosci, volu-
 mus gratis dari.

Sermo vigesimus.

DE Spiritu sancto testatur Scri-
 ptura, quia procedit, spirat, in-
 habitat, replet, glorificat. Pro-
 cedere dicitur duobus modis:
 vnde, & quo. Vnde? à Patre, & Filio. Quo?
 Ad creaturam. Procedendo prædestinat,
 spirando vocat quos prædestinauit, inhabi-
 tando iustificat quos vocauit, replendo ac-
 cumulat meritis quos iustificauit, glorifican-
 do ditat præmijs quos accumulauit meritis.

Sermo vigesimus primus.

Ioã. 16. f **S**piritus sanctus arguit mundum de
 peccato, quod dissimulat: de iusti-
 tia quam non ordinat, dum sibi,
 non Deo eam dat: de iudicio quod
 vsurpat, dum tam de se, quam de alijs te-
 mere iudicat.

Sermo vigesimus secundus.

Ioã. 12. d **Q**VI mihi ministrat, me sequatur.
 Quidam sunt qui non sequuntur
 Christum, sed fugiunt. Alij non
 sequuntur, sed præeunt. Nonnul-
 li sequuntur, sed non assequuntur. Alij verò
 sequuntur, & consequuntur. Non sequun-
 tur, sed fugiunt, qui necdum peccare desi-
 stunt, de quibus scriptum est: Omnis qui ma-
Ioã. 3. c *Pf. 73. d* **A**le agit, odit lucem. Et Propheta: Ecce isti qui
 elongant se à te, peribunt. Non sequuntur,
 sed præeunt, qui magistrorum sententijs suas
 præferunt. Quorum imaginem tenebat Pe-
 trus, cum pro salute nostra volètem pati Do-
Matth. 16. c minum increparet, dicēs: Absit à te Domine
 non erit tibi hoc. Sequuntur, sed non asse-
 quuntur, qui segniter ac remissè agunt, vel
 vsque ad finem nõ perseverantes de medio
Hebr. 12. c itinere reuertuntur. Talibus dicit Apolto-
 lus: Remissas manus & dissoluta genua eri-
 gite, & gressus rectos facite pedibus vestris,
 vt non claudicans quis erret, magis autem

fanetur. Sequuntur, & consequuntur, qui
 viam humilitatis eius deuoto mentis affectu
 perseveranter imitantur. Huiusmodi vere
 sequuntur Dominum. Qui mihi ministrat, me
 sequatur, id est, me imitetur. Quo fru-
 ctu? Vt vbi sum ego, inquit, ibi sit & minister
Ioã. 12. d meus. Fructus itaque huius imitationis, mæ-
ibid. m. sius est æternæ beatitudinis.

Sermo vigesimus tertius.

QVIVIT venire post me, per me,
 ad me. Post me, quia veritas
 sum, per me, quia via sum, ad
 me, quia vita sum. Qui vult
 venire post me, abneget se-
 metipsum, & tollat crucem suam, & sequa-
 tur me. Tria proposuit Christus, Dei virtus,
 & Dei sapientia, Angelus magni consilij, ani-
 mæ rationali ad imaginem Trinitatis factæ,
 scilicet seruitutem, vilitatem, asperitatem. M
 In abnegatione sui, seruitus, in toleratione
 crucis, vilitas, in imitatione Christi, designa-
 tur asperitas, vt quæ per inobedientiam de
 statu trine felicitatis ceciderat, humiliata
 afflictione trine miserix, per obedientiam
 resurgat. Ceciderat enim à seipsa, à socie-
 tate Angelorum, à visione Dei, id est, à liberta-
 te, à dignitate, à beatitudine. Audiat ergo
 consilium, vt abnegando semetipsam, id est,
 propriam voluntatem, sui libertatem recu-
 peret, tollendo crucem suam, id est, carnem
 suam cum vitijs, & concupiscentijs crucifi-
 gendo, per cõtinentix bonum recuperet so-
 cietatem Angelorum: sequendo Christum,
 id est, eius passionem imitando, recuperet
 claritatis eius visionem: quia si compatimur
 ei, & conregnabimus.

Sermo vigesimus quartus.

Pretiosam in conspectu Domini
 mortem sanctorum eius facit ali-
 quando vita, aliquando causa, ali-
 quando vita simul cum causa. In
 Cõfessoribus, qui in Domino moriuntur, fa-
 cit pretiosam, vita. In martyribus, qui pro
 Domino moriuntur, facit eam pretiosam ali-
 quando sola causa, aliquando causa pariter
 & vita. Et illa quidem mors pretiosa est
 quam commendat vita, pretiosior verò
 quam facit causa, pretiosissima verò quam
 præuenit vita simul cum causa.

Sermo XXV.

Ibidem.

Preciosa in conspectu Domini, mors sanctorum eius. Tria sunt quæ sanctorum faciunt hominem, victus sobrius, actus iustus, sensus pius. Victus sobrius erit, si continentem, si socialiter, si obedientem, id est, castè, caritatiuè, humiliter vixerimus. Per continentiam enim castitas, per socialitatem caritas, per obedientiam humilitas acquiritur. Et hæc est virtus quæ animam perfectè Deo subditam, sub vmbra alarum ipsius facit securè viuere. Actus iustus erit si fuerit rectus, discretus, fructuosus. Rectus per bonam intentionem, discretus per mensuram possibilitatis, fructuosus per vtilitatem proximorum. Sensus pius erit, si fides nostra Deum sentit summè potentem, summè sapientem, summè bonum: vt per eius potentiam nostram credamus adiuuari infirmitatem, per eius sapientiam nostram credamus corrigi ignorantiam, per eius bonitatem nostram credamus dilui iniquitatem. Tria sunt quæ mortem Sanctorum faciunt pretiosam, quies à labore, gaudium de nouitate, securitas de æternitate.

Sermo XXVI.

Matth.
23. f.

Triplicem nobis commendat gradum parabola triplex lectionis vnus. Ager est corpus. Huic dum adhuc dominantur passionnes desideriorum, iacet incultus, & obnoxius maledicto. Spinæ & tribulos germinat, quid intus lateat ignoratur. **B** Quis enim eo tempore idoneum reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam insipienter exponis anima corpus tuum? Nescis quid absconditum sit in eo. Quid, nisi regnum cælorum? Inuenire est in eo salutis opera, quibus regnum cælorum poterit adipisci. Eme ergo agrum, & à concupiscentijs tuis tibi vendica corpus tuum, dato nimirum pretio fomentum, & occasionebus ipsarum concupiscentiarum. Vbi verò thesaurum effoderis, esto iam negotiator, & pretiosas margaritas quære. Si pretiosissimam vnam inueneris, etiam tunc vende quidquid habes, & eme eam. Quæ est tamen vna tam pretiosa? Neque enim mirum si pro thesauro vendidit quæcumque habebat, id est, pro diuitijs salutis, &

Oper. D. Bern. Tom. 1.

peccata, & peccati fomenta deseruit. Hæc quippe sola prius habebat. Nunc autem vbi thesaurum hunc reperit, quomodo quærit bonas margaritas, & pro vna omnia vendidit? Ego vnam hanc nihil aliud quam vnitatem arbitror esse. Quærit autem bonas margaritas, qui in opere salutis suæ non est contentus inferioribus bonis, sed summa quæque & excellentiora perquirat. Nihil ergo pretiosius inueniens vnitatem, non parcat omnibus ceteris propter eam: ieiunijs, vigilijs, orationibus, audacter præferat vnitatem. Volo autem vt in ea quoque sic maneat, non quasi vnus ex omnibus, sed quasi cum omnibus vnus. Latum expandat sinum, ex omni genere affectio non claudat intra viscera sua, omnibus omnia fiat, & congaudere paratus & compati, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim cum ad litus veniens, malos pisces à sagna caritas excludet, & quidquid molestum est, foras mittetur. **C**

Sermo XXVII.

Eodem ordine quo præcessit culpa, subsequuta est etiam culpa medicina. Primum peccatum est factum in cælo per superbiam præuaricatoris Angeli, qui dixit in corde suo. In cælum *Is. 14. d.* conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sed ego in monte testamenti, in lateribus Aquilonis: ascendam super altitudinem nubium: ero similis Altissimo. In seipso tumuit, & de sorte beatorum spirituū eiectus, cælorum regnum amisit. Cõtra hoc peccatum dictum est: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. *Mat. 5. a* Secundum peccatū commissum est per inobedientiã mulieris in Paradiso. Ex hoc peccato facta est caro rebellis spiritui, vt quoniam spiritus eius non fuit subiectus creatori, nec caro sit subiecta spiritui. Cõtra hoc est dictum: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Horum duorum peccatorum comprehendit Dominus medicinam, dicens: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. *Matth. 11. d.* Tertium peccatum fuit, quod ipsa mulier virum quoque secum traxit in culpam. Debit quidem illa peccatum suū deslere, nec addere peccatum peccato, sed in hoc se putant habere consolationem, si virum faceret peccati sui participem. Quodammodo enim naturale est vnumquemque velle siue in vitijs siue in virtutibus

Ibidem.

Matth.

11. d.

D associare sibi consortem. Contra hoc
Mat. 5. a peccatum est istud remedium: Beati, qui
 lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quartum
1. Tim. 2 peccatum commisit Adam, qui con-
a sensit. Adam enim (sicut ait Apostolus)
 non est seductus, mulier autem seducta in
 prauaricatione fuit. Illa per ignorantiam,
 iste peccauit per infirmitatem. Peccauit au-
 tem nimis diligendo vxorem, non quia eius
 voluntatem fecit, sed quia eam, voluntati
 prætulit Diuinæ. Vnde, & à Domino ei di-
Gen. 3. r ctum est. Pro eo, quod obedisti voci vxoris
 tuæ plus quam meæ, maledicta terra in o-
 pere tuo. Iustum quippe erat, vt illius mag-
 nis voluntatem faceret cui plus debebat.

Quis verò ambigat plus cum debere condi-
 tori quam vxori? Siquidem vxori erat astri-
 ctus tantum per amorem, Deo autem per
 timorem simul & amorem. Plus ergo de-
 buerunt valere duo vincula ad tenendum
 eum erga Dei præceptum, quam vnum tan-
 tum erga coniugis affectum. Contra hoc
 quartum peccatum adhibitum est remediū:

Mat. 5. a Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quo-
 niam ipsi saturabuntur. Habuit quidem A-
 dam iustitiam, à iusto Deo creatus iustus,
 sed quia non eam ex libero arbitrio dire-
 xit, facilè ab ea per idem liberum arbitrium
 defluxit. Quo contra dicitur per Psalmistam

Pf. 44. b de Christo: Dilexisti iustitiam, & odisti ini-
 quitatem. Quintum atquè peccatum com-
 misit, qui propriam culpam retrorsit in vxo-
 rem, cum ait: Mulier quam dedisti mihi so-
Gen. 3. b ciam, dedit mihi de ligno, & comedi. Primò
 quidem crudelis in se, qui peccatum suum
 excusauit: secundo in vxorem, quam accu-
 sauit. Et vtique satis sumpta est digna de
 peccato vindicta, quando eam accusauit,
 cuius amore peccauit. Contra hoc peccatum

E dictum est: Beati misericordes, quoniam ip-
Mat. 5. a si misericordiam consequentur. Sextum pec-
 catum fecit Eua, quæ cum increparetur à
Gen. 3. b Dño cur hoc fecisset, respondit ei: Serpens
Pf. 140. a decepit me, & comedi. Sic declinavit & ipsa
 in verba malitiæ, ad excusandas excusatio-
 nes in peccatis, refundens culpam in serpen-
 tem, quasi immunis à crimine, cum nil ob-
 fusset suggestio serpentis, si illa negasset as-
 sensum propriæ voluntatis: & forte præces-
 sit in ea aliquis motus superbiæ, vnde seduci
 meruit à serpente. Contra quod dictum est:

Mat. 5. c Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum vi-
 debunt. Septimum peccatū factum est extra
Gen. 4. b paradysum, quādo Caïn confurrexit aduer-

sus Abel fratrem suum, & interfecit eū. Ex
 eo iam tempore inueteratum est, vt mali in-
 surgant in bonos, & opprimant eos. Huius
 peccati remedium est illud: Beati pacifici, *Mat. 5. a*
 quoniam filij Dei vocabuntur. Quod si ab
 infestatione cessare noluerint iniqui, patiē-
 ter tolerant eos iusti: audientes consolatio-
 nem quæ sequitur, & dicit: Beati qui perse- *Ibidem.*
 quutionem patiuntur propter iustitiam: qui
 ipsorum est regnum caelorum. Ecce quā
 necessarius fuit aduentus Christi, qui car-
 nem subijceret spiritui, hominem pacifica-
 ret sibi, Deum reconciliaret homini.

Sermo vigesimus octauus.

L Ex per Moysen data est, gratia & *Ioan. 1. b*
 veritas per Iesum Christum facta **F**
 est. Duplex in lege veteri præcep-
 torum genus inuenio. Sūt enim
 moralia quadam, vt est: Non concupisces, *Matth.*
 non adulterabis, honora patrem tuū, & his *19. c*
 similia. Sunt etiam figuratiua, & vmbatilia *Exod.*
 quadam, vt est taurorum immolatio, & san- *20. a*
 guis hircorum. Verumtamen carnalis ille
 populus, nec illa implere poterat, nec in his
 obtinere salutem. Vnde, & saluator in Euan- *Marc. 7.*
 gelio, legis præcepta impropereat Pharisæis, *c*
 quod proprie traditiones suas irrita facerēt
 Dei madata, ipsa sine dubio in quibus esset
 ædificatio morum. Nam de ceteris ipse lo-
 quitur per Prophetam. Dedi eis præcepta *Ezech.*
 non bonæ: ipsa plane in quibus esset vmbra *20. c*
 futurorum. Quæ enim consequentia rōnis,
 vt homine peccante aries multaretur, & di-
 ceret cum Propheta: Quæ non rapui, tunc *Pf. 68. a*
 exsoluebam? Merito sanè nō bona præcepta
 populus non bonus accepit, dicente Prophe-
 ta: Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso *Pf. 17. d*
 peruerteris. Nouerat enim Iudaorum cor-
 da carnalia, vnde & carnalia eis tradidit sa-
 cramenta, quæ non possunt iuxta conscien-
 tiam perfectum facere seruientem in iusti-
 tijs carnis. Venit proinde plenus gratia &
 veritate Christus Dñs noster, vt ex hoc iam
 moralia quidem impleantur per gratiā quæ
 verò vmbatilia, & mystica fuerant, reuelata
 veritate deinceps non ad litteram obser-
 uentur, sed secundum spiritum spiritualiter
 intelligantur. Propterea iam non aries,
 vel taurus homine peccante mactatur, sed
 viuæ corporis hostia rationale & accepta-
 bile sacrificium in ieiunijs & laboribus ve-
 niam meretur pariter & gratiam.

Sermo vigesimus nonus.

G

1. Cor.

4. a

Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Minister Christi sic debet conuersari, vt ex moribus exterioris hominis qui videntur, existimetur compositio interioris animi qui nō videtur, ne vel ab alio vel à seipso possit iudicari, sed dicat cum eodem Apostolo: Mihi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico: qui autem iudicat me, Dominus est. In quibus verbis notanda sunt tria iudicia. Humanum, suum cuiusque proprium, Diuinum. Et humanum quidem potest iudicare de rebus exterioribus, quæ sensibus corporis percipiuntur: de interioribus verò non potest. Hinc enim scriptum est: Quis enim scit hominū quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in eo est? Quapropter de his quæ sunt in homine, potest iudicare spiritus hominis qui in ipso est. Longe verò præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius necdum se fateatur Apostolus euasisse iudicium, qui tamen iam & humanum transcendisset & proprium. Porro humanum contemnebat, qui dicebat: Mihi autem pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque proprium timebat, qui dicebat, Sed neque meipsum iudico. Nihil enim mihi conficius sum. Solum ergo restabat Diuinum, de quo ait: Qui autem iudicat me, Dominus est. Debet tamen qui que quantum potest irreprensibilem se exhibere, primum quidem coram Deo, sed deinde coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur idem Apostolus dicens: Prouidentes bona, non tantum coram Deo, sed coram hominibus. Et notandū quod tribus modis prouidentur bona coram hominibus, id est, habitu, actione, sermone. Habitu, ne sit notabilis, actione, ne sit reprehensibilis, sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione, intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta, vnde scriptum est: Cogitatio sancta seruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria ista, id est cogitatio, affectio, & intentio, in anima: sed in ea quoque proprijs singula locis distincta videntur. Nam cogitatio in memoria, affectio in voluntate, intentio in ratione consistit. Atque vt eorum vsum ac differentiam clarius videa-

Ibidem.

1. Cor.

2. c

1. Cor.

4. a

Ibidem.

Ibidem.

H

1. Cor.

8. d

mus, sumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpis redditur, sed nil ei de sanitate sua ex hoc admittitur. Si autem carni putredo aliqua, vel liuidus tumor infederit, iam non solum decor corporis, sed salus quoque turbatur. Quod si languor forsitan inualescens, cum ipsa carne ossa quoque medullitus occuparit, tunc demum de vita non immeritò poterit desperari. Eodem modo in anima, si peccatum suggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa cōsensum, fateor quidem deformitas est, nec audire interim anima illa meretur. *To. Cāt. 4. b*
 ta pulchra es amica mea. Ceterum, etsi I
 neuus est, sed non morbus. Quod si voluntas quoque ipsa iam sensu delectationis affectur, resistit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, sed necdū moritur anima: clamet tamen necesse est. Sana me *Ier. 17. b*
 Domine, & sanabor. Tunc enim mori dicitur, quādo & ipsa ratio ad peccatum per intentionem curuatur. Hoc nempe est peccatum de quo dicitur. Anima quæ peccauerit *Ezech. 18. a*
 ipsa morietur. Hunc triplicem gradum deplorat Dauid ex persona peccatoris, dicens Domino, Expellendo de paradiso in latam huius sæculi euagationem. Confirmasti super me manum tuam. Et quoniam carnalia desideria sunt peccati pœna: Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Iam verò vbi robur deest rationis, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. *Qui*
 rursum eodem gradus ex persona iusti decantat dicens: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum. Delectatus enim dicit per voluntatem, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria expellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum quæ solent effluere tamquam vilis plebs in atrium: ponatur ad eius portam a nitor cuius nomen est recordatio propriæ professionis, vt cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægrauari, increpet se, & dicat sibi. Tu ne hæc debes cogitare qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se huiusmodi quidquam admittere? decet seruum Christi, amatorem Dei, tale aliquid vel ad modicum meditari? Hæc dicendo excludes fluxum illicitæ cogitationis, per recordationem propriæ professionis. Similiter ad por-

tam voluntatis in qua solent manere carnalia desideria tanquam in domo domestica familia, statuatur ostiarius qui vocatur recordatio celestis patriæ. Hic enim potest prauum desiderium quasi cuneus cuneum expellere, & ipsum qui ait: Ecce sto ad ostium & pulso: sine cumtatione recipere. Iam verò ad thalamum rationis talis & tam ferrox adhibendus est custos, qui nemini parcat, sed quicumque hostis siue clam siue palam ingredi presumpserit, procul eum arceat: & hic fit recordatio gehennæ. In ceteris siquidem, id est, memoria & voluntate, non ita est intolerabile, si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem: Hoc verò grauissimum est, & omnino damnosum, si vquam ratio perdidit intentionis rectitudinem.

tur ergo cor nostrum à carnalibus, & secularibus desiderijs, vt exclusis illis, introducatur amor Dei, & amor patriæ celestis. Recedant ab ore nostro arrogantiæ, & derogatio, & succedant pro his vera peccatorum nostrorum confessio, & bona de proximis alimatio. Pro flagitijs, & facinoribus, quæ vetustas est corporis, assumatur continentiæ, & innocentia, vt scilicet contrarijs virtutibus contraria vitia depellantur. Hanc supradictam renouationem facit Christus habitans in vobis per fidem, sicut ipse ait: Ecce noua facio omnia. Vnde & ad sponsam loquitur in Canticis: Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum. Habitans igitur in corde est sapientia, habitans in ore veritas, habitans in corpore iustitia.

Sermo trigessimus primus.

Sermo trigessimus.

1. Cor. 13. f

Sicut portauimus imaginem terreni hominis, portemus & imaginem celestis. Duo homines sunt, vetus & nouus. Adam vetus, Christus nouus. Ille terrenus, iste celestis: illius imago vetustas, istius imago nouitas. Est autem triplex vetustas, & e contrario triplex nouitas. Est enim vetustas in corde, in ore, in corpore: in quibus tribus modis peccauimus cogitatione, locutione, & opere. In corde sunt desideria carnalia & secularia, id est, amor carnis, & amor saeculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia & derogatio. Item gemina in corpore, flagitia, & facinora. Hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hæc omnia renouanda sunt in nobis. Si non esset vetustas in corde, non diceret Apostolus: Renouamini spiritu mētis vestræ, & in iuste nouum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Item si non esse vetustas in ore, non diceret Scriptura: Recedant vetera de ore vestro. Et Apostolus dicit: Omnis sermo malus non procedat de ore vestro, sed qui bonus est, ad ædificationem si dei, vt det gratiam audientibus. Sed & de vetustate corporis mentionem facit, cum dicit: Sicut exhibuistis membra vestra seruare in iniquitate, & iniquitati ad iniquitatem. De cuius renouatione etiā subiungit: Ita nūc exhibete membra vestra seruare iustitiæ in sanctificationem. Renoue

Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Ita planè, & & malis & bonis pariter. Illos enim sollicitat inuidiæ passio, istos compassio misericordiæ, vt in nos incessanter intendant, illi quidem defectum nostrum, isti profectum desiderantes. Nimirum in probatione sumus, inter paradysum & infernum interim medijs, velut inter claustrum, & saeculi constituti. Diligenter consideratur vtrumque qd agimus, vtrumque dicitur: ò si ad nos transeat intentio quidem dissimili, sed non dispari forsitan voluntate. Quod si ita omnium oculi in nos: nostris quo abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt à nobis? A dextris siquidem & à sinistris rāto studio circumspēcti, soli distrahulam inspicere vitam nostram; soli nosmetipsos negligimus intueri; nec verentes deceptorios, nec administratores faltem spiritus reuerentes. Me expectant iusti donec retribuas mihi. Et item: Me expectauerunt peccatores, vt perderent me. Hinc mihi gehenna, inde corona paratur, & inter hæc atque illam medium nugari libet, oscitare delectat: Vt que adeo nec trahor desiderio, nec periculo terreor, nec cupidus planè, nec pauidus, in quibus magis fuerat necessarium, perniciosissimè insensibilis ad verūque: Exsurgamus aliquando fratres, nec in vano accipiamus animas nostras, pro quibus alij tanto zelo, vel in bonum vigilat, vel in malum. Non estis parua, quam sic insectantur hostes, cuius sic præstolantur.

Ephes. 4. f

1. Reg. 2.

Ephes. 4.

Rom. 6.

Isai. 44.

Cāt. 8. d

1. Cor. 4.

1. Cor. 4.

Ps. 141.

Ps. 141.

Ps. 118.

Ps. 118.

Sermo XXXII.

Vsque hodie in ciuibus Babylo-
nis aquarum effusio, id est co-
fusio cogitationum, terram faci-
cit inanem, & vacuam. Dum
enim fluctuat circa carnem cogitatio vni-
uersa, nullam ex ea sperare est fructum sa-
lutis. Dumitantur ergo aquæ ab aquis, quan-
tenus anima quoque (vt dignum est) par-
tem sibi vendicet sollicitudinis, & medita-
tionis. Sanè inferiores certis limitibus coer-
ceantur, certis contineantur alueis, necessi-
tatis terminos non excedant, proinde su-
periores copiosius dilatentur. Ex hoc sanc-
dat Dominus benedictionem, & terra nos-
tra dabit fructum suum.

Sermo XXXIII.

Cvm in populo Dei carnales alij
sint, & alij spirituales, nec illi tam-
men æternorum, nec isti carent
omnimodò temporalium desi-
derio. In eo sanè distant, quod plus alia ap-
petunt alij, & secundum ea quæ præferunt;
aut spirituales, aut carnales iudicantur. Hinc
est quod in benedictionibus Iacob, & Esau,
& ros cæli, & terræ pinguedo nominatur,
sed non eodem ordine in vitroque. Det tibi
Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ
abundantiam, ait Isaac ad Iacob. Ad Esau
verò. In pinguedine terræ, inquit, & in rore
cæli desuper, erit benedictio tua. Quid autè
singuli præferant, à studijs eorum & solici-
tudinibus innotescat.

Sermo XXXIIII.

Integra, & perfecta moralitas in duo-
bus præcipue consistit, in euitad's vi-
tijijs, & appetendis virtutibus, quoniam
non sufficit à malo abstinere, si non
& bonum faciamus. Inde Psalmista: Declina
à malo, & fac bonum. Fugiamus ergo
vitia, amplectamur virtutes. Historias igitur
summatim delibantes, moralitatis fru-
ctus decerpamus. Fames coegit Israël intra-
re in Aegyptum, statim reperit ibi nouum
dominium, & de libero seruus efficitur. Ex
illius regionis inhabitatione redigitur sub
potestate Pharaonis, qui masculos præcepit
interfici, feminas reseruari: Israël operibus
iuit, & lateris duriter affligitur: Phario pa-

leas ministrat laborantibus. Fames coegit.
Non fames patris, neque sitis aquæ, sed au-
diendi verbum Dei, compellit multos in-
trare Aegyptum: hoc verbum Dei est lux
vera, quæ illuminat omnem hominem ven-
ientem in hunc mundum. Vnde Psalmi-
sta: Præceptum Domini lucidum, illumi-
nans oculos. Qui hanc lucem sequitur, non
ambulat in tenebris, sed habet lumen vitæ.
De lucè præceptorum transitur ad lumina
præmiorum. Qui huius Domini verbi patitur
egestatem, cogitur intrare Aegyptum, id
est, tenebras. Inuoluitur enim tenebris
ignorantiæ, & subiacet dominio Pharao-
nis, id est, diaboli, qui princeps est Aegy-
pti, hoc est tenebrarum, iuxta illud Apo-
stoli: Non est nobis colluctatio aduersus
carnem & sanguinem, sed aduersus princi-
pes & potestates, aduersus mundi rectores
tenebrarum harum, contra spiritualia ne-
quitia in cælestibus. Sub iugo Pharaonis
sunt lutea opera, id est, disoluta, & sor-
dida. Ab ipso dantur paleæ, id est, leues co-
gitationes. Palearum est leuiter accendi, &
& in momento consumi. Sic & malæ co-
gitationes à diabolo immixta cito in men-
tibus nostris accenduntur, carnis mollitie
consentiente. Sed si viriliter studeamus re-
sistere, Deo iuuante protinus extinguuntur.
Paleis accensis coquebatur lutum, & soli-
dabatur in lateres: & prauæ cogitationes
quæ sunt lutum, paleis delectationis accen-
duntur, quæ cum transeunt in actum, tunc
decoquantur, cum verò ducuntur in con-
suetudinem, tunc solidantur.

Sermo XXXV.

Beatus vir qui non abiit in consilio
impiorum. Pij sunt qui in Deum
credunt, & ipsum colunt. Est enim
pietas cultus Dei. Hic autem
cultus in tribus consistit, fide, spe & cari-
tate, quæ sunt inuisibilia. His tribus carent
impij, qui Deum non colunt, & quorum
consilium est visibilia inuisibilibus, terre-
na cælestibus præponere. Horum caput, &
& princeps est diabolus, qui primus à pieta-
te recessit, & impius factus etiã homines in
paradiso positos, ab eadè pietate fraude sua
deiecit, volens eos habere socios sui erroris,
& participes iniquitatis. Ille enim Eum se-
duxit, & illa virum sibi subdidit. Similiter
adhuc demon suggerit carni, caro spiritui,
& fit

& fit impiorum consiliū. Dicunt enim sibi invicem: Omnium nostrum sit vnum mansupium. Ponunt ergo in memoria quasi in mansupio quisque obolum suum, dæmon scilicet suggestionem, caro delectationem, spiritus consensum. Inde tamquam de sympholo comparant sibi victum competentem. Caro quidem combustionem, ignem scilicet qui non exstinguitur, spiritus malā conscientiam, id est, vermen qui non moritur, Dæmon autē emit vtriusque sanguinem. Ad hoc cōsiliū impiorum itur quattuor modis. Quidā. n. trahuntur inquit, alij attrahuntur illecepi, alij seducuntur ignari, alij sequuntur spontanei. Istis necessaria sunt quattuor virtutes, per quas armati resistant ne in cōsiliū eant. Inuitis necessaria est fortitudo, qua resistant vsque ad mortē, minis, cruciatibus, & dānis Illi qui attrahuntur illecepi, indiget tēperantia, quæ reprimat illicita desideria, nec cedat promissionibus, nec emollitur blanditijs. Illis qui seducuntur ignari, est opus prudentia, quæ ab vtilibus inutilia discernit, & docet quid tendendum, quidve reiiciendum sit. Iustitia indigent illi qui sequuntur spontanei. Iustitia est rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato consentire. Iustitia: & fortitudo sedē habent voluntatem: quia voluntas iusta debet esse, & fortis. Est autem iustitia ordinata hoc modo, scilicet mala respuens, bonis meliora præponens. Hanc non videtur habuisse Adam, qui malo consentiens, quod vile erat deseruit. Prudentia, & temperantia sedē habent in ratione, quia ratio prudens debet esse, & temperata. Est quippe prudentia, ratio docta, scilicet à gratia, vitare contagia iniustitiæ propter iustitiam. Vitat quidem non solum iniustitiam apertam, sed etiā illa quæ sunt aliquo modo contra iustitiam, attendens nō quod licet, sed inagis quod exspectat: vitans diuitias, & quædam alia, non quia illicita, sed quia iustitiæ solent esse impedimēta. Sed propter quosdam qui ex hypocrisis, hoc faciunt, additur, propter iustitiam, Iustitia est perfectio animæ rationalis. Aliæ virtutes sunt ad eius acquisitionē vel conseruationem, fortitudo, temperantia, prudentia, quæ iustitiā conseruāt ne amittatur aut minuat. Postquā verò perfecta est iustitia, & transit in affectum cordis: idē est quod illa tria: quia fortis est, prudēs, tēperata. Qui nō abiit. Abire pertinet ad illos qui sunt inconstātes, & leuiter possunt impelli.

Quod quidā volentes euitare, fiunt euidenter obstinati, nullius consilio acquiescētes, propositum suum immobiliter tenentes: & idē ad iunctum est, & non stetit, scilicet, vt nec leuis sit, nec obstinatus. Via peccatorū est inuidus, vel propria voluntas, quæ est superbia, ex qua omnia mala: sicut ex communi sunt bona. Et in cathedra pestilentia nō sedit. Sed et, qui docet exemplo suo faciens peccare alios. Cathedra est hæc, & quattuor pedibus subsistit. Primus pes est malitia, secundus contemptus Dei, tertius irreuerentia, quartus astutia. Malitia est amare malū, & saporē mali habere: & malū quia malū est, diligere, sicut facit dæmon, & nonnulli iniqui. Sed quia fit aliqñ vt tales timeant Deū, non timore bono, sed ne incurrant, vel dānum rerum, vel corporis cruciatum: vt amplius fiant mali, contemnunt & ipsum Deū, & fit secundus pes contemptus Dei. Item posset fieri, vt malum amarent, Deum contempnerent, sed inhiheret eos pudor hominum cum quibus habitant: ideo ad augmentum mali sequitur tertius pes irreuerentia, vt nec Deum timeāt, nec homines reuerēantur. Ad consummationem verò malitiæ adest quartus pes astutia, vt sciant vti tribus prædictis, miscentes oleo venenum, & melli acetum. Eminens pars cathedræ qui sedēs inhaeret, est potentia. Si enim potens est qui prædicta habet, tunc plurimum nocet, vel si potentem sibi allicere potest, quem consilio suo seducat, & ad malum impellat. Deinde apponitur puluinar, vt suauiter sedeat. Puluinar fit de leuibus pennis auium, significans vanam gloriam, & fauorem popularem, quibus homines delectati extolluntur. Scabellum pedibus supponitur, ne terram tangant. Tales enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, sed spirituales simulant, vt magis decipiant. Horum doctrina est quasi pestilentia, multa loca occupans, & vastans. Sed in lege Domini voluntas eius. Superiori versu dictum est quid sit respuendum, in hoc autem dicitur quid sit appetendum. In illo dictum est tamquam declina à malo: in hoc autē, & fac bonum, quod vtique est ambulare in lege. Sed quoniam hæc via agitur nō gressu corporis, sed affectu mentis, ideo dictum est. In lege Domini voluntas eius. Velle enim (teste Beato Gregorio) mēte ire est. Per hanc viam incedunt, & quasi quemdam currum ducunt tria genera hominum, seruus, mercenarius.

Ps. 1.

F

A

Ibidem

G

rius, filius. Trahūt autem eundem curram iumenta, quorum nomina sunt, comminatio & promissio. Super comminationē feruus sedet, super promissionē mercenarius. Horum vterque trahit curram, alter timore, alter cupiditate, & vterque proprijs stimulis impellitur. Solus filius qui nec timore quatitur, nec illicitur cupiditate, sed spiritu dilectionis agitatur, sine labore aut lætione vehitur in curru. Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei. Habet etiam currus ille quattuor rotas, illas scilicet quattuor animi affectiōnes nouissimas, amorem & lætitiā, timorem & tristitiā. Amant enim reprobi temporalia, & lætantur cum male fecerint: sed hunc amorem & hanc lætitiā sequitur timor & tristitiā sempiterna. Electi verò quibus dicitur: Mundus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitiā vestra vertetur in gaudium: ponūt primas rotas timorem & tristitiā, posteriores amorem & lætitiā. Ipsi etenim commutatur timor in caritatem, tristitiā in lætitiā sempiternā; Notandum autem, quod hæc via legis Domini consummatur sex diebus: Et prima quidem dieta est gemitus cordis, secunda confessio oris, tertia largitio propriæ possessionis, quarta labor corporis, quinta abnegatio propriæ voluntatis, sexta contemptus mortis: In septima fit quies ab omnibus prædictis, septima octauam resurrectionis. Et in lege eius meditabitur die ac nocte. In quocumque statu sit homo positus, numquam recedendum est illi à lege Domini, sed semper in die bonorum non immemor sit malorum, & in die malorum memor sit semper bonorum. Potest etiam per diem & noctem contemplatiua & actiua vita intelligi, quæ ambæ continentur in lege Domini.

Sermo tricesimus sextus.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Deus licet vn̄ sit & vnum sit, tamen nō sui varietate, sed animi nri mutatione gustantibus nobis diuersos v̄r̄ habere saporēs. Sapit enim timentis iustitiā & potentiam, sapit amanti bonitatem & misericordiam. Vnde & alibi ait idem iste propheta. Semel loquutus est Deus, duo hæc audiui quia potestas Dei est, & tibi Dñe misericordia. Idem quippè est audire hoc qđ ḡstare:

quia vtrūque sit vna & simplicissima mēte. Itaque semel loquutus est Deus: quia vnum genuit Verbum. Ceterum, nos per vnum verbum duo hæc audimus siue sapimus, quia potestas Dei est, & tibi Dñe misericordia. At is, quidem penitus insipiens est, cui nec timorem Deus sapit, nec amorem. Dicitur quantum vult, ego sapiētem non dixerim, dum nec timebit nec diliget Deum. Quomodo enim dixerimus in sapiētia consummatum, quem video nec initiatum? Nā initium sapiētiæ timor Dñi consummatio amor, media sibi vendicat spes. Cui ergo nec iustitiā sapit Deus per timorem, nec misericordiam per amorem, is planè dicit in corde suo, Non est Deus. Deum enim non putat, quem nec iustum nec pium reputat.

Sermo tricesimus septimus.

Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis, nō est qui faciat bonum, nō est vsque ad vnum. Habet anima corruptionē suam, habet & corpus suam. Corruptio animæ tripartita est, quæ tripartita est corporis. Corpus siquidē constat ex quattuor elementis. Anima verò in triplici vi subsistit. Est enim rōnalis, concupiscibilis, irascibilis. Rōnalem, cuius sanitas est cognitio veritatis, corrūpit superbia. Corrupta autem fallitur duobus modis: in cognitione sui, & cognitione Dei; Concupiscentiam corrumpit vana gloria, iram inuidia. Corruptio corporis dicitur abominatio, & fit quattuor modis, secundum quattuor elementa ex quibus constat. Quattuor enim sunt, quæ corpus corrumpunt, curiositas, loquacitas, crudelitas, voluptas. Sunt autem quattuor partes corporis, in quibus singulis maximè vigent singula elementa. Nam in oculis est ignis, in lingua quæ vocem format, aer, in manibus quarum propriè tactus est, terra, in membris genitalibus aqua. Has quattuor partes corrumpit illa quadripartita pestis. Oculos scilicet curiositas, linguam loquacitas, manus crudelitas, genitalia voluptas. Sic sunt homines corrupti & abominabiles, corrupti in anima, abominabiles in corpore: corrupti corā Deo, abominabiles coram hominibus. Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Quattuor genera sunt hominum, quorum omnium nullum est quod faciat bonum nisi vnum. Quidam enim sunt qui Deum nec intel-

Ecd. 1. 1. Pron. 1. b

Ps. 13. 6 52. 4

K

intelligunt nec requirunt, & hi mortui sunt. Alij intelligunt quidem, sed non requirunt: & hi impij sunt. Alij requirunt, non autem intelligunt: & hi facti sunt. Alij verò & intelligunt, & requirunt: & hi sancti sunt. De quibus solis dici potest, quia ipsi sunt qui faciunt bonum.

Sermo trigessimus octauus.

Pf. 15. a
Multiplicatae sunt infirmitates coru, postea accelerauerunt. Quid dissimulat, homines in vita sua agere poenitentiam, & extrema de confessione praesumunt? Quomodo sub vnus horu articulo reuocari posse existimant omnia animae membra, cuius concupiscentiae & desideria per totu mundum sparsa sunt, & vbique terrarum velut quodam visco tenentur? Non dico (ait Dñs) quin & talium saluem aliquos, potens sum enim in momento omnia reuocare: sed nō congregabo conuenticula eorum de sanguinibus, id est, qui in sanguine perseverant, donec multiplicatis infirmitatibus deserantur à peccatis antequam deserant ea, non magna talium conuenticula congregabo.

Sibene memini, in toto Canone Scripturarum vnum latronem iuuenies sic saluatum; Noli ergo huic tam periculosa expectationi credere temetipsum. Et quidem spiritus non modo vbi vult, sed quando vult, spirat, nec ei difficile est de subito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alij consequuntur: sed vnde scis quod iuue tibi ita subuenire velit, quem tu interim sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiae, sed nō liberabit maledictum à latijs suis. Audi quis ille sit: Maledictus qui peccat in spe.

Sermo trigessimus nonus.

Pf. 20. a
Prauenisti eum in benedictionibus dulcedinis. Triplex nobis necessaria est benedictio, praeueniens, adiuuans, & consummans. Prima misericordiae, secūda gratiae, tertia gloriae. Prauenit misericordia conuersionem, adiuuat gratia conuersionem, perficit gloria consummationem. Nisi triam hanc benedictionem dederit Deus, non potest dare terra nostra fructum salutis. Neque enim aut inchoare bonū donec à misericordia pra-

ueniamur, aut agere bonum donec adiuuemur à gratia, aut consummari in boni possumus donec gloria repleamur. Verum in his tribus non immerito dulcis sapit ea quae non modo inmeritos, sed & male meritos praeuenit: vt dum adhuc filij sintus irae, & operamur opera mortis, ipse cogitet super nos cogitationes pacis, & ne petentibus quidem, imo & impetentibus, non inuocantibus, sed prouocantibus, non interpellantibus, sed etiam repellentibus, spiritum bonum, spiritum vitae, adoptionis spiritum largitur. Quid illi animae dulce sapiat, cui misericordia tanta non sapit? Merito proinde benedictio dulcedinis nominetur ea quae praeuenit, quia quae adiuuat fortitudinis, quae consummat plenitudinis est.

Sermo quadragesimus.

Pf. 17. g
Populus quem non cognoui, seruit mihi. Non esset magnae admirationis, si populus à Deo cognitus seruiret illi: cum verò incognitus illi seruiat, & in auditu auris obediat, magnae laudi adscribendum est. Ex hoc genere cognitorum & non cognitoru, cognoscentium, & non cognoscentium sunt quattuor differentiae. Quidam enim sunt qui à Deo cognoscuntur, & Deum cognoscunt; alij nō cognoscuntur, nec cognoscunt, alij cognoscuntur quidem, sed ipsi non cognoscunt; alij non cognoscuntur, & tamen cognoscunt. Cognoscere Dei, est feliciter facere: cognoscere hominis, est gratias agere. Qui ergo cognoscuntur à Deo, & Deum cognoscunt, sancti Angeli sunt, q̄ ab eo felices facti, eius laudibus semper vacant, & obsequijs deseruiunt. Qui nec cognoscuntur, nec cognoscunt, pauperes sunt necessarii, quos nec rerum temporalium copia ditat, nec beatificat seruitus Diuina. Qui autem cognoscuntur, sed non cognoscunt, diuites sunt huius saeculi, qui acceptis quidem opibus affluunt, sed carnalibus desiderijs huius saeculi pressi, nunquam ad caelestia cor suspendunt. Qui verò non cognoscuntur, & cognoscunt, pauperes sunt voluntarii, quos nec tribulatio, nec angustia, nec alia quaecumque pericula possunt separare à caritate Dei. Et hi nimirum multis modis probantur aduersis, durisq; fatigantur tribulationibus, sicut scriptum est: Vasa figuli probat fornax, & hoc Eccl. 17. mines iustos tentatio tribulationis. Ex a

Pf. 21. a quorum item persona loquitur Psalmista :
 Deus Deus meus respice in me, quare me
 dereliquisti? Numquid non incogniti vi-
 dentur qui orant vt respiciantur? Verumta-
 men licet derelicti videantur, ipsi tamen
 Deū cognoscunt: & ex persona cognoscen-
 tium statim in eodem Psalmo subinfertur:
 Deus meus clamabo per diem, & non exau-
 dies: & nocte, & non ad inspicientiam mihi.
 De his ergo vox Diuina dicit: Populus quē
 non cognoui, seruiuit mihi. Ac si aperte
 diceret Angelis suis: Quid si vos mihi ser-
 uitis quos felices facio, pauperquidem illi
 mihi seruiunt quos in sua paupertate dere-
 linquo? Et quid si vos mihi obeditis qui fa-
 ciem meam videtis, cum & illi obediant
 qui me tantum audiunt, & non vident? Vi-
 dent quippe Angeli, audiunt homines. Au-
 diunt scilicet & obediunt, vt quandoque si-
 miles Angelis facti, mereantur ipsi quoque
 videre. Itaque auditus est meritum viden-
 di, visio primum audiendi. Et prius est
 audire, videre posterius, sicut scriptum est:
Pf. 44. c Audi filia, & vide. Quisquis ergo in futu-
 ro Deum videre desiderat, profecto necesse
 est vt in presenti prius Deum audiat, & in
 B auditu auris obediat.

Sermo quadragesimus primus.

Pf. 33. d **M**ORS peccatorum pessima.
 Mala in amissione mundi,
 quia non possunt sine do-
 lore separari ab eo quem
 diligunt. Peior in dissolutione carnis,
 à qua euelluntur eorum animæ à spiritibus
 malignis. Pessima in tormentis inferni,
 quando corpus & anima perpetuis simul
 addicuntur ignibus. Econtrario bonorum
 mors optima, quoniam quidem fit ibi quies
 à labore, fit iucunditas de nouitate, fit secu-
 ritas de aternitate.

Sermo quadragesimus secundus.

TRia sunt, tabernacula, atria, do-
 mus. In tabernaculis sūt omnes
 iusti in carne viuentes & labo-
 rates, quia tabernacula laboran-
 tium sunt & militantium. Tabernaculum ve-
 rò habet tectum, sed fundamentum caret: &
 portabile est, quia iusti in presentibus non
 sunt fundati, sed inquirunt ciuitatem de sur-
 sum fundamenta habentem. Fides etiam eo-

rum quæ est fundamentum, non est in ter-
 renis, sed in Domino. Tectum habent, id
 est, munimentum gratiæ & protectionem.
 Atria sunt domui vicina, amplitudinem ha-
 bentia. In illis sunt animæ sanctæ corpori-
 bus exutæ quæ in latitudine sunt, deposita
 carnis angustia. Atria habet fundamentum
 sed non tectum, quia animæ quæ in amore
 Dei sunt, non ruunt, vnde stantes erant pe-
 des nostri, sed non habent tectum, adhuc
 expectantes augmentum, quod nō erit nisi
 in resurrectione corporum suorum. Post ip-
 sam sanè resurrectionē cum Angelis erunt
 in domo, quæ habet fundamentum & tectum.
 Fundamentum est stabilitas æternæ
 beatitudinis, tectum consummatio & per-
 fectio ipsius.

Sermo quadragesimus tertius.

PARATUM cor meum Deus, paratum
 cor meum. Via regia fratres, nec
 ad dexteram declinat, nec ad si-
 nistram. Porro inuenire est ho-
 minem semel quidem paratum, non qui-
 dem secundo. Si dixerit ei Deus: Eijce an-
 cillam & filium eius, dico autem opera car-
 nis: non cunctatur. Si dixerit, Immola
 mihi filium tuum quem diligis Isaac: hoc
 planè iam patienter audire non potest, vt b
 fraternæ vtilitatis aut vnitatis gratia, spiri-
 tualis sustinere videatur studij detrimenta.
 Quidni abijciat facile seruus Christi quid-
 quid ad corpoream pertinet voluptatem?
 At verò spirituali iucunditate æquanimitè
 fraudari quando aut obedientia cogit, aut
 fraternæ caritatis ratio postulat, hoc planè
 magnum & Deo gratum offerre est holo-
 caustum. Memento tamen non Isaac in hoc
 sacrificio, sed arietem contumaciæ iugulari.

Sermo quadragesimus quartus.

ECCE quam bonum & quam iucun-
 dum habitare fratres in vnum.
 Est vnitas naturalis, vnitas carna-
 lis, vnitas virtualis, vnitas mora-
 lis, vnitas spiritalis, vnitas socialis, vnitas
 personalis, vnitas principalis. Vnitas na-
 turalis est inter corpus & animam. Vnitas
 carnalis inter virum & mulierem, de qua di-
 ctum est: Erunt duo in carne vna. Vnitas vir-
 tualis est, quæ hominē sibijpsi coniungit, vt
 nō per diuersa effluat, sed cū Propheta vnā
 petat

petat à Domino. Vnitas moralis est quæ nos
Pf. 26. b coniungit proximo. Vnde Psalmista: Qui
Pf. 67. a habitare facit vnus moris in domo. Vnitas
 spiritualis est, quæ nos coniungit Deo. Vnde
1. Cor. 6. a Apostolus: Qui adhæret Deo, vnus spiritus
 est. Vnitas socialis inter Angelos, quibus om-
 nimodè idem velle est, idem noile. Vnitas
 personalis in Christo. Vnitas principalis,
 quæ & substantialis est in trinitate. Ecce quã
 bonum & quãm iucundum. Sunt quædam
 bona & iucûda, sunt quædam nec bona nec
 iucunda, sunt quædam bona & non iucun-
 da, sunt quædam iucunda & non bona. De
 bonis & nõ iucundis, peruenitur ad bona &
 iucunda. De iucundis & non bonis, per-
 uenitur ad non bona & non iucunda. Bona
 & non iucunda sunt, continentia, patientia,
 disciplina. Iucunda & non bona, voluptas,
 curiositas, & vanitas. Nec bona nec iucun-
 da, inuidia, tristitia, accidia. Bona & iucun-
 da honestas, caritas, & puritas. Ad hoc bo-
 num & iucundum obtinendum, necessaria
 est vnitas virtualis, & vnitas moralis. Primã
 disturbant pusillanimitas & leuitas. Pusilla-
 nimitas facit propositum relinquere, leui-
 tas mutare. Alterã obstinatio, suspicio, & si-
 mulatio disturbant. Obstinatio non recipit
 proximum, suspicio non credit proximo,
 simulatio nõ se iungit proximo. Spes ater-
 norum expellit pusillanimitatẽ, humilis obe-
 dientia leuitatem. Obstinatio humilitate,
 suspicio & simulatio caritate pelluntur.

Sermo quadragesimus quintus.

Ecl. 1. 5. **N**on est speciosa laus in ore pec-
 catoris. Etiã quæ est in ore pec-
 catoris poenitentis, non videtur
 speciosa: quia adhuc de pecca-
 ti recordatione & memoria confusionem
 patitur, & frequenter inde compungitur.
 Sed tamen in eo est vtilis & fructuosa con-
 fessio, etsi non speciosa de coraq. laudatio.
 Postquam verò de beneficijs Dei proficiens
 adhæret Diuinæ laudi, & in ea assiduè dele-
 ctatur & proficit, ita vt nihil aliud placeat
 ei: tunc in ore eius est speciosa laus Dei, ad
 similitudinem agricolæ, qui dum stercoret
 agrũ suũ, totus in luto est & stercoreibus, non
 est pulcher labor eius, etsi sit fructuosus:
 sed quando colligit manipulos segetis, tunc
 labor est speciosus & dulcis.

OMni custodia serua cor tuum, *Prov. 4.*
 quia ex ipso vita procedit. Duo-
 bus autẽ modis vita à corde pro-
 cedit. Aut quia corde creditur *Rom. 10*
 ad iustitiam, & iustus ex fide viuuit, & fide e-
 mundatur cor, & mundo corde Deus vider-
 tur, id est, agnoscitur, & hac est vita æterna, *Matth. 5. a*
 vt cognoscant te vnum Deum, & quem mi-
 sisti Iesum Christum, aut quia Christus vi-
 ta nõstra, qui nunc per fidem habitat in cor-
 dibus nostris apparebit, & nos cum ipso ap-
 parebimus in gloria, & qui nunc latet in F-
 corde, tunc quasi de corde ad corpus proce-
 det, quando reformabit corpus humilitatis
 nostræ configuratum corpore clarita-
 tis suæ. Vnde & alius Apostolus, ait: Nunc
 filij Dei sumus, & nõdum apparuit quid eri-
 mus. Sed cõsiderandum est quomodo dicat
 Omni custodia serua cor tuum. Solent dice-
 re homines huius sæculi, bonum castellum
 custodit qui corpus suum custodit. Nos au-
 tem non sic, sed sterquilinum vile custo-
 dit qui custodit corpus suum: A postolo te-
 ste: Quoniam qui seminat in carne, de car-
 ne metet corruptionem. Qui verò, inquit,
 in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.
 Ac si dicat colendum, & custodiendum ma-
 gis animæ castrum, quoniam æterna ex ip-
 so vita procedit. Sed castrum istud in terra
 inimicorum situm vndique impugnatur: &
 idcirco omni custodia, id est, ex omni parte
 vigilanti sollicitudine est muniendum, infe-
 rius, & superius, ante & retro, à dextris & à
 sinistris. Inferius impugnat concupiscentia
 carnis, quæ militat aduersus animam, quia
 caro concupiscit aduersus spiritum. Super-
 rius imminet iudicium Dei. Horrendum est
 enim incidere in manus Dei viuẽtis. Solici-
 tẽ fatis hac parte cor suum custodierat, qui
 dicebat: Semper enim quasi tumentes super
 me fluctus timui Deum. Retro mortifera
 delectatio est, quæ oritur ex recordatione
 præteritorum peccatorum. Ante instantia
 tentationum. A sinistris verò arrogantium
 fratrum, & murmurantium inquietudo. A
 dextris obedientium fratrum deuotio. Pos-
 sunt enim hi quoque (nisi caueatur) duo-
 bus nocere modis, aut bonis eorũ actibus
 inuidiõ, aut singulari gratiam æmulan-
 do. Vigile ergo aduersus carnem rigor di-
 scipulæ, contra iudicium Dei, iudicium pro-
 priæ confessionis, & hoc sit duplex, manife-
 stum

scum de manifestis, occultum de occultis.

Cor.
1. 5
Vnde ait Apostolus: Si nosmetipsos dijudicemus, non utique iudicemur. Contra delectationem, quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, frequentia lectionis. Contra instantiam tentationis instantia supplicis orationis. Contra fratrum inquietudinem, patientia & compassio. Aduersus obedientium fratrum feruorem, congratulatio, & discretio. Congratulatio enim expellit inuidiam, discretio aemulacionem.

Sermo XLVII.

Prouer.
25. 6
MEL inuenisti? noli multum comedere, ne fortè satiatus euomas illud: Potest non incongruè hoc loco mellis nomine, fauor humanæ laudis intelligi. Meritoque non ab omni, sed immoderato mellis huius edulio prohibemur. Est enim cum utiliter humanas laudes recipimus, fraternę dumtaxat intuitu caritatis, & ad salutem eorum qui nobis propterea facilius acquiescunt. Hac ergo parcitate seruata, mellis huius moderata comestio non nocbit. Si quid verò amplius est, à malo est, & in perniciem conuerteretur. Inuento enim melle immoderatus vescitur, quisquis apponens omninò cor suum fauore humanæ laudis inflatur, increasatur, impinguatur: à quo se Propheta sanctus custodiri deprecatur à Domino, non quidem mellis, sed olei satis vicina appellatione ipsum quem prædiximus fauorem exprimens, ubi ait: Oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum. Vis nosse quando euomat immoderatus epulatur mellis edulium, quod vsque ad satietatem sumens, modum parcitatis excessit? Tunc sine dubio laudes quibus satiabatur, non alium fructum quærens, sed fauore ipso contentus humano, tunc inquam multa cum anxietate euomit, quod cum pernitiosa delectatione comedit, cum alium quemlibet laudari audiens inuidia contabescit. Mens enim dedita vanitati, & arrogantiæ tu mens, laudem alterius, suam reputat vituperationem.

Sermo XLVIII.

DVO loca sunt anima rationalis, inferior quem regit, & superior in quo requiescit. Inferior quem regit corpus, superior in quo quiescit Deus. De utroque potest rectè intelligi quod scriptum est: Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne dimiseris, vel inferiorem, scilicet regendo, vel superiorem, quiescendo. Sed hoc quod prius dixi, conuenit rudibus adhuc & imperfectis, quibus loquitur Apostolus: Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Habet quippe anima tria facere in corpore, viuificare, sensificare, regere. Sed siue auferatur vita, siue sensus perturbetur, de neutro condemnatur. Sin verò tentatori victa succubuit, hoc illi ad peccatum reputatur. Dicitur ei ergo ne ascendente super eam spiritu, locum suum deserat, hoc est, ne ingruente tentatione membra sua arma iniquitatis peccato exhibeat. Notandum autem quod dicitur: Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis: nihil quippe aduersus nos malignus spiritus potest, nisi missus, aut permissus. Vnde cum eius sit voluntas semper mala, numquam potestas est nisi iusta. Nam voluntas quidem mala ex seipso sibi inest, potestatem verò non aliunde quam à Deo habet. Quam tamen potestatem semper moderatur Dominus, ne scilicet ex nequitia voluntatis plus puniat, quam eorum exigunt merita qui puniuntur. Et hæc de inferiori loco dicta sunt: Ceterum de superiori hoc intelligitur, ne quietem mentis, quam in Deo habet, tentante diabolo deserat, sed vndecumque ille tentauerit, ipsa in Deo fixa constanter in tràquillitate permaneat. Hæc posterior sententia conuenit perfectis, qui cum Helia dicere possunt: Viuit Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto. Et illud de Ioanne Apostolo, *4. Reg. 3.* *1. Ioã. 4.* quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Hæc inquam sententia conuenit perfectis, qui iam in sua conuersatione, quodammodo imitantur statum æternitatis.

Ecl. 11

Sive ad Austrum, siue ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. Austri calor & leuitas in sacra scriptura bonam solet habere significationem. Ab Aquilone vero panditur omne malū. Porro homines sicut arbores vidit aliquis. Exciditur autem arbor in morte, & quocumque ceciderit, ibi erit: quia ibi te iudicabit Deus, ubi inuenerit. Ibi inquam erit immutabiliter & irtractabiliter. Videat quo casura sit antequam cadat, quia postquam ceciderit, non adijciat vt resurgat, sed nec vt severtat. Quo verò casura sit arbor, si scire uolueris, ramos eius attende. Vnde maior est copia ramorum & ponderosior, inde castram ne dubites, si tamen fuerit tunc excisa. Rami nostri, desideria nostra sunt, quibus ad Austrum extendimur, si spiritualia fuerint, si carnalia, ad Aquilonem: Quæ verò præponderent, medium corpus indicat. Ea namque præponderant, quæ secum traxerint corpus. Sic enim est corpus nostrum inter spiritum cui seruire debet, & carnalia desideria quæ militant aduersus animam, siue potestates tenebrarum, ac si vacca sit inter raptorem & rusticū constituta. Quid quid ille minetur, quid quid intendat, si vaccam non duxerit, rusticus uicit! Sic quantumcumque seuiat malignus, quantumcumque praua desideria crucient: si vas suum sibi vendicat anima, vicisse credenda est, vt

Rom. 6.

quemadmodum ait Apostolus: Non regnet peccatum in nostro mortali corpore: Sed sicut exhibuimus membra nostra seruire iniquitati ad iniquitatem, sic exhibeamus seruire iustitiæ in sanctificationem.

Sermo quinquagesimus.

Boues sunt qui in opere Dei strenuè exercentur: qui seminant in lacrymis, sed in gaudio metent. Illi sanè quocumque sunt mundi huius arbitrantur vt stercorea. Piget verò cuius sabbata videntes hostes derident, de honestate ab hostibus in ocio suo, sicut boues stentur in laboribus suis honestantur à Deo. Quem enim maligni spiritus pigrum vident, ad spiritualia exercitia, in cogitationibus eius ingerunt importunè terrena, velut de stercore bouum massas coagulantes, & pigrum sicut dignus est, lapidantes.

OMNIA fecisti in pondere & mensura, & numero. Ad differentiam ipsius Diuinæ essentia dictum est: Creatura enim in pondere & mensura & numero facta sunt, solus creator his omnibus caret. Ponderus in dignitate rei consideratur. In pondere igitur facta est, quæ rei sui generis est comparanda, aut secundum maius, aut secundum minus, aut secundum æquale. Ponderus habet quæ quanti valet æstimari potest. Mensura verò, in loco & tempore consideratur. Quod si locum solum accipimus corporalem, incorporeorum mensura in tempore erit, & non in loco. Neque enim anima in loco potest esse corpore: nec corpus, de quo magis videtur, locus animæ est. Quomodo enim corpore clauditur, quæ sic vegetat exteriora sicut interiora, sic est in superficie cutis, sicut in visceribus intimis? Sed ex affectione carnali & consuetudine corporum sic errat anima, vt seipsam nesciat nisi corpoream cogitare. Vbi est enim thesaurus eius, ibi est & cor. Hoc sapit quod diligit. Affectionibus siquidem obligata & illita terrenis, suam ipsius faciem considerare non potest. Infixa est in limo profundi, & seipsam non videt, sed putat formam suam esse luteam illam quam portat imaginem. Sed omninò aliter est: & aliter consideratur mensura animæ secundum locum. Locus siquidem vnicuique rei, finis est suæ substantiæ. Substantia verò animæ in ratione, in memoria, in consilio, in iudicio, ceterisque similibus est: quæ omnia suo quoque sine clauduntur. In mensura est ergo factus omnis spiritus præter Diuinum: quia & ratio eius, & memoria, & cetera omnia suam habent mensuram. In numero facta sunt omnia, vel secundum partium compositionem, vt sunt corpora, vel secundum varietatem, & mutabilitatem, vt sunt etiam incorporea. Solus Deus est in quem nec pondus nec mensura cadit omnino, nec numerus. Vnus Deus est: non habet sui generis cui valeat comparari. Vnus est & solus ipse penitus inæstimabilis, æternus quoque & immensus, indiuisus & omninò inuariabilis.

Sermo L I I.

A **Q**UO SCVLETVR me osculo oris
 sui. Tria sunt oscula: primum,
 pedum; secundum; manuini;
 tertium, oris. Cum primo con-
 uertitur, pedes Domini osculamur. Duo
 autem sunt pedes Domini, misericordia, &
 veritas. Hunc vtrumque pedem Deus con-
 uertentium cordibus imprimit, & vtrum-
 que pedem peccator quisque si verè con-
 uertitur, amplectitur. Si enim solam mi-
 sericordiam sine veritate reciperet, per pre-
 sumptionem caderet. Rursus si veritatem
 sine misericordia reciperet, nihilominus
 per desperationem periret. Sed vt fiat sal-
 uus, ad vtrumque pedem humiliter pro-
 uoluit, vt per veritatem peccata dam-
 net, & per misericordiam veniam speret:
 & hoc primum osculum. Secundum oscu-
 lum fit, cum primum ad bona opera con-
 surgimus. Tunc manus Domini osculamur,
 cum ei nostra bona opera offerimus, vel cū
 ab eo virtutum dona recipimus. At verò
 tertium osculum tunc fit, cum iam consum-
 pto luctu pœnitentiæ, iam acceptis virtu-
 tum donis, mens cœlesti desiderio inspirata,
 ad secreta interioris cubiculi gaudia impa-
 tiens amoris introduci desiderat: cum dul-
 cibus suspirijs vocem animi interrumpen-
 tibus pio cordis affectu decantat: Vultum
 tuum Domine requiram. Et ita ex vehe-
 menti desiderio fit ei præsens sponsus: què
 sic amat, quem sic affectat, qui sic suspirat.
 Primum itaque osculum fit in remissione
 peccatorum, & dicitur propitiatorium. Se-
 cundum fit in donis virtutum, & vocatur
 muneratorium. Tertium fit in contempla-
 tione cœlestium, & vocatur contemplato-
 rium. Sciendum est autem esse duo genera
 contemplationis. Quidam enim sunt qui
 ascendunt, & cadunt: alij verò qui rapiun-
 tur, & descendunt. Ascendunt sicut illi de
 quibus scriptum est: Cum cognouissent
 Deum, non sicut Deum glorificauerunt,
 aut gratias egerunt. Gratias non egerunt:
 quia viribus suis & ingenio tribuerunt quod
 Deus reuelauit illis. Ideo sequitur casus eo-
 rum, & euauerunt in cogitationibus suis.
 Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti
 sunt. Electi verò rapiuntur, sicut Paulus, &
 sui similes. Sed & descendunt, vt qui
 per excessum mentis viderint, loquantur

Oper. D. Bern. Tom. I.

paruulis: eo sanè modo quo capiuntur ab
 ipsis. Rapitur Paulus cum dicit: Siue men-
 te excedimus Deo, Descendit cum dicit: e
 Siue sobrii sumus, vobis. Hoc posteriori ge-
 nere contemplationis rapi desiderat anima
 perfecta in castissimos amplexus sponsi sui
 dicens: Osculetur me osculo oris sui. Ac si
 diceret: Ego non viribus meis, non indu-
 stria, non meritis ad contemplanda gaudia
 Domini mei assurgere valeo: sed ipse oscu-
 letur me osculo oris sui, id est, eius gratia
 fiat: non per doctrinam, nō per naturam,
 sed per gratiam suam osculetur me osculo
 oris sui. Miro autem modo gratiam ope-
 rantis, & opus, & modum operis eleganter
 expressit. Cum enim dicit, Osculetur: ope-
 rantis gratia monstratur. Cum autem sup-
 ponit, osculo: ipsum opus, id est contem-
 platio designatur: Cum verò adiungit, oris
 sui, modum operis scilicet quo fiat contem-
 platio, euidenter expressit. Per os quippe
 verbum intelligitur. Fit autem contempla-
 tio ex condescensione Verbi Dei ad huma-
 nam naturam per gratiam, & exaltationem
 humanæ naturæ ad ipsum Verbum per Di-
 uinum amorem. Nec absurdum cuiquam
 videri debet si in cōtemplatione verbi Dei
 hæc ita distinguamus: cum eiusdem quo-
 que verbi Dei incarnationem eodem ordi-
 ne factam Euangelium testetur. Ibi etenim
 gratia præmittitur, cum ab Angelo virgo sa-
 lutatur. Ave, inquit, gratia plena. Etenim
 cuius sit, & quanta sit ipsa gratia, subiungit
 dicens: Dominus tecum. Opus etiam eius-
 dem gratiæ subinfertur, cum dicitur: Bene-
 dictus fructus ventris tui. Fructus namque
 ventris tui Incarnatio est Verbi. Modus ve-
 ro tanti operis edocetur, vbi dicitur: Spiri-
 tus sanctus superueniet in te, & virtus Al-
 tissimi obumbrabit tibi. In quibus operibus
 Verbi, siue his quæ de Euangelio protuli-
 mus, siue his quæ de Canticis Canticoꝝ ex-
 posuimus, manifestè constat & istam, scilicet
 incarnationem, ex sola vberitate Diuinæ
 gratiæ esse factam: nec illā, id est cōtempla-
 tionem, quandoque humana voluntate, sed
 diuino tantum munere provenire posse. Et
 notandū, q̄ hæc ipsa cōtemplatio tribus mo-
 dis pro diuerso statu temporū distinguitur.
 Et primò quidem vocatur cibus, secundò po-
 tus, tertio ebrietas. Vnde & in consequenti-
 bus electi quoque voce sponsi inuitantur di-
 centis: Comedite amici & bibite, & inebria-
 mini carissimi. Prius comedat dum in carne
 D

E c adhuc

Cant. 5. B

adhuc corruptibili degunt. Postmodum vero corpore exuti, & in caelum translati, iam bibere dicuntur eadem, quae prius comederant: quia iam per speciem contemplantur sine labore, quae prius per fidem crediderant, dum in corpore positi peregrinarentur à Domino, & in sudore vultus sui vescerentur pane suo: sicut & nos facilius fumimus ea quae bibimus, quam illa quae mandimus: quia in illis nonnullus labor in his levis est transitus. In hoc ergo statu positi sancti, bibere quidem possunt, sed inebriari non possunt: quoniam à perfectissima contemplatione Diuinitatis quodammodo retardantur, dum adhuc resurrectionem sui corporis in fine saeculi praestolantur: quia facta, ita corpus menti, & Deo mēs inharebit, ut iam deinceps nihil sit quo ab interna ebrietate contemplationis reuocari possit. Prima itaque inuitatione qui comedunt vocatur amici, id est cari; in secunda, quia bibunt, cariores; in tertia quia inebriantur, carissimi. Quia meliora sunt vbera tua vino. Duo sunt vbera sponse, vnum congratulationis, alterum compassionis. Vnde Apostolus his duobus paruulos fo-

non semper habebitis. Non solum approbat, sed etiam remunerat, cum dicit: Amen dico vobis, vbicumque praedicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur & quod haec fecit in memoriam eius. Tertium ergo vnguentum componitur de pretiosis aromatibus, sicut de quibusdam sanctis mulieribus scriptum est, quod emerunt aromata, ut venientes vngerent Iesum. Sed huius tertij vnguenti non fit aliqua effusio, vel perditio, quia noluit Dominus illud super corpus suum mortuum effundi, sed seruari viuo corpori suo, id est, ecclesiae sanctae, cui nimirum mulieres quae cum vnguentis venerant, mittuntur resurrectionem Euangelizare. Primum itaque vnguentum vocatur vnguentum compunctionis, & absumitur igne contritionis. Secundum deuotionis, & absumitur igne caritatis. Tertium vocatur vnguentum pietatis, quod non absumitur, sed integrum conseruatur.

Ibidem.

Mar. 16

1. Cor. 12. b

Sermo LIII.

Sicut de Christo duo sunt, vnum nobis incognitum, scilicet generatio Diuina, de qua scriptum est: Generationem eius quis enarrabit? alterum cognitum, ut generatio, vel opera humana: ita etiam de Spiritu sancto aliud eius nostris est mentibus occultum, scilicet quomodo procedat à Patre & Filio, cum sit aequalis & coaeternus eidem Patri & Filio: aliud vero ipso docente manifestum, videlicet quibus modis operetur gratiam suam in nobis. Duplex quippe est operatio Sancti Spiritus. Operatur enim in nobis aliud propter nos, aliud propter proximos. Propter nos, id est, propter utilitatem nostram operatur in nobis primo compunctionem, consumendo peccata. Secundo deuotionem, vngendo & sanando vuluera. Tertio creando intellectum, tamquam panem confirmat nos, & roborat. Quarto haec ipsa multiplicius augendo, & amorem infundendo: quasi vino inebriat. Cetera charismata, id est, sapientia, consilia, & huiusmodi, dantur nobis ad utilitatem aliorum. Vnde Apostolus cum de distributione donorum loqueretur, non ait simpliciter: alij datur sapientia, alij scientia: sed addit dicens, Sermo scientiae: sermo sapientiae: ut ostenderet, quod huiusmodi dona propter alios dantur, scilicet ut alij adificentur. In quibus operibus

If. 53. c

Cant. 1.

Rom. 12.

Deut. 32

E

Pf. 50. d

Luc. 7. g

Marc. 14. a

Ibidem.

bus cauendum est duplex periculum, ne vel illa quæ datur propter nos, diuidamus proximis, vel illa quæ propter proximos, referemus nobis. Si enim quæ pro vilitate aliorum accepimus, retinemus tantum nobis, caritatem non habemus, & dicitur nobis: Sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vtrisque? Rursus si de donis Dei velimus innotescere hominibus, non Deo in oculis cordis placere, humilitatem perdimus, & merito illa voce increpamur: *Quid habes quod non accepisti?* Sic vtroque modo periclitamur, hinc humilitatem, illinc amittendo caritatem. Et quis sine humilitate & caritate potest saluus fieri? Rectus ergo profectus nostri ordo est, vt illis donis, scilicet compunctione, & ceteris studeamus impleri primum, deinde si per gratiam Spiritus sancti cetera supercreuerint, id est, sapientia & scientia, curemus illa proximis partiiri. Ita sanè obtinebimus illud Spiritus sancti donum quod vocatur discretio spirituum, si & ea quæ nobis tantum congruunt, nobis referemus, & ea quæ ad aliorum vtilitatem conferuntur nobis, largiamur & proximis.

Sermo quinquagesimusquartus.

Osculetur me osculo oris sui. Os Patris intelligitur Filius. Nemo autem nouit filium, nisi pater: & nemo nouit patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. At verò vnicumque fit ista reuelatio, siue Patris, siue Filij, nõ fit nisi per Spiritum sanctum. Hinc est quod cum Petrus dixisset Domino: Tu es Christus filius Dei viui, ille respondit: Beatus es Simon Bariona, quod interpretatur filius columbæ: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cælis. Et Apostolus cum præmississet quod oculus non vidit, & auris non audiuit, & cetera. Statim subiunxit, nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum. Videtur ergo sponsa gratiam habere Spiritus sancti, per quam cognoscat filium æqualem patri. Nec dicitur, osculetur me ore suo, (quod solius filij est dicere) non cuiusquam creature: quippe, quæ nullo modo potest esse æqualis patri sed osculo oris sui. Porro osculum commune est osculantis & osculati. Si igitur se inuicem osculatur pater, & filius, quid est eorum osculum, nisi Spiritus sanctus?

Hoc itaque flagrat sponsa osculari: Osculetur me, inquit, osculo oris sui. Hoc osculum testatur etiam Paulus eam accepisse, cū dicit: Quoniam estis filij, misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem: Abba, pater. Hoc osculum pollicebatur & ipse Saluator, cum ad instantiã orationis exhortaretur discipulos. Si vos, inquit, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester, qui in calis est, dabit bona, id est, spiritum bonum petentibus se? Ex huius osculi impressione suscipit anima rationalis ab ipso sponso suo verbo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quasi labia imprimit ei ipsa Dei virtus, & De i sapientia. Siquidem sapientia cognitionem, virtus confert amorem. Habet & ipsa anima similiter duo labia quibus osculatur sponsum suum, id est rationem, & voluntatem. Rationis est percipere sapientiam, voluntatis virtutem. Si sola ratio percipiat sapientiæ cognitionem, & voluntas non habet virtutis amorem, nõ est plenum osculum. Aut si sola voluntas obtineat amorem, & ratio minime percipiat cognitionem, nihilominus est semiplenum. Tunc verò plenum & perfectum est, quando & sapientia illustrat rationem, & virtus afficit voluntatem.

Osculetur me osculo oris sui. Tria sunt oscula, reconciliatorium, b muneratorium, contemplatorium. Primum ad pedes, secundum ad manum, tertium ad os sumitur. In primo accipitur remissio peccatorum, in secundo munus virtutum, in tertio cognitio secretorum. Vel ita, osculum doctrinæ, naturæ, gratiæ.

Sermo quinquagesimusquintus.

DVO sunt vbera sponsæ, congratulatio, & compassio. Gemina lactis species, exhortatio, & consolatio. Tria vniuersa, compunctio, deuotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, deuotio de recordatione beneficiorum, pietas ex consideratione, miserationum.

K

Sermo quinquagesimus sextus.

DVo sunt pedes Dei, misericordia, & iudicium. Hic circuit, & perambulat iugiter spirituales mentes exultans vt gigas ad

Pf. 118. b

currendam viam: si tamen tales sunt de quibus merito dicat: Habitabo in illis, & deambulabo in eis. Hos ergo pedes primo vngit anima peccatrix illo primo vnguento quod dicitur compunctionis. Denique Maria quæ peccatrix erat vnxit pedes Iesu. Nec mediocre sane vnguentum hoc videatur, de

Ioan. 12

quod scriptum est: Et domus impleta est odore vnguenti. Nec mirum, cum etiam in cælestibus sentiatur huiusmodi vnguenti

Luc. 15.

fragrantia, veritate attestante quæ ait: Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Verum quantumlibet vnguentum hoc pretiosius videatur, tamen comparatum alteri quod appellatur deuotionis, & cõficitur ex memoria beneficiorum Diuinorum, quo & vngitur caput Domini, vile, & nullius pretij intelligitur.

Pf. 50. d

Denique de illo dicitur: Cor contritum, & humiliatum Deus non despicias. De isto

Pf. 49. d

verò: Sacrificium laudis honorificauit me. Caput ex eo vngis, cum de suis donis Deo

1. Corin.

gratias agis. Siquidem caput Christi, Deus.

11. b

Deitas ergo in Christo tangitur, quoties ad laudẽ ipsius eius beneficia memoramus, sicut non tam Deitas quã humanitas necesse est vt cogitetur, cum non eius dona, sed

L

nostra peccata recordamur. Nam in carnis assumptione duos illos pedes ab hoc accepisse cognoscitur, id est misericordiam, & iudicium, vt peccator qui ad caput, id est ad deitatem accessum non habebat, ad pedes, id est ad humanitatem accederet. Nisi enim pes ille quem diximus misericordiam, ad hominẽ assumptum pertineret, Paulus de illo non diceret: Tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato, vt misericors fieret. Et nisi iudicium quod ad hominem pertineret, ipse homo Deus de seipso non dixisset: Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Itaque ad hos pedes viri doloris, & scientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans. fidenter loquitur. Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronũ gratiæ. Non enim habemus Pontificem qui non sciat compari infirmitatibus nostris. Peccatrix ergo ad

Hebr. 4.

pedes, iusta ad vnguentum caput accedit. Tanto autem vnguentum capitis illo alio quod pedibus apponitur pretiosius est æstimandum, quanto species quibus conficitur, illis constat esse pretiosiores. Has quippe facile, & absque labore in nostra regione reperimus. Peccatores siquidem omnes sumus. Porto illas difficile, ac de longinquo valdè, vt potè de paradiso Dei asportatas suscipimus. Omne enim datum optimum, & omne donũ perfectum de sursum est descendens à patre luminum. Quid denique huiusmodi vnguento excellentius de cuius effusione etiam Apostoli murmurasse dicuntur dicentes: Vt quid perditio hæc, potuit enim venundari, & dari pauperibus. Sed & tunc quoque cum forte videtur quispiam vacare Deo, tantæq. deuotionis & gratiæ, vt merito credatur vngere caput Christi, persistens iugiter in sancta quiete, & gratiarum actione, & diuinæ delectatione deuotionis, non desunt qui hoc perditionem dicant, & iusto vt sibi videtur murmure conueruntur, quod is qui pluribus prodesse poterat, quiescat sibi, non quod sanctitati inuideant, sed quod prouideant caritati. Ceterum ipsa caritas Deus huiusmodi animæ plerumque parit, quam videt spiritualibus studijs delectari, maximeq. si talem eam nouerit, quæ adhuc pusillanimitate, & inbecillitate, vt nullus sit, & needum in virum perfectum profecerit: quod vtique melius ipse discernit, qui intuetur cor, quam homines, qui in facie tantum vident, & secundum faciem iudicant, cum videlicet minime attendunt non esse eiusmodi facilitatis deuotè quiescere, & fructuosè occupari: humiliter subesse, & vtiliter præesse, regi sine querela, & regere sine culpa: obedire sponte, & imperare discretè, bonum denique esse inter bonos, & bonum inter malos: inuidiam etiam esse pacatum inter filios pacis, & his qui oderunt pacem, exhiberi pacificum. Sciens ergo Iesus qui sint, quiue non sint idonei. implicari curis pro tali delicata anima, quam pro sui adhuc teneritudine tractandis negotijs minus sufficere sentit, aduersus aliud sentientes, & ob hoc eius quietem tamquam instructuosam bono quidem zelo, sed non secundum scientiam insimulantibus, ipse respondet affectu: Quid molesti estis huic mulieri? Nam erit (quod faten-

Ioã. 5. b

Hebr. 4.

tu estis huic mulieri? Nam erit (quod faten-

tu estis huic mulieri? Nam erit (quod faten-

Iacob. 1.

Matth. 26. n
M

Ibidem.

A fandum est) melius est ad quod illam trahere tentatis, bonum tamen opus est quod operata est in me. Sinite eam interim operari bonum quod potest. Noui enim ego quod adhuc mulier sit. Cum autem mutatione dextere excelsi de muliere factus fuerit vir (quod & me quando tamen erit latere non poterit, quia me prouocante promouebitur, me quoque seruante tenebitur) tunc melior erit iniquitas viri quam nunc benefaciens mulier. Vnde, & illud melius spero. Nec reputo perditionem vnguenti huius effusionem; in quo & mulieris deuotio designatur, & mea præfiguratur sepultura. Huc accedit, quod tam latè suam fragrantiam circumquaque diffundit, quare vbiicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium, dici etiam habeat quod & hæc fecit in eius commemorationem.

Sermo quinquagesimus septimus.

I Am ad tertium vnguentum accedamus. Sanè in duorum præmissorum alterutra collatione, priore sequens absque omni ambiguitate cognoscitur esse melius longeque excellentius. Illud autem mirum videtur si tertium aliquod inuenire queat quod ambobus iure debeat

Cæt. 1. a anteponi, iuxta quod optimum vnguentum sponsa sua redoere vera gloriatur. Alioquin optima non sunt si non viuunt & meliora, sicut & meliora veraciter non dicuntur, nisi quæ superant bona. Porro tantæ excellentiæ vnguentum illud secundum quo caput vngitur, inuentum est, vt vix quælibet ei diuitiæ non dico præferri, sed nec saltem conferri posse videantur.

B Ego tamen non erédiderim sponsam esse mentitam, quippè, quæ habeat sponsum ipsam veritatem, cuius & hic verba loquitur, qui vtique sicut fallere non vult, ita nec falli potest. Alioquin frustra desiderat, & suspirat veritatis amplexibus iungi, mentiens veritati. Quæ enim mendacio societas

Psal. 5. b cum veritate? Quin potius veritas perdit omnes qui loquuntur mendacium. Fortassis in Euangelio si quærimus inuenimus præcessisse & huius figuram. Maria, (inquit)

Marc. 16. a Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Vides ne in prima fronte proposita capituli quæ æstimandum sit etiam hoc materiale vnguentum, cuius aromatibus com-

patandis, non vna, vel duæ sufficere poterunt. Vna, primum, vna & secundum attulit vnguentum. Ad hoc autem comparandum & præparandum, tres pariter conuenerunt, vt simul, videlicet emerent quod, per se singulæ non poterant, & sic venientes vngerent Iesum. Non solum pedes, aut solum caput, sed vt venientes, inquit, vngerent Iesum, id est totum corpus. Sed attende, quod tam pretiosi huius vnguenti Christus pati noluerit perditionem fieri, & ideo non inuento corpore reportarunt, illud, & iussæ sunt exhibere viuo, quod præparauerant mortuo. Quod & fecerunt, cum protinus nunciato gaudio resurrectionis, discipulorum (qui proculdubio membra Christi, & membra viuæ erant) tristia corda delinire curarunt. Quæ vtique membra nisi plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset. Liquec itaque, quod duo illa tanto hoc vltimum præcellit vnguenta, quanto Christus hoc suum corpus, id est ecclesiam cui exhibetur, illo quod ex eo vngi voluit, quod & propter huius redemptionem tradi voluit, constat esse amabilius.

Sermo quinquagesimus octauus.

R euertere reuertere Sunamitis, **Cæt. 6. d** reuertere reuertere, vt intueamur te. Reuertere primò ab inepta lætitia, reuertere secundo ab inutili tristitia, reuertere tertio ab inani gloria, quartò reuertere à latentibus superbis. Inanis gloria est, quæ ab ore hominum venit extrinsecus. Superbia latens oritur intrinsecus; Cum hæc omnia vitia reliquerit animus, intuebitur eam sponsus eius. Ob hoc autem debet ab alijs abstinere, vt digna fiat eius complexibus. Vnde, & ad eam dicitur: Reuertere reuertere, vt intueamur te.

Sermo quinquagesimus nonus.

E missiones tuæ paradus. Vox illius celestis Hierusalem, congaudentis huic, quæ peregrinatur in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima coniugatorum penitentium in mundo. Secunda conuersorum continentium in claustro. Tertia

Ec 3 præla-

prælatorum prædicantium, & orantium pro Dei populo. De prima emissionē, id
Luc. 15. est pœnitentia, dicunt Angeli, quibus gaudium est super vno peccatore pœnitentiam
b agente. Quæ est ista, quæ ascendit per de-
Cæt. 3. b sertum sicut aurora confurgens? Ascende-
6. d 8. a re autem dicitur hæc anima pœnitens per desertum, terram scilicet inuiam, & in-
 quosam, peccatorum suorum recordando. Ascendit sicut virgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confessio rectè fieri sicut virgula sumi dicitur, quia per phires peccatorum species, tamquam fumus de turibulo per plura foramina deriuatur. Et notandum, quod cum fumus numquam habeat splendorem, nonnumquam tamen habere possit odorem. Quod hic fumus confessionis odorem quemdam pietatis habet, innuitur ex his quæ subiunguntur. Ex aromatibus myrrhæ, & turis, & vniuersi pulueris pigmentarij. Confessionem debet semper comitari myrrha, & tus, id est mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim sine altero, aut parum, aut nihil prodest. Nam si quis carnem mortificet, & orare dissimulet, superbus est, & dicitur ei.
Pf. 49. c Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Item si orauerit, & carnem suam mortificare neglexerit, audiet: Quid vocatis me Domine Domine, & non tacitis quæ dico? Et illud: Qui auerit aurem suam, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Vtrumque ergo alteri suffragatur, dum constat quod alterum sine altero reprobat. Sequitur: Et vniuersi pulueris pigmentarij. Post recordationem, & confessionem peccatorum, post mortificationem & orationem, exhibeadus est fructus elemosynarum. Quæ benè puluis dicuntur, quia de terrena substantia sunt. Pigmentarius verò, quia suauissimum odorem emittunt. Hinc est, quod Cornelio bene agentidictum est: Orationes tuæ & elemosynæ tuæ ascenderunt. Vel vniuersi pulueris pigmentarij, ideo dicitur: quia non solum magna, sed etiam minima quæque peccata conterenda sunt per confessionem, & diluenda per compunctionem.
 Hæc de prima emissionē.
 emisso-
 ne dicta sufficiant.

Secunda est vita continentium in claustro, vel eremo. In hac emissionē nulla fit deserti mentio, aut fumi seu pœnitentiæ, sed lucis, splendoris, atque virtutis. Denique in huius laude Angelica voce cantatur: Quæ est
Cæt. 6. d ista, quæ ascendit sicut aurora confurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata? In quibus verbis triplex virtus eius ostenditur, humilitas, castitas, caritas. Aurora quippe finis est noctis, & initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux significat vitam iusti. Aurora ergo, quæ fugat tenebras, lucem nunciat, merito humilitatem designat, quia sicut illa diem, & noctem, ita ista diuidit iustum, & peccatorem. Nam hinc, id est, ab humilitate iustus quisque incipit, & deinde proficit. Vnde etiam ipsa aurora confurgens dicitur, vt videlicet virtutum structura surgens ab humilitate, tamquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad ostendam eius humilitatem dictum est. Sicut aurora confurgens. Illud verò, quod sequitur, pulchra vt Luna, castitatem demonstrat. Porro Luna dicitur splendorem suum non à se habere, sed à Sole trahere, quantoque magis Solis conspectui cernenda opponitur, tanto maiore sui parte ab eisdem Solis lumine illustratur. Similiter congregatio seu quæque fidelis anima, si veri Solis obtutibus offeratur intuenda, sine dubio ex visione illius admittit protinus in se decus quoddam pulchritudinis, & venustatem castitatis. Vnde fit vt ex eius lumine crescens & proficiens, etiam ad perfectionem prouehatur, vt rectè dicatur de illa quod sequitur: Electa vt sol. Quare vt sol? An ideo quia resurgunt iusti sicut sol in regno patris eorum? Sed ibi vnde sicut sol fulgebunt, nisi de splendore vestis nuptialis? Ipsa est enim qua vtiq; in terris positi vestiendi erant illi quibus dictum est, Vos autem sedere in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Hac virtute caritatis, quam vestis illa nuptialis significat, quisquis indutus fuerit, eamque in se rectè ordinauerit, erit proculdubio terribilis hostibus suis, vt castrorum acies ordinata. Nam de ceteris quidem virtutibus quantalcumque sine caritate habuerit, non curant dæmones. Cum verò caritatem, & ipsam ordinatam in acie vide-

G rih, illico præcipientes aguntur in fugam. Po-
test in eo quod dicitur, Electa ut Sol, perse-
uerantia intelligi, quæ tantum electorum
est: in eo autem quod sequitur: Terribilis
ut castrorum acies ordinata, discretio ma-
ter virtutum, per quam terrentur, & fugan-
tur dæmones, acquiruntur, & conseruan-
tur virtutes. Possunt, & alia multa in hac se-
cunda emissionem congruè & intelligi, & di-
ci, sed hæc pauca de multis dixisse sufficiat.
Tertia emissio conuenit sanctis prædicato-
ribus, de quorum vita, & doctrina etiã vox
illa sub admiratione profertur: Quæ est
ista quæ ascendit de deserto delicijs af-
fluens, innixa super dilectum suum? In
prima emissionem dictum fuerat: Quæ est ista
quæ ascendit per desertum, in hac autem,
quæ ascendit de deserto: quia nimirum ibi
pœnitentes, compungunt spinæ per quas
incedunt, hic verò Doctores quidquid de
sæculo subripere potuerunt, sublimi mente
calcauerunt. Ideo dictum est, de deserto
delicijs affluens. Sed quærendum est quæ
sint illæ deliciæ, quibus affluere dicuntur,
& quis ille dilectus, aut cur super eum inni-
ti dicantur. Neque enim parua æstimanda
sunt quæ à supernis ciuitibus deliciæ nomi-
nantur. Siquidem huiuscemodi deliciæ mē-
tis sunt, non ventris, animi, non corporis,
spiritus, non carnis, rationis, non sensualita-
tis, interioris, non exterioris hominis. Quas
ut breuiter aliquo modo describam, ipsæ
sunt abūdans infusio gratiæ spiritualis. Beata
illa anima cui talis gratia infunditur, quæ
in benedictionibus supernæ dulcedinis præ-
uenitur, ut templum Dæi & oraculum Spi-
ritus sancti efficiatur. Tali quippe animæ
deesse non possunt diuitiæ salutis, sapientia,
& scientia, & eiusdem salutis optimus the-
saurus tumor Domini. Quibus delicijs cum
abundauerit & repleta fuerit, exaltet iam in
eccelesijs Dominum, & in cathedra senio-
rum laudet eum. Quod in aure audiuit in
cubiculis, prædicet iam super tecta, & sic af-
fluet delicijs. Affluere enim dictum est ver-
bo doctrinæ insistere, exemplo vitæ lucere,
opus spirituale instanter exercere. Sed ne-
cesse est ut in his omnibus non suam, sed au-
toris sui quærant gloriam. Ipse est enim
dilectus eius, de quo scriptum est: Ego dile-
cto meo, & dilectus meus mihi. Et de quo
pater: Hic est filius meus dilectus: in sum au-
dite. Super quem innitendum est, ut videli-
cet illius gratiæ auxilio scribatur, opus eius

à quo omnia, per quem omnia, & ad quem
omnia referuntur. Cur autem super eum
inniti debeat, ipse dilectus qui docet homi-
nem scientiam, plenus nos doceat. Aut ille
discipulis suis, quos huiusmodi delicijs im-
plebat: Ego sum vitis, vos palmites. Sicut
palmes non potest facere fructum, nisi mā-
ferit in vite, sic & vos nisi in me manseritis.
Et iterum: Sine me, inquit, nihil potestis
facere. Ac si aperte diceret: Si delicijs vultis
affluere, innitimini super me. Sed iam vi-
deamus quomodo illi affluant, & innitan-
tur. Veniat in medium vnus pro omnibus
ille prædicator egregius. Eia beatissime Pau-
le afflue delicijs tuis. Certè cum Euangelium
ab Hierusalem per circuitum ad Illyricum
prædicasses, cum sine sumptu ipsum Euange-
lium posuisses, cū caelestes thesauros fideiq.
sacramentum Græcis ac Barbaris, sapienti-
bus & insipientibus, ut prudens ac fidelis di-
spensator erogasses: cum mortificationem
Iesu in tuo mortali corpore circumtulisses,
& inter multas admirandas virtutes tuas
quas tu potuisti facere, nos vix possumus e-
narrare, etiam illud cum omni auctoritate,
sine omni arrogantiâ, cum esles Apostolorum
tuo iudicio minimus, tamen ausus es
dicere: Gratia Dei in me vacua non fuit, sed
abūdantius omnibus illis laboraui. Magnæ,
& ut ita dicam, deliciosæ deliciæ. Sed ne illas
amittas innitere super dilectum tuum. Non
autem ego, inquit, sed gratia Dei mecum.
Rursus afflue: quoniam, ut verum fatear,
delectant valde tales deliciæ. Omnia pos-
sum, ait, iterum innitere. In eo, inquit qui
me confortat. Item dicit Apostolus. Qui
gloriatur, in Domino gloriatur hoc est, qui
delicijs affluit, super dilectum suum innita-
tur. Hæc de tribus emissionibus in significa-
tione trium generum hominum, quos in
hac vita continet Sancta Ecclesia, quos etiã
apud Ezechielem designant Noe, Daniel, &
Iob, adiuuante Domino diximus: quamuis
in singulis quibusque perfectis possint non
inconuenienter assignari. Et in his quoque
prima emissio est pœnitentia, secunda iusti-
tia, tertia doctrina. Primò enim pœnitendo
conuertuntur, Secundo bene viuendo iusti-
tiam exercent; Tertio, si bene profecerint,
ipsam iustitiam quam vita tenent, verbo
docent. Sed quoniam virtutibus infidiantur
vitia, & ita iuxta laque posita, ut qui ab illis
deuiauèrit, istorum fauces incurrat, oportet
ut sit pœnitentia sine pudore, ne scilicet

Cæt. 2. d

Luc. 9. e

K erubescat confiteri commissâ peccata, caueat iusticia simulationem; elimmet prælatio elationem. Vbi enim magnitudo gratiarum est, ibi etiam magnitudo discrimini se est.

Sermo L X I.

Cât. 5. d

Cât. 1. a

Cât. 3. a

Veni in hortum meum soror mea sponsa. Alibi dicitur: Introduxit me rex in cellarium suum. Alibi dicitur, in cubiculo suo. Hæc triplex introductio sit anime rationali à sponso suo, verbo scilicet Dei, secundum triplicem sensum scripturarum, historicum, moralem, mysticum. In horto est historicus, in cellario moralis, in cubiculo mysticus. In horto, id est, in historia continetur triplex Trinitatis operatio; creatio cæli & terræ; renouatio cæli & terræ; confirmatio cæli & terræ. Pater creauit, Filius reconciliauit, Spiritus sanctus confirmauit. Et aliud tempus est creationis, aliud confirmationis, aliud reconciliationis; sicut, & in horto aliud est tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud vescendi. Creatio & reconciliatio sunt præsentis, confirmatio futuri sæculi. In principio temporis creauit Pater, in plenitudine temporis reconciliauit Filius, post omne præsens tempus confirmabit Spiritus sanctus.

Ioan. 5. 6

Ibidem.

De Patre dixit Filius: Pater meus vsque modo operatur. Et de se subiunxit: Et ego operor. Similiter & Spiritus sanctus in consummatione sæculi verè potest dicere. Pater & Filius vsque modo operantur, & ex hoc iam operor ego: cum scilicet iam fecerit corpora nostra spiritualia, corpusq; adhæserit spiritui, & spiritus Deo, hoc ipsum corpus eodem Spiritu sancto sic confirmante vt iam deinceps absque villo temporis interuentis momento fiat quod scriptum est. Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. De creatione instruit nos vetus testamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet nouum testamentum, & spondet confirmationem.

I. Cor.

6. d

est. Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. De creatione instruit nos vetus testamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet nouum testamentum, & spondet confirmationem.

Secunda introductio est in cellarium. Hoc cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica, Secunda fructuaria; Tertia cella vinaria. In prima sunt qui benè se habent cum prælatis; in secunda, qui cum æqualibus, in tertia, qui cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratiæ. Qui enim perfectæ conuersationis nititur cumulum attingere, sit primum discipulus, & ingreditur cellam disciplinæ, in qua mores eius à magistro varijs virtutibus velut à pigmentarijs aromata diuersis speciebus componuntur. Vnde & ista cella dicitur aromatica, quia tales quique dum vltro amplectuntur disciplinæ laborem, optimum alijs exemplo suo effundunt imitationis odorè. Inde consequenter ingrediuntur in secundam cellam naturæ: quoniam illi quidem ceteris condiscipulis concordare facillè possunt, qui sub magistro propriâ voluntatem frangere didicerunt. Et hæc cella vbi cū ceteris cõiter viuunt, congrue cella naturæ dicitur: quia omnes homines æquales quidem natura genuit, sed alios alijs meritorum causa vel præposuit, vel supposuit. Dicitur etiam fructuaria, quia magnæ vtilitatis est si quisque gratiam quam accepit, in alterutrum adiuuauerit. Vnde scriptum est: Frater fratrem adiuuans, exaltabitur sicut ciuitas munita. Et item dicit Propheta: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnū. At verò cum consummati plene fuerint in hac secunda cella naturæ, tunc tandem ingredi possunt tertiam, quæ est gratiæ, vt etiã ceteris instituendis præsent, qui cum ceteris iultè, & sine querela vixerint. Et hæc quoque cella dicitur vinaria, vt scilicet ferueant caritate, qui ceteris præsent in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen scilicet alijs quoque duabus possit esse commune. Nam & disciplina, & socialis vita donum gratiæ est, ista tamen sibi illud vendicat specialiter, quoniam quidem multum facillè est subijci, vel sociari, rarum verò, & difficile ad aliorum regimen vtiliter quemuis posse transferri. His tribus cellis continentur & formantur omnium hominum mores. Oes enim homines vel sunt prælati, vel æquales, vel subditi. Quemadmodum autem eliguntur de hortis quæque potiora, & in cellarijs

M

Prou. 18.

Ps. 132.

a

repor-

reponuntur, vbi etiam distincta habent loca in quibus seruentur: ita de historia sumitur, & quasi reconditur in cellario moralis sensus, vnde omnis humana vita instruitur. Legunt etenim ibi prelati quales se exhibere subditis debeant; cum eis dicitur:

A Non dominantes in clero, sed forma facti gregis. Et illud: Non quia dominamur fidei vestrae, sed adiutores sumus gaudij vestri. Et Dominus in Euangelio: Bonus

1. Pet. 5. pastor animam suam dat pro ouibus suis. Inueniunt etiam in eadem scriptura æquales qualiter se habere debeant inuicem,

Gal. 6. a cum legatur: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Et illud:

Rom. 12. Honore inuicem præuenientes. & multa in hunc modum. Habent ibi & subditi quod eorum mores componat, quomodo scilicet subditi eos maioribus oporteat, quibus dicitur:

Hebr. 13 Obedite præpositis vestris, & subiaceite eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddaturi pro animabus vestris.

Sermo sexagesimustertius.

Cat. 4. a **D**entes tui sicut grex tonfarum quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis feibus, & sterilibus non est in eis. Spiritus sanctus de cuius secretiori fonte Canticorum flumen emanat, in his (vt festio) dentibus mysteria nobis non parua commendat. Nō sunt hi dentes de quibus dicitur: Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, vel de quibus ad virum sanctum vox diuina proclamatur: Per gyrum dentium eius formido.

Dentes isti lacte candidiores. Quippe, sponse sunt, cuius speciem concupiuit Aluissimus, quæ non habet maculam neque rugam. Cui enim tota candida sit, candidior probatur in dentibus. Noua tamen & inaudita comparatione in illius laudes perorat dicens: Dentes tui sicut grex tonfarum. Quid in hac rogo similitudine dignum est, vt eam de celestibus arcanis descendisse credamus? Magnam profusus & magno animo magnifice sciendum, spiritus enim est qui loquitur, qui cum loquitur nec vnum potest tota vacuū præterire. Aliquid profecto est in his dentibus inuolutum, quod euolutum sacratoris intelligentiæ præsignet arcana. Dentes, n. candidi sunt & fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati possunt: non est dolor sicut dolor eorum: clausi sunt la-

bijs ne videantur: indecens est cum videntur nisi ridendo: toti corpori masticant cibum: nullum inde saporem habent: non facile consumuntur: per ordinem positi sunt superiores alij, & alij inferiores: & cum inferiores moneantur, superiores numquam.

Huiusmodi dentes ego arbitror homines monasticæ professionis, qui vitam compendiosiorē & securiorem vitam eligentes, de toto ecclesiæ corpore quod candidum est, candidiores esse videntur.

Quid enim illis candidius qui totius immunditias spurcitæ euitates; cogitationum sicut astionum peccata deplorant? Quid fortius illis, quibus tribulatio pro solatio, contumelia pro gloria, inopia pro abundantia ducitur? Isti carnem non habent, quia in carne carnem obliui, audiunt ab Apostolo: Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Corio carent: quia nitorem & distensionem mundanarum sollicitudinum non habentes, in pace in idipsum dormiunt & requiescunt. Nihil morari intra se patiuntur, quia nec modicum quidem offendiculum tolerabile reputant aut intra se, aut in conscientijs singulorum.

Hinc est illa vestra opportuna importunitas, qua tam sæpe fatigatis nos, vt multoties etiam cum necesse non sit, multum in his diei expendatis. Non est dolor sicut dolor eorum: quia nihil tam horrendum & horribile est sicut murmur, & dilensio in congregatione. Clausi sunt labijs, ne videantur, sic & nos materialibus vallis circumcingimur, ne secularium oculis & accessu pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum forte ad risum: quia nihil turpius quàm monachus per vrbes & castella discurrere: nisi cum illa cogit quæ operit multitudinem peccatorum. Caritas enim, risus est, quia hilaris est: Læta quidem, non tamen dissoluta. Toti corpori masticant cibum dentes: quia ipsi pro toto ecclesiæ corpore videlicet tam viuus quam mortuis orare sunt constituti. Nullum inde saporem habere debent, nullam sibi gloriam assignare, sed dicere cum Propheta: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo, da gloriam. Non facile consumuntur, quia quanto annosiores, tanto frequentiores: & eo rapidius currunt, quo vicinius appropinquant ad palmam. Per ordinem positi sunt. Vbi enim aliquid ordinatum est si hic non est, vbi cibus & potus, vigilare & dormire, laborare & quiescere,

Rom. 8. b

C

2. 1. 1.

J

Pf. 113.

re,

re, ambulare, & sedere, & cetera omnia, in numero, & mensura, & poudere constituuntur? Superiores, & inferiores sunt, quia inter nos prelati, & subditi sunt, & sic superiores in inferioribus iunguntur, vt inferiores a superioribus non discordent. Cum autem inferiores moueantur, superiores numquam moueri debeat: quia, etsi subditi quandoque turbentur, prelatorum est in mente composita perdurare. Sicut grex tonfarum, inquit, Quam bene monachi tonsis ouibus comparantur: quia reuera tonsi sunt, quibus, nec corda, nec corpora, nec aliquid mundanum in proprietate relictum est. Quae ascenderunt de lauacro. Lauacrum baptismus est, de quo ascendit qui ad celsitudinem vite perfectioris intendit. Descendit autem, qui se vite mancipat inhonestae. Omnes gemellis fetibus: quia & verbo pariunt & exemplo. Et sterilis non est in eis, quia nullus est infecundus.

Sermo sexagesimusquartus.

3. Reg. 19. A

TImuit Helias Iezabel, & surgens abiit quocumque tulit eum voluntas, venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum, & perrexit in desertum. Cumque venisset subter vmbra iuniperi, & sederet, proiecit se, & dormiuit. Et Angelus Dni terigxit eum, & dixit illi: Surge, & comede. Et respexit: & ecce ad caput suum subcineritius panis, & vas aquae. Comedit ergo, & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, vsque ad montem Dei Horeb. Per Heliam quippe qui interpretatur Dns, vel Dns fortis, intelligitur quilibet iustus, qui persecutionem patitur propter iustitiam, Vnde illud: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

E Mat. 5. A

Qui metuens Iezabel, id est, malitiam saeculi, vel tyrannidem diaboli, surgit de tentatione peccaminu, & abiit quocumque eum tulerit voluntas a Domino sibi collata. Venitque, in Bersabee Iuda, in Sanctam Ecclesiam: quae dicitur Bersabee, id est puteus septimus, propter abundantem septiformis spiritus gratiam, quae inibi fidelibus diuiditur, vel puteus satietatis, propter mysteriorum Dei profunditatem, & Sanctarum Scripturarum refectioem. De hac profunditate habemus in Psalmo: Tenebrosa aqua in nubibus aëris. Et rursus: Iudicia tua abyssus multa. Ad

Pf. 17. b

eiusdem considerationem Apostolus expalescens, & pauescendo deficiens, clamare compellitur: O altitudo diuitiarum sapientiae, & scientiae Dei, &c. De hac fatietate ledigis in Psalmo: Super aquam refectiois educauit me. Et item: Inebriabuntur ab vbertate domus tuae. Huiusmodi ebrietas non inducit fastidium, sed indeficientem quibusdam desiderijs prouocat appetitum. In hoc sacra lectionis pelago agnus ambulat, & elephas natat. In catholica doctrina mensa iuxta modulum intelligentiae sufficientes singulis epulae apponuntur. Hae est Paradisus deliciarum, hic est hortus omnium pomorum. Veniens itaque in Bersabee in Sanctam Ecclesiam, vt dictum est, currit ad confessionem, quae per Iudam notatur: & dimittit ibi puerum suum, id est puerilem sensum, vel pristinorum actu debilitatem: & pergit in desertum, id est, in istius mundi contemptum. Quo postquam venit, sedet, id est, a saeculari tumultu quiescit, cantans cum Propheta: Haec requies mea in saeculum saeculi. Projicit se id est, vilem se reputat suis abrenuncians desiderijs, iuxta illud Euangelicum: Qui vult venire ad me, abneget semetipsum. Obdormiuit in vmbra iuniperi, quia in atrijs domus Dei secundum sensus corporis vacat omnino ab omnibus prauitatibus, dicens cum Psalmista: In pace in idipsum dormiam & requiescam. Tunc Angelica visio tangit eum, excitans ad bonum operandum, & ad altiora consurgendum. Respicit ad caput suum, id est, ad Christum, qui caput est Ecclesiae. Et ecce subcineritius panis, id est, pastus Diuini dogmatis, forinsecus quidem rudis, sed medullitus ineffabiliter confortatiuus, & dulcis. Et vas aquae, hoc est fons lacrymarum cum cordis compunctione. Comedit & bibit, id est, adimplet quae audit: & pergit in fortitudine ad montem Dei: ad celsitudinem videlicet beatitudinis.

Pf. 35. b

Rom. 11. d

Pf. 22. a

Psal. 35.

F

Pf. 131.

Luc. 9. c

Psal. 4. b

Sermo LXV.

ERat fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram Heliseo, quibus fecit apponi pulmentum. Cumque gustassent de coctione, exclamauerunt: Moys in olla, vir Dei. Et non potuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Et misit in ollam, & ait: Infunde turbam. Et comedit:

4. Reg. 4.

d

G mediet: & non fuit quidquam amplius amaritudinis in olla. Fames in terra, penuria verbi Dei in mente humana: filij Prophetarum filij prædicatorum. Propheta interpretatur videns. Et sancti prædicatorum non ab re prophetæ appellantur, qui & arcana mysteriorum Dei contemplantur: & prout vident mores hominum, adhibent modos curationum. Heliseus salus Domini interpretatur, quo nomine quiuis prælatus & doctor ecclesiæ decenter cenetur: cuius salubri persuasione Domini salus populis annuntiatur, & annunciando impertitur. Hic talis ex debito sui officij apponit subiectis olam grandem, herbas agrestes continet, id est admonitionem de grauibus discretam, acerbitate refert, sed tamen igne Sancti spiritus succensam. Subditi ergo perhorrescentes sermonum austeritatem, clamant: Mors in olla: & non possunt gustare. Sapiens igitur dispensator non affert, imò affert iubet farinam; quoniam non præbet, sed hortatur habere caritatem, cuius condimento redduntur dulcia, quæ prius videbantur amara. Potest namque prædicator monita salutis auribus circumstantium infonare, sed ne mo nisi solus Deus valet saporem caritatis palato cordis infundere. Vnde Gregorius: Nisi sit intus spiritus qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Alius est sapor celi, alius est sapor terre. Haud quam nobis placere potest sapor celi, dum

Exo. 16. saporem quarimus cocci nostri. In deserto dantur coturnices & Manna, id est in loco discipline maiora & minora madata. Cum

H vidissent filij Israel Manna, dixerunt ad inuicem, Manhu? quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit Dominus vobis ad vescendum. Huius facti mysterium in Evangelio Ioannis conuenienter aperitur, ubi Dominus ait: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Multi ergo ex discipulis audientes dixerunt: Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Ex hoc multi abierunt retro. Ad hunc itaque modum cum aliqui simplices ad conuersionem veniunt, seueritatem regulæ expauescunt, si fiat eis sermo de mundi contemptu, de virtutum vitiorumque conflictu: si anxietas vigilandi, assiduitas orandi, parsimonia ieiunandi ab ipsis requiritur, dicunt conquerendo inter se, Quid est hoc? Quis tot & tanta implere sufficiat? Nesciunt enim quanta sit

virtus assumpti ordinis. Sed pastor eis consolatoriè habet respondere, & de afferenda eos sollicitare farina.

Sermo sexagesimus sextus.

Haurietis aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris: Pro paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus Saluator. Sicut ergo de vno fonte paradisi derivantur quattuor flumina ad irrigandum paradisum, ita de pectoris eius arcano procedunt quattuor fontes, ex quibus hauriuntur quattuor aquarum genera, vnde tota per vniuersum mundum rigatur Ecclesia. Sunt autem quattuor fontes, veritas, sapientia, virtus, & caritas. Ex his ergo fontibus hauriuntur aquæ, ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte veritatis sumuntur aquæ iudiciorum; de fonte sapientiæ, aquæ consiliorum; de fonte virtutis, aquæ præsidiorum; de fonte caritatis, aquæ desideriorum; In aquis iudiciorum cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. In aquis consiliorum discernimus quid expediat, vel quid non expediat. Sed quia electis viris rectè per hæc gradientibus non desunt tentationes (tentantur autem de duobus, aut terroribus, vt concutiuntur; aut blandimentis, vt seducuntur,) idcirco armandi sunt contra terrores præsidij Diuinæ virtutis, contra blandimenta desiderij supernæ caritatis. Desiderij enim meliorum superantur (vt ait quidam sanctus) desideria deteriorum. Vel si possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat & expediat (quod vtique docent iudicia atque consilia) si posse perfici minimè contingat? Ideo post aquas iudiciorum & consiliorum, querendæ sunt aquæ præsidiorum. Rursum & posse quid valeat, si horum omnium non sit finis caritas? Rectè itaque post iudicia, post consilia, post præsidia, hauriuntur de fonte caritatis desideria, vt videlicet quidquid sapimus aut loquimur, quidquid operamur aut patimur, æternæ vitæ finis concludat. Sed vt hæc quæ dicta sunt de fontibus & aquis, clarius eluceant, Scripturarum testimonij reor esse comprobanda, auriq. similitudines quas protulimus vermiculandas argento. Ac primum quoddam dictum est, quattuor illos fontes de pectore Iesu manare, nullum arbitror ambigere.

Quo-

Quomodo autem ex cisternis fontibus hauriantur: prædictæ aquæ, id elaborandum est. Veniat ergo David & dicat quod ex

K
Pf. 16. a
fonte veritatis procedant iudicia. Hoc certe videtur sensisse cum diceret: De vultu tuo iudicium meum prodeat. Neque enim vir sanctus iudiciū suum diceret, quod de vultu Dei, id est de veritate non prodiret. Nouerat enim electos Dei veritatis iudicia: tamquam virga ferrea regi, & quia sub eorum regimine se esse sentiebat, exultans. psallebat: Iudicia Dei vera iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel & sauum. A quibus ne forte per incuriam deuiet, audiant vocem patris per eundem Prophetam comminantis. Si in iudicijs (inquit) meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum; & in verberibus peccata eorum. Hac mysteria Diuini iudicij reserbat celestis regni clauicularius

Pf. 18. a
Pf. 88. e
1. Pet. 4. d
cum diceret: Tempus est vt incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum à nobis, quis finis eorum qui non crediderunt Dei Euangelio? Et hoc de electis dictum est. Ceterum est aliud de reprobis iudicium, quod nihilominus ab ipsa veritate procedit. Vnde & per Paulum dicitur: Scimus enim quoniam iudicium est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Et vtrumque quidem iudiciū completitur ipsa veritas, dicens: In iudicium ego veni in hunc mundum, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Vtrumque autem discernit cum item dicit: Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Si vidimus quomodo de fonte veritatis hauriuntur iudicia: videamus quomodo de fonte sapientiæ propinentur cõsilia.

L
2. Pet. 3. d
Quis dubitet Apostolum Paulum esse sapientem & Petrus eius coapostolus sapientiam ei dicitam esse astruat, & eiusdem Apostoli tota verborum series nil aliud quã sapientiã redoleat? Proferat igitur cõsilia, & per ipsa nos doceat quid peregrinantibus & ad cælestem patriam festinãntibus expediat.

1. Cor. 7. d
De Virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo, cõsiliū autem dõ, tamquam misericordiam consequutus à Domino, vt sum fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse, hoc est, in virginitate manere. Si de virginibus præceptum

haberet, nil aliud quam quod præciperetur, liceret. Nũc verò cum vtrumque liceat, vel nubere, vel non nubere, quid compendiosius dici potuit, quam bonum est homini sic esse, præsertim cum & necessitatis instantia frequenter obrepere soleat, & cito mori ipsa temporis breuitas urgeat, totiusq. mundi figura prætereat? Item cum de vidua loqueretur: Bætiior, inquit, erit si sic (id est in nupta) permanserit, secundum cõsiliū meum. Ac ne de proprio corde, non potius de fonte sapientiæ videretur hoc ipsum cõsiliū de promptu subiecit dicens: Puto quod & ego spiritum Dei habeam. Sed cur ego paucis in paucis exemplis, cum in eius verbis omnis sexus, omnis ætatis, omnis conditio cõsiliū inueniat si diligenter quærat salutis? Quod si quis curiosus velit perspicere vtrum verum sit quod dictum est de sapientiã cõsilia manare, legat libros qui inscribuntur Sapientiã, vbi totus orationis contextus cõsilia parare videtur. Si verò cõsultius & vtilius studet vitam inde eligere, audiat ipsam salubriter inuitantem sapientiam. Si vis, inquit, ad vitam venire, serua mandata. Quærit cuius? Deum, inquit, time, & mandata eius obserua. Audiat eam ipsam materno affectu inelamantem: Da mihi cor tuum. O quantum vellem & ego cor meum in eius verbum suspendere, de cuius ore mirifico tam dulcia vitæ cõsilia audio personare. Vtinam autem & lingue meæ calamū in eius fonte possem intingere, quo idoneus essem ea quoque que restant de duobus fontibus, id est virtutis & caritatis, viliter exarare. Et quoniam quattuor isti fontes ita sibi inuicem sapore transfundunt, vt qui de vno biberit, quaedam ineffabili dilectionis dulcedine inuiteretur ad alium: libet iam de sapientiã ad virtutem transire, & qualiter illuc hauriantur aqua præsidiorum, quantum ab ipsa virtute adiuuor, ostendere. Sicut autem superius dixi gemina esse veritatis iudicia, quia scilicet determinant quid liceat, vel quid nõ liceat: itidem sapientiæ duo, hoc est quid expediat, vel quid non expediat: ita & hic agnoscamus de fonte virtutis hauriẽdas duplices præsidiorum aquas, quæ vel abluant electos à culpis, vel refrigerent in tormentis. De vtrisque sumamus exemplum. Refert Lucas Euangelista, quod quedam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogata in medicos tota substantia cum minimè curari

Ibidem.

Ibidem.

Matth. 19. e

Ecl. 12.

Pror. 23

e

Luc. 8. f

curari potuisset, accesserit retro & tetigerit
 fimbriam vestimenti Domini, & confestim
 steterit fluxus sanguinis: Iesum verò dixisse.
 A Quis me tetigit? Cumq. discipuli res-
 ponderent, turba te comprimunt & affli-
 gunt, & dicis, quis me tetigit? Rursum re-
 petisse, tetigit me aliquis: nam & ego no-
 ni virtutem de me existisse. Ecce quas aquas
 praesidijs hauserit mulier de fonte virtutis,
 quibus abluta est à profluuiio sanguinis, quæ
 nulla medicorum arte poterat sanari. Quod
 si quis obijciat prolatum testimonium nihil
 ad rem praesentis operis pertinere, eo quod
 illa mulier nequaquam abluta esse videatur
 à culpis, sed tantum ab ægritudine carnis,
 nouerit moris esse Diuine virtutis prius cor-
 di mederi quam corpori. Vnde & alibi cum
 quidam ei paralyticus offerretur curandus,
 tamquam bonus, & pius medicus, volens san-
 nare prius quod erat potius, id est mentem
 quam carnem, ait eidem paralytico: Confi-
 de fili, remittuntur tibi peccata tua. Itaque
 sanata conscientia, consequenter sanatur
 corpus, cum dicitur: Surge, tolle lectum tuum,
 & vade in domum tuam. Sic ergo & huius
 cor mulieris prius abluit intus per donum
 fidei, sicut scriptum est: Fide mundans cor-
 da illorum, per quam meruit exterius im-
 petrare salutem corporis. Hoc enim innuit
 ipse Dominus, cum dicit: Filia, fides tua te
 saluam fecit, vade in pace. Quod autem de
 hoc ipso fonte virtutis hauriatur aquæ præ-
 sidij in tormentis, ostendunt & illi tres pue-
 ri in fornacis incendio astuantis positi, qui-
 bus ipsa flamma refriguit, & præcipue in-
 clytus ille martyr Vincentius, qui cum gra-
 uiter torqueretur, non solum tolerasse, sed
 etiam tortorem suum constanter prouocasse
 fertur his verbis: Insurge (inquit) & toto
 malignatis spiritu debacchari, videbis me
 Dei virtute plus posse dum torqueor, quam
 possis ipse qui torques. Possent plura de hoc
 fonte virtutis copiosius dici, sed eum suc-
 cinctè prætereo: quia de fonte virtutis bibe-
 re potius quam scribere desidero. Ad hunc
 fontem inuitamur redemptoris nostri voce
 dicentis: Si quis sitit, veniat & bibat, & de
 ventre eius fluent aquæ viuæ. Et sequutus
 Euangelista exposuit ad quem fontem nos
 inuitaret dicens: Hoc autem dixit de spiri-
 tu quem accepturi erant credentes in eum.
 Quem, nisi spiritum caritatis, quem mun-
 dus non potest accipere, sed soli accipiunt
 qui verè credunt in eum? Ex hoc ergo fon-

te hauriamus nobis aquas desideriorum, ip-
 sasq. partiamur in geminis riuulos, vt sicut
 eiusdem caritatis duo sunt præcepta, ita sint
 & desideria gemina, quibus impleantur ipsa
 præcepta. Aliud est enim desiderium quo
 Deus propter seipsum, aliud quo proximus
 diligitur in Deo, vel propter Deum. In illo
 nullus modus, sed ex toto corde, tota ani-
 ma, tota virtute diligitur Deus: in hoc au-
 tem præscribitur quidam modus, cum dicitur:
 Diliges proximum tuum sicut teipsum. *Matth.*
 Illo flagrabat Propheta, cum diceret: Sicut *22 d*
 ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita de- *Pf. 41. a*
 siderat anima mea ad te Deus. Et item: Con- *Pf. 83. a*
 cupiscit & deficit anima mea in atria Domi-
 ni. Hoc exhibebat Apostolus Romanis, qui-
 bus scribebat: Desidero enim videre vos, vt
 aliquid gratiæ spiritualis impartiar vobis. *Rom. 1. a*
 Et Dominus in Euangelio discipulis suis:
 Desiderio desideravi hoc Pascha manduca- *Luc. 22.*
 re vobiscum antequam patiar. Et notan- *C*
 dum quod ad illud excitatur mens humana
 specialiter tribus affectionibus ac prouehi-
 tur, vnde & Deum diligere toto corde, tota
 anima, tota virtute iubetur. Prima quidem
 dulcis; secunda prudens; tertia fortis est.
 Primam habuit Petrus, cum Domino mori
 dissuaderet: ex corde enim duciter dili-
 gebat, cuius passionem expauescebat. Sed
 cum audiret: Vade retro satana, non sapis
 quæ Dei sunt; sed quæ hominis: his verbis *Marc. 8.*
 cruditus & intelligens quid boni haberet *d*
 mors Christi, cœpit tota anima prudenter *Ibidem.*
 diligere, quem prius tantum diligebat dulce-
 ter toto corde, necdum verò diligebat tota
 virtute. Quod si facerèt, nec propter mortis
 desertionem eum negaret. At verò post resur-
 rectionem & ascensionem dato desuper
 spiritu, tunc demum tota virtute dilexit, pro
 quo etiam horrendum crucis supplicium
 postmodum subire non expauit. Erga cari-
 tatem quoque proximi exercemur triplici-
 ter, vel vt edificetur ipsa caritas vbi non est,
 vel certè ne pereat vel minuatur vbi est.
 Quisquis autem hanc puro affectu erga
 proximum operatur, illam proculdubio que
 Deus est, vltimus promeretur.

*De donis spiritus sancti, Sermo continens se-
 ptem capitula. Cap. 1.*

Prima gratia est timor Domini. Qui hanc
 habet gratiam, omnem odit iniquita-
 tem, iuxta illud Psalmistæ: Iniquitatem *Pf. 118.*

odio habui, & abominatus sum, Et alio lo-
ibidem. c. q; Omnem viam iniquitatis odio habui.
Pro. 8. b Scriptura namque est: Timor Domini odit
Prou. 3. malum. Et item: Time Deum, & recede à
a malo. Et de Iob dicitur: Vir timens Deum,
Iob. 1. a & recedens à malo. Sine hac gratia prima
 D gratiarum, quæ totius Religionis exordium
 est, nullum bonum pullulare vel manare
 potest. Sicut enim securitas vel desidia caus-
 sa est & mater omnium delictorum, sic tim-
 or Domini radix est & custos omnium
Eccl. 27. bonorum. Vnde scriptum est: Si non in tim-
a ore Domini tenueris te instanter, cito
 subuertetur domus tua. Omne namque vir-
 tutum ædificium illicò vergit in præcipiti-
 um, si huius gratiæ amiserit præsidium. Vnde Sa-
Prouerb. lomoni ait: In timore Domini esto quoti-
23. b die, quia habebis spem in nouissimo, & præ-
 stolatior tua non auferetur. Hinc & Aposto-
Phil. 2. a lus: Cuni metu & tremore vestram salutem
 operamini. Et quid plura? Connexa sunt tim-
 or & Religio, nec manere potest alterum
Ast. 10. absque altero. Vnde Cornelius vir religio-
c sus ac timens Deum, & Simeon iustus & timo-
Luc. 2. d ratum. Vnde Salomon: Deum, inquit, ti-
Eccl. 12. me, & mandata eius obserua. Hunc verò sic
d habere debemus, quomodo asserit se ha-
Iob 31. c buisse Iob beatissimus. Semper quasi tu-
 mentes super se fluctus Deum timuit. Per
 hunc timorem Dei vniuersa deserimus, mû-
 do abrenunciamus, nosq; ipsos, sicut Domi-
Luc. 9. c nus ait, abnegamus nobis. Si quis vult post
 me venire, abneget semetipsum. Iste ergo
 Diuinus timor qui eum quem perfecte im-
 buit, paupertati subijcit, & à malo diuidit, ita
 est primus in ordine gratiarum, sicut pau-
 pertas in serie beatitudinum. De qua Domi-
 nus in ceterarum fundamento virtutum
Matth. eam ponens, ait: Beati pauperes spiritu, quo-
5. a niam ipsorum est regnum cælorum.

Capitulum Secundum.

Secundum Charisma est spiritus pie-
 tatis, illi secundæ quæ in euangelio
 ponitur beatitudini simile; de qua
Matth. Dominus sic ait: Beatis mites, quo-
5. a niam ipsi possidebunt terram. De talibus
Isa. 61. a Dominus in Isaia ait: Spiritus Domini super
 me, ad annuncianum mansuetis misit me.
Numer. Moyses quoque mitissimus erat super om-
12. a nes homines qui morabantur in terra. De
Iob 5. d talibus Iob dicit: Dominus ponit humiles in
 sublime: & moerentes erigit sospitate. Vnde

illud de Domino dicitur: Humiles spiritu sal-
 uabit. E contra de superbis dicitur: Dominus
 superbis resistit. Ante ruinam exaltatur cor.
 Superbia de supernis ad ima præcipitat hu-
 militas de imis ad superna eleuat. Ange-
 lus enim in cælo superbiens ad tartara cor-
 ruit, homo in terra se humilians ad cælos a-
 scendit. Tanto verò quisque debet esse hu-
 milior, quanto est sublimior. Vnde scriptum
 est: Quanto maior es, humilia te in omni-
 bus, & coram Deo inuenies gratiam. Hinc
 ipse Dominus ad discipulos ait: Qui voluerit
 inter vos primus esse, erit vester seruus. 20. d
 Item cum feceritis omnia quæ præcepta sũt
 vobis, dicite: Serui inutiles sumus. Item ipse
 dicit: Discite à me quia mitis sum, & humilis
 corde. Sine hac humilitatis virtute, reliquæ
 virtutes nequeunt prodesse. Vnde beatus
 Gregorius ait: Qui virtutes sine humilitate
 congregat, est quasi qui in ventum pul-
 uerem portat. Sicut enim puluis venti val-
 lidi statu dispergitur, sic omne bonum sine
 humilitate inanis vento gloriæ rapitur. Mul-
 to etiam melius est peccatorem esse humi-
 lem, quam iustum arrogantem. Quod à Do-
 mino euidenter ostenditur, vbi Publicanus
 & Pharisæus in exemplum adducuntur, si-
 cut quidam sapiens ait: Melior est in malis
 factis humilis confessio, quam in bonis fac-
 tis superba gloriatio.

Capitulum tertium.

Tertium donum est spiritus
 scientiæ, de quo Salomon ait:
 Qui addit scientiam, addit
 & dolorem. Vera namque
 scientia est scire nos mortales & caducos
 & fragiles esse, & in hoc exilio, & in hoc er-
 gastulo, in hac peregrinatione, in hac valle
 lacrymarum dolendum & lugendum esse.
 Vnde dicitur in tertia beatitudine,
 huic tertio dono congruenti:

Beati qui lugent, quo-
 niam ipsi consolantur.
 Item Væ vobis qui
 nun-
 ridetis, quia plorabitis. Hinc Salo-
 mon ait: Risus dolori mi-
 scebitur, & extrema
 gaudij iustus occupat.

Capitulum quartum.

Varta gratia est spiritus fortitudinis, quarta in Euangelio beatitudini similis, de qua dicitur: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi

saturabuntur. Qui enim iustitiam esurit & sitit, contra quælibet aduersa fortis insuperabilis & imperterritus existit. Vnde Salomon ait: Iustus vt leo confidit, & absque terrore erit. Item: Non contristabit iustum quidquid ei acciderit. Hoc spiritu erant præditi omnes de quibus loquitur Apostolus: Sancti ludibria & verbera experti, in super & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circueierunt in melotibus, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, in montibus, & in speluncis, & in cauernis terræ. Hæc & Apostolus ipse, qui ait: Quis nos separabit à caritate Christi: Tribulatio, & cetera. Iste spiritus omnem alienam malitiam sustinet, & aduersus hostiles insidias instruit & munit. Vnde sponsum in sponsæ præconio ait: Pulchra es amica mea, suavis & decora sicut Ierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata.

Capitulum quintum.

Vintum donum est consilij spiritus, qui alijs facit compati & misereri, illi competens de qua dicitur quintæ beatitudi-

ni: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiã consequentur. Hinc & Salomon ait: Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. Hanc principaliter, trifariam exercemus: vel quando sex eius quæ in Euangelio leguntur opera implemus; vel quando delinquentes corrigere, & ad bonum reducere studemus; vel quando iniurias nobis illatas faciliè indulgemus. Hic iste secundus clementiæ modus, siue consilij spiritus, Deum fecit semetipsum exinanire, formam serui accipere, scilicet vt sic posset ouem errantem corrigere, & ad proprium ouile reducere. Vnde Apostolus ait: Semetipsum dedit pro peccatis nostris, vt nos eriperet de presenti sæculo nequam. Huic consulendi modo sic oportet insistere,

vt iniungitur ab Apostolo monente: Intra opportune, importune. Est & alius consulendi modus, scilicet discretionis virtus, qua veras à palliatis atque simulatis virtutibus discernimus, qua etiam ipsum satanam hypocrisis authorem dignoscimus. Ipse enim satanas (vt ait Apostolus) transfiguratur se in Angelum lucis: & iuxta beati Cypriani dictum, ministros iniustitiæ subornat, noctem afferentes pro die, interitum pro salute. Ista quidem ceterarum virtutum magistra ac domina, omnes alias proinde temperat, ac supernè gubernat, & ne vltra vel citrà euagentur licenter, imperialiter ac discretè conseruat. Vnde Boëtius. Virtutes medium tenent. Si vel vltra vel infra quam oportuerit fiat, à virtute disceditur.

Capitulum sextum.

Sexta gratia est spiritus intelligentiæ, illi sextæ beatitudini congruus: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Nisi enim mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, mystica ac diuina liquidè intelligere nequit. Nam scriptum est: Spiritus sanctus disciplinam effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Vnde Salomon: Abominatio Domini, cogitationes malæ Peruersæ cogitationes separant à Deo. Qui ergò vult sincerum ac lucidum intellectum habere, prauarum cogitationum phantasias ac nebulas studeat effugare, & omni diligentia & cautela conseruare. Vnde Salomon: Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit.

Capitulum septimum.

Septimum donum est spiritus sapientiæ, quidam internus sapor, ac suauissimus gustus. Vnde Psalmista: Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Et item: Vacate & videte. Et iterum: Accedite ad eum, & illuminamini. Hoc diuinæ sapientiæ interno gustu superna prælibamus, videlicet contemplantes quam amenum sit Angelicis cætibz interesse, vbi nil poterit quod displiceat esse, nil quod placeat abesse. Ista septima gratia illi veræ beatitudini congruit, de qua ait Dominus: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Qui enim mentem pacificam & serenam

serenam habent, de supernis dulcius sapiunt, & subtilius vident. Nam quo quis patientior, eo probatur esse sapientior. Vnde Salomon. Doctrina viri, per patientiam dignoscitur. De talibus alibi dicitur: Pax Ps. 118. multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Hæc septem gratia sunt septem mulieres virum vnum apprehendentes, septem spiritus super florem requiescentes, septem in candelabro lucernæ fulgentes, septem in lapide oculi, septem spiritus ante thronum Dei.

Prover. 19. b
Ps. 118. g

K

Finijunt Beati Bernardi parvi sermones cum adieſſo sermone de deus Spiritus sancti.

SEQVITVR EIVSDEM

LIBER CONTINENS
diuersis morales ac vtilis Sententias.

ACTVS est in pace locus eius. Est pax facta, vt in Iuda, est inordinata, vt in Adami, & Eua. Harum neutra est locus Dei. Sola pax Christiana, quam Dominus reliquit, & dat discipulis suis, ipsa est in qua Dominus requiescit. Hæc assertur per sanctos predicatores vniuerso generi humano, sed eam quidam repellunt, alij recipiunt. Nos vero excutentes puluerem pedum nostrorum super odientes pacem, ad dilectorem eiusdem pacis nos conferamus. Eorum alij dicuntur recipientes pacem, alij retinentes pacem, alij facientes. Possunt alijs nominibus vocari, scilicet pacati, patientes, pacifici. Et hæc nomina sortiuntur secundum diuersos status pacis in quibus proficiunt. Nam pacati per hæc pacem possident terram corporis sui, quia mites sunt. Patientes possident animam suam, quibus dicitur: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Pacifici possident non solum suam, sed etiam aliorum in quibus faciunt pacem. Vnde merito filij Dei vocantur. Pacati ergo dicuntur, qui pacem recipiunt, de quibus scriptum est: Si tibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra. Sed quia pusilli sunt, scandalis exagitati, cito pacem, quam receperant perdunt. Patientes autem sunt, qui receptam retinent, nec quauis iniuria exasperati eam amittunt.

Psal. 75. a

Matth. 5 a
Luc. 21. d

L

Matth. 10. b

mittunt. Istis tamquam robustioribus præcipitur: Pacem diligite, & sanctimoniam sine qua nemo videt Deum. Pacifici vero qui non solum in se, & in alijs eam faciunt, sed etiam volentes auferre diligunt, sicut scriptum est: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: Ps. 119. b
ecce isti sunt in quibus requiescit & mansio-
ne Deus facit. Ecce isti sunt, quos sicut filios Deus diligit, & de quibus tamquam viuis lapidibus templum sibi sapientia cõstruit. De quo edificio, ne vllò impulsu possint labefactari, ipso Deo inhabitate pariter, & operante, ad similitudinem lapidis quadrantur quatuor modis, superius, inferius, à dextris, & à sinistris. Superius, cum Diuina voluntati suã humiliter, & prudenter subiiciunt. Inferius, cum carnem subiectam temperanter regunt. A dextris, iuste bonos amplectendo. A sinistris, malos fortiter tolerando.

Hebr. 3
d
Ps. 119
b

ANTE omnia sine murmuratione sint fratres. Fortè aliqui leue peccatum æstimant murmurare, sed non hic qui ante omnia monet esse cauendum. Puto autem ne illum quidem leue reputasse, qui murmurantibus aiebat: Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus? Sed ne illum quoque qui dixit: Non murmuraueritis, sicut quidam murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore. Illo nimirum exterminatore, qui positus est in hoc ipsum, vt à terminis bartæ illius ciuitatis arecat murmurantes, & longè faciat à sinibus eius, cui dicitur: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, qui posuit fines tuos pacem. Nihil enim commune habent murmur, & pax, gratiarum actio, & detractio, zelus amaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium, & talium testium stet hoc verbum, vt pestem istam murmurationis summopere nobis no- uerimus esse cauendam.

M
Phil. 3. b
Exo. 16. b
2. Cor. 10. b
Ps. 147. a

TRES sunt quibus reconciliari debemus, Hominiibus, Angelis, Deo. Hominiibus per aperta opera, Angelis per occulta signa, Deo per puritatem cordis. Nam de operibus, quæ corã hominibus facienda sunt, scriptum est: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra opera bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est: De Angelis dicit Dauid. In conspectu Angelorum psallam tibi. Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, vsus cilicij, & cetera parni-

Matth. 5. b
Ps. 137. a

pœnitentiæ insignia, quæ Angelis placent.

Luc. 15.
b
Vnde est illud: Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente: Vt autem Deo reconciliemur, nec operibus, nec signis, sed puritate, & simplicitate cordis indigemus. Scriptum est enim. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et illud: Si oculus tuus fuerit simplex, & cetera.

Mat. 5. a
Mat. 6. c

A Quattuor sunt genera hominum regnum cœlorum possidentium. Alij violenter rapiunt, alij mercantur, alij furantur, alij ad illud compelluntur. Rapiunt qui dereliquerunt omnia, & sequuntur Christum: de quibus dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, Sunt alij interioris gradus à quibus metuntur carnalia, dum eis spiritualia seminantur, & his loquitur in Euangelio Dominus: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Tales dicuntur mercatores, quia dant in præsentem pauperibus temporalia quæ possident, vt in futuro recipiant ab eis æterna, quæ non nisi per eos habere merentur. Necessè est enim omnes qui in futuro iudicio examinandi sunt, vel esse iudicis amicos, vel apud iudicem intercessores habere amicos. Habent ergo primum beatitudinis locum qui intercedunt, habent hi pro quibus intercedunt, secundum. Sunt alij qui nonnulla bona occultè faciunt pro quibus merentur regnum cœlorum: sed tamen furari illud dicuntur, quia laudem humanam vitantes, solo diuino testimonio contenti sunt. Horum figuram tenuit mulier illa in Euangelio, quæ fluxum sanguinis patiens, cogitauit intra se dicens: Si tetigero sumbriam vestimenti eius salua ero. Quo dicto, accessit occultè, & tetigit, & salua facta est. Alij sunt qui compelluntur, verbi gratia, vt pauperes necessarii, quos, s. hic ignis paupertatis Deo dispensante purgat, ne in futuro ignis iudicij puniat.

Mat. 5. a

Luc. 16.
b

Luc. 8. f

Luc. 14.
c

B De quibus scriptum est: Compelle intrare, vt impleatur domus mea, Compelluntur multi varijs necessitatibus, & oppressionibus, afflicti, qui mira Dei prouidentia dum temporalem pœnam si non libenter, tñ patienter sustinent, vitam consequuntur æternam.

Quam distat inter pastorem, & gregem, tãtum debet distare inter Episcopum, & plebem. Stat ille iubilans & recrus, curuat ille caput solo depressus,

Oper. D. Bern. Tom. I.

Vnde poëta. Pionaq, cum spectent animalia cetera terram. Os homini sublime dedit. Ille regit, iste regitur: ille pascit, iste pascitur, vt ex ipsa forma & habitu vterque discernatur. Habet ille in manu virgam qua ferit, vel potius ducat & reducat ouẽ. Quid est autem habere in manu virgam, nisi in opere disciplinam, vt subiectos suos exemplo magis instruat, quam verbo? Et ubi esset enim superbi esse discipuli, si eos in humilitate præcesserint magistri. Vnde, & de Domino scriptum est. Quæ cepit Iesus facere, & docere. Habet etiam baculum, quo feriat lupum. Virga ouem, baculo lupum: Hoc est, mites, & obediens debet lenius corripere, duos ve id corde, & improbos acius arguere: cumq, necesse fuerit, etiam anathematis sententia ferire. Tenet carnem in fune, zelum scilicet, in discretione, ne sit de illis, de quibus scriptum est: Habent zelum (aliàs æmulationem) Dei, sed non secundum scientiam. Habet etiam pastor bonus panem in pera, hoc est, verbum Dei in memoria.

Quidius
Metazo.

Act. 1. a

Rom. 10.

C

Duo sunt amotes, carnalis, & spiritualis: ex quibus colliguntur quattuor modi diligendi, scilicet, diligere carnem carnaliter, spiritum carnaliter, carnem spiritualiter, spiritum spiritualiter. In his fit quidam protectus, & ascensus ab inferioribus ad superiora. Nam vt homines, qui tantum nouerant diligere carnem carnaliter, ad hoc procederent, vt Deum quoque diligerent spiritualiter, Deus caro tactus est, & loquendo, & cõuersando cum hominibus, primum ab eis carnaliter dilectus est. Cum autem pro amicis suis animã ponere vellet: iam spiritum diligebant, sed adhuc carnaliter. Vnde, & Petrus loquenti de passione sua respondit: Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Sed cum per eandem passionẽ fieri mysteriũ redemptionis agnosceret, in ipsa passione iam carnem spiritualiter diligebant. Resurgẽte autem eo, & ascendẽte, spiritum spiritualiter amant, lætiq, decantant: Etsi cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Nos quoque carnẽ nostram carnaliter diligemus, cum eius desideria diligimus, & persequimur. Spiritum carnaliter, quando eũ flendo, suspirando, gemẽdo, in oratione cõterimus. Carnem spiritualiter, cum eã spiritui subiectam in nobis spiritualiter excrẽtes, cum discretione seruamus. Spiritum spiritualiter, cum etiam ipsa spiritualia studia

Mat. 16

2. Cor.

5. d

Ff nostra

D nostra fraternâ utilitati, ex caritate postponimus.

E Stad Deum quidam redeundi modus primi hominis casui oppositus. Adam quippe in Paradiso positus primo perdidit circumspeditionem Dei. Testatur enim beatus Augustinus, quod nequaquam tentator hominem de Paradiso eiecisset, nisi aliqua elatio in aña hominis processisset, cum verissime scriptum sit: Ante iuinam exaltatur cor. Secundo, perdidit iustitiam, quando vxoris voci plus quam Diuine obediuit. Iustitia enim est virtus, quæ suum cuique reddit. Tertio, amisit iudicium, cum post peccatum correctus, obliquè per mulierem retorfit propriam culpam in auctorem, dicens. Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Eisdem ergo virtutum gradibus redeundi est homini in exilio posito, quibus primum expelli meruit de Paradiso. Primum itaque faciendum est iudicium, deinde exercenda iustitia, tandem circumspectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis, vt nos ipsos iudicemus, & acculemur: iustitiam proximo, circumspeditionem debemus Deo. Hanc redeundi viam ostendit nobis Michæas Propheta dicens: Indicabo tibi, ò homo, quid sit bonum, & quid Deus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & ambulare solícite cum Deo tuo: Hanc salutis viam testatur

Pro. 16

Gen. 3. b

Mich. 6.

Ad Tit.

E

Eccl. 14.

1. Cor.

11. g

apostolus, Christum docuisse, dicens: Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & sæcularia desideria, sobriè scilicet, quantum ad nos, iustè ad proxima, piè ad Deum. Qui etiam manifestus inuoluit circumspeditionem Dei, dicens: Expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Et in multis alijs Scripturæ sanctæ locis si hic ordo viæ, & institutio vitæ quæ-

ratur, potest inueniri, vt illud: Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem Dei. Moratur siquidem in sapientia, & sapiens est qui semetipsum huic dijudicat, vt æternum Dei iudicium euadat. Si enim (ait Apostolus) nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Sapiens est non secundum sapientiam huius sæculi,

sed secundum illam, quæ trahitur de occultis, per quam vtique miro Dei opere agitur, vt electi quique tunctionibus, & pressuris hic attriti, in ædificio veri Salomonis sine sonitu mallei postmodum collocentur.

Q Vattuor gradibus distinguitur omnium electorum profectus. Primo enim fit quisque amicus suæ animæ, secundo fit amicus iustitiæ, tertio sapientiæ, quarto fit sapiens. In primo profectu vitæ omnia, quæ animam possunt offendere, & diligit ea, quæ eam possunt mulcere. Horret ergo infernum, & cælum concupiscit: ita potest implere illud Diuinum præceptum, quod in prima conuersione sua accepit. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Nam dum secundum carnem ambulat, nullo modo potest. Cum autem spiritu Dei agitur, facile potest. Quid enim habeat emolumentum homo, si proximus eius ardeat in inferno: aut quid perdidit, si secum fuerit in Paradiso? Neque enim talis est illa Paradisi hereditas, vt possidentium numero minuatur. Diligit ergo proximum, quem non vult malum pati, sicut nec seipsum, & quem sicut seipsum vult possidere cælum: Hoc autem suo, id est, hominis spiritu, quando possit, vt scilicet expauesceret gehennam, ac cælestia desideraret? Sed potest hoc illius spiritu, cui dictum est: Si ascendero in cælum, tu illic es, &c. Spiritus quippe sapientiæ vbique præsens, nouit quid in cælo, & quid agatur in inferno. Cumq; mentem humanam repleuerit, & de pœnis inferni inuitit timorem, & cælestium amorem infundit, sicque facit hominem amare seipsum, & dicit ei. Miserere animæ tuæ, placens Deo. Primum igitur est diligere se, deinde proximum. Non enim dictum est: Diliges te, sicut proximum, sed diliges proximum, sicut te. Hoc modo fit amator animæ suæ per spiritum sanctum, quam ex fide accepit. Accepto autem hoc dono, non debet eo solo contentus esse, sed ad maiora prouehi, & in melius proficere. Viuit autem iam per spiritum. Sed si per spiritum viuimus, (ait Apostolus) spiritu & ambulemus. Et alibi dicit: Nos vero omnes reuelata facie gloriæ Dei speculantes, in eadem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tamquàm à Domini spiritu. Hoc ipsum & Psalmista de sanctis videtur sensisse: Benedictionem inquit, dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem,

Matth.

22. d

Pf. 138.

Eccl. 30.

Gal. 5. c

1. Cor. 3.

Pf. 83. b

G virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. Ambulet & iste quem in manib. habemus, eat, & proficiat, donec ad quartum gradum perueniat. Ibi sine dubio factus sapiens, videbit Deum Deorum in Sion. Porro eo ipso quod dixi, qui bene diligit animam suam, debet etiam diligere iustitiam. Alioquin si diligit iniquitatem, odit plane, non diligit animam suam. Diligendo autem iustitiam, transit ad secundum gradum, & audit illud

Sap. 1. a

Sapientia: preceptum: Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Quam si perfecte dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem penam, & quamcumque illatam contumeliam. Duo quippe praestabit ei iustitia, vnum, ut faciat quod debet, alterum, ut pariat quod debet, scilicet, ut si bonum non fecerit, quod debuit, malum quod meruit, patiatur. Sic miro modo ne deferendo quidem iustitiam ab ipsa deserimur, dum per ipsam quilibet praevocationis reatus puniuntur. Neque enim est, qui se abscondat a calore eius. Hanc autem poenam non solum vir iustus non horret, venumetiam libenter excipit, dum per eam praeterita vitia peccata purgari fideliter credit. Hinc enim scriptum est. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Opponit igitur varijs voluptatibus quibus corrumpitur, contraria medicamenta per quae resurgat. Verbi gratia: cecidit per inobedientiam, per obedientiae laborem redit ad vitam: lubricus extitit ac dissolutus, per continentiae studium & rigorem disciplinae reparatur. Patitur ab ipsis elementis mundi poenam, quorum usum dudum inflexerat ad voluptatem. Quibus cruciatibus cum diu tamquam aurum in fornace probatus fuerit, quantum scilicet dignum iudicabitur, qui in pane lacrymarum nos cibatur, & potum dat nobis in lacrymis in mensura, incipit iam consolari, & audit illam Isaiae vocem dicentis: Consolamini consolamini popule meus, dicit Deus vester: Loquimini ad cor Hierusalem, & aduocate eam, quoniam completa est malitia eius, id est, afflictio: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu Domini duphica, pro omnibus peccatis suis. Postquam vero consolationem receperit, sollicitus est & querit quomodo placeat ei, cui se probauit. Facit quicquid boni facit, ut soli placeat suo conditori. Transit ad tertium gradum sui profectus, ut sit scilicet amicus sapientiae, quae aeterno affectu loquitur sibi, cum dicit: Praebeat tibi mi cor tuum mihi. Cum ergo ad hunc gra-

Prov. 12 c

ad quartum ascendat, ubi dicitur esse sapiens. Hoc autem fit, quando iam operatur, non ut ipse Deo placeat, quod utique in tertio gradu fecerat; sed quia placet ei Deus, vel quia placeat Deo quod operatur: Quisquis talis est, potest cum tota fiducia ac securitate conscientiae illius sapientis cantice decantare. In omnibus requiem quaesui, &c. Hic enim

Ecc. 2. a

a

I
Gen. 3. a

Ibidem.

Requiescit in omnibus, cum per omnia ei placeat Deus, qui non Dei voluntatem ad suam curuare, sed suam didicit ad Dei voluntatem erigere. Morabitur in hereditate Domini, sicut ei eiusdem Domini voce promittitur, cum dicitur: Terram, in qua dormis, tibi dabo, hoc est, quietem istam ad quam peruenisti labore tuo, & munere meo, stabilem tibi faciam atque perpetuam. Quod autem subiungit, & semini tuo, sic possumus intelligere, ut non solum spiritui detur tranquillitas, & hic, & in futuro, sed etiam semini tuo, id est, operibus tuis dabitur corporis tui glorificatio.

Tria sunt loca, caelum, terra, infernus; & habent singula habitatores suos; caelum solos bonos, terra mixtos, infernus solos malos.

Quattuor sunt, quae impediunt confessionem, pudor, timor, spes, desperatio. Quosdam enim impedit pudor, qui scilicet pro sola confusione dicere erubescunt peccata, quae commiserunt. Et quibus per Salomonem dicitur: Et confusio adducens peccatum. Quo contra de his qui consentunt, iterum dicitur: Est confusio adducens gloriam. Quos etiam commendat Propheta dicens: Confessionem, & decorem induit. Et alibi: Confessio, & magnificatio opus eius. Alios impedit timor. Timent enim, si confiteantur, ne gratis eis poenitentia iniungatur; & hoc arguit Iob, dicens: Qui timet primam, irruet super eum nix. Sunt autem nonnulli qui in hoc mundo adhuc aliquid decepti sunt, nec putant se ademptos, quod desiderant, si hominibus quales sunt, innocescent. Horum confessionem impedit spes, id est, cupiditas potendi desiderij; talibus comminatur Dominus in Evangelio. Vae pragmatibus, & nutrientibus in illis diebus. Sunt item alij, qui nihil horum verentur, sed solum hoc timent, quia post peccatorum confessionem ab ipsis abstinere min-

Ecc. 4. c

Ps. 103. a

Iob 6. c

K
Matth. 24. b

Isai. 40. a

H virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. Ambulet & iste quem in manib. habemus, eat, & proficiat, donec ad quartum gradum perueniat. Ibi sine dubio factus sapiens, videbit Deum Deorum in Sion. Porro eo ipso quod dixi, qui bene diligit animam suam, debet etiam diligere iustitiam. Alioquin si diligit iniquitatem, odit plane, non diligit animam suam. Diligendo autem iustitiam, transit ad secundum gradum, & audit illud Sapientia: preceptum: Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Quam si perfecte dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem penam, & quamcumque illatam contumeliam. Duo quippe praestabit ei iustitia, vnum, ut faciat quod debet, alterum, ut pariat quod debet, scilicet, ut si bonum non fecerit, quod debuit, malum quod meruit, patiatur. Sic miro modo ne deferendo quidem iustitiam ab ipsa deserimur, dum per ipsam quilibet praevocationis reatus puniuntur. Neque enim est, qui se abscondat a calore eius. Hanc autem poenam non solum vir iustus non horret, venumetiam libenter excipit, dum per eam praeterita vitia peccata purgari fideliter credit. Hinc enim scriptum est. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Opponit igitur varijs voluptatibus quibus corrumpitur, contraria medicamenta per quae resurgat. Verbi gratia: cecidit per inobedientiam, per obedientiae laborem redit ad vitam: lubricus extitit ac dissolutus, per continentiae studium & rigorem disciplinae reparatur. Patitur ab ipsis elementis mundi poenam, quorum usum dudum inflexerat ad voluptatem. Quibus cruciatibus cum diu tamquam aurum in fornace probatus fuerit, quantum scilicet dignum iudicabitur, qui in pane lacrymarum nos cibatur, & potum dat nobis in lacrymis in mensura, incipit iam consolari, & audit illam Isaiae vocem dicentis: Consolamini consolamini popule meus, dicit Deus vester: Loquimini ad cor Hierusalem, & aduocate eam, quoniam completa est malitia eius, id est, afflictio: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu Domini duphica, pro omnibus peccatis suis. Postquam vero consolationem receperit, sollicitus est & querit quomodo placeat ei, cui se probauit. Facit quicquid boni facit, ut soli placeat suo conditori. Transit ad tertium gradum sui profectus, ut sit scilicet amicus sapientiae, quae aeterno affectu loquitur sibi, cum dicit: Praebeat tibi mi cor tuum mihi. Cum ergo ad hunc gra-

Prov. 13 c

c

me possent. Et his obest desperatio. Quibus non incongrue illud potest aptari. Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Fit vero nonnunquam, ut hec omnia simul confessionem impediunt. Sed qui quatuor his malis premitur, recte iam in monumento iacet, & velut ille Euangelicus quatuor duanus scetet. Scriptum est enim: A mortuo, velut qui non sit, perit confessio. Quod si is mortuus est, qui non confitetur, utique reuiuifcet, qui confitebitur. Veniat ergo Iesus, &

dicat: Veni foras. Et ad vocem eius illico suscitabitur mortuus. Excipiat hic noster mortuus exhortationem, & non differat confessionem. Dicatur ergo illi, que pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? Aut cur erubescis Deo confiteri, cuius oculis non potes abscondi? quod si forte pudor est tibi vni homini, & peccatori peccatum tuum exponere, quid facturus es in die iudicii, ubi omnibus exposita tua conscientia patebit? Hec itaque tria proponenda sunt contra pudorem, scilicet consideratio rationis, reuerentia intuitus Dei, comparatio maioris confusionis. Similiter contra timorem opponenda sunt tria. Considerandum enim est quam sit longa pena inferni, quam grauis, quam infructuosa. E contrario vero presentis temporis penitentia brevis est, & leuis, & fructuosa. Contra

L

spem quoque itidem tria opponuntur, bona scilicet futuri seculi, presentis vite bonis maiora, certiora, durabiliora, ad quorum comparationem, quidquid in hoc mundo desiderari potest, modicum est & incertum: & ut ita dicam, momentaneum. Ita contra desperationem vincendi peccatum, tria sunt remedia. Primum est vigor ipse propositi boni, quem assumit ex confessione. Secundum est gratia Dei, quam meretur ex humilitate. Tertium est auxilium, quod ex eius habet cui confitetur, compassione.

Duo sunt, in quibus consistit nostra salus, iustificatio, & gloria. Altera initium, altera profectio est. In illa labor, in hac autem fructus laboris est. Et nunc quidem iustificatio fit per fidem, nam gloria erit per speciem. Quanta autem sit in futura vita gloria sanctorum, humanus interim non potest attingere intellectus. De illa enim scriptum est, quod oculis non vidit, nec auris audiuit, & cetera. Hec ergo interim omittam, quonia vires nostras excedit, de iustificatione, que

nunc agitur aliquid ad edificationem fratrum nostrorum, quod necessarium visum est, loquamur. Ipsa est, n. via, per quam fit transitus ad glorificationem, dicente Apostolo: Quos prae-destinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit. Quos autem iustificauit, & hos magnificauit. Neque enim poterit obtineri magnificatio, nisi iustificatio precesserit: cum ista meritis, illa premitium sit. Hoc in Euangelio docuit Dominus, qui cum discipulis euangelizaret regnum Dei, primum eis proposuit iustitiam, dicens: Nam nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum, & pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum. Notandum autem, quod sicut in illo beatitudinis regno presentem se electis suis exhibebit Dominus ad glorificationem, ita etiam se eisdem ipsum exhibet in via peregrinationis ad iustificationem, ut ad quo scilicet glorificandi sunt per speciem, ab ipso prius iustificentur per fidem. Et quidem tria sunt a quibus abstinere debent quicumque iustificari desiderant. Primo utique ab operibus prauis, secundo a carnalibus desideriis, tertio a curis seculi. Item tria sunt, quibus debent insistere, que etiam continet sermo Domini in monte, elemosina, ieiunium, oratio. Sic enim adimpletur iustificatio, dum ab interdicitis vitis abstinetur, & bona, que precepta sunt fideliter exercent. Opponuntur ergo prauis operibus opera misericordiae, contra carnalia desideria adhibeantur ieiunia, & pro curis seculi succedat amor Dei, & frequentia orationis.

Pastorum est vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinam propter morum correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur calliditate. Ad preces propter tentationum instantiam, ne vincatur a pusillanimitate. In disciplina rigor iustitiae, in custodia spiritus consilij, in prece affectus compassionis.

Duas ad intelligendum se condidit vniuersitatis auctor creaturas, hominem, & Angelum. Hominem iustificat fides, & memoria, Angelum beatificat intellectus, & presentia. Et quia homines quoadque perducendi sunt ad aequalitatem Angelorum, necesse est ut interim iustificentur

per

From. 13
 10a. 11
 Eccl. 17
 10a. 11 f
 10a. 6 s.

Rem. 8. 1
 M
 Matth. 5. c

Isai. 7. b

per fidem, & proficiant ad intellectum. Scriptum est enim. Nisi credideritis, non intelligetis. Itaque fides via est ad intelligendum: nam mudatur cor fide, vt intellectus videat Deum. Similiter & memoria Dei, via est ad presentiam Dei. Qui. n. hic habet mandatorum eius, vt ea faciat, memoriam, merbitur quandoque vt eius quoque videat presentiam. Habeat igitur intellectum & presentiam Angeli Dei in celo, habeamus & nos fidem & memoriam in mundo.

Tres sunt status animæ. In corpore, posito corpore, recepto corpore. Primus datus est ei ad agendam pœnitentiam, reliquã duo ad habendam requiem vel pœnã, scilicet prout gessit in corpore, siue bonum, siue malũ. Ad agendam vero pœnitentiam tria sunt necessaria, tempus, corpus, & locus.

2. Cor.

6. a

2. Cor.

5. b

R

Ecc. 1. 0.

a

Quod tempus sit necessarium, dicit Apostolus: Ecce nũc tempus acceptabile, ecce nũc dies salutis. Similiter & de corpore idẽ scribit. Oes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, vt referat quisque propria corporis, prout gessit. Sed & de hoc loco loquitur scriptura dicens: Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuũ ne deseras. Porro tẽpus in tria diuiditur, in prœteritum, in presentem, in futurum. Horum nullum perdit, quisquis recte pœnitentiam agit. Nam prœteritum quidem quod perdidit restaurandum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat: presentem autẽ tenet iam per exercitium operis. Futurum vero per constantiam boni propositi. De prœterito loquitur Apostolus, cum dicit: Redimẽtes tempus, quoniã dies mali sunt. Ad presentem vero operationem hortatur nos cum dicit: Dũ tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Futuri nos admonet Dominus, quã ait: Qui perseuerauerit vsque in finẽ, saluus erit. Corpus quoque necessarium est ad agendam pœnitentiam. In corpore quippe possumus mala pati, & bona operari. Pati scilicet pro commissis delictis, operari pro adipiscendis æternis præmijs. Qui ergo corpore caret, dignos pœnitentiã fructus facere quomodo valet? Et nõtandum, quod pœnitentiã quæ per corpus geritur, brevis est & leuis. Brevis, quia corporis morte terminatur. Leuis, quia per societatem corporis fertur facilius. Grauis siquidem esset, si eam so-

Oper. D. Bern. Tom. 1.

lus animus portaret. Cum vero & ipse corpori eius partitur pondus, quanto magis inde corpus oneratur, tanto amplius animus exoneratur. Locus etiã videtur necessarius esse & vtilis, ecclesia scilicet vitæ presentis, in qua quisquis dum in corpore viuunt, pœnitentiam recte agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit.

Triplici morbo laborat genus humanum. Principio, medio, & fine, id est, natiuitate, vita, & morte. Natiuitas immunda, vita peruersa, mors periculosa. Venit Christus, & contra triplicem hunc morbum attulit triplex remedium. Natus est enim, vixit, mortuus est, atque eius natiuitas purgauit nostram, mors illius destruxit nostram, & vita eius instruxit nostram.

Sicut æger ad medicum, sic esse debet peccator ad creatorem suum. Qui ergo peccator est, debet orare Deũ sicut æger medicum. Duob. autẽ modis impedit oratio peccatoris, vel nulla, vel nimia luce. Nulla luce illustratur, qui peccata sua nec videt nec confitetur. E contra nimia luce obruitur, qui ea tãta videt, vt de indulgẽtia desperet. Horũ neuter orat, Quid ergo? Temperanda est lux, vt peccata sua videat peccator, & cõfiteatur, ac pro ipsis oret vt remittantur. Prima ergo eius oratio debet fieri verecundo affectu, hoc autem fit, cum needũ peccator audet per seipsum accedere ad Deũ, sed quærat aliquem sanctũ virũ, aliquẽ sanctum pauperem spiritum, qui sit in ora vestimẽti Domini tãquam simbria, per quem habeat accessum. Huius orationis tenuit typũ illa euangelica mulier, quæ fluxũ sanguinis patiebat, cupiensq. sanari accessit, & intra se cogitauit dicẽs: Si tetigero simbria vestimẽti eius, salua ero. Secũda oratio fit puro affectu: & hoc fit, quãdo scilicet peccator iam per seipsũ accedit, & ore proprio cõfitetur. Talis orationis reliquit nobis exẽplũ illa peccatrix, quæ lacrymis rigauit pedes Domini, & capillis capitis sui terisit, de qua dictũ est à Domino: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multũ. Tertia oratio effuditur amplo affectu: & hoc fit, quã is, qui pro se orauerat, orat iam pro alijs. Sic orauerunt Apostoli pro muliere Chanaanã pro filia sua rogãte. Dimitte, inquit, illã, quia clamat post nos. Quarta oratio emit-

Luc. 8. f

15. d

Ff 3 titur

titur deuoto affectu, quæ de cordis puritate sine ulla hastitatione cum gratiarum actione depromitur. Talem orationem fecit ipse Dominus quando quadriduanum de monumento Lazarum resuscitauit, & ait: Pater gratias ago tibi, quia audisti me. Tales orationes docuit nos Apostolus facere frequenter; dicens: Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Has, quæ dictæ sunt quattuor orationum species, id est, uerecundam, puram, amplam, deuotam, nuncupat *1. Th. 5.* Apostolus alijs nominib⁹, & ad eas nos hortatur dicens: Obsecro primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones. Nam obsecrationes uerecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones fiunt affectu deuoto.

Diximus de generibus affectionum & orationum, dicamus etiam qua puritate sit orandum. Et quidem tria uidentur mihi hic esse necessaria, quibus orationis intentio firmiter est astringenda. Considerare namque debet is qui orat, & quis petit, & ipsum quem petit, & se ipsum qui petit. In eo autem quod petit, duo debet attendere, ut secundum Deum sit, quod postulat, & ut hoc ipsum in summo affectus desiderio habeat. Verbi gratia. Si mortem inimici, si læsionem seu deiectionem proximi orando petierit, non est secundum Deum talis oratio, cum ipse præcipiat & dicat. Diligite inimicos uestros: benefacite his, qui oderunt uos: & orate pro persequentibus, & calumniantibus uos. Si uero peccatorum remissionem, si spiritus sancti gratiam, si uirtutem, atque sapientiam, si fidem, ueritatem, iustitiam, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, & cetera spiritualia charismata quaesierit, & ea cogitando uolenter affectauerit, hæc secundum Deum est oratio, & hæc uere meretur audiri. De huiusmodi enim orationibus loquitur per Isaiam *Is. 65.* Deus: Antequam eiam clament, ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam. Sunt & alia, quæ cum desunt, à Deo dantur, & possunt esse, uel non esse secundum Deum, quantum dumtaxat interest finis, ad quem referuntur, ut est corporis sanitas, pecunia, ceterarumq. rerum affluentia: quæ etsi à Deo sint, non tamè sunt magni pendenda, nec ex desiderio possidenda. Similiter & in ipso, quem petit, debet duo considerare, bonitatem, & maiestatem. Bonitatem, qua gratis uelit, & ma-

iestatem qua plane possit dare, quidquid petitur. Sed & in seipso qui petit debet nihilominus duo attendere, id est, ut pro suis meritis nihil accepturum putet, sed de Dei misericordia tantum quidquid rogauerit, impetraturum speret. Tunc ergo dicitur conpurum, quando tria hæc, quæ dicta sunt, & eo modo quo dicta sunt, cogitat. Et quisquis hac puritate & intentione cordis orauerit, exaudivit se sciat, quia, sicut testatur Petrus Apostolus: Non est personarum acceptior Deus, sed in omni genere qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.

Mors animæ obliuio, de qua morte suscitatur hoc modo. Per memoriam sentit, per obedientiam audit, per intelligentiam uidet, per circumspeditionem olfacit, & gustat per dilectionem.

Quattuor sunt genera uoluntatis humanae. Sicca in reprobis & terrenis, quorum corda nullo rore gratiæ perfunduntur. Recta in inchoantibus, qui uitæ pristinæ fortitudinem relinquentes, ad boni operis rectitudinem mutatione uoluntatis assurgunt. Deuota in proficientibus, qui uero orationis assidue in amorem bene agendi caecitate eriguntur. Beata in consummatis, qui pene nihil aliud nisi Deum cogitantes, in ipso totius desiderij sui finem reponunt. Inter siccam & rectam uoluntatem chaos quoddam firmatum est, ut qui uoluerit, transire non possit, peruersa scilicet interitio. Inter rectam, & deuotam, inuoluta consuetudo. Inter deuotam & beatam, corporalis affectio. Quæ tria quasi quidam lapides, dum in uia nostri operis se opponunt, ne de uirtute in uirtutem ascendamus, impediunt.

Rationalis creatura ad hoc se debet diligere, ut beata sit: & Deum, per quem solum beatificari possit, cuius infecutor & amulus ad hoc elaborat, ut eam in utraque sui qualitate corruptat. Corpoream igitur qualiter appetitu gula, & fluxu luxuriæ deprauat penitus & corruptit, iumentumq. carnis his duobus aculeis agitatum in precipitia mortis impellit. Inuisibile ergo humanae substantiæ portionem spiritualibus aggregitur armis, eamq. gemina peste inficiens, tumore superbia, & auaritiæ labe commaculat: sicq. rotam massam fermenti huius collatione corrupens, homini præripit beatitudinem, quam amisit.

Quat-

Quattuor sunt, quorum in hac vita obsequijs deseruimus, caro, mundus, diabolus, Deus. Carni militamus gulæ illecebris seruendo, luxuriæ stimulis obsequendo. Mundo militamus auaritiæ æstibus anhelando, honoris altitudinem affectando: Diabolo militamus bonorum profectibus inuidendo, & contra Deum superbiam spiritu intumescendo, Deo militamus pietatis operibus humiliter insistendo, potestates aërias virtute spiritus oppugnando. Habent & singuli principes isti donatiua sua propria. Caro suis tyronibus elargitur momētaneam voluptatem: mundus transitoria sublimitatem: diabolus perpetuam captiuitatem: Deus interminabilem felicitatem. Hæc sola præponderat.

H

Luc. 10.

a

Evangeliæ sanctiōne præceptum est, vt in via mortalitatis huius terrenis affectibus inhærentem neminem salutemus. Quos autē ab hac vita suspensos viderimus, illis securæ salutationis gaudiū offeramus. Vnde & in Euangelio tria salutationis genera inuenimus.

Luc. 1. b

Ibidem.

Ioā. 20. c

Virgo siquidem Maria salutauit Elizabeth, Angelus vero Mariam, Dñs autem Iesus discipulos salutauit post resurrectionem. Cū ergo videremus eos qui in sterilitate vitæ huius seuerant, montana confessionis ascendendo, seruorem pœnitentiæ quasi filium quendam concipere, illis vicem salutationis, illis in verbo Domini remissionis & gratiæ & veniæ largitatem debemus offerre. Quos vero in sanctitate & castimonia Domino seruire conspiciamus, inuitando ad meliora, benedictionem & gratiæ fecunditatem eis necessario promittamus. Quos sane in conclaui remotioris vitæ positos, ad imitationis Apostolicæ fastigium tendere videbimus: illis quietis & pacis geminam soliditatē, cuius etiam in suo corpore quædam præludia sentiunt, viuæ vocis ministerio spōdecamus.

I

Dominum Iesum Christum subire crucis & mortis ignominiam, tria quædam præcipua coactione voluntaria compulerunt. Filialis & pura obedientia, qua prioris inobedientiæ periculum solueretur. Compassibilis, & communis miseria, qua illius iustitiam inflexibilem, virgam ferream ad misericordiam hortabatur. Erat miseria illa & ponderosa & grauis, qua ceruices homi-

num communis peccati & mortis conditione premebat. Publica & generalis, qua iustos & iniustos simili damnationis sententia pariter obligat. Continua & perennis, qua nisi per Christum redemptionis gratia fieret, irremediabilis captiuitatis nexu omne genus Adam damnationis voragine absorbebat. Porro tertium quod spontaneè cogit in mortem, celeberrima & sollemnissimè victoria, cuius successu, inuitabilis diaboli & mortis potentia in monumento gloriose & efficaciter erat imminuenda.

T

Ribus modis exultat Dominus caput nostrum: mentem felicet à terrenis affectibus suspendendo, vt sp̄s cælestium transitoria contemnamus: diuinam scientiam conferendo, vt eorum quæ temporaliter non videntur, scientiam teneamus: ad amorem cælestium subleuando, vt in carne positi, ipsam quoque carnem, Diuinæ dilectionis altitudine transcendamus.

Homines habent triforem statum viuendi. Non delinquere, quod agit vtique timor seruilis. Non posse delinquere, quod exhibet filialis. Non posse delinquere, quod solat confert beatitudo perennis.

Quattuor esse dicuntur quæ nostræ gratiam deuotionis adaugent. Memoria peccatorum, quæ hominem perdit humilem apud se: Recordatio pœnarum, quæ illum sollicitat ad bene agendum. Consideratio peregrinationis, quæ illum hortatur visibilia debere contemni. Desiderium vitæ perennis, quæ hominem incitans ad perfectum, cogit eum à terrenis affectibus voluntatis mutatione suspendi.

N

Ostra infipientiæ tarditatem erudit Dñs tribus modis. Indulgentia beneficii largitate, qua nostræ duritiam mentis emollit & excitat ad amorem. Frequenti verberum seueritate, qua præstans intellectum auditum, mentis nobis timorem. Contemptus publici vilitate, quo implens facies nostras ignominia parit nobis verecundiam & ruborem.

Motus & utilitatio, carnis nostra, tribus ex causis contingit. Ex præcepti cogitatione, cum formas & imagines illicitas inuis trahentes, in earum retractione turpiter commouemur. Ex ventris plenitudine; quia cum venter ciborum cumulositate di-

stenditur, caro lasciuens ad motum luxuriae concitatur. Ex maligni spiritus impugnatione, quia quo iustos superare se minime posse considerat, eo per carnis titillationem grauius eos impugnat.

L **A**uctoritate scripturarum male cogitare, & male dicere, & male facere prohibetur, quia in male cogitare vel immunditia est, cum res fordidæ, & impuræ memoria reuoluuntur: vel superbia, cum animus quasi superior super proximos suos erigitur, & inflatur: vel auaritia, cum diabolo instigante contra præceptum Dei res proximi concupiscitur. Necessè est enim male cogitationi horum trium aliquid semper inesse. In male dicere uero sermo est vel superuacuus, ratione, & utilitate carens: vel detractorius, fraterna bona inuida corrosione, & odij instinctu diminuens: vel adulatorius, caput alicuius falsa olei delatione demulcens. In male facere quoque opus est vel simulatorium, cum aliud intendimus, quam opere demonstramus: vel impium, cum proximos nostros lædimus: vel impudicum, cum nos aliquo modo sordidamus.

DE conualle plorationis accessuri semper ad altiora tendere & anhelare debemus. Est. n. quasi quoddam desertum uita ista mortalis, de qua dicitur: Terra deserta inuisa, & inaquosa. Sed iniformis est species desertorum. Est quippe desertum, momentanea scilicet uanitas, quam despiciere uitæ moderatione debemus. De quo deserto ascendere nos oportet, sicut dicitur: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto deliciaj affluens, innixa super dilectum suum?* Deliciaj affluimus, cum uirtutibus abundamus. Super dilectum inuitimur, cum Deo ascribimus quicquid boni operamur. Est aliud desertum, Christianæ simplicitatis humilitas: uocata desertum, quia fere nullus est imitator Christi, qui studeat illud bonum operari. Per hoc desertum necessè est ascendamus. Unde dicitur: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut uirgula fumi ex aromatibus?* Sicut uirgula fumi ex aromatibus ascendimus, cum uirtutum studio, & disciplina exercitati proximos nostros ad bene agendi similitudinem incitamus. Est aliud quoque desertum, innocentie purioris simplicitas uel integritas. Ad hoc debemus ascendere, quia ad ueram munditiam, ut sumus sancti corpore, & spiritu debemus

anhelare. Ascendamus ergo de deserto momentaneæ uanitatis, per desertum humillimæ simplicitatis ad desertum integerrimæ puritatis.

Dominus noster habet proprie sagittas quibus hostes suos uulnerat, & in brachio uirtutis expugnat. Sunt autem tres sagittæ, quibus hostes fauciantur. Stimulus amissæ pecuniæ, quia ualde cõteritur, qui instrumenta uiuendi, & satellites uoluptatum diuitias amissæ reminiscitur. Sequitur pestis corporalis molestiæ, quæ ut eius uias ex omni parte sepiat, cum quem ad peccatum festinare cõsiderat, etiam corporis contritione flagellat. Sequitur malleus infernalis memoriæ, quia cum se homo undique circumseptum pondere penarum corporalium pensat, etiam ad illam, quæ sine caret angustia oculis porrigens, horribilem gehennæ formam timida secum cõsideratione tractat.

Sunt etiam tres sagittæ, quibus Dominus etiam eos fauciat, quos ad degustandam dulcedinem suæ dilectionis inuitat. Quarum prima est timor castus: qui deo sic uocatur, qui & timere Dominum a seruo iubet, & ferrum ab illicitis continere respectu Domini admonitione continua persuadet. Sequitur amor deuotus: qui dum mentem occupauerit, totam igne suauissimæ dilectionis accendit. Sequitur desiderij uirtus, quæ dum latitudinem conscientie ueluti aura lenis afflauerit, ea quæ retro sunt mens oblitæ: ad solum faciem conditoris anhelans, quis sui uoti finem minime consequitur, contabescit.

Oblatio nostre laudis, quam Deo immolamus, iniformis esse debet. Affectuosa, ut mens concordet uocem. Fructuosa, ut ædificationem pariat inuenti. Gratiosa, ut placeat conditori, qui gratis dedit.

Decretis, & adhortationibus sanctorum patrum bene cogitare, & bene dicere, & bene facere iugiter admoneimur: quia in bene cogitare cogitatio est uel honesta nihil impunitatis contrahens, uel humilis, nihil superbum sapiens, uel pia, nihil erudite molens. In bene dicere uero sermo est, uel auditori commo-lum afferens, uel humilis, nihil inanis eloquentiæ lepore turgescens, uel uerisimilis, nihil uero simulationis oblectum in sua prætextatione prædens. In bene facere quoque factum, uel purum, quod munditiam exhibet, uel pium, quod misericordiam

Cæt. 3. c.
8. d.

M

Ibidem.

diam redolet, vel pudicum quod oculos intuentium non offendat, aut violet.

D **V** Sitatum est satis, & tritum, saculum istud merito cæcitatibus, & ignorantia suæ, Aegypti vocabulo nuncupari.

Quod nimirum, quoties mutatione voluntatis egredimur, tria nobis occurrunt. Stimulus cupiditatis, qui veluti mare rubrum sensum rationis nostræ tumidis, & procellosis vndis cogitationum inuoluit: & nisi virga discreti iudicii aquæ superiores ab inferioribus fecernantur, subruit funditus, & demergit. Sequitur cumulus tentationum quasi alter Iordanis alvei ius metas excedens, & terram corporis nostri solito plenius occupans, nisi arca testamenti, id est, sententia veritatis intercedens impetus illius refrenet, & ipsum penitus arefaciat, & exsiccat. Sequitur aculeus molestiarum, qui cum ingruerit quasi iterum Iordanis Helisæo occurrens, sumendum Helisæi pallium & medijs fluctibus opponendum: vt quidquid nos temporaliter cruciat respectu Domine passionis sapere mutato, noua nobis suauitate dulcescat.

V Ia, quæ ducunt ad mortem ratione trifaria diuiduntur. Alia ærumnosa, alia laboriosa, alia deliciosa. Aerumnosa est in pauperibus, qui in paupertate sua regio spiritu & diuite animo tumescentes, ab inopia temporali ad æternam miseriam transferuntur. Laboriosa est in avaris, & cupidis, qui dum diuersarum anxietate curarum miserabiliter distenduntur, obliuiscuntur ea quarere quæ Dei sunt, & avaritiæ aestibus anhelantes, vsque ad vitam terminum ab inquietudine temporali ad æterni laboris angustias transferuntur. Deliciosa in diuitibus delicatis, qui in delicijs, & voluptatibus enutrientes corpora, & corda sua, post dulcedines momentaneas, & horarias suauitates, ad sempiternas amaritudines deferuntur.

V Ita quoque, quæ ducit ad vitam, simili ratione distinguitur. Est enim alia sanguinea, alia purpurea, alia lactea. Sanguinea in martyribus, qui in sanguine agni suorum corporum indumenta lauerunt, & per iter martyrij triumphalis altitudinis solum attigerunt. Purpurea est in confessoribus, qui in sua carne vestigia Domine passionis per abstinentiam expresserunt, & in suis corporibus vulnerum Christi stigmata portauerunt. Lactea in virgi-

nibus, quæ in seipsis puritatis angelicæ candidatum, & virtutes sanctimonie consecrauerunt, & per viam munditiæ ad amplexus & thalamos veri sponsi virtutum penitus feliciter euolarunt.

Ligna sunt omnes iusti, qui plantati in medio Ecclesiæ temporalis, facere debent fructus vitæ, qui maneant. Videat autem quisque, vt eligat sibi locum irriguū, in quo fructificans proferat in tempore suo vitæ fructum. Sunt autem tres decursus aquarum. Incitamenta scripturarum: quæ per minas, & promissa honestam in homine suscitant voluntatem. Charismata gratiarum: quæ hominem spiritualem ex animali efficiunt, ad sui provisionem, & curam informando, & docendo omnem veritatem, ministrant operum fecunditatem. Stillicidia lacrymarum: quæ dum venas intentionis atque propositi suo rore irrigant, & infundunt, ne lignum moriatur, perseuerantiam largiuntur. Qui iuxta hæc fluentia radicans fuerit, per menses singulos faciet fructum, & folia ligni illius ad suauitatem gementur.

Non vno eodemque modo omnes qui ebrii fuerint, inebriantur. Aliud est vinum malitiæ, quod effluit de vua fellis & a diabolo initium habuit: qui amaritudinem peccati, & mortis humano generi propinauit: quo inebriantur iniqui conformes facti est. Aliud est vinum molestiæ, quod emanat de labrusca conditionis humanæ, quæ Domino suo acetum iniquitatis apposuit. Hoc vino quisquis inebriatur, non iniuste, sed merito peccati sui à Deo hoc perpeti comprobatur. Aliud est vinum gratiæ, quod ex botro Cypri, id est, conditoris largitate discurrit, & hoc est mustum quo sponsi filij inebriantur, quod mittitur etiam & in vres nouos.

Reges sunt, & sacerdotes oēs electi: & eos oportet oleo vntionis inungi. Est autem oleum triforme. Aliquod siquidem est oleum effusionis, videlicet verbum Dei, quo initiatur veterem hominem exuētes: vt quasi adolecentulæ in amorem sponsi surgant. Aliud est oleum puritatis: quo lagenæ operum nostrorum impleri debent: quod in lampade diuini seruis ignem debet incessanter nutrire. Aliud vero oleum exultationis: caritas videlicet principalis: quæ mentem quam repleuerit dilatat, vt gustans quam suavis est Dominus

nus, in vertice iustitiæ sedens in solo Deo glorietur, & gaudeat.

Christiani à Chſo nomen acceperunt & operæ pretij est, vt sicut sunt heredes nominis, ita sint imitatores sãctitatis. Tria ergo sunt, quæ in Christo nobis expressa, plenis viribus exercere debemus: videlicet improbare viuaciter sæculi vanitatem: quia & Iesus, ne rex constitueretur à turbis, aufugit. Exercere viriliter pœnitentiam: quia & Iesus sicut agnus occisus est. Et habere veraciter geminam caritatem: quia Iesus pro inimicis orauit.

Septem gradus defensionis habet humilitas. Abdicationem rerum: exemplo Apostolorum. Abdicationem vestium sicut Helias, & Ioãnes. Corporis exercitium: vt Paulus. Directionem in prosperis: instar Dauid pauperis, & regis. Patientiam in aduersis, sicut Iob, & Tobias. Proprium abhorreere consilium, & propria voluntatis affectum.

Arma virtutis, quibus arma nequitia expugnatur, sunt hæc. Plena peccati cognitio, quæ expellit tenebras volupratis. Pœnitentialis afflictio contra dulcedinem carnalitat. Humilis, & vera confessio contra venenum iniquitatis. Sufficiens & digna correctio in mutatione pristinae voluntatis. Perseuerantia plena successio, vt perfecta subrogetur custodia sanitatis.

Necessaria sunt pœnitentia tria hæc. Abstinentia, per quam carni superbia edomatur. Lectio, cuius fructu reformatur in vigorem animus saginatur. Oratio cuius munimine, & iuteia virtutum examina proteguntur.

Humilitatis virtus habet hæc tria. Superiori subdi, vt ad eius aequalitatem nulla ambitione, vel inuidia rapiatur. Aequali non præferri, ne illicito appetitu superior vel se fieri videatur. Minori subdi potius, quam præponi, vt ex hoc humilitatis veritas comprobetur.

Non omnes vniformiter gradiuntur ad Deum. Quidam passu, sicut illi, qui terrenorum curis impliciti, vix aliquando respiciant, vt Domini recordentur. Quidam modesto incessu sicut si qui domini seruitio incipienti, & Deo quidem seruiunt, & tamen erga seipos indulgentiores existunt. Alij veloci, id est, rapido cursu: sicut hi qui super carne sua se intuentes, & se, & transitoria contemnentes, celeriter proficiuntur ad Deum,

hoc solummodo cupientes, in pace quiescere in idipsum.

Electos tria in futuro manent. Interna sãctitas, æterna iucunditas, iucunda voluptas. De his dicitur, Exultent iusti, &c.

Triforme est desiderium electorum. Vnanimiter habitare in domo. Vnde est: Vnã petij à Domino. Victoriã obtinere de mundo. Vnde est: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Præsentialiter frui Deo. Vnde est & illud: Cupio dissolui, & esse cum Christo.

Trifarius est prælatorum timor. Ne audientium animos exquisitor apparatus commoueat, ne interni iudicis oculos immoderatio vsus offendat, ne iustitiæ retributio in præsenti eis fiat.

Triformis est sanctorum dolor: quia ceciderunt de paradiso, quia tenentur in exilio, quia differuntur à regno.

In môte môtij Christo fuerunt hæc duo, coagulum passionis, & pinguedo sãctitatis.

Vituli, quos Dño immolare debemus, tres sunt. Nouæ conuersionis affectus: quasi vitulus nouellus cornua producens, & vngulas. Sacra religionis profectus, qui est vitulus tenerimus de armento. Cõsum mata virtutis affectus, qui est vitulus saginatus.

Quadriformis est prestura nostra: Corruptibilis carnis angustia, quæ sunt dolores mortis. Temporalium presturam molestia, quæ sunt torrentes iniquitatis. Occulti hostis latentes insidia, quæ sunt dolores inferni. Deceptoris facies mundanae gloria, quæ sunt laquei mortis.

Fumus est ab ira Dei, quia in cõsideratio ne ira Dei electi compunguntur. Ignis à facie eius: quia per cognitionem, & præsentiam eius ad amorem accenditur. Caligo sub pedibus eius, quia per districtum, illum examinem reprobis desperationis nebulis obscuratur.

Ambulat Dominus super pennas ventorum cum electi eius dulcedinem, vel tenuiter attingunt. Volat, cum de circumscripta eius substantia nihil percipiunt. Vnde est: Fuge dilecte mi. Ponit Dominus tenebras profunditatis, & altitudinis latibulum diuinitatis sue in sole manifestationis, & laboris tabernaculum carnis suæ, in luce puritatis, & sãctimonie habitaculum sãctionis suæ.

Pertas suas mundus habet, quibus ingredimur ad eum, quæ sunt, corrupta sensualitas, & incesta cupiditas. Vnde est: Appropinquaue-

Ps. 67. a

Ps. 26. b
Rom. 7. b

Phil. 1. c

Cãt. 8. d

Ps. 106. b

Matth. 16. c. quauerunt vsque ad portas mortis. Porta
Ab. 12. inferi, cæca desperatio, & dura obstinatio.
Exe. 43. Vnde est: Porta inferi non præualebunt.
 Porta cæli, humilis patientia quæ est porta
 ferrea ducens ad ciuitatem: & amoris con-
 cordia, quæ est porta orientalis.

Genera retributionis sunt quattuor, duo
 in hoc sæculo, & duo in futuro. Retributio
 prosperitatis, & abundantia impiorum. Vn-
Matth. 5. 26. d. de est: Recepterunt mercedem suam. Dam-
 nationis, & ignominia eorum, familiarita-
 tis & gratia iustorum, dulcedinis amoris,
 & gloria. Duo autem sunt, quæ remun-
 rantur, iustitia operis, & puritas cordis.

Tres sūt lucernæ. Regula disciplinae Chri-
 stus, quæ accenditur, vt drachma perditā in-
 ueniat. Forma veritatis in Euāgelio quæ
 ponitur super candelabrum. Sciētia puritas
 in corde bono, quæ illuminatur à Domino.
 Pedes nostri esse debent sicut ceruorum,
 & sicut vituli.

Alij sunt filij alieni, qui mentiuntur: alij
 filij Belial, qui non cognoscunt Deum, alij
 filij Israel, qui cognoscunt.

Triforme est semen. Veritatis, & iustitiæ,
 quod in terra iactum facit fructum centu-
 plum: iniquitatis, & malitiæ, quod est geni-
 men viperarum: erroris, & malitiæ, quod
 est Chanaan, & non Iuda.

Sapientia Dei quasi perdx foyet filios
 quos non peperit, quasi gallina congregat
 pullos sub alis, quasi aquila prouocat ad vo-
 landum.

Trifaria est vestis nostra. Pœnitentialis
 anxietas, quæ est vestis viduitatis: religiosa
 maturitas, quæ est vestis iuconditatis: sine-
 ra integritas, quæ est vestis virginum.

Gen. 27. **V**estes Esau, honestas vitæ, & matu-
 ritas disciplina, pellicula hædorū,
 abiectio noxiæ vetustatis, & mortifi-
 catio propriæ voluntatis. Cibi, hilaris obe-
 dientia, & humilis abstinentia. Pater tangit
 filium apposita probationis manu. Oscula-
 tur secretæ inspirationis instinctu. Benedi-
 cit religionis profectu.

Tria sunt necessaria puritati. Integritas
 actionis, simplicitas intentionis, tranquilli-
 tas deuotionis.

Puritas tria confert. Spiritum libertatis,
 gaudiū securitatis, firmitudinem caritatis.

Reprobi aliquādo sunt sicut fumus, quia
 in sua altitudine euanescent. Aliquādo sicut
 puluis, quia nullū caritatis humorem pro-
 ferunt. Aliquādo sicut cera, quia ad calorem,

id est, impulsus tentationis facile liquefunt.

Portæ Sion, Ecclesiæ sunt sacramēta, sine
 quibus Ecclesiā non intramus. Portæ iusti-
 tiæ sunt virtutes medix, quas temporaliter
 exercemus. Portæ æternales sunt præcipuæ
 virtutes, quas est in futuro habituri sumus.

Tria sunt quibus obnoxij sumus Deo. Si-
 gnaculum naturæ, quod ad similitudinem
 Dei facti sumus. Talentum fidei, quod per
 bonum opus Deo integrum, resignare de-
 bemus. Titulus professionis, quo ad serui-
 dum Deo sponsonis vinculis alligamur.

Tribus modis nos interrogat Deus. Pro-
 mulgatione præcepti, vt nostra nobis obedi-
 entia nota fiat. Iniectione flagelli, vt patientia
 nostra proximis innotescat. Reuelatione se-
 creti, vt se nobis virtus humilitatis aperiat.

Tribulatio tria confert. Exercitium, ne
 virtus amoris otij tempore frigeat. Proba-
 tionem, vt nostra constantia fortitudo ad
 exemplum hominibus innotescat. Præmiū,
 vt iuxta tribulationis modum immensum
 gloriæ pondus accipiat.

Aduersitati tria sunt opponenda. Elec-
 torum agones, & angustia, quas patiuntur qui
 pie viuunt. Redemptoris afflictiones, & mo-
 lestia, quas ei sæuissimi principes intulerunt.
 Dispositio moderatricis iustitiæ, cuius altitu-
 dinem quasi virgæ Ioseph summitatem nō
 discutere, sed adorare debemus. Hæc sunt
 tria illa ostia, vices, & termini, quibus Do-
 minus circumdat mare sæculi.

Triforme est exercitium electorum. Au-
 steritas ieiuniorum, qua excolitur terra car-
 nis, vt fructum ferat. Assiduitas lectio-
 num, qua reficitur animus, vt homo interior pin-
 gueat. Instantia orationum, qua mens ad
 cælestium appetitum assurgat.

Auctor mirabilium Deus, tria quædam
 mirabilia operatus est in Maria. Integritatē
 munditiæ mirabiliter suscitauit, vt arca te-
 stamenti auro purissimo tegetetur, Purita-
 tem virginem potentialiter fecundauit, vt
 rubus ardens nō combureretur. Ima super-
 nis ineffabiliter copulauit, vt scala Iacob me-
 diante terrena cælestibus vniretur.

Tria nobis contulit Mariæ fecunditas. Au-
 uertit iugum captiuitatis antiquæ, remisit
 itam indignationis diuinæ, deleuit notam
 iniquitatis humanæ.

Electi tria præstolantur in futuro. Quod
 in eis mortale est à vita penitus absorberi:
 perennis gloriæ compensatione ditari. Deū
 sicuti est, insatiabiliter contemplari.

Reprobi

M Reprobi tria sperare dicuntur. Voluptatem corpoream sibi ad sufficientiam cumulari, momentaneam gloriam ad beatitudinem suffragari, mores suos & opera nullo posse iudicio reprobari.

Imitator Christi tria debet agere. Simplicis innocentiae sensum tenere; ut cum Christo puer efficiatur. Abiectum & humilem habitum amare, ut infantiae Christi panis vilibus inuoluatur. In disciplina simpliciter ambulare, ut cum Christo in praeseptio positus inueniatur.

Spiritus sunt administratorij, qui curam habent salutis nostrae: sunt operatorij, qui actores existunt sospitatis humanae: sunt contemplatorij, qui assistunt vultui maiestatis diuinae.

Beati spiritus visione satiantur, dulcedine ebriantur, caritate sociantur.

Homines Deum expectantes debent esse suspensi, quando veniat, dubij, quid eis deferat, hilares & deuoti, diligentius adornati: tria sperantes in eo, nuptialem praesentiam, familiarem gratiam, liberalem munificentiam.

Tres sunt species nuptiarum. Prima reconciliationis per fidem, in qua sunt tria fercula. Peccatorum ablutio, gratiae consequutio, naturae reformatio. Secunda adoptionis per spem, in qua etiam sunt eloquij diuini consolatio, alimoniae caelestis communitio, dulcedinis interna praebatio. Tertia est glorificationis perfecta per caritatem. Cuius fercula sunt, aeterna incorruptio, vera glorificatio, perennis Dei visio.

A Tres sunt equorum species. Mundialis superbia, cuius ascensor ca lit retro. Spiritus scientia, cuius collo circumdatur hinnitus. Integralis munditia, quam omnis caelorum exercitus sequitur in vestimentis albis.

Verba consolationis Dei sunt, ablutio culpae, restitutio gratiae, euasio exitij, consequutio regni, consortium Diuinitatis, ademptio aeternitatis.

Arma fidelium tria sunt, Sapientiae plenitudo, quae est funda Dauid, de qua sententiarum lapides emittuntur. Patientiae firmitudo, quae est baculus, quo luporum rabies propulsatur. Caritatis amplitudo, quae est pera Dauid, de qua orationes proferuntur.

Tria praelatis necessaria sunt. Viua fides & doctrinae sinceritas, ut inhabitent in ea-

dem regione. Studiose bene operandi fedulitas, ut vigilias cum pastoribus celebrent. De salute subditorum diligens curiositas, ut custodiant gregem suum.

Bubulcus habere debet duo. Vocis suauitatem, quae laborem mulceat operantium. Aculei punctiorem, quae torporem excutiat pigritantium.

Tres sunt species poenitentiae. Simulatoria & infructuosa, cuius exemplum est in Esau & in Saul. Crudelis & desperata, sicut in Cain & Iuda. Vtilis & consummata, sicut in Maria & Zachaeo: cuius partes sunt quinque. Contritio in corde, confessio in ore, maceratio in carne, correctio in opere, perseverantia in virtute.

Tria inueniuntur in Petro, fidei veritas, poenitentiae veritas, amoris soliditas.

Tria sunt genera mutationum. Sublimitas in humilitatem: quando verbu carnem assumpsit. Contemptibilitas in maiestatem: quando se homo Deus cora discipulis transformauit. Mutabilitas in aeternitatem: quando resurgens caelum regnaturus ascendit.

Ea quae agimus, vel in lumine vultus hominum facimus, ut hominibus placeamus: vel in lumine vultus nostri, ut benefacere, quod malum est nos credamus: vel in lumine vultus Dei, ut ipsi soli quidquid boni in nobis est, humiliter ascribamus.

Tria sunt, quae patientiam subruunt: Anxietas nimia doloris, causa iusta innocentis, indignitas inferentis.

Qui a societate recedit, amittit conuentorum solatia, prosequendo socios subit fastidia: aberrans facile sequitur deua: incurrit saepius vitae naufragia.

Magistri operum Pharaonis tres sunt. Foetidus ardor aestuantis luxuriae: anxius furor seuicentis auaritie: noxius appetitus inanis gloriae.

Tres sunt in nobis principes, quos necesse est mori, ut Christus uiuat. Prudentia secularium, quae est Ioseph. Eloquentia spiritualium, quae est Moyses. Copia temporalium, quae est Iosue.

Triforme est impiorum refugium. Deceptoris documentum fallaciae: quae est Phitos. Saecularis munimentum potentiae: quae est Rameesse. Simulatoris figura iustitiae: quae est ciuitas Solis. Has iubet Pharaeo aedificari.

Tres sunt calices, quos Dominus nobis propinat, poenitentiae & doloris, qui est plenus

plenus mixto. Patientiæ & laboris: quem bibit Iesus. Bencvolentia & amoris: qui est inebrians & præclarus.

Quinque sunt torrentes. Crædelitatis & malitia, qui est Cyson: apud quem Iabin occiditur. Philosophialis eloquentiæ: hic est Cedron, vltra quem Iesus egreditur. Passionis & angustia: hic est in via, de quo Iesus dicitur bibisse. Cælestis sapientia, apud quem Helias pascitur. Iucunditatis & lætitiæ, quo potantur electi.

Tribus modis renouamur. Carne per baptismi mysterium ab originali peccato: opere per pœnitentiæ remedium ab actuali delicto: carne & spiritu per resurrectionis donum.

Species terræ quadriformis est. Flos & viriditas temporalium bonorum, quæ irrigatur sicut paradisus. Vtilis vita & conuersatio electorum, de qua oritur panis. Amœnitas cælestium mansionum: quæ fuit lacte & melle. Situs gehennalium locorum: quæ est terra miseriæ & tenebrarum.

Quadrifarum est genus deserti. Inuia mundani exilij solitudo, de quo David: In terra deserta inuia & inaquosa, &c. Disciplinæ Christianæ difficilis altitudo: in qua peregrinantur filij Israel. Cælestis Hierusalem delectabilis amplitudo: in qua relinquuntur oves nonagintanouem. Gehennalis miseriæ terribilis habitudo, quæ est desertum solitudinis.

Quattuor sunt species currum. Elationis & dominij, in quo mergitur Pharaon. Humilitatis & studij, in quo sedet Eunuchus. Deuotionis & obsequij, in quo sedens Ioseph occurrit patri. Amoris & desiderij, in quo rapitur Helias.

Triformis est ascensus Domini. Victoriosus, quo ascendit super occasum. Speciosus, quo ascendit super cælos calorum. Gloriosus, quo ascendit super pennas ventorum.

Regnum calorum alij violenter rapiunt, vt pauperes spiritu: alij mercantur, vt illi qui faciunt amicos de mammona iniquitatis: alij furantur, vt mulier quæ tangit fibriam: alij compelluntur intrare, vt pauperes sæculi.

Quattuor sunt quæ veram conferunt humilitatem. Vilitas operis, assiduitas subiectionis, comparatio melioris, iudicium conditoris.

Tria sunt iudicia: alienum, proprium, diuinum.

Pretiosam mortem aliquando facit vita, vt in confessoribus: aliquando causa, vt in martyribus, aliquando vita & causa, vt in plerisque.

Tria sunt præputia quæ præciduntur. Carnis præputium in Iudæo, cordis præputium in Christiano, linguæ præputium in perfecto.

Quattuor sunt tempora, præfigurationis, prænũciationis, visitationis, redemptionis.

Modis quattuor visitat nos Deus: Exhibitione præcepti, præceptum enim aliud carnale, aliud spirituale. Asperitate flagelli, cuiusmodi sunt quinque causæ. Vt ab iniquitate corrigat, ne quis de collata virtute superbiat, vt virtus hominibus innotescat, vt alios eius exemplo compeſcat, vt corona cumuletur & crescat. Nouitate miraculi: quod visibile est & inuisibile. Inspiratione subtili.

Quater luctatus est Iacob. In ytero cum Esau, in adolescentia cum eodem, in Mesopotamia cum Laban, in Bethel cū Angelo.

Iesus dicitur ter fleuisse. In ipso ortu genus humanum: processu temporis, Lazarū: ad vltimum in Hierusalem futurum casum.

In fronte aliquando lepram, aliquando Thau, aliquando laminā auream gerimus.

Dominus sedet aliquando in valle Iosaphat, aliquando in monte, aliquando in solio excelso.

Tonitruū aliud igneum, aliud pluuiale.

Duo sunt calcaria, quibus urget Propheeta a sinam suam. Pudor, ne temporaliter poluatur: timor, ne aternaliter puniatur.

Tria sunt quæ nos restringunt & cohibent & quasi cinctoria dici possunt. Corporeæ mortis memoria, quæ est zona pellicea qua cingebatur Helias & Ioannes. Probabilitas & decor pudicitia, qua cingitur Aarō accedens ad Deum. Amor religionis & iustitiæ, quæ est zona aurea, & ea præcingitur Iesus ad mammillas.

Quattuor virgines sunt quas in coniugium sociare debemus. Eloquentia philosophialis, quæ est Zelpha ancilla Iacob: Sententia iudicialis, quæ per Balam designatur. Innocentia actualis, quæ Lia potest dici. Contemplatio spiritualis, quæ per Rachel intelligitur.

Duo sunt oculi Sponsæ. Rerum labentium consideratio, quæ est velut flamma ignis: & cælestis patriæ digna æstimatio, in qua vulneratur cor Sponsæ.

Uestimēta communia ministris Dei tria sunt. Caelestis sapientia, quae est Ephod, & caput operit: perseverans iustitia, quae poterit est, & totum corpus induit: carnalis continentia, quae lumbos cingit.

Candelabra in scripturis repetiuntur tria. Legalis obscuritas, quae sphaerulas habet, & lilia: prophetalis subtilitas, quae habet duas oliuas in cacumine suo, & Evangelica veritas, quae habet in medio sui similem filio hominis.

Munitiones, quibus anima vallatur, tres sunt. Sedula circumspectio, quae est spes, sanctorum intercessio, quae est vallum firmiter simum, diuina protectio, quae est murus protegens ab incurso hostium.

Spem nostram triplex ratio discutit, & roborat. Humilitas collatae sapientiae, quod est ouum in aqua coquere, firmitas constantis patientiae, quod est ouum igni assare, veritas inspirationis occultae, quod est ouum in sanguine frigare.

Tria sunt quibus Deus vindictam exercet in hostes. Lauacri salutaris remedium, quod velut mare rubrum occidit Aegyptios. Poenitentiae condignae exercitium, quod velut sulphur peccatores interimit. Districtio nis extremae iudicium, quod velut ignis ad vocem Heliae inuoluit.

Lectus annuae, in quo pausat, tripartitus est. Grauitas debilitatis corporae, quam sibi languidus sanatus subternit. Tranquillitas quietae conscientiae, in qua fugiente Dauid statua ponitur. Haec est cui duae culcitrae supponuntur. De praeterito securitatis, & fiduciae amplitudo, de futuro remunerationis, & praemij certitudo. Cervical quod supponitur capiti, diuinae familiaritatis, & gratiae largitudo. Lectus tertius humilitas superioris gloriae, quae est lectus floridus, quem sexaginta sortes ambiunt.

Virga per quae solis radius infunditur, tres sunt, caritatis integritas, per quam peccati remissio se infundit: humilitatis puritas, per quam Mariae gratia caelestis illapsa est: intellectus subtilitas, per quam radius sapientiae cor illustrat.

Septem lampades thronum electae mentis illuminant, charismata, scilicet spiritus, quae plenius Propheta prosequitur. Quae dum oleum gloriae iunguntur timoris, & infirmitatis caelesti igne consumunt, lumen veritatis incessabiliter admittunt.

H Quod nobis apponitur ad edendum, tri-

farium est carnis edulium: haedus de capris in fructu poenitentiae, quem Iacob obtulit Isaac, ut benediceretur, vitulus de armento in actu iustitiae, quem Abraham expendit in cibos Angelorum: vitulus saginatus in cumulo gloriae, quem pater recepto filio legitur victimasse.

Triplex est hortus in quo electae animae spaciatur. Molestia corruptibilis vitae, quae est hortus nucum, in quo Susanna lauatur. Amoenitas iucunditatis supernae, quae est hortus deliciarum, in quo ponitur Adam, ut operetur, & custodiat. Dulcedo, & suauitas visionis diuiniae, quae est hortus conclusus, in quo Ioseph statuit sibi monumentum in petra excisum. Munda quoque conscientia, pro sui diuersitate hos in se suscepit hortos.

Esuriet nostrae mensae tres apponuntur. Legis & Evangelij sacramentum, in quo sumuntur sapientiae dapes: catholicae institutionis mysterium, ubi accipitur caro piscis assi, & fauus mellis: aeternae satietatis arcantum, quod intra velum est, & panes continet propositionis, & vitae.

Thesauri, quos thesaurizare debemus, tres sunt. Desiderij pietatis in corde, qui ab se conditur in agro, ut ematur. Doctrina veritatis in ore, quae est thesaurus niuis, & grandinis. Assiduitas perseverantis in homine, quae habet frumentum, & hordeum, & oleum, & mel. Hi sunt thesauri Magorum, qui aurum, tus, & myrrham nato Domino obtulerunt.

Quattuor differentiae panum in scripturis reperuntur, quibus diuersae generis humani deplorantur miseriae, panis coctus in stercore humano, bouino, cinere, & cibus, quibus diuersi affectus mentis humanae exprimuntur.

Altaria, quibus vota superponere debemus, tria sunt: diuinarij sanctionum expletio, quod fit de lignis Sethim in deserto: beatorum multiplex aduocatio, quod fit de lapidibus, quos ferrum non tetigit, redemptoris humilis incarnatio, quod fit de terra.

Puella quae euerunt sensum nostrum, tres sunt. Teneritudo carnis nostrae, quae est Dalila, quae Sampsoni eruit oculos. Amoenitas mundialis gloriae, quae est Iezabel, & Naoth occidit. Dissidentia futurae vitae, quae est filia Herodias, & auferit caput Prophetae.

Dux sunt tribus Levi, & Iudae, ex quibus sacerdotes sumuntur: Aaron, & Christus, & eorum successio. Quod qualiter conueniat.

niat, ex nominum interpretatione poterit coniectari.

Aquila dominico corpori assidentes tres sunt. Magnitudo potentiae laicalis, grandis magnarum alarum. Abusio propositi clericalis, quae ponit in caelo nidum suum: Humilium subtilitas spiritualis, quae prouocat ad volandum pullos suos.

K Quadrupartitum est officium sacerdotale: viam carnis hostiam immolare, quod Leuiticum est: virtutum charismata Deo offerre, quod est incendere aromata, & filiorum Aaron est; cum feruore martyrii caelum intrare, quod est introire cum sanguine sancta sanctorum: gratiae, & precum vota caelo transfundere, quod est panem, & vinum Deo offerre.

Fontes quibus animae lauantur, tres sunt. Anxietas contritionis, quae irrigat superficiem terrae: humilitas confessionis, quae posita est extra urbem: deuotio compunctio- nis, super quam Iesus moratur, & sedet.

Panes quibus alimur in hac vita tres sunt. Purgatorius cum amaritudine, quem mulier Sarreptana ministrat in fame: consolatorius cum dulcedine, quem Angelus apponit quiescenti in ymbra: solidus cum fortitudine, qui perducit ad montem Dei Oreb. Hi in tribus portionibus corporis Domini- ci continentur.

Lucernae, quae noctem vitae huius illustrant, tres sunt. Intelligentiae vigor in animo, quae accenditur, vt drachma reperitur. Sapientiae splendor in verbo, qui in alto ponitur, vt lumen eius videtur. Iustitiae forma in proximo, quae venienti ad nuptias antefertur, vt candelabris portari possit.

Tres riuus salutis fluxerunt à corpore Iesu. Verbum doloris, in quo confessio, sanguis aspersionis, in quo afflictio, aqua emundationis, in qua compunctio.

L Piscinae tres in Scriptura reperiuntur. Vestustas erroris, quae est post duos muros. Sensualitas carnis, in qua decumbebant languidi. Perspicacitas rationis, quae est in via agri fullonis. In his adaquantur oves, & holocausta lauantur.

Fomenta ignis tria in nobis. Stipula cogitationis immundae. Fenum loquutionis pravae. Lignum operationis illicitae. Haec ad ignem nos nutriunt, nisi superioribus fontibus extinguantur.

Contemplatorum fenestrae tres sunt. Originaria, quae est versus Orientem, Guber-

natricia, quae vergit ad Austrum. Consummatia, quae respicit ad Occidentem.

Q Vattuor fontes irrigant hortum Dei: reatus proprii deploratio, quae circuit terram Aethiopiae: excessionis fraternae compassio, quae vadit contra Assyrios: indultae gratiae consideratio, quae medium intersecat Babylonis: desideriosa caritatis affectio, quae circuit omnem terram Euilath. Hi fontes habent irriguum superius, & irriguum inferius, habentes aquas magis, fluminis, fontis, & niuis.

In scutella Dei tria fercula continentur: claritas perspicuitatis, quae fulgebit vt Sol: integritas, quae erit vt Angeli: firmitas aeternitatis, quae erit vt Deus.

Ostia per quae transitur ad vitam, tria sunt: fidei veritas, retro quam Sara ridet: spei firmitas, quae est in latere arcae: caritatis soliditas, quam obseruant Cherubim cum flammeo gladio.

Triforme vinum est in scypho Dei, rubicundum in longanimitate sanctorum, quod latificat Isaac in aegritudine: album in remuneratione iustorum, quo inebriatur Noe: nigrum, & acidum in damnatione prauorum, quod Iesus gustat, sed non vult bibere.

Vestis qua sacerdos vti debet, triplex est, exterioris operis grossitudo, quo induitur Aaron coram populo, spiritualis sanctimoniae habitudo, quam apud se Rebecca abscondit, & ea vtitur Aaron in tabernaculo: contemplatiuae dulcedinis pulchritudo, quae inconsutilis est, & ea vtitur Iesus.

Tunicae quibus vestimur, tres sunt: castigatiua corporis edomatio, quae pellicea est, & induit Adae constantis pfeuerantiae longitudo, qua dilectus amicitur Ioseph: remune- ratricis gratiae largitudo, qua vestitur Iesus.

Seraphim sex alae sunt. Duae pedales, pudor de praeteritis, & metus de futuris, Laterales quibus velatur, timor deprimens, & spes sustollens. Capitaneae, humilitas prouehens, & caritas perficiens.

Solia duo Deus habet: Angelicam substantiam, quae est excelsum solium, & humanam naturam, quae est solium eleuatum.

Quattuor animalibus quattuor pennae sunt: timor, & poenitentia, quae corpus velant: amor, & spes, quae sibi iunguntur, & volant.

Animalibus nouae legis sex alae insunt, naturalis suggestio, legalis institutio, prophetalis

A phetalis assertio, Euangelica sanctio, Apostolica iussio, Ecclesiastica consuetudo.

Cubile Iesu triplex est: vnitas testamentorum, quæ est quasi uterus virginalis: Ecclesia electorum, quæ est quasi præsepium: conscientia purgatorum, quæ est quasi sepulchrum in petra.

Tria sunt, quæ nobis in sanctis apponuntur ad edendum: exterior corporis habitudo, quam tria fata constituunt: in vultu gratias, in habitu vilitas, in incessu maturitas. Hic est panis quo quinque millia satiantur, & est hordeaceus. Sequitur interior spiritus apertudo, quam tria quoque fata constituunt: in prosperis humilitas, in aduersis soliditas, in cunctis mediocritas.

Hic est panis siliginis, quo quattuor millia saturantur. Sequitur superior, & Deo similis pulchritudo. Huius fata constituit in Deo & homine caritatis triformitas, quæ amicam & inimicam complectitur, & diligit propter Deum. Hic est panis frumentarius, qui spiritus sancti vapore decoquitur, & panis Angelorum vocatur.

Duæ sunt domus Dei. Exterior rerum ministra curiositas, quæ tabernaculum est super quod apparet gloria Domini, & recedit Deo vacans, & feruens deuota simplicitas, quæ tēplum est, & de loco nō mouetur.

Duæ sunt arce in veteri lege. Textus historiarum litteralis, quæ habet in se homines & iumenta, & sensus continentiarum spiritualis, quæ habet manna & virgam Aaron.

In scriptura inueniuntur tres currus: Elatio potentiarum temporalis, cuius auriga est tumor præsumptionis & audaciæ, habens equam robur propriæ confidentiæ. Rota eius præceps mobilitas vanitatis, & felix successio prosperitatis. Hic est currus Pharaonis, in quo moritur Rechab. Sequitur altitudo conuersationis & vitæ. Auriga eius sermo commotionis diuinæ, habens equum vorum perseuerantiæ. Rota eius horrenda terribilitas tormentorum, & mira delectabilitas præmiorum. Hic est currus, in quo legit cum Philippo Eunuchus. Sequitur celsitudo contemplationis & gratiæ. Auriga eius amor cælestis patriæ, habens equum desiderium beatitudinis & vitæ. Rota, improbatio gloriæ mundialis, & diuinæ reuerentia Maiestatis. Hic est currus igneus, in quo Helias rapitur in cælum.

Tria sunt operimenta altaris. De peccatis pœnitentiæ afflictio, quæ est cilicium:

de venia laudis & lætitiæ magnitudo, quæ est velut æsonans: de gratia præcordialis iubilatio, quæ rutilat velut aurum.

Claues quæ nobis occulta referant, tres sunt. Auxilij temporis austeritas, quæ aperit puteum Abyssii: præsumptiæ spei subtilitas, quæ referat regnum cælorum: veræ dilectionis conspicuitas, quæ est clavis David.

Fluuij quibus peccatores se lauant, duo sunt. Fluxus corruptionis & lasciuia, pestis adulationis & fallaciæ, qui sunt Abana & Pharpar fluuij Damasci.

Quibus insti se balneant, duo sunt. Inuectio corruptionis & contumeliæ, suauitas consolationis & gratiæ, qui sunt Ior & Dan fluuij Iudææ.

Cantica fidelium quattuor sunt. Victoria, quod submerso canitur Pharaone. Adhortationis, quod terram promissionis condicunt intraturi. Lætiæ, quod de susceptio-
n. 1. 2
ne filij cantat Anna. Fortitudinis, quod David cantat de manu Saulis ereptus.

Quattuor species herbarum sunt in hortu Dei, puritas corporalismunditiæ, quæ est quasi lilium: gratia spiritualis innocentia, quæ est quasi hyssopus: veritas liberalis eloquentia, quæ est quasi viola: iustitia operationis continuæ, quæ est quasi rosa.

Martyrium sine sanguine triplex est: paritas in vbertate, quam habuit David & Iob: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias & vidua: castitas in iuuentute, qua vsus est Ioseph in Aegypto.

Duo sunt pedes, quibus vti debemus: natura & consuetudo.

Equi quibus ad cælum euehimur, tres sunt: Dolor ex pœnitundine, cuius vngulae co'uber mordet. Huius sella est de veniæ perceptione præsumptio, frenum & chamus solatia scripturarum, & exemplaria veterū. Calcaria quibus vrgetur, de reatus enormitate confusio, de pœnæ consideratione formido. Fouca, desperatio. Sequitur feruor ex religione, cui supersedet Marchocheus in veste regia. Huius sella temperans discretionis grauitas, frenum & chamus suspecta conditio carnis suæ, & vitilis emersio perseuerantiæ. Calcaria exercendæ honestatis cupiditas, & fraternæ commoditatis auditas. Fouca, intemperantia. Sequitur desiderium ex amore, cui datur fortitudo, & circumdatur hinnitus. Calcaria, fluxa labilitas præsentium, stabilis æternitatis futurorum. Ductor, affectuositas videndi Deum

Exod. 14

g

15. c

Act. 8. c

4. Reg. 2.

C

Exod. 15

Num. 12

1. Reg. 2.

Psal. 69.

D

Deum. Fovea, indiscretio.

1. Reg. 24. a Spelunca in libris sacris inveniuntur tres. Peruersa impietas voluntatis, quæ est latro- num, in qua Saul purgat ventrè. Solida fir- mitas æquanimittatis: quæ sit in altari, & est vnus cubiti. Exercitiū geminæ pietatis. Hęc est spelunca duplex, in qua patriarchæ se- peliuntur.

Gen. 23. c Quattuor sunt arma quibus principaliter communimur. Prudens, & humilis intelli- gentia, quæ est quasi galea, & caput operit: mediocris, & parca temperantia, quæ est lo- rica, & pectus tegit: perseverans, & patiens constantia, quæ est quasi scutum, & dexte- ram munit: retributrix æquitatis iustitia, quæ est gladius vtrobique incidens ad diui- sionem animæ, & spiritus.

Tria sunt sacrificia. Pia contritio habens butyrum humilitatis, & absinthium indi- gnationis: digna operatio habens oleum discretionis, & acetum confusionis: grātia- rum actio habens balsamum deuotionis, & venennm ingratiudinis.

Quattuor sunt in quibus anima captiua- tur. Mundialis nequitia, inutilis tristitia, ina- nis gloria, latens superbia.

E Celi ad quos rapimur, tres sunt. Dignitas ecclesiastica puritatis, ad quam rapitur He- lias in corpore; veritas angelicæ subtilitatis ad quam rapitur Ezechiel in spiritu, summæ incircumscriptio Deitatis, ad quam rapiun- tur animæ electorum.

Sex sunt refugij ciuitates. Interdictæ præ- uaricationis cautio, sequendę præceptionis obeditio, propitiandæ diuinitatis ambitio. Hæ sunt in terra Chanaan. Mundanæ fab- ricæ consideratio, vrbis tyrannicæ iugis in- spectio, & supereminens verbi Dei cogni- tio. Hæ sunt trans Iordanem, & sunt de for- te Leuitica.

Paradisorum tria genera sunt. Volu- ptuosa dulcedo visibilium, quæ irrigatur sic- cut hortus deliciarum; sincera puritas spiri- tualium, quæ in se conseruat hominem; de- liciofa veritas super cælestium, vbi Paulus audit arcana verba.

2. Reg. 1. b Montium genera quattuor sunt. Montès Gelboe, vbi abiicitur clypeus Saul. Montès Amos 3. b Samaria, qui nimis eriguntur. Montès Ar- menia, super quos arca requieuit. Montès Gen. 8. a Israel, qui expandunt ramos suos.

Ezech. 36. a Quæ nos reuocant à proposito nostro, duo sunt. Rubor incepti operis, & despe- ratio exsequendæ virtutis. Hi Rechab & Ba-

naa, qui occidunt Hisbopheth in stratu suo. Pallia quibus nostra nuditas operitur, quattuor sunt. Vetustas erroris, & nequitia, quæ est quasi perizoma verendotū. Nouitas cōuersationis, & vita, qua Rebecca descen- dens de camelo operuit vultū suū. Integritas cælestis sanctimonix, quæ Helias reliquit

Helisæo, & diuidit Iordanem. Claritas im- mortalitatis æternę, quod est palliū hyacin- thinū, quō in die festo vtitur Mardocheus. Bonus est Deus temporale beneficium lar- giter impendendo. Patiens est vltionem pec- catorum misericorditer differendo. Longa- nimis est reos ad pœnitentiam inuitando.

Hostes quibus tradimur, tres sunt; Im- mundorum desideriorum impuritas, quæ sunt quasi mures rodentes posteriora. Corporalium passionum obscœnitas, quæ sunt quasi locustæ more scorpj percutientes. Rationis, & sensus obstinata peruersitas, quæ sunt serpentes igniti.

Latrones qui nobis optima queque furā- tur, quattuor sūt. Hebetati intellectus focor- dia, tollens nobis scientiam veritatis. Hic latro apud Psalmistam dicitur negotium in te nebris. Indomitæ carnis lasciuia, rapiens meri- tū integritatis, & dæmonū dicitur meri- dianū. Fauorabilis auræ instantia tollens plenitudinē sanctitatis, & dicitur sagitta volans in die. Vitæ huius amor, & appetentia, rapiens præmium æternitatis, & dicitur timor nocturnus. Hi sunt latrones Syriae.

Oscula tria sunt. Reconciliatorium, quo duo pedes domini, misericordia, & iustitia continguntur. Remuneratorium, quo due manus opus creatricis iustitiæ, & modus gu- bernationis cōtinuæ complectuntur. Con- templatorium, quod sumitur ad os, & ver- bum Dei, atque hominem in vnitare mira- anda connectit. Possunt quoque dici natu- rale quando spontanea, voluntate duci- mur ad bonum. Doctrinale, quando admo- nitione alterius inuitamur ad Deum. Gra- tiosum; quando iucunda inspiratione tra- himur ad bene agendum.

Vocationes tres sunt: Diuina, sicut in Paulō. Humana in quinque millibus con- uersis ad vocem Apostolorum. Necessaria in primo Eremita Paulō. Contemplatio dicitur, vbi in haq̄ vita, vbi i sudore vescimur pane nostro. Potus in futura, vbi liberè, & sine dolore sumitur. E- brietas in vltimo, cum anima recepto cor- pore congaudebit, unde dicitur: Come- G Cāt. 5. a

date amici, & inebriamini carissimi.

Contemplatiui alij ascendunt, & corruunt sicut bestia, quæ rangit montem, alij rapiuntur & descendunt, sicut Petrus post excessum descendit de cenaculo.

Duo sunt vbera. Compassio de qua fluit lac consolationis, quo nutriuntur infirmi; congratulatio, vnde fluit lac adhortationis, vnde sustentantur validi.

Vnguenta tria sunt. Compunctio de memoria peccatorum, quæ infundit pedes Iesu. Deuotio ex recordatione beneficiorum, qua perungitur caput Iesu: Pietas ex consideratione miserorum, quæ ad vngendum corpus Iesu à mulieribus preparatur.

Virgæ tres sunt. Virga Moysi, quæ diuidit mare rubrum. Virga Aaron, quæ confert sacerdotium. Virga Dauid pastoralis propulsans aduersarium.

Triplex fuit forma Iesu. Communis, & despecta: sole clarior, & tota splendida: spiritualis, & diuina, sed humanis visibus temperata.

Cibi Israel tres sunt. Azyma scientiæ secularis in exitu de Aegypto. Manna intelligentiæ in deserto. Palma victoriæ triumphalis in promissionis regno.

Diuinorum consilij secretorum tres sunt. Agnitæ fidei firmissimus exequutor; ingruentium vitiorum strenuus supplantator; perceptæ gratiæ humilis confessor, hi sunt Petrus, Iacobus, & Ioannes.

Tres ex omni populo liberantur. Noe, Daniel, & Iob.

Tres in sacerdotium assumuntur. Moyses, Aaron, & Samuel.

Latrones innocentie vestem diripiunt, tentationum fagittis confodiunt, cælesti consolatione destituunt.

A Domina nostra rei habent veniam, iustitiam gratiam, angelicam latitiam.

Bona prouidere coram hominibus debemus. Habitu, ne sit notabilis; actione, ne sit reprehensibilis; sermone, ne sit contemptibilis. Coram Deo cogitatione sancta, affectione pura, intentione recta.

Duo sunt in Christo. Generatio diuina, & generatio humana, & in Spiritu sancto processio, & gratia. Operatur aliud in nobis propter nos, vt compunctionem dimittendo peccata, deuotionem sanando opera, amorem reuelando cælestia. Propter proximos aliud, vt doctrinam sermonum, gratiam curationum, &c.

Duplex est periculum, ne vel ea quæ propter nos, diuidamus proximis: vel ea, quæ propter proximos, referuamus nobis. Hæc est discretio spirituum.

Ianitor memoriæ, recordatio professionis, voluntatis ianitor, memoria patriæ cælestis, portitor intentionis, consideratio gehennalis.

Modi diligenti sunt quattuor. Carnem amare carnaliter, spiritum carnaliter, carnem spiritualiter, spiritum spiritualiter.

Tres sunt panes quos de via veniēs querit amicus continentia, humilitas, caritas.

Pax triformis. Ficta, vt in Iuda. Inordinata vt in Adam, & in Eua. Vera, quam Christus reliquit discipulis suis.

Sequentiū pacem tria sunt genera. Pacati qui in pace possident terram suam: patientes qui in patientia sua possident aīas suas, pacifici, qui pacem faciunt inter discordes.

Contemplatores alij ascendunt, & cadunt, vt illi qui euauerunt in cogitationibus suis: alij rapiuntur, & descendunt, vbi sine mente excedimus Deo.

Quadrus lapis est superius amando cælestia, inferius contemnendo terrena, a dextris vilipendendo prospera, à sinistris equanimiter sustinendo contraria.

Minuendi sanguinis duplex est causa. Interdū qualitas, interdū quantitas obest. Nec minus perniciofa immoderata abūdantia, quā corruptio. Sanguis anima mea, voluntas mea. Natura siquidem cognatus præ ceteris humoribus sanguis dicitur, & animæ vita in volūtate est, Minuatur ergo praua volūtās, quæ morbi causa est spiritualis. Minuatur inquam dum penitus exhauriri exsiccare, nō potest. Scindatur & aperiat venena ferro compūtionis, vt peccati etsi non omnis sensus, certe consensus effluat, & abijciatur. An dubitas inueniri & in anima sanguinis nō inutilis inutilem abūdantiam? Audi sapientem medicum qui & ipsum docet iustitiæ sanguinē minuendum. Noli, inquit, nimium esse iustus. Simile est & istud Apostoli. Non plus sapere, quā oportet, sed sapere ad sobrietatē. Cui putas venæ parcendum est, si & iustitia, & sapientia, egent minutione? Quis, n. sanguis vtilior? Illud tamen memento nec nimis iustum, iustum, nec ebriā (vt ita loquar) sapientiam oportet sapientiam nominari. Sic nimis, & in sanguine corporis inuenire est vbi excreuerit nimis, non iam nutrimentum afferre corpori, sed detrimentum.

Quam-

Exod.

34.d

Nu. 17.d

1. Reg.

27.c

H

K

Eccl. 7. c
Rom. 12

Quamobrem si peccare delectat adhuc, sanguis vitiosus est, & minuere festinato. Si vis agere penitentiam, castigare vt oportet membra, corpus affligere, iudicare temetipsum, vt non incidas in manus Dei uiuentis: iustū id quidem, sed ne quid nimis: Alioquin reprimendus feruor immoderatus ne noceat uinitati, seruiat indirectioni.

L

Gen. 48. Pars tua sumus Domine, quam tulisti de manu Amorreii in gladio, & arcu tuo. Gladius tuus sermo uiuus, & efficax. Arcus tuus

d

Heb. 4. c incarnatio tua. Ibi enim velut curuato sapientia ligno, & pio quodā modo flexa Diuinitate, neruus carnis uehementer extensus, & humanitas ineffabiliter aucta cognoscitur.

1. Pet. 2.

b Pars ergo tua sumus, & populus acquisitionis tuae, quem acquisuisti uerbo praedicationis, & mysterio incarnationis.

In circūcisione Domini, nec neruus rumpitur, nec os cōminuitur, vt robustiora queque, & firmiora seruentur illa sa. Aperitur autem cutis, amputatur caro, sanguis effunditur, vt illecebrosa mollities castigetur. In carne quidem peccatum quod in ea manet intellige, porro in cute operimentum eius, in sanguine uerō incētium. Hæc igitur uera circūcisio spiritu non littera, si uelamen excusationis, & dissimulationis per compunctionem cordis, & confessionem oris amoueas: si peccati consuetudinem correctione conuersionis abscindas: si denique, vt necessarium est, occasiones quoque peccati, & fomitem fugias concupiscentiarum.

Matt. 2.

b Obtulerūt Magi dño aurum, tus, & myrrham. Hæc fortassis pro loco, & tempore necessaria uidebantur. Audi pretium ob paupertatē, myrrhæ ynguentū ob infantilis (vt assolēt) corporis teneritudinem, turis odoramentū ob sordidā stabuli mansionē: Nōs uerō quoniam illa iam omnia trāsierunt, offeramus ei acceptabiliora munera, myrrhæ uinctionem in communionem socialis uitæ, turis speciem in sua uolentiā bonæ famæ, auri splendorem in conscientia puritatem, quo uidelicet, nec de officiosa cōuersatione familiare gratiā, nec de laudabili opinione inanem gloriā, sed honorem Dei, & fratrum uilitatē qua rete studeamus.

Caueamus fratres, ne uasorum interim uacuo splendore decepti, se id conquēri habeamus quod lāpades nostræ extinguitur. Ego enim reor minime fuisse accensas, quæ tunc uidentur extingui. Sit tēpē habes: Simile est regnū cælorum decem uirginibus,

Matt. 25. a

quæ accipientes lampades suas. Accipientes dixit, non accendentes. Quomodo enim accenderunt, quæ non sumperunt oleum secum? Aut ubi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? At lucet castitas etiam ex seipsa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quā sine igne, tāto pulchrior casta generatio cū caritate. Sic & à ceteris uoluptatibus temperantia, & patientia in aduersitatibus, honestas in conuersatione, & circumspectio in sermone, elemosyna quoque, & eiusmodi opera pietatis naturali quadam placere gratia, & ueluti ingenito decore etiam apud fatuas uirgines renitere uidentur. Et quoniam uirea magis, quā ignea claritate fulgebant, eo ipso lampades suas arbitrabantur extinguere, quo nimirum inanem hūc splendorem ab æterna conspexerint luce reprobari.

Quanta est miseria nostra, & indigentia nostra quam multiplex. Etiam uerbis opus habemus. Et cū utrūque sit miserū, non iam mirum quod inter nos: mirū magis, quod est ad nos ipsos. Nemo scit quæ sūt in homine, nisi spiritus hominis qui est in ipso. Chaos magnum inter nos firmatū est, nisi interueniente quasi instrumento uerborum fiat ad inuicem transitus quidam cordiū in communicatione cogitationū. Hac necessitate inuenta fuisse uerba quis nesciat? Verum tamen, & nos ipsos uerbis iam alioqui necesse est. Nōne Deus subiecta eris anima mea propheta ait: Ab ipso. n. salutare meū. Et cui nō frequēter necesse est animā reuocare suā, ad uocare rationē suam, suos cōuocare affectus? Cui nō opus est crebro seipsū cōuenire uerbis, increpare minis, sollicitare monitis, uirgere accusationibus? Quin et ratiocinijs suadere expedit, quale est: Ab ipso. n. salutare meū, & cōsolari aliquando iuxta illud: Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas in e? Et interdū uelut excitare, & dicere: Lauda anima mea Dñm, & nonnumquam diligentius cōmonere de quibus oportet, ut est: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Nepe cor meū dereliquit me, & necesse habeo ad me ipsum, immo ad me alterū loqui. Atque id interitū tāto amplius, quanto minus sum adhuc reuersus ad cor, reuersus in me, uinitus denique mihi ipsi. Nam ne inuicē quid ē erit iā uerbis uti, ubi in uñ uirtue uirū perfectū occurrerim? omnes. Opportundē igitur linguā cessabunt, nec mediū requiretur interpres, ubi usque adeo mediū oē caritate cōstrauerit ille uincis.

mediator, vt & nos in vnū facti sumus in ip-
 sis qui verè sempiternèq. vnum sūnt, Deo
 Patre, & ipso Dominō Iesu Christo

Cart. 4. **M**eli: & lac sub lingua eius. Id quidem
Eccl. 12 necesse: Nam quod in lingua est,
Pf. 54. e si stimuli, & sicut clauī in altum defixi. Alius
Pf. 140. est cuius molliti sunt sermones super oleum,
 sed oleum peccatoris non impinguet
 caput meum. Corripiat me magis iustus, &
 increpet: nam hoc in misericordia est, quam
 illud impinguet oleum caput meum, in quo
 est dolus. Pulchrè enim nō molles, sed molli-
 titer dicuntur sermones, vel suavis adularis,
 vel suavis iniqui, quòd sit in eis non tã
 vera, & solida, quã superducta, & simulata
 suauitas. Siquidem ipsi sunt iacula. Denique
Psal. 9. c sub lingua eius quid? Audi prophetam: Labor,
Pf. 93. d & dolor. Portò sub lingua eius mel, &
 lac, qui iuxta eundem prophetam laborem
 fingit in præcepto. Miraris fingere veritatē,
 nam mirari licet, dubitare non licet. Si & al-
Luc. 24. d terum testē quaris, lege in Evangelio: Quia
 finxit se longius ire. Quidni figmentum fig-
 mento exhibeat? Siquidē ipse nouit figmen-
 tum nostrum, vtique laboris impatiens, dilata-
 tionem non sustinens, fragile ad vtrumque.
 Picè ergo prouidit vt haberet pietas promissio-
 nem vitæ eius, quæ nūc est, & futuræ, nec
 laborem verum imponeret, sed magis fingeret
 in præcepto. Audi, quomodo laborē fingere
 ipse se prodat: Tollite iugum meum super
 vos, & inuenietis requiem animabus vestris.
C Iugum enim meum suauē est, & onus
Matth. 11. d meum leuē. Quomodo non fictus labor, vbi
 non labor, sed requies inuenitur? Ita ergo
Ibidem 2. Cor. 3. a labor in lingua, mel sub lingua. Quid supra
 linguam? Ineffabilia, quæ non licet homini
 loqui. Miseri qui solum, quod in lingua sonat
 attendentes, nec quod sub lingua receditum,
I. Ian. 6. f nec quod supra repositum fuit, cape-
 re poterūt. Durus est hic sermo, inquit.
Matth. 10. d Durus equidem, sed tamen idem est verbum
 vitæ. **Q**ui non baiulat crucem suam,
Luc. 14. f & sequitur me, non est me dignus. Si quis
 venit ad me, & non odit patrem, & matrem,
 adhuc autem & animam suam, non est me
 dignus. Quid durius poterat dici? Noli
 errare. Lapis videtur, panis est. Durus in
 cortice, sed suauissimus in medulla. Tentat
 te Dominus Deus tuus: Fidei exercitatio, &
 probatio dilectionis est fictio ista laboris.
 Esto tamen, lapis sit, Num tu credis quod &

dæmones credunt? Sic filius Dei es, dic vt
 lapides isti panes fiant. Omnes nouimus
 quis hoc dixerit: Non dubitat ille posse solo
 dictu (quo quidem facilius nihil est) ex
 lapide panem facere, quem filium Dei esse
 credit. Fas est, & ab hoste doceri. Dicamus,
 & nos filio Dei, dic vt lapides isti panes fiāt.
 Nam & ille qui hominum vtique non dæ-
 monum venerat in salutem, sic confutauit
 aduersarios, vt paruulos erudiret. Non enim
 dicens quod ille voluit, sed quod oportuit
 nos audire, vt videlicet noster hic lapis
 panis fieret, non illius. Non, inquit, in solo
 pane viuūt homo, sed in omni verbo, quod
 procedit de ore Dei. Quid tu ad hæc veri-
 tatis inimice submurmuras? Quod quidem
 ipse fateris, & negare omnino non potes,
 potens est filius Dei dicere, vt lapides panes
 fiant. Vbi ergo ille de verbis Dei ait, & ge-
 neraliter ait, quia sic viuūt, & in talibus
 vita spiritus mei, quid tu mihi subsibilis ad
 quoduis eorū, dicens: Durus est hic sermo?
 Quæ Dei filius dixit, & facta sunt alimenta
 vitæ: tu ne saxa dixeris, qui filius Dei nō es?
 Non sum ego qui te arbitrer (quod temera-
 ria prorsus rapina arbitratus es ipse) esse te
 æqualem Deo, vt dicēte te, panis in lapidem
 reuertatur. Qui filius Dei non es, sine causa
 dicas, vt lapides isti panes fiant. Nec minus
 frustra tuum nobis apponas pro pane lapi-
 dem, scorpionem pro ouo, pro pisce serpente-
 m. Væ enim his qui panem lapidem, lapi-
 dem panem dicunt, ponentes lucem tene-
 bras, & tenebras lucem: iugum Christi aspe-
 rum, & esse sub sentibus delicias reputantes.
 Has delicias ego nolim. Opto magis gusta-
 re & videre quoniã suauis est Dominus. Hoc
 enim non frustra is ipse qui monet, studue-
 rat experiri. Denique ait: Quam dulcia fau-
 cibus meis eloquia tua. Et rursum. Quam
 magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ do-
 mine, quam abscondisti iumentibus te. Vbi
 putas absconditur? Nempe sub lingua sua,
 sub capite eius, quæ dicit: Leua eius sub ca-
 pite meo, & dextera illius amplexabitur me.
 Licet enim in promissione vitæ eius, quæ
 nunc est, dulcedo, & multitudo dulcedinis,
 & magna quoque, & quam magna sit multi-
 tudo, perfectio tamen nō nisi in promissio-
 ne futuræ. Perfecisti, inquit, his qui sperant
 in te, conspectu filiorum hominum. Quid
 perfectè? Nō est hic sermo in lingua, sed su-
 pra linguā. Ideo n. auris non audit, quia nec
 lingua protulit, & præparauit Deus his qui
 diligunt

Mat. 4. c

Ibidem
D

Phil. 2. a

Isai. 5. c

Pf. 33. d

Pf. 118.

Pf. 30. e

Cat. 2. c

E

Pf. 30. e

diligunt eum. Nec sanè in abscondito con-
summatio illa, sed in conspectu filiorum ho-
minum erit! Congruè verò non adhuc per-
fecturū, sed iam perfectissè cum sperantibus

Rom. 8. c. ait, Spe enim falsi facti sumus.

INTER Babylonem, & Hie-
rusalem, nullā pax est, sed bel-
lum continuū. Habet vna-
quæque ciuitas regem suum.

Rex Hierusalē Christus Do-
minus est, rex Babylonis diabolus. Et cum
alterum in iustitia, alterum in malitia re-
gnare delectet: rex Babylonis quos potest
de ciuitatib⁹ Hierusalē per ministros suos
scilicet spiritus immundos seducere, vt ser-
uire eos faciat iniquitati ad iniquitatem, in

Rom. 6. d. Babylonem trahit. Vnde dum vnum de ci-
uib⁹ suis constitutus Speculator super mu-
ros Hierusalem trahi cerneret: nunciauit
regi captam prædam in Babylonem duci.
Rex verò Hierusalem aduocans spiritum ti-
moris, militem in talibus frenum: Vade,
inquit, eripe prædam nostram. Ille, vt
semper ad omnia imperata paratus, cum

F
A. 2. velocitate hostes persequitur, & in auribus
eorum factus est repente sonus tamquam
aduentis spiritus vehementis. Timor
enim super eos intonuit, & ad vocem vir-
tutis eius hostium robur omne contremuit:
quos in fugam conuersos timor non lon-
gius prosequutus est, sed creptum conci-
uem reducebat ad propria. Verum vnus ex
aduersarijs tristitiæ spiritus, noui erat cum
eis quando timor aduenit. Hic cum cerne-
ret socios subito fugientes, ab insidijs in
quibus latebat, ocius aduolauit. A timore, in-
quiunt, solo factum est istud, & est oppro-
brium omnibus nobis. At ille ne timeas à
timore isto. Scio enim quid factu opus sit.
Ibo, & ero spiritus mendax in angulis semi-
tarum & amicum me simulabo timoris.
Noui enim hominem, nec est agendum
cum eo vi, sed fraude. Vos autem exspe-
ctate finem. Fecit, vt dixerat, & viarum
compendia captans præcessit timorem. Re-
ferensq. iter per viam qua gradiebatur ti-
mor, obuius ei factus est, amica sed iniqua
cum eo colloquia commiscens, ita vt sedu-
cere cum cœperit, & timor nescius bono a-
nimo sequebatur. Propè iam erat, vt eos in
foueam desperationis impelleret. Sed spe-
ctator regi indicat quid agatur. Rex autem
vnum de militibus suis, spem scilicet, præce-

pit accessit, què cum equo desiderij, & in se
lætitia in auxilium iubet accelerare timoris.
Fidelis miles ad imperium egrediens, cum
peruenisset ad locum, vibrans ensē in lætitiæ
tristitiam effugauit. Sicque liberatum conci-
uem, & impositum equo desiderij, præce-
dens trahebat funiculo promissionum, &
timor sequens vrgebat factu flagello de fun-
iculis peccatorum. Ibat igitur voluntarius
equus, hinc attractus, inde compulsus, sed in
tam rapido cursu timèdum ei fuerat ab in-
cursu. Vnde & collegerunt milites Babylo-
nici consilium dicentes: Quid facimus quia
sic euadit, quem iam quasi cum securitate
possidebanus? Quomodo plausus in fieri
versus est in plantum, & per solos duos mi-
lites gaudiū est in cælis super sui liberatione
conciuis? Quomodo perijt verus diaboli-
cæ fraudis? Vnus autem ex eis ceteris ne-
quior, cum sceleris huius opifex esset profa-
num protulit consilium, dicens: Vos nescitis
quidquam, nec cogitatis quia modo ad ca-
piendū facilior sit, etsi captus difficilior eripi
possit. Vos igitur à longe prosequimini, ego
me in angelum lucis transfigurabo, vt igno-
ros viæ tãquam aduenas, & peregrinos du-
cendi simulatione decipiam. Hunc igitur in
modum fraude deposita, regi nostro specu-
lator annunciat, venire quidem hominem
equo impositum desiderij, sed plusquã opor-
teat properare, eo quod frenū, & sella dees-
set. Hostes, inquit, à longè prosequuntur, alij
tamquam inueterati malorum viarum com-
pendia captant. Sed & nunc vnum video in
quo armorum nostrorum relucet effigies, à
nobis tamen ille exiit. Necessè est eat qui
interrogare nouerit eū, noster es, an aduer-
sariorū? Porro rex, cuius animū cura semper
solicitat animarum, duos consiliarios suos
emittit, prudentiā, & temperantiā. Quarum
temperantiā quidem equo frenum discretio-
nis imposuit, & spem moderatius incedere
persuasit. Prudentiā verò timorè incerpans,
& arguens improbat, de futuro commo-
nuit, & equo sellam circumspectionis appo-
suit, vt non caderet ascensor eius retro, sed
retro preteriti confessione peccati, ante me-
ditatione iudicij, à sinistris patientiæ innite-
retur, à dextris humilitati. Porro spes, & ti-
mor dedere calcaria, spes in dextro pede ex-
spectatione præmiij, timor in sinistro suppli-
cij meiū. Et facta mora eū aduespera fecerit. Luc. 24.
& inclinata esset iā dies, rursus cōgregati sunt
hostes in multitudinē, vt dimicet cōtra eos.

Pauet timor, spes accelerat: sed vix tandem
Rom. 13 ad consilium eos prudentia temperantiaq.
d reuocauit. Et illa: Videtis, inquit, quia dies
Job. 12. a præcessit, & nox appropinquabit: & qui
3. Reg. ambulat in tenebris, nescit quo vadat: Por-
39. b ro vobis grandis restat via, nec parua est ho-
 stium multitudo. Est autem miles quidam
Job 39 p regi nostro fidelissimus quem ego noui, cas-
 trum habens prope nos positum, & firmis-
 simum est habitaculum: quia in petra po-
 suit nidum suum. Diuertamus ad illum si
 placet, quia bonum est illic esse. Quod cum
 placuisset omnibus, & ducem itineris qua-
 sissent, ait prudentia: Armiger meus ratio
 præcedet nos: est enim gnarus viarum, &
 motus iustitiæ, utpote consanguineus eius.
 Præcedente itaque ratione, ceteris subse-
 quentibus antecedit ratio, & salutata iusti-
 tia, nunciauit hospites aduentare: Quærit
 illa, qui sint, vnde, ad quid veniant sciscita-
 tur. Et cum rem cognouisset, hilari vultu
 surgens fugientibus occurrit cum panibus,
 & obuiauit illis quasi mater honorificata,
 susceptamq. animam ab equo deposuit, &
 in penetralibus domus auidam collocauit.
 I Insequitur hostilis exercitus, & castrum ob-
 sidens vndique inquit si quis fortè pateret
1. Pet. 5. ingressus, ac tamquam leo circuit quærens
b quem deuoret. Sed cum vndique illud mu-
 nitionum inueniunt, tentoria figunt, & excu-
 bias ordinant: ne quis ingredi, aut egredi
 valeat, vt mane factò instructis machinis
 diruant, & irruant super eos. Interim pau-
 uor pauiditate, & sollicitudine non piget,
 nec vquam securus commilitones excitat,
 iustitiam conuenit, de munitione loci, de
 præparatione armorum quarit, adiciens
 & illud, ne fortè sustentationi deficiant ali-
 menta. Ad hæc iustitia respondit: Situs lo-
 ci, vt animaduertere potestis, saxosus, &
 inaccessibilis est, nec in armis, nec in machi-
 nis inimicorum timet insulsum. Sed quia
 aridus est, paucos habet indigenas quos ari-
 do hordeacei panis cibo vtrumque susten-
 tat. Et nunc supersunt nobis quinque hor-
 deacei, & duo pisces. Et timor, Quid hæc
Job. 6. a inquit, sunt inter tantos? Cæpit igitur mag-
 nis pauere, & redere, & arguens animam
Luc. 11. quod ab equo desiderij descendisset, illud
d sæpius memorabat, esse nouissima hominis
 K illius peiora prioribus. Equus enim ille per-
 peti cursu festinus aduolabat ad urbem nunc
 solius rationis commissus ducatu. Ipse, in-
 quit, videris, si non melius erat tibi tunc

magis quam nunc. Prope iam erat, vt ad-
 uersus spem contraria sentientem timor in-
 surgeret, sed temperantia prudentiam ad-
 uocauit. Accessit prudentia, improbita-
 tem timoris obiurgans, in aduersarios in-
 quit, tuus, ò timor mucro defæuiat. Nescis
 quia rex noster, rex virtutum est, Dominus
 fortis, & potens, Dominus potens in præ-
 lio? Et igitur nuncius qui suorum neces-
 sitates exponat, adiutorium flagitet, auxi-
 liatorem adducat. Et quis ire poterit? ait
 timor. Tenebræ operiunt terram, & mu-
 ros obsidet hostium peruigil multitudo, &
 nos ignari vix tamquam in regione longin-
 qua. Aduocauerunt igitur hospitem suum
 iustitiam. Si quid, inquit, potes adiuua
 nos. Quibus illa: Bono animo estote. Est
 enim mihi nuncius fidelissimus regi bene
 notus, & curia, oratio scilicet, quæ in secte-
 to noctis silentio per ignotas semitas arca-
 na cæli penetrare, & cubiculum regis adire,
 & opportuna importunitate. pium regis a-
 nimum fletere non indoctus, supplicatio-
 ne miserabili laborantibus auxilium solitus
 impetrare. Eat ille si placet: ecce enim præ-
 sto est. Cumq. respondissent omnes, placet:
 prudentia quid regi insinuet dictante,
 iustitia, vt fideliter agat, & ne vacuus reuer-
 tatur præcipiente, ceteris, & maxime timo-
 re, vt iter acceleraret deprecantibus, per
 occultos quosdam muri exitus dimissus est.
 At ille hostium cuneos penetrans, securus,
 omni aue velocior, in momento, in ictu o-
 culi vsque ad portas nouæ Hierusalem per-
 uenit. Quas cum clausas reperisset, & pul-
 sasset, ianitoribus ægrè ferentibus quod in-
 tempestæ noctis silentio ciuitatem imple-
 ret clamoribus, & regi ipsi importunus esse
 non vereretur, ille perseverabat pulsans, &
 amplius loquebatur. Aperire mihi, inquit,
 portas iustitiæ & ingressus in eas consistebor
 Domino regi nostro in ore meo secundum
 multitudinem dolorum meorum qui sunt
 in corde meo. Hæc, inquit, porto Domini
 mei: iustitia me misit ad vos, vt introducar
 ad regem, quia ad ipsum habeo secreta, que
 perferam. Vox turbinis audita est in terra
 nostra. Et cum cognouisset nuncium esse
 iustitiæ, introduci cum præcepit. Ingressa
 oratio ad regem adorauit, & ait: Rex in æ-
 ternum viuat. Et ille: Recte ne sunt om-
 nia circa dominum tuum, & que illius sunt?
 Et oratio: Recte Domine, vestri gratia.
 Porro vnum est necessarium, Seruus ille
 vester g

Pf. 33. b

L

Pf. 117.

e

Pf. 36. d

4. Reg. 5

Luc. 10.

vester à cornibus vnicornium, ad imperium regis ereptus diuertit ad militem vestrum Dominum meum, & domine mi, terra illa Australis, & arcus est, & cibum non habet. Det Dominus benedictionem, & terra nostra det fructum suum, & congregari hostes in multitudine, vt dimicent contra nos. Da nobis Domine auxilium de tribulatione: quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster. Porro rex noster, cuius natura bonitas, motus his lacrymis, ait: Quem mittemus? Ad quem caritas: Ecce ego Domine, mitte me. Rex autem querebat de focijs, sed caritas domesticam sibi familiam respondit sufficere. Exit ergo vna cum nobili illo comitatu suo, gaudio, pace, patientia, longanimitate, benignitate, bonitate, mansuetudine. His stipatus dux insignis progreditur, certusq. de victoria, erecto signo triumphali primam pertransit inimicorum secundamq. custodiam. Cumq. venisset ad portam, vltimò aperta est ei. Ad cuius ingressum facta est lætitia magna in opido. Cumq. suadente gaudio vociferarentur omnes, & acclamarent, exortus clamor exterorum castra perterruit. Et illi: Quæ est ista, inquit, vox exultationis in auribus nostris de castris Israel? Non ita erat heri, & nudius tertius. Fortè venit eis auxilium, & impetum facient in nos. Fugiamus ergo Israel: Dominus enim pugnat pro eis contra nos. Interim caritas moræ impatiens ordinari exercitum, aperiri portas, & persequi præcepit inimicos, aperte denuncians: Vadam ad portas inferi. Sicq. vno impetu vniuersus caritatis exercitus procedit, quos Babylonij non ferrentes/fugunt, sed non effugunt. Cadunt à latere timoris mille, & à dextris caritatis decem milia.

INCIPIT EXPOSITIO
VENERABILIS
BERNARDI

ABBATIS CLAREVALLIS,
In Cantica Canticorum.

SERMO PRIMVS

ORIS fratres alia quam alii de sæculo, aut certè aliter dicenda sunt. Illis siquidem lac potum dat, & non escam, qui Apostoli formam

tenet in docendo. Nam spiritualibus solidiora apponenda esse, itidem ipse suo docet exemplo. Loquimur, inquit, non in doctis humana sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Item: Sapientiam loquimur inter perfectos, quales vos nimirum esse confido, nisi frustra fortè iam ex longo studijs estis celestibus occupati, exercitati sensibus, & in lege Dei meditantes die ac nocte. Itaque parate fauces non lacti, sed pani. Est panis apud Salomonein, isq. admodum splendidus, lapidusq., librum dico, qui Cantica Canticorum inscribitur. Proferatur si placet, & frangatur. Nam de verbis Ecclesiasticis satis (ni fallor) per Dei gratiam instructi estis, mundi huius cognoscere, & contemnere vanitatem. Quid & parabolas? An non vita & mores vestri iuxta eam, quæ in ipsis inuenitur doctrinam sufficienter emendati sunt & informati? Proinde illis ambobus prælibatis, quos nihilominus de athici arcæ præstitos accepistis, accedite & ad tertium hunc panem, vt probetis forsitan potiora. Cum enim duo sint mala, quæ vel sola, vel maximè militant aduersus animam, vniuscuius scilicet amor mundi, & superfluis suis: pectus utriusque duo illi libti obuiate nõsuntur, alter sarculo discipline prauaque in moribus, & carnis superflua refecans, alter lucetationis in omni gloria mundi suum vastitatis sagaciter deprehendens, veraciterq. distinguens à solidò veritatis. Denique vniuersis humanis studijs ac mundanis desiderijs prætulit Deum timere, eiusq. obsequare madata. Merito quidem. Verè etenim

M

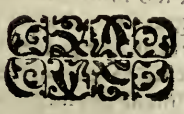
1. Cor. 3. a

Ibidem

Psal. 113. a

B

Psal. 90

fapientie primum illud initium, secundum consummatio est, si tamen constat vobis non aliud veram, & consummatam esse sapientiam, quam declinare à malo, & facere bonum; itemque recedere à malo neminem posse perfecte absque timore Dei, nec bonum opus omnino esse præter observantiam mandatorum. Depulsus ergo duobus malis duorum lectione librorum, competentem iam acceditur ad hunc sacrum theoreticumque sermonem, qui cum sit amborum fructus, non nisi sobrijs mentibus & auribus omnino credendus est. Alioquin ante

C

carneam disciplinæ studijs edomitam, & incipientem spiritui, ante prædram, & abjectam fæculi pompam, & sarcinam, indignè ab impuris lectio sancta præsumitur. Quomodo nempe lux incassum, circumfudit oculos

2. Cor.

2. d. cæcos vel clausos, ita animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Quippe spiritus sanctus disciplinæ effugit siculum, quod est vitæ continentens. Sed nec erit unquam pars cum mundi vanitate, cum veritatis sit spiritus. Quæ enim societas ei, quæ de sursum est sapientiæ, & sapientiæ mundi, quæ stultitia est apud Deum, aut sapientiæ carnis, quæ & ipsa inimica est Deo? Puto autem, quod iam non habebit, unde aduersum nos nirmuret is, qui nobis de via venit amicus cum & tertium istum insumpserit panem. Sed quis franget? Adest patris familias, cognoscite dominum in fractione panis. Quis enim alter idoneus? Non equidem ego mihi istud temere arrogauerim. Sic spectetis ad me, ut ex me non expectetis. Nam & ego vnus sum de expectantibus mendicans, & ipse voscum cibum anime meæ, alimoniam spiritus. Reuera pauper, & inops pulso ad eum qui aperit, & nemo claudit, super sermonis huius profundissimo sacramento. Oculi omnium in te sperant Domine. Paruuli petierunt panem, non est qui frangat eis. Speratur id à benigntate tua. O piissime trange esurientibus panem tuum, meis quidem (si dignaris) manibus, sed tuis viribus, Dic quæso nobis à quo, de quo, ad quemue dicitur: Osculetur me osculo oris sui? Aut quale est istud ita subitaneum, & factum repète de medio sermonis exordium? Sic quippe in verba prorumpit quasi quempiam loquentem præmiserit, cui consequenter respondentem, & hanc introducat personam, quæcunque est ipsa, quæ osculum flagitat, Deum se si se osculari à ne-

scio quo ve' petit, vel præcipit, cur signanter, & nominatim ore, & ore suo, quasi aliud, quos, aut alienum, & non potius suum exhibere sibi soleant osculantes? Quæquam ne hoc quidè dicit. Osculetur me ore suo sed aliud profecto inuitatus. Osculo, inquit, oris sui. Et quidem iucundum eloquium, quod ab osculo principium sumit, & blâda ipsa quadam scripturæ facies facile afficit, & allicit ad legendum, ita ut quod in ea lætet, delectet etiam cû labore inuestigare: nec fatigetur, qui eundè fortè difficultas, vbi eloqui suauitas mulcet. Verum quem non valde attentum faciat istiusmodi principium sine principio, & nouitas loquutionis in veteri libro? Unde cõstat hoc opus nõ humano ingenio, sed spiritus arte ita compositum, ut quamuis sit difficile intellectu, sit tamen inquisitu delectabile, Sed quid? Titulû præterimus? Non oportet ne vnũ quidem iota, quando, & minutias iudicem colligere fragmentorum, ne pereant, Titulus talis est. Incipit Cantica Canticorum Salomonis. Obserua in primis pacifici nomen, quod est Salomon, conuenire principio libri, qui incipit à signo pacis, id est, ab osculo, simulque aduertere huiusmodi principijs solas ad hanc intelligendam scripturam mentes inuitati pacificas, quæ sese iam à vitiorum vendicacæ perturbationibus, & curarum tumultibus præualent. Dehinc ne hoc quoque ociosum putet, quod non simpliciter Cantica, sed Cantica Canticorum habet inscripto. Multa quippe legi Cantica in scripturis, & nullum illorum memini taliter appellari. Creinit Israel carmen Domino, quod gladium pariter & iugum euaserit Pharaonis, gemmo maris mirabiliter liberatus simul & vindicatus obsequio. Non tamen quod cecinit dictum est Canticum Canticorum, sed si benè recolo, Cecinit (aut Scriptura) Israel carmè hoc Domino. Cecinit etiã Desbora, cecinit, & Iudith, cecinit & mater Samuelis. Prophete quoque aliqui cecinerunt, & nemo eorum legitur appellasse canticum suum Cantica Canticorum. Sanè omnes (ni fallor) cecinisse reperies pro quocumque suo suorumve percepto comodo. Verbi gratia pro obtentu victoria, pro euasione periculi, aut pro cupitæ rei qualicumque adepto beneficio. Ita ergo plerique cecinerunt singuli pro singulis causis, ne ingrati diuinis beneficijs inuenirentur: iuxta illud: Confitebitur tibi cû benefeceris ei. At vero rex iste Salomõ sapientia singularis, sub-

Marth.

5. c

10. 6. 6

10. 14. b

1. Cor.

3. b

Ro. 8. a

Luc. 11.

a

Luc. 24.

c

Apo. 3. b

Pf. 144.

d

Thre. 4.

Câr. 1. x

D

osculum flagitat, Deum se si se osculari à ne-

E

Exo. 15.

Judith. 5.

Judith. 16. c

1. Reg. 2.

Pf. 48. a

blimis,

blimis gloria, rebus affluēs, pace securus, nullius talium eguisse cognoscitur, pro quo accepto ista decantare libuerit. Sed nec scriptura ipsa sui vspsiam tale aliquid significare videtur. Itaque diuinitus inspiratus, Christi & ecclesie laudes, & sacri amoris gratiam & æterni connubij ceciuit sacramenta, simulq. expressit sanctæ desiderium anime, & epithalamij carmen exultans in spiritu, iucundo composuit eulogio, figurato tamen.

F Nimirum velabat & ipse instar Moysi faciem suam, non minūs forsitan in hac parte fulgentem, eo quod illo adhuc in tempore nemo aut rarus erat qui reuelata facie gloriam istam speculari sufficeret.

Igitur pro sui excellentia reor nuptiale hoc carmen huiusmodi titulo præsignitum, ut merito Cantica Canticorum singulariter appelletur, sicut is quoque cui canitur, singulariter est dictus rex regum, & Dominus dominantium. Ceterum vos si vestram experientiam, aduertatis, nōne in victoria quæ uicit mundum fides uestra, & in exitu uestro de lacu miseræ & de luto facis cāstas & ipsi Domino canticum nouum quia mirabilia fecit? Rursus cum adiecit primum supra periam statuere pedes uestros, & dirigere gressus uestros, puto quod & tunc nihilominus proindulta nouitate uitæ immis-

sum sit in os uestrum canticum nouum, carmen Deo nostro. Quid cum poenitentibus uobis non solum peccata dimisit, sed insuper promisit & præmia, non multo magis spe gaudentes futurorum bonorum, cantastis in uisjs Domini, quoniam magna est gloria Domini? At si cui fortè uestrum clausum uel obscurum aliquid de scripturis interdū eluxerit, tunc profus necesse est pro percepta cælestis panis alimonia, diuinas mulceat aures in uoce exultationis & confessionis sonus epulantis. Sed & in quotidianis exercitijs & bellis, quæ nulla hora piè in Christo uiuentibus desunt à carne, à mundo, à diabolo, sicut militiam esse uitam hominis super terram incessanter experimini in uobismetipsis, quotidiana necesse est cantica pro aspectus uictorijs in nouari.

Quoties tentatio superatur, aut uitium subiugatur, aut imminens periculum declinatur, aut laqueus insidiantis deprehenditur, aut annosa & inueterata quæcumque animæ passio semel perfecte fanatur, aut multum diuq. cupita & sæpius petita uirtus tandem aliquando Dei munere obtinetur,

quid nisi toties (iuxta Prophetam) personat gratiarum actio, & uox laudis, & ad singula quæque beneficia benedicitur Deus in donis suis? Alioquin ingratus reputabitur cum discussio uenerit, qui non poterit dicere Deo: Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Arbitror vos in uobis ipsis illa iam recognoscere quæ in Psalterio non Cantica Canticorum sed Cantica graduum appellantur, eo quod ad singulos profectus uestros iuxta ascensiones quas quisque in corde suo disposuit, singula sunt cantica de promotione ad laudem & gloriam promouentis. Quomodo impleatur aliter ille uersiculus non uideō: Vox exultationis & salutis, in tabernaculis iustorum: aut certe Apostoli illa pulcherrima saluberrimæq. exhortatio: In psalmis hymnis & canticis spiritualibus cantantes & psallentes in cordibus uestris Domino.

Sed est canticum quod ex sui singulari dignitate & suauitate cunctis merito quæ memorauimus, & si qua sunt alia antecellit, & iure hoc appellauerim Canticum Canticorum, quia ceterorum omnium ipsum est fructus, istiusmodi canticum sola uictio decet, sola addiscit experientia. Experti cognoscant, inexperti inardescant, desiderio non tam cognoscendi, quam experiendi.

Non est enim strepitus oris, sed iubilus cordis: non sonus laborum, sed motus gaudiorum: uoluntatum, non uocum consonantia. Non auditur foris, nec enim in publico personat: sola quæ cantat audit, & cui cantatur, id est sponsus & sponsa. Est quippe nuptiale carmen exprimens castos iucundosq. complexus animorum, morum concordiam, affectuumq. consentaneam ad alterutrum caritatem.

Ceterum non est illud cantare seu audire animæ puerilis & neophytæ adhuc & recenter conuersæ de sæculo, sed pro uicta iam & erudita mentis, quæ suis nimirum profectibus Deo promouente intantum iam creuerit, quatenus ad perfectam ætatem, & ad nobiles quodammodo peruenierit annos, annos dico meritum, non temporum, facta nuptijs cælestis sponsi idonea, qualis denique suo loco plenius describetur. Sed præterit hora quæ nos exire urget ad opera manuum, & paupertas, & institutio regularis. Cras in nomine Domini quod ceperamus proficemur de osculo, quia de titulo hodiernus sermo nos expediuit.

De incarnatione Christi per Patriarchas & Prophetas prænunciata, & ardentissimo ab eis desiderio expectata.
Sermo II.

Ardorem desiderij Patrum suspirantium Christi in carne præsentiam frequentissimè cogitans, compungor & confundor

In memetipso, & nunc vix contineo lacrymas, ita pudet teporis torporisq. miserabilium temporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus sanctis accenderat desiderium promissio? Ecce enim quam multi in hac eius quæ proximè celebranda est natiuitate gaudebunt, sed vti nam de natiuitate, non de vanitate. Illorum ergo desiderium flagrans, & piæ expectationis affectum spirat mihi vox ista: Osculetur me osculo oris sui. Senferat nimirum in spiritu quisquis tunc spiritualis esse poterat, quanta foret gratia diffusa in labijs illis: propterea loquens in desiderio animæ, aiebat: Osculetur me osculo oris sui: nimirum omnimodè cupiens tantæ suauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quisque: Quo mihi ora hæc seminiuerbia Prophetarum? Ipse potius speciosus forma præ filijs hominum, ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio iam Moysen, impeditoris siquidem linguæ factus est mihi. Isaia labia immunda sunt: Ieremias nescit loqui, quia puer est: & prophætæ omnes elingues sunt. Ipse ipse quem loquantur, ipse loquatur, ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniam tenebrosa aqua in nubibus aeris. Sed ipse me osculetur osculo oris sui, cuius gratiosa præsentia, & ad-

Cant. 1. stationis affectum spirat mihi vox ista: Osculetur me osculo oris sui. Senferat nimirum in spiritu quisquis tunc spiritualis esse poterat, quanta foret gratia diffusa in labijs illis: propterea loquens in desiderio animæ, aiebat: Osculetur me osculo oris sui: nimirum omnimodè cupiens tantæ suauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quisque: Quo mihi ora hæc seminiuerbia Prophetarum? Ipse potius speciosus forma præ filijs hominum, ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio iam Moysen, impeditoris siquidem linguæ factus est mihi. Isaia labia immunda sunt: Ieremias nescit loqui, quia puer est: & prophætæ omnes elingues sunt. Ipse ipse quem loquantur, ipse loquatur, ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniam tenebrosa aqua in nubibus aeris. Sed ipse me osculetur osculo oris sui, cuius gratiosa præsentia, & ad-

Psal. 44. poterat, quanta foret gratia diffusa in labijs illis: propterea loquens in desiderio animæ, aiebat: Osculetur me osculo oris sui: nimirum omnimodè cupiens tantæ suauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quisque: Quo mihi ora hæc seminiuerbia Prophetarum? Ipse potius speciosus forma præ filijs hominum, ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio iam Moysen, impeditoris siquidem linguæ factus est mihi. Isaia labia immunda sunt: Ieremias nescit loqui, quia puer est: & prophætæ omnes elingues sunt. Ipse ipse quem loquantur, ipse loquatur, ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniam tenebrosa aqua in nubibus aeris. Sed ipse me osculetur osculo oris sui, cuius gratiosa præsentia, & ad-

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

Exo. 4. mirandæ fluentæ doctrinæ hiant in me fons
Isai. 6. aque salientis in vitam æternam. Quem
Ier. 1. vnxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, numquid non ex ipso mihi vberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermo viuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur a nimarum, sed planè infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta coniunctio superni luminis & illuminatæ

nia non recipio, figuras & æigmata nolo, ipsas quoque angelicas fastidio species. Quippe & ipsos longè superat Iesus meus specie sua & pulchritudine sua. Non ergo alium siue angelum, siue hominem, sed ipsum peto osculari me osculo oris sui. Nec sanè præsumo me osculatum iri ab ore ipsius, (est enim hoc assumpti hominis vnicæ felicitatis & prærogatiuæ singularis) sed humiliter ab osculo oris sui peto me osculari: quod commune utique est multorum qui dicere possunt: Et nos omnes de plenitudine eius accepimus. Intendite; Sit os osculans Verbum assumens, osculatum caro quæ assumitur, osculum verò quod pariter ab osculante & osculato conficitur, persona ipsa ex vtroque compacta mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Hac ergo ratione sanctorum nemo dicere præsumebat: Osculetur me ore suo: sed tantum, osculo oris sui: ipsi sanè seruantes prærogatiuam istam, cui singulariter semelq. os verbi impressum tunc est, cum ei se corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulsit. Felix osculum, ac stupenda dignatione mirabile: in quo non os Dei imprimitur, sed Deus homini vnitur. Et ibi quidem contactus labiorum, complexum significat animorum, hic autem consideratio naturarum diuini humana componit, quæ in terra sunt & quæ in cælis pacificans. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum. Ad hoc igitur osculum sanctus quisque antiqui temporis suspirabat, eo quod iucunditatem & exultationem thesaurizari super eum, & thesauros omnes sapientiæ & scientiæ in ipso absconditos præferret, cuperentq. & ipsi de plenitudine eius accipere. Sentio, placet vobis quod dicitur. Sed accipite & alium sensum. Non latuit sanctos & ante aduentum Saluatoris Deum super mortalium genus cogitare cogitationes pacis. Nec enim faceret verbum super terram, quod non reuelaret seruis suis Prophetis. Erat tamen verbum hoc absconditum à multis. Fuit namque in tempore illo rara fides in terris: & tenuis admodum spes in pluribus quoq. illorum qui expectabant redemptionem Israel. Qui verò præsciebant, ipsi & prædicabant Christum in carne venturum, & cum ipso pacem. Vnde quidam eorum: Et pax erit, inquit, in terra nostra, cum venierit. Immo per ipsum Dei gratiam homines recuperatos cura omni

Ioan. 1. b

L

Ephes. 2.

Eccl. 1. g.

b

Col. 2. a

Ier. 29. e

Amos 3. b

Luc. 18. f

Luc. 1. f

Omni fiducia sicut diuinitus acceperant, prædicabant. Quod, & præcursor Domini

M Ioannes suo tempore impletum agnouit, *Ioan. 1. b* & perhibuit, Gratia (inquiens) & veritas per Iesum Christum facta est: & ita verum esse omnis nunc Christianus populus experitur. Ceterum illis prænunciantibus pacem, moram autem faciente auctore pacis, *Psal. 7. a* nutabat populi fides, dum non erat qui redimeret, neque qui saluum faceret. Itaque caussabantur homines moras, quod ille toties nunciatus necdum veniret princeps pacis, sicut loquutus fuerat per os sanctorum qui à sæculo sunt prophetarum eius: & suspectas habentes promissiones, signum promissæ reconciliationis (quod est osculum) flagitabant: ac si nuncijs pacis vnus quilibet

Luc. 1. g responderet de populo: Quousque tollitis animas nostras? Iam olim prædicitis pacem,

Iere. 8. d & non venit: promittitis bona, & adhuc turbatio. Ecce hoc ipsum multifariè multisq. modis, & angeli patribus, & patres nostri annunciauerunt nobis, dicentes, pax pax, & non est pax. Si mihi vult esse persuasum Deus quod de suæ beneplacito voluntatis tam crebra iam legatione spondet, nec exhibet, osculetur me osculo oris sui, sicq. signo pacis faciat de pace securum. Nam verbis iam quomodo credam? Opus magis est opere verba firmari. Probet veridicos nuncios suos Deus, si tamen nuncijs eius sunt: & sequatur eos ipse, vt sapius promiserunt, quia sine ipso possunt facere nihil. Misit puerum, tulit baculum, & necdum est vox neque vita. Non surgo, non suscitator, non excutior de puluere, non respiro in spem, si non propheta ipse descendat, & osculetur me osculo oris sui. Huc accedit quod is qui nostrum proficitur se mediatorum ad Deum, Dei filius est, & Deus est. Et quid est homo vt innotescat ei, aut filius hominis vt reputet eum? Quæ mihi fiducia vt tantæ me audeam credere maiestati? Vnde in quâ terra & cinis præsumo Deum curam habere mei? Ad hæc diligit patrem suum, me verò opus non habet, bonorum meorum non eget. Vnde ergo constabit mihi quod mediator meus in parte nequaquam sit? Tamen si vere (vt dicitis) decreuit misereri Deus, cogitatq. vt complacitor sit adhuc, statuât testamētum pacis, & fœdus perpetuum feriat mihi in osculo oris sui. Vt quæ procedunt de labijs suis, non faciat irrita: exinaniat se, humiliet se, inclinet se, & osculetur me osculo

oris sui. Vt ex æquo partibus congruens mediator neutri suspectus sit, Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc osculo oris sui. Securus suscipio mediatorem Dei filium, quem agnosco & meum. Minimè planè iam mihi suspectus erit. Frater enim & caro mea est. Puto enim, spernere me iam non poterit os de ossibus meis, & caro de carne mea. Ita ergo vetus quærela sacrosanctum osculum, id est incarnadi verbi mysterium exigebat, dum longa & molesta expectatione fatigata fides deficeret, & infidelis populus aduersus promissa Dei victus tædio murmuraret. Adinuentio mea est, si non hoc idem & vos recognoscitis de Scripturis. Inde profectò erant quærela illa, & plenæ murmure voces: Manda, remanda. Expecta, reexpecta. *Isa. 28. c* Modicum ibi, modicum ibi. Inde anxie illa: B & plenæ pietate preces: Da mercedem Domine sustinentibus te, vt prophetæ tui fides inueniantur. Item: Suscita Domine prædicationes quas loquuti sunt in nomine tuo prophetæ priores. Inde blandæ illa, & plenæ consolatione promissiones: Ecce apparebit Dñs, & non mentietur: si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Item: Prope est vt veniat tempus eius, & dies eius non elongabuntur. Et ex persona promissi: Ecce ego, inquit, declino in vos vt flumen pacis, & vt torrens inundans gloriæ gentium. In quibus verbis satis apparet, & prædicatorum instantia, & diffidentia populorum. Sic itaque, & plebs murmurabat, & fides nutabat: & (iuxta Isaia vaticinū) Angeli pacis amare flebāt. Ne ergo vniuersum genus humanum moram faciente Christo desperatione periret, dum se cõtenui suspicaretur infirma mortalitas, suæq. reconciliationis cum Deo de gratia toties repromissa diffideret: sancti qui de spiritu certi erant, certitudinem de carnis præsentia exoptabāt, ac signum reformandæ pacis propter pusillanimes, & incredulos omni instantia requirebant. O radix Iesse qui stas in signum populorum, quam multi reges, & prophetæ voluerunt te videre, & non viderunt? Felix tamen ex omnibus Simeon, cuius senectus in misericordia vberi. Is nempe exultauit vt videret desiderij signum, & vidit, & gauisus est: acceptoque osculo pacis, in pace dimittitur, ante tamen apertè pronuncians Iesum esse natum in signum cui contradicendum erat.

Omnino

Omninò ita fuit. Contradictum est exorto signo pacis, sed ab his qui oderunt pacem.

Luc. 2. d Nam pax hominibus bonæ voluntatis maleuolis autem petra scandali, & lapis offensio-

Matth. 2. a Hierosolyma cum illo. Siquidem in propria

Ioan. 1. b venit, & sui eum non receperunt. Felices illi sua pernoctatione pastores, qui signi huius

Luc. 10. d visione digni habiti sunt. Iam tunc se abscondebat à sapientibus, & prudentibus, & reuelabat paruulis. Et Herodes videre voluit: sed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis siquidem signum erat datum tantum hominibus bonæ voluntatis. Herodi verò, & similibus eius, non dabitur nisi signum Ionæ prophete. Porro ad pastores: Et hoc (ait Angelus) vobis signum: vobis humilibus, vobis obedientibus, vobis non alta sapientibus, vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. Hoc, inquit, vobis signum. Quod? Quod Angeli promittebant, quod populi requirebāt, quod prophete prædixerant, hoc fecit Dominus nunc & ostendit vobis: in quo recipiant increduli fidem, pusillanimes spem, per se si securitatem. Hoc ergo vobis signum. Cuius rei signum? Indulgentiæ, gratiæ, pacis, & pacis cuius non erit finis. Hoc est ergo signum:

Luc. 2. b Inuenietis infantem pannis quidem in uoluitum, & positum in præsepio: Deus est tamen in ipso mundum reconcilians sibi: Morietur propter peccata vestra, & resurget propter iustificationem vestram, ut iustificati per fidem, pacem habeatis ad Deum. Hoc signum pacis propheta quondam regi Achaz proponebat petendum à Domino Deo suo, siue in excelso supra, siue in inferno deorsum. Sed impius rex recusauit, non credens miser quod in signo hoc summis ima in pace socianda essent, quatenus & inferi Domino descendente salutari osculo sancto, signum pacis & ipsi recipiant, & superni spiritus id ipsum nihilominus cum ad caelos redierint, aeterna suauitate participant. Sermo finiendus est, sed ut quod in eo disputandum est, breui recolligam summa, patet hoc sanctum osculum duabus ex causis necessario indultum mundo, ut & infirmis faceret fidem, & desiderio satisfaceret perfectorum. Porro ipsum osculum esse non aliud quam mediatorem Dei, & hominum, hominem Iesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto uiuit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De osculo pedis, manus, & oris Domini, &c.

Sermo tertius.

Hodie legimus in libro experientiae. Conuertimini ad uos ipsos, & attendat unusquisque conscientiam suam super his quæ

dicenda sunt. Explorare uelim si cui unquam uelstrum ex sententia dicere datum sit: Osculetur me osculo oris sui, non est enim cuiusuis hominum ex affectu hoc dicere: sed si quis ex ore Christi spirituale

osculum vel semel accepit, hunc proprium experimentum profecto sollicitat & repetit libens. Ego arbitror neminem uel scire posse quid sit, nisi qui accipit. Est quippe manna absconditum: & solus qui edit, adhuc esuriet. Est fons signatus, cui non communica alienus, sed solus qui bibit, adhuc sitit. Audi expertum quomodo requirit: Redde mihi, inquit, latitiam salutaris tui. Minime ergo id sibi arroget mei similis anima onerata peccatis, suarq. adhuc carnis obnoxia passionibus, quæ suauitatem spiritus necdum miserit, internorum ignara atque in experta penitus gaudiorum. Ostendo tamen ei quæ huiusmodi est, locum in salutari sibi congruentem. Non temerè assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad pedes feuerissimi Domini mecum pauida iaceat, & cum publicano terram tremens non caelum aspiciat: ne confusa in luminaribus caeli facies allucta tenebris, opprimatur à gloria: atque insolitis reuerberata splendoribus maiestatis, densioris rursus cæcitate caliginis obuoluetur. Non tibi d. quæcumque es, talis anima, non tibi ille locus uilis aut despicibilis videatur, ubi sancta peccatrix peccata deposuit, induit sanctitatem. Ibi Aethiopiis mutauit pellem, & in nouum restituta candorem, iam tunc fiducialiter uaciterq. respondere exprobrantibus sibi uerbum: Ni gra sum, sed formosa, filia Hierusalem. Miraris quana id arte potuerit, uel quibus obtinuerit meritis? Paucis accipe. Fecit amare, & de intemis uisceribus longa suspiria trahens salutaribus intra se succulla singultibus felles humores euomuit. Cælestis medicus ceerrime subuenit: quia uelociter currit sermo eius. Nūquid non potio est sermo Dei? Est utique fortis, & uehemens & scrutans corda & renes. Denique sermo dei uiuus, & efficac & penetrabilior omni gladio accipiti, per-

E . . .

Pf. 50. c

Cæt. 1. b

F

Pf 147.

Pfal. 7. c

& Heb. 4. c

ti, pertingens vsque ad diuisionē animæ ac spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationū. Huius ergo beatæ pœnitentis exemplo prosternere, & tu, ò mi sera, vt desinas esse misera, prosternere & tu in terram, amplectere pedes, placa osculis, riga lacrymis, quibus tamen nō illum laues, sed te, & fias vna de grēge tonsillarum quæ ascendunt de lauacro: ita sanè vt suffusum pudore ac merore vultum non ante sustollere audeas quam audias & ipsa: Dimittuntur tibi peccata tua; quam audias: Consurge, excutere de puluere. Sumpto itaque ad pedes primo osculo, nec sic quidem præsumes statim ad osculum oris assurgere: sed erit tibi gradus ad ipsum medium quoddam aliud osculum, quod secundo loco ad manum accipies. De quo & talem accipe rationem. Si

Isai. 52.

Luc. 7. g

G

Ioan. 5. c

Eccl. 7. b

Matth.

3. b

2. Pet. 3.

b

Eccl. 3. b

dixit mihi Iesus, Dimittuntur tibi peccata tua: nisi ego peccare desiero, quid proderit? Exui tunicam meam, si reinduero eam, quantum profeci? Si rursus pedes meos quos laueram inquinauero, nūquid aliquid lauissæ valebit? Sordens omni genere vitiorum iacui diu in luto fecis: sed erit sine dubio recedenti, quam iacenti deterius. Denique que mi sanum fecit, ipsum mihi dixisse recorder. Ecce, sanus factus es, vade iam, amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Qui autem dedit voluntatem pœnitendi, opus est vt ad dat & continendi virtutem: ne iterum pœnitentia admittam, faciamq; nouissima mea peiora prioribus. Væ enim mihi etiam pœnitenti, si statim subtraxerit manum, sine qua nihil possum facere. Nihil, inquam, quia nec pœnitere nec continere. Audio proinde quod confulit Sapiens. Verbum (inquit) in oratione ne iteres. Pauco & quod iudex intendat arbori nō facienti fructum bonum. Fateor, pro huiusmodi non sum omnino contentus priori gratia, qua iam malorum sum pœnitens, nisi & secundam accepero: vt videlicet dignos faciam pœnitentiæ fructus: & deinceps non reuertar ad vomitum.

Hoc ergo restat mihi prius petendum & accipiendum quam præsumam altiora & sacratiora cōtingere. Nolo repente fieri summus: paulatim proficere volo. Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tatum pœnitentis verecundia placet citius placas cum, si mensuram tuam seruaueris, & altiora te non quaesieris. Longus salus & ar-

duus est de pede ad os, sed nec accessus conueniens. Quid enim? Recenti adhuc respersus puluere, ora sacra continges? Hæri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præsentaris? Per manum tibi transitus sit. Illa prius te tergat: illa te erigat. Quomodo erigat? Dando vnde præsumas. Quid istud? Decor continentia; & digni pœnitentiæ fructus, quæ sunt opera pietatis. Hæc te de sterco. Ps. 112. re erigent in spem audendi potiora. Sanè accipiendo donum, osculare manum, hoc H est, non tibi, sed nomini eius da gloriam. Da semel & da iterum, tum pro donatis criminibus, tum pro collatis virtutibus. Aut certe videto vnde munias frontem contra ictus istos. Quid habes quod non accepisti? I. Corin. Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepseris?

Iam tandem in osculis duobus geminum habens diuinæ dignationis experimentum, forsitan nō confunderis præsumere sanctiora. Quantum quippe crescis in gratia, tantum & in fiducia dilataris. Inde fit, vt & ames ardentius, & pulses fidentius pro eo quod tibi deesse sentis. Porro pulsanti aperietur. Iam summum illud quodcumque est summæ dignationis & miræ suauitatis osculum credo non negabitur sic affecto. Hæc via, hic ordo. Primò ad pedes procidamus, Ps. 94. b & ploremus coram Domino qui fecit nos, ea quæ fecimus nos. Secundò manum querimus subleuatis & roborantis genua dissoluta. Postremo cum ista multis precibus & lacrymis obtinemus, tum demum audemus forsitan ad ipsum os gloriæ caput attollere (pauens & tremens dico) non solum specularandum, sed etiam osculandum, quia spiritus ante faciem nostrā Christus Dominus: cui adherentes in osculo sancto, vnus spiritus ipsius dignatione efficitur. Tibi Domine Iesu, tibi merito dixit cor meum, exquirit I fuit te facies mea, faciē tuā Domine requiram. Nempe auditam fecisti mihi mane misericordiam tuam, cum iacēti primū in puluere, tuaque deosculanti reuerenda vestigia, quod male vixeram remisisti. Porro in progressu dici lætificasti animam ferui tui, cum deinde in osculo manus etiam bene viuendi gratiam indulsisti. Et nunc quid restat ò bone Domine, nisi vt iam in plenitudine lucis, in feruore spiritus, ad oris quoque osculum dignanter admittēs adimpleas me lætitia cum vultu tuo? Indica mihi ò suauissime, ò serenissime, indica mihi vbi pacis,

Ps. 15. c
Cāt. 1. b

scis, ubi cubas in meridie. Fratres bonum est nos hic esse, sed ecce auocat nos diei malitia! Hi liquidem qui modo superuenisse nuntiantur, gratum cogunt rumpere magis quam finire sermonem. Ego exibo ad hospites, ne quid desit officijs eius de qua loquimur caritatis: ne forte, de nobis audire contingat: Dicunt enim, & non faciunt. Vos orate interim ut voluntaria oris mei beneplacita faciat Deus ad vestram ipsorum benedictionem, & laudem, & gloriam nominis sui.

De triplici profectu anima, qui fit per osculum pedis, manus, & oris Domini.

Sermo quartus.

Triplicem quandam anime profectum, sub nomine trium osculorum sermo hesternus complexus est. Numquid excidit vobis? Is mihi hodierna disputatione prosequendus erit, prout parare dignabitur in dulcedine sua pauperi Deus. Diximus, si recolitis, illa oscula sumi ad pedes, ad manum, ad os, singula singulis referentes. In primo sane primordia dedicantur nostrae conuersionis. Secundum autem proficientibus indulgetur. Porro tertium sola expeditur; & rara perfectio. Ab hoc solo quod vltimum positum est, sumpsit exordium scriptura ista quam tractare suscepimus, & ipsius causa reliqua duo à nobis adiuncta sunt. An verò necessarè, vos iudicabitis. Puto enim facies ipsa eloquij facile admonet & ista requirere. Mirum verò si non & vos aduertitis oportere reuera esse aliud, siue alia oscula à quibus illud oris distinguere voluit qui dixit: Osculetur me osculo oris sui. Cur enim cum sufficere poterat dixisse simpliciter, osculetur me: præter nomen tamen vsuq. loquendi distinctè, & signanter adiecit, osculo oris sui, nisi ut ostenderet ipsum quod petebat osculum summum esse, non solum? Nonne denique ita inuicem loquimur, osculare me, vel da mihi oscula, & deum sequitur, ut dicat, ore tuo, siue osculo oris tui? Quid alterutrum osculari parantes, num versus inuicem ora tendimus, quæ tamen ab inuicem non requirimus nominatim? Denique qui narrat (verbi gratia) à Domino susceptum in osculo proditorem. Et osculatus est (ait) eum: nec addidit ore suo, vel osculo oris sui: Sic nimirum omnis, & qui scribit, & qui loquitur consuevit.

Sunt ergo hi tres animarum affectus siue profectus expertis duntaxat satis noti, & manifesti, cum aut de actis malis indulgentiam, aut de bonis agendis gratiam, aut ipsius etiã indulitoris, & benefactoris sui pietentiam, eo quidem modo quo in corpore fragili possibile est, obtinet intueri. Ceterum primum, & secundum qua ratione oscula nominauerim, manifestius accipite. Osculum, pacis indicium esse omnes nouimus. Porro autem si (vt Scriptura loquitur) peccata nostra separant inter nos, & Deum, solatur de medio quod interest, & pax est: Cum ergo satisfacimus ut ablato quod separat peccato reconciliemur, indulgentiam quam recipimus quid nisi quoddam osculum dixerim pacis? Idq. interim non alibi, quam ad pedes sumendum. Humilis quippe, & verecunda debet esse satisfactio, qua emendatur superba transgressio. At cum etiam ad viuendum emendatus; Deoq. dignius conuersandum, placita quadam amplioris gratia familiaritate donamur, cum ampliori fiducia caput iam leuamus de puluere, largitoris (vt assolet) manum osculari, si tamen de accepto munere non nostram, sed auctoris gloriam quaerimus, eiq. sua dona & non nobis ascribimus. Alioquin si in te & non magis in Domino gloriaris, propriam profecto & non Domini manum osculari conuincis, quod (iuxta beati Iob sententiam) est iniquitas maxima, & negatio in Deum. Si ergo ad scripturae testimonium propriam gloriam quaerere, propriam est osculari manum, profecto qui dat gloriam Deo, Dei dicitur non incongruè manum osculari. Et in hominibus quidem ita esse videmus, seruos videlicet offensorum dominorum osculari solere pedes cum ab ipsis veniam petunt, & pauperes diuitum manus cum ab eis munus accipiunt. Verum quia spiritus est Deus, & nullis simplex illa substantia membris distincta corporeis, erit forsitan qui nullatenus de illo recipiat tale aliquid, sed à me tibi Dei manus & pedes flagitet demonstrari, sicq. probari quod de osculo pedum manusue diffinio. Sed quid si & ego vicissim ab ipso meo sciscitatore de ore quoque Dei requisiero quatenus quod de oris osculo scriptura loquitur, ad Deum pertinere demonstret? Nempe aut cum isto simul & illa habet, aut cum illis pariter & isto caret. Sed enim & os habet Deus quod docet hominem scientiam, & manum habet, qua dat escam omni carni, &

Sap. 1. A

Iob 31. B

Ioan. 4. C

Cat. 1. a

Matth. 23. e

ni, & pedes habet, quorum terra scabellum est, ad quos nimirum peccatores terrę conuersi atque humiliati satisfaciunt. Hęc inquam, habet Deus omnia per effectum, non per naturam. Inuenit profecto apud Deum & verecunda confessio quo se humiliando deiiciat, & prompta deuotio vbi se innouando reficiat, & iucunda contemplatio, vbi excedendo quiescat. Omnia omnibus est qui

De quattuor generibus spirituum, videlicet Dei, Angeli, hominis, & pecoris.

Sermo V.

Quattuor spirituum genera nota sunt vobis; pecoris, noster, Angelicus, & qui custodit istos. Non est ex omnibus cui siue propter se, siue propter alium, siue propter vtrumque necessarium corpus non sit, corporisve similitudo, excepto dumtaxat illo cui omnis tam corporalis, quam spiritualis creatura merito constitetur & dicit: Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Et primum quidem ita corpore egere constat, vt nec subsistere absque illo vtrumque possit. Simul quippe & viuificare desinit, & viuere ille spiritus, quando moritur pecus. Verum nos viuimus quidem post corpus: sed ad ea quibus beatę viuunt, nullus nobis accessus patet, nisi per corpus. Senferat hoc qui dicebat: Inuisibilia Dei per ea quę facta sunt, intellecta conspiciuntur. Ipsa siquidem quę facta sunt, id est corporalia, & visibilia ista, non nisi per corporis instrumentum sensa in nostram noticiam veniunt. Habet ergo necessarium corpus spiritualis creatura quę nos sumus, sine quo nimirum nequaquam illam sciētiam assequitur, quam solam accipit gradum ad ea de quorum sit cognitione beata. Hic si mihi obijcitur de paruulis regeneratis, quod absque scientia rerū corporalium exeuntes de corpore, ad beatam vitam nihilominus transire credaatur, breuiter respondeo, hoc illis conferre gratiam, non naturam. Et quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus dissero? Iam quod & supercælestes spiritus opus corporibus habeant, illa maxime certos nos faciat vera & verę diuina sententię. Nonne omnes ait, administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Quoniam ergo modo implent ministerium suum absque corpore, præsertim apud viuentes in corpore? Denique nõ est discurrere, nec de loco ad locum transire nisi corporum, quod frequenter Angelos facere tam indubitata quam nota probat auctoritas. Hinc est quod & visi sunt patribus, & ad eos intrauerunt, & manducauerunt, & pedes lauerunt. Ita inferior superiorque spiritus proprijs corporibus egent, sed tamen quibus iuuent, non etiam iuuentur. At pecus quidem ex debito seruitutis & ad vsus tantum

Tim. 6
Phil. 4. b
Ps. 146.
Exo. 33.

Ioan. 4
A
non quia illa sunt quod est ille, sed quia ex ipso & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Esse est ergo omnium quę facta sunt, ipse factor eorum, sed causale, non materiale. Tali proinde modo dignatur illa maiestas suis esse creaturis, omnib. quidem quod sunt, animantibus autem quod viuunt, post ratione videntibus lux, rectę verò videntibus virtus, videntibus gloria. Et in his omnibus creandis, gubernandis, administrandis, mouendis, promouendis, innouandis, firmandis, nullis corporeis indiget instrumentis, qui omnia solo verbo & corpora creauit & spiritus. Animę corporibus & corporeis egent sensibus, per quę sibi inuicem innotescant & valeant. At non ita omnipotens Deus, cui de sola voluntate celeris suppetit efficientia tam creandis rebus, quam ordinandis prout voluerit. Valet cui vult, quantum vult, & absque corporalium officio obsequiove membrorum. Quid? Ad intuenda quę condidit ipse, putas sibi requirat corporis sensus adiutorium? Nihil omnium omnino latet aut effugit lucem vbiq; presentem, nec tamen vt agnoscat aliquid, necessarium habet renunciantis sensus ministerium. Nec solum vniuersa noscit sine corpore, sed & innotescit mundis corde sine corpore. Dico autem idem latius, vt planius fiat. Sed forrẽ quia finiendi iam sermonis angustia non admittit, consilij magis est vt in crastinum differamus.

Rom. 11

Rom. 8.
Hebr. 1.

B

tantum temporalium corporaliumq. necessitatum iuuando seruit: ideoq. ille spiritus & cum tempore transit, & cum corpore deficit. Seruus quippe non manet in domo in æternum: licet qui bene eo vtuntur, omnem usum huius temporalis seruitutis ad questum referant æternorum. Angelus vero curat satagitq. in libertate spiritus administrare officium pietatis, futurorum bonorum proptum mortalibus alacremq. ministrum sese exhibens, vt pote suis in æternum futuris ciuibus & cogredibus supernæ iucunditatis. Ille ergo vt iure seruiat, ille vt pie subueniat, ambo proculdubio suis corporibus egent vt iuuent. Nam in quo ipsi eis iuuentur, non video: ad profectum dumtaxat eternitatis. Irrationalis nempe spiritus etsi corporalia per corpus & ipse hauriat, numquid tamen eo vsque iuuatur corpore suo, vt per corporalia & sensibilia, qua per illud sentiunt, etiam ad spiritalia, & intelligibilia proficendo pertingat? Ad qua tamen capefcenda pro suo corporali temporaliq. obsequio noscitur iurare illos, qui omnem usum rerum temporalium ad fructum transferunt æternarum, vtentes hoc mudo tamquam non vtentes. Porro autem supercelestis spiritus absque adiutorio corporis, & absque intuitu horum qua per corpus sentiuntur, sola profecto suæ vicinitate ac viuacitate naturæ sufficit apprehendere summa, & int. ma penetrare. An non hoc Apostolus intellexit, qui cum diceret. Inuisibilia Dei per ea qua facta sunt intellecta conspiciuntur: adiecit protinus, à creatura mundi? Nimirum quoniam à creatura cæli, non ita. Quo enim is inuolutus carne, & terræ incola spiritus ex consideratione sensibilibum proficiens; gradatim quodammodo paulatimq. nititur peruenire: eo ille celestium habitator ingenita sublimitate ac sublimitate sua in omni velocitate facilitate pertingit, nullo vtique sensus corporei adminiculo sultus, nullo corporei mætri adiutus officio, nullo corporeæ cuiuscumque rei informatus intuitu. Cur enim inter corpora spiritalia scrutetur sensus, quos in libro vitæ, & absque contradictione legit, & absque difficultate intelligit? Cur in sudore vultus sui laborem excutere grana de paleis, de vuis vna, & de amurca olei, qui ex omnib. satis abundeq. ad manum habet? Quis mendicet victum suum per domos alienas, in sua abundans panibus? Quis puteum fodere curet,

& in terræ visceribus venas aquarum cum labore rimari, cui vltro affatim aquas limpidas fons viuus emanat? Nec brutus ergo nec angelicus spiritus, ad ea capefcenda que beatam spirituale faciunt creaturâ suis villo modo corporibus adiuuatur, ille quidem innata stoliditate non capiens, iste vero pro excellentioris gloriæ prerogatiua non indigens. Porro hominis spiritum qui medicandam inter supremum, & infimum tenet locum, vsque adeo ad vtumque necessarium habere corpus manifestum est, vt absque eo nec ipse proficere, nec alteri proficere possit. Nam vt taceam membra cetera corporis, officia membrorum, quoniam modo queso aut sine lingua instruis audientem, aut sine auribus percipis instruentem. Itaque cū absque corporis adminiculo nec bestialis spiritus seruilis conditionis coluere debuit, nec spiritalis celestisq. creaturâ implere ministerium pietatis, nec rationalis anima tam proximo, quam etiam sibi sufficit consulere ad salutem, liquet omnem creaturam spiritum siue vt iuuet, siue vt iuuetur simul & iuuet, corporeo profus indigere solatio. Quid enim si qua animantia quantum ad usum sui reperiantur incommoda, nullisq. apta visibus humanarum necessitatibus? Profunt profecto viti, etsi non vsu, vtiliora cordibus intuentium, quam vtentium corporibus esse possent. Etsi nociua, etsi etiam perniciofa temporali hominum consistet esse saluti, non tamen deest eorū corporibus vnde cooperentur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti, & si non cedendo in cibum, aut exhibendo ministerium, certè ingenium exercendo, iuxta eum qui vtique omni vtenti ratione preesto est communis discipline profectum, quo inuisibilia Dei per ea qua facta sunt intellecta conspiciuntur. Nam & diabolus eiusq. satellites, cum sit semper eorum maligna intentio, nocere quidem semper cupiunt, sed bonis amulatoribus quibus dicitur. Quis vobis nocere poterit, si boni emulatores fueritis: absit vt possint: magis autem profunt, & nolentes, cooperanturq. in bonum bonis. Ceterum Angelica corpora vtumnam ipsi spiritibus naturalia sint sicut hominibus sua, & sint animalia sicut homines, immortalia tamen, quod nondum sunt homines: porro ipsa corpora mutet, & versent in forma, & specie qua volunt quando apparere volūt, densantes, & solidantes ea quantum volūt,

cum

Joan. 3. d.

D

Rom. 1. c.

E

F

Cum tamē in sui veritate præ subtilitate natura, atque substantiæ suæ impalpabilia sint & nostris omnino inattingibilia visibus: an verò simplici spiritali substantia subsistentes, corpora cum opus est sumant, rursusque expleto opere ponant in eandem de qua sumpta sunt materiam dissoluenda: nolo, vt à me requiratis. Videntur Patres de huiusmodi diuersa sensisse, nec mihi perspicuū est vnde alterutrum doceam, & nescire me tateor. Sed & vestris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam. Illud autem scitote, nullum creatorū spirituum per se nostris mēibus applicari, vt videlicet nullo mediāte nostri siue corporis instrumēto, ita nobis immisceatur, & infundatur, quo eius participatione docti siue doctiores, vel boni, siue meliores efficiamur. Nullus Angelorum, nulla animarum hoc modo mihi capabilis est, nullius ego capax. Nec ipsi Angeli ita se alterutrū capiunt. Sequestretur proinde prerogatiua hæc summo ac incircumscripto spiritui, qui solus eum docet Angelum, siue hominem scientiam, instrumentum non quærit nostræ corporeæ auris, sicut, nec sibi oris. Per se infunditur, per se innotescit, purus capitur à puris. Solus nullus indiget, solus & sibi, & omnibus de sola omnipotenti voluntate sufficiens. Operatur tamen immensa, & innumera per subiectam creaturam corporalem siue spirituales, sed quasi imperans, nō quasi mendicans. En (verbi gratia) quod linguam meam corporalem assumpsit nunc in pus suum, docere videlicet vos, cum per se absque dubio facilius suauiusque id posset, protecto indulgentia est, non indigentia. In profectu siquidem vestro meritum quærit mihi, non sibi solatium. Id ipsum sapere opus est omni homini, operamini bonum, ne fortē in se de bonis Domini, & non in Domino gloriatur.

H Est tamen qui bonum operatur non volens, siue homo malus, siue Angelus malus, & constat non fieri propter eum, quod fit per eum, cum prodesse nullum bonū possit inuito. Igitur ei quidem dispensatio tātum credita est, sed nescio quomodo, gratius iucundiusque, sentimus bonum, quod per malum dispēsatorem ministratur. Ipsa est ergo causa cur & per malos Deus faciat bona bonis, nō autem, quod opera eorum indigeat in benefaciendo. Porro his quæ ratione vel sensu carentia sunt, multo minus Deū ege-

Oper. D. Bern. Tom. I.

re quis dubitet? Sed quando in opus bonum, & ipsa concurrunt, apparet quoniam omnia seruiūt ei cui merito est dicere: Meus est orbis terræ. Aut certē, quia nouit quæ per quæ conuenientius fiant. De seruitute corporeæ creaturæ non efficaciam quærit, sed congruentiam. Esto deinde quod corporum ministeria opportundē plerumque diuinis operibus applicentur, vt verbi gratia, pluuiæ viuificandis seminibus, & multiplicandis segetibus, & fructibus maturandis, quid proprio quæso de corpore facere habet, cui ad nutum indifferenter vniuersa corpora cælestia, atque terrestria obsequi constat? Plane superfluo haberet suum, qui nullum sibi reperit alienum. Verum si cuncta quæ hoc loco dicenda occurrunt, præsentī velimus sermone concludere, sermo modum excedet, & vires forsitan aliquorum. Propterea quæ restant, sub alio seruumus absoluenda principio.

De summo, & incircumscripto spiritu qui est Deus, & quomodo misericordia, & iudicium dicantur pedes Domini. Sermo VI.

VT præcedenti sequens sermo cohæreat, tenetis ne datum superius solum summum, & incircumscriptum spiritum ad omne quod facere vel fieri vult, corporis instrumēto siue obsequio non egere? Denique ergo securi veram soli Deo sicut immortalitatem, ita & incorporeitatem, quod solus spirituum vniuersam corpoream naturam eo vsque transcendat, vt quocumque corpore in quocumque opere nō indigeat, solo spiritali nutu cum vult ad quæcumque vult agenda contentus. Sola igitur est, quæ nec propter se, nec propter alium solatio corporei instrumenti opus habet illa maiestas, cuius omnipotenti arbitrio incunctanter præsto est omne opus, omne altum, inclinat, omne aduersum cedit, omne creatum fauet, etiam nullo interueniente, vel subueniēte solatio corporali, siue spiritali. Docet vel monet sine lingua, præbet vel tenet sine manibus, sine pedibus currit, & succurrit pereuntibus. Actitabat ista & cū patribus prioribus sæculis, experiebantur homines sedula beneficia, sed laerebat eos beneficis. Ille quidē attingebat à fine vsque ad finē fortiter, sed disponēs omnia suauiter nō

H h sen.

fentiebatur ad hominibus. Et gaudebāt de bonis Domini, & Dominum Sabaoth (eo, quod cum tranquillitate iudicaret omnia) omninō nesciebant. Ab ipso erant, sed non cum ipso. Per ipsum vivebant, sed non ipsi. Ex ipso sapiebant, sed non ipsum, alienati, ingrati, insensati. Hinc demum factum est, vt quod erant, quod vivebant, quod sapiebant, non auctori tribuerent, sed Nature ascriberent, aut certē (quod insipientius erat) Fortuna. Propriæ quoque industriæ atque virtuti multi multa arrogabant. Quanta tibi vsurparunt seductori spiritus? quanta Soli, & Lunæ data sūt quanta terris, & aquis attributa? quanta etiā manufactis fabrilibusq; mortalium deputata operibus? herbis, arbutis; minutissimis vilissimisq; seminibus pro numinibus deserebantur: Heu sic homines perdidērunt, & commutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Quorum Deus miseratus errores, de monte vmbroso & condenso dignanter egrediēs, in sole posuit tabernaculum suum. Obtulit carnem sapiētibus carnem: per quam dicerent sapere & spiritum. Nam dum in carne, & per carnem facit opera, non carnis, sed Dei, naturæ vtique imperans, superausq; fortunam, stultam faciens sapientiam hominum, demonumq; debellans tyrannidem, manifestē ipsum se indicat esse per quem eadē, & ante fiebant, quando fiebant. In carne inquam, & per carnem potenter ac patenter operatus mira, loquutus salubria, passus indigna, euidenter ostendit quia ipse sit qui potenter sed inuisibiliter sæcula condidisset, sapienter regeret, benignē protegeret.

I. Denique dum euangelizat ingratis, signa præbet infidelibus, pro suis crucifixoribus orat: nonne liquido ipsum se esse declarat, qui cum patre suo quotidie oriri facit Solē suū super bonos, & malos, & pluit super iustos & iniustos? Hoc enim est, quod ipse aiebat: Si non facio opera patris mei, nolite credere. Et aperit os: carnis suæ docens in monte discipulos; qui in silētio Angelos in cælestibus docet. En ad tactum corporeæ manus curatur lepra, fugatur cæcitas, auditus reparatur, lingua muta resoluitur, discipulus prope miseris erigitur, & is indubitāter agnoscitur cui dixerat lōge ante David: *Aperis tuam manum tuam, & imple omne animal benedictione.* Et item: *Aperiente te manum tuam, omnia replebuntur bonita-*

re. En secus corporales pedes iacens ac peccatens audit peccatrix: Remittuntur tibi peccata tua, & recognoscit eum de quo ex multis retro temporibus scriptum legerat: Egreditur diabolus ante pedes eius. Vbi nēpe peccatum remittitur, ibi proculdubio diabolus de corde peccatoris expellitur: Hinc vniuersaliter de cunctis pœnitētibus dicit: Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras, quod scilicet humiliter contenti remittat Deus peccatum, & diabolus eum quem in hominis corde inuaserat, amittat principatum. Denique ambulat super vndas carnalibus pedibus, cui necdum carne vestito iam Psalmista præcinerat: In mari via tua, & semita tua in aquis multis. Quod est: Conculcas corda tumentia superborum, & fluxa desideria carnalium comprimis, iustificans impios, & superbos humilians. Quod tamen quia inuisibiliter fit, carnalis non sentit à quo fit. Vnde & subdit: Et vestigia tua non cognoscuntur: Hinc rursus pater ad filium: Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Hoc est, donec omnes, qui te contemnant, tuæ voluntati subijciam, siue inuitos, & miseros, siue voluntarios, & beatos. Itaque hoc opus spiritus quia caro non percipiebat, animalis quippe homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: opus fuit vt corporalibus pedibus corporaliter incumbant, & corporalibus labijs pedes eosdem de osculās veniam peccatorum peccatrix perciperet: sicq; illa mutatio dextera excelsi, qua mirabiliter, sed inuisibiliter iustificat impium, etiam carnalibus innotesceret. Verum illos spirituales pedes Dei, quos primo loco spiritualiter osculari pœnitentē oportet, præterire me non oportet. Non ergo curiositate vestram, quæ nil suæ voluntate inscripturatum omninō præterat. Nec verò ducendum contemptui, nosse quibus Scriptura pedibus tam frequenter Deum commemorat, nunc quidem itare, vt ibi: Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius: nūc verò ambulare, vt ibi: Et habitabo in illis, & deambulabo in eis: nunc etiā currere, iuxta illud: Exsultauit, vt gigas ad currēdam viā. Si rectē Apostolo visum est caput Christi referre, ad Deitatem, puto, & nobis non incongruē videri pedes ad hominem pertinere: quorū alterum misericordiam, alterum iudicium nominamus. Nota sunt vobis duo ista vocabula: &

Pf. 105.

Pf. 18. a

Matth. 5. g

Ioā. 10 g

Pf. 144.

d

Pf. 103.

d

Matth. 9. a
Habac. 3
a
10ā. 12.
c
Pf. 76. d
M
Pf. 109.
a
1. Cor. 2. c
Pf. 76. c
Pf. 131.
b
Pf. 18. a

A la: & de plerisque Scripturæ locis ambo pariter si cogitatis occurrunt. Quia verò misericordiæ pedem Deus in carne cui se vniuit assumpserit, docet epistola ad Hebræos, tentatum perhibens per omnia Christum pro similitudine absque peccato, vt misericors fieret. *Quid illum alterum qui iudicium nūcupatus est, nonne ad hominē æquē assumptū & ipsū pertinere ipse Deus homo aperte significat, vbi datā sibi perhibet à patre potestatem iudicium facere, quia filius hominis est? His duobus ergo pedibus apte sub vno diuinitatis capite concurrentibus, natus ex muliere, factus sub lege, inuisibilis*

Baruc. 3 Emmanuel in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. His certe pertransit, & nunc benefaciendō; & sanando omnes oppressos à diabolo, sed spiritualiter, sed inuisibiliter. His in quā pedibus deuotas perambulāt mentes, incessanter iustrans ferriansq; corda, & renēs fidelium. Vide autem ne forte hæc illa sint Sponsi vrura, quæ Spōsa tam magnificē cōmendat in consequētibus, cōparans ea (ni fallor) columnis marmoreis fundatis sup̄ bases aureas. Pulchrē omnino, quoniam quidē incarnata Dei sapientia (quæ auro designatur) misericordia, & veritas obuiauerūt sibi denique vniuersæ viæ Domini misericordia; & veritas. Felix mens cui se nel Dominus Iesus vtrūque infixit pedē. A duobus signis cognoscite eam, quæ huiusmodi est, quæ secum necesse est referat Diuinis impressa vestigijs. Ipsa sunt timor, & spes: ille iudicij, ista misericordiæ repræsentās imaginem. Merito beneplacitum est Deo super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. cum sapientiæ timor inicitium sit, spes profectus. Nam consummationē sibi caritas vendicat. Quæ cum ita sint, non paruus fructus est in primo hoc osculo, quod ad pedes accipitur, tantum curato, vt neutro frauderis illorū. Porro enim si iam dolore peccati, & iudicij timore compungeris, veritatis iudicijq; vestigio labia impressisti. Quod si timorem doloremq; Diuinæ intuitu bonitatis, & spe consequendæ indulgentiæ temperas, et misericordiæ pedem amplecti te noueris. Alioquin alterum sine altero osculari non expedit, quia & recordatio solius iudicij in barathrum desperationis precipiat, & misericordiæ fallax assentatio pessimam generat securitatem. Datū est & mihi misero nonnumquam sedere secus pedes Domini Iesu,

& modo hunc, modo illum tota deuotionē amplecti, in quantum me sua benignitas dignabatur admittere. At si quando miserationis oblitus, stimulante conscientia, iudicio paulo diutius inhærerem; mox interā incredibili, ac miserabili confusione detectus, & tenebroso circumfusis horrore, hoc solum palpans De profundis clamabam: Quis nouit potestatem iræ tuæ; & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Quod si eo relicto pedem misericordiæ plus tenere contingeret, tanta econtrario incuria, & negligētia dissoluebar, vt confestim, & oratio tepidior, & actio pigrior, & risus promptior, & sermo incautior, & omnis denique vtriusque hominis status inconstantior appareret. Proinde magistra instructus experientia, non iudicium iam solum, aut solam misericordiam, sed misericordiam pariter, & iudicium cantabo tibi Domine. In æternum non obliuiscar iustificatiōnes istas. Cantabiles mihi erunt ambæ pariter in loco peregrinationis meæ: quousque misericordia super exalta iudicio, miseria conticescat, ac sola cantet tibi de cetero gloria mea, & non compungar.

De amore ardenti quo anima diligit Deum; & de attentione habenda quando homo orat vel psallit coram Deo, & Angelis eius: Sermo V I I.

I pse mihi laborem suscito, qui vos sponte prouoco ad querendum. Quia enim ego primi osculi occasione spiritualēs Dei pedes proprijs distinctiōnibus, ac nominibus equidem ex abundantidemonstrare curavi, vos pergitis inquirere, & de manu, quæ secundo loco osculanda proponitur. Annuo, gero vobis morem, insuper non manum, sed manus ostendo, proprijsq; distinctio vocabulis. Latitudo vna, altera fortitudo dicatur: quod, & tribuat affluenter, & defendat potenter quod dederit: Vtramque profecto osculabitur, qui ingratus non fuerit: Deum vtiq; bonorum omnium sicut largitoriē, ita & conseruatorē recognoscens, & confitens. Satis de duobus osculis dictum esse reor, videamus, & de tertio. Oseuletur, inquit, me oscula oris sui, Quis dicit? Sponsi. Quænam ipsa? Anima iuuens Deum. Sed pono diuersas affectiones: vt ea quæ proprie sponsæ congruit, distinctius eluceat. Si

seruus est, timet à facie Domini. Si mercenarius, sperat de manu Domini. Si discipulus, aurem parat magistro. Si filius, honorat patrem. Quæ verò osculum postulat, amat. Excellet in naturæ donis affectu hæc amoris: præsertim cum ad suum recurrit principium, quod est Deus. Nec sunt inuenta æquæ dulcia nomina, quibus verbi animæq. dulces ad inuicem exprimerentur affectus, quemadmodum sponsum, & sponsa: quippe, quibus omnia communia sunt, nil proprium, nil à se diuisum habentibus. Vna vtriusque hereditas, vna domus, vna mensa, vnus thronus, vna etiam caro. Denique propter hanc relinquit ille patrem, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Hæc quoque iubetur nihilominus obliuisci populum suum, & domum patris sui, vt concupiscat illa decorem eius. Si ergo amare specialiter sponsum principaliterque conuenit, non inuenerit sponsum nomine censetur anima, quæ amat. Amat autem, quæ osculum petit. Non petit libertatem, non mercedem, non hereditatem, non denique, vel doctrinam, sed osculum. More planè castissimæ sponse ac sacrum spirantis amore, nec omnino volentis flammam dissimulare quæ patitur. Vide enim quale præcipiat sermonis exordium. Magnum quid à magno petitura, nullo tamen, vt a solet, vtitur blanditiarum furo, nullis circumuolutionibus ad id quod desiderat ambit. Non facit procœmum, non captat benevolentiam: sed ex abundantia cordis repente prorumpens, nuda fronteque satis, osculetur me ait, osculo oris sui. An non tibi quasi dicere manifestè videretur: Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram? Amat profecto castè, quæ ipsum quem amat, quærit, non aliud quidquam ipsius. Amat sanctè, quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiritus. Amat ardentè, quæta proprio inebriatur amore, vt maiestatem non cogit. Quid eam? Respicit terram, & facit eam tremere: & ista se ab eo postulat osculari? Ebria ne est? Ebria prorsus. Et forte tunc cum ad ista

Cant. 1. & 2. prorupit, exierat de cella vinaria, quo se nimirum introductam postmodum gloriatur. *Pf. 35. b* Nam, & Dauid de quibusdam dicebat Deo: *Ps. 104. c* Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. O quanta amoris vis, & quanta in spiritu libertatis fiducia. Quid manifestius, quam quod perfecta caritas foras mittit timorem? Vere-

cundè tamen non ad ipsum sponsum sermonem dirigit: sed ad alios: tanquam de absente, osculetur me, inquit, osculo oris sui. Grandis quippe res petitur, & opus est verecundia comitari precem, commendatæ petentem. Itaque per domesticos, & intimos accessus ad intum quæritur, ambitur ad desideratum. Quinam illi? Credimus Angelos sanctos astare orantibus, offerre Deo preces, & vota hominum, vbi tamen sine ira, & disceptatione leuari puras manus perspexerint. Probat hoc Angelus ita loquens ad Tobiam: Quando orabas cum Tob. 12. lacrymis, & sepeliebas mortuos, & delectabas prandium, & mortuos abscedebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas, ego obtuli orationem tuam Domino. Puto id vobis satis, & alijs Scripturæ testimonijs persuasum. Nam quod psallentibus quoque dignanter admiserit sancti Angeli soleant, quid eo manifestius quod Psalmista ait: Præuenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuencularum tympanistrarum? Vnde, & dicebat: In conspectu Angelorum psallam *Pf. 137.* tibi. Doleo proinde aliquos vestrum graui in sacris vigilijs deprimi somno, nec cæli ciues reuereri, sed in præsentia principum tanquam mortuos apparere, cum vestra ipsi alacritate permoti, vestris interesse sollempnijs delectentur. Vereor ne vestram desidia quandoque abominantes, cum indignatione recedant, & incipiant vnusquisque vestrum sero cum gemitu dicere Deo: Longe fecisti notos meos à me; *Pf. 87. b* posuerunt me abominationem sibi, Et illud: Elongasti à me amicam, & proximum, & notos meos à miseria. Item: *Pf. 37. c* Qui iuxta me erant, de longe steterunt, & vim faciebant qui querebant animam meam. Pro certo enim si se à nobis boni spiritus elongauerint, impetus malignorum quis sustinebit? Dico ergo his qui eiusmodi sunt: Maledictus qui opus Dei *1er. 48.* facit negligenter. Dicit quoque non ego, sed Dominus: Vinam te calidum, aut frigidum inuenissem: sed quia te tepidum inueni, incipiam te euomere ex ore meo. Et propter attendite principes vestros, cum statis ad orandum, vel psallendum, & stante cum reuerentia, & disciplina, & gloria *Matth. 18. d* mini, qui Angeli vestri quotidie vident faciem patris. Nimirum in ministerium propter nos missi, qui hereditatem capinus *Hebr. 1. c* salutis;

salutis: deuotionem nram in superia ferūt, referunt gratiam. Vsurpemus officū quorum

uestro mortali corpore. Porro continentia non habet meritum apud Deum, quæ gloriam requirit humanā. Ideoq. maximè opus est etiam puritate intentionis, qua soli mēs uestra Deo, & placere appetat, & valeat inharere. Neque enim aliud est inharere Deo, quam videre Deum: quod solis mundis cordibus singulari felicitate donatur.

Cor mundum habebat Dauid qui dicebat Deo: Adhæsit anima mea post te. Item: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Vidento adhærebat, & adhærendo videbat. Anima ergo in his eximitatæ cælestes sese nunciij familiares exhibent & frequentes, præsertim si frequenter orantem persenserint. Quis dabit mihi per vos ð benigni principes, petitiones meas innotescere apud Deū? Nō enim Deo, cui etiam cogitatio hominis consistit, sed apud Deum, hoc est ipsi qui cum Deo sunt tam beatis virtutibus, quam carne solutis spiritibus. Quis suscitabit me de terra inopem, & de stercore eriget pauperem, vt sedeam cum principibus, & soliū gloriæ teneam? Non ambigo quin gratanter in palatio colligant quem dignanter in sterquilinio visitant. Denique lætati sunt de conuersione, & in assumptione non agnoscent? Hos itaque puto inter orandum alloqui sponfam, & ipsi tamquam sponsi domesticis ac sodalibus desiderium cordis sui aperire, cum ait: Osculetur me osculo oris sui. Et vide familiare amicumq. colloquiū animæ in carne suspirantis cum cælestibus potestatis. Gestit in oscula: petit quod cupit non tamen nominat quem amat: quia illos nosse non dubitat, vtpote de quo sibi frequens cum illis soleat esse confabulatio. Propterea non dicit: Osculetur me ille, vel ille, sed osculetur me tantum: sicut, & Maria Magdalena non exprimebat ex nomine quem quæreret: sed tantum aiebat ei quem putabat hortulanum: Domine si sustulisti eum. Quem eum? Non aperit: quia palam omnibus esse credit quod à suo corde, nec ad momentum recedere potest. Itā ergo, & ista loquens sodalibus sponsi sui tamquam conscijs, & quibus se noverat manifestam: tacito nomine repente in hæc de dilecto verba prorumpit: Osculetur me osculo oris sui. De quo iam osculo nolo vos diutius protrahere, sed sermone castino audietis quidquid orantibus vobis suggerere mihi inde dignabitur docens de omnibus vincto. Neque enim hoc secretum

Pf. 62. e
Pf. 72. d

I

Pf. 112.

a

Ioā. 20.

a

K

Pfal. 8. a fortimur consortium, vt in ore infantium, & lactētium perficiatur laus. Dicamus eis: *Pfal. 46. b* Psallite Deo nostro psallite. Atque audiamus eos vicissim respondentes: Psallite regi nostro psallite. Laudem ergo cum cæli cantoribus in commune dicentes, vtpote ciues sanctorum, & domestici Dei, psallite sapiēter. Cibus in ore, Psalmus in corde sapit. Tantum illum terere non negligat fidelis, & prudens anima quibusdam dentibus intelligentiæ suæ, ne si fortè integrum glutiat, & non mansum, frustretur palatum sapore desiderabili, & dulciori super mel, & tauū. Offeramus cum Apostolis in cælesti conuiuio, & in Dominica mensa fauum mellis. *2. Cor. 3. b* Mel in cera, deuotio in littera est. Alioquin littera occidit, si absque spiritu condimento deglutias. Si autem cum Apostolo psallas spiritu, psallas & mente, cognosces, & tu de illius veritate sermonis quem dixit Iesus: *Ioan. 6. c* Verba, quæ loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Et item quem legimus dicente Sa-

2. Cor.

3. b

2. Cor.

14. c

Ioan. 6. c

Ecc. 24. c

Is. 55. a

Pf. 19. a

H

Cāi. 3. b

Pf. 67. f

piencia: Spiritus meus super me dulcis. Sic *Is. 55. a* delectabitur in crassitudine anima tua, sic *Pf. 19. a* holocaustum tuum pingue fiet. Sic placabis regem: sic placebis principibus: sic denique totam tibi curiam beneuolā reddes, & odorati odorem suauitatis in cælestibus, de te quoque dicent: Quæ est ista, quæ ascendit pētī desertum sicut virgula tumi ex aromatibus myrrhæ, & turis, & vniuersi pulueris pigmentarij? Principes, inquit, Iuda duces eorum, principes Zabulon, & principes Nephtalim, hoc est, confitentium, continentium, contemplantium. Notunt siquidem principes nostri regi suo acceptam esse psallentiū confessionem, continētium fortitudinem, contemplantium puritatem, & solliciti sunt exigere à nobis istiusmodi primitias spiritus, quæ profecto non aliud sunt quam primi, & purissimi fructus sapientiæ. Quod enim non ignoratis, Iudas laudans, vel confitens, & Zabulon habitaculum certitudinis, Nephtalim ceruus emissus interpretatur: quia nimirum agilitatis suæ saltibus exprimitur speculantis excessus, sed & opaca penetrare nemorum (vt ille sensuum) consuevit. Scimus autem qui dixerit: Sacrificiū laudis honorificabit me. Verum si non est speciosa laus in ore peccatoris, nonne per necessariam habetis continentiam virtutem per quam fiat, vt non regnet peccatum in

Pf. 49. d

Ecc. 15.

b

reuelat, caro, & sanguis: sed is qui scrutatur profunda Dei Spiritus sanctus, qui à Patre Filioq. procedens, cum ipsis pariter uiuit, & regnat in sacula seculorum. Amen.

Quomodo per osculum oris Dei significatur Spiritus sanctus, quem Ecclesia sibi petit dari ad notissiam Sanctæ Trinitatis. Sermo V III.

Hodie uobis sicut hesternam promissione tenetis, de summo, id est de oris osculo disputare propositum est. Audite attentius, quod sapit suauius, & gustatur rarius, & intelligitur difficilius. Mihi uidetur (ut paulo altius inchoem) ineffabile quoddam atque inexpertum omni creaturæ osculum designasse, qui ait: Nemo nouit Filium nisi Pater, & nemo nouit Patrem, nisi Filius, aut cui uoluerit Filius reuelare. Pater enim diligit Filium, & singulari dilectione amplectitur summus æqualem, æternus coæternum, vnus vnicum. Sed enim non minori ipse à Filio affectione atrahitur: quippe pro cuius amore, & moritur, ipso attestante cum ait: Ut sciant omnes quia diligo Patrē, surgite eamus. Haud dubium quin ad passionem. Illa itaque mutua gignentis genitici, cognitio pariter & dilectio, quid nisi osculum est suauissimum, & secretissimū? Ego pro certo ad tantum, & tam sanctum diuini amoris arcanum ne ipsam quidem Angelicam admitti arbitror creaturam. Et enim Paulo hoc ipsum sapiente, pax illa exsuperat omnem etiam Angelicum sensum. Vnde nec ista (quamquam multum præsumens) audet tamen dicere: Osculetur me ore suo: soli illud scilicet referuans Patri: sed aliquid minus postulans, osculetur me, inquit, osculo oris sui. Videte nouam sponsam, nouum osculum accipientem, non tamen ab ore, sed ab osculo oris. Insuper flauit, inquit, eis, haud dubium quin Iesus Apostolis, id est primitiuae Ecclesiae, & dixit: Accipite spiritum sanctum. Osculum profecto fuit. Quid? Corpus ille status? Non, sed inuisibilis spiritus, qui propterea in illo Dominico statu datus est, ut per hoc intelligeretur, & ab ipso pariter tamquam à Patre procedere, tamquam verè osculum, quod osculanti osculatoq. commune est. Itaque sufficit Sponsæ si osculetur ab osculo Sponsi, etiam si non osculetur ab ore. Nec enim

exiguum quid aut vile putat osculari ab osculo, quod non est aliud, nisi infundi spiritus sancto.

Nempè si rectè Pater osculans, Filius osculatus accipitur: non erit ab re osculum spiritum sanctum intelligi, utpote qui Patris Filioq. imperturbabilis pax sit: gluten firmum, indiuiduus amor, indiuisibilis vnitas. De ipso igitur audeat Sponsa, ipsumq. infundi sibi fidenter sub osculi nomine petit. Tenet quippe aliquid vnde non desit occasio præsumendi. Dicens enim Filius: Nemo nouit Filium nisi Pater, & nemo nouit Patrem nisi Filius: adiecit, aut cui uoluerit Filius reuelare. Non autem dissidit Sponsa quin sibi velit, si cui uoluerit. Petit ergo audenter dari sibi osculum hoc est spiritum illum in quo sibi, & Filius reuelatur, & Pater. Alter enim sine altero nequaquam innotescit. Vnde est illud: Qui uidet me, uidet & Patrem meum. Et illud Ioannis: Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. Qui autem confitetur Filium, & Patrem habet. Ex quibus liquido constat, quia nec Pater sine Filio, nec Filius sine Patre agnoscitur. Merito proinde non in alterius tantum, sed in utriusque cognitione constituit summam beatitudinem qui dicit: Hæc est uita æterna, ut cognoscant te uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Denique, & qui sequuntur agnum, referuntur habere nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis, quod est de utriusque notitia gloriari.

Sed dicit aliquis: Ergo, & Spiritus sancti agnitio non est necessaria, ut cum dixerit esse uitam æternam, nosse & Patrem, & Filium, de Spiritu sancto tacuerit. Est utique: sed ubi, & Pater, & Filius perfectè agnoscitur, utriusque bonitas, quæ spiritus sanctus est, quomodo ignoratur? Neque enim intergrè homo homini innotescit: quamdiu latet utrumnam bona an male sit voluntatis: quamquam, & cum dictum est: hæc est uita æterna, ut cognoscant te uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum, profecto si missio illa beneplacitū tam Patris benignè mittentis quam Filij uoluntariè obediētis demonstrat, non omnino tacitum est de spiritu sancto, ubi tantæ utriusque gratiæ mentio facta est: utriusque siquidem amor, & benignitas spiritus sanctus est.

Triax ergo huius agnitionis in fundi sibi gratiam, quantum quidem capi in carne mortali potest, Sponsa petit, cum osculum petit.

Luc. 10.

Mat. 26.

Phil. 4. b

Ioā. 20. c

Luc. 10.

Ioā. 14.

Ioā. 2.

Ioā. 17.

Apo. 1. 4

Petit autem à filio, quia filius est cui voluerit reuelare. Reuelat ergo filius seipsum cui vult, reuelat & Patrem. Reuelat autem sine dubio per osculum, hoc est per Spiritum sanctum, Apostolo teste, qui ait: Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. At vero dando spiritum per quem reuelat, etiã ipsum reuelat. Dando reuelat, & reuelando dat; porro reuelatio, quæ per Spiritum sanctum fit, non solum illustrat ad agnitionem, sed etiam accendit ad amorem, dicente Paulo: Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Et ideo forsitan de his qui cognoscentes Deum non tamquam Deum glorificauerunt, non legitur, quod Spiritu sancto reuelante cognoscerent: quia cum cognoscerent, non amauerunt. Sic quippe habes: Deus enim illis reuelauit. Nec enim adiunctum per spiritum suum, ne sibi sponsæ osculum mentes impiæ usurparent, quæ contentæ eâ quæ inflat, eam quæ ædificat nescierunt. Denique ipse Apostolus dicat, per quid cognouerunt. Per ea, inquit, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Vnde & constat quia nec perfecte cognouerunt, quem minimè dixerrunt. Si enim integrè cognouissent, bonitatem qua pro eorum redemptione in carne nasci, & mori voluit, non ignorassent. Audi denique quid eis de Deo reuelatum fuerit. Sempiterna (ait) virtus eius, & diuinitas. Vides quia quod sublimitatis, quod maiestatis est, in præsumptione spiritus nõ Dei, sed sui rimati sint, quod autem mitis sit, & humilis corde, non intellexerint. Nec mirum, quia & caput eorum Behemoth nihil humile, sed (sicut de eo legitur) omne sublimè videt. Quo contra Dauid non ambulabat in magnis, neque in mirabilibus super se, ne scrutator maiestatis opprimeretur à gloria. Vos quoque, vt caute in arcanis sensibus pedem figatis, memoretote semper, quod Sapiens admonet. Altiora (inquit) te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. In spiritu ambulate in illis, & nõ in sensu proprio. Doctrina spiritus non curiositatem acuit, sed caritatem accendit. Merito proinde sponsa, quem diligit anima sua inquirens, non se suæ carnis sensibus credit, non curiositatis humane inanibus ratiocinijs acquiescit: sed petit osculum, id est Spiritum sanctum inuocet, per quem accipiat simul & scientiæ gustum, & gratiæ condimentum. Et bene scientia, quæ in osculo datur, cum

amore recipitur, quia amoris indicium osculum est. Scientia ergo, quæ inflat, cum sine caritate sit, non procedit ex osculo. Sed nec qui zelum Dei habent, & non secundum scientiam, sibi vllatenus arrogant illud. Vtrumque enim munus simul fert osculi gratia, & agnitionis lucem, & deuotionis pinguedinem. Est quippe spiritus scientiæ & intellectus, qui instat apud ceram portantis & mel, habet omnino & vnde accendat lumen scientiæ, & vnde infundat saporem gratiæ. Neuter ergo se osculum percipisse putet, siue qui veritatem intelligit nec diligit: siue qui diligit nec intelligit. Sane in osculo isto, nec error locum habet, nec tepor. Quamobrem geminæ gratiæ sacrosancti osculi suscipiendæ, parret à regione duo labia sua, quæ sponsa est, intelligentiæ rationem, sapientiæ voluntatem, vt de pleno osculo gloriæ mereatur audire. Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Itaque pater filium osculans, plenissimè illi arcana suæ Diuinitatis eructat, & spiritalitatem amoris. Scriptura hoc significante, cum ait: Dies diei eructat verbum. Cui sanè sempiterno singulariterq; beato complexui, nulli omnino (vt iam dictum est) creaturæ interesse donatur, solo vtriusque spiritu interesse ac consensio multæ agnitionis, & dilectionis. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Sed dicat mihi fortasse aliquis. Tibi ergo vnde innotuit, quod nulli fateris creditum creaturæ. Profecto vnigenitus qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Enarrauit, dixerim, non mihi misero, & indigno, sed plane Ioanni amico sponsi, cuius hæc verba sunt; non solum autem, sed & Ioanni Euangelista, vti quæ discipulo quem diligebat Iesus. Placita enim fuit Deo, & anima illius, digna propter nomen, & dote sponsæ, digna sponsi amplexibus, digna denique, quæ recumberet super pectus Domini. Hæc Ioannes de sinu vnigeniti, quod de paterno hauserat ille. Nec solus ipse tamen, sed & omnes quibus idem aiebat magni consilij Angelus. Vos dixi amicos, quia omnia quæcumque audiu à patre meo; nota feci vobis. Hæc & Paulus cuius Euangelium non est ab homine, neque ab homine illud accepit, sed per reuelationem Iesu Christi. Profecto hi omnes tam feliciter

quam veraciter dicere possunt. Vnigenitus, qui erat in sinu patris, ipse enat: auit nobis. Et illa enarratio quid eis nisi osculum fuit: Sed osculum de osculo, & non de ore.

Joã. 10. f. Audi siquidem osculum de ore: Ego, & pater unum sumus. Item: Ego in patre, & pater in me est. Osculum est ore ad os sumptum, sed nemo appropriat. Osculum plane dilectionis, & pacis, sed dilectio illa supereminet omni sciẽtiã, & pax illa omnem sensum exsuperat. Verumtamen, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, Paulo revelauit Deus per spiritum suum, hoc est per osculum oris sui. Igitur filium in patre, & patrem esse in filio osculum de ore est. Quod autem legitur: Non enim accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quã a Deo donata sunt nobis: osculum sanẽ de osculo est. Et vt apertius alterutrum distinguamus, qui plenitudinem capit, osculum de ore sumit: qui verò de plenitudine, osculũ de osculo recipit. Magnus quidem Paulus, sed quantumlibet sursum porrigat os, etiã nisi se vsque ad tertium caelum extendat, circa os altissimi tamẽ necesse est vt remaneat, & modo suo contentus in se subsistat, & cum pertingere ad vultum gloriã non valebit, condescendi sibi, & ex alto transmitti osculum humiliter petat. Qui verò non rapinã arbitratus est esse se æqualem Deo, ita vt audeat dicere: Ego & pater unum sumus: quia ex æquo coniungitur, ex æquo complectitur: non osculum de loco inferiori mendicat, sed pari celsitudine os ori coniungit, & singulari prerogatiua osculum de ore sumit. Christo igitur, osculum est plenitudo, Paulo participatio, vt cum ille de ore, iste tantum de osculo osculatum se gloriatur. Felix tamen osculum per quod non solum agnoscerit Deus, sed & diligitur pater: qui nequaquam planẽ cognoscerit, nisi cum perfectẽ diligitur. Quã in vobis anima sensit aliquando in secreto conscientie sue spiritum filij clamantem, Abba pater: ipsa paterno se diligẽ præsumat affectu, quã eodem se spiritu, quo, & filius, affectam sentit. Confide quãcumque es illa, confide nihil hæsitans. In spiritu filij, filiam cognosce te patris, sponsum filij, & sororem. Vtroque vocabulo eam quã huiusmodi est inuenies appellari. Ad manum est vnde id probem, non multum laborabo. Vox sponsi est ad ipsam. Veni in

hortum meum soror mea sponsa. Soror siquidem est, quia ex vno patre: sponsa, quia in vno spiritu. Nam si carnale matrimonium constituit duos in carne vna, cur non magis spiritualis copula duos cõiunget in vno spiritu? Denique qui adheret Deo, vnus spiritus est. Sed audi etiam de patre, quam amanter, quamq. dignanter, etsi iam eam nominat, & nihilominus, tamquam numerum propriam ad filij blandos inuicet amplexus. Audi (inquit) filia, & vide, inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscent rex decorem tuum. Ecce à quo ista flagitat osculum. O sancta anima reuerentiam habe, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & fortasse non osculandus, sed adorandus cum Patre, & Spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

De vberibus sponsi, id est Christi, quorum vnum dicitur expectatio eius erga peccatorem, & alterum dicitur benigna susceptio eius, quando peccator conuertitur ad penitentiam. Sermo IX.

Accedamus iam ad librum, verbiq. sponsæ rationem demus, & consequentiam. Pendent enim, & prærupta nutant absque principio. Ideoq. præmittendum cui competenter cohercant. Ponomus proinde istos quos sponsi sodales diximus, visitandi salutandiq. gratia, sicut heri, & nudius tertius, accessisse nunc quoque ad spõsam, ipsamq. submurmurantem, & tædentem reperisse, mirari causam, & quasi alloqui in hunc modum. Quid noui accidit? Quid te cernimus solito tristitiorẽ? Quã inopinati murmuris causã? Certẽ dum auersa, & alienata res post amatores tuos, cum quibus male erat tibi, compulsa tandem reuertit ad virum tuum priorem, nonne vt saltem merereris tangere pedes, multis precibus, & fletibus institisti? Recoło inquit. Quid? Obtento eo, simulq. accepta in osculo pedum indulgentia de offensis, numquid non rursus facta impatiens, & tanta nequaquam dignatione contenta, sed maioris familiaritatis cupida, secundam quoque gratiam eadem qua prius instantia postulasti, & impetrasti, ita vt in osculo manus adeptã sis virtutes non paucas, & non paruas? Non disiteor, ait, Et illi: Enimuero,

num tu es quæ iurare, & obtestari solebas si
 vniquam ad osculum manus peruenire da-
 retur, sufficere iam tibi, nil te de cetero pe-
 tituram? Ego. Quid igitur? Forte horum
 quæ acceperas quippiam ablatū caussaberis?
 Nihil. An verò times repetitum iri quod ti-
 bi de mala tua pristina cōuersatione indu-
 ctum præsumpteras? Non. Age tamen dic vn-
 de queamus satisfacere tibi. Non quiesco
 (ait) nisi osculetur me osculo oris sui. Gra-
 tias de osculo pedum, gratias & de manus:
 sed si cura est illi vlla de me, osculetur me
 osculo oris sui. Non sum ingrata, sed amo.
 Accepi fateor meritis potiora, sed prorsus
 inferiora votis. Desiderio feror, nō ratione.
 Ne quæso causemini præsumptione vbi af-
 fectio vrget. Pudor sane reclamatur, sed su-
 perat amor. Nec ignoro, quod honor regis
 iudicium diligit, sed præceps amor, nec iu-
 dicium præstolatur, nec consilio tempera-
 tur, nec pudore frenatur, nec rationi sub-
 jicitur. Rogo, supplico, flagito, osculetur me
 osculo oris sui. En gratia ipsius, multis iam
 annis castè sobrièq; viuere curo, lectioni in-
 sisto, resisto vitij, orationi incumbo fre-
 quenter, vigilo contra tentationes, recogito
 annos meos in amaritudine animæ mee,
 sine querela me arbitror quantum in me
 est conuersari inter fratres, superioribus po-
 restatibus subdita sum, egrediens & regre-
 diens ad imperiū senioris, aliena non cupio,
 mea potius & me pariter dedi, in sudore
 vultus mei comedo panem meum. Cete-
 rum quod in his omnibus est, totum constat
 de consuetudine, de dulcedine nihil.

Osee 10.

Luc. 17.

Quid, nisi (iuxta Prophetam) vitula Effraim
 sum, docta diligere trituram? Denique in
 Euangelio qui hoc solum quod facere de-
 bet, facit, seruis inutilis reputatur. Man-
 data forsan vicumque adimpleo, sed ani-
 ma mea sicut terra sine aqua in illis. Vt igitur
 holocaustum meum pingue fiat, oscu-
 letur me, quæso, osculo oris sui.

Plerique vestrum mihi quoque (vt me-
 mini) in priuatis confessionibus suis con-
 queri solent super huiuscemodi arentis a-
 nimi languore, atque hebetudine stolidæ
 mentis, quod Dei scilicet alta atque subti-
 lia penetrare nequeant, quod de suauitate
 spiritus aut nil aut parum sentiant. Quid
 isti nisi ad osculum suspirant? Suspirant pla-
 nè, & inhiant spiritui sapientiæ, & intelle-
 ctus, intellectus vtique quo pertingant, sa-
 pientiæ qua gustent quod intellectu appre-

henderint. Ego in hoc ipso affectu sanctum
 puto orasse Prophetam cum diceret: Sicut
 adipe, & pinguedine repleatur anima mea,
 & labijs exultationis laudabit os meum.
 Osculum omnino petebat, & illud osculum
 in cuius tactu perfusus labijs pinguedine
 gratiæ specialis sequeretur, quod alibi idè-
 ipse precatur: Repleatur os meum laude, vt
 cantem gloriam tuam, tota die magnitudi-
 nem tuam. Denique, crustauit vbi gusta-
 uit: Quam magna multitudo dulcedinis
 tuæ Domine, quam abscondisti timentibus
 te. Satis hoc osculum detinuit nos, & nec
 dum me illud (vt verum fatear) dignè satis
 expressisse confido. Sed transeamus ad reli-
 qua: quia id melius impressum quam ex-
 pressum innotescit.

Sequitur. Quia meliora sunt vbera tua
 vino, fragrantia vnguentis optimis. Et hæc
 verba cuius sint, auctor non loquitur, relin-
 quens nobis liberè commentari cui potissi-
 mum personæ conueniant. Mihi verò non
 deest vnde illa congruèter assignè siue spō-
 sæ, siue sponsi, siue etiā spōsi sodalibus. Et
 primū sponsæ qualiter cōgruant, indicabo.
 Interim confabulantibus illa pariter atque
 illis, accessit ipse de quo sermo erat. Vtique
 libens appropriat de se loquentibus. Sic so-
 let. Sic euntibus in Emaus, & conferentibus
 inter se, iucundum se facundumq; exhibuit
 comitem. Nempe hoc est quod in Euange-
 lio pollicetur: Vbi duo vel tres congregati
 fuerint in nomine meo, ego sū in medio eo-
 rū. Et per Prophetā: Antequā (ait) Clament
 ego audiā, adhuc loquentibus illis dicā, ce-
 ce adsum. Ita ergo nūc nō vocatus affuit, de-
 lectatus verbis præuenit preces. Arbitror q̄
 interdū nec verba expectat, sed solis cogita-
 tionibus aduocet. Denique ait homo qui
 inuentus est secū dum cor Dei: Desiderium
 pauperum exaudiuit Dñs, præparationem
 cordis eorum audiuit auris tua. Attēdite, &
 vos vobis in omni loco, scientes quoniam
 omnia vestra norit, scrutans corda, & re-
 nes Deus, qui snixit sigillatim corda vestra
 & intelligit omnia opera vestra. Sponsa ergo
 sponsum ad esse præsentiens subsistit, pu-
 det enim præsumptionis in qua se depre-
 sam intelligit: Nam verecundius id moliri
 per internuncios existimarat, moxq; con-
 uersa ad ipsum, temeritatem potius valet
 excusare conatur: quia meliora sunt, in-
 quiens, vbera tua vino, fragrantia vnguen-
 tis optimis. Ac si dicat: Si altum sapere
 videor,

Ps. 62. 2

I

Ps. 70. 8

Ps. 30. 6

Cāt. 1. d

Matth.

18. c

Isai. 65.

d

Psal. 9. 2

K

videor, tu fecisti ò sponsa, qui in dulcedine
 vberum tuorum tãta me dignatione lacta-
 sti, quatenus omni metu tui, caritate, non
 mea temeritate, depulso, audeam plus for-
 te quàm expediat. Audeo sanè pietatis me-
 mor, immemor maiestatis. Hæc pro verbo-
 rum consequentia dicta sint. Nunc qualis
 sit ista vberum sponsi commendatio, videam-
 us. Duo sponsi vbera, duo in ipso sunt in-
 genitæ mansuetudinis argumenta, quod pa-
 tienter expectat delinquentem, & elemen-
 ter recipit penitentē. Gemina, inquã dulce-
 do suauitatis exuberat in pectore Dñi Iesu,
 longanimitas videlicet in expectando, &
 in donãdo facilitas. Et audi quia nō sit hoc
 inuentum meum. Legis profecto de longa-
 nimitate: An diuitias bonitatis eius, & pa-
 tientia, & longanimitatis contemnis? Idem
 Ibidem. An ignoras quia benignitas Dei ad pœni-
 L tentiam te adducit? Ad hoc siquidem diu su-
 spendit sententiam vltionis à contemne-
 te, vt quandoque exhibeat gratiam remissio-
 nis in pœnitente. Non enim vult mortem
 peccatoris, sed vt cōuertatur, & viuat. Pona-
 nus exempla, & de altero vbere, quod di-
 ctum est remittendi facilitas. Legis & de ip-
 sa. Quacumque hora ingemuerit peccator,
 Ibidem. peccatum suum remittetur ei. Legis: Dere-
 Isai. 55. linquat impius viam suam, & vir iniquus
 b cogitationes suas, & reuertatur ad Dominū
 & miserebitur eius: & Deum nostrum:
 quoniam multus est ad ignoscendum. Pul-
 chre David paucis comprehendit vtrumque
 dicens: Longanimis, & multum misericors.
 Huius ergo gemina bonitatis experimento
 in eam se adducti exercuisse fatetur sponsa,
 vt auderet petere osculum: quid mirum
 (dicens) si sic præsumo de te ò sponse, quæ
 de tuis vberibus tantam sum experta abū-
 dantiam suauitatis? Ergo ad audendum me
 prouocat dulcedo vberum tuorum, non meo-
 rum confidentia meritorum. Quod autem
 dicit: Meliora sunt vbera tua vino, hoc est:
 Pinguedo gratiæ quæ de tuis vberibus fluit,
 efficacior mihi est ad spiritualem profectā,
 quam mordax increpatio prælatorum. Nec
 solum meliora vino, sed & fragrantia vn-
 guentis optimis: quia non modo internæ
 dulcedinis lacte præsentis alis, sed bonæ
 quoque opinionis grato alore respergis
 absentes, bonum habens testimonium &
 ab his qui intus, & ab his qui foris sunt.

M Habes, inquã lac intus, & foris vnguenta:
 quoniam quide.n non essent quos lacte re-

ficeres, si non prius odore atraheres. Sane
 de his vnguētis si quid dignum considera-
 tione contineant, videbitur posthæc, cū eo
 ventum fuerit, vbi dicit in consequentibus:
 In odore vnguentorum tuorum curremus. *Cāt. 1. a*
 Nunc iuxta promissum nostrum hæc ipsa
 verba quæ sponsa data sunt, an & sponso
 congruant videamus. Sponsa loquente de
 sponso, repente (vt dixeram) adest ille, an-
 nuuit voto, dat osculum, impletq. in ea ser-
 monem qui scriptus est. Desiderium cordis *Pf. 20. a*
 eius tribuisti ei, & voluntate labiorum eius
 non fraudasti eum. Quo I & probat ex eius
 vberum repletione. Tanta nempe efficacitæ
 osculum sanctum est, vt ex ipso mox cum
 acceperit illud sponsa, concipiat tumescen-
 tibus nimirum vberibus, & lacte quasi pin-
 guescens in testimonium. Quibus studiū
 est orare frequenter, experti sunt q̄ dico.
 Sæpe corde tepido, & arido accedimus ad al-
 tare, orationi incubimus, persistentibus autē
 repēte infunditur gratia, pinguefcit pectus,
 replet viscera mundatio pietatis, & si sit qui
 premat, lac conceptæ dulcedinis vberum
 fundere non tardabunt. Dicit ergo. Habes
 sponsa quod petisti, & hoc tibi signū, quia
 meliora facta sunt vbera tua vino. Hinc te
 scilicet noueris osculum accepisse, quod te
 concepisse sentis. Vnde, & vbera tibi intu-
 merunt, facta in vberate lactis meliora vi-
 no sciētia secularis, quod quidem inebriat,
 sed curiositate, non caritate: implens, non
 nutriens: inflans, non ædificans: inurgitās,
 non confortans. Sed debemus, & sodalibus
 ista deponere: Iniustē, iniquunt, murmu-
 ras aduersus sponsum: quia id plus valet
 quod ille iam dedit, quam quod tu petis.
 Quod enim postulas, te quidem delectat:
 sed vbera quibus paruulos alis, quos & par-
 ris, meliora, hoc est necessariora sunt vino
 contemplationis. Aliud siquidem est quod
 vnus laetificat cor hominis, & aliud quod
 letificat multos. Nā etsi Rachel formosior,
 sed Lea fecundior est. Noli ergo nimis in-
 sistere oculis contemplationis, quia melio-
 ra sunt vbera prædicationis. Occurrit, &
 alius sensus, quem quidem non propofue-
 ram, sed minimè præteribo. Vt quid enim
 verba hæc non magis cōuenire eisipsis dica-
 mus; quibus præest in sollicitudine tanquã
 paruulis mater aut nutrix? Nec enim æqua-
 nimitè ferūt ituculæ, & tenere a Jhuca ani-
 mæ, illã vacare, quieti, cuius plenius erudiri
 doctrina, & exēplis informari desiderāt. An

non denique talium in subsequenti compe-
scitur inquietudo, ubi sub graui cōtestatio-
ne prohibētur suscitare dilectam quousque
ipse velit? Hæ itaque sentientes oculis in-
hiare Sponsam, secretum quarere sibi, fugi-
tare publicum, declinare turbas, & curæ ip-
sarum propriam præferre quietem noli (in-
quiunt) noli: quia maior in vberibus quam
in amplexibus fructus existit. Per ea liqui-
dem nos vendicas à carnalibus desiderijs,
quæ militant aduersus animā, eripis mun-
do, & acquiris Deo. Hoc ergo est quod aiūt,
quia meliora sunt vbera tua vino.

B Carnis, inquit, voluptatem qua paulo
ante tamquam vino ebriæ tenebamur, vin-
cunt hæ quas tua nobis vbera stillant deli-
tia: spirituales. Et pulchrè vino comparant
carnalem affectum. Vt enim vna semel ex-
pressa non habet iam quod denuo fundat,
sed perpetua ariditate damnatur, sic caro
in pressura mortis ab omni proisus sua de-
lectatione siccatur, nec vltra reuirescit ad
libidines. Vnde Propheta: Omnis caro fen-
num, & omnis gloria eius tamquam flos fen-
ni. Exsiccatum est fennum, & cecidit flos. Et
Apostolus: Qui feminat in carne, de carne
& metet corruptionem. Et rursum: Esca
ventri, & venter escis, Deus autem & hunc
& has destruet. Vide autem ne non carni
tantum, sed & mundo forte competat ista
proportio. Siquidem & ipse transit & con-
cupiscētia eius. Et cum omnia quæ in mun-
do sunt finem habeāt, finis eorum non erit
finis. Verum vbera non sic. Hæc enim cum
exhausta fuerint, rursum de fonte materni
pectoris sumunt quod propinent fugenti-
bus. Merito promde meliora carnis sæculi-
ve amore asseruntur vbera Sponsæ, quæ nul-
lo vnquam lætentium numero arefiunt,
sed semper abundant de visceribus caritatis
vt iterum fluant. Flumina siquidem fluunt
de ventre eius, fitq. in ea fons aquæ salien-
tis in vitam æternam. Cumulatur deinde
laus vberum, fragrantia vnguentorum,
quod non solum verborum sapore pas-
cant, sed & factorum opinione redoleant.
Iam quæ sint vbera, quæ tumida lacte,
qualibus delibuta vnguentis, sub alio ser-
monis principio Christo adiuuante mon-
strabimus, Qui cum Patre & Spiritu sancto
viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæ-
culorum. Amen.

De tribus vnguentis spiritualibus, scilicet
deuotionis, contritionis, & pie-
tatis, Sermo X

Non sum ego adeo profundus sen-
sus neque adeo perspicacis in-
genij, vt noui quippiam ex me
adinuenire possit: sed est fons
magnus & indeficiens os Pauli, quod patet
ad nos. De ipso haurio mihi etiam nunc in
ostensione vberum Sponsæ, sicut & fre-
quenter soleo. Gaudere, inquit, cum gau-
dentibus, flere cum flentibus. Materni bre-
uiter exprimuntur affectus: quia nec dole-
re paruuli, nec valere queunt absque illa
quæ genuit, Vtrobique necesse est suis eam
conformari visceribus. Igitur iuxta Pauli
sententiam, duas illas affectiones duobus
Sponsæ vberibus assignabo, compassionem
vni, & congratulationem alteri. Alioquem
paruula est, & nondum nubilus, si nondum
vbera misit, si se videlicet neque ad con-
gaudendum sentiat promptam, neque pro-
nam ad condolendum. Talis si forte ad re-
gimen animarum, seu ad officium prædica-
tionis assumitur, alijs quidem non prodest;
sibi verò obest plurimum. Porro sese inge-
rere, quantum impudentiæ est: Sed redeamus
ad vbera Sponsæ, ac pro diuersitate, vber-
um diuersas & lactis species proponamus.
Nam congratulatio quidem exhortationis,
compassio verò consolationis lac fundit.
Porro vtramque speciem vberum cælitus
irrorari pio pectori suo spiritualis mater
toties sentit, quoties osculum sumit. Vi-
deas eam mox plenis vberibus paruulis in-
cubare lactandis, & ex vno quidem conso-
latoria, ex altero vero exhortatoria vberius
ministrare, prout singulis conuenire vide-
bit. Verbi causa: Si quem fortè ex his quos
genuit in Euangelio, deprehenderit forti
aliqua tentatione concussum, & inde tur-
batum ac tristem pusillanimumq. factum
non posse iam ferre vim tentationis, quo-
modo condolet, quomodo mulcet, quo-
modo plangit, quomodo consolatur, quot
argumenta pietatis mox repetit, quibus eri-
gat desolatum. Econtra si promptum, si
alacrem, si bene proficientem cognouerit,
exultat, aggreditur salutariis monitis, ac-
cendit amplius, instruit de quibus potest,
vt perseueret, vtq. in melius semper proficiat
exhortatur. Omnibus se conformat,
omnium in se transfert affectus, matrem se
denique

denique probat non minus deficientium quam proficientium. Quanti hodie secus affectos se ostendunt, de his dico qui animas regere susceperunt. Quod enim sine miserabili gemitu dicendum non est: Christi opprobria, spura, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant & profigant in acquisitionem turpis questus & pretium vniuersitatis suis marsupijs includere festinant: hoc solo sanè à Iuda Scariois differentes, quod ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit: isti voraciori in glugne lucrorum infinitas exigunt pecunias. His insatiabili desiderio inhiant, pro his ne amittant, timent: & cum amittunt dolent, harum in amore quiescunt quantum duntaxat liberum eis est à seruandi vel augmentandi cura. Animarum nec reputatur casus, nec salus. Non sunt profecto matres, qui cum sint de crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguari, dilatati, non compatiuntur super contritione Ioseph. Quæ mater est, non dissimulat: habet vbera, & non vacua. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus monet, nec cessat exprimere de vberem quidem congratulationis lac exhortationis, de vberem verò compassionis lac consolationis. Et de sponis vberibus & vberum lacte ista sufficiant.

Iam qualibus etiam vnguentis eadem vbera redoleant, indicabo, si tñ vestris orationibus iuuer, vt quod inde mihi sentire datum est, detur & eloqui dignè ad audientium vtilitatè. Alia Sponsa, atque alia Sponsæ vnguenta sunt, quemadmodum & sua cuique vbera. Sed de Sponis quo in loco tractandum sit, superius præfixum est. Nunc Sponsæ vnguentis intendamus, idq. attentius, tamquam his quæ Scriptura non mediocriter commendauit, ita vt ea pronunciauerit nõ simpliciter bona, sed optima. Et pono diuersas species vnguentorum, quo ex pluribus ea quæ potissimum Sponsæ vberibus congruant, eligamus. Est vnguentum contritionis, & est vnguentum deuotionis: est vnguentum pietatis. Primum pungitium dolorem faciens. Secundum temperatiuum, dolorem leniens. Tertium sanatiuum, et morbum expellens. Nunc de singulis latius disseramus: Est ergo vnguentum quod sibi conficit anima multis irretita criminibus, si cum incipit cogitare vias suas, colligat, cõgerat, conteratq.

in mortariolo conscientie multas ac varias species peccatorum suorum, & intra æstuatis pectoris ollam simul omnia coquat igne quodam penitentiae & doloris, vt possit dicere cum Propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Ecce hoc est vnum vnguentum quod anima peccatrix suæ conuersionis primordia condire debet, plagisq. suis recentibus adhibere. Primum namque sacrificium Deo spiritus contribulatus. Quia si ergo non habet tanquam pauper & inops vnde sibi melius ac pretiosius componat vnguentum, non negligat parare interim istud, licet de vilibus speciebus, quia cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Tanto autem minus vile Diuinis apparebit conspectibus, quanto plus sibi illa viluerit in recordatione peccatorum suorum: Tamen si illo visibili quo visibiliter vncti à peccatrice corporei pedes Dei referuntur in Euangelio, inuisibile hoc & spirituale fuisse dicimus figuratum: non omnino vile reputare poterimus. Quid enim de illo legitur? Et domus, inquit, impleta est ex odore vnguenti. Peccatrici manibus distillabatur, & extremis membris corporis, id est pedibus fundebatur: tamen non visque adeo contemptibile aut vile fuit, quin totam domum vis aromatum & suauitas repletet odoris. Quod si attendamus quanta in vniuersi peccatoris conuersione fragrantia respargatur Ecclesia, & quantis fiat odor vitæ ad vitam, quiuis penitens si publicè perfectèq. peniteat, profecto & de hoc a què indubitanter pronuntiabimus, quia domus impleta est ex odore vnguenti. Denique & supernas beatorum mansiones attingit penitentiae odor, ita vt (teste ipsa veritate) magnum gaudium sit inter Angelos Dei super vno peccatore penitentiam agentem. Gaudete penitentes, pusillanimes confortamini, vobis dico quos nuper conuersos de sæculo, & à vris vestris prauis recedentes excipit mox amaritudo & confusio animi penitentis, ac velut recentium adhuc vulnere dolor nimis ex cruciat & perturbat. Securè manus vestra distillent myrrha amaritudinem in salubrem hanc vntionem: quia cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Non est omninò spernenda nec vilis æstimanda huiuscemodi vnctio, cuius odor non solum homines prouocat ad correctionem, sed & Angelos ad exsultationem inuitat. Sed est vnguentum tanto

Pf. 38. a

Pf. 50. d

Ibidem.

Matth. 26. a
10. a. 12. a

G

Luc. 15.

Pf. 50. a

tanto

tanto isto profecto pretiosus, quāto de melioribus compositum speciebus. Huius siquidem species ne longe quarantur, penes nos & absque difficultate reperimus, & de nostris hortulis talium perfacile copiam tollimus quotiescumque necessitas poscit. Quis enim non satis de proprio cum vult ad manum habet iniquitates & peccata, si nō dissimulat? Hæ autem sunt (sicut recognoscitis) species vnguenti primi quod iam descripsimus. At verò secundi huius aromata terra nostra nequaquā profert, sed procul & de ultimis finibus ea nobis conquiriturimus.

H

Iac. 1. 6

Nempe omne datū optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum. Fit enim vnguentum istud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Felix qui ipsa sibi studiosè colligere, & ante mētis suæ oculos digna cum gratiarum actione reducere curat. Profecto cum fuerint in vasculo pectoris pistillo crebræ meditationis contusa atque contrita, deindeq. igne sancti desiderij simul decocta omnia, & demum impinguata oleo latitiæ: erit vntio longe pretiosior, excellentiorq. priorē. Sufficit ad probandum eius

Ps. 49. d

testimonium, qui ait: Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porro cum Scriptura hoc solum testetur de illo alio quia nequaquam despiciunt, liquet amplius esse commendatum quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Christo caput ad Diuinitatem referendum est, dicente Paulo: Caput Christi Deus, proculdubio caput vngit qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non sit homo qui Deus est, siquidem Deus & homo vnus est Christus: sed quia omne bonum à Deo, non ab homine est, etiam ipsum quod per hominem ministratur. Profecto enim spiritus est qui viuificat, caro non prodest quidquam. Propterea & maledictus qui spem suam ponit in homine: quoniam etsi spes nostra tota merito pendet ex homine Deo, non tamen quia homo, sed quia Deus est. Itaque illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniam & humiliatio contriti cordis humilitati congruit carni, & maiestatem decet glorificatio. En quale vnguentum proposui vobis, quo se nimirum tangi caput illud tremendum principatibus non ducit indignum, imò &

I

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

Ps. 126.

laudis honorificabit me. Quamobrem non est pauperis & inopis seu pusilli cordis animæ conficere istiusmodi vntionem, nempe cuius aromata & species sola conscientia possidet, quæ tamen de libertate spiritus & cordis puritate descendit. Quæ n. pusillanimis est & modicæ fidei mens, rei suæ familiaris tenuitate constringitur, nec valet præ inopia ociari ad vacandū Diuinis laudibus, seu his quæ laudes pariunt intuentis beneficijs. Et si quando certè conatur assurgere, confestim domesticarum necessitatum curis vrgentibus reuocatur ad sua, & in spe cōprimi propria egestate compellitur. Quod si huius miseræ quæritur à sola causa, dicam quod ipsa in vobis (nisi fallor) aut esse aut fuisse recognoscetis. Duabus de causis videtur mihi huiusmodi animi ægritudo & dissidentia solere contingere, aut de nouitate videlicet conuersionis, aut certè de conuersionis tepore, etiam si in conuersione longum tempus habuerit. Vtrumque profecto humiliat & deiecit conscientiam, & inquietam facit, dum siue pro tempore, siue pro tepore antiquas animi passiones needū in se emortuas sentitis, & necesse proinde habens refecandis intendere de cordis hortulo spinis iniquitatum, & vitijs cupiditatum, longius à semetipsa euagari non sinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu suo, poterit nē simul & in Dei laudibus exultare? Quonā modo in ore gementis & plangentis sonabit pariter illud Isaïæ, gratiarum scilicet actio, & vox laudis? Nam sicut à Sapiente accepimus: Musica in luctu, importuna narratio est. Denique gratiarum actio beneficium sequitur, nō præcedit. Quæ autem adhuc in tristitia est anima, beneficio non gaudet, sed indiget. Habet ergo vnde preces offerat, non autem vnde referat grates. Quomodo enim recolet beneficium quod non accepit? Merito proinde dixi non esse anime pauperis conficere hoc vnguentum, quod de recolendis Diuinis beneficijs componi debet: quoniam non potest videre lucem, donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine est, occupatq. memoriam tristis recordatio peccatorum, nec libet laudem quippiam simul admittere. Idcirco talibus denunciat spiritus propheticus dicens: Vanum est vobis ante lucem surgere. Quod est: Frustra surgitis ad intuentia beneficia quæ delectant, nisi prius recepto lumine consolationis de reatibus qui

concur-

conturbant. Non est ergo pauperum hoc unguentum. Sed videte quoniam de eius co-
Act. 3. **A** pia non immerito gloriantur. Ibant gau-
 dentes Apostoli à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Multum sibi profecto instillauerant de pinguedine spiritus, quorum lenitas non dico verbis, sed nec verberibus cessit. Erant enim diuites in caritate, quæ nullis exhauritur expensis, & de ipsa facile holo-causta medullata offerre sufficiebant. Funde-
L bant passim sudantia pectora liquorè san-
Act. 2. 6 ctum, quo imbuta plenius erant quando lo-
 quebatur varijs linguis magnaia Dei, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Nec dubium quin & illi abundante eiusdem unguentis, quibus Apostolus testimonium perhibebat,
1. Cor. 1. 8 dicens: Gratias ago Deo meo semper pro vobis, in gratia Dei quæ data est vobis in Christo Iesu: quia in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Utinam & pro vobis ego has ipsas gratias referre possim, vt videam vos diuites in virtutibus, alacres in laudibus Dei, spirituali hac pinguedine abundantius redundantes in Christo Iesu Domino nostro.

*De duobus, hoc est fructu & modo pertinenti-
 ad opus humanæ redemptionis. Sermo XI.*

Dixi in fine sermonis, nec me iterare piget, quod cupiam vos omnes fieri sacræ unctionis participes, illius videlicet in qua Dei beneficia cum lætitia & gratiarum actione recolit sancta deuotio. Hoc enim bonum est, tum propter releuandos vires presentis laboris, qui vtique tolerabili-
M iores nobis sunt exultantibus in laude Dei: tum quia nihil ita propriè quemdam terris representat eælestis habitationis statum, sicut alacritas laudantium Deum: scriptura dicens: Beati qui habitant in domo tua Dñe, in sæcula seculorum laudabunt te. De hoc præci-
Pf. 83. 8 pue unguento puta dixisse Prophetam: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, sicut unguentum in capite. Neque enim priori videtur congruere posse. Illud enim etiam bonum sit, non est tamen iucundum: quia recordatio peccatorum amaritudinem facit, non iucunditatem. Sed nec qui illud faciunt, in vnum habitant, cum quisque peccata propria lugeat atque deploret. Qui vero in gratiarum actione ver-

santur, Deum solum intuentur & cogitant, ac per hoc ipsi verè habitant in vnum. Bonum est aut quod faciunt, quia seruant ei iustissime gloriam cuius est: & nihilominus iucundum, quia delectat. Quam obrem suadeo vobis amicis meis reflectere interdum pedes è molesta & anxia recordatione viarum vstrarum, & euahere in itinera planiora serentioris memorie beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respicietis. Volo vos experiri illud quod sanctus Prophetam consultit dicens: Delectare in Dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et quidè necessarius dolor pro peccatis, sed si non sit continuus, sane interpoletur lætiori recordatione Diuine benignitatis, ne forte præ tristitia induretur cor, & desperatione plus peccet: Misceamus absinthio mel, vt salubris amaritudo salutem dare tunc possit, cum immixtio temperata dulcari, bibi poterit. Audi denique Deum quia ipse cõtriti cordis desperatione amaritudinè, quò pusillanimitatè desperationis barathro reuocat, quò blandæ & fidelis promissionis melle nacentè consolatur, erigit diffidentem. Ait per Prophetam: Ego infrenabo os tuum laude mea ne intereas, hoc est: Ne intuitu facinororum tuorum nimiam incurras tristitiam, atque instar effrenis equi desperatus in præceps ruas, & pereas. Frenote (inquit) inhibeo indulgentiæ meæ, & meis laudibus erigam, respirabisque in bonis meis, qui de tuis confunderis malis, dum me sanè benigniorè quam te culpabiliorè inuenies. Hoc freno si infrenatus fuisset Cain, nequaquam desperando dixisset: Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear: Absit, absit Maior. n. est eius pietas, quam quæuis iniquitas. Ideo iustus non continet, sed tantum in principio sermonis accusator est sui. Porro aut in Dei laudes extrema sermonis claudere consuevit. Videte denique iustum hoc ordine procedentem. Cogitavi, ait, vias meas, & conuertii pedes meos in testimonia tua, vt videlicet qui contritionem & infelicitatè in vijs proprijs perpeffus fuerat, in via testimoniorum Dei delectaretur, sicut in oibus diuitijs. Et vos igitur exèplo iusti si de vobis in humilitate sentitis, sentite & de Dño in bonitate. Sic enim legitis apud Sapientem: Sentite de Dño in bonitate, & in simplicitate cordis querite illum. Hoc aut facile menti persuadet Diuinæ manifestatiæ frequens, imo continua recordatio. Alioquin quò implebitur Apostolicum illud: In omnibus gratias agentes

si ea

Pf. 36.

A
1f. 48.

Gen. 4.

Prou. 1.

Pf. 118.

Sap. 1.

B si ea pro quibus gratia debetur, à corde recesserunt? Nolo vos Iudaico notari opprobrio, de quibus Scriptura testatur quod non fuerint memores benefactorum eius, & mirabiliū eius quæ ostendit eis. Verū quoniam bona quæ largiri mortalibus non cessat misericors, miserator Dominus recollere, & recolligere omnia, omni homini impossibile est (quis enim loquetur potētias Domini, auditas faciet omnes laudes eius) id saltem quod præcipuum est, & maximū, opus videlicet nostræ redēptionis à memoria redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potissimum quæ nunc occurrunt, vestris studijs intimare curabo. Et hoc quam paucis ad compendium poterō, memor illius sententiæ:

105. Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Duo ergo illa sunt, modus, & fructus. Et modus quidē Dei exinanitio est, fructus vero nostri de illo repletio. Hoc meditari, sanctæ spei seminariū est, illud summi amoris incentiuum. Vtrumque profectibus nostris necessarium, ne aut spes mercenaria sit si amore non comitetur, aut amor tepescat, si infructuosus putetur. Porro fructū talem expectamus nostri amoris, qualē ipse quē amamus promissit, mensurā, (inquiens) plenam, & cōsertam, & coagitatā, & superfluentē dabunt in sinum vestrum. Mensura ista (vt audio) erit sine mensura. Sed velim scire cuius rei futura sit illa mensura, vel potius

106. illa immensitas quæ repromittitur. Oculis non vidit Deus absque te, quæ præparasti diligentibus te. Dic nobis tu qui præparas, quid præparas? Credimus, confidimus, reuerentia sic promittis, replebimur in bonis domus tuæ. Sed quibus, quæso, bonis vel qualibus? Forte frumento, vino, oleo, auro, atque argento, lapidibusve pretiosis? Sed hæc nouimus & vidimus, & videm⁹, & fastidimus. Id quaerimus quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Hoc placet, hoc sapit, hoc delectat inquirere, quodcumque est illud. Erunt, inquit, omnes docibiles Dei, & ipse erit omnia in omnibus. Vt audio plenitudo quam expectamus à Deo, non erit nisi de Deo. Quis, verò comprehendat quam magna multitudo dulcedinis in breui isto sermone comprehensa sit: Erit Deus omnia in omnibus? Vt de corpore taceam, in anima tria intueor: rationem, voluntatem, memoriam; & hæc tria ipsam animam esse. Quantum cuique horum in præfenti sæculo desit de integritate sua & per-

fectione, sentit omnis qui ambulat in spiritu. Quare hoc, nisi quia Deus nondū est omnia in omnibus? Hinc est quod & ratio sæpissime in iudicijs fallitur, & voluntas quadruplici perturbatone iactatur, & memoria multiplici obliuione confunditur. Triplici huic vanitati nobilis creatura subiecta est non volens, in spe tamen. Nam qui replet in bonis desiderium animæ, ipse rationi futurus est plenitudo lucis, ipse voluntati multitudo pacis, ipse memoriæ cōtinuatio æternitatis. O veritas, caritas, æternitas. O beata, & beatificans trinitas, ad te mea misera trinitas miserabiliter suspirat, quoniam à te infeliciter exsulat. Discedens à te quantis se intricauit erroribus, doloribus, timoribus. Heu me qualē pro te cōmutauimus trinitatem? Cor meū conturbatū est, & inde dolor dereliquit me virtus mea, & inde pavor & lumen oculorum meorum non est mecum, & inde error. En quid dissimilem trinitatem de animæ meæ trinitas exsulans offendisti. Verumtamen quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me? Spera in Deo, quoniam ad huc consistebor licet error videlicet à ratione, à voluntate, dolor, atque à memoria timor omnis recesserit, & successerit illa quam speramus miras serenitas, plena suauitas, æterna securitas. Primum illud faciet veritas Deus, secundum caritas Deus, tertium summa potestas Deus, vt sit Deus omnia in omnibus, ratione recipiente lucem inextinguibilem, voluntate pacem imperturbabilem, consequente memoria fonti indeficienti æternaliter inhaerente: Videritis vos rectē ne primum illud Filio, Spiritui sancto sequens, Patri vltimum assignetis, sic tamen, vt nihil horū vel Patri vel Filio, vel Spiritui sancto subtrahatis, ne cui fortē personarū aut plenitudinem minuat distinctio, aut proprietatē tollat perfectio. Simul & hoc aduertite, quod simile filij huius sæculi experiantur de carnis illecebris, de mundi spectaculis, & de popis Satanæ, cū tamen hoc totū sit vnde vita præfens eludit miser os amatores suos, dicente Ioāne:

1. 102. 2. Quidquid in mūdo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorū, & ambitio sæculi. Hæc de redemptionis spectu. In modo quoque quæ (si recolitis) Dei esse exinanitionē diffinimus, tria item præcipuè vobis intuerenda commendo: Non enim simplex aut modica, illa exinanitio fuit, sed შემეტისუ exinanitio vsque ad carnē, ad mortē, ad crucem. Quis dignè pferat quantē fuerit hu-

D
Pf. 37. b

Pf. 41. b

E

1. 102. 2.

Phil. 2. 8

rit hu-

rit humilitatis, mansuetudinis, dignationis, Dominum maiestatis carne indui, multari morte, turpari cruce? Sed dicit aliquis: Non valuit opus suum reparare creator absque ista difficultate? Valuit, sed maluit cum iniuria sui, ne pessimum atque odiosissimum vitium ingratitude occasionem ultra reperiret in homine. Sanè multum fatigationis assumpsit, quo multæ dilectionis hominem debitorè teneret, commoneretq. gratiarum actionis difficultas redemptionis; quem minus esse deuotum fecerat conditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus, & ingratus? Gratis quidem cõditus sum, sed nullo auctoris grauiamine vel labore. Siquidem dixit, & factus sum, quemadmodum, & vniuersa. Quid magnum est quãlibet magna in verbi facilitate donaueris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingratitude materiam inde sumebat vnde amoris causã habere debuerat, idq. ad excusandas excusationes in peccatis. Sed obstructum est os loquẽtium iniqua.

Pf. 140.

Pf. 62. c

F

Luce clarius patet quantum modo pro te ò homo dispendiũ fecit: de Domino seruus, de diuite pauper, caro de Verbo, & de Dei filio, hominis filius fieri non desepxit. Memento iam te et si de nihilo factũ, non tamen de nihilo redemptũ. Sex diebus condidit omnia, & te inter omnia. At verò per totos triginta annos operatus est salutẽ tuã in medio terræ. O quantum laborauit sustinens. Carnis necessitates, hostis rãtationes: nonne se crucis aggrauauit ignominia, mortis cumulauit horrore? Necessariè quidem.

Pf. 35. b

Ibidem.

Sic sic homines, & iumeta saluasti Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiã tuam Deus: Hæc meditamini, in his versamini. Talibus odoramentis refouete viscera vestra, quæ diu torsit odor molestior peccatorum, vt abundetis, & his vnguentis non minus suauibus quam salutaribus. Nec tamẽ adhuc vos putetis habere illa optima quæ in sponsæ vberibus commendantur. De quibus incipere, modo finiendi iam sermonis angustia prohibet. Quæ dicta sunt de alijs, tenete memoria, probate vita, & de his iuate me precibus vestris, vt dignè lo-

qui possim quod & dignum sit tantis sponsæ delicijs, & vestras animas ad amorem ædificet

sponsi Iesu Christi Domini nostri.

Amen.

De pretioso vnguento pietatis: & de ueneratione habenda à subditis erga prelatos suos. Sermo X I I.

DVo me vnguenta vobis tradidisse recordor. Vnum contritionis, delicta multa completens. Alterũ deuotionis, multa continens beneficia. Ambo salubria, sed non ambo suauia. Primum siquidem pignitiũ sentitur, quia mouet ad compunctionẽ amara recordatio peccatorum, & dolorem facit: cum sequens mitigatiuum sit. Diuinae bonitatis intuitu consolationem dãte, & sedante dolorem. Sed est vnguentum quod amobus longè antecellit, & hoc appellauerim pietatis, eo quod fiat de necessitatibus pauperum, de anxietatibus oppressorum, de perturbationibus tristium, de culpis delinquentium, & postremo de omnibus, quorumlibet miserorum ærumnis, etiam si fuerint inimici. Despicabiles videntur species istę, sed est super omnia aromata vnguentũ quod ex eis conficitur. Sanatiuum est: Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Igitur multæ miserix collectæ, atque oculo pietatis inspectæ, ipsæ sunt species ex quibus vnguenta optima componuntur, sponsæ digna vberibus, sponsi sensibus grata. Felix mens quæ talium collectione aromatũ sese ditare & impinguare curauit, infundens ea oleo misericordię, & ardore decoquens caritatis. Quis putas est iucundus homo qui miseretur, & commodat, pronus compati, subuenire promptus, dare quam accipere beatius iudicans: ignoscere facilis, irasci difficilis, vleisci penitus non acquiescens, & per omnia proximorum equè vt proprias respiciens necessitates? O quæcumque es anima sic affecta, sic imbuta rore misericordię, sic affluens pietatis visceribus, sic te omnibus omnia faciens, sic facta ipsa tibi tamquam vas perditum, vt ceteris presto vbique semper occurras atque succurras, sic denique mortua tibi, vt viuas omnibus: tu planè tertium optimumq. vnguentum felix possides, & manus tuæ distillauerunt totius suauitatis liquorem. Non exsicabitur in tempore malo, nec seruo persequutionis ebibet illum: sed semper Deus memor erit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiet. Sunt viri diuitiarum in ciuitate Domini virtutum, quæro an apud aliquos hæc

G

Matth. 5. a

Pf. 111

H

hæc unguenta inueniantur. Et primus occurrit (sicut ubique solet) mihi Paulus vas electionis, reuera vas aromaticum, vas odoriferum, & refertum omni puluere pigmentario. Christi enim erat bonus odor Deo in omni loco. Multæ profecto suauitatis fragrantiam longe lateque spargebat pectus illud, quod sic affecterat sollicitudo omnium Ecclesiarum. Vide enim quales species, & qualia aromata coaceruauerat sibi. Quotidie, inquit, morior propter vestram gloriam. Et rursus. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Et multis talibus (quæ vobis bene nota sunt) abundabat diues iste in componendis unguentis optimis. Decebat namque primis, & purissimis aromatibus redolere vbera, quæ Christi membra lactarent; quorum Paulus mater erat, pro certo parturientis semel; & iterum donec Christus formaretur in eis, ac membra capiti suo reformarentur. Audi, & de alio diuise quomodo ad manum habebat electas species de quibus optima unguenta conficeret Foris, inquit, non mansit peregrinus, Ostium meum viatori patuit. Item Oculus sui cæco, & pes claudio. Pater eram pauperum, conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferabam prædam. Si negabam quod volebant pauperibus, & oculis viduæ expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Si despexi prætereuntem, eo quod non haberet indumentum, & absque operimêto pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Quanto putamus vir iste odore terram resperserat in his operibus? Singula opera singula erant aromata. His propriam repleuerat conscientiam, vt fetorem putridæ carnis interna suauitatis exhalatione sibi temperaret. Ioseph postquam vniuersam Aegyptum post se fecit currere in odore unguentorum suorum, gratiam suis venditoribus eadem demum fragrantiam propinauit. Equidem increpatoria verba vultu proferebat irato; sed erumpentibus lacrymæ de pinguedine cordis, non iræ indices, sed gratiæ proditrices. Samuel lugebat Saul qui se quærebat occidere, & ad ignem caritatis incalescente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat per oculos. Ob bonum demique quem circumquaque diffuderat suæ opinionis odorem, refert de eo Scriptura, quia

Oper. D. Bern. Tom. I.

cognouerunt omnes à Dan vsque Bersabee, *1. Reg. 3. d.* quod fidelis Samuel Propheta esset Domini. Quid de Moysè dicâ, quâo adipe, & pinguedine, & ipse repleuerat viscera sua? Nec domus illa exasperans in qua pro tempore versabatur, potuit vniquam in omni murmure, & furore suo vnctionem spiritus quasi semel imbutus fuerat exterminare: quomil. K nus inter assiduas lites, & quotidiana iurgia ipse in sua mansuetudine perduraret. Merito testatus est Spiritus sanctus de eo, quod *Nu. 12. c.* esset mitissimus omnium hominum qui morabantur super terram. Si quidem cum his *Pf. 119.* qui oderant pacem, erat pacificus, intantum *b* vt populo ingrato, & rebellis non modo non irasceretur, sed & irascentem Deum suo interuentu leniret, sicut scriptum est: Dixit *Pf. 115. d.* disperderet eos, si non Moyses electus eius stetit in contractione, in conspectu eius, vt auerteret iram eius ne disperderet eos. Denique si dimittis (ait) dimitte: sin autem, *Exo. 32.* dele me de libro tuo quem scripsisti. O vere *c* rē hominem vnctum vnctione misericordiae. Loquitur plane parentis affectu, quam nulla possit delectare felicitas exortibus quos parturiuit. Verbi gratia, si diues quispam mulieri pauperula dicat: Ingredere tu ad prandium meum, sed quem gestas infanulum relinque foris, quoniam plorat, & inoletus est nobis: numquid faciet? Nonne magis eligit ieiunare, quam exposito pignore charo, sola prandere cum diuite? Ita nec Moysi sedet solum se introduci in gaudium Domini sui, fors scilicet remanente populo, cui licet inquieto, & ingrato, vice pariter, & affectione matris inhaeret. Dolet viscera, sed tolerabiliorem sibi iudicat tortionem, quam euulsionem: Quid David mansuetus, *1. Reg. 1. c.* qui illius mortem lugebat, qui suam semper stiterat? Quid benignus, quam vt *1. c.* eius moleste ferret decessum, cui succedebat in regnum? Sed & de morte parricidæ filij *2. Reg. 19. a* quam difficile consolationem admisit? Magnam profecto optimæ vnctionis copiam *L* præfererat talis affectioni deo & securus orabat, dicens: Memento Domine David, *Pf. 131.* & omnis mansuetudinis eius. Ergo hi omnes habuerunt unguenta optima, quibus hodieque per vniuersas ecclesias suauissime redolent. Nec solum ipsi, sed & quicumque se in hac vita ita beneuolos, & beneficos præbuerunt, ita inter homines humane viuere studuerunt, quatenus omnem quā visi sunt habuisse gratiam non sibi teneret,

sed in commune deducerent, æstimantes se amicis pariter, & inimicis, sapiētibus, & insipientibus debitores: cumq. fuissent viles omnibus, humiles in omnibus, & præ omnibus exsisterūt dilecti Deo & hominibus: quorum fragrātia in benedictione est: quot quot inquam tales præcesserunt, fragrarunt suis temporibus, fragrant & hodie vnguentis optimis. Tu quoque si donum quod desuper accepisti, nobis contubernalibus tuis liberenter impertiaris, si te exhibeas vbiq. inter nos officiosum, si affectuosum, si gratum, si tractabilem, si humilem: testimoniu habebis ab hominibus, quod fragres, & ipse vnguentis optimis. Omnis in vobis, qui fraternas infirmitates tam corporum, quā animorum non solum patienter supportat, sed insuper si licet, & si valet, iuuat obsequijs, cōfortat alloquijs, consilijs informat: si hoc non potest propter disciplinam, sollicitis saltem orationibus solatiari non cessat infirmo: omnis inquam qui talia operatur in vobis, bonum omnino spargit odorem inter fratres, & odorem de vnguentis optimis. Balsamum in ore, huiuscemodi frater in congregatione, monstratur digito, & dicunt de eo omnes: Hic est fratrum amator, & populi Israel, hic est qui multū orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate. Sed recurramus ad Euangelium, atque aliud quod forte spectet & ad hæc vnguenta, requiramus. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Quænam ista vnguenta tam pretiosa, vt Christi corpori parentur, & comparentur, tam copiosa, vt toti sufficiāt: Neutrum quippe duorum præcedentium, aut emptum aut factum specialiter ad opus Domini, aut toto in corpore legitur fuisse diffusum, sed de subito introducit mulier vno quidem in loco osculans pedes, & vnguento vngens: in altero vero, vel ipsa, vel altera, habens alabastrum vnguenti, & illud mittens, in caput. Ceterū nunc emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Emunt non vngueta, sed aromata: & vntio in obsequium Domini non facta assumitur, sed noua conficitur: nec ad vngendam tantum aliquam corporis partem, verbi gratia pedes, aut caput, sed sicut scriptum est, vt venientes vngerent Iesum, quod est totius complexio, non partis distinctio.

Tu quoque si te induas viscera misericordie, liberalem benignumq. exhibeas nō

tantum parentibus siue cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, vel benefacturos speras, nam & Ethnici hoc faciunt, sed (iuxta Pauli consilium) studeas operari bonum ad omnes, ita vt propter Deū nec inimico officium humanitatis corporale seu spirituale negandū subtraheundumq. exultimes: constat te quoque abundare vnguētis optimis, nec caput aut pedes Domini tantum, sed passim quantum in te est vngere suscepisse totū corpus, quod est ecclesia. Et forte prouide ob hoc Dominus Iesus paratam sibi confectionem expendi noluit in suo corpore mortuo, vt seruaret viuū. Viuit enim ecclesia, quæ manducat panem viuum qui de celo descendit. Ipsa est carius corpus Christi, quod ne mortem gustaret, morti illud alterum traditum fuisse nullus Christianus ignorat. Ipsam vngi, ipsā foueri desiderat, ipsius infirma membra cupit fomentis accuratioribus releuari. Ipsi ergo pretiosa vnguenta retinuit, cū anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierū deuotionē non elusit, sed instruxit. Renuit vngi, sed parcens, non spernens. Non recusans obsequium, sed referuans proficuum. Proficuum dico, nō huius materialis atque corporalis vnguenti, sed plane spiritualis, quod isto designatū est. In isto ergo pepercit magister pietatis vnguentis optimis pietatis, quæ membris suis indigētibus tam corporaliter quam spiritualiter omnino cuperet exhiberi. Denique paulo ante cum in caput eius, aut etiam in pedes funderetur vnguentum, ipsumq. satis pretiosum, numquid prohibuit? Immo, & obstitit prohibentibus. Nam, & Simoni indignanti, quod se tangi à peccatrice permitteret, longam tenuit reprehensionum parabolam, & alijs perditionis vnguentum causantibus, respōdit dicens: Quid molesti estis huic mulieri? Nonnumquam ego (vt modicum faciam excessum) cum sederem mihi ad pedes Iesu mœrens, & offerens sacrificium spiritus cōtribulati in recordatione peccatorum meorum, aut certe ad caput, si quando, vel raro starem, & exultarē in recordatione beneficiorum eius, audiui dicentes: Vt quid perditio hæc? Causantes videlicet, quod soli viuere mihi, qui (vt probant) multis prodesse possem. Et dicebant: Potuit enim venūdari multo, & dari pauperibus. Sed non bonum mercatū mihi est, etiam si vniuersum mundū lucret, incipsum perdere, & detrimentū mei

Isai. 48
h

B
Matth
26. 6

Ibidem

2. Mach.
15. c
Mar. 16
Matth.
26. a
Mar. 14

mei facere. Vnde intelligens verba hæc inter illas esse, quas Scriptura loquitur muscas morituras, quæ perdūt suauitatem vnguenti; recordatus sum Diuinæ illius sententiæ: Popule meus, qui te beatificans, in errore inducunt. Verū audiant excusantem Dñm, & respondentem pro me, qui me quasi de otio incusât. Quid, inquit, molesti estis huic mulieri? quod est. Vos videtis in facie, & iò secundum faciem iudicatis. Non est vir (vt putatis) qui possit mittere manū ad fortia, sed mulier. Quid tentatis ei imponere iugū ad quod ego eū minus sufficentem intueor? Bonum opus operatur in me. Stet in bono quamdiu non conualefcit ad melius. Si quā de muliere in virum, & virum perfectum profecerit, poterit & in opus perfectionis allumi. Fratres, reueremur Epos, sed vereamur labores eorum. Si labores penfamus, non affectamus honores. Agnoscamus impares vires nostras, nec delectet molles, & femineos humeros virorum supponere farcinis: nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumane nempe eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Temerariè obiurgat virum de prælio reuertentem mulier nens in domo. Dico enim. Si is qui in claustro est, eum qui versatur in populo, interdum minus diligit, minusve circumspicit se age re deprehenderit (verbi gratia in verbo, in cibo, in somno in risu, in ira, in iudicio) non ad iudicandum confestim prosiliat, sed meminerit scriptum. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans benefacis, sed qui iuuat multos, & melius facit, & virilius. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque quadam inæqualitate vitæ, & conuersationis suæ, memento, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hęc dicta sint contra geminam tentationem, qua sæpè viri religiosi, Episcoporum, vel ambire gloriam, vel excessum temerè iudicare diabolicis instigationibus incitantur. Sed redeamus ad vnguenta Sponsæ. Vides ne, quam sit præferendum ceteris istud pietatis vnguentum, de quo solo permillum non est perditionem fieri? In tantum perditio de ipso non fit, vt nec aquæ frigidæ munus irremuneratum sinatur. Bonum tamen contritionis vnguentum, quod de recordatione peccatorum conficitur, mittiturq; in pedes Domini: quia cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet. Ceterum longe melius

esse arbitror id quod dicitur deuotionis, factum de recordatione beneficiorum Dei, quippe quod & capiti idoneum reputatur; ita vt perhibeat de ipso Deus. Sacrificium laudis honorificabit me. Porro vtiumque vincit vnctio pietatis, quæ de respectu miscrorum fit, & per vniciusum Christi corpus diffunditur. Corpus dico non illud crucifixum, sed quod illius acquisitum est passione. Optimum reuera vnguentum, in cuius comparatione cetera, nec respicere se ostendit qui ait: Misericordiam volo, & non sacrificium. Hanc ergo potissimum inter ceteras virtutes reddolere puto vbera Sponsæ, quæ Sponsi per omnia gestit congruere voluntati. An non odore misericordie Thabita etiam in morte fragrabat? Et ideo cito de morte conualuit: quia præualuit odor vitæ. Sed audite verbum abbreviatum super præsentis capitulo. Quisquis & inebriat verbis, & fragrat beneficijs, sibi distum putet, quia meliora sunt vbera tua vino. Quis nostrum vnum saltem horum integre perfecteque possideat; vt non videlicet interdum, & in dicendo steriliore, & in operando tepidior sit? Sed est quæ merito & non dubiè hoc præconio gloriatur, Ecclesia vti que, cui numquam de vniuersitate sua deest, & vnde inebriat, & vnde fragret. Quod enim sibi deest in vno, habet in altero, secundum mensuram donationis Christi, ac moderationem spiritus diuidentis singulis prout vult. Fragrat Ecclesia in his qui sibi faciunt amicos de mammona iniquitatis, inebriat in ministris verbis, qui vino lætitiæ spiritualis infundunt terram, & inebriant eam, & fructum referunt in patientia. Ipsa audaçter secureque sese nominat Sponsam, tamquam quæ vere habet vbera meliora vino, & fragrantia vnguentis optimis. Quod etsi nemo nostrum sibi arrogare præsumat, vt animam suam quis audeat Sponsam Domini appellare: quoniam tamen de Ecclesia sumus, quæ merito hoc nomine, & re nominis gloriatur, non immerito gloriæ huius participium vsurpamus. Quod enim simul omnes plenè integreque possidemus, hoc singuli sine contradictione participamus. Gratias tibi Dñe Iesu, qui nos carissimæ Ecclesiæ tuæ agregare dignatus es, non solum, vt fideles essemus, sed vt etiam tibi vice Sponsæ, in amplexu iucundos, castos, æternosq; copulareretur.

reuelata, & ipsi facie specularum gloriam tuam, quae tibi communis pariter est cum Patre, & Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

De gloria & laudo Deo semper attribuenda pro omnibus bonis eius nobis impensis.

Sermo XLIII.

ORigo fontium, & fluminum omnium mare est, virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus. Quis enim, Dominus virtutum nisi ipse est

1. Reg. 2 rex gloriae? Sed & iuxta Annae canticum, idem ipse Deus scientiarum Dominus est. Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solum autem, sed & si quis callet ingenio, si quis nitet eloquio, si quis moribus placet, inde est. Inde scientiae, inde sapientiae sermo.

Col. 2. b Theauri siquidem sapientiae, & scientiae ibi omnes absconditi sunt. Quid? Casta consilia, iusta iudicia, sancta desideria, nonne riuii fontis illius sunt? Quod si copiae aquarum secretis subteraneisq. recursibus incessanter aquora repetunt, ut inde rursus ad visus usque, nostros iugi & infatigabili erumpant obsequio, cur non etiam spirituales riui, ut arua mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude, & sine intermissione reddantur? Ad locum unde exeunt reuertantur flumina gratiarum, ut iterum fluant. Remittatur ad suum principium caeleste profluum, quo uberius terrae resundatur. Qualiter inquis? Qualiter dicit

1. Thes. 5. d. Apostolus? in omnibus gratias agentes. Quidquid sapientiae, quidquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapientiae deputa Christo. Et quis tam insanus (ais) ut aliunde praesumat? Nemo plane, adeo ut &

Luc. 18. b. Pharisaeus gratias agat, cuius tamen iustitiae non est laus à Deo. Nec enim illa gratiarum actio (si bene recolis Euangelium) gratiorem cum facit. Quare? Quia quidquid in ore deuorum sonuerit, cordis non sufficit excusare tumorem apud eum qui alta à longe cognoscit.

1. Cor. 4. b. Deus, ò Pharisae, non irridetur. Putas tu habes aliquid quod non accepisti? Nihil, inquit, & adeo gratias refero largitori. Si omnino nihil, ergo nec meritum praecessit in te vllum, ut illa de quibus gloriaris acciperes.

G Quod si & fatearis, primo quidem frustra in farris aduersus publicanum, qui ideo non

habet, quod tu, quia non accepit, ut tu. Deinde vide etiam ne non integrè sua dona resignes Deo, & tibi inflectens aliquid de gloria, & honore ipsius, fraudis merito arguaris, & fraudis in Deum. Si enim de his, quae iactas, ex te tibi quippiam forte arrogares, falli te magis, quàm velle fraudare crederem, & errorem corrigerem. Nunc vero quia gratias agendo, probas te tibi nihil tribuere, sed Dei esse dona, tua merita prudenter agnoscere: certe ceteros aspersione, prodis te, quod in corde, & corde loquutus sis, altero commodans linguam mendacio, altero veritatis vsitans gloriam. Non enim iudicares publicanum contemnendum praeter te, si non praeter illo te honorandum censeret, sed quid respondes Apostolo praescribenti & dicenti. Soli Deo honor & gloria? Quid Angelo distinguenti, & docenti, quid sibi retine, ut placeat Deo, & quid partiri dignetur hominibus? Nā gloria, inquit, in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis; Cernitis ne Pharisaeum agentem gratias, labijs quidem honorare Deum, cordis autem sententia, se? Sic vsu quodam magis, quam sensu vel affectu personare in ore multorum gratiarum actionem aduertere est, in tantum, ut homines quoque sceleratissimi ad quaeque flagitia, & facinora sua soleant gratias Deo agere, quod bene prospereq. (ut quidem ipsi sapiunt) essent sibi in adimpletione peruersarum voluntatum suarum. Audias (verbi gratia) furem cum impietate machinationis male cupitum manipulum reportarit, exultantem clam, & dicentem. Deo gratias, non inanes vigiliis feci, nocturnum laborem meum non perdidit. Similiter qui hominem interfecit, nonne glorietur, & refert gratias, quod praeualuit aduersus amulum, aut de hoste se vindicauit? Et nihilominus aduulter tripudians gessit in Dei laudes, quod diu oprato, concubitu tandem potuit sit. Non ergo omnis gratiarum actio accepta est Deo, nisi quae de cordis pudica, & mera simplicitate procedit. Pudica sane dixerim, propter eos, qui & de malis actibus suis gloriantes, Deo gratias agere solent, quasi Deus more ipsorum latetur cum male fecerint, & exultet in rebus pessimis. Audiet qui huiusmodi est. Existimasti inique, quod ero tui similis, arguam te, & stquam contra faciem tuam, Mera verò adiunxi propter hypocritas, qui Deum quidem de bonis suis, sed verbotenus glo-

1. Tim.

1. b

Luc. 2. b

H

Prou. 2. c

Pf. 69. d

glorificantes, corde retinent quod ore præbuerant, & quoniam dolose agunt in conspectu eius, inuenitur iniquitas eorum ad odium. Illi impie mala sua Deo, isti Dei bona fraudulenter intorquent sibi. Et quidem primum illud tam stultum tamque seculare quod iammodo etiam bestiale est, ut necesse non habeam de ipso monere vos; Ceterum sequens, religiosus maxime, & spiritalibus viris insidari solet. Magna, & rara virtus profecto est, ut magna licet operantem, magnum te nescias, & manifestam omnibus, tuam te solum latere, sanctitatem. Mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare: hoc ego ipsis virtutibus mirabilibus iudico. Fidelis reuera famulus es, si de multa gloria Domini tui etsi non exente ex te, tamē transunte per te, nil tuis manibus adhaerere contingat. Tunc iuxta Prophetam proicis auaritiam ex calumnia, & excutis manus tuas ab omni munere. Tunc iuxta mandatum Domini, lux tua lucet coram hominibus, ad glorificandum non te, sed patrem qui in caelis est. Sed & imitator Pauli fideliumque prædicatorum non prædicantium semetipsos, æquè nec tu, quæ tua sunt quaris, sed quæ Iesu Christi. Quamobrem audes, & tu: Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutam. Ioseph cum domum, & omnia bona Aegypti domini sui sibi credita sciret, dominam non ignorauit exceptam, & ob hoc non acquivit contingere. Non est, inquit ex omnibus bonis domini mei, quod non in mea potestate sit, vel non traderit mihi, præter te, quæ vxor eius es. Mulierem nouerat gloriam esse viri, & iniquum sibi iudicauit vice contraria inglorium facere eum qui se fecerat gloriosum. Aduertit homo Dei sapientia prudens, virum vxorem fortiter tamquam propriam zelare gloriam, sibi que ipsi retinuisse seruandam, non alij credidisse, & manum ad non concessum extendere non præsumpsit. Quid ergo? Homo zelat gloriam suam, & Deum audet vellet fraudare de sua quasi non zelantem? Sed audi quid dicat: Gloria, inquit, meam alteri non dabo. Quid ergo dabis nobis Domine, quid dabis nobis? Pacem, inquit, do vobis, pacem relinquo vobis. Sufficit mihi: Gratanter suscipio quod relinquis, & relinquo quod retines. Sic placet, sic meæ interesse non dubito. Abiuro gloriam prorsus, ne forte si vsurpauero non concessum, perdam

merito & oblatum, Pacem volo, pacem desidero, & nihil amplius. Cui non sufficit pax, non sufficit tu. Tu es enim pax nostra, Eph. 2. 6 qui fecisti vtraque vnum. Hoc mihi necessarium, hoc satis est, reconciliari tibi, reconciliari mihi. Nam ex quo posuisti me contrarium tibi, factus sum etiam mihi metipsi grauis. Cautus sum, nec ingratus fore beneficio datæ pacis, nec sacrilegus inuafor gloriae tuæ: Tibi Domine, tibi gloria tua maneat illibata, mecum bene agitur si pacem habuero. Golia prostrato latatus est populus pacē recepta, sed Dauid singulariter exstitit gloriosus, Iosue, Iepthe, Gedeon, Sampson, Iudith quoque, triamquam femina, gloriosè in diebus suis triumpharunt de hostibus, sed pace cum gaudio fruētibus ceteris, nemo eis comunicauit in gloria. Iudas Machabæus multis & ipse inclytus victorijs cum frequēter exsultanti populo pacem fortiter pugnando tribuisset, nūquid gloriam quandoque est partitus alicui? Denique, & facta est, inquit, non gloria, sed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus cōditor omnium fecit quo minus & ipse debeat gloriarī singulariter? Solus cuncta creauit, solus de hoste triumphauit, solus captiuos liberauit, & socium habebit in gloria. Et biachium, inquit, meum auxiliatum est mihi. Item: Torcular calcui solus, & de gentibus non est vir mecum. Quid mihi ergo cum victoria, si nec in prælio fui? Impudentissime mihi arrogo vel gloriam absque victoria, vel victoriam sine pugna. Sed suscipite montes pacem populo, pacem suscipite nobis, nō gloriam, ipsi soli eam seruantes qui solus & pugnauit, & vicit. Ita quæso ita sit gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. At vero non bonæ sed planè iniquæ voluntatis est, qui nequaquā pace cōtentes, superbo oculo, & insatiabili corde inquietus anhelat, & ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinens, nec gloriam apprehēdens. Quis credat parieti, si se dicat parturire radium quem suscipit per fenestram? Aut si gloriētur nubes quod imbres genuerit, quis non irrideat? Mihi, liquido constat nec de carnalibus oriri, ruos aquarum, nec de labijs, vel dentibus verba prudentiæ, etsi sensus ultra corporeus non attingat. Si qua sane in sanctis digna laude vel admiratione inuicor, clara lucē veritatis disentiens, profecto reperio laudabilem siue mirabilem alijm apparere, atque

ahum esse, & laudo Deum in sanctis eius; siue sic Heliou; siue ille magnus Helas, mortuorū vique suscitatores, ipsi quidem suo non indiperio, sed ministerio foris exhibent nobis noua; & insueta: Deus vero in ipsis manens, ipse facit opera: inuisibilib; & inaccessibilis in se; in suis spectabilis atque mirabilis est, & solus mirabilis; qui facit mirabilia solus. Nec laus calami, laudabilis est pictura sine scriptura, nec gloria lingua; aut laborum sermo bonus Tempus est; *Ps. 71. d.* & Propheta loquatur: Numquid gloriabitur, inquit, securus contra eum qui secatur arces, aut exultabitur feris contra eum à quo trahunt? Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exaltetur baculus qui trahit lignum? sic contra Dominum omnis qui gloriatur, si non in Domino gloriatur. Si gloria dum est, Paulus me docuit vnde, & in quo. Gloria, inquit, nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ. Securus gloriatur, si teste conscientia de gloria conditoris nihil sibi usurpō. Securus plane: quia iam non contra Dominum, sed in Domino. Hæc nobis gloriatio non solum non prohibetur; sed & suadetur, cum dicitur: *Joan 5. g.* Gloriam ab inuicem queritis, & gloriam quæ à solo Deo est non vultis? Reuera gloriari in solo Deo, non nisi a solo Deo est. Nec mediocris ista gloria, quippe tam vera quam de veritate, & in veritate, tam cara, ut vix vel paucitas perfectorum perficerentur. *Ps. 61. b.* & gloriatur in ea: Eant ergo vani sui hominum, mendaces filij hominum, eant & decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nam sapiens gloriator probabit opus suum, atque ad lumen veritatis diligenter examinetur; & sic habebit in semetipso gloriam, & non in ore alterius. Stultus sum si cistella laborum tuorum gloriam meam credidero, & expeperō mendicare eam abs te cum habere voluerō. Nonne nempe in tuo arbitrio est probare nō, vel improbare prout volueris? Sed si retineo penes me, ipse fidelius seruo mihi: Imo nec mihi eam credo, ipsi potius repono seruandum, qui potens est depositum meum seruare in illum diem, cautus in custodiendō, fidelis in restituendo. Secura tunc erit vnicuique laus à Deo, his dumtaxat qui humanas laudes cōtempserint. Nam gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt, dicente etiam David: *Ps. 52. b.* Qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. Fratres, si hæc

scitis, nemo vestrum velit laudari in vita ista: quia quidquid hic fauoris captas quod ad Deum non retuleris, ipsi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis, tibi vnde? De vitæ sanctitate? Sed spiritus est qui sanctificat, spiritus dico, non tuus, sed Dei. Et si prodigijs aut signis effulgeas, in manu tua sunt, sed virtute Dei. An blanditur popularis fauor, quod verbum bonum; & bene forte deprompseris? Sed Christus donauit os, & sapientiam. Nam lingua tua, quod nisi calami scribæ? Et hoc ipsum mutuo accepisti. Talentum tibi editum est, repetendum cum vñura. Si inuentus fueris ad opus impiger, ad fructum referendum fidelis, pro labore tuo mercedem accipies; Si quo minus, tolletur à te talentum; & nihilominus exiget lucrum, & vocaberis seruus nequam, & piger. Omnis igitur de bonis multiformis gratie apparentis in vobis referatur ad ipsum laus, laudabiliū siquidem vniuersorum auctorem; & largitorem. Idq. non fecte, quemadmodum ab hypocritis: nec sola consuetudine, sicut a secularibus: sed nec quadam necessitate, ut in mēta ferendis oneribus applicantur: sed sicut delect sanctos, sinceritate fida, deuotione sollicita, hilaritate grata, sed non dissoluta. Immolantes itaque hostiam laudis, & reddentes vota nostra de die in diem, curemus omni vigilantia iungere sensum vsui, affectum sensui, exsultationem affectui, grauitatem exsultationi, humilitatem grauitati, liberatatem humilitati, quo interdum liberis purgata mentis passibus procedamus, & excedamus per inuistatas quasdam affectiones spirituales lætities in iubilis amor nitatibus; in lumine Dei, in suauitate, in spiritu sancto, probantes nos comprehensos in his quos propheta intuebatur cum diceret: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exsultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. At fortasse aliquis mihi dicat: Bene admones, sed si ea diceres, quæ tuo proposito conuenirent. Expectate paullisper. Non sum immemor. Nonne in manibus est id tractare quod dicitur: Oleum effusum nomen tuum? Hoc opus, hic labor est. Et quæ præmissimus, an fuerint necessaria, vos videritis. Nunc quod ad me attinet, quia hinc aliena non sint, paucis aduertite. Non recodamini in Sponsæ vberibus extremam commendatam esse sita uolentia vagenturum? Quid ergo consequentius quā

A
2. Tim.
3. c

Cat. 1. a
Aene. 6.

ut

vt eandem fragrantiam Sponsa, ne sibi arrogare, putetur, de Sponsi beneficio recognoscat? Cui plane sensui illa omnia quae praeter xauimus, subseruire cognoscitis. Quod vbera, inquit, mea sic redolent, & sic placent, nec studijs, nec meritis ascribo meis: sed tuae, o Sponse tribuo largitati, de oleo utique effuso nomine tuo. Hoc pro litterae consequentia. Ceterum explanatio ipsius capituli, cuius occasione super nequissimo vitio ingratitude praesentem sermonem tam in longum protraximus, tempus aliud; & aliud exordium sermonis desiderat. Nunc hoc solum admonitos vos esse sufficiat: si Sponsa utique de omni virtute sua, vel gratia minimè audeat sibi quippiam arrogare, quanto minus adolescentulae forte, quae nos sumus? Dicamus proinde & nos sponsae vestigia infestantes, dicamus: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Dicamus non verbo, & lingua tantum, sed opere, & veritate, ne forte (quod nimis vereor) dicatur & de nobis. Quoniam dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Dicamus ergo, dicamus, clamantes plus medullis cordis, quam labijs oris. Saluos fac nos Domine Deus noster, & congrega nos de nationibus, vt confiteamur nomini sancto tuo, non nostro, & gloriemur in laude non nostra, sed tua, in saecula saeculorum. Amen.

D De Ecclesia fidelium Christianorum: & de Synagoga Iudaorum perfidorum.
Sermo XI V.

Notus in Iudaea Deus, in Israel magnum nomen eius. Populus gentium qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, quae erat in Iudaea, & in Israel, voluitque accedere, & illuminari, vt qui aliquando non populus, nuunc populus esset lapsisque vnus angularis ambos in se parietes venientes de diuerso reciperet, & esset de cetero in pace locus eius. Porro fiduciam dabat inuitantis vox, quae iam sonuerat. Latamini gentes cum plebe eius. Ergo accedere voluit, sed vetuit synagoga, immundam asserens Ecclesiam de gentibus & indignam, idololatricam faciem, & ignorantiae caecitatem improperans, & dice-

bat: Tu enim quo merito? Noli me tangere. Cur inquit? An Iudaorum tantum Deus? *Rom. 3.* Nonne & gentium? Et si mihi certe meritum deest, sed non illi misericordia. Numquid solummodo iustus est? Est & misericors. *De Ps. 118.* veniant mihi miserationes tuae & viuam. *Et K* rursum: Misericordiae tuae multae Domine, *Ibidem.* secundum iudicium tuum viuifica me: quod nimium temperatum, misericordia est. Quid faciet iustus & misericors Dominus; altera gloriantes in lege, & applaudentes iustitiam sibi, nec indigente misericordia, sed despiciente ipsam, quae indiget, altera è regione propria cognoscente delicta, confidente indignitatem, renuente iudicium, flagitante misericordiam: quid inquam faciet iudex, & ille iudex cui & iudicare, & misereri sic vtrumque familiare est, vt neutrum altero familiarius? Quid sanè possit conuenientius, quam vt pro suo quaeque accipiat votum iudicium illa, ista misericordiam? Iudex iudicium quaerit, & habeat, gentes autem super misericordia honorant Deum. Est & iudicium, vt qui contemnunt Dei misericordiam iustitiam, & suam volunt constituere (quae profecto non iustificat, sed accusat) eidem suae iustitiae relinquuntur, opprimendi magis quam iustificandi.

Est quippe ex lege (quae neminem vnquam duxit ad perfectum) iugum, quod neque ipsi, neque patres eorum vnquam portare poterunt. Sed Synagoga fortis est, non curat onus leue, nec iugum suauem. Sana est, non est ei opus medico, nec vnctione spiritus. Confidit in lege, liberet eam si potest. Non autem data est lex, quae possit viuificare, in super & occidit. Litterae enim occidit. *2. Cor. 3.* Propterea, inquit, dico vobis, mortemini in peccatis vestris. Hoc ergo iudicium, o Synagoga, quod flagitas. Errore tuo caeca, & contentiosa desereris, donec plenitudo gentium (quae superba spernis, & munda repellit) introeat, & agnoscat etiam ipsa ipsi, qui notus in Iudaea Deus, quodque in Israel magnum nomen eius. Hoc quippe in iudicium venit Iesus in hanc mundum, *Ioan. 9. 3.* vt qui non vident videant, & qui vident caeci fiant. Ex parte tamen, quia non repellit Dominus plebem suam, & non desinat sibi ad semen Apostolos, & multitudinem credentium quorum erat cor vitium, & anima vna. Sed nec repellit in finem reliquias saluaturus. Iterum enim suscipiet Israel *Luc. 1. 6* puerum suum, & reconducat in misericordiam.

cordia suæ, ut de tibi quidem iudicium p̄se-
 rat comes misericordia, ubi nullum ipsa re-
 perit locum. Alioquin si pro meritis recepif-
 set, iudicium profecto sine misericordia ei
 qui non facit misericordiam. Habet quippe
 Iudæa oleum multum diuinæ notitiæ, idq̄
 in se tamquam in vase clausum auara reti-
 net. Petro, & non miseretur, nec commodat.
 Sola Dei cultum, sola noticiam, sola vult pos-
 sidere magnum nomen eius. Nec zelat sibi,
 sed inuidet mihi. Ergo tu Domine iudica iu-
 dicium meum, & nomē tuum magnum ma-
 gnificetur adhuc, & oleum, quod multū est,
 multiplicetur magis, crescat, ebulliat, effun-
 datur, deriuetur & in gentes, & sentiat om-
 nis caro salutare Dei. Quo pacto (vt vult
 Iudæus ingratus) tota in barba Aaron rema-
 neat vnctio salutaris? Nō barbæ, sed capitis
 est. Caput autem non barbæ solius, sed & rō-
 tius est corporis. Capiat sanē prima, non so-
 la. Refundat, & inferioribus niēbris, quod
 accepit ipsa desuper. Descendat descendat,
 & in vbera Ecclesiæ supernus liquor. Auida
 quippe nimis hunc sibi exprimere de barba
 non despicit. Perfusaq̄, rore gratiæ, vt se non
 ingratham probet, dicat: Oleum effusum no-
 men tuum. Sed exuberet quæso adhuc, &
 perueniat vsque in oram vestimenti, in me
 vtique omnium nouissimo, atque indignissi-
 mo, de vestimento tamen. Nam & ego illud
 mihi de maternis vberibus tamquam paru-
 lus in Christo iure profecto pietatis est flagi-
 to. Quod si murmuret homo cui de bonita-
 te oculus nequam est, Domine responde p̄
 me. De vultu tuo iudicium meum prodeat,
 & non de supercilio Israel. Imo respōde pro-
 te, & dic calumniatori, tibi quippe calūnia-
 tur, quod tribus gratis. Dic proinde illi: Vo-
 lo, & huic nouissimo dare similiter. Displi-
 cet Pharisæo. Quid iustitias? Ius meum, vo-
 luntas est iudicis. Quid iustius ad meritum,
 quid ad præmium ditius? An non licet ei,
 quod vult facere? Mihi quidem: misericor-
 dia, sed tibi minimè iniuria fit. Tolle quod
 tuū est, & vade. Si decreuerit saluare & me,
 quid tu perdis? Exaggera quantum vis meri-
 ta, & extolle sudores, melior est misericor-
 dia Domini super vitas. Fateor, non sustinui
 pondus dici, & æstus, sed iugum suauē, & o-
 nus leuē p̄ beneplacito patris familias por-
 to. Opus meum vix vnius est horæ: & si plus,
 præ amore non sentio. Iudæus proprias exer-
 chet vires, mihi probare libet, quæ sit volun-
 tas Domini bona, & beneplacitas, & perse-

ctat: Ex ea sane operis ac temporis dāna mi-
 hi refarcio. Ille pacto conuentionis, ego pla-
 cito voluntatis innoto: credo, & non ad in-
 pientiam mihi. Nam vita in voluntate eius.
 Illa mihi reconciliat patrem, illa heredita-
 tem restituit, etiam cumulationi gratia sym-
 phoniæ, & cantus, & epularū, ac totius exsul-
 tantis famuliæ celeberrimā gaudia suscitāt
 mihi. Si indignatur frater meus senior ille,
 qui hōdum comedere maullit cum amicis
 suis foris; quam mecum in paterna domo
 vitulum saginatum, respondebitur illi: Epu-
 lari, & gaudere oportet, quia hic filius meus
 mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuen-
 tus est. Adhuc Synagoga foris epulatur cum
 amicis suis demonibus, quibus satis placet,
 quod hōdum peccati insipienti deuorat trās-
 glutiens, & reponens, atque quodammodo
 occultans sibi illud in ventre fœcordiæ, & in-
 sapientiæ suæ, dum contemnens Dei iusti-
 tiam, & suam volens constituere, dicit se nō
 habere peccatum, nec morte egere vituli sa-
 ginati, mundam siquidem iustamq̄, ex legis
 operibus se reputans. At verò Ecclesia scis-
 so velo occidentis litterę in morte Verbi cru-
 cifixi, audacter ad eius penetralia præeunte
 spiritu libertatis irumpit, agnoscitur, placet,
 sortitur amulæ locum, fit sponsa, si uirum
 præreptis amplexibus, & in calore spiritus
 Christo Domini cui conficitur inhaerens;
 stillatæ ac fundite vndique sui oleum exsul-
 tationis, hoc illa præ participibus suis exci-
 piens, ait: Oleum effusum nomen tuum.
 Quid mirum si yngitur, quæ vndum am-
 plectitur? Ecclesia ergo recumbit in tus, sed
 Ecclesia interim perfectorum. Spes tamen
 est, & nobis. Excubemus pro foribus, qui
 minus perfecti sumus, spe gaudentes. Spon-
 sus, & sponsa soli interim intus sint, mutuis
 secretisq̄ fruuntur amplexibus, nullo strē-
 pitu carnalium desideriorum, nullo corpo-
 reorum phantasmatum perturbante tumultu.
 Turba verò adolescentularum, quæ abs-
 que huiusmodi inquietudinibus nondum
 esse possunt, foris expectet. Expectentq̄
 securè, scientes ad se illud spectare, quod le-
 gunt: Adducentur regi virgines post eam,
 proximæ eius afferentur tibi. Et vt quæque
 sciat cuius spiritus sit; virgines dico illas,
 quæ ante Christo fœderatæ, quam fœdata
 mundi complexibus, ipsi firmi ter perseue-
 rant, cui se tanto felicius quanto maturius
 deuouerunt: proximæ verò, quæ pristinam
 suam deformitatem in qua mudo huic quā-
 doque

Iac. 2. 6
 3. 1
 Can. 1. c
 G
 Math. 20. 6
 Ps. 62. a

Luc. 11.
 H
 Ibidem
 Ps. 44. d
 doque

doque conformes, mundi principibus, id est spiritibus spurcis in omni carnali concupiscentia sese turpiter prostituerant, tandem aliquando erubescerent, & exeuntes in noui hominis formam, quanto serius, tanto sincerius reformare festinant. Et hæc & illæ sanè proficiant, non deficiant neque fatigentur, etsi necdum plenè in se sentiunt unde dicant & ipsæ: Oleum effusum nomen tuum. Nec enim audent adolescentulæ per se facere verba Sponsi. Tamèn si magistræ vestigijs pressius inhaerere student, effusi olei saltem odore delectabuntur, & incitabuntur etiam de odoris perceptione cupere & quærere potiora. Frequenter ego ipse (quod fateri non verecundor) maximeq. in initio conuersionis meæ, corde durus & frigidus, & quærens quæ uellet diligere anima mea; nec adhuc enim diligere poterat quem nondum inuenerat, aut certe minus quam uellet diligebat, & ob hoc quærere ut magis diligeret, quem nequam quæreret, nisi iam aliquatenus dilexisset. Cum ergo cum quærerem in quo recalesceret atque requiesceret spiritus meus, utique torpens & languens, nec vlla de parte occurreret qui succurreret, per quem uidelicet profusa rigens quæ sensus stringebat internos dissolueretur, & uernalis illa suauitas ac spiritualis amœnitas reuertetur, tunc magis ac magis languebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio; tristis penè & despirans, & nullatenus secum illud: A facie frigoris eius quis sustinebit? cum subito forte ad assatum vel etiam aspectum cuiuspiam spiritualis perfectiq. uiri, interdum & ad solam desuncti seu absentis memoriam stabat spiritus & fluebant aquæ: & erant mihi lacrymæ illæ panes die ac nocte. Quidnam istud nisi odor exhalâtis uinctiõnis qua erat ille perfusus? Nonne enim uinctio, quæ ad me nimirum nisi homine mediante nõ pertingebat. Eapropter etsi gaudebam de munere, confundebar tamen & humiliabar quæ sola ad me tenuis exhalatio, & non pinguis aspectio peruenisset. Oloratu quippe delectatus, non tactu, indignum me proinde cognoscebam cui per se ipsum dulcesceret Deus. Et nunc id ipsum si accidat, auidus quidem suscipio munus indultum, gratumq. habeo: sed dolens doleo per me ipsum non meruisse, atque (ut dicitur) de manu in manum minimè accepisse, cum obnixè id peterem. Pudet nimirum magis ad homines

quam ad Dei moueri memoriam. Et nunc cum gemitu clamo: Quando ueniam & apparebo ante faciem Dei? Exultimo & alios quos uestrum idem esse expertos, & experiri interdum adhuc. Quia in re quid sentientium nisi quod nostra aut superbia conuincitur, aut humilitas custoditur, aut fraterna caritas nutritur, aut desiderium excitatur? Vnus idemq. cibus & ægroto est medicina, & ægrotatius diæta. Porro & debiles confortat, & delectat ualentes. Vnus idemq. cibus & languorem sanat, & seruat sanitatè: & corpus nutrit, & palato sapit. Sed redamus ad uerba Sponsi, & sic curemus audire quæ ait, ut studeamus sapere & quod sapit. Sponsa (ut dixi) Ecclesia est. Ipsa est cui plus dimissum est, & quæ plus diligit. Quod æmula improperat ei ad conuicium, hoc sibi ipsa in se habet ad commodum. Inde mansuetior ad correptionem, inde patientior ad laborem, inde adentior ad amorem, inde sagacior ad cautelam, inde humilior pro conscientia, inde acceptior pro uerecundia, inde ad obediendum paratior, inde ad gratiarum actionem deuotior ac sollicitior. Denique illa (ut dictum est) miraturante & memorate merita sua, & labores, & pòdus diei, & ætus. Ecclesia beneficium recolit dicens: Oleum effusum nomen tuum. Hoc planè testimonium Israël ad consistendum nomini Domini: Non tamen Israel secundum carnem, sed eius qui secundum spiritum est. Nam hoc ille quo pacto dicat? Non quod non habet oleum, sed non habet effusum. Habet, sed reconditum, habet in codicibus, sed non in cordibus. Foris hæret in littera: contrectat manibus vas plenum, sed & clausum, nec aperit ut uingatur. Intus intus est uinctio spiritus, aperit, & uingere, & iam non eris domus exasperans. Quid facit oleum in uasis, si non sentias & in membris? Quid tibi prodest piium saltatoris homè lectitare i libris, nec habere pietatem in moribus? Oleum est, Effundit, & senties uirtutem eius, quæ triplex est. Sed Iudæus ista fastidit, uos audite. Uolo dicere cur nome Sponsi oleo comparetur, quod nondum dixeram. Et tres huius rei occurrunt cause. At quoniam pluribus uocabulis appellatur (eo quod nullum quo propriè dicatur inuenitur, ineffabilis quippe est) prius nobis inuocandus est Spiritus sanctus, ut de multis unum quod uult hoc loco intelligi (quoniam scripto designare

K

Ps. 147.

Ibidem.

Ps. 41. a

L

Cant. 1. a

Ps. 121.

M

designare non placuit) per se nobis aperire dignetur. Sed hoc quoque aliis. Nam etsi in promptu nunc essent omnia, & neque vos onerati, nec ego fatigatus essem, hora tamen finem indicit. Tenete in quo attentos vos reddidi, ut non sit casus necesse repetere. Hoc incumbit, hoc in manibus est, docere scilicet cur nomen Sponsi oleo comparetur: & quod de nominibus. Et quoniam non possum ego à me dicere quidquam, indicta oratio est, ut nobis Sponsus ipse reuelet per spiritum suum Iesus Christus Dominus noster, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

A Qualiter hoc nomen Iesus est medicina salubris fidelibus Christianis in omnibus aduersis. Sermo XV.

3 ap. 1. b
1 sa. 58. c

B Enignus est spiritus sapientiae, & non consuevit esse difficile se inuocantibus, qui saepe & antequam inuocetur, dicit: Ecce adsum. Audite iam quod orantibus vobis per me indicare dignatur de eo, quod heri ad hoc ipsum distulimus, & orationum uestrarum fructum tempestinum percipite. En ostendo nomen quod oleo merito comparatur, & quo merito, dicam. Multa quidem Sponsi vocabula sparsa per omnem diuinam paginam legimus, sed in duo ea vobis vniuersa completor. Nullum ut arbitror reperietis, quod non aut pietatis gratiam, aut potentiam maiestatis sonet. Spiritus ita dicit etiam per se familiaribus organum. Duo haec audiui: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Ergo secundum maiestatem sanctum & terribile nomen eius. Secundum pietatem non est nomen aliud sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Sed exemplis magis perspicuum fiet. Hoc est, inquit, nomen quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. Nomen patientiae est. Item: Et vocabitur nomen eius Emmanuel. 1a. 13. b Pietatem insinuat item ipse de se: Vos vocatis me, ait, magister & Domine. Primum gratiae est, secundum maiestatis. Non enim minus pium est docere animum scientiam, quam praebere escam corpori. Rursum propheta: Vocabitur, inquit, nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis. Primum, tertium, & quartum, maiestatem sonant, reliqua pietatem. Quod horum ergo effunditur? Profecto maiestatis ac patientiae nomen, in id

quod est pietatis & gratiae, quodammodo transfunditur, ipsumque effunditur abunde per Iesum Christum Salvatorem nostrum. Nomen (verbi causa) quod Deus est, nomen in id quod est nobiscum Deus, hoc est in Emmanuel liquefit & deficit? Sic admirabilis in id quod est consiliarius, sic Deus & fortis in ea quae sunt pater futuri saeculi, & princeps pacis. Et Dominus iustus noster, misericors & miserator Dominus. Non dico nouum quid: quondam quoque nihilominus Abrahā in Abraham, & Sarra in Sarra effusa sunt, & iam tunc salutiferæ effusionis celebratam praefiguratumque mysterium recordamur. Vbi iam illud quod apud antiquos tam terribiliter quam frequenter intonare solebat, Ego Dominus, Exo. 20 ego Dominus? Mihi dicitur oratio, cuius principium nomine dulci paterno sequentiū obtinendarum petitionū praebet fiduciam. Leu. 20 Nu. 35 Serui nominantur amici, & resurrectio non tantum discipulorum, sed fratris nunciatur. Nec mirum si cum venit plenitudo temporis, facta est effusio nominis. Deo quippe per Iohelē promiserat adimplente, & effundente de spiritu suo super omnem carnem, cum tale aliquid & apud Hebraeos olim contigisse legam. Credo vos praueolare & scire iam quid dicere velim. Quale erat inquam, quod sciscitanti Moyse primo responsum est: Ego sum qui sum, & qui est, misit me ad vos? Nescio an vel ipse Moyses caperet sic, si non videlicet effunderetur. Sed fufum est, & captum est. Nec modo fufum, sed & effusum. Nam infusum iam erat. Iam cali habebat illud: iam Angelis innotuerat. Est autem foris missum: & quod Angelis ita erat infusum, ut esset & priuatum, effusum & in homines est, ita ut iam tunc merito clamaretur de terra. Oleum effusum nomen tuum, si non ingrata plebis exosa pernicacia obstruisset. Ait. u. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Currite gentes, ad manum est salus, effusum est nomen quod quicumque inuocauerit, saluus erit. Angelorum Deus, etiam hominum Deum se nominat. Oleum misit in Iacob, & cecidit in Israel. Dicite fratribus vestris: Date nobis de oleo vestro. Si noluerit, rogate Dominum olei ut mittat & vobis. Dicite: Aufer opprobrium nostrum. Ne quaso insultet maleuolus dilectae tuae, quam a sinibus terrae euocare placuit tibi tanto utique dignatius, quanto minus dignam. Decet ne obsecro ut benigni patrisfamilias inuitatos.

Exo. 20
Leu. 20
Nu. 35
1 sa. 27.
Iohel. 2.
C
Exod. 3.
Cant. 1. a
Exo. 3. a

Ps. 61. c

Ps. 110. b

Act. 4. c

1er. 23. b

1 sai. 7. c

1a. 13. b

2 sai. 9. b

inuitatos seruus nequam excludat? Ego sum
(ait) Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus
Iacob. Et non amplius? Effunde, effunde, aperi
manū tuam adhuc, & imple omne animal
benedictione. Veniant ab Oriēte, & Occidēte,

in regno celorum. Veniant veniant tribus
tribus Domini: testimonium Israel ad cōfi-

tendum nomini Domini. Veniant, & recū-
bant, epulentur & delectentur in lätitia, &
vnus vbique resonet in voce exultationis
& cōfessionis sonus epulantis: oleū effusum
nomen tuū. Vnū scio, si Philippū & Andream
habuerimus ostiarios, repulsam omnino nō
patimur quicumque oleū petimus, quicumque

uolumus Iesum videre. Incunctātēter Philip-
pus dicit Andree: Andreas autem, & Philip-
pus dicent Iesu. Iesus autem quid? Profecto
quod Iesus. Nisi granum frumenti cadens
in terram mortuum fuerit, ipsum solum ma-
net. Si autem mortuum fuerit, multum fructum
affert. Moriarur igitur granum, & surgat
genitum seges. Oportet pati Christum,
& resurgere à mortuis, & prædicari in no-
mine eius penitentiam, & remissionem pec-
catorum non solum in Iudæam, sed etiam
in omnes gentes, quatenus ab vno nomine
quod est Christus, nulliā millium creden-
tium Christiani dicantur, & dicant: Oleum
effusum nomen tuum. Agnosco enim no-
men quod in Isaiā legi. Seruos suos, inquit
vocabit nomine alio, in quo qui benedictus
est super terram, benedicetur in Domino.
Amen. O nomen benedictum. O oleum
vsquequaque effusum. Quousque de celo
in Iudæam, & inde in omnem terram excur-
rit, & de toto orbe clamat Ecclesia: Oleum
effusum nomen tuum. Effusum planè, quod
non solum cæli terrasq; perfudit, sed asper-
sit & inferos, adeo vt in nomine Iesu omne
genū flectatur, Cælestium, Terrestrium, &
Inferorum, & omnis lingua confiteatur, &
dicat: Oleum effusum nomen tuum. Ecce
Christus, ecce Iesus, vtrumque infusum an-
gelis, vtrumque effusum in homines, & illos
homines qui computruerant tamquam iu-
menta in stercore suo, homines, & iumenta
saliens, quemadmodum multiplicauit mise-
ricordiam suam Deus. Quam carū, quam
vile. Vile, sed salubre. Si vile non esset, non
mihi effunderetur. Si salubre non esset, non
me lucraretur. Particeps nominis sum sum
& hereditatis. Christianus sum, frater Chri-
sti sum. Si sum quod dico, heres sum Dei,

coheres autem Christi. Et quid mirum si
Sponsi effusum est nomē, cum ipse quoque
effusus sit? Nam semetipsum exinanuit for-
mam serui accipiēs. Denique ait: Sicut aqua
effusus sum. Effusa est plenitudo Diuinitatis
habitās super terram corporaliter, vt de illa
plenitudine omnes, qui corpus mortis gesta-
mus caperemus, ac vitall' odore repleti dice-
remus: Oleū effusum nomē tuum. En quod
nomen effusum, & qualiter, & quatenus.
Cur vero oleū? Nam hoc nondū dixi. In ser-
mone superiore dicere cōperā, sed interue-
nit subito aliud quod prædicandum videba-
tur: quamquam intermiserim vltra quam
credidi. Quod non aliud esse reor, nisi quod
fortis mulier sapientia misti manum ad co-
lum, & digiti eius apprehenderunt fufum.
Nouit enim modicam lanam vel linū in lon-
gum producere filū, atque in tela extende-
re latitudinē. & sic omnes domesticos suos
vestire duplicibus: Est proculdubio inter o-
leum & nomē sponsi similitudo, nec ocioso
Spiritus sanctus alterutrum cōparauit. Ego
autem dico in triplici quadā qualitate olei,
quod lucet, pascit, & vngit si vos melius non
habetis. Fouet ignem, nutrit carnem, lenit
dolorem, lux, cibus, medicina. Vide idē nunc
& de Sponsi nomine. Lucet prædicatum, pā-
scit recogitatum, inuocatum lenit, & vngit.
Ei percurramus singula. Vnde putas in to-
to orbe tanta, & tam subita fidei lux nisi de
prædicato Iesu? Nonne in huius nominis
lucē Deus nos vocauit in admirabile lumen
suum, quibus illuminatis, & in lumine isto
videntibus lumen, dicat merito Paulus: Fui-
stis aliquādo tenebræ, nunc autē lux in Do-
mino. Hoc denique nomen coram regibus,
& gentibus, & filijs Israel portare iustus est
idē Apostolus, & portabat nomen tāquā lu-
men, & illuminabat patriā, & clamabat vbi-
que. Nox præcessit, dies autē appropinquauit.
abijciamus ergo operā tenebrarū, & indua-
mur arma lucis, sic, vt in die honestē ambule-
mus. Et monstrabat omnibus lucernā super
cādelabrū, annuncians in omni loco Iesum
& hūc crucifixum. Quō lux ista insplenduit
ac perstrinxit cunctōrū intuentium oculos,
quando de ore Petri tāquā fulgur egrediēs,
claudi vnus corporales plantas solidauit, &
bases, multosq; spiritualiter cæcos illumina-
uit. Numquid non ignē sparsit cū ait: In no-
mine Iesu Christi Nazarenī surge & ambu-
la? Nec tantum lux est nomē Iesu, sed est &
cibus. An non toties confortaris, quoties re-

Phil. 2. a
P. 21. c

Prouer. 31. d

Eph. 5. b

Rom. 13.

Act. 3. a

at. 8. b

. 121.

. 41. a

. 12. c

idem.

. 65. d

bil. 2. b

E

om. 8. c

corda.

cordaris? Quid equè mentem cogitantis impinguat. Quid ita exercitatos reparat sensus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honestos, castas fouet affectiones? Aridus est omnis anima cibus, si non oleo isto infunditur. Insuper est, si non hoc sale conditur. Si scribas, non sapit mihi nisi legero ibi Iesum. Si disputes aut cõferas, non sapit mihi nisi sonuerit ibi Iesus. Iesus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Sed est & medicina. Tristatur aliquis nostrum: veniat in cor Iesus, & inde saliat in os, & ecce ad exortum nominis lumè, nubili omne diffugit, redit ferenum. Labitur quis in cimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando: nonne si inuocet nomè vite, confestim respirabit ad vitam? Cui aliquando stetit ante faciem salutaris nominis, duritia (vt affolet) cordis, ignauitè corpor, rancor animi, languor accidit? Cui fons fortè siccatus lacrymarum, inuocato Iesu non continuo erupit superior, fluxit suauior? Cui in periculis palpitati, & trepidanti, inuocatum virtutis nomen non statim fiduciam præstitit, depulit metum? Cui quaso, in dubijs astanti, & fluctuanti, non subito ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti, iam iamq. deficienti, si nomen adiutorij soluit, defuit fortitudo? Nimirum morbi, & languores animæ isti sunt, illi medicina. Denique, & probare licet. Inuoca me, inquit, in die tribulationis erua me, & honorificabis me. Nihil ita ire impetum cohibet, superbiè tumorem sedat, sanat linoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum, exstinguit libidinis flammam, sitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat puriginem. Siquidem cum nomino Iesum, hominem mihi propono mitem, & humilè corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate cõspicuum, eundemq. ipsum Deum omnipotentem, qui suo me & exemplo sanet, & roboret adiutorio. Hac omnia simul mihi sonant cum insonuerit Iesus. Sumo itaque mihi exempla de homine, & auxiliù à potente, illa tamquam pigmentarias species, hoc tamquam vnde acuiam eas, & facio cõfectionem, cui similem medicorum nemo facere possit. Hoc tibi electuarum habes ò anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius quod est Iesus, salutiferum certe, quodque nulli vmquam pesti tuæ inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit,

semper in manu, quo tui omnes in Iesum & sensus dirigantur, & actus. Denique, & inuitatis: Pone me, inquit, signaculum in corde tuo: signaculum in brachio tuo. Sed hoc aliàs. Nunc verò habes vnde & brachio medearis, & cordi. Habes inquam in nomine Iesu vnde actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas: itemq. vnde tuos sensus aut serues ne corrumpantur, aut si corrumpantur, sanes. Habuit & Iudæa quosdam Iesus, quorum vacuis gloriatur vocabulis. Ille enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris est vsque adhuc, fame & infirmitate laborans. Et non sanabitur nec satiabitur quousque scias meum Iesum dominari Iacob, & finium terræ, & cõuertatur ad vesperam, & famem patiatur vt canes, & circumueat ciuitatè. Et illi quidem præmissi sunt tamquam baculus ad mortuum, prophetam præuenientes, & sua interpretari nomina nequierunt. Vacua quippe erant. Superpositus morti tuo baculus est, & non erat vox neque sensus, quoniam baculus erat. Descendit qui baculum misit, & mox saluum fecit populum suum à peccatis eorum, probans se esse quod dicebatur: Quis est hic qui etiã peccata dimittit? Nimirum qui dicit: Salus populi ego sum. Iam vox, iam sensus est, & patet eum nõ inane portare nomen instar priorum. Sentitur insula salus, & beneficiù non tacetur. Intus sensus, foris vox. Compungor, & confiteor, & confessio vitam indicat. A mortuo enim tamquam qui non est, perit confessio. Ecce vita, ecce sensus. Suscitatus perfectè sum, integra est resurrectio. An aliud mors corporis est, nisi cum sensu priuatur, & vita? Peccatù quod mors animæ est, nec compunctionis mihi sensum, nec confessionis reliquerat vocem, & eram mortuus. Venit is qui peccata dimittit, & vtrumque restituit: & dicit animæ meæ. Si us tua ego sum. Quid inueni si cedit mors vbi vita descendit? Iam corde creditur ad iustitiam, & ore confessio fit ad salutem. Iam oscitat puer, & oscitat septies, & dicit: Septies in die laudem dixi tibi Domine. Videte hunc septenarium. Sacer numerus est, non vacat. Sed melius hoc alij seruamus sermoni quo famelici, & non fastidiosi, ad tam bonas epulas accedamus, inuitante nos Spõso Ecclesie Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Cat. 3. 1

4. Reg. 4

Mat. 2. 1

Ecc. 17. 6

Pf. 34. 8

Ro. 10. 5

4. Reg. 4.

Pf. 118. 8

a

Pf. 42. c

R De cordis contritione, & de tribus speciebus
vera confessionis. Sermo XVI.

Quid sibi ergo vult septenarius iste? Nescio. n. an ita simplex quispiam in nobis sit qui ociosas esse has vices, & numerum hunc putet fortuitum. Ego nec illud vacare reor quod Propheta incumbens super mortuum, ad mensuram puerilis corporis sese contraxit, os suum ori illius coniunxit, oculisq. oculos, & manibus manus. Spiritus sanctus sic omnia fieri, & sic scribi fecit, ad eruditionem proculdubio illorum spirituum quos corrupti corporis circumuenit infida societas, ac stulta mundi sapientia desipere docuit. Corpus quippe quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitatem. Propterea nemo miretur ac moleste accipiat si in his scrutandis tamquam quibusdā Spiritus sancti apothecis curiosus existo, cū sciam quia sic viuunt, & in talibus vita spiritus mei. Dico tamen his qui prauolantes ingenio, in omni sermone ante penē flagitant finem, quā principium teneat: debitorem me etiam tardioribus esse, & maximē. Sed nec studium tam esse mihi vt exponam verba, quā vt imbuam corda. Et haurire, & propinare me oportet, quod non fit celeriter percurrendo, sed tractando diligenter, & exhortando frequenter. Quamquam & præter spem quoque meam diu nos discussio detinuit Sacramentorum. Putaui fateor vnum ad hoc sermonem sufficere: si uamq. istam, vmbrosam latebrosamq. allegoriarum pertransire nos citō: & ad planiciem moralium sensuum itinere dieci quasi vnus peruenire: sed secus contigit. Biduum quippe iam in eo expendimus: & adhuc restat via. Ictus oculi eminens summitates ramorum, & montium cacumina peruolabat: sed vallium subteriacens vastitas, & densitas dumetorum frustrabatur obtutus. Numquid (verbi gratia) Helisei miraculum prauideri valebam, quia nobis videlicet de gentium vocatione, & repulsione Iudaeorum disserentibus, ita de subito in medium profiliret? Et nunc quandoquidem incidimus, non pigeat nos paululum immorari, consequenter ad id quod intermittimus, postea reuersuros. Si quidem animarum cibis nihilominus est iste. Canibus quoque ac venatoribus plerumque contingit, à bestia, quam aggressi erant, desistere, & sequi

aliam quæ inopinantibus fortē occurrerit. Non paruum fiducia robur præstat mihi, quod magnus ille vir Propheta potens in opere, & sermone, de excelso monte caelorum descendens uisitare dignatus est me, cum sim cinis, & puluis: misereri mortuo, inclinare se iacenti, contrahi & coæquari paruo, caeco partiri lumen oculorum suorum, & os mutum oris proprii osculo soluere, debilesq. manus suarum roborare contactu. Snauius ruminio ista, & replentur viscera mea, & interiora mea saginantur, & omnia ossa mea germinant laudem. Hoc semel contulit vniuersitati, hoc quotidie sin-
M
gulis in uobis actitari sentimus, & cordi scilicet tribui intelligentiam lumen, & ori adificationis verbum, & manibus opus iustitiae. Dat sentire fideliter, dat proferre viriliter, dat efficaciter adimplere. Et est funiculus tri-
Eccle. 4. c
plex, qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahēdas post se ad regna caelestia: si rectē sentias, si dignē proloquaris, si viuendo confirmes. Oculis suis tetigit meos, interioris hominis frontē claris luminaribus ornans, fide & intellectu. Ori meo iunxit suum, & mortuo signum pacis impressit: quoniam cum adhuc peccatores essemus reconciliauit nos Deo, iustitiae mortuos. Os ori applicuit, iterato inspirans in faciem meam spiraculum vitæ: sed sanctioris, quam primo. Nam primo quidem in animam viuentem creauit me: secundo in spiritum viuificantem reformauit me. Manus suas, meis superposuit, exemp'um præbens bonorum operum, formam obedientiae: aut certē manus suas misit ad fortia: vt doceret manus meas ad proelium, & digitos meos ad bellum. Et oscitauit, inquit, puer septies. Sufficiebat ad gloriam manifestandi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas, & insignis numerus mysterij admonent. Si illud ingēs vniuersi humani generis primum quidem exanime corpus attendas: vides vbique Ecclesiam (ex quo vitā Propheta incumbente recepit) quasi septies oscitare, quia septies in die laudem dicere
Ps. 118.
confueuit. Si reipsum aduertas, in hoc te noveris vita viuere spirituali, ac mysticum hūc implere numerum, si sensualitatis tuæ quinarium, caritatis binario subijcias, exhibesq. (iuxta Apostolum) membra tua seruire iustitiae in sanctificationem, quæ prius exhibuisti seruire iniquitati ad iniquitatem: aut certe si eundem quinarium proximo-

rum salutem impertiens, ad perficiendum
A septenarium duo hæc adicias, misericordiam
 scilicet, & iudicium cantare Deo. Habeo, &
 alias septem oscitationes: septem videlicet
 experimenta, sine quibus vera, & certa salus
 rediitui spiritus minime constat, quattuor
 ad sensum compunctionis; tria ad confes-
 sionis solum pertinentia. Si viuis, si vox, si
 sensus est, tu quoque eadem in te recognos-
 cis. Porro sensum ex integro recuperasse
 te scias, si tuam conscientiam quadruplici
 sentis compunctione morderi: pudore gemi-
 no, & gemino metu: nam vitam ad per-
 sciendum septenarium triplex confessionis
 species attestatur, de quibus postea videbitur.
 Nonne & sanctus Ieremias in suo plan-
 ctu obseruat hunc numerum? Et tu igitur in
 tua pro te lamentatione formam habens
 propheticam, Deum cogita factorem tuum,
 cogita & benefactorem, cogita patrem, co-
 gita Dominum. Ad omnia reus es, plange
 per singula. Ad primum, & vltimum respon-
 deat timor tuus: ad duo media pudor. Pater
 sanè non metuitur, cum pater sit. Patris enim
 est misereri semper, & parere. Et si percu-
 tit, virga non baculo percutit, & cum per-
 cussit sanat. Paterna vox est: Percutiam,
 & ego sanabo. Non est proinde quod à pa-
 tre formidès, qui est quandoque seriuus vt
 emendet, nunquam tamen vt vindicet. At
 vero cogitantem, quod patrem offende-
 rim, est certè quod pudeat; etsi non quod
 terreat. Voluntarie genuit me verbo veri-
 tatis, non stimulo carnalis cupiditatis ex-
 cussit, quemadmodum genitor carnis meæ.
 Deinde etiam non pepercit vnigenito pro
 sic genito. Ita ipse quidem patrem se exhi-
 buit mihi, sed non ego me illi vicissim filiū.
 Quam fronte attollo iam oculos ad vultum
 patris tam boni tam malus filius? Pudet
 indigna gessisse genere meo, pudet tanto pa-
 tri vixisse de generem. Exitus aquarum de-
 ducite oculi mei, operiat confusio faciem
 meam, vultum meum pudor suffundat, occupetq.
 caligo. Deficiat in dolore vita mea, & anni
 mei in gemitibus. Proh pudor, quæ
 fractum habui in quibus nunc erubescō?
 Si in carne seminavi, de carne non metam
 nisi corruptionem. Si in mundo, & ipse
 transit, & concupiscentia eius. Quid? Ca-
 duca: vana, & prope nulla, & quorū finis
 mors est, infelix, & infans præferre non
 erubui æterni patris amori, & honori. Con-
 fundor confundor audire: Si ego pater:

ubi est honor meus? Sed, & si pater non
 esset: obrueret me beneficijs. Instaurat
 aduersum me testes (vt alia innumera ta-
 ceam) huius corporis victum, & vsū tem-
 poris huius, & super omnia sanguinem di-
 lecti filij clamantem de terra. Pudet in-
 gratitudinis, quamquam ad confusiois cu-
 mulum arguat etiam reddidisse mala pro
 bonis, & odium pro dilectione. Minime qui-
 dem mihi à benefactore, sicut nec à patre
 timendum. Verus quippe beneficus est,
 dans affluenter, & non improperans. Non
 improperat dona, quia dona sunt: & bene-
 ficia sua mihi dedit, non vendidit. Deni-
 que sine penitentia sunt dona eius. At
 quanto de illo benignius, tanto de me in-
 dignius sentire cogor. Erubescō, & dolo
 nihilominus anima mea, quoniam etsi il-
 lum non repetere & non improperare de-
 cet: nos tamen omnino dedecet ingratos
 immemoresq. existisse. Heu, quid vel nunc
 tandem retribuam Domino pro omnibus
 que retribuit mihi? Quod si segnior fortè
 suas partes minus exsequitur pudor: timor
 sanè excitetur in adiutorium. Excitetur, vt
 exciet. Sepone parum pia vocabula bene-
 factoris, & patris, atque ad austeriora con-
 uertetur. Nempe qui legitur pater misericor-
 diarum, & Deus totius consolationis: legi-
 tur nihilominus Deus vltionum Dominus.
 Legitur Deus iudex iustus & fortis. Legi-
 tur terribilis in consilijs super filios homi-
 num. Legitur Deus zelans. Quod pater
 est, quod beneficus est, tibi est quod Domi-
 nus ac creator, sibi. Etenim propter semet-
 ipsum fecit omnia, scriptura teste. Qui er-
 go quod tuum est tibi defendit ac seruat,
 putas, & pro se aliquando non zelabit:
 putas sui non requiret principatus hono-
 rem? Propter hoc irritauit impius Deum,
 quia dixit in corde suo, non requiret. Et
 quid est in corde suo dicere, non requiret,
 nisi non metuere quod requirat? Sed re-
 quiret vsque ad nouissimum quadrantem:
 requiret, & retribuet abundanter facienti-
 bus superbiam. Requiret à redempto ser-
 uitium, honorem, & gloriam ab eo quem
 plasmauit. Esto quod dissimulet pater,
 ignoscat beneficus, sed non Dominus, &
 creator. Et qui parit filio, non pariet
 figmento, non pariet seruo nequam.
 Pensa eius sit formidinis & horroris, tu-
 um atque omnium contempsisse factorem,
 offendisse Dominum maiestatis. Maiestatis
 est

Malach
 1, 4
 Iac. 1, 1
 C
 Pf. 117
 2. Cor.
 1, 4
 Pf. 93.
 Psal. 7.
 Pf. 65.
 Exod.
 20. 6
 Pf. 30.

est timeri, Domini est timeri, & maxime hu-
 ius maiestatis, huiusque Domini. Nam si
 reum regie maiestatis quamvis humanæ,
 humanis legibus plecti capite sancitum sit,
 quis finis contententiū Diuinam omnipo-
 tentiam erit? Tangit montes, & fumigant:
 & tam tremendam maiestatem audet irrita-
 re vilis puluiculus, vno leui flatu mox dis-
 pergendus, & minimè recolligendū? Ille
 ille timendus est, qui postquam occiderit
 corpus, potestatem habet mittere & in ge-
 hennam. Pauco gehennam, pauco iudicis
 vultum, ipsis quoque tremendum Angeli-
 cis potestatibus. Contremisco ab ira poten-
 tis, à facie furoris eius, à fragore ruentis
 mundi, à conflagratione elementorum,
 à tempestate valida, à voce Archangeli, & à
 verbo aspero, Contremisco à dentibus be-
 stie infernalis, à ventre inferi, à rugientibus
 preparatis ad escam: horreo vermem
 rodentem, & ignem torrentem, fumum
 & vaporem & sulphur, & spiritum procel-
 larum. Horreo tenebras exteriores. Quis
 dabit capiti meo aquam, & oculis meis fon-
 tem lacrymarum, vt præueniam fletibus
 fletum, & stridorem dentium, & manuum
 pedumq. dura vincula & pondus catena-
 rum prementium, stringentium, vrentium,
 nec consumentium? Heu me mater mea,
 vt quid me genuisti filium doloris, filium
 amaritudinis, indignationis & plorationis
 æternæ? Cur exceptus genibus, cur lacta-
 tus vberibus, natus in combustionem, &
 cibus ignis? Qui sic afficitur, sensum pro-
 culdubio recuperavit, & in duplici metu
 isto, itemq. pudore illo æquè duplici ha-
 bet oscitationes quattuor. Tres quæ restant
 ex voce confessionis adijciēt, & nequa-
 quam dicetur iam de eo, quod non sit vox
 neque sensus, si tamen de corde humili,
 simplici, fideliqu. processerit illa confessio.
 Omne ergo quod remordet conscientiam,
 confitere humiliter, purè, fideliter, & has
 vices implesti. Sunt qui gloriantur cum ma-
 le fecerint, & exultant in rebus pessimis:
 quos notans Propheta: Peccata sua, inquit,
 prædicauerunt sicut Sodoma. Verum hos
 ab hac disputatione tanquā sæculares amo-
 ueo. Nam quid ad nos de his qui foris sunt?
 Quamquam & de his qui religiosè vestiti,
 & religionem professi sunt, nonnumquam
 audimus aliquos reminisci & iactare im-
 pudētissimè mala sua præterita, quæ (verbi
 gratia) aliquando vel fortiter gladiato-

rio, vel argute literatorio gessere conflictu,
 seu aliud quid secundum mundi quidem
 vanitatem fauorabile, secundum animæ
 verò salutem nocuum, perniciosum, dam-
 nosum. Sæcularis adhuc animi iudicium est,
 hoc: & humilis habitus qui gestatur à tali-
 bus, non sanctæ nouitatis est meritum, sed
 prisce vetustatis operculum. Nonnulli talia
 quasi dolendo & pœnitendo rememorāt,
 sed gloriam intensione captantes, commissa
 sua non diluunt, sed seipfos illudunt. Nam
 Deus non irridetur. Veterem hominem nō
 exuerunt, sed nouo palliant. Non proditur
 aut projicitur vetus fermentum illa con-
 fessione, sed statuitur, secundum illud: In-
 veterauerunt ossa mea dum clamarem to-
 ta die. Pudet reminisci quorundam tãtam
 proteruiam, vt nō pudeat eos cum exulta-
 tione lugenda iactitare, quod & post susce-
 ptum sanctum habitum callidè quempiam
 supplãtauerint, & circumuenerint in nego-
 cio fratrem, aut quod talionem pro cõuicio
 vel maledicto, id est malum pro malo, aut
 maledictum pro maledicto audacter reddi-
 derint. Sed est confessio eo periculosius no-
 xia, quo subtilius vana, cum ipsa etiam in-
 honesta & turpia de nobis detegere nō ve-
 remur, non quia humiles sumus, sed vt esse
 putemur. Appetere autè de humilitate lau-
 dem, humilitatis est, non virtutis, sed subuer-
 sio. Verus humilis vilis vult reputari, non
 humilis prædicari. Caveat contemptu sui
 hoc solo sanè superbus quod laudes contē-
 nit. Quid peruersius, quidve indignius
 quam vt humilitatis custos cõfessio super-
 bie militet, inde velis videri melior vnde
 videris deterior? Mirabile iactantiæ genus,
 vt non possis putari sanctus, si non appa-
 reas sceleratus. At talis confessio speciem
 habens humilitatis, non virtutem, non so-
 lum veniam non meretur, sed & prouocat
 iram. Numquid profuit Saul quod se ad in-
 crepationē Samuelis peccasse confessus est?
 Culpabilis proculdubio fuit illa confessio,
 quæ culpam non diluit. Quomodo enim
 humilem contemneret cõfessionem humi-
 litatis magister, & cui humilibus dare gra-
 tiam certè ingentium est? Omnino non po-
 terat non placari, si quæ in ore sonuit, in
 corde radicasset humilitas. Ecce cui humi-
 lem esse debere confessionem dixi. Oportet
 autem & esse simplicem. Non intentionem
 (forte quia latet homines) excusare dele-
 ctet si sit rea, nec lenigare culpam quæ gra-

nis est, nec alieno adumbrare suam cui inuitum nemo coegerit. Primum illud non confessio est, sed defensio, nec placat, sed pro uocat. Sequens monstrat ingratiudinem, ex quo minor reputat culpa, eo minuitur & gloria indultoris. Sed enim minus libenter beneficium datur, quod minus gratè minusve necessariè prouenire sentitur. Veniã proinde sibi adiudicat qui munus largitoris attenuat: quod quidem omnis qui reatum suum uerbis alleuiare conatur, facit. Iam à postremo primi hominis dehortetur exemplum, nec culpam siquidem diffidentis, nec tamen consequentis ueniam, non dubium quin ob reatus mulieris admixtionem. Genus excusationis est, cum argueris tu, alium incusare. Porro excusare te uelle quãdo corripieris, quam sit nõ modo minime fructuosum, sed & perniciosum, sanctum Dauid interroga. Verba nempe malitię excusationes in peccatis appellat, ne in ea declinet cor suũ rogans & supplicans. Merito quidem. In animã etenim suam peccat qui se excusat, repellens proinde à se indulgentiã medicinam, & sic vitam sibi proprio ore intercludens. Et quãnam maior malitia, quam propriam armari in salutem, & lingua tuã temetipsum mucrone confodere? Denique quibus sibi nequam, cui est bonus? Sit autem & fidelis confessio, ut confitearis in spe, de indulgentia penitus non diffidens, ne tuo te ore nõ tam iustifices quãm condemnes. Iudas certe proditor Domini, & Cain fratricida confessi sunt, & diffisi sunt. Alter: Peccauit, inquit, tradens sanguinem iustum. *Matth. 27. a* Alter: Maior est iniquitas mea, quam ut ueniam merear: & uerax licet, nil eis profuit infidelis confessio. He itaque tres confessionis obseruantia, iuncta: quattuor superioribus compunctionis, septenarium implèt. Iam uerò sic compunctus, & sic confessus, ac propria proinde certus de uita, certus quoque nihilominus es (ut arbitror) uacuo nequaquam nomine appellari Iesum, eum qui in te talia ualuit & uoluit operari, nec uacue subsequutum fuisse baculum quem præmiserat. Non uenit uacue, quia non uenit uacuis. Nam quo modo uacuis, in quo habitauit plenitudo? Neque enim ei datus est ad mensuram spiritus. Denique & uenit in plenitudine temporis, plenu proinde uenire se indicans. Bene plenum, quem uenit pater oleo lætitię præ confortibus suis Venit & misit plenu gratiã & ueritatis. Venit

ut uingeret. Omnes ab eo uincti sunt, qui de plenitudine eius meruerunt accipere. Ideo ait: Spiritus Domini super me, eo quod uenit super me, ad annuuciandum mansuetis misericordiam, ut mederer contritis corde, ut prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis aperitionem, ut prædicarem annum placabilem Domino. Veniebat (ut audis) uingere contritiones nostras, ac lenire dolores. Ideo uenit uinctus, uenit mansuetus & mitis, & multa misericordiã omnibus inuocantibus se. Sciebat se ad infirmos descendere, exhibuitque qualem oportuit. Et quoniam multæ erant infirmitates, multa quoque prouidus medicus medicamina curauit afferre. Attulit spiritum sapientiã & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiã & pietatis, & spiritum timoris Domini. Vides quot phialas plenas odorem, cælestis medicus præparauit ad sananda uulnera illius miseri qui incidit in thronos? Septem sunt numero, septem fortasse præfatis oscitationibus, excitandis accommodatæ. Spiritus enim uitæ erat in phialis. Ex his profecto infudit oleum meis uulneribus. Infudit & uinum, sed minus quam olei. Sic nempe congruebat infirmitatibus meis, ut misericordiam superexaltaret iudicio, quemadmodum uino oleum superferretur in infusum. Attulit proinde quinque cados olei, uiri non nisi duos. Uinum siquidem timor tantum & fortitudo fuit, reliqua quinque oleum propria suauitate designant. In spiritu denique fortitudinis tantum quam potes erapulus à uino descendit ad inferos, contriuit portas arcas, & uerbes reos confregit, alligauit sortem, & uasa captiuitatis eripuit. Descendit nihilominus in spiritu timoris, sed timendus, non timidus. O sapientia, quanta arte me leni in uino & oleo animæ meæ sanitatem restituras, fortiter suauis, & suauiter fortis. Fortis pro me, & suauis mihi. Denique attingis à fine usque ad finem torriter, & disponis omnia suauiter, propellens in me uacuam & infirmam fouens. Sana me Domine & sana uinum effusum (nolo enim ut intres in iudicium cum seruo tuo) sed oleum, quia coronas me in misericordiã & miserationibus. Oleum planè, quod dum superenatat cunctis quibus immiscetur liquoribus, liquido illud designat nomen, quod est super

Eccl. 14.

H

*Matth.**27. a**Gen. 4. d**Pf. 44. b**Isai. 61.*

I

*Pf. 77. g**Pf. 106.**c**Cant. 1. o**Pf. 142.**102.*

omne nomen. O nomen præsuauæ, & prædulce. O nomen præclarum, prælectum, & præexcellsum, & superexaltatum in sæcula. Hoc verò oleum, quod exhilarat faciem hominis, quòd caput ieiunantis impinguat; vt oleum peccatoris non sentiat.

Iſai. 62. Hoc nomen nouum, quod os Domini nominauit, quod & uocatum est ab Angelo

Luc. 2. c priusquam in utero conciperetur. Hoc

Iob. 1. 2. non solum Iudæus, sed quicumque inuocauerit, saluus erit, in tantum vsquequaque effusum est. Hoc Pater donauit Filio, Sponso Ecclesie Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Sermo XVII. In quo tractatur de Luciferi deiectione.

PVtamusne satis processum esse in sanctuario Dei, dum scrutamur mirabile sacramentum, an ad perferendum adhuc si quid restat, audemus spiritum ad interiora sequi? Spiritus nempe iste scrutatur non solum hominum corda, & renes, sed etiam profunda Dei: & siue ad nostra, siue ad alia, securus sequor eum quocumque ierit.

LTantum vt custodiat corda nostra, & intelligentias nostras, ne fortè cum non aderit, adesse puremus; nostrumq. pro ipso sequamur sensum deuantis. Venit namque, & vadit prout vult, & nemo facile scit vnde veniat, aut quo vadat. At istud sine damno fortasse salutis nescire licet. Ceterum quando veniat, vel quando vadat, id planè periculosissimè ignorat. Cum enim hæc spiritus sancti circa nos dispensatione quidem vicissitudines vigilantissimè nò obseruantur, fit vt nec absentem desideres, nec præsentem glorifices. Nempe qui idcirco recedit, vt audiuis requiratur, quoniam modo si abesse nescitur, requiritur? Et rursum qui dignanter ad hoc redit, vt consoletur, qualiter dignè pro sua maiestate suscipitur, si nec adesse sentitur? Mens ergo, quæ ignorat abscessum, patet seductioni, & quæ reditum non obseruat, erit ingrata

Reg. 2. visitationi. Petijt quondam aliquid Heliseus à magistro, cum discessum eius imminere præsentis, nec obtinuit, sicut scitis, nisi ea quidem conditione, si videret quando tolleretur à se. In figura contigit hoc illis, scriptum est autem propter nos.

Oper. D. Bern. Tom. I.

Vigiles esse, & solliciti circa opus nostræ salutis (quod mira subtilitate ac suauitate Diuinæ suæ artis incessanter actitat spiritus in intimo nostri) propheticò docemur & monemur exemplo. Nūquam sane sine nostra conscientia magistra vinctio, quæ docet de omnibus, tollatur à nobis, si duplicato volumus munere non fraudari. Nūquam, cum venerit, inueniat imparatos, sed semper vultus suspenso expansosq. habentes sinus ad largam Domini benedictionem. Tales denique quærit, similes hominibus expectantibus Dominum suū quando reuertatur à nuptijs: qui vtique ab illis supernæ mensæ copiosis delicijs vacua nūquam reuertitur manu.

Vigilandum proinde, & vigilandum omni hora, quia nescimus, qua hora spiritus uerturus sit, seu iterum abiturus. Ita & redit spiritus, & qui stat eo tenente, deserente cadat necesse est: sed nò collidetur, quia Dominus rursus supponit manum suā. Et has alternare vices non cessat in his, qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales proinde ipse creare intendit, visitans diluculo, & subito probans. Denique septies cadit iustus, & septies resurgit: si tamen cadat in die, vt se cadere videat, & cecidisse sciat, & resurgere cupiat, & requirat manum adiuuantis, & dicat: Dñe in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem: auertisti faciem tuam à me, & factus sum cōturbatus. Aliud est dubitare de veritate, (quod patiaris necesse est) cū spiritus minimè spirat, & aliud sapere falsitatem, quod facillè caues, si eadem tuam ignorantiam non ignoras, quatenus dicas & tu: Et si quid ignorauit, ignoratiā mea mecum est. Sancti Iob sententia est. Agnosce, pessima matris ignorantia: pessimæ itidem filia: dua sunt, falsitas, & dubietas. Illa miserior, ista miserabilior. Perniciosior illa, ista molestior. Cum loquitur spiritus, cedit vtraque, & est nò solo ueritas, sed & certa veritas. Est quippe veritatis ille spiritus, cui contraria falsitas est. Est & sapientia, quæ cum sit candor vite æternæ, & vbiq. attingat propter munditiam suam, obscurū ambigū nò admittit. Cauenda sane cum spiritus ille loquitur, etsi nò molesta dubietas, certè falsitas execranda. Aliud est enim sub incerto hoc vel illud opinando sentire, aliud temere affirmare quod nescias. Aut ergo loquatur sèpè spiritus, quod nostri quidè minimè arbitrij est, aut quòd silete placet, hoc ipsum indicet, & loquatur saltem suum silentium,

K k ne

ne ipsum nobis falso præire putantes, no-
strum pro ipso male securi sequamur erro-
rem. Et si suspenderit ambiguo, non relin-
quat mendacio. Est qui dubiè profert men-
daciū, nec mentitur, & est qui veritatem
quam nescit affirmat, & mentitur. Nam
M & ille non quidem, quod non est esse, sed se
quod credit credere dicit, & verum dicit, et-
iam si hoc verum non sit, quod credit: &
is cum se certum vnde non est certus dicit,
verum non dicit, etiam si verum sit de quo
asserit. His præmissis ad cautelam talia in-
expertorum, sequar iam spiritum sicut con-
fido præcuntem, eadem tamè cautela si po-
terio quam præmissi, & tentabo facere ipse,
Rom. 2. 6 quod doceo, ne dicatur & mihi: Tu qui
alios doces, te ipsum non doces. Distin-
guendum sanè inter manifesta, & dubia, nec
illa scilicet adduci in dubium, nec ista teme-
rè affirmari. Quod quidem ipsum de ma-
gisterio sperandum est spiritus. Nec enim
nostra ad illud omniūd industria sufficit.
Quis nouit hominum, an id quod inter ho-
minēs iudicatum à Deo sermo superior
(à quo videlicet, si benè memini, quart-
us est iste) patefecit, in supernis quoque
iudicium iam factum præcesserit? Quod
dico, tale est. Putas ne, Lucifer ille qui ma-
ne oriebatur, sed proproperè eleuabatur, an
tequam uerteretur in tenebras, generi no-
stro inuiderit & ipse olei effusionem, vt per
se ipsum iam tunc indignabundus musi-
taret dicens intra se quodammodo: Vt quid
perditio hæc? Hoc ego non assero dicere
spiritum, sed nec contradicere dico. Nescio
enim. Ponit autem contingere (si tamen,
incredibile non putetur) plenum sapientia,
& perfectum decore, homines præfere po-
tuisse futurōs, etiam & profecturos in pa-
reari gloriam. Sed si præsiuit, in Dei ver-
bo absque dubio vidit, & in luore suo inui-
dit, & molius est habere subiectos, socios
dedignatus. Inferiores sunt, inquit, in-
ferioresq; natura non decet esse concies,
nec æquales in gloria. An fortè prodit im-
pium hæc eius machinationem illa præsum-
pta Ascensio, sessioq; significans magiste-
rium? Ascendam, inquit, super montem
excelsū, & sedebo in lateribus Aquilonis,
quo altissimi quandam proinde similitudi-
nem obtineret, si quemadmodū ille super
Cherubim sedens gubernat omnem Ange-
licam creaturam, ita & ipse altus sederet, re-
geretq; genus humanū. Absit. Iniquitatem

meditatus est in cubili suo, mentiatu in-
iquitas sibi. Nos alium non cognoscimus iu-
dicem quam auctorem. Non diabolus, sed
C Dominus iudicabit orbem terræ, ipse Deus
noster in sæculum, & sæculum sæculi, ipse
reget nos in sæcula. Ergo in celo concepit
dolorem, & in paradiso peperit iniquita-
tem prolem malitia, matrem mortis, & æ-
rumnarum omniumque prima parens su-
perbia. Nam etsi inuidia diaboli mors intra-
uit in orbem terrarum, initium tamen om-
nis peccati superbia. Verum quid illi pro-
fuit? Nihilominus tu in nobis es Domine, &
Ier. 1. 4. nomen tuum inuocatum est super nos. Et
dicit populus acquisitionis, dicit Ecclesia re-
demptorum: Oleum effusum nomen tuum.
Cant. 1. 1. Cum eijcior ego, tu illud effundis post me,
& in me: quoniam cum iratus fueris, mise-
ricordix recordaberis. Accepit tamen sa tan
regnum super omnes filios superbia, factus
princeps tenebrarum harum, vt in regno
humilitatis etiam superbia nilitet, dum in
vno suo principatu temporali, & tali mul-
tos humiles excelsos æternosq; reges con-
stituit. Lucundum iudicium, vt superbus ille
humilius malleator, eisdem ipsi nesciens
fabricet coronas perpetuas, impugnando
omnes, & omnibus succumbendo. Siquidē
vbique, & semper iudicabit Dominus po-
pulos, & saluos faciet filios pauperum, & hu-
miliabit calumniatorem. Vbique, & semper
defendet suos, propulsiabit nocentes, & tol-
let virgam peccatorū de super fortem iusto-
rum, vt non extendant iusti ad iniquitatem
manus suas. Eritq; tandem cum ex toto ar-
cū conteret, & confringet arma, & scuta cō-
burent igni. Tu tibi miser sedem collocas in
Aquilone, plaga nebulosa, & frigida, & ecce
suscitantur de puluere inopes, & de sterco-
re pauperes, vt sedeant cum principibus, &
soliū gloriæ teneāt, dolensq; impleri illud: D
Pauper & inops laudabunt nomen tuū. Gra-
tias tibi pater orphanorum, & iudex pupil-
lorū, incauit sup nos mōs coagulatus, mōs
pinguis, calī destillauerūt à facie Dei Sinai,
effusum est olē, dilatatum est nomē quod
nobis, & cui nos inuidebat iniquus. Dilata-
tum, inquam, vsque ad corda, & ora paru-
Psal. 8. 1. lorū, & in ore infantium, & lactentium per-
ficiuntur laus. Porro peccator videbit, & irasce-
Psal. 111. tur, & erit sicut ira implacabilis, sic flamma
inextinguibilis, q̄ iā parata est ei, & Ange-
licus eius, Zelus Dñi exercitū faciet hoc. Quo
modo me amas Deus meus, amor me? quo
modo

Isai. 1. 4.
d

Sap. 2. 1

Ier. 1. 4. 1

Cant. 1. 1

Psal. 45. 6

D

Psal. 8. 1

Psal. 111. 1

modo me amas, vbique recordatus mei, vbique zelans salutem egeni, & pauperis, non solum aduersum homines superbos, sed Et aduersus sublimes Angelos? In celo & in terra iudicas Dñe nocentes me, expugnās impugnantes me. Vbique subuenis, vbique assistis, vbique à dextris es mihi Domine, ne commouear. Hæc cantabo Domino in vita mea, psallam Deo meo, quamdiu sum. Hæc virtutes eius; hæc mirabilia eius, quæ fecit. Hoc primum & maximum iudicium, quod mihi illa conscia secretorum aperuit virgo *Luc. 1. c* Maria. Deposuit, inquiens, potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Secundum *Ioan. 9. g* autem simile est huic, quod iam audistis, vt qui non vident, videant, & qui vident cæci fiant. In his duobus iudicijs consoletur *Pf. 118.* pauper & dicat: Memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Dñe, & consolatus sum. Sed reuertamur ad nos ipsos, serueturq. **E** vias nostras, & vt in veritate id possimus, inuocemus spiritum veritatis, & reuocemus ab alto quo nos eduxerat, quatenus antecedit nos etiam ad nos, quoniã sine ipso possumus nihil: Nec verendum, quod dedignetur condescendere nobis qui potius, si vel exiguū quid absque ipso conamur, indignatur. Non est enim illa vadens, & non rediēs, sed ducit nos, & reducit de claritate in claritatem, tamquam Dñi spiritus, quandoque rapiens ad se in lumine suo, quãdoque contemperans, & illuminans tenebras nras: vt siue supra nos, siue apud nos, semper in luce, semper vt filij lucis ambulemus. Trãsumus allegoriarum vmbras: ventū est ad indaganda moralia. Aedificata est fides, instruitur vita: exercitatus est intellectus, dicitur actus. Siquidem intellectus bonus omnibus facientibus eum, si tamen & actus, & intelligentia dirigantur in laudem, & gloriam Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De duabus operationibus Spiritus sancti, quarum vna vocatur effusio; & alia infusio. Sermo XV III.

Oleū effusum nomen tuū. Quid certū demōstrat Spiritus sanctus nobis in nobis occasione huius capituli? Profecto (quod interim occurrit) geminæ cuiusdam suæ operationis experimentum. Vnius quidem, qua nos primo intus virtuti-

bus solidat ad salutem, alterius, verò qua foris quoque muneribus ornat ad lucrum. Illas nobis, hæc nostris accipimus: verbi gratia, fides, spes, caritas, nobis propter nos dantur. Absque his quippe salui esse non possumus. Porro scientiæ seu sapientiæ sermo, gratia curationis, prophetia, similiaq., quibus carere cum integritate etiã salutis propriæ possumus, proximorum proculdubio in salutem expendenda donantur. Et has Spiritus sancti operationes, quas vel in nobis vel in alijs experimur, vt ex re nomina accipiat, infusionem, si placet, atque effusionem nominemus. Cuiam ergo harū conuenit oleum effusum nomen tuum? Nonne effusioni? Nã de infusione, infusum potius, quã effusum dixisset. Denique de vberum foris spirante fragrantia, & non de internis spõsa virtutibus prolatum est oleum effusum nomen tuum. Denique ob bonum odorem vberum extrinsecus perfusorum, ait Spõsa. Oleum effusum nomen tuum: ascribens ipsum odorem nomini Spõsi, tamquam o' eo effuso super vbera. Et quicumque munere gratiæ exterioris perfusus se sentit, quo & ipse alijs refundere possit, etiã huic dicere est: Oleum effusum nomen tuū. Sed sanè cauendum in his, aut dare, quod nobis accepimus, aut quod erogandum accepimus, retinere. Rem profecto proximi retines tibi, si (verbi causa) plenus virtutibus cum sis, forsiquã nihilominus donis scientiæ, & eloquentiæ adornatus, metu fortè, aut segnitie, aut minus discreta humilitate verbū bonū, quod posset prodesse multis, inutit, immo & dānabit ligas silētio, certe maledictus, quòd frumēta abscondis in populis. Rursum quod tuū est spargis, & perdis, si priusquã infundaris tu, totus semiplenus festines effundere, contra legem arans in primogenito bouis, & ouis *Deut. 15* primogenitum tendens. Nimirū vita, atque salute, quam alteri das, te fraudas, dum sana vacuus intentione, gloriæ inanis vêtio in flaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficris, & lethali apostemate turgens interis. Quã obrem si sapias, concham te exhibebis, & nō canalem. Hic siquidem pene simul; & recipit, & refundit. Illa verò donec impleat expectat, & sic quod superabundat sine suo damno communicat, sciens maledictum, qui partem suam facit deteriorem. Et nō meum consilium contemptibile ducas, audi sapientiorum me. Stultus (ait Salomon) *Prou. 27* profert totum spiritum suum simul, sapiens b

referat in posterum. Verum canales multos hodie habemus in Ecclesia, cōchas verò per paucas. Tantæ caritatis sunt, per quos nobis fluentia cælestia emanāt, vt ante effundere quam infundi velint, loqui quam audire paratiores, & prompti docere, aut non didicerint, & alijs præesse gestiantes, qui se ipsos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum illi gradui anteposendum existimo, quem Sapiens posuit dicens:

Ecl. 3. 0. Misericere animæ tuæ placens Deo. Quod si non habeo nisi parumper olei quo vngar, putas tibi debeo dare, & remanere inanis?

H Seruo illud mihi, & omnino nisi ad Prophetarum iussione non profero. Si insiterint rogantes alicui ex his qui forte existimāt de me supra id quod vident in me, aut audiunt

Matth. 25. a aliquid ex me, respondebitur eis: Ne forte non sufficiat nobis, & vobis. Ite potius ad

1. Cor. 13. b vendentes, & emite vobis. Sed caritas, inquis, non querit, quæ sua sunt. Et tu seis

quam obrem? Nō querit, quæ sua sunt, profecto quia non desunt. Quisnam querat quod habet? Caritas, quæ sua sunt, id est propria salutis necessaria nunquam nō habet.

Nec modo habet, sed et abundat. Vult abundare sibi, vt possit & omnibus. Seruat sibi quantum sufficiat, vt nulli deficiat. Alioquin si plena non est, perfecta non est. Ceterum

tu frater cui summa satis propria salus nondū est, cui caritas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera atque arūdeat, quatenus omni flammæ cedat, omni credat spiritui, omni circumferat vento doctrinæ, iudō cui caritas tantū est, vt ultra mandatū quidem diligas proximum tuum plus quam te ipsum, & rursū

tantilla, vt contra mandatū favore liquefeat, pauore deficiat, perturbetur tristitia, auaritia contrahatur, protrahatur ambitio-

ne, suspicionibus inquietetur, conuicijs exagitetur, curis emiseretur, honoribus timeat, luore tabescat, tu inquam ita in proprijs te ipsum sentiens, quam ad dementia, quæ so-

aliena curare, aut ambis, aut acquiescis? Sed enim aude, quid consulat cauta vigil. caritas. Non quod alijs, inquit, sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate. Noli nimium esse iustus. Sufficit, vt diligas proximum tuum tamquam te ipsum, hoc quippe

1. Cor. 8. c est ex æqualitate. Dicit enim Dauid. Sicut adipe, & pinguedine repletur anima mea,

Ecl. 7. c & labijs exultationis laudabit os meum infundi nimirum prius volens, & sic effundere. Nec solum infundi prius, sed & impleri,

Matth. 22. d quatenus de plenitudine eructaret, nō oscitaret de inanitate. Cautè quidem: ne quod alijs remissio, sibi esset tribulatio. Et nihilominus castè imitans illum de cuius plenitudine, omnes accepimus. Disc, & tu non nisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in riuum, nec in lacum extenditur donec suis fatuetur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profusiosem. Denique ipse fons vitæ plenus in seipso, & plenus seipso, nonne primum quidem ebulliens & saliens, in proxima secreta celorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletis secretioribus superioribusque partibus erupit ad terras, ac de super suo homines, & iumenta saluauit, quem admodum multiplicauit misericordiam suam Deus?

Prius interna repleuit: & sic exundans in multis miserationibus suis visitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu fac similiter. Implere prius, & sic curato effundere. Benigna prudensque caritas affluere consuevit, non effluere. Filii mi, ne peressas, ait Salomon. Et Aposto-

lus: Propterea, inquit, debemus intendere a his quæ dicuntur, ne forte peressamus. Quid enim? Tunc Paulo sanctior, sapientior Salomone? Alioquin nec mihi sedet ditari ex te exinanito. Si enim tu tibi nequam, cui bonus eris? De cumulo si vales, adiuua me. Sin autem, parcito tibi.

Sed iam audite quæ & quanta salutis proprietæ necessaria sint, quæ & quanto infundi oporteat priusquam effundere præsumamus, quæ tamen in præsentiarum breuiter colligere potero. Hora siquidem iam multum ascendit, & sermonis vrget ad finem. Accedit medicus ad vulneratum, spiritus ad animam. Quam enim non reperiat gladio diaboli vulneratam etiam post sanatum vultus antiqui delicti medicamento Baptismatis? Ergo ad illam animam, quæ dicit: Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ: cum accedit spiritus, quid primo opus est? Vt tumor, vel vlcus quod forte supereruit in vulnere, & potest impedire sanitatem, ante omnia amputetur. Abscindatur itaque ferro acutæ compunctionis vlcus inueteratæ consuetudinis. Sed est acerbis dolor, leniatur proinde vnguento deuotionis, quod non est aliud nisi concepta de spe indulgentiæ exultatio.

Hebr. 2. K

Ps. 37. a

Hanc

f. 115. Hanc continentem parit facultas, & victoria de peccato. Iam gratias agit, & dicit: Discipuli vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Deinde apponitur medicamentum penitentiae, malagma ieiuniorum, vigiliarum, orationum, & si qua sunt talia penitentium exercitia. In labore cibandus est cibo boni operis, ne deficiat. Quod opus sit cibus, inde docerem. Meus cibus est, inquit, ut faciam voluntatem patris mei. Itaque comitentur penitentiae labores pietatis opera, quae confortent. Magnam, ait fiduciam praestat apud altissimum eleemosyna. Cibus sitim excitat, potandus est. Accedat cibo boni operis orationis potus coponens in stomacho conscientiae, quod bene gestum est, & commendans Deo. Orando bibitur vinum laetificans cor hominis, vinum spiritus, quod inebriat, & carnalium voluptatum infundit obliuionem. Humectat interiora arentis conscientiae: eas bonorum astuum digerit, & deditur per quaedam animae membra, fidem roborans, spem confortans, vegetans ordinansque caritatem, & impinguans mores. Sumpto cibo potuque, quid iam restat nisi ut pauset aegrotus, & quieti contemplationis post sudores actionis incumbat? Dormiens in contemplatione Deum somniat, per speculum quidem in aenigmate, non autem facie ad faciem interim intuetur. Tamen sic non tam spectati quam coniectati, idque raptim, & quasi sub quodam coruscamine scintillulae transcuntis, tenuiter vix attacti inardescit amore, & ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritus meus in precordijs meis. Talis amor zelat: hic decet amicum Sponsi: hoc necesse est ardeat fidelis seruus & prudens quem constituit Dominus super familiam suam. Hic replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam securus effundit: exundans & erumpens, ac dicens: Quis in firmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vrer? Praedicet, fructificet, in nouet signa, immutet mirabilia: non est quo se immisceat vanitas, ubi totum occupat caritas. Siquidem plenitudo legis, & cordis est caritas, si tamen plena. Deus denique caritas est, & nihil est in rebus, quod possit replere creaturam factam ad imaginem Dei, nisi caritas Deus, qui solus maior est illa. Eam nondum adeptus periculosissimè promouetur, quantislibet alijs videatur polle-
re virtutibus Si habuerit omnem scientiam, si dederit omnem substantiam suam pau-

peribus, si tradiderit corpus suum ita ut ardeat, absque caritate, vacuus est. En quantum prius infundenda sunt, ut effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. Primo quidem compunctio, deinde deuotio, tertio penitentiae labor, quarto pietatis opus, quinto orationis studium, sexto contemplationis otium, septimo plenitudo dilectionis. Haec omnia operatur vnus atque idem spiritus secundum operationem, quae infusio appellatur: quatenus illa quae effusio dicta est, pure, & ob hoc tutè iam administratur ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi. Qui cum Patre, & Spiritu sancto viuunt & regnant Deus in saecula saeculorum. Amen.

De nouem ordinibus Angelorum.

Sermo XIX.

Adhuc Sponsa amatoria loquitur, adhuc pergit amplius prosequi laudes Sponsi. Et gratiam prouocat, dum monstrat eam quam iam acceperat, in se vacuam non fuisse. Audi etenim quid sequuta adiungit. Propterea, inquit, adolescentulae dilexerunt te nimis. Quasi dicat: Non frustra, nec inaniter nomen tuum exinanitum est, o Sponse, atque effusum in vbera mea: propterea, n. adolescentulae dilexerunt te nimis. Propter quid? Propter nomen effusum, & pp vbera ex eo perfusa: Inde quippe excitatae sunt in amorem Sponsi, inde sumpserunt, ut diligant. Sponsa infusum munus excipiente, illae mox sensere fragrantiam, quae longe à matre minimè esse poterant: atque illa suauitate repletae dicitur: Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris. Rom. 5. p Spiritum sanctum qui datus est nobis. Ergo ipsarum deuotionem Sponsa commendat. Hic, inquit, fructus, o Sponse effusi nominis tui, quod propterea adolescentulae dilexerunt te. Effusum siquidem sentiunt, quod integrum capere non valebant: propterea dilexerunt te. Effusio quippe, nomen facit capabile, captus amabile, sed adolescentulis duntaxat. Qui capiores sunt, integro gaudet, affuso non indiget. Angelica creatura in reperculsa mentis acie intuetur Diuinorum iudiciorum abyssum multam, quorum summæ æquitatis ineffabili delectatione beata gloriatur in super effectui ea mancipari per suum ministerium, ac palam fieri: & propterea diligit merito Dominum Christum. Nonne

omnes, ait; Administratorij spiritus sunt, *Hebr. 1.* missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Porro Archægelos vt eis aliquod differentius ab his qui simpliciter Angeli sunt tribuamus? mirabiliter credo delectat, quod ipsi quoque æternæ sapientiæ consilijs familiarius admittuntur, eademq. per ipsos locis quaque suis, atque temporibus summo moderamine dispensantur. Et hæc causa, quod diligunt Dominum Christum & ipsi, illæ quoque beatitudines, quæ Virtutes, ex eo forsitan appellatæ sunt, quod virtutum ac prodigiorum occultas perpetuasq. causas felici curiositate rimari ac mirari diuinitus ordinatæ, signa quæ, & quando volunt ex omnibus elementis terris potenter exhibeant, & ipsæ ergo exinde nõ immerito inardescunt diligere Dominum virtutum, & Dei virtutem Christum. Plenum quippe est suauitatis & gratiæ, incerta & occulta sapientie in ipsa sapientia intueri: plenum nihilominus honoris & gloriæ, caussarum in Dei in verbo absconditarum mundo spectandas mirandasq. in manu ipsorum dirigi efficientias. Sed & illi spiritus qui Potestates nominantur, dum crucifixi nostri Diuinam omnipotentiam vbique fortiter attingentem intueri ac magnificare delectantur, exturbare, & debellare demonum hominumq. contrariæ potestates pro his qui hereditatem capiunt salutis, accipiunt potestatem. Et hi nonne iustissimam habent causam, vt diligant Dominum Iesum? Sunt & super istos Principatus, qui ipsum altius speculantes, & liquido peruidentes vniuersitatis esse principium, & primogenitum omnis creaturæ: tanta proinde principatus dignitate donantur, vt vbique terrarum habeant potestatem quasi de summo quodam rerum cardine regna, & principatus, & quilibet pro arbitrio mutare, & ordinare dignitates, pro quorumq. meritis facere primos nouissimos, & nouissimos primos: deponere potentes de sede, & exaltare humiles. Et hæc istis quoque ratio diligendi. Sed diligunt, & Dominationes. Cur? Nescio quid subtilius sublimiusq. indagare de Christi interminabili, atque irrefragabili dominatu, laudabili quadam præsumptione feruntur, quod scilicet vbique vniuersitatis non solum potens, sed & præfens, supra infraq. obsequi rectissimæ voluntati suæ, cursus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine vtique pulcherrimo cogat, idq. cura tam vi-

gili, vt ne puncto quidem, aut iota vnus, vt dicitur, horum omnium debitum subtrahere famulatum vllatenus liceat: opera tamen tam facili, vt turbationem seu anxietatem vllam omnino gubernator non sentiat. Insistentes ergo Dominum Sabaoth tanta cum tranquillitate omnia iudicantem, intentissimæ suauissimæq. contemplationis stupore nimo, sed sensato rapti in illud Diuinæ claritatis tam iugens pelagus, recipiunt sese in secretiori quodam mira tranquillitatis recessu, vbi tanta pace, ac securitate fruuntur, vt quiescentibus ipsis pro reuerentia prærogatiue tamquam verè Dominationibus ministrare, & militare videatur cetera multitudo. In thronis sedet Deus. Et puto quod his spiritibus, supra omnes qui memorati sunt, & iustior causa, & copiosior sit materia diligendi. Etenim si intres hominis regis cuiuscumq. palatium, nonne cum plenum sit sellis, scamnis, cathedrisq., regia sedes in eminenti posita cernitur? Et non est necesse quærere vbi rex sedere solitus sit: nimirum mox occurrit manifesta sedes eius, ceteris altior ornatio, sedilibus. Sic quoque omni decoris ornatu cunctis alijs præeminere spiritibus istos intellige, in quibus speciali quodam stupendæ dignationis munere Diuina elegit residere maiestas. Quod si sessio significat magisterium: puto illum qui vnus est nobis magister in celo & in terra, Dei sapientiam Christum, cum alijs quidem vbique attingat propter munditiam suam, specialius tamen istos atque principalis, tamquam propria sedes sua illustrare presentia; & inde tamquam de solenni adiutorio docere Angelum, docere hominem scientiam. Inde Angelis Diuinorum notitia iudiciorum, inde consiliorum Archangelis: ibi Virtutes audiunt quando, & vbi, & qualia proferant signa. Ibi denique vniuersi, siue sint Potestates, siue Principatus, siue Dominationes, discunt profecto quid ex officio debeant, quid pro dignitate præsumant, & (quod præcipue cautum est omnibus) accepta potestate ad propriam voluntatem seu gloriam nõ abuti. Illa tamè cæli agmina, quæ Cherubim nuncupantur (si eis sui vocabuli seruetur interpretatio) arbitror nil habere, quod ab ipsis, aut per ipsos accipiant, cum de ipso fonte ad plenum haurire liceat, ipso ea per se Dño Iesu dignatè introducere in omnem plenitudinem veritatis, & thesauros sapientiæ scientiæq. (qui in eo oēs absconditi sunt) largissimè reuelant. Sed

nec ea quæ appellata sunt Seraphim, quippe quæ ipsa caritas Deus in se adeo traxit & absorbit, atque in eum de rapuit sanctæ affectionis ardorem, ut vnus cum Deo esse spiritus videantur: instar profecto ignis, qui aerem quæ inflammatur: dum suum ei totum calorem imprimat, induitque calorem, non ignitum, sed ignem secisse, cernitur. Amant itaque præcipue cõtemplari in Deo illi quidem spiritus scientiam, cuius non est numerus, hi verò caritatem, quæ numquam excidit. Vnde, & nomina ista sortiti sunt ex eo quique in quo præminere videntur. Nam Cherubim quidem plenitudo scientiæ, Seraphim vero incendentia, vel incensa dicuntur. Diligitur ergo ab Angelis Deus ob iudiciorum suorum summam æquitatem, Ab Archangelis ob consiliorum summam moderationem. Porro à Virtutibus ob benignissimam exhibitionem miraculorum, per quæ incredulos dignatissime trahit ad fidem. A Potestatibus verò ob illam iustissimam potentiam, qua solet à pijs malignatibus propulsare, & arcere crudelitatem. Verù à Principatibus ob æternam & originalem illam virtutem qua dat esse & esse principiū omni creaturæ superiori, & inferiori, spirituali, & corporali, attingens à fine vsque ad finem fortiter. A Dominationibus quoque ob placidissimam voluntatem, qua licet vbique dominetur in fortitudine brachij sui, virtute tamen potentiori pro sua ingenta lenitate & imperturbabili tranquillitate disponit omnia suauiter. Diligitur, & à Thronis ob beneuolentiam magistræ sapientiæ sine inuidia sese communicantis, & vnctionem quæ gratis docet de omnibus. Ceterum à Cherubim propterea diligitur, quia Deus scientiarum Dñs est, & sciens quid cuique opus sit ad salutem, discretè prouidet: dona sua dignè poscentibus prout nouit expedire, distribuit. A Seraphim quoque quia caritas est, & nihil odit eorum quæ fecit, & vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hi ergo omnes prout capiunt, diligunt. Sed enim adolescentulæ quoniam minus sapiunt, minus & capiunt, nec omnino sufficiunt ad tam sublimia. Paruulæ quippe in Christo sunt, lacte & oleo nutriendæ. Ergo ex vberibus Sponsæ opus sumere habent vnde diligant. Habet oleū effusum Sponsæ, ad cuius illæ excitantur odore, iustare, & sentire quam suavis est Dominus. Cumque amore flagrantem persensit, conuertens se ad Sponsam,

Oleum ait effusum nomen tuum, propterea adolescentulæ dilexerunt te nimis. Quid est nimis? valde, vehementer, ardentem. Velle certe magis ex obliquo, vos qui nuper ventis tangit spiritualis sermo, vestram illam (quam & nos frequenter reprimere conati sumus) minus discretam vehementiam, imò intemperantiam prorsus nimium obstinatam redarguens. Non vultis esse communi contenti vita. Non sufficit vobis regulare ieiunium, nõ solemnes vigiliæ, non imposta disciplina, non mensura quam vobis partimur in vestimentis, & alimentis: priuata præferitis communibus. Qui vestri curam semel nobis credidistis, quid rursus de vobis vos inmittitis? Nam illam qua toties Deum conscientijs vestris testibus offendistis, propriam scilicet voluntatem vestram, ecce nunc iterum magistram habetis, non me. Illa vos naturæ docet non parcere, rationi non acquiescere, non obtemperare seniorum consilio, vel exemplo, non obedire nobis. An ignoratis, quia melior est obediētia quàm victima? Non legistis in regula vestra, quod quidquid sine voluntate, vel consensu patris spiritualis sit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi? Non legistis in Evangelio quam formam obediendi puer Iesus pueris sanctis tradiderit? Nam cum remansisset in Hierusalem, & dixisset, in his quæ patris sui erant oportere se esse: non acquiescentibus parentibus eius, sequi illos in Nazareth non despexit, magister discipulos, Deus homines, Verbum & sapientia fabrum, & feminam. Quid? etiam addit sacra historia: Et erat, inquit, subditus illis. Quousque vos sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit & subdit, & vos in vijs vestris adhuc ambulatis? Bonum receperatis spiritum sed non bene vtimini eo. Vereor ne alium pro isto recipiatis, qui sub specie boni supplantet vos, & qui spiritu corpistis, carne consumemini. An nescitis quia Angelus Satanæ multoties transfiguratur se in angelum lucis? Sapientia est Deus, & vult se amari non solum duciter, sed & sapienter. Vnde Apostolus: Rationabile, inquit, obsequium vestrum: Alioquin facillimè a zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam decordem dilectionem, quam si efficere possit, ut in ea incautè, & non cum ratione ambuletur. Quamobrem ego cogito modos

Cāt. 1. a

G

1. Reg.

15. e

E. Eccl.

4. d

Luc. 2. d

2. Cor.

11. c

Rom. 12

quosdam tradere vobis, quos operæ pretiū
 H est Deum diligentibus obseruare! Sed quia
 hic sermo finem desiderat, cras eos, si Deus
 vitam mihi, & orium quod nūc habemus ad
 differendum seruauerit, explicare conabor!
 Tunc enim recreatis nocturna quiete sensi-
 bus, & (quod est præcipuum) oratione præ-
 missa, alacriores, vt iustum est, ad sermōnem
 de dilectione cōueniemus, præstante Domi-
 no nostro Iesu Christo, cui honor & gloria
 in sæcula sæculorum, Amen.

De triplici modo dilectionis qua Deum
 diligimus. Sermo XX.

VT à magistri verbis sermo exor-
 dium sumat: Qui non amat
 Dominum Iesum, anathema
 sit. Valde omnino mihi a-
 mandus est, per quem sum; viuo, & sapio.
 Si ingratus sum, & indignus: Dignus plane
 est morte, qui tibi Domine Iesu recusat vi-
 uere, & mortuus est: & qui tibi non sapit,
 desipit, & qui curat esse nisi propter te, pro
 nihilo est, & nihil est. Denique quid est ho-
 mo nisi quia tu innotuisti ei? Propter teme-
 ptipsum Deus fecisti omnia: & qui esse vult
 sibi & non tibi, nihil esse incipit inter om-
 nia, Deum time, & mandata eius obserua:
 hoc est, inquit, omnis homo. Ergo si hoc
 est omnis homo, absque hoc nihil omnis
 homo. Inclina tibi Deus modicum id quod
 me dignatus es esse, atque de mea misera
 vita suscipe obsecro residuum annorum
 meorum: pro his vero quos viuendo perdi-
 dit quia perditē vixi, cor contritum, & humili-
 atum Deus non despicias. Dies mei sicut
 umbra declinauerunt, & præterierunt sine
 fructu, impossibile est vt reuocem: placeat
 vt recogitem tibi eos in amaritudine ani-
 mæ meæ. Iam de sapientia, ante te est om-
 ne desiderium meum, & propositum cordis
 mei: Si qua esset in me, seruaem ad te.
 Sed Deus tu scis insipientiam meam: nisi quā
 noc ipsum fortasse sapere est, quod & ego ag-
 nosco eam, & quidem ex munere tuo. Aug-
 e illud mihi nimis quidem ingrato pro
 munusculo, sed sollicito pro eo, quod deest.
 Pro his ergo ita sum amas te quantum pos-
 sū. Sed est quod me plus mouet, plus viget,
 plus accendit. Super omnia inquam reddidit
 amabilem te mihi Iesu bone calix quem bi-
 bisti, opus nostræ redēptionis. Hoc omnino
 amorem nostram faculē vēdicat totum sibi.

Hoc inquam est quod nostram deuotionē,
 & blandius allicit, & iustius exigit, & arctius
 stringit, & afficit vehemētius. Multum quip-
 pe laborauit in eo saluator, nec in omni mē-
 di fabrica tantū fatigationis auctor assump-
 psit. Illa denique dixit, & facta sunt, manda-
 uit, & creata sūt. At verò hic, & in dictis suis
 sustinuit contradictores, & in factis obfertū-
 tores, & in tormentis illufores, & in morte
 exprobatores: Ecce quomodo dilexit. Adde;
 quod hanc ipsam dilectionem non reddidit, sed
 addidit: Nam quis prior dedit, & retribuēt
 ei? Sed vt sanctus Ioannes euāgelista ait: Nō
 quia nos dilexerimus Deum, sed quia ipse
 prior dilexit nos. Denique dilexit etiam non
 existentes. Sed adiecit, & resistentes diligere
 iuxta Pauli testimonium dicentis: Quomōdo
 cum adhuc inimici essemus, reconciliati su-
 mus Deo per mortē filij eius. Alioquin si nō
 dilexisset inimicos, nōdū possedisset amicos?
 sicut nec eum quos sic diligere essent, si nō
 dilexisset qui nondum essent. Dilexit autem
 dulciter, sapienter, fortiter. Dulce nēpe dixit
 rim quod carnē induit, cautū, quod culpā cauit;
 forte, quod mortem sustinuit. Nā quos sane
 in carne vilitauit; carnaliter tamē in equā
 amauit, sed in prudentia spiritus. Spiritus
 quippe ante faciem nostrā Christus Domi-
 nus, æmulans nos Dei æmulatione, non ho-
 minis, & certē saniori quā primus Adā Eūā-
 suā. Itaque quos in carne quæ fuit, dilexit in
 spiritu, redemit in virtute. Plenum profusus
 omni suauitatis dulcedine; videre hominem
 hominis cōditorēm. At dum naturam pru-
 dēter selegit à culpa, et potenter mortē pro-
 pulit à natura. In carnis assumptione cōde-
 scendit mihi, in culpe vitiatione consuluit si-
 bi, in mortis susceptione satisfecit patri, ami-
 cus dulcis, consiliarius prudēs, adiutor fortis.
 Huic securus me cēdo, qui saluare me velit,
 nouerit, possit. Quē quæsiuit, hunc & voca-
 uit per gratiā suā: numquid venientē eiecit
 foras? Sed nec vim nec fraudē in metuo pro-
 fecto vllā, quod me videlicet de manu eius pos-
 sit eruere, qui & vincēt omnia vicit mor-
 tē, & seductorē vniuersitatis serpentem arte
 vtique sanctiore delusit, isto prudentior, illa
 potērior. Carnis quidem assumit venientem,
 sed peccati similitudinē, dulcē profusus in il-
 la exhibēs consolationem infirmo, & in hac
 prudente abscondens laqueū dilectionis
 diabolo. Porro, vt patri nos recōdicit, mor-
 tē fortiter subit, & subigit, fundens pretium
 nostræ redēptionis sanguinem suum. Ergo

1. Cor. 16. d
 Pf. 143.
 Eccl. 1.2.
 Pf. 50. d

Pf. 32. d
 Ro. 11. b
 1. Io. 4. b
 Rom. 5. b
 K
 L
 n.ii

nisi amasset dulciter; non me in carcere requisisset illa maiestas. Sed iunxit affectioni sapientiam, quā tyrannum deciperet: iunxit & patientiam, quā placaret offensum Deum patrem. Hi sunt modi quos vobis promiseram, sed pramissi eos in Christo, vt commendabiliores haberetis. Disce ò Christiane à Christo quemadmodum diligas Christum. Disce amare dulciter, amare prudēter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti; Prudenter, ne decepti; Fortiter, ne oppressi ab amore Domini auertamur. Ne mundi gloria seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi præ his sapientia Christus. Ne seducaris spiritu mendacij & erroris, luceat tibi veritas Christus. Ne aduersitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei Christus. Zelum tuum inflammet caritas, informet scientia, firmet constantia. Sit feruidus, sit circumspēctus, sit inuictus. Nec teporem habeat, nec carea discretione, nec timidus sit. Et vide ne forte tria ista tibi & in lege tradita fuerint, dicente Deo: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Mihi videtur (si alius competentior sensus in hac trina distinctione non occurrat) amor quidem cordis ad zelum quandam pertinere affectionis, animæ vero amor ad industriam seu iudicij rationis; virtutis autem dilectio ad animi posse referri constantiam vel vigorem. Dilige ergo Dominum Deum tuū toto & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilantia & circumspēctione, dilige & tota virtute, vt nec mori pro eius amore pertimescas, sicut scriptum est in consequentibus: Quoniam fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus amulatio: Sit suavis & dulcis affectui tuo Dominus Iesus, contra male vtique dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dukednem; quemadmodum clauum clauus expellit. Sed sit nihilominus intellectui prauia lux, & dux rationi, non solum ob cauendas hæreticæ fraudis decipulas, & fidei puritatem ab eorū versutijs custodiendam, verum vt cautus quoque sis nimiam & indiscretam vehementiam in tua conuersatione vitæ. Sit etiam fortis & constans amor tuus, nec cedens terroribus, nec succumbens laboribus. Ergo amemus affectuose, circumspēctè, & valdè, scientes amorem cordis, quem affectuosum dicimus, absque eo qui dicitur animæ, dulcem quidem, sed sedabilem: utum vero, absque illo q̄ vir-

tutis est, rationabilem esse, sed fragilem. Et vide in manifestis exemplis hoc ita esse vt dicimus. Cum ægrè ferrent discipuli quod de ascensu magistri discessu ab eodem ipso audierant, audierunt: Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem. Quid ergo? Non diligebant de cuius discessione dolebant? Sed diligebant quod ammodo, & non diligebant. Diligebant dulciter, sed minus prudenter. Diligebant carnaliter, sed non rationabiliter. Denique diligebant toto corde, non autem tota anima. Dilectio eorum contra salutem eorum. Vnde & aiebat: Expedit vobis vt ego vadam, culpans consilium, non affectum. Loquenti item de morte sua futura, obuiare sibi conantem Petrum, qui eum tenerè diligebat, cum ita vt meministi increpado repressit, quid in eo aliud, quam imprudentiam reprehendit? Postremo: quid est, Non sapis quæ Dei sunt: nisi, non sapienter diligis, humanum sequens affectum; contra Diuini consilij? Et vocauit Satanam, eo quod saluti etsi nesciens aduersaretur, qui Saluatorem in orbi prohiberet. Vnde & correctus, repentem postmodum triste verbum, minime iam mori vetuli, sed se commoriturū esse promisit. Non autem impleuit; quia necdum ad tertium peruenerat gradum, in quo virtute toto diligitur. Erat tota anima doctus diligere, sed adhuc infirmus, bene instructus, sed parum adiutus, non ignarus mysterij, sed martyrij pauidus. Non plane illa fortis, vt mors dilectio tunc fuit, quæ morti succubuit. Fuit autem postea, cum ex promissione Iesu Christi indutus virtute ex alto, tanta tandem cepit virtute diligere, vt in concilio prohibitus prædicare nomen sanctum, constantè prohibentibus responderet: Obedire oportet magis Deo, quam hominibus. Tunc demum tota virtute dilexit, cum nec vitæ suæ pepercit pro dilectione. Maiorem siquidem caritatem nemo habet, quam si animam suam ponat quis pro amicis suis. Quam etsi minime tunc posuit, iam tamen exposuit. Ergo non abduci blanditijs, nec seduci fallacijs, nec iniurijs frangi toto corde, tota anima, tota virtute diligere est. Et nota amorem cordis quodammodo esse carnalem, quod magis erga carnē Christi, & quæ in carnē Christus gessit vel iussit, cor humanum afficiat. Hoc repletus amore, facile ad omnem de huiusmodi sermonem compungitur. Nihil audit

Ioan. 14

b

Ibidem.

A

Mar. 8. d

Act. 5. e

Ioan. 15

B

audit libentius, nihil legit studiosius, nihil frequentius recollit, nil suauis meditatur. Inde hococausta orationum tanquam ex adipe vituli saginati impinguat. Altat oranti hominis Dei sacra imago, aut nascentis, aut lactentis, aut docentis, aut morientis, aut resurgentis, aut ascendentis, & quidquid tale occurserit, vel stringat necesse est animū in amore virtutum, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, desideria sedet. Ego hanc arboris precipuā inuisibili Deo fuisse causam, quā voluit in carne videri, & cū hominibus homo conuersari, vt carnalium videlicet qui nisi carnaliter amare non poterant, cunctas primo ad suę carnis salutarem amorē affectiones retraheret, atque ita gradatim ad amorē perduceret spiritualem. Nonne denique in hoc gradu adhuc stabant qui aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te? Solo affecto corporalis presentię amore reliquerant omnia, adeo, vt salutaris futurę passionis & mortis ne audire quidem verbū æquanimiter sustinerent, sed nec gloriam ascendentes postmodum nisi cum graui dolore suspicere. Hoc enim est quod eis dicebat: Quia hæc loquutus sum vobis tristitia impleuit cor vestrū. Itaque in sola interim gratia presentis suę carnis eos ab amore omnis carnis suspenderat. Monstrabat autem postea eis altiore amoris gradum cū diceret: Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quidquam. Puto hunc ascenderat iam qui dicebat: Et si cognouimus Christum secundum carnem, se nunc iam non nouimus. Fortassis, & nihilominus propheta in hoc ipso stabat cum diceret: Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Nam quā subiungit, sub vmbra eius viuemus inter gentes: mihi videtur ex persona incipientium additū esse, vt quiescat saltem in vmbra qui solis terre ardore minus validos se sentiūt, & carnis dulcedine nutriātur, dum necdum valent ea percipere quę sunt spiritus Dei. Vmbra liquidem Christi, carnem reor esse ipsius, de qua obumbratum est, & Marię, vt eius obiectū seruet splendor. Spiritus illi temperaretur. In carnis ergo deuotione interim consoletur, qui viuificantem spiritū necdum habet, eodūtaxat modo quo habet illi qui aiunt: Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Et itē: Et si cognouimus Christū secundū carnē, sed nunc iam nō nouimus. Nam alias quidē nequaquam sine spiritu sancto vel in carne diligitur Christus, etsi

non in illa plenitudine. Cuius tamen mensura deuotionis hæc est, vt totū cor illa suauitas occupet, totum sibi ab amore vniuersę carnis ac carnalis illecebrę vendicat. Hoc quippe toto corde diligere est. Alioquin si carnis mex quamlibet consanguinitate vel voluptate forte præfero carni Domini mei: per quod me videlicet minus ea implere cōtingat, quę in carne manens, verbo & exemplo me docuit, nonne liquido constat, quod toto nequaquam diligo corde, cū id diuinitus habens partem impedere, videar carni eius, partem intorquere ad propriam? Denique ait: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me, nō est me dignus. Ergo vt breuiter dicam, toto corde diligere, est omne quod blāditur de carne propria vel aliena, sacrosanctę carnis eius amorē postponere. In quo & mundi equę glorię comprehendendo, quia gloria mundi gloria est carnis: & qui in ea delectantur, carnales esse non dubiū est. Licet verò donum, & magnū donum spiritus sit, istiusmodi erga carnē Christi, deuotio, carnalem tamen dixerim hunc amorē, illius vtique amoris respectu quo non tam Verbum caro iam sapit, quam Verbū sapientia, Verbū iustitia, Verbū veritas, Verbū sanctitas, pietas, virtus, & si quid aliud quod sit huiusmodi dici potest. Et hæc nempe omnia Christus, qui factus est nobis sapientia à Deo & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. An tibi æquē & vno modo affectū videtur, is quidē qui Christo passo pie cōpatitur, cōpungitur, & mouetur facile ad memoriā horū quę pertulit, atque istius deuotionis suauitate pascitur, & confortatur ad quęque salubria, honesta, pia: itemque ille qui iustitię zelo semper est accensus, qui veritatem vbique zelat, qui sapientię seruet studiosus, cui amica sanctitas vitę, & morum disciplina, cuius mores erubescunt iactantiam, abhorrent detractionem, inuidiam, nesciunt, superbiam detestantur, omnem humanā gloriā non solum fugiunt, sed & fastidiūt & contemunt, omnē in se carnis & cordis impunitatem vehementissimē abominantur & persequeuntur, omnē denique tanquam naturaliter & malū respiciunt, & quod bonum est amplectuntur? Nonne si compares vtiusque affectiones, constat quod animo illum superiorē respectu quidem huius, amare quasi carnaliter? Bonus tamen amor iste carnalis, per quem vita carnalis excluditur, contemnitur

& via-

& vincitur mundus. Proficitur autem in eo cū sit & rationalis, perficitur cū efficitur etiā spiritualis. Porro rationalis tunc est, cum in omnibus quæ oportet de Christo sentiri, fidei ratio ita firma tenetur, ut ab ecclesiastici sensus puritate nulla verisimilitudine, nulla hæretica seu diabolica circūuersione aliquatenus deuiet. Itemq; cum in propria conuersatione illa cautela seruatur, vt discretione meta nulla superstitioe vel leuitate, vel spiritus quasi feruentioris vehemētia excedatur. Et hoc esse tota anima Deū diligere, iam supra diximus. Quod si etiam adiuuantis spiritus vigor tantus accedat, vt nulla vi laborum vel tormentorum, sed nec mortis metu iustitia vmq̄ deseratur, in hoc etiam tota virtute diligitur, & est amor spiritualis. Quod nimirum nomē huic specialiter amoris congruere puto: ob prerogatiuam vtique plenitudinis spiritus qua præcellit. Et hæc sufficiat pro eo quod sponsa dicit. Propterea adoleſcētulæ dilexerunt te nimis. In his quæ sequuntur, dignetur nobis aperire thesauros misericordię suæ ipse custos eorum.

F Iesus Christus Dominus noster. Qui viuūt & regnat cum Patre in vnitāte Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Qualiter Sponsa, id est, Ecclesia, trahi se optat post Sponsum, id est, Christum.

Sermo XXI.

TRahe me post te: in odore vnguentorum tuorum curemus. Quid? Sponsa ne ergo non necesse habet trahi, & hoc post Sponsum? Quasi verò inuita eum, & non libens sequatur? Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur. Nec enim infirmum aut debile; cum videlicet qui per se ire non valet, trahi ad balneū seu ad prandium piget, est i reum piget trahi ad iudicium, vel ad poenā. Denique trahi vult quæ & hoc rogat. Non autē rogaret, si sequi per se ipsam dilectum prout vellet, valeret. Ut quid verò nō valet? An infirmam fateamur & Sponſam? Si vna quauis ex adoleſcētulis infirmam se diceret, & peteret trahi, nequaquā miraremur. At verò de Sponsa que trahere & alios vt potē fortis & perfecta posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, q̄ & ipsa trahi tāquam infirma vel debilis necesse habeat? De quam anima nō confidimus, quod valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus que pro sui singu-

lari perfectione & excellentiori virtute Sponsa Domini nominatur? An Ecclesia forte id dixerit cum intueretur dilectum ascendentem, gestiens eum sequi; atque aſsumi cum ipso in gloria? Quamquam & quantum perfectionis anima, quam diu quidem gemit sub corpore mortis huius, & huius seculi nequam retinetur in clauſa carcere, vincta necessitatibus, torta sceleribus; lentius segniusq; aſurgat necesse est ad contemplanda sublimia, nec omnino liberum habet se qui Sponſum quocumque ierit. Hinc lacrymosa vox illa gementis: Infelix ego homo; quis me liberabit de corpore mortis huius? Hinc supplex illa precatio: Educ de carcere animam meam. Dicit proinde, dicat cum gemitu etiam Sponsa: Trahe me post te: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. An hoc dicat cupiens dissolui, & esse cum Christo, preſertim dum videat eas propter quas manere ipsam in carne necessarium videbatur, bene proficientes amare iam Sponſum, & stare in tuto caritatis? Siquidem hoc pramiserat, Propterea, inquit, adoleſcētulæ dilexerunt te. Nunc ergo quasi dicat, ecce adoleſcētulæ amant te, & amando firmiter inhaerent tibi, meq; minime iam opus habent, nulla mihi causa in hac vita ulterius commorandi. Ideo ait: Trahe me post te. Hoc sentirem, si dixisset, trahe me ad te. Nunc verò quia dicit post te, magis illud mihi postulare videtur, vt conuersationis eius valeat vestigia sequi, vt possit amulari virtutem, & normam tenere vitæ, & morum quæat apprehendere disciplinā. In his quippe maxime opus adiutorio, quo valeat abnegare semetipsam, & tollere ciuem suam, & sic sequi Christum. Hic prorsus trahi necesse habet Sponsa, nec sane trahi ab alio quam ab eo ipso qui ait: Sine me nihil potestis facere. Seio, inquit, me nequaquam posse peruenire ad te nisi gradiendo post te, sed neque hoc quidem nisi adiutam abs te: idēq; precor vt trahas me post te. Beatus siquidem cuius est auxilium abs te, ascensionēs in corde suo disposuit in valle lacrymarum, perueniturus quandoque ad te in montibus gaudiorum. Quam pauci post te dō Domine Iesu ire volunt, cum tamen ad te peruenire nemo sit qui nolit, hoc sitientibus eunētis, quia de ceterationes in dextera tua vsque in finē. Et propterea

volunt

Num.
23. d

volunt omnes te finiri, at non ita, & imitari, conregnare cupiunt, sed non compati. Ex his erat ille qui dicebat: Moriatur anima mea morte iustorum, & fiat nouissima mea horum similia. Optabat sibi extrema iustorum, sed non ita & principia.

Mortem spiritualium optant sibi etiam carnales, quorum tamen vitam abhorrent, sciētes pretiosam mortem esse sanctorum: quoniam tunc dederit dilectis suis somnū, ecce hereditas Domini: & quia beati mortui qui in Domino moriuntur, cum e contrario iuxta prophetam, sententiam, mors peccatorū pessima sit. Non curant quærere quem tamen desiderant inuenire, cupientes consequi, sed non & sequi. Non sic illi quibus

Pf. 33. d

Luc. 22.

6

I

Pf. 15. c

Matth.

4. c

10. 12. d

Matth.

19. d

Luc. 22. aiebat: Vos estis qui permanistis mecum, in tentationibus meis. Beati qui digni habiti sunt testimonio tuo benigne Iesu. Ipsi reuera ibant post te & pedibus & affectibus.

Notas eis fecisti vias vias, vocas eos post te, qui via & vita es, & dicens: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum.

Item? Qui mihi ministrat, me sequatur.

& ubi sum ego, illic & minister meus erit.

Dicebant ergo gloriantes. Ecce, nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Sic, itaque, & dilecta tua relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis inhaerere vestigijs, ac seque te quocumque ieris, sciens, quoniam via tuae viae pulchrae; & omnes senitae tuae pacificae: & quia qui sequitur te, non ambulat in tenebris. Precatur autem se trahi, quoniam iustitia tua sicut montes Dei, nec sufficit ad illum ire suis viribus. Precatur se trahi (vt as-

Ioan. 6. c

solent) quia nemo veniat ad te, nisi pater tuus, traxerit eū. Porro, quos pater trahit, trahis, & tu. Opera quippe quae pater facit, haec & filius similiter facit. Sed, familiaris a filio, postulat trahi, tamquam a Sponso proprio, quem pater misit obuiam ei ducem ac praecceptorem, qui sibi praerit in via morum, & praepararet iter virtutum, & erudiret eam, sicut semetipsum, & viam prudentiae doceret, & traderet ei legem vitae, & disciplinam, & sic merito ipse concupisceret decorum eius.

d. 12. 19

Trahē me post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Propter quod opus habeo trahi, quoniam refrigit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus a facie frigoris huius currere modo sicut heri & nudum sterni? Curremus autē postea, cum reddideris laticiniam salutaris tui, cum reddideris melior tem-

peries gratiae, cum sol iustitiae iterum incaluerit, & pertransierit tentationis nubes, quae hunc operire ad horam cernitur, atque ad leuem flatum aurae, blandioris solito ceperint vngueta liquefcere, & aromata fluere, & dare odorem suum. Tunc curremus, in odore illo curremus. Spirantibus inquam vnguētis curremus, quā abscedet torpor, qui nunc est, & reuertetur deuotio, & ita nō erit opus nobis vt trahamur, quippe odore excitatis, vt sponte curramus. Nunc verō interim trahē me post te. Vides ne illum qui in spiritu ambulat, nequaquam permanere in vno statu, nec eadem semper facilitate proficere, & quod non sit in homine via eius, sed quemadmodum ei spiritus moderator, prout vult dispensat, nunc segnius nunc alacrius quae retro sunt obliuisci, & ad interiora sese extendere? Puto quod hoc ipsi si attenditis, vestra vobis experientia, intus respondet, quod ego foris loquor. Ergo cum te torpore, accidia vel tardio afficentis, noli propterea diffidere aut desistere a studio spirituali, sed iuuantis require manum, trahi te obsecrans Sponsa exemplo, donec denuo succitante gratia factus propior alacriorque curras, & dicas: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Sic autem quamdiu adest gratia, delectare in ea, vt non te exilimes donum Dei iure hereditario possidere, ita videlicet securus de eo, quasi numquam perdere possis: ne subito cum forte retraxerit manū, & subtraxerit donū, tu animo concidas, & tristior quam oportet fias. Denique ne dixeris in abundantia tua, non mouebor in aeternum: ne etiā illud quod sequitur, dicere cum gemitu quidem cogaris: Auertisti faciem tuam a me, Ibidem: & factus sum conturbatus. Curabis potius (si sapiis) pro consilio sapientis in die malorum non immemor esse bonorum, atque in die bonorum nō immemor esse malorum. Ergo in die virtutis tuae noli esse securus, sed clama ad Deum cum propheta, & dic: Cum defecerit virtus mea, ne dereliquas me. Porro in tempore tentationis consolare & dic cum Sponso: Trahe me post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Sic te non deseret spes in tempore malo, nec in bono prouidentia deerit, erisq. inter aduersa, & prospera mutabilium temporū tenens quaedam aeternitatis imaginem, vtique hanc inuolabilem, & incōcussam constantis animi aequalitatem, benedicens Dominum

K

Pf. 118.

Pf. 29. b

L

Ibidem:

Eccl. 1. 1.

c

Pf. 70. b

in omni tempore, proindeq. vendicans tibi etiam in huius nutabundi sæculi dubijs euentibus certisq. defectibus perennis quodammodo incommutabilitatis statum, dum te ceperis renouare, & reformare in insigne illud antiquæ similitudinis æterni Dei, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quippe sicut ipse est, ita & tu eris in hoc mundo, nec in aduersis timidus, nec in prosperis dissolutus. In hoc, inquam nobilis creatura facta ad imaginem, & similitudinē eius qui se fecit antiqui honoris dignitatē receptare iam iamq. & recuperare se indicat, cum sibi indignum ducit huic labenti sæculo conformari, reformari magis sitagens (iuxta Pauli doctrinā) in nouitate sui sensus in eam similitudinem in qua se conditam nouit, ac per hoc etiam cogens (vt dignum est) sæculum istud quod propter se factum fuit, versa vice mirum in modū conformari sibi, dum omnia ei cooperari in bonum incipiunt, tamquam in propria, & naturali forma, abiecta degeneri specie, recognoscentia Dñm suum, cui ad seruiendum creata fuere. Vnde arbitror illum sermonē, quem dixit de se ynigenitus, videlicet: si exaltaretur à terra, oīa traheret ad se ipsum: cum etis quoque eius fratribus posse esse cōem, his vtique quos pater præciuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et ego igitur si exaltatus fuero à terra, (audacter dico) omnia traham ad me ipsum. Nec enim temerariē vsurpo mihi fratres mei vocem, cuius me induo similitudinem. Quod si ita est, non putent diuites huius sæculi fratres Christi sola possidere cælestia, quia audiunt dicentem. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum. Non eos, inquam, a stiment sola cælestia possidere, quia ea sola audiunt in promissione: possident & terrena, & quidem tamquam nihil habētes, sed omnia possidentes: non mendicantes vt miseri, sed vt domini possidentes, eo pro certo magis domini, quo minus cupidi. Denique fideli homini totus mundus diuitiarum est. Totus planē: quia tam aduersa, quā prospera ipsius æquē oīa seruiunt ei, & cooperantur in bonū. Ergo auarus terrena esurit vt medicus, fidelis contemnit vt dñs. Ille possidendo mendicat, iste contemnēdo seruat. Quare à quouis eorū, qui infamiabili corde lucris temporalibus inhiāt quidnam de his sentiat, qui sua vendentes, & dantes pau-

peribus, regna cælorū pro terrena mercatūr substantia, sapienter agant, necne? procul subio respondebit, sapienter. Quare item cur quod approbat, ipse non facit? Non possum, inquit. Quare? profecto quia dña avaritia non permittit: quia liber non est: quia non sunt sua, quæ possidere videtur, sed nec ipse sui iuris. Si verē tua sunt, expende ad lucra, & pro terrenis cælestia commutato. Si non vales, fate te pecunia tuæ nō dñm esse, sed seruū: custodem, non possessorem. Denique, & cōformaris crumena tuæ, tamquā seruus dñæ suæ, dum quō ille illi necessarid & congaudet gaudenti, & dolēti condolet: tu quoque cū crescente tuo marsupio crescis pariter animo, & cum decrecente decrescis. Nam, & contraheris tristitia, cum ilud exinanitur: & læticia solueris, aut certē inflaris superbia, cum impletur. Hoc ille. Nos verō Sponsæ curemus æmulari libertatem atque cōstantiam, quæ sicut benè instructa in omnibus, & erudita corde in sapientia, scit abū dare, scit & penuriam pati. Cum se rogat trahi, ostendit quid desit sibi, non pecuniæ, sed virtutis. Rursus cum se nihilominus de spē redituræ gratia consolatur, etsi deficere, non tamen diffidere se probat. Dicit ergo: Trahe me post te, in odore vnguentorū tuorum curremus. Et quid mirū, si indiget trahi, quæ post gigatē currit, quæ comprehendere nititur eum, qui salit in montibus, transilit colles? Velociter, ait, currit sermo eius. Non valet ex æquo currere, non potest pari cum illo celeritate contendere, qui exultat vt gigas ad currendam viam, non pōt suis viribus, & propterea rogat se trahi. Fessa sum (inquit) deficio, noli me deserere, sed trahe me post te, ne incipiā vagari post amatores alios, nec currā quasi in incertū. Trahe me post te, quia satius mihi est vt me trahas, vt scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas, quā parcens in meō me torpore male securam derelinquas. Trahe quodam modo inuitam, vt facias voluntariam. Trahe torpentem, vt reddas currentem. Erit quando non indigebo tractorē: quoniam voluntariē, & cum omni alacritate curremus. Non currām ego sola, etsi solam me trahi petierim: currēt & adolescentulæ mecum. Curremus pauiter, curremus simul, ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitata exemplo atque hortatu, ac per hoc oēs in odore vnguentorum tuorum curremus.

Habet

B
Ps. 147.
a

Ps. 18. b

Mat. 5. a

Habet sponsa imitatores sui, sicut & ipsa est Christi. Et ideo non ait singulariter curram, sed curremus. Sed oritur quæstio, cur similiter, cum se petijt trahi, et adolescentulas non adiunxit, ut non traherent, sed traherent nos diceret. Quid, n. forte ne Sponsa indiget trahi, & adolescentulæ non indigent? O pulchra, o felix, o beata, ediscere nobis huius distinctio- nis rationem. Trahe me, ait: Quare me, & non nos?

C An hoc bonum inuides nobis? Absit: Neque enim protinus dixisses adolescentulas tecum esse cursuras, si sola post Spōsum ire voluisses. Cur ergo pluraliter mox subiūctura curremus, trahi te singulariter postulasti? Caritas, inquit, ita postulabat. Discite per hoc verbum à me in spirituali exercitio duplex auxilium de super sperare, correptionem, & consolationem. Altera foris exercet, altera visitat intus. Illa reprimit insolentiam, ista in fiduciam erigit. Illa operatur humilitatem, ista pusillanimitatem consolatur. Illa cautos, ista deuotos facit. Timore Dñi docet illa, ista ipsum timorem infuso temperat gaudio salutari, sicut scriptum est: Lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Itē:

Pf. 85. c Scruiate Dño in timore, & exultate ei cum tremore. Trahimur, cum tentationibus & tribulationibus exercemur. Currimus, cum internis consolationibus & inspirationibus visitati, tamquam in sua uolentibus vnguētis respiramus. Ergo quod austerum, & durum videtur, retineo mihi tamquam in forti, tamquam sanæ, tamquam perfectæ, & dico singulariter, traher me. Quod suaue & dulce, tibi tamquam infirmo communico, & dico, curremus. Noui ergo adolescentulas delicatas & teneras esse, & minus idoneas sufferre tentationes, & propterea mecum volo ut currant, sed non ut mecum trahantur. Volo habere socias consolationis, non autē & laboris. Quare? Quia infirmæ sunt & vereor ne deficiant, ne succumbant. Me (inquit) o Sponse corrippe, me exerce, me tenta, me traher post te: quoniam ego in flagella paratissimus, & potens ad sustinendum. Certatim simul curremus, id est sola trahar, sed simul curremus. Curremus, curremus, sed in odore vnguentorum tuorum, non in nostrorum fiducia meritorum. Nec in magnitudine virium nostrarum currere nos confidimus, sed in multitudine miserarum donum tuarum. Nā & si quā cucurrimus, ac voluntariæ fuimus, non fuit volentis neque currentis, sed miserantis Dei. Reuertatur miserratio, & curre-

mus. Tu quidē in virtute tua tūquam gigas, & potens curris: nos, nisi vnguēta tua spirauerint, non currimus. Tu quē p̄ vnxit oleo *Pf. 44. i* lætitiæ præ cōfortibus tuis, curris in ipsa vnctione, nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore. Tempus esset ut persoluerem, quod de vnguentis Sponsi longē supra promississe me memini, si non huius sermonis lōgitudō vetaret. Differo ergo. Nā & materiæ dignitas arētari molestia breuitate non patitur. Rogate Dñm vnctionis, ut voluntaria oris mei beneplacita facere dignetur, ad insinuandā vestrīs desiderijs memoriā abundantiæ suauitatis suæ, quæ est in Sponso Ecclesiæ Iesu Christo Dño nō, &c.

De quattuor vnguentis Sponsi, atque de quattuor virtutibus Cardinalibus.
Sermo XXII.

SI ita speciosa, ita magnifica Sponsæ vn-
guenta inuenta sunt, quemadmodum cū
tractarētur audistis: Sponsi qualia sunt? Et si
dignè ea nos, prout sunt, non sufficimus ex-
plicare, haud dubium tñ quin excellentior
horū virtus, & grā efficacior sit, quorū solus
non solū ad o'lescentulas, sed ipsam quoque
Sponsam odor excitat ad currēdum. Si n. ad-
uertis, nil tale de proprijs vnguētis ausa est
polliceri. Et quidē illa optima esse gloriatur,
sed non dicit tñ, quia in eis cucurisset aut
curreret, quod in istorū solo odore promit-
tit. Quid si ipsam vnctionē in se effusam sen-
tires, cui? ita tenni exhilarata fragrantia per-
mouetur ut currat? Mirum si nō & volaret.
Sed dicit aliquis: Desine iā cōmendare, satis
cū ea ceperis assignare, apparebit quid sint.
Non. Minimè ego istud polliceor. Sanè an
vel ipsa sint quæ aō suggerunē dicenda, cre-
de mihi, adhuc nescire me fateor. Existimo
.n. Sponsū varias aromatū atque vnguētōrū
h're species, & nō paucas & alias quidē esse.
in quibus, singulariter oblectatur Sponsa,
tamq̄ propinquior ac familiarior, alias verò
quæ vsq̄ ad adolescentulas perueniunt,
alias quæ pertingunt et ad longē positos &
extraneos, ut nō sit qui se abscondat à calore
eius. Sed licet suavis Dñs vniversis, maximè *Pf. 144*
tñ domesticis. Et quāto q̄ se familiarius pro-
bit vitæ meritis ac mentis puritate appropiat,
tanto cum arbitror recentiorum aromatū
& vnctionis suauioris sentire fragrantiam.

Porro in huiusmodi non capit intelligen-
tia, nisi quantū experiētia attingit. Ego verò
haud temerè mihi arrogarim Sponsæ præ-
roga-

rogatus. Nouit Sponsus quibus delitijs spiritus foueat dilectam, quibus singulariter refocillet sensus eius inspirationibus, & mulceat odoramentis. Sit sibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Est quippe hortus conclusus, fons signatus. Ceterum deriuantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi molestus sit aut ingratus, si de publico haurio & propino. Nam ut paulisper ministerium meum in hac parte commendem, non nullius profecto fauigationis est atque laboris, quotidie scilicet exire & haurire etiã de manifestis riuulis scripturarũ, & ex eis singulorũ necessitatibus inseruire, ut absque suo labore quisque vestrũ præsto habeat aquas spirituales ad omne opus, verbi gratia, ad laudandum, ad potandum, ad cibos coquendos. Et nimirum aqua sapientiæ salutaris sermo Diuinus, non modo potens, sed & laudans, dicente Domino: Et vos mudi estis propter sermonem, quem loquutus sum vobis. Sed & crudos carnis cogitatus igne Spiritus sancti accendens coquit Diuinũ eloquium, ac vertit in sensus spirituales, & cibos mentis, ita ut dicas: Concaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Qui mente sanè puriori per seipos apprehendere sublimiora sufficiũt, quam per nos proferrantur, non solum nõ prohibeo, sed & multum congratulor, dum & ipsi nos patiantur simpliciora simplicioribus ministrare. Quis dabit mihi vt omnes prophetent? Vtinam mihi necesse non esset in his occupari. Vtinam aut alteri cura incumberet ista, aut certe (quod malle) nemo in vobis esset qui ea indigeret, essentq. omnes docibiles Dei, & ego posse vacare & videre, quoniã Sponsus est Deus. Nũc verò quem minimè interim non dico intueri, sed ne inquirere quidem licet (quod sine lacrymis non loquitur) regem in decore suo sedentem super Cherubim, super solium excelsum & eleuatum, in ea forma qua æqualis patri in splendoribus sanctorũ ante Luciferum genitus est, in qua & semper desiderat Angeli eũ prospicere, Deũ apud Deũ, ipsũ saltè hominẽ, homo hominibus loquor secundũ eã formã in qua vt se manifestũ nimia sua dignatione & dilectione præberet, minoratus ab Angelis, in Sole posuit tabernaculum suum, tamquam Sponsus procedens de thalamo suo. Suauem magis quàm sublimem, & vnctum

nõ altũ loquor, qualè denique spiritus Dñi vnxit, & misit euangelizare pauperibus, mederi cõtritis corde, prædicare captiuis indulgentiã, & clausis aptionẽ, prædicare annũ placabile Dño. Saluo igitur cuique qd̄ fortè sublimius subtiliusq. de Sponsi vnguentis speciali munere sctire sibi & experiri donatũ est, ego q̄ de cõmuni accipi, profero in cõmune. Ipse liquidè fons vitæ, ipse fons signatus, de intra hortũ conclusũ erũpẽs, per os Pauli fistulã suã, tãquã vera illa sapientia quæ iuxta Beati Iob sententiam trahitur de occultis in quattuor sese riuos diffudit, & deriuauit in plateas, vbi videlicet & assignat nobis eum factum à Deo sapientiam, & iustitiam, & sanctificationem, & redemptionem. Ex his vtique quattuor riuis tamquã pretiosissimis vnguentis, (nil enim obstat vtrumque intelligi, & aquam & vnctionẽ: aquã quia mundant, vnctionẽ quia fragrant) ex his in quã quattuor præmissis, tãquam vnguentis pretiosissimis, super mōtes aromatum de cælestibus speciebus confectis, tanta Ecclesiæ nares odoris suauitas repleuit, vt mox à quattuor mundi partibus excitata illa dulcedine, supernũ properaret ad Sponsum, tamquam verè illa regina Austrifestinians à finibus terra: audire sapientiam Salomonis, opinionis liquidem odore prouocata. Sanè & Ecclesia non ante currere valuit in odore sui Salomonis, quosque is, qui ab æterno ex patre sapientia erat, factus est ei in tempore à patre sapientia, quo ipsius odorem percipere posset. Sic iustitia, sic sanctificatio, sic & redemptio nihilominus ei factus est, vt horum quoque in odore currere posset, cum hæc æque omnia in se ante omnia esset. Nam & in principio quidem erat Verbum, sed tunc demum ad videndũ ipsum pastores venerunt festinantes, cum nunciatum est factũ. Denique & loquũtur ad inuicem: Transeamus vsque Bethleẽ, & videamus hoc Verbũ quod factũ est, & fecit Dominus, & ostendit nobis. Et sequitur quia venerunt festinantes. Prius non se mouebant, dum Verbum erat tantum apud Deum. At vbi Verbum quod erat, factum est, vbi hoc Dominus fecit & ostendit, tunc venerũt festinantes, tunc cucurrerunt. Quomodo ergo in principio erat Verbũ, sed Verbũ erat apud Deũ, factum est aut̄ quatenus esse inciperet & apud homines: sic nihilominus in principio sapientia erat, erat iustitia, erat sanctificatio & redemptio, sed Angelis, vt

esset

esset & hominibus: fecit eum hæc omnia pater, & fecit quod pater. Denique qui factus est, inquit, nobis sapientia à Deo, & non ait simpliciter, qui factus est sapientia, sed qui factus est nobis sapientia: quoniam quod erat Angelis, factus est & nobis.

At Angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit, non video. Nec enim auctoritas Scripturarum vsprim assentiri videtur eos aliquando aut peccato exstitisse captiuos, aut morti obnoxios, vt necessariam haberet redemptionem, exceptis dñt taxat illis qui superbia lapsu irremediabili corrüetes, redimi deinceps non merentur. Si itaque Angeli numquam redempti sunt, alij vtique non egent, alij non promerentes, illi quidem quia nec lapsi sunt, hi autem quia irreuocabiles sunt, quo pacto tu dicis, Dominum Iesum Christum eis fuisse redemptionem? Audi breuiter. Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laboretur, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens. Et hac ratione fuit æquè vtrique redemptio, soluens illum, & seruās istum. Liqueat ergo sanctis Angelis Dominum Christum fuisse redemptionem, sicut iustitiam, sicut sapientiam, sicut sanctificationem: & nihilominus tamē hæc ipsa quattuor esse factum, propter homines, qui inuisibilia Dei nō nisi per ea quæ facta sunt intellecta cōspicere possunt. Sic ergo omne quod erat Angelis, factus est nobis. Quid? Sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. Sapientia in prædicatione, iustitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in conuersatione quam habuit cum peccatoribus, redemptio in passione, quam sustinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à Deo factus est, tunc Ecclesia odorem sensit, tunc cucurrit. Vide iam quadrifariam vnctionem, vide affluentissimam atque inæstunabilem suauitatem eius, quem vnxit pater oleo lætitiæ præ confortibus suis. Sedebas ò homo in tenebrosis, & umbra mortis per ignoratiam veritatis, sedebas vnctus catenis delictorum. Descendit ad te in carcerem, non vt torqueret, sed vt erueret de potestate tenebrarum. Et primo quidem veritatis doctor depulit umbram ignorantia tuae, luce sapientia tuae. Per iustitiam deinde quæ ex fide est, soluit funes peccatorum, gratis iustificans peccatorem.

Quo gemino beneficio impleuit sermonē illū sancti Dauid: Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. Addidit

quoque sancte inter peccatores viuere, & sic tradere formam vitæ tamquam viæ quæ rediret ad patriam. Ad cumulum postremo pietatis tradidit in mortem animam suam, & de proprio latere protulit pretiū satisfactionis quo placaret patrem: per quod illū plane ad se versiculum traxit: Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Profusa copiosa, quia non gutta, sed vnda sāgunis largiter per quinque partes corporis emanauit. Quid tibi debuit facere, & non fecit? Illuminauit cæcum, soluit vnctum, reduxit erroneum, reconciliauit reum. Quis non post illum libenter atque alacriter currat, qui & ab errore liberat, & errata dissimulat, qui deinde merita viuendo tradit, præmia moriendo conquirat? Quam excusationem habet qui in odore horum vnguentorum nō currit, nisi ad quem forte odor minimè peruenit? Sed enim in omnem terram exiuit odor vitæ, quoniam misericordia Domini plena est terra, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo qui vitalem hanc sparsam vbi que fragrantiam non sentit, & ob hoc non currit, aut mortuus est, aut putidus. Fragrantia fama est, præuenit opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad vnctionis experimentum, ad brauium visionis. Vox vna lætantium, omnium peruenientium. Sicut audiimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum. Omnino propter māsuetudinem quæ in te prædicatur, currimus post te, Domine Iesu, audientes quod non spernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruisti consententem latronem, non lacrymantem peccatricem, non Chananæam supplicentem, non deprehensam in adultério, non sedentem in telonio, non supplicantem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non ipsos crucifixores tuos. In odore horum currimus. Porro sapientia tua odorem ex eo percipimus quod audimus, quia si quis indiget sapientia, postulet eam à te, & dabis ei. Aiunt siquidem, quod des omnibus affluenter, & non impropere. At verò iustitia tua tanta vbi que fragrantia spargitur, vt non solum iustus, sed etiam ipse dicaris iustitia, & iustitia iustificans. Tam validus denique es ad iustificandum, quam multus ad ignoscendum. Quam obrem quisquis pro peccatis compunctus esurit & sitit iustitiam, credat in te qui iustificas impium, & solam,

L
Pf. 12.

Pf. 47.

M
Iac. 1. APf. 145.
b

solam iustificatus per fidem, pacem habeat ad Deū. Sanctitatem quoque suauissime, & copiosissime tua redolet, non solum conuersatio, sed & conceptio. Peccatum liquidem non commisisti, nec contraxisti. Qui ergo iustificati à peccatis, sectari desiderant delibentq. sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, audiant te clamantē. Sancti esto, quoniam ego sanctus sum. Considerent vias tuas, & discant à te, quia iustus sis in omnibus vijs tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Iam redemptionis odor quantos currere facit? Cū exaltaris à terra, tunc profusus omnia trahis ad teipsum. Passio tua vltimum refugium, singulare remedium. Deficiente sapientia, iustitia non sufficiente, sanctitatis succumbentibus meritis, illa succurrit. Quis enim de sua, vel sapientia, vel iustitia, vel sanctitate præsumat sufficientiam ad salutem? Non quod sufficientes inquit, si minus cogitare aliquid à nobis, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Itaque cum defecerit virtus mea, non conturbor, non dissi-do, scio quid faciam: Calicem salutaris accipiam, & nomen Dñi inuocabo. Illumina oculos meos Dñe, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore, & sapiens sum. Delicta iuuentutis meae, & ignorantias meas ne memineris, & iustus sum. Deduc me Dñe in via tua, & sanctus sum. Verumtamen, nisi interpellet sanguis tuus pro me, saluus non sum. Pro his omnibus currimus post te, dimitte nos, quia clamamus post te. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, sed videas, alios vehementius studijs flagrare sapientiae, alios magis ad pœnitentiam, spe indulgentiae animari, alios amplius ad virtutum exercitium vitæ, & conuersationis eius prouocari exemplo, alios ad pietatem passionis memoria plus accendi. Putamus nos de singulis posse reperire exempla? Currebant in odore sapientiae, qui missi fuerant à Pharisæis, cum reuersi dicerent. Numquam homo sic loquutus est. Vtique admirantes doctrinam, & consentientes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui venit ad Iesum nocte, in splendore multo sapientiae: de multis quippe instructus edoctusq. recessit. Verum in odore iustitiae cucurrit Maria Magdalena, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit salutem. Iusta profecto, & sancta, & non iam peccatrix quemadmodū Pharisæus exprobrabat,

nesciens iustitiam seu sanctitatem Dei esse munus, non opus hominis, & quia non modo iustus, sed & beatus, cui non imputabit Dñs peccatum. An oblitus, erat, quomodo vel suam ipsius, vel alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic tactus à peccatrice iustus iustitiam impertit, non perdit, nec sordē peccati, quā illam mundat, se inquinat. Cucurrit & publicanus, qui cum propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, descendit iustificatus, teste ipsa iustitia. Cucurrit Petrus, qui lapsus sicut a mare, quatenus culpam dilueret, recuperaret iustitiam. Cucurrit David, qui reatum agnosens & confitens, ad iram meruit. Et Dominus transiit à te peccatum tuum. Porro in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cum Christi se imitatore esse gloriatur dicens ad discipulos. Estote imitatores mei, sicut & ego Christi. Cuccurrerunt & omnes qui aiebāt. Ecce nos reliquimus omnia, & sequimur te. Desiderio quippe sequendi Christum reliquerant omnia. Hortatur generaliter vniuersos ad eundem odorem ista sententia. Qui se dicit in Christo manere, debet sicuti ille ambulauit, & ipse ambulare. Iam qui in odore cucurrerint passionis, si audire vis, vniuersos martyres accipe. En quatuor vnguenta assignata habetis, primum sapientiae, secundum iustitiae, tertium sanctificationis, quartum redemptionis. Tenete nomina, percipite fructum: & compositionis modum, vel numerum specierum quibus confecta sunt, nolite requirere. Non enim facile in Sponsi vnguentis hæc præsto esse possunt nobis, quemadmodum in superioribus, illis Sponsæ fuerunt. In Christo nempe rerum plenitudo est sine numero, & sine modo. Nam & sapientiae eius non est numerus, & iustitia ipsius sicut montes Dei, sicut montes æterni, & sanctitas singularis, & redemptio inexplicabilis. Dicendum & hoc: quia frustra huius sæculi sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputauerunt, quas tamen apprehendere omnino nequiverunt, cum illum nescierint qui factus est nobis à Deo sapientia, docens prudentiam, & iustitia, delicta donans, & sanctificatio, in exemplum temperantiae, continenter viuens, & redemptio, in exemplum patientiae, fortiter moriens. Forsitan dicit aliquis. Cetera bene conueniunt, sed sanctificatio ad temperantiam minus proprie refertur, videtur.

Ad quod respondetur primum, id esse continentiam; quod temperantiam. Deinde, visitatū est in scripturis sanctificationem pro continentia; seu munditia poni. Denique quid illæ apud Moysen tam crebræ sanctificationes aliud erant, quam quædam purificationes hominum temperantium se à cibo, à potu, à concubitu, hisq. similibus. Sed audi ipsum præcipiē Apostolum, quam familiarem habeat, vel vi, vel usurpare sanctificationem in hoc sensu. Hæc est, inquit, voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione, & non in passione desiderij.

Ibidem. Item. Non enim vocavit nos Deus in immunditiā, sed in sanctificationem. Liqueat, quod sanctificationem pro temperantia ponit. Educto itaque in lucem, quod subobscurum videbatur, redeo ad id vnde digressus eram. Quid vobis cum virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? Vbi nam quæso vera prudentia, nisi in Christi doctrina? Vnde vera iustitia, nisi in Christi misericordia? Vbi vera temperantia, nisi in Christi vita? Vbi vera fortitudo, nisi in Christi passione? Soli ergo qui eius doctrina imbuti sunt, prudentes dicendi sunt, soli iusti qui de eius misericordia veniam peccatorum consequuti sunt, soli temperantes qui eius vitam imitari student, soli fortes qui eius patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliundè eas sperandas putat quam à Domino virtutum, cuius doctrina seminarium prudentiæ, cuius misericordia opus iustitiæ, cuius vita speculum temperantiæ, cuius mors insignis est fortitudinis. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

*De tribus modis contemplationis circa Deum
sub figura trium cellarum.
Sermo XXXIII.*

Cæt. 1. **I**ntroduxit me rex in cellaria sua. Ecce vnde odor, ecce quod curritur. Dixerat quia currendum, & in quo currendum: sed quo currendum esset, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur, & curritur in odore, qui ex ipsis procedit sponsa illum solita sua sagacitate præsentiente, & cupiente in ipsius plenitudinē introduci. Verum de cellarijs his quid sentiendum putamus? Cogitemus eā interim loca quædam redolentia penes sponsum, plena odoramentis,

referta delicijs. In istiusmodi nempe officina potiora quæque ex horto, siue ex agro servanda reponuntur. Illuc ergo pariter currunt, Qui? Spiritu ferventes animæ. Currit Sponsa, currit adolescentulæ; sed quæ amat ardentius, currit velocius, & citius peruenit. Perueniens non dicit repulsionem, sed nec cunctationem patitur. Si ne mora aperitur ei, tamquam domesticæ; tamquam carissimæ, tamquam specialiter dilectæ, & singulariter gratæ. Adolescentulæ autem quid? Sequuntur à longè. Neque enim cum adhuc infirmæ sint, pari possunt devotione cum Sponsa currere; nec ipsius omninò imitari desiderium, & fervorem: ideoque tardius peruenientes, foris remanent: At caritas Sponsæ non quiescit, neque insolescit (ut assolet) successibus suis, ut eas obliuiscatur, consolans magis, & hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter & sui ferant repulsionem, & illius absentiam. Denique & nunciat eis gaudium, quod percepit, non ob aliud sanè nisi ut sibi congaudeant, dum sibi confidant minime alienum fore à se quidquid gratiæ matri accesserit. Nam nec illa ita proficere curat, quo ipsarum negligat curam, nec iuandos suos profectus putat illarum damno. Quomodo cumque proinde meritorum prærogatiuā tollatur ab illis, caritate absque dubio, & pia sollicitudine necesse est eam semper esse cum illis. Oportet denique eam Sponsum suum imitari, & petentem nimirum cælos, & nihilominus in terris cum suis se fore usque ad cōsummationem sæculi pollicentem. Sic & ista quantumvis proficiat, quantumlibet promoueat, cura, providentia, atque affectu ab his quas in Euangelio genuit, numquam amouetur, numquam sua viscera obliuiscitur. Dicat itaque eis: Gaudete, & confidite. Introdixit me rex in cellaria sua: putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, sed soli non proderit. Vestrum omnium est meus omnis profectus: vobis proficisco, vobiscum partiar quidquid plus forte vobis meruero. Vis indubitāter scire quæ in hoc sensu & affectu loquuta sit? Audi quid illæ respondeant. Exsultabimus & lætabimur in te. In te, inquit, exsultabimus & lætabimur: nā in nobis necdū meremur. Et addunt: Memores vberū tuorū: hoc est, equanimiter sustinemus dū venias, scientes te plenis ad nos reuersurā vberibus. Tūc nos cōfidimus exsultare & lætari, memores
interim

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem. interim vberum tuorum. Quod adiungunt, super vinum, significant se adhuc quidem pro sui imperfectione carnalium desideriorum (quæ vino designantur) recordatione pulsari, vinci tamè eadem desideria memoria abundantia suauitatis, quam iam ex vberibus fluentem expertæ sunt. Dicerem de vberibus, si non me satis dixisse superius meminissem. Nunc verò vides, quomodo de matre præsumunt, quomodo eius lucra & gaudia sua reputant, propriæ repulsæ iniuriam illius introductione cõsolantes. Minime ita considerent, nisi matrè agnoscerent. Audiant hoc prælati qui sibi commissis semper volunt esse formidini, & utilitati raro. Erudimini qui iudicatis terram. Discite subditorum matres vos esse debere, non dominos. Studete magis amari quam metui. Et si interdum seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feritatem. Suspendite verbera, producite vbera; pectora lacte pinguefcant, non typo turgeant. Quid iugum vestrum super eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus a serpente paruulus fugit conscientiam sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tamquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans vnusquisque seipsum, ne & ipse tentetur. Alioquin ille in peccato suo morietur, sanguinem autem eius (ait) de manu tua requiram. Sed hæc aliàs. Nunc quoniam litteræ consequentia ex his quæ prætaxauimus manifesta est: videamus iam de cellarijs quid spiritualiter sentire debeamus. In consequentibus mentio fit etiam de horto, & de cubiculo, quæ ambo nunc adiungo istis cellarijs, & in præsentem disputationem assumo: Nam simul tractata, melius ex inuicem innotescunt. Et quæramus, si placeat, tria ista in scripturis sanctis, hortum, cellarium, cubiculum. In ipsis nempe libenter Deum sitiens anima versatur & moratur, sciens se ibi absque dubio inuenturam quæ sitit. Sit itaque hortus simplex ac plana historia, sit cellarium moralis sensus, sit cubiculum arcanum theoricæ contemplationis. Et primum quidem historiam ad hortum puto non immerito deputari, quod in ea inueniantur viri virtutum tamquam ligna fructifera in horto Sponsi, & in paradiso Dei, de quorum bonis actibus ac moribus,

quot sumis exempla, tot carpis poma. An fortè quis ambigat Dei esse plantationem bonum hominem? Audi sanctum David de viro bono quid canat: Erit (ait) tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet. Audi Ieremiam eodem spiritu continentem, & eisdem pene verbis: Tamquam lignum (inquit) quod plantatum est secus decursus aquarum, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit, cum venerit aestus. Item Prophetam: Iustus vt palma florebit, & sicut egrediatur Libani multiplicabitur. Et de seipso: Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei; Est ergo historia horti, & ipsa tripartita. Continetur namque in ea cæli & terre creatio, reconciliatio & reparatio. Creatio quidem tamquam horti factio siue plantatio; Reconciliatio autem quasi germinatio factorum vel plantatorum. Tempore nempe fiorantibus, cælis desuper, & nubibus pluentibus iustum, aperta est terra, & genuit saluatorem, per quem facta est cæli terraque, reconciliatio. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, pacificans in sanguine suo quæ in terris sunt, & quæ in cælis. Porro reparatio futura est in fine sæculi. Erit enim cælum nouum, & terra noua, & colligentur boni de medio malorum, tamquam fructus de horto, in Dei promptuaria reponendi. In die illa (vt scriptum est) erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis. Habes igitur tria tempora in horto historici sensus. In morali quoque disciplina tria aquæ aduertere est, cellas quasi tres in cellario vno. Et ideo forsitan pluraliter cellaria dixit, & non cellarium, cellarum videlicet hunc numerum cogitans. Infra denique introductam se gloriantur in cellam vinariam. Nos ergo quia legimus: Da occasionem sapienti, & sapientior erit: habentes occasionem ex vocabulo, quod Spiritus sanctus cellæ huic censuit imponendum, reliquis quoque duabus nomina imponamus, aromaticam vni, & vnguentariam alteri. Causas horum vocabulorum videbimus postea. Nunc autem aduertite cuncta apud Sponsum salubria, cuncta suauia reperiri, vinum, vnguenta, aromata. Vinum (Scriptura teste) laetificat cor hominis. Exhilarari nihilominus faciè in oleo legis, quo vtiq; puluis pigmentorum infunditur vt vnguenta fiat. Aromata

nō modo grata suauitate odoris, sed vi quoque medendi vtilia sunt. Merito se introducēt illuc exultat sponsa, vbi tanta redundat vbertas gratiæ. Sed habeo & alia nomina, puto & euidentiorum sui generentia rationem. Et vt suo ordine nominentur, primam nuncupauerim disciplinæ; secundam naturæ, postremam gratiæ. In priori discis iuxta ethicæ partis rationem inferior esse, in sequenti par, in posteriore superior, hoc est, sub alio, cum alio, super alium. Vel sic. Subesse, coesse, præesse. Primo ergo discis esse discipulus, secundo socius, tertio & magister. Equidem omnes homines natura æquales genuit. At quoniam bono naturæ in moribus superbia deprauato, facti sunt homines æqualitatis impatientes, contendentes inuicem superiores constitui, atque alterutrum supergredi cupientes, & inanis gloriæ cupidi, inuicem inuidentes, inuicem prouocantes: primo omnium in cella priori iugo disciplinæ insolentia morum domanda est quousque duris ac diutinis seniorum attrita legibus humilietur & sanetur cervicosa voluntas, bonumq. in se naturæ quod superbiendo amiserat, obediendo recipiat, dū solo iam naturali affectu, non metu disciplinæ, cum vniuersis naturæ suæ socijs, id est, cum omnibus hominibus socialiter quantum in se est, quieteq. sese habere didicerit, in cellam tandem naturæ transiens, experiens, quod scriptum est: Ecce quā bonum, & quā iucundum habitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite. Accedit nimirum disciplinatis moribus tamquā tritis speciebus oleum lætitiæ bonum naturæ, & sit vnguentum bonum atque iucundum. Quo quasi vnctus redditur homo suavis & mitis, homo sine querela, neminem circumueniens, neminem concutiens, neminē lædens, nemini se super extollēs aut præferēs, in super & libenter communicans in ratione dati & accepti. Puto si bene intellexisti vtriusque cellæ proprietates, non incoḡruē me hanc vnguentariam, illam aromaticam appellasse testaberis. In illa denique sicut pigmentorum vixit atque fragrantia pistillatorum morū elicit quodammodo & exprimit naturalem vim vis magisterij, & districtio disciplinæ. In hac autem voluntariæ & tamquam innatæ affectionis grata mansuetudo sponte officiosa currit, instar planē vnguenti quod est in capite, ad leuē caloris

tactū descendētis ac diffluentis per totū. Itaq. in cella disciplinæ tāquam sicca; ac simplices aromatum species cōtinentur, & inde aromaticam eam denominandā putauit. In ea verō quæ naturæ dicta est, qm̄ iam, quasi confecta reponuntur & seruantur vnguenta, nihilominus ex re, nomen & ipsa ac cepit vt vnguentaria nuncupetur. Nam vinariam quoque cellā non aliam sane sui nominis arbitror ferre rationem, nisi quod in ea vinum zeli in caritate feruentis recōditur. Nec debet omninō præesse alijs, qui in eam necdū meruit introduci. Oportet profusus hoc vino aestuet qui alijs præsidet, quæ admodū doctor gentium æstuabat, quando dicebat: Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror? *1. Cor. 11. 8* Alioquin improbè satis præesse affectas quibus prodesse non curas; & quorum non zelas salutem, subiectionem nimis ambitiosè vendicas tibi. Hanc ego cellam quoque gratiæ nominauit, non quod absque gratia vel reliquas duas obtinere omninō quis possit, sed ob plenitudinē, quæ singulariter in ista percipitur. Denique plenitudo legis, est caritas; & qui diligit fratrem, legem impleuit. *Rom. 13.* Vidisti rationem vocabulorū, vide & differtentiam cellarum. Nec enim paris facilitatis, seu facultatis eiusdē est, petulantes vagosq. sensus atque intemperantem carnis appetitum magistri comprimere metu, ac rigida disciplinæ cohibere censura, & spontaneo affectu bene cum socijs conuenire: castigatis sub ferula viuere moribus, & sola magistra voluntate gratū paribus gerere morem. Nā neque vnus rursus quis dicat esse meritū, vnusque virtutis, socialiter viuere, & vtiliter præesse. Quā multi denique sub præceptore quieti viuūt, quos si iugo absoluas, videas nō posse quiescere, nec se vllō modo æqualibus seruare innoxios. Itemq. innumeros cernes simpliciter ac sine querela inter fratres conuersari, super fratres non solum inutiliter, sed & insipienter & nequiter. Quadā siquidē bona mediocritate contenti sunt qui huiusmodi sunt, sicut eis mensurū gratiæ partitus est Deus, minimē qui se egētes magistro, nec tamen idonei magisterio. Prioribus ergo sequentes quidē in moribus antecellunt, sed vtrisque superiores existūt, qui superiores esse sciunt. Denique, & accipiunt in p̄missione qui benē præsumt, cōstituti sup̄ omnia bona Domini sui. At pauci profectō qui vtiliter, paucio. es qui & humiliter

militer præsent. Facile tamen vtrumque adimplet qui matrem virtutum discretionem perfectè adeptus, vino nihilominus caritatis vsque ad contemptum propriæ gloriæ, vsque ad suis ipsius obliuionem, & non ad quaerenda quæ sua sunt inebriatur, quod

A solo ac miro Spiritus sancti magisterio intra cellam vinariam obtinetur. Virtus siquidem discretionis absque caritatis feruore iacet, & feruor vehemens absque discretionis temperamento præcipitat. Ideoq. laudabilis cui neutrum deest, quatenus & feruor discretionem erigat, & discretio feruorem regat. Ergo taliter oportet esse moratum eum qui præest. Optimum autem in moribus dixerim, & summam disciplinæ huius perfectè apprehendisse, cui totas has cellas absque offendiculo percurrere & circuire donatum est, qui in nullo profusus aut resistat prioribus, aut inuideat paribus, aut subiectis vel desit in cura, vel in superbia præsit, prælati obediens, socijs congruens, subditis vtiliter condescendens. Quod quidem perfectionis in signe haud dubius Sponsæ annuerim.

Cæt. 1. a Innuir hoc etiam sermo quem dixit: Quia introduxit me rex in cellaria sua: dum non in vnam aliquam cellam, sed in cellaria pluraliter se introductam ostendit. Iam ad cubiculum veniamus. Quid & istud? Et id me præsumo scire quid sit? Minime mihi tantæ rei arrego experientiam, nec gloriator in prærogatiua quæ soli feruatur beatæ Sponsæ, cautus iuxta illud Græcorum, scire me ipsum, vt sciam etiam cum propheta quid desit mihi. Tamen si nihil omnino scirem, nihil dicerem. Quod scio, non inuideo vobis nec subtraho.

Ps. 93. b Qui docet hominem scientiam. Dixi, & meministis, in theoricæ contemplationis arcano regis esse quaerendum cubiculum. Sed

B quomodo de vniuersis dixisse me scio, multa videlicet & diuersa penes Sponsam ea esse, nec omnia præsto omnibus, sed sua quibusque pro diuersitate indulta meritorum: sic quoque non vnum puto cubiculum regi esse, sed plura. Nam nec vna est regina profecto, sed plures, & concubinae multæ sūt, & adolescentularum non est numerus. Et vnaquæque inuenit secretum sibi cum sponso, & dicit: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Non omnibus vno in loco fruidatur grata & secreta Sponsi præsentia, sed vt cuique paratum est à patre ipsius. Non enim nos cum eligimus, sed ipse elegit nos,

Isai. 24.

c

& posuit nos, & vbi ab eo quisque positus est, ibi est. Denique mulier vna compuncta secus pedes Domini Iesu fortita est locum, cū altera suæ deuotionis fructum ad caput inuenerit, si tamen altera. Porro Thomas in latere, Ioannes in pectore, Petrus in sinu patris, Paulus in tertio caelo, secreta huius gratiam sunt assequuti. Quis nostrum dignè distinguere sufficiat has veritates meritorum vel potius præmiorum? Ne omnino tamen præterisse quod ipsi nouimus videamur, prior mulier strauit sibi in tuto humilitatis, posterior in folio spei, Thomas in solido fidei, Ioannes in lato caritatis, Paulus in intimo sapientiæ, Petrus in luce veritatis. Sic ergo apud Sponsam mansiones multæ sunt, & siue regina, siue concubina, siue etiam de numero sit adolescentularum, congruum quæque pro meritis accipit ibi locum, terminumque, quousque liceat sibi cōtemplando procedere, & introire in gaudium Domini sui, & rimari dulcia secreta Sponsi. Quod suo loco distinctius quantum dignabitur ipse suggerere, demonstra-

C

re conabor. Nunc verò id nosse sufficiat, nulli adolescentularum, nulli concubinarum, nulli vel reginarum patere omnino accessum ad secretum illud cubiculi quod suæ illæ columbæ formosæ, perfectæ vni vnicum sponso feruat. Vnde, nec ego sanè indignor si non ad illud admittor, præsertim cum constet mihi ne ipsam quidem Sponsam interim adhuc ad omne quod vult peruenire secretum. Denique & flagitat indicari sibi vbi pascat, vbi cubet in meridie. Sed audite quousque peruenierim, aut me peruenisse putauerim. Nec enim iactantiæ deputandum est quod in vestros pando profectus. Est locus apud Sponsam de quo sua iura decernit, & disponit consilia ipse vniuersitatis gubernator, leges constituens omni creaturæ, pòdus & mensuram & numerum. Et locus iste altus & secretus, sed minimè quietus. Nam etsi ipse quantum in se est disponit omnia suaviter, disponit tamen, & cōtemplantem qui mortè eo loci peruenit, quiescere non permittit, sed mirabiliter quamuis delectabiliter rimantem & admirantem fatigat, redditque inquietum.

Cæt. 1. b

Pulchre vtrumque in consequentibus Sponsa exprimit, & delectationem videlicet istiusmodi cōtemplationis, & inquietudinem, vbi & se dormire, & cor suum vigilare fatetur.

Nam in somno quidem suauissimi stuporis
 placidæque admirationis sentire quietem, in
 vigilijs verò inquietæ nihilominus curiosi-
 D. 7. ac laboriosæ exercitationis patise fa-
 1067. a. tigationem significat. Hinc beatus Iob. Si
 dormitero (ait) dico, quando confurgam?
 & rursus expectabo vesperam. Sentis ne
 an his verbis sanctam animam velle inter-
 dum molestâ quodammodo declinare sua-
 uitate, eamdemque rursus suauem mole-
 stiam affectare? Non enim dixisset quando
 confurgam, si ex toto ei quies illa suæ con-
 templantationis placuisset: sed etsi ex toto dis-
 placuisset, non denuo expectasset horam
 quietis, id est, vesperam. Non igitur locus
 est iste cubiculi, vbi nequaquam per omnē
 modum quiescitur. Est item locus de quo
 super rationalem reprobam quidem creatu-
 ram immobilis vigilat secretissima & seueri-
 ssima animaduersio iusti iudicis Dei terri-
 bilis in consilijs super filios hominum. Cer-
 nitur inquam à timorato contēplatore hoc
 loco Deus iusto sed occulto iudicio suo re-
 proborum nec diluens mala, nec acceptans
 bona, insuper & corda indurans, ne fortē
 doleant & respiciant & cōuertantur, & sa-
 uent eos. Et hoc non absque certa & æterna
 ratione: quod tanto formidolosius constat
 esse, quāto immobilius fixum existat in æter-
 nitate. Pauendum valde quod in propheta
 de huiusmodi legimus, vbi loquens ad An-
 1sa. 26. b. gelos suos, Deus sic ait: Misereamur impio.
 Ibidem. Quibus pauentibus atque querētibus, Non
 ergo discet facere iustitiam. Non, inquit, sub-
 densque causam, In terra (ait) sanctorū in-
 iqua cœssit, & non videbit gloriam Domini.
 Timeant clerici, timeant ministri Ecclesiæ,
 qui in terris sanctorum quas possident, tam
 E. iniqua gerunt, vt stipēdijs que suscipere de-
 beant minimè contenti, superflua quibus e-
 geni sustentandi forent, impiè sacrilegeque
 sibi retineant, & in vsus suæ superbiæ atque
 luxuriæ victum pauperum consumere non
 vereantur, duplici profectò iniquitate pec-
 cantes, quod & aliena diripiunt, & sacris in
 suis vanitatibus & turpitudinibus abutun-
 tur. Talibus ergo cum in presentiarum par-
 cere, ac misereri, ne in æternum parcat, cuius
 iudicia abyssus multa, aduertitur: quis hoc
 loco quietem querat? Habet hæc visio tre-
 morem iudicij, non securitatē cubiculi. Ter-
 ribilis est locus iste, & totius expertis quietis.
 Totus inhorruī si quando in eum raptus
 sum, illam apud me replicans cum tremore

sententiam. Quis scit si est dignus amore Eccl. 9. a
 an odio? Nec mirum si titubo ego ibi (so-
 Tob 13. d. lium vtique quod à vento rapitur, & stipu-
 la sicca) vbi & maximus ille contemplor
 suos quoque fatetur pæne motos fuisse pe-
 des, pæne effusos gressus. Et dicebat: Ze-
 Ps. 72. a. laui super iniquos, pacem peccatorum vi-
 Ibidem. dens. Quare? In labore, inquit, homi-
 num non sunt, & cum hominibus non fla-
 gellabuntur, id eoque tenuit eos superbia, ne
 humilientur ad pœnitentiam, sed damnen-
 tur propter superbiam cum superbo diabo-
 lo, & Angelis eius. Nani qui in labore ho-
 minum nō sunt, in labore dæmonum pro-
 fectò erunt, dicente iudice: Ite maledicti in
 ignem æternum, qui paratus est diabolo, &
 Angelis eius. Est tamen Dei locus & iste, *Matth. 25. d.*
 plane non aliud quam domus Dei & porta *Gen. 28.*
 d. cæli. Hic nempe timeti dicitur Deus. Hic *Pf. 110.*
 sanctum & terribile nomen eius, & tam- *b*
 quam ingressus gloriæ. Initium plane sa- *F*
 pientiæ timor Domini. Nec te moueat, *Ibidem.*
 quod initium sapientiæ huic demum loco *Eccl. 1. b*
 dederim, & non priori. Ibi quippe in quod-
 dam quasi adiutorio suo docentem de om-
 nibus magistratim audimus sapientiam, hic
 & suscipimus. Ibi instruimur quidem, sed
 hic afficimur. Instructio doctos reddit, affe-
 ctio sapientes. Sol non omnes quibus lucet,
 etiam calefacit. Sic sapientia multos quos
 docet quod sit faciendum, nō continuo etiā
 accendit ad faciendum. Aliud est multas di-
 uitias scire, aliud & possidere nec notitia di-
 uitū facit, sed possessio. Sic profusus, sic aliud
 est nosse Deum, & aliud timere: nec cognitio
 sapientem, sed timor facit, qui & afficit. Tu-
 ne sapiētē dixeris, quem sua sciētia inflat?
 Quis illos sapientes nisi insipientissimus dicat,
 qui cum cognouissent Deum, non tam- *Rom. 1. c.*
 quam Deū glorificauerunt, aut gratias ege-
 runt? Ego magis cū Apostolo sentio, qui in-
 sapiens cor eorū pronunciat. Et bene initium
 sapientiæ timor Domini: quia tunc primum
 Deus animæ sapit, cum eā afficit ad timen-
 dum, non cum instruit ad sciendum. Times
 Dei iustitiam, times potentiam, & sapit tibi
 iustus & potens Deus: quia, timor sapor
 est. Porro sapor sapientem facit, sicut scientia
 scientem, sicut diuitiæ diuitem. Quid ergo
 prior locus? Tantū præparat ad sapien-
 tiam. Illic præparatis, vt hic initiaris. Præ-
 paratio, ærum cognitio est. Verum hanc
 fauillūmē sequitur elationis tumor, si nō re-
 primat timor, vt merito dicatur: Initium sa-
 pientiæ

G pientia timor Domini, qui se pesti insipientia primus opponit. Ibi itaque quidam accessus est ad sapientiam, hic & ingressus. Porro nec hic, nec ibi speculanti perfecta est quies: quia illic Deus apparet tamquam sollicitus, hic tamquam turbatus. Non ergo cubiculum quæseris in his locis, quorum alter auditorium quasi docentis, alter pratorium iudicis magis apparet.

Sed est locus ubi verè quiescens, & quietus cernitur Deus, locus omninò non iudicis, non magistri, sed Sponsi, & qui mihi quod dicitur (nam de alijs nescio) plane cubiculum sit, si quando in illum contingerit introduci. Sed heu rara hora, & parua mora: Clare ibi agnoscitur misericordia Domini ab æterno, & vsque in æternū super timentes eū. Et fe-

Pf. 118. blix qui dicere potest: Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. Stat propositum Dei, stat sententia pacis super timentes eum, ipsorū & dissimulans mala, & remunerans bona, vt miro modo eis non modo bona, sed & mala cooperetur in bonum. O solus verè beatus cui non

Rom. 3. c imputauit Dominus peccatum. Nam qui nō **Rom. 8. f** habuerit peccatum, nemo. Omnes enim peccauerunt, & omnes egent gloria Dei. Quis accusabit tamen aduersus electos Dei? Sufficit mihi ad omnem iustitiam solum habere propitium cui soli peccavi. Omne quod mihi ipse non imputare decreuerit, sic est quasi non fuerit. Nō peccare, Dei iustitia est: hō

minis iustitia, indulgentia Dei. Vidi hæc, & **1. Io. 3. b** intellexi illius sententiæ veritatem. Omnis **H** qui natus est ex Deo, non peccat: quia generatio cælestis seruat eum. Generatio cælestis, æterna p̄destinatio est, qua electos suos Deus dilexit & gratificauit in dilecto filio suo ante mundi cōstitutionem: sic in sancto apparentes sibi vt videntur virtutem suam, & gloriam suam, quo eius forent conformes hereditatis, cuius & apparerent conformes imaginis. Hos ergo aduertit quasi numquam peccasse, quoniam & si qua deliquisse videntur in tempore, non apparent in æternitate: quia caritas patris ipsorum cooperit multitudinem peccatorum, & dixi beatos quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: cum subito tanta mihi quod de me suborta fiducia, & infusa lætitia est, quantus certè in loco horroris, id est in loco secundæ visionis nō præceperat timor, ita vt mihi visus sim tamquam vnus ex illis beatis esse. O si durasset. Iterum iterumq.

visita me Domine in salutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad latandum in læticia gentis tuæ. O verè quietis locus, & quem non immerito cubi-

culi appellatione censuerim, in quo Deus nō quasi turbatus ira, nec velut dissentus cura prospicitur, sed probatur voluntas eius in eo bona, & beneplacens, & perfecta. Visio ista non terret sed mulcet, inquietam curiositatem non excitat sed sedat, nec fatigat sensus sed tranquillat. Hic verè quiescit. Tranquillus Deus tranquillat omnia, & quietum aspiceret, quiescere est. Cernere est regem post diurnas forēum quasi lites causarum, dimissis à se turbis curarum molestias declinantem, petentem de nocte diuersorium, cubiculum introentem cum paucis, quos hoc secreto, & hac familiaritate dignatur, eo certè securius quo secretius quiescentem, eo serenius se habentem quo placidius solos intuentem quos diligit. In hoc arcanum & in hoc sanctuarium Dei si quem fortè vestrum aliqua hora sic rapi & sic abscondi contingerit, vt minime auocet aut perturbet vel sensus egenus, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè quæ difficilius amouentur irruentia imaginum corporearum phantasmata, poterit quidem hic cum ad nos redierit, gloriari & dicere: Introduxit me rex in cubiculum suum.

Quod tamen an ipsum sit de quo existat Sponsa, non temerè affirmauerim. Est tamen cubiculum, & cubiculum regis: qui nimirum de tribus quos triplici assignauimus visioni, solus factus est in pace locus iste. Vt enim aperte monstratum est, & in priori exigua, & in secundo nulla percipitur quies, cum & illic apparens admirabilis, ad indagandi studium exerceat curiositatem: & hic innotescens terribilis, in firmatatem conuertat. At verè terribilis in loco non planè terribilis; nec tam admirabilis quam amabilis apparere dignatus, serenus & placidus, suavis & mitis, & in multa misericordia omnibus intuentibus serus. Iam vt horum quæ de cellario, horto, cubiculo longiori sunt disputata sermone, memoria vestra compendium teneat, mementote trium temporum, trium meritorum, tunc quasi præmiorum. In horto aduenite rempora, merita in cellario, præmia in triplici illa contemplatione cubiculum inquirendis. Et de cellario quidem ista sufficiant. Porro de horto vel cubiculo si qua addunt

Pf. 105.

I

Can. 1. a

c. 1. a. 1.

K

da, aut alia forte quam dicta sint, modo ad-
uertenda occurrerint, loco suo non præte-
reamus. Sin autem, sufficiant quæ dicta sunt,
& minime iterentur, ne vniquam in fasti-
dium (quod absit) veniant ea quæ proferun-
tur ad laudem; & gloriam Sponsi Ecclesia
Domini nostri Iesu Christi, qui est super om-
nia Deus benedictus in secula. Amen.

*Hic ostenditur qualiter beatus Bernardus
dum distulerit prosequi presens opus, pro-
pter schisma quod in Ecclesia suscitauerat
Petrus Leonis, contra verum Papam In-
nocentium secundum: tandem diuina cle-
mentia suffragante, beatus Bernardus ip-
sum schisma sedauit: & omnes Ecclesia
aduersarios, mortuo Petro Leone, cum Pa-
pa Innocentio pacificauit: & postmodum
ad opus hoc, quod intermiserat, repedauit.
Sermo XXIV.*

Hoc demum tertio fratres redi-
tum ab vrbe nostrum clemen-
tior oculus de cælo respexit, &
vultus tandem serenior desu-
per arrisit nobis, quieuit Leonina rabies,
finem acceperat malitia, Ecclesia pacem recepit.
Ad nihilum deductus est in conspectu eius
malignus qui eam per hoc ferme octenniū
diro schismate conturbarat. Num verò ego
gratis de tatis periculo ero redditus vobis?
Vestris desiderijs donatus sum, vestris me
profectibus paro, quorum viuo meritis vo-
lo viuere studijs, & saluti. Quia, dudum cæ-
pta in Canticis me exequi vultis libenter
quidem accipio, & dignum arbitror inter-
ruptum potius resarcire sermonem, quam
non ordiri quippiam. Vereor autem ne dis-
suetum per id temporis animum, & dissen-
tum diu habitum, non solum ad tam diuer-
sa, sed etiam ad tam indigna, dignitas mate-
ria prout oportet nõ admittat. Sed si quod
habeo, hoc vobis do: potest & fideli obse-
quio meo Deus etiam quod non habeo da-
re, vt dem. Si non, culpetur sane ingenium,
non voluntas. Locus autem vnde incipere
debemus (ni fallor) iste est. Recti diligunt
te: Quod antequam explanare incipiamus
quid sit, videamus cuius sit, quisnam hoc vi-
delicet dicat. A nobis nãque exigitur quod
auctor non loquitur. Et fortasse melius ado-
lescentulis id damus, vt suis verbis & hoc
addant. Recti diligunt te. Et cui hoc potissi-
mum personæ congruere iudicamus? Si a-

dolescentulis, matri sine dubio id loquun-
tur. Siquidem cum dixissent ei: Exsultabi-
mus & lætabimur in te; memores vberum
tuorum super vinum; nec dubium quin ma-
tri loquerentur: continuato sermone hoc
quoque intulerunt: Recti diligunt te, pu-
to propter aliquas de numero ipsarum,
quæ non idem saperent, licet pariter curre-
re viderentur, quæ sua sunt quærentes, &
non ambulantes simpliciter neque sincere,
sed speciali gloria matris inuidentes, &
captantes occasionem murmurandi aduer-
sus eam, ex eo nimirum quod sola in cella-
ria introisset. Quod non est aliud nisi quod
Apostolus ait: Periculum in falsis fratribus.
2. Cor. ipsæ sunt denique quibus exprobrantibus
subinde pro se satisfacere cogitur, vbi eis ita
respondet: Nigra sum, sed formosa filia Hieru-
salem. Itaque propter murmurantes &
blasphemantes dicitur ab his quæ bonæ,
quæ simplices, quæ humiles & mansuetæ
sunt, ab his inquam dicitur Sponsæ, consolā-
di gratia. Recti diligunt te. Non sit tibi (in-
quiunt) cura de iniqua reprehensione bla-
sphemarum harum, cum constet quia recti
diligunt te. Bona profecto consolatio cum
blasphemamur à malis bene facientes, si re-
cti diligant nos. Omnino sufficit aduersus
os loquentium iniqua, opinio bonorum eū
testimonio conscientia. In Domino lauda-
bitur anima mea, audiant mansueti, & læ-
tentur. Mansueti (inquit) lætentur, mansue-
tis placeam, & æquanimiter audio quidquid
in me iactare voluerit liuor perditatum.
Ergo in hoc sensu puto appositum, recti di-
ligunt te. Nec absurdè, vt ætlimo: cum vbi-
que pene in choro adolescentularum tales
inueniam quæ acta Sponsæ curiose obser-
uent, derogandi non imitandi causa. Tor-
quentur in bonis seniorum suorum, malis
pascuntur. Videas ambulare seorsum, con-
uenire sibi & federe pariter, mox, laxare
procaces linguas in detestandum susurrium.
Vna vni coniungitur, nec spiraculum in-
cedit in eis, tanta est libido detrahendi,
audiendiue detrahentem. Ineunt familiari-
tatem ad maledicendum, concordēs ad di-
scordiam. Conciliant inter se inimicissi-
mas amicitias, & pari consentaneę maligni-
tatis affectu celebratur odiosa collatio.
Haud secus egere quondam Herodes & Luc. 23.
Pilatus, de quibus narrat Euangelium, quia
facti sunt amici in illa die, hoc est, in die
Dominicæ passionis. Conuenientibus sic
in

I

Can. 23

Can. 1. b

Pf 33. 4

Luc. 23.

1. Corin. in vnum, non est Dominicam cenam manducare, sed magis propinare & bibere calicem de moniortum, dum importantibus linguis aliorum perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt.

Jer. 9. f. Sic quippe iuxta prophetam, intrat mors per fenestras nostras, cum prurientes auribus & oribus, læthale poculum detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium, quoniam Deus odit eos, dicente

Rom. 1. Apostolo: Detractores Deo odibiles. **Quam** sententiã Deus ipse loquens in psalmo, au-

Ps. 100. di quomodo affirmat: Detrahentem (inquit) secreto proximo suo, hunc persequerbar. Nec mirum, cum id præcipue vitium caritatem quæ Deus est, & quidem ceteris acris, impugnare & persequi cognoscat, quem admodum vos quoque potestis advertere. Omnis qui detrahit, primum quidem seipsum prodit vacuum caritate: deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsi apud quos detrahit? Ferit ergo caritatem in omnibus qui se audiunt, lingua maledica: & quantum in se est, necat funditus & extinguit: nõ solum autem, sed & in absẽtibz vniuersis ad quos volans verbu forte per eos qui presentes sunt peruenire contingit. Vides quam facile & in breui ingentem multitudinem animarũ velociter currẽs sermo tabe malitiæ huius inficere possit? Propterea dicit de talibus propheticus spiritus: Quorum os maledictione

B & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Vtique tam veloces, quam velociter currit sermo. Vnus est qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, & tamen illud vnum verbum vno in momento multitudinis audientium dum aures inficit, animas interficit. Cor siquidem felle liuoris amarum per linguæ instrumentum spargere, nisi amara non potest, dicẽte Domino: Ex abundantia cordis os loquitur. Et sunt species pestis huius, dum alij quidem nudẽ atque irreuerenter vt in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem quodam simulate verecundiæ fuce cõceptam malitiam quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, siq;

Ps. 13. b
Ibidem. quadam cum grauitate & tarditate, vultu mœsto, demissis supercilij, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tato per-

suasibiliorem, quanto creditur ab his qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quam malitiose proferri. Doleo inquit vehementer, pro eo quod diligo eum satis, & numquam potui de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem (ait) bene cõpertum fuerat de illo istud, sed per me numquam innotuisset. At quoniam per alterum patefacta est res, veritatem negare non possum: dolens dico: reuera ita est. Et addit: Grande damnum. Nam aliàs quidem in pluribus valet, ceterum in hac parte (vt verum fateamur) excusari minime potest. His paucis aduersus malignissimum vitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem, & demonstremus qui sint hoc loco intelligendi recti. Non enim arbitror sentire quẽpiam rectã intelligentiã, secundum corpus rectos eos qui Sponsam diligunt. Propterea demonstranda à nobis est spiritalis, id est, animi cordisue rectitudo. Spiritus est qui loquitur, spiritalibus spiritalia comparans. Ergo secundum animum non secundum terrenam & facuetam materiã Deus hominẽ rectum fecit. Ad imaginem quippe, & similitudinem suam creauit illum. Ipse verò quemadmodũ psallis, rectus Dominus Deus noster, & nõ est iniquitas in eo. Rectus itaque Deus, rectum fecit hominem similem sibi, id est, sine iniquitate, sicut non est iniquitas in eo. Porro iniquitas cordis est, non carnis vitium, vt per hoc noueris in spiritali portione tui, & non in crassa luteaq. substantia Dei similitudinem consuandam fore siue reparandam. Spiritus enim est Deus, & eos qui volunt similes ei vel perseuerare vel fieri, oportet intrare ad cor, atque in spiritu id negotij actitare, vbi reuelata facie speculantes gloriam Dei, in eamdem imaginem transformetur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Quamquam & corporis staturã dedit homini Deus rectã, forsitan vt ista corporea exterioris vilioris, rectitudo figmẽti, hominem interiore illum qui ad imaginẽ Dei factus est, spiritalis suæ seruandæ rectitudinis admoneret, & decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius quã curru recto corpore gerere animum? Peruersa res est & feda, luteum vas quod est corpus de terra, oculos habere sursum, cælos liberẽ suspicere, cælorumq. luminaribus oblectare aspectus: spiritalẽ verò cælestemq. creaturam

C

Psal. 91.

D

suos e contrario oculos, id est internos sensus atque affectus, trahere in terram deorsum, & quæ debuit nutriri in croceis, hæreticis luto tamquam vnam de subibus, amplexariq. stercorea. Erubescere anima mea diuinam, in pecorinam commutasse similitudinem. Erubescere volutari in cæno, quæ de cælo es. Erubescere anima (ait corpus) in mei consideratione. Creata similis creati recta, me quoque accepisti adiutorium simile tibi, utique secundum lineamenta corporeæ rectitudinis. Quocumque te vertas, siue ad Deum sursum, siue ad me deorsum, (nemo siquidem carnem suam vnquam odio habuit) vbi que occurrit tibi species decouis tui, vbi que pro statu tuæ dignitatis habes de magisterio sapientia familiarem admonitionem. Me ergo meam (quam tui gratia accepi) retinente, & seruante prerogatiuam, tu quomodo non confundereis amississe tuam? Cur suam in te conditor intuetur abolitam similitudinem, cum tuam in me tibi conferret, assidueq. repræsentet? Iam omne adiutorium quod tibi ex me deberatur, vertisti tibi in confusionem: abuteris obsequio meo, indigne humanum corpus inhabitas, brutus, & bestialis spiritus. Istiusmodi ergo curæ animæ non possunt diligere sponfam, quoniam non sunt amicæ sponsi, cum sint mundi.

Ephes. 5. f

E

Jac. 4. b

Qui vult, inquit, amicus esse huius mundi, inimicus Dei constituitur. Ergo querere, & sapere quæ sunt super terram, curuitas animæ est: & de regione meditari ac desiderare quæ sursum sunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem, vt sit perfecta in omnibus, inueniri necesse est sensu atque consensu. Illam verò rectum corde dixerim, qui, & rectè in omnibus sentiat, & à recto quod senserit, in nullo dissentiat. Ecce de quibus dicitur ad sponfam: Recti diligunt te. Qui vigilat in omnibus, & rectè, & recto acquiescunt. Rectum reuera te dixerim, si rectè in omnibus sentias, & factis non dissentias. Inuisibilis animi statum nunciet fides, & actio. Rectum iudica, si fide catholicum, & iustum opere probaueris. Si quo minus, curruum cedere non dubites. Sic nempe habes. Si rectè offers, & rectè non diuidis, peccasti. Rectè quidem quodcumque horum offers, rectè autem ab alterutro ea non diuidis. Noli esse rectus oblator, & prauus diuisor. Quid diuidis actum à fide? Inique diuidis fidem perimens tuam. Nam fides sine operibus mortua est. Munus mortuū offers Deo?

Jac. 4. a

Si enim quædam anima fidei ipsa deuotio est, quid si les quæ non operatur ex dilectione, nisi cadauer exanime? Bene honoras Deum munere scerido? bene placas tuæ fidei interfector? Quomodo hostia pacifica, vbi tam saua discordia est? Non mirum si Cain insurrexit in fratrem, qui suam prius occiderat fidem. Quid miraris, ô Cain, si ad tua non respicit munera qui te despicit? Nec hoc mirum si non respicit ad te, quia ita diuisus es in te. Si manum deuotioni, quid animum das liuori? Non concilias Deum tibi, discors tecum. Non placas, sed peccas, etsi nō dum quidem impiè feriendo, sed tamen diuidendo non rectè. Etsi necdum fratricida, iam tamen fideicida teneris. Numquid rectus vel quando manū porrigis Deo, cuius cor in terram trahit liuor, & fraternū odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides, sed non in fide dilectio. Recta oblatio, sed crudelis diuisio. Mors fidei est separatio caritatis. Credis in Christum? fac Christi opera, vt viuat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, probet actio. Non incuruet terrenum opus quem fides cælestium erigit. Qui te dicis in Christo manere, debes sicut ipse ambulauit, & tu ambulare. Quod si propriam gloriam quæris, florenti inuides, absenti detrahis, reponis ladenti te: hoc Christus non fecit. Confiteris te nosse Deum, factis autem negas. Non rectè plane, sed impiè linguam Christo, animam dedisti diabolo. Audi ergo quid dicat. Homo iste labijs me honorat, cor autem eius longe est à me. Non es profecto rectus, qui tam non rectè diuidis. Non potes attollere caput pressum diaboli iugo. Non te surrogare præuales, cui dominatur iniquitas. Iniquitates tuæ supergressæ sunt caput tuum, & sicut onus graue grauante sunt super te. Iniquitas denique sedet super talentum plumbi. Vides quod non faciat hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione? At qui sine dilectione est, non habet vnde diligit sponfam. Sed nec opera quamuis recta rectum cor efficere sufficiunt sine fide. Quis enim rectum dicat hominem non placet Deo? Sine fide autem impossibile est placere Deo. Qui non placet Deo, non potest illi placere Deus. Nam cui placet Deus, Deo displicere non potest. Porro cui non placet Deus, nec Sponsa eius. Quomodo

F

Gen. 4. b

Ad Tit.

1. d

Mar. 7. b

G

Pf. 37. a

Hebr. 12

d

ergo

Cāt. 1. a ergo rectus qui nec Deum diligit, nec Ecclesiam Dei cui dicitur. Recti diligunt te: Si ergo nec fides sine operibus, nec opera sine fide sufficiunt ad animi rectitudinē: nos qui in Christū credimus fratres, rectas studeamus facere vias nostras & studia nostra. Leuemus corda nostra cū manibus ad Deū, vt toti recti inueniamur, fidei nostræ rectitudinem rectis actibus comprobantes, dilectores Sponsæ, dilecti à Sponso Iesu Christo Domino nostro, qui est Deus benedictus in sæcula: Amen.

De nigredine & formositate Sponsa, id est Ecclesie, quid sint. Sermo XXV.

Cāt. 1. b **H**ECCE quod dixeram in Sermone, quia æmulis laceſſentibus Sponsa respondere cogatur, quæ corpore quidem de numero adolescentularum esse videntur, animo autē longe sunt. *Is. 42. a* Ait nempe: Nigra sum sed formosa, filia Hierusalem. Patet quod detraherent ei, nigredinē improperantes. Sed aduerte Sponsæ patientiam ac benignitatem. Non modo enim non reddidit maledictum pro maledicto, sed insuper benedixit, filias Hierusalem vocans, quæ magis pro sua nequitia filia Babylonis, vel filia Baal, aut si quod aliud nomen improperij occurrisset, appellari meruerant. Sanè didicerat à Propheta, imò ab ipsa vñctione quæ docet suauitatem, calamum quassatum non conterendum, & lignum fumigans non exstinguendum. Propterea non putauit amplius irritandas satis commotas per se, nec quidquam addendum. *Pf. 119. b* Stimulus inuidiæ qua torquebantur. Magis autem cum his, qui oderunt pacem studuit esse pacifica, sciens se etiam insipientibus debetricem. Maluit ergo ipsas fauorabili demulcere vocabulo, quia curæ fuit ei infirmarum potius operam dare saluti, quam propriæ vltioni. Omnibus quidem optanda est ista perfectio, propriè autem optimorum forma est prælatorum. Sciunt quippe boni fidelesq; præpositi languentium sibi creditam animarum curam, non pompam. Cumq; internum murmur cuiuspiam illarum querulæ vocis indicio deprehendunt, etsi in ipsos vsque ad conuicia & contumelias prorumpentes, medico se, & non dominos agnoscentes, parant confestim aduersus phrenesim animæ non vindictam,

sed medicinam. Hæc igitur ratio cur Sponsa filias Hierusalem dicat eas ipsas quas maleuolas sustinet atque maledicas, videlicet vt in blando sermone deliniant murmurantes, commotionem sedet, sanet liuorem. Scriptum est enim: Lingua pacifica compeſcit lites. Alias verò filia re vera Hierusalem quodammodo sunt quæ huiusmodi sunt, nec falso ita eas nominat Sponsa. Sine enim propter sacramenta Ecclesiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis suscipiunt, siue propter fidei æquæ communem confessionem, siue ob fidelium corporalem salutem societatem, seu etiam propter spem futuræ salutis, à qua omnino non sunt quamdiu hic viuunt vel tales desperandæ, quantumlibet viuunt desperatæ: non incongruè filia Hierusalem uominantur. Videamus iam quid illud fuerit dicere: Nigra sum sed formosa. Nullane in his verbis repugnantia est? Absit. Propter simplices dico, qui inter colorem & formam discernere non nouerunt, cum forma ad compositionem pertineat: nigredo color sit. Non omnē denique quod nigrum est, cōtinuo deforme est. Nigredo (verbi causa) in pupilla non deditur. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent & gratiam. Sic tibi quoque facillè aduerte est in tebus in numeris. Quamquam siue numero sunt, quæ in superficie quidem reperies decolora, in compositione verò decora. Tali fortassis modo potest Sponsa cum pulchritudine vtique compositionis, naxo non carere nigredinis, sed sanè in loco peregrinationis suæ. Alioquin erit cum eam sibi in patria exhibebit Sponsus gloria: gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. At verò nunc si diceret, quia nigredinem non haberet, seipsum seduceret, & veritas in ea non esset. Quamobrem ne mireris quia dixit: Nigra sum: & rursus nihilominus quia formosa sit, gloriatur. Quomodo enim non formosa, cui dicitur: Veni formosa mea? Cui autem dicitur: Veni, nondum peruenerat: ne fortè quis putet hoc dictum non quidem huic nigræ, quæ adhuc laborat veniendo in via: sed beatæ illi quæ iam profus absque nigredine regnat in patria. Sed audiamus vnde nigram, & vnde formosam se dixerit: An nigram quidem ob tetram conuersationem quam prius habuit sub Principe huius mundi

Prover. 15. 2

mundi imaginem terrestris hominis adhuc portans: formosam verò de cœlestis similitudine, quâ postea cōmutauit, ambulâs iam in nouitate vitæ? Sed si hoc est: cur non magis de præterito, Nigra fui, & nō nigra sum, dicit? Si cui tamen placet hic sensus: id quod

Cant. 1. b sequitur, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis: sic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuersatione Cedar, de noua verò Salomonis se dixerit tabernaculum.

Iere. 4. e Hoc enim esse pelles quod tabernaculum, propheta ostendit dicens: Repente vastata sunt tabernacula mea: subito pelles meæ. Prius igitur nigra sicut vilissima tabernacula Cedar: postea formosa sicut pelles gloriosi regis. Sed videamus quomodo ad statum potius vitæ: potioris vtrūque respiciat.

Si consideremus habitū exteriorem sanctorum, eum qui in facie est, quam sit humilis vtrique & abiectus, & quadam neglectus incuria: cum tamen identidem intus reuelata facie gloriæ Dei speculantes, in eandem imaginem transformentur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu: nonne vnaquælibet talis anima merito nobis videbitur posse respondere exprobrantibus sibi nigre linem? Nigra sum, sed formosa? Vis tibi denique demonstrarem animâ, & nigram pariter & formosam? Epistolæ, inquit, graues sunt: sed præsentia corporis infirma, & sermo contemptibilis. Paulus hic erat. Itane Paulum d̄ filix Hierusalem, de præsentia corporis estimatis, & tanquam decolorem deformemq. contemnitis, quia cernitis homunculum afflicti in

2. Corin. 10. a fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter? Hæc sunt quæ demigrant Paulum. Pro huiusmodi doctor genitum reputatur inglorius, ignobilis, niger, obscurus: tanquam denique peripsa huius mundi. Enimvero nonne ipse est qui raptus in Paradisum, qui vnum alterumq. perambulans, vsque ad tertium sui puritate penetrat cælum? O verè pulcherrimâ anima, quam etsi infirmum inhabitantem corpusculum, pulchritudo cœlestis admittere non despexit: Angelica sublimitas non reiecit, caritas diuina non repulit: hanc vos dicitis nigram? Nigra est, sed formosa, filix Hierusalem. Nigra vestro, formosa Diuino Angelicoq. iudicio. Et si nigra est, fornicosus est. Sibi autem pro minimo est, vt à nobis iudicetur, aut his qui secundum fa-

ciem iudicant. Homo siquidem videt in facie, Deus autem intuetur cor. Propterea etsi nigra foris, sed intus formosa, vt ei placeat cui se probauit. Non enim vobis, quibus si adhuc placeret, Christi seruus non esset. Felix nigredo quæ mentis candorem parit, lumen scientiæ, conscientia: puritatem. Audi denique quid per prophetam Deus promittat istiusmodi nigris, quos aut humilitas pœnitentiæ, aut caritatis zelus, tanquam solis æstus decolorasse videtur. Si fuerint, ait, peccata vestra vt coccinûs, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Non plane contemnenda in sanctis ista nigredo extera, quæ candorem operatur internum, & sedem proinde præparat sapientiæ. Candor est enim vitæ æternæ sapientia, vt Sapiens definit: & candidam oportet esse animam, in qua ipsa sedem elegerit. Quod si anima iusti sedes est sapientiæ, haud dubiè dixerim animam iusti esse candidam: & fortassis iustitia ipsa candor est. Iustus autem erat Paulus, cui reposita fuerat corona iustitiæ. Candida proinde Pauli anima erat, & sapientia sedebat in ea, ita vt sapientiam loqueretur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum mundi huius agnouit. Porro hunc in eo sapientiæ iustitiæq. candorem nigredo illa exterior de præsentia corporis infirma, de laboribus plurimis, de ieiunijs ac vigilijs multis, aut operabatur, aut promerebatur. Ideoq. & quod nigrum est Pauli, speciosius est omni ornatu extrinseco, omni etiam regio cultu. Non cōparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, non cutis vtrique nitida, & arfura, non facies colorata vicina putredini, non vestis pretiosa obnoxia vetustati, nō auri species, splendore gemmarum, seu quæque talia, quæ omnia sunt ad corruptionem. Meritò proinde omnis cura sanctorum, spreto ornatu cultuq. superfluo exterioris sui hominis, qui certè corrumpitur, omni se diligentia præbet, & occupat excolendo ac decorando interiori illi, qui ad imaginem Dei est, & renouatur de die in diem. Certi sunt enim, Deo non posse esse quidquã acceptius imagine sua, si proprio fuerit restituta decori. Propterea & omnis gloria eorum intus, non foris est: hoc est, non in flore feni, aut in Ore vulgi, sed in Domino. Vnde & dicunt: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia: nostræ: quod conscientia c

Isai. 1. 1

Sap. 7. a

2. Tim. 4. b

A

2. Cor. 1. 1

solus

folus fit arbiter Deus: cui soli placere desiderant, & cui placere, sola vera, & summa gloria est. Non mediocris plane gloria illa quæ intus est, in qua gloriari dignatur, & dominus gloriæ, dicente David: Omnis gloria eius filie regis ab intus. Et tutor sua cuique gloria, dum habet eam in semetipso, & non in altero. At non in solo fortassis candore interno, sed in exteriori quoque nigredine gloriandum, ne quid omnino sanctis depereat, sed omnia cooperentur in bonum. Non solum igitur in spe, sed & gloriari in tribulationibus. Libenter, ait, gloriabor in infirmitatibus meis, vt in habiter in me virtus Christi. Optanda infirmitas, quæ Christi virtute compensatur. Quis dabit mihi non solum infirmari, sed & destitui ac deficere penitus à memetipso, vt Domini virtutum virtute stabilior? Nam virtus in infirmitate perficitur.

Denique ait: Quando infirmor, tunc fortis sum, & potens. Quod cum ita sit, pulchre sponsa cõuertit sibi ad gloriam quod ei pro opprobrio ab æmulis intorquetur, non modo formosam, sed & nigram esse se glorians. Non enim erubescit nigredinem, quam nouit præcessisse & in Sponso: cui simulari quantæ etiam gloriæ est? Nil sibi gloriosius proinde putat quam Christi portare opprobrium. Vnde vox illa prorsus exultationis, & salutis: Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi: Grata ignominia crucis ei qui crucifixo ingratus non est. Nigredo est, sed forma & similitudo Domini. Vade ad sanctum Isaiam, & describet tibi, qualem in spiritu illum viderit. Quem namque alium dicit virum doloris, & scientem infirmitatem, & quia non erat ei species, neque decor? Et addidit. Nos putauimus eum tamquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum: Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, & liuore eius sanati sumus. Ecce vnde niger.

Iunge, & illud sancti David: Speciosus forma præ filijs hominum, & habes totum in Sponso quod Sponsa de se hoc in loco testata est. Num tibi rectè, & ipse videtur secundum ea, quæ dicta sunt, æmulis posse respondere Iudæis: Niger sum sed formosus, filij Hierusalem? Niger planè, cui non erat species neque decor. Niger quia vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Denique seipsum fecit

peccatum, & nigrum dicere verear? Intuere sanè pannis sordidum, plagis liuidum, illitum sputis, pallidum morte, & nigrum vel tunc profecto fatebere. Percunctare etiam Apostolos, eundem ipsum qualem in monte perspexerint, aut certe Angelos in qualem prospicere concupiscant, & nihilominus formosum mirabere. Ergo formosus in se, & niger propter te. Quam formosum, & in mea forma te agnosco Domine Iesu, non ob Diuina tantum quibus effuges miracula, sed & propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam. Beatus qui te in his hominem inter homines conuersantē diligenter obseruans seipsum præbet pro viribus imitatore tu. Hoc iam beatitudinis munus formosa tua primitias sue dotis accepit, nec quod formosum est tui imitari pigra, nec quod nigrum sustinere confusa. Vnde & dicebat: Nigra sum, sed formosa, filia Hierusalem. Et addidit similitudinem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. At istud obscurum est, nec attingendū omnino fatigatis. Habetis tempus ad pulsandum. Si non dissimulatis, aderit qui reuelat mysteria: nec cunctabitur aperire, qui, & ad pulsandum inuitat. Ipse est enim qui aperit, & nemo claudit. Spõsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo vigesimussextus, in quo beatus Bernardus interferit plantam, & moxorem suum pro morte venerabilis Gerardi Monachi fratris sui.

Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Hinc incipiendum, quia hic desijt sermo superior. Hoc expectatis audire quid sit, & qualiter ei quod proximo tractatum est capitulo coaptetur: quia similitudo est. Potest enim hoc ita subiunctum fuisse, vt vtraque pars similitudinis ad id solum respondeat, quod ibi præcesserat, nigra sum. Potest & ita, vt duobus illis duo ista, i. singula singulis referantur. Ille sensus simplicior, iste obscurior est. Sed tentemus vtrumque: & prius quidem hunc qui difficilior apparet. Non autem in duobus primis, sed in duobus dumtaxat extremis difficultas est. Nam Cedar quidem (quod interpretatur tenebræ) aperte satis cum nigredine cõuenire

nire

nire videtur, sed pelles Salomonis cum formositate non ita. Porro tabernacula in eadem nihilominus concurrere convenientiam quis non videat? Quid enim tabernacula, nisi nostra sunt corpora, in quibus peregrinamur? Nec enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Sed & militamus in eis tamquam in tabernaculis:

E *Iob 7.* profus violenti ad regnum. Denique militia est vita hominis super terram. Et quamdiu militamus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, id est à luce. Nam Dominus lux est: & in quantum quisque cum eo non est, in tantum in tenebris est, hoc est in Cedar. Flebilem proinde vocem illum agnoscit suam: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Est ergo hoc habitaculum nostri corporis non civis mansio, aut domus indigenæ, sed aut tabernaculum militantis, aut stabulum viatoris. Est inquam hoc corpus tabernaculum, & tabernaculum Cedar, quod nimirum animam quasi obiectu sui, incircumscripti luminis interim nunc fraudat aspectu: nec sinit omnino videre illum, nisi per speculum quidem & in ænigmate, non autem facie ad faciem. Vides ne vnde Ecclesiæ nigredo, vnde pulcherrimis quoque animabus nonnulla rubigo inhæserit? De tabernaculo profecto Cedar: de exercitio laboriosæ militiæ: de diuturnitate miseri incolatus: de angustijs ærumnosi exilij: de corpore denique fragili & graui, quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Propterea & cupiunt dissolui: vt corpore leuata, Christi auolent in amplexus. Vnde & gemens vna de miseris aiebat: In-

Rom. 7. felix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Scit nimirum quæ huiusmodi est, quod non possit in tabernaculo Cedar carere ad purum macula aut ruga, non quantulacumque nigredine: & cupit exire, vt se possit exuere. Et hæc est ratio, cur Sponsa nigram se dixerit sicut tabernacula Cedar.

Sed enim quomodo formosa sicut pelles Salomonis? At nescio quid sublimè ac sacrum sentio in his pellibus inuolutum, quodd minime ausum omninò contingere, nisi ad nutum sanè ipsius, qui reposuit & signavit. Legi nimirum: Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Superse-

deo igitur & differo. Vobis interim curæ erit solito inspicere fauorem vestris precibus: vt eo alacriores quo fidentiores redeamus ad id, quod attentionibus eget animis. Et fortassis inueniet pius pulsator, quod temerarius scrutator non posset, quam & mæror finem imperat, & calamitas quam patior. Quousque enim dissimulo, & ignis quem intra metipsum abscondo, triste pectus adurit, interiora depascitur? Clausus latius scripsit, exiit acrius: Quid mihi & cantico hinc qui in amaritudine sum? Vis doloris abducit intentionem, & indignatio Domini ebibit spiritum meum. Subtractio siquidem illo per quem mea in Domino studia, vt cumque libera esse solebant, simul & cor meum dereliquit me: Sed feci vim animo, ac dissimulaui vsque huc, ne affectus fidem vincere videretur. Denique plorantibus alijs ego (vt aduertere potuistis) sicis oculis sequutus sum inuisum funus, sicis oculis steti ad tumuli, quousque cuncta peracta sunt exequiarum sollempnia. Indutus sacerdotilibus, solitas in eum orationes proprio ore compleui, terram meis manibus ex more ieci super dilecti corpus, terram mox futurum. Qui me intuebantur flebant, & mirabantur, quod non flerem ipse: cum non illum quidem, sed me potius, qui illum amississem, omnes miserarentur. Cuius enim vel ferreum pectus super me ibi non moueretur, quem videret Gerardo superstitem? Commune damnum, sed præ meo non reputabatur infortunio. At ego, quibus poteram viribus fidei, reluctabar affectui, nitens vel inuitus non moueri frustra additione naturæ, vniuersitatis debito conditionis vsu, potentis iussu, iudicio iusti, flagello terribilis, Domini voluntate. Pro huiusmodi semper ex tunc & deinceps exegi à memetipso non indulgere multo flueti, multum tamen turbatus & moestus. Nec potui imperare tristitiæ, qui potui lacrymæ, sed, vt scriptum est: Turbatus sum, & non sum loquutus. At suppressus dolor altius introrsum radicaui: eo (vt sentio) acerbior factus, quod non est exire permissus. Fateor, victus sum. Exeat necesse est foras quod intrus patior. Exeat sanè ad oculos filiorum, qui scierit incommodum, planctum humanius æstiment; dulcius consolentur, Scitis, ò filij, quam iustus sit dolor meus, quam dolenda plaga mea. Cernitis nem-

Prouerb. 25. Superse-

pe

Pf. 76.

pe quam fides comes deseruit me in via hac qua ambulabam, quam vigil ad curam, quam non segnis ad opus, quam suauis ad mores.

H Quis ita mihi pernecessarius? cui æque dilectus ego? Frater erat genere, sed religione germanior: Dolete quæso vicem meam vos, quibus hæc nota sunt. Infirmus corpore eram, & ille portabat me. Pusillus corde eram, & confortabat me. Piger, & negligens, & excitabat me. Improuisus & obliuiscus, & commonebat me. Quo mihi auulsus es? quo mihi raptus è manibus homo vnanimis, homo secundum cor meum?

Amauimus nos in vita, quomodo in morte sumus separati? Amarissima separatio, & quam non possit omnino efficere nisi mors. Quando .n. me viuus viuum desereres? Omnino opus mortis, horrendum diuortium. Quis .n. tam suauis vinculo mutui nostri non pepercisset amoris, nisi totius suauitatis inimica mors? Bene mors, quæ vnum rapiendo, duos vniuersa peremit. An non mors etiam mihi? Immo plus mihi, cui vtiq; omni morte infeliciores vita seruata est. Viuo vt viuens moriar, & hoc dixerim vitam? Quam mitius me priuare, ò austera mors, vitæ vsu, quam fructu. Nam vita sine fructu grauior mors.

Mat. 3. c Denique duplex malum ligno paratur in fructuoso, securis & ignis. Ergo meis laboribus inuides, elongasti à me amicum, & proximum: per cuius maximè studium erant (si quando erant) fructuosi. Satius proinde mihi fuisset periclitari vitam, quam tua Gerarde præsentia, qui meorum in dño studiorum eras sollicitus incitator, fidelis adiutor, cautus examinatio. Cur quæso aut amauiimus, aut amisimus nos? Dura conditio, sed mea miseranda fortuna, non & illius. Nam tu care frater si caros amisisti, cariores vtiq; recepisti. Me verò quænam iam miserum consolatio manet post te vnicum solatiū meū? Placita fuit pariter vtrique societas corporū pro morum concordia: sed solum me diuisio vulnerauit. Commune quod libuit: quod triste & lugubre, meum: in me transferunt iræ, in me confirmatus furor est. Erat amobus alterutrum grata præsentia, dulce, confortium, suaue colloquium: sed tantas vtriusque delicias ego perdi, tu mutasti. Et quidem immutatis illis rebus multa. Quæto fœnore gaudiorum, ac benedictionum cumulo cares hodie nobis frater carissime: tanto habes certe pro me tantillo repositam

tibi Christi præsentiam. Nec dispendiū sentis absentia: à nobis tuæ, Angelorum admixtus choris: Non est igitur quod caueris tu de nostra quasi subtracta tibi præsentia, cui affatim sui suorumq; copiam dñs maiestatis indulsit. At ego pro te quid? quam vellè scire, quidnam sentias nunc de me illo vnicuo tuo, medijs nutante curis, & pœnis, destituito te baculo imbecillitatis meæ: si tamen licet adhuc cogitare de miseris ingresso abyssum luminis, atque illo pelago æternæ felicitatis absorpto: forte enim etsi nosti nos secundum carnem, sed nunc iam non nosti: & quoniam introisti in potentias dñi, me-

Pf. 70. c moraris iustitiæ eius solius, immemor nostri. Ceterum qui adheret Deo, vnus spiritus est, **1. Cor.** & in Diuinum quendam totus immutatur **6. d** affectum: nec potest iam sentire aut sapere nisi Deū, & quod sentit aut sapit Deus, ple-

1. Io. 4. c nus Deo. Deus autem caritas est, & quanto quis coniunctior Deo, tanto plenior caritate. Porro impassibilis est Deus, sed non incompassibilis, cui propriū est misereri semper & parcere. Ergo & te necesse est misericordè esse, qui inheres misericordie quamuis iam minime miser sis: & qui non poteris, compateris tamen: affectus proinde tuus non est imminutus sed immutatus, ne quoniam Deum induisti, nostri cura te exuisti, ipsi enim cura est de nobis. Quod infirmū **1. Per. 5.** est abiicisti, sed non quod piū. Caritas denique numquam excidit: Non obliuisceris **1. Cor.** nie in finem. Videor mihi quasi audire fratrem meum dicentem: Numquid mater **Pf. 12. a** obliuisci poterit filij vteri sui? Et si illa obli-

1. Sa. 49. d ta fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Non expedit profus. Scis vbi verser, vbi iaceam, vbi reliqueris me. Non est qui porrigat manum. Ad omne quod emerferit, respicio ad Gerardum, vt consueueram, & non est. Heu tunc ingemisco miser, sicut homo sine adiutorio. Quem consulam in ambiguis, cui in aduersis fidam, quis portabit onera, quis pericula propulsabit: Nonne vbique gressus meos Gerardi oculi antebant? Nonne tuum Gerarde pectus curæ meæ notius quam meum ipsius habebant, familiarius incurfabant, acius virgebant? Nonne in lingua tua illa placibili & potenti meam à sermonibus sæculi frequentissimè vendicabas, & amico reddebas silentio? Dominus dederat illi linguam eruditam, vt **1. Sa. 50. b** sciret quando deberet proferre sermonem.

L Ita denique in prudentia respōsorum suorum, & in gratia data sibi desuper, & domesticis satisfaciebat, & exteris, vt penē me nemo requireret cui prior forte Gerardus occurrisset. Occurrebat autem aduentantibus, opponens se, ne subito meum otium incurfarent. Si quibus sanē per se satisfacere non quibat, hos perducebat ad me, ceteros emittebat. O virum industrium, & amicum fidelem: & amico gerebat morem, & officijs caritatis non deerat. Quis vacua ab eo recessit manu? Si diues, consilium; si pauper, subsidium reportabat. Nec quærebat, quæ sua sunt, qui se medijs ingerebat curis, vt ego vacarem. Sperabat enim (sicut erat humillimus) maiorem de nostra quiete fructum, quam si vacaret ipse. Interdum tamen postulabat absolui, & alteri cedere, quasi qui melius prouideret. Sed vbi ille inueniretur? Nec petulanti aliquo (vt assolet) in eo officij detinebatur affectu, sed solo intuitu caritatis. Siquidem plus omnino laborabat, & minus omnibus accipiebat, ita vt sæpè cum alijs necessaria ministraret, egeret ipse in pluribus, verbi causa, cibo aut veste. Denique cum se sentiret decessui propinquare: Deus, inquit, tu scis, quod quātum in me fuit semper optaui quietem mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, voluntas fratrum, & studium obediendi, super omnia Abbatis pariter & fratris germana dilectio. Ita est. **M** Grattias tibi, frater, de omni fructu meorum, si quis est in Domino, studiorum. Tibi debeo, si profeci, si profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio seruiatus sedebam mihi, aut certè diuinus obsequijs sanctius occupabar, aut doctrinæ filiorum vtilius intendebar. Cur enim securus intus non essem, cum te scirem agentem foris manum dexteram meam, lumen oculorum meorum, pectus meum, & linguam meam? Et quidem indefessa manus, oculus simplex, pectus consilij, lingua, loquens iudicium, sicut scriptum est: Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Sed quid dixi foris agentem illum, quasi interna Gerardus nesciret, ac spiritualium experis esset donorum? Norunt qui illum norunt spirituales, quàm verba eius spiritum redolerent. Norunt contubernales, quàm mores eius & studia non carnem saperent, seruerent spiritu. Quis illo rigidior

in custodia disciplinæ, quis in castigando corpus suum districtior, vel suspensior, vel sublimior in contemplando, subtilior in discerendo? Quoties cum eo differens ea didici quæ nesciebam, & qui docturus aduenieram, doctus magis abcessi? Nec mirum de me, cum magni ac sapientes viri id ipsum nihilominus ex illo sibi accidisse testentur. Non cognouit litteraturam, sed habuit litteratarum inuentorem sensum, habuit & illuminantem spiritum. Nec in maximis tantum, sed & in minimis maximus erat. Quid (verbi causa) in ædificijs, in agris, hortis, aquis, cunctis denique artibus seu operibus rusticorum, quid in quâ vel in hoc rerum genere Gerardij subterfugit peritiam? Cæmentarijs, fabricis, agricolis, hortulanis, sutoribus atque, textoribus facile magister erat. Cunctis omnium iudicio omnibus esset sapientior, solis in suis oculis non erat sapiens. Vtinam multos etsi minus sapientes, non plus tangeret illa maledictio. Vx qui sapientes estis in oculis vestris. Scientibus ista loquor, & adhuc plura his de illo, & maiora comperitis. Parco tamen, quia caro mea & frater est, hoc tamen securus addo, mihi vtilis in omnibus & præ omnibus fuit. Vtilis in paruis & magnis, in priuatis & publicis, foris & intus. Merito ex eo pendebam totus, qui mihi totum erat. Solum pene reliquerat mihi prouisoris honorem & nomen. Nam opus ipse faciebat. Ego vocitabar Abbas, sed ille præerat in sollicitudine. Merito requieuit in illo spiritus meus, per quem licebat delectari in Domino in omnibus, prædicare liberius, orare securius. Per te, inquam mihi, frater mi, mens sobria, & grata quies, sermo efficacior, pinguior oratio, frequentior lætatio, & feruentior affectus. Heu sublatus es, & hæc omnia simul. Tecum omnes pariter abiere delicia, & lætitiæ meæ. Iam curæ irruunt, iam molestiæ hinc inde pulsant, & angustia vndique solum me reppererunt, sola mihi te abeunte remanserunt, solus sub sarcina gemo. Aut ponere aut opprimi necesse est, quia tu tuos humeros subduxisti. Quis mihi tribuat cito mori post te? Nam pro te nolum, nec te tua fraudare gloria. Porro super viuere tibi, labor, & dolor. Viuam quoad viuam in amaritudine, viuam in mœnore: & hæc sit mihi consolatio, vt moriendo affigat. Non parcam, & iuuabo manum Domini.

Etenim

Ps. 70. 5

Isai. 5. 6

A

Ps. 36. f

Iob 19. Etenim manus Domini tetigit me, Me inquam tetigit, & percussit, non illum, quem vocavit ad requiem. Me occidit, cum succidit illum. Numquid enim occisum quis dixerit quem plantavit in vita? Ad quod illi vitę ianua fuit, mihi planē est mors: meque illa morte mortuum dixerim, non hunc qui obdormiunt in Domino. Exite exite lacrymę iampridem cupientes: exite, quia is qui vobis meatum obstruxerat, commeauit. Perierunt cataractę miseri capitis, & erumpunt fontes aquarum, si forte sufficiant fontes diluere culparum quibus iram merui. Cum consolatus fuerit super me Dominus, tunc fortassis & ego merear consolari, si tamen non peperero à morte. Nam qui lugent, ipsi consolabuntur. Propterea cõn-
Matth. descendat mihi omnis sanctus, & in spiritu lenitatis, qui spiritalis est, sustineat lamentantem. Luctus meus humano quaso pensetur affectu, non vfu. Videmus nempe mortuos qui ostēde plangere mortuos suos, fletum multum, & tructum nullum. Non culpamus affectum, nisi cum excedit modum, sed causam. Ille nimium naturę est, & eius turbat. o pœna peccati, hæc vanitas, & peccatum. Etenim ibi sola (nisi fallor) plorantur damna glorię carnis, vitę præsens incommoda: Et plorandi qui ita plorant. Numquid ego sic? Similis mihi affectus, sed altera causa, dissimilisq. intentio. Nulla mihi sane querela de omnibus, quę sunt mundi, in his profecto, quę sunt Dei ademptum do' eo fidele auxilium, salutare consilium. Gerardum lugeo, Gerardus est in causa, frater carne, proximus spiritu, socius proposito.

Adhæsit anima mea animę illius: & vnã fecit de duabus non consanguinitas, sed vnanimitas. Carnis quidem necessitudo nõ defuit: sed plus iunxit societas spiritus, consensus animorum, morum conformitas. Cũ ergo essemus cor vnum & anima vna, hanc meam pariter, atque ipsius aĩam pertinavit gladius, & scindens mediam partem locavit in cælo, partem in ceno deseruit. Ego ego illa portio misera in luto iacens, truncata parte sui, & parte potiori, & dicitur mihi, ne fleueris? Auulsa sunt viscera mea à me, & dicitur mihi, ne senseris? Sentio, sentio vel inuitus, quia nec formido lapidum fortitudo mea, nec caro mea aĩam est, sentio profusus, & doleo, & dolor meus in conspectu meo semper. Non sane nos poterit

duritię, & insensibilitatis arguere ille qui verberat, quomodo illos de quibus ait. Percussit eos, & non doluerunt. Affectum meum confessus sum, & nõ negavi. Carnalem quę dixerit, ego humano non nego, sicut nec me hominem. Si nec hoc sufficit, nec carnalem negauerim. Nam & ego carnalis sum, venudatus sub peccato, additus morti, pœnis & ærumnis obnoxius. Non sum (factor) insensibilis ad pœnas, mortem horreo meam, & meorum: Meus Gerardus erat, meus plane. An non meus qui frater sanguine fuit, professione filius, sollicitudine pater, confors spiritu, intimus affectu? Is recessit à me, sentio, laesus sum, & grauitur. Ignosce filij: immo si filij, vicem doleat paternam. Misere mini mei, misere mini mei, sal-
Iob 19. tem vos amici mei, qui certe consideratis quam graua pro peccatis recepi de manu Dñi: In virga indignationis suę percussit me, dignę pro meritis, durę pro viribus. An leue quis dixerit, viuere me absque Gerardo, nisi qui ignorat quid mihi cum Gerardo? Nec tamen contradico sermonibus sancti. Nec reprehendo iudicium quo recepit quisque quo dignus est, ille coronam quam meruit, ego quam debui pœnam. Numquid quia sentio pœnam reprehendo sententiã? Humanum est illud, hoc impium. Humanum inquam, & necesse affici erga caros, siue delectabiliter cum præsto sunt, siue cum absunt, moleste. Non erit otiosa socialis conuersatio, praesertim inter amicos: & quid effecerit mutus amor in sibi præsentibus, horror indicat separationis, & dolor de inuicem in separatis. Doleo super te Gerarde carissime, non quia dolendum, sed quia ablati. Et ideo fortassis dolendum mihi potius super me, qui bibo calicem amaritudinis. Et solus dolendus, quia solus bibo. Non enim & tu. Solus ego patior, quod solent pariter pati qui se diligunt cum se amittunt. Vnam non te amiserim, sed præmiserim, vnam vel tardę aliquando sequar te quocumque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa medium extremę noctis tuę inuitabas ad laudem, cum in vultu & voce exultationis subito erupisti in illud Dauidicum, stupentibus qui assistebant: E Laudate Dominum de cælis, laudate eum
Pf. 148. in excelsis. Iam tibi frater mi nõ te adhuc
Pf. 138. media die scibat: nox sicut dies illuminabatur. Prorsus illa nox illuminatio tua in delictis tuis. Accitus sum ego ad id miraculi, vi-

dere exultantem in morte hominem, & in-
sultantem morti. Vbi est mors victoria tua?
Vbi est mors stimulus tuus? Iam non stimu-
lus, sed iubilus. Iam cantando moritur ho-
mo, & moriendo cantat. Vsurparis ad læti-
tiam mater mœroris, vsurparis ad gloriam
gloriæ inimica, vsurparis ad introitum regni
porta inferi, & fouea perditionis ad inuen-
tionem salutis, idq. ab homine peccatore.
Iuste numitum, quia tu inique in hominem
innocentem, & iustum potestatem temera-
ria vsurpasti. Mortua es, ò mors, & perfora-
ta hamo, quem incauta glutijisti, cuius illa

Osee 13. vox est in Propheta: O mors ero mors tua,
morsus tuus ero inferne. Illo inquam hamo
perforata, transeuntibus per medium tui fi-
delibus, latum lætiumq. exitum pandis ad vi-
tam. Gerardus te non formidat larualis ef-
figies. Gerardus per medias fauces tuas tran-
sit ad patriam, non modo securus, sed & læ-
tabundus & laudans. Cum ergo superue-
nisssem, & extrema iam Psalmi me audiente
clara voce compleisset, suspiciens in cælum

Pf. 30. b ait: Pater, in manus tuas commendo spiri-
tum meum. Et repetens eundem sermo-
nem, ac frequenter ingeminans: Pater, pa-
ter, conuersus ad me, exhilarata quidem facie,
Quanta, inquit dignatio Dei patrem ho-
minum esse, quanta hominum gloria, Dei
filios esse & heredes? Nam si filij, & heredes.
Sic cantabat, quem nos legemus, in quo &
meum (fateor) lætum pene in cantum
conuertit, dum intētus gloriæ eius, propriæ
fere miseriam obliuiscor. Sed reuocat me ad
me pungens dolor, facileq. à sereno illo in-
tuitu tamquam à leui excitat somno per-
stringens anxietas. Plangam igitur, sed su-
per me, quia super illum iam vetat ratio.
Puto enim si opportunitas daretur, modo

Luc. 23. ciceret nobis: Nolite flere super me, sed su-
per vosipfos flete. Planxit merito Dauid su-
per parricida filio, cui perpetuo feret obstu-
cūm exitum de ventre mortis mole crimi-
nis. Merito super Saul & super Ionatham:
quibus æquè absorptis semel, emersio iam
non sperabatur. Et quidem resurgent, sed
non ad vitam. Immo ad vitā, vt viui in mor-
te infeliciter moriantur. Quamquam de Io-
natha possit non immerito hæc esse senten-
tia, At mihi etsi non ista suppetit plangen-
di ratio, non tamen nulla. Plango primum
super mea ipsius plaga, atque huius iactura
domus. Plango deinde super pauperum
necessitatibus, quorum Gerardus pater erat.

Plango certè, & super vniuerso statu nostri
ordinis, nostræ professionis, qui de tuo Ge-
rarde zelo, consilio, & exemplo robur non
mediocriter capiebat. Plango postremo, etsi
non super te, propter te tamen. Hinc protu-
sus, hinc afficior grauius, quia vehemen-
ter amo. Et nemo mihi molestus sit, dicens
non debere sic affici: cum benignus Samu-
el super reprobo rege, & pius Dauid
super parricida filio satisfecerint affectioni,
& non ad iniuriam fidei, non in superni sug-
gillationem iudicij. Absalon, fili mi, (ait san-
ctus Dauid) fili mi Absalon: & ecce plus
quam Absalon hic. Saluator quoque videns
ciuitatem Hierusalem, & præuocans ruitu-
ram, fleuit super eam. Et ego propriam, &
quæ in præsentem est desolationem non sen-
tiam? Plagam meam recentem, & grauem
non doleam? Ille fleuit compatiendo, &
ego patiando non audeam? Et certe ad tu-
mulum Lazari, nec flentes arguit, nec à fle-
tu prohibuit, in super, & fleuit cum flenti-
bus. Et lacrymatus est, inquit, Iesus. Fue-
runt lacrymæ illæ testes profecto naturæ,
non indices diffidentie. Denique, & prodit
mox ad vocem eius qui erat mortuus, ne
continuo putes fidei præiudicium dolentis
affectum. Sic nec fletus vtique noster infi-
delitatis est signum, sed conditionis indi-
cium. Nec quia percussus ploro, arguo, fe-
rientem, sed pro uoco pietatem, seu eritatem
flectere satago. Vnde, & verba mea dolore
sunt plena, non tamen & murmure. Num-
quid non plenum iustitiæ protuli, quod
vnius sententiæ complemento, & punitus
est qui debuit, & coronatus qui meruit? Et
adhuc dico. Bene vtrunque fecit dulcis, &
rectus Dominus. Misericordiam, & iudiciū
cantabo tibi Domine. Cantet tibi miseri-
cordia, quam fecisti cum seruo tuo Gerar-
do, cantet & iudicium quod nos portamus.
In altero bonus, in altero iustus laudabe-
ris. An solius laus bonitatis? Est & iusti-
tiæ: Iustus es Domine, & rectum iudicium
tuum? Gerardum tu dedisti? Gerardum tu
abstulisti: & si dolemus ablatum, non ta-
men obliuiscimur quod datus fuit, & gra-
tias agimus, quod habere illum meruimus,
quo carere in tantum non volumus, in-
quantum non expedit. Recordor Domine
pacti mei, & misericordiam tuam, vt magis ius-
tificeris in sermionibus tuis, & vincas cum
iudicaris. Cum pro causa Ecclesiæ anno
præterito Viterbij essemus, ægrotauit ille,

G
2. Reg.
18. g
Luc. 19. f
10. a. 11. c
Ibidem.
Iob 6. a
Pf. 119. j
H
Psal. 50.

& inualefcente languore cum iam proxima videretur vocatio, ego ægerimè ferens comitem peregrinationis, & illum comitem in terra relinquere aliena, nec resignare his qui mihi cum commiserant, quoniam amabatur ab omnibus, sicut erat amabilis valde. cõuersus ad orationem cum fletu, & gemitu. Exspecta, inquam, Domine vsque ad reditum. Relitutum amicis tolle iam cum si vis, & non causabor. Exaudisti me Deus: cõualuit, opus perfecimus quod iniunxeras, rediimus cum exultatione reportâtes manipulos pacis. Porro ego oblitus pene sum meæ conuentionis, sed non tu. Pudet singultuum horum, qui præuaricationis me arguunt. Quid plura? Reperiisti commendatum, recepit tuum. Finem verborum inducunt lacrymæ, tu illis Domine finem modumq; indixeris.

De ornatu Sponsæ, & qualiter qualibet anima sanctæ cælum dicatur.
Sermo XXVII.

Quia debitis humanitatis officijs amicum reuertentem in patriam prosequuti sumus, redeo fratres ad propositum ædificandi, quod intermiseram. In cõgruum namque est diu flere latantè, & sedenti ad epulas lacrymas multas ingerere, importunum. Sed etsi nostras desleamus ærumnas, ne id quidem oportet nimis, ne non tam amasse illum, quam nostra quæssisse de illo commoda videamur. Temperet sane dilecti gaudium mœstitiæ desolatorum, & tolerabilius fiat nobis, quod nobiscum non est, quia cum Deo est. Fretus ergo orationibus vestris volo in lucem, si possum, prodere quidquid illud est, quod opertum illis pelibus sentio, quæ in exemplum decoris Spõsæ productæ sunt hoc (si recolitis) tactum fuit, sed indiscussum remansit: Porro discussum, & declaratum, quomodo nigra sit sicut tabernacula Cedar. Quomodo ergo sicut pelles Salomonis formosa, quasi Salomon in omni gloria sua quidquam habuerit condignum decore Sponsæ, & gloria oratus eius? Et quidem si non ad decorem Sponsæ, sed ad nigredinem potius nescio quas pelles istas, sicut & tabernacula Cedar respicere diceremus, fortassis competeret, nec deesset, vnde id congruere monstraremus, sicut & monstrabimus. At ve-

rò si Spõsæ claritati quarumcumque decorem pellicum comparandum putamus, hic prorsus opus nobis est eius ad quem pulsatis auxilio, quatenus mysterium hoc dignè aperire possimus. Quid namque eorum, quæ in facie lucent, si internæ cuiuspiam sanctæ animæ pulchritudini comparatur, non vile ac fœdum recto appareat æstimatori? Quid inquam tale in se ostendit ea, quæ præterit figura huius mundi, quod æquare speciem animæ possit illius, quæ exuta terreni hominis vetustatem, eius qui de cælo est decorem induit, ornata optimis moribus pro montibus, ipso purior, sicut & excelsior æthere, Sole splendidior? Noli ergo respicere ad istum Salomonem, cum indagare cupis cuiusmodi se pellicibus similem in decore Spõsæ gloriatur. Quid est ergo quod dicit. Formosa sicut pelles Salomonis? Magnum & mirabile quiddam, vt ego æstimo, si tamen non hunc, sed illum hic attendamus, de quo dicitur: Ecce plus quam Salomon hic. Nam vsque adeo is meus Salomon Salomon est, vt non modo pacificus (quod quidem Salomon interpretatur) sed & pax ipsa vocetur. Paulo perhibente, quia ipse est pax nostra. Apud istum Salomonem non dubito posse inueniri, quod decori Spõsæ omnino comparare non dubitem: & præterit de pellicibus eius aduerte in Psalmo. Extendens, ait, cælum sicut pellem. Non ille profecto Salomon (etsi multum sapiens, multumq; potens) extendit cælum sicut pellem, sed is potius, qui non tam sapiens, quam ipsa sapientia est, ipse prorsus extendit, & cõdidit. Istius siquidem, & non illius illa vox est. Quando præparabat calos, (haud dubium quin Deus pater) ego aderam. Aderat sine dubio præparanti calos sua virtus suaq; sapientia. Nec putas astutissè ociosam & quasi ad spectadum solummodo: quia dixit: Aderam, non etiam præparabam. Respice paulisper inferius, & inuenies aperte subiungentem. Quia erant cum eo componens omnia. Demque ait: Quæcumque enim pater facit, hæc & filius similiter facit. Et ipse itaque extēdit cælum sicut pellem. Pulcherrima pellic, quæ in modum magni cuiusdā tentorii vniuersam operiens faciem terræ, Solis, Lunæ, atque Stellarum vaieitate tam spectabili humanos oblectata specūs. Quid hac pel'e formosius? Quid ornatius cælo? Minimè tamen, vel ipsum vllatenus con-

K

Cār. 1. b.

Eph. 2. 2.

Ps. 103.

Pron. 8.

L

Pron. 8.

Ioan. 5. c.

Ps. 103.

ferendum gloriæ, & decori Sponsæ eo ipso
 succumbens, quod præterit, & hæc figura ip-
 sius, utpote corporea, & corporeis subiacet
 sensibus. Quæ enim videntur, temporalia
 sunt, quæ autem non videntur, æterna. Sed
 est rationalis quedam Sponsæ species, spiri-
 tualisq; effigies, ipsaq; æterna, quia imago
 æternitatis. Decor eius (verbi gratia) cari-
 tas est: & caritas, sicut legitis, numquam ex-
 cidit. Est certe, & iustitia, & iustitia eius, in-
 quit manet in seculum seculi. Est etiam pa-
 tientia, & legitis nihilominus: quia pacien-
 tia pauperum non peribit in finem. Quid vo-
 luntaria paupertas, quid humilitas? Nonne
 altera regnum æternum, altera æquæ exal-
 tationem promeretur æternam? Eo quoque
 spectat, & timor Domini sanctus permanens
 in seculum seculi. Sic prudentia, sic
 temperantia, sic fortitudo, & si quæ sunt vir-
 tutes alia, quid nisi margaritæ sunt quedam
 in Sponsæ ornata, splendore perpetuo co-
 ruscantes? Perpetuo inquam, quia sedes, &
 fundamentum perpetuitatis. Nec enim per-
 petuæ beatæq; vitæ omnino locus in ani-
 ma est, nisi medijs quidem interiectisq; vir-
 tutibus. Vnde Propheta Deo (qui vti que
 vita beata est) Iustitia, inquit, & iudicium
 præparatio, sedis tuæ. Et Apostolus dicit,
 Christum habitare non omnimodo quide-
 m, sed signanter per fidem in cordibus
 nostris. Domino quoque festulo super asel-
 lum vestes suas discipuli substraverunt, si-
 gnificantes Salvatorem, seu salutem nequa-
 quam insidere nudæ animæ, quam non vi-
 delicet vestitam inuenierit doctrina, & mo-
 ribus Apostolorum. Et ideo Ecclesia promif-
 sionem habens futuræ felicitatis, curat in-
 terim præparare, & præornare se in vestitu
 d'aurato, circumdata varietate gratiarum
 atque virtutum, (qualem quidem ex parte
 descripsimus) quo digna, & capax plenitudi-
 nis gratiæ inueniatur. Ceterum spirituali huic
 tam pulchræ varietati quam de prima inter-
 rim stola in quadam veste suæ sanctifica-
 tionis accepit, nullo pacto ego comparauerim
 in decore cælum hoc visibile atque cor-
 poreum, quamuis in suo genere quidem si-
 derea varietate pulcherrimum. Sed est cæ-
 lum cæli, de quo Propheta: Pfallite, inquit,
 Domino, qui ascendit super cælum cæli ad
 Orientem. Et hoc cælum intellectuale ac
 spirituale, & qui fecit cætos in intellectu,
 creauit illud & statuit in sempiternum, ip-
 sumq; inhabitat, Nec verò putes sponsæ de-

uotionem citra illud remanere cælum, in
 quo scit habitare dilectum. Vbi enim the-
 saurus eius, ibi & cor eius. Aemulcor san-
 assitentes vultui ad quem suspirat, & qui-
 bus se interim non valet videndo associare.
 studet conformare viuendo, moribus ma-
 gis, quam vocibus clamans: Domine, di-
 lexi decorem domus tuæ, & locum habita-
 tionis gloriæ tuæ: Prorus de hoc cælo mi-
 nimè sibi indignum ducit ducere similitu-
 dinem. Hoc extentum sicut pellis, non spa-
 cius tamen locorum, sed affectibus animo-
 rum. Hoc miris varijsq; artificis distinctum
 operibus; Diuisiones autem sunt, non cæ-
 lorum, sed beatitudinum. Nam alios qui-
 dem posuit Angelos, alios autem Archan-
 gelos, alios vero Virtutes, alios Domina-
 tiones, alios Principatus, alios Potestates,
 alios Thronos, alios Cherubim, atque alios
 Seraphim. Sic stellatum cælum hoc. Sic de-
 picta hæc pellis. Hæc vna de pellibus mei
 Salomonis, & hæc præcipua in omni or-
 natu multiformis gloriæ eius. Habet au-
 tem grandis ista pellis, quam plurimas in
 se æque Salomonis pelles: quoniam vnus-
 quisque beatus, & sanctus qui ibi est, pel-
 lis est vti que Salomonis. Benigni siquidem
 sunt, atque extenti in caritate, peringen-
 tes vsque ad nos, quibus gloriæ quam ha-
 bent, non inuident, sed optant, ita vt ex
 ipsis huius rei gratia demorant, apud nos
 non grauentur, seduli circa nos, & curam ge-
 rentes nostri, omnes administratores spiri-
 tus missi in ministerium propter eos, qui hæc
 reditatem capiunt salutis. Quamobrem sicut
 cælum cæli singulariter dicitur vniversa il-
 la multitudo collecta beatorum: sic & cæli cæ-
 lorum propter singulos, qui vti que cæli sunt
 nominantur, & ad singulos spectat, quod dicitur:
 Extendens cælum sicut pellem. Vnde
 credo, quænam illæ pelles, & cuius sint Sa-
 lomonis, de quantum Sponsæ similitudine glo-
 riarum. Nunc iam inueiamini eius gloriæ,
 quæ & cælo se comparat: & illi cælo, quod
 tanto est gloriosius, quanto diuinius. Nec
 immerito vsurpat inde similitudinem, vnde
 originem ducit. Nam si propter corpus quæ
 de terra habet tabernaculis Cælar se a simi-
 lateur non & propter animam, quæ de cæ-
 lo est, æquè similem se esse gloriatur, præfer-
 tim cum vita tepetur originem, testetur natu-
 re dignitatem, & patriæ? Vnum Deum a-
 orat, & colit quomodo Angeli, Christi super
 oia amat quomodo Angeli, casta est quo-
 modo

I. Cor.

13.

Pf. 111.

Psal. 9. d

Pf. 118. d

M

Pf. 88. c

Eph. 3. d

Matth.

22. d

Pf. 44. c

Pf. 67. g

Pf. 135.

Mat. 6. c

A

Pf. 115. b

I

Heb. 1. d

Pf. 103. o

B

modo Angeli, idq. in carne peccati, & fragili corpore, quod nō Angeli, querit postremo, & sapit, quā apud illos sunt, non quā super terram. Quod euentius cælestis insigne originis, quam ingenitam, & in regione dissimilitudinis retinere similitudinem, gloriam vitæ cœlitis in terra, & ab exsule vsurpari, in corpore demique pene bestiali viuere Angelum? Cælestis sunt ista potentia, non terrena, & quod verè de cælo sit anima quæ hæc potest, aperrè indicantia. Audi tamen apertius. Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam, descendentem de cælo à Deo paratam tamquam sponsam ornata viro suo: & addidit. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis; Ad quid? Credo vt sibi acquirat Sponsum de hominibus. Mira res. Ad Sponsam veniebat & absque Sponsa nō veniebat. Querebat Sponsam & Sponsa cum ipso erat. An duæ erant? Absit. Vna est, enim, ait columba mea. Sed sicut de diuersis ouium gregibus vnum facere voluit, vt sit vnum ouile, & vnus pastor: ita cum haberet Sponsam inhærentem sibi à principio multitudinem Angelorum, placuit ei, & de hominibus conuocare ecclesiam, atque venire illi, quæ de cælo est, vt sit vna sponsa, & sponsus vnus. Ergo ex adiecta ista, perfecta est illa, non duplicata, & agnoscit de se dictum. Vna est perfecta mea. Porro vnam conformitas facit, nunc quidem in simili deuotione, postea verò, & in pari gloria. Habes itaque vtrumque de cælo, & Sponsum scilicet Iesum, & Sponsam Hierusalem. Et ille quidem vt videretur semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. At illam in quam putamus formam seu speciem, aut in quo habitu videlicet descendentem vidit ille qui vidit? An forte in frequentia Angelorum, quos vidit descendentes, & ascendentes super filium hominis? Sed melius dicimus quod sponsam, tunc viderit, cum verbum in carne vidit, agnoscens duos in carne vna. Dum enim sanctus ille Emmanuel tertis intulit magisterium disciplinæ cælestis dum supernæ illius Hierusalem, quæ est mater nostra, visibilis quædam imago, & species decoris eius per ipsum nobis, & in ipso expressa innotuit, quid nisi in Sponso Sponsam perspeximus, vnum eundemq. Domi-

num gloriæ admirantes, & Sponsam decoratum corona, & Sponsam ornata monilibus suis? Ipse igitur, qui descendit, ipse est & qui ascendit: vt nemo ascendat in cælum, nisi qui de cælo descendit: vnus idemq. Dominus & Sponsus in capite, & Sponsa in corpore. Nec frustra in terris visus est homo cælestis, cum de terrenis cælestes quomplurimos fecerit sibi similes, vt sit quod legitur: Qualis cælestis, tales, & cælestes. Ex tunc igitur in terra viuunt more cælestium, dum instar supernæ illius beatæ creaturæ, hæc quoque quæ à finibus terræ venit audire sapientiam Salomonis, cælesti verò nihilominus casto inheret amore etsi necdum quō illa iuncta per speciem, tamen sponsata per fidem, iuxta promissum Dei dicentis per prophetam: Sponsabo te mihi in misericordia, & miserationibus, & sponsabo te mihi in fide. Vnde magis magisq. conformari satagit formæ, quæ de cælo venit, discens ab ea verecunda esse, & sobria, discens pudica & sancta, discens patiens atque compatiens, postremò discens mitis & humilis corde. Et ideo moribus huiusmodi contendit, & absens placere ei in quem Angeli prospicere concupiscunt, vt dum desiderio ferret Angelico, probet se proinde ciuem sanctorū, & domesticā Dei, probet dilectam, probet Sponsam. Ego puto omnem animam talem non modo cælestem esse propter originem, sed, & cælum ipsum posse non immerito appellari propter imitationem. Et tunc liquido ostendit, quia verè origo ipsius de cælis est, cum conuersario eius in cælis est. Est ergo cælum sancta aliqua anima, habens Solem intellectum, Lunam fidem, Astra virtutes. Vel certè sol iustitiæ zelus aut feruens caritas, & luna continentia. Quomodo enim claritas, vt aiunt lunæ non nisi à sole est: sic absque caritate seu iustitiæ continentia meriti nullum est. Hinc demique sapiens: O quam pulchra est, inquit, casta generatio cum caritate. Porro stellas dixisse virtutes non me pœnitet, considerantem congruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpè in prosperis nō apparet, eminet in aduersis. Illud sanè caute est, hoc necessitatis. Ergo virtus est fides, & homo virtutum, cælum. Nisi quis sit forte cum Deum per prophetam dixisse legit: Cælum mihi sedes est: cælum hoc volubile visibileq. intelligendum exi-

flimet, & non potius illud de quo alibi aper
Sap. 7. d rius Scriptura commemorat: Anima inquiens,
 iusti sedes est sapientie. Qui autem ex do-
 ctina sapit saluatoris spiritum esse Deum,
 atque in spiritu adorandum: etiam sedem
 ei non ambigit assignare spiritualem. Ego
 verò fidenter id fecerim, non minus in ho-
 minis iusti quam in Angelico spiritu. Con-
 firmat me in hoc sensu maxime illa fidelis
Io. 17. c promissio: Ego (ait filius) & pater ad eum
 (id est ad sanctum hominem) veniemus, &
 mansionem apud eum faciemus. Prophe-
Pf. 21. a tam quoque non de alio dixisse cælo arbi-
 tror: Tu autem in sancto habitas laus Israel.
Eph. 3. d F Manifestè autem Apostolus dicit, habitare
 Christum per fidem in cordibus nostris. Nec
 mirum si libenter inhabitat cælum hoc Do-
 minus Iesus, quod utique nō quomodo ce-
 teros dixit tantum ut fieret, sed pugnavit ut
 acquiesceret, occubuit ut redimeret. Ideo, &
Pf. 13. c post laborem voto potius ait: Hæc requies
 mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniã
 elegi eam. Et beata cui dicitur: Veni electa
 mea, & ponam in te thronum meum. Quid
Pf. 42. b tu tristis es nunc ò anima mea, & quare cõ-
 turbas me? Putas ne, & tu penes te inuenias
 locum Dõmino? Et quis nobis locus in no-
 bis huic idoneus gloria, Officiens maiestati?
 Utinam, vel mereamur adorare in loco vbi
 steterunt pedes eius. Quis dabit mihi saltem
 vitigijs adherere sancte cuiuspiam animæ,
 quam elegit in habitationem sibi? Talem
 etsi dignetur infundere, & meam animam
 in unctione misericordie suæ, atque ita exten-
 dere sicut pellem, quæ utique cum vngitur,
 dilatur, quatenus & ego dicere valeam:
Pf. 118. d Via in mandatorum tuorũ cucurri, cum di-
 latali cor meum: potero etiã ipse fortassis
 ostendere in meipso, etsi non cenaculum
 grande stratum vbi possit recumbere cum
 discipulis suis, attamen vbi saltem reclinet
 caput. A longe suspicio illos ceite beatos
 de quibus dicitur: Et inhabitabo in eis, &
2 Corin. 6. d deambulabo in illis. O quanta illi animæ la-
 titudo, quanta & meritorum prerogativa,
 quæ diuinam in se præsentiam, & digna in-
 uenitur suscipere, & sufficiens capere? Quid
 illa cui & spatia suppetunt, & deambula-
 toria ad opus quidem maiestatis? Non est
 profecto intricata forensibus causis curisue
 secularibus, nec certè ventri & luxurie dedi-
 ta, sed nec curiosâ spectandi, seu cupida om-
 nino dominandi, vel etiam tumida domina-
 tui. Oportet namque primo quidem his

omnibus vacuum esse animam, ut cælum
 fiat, atque habitatio Dei. Alioquin quomo-
 do poterit vacare, & videre quoniam ipse
 est Deus? Sed & odio siue inuidiæ, aut ran-
 cori minimè prorsus indulgendum, quoniã
 in maleuolam animam nō introibit sapien-
 tia. Deinde necesse est eam crescere ac dila-
 tari, ut sit capax Dei. Porro latitudo eius, di-
 lectio eius: sicut dicit Apostolus: Dilatami-
 ni in caritate. Nam etsi anima minimè,
 cum sit Spiritus, quantitate corpoream re-
 cipit, tamen confert illi gratia quod negatũ
 est à natura. Crescit quidem, & extenditur,
 sed spiritualiter. Crescit non in substantia,
 sed in virtute. Crescit & in gloria. Crescit
 etiam in templum sanctũ in Domino. Cres-
 cit denique & proficit in virum perfectum,
 in mensuram ætatis plenitudinis Christi. *Ephes. 4. c*
 Ergo quantitas cuiusque animæ æstimetur
 de mensura caritatis quam habet, ut verbi
 gratia, quæ multum habet caritatis mag-
 na sit, quæ parum parua: quæ verò nihil, ni-
 hil: dicente Paulo: Si caritatem non ha-
 buero, nihil sum. Quod si quantulamcum-
 que habere cœperit, ut saltem diligentes se
 diligere curet, ac salutare vel fratres suos,
 eos qui se salutant: iam non nihil quidem
 illam animam dixerim, quæ in ratione da-
 ti & accepti socialem saltem retinet cari-
 tatem. Verum tamen iuxta sermonem Do-
 mini quid amplius facit? Nec amplam pro-
 inde nec magnam, sed planè angustam
 modicamque magnauerim animam quam adeo
 modica caritatis esse cognouerim. At si
 grandescat & proficiat, ita ut transiens li-
 mitem angusti obnoxijq. amoris huius, la-
 tos fines bonitatis gratuitæ tota libertate
 spiritus apprehēdat, quatenus largo quodã
 gremio bonæ voluntatis ad omnẽ seipsam
 curet extendere proximum, diligendo v-
 numquemque tanquam seipsam: numquid
 iam illi rectè dicitur: Quid amplius facis?
 quippe, quæ seipsam tam amplã facit? Am-
 plium inquam gerit caritatis sinum, quæ
 complectitur vniuersos etiam quibus nulla
 se nouit carnis necessitudine iunctam, nulla
 spe percipiendi commodi cuiusquam ille-
 ctam, nulla percepti rehibitione obnoxã,
 nullo denique omnino astrictam debito,
 nisi illo sane de quo dicitur. Nemini quid-
 quam debeatis, nisi ut inuicem diligatis. Ve-
 rum si ad ipsas etiam vsque quæ vim fa-
 cere regno caritatis, ut vsque ad vltimos
 eius terminos occupare illud pius inuasor
 præua-

Pf. 45. b

Sap. 1. a

Ephes. 4.

1. Corin. 13. a

H

Rom. 13.

præualeas, dum ne inimicis quidem claudē-
da viscera pietatis existimes, benefacias his
quoque qui te oderunt, ores & pro perfe-
quentibus ac calumniantibus te, necnon &
 Ps. 119. cum his qui oderunt pacem esse pacificus
 b studeas: tunc prorsus latitudo cæli, latitudo
 tuæ animæ, & altitudo non dispar, sed nec
 I dissimilis pulchritudo: impleturq. tunc cæ-
 Ps. 103. lum sicut pellem. In quo iam miræ latitudi-
 c nis, altitudinis, ac pulchritudinis cælo, sum-
 mus & immensus atque gloriosus non mo-
 do dignanter habitat, sed & spaciosè deambu-
 lat. Vides ne quales in se habeat Ecclesia
 cælos, cum sit nihilominus ipsa in sua qui-
 dem vniuersitate ingens quoddam cælum
 extentum à mari vsque ad mare, & à flumi-
 ne vsque ad terminos orbis terrarum? Vi-
 de etiam consequenter cui & in hoc ipso
 affimiles eam, si tamen non tibi excidit il-
 lud quod paulo ante memoratum est huius
 rei exemplar, de cælo videlicet cæli, & de cæ-
 lis cælorum. Ergo exemplo illius quæ sur-
 sum est mater nostra, hæc quoque quæ ad-
 huc peregrinatur habet cælos suos, homines
 spirituales vita & opinione conspicuos, fide
 puros, spe firmos, latos caritate, contem-
 platione suspensos. Et hi pluentes pluuiam
 verbi salutarem, tonant increpationibus,
 coruscant miraculis, hi enarrant gloriam
 Dei, hi extenti sicut pelles super omnem ter-
 ram, legem vitæ & disciplinæ digito quidem
 Dei scriptam in semetipsis ostendunt, ad-
 dandam scientiam salutis plebi eius. Ostend-
 unt & Euangelium pacis, quoniam Salo-
 monis sunt pelles.

Agnosce iam in his pellibus supernarum
 illarum imaginem, quæ in Sponsi ornatu nõ
 longè superius describebantur. Agnosce si-
 Ps. 44. c militer & reginam astantem à dextris eius,
 circumamictam similibus ornamentis, non
 tamen paribus. Nam etsi huic etiam in lo-
 co peregrinationis suæ, & in die virtutis
 Ps. 109. suæ, in splendoribus sanctorum, non mi-
 b nima claritatis atque decoris est portio: dif-
 K ferenter tamen illum coronat integritas,
 & consummatio gloriæ beatorum. Quam-
 quam & sponsam dixerim perfectam, at-
 que beatam, sed ex parte. Nam ex parte ta-
 bernaculum Cedar, formosa tamen, siue in
 illa portione sui quæ iam beata regnat, siue
 etiam in illustribus viris, quorum etiam in
 hac nocte sua sapientia atque virtutibus tã-
 quam cælum suis sideribus adornatur. Vn-

de Propheta: Qui docti, inquit, fuerint, ful-
 gebunt quasi splendor firmamenti: & qui
 ad iustitiam erudiunt multos, quasi stelle in
 perpetuas æternitates. O humilitas, ò subli-
 mitas. Et tabernaculum Cedar, & sanctua-
 rium Dei, & terrenum habitaculum, & cæ-
 leste palatiũ: & domus lutea, & aula regia:
 & corpus mortis, & templum lucis, & despe-
 ctio denique superbis, & Sponsa Christi.
 Nigra est sed formosa, filia Hierusalem, quæ
 Cæt. 1. b etsi labor & dolor longi exilij decolorat,
 species tamen cælestis exornat, exornant
 pelles Salomonis. Si horretis nigram, mi-
 remini & formosam: Si despicitis humi-
 lem, sublimem suspicite. Hoc ipsum quàm
 cautum, quàm plenum consilij, plenum di-
 scerionis & cõgruentiæ est, quod in Spon-
 sa delectio ista, & ista celsitudo secundum
 tempus quidem eo moderamine sibi pari-
 ter contemperantur, vt inter mundi huius
 varietates & sublimitas erigat humilem, ne
 deficiat in aduersis: & sublimem humilitas
 reprimat, ne euanescat in prosperitate. Pul-
 chræ omnino anibæ res cum ad inuicem
 contrariæ sint, Sponsæ tamen pariter coo-
 perantur in bonum, subseruiunt in salutem.
 Et hæc pro eo, quod Sponsa videtur de pel-
 libus Salomonis inducere similitudinem.
 Restat tamen aperiendus ille super eodem
 capitulo sensus, quem in principio commemo-
 rauimus, & promissus, qualiter videlicet tota
 ad solam nigredinem similitudo referatur:
 quæ quidem nõ estis promissione fraudan-
 di. Ceterum id differendum in aliud ser-
 monis principium: tum quia hoc iam huius
 flagitat longitudo, tum etiam vt præueniat
 ex more oratio ea quæ in laudem, & glo-
 riam sunt referenda Sponsi Ecclesiæ Iesu
 Christi Domini nostri, qui est Deus bene-
 dictus in sæcula, sæculorum: Amen.

De nigredine, & formositate Sponsi, & quo-
 modo non per visum, sed potius per au-
 ditum corporis peruenitur ad
 notitiam veritatis.
 Sermo XXVIIII.

Tenetis credo cuius & quibus Sa-
 lomonis pellibus decorè Spon-
 sæ sentiam comparatum, si ta-
 men ad ostensionem commen-
 dationemq. referatur decoris data ex his si-
 militudo. At si ad nigredinem magis refe-
 renda putetur, sicut & illa de tabernaculis
 Cedar:

Cedar: non equidem aliundè occurrit mihi quidquam de pellibus huiusmodi Salomonis, nisi quas forte rex in usum tabernaculi soleret assumere, si quando in tentorijs habitare liberet, quas vtiq; (si quæ tamen fuerunt) obscuras sine dubio, & tetras esse

M

necessè fuit, tamquam quæ quotidiano forent expositæ soli, & frequentium iniurijs pluuiarum. Neque id frustra, sed vt is qui intus repositus erat ornatus, nitidior seruarietur. Hoc exemplo Sponsa non negat nigredinem, sed excusat: nec probro ducit qualemcumque habitum quem caritas formet, iudicium veritatis non improbet. Denique quis infirmatur, cum quo non infirmetur? Quis scandalizatur, & non vitur? Induit se compassionis nauo, vt morbum in altero passionis leuet, vel sanet. Nigrescit candoris zelo, lucro pulchritudinis. Multos candidos facit vnus denigratio, non cum tingitur culpa, sed cum afficitur cura.

2. Corin.

11. 8

Ioã. 11. f

Pf. 44. a

Pf. 44. c

A

Phil. 3. a

Expedi, inquit, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Expedi vt vnus pro omnibus denigretur similitudine carnis peccati, & non tota gens nigredine condemnatur peccati. Splendor & figura substantiæ Dei obnubiletur in forma serui pro vita serui. Candor vitæ æternæ nigrescat in carne, pro carne purganda. Speciosus forma præ filiis hominum, pro filiis hominũ illuminandis obscuretur in passione, vt turpetur in cruce, palleat in morte, ex toto non sit ei species neque decore, vt sibi speciosam atque decoram acquirat sponsam Ecclesiam sine macula & sine ruga. Agnosco pellem Salomonis imo ipsum in pelle foris nigra Salomonem amplector. Habet & Salomon nigredinem, sed in pelle.

Foris niger, in cute niger, non intus. Alioquin omnis gloria eius filix regis ab intus. Intus diuinitatis candor, decor virtutum, splendor gloriæ, innocentie puritas. Sed regit hæc despicibilior infirmitatis color, & quasi absconditus vultus eius, & despectus, dum tentatur per omnia pro similitudine absque peccato. Agnosco denigratæ formam naturæ. Agnosco tunicas illas pellucas protoplastorum peccantium habitum.

Denique semetipsum denigrauit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Agnosco sub pelle hædi (qui peccatum significat) & manum, quæ peccatum non fecit, & colorem per quod mali cogitatio non transiit.

Ideoq; non est inuentus dolus in ore eius. *Is. 53. c*
 Noui quod sis lenis natura, mitis & humilis corde, blandus aspectu, suavis spiritu. Et quidem vnctus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. *Pf. 44. b*
 Vnde ergo nunc instar Esau pilosus & hispidus? Cuiusnam rugosa & terra imago hæc, & vnde hi pili? Mei sunt, nam pilosæ manus similitudinem proximi exprimunt peccatoris. Meos agnosco hos pilos, & in pelle mea videbo Deum Saluatorem meum. *Iob 19. d*
 Non tamen Rebecca sic illum induit, sed Maria, tanto digniorem qui benedictionem acciperet, quanto sanctior quam peperit. Et bene in meo habitu: quia mihi benedictio vendicatur, mihi postulatur hereditas. Siquidem audierat: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Tuam inquit hereditatem, tuamq; possessionem dabo tibi. Quomodo dabis ei, si sua est? Et quomodo suam mones vt postulet? Aut quomodo sua, si necesse habet vt postulet? Mihi proinde postulat, qui meam ad hoc induit formam vt suscipiat causam. Quippe *B*
 disciplina pacis nostræ super eum dicente Propheta. Et Dominus in eo posuit iniquitatem omnium nostrum: vnde debuit fratribus per omnia similari, sicut ait Apostolus vt misericors fieret. Propterea vox *Heb. 2. d*
 quidem vox Iacob: manus autem, manus *Gen. 27.*
 sunt Esau. Suum est quod auditur ex eo: quod in eo videtur, nostrum. Quod loquitur, spiritus & vita est: quod apparet, mortale & mors. Aliud cernitur, & aliud creditur. Nigrum sensus renunciat, fides candidum & formosum probat. Nigra est, sed oculis insipientium, nam fidelium mentibus formosus valde. Niger est, sed formosus. Niger reputatione Herodis, formosus confessione latronis, Centurionis fide. Quam formosum aduerterat qui exclamauerat. Verè *Matth. 27. f*
 homo hic filius Dei erat. Sed in quo aduertit, aduertendum. Si enim attenderet quod *Mar. 15. d*
 apparebat, quomodo formosus, quomodo filius Dei? Quid nisi deforme & nigrum oculis spectantium occurrebat, cum expansis in cruce manibus, medius duorum nequam risum malignantibus daret, fletum fidelibus? Et solus erat risui, qui solus poterat esse terrori, solus honori debuerat. Vnde igitur aduertit pulchritudinem crucifixi, & quod is filius Dei, qui cum iniquis reputatus est? Respondere aliud quid ad id, nostrum nec fas nec opus est.

Nec enim Euangeliste hoc diligentia prece-
 rijt. Sic enim habes: Videns autem Centu-
 rio qui ex aduerso stabat, quia sic clamas ex-
 spirasset, ait: Vere hic homo filius Dei erat.
 Ergo ad vocem credidit, ex voce agnouit fi-
 lium Dei, & non ex facie. Erat enim fortas-
 se ex ouibus eius, de quibus ait: Oves meæ
 vocem meam audiunt, & cognosco meas,
 & cognoscunt me meæ. Auditus inuenit
 quod non visus. Oculum species fecellit, au-
 ri veritas se infudit. Oculus pronunciabat
 infirmum, oculus fœdum, oculus miserum,
 oculus morte turpissima condemnatum. Au-
 ri Dei filius, auri formosus innotuit sed non
 Iudæorum quia erant incircumcisi auribus.
 Merito Petrus absceidit auriculam serui, vt
 viam faceret veritati, & veritas liberaret
 eum, id est liberum faceret. Erat ille Centu-
 rio incircumciscus, sed nō aure, qui ad vnam
 expirantis vocem sub tot infirmitatis indi-
 ctijs Dominum maiestatis agnouit. Ideoq.
 nō despexit quod vidit, quia credidit quod
 non vidit: Non autem credidit ex eo quod
 vidit, sed ex eo proculdubio quod audiuit,
 quia fides ex auditu. Dignum quippe fuerat
 per superiores oculos fenestras verita-
 tem intrare ad animam, sed hoc nobis dō a-
 nima seruatur in posterum, cum videbimus
 faciem. Nunc autem vnde irrepit morbus,
 inde remedium intret, & per eadem sequatur
 vestigia vita mortem, tenebras lux, venum
 serpentis antidotum veritatis: & sanet
 oculum qui turbatus est, vt serenus videat
 quem turbatus nō potest: Annis prima mor-
 tis ianua, prima aperiatur & vitæ. Auditus
 qui tulit, reparat visum, quoniam nisi cre-
 diderimus, non intelligimus. Ergo auditus
 ad meritum, visus ad præmium. Vnde pro-
 pheta: Auditui meo, inquit, dabis gaudium
 & lætitiā: Quod fidelis retributio auditi-
 onis, beata visio sit, & beata meritum visi-
 onis fidelis auditio. Beati, ait mundo cor-
 de, quoniam ipsi Deum videbunt. Porro
 fide oportet mundari oculum qui videat
 Deum quemadmodum habes: Fide munda-
 ns corda eorum. Interim ergo dum nec-
 dum paratus est visus, auditus excitetur, au-
 ditus exercitetur, auditus excipiat veritatē.
 Felix, cui veritas attestatur dicens. In auditu
 auris obediuisti mihi. Dignus qui videam, si
 priusquam videam, obedisse fueriar. Secu-
 rus videbo, ad quem meæ obedientiæ munus
 præcesserit. Quam beatus qui ait: Dominus
 Deus aperuit mihi aurem, & ego non con-

tradico, retrorsum non abij. Vbi & volun-
 tarię habes obedientiæ formam, & longani-
 mitatis exemplum. Qui enim non contradi-
 cit, spontaneus est: & qui retro non abijit,
 perseverat. Vtrumque necessarium, quon-
 iam hilarem datorem diligit Deus. Et qui
 perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit.
 Vtinam & mihi aperiat aurem Domi-
 nus, intret ad cor meum sermo veritatis,
 mundet oculum, & late præparet visionem
 dicam Deo etiam ipse: Præparationem cor-
 dis mei audiuit auris tua. Vt audiam à Deo,
 etiam ipse cum ceteris obedientibus: Et vos
 mundi estis propter sermonem quem lo-
 quutus sum vobis. Nec omnes mundantur,
 qui audiunt, sed qui obediunt. Beati qui au-
 diunt, & custodiunt illud. Talem requirit
 auditum qui mandat dicens: Audi Israel. Ta-
 lem offert qui ait: Loquere Domine, quia
 audiit seruus tuus. Talem spondet qui dicit:
 Audiā quid loquatur in me Dominus Deus.
 Et vt scias etiam Spiritum sanctum hunc in
 animæ spirituali profectu ordinem obser-
 uare, vt videlicet prius formet auditum, quā
 lætificet visum: Audi, inquit, filia, & vide.
 Quid intendis oculum? Aurem para. Videam
 desideras Christum? oportet te prius audi-
 re eum, audire de eo, vt dicas cum videns:
 Sicut audiuius, sic vidimus. Immen-
 sa claritas, visus angustus, & non potes ad eam.
 Potes auditu, sed non aspectu. Clamantem
 denique Deum, Adam vbi es, non videbam
 iam peccator audiebam tamen: Sed audi-
 tus aspectum restituet, si pius, si vigil, si fi-
 delis præcesserit. Fides purgabit, quem tur-
 bauit impietas. Et quem inobedientia clau-
 sit, aperiet obedientia. Denique à manda-
 tis tui intellexi, inquit, quod intellectum
 reddat observatio mandatorum, quem tulit
 transgressio. Aduerte adhuc in sancto Isaac:
 quomodo præ ceteris sensibus auditus in-
 iam sene vignerit. Caligant oculi patriar-
 chæ, palatum seducitur, fallitur manus, non
 fallitur auris. Quid mirum si auris perci-
 pit veritatem, cum fides ex auditu, auditus
 per verbum Dei, verbum Dei veritas sit: c
 Vox, inquit, vox Iacob est: nihil verius, Gen. 27.
 Manus autem manus sunt Esau: nihil fal-
 sius. Falleris, manus similitudo deceptit
 te. Nec in gustu veritas etsi suauitas est.
 Nam quomodo habet veritatem, qui se pu-
 tat edere venationem, cum domesticis ve-
 scatur hædorum carnibus? multo minus
 oculus qui nihil videt. Non est veritas
 in

2. Cor. 9.
Ma. 10 c
& 24. bPsal. 98
Io. 15. aE
Lu. 11. d
Deut. 5.
1. Reg. 3.Psal. 84. b
Psal. 44 cPsal. 47. b
Gen. 3. d

Psal. 118.

Rom. 11.
Gen. 27.

3/sai. 5. e in oculo, non sapientia. Væ qui sapientes
F estis, ait, in oculis vestris. Num bona sapientia, cui maledicatur? Mundi est, ac per hoc stultitia apud Deum. Bona, & vera sapientia trahitur de occultis, vt sapit beatus Iob. Quid foris eam quæris in corporis sensu? Sapor in palato, in corde sapientia est. Ne quæras sapientiam in oculis carnis, quia caro & sanguis non reuelat eam, sed spiritus. Non in gustu oris: nec enim inuenitur in terra suauiter viuentium. Non in tactu

Iob 31. e manus cum sanctus dicat: Si osculatus sum manum meam ore meo, quod est iniquitas maxima & negatio in Deum. Quod tunc si ri arbitror, cum donum Dei quod est sapientia, non Deo, sed meritis adscribitur aëtionum. Sapiens fuit Isaac, sed tamen errauit in sensibus. Solus habet auditus verum, qui percipit verbum. Merito carnem rediuuam verbi tangere prohibetur mulier carnaliter sapiens, plus quippe tribuens oculo quam oraculo, id est carnis sensui, quam verbo Dei. Quem enim mortuum vidit, resurrecturum non credidit, cum tamen hoc promiserit ipse. Denique non quieuit oculus vsque dum satiatus est visu, quoniam non erat consolatio fidei, nec Dei rata promissio. Nonne cælum, & terra, & quidquid omnino carnis oculus attingere potest, ante habent transire & perire, quam iota vnum aut vnus apex ex omnibus quæ loquutus est Deus? Et tamen cessauit à fletu in visu oculi, quæ noluit consolari in verbo Domini, pluris habens experimentum quam fidem.

G At experimentum fallax: Mittitur ergo ad certio rem fidei cognitionem: quæ vtique apprehendit quod sensus nescit, experimentum non inuenit. Noli me tangere (inquit) hoc est, dissuece huic seducibili sensui, inuitero verbo, fidei assuece: fides nescia falli, fides inuisibilia comprehendens, sensus penuriam non sentit. Denique transgreditur fines etiam rationis humanæ, naturæ vsuum, experientie terminos. Quid interrogas oculum ad quod non sufficit? Et manus quid explorare conatur quod supra ipsam est? Minus est quidquid ille vel illa renunciet. Sane niles pronunciet de me, quæ maiestati nihil minuat. Disce id habere certius, id tutius sequi, quod illa suaserit: noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum.

Ibidem. Quasi verò cum iam ascenderit, tunc tangi ab ea velit, aut possit. Et vtique poteris, sed affectu non manu, voto non oculo, fide nõ

sensibus. Quid tu me (ait) modo tangere quæris, quæ sensu corporis gloriam aëstimas resurrectionis? Non recordaris quomodo tempore adhuc meę mortalitatis transfigurati ad horam morituri corporis gloriam oculi discipulorum sustinere nequiverunt? Adhuc quidem tuis sensibus gero morem formam ingerendo seruilem, quam de consuetudine recognoscas. Ceterum mirabilis facta est gloria mea ex te, confortata est, & non poteris ad eam, Differ ergo iudicium, suspende sententiam, & tantæ rei diffinitionem ne credas sensui, fidei reserua. Illa dignius, illa diffiniet certius, quæ plenus comprehendit Denique comprehendit illo suo mystico ac profundo sinu quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum.

Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, illa in se quasi quodam inuolucro clausum portat, seuatq. signatum. Illa igitur dignè me tangere, quæ patri consedentem suscipiet non iam in humili habitu, sed in cælesti carne ipsa, sed altera specie. Quid deformem vis tangere? Exspecta vt formosam tangas. Nam qui deformis modo, tunc formosus. Deformis tactui, deformis aspectui, deformis denique, deformi tibi, quæ sensibus plus inhaeres, fidei minus. Esto formosa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formosa formosum, & dignius tanges & felicis. Tanges manu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculo mentis. At numquid a .huc nigrum? Absit. Dilectus tuus candidus, & rubicundus. Formosus plane, quem circumdant flores rosarum, & lilia conualium, hoc est martyrum virginumq. chori. Et qui medius resideo vtrique non dissideo choro, virgo & martyr.

Quomodo denique candidis non congruo virginum choris, virgo, virginis filius, virginis Sponsus? Quomodo nõ ioseph martyrum, causa, virtus, fructus, & forma martyrij? Talem talis taliterq. tange, & dic: Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Millia millium cum dilecto, & decies centena millia circa dilectum, & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit ne fortè in quempiam de multitudine errore incidas querendo quem diligis? Non propterea ambiges quemnam eligas: facile occurret electus è millibus, cunctis insignior, & dices: Iste formosus in stola sua, gradicens in multitudine fortitudinis.

Ps. 138.

H Eph. 3. d

1. Cor. 2.

a

Cant. 5.

e

Ibidem.

I

I/sai. 63.

a

tudinis suæ. Non ergo in pelle nigra, quæ hæcenus sanè ingerenda fuit oculis persequentium, vt contemnerent occidendum: aut etiam amicorum, vt recognoscerent rediuium: non inquam iam in pelle occurreret nigra, sed in veste alba, speciosus forma non modo præ filiis hominum, sed etiam præ vultibus Angelorû. Quid me vis tangere in humili habitu, seruilis forma, specie contemptibili? Tange caelesti decorum specie, gloria & honore coronatum, Diuina quidem maiestate tremendum, sed ingenua serenitate gratum ac placidum. Inter hæc aduertenda prudentia Sponsæ, & profunditas sermonum eius, quæ sub figura pellicum Salomonis, scilicet in carne rimata est Deum, in morte vitam, summam gloriæ & honoris inter opprobria, & sub nigro denique habitu crucifixi candorem innocentie, splendoremq. virtutum, sicut illæ vtique pelles cum essent nigre atque despectæ, pretiosas & præcandida prædiuitis regis in se ornamenta seruabant. Merito nigredinem nõ contemnit in pellibus, decorem qui sub pellibus est aduertens. Et ideo quidam illã contempserunt, quia hunc minimè cognouerunt. Si enim cognouissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent. Non cognouit Herodes, & idcirco desepxit. Non cognouit Synagoga, quæ nigredinem illi passionis & infirmitatis improperans: Alios, ait, saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Christus rex Israel descendat de cruce, & credimus ei. Sed cognouit latro de cruce, licet in cruce, qui & innocentie puritatem confessus est: Hic autem (inquiens) quid mali fecit? Et gloriæ regie maiestatis simul est protestatus. Memento mei, dicens, dum veneris in regnum tuum. Cognouit Centurio, qui filium Dei clamat. Cognouit Ecclesia, quæ & æmulatur nigredinem, vt decorem participet. Non confunditur nigra videri, nigra dici, vt dicat dilecto: Opprobria exprobantium tibi, ceciderunt super me. At sanè nigra instar pellicum Salomonis, foris scilicet, & non intus. Neque enim intus nigredinem meus Salomon habet. Denique non ait: Nigra sum sicut Salomon, sed sicut pelles Salomonis: quod in superficie tantum, & veri nigredo pacifici. Peccati nigredo intus est, & prius interiora culpa commaculat, quam ad oculos prodeat. Denique de corde exeunt cogitationes malæ, fuita, homicidia, adulteria,

blasphemie, & hæc sunt quæ coinquant hominem, sed absit vt Salomonem. Minime profusus apud verum pacificum istiusmodi inquinamenta reperies. Oportet namque esse sine peccato eum, qui tollit peccata mundi, quo ad recõciliandos peccatores inuentus idoneus, iure sibi nomen vendicet Salomonis. Sed est nigredo affligentis penitentia: cum assumitur lamentatio pro delictis. Hæc fortassis nõ abhorreat in me Salomon, si sponte tamen induam mihi pro peccatis meis: quia cor contritum & humiliatû Deus non despiciet. Est & afficientis compassionis, si afflicto condoleas, & fratrum te decoloret incommodum. Nec hanc profecto reiiciendam putat noster pacificus, quippe quæ & sibi ipse pro nobis dignanter induit, qui peccata nostra tulit in corpore suo super lignum. Est & persequutonis: quæ etiã pro summo ornamento habetur, siquidem suscipiatur pro iustitia & veritate. Vnde est illud: Ibant gaudentes discipuli à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sũt pro nomine Iesu contumeliam pati. Denique beati qui persecutionẽ patiuntur propter iustitiam. Hac potissimum gloriari Ecclesiam arbitror, hanc libentius imitari de pellibus sponsi. Denique & habes in promissione: Si me persequuti sunt, & vos persequentur. Vnde & addidit sponsa: Nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me sol: hoc est, nolite me notare quasi deformem, quia cernitis pro ingrueute persecutione minus florentem, minus secundũ gloriæ sæculi decoloratã. Quid exprobratis nigredinem, quæ seruo persecutionis, non conuersationis pudor inuexit? Vel solem dicit zelum iustitiæ quo accingitur aduersus malignantes, dicens Deo: Zelus domus tuæ comedit me. Et illud: Tabescere me fecit zelus meus, quia obliuisti verba tua inimici mei. Illud quoque: Defestio tenuit me pro peccatoribus dereliquentibus legem tuam. Item: Nõne qui oderũt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Etiam illud Sapientis caute obseruat: Filia, ait tibi sunt? noli ostendere lætum vultum ad ipsas: vt scilicet remissis, & mollibus, & fugantibus disciplinam, non candorem serenitatis, sed obscurum seueritatis exhibeat. Vel decolorari à sole, est ignescere caritate fraterna, flere cum sentibus, cũ infirmantibus infirmari, vri ad scandala singulorũ. Vel sic: Sol iustitiæ

Ps. 50. 2.

1. Pet. 2.

Act. 5. g

Matth.

5. a

Ioã. 15. c

Cãr. 1. b

Ps. 68. b

Ps. 118.

Ps. 138.

M

Eccl. 7. c

1. Cor. 2

b

Matth.

27. c

K

Luc. 23.

c

Ibidem.

Matth.

27. f

Ps. 68. b

Matth.

15. b

institiæ decolorauit me Christus, cuius amore languo. Languor iste coloris quædam exterminatio est, & defectus in deside-

rio animæ. Vnde & dicit: Memor fui Dei, & dele tatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Ergo instar ventis solis desiderij ardor peregrinantiem in corpore decolorat, dum vultui gloriæ inhiantem, impatiētem facit repulsa, & exeruciat amātem dilatio. Quis nostrum ita sancto amore ardeat, vt desiderio videndi Christum omnem colorem præsentis gloriæ latitiæque fastidiat & deponat: illa ei prophætica voce contestans: Et diem hominis non desiderauit: tu scis? Item cum sancto Dauid:

Iere. 17. Renuit consolari anima mea: id est, præ-

sentium bonorum inani lætitiæ despiciet colorari. Vel certe, Decolorauit me sol, sui nimirum comparatione splendoris; dum approprians illi, ex eo me obscuram deprehendo, nigram inuenio, fœdam despicio. Ceterum aliàs quidem formosa sum, quid fuscā dicitis solius solis pulchritudini succubentem? At sensui priori videntur magis assentiri ea quæ sequuntur. Adiciens siquidem, Filij matris meæ pugnauerunt contra me: persequutionem passam se esse aperte significat. Sed hinc aliud sermonis principium ordiemur, quoniam sufficere hac vice possunt quæ accepimus de gloria sponsi Ecclesiæ Domini nostri Iesu Christi dono ipsius, qui est Deus benedictus in sæcula, Amen.

De querimonia Ecclesia contra suos impugnatores, vel contra illos, qui impugnant unitatem fraternam.

Sermo XXXIX.

Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Annas & Caiphas & Iudas Iscarioth filij Synagoga fuerunt, & hi contra Ecclesiam aequè Synagoga filiam in ipso exortu ipsius acerbissimè pugnauerunt, suspendentes in ligno collectorem ipsius Iesum. Iam tunc siquidem Deus impleuit per eos quod olim præsignauerat per Prophetam, dicens: Percutiam pastorem, & dispergentur oues. Et fortassis illius vox illa est in cantico Ezechie: Præcisā est velut à texente vita mea, dum adhuc ordire, succidit me. De his ergo atque alijs, qui de illa gente Christiano nomini contradixisse sciuntur, puta dictum à

Mat. 26 Sponsa: Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Et pulchre filios matris suæ, non autem & patris sui illos vocat, qui non habebant patrem Deū, sed ex patre diabolo erāt homicidæ vtique, sicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit: Fratres mei, aut filij patris mei, sed filij, inquit, matris meæ pugnauerunt contra me. Alioquin si non ita distingueret, videretur etiam Apostolus Paulus cōprehensus in his de quibus conqueritur, quod & ipse aliquando persequutus sit Ecclesiam Dei. Sed misericordiā consequutus est: quia ignorās hoc fecit, manens in incredulitate, & approbavit Deum se habere patrem, fratrem Ecclesiæ tam ex patre, quam ex matre esse. Sed attende quomodo nominatim filios matris suæ, & solos incusat, quasi soli in culpa sint. Quanta & ab exteris passa est, iuxta illud apud Propheetam: Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, & supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. Quid ergo singulariter filios matris tuæ caularis, quæ te minimè ignoras, & ex alijs atque alijs nationibus sæpissimè impugnatam? Ad mensam diuitis vocatus, diligenter, inquit, considera quæ tibi apponuntur. Frates, ad mensam Salomonis sedemus. Quis ditior Salomone? non de terrenis dico diuitijs, quamquam & ipsis Salomon abundaret. Sed intuemini præsentem mensam, quomodo supernis est referta delicijs. Spirituala sunt & diuina, quæ nobis in ea apponuntur. Diligenter ergo inquit, cōsidera, quæ tibi apponuntur, sciens quia talia te oportet præparare. Ergo vtique, quæ in me est, diligenter atrede, id mihi apponi in his verbis sponsæ, & ad meam profus doctrinam cautelamque respicere, quod ita ex nomine ac sola exprimitur persequutio à domesticis, & tacentur tot & tam grauiata quæ vbique terrarum nihilominus ex omni natione, quæ sub cælo est ab infidelibus, ab hæreticis & schismaticis pertulisse cognoscitur. Noui Sponsæ prudentiam, nec putauerim casu hæc illam, aut quasi inmemoriam præterisse. Sed profectò id expressius plangit, quod & sentit differentius, quodq. vigilantius nobis cauendum existimat. Quid nam hoc? Malū vtique intestinū atque domesticū, Hoc tibi manifestè in Euangelio ore ipsius Saluatoris exprimitur, cum dicit: et Mich. Et inimicū hominis domestici eius. Hoc & in Propheta: Homo, inquit, pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificauit super me

Ioan. 8. f
B
1. Cor. 15
1. Tim.
1. c
Ps. 128.
Prouer. 23. a
C
Mat. 10
7. b
Ps. 40. b

Pf. 54. b me supplantationem: Item: Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me, super magna loquutus fuisset, abscondissem me forsitim ab eo. Tu vero homo vna nimis, dixi meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, hoc est, quod a te patior conuua, & contubernali meo, id molestius sentio, & deo agrius. Scitis hæc querimonia cuius, & de quo sit.

Pf. 37. a Agnoscite ergo; & Sponsam eodem de matris suæ conquirentem affectu, quoniam in eodem spiritu; cum ait: Filij matris meæ pugnaverunt contra me. Unde

Pf. 132. & alibi loquitur: Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt; & steterunt. Longe quæso à vobis facite semper hoc tam abominabile & detestabile malum, vos qui experti estis, & quotidie experimini quæ bonum sit, & quam iucundum habitare Fratres in vnum; si tamen in vnum; & non in scandalum! Alioquin nec iucundum planè nec bonum, sed pessimum; ac molestissimum. Væ autem homini illi per quem unitatis vinculum iucundum turbatur. Iudicium profecto portabit quicumque est ille.

D Ante mihi contingat mori, quam audire in vobis quempiam iuste clamitantem: Filij matris meæ pugnaverunt contra me. Nonne presentis congregationis tæquam vnius matris filij omnes vos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo à foris vos conturbare aut contristare possit, si intus bene estis, & fraternæ pace, gaudetis? Denique quis vobis nocere poterit (inquit) si boni æmulatores fueritis? Quam obrem æmulamini charismata meliora, vt bonos vos probetis æmulatores. Charisma peroptimum caritas est. Planè incomparabile quod huiusmodi Sponsæ cælestis Sponsus toties inculcare curabat, nunc quidem dicens: In hoc cognoscant omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Nunc vero; Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. & Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem: itemq. orans vnum

1. Cor. 12. d eos fore sicut ipse, & pater vnus sunt. Et vide si non ipse Paulus qui te, ad charismata meliora inuitat, inter cetera caritatem in summe ponit, siue cum fide, & spe dicit eam esse maiorem, & supereminentem scientiæ: siue cum, enumeratis pluribus aut mirabilibus supernæ gratiæ donis, tandem ad superexcellentem viam

1. Cor. 13. a nos mittit, hanc aliam profecto illam quam caritatem diffinens. Denique quid nam huic comparandum, putemus; quæ ipsi præfertur martyrio, ac fidei transferenti montes? Hoc igitur est quod dico: pax vobis à vobis fit, & omne quod extrinsecus iniuri videtur; non terret, quia non nocet. Name-

1. Cor. 13. a contrario quid quod foris blandiri apparet, nulla est profecto & consolatio; si intus (quod absit) feminarium discordiæ germinauerit. Proinde dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo, non signo qualicumque; & ne quis

1. Cor. 13. a spre: exacerbatus & præoccupatus à pusillanimitate spiritus & tempestate, Deum interpellare cogatur: aduersus eos qui se laeserint aut contristauerint; & prorumpere in verbum graue contingat: Filij matris meæ pugnaverunt contra me. Sic enim peccantes in fratrem in Christum peccatis, qui ait:

1. Cor. 13. a Quod vni ex minimis meis fecisti mihi fecistis. Nec cauendum à grauioribus tantum offensis, verbi gratia, ab aperto, couicio, seu maledictio, sed à latèda estimo quoque, & venenato susurrio: Non inquam, sufficit os custodire ab his, & his similibus, cauenda sunt & leuia si tamen leue debeat dici, quodcunque in fratrem præsumpseris voluntate lædendi, cum hoc solo si irasceris illi, diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem: Nam quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, plerumque alius aliter accipit, tamquam homo videns in facie, & secundum faciem iudicans, patatus festucam trabem suspicari, & scintillam putare fornacem. Non enim est

E omni vni ex minimis meis fecisti mihi fecistis. Nec cauendum à grauioribus tantum offensis, verbi gratia, ab aperto, couicio, seu maledictio, sed à latèda estimo quoque, & venenato susurrio: Non inquam, sufficit os custodire ab his, & his similibus, cauenda sunt & leuia si tamen leue debeat dici, quodcunque in fratrem præsumpseris voluntate lædendi, cum hoc solo si irasceris illi, diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem: Nam quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, plerumque alius aliter accipit, tamquam homo videns in facie, & secundum faciem iudicans, patatus festucam trabem suspicari, & scintillam putare fornacem. Non enim est

1. Cor. 13. b omniū caritas illa quæ omnia credit, Proni sunt autem sensus hominis, & cogitationes ad malū potius suspicandū, quā ad bonū credendū: præsertim vbi disciplina silentij, nec te, qui in causa es excusare permittit: nec illum vulnus suspitionis aperire patitur, vt curetur. Ita vritur ille, & moritur clauso & læthali vulnere intra semetipsum gemens, dū totus in ira & disceptatione positus, nil aliud silens versare in mēte possit, nisi iniuriā quā accepit. Non potest orare, nō potest legere, non sanctum aut spirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali spiritu, dū suis destituta alimentis vadit ad mortem anima pro qua Christus mortuus est, quid tu interim quæso animi habes? Quid gratia tua aut opus quodcūque interim feceris, sapit tibi, contra quem nimirum Christus anxie clamat de pectore fratris tui quæ contri-

1. Cor. 13. b stas,

Gen. 8. d

F

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

1. Cor. 13. b

Ita si. Filius (inquiens) matris meae pugnat
contra me, & qui simul mecum dulces capie-
bat cibos, repleuit me amaritudine?

Quod si dixeris, illi non tam grauius pro-
ram leui causa debuisse turbari. Respondeo:
Quanto leuior est, tanto à te leuius potuit
non committi: quamquam nescio quomo-
do leue dicas (vt iam dixi) quidquid amplius
est quam irasci, cum vel hoc ipsum obno-
xium esse iudicio ex ore ipsius accepertis iu-
dicis. Quid enim? Tu ne leue dixeris, in
quo offenditur Christus, vnde ad Dei iu-
diciu[m] pertrahi habes, cum horrendum sit
incidere in manus Dei viuentis? Tu ergo
accepta forte iniuria (quod quidem interdi-
dum non accidere in his conuenitibus diffi-
cile est) non continuo more secularis, obli-
que referre fratrem responsione festinas,
sed neque sub specie quasi corripiedi ver-
bo acuto, & vrenti transfigere audeas vlla-
tenus animam, pro qua Christus affigi cru-
cignatus est, non grunnire quasi murmu-
rando, non na[re]m contrahere, aut cachin-
nare, quasi subsannando, non frontem tu-
gare, quasi inuehendo aut comminando.
Sanè commotio tua ibi moriatur vbi oritur,
nec permittatur exire quae mortem portat,
ne perimat, vt dicere possis & tu cum Pro-
pheta. Turbatus sum, & non sum loquutus.

Hebr. 10
f

Quosdã altius intellexi sentire istud, quasi
de diabolo & Angelis eius dictum, qui cum
fuerint & ipsi filij Hierusalem illius quae
sursum est mater nostra: ex quo lapsi sunt,
non cessant forem suam, Ecclesiam impu-
gnare. Sed neque contendo si quis vsurpet
hoc etiam in bonam significationem, secu-
dum quod spirituales qui sunt in Ecclesia, ad-
uersus carnales fratres suos dimicant in gla-
dio spiritus, quod est verbum Dei, vulnerantes
eos ad salutem, atque ad spiritualia istiusmo-
di impugnationibus prouehentes. Vtinam
corripiat me iustus in misericordia & inere-
per me, percutiens, & sanans, occidens & vi-
uificans, quo audeam & ego dicere: Viuo
autem iam non ego, viuit verò in me Chri-
stus. Esto (inquit) consentiens aduersario
tuo dum es cum eo in via, ne tradat te iu-
dici, & iudex tortori. Bonus aduersarius,
cui si consentiens ero, non erit vnde aut iu-
dex me calunnietur, aut tortor. Ego pro-
fecto si quos vestrum aliquando pro huius-
modi contristati, non me poenitet. Con-
tristati enim sunt ad salutem. Et quidem ne

Rf. 76. a

Eph. 6. c

Pf. 140. b

Deuter. 32 f

Gal. 2. d

Matth. 5. a

H

scio me id fecisse vniquam absque mea quo-
que magna tristitia, secundum illud: Mulier
cum parit, tristitiam habet. Sed abicit, vt iam
meminerim pressuram, tenens fructum do-
loris mei, dum perinde videam Christum
formatum in sobole. Nescio autem quomo-
do etiam tenerius mihi astricti sunt qui
post increpatoria, & per increpatoria tan-
dem conualuerunt de infirmitate: quam
qui fortes ab initio permanserunt, non in-
digentes istiusmodi medicamento.

10. a. 16.

Ergo in hunc sensum poterit Ecclesia seu
anima diligens Deum dicere, quod decolora-
uit eam sol, mittendo scilicet, & armando
de filijs matris eius, qui eam salubriter epu-
gnant, & captiuam ducunt ad silem
amoremque ipsius, multis vti que confixam
sagittis illis de quibus scriptum est: Sagittae
potentis acutae. Et item: Sagittae tuae infixae
sunt mihi. Ideoque sequitur, & ait: Quo-
niam non est sanitas in carne mea: vt secun-
dum animum sanior proinde fortiorq. fa-
ctus dicat: Spiritus quidem promptus est,
caro aut infirma. Et cum Apostolo: Quan-
do enim infirmor, tunc potens sum & for-
tis. Vides quia carnis infirmitas robur spi-
ritui augeat, & subministrat vires? Ita è cõ-
trario noueris carnis fortitudinẽ debilita-
tem spiritus operari. Et quid mirum si hoste
debilitato, tu fortior efficiaris? Nam forte il-
lam tibi insanissime ducas amicam, quae non
cessat concupiscere aduersus spiritum. Vi-
deo ergo si non prudenter sagittari, & im-
pugnari salubriter postulat sanctus cum di-
cit in oratione: Conspice timore tuo carnes
meas. Optima timor iste sagitta, qui cõfigit
& interficit carnis desideria, vt spiritus salu-
fit. Sed & qui castigat corpus suum, & in ser-
uitutem redigit, nonne is tibi videtur etiam
manum contra se pugnantis ipse iuuare? Est
& sagitta sermo Dei viuus, & efficax, & pe-
netrabilior omni gladio ancipiti. De quo
Saluator: Non veni (inquit) pacem mittere,
sed gladium. Est etiam sagitta electa amor
Christi, quae Mariz animam non modo cõ-
fixit, sed etiam pertransiuit, vt nullam in pe-
ctore virginali particulam vacuum amore
relinqueret: sed toto corde, tota anima, to-
ta virtute diligeret, & esset gratia plena.
Aut certe pertransiuit, vt veniret vsque
ad nos, & de lenitudine illa omnes accipe-
remus, & fieret mater caritatis, cuius pa-
ter est caritas Deus, parturiens & in sole
portans tabernaculum eius, vt Scriptura imple-
retur

Pf. 119. b

Pf. 37. a

Matth. 26. d

1. Corin. 12. e

Gal. 5. 0

Pf. 118. d

Hebr. 4. d

Matth. 10. d

retur, quæ dicit: Dedi te in lucem gentium, vt sis salus meâ vsque ad extremum terræ. Hoc enim impletum est per Mariam, quæ in carne visibilem edidit, quem inuisibilem nec de carne, nec eum carne suscepit. Et illa quidem in tota se grandè & suauè amoris vulnus accepit: ego verò me felicem putauerim, si summa saltem quasi cuspidè huius gladij pungi interdum me sensero, vt vel modico accepto amoris vulnere, dicat etiam anima meâ. Vulnerata caritate ego sum. Quis mihi tribuet in hunc modum non modo vulnerari, sed & expugnari omnino vsque ad exterminationem coloris & caloris illius, qui militat aduersus animam? Si exprobauerint filix huius sæculi illi animæ, quæ huiusmodi est, dicentes pallidam & sine colore esse, nonne tibi congruè posse respondere videbitur: Nolite me considerare, quod fusca sim: quia decolorauit me sol? Et si se ad hoc meminere peruenisse adhortationibus seu increpationibus aliquorum seruorum Dei æmulantium eam Dei æmulatione, nonne consequenter veraciterque inferre poterit. Quia filij matris meæ pugnaverunt contra me? Erit ergo sensus (iuxta quod dictum est) vt Ecclesia seu studiosa quauis anima id loquatur, non quasi gemens aut conquerens, sed quasi gaudens & gratias agens; insuper & glorians quod pro nomine & amore Christi digna sit fusca, seu decolor esse, & dici: atque hoc ipsum ascribat non suæ industriæ, sed gratiæ & misericordiæ præuenientis se, & mittentis ad se. Nam quomodo crederet sine prædicante? Quomodo autem prædicarent nisi mitterentur? Filios matris suæ contra se pugnassee memorat, non vt irata, sed vt non ingrata. Vnde & sequitur: Posuerunt me custodem in vineis. Quod verbum vtique si spiritualiter examinetur, puto nil in se querimonix aut rancoris habere videbitur, sed magis fauorabile aliquid redolere. Verum ad id contingendum, prius sanè quam manum apponere audeamus (locus enim sanctus est) conciliandus est nobis solitis precibus, & sic consulendus ille spiritus, qui scrutatur alta Dei, aut certe vnigenitus, qui est in sinu patris Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum?

Amen.

Qualiter populi fidelium seu anima electorum per vineas significantur, quarum Ecclesia custos dicitur, & de prudentia carnis, quæ est mors.

Sermo XXX.

Posuerunt me custodem in vineis. Qui? Tui ne illi oppugnatores, quos proximè memorasti? Audite & intelligite si non se ab illis ipsis fatetur ista promotam, à quibus & passam. Nec mirum tamen, si quidem fuerit causa pugnandi intentio corrigendi. Nam quis nesciat multos amicabilem vtiliterque multoties oppugnatos? Quam multos quotidie experimur pijs impugnationibus prælatorum ad meliora proficere, prouehi ad altiora? Ergo illud potius demonstramus si possumus, quemadmodum aduersus Ecclesiam pugnatum sit à filiis matris suæ & hostili animo, & damno vtili. Id enim iucundius, cum qui nocere intendunt, profunt & nolentes. Vtrumque verò sensum tenet superior interpretatio, quoniam quidem non defuerunt, & qui benè, & qui malè æmularentur eam diuersa intentione pugnantes, sed vtrique profuerunt. In tantum denique se profecisse ex ijs quæ ab æmulis passa est gloriatur, vt pro vna vinea quam sibi abstulisse visi sunt, super multas se gaudeat, constitutam. Hoc mihi (inquit) præstitere pugnando contra me, & contra vineam meam, qui dicunt: Exinanite, exinanite, vsque ad fundamentum in ea, vt vnam pluribus commutarem. Hoc quippe est quod infert: vineam meam non custodiu: tamquam causam subiungens, vnde hoc illi contigerit, vt non in vna iam, sed in pluribus custos posita sit. Et littera quidem sic est. Sed si eam simpliciter sequimur contenti eo solo, quod sonare in superficie illa videtur, putabimus nos legere in Scriptura sancta de his vineis corporis & terrenis, quas quotidie cernimus de rore cæli, & de pinguedine tetræ accipere, vnde fundunt vinum in quo est luxuria: & sic nihil non dico Domini Sponsæ dignum: sed nec cuius ceteram cõgruum quid de tam sancta & Diuina Scriptura attulisse videbimur. Quæ enim conuenientia, Sponsis & custodiæ vinearum? Sed etsi conuenire putetur, vnde docebimus fuisse aliquando Ecclesiam istiusmodi deputatâ officio? Numquid de vineis cura est Deo? Si autem spiri-

Pf. 136.

b
M

L

tuali sensu vineas Ecclesias, id est, fideles interpretamur populos; iuxta Prophetam sensum dicentis: Vineam Domini Sabaoth domus Israel est: interpretatur fortassis elucere nobis quod Sponsa mirum indignum sic fieri quodmodum in vineis, puto quidem quod & non parua insuper, & in hoc ipso apparebit praerogativa, si quis diligentius curet advertere, quantum vsque per orbem in huiusmodi vineas dilatauerit terminos suos a die illa: quia Hierosolymis a filiis patris sua expugnata est; & exurbata, vna cum prima illa sua, nonnulla plantatione, multitudinem dico credentium: quorum legitur fuisse copulum, & anima vna: Et ipsa etiam modo do fatetur se minime custodisse: sed non ad insipientiam sibi: Nec enim ita inde eaulsa, in persecutione fuit, vt non alibi plantaretur, atque alijs locaretur agricolis, qui reddant fructus eius temporibus suis. Non propterea non perijt, sed migravit etiam creuit & dilatata est, tamquam cui benedixit Dominus: Denique leua oculos tuos, & vide si non operuit montes umbra eius; & arbuta eius cedros Dei: si non extendit palmites suos vsque ad mare, & vsque ad flumen propagationes eius. Nec mirum: Dei enim adificatio est, Dei agricultura est. Ipse fecundat, ipse propagat, ipse putat, & purgat eam: vt fructum plus afferat. Quando nempe sua destitueret cura vel opera, quam praestante dextera eius? Non plane habenda neglectum, in qua Apostoli palmites; Dns vitis & pater eius agricola est. In fide plantati in caritate mittit radices, defossa fureulo disciplinae, stridorata poenitentium lacrymis; rigata praedicationum verbis, & sic sane exuberans vno in quo est caritas, sed non luxuria, vnde totius suauitatis, nullius libidinis. Hoc esse vitium laetificat cor hominis, hoc consolatur & Angelos bibere cum lacte. Denique gaudent in conuersione & poenitentia peccatorum; salutare hominum sitientes: Lactem poenitentium vinum eorum, quod in illis vitae odor, sapor gratiae sit, indulgentiae gustus, reconciliationis iucunditas, sanitas rediuntis innocentiae, serenata suauitas conscientiae. Ergo ex illa vna vinea quam seculi persecutionis ysa est delesisse tempestas, quantum in vniuersa terra propagatae resoruerunt? Et in his omnibus cultus posita Sponsa est, vt non contristeretur, quod primam vineam non custodiuit. Consolare filia Sion: si caritas ex parte contigit in Is-

rael, quid tu perdis? Mirare mysterium, & noli plangere detrimentum. Dilata sinum, & collige pietatidinem gentium: Dic civitatibus Iuda: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quia repulistis illud, & indignos vos iudicatis aeternae vitae, ecce & conuertimur ad gentes. Moyse sane oblatum est a Deo, si prauaricatore in populum vellet dimittere, & Diuinae exponere vitium: ipsum quidem fieri posse in gentem magnam: sed ille renuit. Quare? Ob amicum profecto dilectionem, qui illi fortiter deuinctus populo tenebatur, & qui non requirebat quae sua sunt, sed Dei honorem, & non quod sibi videret fore, sed quod multis Et alie, quid enim, sic? Ego autem consilio secretioni puto hoc munus diuinitus pro sui magnitudine seruatum. Sponse, vt ipsa potius & non Moyses mitteretur in gentem magnam. Non enim oportebat amicum Sponsae praeripere Sponsae benedictionem, & praeterita non quidem Moysi, sed noua Sponsa cui dicitur: Ire in mundum vniuersum, praedicate Evangelium omni creaturae: ipsa, inquam, prorsus nulla est in gentem magnam: Num in maiorem potuit quam in vniuersitatem. Et facile vniuersitas cessit portanti pacem, gratiam offerentem. Sed non sicut gratia, ita & lex: quam dissimili vultu ad omnem conscientiam se offerunt suauitas huius, & illius austeritas. Quis sane ex aequo respiciat condemnantem & consolentem, reposcentem & ignoscentem, plecentem & amplectentem. Non pari profecto acceptabitur voto umbra & lux, ira & pax, iudicium & misericordia, figura & veritas, virga & hereditas, frenum & osculum. Graues decernitque Moyse manus testibus Aaron & Hur. Graue legis iugum testibus ipsis Apostolis, qui hoc & sibi & patribus importabile clamitant; Graue iugum, & vile praemium: nam terra est in promissione. Pro humifodi non est Moyses missus in gentem magnam. Verum tu mater Ecclesiae promissionem habes vitae quae nunc est, & futurae, facile in duplici gratia obtines. ab vniuersis te recipi, & propter regnum sublime. Pulsa de ciuitate, ab vniuersitate exciperi, dum se prouocat quod promittis, vt quod imponis non repleat. Quid adhuc vnus vineae plagis damnatum, quod tanto tibi fenore compensatum est. Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, & non fuit qui

Isa. 5. b

A. 4. f

Pf. 79. b

1. Cor. 3. b

11

B

Act. 13.

Exod. 32. b

11

Marc. ult. d

C

Exod.

Act. 15.

c

Isa. 60.

qui per eam transfret. Ponam te (inquit) in superbiam saeculorum, gaudium in generatione, & surges lac genium & mamilla regum laetaberis, & scies quia ego Dominus saluus te, & redemptor tuus fortis Iacob.

D Tali itaque modo dicit se Spōsa positam custodem in vineis, & quia vineam suam non custodiuit. Ego loci huius occasione meipsum reprehendere soleo, quod animarum susceperim curam, qui meā non sufficerem custodire, vineas animas interpretans. Quod si probas & tu hanc nostram interpretationem, vide etiam cōsequenter an recte quoque dicamus fidem vitem: virtutes palmites, botrum opus, deuotionem vinum? Siquidem nec palmes absque vite,

Heb. 11. nec virtus sine fide aliquid est. Sine fide enim impossibile est placere Deo, & fortasse

Rom. 14 & displicere necesse erit. Denique omne, quod non est ex fide, peccatum est. Hoc ergo

considerare oportuit illos, qui me posuerunt custodem in vineis, si videlicet propria custodissem. At quanto tempore inculta iacuit, & deserta, redacta in solitudinē? Prorsus defecerat vinum ex ea, arefactis praeter sterilitate fidei, virtutum palmitibus. Erat fides, sed mortua. Quomodo enim non mortua sine operibus? Et id quidem in saeculari vita. Ceterum conuersus ad Dominum, meliuscule coepi fateori, custodire, non tamen prout oportuit. Et quis nempē ad hoc idoneus? Nec sanctus Propheta, qui ait: Nisi Dominus custodierit ciuitatem; frustra vigilat qui custodit eam. Quāntis etiam tunc memini me pater insidijs illius qui sagittat in occultis immaculatum? Quāntum nobis, o vinea mea furtiuus subreptum est machinamentis eo ipso tempore quo vigilantius intendere coepimus curam, & custodiae nostrae? Quot & quales piorum botros operū aut praetocauit ira; aut tulit iactantia; aut

Pf. 126. **E** sedauit inanis gloria? Quanta ab illecebragula, quanta ab aecediae spiritu, quāta à pusillanimitate spiritus, & tempestate sustinuumus? Sic eram, & nihilominus tamen posuerunt me custodem in vineis, non considerantes, quid de mea ego facerem, vel fecissem, nec audientes arguentem magistrum ac dicentem. Si quis domui suae praesens nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habebit?

Miror audaciam plurimorum, quos videmus de suis vineis non colligere nisi spinas, & tribulos, vineis tamen Dominicis etiā se

Oper. D. Bern. Tom. I.

ingerere non vereri. Fures sunt, & larrones non custodes, neque cultores. Hoc illis. Vix autem mihi etiā nunc à periculo vineae meae, imo magis nunc quando pluribus intentus, minus circa vnam diligens, minus sollicitus fieri cogor. Nec sepem circum-

dare, nec torcular fodere in ea licet. Heu destructa est maceria eius, & vindemiant eam omnes qui praeteregreuntur viam. Patet exposita tristitia, iracundia, atque impatientiae perna. Demolitur eam sedulae quaedam vulpeculae instantium necessitatu.

Irrumpunt vndique anxietates suspiciones, sollicitudines. Turbae discordantium, causarum molestiae, rara hora desunt. Non est prohibendi facultas, non copia declinandi, sed nec orandi spacium. Quo imbres lacrymarum perfundere sufficiam sterilitatem animae meae: Vineae meae volui dicere, sed de Psalmo sic incidit propter vsuū, & sensus idem est. Nec piget erroris, qui admodum similitudinis, quia non de vinea sermo est, sed de anima. Ergo anima cogitetur cum vinea legitur. Siquidem sub huius specie, & nomine illius sterilitas deploratur. Quibus ergo lacrymis rigabo sterilitatem vineae meae? Omnes palmites eius aruerunt praeter inopia. Iacent sine fructu, eo quod non habeant humorem. Iesu bone, quos fasciculos farmentorum ex eis in tuo quotidie sacrificio; vltio cōtriti cordis mei te teste adsumit? Sit obsecro sacrificium tibi spiritus cōtribui.

Pf. 50. d latus, cor cōtritum, & humiliatum Deus ne despicias. Et ego quidē sic pro imperfecto meo traho ad me capitulum praesens Perfectus autem omnīs erit, qui aliās dicere poterit. Vineam meam non custodiu: illo videlicet sensu quo Saluator loquitur in Euāgelio. Qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Idoneus planē & dignus qui ponatur custos in vineis, quem propria cura vineae à commissarium diligentia, & sollicitudine non impedit, aut retardat. Dum non quaerit quae sua sunt, neque quod sibi vtile est, sed quod multis. Propterea sanē Petro cura ista credita est in tā multis vineis quae erant de circumscriptione, quia homo paratus erat & in carcerem & in mortem ire, & vsque ad eam suam vineam id est suam animam non derinebatur amore, quo minus curam intenderet creditarium. Merito & Paulo inter gentes tam ingens silua credita est vinearum, quod & ipse in sua custodia vineae minime curiosus inuentus sit, ita ut non solum alli-

N n gari,

gari, sed & mori in Hierusalem paratus fue-
 rit propter nomen Dñi Iesu Christi. Deni-
 que nihil horum vereor, inquit, nec facio
 aiam meam pretiosorem quam me. Opti-
 mus æstimator rerum, qui nil suorum sibi
 præferendum existimet. Quam multi saluti
 propriæ modicam vilissimamq. pecuniam
 prætulerunt? Paulus nec animam. Non, in-
 quit, facio eam pretiosorem quam me. Ergo
 differentiam facis inter te, & aiam tuam.
 Prudenter quidem tu tibi pluris es, quam
 quidvis tuū. Sed quomodo nō tua anima tu?
 Arbitror quod quia Paulus iam tunc in spi-
 ritu ambularet, & mente consentiret legi
 Dei; quoniam bona est, ideocirco hanc ipsam
 mentem suam tamquam principale ac su-
 premum quiddam sui, dignum duxerit sui-
 met potius quam suæ cuiuspiam rei nomine
 designare: reliquum verò quod constat na-
 turæ esse inferioris, & inferiori proinde vi-
 lioriq. essentia (quod est corpus) inharere
 non modo officio viuificandi ac sensifican-
 di, sed & fouendi nutriendiq. desiderio: hoc
 inquam, sensum te atque carnale appellatione
 sui homo spiritualis indignum iudicans,
 inter sua magis censuit deputandum, quam
 se personaliter exprimendum per illud. Cū
 me dico, inquit, excellentius, quod in me
 est, in quo & sto per gratiam Dei: id est, mē-
 tem rationemq. intellige. Cum loquor ani-
 mam meam, hoc inferius accipe, quod carni
 animandæ vides accomodatam, etiam, &
 iunctum in concupiscētia. Id me fuisse qui-
 dem, sed iam non esse agnosco, quia non se-
 cundum carnem adhuc ambulo, sed secun-
 dum spiritum. Viuo ego iam non ego, viuit
 Rom. 8. verò in me Christus. Secundum mentem
 ego, secundum carnem nō ego. Quid enim
 si carnaliter etiam nunc anima concupiscit?
 Gal. 2. d. Iam non ego operor illud, sed quod habitat
 Rom. 7. c. in me peccatum. Et ideo non me quidem,
 sed tamen meum dixerim quod in me car-
 naliter sapit, idq. non aliud, quam ipsam ani-
 mam. Reuera enim animæ portio est carna-
 lis affectio eius, & vita quā administrat cor-
 pori. Hanc ergo animam suam Paulus sper-
 nebat præ se, paratus pro Domino non solū
 alligari, sed mori in Hierusalem, & sic perde-
 re animam suam iuxta consilium Domini.
 Tu quoque si propriam deferas voluntatē,
 si corporis voluptatibus perfectè renuncies,
 si carnem tuā crucifigas cum vitij & con-
 cupiscētijs, sed & mortifices membra tua
 quæ sunt super terram: probabis te Pauli

imitatorem, qui non facies animam tuam
 pretiosorem teipso: probabis & Christi di-
 scipulum etiam illum perdendo salubriter.
 Et quidem prudentius eam perdis vt custo-
 dias, quam custodis, vt perdas. Nam qui vo-
 luerit animam suam saluam facere, perdet,
 eam. Quid hic vos dicitis obseruatores cibo-
 rum, morū neglectores? Hippocrates, & se-
 quaces eius docent animas saluas facere in
 hoc muido: Christus, & eius discipuli per-
 dere. Quemnam vos è duobus sequi magi-
 strum eligitis? At manifestum se facit qui
 sic disputat: Hoc oculis, hoc capiti, & illud
 pectori, vel stomacho nocet. Profectò vnus-
 quisque quod à suo magistro didicit, hoc in
 medium profert. Num in Euangelio legisti
 has differētijs, aut in Prophetis, aut in litte-
 ris Apostolorum? Caro, & sanguis pro certo
 reuelauit tibi hanc sapientiam, non spiritus
 patris. Est enim carnis hæc sapientia. Sed
 audi, quid de ipsa nostri medici sentiant. Sa-
 pientia (inquunt) carnis mors est. Item: Sa-
 pientia carnis inimica est Deo. Num Hip-
 pocratis seu Galeni sententiam, aut certè
 de schola Epicuri debui proponere vobis?
 Christi sumi discipulus, Christi discipulis
 loquor. Ego si peregrinum dogma induxe-
 ro, ipse peccaui. Epicurus atque Hippocra-
 tes corporis alter voluptate, n. alter bonam
 habitudinem præferit, meus magister vtri-
 usque rei contemptum prædicat. Anima in
 corpore vitam, quam sum nō studio iste
 vnde sustentet, ille vnde & delectet inquirit,
 atque inquirere docet, saluator monet
 & perdere. Quid enim tibi aliud de Chri-
 sti adiutorio sonuit cum paulo ante c'ama-
 tum est: Qui amat animam suam, perdet
 eam? Perdet eam, dixit, siue ponendo
 vt martyr, siue a diligendo vt poenitens.
 Quamquam genus martyrij est, spiritus
 facta carnis mortificare, illo nimirum, quo
 membra cæduntur ferro, horrore quidem
 mitius, sed dururnitate molestius. Vides
 ne hac sententia magistri mei carnis sa-
 pientiam condemnari, per quam vtrique,
 aut in luxum voluptatis dissoluitur, aut ipsa
 quoque bona valetudo corporis vltra quā
 oporteat appetitur? Denique, quod vera
 sapientia in voluptates non effluit, audisti
 profecto à sapiente n. inueniri quidē hanc
 in terra suauiter viuentium. Qui autem in-
 uenit, dicit: Super salutem & omnem pul-
 chritudinem dilexit sapientiam. Si super sa-
 lutem & pulchritudinem, quanto magis
 super

March. 10. d

I

Rom. 8.

Ibidem.

Iob. 28.

Sap. 7. a

K

super voluptatem, & turpitudinem? Quid verò prodest temperare à voluptatibus & inuestigandis diuersitatibus complexionū ciborumq; varietatibus exquirendis, quotidianam expendere curam? Legumina (inquit) ventosa sunt, caseus stomachū grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non sustinet pectus, caules nutriunt melancholiam, chole-ram porri accēdunt, pisces de stagno, aut de lutosa aqua mæx penitus complexioni non congruunt. Quale est hoc, vt in totis fluuijs, agris, hortis, cellarijsue reperire vix possit quod comedas? Puta, te, quæso, monachum esse, non medicum, nec de complexionē iudicandum, sed de professione. Parce obsecro primum quidem quieti tuæ parce, dein de labori ministrantium, parce grauamini domus, parce conscientiæ. Conscientiæ dico non tuæ, sed alterius, illius videlicet, qui prope sedens, & edēs, quod sibi apponitur, de tuo singulari ieiunio murmurat. Scādolo quippe est ei aut tua odiosa superstitio, aut duritia quam forte putat illius qui tibi habet prouidere. Scandalizatur, inquam, in tua singularitate frater, iudicans te superstitiosum, tamquam superflua, queritatem: aut certe me durum causans, qui nō perquiram victui tuo necessaria. Frustra sibi quidā blandiuntur de exemplo Pauli, hortantis discipulum nō bibere aquam, sed modico vti vi non propter stomachum, & frequentes suas infirmitates. Qui attendere debent primū quidem Apostolū minimē sibi ipsi rē istiusmodi suadere, sed nec discipulum æquē exposcere sibi. Deinde non monacho hoc intuari, sed Episcopo, cuius vita tenere adhuc & nascenti Ecclesiæ pernecessaria esset. Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheum, & ego cibabo cum si vis etiā auro, & potabo balsamo. Ceterū tu tibi metipsi dispensas, miserus tui. Suspecta est mihi (factor) tua ipsius in te dispensatio; & vereor tibi illud sub tegmine & nomine discretionis à carnis prudentia. Id te saltem volo admonitum esse, vt si tibi ita autoritas Apostoli placet de bibendo vino, modico, quod ille adiunxit, non prætermittas. Et de hoc satis. Sed reuertamur ad Sponsam, & discamus ab ea vineas præteritas vtiliter non custodire, præsertim nos quæ videtur deputati custodes in vineis Sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

De excellentia diuina visionis, & qualiter in presenti sanctis viris gustus diuina præsentia variatur pro varijs animæ desiderijs. Sermo XXXI.

Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. Studiosis mentibus verbum Sponsus frequenter apparet, & non sub vna specie. Quid ita? Profecto quoniam nondum videtur sicuti est. Nempe illa visio stat, quia forma stat, quæ tunc videtur. Est enim, nec vllam capit ex eo, quod est, fuit, vel erit mutationem. Tolle nempe fuit & erit, vnde iam transmutatio aut vicissitudinis ombratio? At quidquid veniens ex eo quod fuit non cessat tendere in id quod erit, transitum sane habet per est, sed omnino non est. Nam quomodo est quod nunquam in eodem statu permanet? Solum proinde verè est, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur: sed solum atque inexpugnabile remanet ei est, & manet quod est. Nec fuit, sane tollit illi esse æterno, nec erit esse in æternum: ac per hoc sibi vèdicat verum esse, id est, increabile, interminabile, inuariabile. Cum igitur ipse quæ sit est, immo qui nō sic aut sic est, videtur sicuti est, stat, vt dixi, illa visio, quia nulla eam interpolat vicissitudo. Et tunc ille de Euangelio vnus omnibus qui sic vident denarius redditur in vna specie, quæ offertur. Nam & quod apparet, vt inuariabile in se est, ita inuariabiliter intuētibus præstō est, & quibus apparet, nil videre desiderabilius volūt, nil possunt delectabilius. Quando ergo illa, vel fastidiet auditas, vel se subtrahet suauitas, vel fraudabit veritas, vel deficiet æternitas? Quod si in æternum extenditur vidēti copia pariter & voluntas, quomodo nō plena felicitas? nil quippe aui deest iam semper vidētibus, aut superest semper volētibus. At talis visio nō est vitæ presentis, sed in nouissimis referuatur, his dumtaxat qui dicere possunt: Scimus quia cū apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Et tūc quidē apparet quibus vult, sed sicuti vult, non sicuti est. Nō sapiēs, nō Sanctus, nō propheta videre illū sicuti est potest, aut potuit in corpore hoc mortali, poterit autē in immortalī, qui dignus habebitur. Ita que videtur, & hic sed sicut vbi ipsi, & non sicuti est. Nā neque hoc luminare magnū, (Solem loquor, istū quē quoridie vidēt) vidēt tū ali-

quando sicut est, sed tantum sicut illuminat, verbi causa, aerem, montem, parietem. Quod nec ipsum quidem aliquatenus posses, si non aliqua ex parte ipsum lumen corporis tui pro sui ingenta serenitate & perspicuitate caelesti luminis simile esset. Non denique alterum membrum corporis capax est luminis, ob multam utique dissimilitudinem. Sed nec ipse oculus cum turbatus fuerit, luminis propinquabit, nimirum ob amissam similitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus serenum Solem videt propter dissimilitudinem, serenus aliquatenus videt, propter nonnullam similitudinem. Profecto si pari prorsus puritate vigeret, videret omnino inoffensa facie cum sicuti est, propter omnimodam similitudinem. Ita & Solem iustitiae illum qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo sicut illuminat illuminatus potest, tamquam iam in aliquo similis: sicuti est, omnino non potest, tamquam nondum perfectè similis. Propterea dicit: Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestrae non confundentur. Ita sanè, sed si quantum factis est illuminamur, ut reuelata facie speculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tamquam à Domini spiritu. Ergo accedendum ad eum non irruendum, ne irruerès scrutator maiestatis opprimatur à gloria. Nec locis sanè accedendum, sed claritatibus, ipsiq; non corporeis, sed spiritualibus tamquam à Domini spiritu. A Domini planè, & non à nostro, quavis in nostro. Qui itaque clarior, ille propinquior: esse autem clarissimum, peruenisse est. Porro iam presentibus non aliud est videre, sicuti est, quam esse sicuti est, & aliqua dissimilitudine non confundi. Sed id tunc, ut dixi. Interim verò tanta hæc formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid nisi quidam sunt radij Deitatis, monstrantes quidem quia verè sit à quo sunt, non tamen quid sit prorsus diffinientes: itaque de ipso vides, sed non ipsum. Cum autem de eo quem non vides, cætera vides, scis indubitante existere quem oportet inquirere, ut inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuset. Verum hoc genus videndi commune. In promptu enim est (iuxta Apostolum) omni ventri ratione, inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciere.

Alius proculdubio ille modus quo quondam patribus crebra illa atque ambitiosa. Diuine presentig familiaritas dignanter indulgeta est, quamquam nec ipsius sicuti est, sed sicut dignata est. Nec vno omnibus modis, sed ut ait Apostolus, multifariè multisq; modis: cum ipse in se sit vnus, dicente ipso ad Israel: Dominus Deus tuus Deus vnus est. Et hæc demonstratio non quidem communis, sed tamen foris facta est, nimirum exhibita per imagines extrinsecus apparentes, seu voces sonantes. Sed est Diuina inspectio eo differentior ab his quo interior, cum per seipsum dignatur inuisere Deus animam quærentem se, quæ tamen ad quærendum toto se desiderio & amore deuouit. Et hoc signum istiusmodi aduentus eius sicut ab eo qui expertus est edocemur: Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Oportet namque, ut sancti desiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam ad quam est ipse venturus qui omnem consumat rubiginem vitiorum, & sic præparet locum Domino. Et tunc fiet anima quoniam iuxta est Dominus, cum se senserit illo igne succensam, & dixerit cum propheta: De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me. Et illud: Calculus caluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.

Tali anima suspiranti frequenter, immo sine intermissione oranti & assistanti se præ desiderio, cum interdum desideratus ille qui ita quæritur, miseratus occurrit, puto illi de propria experientia conuenire, ut dicat cum sancto Hieremia: Bonus es Domine sperantibus in te, anima quærenti te. Sed & Angelus eius qui vnus est de sodalibus. Sponsi, in hoc ipsum deputatus, minister perfectio & arbiter secretæ mutuaq; salutationis, is inquam, Angelus quomodo tripudiat, quomodo collætar, & condelectatur, & conuersus ad Dominum dicit: Gratiarum tibi Domine maiestatis, quia desiderium cordis eius tribuisti ei, & voluntate labiorum eius non fraudasti eam. Ipse est qui in omni loco sedulus quidam pedissequus animæ non cessat sollicitare eam, & assiduis suggestionibus monere dicens: Delectare in domino, & dabit tibi peribones cordis tui. Et rursum: Expecta Dominum, & custodi viam eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Dominum autem. Sicut ceruus, inquit, desiderat

Pf. 33. a

B
2. Cor. 13

Prov. 25

Rom. 1. 5

Heb. 1. a

Deut. 6. a

Pf. 96. a

Thre. 1. a

Pf. 38. a

Pf. 20. a

Pf. 36. a

Ibidem.

Abac. 2. a

Pf. 41. 1

ad fontes aquarum, ita desiderat anima ista ad te Deus. Desiderauit te in nocte, sed & spiritus tuus in praecordijs eius de mane vigilauit ad te. Et iterum: Tota die expandit ad te manus suas, dimitte illam quia clamat post te. Conuertere aliquantulum, & deprecabilis esto super eam. Respice de caelo, & vide & visita desolatam. Fidelis paranympus, qui mutui amoris conscius, sed non inuidus, non suam quaerit, sed Domini gratiam: discurret medius inter dilectum, & dilectam, vota offerens, referens dona. Excitat istam, placat illum. Interdum quoque (licet raro) representat eos pariter sibi, siue hanc rapiens, siue illum adducens. Siquidem domesticus est, & notus in palatio, nec veretur repulsam, & quotidie videt faciem patris.

Vide autem tu ne quid nos in hac verbi animae commixtione corporeum seu imaginatum sentire existimes. Id loquimur quod Apostolus dicit: Quoniam qui adheret Deo, vnus spiritus est. Excessum purae mentis in Deum, siue Dei pium descensum in animam, nostris quibus possumus exprimimus verbis, spiritualibus spiritualia comparantes. Itaque in spiritu sit ista coniunctio, quia spiritus est Deus, & concupiscit decorem animae illius quam forte aduerterit in spiritu ambulante, & curam carnis non perferentem in desiderio, praesertim si sui amore flagrantem conspexerit. Non ergo sic affecta, & sic dilecta, contenta erit omnino, vel ille, quae multis per ea quae facta sunt, vel illa, quae paucis per visa, & somnia facta est manifestatio sponsi, nisi & speciali praerogatiua intimis illum affectibus atque ipsis medullis cordis caelitus illapsum suscipiat habeatque praesto quem desiderat non figuratum, sed infusum: non apparentem, sed afficientem: nec dubium quin eo iucundiore, quo intus, non foris. Verbum nempe est non sonans, sed penetrans: non loquax, sed efficax: non obstrepens auribus, sed affectibus blandiens. Facies est non formata, sed formans: non perstringens oculos corporis, sed faciem cordis laxificans; gratia quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere sicuti est, quamuis non omnino aliud hoc modo exhibeat, quam quod est. Neque enim vel sic continue praesto erit quamuis deuotissimis mentibus, sed nec vniformiter omnibus. Oportet namque pro varijs animae

desiderijs Diuinæ gustum praesentiae variari, & infusum saporem superne dulcedinis diuersa appetentis animi aliter atque aliter oblectare palatum. Denique aduertisti in hoc amatorio carmine quoties mutauerit vultum, & in quanta multitudine dulcedinis suae coram dilecta dignatus sit transformari, & quomodo nunc quidem in star verecundi Sponsi sanctae animae secretos petat amplexus, & osculis delectetur, nunc vero in oleo, & vnguentis medicum exhibere appareat, nimium propter teneras & infirmas animas istiusmodi adhuc indigentibus fomētis, & medicamentis, vnde & delicato adolescentularum nomine designantur. Si nullitet quis, audiet quia non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Nunc rursus quasi viator quospiam itinerantibus Sponsae simul atque adolescentulis sese associans, iucundissimis confabulationibus suis à labore vitae omnem releuat comitatum, ita vt eo discendente loquantur: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, de Iesu, dum loqueretur nobis in via?

Facundus comes, qui in sermonum, & morum suauitate suorum tanquam in quadam sua eolentia spirantium vnguentorum post se currere faciat vniuersos. Vnde & dicunt: In odore vnguentorum tuorum curremus. Item, aliquando occurrens quasi praediues aliquis paterfamilias qui in domo sua abundet panibus, immo tamquam rex magnificus, & potens, qui Sponsae pauperis videatur pusillanimitatem erigere, prouocare cupiditatem, demonstrans illi omnia desiderabilia gloriae suae, diuitias torcularium ac promptuariorum, hortorum & agrorum copias, demum etiam introducens eam in ipsa secreta cubiculi. Nimirum confidit in ea cor viri sui, & non est ex omnibus quod ab illa existimet abscondendum, quam redemit in opem, probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non cessat siue hoc, siue illo modo interno iugiter apparere conspectui quarentium se, vt sermo impetratur quem dixit: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem saeculi. Et in his omnibus suauis, & raris, & multae misericordiae. Nam in osculis quidem affectuosum, & blandum, in oleo autem, & in pigmentis atque vnguentis clementem, & affluentem, visceribus pietatis, & compassionis. Porro in via hilarem, affabilem, plenum gratiae, & solatij: in ostensione vero diuitiarum ac possessionum munificum se

ac largum pro regia liberalitate remunera-
torem demonstrat. Ita per omnem huius
carminis textum reperies verbum istiusmo-
di similitudinibus adumbrari. Vnde ego pu-
to id significatum apud Prophetam, vbi ait:
Thren. 4. d. Spiritus ante faciem nostram Christus Do-
minus, in vmbra eius viuemus inter gentes:
quod scilicet videamus nunc per speculum
& in ænigmate, & necdum facie ad faciem.
At istud sanè donec viuimus inter gentes.
Nam inter Angelos aliter: quando iam in-
differenti omninò felicitate cum ipsis vi-
debimus eum & nos, sicuti est, hoc est, in
forma Dei, & non in vmbra. Quomodo
namque apud veteres quidem vmbra figu-
ramq. dicimus exstitisse, nobis autem per
gratiam Christi in carne præsentis, ipsam
per se illucescere veritatem: ita nos quo-
que respectu futuri sæculi in quadam inter-
rim veritatis vmbra viuere non negabit,
nisi qui non acquiescit Apostolo dicenti:
1. Cor. 13. d. Ex parte cognoscimus, & ex parte propheta-
mus. Et illud: Non arbitror me compre-
Phil. 3. d. hendisse. Quomodo enim non est distin-
ctio eius qui per fidem ambulat, & illius qui
Gal. 3. b. per speciem? Ergo iustus ex fide viuunt, bea-
tus exsultat in specie. Et ideo sanctus ho-
mo viuunt interim in vmbra Christi, sanctus
Angelus in splendore vultus gloriæ gloria-
tur. Et bona fidei vmbra, quæ lucem tem-
perat oculo caliganti, & oculum præparat
luci. Scriptum est enim: Fide mundanas cor-
Act. 15. c. da eorum. Fides itaque lucent non exstinguit,
sed custodit. Quidquid sanè est illud
quod videt Angelus, hoc mihi vmbra fidei
seruat, fidei sinu præpositum, in tempore
reuelandum. An non expedit tenere, vel
inuolutum quod nudum non capis? Deni-
que & mater Domini vinebat in vmbra fi-
dei, cui dictum est: Et beata, quæ credidisti.
Habuit, & de Christi corpore vmbra, quæ
Luc. 1. c. au haur: Et virtus Altissimi obumbrabit ti-
Ibidem. bi. Nec enim vili vmbra, quæ de virtute
Altissimi formatur. Et verè virtus in carne
Christi, quæ virginis obumbravit, vt quod
impossibile erat mortali feminæ, obiectu
tamen inuolucris viuifici corporis ferret præ-
sentiam maiestatis, & lucem sustineret in-
Iaccessibilem. Virtus planè in qua omnis
contraria fortitudo debellata est. Et virtus,
& vmbra fugans dæmones, tutans homi-
nes. Aut certè virtus vegetans. vmbra re-
frigerans. Viuimus proinde in vmbra Chri-
sti qui per fidem ambulamus, & carne ipsius

pascimur, vt viuamus. Caro enim Christi *10. d. 6. f.*
verè est cibus. Et vide, ne propterea etiam
nunc describatur hoc loco apparens, tam-
quam in schemate pastoralis, vbi illum Spõs
sa quasi vnum quempiam de pastoribus vi-
detur alloqui, dicens: Indica mihi vbi pas-
cas, vbi cubes in meridie. Bonus pastor qui *10. d. 10. b.*
animam suam dat pro ouibus suis. Animam
pro illis, carnem illis. Illam in pretium,
istam in cibum. Res mira: ipse pastor, ipse
pascua est, ipse redemptio. Verum sermo
in longum pergit, quoniam locus amplus
est, & grandia continens, & non explicabi-
tur paucis, atque hac necessitate videtur mi-
hi iam rumpendus potius quam finiendus.
Oportet autem, vt quoniam materia pen-
det, memoria vigilet, quatenus vbi pausa-
tum erit, inde mox resumatur: & pertracte-
tur prout Dominus dabit Iesus Christus
Sponsus Ecclesiæ, qui est super omnia Deus
benedictus in sæcula, Amen.

*Qualiter Christus suscipiatur ab anima san-
cta tamquam sponsus, & ab anima infir-
ma tamquam Medicus: & de differentijs
cogitationum, vnde oriatur.*
Sermo XXXII.

Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in me-
ridie. Hic sumus, hinc progredimur.
Sed antequam tractari incipiat visio
ista, & alloquitio, recapitulandū bre-
uiter arbitror de alijs visionibus quæ præces-
serunt, quomodo nobis aptari spiritualiter
possint pro votis, & meritis singulorum, vt
apprehensis illis (si tamè hoc datum fuerit)
factior, & in huius discussione eluceat in-
tellectus. Verum id difficillimum. Nam etsi
illa verba quibus ipsæ visiones seu similitu-
dine describuntur, sonare corpora atque cor-
porea videantur, spiritualia tamen sunt quæ
vobis ministrantur in his, ac per hoc in spi-
ritu quoque causas, & rationes earum opor-
tet inquirere. Et quod idoneus inuestigare, &
cõprehendere tam multos animæ affectus pro-
fectusq., quibus hæc de præsentia Spõsi tam
multiformis gratia dispensatur: Tamen si in-
tremus ad nos, & Spiritus sanctus in lumine
suo dignetur ostendere nobis quod opere
suo nõ dedignatur assidue acriter in nobis,
puto non omninò nos in his sine intellectu
remansuros. Confido. n. non accepisse nos *1. Cor. 10. c.*
spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo
est, vt sciamus quæ à Deo donata sũt nobis.

Ergo

Pf. 72. a Ergo si cui nostrū cum sancto Propheta ad hærere Deo bonum est, & (vt loquar manifestius) si quis in nobis est ita deherij vir, vt cupiat dissolui, & cum Christo esse: cupiat autem vehementer, ardentè sitiat, assidue meditetur: is profecto non secus quam in forma sponsi suscipiet verbum in tempore visitationis, hora videlicet qua se astringit us quibusdam brachijs sapientiæ, atque inde sibi infundi senserit sancti suauitatem amoris. Siquidem desiderium cordis eius tribuetur ei, etsi adhuc peregrinanti in corpore. Ex parte tamen, idq. ad tempus, & tempus modicum. Nam cum vigilijs, & obsecrationibus, & multo labore, & imbre lacrymarum quæsitus affuerit, subito dum teneri putatur, elabitur, & rursus lacrymans, & insectanti occurrens comprehendit se patitur, sed minimè retineri, dū subito iterum quasi è manibus euolat. Et si institerit precibus, & fletibus deuota anima, denuo reuerteretur, & voluntate labiorū eius non fraudabit eam: sed rursū mox disparebit, & nō videbitur, nisi iterum toto desiderio requiratur. Ita ergo, & in hoc corpore potest esse de præsentia sponsi frequens lætitia, sed non copia: quia etsi visitatio lætificat sed molestat vicissitudo. Et hoc tam diu necesse est pati dilectā, donec semel posita corporeæ sarcina molis, auolet & ipsa leuata pennis desideriorum suorum liberè ite carpens per campos cōtemplationis, & mente sequens expedita dilectum, quocumque ierit. Nec tamen, vel in transitu præsto erit sic omni animæ, nisi illi dumtaxat quam ingens deuotio, & desiderium vehemēs, & prædulcis affectus sponsam probat, & digna ad quam gratia visitandi accessurum Verbum decorem induat, formam sponsi accipiens. Qui enim nondum inuenitur ua affectus, sed compunctus magis actuum recordatione suorum, loquens in amaritudine animæ suæ, dicat Deo: Noli me cōdemnare: aut forte etiam adhuc periculose tētatur à propria concupiscentia abstractus, & illectus, hic talis non sponsum requirit, sed medicum: ac per hoc non oscula quidem, vel amplexus, sed tantum remedia vulneribus accipiet suis in oleo vitæ, & sanguinis. An non sæpe numero sic sentimus, & sic experimur orantes, nos qui nostris quotidie a huc excessibus tentamur presentibus, morsemur præteritis? A quanta me amaritudine frequenter liberati aueniens Iesu bone? Quoties

post anxios fletus, post inenarrabiles gemitus, & singultus, fauciam conscientiam meā vnixisti vnctione misericordiæ tuæ, & oleo lætitiæ perfudisti? Quoties me oratio quæ penè desperantē susceperit, reddidit exultantem, & præsumentem de venia? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt quod verè me dicus sit Dominus Iesus, qui sanat contritos corde, & alligat cōtritiones eorum. Qui experti nō sunt, credant inde eodem ipsi dicenti: Spiritus Domini vnxit me, ad euanglizandum māsuetis misit me, vt mederer contritis corde. Si adhuc dubitant, accedant certè, & probent, & sic in semetipsis discant quid sit, misericordiam volo, & non sacrificium. Sed videamus, & reliqua. Sunt qui in studijs spiritualibus fatigati, & versi in teporè, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulat tristes vias Domini, corde arente, & tædente accedunt ad quæque iniuncta, frequenter murmurant, longos dies, longas cōqueruntur & noctes, loquentes cum sancto Iob: Si dormiero dicam, quando consurgam? & rursus expectabo vesperam. Ergo vbi contingit tale aliquid pati, & miseratus Dominus appropiet nobis i via qua ambulamus, & incipiat loqui de cælo qui de cælo est, nec non fauorabile quippiam cantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate pacis, de statu æternitatis, dico, vobis erit p vehiculo animæ dormitanti, & pigritanti læta narratio, ita vt pellat omne fastidium ab animo audientis, & à corpore fatigationem. An tibi aliud, vel patri vel petere ille videtur, qui ait: Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis? Et nonne cum obtinuerit, clamabit: Quomodo di exilegem tuam Domine tota die meditatio mea est? Sunt enim quadam verba Verbi sponsi ad nos, nostræ meditationes de ipso, & eius gloria, elegantia, potentia, maiestate. Non solum autem, sed & cum auidam mente versantius testimonia eius, & iudicia oris eius, & in lege eius meditatur die ac nocte: sciamus pro certo ad esse sponsum, atque alloqui nos, vt non fatigemur laboribus, sermonibus delectati. Tu ergo cum tibi aliqua talia volui animo sentis, non tuas putes cogitationis, sed illum agnosce loquentem, qui apud prophetam dicit: Ego qui loquor iustitiam. Simillima enim sunt nostræ cogitata mentis sermonibus veritatis in nobis loquentis: nec facile quis

*Pf. 146. a**Luc. 4. c**Matth. 9 b**Iob 7. a**Pf. 118. d**Ibidem.**Ij. 63. a*

discernit quid intus pariat cor suum, quidve
 audiat, nisi qui prudenter aduertit Domi-
Mat. 15 num in Euangelio loquentem: Quia de
 corde exeunt cogitationes malæ. Et illud:
Ibid. 9. a Quid cogitatis mala in cordibus vestris?
Ioan. 8. f Et qui loquuntur mendacium, de suo lo-
2. Cor. 3 quuntur. Apostolus autem. Non quod
 b sufficientes (inquit) sumus cogitare ali-
 B quid à nobis, tamquam ex nobis, subaudis
 bonum: sed sufficientia nostra ex Deo est.
 Cum ergo mala in corde versamus, nostra
 cogitatio est: si bona, Dei sermo est. Illa
Pf. 84. b cor nostrum dicit, hæc audit. Audiam (ait)
 quid loquatur in me Dominus Deus, quo-
 niam loquetur pacem in plebem suam. Itaque
 pacem, pietatem, iustitiam, Deus in
 nobis loquitur: nec talia nos cogitantis ex
Mat. 15 nobis, sed in nobis audiuimus. Ceterum homi-
 cidia, adulteria, furta, blasphemix, & his
 similia de corde exeunt, nec audiuimus ea,
Pfal. 13 sed dicimus. Denique dixit inspiens in cor-
 de suo. Non est Deus. Et propter hoc ir-
52. a ritauit impius Deum, quia dixit in corde
Ibid. 9. c suo. Non requiret. Sed est præterea, quod
 corde quidem sentitur, non tamen cordis
 est verbum: nec enim de corde exit, sicut
 nostra cogitatio, sed neque illud est, quod
 ad cor fieri diximus, verbum videlicet ver-
 bi, cum sit malum: immittitur autem à con-
Pf. 77. e trarijs potestatibus, sicut sunt immisiones
 per Angelos malos, quale (verbi gratia) tuit,
10. 13. a quod legitur misisse in cor diabolus, vt tra-
 deret Dominum Iudas Simonis Iseanotis.
 Verum quis ita vigilat diligens obseruator
 motionum internarum suarum, siue in se, si-
 ue & ex se factarum, vt liquido ad quæque
 illicita sensu cordis sui discernat inter mor-
 bum mentis, & morsum serpentis? Ego nul-
 li hoc mortalius possibile puto, nisi qui il-
 luminatus à Spiritu sancto speciale accep-
 pit donum, quod Apostolus inter cetera
1. Cor. 12. charismata, quæ ænumerat nominat discre-
 tionem spirituum. Quantumlibet enim
Prou. 4. quis (secundum Salomonem) omni custo-
 dia seruet cor suum, & omnia quæ intra se
 C mouentur vigilantissima intentione obser-
 uet, etiam diuturnum fortè in his habuerit
 exercitium, & frequens experimentum:
 non poterit tamen ad purum in se digno-
 scere discernere ve ab inuicem malum in-
Pf. 18. d natum, & malum seminatum. Nam delicta
 quis intelligit? Nec multum refert nostra
 scire, vnde inest nobis malum, dummodo
 inesse sciamus: vigilandum potius, & oran-

dum vndecumque sit, ne consentiamus. De-
 nique orat propheta contra vtrumque ma-
 lum, dicens: Ab occultis meis munda me *Ibidem*
 Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Et
 ego non possum tradere vobis, quod non
 accepi. Non autem accepi (fateor) vnde as-
 signem certam notionem inter partu
 cordis, & seminarium hostis. Quippe vtrum-
 que malum, vtrumque à malo, vtrumque
 in corde, sed non vtrumque de corde. Hoc
 totum certum mihi in me, est incertum,
 quid cordi, quid hosti tribuam? Et id qui-
 dem (vt dixi) absque periculo. Sed sanè est
 vbi periculose, immò damnabiliter erratur,
 atque ibi merito nobis certa præfigitur regu-
 la ne quod Dei est in nobis, demus nobis,
 putâtes verbi visitationem nostram esse co-
 gitationem. Ergo quantum distat bonum à
 malo, tantum ista duo à se: quoniam nec de
 verbo, malum, nec de corde exit bonum,
 nisi quod prius fortè de verbo conceperit:
 quia non potest bona arbor malos fructus fa- *Matth.*
 cere, nec arbor mala fructus bonos. At satis, *7. c*
 dictum esse credo quid Dei, quid nostrum, *D*
 in nostro sit corde, nec superflue (vt arbi-
 tror) sed vt sciant inimici gratiæ, absque gra-
 tia nec ad cogitandum bonum sufficere cor
 humanum, sed sufficientiam ipsius ex Deo
2. Cor. 3 esse: Dei vocem bonum quod cogitatur nõ
 cordis prolem existere. Tu ergo si vocem
 eius audis, non iam nescias vnde veniat,
 aut quo vadat, sciens quia à Deo exit, & ad
 cor vadit. Vide autem quomodo verbum
 quod egreditur de ore Dei, non reuertatur
 ad eum vacuum, sed prosperetur & faciat
 omnia ad quæ misit illud, vt dicere possis &
 tu, quia gratia Dei in me vacua non fuit. *1. Cor.*
 Felix mens cui verbum indiuuans comes, *15. b*
 vbique se affabilem præbet, cuius indefinen-
 ter oblectata suauitate sacè digè, à carnis mo-
 lestijs & viuis sese vendicet, omni hora redi- *Eph. 5. d*
 mendo tempus à diebus malis. Non lassat
 bitur, non molestabitur, quoniam sicut dic-
 cit Scriptura: Non contristabit iustum quid- *Prover.*
 quid ei acciderit. Iam verò magni patris sa- *12. d*
 milias seu regiæ maiestatis schema appare-
 re exitimo his qui accedentes ad cor altum,
 de maiori spiritus libertate, & puritate con-
 scientiæ magnanimores facti, consueuerit
 audere maiora, inquit, prius & curiosi
 secretoria penetrare, & apprehendere subli-
 miora, & tentare perfectiora nõ modo sen-
 su, sed & virtutù. Hi. n. pro fidei magnitudi-
 dine digni inueniuntur q̄ inducant in oem
 pleni.

plenitudinem : nec est omnino in omnibus apothecis sapientiæ à quo Deus scientiarum Dominus arcendos consecrat cupidus veritatis, vanitatis non conscios. Talis erat Moyses qui audebat dicere Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostēde mihi te ipsum. Talis Philippus, qui sibi & suis condiscipulis patrem flagitabat ostendi. Talis & Thomas qui nisi sua manu tangeret vulnus & fossium latus, credere recusabat. Pusilla fides, sed de magnitudine animi miro modo descendens. Talis quoque Dauid, qui & ipse dicebat Deo: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Tales itaque magna audent, quoniam magni sunt: & quæ audent obtinent, iuxta verbum promissionis ad ipsos, quod est istiusmodi: Quemcumque locum calcauerit pes vester, vester erit. Magna siquidem fides magna meretur: & quatenus in bonis Domini fiducię pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Denique Moyssi ore ad os loquitur Deus, & palam, non per ænigmata, & figuras Dominum videre meretur, cum prophetis alijs tantum in visione apparere se dicat, & per somnium loqui: Philippo quoque secundum petitionem cordis sui ostensus est pater in filio, in eo proculdubio quod incontinenti audiuit: Philippe qui videt me, videt & patrem: & quia ego in patre, & pater in me est. Sed & Thomæ iuxta desiderium cordis eius palandum se præbuit, & voluntate laborum eius non fraudauit eum. Quid Dauid? Nonne, & ipse voto se non

omnino fraudari significat, vbi ait non daturum se somnum oculis suis, nec palpebris suis dormitationem, donec inueniret locum Domino? Igitur istiusmodi magnis spiritibus magnus occurrit sponsus, & magnificentissime facere cum eis, emittens lucem suam, & veritatem suam, eosque deducens, & adducens in montem sanctum suum, & in tabernacula sua, ita vt dicat qui eiusmodi est: quia fecit mihi magna qui potens est. Regem in decore suo videbunt oculi eius præuentem se ad speciosa deserti, ad fiores rosarum, & lilia conuallium, ad amœna hortorum, & irrigua fontium, ad delicias cellariorum, & odoramenta aromatum, postremo ad ipsa secreta cubiculi.

Isti sunt thesauri sapientię, & scientiæ penes Sponsum absconditi, hæc vita pascua præparata in refectioem animarum sanctarum.

Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis. Hoc solum admonitus sit, ne solus habere velit quæ possunt sufficere pluribus. Propterea, n. fortassis post ista omnia Sponsus tamquam pastor apparere describitur, vt proinde admonetur assequitor tantorum munerum pascendi gregis simpliciorum, & scilicet tam non valēt per semetipsos apprehendere ista, quam non audēt sine pastore oues exire in pascua. Denique hoc ipsū Sponsa prudenter aduertens postulat sibi indicari vbi ipse pascat, & cubet sub meridiano feruore parata (vt quidem ex hoc intelligi datur) pasci, & pascere cum illo, & sub illo. Nec enim tutum arbitratur longo agere gregem à summo pastore, ni mirum ob occurrence luporum, eorum maxime qui veniunt ad nos in vestimentis ouium: & propterea satagit in eisdem cum ipso pariter pascere pascuis, & cubare ymbriis. Et cassam ponit: Ne incipiam (inquiens) vagari post greges sodalium tuorum: ipsi sunt qui se volunt videre amicos Sponsi, & non sunt: & cum suos non illius greges pascere cura sit eis, hincinde tamen insidiantes dicunt: Ecce hic est Christus, ecce illic est: videlicet vt multos seducant, & abducant à Christi gregibus, & locient suis. Hoc pro litteræ textu. Iam verò spiritualem sensum qui in ea latet, sub alio sermonis principio expectate, quidquid illud erit quod mihi inde vobis orantibus sua misericordia impartiri dignabitur Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De his quæ semper scētanda sunt à mente deuotas; & quid sit merities; & de quatuor generibus tentationum semper euitandis. Ser. XXXIII

Indica mihi quem diligit anima mea, Vbi pascas, vbi cubes in meridie. Et alius quidam: Indica (inquit) mihi cur me ita iudices. Vbi non sanè sententiam causatur, sed scrutatur causam, erudiri flagellis petens, non erui. Item alius precatur, dicens: Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Quas dixerit vias vel semitas, manifestat alibi: Deduxit me (inquit) super semitas iustitiæ. Ergo tria ista anima curiosa Dei non cessat inquirere, iustitiam, & iudicium, & locum habitationis gloriæ Sponsi,

H Sponsa, tamquam viam in qua ambulet, cau-
telam qua ambulet, & ad quam ambulet
mansione. De qua mansione sic habes
Pf. 26. b in propheta: Vnam petij (inquit) à Domi-
no, hanc requiram, vt in habitem in domo
Pf. 25. b Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et ite-
rum Domine dilexi decorem domus tuæ, &
Pf. 88. c locum habitationis gloriæ tuæ. Porro, de re-
liquis duobus, iustitia, & iudicium (ait) præ-
paratio sedis tuæ. Merito tria ista meus de-
uota requirit, vt potè, sedem Dei, & sedis
preparationem. Et pulchrè in Sponsa præ-
rogatiuam concurrunt pariter omnia ad cõ-
summationem virtutum, vt de forma iusti-
tiæ sit formosa, de iudiciorum notitia cauta,
de desiderio præsentis seu gloriæ Sponsa ca-
sta. Talem prorsus decet esse Sponsam Do-
mini, pulchram, eruditam, & castam. Er-
go petitio quam vltimam posui, istius est
loci. Petit siquidem ab eo quem diligit ani-
ma sua, indicari sibi vbi pascat, & vbi cubet
in meridie. Et primò aduerte, quam ele-
ganter amorem spiritus à carnis discernat
affectu, dum dilectum exprimere magis ip-
sa affectione quam nomine volens, non
simpliciter quem diligo, sed ò (inquit) quem
diligit anima mea, spiritualem designans
dilectionem. Deinde quidnam eam in loco
pascuæ a deo delectet, diligenter attende.
Sed nec illud prætereat te de hora meridia-
na, & quod is potissimum exploratur locus,
in quo qui pascit cubat simul: quod est ma-
gnæ securitatis iudicium. Arbitror enim ob-
I hoc ad litum, cubat, quod eo loci minimè
necesse sit stare, & vigilare super custodiam
gregis, quando grex etiam cubante pastore
& pausante sub vmbriis liberè nihilominus
discurrat in pascuis.

Matth.
18. b

Felix regio in qua pro libitu oues ingre-
diuntur, & egrediuntur, & non est qui ex-
terreat. Quis mihi tribuat videre vos, me-
que pariter in montibus pasci vna cum illis
non agitantouem que illic relicte leguntur,
cum pastor earum dignanter ad vnam de-
scendit quæ errauerat? Securè proculdubio
cubat propè, qui & longè recedere mini-
mè dubitauit, sciens quia in tuto eas relique-
rat. Merito Sponsa illa suspirat, merito in-
hiat loco pascuæ simul & pacis, sed quietis,
sed securitatis, sed exultationis, sed admira-
tionis, sed stuporis. Nam, & me miserum
heu longè agentem, & de longè salutatem.
En ipsa eius recordatio ad lacrymas pro-
vocat, plane iuxta affectionem, & vocem

dicentium: Super flumina Babylonis illic *Pf. 136.*
sedimus, & fleuimus, dum recordaremur a
tui Sion. Libet exclamare & me cum Spon-
sa pariter, & cum propheta: Lauda Deum *Pf. 147.*
tuum Sion, quoniam confortauit seras por-
tarum tuarum, benedixit filiis in te.
Qui posuit fines tuos pacem & adipe fru-
menti satiat te. Quis non illic vehemen-
ter cupiat pasci, & propter pacem, & pro-
pter adipem, & propter satietatem? Nihil ibi
formidatur, nihil fastiditur, nihil deficit.
Tuta habitatio paradisus, dulce pabulum
verbum, opulencia multa nimis, æternitas.
Habeo, & ego verbum, sed in carne, & mi-
hi apponitur veritas, sed in sacramento. **K**
Angelus ex adipe frumenti saginatur, & nudo
saturatur grano, me oportet interim quo-
dam sacramenti cortice esse contentum, car-
nis fursure, littera palea, velamine fidei. Et
hæc talia sunt quæ gustata afferunt mor-
tem, si non de primitiis spiritus quantum lu-
cunq; accipiant condimentum. Prorsus
mors mihi in olla, nisi ex propheta farinu- *4. Re. 4.*
la dulcoretur. Denique absque spiritu, g
& sacramentum ad iudicium sumitur, & ca-
ro non prodest quidquam, & littera occi-
dit, & fides mortua est. Sed spiritus est qui
viuificat, vt viuam in eis. At quantali-
bet sanè abundantia spiritus pinguescant
ista, non pari omninò iucunditate sumitur
cortex sacramenti, & adeps frumenti, fides,
& spes, memoria, & præsentia, æternitas,
& tempus, vultus, & speculum, imago
Dei, & forma serui. Nempe, in omnibus
his fides locuples mihi, intellectus pauper.
Numquid verò par sapor intellectui fi-
dei? cum sit in meritum ista, ille in præ-
mium? Vides ergo distare inter pabula,
quantum & inter loca, & sicut exaltantur
cali à terra, ita habitantes in eis, bonis po-
terioribus abundare? Festinemus proinde si-
lij, festinemus ad locum tutiorem, ad pastû
suauiosem, ad vberiosem, & festiliorem
agrum. Festinemus vt habitemus sine me-
tu, abundemus sine defectu, epulemur sine
fastidio. Tu enim Domine Sabaoth, qui cū
tranquillitate iudicas omnia, etiam cum se-
curitate a quæ omnia ibi pascis. Idem ipse,
& Dominus exercituum, pastor ouium.
Ergo, & pascis & cubas pariter, sed non
hic. Denique stabas cum è cæo prospice- *Act. 7. g*
res vnam ex tuis ouiculis (Stephanum lo-
quor) à lupis circumdari super terram. Et
propterea quæso indica mihi vbi pascas, vbi
cubes.

cubes in meridie, hoc est tota die. Etenim illa meridies tota est dies, & ipsa nesciens vesperam. Et ideo melior dies illa in atrijs tuis super millia, quia nescit occasum. At matutinum forsitin habuit, cum primum videlicet dies sanctificatus illuxit nobis, per viscera utique misericordiae Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Verè tunc suscepimus Deum misericordiam tuam in medio templi tui, cum in medio umbræ mortis exortus matutini, lux orta est nobis, & mane vidimus gloriam Domini. Quanti reges & prophetae voluerunt videre, & non viderunt? Quare, nisi quia nox erat, & necdum venerat illud expectatum mane cui fuerat repromissa misericordia? Unde & orabat quis dicens: Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui. Fuit namque quædam huius aurore diei, ex quo sol iustitiæ per Archangelum Gabrielem nunciatus est terris, & virgum Deum in utero de Spiritu sancto concepit, & peperit virgo, ac deinceps quoad in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Nam vsque adeo per totum id temporis lux pusilla & tamquam lux reuera aurora apparuit, vt diem esse interim apud homines pene vniuersitas ignoraret. Denique si cognouissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent. Et utique ipsis paucis discipulis dicebatur: Adhuc modicum lumen in vobis est, eo quod aurora esset & initium vel potius indicium diei, dum sol adhuc abscederet radios suos, & minimè eos spargeret super terram. Paulus quoque dicebat. Quoniam nox præcessit, dies autem appropinquauit: significans esse tunc adhuc adeo modicum lumen, vt propinquasse quam venisse diem dicere maluerit: Quando autem hoc dicebat? Profecto quando sol reuersus ab inferis, iam se ad alta caeli sustulerat. Quanto magis cum adhuc similitudo carnis peccati instar densæ nubis corpore auroræ, iuxta omnes nimirum nostri corporis passionum, ita vt neque amara mors, nec crux probrosa defuerit: quanto magis, inquam, tunc exigua tenuisque admodum lux fuit, & quæ de auroræ magis quam de solis prodire præsentia videtur? Erat ergo aurora & ipsa suboscuro satis tota illa Christi conuersatio super terram, vsque dum occumbens, & rursus exoriens, solaris suæ præsentiae lumine clariori fugauit auroram, & mane factò absorpta est nox in victoria. De-

nique habes. Et valde mane vna sabbatorum *Mar. 16* veniunt ad monumentum orto iam sole. *a*
 An non mane fuit quando ortus est sol. Attulit autem nouum de resurrectione decorem, & sereniorum solito lucem: quoniam *2. Cor.* etsi noueram eum secundum carnem, sed *5. c* nunc iam non noueram. Et scriptum in propheta: Decorem induit, induit fortitudinem, & præcinxit se: quod carnis infirmamquam nubila quædam excusserit, stolam gloriæ induens. Sane ex tunc eleuatus est sol, & sensim demum effundens suos radios super terram, cœpit paulatim vbique clarior apparere, feruidiorque sentiri. Verum quantumlibet incalescat, & inualescat, multiplicet & dilatet radios suos super omnem huius nostræ mortalitatis curriculum (erit enim nobiscum vsque ad consummationem sæculi) non tamen ad meridianum peruenit lumen nec in illa sui plenitudine videbitur modo, in qua videndus est postea, ab his dumtaxat quos hac visione ipse dignabitur. O verè meridies, plenitudo feruoris, & lucis, solis statio, umbrarum exterminatio, desiccatio paludum, foetorum depulsio. O perenne solstitium, quando iam non inclinabitur dies, ò lumen meridianum, ò vernalis temperies, ò æstiuæ venustas, ò autumnalis vberitas, & ne quid videar præterisse (ò quies, & feriatio hiemalis. Aut certe si hoc magis probas, sola tunc hiems abiit, & recessit. Hunc locum (inquit) tãta claritatis, & plenitudinis indica mihi, vt quemadmodum *Gen. 32,* Iacob adhuc in corpore manens vidit Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima eius; vel certe sicut Moyses vidit eum non per *Nu. 12.* figuras, & ænigmata, seu per somnia, vt *b* prophetae alij, sed modo planè præcellentem atque inexperto ceteris, sibi noto, & Deo: vel sicut Isaias reuelatis oculis cordis vidit *Isai. 16.* eum super solum excelsum & eleuatum: vel *a* etiã quomodo Paulus raptus in paradysum *2. Cor.* audiuit verba ineffabilia, & Dominum suum *12. b* Iesum Christum vidit oculis suis: ita ego quoque te in lumine tuo, & in decore tuo per mentis excessum merear contemplari pascentem vberius, quæ sentem securus. *B*
 Nam & hic passus, sed non in futuritate. Nec cubare licet se stare, & vigilare oportet propter timores nocturnos.

Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec mansio tuta: & ideo indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Beatam dei is eum esse *Matth.* rior, & sitio iustitiæ. Qui hoc loco ad illo, cum felicitatem *5. a*

*Pf. 83. c**Luc. 1. g**Pf. 47. b**Pf. 142. b**1. Cor.**2. b**10. 12 f**M**Ro. 13. d**A**Gen. 32,**Nu. 12.**Isai. 16.**2. Cor.**12. b**B**Matth.**5. a*

citatem

Pf. 64. a citatē qui repleti sunt in bonis domus tuæ,
Pf. 67. a qui epulantur & exultant in cōspectu Dei,
Matth. 5. a & delectantur in lætitia? Sed & si quid par-
 tior propter iustitiam, nihilominus beatam
 pronuncias. Et certē pasci vbi timeas pati,
 iucunditatem habet, sed non securitatem.
 Porro autem pasci & pati simul, nonne mole-
 lesta iucunditas est? Omnia mihi hic cedūt
 citra perfectum, plura præter votum, & tu-
 tum nihil. Quando adimplebis me lætitia
Pf. 15. c cum vultu tuo? vultum tuum Domine re-
Pf. 26. c quiram. Vultus tuus merities est. Indica
 mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Scio
 satis vbi pascas non cubans, indica mihi vbi
 pascas & cubes. Non ignoro vbi alijs tem-
 poribus pascere soleas, sed scire velim vbi
 in meridie pascas. Nam in tempore quidē
 mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis
 meæ consueui sanē sub tua custodia pasci &
 pascere in lege & prophetis & psalmis de
 te, necum in euangelicis pascuis, & apud
 Apostolos similiter requieui, frequēter etiā
 de gestis sanctorum & verbis & scriptis eo-
 rum victum mihi atque attinentibus mihi
 mendicavi vt potui; frequentius autem
 (quoniam is magis ad manum fuit) manduca-
 ui panem doloris, vinum compunctio-
Pf. 41. b nis bibi, & facta sunt mihi lacrymæ: nec
 panes die ac nocte, dum dicitur mihi quo-
 tidie, vbi est Deus tuus? Nisi quod de men-
Pf. 22. b sa tua, siquidem parasti in conspectu meo
 mensam aduersus eos qui tribulant me. De
 ipsa, inquam, tuæ quidem beneficio mise-
 rationis accipio, in quo vtrumque respiro
 quoties tristis est anima mea, & quoties
 conturbat me. Hæc pasceua noui & frequen-
 tauit te sequuta pastorem, sed indica quæso
 etiam quæ non noui. Sunt quidem & alij
 pastores qui dicunt se esse sodales tuos, &
 non sunt, habētes greges suos, & fines suos
 pabulo mortis repletos, in quibus pascunt
 nec tecum, nec per te, quorum vti que ter-
 minos non intrant, nec appropiati eis. Ipsi
 sunt qui dicunt: Ecce hic est Christus, ec-
Mar. 13 ce illic est: promittentes sapientiæ & scien-
 tiæ pasceua vberiora, & creditur eis, & con-
 fluunt ad eos multi, & faciunt eos filios ge-
 hennæ duplo quam se. Cur hoc, nisi quia
 non est ibi merities, perspicua lux vt li-
 quido veritas cognoscat, facile quæ p ea
 recipiunt falsitas propter verisimilitudinē,
 quæ nō facile in obscuro à vero discernitur
 præsertim quia aquæ furtiue dulciores sūt,
 & panis absconditus suauior: Et propterea

quæso vt indices mihi vbi pascas, vbi cubes
 in meridie, id est, in manifestis, ne seductus
 incipiam vagari post greges sodalium tuo-
 rum, quemadmodum sum & ipsi vagi sunt, nul-
 la stabiles certitudine veritatis, semper dis-
 sētes, & nunquam ad scientiam veritatis
 penitentes. Hæc Sponsa, propter philoso-
 phorum & hereticorum varia & vana dog-
 mata. Mihi verō videtur non solum propter
 ea, sed & propter dolos inuisibiliū potesta-
 tum, sicut sunt seductoris spiritus sedentes
 in insidijs, & parantes sagittas suas in pha-
 retra, vt sagittent in obscuro rectos corde:
 propter hos, inquam, & maximē videtur
 mihi illa meried optanda etiam nobis, vt
 clara luce reprehendamus astutias diaboli;
 atque Angelum Satanae illum, qui se trāsi-
 gurat in Angelū lucis, ab Angelo nostro fa-
 cillimē discernamus. Non enim aliter nos
 custodire sufficimus ad incursum & dæmonio
 meridiano, nisi in meridiano æquē lumine.
 Quod quidem dæmonium idē est meridia-
 num dictum existimo, quia sunt aliqui de
 numero malignorum, qui cum merito te-
 nebrosa oblitinātq. voluntatis suæ: nox &
 nox perpetua sint, diem tamen se ad fallen-
 dum simulare nouerunt, nec modo diem,
 sed & meriedem: sicut eorum princeps non
 contentus esse æqualis Deo, etiam aduersat-
 ur; & extollitur supra id quod dicitur, aut
 quod colitur Deus. Itaque nisi cordi illius
 quem forte aliquo istiusmodi dæmonium
 mendicium tentandum acceperit, oriens
 ex alto illuxerit verus merities, qui falsum
 conuincat, & prodāt, non poterit omnino
 caueri sed tentabit & supplantabit sine du-
 bio sub specie boni, pro bono scilicet malū
 incauto & improvido persuadens. Et tunc
 merities, id est, maior caritas apparet ten-
 tans, cū quasi boni maioris imaginem præ-
 fert. Quoties (verbi causa) suggestit anti-
 cipare vigiliam, quō ad sollempnia fratrum il-
 luderet dormitanti? Quoties produci ieu-
 nia, vt diuinis obsequijs eo inuitem redde-
 ret, quo imbecilem? Quoties bene pro-
 ficientibus in canobijs inuidens, obientu
 quasi maioris puritatis eremum petere per-
 suasit, & cognouerunt miser tandem quā
 verus sit sermo quem frustra legerant: Vt
 soli, quoniam si ceciderit, non habet suble-
 uantem? Quoties ad opus manuum plus
 quam opus fuerat incitauit, & fractum vi-
 ribus ceteris regularibus exercitijs inuali-
 dum reddidit? Quam multis exercitacionē

Cat. 1. b
D Pf. 10. a
2. Cor. 11. c Pf. 90. b
E Eccl. 4. a
 COR-

PONET.
 9. A

corporis (quæ iuxta Apostolum, ad modicum valet) non modicam persuasit, & pietate fraudavit? Denique ipsi experti estis quomodo quidam (ad verecundiam illorum dico) qui ante inhiberi non poterat. (ita in spiritu vehementi ad omnia ferebantur) post ad tantam ignaviâ deucenerunt, ut (secundum illud Apostoli) cum spiritu cœperint, nunc carne consummentur, quâ turpe inire foras cum suis corporibus, quibus crudele ante indixerat bellum. Videas pro pudor, importunè superflua queritare, qui prius necessaria obstinatissimè recusabant. Quamquam si qui in sua forte inuicti obstinatione perdurant, indiscretius abstinentes, & singularitate notabili conturbantes eos cum quibus habitare debet vnus moris in domo, haud scio sane an se existiment pietatè retinere, cum huiusmodi mihi videantur, & longius abiectis. Nam qui sapientes in oculis suis decreuerunt apud se nec consilio acquiescere nec præcepto, videant quid respondeant, non mihi, sed dicenti, quoniam quasi peccatum haruolandi est, repugnare: & quasi scelus idolatria nolle acquiescere. Præmiserat autem quia melior est obedientia quam visima, & auscultare magis quam offerre adipem arietum, id est abstinentiam contumacium. Vnde Dominus per prophetam: Numquid manducabo (ait) carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? significans nihil sibi accepta fore ieiunia superbiorum vel immundorum.

Sed sane vereor ne damnâtes superstitiones videamur frena laxa & gulosi: & audiât illi ad periculum sui quod ad remedium his dicitur. Quamobrem audite vtraque pars, quattuor esse tationem genera, & ipsa nobis ita prophetico sermone describi. Scuto, inquit, circumdabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & daemonio meridiano. Attendite nihilominus & vos alij quod omnibus spero profuturum. Illud omnes in nobis sentimus & sensimus, qui conuersi sumus ad Dominum, quod sancta Scriptura dicit: Fili accedens ad seruitutem Dei; sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Itaque primordia nostræ conuersionis (iuxta communis quidem experientie rationem) primus exagitat timor, quem intrantibus statim horror vitæ ingerit arctioris, & insuetæ austeritas disciplinæ. At is

timor nocturnus dicitur, vel quia nox in Scripturis designare solet aduersa: vel quoniam propter quod aduersa pati aggredimur, id nondum reuelatum est. Si enim dies ille luceret in cuius lumine pariter, & labores & præmia videremus, timor omnino quorumuis laborum nullus esset præ desiderio præmiorum, dum clara luce appareret quoniam non sunt condignæ patientes huius temporis ad futuram gloriâ quæ reuelabitur in nobis. Nunc verò quoniam abscondita sunt ab oculis nostris, & nox est interim in hac parte, tentamur nimirum à timore nocturno; & pro bonis quæ non videmus, formidamus quæ in præsentiarum sunt aduersa tolerare: Vigilandum proinde & orandum primò intrantibus contra hanc primam tentationem, ne subito præoccupati à pusillanimitate spiritus, & tæpestate, à bono cepto (quod absit) resiliant. Superata autem hac tentatione, armemur nos nihilominus & aduersus hominum laudes, quæ de laudibili potissimè vita fumunt materiam. Alioquin patebimus vulnere, à sagitta volante in die, quæ est inanis gloria. Fama siquidem volat, & ideo in die, quia ex operibus lucis. Si hæc exustatur inanis aura, restat vt solidius aliquid afferatur de diuitijs, & honoribus sæculi, si fortè qui non curat laudes, appetat dignitates. Et vide si nõ hic ordo tentandi seruatus est in Domino nostro, cui post suggestû ad solam vanitatem præcipitium, ostensa sunt omnia regna mûdi atque oblata. Tu ergo exemplo Domini, & ista renue: Aliter necesse est circumueniri te à negotio perambulante in tenebris, quod est hypocrisis. Etenim ista de ambitione descendit, & in tenebris habitatio eius, quippe abscondit quod est & quod non est, mentitur: Negotiatur autem omni tempore, formiam retinens pietatis ad sese occultandum, virtutem autem eius vendicans, & emens honores. Postrema tentatio est daemonum meridiana: quæ solet maxime insidiari perfectis, qui videlicet tamquam viri virtutum, omnia superauerunt, voluptates, fauores, honores. Quid enim iam superest ei qui tentat, in quo possit pugnare palam aduersus huiusmodi? Venit proinde occultus, qui manifestus non audeat: & quem satis expertus est apertum omne horripere malum, falso bono supplantare molitur. Qui autem dicere possunt cum Apostolo: Non, n. ignoramus astutias eius: quo

Gala. 3.

F

1. Reg.

15.

Ibidem.

Ps. 49. c.

Prouer.

90. a

Eccl. 2.

a

G

Rom. 8. c.

Apost.

2. 2.

Matth.

4. b

Ps. 90. a

H

quo plus proficiunt, eo magis solliciti sunt cauere à laqueo isto. Hinc est quod Maria Angelica salutatione turbatur, dolum (nisi

Iosue 3.

fallor) suspicans. Et Iosue non prius amicum Angelum suscipit, quam esse amicum nouerit. Denique sciscitatur, suus ne sit, aduersariorum, tamquam qui expertus sit

Marc. 6.

dæmonij meridiani uersutias. Apostoli quoque aliquando cum laborarent in remigando ueto aduersante, & iactante nauiculam, videntes Dñm ambulante[m] supra mare, & putantes esse phantasma, ita ut clamarent

I

præ timore, nonne apertam meridiani suspicionem dæmonij prætenderet? Et recordamini Scripturæ dicentis, quia quarta uigilia noctis uenit ad eos ambulans supra mare. Quanto igitur, id est supremo demum loco hæc tentatio formidetur, & quo se in summo stare quis uiderit, eo sibi uigilantius ab incurso, & dæmonio meridiano cauendum intelligat. Porro discipulis uerus se manifestauit meridies in eo quod audierunt:

Matth. 28. 6.

Ego sum: Nolite timere: & falsi suspicio ab eis depulsa est. Utinam, & nobis quoties palliata falsitas molitur irrepere, emittat lucem suam, & ueritatem suam ad prodendam illam oriens ex alto uerus meridies, & diuidat lucem à tenebris, ut non notemur à Propheta tamquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem. Ad huc nisi tædio fuerit

Isai. 5. c.

longitudo sermonis, has quattuor tentationes tætabo suo ordine assignare ipsi corpori Christi, quod est Ecclesia. Et ecce, quam breuius possum percurro: Videte primitiuam Ecclesiam, si non primo peruersa est acriter nimis à timore nocturno. Erat enim nox quando omnis qui interficeret sanctos, arbitrabatur obsequium se præstare Deo. Hac autem tentatione deuicta, & sedata tempestate, in cleyta facta est, & iuxta promissionem ad se factam, in breui posita in superbiam sæculorum. Et dolens inimicus quod frustratus esset à timore nocturno contortit se calidè ad sagittam volante[m] in die, & uulnerauit in ea quosdam de Ecclesia. Et surrexerunt homines uani, cupidi gloriæ, & uoluerunt sibi facere nomen, & exeuntes de Ecclesia, diu eandem matrem suam affluerunt in diuersis, & peruersis dogmatibus. Sed hæc quoque pestis depulsa est in sapientia sanctorum, sicut, & prima in patientia martyrum. En tempora ista libera quidem Deo miserante ab utraque illa malitia, sed plane sedata à negotio perambulante in tenebris.

Va generationi huic à sermone Pharisæorum quod est hypocrisis, si tamè hypocrisis dici debet, quæ iam latere præ abundantia non ualet, & præ impudentia non quaerit. Serpit hodie putida tabes per omne corpus Ecclesiæ, & quo latius eo desperatius, eoq. periculosius, quo interior. Nã si insurgeret apertus inimicus hæreticus, mitteretur foras, & arefceret, si uolentus inimicus, absconderet se forsitan ab eo. Nunc uerò quem eijciat, aut à quo abscedet se? Oes amici, & omnes inimici: omnes necessarii, & omnes aduersarii: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ sua sūt quaerunt. Ministri Christi sunt & serui Antichristo. Honorati incedunt de bonis Dñi, qui Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie uides, meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus: inde aurum in frenis, in sellis, & calcaribus, & plus calcaria quam altaria fulgent. Inde splendida menta, & cibus, & scyphis, inde comestationes & ebrietates, inde cithara, & lyra, & tibia, inde redundantia torcularia, & præputia plena eructantia ex hoc illud. Inde doli pigmentaria, inde referta marsupia. Pro cuiusmodi uolunt esse, & sunt Ecclesiarum Prepositi, Decani, Archidiaconi, Episcopi, Archiepiscopi. Nec. n. hæc merito cedunt, sed negotio illi, quod perambulabat in tenebris. Olim prædictum est, & nunc tempus impletio nis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima, Amara prius in nece martyrum, amarior post in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Non fugate, non fugere eos potest, ita inualuerunt, & multiplicati sunt super numerum. Intestina & insanabilis est plaga Ecclesiæ, & ideo in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace? Et pax est, & nõ est pax. Pax à paganis, & pax ab hæreticis, sed nõ profecto à nijs. Vox plangentis in tempore isto. Fihos enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Spreuerunt, & maculauerunt me à turpi uita, à turpi quaestu, à turpi commercio, à negotio demque perambulante in tenebris. Superest ut iam de medio fiat dæmonij meridiani ad seducendos si qui in Christo residui sunt adhuc permixti in simplicitate sua. Si quidem ab sorbunt fluios sapientium, & torrentes potentium, & habet fiduciam, ut Jordanis insuat in os eius, id est simplices, & humiles qui sunt in Ecclesia. Ipse enim est Antichristus, qui se non so-

K

Pf. 143.

Isai. 38.

L

Pf. 39. 6.

Isai. 1. 1.

Pf. 90. 1.

Iob 40.

lum

lum diem, sed & meridiem mentietur, & extollitur supra id quod dicitur aut quod colitur Deus: quem Dñs Iesus interficiet spiritu onis sui, & destruet illustrationē aduētus sui, utpote verus & eternus meridies, Spōsus & aduocatus Ecclesie, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De humilitate, & patientia
Sermo XXXIII.

SI ignoras te dō pulchra inter mulieres, egredere, & abi post grēges sodaliū tuorū, & pasce hados tuos iuxta tabernacula pastorū: Olim sanctus Moyses quoniā multū præfumerat de gratia & familiaritate quā inuenerat apud Deū aspīrabat ad quandam visionem magnam, ita ut diceret Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi teipsum. Accepit autē pro ea visionem lōge inferiorem, ex qua tamen ad ipsam quam volebat, posset aliquādo perueniret. Filij quoque Zebedæi in simplicitate cordis sui ambulantes, magnū aliquid & ipsi ausi sunt, sed ad gradum nihilominus sunt reduci per quem fuerat ascēdēdum. Ita & modo Sponsa quoniam rē grādem postulare videtur, reprimitur sanē austeriori responsione, sed plane vtili, & fidelio: Oportet namque humiliter sentire de se, nitentem ad altiora, ne dum supra se attollitur, cadat à se, nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus: Et quia nisi humilitatis merito maxima minimē obtinētur, propterea qui prouehendus est, correptione humiliatur, humilitate meretur.

Tu ergo cum te humiliari videris, habeto id signum in bonum, omnindū argumentum gratiæ propinquantis. Nam sicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem humiliatur. Sane vtrumque legis Deū scilicet & superbis resistere, & humilibus dare gratiam. Nonne denique seruum suum Iob, cum post insignem triumphum, tantam & tam probatam ipsius patiētiam larga remunerandam benedictione censeret, prius in multis & districtis peruncationibus humiliare curauit, & sic parare viam benedictioni? *Act. 13.* Num est cum per seipsum humiliat nos Deus, si tūc libenter accipimus, nisi quando & per aliū hoc facit, sapiamus similiter. Quamobrem accipite huius rei mirabile documentum de sancto Dauid. Aliquando maledictum est illi & à ser-

uo. At ille nec cumulatam iniuriam sensit, *1. Reg. 16. b* quia præsensit gratiam. Quid mihi, ait, & vobis filij Saruie? O verē hominem secundum cor Dei, qui se vlciscenti potius quam exprobranti succensendum putauit. Vnde & secura conscientia loquebatur: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicum cōiuiatē, quāstum æstimanans maledicta. Et addidit: Dominus misit illum ad maledicendum David. Prorsus secundum cor Dei, qui de corde Dei ferebat sententiam. Sæuiebat lingua maledica, & ille intendebat quid in occulto ageret Deus: Vox maledicentis in auribus, & animus inclinabat se ad benedictionem. Numquid in ore blasphemi Deus? Absit. Sed eo vsus est ad humiliandum David. Nec latuit Prophetam, quippe cui incerta & occulta sapientiæ suæ manifestauerat Deus: & ideo dicit: Bonum mihi quod humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Vides quia humilitas iustificatio? Humilitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliantur, & humiles non sunt? Alij cum rancore humiliantur, alij patienter, & alij libenter. Primi rei sunt, sequentes innoxij, vltimi iusti. Quamquam & innocentia pōrtio iustitię est, sed cōsummatio eius apud humilem. Qui autē dicere potest: Bonum mihi quia humiliasti me: is verē humilis est. Non potest hoc dicere qui inuitus tolerat, minus q̄ murmurat. Neuter horum promittimus gratiam, quod humiliatur, etsi sanē longe hi duo à se differāt: & alter quidem in patientia sua possideat animam suam, alter in suo murmure pereat. Sed enim etsi vnus iram, neuter tñ gratiam promeretur, quoniam non humiliatis, sed humilibus Deus dat gratiam. Est autem humilis qui humiliatio nem cōuertit in humilitatem, & ipse est qui dicit Deo: Bonum mihi quod humiliasti me. Nemini prorsus quod patienter fert bonv est, sed planē molestum. Scimus autem, quod hilarem datorem diligit Deus. Vnde, & cum ieiunamus iubemur caput nostrum vngere oleo, & faciem lauare, vt nostrum scilicet opus bonū spirituali quodā gaudio cōdiatur, & holocaustum nostrum pingue fiat. Etenim sola gratiam quā præfert meretur læta; & absoluta humilitas. Quæ enim coacta fuerit vel extorta, qualis vtiq̄ue est in viro patiente illo qui possidet animam suam: hæc inquam humilitas etsi vitā obtinet propter patientiam, propter

Mat. 1. c

M
ix. 33. cMatth.
o. c

ic. 4. b

A

propter tristitiam tamen gratiā nō habebit:

Non enim congruit ei qui eiusmodi est, illud Scriptura: Glorietur humilis in exaltatione sua: quoniam non sponte humiliatur, neque libenter. Vis autem videre humilem recte gloriantem, & verē dignum gloria

2. Cor. Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam sibi bonum esse, quod humiliatur: nec sufficere omnino ut possideat animam suam tamquam patienter humiliatus, nisi & gratiam accipiat tamquam sponte humiliatus. Generale verō hinc audi regulam. Omnis qui se humiliat, ait, exaltabitur. S. gnificat profecto nō omnem exaltandam esse humilitatem, sed eam tantum quæ de voluntate venit, non ex tristitia, nec ex necessitate. Nec enim per contrarium, omnis qui exaltatur, humiliandus erit: sed tātum qui se exaltat, humiliabitur, nimirum ob voluntariam vanitatem.

Ita ergo non qui humiliabitur, sed qui sponte se humiliat, exaltabitur: utique ob meritum voluntatis. Esto enim quod humilitatis materia per aliū ministratur, verbi gratia, probra, damna, supplicia: non tamen idcirco recte ab alio quam à semetipso humiliatus ille dicitur, qui illa omnia tacita & læta conscientia, causa Dei subeunda decreuerit. Sed quo progredimur? Patienter (ut sentio) sustineris excessum in verbo de humilitate & patientia, sed reuertamur ad locum de quo digressi sumus. Id nāque incidit nobis ex occasione responsi, quo grandia præfumentem sponsam reprinendam censuit sponsus, & non ad insipientiam illi, sed ut sane ex eo probabilioris & maioris humilitatis daretur occasio, per quā dignior potiorum atque eorum ipsorum, que petebat, capax efficietur. Verum tamen quia adhuc in ianuis sumus presentis capituli, discussionis eius initium principio si placet sermonis alterius ordiamur, præsertim ne verba sponsi vel reseruantur, cum tædio, vel audiantur, quod ipse auertat à seruis suis

Iesus Christus, Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in æcula. Amen.

De increpatione dura, quam facit sponsus ad sponsam, & de duplici ignorantia nimirum pauenda, & fugienda.

Sermo XXXV

SI te, inquit, ignoras, egredere. Dura, & aspera increpatione, quod dicit egredere. Hoc quippe verbum serui audire solent à va'de irascentibus & indignantibus Dominis: vel ancillæ à dominabus suis, cum grauiter illas offenderint: Exi hinc exi à me, egredere à conspectu meo, & à domo ista. Hoc ergo verbo aspero & amaro satis nimumque increpatorio vtitur modo Sponsus contra dilectam, sub conditione tamen, si seipsam ignauerit. Nil quippe validius efficaciusve ad tenendum potuit in eam intendere, quam ut egredi minaretur. Quod & tu aduertere potes, si bene attendas vide, quo, egredi iubetur. Vnde enim quò putas, nisi de spiritu ad carnem, de bonis animi ad secularia desideria, de interna requie mentis ad mundi strepitum, & inquietudinem curarum exterriorum? In quibus omnibus non est nisi labor & dolor, atque afflictio spiritus. Quæ enim anima semel à Domino didicit, & accepit intrare à seipsam, & in intimis suis Dei præsentiam suspirare, & querere faciem eius semper (spiritus est enim Deus, & qui quæ iunt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in carne ut secundum carnem viuant) talis inquam anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilus poenalisve deuat, quam post spiritualis stultitij huius gustatam semel suauitate exire denuo, ad illecebras vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplabilem repetere curiositatem, dicente Ecclesiaste. Oculus non impletur, visu, nec auris auditu. Audi enim hominem expertum qua loquimur. Bonus est, inquit, Dominus sperantibus in te, animæ quærenti te: Ab hoc bono si quis auertere sæctam illam animam conaretur, puto haud secus accepisset, quam si se de paradiso, & ab ipso introitu gloriæ conspiceret deturbari. Audi adhuc & alium similem huic. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Vnde & dicebat: Mihi autem adherere Deo bonum est. Et item loquens ad animam suam, dicit: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus

E
Ecclesi. 1.
Ps. 118
Ps. 25
Ps. 72
Ps. 118

minus benefecit tibi.

Dico ergo vobis, nihil est quod intātum formidet quisquis hoc beneficium semel accepit, quam ne gratia derelictus necesse habeat denuo egredi ad carnis consolationes, imo desolationes, rursusq. carnalium sensuum sustinere tumultus. Terribilis proinde, & nimis formidolosa comminatio: Egredere, & pascere hœdos tuos. Quod est, indignam te nouerit illa tua familiarit, & suauiterum contemplatione cœlestium, intelligibilem, diuinarum. Quam obrem egredere de sanctuario meo corde tuo, vbi secretos sacrosq. veritatis ac sapientiæ sensus dulciter haurire solebas, & magis tãquam vna de secularibus, pascēdis, & oblectandis tuæ

F carnis sensibus intricare. Hœdos quippe (qui peccatum significant, & in iudicio collocandi sunt à sinistris) dicit vagos, & petulantem corpus sensus, per quos peccatum tãquam mors per fenestras intravit ad animam. Cui & bene congruit quod sequitur in scriptura, iuxta tabernacula pastorum.

Non enim supra fœdit agni, sed iuxta tabernacula pastorum hœdit pascuntur. Pastores siquidem qui veri pastores sunt, licet tabernacula habeant de terra, & in terra, corpora videlicet sua his diebus quibus nunc militant, non tamen de terra, sed de cœlestibus pascens greges Dominicos pascere consueuerunt: neque enim suã eis, sed Domini prædicant voluntatem. At hœdi (qui sunt corporis sensus) cœlestia non requirunt, sed iuxta tabernacula pastorum omnibus que est licet bonis sensibilibus huius mundi (que est regio corporum) sumunt, vnde sua desideria non tam fatient quàm irritent. Turpis mutatio studiorũ, vt cui ante studij fuerat peregrinãtem & exulem animam suam faciens meditationibus tamquã cœlestibus pascere bonis, Dei beneplacitum, & mysteria voluntatis eius inquirere, penetrare deuotione cœlos, & mente supernas circuire mãsiones, salutare Patres atque Apostolos, & choros Prophetarum, Martyrumq. admirari triumphos, ac stupere pulcherrimos ordines Angelotum: nunc omnibus his omissis, turpi se mancipet corporis seruituti ad obediendum carni, ad satisfaciendum ventri & gulæ, ad medicandũ, h in vniuersa terra, vnde ex ea, qua præterit mundi huius figura, suam semper famelicam curiositatẽ aliquatenus consolẽtur. Exitus aquarum deducãt oculi mei super huiusmodi animam, quæ cū

nutriretur in croceis, demum amplexatur stercora. Pascit enim, iuxta beati viri sententiam, sterilem, quæ non habebat filios, & viduã non benefecit. Et vide quia non simpliciter egredere: sed, Egredere, inquit, & abi post greges Iodahium tuorum, & pascere hœdos tuos. In quo (vt mihi videtur) magnæ curiusdam rei nos admonet. Quid istud? Hec quod egregia creatura iam olim facta de greges, & nũc in peius miserabiliter prouens, non saltẽ inter greges remanere permittitur: sed post abire iubetur. Quomodo, inquis? Quomodo legis: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ecce quomodo de grege facta est egregia creatura. Puto dicerent iumenta, si loqui fas esset: Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Cum in honore esset, inquit: In quo honore quaris? Habitabat in paradiso, & in loco voluptatis conuersatio eius. Nihil moleste, nihil indigentia sentiebat, & odoriferis stipatus malis, fulcius floribus, gloria & honore coronatus, & constitutus super opera manũ plasmatoris. Magis autem obinsigne diuinæ similitudinis præcallebat, & erat illi fors & societas cum plebe Angelorum, & cum omni militia cœlestis exercitus. Sed mutauit istam gloriam Dei in similitudinem vituli comedentis fenenum. Inde est, quod panis Angelorum factus est fenenum positum in præsepio, appositum nobis tamquam iumentis. Verbum quippe caro factum est, & iuxta Prophetã, Omnis caro fenenum. At fenenum istud minime desiccatum est, nec ex eo cecidit flos: quia requieuit super ipsum spiritus Domini. Propter hoc namque aliquando finis venit vniuersæ carnis, quia spiritus recesserat vitæ. Denique ait: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est. Carnis uomine hoc loco vitium designari intellige, non naturam. Nec enim spiritum natura expungit, sed vitium. Propter vitium ergo omnis caro fenenum, & omnis gloria eius tãquam flos feni, Exsiccatum est, inquit, fenenum, & cecidit flos: sed non ille flos, qui de virga, & radice Iesse ascēdit, eo quod requieuit super cum spiritus Domini. Nec illud fenenum quod Verbum factum est, pro eo quod sequitur in Propheta Verbũ autẽ Domini manet in æternũ. Si. n. fenenum Verbũ, & Verbũ in æternum manet, fenenum quæ necesse est maneat in æternũ. Alioquin

107.6. a quomodo vitam præbet æternam, si ipsum
 Ibidem. minimè manet in æternum? Ait enim: Si
 quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in æ-
 ternum. Et quem panem dicit, aperit cum
 Ps. 15. c. subiungit: Et panis quem ego dabo, caro
 mea est pro mundi vita. Quomodo ergo
 I æternum non est, quo æternaliter uiuitur?
 Sed recole nunc mecum uocem filij ad pa-
 trem loquentis in Psalmo: Non dabis, in-
 quit, sanctum tuum videre corruptionem.
 Haud dubium quin de corpore dicat, quod
 I in sepulchro iacebat exanime. Hoc enim sã
 ctum & Angelus qui nunciauit uirgini lo-
 quutus est, dicēs: Et quod nascetur ex te san-
 ctum, uocabitur filius Dei. Quo ergo pacto
 sanctum fenum poterat videre corruptio-
 nem, quod de incorrupti uteri perpetuo vi-
 rore uernantibus pascuis ortum, etiam audi-
 os Angelorum in se figere possit obtutus,
 infatigabiliter oblectandos? Perdat sanè fe-
 num uiriditatem, si Maria uirginitatem ami-
 serit. Ergo cibus hominis mutauit se in pa-
 bulum pecoris, homine mutato in pecus.
 Heu tristis, & lacrymosa mutatio, ut homo
 paradisi accola, terræ Dominus, celi ciuis,
 domesticus Domini Sabaoth, frater beato-
 rum spirituũ, & cælestium cohæres uirtutuũ,
 repentina se conuersione inuenerit, & pro-
 pter infirmitatē iacētē in stabulo. & pro-
 pter pecorinam similitudinem indigētē
 feno, & propter indomitam feritatem alli-
 gatum præsepio, sicut scriptum est: In cha-
 mo, & freno maxillas eorum cōstringe, qui
 non approximant ad te. Agnosce tamen, ò
 Ps. 31. b. bos possessorem tuum, & ò tu asine præsepe
 Domini tui: ut Prophætæ Dei fideles inuen-
 niantur, qui ista sunt Dei mirabilia prælo-
 quuti. Cognosce pecus, quem non cogno-
 uisti homo. Adora in stabulo, quem fugie-
 bas in paradiso. Honora præsepium, cuius cō-
 tempnisti imperium. Comede fenum, quem
 panem, & parē Angelicum fastidisti. Sed
 quānam causā (inquis) tantæ deiectionis?
 Profecto quod homo, cum in honore esset,
 non intellexit. Quid non intellexit? Non
 dicit: Nos dicamus. Positus in honore non
 intellexit, quod limus esset, honoris fasti-
 gio delectatus: & continuo in se expertus
 K est, quod tanto post tempore homo de filijs
 captiuitatis, & prudenter aduertit, & ueraci-
 ter protulit dicens: Qui se putat aliquid
 Gal. 6. a esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Væ misero
 quod nō fuit qui iam tunc diceret ei: Quid
 superbis terra, & cinis? Hinc egregia crea-

tura gregi admixta est, hinc bestiali similitu-
 dine Dei similitudo mutata est, hinc socie-
 tas cū iumentis pro consortio Angelorum
 inita est. Vides quā sit fugienda nobis hæc
 ignorantia, de qua tot millia malorum vni-
 uerso nostro generi prouenerunt: Ait enim,
 propterea hominē iumentis insipientibus
 Ps. 48. d. comparatum, quia non intellexit. Cau-
 uenda proinde omnimodis ignorantia: ne
 fortè, si adhuc sine intellectu, & post vexa-
 tionē inuenti fuerimus, multo plura, & gra-
 uiora prioribus mala inueniant nos, dica-
 turq. de nobis: Curauimus Babylonem, *1er. 51. a*
 & non est fanata: Merito quidem, quod nec
 vexatio dederit intellectum auditui. Et uide,
 ne fortè etiam hic sp̄s cum dilectam
 ab ignorantia tanto increpationis tonitruo
 deterreret: propterea minimè dixerit: Egre-
 dere cum gregibus, aut egredere ad greges:
 sed egredere (ait) post greges sodalium tu-
 rum. Ut quid hoc? Sane ut secundam pro-
 inde ignorantiam priore magis pauendam
 pudendamq. ostenderet, quod illa homi-
 nem bestijs parē fecisset, ista & postero-
 rem. Nam homines quidem merito igno-
 rantia ignorati, id est reprobati, & ad tre-
 mēdum illud iudicium stare, & igni perpe-
 tuo tradi habent, nō autem & pecudes. Nec
 dubium fore deterius his qui sic erunt, quā
 I his qui omnino nō erunt. Melius ei fuerat,
 inquit, si natus non fuisset homo ille. Non
 Mar. 1. 4
 utique si natus nō fuisset omnino, sed si na-
 tus nō fuisset homo, sed, uerbi gratia, aut pec-
 us, aut alia quæpiam creatura: quæ quoniā
 iudicium non haberet, ad iudicium non uen-
 iret, ac per hoc nec ad supplicium. Sciat er-
 go anima rationalis, quæ se ob priorē igno-
 rantiam erubescit pecudes habere sodales
 in perfruendis utique bonis terræ, non etiā
 similiter socias habituram in perferēdis tor-
 mentis gehennæ, & tum deinum etiā ab ip-
 sis gregibus suorum sodalium iumentorum
 cū dedecore exturbādam, nec iam uel cum
 ipsis iuram: sed plane post, quanto illis ni-
 hil mali sentientibus, ipsa malis omnibus
 exponetur. A quibus non liberabitur in æ-
 ternum, si quidem secundo ignorare adie-
 cerit. Egreditur itaque homo, & solitarius
 abit post greges sodalium suorum, cum so-
 lus in inferno inferiori retinetur. An non
 tibi posteriorem uidetur tenere locum, qui
 ligatis manibus, & pedibus proiecit in te-
 Luc. 11
 nebras exteriores. Eterant profecto no-
 uissima hominis illius peiora prioribus,
 quan-

quando qui prius bestijs æquabatur, nunc & postponitur. Puto quod & in præfenti vita, si bene aduertas, posteriorem ire pecoribus hominem iudicabis. An non si quidem tibi videtur ipsis bestijs quodammodo bestialior esse homo ratione vigens, & ratione non viuens? Nam pecus quidem si se ratione non regat, excusationem habet à natura, à qua hoc ei penitus munus negatum est: non habet homo, cui ab ipsa specialiter prærogatiua donatum est. Merito proinde eo ipso censetur homo egredi, & post ire gregalibus animantibus, quod solum hoc animal conuersatione degeneri iura naturæ transgrediens, rationis compositus, rationis expertia moribus, & affectibus imitatur. Conuincitur ergo ire post greges homo, & nunc quidem deprauatione naturæ, postmodum autem, & extremitate pœnæ. Ecce sic malediceret homo, qui ignorantiam Dei habere inuentus fuerit. Deidicam, an sui? Vtrumque sine dubio: vtraque ignorantia damnabilis est, vtralibet sufficit ad perditionem. Vis scire quia ita est? Sed de Dei minime dubitas, si tamen constat tibi non aliam vitam esse æternam, quam vt patrem cognoscas Deum verum, & quem misit Iesum Christum. Audi ergo Sponsum liquido, & aperte in anima etiam animæ ignorantiam condemnantem. Quid enim dicit? Non vtrique si Deum, sed si ignoras te, inquit, &c.

Patet ergo, quia ignorans ignorabitur, siue se, siue Deum ignorare contingat. De qua vtraque ignorantia erit nobis (si tamen Deus manum apponat) vtilis admodum disputatio. Non modo tamen, ne fatigati, & non præmissa ex more oratione, aut ego minus diligenter rem necessariam prosequar, aut vos minus attente, quæ non nisi magno suscipienda sunt desiderio, audiatis. Etenim si corporis cibis, cum absque appetitu & satiatus illum fumis, non modo non prodest, sed & nocet plurimum, multo magis panis animæ cum fastidio sumptus, non scientiæ nutrimentum, sed magis tormentum conscientiæ importabit. Quod à nobis auertat Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula.

Amen.

Quod scientia litterarum sit bona ad instruendum, sed scientia propria infirmitatis sit utilior ad salutem.

Sermo XXXVI.

ENego meæ promissioni, en ego desiderijs vestris, en ego et Deo debito famulatu triplici, vt videtis, ratione vrgeor ad loquendum, pacti veritate, caritate fraternae, timore Dñi. Si tacuero, os meum condemnabit me. Quid si loquar? Profecto vereor idem iudicium, ne loquentem videlicet, & non facientem identidem os meum condemnet me. Iuuate me orationibus vestris, vt semper possim & loqui quæ oportet, & opere implere, quæ loquor. Non ignoratis hodiernum vobis propositum esse sermonem de ignorantia, vel potius de ignorantijs, quoniam duæ, si meministis, propositæ sunt, nostræ vna, & altera Dei. Quas & monuim? ambas esse cauedas, quod ambæ damnabiles sint. Superest vt clarius hoc ipsum faciam, edisseram plenius. Sed prius quærendum existimo, sitne ignorantia omnis damnabilis. Et mihi quidem videtur non esse, (neque enim omnis ignorantia damnat) sed multa, & innumera esse, quæ nescire liceat absque diminutione salutis: verbi gratia, si ignoras fabrilem artem, seu carpentariam, aut cæmèteriã, & quæcumque istiusmodi sunt artes, quæ ad vsus vitæ huius præsentis ab hominibus exercentur, nõquid impedit ad salutem? Etiam absque omnibus illis artibus, quæ liberales dicuntur, quamuis honestioribus vtilioribusque studijs, & discantur, & exerceantur, & quam plurimi hominum salui facti sunt placentes moribus, atque operibus: Quantos enumerat Apostolus in Epistola ad Hebræos factos dilectos non in scientia litterarum, sed in conscientia pura, & fide non ficta? Omnes placuerunt Deo in vita sua, vitæ meritis, non scientiæ. Petrus & Andreas, & filij Zebedæi, ceterique condiscipuli omnes non de schola Rhetorũ, aut Philosophorum assumpti sunt, & nihilominus tamen Saluator per ipsos operatus est salutem in medio terræ. Non in sapientia, quæ in ipsis esset plus quam in cunctis viuentibus, quem admodum sanctus aliquis de semetipso confessus est, sed in fide, & lenitate ipsorum saluos fecit illos, etiã & sanctos, etiã & magistros. Denique, notas mundo fecerunt vias vitæ, & non in sublimitate sermonis, aut in doctis humana sa-

pientia verbis, sed sicut placuit Deo per stultitiam prædicationis eorum saluos facere credentes, quia mundus eum in sua sapientia non cognouit. Videat forsan nimius in suggillatione scientiæ, & quasi reprehedere doctos, ac prohibere studia litterarum. Absit. Non ignoro, quantum Ecclesiæ profuerint, & profint litterati sui, siue ad refellendos eos, qui ex aduerso sunt, siue ad simplices instruendos: Denique legi. Quia tu repulisti scientiam, repellam & ego te, vt non fungaris mihi sacerdotio. Legi. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Sed & scio i. Cor. 8. vbi legerim: Scientia inflat, & rursum: Qui Eccl. 1. d apponit scientiam, apponit & dolorem. Vides, quia differentia est scientiarum, quando alia inflans, alia contristans est? Tibi vero velim scire, quænam harum videatur utilior, seu magis necessaria ad salutem, illane quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito, quin dolentem tumenti præferas: quia sanitate, quam tumor simulat, dolor postulat. Qui autem postulat, propinquat salutem: quoniã qui petit, accipit. Denique, qui sanat contritos corde, execratur inflatos, dicente sapientia, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et Apostolus aiebat: Dico autem per gratiam, quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem. Non prohibet sapere, sed plus sapere quàm oportet. Qui est autem sapere ad sobrietatem? Vigilantissimè obseruare, quid scire magis prius oporteat. Tempus enim breue est. Est autem, quod in se est ois scientia bona, quæ tamen veritate subnixa sit: sed tu, qui cum timore, & tremore tuam ipsius operari salutem pro temporis breuitate festinas, ea scire prius ampliusq. curato, quæ senseris viciniore salutis. Nonne medici corporum medicinæ portionem diffiniunt eligere in sumendis cibis, quid prius, quid posterius, & quemadmodum quidq. sumi oporteat? Nã etsi bonos constat esse cibos, quos Deus creauit, tu tñ ipsos tibi, si in sumendo modum, & ordinem non obserues, reddis plane non bonos. Ergo, quod dico de cibis, hoc sentite & de scientijs. Sed melius mitto vos ad magistrum. Non est enim nostra ista sententia, sed illius, imo & nostra, quoniam veritatis. Qui se, inquit, putat aliquid scire, nõdum scit, quomodo oporteat eum scire. Vi-

des quoniam nõ probat multa scientem, si sciendi modo sibi nescierit. Vides, inquam, quomodo fructum, & utilitatem scientiæ in modo sciendi constituit? Quid ergo dicit modum sciendi? Quia, nisi vt scias, quo ordine, quo studio, quo sine quæque nosse oporteat. Quo ordine? vt id prius, quod maturius ad salutem. Quo studio? vt id ardentius, quod vehementius ad amorem. Quo sine? vt non ad inanem gloriam, aut curiositatem, aut aliquid simile, sed tantum ad ædificationem tuam, vel proximi. Sunt namque, qui scire volunt eo sine tantum, vt sciant, & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, vt sciantur non euadent subannantem Satyricum, & ei, qui eiusmodi est, decantantem: Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item, qui scire volunt, vt scientiam suam vendant, verbi causa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæstus est. Sed sunt quoque, qui scire volunt, vt ædificent, & caritas est. Et item, qui scire volunt, vt ædificentur, & prudentia est. Horum omnium soli ultimi duo non inueniuntur in abusione scientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciant. Denique intellectus bonus omnibus scientibus eum.

Reliqui omnes audiant. Scienti bonum, & non facienti, peccatum est ei. Ac si per similitudinem dicat: Sumenti cibum, & non digerenti, perniciosum est ei. Cibus siquid indigestus, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrumpit corpus, & non nutrit. Ita & multa scientia ingesta stomacho animæ, quæ est memoria, si decocta igne caritatis non fuerit, & sic per quosdam artus animæ, mores scilicet atque actus transfusa atque digesta, quatenus ipsa de bonis, quæ nouerit vita attestante, & moribus bona efficiatur: nonne illa scientia reputabitur in peccatum, tamquam cibus conuersus in prauos noxiolosq. humores? An non malus humor peccatum? an non mali humores prauiores? An non inflationes, & tortiones in conscientia sustinebit, qui huiusmodi est, sciens videlicet bonum, & non faciens? An non responsum mortis, & damnationis toties in semetipso habebit, quoties in mentem venerit sermo, quem dixit Deus: quia seruus sciens voluntatem Domini sui, & nõ faciens digna, plagis vapulabit multis? Et videne fortè in persona talis animæ Propheta plange-

C

o. sec. 4. b

Dan. 1. 2

b

1. Cor. 8.

Eccl. 1. d

Luc. 11.

b

Pf. 146.

Iac. 4. b

Ro. 1. 2. b

D

1. Cor. 8.

Persius.

Satyr. 1.

E

Pf. 110.

b

Iac. 4. 1

Luc. 1. 2

f

Pare. 4. c plangeret dices: Ventrem meū doleo, ventrem meum doleo. Nisi, quod ipsa ingeminationo geminum videtur innuere sensum, vt præter hunc, queni diximus, etiam alium requiramus. Puto enim, quod in sua persona potuit hoc dixisse propheta, quod videlicet scientia plenus, & astuans caritate, & omnino effudere cupiens nō inueniret, qui curaret audire, & sic quasi oneri sua sibi scientia erat, quam communicare non poterat. Plangit itaque pius Ecclesiæ Doctor tam illos, qui scire contemnunt, quomodo sit viuendum, quam illos, qui scientes malè nihilominus viuunt. Et hoc pro eo, quod eundem sermonem propheta repetit. Aduertis ne iam, quam verum sensit Apostolus, quia scientia inflat? Volo proinde animam primò omnium scire seipsam, quod id postulet ratio & vtilitatis & ordinis. Et ordinis quidem: quoniam quod nos sumus, primum est nobis: vtilitatis vero, quia talis scientia non inflat, sed humiliat, & est quadam preparatio ad ædificandum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamentum spirituale ædificum stare minimè potest: Porro ad se humiliandum nihil anima inuenire viuacius seu accomodatius potest, quam si se in veritate inuenierit, tantum nō dissimulet, non sit in spiritu eius dolus, statuatur se ante faciem suā, nec se à se auertere veritatur. Nonne se ita intuens clara luce veritatis inueniet se in regione dissimilitudinis, & suspirans misera quam iam latere non poterit, quod verè misera sit, nonne cum propheta clamabit ad Dominum: In veritate tua humiliasti me? Nam quomodo non vere humiliabitur in hac vera cogitatione sui, cum se perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatā, terrenis intricatam curis, carnalium desideriorum sece infectam, cæcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expositam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille suspicionibus obnoxiam, mille necessitatibus ærumnosam, procliuem ad vitia, inualidam ad virtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum, vnde leuare caput? Nonne magis

G conuertetur in ærumna sua, dum configitur spina? Conuertetur inquam ad lacrymas, cōuertetur ad planctus, & gemitus, cōuertetur ad Dominum, & in humilitate clamabit. Sana animam meam quia peccaui tibi. Porro conuersa ad Dominum recipiet cō-

solationem, quia pater est misericordiarum, & Deus totius consolationis. Ego quamdiu in me respicio, in amaritudine moratur oculus meus. Si autem suspexero, & leuaui oculos ad diuinā miserationis auxiliū, temperabit mox amaram visionem meam, visio læta Dei, cui & dico: Ad me ipsum anima mea cōturbata est, propterea memor ero tui. Nec mediocrius Dei visio, piū, & deprecabilem experiri, sicut reuera benignus, & misericors est, & præstabilis super malitia, quippe cuius natura bonitas, & cui proprium est misereri semper, & parcere. Tali itaque experimento, & tali ordine sa'ubriter innotescit Deus, cū prius se homo nouerit in necessitate positum, & clamabit ad Dominū, & exaudiet eū, & dicet: Eruiam te, & honorificabis me. Atque hoc modo erit gradus ad notitiam Dei, cognitio tui, & ex imago sua, quæ in te renouatur, ipse videbitur, dum tu quidem reuelata facie gloriam Domini cum fiducia specularando, in eandem imaginem transformaris de claritate in claritatem tamquam Domini spiritū. Sed iam demum aduertet, quomodo vitiaq; cognitio sit tibi necessaria ad salutem: ita vt neutra carere valeas cum salute. Nam si ignoras te, non habebis timorem Dei in te, non humilitatē. An vero sine timore Dei, & sine humilitate de salute præsumas, tu videris. Bene fecisti grunniundo significare, quod minime ita sapiatis, in d quod non ira desipiat, ne in eo, quod planum est, immoremur. Sed attendite cetera. An potius pausandum est nobis propter somnolentos? Putabam me vno sermone implere, quod promisi de duplici ignoratā & fecisē, nisi fastidiosus longior videretur. Quosdam siquidem oscitantes, quosdam & dormitantes intueor. Nec mirum. Præcedentis noctis vigilia (longissima quippe fuerūt) excusant eos. Verum illis quid dicam qui, & tūc dormierunt, & mō nihilominus dormiunt? Sed nō pergo nunc vltius exagitare verecundiā eorū, sufficit tetigisse. Puto, quod melius deinceps vigilabunt nostræ obseruationis cauteriū verituri. In hac spe gerimus eis hac vice morem, & quod continuandum ratio exigebat, eorum caritate (pendente licet disputatione) partimur facientes finem, vbi non erat finis. Ipsi verò super sibi facta indulgentia nobiscum glorificent sponsum Ecclesiæ Iesum Christum Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in sacula, Amen.

De duabus notitijs, & de duabus ignorantijs,
& de his, qua ex se parturiunt.

Sermo XXXVII.

PVto, non habemus nunc opus hortari ad vigilandum, cum absque dubio sermo ille sugillatorius vigilet, utpote adhuc recens, qui heri à nobis caritatiuè prolatus, bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria, quod teneam assensum vestrum, neminem absque cognitione sui saluari: de qua nimirum mater salutis humilitas oritur, & timor Domini, qui & ipse sicut initium sapientiæ, ita est & salutis. Nemo, dico, absque illa cognitione saluatur, qui tamen etatem habeat ac facultates cognoscendi. Quod propter paruulos loquor, & propter fatuos, quorum alia ratio est. Quid si ignoras Deum? Poterit ne spes esse salutis cum Dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes, aut amare quem nescias, aut habere quem non amaues. Noueris proinde te, ut Deum timeas: noueris ipsum, ut æquè ipsum diligas. In altero initiaris ad sapientiam, in altero consummaris: quia initium sapientiæ timor Domini est, & plenitudo legis est caritas. Tam ergo utraque ignorantia cauenda est tibi, quam sine timore, & amore Dei salus esse non potest. Cetera indifferentia sunt, nec salutem si sciatur, nec damnationem si nesciatur habentia. Non tamen dico contemnendam, aut negligendam scientiam litterarum, quæ ornat animam, & erudit eam, & facit, ut possit etiam alios erudire. Sed duo illa oportet, & expedit ut præcedant, quibus summam salutis constitui superior ratio declarauit. Et vide si non intuebatur, & si non docebat hunc ordinem, qui dicebat. Seminate nobis ad iustitiam, metite spem vitæ, & tunc demum illuminate vobis (ait) lumen scientiæ. Vltimum posuit scientiam, tamquam picturam, quæ statum habere nequeat super inane, & inde illa duo præmisit, & subiecit illi, tamquam si solidum aliquid picturæ substerneret. Securus iam intendam scientiæ, si vitæ prius per beneficium spei securitatem accepero. Tu ergo seminasti tibi ad iustitiam, si ex vera notitia tui euigilasti timere Deum, temetipsum humiliasti, fudisti lacrymas, elemosynas profudisti, ceterisque pietatis actionibus mancipasti, ieiunijs, & vigilijs afflixisti corpus, si pectus tunctionibus, cælos clamo-

ribus fatigasti. Hoc siquidem seminare est ad iustitiam. Semina sunt bona opera, bona studia, semina lacrymæ sunt: Ibant, (inquit) Pf. 125. & flebant mittentes semina sua. Sed quid? d. Semper flebunt? Absit. Sed venient cum Ibidem. exultatione portantes manipulos suos. Merito cum exultatione, cum reportant manipulos gloriæ. Ad istud (inquis) in resurrectione in nouissimo die, & est nimis longa expectatio. Noli animo frangi, noli deficere à pusillanimitate spiritus: habes interim de primitijs spiritus, quod ad præsens in exultatione metas. Seminate (ait vobis iustitiam, metite spem vitæ. Non te modo mittit ad diem nouissimum quando res iam erit in re, & non in spe: sed de præsentibus loquitur. Prorsus magna lætitia, & exultatio multa nimis cum vita venerit. Sed numquid tantæ lætitiæ spes erit sine lætitia? Spe gaudentes ait Apostolus. Et David non lætaturum, sed lætatum se dixit, quod in domum Domini speraret se iturum. Nondum vitæ tenebat, sed spem profecto vitæ messuerat, atque in semetipso experiebatur veritatem scripturæ perhibentis, quia non modo remuneratio, sed ipsa quoque expectatio iustorum lætitia. Hanc parit in animo illius, qui sibi ad iustitiam seminavit, præsumpta indulgentia delictorum, si tamen ipsam indulgentiam efficacia attestatur acceptæ gratiæ ad viuendum sanctius deinceps. Omnis in vobis, qui hæc sentit intra se ætitari, scit quid loquitur spiritus, cuius vox, atque operatio minime inter se vniquam dissentiunt: propterea ergo intelligit, quæ dicitur, quoniam, quæ foris audit, intus sentit. Nam qui in nobis loquitur, operatur in vobis, vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult alijs quidem loqui, alijs autem operari, quod bonum est. Quisquis itaque vestrum post illa amara, & lacrymosa conuersationis suæ primordia respirasse in spem atque in quoddam serenum supernæ consolationis pennis gratiæ subleuatum se euolasse letatur, is profecto iam metit suarum recipiendos fructum temporaneum lacrymarum, & ipse vidit Deum, & audiuit vocem dicentis: Date ei de fructibus manuum suarum. Nam quomodo non vidit Deum qui gustauit, & 31. vidit quoniam suauis est Dominus? Quam M dulcè, & suauè te sensit Domine Iesu, cui à te non modo peccata donata sunt, sed & munus sanctitatis indultum est: neque in solis, sed ad data insuper ad cumulū bonorū vitæ a tergo pro-

Pf. 110.

Prover. 10. d.

1/a. 37. c.

Osee 10. d.

1. Cor. 12.

Prover. 31.

promissio? Felix qui tantum iam messuit, habes interim quidem fructum suum in sanctificationem: finem vero vitam æternam: Merito qui se inuento fleuit, gauisus est viso Domino, ad cuius utique miserationis intuitum tantos iam leuauit manipulos, emissionem, sanctificationem, spem vitæ. O quam verus est sermo qui in Propheta legitur: Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Vbi breuiter comprehensa vtraque cognitio est, & nostri quidem, in lacrymis ferens: quæ autem Dei, metens in gaudio. Hac ergo in nobis gemina præeunte notitia, iam ea quæ forte supercreuerit scientia minime inflat, utpote, quæ nihil afferre valeat terreni cõmodi, vel honoris, quod non sit sane inferius spe concepta, lætitiæque spei iam altius radicata in animo. Spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Ideo illa non confundit, quia ista infundit certitudinem. Per hanc enim ipse Spiritus testimonium perhibet spiritui nostro, quod Dei filij sumus. Quid nam igitur nobis de nostra quantacumque scientia prouenire possit, quod non sit minus hac gloria, qua inter Dei filios numeramus? Parum dixi, nec respici in eius comparatione potest orbis ipse, & plenitudo eius, etiam si totus cedat vnicuius nostrum in possessionem. Ceterum si nos ignorantia Dei tenet, quomodo speramus in eum quæ ignoramus? si nostri, quomodo humiles erimus, putantes nos aliquid esse, cum nihil simus? Scimus autem, nec superbis, nec desperatis patrem esse, vel societatem in forte sanctorum. Intuere ergo nunc me cum quanta cura, & sollicitudine ambas istas repellere à nobis ignorantias debeamus, quarum omnis peccati altera iniriū parit, altera cõsumationem: sicut duarum è regione notitiarum initium sapientiæ vna, perfectionem altera gignit: illa timorem Domini, ista caritatem. At istud de notitijs supra ostensum est. Nunc de ignorantijs vide. Et enim sicut initium sapientiæ timor Domini, sic initium omnis peccati superbia, & quomodo perfectione sibi sapientiæ vendicat amor Dei, ita desperatio sibi omnem in malitiæ consummationem. Et quemadmodum ex notitia tui venit in te timor Dei, atque ex Dei notitia Dei itidem amor: sic e contrario de ignorantia tui superbia, ac de Dei ignorantia venit despe-

ratio. Sic autem superbiam parit tibi ignorantia tua, cum meliorem quam sis, decepta & deceptrix tua cogitatio te esse mentitur. Hoc quippe est superbia, hoc initium omnis peccati, cum maior es in tuis oculis, quàm apud Deum, quam in veritate. Et ideo qui primus peccauit hoc grande peccatum (diabolum loquor) de ipso dictum est, quia in veritate non stetit, sed mendax est ab initio: quoniam quod in sua fuit cogitatione, non fuit in veritate. Quid si in eo discordaret à veritate, ut minore se inferioremque putaret, quam veritas haberet? Excusaret eum sua proculdubio ignorantia, & minime reputaretur superbus, nec tam inueniretur iniquitas eius ad odium, quam humilitas fortassis ad gratiam. Si enim in quonam statu vnumquemque nostrum habeat Deos, li-
 quido cognosceremus: nec supra sane, nec infra secedere deberemus, veritati in omnibus acquiescentes. Nunc autem quia consilium hoc posuit tenebras latibulum suum, & sermo absconditus est à nobis: ita ut nemo sciat si dignus sit amore, vel odio, iustius
 tutiusque profectò iuxta ipsius veritatis consilium nouissimum nobis locum eligimus, de quo postmodum cum honore superius educamur, quam præsumimus altiolem, vnde cedere mox oporteat cum rubore. Nō
 est ergo periculum quantumcumque te humiles, quantumcumque reputes minorem, quam sis: hoc est, quam te veritas habeat. Est autem grande malum, horrendumque periculum, si vel modicè plus vete te extollas, si vel vni videlicet in tua cogitatione te præferas, quem forte parem tibi veritas iudicat, aut etiam superiorem. Quemadmodum enim si per ostium transeas, cuius superliminare (ut ad intelligentiam loquar) nimium basium sit, non nocet quantumcumque te inclinaueris, nocet autè, si vel transuersi digiti spacio plus quam ostij patitur mensura crexeris, ita ut impingas, & capite quassato collidaris: sic in anima non est plane timenda quantalibet humiliatio, horrenda autem nimiumque pauenda, vel minima temere præsumpta erectio. Quamobrem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid scis enim, o homo, si vnus ille quem forte omnium vilissimum atque miserissimum reputas, cuius vitam sceleratissimam ac singulariter fecidissimam horres, & propterea illum putas spernendum non modo præ te,

qui forte iam sobriè, & iustè, & piè viuere
 te confidis, sed etiam præ ceteris omnibus
 sceleratis, tamquam omnium sceleratissimi-
 mum: quid scis, inquam, si melior & te, &
 illis mutatione dextere excelsi in se quidem
 futurus sit, in Deo verò iam sit? Et propte-
 rea non mediocrem, non vel penultimum,
 non ipsum saltem inter nouissimos eligere
 locum nos voluit, sed recumbit, inquit, in
 nouissimo loco, vt solus videlicet omnium
 nouissimus sedeas, teq. nemini non dico
 præponas, sed nec comparare præsumas.
 En quantum malum venit de ignorantia
 nostri. Vtique peccatum diaboli, & initium
 omnis peccati superbia. Quid etiam Dei
 parturit ignorantia, aliàs videbimus. Nam
 nunc horæ breuitas non permittit, quo-
 niam hodie tardè conuenimus. Itaque suf-
 ficiat, vnumquemque modo ne seipsum
 ignoret admonitum esse non solum sermo-
 ne nostro, sed ipsius quoque dignatione
 sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri,
 qui est super omnia Deus benedictus in sæ-
 cula. Amen.

Pf. 76. c

Luc. 14. b

Eccl. 10. b

L *Qualiter ex ignorantia Dei nascitur despe-
 ratio, & qualiter sponsa dicatur
 pulchra inter mulieres.
 Ser. XXXVIII.*

Quid igitur Dei ignorantia parturit?
 Nam hinc incipiendum est, sicut
 recordamini, hic heri fuisse termi-
 natum. Quid itaque parturit? Di-
 ximus, desperationem: sed quonam modo,
 dicamus. Forte aliquis reuersus in se, & dis-
 splicens sibi in omnibus malis quæ fecit, cogi-
 tansq. respicere, & redire ab omni via
 mala, & carnali conuersatione sua, si igno-
 rat, quam sit bonus Deus, quã suavis & mi-
 tus, & quam multus ad ignoscendum: nonne
 sua carnalis cogitatio arguet eum, & dicit:
 Quid facis? Et vitam istam vis perdere, &
 futuram? Peccata tua maxima sunt: & ni-
 mium multa. Nequaquam pro tot & tâtis,
 nec si te exories, sufficies satisfacere. Com-
 plexio tenera est, vita existit delicata, con-
 suetudinem difficile vinces. Pro his & simi-
 libus desperatus resilit miser, ignorans, quã
 facile omnipotens, qui neminè vult perire,
 cuncta ista dissolueret: sequiturq. impoeni-
 rentia, quæ est delictum maximum, & blas-
 phemia irremissibilis: ipse vero, aut contur-
 batus nimia tristitia absorbetur, & fertur in

profundum, minime iam, vt cõsolatio nem
 recipiat emeriturus, sicut scriptum est: Im-
 pius cum venerit in profundum malorum, *Prover. 18. a*
 contemnit. Aut certè dissimulàs, & sibi qua-
 licumque verisimili blandiens ratione reuo-
 cat se irreuocabiliter in sæculū ad perfruen-
 dum, & deliciadum in omnibus bonis eius,
 quò ad licuerit. Cum autem dixerit pax &
 securitas, tunc repētinus ei superueniet in-
 teritus, sicut dolor in vtero habentis, & non
 effugiet. Ita ergo & de ignorantia Dei, vni-
 uersæ malitiæ consummatio venit, quæ est
 desperatio. Apostolus dicit, & ignorantiam
 Dei quidam habet. Ego autem dico, omnes
 ignorare Deū, qui nolunt conuertad Deū.
 Neque enim ob aliud proculdubio renuūt,
 nisi quia grauem & suerum imaginantur,
 qui pius est: durum & implacabilem, qui
 misericors est: ferum & terribilem, qui ama-
 bilis est: & mentitur iniquitas sibi, formans
 sibi idolum pro eo, quod non est ipse. Quid
 timetis modicæ fidei, vt peccata nolit remit-
 tere? Sed affixit ea cruci cum suis manibus.
 Quod teneri & delicati estis? Sed ipse nouit
 figmentum nostrum. Quod male assueti, &
 ligati peccandi cõsuetudine? Sed Dominus
 soluit compeditos. Forte ne irritatus imma-
 nitate, & multitudine criminum cunctetur
 porrigere manum adiutorij? Sed vbi abun-
 dauit delictum, superabundare & gratia
 conseruit. An de vestimento solliciti estis,
 vel cibo, ceterisq. corpori vestro necessarijs,
 & propterea cunctamini relinquere vestra?
 Sed scit quia his omnibus indigetis. Quid
 vultis amplius? Quid iam impedit à salutè?
 Sed hoc est, quod dico, Deum ignoratis, sed
 nec creditis auditui nostro: vellem vos, vel
 expertis credere: quia nisi credideritis, non
 intelligetis. Sed non est omnium fides. Ab-
 sit autem, vt de tali, hoc est, le Dei ignoran-
 tia sponsam commonitam sentiamus, quæ
 tanta sponsi pariter, & Dei sui non dico ag-
 nitione, sed amicitia, & familiaritate dona-
 ta est, vt eius crebra colloquia & oscula
 mereretur & nunc familiari ausu loquitur.
 Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie.
 Vbi sane non ipsum, sed locum habitatio-
 nis gloriæ eius sibi indicari requirit: quam-
 quam non aliud ipse, & aliud locus eius, vel
 gloria. Sed reprimendâ censeatur propter
 præsumptionem, & de sua ipsius commo-
 nenda cognitione, in qua nimirum visa est
 aliquatenus caligare, quæ tanta se æstimarit
 idoneam visioni, siue minus attendens præ
 excessu

E 1. Thess.

1. Cor. 15. e

Pf. 145. b
Ro. 5. d

Cãt. 1. d

excessu suo, quod esset in corpore: siue frustra sperans etiam manentem in corpore ad illam se posse inaccessibilem accedere claritatem. Ergo ad se ipsam protinus reuocatur, & ignorantia conuincitur, & insolentia castigatur. Si ignoras te (inquit) egredere.

tueri meridianum, & miram quam inhabitato claritatem. Dixisti enim: Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie: Sed enim induci in nubes, penetrare in plenitudinem luminis, irrumpere claritatis abyssos, & lucem habitare inaccessibilem, nec temporis est huius, nec corporis. Id tibi in nouissimis referuatur, cum te mihi exhibuero gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut alium huiusmodi. An nescis quia, quamdiu uiuis in hoc corpore, peregrinaris à lumine? Quomodo quæ nec dum tota pulchra es, id est eam te existimas vniuersitatem pulchritudinis intueri? Quomodo denique quæris me in mea claritate videre, quæ adhuc ignoras te? Nam si te plenius noffes, scires vtique corpore quod corrumpitur aggrauatam nullatenus posse attollere oculos; & figere in illum fulgorem, in quem prospicere angeli concupiscunt. Erit cum apparuero, quod tota pulchra eris, sicut ego pulcher sum totius: & simillima mihi, videbis me sicuti sum. Tunc audies: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Numc verò etsi ex parte iam similis, ex parte tamè dissimilis, contenta esto ex parte cognoscere. Te ipsam attende, & altiora te ne quæseris, & fortiora te ne scrutata fueris. Alioquin si ignoras te ò pulchra inter mulieres; nam & ego te dico pulchram, sed inter mulieres, hoc est, ex parte. Cum autem venerit quod perfectum est, tunc euacuabitur, quòd ex parte est. Si ergo ignoras te, sed quæ sequuntur dicta sunt, & non oportet ite iuncta dici. Promiseram, me de duplici ignorantia vtiliter disputaturum. Si quo minus implese videor, date veniam volenti. Nam velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio, nisi quantum sua benignitate ad vestram edificationem largiri dignabitur sponfus Ecclesia: Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saccula. Amen.

De curribus Pharaonis, id est, diaboli, & de principibus exercitus, qui sunt malitia, luxuria, & auaritia, Ser. XXXIX.

E Qui tui meo in curribus Pharaonis assimilauit amica mea. Antequam omnia in his verbis libenter accipimus Ecclesie typum in patribus præcessisse, & nostra sacramenta salu-

Cant. 1.

G

Gen. 6. b
38. a

Lu. 18. c

Luc. 7. b

H Cant. 1.

Cant. 4.

Ecc. 13

2. Cor. 13. c

Cant. 1.

tis præostensa esse: In exitu Israel de Aegy-
 pto, geminoque illo admirabili maris obse-
 quio, & transitum felicitæ populo dantis &
 vltionem de hostibus, baptismi gratia eui-
 denter exprimitur, saluantis homines, & cri-
 mina submergentis. Omnes, inquit, sub nu-
 be fuerunt, & omnes in Moyse baptizati
 sunt in nube, & in mari. Sed oportet conse-
 quentiam, sicut solemus, signare verborum,
 & sequentia prioribus copulare, & ita de-
 mum elicere suaue quippiam, si possumus
 quod profit moribus instruendis. Vbi ita-
 que sponse præsumptio dura, & austeri in-
 crepatione repressa est: ne tristior remane-
 ret, bona illi aliqua, quæ iam acceperat, ad
 memoriam reducuntur, & aliqua quæ non-
 dum acceperat, promittuntur: sed, & pulchra
 denuo perhibetur, & appellatur amica. Quæ
 tibi, inquit, durè loquutus sum, amica mea,
 nulla in me tibi suspicio sit odij vel rancoris:
 nam signa amoris mei in te euidenter sunt
 ipsa mea munera, quibus te honoravi, & or-
 nauit. Nec mihi animi est illa retrahere, sed
 magis addere ampliora, Vel sic: Non egrè
 feras amica mea minime te accipere, modo
 quod postulas, quæ tanta ad me iam accepisti,
 & maiora horum accipies, si in præceptis
 meis ambulaueris, & in amore meo perseue-
 raueris. Hæc pro littere consequentia. Nunc
 iam videamus, qualia sint, quæ se donasse
 commemorat. Et primum quidem est, quod
 eam assimilauit equitatu suo in curribus
 Pharaonis, liberando vtique à iugo peccati,
 mortificati vniuersis operibus carnis, quem
 admodum ille populus liberatus est à serui-
 tute Aegypti, subuersis, & submersis sanctis
 curribus Pharaonis. Id quidem miseratio
 maxima, in qua ego quoque si gloriari vo-
 luero, non ero insipiens: veritatem enim di-
 cam. Fateor, & fatebor, Nisi quia Dominus
 adiuuit me, paulo minus habitasset in infer-
 no anima mea. Non sum ingratus, non sum
 oblitus. Misericordias Domini in æternum
 cantabo. Verum hæc tamen mihi cum sponsa.
 De reliquo, illa singulari dignatione post-
 quam liberata est, afficitur in amicâ, decore
 induitur, tanquam Domini sponsa, in-
 terim tamen in genis dumtaxat, & in collo.
 Ad hæc illi promittuntur murenulæ pro or-
 natu, ipsaq; aureæ pro pretio, & distinctæ
 argento pro decore. Cui non admodum
 placeat ordo ipse donationum. Primum mi-
 sericorditer liberatur, secundò dignan-
 ter adamat, tertio benignè abluitur, &

purgatur, postremò optimi ornamenta ac-
 cipit promissionem. Non ambigo quos-
 dam iam vestrum in semetipsis recognosce-
 re, & quæ dicuntur, propitioq; experimento
 commonitos ad intelligentiam præuolare.
 Sed sane memor versiculi illius: Declaratio
 sermonum tuorum illuminat, & intellectū
 dat paruulis: pro huiusmodi dignum duco
 eadem modicè latius explananda. Benignus
 est enim spiritus sapientie, & placet illi do-
 ctor benignus, & diligens, qui ita cupiat fatis
 facere studiosis, vt morem gerere tardiori-
 bus non recuset. Denique qui elucidant me,
 vitam æternam habebunt: ait ipsa Sapientia.
 Quo quidè præmio ego fraudari noluerim.
 Quamquam in his etiam quæ plana viden-
 tur, quæ loque talia latent, quæ ipsis quoque
 qui capaciosi videntur, & præuolantes in-
 genio, non erit inuitie, si diligetius declarè-
 tur. Sed vide iam similitudinem de Pharaone,
 & exercitu eius, & Domini equitatu.
 Non inter ipsos exercitus similitudo data
 est, sed de ipsis. Quæ enim societas luci ad
 tenebras, aut quæ pars fidei cum infidei?
 Sed inter sanctam spiritualemq; animam,
 & equitatum Domini planè comparatio
 est, & inter Pharaonè, & diabolum, amborumq;
 exercitus. Nec miraberis vnam animam e-
 quitatus multitudini similitam, si aduertas,
 quanta in ipsa vna quæ tam sancta anima
 sit, virtutum acies habeantur, quanta in af-
 fectionibus ordinatio, quanta in moribus
 disciplina, quanta in orationibus armatura,
 quantum in actionibus robur, quantus
 in zelo terror, quanta denique ipsi cum hoste
 conflictuum assiduitas, numerositas trium-
 phorum. Denique in consequentibus legi-
 tur: Terribilis vt castrorum acies ordinata.
 Et item: Quid videbis (inquit) in Sunamite.
 nisi chorus castrorum? Aut si id tibi non
 placet, noueris huiusmodi animam num-
 quam esse sine angelorum custodia, qui eam
 æmulantur Dei æmulatione, solliciti suo vi-
 ro seruare, & virginem castam exhibe-
 re Christo. Et ne dixeris in corde tuo: Vbi
 sunt? Quis eos vidit? Vidit eos propheta
 Heliseus: in super & fecit orando vt
 videret etiam Giczi. Tu non vides, quia
 non es propheta, nec puer propheta. Vi-
 dit patriarcha Iacob, & ait: Castra Dei
 sunt hæc. Vidit & doctor gentium, qui
 dicebat: Nonne omnes administratorij
 spiritus sunt missi in ministerium propter
 eos, qui hæreditatem capiunt salutis? Er-
 go

Ps. 113.
 1. Cor. 10. A
 F
 Exod. 17. f
 Ps. 93. c
 Ps. 88. A

Ps. 118.
 Eccl. 27.
 M
 Cant. 6. A
 Cant. 7.
 a
 2. Cor. 11. A
 4. Reg. 6
 c
 Gen. 32.
 Heb. 1. A
 go

Exo. 14. f. 8
 go angelicis fulta ministerijs, & superno stipata agmine spōsa incedens similis est equitatu Domini, illi vtique qui quondam in curribus Pharaonis tam stupendo diuini adiutorij miraculo triumphauit. Si enim diligenter aduertas cuncta quæ ibi miraris magnificè perpetrata, inuenies hic nihilominus admiranda. Nisi quod in eo nunc magnificentius triumphatur, quod quæ illic corporaliter præcesserunt, hic spiritualiter adimplētur. An non tibi nempè multò fortius longeque gloriosius esse videtur diabolum profertere, quam Pharaonem, atque aerias debellare potestates, quæ currus Pharaonis subuertere? Ibi denique pugnatū est aduersus carnē & sanguinem, hic aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitæ in cælestibus. Et prosequere modo mecum singula proportionis mēbra. Ibi populus educus de Aegypto, hic homo de sæculo. Ibi prosternitur Pharao, hic diabolus. Ibi subuertuntur currus Pharaonis, hic carnalia & sæcularia desideria quæ militant aduersus animam, subruuntur. Illi in fluctibus, isti in fletibus. Marini illi, amari isti. Puto & nunc clamitare dæmonia, si forte contingat incidere in talem animam: Fugiamus Israelem, quia Dominus pugnat pro eo. Visne etiam aliquos de principibus Pharaonis proprijs tibi designem nominibus, & de curribus describam, instar quorū tu quoque alios, si qui sunt per teipsum valeas inuenire? Magnus quidem princeps spiritualis, atque inuisibilis regis Aegypti profecto malitia est, magnus luxuria, magnus auaritia. Et hi quidem possident termini suos sub rege suo, sicut sui cuique assignati sunt. Nam malitia in omni regione maleficiorum atque facinorum dominatur. Luxuria omni immunditiæ & turpitudini carnis præest. Auaritia in partes rapinæ & fraudis sortita est principatum. Accipe nunc quoque, quales his suis principibus Pharao præparauerit currus ad persequendum populum Dei. Habet namque malitia currum suum rotis quattuor consistentem: sauitia, impatientia, audacia, impudentia. Valde egenum velox est currus iste ad effundendum sanguinem, qui nec innocētia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore frenatur, nec inhibetur pudore. Trahitur autem duobus a dmodum perniciousis equis, & ad omne perniciē paratissimis, ter-

rena potentia, & sæculari pompa. Tunc namque quadriga ista malitiæ currit valde velociter, cum hinc quidem potentiæ effectus subest eius adimplēdis malitiosis conatibus, inde plausus pompæ attidet perpetratistis sceleribus, vt sermo impleatur qui scriptus est, quoniam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Et iterum alia scriptura: Hæc est, inquit, hora vestra, & potestas tenebrarum. Porrò præcident duobus his equis aurigæ duo, tumor & liuor: & tumor quidem pompam, liuor verò potentiam agit. Is enim rapido fertur diabolicarum amore pomparum, cuius apud se cor prius intumuit. Nam quod in se firmiter stat timore cōpressum, grauitate modestum, humilitate solidum, puritate sanum, aura huius vanitatis nequaquā leuiter rapitur. Item terrenæ iumentum potentiæ nonne inuidia agit, & quasi quibusdam liuoris vrgetur hincinde calcaribus, suspicione vtique decedendi, & metu succumbendi? Aliud est enim quod suspectus est successor, & aliud quod timeretur inuasor. His itaque stimulis terrena potentia continue agitur. Et currus quidem malitiæ sic se habet. Luxuriæ verò currus quadriga nihilominus voluitur vitiorum, in gluuie videlicet ventris, libidine coitus, mollitie vestium, ocij soporisque resolutione. Trahitur equis æquè duobus, prosperitate vitæ, & rerum abundantia: & qui his præcident duo, ignauiæ torpor, & infida securitas: quia & copia in ignauiam soluit: & secundum Scripturam, prosperitas stultorum perdet illos: non sane ob aliud, nisi quoniam male securus reddat. Cum autem dixerint, pax & securitas, tunc subitaneus superueniet eis interitus. Hi calcaria minimè habent, neque flagella, vel aliquid huiusmodi, sed pro his vtuntur paruulo papillione conopœo ad faciendam vmbra, & flabello ad citandum ventum. Porrò conopœum dissimulatio est, vmbra faciens, & protegens ab æstu curarū. Propriū nāque est mollis & delicatæ animæ etiam necessarias dissimulare curas, & ne æstuantēs sollicitudines sentiat, sub latibulo dissimulationis abscondi. Flabellū vero effusio eo ventum adulationis apportans. Laggi sunt enim luxuriosi cementes auro ventū de ore adulatorū: Et de hoc fati. Iam vero auaritia rotis & ipsa vehitur quattuor vitiorum, quæ sunt pusillanimitas, inhumanitas, contēptus Dei, mortis obliuio. Porro iumen-

Ps. 9. d

Luc. 22.

C

Prouer.

1. d

1. Theff.

s. d

B

umenta trahentia, tenacitas, & rapacitas: & his vnus auriga ambobus praesidet, habendi ardor. Sola siquidem auaritia quoniam conducere plures non patitur, vno contenta est seruitore. Ipse vero iniuncti operis promptus admodum atque infatigabilis exequitor, virgendis sane iumentis trahentibus, flagris vitur acerrimis, libidine acquirendi, & metu amittendi.

D Sunt & alij principes regis Aegypti, habentes & ipsi curius suos in expeditione domini sui, sicut superbia, quae vnus est de maioribus principibus, sicut inimica filii impietas, magnum & ipsa tenens locum in domo & regno Pharaonis, & multi adhuc sunt alij inferioris ordinis satrapae, & eques quorum non est numerus in Pharaonis exercitu, quorum & nomina & officia necnon & arma & apparatus eorum vestris studiis (vt in his exciteamini) inquirenda relinquo. In istorum itaque principum fortitudine, eorumque suorum inuisibilis Pharaonem, que discurrens, in omnem familiam Domini quibus potest viribus more tyrantico debacchatur, in his etiam his diebus exeuntem Israel de Aegypto insequitur. At ille nec subiectus curibus, nec protectus armis, nihilominus tamen sola Domini manu confortatus securè decantat: Cantemus Domino,

Exo. 15. d gloriosè enim honorificatus est, equum & Ps. 129. b ascensorem proiecit in mare. Item. Hi incuribus, & hi in equis, nos autè in nomine Domini nostri inuocabimus. Et haec dicta sint pro adducta similitudine de equitatu Domini, & curibus Pharaonis. Post haec amica appellatur. Nam ipse quidem, & ante liberationem amicus erat, alioquin non liberasset, quam non amasset, sed illa beneficio liberationis adducta est, vt esset amica.

1. 70. 4. b Audi denique confidentem: Non quia dilexerimus eum nos, inquit, sed ipse prior dilexit nos. Recordare nunc mei & Moyses, & Aethiopsia, & agnosce iam tuae praefiguratiuam coniugium Verbi & animae peccatricis, & discerne si potes quid tibi dulcius sapiat in consideratione suauissimi sacramenti, Verbe nimium benigna dignatio, animae inestimabilis gloria, an inopinata

E fiducia peccatoris. Sed non potuit Moyses Aethiopsiae mutare pellem, potuit Christus. Sequitur enim: Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis. Sed hoc sermone alteri referretur, vt semper quae in mensa sponsi nobis apponuntur cum auaritate sumentes

eruemus in ipsius laudem & gloriam Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in saecula, Amen.

Quod intentio sit facies animae, cuius quae sit pulchritudo aut deformitas declaratur, & quae eiusdem sit soliendo, & praedicticia. Sermo XL.

P Vltra sunt genae tuae sicut turturis. Cât. 1. a
Tenera est sponsae verecundia, & ad increpationem sponsi puto facies eius rubore suffusa est, pulchriorque ex eo apparens illico audit. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis. Vide autem, ne carnaliter cogitet coloratam carnis putredinem, & purulentiam flauis sanguineve humoris vitreae cutis superficiem summatim atque aequaliter suffunderem, è quibus sibi inuicem moderatè permixtis ad venustandam genarum effigiem rubor subpallidus in efficientiam corporea pulchritudinis temperatur. Alioquin incorporea illa anima inuisibilisque substantia, nec corporeis distincta membris, nec visibilibus exstat fucata coloribus. Tu vero spiritualem essentiam spirituali si potes, attinge intuitu, & ad coaptandum proposito similitudinis schema, cogita animae faciem, mentis intentionem: ex qua nuncium rectitudinis operis, sicut ex facie pulchritudo corporis aestimatur. Porro verecundiam intellige tamquam colorem in facie, quod haec potissimum virtus & venustatem ingerat, & augeat gratiam. Pulchrae ergo sunt genae tuae sicut turturis. Poterat vstitatis faciem ponere & describere pulchram, sicut solet, cuius pulchritudo laudatur, pulchra facie seu decora facie dici, sed nescio, quid sibi voluerit, vt magis genas pluraliter dicendum putauerit, nisi quod minime id crediderim otiosum. Spiritus namque sapientiae loquitur, cui non est fas vel modicum quid omnino ascribere otiosum, aut secus dictum, quam oportuerit. Est itaque sine dubio causa, quaecumque illa sit, cur pluraliter genas maluerit, quam singulariter faciem dicere. Et si tu melius non habes, ego, quod mihi videtur, aperio. Duo quaedam in intentione, quam faciem animae esse diximus, necessaria requiruntur, res & causa, id est, quid intendas, & propter quid. Et ex his sane duobus animae vel decor, vel deformitas iudicatur, vt (verbi causa) anima quae ambo ista recta atque pudica habuerit,

buerit, illi merito veraciterq. dicatur: Pulchra sunt genae tuae sicut turturis. Quae vero altero horum caruerit, non poterit dici de ea, quod pulchrae sint genae eius sicut turturis, propter eam, quae adhuc ex parte erit, de formitatem. Multo autem minus illi hoc poterit conuenire, quae neutrum horum habere laudabile inuenitur. At id totum fiet planius in exemplis.

Si (verbi causa) intendat quis animum inquirenda veritati, atque id solo veritatis amore, nonne is tibi videtur, & rem, & causam habere honestam, meritoq. sibi vendicare, quod dicitur: Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis, quippe cui in neutra genarum nauus reprehensionis appareat? Quod si mihi quidem veritatis desiderio, sed aut inanis gloriae, aut alterius qualiscumque commodi temporalis obtentu in veritatem intenderit, iam etsi vnam genarum videatur habere formosam, non tamen ut arbitror, dubitabis iudicare vel ex parte deformem, cuius alteram faciem causae turpitudinis fedauerit. Si autem videris hominem nullis honestis studiis intendentem, sed carnis illecebris irretitum, ventri, & luxuriae deditum, quales sunt illi, quorum Deus venter est, & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt: quid istum, nonne ex utraque parte seculissimum iudicabis, in cuius utriusque intentione, & res, & causa reprobata inuenitur? Ergo intendere non in Deum, sed in saeculum, saecularis animae est, nec vllam prorsus genarum speciosam habentis.

Intendere autem quasi in Deum, sed non propter Deum; hypocrita plane animae est: cuius etsi vna facies decora videtur, quod ad Deum qualicumque intentione respiciat: ipsa tamen simulatio omne decorum in ea exterminat: & magis per totum ingerit seclitatem. Si autem vel solum, vel maxime ob vitae praesentis necessaria ad Deum conuerterit intentionem, non quidem fece hypocritis putida, pusillanimitatis tamen vitio dicimus subobscuram, & minus acceptam. Porro est contra intentionem in aliud quam in Deum, tamen propter Deum, non otium Mariae, sed Martha negotium est. Absit autem, ut quae huiusmodi est, quidquam illam dixerim habere deformem, nec tamen ad perfectum affirmauerim peruensse decoris, quippe quae adhuc sollicita est & turbatur erga plurima, & non potest terrenorum actuum vel tenui pulcre non respergi. Quem tamen cito sa-

cileq. deterget vel in hora sanctae dormitionis casta intentio, & bonae conscientiae interrogatio in Deum. Ergo solum inquirere Deum propter ipsum solum, hoc plane est utramque bipertitae intentionis faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac speciale Sponsae, cui merito singulari praerogatiua audire conueniat. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis. Cur vero sicut turturis? Pudica auicula est, & conuersatio eius non cum multis, sed solo degere fertur contenta compare: ita vt si illum amiserit, alterum non requirat, sed sola deinceps conuersetur. Tu ergo, qui haec audis: vt sane non otiose audias ea, quae scripta sunt propter te, & nunc propter te versantur & disputantur: tu, inquam, si ad istiusmodi Spiritus sancti incitamenta moueris, & inardescis dare operam quo animae tuam facias sponsam Dei, stude ambas speciosas habere has genas tuae intentionis, ut imitator castissimae volucris sedeas secundum Prophetam solitarius, quoniam leuasti te supra te. Omnino supra te est Angelorum Domino desponsari. An non supra te adherere Deo, atque vnum spiritum esse cum eo? Secede itaque solitarius sicut turtur, nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine ceterorum, etiamque ipsum obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet reum decorem tuum. O sancta anima sola esto, ut soli omnium serues te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis, & intimis, etiam ab illo, qui tibi ministrat. An nescis te verendum habere Sponsam, & qui nequaquam suam velit tibi indulgere praesentiam praesentibus ceteris: Secede ergo, sed mente non corpore, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. Spiritus enim ante faciem tuam Christus Dominus, spiritusque. requirit non corporis solitudinem: quamquam & corpore interdum non otiose te separas, cum oportune potes, praesertim in tempore orationis. Tenes etiam in hoc & mandatum Sponsae formam. Tu, inquit, cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora. Et quod dixit, fecit: Solus in oratione pernoctabat non modo se abscondens a turbis, sed nec vllum quidem discipulorum, nec vllum domesticorum admittens. Denique res fecum intimos sibi adduxerat, cum vltro properaret ad mortem, autus est & ab ipsis orare volens. Ergo, & tu fac similiter, quando orare volueris. De cetero sola

Cant. 1.

I

Thren.

3. d

Psal. 44.

Matth.

6. a

Luc. 6. b

sola

Phil. 3. d

Luc. 10.

K sola indicitur tibi mentis, & spiritus solitudo. Solus es si non communia cogites, si non affectes presentia, si despicias, quod multi suspiciunt, si fastidias, quod omnes desiderant, si iurgia deuites, si damna non sentias, si non recorderis iniuriarum. Alioquin nec si solus corpore es, solus es. Vides ne posse esse te, & solum, cum inter multos, & inter multos, cum solus es? Solus es in quâta cumque hominum verferis frequentia: tantum caue alienæ conuersationis esse, aut curiosus explorator, aut temerarius iudex. Etiam si perperam actum quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis autem excusa. Excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud temetipsum: Vehemens fuit nimis reuerentio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem? Et memento, me modo alloqui Sponsam, & non amicum Sponsi instruere, cui alia ratio est diligentius obstruendi, ne quis peccet, & explorandi an peccet, & emendandi si peccatum fuerit. A qua sanè necessitate Sponsa libera est, soli viuens sibi, & ipsi quem diligit Sponso pariter & Domino suo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Qualiter Sponsa recipit interim magnam consolationem de contemplatione Diuina claritatis, antequam perueniat ad eius speciem futuram.

Sermo XLI.

Cant. 1. 6

L

Collum tuum sicut monilia. Sallet ornari collum monilibus, non ipsis comparari. Sed hoc illæ faciunt, quibus quia de proprio non inest decor, aliunde necesse est ut mendicent, vnde se speciosas mentiantur. Nam Sponsæ collum ita in seipso formatum est, & tam decenter quasi natura formatum est, ut extrinsecus non requirit ornatum. Quid enim opus est peregrinorum fucos adhibere colorum, cui propria, & tamquam innata sufficit pulchritudo, in tantum, ut ipsorum quoque, quæ ad ornandum quæruntur monilium possit adæquare nitorem? Hoc nempe intelligi voluit, qui minime quidem à collo (ut assolet) pende-

re monilia, sed ipsum potius esse sicut monilia dixit. Nunc iam inuocandus est nobis Spiritus sanctus, ut sicut spirituales Sponsæ genas sua dignatione tribuit inuenire, ita etiam ipsius spirituale collum demonstrare dignetur. Et meo quidem intellectui (quia mihi incumbit loqui quæ sentio) nihil interim verisimilius probabiliusve elucet, quàm ipsum animæ intellectum colli nomine designari. Tu quoque idem (ut arbitror) approbabis, si aduertas similitudinis rationem. An non siquidem tibi videtur colli quodammodo vice fungi intellectus, per quem tua anima traicit in se spiritus vitalia alimenta, atque in quædam transfundit viscera morum affectuumque suorum? Hoc ergo Sponsæ collum, id est purus & simplex intellectus, cum nuda & aperta veritate satis per seipsum retineat, non indiget ornamento, sed ipsum magis tamquam pretiosum monile animam decenter exornat, ac proinde simile monilibus ipsis describitur. Bonum monile veritas, bonum puritas siue simplicitas, bonum plane monile sapere ad sobrietatem. Philosophorum vel hæreticorum intellectus non habet hunc in se puritatis veritatisque nitorem, & ideo multam curam gerunt ipsum colorare & fucare phaleris verborum, & versutijs syllogismorum, ne si nudus appareat, falsi etiam appareat turpitudine. Sequitur. Murenulas aureas

Cant. 1. 6

faciemus tibi, vermiculatas argento. Si faciam singulariter, & non pluraliter, faciemus, dixisset, absolutè & indubitanter etiam hoc loqui Sponsam pronuncialem. Nunc autem vide ne fortè magis sodalibus eius congruentius assignemus, Sponsam quasi consolantibus tali promissione quòd donec perueniat ad visionem, cuius sic flagrat desiderio, facturi sint illi murenulas pulchras & pretiosas, quæ sunt aurium ornamenta. Atque hoc propterea (ut opinor) quia fides ex auditu, & quamdiu per fidem ambulatur & non per speciem, danda opera potius instruendo auditui, quam visui exercendo. Frustra nãq. intenditur oculus, qui non sit fide mundatus, cum solis qui mundi corde sunt videndi copia promittatur. Scriptum verò est: Fide mundans corda eorum. Quia

Ab. 1. 5

ergo fides ex auditu, & ex illa viuis purgatio est, merito illi ornandis auribus intendebant, dum auditus sicut ratio docuit, visus sit præparatus. Tu inquit, ò Sponsa intuendæ dilecti in bias claritati, sed hoc alterius

rius

rius temporis est. Damus aut in presentiarum ornamenta auribus tuis, quæ erit tibi interim

A consolatio, erit & præparatio ad hoc ipsum quod

ps. 44. c postulas. Ac si illud propheta ei dicant: Audi filia, & vide. Videre desideras, sed audi prius. Gradus est auditus ad visum. Proinde audi, & inclina aurem tuam ornamentis quæ tibi facimus, ut per auditus obedientiam

ps. 85. b ad gloriam peruenias visionis. Nos auditui tuo damus gaudium, & lætitiā, nam visui non est nostrum dare (in quo gaudij plenitudo, & tui desiderij adimpletio est) sed illum quem diligit anima tua. Ipse, ut gaudium tuum plenum sit, ostendit seipsum tibi. Ipse

ps. 135. c te adimplebit lætitiā cum vultu suo. Tu interim accipe ad consolationem murenulas has de manu nostra, ceterum delectationes in dextera eius usque ad finem: Aduertendum cuiusmodi ci murenulas offerunt.

1. Cor. 13. d Aureas, inquit, & vermiculatas argento. Aurum diuinitatis est fulgor, aurum sapientia quæ de sursum est. Hoc auro fulgentia quædam quasi veritatis signacula spōdet se figuratos hi, quibus id ministerij est, superni aurifices, atque internis animæ auribus inferturos. Quod ego non puto esse aliud quam texere spirituales quasdam similitudines, & in ipsis purissima diuinæ sapientiæ sensa animæ contemplantis cōspectibus im

portare, ut videat saltem per speculum, & in enigmate quod nondum facie ad faciem valeat vllatenus intueri. Diuina sunt, & nisi expertis profus incognita, quæ effamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc habente statum, & necdum palpata perspicui substantia luminis, iam tamen interim puræ interdum contemplatio veritatis partes suas agere intra nos vel ex parte præsumit, ita ut liceat vsurpare etiam alicui nostrum, cui hoc datum desuper fuerit, illud Apostoli. Nunc cognosce ex parte.

1. Cor. 13. c Itæ. Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem diuinius aliquid raptim, & veluti in velocitate corusci luminis interluserit menti spiritu excedenti, siue ad temperamentum nimij splendoris, siue ad doctrinæ vsus: continuo (nescio unde) ad sunt imaginariæ quædam rerum inferiorum similitudines infusus diuinitus sensus conuenienter accommodatæ, quibus quodammodo adumbratus purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, & ipsi animæ tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit capabilior. Existimo tamen

iplos formari in nobis sanctorum suggestione, nibus Angelorum, sicut e contrario contrarias, & malas ingeri immisiones per Angelos malos non dubium est. Et fortassis hinc illud est speculum atque ænigma (ut dixi)

per quod videbat Apostolus ex istiusmodi puris pulchrisque imaginationibus Angelorum, quasi manibus fabricatum, quatenus & Dei esse quod purum, & absque omni phantasia corporearum imaginum cernitur, sentiamus: & elegantem quamlibet similitudinem, qua id digne vestitum apparuerit, ministerio deputemus Angelico. Quod signasse expressius videtur alia interpretatio dicens. Similitudines aurifabri faciemus tibi, cum distinctionibus argenti. Vnum est cum distinctionibus argenti, & vermiculatas argento. In quo mihi significare videtur non modo similitudines inque per Angelos suggeri, sed nitorem quoque eloquij per ipsos, extrinsecus ministrari, quo congruè atque decenter ornata, & ab auditoribus facilius capiatur, & delectabilius. Quod si dixeris, quid eloquio, & argento: Dicit tibi

Propheta: Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum. Ita ergo illi cælestes administratorij spiritus peregrinanti in terris spōsæ faciunt murenulas aureas vermiculatas argento. Vide autem, quomodo illa aliud cupit, & aliud accipit, & nitenti ad cōtemplationis quietem labor prædicationis imponitur: & sitienti sponsi præsentiam, filiorum sponsi pariendorum alendorumque sollicitudo inungitur. Neque nunc tantum accidit illi hoc, sed & alia vice (ut memini) cum sponsum amplexus, & oscula suspiraret, res sponsum est ei: Quia meliora sunt vbera tua vino: ut ex hoc se intelligeret matrem, atque ad dandum lac paruulis, nutriendumque filios reuocari. Fortassis & in alijs canticis huius locis hoc ipsum tu quoque (nisi piger sis ad inquirendum) per teipsum aduertere poteris. An non res ista quondam in sancto Patriarcha Iacob præfigurabatur, cum frustratus optatis, diuque expectatis Rachelis amplexibus, pro sterili & decora, secundam & lippam inuitus atque ignarus accepit? Ita ergo nunc sponsa scire cupiens & inquires vbi in meridianis horis dilectus pascat & cubet, murenulas pro eo reportat aureas, vermiculatas argento, id est, sapientiam cum eloquentia, haud dubium quia ad prædicationis opus. Docemur ex hoc sane inter-

1. Cor. 13. d

Cat. 1. d

C

ps. 11. a

Cat. 1. a

Gen. 29.

mittenda plerumque dulcia oscula propter
lactentia verba, nec quemquam sibi, sed om-
nes illi, qui mortuus est pro omnibus, esse
vivendum. Vt qui bene de Deo & sentire
& eloqui acceperunt: si quantum aestiment
pietatem, si convertant ad inanem gloriam
quod ad lucra Dei acceperant erogandum:
si alta sapientes humilibus non consentiant.
Paucant quod in Propheta legitur dicente

Osee 2 b Domino: Dedi eis aurum meum & argen-
tum meum; ipsi autem de argento & auro
novo operati sunt Baal. Tu ergo audi quid
Sponsa accepta hinc quidem increpatione,
inde vero promissione, responderit: Neque

Pröm. 9 b enim vel de promissis extollitur, vel pro re-
pulsâ irascitur, sed sicut scriptum est: Cor-
ripe sapientem, & amabit te. Et item quod
ad donationes & promissiones spectat:
Quanto maiores, humilia te in omnibus.

Ecl. 3 c Quod ex eius responsione melius vtrum-
que patebit. Sed ipsa si placet discussio in
aliud sermonis principium differatur. Et de
his, quæ dicta sunt, glorificemus sponsum
Ecclesie Dominum nostrum Iesum Chri-
stum, qui est super omnia benedictus Deus
in sæcula, Amen.

*De duplici humilitate, una videlicet, quam
parit veritas: & altera, quam
inflammat charitas.
Sermo XLII.*

Cæs. 1 c **C**um esset rex in accubitu suo, nar-
dus mea dedit odorem suum.
Hæc sunt verba sponsæ quæ in
hodiernum diem distulimus, hoc
E responsum quod dedit, ubi increpata est à
sponso, non tamen sponso, sed eius sodalibus.
Quod facile est advertere ex verbis ipsis:
Cum enim non dicit quasi ad secundam per-
sonam, cum esset rex in accubitu tuo: sed,
cum esset in accubitu suo: patet quod non
ad ipsum loquitur, sed de ipso. Puta pro-
inde sponsum, ubi eam (quatenus visum
fuit) aut corripuit, aut repressit, comperta
ex suffusione genarum verecundia, cessisse
loco, ut illa se absente loqueretur liberius
quæ sentiret: sed etsi pauidior (ut assolet)
quam oportuerit, & deiectione animo facta
esset, sodalium eam consolationes erigeret.
Quod tamen & per seipsum facere non ne-
gexit, quantum iudicavit pro tempore oportere.
Nam ut clarum relinqueret, quantum
sibi in illa correptione complacuit, quippe

quæ sensit dignè, & prout oportuit accepta-
ri, non sane ante se absentavit, quæ ex abun-
dantia (quod non est dubium) cordis pro-
rumperet in laudes eius, & genarum colli-
quæ ipsius pulchritudinem commendaret: pro-
pterea & qui cum ipsa remanet, blande lo-
quantur illi, & munera offerunt scièntes Do-
mini voluntatem. Ad ipsos ergo responsio
eius. Et litteralis quidem contextio schema-
tis ita se habet. Sed priusquam ex hac testa
nucleum spiritus elicere inchoemus, dico
vnum breviter. Felix cui sua obiurgatio sic
respondet quemadmodum habemus for-
mam præsentis loci. Utinam magis nemi-
nem obiurgare necesse sit, hoc enim melius:
Sed quoniam in multis offendimus omnes,
mihi tacere non licet, cui ex officio incum-
bit peccantes arguere, magis autem viget car-
itas. Quod si arguero, & fecero quod meum
est, illa autem increpatione procedes minime, quod
suum est, faciat, neque id, ad quod missi illa,
sed revertatur ad me vacua tamquam iacu-
lum feriens, & resiliens, quid me animi tunc
habere putatis fratres? Nonne angor, nonne
torqueor? Et ut mihi usurpent aliquid ex
verbis magistris (quia de sapientia non pos-
sum) prorsus coarctor è duobus, & quid eli-
gam nefeso, placeat mihi in eo quod lo-
quutus sum, quoniam quod debui feci: an pe-
nitentiam agere super verbo meo, quia
quod volui, non recepi. Volui nimirum pe-
tere hollem, & eripere fratrem: & non
fecerit sic, magis autem contrarium accidit.
Nam læsi animam, & culpam auxi. Siqui-
dem accessit & contemptus. Nolunt audire
te, inquit, quia nolunt audire me. Vides
quæ maiestas contemnitur? Non te putes
me solum sprevisse, Dominus loquutus est.
Et quod dixit Propheta, dixit & Apostolis:
Qui vos spernit, ait, me spernit.

Luc. 10 Non sum Propheta, non sum Apostolus:
& Propheta tamen, & Apostoli (audeo dicere)
vice fungor: & quibus non a quo meritis,
eorum implicor curis. Etsi ad meam multam
confusionem, etsi ad grande periculum mihi
super cathedram Moysis, sedeo: cuius tamen
non vendico mihi vitam, nec experior gratiam.
Quid tamen? Num ideo cathedra non de-
ferretur, quoniam occupata est ab indigno?
Etiam si Scribæ & Pharisæi in ea sedeant,
inquit, quæ dicunt, facite. Per-
rumque etiam impatientia contemptui iu-
gitur, ita ut aliquis non solum non curet cor-
rigi obiurgatus, sed in super obiurganti in-
dignè.

dignetur more phrenetici manum medici repellentis. Mira peruersitas. Medicanti irascitur, qui non irascitur sagittanti. Est enim
Ps. 10. a qui sagittat in obscuro rectos corde, qui & teipsum nunc sagittauit ad mortem, & in illū non commoueris? Mihi indignaris, qui sanū te fieri cupio? Irascimini, inquit, & nolite peccare, si peccato irasceris, non solum mihi me peccas, sed & quod peccaras, exterminas. Nunc vero, & peccatum retines medicamentum respuendo, & peccare apponis irratiōnabiliter irascēdo, & est supra modum peccans peccatum. Aliquoties additur, & impudentia, vt nō modo impatienter ferat, quod corripitur, sed etiam id, vnde reprehēditur, impudenter defendat. Hoc plane desperationis. Frons, inquit, mulieris meretricis facta est tibi, & noluisti erubescere. Et ait: Auferetur zelus meus à te, vltra non irascer tibi. Solo auditu contremisco. Sentis ne quanti periculi quantiq; horroris, & tremoris, res sit peccati defensio? Dicit iterum: Ego quos amo, arguo & castigo. Si ergo te zelus deseruit, & amor. Nec eris amore dignus, qui indignus castigatione censeris. Vides quia tūc magis irascitur Deus, cum non irascitur: Misereamur impio, inquit, & non discet facere iustitiam. Misericordiam hanc ego nolo. Super omnem iram misericordia ista, sepiens mihi vias iustitiæ. Satius profecto mihi, iuxta Prophetæ consiliū, apprehendere disciplinam, ne quādo irascatur Dñs, & peream de via iusta. Volo irascaris mihi pater misericordiarum, sed illa ira qua corrigis deuium, non qua extrudis deuiā. Illud tua nobis benigna animaduersio parit, hoc formidolosa nutrit dissimulatio. Non enim cum nescio, sed cum sentio te iratum, tunc maxime confido propitium: etenim cum iratus fueris, misericordiam recordaberis. Deus, inquit, tu propitius fuisti eis, & visciscens in omnes adinventiones eorum. Ad Moysen loquitur, & Aaron atque Samuelem, quos modo pramiserat, & hoc vocat propitiatiōnem, quod corū Deus non pepercit excessibus: I nunc tu ergo, atque hanc tibi excludito in æternum, defendendo errorem, & accusando correctionē. An non istud est malum dicere bonum, & bonū malum? An non ex hac odiosa impudentia pullulabit mox impenitentia, mater desperationis? Quem enim pœniteat super bono, quod putat? Væ illis, inquit. Væ illud æternum est. Aliud est quemquam tentari à propria concupiscen-

tia abstractum, & illectum, & aliud sponte appetere malum tamquam bonum, ad mortem quasi ad vitam male securum properare. Pro huiusmodi dico malle aliquādo tacuisse, & dissimulasse, quod agi perperam deprehendi, quā ad tantam reprehēdisse perniciem. Dicās, forsā mihi, quod bonum meum ad me reuertatur, & quia liberaui animam meam, & mundus sum à sanguine hominis cui annunciaui, & loquutus sum, vt auerteretur à via sua mala, & viueret. Sed etsi innumera talia addas, me tamen minime ista consolabuntur, mortem filij intuentem. Quasi verd meam illa reprehensione liberationem quesierim, & non magis illius. Quæ enim mater etiam si omnem quam potuit curam, & diligentiam ægrotāti filio adhibuisse se sciat, si demum frustratam se viderit, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente propterea vnquam à fletibus temperauit? Et illa quidem hoc pro morte temporali, quanto magis me pro morte æterna mei filij manet vtique ploratus, & vlulatus multus, etiam si nihil mihi conficius sum quo minus annunciauerim illi: Vides etiam à quantis è regione malis, & se, & nos liberat, qui correptus mansuetè respondet, verecundè acquiescit, modestè obtemperat, humiliter confitetur? Huic ego animæ in omnibus me profitear debitorem, huic me ministrum, & seruum tamquam dignissimæ Dñi mei Sponsæ, & quæ reuera dicere possit. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suū Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis ascendens, perfusus circumquaque vicinis regionibus, ipsū quoque regium accubitum grata suauitate respergat. Est nardus humilis herba, quam & calidæ ferūt esse naturæ hī qui herbarum vires curiosius explorarunt: & ideo per hanc videor mihi non inconuenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere, sed quæ sancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea sanè dico, quoniam est humilitas quam nobis veritas parit, & non habet calorem, & est humilitas quam caritas format, & inflāmat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cogitatione consistit. Etenim tu si temetipsum intus ad lumen veritatis, & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices: non dubito quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamuis necdū fortasse id esse patiaris

in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere iterim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Nā si veritatis ipsius, quæ te tibi veraciter atque salubriter demonstravit, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore fuisses: voluisses proculdubio, quod in te est, eandē de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatem habere cognoscis. Sanè quod in te est dixerim, quoniam plerumque non expedit innotescere omnibus omnia, quæ nos fecimus de nobis, atque ipsa veritatis caritate, & caritatis veritate vetamur palam fieri velle, quod noceat agnoscenti. Alioquin si priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium veritatis inclusum, cui dubium est minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum, vel honorem? Vides igitur non esse id ipsum, hominem de seipso non altum iam sapere veritatis lumine redargutum, & humilibus sponte consentire, munere caritatis adiutum. Illud enim necessitatis est, hoc voluntatis. Semetipsum exinaniuit, inquit, formam serui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinaniuit, ipse humiliavit, nō necessitate iudicij, sed nostri caritate. Poterat nimitum vilem se, & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & nō iudicio, qui talem se obtulit qualem esse nesciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id est, voluntate. Itaque necessitatem exclusit, qui voluntatē confessus est. Non enim quomodo ego, vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore, & contemptu, dignos omni extremitate, & inferioritate, dignos etiam supplicijs, dignos plagis: non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus est, quia voluit tamquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Propterea dixi hanc voluntariæ humilitatis speciem, non redargutione veritatis, sed caritatis intra nos infusione creari: quia cordis est, quia affectionis, quia voluntatis: an verò recte, tu iudica. Itemque etiam hoc tuo æque examine tur iudicio, digne ne eandem Domino assignarum, quem caritate conitat exinanitum, caritate minoratum ab Angelis, caritate parentibus subditum, caritate Baptistæ mani-

bus inclinatum, caritate carnis infirma passum, caritate postremo morti obnoxium, cruce in gloriam existisse. Sed & hoc vnum adhuc tui sit considerare arbitrij, rectene etiam hanc ipsam humilitatem ita caritate calentem, herba humili, & calida, id est narundo putauerim designatam. Et si ita cuncta probaueris, (probabis enim rationi manifestissimæ acquiescens, tunc si iam apud te, ipsum humiliatus es necessaria illa humilitate quam scrutans corda, & renes, veritas, sensibus ingerit animæ vigilantis.) adhibe voluntatem & fac de necessitate virtutem, quoniam nulla est virtus sine conuenientia voluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis aliter apparere foris, quam te inuenis intus. Alioquin time ne de te ipso legas: Quoniam dolose egit in conspectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Pondus, inquit, & pondus abominatio est apud Deum. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud te ipsum veritatis trutinā ponderatus, & foris alterius pretij mentis: eius maiori te pondere vendis nobis quam ab ipsa accepisti? Time Deum, & noli hanc rem pessimam facere: vt quem humiliat veritas, ex-tollat voluntas: hoc enim est resistere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquiesce Deo, & sit voluntas subdita veritati, nec tantum subdita, sed & deuota. Nonne Deo, inquit, subiecta erit anima mea: Et parum est esse subiectum Deo, nisi sis & omni humanæ creaturæ propter Deum: siue Abbati, tamquam præcellenti, siue Prioribus, tamquam ab eo constitutis. Ego plus dico, subdere paribus, subdere & minoribus. Sic enim decet nos, inquit, omnem implere iustitiam. Vade, & tu ad minorem si vis in iustitia esse perfectus, defer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc enim faciens, trahes & ipse ad te Sponsæ sermonem quem dicit: Quia nardus mea dedit odorem suum. Odor deuotio est, odore bona opinio, quæ ad omnes peruenit, vt Christi sis bonus odor in omni loco, spectabilis omnibus, amabilis omnibus. Non potest hoc ille humilis quem veritas ad humilitatem cogit, quoniam sibi habet illam, & exire non patitur, vt passim foris redeat: Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem vt pote qui non sponte neque libenter se humiliat: Sponsæ vero humilitas tamquam nardus spargit odorem suum, amore calens, deuo-

Phil. 2.

a

L

Matth.

11. d

Pf. 35.

Pro. 21

Pf. 61.

Matth

3. d

A

deuotione vicens, opinione redolens. Spon-
sæ humilitas volūtaria est, perpetua est, fru-
ctifera est. Odor eius, nec reprehensione ex-
terminatur, nec laude; Audierat: Pulchræ
sunt genæ tuæ sicut turturis, & collum tuum
sicut monilia. Acceperat, & repromissionem
ornatus aurei, & nihilominus tamen cum
humilitate respondet: & quanto maiorem
se audit, tanto humiliat se in omnibus. Non
gloriatur in meritis, nec inter laudes suas
humilitatis obliuiscitur, quam & humiliter
confitetur sub nardi nomine. Ac si voce
virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti
conscia sum ad tantam dignationem, ni-
si quod respexit Deus humilitatem ancil-
læ suæ.

vno, perseuerantes vnanimiter in oratio-
ne cum mulieribus, & Maria matre Iesu,
& fratribus eius. Nonne tibi videtur reue-
& fratribus eius. Nonne tibi videtur reue-
ra, tunc temporis nardum paruulæ, & tre-
pidanti Sponsæ dare odorem suum? Deni-
que cum factus est repente de cælo sonus,
tamquam aduenientis spiritus vehemētis.
& repleuit totam domum vbi erant seden-
tes: an non merito paupericula tunc dicere
potuit: Cum esset rex in accubitu suo, nar-
dus mea dedit odorem suum? Patuit pro-
certo omnibus in loco manentibus, quam
gratus humilitatis, & quam beneplacitus
odor ascenderat, cui mox tam copiosa, &
gloriosa remuneratione responsum est. Ce-
terum illa non ingrata beneficii fuit. Audi
enim quomodo mox repleta deuotione pa-
rat se ad omnia mala perferenda pro no-
mine eius. Nam sequitur: Fasciculus myr-
rhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea
commorabitur. Infirmas mea (quam nos-
tis) non sinit ulterius progredi. Hoc so-
lum dico: quia tribulationum amaritudi-
nes sub myrrhæ nomine dicit se subire pa-
ratam amore dilecti. Reliquum capituli,
aliàs prosequemur, si tamen exortus à
vobis Spiritus sanctus affuerit, qui nos intel-
ligere faciat verba Sponsæ, quæ ipse in spi-
rando formauit, sicut nouit illius cuius ip-
se spiritus est, laudibus conuenire, sponsi
Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui
est super omnia Deus benedictus in sæcu-
la. Amen.

*Qualiter consideratio passionis, & laborum
Christi facit Sponsam, id est animam
pergere illam inter prospera, &
aduersa huius mundi.
Sermo XLIII.*

Fasciculus myrrhæ dilectus meus
mihi, inter vbera mea commora-
bitur. Ante rex, modo dilectus.
Ante in accubitu regio, modo in-
ter Sponsæ vbera. Magna humilitatis vir-
tus, cui etiam Deitatis maiestas, tam fa-
cile se inclinat. Cito reuerentiæ nomen
in vocabulum amicitie mutatum est: &
qui longe erat, in breui factus est prope.
Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi.
Myrrha amara res, dura, & aspera, tribu-
lationem significat. Ea sibi dilecti causa
imminere prospiciens, gratulabunda id
loquitur, confidens se omnia viriliter su-

Cāt. 1. c

Cāt. 1. d

B

Pp. 112.

Cāt. 1. d

Pp. 11. a

Ab. 2. a

C

Ibidem.

Cant. 1.

Cāt. 1. d

Aff. 5. g bituram. Ibant, inquit, gaudentes discipuli à conspectu Concilij, quia digni habitus sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Propterea denique non fascem, sed fasciculum dilectum dicit, quod leue præ amore ipsius ducat quidquid laboris imminuat, & doloris. Bene fasciculus, quia paruulus

Rom. 8. natus est nobis. Bene fasciculus, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis.

E Id enim, inquit, quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modo est fasciculus mirrhæ. An non fasciculus cuius iugum suauis est, & onus leue? Non quia leue in se (nec enim leuis passionis asperitas, mortis amaritudo) sed leuis tamen amanti. Et ideo non ait tantum: fasciculus mirrhæ dilectus meus: sed mihi, inquit, que diligo, fasciculus est. Unde & dilectum nominat, mōstrans dilectionis vim omnium amaritudinum superare molestiam, & quia fortis est vt mors dilectio. Et vt scias non in se illam, sed in Domino gloriam, neque de propria virtute, sed de Domino a iustorio præsumere fortitudinem, dicit illum inter vbera sua commoraturū,

Cant. 1. d cui secura decantet: Etiam si ambulauero in medio vimbæ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Memini me in vno superiorum sermonū duo Sponse vbera cōgratulationem distinxisse atque compassionem, iuxta Pauli doctrinam, dicentis: Gaudeate cum gaudentibus, flete cum fientibus. Quia verò inter aduersa, & prospera veritans, nouit vtrobique periculum non deesse, medium huiuscemodi vberum suorum vult habere dilectum, cuius aduersus vtraque cōtinua protectione munitam, nec læta extollant, nec tristitia deiciant. Tu quoque si sapis, imitaberis Sponse prudentiā, atque hūc mirrhæ tam carum fasciculum de principatu tui pectoris, nec ad horam patieris auelliam, amara illa omnia que pro te pertulit, semper in memoria retinēs, & assidua meditatione reuolueas: quo possis dicere & tu: Fasciculus myrrhæ dilectus me⁹ mihi, inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea cōuersione pro aceruo meritorum, que mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curauis, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantiliū illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, infidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitū que in salutem nostri generis silua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.

tibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantiliū illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, infidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitū que in salutem nostri generis silua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.

Vbi sanè inter tot odoriferæ myrrhæ huius ramusculos minime prætermittendā putauit etiam illam myrrham, qua in cruce potatus est, sed neque illā qua vnctus est in sepultura. Quatū in prima applicuit sibi meorum amaritudinem peccatorum: in secūda futuram incorruptionē mei corporis dedicauit. Memoriam abundantix suauitatis hodie cruciatu quoad vixero. In æternū nō

obliscat miseracionēs istas: quia in ipsis viuificatus sum. Has olim sanctus Dauid cum lacrymis requirebat. Veniant mihi, inquit, miseracionēs tuæ, & viuā. Has & alius quidam sanctorum cū gemitu memorabat dicens: Misericordiæ Domini multæ, quā multi reges, & Prophete voluerunt videre, & non viderunt, & audire, & nō audierunt. Ipsi laborauerunt, & ego in labores eorum introiui. Ego mellis myrrham, quā illi plantauerunt. Mihi hic salutaris fasciculus seruatus est. Nemo tollet eum à me, inter vbera mea commorabitur. Hæc meditari dixi sapientians, in his iustitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi in terdum potus salutaris amaritudinis ex his rursus suauis vnctio cōsolationis. Hæc me erigunt in aduersis, in prosperis reprimunt, & inter læta tristitiaque vitæ presentis via regia incedenti, tutum præbēt vtrobique decatum, hincinde mala imminentia propulsando. Hæc mihi conciliant mūdi iudicem, tum tremendū potestatibus mirem humilemque, figurant, dum non solū placabilem, sed & imitabilem representant eum, qui inaccessibilis est principatibus, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis: hæc in corde semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo admodum familiaria, sicut apparet: hæc mea sublimior interim philosophia, scire Iesum, & hunc crucifixum. Non requiro, si-

Pf. 144

Pf. 118

Ibidem

G

Psal. 22. cui secura decantet: Etiam si ambulauero in medio vimbæ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Memini me in vno superiorum sermonū duo Sponse vbera cōgratulationem distinxisse atque compassionem, iuxta Pauli doctrinam, dicentis: Gaudeate cum gaudentibus, flete cum fientibus. Quia verò inter aduersa, & prospera veritans, nouit vtrobique periculum non deesse, medium huiuscemodi vberum suorum vult habere dilectum, cuius aduersus vtraque cōtinua protectione munitam, nec læta extollant, nec tristitia deiciant. Tu quoque si sapis, imitaberis Sponse prudentiā, atque hūc mirrhæ tam carum fasciculum de principatu tui pectoris, nec ad horam patieris auelliam, amara illa omnia que pro te pertulit, semper in memoria retinēs, & assidua meditatione reuolueas: quo possis dicere & tu: Fasciculus myrrhæ dilectus me⁹ mihi, inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea cōuersione pro aceruo meritorum, que mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curauis, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantiliū illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, infidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitū que in salutem nostri generis silua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.

Rom. 1. 1 Gaudeate cum gaudentibus, flete cum fientibus. Quia verò inter aduersa, & prospera veritans, nouit vtrobique periculum non deesse, medium huiuscemodi vberum suorum vult habere dilectum, cuius aduersus vtraque cōtinua protectione munitam, nec læta extollant, nec tristitia deiciant. Tu quoque si sapis, imitaberis Sponse prudentiā, atque hūc mirrhæ tam carum fasciculum de principatu tui pectoris, nec ad horam patieris auelliam, amara illa omnia que pro te pertulit, semper in memoria retinēs, & assidua meditatione reuolueas: quo possis dicere & tu: Fasciculus myrrhæ dilectus me⁹ mihi, inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea cōuersione pro aceruo meritorum, que mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curauis, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantiliū illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, infidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitū que in salutem nostri generis silua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.

Fasciculus myrrhæ dilectus me⁹ mihi, inter vbera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea cōuersione pro aceruo meritorum, que mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter vbera mea collocare curauis, collectum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primum videlicet infantiliū illarum necessitatum. Deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, infidiarum in colloquendo, postremo periculorum in falsis fratribus, conuictorum, sputorum, colaphorum, subannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similitū que in salutem nostri generis silua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.

cut sponsa vbi cubet in meridie, quem latus amplector mea inter vbera commorantem. Non requiro vbi pascat in meridie, quem intueor Saluatorem in cruce. Illud sublimius, istud suauius, vel paratius. Panis illud, hoc lac. Hoc viscera reficit paruulorum hoc replet vbera matrum, & ideo inter vbera mea commorabitur. Hunc & vox dilectissimi, tam dilectum fasciculum colligite vobis, hunc medullis inserite cordis, hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis, ne portantes & non odorantes, & onus premat, & odor non erigat. Memento, quia accepit eum Simeon in vlnis suis. Maria gestauit in vtero, fouit in gremio, Sponsa sibi inter vbera collocauit. Et ne quid prætermittam, factum est verbum in manu Zachariæ Prophetæ, necnon & quorundam aliorum. Arbitror & Ioseph virum Mariæ super genua frequenter illi arripisse. Hi omnes ante se cum habuerunt, & nullus retro. Exemplo ergo sint vobis, vt & vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis, quem portatis, pro certo videntes angustias Domini, leuius vestras portabitis, ipso auxiliante Ecclesiæ Sponso, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

Quod vir Ecclesiasticus debet esse pius in corrigendo mansuetos, & econuerso durus, & austerus contra asperos & obstinatos, quando ipsi delinquent. Ser. XLIIII.

Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Si dilectus in myrrha, multo magis in botri suauitate. Ergo Dominus meus Iesus myrrha mihi in morte, botrus in resurrectione, seipsum mihi saluberrimum temperauit in potum, in lacrymis in mensura. Mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, vt peccatis mortui iustitiæ viuamus. Ita que tu si peccata luxisti, bibisti amaritudinem. Si autem iam respirasti in spem vitæ, vita sanctorum mutata est tibi myrrhæ amaritudo in vinum, quod lætificat cor hominis. Et fortassis hoc illud significauerit, quod Saluatori oblatum est in cruce vinum myrrhatum, & ideo noluit bibere, quoniam istud sitiebat. Tu ergo post myrrhæ (vt dixi) amaritudines,

vinum iucunditatis experies, haud temere, & ipse dicere poteris. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi: Engaddi duplicem habet interpretationem, & vni ambæ intellectui seruiunt. Dicitur namque fons hœdi, & baptisma gentium, lacrymasq; peccantium aperte designat. Dicitur & oculus tentationis, qui lacrymas æquæ fundat, & tentationes, quæ minime inquam desunt vitæ hominis super terram, prospiciat. Sed & populus gentium, qui ambulabat in tenebris, nunquam per se laqueos tentationum agnoscere, ac per hoc nec euadere potuit, donec per gratiam illius qui illuminat cæcos, recepit oculos fidei, donec venit ad Ecclesiam, quæ habet oculum tentationis, donec se tradidit viris spiritualibus instruendum, qui illuminati spiritu sapientiæ, suo & experimento docti, possunt veraciter dicere, quia non ignoramus astutias diaboli, & cogitationes eius. Ferunt in Engaddi arbusculas balsami crescere, quæ in modum vinearum ab indigenis excoluntur, & inde forsitan vineas appellauit. Alioquin quid faceret botrus Cypri in vineis Engaddi? Quis vniquam botros de vineis in vineas transportauit? Solut siquidem vinum vbi deest aliunde euehi, non vbi adest. Ergo vineas Engaddi dicit plebis Ecclesiæ, quæ habet balsami liquorem spiritum mansuetudinis, in quo paruulorum adhuc in Christo teneritudinem blandè fouet, & dolores pœnitentium consolatur. Sed & si quis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, vir ecclesiasticus qui huius spiritum iam accepit, curabit huiusmodi mox instruere in eodem spiritu lenitatis, considerans seipsum, ne & ipse tentetur. In hoc typo quotquot baptizandi sunt, etiam corporaliter Ecclesia oleo materiali vngere cõsuevit: Quia verò vulnera illius, qui incidit in latrones, & iumento corporis pij Samaritani Ecclesiæ est deportatus in stabulum, non in solo oleo, sed in vino simul, & oleo sanitatem recipiunt: necessarium habet spiritualis medicus etiam vinum feruidi zeli cum oleo mansuetudinis, cui sane conuenit non modo cõsolari pusillanimes, sed & corripere inquietos. Si enim viderit illum qui vulneratus est, id est, qui peccauit, blâdis, aut lenibus hortamentis, quæ in cum prærogata sunt, minime emendatum, magis autem forte etiam abutentem sua mansuetudine, & patientia negligentiorem fieri, & in peccato

Cãt. I. a

I sãi. g. a

K

Luc. 10.

f

I sãi. g. a

suo etiã securius obdormire: frustrato tam
 suauium oleo monitorum, oportebit sanẽ
 mordacioribus vti medicamentis, & vinum
 compũctionis infundere, duris videlicet cũ
 eo increpationibus atque inuestionibus a-
 gere, & si causa requirit, & duritia tanta est,
 etiam censurę ecclesiasticę baculo percelle-
 re contemptorem. Sed vnde illi hoc vinum?
 Nec enim in vineis Engaddi vinum inue-
 nitur, sed oleum. Querat ergo in Cypro,
 nam illa insula ferax est vini, & vini optimi,
 tollensq; inde sibi ingentem botrum, quem
 olim exploratores de Israel in veste ferebãt
 chorum Propheticum præcedentem, & sub-
 sequentem Apostolicum, medium autẽ Ie-
 sum pulchro schemate figurantes. Hunc
 ergo botrum accipiens sibi dicat: Botrus
 Cypri dilectus meus mihi. Vidimus bo-
 trum, videamus qualiter zeli vinum expri-
 matur ex eo. Etenim si peccanti homini
 homo peccator minime indignatur, sed magis
 euasi quendam ei suauissimi balsami ro-
 rem sudãs pium exhibet compassionis affe-
 ctum hoc scimus vnde venit, & iam audi-
 stis, sed non aduertistis forsitan. Dictum
 namque est, quod ex consideratione sui ip-
 sius cuique veniat mansuetum esse ad om-
 ne, dum homo consilio sapientissimi Pau-
 li, vt pie condescendere sciat præoccupatis
 in peccato, cõsiderat seipsum, ne & ipse tere-
 tur. An nõ hinc denique amor proximi ra-
 dicem trahit, de quo in lege mandatur.
 Diliges proximum tuum sicut teipsum? Ex
 intimis sanẽ humanis affectibus primordia
 ducit sui ortus fraterna dilectio, & de insi-
 tra homini ad seipsũ naturali quadã dulce-
 dine tamquã de humore terreno sumit pro-
 culdubio vegetationem, & vim, per quam
 spirãte quidem gratia desuper, fructus par-
 turit pietatis: vt quod sibi anima naturaliter
 appetit, naturæ consorti, id est alteri ho-
 mini iure quodam humanitatis vbi poterit,
 & oportuerit, non existimet denegandum,
 sed sponte ac libens impartiat. Inest ergo
 naturæ si peccato nõ obsolescat, istiusmodi
 gratiæ & egregiæ quasi suauitatis liquor, vt
 molliorem magis ad compatiendum peccã-
 tibus quam ad indignãdum asperiozem se-
 se sentiat, & exhibeat. Verum quia iuxta sa-
 pientis sententiam, muscæ morituræ exter-
 minant hoc suauitatis vnguentum, & mini-
 me habet in se natura vnde id reparat sibi
 semel amissũ, sentit se dolenda mutatione
 corrucere in illud quod veraciter ait Scriptu-

ra: Proni sunt sensus hominis, & cogita-
 tiones in malum ab adolescentia. Non bo-
 na adolescentia, in qua filius iunior portio-
 nem sibi paternę substantiæ postulat seque-
 strari, & bonum incipit velle diuidere quod
 in cõmune dulcius possidetur, & habere so-
 lus quod participatione non minuitur, par-
 titione amittitur. Denique omnia, inquit,
 bona sua dissipauit, viuẽdo luxuriosẽ cũ me-
 retricibus. Quenã hæ meretricis? Vide ne
 ipsæ sint quæ exterminãt suauitatis vnguẽ-
 tum, carnales videlicet concupiscentiæ, de
 quibus saluberrime Scriptura te admonens.
 Post concupiscentias, inquit, tuas nõ eas. Et
 merito morituræ deseribit Sapiens: quoniã,
 & mundus transit, & concupiscentia eius.
 His ergo dum satisfacere singulariter volu-
 mus, boni nos socialis atque communis sin-
 gulari suauitate priuamus: Hæ prorsus mus-
 cæ sordidæ, & pungentes, quæ in nobis de-
 corem naturæ scõdant, mentem curis & fo-
 licitudinibus lacerant, socialis gratiæ suauitatem
 exterminant. Hinc homo iunior
 filius appellatur, quod natura quodã insen-
 satæ lubrico adolescentiæ deprauata, om-
 nem virilis maturitatis ac sapientiæ succum
 amiserit, at versus in asperum arente animo
 præter se vniuersos despiciat, factus sine affe-
 ctione. Igitur ab ineunte adolescentia ista
 pessima atque miserima, proni sunt sensus
 hominis, & cogitationes in malum, & natu-
 ra ad indignandum quam ad compatiẽdum
 paratior. Inde homo tamquam omninõ
 exutus hominem, in quo vult sibi cum opus
 habet ab hominibus subueniri, non vult
 ipse hominibus opus habentibus subuenire.
 Magis autem iudicat, spernit, irridet
 homo homines delinquentes peccator, non
 considerans seipsum, ne & ipse tentetur.
 A quo malo minimẽ per se (vt dixi) natu-
 ra resurget, neque recuperabit oleum in-
 genite mansuetudinis, quod semel est ex-
 terminatum in ea. Verum tamen quod non
 potest natura, potest gratia. Quem ergo
 hominum vnctio spiritus miserata, persun-
 dere denuo sua benignitate dignabitur: is
 continuo reuertetur in hominem, in super
 & aliquid melius à gratia, quam à natura
 recipiet. In fide, & lenitate, sanctum faciet
 illum, & dabit illi non oleum, sed balsamum
 in vineis Engaddi. Nec enim dubiũ,
 ex fonte hœdi profuere charismata melio-
 ra, cuius vtique vnctio hædos vertit in ag-
 nos, & de sinistra trãsfert in dextrã pecca-
 tores,

L

Gal. 1. 10

Gal. 6. 10

Luc. 10.

M

Ecc. 10

Luc. 15.

Ecc. 18

1. 10. 2. 1

A

tores, abundantius quidem ante perfusus vn
Rem. s. d ctione misericordie, vt vbi abundauerunt
 B delicta, superabundet & gratia. An non ve-
 re videtur tibi rediisse quodammodo is ho-
 mo in hominem, qui animi secularis ferita-
 te deposita, & recuperata etiam cum fenore
 gratia humanæ vnctione mansuetudinis,
 quam in ipso musca carnalium cupiditatu
 penitus exterminarant, de suo quem gestat
 homine (imo qui ipse est) & materia sum-
 mit, & formam miserandi hominibus alijs,
 ita vt tamquam feralem quendam ritum
 exhorreat, non solum cuiquam facere ho-
 minum, quod pati ipse nolit, sed etiam non
 facere omnia omnibus quæcumque sibi fie-
 ri velit? En vnde oleum. Vinum vnde? Profe-
 ctò ex botro Cypri. Et enim si amas Domi-
 num Iesum toto corde, tota anima, tota
 virtute tua, nunquid si videris eius iniurias,
 contemptumq., ferre vllatenus equo ani-

*De duplisi pulchritudine animæ, & qualiter
 anima loquitur ad Dei verbum, & ver-
 bum ad animam, & quæ sint eorum
 lingua. Sermo XLV.*

Ecce tu pulchra es amica mea, ecce *Cant. s.*
 tu pulchra: oculi tui columbarum. d
 pulchra optime ex amore Sponsæ
 præsumptio, ex amore indignatio
 Sponsi. Hoc rei exitus probat. Etenim
 præsumptionem correptione, correptionem
 emendatio, emendationem remuneratio
 sequuta est. Adest dilectus, amouetur ma-
 gister, rex disparet, dignitas exiit, reue-
 rentia ponitur. Cedit quippe fastus vbi in-
 ualefcit affectus. Et sicut quondam quasi a-
 micus ad amicum Moyses loquebatur, &
 Dominus respondebat: ita & nunc inter ver-
 bum, & animam, ac si inter duos vicinos fa-
 miliaris admodum celebratur cõsualatio. **D**
 Nec mirum. Ex vno amoris fonte vtique
 influit diligere inuicem, confoueri pariter.
 Ergo dulciora, melle volant hinc inde verba,
 mutui in se totius suauitatis feruntur aspe-
 ctu sancti indices amoris. Denique is illam
 amicam nuncupat, pulchram pronunciat,
 pulchram iterat, eadem ab illa vicissim reci-
 piens. Nec otiosa iteratio, quæ amoris con-
 firmatio est, & fortassis aliquid innuit requi-
 rendum. Quæramus geminam animæ pul-
 chritudinem, hoc enim mihi videtur innue-
 re. Decor animæ humilitas est. Non à me ip-
 so hoc dico, cum propheta prior dixerit: *Pf. 50. b*
 Aspergès me hyssopo, & mundabor: humili
 herba, & pectoris purgatiua, humilitatem
 significans. Hac se post grauem lapsum rex,
 & propheta: lauari confidit, & sic niueum
 quendam innocentia recuperare cãdorem.
 Verum in eo qui grauiter peccauit, etsi aman-
 da, non tamen admiranda humilitas. At si
 quis innocentiam retinet, & nihilominus
 humilitatem iungit: nonne is tibi videtur
 geminum animæ possidere decorem? Sancta
 Maria sanctimoniam non amisit, & humi-
 litatè non caruit. Et ideo concupiuit rex *Pf. 44. c*
 decorem eius, quia humilitatem innocen-
 tia sociauit. Denique respexit, inquit humi-
 litatem ancillæ suæ. Ergo beati qui culta-
 diunt vestimenta sua munda, videlicet sim-
 plicitatis, & innocentia, si tamen & deco-
 rem induere humilitatis adiiciant. Profecto
 audiet, quæ huiusmodi inuenitur: Ecce tu
 pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Vti-
 nam, vel semel dicas animæ meæ Domine **E**

Isai. 4. a
Pf. 77. g
Pf. 118. dices cum Dauid: Tabescere me fecit zelus
 meus: quia oblii sũt verba tua inimici mei.
Pf. 68. b Et cum Domino: Zelus domus tuæ comedit
 me. Vinum est ergo feruidissimus zelus iste,
 expressum de botro Cypri, & calix inebrians

Deut. 4. Christi amor. Denique Deus noster ignis
Thr. 1. d consumens est; & propheta ignem dicebat
 de excelso missum in ossibus suis, eo quod
 diuino amore flagraret. Habens itaque ex
 fraterno oleum mansuetudinis, & ex Diui-
 no amore vinum emulationis, securus acce-
 de ad sananda vulnera illius qui incidit in
 latrones, pijsissimi Samaritani optimus in-
 itator, securè quoque dicit, & tu cum Spon-
 sa. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vi-
 neis Engaddi: hoc est, zelus iustitiæ amor di-
 lecti mei mihi in affectibus pietatis. Et de
 hoc satis. Nam & infirmitas mea pãsan-
 dum indicit, sicut & sapè facit, ita vt plerũ-
 que cogar imperfectas, vt ipsi scitis relin-
 quere disputationes, res iduaq. capitulorum
 in diem alterum referuare. Sed quid? Ego in
 flagella paratus sum, sciens me adhuc longe
 recipere imparia meritis. Vapulem sanè, va-
 pulem vna male operans, si fortè verbera in
 me impingantur, fortassis miserebitur fla-
 gellato, qui bonum in me nõ inuenit, quod
 remuneret Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus
 Dominus hostis, qui est super omnia Deus
 benedictus in secula. Amen.

C
Cant. 1. d
Pf. 37. d

Ps. 133. Iesu: Ecce tu pulchra es. Utinam mihi humilitatem custodias. Nam primam vestem ego male seruavi. Seruus tuus sum ego. Nec enim audio profiteri amicum, qui testimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi si semel audiam. Sed quid si & hoc in questione sit? Scio quid faciam, venerabor amicam seruus, cumulatim in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad vocem Sponsi tantam nihilominus pulchritudinem admiraris. Quis scit si saltem ex hoc inuenturus sum gratiam in oculis amicæ, vt gratia ipsius, & ipse inueniar inter amicos? Denique amicus Sponsi stat, & gaudium gaudet propter vocem Spõsi. En vox eius in auribus dilectæ, audiamus, & gaudeamus. Ad sunt sibi, loquuntur pariter, stemus simul, nulla nos huic subducatur colloquio seculi cura, nulla illecebra corporis. Ecce, inquit, tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Ecce, admirantis vox est, reliquum laudis. Merito admiranda, cui sanctitas amissa humilitatem non attulit, sed & seruata admisit. Merito pulchra repletur cui neutra defuit pulchritudo. Rara auis in terris, aut sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimonia non excludi, & ideo beata, quæ vtramque retinuit. Denique probatum est, nihil sibi conscia est, & correptionem non abnuat. Nos & cum magna delinquimus, vix ferimus reprehendi: hæc autem equo animo audit cõtra se amaritudines, nihil peccans. Nam si desiderat videre claritatem Sponsi, quid mali est? magis & laudis est, & tamen increpata pœnitentiam agit, & dicit. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Hoc est: Sufficit mihi, nolo iam scire nisi Iesum, & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens suscipit penitentis affectum, & quæ non habet vnde pœniteat, habet tamen, vt pœniteat. Cur ergo, inquis increpata est, si nihil mali fecit. Sed enim audi nunc dispensationem, & prudentiam spõsi: Sicut Abrahæ olim obedientia sane tentata est, ita & nunc humilitas sponsæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: Nunc cognoui, quod timeas Deum, sic & huic modo quasi sub alijs verbis dicitur: Nunc cognoui quòd humilis sis. Hoc enim est quod ait: Ecce tu pulchra es. Et ideo præconium iterat, vt gloriæ sanctitatis additum signet humilitatis decorem. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra,

Nunc cognoui quòd pulchra sis, non solum ex meo amore, sed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, sicut ante dicebam, sed pulchram simpliciter factor, non vtique pulchram ex comparatione, non cum distinctione, non ex parte. Et addit: Oculi tui columbarum. Aperte ad hoc commendatur humilitas. Ad hoc siquidem respicit, quòd illa reprehensa de alta inquisitione sua, continuo non cunctata est ad simpliciora descendere, ita vt diceret, Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Multum profecto distat inter vultum gloriæ, & fasciculum myrrhæ: & ideo magnum humilitatis insigne, inde huc acquiescere reuocari. Ergo oculi tui columbarum. Iam, inquit non ambulas in magnis, neque in mirabilibus super te, sed instar simplicissimæ volucris contenta es simplicioribus, nidificans in foraminibus petræ, meis vulneribus immorans, & libenter ea, quæ sunt de me dumtaxat incarnato & passio, oculo intuens columbino. Aut certè quia in specie auis huius Spiritus sanctus apparuit, spiritualis magis quàm simplex in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et si hoc placeat, oportet referas capitulum præsens ad id quod paulo ante sodales murenulas ei facere aureas promiserunt, non intendentes (vt tunc docui) ornare aures corporis, sed informare auditum cordis. Potuit itaque fieri, vt fide quæ est ex auditu, corde amplius mundato ad videndum quod ante non poterat, instructor redderetur.

Et quoniam de acceptis murenulis in visu acutione ad intelligentiam spiritualem visa est profecisse: placuit sponso, cui temper (quod in se est) placet magis videri in spiritu: & annumerans id quoque eius laudibus, ait: Oculi tui columbarum. Iam me (inquit) intueri in spiritu, quia spiritus ante faciem tuam Christus Dominus. Et habes vnde id possis, quia oculi tui columbarum. Ante nõ habebas, & ideo reprimenda fuisti: sed nunc copiam habeto viuendi, quia oculi tui columbarum, id est, spiritua es. Non sane copiam quam perebas, nec enim vi modo adhuc ad illam potes, sed quæ tamen interim sufficere possit. Sanè ducenda es de claritate in claritatem: & propterea vide vt potes modo, & cum plus poteris, plus videbis. Nõ puto fratres, non puto mediocrem hanc neque communem esse omnibus visionem,

Ibidem

G
Ibidem
Ps. 130.

H

cti

et si sit inferior illa qua videndus est in futuro. Denique ex his qua sequuntur aduertite. Sequitur enim: Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher. Vides quam in excelsis stat, & in subline mentis verticem extulit, quæ vniuersitatis Dominum quadam sibi proprietate vendicit in dilectum. At tēde enim quomodo non simpliciter dilecte, sed dilecte mi inquit, vt proprium designaret. Magna visio prorsus, de qua ista in id fiducia & auctoritatis excreuit, vt omnium Dominum, Dominum nesciat, sed dilectū. Existimo enim nequaquā hac vice eius sensibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quascumque corporearum similitudines infirmitatū. In his namque iuxta prophetam non erat species neque decor. Hæc autem cum intuita nunc pulchrū decorūq. pronunciat, in visione meliori illum sibi apparuisse significans. Ore enim ad os (sicut quōdam cum sancto Moyse) loquitur cum Sponsa, & palam, non per ænigmata & figuras Deum videt. Talem denique ore pronunciat, qualem & mente conspicitur, visione plane sublimi & suauī. Regem in decore suo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, sed vt dilectum. Viderit eum sane quis super solum excelsum & eleuatum, & alius facie quoque ad faciem sibi apparuisse testatus sit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte esse apud Sponsam quoddam ibi visus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim habes: Vidi Dominum selementem super solum excelsum & eleuatum. Et item: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Sed si ego Dominus, inquit, vbi est timor meus? Quod si illis facta est reuelatio cum timore: quia vbi Dominus, ibi timor: ego profecto si optio daretur, tanto libentius tantoq. charius Sponsæ amplecterer visionem, quanto in meliori affectione, quæ est amor, factam aduerto. Nam timor pœnam habet, perfecta autem caritas foras mittit timorem. Multum sane interest apparere terribilem in consilijs super filios hominū, & apparere speciosum forma præ filijs hominum. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Verba ista plane amorē resonant, non timorem. Sed fortē ascendunt cogitationes in corde tuo, & quaris dubius apud te dicens: Qua ratione verba verbi facta ad animam referuntur: & rursus animæ ad verbum, vt illa audierit vocem loquentis sibi, & perhibentis quoddam pulchra

fit, vicissimq. idem præconium suo mōx reddiderit laudatori? Quomodo possunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbum loquitur. Itemq. anima non habet vnde loquatur, nisi os corporis sibi verba formauerit ad loquendum. Bene quaris, sed attende spiritum loqui, & spiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quoties proinde audis, vel legis verbum atque animam pariter colloqui, & se inuicem intueri, noli tibi imaginari quasi corporeas intercurre voces, sicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi sit in huiusmodi cogitandum. Spiritus est verbum, spiritusq. anima, & habent linguas suas quibus se alterutrum alloquatur, præsenteq. indicent. Et verbi quidem lingua fauor dignationis eius, animæ verò deuotionis feruor. Et lingua est anima, atque infans quæ hanc non habet, & non potest ipsi vllatenus sermocinatio esse cum verbo. Ergo huiusmodi linguam suam cum verbum mouet volens ad animam loqui, non potest anima non sentire. Viuis est enim Sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingēs vsque ad diuisionem animæ & spiritus. Et rursus cum suā animam mouet, verbum latere multo minus poterit, non solum quia vbique est presens, sed propter hoc magis quoddam nisi ipso stimulante, deuotionis lingua minimè ad loquendum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, pulchra es, & appellare amicam, infundere est vnde & amet, & se præsumat amari. Ipsi verò verbum vicissim nominare dilectum, & fateri pulchrum, quoddam amat & quod amatur, sine fictione & fraude ascribere illi, & mirari dignationem, & stupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius, dilectio eius, & ideo maior quia præueniens. Medullis proinde cordis & intimarum vocibus affectionū tãto amplius atque ardentius clamat sibi diligendum, quanto id prius sensit diligens quam dilectum. Itaque loquutio verbi infusio doni, responsio animæ cū gratiarum actione admiratio. Et ideo plus diligit, quoddam se sentit in diligendo victam: & ideo plus miratur, quæ præuentam agnoscit. Vnde non contenta est semel dicere pulchrum, nisi repetat & decorum, eminetiā decoris illa repetitione designās. Aut certe in vtraque Christi substantia dignum expressit omni admiratione decorē, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quam pulcher

Cant. r. d

Isai. 33.

Isai. 6. a

Reg. 22. d

Gen. 32.

g

Ps. 65. a

Ps. 44. a

K

Heb. 4. 5

L

pulcher es Angelis tuis Domine Iesu in forma Dei, in die æternitatis tuæ in splendoribus sanctorum ante Luciferum genitus, splendor & figura substantiæ patris, & quidem perpetuus minimèq. fucatus candor vitæ æternæ. Quam mihi decorus es Domine mi in ipsa tui huius positione decoris. Et enim vbi te exinanisti, vbi naturalibus radijs lumen indeficibilis exiisti, ibi pietas magis emicuit, ibi caritas plus effulsit, ibi amplius gratia radiauit. Quam clara mihi oris stella ex Iacob, quam lucidus flos de radice Iesse egrederis, quæ iucundum lumen in tenebris visita sti me oriens ex alto. Quæ spectabilis, & stupèdus etiam virtutibus supernis in conceptu de spiritu, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluentis, in coruscationibus miraculorum, in reuektionibus sacramentorum. Quam denique rutilans post occasum sol iustitiæ de corde terræ resurgis, quam formosus in stola tua demum rex gloriæ in alta cælorum te recipis. Quomodo non pro his omnibus omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi? Hæc ergo similiaq. puta in dilecto inuentem sponsam aduertisse cum diceret:

Mt. 24.

Isai. 11.

Luc. 1. 2

Ps. 34. b

M Neque hæc sola, sed insuper aliquid proculdubio de naturæ decore superioris, quod nostrum omnino præteruolat intuitum, & effugit experimentum. Ergo iteratio vtriusque decore substantiæ designauit. Audi deinde quomodo tripudiat ad aspectum affatiquè dilecti, & coram ipso nuptiali carmine quæ amoris sunt gratulabunda decantat. Sequitur enim. Lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Sed seruemus recetiori principio Sponsæ cantilenam, vt & nos de quiete facti alacriores, liberius exsultemus, & letemur in ea, ad laudem & gloriam Sponsi ipsius Iesu Christi Domini nostri qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amè.

Cant. 1.

d

De statu & compositione totius Ecclesie, & quomodo per actiuam vitam qua sub obedientia agit, peruenitur ad contemplatiuam. Ser. XLVI.

Cant. 1.

2

Lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Epithalamium canit, cubile & thalamos pulchro sermone describens. Sponsum

inuitat ad requiè. Hoc. n. melius quiescere, & cū Christo esse. Necessarum autem exire ad lucra propter saluandos. Vt nunc oportunitate (vt putat) inuenta, ornatum nūciat thalamū, lectulumq. velut digito monstrās, dilectū (vt dixi) inuitat ad requiem, & cum cunctibus in Emaus cordis ardorem non sustinens, ad mentis pertrahit hospitium, secum pernoctare compellit, & cum Petro loquitur: Domine bonus est nos hic esse. Iam quid spiritualiter ista contineant, requiramus. Et in Ecclesia quidem lectum in quo quiescit, claustra existimo esse & monasteria in quibus quiete à curis viuunt sæculi, & sollicitudinibus vitæ. Atque is lectus floridus demonstratur, cum exemplis & institutis patrum tamquam quibusdam beneolentibus respersa floribus fratrum conuersatio & vita resulget. Porro domos populares conuentus intellige Christianorum, quod hi qui in sublimitate positi sunt, Christiani vtiq. vtriusque ordinis principes, quasi tigna parietes iustis impositis legibus fortiter stringunt, ne sua quisque lege vel voluntate viuentes, tamquam parietes inclinati, & maceria depulsa discedant à semet ipsis, & sic omnis structura ædificij corruens dissipetur. Laquearia verò quæ à tignis firmiter pendunt, & domos insigniter ornant, puto bene instituti cleri mansuetos, & discipulatos mores, riteq. administrata officia designare. Quomodo namque stabūt ordines clericorum, & administrationes eorū, si nō principum tamquam tignorum beneficio & munificentia sustententur, & protegantur potentia? Quos autem tigna cedrina, & cypressina laquearia describunt, natura absque dubio habet in his speciebz lignotum quod congruat præfatis ordinibus. Et cedrus quidem quoniam imputribile est, nec non & odoriferum atq. proceritatis lignū, satis indicat quales oporteat assumi viros in vices tignorum. Ergo validos & constantes necesse est esse eos qui super alios ordinantur, nec non & longanimes in spe, atque ad superna mentis verticem attolentes, qui et bonum fidei suæ & conuersationis vbique odorem spargentes, dicere cūm Apostolo possint: Christi. n. bonus odor sumus Deo in omni loco. Cypressus item boni atq. odoris, & imputribile similiter lignum incorruptæ vitæ & fidei et quemuis de clero debere esse demōstrat, vt merito decori domus ac laqueariū ornatu deputetur.

A

Ps. 61. b

B

2. Cor.

2. d

Pf. 92. a Scriptum est enim: Domū tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum. Vbi sanē & sanctimonix decus, & inefficētis gratix expressa perseverantia est. Oportet ergo virum qui ad ornāmētum & decorē afflūmitur domus, bonis ornatum moribus esse, & quamvis semper ipse sit intus, bonū tamen testimoniū habere & ab his qui foris sunt. Sunt & alia in natura lignorum horum competentia his quæ spiritualiter differuntur, sed breuitatis causa prætereo. Notandum verò pulchrè omnē Ecclesiæ statum breui vno versiculo comprehēsum, auctoritatem scilicet prælatorum, cleri decus, populū disciplinam, monachorum quietem. In horum profusus, cum resēdēt omnia, Sācta mater Ecclesia cōsideratione lætatur, & tunc ea quoque offert intuenda dilecto, cum ad eius tamquā omnīū auctoris refert omnia bonitatem, nihil sibi ex omnibus tribuens. Nam quod ait noster, & nostrarū, nō vsurpationis est signū, sed dilectionis, quod nimix videlicet fiducia caritatis, nihil eius quem valde diligit, à se æstimet alienū. Nec enim se sponsi contubernio, aut quietis eius putat arcendam consortio, quæ semper nō quæ sua, sed quæ illius sunt quærere cōstituit: & hæc causa cur sibi & sponso simul, siue lectulum, siue domo ausa sit pronunciare cōmunes. Dixit enim, lectulus noster, & tigna domorum nostrarum, & laquearia nostra: audacter se in possessionem associas cui iunctam non dubitat in amore. Non ita illa quæ propriæ volūtati nondum abrenūciavit, sed per se iacet, per se habitat: magis autem non per se, sed cum meretricibus luxuriosè viuendo conuersatur, concupiscentias loquor carnis, cum quibus dissipat bona sua, & portionem substantiæ quam sibi diuidi postulauit.

Ceterum tu qui has Spiritus sancti voces audis vel legis, putasne aliqua horum quæ dicuntur, valeas applicare tibi, ac de felicitate Sponsæ quæ hoc amoris carmine ab ipso spiritu canitur, aliquid recognoscere in temetipso, ne dicatur & tibi quia vocē eius audis, & non scis vnde veniat, aut quo vadat? En fortè appetis & ipse cōtēplationis quietem, & bene facis, tantum ne obliuiscaris flores quibus lectulū Sponsæ legis aspersum. Ergo cura & tu tuum similiter circumdare bonorum floribus operum, virtutum exercitio tamquam flore fructum, sanctum otium præuenire. Alioquin delicato satis

otio dormire volens, si nō exercitatus quiescere appetas; & Lix fecunditate neglecta, solis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & præposterus ordo est ante meritum exigere præmium, & ante laborem sumere cibum, cum dicat Apostolus: Qui non laborat non manducet. A mandatis tuis intellexi, inquit, vt scias nisi obedientiæ mandatorū cōtēplationis gustū penitus nō debere. Non igitur putes de propriæ amore quietis, sanctæ obedientiæ actibus, seniorum traditionibus præiudicium vllatenus faciendum. Alioquin non dormiet tecum sponsus in lecto vno, illo præsertim quem tibi pro obedientiæ floribus, cicutis atque viticis inobedienciæ aspersisti. Propter quod non exaudit orationes tuas, vocatusq. non veniet. Nec enim dabit inobedienti copiam sui tantus obedientiæ amator, vt mori quā non obedire maluerit. Sed neque approbat tuæ cōtēplationis inane otium qui dicit per prophetam: Laboraui sustinens: significans tempus quo exul cælo, & patria summx quietis, operatus est salutem in medio terræ. Magis autem vereor, ne te quoque in uoluat formidolosa illa sentētia ita intonās in perfidiam Iudæorum: Neomenias vestras & sabbatū, & festiuitates alias non feram. Item: kalendas vestras & sollempnitates vestras odit anima mea, facta sunt mihi molesta. Et lugebit super te propheta, & dicit: Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata eius. Cur enim q̄ dilectus repudiat non irrideat inimicus? Miror valde impudētiam aliquorum, qui cum omnes nos sua singularitate turbauerint, sua impatientia irritauerint, sua cōtumacia & rebellione cōtempserint, sua inobediencia coinquinauerint, audent nihilominus ad tā foedū concupiscentiæ suæ lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuitare. At cū extēderitis, ait, manus vestras, auertā oculos meos: & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quid enim? Lectulus non est floridus, magis autem & putidus est, & tu illuc regem gloriæ trahis? Ad paulandū hoc facis, an ad causandū? Centurio vetait illum intrare sub tectū suū propter suam indignitatem, cuius tamen fides in vniuerso reddet Israele: Eui ad te compellis intrare tantorum fordens spurcicia vitiorum? Clamat Apostolorum princeps: Exi à me Domine, quia homo peccator sum: & tu dicis intra ad me Domine, quo.

2. Thes. 3. c
Pf. 118. a

Iero. 6. c

Thron. 1. c

E.

Matth. 8. b

Luc. 5.

Pf. 92. a

Mat. 1. d

Luc. 15.

1. Pet. 3 quoniam sanctus sum? Omnes, inquit vna-
nimes in oratione estote, fraternitatē dili-
1. Ti. 2. b gite. Et vas electionis, Leuantes puras ma-
nus, ait, sine ira, & disceptatione. Videsne
quomodo concordet sibi, & eodem spiritu
de pace, & tranquillitate animi (quam habe-
re debet ille qui orat) loquantur princeps
Apostolorum, & Doctor gentium. Perge er-
go tu tota die expandere ad Deum manus
tuas qui fratres tota die molestas, vnanimita-
tatem impugnas, ab vnitare te separas: Et

Apo. 9. a

F

quid me vis facere, inquis? Profecto vt primo
quidē emundes conscientia ab oī inquina-
mēto iræ, & disceptationis, & murmuris,
& liuoris, & quidquid omnind aduersari co-
gnoscitur, aut paci fratri, aut obedientiæ se-
niorū, de cordis habitaculo eliminare festi-
nes. Deinde etiā circū dare tibi flores bono-
rū quorumcumque actū, & laudabiliū stu-
diorū atque odoramēta virtutū, id est, que-
cumque sunt vera, quæcumque pudica, que-
cumque iusta, quæcumque sãcta, quæcumque
amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua
virtus, si qua laus disciplinæ. Hæc cogitare,
in his exerceri curato. Ad istiusmodi securè
vocalis Sponsum, quoniam cum introduce-
ris eum, veraciter dicere poteris & tu, quia
lectulus noster floridus, redolente uniuersum
conscientia pietatē, sed pacē, sed mansuetu-
dinē, sed iustitiã, sed obedientiam, sed hilari-
tatē, sed humilitatem. Et de lectulo quidem
sic. Domum vero Dei spiritualem seipsum
quisque agnoscat, qui tamē iam non in car-
ne ambulet, sed in spiritu. Templum enim
Dei, ait, sanctum est, quod estis vos. Curate
ergo fratres, spirituali huic ædificio (quod vos
estis) ne forte cum in superiora proficere ce-
perit, vacillet, & corruat si lignis fortibus
non fuerit subnixum, & colligatum, curate
inquam illi tigna dare impuitribilia, & im-
mobilia, timorem videlicet Domini illum
castum qui permanet in sæculum sæculi: pa-
tientiam, de qua scriptum est, quia patien-
tia pauperum non peribit in finem, longani-
mitatem quoque quæ sub quouis structu-
ræ pondere inflexibilis perseverans in infi-
nita sæcula vitæ beatæ protenditur, saluato-
re loquente in Euangelio. Qui perseveraue-
rit vsque in finem, saluus erit. Magis autem
super omnia caritatem quæ nunquam ex-
cidit, quia fortis est inquit, vt mors dile-
ctio, dura sicut infernus æmulatio. Studete
deinde his tignis substernere, & alligare li-
gna alia aequè pretiosa, & pulchra, cui tamē

illa ad manum fuerint in opus laquearum
ad decorem domus, sermonem scilicet sapi-
tiæ, siue scientiæ prophetiam, gratiam cura-
tionum, interpretationem sermonum, & ce-
tera talia quæ magis noscitur sane apta or-
natiui, quam necessaria fore salutis. De his
præceptum nō habeo, consilium autem do.
Quoniam quidem istiusmodi ligna constat
& laboriosè quæri & difficile inueniri & pe-
riculosè elaborari (nã, & rara ea præsertim
his tēporibus terra nostra producere repe-
ritur) consulo sanè, & moneo nō multope-
re ista requiri. Magis autē ex lignis alijs la-
quearia præparari quæ etsi minus appareat
splendida, nō minus tamen valida esse pro-
bantur, insuper & facilius possidentur, & tu-
tius. Vtinam, & mihi illorum suppetat co-
pia lignorū, quibus hortus Spōsi Ecclesia co-
piosa densatur, pax, bonitas, benignitas, gau-
diū in Spiritu sancto, miserere in hilaritate,
tribuere in simplicitate, gaudere cū gauden-
tibus, flere cū flentibus. An non tu illum do-
mum (quod ad laquearia spectat) abunde q-
ornatam censeas, quam talibus lignis inspe-
xeris sufficienter compositæ, tabulatam?
Domine dilexi decorem domus tue, semper
da mihi ligna hæc queso, quibus tibi semper
ornatum exhibeam thalamum conscientiæ,
conscientiæ dico, & meæ, & alterius. His cō-
tentus ero, erunt, & qui meo in hac re con-
silio acquiescere volent, quia & te puto fore
cōtentū, cetera sãctis Apost. & viris Aposto-
licis derelinquo. Sed & vos dilectissimi, tam-
etsi illa ligna nō habeatis, nihilominus tam-
en si hæc habetis, cōfidite, nihilominus cū
omni fiducia accedite ad lapidem summū,
angulare, electū, pretiosum, nihilominus
super fundamētum Apostolorū, & Prophe-
tarum, & ipsi tamquam lapides viui super-
ædificamini domos spirituales, sacerdotum
sanctum, offerre spirituales hostias accepta-
biles Deo per Iesum Christum Spōsum Ec-
clesiæ Dominum nostrū, qui est super om-
nia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Ro. 12. c

Pf. 25. b

II

1. Cor. 3

d

Templum enim Dei, ait, sanctum est, quod estis vos. Curate ergo fratres, spirituali huic ædificio (quod vos estis) ne forte cum in superiora proficere ceperit, vacillet, & corruat si lignis fortibus non fuerit subnixum, & colligatum, curate inquam illi tigna dare impuitribilia, & immobilia, timorem videlicet Domini illum castum qui permanet in sæculum sæculi: patientiam, de qua scriptum est, quia patientia pauperum non peribit in finem, longanimitatem quoque quæ sub quouis structuræ pondere inflexibilis perseverans in infinita sæcula vitæ beatæ protenditur, saluatore loquente in Euangelio. Qui perseverauerit vsque in finem, saluus erit. Magis autem super omnia caritatem quæ nunquam excidit, quia fortis est inquit, vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio. Studete deinde his tignis substernere, & alligare ligna alia aequè pretiosa, & pulchra, cui tamē

Psal. 9.

Matth.

10. c

De triplici flore, scilicet virginitatis, martyrii, & bonæ operationis: & de deuotione habenda circa diuinum officium. Sermo XLV II.

EGo flos campi, & lilium conual-
lium. Ad hoc respicere puto quod
Sponsa de resperis lectulum flori-
bus commendarat. Ne enim sibi
flores ascriberet illos quibus lectulus deco-
ratus,

Cat. 3.

ratus, & venustatus thalamus videbatur, infert Sponsus se esse florem campi, nec de thalamo sane prodire flores, sed de campo, & suo munere & sui participatione fieri quod retinet, & quod redolet. Ne quis ergo exprobrare illi posset & dicere: Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? ipse dicitur suæ sicut ambitiosus amator, ita informatior benignus, pie illi dignanterque demonstrat cui nitorem de quo gloriabatur, ac sua uolentiam, lectuli debeat deputare. Ego flos campi, inquit, de me est quod gloriaris. Saluberrimè admonemur & ex hoc loco quia nequaquam gloriari oportet, & si quis gloriatur, in Domino gloriatur. Et secundum litteram istud.

Nunc iam seruemur, ipso de quo loquimur adiuuante, spiritualem qui in ea tegitur intellectum. Et primo aduerte nunc mihi trifarium quendam floris statum, in campo, in horto, in thalamo, ut post hoc etiam illud facilius compertum fiat, cur se potissimum campi florem elegerit appellare. Et in campo quidem & in horto oritur flos, in thalamo autem minime: redolet & lucet in eo, nõ tam erectus & stans ut in horto vel campo, sed plane iacens tamquã qui illatus sit, non innatus. Propterea & necesse est sane reparare frequenter & semper recetiores apponere flores, quod diu odor suum minime retineat nec decorem. Quod si (ut in alio sermone præfatus sum) lectulus respersus floribus conscientia est bonis referta operibus, videt certe ut similitudo feruetur, nequaquam sufficere semel vel secundo operari quod bonum est, nisi incessanter addas noua prioribus, quatenus seminans in benedictionibus, de benedictionibus & metas. Alioquin iacet & marcet flos boni operis, atque in breui omnis ex eo & nitor exterminatur & vigor, si non alijs atque alijs superne pietatis actibus continuè reparetur. Hoc in thalamo. In horto autem nõ ita, sed neque in campo similiter. Ex se. n. semel productis floribus assidue subministrant unde diu in ipsis decus ingenitum perseueret. Differunt tamen & ipsi inter se, quod hortus quidem ut floreat hominum manu & arte excolitur, capus verò ex semetipso naturaliter producit flores, & absq. omni humana diligentia adiutorio. Putasne iam tibi videris aduertere quisnam ille sit campus, nec sulcatus vomere, nec de fossis sarca-

lo, nec fimo impinguatus, nec manu hominis feminatus: venustatus tamen nihilominus nobili illo flore, super quem constat reuquietuisse spiritum Domini? Ecce, inquit, Gen. 27. odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Necdum speciem suam ille flos agri induerat, & iam dabat odorem suum, quando eum ut hoc præ gaudio exclamaret, præsentit spiritu, corpore marceus sanctus & senex Patriarcha, caligans visu, sed odoratu sagax. Non se proinde debuit florem thalami protestari, qui flos est perpetuo vigens, sed neque ite horti, ne humano videtur opere generatus. Pulchre autè & conuenientissime, Flos campi sum, ait, qui & absque humana industria prodijt, & semel procedenti nulla est deinceps dominata corruptio, ut sermo impleatur quem dixit: Non dabis sanctum tuum videre corruptio nem. Sed si placet accipe & aliam huius rationem (ut arbitror) non spernem. Jam. Non enim sine causa sanè multiplex spiritus à sapiète describitur, nisi quod sub vno litteræ cortice diuersos plerumque sapientiæ intellectus tegere consuevit. Itaque iuxta præfaram de floris statu partitionem, flos est virginitas, flos martyrium, flos actio bona. In horto virginitas, in campo martyriũ, bonum opus in thalamo. Et bene in horto virginitas, cui familiaris verecundia est fugitans publica, latibulis gaudens, patiens disciplina. Denique in horto flos clauditur, qui in campo exponitur, spargiturq. in thalamo. Et habes: Hortus conclusus, fons signatus. Quod utique claustrum pudoris signat in virgine, & inuolata custodiam sanctitatis: si tamen talis fuerit quæ sit sancta corpore & spiritu. Bene item in campo martyr, dum martyres ludibrio omnium exponuntur, spectaculũ facti & Angelis & hominibus. Nonne illorum miseranda vox est in Psalmo: Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt? Bene quoque in thalamo actio bona, quæ conscientiam & quietam facit & tutam. Post bonum denique opus securius in contemplatione dormitur, & tanto quis fiducialius sublimia intrueri & inuestigare aggreditur, quanto sibi conscius est minime se propria amore, quietis caritatis operibus defuisse. Et hæc omnia secundum aliquid Dominus Iesus.

Ipse flos horti, virgo, virga virgine generatus, Idem flos campi, martyr, martyrum corona,

M

01. 201

01. 11. 11

Ps. 118. 6

L

Cant. 4. b

1. Cor.

Ps. 78. a

corona, martyrij forma. Denique foras ciuitatem eductus est, extra castra passus est, in ligno eleuatus est, spectandus hominibus, subsannandus ab omnibus. Ipse item thalami flos, speculum & exemplum totius beneficentiae, quemadmodum ipse Iudaeis pro-

M
10ã. 10. f testatus est dicens: Multa bona opera ostendi vobis ex parte meo. Et item Scriptura de

Act. 10 f eo: Qui pertransiit, ait, benefaciendo & sanando omnes. Si igitur hæc tria Dominus, quæ fuit causa, vt è tribus se campi florem maluerit appellare? Profecto vt eam ad tolerantiam animaret, cui nouerat imminere (siquidem vellet pie viuere in Christo) persecutione pati. Id se ergo libentius proficetur ad quod potissimum vult habere sequacem: atque hoc est quod aliàs dixi, quoniam semper & illa appetit quietem, & ille incitat ad laborem, denuncians ei quod per multas tribulationes oportet intrare in regnum caelorum. Vnde cum noua in terris Ecclesia nouiter desponsata, sibi redire ad patrem disponderet, dicebat ei: Venit hora vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Item: Si me, ait, persequuti sunt, & vos persequentur. Potes & tu in Euangelio multa colligere huic denunciationi malorum perferendorum similia.

Act. 14.
d Ego flos campi, & lilium conuallium. Illa ergo monstrante lectulum, ille vocat ad campum, ad exercitium prouocat. Nec putat quidquam persuasibile fore illi ad inuadendum certamen, quam si seipsum certantis aut exemplum proponat, aut præmium.

10ã. 16.
d Ego flos campi. Sanè vtrumuis in hoc sermone intelligi datur, vel quod i sit videlicet pugnantis forma, vel quod gloria triumphantis. Vtrumque es inhi Domine Iesu, & speculum patiendi, & præmium patientis. Vtrumque fortiter prouocat, ac vehementer accendit. Tu do. es manus meas ad prælium, exemplo virtutis tuæ, tu caput meum post victoriam tua coronas præsentia maiestatis, siue quia pugnantem te spectro, siue quia te exspecto non solum coronante, sed & coronam: in vtroque mirabiliter tibi me allcis: vterque funis violentissimus ad trahendum. Trahe me post te, libenter te sequor, libentius fruor. Si sic bonus es Domine sequentibus te, qualis futurus es consequentibus? Ego flos campi: Qui diligit me, veniat in campum, non refugiat mecum, & pro me inire certamen, vt possit dicere: Bonum certamen certavi. Et quoniam nõ super

Cant. 2. a bi vel arrogantes, sed humiles potius qui de se presumere nesciunt, martyrio idonei sunt, addit se etiam lilium esse conuallium, id est, humilium coronam, specialè gloriam futuræ exaltationis ipsorum huius eminentiæ floris designans. Erunt namque cum omnis valis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & tunc candor ille vitæ æternæ lilium plane non collium sed cõuallium apparebit. Iustus germinabit sicut lilium, inquit. Quis iustus nisi humilis? Denique cum se manibus Baptistæ serui Dominus inclinaret, & ille expauesceret maiestatem: Sine, inquit, sic enim decet nos implere omnem iustitiæ consummationem profecto iustitiæ in humilitatis perfectione constitutæ. Iustus ergo humilis, iustus conuallis est. Et si humiles inuēti fuerimus, germinabimus, & nos sicut lilium, & florebitus in æternū ante Dominum. An non verè vel tunc maxime se lilium conuallium comprobabit, cum reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ? Nõ ait corpus nostrum, sed corpus humilitatis nostræ, vt huius lilij miro & sempiterno candore solos significet humiles illustrandos. Et hæc dicta sint pro eo quod spõsus se florem campi, & lilij esse cõuallij protestatus est. Iam etiam quid de sua consequenter carissima protestetur, bonum esset audire, sed hora nõ patitur. Ex regula namque nostra nihil operi Dei præponere licet. Quo quidem nomine laudum sollempnia quæ Deo in oratorio quotidie persoluuntur, pater ideo Bernardus voluit appellari, vt ex hoc clarius aperiret quã nos operi illi vellet esse intentos. Vnde vos moro dilectissimi iudè semper ac strenuè Diuini interesse laudibus. Strenuè quidem, vt sicut reuerenter, ita & alacriter Domino assistans, nõ pigri, nõ somnolenti, non oseritantes, non parentes vobis, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus muliebre quiddã balba de hare sonantes, sed virili (vt dignum est) & sonitu & affectu voces Sancti spiritus depromentes. Purè verò vt nil aliud dum psallitis cogitetis. Nec solas dico vitandas cogitationes vanas, & otiosas: vitanda sunt, & illa illa aut taxat hora & illo loco quas officiales fraues pro cõmuni necessitate quasi necessariè frequenter admittere cõpelluntur. Sed ne illa quæ post profecto accipere tunc cõsuluerim, quæ fortè paulo ante in claustro

1. Tim. 6. e

Cant. 1. a

1. Tim. 6. e

Isai. 40.

Matt. 3.

B

Claustro sedentes in codicibus legeratis, qualia & nunc me viva voce differente ex hoc auditorio Spiritus sancti recetia reportatis. Salubria sunt, sed minimè illa salubriter inter psallendum reuoluitis. Spiritus enim sanctus illa hora gratum non recipit quidquid aliud quam debes, neglecto eo quod debes, obtuleris. Cuius semper facere voluntatem ad eius voluntatem ipso inspirante possimus gratia & misericordia Sponsi Ecclesie Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

De laude reciproca qua fit inter Sponsam, & Sponsam: & qualiter per umbram Christi intelligatur corpus, & fides eius.
Sermo XLVIII.

Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Nō bonae filiae quae pungunt. Attende pessimum germen eius, cui maledictum est terrae nrae.

Cum inquit, colueris eam, spinas & tribulos geminabit tibi. Donec ergo in carne est aīa, inter spinas profecto versatur, & necesse est vt patiatur inquietudines tētionum, tribulationumq. aculeos. Quod si liliū est ipsa iuxta Sponsi verbum, videat quā vigilē sollicitamq. esse oporteat super custodia sui, septa vndique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel leuissimā spinā sustinet vllatenus punctionem floris teneritudo, sed mox vt modicè premitur, perforatur. Sentis quam merito necessarieq. hortetur nos Propheta seruire Dño in timore, & item Apostolus cum timore nihiloominus, & tremore nostram ipsorū operati salutem? Tenebant nimirum proprio experimento huius sententiae veritatem, vtpote amici Sponsi, qui minimè prorsus ambigerent, & ad suas animas pertinere quod dicitur? Sicut liliū inter spinas sic amica mea inter filias. Denique vnus eorum, Conuersus sum, ait in erumna mea dum configitur spina. Bene confixus, qui conuersus exinde est. Bene pungeris si compungeris. (multi cum sentiunt poenam corrigunt culpam) & talis dicere potest; Conuersus sum in erumna mea, dum configitur spina. Spina culpa est, spina pena est, spina falsus frater, spina vicinus est malus. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. O candens liliū, d' tener & decate flos, increduli & subuersores sunt tunc, vide quomodo caute am-

bules inter spinas. Plenus est mūdus spinis: In terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt. Versari in his, & minimè laedi, Diuinā potētia est, non virtutis tuae. Sed confidite, inquit, quia ego vici mundum. Et si igitur vndique tibi intendi prospicias tribulationum tamquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum, neque formidet, sciens quia tribulatio operatur patientiā, patientiā probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri quomodo inter spinas vigēt, & nitent. Si fenum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic custodit, quanto magis amicam, & Sponsam suam carissimam? Denique custodit Dñs omnes diligentes se. Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Non mediocris titulus profecto virtutis, inter prauos viuere bonum, & inter malignantes innocentiae retinere candorem, & morum lenitatem: magis autem si his qui oderunt pacem, & pacificum, & amicū ipsi se exhibeas inimicis. Id planè tibi similitudinē datam de lilio iure quodam proprietatis specialiter vēdicabit, quod ipsas vtiq. pungentes se spinas candore proprio illustrare, & venustare non cessat. An non proinde liliū tibi videtur, implere quodam modo euangelij perfectionem, qua orare iubemur pro calumniatibus, & persecutibus nos, benefacere his qui oderunt nos? Ergo & tu fac similiter, & erit anima tua amica Dñi, & laudabit te de te dicens: Quia sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Sequitur: Sicut malus inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios. Reddit Sponsa praecōnij vicem cōmendanti se Sponso, a quo laudari est laudabilem fieri, & quē laudare intelligere, & admirari laudabilem. Et sicut eminenti flore figurata à Sponso laus eius est: ita è regione & ex excellenti ligno, ipsa illius singularem gloriam eminentiamq. demonstrat. Mouet tamen me de ligno hoc, non tantae esse excellentiae videatur, quā aliqua ceterorum, & ideo minus dignè assumi in opus similitudinis, vtpote quod non sufficiat laudis vicem implere. Sicut malus inter ligna siluarū, sic dilectus meus inter filios. Denique nec Sponsa magni estimasse videtur, quae hoc in lignis siluarum tantum afferre curauit, nimirū sterilibus, nec fructus humano vidui aptos ferentibus. Cur ergo omnis melioribus, & nobilioribus lignis hu-

est ad formandum Sponsi praconium? Ita ne ad mensuram laudem recipere debuit, qui ad mensuram spiritum non accepit? Hæc nempe data de illa arbore similitudo? facit vt videatur habere superiorem, qui patrem non habet. Quid dicemus ad hæc? Factorem parua laus, quoniam parua laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus & laudabilis nimis sed paru? Dominus & amabilis nimis, paruulus vtique qui natus est nobis. Ergo non maiestas attollitur hic, sed commendatur humilitas, dignaque rationabiliter quod infirmum, & stultum est Dei, hominum fortitudini, & sapientiæ antefertur. Ipsi sunt namque ligna siluestria & infructuosa, quoniam secundum Prophetam, Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Sicut malus inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios. Vna inter ligna siluarum Dñs Iesus arbor faciens fructum, secundum hominem sanè etsi prælatuſ hominibus, sed ab Angelis minoratus. Miro etenim modo, & Angelis sese factus caro subiecit, & Angelos sibi manens Deus subiectos retinuit: Denique videbitis (inquit) Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis, qui in vno eodemque hoīe Christo Iesu, & infinitatem foueant, & stupeant maiestatem. Quia ergo Sponsa id dulcius quod se imminuit, sapit libentius attollit gratiam, præfert misericordiam, stupet dignationem. Libet proinde hominē inter homines admirari, non inter Angelos Deum, tamquam malus inter ligna excellit siluarum, & non planè inter hortorū plantaria. Nec putat minui laudes, vbi de consideratione infirmitatis pietatis bonitas exaltatur. Quo enim iuxta aliquid à laudibus temperat, eo item iuxta aliquid magis laudat, minus prosequens gloriam dignitatis, vt gratia dignationis emineat. Sicut ergo Apostolus quod stultum, & infirmum est Dei, sapientius fortiusque dicit esse hoībus, sed non Angelis, & sicut Propheta speciosum prædicat forma præ filiis hominum, & non præ Angelis: sic ista certè in eodem spiritu loquens sub typo fructiferæ arboris siluestriumque lignorū hoc loco efferre voluit hominem Deum super omnem gratiā hominum, non autem super excellentiā Angelorum. Sicut malus inter ligna siluarum sic dilectus meus inter filios. Et bene inter filios, quia cum esset vnicus patris sui, multos

illi, & absque iuidia filios acquirere studuit, quos non confunditur vocare fratres, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Iure autem præponitur vniuersis adoptatis per gratiam is qui per naturam filius est. Sicut malus inter ligna siluarū, sic dilectus meus inter filios. Merito sicut malus quæ instar fructiferæ arboris, & vmbra refrigerij habet, & fert fructum optimum. An non verè fructiferum lignum, cuius flores fructus honoris & honestatis? Denique lignum vitæ est apprehendentibus eum. Non comparantur huic omnia ligna siluarum: quia etsi sunt arbores pulchræ, & magnæ quæ opem ferre videantur orando, munitione, docendo, exemplis iuuando, solus tamen Dei sapientia Christus lignū est vitæ, solus panis viuus qui de celo descendit, & dat vitam mundo. Ideo ait: Sub vmbra eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Merito eius desiderauerat vmbra, de quo & refrigerium esset, & refectionem pariter acceptura. Nam cetera quædam siluarum ligna etsi vmbra solatij habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis. Vnus est enim vitæ auctor, vnus mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus, qui dicit Sponsæ suæ: Salus tua ego sum. Non Moyses (inquit) dedit vobis panem hunc de celo, sed pater meus dat vobis panem de celo verum. Propterea ergo Christi potissimum desiderauerat vmbra, quod solus sit qui non solum ab æstu refrigerat, vitiorum, sed & replet delectatione virtutū: Sub vmbra eius quem desideraueram sedi. Vmbra eius, caro eius, vmbra eius, fides. Mariæ obumbravit proprii filij caro, mihi Domini fides: quæquam & mihi quoque quomodo non obumbrat caro, qui in mysterio manduco eam? Et sancta nihilominus virgo fidei & ipsa experta est vmbra, cui dictum est: Et beata quæ credidisti. Sub vmbra eius quem desideraueram sedi. Et Propheta: Spiritus (inquit) ante faciem nostram Christus Dñs, in vmbra eius viuimus inter gentes. In vmbra in gentibus, in luce cum Angelis. In vmbra sumus, quamdiu per fidem ambulamus, & non per speciem. Et ideo iustus in vmbra, qui ex fide viuūt. At qui viuūt ex intellectu, beatus est: quia non in vmbra iam, sed in lumine. Iustus erat Dauid, & ex fide vinebat cum dicebat Deo: Da mihi intellectum vt discam mandata tua, & viuam: sciens futurum K fidei

Rom. 8. 2
Cant. 2. 4
H
Ioan. 6. 1
Cant. 2. 4
1. Tim. 2. 6
Ioan. 6. 4
Cant. 2. 4
Luc. 1. 4
Thren. 4. 4
Ps. 111. 1

fidei intellectum, intellectui reuelandum
 lumen vitæ, & luminis vitam. Prius est ve-
 nire ad vmbra, & ita ad id cuius vmbra
 est pertransire, quoniam nisi crederitis
 (ait) non intelligetis. Vides fidem, & vi-
 tam esse, & vitæ vmbra? Nam è regione
 vita in delicijs agens quoniam non est ex
 fide, & mors est, & vmbra mortis. Quæ
 enim (inquit) vidua in delicijs est, viuens
 mortua est. Denique sapientia carnis mors
 est. Sed & mortis est vmbra, illius scilicet,
 quæ cruciat in æternum. Sedimus, & nos
 aliquando in tenebris, & vmbra mortis,
 carnaliter conuersantes, & non ex fide vi-
 uentes, mortuam quidem iustitiæ, à morte
 vero secunda paulo minus absorbendi.
 Quantum etenim vmbra prope est corpo-
 ri cuius est vmbra, tantum pro certo vita
 illa nostra inferno appropinquauit. Deni-
 que nisi quia Dominus adiuit me (inquit)
 paulo minus habitasset in inferno anima
 mea. Nunc autem de vmbra mortis, & vi-
 tæ transiuimus vmbra, magis autem trās-
 lati sumus de morte in vitam in Christi vmbra
 viuentes, si tamen viuentes, & non mor-
 tui. Nec enim reor continuo vt quis in vmbra
 eius fuerit, quod viuat in ea, quia non
 plane omnis qui fidem habet, ex fide viu-
 it. Nam fides sine operibus mortua est, nec
 potest dare vitam quam minime ipsa ha-
 buerit. Ideo Propheta cum dixisset: Spiritus
 ante faciem nostram Christus Dominus: non
 contentus fuit sequi & dicere, in vmbra
 eius sumus, sed in vmbra (inquit) eius
 viuimus inter gentes. Et tu ergo vide,
 vt viuamus exemplo Prophetæ in vmbra
 eius, vt quandoque, & regnes in lumine
 eius. Nec enim tantum vmbra habet,
 habet & lucem. Ipse per carnem vmbra est
 fidei, ipse intelligentiæ lumen per spiritum.
 Caro enim, & spiritus. Caro in carne
 manentibus, spiritus ante faciem nostram,
 id est, in futuro, si tamen quæ retro sunt
 obliuiscences, ad ea quæ ante sunt nosmet-
 ipsos extendimus, quo peruonientes ex-
 periamur de verbo quod dixit: Caro non
 prodest quidquam, spiritus est qui viuifi-
 cat. Nec ignoro, quod in carne adhuc
 manens quis dixerit: Etsi cognouimus
 Christum secundum carnem, sed nunc iam
 non nouimus. At hoc ille. Nos verò qui
 nondum in paradysum, nondum ad ter-
 tium cælum rapi meruimus, Christi inte-
 rim carne pascamur, mytheria veneremur,

Oper. D. Bern. Tom. I.

exempla scet emur, fidem sciuetimus, & viu-
 imus profecto in vmbra.

In vmbra eius quem desideraueram se-
 di. Fortassis felicius aliquid ista expertam se
 gloriatur in eo, quod se in vmbra dicit, non
 vt Propheta viuere, sed sedisse. Sedere enim
 quiescere est. Plus est autem quiescere in
 vmbra, quam viuere: sicut viuere plus est,
 quam tantummodo esse in ea. Igitur quod
 est commune multorum, Propheta assumens
 sibi, In vmbra eius viuimus (inquit) Spon-
 sa vero habens prerogatiuam etiam quod
 sub ea singulariter sederit, gloriatur. Non
 enim vt ille pluraliter viuimus dixit, ita, &
 hic sedimus, sed singulariter, sed: vt agno-
 scas prerogatiuam. Vbi itaque nos cum la-
 bore viuimus qui conscij peccatorum sub
 timore seruimus, ibi hæc deuota & amans
 suauiter requiescit. Denique timor pœnam
 habet, amor suauitatē. Vnde ait, & fructus
 eius dulcis gutturi meo, gustum contem-
 plationis significans, quem obtinuerat per
 amorem suauiter subleuata. At istud in vmbra,
 quia per speculum & in ænigmate: Erit
 cum declinauerint vmbrae crescentes lumi-
 ne, imò penitus disparuerint, & subintrabit
 sicut perspicua, ita, & perpetua visio: eritq.
 non modo suauitas gutturi, sed & satietas
 ventri, sine fastidio tamen. Sub vmbra eius
 quem desideraueram sedi, & fructus eius
 dulcis gutturi meo. Nos quoque vbi Spōsa
 pausat, pausamus pariter, desumpto gustu
 patrem familias glorificantes, qui nos ad ta-
 les epulas inuitauit, Sponsum Ecclesiæ Ie-
 sum Christum Dñm nostrum, qui est super
 omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Qualiter per discretionem ordinatur cari-
 tas, vt omnia membra Ecclesiæ, id est
 electi inuicem colligentur.

Sermo X LIX.

Introduxit me rex in cellam vinar-
 iam, ordinauit in me caritatem.
 Vt quidem propositi capituli vide-
 tur sonare littera, habitat pro vo-
 tis dulci admodum familiariq. colloquio
 cum dilecto, illo abeunte Sponsa regre-
 ditur ad adolescentulas, aspectu ita ipsius
 affatuq. refecta atque encensa, quatenus e-
 briæ similis apparet. Et quasi illis stupenti-
 bus nouitatem, & quærentibus causam, re-
 spōdit mirum minime esse si vino æstua-
 re, quæ in cellâ vinarîâ introisset. Et secundum

Q litteram

litteram ita. Secundū spiritum quoque non negat ebriam, sed amore, nō vino, nisi quod amor vinum est. Introduxit me rex in cellā vinariam. Quando præsens est sponsus, & sponsa ad ipsam sermonē dirigit: tunc spōsus dicitur aut dilectus, aut quem diligit anima mea, inquit: loquens vero de ipso ad oleiscentulis, regē nominat. Vt quid hoc? Propterea credo, quia & sponsæ amanti, atque dilectæ conueniat vti familiaris (quod à se est) amoris nominibus, & adolecentulis tāquam disciplina indigentibus opus sit reuerendo premi vocabulo maiestatis. Introduxit me rex in cellam vinariam. Quenam ista sit cella vinaria, prater eo dicere, quia dixisse me recolo. Tamen si ad Ecclesiam referatur sermo, cum rep'eti Spiritus sancto discipuli multo ebrii à populo putarentur: tunc tanquā amicus sponsi, pro sponsa stans Petrus in medio eorum. Non (inquit) sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt. Attende interim, quod non omnino ebrios, sed ebrios sicut ab alijs aestimati sunt denegauit. Erant enim ebrii, sed Spiritus sancto, nō multo. Et quasi testificaretur ad plebem reuera in cellam se fuisse vinariam introductos, tursum Petrus pro omnibus. Sed hoc est (ait) quod dictum est per Prophetā Ioel. Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, effundā de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabūt filij vestri, & filia: Iuuenes vestri visiones videbunt, & senes vestri somnia somniabunt. An non tibi cella videtur fuisse vinaria illa domus, in qua erant discipuli pariter cōgregati, cum factus est repente de caelo sonus, tamquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domū, vbi erant sedentes, adimp'cuitque prophetiā Ioelis? Et nonne vnusquisque illorum extens inebriatus ab vbertate domus illius, & torrente voluptatis tātā potatus, dicere merito quibat, quoniam in introduxit me rex in cellam vinariā? Sed & tu quoque, si collecto tuo spiritu nēte sobria, & vacua curis, orationis domum solus introeas, & stans coram Deo ad vnū aliquod de altaribus caeli ianuat tangas sancti desiderij manu, & presentatus choris sanctorum tua penetrante deuotione (siquidē oratio iusti penetrat caelos) in ipsorum præsencia miserādus deplores miseras, & calamitates, quas pateris, crebris suspirijs, & gemitibus inenarrabilibus prodas necessitatē, flagites pietatem. Si, inquam, hoc egeris, cōfido in eo, qui dixit. Petite, & accipietis: quia

si perseueraueris pulsans, nō exibis vacuus. Verū cum te nobis reddideris plenum gratia, & caritate, nec poteris spiritu feruens dissimulare munus acceptum, quod sine inuidia cōmunicabis, erisque omnibus in gratia, quæ data est tibi, non modo gratus, sed fortassis etiam admirandus: poteris, & ipse veraciter protestari, quia introduxit me rex in cellam vinariam: tantum cautus esto nō in te, sed in Domino gloriari. Nec omne donū, quamuis spirituale, prodire dixerim de cella vinaria, cum sint & alia penes sponsū cellæ vel apothecæ, diuersa in se recondita habentes dona, atque charismata, secundum diuitias gloriae eius: de quibus cellis memini me alibi latius disputasse: Nonne hæc condita sunt (inquit) apud me, & signata in thesauris meis? Ergo pro diuersitate cellarū diuisiones gratiarum sunt, & vnicique manifestatur spiritus ad vtilitatem. Et quāquā alij quidem detur Sermo sapientiæ; alij autem Sermo scientiæ; alij vero prophetiæ; alij gratia curationum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum; aliaque alijs his similia: non tamen quis horum pro huiusmodi dicere poterit, quod introductus fuerit in cellam vinariam. Ex alijs quippe cellis siue thesauris ista sumuntur. Sed si quis orando obtineat mente excedere in id diuini arcani, vnde mox redeat diuino amore vehementissimē flagrans, & æstus uisitæ zelo, necnon & in cūctis spiritualibus studijs, atque officijs penitissimē feruens, ita vt possit dicere. Concaluit cor meum intra me, & in meditationibus meis exarde scit ignis: is plane cum ex caritatis abundantia, beatam, & salutarem vini lætitiæ ructare crapulam cœperit, in cellam non immerito perhibebitur vinariam introiisse. Cum enim duo sint beatæ contemplationis excellentius, in intellectu vnus, & alter in affectu: vnus in lumine, alter in femore, vnus in agnitione, alter in deuotione: pius sane affectus, & pectus amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, etiam & vehemens spiritus repletus zelo, non plane aliudem, quam è cella vinaria reportantur: & cuiusque cum horum copia surgere ab oratione donatur, potest in veritate loqui, quia introduxit me rex in cellam vinariam. Sequitur: Ordinauit in me caritatem. Omnino, necessariè. Importabilis siquidem absque scientiæ est zelus. Vbi ergo vehemens æmulationis, ibi maxime discretio est necessaria, quæ est ordinatio

B
Deuter 32. a

Pf. 38.
C

Cant. 2

Matt. 7.
g

dinatio caritatis. Semper quidem zelus absque scientia minus efficax minusque utilis inuenitur, plerumque autem, & perniciosus valde sentitur. Quod igitur zelus feruidior, ac vehementior spiritus, profusiorque caritas: eo vigilantiori opus scientia est, quæ zelum supprimat, spiritum temperet, ordinet caritatem. Proinde fane ne tamquam nimia, & importabilis pro impetu spiritus, quæ in cella videtur vinaria reportasse, præsertim ab adolescentulis sponsa timeatur, iungit, quod discretionis est etiam se pariter accepisse, id est, ordinem caritatis. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorem, etiam &

Pf. 118. perpetuitatem. Denique ait: Ordinatione tua perseverat dies: diem virtutem appellans. Est ergo discretio non tam virtus, quam quædam moderatrix, & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbatione magis conuertetur, exterminiumque naturæ.

D. Ordinavit in me caritatem. Factum est autem hoc, cum in Ecclesia quosdam quidem dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios Pastores, & Doctores ad consummationem sanctorum. Oportet autem, ut hos vna omnes caritas liget, & contemperet in vnitatem corporis Christi: quod minime omnino facere poterit, si ipsa non fuerit ordinata. Nam si suo quisque feratur impetu secundum spiritum quem accepit, & ad quæque volet indifferenter, prout afficitur, & non rationis in licito conuolaret, dum sibi assignato officio nemo contentus erit, sed omnes omnia indifferenter ad administrationem pariter attentabunt, non plane vnitas erit, sed magis confusio. Ordinavit in me caritatem. Vt in me, & in me Dominus Iesus tantillum ordinem caritatis quod dedit, ut sic mihi curæ sint vnuerfa, quæ sunt ipsius, ut tamen quod mei potissimum propositi seu officij esse constituerit, ante omnia curem, sed fane ita id prius, ut tamen ad multa, quæ mihi specialiter notantur, afficiar amplius. Non enim semper quod prius curandum, id etiam diligendum amplius erit: cum sæpe quod prius est ad sollicitudinem, minus sit ad utilitatem, ac per hoc minus esse oporteat, & in affectu. Frequenter proinde quod pro iniuncto præponitur, de iudicio posthabetur: & quod veritas iudicat præponendum, id carius

amplectendum ordo postulat caritatis. Nōne (verbi gratia) ex iniuncto incumbit mihi cura omnium vestrum? Iam quidquid huic forte prætulero operi, quod minus ipsi inuigile dignè, & utiliter pro viribus exequendo: etsi ex caritate fortassis id facere videar, ordinis tamen ratio non consentit. Quod si ante omnia quidē (ut debeo) huic intendo curæ, non autem magis ad maiora gaudeo Dei luca, quæ per alterum fieri forte comperero, patet me ordinem caritatis ex parte tenere, ex parte nequaquam. Si vero me, & ad id amplius, quod specialius incumbit sollicitum, & nihilominus ad illud, quod maius est magis affectum exhibeam, utrobique profecto inuenior caritatis ordinem assecutus, & non est cur dicere non possim etiam ipse, quia ordinavit in me caritatem. Si autem dicas difficile quemquam plus alieno gaudere magno bono, quam proprio paruo: aduertes certe, vel ex hoc excellentiam gratiæ apud sponsam, & quoniã non culliber animæ dicere sit, quia ordinavit in me caritatem. Quare facies deciderunt quorundam vestrum modo ad hunc sermonem? Nam alta suspiria testantur tristitiam animorum, conscientiarumque deiectionem. Nimirum metientes nosmetipsos nobis sentimus aliqui nostrum pro nostra imperfectionis experientia, quam rara virtus sit aliæ ne non inuidere virtuti, nedum gaudere ad illam, nedum etiam tanto plus quã ad propriam quemque gratulari, quanto se perperit in virtute superatum. Adhuc modicum lumen in nobis est, fratres, quotquot de nobis ita sentimus. Ambulemus, dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant. Ambulare proficere est. Ambulabat Apostolus, qui dicebat: Non arbitror me comprehensisse. Et addit: Vnum autem quæ retro sunt, obliuiscens, ad ea, quæ ante sunt, me extendo. Quid est vnum autem? Vnum autem, inquit, quasi remansit mihi ad remedium, ad spem, ad consolationem. Quid illud? Quæ retro sunt videlicet obliuiscens, ad ea, quæ ante sunt me extendo. Magna fiducia, quod magnam electionis vas perfectum abnuens, profectum fatetur. Ergo non ambulat, sed sedetem à mortis tenebris comprehendere periculum est. Et quis sedens, nisi qui non curat proficere? Id caue, & si morte præoccupatus fueris, in refrigerio eris. Dices Deo: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo nihilomi-

E

D

D

Cāt. 2. a

Ioā. 12. f

F

Phil. 3. c

Ibidem

Sap. 4. b

Pf. 138.

nus (inquit) omnes scribentur. Qui omnes, profecto qui in desiderio proficiendi inueniuntur. Sequitur enim. Dies formabuntur, & nemo in eis: subaudis, peribit: Dies proficientes intellige, qui si morte præoccupati fuerint, in eo, quod eis deest perficendi sunt. Formabuntur, & nemo in eis informis relinquetur. Et quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri proficienti inuideo: Si doles quod inuides, sentis, sed non consentis. Passio est quandoque sananda, non actio condemnanda. Tantum non illic refideas iniquitatem meditans in cubili tuo, qualiter videlicet foucas morbum, satisfacias pesti, persequaris insontem, bene ab illo gesta calumniando, deprimendo, peruertendo, atque impediendo gerenda. Alioquin non nocet ambulanti, & extendenti se ad meliora quod iam non ipse operatur, sed quod habitat in eo peccatum. Non est ergo damnatio illi, qui non dat membra sua arma iniquitati, non linguam ad detrahendum, non quidquam reliqui corporis ad lædendum, nocendumve aliquo modo, magis autem confunditur sic se esse male affectum, & inoliturum ex longo vitium, confitendo, flendo, orando conatur expellere, & cum non præualeat, mitior inde ad omnes, atque apud se humilior inuenitur. Quis sanè sapiens hominem damnet, qui à Domino didicit mitis esse, & humilis corde? Absit, vt imeniatur expers salutis, imitator Saluatoris Sponsi Ecclesiæ Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De duplici caritate, scilicet actuali, & affectuali, & eius ordinatione.

Sermo L.

Vos forsitan expectatis tractari sententiam, explicitum putantes versiculum, qui nouissimè tractabatur. Verum ego aliud molior. Habeo enim quod adhuc vobis apponam de fragmentis hesterni conuiuij, quæ mihi collegeram ne perirent. Peribunt autem si nulli apposuero. Nam si uoluero ea habere solus, ipse peribo. Nolo proinde uestram illis quam bene noui fraudare ingluuiem, præsertim cum sint de ferculo caritatis, eo dulciora quo subtilia, eo sapida quo minuta. Alioquin contra caritatem est ualde nimis de ipsa caritate fraudare,

Itaque hic sum: Ordinauit in me caritatem. Est caritas in actu, est & in affectu: Et de illa quidem quæ operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatumq. formatum. Nam in affectu quis ita habet vt mandatur? Ergo illa mandatur ad meritum, ista in præmium datur. Cuius initium quidem profectumq. vitam quoque præsentem experiri Diuina posse gratia non negamus: sed planè consummationem defendimus futuræ felicitati. Quomodo ergo iubenda fuit, quæ implenda nullo modo erat? Aut si placet tibi magis de affectuali datum fuisse mandatum, non inde contendo, dummodo acquiescas & tu mihi, quod minimè in vita ista ab aliquo hominum possit vel potuerit adimpleri. Quis enim sibi arrogare id audeat quod se Paulus ipse fatetur non comprehendisse? Nec latuit præceptotem, præcepti pondus hominum excedere vires, sed iudicauit vtile ex hoc ipso fux illos insufficientiæ admoneri, & vt scirent sanè ad quem iustitiæ finem niti pro vitibus oporteret. Ergo mandando impossibilia, non præuicatoros homines fecit, sed humiles, vt omne os obstretur, & subditus fiat omnis mundus Deo: quia ex operibus legis nõ iustificabitur omnis caro coram illo. Accipientes quippe mandatum, & sentientes defectum, clamabimus in cælum, & miserebitur nostri Deus: & sciemus in illa die, quia non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Atque hoc dixerim si quidem confenserimus affectuale lege fuisse mandatum. Sed actuali id potius conuenire, in de vel maximè apparere videtur, quod cum dixisset Dñs: Diligite inimicos uestrorum: mox de operibus infert, Benefacite his qui oderunt vos. Item Scriptura: Si esurierit inimicus tuus ciba illum: si sitit, potum da illi; & hic de actu habes, non de affectu. Sed audi item Domini etiam de sui dilectione mandantem. Si diligitis me, inquit, sermones meos seruate. Atque hic quoque ad opera mittuntur per inunctam obseruationem mandatorum. Superuacue autem de opere monuisset, si in affectu iam fuisset dilectio. Sic te ergo necesse est & illud accipere, quod iubetis diligere proximum tuum sicut teipsum, etsi non ita aperte expressum sit. An nõ denique satis tibi esse iudices ad implendũ istud de proximi dilectione mandatũ, si id perfecte obserues

Cant. 3.

Phil. 3.

Rom. 3.

2. Tim.

I.

Luc. 6. d.

Ibidem.

Ro. 1. 2. d.

Io. 14. 1.

Matth.

22. d.

ues in quo omni homini recte de lege natura præscribitur. Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris? Et item illud: Quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Neque hoc dico, vt sine affectione simus, & corde arido solas moueamus manus ad opera. Legi inter alia, quæ scribit Apostolus magna, & grauius hominum mala; hoc quoque adnumeratum, scilicet, sine affectione. Sed est affectio quam caro gignit, & est quam ratio regit, & est quæ condit sapientia. Prima est quam Apostolus legi Dei dicit non esse subiectam, nec esse posse. Secunda quam perhibet è regione consentientem legi Dei, quoniam bona est. Nec dubium distat inter se contentiosam, & consentaneam. Longe verò tertia ab vtraque distat, quæ & gustat, & sapit quoniam suavis est Dominus, primam eliminans, secundam remunerans. Nam prima quidem dulcis, sed turpis, secunda sicca, sed fortis: vltima pinguis, & suavis est. Igitur per secundam opera fiunt, & in ipsa se det non illa affectualis, quæ salæ sapientie condita pinguescens magnam menti importat multitudinem dulcedinis Domini, sed quedam potius actualis: quæ etsi nondum dulci illo amore suauiter reficit, amore tamen amoris ipsius vehementer accendit. Non diligamus (ait) verbo neque lingua, sed opere, & veritate. Vides quomodo caute medius incedit inter vitiosum atque affectuosum amorem, ab vtroque pariter hanc distinguemus actualē, & salutarē caritatem? Nec lingue mentientis in hac dilectione recipit fictum, nec rursus afficientis exigit sapientie gustum.

Ibidem. Opere, inquit, diligamus, & veritate, quod videlicet moueamur ad bene operandum magis quodam viuide veritatis impulsu, quam sapide illius caritatis affectu. Ordinauit in me caritatē. Quam putas harum? Vtramque, sed ordine opposito. Nam actualis inferiora præfert, affectualis superiora. Etenim in bene affecta mente non dubium (verbi causa) quin dilectioni hominis Dei dilectio præponatur, & in hominibus ipsis perfectiores infirmioribus, cælū terræ, æternitas temporis, anima carnī. Attamen in bene ordinata actione sæpè, aut etiam semper ordo oppositus inuenitur. Nam & circa proximi curam, & plus vrgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus fratribus diligentiori sedulitate assistimus, & paci terræ magis, quam cæli gloriæ iure humanitatis, &

Oper. D. Bern. Tom. 1.

ipsa necessitate intēdimus, & temporalium inquietudine curatum vix aliquid sentire de æternis permittitur, & languoribus nostri corporis postposita animæ cura, pene continuæ inferuimus, & ipsis denique infirmioribus membris nostris abundantiorē honorem iuxta sententiam Apostoli circūdamus: per hoc quodammodo facientes verbum Domini de quo habes: Eunt nouissimi primi, & primi nouissimi, Orantem denique hominem cum Deo loqui quis dubitet? Quoties tamen inde caritate iubente abducimur, & auellimur propter eos qui nostra indigent opera, vel loquela? Quoties p̄cedit negotiorum tumultibus pia quies? Quoties bona conscientia ponitur codex, vt operi manuum insudetur? Quoties pro administrandis terrenis, iustissime ipsis superfedemus celebrandis missarum sollempnijs? Ordo præposterus, sed necessitas non habet legem. Agit ergo suum actualis caritas ordinem iuxta patrisfamilias iussione incipiens à nouissimis. Pia certe, & iusta, quæ non sit acceptrix personarum, nec præcōsideret rerum, sed hominum necessitates. At non ita in affectuali, nam à primis ipsa ducit ordinem.

Est enim sapientia per quam vtique quæque res sapiunt prout sunt: vt (verbi gratia) quæ pluris natura habet, pluris quoque ipsa affectio sentiat, minor a minus, minima minime. Et illum quidem ordinem caritatis veritas facit, hunc autem veritatis ordinem caritas vendicat sibi. Nam & vera in hoc est caritas, vt qui indigent amplius, accipiant prius: & rursus in eo cara apparet veritas, si ordinem tenemus affectu, quem illa ratione. Tu ergo si diligas Dominum Deū tuum, toto corde, tota anima, tota virtute tua, & amorem amoris illum quo contenta est caritas actualis, affectu feruentiori transfiliens, ipso cominus diuino amore (ad quem est gradus) accepto in plenitudine, spiritu totus ignescas, sapit tibi profecto Deus, & si non dignè omnino prout est (quod vtique impossibile est omni creaturæ) certe prout tuum sapere est. Deinde sapiens etiam ipse tu tibi prout es, cū te senseris nil habere prorsus vnde te ames nisi inquantū Dei es: quippe qui totum vnde amas, in illum effuderis. Sapiens inquam tibi prout es, cum ipso experimento amoris tui, & affectionis quam ad te ipsum habebis, nihil dignum te esse inuenies quod vel à te ipsum nisi propter

Q9 3 ipsum

ipsum, sine quo ipse es nihil. Iam verò proximus, quem verè te oportet diligere, tãquã teipsum, vt tibi & ipse sapiat prout est: haud aliud profectò sapiet tibi, quã tu tibi, qui hoc est, quod tu. Est enim homo. Qui itaque te non diligis, nisi quia diligis Deum, consequenter omnes qui similiter diligunt eum, diligis tamquam teipsum. Porro mihi cum hominem, quoniam nihil est, pro eo, quod non diligit Deum, non potes quidem

A diligere tamquam teipsum, qui Deum diligis diliges tamen, vt diligit. Non est autem id ipsum diligere, vt diligit, & diligere, quia diligit. Proinde vt tibi, & ipse sapiat, put est, sapiet tibi non quidem quod est, qui vtique nihili est, sed quod futurus forsità est, quod est prope nihil, quippe quod adhuc pendet sub dubio. Etenim de quo conlat quod ad amorem Dei non sit deinceps rediturus, sapiat tibi necesse est nõ prope iam nihil, sed nihil ex toto, vt pote, quod in aeternum nihili est. Illo igitur excepto qui non modo iam non diligendus, insuper & odio habendus

Pf. 138.

est, secundum illud. Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam? de cetero nulli, vel mimicissimo homini negari quãtulumcumque affectum caritas sane in hac parte ambitiosa permitrit: Quis sapiens, & intelliget hæc? Da mihi hominem, qui ante omnia quidem ex toto se diligit Deum: se verò & proximum in quantum diligunt ipsum, inimicum autem tamquam aliquando forsitan dilecturum: porro parentes carnis suæ germanus propter naturã, spirituales verò eruditores suos profusus propter gratiam, atque in hunc modum ad cetera quæque Dei ordinato intendat amore, despiciens terram, suspiciens cælum, vtens hoc mundo tãquam nõ vtens, & inter vtenda & fruenda intimo quodam mentis sapore discernens, vt transitoria transitorie, & ad id dumtaxat, quod opus & prout opus est curet, æterna desiderio amplectatur æterno, talem inquam, da mihi hominem, & ego audacter illum sapientem pronuncio, cui nimirum quæque res reuera sapiunt prout sunt, & cui in veritate, atque securitate competit gloriari, & dicere: Quia ordinauit in me caritatem. Sed vbi ille, aut quando ista? Quod flens dico, quousque odoramus, & non gustamus, prospicientes patriam, & non apprehendentes, suspirantes, & de longe salutantes? O veritas exsulam patriam, exsilij finis, video te, sed intrare

Cat. 2. a

non sinor carne retentus, sed nec dignus admitti, peccatis sordens. O sapientia quæ attingis à sine vsque ad finem fortiter in-stituendis, & continentis rebus, & disponis omnia suauiter in beandis & ordinandis affectibus, dirige actus nostros, prout nostra temporalis necessitas poscit, & dispone affectus nostros prout tua veritas æterna requirit, vt possit vnusquisque nostrum secure in te gloriari, & dicere. Quia ordinauit in me caritatem. Tu es enim Deivirtus, Dei sapientia, Christus Sponsus Ecclesie Dominus noster super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

Qualiter Sponsa petat sibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus, & odoramentis fidei, & de spe timoris. Sermo LI.

F Vlcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. Creuit amor: quia incentiua amoris plura solito processerunt. Vides siquidem quanta hac vice non videndi tantum, sed & colloquendi copia fuit. Ipsa quoque visio apparet vultu indulta sereniori, & sermo iucundior, & sermocinatio longior, atque protractior. Nec solum oblectata colloquio, sed & gloriata præconio est. Ad hæc, eius quem desiderauerat refrigerata est vmbra, cibata fructu, potata calice. Nec enim sitibunda putanda est exille de cella vinaria, in quam se introductam modo nouissimè gloriatur. Imo verò sitibunda, quoniam qui bibit me, inquit, adhuc sitiet. Post ista omnia sponso more suo secedente, illa languere amore se perhibet, id est præ amore. Quo enim gratiorem fuerat experta præsentiam, eo postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio desiderij est: & quod ardentius desideras, cares ægrius. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quousque denuo reuertatur quem molestissime sustinet demorantem. Atque is ordo sermonum. Nunc iam spiritualem fructum qui in ipsis est, spiritu duce veritatis tentemus erucere. Et si communis Ecclesia sanctorum hic recipitur loquens, nos in floribus fructibusque designati sumus, sed & quique conuersi de sæculo in toto sæculo. In floribus quidem nouella & tenera

Cat. 3. A

C

Eccles. 24. c

nera adhuc incipientium conuersatio demōstratur, in fructibus verò proficientium fortitudo & maturitas perfectorum. His sita mater peregrinans & fructificans, cui

Phil. 1. c
Prov. 31
d
 viuere Christus est, & mori lucrum: profecto æquanimis fert molestiam suæ dilationis, quoniam (iuxta Scripturam) datur ei de fructu manuum suarum tãquam ex primitijs spiritus, & laudant eam in portis opera eius. Si autem secundum morale sensum in vna anima vis tibi vtraque hæc assignari, & flores videlicet & fructus, fidem florē, fructum actum intellige. Nec incongruè (vt opinor) id tibi videbitur, si aduertas quomodo inстар floris necessàrio precedentis fructum, bonum quoque opus fide oporteat præueniri. Alioquin sine fide impossibile est placere Deo, Paulo attestante: magis autem æquè ipso docente: Omne quod non est ex fide, etiam peccatum est. Ita que nec sine flore fructus nec sine fide opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est, sicut inutiliter quoque flos apparet vbi non sequitur fructus. Fulcite me floribus,

Hebr. 11
a
Rom. 14
d
Iac. 2. d
Cant. 2.
a
 stipate me malis: quia amore languo. Ergo ex bonis operibus in fide non facta radicatis recipit consolationem mens assueta quieti, quoties sibi (vt assolet) lux contemplationis subtrahitur. Quis enim non dico continuè, sed vel aliquamdiu dum in hoc corpore manet, lumine contemplationis fruatur? At quoties (vt dixi) corrui à contemplatiua, toties in actiuam se recipit, inde nimirum tamquam è vicino familiaris reditura in idipsum, quoniam sunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter. Est quippe soror Mariæ Martha Neque enim est à contemplationis lumine cadit, patitur tamen vllatenus se incidere in tenebras peccati seu ignauiam otij, sanè in luce bonæ operationis se retinens. Et vt scias etiam opera lucem esse, Luceat lux vestra, inquit, coram hominibus: quod non est dubium de operibus fuisse dictum, quæ homines poterant intueri, Fulcite me floribus,

Mat. 5.
b
E
Cant. 2.
a
 stipate me malis: quia amore languo. Cum præsto est quod amatur, viger amor, languet cum abest. Quod non est aliud quam eadum quoddam impatientis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis absente quem amat, dum totus in expectatione, quantamlibet festinationem reputat tarditatem. Et ideo ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus

cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso interim requiescat. Loquor vobis experimentum meum, quod expertus sum. Si quando sanè comperi profecisse aliquos vestrum ex meis monitis, tunc non me piguit, fateor, curam prætulisse sermonis proprio otio, & quieti. Cum enim (verbi gratia) post sermonem iracundus quispiam reperitur nutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimis in fortem, porro mitis, humilis, fortis, in sua quisque gratia excreuisse, & seipso melior factus esse agnoscitur, sed & qui fortè tepuerant, & languiebant circa spirituale studium torpentes & dormitantes, ad ignitum eloquium Domini re- *Pf. 118.*
 ferbuisset, & euigilasse videntur, & qui deserto fonte sapientiæ foderant sibi propriae voluntatis cisternas, non valentes aquas continere, proptereaq; ad omne iniunctum graui corde arido murmurabant, nullum in se habentes deuotionis humorem: hi inquam, cum de rore verbi, & pluuia voluntaria quam segregauit Deus hereditati suæ, refluuisse probantur in opera obedientiæ, facti in omnibus voluntarij, & deuoti, non est (dico vobis) vnde subeat mentem quasi pro intermissis studio iucundæ cõtēmporatiōnis tristitia, cum talibus fueris circumdatus floribus atque fructibus pietatis. Patienter auellor ab infecundæ Rachelis amplexibus, vt de Lya mihi exuberet fructus profectum vestrorum. Minimè prorfus pigebit me intermissæ quietis pro cura sermonis, cum videro in vobis germinare semen meum, atque ex eo augeri incrementa fructum iustitiæ vestræ. Caritas enim quæ non quarit, *1. Cor.*
 quæ sua sunt, id mihi iam dudum facile persuasit, nil scilicet desiderabilium meorum vestris præferre vtilitatibus. Orare, legere, scribere, meditari, & si qua sunt alijs spiritualis studij lucra, hæc arbitratus sum propter vos detrimenta. Fulcite me floribus, stipate *Cant. 2.*
 me malis: quia amore languo. Hoc itaque loquuta est sponsa adolescentulis in sponsi absentia, monens eas in fide proficere & operibus bonis, donec veniat, sentiens in eotore & beneplacitum sponsi & filiarum salutem, & suam ipsius consolationem: Scio me hunc locum in libro de dilectione Dei plenius explicuisse, & sub alio intellectu, potiori ne an deteriori, lector iudicet, si cui vtrumque videre placuerit. Non sanè à prudente de diuersitate sensuum iudicabor, dummodo veritas vtrobique nobis patrocine

tur & caritas cui Scripturas seruire oportet, cordificet plures, quo plures ex eis in opus suum veros erudierit intellectus: Cur enim hoc displiceat in sensibus Scripturarū,

G quod in visibus rerū assidue experimur? In quantos (verbi causa) sola aqua nostrorum assumitur corporum vsus? Ita vnusquilibet diuinus sermo non erit ab re si diuersos patriat intellectus, diuersis animarum necessitatibus & visibus accommodandos. Sequitur:

Cā. 2. a Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Et super hoc quoque in præfato opusculo memini vberius disputatum: sed signemus sermonis ordinem. Liquet denuo adesse sp̄s̄um, credo vt sua præsentia languentem erigat. Quomodo enim non in præsentia eius conualesceret quam absentia consternarat? Ergo nõ sustinet dilectæ molestiam, ad est, neque enim moram facere potest tantis desiderijs euocatus. Et quia illam compererat donec absens fuit fidelem ad opera, & sollicitam ad lucra, in eo nimirum, quod flores sibi, & fructus præceperat adunari, etiam cū propensiori hac vice remuneratione gratiæ est reuersus. Denique vno brachiorum suorum sustētat caput iacentis, alterum ad amplexandum parans, vt sinu foueat. Felix anima, quæ in Christi recumbit pectore, & int̄ Verbi brachia requiescit. Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Non ait, amplexatur, sed amplexabitur me: vt noueris prior gratiæ adeo non ingratum, vt secundam gratiarū actione præuenierit. Disce in referendo gratiam non esse tardus aut segnis, disce ad singula dona gratias agere. Diligenter, inquit, considera, quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet Dei dona debita gratiarū actione frustrētur, nõ grandia, non mediocria, non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant, id est, nec minima beneficia obliuisci. Numquid non perit quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritofum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus vrens, sicans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluētā gratiæ. Propter hoc denique sponsa mox vt gratiam de læua sensit, gratias egit, non expectans plenitudinem quæ in dextera est. Neque enim vbi memorata est læuam iam esse sub capite suo, etiā sequuta est à dextera se similiter amplexatam, sed amplexabitur me, inquit. Ceterum quid putamus Ver-

bo sponso læuam esse siue dexteram? Num id quod dicitur hominis verbum, istiusmodi, corporeas partes habet in se diuisas, & lineamenta distincta, ac distinguētia inter sinistram, & dexteram? Quanto magis qui Dei, & Deus est sermo, varietatem prorsus aliquam non admittit, sed est qui est, in sua nimirum natura tam simplex, vt nõ habeat partes, tam vnus vt non habeat numeros. Est enim Dei sapientia: de qua scriptū est. Et sapientia eius non est numerus. At si quod inuariabile est, id incomprehensibile, ac per hoc etiā ineffabile esse necesse est; vbi quæso inuenias verba quibus illam maiestatem, vel dignæ assignes, vel propriè proloquaris, vel competentem diffinis? Tamēn vtrumque loquamur, quod vtrumque de ea Spiritus sancto reuelante sentimus, docemur autoritate patrum, & consuetudine Scripturarum congruentes de rebus notis licere similitudines vsurpare, sed & verba nõ noua inuenire, sed nota mutuari vel transferre, quibus dignè & competenter eadem similitudines vestiuntur. Alioquin ridiculè ignota per ignota docere conaberis. Ergo quia per dextrum & sinistrum aduersa solent atque prospera designari, videtur mihi, hoc loco intelligi posse læuā quidē Verbi comminationem supplicij, dexteram verò regni promissionem. Est autem cum mens nostra formidine pœnæ feruuliter premitur, & tunc nequaquam sub capite, sed super caput læua esse dicenda est: nec potest sic affecta anima omnino dicere: quia læua eius sub capite meo. At vero si proficiens ex hoc spiritu seruitutis transierit in quendam sp̄ōtanei obsequij digniorē affectum, quatenus videlicet præzius potius prouocetur, quam arctetur supplicijs, magis autem si amore boni ipsius agatur, tunc indubitanter dicere poterit, quia læua eius sub capite meo, quippe qui illum feruilem metum qui in sinistra est, meliori atque excellentiori habitudine superarit animi, & dignis desiderijs etiam ipsi appropriauerit dextera, in qua sunt omnes promissiones, dicēte propheta ad Dominū: Delectationes in dextera tua vsque in finē. Vnde & certa spe cœcepta cū fiducia loquitur. Et dextera eius amplexabitur me. Tu iam mecum videris an ita affectæ, & assequatæ hūc tantæ suauitatis locum, illud quoque conueniat de psalmo vsurpare, vt dicat etiam ipsa: In pace in idipsum dormiam & requiescam, præsertim

Pf. 1. 46.

I

Joē. 6. b

H quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritofum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus vrens, sicans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluētā gratiæ. Propter hoc denique sponsa mox vt gratiam de læua sensit, gratias egit, non expectans plenitudinem quæ in dextera est. Neque enim vbi memorata est læuam iam esse sub capite suo, etiā sequuta est à dextera se similiter amplexatam, sed amplexabitur me, inquit. Ceterum quid putamus Ver-

Cā. 2. b

Pf. 1. 5. c

Cā. 2. a

Pfal. 4. b

cum

K cum suppetat causa quæ sequitur, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me: Quod equidem tale est. Donec quis premitur à spiritu feruitutis, parumq. habet de spe, de timore plurimum; non est ei pax neque requies fluctuante nimirum consciëntia inter spem, & timorem, maximeq. quod à superexcellente timore abundantius crucietur. Nam timor pœnam habet. Et ideo non est illi dicere: In pace in idipsum dormiam, & requiescam, quando necdum se singulariter in spe constitutum dicere potest. Ceterum si paulatim per incrementum gratiæ cœperit deficere timor, & proficere spes, cum demum ad hoc ventura fuerit, ut totis viribus exurgens caritas in adiutoriū spei foras mittat timorem, nonne eiusmodi aīa singulariter in spe cōstituta videbitur, ac pīndē ēt in pace in idipsū dormire iā & requiescere? Si dormiatis (inquit) inter medios cleros pennæ columbæ de angentatæ. Quod propterea dictum puto, quoniam est locus inter timorem, & securitatem, tamquam inter lauam & dexteram, & media videlicet spes, in qua mens & consciëntia molli nimirum supposito caritatis stratu suauissimē requiescit. Et forte in consequentibus huius ipsius Cantici hic locus fuerit designatus, vbi in descriptione ferculi Salomonis inter cetera habes: Media caritate contrahit propter filias Hierusalem. Nam qui se singulariter in spe constitutum sentit, non iam in timore feruit, sed requiescit in caritate. Denique requiescit, & dormit sponsa pro qua dicitur: Adiuro vos filia Hierusalem per capreas ceruosq. camporum, ne suscietis neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Magna & stupēda dignatio, quod quiescere facit animam contemplantem in sinu suo, insuper & custodit ab infestantibus curis, protegitq. ab inquietudinibus actionum, & molestijs negotiorum, nec patitur omnino suscitari nisi ad ipsius vtiq. voluntatem. At istud non in angustijs finiendi iam sermonis adoriendum est, magis autem hic alius inchoetur, quatenus locus delectabilis debita in tractando diligentia non fraudetur. Non quod vel tunc sufficientes finis cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis (presertim in tam digna tamq. excellentē & omnino supereminente materia) sed sufficientia nostra ex Deo est, Sponsus Ecclesie Iesu Christo Dño nostro, qui est super oīa Deus benedictus in sæcula Amen,

De excessu qui contemplatio dicitur, in qua Sponsus facit quiescere animam sanctam, pro eius quiete zelans. Sermo LII.

A Diuro vos filia Hierusalem, per capreas ceruosq. camporum, ut non excietis, neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Prohibentur adolescentula: Has enim filias Hierusalem dicit, quia etiam delicta & molles quasi femineis adhuc effectibus & actibus infirmæ, sponsæ tamen inhærent sp̄e proficiendi, & proficiscendi Hierusalem. Prohibentur ergo ab infestatione sponsæ dormientis, ne scilicet præter voluntatem ipsius vllatenus eam excitare præsumant. Propterea enim dulcissimus Sponsus lauam suam capiti eius supposuit, secundum ea quæ præmissa sunt, quatenus in sinu suo eam quiescere faceret, & dormire. Et tūc sicut subinde Scriptura prosequitur, ipse custos illius dignantissimē & benivolentissimē vigilat super eam, ne adolescentularum crebris minutisq. necessitatibus inquietata euigilare cogatur. Ista est literalis coherēntia textus. Sed enim contestatio illa facta per capreas ceruosq. camporum, nihil omnino secundum litteram consequentiæ rationabilis habere videtur, adeo totam sibi eam vendicat intelligentia spiritualis. At quoquo modo illa se habeat, interim bonum est nos hic esse, & intueri paulisper naturæ. Diuinæ bonitatem, suauitatem, dignationem. Quid namque tu homo in humanis vniquam affectibus expertus es dulcius, quam modo tibi exprimitur de corde altissimi? Et exprimitur ab illo qui scrutatur alta Dei, & non potest nescire quæ in eo sunt quia spiritus ipsius est: nec aliud planè loqui quàm quod apud ipsum vidit, quoniam veritatis spiritus est. Denique nec deest in nostro genere qui hoc munere felix lætificari meruerit, & sic in semetipso suauissimi arcani huius habuerit experimentum: nisi tamen Scripturæ loco qui præ manibus est, omnino decedimus, vbi manifestè inducitur cælestis Sponsus vehementissimē zelans pro quiete cuiusdam dilectæ suæ, sollicitus seruare inter brachia propria dormientem, ne qua fortè molestia vel inquietudine, à somno suauissimo deturbetur. Non me capio præ laritia, quod illa maiestas tam familiaris dulciq. consortio nostræ se incli-

nare infirmitati minimè dedignatur, & superna Deitas animæ exultantis inire conuulbia ei. sp̄si ardentissimo amore capti exhibere affectum non despicit. Sic sic in celo esse non ambigo, vt lego in terra: sentietq. p̄ certo anima quod continet pagina, nisi qđ non sufficit illa omnino exprimere, quantū capere illa tunc poterit, sed nec quantum iam potest. Quid putas illic accipiet, quæ hic tanta familiaritate donatur, vt Dei brachijs amplecti se sentiat, Deijssim foueri, Dei cura, & studio custodiri, ne dormiens fortè à quōpiam donec vltro cuigilet, excitetur? Age iam itaque dicamus sup̄posuimus, quisnam ille sit somnus quo dilectam suam sponsus obdormire velit, nec patiatur omnino nisi ad ipsius arbitrium excitari, ne for

cosque mente secedat & auolet, vt & hunc communem transcendat vsu, & consuetudinem cogitandi: Etenim frustra iacitur. re-
 te ante oculos pennarum. Quid enim, formidetur luxuria, vbi nec vita sentitur. Excedente quippe anima, etsi non vita certe vitæ sensu, necesse est etiam vt nec vitæ tentatio sentiat. Quis dabit mihi penas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Vt in hac morte ego frequenter cadam, vt eadæm laqueo mortis, vt non sentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, vt non obstupescam ad sensum libidinis, ad æstum auaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ stimulos, ad angores solitudinum, & molestias curarum. Moriarur anima mea morte iustorum, vt nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors quæ vitam non aufert, sed transfert in melius. Bona qua non corpus cadit, sed anima subleuatur. Verum hæc hominum est. Sed moriarur anima mea morte etiam (si dici potest) Angelorum, vt præsentium memoria excedens, rerum se inferiorum corporearumq. non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus exuat, sitq. ei pura cum illis conuersatio cū quibus est puritatis similitudo. Talis (vt opinor) excessus aut tantum, aut maximè contemplatio dicitur. Rerum etenim cupiditatibus viuendo non teneri humanæ virtutis est: corporum verò similitudinibus speculando non inuolui, Angeli cæ puritatis est: vtrūque tamen Diuini muneris est, vtrumque excedere, vtrumque te ipsum transcendere est, sed vnum alterum non longe. Beatus qui dicere potest: Ecce elongauit fugies, & mansi in solitudine. Non fuit contentus exire, nisi & longe se faceret; vt possit quiescere. Transiisti carnis oblectamenta, vt minimè iam obediās concupiscentiæ eius, nec tenearis illecebri: profecisti: separasti te. sed nondum elongasti, nisi & irruentia vndique phantasmata corporearum similitudinum transuolare mentis puritate præualeas. Hucusque nosi tibi promittere requiem. Erras si citra inuenire te existimas locū quietis, secretum solitudinis, luminis serenū, habitaculum pacis. Sed da mihi qui illuc peruenierit, & incunctanter fateor quiescente, qui merito dicat: Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi; Atque hic verè in solitudine locus, & in lumine habitatio, propterea iuxta prophetam, tabernaculum in
 ymbra.

Rom. 13.

Pf. 12. b

Ioan. 11

b

B

Col. 3. a

Pf. 123.

PROV. 1.

Pf. 54.

C

Pf. 123.

Pf. 123.

Pf. 54. 1

D

Pf. 114

Isai. 4.

umbraeculum dici ab æstui in securitatem &
 absconsonem à turbine & à pluuia. De
 quo & sanctus David: Abscondit me, in-
 quit, in tabernaculo suo in die malorum.
 protexit me in abscondito tabernaculi sui.
 Puto ergo in solitudine hanc recessisse spon-
 sam, sibiq; præ amœnitate loci inter am-
 plexus sponsi suauiter obdormisse, id est, in
 spiritu excessisse, quâdo prohibita sunt ado-
 lescentulæ experefacere illam quoadusque
 ipsa voluerit. At illud qualiter? Non enim
 simpliciter, neque leui (vt assolet) commo-
 nitione prohibita sunt: sed omninò noua
 & insueta contestatione, per capreas scili-
 cet ceruosq; camporum. Quo quidem ge-
 nere ferarum videntur mihi satis congruen-
 ter expressæ sanctæ animæ exiitæ: spon-
 bus, simul. & qui cum Deo sunt Angeli, ni-
 mirum propter acumen visus, & saltus cele-
 ritatem. Vtrumque hoc siquidem vtrisque
 spiritibus conuenire cognoscimus, nam fa-
 cile & petunt summa, & intima penetrant:
 Quorum quoque in campis designata con-
 uersatio euidenter liberos atque expeditos
 signat in contemplatione discursus. Quid
 sibi vult ergo adiuratio facta per istos? Pro-
 fecto ne inquietæ adolescentulæ audeât le-
 ui ex causa euocare dilectam à tam reueren-
 do collegio: cui absque dubio toties admi-
 scetur, quoties contemplando excedit. Pul-
 chrè itaque horum auctoritate terrentur,
 à quorum societate constat auelli illam ipsa
 rum importunitate. Attendant adolescentu-
 læ quos offendant pariter cum matrem in-
 quietant, & minimè ita materna de carita-
 te confidant, vt non in illum cælestem con-
 uentū sine magna necessitate irruere vere-
 antur. Id quippe se agere cogitent quoties
 in cōtemplatione quiescenti plus iusto mole-
 stæ sunt. Ponitur sanè in voluntate ipsius,
 & vacare sibi, & curæ illarum intendere pro
 ut oportere iudicauerit cum vetatur exci-
 tari ab illis quousque ipsa velit. Nouit spon-
 sus quâta flagret dilectione etiam erga pro-
 ximos sponsæ, & satis propria caritate soli-
 citari matrem de profectibus filiarum, nec
 se vllò pacto illis subtracturam seu denega-
 turam quantum & quoties opus fuerit,
 proptereaq; securè discretioni eius creden-
 dam censuit hanc dispensationem. Non
 enim est talis quales multos videmus. pro-
 phetica inuisione notatos, qui quod cras-
 sum est & forte assumentes, quod debile est
 proiciunt. Numquid medicus valentes, re-

quirunt, & non potius ægrotantes? Si contin-
 gat, facit forsitan vt amicus, sed non vt me-
 dicus. Quos docebis magister bone, si oēs in
 doctos repuleris? Quibus quæso adhibebis
 diligentiam disciplinæ, si indisciplinatos vel
 effugaueris omnes vel fugeris? In quibus
 obsecro tuam probabis patientiâ, si solos ad
 miseris mansuetos, inquietos excluseris? Sūt
 tamen de hic sedentibus qui vtinam præsēs
 capitulum attentius obseruarent. Cogitarēt
 certè quanta præpositus reuerentia debea-
 tur, quos temerè inquietando cæli quoque
 ciuibus se reddunt infestos: & nobis fortè
 plusculum solito parcere demum inciperēt,
 nec tam irreuerenter leuiterq; se ingerent
 eum vacamus. Rara satis mihi ad feriandū
 à superuenientibus (vt bene norunt) conce-
 ditur hōra, etiam cum ipsi me in omni pati-
 tia sustinebunt. Verū ergo scrupulosius mo-
 ueo istiusmodi querelā, ne quis fortè pusil-
 lanimis supra vires propriæ patientiæ diffi-
 mulet à necessitatibus suis, dum me inquiet-
 tare veretur. Superse deo igitur, & ne mag-
 is impatientiæ exemplum videar dare in-
 firmis. Pusilli Domini sunt credentes in eū,
 non patior vt ex me scandalum patiantur.
 Non vtar hac potestate: magis autē ipsi me
 vtantur vt libet, tantum vt salui fiant. Par-
 cent mihi si non pepercerint, & in eo po-
 tius requiescā, si non me inquietare timue-
 rint pro necessitatibus suis. Geram eis mo-
 rem quoad potuero, & in ipsis seruam Deo
 meo quamdiu fuero, in caritate non ficta.
 Non queram quæ mea sunt, nec q̄ mihi est
 vile, sed quod multis, id mihi vile iudica-
 bo. Hoc solum deprecor, vt fiat acceptum
 eis fructuosumq; ministerium meum, si
 fortè vel ex hoc inueniam in die mala mise-
 ricordiam in oculis patris eorum simul &
 Sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri,
 qui cum eo est super omnia Deus benedi-
 ctus in sæcula. Amen.

*Qualiter per montes & colles significantur
 beatitudines cælestium spirituum, in qui-
 bus transiit, id est notum fecit mysterium
 sua incarnationis, veniens ad in-
 carnandum. Sermo LII.*

VOx dilecti mei, Videns Spōsa no-
 uam adolescentularū, verēcun-
 diam, & verēcundum timorē q̄
 scilicet de nouo coepissent non
 audere se ingerere sancto otio ipsius, nec
 sicut

sicut heri, & nudius tertius molestus fieri
 quiescenti in contemplatione presume-
 ret, agnoscit hoc sibi prouenisse curas; & ope-
 ra sponsi, & exultans in spiritu, siue pro illa-
 rum profectu quæ à nimia & superflua in-
 quietudine compefcuntur; siue pro sua de-
 inceps futura liberiori quiete, siue etiã pro
 dignatione; & fauore sponsi adeo pro hac
 ipsa eius quiete zelantis, & tanto studio de-
 fensantis suauissima otia sua, imo studia fer-
 uentissima, ait hoc facere uocem dilecti sui
 huius rei gratia factam ad illas. Etenim is
 qui alijs præest in solitudine, uix inquam
 uel raro securè uacat sibi, dum semper ti-
 met sui penuriam facere subditis, & nõ pla-
 cere Deo quod communi utilitati propriã
 præfert quietem, & contemplationis dulce-
 dinem. Non autem parum gaudij & secu-
 ritatis accedit interdum suauiter feriant,
 cum ex metu quodam & reuerentia erga se
 immissa Diuinitus cordibus subditorum,
 intelligit suam Deo placere quietem, qui fa-
 cit ut illi æquo magis animo suas necessita-
 tes sustineant, quã patris spiritualis gratia
 audeant otia temerè perturbare. Nam iusta
 trepidatio paruulorum manifeste signat au-
 disse eos intus quasi minacem atque incre-
 patoriam illius proculdubio uocem qui in
 propheta loquitur: Ego qui loquor iustitiã.
 Vox eius, inspiratio eius est, ac iustitioris
 incussio. Comperta ergo hac uoce sponsi
 gaudens, & exultans, Vox, inquit, dilecti
 mei. Amica est, & gaudio gaudet propter
 uocem sponsi. Et addit: Ecce iste uenit sa-
 liens in montibus, transiliens colles. Com-
 perta ex auditu uocis dilecti præsentia, in-
 cunètanter intèdit bene curiosos oculos ad
 uisum quem audierat. Auditus ducit ad
 uisum: quia fides in auditu, qua corda mun-
 dantur, ut possit uideri Deus. Sic enim ha-
 bet. Fide mundans corda. Videt itaque ue-
 nientem quem loquentem audierat, obser-
 uante etiam hic ordinem illum Spiritusfan-
 cto qui apud prophetam descriptus est ita:
 Audi filia, & uide. Et ut certius aduertas,
 non casu neque fortuito, sed de studio ma-
 gis, & industria, ob illam scilicet rationem
 quam premissimus, auditum hoc loco præ-
 missum uisui: uide si non hic ordo uerbo-
 rum à sancto quoque Iob obseruatus inue-
 nitur; ubi sic loquitur Deo: Auditus auris
 audiuit te, & nunc oculus meus uidet te.
 Sed & ubi Spiritus sanctus super Apõsto-
 os in die Pentecostes descendisse memoratur.

nõne auditus uisum præuenisse describitur.
 Ait enim: Factus est repente de cælo sonus
 tamquam aduenientis spiritus uehementis.
 Et intra: Et apparuerunt illis dispersitæ lin-
 guæ tamquã ignis. Et hic ergo Spiritusfan-
 cti aduentum primo auditus, dehinc uisus
 percepisse refertur. Sed de hoc satis: quãtu-
 quoque si curas operã dare huiuscemodi in-
 quisitioni, poteris & ipse fortassis in alijs
 scripturæ locis nõnulla similia reperire. Nunc
 iam illud consideremus quod diligentiori
 eget inquisitione, & difficilioris habet ac-
 cessus. Ad quod nimirum omnino me ege-
 re fateor adiutorio Spiritus sancti, ut pone-
 re in lucem possim qui sunt illi montes seu
 colles super quos salientem, & transilientem
 eos, ecclesiã sponsum lætis spectauit obtuti-
 bus, credo eum properaret ad ipsius redem-
 ptionem cuius concupierat decorem. Nam
 id quidem propterea, ita, & non dubie sens-
 serim, quoniam simile quid de propheta oc-
 currit mihi euidenter in spiritu præuidentem
 & exprimentem saluatoris aduentum. In sole
 posuit tabernaculum suum, & ipse tamquã
 sponsus procedens de thalamo suo, exulta-
 uit ut gigas ad currendam uiam: à summo
 cælo egressio eius, & occurfus eius uisus ad
 summum eius. Cursus & recurfus is notissi-
 mus est à quo: & ad quid initus consum-
 matusq. notissimum. Quid igitur? Pin-
 gemus nobis siue in psalmis ista legètes, si-
 ue in præsentia cætico, uirum gigantem pro-
 cæxæ staturæ, absentis cuiuspiam mulierculæ
 amore captum, & dum properat ad cupi-
 tos amplexus, transilientem montes colles-
 que hos, quos uidemus mole corporea super
 plana terræ tanta altitudine eminentes, ut
 & supra nubes aliqui illorũ uerticem extu-
 lisse cernantur? Verum non decet istiusmo-
 di corporeas phantasias imaginari, præfer-
 tim tractãtes hoc Canticũ spirituale, sed nec
 licet omnino nobis, qui meminimus legisse
 in Evangelio, quia spiritus est Deus, & eos
 qui adorãt eũ, in spiritu oportere adorare.
 Qui sunt ergo hi spirituales montes; & col-
 les, ut postmodũ consequenter agnoscamus?
 Sponsus qui Deus, ac per hoc & spiritus est,
 quales, & cuiusmodi dabat saltus in illis uel
 super illos? Si illos putamus in quibus euan-
 gelium refert olim fuisse rehetas nonaginta
 noyem oues, cum pius pastor earum uenit
 vnam in terris quærere quæ perierat, nihilomi-
 nus & adhuc in obscuro res est, & intelle-
 ctus hebet dũ difficile sit inuenire spirituales

18. 2. 4
 Ps. 18.
 Ibidem
 K
 10. 4.
 Matt. 18. 6

Isai. 30.

Cant. 2. b

Act. 15. b

Ps. 44. c

Iob 42. a

illas & supercælestes beatitudines (nam ipsæ sunt sine dubio quæ ibi memoratæ sunt oues) quos, vel quales alios habeant spirituales similiter mōtes vel colles ad habitandū pascendumve in illis. Verumtamen si non in veritate aliqui essent, veritas hoc non dixisset. Sed neque Propheta longè ante de civitate superna Hierusalem protulisset, quia fundamenta eius sint in mōtibus sanctis, si non vere inibi essent montes sancti. Denique quod cælestis habitatio sancta illa vere habeat non modo spirituales, sed & viuos ac rationales montes collesq. audi Isaiam: *Pf. 86. a*

Isa. 55. d Montes, & colles cātabant coram Deo laudes. Quinam igitur isti, nisi iidem ipsi cæli inhabitatores spiritus, quos Dominica voce oues diximus appellatos, vt ipsi sint mōtes qui oues? Nisi fortè absurdum tibi videatur, aut in montibus montes, aut in ouibus oues pasci: & iuxta litteram quidem durum sonat, secundum spiritualem autem intelligentiā dulce sapit, si subtiliter aduertamus quomodo vtrāque ouium pastor, Dei scilicet sapientia Christus, vnum idemque pabulum veritatis aliter in terris, aliter in cælestibus gregibus suis administrat. Nā nos quidem mortales homines interim in loco peregrinationis nostræ in sudore vultus nostri comedere panem nostrum necesse habemus, foris illum in labore, & ærumna mendicantes, id est, vel à doctis viris, vel è sacris libris, vel certè per ea quæ facta sunt inuisibilia Dei intellecta cōspicientes. Angeli autem in omni plenitudine etiam nō à semetipsis, si tamen in semetipsis tāta facilitate, quanta & felicitate accipiunt, vnde & beate viuunt. Sunt enim omnes docibiles Dei: quod sanè electos hominum quandoque assequuturos certa veritate promittit; & nondum experiri tribuitur felicitate securā. Pascuntur proinde in montibus montes, vel oues in ouibus, cum sanè supernę illę substantię spirituales intra semetipsas de verbo vitæ vnde suam beatam perpetuent vitam, affluenter inveniunt, iidem ipsi, & montes, & oues: montes propter plenitudinem vel celsitudinem, oues propter mansuetudinem. Pleni quippe Deo, celsi meritis, cumulati virtutibus, nihilominus tamē erectos vertices tota & humili obedientia submitunt, & inclinant illius longe supereminētis imperio maiestatis, tamquam oues mansuetissimæ ad nutum sui pastoris per omnia ambulantes, & sequentes eū quo-

cumque ierit. Et in his (secundum Prophetam Dauid) verè montibus sanctis tamquā *Pf. 86. a*

prima omnium creata sapientia, fundamenta civitatis Domini ab initio firmiter stabilita consistunt: quæ vtiq; vna est in cælo & in terra, licet ex parte peregrinans, & ex parte regnans. Et ex his nihilominus, iuxta Isaiam, tamquam quibusdam vitalibus cymbalis bene sonantibus iugis resonat gratiarum actio, & vox laudis, suauis, & incessabili voce implentibus quod ex eodem Propheta paulo ante memorauimus: quia montes & colles cantabit coram Deo laudes: & itē quod ille alius loquens ad Dominum Deū: Beati (ait) qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Hi ergo (vt ad id recurramus vnde aliquātulū sed vt puto necessariè digressum est) illi sūt mōtes atque colles, in quibus Ecclesia vidit cælestem sponsum mira alacritate salientē, cum ad suos properaret amplexus: nec modo salientem, sed & translientem eos. Vis tibi hos saltus ex litteris Prophetarum, Apostolorumq. demonstrare? Non quod nunc omnia quæ de hac re apud illos ab otiosis inueniri queunt testimonia replicare incipiam (hoc enim longum est, & opus nō est) sed ea tantummodo pono quæ breuiter & apertè altruere videantur id quod dicitur de sponsi saltibus. Dicit de illo Dauid, quia posuit in Sole tabernaculum suum, & ipse *Pf. 118. a*

tamquā sponsum procedēs de thalamo suo, exsultauit vt gigas ad currendam viam: à summo cælo egressio eius. En quantum saltum dedit à summo cælo ad terras. Sanè enim non inuenio alibi, vbi in sole posuerit tabernaculum suum, id est, in luce, & in manifesto suā dignatus sit exhibere præsentiam ipse lucis inaccessibleis habitator, nisi vtiq; in terris. Denique in terris visus est, & *Baruc. 3*

cum hominibus conuersatus est. In terris *d*

quam palam, q̄ est in sole posuit tabernaculum suum, corpus videlicet, quod de Virginis corpore ad hoc sibi aptare dignatus est, vt in eo in se inuisibilis videretur, & sic videt *Luc. 3. b*

omnis caro salutare Dei, cū in carne venisset. Salij ergo in montibus, id est in illis supremis spiritibus, cū ad eos vsque descendit, sacramentum à sæculis absconditum, & magnum pietatis mysterium eis dignāter aperiens. Sed transiens hos superiores atque eminentiores montes, Cherubim, scilicet, atque Seraphim, necnō Dominaciones, Principatus, & Potestates, virtutesq. etiā vsque

ad inferiorem ordinem Angelorū descen-
dere tamquam ad colles dignatus est. Sed
numquid vel in illis remansit? Transiit &
Heb. 2. d colles. Non enim, inquit, Angelos sed semē
Abrahæ apprehendit, quod vtique Angelis
inferius est, vt sermo impletur quem di-
xit memoratus Propheta loquens ita ad pa-
Psal. 8. b trem de filio: Minuisti eum paulo minus ab
Angelis. Quamquam hoc sanē ad commen-
dationem naturæ humanæ dictum possit
intelligi, quod homo ad imaginem & simili-
tudinem Dei conditus ac præditus ratione
instar vtique Angeli, modicum tamen di-

B stet ab Angelo propter corpus de terra. Sed
audi Apostolum Paulū apertē pronuncian-

Phil. 2. a tem de eo: Qui cum in forma Dei esset, nō
rapinā arbitratus est esse se æqualem Deo:
quia semetipsum exinaniuit, formam serui
accipiens, in similitudinem hominum fa-
ctus, & habitu inuētus vt homo. Et rursus:

Gal. 4. a Vbi venit (inquit) plenitudo temporis mi-
sit Deus filium suum factum ex muliere, fa-
ctum sub lege, vt eos qui sub lege erant re-
dimeret. Qui ergo factus ex muliere, factus
& sub lege est, proculdubio non solū mon-
tes, id est maiores superioresq; beatitudi-
nes, sed etiam minores Angelos descenden-

Luc. 7. d do transiit, qui quidem in comparatione
superiorum merito collium nomine desi-
gnantur. Ceterum qui minor est in regno
celorum, maior est quouis carnem portan-
te super terram, etiam si sit ille magnus
Ioannes Baptista. Nam etsi sanē Deum ho-
minem fateamur, etiam in homine super
omnem Principatum & Potestatem longē
incomparabiliter præminere, certum tam-
en, quia etsi præit maiestate, sed infirmita-
te succumbit. Ita ergo salit in montibus, &
transiit colles, cum non solum superioribus,
sed & inferioribus spiritibus dignantif-
simē se inferiorem exhibuit. Nec modo il-
lis supernis spiritibus, sed & ipsis qui do-
mos luteas inhabitant, subiectum se exhi-
bit, trāsiliens & vincens humilitate etiam

Luc. 2. g hominum humilitatem. Erat denique sub-
ditus Mariæ & Ioseph, cum esset duodennis
Matth. 3. d in Nazareth: & apud Iordanem Ioannis se
manibus iam iuuenis inclinauit. Sed & in-
clinata est dies, nec adhuc omnino de his
montibus descendere libet. Ceterum si hac
vice voluerimus cuncta horum prout dele-
ctat explorare amēna, abdita perscrutari, ve-
rendū, ne aut Sermo grata breuitate careat,
aut larga excellensq; materies debita dili-

gentia, festinatione fraudetur. Pauserius
proinde hodie iam si placet in montibus
istis, quoniam bonum est nos hic esse, vbi
à pastore Christo vna cum sanctis Angelis
in loco pascuæ collocati, & iucundius pasci-
mur & vberius. Et nos siquidem oues pas-
cua eius. Ruminemus ergo tamquā munda
animalia boni pastoris quæ de hodierno
sermone tota auiditate glutiuimus, sermone
altero residua capituli eiusdem attentus
percepturi, largiente Sponso Ecclesiæ Iesu
Christo Domino nostro, qui super omnia
est Deus benedictus in sæcula. Amen.

Matth. 17. a
Pf. 22. a
Pf. 99. a

*Qualiter tantum per montes significantur
Angeli & homines, & per colles Dæmo-
nes. Item de triplici timore quo quisque
timere debet ne perdat gratiam bene ope-
randi, quam à Deo suscepit.*

Sermo L.III.

S Vper eodem capitulo quod hester-
no sermone versatum est, dicturus
sum alium intellēctum quem ho-
dierno seruauim: vos probate, & eli-
gite potiora. Non est opus superiora re-
petere, quæ excidisse non arbitror in tam
breui. Si quo minus tamen scripta sunt vt
dicta sunt, & excepta illo, sicut & sermo-
nes ceteri, vt facile recuperetur quod forte
exciderit. Quapropter accipite alia. Ecce
venit is (inquit) saliens in montibus, tran-
siliens colles. Sponsus loquitur: qui pro-
fecto tunc in montibus salit, cum missus à
patre ad Euangelizandum pauperibus, An-
gelorum tungi non est indignatus offi-
cio, factus magni consilij Angelus, qui Do-
minus erat. Per se descendit ad terras, qui
alios delegare solebat: per se notum fecit
Dominus salutare suum: per se in conspe-
ctu gentium reuelauit iustitiam suam. Cum
itaque omnes iuxta Pauli sententiam, ad-
ministratoij spiritus sint, missi in ministe-
rium propter eos qui hereditatem capiunt
salutis: qui erat super illos, factus est in-
ter illos tamquam vnus ex illis, dissimu-
lans iniuriam, & accumulans gratiam.
Sed audi ipsum. Non veni (inquit) mi-
nistrari, sed ministrare, & animam meam
dare pro multis. Quod quidem cetero-
rum nemo fecisse inuentus est, vt omnes
quotquot ministrasse visi sunt, ipse deo-

D
Cāt. 2. b
Pf. 97. a
Heb. 1. d

Matth. 20. d

tis transierit fidelibusq. obsequijs. Bonus
 minister qui carnem suam in cibum, san-
 guinem in potum, animam ministravit in
 pretium. Bonus planè, qui spiritu alacer, car-
 itate feruens, pietate deuotus, non solum
 salit in montibus, sed & transiit colles, id
 est superat & vincit alacritate ministrandi,
 ut potè quem cõxit Deus Deus suus
 oleo lætitiæ præ confortibus suis. In quo uti-
 que singulariter exultauit vt. gigas ad cur-
 rendam viam. Deniquè transiit Gabrielè,
 & peruenit ad Virginem, eodem Archange-
 lo testante, cum ait: Aue grãtia plena. Do-
 minus tecum: Quid? Quem modo reliquisti
 in cælo, in vtero reperis. Quonam modo?
 Volauit, & præuolauit super pennas
 ventõrum. Victus es, ò Archangele: transi-
 iit te qui præmisit te. Aut certè saliebat in
 montibus cum in Angelis olim patribus ap-
 parebat, quod utique proprietati litteræ ma-
 gis conuenire videtur. Non enim ait: Sa-
 liens in montes, sed in montibus, vt ipse
 in eis videatur salire qui facit, & dat vt sa-
 liant, quemadmodum loquitur in Prophe-
 tis, operatur in iustis, cum illis verba, &
 istis opera tribuit. Adde quod aliqui eor-
 um personam eius gerebant, ita vt loque-
 retur quisque illorum non tamquã Ange-
 lus, sed tamquã Dominus. Verbi gratia, Ille
 Angelus qui cum Moyses loquebatur, dice-
 bat: Non ego Domini, sed Dominus: at-
 que id frequentius iterabat. Saliebat ergo
 in montibus, id est in Angelis, in quibus
 & loquebatur, & suã hominibus exhibebat
 præsentiam. Ad homines enim saliebat, sed
 in Angelis, non in se. Non in sua natura,
 sed in subiecta creatura. Qui enim salit, de
 loco ad locum vadit, quod non cadit in
 Deum. Ergo in montibus, id est in Angelis
 saliebat, qui in se nõ poterat: & saliebat vs-
 que ad colles, id est Patriarchas, & Prophe-
 tas, ceterosq. spirituales viros de terra. Sed
 transiliebat & colles, cum non solum mag-
 nis, & spiritualibus viris, sed & aliquibus
 de populo etiam, & nonnullis mulieribus
 aq̃e in Angelis loqui, & apparere dignatus
 est. Vel colles dixit aërias potestates,
 quæ inter montes quidem minimè iam nu-
 merantur, pro eo quod à virtutum celsitu-
 dine detulerunt per superbiam, nec tamen
 vsque ad humilia vallium, siue ad valles hu-
 milium per pœnitentiam detumescunt. De
 his arbitrò illud dictum in Psalmis: Mon-
 tes sicut cera fluxerunt à facie Dñi. Hos ita-

que tumentes ac steriles colles tamquam
 medios positos inter montes perfectorum,
 & valles pœnitentium proculdubio transiit
 qui in montibus salit, hisq. præteritis, & des-
 spectis descendit ad valles, vt valles abun-
 dent frumento. Porro illi è regione aëria
 ariditate ac sterilitate damnantur, sicut
 habes Propheta super illos imprecationem
 Nec, ros, inquit, nec pluuia descendant su-
 per vos. Atque vt noueris quod ad Angelos
 qui præuaricati sunt, sub figura montium
 Gelboe ista loquatur: Vbi, inquit, ceciderunt
 vulnerati multi. Quam multi in his male-
 distis montibus de exercitu Israel cecide-
 runt à principio, & quoti hie cadunt. De qui-
 bus & habes in eodem Propheta, cum dicit
 Domino: Sicut vulnerati dormientes in se-
 pulchris, quorũ non es memor amplius, &
 ipsi de manu tua repulsi sunt. Non est ergo
 mirum si steriles & infructuosi permanent
 isti, non montes calici, sed aërij colles super
 quos nec ros, nec pluuia descendit, quip-
 pe auctore gratiæ, & benedictionum largi-
 tore transiliente eos, & descendente ad val-
 les, vt cælesti imbree perfundat humiles qui
 sunt super terram, vt fructum afferant in
 patientia, fructum tricisimum, sexagesimũ,
 & centesimum. Denique visitauit terram,
 & inebriauit eam, multiplicauit locupleta-
 re eam. Terram visitauit, non aerem: quia
 misericordia Domini plena est terra. Deni-
 que operatus est salutem in medio terræ,
 numquid, & in medio aëris? Hoc aduer-
 sum Originem, qui in aëre Dñam gloriã de-
 nuo pro dæmonibus impudenti crucifigit
 mendacio, cum huius cõscius mysterij Pau-
 lus affuget, quod resurgens ex mortuis iam
 non moritur, mors illi vtra non domina-
 bitur. Verum non solum visitauit terram
 qui aerem transiuit, sed etiam cælum: di-
 ciente Scriptura: Domine in cælo misericor-
 dia tua & veritas tua vsque ad nubes.
 Vsque ad nubes enim cæli est quod inhabi-
 tant sancti Angeli, quos nõ transiit spõ-
 sus, sed salit in eis, ita vt imprimat ipsis duo
 quædam vestigia pedum suorum, misericor-
 diam & veritatem. De quibus Domini vesti-
 gijs memini me in superioribus sermoni-
 bus plenius disputasse. A nubibus verò, &
 infra, dæmonum habitatio est in aëre isto
 infimo & caliginoso, in quibus non salit
 Sponsus, sed transiit illos & præterit,
 nec vllum in se retinetur Dei transcuntis
 vestigium. Nam quomodo in diabolo ve-

ritas est. de quo in Euangelij veritatis sententia exstat quod in veritate non stetit, sed in malis exstitit ab initio: Sed nec misericordem quis dixerit eum, qui nihilominus ab initio homicida fuisse eadem ipsa Euangelij veritate conuincitur: Porro autem qualis paterfamilias, tales & domestici eius. Pulchre proinde de sponso Ecclesia psallens quæ in altis habitat, & humilia respiciat in celo & in terra, nullam omnino mentionem

Pf. 112.
a

Hæc facit de his qui in acre versantur spiritibus superbis: quoniam Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam. Videt ergo illum salientem in montibus & transilientem colles, iuxta imprecationem David dicentis:

Pf. 124.
a

Omnes montes qui in circuitu eius sunt, id est in circuitu Gelboe, visitet Dominus, à Gelboe autem transeat. Diabolo nempe (qui per Gelboe designatur) hincinde sunt montes quos visitat Dominus, supra Angelos, infra homines. In penam siquidem suum locum in acre isto medium inter cælum & terram de cælo cadens sortitus est, vt videat & inuideat, ipsaq. inuidia torqueatur. Scriptura dicente: Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet.

Pf. 111.
b

Quam miser cum suspicit calos, in quibus innumeros mōtes intuerur Diuina claritate fulgētes. Diuinis laudibus resurgentes. sublimes in gloria, abidantes in gratia. Quam inferior cum respicit terram, mōtes nihilominus quāplurimos de populo acquisitiōnis habentem, fide solidos, spe excelsos, caritate spariosos, cultos virtutibus, bonorum operū fructibus refertos, de rore cæli tamquam de saltu sponsi quotidianam capientes benedictionem. Cum quanto putamus dolore & rancore aspiciat ille cupidissimus gloriæ istos in circuitu suo tam gloriosos montes, cum se, & suos è regione incultos, tenebrosos, bonis omnibus infecundos despiciat, ita vt se sentiat esse opprobrium hominum & Angelorum qui omnibus exprobrat, secundum illud in Psalmis: Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Atque hoc, quia ob ipsorum superbiam transiit eos sponus, saliens in montes qui in circuitu eius sunt, tãquam fons ascendens de medio paradisi, irrigans vniuersa, & implens omne animal benedictione. Beati qui torrente voluptatis huius potari interdum vel raro promerentur, in quibus etsi non continue fluit, saltem per horas salit aqua sapientiæ, & fons vitæ, vt fiat in ipsis quoque fons

Pf. 103.

Pf. 35. b

aquæ salientis in vitam æternam. Et quidē huius fluminis impetus latificat ciuitatem Dei, & sanè perenniter & affluenter. In notuos, autem montes qui in terra sunt, vitam in terra facta quasi inundatione salus dare aliquos nō despiciat, quibus sufficienter irrigati, nobis quoque qui valles sumus, stillare vel raras guttulas possint, ne omnino aridi & steriles remaneamus. Misericordia estestas & omnino fames valida in regione illa que nullis vniquam istiusmodi vel saltibus vel instillationibus humectatur, præterfluente & transiliente illam fonte sapientiæ. Et quia non habuerunt (inquit) sapientiam, perierunt propter suam insipientiam.

Pf. 45. b

Cant. 2. b

Ecce venit is saliens in montibus, transilienti colles. Ad hoc salit vt transiliat, qui nō vult ad omnes pertingere. Neque enim in omnibus beneplacitum est Deo, fratres, si iuxta sapientiam Pauli scripta sunt ista ad correctionem nostram, obseruemus sponsi discretos & circumspectos saltus, quemadmodum videlicet tam apud Angelos quam apud nos, & in humiles saliat, & superbos transiliat. Si quidē excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Hęc inquam, attendamus, quo cauti sumus sponsi

1. Corin. 10. c

Pf. 137.
b

si nos salutaris saltibus præparare, ne veluti à montibus Gelboe fortè transiatur, & à nobis, si indignos nos sua visitatione cōspexerit. Quid superbis terra & cinis? Et de Angelis transiit Dominus execrans eorum superbiam. Ergo repudiatio Angelorum fiat emendatio hominū. scripta est enim ad ipsorum correctionem. Cooperetur mihi in bonum etiam diabolus malum, & laicem manus meas in sanguine peccatoris. Qualiter inquit? Audi. Superbo certe diabolo horrenda, & formidolosa maledictio intorquetur, Propheta David in spiritu dicente de illo sub typo Gelboe, vt supra memoratum est. Montes, inquit qui in circuitu eius sunt, visitet Dominus, à Gelboe autem transeat. Sane ego hoc legens referensq. oculos in me, & intuens diligenter, inuenio me peste ipsa infectum quā in Angelo Dominus intantum exhorruit, quatenus propterea declinaret ab eo, cum omnes in circuitu eius mōtes siue de Angelis siue de hominibus visitationis suæ gratia dignaretur: & pauēs tremensq. animo ad metetipsum: Si sic actum est cū Angelo, quid de me fiet terra, & cinere? Ille in cælo intumuit, ego in sterquilinio. Quis non tolerabiliore in diuite superbiam quam

Pf. 57. c

Pf. 124.
a

Co. 2. d

quam in pauere ducat? Vx mihi. Si tam
 dare in potente illo animaduersum est pro
 eo quod eleuatum est cor illius, nec ei pro
 fuit quod cognata potentibus superbia esse
 cognoscitur, quid de me exigendum & mi
 sero & superbo? Denique iam luo pœnas,
 iam acerbissimè vapulo. Non sine causa sanè
 ab heri & nudius tertius inuasi me lan
 gor iste animi, & mentis habetudo, insolita
 quædam inertia spiritus. Currebam bene:
 sed ecce lapis offensionis in via, impegi, &
 corruui. Superbia inuenta est in me, & Dñs
 declinauit in ira à seruo suo. Hinc ista steri
 litas animæ mea, & deuotionis inopia quã
 patior. Quomodo ita exauit cor meum,
 coagulatum est sicut lac, factum est sicut ter
 ra sine aqua? Nec compungi ad lacrymas
 queo: tanta est duritia cordis. Non sapit
 Psalmus, non legere libet, non orare dele
 ctat, meditationes solitas non inuenio. Vbi
 illa inebriatio spiritus? Vbi mentis sereni
 tas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Ide
 o ad opus manuum piger, ad vigilias som
 nolentus, ad iram præceptis, ad odium perti
 nax, linguæ & gulæ indulgentior, segnior
 obtusiorq. ad prædicationem. Heu omnes
 montes in circuitu meo visitat Dñs, ad me
 autem non appropinquat. Num collis non
 sum ex his quos transiit Dñs Sponsus? Nam
 alium quidem intueor singularis abstinen
 tiæ, alium verò patientiæ admirandæ, alium
 autem summæ humilitatis & mansuetudi
 nis, alium multæ misericordiæ & pietatis, il
 lum in contemplatione frequenter excede
 re, hunc pulsare & penetrare calor oratio
 num instantia, aliosq. in alijs præminere
 virtutibus. Hos inquam considero omnes
 feruentes, omnes deuotos, omnes in Chri
 sto vnanimis, omnes donis cælestibus &
 gratia affluentes, tamquam spirituales re
 uera montes qui à Dño visitantur, & Spon
 sum in se salientem frequenter recipiant.
 Ego autem qui horum in me inuenio nihil,
 quid me aliud putem quam vnum de
 montibus Gelboe quem praterit in ira, &
 indignatione sua ille ceterorum omnium
 benignissimus visitator? Filioli, hæc cogita
 tio tollit extollentiam oculorum, conciliat
 gratiam, Sponsi salubris præparat. Hæc ego
 in me trãsfigurauit propter vos, vt & vos ita
 faciatis. Imitatores mei estote. Quod nõ de
 exercitio dico modo virtutum, aut morum
 disciplina, aut gloria sanctitatis (nec enim
 de huiusmodi quidquam mihi temerè arro

gauerim imitatione dignum,) sed volo vos
 non parcere vobis, sed accusare vosmetip
 sos, quoties fortè in vobis, vel ad modicum
 tepere gratiam, virtutem languescere de
 prehenditis, sicut & ego pro huiusmodi
 memetipsum accuso. Hoc facere hominis
 est qui curiosus circûspector est sui, & ser
 uator viarum suarum ac studiorum, atque in
 omnibus semper suspectum habet arrogan
 tiæ vitium ne subrepat. In veritate didici nil
 æquè efficax esse ad gratiam promerendam,
 retinendam, recuperandam, quam si omni
 tempore coram Deo inueniaris non altum
 sapere, sed timere. Beatus homo qui semper
 est pauidus. Time ergo cum arripit gratia, a
 time cum abierit, time cum denuo reuertetur,
 & hoc est semper pauidum esse. Succedant
 vicissim sibi in animo, tres isti timores,
 secundum quod gratia vel ad esse dignatur,
 vel offensa recedere, seu iterum placata re
 dire sentietur. Cum ad est, time, ne nõ dignè
 opereris ex ea. Hæc inonet Apostolus. Vide
 te (inquiens) ne in vacuum gratiam Dei reci
 piatis. Et ad discipulum. Noli (inquit) negli
 gere gratiam quæ in te est. Et de semetipso
 dicebat: Quia gratia Dei in me vacua nõ
 fuit. Sciebat homo consilium Dei habens,
 redundare in contemptum donantis, donũ
 negligere, nec expendere ad quod donatũ
 est, idq. intolerabilem esse superbiam iudi
 cabat, & propterea studiosissimè hoc ma
 lum & ipse cauebat, docebatq. cauendum.
 Sed rursus lateat fouea hic, quæ, nolo vos
 lateat, de qua is ipse superbiæ spiritus tanto
 periculosus, quanto occultius (sicut habetis
 in Psalmo) insidiatur quasi leo in spelun
 ca sua. Nam si impedire nõ præualet actio
 nem, tentat intentionem, suggerens & sua
 dens quatenus effectum gratiæ arroges tibi,
 quod quidem superbiæ genus longè illo
 priore intolerabilius esse nõ ambigas. Quid
 enim odiosius illa voce, qua quidam dixerunt:
 Manus nostra excelsa, & non Dominus
 fecit hæc omnia? Sic ergo timendum
 manente gratia. Quid si recesserit? Num
 multo magis tunc timendum? Planè multo
 magis: quia vbi deficit tibi gratia, deficiis tu.
 Audi etenim quid dator gratiæ dicat? Sine
 me (ait) nihil potestis facere. Time ergo
 subtracta gratia tamquam mox casurus. Time
 & cõtemisce Deo tibi vt tenis irato. Time
 me, quia reliquit te custodia tua. Nec dubi
 tes in causa esse superbiam, etiam si non ap
 pareat, etiam si tibi nihil conscius sis. Quod

enim tu nescis, scit Deus, qui te iudicat, ipse est. Sed nec qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat.

B Numquid commendat te Deus cum gratia priuat? Aut numquid qui humilibus dat gratia, humili auferet datam? Ergo argumentum superbiæ, priuatio est gratiæ. Quamquam tamen interdum subtrahitur gratia siue retrahitur non pro superbia quæ iam est, sed quæ futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidentis documentum de Apostolo, qui stimulos carnis suæ sustinebat inuitus, nõ quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed siue iam existens, siue nondum, superbia tamẽ semper causa erit subtracta: gratiæ. Iam si gratia repropitiata redierit, multo amplius tunc timendum, ne fortẽ contingat recidiuam pati, iuxta illud in Euangelio. Ecce sanus factus es, vade & amplius iam noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Audis recidere, quam incidere esse deterius? Proinde inualeſcente periculo, inualeſcat & metus. Beatus es si cor tuum triplici isto timore repleueris, vt timeas quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longe plus pro recuperata. Hoc fac, & eris hydria in Christi conuiuio impleta vsque ad summum, continens nimirum metretas, non binas tantum, sed & ternas, vt Christi merearis benedictionem quæ aquas tuas cõuertat in vinum lactitiæ, & perfecta caritas foras mittit timorem. Quod dico, tale est. Aqua timor est, quoniam ab astu refrigerat desideriorum carnalium. Inquit, inquit, sapientiæ timor Dñi. Et habes: Aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Si timor sapientiæ, & sapientiæ aqua, timor aqua est. Denique timor Dñi inquit, fons vitæ. Porro hydria mens tua. Cipientes, inquit singule metretas binas vel ternas. Tres metretas, timores tres. Et impleuerunt eas (inquit) vsque ad summum. Non vnus timor, nõ duo quoque, sed toti tres simul replent vsque ad summum. Omni tempore time Deum, & ex omni corde tuo, & implesti hydriam tuam vsque ad summum. Amat Deus integrum munus, affectum plenum, perfectum sacrificiũ. Cura proinde nuptijs cælestibus plenam inferre hydriam, vt de te quoque dicatur, quia repleuit eum spiritus timoris Dñi. Qui sic timet, nihil negligit. Vnde namque negligentia intrer in plenitudinem? Alioquin quod capere adhuc aliquid potest, plenum nõ est. Eadem sane ra-

tionem non potest simul, & si timere, & alium sapere. Non est enim quo admittas superbiam, repletus timore Domini. Et sic de ceteris vitijs sentiendum, quia necesse est omnia plenitudine timoris excludi. Tunc demum si plenẽ, si perfectẽ timueris, dabit caritas saporem aquis tuis ad Domini benedictionem. Sine caritate enim timor pœnam habet. Et quidem caritas vinum, quod lætificat cor hominis. Perfecta autem caritas foras mittit timorem, vt vbi aqua fuerat, vinum esse incipiat ad laudem, & gloriam Sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Qualiter homo per veram pœnitentiam potest euadere iudicium Dei.
Sermo LV.

Similis est dilectus meus capræ hinnuloque, ceruorum. Ex præcedenti versiculo pendet. Quem enim salientem & properantem modo descripserat, consequenter comparat capræ hinnuloque, ceruorum. Aptẽ quidem, quod hoc genus animantium cursu velox, & saltu agile sit. Porro sermo de Sponso est, & sermo Sponsus est. Et Propheta dicit de Deo, quia velociter currit sermo eius: sanẽ congruẽs huic loco, vbi Sponsus (qui sermo Dei est) saliens transiliensque describitur, similis proinde factus capræ hinnuloque, ceruorum. Et hæc ratio similitudinis. Adde tamẽ, ne vlla similitudinis ipsius vel minima pro portiuncula vacet, quia caprea quidem non modo cursus pernicitate, sed & acumine visus eminet. Quod vtique propriẽ illam respicit narrationis partem, qua Sponsus, non solum saliens, sed & transiliens apparere refertur: quia nisi acuto, & perspicaci intuitu, non posset omninõ, præsertim intercurrentium, & discernere in quos salire, & quos transilire deberet. Alioquin poterat sufficere ad designandam festinantis velocitatem, de solo hinnulo cõparatio. Is quippe rapidiori se ferre noscitur cursu. Nunc vero quoniam Sponsus iste, est ardenter amans cursu iuere in dilectâ videatur amplexus, nihilominus tamẽ gressus, vel potius saltus suos prudenti cõsideratione dirigere nouit, cautus vbi oporteat figere pedem: oportuit profecto cum hinnulo etiam de caprea similitudinem dari, quatenus & per illum salientis

1ac. 4. b

10an. 5. c

10. 4. d

Pf. 110. b

Eccl. 1. 5. b

Prov. 1. 4. c

10an. 2. b

10an. 11. a

Pf. 103.

1. 10. 4. b

Cant. 1. b

Pf. 147. a

lientis desiderium, & per hanc eligentis exprimeretur iudicium. Christus nepe iustus & misericors saluator, & iudex, & quia amat, *1. Tim. 2* vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, & quia iudicat, *1. Cor. 11. 8* *102. 13.* vult quos sibi elegit à principio. Igitur duo hæc bona sponsi, misericordiam scilicet, & iudiciū, in his duobus animantibus commendata à Spiritu sancto nobis interim sentiamus, vt in testimoniū integritatis & perfectionis fidei nostræ, nos quoque Prophetam imitantes, misericordiam & iudicium cantemus Domino. Ego autem non dubito & alia de horum natura ab his quidem qui talium curiosi & gnari sunt posse monstrari, quæ sponso aptari vtiliter & congruenter queant: sed hæc (vt arbitrator) sufficere possunt ad dandam rationem adductæ similitudinis. Pulchrè tamen Spiritus sanctus non de ceruo, sed de hinnulo ceruorum similitudinem dedit, in quo & patrum fecit mentionem è quibus Christus secundum carnem, & infantia meminit Saluatoris. Vt hinnulus quippe apparuit paruulus qui natus est nobis. Verum tu qui aduentum desideras Saluatoris, time scrutinium iudicis, time oculos capræ, time illum qui per Prophetam dicit: Et erit in die illa, & ego scrutabor Hierusalem in lucernis. Acuto visu est, nihil inscrutum relinquet oculus eius. Scrutabitur renes, & corda, ipsaq; cogitatio hominis confitebitur illi. Quid tutum in Babylone si Hierusalem manet scrutinium? Puto enim hoc loco Prophetam Hierusalem nomine designasse illos qui in hoc sæculo vitam ducunt religiosam, mores supernæ illius Hierusalem cõuersione honesta, & ordinata prouiribus imitantes, & non veluti hi qui de Babylone sunt, vitam in perturbatione vitiorum scelerumq; confusione vastantes. Denique illorū peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium, & non egent scrutinio, sed supplicio. Mea autem (qui videor monachus, & Hierosolymita) peccata certè occulta sunt, nomine, & habitu monachi adūbrata. Et idcirco necesse erit subtili ea inuestigare discussione, & quasi ad motus lucernis de tenebris in lucem prodi. Possumus afferre aliquid, & de Psalmo ad confirmandum id quod dicitur de scrutanda Hierusalem. Ait namque sub persona Domini: Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Vias iustum (ni fallor) & actus eorum discussurum

se & examinaturum dicit. Verendum valde cum ad hoc ventum fuerit, ne sub tam subtili examine multæ nostræ iustitiæ (vt putantur) peccata appareant. Vnum est tamen, si nosmetipsos diiudicauerimus, non vtique iudicabimur. Bonum iudicium, quod me illi districto diuinoq; iudicio subducit, & abscondit. Prorsus horreo incidet in manus Dei viuentis. Volo vultui iræ iudicatus præsentari, non iudicandus. Spiritus sanctus omnia diiudicat, & ipse à ueritate iudicatur. Iudicabo, pinde mala mea, iudicabo & bona. Mala melioribus curabo corrigere actibus, diluere lacrymis, punire ieiunijs, ceterisq; sanctæ laboribus disciplina. In bonis de me humiliter sentiam, & iuxta præceptum Domini seruum me inuultilem reputabo, qui quod facere debui tantum feci. Dabo operam nec lolia pro granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor ego vias meas, & studia mea: quos qui scrutaturus est Hierusalem in lucernis, nihil inscrutum in me sine indiscussum inueniat. Neque enim iudicaturus est bis in idipsum. Quis mihi det ita ad liquidū prosequi & persequi vniuersa delicta mea, vt in nullo oporteat vereri oculos capræ, in nullo ad lumen contingat erubescere lucernarum? Et nunc videor, sed non video. Præsto est oculus cui omnia patent, etsi nõ pateat ipse. Erit quando cognoscam sicut & cognitus sum. At nunc quidem cognosco ex parte, non tamen ex parte cognitus, sed ex toto. Vereor aspectū exploratoris illius qui post parietem stat. Hoc enim Scriptura addit de illo quem pro acumine visus capræ assimilauit. En ipse stat (inquit) post parietem respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. De quo suo loco videbimus. Hunc ergo vereor occultum occultorum exploratorem. Sponsa nihil veretur, quia nihil sibi conscia est. Quid denique veretur amica, columba, formosa? Nempe subinde habes. En dilectus meus, inquit, loquitur mihi. Mihi non loquitur, & ideo formido aspectum, quoniã non habeo testimonium. Tu quid audis de te d' ipsa? Quid tibi loquitur dilectus tuus? Surge, inquit, prope amica mea, coluba mea, speciosa mea. Verum hoc quoque alteri seruabo principio, nec breuitate arctabo ea, quæ diligentia desiderantia sunt, ne forte, & de hoc reus inueniar, si quo minus vos inueniamini in hac parte edificati ad intelligentiã, & amo-

rem Sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Quod peccata, & vitia sunt tanquam parietes mediantes inter Deum, & peccatorem. Sermo LV I.

Cant. 2. c
EN ipse stat post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Secundum litteram quidem videtur dicere, quia is qui cum saltribus aduentare prospiciebatur, appropriasset, vsque ad contubernium Sponsæ, & stans post parietem curiosus introspiceret per fenestras, & rimas, & verecundè non præsumeret sese ingerere. Secundum spiritum autem appropriasse quidem nihilominus intelligitur, sed aliter, ita sanè quemadmodum & à cælesti Sponso agi oportuit, & à Spiritu sancto dici. Nil quippe, quod vel auctorem dedecet, vel narratorem, verus & spiritualis intellectus admittet. Ergo appropriavit parieti, cum adhæsit carni. Caro paries est, & appropriatio Sponsi, Verbi incarnationio: Porro cancellos, & fenestras per quas respicere perhibetur, sensus (vt opinor) carnis, & humanos dicit affectus, per quos experimentum cepit omnium humanarum necessitatum. Denique languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Humanis ergo affectionibus sensibusq. cor poris pro foraminibus vsus est, & fenestris, vt miseras hominum homo factus experimento sciret, & misericors fieret. Sciebat & autè, sed aliter. Sciebat denique virtutem obediendi ipse Dominus virtutum, & tamen (teste Apostolo) didicit ex his, quæ passus est obedientiam. In hunc modum, & misericordiam didicit, etsi misericordia Domini ab æterno. Docet hoc quoque idem gentium doctor, vbi eum asserit tentatum per omnia pro similitudine absque peccato, vt misericors fieret. Vides ne factum esse, quod erat, & quod nouerat didicisse, & sibi apud nos quæsisse rimas, & fenestras, per quas calamitates nostras diligentius exploraret? Tot autem in nostro ruinoso, & pleno rimarum pariete inuenit foramina, quot nostræ infirmitatis & corruptionis in suo corpore sensit experientia. Sic itaque Sponsus post parietem stans, & per fenestras, & cancellos respiciens erat. Et bene stans, quia solus reuera in carne ste-

tit, qui carnis peccatū non sensit. Possumus, & hoc fideliter sapere quia stetit per Diuinitatis potentiam, qui per carnis infirmitatem occubuit, dicente ipso. Spiritus quidem promptus est, caro aut infirma. Ego autē pu- *Matth. 26.*
 to etiā illud huic sententiæ suffragari, quod sanctus Dauid in hoc mysterio, vt pote Propheta Dñi, & prophetans de Dño loquebatur, & quidē ad Moysen loquens, sed Dñm intuens. Ipse. n. verus est Moyses, qui verè per aquam venit, & non in aqua tantū, sed in aqua & sanguine. At itaque memoratus Propheta: Dixit vt disperdet eos (patrem si quidem loquebatur) si non Moyses electus eius stetisset in contractione in cōspectu eius, vt auerteret irā eius ne disperderet eos. *Pf. 105. d*
 Quonā modo quæso Moyses stetit in contractione? Quemadmodū inquam, aut stetit, si contractus est: aut si stetit, quomodo contractus est? At ego tibi ostendo, si vis, qui vere stetit in contractione. Ego aliū noui neminē, qui hoc potuerit nisi Dñm meū Iesum, qui certè in morte uiuebat, qui corpore fractus in cruce, Diuinitate stabat cum patre, in vno nobiscum supplicās, in altero cū patre propitiās. Et stabat post parietē, dū quod iacebat in illo manifestum erat in carne, & quod stabat in ipso, quasi post carnē latebat, sane vnusidemq. homo manifestus, & Deus absconditus. Sed & vnicuique nostrū qui desideramus aduentū ipsius, puto illū nihilominus post parietē stare, dū corpus hoc nostrū, quod certè peccati est, abscondat interim nobis faciē eius, & presentia intercludat. Denique quamdiu sumus in hoc corpore (inquit) peregrinamur à Domino. Non quia in corpore, sed quia in corpore hoc, quod vtiq. de peccato est, & sine peccato nō est. *2. Cor. 5. d*
 Et vt scias quonā obstant non corpora, sed peccata, audi Scripturā Peccata nostra, (inquit) separant inter nos, & Deum. Et vtiq. vnus mihi tantum obstat paries corporis, solumq. obicem parietis, id quod est in carne peccatum, & non multæ inter sint maceria vitiorum. Vereor. n. ne etiam præter illud quod in natura est, quā plurima de propria iniquitate adiecerim, quorum à me interiectu nimīū elongauerim Spōsum, ita vt si verū dicere velim, post parietes magis mihi illū stare fatear, nō post parietē. Sed dico hoc planius. Spōsus quidē equaliter, atque indifferēter p̄sto vbique est, diuinæ vtiq. p̄sentia maiestatis, & magnitudine virtutis suæ. Gratia tñ exhibitione, seu inhibitione quibusdam

busdam longe, quibusdam prope esse dicitur Angelorum dumtaxat, & hominum, id est rationalium creaturarum. Denique longe à peccatoribus salus. Et sanctus David in *Psal. 8. c* hilominus dicit: Vt quid Domine recessisti longe? Ceterum sanctis pia dispensatione ad tempus, & non ex toto; sed iuxta aliquid aliquando longe se facit. Peccatoribus autem de quibus dicitur: Superbia eorum ascendit semper, & item: Inquinatæ sunt viæ illorum in omni tempore, semper valde longe est, atque in ira hoc, & non in misericordia. Quamobrem orat ad Deum sanctus & ait: Ne declines in ira à seruo tuo. Sciens quia & in misericordia potuerit declinare. Prope est ergo Dominus sanctis, & electis suis etiam cum longe esse videtur, & non æqualiter omnibus, sed alijs minus, pro merito eorum diuersitate. Nam etsi prope est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate, & iuxta est his qui tribulato sunt corde, non tamen omnibus forsan ita, vt dicere possint, quia ipse stat post parietem. Spōse verò quam prope est, que vno tantum pariete diuiditur? Propterea cupit dissolui, & rupto medio pariete cum illo esse; quem post parietem esse confidit. Ego autem quoniam peccator sum dissolui non cupio, sed formido, sciens quia mors peccatorum pessima. Quomodo non pessima mors, vbi non subuenit vita? Formido exire, & in ipso contremisco portus ingressu, dum non confido prope assistere qui excipiat exeuntem. Quid enim? Secure ne exeo si non Dominus custodiat exitum meum? Heu ero ludibrio demonum intercipientium me, non assistente qui redimat, neque qui saluum faciat. Nil tale verendum erat animæ Pauli, cui ab aspectu, & amplexu dilecti vnus tantummodo paries obfistebat, videlicet lex peccati, quam inueniebat in membris suis. Ipsa est carnis concupiscentia, qua carere omnino non potuit donec in carne fuit. Hoc sane vno interiecto pariete non longe peregrinabatur à Domino.

Rom. 7. Vnde, & optabat clamans: Quis me liberauit de corpore mortis huius, sciens se mortis compendio continuo ad vitam peruenturum, Hac ergo Paulus se fatebatur vna lege teneri, scilicet concupiscentia, quam carni suæ immobiliter insitam tolerabat inuitus. De cetero nihil (inquit) mihi conscius sum. Verum quis similis Paulo, qui non videlicet huic interdum consen-

triat concupiscentiæ ad obediendum peccato? Nouerit proinde is, qui peccato conferscrit, & alterum sibi se opposuisse parietem, ipsum vtique prauum illicitumque consensum, nec potest gloriari qui huiusmodi est, quia stet sibi post parietem sponsus quando iam parietes intersint; non paries. Multo minus si consensus venerit ad affectum, cum tertius quoque iam paries sponsi arceat impediaturque accessum, actus videlicet ipse peccati. Quid si & consuetudo forte peccatum in usum, aut vltus etiam in contemptum, perduxerit? sicut scriptum est: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit. Nonne si ita exieris milles ante à rugientibus præparatis ad escam poteris deuorari, quam peruenire ad sponsum non vno siquidem iam, sed tanta à te parietum numerositate interclusum? Primus, concupiscentia. Secundus, consensus. Tertius, actus. Quartus, consuetudo. Quintus, contemptus. Cura ergo concupiscentiæ priori totis resistere viribus, vt non pertrahat in consensum, & omnis deinceps malignitatis fabrica euanescat, nec est omnino quod sponsum prohibeat appropinquare tibi præter solum parietem corporis; quatenus gloriari possis & tu, dicens de illo, quia en ipse stat post parietem nostrum. Sed & hoc tibi tota vigilantia providendum, vt apertas semper inueniat fenestras & cancellos quosdam confessionium tuarum, per quos te intus benigne respiciat: quoniam respectus eius, profectus tuus. Auunt cancellos angustiores esse fenestras, quales vtique hi qui libros describunt, aptare sibi solent ad recipiendum lumen paginis. Vnde & puto cancellarios eos appellari, qui chartis conscribendis ex officio deputantur. Cum ergo sint duo genera compunctionis vnum in merore pro nostris excessibus, alterum in exultatione pro Diuinis muneribus, quoties sanè eam, quæ sine angustia cordis minimè fit, peccatorum scilicet meorum facio confessionem: video cor mihi cancellum, id est angustio rem aperire fenestram. Nec dubium quin libenter per istam respiciat is qui stat post parietem pius explorator. Quia cor contritum, & humiliatum Deus non despicit. Denique, & hortatur ad hoc ipsum: Dic tu (inquit) iniquitates tuas, vt iustificeris. Quæ si interdum corde dilatato in caritate, pro consideratione Diuinæ dignationis ac miserationis

libet animi laxare in vocem laudis, & gratiarum actionem: puto me non iam angustam, sed amplissimam stanti post parietem sponso aperire fenestram, per quam (ni fallor) tanto libentius respicit, quanto amplius sacrificium laudis honorificat eum. Ad manum est de Scripturis utramque hanc approbare confessionem, sed scientibus ista loquor, & non estis superfluis onerandi, qui vix necessarijs indagandis sufficitis. Tanta quippe sunt sacramenta epithalamij huius, & laudum praeconia, quae in eo decantantur Ecclesiae, & Sponso eius Iesu Christo Domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De visitationibus Domini, quae sunt animae sibi recte vacanti: & quid per Martham, Lazarum, & Mariam significetur. Sermo LVII.

C **E**N dilectus meus loquitur mihi. Videte processus gratiae, & dignationis Diuinae animaduertite gradus. Attendite sponsae deuotionem atque solertiam, quam vigili utriusque oculo sponsi obseruat aduentum, & deinceps ipsius omnia intuetur. Venit ille, accelerat, appropiat, adest, respicit, alloquitur, & nihil horum momentorum sponsae industriam effugit anticipatae notitiam. Venit in Angelis, accelerat in Patriarchis, appropiat in Prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, alloquitur in Apostolis. Vel sic: Venit affectu, & studio miserendi, accelerat subueniendi zelo, appropiat humiliando semetipsum, adest praesentibus, prospicit in futuros, loquitur docens, & suadens de regno Dei. Sic ergo est aduentus sponsi. Benedictiones, & diuitiae salutis cum eo, & vniuersa quae de ipso sunt, affluunt delicijs. redundantia certe iucundis ac salutaribus sacramentis. Porro quae amat, vigilat & obseruat, & beata quam Dominus inuenit vigilantem. Non transibit illam, nec praeteribit ab ea, sed stabit & loquetur ei, loqueturque amatoria, siquidem ut dilectus. Sic **Cant. 2.** quippe habes. En dilectus meus loquitur mihi. Bene dilectus qui venit amatoria loquiturus, non autem increpatoria. Neque enim de illis est qui à Domino merito arguuntur, quod faciem caeli diiudicare nosse, tempus vero aduentus eius minime cognouissent. Haec namque tam solers &

prudens ac bene vigilans, & venientem à longe prospexit, & salientem pro festinatione aduertit, & transilientem superbos, ut humili sibi per humilitatem propinquaret, vigilantissime obseruauit: & demum cum iam staret, & occultaret se post parietem, nihilominus praesentem agnouit, sed & respicientem per fenestras cancellosque, persensit, & nunc pro remuneratione tantae deuotionis, & religiosae sollicitudinis loquentem audit. Sanè enim si respexisset, & minime loquutus fuisset, suspectus poterat esse ille respectus, ne forte magis indignationis foret quam dilectionis. Denique respexit Petrum, & non fecit ei verbum. Et ideo fortassis fleuit ille, quod respiciens se, tacuerit. Haec autem quoniam post aspectum meruit & affatum: non modo non flet, sed & gloriatur praeræ letitia clamans: En dilectus meus loquitur mihi. Vides intuitum Domini, cum in se semper maneat idem, non tamen eiusdem semper efficacia esse, sed conformari meritis singulorum quos respicit, & alijs quidem iucutere metum, alijs verò magis consolationem, & securitatem afferre? Denique respicit terram, & facit eam tremere: cum e regione respexerit Mariam, & infuderit gratiam. Respexit (ait) humilitatem ancillae suae, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Non sunt haec verba plorantis, aut trepidantis, sed gaudentis. Respexit similiter hoc loco sponsam, & nec tremuit illa, nec fleuit instar Petri, quia non sapiebat terram sicut ille. Dedit verò letitiam in corde eius, affatu testificans quo eam respexerit affectu. Denique verba quae loquitur, audi quam non indignantis sunt, sed amantis. Sequitur: Surge, propra amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Felix conscientia, quae de se ista meretur audire: Quis putas in nobis est adeo vigilans, & obseruans tempus visitationis suae, sponsumque aduentantē ita per singula eius momenta diligenter explorans, ut cum venerit & pulsauerit confestim aperiat ei? Non. n. sic ista de Ecclesia referuntur, ut non singuli nos qui simul Ecclesia sumus participare his eius benedictionibus debeamus. Etenim in hoc generaliter omnes atque indifferenter vocati sumus, ut benedictionem hereditate possideamus. Vnde & audebat dicere ad Dominum quidam: Hereditate acquisiui testimonia in aeternum, quia exultatio cordis mei sunt. Illa puto hereditate, qua se esse praesu-

D
Ibidem.

Lu. 22. 8.

Luc. 1. c.

E
Cant. 2.

Lu. 12. c.

Pf. 118.

præsumebat filium patris sui qui est in cælis. Porro si filium, & heredem, heredem Dei, coheredem autem Christi. Magnam verò rem gloriatur se acquisiuisse hereditate ista, testimonia Domini. Utinam ego de me, vel vnum meruerim tenere testimonium Domini, quia is non in vno, sed in multis exultat testimonijs. Denique ait iterum: In via testimoniorum tuorum delectatus sum; sicut in omnibus diuitijs. Et reuera quid diuitia salutis, quid delicia cordis, quid animæ vera, & cauta securitas, nisi Domini attestations? Non enim (inquit) qui seipsum commēdat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Ut quid nos hastenus adhuc fraudamur commendationibus, seu attestat. onibus his Diuini, & paterna hereditate priuamur? Quasi minime & nos voluntarie genuerit verbo veritatis, sic in nullo nos meminimus ab illo taliter commendatos; nec vlla de nobis assecutos testimonia eius. Vbi est quod Apostolus dicit: quia ipse Spiritus Dei testimonium perhibet Spiritui nostro quod filij Dei sumus? Quomodo filij, si expertes hæreditatis? Arguit nos pro certo negligentia, & incuria ipsa inopia nostra. Nam si quis nostrum integrè, & perfectè (iuxta Verbum Sapientis) cor suum tradat ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecetur, simulq. votis omnibus studeat (secundum Isaiam Prophetam) parare vias Domini rectas facere semitas Dei sui, cui cum propheta sic dicere: Oculi mei semper ad Dominum, & quia prouidebam Dominum in conspectu meo semper, nonne hic accipiet benedictionem a Domino, & misericordiam a Deo salutari suo? Visitabitur profecto frequenter, nec vnquam ignorabit tempus visitationis sue, quantumlibet is qui in Spiritu visitat, clandestinus veniat, & furtiuus, utpotè verecundus amator. Adhuc ergo longe agentem bene vigilans anima sobria mente prospicere, & deinceps vniuersa comperiet quæ in dilecti aduentu sponsam tam solerter quam signanter aduertisse monstrauimus; quia ipse ait: Qui mane vigilauerint ad me, inueniet me. Nam & desiderium festinantis agnosceret, & quando propè, & quando præsto iam erit, continuo sentiet, sed & respicientis se oculum quasi solis radii per fenestras, & rimas parietis subeuntem beato oculo cernet, & demum audiet voces exultationis, & amo-

ris, appellata amica, columba, formosa. Quis sapiens, & intelliget hæc, ita vt ea etiam dignè ab inuicè distinguere, & designare singula queat, ac diffinire ad intelligentiam ariorum? Si à me illud speratur, ego ea malicem ab experto audire; & qui affluctus sit, & exercitatus in talibus. At quoniam quisque qui huiusmodi est, verecundè magis silentio abscondere eligit, quod silentio percipit; & seruare secretum suum sibi, id sibi tutius arbitratur: dico ego cui ex officio loqui est, nec tacere licet, quidquid illud est; quod est huiusmodi, vel proprio, vel alieno tenco experimento, & quod facillè experiri plures queunt, sane altiora relinquens apprehendere illa valentibus. Si igitur admonitus fuero, vel foris ab homine, vel intus à Spiritu, & de tuèda iustitia, & seruanda aequitate, istiusmodi salutaris suasio erit mihi profecto prænuncia imminentis aduentus sponsi, & præparatio quædam ad dignè suscipiendum supernum visitatorem, Propheta hæc mihi indicante, dicendo quia iustitia ante eum ambulabit. Et item loquitur Deo sic. Iustitia, & iudicium, inquit, præparatio sedis tue. Nihilominus verò spes eadem aridebit, si sermo insonuerit de humilitate, vel patientia, seu etiam de fraternâ caritate, & obedientia deferenda prælatis: maxime autem de sectanda sanctimonia, & pace, & cordis puritate quaerenda: quoniam quidem Scriptura: Domum Domini decet sanctitudo, & factus est in pace locus eius, & mundi cor de Deum videbunt. Quid quid naque siue de his, siue de alijs quibuslibet virtutibus suggestum animo fuerit, significatio, vt dixi, erit mihi, visitationem Domini virtutum imminere animæ meæ. Sed etsi corripuerit me iustus in misericordia, & increpauerit me, id ipsum sentiam, sciens quia amulatio iusti & beneuolentia iter faciunt ei qui ascendit super occasum. Bonus occasus, cum ad correptionem iusti stat homo, & corrui vitium, & Dominus ascendit super illum, conculcans hoc pedibus & conterens ne resurgat: Non ergo contemnenda increpatio iusti, quæ ruina peccati, cordis sanitas est, nec non & Dei via ad animam. Sed nec vllius omnino sermo quæ edificet ad pietatè, ad virtutes, ad mores optimos, negligenter est audiendus, quoniam & illic iter quo ostenditur salutare Dei. Quod si sermo gratus venit & placidus, quatenus pulso fastidio cum desiderio audiat, iam non modo

Pf. 118. b

2. Cor. 10. d F

Rom. 8. c

Ecc. 3. 9

Isai. 40. a

Pf. 24. c

Pf. 15. c

Pf. 23. a

Prover. 8. b

G

Cant. 2. c

Pf. 84. d
Pf. 88. c

Pf. 92. a
H
Pf. 75. a
Matth. 5. a

Pf. 140.

venire sponfus, sed & accelerare, id est, cum desiderio venire credendus est. Illius nãque desiderium tuum creat, & quod tu eius properas sermonem admittere, inde est, quod ipse festinat intrare. Non enim nos es, sed ipse (inquit) prior dilexit nos: Iam et si etiam ignitum eloquium sentis, atque ex eo conscientiam viri in recordatione peccati; recordare tunc de quo Scriptura dicit, quia ignis ante ipsum præcedet: & ipsum prope esse non dubites. Denique iuxta est Dominus his, qui

I tribulatio sunt corde. Si vero non solum concupueris in sermone illo, sed & conuerteris totus ad Dominum, iurans, & statuens custodire iudicia iustitiæ eius: etiam adesse ipsum iam noueris, præsertim si te inardescerentias amore eius. Et enim utrumque de illo legis, & ignem videlicet ante ipsum præcedere, & ipsum nihilominus ignem esse.

Deu. 4. 6 Moyses siquidem de illo dicit, quia Deus ignis consumens est. Differunt autem, quod is qui præmittitur ignis, ardore non habet, sed non amore, coquens, sed non excoquens, mouens, nec promouens. Tantum ad excitandum præmittitur, & præparandum, simulque ad commonendum, quid ex te sis, quo dulcius sapiat postmodum, quod ex Deo mox eris. At vero ignis qui Deus est, consumit quidem, sed non affligit, ardet suauiter, desolat feliciter. Est enim verè carbo desolatorius, sed qui sic in vitia exerceat vim ignis, ut in anima vicem exhibeat vinctiois. Ergo in virtute qua immititur, & in amore quo inflammatur, Dominum præsertem intellige: Nam dextera Domini facit virtutem.

Pf. 117. c Non autem sit hæc mutatio dexterae excelsi,

Pf. 76. c nisi in seruire spiritus, & in caritate non ficta,

Pf. 38. a ita ut dicat qui huiusmodi est. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Porro hoc igne consumpta omni labe peccati, & rubigine vitiorum, si iam emandata ac ferenata conscientia, sequatur subita quadam atque insolita latitudo mentis, & infusus luminis illuminantis intellectum, vel ad scientiam scripturarum, vel ad mysteriorum notitiam, quosum alterum propter nos oblectandos, alterum propter edificandos proximos reor dario: oculus respicientis proculdubio est iste educens quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum tamquam meridiem: iuxta illud

Isa. 58. c prophetæ Isaie. Orietur (inquit) tamquam sol lux tua, &c. Sed sanè non per ostia aperta, sed per angusta foramina is tantæ clari-

tatis radius se infundet stante adhuc dumtaxat hoc ruinoso pariete corporis. Etias si aliter speras, ad quantamecunque cordis proficias puritatem, cum ille præcipuus contemplator dicat: Videmus nunc per speculum, **1. Cor. 13. d** & in ænigmatate, tunc autem facie ad faciem.

Post hunc tantæ dignationis, ac miserationis respectum sequitur vox blande & leniter Diuinam insinuans voluntatem, quæ non est alius quam ipse amor, qui otiosus esse non potest, de his quæ Dei sunt sollicitus & suadens. Denique audit sponsa, ut surgat, &

Cant. 2. a properet, haud dubium quin ad animarum lucra. Hoc siquidem vera & casta contemplatio habet, ut mentem quam Diuino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat zelo & desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligant, ut otium cõtemplationis pro studio prædicationis libentissimè intermitrat: & rursus potita votis, aliquatenus in hac parte tanto ardentius redeat in id ipsum, quanto se fructuosius intermississe meminerit, & item sumpto cõtemplationis gustu, valentius ad conquirenda lucra solita alacritate recurrat. Ceterum inter vicissitudines plerumque mens fluctuat, metuens, & vehementer exastuans, ne forte alteri horum dum suis affectionibus hinc inde

Iob 7. a distrahitur, plus iusto inhereat, & sic in vitro libet, vel ad modicum à Diuina deuiet voluntate. Et fortasse tale aliquid sanctus Iob patiebatur cum diceret: Si dormiero, dico, quando cõsurgam? & rursus expectabo vespèram: hoc est? qui quiescit neglecti operis, & occupatus perturbata nihilominus

quietis me arguo. Vides virum sanctum inter fructum operis, & somnum contemplationis grauitè astuare: & in bonis licet sepe vespèram, semper tamè quasi de malis poenitentiam agere, & Dei cum gemitu momentis singulis inquirere voluntatem? Vnicum quippe in huiusmodi remediũ, seu refugium oratio est, & frequens gemitus ad Deũ

ut quid, quando, & quatenus nos facere velit, assidue nobis demonstrare dignetur. Habet (ut ego opinor) tria hæc id est prædicationem, orationem, cõtemplationem, in tribus commendata & designata vocabulis. Et enim merito amica dicitur, quæ sponsi lucra studiosè ac fideliter prædicando, consulèdo, ministrando, cõquirat. Merito columba, quæ

Cant. 2. a nihilominus pro suis delictis in oratione gemens & supplicans, Diuinam sibi non cessat conciliare misericordiam. Merito quoque formosa,

noſa, quæ cæleſti deſiderio fulgens ſuper-
 næ contemplationis decorem ſe induit, ho-
 ris dumtaxat quibus cõmodè, & opportunè
 id poteſt. Sed & illud vide ſi valeat coaptari
 huic triplici vnus animæ bono, de tribus vi-
 delicet perſonis illis in domo vna cõmanen-
 tibus, amicis vtique Saluatoris, & admodum
 familiaribus ei: Martham loquor miniſtrã-
 tem, & Mariam vacãtem, & Lazarum quaſi
 gementem ſub lapide, & reſurrectionis gra-
 tiam flagitantè. Hæc diſta ſunt pro eo quod
 Sponſa deſcribitur adeo. tolers, & peruigil
 in obſeruando ſemitas Sponſi, vt minimè eã
 latere poſſit, quando, & in quanta feſtina-
 tione ad ſe veniat, ſed & quando longe, &
 quando prope, & quando præſens fit nulla
 ſubſtatione præoccupari valeat vt ignoret,
 & quia proinde meruerit non ſolum reſpici
 miſericorditer; ſed & dignanter iuſtificari
 amoris vocibus, & gaudere gaudio propter
 vocem Sponſi. Nos quoque ad hæc (quam-
 uis audacter) adieciamus, quod quãuis etiam
 de nobis anima ſi ſimiliter vigilet, ſimiliter
 & ſalutabitur vt amica, conſolabitur vt co-
 lumba, amplexabitur vt formoſa. Perfectus
 omnis reputabitur in cuius anima tria hæc
 congruenter atque opportune concurrere
 videbuntur, vt & gemere pro ſe, & exulta-
 re in Deo nouerit, ſimul & proximorum
 vtilitatibus potèſ fit ſubuenire, placès Deo,
 cautus ſibi, vtilis iſis. Sed ad hæc quis ido-
 neus? Vtinam ipſa in vniuerſis nobis, eſſi
 non tota in ſingulariſ, ſed ſingula in diuer-
 ſis ſicut hodie haberi videntur, longis refer-
 uentur tẽporibus. Habemus ſiquidem Mar-
 tham tamquam Saluatoris amicã in his qui
 exteriora fideliter adminiſtrant. Habemus
 & Lazarum tamquam columbam gementẽ,
 nouitios vtique, qui nuper peccatis mortui,
 pro recentibus adhuc plagis laborant in ge-
 mitu ſuo ſub timore iudicij, & ſicut vulne-
 rati dormientes in ſepulchris, quorum nemo
 eſt memor amplius, ſi ſe non putant
 reputari, donec ad Chriſti iuſſionem ſubla-
 to pondere timoris tamquam prementis la-
 pidis mole, reſpirare in ſpem veniẽ poſſint.
 Habemus quoque Mariam contemplãtem,
 in illis qui proceſſu longioris temporis coo-
 perãte gratia Dei in aliquid melius & lætius
 proficere poterunt, quando iam de indul-
 gentia præſumentes, non tam verſare intra
 ſe ſoliti ſunt triſtem imaginem peccato-
 rum, quam certè in lege Dei meditari die ac

noſte inſatiabiliter delectãtur, interdũ etiã
 reuelata faciẽ gloriã ſponſi cum ineffabili
 gaudio ſpeculantes, in eamdem imaginẽ
 transformãtur de claritate in claritate tam-
 quam à Domini ſplendore. Iam ad quid ſpon-
 ſam ſurgere & properare horreturis, q̄ pau-
 lo ante deſenſare viſus eſt eam, ne dormiẽs
 fuſcitaretur, alio ſermonẽ videbimus. Ad
 ſit ipſe vt & huius nobis ſacramenti ratio-
 nem aperite dignetur. Sponſus Eccleſiã Je-
 ſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper
 omnia Deus benedictus in ſacula, Amen.

Qualiter Sponſus hortatur Sponſam, id eſt
 viros perfectos ad regimen imperſectorum,
 & de purgatione vitiorum in eis faciendam
 vt virtutes ſucceſcant. Sermo LV. IIII.

S Vрге propicia amica mea, columba
 mea, formoſa mea, & veni. Quis
 hoc dicat? Abſque dubio ſponſus.
 Et nonne ipſe eſt qui paulo ante
 fuſcitari dilectam tantopere prohibebat?
 Quo pacto ergo nunc non ſolum vt ſurgat,
 ſed vt & acceleret iubet? Venit in mentem
 ſimile quid ex Euangelio. Ea quippe nocte
 qua Dominus tradebatur, cũ fatigatos pro-
 ductioribus vigilijs diſcipulos qui ſecum e-
 rant, dormire demum ac requieſcere præ-
 cepiſſet, in ipſa hora ſurgere cogit. Surgite
 eamus (inquit) ecce appropinquat qui me
 tradet. Nunc quoque ſimiliter vno pene
 momento, & prohibet fuſcitari ſponſam,
 & fuſcitat: Surge (inquiens) & veni. Quid
 ſibi itaque vult tam ſubita hæc mutatio vo-
 luntatis ſiue conſilij? Putamus ne leuitate
 vſum ſponſum, & aliquid voluiſſe prius
 quod mox noluert? Minimè. Sed agno-
 ſcite eas quas vobis ſupra, ſi meminiftis,
 commendãui, & non ſemel viciffitudines
 vtique ſanctæ quietis, ac neceſſariã actio-
 nis: & quia non ſit in hæc vita copia con-
 templandi, nec diurnitas otij, vbi officij
 & operis cogentior vtget, inſtantiorq; vti-
 litas. More igitur ſuo ſponſus vbi dilectam
 paululum in ſinu proprio quieuiſſe per-
 ſentit, ad ea denovo qua vtiliora viſa ſunt,
 trahere non cunctatur. Non tamen quaſi
 inuitam, nec enim quod fieri veuit, fa-
 ceret vllatenus ipſe. Sed trahi ſanc à
 ſponſo ſponſa, eſt ab ipſo accipere deſide-
 rium bonorum operum, deſiderium fruſtri-
 ficandi Sponſo, quippe cui viuere Sponſus
 eſt

M
Lu. 10. 8

o. 1. 1. 1
o. 2. 1. 1

Cat. 2. c

B

Mat. 26

Ibidem.

Cat. 2. c

Pſ. 87. a

A

Pſal. 1. a

est, & mori lucrum. Et est desiderium vehemens quod eam non tantum surgere, sed & surgere festinanter sollicitat. Sic quippe habes: Surge, propera, & veni. Nec parum confortat quod audit, veni: & non, vade: per hoc se intelligens non tam mitti quam duci, & secundum pariter sponsum esse venturum. Quid enim difficile sibi illo comite reputet? Pone me (inquit) iuxta te, & cuiusvis manus pugnet contra me. Item: Si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Non utique suscitatur præter quam velit, quando sit prius ut velit: quod non est aliud nisi sancti quæstus immissa auditas. Animatur etiam ad opus iniunctum, & de temporis opportunitate redditur alacrior. Tempus faciendi (inquit) sponsa, quia hiems transijt, quando operari nemo poterat. Imber quoque qui inudatione facta operiebat terram, culturas impediēbat, & vel fata necabat, vel feri vetabat: is inquam imber excurrit, abiit & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, vernalem profecto temperiem adesse signantes, operandi commoditatem, frugum vicinitatem ac fructuum. Denique subdit vbi, & quid primum operari oporteat. Tempus (inquiens) putationis aduenit. Ad vineas ergo excolendas ducitur. Quæ ut possint vberioribus fructibus respondere colonis, ante omnia necesse est farmenta sterilia proijci, succidi noxia, putari superflua. Hæc iuxta litteram. Nunc iam videamus quid istiusmodi quasi historico schemate spiritualiter nobis innuatur intelligendum. Et vineas quidem animas esse vel Ecclesias, simulque huius rei rationem quænam sit, dixi vobis iam, audistis; nec opus habetis iterato audire. Ad has itaque reuiscendas, corrigēdas, instruendas, saluandas, anima perfectior inuitatur, quæ tamen id ministerij sortita sit non sua ambitione, sed vocata à Deo tamquam Aaron. Porro inuitatio ipsa quid est, nisi intima quædam stimulatio caritatis, pie nos sollicitantis æmulari fraternam salutē, emulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam nominis eius? Istiusmodi itaque circa Deū religiosi affectibus quoties is qui animas regere, aut studio prædicationis ex officio intēdere habet, hominem suum interiorem sēserit per mo-

ueri, toties pro certo sponsum adesse intelligat, toties se ab illo ad vineas inuitari. Ad quid? nisi ut euellat, & destruat, & ædificet, & plantet? Verum quoniam operi huic, sicut & omni tibi sub cælo non omne tempus suppetit, & aptum est, addit is qui inuitat, tempus putationis aduenisse. Adesse hoc nouerat qui dicebat. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Vitiosissime dubio atque superflua, & omne denique quod offendiculum dare, & impedire fructum salutis possit, putare iam, & resecare monebat, sciens quia tempus putationis aduenerit. Ideo, & aiebat fideli cuidam cultori vinearum: Argue, increpa, obsecra: in primo, & secundo horū, putationem, vel extirpationem, in ultimo plantationem indicans. Et hæc quidem sponsus per os Pauli de tempore operandi. Sed audi quid per proprium os de temporum consideratione sub alio quidem rerū schemate & nomine, cum noua Sponsa sit locutus. Nonne vos dicitis (inquit) quia quattuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos vestros, & videte regiones quia albae sunt iam ad messem. Item: Messis quidem multa, operarij pauci: rogate Dominum messis ut mittat operarios in messem suam. Sicut igitur ibi metendi animarum segetes tempus adesse monstrabat, ita & hic vineas æque intelligibiles, id est animas vel Ecclesias, tempus putandi aduenisse denunciat, id forsitan inter vtrasque res volens vocabulorum diuersitate distingui, ut messes plebes, vineas congregationes sanctorum cohabitantium intelligamus. Porro hiemale tempus quod præterijt se significat, illud mihi designare videtur, cū Dominus Iesus iam non palam ambularet apud Iudæos, eo quod conspirassent aduersus eum, volentes eum interficere. Vnde & dicebat ad quosdam: Tempus meum nondum aduenit, tempus autem vestrum semper est paratū. Et rursus: Ascendite vos ad diem festum hunc, ego non ascendam. Ascendit tamen postea, & ipse. non palam, sed quasi in occulto. Ex tunc ergo, & deinceps vsque ad aduentum Spiritus sancti quo recaluerunt torpentia fidelium corda tamquam igne, quem Dominus ad hoc ipsum misit in terram, hiems fuit. Tu ne negaueris hiemem tunc

Iob 17. a

Pf. 22. a

Cant. 2. c

Ibidem.

Ibidem.

D

Pf. 25. b

2. Cor.

6. c

Cant. 2. c

2. Tim.

4. a

E

Ioā. 4. d

Luc. 10.

a

Matth.

9. d

Ioā. 7. a

Ibidem.

Lu. 12. f

Ioā. 18. c

tunc fuisse, cum Petrus sederet ad prunas, non minus gelido corde, quàm corpore? Denique erat frigus, inquit. Magnum reuera frigus cor negantis constrinxerat. Nec mirum tamen, cum ignis ab eo ablatum esset. Nam paulo ante non paruo feruebat Zelo, quippe adhuc igni proximus, qui euaginato gladio ne ignem perderet, serui auriculam amputauit, Sed non erat tempus putationis, & ideo audit: Conuerte gladium tuum in locum suum. Erat enim hora, & potestas tenebrarum, & quisquis tunc discipulorum leuaret gladium vel ferri vel verbi, aut ferro truncandus erat, & neminem lucraretur, nec quippiam fructus afferret: aut certe, timoris gladio ad negandum cogendus, & sic magis ipse periret, iuxta verbum Domini quod subiunxit mox, ita dicens: Omnis qui accipit gladium, gladio peribit.

Quis nēpe ceterorū ante pauendā mortis imaginem impaudus staret, trepidante & cedente principe ipso, & qui voce confortatoria sui imperatoris fuerat pramonitus & pramonitus alios confortare? Ceterum nec is nec illi sibi adhuc induerant virtutem ex alto, & ob hoc tutum nō erat eis ire in vineas, & exercere linguā sarculum, & gladio Spiritus putare vites, purgare palmites, vt fructum plus afferrent. Denique ipse Dominus tacebat in passione, & in multis interrogatus non respondebat: factus (iuxta Prophetam) sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Dicebat autem: Si vobis dixerō, non credetis mihi; si autem & interrogauerō, nō respondebitis mihi, sciens tempus putationis non dum aduenisse, nec responsuram prius vineam suam impenis laboribus; id est nec fidei nec boni operis fructū aliquem relaturan.

Quare? Quia hiems erat in cordibus perfidorum, & hiemales quidam malitię imbres occupauerant terram, iacta semina verbis suffocare quàm fouere paratioris: sed & cultui vinearum omnē nihilominus impendendam operam frustraturi. Quos vos me nūc putatis dicere imbres? Istos nē quos videmus currentes per aera nubes turbulento spiritu spargere super terram? Non est ita. Sed quos de terra in aerem sursum ferunt homines turbulenti spiritus, ponentes in cælum os suum & lingua eorum transiens in terram, tamquam pluuia amarissima terram ipsam palustrem ac sterilem fa-

cit, & tam plantis quàm satis inutilem, non quidem, his visibilibus atque corporeis ad nostros vtique corporeos vsus datis, de quibus nulla plane sicut, nec de bobus cura est Deo: Sed quibus? Profecto quę seuit & plantauit Dei manus & non hominis, quę & vel germinare vel radicari in fide & caritate poterant, & fructus parturire salutis, si bonis, & temporaneis imbribus rigarentur. Animę denique sunt pro quibus Christus mortuus est.

Væ nubibus pluentibus istiusmodi imbres super eas qui lutum faciunt, fructum non afferant. Nam sicut sunt & bonę & malę, arbores ferentes quęquę fructus pro sui dissimilitudine differentes, bonę videlicet bonos, & malę malos: ita & arbitror nubes & bonas quę bonos, & malas quę malos pluant imbres. Et vide ne forte innueret nobis hanc nubium imbrumque differentiam, qui dicebat: Mandabo nubibus meis ne pluant super eam, (haud dubiū quin super vineam) imbrem. Cur putas adiunxisse signanter, Meis, nisi quia sunt & malę nubes, quę non sunt eius? Tolle tolle (inquiunt) crucifige eum. O nubes violentas & turbidas. O imbre procellosum, o torrentem iniquitatis, euertere magis quę fecundare idoneum. Nec minus malus minusue amarus, minor licet impetu prouens imber ille qui subsequitur est. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: Christus rex Israel descendat nunc de cruce, & credimus ei. Philisophorum ventosa loquacitas non bonus imber est, qui sterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multo magis praua dogmata hæreticorum, mali imbres sunt, quę pro fructibus spinas producent, & tribulos. Mali imbres etiam traditiones Pharisaorum, quos Saluator redarguit, & ipsi nubes malę. Et nisi existimes me iniuriam facere Moysi, nam bona nubes est illa, non omne quod pluit, vel ipsa, bonum tamen dicam, ne illi contradicam, qui ait: Dedi illis, id est Iudæis, præcepta non bona, haud dubium quin per Moysen, & iustificationes in quibus non viuunt in eis. Litteralis illa (verbi causa) obseruatio sabbati sonantis requiem, non donantis, indictus sacrificiorum ritus, interdictus porcine carnis usus, nonnullorumque similibus quę immunda à Moysē cęsentur, pluuia est, hoc totum ex illa nube descendens: sed nolo in agrum vel hortum

H
1/a. 15. b

10. 19. 6

Lu. 23. d

Ezech. 20. d

2. Ma. ch 7.

meum

meum quandoque descendat. Fuerit sane bona suo tempore, post tempus si venerit non bonam iam censo. Omnis etiam lenis, & leniter descendens pluuia, si sit in tempestate, molesta est. Donec ergo istiusmodi aquae pestilentis occupauerunt terram, & inualuerunt super eam, tempus suum non habuerunt, nec fuit quod sponsa inuitaretur ad putandas vineas. Ceterum illis decurrentibus terra apparuit arida, & flores apparuerunt in ea, significantes tempus putationis adesse. **Quar**is quando hoc fuit? Quando putas, nisi cum resloquit eam Christo in resurrectione? Et hic primus, & maximus flos qui apparuit in terra nostra, istam primitiam dormientium Christus. Ipse inquam flos campi, & liliu conuallium Iesus, ut putabatur filius Ioseph a Nazareth, quod interpretatur flos. Is ergo flos apparuit primus, non solus. Nam, & multa corpora sanctorum qui dormierant, pariter surrexerunt, qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparuerunt in terra nostra. Denique uenerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiam sanctorum. Flores eorum miracula instar florum producentia fructum fidei. Nam postquam ille infidelitatis imber aliquantulum vel ex parte abiit, & recessit, sequuta mox est pluuia uoluntaria quam segregauit Deus hereditati suae, & flores apparere coeperunt. Dominus dedit benignitatem, & terra nostra dedit flores suos, ita ut una die tria milia, in alia quinque milia de populo crederent, adeo in breuiteruit florum numerus, id est credentium multitudo. Et non potuit gelu malitia prauales aduersus flores qui apparebant, nec praeuere (ut assolet) fructum uirae quam promittebant. Nam cum omnes qui crediderant, indueretur uirtute ex alto, surrexerunt ex eis homines qui minas hominum contempserunt, fortes in fide, passi sunt quidem, quamplurimos contradicentes, sed non cesserunt, neque subterfugerunt quomodo, & faceret & annuncieret opera Dei. Nam iuxta illud in psalmo spiritualiter quidem, & seminauerunt agros, & plantauerunt vineas, & fecerunt fructum uarietatis. Processu temporis tempestas sedata est, & pace reddita terris creuerunt vineae, & propagatae, & dilatatae sunt, & multiplicatae super numerum. Et tunc demum sponsa ad vineas inuitatur, non quidem ad plantandum,

sed ad putandum quod plantatum iam erat. Opportune quidem, nam id opus pacis tempus requirebat. Quando etenim persequeutionis tempore id liceret? Alioquin sumere in manus gladios accipites, facere uindictam in nationibus, interpationes in populis, aligare reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manibus ferreis, & facere in eis iudicium conscriptum: hoc quippe putare vineas est. Hec inquam omnia uix uel pacis tempore actantur in pace. Et de his satis. Proterat etiam finiri sermo, si prius quaeque uestrum iuxta morem meum de sua uinea inuississet. Quis enim ita ad uingem omnia a se superflua uesecauit, ut nil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reacceduntur extincta, & sopita denuo excitantur. Parum est ergo semel putasse, sepe putandum est, immodum si fieri possit, semper, quia semper quod putari oporteat (si non dissimulas) inuenis. **Quantum**libet in hoc corpore manens profeceris, erras si uita putas emortua, & non magis suppressa. Velis nolis intra fines tuos habitat Iebuse? subiugari potest, sed non exterminari. Scio (inquit) quia non habitat in me bonum: parum est, nisi & malum inesse fateatur. Ait: Non quod uolo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio. Si autem quod odi illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Aut te ergo si andes prafer Apostolo (nepe ipsius ista uox est) aut fateor cum illo te quoque uitijs non carere, Medium denique uitijs uirtus tenet, ac proinde sedula eget non solum putatione, sed et circumuisione, Alioquin uerendum ne circumuisione a lambentibus uel potius a rodentibus uitijs illa dum necis paulatim elingeat, aut si supercreuerint, suffocetur. Vnum in tanto discrimine consilium est, obseruare diligenter, & mox ut resuscitentur uita capita apparebunt, prompta sententia succedere. Non potest uirtus cum uitijs pariter crescere. Ergo ut illa uigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua & salubria surgunt, uilitati accedit qui quid cupiditati demis. Demus operam putationi. Putetur cupiditas, ut uirtus roboretur. Nobis fratres, putationis semper est tempus, sicut semper est opus. Confido enim quia nobis hiems iam transiit. Scitis quam hiemem dicam? Timorem illum qui non est in caritate, qui cum omnes

1. Cor. 15. c
Cant. 2. a
Luc. 3. e
Matth. 27. f

Pf. 84 b
Act. 2. g
C. 4. a
K

1. Pet. 5
Pf. 125.
106. d

Pf. 149.

ibidem.

L

Ios. 24.
Ro. 7. d

Cant. 2.
M

initiet ad sapientiam, neminem consummat: quoniam superueniens caritas extudit illum tamquam hyemem æstas. Æstas enim caritas est. Quæ si iam venit, immodico quia venit (sicut iustum est mihi sentire de vobis) siccauerit necesse est omnem hiemalem imbrem, omnem videlicet anxietatis lacrymam, quam amara recordatio peccati, & timor ante extorquebat iudicij. Itaque (quod non dubius dico) etsi non de omnibus vobis profecto de pluribus hic iam imber abiit & recessit. Nam, & flores apparent, indices pluuiæ suauioris. Habet & æstas pluuias suas suaves, & vberes. Quid dulcius lacrymarum caritatis? Flet quippe caritas sed ex amore, non ex moerore. Flet ex desiderio. Flet cum flentibus. Tali imbre non ambigo rigatos vberius actus obedientiæ vestræ, quos lætus intueor, non murmure tetros, non tristitia subobscuros, sed quodam spiritali gaudio iucundos, & floridos. Sic sunt, ac si semper flores gestetis in manibus. Ergo si hiems transijt, imber abiit & recessit, si demum flores apparuerunt in terra nostra, & subinde quædam spiritalis gratia vernalis temperies temporationis indicit, quid restat nisi vt de cetero toti incumbamus huic operi, tam sancto, tam necessario? Scrutemur (iuxta Prophetam) vias nostras & studia nostra, & in eo se quisque iudicet profecisse: non cum non inuenerit quod reprehendat, sed cum quod inuenerit reprehendet. Tunc te nõ frustra scrutatus es, si rursum opus esse scrutinio aduertisti. Et toties non te fefellit inquisitio tua, quoties iterandam putaueris. Si autem semper hoc cum opus est tibi memineris superni auxiliij, & misericordiæ Sponsi Ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De gemitibus animæ suspirantis ad caelestem patriam, & de commendatione castitatis, & viduitatis.

Sermo LIX.

VOx turturis audita est in terra nostra. Minime iam dissimulare queo quod ecce secundo is qui de cælo est, de terra loquitur. Vtique tam dignanter, tam socia-

liter, quasi vnus è terra. Sponsus est iste. Qui cum præmitteret flores apparuisse in terra, adiunxit, nostra: & nunc nihilominus vox (inquit) turturis audita est in terra nostra. Ergo ne ratione carebit Deo quidem tam insueta (ne dicam indigna): loquutio? Nusquam (vt opinor) de cælo sic loquutum reperies, nusquam alibi de terra. Aduerte igitur quantæ suauitatis sit, Deum cæli dicere in terra nostra. Quique terrigena, & filij hominum audite: Magnificauit Dominus facere nobiscum. Multum illi cum terra, multum cum Sponsa, quam de terris sibi asciscere placuit. In terra (inquit) nostra. Non plane principatum sonat vox ista, sed confortium, sed familiaritatem. Tamquam Sponsus hoc dicit, non tamquam Dominus. Quid? Conditor est, & confortem se reputat. Amor loquitur, qui Dominum nescit? Carmen nimirum amoris est, nec alijs hoc quam amatorijs fulciri oportuit. Amat & Deus, nec aliunde hoc habet, sed ipse est vnde amat. Et ideo vehementius, quia non amorem tam habet, quam hoc est ipse. Verum quos amat, amicos habet, non seruos. Denique amicus sit de magistro: nec enim amicos discipulos diceret, si non essent. Vides amanti cedere etiam maiestatem? Ita est fratres, neminem suspicit amor, sed ne despiciat quidem. Omnes ex æquo intuetur qui perfecte se amant, & in seipso cellos humilesque contemperat, nec modo pares, sed vnum eos facit. Tu Deum forsitan adhuc ab hac amoris regula excipi putas: sed qui ad hæret Deo, vnus spiritus est. Quid miraris hoc? Ipse factus est tamquam vnus ex nobis. Minus dixi non tamquam vnus, sed vnus. Parum est parem esse hominibus, homo est. Inde terram nostram vendicat sibi, sed quasi patriam, non quasi possessionem. Quidni vendicet? Inde illi sponsa, inde substantia corporis. Inde sponsus ipse, inde duo in carne vna. Si caro vna, cur nõ & patria vna? Cælum cæli Domino (inquit) terram autem dedit filiis hominum. Ergo vt Filius hominis hereditat terram, vt Dominus subijcit, vt Cõditor administrat, vt Sponsus communicat. Dicendo nempe, in terra nostra, proprietatē profecto abnuat, societatem non respuit. Et hæc pro eo quod sponsus tam benigno vsus est verbo, vt dignatus sit dicere in terra nostra. Nunc cetera videamus. Vox turturis

Ibidem.

Pf. 125.

B

1. Cor. 6.

Pf. 113.

C

Cant. 2, audita

audita est in terra nostra. Et hoc indicium est transactæ hiemis, tempus nihilominus putationis adesse denuncians. Id iuxta litteram. Aliàs turturis vox non dulce admodum sonat sed signat dulcia. Ipsa auicula, si emis, non magni: si discutis, non parui pretij est. Et vox quidem gementi, quam canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet, Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum sed mihi planctum moueat. Vere turtorem exhibes, si genere doceas. Et si persuadere vis, gemendo id magis quam declamando studeas oportebit. Exemplum sanè tum in alijs multis, tum vel maximè hoc in negotio verbo efficacius est. Dabis voci tuæ vocem virtutis, si quod suades prius tibi illud cognosceris persuasisse. Validior operis quam oris vox. Fac ut loqueris, & non solum me facilius emedas, sed te quoque non leui liberis probro. Non iam pertinebit ad te si quis dicat: Alligat onera grauiâ & importabilia, & imponunt ea in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Sed neque illud verearis oportet: Tu qui alios doces, te ipsum non doces? Vox turturis audita est in terra nostra. Donec homines pro Dei cultu mercedè tantum in terra, & tantum terram acceperunt (illam vti que lacte & melle manantem) minime se cognouerunt peregrinos super terram, nec more turturis ingemuerunt veluti patriæ reminiscèntes, magis autem pro patria exsilio abutentes, dederunt se comedere pinguiâ, & bibere mulsim. Ita tam diu non est vox turturis audita in terra nostra. Vbi ergo regni cælorum promissio facta est, tunc intellexerunt homines se non habere hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirere tota auiditate cœperunt, & tunc primum manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta que iam anima Christi præsentiam suspiraret, regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspirijs à longe salutaret: nonne tibi videtur vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis quæcumque anima in terris ita fecisset? Extunc ergo & demceps vox turturis audita est in terra nostra. Quidni moueat mihi crebras lacrymas & gemitus quotidianos Christi absentia? Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboraui in gemitu meo, tu scis: sed beatus qui dicere potuit: Lauabo per

singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. Numquid possunt, inquit, filij Sponsi lugere, quam diu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis Sponsus & tunc lugebunt. Ac si diceret: Ex tunc vox turturis audietur. Ita est Iesu bone, venerunt dies illi: nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc, reuelationem filiorum Dei expectans. Non solum autem illa, sed & nos ipsi intra nos gemimus ad optionem filiorum Dei expectantes redemptionem corporis nostri: hoc scientes, quia quam diu sumus in corpore hoc, peregrinamur à Domino. Nec vacui gemitus, quibus è cælo tam misericorditer respondetur: Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam: dicit Dominus. Fuit & in tempore patrum vox ista gementium, sed rara & penes quemque suus gemitus. Vnde & dicebat quis: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Sed & qui aiebat: Gemitus meus à te non est absconditus, profecto monstrabat absconditum esse qui soli Deo non esset absconditum. Et ideo tunc dici non potuit: Vox turturis audita est in terra nostra: quoniam secretum adhuc paucorum iam tunc in multitudinem non exiuit. At vbi palam clamatum est: Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, ad omnes iam cœpit pertinere gemitus iste turtureus, & vna omnibus esse gemendi ratio, quia omnes sciebant Dominum, secundum quod in Ieremia legitur: Et cognoscet me omnes à minimo vsque ad maximum, dicit Dominus. Ceterum si multi gementes, quid sibi vult vnus expressio? Vox turturis, inquit. Quare non turturum? Forte Apostolus id soluit, vbi ait: Quia ipse spiritus postulat pro sanctis, gemitibus inenarrabilibus. Ita est. Ipse inducitur gemens, qui gementes facit. Et quamlibet multi sint quos ita gemere audias, vnus per omnium labia vox sonat. Quidni illius qui ipsam in ore singulorum pro quorunque necessitatibus format? denique vnique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem. Sua vox quemque manifestum facit, & præsentem indicat. Et audi ex Euangelio, quod vocem habeat Spiritus sanctus.

Matth. 23. a

Rom. 1. e

D

Ps. 37. b

Psal. 6. a

Ibidem.

Matth. 9.

Cant. 2. e

E

Ps. 11. a

Isai. 24. c

Ps. 37. b

Cant. 2. e

Colos. 3. a

Jer. 31. f

Rom. 8. e

F

1. Cor. 12. a

sanctus. Spiritus (inquit) vbi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quo vadat. Et si ille nesciebat qui litteram occidentē dōcebat mortuos, magister mortuus: nos sciamus qui translati de morte ad vitam per viuificantem Spiritum, certo, & quotidiano experimento ipso nos illuminante probamus vota & gemitus nostros ab ipso venire, & ad cum ire, illicq. inuenire misericordiam in oculis Dei. Quando. n. sui Spiritus vocem irritam faceret Deus?

At ipse scit quid desideret Spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis. Nec soli commendant turturem gemitus, commendat & castitas. Huius denique merito digna fuit dari hostia pro virgineo partu. Sic quippe habes: Par turturum, aut duos pullos collubarum. Et licet aliās quidem per columbam Spiritus sanctus soleat designari: tamen quia libidinosa avis est, non dequit offerri eam in sacrificium Domini, nisi ea sane ætate qua nesciret libidinem.

At turturis non designatur ætas, quoniā agnoscitur ipsius castitas in quacumque ætate. Denique compare vno contenta est, quo amisso, alterum iam non admittit, numerositatem in hominibus nuptiarum redarguens. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiam venialis est, ipsa tamen tanta incontinentia turpis est. Pudet ad negotium honestatis rationem non posse in homine, quod natura possit in volucre.

Cernere enim est turturem tempore sue viduitatis, sanctæ viduitatis opus strenuè atque infatigabiliter exsequentem. Videas vbique singularem, vbique gementem audias, nec vmq. in viridi ramo residētem prospicies, vt tu ab eo discas voluptatum virentia velut virulenta vitare. Adde quod in iugis montium, & in summitatibus arborum frequētiōr illi conuersatio est: vt quod vel maxime propositum pudicitia decet, doceat nos terrena despiciere, & amare cælestia. Ex quibus colligitur quod vox sit turturis, etiam prædicatio castitatis. Neque enim à principio vox ista in terris audita fuit, sed magis illa: Crescite, & multiplicamini, & replete terram. Incasum profecto vox illa pudicitia sonuisset, necdum propalata resurgentium patria: in qua longe felicitius homines neque nubent neque nubentur, sed sunt tempus Angeli Dei in cælis. Tu nec voti illi tempus fuisse tunc dicas, cum

maledicto omnis subiacebat sterilis in Israel, cum Patriarchæ ipsi plures simul haberent vxores, cum frater fratri absque liberis defuncto semē suscitare ex lege compellebatur?

At vbi insonuit ex ore cælestis turturis commendatio illa spadonum qui se castrauerunt propter regnum Dei, & item alterius cuiusdam castissimæ turturis consilium de virginibus vbique inualuit: tunc primum dici veraciter potuit, quia vox turturis audita est in terra nostra. Ergo si in terra nostra, & flores apparuerunt, & vox turturis audita est: profecto, & visu veritas comperita est & auditu. Vox quippe auditur, flos ceruitur. Flos miraculum est, vt nostra superior interpretatio habet, quod voci accedens fructum parurit fidei. Etsi fides ex auditu, sed ex visu confirmatio est. Sonuit vox, splenduit flos, & veritas de terra orta est, per fidelium confessionem verbo signo, pariter concurrentibus in testimonium fidei. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis, dum flos voci, auri oculus attestatur. Audita visa confirmant, vbi duorum testimonium (auris loquor, & oculi) ratum sit. Propterea Dominus aiebat: Ite renunciate Ioanni (eius nempe discipulis loquebatur) quæ audistis & vidistis.

Nec breuius illis nec planius intimari fidei valuit certitudo. Eadem sane in breui etiā vniuersæ terræ persuasio facta est, eodē argumenti compendio. Quæ audistis (inquit) & vidistis. O verbum abbreviatum: at tamen viuum & efficax. Haud dubius profecto assero, quod auribus oculisq. percepi. Intonat tuba salutaris, corruscant miracula, & mundus credit. Cito persuadetur quod dicitur, dum quod stupetur ostenditur. Habes autem, quia profecti Apostoli prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

Habes in monte stupenda claritate transfiguratum, & nihilo minus superna testificatum voce. Habes in Iordane similiter, & columbam designantem, & vocem testificantem. Ita hæc duo vbique pariter vox, & signum ad introducendam fidem ex Diuina largitate concurrunt, vt latus ad animam per vtrasque fenestras in gressus pateat veritati. Sequitur: Ficus protulit grossos suos. Non comedamus ex eis, nec. n. esui habiles sunt ob immaturitatem sui. Bonarum sicū habent

Cant. 2. c
H

Ps. 84. b

Ps. 92. a

Luc. 7. d

Marc.
16. dI
Cant. 2.

habent speciem, sed similitudinem, non saporem, forte hypocritas designantes. Non abiciamus tamen, alios forsitan his opus habebimus. Alioquin satis per seipfos leuiter & ante tempus cadent sicut fenum testorum, quod priusquam euellatur exaruit: quia ego de hypocritis dictum reor. Non sine causa tamen in carmine nuptiali eorum mentio facta est. Erunt sine dubio, etsi non esui, vsui qualicumque. Multa in nuptijs præter dapes necessariè procurantur. Ego verò istud adeo minimè prætereundum existimo, ut quidquid illud est, inter angustias extrematum sermonis huius discutere nolim: sed differo in diè alterum, & horam liberio- rem. An verò necessariè vobis tunc experiri licebit; tantum mihi oportunitatem faculta temq. obtineant vota vestra ad proferendum quod sentio, in vestram ipsorum adificationem, in laudè & gloriam Sponsi Ecclesie Iesu Christi Dñi nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

K *De incredulitate Iudaorum, qua compleuerunt mensuram patrum suorum, occidendo Christum. Sermo LX.*

Cant. 2. c.

Ficus protulit grossos suos. Ex superioribus pendet præfens locus: dixerat. n. tempus putationis venisse, tã ex floribus qui iam apparebant, quã ex audita turturis voce hoc asserens. Id ipsum adhuc ex grossorum productione affirmat; quia non solum ex floribus & voce turturis experimentum capitur temporis, capitur & ex ficu. Non enim non est aer indulgentior tunc, cum ficus grossos suos protulerit. Ficus flores non habet, sed pro floribus grossos mittit, tempore, quo ceteræ arborès florent. Et quomodo flores apparent & transeunt, ad nihil vtilis, nisi quod sequuturi fructus quidem prænuncijsunt: ita & grossi oriuntur, sed immaturi cadunt, & dant locum maturandis, ipsi minime habiles ad vescendum. Et hinc ergo (vt dixi) sumit sponusus experimentum temporis, & argumentum suasionis, vt non pigritetur pergere sponsa ad vineas, quia non perit opera quæ tempestiua venit. Et littera quidem sic. Quid vero spiritus? Vt plane hoc loco non ficum intueamur, sed populum: nempe de hominibus cura est Deo, non de arboribus. Vere ficus est populus, fragilis carne, paruulus sensu,

aio humilis, cuius primi fructus (vt interim nomini alludamus) grossi vtique & terreni. Nec enim popularis est studij primum querere regnum Dei & iustitiam eius: sed vt ait Apostolus, cogitare quæ mundi sunt, quomodo placeat vxoribus, vel illæ viris. Tribulationem carnis habebunt huiusmodi: sed in nouissimis non negamus eos fructus fidei assequuturos, si bonã habuerint nouissimam confessionem, maximeq. si carnis opera elemosynis redemerint. Ergo primi plerum fructus nec fructus sunt, non magis quam ficu grossi. Denique si dignos postmodum fructus penitentia fecerint (non enim prius quod spirituale est: sed quod animale) dicitur illis: *Que in fructum habuistis tunc, in quibus nunc erubescitis?* Ego tamen hoc loco. nõ quomuis populum interpretari liberum puto, vnus signanter exprimitur. Neque enim, protulerunt, dixit: quasi de pluribus: sed quasi de vna, protulit, inquit, ficus grossos suos, & (vt sentio ego) quæ est plebs Iudaorum. Quanta in hanc Saluator parabolicè, in Euangelio loqui videtur? vt est illud: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, &c. Item: Videte ficulneam & omnes arbores. Vidit Nathanael dictum est: Cum esses sub ficu, vidi te. Et rursum maledixit ficulnea pro eo, quod in inuenit in ea fructum. Bene ficus, quæ bonæ Patriarcharum radice prodierit: numquam tamen in altum proficere, numquam se humo attollere voluit, numquam respondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fecunditate fructuum. Male prorsus tibi cum tua radice conuenit arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix enim sancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis? Ficus (inquit) protulit grossos suos. Non hoc nobilè à radice traxisti semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu sancto est, ac per hoc subtile totum ac suauè. Tibi vnde hi grossi? Et verè quid non grossum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus: sed nec ritus quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine litteræ, cultus in sanguine pecudum & armentorum. At dicit aliquis: Cum istiusmodi grossos non aliquando proferre gens illa cessauerit, ergo non aliquando tempus putationis non existit, quia vnum vtique rei tempus existere perhi-

Matt. 1. d
L
1. Cor 7. c
Matt. b
Luc. 1 b
Luc. 2 f
Ioan. 1
Marc. 11. b
M
Cant. 2. c

perhibetur. Non ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, non cum parturiunt, sed cum iam pepererunt. Dicimus, & arbores edidisse flores suos, non cum ceperint florere, sed potius cum desierint. Ita hic quoque dictum est quia ficus protulit grossos suos, non cum aliquos edidit, sed cum totos, id est, cum ad finem peruenit editio. Quæris quæ tempore istiusmodi complementum illi populo accidit? Cum Christum occidit, tunc completa est malitia eius, iuxta quod ipse eis prædixerat: Implete mensuram patrum vestrorum. Unde in patibulo traditurus iam spiritum consummatum est, inquit. O qualem consummationem dedit grossis suis ficus hæc maledicta, & subinde æterna ariditate damnata? O quam sunt nouissimi peiores prioribus? Incipiens ab inutilibus, ad perniciosos peruenit, & venenatos. O grossum vipereumque affectum, odire hominem qui hominum, & corpora sanat, & animas saluat. O nihilominus intellectum grossum, & certè bouinum, qui Deum non intellexerunt, nec in operibus Dei. Nimirum me fortasse queratur in sui suggillatione Iudæus, qui intellexit illum dico bouinum. Sed legat in Isaia: & plus quam bouinum audiet. Cognouit, inquit, bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem non cognouit me, populus meus non intellexit. Vides me Iudæe mitiorem tibi Propheta tuo? Ego te comparaui iumentis, ille subiicit: Quamquam in sua persona Propheta non dixit hoc, sed in Dei, qui Deum se & ipsis operibus clamat. Et si mihi, inquit, non creditis, operibus credite, & si non facio opera patris mei, nolite credere. nec sic tamen euigilant ad intelligendum. Non fuga demonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum, bestialem hanc, & plus quam bestialem hebetudinem ab eis depellere quiniit. De qua non minus mirabili, quam miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum tamque enormiter grossum facinus proruerint, Domino maiestatis iniicientes manus sacrilegas.

Ex tunc itaque dici potuit quia ficus protulit grossos suos, cum iam videlicet legitima illius populi esse ceperunt quasi in exitu su per summum, ut nouis (iuxta vererè Prophetiam) superuenientibus vetera proijcerentur. Non aliter sanè quæ quomodo grossi cadunt & cedunt suborientibus ficibus bonis. Quamdiu, inquit, non cessauit ficus

producere grossos suos, non se vocanti d' spō sa, sciens non posse vna prodire optimas fucus. Nunc autem productis, qui prius producendi erant, non iam in tempeste uide te inuito, cum boni ac salutares fructus in proximo esse noscantur, inutiles expuncturi. Nā vineæ, inquit, florentes odorem dederunt, quod nihilominus appropinquantis fructus iudicium est. Hic odor serpentem fugat, & aiunt florentibus vineis omne reptile venentium cedere loco, nec vllatenus nouorum ferre odorem florum. Quod volo attendat nouicij nostri, & fiducia liter agant, cogitantes qualem spiritum acceperunt, cuius primitias dæmones non sustinent. Si sic nouicius feruor, quid erit absoluta perfectio. Pendatur ex flore fructus, & saporis virtus ex vi æstimetur odoris. Vineæ florentes odorem dederunt. Et in principio quidem sic fuit. Ad prædicationem nouæ gratiæ sequuta est nouitas vitæ in his qui crediderunt, qui conuersationem suam inter gentes habentes bonam, Christi erant bonus odor in omni loco. Odor bonus, testimonium bonum. Hoc de bono opere tamquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore, & tali odore inter primordia nascentis fidei fideles animæ veluti quadam spiritalibus vineæ referre apparuerunt, habentes testimonium bonum, & ab his qui foris erant, non incongruè (vt opinor) de ipsis dictum sentimus, quia vineæ florentes odorem dederunt. Ad quid. Vt eo sanè prouocati etiam quia necdum crediderant, ex bonis operibus illos considerantes, glorificaret & ipsi Deum, atque ita eis odor vitæ ad vitam esse inciperet. Idcirco ergo dedisse odorem non immerito referuntur, qui non suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione, qua siere salutem. Alioquin poterant more quorundam quaestum aestimare pietatem, verbi gratia, ostentationis mercedis. At illud esset non dare odorem, sed vendere. Nunc verò quia omnia sua in caritate faciebant, non planè vendiderunt odorem, sed dederunt. Ceterum si vinea anima, flos opus, odor opinio est, fructus quid? Martyriū. Et verè fructus vitis, sanguis est Martyris. Cum dederit, inquit, dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filij merces fructus ventris. Prope modum dixisset, fructus vitis. Quid nisi sanguinem vix dixerim meracissimum, sanguinem innocentis, sanguinem iusti? Quid nisi mustum rubens probatum, pretiosum, pla-

Cāt. 3. 2

2. Cor. 2. d

Ps. 126.

ne de vinea Soreth, torculari passionis expressum? Denique pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Hæc pro eo, quod dictum est vineas florentes odorem dedisse. Ita si ad tempora gratiæ hunc locum respicere malimus, aut si placet magis referri ad patres (nam vinea Domini Sabaoth domus Israel est) erit sensus Christum in carne nasciturum, & moriturum adorauerunt Prophetæ, & Patriarchæ: sed dederunt tunc eundem odorem suum, quia non exhibuerunt in carne, quem in Spiritu præferunt. Non dederunt odorem suum, nec secretum suum publicauerunt, expectantes ut reuelaretur in suo tempore.

D Qui sanè tunc caperent sapientiam in mysterio absconditam, in corpore non exhibitam? Ita vineæ tunc quidem non dederunt odorem suum. Dederunt autem postea, cum per successiones generationum nascentem ex se Christum secundum carnem partu virginis sæculis ediderunt. Tunc planè, inquam spirituales illæ vineæ dederunt odorem suum, cum apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei, & cœpit præsentem habere mundus, quem pauci adhuc absenteim præferant. Vir ille (verbi causa) qui Iacob tangens, & Christum sentiens. Ecce, inquit, odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus: cum hoc dicebat, habebat delicias suas sibi, nec cuiquam illas communicabat. At ubi venit plenitudo temporis, in quo misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret: tunc prorsus odor ille qui in illo erat sese ubique sparsit, adeo ut à finibus terræ ipsum sentiens clamaret Ecclesia: Oleum effusum nomen tuum, currentque adolescentulæ in odore olei. Ita ista vinea dedit odorem suum, & eo temporis dederunt & ceteræ, in quibus hic ipsa odor vitæ exlitterat. Quidni dederunt è quibus Christus secundum carnem? Dictum est itaque vineas dedisse odorem, siue quia fideles animæ bonam de se ubique opinionem spargunt, siue quod palam facta sunt mundo oracula, & reuelationes patrum, & in omnem terram exiit odoratus eorum, dicente Apostolo. Manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria. Mirum verò, si nec ficus, nec vinea ista aliquid habent

quod mores ædificet. Ego hunc locum arbitror esse & moralem. Dico autem per gratiam Dei quæ in nobis est, & ficus nos habere & vineas. Ficus quidem, qui suauiores in moribus sunt, vineas verò qui spiritus feruentiores. Omnis qui se inter nos communiter socialiterque agit, & non solum sine querela conuersatur inter fratres, sed & multa cum suauitate fruendum se omnibus præbet in omni officio caritatis, quidni illum vicem agere ficus conuenientissimè dicam. Qui tamen grossos suos prius protulerit proieceritque oportet: timorem vitæ iudicij, quem perfecta caritas foras mittit, & amaritudinem peccatorum, quæ veræ confessioni & infusioni gratiæ, crebrarumque perfusioni lacrymarum cedat necessesse est, ceteraque talia instar grossorum præeuntia fructum suauitatemque vos quoque per vosmetipsos cogitare potestis. Ut tamen adhuc ego aliquid adiciam de eiusmodi quod occurrit, videre ne forte etiam hæc inter grossos deputari possint, scientia, prophetia, linguæ, similiaque. Etenim ista more grossorum deficere habent, & cedere melioribus, dicente Apostolo, quia & scientia destruetur, & prophetiæ euacuabitur, & linguæ cessabunt. Fidem quoque ipsam intellectus excludet, speique succedat visio necessè est. Quod enim videt quis, quid sperat? Sola non excidit caritas, sed illa qua Deus toto corde, tota anima, tota virtute diligitur. Ideo hanc minimè grossis annumerauerim, ne ad ficum quidem dixerim pertinere, sed ad vineas. Tam qui vinea sunt, seuiores nobis quam suauiores se exhibent in spiritu vehementiagentes, zelantes pro disciplina, vitia acerrime corripientes, aptantes sibi congruentissimè vocem illam: Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescam? Item: Zelus domus tuæ comedit me. Et mihi quidem illi in dilectione proximi, isti in dilectione Dei eminere videntur. Sed libet pauare sub hac vitæ, & sub hac ficu, ubi Dei proximi obumbrat dilectio. Vtraque teneo, cum te amo Domine Iesu Christe, qui meus proximus es: quoniam homo es, & fecisti mecum misericordiam, & nihilominus es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Ad Tit. 3. a

Gen. 27. d

Gal. 4. a

1. Tim. 3. d

E

1. Cor. 13. c

F

Luc. 11

Pf. 13

Pf. 68

Qualiter Ecclesia reperit diuitias Diuina
misericordia in foraminibus vulnerum
Christi: & de fortitudine martyrum,
quam à Christo receperunt. Sermo LXI.

petra, aut cauernas maceriz, latebras pute-
tis operantium iniquitatem, ne qua prorsus
suspicio subeat de operibus tenebrarum.
Alius hunc locum ita exposuit, foramina pe-
træ vulnera Christi interpretans. Rectè
omnino, nam petra Christus. Bona forami-
na, quæ fidem, astruunt resurrectionis, &
Christi Diuinitatem. Dñs meus, inquit, &
Deus meus. Vnde hoc reportatum oraculū
nisi ex foraminibus petræ? In his passer in-
uenit sibi domum, & turtur nidum, vbi re-
ponat pullos suos. In his se colūba tutatur,
& circumuolitantem, intrepida intuetur ac-
cipitrem. Et ideo ait: Columba mea in fo-
raminibus petræ. Vox columbæ: In petra ex-
altauit me. Et item: Statuit, inquit, supra pe-
tram pedes meos. Vir sapiens edificat domū
suam supra petram, quod ibi nec ventorum
formidet iniurias, nec inundationum. Quid
non boni in petra? In petra exaltatus, in pe-
tra securus, in petra firmiter sto. Securus ab
hoste, fortis à casu, & hoc quoniam exalta-
tus à terra. Anceps est enim & caducum
terrenum omne. Conuersatio nostra in cæ-
lis sit, & nec cadere, ne deici formidamus.
In cælis petra, in illa firmitas atque securi-
tas est: Petra refugium herinacis. Et reue-
ra vbi tuta firmaq. infirmis securitas, & re-
quies, nisi in vulneribus Saluatoris? Tanto
illic securior habito, quanto ille potentior
est ad saluandum. Fremit mundus, premit
corpus, diabolus insidiatur; non cado: fun-
datus enim sum supra firmam petram. Pec-
caui peccatum grande, turbatur conscientia,
sed non perturbabitur, quoniam vulne-
rum Dñi recordabor: Nempe vulneratus
est propter iniquitates nostras. Quid tam
ad mortem quod non Christi morte saluetur?
Si ergo in mentem venerit tam potens
tamq. efficax medicamentum, nulla iam pos-
sum morbi malignitate terreri. Et ideo li-
quet errasse illū qui ait: Maior est iniquitas
mea quam vt veniam merear. Nisi quod
nō erat de membris Christi, nec pertinebat
ad eum de Christi merito vt suum præsu-
meret, suum diceret, quod illius esset tam-
quam rem capitis membrum. Ego verò fi-
denter quod ex me mihi dicit, vsurpo mihi
ex visceribus Dñi; quoniam misericordiz
affluunt, nec desunt foramina per quæ ef-
fluunt: Foderunt manus eius & pedes, la-
tusq. lancea forauerunt, & per has rimas li-
cet mihi fugere mel de petra, oleumq. de fa-
xo durissimo, id est: gustare & videre quo-

S Virge amica mea, sponsa mea, & ve-
ni. Commendat sponsus multam
dilectionem suam iterando amoris
voces. Nam iteratio, affectionis ex-
pressio est; & quod rursum ad laborem vine-
nearum sollicitat dilectam, ostendit, quam
sit de animarum salute sollicitus. Nā vineas
animas esse iam audistis. Non immore-
mur superuacue in his, quæ dicta sunt. Vi-
dete sequentia. Sponsam tamen nusquam
(vt memini) in hoc toto opere aperte ad-
huc nominarat, nisi modo cū ad vineas itur,
cum viuo caritatis appropinquatur. Quæ
cum venerit, & perfecta fuerit, faciet spiri-
tuale coniugium, & erunt duo nō in carne
vnā, sed in vno spiritu: dicente Apostolo:
Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Sequit-
ur: Columba mea in foraminibus petræ, in
cauernis maceriz, ostende mihi faciem tuā,
sonet vox tua in auribus meis. Amat, & per-
git amatoria loqui. Columbanū de nouo blan-
diendo vocat, suam dicit, & sibi asserit pro-
priam: quodq. ipse rogari obnixius ab illa
solebat, ipsius nunc versa vice, & conspectū
postulat, & colloquium. Agit vt sponsus:
sed vt verecundus, publicum erubescit, cer-
nitq. frui delicijs suis in loco sequestri, vti-
que in foraminibus petræ, & in cauernis ma-
ceriz. Puta ergo sic dicere sponsum: Ne ti-
meas amica, quasi hæc ad quam te horta-
mur opera vinearum, negotium amoris im-
pedire seu interrumperet, habeat. Erit certe
& aliquis vsus in ea id quod pariter opta-
mus. Vineæ sanè maceriz habent, & diuer-
soria grata verecundis. Hic literalis lusus.
Quidni dixerim lusum. Quid n. seruum ha-
bet hæc literæ series? Ne auditu quidem di-
guum quod foris sonat, non in intus adiu-
uet spiritus infirmitatem intelligentiæ nos-
træ. Nec ergo remaneamus foris, ne & tur-
pium (quod absit) amorum videamur leno-
cinia recensere: afferte pudicas aures ad ser-
monem qui in manibus est de amore, & cū
ipsos cogitatis amantes, non virum, & fe-
minam, sed Verbum, & animam sententiis
oportet. Et si Christum, & Ecclesiam dixe-
ro, idem est, nisi quod Ecclesiæ nomine non
vna anima, sed multarum vnitas, vel potius
vnanimitas designatur. Nec sanè foramina

10. 20. d

Ps. 83. a

Cāt. 2. d

Ps. 26. b

Ps. 39. a

Matth.

7. d

I

Ps. 103.

b

Gen. 4. b

Ps. 21. d

Dent.

32. b. v

Ps. 33. b

1er. 29. c niam suavis est Dñs. Cogitabat cogitationes pacis, & ego nesciebam. Quis enim cognouit sensum Dñi, aut quis cõsiliarius eius fuit? At clauis referans clauus penetrans factus est mihi, vt videam voluntatem Dñi. Quidni videam per foramen? Clamat clauus, clamat vulnus quòd verè Deus, sit in Christo mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransijt animam eius, & appropinquauit cor illius, vt non iam non sciat compati infirmitatibus meis. Patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patent viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Quid ni viscera per vulnera pateant? In quo enim clarius, quam in vulneribus tuis eluxisset, quod tu Domine suavis, & mitis, & multae misericordiae? Maiorem enim miserationem nemo habet, quã vt animam suam ponat quis pro addictis morti, & damnatis. Meum proinde meritum, miseratio Dñi. Non planè suum meriti inops, quamdiu ille miserationum non fuerit. Quod si misericordiae Dñi multae, multus nihilominus ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempè vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Et si misericordiae Domini ab aeterno & vsque in aeternũ, ego quoque misericordias Domini in aeternum cantabo. Numquid iustitias meas? Dñe memorabor iustitiae tuae solius. Ipsa est enim & mea. Nempè factus es mihi tu iustitia à Deo. Numquid mihi verendum ne nõ vna ambobus sufficiat? Non est pallium breue, quod (secundum prophetam) non possit operire duos. Iustitia tua iustitia in aeternũ. Quid longius aeternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga & aeterna iustitia.

L Et in me quidem, operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine quid nisi pietatis thesauros, diuitias bonitatis. Hæ in foraminibus petrae repositae mihi. Quam magna multitudo dulcedinis tuae in illis, operatae quidem, sed in his qui pereunt. Vt quid enim sanctum detur canibus, vel margaritae porcis. Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum, etiam & apertis foraminibus introduxit in sancta, quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiae, perfectioque virtutum. Ibo mihi ad illa sic referta cellaria, atque ad admonitionem Prophetae relinquam ciuitates, & habitabo in petra, ero quasi columba nidificans in summo ore

foraminis, vt cum Moyses positus in foramine petrae, transeunte Domino inerat Exod. 33 saltem posteriora eius prospicere. Nam faciem stantis, id est, incommutabilis claritatem quis videat, nisi qui introducit iam meruit, non in sancta, sed in sancta sanctorum. Nec vilis tamen aut contemnenda posteriorum contemplatio. Contemnat Herodes, ego tanto magis non contemno, quanto magis contemptibilem se ostendit Herodes. Habent etiam aliquid & posteriora Domini quod videre delectet. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem. Erit cum ostendet faciem suam, & salui erimus. Sed interim praeueniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis utique quas post se relinquere consuevit. Nunc dignationis suae posteriora demonstrat, alias in gloria dignitatis faciem suam demonstraturus. Sublimis in regno, sed suavis in cruce. In hac me visione praeueniat, in illa adimpleat. Adimplebis me (ait) iustitia cum vultu tuo. Vtraque visio salutaris, vtraque suavis, sed illa in sublimitate, ista in humilitate. Illa in splendore, hæc in pallore est. Denique (inquit) posteriora dorsi eius in pallore auri. Quomodo nõ in morte palescat. Sed melius pallens aurum, quàm fulgens aurichalcum: & quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Aurum Verbum, aurũ sapientia est. Hoc aurum semetipsum decolorauit abscondens formam Dei, & formam ferui prætendens. Decolorauit & Ecclesiam, quae ait: Nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me sol. Ergo & posteriora ipsius in pallore auri, quae fusca non erubuit crucis, visionem passionis non horruit, liuorem vulnerum non refugit. Et iam complacet sibi in illis, & optat nouissima sua fore horum similia. Idcirco denique audit: Columba mea in foraminibus petrae, quod in Christi vulneribus tota deuotione versetur, & iugi meditatione demoretur in illis. Inde martyrii tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum altissimum. Non est quod vereatur martyri exsanguem liuidamque leuare ad eum faciem, cuius liuore sanatus est, gloriosam representare similitudinem mortis eius, utique in pallore auri. Quid vereatur cui etiam à Domino dicitur? Ostende mihi faciem tuam: Ad quid? Vt mihi videretur, se magis ostendere vult. Ita est, videri vult, non videre. Quid

Exod. 33
Ps. 79. a
Ps. 20. a
Ps. 155. a
Ps. 67. b
Cant. 1. 1
Cant. 2. 1

Enim ille non videt? Non est ei opus, ut quis se ostendat, à quo nil non videtur, nec si se abscondat. Vult ergo videri; vult benignus dux deuoti militis vultum, & oculos in sua fistolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, & exempli sui reddat ad tolerandum fortio- rem. Enimvero non sentiet sua, dum illius vulnera intuebitur. Stat martyr tripudians & triumphans toto licet lacero corpore, & timante latera ferro, non modo fortiter sed & alacriter sacrum è carne sua circumspicit ebullire cruorem. Vbi ergo tunc anima martyris? Nempe in tuto, nempe in petra; nempe in visceribus Iesu, vulneribus nimirum patentibus ad introcundum. Si in suis esset visceribus scrutans ea, ferrum profecto sentiret, dolorem non ferret, succumberet, & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petrae duruerit? Sed neque hoc mirum, si exul à corpore, dolores non sentiat corporis. Neque hoc facit stupor, sed amor. Submittitur enim sensus, non amittitur. Nec deest dolor, sed superatur, sed contemnitur. Ergo ex petrae martyris fortitudo, inde plane potens ad bibendum calicem Domini. Et calix hic inebrians quam praeclarus est. Praeclarus inquam atque iucundus; non minus Imperatori spectanti quam militi triumphanti. Gaudium etenim Domini, fortitudo nostra. Quidni gaudeat ad vocem fortissimae confessionis? Denique & requirit eam cum desiderio. Sonet (inquiens) vox tua in auribus meis. Nec cunctabitur rependere vicem secundum suam promissionem continuo, ut qui se confessus fuerit coram hominibus, confiteatur & ipse eum coram patre suo.

B Rumpamus sermonem nec enim potest finiri modo, ne sit sine modo, si cuncta quae adhuc ex proposito capitulo restant, vno isto velimus sermone complecti. Ergo quod superest seruemus principio alteri, ut de nostro sanè & verbo & modo gaudeat Sponsus Ecclesiae Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saecula.

Amen.

Qualiter intelligatur hoc, quod dicitur, Oratio iusti penetrat calos. Et quod nemo potest bene Deum contemplari, & verbum Dei predicare, nisi perfectam habuerit mentis puritatem. Sermo L X I I.

Columba mea in foraminibus petrae, in cauernis maceriae. Non tantum in foraminibus petrae tantum reperit columba refugium, reperit & in cauernis maceriae. Quod si maceriam non congeriemus lapidum, sed sanctorum communionem accipimus, videamus ne forte cauernas maceriae dixerit Angelorum, qui ob superbiam lapsi sunt, loca quasi vacua derelicta, quippe quae reperti ex hominibus habent, tanquam ruinae de lapidibus viuus reficiendae. Vnde Apostolus Petrus: Accedentes inquit, ad lapidem viuum, & ipsi tanquam lapides viuus superaedificamini domos spirituales. Nec puto ab re esse si intelligimus Angelorum custodiae vicem exhibere maceriae in vinea Domini, quae est Ecclesia praedestinatorum: cum Paulus dicat: Nonne omnes administratorij spiritus sunt missi in ministerium propter eos, qui hereditatem capiunt salutis? Et propheta: Immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum. Et si ita sedet, erit sensus, quia Ecclesiam tempore & loco peregrinationis suae dux res consolentur. De praeterito quidem memoria passionis Christi, de futuro autem, quod se in sortem sanctorum cogitat & confidit recipiendam. Ambo haec veluti ante & retro oculata infatiabili desiderio contuetur, & vterque illi intuitus admodum gratus, vterque est illi refugium, à tribulatione malorum, & dolore integra consolatio: cum non solum quid sibi expectandum, sed & vnde id sit praesumendum, nouerit. expectatio laeta nec dubia, quae Christi morte firmata est. Cur pauca ad premij magnitudinem, quae pretij dignitatem considerat? Quam libens mente inuisit foramina per quae sibi sacrosancti sanguinis pretium fluxit. Quam libens cauernas perambulat & diuersoria, & mansiones quae sunt in domo patris multae atque diuersae, in quibus habet collocare filios suos pro quorumque diuersitate meritum. Et nunc quidem (quod solum interim potest) sola in his memoria requiescit, celeste habitaculum quod de sursum est, iam animo induens. Erit autem etiam

implebit ruinas, cum cauernas & corpore inhabitabit & mente, cum vacua domicilia quæ antiqui reliquerunt habitatores, ipsa suæ vniuersitatis illustrabit præsentia, nec villa vltra apparebit cauerna penitus in cælesti maceria, felici de cetero perfectione sui atque integritate gaudente. Aut si id magis probas, dicemus has cauernas à studiosis

D & pijs mētibus non inueniri sed fieri. Quoniam modo inquis? Cogitatione & auditate. Cedit inquit in motum materiam mollioris pia maceries desiderio animæ, cedit puræ contemplationi, cedit crebræ orationi.

Exc. 35. Denique oratio iusti penetrat cælos. Non vtique aeris huius corporei spaciosas altitudines veluti quodam remigio alarum

Exc. 5. a suarum instar volucris volantis scindet, aut quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsumque verticem perforabit. Sed sūt

Pf. 18. a cæli sancti, viui, rationales, qui enarrant gloriam Dei, qui fauorabili quadam pietate nostris se votis libenter inclinant, & sinuatis ad tactum nostræ deuotionis affectibus in sua nos recipiunt viscera quoties digna ad eos intentione pulsamus. Pulsanti enim aperietur? Licebit itaque vnicuique vestrū

etiam hoc tempore nostræ mortalitatis cauere sibi quacūque parte volet cauernas superne macerie nunc quidem patriarchas reuifere, nunc verò salutare prophetas, nunc Senatui immiseri Apostolorum, nunc Martyrum inseri choris, sed & beatarum Virtutum status & mansiones à minimo Angelo vsque ad Cherubim & Saraphim tota mentis alacritate percurrendo lustrare, prout quemque sua deuotio feret. Apud quos magis afficietur immittente sibi spiritu prout vult, si steterit, & pulsauerit, confestim aperietur ei, & facta quasi cauerna in montibus, vel potius mentibus sanctis, dum se vltro infleunt ad pietatem, requiescet vel paululum apud illos. Omnis animæ sic facientis, & facies & vox Deo grata existit, facies propter puritatem, vox propter confessionem. Etenim confessio & pulchritudo in conspectu eius. Vnde & dicitur illi qui

Luc. 12. eiusmodi est: Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox admiratio in animo contemplantis, vox gratiarum actio est. Delectatur admodum istiusmodi cauernis Deus, è quibus sibi vox resonat gratiarum actionis, vox admirationis & laudis. Felix mens quæ sibi in hac maceria frequenter cauere studuit; sed quæ

Pf. 95. b

Cant. 2. a in petra, felicitior. Licet quidem cauere & in petra, sed ad hoc puriore mentis acio opus est, & vehementiori omnino intentione, etiam & meritis potioribus sanctitatis. Et ad hæc quis idoneus? Nempe ille qui dixit: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Nonne tibi videtur ipsis se Verbi penetratibus immerfisse, & de additis pectoris eius, quamdam intimam sapientiæ sacrosanctam eruisse medullam? Quid ille qui sapientiam loquebatur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum mundi huius cognouit? Nonne vno, & altero celo, acuta sed pia curiositate penetratis, è tertio tandem hanc pius scrutator euexit? At ipsam non siluit nobis verbis quibus potuit fidelibus fideliter intimans: Audiuit autem verba ineffabilia, quæ non licuit illi loqui. Non vtique homini, nam sibi illa loquebatur & Deo. Puta ergo Deum quasi sollicitam Pauli caritatem hoc modo consolari, & dicere: Quid anxialis quod conceptum tuum auditus non capit humani? Sonet vox tua in auribus meis, hoc est. Si quod sentis non licet reuelare mortalibus, consolare tamen, quod vox tua Diuinæ queat mulcere aures. Vides sanctam animam nunc quidem caritate sobriam nobis, nunc verò puritate excedentem Deo? Vide etiam de sancto David, ne fortè ipse ille sit homo de quo cum Deo, quasi de alio loquitur, quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diè festum agent tibi. Ergo quod de cogitatione prophetica verbo & exemplo prophetæ venire ad medium poterat, id propheta in publicam mox laxabat confessionem, & ex eo confitebatur in populis Domino, reliquum sibi & Deo seruans, vnaque festiui ducens in latitia & exultatione. Hoc ergo est quod nobis intimare memorato versiculo voluit, quidquid videlicet sua illa scrutabunda, & audita cogitatione ex arcano sapientiæ eruere praxualebat, partem quam poterat in salutem populorum sollicita prædicatione impartiebat: reliquum quod capere plebs non poterat, festiua iubilatione in Dei laudibus expendebat. Vides sanctæ contemplationi deperire nihil: dum quod expendi in plebium ædificationem non potest, id vel maxime Deo sit iucunda decora. laudatio? Quæ cum

100. 1. 1

2. Cor 12. a

F Cant. 2. a

Pf. 75. b

Pf. 146. a

a

a

a

eum ita sint: duo liquet contemplationis genera esse, vnum de statu & felicitate & gloria ciuitatis supernæ, quo vel actu vel otio ingens illa caelestium ciuium occupata sit multitudo; alterum de regis ipsius maiestate, æternitate, Diuinitate: illa in mæria, ista in petra. Sed hoc quanto difficilius cauatur, tanto suauius quod inde reuisi-
G pit. Nec verearis illud quod Scriptura minatur scrutatoribus maiestatis, tantum affer-
 purum & simplicem oculum, nõ opprimeris à gloria; sed admitteris, nisi non Dei, sed tuam quæstis gloriam. Alioquin sua quisquæ opprimitur, non Dei gloria, dum procliuis in istam, ad illam leuare ceruicem nõ finitur, nimirum gratiæ cupiditate. Hac excussa securè serutemur in petra; in qua thesauri absconditi sapientiæ & scientiæ sunt. Si adhuc dubitas, audi ipsam petram: Qui operantur, inquit, in me; non peccabunt: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Ibi requiem inuenit mansuetus & simplex, vbi dolosus opprimitur, vel elatus; & cupidus inanis gloriæ. Ecclesia columba est, & ideo requiescit. Columba, quia innocens, quia gemens. Columba inquam, quia in mansuetudine suscipit insitam verbum. Et requiescit in verbo, hoc est in petra, nam petra est verbum. Ecclesia ergo in foraminibus petræ per quæ intròspicit & videt gloriam Sponsi sui, nec opprimitur tamen à gloriâ, quoniam nõ sibi vsurpat eam. Non opprimitur, quia non scrutatrix maiestatis est, sed voluntatis: nam quod maiestati attinet, interdum quidem & in ipsam intendere audet, sed quasi admirans, nõ quasi scrutans. Sed & si quando per excessum rapi in illam contingat, dignus Dei est iste, dignanter leuans hominem, nõ hominis temeritas insolenter Dei alta peruadens. Cum enim Apostolus raptum se commemoret, vt ausum excuset: quisnam altè præsumat mortalium huic se se diuinæ maiestatis horrèdo scrutiniò proprijs intricare conatibus, & importunus cõtemplator pauenda irrumpere in arcana? Scrutatores proinde maiestatis tamquã irrumpentes dici reor, non qui scilicet rapiuntur in eam, sed qui irruunt. Ipsa itaque opprimentur à gloria. Ergo formidolosa scrutatio maiestatis, at voluntatis tam tuta, quã priã? Quidni tota diligentia scrutando in istè sacramento gloriæ voluntatis, cui mihi parandum per omnia sero? Suauis gloria quæ
 non aliunde quam de ipsius suauitatis contemplatione procedit, quam de diuitiarum bonitatis ac multæ miserationis intuitu. Denique vidimus gloriam hanc, gloriam
 100. r. f
 quasi vnigeniti à patre: Totum nempe benignum & verè paternum quod apparuit gloriæ in hac parte. Non me opprimit gloria ista totis licet viribus intendentem in se, ego potius imprimat illi. Etenim reuelata facie specularè in eamdem imaginem transformamur de claritate in claritatè, tamquã à Domini spiritu. Transformamur cum cõformamur. Absit autè vt in maiestatis gloria, & non magis in voluntatis modestia, Dei ab homine conformitis præsumatur. Gloria mea hæc est, si vnquam de me audiero: Inueni hominem secundum cor meum. Cor sponsi, cor patris sui. Ipsum quod? Esto
 2. Cor. 3
 Luc. 6. b
 I
 te (ait) misericordies, sicut & pater vester misericors est. Hæc forma, quam videre desiderat cor Ecclesiæ dicit: Ostendè mihi faciem tuam: forma pietatis & mansuetudinis. Hanc cum omni fiducia leuat ad petrã cui similis est. Accedite (inquit) ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur. Quo pacto humilis ab humili confundetur, à pio sancta, & à mansueto modesta? Non planè abhorrebit à puritate petræ pura facies Sponsæ, non magis quam à virtute virtus, à lumine lumen. Sed quia nõ ex omni interim parte adhuc ad petrã forandam Ecclesia accedere potest (neque enim omnium est qui in Ecclesia sunt Sacramenta Diuinæ voluntatis inspicere; aut apprehendere per semetipsos profunda Dei) ideo nõ solum in foraminibus petræ, sed in cauernis maceriæ habitare ostenditur. Ergo in perfectis quidem qui rimari ac penetrare arcana sapientiæ, & puritate conscientiæ audent, & intelligentiæ acumine possunt, habitat in foraminibus petræ: De reliquo in incauènis maceriæ, aut qui in petra per semetipsos fodere aut nõ sufficere, aut nõ præsumunt, in materia fodiant, contenti vel gloriam sanctorum mente intueri. Si cui ne hoc quidem possibile sit, huic sanè proponet Iesum, & hunc crucifixum: vt & ipse absque suo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laborauit. Iudæi in his laborauerunt, & ipse in labores infidelium introibit; vt sit fidelis. Nec verendum quod patiatur repulsam, qui & vocatur vt intret. Ingrederè, inquit, in petram, 2. ai. 2. b
 abscondere in fossa humo: à facie timoris
 Sf 4 Domi-

K Domini, & à gloria maiestatis eius. Infirmæ adhuc, & inertis animæ (quæ, iuxta quod in Euangelio quidam de semetipso confitetur, fodere non valet, mendicare erubescit) fossa ostenditur humus vbi lateat, donec conualescat & proficiat, vt possit & ipsa per se canare sibi foramina in petra, per quæ intret ad interiora Verbi, animi vtique vigore & puritate. Et si intelleximus fossam humi, illam quæ ait: Foderunt manus meas & pedes in eos: non erit abigendum de sanitate in ea citius adipiscenda anima: vulneratæ quæ in ea demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conscientie vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem quàm Christi vulnerum sedula meditatio? Verum donec purgata, & sanata perfectè fuerit, non video qualiter illi aptari possit quod dicitur. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Quomodo denique faciem suam ostendere audeat, vel leuare vocem suam, cui & latere indicitur? Abscòde te, inquit, in fossa humo. Quare? Quia non est pulchra facie, nec digna quæ videatur. Non erit digna videri, quamdiu non erit videre idonea. Cum autem per inhabitationem fossæ humi in sanando oculo interiori tantum profecerit, vt reuelata facie speculari gloriam Dei & ipsa possit: tunc denique quæ videbit fiducialiter iam loquetur, voce & facie placens. Placeat necesse est facies quæ in Dei claritatem intendere potest. Neque enim id posset nisi clara ipsa quoque esset & pura, vtique transformata in eandem quam conspiciat claritatis imaginem. Alioquin ipsa dissimulatione resilliret insolito reuerberata fulgure. Ergo cum pura intueri potuerit, veritatem, tunc faciem ipsius Sponsus videre cupiet, consequenter & vocem eius audire. Nam quantum illi placeat, cum puritate quiddem mentis prædicatione veritatis, ostendit quæ subinde infert: Vox enim tua dulcis.

Gat. 2. d Quia enim non placeat vox si duplicat facies, demonstrat cum illico subdit: Et facies tua decora. Quid internæ decor faciei nisi puritas? In pluribus hæc absque prædicationis voce complacuit, illa absque ista in uemine. Impuris non se ostendit veritas, non se credit sapientia. Quid ergo loquuntur quam non viderunt? Quod scimus, inquit, loquimur, & quæ vidimus testamur. Id ergo tu aures testari quod non vidisti, & loqui quod ignoras? Quæris quem dicam

impurum? Qui laudes requirit humanas, qui non ponit sine sumptu Euangelium, qui euangelizat vt manducet, qui questum aestimat pietatem, qui non requirit fructum, sed datum. Impuri sunt tales, & cum non habeant vnde videant veritatem, propter impuritatem, habent tamen vnde illam loquantur. Quid præproperè agitis? Cur lucem non expectatis? Cur opus lucis ante lucem præsumitis? Vanum est vobis ante lucem surgere. Lux est puritas, lux caritas, quæ non quarit quæ sua sunt. Hæc præcedat, & pes linguae in incerto non ponitur. Superbo oculo veritas non videtur, sincero patet. Non est quoddam se veritas denegat in tuendum puro cordi, ac per hoc nec eloquentiam. Peccatori autè dicit Deus: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Multi puritate neglecta, ante loqui quam videre conati sunt, & aut grauius errauerunt nescientes de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent: aut turpiter viluerunt, dum qui alios docerent, se ipsos non docuissent. A quo nos gemino malo sæper custodiat exoratus à nobis Spòsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.*

Quod viro sapienti vita, seu mens sua sit sibi vinea in cultu. Et de duobus vulpium generibus: scilicet adularioribus, & detrahoribus. Et de ceterationibus monachorum neccitorum. Sermo LXIII.

C Apite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. Liqueat, quod non otiosè ad vineas iugum sit, quando ibi inuentæ sunt vulpes, demolientes eas. Littera quidem istud. Spiritus autem, quid? Ante omnia sanè vt communem & vstratam litteram sensum in hac explanatione penitus respuamus: vt pote ineptum, & insulsum, indignumq. planè qui recipiatur in Scriptura tam sancta, tam authentica. Nisi quis fortè ita vecors & animo stolidus sit, vt pro magno habeat didicisse ex ea instar filiorum huius sæculi curam gerere terrenarum possessionum, custodire, & defensare vineas ab incurstantibus bestiis, ne forte contingat amittere fructum vini, in quo est luxuria, simulq. percat opera & impensa. Grande scilicet damnum, vt propterea librum sanctum tanto studio & tanta cum veneracione

103. 3. b

Cat. 2. d

Eph. 5. d

ne legamus, quod docemur in eo à vulpi-
bus vineas custodire, ne in excollendis illis
frustra mansupia vacuentur si in custodien-
dis pigri fuerimus. Non estis tam rudes,
neque adeo spiritualis gratiæ expectes, vt
ita carnaliter sapiatis. Ergo in spiritu ista
quæramus. Ibi sanè inuenimus, sano qui-
dem intellectu, sensuq; nihilominus di-
gno, & vineas florentes, & vultes demo-
niantes, in quibus capiendis vel amouendis,
& honestius laboratur & fructuosius. An
vos dubitatis longè vigilantius, insistèdum
mentibus seruandis quam frugibus, longè
curiosius, inuigiladum cauendis propter il-
las spiritualibus ne quitus, quam capiendis
propter istas fraudulentis vulpeculis?

Sed iam à me demonstrandæ sunt spiri-
tuales istæ tam vites quam vulpes. Vestra
intererit filij, suæ que inque vineæ provide-
re, cum me disputante aduertere in quibus
sibi, & à quibus maxime sit cauendum. Vi-
ro sapientis sua vita vinea est, sua mens, sua
conscientia. Nil quippe in cultum desertum
ve in se sapiens derelinquet. Stultus non
ita. Cuncta apud eum neglecta inuenies,
cuncta iacentia, cuncta inculta & sordida.
Non est vinea stulto. Quomodo vinea,
vbi nil plantatum, nil elaboratum vispiam
paret? Tota spinis siluescit & tribulis stulti
vita, & vinea est? Et si fuit, iam non est re-
data in solitudine.

B

Vbi vitis virtutis? Vbi botrus boni ope-
ris? Vbi vinum lætitiæ spiritualis? Per agrum
hominis pigri transit, inquit, & per vi-
neam vni stulti, & ecce totum repleuerant
viticæ, & operuerunt superficiem eius spi-
næ, & maceria lapidum destructa erat.
Audis sapientem iridentem stultum quod
bona naturæ, & dona gratiæ, quæ forte per
lauacrum regenerationis acceperat, tamquàm
illam quam plantauit Deus & non homo pri-
mam suam vineam, in non vineam negli-
gendo redegit. Denique, non potest vinea
esse vbi vita non est. Nam stultus quod vi-
uit, mortem potius quam vitam esse cen-
suerim. Quomodo vita cum sterilitate?
Arbor arida & in sterilitate versa, nonne
morta iudicatur? Et sarmenta mortua sūt.

Pf. 77.

Et occidit, inquit, in grandine vineas co-
rum, monstrans vita priuatas, quæ sterilitate
damnatæ sunt: Sic stultus eo ipso quod inuti-
liter uiuit, viuens mortuus est. Soli itaque
conuenit sapienti habere vel potius esse vi-
neam qui vitam habet. Est lignum fructific-

rum in domo Dei, ac per hoc lignum viuens.
Siquidè, & ipsa sapientia qua sapiens dicitur,
& est, lignum vitæ est apprehendentibus
eam. Quidni viuatur apprehensor eius? Vi-
uit, sed ex fide. Iustus nempe est sapiens, *Heb. 10.*
& iustus ex fide uiuit. Et si anima iustifides
est sapientiæ, sicut est profecto is sapiens, *Sap. 7. d.*
qui iustus. Is ergo, siue iustum nomines, si-
ue sapientem, numquam absque vinea viu-
et, quia numquam non uiuet. Hoc quip-
pe est illi vinea quod vita. Et bona vinea
iusti, imo bona vinea iustus, cui virtus vi-
tis, cui actio palmes, cui vinum testimonium
conscientiæ, cui lingua torcular expressio-
nis. Denique gloria nostra hæc est, inquit, testi-
monium conscientiæ nostræ. Vides apud sa-
pientem vacare nihil? Sermo cogitatio, con-
uersatio, & si quid aliud est ex eo, quidni
totum Dei agricultura, Dei ædificatio est,
& vinea Domini Sabaoth? Quid denique il-
li de se perire possit, quando & solum eius
non defluet? Ceterum talis vitæ ex huius-
modi infestationes, numquam insidie de-
erunt. Nempe vbi multæ opes, multum *Ecol. 5. 6.*
sunt & qui comedunt eas. Sapiens erit
solicitus seruare vineam suam non mi-
nus quam excolere; nec sinet eam vorari à
vulpibus. Pessima vulpes oculus detra-
ctor, sed non minus nequam adulator blan-
dus. Gauebit sapiens ab his. Dabit operam
sanè quod in ipso est, capere illos qui tanta
agunt, sed capere beneficijs atque obsequijs
monitisq; salutaribus, & orationibus pro
his ad Deum. Non cessabit istiusmodi car-
bones ignis cogerere super caput maledici,
& item super adulatoris, quousque (si fieri
potest) & illi iniuriam, & isti simulationem
de corde tollat, faciens mādaturum sponsi di-
centis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ
demoliuntur vineas. An non tibi captus il-
le videtur qui suffusus ora rubore? quippe
propriam erubescens iudicium, ipse suæ con-
fusionis & poenitudinis testis est, siue quod
oderit hominem amore dignissimum, siue
quod dilexerit tantum verbo, & lingua eum à
quo se diligi opere & veritate vel sero ex-
pertus est? Captus planè, & captus Domi-
no, secūdu quod nominatim ipse expressit:
Capite, inquit, nobis. Utinam ego om-
nes aduersantes mihi sine causa ita capere
possim, vt Christo eos vel restituum, vel ac-
quiram. Sic sic cōfundantur & reuertan-
tur, qui quærunt tantum meam, auertan-
tur retrorsum & erubescant qui volunt mihi
mala,

Cūr. 1. d

D

Pf. 93. d

malis, quatenus inueniat & ipse obediens sponso, non modo in capiendis vulpes, sed & in capiendis ipsi. Sed reflectatur sermo ad sui principium, ut suo ordine series explanationis procedat. Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliantur vineas. Locus moralis est, & iuxta morum disciplinam nos iam ostendimus spirituales has vineas, non nisi spirituales viros esse: quorum cum omnia interiora culta sint, omniaque germinantia, omnia fructificantia, & parturientia spirituum salutis, quomodo de regno Dei, sic de his vineis aquæ, Domini Sabaoth possum dicere, quoniam intra nos sunt. Denique in Evangelio legitur dari gentibus regnum faciendis fructus eius. Hi sunt quos Paulus enumerat, dicens: Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Fructus isti, profectus nostri. Hi accepti sponso, quia ipsi cura est de nobis: Num de virgultis cura est Deo? Homines non arbores amat homo Deus, & nostros profectus suos fructus deputat. Tempus horum diligenter obseruat, aridet apparentibus, & sollicitus fatagit ne pereant nobis cum apparuerint, immo verò ne pereant sibi: se enim reputat tamquam nos. Ideoque providens capiti sibi iubet insidiantes vulpeculas, ne nouellos fructus ipsæ præripiant. Capite, inquit, nobis vulpes paruulas, quæ demoliantur vineas. Et quasi quis dicat, præpropere times, nondum venit fructuum tempus: non est ita, inquit, nam vinea nostra floruit. Post flores non est fructuum mora, adhuc illis cadentibus isti irrumpunt illico, illico incipiunt apparere. Parabola ista instantis est temporis. Videtis istos nouicios? Nuper venerunt, nuper conuersi sunt, non possumus de ipsis dicere, quia vinea nostra floruit. Floret enim. Interim quod in eis apparere videtis, flos est, fructuum tempus nondum aduenit. Flos nouella conuersatio est, flos formula recens vitæ emendationis est. Induerunt sibi faciem disciplinatam, & bonam totius corporis compositionem. Placent, fateor, quæ in facie sunt, negligentior utique is qui foris apparet corporum cultus, & vestium, sermo rarior, vultus hilarior, aspectus veracundior, incessus maturior. Verum quia hæc nouiter coepere, ipsa sui nouitate flores cæsenda sunt, & spes fructuum magis, quam fructus. Vobis filioli, non timeamus à fraude vulpium, quæ fru-

tibus magis quàm floribus inuidere noscuntur. Vestrum aliunde periculum est. Vltionem certe metuo floribus, non subreptionem, sed vltionem à frigore. Aquilo mihi suspectus est, & frigora matutina, quæ intempetuos flores solent perdere, fructus præriperet. Itaque ab Aquilone panditur vestrum malum. A facie frigoris eius quis sustinebit? *Iere. 1. 18* Hoc frigus si semel animam, animæ quidem, *Pf. 147* (vt affolet) ineuria spiritu dormitante peruaferit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente ad interiora eius penetraverit, descenderit in viscera cordis & sinum mentis, concusserit affectiones, occupauerit consilij semitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit spiritus, mox (vt in corpore solent euenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virtutum, horror aulteritatis intenditur, timor sollicitat pauperatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, prorahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus exstinguitur, deseruescit nouitius seruer, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna caritas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo: Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proferbitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia & confusione saltus de excelsis in abyssum, de pavimento in thetulliniam, de folio in cloacam, de cælo in cœnum, de claustro in sæculum, de paradiso in infernum. Principium, & originem huius pestis, & vel qua arte vitetur, vel qua superetur virtute, non est huius temporis demonstrare. Aliàs erit hoc, nunc cœpta profectio est torquendus, ad vincam quæ iam floruit, cui quidem etsi non est quod floribus formidet à frigore, sed non fructus securi sunt à vulpibus. Dicendum apertius quid sint spiritualiter hæc vulpes, cur pusillæ dicantur, cur iubeantur potissimum capi, & non abigi vel occidi, etiam introducenda diuersa genera harum bestiarum ad maiorem audientium notitiam & cautelam, non sanè sermone isto, vt fastidio consulamus, & nostræ deuotionis alacritas perpetuetur in gratia & confessione gloriae magni Ecclesie Sponsi Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De tentationibus monachorum prou-
 Etorum, & de hæreticis.
 Sermo LXVIII.

Gal. 2. d

Adsum promissioni meæ. Capite nobis vulpes paruulas quæ demoluntur vineas, nam vinea nostra floruit. Vulpes tentationes sunt. Necessè est vt veniant tentationes.

2. Tim.

3. c

Quis enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit? Aut quomodo certabunt, si desit qui impugnet? Tu ergo accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem, certus omnes qui piè volunt viuere in Christo, persequutionem passuros. Porro tentationes diuersæ sunt, pro tēporum diuersitate. Et initijs quidem nostris tamquam nouellarum teneris floribus plantanum, in eui denti vis algoris incumbit, cuius meminimus in sermone altero, & incipiētes ab hac peste cautos reddidimus. Jam verò proficientium sanctioribus studijs minimè quidē sese opponere contrariæ virtutes aperte audent, sed solent ex occulto insidiari quasi quædam fraudulentæ vulpeculæ specie quidē virtutes, re autem vitia. Quantos (verbi gratia) ingressos vias vitæ, progressos ad meliora, super semitas iustitiæ bene secureq. proficiscentes & proficentes, fraude (proh pudor) vulpium harum turpiter supplantatos expertus sum, & sero in se virtutum suffocatos plangere fructus. Vidi ego hominem currentem bene, & ecce cogitatio (quidni vulpecula fuit?) quantis, inquit, bonum quo solus fruor, si essem in patria, possem vtique impartiri fratribus & cognatis, notis & amicis? Amant me, & facile acquiescerent suadenti. Vt quid perditio hæc? Vado illuc, & saluo multos ex illis, & me pariter. Nec verendum in loci mutatione, Etenim dum bene faciam, quid interest vbi, nisi quod illic proculdubio satius, vbi fructuosius degam? Quid plura? It, & perit miser, non tam exul ad patriam, quam canis reuersus ad vomitū. Et se perdidit infelix, & suorum acquisiuit neminem. En vna vulpecula, ista videlicet frustratoria spes quam habuit in acquisitione suorū. Potes tu, quoque per teipsum in teipso alias atque alias similes huic inuenire seu aduertere, si non negligas. Vis tamen vt vnam adhuc ego ostendam tibi? Facio, etiam & tertiam, &

3. Tim.

3. c

H Et rursum: Nec quisquam, inquit, sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Item ipse: Quomodo prædicabunt, ait, nisi mittantur? Et scimus monachi officium esse non docere, sed lugere. Ex his similibusq. collectis mihi texo rete, & capio vulpem, ne demoliatur vineam. Ex his nempe claret & certum est quod publicè prædicare nec monacho conuenit, nec nouitijs expedit, nec non misso licet. Porro contra hæc tria venire, quanta conscientia demolitio est? Ergo quidquid tale animo suggeratur, siue sit illud tua cogitatio, siue inmissio per Angelum malum dolosam agnosce vulpeculam, id est, malū, sub specie boni. Sed aspice aliam. Quantos ex monasterijs spiritu feruentis eremi solitudo suscepit, & aut tepefactos euomuit, aut tenuit contra eremi legem non modo remissos, sed etiam dissolutos, sicq. apparuit vulpeculam affuisse vbi tanta facta est vastatio vineæ, id est vitæ & conscientia hominis detrimentum. Cognabat si solus degeret, multo se copiosiores fructus spiritus percepturum, quippe qui in communi vita tantum spiritualis gratia fuisset expertus. Et bona vita est sua cogitatio sibi, sed rei exitus indicauit, magis eadē illi cogitatione, vulpe demolentē fuisse. Quid illud quos quoque, toties in domo ista tā grauitè inquietat, notabilem loquor quorundā qui inter nos sunt, superstitiosamq. absentiam, ex qua se omnibus psibiq. om-

quartam quoque demonstrabo, si te ad capiendas eas, quas forte ex his in tua aduerteris vinea, inuenero vigilantem. Interdum bene proficientis cuiuspiam, cum sibi profusus aliquid supernæ gratia senserit inorari, subit animum desiderium prædicandi, non quidem ad parentes & propinquos, iuxta illud: Continuo non acquieui carni & sanguini: sed quasi purius, fructuosius, fortiusq. passim ad extraneos & ad omnes. Cautè omnino. Sane, timet propheticoni incurrit maledictum, si quæ abscondito accepit frumenta, abscondat in populis, & contra euangelium facere, nisi que in aure audiuit, prædicauerit super terra. Vulpes est, atque illa priore eo nociuior, quo occultior veniens. Sed capio tibi eam: Primus Moyses dicit: Nō arabis in primogenito bouis. Hoc Paulus interpretans, nō neophytum, inquit, ne in superbiam elatus incidat in iudicium diaboli.

Et rursum: Nec quisquam, inquit, sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Item ipse: Quomodo prædicabunt, ait, nisi mittantur? Et scimus monachi officium esse non docere, sed lugere. Ex his similibusq. collectis mihi texo rete, & capio vulpem, ne demoliatur vineam. Ex his nempe claret & certum est quod publicè prædicare nec monacho conuenit, nec nouitijs expedit, nec non misso licet. Porro contra hæc tria venire, quanta conscientia demolitio est? Ergo quidquid tale animo suggeratur, siue sit illud tua cogitatio, siue inmissio per Angelum malum dolosam agnosce vulpeculam, id est, malū, sub specie boni. Sed aspice aliam. Quantos ex monasterijs spiritu feruentis eremi solitudo suscepit, & aut tepefactos euomuit, aut tenuit contra eremi legem non modo remissos, sed etiam dissolutos, sicq. apparuit vulpeculam affuisse vbi tanta facta est vastatio vineæ, id est vitæ & conscientia hominis detrimentum. Cognabat si solus degeret, multo se copiosiores fructus spiritus percepturum, quippe qui in communi vita tantum spiritualis gratia fuisset expertus. Et bona vita est sua cogitatio sibi, sed rei exitus indicauit, magis eadē illi cogitatione, vulpe demolentē fuisse. Quid illud quos quoque, toties in domo ista tā grauitè inquietat, notabilem loquor quorundā qui inter nos sunt, superstitiosamq. absentiam, ex qua se omnibus psibiq. om-

I

Gal. 2. d

Gal. 2. d

Prouer.

11. d.

Matth.

10. c

Deuter.

15. d

1. Tim.

3. b

Heb. 5. a

Ro. 10. 0

Matth.

26. a

res molestos reddunt? Quomodo non hæc ipsa discolorata tam generalis & sine illis confectio dissipatio est, & quod in ipso est, gradus vineæ huius quæ plantauit dextera Domini, vestra: scilicet hominum vna nimitatis demolitio? Væ homini per quem scandalum venit! Qui scandalizauerit, inquit, vnũ

Matth. 18. a

Markus

de his pusillis, durũ est quod sequitur. Quãto duriora ineretur qui tantam & tam sanctam multitudinem scandalizat? Iudicium profus durissimum portabit quicumque est illis. Sed hæc alius. Nunc vero intendamus

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

1. Tim.

is que à sponso dicuntur super pusillis, & astutus his animalibus demolitibus vineas. Pusillis dixerim, non malitia sed subtilitate. Astutum siquidẽ natura hoc genus est animalis, promptumq. ad molam ad nocendum in occulto: & videtur mihi congruentissime designare subtilissima quãdam vicia specie palliata virtutum, qualium vtique formam præmissis ad notitiam exẽplis paucis licet, iam aliquantisper expressi. Nec enim aliter nocere queunt nisi quod se virtutes virtutum quadam similitudine mentiuntur. Sunt autem cogitationes hominum aut vanæ, aut factæ immisiones per Angelos malos, angelos Satanae qui se trãfigurãt in Angelos lucis, parãtes sagittas suas in phãetra; hoc est, in occulto, vt sagittent in obscuro rectos corde Vnde & pusillas eas propter hoc teo dici, quod cũ cetera vicia quadãdam quasi corpulentia sui manifesta se prebeant, hoc genus pro sui subtilitate hand facile agnoscitur, & ideo nec cauceri possit: nisi dũtaxat à perfectis, & exercitatis, & q. habeant illuminatos oculos cordis ad discretionem boni, & mali, maximeq. ad discretionem

2. Cor.

11. c

Pf. 10. a

2. Cor.

2. c

spirituum, qui cũ Apostolo possint dicere: Quia nõ ignoramus astutus Satanae, neque cogitationes eius. Et vide ne forte ob hoc à sponso iubeantur nõ quidem exterminari vel abigi, vel occidi, sed capi: quod videlicet huiusmodi spirituales dolosq. bestiolas omni vigilantia, & cautela obseruari oporteat & examinari, & sic capi, id est, comprehendendi in astutia sua. Ergo cum proditur dolus, cum fraus aperitur, cum conuincitur falsitas, rectissime tunc dicitur capta vulpes pusilla, quæ demoliebatur vineam? Denique dicimus hominem in sermone capi, si

Matth.

22. d

Cãt. 2. d

M

cut habes in Euangelio: Quia conuenerunt Pharisei in vnum vt caperent Iesum in sermone. Ita ergo sponso capimur vulpes pusillas, quæ demoluntur vineas: id est,

deprehendi, conuinci, prodij. Solum hoc malignitatis genus id proprium habet, vt agnitionem iam minime noceat, ita vt agnoscitur illi expugnari. Quid enim nisi demens cõperta decipula, sciens, & prudens pedem mittit in illam? Sufficit proinde si capiuntur quæ eiusmodi sunt, hoc est, si prodas, & deducas ad medium: quippe quibus apparere, perire est. Non sic cetera vicia. Nempe manifestè veniunt, manifestè nocet, scientes captiuant, superant reluctantes, vt pote vi non dolo agentia: Ergo contra huiusmodi aperte fauientes bestias nõ inuestigatione opus est, sed refrenatione: Solas has vulpes paruulas, dissimulatrices maximas (quia prodita iam non nocent) sufficit educi in lucem, & capi in colliditate sua. Nam foueas habent. Tali itaque ex causa vulpes istæ, & capi iubentur, & paruulæ describuntur. Vel ideo paruulæ, vt nascuntur vicia, in ipso ortu, donec vtique paruulæ sunt, vigilantanter obseruans illio comprehendas, ne crescentia plus noceant, & difficilius capiuntur? Et si iuxta allegoriam, Ecclesias vineas, vulpes, hæreses vel potius hæreticos ipsos intelligamus: simplex est sensus, vt hæretici capiantur potius quã effugantur: Capiuntur dico non armis, sed argumentis quib. refellantur errores eorũ, ipsi verò si fieri potest reconciliantur Catholica, reuocentur ad veram fidem. Hac est enim volũtas eius, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hoc denique velle se perhibet, qui non simpliciter capite vulpes, sed capite nobis, inquit, vulpes paruulas. Sibi ergo, & sponsa suæ, id est, catholica iubet acquiri has vulpes, cũ ait: Capite eas nobis. Itaque homo de Ecclesia exercitatus & doctus, si cũ hæretico homine disputare aggreditur, illo intentionem suam dirigere debet, quatenus ita errantem contincat, vt & cõuertat, cogitans illud Apostoli Iacobi: quia qui conuerti fecerit peccatorem ab errore via suæ, saluabit animam eius à morte, & opent multi in linem peccatorum. Quod si reuerti nõ luerit, nec conuictus post primam, iam & secundam ad monitionem, (vt pote qui omnino subuersus est) erit secundum Apostolum deuitandus. Ex hoc iam melius (vt quidem ego arbitror) effigatur, aut etiam relegatur quam sinitur vineas demoliri. Nec propterea sane nihil se egisse putet qui hæreticum uicit, & conuicit, hæreses confutauit, verifi-

1. Tim 2. a

Iac. 5.

milia à vero clarè aperteq. distinxit, praua dogmata, plana & irrefragabili ratione praua esse monstrauit, prauum denique intellectum extollentem se aduersus scientiam Dei in captiuitatem redegit. Neimpè cepit nihilominus qui talia operatus est, vulpem, etsi non ad salutem illi: & cepit eam Sponso, & Sponse, quamuis aliter. Nam etsi hæreticus non surrexit de sæce, Ecclesia tamen confirmatur in fide, & quidem de profectibus Sponsæ; Sponsus sine dubio gratulatur. Gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. Denique non putat à se aliena lucra nostra, qui se nobis tam dignanter associat, dum iubet capi vulpes non sibi, sed nobis secum: Capite inquiring, nobis. Aduertere est enim quod ait, nobis. Quid hac voce socialius? An non tibi videtur hoc dicere, quasi quidam paterfamilias qui per se nihil habeat, sed omnia communia cum vxore, & filijs, atque domesticis? Et qui loquitur Deus est, minimè tamen vt Deus id loquitur, sed vt Sponsus. Capite nobis vulpes. Vides quam socialiter loquitur qui socium non habet? Poterat dicere, mihi, sed maluit, nobis, confortio delectatus. O suauitatem, ò gratiam, ò amoris vim! Itane summus omnium vnus factus est omnium? Quis hoc fecit? Amor dignitatis nescius, dignatione diues, affectu potens, suafu efficax. Quid violentius. Triumphat de Deo amor. Quid tamen tam non violentum. Amor est. Quæ est ista vis quæso tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam. Denique semetipsum exinaniuit, vt scias amoris fuisse quod plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quod singularitas associata est. Cum quonam tibi ò admirande Sponse, tam familiare consortium. Nobis, inquit, capite. Cui tecum. An Ecclesiæ de gentibus. De mortalibus & peccatoribus collecta est. Illam scimus quæ sit. Sed tu quis es, Aethiopiæ huius tam deuotus, tam ambitiosus amator. Sanè non alter Moyses, sed plus quam Moyses. Num tu ille es speciosus forma præ filijs hominum. Parum dixi, candor es vitæ æternæ, splendor & figura substantiæ Dei. Postremò, super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De duplici genere hæreticorum, scilicet manifestorum, & occultorum. Et de impietate quorundam, quine secretum prodatur peierare permittunt: dicentes viros posse mulieribus cohabitare sine detrimento continentia. Sermo LXV.

D Vos vobis super vno capitulo disputauit sermones, tertium edere paro, si audire non timeat. Et necessarium reor. Nā quod ad nostram quidem spectat domesticam vineam (quæ vos estis) satis me arbitror in duobus fecisse sermonibus pro munimento illi aduersus insidias tripartiti generis vulpium, qui sūt adulatores, detractores, ac seductorii quidam spiritus, gnari, & assueti mala sub specie boni inducere. Verū Dominicæ vineæ non ita. Illam loquor quæ implcuit terrā, cuius & nos portio sumus: vineam grandem nimis, Dñi plantatā manu, redemptam sanguine, rigatam verbo, propagatam gratia, fecundatam spiritu. Ego plus proprii curam gerens, in commune minus profui. Mouet me autem pro ipsa multitudo demolientium eam, defensantiū paucitas, difficultas defensionis. Difficultatem occultatio facit. Nam cum Ecclesia semper ab initio sui vulpes habuerit, cito omnes cōpertæ & captæ sunt. Configebat hæreticus palam, nam inde hæreticus maximè, quod palam vincere cupiebat, & succumbebat. Ita ergo facile illæ capiebantur vulpes. Quid enim si posita in lucem veritate hæreticus in suā pertinaciæ tenebris remanens, solus foras relegatus arcesceret. Nihilominus capta reputabatur vulpes condemnata impietate, & impio foras misso, ostentui utique iam victuro, non fructui. Ex hoc, iuxta Prophetam, erant illi vbera arentia, & venter sterilis: quia non repullulat error publicè confutatus, & falsitas aperta non germinat. Quid faciemus his malignissimis vulpibus, vt capi queant, quæ nocere quam vincere malunt, & ne apparere quidem volunt, sed serpere? Omnibus vna intentio hæreticis semper fuit, captare gloriam de singularitate sciētia; sola ista malignior ceteris versutiorq. hæresibus, damnis pascitur alienis, propriæ gloriæ negligens. Docta credo exēplis veterum, quæ proditæ euadere non valebant, sed confestim capiebantur. Cauta est nouo maleficii genere operari mysterium iniqui-

C

D

E

Osee 9. d

hil. 2. a

y. 44. a

iniquitatis, eo licentius quo latentius. Denique indixere (vt dicitur) latebras sibi, firmauerunt sibi sermonem nequam. Iura, per iura, secretum prodere noli. Enimvero aliàs ne tenuiter quidem iurare vllatenus acq̄ue

Matth.
3. 6
Iac. 5. c

scunt, propter illud de Euangelio, non iurare neque per cælum, neque per terrã, & cetera. O stulti & tardi corde, repleti sane pharisaico spiritu, liquãtes culicem, & camelum glutientes. Iurare non licet, & peccare licet?

E An in hoc solo vtrumque licet? De quonã mihi Euangeliorum loco productis istã exceptionem, qui ne iota quidem (vt falso gloriamini) præteritis? Patet vos & superstitiose obseruare de iuramento, & flagitiose præsumere de perurio. O peruersitatem.

Quod ad cautelam consultum est, videlicet non iurare: hoc isti mandati vice tam contentiosè obseruant: & quod immobili iure sancitum est, non peccandum scilicet, hoc tamquam indifferēs pro sua voluntate dispensant. Non, inquit, sed ne mysterium publicemus. Quali gloria Dei non sit reuelare sermonē. An Dei inuidet gloriã? Sed magis credo quod pandere erubescãt, sciētes in gloriam: Nam nefanda, & obscœna dicuntur agerē in secreto, siquidem & vulpiū posteriora fētent. Sed taceo quã negarent: ad manifesta respondeant. An iuxta Euangelium cauent sanctum dare canibus, & margaritas porcis? At istud apertè fateri est se non esse de Ecclesia, qui omnes qui de Ecclesia sunt, canes censent & porcos. Sine exceptione enim omnibus qui de sua secta non sunt, suū illud quidquid est subtrahendum existimant. Ceterum hoc etsi sentiant, non respōdebunt, ne manifesti fiant, nempe, quod omnimodo fugiunt, sed non effugiat. Responde mihi ò homo qui plus quã oportet sapis, & plus quam dici potest, desipis. Dei est, an non, mysterium quod occultas? si est, cur non ad eius gloriã pandis? Nam gloria Dei reuelare sermonem. Si nō, cur fidem habes in eo q̄ non est Dei, nisi quia hereticus es? Aut igitur Dei secretū ad Dei gloriã prodant, aut Dei negent mysteriū, & minimè se hereticos negent: aut certè nihilominus manifestos se fateãtur inimicos gloriæ Dei, qui nolūt manifestū fieri q̄ ei norūt fore ad gloriã. Stat nempe Scripturæ veritas: Gloria regum celare verbū, gloria Dei reuelare sermonem. Non vis tu reuelare? Non ergo vis Deum glorificare. Sed fortè non recipis Scripturam hanc. Ita est, solius

Matth.
7. a

Euangelij se profiteatur æmulatores, & solos. Respondeant proinde Euãgelio. Quod dico, ait, in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta. Iam non licet silere, vsquequo occultum teneatur quod palam Deus fieri iubet? Vsquequo opertum est Euangelium vestrum? Suspitor vestrum non est, sed Pauli. Nam ille suū fatetur opertum non esse. Etsi inquit, opertum est Euangelium meum, in his opertum est qui pereunt. Videte ne vos diceret apud quos Euãgelium inuenitur opertum. Quid apertius quod pereatis? An fortè nec Paulum recipitis? De quibusdam ita audiui. Non enim inter vos omnes per omnia cōcordatis, etsi à nobis omnes dissentiat. At verò eorum verba & scripta & traditiones qui corporaliter cum Salvatore fuerunt pari auctoritate Euangelij, cuncti (ni fallor) indifferenter recipitis. Numquid illi opertum tenuere Euangelium suum? Numquid in Deo carnis infirma, mortis horrida, crucis ignominiam taceat? Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum. Vbi Apostolica forma & vita quam iactatis? Illi clamant, vos susurratis. Illi in publico, vos in angulo. Illi vt nubes volant, vos in tenebris ac subterraneis domibus delitescitis.

Matth.
10. c

2. Cor.
4. a

1s. 60. b

G

Quid simile illis in vobis ostenditis? An quod vobiscum mulierculas non vti que circumducitis, sed includitis? Non æquè comitatio vt cohabitatio suspitioni patet. Verum quisnam de illis sinistrum quippiam suspicaretur, qui mortuos suscitabant? Facta similiter, & vna recubantem putabo feminam virum. Alioquin temerè tibi vsurpas illorum dispensationem, quorum sanctitatem non habes. Cum femina semper esse, & non cognoscere feminam, nonne plus est quam inortuum suscitare? Quod minus est non potes, & quod maius est vis credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus iuueculæ est in mensa, lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in colloquio, manus tuæ ad manus ipsius in opere, & continens vis putari? Esto vt sis, sed ego suspitione non careo. Scandalo mihi es, tolle scādali causam, quo te probes verum (vt iactitas) Euangelij æmulatorem. Qui scandalizauerit vnum de Ecclesia, nonnè Euangelium condemnat illum? Tu Ecclesiam scandalizas. Vulpes es demolienti vineam. Iuuate me socij vt capiatur. Vel potius capite vos nobis eam ò Angeli sancti. Versuta.

Matth.
18. a

Prov.
25. a

Versuta est valde, operata est iniquitate & impietate sua. Planè tam pusilla atque subtilis, vt facillè quidem humanos frustretur obtutus. Numquid & vestros? Propterea *Mat. 23* vox illa ad vos, vtpote sodales sponsi: Capite nobis vulpes paruulas. Ergo facite quòd vobis iubetur: capite nobis hanc tam versipellem vulpeculam, quam ecce iam diu frustra insequimur. Docete & suggerite qualiter fraus deprehèdatur. Hoc enim est cepisse vulpem: quia longe plus nocet falsus Catholicus, quam si verus appareret hæreticus. Non est autem hominis scire quid sit in homine, nisi fortè ad hoc ipsum fuerit vel illuminatus spiritu Dei, vel Angelica informatus industria. Quod signum dabitur, vt palam fiat pessima hæresis hæc docta mentiri non lingua tantum, sed vita? Et quidem recens vastatio vineæ vulpem indicat adfuisse, sed nescio qua arte fingendi ita sua confundit vestigia callidissimum animal, vt qua vel intret vel exeat, haud facile queat ab homine deprehèdi. Cumq. pateat opus, non apparet auctor: ita per ea quæ in facie sunt, cuncta dissimulat. Denique si fidem interrogas, nihil Christianius. Si conuersionem, nihil irreprehensibilis: & quæ loquitur, factis probat. Videas hominem in testimonium suæ fidei frequentare Ecclesiam, honorare presbyteros, offerre munus suum, confessionem facere, sacramentis communicare. Quid fidelius? Iam quod ad vitam moresq. spectat, neminem concurrit, neminem circumuenit, neminem supergreditur. Pallent insuper ora ieiunijs, panem non comedit otiosus, operatur manibus vnde vitam sustètat. Vbi iam vulpes? Tenebamus eam: quomodo elapsa est è manibus? Quomodo tam repente disparuit? Instemus, inuestigemus, à fructibus eius cognoscemus eam. Et certè vinearum demolitio testatur vulpem. Mulieres relictis viris, & item viri dimissis vxoribus, ad istos se conferunt. Clerici & sacerdotes, populis Ecclesijq. relictis, in tonsi & barbati apud eos inter textores & textrices plerumque inuenti sunt. An nõ grauis demolitio ista? An non opera vulpium hæc? Verum non apud omnes fortè ista tam manifesta deprehenduntur: & si sint, non est vnde probentur. Quonam modo capimus illos. Reuertamur ad consortium & contubernium seminarum. Hoc enim inter eos nemo qui careat. Interrogo vnumquempiam

horum. Heus tu bone vir, quænam hæc mulier, & vnde hæc tibi. Vxor ne tua? Non, inquit, nam voto meo istud non conuenit. Filia ergo? Non. Quid? Non soror, non neptis, non, aliquo saltem propinquitatis vel affinitatis gradu attinens tibi? Nullo profus. Et quomodo tuta tibi cum ista continentia tua. Sanè nec licet tibi istud. Cohabitationem (si nescis) virorum & seminarum in ijs qui vouere continentiam, Ecclesia vetat. Si non vis scandalizare Ecclesiam, eijce feminam. Alioquin ex hoc vno cetera quæ non adeo manifesta sunt, proculdubio credibilia sunt. Sed quo mihi (inquit) Euangelij loco monstras prohibitum istud? Euangelium appellasti? ad Euangelium ibis. Si obedias Euangelio, non facies scandalum. Prohibet enim planè Euangelium scandalum fieri. Facis autem tu, istam non amouendo iuxta constitutum Ecclesiæ. Spectus eras, at nunc manifeste censere & contemptor Euangelij, & Ecclesiæ aduersator. Quid iudicatis fratres? Si pertinax fuerit vt nec obediat Euangelio, nec Ecclesiæ acquiescat: quid iam tergiuersari potest? Nonne aperte vobis videtur deprehensa fraus, comprehensa vulpes? Si non amouet feminam, non amouet scandalum. Si non amouet scandalum cum amouere possit, transgressor tenetur Euangelij. Quid factura Ecclesia est, nisi vt amoueat illum qui non vult amouere scandalum, ne sit similis illi inobediens? Nam hoc mandatum habet ex Euangelio, nõ parcere nec proprio oculo scandalizanti se, non manui, non pedi, sed e ruere illum, abscindere ista, & proicere à se. Si (inquit) Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Fecimus ne aliquid? Puto quia fecimus. Cepimus vulpem: quia fraudem percepimus. Manifesti sunt qui latebant falsi Catholici, veri depredatores Catholice: Egenim dum mecum dulces capiebas cibos, corpus dico & sanguinem Christi, dum in domo Dei ambulauimus cum cõsensu, fuit suadendi locus, immo opportunitas seducendi, iuxta illud Sapientiæ: Simulator ore decipit amicum suum.

Nunc autem facile secūdam sapientiam Pauli, post vnā & secundam admonitionem hæreticum hominem deuitabo: sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, ac proinde cautus prouidere ne iam sit & subuersor. Itaque non nihil est (iuxta, verbum Sapientie.

Matt. 5.

Matth. 18. 6

Prov. 11. 6

Ad Tit. 3. 6

Prou. 11 ^b pientis) in insidijs suis captos esse iniquos. Illos praesertim iniquos, qui insidijs pro armis ut cauti sunt. Nam conflictus omnibus ab his & defensus perijt. Vile nempe hoc genus & rusticanum ac sine litteris, & profus imbellis. Denique vulpes sunt, & pusillae: sed neque illa in quibus male sentire dicuntur, defensiva sunt, nec tam subtilia quam suscipibilia; idq. dumtaxat mulierculis, rusticis, & idiotis, & quales utique omnes sunt quoquot adhuc de secta hac esse expertus sum. Nec enim in cunctis assertionibus eorum (nam multae sunt) nouum quid, aut inauditum audisse me recolo: sed quod tritum est & diu ventilatum inter antiquos haereticos, à nostris autem contritum & euentilatum. Dicendum tamen & dicam quanam illae ineptiae sunt, partim quas seiscitantibus se Catholicis minus caute respondentes ipsi confessi sunt, partim quas diuisi ab inuicem litigantes de inuicem prodiderunt, partim quoque quas nonnulli eorum redeuntes ad Ecclesiam detexerunt: non quod ad omnes respondeam (nec enim necesse est) sed tantum ut innotescant. At istud alterius erit opus sermone, in laudem & gloriam nominis Sponsi Ecclesiae Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

De erroribus quorundam negantium uisitas, & circa baptismum paruulorum, purgatorium ignem, & orationes pro defunctis.

Sermo LXXI.

Cat. 2. d

M

Capite nobis vulpes paruulas, quae demoliuntur vineas. Ecce ego ad vulpes istas. Ipsae sunt quae praetergrediuntur viam, & vindemiant vineam. Non sunt contentae deserere viam, nisi & desertare vineam possint, addentes praenariationem. Non sufficit haereticos esse, nisi & hypocritae sint, ut sit supra modum peccata peccatum. Hi sunt qui veniunt in vestimentis ouium ad nudandas oues, & spoliandos arietes. An non tibi utraque res impleta videtur, ubi & fide plebes, & plebibus sacerdotes depradati inueniuntur. Qui nam isti pradones? Hi oues sunt habitu, actu vulpes, actu & crudelitate lupi. Hi sunt qui boni videri, non esse: mali non videri, sed esse volunt.

Mali sunt, & boni videri volunt, ne soli sint mali: mali videri timent, ne parum sint mali. Etenim minus semper malitia palam nocuit, nec vniquam bonus nisi boni simulatione deceptus est. Ita ergo in malum bonorum boni apparere student: mali nolunt, ut plus liceat malignari. Neque enim est apud eos virtutes colere, sed vitia colorare quodam quasi virtutum minio. Denique superstitionis impietatem nomine religionis intulit. Innocentiam diffiniunt tantum in aperto non laedere, innocentiae proinde solum sibi vendicantes colorem. In operimentum turpitudinis, continentiae se insigniere voto. Porro turpitudinem in solis existantem reputandam vxoribus: cum vel sola sit ea quae cum vxore est causa quae turpitudinem excusat in coitu. Rusticani homines sunt & idiotae, & profus contemptibiles: sed non est (dico vobis) cum eis negligenter agendum. Multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut caecer serpit. Denique non neglexit Spiritus sanctus qui de his quodam tam manifeste vaticinatus est, dicente Apostolo. Spiritus autem manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis daemoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere à cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione. Ad profus istos dicebat. Hi nubere prohibent, hi à cibis abstinent quos Deus creauit, de quibus postea videbimus. Nunc autem videte si non proprie daemonum & non hominum ludificatio haec, secundum quod praedixerat spiritus. Quare ab illis suae sectae auctorem, neminem dabunt. Quae haeresis non ex hominibus habuit proprium haeresiarcham? Manichaei Manem habuere principem & praepotorem, Sabelliani Sabellium, Ariani Arium, Eunomiani Eunomium, Nestoriani Nestorium. Ita omnes ceterae huiusmodi pestes singulae singulos magistratos homines habuisse noscuntur, à quibus originem simul duxere & nomen. Quo nomine istos tituloue censebis? nullo, quoniam non est ab homine illorum haeresis, neque per hominem illam acceperunt. Absit tamē ut per reuelationem Iesu Christi, sed magis & absque dubio (ut Spiritus sanctus praedixit) per immisionē & fraudē dæmo-

A
1. Tim
1. a

Ti. 4. a **R** **demoniorum** in hypocrisis loquentium mendacium, prohibentium nubere. In hypocrisis plane hoc, & vulpina dolositate loquuntur, fingentes se amore id dicere castitatis, quod magis causa turpitudinis fouendae, & multiplicandae adinuenerunt. Res tamen tam in aperto est, ut mirer, quomodo vnquam homini Christiano persuaderi potuerit: nisi quod hi adeo aut bestiales sunt, ut non aduertant qualiter omni immunditia laxat habenas qui nuptias damnat: aut certe ita pleni nequitia, & diabolica malignitate absorpti, ut aduertentes dissimulent, & latentur in perditione hominum. Tolle de Ecclesia honorabile connubium, & torum immaculatum, nonne repleas eam concubinarijs, incestuosus, semini fluis, mollibus, masculorum concubitoribus, & omni denique genere immundorum. Elige ergo vtrumlibet, aut saluari vniuersa mostra haec hominum, aut numerum saluandorum ad continentium redigi paucitatem. Quam parcus in vno quam largus in altero. Neutrum horum competit Saluatori. Quid? coronabitur turpitudine. Nihil minus decet honestatis auctorē. Damnabitur vniuersitas praeter immaculos continentis. Non est hoc esse Saluatorem. Rara in terris continentia, neque pro tantillo quaestu ad terras plenitudo illa semetipsam exinaniuit. Et quomodo de illa omnes accipimus, si soli indulsit continentibus participium sui. Non est, quod ad hoc respondeant. Sed neque ad illud credo: Si honestati in caelis est locus, non sit autem honesto, & turpi consortium, sicut non est societas luci ad tenebras: profecto neminem immundorum locus in loco salutis manet. Si quis aliter sapit, arguet illum Apostolica vox, absque omni ambiguo asserens: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.

C **Qua** iam exiit de fouena haec insidiosa vulpecula. Puto in fouea deprehensam, in qua sibi duo quasi foramina fecerit, vnum quo intret, alterum quo exeat, nam consuevit ita. Vide ergo quomodo vtrobique illi interclusus sit exitus. Si solos in caelestibus collocat continentis, perit ex maxima parte salus. Si omnem spurcitiam pariter cum continentibus collocat, perit honestum. Sed iustius perit ipsa neque hac exitura, neque illac, reclusa perpetuo, & capta in fouea qua fecit. Quidam tamen dissidentes ab alijs, inter solos virgines matrimonium contrahi posse fatentur. Verum quid in hac distin-

ctione rationis afferre possint, non video: nisi quod pro libitu quisque suo sacramenta Ecclesia, tamquam matris viscera dente viperico certatim inter se dilacerare contentiunt. Nam quod dicuntur praeterdere de praemis coniugibus: quia virgines erant, quid istud quae so matrimonij praeducit libertati, quominus & inter non virgines contrahi liceat? Sed nescio quid se in Euangelio inuenisse susurrant, quod suae ineptiae frustra existimant suffragari. Illud credo quod Dominus cum praemisisset testimonium de Genesi. Et hominem Deus ad imaginem, & similitudinem suam creauit, masculum & feminam creauit illos, postea intulit. Ergo quod Deus conueniit, homo non separet. Hos inquit, conueniit Deus, quia virgines ambo erant, & non licuit separari: non erit autem ex Deo copulatio secus praesumpta. Quis tibi dixit propterea a Deo conueniunt, quia virgines erant? Nam scriptura hoc non loquitur. An non virgines erant? inquit. Erant, sed non est id ipsum, copulatos virgines, & copulatos quia virgines. Quamquam neque hoc quidem nominatim dictum reperies, quod virgines essent, quamuis essent. Sexum sane expressa diuersitas est, non virginitas, cum dictum est. Masculum & feminam creauit illos. Merito quidem. Non enim maritalis copula corporum requirit integritatem, sed sexuum aptitudinem. Bene proinde ipsa instituens Spiritus sanctus sexum expressit, & virginitatem tacuit, nec dedit occasionem venandi verbum insidiosis vulpeculis. Quod utique libenter fecissent, quamuis id quoque frustra. Quid enim si dixisset. Virgines creauit illos. Num propterea continuo obtinuisses solos virgines licere coniungi. Et tamen quomodo exultasses ex sola verbi occasione? quomodo exsufflasses secundas, & tertias nuptias? quomodo insulfalasses Catholice scorta lenonesque, ad inuicem tanto libentius coniungenti, quanto proinde eos de turpi ad honestum transire non dubitas. Fortassis & reprehenderes Deum Prophetam praecipientem fornicariam ducere: nunc autem, & occasio deest, & libet gratis haereticum esse. Nam testimonium, quod usurpasti ad astruendum errorem tuum, plus ad destruendum valere inuentum est, pro te facere nihil, contra te plurimum. Nunc autem audi, quod te ex toto, aut confundit, aut corrigit, & haereticum tuam prorsus conterit, & comminuit. *1. Cor.* Mulier quanto tempore vir eius viuit, alii-

gata est virō: si autem dormierit vir eius, soluta est à lege viri, cui vult nubat, tantū in Dño. Paulus est qui concedit viduæ, vt cui vult nubat: & tu ecōtra præcipis, nulla præter virginem nubat, & hoc non nisi virgini: vt non cui vult nubat vel ipsa: Quid manū Dei abbrevias. Quid largam benedictionē nuptiarum restringis? Quid proprium vendicas virgini, quod indultum est sexui. Non concederet hoc Paulus, nisi liceret. At parū dico concedit, vult quoque. Volo, inquit, adoleſcentiores nubere, nec dubium quin viduas dicat. Quid manifestius? Ergo quod concedit quia licet: etiam vult quia expedit: Quod licet & expedit, hæreticus prohibet? Nihil ex hac prohibitione persuadabit, nisi quod hæreticus est. Superest, vt & de residuo Apostolicæ prophetiæ istos aliquantulum exagitemus. Abstinet namque hi (vt prædixit ille) à cibis quos creavit Deus ad percipiendum cum gratiarum actione. Hinc quoque hæreticos se probantes, non sane quia abstinent, sed quia hæreticè abstinent. Nam & ego interdum abſtineo, sed abſtinentia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate. Num redarguimus Paulum, quod castigat corpus suum, & in feruitutem redigit? Abstineo à vino, quia in vino luxuria est: aut si infirmus sum, modico vtor, iuxta consilium Pauli. Abstineo à carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem, simul & carnis nutriant vitia. Panem ipsum cum mensura studebo sumere, ne orerato ventre stare ad orandum tædeat, & ne iniuere perperet etiam mihi Propheta, quia panem meum comederim in saturitate. Sed ne simplici quidem aqua ingurgitare me assuescā, ne distentio sanè ventris, vsque ad titillationem pertingat libidinis. Hæreticus aliter. Nempe horret lac, & quidquid ex eo conficitur postremo omne, quod ex coitu procreatur. Recte & Christianè, si non idcirco, quia ex coitu, sed ne ad coitum prouoocent. Ceterum, quid sibi vult, quod ita generaliter omne, quod ex coitu generatur, vitatur? Suspicionem generat mihi obseruatio ista ciborum, tam signanter expressa. Verumtamen si de regula medicorum hæc profers nobis, non reprehendimus curam carnis, quam nemo vmquam odio habuit, si tamen non nimia fuerit. Si de disciplina abstinentium: id est spiritualium medicorum schola: etiam virtutem approbamus qua carnem domas, frenas libidinem. At

si de insania Manichæi præscribis beneficentia Dei, vt quod ille creauit, & donauit ad percipiendum cum gratiarum actione, tu non modo ingratus, & censor temerarius immundum decernas, & tamquam à malo abſtineas: non plane abſtinentiam collaudabo, sed execrabor malitiā, & blasphemiam: te magis immundum dixerim, qui immundum quid putas. Omnia munda mundis, ait ille rerum optimus æſtimator, & nihil immundum, nisi ei qui immundum quid putat. Immundus autem, & infidelibus nihil est mundum, sed polluta est eorum & mens, & conscientia. Væ qui respuitis cibos quos Deus creauit, iudicantes immundos, & indignos quos traieciatis in corpora vestra: cum propterea vos corpus Christi, quod est Ecclesia, tamquam pollutos, & immundos exspuerit. Non ignoro quod se & solos corpus Christi esse glorientur: sed si bi hoc persuadeant, qui illud quoque persuasum habent, potestatem se habere quotidie in mensa sua corpus Christi, & sanguinem consecrandi ad nutriendum se in corpus Christi, & membra. Nempe iactant se esse successores Apostolorum, & Apostolicos nominant, nullum tamen Apostolatus sui signum valentes ostendere. Quouos lucerna sub modio? Vos estis lux mundi, dictum est Apostolis: & ideo Apostoli super candelabrum, vt toto luceant mundo. Pudeat successores Apostolorum lucem non esse mundi, sed modij, mundi autem tenebras. Dicamus eis. Vos estis tenebræ mundi. Et transeamus ad alia. Se dicunt Ecclesiam, sed contradicunt ei qui dicit. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Itane lapidem de monte abscisum sine manibus, montem factum, & implentem mundum, vestris creditis inclusum antris? Et ne hic quidem immorandum. Ipsa opinio refugit publicari, suo contenta susurrio. Habet & semper habebit integram Christus hereditatem suam, & possessionem suam terminos terræ. Se potius subtrahunt huic magnæ hereditati, qui in Christo illam conantur detrahere: Videte detractores, videte canes. Irrident nos, quia baptizamus infantes, quod oramus pro mortuis, quod Sæctorum suffragia postulamus. In omni genere hominum, atque in vtroque sexu festinant proſcribere Christum, in adultis, & paruulis, in viuuis, & mortuis. Hinc quidem infantibus ex impossibilitate naturæ, inde ve-

1. Cor.

9. d

Eph. 5. d

Iac. 1.

26. a

Isa. 23. d

Ad Tit

1. d

C

Mat. 5.

Ibidem

H

ro adultis ex difficultate continentia præ-
 scribentes. Porro mortuos viuientium frau-
 dantes auxilij, viuientes nihilominus san-
 ctoꝝ, qui decesserunt suffragijs spolian-
 tes. Absit: Non relinquet Dominus ple-
 bem suã, quã est sicut arena maris, nec con-
 tentus erit paucitate hæreticorum qui om-
 nes redemit. Neque enim parua, sed pla-
 ne copiosa apud eum redemptio. Quantus
 verò numerus istorum ad magnitudinem
 pretij? Se magis pretio fraudant, qui ipsi
 euacuare conãtur. Quid enim si infans pro
 se loqui non potest, pro quo vox sanguinis
 fratris sui, & talis fratris clamat ad Deum
 de terra? Astat, & clamat nihilominus ma-
 ter Ecclesia. Quid tamen infans? Nonne &
 ipse videtur tibi inhiare quodammodo de
 fontibus Saluatoris, & vociferari ad Deum,
 suisq; vagitibus clamitare, Domine vim
 patior, responde pro me? Flagitata auxilium
 gratiã, quia vim patitur ab origine. Clamat
 innocẽtia miseri, clamat ignorantia paru-
 li, clamat addicti infirmitas. Ita ergo cla-
 mant hæc omnia, sanguis fratris, fides ma-
 tris, destitutio miseri, & miseria destituti.
 Et clamatur ad patrẽ. Porro pater se ipsum
 negare non potest, pater est. Nemo mihi di-
 cat, quia non habet fidem cui mater imper-
 tit suam, inuoluens illi in sacramento quo-
 usque idoneus fiat proprio non tantum sen-
 su, sed assensu euolutam puramq; percipe-
 re. Niquid breue pallium, vt non possit am-
 bos cooperire? Magna est Ecclesiã fides.
 Numquid minor fide Chananz mulieris,
 quã constat, & filij sufficere potuisse, & sibi?
 Ideo audiuit: O mulier, magna est fides tua,
 fiat tibi sicut petijsti. Niquid minor fide il-
 lorum, qui paralyticũ per tegulas dimitten-
 tes, animẽ illi simul & corporis obtinere sa-
 lute[m] lute[m]? Denique habes: quorum fidem, vt
 vidit, ait paralyticũ: cõfide filii, remittunt tibi
 peccata tua. Et paulo post: Tolle grabbatum
 tuum, & ambula. Qui hæc credit, facile
 huic persuadebitur merito ecclesiã præsu-
 mere non solũ paruulis baptizatis in sua fi-
 de salutem, sed etiam interfectis pro Christo
 infantibus coronam martyrij. Que cum
 ita sint, nullum præiudicium sustinebũt re-
 generati de eo quod dictum est: Sine fide
 impossibile est placere Deo: cum sine fide
 non sint qui in testimonio imã dei baptisimi
 gratiam perceperũt. Sed neque de eo quod
 uerum dictum est: Qui uero non crediderit,
 cõdemnabitur. Quid enim credere est, nisi

fidem habere? Itaque, & mulier saluabitur
 per generationem filiorum, si permanferit
 in fide cum lenitate, & infantibus per lana-
 cri regenerationem succurretur, & adulti
 qui continere non poterunt, coniugij trice-
 simo fructu se rediment, viuẽtium quoque
 preces, & hostias mortui qui opus habebũt
 & dignerunt, medianibus percipient An-
 gelis, & eorum qui iam peruenierunt, uiuen-
 tibus adhuc nequaquam solatia deerunt
 per Deum qui vbique est, & in Deo nus-
 quam affectu caritatis absentium. Nam
 & Christus propter hoc mortuus est, & re-
 surrexit, vt uiuorum dominaretur, & mor-
 tuorum. Propter hoc quoque & infans
 natus est, & per singulos ætatũ gradus pro-
 fecit in virum, vt nulli deesset ætati. Nõ
 credunt autem ignem purgatoriũ restare post
 mortem, sed statim animam solutam à cor-
 pore, vel ad requiem transire, vel ad dam-
 nationem. Querant ergo ab eo qui dixit
 quoddam peccatũ esse quod neque in hoc
 sæculo, neque in futuro remitteretur, cur
 hoc dixerit, si nulla manet in futuro remissio
 purgatiõe peccati? Iam verò qui Ecclesiã
 non agnoscunt, nõ est mirum si ordinibus
 Ecclesiã detrahunt, si instituta nõ recipiunt,
 si sacramenta contemnunt, si mandatis nõ
 obediunt. Peccatores, inquam, sunt Apo-
 stolici, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri,
 ac per hoc nec dandis, nec recipiendis ido-
 neis sacramentis. Numquam verò duo ista
 conuenient Episcopum esse, & peccatorem.
 Falsum est: Episcopus erat Caiphaz, & ta-
 men quantus peccator, qui in Dominum
 mortis dictabat sententiam: si negas Episco-
 pum, arguet testimonium Ioannis, qui
 eum in testimonium sui pontificatus etiam
 prophetasse refert. Apostolus erat Iudas, &
 licet auarus, & sceleratus, electus à Do-
 mino. An tu de illius Apostolatu dubitas quẽ
 Dominus elegit. Nõne ego, inquit, vos duo
 decim elegi, & vnus ex uobis diabolus est.
 Audis eundem electum Apostolum, & existi-
 tisse diabolum, & negas posse esse Episcopũ
 qui peccator est. Super cathedram Moysi
 sederunt Scribæ, & Pharisei, & qui non obe-
 dierunt eis tãquam Episcopis, inobedi-
 entia rei fuerunt etiam in ipsum Dominum
 præcipientẽ, & dicentem: Quæ dicunt faci-
 te. Patet, quamuis Scribæ, quamuis Phari-
 sæi, quamuis uidelicet maximi peccatores,
 propter cathedrã tamen Moysi ad eos quo-
 que nihilominus pertinere quod itẽ dixit.

Ps. 94. a

Matth. 15. c

Matth. 9

Ioan. 5. a

Hebr. 11

Marc. 16. d

K
Rom. 14. b

Matth. 12. c

Ioan. 6. g

L
Matth. 23. b

Luc. 10. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit me spernit. Multa quidem, & alia huic populo stulto, & insipienti à spiritibus erroris in hypocrisis loquentibus mendacium mala persuasa sunt, sed nō est respondere ad omnia. Quis enim omnia nouit? Deinde labor infinitus esset, & minimè necessarius. Nam quantum ad istos, nec rationibus conuincuntur, quia non intelligunt: nec auctoritatibus corriguntur, quia non recipiunt, nec flectuntur suasionibus, quia subuersi sunt. Probaturum est, mori magis eligunt quam conuerti. Horum finis interitus, horum nouissima incendium manet.

Iud. 15. Horum siquidem in factō Sampson ex succēsis vulpium caudis figura præcessit. Plerumque fideles in actis manibus aliquos ex eis ad mendacium traxerunt. Quæsti fidem, cum de quibus suspecti videbantur, omnia profus suo more negarent, examinati iudicio aquæ, mendaces inuenti sunt. Cumq. iam negare non possent, quippe deprehensi, aqua eos non recipiente, arrepto vt dicitur freno, dentibus tam miserè, quam liberè impietatem non confessi, sed professi sunt, palam pietatem astutētes, & pro ea mortem subire parati. Nec minus parati inferre qui astabant. Itaque irruens in eos populus nouos hæreticis suæ ipsorum perfidiæ martyres dedit. Approbamus zelum, sed factum non suademus: quia fides suadenda est, non imponenda. Quamquam melius proculdubio gladio coercerentur illius, videlicet qui nō sine causâ gladiū portat, quam in suum errorem multos trahere permittantur. Dei enim minister ille est, vindex in iram ei qui male agit. Mirabantur aliqui, quod non modo patienter, sed & keti, vt videbatur, ducerentur ad mortem: sed qui minus aduertunt quanta sit potentia diaboli, non modo in corpora hominum, sed etiā in corda, quæ semel permissus possederit. Nonne plus est sibi met hominem iniicere manus, quam id libetèr ab alio sustinere? Hoc autem in multis potuisse diabolum frequenter experti sumus, qui seipfos aut submerferunt, aut suspenderunt. Denique Iudas suspendit seipsum, diabolo sine dubio immittente. Ego tamen maius existimo, magisque admiror quod potuit immisisse in cor eius, vt traderet Dominum, quam vt semet ipsum suspenderet. Nihil ergo simile habent constantia martyrum, & pertinacia horum: quia mortis concupitua in illis pietas, in istis cordis

duritia operatur. Et ideo Propheta Martyris forsitan voce dicebat: Coagulatum est sicut lac cor eorum, ego verò legem tuam meditatus sum: pro eo videlicet, quod etsi poena eadem videretur, longe diuersa esset intentio, illo vtique durante cor cōtra Dominum, isto in lege Domini meditate. Quæ cum ita sint, non est opus (vt dixi) frustra multa aduersus homines stultissimos atque obstinatissimos dicere, sufficit innotuisse illos, vt vitentur. Quamobrem, vt deprehendantur, cogendi sunt, vel abijcere feminas, vel exire de Ecclesia: vt pote scandalizantes Ecclesiam in conuictu, & cōtubernio feminarum. Dolendum valè, quod non solum laici principes, sed & quidam, vt dicitur, de clero, necnō de ordine Episcoporum, qui magis eos persequi debuerant, propter quæstū sustineant, accipientes ab eis munera. Et quomodo, inquit, damnabimus nec conuictos, nec confessos? Friuola satis non ratio, sed occasio. Hoc solo etiam si aliud non esset, facile deprehendis, si (vt dixi) viros, & feminas qui se continētē dicunt, ab inuicem separet, & feminas quidem cum alijs sui & sexus, & voti degere cogas, viros quæ cum eisdem propositi viris: Per hoc enim consultum erit vitrorumque voto simul & sanæ, eum continētia suæ, & testes habuerint, & custodes. Quod si non sustinent, iustissime eliminabuntur de Ecclesia quæ sancta dalizant non solum notabili, sed etiam illicita cohabitatione. Ergo ista sufficiant pro deprehendis harum vulpium dolis, ad dandam scientiam, & cautelam dilectæ, & gloriose Sponsæ Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De mirabili affectu dilectionis sponsæ, quem eruat propter amorem Christi sponsæ. Sermo LXVII.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Hactenus verba sponsi. Adhuc ipse, vt dignè ad gloriam ipsius, & nostram ipsorum salutem Sponsæ eius possimus inuelligare sermones. Neque enim tales sunt, qui à nobis considerari, & discuti, prout dignum fuerit, valeant, nisi ipse fuerit dux verbi. Sunt enim quam suauēs ad gratiam, tam fecundia ad sensus, tam euan profundia ad mysteria. Cui similibo eos? Vni interam abui

Rom. 13.
b

Matth.
27. d

B

Cat. 2.

alicui epularum, quæ triplici quadam emineat gratia, deliciofa ad saporem, solida ad nutrimentum, efficax ad medicinam. Sic, inquam, sic singulus quisque sponsæ sermo, & ex eo quod suauiter sonat, affectum mulcet, & de sensuum vbertate mentem impinguat, & nutrit, & de altitudine mysteriorum dum intellectum quo plus exerceat, plus terret, miro modo tumorem sanat infantis scientiæ. Etenim si vnus quispiam ex his forte qui sibi sciolii videntur, curiosus sese dederit scrutinio horum, cum viderit ingenij sui succumbere vires, & redigi in captiuitatem omnem intellectum persenserit, nonne humiliatus ad illam vocem compelletur, vt dicat: Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam? Et nunc quidem principium verborum eius quantæ suauitatis insigne præfert? Nam vide quale principium dedit. Dilectus, inquit, meus mihi, & ego illi. Simplex vox videtur, quoniam suauiter sonat. Sed de hoc videbitur postea. Nunc vero à dilectione incipit, de dilecto profertur, nihil aliud scire indicans nisi dilectum. Patet de quo sermo: cum quo non ita. Non enim, vt cum ipso eodem fuerit sentire permittitur, cum ipse iam non affuerit. Neque id dubium, nempe mox eum reuocare videtur, & quasi post tergum clamare? Reuertere, inquit, dilecte mi. Vnde adducimur non aliud sane conijcere, nisi quod finitus verbis suis, iterum suo more se absentauerit, & illa remanserit nihilominus de eo loquens, qui numquam absens est sibi. Ita est, in ore retinuit qui non recedebat à corde, nec quando recedebat.

Quod de ore exit, de corde venit, & ex abundantia cordis os loquitur. Ergo loquitur de dilecto, vt verè dilecta, & verè diligenda, quoniam diligit multum. Quærimus cum quo? nam de quo, nouimus, & non occurrit nisi fortè cum adolescentulis, quæ à matre abesse non possunt, vbi discesserit sponsus, Sed melius (vt opinor) sentimus secum potius, & non cum altero sic loquutam, præfertim quod trunca, & minus continens inueniatur ipsa loquutio, insufficientis planè ad dandam intelligentiam auditori, ob quam vel maximè inuicem loquimur. Dilectus meus mihi, inquit, & ego illi. Non plus? Pendet oratio, inmo non pendet, sed deficit. Suspenderit auditor, nec eruditur, sed erigitur. Quid est hoc quod

dicat, ille mihi, & ego illi? Nescimus quid loquitur: quia non sentimus quod sentit. O sancta anima quid tuus ille tibi, quid tu illi? Quænam quæso, hæc inter vos tam familiariter fauorabiliterque. discurrens exhibitio, & rehdhibitio? Tibi ille, tuq. vicissim illi. Sed quid? Idipsum ei tu, quod tibi ille, an aliud. Si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, euidenter quod sentis edicito. Quousque animas nostras tollis. An (secundum prophetam) secretum tuum tibi. Ita est, affectus loquutus est, non intellectus, & ideo non ad intellectum. Ad quid ergo. Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata, & affecta vehementer ad desideratos affectus, finem illo faciente, nec tacere omnino quiuuit, nec tamen quod sensit exprimere, neque enim, vt exprimeret sic loquuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis os loquutum est, sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus per quas se et cum nolunt produnt: timor (verbi causa) metuculosas, dolor gemebundas, amor iucundas. Numquid dolentium planctus, mæretiumve singultus vel gemitus, percussorum, iteq. pauentium subitas, & effertatas clamitationes, seu etiam saturatorum ructus, aut vsus creat, aut ratio excitat, aut deliberatio ordinat, aut præmeditatio format. Eiusmodi certum est non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim diuinus: cum se intra se cohibere non valet, non attendit quo ordine, qua lege, quæue serie seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino vllas, solis ad hoc contentus suspirijs. Inde est quod sponsa sancto amore flagrans, idq. in credibili modo, sane pro captanda quætulacūque euaporatione ardoris quem patitur, non considerat quid, qualiter, eloquat: sed quidquid in buccam venerit, amore urgente non enunciat, sed eruſtat. Quid in eructet sic reſecta & sic repleta. Reuolue textū epithalamij huius ab ipso exordio, vsque huc; & vide si tan ta vsquam illi quanta hac vice in cunctis visitationibus, & alloquutionibus sponsi copia eius indulta fuerit, & si vnquam ex ore ipsius non modo tam multos, sed & tam iucundos sermones acceperit. Quæ ergo repluerat in bonis desiderium suum, quid mirum si ructum potius quam verbum fecit. Et si verbū fecisse tibi vi-

detur, eructatum pura, & non subordinatum, aut præordinatum. Nec enim sponsa rapinam arbitratur sibi aptare prophetę dictum: Eructavit cor meum verbum bonum quippe eodē repleta spiritu. Dilectus meus mihi, & ego illi. Nihil inuestigationis habet, deest orationi. Quid inde? Ructus est. Quid tu in ructu quaris orationum iuncturas, sollempnia dictionum? Quas tu tuo ructui leges imponis, vel regulas? Non recipit tuam moderationem, non à te compositionem expectat, non cōmoditate, non opportunitatem requirit: per se ex intimis non modo cum non vis, sed & cum nescis **F** erumpit, euulsus potius, quam emissus. Tamen odorem portat ructus, quandoque bonum, quandoque malum pro vasorum è quibus ascendit contrarijs qualitatibus. Denique bonus homo de bono thesauro suo profert bonum, & malus malum. Bonū vas spōsa Domini mei, & bonus mihi odor ex illa. Gratias ago tibi Domine Iesu, qui me dignatus es admittere saltem ad odorā dum. Ita Domine, nam & catelli edunt de micis quę cadunt de mensa dominorum suorum. Mihi fateor bene redolet ructus dilectę tuę, & de plenitudine eius quamvis modicum quid granter accipio. Memoriam abundantię suavitatis tuę eructat mihi, & nescio quid ineffabile tuę dignationis, & amoris odoratus sum in voce ista. Dilectus meus mihi, & ego illi: Ipsa (vt dignum est) epuletur & exsultat in conspectu tuo, & delectetur in letitia. Verumtamen sic tibi excusat, vt sobria sit nobis. Ipsa ergo repleatur in bonis domus tuę, & torrente voluptatis tuę potetur: sed quęro, perueniat ad me pauperem, vel tenuis odore ructante illa cū satiata fuerit. Bene mihi eructavit Moyses, & bonus odor in ructu eius creantis potentie. In principio, inquit, creauit Deus celum, & terram. Bene Isaias, nam suauissimum redimentis misericordię odorem dedit, ita eructans: Tradidit in mortem animam suā, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccatorum tulit, & pro transgressoribus rogauit vt non perirent. Quid æquē misericordiam redolet? Bonus quoque ex ore Ieremię ructus: Bonus ex Dauid, quid ait **Pf. 44. a** Eructavit cor meum verbum bonum. **C** Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & eructantes omnia impleuerunt bonitate. Ructum Ieremię requiritis? Non sum obliuis, iam parabam illum. Bonum est præstolari cum

silentio salutare Domini. Eius est (non fallor) admouere naribus, balsamum vincisuauius remunerantis iustitię, quam importat. Patientem pro iustitia, vult me expectare mercedem in posterum, nō recipere in presenti, quod iustitię merces salutare non facili, sed Domini sit. Si moram fecerit, inquit, expecta eum, & ne murmuraueris, quoniam bonum est cum silentio expectare. Ego faciam quod hortatur, expectabo Dominum Saluatorem meum. Sed peccator sum, & adhuc mihi grandis restat via: quia longe à peccatoribus salus. Non murmurabo tamē, in odore, vel dolore interim consolabor me. Lætabitur iustus in Domino, gustu experiens quod ego sentio odoratu. Quem spectat iustus, peccator expectat, & expectatio odoratio est. Nam expectatio, ait, creaturę reuelationem filiorum Dei expectat. Porro spectare, gustare est, & videre quoniam suauis est Dominus. An potius iustus, qui expectat, & qui iam tenet beatus: Denique expectatio iustorum lætitia. Nam peccator nihil expectat. Et inde peccator, quod bonis presentibus non modo detentus, sed & contentus, nihil in futurum expectat, surdus ad vocem illam. Expectame (dicit Dominus) in die resurrectionis meæ in futurum. Et ideo iustus erat Simeon, quia expectabat, & odorabat iā Christum in spiritu, quem necdum in carne odorabat. Et beatus in expectatione sua: quia per odorem expectationis peruenit ad gustū contemplationis. Denique ait: Et viderunt oculi mei salutare tuum. Iustus quoque Abraham, qui & ipse expectauit, vt videret diem Domini, & non est confusus ab expectatione sua: nam vidit, & gauisus est. Iusti Apostoli cum audiebant: Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suū. Quid ni iustus & Dauid quando aiebat: Expectans expectaui Dominum? Ipse est quartus de numero prænominatorum ructatorum meorum, quem penē præterierā. Non expedit quidem. Ille os suum aperuit, & attraxit spiritum, & saturatus non modo eructauit, sed & cantauit Iesu bone quantā meis naribus, & auribus iste infudit suauitatem in ructu, & cantu suo de oleo lætitię quo vnxit te Deus. Deus tuus præ confortibus tuis, ex myrrha, & gurtā, & casia à vestimentis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filię regum in honore tuo? Vtinam me digneris occurfu tati vatis, & ami-

Pf. 44. a
Cant. 2. a

Ma. 15. c

Pf. 144. b

Cant. 2. d
Pf. 67. a

Pf. 64. a

Gen. 1. a

If. 53. d

Pf. 44. a

Ibr. 3. c

Abra. 2. a

3. Reg. 19. b

Pf. 63. b

Ro. 3. d

Pf. 33. b

Prou. 10. d

Soph. 3. b

Luc. 2. a

H

102. 8. g

Luc. 1. 2.

Pf. 39. a

Pf. 118.

Pf. 44. a

& amici tui in die sollempnitatis, & lætitiæ, quando egredietur de thalamo tuo ephitalamium suum canens in psalterio iucundo cum cithara, affluens delitijs, respersus & respergēs vniuersa istiusmodi puluere pigmentario. In illa die, vel potius in illa hora, nam hora est si quādo est, & fortassis ne hora quidem, sed horæ dimidium, iuxta illud scripturæ: Factum est silentium in cælo quasi media hora: ergo in illa hora replebitur gaudio os meum, & lingua mea exultatione, dum singulos, non dico psalmos, sed versus singulos sentiam ructus, & quidem odoriferus super omnia aromata. Quid Ioannis ructu fragrantius, qui Verbi mihi redolet æternitatem, generationem, Diuinitatem. Quid de Pauli ructibus loquar, quanta orbem suauitate repleuerint. Denique Christi bonus odor erat in omni loco. Verba certè ineffabilia etsi non profert vt audiam, offert tamen vt cupiam, & libeat odorare quæ audire non licet. Nescio enim quo pacto, quo plus latent, plus placent, & auidius inhiamus negatis. Sed iam aduerte apud sponfam similem rem: quomodo intar Pauli in præfenti capitulo, & secretum non aperit, nec præterit tamen intactum, aliquid quasi olfactui nostro indulgens, quod gustui forte interim non competere iudicaret, siue propter indignitatem nostram, siue propter incapacitatem.

Cār. 2. d Dilectus meus mihi, & ego illi. Quod non est dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuis flagrat, sed in amore summo vnius profecto felicitas, alterius mira dignatio. Neque enim inter pares est consensus seu complexio hæc. Ceterum, quid ista ex hac prærogatiua amoris gloriatur impensum sibi repensumq. vicissim à se, quis se liquido nosse præsumat, nisi qui præcipua puritate mentis, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale aliquid experiri. Res est in affectibus, nec ratione ad eam pertingitur, sed cõformitate.

2. Cor. 3. d Quam pauci verò qui dicant: Nos autem reuelata facie specularantes gloriam Domini, in eandem imaginè transformamur de claritate in claritatem, tamquā à Domini spiritu. Verum, vt sub aliqua qualicumque intelligentiæ forma, quod legitur redigatur: saluo quidem sponse suo singulari secreto, ad quod interim non datur accedere, præsertim talibus quales nos sumus: apponendum sanè aliquid nobis, eo accommodatius

ad communem sensum, quo vsitatus, quod & verbis consequentiam, & intellectum det **Pf. 118.** paruulis. Et mihi quidem videtur satis esse ad nostram grossam & quodammodo popularem intelligentiam, si dicendo dilectus meus mihi, subaudi iamus, intendit: vt sit sensus, dilectus meus intendit mihi, & ego illi. Quamquam tamen nec solus ego id senserim nec primus, cum propheta ante me dixerit: Expectans expectaui Dominū, & intendit mihi. Habes aperte intentionem Domini ad prophetam: habēs & prophetæ ad Dominum in eo quod ait: Expectans expectaui. Nam qui expectat, intendit: & expectare, intēdere est. Idem omnino sensus: eadem penè verba apud prophetam, quæ apud sponfam: sed prius ex propheta transposita. Prius siquidem is quod illa posterius posuit, & econuerso. Ceterum sponfa rectius loquuta est, & non prætendens meritum, sed præmittens beneficium, & se præuentam dilecti gratia confitens. Recte omnino: Nam quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Denique audi **Rom. 11** Ioannem; quid in epistola super hoc senserit. In hoc est caritas, inquit, non quali nos dilexerimus Deum, sed ipse prior dilexit nos. Propheta tamen gratiæ præuentionem etsi tacuit, non negauit subleuacionē. Planè non tacuit. Sed accipe de alio loco certiore de re ista ipsius confessionem. Et **Pf. 22. b** misericordia tua, inquit (Domino loquebatur) subleuetur me omnibus diebus vitæ meæ. Audi & de præuentione identidem ipsius non minus certam manifestamve sententiam. Deus meus, inquit, misericordia eius præueniet me. Item ad Dominum. **Ci. 78. c** Cito, ait, anticipent nos misericordia tua, quia pauperes facti sumus nimis. Pulchrè sponfa posterius (ni fallor) hæc eadem verba non eodem ordine ponit, sed sequitur & ipsa prophetæ ordinem, loquens hoc modo: Ego dilecto meo; & dilectus meus mihi. Cur ita? Nempe vt tunc magis gratia plenam se probet, cum totum gratiæ dederit, & primas scilicet illi partes ascribens, & vltimas. Alioquin quomodo gratia plena; si quid habuerit quod non sit ex gratia. Non est quò gratia intret, vbi iam meritum occupauit. Ergo iam plena confessio gratiæ, ipsius gratiæ plenitudinem signat in anima confitentis. Nam si quid de proprio inest, in quantum est, gratiam cedere illi necesse est. **Deest gratiæ quidquid meritis deputas. No.**

lo meritum quod gratiam excludat. Horreo quidquid de meo est ut sim meus, nisi quod illud magis forsitan meum est quod me meum facit. Gratia reddet me mihi iustificatum gratis: & sic liberat me à seruitute peccati. Denique ubi spiritus Domini tibi libertas. O fatuam sponsam synagogam, quæ contemnens Dei iustitiam, id est gratiam sponsi sui, & suam volens constituitur, iustitiæ Dei non est subiecta. Ob hoc misera repudiata est, & iam non est sponsa, sed Ecclesia, cui dicitur: Desponsavi te mihi in fide.

M Desponsavi te mihi in iudicio, & iustitia. Desponsavi te mihi in misericordia, & miserationibus. Nec in me elegisti, sed ego elegi te, nec ut te eligerem, tua inveni merita, sed præveni. Ita ergo in fide desponsavi te mihi, & non in operibus legis, desponsavi quæ in iustitia, sed iustitia quæ est ex fide, non ex lege. Restat ut iudices iudicium rectum in te me, & te, & iudicium quo te desponsavi, ubi constat interuenisse non tuum meritum, sed meum placitum. Hoc est autem iudicium, ut tua merita non extollas, non præferas opera legis, non iactes pondus dei, & estus, quæ magis in fide & in iustitia, quæ est ex fide, nec non in misericordia & miserationibus nosceris desponsata. Quæ vere sponsa est agnoscit ista, & utramque gratiam cõfitemur. Primo quidem eam quæ prima est, quæ & præuenta est, postea verò & subsequente. Ait itaque nunc: Dilectus meus mihi, & ego illi principium dilectio tribuens, In consequentibus: Ego, inquit, dilectio meo, & dilectus meus mihi: cõsummationem illi æquè concedens. Nunc iam videamus quid dicat: Dilectus meus mihi. Si enim hoc recipitur ut subaudiamus (Intendit) sicut iam diximus, & sicut propheta ait: Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi: ego autem in verbo isto sentio nescio quid non plane exiguum, nec mediocris prærogatiue.

Sec. 2. d

Io. 15. c

Mat. 20

b

Cant. 2. d

Pf. 39. a

A

Sed non est ingerenda fatigata auribus & mentibus res omni alacritate digna. Si non grauat, differatur, & non in longum: crastinus inde incipiat sermo. Tantum orate ut ab irruentibus occupationibus interim custodiat nos gratia & misericordia Sponsi Ecclesie Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula.

Sponsi Ecclesie Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula.

Amen.

Amen.

Qualiter sponsus Christus intendit sponsa Ecclesie, & ipsa illi. Et de cura quam habet Deus de electis, & unde insit Ecclesia. Quid sit mereri, vel non, aut præsumere. Sermo LXVIII.

A Videte iam quod heri distulimus, audite gaudium meum quod sensi. Et vestrum est: audite gaudentes. In vno verbo Sponse sensi hoc, & quasi odoratus abscondi, eo vobis hodie festiuus exhibendum quo tempore festiuus. Sponsa loquuta est, & dixit Sponsum intendere sibi. Quæ est Sponsa, & quis est Sponsus? Hic Deus noster est, & illa (si a deo dicere) nos sumus, cum reliqua quidem multitudine captiuorum quos ipse nouit. Gaudemus. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen disparitas. Quid terrigenæ & filij hominum coram illo? Secundum prophetam sic sunt quasi non sint, & quasi nihilum & inane reputati sunt ei. Quid sibi ergo vult ista inter tam disparis comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immentum amat. Quam admirabile est quod illius intentionem ista sibi quasi propriam vendicat dicens: Dilectus meus mihi? Nec eo contenta tamen, pergit amplius gloriari, respondere se illi quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim: Et ego illi. Insolens verbum, & ego illi. Nec minus insolens, dilectus meus mihi: nisi quod utroque insolentius utrumque simul. O quid audet cor purum, & conscientia bona, & fides non ficta? Mihi inquit, intendit. Ita ne huic intenta est illa maiestas cui gubernatio pariter & administratio vniuersitatis incumbit, & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia imotia amoris & desiderij huius? Ita plane. Ipsa est enim Ecclesia electorum, de quibus Apostolus: Omnia (inquit) propter electos. Et cui dubium, quod gratia & misericordia Dei sit in sanctos eius, & respectus in electos illius? Ergo prouidentiam ceteris creaturis non negamus, curam sponsa vendicat sibi. Numquid de bobus cura est Deo? Nec dubium quin idem possimus dicere de equis, de camelis, de elephantis, & de cunctis bestiis terræ, similiter & de piscibus maris, & volatilibus cæli, postremo de omni re quæ est super terram, solis sanè exceptis quibus

2. Cor. 1.

B

Cant. 3.

d

2. Tim.

2. b

Sap. 4. c

1. Cor. 9.

bus dicitur: Omnem sollicitudinem vestram
 1. Pet. 5. proijcientes in eum: quoniam ipsi cura est
 de vobis. An non tibi videtur veluti his
 verbis dictum: Intendite illi, quia ipse in-
 tendit vobis? Et obserua Apostolum Petrum
 (cuius enim verba sunt) si non & ipse verbo-
 rum sponsa obseruauerit ordinem. Nempe

C
 Ibidem. pe non ait: Omnem sollicitudinem vestram
 proijcientes in eum, vt sit ipsi cura de vo-
 bis, sed, Quia ipsi cura est de vobis: aper-
 tē proinde monstrans, Ecclesia sanctorum
 non modo quoniam dilecta, sed & quod
 prius dilecta fuerit. Constat non ad eam
 pertinere de verbo quod de bobus dixit

1. Cor. 9. b
 Apostolus, nam curam illius habet qui di-
 lexit illam, & semetipsum dedit pro illa.
 Nonne hæc est ouis errans, cuius cura etiam
 supernorum curæ gregum prælata est? De-
 nique illis expositis, pastor descendit ad istā,
 quæsiuit diligenter, inuentam non reduxit,
 sed reuexit, noua cum illa & de illa tulit
 cælis festa gaudiorum, populis Angelorum
 inuitatis ad sollempnitatem. Quid ergo? pro-
 prijs humeris dignatus est eam reportare,
 & curam illius non habebit? Ideo non con-

Pf. 39. d
 funditur dicere: Dominus sollicitus est mei.
 Nec se existimat errare, cum item dicit:

Pf. 137. b
 Dominus retribuet pro me. Et si quid est
 aliud quod curam Dei circa ipsam signifi-
 care videatur. Inde est quod Dominum Sa-
 baoth dilectum suum dicit, & cum qui cum
 tranquillitate iudicat omnia, sibi intendere
 gloriatur. Quid ni gloriatur? Audiuit il-
 lum dicentem sibi: Numquid mater potest
 obliuisci vt non misereatur filio vteri sui?
 Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obli-
 uiscar tui. Denique oculi Domini super ius-
 tos. Et quid sponsa, nisi congregatio ius-
 torum? Quid ipsa, nisi generatio quæren-
 tium Dominum, quærentium faciem spōsi?

Isai. 49. d
 Non enim ille intendit huic, & non ista illi.

Cant. 2. d
 Propterea vtrumque ponit, dicens: Ille mi-
 hi, & ego illi. Ille mihi, quia benignus &
 misericors est: ego illi, quia non sum in-
 grata. Ille mihi gratiam ex gratia: ego illi
 gratiam pro gratia. Ille mea liberationi,
 ego illius honori. Ille saluti meæ, ego il-
 lius voluntati. Ille mihi & non alteri, quo-
 niam vna sum columba eius, ego illi, & non
 alteri. Nec enim audio vocem alienorum,
 nec enim acquiesco dicentibus mihi: Ecce
 hic est Christus: aut, ecce illic est. Hæc Ec-
 clesia. Quid singulis quisque nostrum? Pu-
 ramusne in nobis quempiam esse cui aptari

queat quod dicitur. Quid dixi in nobis?
 Ego autem & de quouis in tua Ecclesiā con-
 stituto si quis hoc quærat, non omninō re-
 prehendum censuerim. Nec enim vna
 vnus ratio est atque multorum. Denique
 non propter animam vnā, sed propter mul-
 tas in vnā ecclesiam colligendas, in vni-
 cam astringendas spōsam Deus tam multa

& fecit & pertulit cum operatus est salutem
 in medio terræ. Carissima illa est vna
 vni, non adhaerens alteri sponso, nō cedens
 alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud
 tam ambiciosum amatorem. Quid non ab
 illo speret qui se quæsiuit à celo, vocauit
 à finibus terræ? Nec modo quæsiuit, sed
 acquisiuit. Adde & de modo acquisitionis
 in sanguine acquisitotis. Alias verò (vt allo-
 let) propterea magis præsumit, quoniam
 prospiciens in futurum nō ignorat quoniā,
 Dominus se opus habet. Quæris ad quid?

Ad videndum in bonitate electorum suorum,
 ad latandum in latitia gentis suæ, vt
 laudetur cum hereditate sua. Nec parum
 hoc opus exilimes, nullum dico tibi remane-
 bit opus perfectum si hoc nitarit. Nōne
 de statu & consumptione Ecclesiæ finis om-
 nium pendet. Tolle hanc, & frustra infe-
 rior ista creatura reuelationem filiorū Dei
 expectat, Tolle hanc, & neque Patriarchæ,
 neque Prophetæ aliqui consummabuntur,

cum Paulus asserat Deum ita prouidisse pro
 nobis, ne sine nobis consummareretur. Tolle

hanc, & ipsa sanctorum Angelorum pro im-
 perfectione sui numeri gloria claudicabit,
 nec Dei ciuitas de sui integritate gaudebit.
 Vnde ergo implebitur propositum Dei, &
 mysterium voluntatis eius, magnumq; il-
 lud pietatis sacramentum? Vnde postremo

dabis mihi infantes & lactentes, quorum
 ex ore laudem suam perficiat Deus. Cæ-
 lum non habet infantes, habet Ecclesia, qui-
 bus & dicit: Lac vobis potū dedi, non escā.

1. Cor. 3. a
 Et hi ad laudem quasi complendam à pro-
 pheta inuitantur dicente: Laudate pueri

Dominum. Tu putas Deum nostrum totam
 habiturum suæ gloriæ laudem donec veniāt
 qui in conspectu Angelorum psallant tibi?

Latati sumus pro diebus quibus nos humi-
 liasti, annis quibus vidimus mala. Hoc ge-
 nus latitiæ cæli nescierunt nisi per Ecclesiæ

filios: hoc nemo vnquam latatur qui num-
 quam non latatur. Opportunè post tri-
 stitiam gaudium subit, post laborem quies,
 post naufragium portus, Placet cunctis

Ps. 89. d
 Ps. 137. a
 Ps. 89. d

securi-

securitas, sed ei magis qui timuit. Iucunda omnibus lux, sed euadenti de potestate tenebrarum iucundior. Transisse de morte ad vitam, vitæ gratiam duplicat. Pars mea hæc in cælesti conuiuio, & seorsum ab ipsis spiritibus beatis. Audeo dicere expertem meæ beatitudinis ipsam beatam vitam, nisi si dignetur fateri quod per caritatem ea in me fruitur, & per me. Aliquid sanè videtur etiam perfectioni illi accessisse ex me, neque hoc parum. Denique gaudent Angeli ad pœnitentiam peccatoris. Quod si deliciae Angelorum lacrymæ meæ, quid deliciae?

Luce. 15. b

Pf. 65. c

Omne opus ipsorum laudare Deum, sed deest laudi si desint qui dicant: Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti uos in refrigerium. Felix proinde in sua vniuersitate Ecclesia, cuius omnis gloriatio impar est causæ, non pro his tantum quæ illi iam facta sunt, sed pro his quoque quæ de illa adhuc oportet fieri; Nam & de meritis quid sollicitus sit, cui de proposito Dei firmior suppetit securiorq; gloriandi ratio? Non potest seipsum negare Deus, neque non facere quæ iam fecit, vt scriptum est, qui fecit quæ futura sunt. Facies, facies, nec deerit suo proposito Deus. Sic nõ est quod iam quæras quibus meritis speremus bona, præsertim cum audias apud Prophetam:

Exech. 36. e

G

Non propter vos, sed propter me ego faciam, dicit Dominus. Sufficit ad meritum seire, quod non sufficiant merita. Sed vt ad meritum satis est de meritis non præsumere, sic carere meritis, satis ad iudicium est. Porro infantium renatorum neminem carere meritis, sed Christi habere merita. Quibus se tamen indignos reddunt si sua iūgere nõ nequierint, sed neglexerint, quod quidem periculum iam aduæ atatis est. Merita proinde habere cures, habita, data noueris, fructum speraueris Dei misericordiam, & omne periculum euasisti paupertatis, ingratitude, præsumptionis. Perniciosa paupertas, penuria meritorum: præsumptio autem spiritus, fallaces diuitiæ. Et ideo diuitias & paupertates ne dederis mihi Domine, ait Sapiens: Felix Ecclesia, cui nec merita sine præsumptione, nec præsumptio absque meritis deest. Habet vnde præsumat, sed non merita. Habet merita, sed ad promerendum, non ad præsumendum. Ipsum non præsumere, nonne promereri est? Ergo eo præsumit securius, quo

Prover. 30. b

non præsumit: & non est quod confundatur in verbo gloriæ, cui multa materies gloriandi. Misericordiæ Domini multæ, & veritas eius manens in æternum.

Pf. 118.

u

Quid ni gloriatur secunda, in cuius testimonium gloriæ, misericordiæ & veritas obuiauerunt sibi? Siue igitur dicat: Dilectus meus mihi: siue dicat: Expectans expectaui Dñm, & intendit mihi: siue etiam Dominus sollicitus est mei: vel si quæ sunt etiã eiusmodi voces aliæ atque aliæ, quæ Diuinum quemdam affectum ac singularem fauorem erga aliquid similiter exprimere videantur, nihil horum à se alienum putabit, cui ratio præsumendi Domini constitutio est, præsertim cum non ad alteram videat sponsam, alteramve Ecclesiam, cui possint fieri quæ non possunt non fieri. Ergo de Ecclesia patet quod in nullo illa omnia sibi aptare videbitur. De vna anima quæritur etiam si sit spiritualis & sancta, liceatne illi vlllo modo audere in talibus. Neque enim prærogatiuus omnes vnus illius catholice multitudinis, ob quam omnia fiunt, vna de multitudine arrogabit sibi, quanta libet emineat sanctitate. Et ideo difficilius, vt sentio ego, inuenietur (si tamen inuenietur) quomodo possit licere. Vnde necessarium reor alio istud sermone tentari, nec modo ingredi vias scrupulosæ disputationis, quarum adhuc exitum ignoramus, nisi prius super verbo abscondito oratum fuerit ad eum qui aperit, & nemo claudit, Sponsum Ecclesie Iesum Christum Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Pf. 84. c

Pf. 39. a

Ibidem.

H

Qualiter omnis altitudo se extollens aduersus scientiam Dei, deijcitur: & de aduentu & mansione patris, & Verbi apud animam Deum diligensem, & familiaritate, qua inde inter Deum & animam contrahitur. Sermo LXXIX.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Hanc vocẽ vniuersali Ecclesie Cõt. 2. d sermo superior assignauit, propter factas sibi à Deo promissiones vitæ eius quæ nunc est pariter & futuræ. De anima proposito quæstio est, quia non potest sibi arrogare vna quod vniuersitas audeat, nec aliquo modo ad se trahere illam. Si non licet, referamus proinde oportet ita ad Ecclesiam, vt nullatenus

ad personam. Nec modo hanc, sed & reli-
 quas voces similes huic loquentes grandia,
 f. 39. a verbi gratia: Expectans expectaui Domi-
 num, & intendit mihi: & si quas alias ser-
 mo superior perstrinxit. Quod si quis lice-
 re putat, ego non abnuo, sed interest cui,
 non enim cuiquamque. Prorsus habet Ec-
 clesia Dei spirituales suos, qui non modo
 fideliter, sed & fiducialiter agant in eo, cum
 Deo quasi cum amico loquentes, testimo-
 niū illis perhibent conscientia gloria eius.
 Quinam illi sint, id quidem penes Deum,
 tu verò audi qualem te esse oporteat si talis
 vis esse. Quod tamen dixerim non quasi
 expertus, sed quasi experiri cupiens. Da
 mihi animam nihil amantem præter Deū,
 & quod propter Deum amandum est, cui
 viuere Christus non tantum sit, sed & diu-
 iam fuerit: cui studij & otij sit prouidere
 Deum in conspectu suo semper, cui sollicitè
 ambulare cum Domino Deo suo, non dico
 magna, sed vna voluntas sit, & facultas non
 desit: da, inquam, talem animam, & ego
 non nego dignam sponsi cura, maiestatis
 respectu, dominantis fauore, sollicitudine
 gubernantis: & si voluerit gloriari, non erit
 insipiens, tantum vt qui gloriatur, in Do-
 mino gloriatur. Ita in quo multi audent,
 audet & vnus, sed alia ratione. Nempe,
 sanctam multitudinem causæ supradictæ fi-
 dentem faciunt, sanctam animam duplex
 quædam ratio. Primo quidem quod ha-
 beat in natura simplicissima sponsi diuini-
 tas quasi vnum respicere multos, & quasi
 multos vnum. Nec ad multitudinem mul-
 tus erit, nec ad paucitatem rarus: nec ad
 diuersitatem diuisus, nec restrictus ad vnū,
 nec anxius ad curas, nec perturbatus, seu
 turbulentus ad sollicitudines. Sic sanè vni
 intentus, vt non detentus: sic pluribus, vt
 non distentus. Deinde quod vt probare
 suauissimum, ita carissimum probasse est,
 tanta est Verbi dignatio, tanta beneuolen-
 tia patris Verbi erga bene affectam & bene
 compositam animam (quod quidem ipsum
 patris munus, & Verbi opus est) vt quam
 sua tali benedictione præuenerint & præ-
 parauerint sibi, sua quoque dignentur præ-
 sentia, & ita vt non modo ad eam veniant,
 sed etiam mansionem apud eam faciant.
 Non enim sufficit exhiberi, nisi & copiam
 sui præbeant. Quid est venire ad animam
 Verbum? Erudire in sapientia. Quid est
 patrem venire? Afficere ad amorem sapien-

tiæ, vt dicere possit: Quia amatrix facta sum
 formæ illius. Patris diligere est, & ideo
 patris aduentus ex infusa dilectione proba-
 tur. Quid faceret eruditio absque dilectio-
 ne? Inflare. Quid absque eruditione di-
 lectio? Erraret. Denique errabant de qui-
 bus dicebatur: Testimonium illis perhibeo
 quod zelum Dei habent, sed non secun-
 dum scientiam. Non decet sponsam Verbi
 esse stultam, porro elatam pater non susti-
 net. Pater enim diligit filium, & omnem
 altitudinem extolentem se aduersus scienti-
 am Verbi, semper in promptu habet dei-
 jcere atque destruere, siue immitendo zel-
 lum, siue intendendo: quorum alterū mi-
 sericordiæ, alterum iudicij est. Vtinam in
 me omnem extolentiam comprimam, imo
 deiiciam, & ad nihilum redigat non accen-
 sus furor, sed infusus amor. Vtinam discam
 non superbire, sed vnctione potius quam
 vltione magistra. Domine ne in furore
 tuo arguas me, sicut Angelum extolentem
 se in cælo: neque in ira tua corripias me,
 sicut hominem in paradiso. Ambo iniqui-
 tatem meditati sunt, altitudinem affectan-
 tes: ille potentia, iste scientia. Denique
 credidit insipiens mulier pollicenti, sed se-
 ducenti: Eritis sicut dii, scientes bonum &
 malum. Iam sese ante seduxerat, cui persua-
 serat similem fore altissimo. Nam qui se
 putat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se se-
 ducit. Verum vtraque altitudo deiecta est,
 sed in homine mitius: iudicante ita illo qui
 omnia facit in pondere, & mensura. Nam
 Angelo in furore punito, imò damnato,
 homo iram tantum sensit, & non furo-
 rem. Nempe cum iratus fuit, misericor-
 diæ recordatus est. Propter hoc semen eius
 filij iræ, & non furoris vsque in hodiernum
 diem. Si non nasceret filius iræ, non opus
 esset renasci. Si furoris filius nasceret, aut
 non contigisset aut non profuisset renasci.
 Vis videre furoris filium? Si vidisti Sata-
 nam tamquam fulgur cadentem de cælo, c
 quod est in impetu furoris percipitatum:
 & cognouisti de furore Dei. Denique non
 est recordatus misericordiæ suæ: quia cum
 iratus fuerit, misericordiæ recordabitur,
 non cum iam vsque ad furorem exarserit.
 Væ filijs dissidentia, his quoque qui ex
 Adam sunt, qui nati iræ filij, ipsi sibi iram
 in furorem, virgam in baculum, imò in
 malleum diabolica obstinatione conuer-
 tunt. Denique thesaurizant sibi iram in die
 iræ.

1. Cor. 1.

Ibidem.

K

10. 14. b

Rom. 10.

L

Psal. 6. a

Gen. 3. b

1f. 14. d
Gal. 6. a

Luc. 10.

c

Rom. 1. a

iræ. Ira autem accumulata, quid nisi furor? Peccauerunt peccatum diaboli, & diaboli scientia perculluntur. Væ etiam quamuis mitius quibusdam filijs iræ, qui nati in iram, non expectauerunt renasci in gratia. Nempe mortui in quo & nati, iræ filij permancbunt. Iræ dixerim, non furoris: quia vt piffimè creditur, & humanissimè gemitur, mitissimè sunt poenæ torum quo addicti sunt aliunde trahentium. Ergo in furore diabolus iudicatus est, quia inuenta est iniquitas eius ad odium, hominis autem ad iram, & ideo in ira corripitur. Ita omnis altitudo contrita est, & quæ inflat, & quæ præcipitat, patre nimirum zelante pro filio. Vtrobique siquidem iniuria filij est, & de usurpata potentia aduersus virtutem Dei, quæ ipse est, & de præsumpta sciëntia aliunde quam à sapientia Dei quæ nihilominus ipse est. Domine quis similis tibi? Quis nisi splendor, & figura substantiæ tuæ? Quis nisi imago tua? Solus in forma tua, solus non rapinam arbitratus est esse se æqualem tibi, altissimus altissimi filius. Quomodo non æqualis? etiam vnum estis ipse & tu. Sedes illi à dexteris tuis, non sub pedibus. Quo pacto audet quis peruadere locum vngentiu tui? Præcipitetur. Ponit sibi sedem in excelso: subuertatur cathedra pestilentia.

A Item quis docet hominem scientiam. Nonne tuo clauis David aperiens cui vis, & cui vis claudens? Et quomodo sine clauē ad thesauros sapientiæ & sciëntiæ introitus, imo irruptio tentabitur. Qui non intrat per ostiū, fur est & latro. Petrus ergo intrabit qui clauis accepit. Non tamen solus, nam & me si voluerit introducet aliūq. excludet quem forte voluerit, in sciëntia & potestate sibi data des. per. Et hæc clauis quæ? Potestas aperienti, & claudendi, atque inter excludendos & admittendos discretio. Et nõ in serpente thesauri, sed in Christo. Et ideo non potuit dare scientiam serpens quam non habuit, sed qui habuit dedit. Nec enim potuit habere potestatem quam non accepit: sed qui accepit habuit. Dedit Christus, accepit Petrus, nec inflatus de sciëntia, nec præcipitandus de potentia. Quare? Quia in neutra extollit se aduersus sciëntiam Dei, qui nihil horum præter Dei sciëntiam affectauit, sicut ille qui dolosè egit in conspectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. Quomodo denique præter scientiam Dei, qui

præscientiam Dei patris? Et hæc dicta sine pro eo quod incidit de zelo Dei quem intendit in prauaricantes Angelum hominemq. Nam in ambobus reperit prauitatem, qualiter videlicet in ira & in furore suo destruxerit omnem altitudinem extolletem se aduersus scientiam Dei. Nunc iam recurrendum ad zelum misericordiam, id est, qui non intenditur, sed qui immittitur, quoniã qui intenditur (vt iam diximus) iudicij est, & factis nos terruit ex memoratis exemplis tam grauitur punitorum. Propterea ibi ego mihi ad locum refugij à facie furoris Domini, ad illum utique pietatis zelū suauiter ardentem, efficaciter expiantem. Numquid non expiat caritas? Et potenter. Legi quod operiat multitudinem peccatorum: sed dico, Numquid non idonea est seu sufficiens ad deijciendam humiliandamq. omnem extollentiam oculorum, & cordis. Et maximè. Nam non extollitur, non inflatur. Si ergo Dominus Iesus dignetur venire ad me, vel potius in me, non in zelo furoris, & ne ira quidem, sed in caritate, & spiritu mansuetudinis, amulans me Dei emulatione (quid enim ita Dei vt caritas: nempe & Deus est) si inquam in ista venerit, in hoc cognoscam quod non sit solus, sed venerit etiam pater suus cum eo. Nam quid aequè paternum. Propter hoc nempe, uon pater Verbi tantum, sed & pater misericordiarum est appellatus, quod innatum habeat misereri semper & parcere. Si sensero aperiri mihi sensum vt intelligam Scripturas, aut sermonem sapientiæ quasi ebullire ex intimis, aut infuso lumine desuper reuelari mysteria, aut certe expandi mihi quasi quoddam largissimum celi gremium, & vberiores de sursum influere animo meditationum imbres, non ambigo Sponsum adesse.

Verbi siquidem hæc copia sunt, & de plenitudine eius ista accipimus. Quod si se pariter infuderit humilis quædam, sed pinguis intima: aspersiois deuotio, vt amor agnitæ veritatis necessarium quoddam odium vanitatis in me generet & contemptum, ne forte aut scientia inflat, aut frequenta visitationum extollat me: tunc profus paterne sentio agimecum, & patrem adesse nõ dubito. Si autem perseveraero huic dignationi dignis semper (quod in me est) affectibus, & actibus respondere, & gratia Dei apud me vacua non fuerit: etiam mansionem apud me faciet tam pater enutrens, quam Verbū

erudiens. Quanta putas ex hac mansione inter animā & Verbum familiaritatis gratia oriatur, quanta de familiaritate sequatur fiducia? Non est (vt opinor) quod iam talis anima dicere vereatur: Dilectus meus mihi: quæ ex eo quod se diligere, & vehemēter diligere sentit, etiam diligi nihilominus vehementer non ambigit, ac de sua singulari intentione, sollicitudine, cura, opera, diligentia, studioq. quod incessanter, & ardentē inuigilat, quemadmodum placeat Deo, æquē hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit recordans promissionis eius: In qua mensura mēsi fueritis, remetietur vobis: nisi quod redhibitionem gratiæ prudens spōsa ad suam magis cauta est trahere partem; sciens se potius præuentam à dilecto. Inde est quod illius operam præfert.

Matt. 7.

Cāt. 2. d

Dilectus, inquit, meus mihi, & ego illi. Ergo ex proprijs quæ sunt penes Deū agnoscit: nec dubitat se amari quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit, & illius præcurrens intentio intentā animā facit, sollicitudoq. sollicitam. Nescio enim qua vicinitate naturæ cū semel reuelata facie gloriæ Dei speculari anima poterit, mox illi se conformari necesse est, atque in eandem imaginem transformari igitur qualem te paraueris Deo, talis oportet appareat tibi

D Deū. Cum sancto sanctus erit, & cum viro innocente innocens erit. Quidni æquē, & cum amante amans, & cum vacante vacans, & cum intento intentus, & sollicitus cum sollicito? Denique ait; Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerint ad me, inuenient me. Vides quomodo non solum de amore suo certum te reddat, si quidem tu ames illum: sed etiam de sollicitudine sua quam pro te gerit, si te senserit sollicitū sui.

Ps. 17. d

Prou. 8.

Vigilas tu? vigilat & ille. Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum. Accelera quantum vis etiam ipsas anticipare vigilas, inuenies eum, non præuenies. Temere in tali negotio vel prius aliquid tribuis tibi, vel plus, & magis amat, & ante. Si hæc anima scit, imo quia scit, miraris quod illa maiestatem quasi cetera non curantem soli sibi intendere gloriatur, cui soli ipsa postpositis curis omnibus tota se deuotione custodit? Sermo finem desiderat, sed vnum dico spiritualibus qui in nobis sunt mirum quidem, sed verum: animam Deum videntem haud fecus videre, quam si sola videatur à Deo. Ea ergo fiducia dicit illum inten-

dere sibi, seq. illi, nihil præter se, & ipsum videns. Bonus es Domine animam quærenti te, occurris, amplecteris, sponsum exhibes, qui Dominus es, immo qui es super omnia Deus benedictus in sacula. Amen.

Vnde sponsus dilectus dicatur, & de veritate, mansuetudine & iustitia, ceterisq. virtutibus quæ sunt lilia inter quæ pascitur.

Sermo LXX.

Dilectus meus mihi, & ego illi: qui pascitur inter lilia. *Cāt. 2. d* Quis hunc iam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat in iis societatem cum illo qui pascitur inter lilia? Etiam si inter sidera pascetur, eo solo quo pascetur, nescio quid magnū videri possit eum eiusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Aliquid profus ignobile & humile sonat, pasci. Nunc verò cum & pasci inter lilia perhibetur, delectationis adiectio lōgius amouet & propulsat temeritatis notam. Quid enim sunt lilia? Iuxta verbum Domini, fenum quod hodie est, & *Matt. 6.* cras in clibanum mittitur. *d* Quantus est iste qui feno pascitur, quasi vnus agnorum aut vitulorum? Et agnus planè vitulus saginatus. Sed tu forte vigilantius aduertisti non pabulum hoc loco designari, sed locum: nec enim dictum est, lilijs eum pasci, sed inter lilia. Esto. Non fenum comedit vt bos, in feno tamen versari, & super fenum discumbere instar vnus de turba, quid eminentiæ habere potest? Quid vero gloriæ hinc habere dilectum illum qui hoc egerit? Et secundum litteram quidem sponsæ verecundia & cautela prudentiæ eius in loquendo satis apparet, vtique disponentis sermones suos in iudicio, & rerum gloriæ verborum modestia temperantis. *Ps. 117.* Alias autem non ignorat vnum esse & qui pascitur, & qui pascit: inter lilia commorantem, & regnantem super sidera. At libentius humilia dilecti memorat, propter humilitatem quidem, vt dixi, magis autem quod exinde cœpit esse dilectus, ex quo & pasci. Nec modo exinde, sed inde. Nam qui in altissimis est Dominus, in imis est dilectus, super sidera regnans, & inter lilia amans, Amabat & super sidera, quia iustitiam

quam & numquam potuit nō amare, quia amor est: sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est, nec factus dilectus. Quid? Num amatus est à Patriarchis, & Prophetis? Est, sed non prius quam visus est & ab ipsis inter lilia pasci. Neque enim non videtur quem prauiderunt: nisi ita quis absque spiritu sit, vt videntem in spiritu, putet videre nihil. Vnde ergo videntes (nam sic Prophetæ appellati sunt) si nihil viderunt? Inde est quod voluerunt videre quæ non viderunt. Nec enim poterant velle videre in corpore, quem in spiritu non vidissent. Sed dico, nūquid omnes Prophetæ? Quasi omnes videre voluerint, aut fuerit omnium fides? Sed enim qui viderunt, aut Prophetæ fuerunt, aut Prophetis acquiescentes. Et credidisse enim vidisse est. Non modo namque qui per prophetiæ spiritū, sed & qui per fidem videt, si quis ipsum quoque dicat videre in spiritu, mihi non videtur errare. Ita ergo quod ad lilia descendere, & inter lilia pasci dignatus est is qui omnes pascit: dilectum fecit illum, quia non potuit ante diligere quam agnosci. Ac per hoc etiam cum de dilecto facta est mētio, pulchrè, & illud memoratum est, quod dilectionis, & agnitionis exstitit causa. Quarēda in spiritu refectio hæc inter lilia: nam corporea cogitare ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritualia (si quidem potuerimus) de mōstranda à nobis erūt. Puto hoc quoque dicere nos oportebit, vnde inter lilia pascatur dilectus, lilijs ne ipsis, an alijs inter lilia reconditis herbis vel floribus? Et in his illud mihi difficilius apparet, quod pasci nō pascere perhibetur. Nam quia pascatur dubium non est, nec enim indignum ei. At pasci, indignam sonat, & ne spiritaliter quidem sine iniuria maiestatis facile illi posse assignari videtur. Nec ego sanè recordor vsque modo aduertisse me in hoc cātica pastum vsquam perhiberi, cū pascentē puto recordemini & vos mecum. Denique postulauit sibi aliquando demonstrari, vbi in meridie pasceret, & cubaret. Et nūc quidē (quod necdū dixerat) perhibet pasci, sed non similiter postulat locū indicari sibi, sed ipsa indicat, assignans inter lilia. Nouit hoc, illud nō nouit, quia præsto æquè esse non potest quod sublime & in sublimi est, & quod humile & super terrā. Sublime opus, sublimis & locus, nec accessus ad eum vsque adhuc vel ipsi sponsæ. Et ideo se

metipsum exinanivit vsque ad hoc vt pasceret ipse omnium pastor, & inuentus est inter lilia, & visus ab Ecclesia, ad amatum est ab inope paupér, factus dilectus propter similitudinem. Non solum autem, sed & propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam. Quod per eam scilicet promissiones adimpletæ sunt, quod superbi dæmones vna cum Principe suo iudicati sunt: quod iniquitates remissæ sunt.

Talis ergo apparuit, qui merito amaretur verax per se, mitis hominibus, iustus pro hominibus. O vere amandum & totis mendullis cordis amplectēdum Sponsum. Quid iam cunctetur Ecclesia totam se tota deuotione committere tam fido redditori, tam pio indultori, tam iusto propugnatori? Porro præmiserat Propheta, dicens: Specie tua & pulchritudine tua intende prospere. Vnde species hæc & pulchritudo? Puto ex lilijs. Quid lilio speciosius? Sic nihil formosius Sponso.

Quæ sunt ergo illa lilia è quibus species decoris eius? Procede, inquit, & regna propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam. Lilia sunt, lilia, inquam, orta de terra, nitentia super terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia super odorem aromaticum. Ergo inter hæc lilia Sponsus, & omninō ex his speciosus & pulcher. Aliàs enim (quod quidem ad carnis infirma spectat) non erat ei species neque decor. Bonum autem liliū veritas, candore conspicuum, odore præcipuum.

Denique candor est lucis æternæ, splendor & figura substantiæ Dei. Liliū plane, quod ad nouam benedictionē terra nostra produxit & parauit ante faciem omnium pulorum, lumen ad reuelationem gentium. Donec sub maledicto fuit terra, spinas, & tribulos germinauit. At nunc Veritas de terra orta est, Domino benedicente, speciosus omnino quidem flos campi, & liliū conuallium. Agnosce liliū ex candore, qui mox in ipso exortu floris pastoribus de nocte emicuit, dicente Euangelio, quia Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos. Bene Dei, quia non Angeli, sed lilijs candor ille aderat, sed illuc micabat ab usque Bethleem. Agnosce liliū & ex odore, quo & longe positus innotuit Magis. Et quidem stella apparuit, sed eam minimè viri graues sequuti fuissent, nisi intima quadam suauolentia orti lilijs traherent.

s. Reg.
p. b

G

Cāt. 1. b

H
Ps. 44. 1

Ibidem

Ibidem

Isai. 53

Sap. 7. 1

Iuc. 2.

Ps. 84. 1

Iuc. 2. 1

eraberentur. Et vere lilium veritas, cuius odor animat fidem, splendor intellectum illuminat. Leua etiam oculos nunc in ipsam personam Domini, qui in Euangelio loquitur: Ego sum veritas. Et vide quam competenter veritas lilio comparetur. Si non aduertisti, aduerte de medio floris huius quasi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidissimo flore pulchre ac decenter disposito in coronam: & agnosce auream in Christo Diuinitatem humanæ coronatâ puritate naturæ, id est, Christum in diademate quo coronauit eum mater sua. Nam in quo coronauit eum pater suus, lucem inhabitat inaccessibilem, nec posses in eo illi interim adhuc videre. Sed de hoc aliàs.

Nunc verò lilium veritas est. Est & mansuetudo. Et bene lilium mansuetudo habes innocentia cãdorem, & odorem spei, quoniam sunt reliquæ, inquit, homini pacifico. Bonæ spei vir mansuetus, nec minus etiam in præsentem lucidum quoddam vitæ est socialis exemplar. An non lilium quæ lucet officio, redolet spe? Adde quod sicut veritas de terra orta est, ita mansuetudo. Nisi quis dubitet ortum de terra agnum dominatorem terræ, illum agnum qui ad occisionem ductus est & non aperuit os suum.

Nec tantum mansuetudo seu veritas de terra orta est, sed & iustitia: Propheta dicente: Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum: aperiat terra, & germinet Saluatorem, & iustitia oriatur simul. Quo autem iustitia lilium sit, recordamini de Scriptura, quia iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum. Nequaquam lilium hoc hodie est, & cras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit.

Et florebit ante Dominum, cuius in memoria æterna erit iustus, & ab auditione mala non timebit, illa scilicet auditione, qua in clibanum ignis peccatores ire iubentur. Porro huius lilij candor cui non splendet, nisi cui non placet? Denique sol est, non ille qui oritur super bonos & malos. Neque enim qui dicturi sunt: Sol iustitiæ non ortus est nobis: lucem illius quandoque viderunt: viderunt autem quotquot audierunt: vobis autem qui timetis Deum, orietur sol iustitiæ. Ergo candor huius lilij apud iustos, fragrantia etiam vsque ad iniquos diffunditur, etsi non in bonum ipsis. Denique audiimus iustos, dicentes, quia Christi bonus odor sumus in omni loco: sed a-

lijs quidem odor vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem. Quis vel sceleratissimus iusti non probet opinionem, quamuis non amet opus? Et beatus si sese non iudicat in eo quod probat. Iudicat autem, quod probans bonum, & non amans: ideoque non beatus planè, sed miser, proptio condemnatus iudicio. Quid eo miserius cui odor vitæ, non vitæ, sed mortis nuncius est? Imo nec nuncius quidem, sed baiulus. Sunt multa apud Sponsum & alia lilia præter hæc, quæ ex Propheta inciderunt nobis, veritatem loquor & mansuetudinem & iustitiam, nec erit difficile, iam cui libet vestrum similia reperire per semetipsum in hortum tam delicosi Sponsi. Abundat & superabundat talibus. Quis illa enumeret? Nempe quot virtutes, tot lilia. Quis finis virtutum apud Dominum virtutum? Quod si plenitudo virtutum in Christo & liliorum, & fortassis propterea ipse se lilium appellauit, quod totus versetur in lilij, & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conuersatio, eloquia, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suauissime redolens? Tanta denique in conceptione resulsit superni luminis claritas de superuenientis abundantia spiritus, vt ne ipsa quidem virgo sancta sustinuisset, si non sibi obumbratum foret à virtute altissimi: Porro ortum candidauit incorrupta virginitas matris, conuersationem innocentia vitæ, eloquia veritas, miracula puritas cordis, sacramenta pietatis arcuum, passionem, patiendi voluntas, mortem libertas non moriendi, resurrectionem martyrum fortitudo, ascensionem exhibitio promissionum. Quam bonus fidei odor in his singulis, nostræ quidem qui candorem non vidimus, tempora & viscera replens. Et beati qui non viderunt, & crediderunt. Pars mea in his odor vitæ qui procedit ex ipsis. Is insusus naribus meis apto quodam fidei instrumento, & quidem copiosius pro multitudine liliorum, sane & exilium leuat, & patriæ desiderium assidue innouat in visceribus meis. Habent lilia & aliqui sodalium Sponsi, sed non copiam. Omnes enim ad mensuram spiritum acceperunt, ad mensuram virtutes & dona. Solus ille non habet modum, qui habet totum. Aliud est lilia habere, aliud non nisi lilia habere. Quem dabis mihi de filiis captiuitatis ad conuocentem

Rom. 1.4.

d

M

107. 20. g

107. 3. d

centem

centem & sanctum, qui totam terram suam floribus occupare potuerit; & istiusmodi floribus? nec infans certe vnus diei sine forde est super terram. Magnus est qui tria vel quatuor lilia edificare potuerit in terra sua in tanta densitate spinarum & tribulorum, que sunt germina inueterata maledictionis antiquæ. Mecum verò qui pauper sum, bene agitur, si vniquam ab hac pessima segete, iniquitatum videlicet atque vitiorum tantillum terræ meæ vendicare extirpando & excolendo sufficiam, vnde vnum saltem producere liliū possim, si forte & penes me pasci interdum dignetur

A is qui pascitur inter lilia. At parum dixi, vnum de penuria cordis mei os meum loquutum est. Vnum profus non sufficit, duo ad minus necessaria sunt. Dico autem continentiam & innocentiam: quantum vna sine altera nec saluabit. Frustra denique ad vnamquamlibet harum inuitabo Sponsum, qui non ad liliū pasci, sed inter lilia perhibetur. Dabo proinde operam habere lilia, ne de singularitate cause tur lilij, qui non vult nisi inter lilia pasci, & sic declinet in ira à seruo suo. Pono itaque primam omnium innocentiam: & si huic iungere continentiam quiuero, diuitem me putabo in possessione liliorum. Rex sum autem, si tertiam his adiungere poterō patientiam. Et quidem possum sufficere illa, sed quia & deficere in tentationibus possunt, siquidem tentatio est vita hominis super terram: opus profecto patientia est, quæ vtriusque sit quasi tutrix quædam & custos. Puto si venerit amator ille liliorum, & ita inuenerit, quod non dignabitur iam pasci apud nos, & apud nos facere pascha: vbi illi & multa suauitas in duabus, & magna erit securitas propter tertiam. Verum quo pacto dicatur pasci, qui pascit omnia, postea videbitur. Nunc verò apparet Sponsum non modo apparere inter lilia, sed minimè omnino

extra lilia posse aliquando inueniri, cum omne quod de eo est & ipse sit liliū

Sponsus Ecclesiæ Iesus

Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Vnde est anima candor liliorum, quod Sponsus & pascit nos, & pascitur à nobis. Et qualis sit vnitas anima sancta ad Deum. Sermo l. XXXI.

F Inis præcedentis sermonis, principium huius. Est ergo liliū Sponsus, sed non liliū inter spinas, quoniam non habet spinas, qui peccatum non fecit. Denique Sponsam protestatus est liliū inter spinas: quoniam si dixerit vel ipsa quia spinas non habeat, se ipsam seducit, & veritas in ea non est. Se vero florem quidem & liliū professus est, non tamen inter spinas. Magis autem, Ego (inquit) flos campi, & liliū conuallium, & non est spinarum mentio, quod solus sit hominū qui opus non habeat dicere: Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina: Ergo absque lilijs numquam est, qui absque vitijs semper est: quia totus & semper est candidus, speciosus forma præ filijs hominum. Tu ergo qui hæc audis, vel legis, cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse protestentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos, habent & odores. Neque enim in spiritibus id ipsum est color, & odor, non magis quam in corporibus. Ergo de colore conscientia consultetur, de odore fama. Fecere fecistis odorem nostrum corā Pharaone, & seruis eius, aiunt illi dicentes de opinione. Porro colorem operi tuo dat cordis intentio, & iudicium conscientie. Nigra sunt vitia, virtus candida est. Inter hanc atque illa conscientia consulta discernit. Stat sententia Domini de oculo nequam & lucido, quia inter candidum & nigrum certos fixit limites, & diuisit lucem à tenebris. Quod ergo de corde puro & conscientia egreditur bona, candidum est, & est virtus. Si autem & bona fama sequuta fuerit, & liliū est quippe cui nec candor lilij desit, nec odor. Porro virtus etsi non propterea maior, pulchrior tamen illustriorque efficitur. Quod si in conscientia nauus fuerit, nec quod ex ea prodierit, carebit nauo. Nam si radix in vitio, & ramus. Ac per hoc quidquid illud sit quod radix vitiat non absque traduce vitij ex se producat: verbi gratia, sermo, actio, oratio: etiamsi fama applaudere videatur

Pf. 26. c

Iob 7. a

E

Cat. 3.

Ibidem.

Pf. 31.

Pf. 44.

Exod. d

tur, non est quod debeat lilium dici, quia et si odor conuiere videtur, sed non color. Quo pacto enim lilium cum impuritate ne no? Nec sane fama valebit vendicare virtuti, quod esse vitium conuicerit conscientia. Erit quidem virtus contenta candore conscientia, ubi sequi non poterit odor famæ, ceterum odor famæ nec excusare sufficit vitium conscientia decoloris. Prouidebit tamen semper (quod in se est) homo virtutis bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, vt verè sit lilium. Sed est etiam calor animæ indulgentia Dei, ipso dicente per Prophetam: Si fuerint peccata vestra, vt coccinum, quasi nix dealbabitur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Et est candor, quem sibi induit is qui miseretur in hilaritate. Etenim si intuearis illum quem Propheta depingit iucundum hominem, qui miseretur, & commodat: nonne is tibi videbitur de ipsa animi iucunditate induisse candorem quèdani pietatis vultui pariter, & operi suo? Sicut è regione si ex tristitia, & velut ex necessitate quis tribuat, non è candidum planè, sed tetrum præfert manu, & fronte colorem. Et ideo hilarem datorem diligit Deus. Nūquid & tristem? Profecto qui respexit ad Abel ob alacritatis candorem, auertit faciem à Cain, quia coniderat facies eius, vtique à tristitia, & dolore. Aduerte qualis color tristitiæ seu inuidiæ sit, qui Dei à se auertit aspectum. Pulchrè, & eleganter in coronando beneficio candor iucunditatis laudatus est voce illa poetæ: Super omnia vultus accessere boni. Nec inmodo hilaris dator, sed & qui tribuit in simplicitate, diligitur à Deo, & simplicitas candor est. Probatum à contrario: nam nauus duplicitas: Parum dixi, macula est. Quid duplicitas nisi dolus: Sed enim qui dolose egit in conspectu Dei, inuenta est iniquitas eius ad odiū. Et ideo beatus cui nō imputabit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Pulchrè Dominus paucis vtique notauit maculam, dolum tristitiæmq. Nolite inquiring, fieri sicut hypocritæ tristes. Sponsus itaque, & cum sit virtus, in virtutibus complacet sibi: & cum sit lilium, libenter inter lilia commoratur: & cum sit candor, delectatur candidis. Et fortassis hoc est, quod dicitur pasci inter lilia, candore, & odore virtutum delectari. Et quidem pascēbatur olim corporaliter apud Mariam, & Martham, & recumbēs

etiam corpore inter lilia (illas loquor, nam lilia erant) nihilominus spiritum refocillabat deuotione, & virtutibus mulierum. Quod si illa hora intrasset Propheta, aut Angelus seu alius quiuis spiritualis, tantum nō ignorans, quæ maiestas recumberet, nonne stupens dignationem, & familiaritatem quam illi esse conspiceret, cum puris animis iudicisq. corporibus, tamen terrenis & sexus infirmioris, merito testaretur, quia vidit illū non modo commorantem, sed & pascētem inter lilia? Ita ergo secundum vtumque (carnem dico, & spiritum) pasci inter lilia sponsus inuentus est. Puto autem, quod & ipse vicissim pasceret, sed in spiritu. Hoc ipso quo pascēbatur, quomodo pascēbat? Quo modo inquam confortabat timiditatem feminarum, iucundabat humilitatem, impinguabat deuotionem? Sed si vidisti, quod pasci illi sit pascere, vide etiam nunc ne forte & econuerso pascere sit ei pasci. Domine qui pascis me à iuuentute mea, ait sanctus patriarcha Iacob. Bonus pater familias qui suorum domesticorum curā gerit, maxime in diebus malis, vt alat eos in fame, cibās illos pane vitæ & intellectus, & sic nutriens ad vitam æternam. At pascens ita puto, nihilominus pascitur ipse, & quidem efcis quibus libēter vescitur profectibus nostris. Etenim gaudiū Domini sortitudo nostra. Ita ergo, & cum pascit pascitur, & pascitur cū pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æque spirituali profectu gaudēs. Cibus eius poenitentia mea, & cibus eius salus mea, cibus eius ego ipse. An non cinerē tūquam panem manducat? Ego autem quia peccator sum, cinis sum, vt māducor ab eo. Mandor cum arguor, glutior cum instituor, decoquor cum immutor, digeror cum trāsformor, vnior cū conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quo arctius illi astringamur: Non fane aliās perfecte vnimur illi. Nam si manduco & non manducor, videbitur in me esse ille, sed nondum in illo ego. Quod si manducor quidem, nec manduco, me in se habere ille, se non etiam in me esse videbitur. Nec enim perfecta vnio in vno quouis horū. Si enim māducat me, vt habeat me in se, & à me vicissim manducetur, vt sit in me, quantum integra firmaq. sit connexio, cū ego in eo, & nihilominus in me ipse erit. Visti tibi per simile ostēdam quod dicitur? Attolle oculos nunc in quandā sublimiorem quiddē

rerum conuenientiam, similem tamē huic. Si ipse sponsus in patre ita esset, vt non tamen in ipso pater, aut ita pater in ipso esset, vt non esset ipse in patre: audeo dicere, & ipsorum citra perfectum vnitas remaneret, si tamen iam vnitas esset. Nunc verò cum & ipse in patre, & pater in ipso sit, non est quo claudicet vnitas, sed verè perfecteq.

Pf. 72. d vnum sunt ipse, & pater. Sic igitur anima cui adhærere Deo bonum est, non ante se existimet ipsi perfecte vnitas, nisi eū & illum in se, & se in illo manentem persenserit: Non quia, vel tunc vnum dicitur cum

G Deo, sicut vnum sunt pater, & filius, quamuis qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Legi hoc, sed illud non legi. Non dico de me, qui nihil sum, sed plane nemo, nisi demens, siue de terra, siue de cælo vsurpauit sibi illam

1o. 10. f vnigeniti vocem. Ego & pater vnum sumus. Et tamen ego licet puluis, & cinis, fretus quidem Scripturæ auctoritate minimè

1. 10. 4. f illud dicere verear, quia vnus cum Deo spiritus sum, si ymquam tamen certis suero persuasus experimentis Deo me adhærere instar vnus illorum qui in caritate manēt, ac per hoc in Deo manent, & Deus in eis, manducantes Deum, & manducati à Deo.

I. Cor. 6. d Nam de tali adhesionē puto dictum: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Quid ergo? Dicit filius: Ego in patre, & pater in me est, & vnum sumus. Dicit homo: Ego in Deo, & Deus in me est, & vnus spiritus sumus. Sed numquid pater, & filius, vt sint in inuicem, ac proinde vnum, inuicem se manducant, sicut Deus, & homo mutua se quadā in sese manducatione traieciunt: vt per hoc et si non vnum, vnus certe spiritus sint? Absit. Nec enim vno modo in-

sunt sibi hi atque illi, sed neque vna vnitas vtrorumque. Denique innuitur tibi vnitatum diuersitas per vnus, & vnum, quoniam nec patri, & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit conuenire. Tu si sapias, occasione accepta eris sapientior, prudenter aduertens illic quidem per vnum, vnitatem substantiæ, vel naturæ, hic verò per vnus, æquè vnitatem, sed ideo longè alteram, quia inter substantias, & naturas, homini nempe & Deo sua cuique, & natura, & substantia est, cum patris filijq. constet penitus esse vnā. Vides illam, nec vnitatem esse, si quidem huic singulari summæq. vnitati comparatur? Nam quomodo vnitas vbi numerus naturarum, substantiarum diuersitas?

H

Et tñ vnus spiritus dicitur, & est cum Deo anima adhærens Deo, nec præiudicat rerū pluralitas vnitati huic, quam facit nō confusio naturarum, sed voluntatum cōsensio. Propter hanc quoque multa corda vnum, & multæ animæ vna dicuntur, sicut scriptū est. Multitudinis credentium erat cor vnū, & anima vna: Et hæc ergo vnitas. Ceterum quid ad illam quæ non vnione constat, sed exstat æternitate. Non plane illam quadam instar huius mutua manducatio facit, quia nec fit. Est enim. Sed nec cōiunctio, vel quasi cōpositio, vel tale aliquid, quod vnus non est. Est autem patri, filioq. natura, essentia, volūtas non modo vna, sed vnum. Hoc nempe est illis esse, quod naturam esse: hoc velle, quod esse, vel naturam esse. Non est itaque, quod vnitas, quia vnum sunt pater, & filius, dicatur fieri de naturis, vel essentijs vel voluntatibus, quia nō sunt: non est quod dicitur, vel fieri, quia est. Nec enim factitia est, sed natia. Sunt in sese pater & filius non solum ineffabili, sed etiam incomprehensibili modo sui ipsorum capaces pariter & capaces, sed sane ita capaces vt non partibiles, ita capaces vt non participes. Nam vt in hymno Ecclesia canit. In patre tot⁹ filius, & totus in Verbo pater. Est pater in filio, in quo sibi semper bene complacuit: & est filius in patre, à quo, vt numquam nō natus, ita numquā est separatus. Porro per caritatem homo in Deo, & Deus in homine est, dicente Ioanne: quia qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo. Cōsensio quadam hæc, vt sint duo in vno spiritu, imo vnus spiritus sint. Videsne diuersitatem? Non est idem profecto cōsubstantialia & consentibile. Quamquam si aduertisti, satis tibi per vnus, & vnum, ipsarum quoque innuitur differētia vnitatum, quoniā quidem, nec patri & filio vnus, nec homini & Deo vnum poterit conuenire. Non possunt dici vnus pater & filius, quia ille pater, & ille filius est: vnum tamen dicuntur, & sunt, quod vna & omnino illis, & non cuique sua substantia est. Quo cōtra homo & Deus, quia vnus non sunt substantiæ vel naturæ, vnum quidem dici nō possunt, vnus tamē spiritus certa & absoluta veritate dicuntur, si sibi glutino amoris inhereāt. Quam quidem vnitatē non tam essentialiū cōhærentia facit, quā coniuuentia voluntatū. Patet (ni fallor) satis nō modo diuersitas sed & disparilitas vnitatū, vna in vna, alte-

ra in diuersis existente essentijs . Quid tam distans à se quam vnitas plurium & vnus ? Ita inter vnitates (vt dixi) discriminant vnus & vnum, quod per vnum quidem in patre & filio essentia vnitas, per vnus verò inter Deum & hominē non hæc, sed cōsentanea quædam affectionum pietas designatur . Cum adiectione tamen etiam pater & filius sanissimè dicuntur vnus, verbi causa, vnus Deus, vnus Dñs, & quidquid aliud est quod ad se quisque & non ad alterum dicitur . Siquidem non est illis diuersa Diuinitas siue maiestas, non magis quā substantia vel essentia vel natura . Nempe hæc ipsa omnia si piè consideres, nō diuersa seu diuisa in illis, sed vnum sunt . Minus dixi, vnum sunt & cum illis . Quid illa vnitas qua multa corda vnum, & multæ animæ vna leguntur ? Nec censenda (vt reor) nomine vnitatis comparata huic, quæ non multa vnit, sed vnum singulariter signat . Ergo singularis ac summa illa est vnitas, quæ non vnitione constat, sed exstat æternitate . Nec sane hanc spiritualis illa præfata manducatio facit, quia nec fit . Est enim . Multo minus eam facere putanda est essentiarum qualiscumque coniunctio, seu consensio voluntatum, quia non sunt . Vna enim illis (vt dictum est) & essentia & voluntas : vni vero non est consensus, non compositio, non copulatio, aut tale aliquid . Duas esse oportet ad minus voluntates, vt sit consensus, duas æquè essentias, vt sit coniunctio siue vnio per consensum . Horum nihil in patre & filio, quippe nec essentias duas, nec duas habentibus voluntates . Vna est vtraque res illis, vel potius (vt præfatum me meministi) vnum duo ista in illis, vnum & cum illis sunt, ac per hoc ipsi sicut incomprehensibiliter, ira incommutabiliter inuicem in se manentes, vere & singulariter vnum sunt . Si quis tamen inter patrem & filium dicat esse consensum, non contendo, dummodo non voluntatum vnionem, sed vnitatem intelligat voluntatis . Atqui Deum & hominē, quia proprijs exstant ac distant & voluntatibus & substantijs, longe aliter in se alterutrum manere sentimus, id est, non substantijs confusos, sed voluntatibus consentaneos . Et hæc vnio ipsis communio voluntatum, & consensus in caritate . Felix vnio si experiaris, nullā si comparaueris . Vox experti . Mihi autem adhærere Deo bonum est . Bonum planè, si omni ex parte adhæreris . Quis est

qui perfectè adhæreret Deo, nisi qui in Deo manens tamquam dilectus à Deo, Deū nihilominus in se traxit vicissim diligendo ? Ergo cū vndique inhærent sibi homo & Deus, inhærent autem vndique intima mutuaque dilectione inuiscerati alterutrum sibi ; per hoc Deum in homine, & hominem in Deo esse haud dubiè dixerim . Sed homo quidem ab æterno in Deo tamquam ab æterno dilectus, si tamen ex illis sit qui dicunt : Quoniam vniam dilexit, & gratificauit nos in dilecto filio suo ante mundi constitutionem . Deus verò in homine, ex quo dilectus ab homine est . Et si ita est, homo quidem in Deo est, & quando in homine Deus non est : Deus autem in homine non est qui non sit in Deo . Manere enim in dilectione non potest, etsi forsitan ad tempus diligit non dilectus, potest autem nondum diligere etiam dilectus . Alioquin quomodo stabit : Quoniam ipse prior dilexit nos : Porro cum iam etiam diligit qui ante diligebatur, & homo in Deo, & Deus in homine est . Qui autem nunquā diligit, cōstat quòd nunquā dilectus est, ac per hoc nec ipse in Deo, nec Deus in eo est . Hæc dicta sunt ad dandam differentiam inter illam connexionem qua pater & filius vnum sunt, & illam qua adhærens Deo anima, vnus spiritus est : ne forè quia legiuntur de homine manere in caritate, quia in Deo manet, & Deus in eo, & item de filio quod nihilominus in patre sit, & pater in ipso : par prerogatiua adoptati putaretur, & vnici . His ergo ita absolutis, recurrendum nobis ad illum qui pascitur inter lilia, quia inde excursus hic factus est vsque huc, vtrumnam non otiose ; vos iudicabitis . Et iam quidem loci ipsius duos intellectus posueram, siue quod virtutibus pascitur candidatorum qui vnus & candor est, siue quod peccatores recipit ad pœnitentiā in corpore suo (quod est Ecclesia) pro quibus sibi incorporandis se ipsum fecit peccatum, qui peccatum non fecit, vt destrueretur corpus peccati cuiuslibet quādo complantati fuere peccātes, essentque iustitia in ipso iustificati gratis . Tertiam adhuc pono sententiam quæ occurrit : & satis fore reor non modo pro loci explanatione, sed & pro fine sermonis . Sermo Dei veritas est, & ipse sponsus . Nostis hoc, audite cetera . Is cum auditur, & minimè obeditur illi : vacuus interim & ieiunus quodammodo remanet, omnino tristis, & querulus, quod prolatus in vacuum sit . Si autem obeditum

Eph. 1.6

1. Io. 4. d

M

Rom. 6.6

18.4.f

L

17.2.d

fuerit, nonne tibi Verbū videbitur in quan-
dam excreuisse corpulentiam, quia Verbo
opus accessit, vtipote refectum quibusdam
fructibus obedientiæ, iustitiæ frugibus? Inde
Apo. 3. est quod in Apocalypsi loquitur: Ecce sto ad
ostium & pulso, si quis audierit vocem
meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo
ad illum, & cœnabo cum eo & ipse mecum.
Videtur approbari hic sensus, & apud Pro-
phetam sententia Domini, vbi dicit, quod
verbum suum non reuertetur ad eum vacu-
cum, sed prosperabitur, & faciet ad que
misit illud. Non reuertur, inquit, ad me vacu-
cum, vti ieiunium, sed quasi prosperè in
omnibus regens, saturabitur bonis actibus
eorum, que in dilectione acqiescent illi.
Denique vsu loquendi sermo impletus tūc
dicitur, cum fuerit mancipatus effectu, quod
videlicet tūdiu inanis, & macer, ac quo-
dammodo famelicus sit, donec opere com-
pleatur. Sed audi ipsum quo se dicat cibo
ali. Meus, inquit, cibus est, vt faciam volunta-
tem patris mei. Verbum verbi est apertè in-
dicantis esse suum cibum factum bonum, si
tamen inuenerit illud inter lilia, hoc est in-
ter virtutes. Alioquin si extra reperit, etsi
bonus (quod in se est) videtur cibus, non
tanget illum is qui pascitur inter lilia. Ver-
bi causa, non recipit elemosynam de ma-
nu raptoris, seu feneratoris, sed nec de hy-
pocrita quidem, qui cum facit elemosy-
nam, facit tuba cani ante se, vt glorificetur
ab hominibus. Sed nec illius orationem ali-
quo modo exaudiet, qui amat orare in an-
gulis platearum, vt ab hominibus videatur.
Nempe oratio peccatoris execrabilis erit,
frustra quoque offert munus suum ad alta-
re qui conscius est tibi, quod frater suus ha-
bet aliquid aduersum se. Denique non re-
spicit ad Cain munera, eo quod non rectè
ambulare cum fratre suo. Teste sancto
Propheta, etiam abominabatur sabbata &
neomenias & sacrificia Iudæorum, ita vt
manifestè protestaretur odisse ea animam
suam, & dicebat: Cum veneritis ante con-
spectum meum, quis quæsiuit ea de mani-
bus vestris? Credo non redolebant lilia ma-
nus illæ, & propterea respuebat munus ex
illis, qui pasci inter lilia consuevit, & non
inter spinas. Quidni spinosas habebant
manus, quibus aiebat: Manus vestra san-
guine plenæ sunt? Et manus Esau pilosæ e-
rant spinosis similes, ideoq. non sunt ad-
mille, vt ministrarent sancto. Vereor ne &

inter nos aliqui sint, quorum non acceptæ
mugera sponfus, eo quod non redolent
lilia. Etenim si in die ieiunij mei inueniatur
voluntas mea, non tale ieiunium elegit
sponfus, nec sapit illi ieiunium meum quod
non liliū obedientiæ, sed vitium propriæ
voluntatis sapit. Ego autem non solum de
ieiunio, sed de silentio, de vigilijs, de ora-
tione, de lectione, de opere manuum, po-
stremo de omni obseruatione monachi, vbi
inuenitur voluntas sua in ea, & non obe-
dientia magistri sui, id ipsum sentio. Mini-
mè profusus obseruantias illas etsi bonas in
se, tamen inter lilia, id est, inter virtutes
censuerim deputandas. Sed audiet à Pro-
pheta, qui eiusmodi est. Numquid tale est
obsequium quod elegit? dicit Dominus. Et
addit: In die bonorum tuorum inueniuntur
voluntates tuæ. Grande malum pro-
pria voluntas, qua fit vt bona tua tibi bona
non sint. Oportet proinde extra lilia fiant
qui huiusmodi sunt, quia nihil omninò
quod propria inquinatum fit voluntate,
gustabit is qui pascitur inter lilia. Sapientia
est vbiq. attingens propter munditiam
suam, & nil inquinatum in eam incurrit.
Ita ergo inter lilia pasci amat Sponfus, id
est, apud munda & nitida corda. Sed quos
usque? Donec aspiret dies, & inclinentur
vmbra. Vmbrosus locus est & condensus,
non intremus siluant hanc profundi sacra-
menti nisi clara luce diei. Tam enim dispu-
tante me longius, inclinata est dies, dum
inuiti abtrahimur ab his lilijs. Nec sum
veritus prolixitatem, cui fatidum omne
detraheret odor florum. Modicum quid
restare videtur de præsentī capitulo. At
istud modicum reconditum nimis, sicut &
cetera vniuersa carminis huius. Sed qui
reuelat mysteria, aderit vt confido
cum pulsare cœperimus, & non
claudet ora loquentium se,
cui familiare magis
est referare clau-
sa, Sponfus
Ecclesiæ
Dominus noster Iesus Christus, qui
est super omnia Deus be-
nedictus in sæcula.
Amen.

Isa. 58.

Ibid.

C

Cant. 2.

Pron. 2

Hes. 1

d

*Dies aspirans, & umbra inclinata qua sint:
Et quod genus humanum accepit concu-
piscenciam hereditariam ex transgressio-
ne primorum parentum.*

Sermo LXXII.

It. 3. d

D

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Nouissima tantum capituli huius tractanda pars est, & dubito in ipso ingressu cuiquam potissimum eam unquam duarum præcedentium. Nam possum indifferenter utrique. Siue enim dicas, dilectus meus mihi, & ego illi, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ interposito tantum, qui pascitur inter lilia: siue pro literæ ferie, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ: non inconuenienter utrovis assignas. Hoc sanè refert, quod donec, si primo iunxeris, inclusiuum oportet intelligas: si medio, exclusiuum sentias necesse est. Esto nempe, quod designat sponfus pasci iam inter lilia, ubi aspirauerit dies, numquid similiter cessabit etiam sponfus intendere, aut ipsa illi? Absit. In æternum perseverabunt sibi, nisi quod tunc felicius, cum vehementius, tunc vehementius, cum expeditius. Sit ergo tale hoc (donec) quale est illud apud Matthæum, ubi narratur non cognouisse Mariam Ioseph, donec peperit filium suum primogenitum. Non enim post cognouit. Vel cerè, quale est illud in Psalmo: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri. Non enim auertentur, cum cœperit misereri. Vel quale itè illud Domini ad Apostolos: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Non enim post non erit cum illis. Verum hoc ita, si (donec) referas ad dilectus meus mihi, & ego illi. Si autem ad, qui pascitur inter lilia, respicere malis, erit alio sensu accipiendum. Porro operosius ostendetur, quomodo tunc dilectus pasci designat, cum aspirauerit dies. Etenim si dies resurrectionis is est, quidni multo magis pasci ibi inter lilia iuuet, ubi horum maior admodum copia erit? Et pro aptanda quidem literæ consequentiæ hæc dicta sint. Nunc iam aduerte mecum, toto licet lilij fulgentibus regno, sponsoq. medio existente & delicias re, non tamen esse quod dicatur & pasci, iuxta id quidem, quod ante consuecrat.

Oper. D. Bern. Tom. I.

Vbi namque iam peccatores, quos sibi in corpore Christus mansos morsosque quales si quibusdam dentibus disciplina austerioris, afflictione scilicet carnis, & cordis correctione? Sed neque cibum sibi iam exiget Verbum sponfus ex aliquibus factis seu operibus obedientiæ, ubi omne negotium otium soloq. in intuitu & affectu res erit. Quidem cibus eius, ut faciat voluntatem filius vngenuus patris sui: sed hic, non ibi. Quid enim faciat factam? Et perfectam, tunc esse constat. Denique probare iam tunc est omnibus sanctis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens & perfecta. Et certe post perfectum, faciendum superest nihil. Frui de cetero restat, non fieri: experiri, non operari: ea viuere, non exerceri in ea. Nonne ipsa est quam instantissima prece docti quidem à Domino, sicut in celo ita & in terra perfici postulamus, quo eius iam delectet fructus, actus non fatiget? Non erit itaque Sponso Verbo operis cibus, quia cesset necesse est omne opus, ubi plenius ab vniuersis percipitur sapientia. Nam qui minorantur actu, percipiunt eam. Sed videamus nunc, si quod dicimus stare possit, & secundum illam sententiam qua pasci inter lilia, candidatu virtutum oblectari, quidam interpretantur. Nam & nos ipsam inter ceteras non præteriuimus. Dicimusne, aut non fore, aut sponso minimè sapere tunc virtutes? Et quidem sentire alterutrius, demeritæ est. Sed vide ne forte aliàs illis delectetur, nam constat delectari, sed forsitan potu magis, quam pastu. Sanè in tempore & corpore isto nulla nostra virtus ita ad purum defecta erit, nulla ita suaui, & mera, ut sponso habilis sit ad potandum. Sed qui vult omnes homines saluos fieri, dissimulat multa, & quos non potest potandi interim facilitate glutire, curat ex ca, vel quippiam elicere sapidum, quasi arte quadam, & quodam labore mandendi. Erit cum erit virtus colabilis, nec premetur dente, nec fatigabitur à mandente, vel potius non fatigabit mandentem, quæ bibentem absque opera delectabit, tamquam utique potus, non eca. Denique habes spontentem in Euangelio: quia non bibam de hoc genimine vitis, inquit, donec bibam illud nouum vobiscum in regno patris mei. Et de cibo nulla mentio est. Sed apud prophetam quoque legitur. Tamquam potens erapulatus à vino. De cibo autem nihil ibi penitus inuenitur.

1. Tim.

2. a

Matth.

26. c

Pf. 77 b

Sponsa ergo conscia mysterij huius, cum dilectum pasci inter lilia comperisset ac perhibuisset, constituit terminum quoad id dignaretur, imò constitutum agnouit & perhibuit dicens: Donec aspiraret dies, & inclinaret umbræ: Sciebat enim virtutibus cum postea potandum potius quam pascendum. Conuenire videtur, & consuetudo est, quia post cibum potus sumi de more solet. Ergo qui hic manducat, illic bibet, eo tunc suauius quo securius, glutiturus & ea ipsa quo scrupulosius modo, & quodammodo laboriosius quasi manducando liquat. Nunc iam intendamus considerare de die illo & illis umbris, qui ille, quæ istæ: ille qua ratione aspirans, hæ in qua potestate habeant inclinari. Signanter omnino dictum est: donec aspiret dies, immo singulariter. Solo quippe hoc loco (ni fallor) diem aspirantem comperies. Aura nempe non tempora spirare dicuntur. Spirat homo, spirant animalia cetera quibus indefinenter reciprocatu acryitam continuat. Et quid hoc nisi ventus? Spirat & Spiritus sanctus, & inde spiritus. Quo pacto ergo dies spirans, qui nec ventus, nec spiritus, nec animal est? Quamquam nec spirans quidem, sed quod signanter sonat aspirans dictus sit. Nec minus præter solitum dictum, & inclinatur umbræ. Denique ad exortum huius corporci visibilisq. luminis umbræ non inclinatur, sed anullantur. Extra proinde corpora quærendæ hæ res.

Et siquidem spirituales inuenerimus dies & umbras, tunc forsitan & inclinatio harum & illius aspiratio facilius elucebit. Qui illum diem de quo Propheta dicit: Melior est dies vna in atrijs tuis super millia: corporeum opinatur, nescio quid iam non corporeum opinetur. Est & in mala significatione dies, cui maledixere propheta. Absit autem vt ex visibilibus his quos fecit Dominus. Itaque spiritualis est. Iam umbram quis ambigat spirituales, qua Mariæ obumbratum est concipienti, & item eam quæ in Propheta sic memoratur: Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, sub umbræ eius viuemus inter gentes. Ego tamen umbrarum nomine hoc loco magis arbitror designatas contrarias potestates, quæ non modo umbræ vel tenebræ, sed & principes tenebrarum harum ab Apostolo perhibentur, simulq. in hæretes illis ex genere nostro

filios vtique noctis, & non lucis neque diei. Hæ siquidem umbræ non plane cum aspirauerit dies in nihilum reuertentur, sicut à facie huius corporeæ lucis umbras corporeas non disparere tantum, sed & penitus deperire videmus. Itaque erunt minime quidem extremius nihilo, miserius tamen. Erunt, sed inclinatæ, & subditæ. Denique inclinabit se inquit, & cadet (haud dubium quin princeps umbrarum) cum dominatus fuerit pauperum. Ergo non natura debet, sed potentia subtrahetur. Non peribit substantia, sed transibit hora & potestas tenebrarum. Tolluntur, ne videant gloriam Dei, non adnullantur, vt semper vrantur. Quidni inclinabuntur umbræ, cum deponentur potentes de sede, ponenturq. scabellum pedum. Quod vtique oportet fieri cito. Nouissima hora est. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Aspirabit dies, & exspirabit nox. Nox diabolus est, nox Angelus satanæ: etsi se tràsfiguret in Angelum lucis. Nox etiam Antichristus, quem Dominus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Numquid non Dominus dies est. Dies plane illustrans & spirans, qui spiritu oris sui fugat umbras, & destruit laruas illustratione aduentus sui.

Aut si magis placet simpliciter verbum inclinationis accipere, nihilq. aliud inclinari quam aduiliari esse putandum, neque huic desimus sensui: dicimus umbras figuras & ænigmata Scripturarum, necnon & sophisticas loquentes, cauillationesq. verborum & implicita argumentorum, quæ omnia veritatis interim lumen obumbrant. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Verum aspirante die inclinabuntur umbræ, quia occupante omnia luminis plenitudine, nulla pars superesse poterit tenebrarum. Denique cum venerit quod perfectum est, tunc euacuabitur quod ex parte est. Hactenus de his sufficere poterat si spirans dies illa, & non aspirans dicta fuisset. Nunc verò pro tantillo licet additamento adhuc aliquid addendum existimo, nimirum pro inuestiganda huius diuersitatis ratione. Ego enim (vt verum fateor) iam olim mihi persuasi in sacri pretiosiq. eloquij textu, nec modicam vacare particulam. Solemus autem hac voce vt cum vehemèter aliquid desideramus, vt (verbi gratia) cum dicimus, ille ad illum honorem, vel illam dignitatè aspirat. Desi-

G
Cās. 2. d

Ps. 83. c

H

Thr. 4. d

Psal. 9

Ro. 13.

2. Cor. 11. c

1. Cor. 13. c

Ibidem

gignatur

gnatur itaque per hoc verbum mira affutura affluentia vehementiaq. spiritus die illo, cum nō solū corda sed & corpora suo quidem in genere spiritualia erūt, & qui digni inuenientur, inebriabuntur ab vbertate domus Domini, & torrente voluptatis illius potabuntur. Vel aliter. Iam sanctis Angelis dies sanctificatus illuxit spirans illius iugi impetu perpetis meatus melliflua sempiternę Diuinitatis arcana. Denique fluminis impetus laticat ciuitatem Dei, sed ciuitatem

L cuidicatur: Sicut latantium omnium habitatio est in te. Cum autem & nobis qui terram inhabitamus, spirare adieceris, erit non modo spirans sed & aspirans, quod dilatato sinu admittat & nos. Vel (vt paulo

ca. 45. a

ca. 86. a

en. 2. b

ca. 8. a

ca. 5. d

en. 3. b

ca. 2. a

ca. 8. a

ca. 5. d

en. 3. b

ca. 2. a

ca. 8. a

ca. 5. d

ca. 2. a

ca. 8. a

ca. 5. d

ca. 2. a

ca. 8. a

ca. 5. d

ca. 2. a

ca. 8. a

ca. 5. d

ca. 2. a

tis membrorum, contraria lex rebellione infatigabili assidue contradicat. Itaque dies exspirans factus est. Ex tunc enim & deinceps, quis est homo qui viuēt, & non videbit mortem? Dicat pro ira quis, ego non minus pro misericordia putem, ne electos scilicet propter quos omnia fiunt, diu defatiget molestia contradictio, quia capti uducentur & ipsi in lege peccati, quæ est in membris ipsorum: Horrent nimirum & gerrimeq. ferunt turpem captiuitatem, & tristem contentiōnem. Festinemus proinde respirare à conspiratione antiqua, & iniqua, quoniam breues dies hominis sunt.

Ante sanē excipiat nos dies respirans, quam nox suspirans absorbeat eterne caliginis tenebris exterioribus inuoluendos. Quæris

in quo respiratio ista? In eo si incipiat spiritus vicissim concupiscere aduersus carnem,

Huic si repugnas, respiras. Si spiritu facta carnis mortificas, respirasti. Si hanc cum vitijs & concupiscentijs suis crucifigis, respirasti. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobos efficiar. Vox est respirantis, imo qui iam respirat. Vade & tu fac similiter, vt te respirasse probes, vt diem denouo inspirantem tibi noueris illuxisse. Nec nox mortis præualebit aduersus rediuium hunc diem, magis autem in tenebris lucet, & tenebrarum non comprehendunt. Intantum non reor, nec vita decedente cedere lumen vitæ, vt nemini congruentius quam sic mortuo assignandam censam vocei illam: Et nox illuminationis meæ in delicijs meis. Quid nī clarior videat, nube vel potius sœce corporis exolutus? Erit sine dubio vinculis solutus corporeis inter mortuos liber, & inter cæcos videns. Nam quemadmodum olim omnino oculo caligante per vniuersam Aegyptum solus in medijs tenebris, clare videbat populus videns Deum, id est populus Israel: dicente Scriptura, quæ vbiq. que Israel erat, lux erat: sic inter filios tenebrarum in terra mortis caliginis fulgebunt iusti, & videbunt, eo, vtique clarus quo exiit corporum ymbrijs. Nam & hi qui ante non respirauerunt, nec enim quæsierunt inspirantis diei lumen, & sol iustitiæ non ortus est eis) hincquam, ibunt de tenebris in tenebras densiores, vt qui in tenebris sunt, tenebrescant adhuc: & qui vident, videant magis. Vbi non inconuenienter forsitan adducetur

ca. 101

Pf. 88. 2

Iob. 14. a

M

1. Cor. 9. d

Ioan. 1. a

Pf. 138. b

Exod. 10. f

ducetur etiam sermo Domini quem dixit,
Luc. 19. quia habenti dabitur, & abundabit: ei autem
d qui non habet, & quod videtur habere, au-
288A feretur ab eo: Ita est, & additur in morte vi-
 dentibus, & non videntibus demitur. Quo
 enim huiusmodi & minus, et illi magis ma-
 gisq. vident, donec & hos excipiat spirans
 nox, & illos aspirans dies, quæ sunt nouis-
 sima vtrorsusque, extrema videlicet cecitas, &
 supræma claritas. Ex hoc iam non est quod
 dematur omnino vacuis, non est quod ad-
 datur plenis, nisi quod hi nescio quid pleno
 amplius se accepturos præsumunt secundum
 promissionem à Deo ad se factam. Et pro-
 missionis quidem verbum tale est: Mensu-
Luc. 6. ram bonam, & conferam, & cogitaram, &
 supereffluentem dabunt in sinum vestrum.
 An non plus pleno quodammodo tibi esse
 videtur quod supereffluit: Porro placide au-
 dies plenum & plenius, si te legisse memi-
 neris in æternum & ultra. Ergo is cumulus
 aspirantis erit dici ipsa inquam, adiciet ad
 mensuram inspiratæ plenitudinis, ad inspi-
 rantis dici copiam, supra modum in sublime
 pondus gloriæ operans, ita ut redundet in
 corpora supereffluens clarificationis adie-
 ctio. Hæc de causa enim non spirans, sed a-
 spirans dicta est, quod addat ad inspiratam,
 hoc significat hinc spiritus sancto per adiectam
 ad præpositionem, quia quos illa intus illu-
 minat, hos illa ad ornatum foris, & stola gloriæ
Ecc. 45. induit eos. Atque id satis prædanda ratione
 vocabuli quod est aspirans. Et si vultis scire
 dies aspirans ipse est Saluator quem ex-
 spectamus, qui reformabit corpus humilitatis
 nostræ configuratum corpori claritatis
 suæ. Nam & inspirans nihilominus idem ip-
 se est secundum operationem qua nos re-
 spirare prius facit in lumine quod inspirat,
 & simul & nos dies respirans in ipso, secun-
 dum quod interior noster homo renouatur
 de die in diem, & renouatur in spiritu men-
 tis suæ ad imaginem eius qui se creauit, fac-
 tus proinde dies ex die, & lumen ex lumi-
 ne. Cum igitur duo in nobis præcedat dies,
 vnus quidem inspirans pro corporis vita, al-
 ter verò respirans in sanctificationis gratia,
 porro tertius superstit aspirans in resurre-
 ctionis gloria claret profecto aliquando ad-
 impletum in corpore quod præcessit in
 capite, magnum utique pietatis sacramen-
 tum, & propheta testimonium, qui ait: Viui-
 ficabit nos post duos dies, in die tertia susci-
 tabit nos, & viuemus in conspectu eius, scie-

mus, sequemurq. ut cognoscamus Domi-
 num. Ipse est in quem Angeli prospicere
 cõdèspicunt, Sponsus Ecclesiæ Iesus Chri-
 stus Dominus noster, qui est super omnia
 Deus benedictus in sæcula. Amen.

*Qualiter Christus ad iudicandum venit in
 forma humana, ut mitis appareat ele-
 ctis, qui conculcabit impios.*
 Sermo LXXIII.

Reuertere, similis esto dilecte mihi, *Cant. 3*
 capre hinnuloq. ceruorum. *d*
 Quid? Modo it, modo reuocās? *C*
 Quid subitum in tam breui es-
 mestit? Oblita ne aliquid? Etiam oblita totū
 quod non ille est, se quoque ipsam. Deni-
 que cum sit rationis non expertus, non tamen
 modo ut videtur rationis est compos. Sed
 nec in sensu illi vllatenus apparet verecun-
 dia esse, quam fortè habet in moribus. A-
 mor interperans facit hoc. Nempe is est
 qui omnem in se triumphans captiuamq.
 pudoris sensum, conuenientia modum, de-
 liberationis consilium, totius modestia, &
 opportunitatis neglectum quendā, & quan-
 dam incuriam parit. Nam vide nunc quod
 modo illum penè adhuc incipientem ire, iam
 tamen redire flagitat. Etiam accelerare ro-
 gat, & quidem currere instat vnus alicuius
 teræ siluarum velociter currentis, verbi gra-
 tia, capre hinnuloq. ceruorum. Hic litteræ
 tenor, & hæc Iudeorum portio. Ego verò
 quemadmodum accepi à Domino, in pro-
 fundo sacri eloquii greinio spiritum mihi
 serutabor & vitam, & pars mea hæc, qui in
 Christum credo. Quidni eruaui dulce ac fa-
 lutare epulum spiritus de sterili, & insipida
 litteræ tamquam granum de palea de testa
 nucleum, de osse medullam? Nihil mihi, &
 litteræ huic, quæ gustata carnem sapit, glu-
 tina mortem affert. Sed enim quod in ea te-
 stum est, de Spiritu sancto est. Spiritus au-
 tem loquitur mysteria, teste Apostolo: sed
 Israel pro velato mysterio ipsum mysterij *1. Cor.*
 velamen tenet. Quare, nisi quia adhuc vela *146*
 men est positum super cor eius? Ita quod so-
 nat littera, illius est: quod designat, meū est:
 ac per hoc illi ministratio mortis in littera, *D*
 mihi vita in spiritu. Nam spiritus est qui vi- *Ioan. 6*
 uificat, dat quippe intellectum. An non vi-
 ta intellectus? Intellectum da mihi, & vi-
 uam, *Pf. 111*

uam, ait propheta Domino. Intellectus non remanet extra, non hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur, pretiosissimas solitus exinde veritatis exuias tota audiditate diripere ac tollere sibi, & cum propheta dicere Domino:

ibidem Latabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Nempe ita regnum veritatis vim patitur, & violenti rapiunt illud. Verum ille senior frater qui de agro

ueniens formam tenuit populi veteris & terreni, qui pro terrena hereditate doctus diligere trituram, atrita fronte gemit anxius sub graui iugo legis, portatq. pondus diei & ælitis: & is, inquam, quia intellectum non habuit, foris stat etiam nunc, & nõ vult nec inuitatus à patre intrare domum conuiuij, semetipsum fraudans vsque adhuc participio symphonix & chori & vituli saginati. Miser qui tenuit experiri quam bonum sit & quam iucundum habitare fratres in vnum. Et hæc dicta sint pro distinctione partis Ecclesix, partisq. Synagogæ, quo & cæcitas huius ex illius prudètia manifestior fiat, & felicitas illius ex huius miseranda fatuitate præemineat.

Nunc iam scrutemur verba sponsæ, & sic conemur castos exprimere sancti amoris affectus, vt nil in facto eloquio ratione carens, nil indecorũ importunumve resedisse

E omninò appareat. Et si in mentem venerit hora illa, cum Dominus Iesus (is enim Spõsus est) transiret ex hoc mundo ad patrem, simulq. quid tunc animi gereret sua illa domestica Ecclesia noua vtique nupta cū se

deseri cerneret quasi viduam desolatã vnicã spe sua (Apostolos loquor, qui relictis omnibus sequuti fuerant eum, atque cū ipso permanerant in tentationibus suis) si hæc, inquam, cogitauerimus, non immerito neque incongruè puto videbitur quantum de abscessu tristis, tantum sollicita existisse de reditu; præsertim sic affecta & sic relictã. Itaque diligenti & indigenti hæc ipsa duplex ratio erat commonendi dilectum, vt

quandoquidẽ persuaderi non poterat, quin iret & ascenderet vbi erat prius, saltem promissum denuo maturaret aduentum. Quod enim optat, & postulat similem fore feris, & eiusmodi feris quæ cursu agiliores esse videntur, cupientis animi indicium est, cui nihil satis festinatur. Nonne hoc quotidie postulat, cum dicit in oratione: Adueniat regnum tuum? Ego tamen præter agilitatẽ,

Matth. existimo nõ minus signatè exprimi etiam infirmitatẽ, & quidem sexus in caprea, a-tatis in hinnulo. Vult itaque eum (vt mihi videtur) etsi cum potestate venire, non tamen in forma Dei in iudicio apparere, sed sanè in ea qua non modo natus, sed & par-
Isai. 9. a
uulus natus est nobis; idq. solo de infirmiori femineo sexu. Cur hoc? Nempe vt ex vtroque admoneretur infirmo mitecere in die iræ, moneaturq. in iudicio misericordiam superexaltare iudicio. Etenim **F** si iniquitates obseruauerit, etiam electorum *Pf. 129.* quis sustinebit? Altra non sunt munda in *Iob 25. a* cõspectu eius, & in angelis suis reperit prauitatem. Audi denique sanctum & electum, quid dicat Deo: Tu (inquit) remisisti impietatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. *Pf. 31. b*

Opus itaque habet & sancti pro peccatis exorare, vt de misericordia salui fiant, propriæ iustitiæ nõ fidentes: Omnes enim peccauerunt, & egent misericordia Dei. Vt *ad Rom. 3. c* ergo cum iratus fuerit, misericordiæ recordetur, rogatur ab ista apparere in misericordiæ habitu, illo de quo Apostolus: Et habitu, inquit, inuentus vt homo. Necessariè quidem. Si enim cum hoc quoque temperamento tanta erit in iudicio aq.uitas, in iudice feritas, in maiestate sublimitas, nouitas in facie ipsa rerum, vt (secundum prophetam) non possit cogitari dies aduentus eius: quid putas foret, si ignis ille consumens (Deum loquor omnipotentem) in illa suæ Diuinitatis magnitudine, fortitudine, puritate, venisset contra solũ quod venturo rapitur, ostensurus potentiam suam, & stipulã siccam persequitur? Et homo est, inquit, & quis videbit eum? Et quis stabit ad videndum eum? Quanto magis Deum nobis absque homine exhibetẽ nemo hominum ferret, ytpote claritate inaccessibilem, celsitudine inattingibilem, incomprehensibilem maiestatem: Nunc vero cum exarserit in breui ira eius, quam grata propter filios gratiæ apparebit blanda quedam visio hominis, sanè firmamentum fidei, spei robur, fiducia augmentum, q. scilicet gratia & misericordia sit in sanctos eius, & respectus in electos illius. Denique ipse pater Deus dedit filio iudicij potestatem, & non quia suus, sed quia filius hominis est. **O** verè patrem misericordiarum, vult per hominem homines iudicari, quo in tanta trepidatione & perturbatione malorii, electis fiduciam

Phil. 2. a

Mal. 3. a

Iob 13. d

Psal. 2. c

G

fiduciam præstet naturæ similitudo. Prædixit hoc quondam sanctus David orans patiter

Pf. 71. a & prophetans, Deus (inquiens) iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis. Sed neque huic dissonat promissio facta per Angelos, qui eo assumpto ita ad Apostolos lo-

Act. 1. b quebantur: Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum, hoc est in hac ipsa corporis forma atque substantia.

Liquet ex his omnibus sponfam in se Diuinum habere consilium, & mysterium supernæ voluntatis minime ignorare, quæ sub umbra imbellium imbeciliumque animantium naturam infirmiore vel potius infirmiore (quia iam infirma non erit) in iudicio exhibendam, & orantis affectu, & spiritu prophetantis enunciat, quatenus qui cælum terramque mouebit in virtute sua accinctus potentia contra insensatos, & suauis nihilominus & mitis, & quasi omnino inermis appareat propter electos. Vbi hoc quoque addi potest, quia ad discernendum alterutros à se, opus erit quodammodo illicum hinnuli quidem saltibus luminibus capree, quatenus videre & discernere in tanta multitudine & in tanta turbatione possit in quosnam salire, & quos transilire oporteat, ne forte contingat iustum pro impio conculcari, cum in ira populos confringet.

Pf. 64. b **H**ic quantum ad impios, necesse est vt impleatur propheta David, immo sermo Domini loquentis per os eius: quia comminuum eos vt puluerem ante faciem veti; vt lutum platearum delebo eos. Et item alius sermo quem per alium prophetam prædixerat, impletus nihilominus tunc cognoscetur, cum ad Angelos rediens dicit: Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea. Si cui autem magis ita intelligendum videtur, vt malos potius transilire, atque in bonos salire hinnulus noster debeat, non contendit: tantum cogit saltus dispositum in in discriminationem bonorum malorumve.

Nam & à me (bene memini) ita dictum est in sermone altero, vbi capitulum idem alibi supra & ab auctore positum, & à me expositum nihilominus repetitur. Verum ibi secundum dispensationem in quidem gratiæ, quæ in presenti vita alijs datur, alijs non datur iusto quidem Dei iudicio, sed occulto, salire & transilire is hinnulus dictus est, hic autem secundum vltimam ac variam retributionem meritorum. Et forte sensu hic

videatur astipulari extremum capituli huius, quod quidem pene oblitus fueram. Dicens namque: Similis esto dilecte mihi, capree hinnuloque cetorum, addit, supra montes Bethel. Nec enim in domo Dei (quod sonat Bethel) mali montes sunt.

Item Quamobrem saliens eos, hinnulus non conculcat, sed lætificat, vt Scriptura impleatur quæ dicit: Montes & colles cantabunt coram Deo laudes, Et quidem sunt montes quos secundum Euangelium tollit fides comparata sinapi, sed non sunt montes Bethel.

Etenim quicumque sunt Bethel, minime eos tollit fides, sed colit. Quod si Principatus & Potestates, necnon & cetera nihilominus beatorum spirituum agmina calorique Virtutes montes sunt Bethel, vt de his intelligamus dictum: Fundamenta eius in montibus sanctis: non sane is hinnulus vilis ac contemnendus, qui supra tam excellentes montes visus est apparere tanto Angelis melior effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditauit: Quid enim si in psalmo legimus minoratum ab Angelis, Neque enim non melior quia minor, nec contraria sunt loquuti Apostolus, & Propheta, quippe habentes eundem spiritum. Nam si dignationis fuit quod minoratus est, non necessitatis, nihil plane in hoc bonitati præscribitur, sed adscribitur. Denique minoratum propheta perhibuit, non minore, attollens gratiam, & propelleus iniuriam.

Pf. 86. a Nam & minoritatem natura recusat, & minorationem excusat causa. Nempè minoratus est, quia ipse voluit. Minoratus est sua voluntate, & nostra necessitate. Sic minorari, misereri fuit. Quanam perditio hæc? Protectio accessit pietati quidquid maiestatis visum est deperisse. Quamquam nec Apostolus tacuit hoc magnum magnæ pietatis arcum, sed ait: Eum autem qui modico quam Angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum.

Pf. 8. b Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatenus sponso, eam (iuxta sermonem sponsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid, dico absque maiestatis iniuria, quando nec infinitas in honoreta remansit? Hinnulus est, paruulus est, capree quoque similis perhibetur, tamquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelssior cælis factus. Non dicit, excelssior cælis manens vel existens, sed

Pf. 17. f Nam & à me (bene memini) ita dictum est in sermone altero, vbi capitulum idem alibi supra & ab auctore positum, & à me expositum nihilominus repetitur. Verum ibi secundum dispensationem in quidem gratiæ, quæ in presenti vita alijs datur, alijs non datur iusto quidem Dei iudicio, sed occulto, salire & transilire is hinnulus dictus est, hic autem secundum vltimam ac variam retributionem meritorum. Et forte sensu hic

Ijai. 63. Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea. Si cui autem magis ita intelligendum videtur, vt malos potius transilire, atque in bonos salire hinnulus noster debeat, non contendit: tantum cogit saltus dispositum in in discriminationem bonorum malorumve.

Nam & à me (bene memini) ita dictum est in sermone altero, vbi capitulum idem alibi supra & ab auctore positum, & à me expositum nihilominus repetitur. Verum ibi secundum dispensationem in quidem gratiæ, quæ in presenti vita alijs datur, alijs non datur iusto quidem Dei iudicio, sed occulto, salire & transilire is hinnulus dictus est, hic autem secundum vltimam ac variam retributionem meritorum. Et forte sensu hic

Ephes. 3. secundum dispensationem in quidem gratiæ, quæ in presenti vita alijs datur, alijs non datur iusto quidem Dei iudicio, sed occulto, salire & transilire is hinnulus dictus est, hic autem secundum vltimam ac variam retributionem meritorum. Et forte sensu hic

Hebr. 2. Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatenus sponso, eam (iuxta sermonem sponsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid, dico absque maiestatis iniuria, quando nec infinitas in honoreta remansit? Hinnulus est, paruulus est, capree quoque similis perhibetur, tamquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelssior cælis factus. Non dicit, excelssior cælis manens vel existens, sed

Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatenus sponso, eam (iuxta sermonem sponsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid, dico absque maiestatis iniuria, quando nec infinitas in honoreta remansit? Hinnulus est, paruulus est, capree quoque similis perhibetur, tamquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelssior cælis factus. Non dicit, excelssior cælis manens vel existens, sed

Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatenus sponso, eam (iuxta sermonem sponsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid, dico absque maiestatis iniuria, quando nec infinitas in honoreta remansit? Hinnulus est, paruulus est, capree quoque similis perhibetur, tamquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelssior cælis factus. Non dicit, excelssior cælis manens vel existens, sed

Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatenus sponso, eam (iuxta sermonem sponsæ) absque maiestatis iniuria aptaremus. Quid, dico absque maiestatis iniuria, quando nec infinitas in honoreta remansit? Hinnulus est, paruulus est, capree quoque similis perhibetur, tamquam factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelssior cælis factus. Non dicit, excelssior cælis manens vel existens, sed

Heb. 7. d sed excellior cælis factus, ne quis putet de illa natura dictum in qua est, qui est. Sed & ubi præfertur Angelis, melior nihilominus prohibetur effectus, & non dicitur manens vel existens melior. Ex quibus apparet quod non modo in eo quod ab æterno est, sed etiam in eo quod in tempore factus est, omnem sibi eminentiam vendicet supra omnem principatum & potestatem, supra omnem denique creaturam, utpote primogenitus omnis creaturæ. Itaque quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Hoc quidem Apostolus: Mihi autem non videtur errare si quis etiam sapientiæ, & fortitudinis Angelorum præferendum dicat identidem stultum infirmumque Dei. Ita ergo præfens locus convenienter aptabitur vniuersali Ecclesiæ. Iam verò quod ad vnâ singulariter animam spectat, nam & vna, si Deum dulciter, sapienter, vehementer amat, spòsa est, quisque spiritualis in semetipso aduerte potest quid sibi inde proprium respondeat experimentum. Ego vero quid quid illud est quod in me de huiusmodi experiri donatum est; coram eloqui non verebor. Nam etsi vile forsitan, cum fuerit auditum, & despicibile videatur, non mea refert, quia qui spiritualis est, non me despiciet: qui minus, non me intelliget. Attamen si in alium istud sermonem seruaero, forte non deerunt qui ædificentur in ijs quæ exoratis interim Dominus inspirabit, Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De visitationibus verbi sponsi qua sunt in spiritu ad animam sanctam, de quibus sanctus iste vir Bernardus se prabet exemplum ad adificationem audientium.

Sermo LX XIII.

Cæt. 2. d **R**euertere (inquit) Liqueat non adesse quem reuocat, affuisse tamen idque non longe ante, quippe quidum adhuc abiret reuocari videtur. Intempestiua reuocatio magni vnus amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium est. Qui sunt isti caritatis cultores, amatorijque tam indefessi sectatores negotij, quorum alterum prosequitur, alteram vrget tam inquietus amor? Et mihi quidem vt memini meæ promissionis, incumbit assignare hunc locum Verbo, & ani-

ma, sed ad hoc vt dignè vel aliquantisper fiat, ipsius adiutorio Verbi egere me fateor. Et certè sermo iste decuerat magis expertum magisque, nonscium sancti, & arcani amoris, sed non possum officio deesse meo, non vestris omnino votis. Periculum meum video, & non caueo, vos me cogitis. Prorsus cogitis ambulare in magnis & in mirabilibus super me. Heu quam vereor ne subinde audiam: Quare tu enarras delicias meas, & assumis sacramentum meum per os tuum? Audite me tamen hominem qui loqui trepidat, & tacere non potest. Excusabit forsitan austum trepidatio ipsa mea, magis autem vestra si prouenerit ædificatio. Et forte hæc lacrymæ pariter videbuntur. Reuertere, ait. Bene. Abibat, reuocatur. Quis mihi refert huius mutabilitatis sacramentum? Quis mihi digne explicet ire, & redire Verbi? Numquid leuitate vtitur Sponsus? Vnde, quò, venire seu denudò ire queat qui totum implet? Quem denique motus habere localem possit qui spiritus est? Aut quem postremo vel cuiuscumque generis motum das illi qui Deus est? Est quippe omnino incommutabilis.

Verum hæc qui potest capere, capiat. Nos autem in expositione sacri mysticij, eo qui, cautè & simpliciter ambulantes, geramus morem Scripturæ, quæ nostris verbis sapientiam in mysterio absconditam loquitur nostris affectibus, dū Deum figurat, insinuat notis rerum sensibilium similitudinibus tamquam quibusdam vilioris materiæ poculis, ea quæ pretiosa sunt, ignota, & inuisibilia Dei, mentibus propinat humanis.

Sequamur proinde, & nos eloquij casti consuetudinem, dicamusque. Verbum Dei Deum sponsum animæ prout vult venire ad animam, & iterum dimittere eam, tantum vt sensu animæ non Verbi motu ista fieri sentiamus. Verbi causa, cum sentit gratiam, agnoscit præsentiam: cum non, absentiam, quæritur, & rursum præsentiam quærit; dicens cum propheta: Exquisiuit facies mea, faciem tuam Domine requiram. Quidni requirat? Neque enim subducto sibi tam dulci sponso, interim aliquid aliud non dico desiderare, sed nec cogitare libebit. Restat igitur vt absentem studiosè requirat, reuocet abeuntem. Ita ergò reuocatur Verbum, & reuocatur desiderio animæ, sed eius animæ, cui semel indulsit suauitatem sui. Numquid non desiderium

Psal. 9. d. vox? Et valida. Denique desiderium pauperum, inquit, exaudivit Dominus, Verbo igitur abeunte vna interim, & continua anima vox, continuum desiderium eius, tanquam vnum continuūq. reuertere, donec veniat. Et nunc da mihi animam, quam frequēter Verbum Sponsus misere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui cōtemptus omniū otium dederit, & ego huic incunctanter assigno vocem pariter & nomen sponsē, nec ab ea penitus locum qui in manibus est, censuerim alienum. Talis nempe inducitur loquens. Quem enim reuocat, eius absque dubio probat se inuēisse presentiam, etsi non copiam. Alioquin nō reuocasset illum, sed vocasset. Porro reuocationis verbum reuertere est. Et forte ideo subtraxit se, quo auidius reuocaretur, teneatur fortius. Nam & aliquando simulabat se longius ire, non quia hoc volebat, sed volebat audire: Mane nobiscum Domine, quoniam aduerseratis. Et rursum alia vice super mare ambulans, cum Apostoli nauigerent, & laborarent in remigando, quasi volens praterire eos, nec tunc quidem istud volebat, sed magis probare fidem, & elicere precem. Denique sicut ait Euangelista, turbati sunt & clamauerunt, putantes phantasma esse. Ergo istiusmodi piam simulacionem, imo salutarem dispensacionē quā tunc corporaliter Verbum corpus interdū exhibuit, nō cessat identidē Verbum spiritus modo suo spirituali cum deuota sibi anima sedulo aditare. Prateriens teneri vult, abiens reuocari. Neque enim hoc irreuocabile verbum. It, & redit pro beneplacito suo, quasi visitans diluculo, & subito probans. Et ire qui sem illi quodammodo dispensatorium, redire verō semper voluntarium est, vtrumque autem plenum iudicij. At penes ipsum hominū ratio. Nunc verō constat in anima fieri huiusmodi vicissitudines euntis & reduntis Verbi, sicut ait: Vado, & venio ad vos. *Io. 14. d.* Item: Modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me. O modicum & modicum. O modicum longum. Pie Domine, modicum dicis quod non videmus te? Saluum sit verbū Domini mei, longum est, & multum valde nimis. Verū tamen vtrūque verum, & modicum meritis, & non modicū votis. Habes vtrūque in propheta: Si morā fecerit, inquit, exspecta eū, quia veniens veniet, & non tardabit. Quomodo non tardabit si morā fecerit, nisi quod

ad meritum satis est, sed non satis ad votum? Porro anima amans votis fertur, trahitur desiderijs, dissimulat merita, maieftati oculos claudit, aperit voluptati, ponens in salutari, & fiducialiter agens in eo. Intrepidam denique & inuerecundam reuocat Verbum, & cum fiducia repetit delicias suas, solita libertate vocans non Dominum, sed dilectum. Reuertere dilecte mi. Et addit: *Cār. 2. d.* Similis esto capræ hinnuloq. ceruorum super montes Bethel. At illud postea. Nunc *2. Cor. 11. a.* verō sustinete modicum quid insipientiæ meæ. Volo dicere, nam & hoc patius sum, quomodo mecum agitur in eiusmodi. Non expedit quidem. Sed prodar sane, vt prosum: & si profeceritis vos, ineam insipientiam consolabor, si non, meam insipientiam confitebor. Fateor, & mihi aduentasse Verbum, in insipientia dico, & pluries. Cumq; sepius intrauerit ad me, non sensi aliquoties cum intrauit. Adesse sensi, affuisse recordor, interdum & presentire potui introitum eius, sentire numquam, sed ne exitum quidem. Nam vnde in animam meam venerit, quove abierit denno eam dimittens, sed & qua vel introierit vel exierit, etiam nunc ignoret me fateor, secundum illud: Nescis vnde veniat, aut quo vadat. Nec mirum tamen, quia ipse est cui dictum est: Et vestigia tua non cognoscuntur. Sanè per oculos non intrauit, quia non est coloratum: Sed neque per aures, quia non sonuit. Sed neque per nares, quia non aeri miscetur, sed menti, nec infect aerem, sed fecit. Neque verō per fauces, quia non est mansum vel hautum. Nec tactu comperi illud: quia palpabile nō est. Qua igitur introiuit? An forte nec introiuit quidem: quia nō de foris venit? Neque enim est vnum aliquid ex ijs quæ foris sunt. Porro nec de intra me venit, quoniam bonum est, & scio quoniam non est in me bonum. Ascendi etiam superius meum, & ecce supra hoc verbum eminens. Ad inferius quoque meum curiosus explorator descēdi, & nihilominus infra inuentum est. Si foras aspexi, extra omne exterius meum comperi illud esse: si intus, & ipsum interius erat. Et cognoui verum quidem esse quod legeram: quia in ipso viuimus, mouemur, & sumus: sed ille beatus est, in quo est ipsum, qui illi viuuit, qui commouetur. Quaris igitur, cum ita sint omnino inuestigabiles vix eius, vnde adesse nohim? Viuum & efficax est, moxq. vt intus *Proner. 5. b.* venit

Cār. 2. d.

2. Cor. 11. a.

10. 3. a.
Ps. 76. d.

D

Act. 17.
f

Proner. 5. b.

uenit, expergefecit dominantem animam
 meam, mouit & molliuit, & vulnerauit cor
 meum quoniam durum lapideumq. erat, &
 & male sanum. Coepit quoque euellere &
 destruere, & edificare, & plātare, rigare arida,
 tenebrofa illuminare, claufa referare, frigi-
 da inflammare, necnon & mittere praua in
 directa, & afpera in vias planas, ita vt bene-
 diceret anima mea Dño, & omnia quę in-
 tra me sunt nōmini fancto eius. Ita igitur
 intrans ad me aliquoties Verbum fponfus,
 nullis vquam introitum suum indicij in-
 notefcere fecit, non voce, non specie, non
 inceptu. Nullis denique fuis moribus com-
 pertum est mihi, nullis meis fenfibus il-
 lapsum penetralibus meis: rātum ex motu cor-
 dis (licut pręfatus fum) intellexi pręfentię
 eius, & ex fuga vitiorum carnaliumq. com-
 preffione affectuum aduerti potentiam vir-
 tutis eius, & ex difcuffione fine redargutio-
 ne occultorum meorū admiratus fum pro-
 funditatem fapientię eius, & ex quantula-
 cumq. emendatione morū meorum exper-
 tus fum bonitatem manfuetudinis eius, &
 ex renouatione ac reformatione fpiritus
 mentis meę, id est interioris hominis mei
 percepi vtcumque speciē decoris eius, & ex
 contuitu horum omnīū fimul expaui multi-
 tudinem magnitudinis eius. Verū quia hęc
 omnia vbi abcefferit verbum, perinde ac fi
 ollę bullienti subtraxeris ignem quodam
 illico languore torpentia, & frigida iacere
 incipiunt atque hoc mihi fignum abceffio-
 nis eius, triftis fit neceffe est anima mea, do-
 nec iterum reuertatur, & folito calefcet
 cor meum intra me, idq. fit reuerfionis in-
 dicium. Tale fanē experimentum de Verbo
 habens, quid mirum fi & ego vſurpo mihi
 vocem fponſę in reuocando illud cum fe
 abſentauerit, qui etfi non pari, fimili tamen
 vel ex parte defiderio feror? Familiare mihi
 erit quoad vixero pro verbi reuocatione re-
 uocationis Verbum quod vtique reuere-
 re est. Et quoties elabetur, toties repetetur à
 me, nec ceſſabo clamitare quaſi poſt tergū
 abeuntis ardenti defiderio cordis, vt redeat
 & reddat mihi lætitiā falutaris fui, reddat
 mihi ſeipſum. Fateor vobis filij, nil aliud in-
 ferum liber, dum non præſto eſt quod ſolū
 liber. Et hoc oro vt non vacuum veniat, ſed
 plenum gratię, & veritatis, more vtique
 ſuo ſicut heri, & nudiuſterius. In quorū ſimili-
 tudinem caprę & hinnuli exhibitum
 iri poſſe videtur, cum veritas caprę oculos

habeat, gratia hinnuli hilaritatem. Vtraque
 res neceſſaria mihi, & veritas quidem cui ab-
 ſcondi non poſſim, gratia autem cui nolim.
 Alioquin ſine alterutra viſitatio plena non
 erit, cum & illius ſeueritas abſque hac one-
 roſa, & huius hilaritas abſque illa diſſoluta
 poſſit videri. Amara eſt veritas ſine condi-
 mento gratię, ſicut abſque veritatis freno-
 leuis & neſciens modum plerumque & in-
 ſolens ipſa deuotio. Quam multis non pro-
 fuit gratiam percepiſſe pro eo quo i tempe-
 ramentum de veritate pariter non acceper-
 runt? Ex hoc enim plus quam oportuit
 complacere ſibi in ea, dum veriti non ſunt
 veritatis obtutus; dum non reſpexerunt ad
 caprę maturitatem, magis autem ſe totōs
 hinnuli leuitati hilaritariq. dederunt. In-
 de factum eſt vt in qua priuati exultare vo-
 luerant gratia priuarentur, quibus vel ſero
 dici poterit: Euntes ergo diſcite quid ſit:
 Seruite Dño in timore, & exultate ei cum
 tremore. Dixerat namque ſancta anima
 quedam in abundantia ſua: Non mouebo-
 in æternum cum ſubito fenſit auerſam à ſe
 faciem verbi, ſeq. non modo motam, ſed
 etiam conturbatam, & ſic in triftitia didicit
 opus fuiſſe ſibi cum munere quidem deuo-
 tionis, etiam pondere veritatis: Ergo non
 in ſola quidem gratia plenitudo gratię eſt,
 ſed ne in ſola quidem veritate. Quid pro-
 deſt ſcire quid te oporteat facere, ſi non de-
 tur & velle facere? Quid ſi velis quidem,
 ſed minimè poſſis? Quātos expertus ſum
 agnita veritate triftiores, & ideo magis,
 quod iam conſugere ad ignorantię excuſa-
 tionem non liceret, ſcientes & non facien-
 tes quod veritas hortaretur. Quę cum ita ſe
 habeant, neutrum ſine altero ſufficit: Parua
 dixi. Non expedit quoque. Vnde id ſcimus?
 Sciēti (inquit) bonum & non facienti, peccatū
 eſt illi. Seruus ſciens voluntatem
 Domini ſui, & nō faciens digna, vapulabit
 multis. At iſtud pro parte veritatis. Pro gra-
 tię, quid? Scriptum eſt: Et poſt buccellam
 introiit in eum Satanas: Iudam loquitur,
 qui accepto munere gratię, quia in veritate
 non ambulabat cum veritatis magiſtro, vel
 potius cum magiſtra veritate, locum in ſe
 diabolo dedit. Audi adhuc: Cibauit illos ex
 adipe frumenti, & de petra melle ſatura-
 uit eos. Quos? Inimici Domini menti-
 ti ſunt ei. Quos melle cibauit, & adipe,
 hi mentiti ſunt ei, facti inimici: quia veri-
 tatem gratię non iunxerunt. De quibus
 alibi

Cāt. 4. c

Iſa. 40. c

Pſ. 103.

E

Pſal. 2. c

Pſ. 29. b

G

Iac. 4. d

Luc. 12. f

Ier. 13. c

Pſ. 80. d

Pſ. 50. c

F

Ioan. 1. b

Psal. 17. alibi habes: Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. Quidni claudicarent, vno pede gratiæ contenti, & non apponentes veritatem? Erit igitur tempus eorum in sæcula, sicut & principis ipsorum, qui & ipse in

Ioan. 8. e veritate non stetit, sed fuit mendax ab initio, ideoque audiuit: Perdidisti in decore tuo sapientiam. Nolo decorem qui mihi sapientiam tollat. Quæris quis ille tam noxius tamq. perniciosus decor? Tuus. Adhuc forte sine intellectu es? Planius audi. Priuatus, proprius. Non culpamus donum, sed vsum. Denique si aduertisti, non in decore, sed in suo decore. Ictus est ille perdidisse sapientiã. Et (ni fallor) Vnus angeli animæq. decor ipsa est. Quid enim vel hæc vel ille absque sapientia, nisi rudis deformisq. materia est? Ea ergo ille non modo formatus, sed & formosus fuit. Sed perdidit eam cum fecit suam: vt non sit aliud in decore suo, quam in sua sapientia perdidisse sapientiam. Proprietas in causa est. Quod sibi sapiens fuit, quod non dedit gloriam Deo, quod non retulit gratiam pro gratia, quod non secundum veritatem ambulauit in ea, sed ad suã eam retorisit voluntatem: istud est cur eam perdidit, imo istud est quod eam perdidit. Etenim sic habere, perdere est. Et si Abraham (inquit) ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Et ego. Nõ ergo in tuto inquam. Perdidit quidquid habeo non apud Deũ. Nam quid tam perditum quam quod extra Deum exulat? Quid mors nisi priuatio vitæ? Ita nihil perditio nisi alienatio à Deo est. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobis in scriptis prudentes. De vobis dicitur: Perdidam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobo. Perdiderunt sapientiã, quia sua sapientia perdidit eos. Quid non perdididerunt, qui ipsi perdidit sunt? An verò non perdidit quos nescit Deus?

Exec. 28 **H**

H Porro autem virgines fatuæ, quas quidem non aliundè fatuas puto, nisi quia dicentes se esse sapientes, stultæ factæ sunt: hæc inquam, à Deo audire habent: Nescio vos: Et item illi qui gratiam miraculorum ad suam vsurpauerunt gloriã, nihilominus audituri sunt, quia non noui vos: vt liquido ex his clarescat gratiam non prodesse, vbi veritas nõ est in intentione, sed obesse magis. Et quidem penes sponsum vtraque res: Denique

Iac. 2. b gratia & veritas per Iesum Christum facta

1. Cor. 1. c

Matth. 25. a

Ioan. 1. b

est, ait Ioannes Baptista. Si ergo cum vna quauis harum sine altera pulsauerit ad ostiũ meum Dñs Iesus Christus (ipse est enim Dei Verbum, animæ Sponsus) intrabit sane non tamquam sponsus, sed tamquã iudex. Absit, nequaquam fiat hoc. Non intret in iudicium cum seruo suo. Intret pacificus, intret iucundus & hilaris, maturius tamen, & ferius intret qui seuerior quodam veritatis vultu in me dum insolentiam reprimat, purget leuitiam. Intret quasi hinnulus saliens, quasi caprea circumspæctus qui, culpã dissimulando trãsiliat, penam miserando respiciat. Intret quasi descendens de montibus Bethel festinus, & splendendus, quasi procedens à patre suauis, & mitis, qui non dedignetur dici, & fieri sponsus animæ quærenti se, cũ sit super omnia Deus benedictus in sæcula. Amẽ.

Deus quærendus est debito tempore, modo & loco. Et quod nunc sit acceptabile tempus, in quo quisque per bona opera potest sibi inuenire Deum, ac suam operari salutem. **K**

Sermo LXXV.

IN lectulo meo quæsiui per noctes quẽ diligit anima mea. Non est reuersus sponsus ad vocem, & votum reuocãtis. Quare? Vt desiderium crescat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sane ergo dissimulatio est, non indignatio. Sed superest, vt quærat si forte reperiat quæritus, qui vocatus non venit: dicete Dño. Omnis qui quærit inuenit. Porro verbum reuocationis tale est. Reuertere, assimilare dilectæ capræ hinnuloq. ceruorum. Ad quã vocem dum nõ est reuersus vtique ob illas causas quæ dictæ sunt: hinc ista quæ amat facta cupidior, mox sese ad requirendum tota aueritate dedit. Et primo quidem quærit illum in lectulo, sed minime inuenit. Surgit inde, circuit ciuitatẽ, & redit per plateas, & vicos, & non occurrit, neque apparet. Interrogãtur quique forte occurrerint, nihilq. certi reportatur. Neque vici vnus aut vnus noctis quæsitio hæc frustratio, cũ dicat ista: quia quæsiui per noctes. Quid hoc desiderij est, & ardoris, vt surgens de nocte publicum non erubescat, percurrat ciuitatem, percunctetur palam, & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis eius nulla valeat ratione auerti, nulla præpediri difficultate, non tempestiuæ retineri amore

Ps. 142

Cant. 3. a

Mat. 7. b
Cant. 2. d

L

amore quietis, non sponsæ verecundia, nō vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est vsque adhuc à desiderio suo. Quare? Quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, suspicionum fomes, impatientiæ fax, nouerca amoris, mater desperationis? Si adhuc dissimulatio est, nimis est molestia.

Esto ꝑ pie vtiliterq. interim fuerit dissimulatum, donec in sola adhuc vocatione seu reuocatione res erat. Nunc verò cum requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? Si de carnalibus sponsis & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superfluitas præiulisse videtur, & si inter illos talia cōtingere queant, mea non interest, ipsi videant. Quod si animarum quærētium Dominū mentibus & affectibus, pro quantum locumque posse meo respondere & satisfacere me oportet, erendum sanè est de Scriptura sancta (in qua se vitam habere confidunt) eo vitale aliquid

Pf. 21. f. quo spirituale, vt edant pauperes & saturentur, & viuant corda eorum. Et quid tam cordium vita, quam Dominus meus Iesus Christus, de quo aiebat qui eo viuebat:

Col. 3. a quia cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria?

Ioā. 1. d Ipse ergo ad medium veniat, quo & nobis veraciter dici possit. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Quamquam nescio quomodo non sciatu à spiritu alibus

M sponsus spiritus, qui tamen ita in spiritu profecerunt, vt possint dicere cum Propheta:

Thre. 4. Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus: & cum Apostolo: Et si cognouimus

2. Cor. 5. d Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Nonne is est quem Sponsa querebat? Is vere est spōsus, & amās & ama-

Ioā. 6. f bilis. Is, inquam, verè sponsus, sicut caro eius verè est cibus, & sanguis eius verè est potus: totum quod de ipso est, verè est, quando ipse est, non aliud sanè quam ipsa veritas. Verum is sponsus fuit quod nō inuenitur quæsitus, cum requiratur tam stu-

Matt. 7 diosè, & impigre, nunc quidem in lectulo, nunc verò in ciuitate, aut etiam in plateis vel vicis, ipse autem dicat: Quærite & inuenietis: & qui quærit inuenit: Propheta

Thre. 3. c quoque loquitur ad eum: Bonus es Domine

Isai. 55. ne animæ quærenti te: & itè sanctus Isaias. Quærite Dñm dum inueniri potest. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? Neque enim quæ hic inducitur, quærens, vna est ex

his quibus ipse ait: Quæretis me, & nō inuenietis. Sed attēdite tres esse causas quæ interrim occurrunt, & quærentes frustrari solēt, cum aut videlicet nō in tēpore quærūt, aut non sicut oportet, aut nō vbi oportet. Si. n. omne tempus aptū est ad quærendū, cur ergo dicit Propheta (quod iam memorauimus)

Quærite Dñm dum inueniri potest? Erit absque dubio cum inueniri non poterit, & b

ideo addit: Vt inuocetur dū prope est, quia futurum est: iam non prope futurū. A quo enim tūc non requiretur. Mihi (inquit) curuabitur omne genu, &c. Nec tamen inue-

nietur ab impijs, quos vltiores Angeli arcebunt profecto & tollent, ne videant gloriam Dei. Frustra in clamabunt & fatuæ virgines, minime profusus iā ad eas exit, clausa ianua.

Isai. 45. d Sibi proinde dictum putent illæ: Quæretis me, & nō inuenietis. Ceterū nunc tēpus acceptabile, nunc dies salutis, sunt tēpus plane & quærendi & inuocandi, quādo plerūque & antequā inuocetur adesse sentitur.

Matth. 25. Audi denique quid polliceatur. Antequam me inuocetis (inquit) dicam, ecce adsum. Nec latuit benignitas hæc & facilitas temporis quod nunc est, illum qui in psalmo loquitur: Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Quod si per bona opera quæratur Deus, ergo dum tempus habemus operemur bonū ad omnes, præsertim quia Dominus aperte prænnunciat venire noctē, quando nemo potest operari. Tunc aliud ad quærendum Deum, ad operādum quod bonum est reperiturus es tibi tempus in seculis venturis, præter hoc quod constituit tibi Deus in quo recordetur tui? Et ideo dies salutis, quia in his ipse Deus rex noster ante sæcula operatus est salutē in medio terræ.

Ioan. 7. c I ergo tu, & in medio gehēnæ expectato salutē quæ iā facta est in medio terræ. Quā tibi somnias prouenturā inter ardore sem-

piriterios facultatē veniā promerendi, cū iā trāsijt tempus miserēndi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis mortuo in peccatis. Nō crucifigitur iterū filius Dei, mortuus est semel, iam non moritur. Nō descendit ad inferos sanguis qui effusus est super terrā. Biberunt oēs peccatores terræ, nō est quod sibi ex eo vendicent dæmones ad restinguēdos focos suos, sed neque homines socij dæmoniorū. Semel illo descendit non sanguis sed anima, & hæc portio eorum qui in carcere erant, vna illa visitatio quæ tunc facta est

2. Cor. 6. a *Isai. 65.*

Gal. 6. c *Pfal. 9. d*

Pfal. 73. b

Rom. 6. d

B

est per præsentiam animæ cum corpus pederet exanime super terram. Sanguis aridâ rigauit, sanguis infudit terram, & inebriauit eam, sanguis quæ in terra & quæ in calis sunt pacificauit: non autem & quæ apud inferos, nisi quod semel illo, vt dixi, anima eius excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momenti vacarent opera caritatis, sed vltra non adijciat. Ergo nunc tempus acceptabile & aptum ad quærendum, in quo plane qui quærit inuenit, si tamen vbi & vti oportet quærit. Et hæc vna causâ quæ impedire potest ne inueniatur sponsus à quærentibus se, cum non quærit in tempore opportuno. At non ea impedit sponsam, nempe inuocatem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter seu perfunctorie quærit: nam corde ardenti & omninò infatigabiliter quatit, plane vt decet.

Restat vt de tertia videamus, ne videlicet vbi nõ decet quærat. In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea. An forte non in lectulo quærendus erat, sed in lecto quippe cui orbis angustus est? Sed non horreo lectulum, qui noni paruulus. Paruulus denique nobis natus est. Exsulta tu & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel. At idem Dominus in Sion magnus, apud nos paruulus, apud nos infirmus repertus est, ex vno iacere, ex altero & in lectulo iacere habens. An non lectulum tumulus? an non lectulus præsepium? an non lectulus vterus virginis? Neque enim magni patris vterus lectulus est, sed lectus magnus: de quo ad filium: Ex vtero (inquit) ante luciferum genui te. Quamquam nec lectus quidem forsitan dignè celsus sit vterus ille, qui regētis potius quàm iacentis est locus. Manens enim in patre, regit cum patre vniuersa. Denique non iacet, sed sedere ad dexteram patris filium fides indubitata habet, & ipse cælum sibi sedem esse non lectum perhibet, vt scias illum in suis, id est, in superis nequaquam solatia habere infirmitatis, sed potestatis insignia. Merito, proinde sponsa ponens lectulum dicit suum, quia omnè quo infirmum est Dei, non de proprio inesse illi manifestum est, sed de nostro. Ex nobis assumpsit quæ pro nobis sustinuit, nasci, lactari, mori sepeliri. Mea est mortalitas nati, mea infirmitas paruuli, mea exspiratio crucifixi, mea sepulchri dormitio. Quæ priora transie-

runt, & ecce noua sunt omnia. In lectulo meo quæsiui per noctes quem diligit anima mea. Quid? In tuo querebas qui se iam in sua receperat? Num videras filium hominis ascendente vbi erat prius? Iam cælum tumulo commutauit & stabulo, & tu illum in tuo adhuc lectulo quæris? Surrexit, non est hic. Quid quæris in lecto fortem, in lectulo magnum, clarificatum in stabulo? Introiuit in potentias Domini, decorem induit & fortitudinem: & ecce sedet super Cherubim qui sub lapide iacuit. Ex hoc iam non iacet, sedet, & tamquam iacenti subsidia paras? Sive, vt absolutior veritas sit, aut sedet iudicans, aut stat adiuuans. Sic vos ò bonæ mulieres, cui nam quæso excubias exhibetis, cui aromata comparatis, paratis vnguenta? Si sciretis quātus is sit, quamque sit inter mortuos liber mortuus ille quem vngere pergitis, vos forsitan petissetis ab eo potius vngi. Nonne ille quem vnxit Deus suis oleo laetitiae præ consortibus suis? Beati critis vos si gloriari potueritis reuertentes, & dicere, quia de plenitudine eius & nos accepimus. Enimvero factum est ita. Nam reuera vntæ remeant quæ vntura venerant. Quid vntæ tam lato nuncio nouæ odoriferæ resurrectionis. Quam speciosi pedes Euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Missa ab Angelo opus faciunt Euangelista, factæq. Apostolæ Apostolorum dum festinant ad annunciandum mane misericordiam Domini, dicunt: In odorem vnguentorum tuorum currimus. Ex tunc ergo, & deinceps frustra in lectulo quæsitus est sponsus, quia etsi cognouerit eum Ecclesia secundum carnem, id est, secundum carnis infirmitatem, sed nunc iam non nouit. Denique quæsitus est postmodum à Petro, & Ioanne idēdem in sepulchro, sed minime inuentus. Vide tu vtrum ne aptè, & competenter quisque horum tunc dicere quierit: In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea, quæsiui, & non inueni. Neimpe itura ad patrem caro quæ non erat ex patre, prius per gloriam resurrectionis omne infirmum se exiit, accinxit potentia, induit lumine sicut vestimento: in quali nimium gloria, & ornata deuit eam patris aspectibus præsentari.

Pulchrè vero Sponsa non quem diligo ego, sed quem diligit anima mea, inquit, quod verè, & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio quæ aliquid spiritua-

2. Cor.
6. a

Cânt. 3. a

Isai. 9. b
C.

Pf. 109.
a

Ibidem.

Cânt. 3. a

Mar. 16

D
Pf. 70. c
Pf. 92. a

Pf. 87. a

Pf. 44. b

Ioã. 1. b

Rom. 10.

Cânt. 1. a

E
Cânt. 3. a

liter diligit, verbi gratia, Deum Angelum. Animam. Sed & diligere iustitiam, veritatem, pietatem, sapientiam, virtutesque alias, eiusmodi est. Nam cum secundum carnem quippiam diligit, vel potius appetit anima, verbi gratia cibum, vestimentum, dominium, & quæ istiusmodi sunt corporalia, siue terrena, carnis potius, quam anime amor dicitur est. Et hoc pro eo, quod sponsa minus vifitate, sed non minus proprie animam suam sponsum diligere dicit, monstrans proinde spiritum esse sponsum, & à se non carnali, sed spirituali amore diligi. Et bene per noctes se quæsisse eum ait: Nam si, iuxta Paulum, qui dormiunt, & qui ebrii sunt, noctes ebrii sunt: ita non absurde (vt opinor) dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant: ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat, quod palam habet: Porro dies palam facit, quod nox abscondit; vt reperias in die, quod in nocte quæsieras.

F Nox est itaque donec quæritur spõsus: quoniam si dies esset, de medio fieret, & minime quæreretur. Et de hoc satis: nisi forte numerositas hæc noctium adhuc aliquid quærendum signet, quia non noctem, sed noctes posuit. Et mihi videtur, si tu melius non habes, talis posse ratio reddi. Habet mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico quia noctes habet mundus, cum pene totus ipse sit nox, & totus semper versetur in tenebris. Nox est Iudæica perfidia, nox ignorantia paganorum, nox hæretica prauitas, nox etiam Catholicorum carnalis animalisve conuersatio. An non nox vbi non percipiuntur ea, quæ sunt spiritus Dei: Sed & apud hæreticos, vel schismaticos quot sectæ, tot noctes. Frustra per has noctes iustitiæ solem, & lumen quæratis veritatis, id est sponsum, quia nulla societas luci ad tenebras. Sed dicit aliquis, quod non sit tam stulta tamve cæca sponsa, vt quærat lumen in tenebris, quærat dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eam. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, & non potius quæsisse. Non ait quæro: sed quæsiui per noctes, quem diligit anima mea. Et est sensus, quia cum esset paruula, sapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatem vbi non erat, errans, & non inueniens: iuxta illud in psalmo: Erraui sicut ouis, quæ perijt: Denique in lectulo se memorat tunc adhuc esse: tamquam ætate imbecillam ac paruulam sensu: si tamen ita

construas: in lectulo meo, subaudis existens vel iacens quæsiui quem diligit anima mea. Non quæsiui in lectulo, sed sedens in lectulo quæsiui. Hoc est: Cum adhuc infirma, & inualida forem, & omninò minus idonea sequi sponsum quocumque iret, sequi & ardua, & excelsa sublimitatis illius: incidi in multos qui cognoscentes desiderium meum dicebant mihi: Ecce hic est Christus, ecce illic est, & neque illic erat. Incidi autem, & non ad insipientiam mihi. Nam quo propius accessi, & exploravi diligentius, eo citius certiusque cognoui veritatem apud eos minime esse. Quæsiui enim, & non inueni: & deprehendi noctes, qui se dies mentiebantur. Et dixi: Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea. Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit, surgam. Pulchrè omninò. Quid ni surgeret, recognouit de resurrectione dilecti. Ceterum ò beata si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt sapias oportet, neque deorsum, sed sursum quæras Christum necesse est: vbi sedet in dextera patris. Sed circuibo (ais) ciuitatem. Ad quid? In circuitu impij ambulat. Iudæis istud relinquit, quibus proprius eorum propheta hoc vaticinatus est, quia famem patientur, vt canes, & circuibunt ciuitatem. Et si introieris in ciuitatem secundum prophetam alium, ecce attenuati fame: quod vtique non esset, si in ea fuisset panis vitæ. Surrexit de corde terræ, sed super terram non ipse est, & quia ascendit, panis viuus, qui de cælo descendit, idem ipse sponsum ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De claritate Sponsæ, in qua coequalis Patri sedet à dextris gloriæ eius: & qualiter boni pastores debeant esse solliciti, vigilantes, & discreti circa pascendas animas sibi commissas. Sermo LXXVI.

PER vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Adhuc & paruula sapit. Puto arbitrata est egressu de tumulo publici mox petiisse, vt solito doceret populos, ac sanaret infirmos, & vt manifestaret gloriã suã in Israel, si fortè reciperet resurgentẽ de morte, & se recepturus

tuos promittebant descendente de cruce. Verum ille perfecerat opus quod sibi dederat pater, vt faceret, quod sane ista intellexisse debuerat; vel ex voce pendens, *10. 19.* filla scilicet qua illico expiraturus ait: Consummatum est. Non erat iam, quod se de nouo crederet turbis: quæ nec si forsitan erant in eum credituræ. Et festinabat ad *Pf. 109.* patrem qui sibi diceret: Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Fortius nempe atque diuinius cum exaltatus fuerit à terra, omnia trahet ad seipsum. Hæc autem per vicios, & piasceas querendum putauit, fruendi auida, sed ignara mysterij. Iterum ergo frustra *Cant. 5. b* repetit dicens. Quæsiui illum, & non inueni: vt sermo impleteretur quem dixit: quia vado ad patrem, & iam non videbitis me. Dicat forsitan ista: Quomodo ergo credent in eum, quem non viderunt? Quasi fides ex visu sit, & non potius ex auditu. Quid magni est credere quod videris, & tuis non negare oculis fidem; quid laudis meretur. Sed si quod non videntus speramus, per patientiam expectamus, & patientia meritum est. Beati denique qui non viderunt, & crediderunt. Proinde, vt non euacuetur meritum fidei: subducat se visui, dans virtuti locum. Etiam & tempus est, vt iam in suum sese recipiat. Quæris in quem suum. In dexteram patris. Neque enim rapinam arbitrabitur, esse se æqualem Deo, cum sit in forma Dei. Ergo is sit vnigeniti locus, in quo omnis eius iniuria propulsata videatur. Sedeat sane iuxta, non infra, vt omnes honorificent *11* Filium, sicut honorificant Patrem. In hoc apparebit maiestatis æqualis, si nec inferiorem Patre, nec posteriorem suspexeris. At ista interim nihil horum aduertit, sed quasi ebria præ amore hac illacq. discurrrens quærit oculis quem iam oculus non contingit, sed fides. Non enim existimat Christum aliter oportere intrare in gloriam suam nisi prius resurrectionis gloria palam mundo innotescente confutetur impietas exsultent fideles, gloriantur discipuli, populi conuertantur, demumq. ab vniuersis glorificetur ipse, cum ex præsentia resurgentis cunctis claruerit veritas prædicentis. Falleris o sponsa. Oportet quidem hæc fieri: sed in tempore. Nunc verdè interim vide ne forte id dignum magis, & supernæ consentaneum iustitiæ sit, si non detur sanctum ca-

nibus, & margaritæ porcis, si potius secundum scripturam tollatur impius ne videat *1f. 26.* gloriam Dei, si non fraudetur fides merito, **K** quæ tunc sanè probator esse dignoscitur cum creditur quod non videtur, si penes ipsam seruetur dignis quod occultatur indignis, vt qui in sordibus sunt, sordescant adhuc, & iusti iustificentur magis, si non dormitent præ tædio. Cæli & cæli cælorum *Apo. 1* tabescant & confundantur ab expectantibus sua, si non ipse pater omnipotens diuinitus iam frustretur à desiderio cordis sui: si non demum vnigenitus vltra ad introitum gloriæ suæ (quod vel solum indignissimum est) aliquatenus retardetur. Quanti putas estimanda sit gloria quantacumque mortaliū, vt ab ea, quæ à patre suo ab æterno parata est, debeat eum vel ad modicum retinere? Adde, quod nulla ratione in longius protrahi decet ipsius filij petitionem. Quam dicam petitionem quæris? Nempè illam qua dicit: Pater clarifica filium tuum. Quod *10. 17.* tamen eum petiisse senserim, non vt supplicem, sed vt præscium. Liberè petitur quod in potestate petentis accipere est. Ergo dispensatoria filij petitio est, non necessaria: quippe donantis cum patre quidquid à patre acceperit.

Vbi & hoc dicendum, quia non solum pater clarificat filium, sed & filius clarificat *Ibidem* patrem, ne quis dicat filium minorem patre, quasi à patre clarificetur, cum & ipse clarificet patrem: dicente filio. Pater clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te. Sed forte adhuc submittendum pures filium, quod quasi ingloriam videatur à patre recipere claritatem quam demum patri refundat. Audi quia non est ita: Clarifica me, inquit, pater claritate quam habui prius quam mundus fieret apud te. Si ergo claritas filij posterior non est, vt pote, quæ ab æterno est, ex æquo se clarificant pater, & filius. Et si ita est, vbi patris primatus. **L** Aequalitas profecto est, vbi cœternitas. Et vsque adeo æqualitas, vt vna sit claritas amborum sicut ipsi vnum sunt. Vnde mihi videtur, dicendo rursum: Pater clarifica nomen tuum: non sane aliud petere, quam se clarificari, in quo & per quem nomen patris proculdubio clarificaretur. Et responsū accepit à patre. Et clarificaui, & iterum clarificabo. Quæ quidem ipsa responsio non parua filij glorificatio fuit. Ceterum abundantius ad fluueta Jordanis augustiusq. clarificer-

24. *Matth.*
 3. *d.*
 17. *Ibid.*
 13. *Tob.*
 109. *Pf.*
 1. *Matth.*
 9. *b.*
 10. *Ro.*
 10. *10. b.*
 A
 ius dignoscitur, & Ioannis testimonio, & co-
 lumbæ designatione, & voce dicentis: Hic
 est filius meus dilectus. Sed & in monte co-
 ram tribus discipulis, nihilominus magnifi-
 centissimè clarificatus est, cum voce eadem
 denuo ad se cælitus delapsa, tum mira illa
 eximiaq. transfiguratione corporis sui, tum
 etiam prophetarum attestatione duorum,
 qui ibidem apparuerunt, cum eo loquentes.
 Superest ergo, vt iuxta promissum patris se-
 mel adhuc clarificetur, eaq. erit pleni-
 tudo gloriæ, cui non queat amplius addi. Sed vbi
 illa dabitur benedictio? Non est, vt ista su-
 spicata est in plateis, vel vicis, nisi forte in
 illis de quibus dicitur. Plateæ tuæ Hierusa-
 lem sternentur auro mundo, & per omnes
 vicus tuos alleluia cantabitur. In his reue-
 ra illam recepit à patre filius claritatem, cui
 non poterit similis inueniri, ne in cælesti-
 bus quidem. Cui enim aliquando Angelo-
 rum dictum est. Sede à dextris meis? Non
 modo autem de numero Angelorum, sed
 nec de superioribus quidem reliquis beato-
 rum ordinibus omnium quis reperitus ido-
 neus est ad capefcendam superexcellentem
 hanc gloriam. Ad neminem prorsus illo-
 rum facta est vox illa gloriæ singularis, ne-
 mini vocis in se efficientiam experiri da-
 tum. Siue Throni, siue Dominationes, siue
 Principatus, siue Potestates, profectò desi-
 derant in eum prospicere, non se illi con-
 parare præsumunt.

Igitur Domino meo singulariter à Do-
 mino & dictum & datum est sedere à dex-
 tris gloriæ ipsius, vt patet in gloria coæqua-
 li, in essentia cõsubstantiali, pro generatio-
 ne consimili, maiestate non dispari, æterni-
 tate non posteriori. Ibi ibi enim illum qui
 quæret inueniet, & videbit gloriam eius, nõ
 gloriam quasi vnigeniti à patre, sed plane
 gloriam quasi vnigeniti à patre. Quid facies
 sponsa? Putas potes sequi eum illum? Aut
 te ingerere audes vel vales huic tam sancto
 arcano, tamq. arcano sanctuario, vt filium
 in patre, & patrem intuearis in filio? Non
 vti que. Vbi est ille, tu non potes venire mo-
 do, venies autem postea. Age tamen, seque-
 re, quære, nec te inaccessibleis claritas, vel
 sublimitas à quærendo deterreat, ab inue-
 niendo desperare faciat. Si potes credere:
 omnia possibilia sunt credenti. Prope est
 (inquit) Verbum in ore tuo, & in corde tuo.
 Crede & inuenisti. Nam credere inuenisse
 est. Non sunt fideles habitare Christum per

fidem in cordibus suis. Quid propius est?
 Quære ergo secûra, quære deuota, bonus est
 Dominus animæ quærenti se. Quære votis,
 sequere actibus, fide inueni. Quid non in-
 uenit fides? Attingit inaccessa, deprehendit
 ignota, comprehendit immensa, apprehen-
 dit nouissima, ipsam denique æternitatem
 suo illo vastissimo sinu quodammodo cir-
 cumcludit. Fidenter dixerim, æternam bea-
 tamq. Trinitatem, quam non intelligo, cre-
 do: & fide teneo quod non capio mente.
 Sed dicit aliquis, quomodo credit sine præ-
 dicante, cum fides ex auditu sit, auditus per
 verbû prædicationis. Deus hoc prouidebit.
 Et ecce iam præsto sunt qui nouam spõsam
 cælesti nupturam sponso, de quibus oportet
 instruant & informant, fidem doceant, for-
 mam pietatis, ac religionis tradant. Audi
 denique quid adiciat: Inuenerunt me vigi-
 les qui custodiunt ciuitatem. Qui enim vigi-
 les hi? Nempe illi quos Saluator in euanglio
 beatos pronunciat, si cum venerit inuenerit
 vigilâtes. Quam boni vigilantes, qui nobis dor-
 mientibus ipsi peruigilant, quasi rationem
 reddituri pro animabus nostris. Quam bo-
 ni custodes, qui vigilantes animo, atque in
 orationibus pernoctantes, hostium insidias
 sagaciter explorant, anticipant consilia ma-
 lignantium, deprehendunt laqueos, eludunt
 tendiculas, retiacula dissipant, machina-
 menta frustrantur. Hi sunt fratrum ania-
 tores & populi Christiani, qui multum orant
 pro populo, & vniuersa sancta ciuitate. Hi
 sunt qui multum solliciti pro sibi commissis
 dominicis ouibus, cor suum tradunt ad vigi-
 landum diluculo ad Dominum qui fecit il-
 los, & in conspectu Altissimi deprecantur,
 Et vigilant, & deprecantur, scientes suam
 insufficientiam in custodienda ciuitate, &
 quia nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra
 vigilat qui custodit eam. Porro cum
 Dominus ita præcipiat. Vigilate, & orate,
 ne intretis in tentationem: liquet, quoddã
 que duplici hac exercitio fidelium, studioq.
 custodum, non potest esse secûra ciuitas,
 non sponsa, non oues. Horum differen-
 tiam quæris. Vnum sunt. Ciuitas propter
 collectionem, sponsa propter dilectionem,
 oues propter mansuetudinem. Vis scire
 hoc sponsam quod ciuitatem esse. Vidi, in-
 quit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam
 descendente de celo, à Deo paratam, tam-
 quam sponsam ornata viro suo. Identidem
 tibi hoc, & de quibus liquido appare-

bit, si recorderis, primus ille custos (Petrum loquor) cum sibi primo oves committerentur quam attente simul de amore communitus sit. Quod vtiq; tanta cura sapiens creditor non fecisset; nisi se sentiret sponsum, id sibi vtiq; ex intimo respondente conscientia. Audite hæc amici sponsi, si tamen amici. At parum dixi, amici: amicissimi sint oportet, qui priuilegio tantæ familiaritatis donantur. Non otiosè toties repetitum est: Peire amas me, in cõmissio-

Joã. 21. c

C ne ouium. Et ego quidem id significatum perinde puto ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimoniũ tibi perhibente conscientia, quod me ames, & valde perfecteq; ames, hoc est plus quam tua, plus quam tuos, plus quam & te, huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus sanguis vtiq; meus effusus est. Terribilis sermo, & qui possit etiam impauida quorumuis tyrannorum corda concutere. Propterea attendite vobis quicumque opus ministerij huius sortiti estis, attendite, inquam, vobis: & pretioso deposito quod vobis creditum est. Ciuitas est, vigilate ad custodiam concordiamque. Sponsa est, studete ornatui. Oves sunt, intendite pastui. Et hæc tria ad illam Domini triuam sciscitationem forte non incongruè pertinere dicentur. Porro custodia ciuitatis, vt sit sufficiens, trifaria erit, à vi tyranorum, à fraude hæreticorum, & tentationibus dæmonum. Sponse vero ornatus in bonis operibus, & moribus & ordinibus. At pastus otium communiter quidem in pascuis scripturarum tamquam in hereditate Domini, sed est distinctio in illis. Nam sunt mundata, quæ duris atque carnalibus animis imponuntur ex lege vitæ & disciplinæ. Et sunt olera dispensationum, quæ infirmis, & pusillis corde de respectu misericordiæ apponuntur. Et sunt consiliorum solida fortiaque, quæ ex intimis sapientiæ proponuntur sanis, & qui exercitatos habet sensus ad discretionem boni & mali. Paruulis namque tamquam anniculis ad hæcationis lac potus datur, non esca.

D Ad hoc boni sollicitiq; pastores impinguare pecus non cessant bonis lætisq; exemplis, & suis magis quam alienis. Nam si alienis, & non suis, ignominia est illis, & pecus ita non proficit. Si enim (verbi causa) ego qui

vis apposuerõ Moyfi mansuetudinem, patientiam Iob, misericordiam Samuelis, Dauid sanctitatem, & si qua sunt eiusmodi exempla bonorũ: immittis ipse, & impatiens, atque immisericos, & minime sanctus sermo (vt verè or) minus sapidè eueniet, & vobis minus auide capietis. Verum hoc supernæ pietati relinquo, vt quod minus vobis ex nobis est, p̃sa suppleat: & quod perperam, ipsa corrigat. Nunc vero bonus pastor hoc quoque curabit, vt secundum Euangelium inueniatur habere: sal in semetipso, sciens quia sermo sale conditus quãtum placuerit ad gratiam; tantũ proderit ad salutem. Hæc interim de custodia ciuitatis, atque ornati sponse, necnon & pastu ouium dicta sũt.

Mar. 9 2

Volo tamen adhuc eadem paulo expressius designare propter eos qui dũ auide nimis honoribus inhiant, minus prouidè grauibus se suppõnant oneribus, exponũt periculis, vt sciant ad quid venerint, sicut scriptũ est: Amice, ad quid venisti? Ni fallor, ad solam ciuitatis custodiam, vt quãtum satis est procuretur, opus est viro forti, spirituali fidei. Forti ad propulsandas iniurias, spirituali ad deprehendendas insidias, fidei, qui non quæ sua sunt, querat. Porro autem ad motes honestandos, vel corrigendos (quod vtiq; ad decorem pertinet sponsæ) quis non liquido agnoscat pernecessariam fore cum multa quidem diligentia disciplinæ censuram? Eapropter omnis cui hoc opus incumbit, oportet ferueat zelo illib; quo accensus præcipuus ille æmulator spõsæ Domini aiebat: Æmulor vos Dei æmulatione: despon-

Matth. 26. 6

2. Cor. 11. 2

di enim vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Iam quomodo in pascua Diuinorum educet eloquiorum greges Dominicõs pastor idiota? Sed & si doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum ne non tam nutriat doctrina vberi, quam stérili vita noceat. Temere itaque & in hac parte hoc onus subitur absque scientia pariter vitaq; laudabili. Sed ecce quod nõ laudamus. Finis indicitur, vbi non erat finis. Euocamur in materiam alteram, & cui hanc cedere indignum. Angor vndique, & quod ægrius feram ignoro, auelli ab ista, an distendi in illa, nisi quod vtolibet simul vtrũque molestius. O seruitutem. O necessitatem. Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio. Notate tamen vbi desinimus, vt quam cito in id redire liberũ erit, inde mox ordiamur in nomine spõsæ Ecclesiæ

lesu

Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De malis pastoribus Ecclesie, & item quomodo spiritus & anima sanctorum simul cum Angelis adiutorio sunt electis adhuc peregrinantibus.

Sermo LXXVII.

Eia expediti sumus. Diximus hesternò sermone, quales in via hac qua ambulamus, vellemus habere duces, non quales habemus. Longe dissimiles experimur. Non omnes sunt amici. Sponsi, quos hodie Sponsæ hinc inde asfiterere cernis, & qui (vt vulgo aiunt) eam quasi adextrare videntur. Pauci admodum sunt qui non quæ sua sunt quærant, ex omnibus caris eius. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christum: quia manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi, & ornati, circumamicti varietatibus, tamquam Sponsa procedes de thalamo suo. Nonne si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris, Sponsam potius putabis, quam Sponsæ custodem? Vnde verò hanc illis exuberare existimas rerum affluentiam, vestium splendorem, mensurarum luxuriam, congeriem vasorum argenteorum & aureorum, nisi de bonis Sponsæ? Inde est, quod illa pauper, & inops, & nuda relinquitur facie miseranda, inculca, hispida, exangui. Propter hoc non est hoc tempore ornare Sponsam, sed spoliare non est custodire, sed perdere: non est defendere, sed exponere: non est insutuere, sed prostituere: non est pascere gregem, sed mastare & deuorare, dicente de illis Domino. Qui deuorant plebem meam, velut cibum panis: & quia comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt. Et in alio Propheta: Peccata populi mei comedent: quasi dicat. Peccatorum pretia exigunt, & peccatibus debitam sollicitudinem non impediunt. Quem dabis mihi de numero præpositorum qui non plus inuigilet subditorum vacuâs mansupijs, quam vitijs extirpandis? Vbi qui orando flectat iram, qui prædicet annum placabilem Domino? Leuiora loqui. nunc, grauiora grauius manet iudicium. Sine causâ tamen, vel his, vel illis inmoramur: quia non audiunt nos. Sed etsi litteris forsitan mandentur ista quæ di-

gnabuntur legere: aut si forte legerint, mihi indignabuntur, quamuis rectius sibi hoc facerent. Propterea relinquamus istos non inuentores Sponsæ: sed veditores, & inquiramus potius illos à quibus Sponsa se inuentam loquitur. Et quidè illorum isti fortiti sūt ministerij locum, sed non zelum. Successores omnes cupiūt esse, imitatores pauci. O vtinã tam vigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedrã. Vigilent vtique sollicitè seruantes ab illis inuētam, sibi creditam. Imo verò euigilarent pro semetipsis, nec sinerēt de se dici: Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquaerūt, & steterūt. Iusta omninò querimonia, nec ad vllam iustus quã ad nostram refereda ætatem. Parum est nostris vigilibus, quod non seruant nos, nisi & peridat. Alto quippe de emeris obliuionis tonitruum expergiscūt, vt vel suum ipsorum periculum expaucsant. Inde est, vt non parcant suis, qui nō parcunt sibi, petimētes; pariter, & pereunt. Sed enim quinam illi sunt vigiles à quibus se inuentam perhibet Sponsa? Nēpe Apostoli, atque Apostolici viri. Verè hi sunt qui custodiunt ciuitatem, id est, eã ipsam, quã inuenerunt Ecclesiã eoq. vigilantius, quo nūc temporis grauius periclitantem cōspiciunt, à malo vtique domestico & intestino, sicut scriptum est: Et inimici hominis domestici eius. Neque enim pro qua vsque ad sanguinem resisterūt, suoderelinquunt patrocinio destitutã, sed protegunt & custodiunt eam die ac nocte, hoc est in vita, & in morte sua. Et si pretiosa est in cōspectu Domini mors sanctorum eius, a nō ambigo ego quin etiam tanto in morte potentius id agant, quanto in ipsa etiã confortatus est principatus eorum. Sic etiã asseris, ait quis, ac si oculis tuis videris ea: sunt autem ab humanis seclusa conspectibus. Cui ego: Si tu tuorum oculorum testimonij fidele putas, testimonium Dei maius est. Ait verò. Super muros tuos Hierusalē constitui custodes tota die, & tota nocte, in perpetuū non tacebūt. Sed de Angelis, inquis, id dictū est. Nō abnuo, omnes sunt administratorij spiritus. At quis me prohibeat itidem, & de istis sentire, qui potentia quidem minimè iã ipsis Angelis impares sunt, affectu autem & misericordia eo nobis forsità germaniores existunt, quo natura coniunctiores? Iunge & tolerantiam earumdem passionum &

I miseriarum in quibus nos pro tempore ad-
 huc versamur. Nihilne amplius miseratio-
 nis pro nobis; vel sollicitudinis operabitur
 in mentibus sanctis, quod & se transisse per
 eas proculdubio meminerunt? Nonne illa
Ps. 65. c ipsorum vox est: Transiuimus per ignem,
 & aquam, & eduxisti nos in refrigerium?
 Quid? Ipsi transierunt, & nos in medijs igni-
 bus, vel fluctibus derelinquent, nec saltem
 manū porrigere dignabuntur periclitanti-
 bus filijs? Non est ita. Bene tecum agitur, o
 mater Ecclesia, bene tecum agitur in loco
 peregrinationis tuæ: de cælo & de terra ve-
 nit auxilium tibi. Qui custodiunt te, non
 dormitant neque dormiunt. Custodes tui
 Angeli sancti, vigilēs tui spiritus & animæ
 iustorum. Non errant qui te ab vtrisque
 inuentam spiritibus senserint ab vtrisque
 pariter custodiri. Et est huius sollicitudinis
 ratio quibusque sua, his quidem quod sine
 te non consummentur, illis verò, quod nisi
 de te ad sui plenitudinem minimè restau-
 rentur. Nam quis nesciat satana cadente de
 cælo & eius complicibus, numerum super-
 næ multitudinis parte nō modica imminu-
 tum? De te itaque omnes cōsummationem
 expectant, alij numeri, alij desiderij sui.
Ps. 141. b Agnosce proinde vocem in Psalmo: Me ex-
 spectat iusti donec retribuas mihi. Et aduer-
 tēdum, quod non ista illos, sed illi istam po-
 tius inuenisse referūt, vt que ego suspicor,
 ad hoc ipsum studium destinati. Nam quo-
 modo prædicabunt nisi mittantur? Denique
 habes loquentem in Euāgelij. Ite, ecce ego
Luc. 10. mitto vos, & ite prædicatē Euāgelij omni
K creaturæ. Ita est. Illa quærebat Sponsum, &
 Sponsum nō latebat. Nempē, qui in hoc ip-
 sum excitauerat eam vt se quæreretur, & de-
 derat illi cor ad præcepta & legem vitæ &
 disciplinæ, dummodo esset qui instrueret &
 doceret viam prudentiæ. Et misit in occur-
 sum eius plantatores & rigatores, qui eam
 enutrient & confirmarent in omni certitu-
 dine veritatis, hoc est indicarent illi certāq.
 redderent de dilecto: quia veritas est quam
 querit, & quam verè diligit anima eius.
 Et reuera quis fidus verusve animæ amor,
 nisi vtique in quo veritas adamatur? Ratio-
 nis sum compos, veritatis sum capax, sed
 vitinam non forem si amor veri defuerit.
 Horum quippe ramorum is fructus est, &
 ego radix. Non sum securus à securi, si abs-
 que eo inueniar. In illo nimirum nature
 munere illud Diuinæ imaginis enterere insi-

gne haud dubium est, ex quo ceteris præsto
 animantibus. Inde est quod audet anima
 mea ad dulces castosq. assurgere veritatis
 amplexus, & sic in amore ipsius tota securi-
 tate ac suauitate quiescere, si tamē inueniat
 gratiam in oculis tanti sponsi, vt dignam
 reputet, quæ ad hanc pertingat gloriam,
 imò ipse eam sibi exhibeat non habentem
 maculam, aut rugam, aut aliquid eiusmodi.
 Quanti putas esse discriminis, quæue dignū
 pœna tantum Dei donum otiosum tenere?
 Verum hoc aliàs. Nunc verò Sponsa quem
 quærebat, minimè reperit: & quos non
 quærebat, reperta est ab ipsis. Audiant hoc
 qui sine duce & præceptore vias vitæ ingre-
 di non formidant. Ipsi sunt in arte spiri-
 tuali existentes, & discipuli pariter & magi-
 stri. Non sufficit hoc, etiam coaceruant
 discipulos sibi, cæci duces cæcorum. Quam
 multi ex hoc in recto tramite periculosissi-
 mē aberrasse comperti sunt. Nimirum igno-
 rantes astutias Satanae & cogitationes ip-
 sius, factum est vt qui spiritu cœperant,
 carne consummarentur, abducti turpiter,
 lapsi damnabiliter. Videant proinde qui
 eiusmodi sunt, quomodo cautè ambu-
 lent, & de Sponsa exemplum sumant, quæ
 non prius ad eum quem desiderabat, v'lo-
 mo lo valuit peruenire, quam sibi occurre-
 rent quorum magisterio vteretur ad cogno-
 scendum de dilecto, certè ad discendum ti-
 morem Domini. Seductori dat manum,
 qui dare dissimulat præceptorī. Et qui di-
 mittit oues in pascua absque custode, pa-
 stor est non ouium, sed luporum. Nunc iam vi-
 deamus de Sponsa quomodo se dicat inue-
 tam. Mihi enim insuetè satis verbum in-
 uentionis posuisse videtur. Nam ita hoc
 dicit, ac si vno de loco Ecclesia venerit. Ve-
 nit enim ab Oriente, & Occidente, iuxta ver-
 bum Domini, & à cunctis fimbis terræ. Sed
 neque aliquando congregata est in vnum
 locum, vbi ab Apostolis seu ab Angelis in-
 ueniretur deducenda vel dirigenda ad eum
 quem diligit anima sua. Fuitne prius in-
 uenta quam collecta. Non, quia nec erat.
 Quamobrem si collectam, si congregatam,
 si certè (quod magis vocabulo Ecclesiæ cō-
 petit) conuocatam à prædicatoribus se dixif-
 set, transissem simpliciter, minimè in aliquo
 cunctabūdus. Coadiutores enim Dei sunt,
 quem & audiere loquentem: Qui non colli-
 git meci, dispergit. Sed neque hoc mihi ab
 re videbitur, si dixerit quis ab eis fundatam
 siue

L

Matth. 8.

Matth.

12. c

Matth. 16. c
Mat. 7. d
 siue ædificatam. Siquidem hoc fecerunt vna cum illo, qui in Euangelij loquitur. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & quia fundata est supra firmam petram. Nunc verò nihil horum loquens, sed præter solitum quidem perhibens se inuentam, cunctari aliquantum nos facit, atque in suspicionem adducit latere loco quod sit diligentius intuentum. Volebam fateor præteritè, meq. subducere huic scrutinio, cui sufficere non sentirem. Ceterum reminiscens in quantis æque dubijs, & obsecris vobis quidem sursum corda leuantibus, etiam supra spem meam adiutum me fenserim, pudet diffidentia: reprehendens timorem meum adiorum non quidem temerè quod timide refugiebam. Aderit (vt confido) solitum adiutorium: quod si minus, apud beneuolos tamen auditores non erit otiosum quod volui. Verum hoc habebit sequens sermo principium, nam præsentem hic claudimus: Ipse autem det vobis ea, quæ dicuntur non solum tenere memoriter, sed & ardentè diligere, & efficaciter adimplere, Sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Quod Sponsa, id est, Ecclesia electorum prædestinata est à Deo ante sæcula,
& præuenta ab eo, vt quæreret eum, & conuerteretur.

Sermo LXXVIII.

Eph. 5. g
AD Verbum inuentionis (si bene memini) illic stetimus & hæsimus scrupulosus, videlicet audientes quod Sponsa à prædicatoribus suis se inuentam dixerit. Porro causæ nostræ cunctationis & dubitationis à nobis expressæ sunt, & visum est à nobis aliquid esse quærendum, sed non in calce sermonis, quo iam arctabamur, quod quæsitum est, potuit explicari. Quid restat nisi vt debitum iam soluamus? In explicatione sacramenti magni, illud loquor quod doctor gentium interpretatus est in Christo, & in Ecclesia sanctum castumq. connubium: ipsum est opus nostræ salutis: in eo, inquam, tres sibi inuicem cooperantur, Deus, Angelus, Homo. Et Deus

quidem quidn̄ operetur, & curam gerat nuptiarum dilecti filij sui? Ipse verò ac tota voluntatè, & vtique per se ipse sufficeret, & absque adminiculo horum, hi autem sine ipso possunt facere nihil. Ergo quod ex illis assciuit in opus ministerij huius, non sibi solatium, sed profectum quæsiuit in illis. Nam hominibus quidem merita locauit in opere, secundum illud. Dignus est operarius mercede sua, & quia vnusquisque secundum proprium laborem accipiet, siue qui in fide plantat, siue qui rigat quod plantantum fuerit. Angelorum autem cum ad salutem humani generis ministerio vtitur, nonne facit vt ab hominibus Angeli diligantur? Nam quia ab Angelis homines diliguntur, inde vel maxime aduertiri potest, quòd antiqua suæ ciuitatis damna ex hominibus resarcitum iri Angeli non ignorant. Nec alijs profectò legibus regnum caritatis regi decebat, quam pijs ipsozum qui pariter regnaturi sunt mutuisq. amoribus, & puris affectionibus in inuicem, & in Deum. Est autem in modo operandi differentia multa, pro cuiusque nimirum operarij dignitate. Deus nempe facit quod vult sola ipsa facilitate volendi, sine æstu, sine motu, sine præiudicio loci vel temporis, vel causæ, vel personæ. Est enim Dominus Sabaoth, qui cum tranquillitate iudicat omnia. Et Sapientia disponens omnia suauiter. Porro Angelus non absque motu operatur, tam locali, quam temporali, sine æstu tamen. Homo autem, nec ab æstu animi, nec à motu corporis animiq. liber est in operando. Denique cum timore, & tremore suam ipsius iubetur operari salutem, atque in sudore vultus sui comedere panem suum. His ita explicitis, intueri nunc mecum in hoc tam magnifico opere nostræ salutis tria esse, quædam, quæ sibi vendicat auctor Deus, præuenitq. in illis omnes auxiliatores & cooperatores suos, prædestinationem, creationem, inspirationem. Quorum prædestinatio, non dico ab exortu Ecclesiæ, sed ne a mundi principio quidem principium habuit, non denique à tempore illo, vel illo; ante tempora est. Porro creatio cum tempore, inspiratio iam in tempore fit, vbi, & quando vult Deus. Sanè secundum prædestinationem numquam Ecclesiæ electorum penes Deum non fuit. Si miratur hoc infidelis, audiat quod magis miretur, numquam nõ grata existit, numquam

non dilecta. Quidni audacter loquar arcu-
 anum quod mihi de corde Dei promptus ille
 supernorum delator consiliorum aperuit?
 Paulum dico, qui ut multa alia, ita hoc quo-
 que de diuitijs bonitatis eius non est veritus
 diuulgare secretum. Benedixit nos (inquiēs)
 in omni benedictione spirituali in caelesti-
 bus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante
 mundi constitutionem, ut essemus sancti &
 immaculati in conspectu eius in caritate. Et
 addit: Qui praedestinauit nos in adoptione
 filiorum per Iesum Christum in ipso, secun-
 dum propositum voluntatis suae in laudem
 gloriae gratiae suae, in qua gratificauit nos in
 dilecto filio suo. Nec dubium quin voce
 omnium electorum ista dicantur, & ipsi ec-
 clesia sunt. In illo igitur tam profundo aeter-
 nitatis sinu antequam in lucem opus prodiret
 huius creationis, quis illa vel beatorum
 spirituum inuenire aliquo modo valuerit:
 nisi cui ipsa aeternitas Deus voluerit reuela-
 re? Sed & cum iam ad nutum creatis visa est
 emeruisse in species formasque factitias has,
 atque visibiles, non continuo tamen inuen-
 ta est à quoquam hominum, vel Angelorum,
 eo quod non agnosceretur, imagine terre-
 stris hominis adumbrata, & operata mortis
 caligine. Sine quo generalis velamine con-
 fusionis nemo filiorum hominum intrauit
 hanc vitam, vno sane excepto, qui ingreditur
 sine macula. Emanuel is est, qui tamen
 & ipse ex nobis, pro nobis nostris se induit
 maledicti nostri, peccati similitudinem,
 non veritatem. Sic enim habes: Qui apparuit
 in similitudine carnis peccati, ut de pec-
 cato damnaret peccatum in carne, de cetero
 vnus omnibus per omnia introitus est,
 electis dico, & reprobis. Non enim est distin-
 ctio. Omnes peccauerunt, & omnes capitium
 suae verecundiae portat. Propter hoc itaque
 etiam in rebus conditis iam creata existēs Ec-
 clesia, nec sic tamen à creatura vili inueniri
 poterat vel agnosci, miro viroque modo
 interim latens, & intra gremium beatæ præ-
 destinationis, & intra massam miseræ dam-
 nationis. Ceterum quam clauerat ab aeter-
 no praedestinans sapientia & itē creans po-
 tentia minime prodiderat ab initio: visitās
 profecto gratia suo in tempore reuelauit,
 secundum operationem quam ideo in spi-
 rationem supra nominauit, quod de sponsi
 spiritu humanis infusum spiritibus quippiā
 fuerit in præparationem Euangelij pacis, id
 est, parare viam Dño, atque Euangelio glo-

ria eius ad corda omnium quotquot erant
 praedestinati ad vitam. Frustra vigilēs labo-
 rassent in praedicando, si nō hæc gratia præ-
 cessisset. Nunc verò videntes velociter cur-
 rere Verbum, & populos nationū ad Dñm
 in omni facilitate conuerti, concurrere in
 vnitatem si tei tribus, & linguas, atque in
 vnam colligi matrem Catholicā terminos
 terræ, cognouerunt de diuitijs gratiæ, quæ
 à saculis abscondita tenebantur in abdito
 praedestinationis aeternæ, & gauisi sunt eam
 se inuenisse, quam ante sacula Dñs elegerat
 in Sponsam sibi. Ex quo (ut opinor) clarum
 fit, non otiosum esse, quod se inuentam ab
 his sponsa testata est, sed propterea, quæ ab
 ipsis collectam agnosceret non electā, com-
 pertam nō conuersam. Ei nempe ascriben-
 da cuiusque conuersio est, cui dicere necesse
 habent vniuersi illud de Psalmo: Conuerte
 nos Deus salutaris noster. Sed non æquè illi
 fortassis inuentionis vocem competenter
 aptarim, sicut conuersionis: imò verò sic est.
 Non est inuenire Dño, sed præuenire, & in-
 uentione præuentio excludit. Denique quod
 inueniat, qui nihil vnquam non nouit: No-
 uit Dñs qui sunt eius, ait quidam. Ipse vero
 quid? Ego scio, ait, quos elegerim à princi-
 pio. Planè quam ab aeterno præsciuit, quam
 elegit, quam dilexit, quam cōdidit: rationis
 non erat ab eodem perhiberi inuentā; præ-
 paratam tamen, ab ipso ut inueniretur, fi-
 denter dixerim. Nam qui vidit, testimonium
 perhibuit, & scimus quia verum est testimo-
 nium eius. Vidi, inquit, ciuitatem sanctam
 Hierusalem nouam descendentem de caelo
 à Deo paratam, tamquam Sponsam ornatā
 viro suo. Isq. è vigilibus vnus qui custodiunt
 ciuitatem. Sed audi ipsam eius præparato-
 rem veluti digito eam demonstrantem vigi-
 libus, sed sub tropo altero Leuate oculos ve-
 stros, ait, & videre regiones quia albae sunt
 iam, id est præparatae ad messem. Ex hoc pa-
 terfamilias operarios inuitat ad opus, quā-
 do iam senserit sic omnia præparata, ut abs-
 que multo sui ipsorum labore gloriarī, & di-
 cere queant: quoniam coadiutores Dei sumus.
 Quid enim facturi sunt? nempe Spon-
 sam quaesituri, inuentæque, indicaturi de dile-
 cto. Non enim suā quaerent, sed Sponsi glo-
 riam, quoniam Sponsi amici sunt. Et pro
 hac non multum apud illam laborabunt:
 adest, iamque illum tota deuotione requirit,
 in tantum præparata est voluntas eius à
 Dño. Denique necdum illis vigilibus quid-

Epb. 1. a

ibidem

Nota.

Pf. 14. a

D

Rom. 8. d

E

Pf. 84. a

2. Tim. 2. c

10. 13. b

10. 19. j

Apoc. 21. 3

10. an. 4. i

F

quam

quam loquentibus interrogat de dilecto, & præuenit prædicatores suos, præuenta ipsa, percunctans & dicens: Num quem diligit

Cæt. 3. b. anima mea, vidistis? Bene proinde se inuentam perhibuit ab his qui custodiunt ciuitatem, quæ à Dño ciuitatis præcognitam iam se nouerat & præuentam, quatenus illi talem eam inuenirent, non facerent. Sic à Petro Cornelius, & Paulus ab Anania inuenti sunt: nam ambo præuenti à Dño erant, &

Act. 9. a. præparati. Quid Saulo paratius, qui suppliciam, & mente, & voce clamauerat: Domine,

Act. 10. quid me vis facere? Nec minus Cornelius, qui cleemosynis & orationibus suis, Dño quidem eas sibi inspirante, promeruit peruenire ad fidem. Inuenit quoque Philippus

Ioan. 1. f. Nathanaelem, sed prius Dñs illum cum esset sub ficu iam viderat. Quæ Domini visio,

Ibidem. numquid non præparatio fuit? Et Andreas Simonem fratrem suum nihilominus inuenisse refertur, sed præuisum æquè à Dño, atque præscitum vt vocaretur Cephas, quasi fortis in fide. Legimus de Maria quod inuenta fuerit in utero habens de Spiritu sancto.

Matth. 1. c. Existimo autem simile quid habere in hac parte Sponsam Dñi matri ipsius. Nisi enim & ipsa inuenta esset habens de Spiritu sancto nequaquam ab inuentoribus suis tam familiariter requisisset de eo cuius spiritus est ille. Non sustinuit ut illi effarentur ad quid venissent, ipsa loquuta est, & quidem ex abundantia cordis. Num quem diligit anima mea, vidistis?

Matth. 13. b. Sciebat quia beati oculi qui vidissent: & admirans eos qui viderant, aiebat: Num vos estis quibus videre donatum est, quem tot reges & Prophetæ voluerunt videre, & non viderunt? Num vos estis qui meruistis in carne aspicere sapientiam, in corpore veritatem, in homine Deum? Multi dicunt, ecce hic est, & ecce illic: ego tutius mihi arbitror fidem accommodare vobis qui manducaistis & bibistis cum eo, postquam resurrexit à mortuis. Et hoc dictum sit de eo quod Spōsa sciscitata est à vigilibus. Si, quo minus supplebitur sermone alio. Nunc autem ex hoc vel maxime liquet, præuentam fuisse à Spiritu sancto: ab his verò qui custodiunt ciuitatem inuentam compertamq. quod vere ipsa sit quam præsciunt & prædestinavit ante sæcula De⁹, præparauitq. dilecto filio suo delicias sempiternas in sæculis æternis, vt sit sancta & immaculata in conspectu eius, germinans sicut lilium, & florens in æternum ante

Marc. 13. c. Dominum Patrem Domini mei Iesu Christi Spōsi Ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De amore tenaci & indissolubili, quo anima tenet Sponsam, & qualiter Sponsus in fine sæculi reuertetur ad Synagogam Iudaorum saluandam.

Sermo LXXIX.

NVM quem diligit anima mea vidistis? Q. amor præceps, vehemens, flagrans impetuosè, qui præter te aliud cogitare non sinis, fastidis cetera, contemnis omnia præter te, te contentus. Confundis ordines, dissimulas vsum, modum ignoras, totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod consilij, iudicij ve videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captiuitatem. Et omne quod cogitat ista & quod loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil: ita tibi ipse & cor vendicasti & linguam. Ait: Num quem diligit anima mea, vidistis? Quasi verò hi sciant quid cogitet ipsa. Quem diligit anima tua, de ipso sciscitaris? Et non habet nomen? Quanam verò tu, & ille quis? Et hæc ita dixerim propter singularitatem eloquij, & insignem verborum incuriam, qua præsens scriptura ceteris dissimilis fatis apparet. Vnde in epithalamio hoc non verba pensanda sunt, sed affectus. Cur ita, nisi quod amor sanctus quem totius huius voluminis vnam constat esse materiam, non verbo sit æstimandus aut lingua, sed opere & veritate? Amor vbique loquitur: & si quis horum quæ leguntur cupit adipisci notitiam, amet. Alioquin frustra ad audiendum legendumve amoris carmen qui non amat, accedit, quoniam omnino non potest capere ignitum eloquium frigidum pectus. Quomodo enim Græce loquentem non intelligit qui Græcum non noat: nec Latine loquentem, qui Latinus non est, & ita de ceteris: sic lingua amoris ei qui non amat barbara erit, sicut æs sonans, aut cymbalum r. Cor. 13. a. tinniens. Isti verò (vigiles loquor) quoniam de spiritu & si acceperunt vt ament, sciunt quid loquitur spiritus, & amoris vocibus optime compertis sibi, in promptu habent respondere in simili lingua, id est, studijs amoris, pietatisq. officijs.

Deni-

Denique ita in breui edoctam emittunt de eo quod querit, vt dicat: Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Bene paululum, quia verbum abbreviatum fecerunt ei, symbolū fidei tradentes. Et quod sequitur, tale est. Oportebat quidē Sponsam trāsire per eos per quos cognosceret veritatē, sed tamen & pertransire. Nisi enim pertransisset & ipsos, non inuenisset quem quærebat. Atque hoc ipsum suatum ab illis non ambigas. Nō enim prædicabant semetipsum, sed Dñm suum Iesum, qui absque dubio, & supra ipsos est, & ultra.

Eccl. 24. Vide & ait: Transite ad me omnes qui concupiscitis me. Nec sufficiebat transire, sed, & pertransire doceret. Siquidem pertransierat is quem vestigabat: Non modo enim de morte ad vitam transferat, sed pertransierat ad gloriam: Quidni etiam hanc oportuit pariter pertransire? Alioquin non poterat apprehendere quem non per eadem vestigia sequeretur quocūque ierat. Et vt quod dico clarius sit, si Dñs meus Iesus resurrexisset quidem à mortuis, sed ad cælos minime ascendisset, non poterat dici de eo quod pertransierit, sed tantum transierit: ac per hoc Sponsam illum quærentem transire solummodo oporteret, non pertransire. Nūc verò quoniam iam resurgendo transierat, & adiecerat pertransire, vtique ascendēdo: merito fe etiam ista non transisse, sed pertransisse perhibuit: quæ hunc quidem fide, & deuotione ad cælos vsque sequuta est. Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionem pertransire. Et fortasse (quod vna dierum dixisse me memini cum tractarem) nouerat illam, istam non nouerat. Ergo quod sibi deerat instructa ab illis, quia scilicet qui resurrexerat etiā ascendisset: ascendit & ipsa pariter, hoc est, pertransiit & inuenit. Quidni inuenierit pertingens mente vbi ille corpore est? Paululum cum pertransissem eos, & bene eos: nam tam ipsos quam cetera mēbra sua quæ sunt super terram, caput nostrum punctis præcessit duobus atque transcendit, resurrectione (vt iam diximus) & ascensione. Etenim primitiæ Christus. Quod si ille præcessit, & fides nostra. Vbi enim illa eum non sequeretur? Si ascenderit in cælum, ipsa illic est: si descenderit in infernum, adest. Et si sumpserit penas suas diluculo, & habitauerit in extremis maris: illuc, ait, manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Nonne denique se-

cundum hanc omnipotēs, & summè bonus pater Sponsi, cōresuscitauit & cōsedere nos fecit in dextera sua in cęlestibus? Atque hoc pro eo quod dixit Ecclesia, quia pertransiit eos, quoniam & semet pertransiit, fide stans quo necdum re ipsa peruenit. Arbitror & illud planum cur se pertransisse potius quam transisse dicere maluit. Et nos transeamus ad ea quę sequuntur. Tenui eum nec dimittam, donec introducam illum in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ita est, ex tunc, & deinceps non deficit genus Christianum, nec fides de terra, nec caritas de Ecclesia. Venerunt flumina, flauerūt venti, & impegerunt in eam, & non cecidit, eo quod fundata esset supra petram. Petra autē est Christus. Itaque nec verbositate Philosophorum, nec caullationibus hæreticorum, nec gladijs persequutoū potuit ista, aut poterit aliquando separari à caritate Dei, quæ est in Christo Iesu, adeo fortiter tenet quę diligit anima sua, adeo illi adhærere Deo bonum est: Glutino bonum est, ait Isaias, quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventus dissoluitur, nec scinditur gladijs? Denique aqua multæ non poterit extinguere caritatem. Tenui eum, nec dimittam. Et sanctus Patriarcha: Non te inquit, dimittā, nisi benedixeris mihi. Ita ista non vult eū dimittere, & fortè magis quàm Patriarcha id non vult, quia nec pro benedictione quidem. Siquidem ille benedictione accepta dimisit eum, hæc autem non sic. Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. Quid enim mihi est in cælo, & à te quid vult super terram? Non dimittam te, nec si benedixeris mihi. Tenui, nec dimittam. Nec minus forsitan ille teneri vult cum perhibeat dicens: Deliciæ meæ esse cum filijs hominum. Quodque pollicēs, ait: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem sæculi. Quid hac copula fortius, quæ vna duorum tam vehemēti voluntate firmata est? Tenui eum, inquit. Sed nihilominus ipsa vicissim teneret ab eo quem teneret, cui alibi dicit: Tenuisti manū dexteram meam. Quæ teneret, & tenet, quomodo iā cadere potest? Tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur. Teneret autem potentia, & misericordia Domini. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in donum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Magna Ecclesiæ caritas, quæ

Eccl. 24.

c

X

Cāt. 3. b

Pf. 63. 8.

a

Cāt. 3. b

Matt. 7.

1. Cor.

10. 6.

Pf. 72. d

Isa. 41. b

Gen. 32.

f

M

Pf. 72. d

Cāt. 3. b

Prou. 8.

Matt. 28. d

Pf. 72. d

Cāt. 3. b

ne æmula quidem synagogæ suas delicias inuidet. Quid benignius quam ut quem diligit anima sua, ipsum communicare parata sit inimicæ? Nec mirum tamen, quia salus ex Iudæis est. Ad locum vnde exierat, reuertatur Saluator, ut reliquiæ Israel saluæ fiant. Non rami radici, non matri filij ingrati sint. Non rami radici inuideant, quod ex ea sumpserit: non filij matri, quod de eius suxere vberibus: Teneat itaque Ecclesia firmiter salutem, quam Iudæa perdidit, ipsa apprehendit, donec plenitudo gentium introeat, & sic omnis Israel saluus fiat. Velit

rationibus. Sed memento, quia quæ has conciliat amicitias, Sponsa est. Quomodo ergo Sponsum, & hunc Sponsū alteri cedit, ne dicam cupit. Non est ita. Cupit quidem illum matri filia bona, non tamen ut cedat illi, sed ut communicet. Sufficit vnus duabus, nisi quod iam non erunt duæ, sed vna in ipso. Ipse est enim pax nostra, qui facit vtramque vnā, ut sit vna Sponsa, & Sponsus vnus Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De imagine sue Verbo Dei, & anima que ad imaginem est, subtilis disputatio: & de errore Gilleberti Pictauiensis Episcopi, quem Eugenius Papa damnauit in concilio Rhemensis.

Sermo LXXX.

Quidam vestrum (ut cōperi) minus æquo animo ferūt, quod ecce iam per aliquot dies dum stupori & admirationi sacramentorum inharere delectat, sermo quem ministramus, aut nullo fuerit, aut exiguo ad modum moralium sale conditus: Id quidem præter solitum. Sed nūquæ dicta sunt reuere licet? Non procedo nisi prius reuoluam omnia. Eia dicite (si recordamini) à quonam scripturæ loco cœperit defraudatio hæc, ut rursū inde exordiar. Meum est refarcire damna, imo Domini, de quo totū præsumimus. Quo itaque repertum principio. An inde: In lectulo meo quæsiui per noctes, quæ diligit anima mea. Nisi fallor, inde. Abhinc tãtum, & deinceps cura vna fuit mihi harum allegoriarum defusa discussa caligine ponere in lucem Christi, & Ecclesiæ secretas delicias. Igitur redeamus ad indaganda moralia. Nec enim mihi poterit esse pigrum, quod vobis commodum fuerit. Atque hoc ita congrue fiet, si quæ dicta sunt in Christo, & in Ecclesia, Verbo animæq. eadem nihilominus assignemus. Sed dicit mihi aliquis: Quid tu duo ista coniungis? Quid enim animæ & verbo. Multum per omnem modum. Primo quidem quod naturarum tanta cognatio est, ut hoc imago, illa ad imaginem sit: deinde, quod cognatione similitudo testetur. Nempe non ad imaginem tantum, sed ad similitudinem facta est. In quo similis sit, quæris. Audi de imagine prius Verbum est veritas, est sapientia, est iustitia: & hæc vnago

A in commune communem venire salutem, quæ sic ab omnibus capitur, ut nil singulis minuatur. Vtique hoc facit, & plus. Quid plus? Quod & nomen Sponsæ illi optat & gratiam. Prorsus super salutem hoc. Incredibilis caritatis, si non sermo quem loquuta est ipsa, fecisset fidem. Dixit enim (si aduertisti) velle se introducere quem tenebat, non modo in domum matris, sed & in cubiculum quoque, quod est prærogatiuæ indicium. Sufficiebat ad salutem, si domum intraret: at secretum cubiculi signat

Luc. 19. gratiam. Hodie, ait, huic domui salus facta est.

b Quid ni sit domesticis salus, Saluatore ingresso domum. Sed quæ in cubiculum meretur recipere, seorsum habet secretum suum sibi. Salus domui sit, thalamo deliciæ reconduntur. In domum matris meæ introducam eum, inquit. In quam domum,

Cant. 3. b nisi de qua olim prænuciarat Iudæis: Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

Luc. 13. Fecit quod dixit, sicut habes, & de hoc testimonium eius in Propheta. Reliqui, ait,

Ter. 12. b domum meam, dimisi hereditatem meam: & nunc ista pollicetur reducere illum, & domui matris suæ perditam salutē restituere.

Etsi hoc parū videtur, audi quid boni adijciat: Et in cubiculum genitricis meæ. Qui

Cant. 3. b ingreditur thalamum, Sponsus est. Magna amoris potentia, Saluator indignabundus exierat de domo & hereditate sua, & nunc ad huius gratiam mitigatus inflectitur, ita,

ut redeat non modo saluator, sed & Sponsus. Benedicta tu à Dño filia, quæ & indignationem compefcis, & hereditatem restituis.

B Benedicta tu matri tuæ, cuius beneficio auertitur ira, reuertitur salus, reuertitur qui dicat

Pf. 34. a illi: Salus tua ego sum. Non sufficit hoc, addat & dicat: Desponsabo te mihi in fide,

1/2o 2. d desponsabo te mihi in iudicio & iustitia, desponsabo te mihi in misericordia & misere

C
Cant. 3. a

imago. Cuius? Iustitiæ, Sapientiæ, & Veritatis. Est enim imago hæc iustitia de iustitia sapientia de sapientia, veritas de veritate, quasi de lumine lumen, de Deo Deus. Ha rum rerum nihil est anima, quoniam nõ est imago. Est tamen earumdem capax, appetensq. & inde fortassis ad imaginem. Celsa creatura in capacitate quidẽ maiestatis, in appetentia autẽ rectitudinis infigne præferens. Legimus quia Deus hominem rectum fecit, quod & magnũ capacitas (vt dictum est) probat. Oportet namque id qd

D ad imaginem est cum imagine cõuenire, & non in vacuum participare nomẽ imaginis, quemadmodum nec imago ipsa solo vel va cuo nomine vocitur imago. Habes verò

Phil. 2. a de eo qui imago est, quia cum in forma Dei esset, non rapinã arbitratus est esse se æqualem Deo. Vbi tibi vtique eius, & in forma Dei inquitur rectitudo, & in xqualitate maiestas, vt dum rectitudini rectitudo, & magnitudo magnitudini comparatur, cõsonan ter sibi altrinsecus respondere appareat qd ad imaginem est, & imaginem: sicut imago quoque nihilominus in vtroque respondet illi cuius imago est. Nempe ipse est de quo sanctum Dauid audistis in Psalmis canentẽ,

Pf. 146. nunc quidem: Magnus Dominus noster, & magna virtus eius. Nunc verò: Rectus Do-

Pf. 91. c minus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Ab isto recto & magno Deo habet imago eius, vt & ipsa recta & magna sit, habet anima quæ ad imaginem est. Sed dico, nihil ne ergo amplius habet imago ab anima q̄ ad imaginem est, quia & huic magnum rectumq. assignamus. Et plurimum. Hæc ad mensuram accepit, illa ad æqualitatem.

An non plus hæc? Aduerte & aliud. Huic vtrumque aut creatio ante dignatio consulit, illi generatio. Atque id magnificentius esse non dubium est: Sed ne hoc quidem eminentius esse quis abnuat, quod cũ à Deo huic, illi & de Deo vtrumque sit, id est de Dei substantia. Est. n. consubstantialis Deo imago sua, & omne quod eidem suæ imagini impartiti videtur, ambobus est substãiale, non accidentale. Adhuc vnum attende in quo imago nõ parum eminet. Magnum & rectum, ista duo natura à sese discrepare quis nesciat? In imagine vnum sunt. Neque hoc solum, vnum sũt, & cum imagine. Imagini enim non modo id rectum est esse quod magnum esse, sed etiam id magnum rectumq. esse, quod esse: animæ non ita.

E

Et magnitudo eius & rectitudo ipsius diuer sã ab ea, diuersã ab inuicẽ sunt. Si enim (vt supra docui) eo anima magna est quo capax æternorũ, eo recta, quo appetens supernorum, quæ non quærunt nec sãpit quæ sursum Col. 3. 4

sunt, sed quæ super terram, non planẽ est recta, sed curua, cum tamẽ pro huiusmodi magna esse non desinat, manens vtique etiam sic aternitatis capax. Neque enim illius aliquando non capax erit, etiam si numquam capiẽs fuerit, vt sit quomodo scriptum est: Veruntamen in imagine pertransit homo. Pf. 38. 6

Ex parte tamen, vt eminentia Verbi appareat de ipsa integritate. Quo enim à magno rectoue Verbum cadat, quod sic ea vtique habet, vt sit quæ habet? Vel ideo ex parte, ne si toto priuaretur, non superesset spes salutis. Nam si desinat magna esse, & capax, Quippe de capacitate (vt dixi) æstimatur animæ magnitudo. Quid verò sperare posset cuius capax nõ foret? Ita que per magnitudinem quam retentat etiam perdita rectitudine in imagine pertransit homo, vno quasi claudicãs pede, & factus filius alienus. De talibus. n. reor dictũ: Filij alieni mentiti Pf. 17. 8

sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. Pulchrẽ appellati sunt filij alieni: nam filij propter retentã magnitudinem: alieni propter amissã rectitudinem. Nec dixisset, claudicauerunt, sed corruerunt, aut quippiam simile, si ex toto hominis imaginem exissent. Nunc verò secundum magnitudinem quidem in imagine pertransit homo: quantum vero ad rectitudinem veluti claudicans conturbatur, & deturbatur ab imagine, scriptura ita dicẽ

te. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Frustra omnino thesaurizat & ignorat cui cõgregabit ea. Cur ignorat, nisi quia incimans se ad hæc infima, & terrena, thesaurizat sibi terram? Profus ignorat de his quæ terræ committit, cui congregabit ea, tinea ne demolient, an furi effodient, hosti diripienti, an igni deuoranti. Et inde misero homini incuruanti se, & incubanti his quæ in terra sunt, flebilis vox illa de Psalmo: Miser factus sum, & curuatus sum vsque in fine, tota die contristatus ingrediebat. In semetipso siquidem experitur veritatem illius sententiæ Sapientis: Deus rectum hominem E cl. 7. d

fecit, ipse autem se implicuit doloribus multis. Et continuo vox ludibrij ad eum: Incuruare, vt transeamus. Sed vnde venimus huc?

Col. 3. 4

Pf. 38. 6

Pf. 17. 8

Pf. 38. 6

Pf. 37. a

E cl. 7. d

1/a. 51. 8

huc? Nempe inde cū docere vellemus rectū magnumq. (quo gemino bono diffinieramus imaginem) nec in anima esse vnum, nec cum anima, quemadmodum in Verbo, & cum Verbo ea vni esse fideli æquē assertionē docuimus. Et de rectitudine quidem ex his quæ dicta sunt liquet, quod diuersa, & ab anima sit, & ab animæ magnitudine, quando quidem ea nō existente anima manet, & magna. Verum magnitudinis animæ quæ diuersitas vnde docebitur? Non enim inde potest vnde rectitudinis animæq. mōstrata est, cum non sicut rectitudine ita & magnitudine sua priuari anima possit: non est tamen sua magnitudo anima. Nam etsi anima non inuenitur absque magnitudine sua, ipsa tamen & extra animam reperitur. Quæris vbi? In Angelis. Inde quippē magni sūt Angeli, vnde animæ magnitudo cōprobat, ex capri videlicet æternitatis. Quod si eo cōstitit animam discere parē à rectitudine sua, quod ea carere possit: quidni æquē liqueat eis diuersam, & à sua magnitudine, quam sibi propriam vendicare non possit? Cum itaque nec illa in omni, nec ista in sola sit anima, patet vtramque indifferenter differre ab ea. Item. Nulla forma est id, cuius est forma est autem magnitudo forma animæ. Nec. n. ideo non forma, quia inseparabilis est illi. Hoc siquidem sunt substantialis differentia omnes, hoc non modo propriè propria, sed & propria quædam, hoc etiam alia innumerabiles forma. Nō igitur sua magnitudo anima, non magis quam sua nigredo coruus, quam suus candor nix, quā sua risibilitas, seu rationalitas homo: cū tamē nec coruum sine nigredine, nec sine candore niuē, nec hominem qui non & risibilis sit & rationalis, vnquam reperiatur. Ita & anima, & animæ magnitudo etsi inseparabiles, diuersæ tamē ab inuicē sunt. Quomodo nō diuersæ, cum hæc in subiecto, illa subiectum, & substantia sit? Sola summa, & increata natura, quæ est Trinitas Deus, hanc sibi vendicat meram singularemq. suæ essentiæ simplicitatem, vt non aliud, & aliud, non alibi quoque, & alibi, sed ne modo quidem & modo inueniatur in ea. Nempe in semet manens quod habet est: & quod est, semper & vno modo est. In ea, & multa in vnum, & diuersa in idem rediguntur, vt nec numerositate rerū sumat pluralitatem, nec alteratione de varietate sentiat. Loca omnia cōtinet, & quæque suis ordinat locis nusquam contenta lo-

corum. Tempora sub ea transeunt, non eis. Futura non exspectat, præterita non recogitat, præsentia non experitur. Recedant à nobis carissimi, recedant nouelli non Dialectici, sed hæretici, qui magnitudinem quæ magnus est Deus, & item bonitatē qua bonus, sed & sapientiā qua sapiens, & iustitiā qua iustus, postremo Diuinitatem qua Deus est, Deum non esse impiissimè disputat: Diuinitate, inquit Deus est, sed Deus Diuinitas non est Deus. Forsitan non dignatur Deus esse quæ tanta est vt faciat Deum. Sed si Deus non est, quid est? Aut enim Deus est, aut aliquid quod non est Deus, aut nihil. Equidem non das Deū esse, Sed ne nihilum quidem (vt opinor) dabis, quā vsque adeo necessariam Deo esse fateris, vt non modo absque ea Deus esse non possit, sed ea sit. Quod si aliquid est quod non est Deus: aut minor erit Deo, aut maior, aut par. At quō minor, qua Deus est? Restat vt aut maiorem fatearis, aut parē. Sed si maior, ipsa est summum bonū, non Deus. Si par, duo sunt summa bona, non vnum. Quod vtrumque Catholicus refugit sensus. Iam de magnitudine, bonitate, iustitia, sapientiaque, idem per omnia quæ de Diuinitate sentimus, vnum in Deo sunt, & cum Deo. Nec enim aliunde bonus, quam vnde magnus: nec aliunde iustus aut sapiens, quam vnde magnus, & bonus: nec aliunde denique simul hæc omnia est, quam vnde Deus, & hoc quoque non nisi seipso. Sed dicit hæreticus: Quid? Deum Diuinitate esse negas? Non, sed eandem Diuinitatem qua est, Deum nihilominus assero, ne Deo excellentius aliquid esse assentiar. Nam & magnitudine dico magnū, sed quæ ipse est, ne maius aliquid Deo ponam: & bonitate fateor bonum, sed non alia, quam ipse est, ne melius ipso aliquid mihi videat inuenisse: & de ceteris in hunc modum. Securus & libens pergo inoffenso (vt aiunt) pede in eius sententiam qui dicebat: Deus non nisi ea magnitudine magnus est quæ est quod ipse. Alioquin illa erit maior magnitudo quam Deus. Augustinus hic est validissimus malleus hæreticorum. Si quid itaque de Deo propriè dici possit, rectius congruentiusq. dicetur, Deus est magnitudo, bonitas, iustitia, sapientia, quam Deus est magnus, bonus, iustus, aut sapiens. Vnde non immerito nuper in Concilio quæ Papa Eugenius Rhemis celebrauit tum ipsi, quam ceteris Episcopis peruersa visa est, & omni

omnino suspecta expositio illa in libro Gilberti Episcopi Pictauentis, quo super verba Boetij de Trinitate, sanctissima quidem atque catholica commentabatur hoc modo: Pater est veritas, id est, verus: Filius est veritas, id est verus. Spiritus sanctus est veritas, id est verus. Et hi tres simul non tres veritates, sed vna veritas, id est vnus verus. O obscuram peruersamque explanationem. Quam verius saniusque per contrarium ita dixisset: Pater est verus, id est, veritas. Filius est verus, id est, veritas. Spiritus sanctus est verus, id est veritas, vnus verus, id est vna veritas. Quod quidem fecisset, si sanctum dignaretur Fulgentium imitari, qui ait: Vna quippe veritas vnus Dei, immo vna veritas vnus Deus, non patitur seruitium atque culturam creatoris creaturæque coniungi. Bonus corrector, qui veracissime de veritate loqueretur, qui piè catholiceque sentiret de vera & mera Diuinæ simplicitate substantiæ, in qua nihil esse possit quod ipsa non sit, & ipsa Deus. Quamquam manifestus in nonnullis locis alijs à rectitudine fidei liber ille presati episcopi vnus est diserepare, quorum (verbi causa) adhuc vnū pono. Nam dicente auctore: Cum dicitur Deus Deus Deus, pertinet ab substantiam: noster Commentator intulit, nō quæ est, sed qua est, quod absit vt assentiat Catholica Ecclesia, esse videlicet substantiam, vel aliquam omnindem qua Deus sit, & quæ non sit Deus. Sed hæc minimè iam cōtra ipsum loquimur (quippe qui in eodem conuētū sententiæ episcoporum humiliter acquiescens, tani hæc quam cetera digna reprehensione iauēta, proprio ore damnauit) sed propter eos qui adhuc librum illum cōtra Apostolicum vtique promulgatum ibidem interdictū transcribere, lectitareque ferunt, contentiosius persistentes sequi episcopum in quo ipse non stetit, & erroris quam correctionis magistrum habere malentes. Non solum autem, sed & propter vos, occasione accepta de differentia imaginis, & animæ quæ ad imaginem facta est, operæpretium credidi excursum hūc facere, vt si qui fortè ex aquis furtiuus, quæ dulciores videntur, aliquando aliquid biberint, sumpto antidoto cuomant illud, & purgato mētis stomacho, ad id quod secundum promissionem nostram dicendū de similitudine superest accedentes, puriora iam in gaudis non de noistris hauriant, sed de fontibus Saluatoris Ponsi Ecclesiæ Iesu

Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Qualiter anima verbo Dei similitur per simplicitatem essentia, immortalitatem, & arbitrij libertatem. Ser. LXXXI.

QVæsitum est ante de affinitate animæ ad verbum: atque id quidem necessarium. Quæ enim conuentio tantæ maiestati, & tantæ paupertati vt more, & amore sponforum veluti ex æquo sese complecti referantur sublimitas illa & illa humilitas? Nam si verè id dicimus valde læta fiducia est: si falso, valde puniendæ audacia. Propterea ergo de conuenientia horum quærendum fuit, quæ quidem iam multa inuenta est, sed non omnis. Quis enim vel nimis hebes non videat, quam se è vicino respiciat imago, & quod ad imaginem est? Quorum vtique vnū vni, & alterum alteri, sermo (si recolitis) assignauit hæsternus. Nec de imagine tantum, sed etiā de similitudine demonstrata ibidem propinquitas est, nisi quod ipsa similitudo in quo vel in quibus potissimum constet, necdum à nobis est declaratum. Age iam intendam declarationi huic, vt quo anima plenius suā agnouerit originem, eo amplius erubescat vitam habere degenerem. Imo verò quod peccato vitiarum deprehenderet in natura, studeat reformare industria? vt dignè suo genere, Dei quidem munere sese regens, ad amplexus verbi fidenter accedat. Aduertat igitur ex hac diuinæ ingenuitate similitudinis inesse sibi illam suæ substantiæ naturalem simplicitatem, qua hoc est illi esse quod viuere: & si non quod benè, quod ve beatè viuere vt sit similitudo, non æqualitas. Gradus propinquus, gradus tamen. Neque enim vnus excellentiæ parisve fastigij sunt, hoc habere esse quod viuere, & item habere hoc esse, quod beatè viuere. Ergo si verbi est illud propter sublimitatem, hoc animæ propter similitudinem, salua quidem eminentia verbi, palam est affinitas naturarum, palam animæ prærogatiua. Et vt quod dicitur planius fiat, soli Deo id esse, quod beatum esse, atque hoc primū & purissimū simplex. Secundū aut simile est huic, id videlicet habere esse quod viuere, atque hoc animæ est. Ex hoc etsi inferiori gradu ascendi potest nō modo ad benè, sed etiam ad beatè viuendū, non quia vel tunc sit hoc esse quod beatum esse

K

M

L

A esse illi qui eo peruenerit, quatenus ita gloriatur pro similitudine, ut tamen pro disparitate habeat semper unde omnia ossa eius dicant: Domine, quis similis tui? Bonus tamen animæ gradus, ex quo & solo ad beatam ascenditur vitam. Sunt namque viuentia, & horum genera duo, quæ sentiunt, & quæ non sentiunt. Porro insensibilibus sensibilia præferuntur, atque utriusque vita qua uiuitur & sentitur. Non stabunt pariter in gradu vno vita & viuens, multo minus vita, & quæ sunt sine vita. Vita anima est viuens quidem, sed non aliunde quàm à seipsa, ac per hoc non tam viuens quam vita, ut proprie de ea loquamur. Inde est quod infusa corpori viuificat illud, ut sit corpus de vitæ præsentia non vita, sed viuens. Unde liquet, ne uiuo quidem corpori id viuere esse quod esse, cum esse, & minime viuere possit. Multo minus quæ vitæ expertia sunt, ad hunc gradum assurgent. Sed nec omne quod vita dicitur vel est continuum valebit pertingere huc. Est pecorum est & arborum vita, sensu altera vicens, altera carens. At neutri tamen idem esse quod viuere est: cum (ut quidem multorum opinio est) ante in elementis quam vel illa in membris, vel ista in ramis existerint. At secundum hoc cum desinunt viuificare, simul viuere cessant, sed non & esse. Soluuntur pariter & dissoluuntur, tamquam non alligatæ tantum, sed & colligatæ. Neque enim vnum simplex est quæque harum, sed ex pluribus constans, & propterea non redigitur in nihilum, sed distillit in partes, ut & ad suum quodque recurrat principium: verbi causa, aer ad aerem, ignis ad ignem, & reliqua in hunc modum. Nequaquam igitur tali vitæ idem esse & viuere est, quæ est, & quando non uiuit.

B Porro nihil horum quibus non hoc esse quod viuere sit, ad bene beateque viuendum quandoque proficiet vel emerget: quippe quod neque ad hunc inferiorem gradum potuit peruenire. Sola quæ in ipso stare cognoscitur anima hominis, in eo dignitatis creata est, vita à vita, simplex à simplici, immortalis ab immortalis, ut non sit longè à summo gradu, ubi scilicet id esse quod beatè viuere est, in quo solus stat beatus & solus potens rex regum & Dominus dominantium. Accepit itaque in sui conditione anima etsi non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradu quantum licet appropians, non pertingens tamen. Neque enim vel ipsi (ut

supra diximus) hoc erit aliquando esse quod beatam esse, nec quando beata erit. Fatemur similitudinem, qualitatem tenuimus. Verbi causa, vita Deus, vita & anima est: similis quidem, sed dispar. Porro similes, quod vita, quæ seipsa viuens, quod non tantum viuens, sed & viuificans: sicut & ille hæc omnia est. Dispar verò quatum à creante creata. Dispar, quod ut nisi creata ab illo non esset, sic nisi ab ipso viuificata non uiueret. Non uiueret dico, sed spiritali vita, non naturali. Nam naturali quidem etiam quæ non spiritaliter uiuit, immortaliter uiuat necesse est. At qualis vita, in qua fatius foret non nasci quàm non ab ea mori. Mors potius est, & ideo grauior, quia peccati, non naturæ. Denique mors peccatorum pessima. Ita ergo quæ secundum carnem uiuit anima, viuens mortua est, quippe cui bonum erat omnino non viuere, quam sic viuere. A qua nimirum vitali quadam morte minime vnquam resurgit, nisi per Verbum vitæ, imò per Verbum vitam, viuentem utique & viuificantem. Aliàs autem immortalis est anima, & in hoc nihilominus verbo similis quidem, sed non æqualis. Nam in tantum superexcellit immortalitas Deitatis, ut Apostolus dicat de Deo: Qui solus habet immortalitatem. Quod ego reor pro eo dictum, quod solus sit natura incommutabilis Deus, qui ait: Ego Dominus, & non mutor. Vera namque & integra immortalitas tam non recipit mutationem quam nec finem, quod omnis mutatio quedam mortis imitatio sit, omne etenim quod mutatur, dum de vno ad aliud transit esse, quodammodo necesse est moriatur quod est, ubi esse incipiat quod non est. Quod si tot mortes quot mutationes, ubi immortalitas? Et huic vanitati subiecta est ipsa creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe. Attamen immortalis anima est: quoniam cum ipsa sibi vita sit, sicut non est quo cadat à se, sic non est quo cadat à vita. Verum cum constet suis affectibus mutari eam, agnoscat ita se Deo immortalitate similem, ut sciat sibi deesse non modicam immortalitatis partem, soli cedens absolutam perfectamque immortalitatem, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Non mediocri tamen anime dignitas presenti disputatione comperita est, quæ gemina quadam vicinitate naturæ verbo appropiare videtur, simplicitate essentiae, & perpetuitate vitæ. Sed adhuc

C
Pf. 33. 4

1. Tim.
6. c
Mal. 3. b

D

Liberum
arbitriū

Vnum occurrit, quod minimè præteribo: nec enim minus insignem similemve minus verbo animam facit, & forte etiam plus. Arbitriū libertas hæc est planè diuinū quiddam præfulgens in anima tamquam gēma in auro. Ex hac nempe inest illi inter bonum quidem & malum, nec non inter vitā & mortem, sed & nihilominus inter lucem & tenebras & cognitio iudicij, & optio eligendi: & si qua sunt alia quæ similiter circa animi habitū sese è regione respicere videātur, nihilominus inter ipsa consorsius quiddā arbiter is animæ oculus diiudicat & discernit: sicut arbiter in discernendo, ita in eligendo liber. Vnde & liberum nominatur arbitriū, quod licet versari in his pro arbitrio voluntatis. Inde homo ad promerendum potis. Omne etenim quod feceris bonum malumve, quod quidem non facere liberum sit, merito ad meritum reputatur. Et vt merito laudatur non, is tantum qui potuit facere mala, & non fecit, sed & qui potuit non facere bona, & fecit: ita malo non caret merito tam is qui potuit nō facere mala & fecit, quam qui potuit facere bona & non fecit. Vbi autem non est libertas, nec meritum. Propterea quæ sunt carentia ratione animalia nihil merentur: quia sicut deliberatione, ita & libertate carent. Sensu aguntur, feruntur impetu, rapiuntur appetitu. Neque enim iudicium habent quo se diiudicent siue regant, sed ne instrumentum quidem iudicij, id est rationem: inde est quod non iudicantur, quia non iudicant. Quanam quippe ratione ab his exigatur ratio, quam non acceperunt. Hanc vim à natura solus homo nō patitur, & ideo solus inter animantia liber. Et tamē interueniente peccato patitur quā iam vim & ipse, sed à voluntate, non à natura, vt ne sic quidem ingenia libertate priuetur.

Sap. 9

Quod enim voluntarium, & liberum. Et quidem peccato factum est, vt corpus quod corrumpitur aggrauet animam, sed amore, non mole. Nam quod surgere anima per se iam non potest, quæ per se cadere potuit: voluntas in causa est, quæ corrupti corporis vitatio ac vitioso amore languescens & iacens, amorem pariter iustitiæ non admittit. Ita nescio quo prauo & miro modo ipsa sibi voluntas, peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, vt nec necessitas cum voluntaria sit, excusare valeat voluntatem, nec voluntas cum sit illecta excludere necessitatem. Est enim necessitas hæc

quodammodo voluntaria. Est fauorabilis vis quædam, premendo blandiens, & blandiendo premens: vnde sese rea voluntas, vbi semel peccator consenserit, nec excutere iam per se, nec excusare tamen vllatenus de ratione queat. Inde querula illa vox veluti gementis sub onere necessitatis huius: Domine, inquit, vim patior, responde prome: Sed rursus sciens, quod non iustè causaretur aduersus Dominum, cum voluntas sua ipsius potius in causa foret, attēde quid secutus intulerit: Quid dicā, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim? Premebatur iugo, non alio tamen quam voluntariæ cuiusdam seruitutis, & erat pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis: Voluntas enim est quæ se cum esset libera seruam fecit peccati, peccato assentiendo: voluntas nihilominus est quæ se sub peccato tenet voluntariè seruiendo. Vide quid dicās, ait aliquis mihi. Tu ne voluntarium dicis, quod iam necessarium constat esse? Verum quidem est, quod voluntas seipsam addiderit, sed non ipsa se retinet, magis retinetur, & nolens. Bene hoc saltem das, quia retinetur. Sed vigilanter retine voluntatē esse quam retineri fateris. Itaque voluntatem nolentē dicis? Nō vtique voluntas retinetur non volens, Volūtas enim volentis est, nō nolentis. Quod si volens retinetur, ipsa se retinet. Quid ergo dicit, aut quid respondebit ei, cum ipsa fecerit? Quis fecit? Seruam se fecit: vnde dicitur. Qui facit peccatum, seruus est peccati. Propter ea cū peccauit (peccauit autē, cum peccato obedire decreuit) seruam se fecit. Sed sit libera, si non adhuc facit. Facit autem in eadem seruitute se retinens. Neque enim nō volens voluntas tenetur, voluntas enim est. Ergo quia volens, seruam seipsam fecit: non modo fecit, sed facit. Merito proinde (quod sape memorandum est) quis respondebit illi cum ipsa fecerit, ipsa & faciat? Sed non me inquis, de credere facies necessitatē quā patior, quam in memetipso experior, contra quam & assidue luctor. Vbinam quæso, hanc necessitatem sentis? Nonne in voluntate. Non ergo parū firmiter vis, quod & necessario vis. Multum vis quod nolle ne queas, nec multum obiectās. Porro vbi voluntas, & libertas. Quod tamen dico de naturali, non de spiritali, qua libertate (vt dicit Apostolus) Christus nos liberauit. Nam de illa idem ipse dicit: Vbi spiritus domini, 3. d. ibi

1/a. 386

10. 8. 4

Gal. 4. 1
1. Cor. 1. 10

ibi libertas. Ita anima miro quodam & malo modo sub hac voluntaria quadam ac male libera necessitate & ancilla tenetur, & libera: ancilla propter necessitatem, libera propter voluntatem, & quod magis mirum magisque miserum est, eo rea quo libera, eo que ancilla quo rea, ac per hoc eo ancilla quo libera. Miser ego homo, quis me liberabit a calumnia huius pudende seruitutis? Miser, sed liber. Liber, quia homo: miser, quia seruus. Liber, quia similis Deo: miser, quia contrarius Deo. O custos hominum: quare posuisti me contrarium tibi? Posuisti enim, cum non prohibuisti. Alioquin ipse me posui, & factus sum mihi me ipsi grauis. Iustissime quidem, ut hostis tuus hostis sit & meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi. Ego vero qui tibi, ego qui mihi me contrarius factus sum, atque in membris meis inuenio, quod contradicat, & menti meæ, & legi tuæ. Quis me liberabit de manibus meis? Non enim quod volo, hoc ago, sed me, non alio prohibente: Et quod odi, illud facio, sed me, non alio compellente. Atque vtinam prohibitio hæc, & hæc compulsio, ita esset violenta, vt non esset voluntaria, forsitan enim sic possem excusari, aut certe ita esset voluntaria, vt nõ violenta, profecto enim sic possem corrigi. Nunc vero nusquam exitus mihi sero patet, quem, & voluntas (vt dixi) inexcusabilem, & incorrigibilem necessitas facit. Quis me eripiet de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis, & iniqui? *Querit quis, de quo querat? De me. Ego ille peccator, ille lex, ille iniquus. Peccator, quia peccauit: lex, quia voluntate perfisso agere contra legem. Nam mea voluntas ipsa est lex in membris meis, legi diuinæ recalcitrans: Et quoniam lex Domini lex mentis*

ne sua, & ideo de mala malus, & minime bonus de bona? Non est ita. Lex Dei, eius in mente ipsius, atque ita in mente, vt sit & mentis. Testis est ipse, qui ait. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Numquid suum, quod carnis suæ est, & non suum quod mentis sue est? Ego dico, & plus. Quidni dicat, quod idem ipse magister dicit? Nam mente quidem seruiens legi Dei, carne autem legi peccati, qd magis suum fateatur, euidenter ostendit, cum malum, quod in carne est, ita à se alienum censet, vt dicat: Itaque iam non ego operor illud, sed, quod habitat in me peccatum. Et ideo fortassis signanter aliam dixerit legem inuētam in membris suis, quod alienam hanc, & quasi aduentitiam reputaret. Vnde & adhuc ego aliquid audeo amplius, haud temere quidem, Paulum videlicet, non iam malum propter malum, quod in carne habet, magis autem bonum, propter bonum, quod in mente habet. An non bonus qui consentit legi Dei, quoniam bona est. Nam etsi se itidem fateatur seruire legi peccati, carne hoc facit, non mente. Cū autem mente quidem seruiat legi Dei, carne autem legi peccati, quidnam potissimum horum Paulo imputandum putes, tu videris; nam mihi fateor facile persuasum, quod mentis, quam quod carnis est, pluris esse, non solum mihi, sed & ipsi Paulo, vt iam dictum est, qui ait. Si autem, quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Sed de libertate ista sufficiant. In libello, quem de gratia, & libero arbitrio scripsi, diuersa fortassis de imagine, & similitudine disputata leguntur, sed (vt arbitror) non aduersa. Legistis illa, ista audistis, quænam magis probetis, vestro iudicio derelinquo, vel si quid melius vt trifq. sapitis, in hoc gaudeo, & gaudebo. At quo modo illa se habeant, tria quidem in præsentiarum præcipua commendata tenentis, simplicitatem, immortalitatem, libertatem. Et hoc vobis liquidò apparere iam arbitror, animam pro ingenita, atque ingenua similitudine, quæ in his rã eximè claret, non paruam cum verbo habere affinitatem, sponso Ecclesiæ Iesu Christo Dominò nostro, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

Amen.

Y y

Qua-

Qualiter anima similis Deo manens, per peccatum eam dissimilis facta sit in simplicitate, immortalitate, & libertate. Sermo LXXVII.

Vid vobis videtur? Possumus ne iam regredi ad exponendi ordinem, vnde digressi sumus, quia patet propinquitas verbi, & animæ, pro qua utique demonstranda digressio

ipsa facta est? Possemus (vt mihi videtur) nisi parum, quid dubitatis in his, quæ dicta sunt, adhuc retidere sentire. Nil furari volo. Non libenter prætereo, quod vobis vile putem. Et quomodo id audeam, de his præsertim, quæ vobis accipio? Scio hominem, aliquid aliquando inter loquendum ex his quæ suggererat spiritus (etiam non infideli, minus tamen fidenti animo) retentantem, & referantem sibi, vt haberet, quod diceret denuo tractaturus; & ecce vox ad eum (vt quidem ei visum est): donec istud tenebis, aliud non accipies. Qui si retinuisset non providendo suæ inopiæ, sed fratris protectibus inuidendo, nonne merito, & hoc ipsum, quod videbitur habere, auferretur, ab eo? Quod quidem longe à seruo vestro semper faciat Deus, sicut semper fecit.

Sic mihi iugiter abundare dignetur fons ille indeficiens sapientiæ salutaris, quomodo sine inuidia vobis communicauit, & refudi quidquid mihi infundere hæcenus dignatus est ipse. Si ego vos fraudo, à quo iam nõ verear ipse fraudari? Ne à Deo quidem. Est itaque in his, quæ dicta sunt, aliquid, quod (vt vereor ego) offendiculum dare queat, si non complanetur. Et, ni fallor, sunt de his stantibus, quibus iam serupulum mouit, quo à dicere volo. Triua illa verbi similitudo, quam animæ assignauimus, imo qua insignitam aduertimus, recolitis ne, quod etiam inseparabiliter inesse illi visa fuerit nobis? id quidem videatur, aliquibus Scripturarum testimonijs obuiare, vt, verbi gratia, est illud in psalmo: Homo cum in honore esset, non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et item illud Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum: sed & quod aperte dictum est in persona Dei. Existimasti inique quòd ero tui similis? & pleraque alia quæ similitudinem Dei in homine post peccatum deletam concorditer

asserere videntur. Quid ergo dicemus ad hæc? Triua illa in Deo minimè esse, & sic alia querenda in quibus similitudinem assignemus, aut esse quidem in Deo, sed non in anima, & ne sic quidem in his similitudinem inueniri, aut esse & in anima, sed posse etiam non inesse, ac per hoc non inseparabilia esse? Absit. Et in Deo, & in anima sunt, & semper insunt, nec est, quod nos aliquid horum dixisse peniteat, ita totum subnixum est indubitata, & absolutissima veritate. Sed quod Scriptura loquitur de dissimilitudine facta: non quia similitudo ista deleta sit, loquitur, sed quia alia superducta. Non plane anima natua se exiit forma, sed superinduit peregrinam: illa addita, non ista perdita est, & quæ superuenit, obscurare ingenitam potuit, sed non exterminare. Denique obscuratum est insipiens cor illorum, ait Apostolus. Et propheta: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus: Obscuratum aurum, plangit, sed aurum tamen: mutatum colorem optimum, sed non fundamentum coloris euulsum. Manet in fundamento profusus inconcussa simplicitas, sed minimè apparet duplicitate operata humanæ dolositatis, simulationis, hypocrisis.

Quam incongruè simplicitati duplicitas admiscetur, quam indignè tali fundamento talis structura committitur. Huiusmodi sibi versutiam seipens induerat, cum se, vt deciperet consiliarium exhibebat, simulabat amicum. Huiusmodi quoque seducti ab eo paradisi incolæ inducant sibi, cum pudendam iam nuditatem tegere conarentur, & umbra frödosi ligni, & frondium succinctorijs. Quæ late ex tunc, & deinceps omnem posteritatem hæreditariam hypocrisis virus intecat. Quem dabis de filijs Adam, qui quæ est, non dico velit, sed vel patiatu videri? Sed perseverat nihilominus in omni anima cum originali duplicitate generalis simplicitas, vt de collatione confusio augeatur. Perseuerat æquè immortalitas, sed fusca, & terra irruente tenebrosa corporeæ mortis caligine. Nã etiam nõ priuatur vita, vitæ tñ beneficiũ suo corpori iã non sufficit vèdicare. Quid quæ ne suam quidè spirituale dumtaxat vitam retinet sibi? Atia nempe quæ peccauerit, ipsa morietur. Nonne morte ista duplici incurfante, illa qualiscumque immortalitas quæ retentat, tenebrosa satis reddi, & misella, Adde quæ appesentia terrenorum (quæ quidè

omnia

Pf. 48. d. tia, est illud in psalmo: Homo cum in honore esset, non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et item illud Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum: sed & quod aperte dictum est in persona Dei. Existimasti inique quòd ero tui similis? & pleraque alia quæ similitudinem Dei in homine post peccatum deletam concorditer

M

Rom. 1. c

Thr. 4. a

Gen. 3. b

A

Exe. 11

omnia ad interitum sunt) desat tenebras, ita
 vt in anima sic viuente nil à parte aliqua nisi
 pallida facies, & imago quædam mortis appa-
 rere cernatur. Cur non enim quæ immor-
 talis est, similia sibi immortalia appetit, &
 æterna: vt quod est, appareat, & quod facta
 est, uiuat? Ceterum contraria sapit, & quæ-
 rit, & mortalibus sese degnari conuersione
 conformans, immortalitatis candorem
 quodam mortiferæ consuetudinis piceo co-
 lore denigrat. Quidni mortalium appetitus
 immortalium mortali similem, immortalium
 dissimilem faciat? Qui tangit picem (ait sa-
 piens) inquinabitur ab ea. Fruendo mortali-
 bus mortalitatem se induit, & vestem im-
 mortalitatis incidente mortis similitudine
 decolorauit, non exiit. Eam attende, quo-
 modo eius anima immortalis, immortalita-
 ti suæ gloriæ, fucum mortalitatis inuexit,
 mortalia vtique affectando. Vt quid enim
 cum immortalis esset, mortalia non con-
 tempserit, & transitoria, contenta sibi simili-
 bus immortalibus, & æternis? Vilit, inquit,
 lignum, quod esset pulchrum oculis, & aspe-
 ctu delectabile, ac suauem ad uiscendum.
 Non est tua, ò mulier ista suauitas, ista dele-
 ctatio, istaq; pulchritudo. Etsi tua pro par-
 te luti, non tua solius, sed communis cunctis
 animantibus terræ. Tua, quæ verè tua est,
 aliunde & aliam æterna est de æternitate.
 Quid tu animæ tuæ aliam formam, imò
 deformitatem imprimis alienam? Enimue-
 rò quod delectat habere, id etiam perdere
 timet, & timor color est. Is libertatem dum
 tegit, & eam nihilominus sibi met reddidit dis-
 simile. Quàm digni suæ origine nihil cupe-
 ret, vbi nihil metueret: ac per hoc à seruili ti-
 more isto ingen tam sibi defenderet liberta-
 tem, manentem in vigore, & decore suo.
 Heu non ita est, mutatus est color optimus.
 Fugitas, & latitas, audis vocem Domini
 Dei, & abscondis te. Cur hoc, nisi quia
 quem amabas times, & libertatis speciem
 forma seruilis exclusit? Sed & voluntaria
 illa necessitas & contraria lex inflicta in mè-
 btis (de qua proximo sermone disserui) ei-
 dem incubat libertati, & liberam naturam crea-
 turam per propriam ipsius voluntatem dum
 allicit, subiicit seruituti, implens faciem ei-
 us ignominia ita vt vel carne seruiat legi
 peccati, & non volens. Quia ergo natura in-
 genuitatem motum probitate defendere ne
 glexit: iusto auctoris iudicio factum est, non
 quidem vt libertate propria nudaretur, sed

tamen superindueretur sicut diploide con-
 fusione sua. Et bene sicut diploide, vt veste
 veluti duplicata manente libertate propter
 voluntatem, seruilis nihilominus conuersa-
 tio necessitatem probat. Hoc de simplicitate
 C hoc de immortalitate animæ aduertere
 est, & nil tibi in ea, si bene consideres, appa-
 rebit quod non sit istiusmodi similitudinis
 pariter, & dissimilitudinis diploide adoper-
 tum. An non diplois vbi non innata, sed
 affixa, & quadam quasi acu peccati assuta
 simplicitati fraus, immortalitati mors, ne-
 cessitas libertati? Neque enim essentia sim-
 plicitati præscribit duplicatis cordis, non na-
 turæ immortalitati mors, aut volūtaria pec-
 cati, aut necessaria corporis, non arbitrij li-
 bertati necessitas voluntariæ seruitutis. Ita-
 que bonis naturæ mala aduenticia dum non
 succedunt, sed accedunt, turpant vtique ea,
 non exterminant: conturbant, non detur-
 bant. Inde anima dissimilis Deo, inde dis-
 similis est & sibi: inde comparata iumentis
 insipientibus, & similis facta est illis: inde
 Ps. 48. c quod legitur commutasse gloriam suam in si-
 militudinem vituli comedentis fenum: in-
 de, homines tamquam vulpes duplicitatis,
 & fraudis foueas habent, & quia pares vulpi-
 bus se fecerunt, partes vulpium erunt: inde
 iuxta Salomonem, vnus exitus homini, &
 Eccl. 3. d iumento: quid ni similiter exeat, qui simi-
 liter vixit? More bestiali incubit terrenis,
 morte bestiali excedet terris. Audi aliud:
 Quid mirum si similem sortimur exitum,
 qui & similem habemus introitum? Vnde
 enim hominibus, nisi de similitudine bestia-
 li ille tam imperans ardor in coitu, tam
 immoderatus dolor in partu? Ita homo in
 conceptu, & ortu, in vita & morte compa-
 ratus est iumentis insipientibus, & similis fa-
 ctus est illis. Quid, quod libera creatura si-
 bi subditum appetitum non regit, vt domi-
 na, sed sequitur, & obsequitur, vt ancilla? D
 Nonne, & in hoc se assimilatur, & a numerat
 ceteris animantibus, quæ natura non in li-
 bertatem vocauit, sed condidit in seruitutem
 seruire suo ventris appetitui obedire? Non-
 ne tali merito confunditur perhiberi, vel
 existimari similis Deus? Ideoq; ait: Existi-
 mali inique q; ero tui similis? Et infert: Ar-
 guam te, & statuam contra faciem tuam. Nō
 est sese videntis animæ, Deum existimare si-
 milem sibi, animæ dumtaxat (qualis mea est)
 peccatricis, & iniquæ. Eiusmodi namque ar-
 guitur: Existimasti inique (ait) & non

dicit existimasti anima, vel existimasti homo, quod eris tui similis. Sed si statuatur iniquus ante faciem suam, & contra vul- tum quandam morbidum putidumq. in- terioris hominis sui sistatur, vt dissimulare, aut declinare non queat impuritatem con- scientiæ suæ, sed videat, vel inuitus sordes peccatorum suorum, vitiorum inspiciat de- formitatem, nequaquam poterit existimare Deum fore similem sibi, sed quasi diffidens pro tanta dissimilitudine quam videbit, pu- to exclamabit, & dicit: Domine quis similis tibi? Quod quidem dictum pro volūtaria il- la, & nouitia dissimilitudine. Nam manet prima similitudo, & ideo illa plus displicet, quod ista manet. O quantum bonum ista, quantumq. malum illa: ex mutua tamen collatione vtraque res in genere suo plus e- minet. Cum ergo anima tantā in se vna re- rum distantiam cernit, quidni clamet inter spem, & desperationē vtiq. posita: Domine, quis similis tui? Trahitur in desperationem pro tanto malo, sed reuocatur in spem à tanto bono. Inde est, vt quo sibi plus displicet in malo quod in se videt, eo se arden- tius ad bonum quod æquē in se conspicit trahat, cupiatq. fieri ad quod facta est, simplex & recta, & timens Deum, ac recedens à malo. Quidni recedere possit, ad quod accedere potuit? Quidni accedere, à quo recedere potuit? Quod tamen vtrūque dixerim de gratia præsumendum, nō de natura, sed ne de industria quidem. Neipe sapientia vincit malitiam, non industria, vel natura. Nec deest occasio præsumendi, ad Verbum est cōuersio eius. Nō est apud Verbum otiosa animæ generosa cognatio, de qua triduo iā tractamus, & cognationis testis similitudo perseverans. Dignanter ad- mittit in societatem spiritus similem in natura? Et certē de ratione nature, similis simi- lem querit. Vox requirentis, Reuertere Sun- namitis, reuertere, vt intueamur te. Intuebitur similem, qui dissimilem non videbat, sed & se intueendum præstabit. Scimus quoniam cum apparuerit, similes erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Puta ergo de diffi- cultate magis, quam de impossibilitate ve- nire illam percunstationem: Domine, quis similis tibi? Aut si hoc magis probas, vox est admirantis. Admiranda profus, & stupen- da illa similitudo quam Dei visio comi- tatur, imo quæ Dei visio est, ego autem dico in caritate, Caritas illa visio, illa simili-

tudo est. Quis nō stupeat caritate Dei spre- ti, & reuocantis? Merito iniquus arguitur il- le qui supra inductus est Dei similitudinem vsurpans sibi, cum diligendo iniquitatem, neque possit se diligere, neque Deum: sic e- nim habes: Qui diligit iniquitatem, odit ani- mam suam. Facta igitur de medio iniquita- te, quæ eam quæ ex parte est dissimilitudi- nem facit, erit vnio spiritus, erit mutua visio mutuaq. dilectio. Siquidem veniente quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, eritq. ad alterutrum casta & consumma- ta dilectio, agnitio plena, visio manifesta, coniunctio firma, societas indiuidua, similitu- do perfecta. Tūc cognoscat anima sicut co- gnita est, tūc amabit sicut amata est, & gau- debit sponsum super sponfam, cognosces, & cognitus, diligens, & dilectus, Iesus Chri- stus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

ps. 10. 1

E

Qualiter anima quātumcumque visijs cor- rupta adhuc per amorem castum, & san- ctum potest redire ad similitudinem Spon- si, id est, Christi. Sermo LXXXIII.

Q V A N T V M quidem regularis ho- ra permisit quam nobis constitui- mus ad loquendum, biduum hoc in demonstranda verbi animæq. affinitate expensum est. Quæ utilitas in om- ni labore isto? Nempè hæc: docuimus om- nem animam licet onerata vitijs, peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captiuam, corpore carceratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, distinctam negotijs, contractam timo- ribus, afflicta doloribus, erroribus vagam, solitudinibus anxiam, suspicionibus in- quietam, & postremo aduenam in terra ini- micorum, iuxta Prophetæ vocem, coinquinatam cum mortuis, deputatam cum his qui in inferno sūt: licet, inquam, sic dama- natam, & sic desperatam, docuimus tamen hæc in sese posse aduertere non modo vnde re- spirare in spem veniæ, in spem misericordiæ queat, sed etiā vnde audeat aspirare ad nu- ptias Verbi, cum Deo inire fœdus societatis non trepidet, suaue amoris iugum cum re- gē ducere Angelorum non vereatur. Quid enim non tute audeat apud eum cuius se in- signem cernit imagine, illustrem similitudi- ne nouit? Quid, inquam, vereatur de maie- state,

6

ВАНС. 3

1

Cā. 6. d

state, cui de origine fiducia datur? Tantum est, vt curet naturæ ingenuitatē vitæ honestate seruare, imo cælestē decus, quod sibi originaliter inest, dignis quibusdā studēte morum affectuumq. venustare, & decorare coloribus. Vt quid enim dormitet industria? Grande profecto in nobis donum natura ipsa est, quæ si minus suas exequatur partes, nonne quod reliquum habeat natura in nobis, totum turbabitur, totū quasi quadam vetustatis operietur rubigine? Id quidem iniuria auctori. Et vtique ad hoc auctor ipse Decus Diuinæ infigne generositate, perpetuo voluit in anima conseruari, vt semper in hæc sese ex Verbo habeat, quod admonetur semper, aut stare cum Verbo, aut redire si mota fuerit. Non mota quasi locis migrans, aut pedibus gradiens, sed mota (sicut substantiæ vtique spirituali moueri est) cum suis affectibus, imo defectibus à se quodammodo in peius vadit, cum se sibi vitæ & morum prauitate dissimilem facit, reddit degenerem: quæ tamen dissimilitudo non naturæ abolitio, sed vitium est bonum ipsum naturæ quantum sui comparatione attollens, tantum sedans coniunctione. Iam vero animæ reditus, conuersio eius ad Verbum reformandæ per ipsum, conseruandæ ipsi. In quo? In caritate. Ait enim:

Eph. 5. 11

Estote imitatores Dei sicut ipsi carissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit vos. Talis conformitas maritæ animæ Verbo, cum cui videlicet similis est per naturam, similem nihilominus ipsi se exhibet per voluntatem diligens sicut dilecta est. Ergo si perfectè diligit, nupsit. Quid hæc conformitate iucundius? quid optabilius caritate? qua fit, vt humano magisterio non contenta, per temetipsum à anima fiducialiter accedens ad verbum, verbo contanter in hæreas, verbum familiariter percuncteris, consultesq. de omni re, quantum intellectu capax, tantum audax desiderio. Verè spiritualis sanctiq. connubij contractus est iste. Parum dixi contractus, complexus est. Complexus planè, vbi idem velle, & nolle idem, vnum facit spiritum de duobus. Nec vrendum ne disparitas personarum claudicare in aliquo faciat conuenientiam voluntatum, quia amor reuerentiam nescit. Ab amando quippe amor, non ab honorando denominatur. Honoret sane, qui horret, qui stupet, qui metuit, qui miratur, vacant hæc omnia penes amantem. Amor sibi abū-

Oper. D. Bern. Tom. I.

dat, amor vbi venerit, ceteros in se omnes traducit, & captiuat affectus. Propterea, quæ amat, amat, & aliud nouit nihil. Ipse qui honori merito, meritò stupori, & miraculo est, anari tamen plus amat. Sponsus, & sponsa sunt. Quam quæris aliam inter spōsos necessitudinem, vel connexionem, præter amari, & amare? Hic nexus vincit etiam quod natura arctius vinxit, vinculum parentum ad filios. Denique propter hoc, ait: Relinquet homo patrē suum, & matrem suam, & adheret sponsæ. Vides iste affectus, quam sit in sponsis non ceteris tantum affectibus, sed etiam seipso potentior. Adde, quod iste spōsus non modo amans, sed amor est. Nūquid honor? Contendat quis esse, ego non legi. Legi autem quia Deus caritas est, & non quia honor est, vel dignitas: legi, nō quia honorem non vult Deus. qui ait: Si ego pater, vbi est honor meus: Verum id pater. Sed si sponsum exhibeat, puto quia mutabit vocē, & dicet: Si ego sponsus, vbi est amor meus? Nā & ante ita loquutus est: Si ego Dominus vbi est timor meus? Exigit ergo Deus timere vt Dñs, honorari vt pater, vt sponsus amari. Quid in his præstat, quid eminet? Nempe amor. Absque hoc, & timor poenam habet, & honor nō habet gratiam. Seruilis est timor, quamdiu ab amore non manumittitur. Et qui de amore non venit honor, non honor, sed adulatio est. Et quidem soli Deo honor, & gloria, sed hominum neutrum acceptabit Deus, si melle amoris condita non fuerint. Is per se sufficit, is per se placet, & propter se. Ipse meritum, ipse præmium sibi est amor, præter se non requirit causā, non fructū. Fructus eius, vsus eius. Amo, quia amo, amo vt amem. Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini reditus, si refluxus suo fonti semper ex eo sumat vnde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animę motibus, sensibus, atque affectibus, in quo potest creatura etsi non æquo respondere auctori, vel de simili mutuum rependere vicem. Verbi gratia: Si mihi irascatur Deus, num illi ego similiter reirascar? Non vtique sed pauco, sed contremiscam, sed veniam deprecabor. Ita si me arguat, non redarguetur à me, sed ex me potius iustificabitur. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eū, sed adorabo, & saluās me nō querit à me ipse saluari, nec vicissim eget ab aliquo liberari, quia liberat oēs. Si dominatur, me oportet seruire, si imperat, me oportet

Matth. 19. 4

1. Io. 4. c
Malach. 1. c

K

parere, & non vicissim à Domino, vel seruitium exigere, vel obsequium. Nunc iam videas de amore quam aliter sit. Nam cum amat Deus, non aliud vult, quam amari, quippe non ad aliud amat, nisi vt ametur, scias ipso amore beatos qui se amauerint. Magna res amor, sed sunt in eo gradus. Sponsa in summo stat. Amant enim & filij, sed de hereditate cogitant, quam dū veniuntur quoquo modo amittere, ipsam à quo expectatur hereditas, plus reuerentur, minus amāt. Suspectus est inhi amor cui aliud quid adipiscendi spes suffragari videtur. Infimus est qui forte spe subtracta, aut exstinguitur, aut minuitur. Impurus est, qui & aliud cupit, Purus amor mercenarius non est. Purus amor de spe vires non sumit, nec tamen diffidentiae damnus sentit. Sponsa hic est, quia hoc sponsa est, quæcūque est. Sponsa res, & spes vnus est amor. Hoc sponsa abundat, hoc contentus est sponsus. Nec is aliud quærit, nec illa aliud habet. Hinc ille sponsus, & sponsa illa est. Is spōsus proprius est quem alter nemo contingat, nec filius quidem.

L

Mala. 1.

Deut. 5.

b

Denique ad filios clamat, vbi est honor meus? & non vbi est amor meus dicit, seruans sponsa prerogatiuam. Sed & iubetur homo honorare patrem suum, & matrem suā, & de amore tacetur: non quia non amandi sint parentes à filijs, sed quia multi filiorum honorare parentes magis, quam amare affecti sunt. Eito quod honor regis iudicium diligit, sed sponsi amor, imo sponsus amor solam amoris vicem requirit, & fidem. Liceat proinde redamare dilectam, quidni amet spōsa, & sponsa amoris. Quidni ametur amor. Merito cunctis renunciās affectionibus alijs soli & tota incumbit amori, quæ ipsi respondere amori habet in reddendo amore. Nam & cum se totam effuderit in amorem: quantum est hoc ad illius fontis perenne profluuium?

Non plane pari vberitate fluunt amās, & amor, anima & Verbum, sponsa & sponsus, creator, & creatura, non magis, quam sities & fons. Quid ergo? Peribit propter hoc & ex toto euacuabitur nupturae vorum, desiderij suspirantia, amanti ardor, præsumptis fiducia, quia non valet ex æquæ currere cum gigante, dulcedine cum melle contendere, lenitate cum agno, candore cum lilio, claritate cum sole, caritate cum eo, qui caritas est? Non. Nam etsi minus diligit creatura, quoniam minor est, tamen si ex tota se di-

M

ligit, nihil deest vbi totū est. Propterea (vt dixi) sic amare nupsisse est, quoniam non potest sic diligere, & parū dilecta esse, vt in consensu duorum integrum stet perfectumque cōnubium: nisi quis dubitet animam à Verbo & prius amari, & plus. Prorsus & præuenitur amando, & vincitur. Felix quæ meruit præueniri in tantæ benedictione dulcedinis. Felix cui tantæ suauitatis complexum experiri donatum est. Quod non est aliud, quam amor sanctus, & castus, amor suauis, & dulcis, amor tantæ serenitatis, quantæ & sinceritatis, amor iuuuus, intimus, validusque, qui non in carne vno, sed vno plane in spiritu duos iungat, duos faciat iam non duos, sed vnum, Paulo ita dicente: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Et nunc potius eam super his audiamus, quam facile magistræ de omnibus fecit, & magistræ vinctio & frequens experientia. Nisi forte id melius seruans in aliud sermonis principium, ne rem bonā coarctemus inter angustias huius iam propemodum finiendi. Et si probatis, facio finem etiam ante finem, vt famelici tempestiue cōueniamus cras ad delicias sanctæ animæ, quibus beata meretur frui cum Verbo, & de Verbo sponso, vtique suo Iesu Christo Domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

1. Cor. 6. d

Quod anima quærens Deum prauenta est ab eo: & quid sit illa quasitio in qua iam ab eo prauenta est.

Sermo LXXXIIII.

IN lectulo meo per noctes quæsiui quæ diligit anima mea. Magnum bonum quærere Deum. Ego hoc nulli in bonis animæ secundum existimo. Primum in donis, vltimum in profectibus est. Virtutum nulli accedit, cedit nulli. Cui accedat quam nulla precedat? Cui præcedat, que omnium magis consummatio est. Quæ. n. virtus ascribi possit non quærenti Deū, aut quis terminus quærenti Deum? Quærit, inquit, faciem eius semper. Existimo, quia nec cū inuentus fuerit, cessabitur à quæredo. Nō a pedū passibus, sed desiderijs quæritur Deus. Et vtique non extundit desiderium sanctū felix inuentio, sed extendit. Numquid consummatio gaudij, desiderij cōsumptio est? Oleū magis est illi, nam ipsam flāma. Sic est. Adimplebitur lætitia, sed desiderij non erit finis, ac per hoc, nec quæredū. Tu verò cogita si po-

Cant. 3.

Pf. 104.

si potes, queritandi hoc studium sine indigentia, & desiderium sine anxietate. Alterum profecto presentia, alterum copia excludit. Nunc iam videte cur ista pramiserim. Nimirum, ut omnis inter vos anima quares Deum, ne magnum bonum, in magnu sibi detorqueat malum, nouerit se prauentam in illo, & ante quæsitam quam quærentem. Sic enim de magnis bonis mala oriri non minima solent: cum facti eximij de bonis

B Dñi, vtimur donis tamquam non datis, nõ damus gloriam Deo. Ita profecto qui maximi videbantur pro accepta gratia, pro non redhibita minimi repurantur apud Deum: Ego autem parco vobis. Vnus sum modestioribus vocibus, maximo, minimoque, sed quod sentio non expressi. Discrimen inuoluui, ipse nõ dabo: optimu pessimumque dixisse debueram. Nã verè, & absque dubio, eo quisque pessimus quo optimus, si hoc ipsum quo est optimus ascribat sibi. Nempe pessimu hoc. Quod si dicat quis: absit, agnosco, gratia Dei sum id quod sum: studet autem captare gloriolam pro gratia quam accepit, nonne fur est, & latro? Audiatur qui eiusmodi est:

Luc. 19. Ex ore tuo te iudico serue nequã. Quid nequius seruo vsurpante sibi gloriam Dñi sui? In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea. Quærit anima mea Verbũ, sed quæ à Verbo prius quæsita sit. Alioquin semel à facie Verbi egressa, vel electa, non reuertetur oculus eius vt videat bona, si nõ requiratur à Verbo. Quasi verò aliud anima nostra sit, quam spiritus vadens, & non rediens, si sibi fuerit derelicta. Audi profugam, & deuiam, quid doleat, & quid perat:

Pf. 118. Erraui, ait, sicut ouis quæ perijt, quære seruũ tuum. O homo redire vis: Sed si in voluntate res est, quid opem flagitas? Quid aliunde

Pf. 77. d
C mendicas, in quo abũdas tibi? Palam est; quia vult, & non potest, sed spiritus est vadens, & non rediens, etsi is sit longius agēs, qui nec vult, quamquam non omnino illam animã expositam dixerim, vel relicta, quæ reuerti cupit, & requiri petit. Vnde enim voluntas hæc illi? Inde (ni fallor) quod à Verbo visitata iam sit, & quæsita: nec otiosa quæsitiõ, quæ operata est voluntatem, sine qua reditus esse non poterat. Sed non sufficit semel quæri tãtus est animæ languor, tantaque in reditu difficultas. Quid enim si vult? Iacet voluntas, vbi facultas non suppetit. Nata velle adiacet mihi, inquit, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo ille

quem de Psalmo induximus, quærit? Non plane aliud quam quari, quod non quæret nisi quæsitus fuisset, & rursus non quæreret, si quæsitus satis fuisset. Quod & postulat, quære, inquiens, seruum tuum, vt qui dedit velle, det & perficere pro bona voluntate. Mihi tamen non videtur istiusmodi animæ posse competere locus presens, quæ secundam gratiam necdum percepit, volēs quidem, sed non valens adire quem diligit anima sua. Nam quomodo potest illi conuenire quod ibi sequitur, surgere, & circuire ciuitatem, sed & per vicus, & plateas quære dilectum, quæ eget ipsa quari? Faciat hoc quæ potest, tantum se meminerit quæsitam prius, sicut & prius dilectum, atque inde esse, & quod quærit, & quod diligit. Oremus, & nos carissimi, vt cito anticipent nos misericordiæ istæ quia pauperes facti sumus nimis, quod non de omnibus nobis dico. Scio enim quam purimos vestrum ambulantes in dilectione qua Christus dilexit nos, & in simplicitate cordis quærentes illum. Sed sunt aliqui (quod tristis dico) qui nullum nobis adhuc in se dedere iudicium huius tam salutaris anticipationis, ac per hoc nec suæ salutis, homines seipsos amantes non Dñam, & quærentes, quæ sua sunt, non quæ Dñi. Quæsiui (ait illa) quem diligit anima mea. Nempe huc te prouocat anticipantis benignitas illius, qui te, & prior quæsiuit, & prior dilexit. Minimè proorsus nisi prius quæsita quæreres, sicut nec diligeres nisi dilecta prius. Non in vna tantum benedictione, sed in duabus prauenta es, dilectione, & quæstione. Dilectio causa quæstionis, quæstio fructus dilectionis est, & certitudo. Dilecta es, ne ad supplicium potius quæsitam suspiceris: quæsita es, ne frustra dilectam conqueraris: vtraque tam amica comperta suauitas, & auctum dedit, & verecundiam depulit, & reditum persuasit, & mouit affectum. Hinc zelus, hinc ardor iste querendi, quem diligit anima tua, quia profecto, nec non quæsita quære poteras, nec non quære quæsita nunc potes. Sed noli obliuisci vnde huc veneris. Et vt in me potius transfigerem, quæ dicuntur (id enim tutius) tu ne es, ò anima mea, quæ relicto viro tuo priore, cum quo tibi bene fuerat, primam fidem irritam fecisti, iens post amatores tuos? Et nunc quo ad libuit fornicata cum illis, forte & contempta ab illis, audes impudens, & frontosa velle reuerti ad illũ

quem superba contempstis? Quid? Digna latebris queris lucem, & curris ad sponsum, dignior plagis quam osculis? Mirum si non pro sponso iudicem offendas. Felix qui ad hæc animam suam respondentem audierit.

E Non timeo, quia amo: quod nõ amata omninõ non facerem. Itaque etiam amor. Nihil dilectæ timendum. Paueant quæ non amant. Quidni assiduè inimicitias suspicentur? Ego verò amans, amari me dubitare non possum, non plus quam amare. Nec possum vereri vultum cuius sensu affectum. In quo? in eo, quod talem non modo quæsiuit, sed & affectit, fecitque certam proinde de quæsitu. Quidni respondeam in quæsitu, cui in affectu respondeo? Numquid irascetur quæsitus, qui etiam contemptus dissimulauit? Quinimmo non repellat requirentem, qui & contemnentem requirit. Benignus est spiritus Verbi, & benigna nunciat mihi, intmans, & suadens de Verbi & zelo desiderioque, quod vtiq; sibi non potest esse absconditum. Scrutatur alta Dei, conscius earum, quas cogitat cogitationes pacis, & non afflictionis. Quidni animer ad querendum experta clementiam, & persuasa de pace? Fratres, hoc suaderi, à Verbo quæri est: persuaderi, inueniri est. Sed non omnes capiunt hoc verbum. Quid faciemus paruulis nostris (illos loquor, qui adhuc inter nos incipientes sunt, non tamen insipientes) cum teceant initium sapientiæ, subiecti inuicem in timore Christi? Vnde illis inquam facimus fidem, quod hæc ita se habeant penes sponsam, cum ipsi talia agi fecum, necdum persenserint? Sed mitto eos ego ad talẽ cui decedere non debeant. Legant in libro,

F quod in corde altero, quia non cernunt, nõ credunt. Est scriptum in prophetis: Si dimiserit vir uxorem suam, & illa recedens duxerit virum alium: numquid reuertetur vltra? numquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: & tamen reuertere ad me dicit Dñs, & ego suscipiam te. Verba Domini sunt: non est fas suspendere fidem. Credat, quod non experiuntur, vt fructum quandoque experientiæ fidei merito consequantur. Satis arbitror declaratum quid sit quæri à Verbo, & quæ hæc sit necessitas, nõ Verbo, sed animæ, nisi quod quæ experta est, & plenius ista nouit, & felicius. Restat, vt sequenti tractatu doceamus sitientes animas querere à quo quæsitæ sunt, vel potius id

discamus ab illa, quæ hoc loco inducitur, quærens ipsum quẽ diligit anima sua sponsum animæ Iesum Christum Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De septem necessitatibus propter quas anima quarit verbum, quæ tandem reformatâ accedit ad eius dulcedinem contemplantam, atque perfruendam.

Sermo LXXV.

I N lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea. At quid? Dicitum est, & iterare superfluum: propter quosdam tamen qui nõ interfuerunt cum tractaretur, dico aliquid breuiter, & quod fortasse ne hos quidem, qui interfuerunt, audire pigebit. Nec enim totũ dici tunc potuit. Quærit anima Verbum cui consentiat ad correctionem, quo illuminetur ad cognitionẽ, cui innitatur ad virtutem, quo reformetur ad sapientiam, cui conformetur ad decorẽ, cui maritetur ad fecunditatem, quo fruatur ad iucunditatem. Propter has omnes causas quærit anima verbum. Non ambigo esse, quamplures & alias, sed hæc interim occurrunt. Poterit autem si cui cordi fuerit, facile alias, atque alias aduertere in semetipso. Si quidem multæ sunt auersiones nostræ, multæ & infinitæ animæ necessitates, & anxietatum non est numerus. At verbum diutius pleniusque superabundat in bonis, utpote sapientia vincit malitiam, vincens in bonis mala. Et nunc harum quas posui, accipite rationem. Et primo, quod primum est, videte quemadmodum consentiat ad corruptionem. Legimus Verbum in Euangelij loquens. Estote consentiens, inquit, aduersario tuo, dum es cum illo in via, ne forte tradat te iudici, & iudex tortori. Quid consultius? Verbi consilium est (ni fallor) se aduersarium protestantis, quod aduersetur carnalibus desiderijs nostris, dum dicit: Semper hærant corde. Tu verò qui hæc audis, si pauens cœperis velle fugere à ventura ira: credo sollicitus eris, quomodo huic consentias aduersario, qui tibi illam tam terribiliter intentare videtur. At istud impossibile, nisi dissentias tecum, nisi tibi met aduerseris, nisi graui & vigili lucta tu ipse contra te ipsum in fatigabiliter prelieris: postremo nisi valefacias inueteratæ consuetudini innatæque affectiõni.

Cant. 3. 4

G

Mat. 5. d

Pf. 94. 6

Ibidem.

1er. 3. 4

H fectioni. Id quidem durum. Si tuis attem-
 peraueris viribus, tale erit, ac si in vno digi-
 torum tuorum torrentis impetum sistere,
 aut ipsum denuo coneris Iordanē conuer-
 tere retrorsum. Quid facies? Quare verbū
 cui consentias, ipso faciente vt consentias.
 Fuge ad illum qui aduersatur, per quem talis
 fias, cui iam non aduersetur, vt blandiatur,
 qui minabatur, & sit ad immutandum
 efficacior infusa gratia, quam intensa
 ira, Hæc prima (vt opinor) necessitas, ob
 quam anima incipit quærere verbum. Sed
 si ignoras quid ille velit, cui iam voluntate
 consentis, nonne & de te dicitur, Quia
 zelum Dei habes, sed non secundum scientiam?
 Et ne hoc leue existimes, memineris
 scriptum, Quia ignorans ignorabitur. Scire
 vis quid consulam, & in hac necessitate?
 Quod in prima. Meo consilio nunc quoque
 ibis ad verbum, & docebit te vias suas, ne
 volendo quidem, sed ignorando bonū, dum
 curris contingat excurrere, & errare in in-
 uio & non in via. Lux est enim Verbum.
 Declaratio denique sermonum illuminat,
 & intellectum dat paruulis: Beatus es si di-
 cas & tu: Lucerna pedibus meis verbum
 tuum, & lumen semitis meis. Nec parum
 profecit anima tua, cuius immutata volun-
 tas, cuius illuminata ratio est, vt bonum, &
 velit & nouerit, In altero vitam, in altero
 visum recepit. Nā & malum volendo mor-
 tua erat, & bonum ignorando caeca. Iam
 viuuit, iam videt, iam stat in bono, sed ope
 & opere verbi. Stat manu verbi leuata ve-
 luti super pedes duos deuotionē & agnitio-
 nem. Stat inquam, sed sibi putet dictum:
 Qui se existimat, stare, videat ne cadat.
 Putasne stare per se possit, quæ surgere per
 se non potuit? Non opinor. Quid enim?
 Verbo Domini celi firmati sunt, & terra sta-
 bit sine Verbo? Cur ergo si stare per se po-
 terat, orabat homo terra? Confirma me in-
 quiens, in verbis tuis? Denique, & proba-
 rat. Eius ipsius illa vox fuit: Impulsus euer-
 sus sum vt caderē, & Dominus suscepit me.
 Quæris quis ille impulsor? Non est vnus.
 Impulsor diabolus est, impulsor mundus,
 impulsor homo. Quis iste homo sit, quæ-
 ris? Quisque sui. Noli mirari, vsque adeo
 homo impulsor sibi est, & suimet præcipi-
 tator, vt non sit quod ab altero impulsore
 formides, si ipse à te proprias contineas ma-
 nus. Quis enim, inquit, vobis nocere po-
 terit, si boni æmulatores fueritis? Manus

tua, cōsensus tuus: si diabolō suggerente vel
 sæculo suadete quod nō oportet, assensum
 tuum tenueris, & non dederis membra
 arma iniquitati, nec permiseris regnare
 peccatum in tuo mortali corpore: bonū te
 æmulatorem probasti, cui malitia omni-
 no nil nocuit, vide ne magis profuerit.
 Scriptum est enim: Bonum fac, & habebis
 laudem ex illa. Confusi sunt qui quærebant
 animam tuam, tu verò cantabis: Si mei non
 fuerint dominati, tunc immaculatus ero.
 Boni plane æmulatoris insigne dedisti, si cō-
 filio sapientis misereris animæ tuæ, si omni
 custodia seruas cor tuum, si iuxta Aposto-
 lum te ipsum castum custodis. Alioquin &
 si vniuersum mundum lucreris, animæ au-
 tem tuæ detrimentum patiaris, non plane
 bonum te cōsemus æmulatorem: quoniam
 quidem nec saluator. Cum igitur tres sint
 stanti imminentes stratores, horum diabo-
 lus liuore malitiæ, mundus vento vani-
 tatis, homo semetipsum pondere suæ cor-
 ruptionis impellit. Impellit diabolus, sed
 non euerit: siquidem illi tuum negaueris
 assensum. Denique habes: Resiste diabo-
 lo, & fugiet à vobis. Iste est qui stantes in
 paradiso impulit inuidus, & euerit: sed
 consentientes, non resistentes. Iste est qui
 seipsum de caelo superbus nullo impellente
 præcipitauit: vt scias multo magis hominem
 suo ipsius casui imminere, quem propriæ
 substantiæ pondus grauat. Est & mūdus iam
 pulsor, quia in maligno positus est: impel-
 lit omnes, sed solos euerit amicos suos, id
 est consentaneos sibi. Nolo esse amicus
 mundi, nec adam. Nam qui vult esse hu-
 ius mundi amicus, inimicus Dei constituitur,
 quo vtique nullus grauior casus. Ex
 quibus satis claret, quā sit homo præcipuus
 impulsor sui, qui suo sine alieno impulsu ca-
 dere potest, alieno absque suo cadere non
 potest. Cuius horum præcipue resistent-
 dum? Nempe huic qui eo molestior quo
 interior solus deicere sufficit, cum sine ip-
 so alij possint facere nihil. Non sine causa
 sapiēs expugnatori prætulit vrbium vnum
 qui animo dominatur. Multum hoc ad te,
 opus virtutis habes, & non quacumque, sed
 qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta
 sit, facile sic animum victorem sui, & sic
 inuictum reddit ad omnia. Est quippe vi-
 gor animi cedere nescius pro tuēda ratione.
 Aut si magis probas, vigor animi immo-
 biliter stans cum ratione vel pro ratione,

Pf. 23. a Vel sic: Vigor animi quod in se est omnia ad rationē cogens vel dirigens. Quis ascendet in montem Domini? Huius ad verticem mōtis, id est ad virtutis perfectionem quisque confcendere arduetur, sciret profecto quam sit ascensus adiuus, & casus concitus absque Verbi adiutorio. Felix anima quæ Angelis spectantibus præbuit gaudium pariter & miraculum sui, vt audiret de se loquentes: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delictijs affluens, innixa super dilectum suum? Alioquin frustra nititur, si non innititur. Sane etiam contra se innitens inualefcet, & facta seipsa validior coget pro ratione vniuersa; iram, metum, cupiditatem & gaudiū veluti quendam animi currum bonus auriga reget: & in captiuitatem rediget omnem carnalem affectum, & carnis sensum ad nutum rationis in obsequium virtutis. Quidam omnia possibilis sint innitenti super eum qui omnia potest: Quantæ fiducia vox, omnia possum in eo qui me confortat. Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes qui in se sperant: Denique omnia possibilis sunt credenti. An non omnipotēs cui omnia possibilis sunt? Ita animus si non præsumat de se, sed se confortetur à Verbo poterit vtique dominari sibi, vt non dominetur ei omnis iniustitia. Ita inquam Verbo innixum, & indutum virtute. ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iā illecebra poterit, vel stantem deijcere vel subijcere dominantem. Vbi non timere impulsorem? Non veniat tibi pes superbiæ & manus impellentis non moueat te. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: ibi diabolus & Angeli eius corruerunt, qui licet non pulsi extrinsecus, expulsi sunt tamē, nec potuerunt stare. Deniq. in veritate non stetit, qui non innixus est Verbo, quia in sua virtute cōsūsus est. Et ideo fortassis federe voluit, quia stare non valuit. Dicebat. n. Sedebo in monte testamenti. Ceterum Deo aliter iudicante, nec stetit, nec fedit, sed cecidit: dicente Dño: Videbā Satanā sicut fulgur de cælo cadentem. Ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur Verbo. Verbum loquitur. Sine me nihil potestis facere. Ita est, nec surgere ad bonū, nec stare in bono possumus sine Verbo. Tu ergo qui stas, da gloriam Deo: & dic: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Cuius manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis. Hæc pro eo quod dixi opus nos habere Ver-*

bo cui innitatur ad virtutē. Nunc iā videndū est de eo quod itē memorauī, per Verbum. s. nihilominus nos reformari ad sapiētiam. Verbum virtus, Verbum sapiētia est. Sumat ergo aīa de virtute virtutē, ac de sapiētia sapiētia, & vni Verbo munus vtrūque asseribat. Alioquin si aliunde aut vtramque: aut alterutrā arroget sibi: neget etiā simul, vel de fonte riuū, vel de vite vinum, vel lumine oriri de lumine. Fidelis sermo: Si quis, inquit, indiget sapiētia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropērat: & dabitur ei. Hæc ille. Ego vero haud secus de virtute senserim. Cognata virtus sapiētiæ est. Donum Dei virtus est, deputanda in donis, descendens & ipsa de sursum à Patre Verbi. Et si quis existimet id per omnia eam quod sapiētiā esse, non inficiat, sed in Verbo, non in anima. Quæ enim in Verbo pro eius singulari diuinæ naturæ simplicitate vnum sunt: vnum tamen effectum in anima non habent, sed ad illius varias, & diuersas necessitates veluti diuersa sese participanda accōmodant. Iuxta quam rationem profecto aliud est animo virtute agi, & aliud sapiētia regi: aliud dominari in virtute, aliud in suauitate deliciarum. Licet namque & sapiētia potens, & virtus suauis existat, vt tamē proprias quibusque reddamus vocabulis significantias, vigor virtutem, sapiētiā placiditas animi cum spiritali quadam suauitate demonstrat. Hanc puto ab Apostolo designatā, vbi post multa hortamenta pertinētia ad virtutem, adiecit, quod sapiētiæ est: In suauitate, in Spiritu sancto. Igitur stare, resistere, vim vi repellere, quæ vtique in partibus virtutis deputantur, honor quidem, sed labor est. Non est enim id ipsum honorem tuum laboriose defendere, & quiete possidere. Non est idem virtute agi, & virtute frui. Quidquid virtus elaborat, sapiētia fruitur: & quod sapiētia ordinat, delibere, moderatur, virtus exequitur. Sapiētiā scribe in otio, ait sapiens. Ergo sapiētiæ otia negotia sunt, & quo otiosior sapiētia, eo exercitator in genere suo. E regione virtus exercitata clarior est, eoque probatior quo officiosior. Et si quis sapiētiā virtutis amorem diffinierit, non à vero deuiare videbitur. Vbi autem amor est, labor non est, sed sapor. Et forte sapiētia à sapore denominatur, quod virtuti accedens quoddā veluti condimentum sapidam reddat, quæ per se insulsa quodammo-

Iac. 1. a

A

2. Cor.

6. b

Ecc. 3. 8.

c

B

dammodo & aspera sentiebatur. Nec duxerim reprehendendum si quis sapientiam saporis boni diffiniat. Hunc saporis perdidimus ab ipso pene exortu generis nostri. Ex quo cordis palatum sensu carnis prevalente infecti virus serpentis antiqui, coepit animam non sapere bonum, ac sapor noxius subintrare.

Gen. 3. d Denique proni sunt sensus, hominis, & cogitationes in malum ab adolescentia, hoc est ab insipientia prima mulieris. Ita insipientia mulieris saporis boni exeluit, quia serpentis malitia mulieris insipientiam circumuenit. Sed unde malitia visa est vicisse ad tempus, inde se victam dolet in aeternum. Nam ecce denuo sapientia, mulieris cor, & corpus impleuit, vt qui per foeminam deformati in insipientiam sumus, per foeminam reformemur ad sapientiam. Et nunc assidue sapientia vincit malitiam in mentibus ad quam intrauerit, saporis mali quem illa inuexit, sapore exterminans meliori. Intrans sapientia, dum sensum carnis infatuat, purificat intellectum, cordis palatum sanat & reparat. Sano palato sapit iam bonum; sapit ipsa sapientia, qua in bonis nullum melius.

C Quam multa sunt bona, & non sapient facientibus: siquidem non sapore boni ad illa, sed aut ratione aut qualicumque occasione, seu necessitate impelluntur: & e contrario multis quae faciunt non sapient mala, sed ad haec inducuntur, aut metu, aut cupiditate rei cuiuspiam potius quam sapore mali. Qui autem transierunt in affectum cordis, aut sapientes sunt, & ipso delectantur sapore boni: aut maligni sunt, & ipsa complacet sibi malitia, etiam nulla spe alterius commodi blandiente. Malitia vero quid nisi sapor est mali? Beata inens quam sibi totam vendicant sapor boni, & odium mali. Hoc reformari ad sapientiam est, hoc sapientiae victoriam feliciter experiri. Nam in quo euidentius sapientia vincere malitiam comprobatur. Quam cum excluso sapore mali, qui non aliud quam ipsa malitia est, boni quidam intimus sapor mentis intima occupare tota suauitate sentitur? Itaque ad virtutem spectat, tribulationes fortiter sustinere: ad sapientiam, gaudere in tribulationibus. *Pf. 26. d* Confortare cor tuum, & sustinere Dominum, virtutis est: gustare, & videre quoniam suavis est Dominus, sapientiae est. Et vt magis ex proprio bono naturae bonum quodque clarescat: modestia animi probat sapientem, constantia virum virtutis ostendit.

dit. Et bene post virtutem sapientiam, quod virtus sit quoddam quasi stabile fundamentum super quod sapientia aedificet sibi domum. Oportuit autem praecedere notitiam boni, quia non est societas luci sapientiae, & tenebris ignorantiae. Oportuit, & bonam voluntatem, quia in maleuolam animam non introibit sapientia. Iam si in voluntatis mutatione reddita innotuit animae vita, in eruditione sanitas, in virtute stabilitas, in sapientia postremo maturitas: superest vt decorum illi inueniamus, sine quo specioso forma praesilijs hominum placere non potest. Denique audit, quia concupiscet rex decorem tuum. *Pf. 44. d* Quanta enumerauimus animae bona: dona verbi, voluntatem bonam, scientiam, virtutem, sapientiam, & nihil horum verbum rex concupiscere legitur, sed tantum: Concupiscet, inquit, rex decorem tuum. Ait propheta: Dominus regnauit, decorem induit. Quidni magini suae pariter, & sponsae simile cupiat indumentum? Tanto profecto sibi charior illa, quanto similior sibi. In quo ergo animae decor? an forte in eo quod honestum dicitur? Hoc interim sentiamus si melius non occurrit. De honesto autem exterior interrogetur conuersatio, non quod ex ea honestum prodeat, sed per eam. Nam in conscientia, & habitatio eius, & origo. Si quidem claritas eius testimonium conscientiae. Nihil hac luce clarius, nihil hoc gloriosius testimonio, cui veritas in mente fulget, & mens in veritate se videt. Sed qualem? Pudicam, verecundam, pauidam, circumspectam, nihil penitus admittentem quae euacuet gloriam conscientiae attestatis, in nullo conscientiam sibi quod erubescat praesentiam veritatis, quo cogatur auertere faciem quasi consulsam, & repercussam a lumine Dei. Hoc plane hoc illud decorum est, quod super omnia bona animae diuinos oblectat aspectus, & nos nominamus ac diffinimus honestum. Cum autem decoris huius claritas abundatius intima cordis repleuerit, prodeat solummodo necesse est tanquam lucerna latens sub modio, imo lux in tenebris lucens, latere nescia. Porro effulgente & veluti quibusdam suis radijs erumpente mentis simulacrum corpus excipit, & diffundit per membra, & sensus: quatenus omnibus inde reluceat actio, sermo, aspectus, incessus, risus, si tamen risus mixtus gravitate, & plenus honesti. Horum & aliorum profecto artuum sensuumque motus, gestus & usus, cum apparuerit serius, purus, modestus, totum expertus insolentiae atque lasciuiae, tum leuitatis, tum

ignauit̄ alienus, æquitati autem accommo-
 dus, pietati officiosus: pulchritudo animæ
 palam erit, si tamē non sit in spiritu eius do-
 lus. Potest. n. fieri vt simulentur omnia hæc,
 & nō ex abundantia cordis saliter mouea nē.
 Et vt magis eluceat in animæ decor, ipsum
 si placet honestum in quo hunc locandum
 censuimus, diffiniatur mentis ingenuitas so-
 licita seruare eum cōscientia bona famę in-
 tegratam. Vel iuxta Apostolum, provide-
 re bona, non tantum coram Deo, sed etiam
 coram hominibus. Beata mens quæ hoc se
 Hebr. 1. induit castimonix decus, & quendam velu-
 ti cælestis innocentix candidatum, per quē
 sibi vindicet gloriosam conformitatem, nō
 mundi, sed verbi, de quo legitur quod sit cā-
 dor vitæ æternæ, splendor, & figura substā-
 tiæ Dei. Ex quo iam gradu audet quæ hu-
 iusmodi est cogitare de nuptijs. Quidni au-
 deat, eo se nubilem, quo similem cernens?
 Non terret celsitudo quem sociat similitu-
 do, amor conciliat, professio maritat. Pro-
 fessionis forma hæc est: Iuravi, & statui cu-
 stodire iudicia iustitiæ tuæ. Hæc secuti Apo-
 stoli aiebant: Ecce nos reliquimus omnia,
 Matth. 19. d. & secuti sumus te. Simile est illud quod in
 F carnali quidem dictum, Christi, & Ecclesiæ
 concubium spirituale signauit: propter hoc
 Eph. 5. g. relinquet homo patrē suum & matrem suā,
 & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in car-
 ne vna. Et apud Prophetam gloriatio mar-
 ritata: Mihi autem adhærere Deo bonum
 Pf. 72. d. est, ponere in Domino Deo spem meam.
 Ergo quam videris animam relictis omni-
 bus verbo votis omnibus adhærere, verbo
 viuere, verbo se regere, de verbo concipere
 quod pariat verbo, quæ possit dicere, Mihi
 viuere Christus est, & mori lucrum: puta cō-
 iugem, verboque maritatam. Confidat in
 eo cor viri sui. sciens fidelē, quæ per se om-
 nia spreuerit, omnia arbitretur vt stercora
 vt sibi ipsum lucrificat. Talem nonerat de
 Ast. 9. c. qui dicebat: Vas electionis est mihi iste.
 Cal. 7. c. Prorsus pia mater, & fidelis viro suo ani-
 ma Panh cum diceret: Filioli mei, quos ite-
 ram parturio donec fornicetur Christus in
 vobis. Sed attende, in spirituali matrimo-
 nio duo esse genera pariendi: & ex hoc etiā
 diuersas soboles, sed nō aduersas: cum san-
 ctæ matres aut prædicando animas, aut me-
 ditando intelligentias pariunt spirituales.
 In hoc vltimo genere interdum exceditur
 & seceditur etiam à corporeis sensibus, vt se
 non sentiat quæ verbum sentit. Hoc sit

cum mens ineffabili verbi illecta dulcedine
 quodammodo se sibi furatur, imo rapitur
 atque elabatur à se ipsa vt verbo fruatur.
 Aliter sane afficitur mens fructificans verbo,
 aliter fruens verbo. Illic sollicitat neces-
 sitas proximi; hic inuitat suauitas verbi. Et
 quidem leta in prole mater, sed in amplexi-
 bus sponsi lætior. Chara pignora filiorum,
 sed oscula plus delectant. Bonum est saluta-
 re multos: excedere autem, & cum verbo
 esse, multo iucundius. At quando hoc, aut
 quamdiu hoc? Dulce commercium, sed bre-
 ue momentum, & experimentum rarum:
 hoc est quod supra post alia meminimē dix-
 isse: quærere vtique animam verbum, quo
 fruatur ad iucunditatem. Pergat quis for-
 sitan quærere à me etiam verbo frui quid
 sit? Respondeo. Quærat potius expertum
 à quo id quærat. Aut si & mihi experiri da-
 retur, putas me posse eloqui quod ineffabi-
 le est? Audi expertum. Siue, inquit, mente
 excedimus Deo siue sobrii sumus vobis: hoc
 est, Aliud mihi cum Deo, solo arbitro Deo,
 aliud vobiscum mihi. Illud licuit experiri
 sed minime loqui: in hoc ita condescendo
 vobis: vt, & ego dicere, & vos capere valeatis.
 O quisquis curiosus es fere quid sit hoc
 verbo frui, para illi non aurem, sed mentē.
 Non docet hoc lingua: sed docet gratia. Matth.
 Abs. onditur à sapientibus, & prudentibus, 11. d.
 & retelatur paruulis. Magna fratres, ma-
 gna, & sublimis virtus humilitas, quæ pro-
 meretur, quod non docetur, digna adipisci
 quod non valet addisci, digna à verbo, & de
 verbo concipere quod suis ipsi verbis expli-
 care non potest. Cur hoc? non quia sit me-
 ritum, sed quia sic placitum coram patre
 verbi spōti animæ Iesu Christi Domini no-
 stri, qui est super omnia Deus benedictus in
 sæcula. Amen.

De cautela, & verecundia sponsæ quærentis
 verbum, & de commendatione vere-
 cundia. Sermo LXXVII.

Non est quod à me iam quærat
 cur quærat anima verbum, satis
 superque id intimatum supra.
 Age prosequamur reliqua præ-
 sentis capituli, dumtaxat quæ ad mores
 spectant. Vbi primum nunc aduerte
 sponsæ verecundiam, qua nescio an quid-
 quam gratius aduertit moribus homi-
 num

aum queat. Hęc primo omnium libet quodammodo in manibus sumere, & quasi speciosum quandam florē decerpere loco, nostrisq. apponere adolescentibus. Non quia non sit & in proeſtiori ætate omni studio retinenda, quæ est certe omnium ornatus ætatum: sed quod teneræ gratia verecūdiæ, in teneriori ætate amplius pulchriusq. eniteat. Quid amabilius verecundo adolescente, quam pulchra hæc, & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis, quàm vera & minime dubia bonæ nunciæ spei, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, qui pendendis affectibus innitens, lubricæ ætatis motus ætusque leues coerceat, comprimat insolentes. Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugitans? soror continentia est. Nullum equè manifestum indicium columbinæ simplicitatis: & ideo etiam testis innocentia. Lampas est pudicæ mentis iugiter lucens, vt nil in ea turpe, nil indecorum residere attētet, quod non illa illico prodar. Ita expunctrix malorum, & propugnatrix puritatis intacta, specialis gloria conscientia, & famæ cultus, vitæ decus, virtutis sedes, virtutum primitiæ, naturæ laus, & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum quem forte inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris suffuso afferre vultui solet? Vsq. adeo genuinum animi bonum verecundia est, vt & qui male agere non verentur, videri tamen verecundentur, dicente Domino: Omnis qui male agit, odit lucem. Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt: opera nimirum tenebrarū & digna latebris, tenebris occultantes. Interest tamen, quòd occulta dedecoris, quæ verecundia horum, non habere, sed prodere erubescit, sponsa verecundia omnino non operit, sed expuit, sed propellit. Idcirco ait sapiens: Est pudor adducens peccatum, & est pudor adducens gloriam: **Quærit** sponsa verbum verecunde quidem, quia in lectulo, quia per noctes: sed hæc verecundia habet gloriam, non peccatum. **Quærit** hoc ad purificationem conscientia: quærit ad testimonium, vt possit dicere: Gloria mea hæc est testimonium conscientia: mea. In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligat anima mea. Verecundia tibi, si a uertis, & loco signatur & tempore. Quid tam amicū verecundo animo, quam secretum? Porro secretum & nox & lectulus habet.

Denique orare volētes iubemur intrare cubiculum: vtique secreti gratia. Id quidem ad cautelā, ne corā orantibus laus humana orationis furetur fructū, frustretur effectū. Sed doceris nihilominus verecundiam, sentētia hæc. Quid tam proprium verecundia: quam proprias vitare laudes, vitare iactantiā? Patet quod signanter & ad verecundiam orantibus petere secretum indixerit pudoris filius & minister. Quid tam indecorum maxime adolescenti quam ostentatio sanctitatis. Cum tamen ab hac potissimum ætate aptum profecto capiatur temporaneūque religionis exordium, Hieremia dicente: Bonum est homini, si portauerit iugum Domini ab adolescentia sua. Bona commendatio securitæ orationis, si præmittas verecundiam, dicens: Adolescentulus sum ego & contemptus, iustificationes tuas non sum oblitus. Nec modo locum & tempus obseruare oportet cum qui sibi orare voluerit. Tempus feriatum commodius aptiusque: maxime autem cum profūdum nocturnus sopor indicit silentium, tunc plane liberior exit puriorque oratio. Conſurge in nocte, inquit, in principio vigiliarum tuarum, & effunde sicut aqua cor tuum, ante conspectum Domini Dei tui. **Quam** secunda ascendit de nocte oratio, solo arbitrio Deo, sanctoque angelo qui illum superno altari suscipit præsentandam. **Quam** grata & lucida verecundo colorata rubore. **Quam** serena & placida nullo interurbata clamore vel strepitu. **Quam** denique munda atque sincera nullo respersa puluere terrenæ sollicitudinis, nulla aspiciētis laude seu adulatione tentata. Propter hoc ergo sponsa nō minus verecunde, quam caute & lectuli secretum petebat & noctis, orare, hoc est Verbum quærere volens. Vnum est enim. Alioquin non recte oras, si orando præter verbum aliquid quæras, aut quod propter verbum non quæras, quoniam in ipso sunt omnia. Ibi remedium vulnere, ibi subsidia necessitatum, ibi refarcitus defectuum, ibi profectuum copie, ibi denique quidquid accipere vel habere hominibus expedit, quidquid decet, quidquid oportet. Sine causa ergo aliud à verbo petitur, cum ipsum sit omnia. Nam etsi ista temporalia, cum necesse est, postulare videmur, si verbum in causa est (vt quidem dignum est) non vtique illa, sed hoc potius quærimus, propter quod alia postulamus. Norunt hoc qui

Matth
6. aThren.
3. cPs. 118.
fThren.
2. f

L

Ioan. 3. e

Eccl. 4. c

1. Cor.

1. c

Cāt. 3. a

qui omnem vsum harum rerum ad prome-
rendum verbum dirigere consueverunt.
Non pigeat tamen scrutari adhuc secreta le-
ctuli huius & temporis, si forte in his ali-
quid lateat spirituale, quod venire ad me-
dium proficit. Et si placet sentire, lectuli qui-
dem nomine humanam figurari infirmita-
tem, nocturnis autem tenebris, ignorantiam
æquè humanam consequens est &
congruum satis, vt Dei virtus, & Dei sapien-
tia Verbum, contra vtrumque originale
malum instantius requiratur. Nempe quid
conuenientius quam vt infirmitati virtus,
ignorantiæ sapiëntia opponatur? Et ne quid
simpliciorum cordibus de hac interpreta-
tione resideat dubium: audiant quid super

M

hoc sanctus Propheta dicat: Dominus o-
pem ferat illi super lectum doloris eius: Ps. 140. 1
vniuersum stratum eius versasti in infirmi-
tate eius. Atque id quidem de lectulo. Iam
de ignorantie nocte quid manifestius quã
quod in alio identidem loquitur Psalmo:
Nescierunt neque intellexerunt, in tene-
bris ambulant? pro certo exprimens ip-
sam in qua nati sunt totius humani gene-
ris ignorantiam. Ipsa est (vt opinor) cui
se beatus Apostolus, & fatetur natum, &
gloriatur ereptum, dicens: Qui eruit nos Colo. 1. 1
de potestate tenebrarum. Vnde & dice-
bat: Non sumus filij noctis neque tenebra-
rum. Item ad omnes electos: Vt filij, in-
quit, lucis ambulate. 1. Thess. 5. a
Eph. 5. 1

*Expliciunt Sermones LXXXVI. B. Bernardi super Cantica:
quos morte prauentus non compleuit.*

DEVOTI PATRIS

DOMINI GILIBERTI ABBATIS

DE HOILANDIA IN ANGLIA,

ORDINIS CISTERCIENSIS SERMONES SVPER
Cantica Canticorum, ab eo loco, quo Beatus Bernardus morte pra-
uentus finierat, insequentis de vicino eiusdem Bernardi spi-
ritum & stylum, incipiunt feliciter.

SERMO PRIMVS.

VARIJ sunt amantium affectus, quia casus varij, & ideo sponse verba aliquoties interrupta videntur, sicut ipsa dilecto suo, vel ex voto fruitur, vel praeter votum fraudatur:

nunc vt super montes reuertatur inuitat: nunc in lectulo quaerit elapsum. Quam assignabis consequentiae seriem? Quae docebitur ordinis ratio? Non videtur ratio, sed interruptio. Vota amoris non vniiformia. Ideo sermo serie non tenetur. Affectus in amore loquitur, & verba interruptipit: quia nec ipse sibi semper in vno statu cohaeret.

B Iure & ipse sponsus hinnulo comparatur sic saliens, & sic fugiens dilectam. Varietas haec nec consequentia, nec ratione caret. Verba tam subito commutata continuationem seruant, dum affectuum ordini seruiunt. Videte iam quae sit in hac varietate series continuationis. Elapsus erat dilectae suae super montes quasi hinnulus vagus & volitans, & ipsa ad se relapsa de montibus illis in quibus mirabiliter illuminata erat, & illustrata visione dilecti. De montibus inquam, illis, ad conuallem lacrymarum, ad lectum doloris relapsa, ad lectum & ad noctem de montibus luminosis. Quidni sic recidat ipsa, vbi sic recedit dilectus suus? Ipse enim sponsae suae salus, & illuminatio. Ideo recedente ipso, illa recidit ad lectum infirmitatis, & ignorantiae noctem. Iam versatur super stratum infirmitatis suae. Super hunc tamen stratum memoratur dile-

cti, & iam non in matutinis, sed in nocte meditatur in ipso, quaerens quem diligit anima sua. Non pigre agit in hoc lecto ad quem relapsa est. Non lasciuit, non delectatur in lecto concupiscentiae, sed magis reluctatur memorata dilecti solius: non obnoxia infirmitati, sed caritati. Sic interpretetur cui sic videtur. Ego tamen non hic accipio lectum doloris, nisi forte doloris illius, quem amor parturit de absente sponso: deliciari videtur velle magis quam sanari, & amicum quaesisse, non medicum. Iuxta hunc sensum sic continuare potestis. De montibus se raptim contulerat ad lectulum sponsae, vbi illa exercitata & deficiens vbertate delectationis obdormiuit exhausta inter amplexus dilecti. Oblectata obdormiuit somnum dulcem, sed expergesta non inuenit illum haec mulier deliciarum in manibus suis. Gaudia itaque illa gaudia ineffabilia silentio transiens in hanc tamen vocem erupit; In lectulo meo per noctes quaesui quem diligit anima mea. Pro continuatione nunc ista sufficiant. Iam verba singula consideremus. In lectulo meo per noctes quaesui quem diligit anima mea. Dulce satis est te bone Iesu quaerere, dulcius tenere. In vno pius labor, in altero perfecta laetitia. Dulcis itaque est atrectatio. Nam & ipse tactus fructu non caret. Mulier illa euangelica felici furto attigit fimbriam Iesu, & statim stetit in illa fluxus sanguinis, fluxus carnalis illecebrae, carnalis delectationis, & curae, & restricta, & desiccata sunt quae prius in illa fluida erant, & totum hoc contingit ex contactu fimbriae.

Quid

Pf. 62.6

C

Cat. 3. a

Matth. 9. c

Pf. 45. a Quid si caput ipsum amplexari contigif-
 ser? Non modo staret, & exsiccaretur san-
 guinis fluctus, sed emanaret impetus flumi-
 nis illius quod lætificat civitatem Dei. Bo-
 nus ergo tactus, sed atrectatio melior. In
 turba, in publico vix tangitur Iesus. Ideo
 D sponfa quæ non tantum tangere, sed am-
 plexari, & atrectare verbum vitæ desiderat,
 demans publicum, secretum elegit, secre-
 tum, & lectuli, & noctis. Bonum opus vel
 quærere Iesum vel tenere, sed oportuni-
 tas, & loci, & temporis huic adhibenda est
 operi: & quæ maior, & accommodatior ad
 usum amoris, quam lectuli & noctis oppor-
 tunitas? Nisi quieta mente quæri non po-
 test delectatio sapiëntiæ, nec intranquillus in
 illam aspectus dirigitur. Nihil inquinatum
 incurrit in illam, nec impacatum quidem.
Pf. 75. a Illa vero in animum quietum, & purum
 vitro incurtere solet, & gratis insuere. In
 pace enim factus est locus eius, & habitatio
 eius in Sion: hoc est in speculatione. Pax
 præponitur quasi præparatio quædam specu-
 lationis. Oculus turbatur vel ira vel cura,
 quomodo lucem illam inaccessibile intue-
 bitur, quæ nisi serenis nõ attingitur menti-
 bus, nec illis tamẽ semper ad libitum? Quid
 inquit, paci ad lectulum? Multum plane,
 sequens hunc modum, quod sicut in lectu-
 lo, sic in pace dormitur, & quiescitur. In pa-
 ce, inquit, in id ipsum dormiam, & requie-
 scam. Quidni libenter requiescat anima san-
 cta, vbi locus est dilecti? In pace enim locus
 eius. Ideo hunc tibi locum primo acquire,
 vt in eo quem diligit anima tua vel adlap-
 sum teneas, vel elapsum requiras. In lectu-
 lo enim, & secreta quadam mentis quiete
 potest inuestigari liberius, inueniri citius:
 & tutius teneri, forte & diutius, si tamen po-
 test diu morari in delicijs illis quæ fere solet
 in ipsis intereidi principijs. Nam & hæc
 E velut inter ipsos elapsa amplexus, & fugien-
 tes insectatur delicias, dilectum rursus an-
 xius quærit, & hoc in lectulo. Bene colloca-
 ris in lectulo, si otio quodam ab occupatio-
 nibus mens tua libere feriat. Libertate,
 & otio quid accommodatius ad usum amo-
 ris? Et libertas illecebram parit. In otio &
 expeditur affectus, & non parum impendit-
 ur illi. Sic est. Quanto fuerit expedi-
 tior animus, tanto quidem inpensior erit
 in illud quod amat. Vsu euenit, vt cum
 fuerimus otio redditi, tunc sentiamus acro-
 rem morsum amoris diuini. E contra in

sensibilem pene reddit affectum frequens
 cura mundi, & quasi callum quendam men-
 ti obducit. Animum cura implicat, quies
 explicat. Explicita desideria in quæ putas
 incrementa se dilatant? Vides quanta bona
 contineatur in lectulo? Quies, libertas, il-
 lecebra. In lectulo enim quietis, & vacuita-
 tis vota magis inardescunt. Locus accom-
 modatus oblectamento caritatis, sponfam
 ad quærendum vrget ardentius. Illic enim
 ægrius caret dilecto, vbi poterat vberius
 frui. In lectulo, inquit, meo, & per noctes.
 Quæ per noctes quærit, non videtur mihi
 tam aspectus quam amplexus sectari. Te-
 nere magis optat, quam intueri. Bona qui-
 dem visio est; sed adhesio arctior. Nam
 qui adheret Deo, vnus est spiritus. Melior
 tamen vtraque. Nam coniunctæ vicissim
 incrementis se cumulant gratiarum. Vtram-
 que si te apprehensurum non arbitraris, se-
 ctare tu quod sponsa sectatur. Amplexus
 quære dilecti: ignorantix tuæ nox, imo no-
 ctes ignorantiarum tuarum, serenam tibi
 visionem adiununt secretorum caelestium.
 Tu suauia sequere. Quære, vt persentias il-
 la, si scire non potes. Nox non præscribitur
 delicijs, nam & ipsis aliquoties illustratur.
 Nox, inquit, illuminatio mea in delicijs
 meis. In delicijs, ait, non in scientijs. Ita &
 tu noctem si non potes scientijs, per tenta il-
 luminare delicijs. Quidquid hic videmus
 per speculum, & in ænigmate, totum in no-
 cte est. Et in hac nocte potest Iesus meus
 magis dulci quodam affectu suauiter senti-
 ri, quam sem ad purum. Ideo etsi nondum
 ad contuitum admittitur, contactum tamen
 sectatur, dilectum in lectulo, & per noctes
 quærens. Quid si ad inuentionem dilecti
 & nox operatur? Cooperatur plane, & accõ-
 modate satis. Sicut in lectulo sanctæ quie-
 tis accipis otium, sic obliuionem quandam
 intelliges in nocte. Vtrumque sapiëntiæ, &
 contemplationis negotio opportunitatem
 ministrat. Nec Salomon vult te scribere sa-
 pientiam, nisi in tempore otij. Nec Paulus
 in anteriora extenditur, nisi prius eorum,
 quæ retro oblitus, Miraris, quod bona nox,
 & dies malus est? Diem hominis, inquit pro-
 pheta, non concupiui. Nescio quo pacto
 sibi aduersantur, & alterutro se obscurant
 dies Domini, & dies hominis. Siquidem
 dum alter exoritur, alter reconditur. Diem
 inquit, hominis non concupiui, hoc est hu-
 manum favorem, hominum gloriam, & in-
 ter

1. Cor. 6. d

Pf. 138 b

Ecc. 3. 8
 Phil. 3. c
 1er. 17. b

ter reliquos, imo præ reliquis spectabilis videri. Recte hæc diem Propheta abiurat, quæ perturbationis ministrat materiam. Melior ergo hæc nox die: siquidem nox à perturbatione abscondit, dies exponit. Denique primi parentes nostri statim, vt eorū oculi in hæc aperti sunt lucem, erubescences confundebantur.

G Quanto felicius clausa prius tenuere lumina, & meliori cooperta nocte, peccari pruriginem nescientes. Abinde sumpsit hic malus dies originem, qui vitiorum denudauit semitas, illicientes species demonstrauit, oculo concupiscentiæ sollicitatem ingessit materiam. Heu me, quomodo me circumfugeret dies ista, quomodo affectū meū ad se abripuit, quam claro versatur lumine ante mentis oculos. Et quidem satis importune procax simul, & impudica. Nusquam fere declinandi, nusquam delitescendi copia: nullæ satis tuæ sunt latebræ. Ita vbiq̄ erumpunt, & emergunt in cogitatum cuncta, quæ spiritum vel turbent, vel deturpēt siue diligenter atretata, siue tacta leuiter. Licet enim animus castigatione repellat illa proposito, solo tamen irruentium cogitationum sordidatur tactu: Qui tetigerit picem, inquinabitur ab illa. Denique secundū legis scita, quarundam rerum tenuis etiam inquinat tactus. Non imputantur, cum violenter importantur, culpam nō inferūt tales cogitatus, aliquam tamen iniuriam irrogant affectatæ munditiæ. Quid cum se in contēplantis animo corporeæ offerunt imagines? Forte carnalem appetitum non prouocant, sed tamen spiritualem tardant intuitum. Alia turbant, alia deturpant, alia tardant, hoc est lacerant, alliciunt, iludūt. Nōne melius huiusmodi omnia obscurari, quā

H illustrari, cæca obliuionis inuolui caligine, quam memoriter recenseris? Bona ergo nox quæ prudenti obliuione dissimulat omnia temporalia, ad illum, qui æternus est, querendum, tempus expediens, & explicans occasiones, quæ mundi concupiscentiā abscondit, curam, cogitatum. Hoc est enim mundum habere absconditū, vel mundo abscondi. Sic etiam abscondi poterimus in abscondito faciei tuæ Domine. Non dico plena notatione, sed tamen tota deuotione, & libera inuestigatione, & aliquanta inuentione. Hæc absconsionem, hoc secretum, has latebras quibus mundani diei declinamus, vel amorem, vel imaginationem, quibus humanum diem, aut ablatum non repetimus, aut obla-

tū respicimus noctis nomine appellari nunc à sponsa crediderim. Denique in superioribus dicit: Sub vmbra eius, quem desiderauit. *Car. 2. 4* ram, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Fructus iste suauiter pascit, si tamen prius vmbra protexerit. Bona vmbra, quæ carnis prudentiam obscurat, concupiscentiā refrigerat. Intelligis, quæ sit vmbra? Inde tibi refulget occasio, quomodo & hic nocte intelligas, nisi quod quedam occultiores latebræ, & magis abdita, & accōmodatæ magis ad inuestigationis, & contemplationis vsum sub noctis exprimuntur, quam sub vmbra vocabulo. In vmbra, rerum visibilibus obliuionem aliquatam accipies in nocte omnimodam. Quis mihi dabit sic aduesperascere? Quis, inquam, dabit mihi, vt rerum temporalium memoria obliuionis huius vergat in vesperam? Bona quidem nox, quando imaginationes vanæ animum non vexant, nec versantur in eo, quando absconditæ sunt ab oculis querentis dilectum. Dilectio ipsa hanc noctem inducit, quæ reliqua omnia nec respicit, nec nota reputat, dum ad illum quem diligit intenta suspirat. Per noctes, inquit. Multæ sunt noctes eius, nec est vna nox illi iugis, & continua. Noctes eius frequenter interpolantur absentia spōsi. Cum ad est, lux est: cum abest, nox est. Ideo multæ sunt noctes sponsæ: quia multi sunt elapsus spōsi, multæ latebræ. Beata plane, quæ dilecto adhæret tota die, & querit, illum totis noctibus. Prouocet studium tuū qui audis ista, & instructus exemplo sponsæ consurge & tu in nocte, in principio vigiliarum tuarum, & effunde cor tuum, vt liquefiat, & currat, & decurrat vsque in conspectum Dei tui. Illi liba principia vigiliarum tuarum, & effunde cor tuum, vt liquefiat, & currat, & decurrat vsque in conspectum Dei tui. Illi liba principia vigiliarum tuarum: nihil in te peregrinæ curæ decerpant. Quare per singulas noctes dilectum tuum. Quid dico per singulas? Totas noctes in hoc opus continua. Ne cesses, & ne quiescas, donec egrediatur, vt splendor dilectus tuus, & vt lampas accendatur tibi, Tunc poteris illud Pauli dicere: Nox præcessit, dies autem appropinquant. Nā quod sequitur: Abijcimus opera tenebrarum, huic nō potest nocti adaptari. Nescit enim hæc nox opera tenebrarum, sed magis lucē ministrat ijs, qui permanent in agone quodam querendi dilectū. Bona quidem nox, quādo abscondis à cōturbatione, & ab incurfione imaginationū. Et quamuis nondū absconderis in abscondito faciei dilecti tui, bonū tamen est,

K ut abscondatur tibi facies, & pompa inanū & carnalium cogitationum. Nox est; ut illas non attendas, non videas: sed tamen in hac nocte non extinguetur lucerna tua, ut dilectum quæras. Utinam ego tales mihi possim noctes numerare, tam latebrosas, & tam luminosas. Et quis nostrum gloriabitur, omnes se tales noctes habere? Quisquis est, felix est, cui omnes noctes in usum talē decurrunt, qui in occulto suo nihil agit occultatione dignum. Vnusquisque suam cōueniat conscientiam. Quid enim mihi aliorum percutere conscientiam infirmam? Nō percutio, nec discutio quidem, & si infirma est, tēda saltem non sit. Non agat in occulto, nec cogiter quidem, quæ tuipē est & dicere. Ad tale stratum Iesus declinare non nouit. Offendit illum, & fugat cōfusa conscientia. Confusio conscientiæ non mutat

1. Ti. 1. b alium, sed magis curat. Caritas autem de corde puro, & conscientia bona, ipsa est, quæ

Cār. 3. a quærit. Sic enim habes. Quæ suū quem diligit anima mea. Nihil bona tutius conscientia. Bona conscientia audet, & caritas ardet. Illa non formidat, ista inflamat. Illa pro delicto nō cōfunditur, ista cōfūdīt super dilecto. Magna vis amoris. Alieno non nititur suffragio propriis contenta meritis. Semper amari se præsumit, quæ amare se sentit. Denique non respectis alijs maiestatis nominibus, solum sponsa dilectum memorat, quæ singulariter intus tolerat estum amoris. Hoc autem attendendum, quam frequenter dilecti recenset vocabulū quocumq; ex mysterio. Dilectus meus candidus, & rubicundus, & talis est dilectus

L
Cār. 5. c
Ibid. 3. a meus: & in præsentī: Quem diligit anima mea. Magna certe sermonis huius gratia. Nec mirum, si frequentatur in ore, quod in corde feruet. Ideo anima commemorat. Non enim verbo tantum diligit, sed voto: nec solo actu, sed magis affectu. Quid verò sibi vult, quod animam, non spiritum dicit? Forte quia dilecto, quem adhuc quærebat,

1. Cor. 6. d
Cār. 5. e nondum adhærebat. Qui enim adhæret Deo, vnus est spiritus. Et quidem nusquam in toto hoc cantico spiritum nominat, sed anima mea liquefacta est, & anima mea cōturbauit me; & hoc ipsum frequenter. Quæ diligit anima mea. Id quoque fere nusquā, nisi cum absentem quærit, vel abesce queritur. Solent his nominibus gradus quidam

1. Cor. 2. d distingui animæ perfectioris, & minus perfectæ. Apostolus dicit: Animalis homo non

percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Ego animam hanc ita amantem & æstuantem, feruentem & quærentem numquam non spiritualem dixerim. Quippe quæ, licet nondū plena visione, voto tamen propensiore illi adhærebat, quem vehementer diligebat. Possumus autem non inconuenienter, sicut in spiritu subtilem, & attenuatum intellectum, sic in anima suauem, & tenerum affectum recipere. Per Prophetam in promissione Dominus dicit: Dabo vobis carnicum. Si ergo carnis nomen in bono alicubi accipitur, cur non magis animæ? Ego beatam hanc animam (ut licenter loquar) non lapideam, sed carneam magis iudicauerim, & nihil habentem in se rigoris, vel duritiæ, sed mollem, teneram, tractabilem, & sensibilem ad singulos Diuini Verbi aculeos. Deniq; quæ dicat: Neq; caro mea ænea est, quæ quam spiritualis pertranscat gladius, & caritate se vulneratam gaudet. Iure ergo animam suam diligere dicit, exprimere volens intimam quandam, & viuīdam, & animatam affectionem erga dilectum suum Iesum Christum Dñm, qui uiuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ex ec. 11

M

Sermo Secundus.

Super hesternō capitulo hodiernum vobis instauramus conuiuium. Nec enim ibi cuncta dicta sunt, quæ dicenda occurrunt. Quædam verò nec tacta quidem sunt. Illa hoc sermone discutienda suscipimus, id est, cur dicat in lectulo, & non in lecto, & cur in lectulo meo. Nam alibi lectulum nostrum dicere consuevit. Hæc reputate vobis in sortem: Si quid autem nouæ disputationis super ijs, quæ iam discussa sunt, adiecerō, in lucri rationem (ut sic dicam) referte. Quid putatis mysterij signat hoc ipsum, quod dicit, in lectulo? laudisne alicuius occulta continet, aut fustigationis? Esti vtrumque potest, libentius tamen hic laudem accipio, & ideo primitus in hunc sensum inlectamus sermonem. Ego planè in hoc verbo coarctationem quandam intelligo, vt soli secum dilecto sufficiat. Cur enim non in bono coarctatio accipitur, si strati dilatatio in opprobriū vertitur? Dilatasti (inquit Dominus per Prophetam) stratum tuum, iuxta me suscepisti adulterum. Vides quomodo oburgando, & exprobrando strati dilatatio, obijcitur animæ adulteræ. Bonum est ergo non dilatare,

A
1/a. 37. d

dilatate, sed magis contrahere stratum cogitationis, & cordis lectulum. Ideo sponsa iure sibi applaudit de lectulo: Coangustatum est, inquit Propheta, stratum, ita ut alter decidat: & pallium breue vtrumque operire non potest. Vtrumque, id est virum, & adulterum. Breue enim & angustum est cor hominis ad concipiendas Dei verbi delicias, etiam cum in illas totum extenditur. Quomodo non multo breuius si fuerit ad alia distentum? Sufficiat dilecto tuo, vel breuitas ista. Noli illa magis breuiare, lectulum communicando alteri. Bona quidem hæc breuitas lectuli, quæ nescit nisi dilectum suum, id est Christum suscipere. Est enim breuitas, quæ non nisi illum suscipere nouit: & est breuitas, quæ illum plene suscipere nequit. Illa caritatis est, & disciplinæ: hæc verò infirmitatis, & naturæ, Vtraque breuitas intelligi potest in lectulo, vel qua cum dilecto plures non suscipit, vel qua nec illum plene. Magna certe voluptas lectulis, sed magna breuitas, & ideo bene lectulus magis quam lectus dicitur. Delectabilis lectulus est de quo legis in Proverbijis: Secura mens quasi iuge conuiuium. Foris nox, foris turbatio, sed tranquillitas intus quasi quiens lectulus quidam. Non est hic illud lamentabile dicere. Foris interficit gladius, & domi mors similis est. Imo si foris gladius est, intus gaudium. Spe, inquit, gaudentes, in tribulatione patientes. Ad noctem tribulatio refertur, ad lectulum spes, & gaudium: Forte propter hoc non lectum, sed lectulum appellat, pareo vocabulo, quoniam totum gaudium nostrum ferè in spe est adhuc & ex parte. Bonus ergo lectulus conscientie quies & munditia. Cor impij, quasi mare teruens, quod quiescere non potest, sed redundant fluctus in cõculationem, & luto. Est ergo cor impij turbulentum, & tabidum, & luto sum, & secum semper colluctans. Siquidem non est pax impijs. Regnum vero Dei iustitia est, & pax. In pace, inquit, in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Dñe singulariter in spe constituisti me. Vtrumque complectitur spei nomen, & lectulū, & gaudiū, quia in spe gaudemus, & in spe requiescimus. Sed vnde spes nisi de securitate conscientie? Iure lectulum dixerim mentem securam, & liberam. Securam propter conscientie bonum. Liberam autem a tentatione. Liberam ab exteriori occupatione. Liberam a leui cogitatione. Quanta tamen esse potest in hoc corpore quies, & libertas mentis? Breuis, & exigua, & lectulo similis angusto. Multum inde decerpit reficiendi necessitas corporis, multum conquirendi, quæ necessaria sunt cura, multum consumendi hora, multum animæ casus imminens, multum causa latens. Gloria nostra hæc est, inquit Paulus, testimonium conscientie nostræ. Suauiter certe se collocat in lectulo: Nichil, ait, mihi conscius sum. Sed quantum illud dilatat, & extendit, magis istum arctat, & contrahit. Sed in hoc, inquit, iustificatus non sum: Qui autem iudicat me, Dominus est. Vides, quomodo Paulus audeat, & dicit: Cor nostrum dilatatum est. Vides, quomodo gloriam, & testimonium conscientie, Diuinæ coarctat respectus sententiæ. Bene ergo lectulus mens secura, sed minime superba, quieta non elata, bona de se festiua, sed alta non sapiens, magis autem suspectam semper habens incerti noctem iudicij. In lectulo, inquit, per noctes. Multæ noctes, sed vnus lectulus. Multæ enim tribulationes nostrorum, sed tamen quasi non sentientes, nec respicientes, vno dormiunt & requiescunt in lectulo, in ea in qua vocati sumus. Vna spe vocationis nostræ: Transit nox, & nox, sed illi non deserunt tranquillitatis sue lectulū, donec tota trãseat iniquitas. Multæ noctes, & alta tenebræ, sed tamen ab altitudine noctis non timent nec turbantur: quia sperant in Domino, non timent à noctibus, qui in huius spei lectulo quiescunt. Nam & ipse nouit dare carmina in nocte tribulationis: & in nocte mandat canticū eius. Accepistis, quare sponsa dicit noctes, & quare plures: quare lectulus dicatur, & quare vnus. Nunc accipite, quare dicat sponsa, in meo. In lectulo suo, & quasi singulariter in suo est, quamdiu singulariter in spe est. Cum vero ad spem res accesserit, vel magis successerit spei, cum iam ex parte tenuerit dilectum, non iam suus est hic lectulus sponsæ, sed magis communis sponsi, & sponsæ. Suus est, cum quasi sola sine dilecto quiescit. Communis est cum ipse adest. Suus est Sponsæ, cum quietatis, & pacatis, & compositis moribus in se collecta quiescit. Communis est, cum iam incipit oblectari sponso. Forte est, & aliquis proprius sponsi, quando sui oblita pernitus, & se exuta tota transit in ipsum, & quasi induitur ipso dilecto ipsius. In lectulo suo, nec effluit extra se, nec turbatur in se. In lectulo communi affluunt illi deliciae que-

dam de presentia spōsi. In illo qui solus est, sponsi amoris exagitata incendio ebullit, & exerefeit effusa, & effluens. Totā transfunditur in ipsum, & in similem absorbetur qualitatem. In primo penes se est: in secundo penes illam spōsus. In tertio penitus est ipsa penes ipsum, & si dici potest, nō est nisi ipse. In primo quarit: in secundo adhæret: in tertio vhitur illi. In primo tranquillitatem propriam possidet: in secundo quādam meretur communitatem cum dilecto: in tertio assumitur, & absorbetur in quandam caritatis, & gratiæ unitatem. Melior hic lectulus tertius quam secundus, quāto expressior est vnitas quam communitas. Bonus tamen primus, per quem ad istos paratur accessus. Quod si ad carnalis infirmitatis illecebras lectuli sensum deflectere velis: nec erras, nec laboras sic assignando. Solius enim sponsæ sub hoc intellectu lectulus est, nec communicatur sponso. Nam etsi no uimus Christum secundum carnem, secundum carnis concupiscentiam tamen nō no uimus. Communis quidem carnis natura, sed non est communis illi carnis illecebra. Non resutauit lectulum doloris nostri, sed nō se reclinauit vsque ad sensum delectationis nostræ. Ideo cum istum designat, in lectulo meo dicit: non communiter, in nostro. Alibi sicuti legitur: Lectulus noster floridus: Qui communis est, floridus est, vetustatis nihil habens, nil corruptionis. Quādo vero proprium suum lectulum dicit, nūll' ibi fit mentio floris. Suus sponsæ hic est, sed insuaus est, non floridus: sed horridus illi videtur. Dura satis conditio, si vel sola corruptio foret: nunc vero ad infirmitatem accedit aduersitas, duplicatum incommodum, lectulus, & nox, infirmitas, & aduersitas. Sed magna vis amoris, quem neutra compescit, nec illa innata, nec ista illata. Non enim lectulo tenetur, vel terretur nocte: sed in lectulo suo, & per noctes quarit quem diligit anima eius. Claustralium videtur vox ista, maxime fratrum, qui, & quieti à sollicitudine, & quasi perdit, & absconditi sunt in multitudine, habentes in altero lectulum, in altero noctis obscurū. Quodammodo enim absconditur cuiuslibet quamlibet excelsa cōuersatio, vbi in æqualem altitudinem tota se fratrum numerositas attollit, iuxta illam de Salvatore prophetiam: Ambulant in tenebris, & non est eis lumen. scilicet humana laudis lumen, vt liberius perent in no-

mine Domini, & innitantur super Dominū suum. Quorum absconditus est vultus eorum. Vnde, nec reputauimus eos, imō qui se ipsos inuis non reputant, qui se mundi ad vsus foris non aptant, qui nec hominum ab ore gloriam exoptant, sed illam, quæ ex solo Deo est, iuxta quod legitur: Ego gloriam meam nō quaero. Et qui gloriatur, in Domino gloriatur: hoc est, nō pro donis Domini in hominū fauore quiescat: nec finis huius admixtione, spiritualis gloriæ adulteret in aliquo gaudia, sed illi referat gratiā, & quærat in illo gloriam: hoc est enim ipsum quærere. Habet iste in tranquillitate lectulum, in humilitate noctem. Non illum mordaces curæ circumuolant, inquietudinū non exasperant iniuriæ: sed totum lectulus, & nox, totum pax, & quies, & latebræ. Numquid satis est? Fortassis satis, sed laboranti, non satis amanti. Dulcis enim laboranti somnus. Amantus anxietas illum dormire non sinit, somnolentiā excutit, vigilias inducit. Amor de quiete ipsa inquietior redditur. Quiescit tentatio, quiescit occupatio, quiescit afflictio, sed quiescere dilectio nescit. Tunc magis vires exercet dulces incēdium, & flamma vorax de latibus euadens vacuo liberius euagatur in animo, altius possidens, & audius depascens. Occasione accepta suum nescit amor non exercere negotium. Semper enim quem amat, vel præsentem eo se oblectat, vel absentem desiderat. In die, inquit, tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis. Longe differentior quærendi ratio nunc à sponsa proponitur. Illam non impellit afflictio, sed trahit affectio. Ille in psalmo quarit aduersus tribulationem, ista ad amoris usum, & oblectationem. Ad hoc, n. refert & quietis lectulū, & noctis latibulū: vt quæ diligit, & incōcuisse recolat, & sincerè sapiat, & dulciter sētiat. Ergo multo potior in diligente, quā in indigente quæredi ratio, quamuis iure dici possit, quod sãcta quãdam semper eget amor avaritia. Semper enim ad secretiora exarsuat, & quæ tenet non reputas volubili se rotat in anteriora rotata, & vitalis iustar rotæ spirituali leuitate ad superiora toto conatu attollit de terra vix paululū aliquid attingens. Denique in Paulo nondum se comprehendisse arbitratur, sed ipse ad anteriora extensus, quasi rationalis rota sequitur, quo illum rapit spiritus feruentis desiderij. Siquidem, & cum consummauerit homo, tunc

F
Ioan. 8
2. Cor.
10.

Ecc. 5.

Ps. 76.

G

Ecc. 18

incipiet

Cār. 1. d

E

Isai. 50.

incipiet. In presenti quoque sponsa dum tenet lectulum, non hoc contenta, ardentius querit dilectum. Ille illi lectulus: ille dilectus. Lectulus, dum infirmam & fatigatam suscipit: dilectus, dum inflammata & succendit. Lectulus & dilectus, quia quiescit in illo, & concupiscit & deficit in ipsum. Miraris quod dico lectulum? Audebo & adiciam vilius aliquid, imò sublimius super omnem gloriam laudis eius. Quando enim pro me egit viliora, tantò bonitatis suæ dedit indicia maiora. Ipse paruulus lectulus, ipse pullis est nidulus. Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum ubi ponat pullos suos. Vis audire, qualis lectulus? Iacta cogitatus tuos implumes adhuc & infirmos in Domino, & ipse te enutriet donec formetur & firmetur Christus in te, & occurras in virum perfectum qui fluctuare non possit. Bene ergo lectulus, qui mihi factus est à Deo iustitia & pax, & redemptio, & sapientia. Quis dabit mihi tali collocari in lectulo? Quis, inquam, dabit mihi istos pullos, & cervicalia huiusmodi assui sub cubito & capite meo? Felix cervical, quod sibi sponsa supponit. Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Alterum iam possidet, alterum sibi pollicetur. Læuam tenet, sed dexteram querit: Delectationes enim in dextera tua vsque in finem. Quasi de lectulo tendit ad lectulum. Suauissimum mihi cervical, bone Iesu, spine illa capitis tui corona. Dulcis lectulus illud crucis tuæ lignum. In hoc ego nascor & nutrior, creor & recreor, & super passionis tuæ altaria memoria mihi nidum libenter recolloco. Quod si maiora datur & arcaniora persentire Diuinæ maiestatis mysteria, mihi illud a lectulo & nocte differt, si quis ad futuram contempletur plenitudinem, non formulam perfectionis humanæ. Nam & perfectum nostrum imperfectum est, & (vt verius dicam) vix adhuc inchoatum. Propterea initium aliquod dicimur creaturæ Dei, & tantum primitias accepisse spiritus. Temerarius forsitan videar, qui conor inexperta exponere, & de sponsæ lectulo, quæ illum suauis forsan & secretus collocauit, quàm coniectura nostra possit attingere. Quapropter de mysterijs ad mores descendamus, & dicamus, hoc esse dilectum in lectulo & per noctes querere, cum post cordis strepitum, & carnis motu, quieti & præsentium obliu, primitias quasdam

futura dulcedinis capiamus delicias. Habes ergo (vt breuiter colligam) in hoc capitulo occasionem, actum, & causam. In diligente causa, actus in querente: opportunitas verò, & occasio in lectulo, & nocte inuinit. Breue autem capitulum, quoniam bonus lectulus, in quo suscipit mens fatigata fomentum, imò feruens incendium, in quo amor, dum exercet ardentius. Sed iam nos hic paululum quiescamus, & in illo vtinam lectulo, in quo sponsa, dum quieuit, dilectum quæsiuit, vt experientie sensu in nobis ipsis ediscere possimus, quod nunc alios docere conamur, quam dulce sit in hoc lectulo quiescere, & dilectum querere Iesum Christum Dominum nostrum.

Sermo Tertius.

Non solet sponsus semper, vel pro *Cant. 3. a* tempore, vel pro quantitate animæ se querentis voto respondere. Quæsiui, inquit, & non inueni illum. Gratum certe verbum, quæsiui: sed non inueni illum, graue. Quidni graue & intolerabile sic querenti & sic amanti? Nemo enim eo, quod ardentem querit, non anxie caret, tantoque cumulatior angustia, si vicina spe iamiamque apprehensura fraudatur. Quando magis illa quam expertæ & perditæ internæ dulcedinis prouocet esurries? Credibile est secundum multitudinem retractatæ & reuolutæ in corde dulcedinis, acriori ad querendum ictu euerberari animum amantis. Denique ad dilectionis mensuram non inuenientis pandatur affectus. Si quis in se vniquam talem expertus est vel dilectionis, vel desiderij sensum, propriè æstimare potest coniectura exempli, quàm querulo sponsa corde protulerit? *K* Non inueni illum. Nusquam consolatio, nusquam refrigerium, sed vbique tribulationem & dolorem inueni, dum illū quem ardentem diligo & instanter quero, non inueni illum. Denique posuisti me, non dico *Iob 7. d* tibi contrariam, sed à te quasi extraneam, & facta sum mihi metipsum grauis. Grauis plane, quam tædet vitæ, tædet luminis huius, quoniam lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Vbi erit foris consolatio, si intus in me ipsa te absente turbatio? Conturbatum est cor meum, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum

meorū, & ipsius non est meū. Tria hæc te-
 eum abierūt, virtus, veritas, identitas. Quo-
 modo. n. virtus erit in doloris lecto, in no-
 ste lumē, & in diuisione, & separatione idip-
 sum? Ad me nunc respicit illa prophetalis
 exprobratio: Quousque dissolueris filia va-
 ga? Denique, & Cain, ex quo egressus est à fa-
 cie Dñi vagus factus est, & profugus. Ego
 quidem non ita vaga, & profuga: magis. n.
 quærens, quam fugiens: & (vt licentius lo-
 quat) tibi fuga plus competit. An non vaga,
 quæ de lectuli angustijs transeo ad ambiū
 vrbis, discurrens per plateas, per vicos, per
 vigiles: Qui adhæret Deo, vnus est spiritus:
 dulce hoc ipsū, & ideo dura separatio. Quo-
 modo separata est hæc idētitas, dissilijt vnio,
 & ad me dimidiata redijt? Nam tota à te nō
 diceffi. Desiderio. n. in te feror, sed à præsen-
 tia differor: habeo aliquod in desiderio so-
 latium, sed totum illud abscondit, & absor-
 bet de dilatione, supplicium: quo pacto non
 absconditur omne solatium, quamdiu ab-
 scōdis faciem tuam à me? Denique sicut ait
 Propheta: Cōsolatio abscondita est ab ocu-
 lis, quia facta est inter dilectos diuisio. Sed
 mihi abscondita, quoniam mihi fuerat hæc
 vnio indulta. Tu enim bonorum meorum
 non egēs. Bona enim mea, bona tua sunt:
 ideo mihi incumbit desolatio, dum à te sepa-
 rari contingit. Tu virtus mea. Tu lumē ocu-
 lorum meorū. Tu mihi ipsum. Tu mihi to-
 tum. Denique defecit caro mea & cor meū,
 vt de reliquo in me nec carnalis affectus,
 nec cordis mei sensus respiret: sed sit Deus
 cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Si
 hanc partem perdidero, inanis, & vacua re-
 manebo, quasi terra sitiēs, & quasi vas per-
 dium. Adsume adsume, qui ebrius es sitiē-
 tem, & vacuo vasi tuæ plenitudinis portio-
 nem infunde. Quid parcis tertiū illi vber-
 tatis tuæ? Heu me, quam raptim transit tor-
 rens iste nostris in cōallibus. Citō quidem
 transit, sed trahunt me post se in æternum
 desiderium impartitæ deliciae. Deliciae ab-
 eunt, sed desiderium relinquunt. Illæ excu-
 runt, & istud excruciat. Quanto sunt enim
 prorogata dulciora, tanto molestior de dile-
 ctione mora. Itane Dñe suae videbitur ti-
 bi miseram mora tali torquere animam, &
 de pœnis diligentis, & quærentis te ridere?
 Si maiestas te abducit, misericordia incli-
 net. Si te non indulget dīctæ, miserere vel
 afflicta. Afflicta sum & humiliata nimis, &
 à gemitu cordis mei mecum illum rugiens,

non inueni illum. Vbi nunc multitudo vi-
 scerum tuorum, & miserationum tuarum?
 Diu & nimis diu continuerunt se super me.
 Dilecta tua absentis desiderio in dolorem
 se fundit, & tu te continēs? Ioseph male me
 ritos de se miseratus fratres, non poterat se
 continere: sed commota sunt viscera eius,
 & quis esset, blande innotuit. Et quidem te-
 nerior esse solet ad gratiam sponsi pietas,
 quam fratris. Tu mihi plus quam Ioseph.
 Tu enim frater. Tu sponsus. Quis dabit mi-
 hi te fratrem meum? Ego me totā ad quæ-
 rendum impendo, & tu te suspendis spon-
 sus, & frater? Ergo eris in dilectione minor,
 qui es maiestate superior? Magis sibi respon-
 dent amor, & humilitas, quam amor, & ma-
 iestas. Paululū maiestatis obliuiscere, vt mi-
 sericordiæ recorderis. In te omne desiderij
 meum. Vt quid non ante te? Vt quid abscon-
 ditus est à te gemitus meus, qui totus est per
 te? Dissimulas & differs, & auertis faciem
 tuam à me, & facta sum conturbata. Propte-
 rea queror, & caufor, & clamito: non inue-
 ni illum. Felix conditio, quando dicere da-
 tum fuerit: Dilectus meus mihi, & ego illi.
 Nunc vero ego dilecto meo, sed nondum
 ad me conuersio eius. Amara quidem amā-
 ti commutatio. Idcirco pro voce vocē com-
 muto: non inueni illum. Omnia tempus ha-
 bent, & suis spacijs vniuersa sub sole tran-
 scurrunt. Quando erit, vt cum sole perman-
 eant, & ante mutabilitatem luna, vt in æ-
 ternitate stent, & non transcurrant cū tem-
 pore? Nunc vero omnia tempus habent, &
 habet forsitan suum tempus æternitas ipsa.
 Dicuntur enim, & tempora æterna: æterna
 ergo in se æterna sunt, sed nobis parata sunt
 tempore suo. Omnia tempus habent, tem-
 pus amplectēdi, & tempus ab amplexu lon-
 ge fieri. Quod ergo erit aptum magis quam
 nox amplectendi tempus? Imō, quis erit
 aptior ad amplectendum vel lectulo locus,
 vel nocte tempus? In pace locustus: & ideo
 quietis tempus, & pacis tibi parati in cor-
 de meo lectulum. Veniat dilectus meus, ve-
 niat delectatio mea, & requiescat in cubili
 suo. Tu forsitan dispensatoriē differs, sed
 non capit amor impatiens de dispensatione
 solatium. Scio mihi repositum tempore
 suo, sed de fugacis tarditate temporis amor
 caufatur. Tu differs, ego quidem diutius
 non fero, sed surgam, & circuibō ciuitatem.
 Contemno lectulum, & initium sermonis
 derelinquo, vt ad perfectiora ferar. Nā & si

sponsa

Hic. 31.

1. Cor.

6. d

L

Osee 13.

d

Pf. 73. d

M

Gen. 4

g

Ecc. 3.

A

Cat. 3. a sponsa sum, & perfecta pro regula modu-
lo humanæ, initium tantum accepisse me re
puto, ad quod restat respiciens. Surgam, &
circuibo ciuitatem, quæram per vicos, & pla-
teas. Iesu bone, quid est, quod alicubi nõ in-
ueniris, qui vbique crederis?

Multa quidẽ mansiones in domo patris
tui sunt, sed numquid alias deseris ad alias
transiens, qui infinitus ipse, & immensus es?
Vbique creaturarũ totus es creatus, & conti-
nens, sed infinitatem tuam creatura nulla
potest exprimere, quãuis virtutem nulla nõ
possit ex parte innuere. Vbique totus per
existentia: sed non æqualiter in singulis per
efficientiam. Nã et si ex toto te vbique ope-
reris, non tamen totum, quod potentia tuę
est vbique: imo potius nusquam operaris.

B Indifferenti. n. virtute efficis in minimis mi-
nima, & in magnis maiora. Cum ergo vir-
tus tua vbique, & tota operetur, nusquam
tamen tota expenditur, quia cum volueris,
suppetit tibi efficere maiora, nec tota expri-
mitur, quia veritate nõ possunt ad integrũ
emulari simulacra. Omnia ergo te mihi mō-
strant ad cognitionẽ, sed nõ omnia me mo-
uere possunt intus ad deuotionẽ. Vbique in
te impingo, sed non vbique cōpungor. Vbi-
que te mihi ingerit rerum species, & vsus
& ordo, sed verbum sapientiam, non verbũ
salutem. Verbum autem sapientia, & salus,
id est, Christus Iesus tantum in ciuitate Dei
nostri, in monte sancto eius, propterea sur-
gam, & circuibo ciuitatem. Surge, inquit
Paulus, qui dormis, & exurge à mortuis, &
illuminabit te Christus. Surgam ego nõ de
mortuis operibus, non de prauis moribus:
sed de bonis ad meliora, de moribus ad my-
steria, de mysticis ad manifesta, de serenis
ad suauia. Surgam, & circuibo ciuitatẽ illam,
de qua dicitur: Magnus Dominus, & lauda-
bilis nimis, in ciuitate Dei nostri in monte
sancto eius. Ergo surgendum est ei, qui in
montana vult cum Maria descendere: &
prodigus ille filius in se reuersus: Surgam,
inquit, & vadam ad patrem meum. Pru-
denter ait, surgam, iturus ad eum, qui in cæl-
is est, patrem. Sed nimis exilem & maci-
lentam spem reposuerat in sinu suo, merce-
nariam cõditionem patrem rogaturus. Mo-
deste quidem pro meritis, sed de paternæ
miserationis copia humiliter nimis & iniu-
riosè sentiens, verè famelicus dās in hoc ani-
mi iudicium & inedia confecti. Dicam, in-
quit, ei: Pater, fac me sicut vnum de merce-

narijs tuis. Non enim poterat ieiunam &
macram spem ad maiora porrigere. Sur-
gam, inquit, & vadam ad patrem meum.
Iste de quærendo nil mouetur patre, tãtum
de flectendo sollicitus. Quæ sponsa est, cer-
ta de gratia postulat presentiam tantum.
Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem, &
quæram quem diligit anima mea, inuen-
tionem sufficere reputans. Vide si non in
presenti hæc possit obseruari distinctio, quo-
niam patris exposita est & parata cunctis
indulgentia: deliciae vero fugaces & recon-
ditæ, & latibulis gaudentes. Ideo ille dicit:
Surgam & vadam. Illa vero: Surgam & quæ-
ram. Denique & pater occurrit pœnitenti,
sponsus se subducit diligenti. Misericordia
sui profusior est, delectatio parciore. Id autẽ
non incongruẽ ab vtroque positum intelli-
gitur, quod dicitur: surgam. Non permittit
te Paulus, quæ sursũ sunt, quæres, nisi prius
resurrexeris. Non potes quæ sursum sunt
sapere, nisi prius illa quæseris. Quid enim
est illa bona quæ sursum sunt inuenire, ni-
si quodam dulcedinis & experientia gustu
perferre illa? Ideo cuncta perflurat &
scrutatur, vt quod amat alicubi degustet.
Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem, qua-
ram per vicos & plateas, quem diligit ani-
ma mea. Multum sibi fiducia sanctus amor
adsumit. Quantũ enim putas diligebat, quæ
tantum præsumebat? Surgam, inquit, & cir-
cuibo ciuitatem? Non veniet in cõspectum
tuum Domine omnis hypocrita. Abscondit
se Adam, ex quo bonæ conscientia aufum
amisit, & inuentũ se doluit, qui magis qua-
rere debuerat. Qui fide diligit, fugit conspe-
ctum tuum: quæ vero sponsa est, & carita-
tis donata munere, etiã fugientem inseca-
tur. Quò ibis bone Iesu, à facie vehementis
desiderij? Si ascenderis in cælum, illic est: si
descenderis in infernum, adest. Vbique te
sequitur curiosa scrutatrix, & per singulos
operum tuorum gradus discurrrens, quod
fide tenet, conatur transfundere in affectũ,
& admirandæ maiestati deuotione respon-
dere. Ad dilectionis incensium om-
nia Euangelij documenta dedu-
cit: vt in quibus veritatem
suscipit virtutem per-
sentiat te ipsum
sponsum
suum Christe Iesu, qui vitis, & re-
gnas per omnia sæcula sæ-
culorum. Amen.

Sermo quartus.

Circuitus iste non est peruagationis, sed inuestigationis. At si vagatur, quæ circuit, non euagatur tamen, non excedit terminos ciuitatis, non loca, quæ dilectus perambulare solet. In circuitu ambulat, sed intus ambulat per vicus, & plateas ciuitatis. Sapientia enim in his vijs se ostendit hilariter

E & in plateis dat vocem suam. Ideo in istis circuit, quia nouit vbi solet illi vberior occursum esse dilecti. Circuibo, inquit, quærens

Cār. 3. d per vicus, & plateas. Frequens tibi est, o felix anima, talis circuitus, & accessus familiaris: & nota sunt tibi omnia ciuitatis huius circuitus, & recessus intimi, angusta locorum, & lata platearum. Introduxit te rex in cellam vinariam. Numquid non, & in omnes alios secretiores recessus? Omnia tibi sunt aperta, & peruia, & vsu quodam ad beatum hunc expeditam te sentis circuitum. Id eo non cunctanti, sed confidenti similis dicit. Circuibo ciuitatem. Et quantum putatis fratres, quantum solatij confert inuisere interim, & crebro contere gressu loca in quibus stare solebant pedes eius, quem diligit? Nescio quo pacto loca in quibus aliquid boni experti sumus, expressius id ipsum imprimunt memoriæ, & ex ordine ante mentis depingunt oculos, & quod iam experti sumus, in ipsis, iterato speramus. Ergo loca ista non corporalia, sed spiritualia crediderim, opportuna ad animæ exercitationem spiritualem; propterea in his accipiamus circuitum. Circuitus iste an recordationis est, an inuestigationis? Circuit enim, qui vel nota recollit, vel ex ipsis notis colligit, qua nondum sunt nota. Circuit quodammodo, qui nota recordatur, vel perferutatur noua. Circuitus quidam est, cum ea, quæ iam fide, vel intelligentia tenemus, ordine retractamus. Circuitus quidam est, cum ex his, quæ iam tenemus, ad occultiora tendimus, & penetramus.

F Circuitus ille oblationis est, iste rationis. Ille amabilius, iste acutior. Et quæuis ille circuitus magis accommodatus sponsæ videatur, neutrum tamē illi negabimus. Sive enim nota, & comperta miserit, siue inuestiget noua in omnibus amoris tantum fomitem quærit. Bonus quidem rationis circuitus, sed quædo ratio ipsa intra fidei regulas se continet, & eius terminos non excedit, de fide ad fidem, vel de fide ad intelligentiam

pertingens. Intelligentia quidem etiam fidem excedit, non tamen aliud contuetur, quam quod fide continetur. In intelligentia, quam in fide non certitudo maior inest, sed serenitas: neutra vel errat, vel hæsitat. Vbi vel error, vel hæsitatio est, intelligentia non est, vbi hæsitatio est, fides non est. Et si fides admittere posse videtur errorem, non est vera, nec catholica fides, sed erronea credulitas. Fides (vt sic dicam) veritatem rectam tenet, & possidet, intelligentia reuelatam, & nudam contuetur, ratio conatur reuelare. Ratio inter fidem intelligentiamque discurrrens, ad illam se erigit, sed ista regit. Ratio plus aliquid, quam credere vult. Quid aliud? Conspicere. Aliud est credere, aliud est cernere: non tamen aliud, quam quod fide concipit, conspiceri conatur. Et si nondum sincere videre potest, quibusdam tamen accommodatis experimentis conspiceri tætat, quæ iam solida fide concepit. Ratio supra fidem conatur, fide tamen nititur, fide cohibetur. In primo deuota est: in secundo prudens: in tertio sobria: & vt (sic dicam) fides tenet, tuetur ratio, intelligentia intuetur. Bonus ille circuitus, in quo mens rationis ductu peruestigando procedit, sed a fide non recedit, instructa à fide, & restricta ad fidem. Erronea plane, si non cuncta ad eius referat examen, & citum rationis incessum ad fidei maturitate castiget. Bonus circuitus vbi iustitia Dei reuelatur ex fide in fide. Bonus circuitus vbi quis transformatur ad claritatem in claritate, tanquam à Dñi spiritu, Bonus circuitus vbi quis posteriorum oblitus, ad anteriora extendit semetipsum, si quo modo comprehendat. Bonus certe circuitus, non modo cum noua seper, & occultiora comprehenduntur, sed cum iam apprehensa nouo, & recenti semper affectu reuoluuntur: cum non modo, quod restat, penetratur: sed quod iam penetratum est, frequenter iteratur. Iucundus circuitus, & sponsa non ignota. Ideo confidenter dicit: Surgam, & circuibo ciuitatem. Quæ aptius esse poterit ciuitas quam illa, de qua dictum est: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei? Et quidem vniuersitas creaturæ dici potest non inconuenienter ciuitas Dei, ab eo condita, & ab eo disposita. Gloriosa plane, & pro specie, & pro ordine. Nam pro actibus minus iustis quos deprauata mens producit libertas, quantum in ipsis est, minus in gloria, nec ex ipsis, quod ordinem diuinæ dispositionis non effugiat quem

G

Phil. 3. e

Ps. 86. a

quæ non intuentur. Soli autem verè gloriosi sunt, qui diuinæ dispositioni supponunt studium, solliciti primæ conditionis integram seruare gratiam, vel reuelare & restaurare corruptam. Isti gemino quidem modo gloriosi efficiuntur, naturali cum ceteris conditione, & voluntaria præ cæteris coaptatione ad ordinantis & dirigentis Dei nutum. Dicitur ergo ciuitas Dei vniuersitas creaturæ: quippe legibus administrata dispensationis ipsius. Ipsæ vniuersæ creaturæ speciem existentis præstat in proprio genere, in vsu efficaciam, cõsequentiam in ordine, vt & in seipsa pulchra sit, & in vniuersitate superuacua nõ sit, & cum reliquis inconsequens & repugnans non sit. Siue enim res natura agatur motus, siue libero arbitrij nutu, siue diuinæ instinctu gratiæ, siue singularis his rationibus, siue coniunctis res agatur: quælibet à diuina intus inuisibiliter operante efficacia, & modum accipit & motum. Modum & quasi legem quandam ordinis, & motum actionis. Non modo enim ab eo cuiuslibet motionis natua facultas, sed cuiuslibet facultatis ministratur motio, vt simul ab ipso sit & virtus, & motus virtutis. Motus vero intentionis prauæ, & ab ipso habet quod motus est, & ab ipso non habet quod prauus est. Neque enim ab ipso est, quod in inius ordinatum finem dirigitur: sed ab ipso est, quod inordinatio ipsa mira prorsus ratione in ordinem redigitur. Vide venditionem Ioseph, descensum in Aegyptum: egressum & insectationem Pharaonis, submerisionem exercitus, & ereptionem Israel, quomodo incarnationis & passionis Christi, & ereptionis nostræ seruiat mysterijs: & multis quidem in locis similia diligens reperies.

I Nõ ergo possent antiqua delicta nouis deseruire sacramentis, nisi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. Nec enim illa antiqua casu quodam & indifferèter ita prouenire: quibus noua postmodum à prudenti dispensatore & obseruatore diligenti adaptarentur mysteria: magis autem illa ad horum sunt significationem (non homine illud intendente, sed Deo disponente) præparata, quàm hæc illis aptata. Quid denique quod Dominus eo potissimum tempore ad passionem addictus, quod hac hora, hoc die, hoc mortis affectus genere? Quis ista aut neget mystica, aut credat fortuita? Quo die est homo conditus, eo reparatus: qua hora sententiam pertulit, indulgentiã

meruit. Per lignum sententia mortis indulta: per lignum vita restituta. Et nescio quis ista non diuinitus dispensata, sed humanitus administrata contendit. Habes agni Paschalis tempus, habes immaculatam hostiam, habes ereptionis Israeliticæ de Aegypto horam, habes ereptionis tuæ gratiam de sæculi erose, de vanitate, de natiuitate corrupta: & hoc simpliciter contigisse credis, Deo non dispensante, sed Iudæo operante, quàmuis non obseruante? Hæc, itquam, quæ tam aptè concurrunt de crucis ligno, de tempore, de hora, de die, & reliquas quæ obseruari prudenter possunt circumstantias, Iudaicæ deputas demeritiæ, non diuinæ sapientiæ? Prorsus in tam salubri remedio & cum antiquis in vnam formam cõcurrente sacramentis, & fortuitus casus excluditur & humanus intuitus, sed non diuinus nutus. Et in Isaiæ prophetiã inuenias ad Ezechiam dictum: Data sunt omnia hæc in manus Chaldæorum. Vbi data esse dicit, ostendit nõ tantum Prophetiæ prædicta, sed etiã iudiciaria quadam æquitate dictata. Ex his & huiusmodi passim per omnem scripturarum textum: cui dubium residet, diuinam pariter virtutem & sapientiam iustis legibus prauas rationalis creaturæ non inspirare quidem, sed dispensare voluntates? Quod si ita est, multo minus ambigi potest motus cæterorum animantium, quæ naturali ducuntur affectu, & sensuum, vel imaginationis tatum aguntur iudicio, non arbitrio rationis, à diuina dispositione minime exemptos. Et vt semel concludam vniuersarum vel essentiam, qua in hoc aut in hoc rerum genere sunt, vel existentiam qua sunt, vel vsum quo aliquod efficiunt, iustissimus, potentissimus, prudentissimus moderator æternis & immutabilibus mouet, & mutat, & continet decretorum regulis, & cunctam creaturam nusquam exorbitante regit iustitia, quasi ordinatissimam & dispositissimam ciuitatem. Hæcine ergo ciuitas est vniuersitas creaturæ, quam spõsa circuituram se proponit? Circuierunt sapientes huius seculi rerum naturam, & in artificio suo operantem aduerterunt sapientiam Dei, operantem dico, sed non opus de quo legitur: Deus autem rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ. Cognouerunt in opere artificem, sed non glorificauerunt, aut gratias egerunt. Fidelis anima omnia replicat & recenset in laudem

K

Ps. 73. 6

laudem Dei, & omnem creaturam prouocat ad glorificandum, vt seipsam excitet in gratiam, & vniuersitatis contuitu diuinum stimuletur in amorem. Circuivit Salomon, & de cedro Libani disputaui vsque ad hys sopum. Circuivit in Ecclesiaste, & de elementorum postquã disseruit circuitu, ad humanos actus disputationẽ deriuauit, vt de transeunte rerum vanitate ad permanentẽ tranfiret veritatem. Circuivit Iob, imo circumductus est magis à Domino per terræ fundamenta, per mensuram, per lineam, & bases, & lapidem angularem, & astra matutina, & filiorum Dei iubilũ: per maris ostia, & vuluam, & vestimentum, & caliginosos infantie pannos: per terminos, & vetees, & ostia, per ortum diluculi, & auroræ locum, & certas quasdam cæterarum rerum naturas. Omnes enim numerare longum erat, quæ omnia prudenter intuenti admirationem conditoris facerent, & piẽ consideranti amorem.

Et hæc communiter omnibus proposita sunt ratione vtentibus, & conditoris sui maiestatem manifesta pulchritudinis suæ specie commendant. Sub tam pulchro tamen velamine pulchriora sunt, quæ latent saluationis nostræ sacramenta & multiplicia spiritualium dona gratiarum.

Denique, & Dauid in fine Psalmorum cum omnem creaturam in laudem Dei cõcitasset: Cantate, inquit, Deo canticum nouum, laus eius in Ecclesia sanctorum. Verè nouum, cuius nescit antiquitatem materia, facti lium gratiæ: quæ semper est amore recens, vsu recentior. Verè enim nouũ, quod hominum animos ad æternã innouat beatitudinem. Denique legitur. Ne memineritis priorum, & antiqua, ne intueamini: noua quoque ego facio. Iure noua quæ ab antiquo currentis naturæ nequaquam conclusa sunt legibus. Laus eius in Ecclesia sanctorum.

Quodam vtique excellentiæ priuilegio, non tantum æquitatis dispensatione, sed gratuito sanctitatis dono, & munere, laus eius in Ecclesia sanctorum: quoniam ita laudem eius sanctorum ostendit actus, vt illam attendat affectus. Sancti enim excellenter gratiarum dona suscipiunt, deuotionem perferunt, gratulationem persoluunt. Ideo quodã laudatur priuilegio in Ecclesia sanctorum, extra Ecclesiam laudatur ministerio insensibili, & multo rerum, vano hominum. In rebus insensatis conditio, in hominibus

non renatis aliquanta cognitio, in neutris tamen dilectio. Nam dilectio conditoris sui in primis nulla, in secundis non sancta. Laus eius in Ecclesia sanctorum. Sanctus enim, & quæ condita sunt, vt naturaliter, sint: & quæ dispensata sunt, vt inconuenienter, & inordinate nõ sint: & quæ predestinata sunt vt beatè sint, vniuersa perscrutatur, & æstimat quãtum datur, vt per hæc auctoris iuxta vires colligat notionem, migret ad æmulationem, rapiatur in affectionem: Hæc ergo ciuitas spiritualis est, hæc Ecclesia sanctorum, quã circuituram sese sponsa præsumit. Deus bone, quanta hic vtilium copia speculationum? Quis enim satis existimare potest, quam pulchra, & quam plurima sint vbique spectacula in sacramentis, exemplis, miraculis?

Prima saluationis: secunda conuersationis: attestationis sunt tertia. Quid vero cum de mysterijs, cum de moribus ad remunerationes æternas temporalium meritum admiratura meus assurgit? Quantum ibi profusus votis refunditur gaudij? Filij hominum, vt quid diligitis vana, & queritis mendacium? vt quid animum ad aliena oblectamenta conuertitis: laboriosè queritis labentes delicias? Quasi ad manum materiam fidei nostræ tenetis mysteria, ad memoriam prompta, ad meditandum profusa, ad subsistendum perpetua, ad sufficiendum plena. Filij, inquam, hominum, imo filij excelsi, alumni religionis, qui regularis disciplinæ limina teritis, vt quid arida fauce aquas cœnulentas sicitis, cœlestes fastiditis? Vt quid cogitationes admittitis in animum ad quarum actiones non mittitis manum? Quod agere penitus detrectatis vt quid studiose mente retractatis? Experti frequenter estis, quod omnem hanc inanem pompam recogitata turpitudinis citus excipere solet exitus penitentiæ. Denique, & pudor est proderet: & pœna reticere. Meditationis ergo mutare materiam, sed seruate instantiã. Quam scœdum est tunc studia vestra inquiri, cum mutantur in melius? Hoc autè dico: stent exhibuistis animũ ad cogitatus affectuosos fordy turpitudinis, ita exhibete nũc ad secundos excircuit pulchre veritatis. Circumdate Sion, inquit Psalmista, & complectimini eam. Circumdate meditando: complectimini amantio.

Completimini eam, vt eius sit, & comprehenditio integra, & collocatio intima.

Pf. 149.

Isai. 43.

Pf. 149.

Pfal. 4. d.

A

Pf. 47. 6

Plus aliquid inueneri videtur complexus quam circuitus. Complexus simul continet totum, circuitus de alio in aliud facit transitum. In hoc tamen circuitus præstare videtur, quod ea quæ complectimur indifferenter. & inuolutè contrahimus. vbi vero circuitus est, singula feriatim discutimus. Ille contentus est summa, iste discutit per singula. Esuriens enim, & querens animus, dum illum non satiant aliqua, semper capitur ad reliqua. Et quodam voluit circuitum, currentis desiderij protractu, rotatur donec repleatur in bonis esuries amoris, & occupet in illo cursus sui statum in quo terminum non inuenit.

B Nulla enim que creata sunt, in conditionis suæ statu in finita sunt: & ideo mens, que circuit, vniuersa pertransit, nusquam requiescens vbi finem reperit. Solus ille requiescit amanti, & refectio, qui finis est omnium, & cuius nullus est finis. Propterea sponsa in circuitu suo cuncta pertransit, vt pertingat ad ipsum. Surgam, inquit, & circuibociuitatem. Circuibo in cunctis, cum quem diligo querens, sed nusquam reperiens. Inuisibilia ipsius per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sed tamen nullius creature quamlibet excellentis, & ad ipsius accedentis imitationem, plenè vel instructior iudicio, vel incendior officio. Tantum enim & pigrum, & tardum, & inefficax ad conditoris commendatorem eorum quæ condita sunt, reddidit ministerium, quantum nolescit à veritate distare simulacrum. Ergo circuibo ciuitatem, vniuersa pertingens, vniuersa pertransiens: pertingens quæ ex parte ipsius imaginem differenter præferunt: pertransiens vbi citra perfectum subsistit. Circuibo ciuitatem vbi que capiens refrigerium, & fastidium patiens. Quoniam enim modo non me refrigerat, quod amoris mei pignus aliquod portat, præfert iudicium, indicit memoriam, notitiam inducit? Sed iterum quoniam pacto non toletò tedium, dum quadam me recogito præludi imagine, & vmbra detineri, nudam & simplicem non tenere veritatem?

C Circuibo ciuitatem, quoniam in toto eius tam pulchro ambitu vbi que refoueor, sed nusquam reficior. Nec me fatigabit iste circuitus, donec pateat plenior aditus, vt intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in nouissimis eius. Habebit ibi circuitus terminum, cum repleti fuerimus in bonis domus

tuz, Domine, cum intellexero in nouissimis eius illum qui primus est, & nouissimus, initium & finis. O qualis ibi circuitus erit pergete ab ipso in ipsum, ire & redire? desiderio ire, delectatione redire, dum semper eius, quod experientia desiderat, præsentia satiat, vt mens possidentis & contuentis, & illi sit per appetentiam intenta, & illo sit sufficienter contenta. Sic enim pennata illa, & oculata animalia in medio & in circuitu sedis Deileguntur. In medio, quia votum sui perducuntur ad intimam. In circuitu, quia rediituo semper voto feruntur in eadem ipsa. In medio, quia eorum iam completum est votum. In circuitu, quia non sufficienter comprehendere totum. In medio sunt admissa per gratiam, & in circuitu sunt exclusa per differentem naturam. In medio sunt, quia vnita per contemperationem: & in circuitu, quia disiuncta per comparationem. Quæ est enim sedes ista, nisi ea de qua loquitur Apostolus: lux inaccessibilis, quam inhabitat Deus? Denique quantumlibet oculata sint beata illa animalia: & illuminata illa; vt quantum possunt, capiant: & excedit, ne ad totum sufficiant. O quam amplat ibi speculatio, quam late patet in illa luminis infinitate patent, quam coarctatio & cuncti & protensi in illa simplicitate, caritate, æternitate vici? Vix illæ via pulchra, & semitæ pacificæ. Non est in illis velle errare vel laborare semitis. Vndique occurrit ibi sponsus, & læto (vt sic dicam) vultu se offert & inluit cordi dilectæ, vt de cetero non indigeat queri. Iesus Christus, qui viuut & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo *Quintus.*

Longum hesternus sermo in exequendo sponsæ circuitu traxit litem. Gratæ tibi Domine Iesu Christe, quod fecisti tam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel oris meo. Ideo vix ab ore, quæ semel gustata sunt, discedunt, vt alia succedant: cum mora ruminantur: & si deglutita fuerint, suauis quodam iuctu denuo redeunt ad ruminandum. Poterât hæc omnia breuiter & cursim dici, sed materie, quæ tractatur, gratia, comedentis blanditur palato, & quandam sui appetentiam facit, non facile cedens cum semel

semel adducta fuerit in discussionem. Nam & quem mandendum infantulo nutrix comminuit panem, iam satis studioso dente subactum aliquoties eum in ore detinet, gustus illecta sapore. Et nos cantici huius solidos alij, si qui forte indigent, cominuentescibus, gustata suauitatis iacturam facere nequimus: sed ita alieno inseruimus vsui, vt & nostro satisfaciamus in parte desiderio. Denique cum terminatum reor sermonem, & competenti sine conclusum, impatiēti exhalatione epulae verbi redeunt ad labia: & dum abundantiae suauitatis eructatur memoria, ad discussionem reuocatur materia. Quid enim? Cur non sicus frequenter concutitur, cuius fructus plane nunquam excutitur? Quid mirum si conuolitur sapius quæ propria expoliatione fecundior effecta, cum vellicantis videtur certare manu, & decerpentis audacitatem vbertate conuincere? Non talis illa, cui maledixit Dominus Iesus nihil in ea fructus inueniens, pro sterilitate, ariditate æterna condemnans illam. Vide quomodo aridas fecit fides Christi Iudæorum traditiones, & dogmata Philosophorum. Quomodo arefecit flumina Aegypti: non est in eorum doctrinis, & interpretationibus fructum inuenire de quo legitur in Psalmo: Terra nostra dabit fructum suum. Non potest in eorum vicis, & plateis Christus inueniri. Iam, o Iudæi, emigravit à viculis vestris. Iam dimisit domum suam: dereliquit hereditatem suam. Denique facti estis quasi tuguriū in cucumerario, quasi ciuitas, quæ vallatur. Sed, & de plateis nihilominus legitur, quia corruit in platea veritas. Siquidem de gentium Philosophis dictum est, quod veritatem Dei detinuerunt in mendacio. An non tibi videtur congrue accipi in vicis Israel secundum carnem, quoniam de vno erant semine Abræhæ, & in vnum compacti, & coarctati ritum, vna lege constituti? Sapientes autem gentium iure adumbrantur in plateis: quoniam effrenata libertate, & licentia, extra veritatis euagati sunt tramitem: de maiestate Diuina sentientes, & asserentes non minus absona dignitati, quam reluctantia veritati. Iudæi paupertatem intelligētiæ circa Diuinam singularitatem constricti substantiæ, vsque ad filij, & spiritus sancti personas non potuerunt fidei incrementa dilatare. Gentium Philosophi per planum diffusi, & nullo Diuinæ erudi-

tionis obice tardati, deorum induxerunt numerositatem in naturis, infinitatem in personis, sentientes inter se singuli varia, vniuersi vana. Sed quæ iam anima in istis vicis vel plateis inquit sponsum? Concupiscit, si qua est, aut adultera: quorum altera contubernium cum sponso non habet perpetuum, altera malefium. Quid enim ibi quærat, vbi casta non occurrit sapientia, sed peregrina, & meretricia? Talis tibi depingitur in Prouerbij, occurrens vecordiueni, vbi transit in platea prope angulum aduersa sperascente die in noctis tenebris, & caligine, mulier ornata meretricio, præparata ad capiendas animas; garrula & vaga nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.

Suspecta est mihi talis platea: in qua mulier tam varia, & versipellis, blanditiarum suarū insidias vecordi machinatur iuueni. Nescio enim quid obscurum, & distortum, & fuscatum mihi significat nox, et angustus, & ornatus meretricis. Suspecta est mihi doctrina, & certe despecta, quæ nullam inducit de Christo mentionem: quæ eius nec sacramentis renouat, nec præceptis informat, nec promissis inflammat. Nam Iudæi quidem habent in pagina illum, sed in interpretatione non habent. Adhuc enim velamen est magis in eorum mente, quam lege. Nec enim auferripotest, nisi cum conuersi fuerint ad Dñm. Suspecta est mihi tamen in Diuini sensibus quam in humanis vicibus vnus licentia, alterius restrictio, obstinatio vtriusque. Vnius in Diuina natura numerositas, alterius singularitas, vtriusque cæcitas. Ideo sponsa non dederim in istis vicis, & plateis quærere dilectum. Alios illi assignemus vicos, alias plateas, quam sibi Christus desponsauit in fide, & veritate. Et quidem gemina quædam est conuersatio fidelium. Alij latam sectantur viam. Alij arctissimæ se tradunt disciplinæ. Nam etsi scribitur: Arcta via, quæ ducit ad vitam: est tamen quæpiam in hoc genere distinctio, & arctioris respectu alia reputatur latior. An non tibi videtur latitudo mandati, vbi nemo compellitur ad perfectionem, sed infirmæ non modo valetudini, sed etiam voluntati inferioris gradus permittitur licentia? Gratiastibi Domine Iesu Christe, quod nobis salutis occasiones paras, & ita vegetis, & alacris proponis consiliū, vt etiam ægrotis disponas remedium, & pigris dispenses

Ps. 84. b

Ier. 17. b

Ibid. 39.

F

ses ascensum. Non modo vicos districtè videntium habet ciuitas tua sancta Hierusalem, sed etiam plateas humiliora & planiora diligentium. Sic in omni professione & ordine quæ sponsa est, eius quem castè diligit, vestigia querit, quatenus habeat vndecumque operationis exemplum, & amoris incèdium. Non dedignatur ab his etiam qui foris sunt, qui nulla arctioris disciplinæ regula constringuntur, mutuari virtutis insignia, reputans feruentiorem ibi frequenter affectum, vbi inferior fuerit ordinis gradus. Quid dicemus de his qui nusquam salutis occasiones quarunt. vbi que caussantes remissionem in plateis, & in vicis indifferentionem? Denique tales multi sunt, qui omnes perscrutantur professiones & ordines, sed in eis nulla inueniunt que illos trahant, sed cuncta quibus ipsi detrahant, calumniates quod districtio in alijs sit nimia, in alij nulla. Istorum dicere est, & quidem quam miserè tam verè: Non inueni illum. Præuus certè sensus, vt dicas, ecce Christus hic imo ecce illic. Pessimus verò si dicas, nec hic, nec illic. Vtrobique quærit sponsa, & hic & illic. Quæram per vicos & plateas quem diligit anima mea. Per vicos districtionem accipe, per plateas dispensationem. Neutram in ministris Ecclesiæ sinistrè interpreteris. Vtramque Ecclesia recipit, in vtroque sponsa quærit Christum. Noli in altero tantum, in vtroque Christum quære. Vicis plateas in teipso coniunge. Quæris quomodo? Si te coarctat afflictio, aut voluntariè suscepta, aut violenter impacta, intus in corde gaudio dilatare spiritali, & iam vicis plateas copulasti. Nonne tibi videtur vtrumque tenere, qui in tribulatione dilatatum sibi lætatur? Apostolus in arcto tribulationis quandam latitudinem optabat illis quibus ait: Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Denique ad spem latitudinem refertur: habentes, inquit, tantas promissiones charissimi, dilatamini & vos. Angusta est nobis in præsentibus res, spes verò lata. Arcta possessio, exspectatio quidè profusior. Ergo ad latitudinè spei plateas istas referto. Spe gaudentes Apostolus dicit. Propheta Zach. 8. vero: Adhuc replebuntur plateæ tuæ choris ludentium. Vides quomodo sibi de spe & plateis sentiunt consona Apostolus & Propheta? Vterque enim gaudium assignat. Simul etiam hoc aduertèdum iuxta aliam distinctionem, quod etiam in vicis mansio est

ad domesticas vtilitates. In plateis feratio quædam ad iucunditatem. In plateis enim chorus est & conuentus ludentium. Ergo vacationis & lætitiæ vsus in plateis est. Bonæ quidem plateæ in quibus alacri fati agilitate in leues contèplationis saltus animus se spiritualis exagitat. In plateis ergo querit sponsa quem diligit, dum domesticis euoluta curis, dum extra corporis effecta mansionem, & domum terrestrem quàm datur deferens, quam libere, tam late contèplari studet. In vicis est mansio diuturnior. In plateis quidem breuis, sed dulcior. In vicis virtutum vsus est & exercitium, quæ necessaria nobis sunt, dum in corporis huius habitaculo moramur. In plateis vero fertata quædam foelicitatis futuræ præludia. Et vide nunc verborum seriem. Primo ponit vicos, consequenter plateas. Habes & in psalmo simile: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Miraris Sponsæ sedulitatem? ordinem sequere. Noli te prudentiorem vel promptiorè sponsa præsumere. Primo exercè te in opere virtuali, vt deinceps ad veritatis speculatorum conscendas. Quid illac ingressum paras quæ exitus est? Cum sponsa per vicos ad plateas veni, & cum Psalmita post tabernaculum ad amplam veritatis atria: alioquin ordinem si conuertis, peruertis. Quanto magis coangustari sunt vici, tanto vberiora & liberiora sunt intus otia mētis. Quid otia dico? deuotionem dicerem iustus. Arcta exterius disciplina animam interius dilatat. Siue libertatem, siue lætitiā in plateis intelligas, vbi ampliores quam in hoc ordine nostro plateas reperies? Sed nec facile dixeris, vbi sint arctiores vici, vbi maior libertas, & ad vsum & ad exercitium virtutis, quàm in hoc ordine & conuentu sancto. Et ideo maior ad bonum libertas, eo quod sit minor licentia in malum. Quo maior districtio, eo maior directio. Arctiores vici ampliores plateas efficiunt. Quid ergo est per vicos & plateas Iesum querere, nisi hoc se modo restringere & excedere ad capiedam de ipsius illustratione lætitiā? Vis vt vtramque intus in mente assignem, plateas & vicos? Nonne tibi videtur in vico quodam & velut in arcto positus is cuius vexatur patientia, castitas arceatur, coangustatur caritas? In nullo virtutis studio liberè & sine labore versatur, siue labore, &

auxilio conatu animi, num tibi quasi in vicis locatus videtur? Et quamuis non sine labore, non sine conatu quaerunt: tamen etiam qui tales sunt, quaerem in illo quem diligit anima sua, quasi per vicos

Isai. 26. quaerunt, De quibus Propheta: Domine in angustia quaesierunt te, & in semita iudiciorum tuorum Domine sustinimus te. Rudibus, & nouitijs istud sapientis euenit, qui solent vel varijs tentamentis, vel quodam taedio laborare, quando eos aut carnis desideria coarctant, aut virtutum non exhilarat oblectatio. Et beatus, qui non est scandalizatus in istis, qui non offenditur, qui non perdit Iesum, sed magis quaerit per vicos tales qui in angustia quaerunt. Non sic de quibusdam dicitur: In angustia quaesierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis: imò, & exercitia virtutis, & doctrinam patris intelligit in angustijs illis, & protendit à fine vsque ad finem fortiter, donec de vicis ad plateas euadat: & qui perfectiores sunt, & plateis assueti, aliquoties ad angustias vicorum subito sinuntur relabi. Et quis perfectior illa quae sponsa dicitur? Ecce, & ipsa per vicos, & arctos quosdam meatus quaerit dilectum. Non est otiosa difficultas ista quaerendi. Per hanc enim, & exercetur eius humilitas, & desiderium excitatur. Quoties inextricabilibus me sensi quasi vicis errantem, & angustijs animi conclusum, cum subito vicinas in plateas euasi, & eduxit me in latitudinē bonus Dominus, in vicis expiraui fere, sed in plateis respiraui statim. Latitudo quaedam, & libertas inoccupata, & expedita mentis in plateis tibi commendatur.

Ibidem. Sed considera, ne libertatē istam des in occasione carnis, ne coarctes lutum in platea tua, lutum illicitae cogitationis. Alioquin sicut lutum platearum delebit te Dominus. Lubricauerunt, ait Propheta, in plateis vestigia nostra: lutosas volens intelligi eas, in quibus sit lubricus inessus. Non luto sed auro sternantur plateae tuae. Non ibi sit lutum, nec tamen siccitas, & ariditas quaedam sit tibi: sed fluant flumina ibi aqua viuae, spiritualis quaedam fluente meditationis. In plateis aquas istas diuide in latitudine liberæ mentis. Sapientia quasi platanus, inquit, exaltata sum iuxta aquas in plateis. Non in plateis solum, nec solū iuxta aquas, sed iuxta aquas, & in plateis exaltata sum, inquit. Ut læta prodeant germina sapientiae, quantum putas cooperatur, & otium libe-

Thre. 4. rum, irrigatio crebra sanctae meditationis? Iure quasi platanus exaltatur, quae sic plantatur. O beatas verè plateas in quibus sapientia sic exaltatur, & supereminet perspicuam se ostendens, & non indigens quaeri. Et vide quomodo saeculari prudentia aliqui totam sui cordis latitudinem exponant, quantum distendant animum, & dilatent in plateam, ut plantent ibi plantationem in fidelem, hoc est germen alienum, quo, & continuis exercitijs, & meditatione frequenti, & doctrina illam irriget. Ideo cernas in illis lætam, & vberem, & exaltatam saeculi sapientiam, & fructificantem huius mundi sensum, sapientiam vero quae ex Deo est humilem, obscuram & inueniri non posse penes illos. Exi in plateas, & vicos ciuitatis, otia discute, scrutare negotia eorum qui iudicijs vacant, qui tenent cathedram, qui sedent in tribunalibus: contemplate quid agant in publico, quid in cubiculo. Numquid apud illos pura, & vera, & caelestis eminet sapientia? Numquid expressa est in moribus, quae in sermone versatur. Numquid in prospectu inuenies illam? Numquid exaltatam sicut cedrum in Libano, & sicut Cypressum in monte Sion? Nam in his montibus exaltatam se gloriatur. Nomina ipsa mysterium continent: nec otiosus est etiam ordo verborum. Praecedat Libanus in laude sapientia, Sion subnectitur: post cordis mundi candorem ad contemplantam veritatis fulgorem ascendit. Multitia meretur notitiam, non hanc literariam tantum, sed quaedam dulcem, & intimam, & ipsius anima: medullis insusam. Denique puritas veritatis societas est, & comes est, & praemia est. Idcirco montes istos Libanum, & Sion in laude sua sapientia copulat. Mores istos apud quos illos assignare poteris qui libris aut exercendis aut dirimendis vacant? Non potest apud illos inueniri sapientia in quibus non inuenitur locus sapientiae. Amat Libanus, amat Sion, amat plateas, libertate gaudet, & sublimitate. Quanta peruersitas, si sapientia quae libris vacat: quae lucra sectatur supereminet, & diuina latet? Supereminet lingiosa & ea quae pudica est, pacifica, quae bonis consentiens, contempta delitescit velut in obscuro. Illa excolitur, ista negligitur, ac si sterilis & parum lucrosa. Neglecta plantatio in altum non crescit. Raro in plateis quasi platanum exaltatum inuenies. Non est obuia, non est frequens: Ileo dicit. Quaerui, & non inueni illum. Vbi que teritur, ubique ver-

rum, irrigatio crebra sanctae meditationis? Iure quasi platanus exaltatur, quae sic plantatur. O beatas verè plateas in quibus sapientia sic exaltatur, & supereminet perspicuam se ostendens, & non indigens quaeri. Et vide quomodo saeculari prudentia aliqui totam sui cordis latitudinem exponant, quantum distendant animum, & dilatent in plateam, ut plantent ibi plantationem in fidelem, hoc est germen alienum, quo, & continuis exercitijs, & meditatione frequenti, & doctrina illam irriget. Ideo cernas in illis lætam, & vberem, & exaltatam saeculi sapientiam, & fructificantem huius mundi sensum, sapientiam vero quae ex Deo est humilem, obscuram & inueniri non posse penes illos. Exi in plateas, & vicos ciuitatis, otia discute, scrutare negotia eorum qui iudicijs vacant, qui tenent cathedram, qui sedent in tribunalibus: contemplate quid agant in publico, quid in cubiculo. Numquid apud illos pura, & vera, & caelestis eminet sapientia? Numquid expressa est in moribus, quae in sermone versatur. Numquid in prospectu inuenies illam? Numquid exaltatam sicut cedrum in Libano, & sicut Cypressum in monte Sion? Nam in his montibus exaltatam se gloriatur. Nomina ipsa mysterium continent: nec otiosus est etiam ordo verborum. Praecedat Libanus in laude sapientia, Sion subnectitur: post cordis mundi candorem ad contemplantam veritatis fulgorem ascendit. Multitia meretur notitiam, non hanc literariam tantum, sed quaedam dulcem, & intimam, & ipsius anima: medullis insusam. Denique puritas veritatis societas est, & comes est, & praemia est. Idcirco montes istos Libanum, & Sion in laude sua sapientia copulat. Mores istos apud quos illos assignare poteris qui libris aut exercendis aut dirimendis vacant? Non potest apud illos inueniri sapientia in quibus non inuenitur locus sapientiae. Amat Libanus, amat Sion, amat plateas, libertate gaudet, & sublimitate. Quanta peruersitas, si sapientia quae libris vacat: quae lucra sectatur supereminet, & diuina latet? Supereminet lingiosa & ea quae pudica est, pacifica, quae bonis consentiens, contempta delitescit velut in obscuro. Illa excolitur, ista negligitur, ac si sterilis & parum lucrosa. Neglecta plantatio in altum non crescit. Raro in plateis quasi platanum exaltatum inuenies. Non est obuia, non est frequens: Ileo dicit. Quaerui, & non inueni illum. Vbi que teritur, ubique ver-

titur in quaestione, vbique venerabile est nomen Iesu. Et vtinam quod vox sonat, vita depromat, exprimat imitatio, emineat & eluceat in moribus. Qui penes te sapiētiam quærit, assidentem inueniat illum in ipsis foribus tuis, in ipsis sensibus, in modestia & compositione hominis exterioris. Nā quasi fores sunt per quas interioris prodeunt habitatoris indicia. A fructibus cognoscitur, si apud te Iesus moratur. Accedit ad te sponsa, folia vertit ficulnæ tuæ, quærit in te fructum, quærit dilectum. Hic est enim fructus dulcis gutturi eius. Felix es cum hoc abundaueris fructu, cū Domini tui sponsam isto fatiaueris cibo. Esca eius, esca electa. Deliciæ eius sunt tecum esse dilectum suum. Non inuidet, non zelatur. Dilectum suum omnium vult esse dilectum. Ideo apud omnes quærit, vt illum apud omnes aut inueniat, aut inuitet. Quærit enim apud illos Iesum, quorum quærit profectum in ipso. Quærit per vicos & plateas, sed non in omnibus inuenire potest. Quæsiui, inquit, & non inueni illum. Paulus omnium scribat salutem, in visceribus omnium Christum inuenire cupiebat, omnes cupiens in visceribus Christi. Sed enim audi, quid dicit, quomodo loquosam deplorat: Neminem, inquit vnanimem habeo. Omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Putas quod apud eos inueniri Christum queat, quia ipsum, vt inueniant, non quærunt? Et multos quidem sic quærentes reperies, aliud præter ipsum, sed tamen per ipsum. Tractatur in consilijs, disceptatur in iudicijs, in scholis disputatur, cantatur in Ecclesijs. Religiosa sunt hæc negotia, sed vade ad exitus aquarum, & pensa quis generalior istorum finis est operum. Vide si non per hæc omnia quædam exerceantur mercimonia de Christo. Quæsiuosa res nomen est Christi. Nil pensus, nil optatus. Felix tamen qui nominis huius virtutem scaturat. Apud illos tractetur, disceptetur, disputetur super hoc nomine. Nobis satis est, si nostris in claustris saltem adametur: nusquam commoditas maior: ideoque maior confusio nusquam, si penes nos non inuenitur Christus. Non inuenitur forma iustitiæ, si piorum operum non est intentio pura. Nam ipsa lætitia est mentis quædam diuina alacritas, quæ de ipsius præsentia concipi solet, & quam verè possumus præsentiam ipsius interpretari. Hæc, inquam, ex-

lestis & excedens affectio non est res facilis & passim obuia: Hanc præcipuè sponsa, vt puto, designat dicens: Quæsiui & non inueni illum, quem diligit anima mea, Christum Iesum qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo Sextus.

D

Sponsa moram in quærendo patitur, & quædam illi difficultatis vmbra sponsus obtendit, copiam sui non statim indulgens. Illa tamen calente studio sedulitatem continuat, querelam ingeminat: Non inueni illum. Fratres, si sedulitas subinouetur, desideria quando admittetur? Si non inuenit amor, quando inueniet tepor, quando raritas orandi, quando remissio? Quid ergo nunc contra raritatem orandi, & remissionem inter vos disputo? Non est opus medelam adhibere morbo, quo non laboratis. Peregrina sunt à vobis hæc vitia. Quis enim vestrum, qui non sit & frequens, & teruens in oratione? Et si torpor abest, videte ne vos diuinationis lætia defatigent, & infringant desideria vestra. Utrobique reatus est, si sit anima vestra vel in postulatione remissa, vel in expectatione deficiens. Sponsæ desideria autis dilata: & tu ad primum orationis tuæ pulsus in inspirationis Diuinæ delicias tibi nõ affluere querulus caufaris? Nunc coepisti, & iam cito à directione sua tu infringitur spiritus: Quid si tibi illud de Euangelio impropereetur: Sic non potuisti vna hora vigilare mecum? Vigilate ergo, & orate, quia nescitis qua hora dilectus vester adueniat. Pertinax oratio pertingit ad finem. Et si tibi in initijs sicca, & velut saxea videatur: oleum tamen gratiarum elicies de hoc saxo durissimo: tantum si perseueres, si te longior mora non dissoluat, si non dilatione tua vota lentescant. Molestia planè amanti dilatio: sed so'ent protracta desideria amplius crescere. Quid vobis nota ingero? Vexatio crebra ipsa vobis huius rei dabit intellectum, imo iam dedit, idque frequenter. Crebro vos exercitatos inueni in huiusmodi studijs. Non possum gloriari hos me genuisse affectus in vobis: gaudeo tamen inuenisse vos in istis. Et si non hæc in vobis studia formaui, vtinam in illis fouere vos possim. Et ipse cuius sum: ideo illam mihi sponsæ vocem sæpe replicatis. Num quem diligit anima mea vidistis? O

beata

Matth. 26.

E

bil. 2. c

C

beata anima, quam tam sancta desideria exercent. Desideria dilectæ, quæ nescit nisi de Christo rogare, quæ talem inuenta erumpit in vocem: Num quem diligit anima mea vidistis? Denique sponsa est, quæ talibus inuenitur occupata scrutinijs. Inueniunt me (inquit) custodes ciuitatis. Qui fidei, & fallaces sunt, nihil tam refugiunt, quam ab his inueniri custodibus: & si deprehenduntur, non facillè conuincuntur. Cain factus est vagus, & profugus super terram, inueniri formidans: Omnis, inquit, qui inuenit me, occidet me. Non vult peccatum occidere: non vult pati salutarem in confessione verecundiam, medicinalem castigationem magistri. Non vult inueniri, quia nō vult mori. Nam ubi non vereretur interfici, sed magis se foueri confidit, impudenter se iactat in disciplina affectus. Sed sponsa vltro se offert, læta sponsi occurrit sodalibus. Quidni læta? Non inuenitur quasi fugiens vltorem, sed quærens amatorem. Inueniunt me custodes: non sunt inuenti, sed inueniunt. Diligentia ipsorum in hoc commendatur. Pigri custodes, & malè fideles nullam in hoc adhibent diligentiam: non cunctantur: non quærunt, si quem inueniant cauteriatam habentem conscientiam, signo amoris casti, & studio quærendi prudentem dilectionis incendium. Non conueniunt subditos, & forte molestum ducunt, si compellantur ab ipsis. Non nisi interrogati proferunt verbum solatijs quidem, nec tunc quidem. Littera quod habet, in pagina tantum proponit, nil superadijcens, vel industriæ, vel diligentia. Alia est planè custodis ratio: præuenire debet, non tantum exponere: excitare magis, quam expectare quæsituros: quasi de specula super filios prospicere, qui sit intelligens, & requirens Deum. Custos tuus sum, da mihi Dñe linguam eruditam, vt sciam eum, qui lapsus est, sustentare verbo, & ad verbū dirigere. Et quid aliud optat sponsa, cum dicit: Num, quem diligit anima mea, vidistis? Vides illam non tam fatigatam, quam excitatam studijs spiritualibus. Intellexisti pertinaciam eius in quærendo dilectum, vide nunc humilem prudentiam. Nescit custodes contemnere. Nec enim tutum arbitratu inconconsulto præterire, quos fecit Domini, & confcios secreti, & nuncios mandati. Num, quæ diligit anima mea, vidistis? Quid tamen sibi vult hæc interrogatio sub ambiguo posita? An in hoc admonere te voluit;

vt non credas omni spiritui, sed probes. An ex Deo sit spiritus? Denique non omnibus est certum sponsi præstare iudicium, qui custodis officium vel susceperunt vel arripuerunt. Multi enim sunt, quorum est oculus in vniuersa terra, & iuxta alterius loci prouerbium, in finibus terræ. Non est lumen eorum cum ipsis, nec possunt illud vltra terræ porrigere limitem, leuare ad cælum: Satis quidein fideles sunt, & seduli, sed hucusque vt terrena coaceruent, & terrena seruent. Oculus, inquit, eorum in vniuersa terra. Inexplebilis auiditas in vniuersa terra se extendit: propterea terrenis incrassata menses curis, & illius mensæ seruiens qui perit cibus, cælestis epulæ nescit dispensare viaticum, & de supernis theorijs aliquid serenum temperari subiectis. Nani etli forte quitalles sunt, de spiritualibus rogentur secretis, planam fidei & morum respondent sufficere viam. In hoc sterilitatem folantes suã, vel ex tempore proprio auiditatem alienam metientes. Languidus enim & remissus amor, culpabili quadam patientia non tam optat quam expectat futura bona. Qui verò feruentior est, ardenti fertur desiderio, repositam plenitudinem furtim & ex parte deflorare tentans. Quia tales plurimos nouit sponsa custodes, quales sub ambiguo interrogationem librat. Num quem diligit anima mea vidistis? Sit prudens, sit fidelis, sit custos sedulus, & disciplina diligentia hostium coerceat irruptionem ab oculis. Non tamen itatim sciet amatoria canere, & sponsi internuncius eius monstrare præsentiam, & in recessus secretos raptim admissus stillare de intima aliquid dulcedine. Valde enim est imparis gratia, furtiua, & fucata adulteri deprehendere lenocinia, & legitimus sponsi aduentus conciliare. Malorum quia frequens est experientia, facilis est notitia. Spiritualium vero sensuum quia rarus vsus est, & exile iudicium, inquit satis est iudicium de ipsis, nec possunt spiritualia nisi à spiritualibus iudicari. Et ideo non possunt nisi à spiritualibus demonstrari, quales sunt, de quibus legitur: Quam pulchri super montes pedes If. 52. annunciantium pacem, annunciantium bona. Num quem diligit anima mea vidistis? Non est vna, nec simplex, nec vniformis visio sponsi. Exultauit Abraham, vt videret diem eius: & vidit & gauisus est. Vidit Iacob Dominum facie ad faciem, & salua fa-

ita facta est anima eius. Vidit Moyses, sed posteriora vidit. Vidit Isaias Dominum sedentem super solum excelsum. Vidit Ezechiel. Vidit Daniel in hominis similitudine, cum nondum hominem suscepisset. Sed omnis ante incarnationem huiusmodi visio in corporali monstrata est specie, non in corporis humani veritate. Viderunt Apostoli in ipsa carnis veritate, & palpauerunt, & attraxerunt. Vrique tamen intus fide Deum viderunt. Dictum est Philippo: Qui videt me, videt & patrem meum. Quæ visio, quia

referatur ad fidem, quod adiunctum est, declarat: Non creditis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera creditis. Quæ n. consequentia, vt ad probandum, te. Quæ n. consequentia, vt ad probandum, te. Quæ n. consequentia, vt ad probandum, te.

I intelligi, quæ per fidem fit? Propterea, & de credulitate consequenter adiungit. Non creditis, quia ego in patre, & pater in me est. Alioquin propter opera ipsa credite. Si enim habitat Christus per fidem in cordibus nostris, & ipsa corda nostra mundantur per fidem, cur non & in cordibus nostris videtur per fidem? Superiorum vero visionum, quæ altera facta est in imagine, altera in carne: vtraque plena est, vel inuenditatis vel utilitatis: sed cum tertia, quæ est per fidem, seruetur integritas. Nam vt de verbi apparitione, quæ in carne erat, loquar, præter vitæ verba, quæ de ore eius procedebant, quantum puras virtutis insigne in ipso exteriori renitebat habitu: quam manifesta eius, quæ intus erat, dabant indicia oculis, vox, vultus? Denique gestus omnis quomodo diuinam spirabat gratiam? Iucunda plane visio illa, sed Deum in homine credenti. Et quid est illa, quæ prophetis, & patribus ante Christi incarnationem facta est, diuinum quiddam spirabat in apparere imagine, quantum mea se habet fides, inestimabilem delectationem & menti, & sensui infundebat cernentis, nec nisi quorum mundus erat animus, apparebat obtutibus. Nam & post resurrectionem in ipsa carnis suæ veritate, non nisi testibus præordinatis à Deo apparuisse legitur. Felices illi custodes, si quibus tamen apparet frequenter, & familiariter talis visio, præsertim illa, quæ est in carnis iam glorificatæ aspectu, qualem cum Petrus, & Ioannes viderunt in monte transfiguratum: sed tamen

K & illa prior non vera, & ista non plena. Nam illa Moyses delectabiliter detentus,

non tamen contentus: ostende mihi, inquit, te ipsum. De altera verò ipse Dominus: Expectat vobis, vt ego vadam, alioquin Paracletus non veniet. Bona ergo visio, quam Paracletus adueniens inducit: spiritus est, quia facta intus per spiritum. Denique, & spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Visio hæc, vel in reuelata spiritualiter veritate per intelligentiam, vel in suauitate infusa per gratiam. Nam & hoc ipsum experiri videre est: Gustate, inquit, & videte quoniam suavis est Dominus. Suauissima certe hæc visio, & quamuis futurum iuxta modum nondum plena: vicina tamen, vicina qualitate, non equalitate. Visio hæc humano non est supposita ingenio, vel proposita studio, & si aliquando desiderio gratis indulta. Denique non est talis, quæ intelligentiæ concepta viribus, continuo tenore moram in animi memoria protelare queat. Subitanea est, & sui iuris hæc visio, in spiritu vehementer vadens, & veniens. Subitanea est, & momentanea, repente veniens, & repente vadens: etsi momentanea est, manent tamen reliquæ cogitationis, tam succensæ, tam serenæ, & diem festum agunt in animo recordantis. Manet quidem memoria degustatæ, & deglutitæ visionis, cuius suauitatem qui gustare possunt, eructare norunt, & hora hac maximè. Eructat enim bonum verbum cor recenti adhuc incalescens gratia, & seruida meditatio similes effundit sermones. Multum enim intime dulcedinis sapit in verbis, & gratissimi sunt sermones, qui de gratiarum vbertate prorumpunt.

L Si custos es, scito quoniam talia te oportet præparare in occursum sponsæ. Vt quid occurris, si nihil dulce, nihil nouum nunciaturus venis? Si noua non potes, vetera profer. Ingere nota, si noua non habes. Non tamen ingeritur quod exigitur. Non querit, qualem videris, sed si videris. Sufficit nunciare qualem ipsa nouit. Augmentum tamè affert gratiarum si noua annuncias. Denique quod non est, vel ignotum, vel insolitum meditationi, sponsæ noua quadam gratia dulcescere solet. Non fastidit auditus quando seruet auditas: tantum de sponsa disputa, & noua protulisti in auribus sponsæ. Non suppetit tibi de illo excellenti, & excedenti visionis modo semper respondere. Sublimis illa, & subtilis est, & subito præoccupare solet animum, quem mundum, & exoccupatum inuenierit. Subitò præoccupat, sed

non occupat diu. Subtilia ista non adfunt ad vorum, dulcia deducit in medium. Simplicis fidei capitula singula quodam dulci disputationis temperamento suavissimos gi- gnunt in audiente mentis affectus, & excessus. Delicata est sponsa, dulcia vult magis, quam fortia, nisi quod omnia potest in eo, qui eam confortat Sponsus. Narrent alij fabulationes, contouersias meditentur: Os tuum meditetur sapientiam, & lingua loquatur delicias, qui sponsa loqueris. Nam & illa tales vult, qui de dilecto narrent, & nuncient. Labia sacerdotum custodire debent scientiam, ideo legem requirit ex ore eorum, legem vendendi, & inueniendi dilectum. Num quem diligit anima mea vidistis? De visione illorum se visuram præsmit, ideo diligenter inuestigat custodum visionem, eorum speras alloquio, vel in secretiora deduci, vel dulcioribus affici. Id est, n. videre quem diligit, Dei sapientiam, & virtutem propenso affectu, & pura concipere mente. Bene illū conspicit, qui hoc utroque concipit modo, purè cernens, & piè sentiens. Dulce puto susurrum, quod inter sponsam custodesq. vertitur, & grata collatio, si tamè collatio. Nulla enim illorum hic responsio memoratur. Secreta valde est, si qua est, quam alto regendam putat silentio. Secretum suum sibi. Secretum suum sibi. Nec audemus hic aliquid inde conijcere, quod sponsa curauit reticere. Cum eorū silentio claudamus nunc sermonem, prorogantes in crastinum sponsa transitum, quo se vigiles paululum pertransisse dicit, & inuenisse, quem diligit anima sua.

Sermo septimus.

Improbi exactores estis, & nimis instanter repetitis debitorem vestrum, dignum tamen venia est dummodo iusta postuletis. Sed vos exigitis, vt soluan, ad quod nō me obligauit. Tractaturus eram de trāitu sponsa. Ad hoc enim & ordinis, & sponsonis nostræ ratione teneor, & vos adhuc mihi ingeritis, illud cum sponsa. Num quē diligit anima mea vidistis? Sed illa modestius interrogationem temperat ambigenti similis, quarens magis, quam vrgens. Nouit enim nec omnibus, nec omni tempore de hac visione adesse sermonem. Ex quo enim abscondit vultum suū, quis est qui contempletur eum? Vos autem vrgetis

me, vt legē vobis ponam cōtemplandi dilectum, & disciplinam inuentionis huius, & visionis tradā. Quid ergo? Vultis, vt muneris diuini largitatem concludam sub regula? Visio hæc nō industria, sed gratia reuelationis est, non inuestigationis. Si quid tamē ad hæc potest industria cooperari, illud primū obseruate, quod scribitur: Lauamini mundi estote. Secundò, vt scribatis sapientiam tempore otij. Qui, n. minoratur actu, recipiet eam. Tertio, vt violenti sitis, & gaudium regni, quod vobis diutius surripitur, præriparis: id est, vt habeatis cor purgatum, paratū, improbum: In primo efficietis dignus, in secundo deuotus, in tertio vehemens, hoc est idoneus, obuius, vrgens. Idoneus gratiæ percipiendæ, obuius venienti, vrgens morantē. In primo præpararis, in secundo assimilaris sponsæ expectanti dilectum, quando reuertatur à nuptijs, in tertio properas, & sponsa non expectat, sed properat, & ipsos præterit custodes. Dixissem melius, si dixissem, pertrās sit. Quod, n. præterimus, non respicimus, nō attingimus, sed contempnimus. Quod verò pertransimus, intelligimus illud discutere, & quasi disquirere, & penetrare, nec inutilis hæc pertrāsio. Paululū, n. cum pertrāsisset, inuenit dilectum. Videtis, fratres, quid proficiat consultatio custodū. Deuotam, sed vagam animā ad inuentionē dilecti perducit. Vtilis quidē consultatio, & frequenter, quod non confert eorum, qui consuluntur, eruditio, consulenti meretur humilitas. Bonum est, vt sis ad quærendū sedulus, non tamen assiduus. Nā & sponsa non tã ex studio, quā occasione custodes interrogat, & id in transitu. Trahebat, n. illam vltorius amor dilecti, nec vacuum esse sinebat ex otio conferre cū illis. Currebat in cordis siti, hausto forsitan de sponsi vicinia spiritu, & ideo minus intendebat in his, qui benedicebant ore, tendēs ad illum, qui benedicit in spiritu, qui est super omnia benedictus in sæcula Deus.

Aduertite istud vos, qui in trāitu oratis, & cum mora legitis, qui ad legendum feruetis, in orando tepetis: debet lectio orationi seruire, præparare affectum, non horas præripere, nec succidere moras. Cum legis, eruditus de Christo, orans verò familiaris cum ipso seris colloquium. Et quanto suauioris est gratiæ cum illo, quā de illo loqui? Si quædam spiritaliū detrimenta sustinent visitationū propter orādī raritatē, qui lectioni vehemētius vacant, quid dicemus de his, quos

M
Malach.
3. b
Cāt. 3. b

Isai. 1.

B

A
Cāt. 3. b

aut indisciplinatæ collocutiones dissoluūt, vel anxietate quæstiones sciendū? Denique monachorum est non colloquium, sed silentium, non quæstiones, sed quietem sectari:

C Aut si admittenda est iniquitudo, dilectionis esse debet, non contentionis. Habet enim amor sanctus inquietudinem suam, sed

in. 62.

qualem legis apud prophetam: Non tacebo, & non quiescam, donec egrediar, ut splendor iustus, & saluator, ut lampas accendatur. An non similem animi sui passionem

act. 3. b

intimat ista, cum dicit: Cum pertransissem illos? Ferebatur impetu feruentis amoris, ideoque pertransisse se perhibet, quasi

auditate, & desiderio supergrediens quidquid dici poterat. Cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. Pertransiuit illos, vel euentilando doctrinam, vel estimando naturam.

Pertransiuit, & quod potuit ab illis dici, & quod potuit in illis conspici. Quilibet enim sint custodes isti, licet Cherubim interpreteris, licet Seraphim non possint totū quod de Christo est, nec eloquendo deprecare, nec æmulando exprimere.

act. 1. b

Cunctæ res difficiles, nec valet homo eas explicare sermone. Si tanta difficultas est in rebus conditis, rerum authorē quis indicabit, vel dignè, vel plenè? Ideo dicit: Cum pertransissem illos. Utinam nos tales simus auditores verbi Dei, qui non succumbamus his, quæ dicuntur, vel tardante ingenio, vel tepere voto, ne nos illa pertransciant, ne nostram excedant, tam audiatem quā

capacitatem: sed magis docentis quam commonentis pertranscamus conatum, maiora etsi nondum capientes, conijciantes tamen, aut certe concupiscentes. Quadam enim

ratione pertransiit, quod sibi proponitur qui ampliora sectatur, quamuis non consequatur statim. Sponsa vero consecuta est: propter quod quæ electa decantat. Cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea.

Quidni pertransciant illos, quorum & scientiæ est numerus, & naturæ inodus? Ille verò, qui quæritur magnus, & immensus, & non æstimabitur alius ad illum. Non ergo potest alieno documento, aut exemplo ex æquo perpendi. Reliqui omnes pertransibiles sunt, solus ipse pertransiri non potest.

D

Denique dicit: Transte ad me omnes, qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini. Transte, inquit, ad me, non pertransite. Quoniam enim modo pertransiri potest, quod imensum est? Men-

act. 24.

sura bona, & coagitata, & conferta, & superfluens dabitur, inquit, in sinum vestrum. *Luc. 8. f*

Vobis immensitas dispensatur in mensura. Nam in se immensa est. Non ait, replens, sed superfluens. Si ergo mensura capi non potest, immensitas ipsa quædo capietur? Quo pacto pertransiri poterit, quod nec capi plenè potest? Denique, nec sponsa pertransire vult, sed dicit: Tenui, nec dimittam illum.

Car. 3. b

Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. Forte propinqui erant spiritus vigiles hi, quos cum paululum pertransisset, inuenit dilectum. Quod si iuxta diuinam eius accipinus dici naturam, quis creatorum spirituum ad immensitatē, & maiestatem illam proximè accedit? Nam etsi similitudo inesse intelligitur, longe tamen inferior, & dissimilis dignoscitur.

Non est enim, Domine, quis similis tui. Proximitatem forte ergo hanc, quam excludit conditio, cognitio admittit. Sed quis audeat abyssum illam diuinæ sapientiæ, cuius non est numerus, ingenio creati spiritus perceptibilem diffinire? Lucem (inquit A-

1. Timo.

6. c

postolus) habitat inaccessibilē. Lux ista nobis inaccessibilis est, sed nos non sumus inaccessibiles illi. Propter quod dicit: Prope feci iustitiam meam, & salus mea non elongabitur. Prope facta est, quia incarnata: proximè facta, quia donata. Prope facta est iustitia Dei patris Christus Iesus carnis nostræ susceptione, sed gemino hominum genus omne excessit priuilegio, quantum spectat ad humanæ naturæ statum, & auitate, & integritate, quia præter illum nemo mundus à sorde, nemo immunis à corruptione. Dotatus est ergo duplici hoc munere, præcessitque participes suos. Itaque, & reliquos omnes fides tua pertransciet, ut in illo solo perpendas æquitatem iustitiæ, & integritatem consimilis naturæ. Sed tamen paululum pertransi: quoniam sicut nos longe excedit iustitia, & in corruptione, sic prope factus est naturæ indifferentis conditione. Nescierunt Iudæi in illius existimatione pertransire Moysen, pertransire Abraham, pertransire reliquos, vel Patriarchas, vel Prophetas: qui illum sicut vnum de reliquis æstimabant, nec aliquid habere gratiæ præcellentis. Denique dicebant: Abraham, & prophete mortui sunt, & tu dicis: Qui manducat meam carnem, non morietur in æternum? Quem te ipsum facis? No-

10. 8. g

F

luerunt Ioannem pertransire, sed dicebant, quia Ioannes ipse est Christus. Non passus est tamen eos in se remanere Ioannes, sed opinionem infideliter præsumptam à se auertit. Non sum ego (inquit) Christus: medius autem vestrum stat, quem vos nescitis: Nescit synagoga pertransire, sed ad ceterorum mensuram æstimauit illum: & quasi blasphemiam opponebat ei, quia cum homo esset, se faceret Deum. Sed Ecclesiæ pertransiuit fides, & inuenit illum vnctum oleo lætitiæ præ consortibus suis. Et quam vberi vnctus erat oleo, de cuius plenitudine omnium nostrum infudit vulneribus. Nos enim sumus saucius ille qui descendit in Hierico, qui incidit in latrones, qui exspoliatus est, & vulneratus est, & semiuuus relictus. Pertransierunt plurimi, & nullus erat qui saluaret. Pertransiit magnus ille Patriarcha Abraham: non enim erat ille iustificans, sed tantum iustificatus in fide futuri. Pertransiit Moyses: non enim erat gratiæ dator, sed legislator, & eius legis quæ neminem ducit ad perfectum. Nec enim ex lege iustitia. Pertransiit Aaron. Pertransiit sacerdos, & eisdem hostijs, quas indefinenter offerebat, nec poterat mundare conscientiam ab operibus mortuis ad seruendum Deo viuenti. Pertransiit Patriarcha, Pontifex, & Propheta arido tam animo, quàm opere, imo & illi in hoc sauciò saucij erant. Solus ille Samaritanus verus viso illo misericordia motus est, sicut misericordia totus est, & infudit oleum vulneribus, seipsum cordibus, mandans per fidem corda omnium. Ideo Ecclesiæ fides omnes pertransit, pertingens ad illum, qui solus illam pertransire non poterat, imponens in iumentum suum, & factus est ipse iumentum. Et paululum pertransit, vt inueniat illum, quem sic eredit exortem corruptionis, vt consortem prædicet conditionis. Sic illum habet principem gratiæ, vt confiteatur participem naturæ. Quod si & caelestes illos angelicos spiritus contuitu sanctissimæ quam sortitus est animæ, ipsum supereminere dicamus, non erit à fide alienum, sed omnino congruam dignitatis eius personam. Etenim si minoratus est paulò minus ab angelis propter partem, qua indutus est carnalem: par tamè est illis secundum substantiam spiritualementem, & superior secundum prærogatiuam virtualementem: Et hos ergo sponsa pertransiit anima. Nā & illi custodes tui, & curatores tui sunt, qui

dicunt in Propheta: Curauimus Babylonem *Iero. 51* & non est sanata. Hos (inquam) pertransi, & in dilecto tuo priuilegij singularijs dotes contemplant. Illi administratori spiritus, non operarij salutis. Ipse vero magni consilij angelus, qui operatus est salutem in medio terræ. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen lucunda contemplatio in caelesti familia contuerti essentia simplicitate, serenitatem mentis, & mutua suauitatem amoris. Lucunda cōtemplatio contuerti perpetuitatem existentij, puritatem intelligentiæ, scientiæ profunditatem: tum etiam humilitatem in obedientia, tranquillitatem in diligentia, facultatem in efficacia. Omnes tamen pertransi, & intueri quantus sit iste, qui ingreditur ad saluandas gentes. Quem ingredientem in orbem terræ angelicæ laudes inducunt, & triumphaliter regredientem, cum admirationis Cantico dicunt: Quis est iste qui venit de Edom, tinctus vestibus de Bosra? Iste formosus in stola, utique carnis suæ. Iure quidem formosus in stola sua, quæ sine commixtione concepta est, & de virgine nata est, & ab omni non modo corruptione, sed etiam corruptionis fomite immunis conseruata est, & in sepulchro dissoluta non est, & die tertia resuscitata, quæ tragesima in caelū assumpta, omni die (quod super omnia mirandum, & amandum) in salutis cibum credentibus reposita. Quis non ad singula ista miretur a maner, & dicat: Quis est iste tam formosus in sua stola? Cucurristi per hæc omnia admirationis genera, imo stupidus per singula substitisti, & ecce denuò noua tibi admirationis materia inde exurgit. Satis in illis exercitatus fueris, hic iterum ad stupendum excitaris, quasi illud tibi dicatur prophetæ. Ne memineras priorum, noua ego facio. Quid magis nouum, quam quod in mysterio dominici corporis mutatur materies, & species seruat? Pristina manet forma, sed noua gratia, quia noua substantia. Noua quidem non in se, sed in huiusmodi specie. Nouum plane, quod carnis dominicæ substantia in aliena specie sumpta, sanctificationis virtutem annuè confert, & spirituale in emun lat substantiam in mysterio altaris immaculata caro. Nouum quidem, & supra reliquorum usum sacramentorum, quod non modo sanctificationis noua gratia datur, sed substantia naturalis mutatur. Nā per sacramenti benedictio-

Ioan. 1. c
o d

Pf. 44. a

Luc. 10.
f

G

H

Isa. 63.
d

Isa. 63. c

I

102. 6. g
 dictionem accipit oblati panis hanc inef-
 fabilem mutationem, & ex mystica conse-
 cratione, & verbi uiuentis copulatione hæc
 viuificatrix gratia in carne Christi redun-
 dat. Caro enim non prodest quidquam,
 sed spiritus est, qui viuificat, sacrosanctæ car-
 ni conferens in solemnî Sacramento spiri-
 tualem efficaciam ad viuificandos tanti par-
 ticipes mysterij. Formosus ergo in stola,
 hoc est in carne sua, sed multò formosior in
 assumpto spiritu, qui vtiq; carne præstan-
 tior, quia verbo vicinior. Et in hoc spiritu
 vinctum cum intellige præ confortibus suis:
 id est, non modo præ filiis hominum, sed
 etiam præ angelorum agminibus. Quidni
 vinctus sit præ illis oleo gratiæ, qui non sicut
 alij participatione, sed personali vinctione
 vberrius illi confertus est oliuæ, ex qua vn-
 ctio omnis emanat? An non tibi velut oli-
 ua videtur veritas, & verbum Dei, cuius vn-
 ctio docet nos de omnibus, cuius molliti
 sunt sermones super oleum, cuius vnguen-
 tum effusum nomen est? Huic oliuæ per-
 sonali vñione confertus conditionis non
 corruptionis nostræ oleaster (vt sic dicam)
 & pinguedinis illius factus particeps.

K
 Quid luminis, quid dulcedinis, quid sua-
 uitatis, quid omnimodæ virtutis acceperit,
 operum eius indicia loquuntur: nisi quod
 longe excellebat, quod sensit in spiritu, quã
 quod expressit in actu. Denique ad omnia
 virtutis indicia dicere potes. Oleum effusum
 nomen tuum, absque eo, quod intrinsicus
 latet. Nec enim contentaneum est, vt quam
 libet mirificum foris animæ opus illius vir-
 tutes exæquet. Non possum Domine, quæ
 in prospectu sunt, omnia opera tua compre-
 hendere. Confortata enim sunt, & nequeo
 æstimare illa, & eam quæ intrinsicus latet
 quonam modo experiar gratiã? Oculis non
 vidit beatissima anima Christi præter te mu-
 nera, quæ diuinitus collata sunt in te. Ideo
 angelici spiritus deficientes in comprehen-
 sione, non desinunt ab admiratione, & qua-
 si nesciètes, sed stupentes in laudem supra-
 positam erumpunt. Quis est iste sic formo-
 sus in stola sua, gradies in multitudine for-
 titudinis suæ? Hanc consideras prærogati-
 uam virtutum in dilecto, iure sponsa custo-
 des se pertransisse dicit, & paululù pertrãsis-
 se, quia sic in eo singularem miratur gratiã,
 vt tamen communem constituit naturam,
 beatamque illam Christi animam esse cum
 reliquis eiusdem quidem generis, sed disse-

Oper. D. Bern. Tom. I.

rentis excellentisq; virtutis. Parabam adhuc
 alium vobis explicare transitum, sed quod
 materia opportune suggerit, vel magis exi-
 git, sermo refugit iam virgæ ad exitum. Nos
 interim ad quod venimus, in eo permanca-
 mus, quatenus ex hoc gradu, cū otium da-
 bitur, ad altiora transeamus mysteria, spõsi
 Ecclesiæ Iesu Christi: qui viuunt, & regnat in
 sæcula sæculorum. Amen.

Sermo OCTAVUS.

L
Pertransisti, d Sponsa Domini, cu-
 stodes tuos, confortes, & partici-
 pes suos; confortes naturæ partici-
 pices gratiæ. Pertransisti illos &
 peruenisti ad dilectum. Quidni illos per-
 transeas, qui & ipsi pertransirent quati sum-
 mus, nisi in dilecto suo starent? Inuenisti
 dilectum, inuenisti illum vinctum oleo spi-
 ritus præ confortibus suis. Perpendisti
 in illo virtutum priuilegia quædam in consi-
 mili natura. Inuenisti sanctam eius animã,
 quædam habere dona singulariter, quædam
 excellenter. Ideo pertransisti illos, quia il-
 lum prætulisti, & paululum pertransisse te
 dicis, quia consideratio tua in hac prælatio-
 ne nondum recessit à generis eiusdem com-
 munionem. Sed numquid hic subsistes? In
 vltiora & altiora ex hoc gradu virgenda
 est profectio, pertingendum in finem. Sa-
 pientia enim attingit à fine in finem. Deni-
 que & hæreticus, vt superiorem dilecto tuo
 gradum conferat, hunc tollit. Tantum car-
 nem verbo copulat in Christo, animam neg-
 gat: aut si hanc non audet (propter euidēs
 ipsius Christi testimonium, dicentis: Nemo
 tollit à me animam meam, sed ego pono
 eam, & iterum sumo eam) animam sensifi-
 cantem donat, sed ratiocinantem tollit spi-
 ritum. Correxit in parte errore, sed non
 potuit longius ab Aegyptijs recedere tene-
 bris. Non potuit tridui iter conficere. Eccle-
 siæ fides humanitatem, nec solam constituit
 in Christo, nec dimidiam. Vtramq; naturam
 collocat in Christo. Et quia diuina simplex
 est, & distinctione carens: in homine tripli-
 cem illam, quam ponit, Apostolus distin-
 ctionem fatetur, id est integrum corpus, &
 animam, & spiritum. Alioquin. nõ hominẽ,
 quẽ reformaturus in se fuerat, susceperit. De-
 nique & rationalis animæ pars humanæ in-
 diguit mediatoris remedio, quia ignorantie
 fuscata nubilo, & cõcupiscentiæ successa igni-

Sap. 8. a

102. 10.

M

eulo, vtramque naturam, id est humanam, & diuinam integram fateatur in Christo Ecclesia eius, & sicut euangelica mulier in satis tribus humana farina diuinæ sapientiæ fermentum recondit. Sed quid? Indigebat rationali spiritu Christus, verbum ipse patris, & sapientia, & veritas? Nec quod lateret ipsum aliquid esse poterat, sed ipse illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia ergo consequentia creato, & illuminato indigeret lumen creans & illuminans? Nulla plane. Ille non indiget, sed mea est hæc indigentia. Ratio hæc est meæ cæcitatibus, non claritatis illius: non assumentis verbi, sed assumpti spiritus. Ergo indigebam, vt & hæc natura mea pars verbo vniretur, & sic clarificata in Deo portionis merita in vniuersos per fidem refluerent. Omnes nos mediante consubstantiali nostro reformamur in Christo accedentes per fidem ad ipsum. Et ideo totum oportebat adsumi, vt gratis refunderetur in totum, quia corruptio fermentauerat totum. Manent ergo in vna persona naturæ geminæ sicut integræ, & sic impermixtæ. Diuina enim inconvertibilis, & incommutabilis est: nec potest conuerti in aliam, nec in se finit aliam conuerti. Non valet in aliâ ex se deficere. Defectus siquidem illi foret omnis mutatio: nec magis in illam alia proficere potest. Non commutare, sed communicare illam possumus: vtendo certe, non existendo. Manet itaque naturis istis sua cuique tam integritas, quam proprietates. Consequenter etiam competentes his comprehensiones, & affectus, & contemplationes & beatitudines impermixtæ sunt, & distinctæ, & differentes, & numerabiles sine numero personæ. Nam quis assereret beatissimam Christi animam, aut nihil sentire penitus dulcedinis, & gaudij, aut iterum gustum intimum illi permittere suauitatis, & saporis, & beatitudinis illius, qua beatissima perfruitur Trinitas? Maioris siquidem est excellentiæ esse illud vitale bonum quam participare, longeque expressior est experientia, & domestica magis in essentia quam in xpo ipsius: Esse vique id ipsum vt est, non tamen vsus essentiam confert. Quomodo ergo essentia perfruitione sola non potior quia proximior? Deinde licet anima hæc in verbo omnia videt, & ipsum verbum in verbo videt: tamen quia admissa non est in societatem essentia, nec admitti potest in æ-

qualitatem notitiæ. Nam hoc ipsum essentialiter Deum esse, & sapientiam esse, & summam bonitatem esse, & virtutem summam & solam, & sempiternam, quid habeat delectionis, & gaudij, cui dabimus nosse, nisi cui datum est, & esse? Verbum ergo patris tanto magis intime, & sincere, & simpliciter seipsum nouit, & vniuersa per seipsum eo meliore vtitur priuilegio essentialis vnitatis, quam vnio personalis. Hæc ad hoc replicamus, ad discernendas scilicet vnius Iesu Christi virtutes, pro gemina in Christo natura, id est, verbi essentialiter ex patre nati, & spiritus ex patre creati, maxime propter illos, qui de vnitatem personæ æqualitatem, vel magis vnitatem inducunt, & virtutis, & scientiæ. Qui tamen cum omnia dicantur animam habere per gratiam, quæ habet verbum per naturam: ipsi videntur quassdam distantias: & gradus (vt sic dicam) inducere per distinctionem nominum istorum, id est naturam, & gratiam. Quantum illi denegant, cui hoc ipsum non dant per naturam habere, vel nosse? Nam etsi anima Iesu verbo vnita excellenter, & per gratiam illuminata sit, nūquid & illud habere dicitur ex gratia, vt naturaliter, & essentialiter, & simpliciter lumen sit, & illuminans sit? Aut quonam modo erit naturæ quam gratiæ notitia præstantior, si non expressior? At illud adducunt, quod legitur, & verissimè legitur, quia omnis sapientia à Domino Deo est, & cū illo fuit semper, & est ante æuum. Si omnis sapientia à Deo, & cum illo est, & ante æuum, ergo quomodo multæ sapientiæ sunt cum illa, quæ à Deo est, & illi coæterna est, quia cū illo ante æuum est? Non multæ, nec variæ, & diuersæ sapientiæ, sed vna sola, & inuariabilis est. Quæ ratio hæc non iam circa vnam Domini Iesu solam restringitur animam, sed se dilatat ad omnes, quæ alicuius sunt participes sapientiæ: vt similiter quæri possit, an omnes vnam habeant cum Verbo Dei sapientiam, inò an omnes aliam non habeant, quam ipsum Dei Verbum sapientiæ. Quod si ita est, vna iam, & indiuisa erit omnium sapientiæ. Et qua ratione dicitur omnis, si non nisi vna est? Quid si ideo numerosæ dicitur, non quia ex se numerabilis sit, sed propter numerositatem habentium eam? Nam & vna dicitur fides, propter vnâ rem creditâ, cū tamē cuique sit sua: Quare ergo vna res non dicitur numerosæ, cum multæ singulariter dicantur? Denique, & mul-

te scientiæ, & multæ voluntates eiusdem personæ dicuntur, & eodem tempore, propter multitudinem rerum, quas, vel scit, vel vult etiam simul. Ad res ergo scitas respicientes, non ad ipsius mentis vim, qua quisque scit omne, quod scit, & vnus multas, & multorum dicimus vnā scientiam. Cum itaque dicitur: Omnis sapientia à Domino Deo est, nihil officit ad astruendam vnitatem sapientiæ, quia hoc non ad ipsam, sed ad illa, quæ sciuntur per ipsam, refertur: quod dicitur omnis. Neque enim, quia multa sunt, quæ illuminantur, vt videri possint, aut multi videri possint, ideo multiplex lumen est, quod & visa illuminat, & videntibus lucet. Quid ergo? Dicemus vnā, & eandem essentiam animæ Iesu cum Verbo, imo omnium rationalium spirituum, & inter se, & cum Dei Verbo vnā esse sapientiam, quia Dei Verbum? Iam ergo de sola anima Iesu non erit hæc disceptatio, & nullus iam erit nobis exitus ad tuendam superius positam diuersitatem scientiæ inter Verbum & animam Iesu. Et quomodo patebit exitus, cum hoc mndo omnium vna conuincatur sapientia, quia vnum lumen, quod illuminat omnes? An forte, quia diuerso modo illuminatio fit, etiam diuersæ inter se illuminationes sunt, & ab eo per quod sūt lumine differunt: ita etiam in animis rationalibus, & diuinitus illuminatis, & lumen quo illuminantur, & ipsa illuminatio, quæ per lumen fit, ab inuicem discernentur? Nam illuminatio quidem fit in illuminato, & ex tempore fit, lumen autem ipsum non fit, sed est, & ex eterno est. Hoc modo in vna mente, quis neget multas scientias esse, in qua intelligit multas comprehensiones esse, quamuis vna sit mentis vis, quæ comprehendit, & videt: & vnum lumen illuminans, vt comprehendere, & videre queat? Hæc ergo distinguenda sunt diligenter, lumen, & illuminatio, quæ per lumen fit in animo intelligentis. Nam hoc ipsum intelligere, & illuminari, & scire est. Quis itaque non videat, quamuis, nisi subtilissimè non discernatur, propter nonnullam similitudinem. Quis (inquam) non videat differre inter se lumē, per quod illuminatio fit, & illuminationem, quæ per lumen fit in quouis illuminato? Alterū enim creatum est, alterū creans: alterum illuminatum, alterum illuminans. Nec potest essentialiter esse eadem sapientia, quæ fit per gratiam, cum illa, quæ per naturam

existit: illa quæ fit in tempore, cum illa, quæ nata est ab æternitate. Si hoc distinxisti in dilecto, dō sponsa, & ab his, quæ iuxta statum humanæ substantiæ in illo sunt virtutes, ad verbi pertransisti diuitias, tunc iure, & excellenter dicere potes: Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. Sed quomodo aptabimus illud quod ponitur, scilicet, Paululum? Inæstimabiliter prærogat omni creaturæ diuina maiestas & quasi ynicia, & familiaris sit, dicitis. Cum pertransissem illos paululum, inueni quem diligit anima mea. Denique chaos magnum firmatū est inter nostram, & ipsius naturā. Quale quæris chaos? vtique inanitatis nostræ. Omnes gentes (ait Propheta) quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihil, & inane reputatæ sunt ei. Iure inanis reputatur nostra substantia, in cuius assumptione exinanisse se dicitur illa plenitudo. Quæ ergo poterit assignari conuenientia, & vicinitas inanis cum solido, nihil cum immenso? Qua ergo ratione dicit: Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea? An forte pennigera est caritas, & præpeti volatu ardentis desiderij interior, cens hoc, de quo loquimur, præteruolat vacuum? Vtique sic assentior. Nam amare iam tenere est, & iam assimilari, & viui est, Quidni, cum Deus caritas sit? Sed aliam hic ego paro rationem. Post rationalis contemplationem naturæ sursum ascendenti, primo se statim gradu diuina offert, & occurrit natura, nulliusque alterius præstatoris naturæ interponitur distinctio. Nō enim inter imaginē, & veritatem mediū assignari quid potest superius vno, inferius altero. Quod enim veritas nō est, quomodo proximus accedit ad eam, quam vt ipsius simulachrum, & character sit? In quo ergo attenditur in rationali spiritu, ea, quæ ad diuinam est naturam, imago? Primo quidē loco, quia est veritatis, & iustitiæ capax. Secundo si capiat illas, & fiat verus, & iustus per gratiam, quod Deus est per naturam. Tria hic mihi distincta sunt, id est capace esse boni summi, ipsum habere, & esse ipsum. Imago attenditur in primo, similitudo in secundo, veritas in tertio. Primum commune est omnium intellectualium spirituum. Secundum electorum tantum. Tertium solius increati spiritus. In primo prope accedimus. In secundo proximè. Tertium, ipse est. Prope accedimus per aptitudinem, proxime per coaptationem.

nem. Prope per naturæ primævia, proximè per virtutis priuilegia. Prope, quia capaces: proximè, quia capiètes. Quoniam enim modò non de vicino accedit immortalitas ad immutabilitatem, incorporalitas ad simplicitatem, illocalitas ad immensitatem, ratio ad veritatem, virtus ab bonitatem? Et vt expressius loquar, quid esse vicinius, & similius potest quam sapientia sapientiæ? iustitia iustitiæ? quam illuminata illuminanti? Iustificanti iustificata? quid similius alij, quam causatiuum causæ, formatum formæ? Nam in formato fere nihil aliud attèditur, quam forma. Denique, & quod dulce est, sup omnia simile videtur dulcedini: & quod, lucidum est, luci. Itaque proximum non iniuste videtur, quod illi tanta æmulatione componitur; proximum, quia nihil interponitur. **G** Nam etsi finitum nostrum incomparabiliter excedit diès immensitatis, in finitas imaginatur, tamen ad veritatem nonnulla dignoscitur esse affinitas. Iure ergo dicit: Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. O quam felix, quam lætus prouetus tam longi circuitus. Beati gradus illi per quos in talem euaditur terminum. Quæsiuit in lectulo, circuiuit ciuitatem, interrogauit custodes. Primo loco quærit per se, & penes se. Secundo extra se, sed per se. Tertio verò, nec per se, nec penes se. Et hoc loco quando humilius quærit, tantò quidem efficacius: quantoq; à sui confidentia longius recessit, tantò reperit citius. Inueni, inquit, inueni illum, qui me prior quasi ouem errantem, & quasi drachmam perditam quaesuit, & inuenit, & misericordia eius præuenit me. Me, inquam, prior inuenit perditam, præuenit nihil meritam. Inuenit errantem, præuenit desperantem inuenit differentem, præuenit dissidentem, inuenit qualis essem mihi indicans, præuenit ad sua me reuocans, vagam inuenit in erroribus, vacuum gratia præuenit muneribus. Inuenit, vt non ego ipsum, sed ipse me eligeret, præuenit, vt prior diligeret. Sic ergo electa, & dilecta, quaesita, & acquisita, inuenta, & præuenta. quomodo non secundum vires, conatu, & supra vires affectu, illum, & diligam & quæram. Quæram, quæram, donec voti compos vocem lætitiæ profert: Inueni quem diligit anima mea Ego inuentionem hic ad veritatis, & gratia non refero initium, sed augmentum. Pergens enim, & proficiens anima de virtute in virtutem,

de veritate in veritatem, dum vbique nouis informatur mysterijs, & intunditur gaudijs per singulos profectuum gradus, dicere potest: Inueni quem diligit anima mea, Verbū patris Christum Iesum, qui est super omnia benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo nonus.

Tenui illum, nec dimittam. Ego huius capituli sensum ad futuram volui tantum felicitatem referre, quando sponsus dilectæ, manifestā præsentia suæ exhibebit plenitudinem, vt nihil sit quod interrūpat perpetuitatem. Nam & quod præmittitur: Cum pertransissem illos, non incongruè ad id refertur. Cum euacuauerit omnem principatum & potestatem, vt sit Deus omnia in omnibus. Ante illud enim tempus, quis ex sententia dicere potest: Non dimittam illum? Die hunc ardeat, & euerit intellectum, & ad præsens facit referri, illud quod sequitur: Donec introducam illum in domum matris meæ. Sed vigilanter singula consideramus. Primò considera, quā sint lætitiæ plena hæc verba: Inueni, inquit, tenui: nec dimittam. Magnus ille Patriarcha Abraham legitur vidisse Dominum, non inuenisse. Apparuit enim ei vltro stanti in ostio tabernaculi ad meridiem. Denique egressus de tabernaculo obuius, sedulus sub ilice exhibuit officium, in tabernaculum vero introducere non meruit, nec dum in cubiculum. Vidit & Moyses apparentem sibi in Oreb Dominum, sed tenere non meruit, qui nec permissus est propius accedere. Vidit Iacob Dominum, sed vidit in somnis, & de longe scala innixum. Nam etsi apprehendit Angelum, non tamen retinuit, sed quadam lætitiæ violentia benedictionis extorsit gratiam, amisit præsentiam, & idcirco dicere non potuit: Non dimittam illum. Inuenit illum Maria Magdalena, sed prohibita est, non dico tenere, sed etiam tangere, quia penes monumentum vitam quaesuit. Suscepit diu expectatum, & in speratò inuentum tenex ille Simcon in vlnas suas, & gratulationis lætus erupit in canticum, sed vocis huius vsum sibi nò præsumpsit: Non dimittam illum. Denique sic ait: Nunc dimittis seruum tuum, Domine, secundum verbū tuum in pace. Vtique in pace dimittitur solutus, & sequetur à carne

Cæt. 3. b

Cæt. 3. b

1. Cor. 15.

Cæt. 3. b

Gen. 18.

Exo. 19. & 34. d
Gen. 28.

Ioan. 20. b

Lnc. 2. d

carne, vt non amplius concupiscat aduersus spiritum, & repugnet. Ille ad noui amplexū pueri senescens deposuit hominis vetustatem, & in tranquilliorē statum à corporis corruptibilis pœna, & carnis pugna dimitti se vel postulat, vel exultat. Sponsa verò dilectum à se non dimittendum præsumit. Et quantò præcellentis est gratiæ non dimittere quod ames, quam euadere quod horreas? Omnes hie cœsi in carne, vel carnis specie viderint, quosdam vel apprehensionis gradus distinguunt humanis in mentibus. Quod nulli eorum indultum legimus, ista vsurpat, cuius tentauimus euertile sermone, inueni, tenui, nec dimittam. Inueni per aspirationem, tenui memoriæ retractatione: non dimittam continuatione iugi. Tenui illum, & tu cum inuenieris Christum, cum inuenieris sapientiam, cū inuenieris iustitiā, sanctitatem, redemptionem: hæc omnia enim nobis factus est Christus: cum ista inuenieris, tene affectu, tene studio. Quod intelligentia inuenieris, diligētia tene, & retine (vt sic dicam) reitantes virtutes, & lubricas species arētiori tibi astringe amplexu, donec vice versa vltro tibi inhæreāt, & amplexentur te gratis, & sine studij tui labore te teneant, nec sinant vel longius abscedere, vel diutius abesse. Et si quando declines ad officia humanæ necessitatis, ibi te insectetur, & reuocent, & arripiant ad se, vt si non possint assidue studium, semper habeāt obligatū affectum. Nam nonnulla mihi videtur distinctio, an tu teneas Christum Dei virtutem, & sapientiam, an tenearis ab ipso. Ama (inquit) sapientiam, & amplexabitur te. Denique, & de quibusdam dicitur quod tenuit eos superbia. Quid est tenuit, nisi irretiuuit, & implicauit, & inolitæ cōsuetudinis indissolubili obligauit vinculo? Hoc enim est quod sequitur: Operi sunt iniquitate, & impietate sua, vt non facile euoluere, & explicare ab illa se possint. Et vt amplius dicam, quasi eute quadā, sic aliqui praua operi, & inuolui sunt consuetudine vitiorum, vt illum dediscere, & desuescere, non tam expoliari sit, quam excoriari. In cuius rei iudicium, forte institutio legis continet hostiæ pellem abstrahi. Nam e regione quod stricta sacerdos indui iubetur linea, veritatis te vult illum, quæ de terra orta est, habitu arctius attingi, vt per se castimoniam, & puritatis, & innocentiam tibi virtus inhæreat, & agglutinetur tibi: sed, & omnia sacerdotis

indumenta, vel catenulis, vel baltheis, vel vitijs astricta, & colligata sibi vult esse lex: & tunc indueris Dominum nostrum Iesum Christum, cum te indueris viscera misericordiam, benignitatem, charitatem, & reliquas quas apud Apostolum legis virtutes, cum Christi te fide memoriter vestieris, & contemplantē veritatis inuisceras affectum, omnia tibi coaptentur, & cohæreāt & constricta sint, nihilque circa te vagari, & fluctuari possit, & tentationis vel dissolutionis vento follicare, qui se tali virtutis vestierit habitu, vt ei in naturam versa videatur, non ego hunc tam tenere quam teneri dixerim. Tenuisti (inquit) manum dexteram meam & in voluntate tua deduxisti me. Tenuisti ne pergerem in defectum, deduxisti in multiplicem profectum. In voluntate tua deduxisti me, id est in voluntate quæ à te est, & quæ secundum te est. In voluntate quæ magis trahens quam tracta est. Nā & bonam voluntatem cū multo labore nō nunquam attrahere nitimur, & magis prosequimur quasi fugientem, quam sequimur ducentem. Sic enim legitur: Concupiui desiderare. Bonæ talis voluntas, sed nondum placens. Iusta, sed nondum iucunda. In voluntate tua deduxisti me. In illa quæ blando constat boni ipsius gustu. Nec tantum (vt sic dicam) pigra nititur ratione, quam pia boni ipsius oblectatione. Tenui nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Multo planior videretur sensus si ita dixisset. Non dimittam illum cum introduxero in domum matris meæ, illius scilicet quæ sursum est Hierusalem celestis, quæ est mater omnium nostrum. Nam ante illud tempus omnia hic incerta sunt, & inter spem, & metum fluctuant, & pendulo nituntur gradu, Et quæ erit certitudo de gratia, dum mutabilis est natura? Denique, & ille ait: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. An non tibi similia dixisse videntur psalmista, & sponsa? Quid enim aliud est, non mouebor in æternum, quam quod hic ponitur. Non dimittam illum? Sed ibi quidem manifesta præsumptio, quia vicina vitio. Auertisti (inquit) faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Cum sit in hac carne facilis casus, & frequens impulsus, citus lapsus, & certus labor, quomodo non videbitur præsumptio.

Ps. 72. 0

Ps. 118.

M
Cās. 3. b

Ps. 29. b

106. 7. 8
118. 2
118. 2

118. 2

Prouer.

4. a

Ps. 72. a

Leuit. 1.

b

Exo. 28.

c

samptionis, & nimis promptulę deuotionis esse hæc sponsę verba, Non dimittam illū? Quis enim hic in eodem statu permanere poterit, præsertim illo subtilissimę contemplationis, qui vix attingi potest tenuissimo mentis istu? Forte ergo verba hæc non securitatem, sed sollicitudinem sonant. Nec enim securitas esse potest donec introduxerit dilectum in domum matris suę, & in cubiculum genitricis suę. Non erit tunc retinendi sollicitudo, quia erit certitudo manendi: in illo foelicitatis statu absque studij nostri vsu & disciplinę custodia vltro nobis affluunt, imo intrinsecus de quodã inexhausto animę ventre flumina fluent aquę viuę, & indefessę delectationis. Nulla tunc erit necessitas in altum fodere, nullus labor vel purgare puteos, quos Philisthæi repleuerunt, vel propugnare ne repleant. Hic ille labor exigitur, nam inde excluditur. Quod ergo dicit: Non dimittam illum, studium polliceri videtur, & diligentiam, vt semper sollicita sit quoadusque plene possit esse secura: ne sibi elabatur de reliquo dilectus suus Dominus Iesus, qui viuít, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo X.

Quę infirmitatis exempla sunt aptauimus sponsę præterito sermone, hodierno, quę sunt virtutis aptemus de scripturis sacris. De Anna legitur cum intente profuso exoraret affectu, quod non sunt vultus eius amplius in diuersa mutati. Vultus animi interpretis est: & ab intimo affectu habitum trahit. Ideo ab eius constantia interioris, quę in anima est, perseverantię ducitur argumentum. Non sunt vultus eius in diuersa mutati, quia nihil imminutum est desiderij semel concepti. Et quid aliud sonat quod dicit: Non dimittam illum, nisi non mutabo in diuersa vultum, & intuitum mentis alio non diuertā ab ipso? Sed & Apostolus simile quid hortatur. Sine intermissione orate. Et itē: Gratias agentes semper: illud quoque, Gaudete in Domino semper. Continua, & non interrupta hæc vult esse Apostolus, orationem, gratiarum actionem, & gaudium in Domino. Sed quis ista ipso mentis habitu, & affectu animi indefesso explere sufficiat, nisi cui dicere permissum est: Quis nos separabit à contemplatione Christi? Apostolus

dicit: Quis nos separabit à caritate Christi? Rom. 8. 1. A contemplatione enim dicere non poterat. Nam aliquando à contemplatione segregari Christi, illum compellebat caritas. Siue (inquit) mente excedimus Deo, siue sobrii sumus vobis: Caritas enim Christi vrger nos. Caritas ergo quadam dispensatione contemplationis se subducit, cuius tamen proprius est, & familiaris in ipsa vsus. Omnia quę agit caritas, quandam habent indefessę orationis, & gratulationis vicem, & efficaciam. Sed tunc ista profusus, & excellentius exequitur, cum singulariter in istis exercetur. Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te ad Dominum. Eleemosynę vocabulo non incongrue censetur vniuersa quę indigentibus misericorditer impenduntur: non modo iste corporeus cibus, & indumentum, sed etiam doctrina, exhortatio, correctio, consolatio, & vniuersa quę ad animę commodam spectare videntur. Opera sunt hæc caritatis, & orationis vim obtinent, cum solius Dei sunt intuitu, sed non sunt hæc specialia & propria ipsius.

Quid enim tam proprium quam dilecto soli intendere, & libere in amoris se exercere negotio? Ab hoc spiritualis iucunditatis excessu & ebrietate sobrium fieri, & propter fraternas necessitates ab alienatione mentis temperare, quid nisi vultum in diuersa mutare est? Denique, & Martha sollicita erat, & turbata circa plurima. Illa circa multa turbatio videtur quędam vultus in diuersa mutatio. Maria optimam partem elegit, quę non auferetur ab ea. Optima pars contemplationis, & dilectionis est vsus. Nam etsi illa sunt opera caritatis quę exhibebat Martha: ibi tamen seruit caritas necessitati, non caritas sibi. In subleuandis alienis necessitatibus bonum opus, sed molesta causa. Bona enim misericordia: sed quę molesta miseria. Bona curatio: sed circa quem versatur non bonus languor. Bonus etiam huiusmodi compassionis affectus, sed non bona compassionis occasionem ministrans alterius passio. Fraternalis in necessitatibus caritas intructur cui condolet, quo mouetur ad miserationem, quid amouere nitatur. At cum dilecti contemplantur virtutes, totum placet, totum desecat, totum allicit: nihil ibi videt quod horreat, sed cui dulciter adhæreat. Hic proprius amoris vsus est, hoc

Rom. 8. 1. 2. Cor. 5

Luc. 10.

A

1. Reg. 16.

1. Reg. 1

1. Thes.

3. d

B

Ephes. 5

Phil. 4.

C

hoc eius officium, vt totus sit in amando. Sic est plane, cū vna & indiuidua iucunditas omnia conuoluit & complectitur: officium, finē & causam. Officiū amor est: causa visio: finis vtrumque. Neque vllus esse potest beator finis quam ipsa visio & dilectio Dei. Omnia ad hunc finem sanctorum vota suspirant. Finis iste ipse sibi finis est, seipso contentus, in melius aliquid expectationem

D porrigere non valens. Hoc est illud vnum quod necessarium dicitur, quod à Maria non tollitur, in quo psalmista gratulatur: *Psal. 72.* Mihi (inquit) adhærere Deo bonum est.

Hic est ille mentis excessus, qui vsque ad *2. Cor. 12.* tium cœlum Paulum rapuerat: Hæc ebrietas temulento similem Annæ vultū expresserat. *1. Reg. 10.* Hoc musto madebant Apostolicum

illos vehemens repleat spiritus, & illius quod nouum pollicitus est Iesus, vini virtutem

Gen. 18. primo sensere. Hoc vino in usus Noë spiritualis passus est soporis excessum, & carnis curam posthabuit, totus factus in spiritu, posteriora contemnens, quem anteriora tenebant ex integro. Felix si in star Annæ huius vini numquam digessisset virtutem. Illa enim foris castigato corpore, mentis est passa temulētiam, & sanctam quam postea non euacuaret ebrietatē. Nam hoc sibi vult quod non vltius vultus eius sint in diuersa mutati. Talem sibi apprehensæ iugitatem

Cant. 3. b. præsentis sponsa polliceri videtur cum dicit. Non dimittam illum. Quid enim præclarum, quid spirituale, quid sponsa dignum diceretur, si ad fidem, si ad iustitiam, si ad humilitatem, ad continentiam, ad beneficentiam, & ad reliquas, quæ Christus esse dicitur, virtutes id referret quod ait, non dimittam illum? Nam nec his vacua credenda

E est etiam cum dilectum quæsiuit. Denique & communes huiusmodi virtutes, & ita habentibus commodè, vt caruisse nefas videatur. Eximium ergo & singulare quippiam hæc indicat inuento, per quam dilectum & comprehensum applaudit, & non dimittendum præsumit. Forte primitiæ aliquæ sunt futuræ contemplationis & gloriæ propter quod adiungit: Donec introducam illum in domum matris meæ: & in cubiculum genitricis, meq; in illam cælestem Hierusalem que mater est omnium nostrum, cuius muros salus occupat, & portas laudatio, cuius in pacem positi sunt fines. In illum locum lucis & laetitæ, laboriosæ vitæ huius introduci non possunt virtutes: quæ si ingrediuntur

per meritum, tamen excluduntur per vsum. Cælestem ergo aiquam affectionem & supermundanum saporem in dilecto experta, non iactando, sed gratulando dicit: Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ. Sed numquid non iam ascendit ad patrem? Numquid iam præcursor introiuit pro nobis? Et quomodo tu introduces quod ipse prior ascendit? Tu magis indiges vt ipse te ducat, cui dicitur: *De. Ps. 118.* Duc me in via mandatorum tuorum. Vado

(inquit) parare vobis locum, & cum parauero iterum venio, & assumam vos ad me ipsum: Quomodo introduces illum quod iam ipse ascendit? Ascendit quidem per se, sed adhuc in te foris existit. In te introducit, quod per se prior ascendit. Quidni? In te nascitur, in te formatur, & in te non introducitur? Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. In nobis ergo

Christus & parturitur & perficitur, nec semel, sed sæpius & iterata crebro parturitione: Neque possumus omnes Christi simul

virtutes adaptare nobis, equidem ne vnam quamlibet ad plenum. Idcirco semper insistendum est, quia non nisi sensim fit in nobis spiritualis parturitio Christi. Qui ergo in

membris suis in sponsa sua nascitur, cur non introducitur? Non enim vel parturitio hæc vel introductio ad Christi potest referri personam, sed ad virtutes & gratiam. Ideo frequens est sicut parturitio, sic introductio. Nam & confedere dicimur in cælestibus cum Christo. Sed sicut vna est vera & æterna sessio in cælis, sic & introductio: Perambulauit Abraham terram promissionis

antequam possideret. Felix omnino cui datur beatas illas perambulare regiones, & visentis instar volucris calcare vestigio locum omnem, quem accepturus est in possessionem. Cui licet stare non permittitur, ascendere tamen datur in montem domini: & quamuis per vmbraam adhuc cursim, tamen perlustrare cuncta, & se tali visu refouere. Quæ autem vera est & plena introductio, hic innui videtur cum dicitur: donec introducam illum in domum matris meæ. Felix omnino quæ adeo alligare potuit verbum Dei, & amplius adglutinare sibi, & in exilio collaterare, quousque copulari in cubiculo detur. Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Quodd tunc fiet quando corpore & mente

teple.

Gal. 4. c.

Eph. 2. b.

Gen. 12. c.

17. a.

Ibidem.

10. 14. b.

10. 14. b.

10. 14. b.

te plene portabit imaginem celestis, ut domus intelligentiam ad corpus, cubiculi vero ad mentem reducas. Aut si magis placeat, in domo possessionem accipe securam, in cubiculo secretam, in domo sempiternam, in cubiculo internam. In domo (ut dicit Ecclesiastes) æternitatis, & in cubiculo charitatis. In cubiculo ubi clauso ostio non iam ores patrem, sed de cetero adores in spiritu & veritate. In domum non dicit patris, sed matris, & in cubiculum genitricis. Nouit illa mensuram suam, & ideo spem suam extendit ad illam æternitatem, veritatem, caritatem, quam assequuta est ecclesia primitiuorum in cælis. Nam quantum ad ea quæ Dei sunt spectat, solus habet immortalitatem, & ipse lucem habitat inaccessibilem, & supereminet scientiæ plenitudo caritatis Christi: qui nos impleat in omnem plenitudinem in seipso, qui est benedictus Deus, & regnat in omnia sæcula sæculorum, Amen.

Sermo XI.

Delicata est species amoris affectio, & tenui occasione læditur lætitia spiritualis. Amor occupationum externarum impatientis est, suis satis habens interuire negotijs, ocio gaudet, quiete fouetur, ad internam delectationem libera habere tempora uolens. An non hoc ipsum tibi videtur sponsa innuere, dilectum suum ad cubiculi secretum trahens? Nouit illa dilectum suum non posse foris secure possideri, nec integre quidem. Et quam durum est amanti animum dimidiare cum Christo & mundo? Quam durum (inquam) in dilectionis iura peregrinas admittere curas, & celeste secretum sæcularibus instigare turbellis? Memor fui, inquit, Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Si delectatio memoriæ Dei negotio se exercet, & exhaust spiritum prophetiæ, quomodo plura poterit & peregrina cum isto complecti negotia? Iure ergo sponsa cum dilecto cubiculum petit, ut libero illi intendat studium, & ex animi sui arbitrio persuiatur, & quieto pectore penitus amplexetur. Apparet illam spiritu caritatis duci, & ex sponsæ affectu loquutam, opportunitatem exercendi, quæ sic quærit, amoris. Et quomodo nos si quid vel tenuiter attingimus de Christo, de sapientia,

de suauitate, de contemplationis gustu non contenti gratia, nec mensuram contemplantes nostram, statim erumpere conamur, & cubiculo fastidito festinamus egressi a requie, & ab illa requie? In pace (inquit) in idipsum dormiam & requiescam. Maria ad domini pedes sedens id ipsum tenebat: turbatur Martha circa plurima. In multis turbatio, porro vnum est necessarium, imo & iucundum. Denique quam bonum & quam iucundum, habitare amantes in vnum. Alioquin non est habitatio in vnum, nisi in amore, qui inhabitare facit vnus moris in domo. Quid est vnus moris, nisi cedere conformes amoris? Amor humanum animum Deo conciliat, & vnit. Similes (inquit) ei erimus cum apparuerit. Quidni similes? Commendat se ipsum mundis reuelatam mentibus maiestatis diuine inæstimabilis pulchritudo, & intuentis in se affectum rapit, quadam ratione sibi facit similem, dum aliud cogitare non sinit. Odore trahimur, transformamur autem visione. Bonus ergo contemplationis vsus, qui vnus moris efficit, & conformat humanam mentem & summam maiestatem. Bona hæc mansio ultra quam nec vota nos trahunt, nec citra tenere vos debent. Quis det mihi, ut hæc sit requies mea in sæculum sæculi? Felix qui ex corde potest dicere: hic habitabo quoniam elegi eam. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Scientiæ destruentur, euacuabuntur prophetiæ, linguæ cessabunt, sola contemplatio non excidet in futuro. Ideo hanc tibi partem elige in præfenti, quæ non auferetur vnquam, ut dicat anima tua: Pars mea dominus, propterea contemplabor eum. Propheta dicit: propterea expectabo eum. Recte quidem. Expectat enim poni plenitudinem, cuius portionem iam tenet. Qui contemplationis bono hic fruitur, amplius quidem expectare potest in hoc genere, sed aliud quid non debet. Bona hæc, bona sunt reposita in annos multos, imo in annos cunctos. Ideo felix anima quæ bono hoc fueris: epulare te, comede: quia pars hæc non repetetur a te, sed refundetur & reformabitur vberius. Hæc requies tua in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam: hic inhabitata, ut cum illo inhabites, qui sedet super Cherubim, super scientiæ plenitudinem, qui lucem habitat inaccessibilem. Et ideo in speculationis

luce sit locus tuus. Hic matris tuæ Ecclesiæ
 proprius & domesticus locus, hæc eius do-
 mus: cetera quæ exercet temporalis necessi-
 tatis officia, istum ad finem respiciunt. A-
 ctionis officia transeunt, permanent contem-
 plationis. Bonum est hic tibi esse, hic tibi ta-
 bernaculum fac. Non tibi vnum, & dilecto
 tuo vnum, sed tibi & ipsi vnum. In hoc cu-
 biculum dilectum tuum introduce, ingredere
 in requiem tuam, vt requiescas à labori-
 bus tuis, sicut & à suis Deus. Septima requie-
 uit ab opere institutionis. Septima requie-
 uit à labore restitutionis. In illa postquam
 mundum condidit in ista quando se in mo-
 numento recondidit. In illa postquam fun-
 dauit mundana: in ista postquam reforma-
 uit humana. Si quæ sisti, si inuenisti, si tenui-
 sti dilectum tuum: tene quem tenes, tene,
 inhære, imprimere illi, vt eius in te velut ex-
 pressa reformetur imago, huic has conformi-
 sis sigillo. Eris autem si adhaferis. Qui e-
 nim adhaeret Deo, vnus est spiritus. Forte
 sicut duræ materæ difficulter in te primo
 fit eius impressio, etsi laboriosa impressio,
 sed dulcis adhesio. Laboriosa est reforma-
 tionis tuæ sexta, sed dulcia sabbata quietis
 sequuntur. Cõsepelire ergo cum Christo per
 hunc sabbatismum in mortem Beati. n. mor-
 tui qui in Domino moriuntur; amodo iam
 dicit spiritus vt requiescat à laboribus suis.
 Spiritus hoc dicit. Collatæ vtique quiens
 exhibitione, & effectû gratiæ, quomodo &
 iple testimonium reddat spiritui nostro. Spi-
 ritus hoc dicit, quia spiritus hoc efficit. Ipse
 se dicit, quia ipse se donat. Amodo iam di-
 cit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. A
 laboribus (inquit) non ab operibus. Opera
 enim illorum sequuntur illos. Opera se-
 quuntur spiritum, sicut calor ignem, vmbra
 corpus, lux solem, effectus causam. Qui sab-
 batizat in spiritu, non habet opus testari
 opera: opera enim sequuntur illum. Opera
 illorum. Quæ sunt opera illorum? Quæ
 sunt opera quiescentium, opera mortuorū
 in Christo, consepulorum cum Christo, o-
 pera sabbatizantium? Festiua sunt, feriata
 sunt, otium. Valent opera ista festiua ingre-
 di in hanc requiem, in hunc sabbatismum.
 Sed vide quod non relinquitur sabbatismus
 nisi consepultis cum Christo, non relinquitur
 nisi post sextam diem. Post sextam diem,
 in qua aut vterus homo crucifigitur, aut no-
 uus perhincitur. Nam propter illum dicitur,
 vt qui mortui sunt in Christo, requiescant

a laboribus suis, & propter istum, quod no-
 uo condito homine die sexta, septima re-
 quieuit ab operibus suis Deus. Et tu quoque
 sabbatum tibi compara, redime tempus, &
 libera ab exteriori occupatione horas ven-
 dica tibi. Sed vide ne hostes derideant sab-
 bata tua, ne illis seruiat otia tua, ne illis va-
 ces, qui vacat Deo debueras. Vacate (in-
 quit) & videte quoniam ego sum Deus. Bo-
 num est otium, sed sapientiam scribe in tem-
 pore otij tui. Scribe illam super latitudinem
 cordis tui. Latum enim cor, quod curæ non
 auctant. Imprime in intimo cordis tui lite-
 ras, quæ non deleantur, & exara in tabulis
 spiritualibus signa sapientiæ, vt dicere pos-
 sis: Signatum est super nos lumen vultus tui
 Domine, dedisti lætitiā in corde meo.
 Latrare, & diem festum age cum dilecto, &
 epulare (sicut scriptum est) in introitu gl'o-
 riæ huiusmodi. Sabbatum, iuxta quod dicit
 Isaias delicatum est, & sanctum Domini
 gloriosum. Delicatum (inquit) & sanctum.
 In desiderijs est omnis otiosus, sed nō sunt
 omnia sancta desideria, qualia eorum qui
 volunt diuites fieri, & per hoc incidunt in
 desideria multa inuilia & nociua. Vides,
 quomodo Apostolus multitudinem deside-
 riorum in vitio ponit. Quid si & immunda
 fuerint? Nam & multi qui agere non pos-
 sunt, in occulto cogitant, quæ turpe est & di-
 cere, tenui se in hoc solantes remedio. Ad
 horum distinctionem non contentus dice-
 re sabbatum delicatum, adiecit, & sanctum,
 & Domini gloriosum, vt non sint in confu-
 sione gl'oriæ tuæ. Si vacas, sabbatum habes:
 si vacas & vides, & contemplaris delecta-
 tiones Domini: iam sabbatum tuum deli-
 catum est & sanctum, & sabbatum Domi-
 ni gloriosum: sabbatum ex sabbato, id est va-
 catio de vacatione. Prima vacatio est & bo-
 na, si mundo nō vacas. Secunda quidem est
 melior, si tibi ipsi & vacas, & cogites, quo-
 modo placeas Deo. Tertia est & optima,
 si etiam tui oblitus, soli Deo vacas, & cogi-
 tes, quæ Domini sunt, quomodo tibi pla-
 ceat ipse. Non sit desiderium sabbatum
 tuum, operare in sabbato tuo. opera Dei.
 Opus enim Dei est, vt credas in eū. Fide vi-
 dens; videmus enim nunc per speculum
 ideo vaca & videas. Delicatum planè opus
 est visio, & v. sio Dei. Non est tibi necessi-
 tas de reliquo dimittere pro fide, sed tan-
 tum deliciarum in ea. Erepta est iam de con-
 tradictionibus persequentis. populi, &
 permer-

Gen. 2. b

Ps. 45. b
Eccl. 38.M
Psal. 4. b

Is. 58. d

Pr. 21. d

1. Tim.
6. b

1. id.

1. id.

A peruertentis hæretici. Constitue eam in caput cogitationum tuarum, vt cogites cogitationes fideles antiquas. Amen.

Sermo X I I.

Nesciunt cogitationes antiquas habere, qui nouitates verborum exquirunt, qui noua excudunt dogmata, qui iuuenilia desideria non declinant, qui nihil habent grauitatis, nihil auctoritatis, nihil antiquitatis plenum: non est ibi Amen, vbi est aut discrepatio, aut deceptio cogitationum: vbi aut infidelitas est, aut fluctuat fides ipsa. Ingredere in tutos recessus fidei, introduce dilectum in cubiculum matris tuæ, vt quidquid de Christo sapias, quidquid sentis, intra Ecclesiæ constringas regulas, ad eius castiges censuram: huiusmodi opera operare in sabbato tuo. Alioquin si vacas, & talibus non vacas studijs, facile in vacuo animo cogitationes vanæ, & venenata erumpent consilia. Denique sicut habes, agium hominis pigri vitiæ, & spinæ obsident, & Evangelia tibi dicunt: quia duo erunt in lecto, vnus assumetur, & alter relinquetur. Quasi lectus quidam est otiosa vita & quieta in Ecclesiæ gremio degentium, eorum, qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati nec prouidentie & dispensationis sollicitudine distenti, sed libero vtuntur otio sub alieno regimine. Non tamen hoc orio omnes ritè & iure debito fruuntur, sed libertatem quam obtinent temporis, dāt in occasionem torporis. Bonus enim lectus si quis eo legitimè vtatur, & opportunitatem exterioris quietis in voluptatem conuertat visionis internæ. Hi sunt qui assumuntur ab Ecclesiæ cubiculo ad illud cæleste, vt vbi Christus est, & ibi sint cū ipso. Denique vbi fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Esto tu quasi aquila: & acutis vtere luminibus: spirituali assuesce contemplationi: commane in petris, & in præruptis commorare silicibus, imò in singularis illius petriæ, quæ Christus est, cavernas ingredi. Intra, iuxta Isaïæ verbum, in cubica tua, claude ostia tua, & abscondere modicum ad momentum, donec pertransfeat indignatio. Magis verò abscondere in æternum, vt delectatio maneat. Intra in cubiculum pacis, in potentias Dñi, quia pax in virtute eius: Memorare iustitiæ eius solius, vt in te sibi obuiet pax, & iustitia. Memorare iustitiæ eius solius, quæ

quid habes, quod non accepisti? Iustitiæ eius solius. Bona iustitia quam aduersus titillantia vitia tibi pugna quadam defendis. Felicitior vbi non dimicas pro iustitia, sed magis delectaris in ea: vbi non conficitur studes, sed delectationi: non seris cum vitijs iurgium, sed commercium cum virtute contrahis. Istam possidens, non impugnas illa: vbi posteritiorum oblitus, non cogitas quæ hominis, sed quæ Domini, & memoraris iustitiæ eius solius, cum iustitia & pax in te ofculatæ se fuerint. Regnum. n. Dei iustitia, & pax, & gaudium. Si regnum, quare non & domus, & cubiculum? In pace. n. factus est locus eius, & habitatio eius in Sion. Ingredere in cubiculum pacis huius quidem interioris, sed magis illius interioris, in habitationem speculationis; quia Sio speculatio interpretatur. In pace (inquit) in idipsum dormiam, & requiescam. Idipsum ad speculationem referret, quia hæc est pars optima quæ non auferretur. Denique & sponsa obdormiuit cum dilecto in cubiculo matris suæ, & quendam passā est soporatae mentis excessum in amplexu sponsi. Ideo sequitur: Adiuuro vos, & cetera. Et tu ergo, si sponsū apprehendisti, tene, nec dimittas, donec introucas in domum & in cubiculum matris tuæ. Quid ego nunc tibi persua leo, ad quod te ipsa experientia perceptæ dulcedinis multo magis inuitat & allicit? Si quis enim feriat aŕto furtim & quasi in rapto prælibare potuit libera: meditationis festiua gaudia, nescio si quid vnquam libentius agat, quam vt huic totum & ex integro se studio tradat & expediat. Denique trahebant sponŕam prima pulchræ contemplatōnis blandimenta, & ad quietis prouocabant cubiculū, quo dilectum introducturū se læta gratulatur. Non dimittam illum, nec introducam. An non tibi videtur quasi dicere his verbis illud de psalmo: Si dederō somnum oculis meis, & palpebris meis dormitacionē, donec inueniam locū Dño? Omnia dimitto, ne dimittā illum. Oīa detrimentum facio, vt Christū lucrificāam, p. p. super eminentē lætitiā p̄sentia eius. Si dormierint duo, fouebuntur mutuo: vnus quoque caleŕiet? Ecclesiastes hoc dicit. Bonum foueri & inflammari in amplexu verbi (Ignitū. n. eloquii Dñi vehementer) & spiritualib. æstuarē desiderijs: ideo non dabo somnum oculis meis, & palpebris meis dormitacionē, donec introducā illū in cubiculū matris meæ. Tūc quiescam, & suavis erit somnus meus. Quasi dormi-

Prouer.

24. d

Matth. 4

d

B

Ibid. c

Esa. 26.

d

1. Cor. 4.

d

C

Ro. 14. c

Pf. 75. a

Pfal. 4. b

Car. 3. b

Ibidem.

Pf. 131.

D

Ecccl. 4. c

dormiunt Ioannes recumbens in pectore Iesu, ubi recediti sunt omnes thesauri sapientie & scientie Dei. Ibi vera quietis locus, intelligentie serenitas, sanctuarium pietatis, delectationis cubiculum. Hic dormi, ut videas quod ipse vidit, Verbum in principio; Verbum apud Deum, & Verbum Deum, & intelligas in Christo cum patre existendi coeternitatem, personale diuersitatem, & unitatem consubstantialem. Quid tibi videtur similius somno? Huc se non possunt humani iactare intuitus, irumpere ratio. Denique non videbit haec homo, & viuere. Bonum est ergo te obdormire, & humanorum sensuum, & affectuum obliuione sopiri, ut huiusmodi somnia somnare possis. Hoc Apostolorum cubiculum est, qui nos genuerunt in Christo. Quasi mater est Paulus, cum dicit: Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Matrem habes, vis habere cubiculum? Nostra, inquit, conuersatio in caelis est. Vis somnum? Mente, inquit, excedimus Deo. Huc ergo tranquilli cum dilecto, hic mane, haec meditare, in his esto: aut si isto pertingere non potes, temperantius age: si non potes recumbere in pectore Iesu, ubi indefessae puteus sapientiae, requiesce inter scapulas, ubi patientiae eius exempla & mysteria contempleris. Inter humeros eius, quia principatus factus est super humerum eius. Et de Benjamin dictum est, quod amantissimus Domini inter humeros requiescet. Requieuit quidem, & obdormiuit Iesus in cruce, & tu cum ipso in passionis eius fide, & memoria dormias, vel potius inter istas fortes, discurre inter pectus, & humeros, inter fidei mysteria, & manifestationem veritatis. In altero fac tibi domum, in altero cubiculum. Amantissimus Domini Benjamin quasi in thalamo morabitur tota die, & inter humeros requiescet. Vides, quomodo inter humeros thalamum collocat. Quid ergo erit in pectore? Vtrobique plane contemplationis pulchrae locus, & inter humeros, & inter vera. Sed vberior gratia in pectore ubi amoris locus, cogitationum sedes, amplexus occasio, & cernendi copia uultus. Bene ego in pectore Iesu thalamus, imo & thesaurus. Ibi enim, & deliciae sponsi, & diuitiae Verbi, quia in illo absconditi sunt omnes thesauri sapientiae, & scientiae Dei. In hos ingredi thesauros, absconde te in abscondito faciei eius a conturbatione hominum, & nemo te exfuscitet, neque cuiquam

faciat, donec ipsa velis. Denique, & hoc habet ea quae subsequitur adiuratio sponsi Christi Iesu, qui viuere, & regnat in saecula saeculorum. Amen.

Sermo XIII.

Adhuc capituli huius nos discuffio tenet. Tenui nec dimittam illum. Itane adhibenda est diligentia, & studium, ut dilectus tuus apprehensus retineatur? Si sponsus est, & amanti respondet ex aequo, quomodo non ultro cohaeret tibi, & astringitur gratis? Denique hoc habet impatiens zelus amanti, ut etiam expulsus importunè se ingerat, & pudorem dediscat aemulatio dura. Nunc autem dicit. Non dimittam illum, quasi declinare volentem si non instantius retineatur. Quomodo si amat aut declinare uolet, aut auelli se sinet? An forte suspicionibus amatoris moueris, & superuacuo quodam metu a mittendi, pro multo affectu retinendi? Non est tamen superuacuos timor, ubi exitus in ancipiti pendet. Non est superuacuum inter pericula metus. Sed domestica tibi magis metuenda est leuitas. Nam Deus ille, & non mutatur. Innata tibi leuitas vicina est lapsui, & instabili quodam vagae mentis motu facillimè abriperis, si non firmè adhaeris. Sed nos iam ad primitiuam uerba haec referamus Ecclesiam. Eius. n. esse, uidetur fidei, & caritatis iura aduersus persecutionum iniurias prophetica quadam praesumptione sibi defendentis. Vide etenim quam multi conati sunt spirituale hoc Christi, & Ecclesiae, vel diluere, vel adulterare connubiū. Contemplare adhuc initia latetis Ecclesiae, quando velut noua nupta in primis Christi properabat amplexus? Quid furoris, quid fraudis illis Iesu bone sustinuit diebus? Oportebat quidem haereses esse, oportebat & persecutiones esse, ut tanto adhereret dilecto tenacius, quando ab eius vel fide vel confessione uehementius se abrupti uidebat. Quis nos (inquit vnus pro uersa ecclesia) se parabit ad charitatem Christi? Denique non est in illis vel fidei corrupta ueritas, vel confessionis obturata libertas. Propter Sion (inquit) non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam. Caes in synagoga discipulis denunciatum est, ut tacerent. Sed illi propter Sion non tacent, & propter Hierusalem illam carnalem non quiescunt. Verè carnalis synagoga, quae uiuificantem in se extinxit spiritu, & Ecclesiae extorquere conatur. Non probauit Christum habere in notitiam: ideo tradita est in reprobum sensum.

Re-

F
Caf. 3. n

Gal. 4. c
Phil. 3. d
1. Cor.
1. c

E

1. Sai. 9. b
Deuter.
33. b

Ro. 8. g

1. Sai. 6. 2. n

Reprobauit enim lapidem probatum, lapidem electum: tenuit legem, sed Christum nesciuit: tulit clauem scientiæ, nec ipsa introiuit, nec alios intrare permisit. Quis nobis claudit, quibus Christus aperuit? Super humerum eius clauis domus Dauid, quæ aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Aperuit gentibus, & clausit Iudæis. Cæcitas enim in Israel contigit ex parte, vt gentium plenitudo intraret. Cæca est Iudæa, & in literæ velamine ostium inuenire nescit. Synagoga prædicat, velamen reprobat, veritatem non rectè vel diuidens.

H Rectè enim diuideret, si literæ obseruationem ab eius interpretatione distingueret: si aliud tempus illius antiquitati, aliud huius nouitati daret. Tempus enim suendi, & tempus sciendæ. Similiter enim & illa præcepta sunt, & ista prædicta sunt. Sed in illis figura, ista sub figuris. Ecclesia iam ista diuidit, & scindit quæ fuerant consuta: etsi nouit litteram aliquando secundum carnem, sed iam non nouit synagoga, quem inuolutum quasi tenuit, reuelatum dimittit. Ecclesia

Cæt. 3. b sic dicit: Tenui nec dimittam: Synagoga reprobata, imò & exprobrata? sed Ecclesia non veretur à voce exprobrantis, obloquentis, à facie inimici, & persequētis. Denique seruus ille nequam dicit in corde suo: Moram, facit dominus meus venite, & ideo percutit pueros domini, quia iam eius nouerunt, & nunciant aduentum: sed illi propter Sion non tacent, & propter Hierusalem non quiescunt. Corpus possunt percutere, non possunt ab animo Christum excutere. Flagellis firmius ligata est in corde coram affectio Christi. In synagogis flagellati sunt, in custodias traditi: ad cathedras tracti: sed gaudent in his omnibus, quia digni habitii sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Tenui, nec dimittam illum. Tenuit, quia non timuit, dum turbaretur omnis terra, & maiores mundi huius potestates transferrentur aduersus illam in cor amaritudinis. Adglutinata est spōso funiculo, qui rumpi non poterat. Funiculo caritatis: qui nescit excidi, quia illa nunquam excidit: fiducialiter egit, quia caritate adhasit. Qui enim ad-

1. Cor. 6. d **I** hæret Deo, vnus est spiritus: vbi autem spiritus Domini, ibi libertas. Ideo liberè egit, & spei suæ confessionem tenuit indeclinabilem. Et tunc quidem fatuitatis res fides videbatur, & confusione digna confessio. Quid confusionem nomino? Extremi res erat pe-

riculi. Non tamen timere poterant eos, qui occidunt corpus. Spiritus enim vitæ ante Thronum. faciem illorū, Christus Dominus. Ideo, & à 4. d carne auelli se facilius passi sunt: qui ab eius caritate nihil sibi de se retinuit, vt illum teneret. Ideo dicit: Tenui, nec dimittam illū. **Cæt. 3. d** Plane inter tot peruerentes, & persequentes tenuit strenuè, & dū adhuc tenera erat nostra fidei ætas. Donec introducram illum **Ibidem** in domum matris meæ. Iam introducta est fides nostra in tutum. Non est qui palā impugnet illam, sed qui fuerant persequentes, facti sunt obsequentes, & qui peruerentes, facti sunt dirigentes. Iam introducta est de campo in domum, de pelago in portum. Iam in fauorem versus est persequentium furor principum, & versutæ hæreticorum cauillationes, catholicæ fidei sincera veritate redargutæ siluerunt. Iam erepta est fides nostra, ereptus est Christus de contraditionibus populi. Iam constitutus est in caput gentium, nec positus est nūc in signum; cui contradicatur. Post tot desiderata martyrum pro fide Christi certamina, postquā tot fregit persecutorū violentias, & hæreticorum resellit versutias, postquam non est amplius in cruce Christi scandalum, sed gaudium, & facti sumus mundo huic, non theatrum contumeliæ, sed triumphus gratiæ, post tot enanigata pericula, nonne tibi videtur, quasi de campo quodam pugnae. & laboris in pacis, & quietis introiuxisse cubiculum dilectum suum Ecclesia Christi? Vides ergo in inijs Ecclesiæ nascentis necessariam diligentiam, ne dilectus tamdiu desideratus, & tandem apprehensus posset extorqueri. Quid ergo nunc de cetero fiet, quando in tutum introductus est, & quasi in thalamum per fidem? Dabitur de reliquo desiderii locus, & diligentia valedicemus? Periclitabitur in tranquillo, qui in tempestate non potuit? An non periclitatur qui moritur? Sine operibus mortua est fides. Commēdat Apostolus fidem, sed illam quæ per dilectione operatur. Vbi dilectionis opus est, vel dilectio operis, ibi vita est fidei. Quid si est in ereditate veritas, in confessione libertas, & non ibi per dilectionem vita? Funiculus iste triplex non est, & facile rumpitur. Denique imaginaria libertas est, quæ de radice non oritur caritatis, nec tam nititur confessio talis libertate sua, quam aliena licentia vitur. Precaria est, non propria, ex principum fauore pendet, non procedit de calore fidei.

1. Cor. 2. d
Gal. 5. j

fidei. Fides feruore caritatis animatur ad vitam. Pigra planè vbi discrimen impendet, si non confessionis sibi vendicer libertatè beneficio dilectionis. Alioquin à mortuo, quasi qui non sit, perit cōfessio. Est ergo sine caritate & fides mortua, & confessio vana. A-

quando sunt homines seipfos amantes, cupiditate, elati, inuentores, imò & incensores malorum: In exortu fidei Christianæ persecutio nominis huius grandis erupit. Hodie pestilentia morum fœda satis, & lenta nimis exhalat. Corruptunt enim mores bonos exempla mala. Trahe nos, bone Iesu, in odorem vnguentorum tuorum, ne pestilens aura de vicino erumpens, salem sapientiæ in nobis infatuet. Sermo vester (Paulus inquit) semper in gratia sale conditus sit. Numquid solus sermo, & non potius visus, auditus, incessus, omnis denique exterior gestus sale condiri debet? Placete (inquit) omnibus per omnia, sicut & ego. Quod si infatuati sunt Ecclesiæ principes, plebes in quo salientur?

Et nos fratres qui religionis professores sumus, sal esse terræ debemus. Si ergo & in nobis sal euauerit, in quo salietur? Factus est Sacerdos sicut populus, vt licentius populus, sicut sacerdos fiat. Mundo se monachi studio conformant, & qui in mundo sunt, errorem suum nostrorum satis versutè, & nimis verè tuentur exemplo. Mutuè ad vitia sese, aut in formant, aut fouent exemplis, pastores, populi, seculares, & religiosi, promptuaria plena sunt huiusmodi, eructantia ex hoc in illud, aut turpis, aut tepida conuersationis spiritum pestilentem. Heu quam auido cordis ore prauum hunc attrahimus spiritum, & corruptentem haurimus auram. Pestilentia hæc passim in fluit per fenestras nostras. Iesu bone, quando erit, si tamen aliquando erit, sicut fides integra, sic & incorrupti mores? Quando cōtinget, vt sicut cum veritate pax, sic non sit pugna pro virtute? Quando integrum te, & ex arbitrio in contemplationis & quietis cubiculo cōplectemur? Pauci sunt in Ecclesia, qui in huc statum peruenerunt, sed tamè pro parte profitentur. Tenui, nec dimittam illum, donec introduca in domum matris meæ, & in cubiculū genitricis meæ. Non est tota talis Ecclesiæ facies, sed tñ multa talis, vt dicere possit: Tenui, nec dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ; & in cubiculū genitricis meæ. Fides profusior est, contracta negotia caritatis. Numquid in vniuersitate credentium hanc aduertere est distinctionem, & nō etiā in singulis nobis? Quis enim erit, cui sicut veræ, & indubitatæ fidei, sic etiam affectuū piorū integritas constat? Magnus plane est, si quis est, qui sic vt nūquam titubat in fide,

Bbb ita

postolus dicit Christum habitare per fidem in cordibus nostris. Numquid per mortuū?

L Si intus est veritas, & foris vita, diuisus est Christus: nondum ex integro introduxisti dilectum tuum, vbi dimidius est foris. Quid si nec dilectum? Quomodo enim dilectus, si fidei non fuerit sociata caritas? Christus

resurgens ex mortuis, iam non moritur, sed sibi nō moritur: vide ne tibi, aut magis tu ne illi moriaris, alioquin quæ poterit esse mortui, vel cum mortuo delectatio? Quanam ergo ratione dilectus esse dicitur, vbi dilectio non est? Si habitat Christus in corde tuo per fidem, sed foris est per dilectionē, vereor, imo verū est, quia vel dimidius in te est, vel mortuus. Viuo (inquit Paulus) iam, non ego, viuit vero in me Christus. Potes & tu tibi vocis huius vsu assumere, si tamen cum eodem dicere potes. Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Sed est in alijs hæc vita laboriosa, in alijs libera, & in spiritualibus quibusdam delicijs agens. Quod si in carnis iura totus transisti, & principibus tenebrarum in cordis tui recessus facilis, & familiaris aditus patet, & immundis amatoribus animam tuam prostituisti, quæ erit ibi conuentio Christi ad Belial? quæ societas lucis ad tenebras? Si vero vitij, & incensori vitiorum indixisti pro Christi caritate conflictum: iam quidem dilectum tenes, sed nondum tibi res est in tuto. Turbaris adhuc, & thalami tranquillitate non frueris. Fides in portu est, sed prauæ consuetudinis impetus, & tentationum, vel emergentium, vel frequentium cumulus, adhuc tibi frangendus, aut certè fugiendus est.

M Tene constanter inter discrimina, ne te effugiat, donec introducas dilectum in domum matris tuæ, & in cubiculum genitricis tuæ. Tene cum labore, ne minus cauto, vt parum curioso citius elabatur. Fide tenes, professio ne tenes, tene moribus, tene conuersatione, nec dimittas. Non est de cetero nunc pro fidei veritate conflictus, sed spiritualis huius certaminis æstus aduersus mores bonos, & vitam honestam totus incanduit. Instant his diebus nouissimis tempora periculosa,

Oper. D. Bern. Tom. I.

ita passionibus animi nullis turbetur. Planè talem ego dixerim cubiculi secreta ingres-
B sum. Bonum cubiculum cordis tranquillitas. Cum alijs laborat sapientia, sed cum humili, & tranquillo quiescit spiritus Domini, & in pace locus eius. Sed hic quiescat interim sermo noster, magis vero sensus noster in hoc vtinam requiescat secreto cubiculi, vt quod experientia docuerit, expressius refundat sermone sequenti, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XIII.

Cæt. 3. b

Adiuro vos, &c. Patet illam obdormisse, pro qua talis est facta adiuratio. Quidni dormiat cum dilecto ingressa matris cubiculum, deliciarum recessus? Dormit cum patitur mentis excessum de accessu dilecti. Adiuro, inquit, vos, ne suscitatis dilectam. Beata planè, quæ dilectum hunc & tenere permittitur, & dimittere non compellitur. Tene quod tenes: tene & attrecta motosè, & diligenter verbum vitæ, reuolue volumè vitæ, volumen quod reuoluit Iesus, imo quod est Iesus.

Inuolue te illi, inuolue te illa, qua inuolutus est ipse sindone: quia amictus est lumine sicut vestimento. Induere dilectum tuum Dominum nostrum Iesum Christum. Excide tibi memoriale diligenter in petra, monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Christus enim petra. Semper noua reperiri possunt in

C Christo. Ad noua potest penetrari. Multi sunt in illo recessus, thesauri sapientiæ innumerabiles. Non est vno contentus vel lere: sapius tonderi potest. Bona vellera sunt sensus mystici, sacra affectus. Talibus abundat Iesus. Nudari, exspoliari non potest. Lætabor, inquit, super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. His te vesti spolijs, inuolue velleribus, vt calefiant (sicut scriptum est) latera tua. Eloquium enim eius ignitum. In his quiesce, vt suavis sit somnus tuus, sicut Salomon ait: Denique & sponsus istum dilectæ suæ somnum tuetur, & fouet, illam exsuscitari vetans. Adiuro vos, inquit, per capreas, ceruosque, camporum. Noua plane adiuratio, nec plus habens admirationis in specie, quam in virtute myste-

Pf. 118.
x

Cæt. 3. b

rijs. Quærens, quid in se sacramenti inuolutum contineant hæc animalia, quandam liberæ mentis alacritatem, & agilitatem spiritus, cursum se & saltatim (vt sic dicam) ad superiora ferentis, intelligo adumbrari in illis. An non & tibi velut caprea, & cerui videntur, qui licet in corpore commorantes, corporis tamen euaserunt incommoda, & spirituali leuitate pondera carnis pene non sentiunt, & terrenæ molis materiam nesciunt mentis beneficio? Hi sunt, qui spiritu ambulantes, vltra non sentiunt desideria carnis: aut si sentiunt, languida certè, & quasi palpitantia, ad extremum ducentia halitum. Vos
 Rom. 8. b
 (inquit Apostolus his qui huiusmodi sunt) non estis in carne, sed in spiritu. Denique
 2. Cor. 5. d
 etsi cognouimus Christum secundum carnem, iam non nouimus. Iam totus spiritualis factus est, iam se ad solitudines cælestes contulit, iam conscendit ad superiora. Ideo dicit Ecclesia: Similis est dilectus meus caprea hinnuloque ceruorum super montes Bethel. Ad hos te montes inuitat, qui dicit. Si confurrexistis cum Christo, &c. Quasi capream te spiritualement fieri vult Paulus, qui ad illos te cælestes montes prouocat, qui singularis illius hinnuli te vestit imaginem. Sicut, inquit, portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius, qui de celo est. Bonus ceruus, & ipse Paulus, qui ait: Nostra conuersatio in cælis est. Bonus plane ceruus, quem spiritus Domini vegetat, & agit. Spiritus enim Domini subtilis, & mobilis. Boni cerui, quos vox Domini præparat, quibus reuelat condensæ mysteriorum, condensæ, in quibus benedictus ille latitat hinnulus. Bona certè caprea, quæ ad omnia, quæ vel sibi proposita sunt, vel imposita, impigra & infatigata deuotione spiritus dicere potest: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Quæ ea quæ retro sunt obliuiscens, ad anteriora extenditur. Audisti communia, audi singularia, vt aliquid distinctionis inter hæc assignemus animalia, nec confusa, & indifferens sit de vtrisque disputatio. In ceruis antiquitatem attende viuendi, & videndi acumen in capreis. Cerui quadam arte naturali à senio se tueri perhibentur, & vergentem in defectum vitam rediuiua nouitate ab interitu reuocare. Christus singulariter non tam ceruus, quam hinnulus dicitur: qui nitiatur æterna nouitate, nec habet aliquid vultus

Rom. 8. b

2. Cor.

D

Cæt. 2. b

Col. 3. a

2. Cor.

15. f

Phil. 3. d

Pf. 56. b

E

tustatis admixtū, quod subinde renouatione indigeat. Ille singulariter caprea videndi
Luc. 10. d. privilegio. Denique nemo nouit patrem, nisi filius, & cui ipse voluerit reuelare. Omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius. Ergo, & hi quoque quasi capreae quaedam spirituales intelliguntur, qui reuelatos habent mentis oculos in agnitione Dei, qui spirituales effecti dijudicant omnia, & perscrutantur: qui reuelata facie gloriam Domini cōtemplantur. Cerui verò sunt in eo, quod in eandem imaginem transformantur à claritate in claritatem tãquam à Domini spiritu, qui veterem deponentes hominem, nouum induunt eum, qui creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis: qui senescentem deuotionem, & quodam lãguentem tædio, in nouum denuo feruorem reducūt, & perseverantia fastidia nesciunt reparatione frequenti. *Qui* (inquit Isaias) confidit in Domino, mutabunt fortitudinem non quidem, vt veterem perdāt, sed vt nouam adijciant. Mutabunt fortitudinē inflauratis frequenter incrementis. Mutabunt, inquit, fortitudinem: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutatio hæc profectū videtur innouatio iugis sine defectu, sine fatigatione. Bona quidem fortitudo, quæ currens licet cum labore, tamen ad defectum declinare non nouit. Melior planè, quæ nec laboris sentit molestias: sed oppositarum difficultatum transilit scanda-
Isai. 40. c. la, & velut in campestri planitie explicitis gressibus vtens, iuxta quod scribitur: Cur-
Jer. 2. c. sor leuis explicat vias suas. Hoc est, quod in præfenti ceruus camporum dicit, quod illis qualibet aspera, & ardua quælibet plana sunt, & peruia, & inoffensis exposita cursibus quasi planioris æquora campi. Vox Domini, vox intima inspirationis mentis auribus suauiter illapsa. Illa est vtique, quæ ceruos huiusmodi præparat, quæ reuelat condensa. Nam si qua condensa sunt, crebris scâdalorum quasi spinarum aculeis obfita: illis condensa non sunt, quorum Dominus perficit pedes quasi ceruorū, qui nullo iniuriarum obice tardari possunt: magis autem complacent sibi in tribulationibus, & acceptas habere nō norunt iniurias, aut nec respicere penitus, ex vehementia desiderij ad superiora properantis, & intendentis in anteriora. O misera hæc tempora nostra, quomodo ad hæc regula in contrarium omnes pene resimus, etiam quæ pietatis plena

sunt specie, ad iniurias interpretamur. Vbi- que fere obice patimur, & impingimus in planis, & lubrica facta sunt in plateis vestigia nostra, sicut dicit Ieremias: Omnia *Thbr. 4.* nobis obtrusa querimur: siquidem iter pigrorum quasi sepes spinarum. Ad querelarum occasiones gratulamur, ad suspiciones parati, vt (quemadmodum scriptum est) terrere nos videatur sonitus volātis folij, & animi molestias manibus, & verbis accersere nitamur. Inde est, quod spiritualium virorum nimis crebrò inquietamus quietem, interrompimus otia, & mētis ad superiora intentæ perturbamus soporem, & à gratissimo sponsi auellimus amplexu. Huiuscemodi ergo molestias, quas, vel peruersitas quarit, vel infirmitas parit à dilecta sua sponsus auertit, filias Hierusalem ad spiritualem quãdam alacritatem inuitans. Hoc enim sibi vult, quod per capreas, & per ceruos adiurat, vt spiritualium ad æmulationem prouocetur virorum, & ab infestatione importuna dilectæ quiescant. Adiuro vos, ne excutetis dilectam, donec ipsa velit. Vtile vobis est, vt dilecta euigilet: sed expectate, donec ipsa velit. Eius expectetur arbitrium, ad cuius curam vestri spectat officium. Tunc volet, cum spiritus illam velle docuerit. Vincto spiritus docebit illam. Adhærens enim dilecto, vnus cum illo effecta est spiritus. Ideo dicere potest: Spiritus Domini super me, eo quod vnxit me, euangelizare misit me. Ergo euangelizabit vobis, cum acceperit tempus à Spiritu. Interim bibula hauriat, quod refundat vberius. Contemplationis gratia compassionē non euacuat, informat, & mentis excessus, temperantem reddit infirmis. Denique cum dormit Adā, virilis costa in infirmiore mollescit flexum, & propter socialem copulā de latere viri formata est mulier, imò in sociam mulierem Adam ipse conuertitur, & conformatione quadam trāsfit in coniugem. Ideo dum euigilat, caritatis vocem primam emitit in compari, sua seipsum agnoscens: Hoc nunc os, inquit, de ossibus meis, & caro *Gen. 2.* d. de carne mea. Non tibi Paulus videtur virilem dignitatem in humiliores flexum deflectere, cum dicit se factum infirmis infirmum? Quasi spiritualis Adam Eva efficitur, dum subiectis comparitur Apostolica firmitas, & sublimitas virtutis, & scientiæ sobrietate quadam capacuati temperatur infirmorum. Et si mente excedit Deo,

fobrius tamen fit alijs. Mentis excessus bonus est sopor: non superbiam inducens, sed sobrietatem docens. A diuro vos, ne exsuscitatis dilectam, donec ipsa velit, et si mente interim excedit Deo, iterum tamen sobria fiet. Si modo dormit, euigilabit rursus, ut vina, quæ reperit, cum temperamento quodam vobis refundat. Ipsa uouit, quando diuidat prædam domesticis, & cibaria ancillis. Quomodo non miserebitur filiarum veteri sui, quæ nec ancillas præterit? Bonæ tamen filix ancillas se reputat, & naturalem nesciunt libertatem, dum veritatis spiritu liberatas se esse recedent. Vere enim liberæ sunt, quas liberat veritas: & ideo aliam libertatem ignorant, quæ per adoptionem liberatas se gaudent. Denique quanto magis est gratuita adoptio, tanto est abiectione deuotior. Eadem ergo ancilla sunt, & filix: quia ubi maior est in adoptione dignatio, ibi iustior in subiectione deuotio. Ne suscitatis eam, donec ipsa velit. Ipsa nouit quando diuidat prædam domesticis, & cibaria ancillis. Non est de ista menendum quod legitur: Filia populi mei ciudelis, quasi Struthio in deserto. Struthio pennæ speciem habet, caret tamen effectu volandi.

I Nescit per mentis excessum volare: propterea speciem non visitat suam, sed derelinquit in terra oua sua. Obliuscitur, quod pes conculcet ea, bestia conterat. Non nouit in contemplationis soporem assurgere Struthio, ideo se compassionis affectu non induit. Ad commodum enim spectat filiarum in mentis excessu dormitio matris, & totum de compendio est, quod spiritualis eius somnus protrahitur. Ideo dicit: Ad iuro vos, ne suscitatis dilectam, donec ipsa velit. Bona adiuratio, per quam & matri parcitur, & profectus queritur filiarum. Quanto enim liberius vacat, & videt, tanto uberius adolefcentulas reuiscit. Quanto sublimius suspenditur, tanto condescendit humiliter, condescendit utiliter, quid vultis tempora dispensare, quæ Sponsus posuit in voluntate dilectæ? Ne exsuscitatis, inquit, illam, donec ipsa velit: Tunc uolet cum ab oculis eius euolauerit visio dilecti. Lubrica est eius præsentia, & elabitur subito. Ego (inquit) dilectæ, & ad me conuersio eius. Quid tam sanctum tentatis commercium ante tempus diuellere? Beata colatio, sed breuis hora. Sufficiat illi breuitas sua, quid illam decurtare vultis? Nihil

tam exiguo imminuendum est momento. Fruatur interim libere hora fugaci. Exsuscitate eam vultis, & auellere ad vos quam Christus exsuscitat, & in se euigilare facit? Denique etiam dormit ipsa, sed cor eius uigilat in Christo. Petrus, & qui cum ipso erant in monte, grauati sunt somno, & euigilantes uiderunt maiestatem Iesu. Bene grauati somno, in quibus humanus reprimebatur sensus. Grauebatur, & reprimebatur in ipsis, quod erat ex ipsis, ut ad ea, quæ mundi sunt cæci, & hebetes, tantum ad cognoscenda, quæ Dei sunt, spiritu euigilante exsuscitati diuino. Euigilantes, inquit, uiderunt maiestatem. Bene ergo uigilat, qui talia uidet, qui uidet gloriam unigeniti à patre, qui audit arcana uerba, quæ non licet homini loqui. Non licet ei dici, in quo filius Dei nondum resurrexit. Videte, inquit, nemini uisionem dixeritis, donec filius hominis à mortuis resurgat. Non potest ei dici uisio, in quo nondum Christus resurrexit. Denique simile dictum est Maria: Noli me tangere, nondum enim ascendit ad patrem. Non licet ei dici, qui non est raptus in paradysum, in locum deliciarum, in locum, de quo Petrus dixit. Bonum est nos hic esse. Bene exsuscitatur, qui in hunc cum Paulo rapitur paradysum, qui ascendit cum Petro in montem, qui uel una cum Christo potest hora uigilare, quem non homo tangit, sed exsuscitet, & euigilare faciat Christus. Et Petrum ipse tetigit, ideo euigilauit, & uidit maiestatem eius. Denique & hæc ipsa dilectæ, uide qualis exurgat de sponsi amplexu. Quæ est illa, inquit, quæ ascendit quasi uirgula fumi? Sed nos iam hic ascendentem reuocemus sermonem, & capitulum hoc alteri seruemus principio, imo illi qui de seipso dicit; Ego principium qui & loquor uobis: Qui utinam nobis sit, & sermonis principium, qui, & cordis uerbum, ut quæ locuturi sumus de ipso, prior ipse loquatur in nobis. Loquere Domine, loquere mihi, & loquere pro me. Increpa pro me filias, non Hierusalem, sed Babylonis: dic ut sedeat, & taceat filia Chaldeorum. Deus bone, quantæ sunt hodie filix Babylonis, quæ nesciunt cantica Sion, propter quas organa nostra suspēdimus? Quanti sunt filij Edom, qui nos exinaniant, & ex hauriunt lætitiâ spirituali? Compescit filias Hierusalem ab infestatione dilectæ. Utinam mihi, Domine, à filiabus pareas Babylonis

Thre. 4.
d

Cæs. 3. b

Cæs. 3. b

K

Luc. 9. a

Ioã. 1. a

Matth. 17. b

Ioã. 20.

Cæs. 3. o

Ioan. 8. d

Bylonis. Dispar enim est, & factis molestior
 vexatio malignantium, quam amatum. Sed
 tamen nescio qua nostri temporis huius mi-
 seria ipsi amantes facti sunt malignantes.
 Quam malignatur hodie amicus in sancto?
 dixisse debui inimicus, sed dixi, quod magis
 dolet. Ipsi amici facti sunt inimici. Amici
 professione, inimici affectione. Specie ani-
 ci, sed amicitia virtutem diffidentes. Amicus
 Absalon, quia filius: sed quanta malignatus
 est sceleratus in sancto, filius in patre, Absal-
 on in Dauid? Absalon pax patris dicitur.
 Bonum plane nomen, sed ipse nominis hu-
 ius virtutem abnegabat. Affectauit regnum,
 incestauit cubile. Felix tamen Dauid, cui in-
 ter tot filios non nisi vnus persecutor erupit.
 Quem mihi dabis hodie inter magistros, cui
 non nisi vnus Absalon insidietur? An non
 quasi Absalones sunt quidam, qui (sicut scri-
 ptum est) pacem predicant, & mordent
 dentibus. Affectant locum patris, sed aut
 cubile, dum prauis susurrijs socios corrup-
 punt: & subuertunt corda innocentium, in
 quibus patris spiritus suauiter quiescebat.
 Imitatione Absalon est, qui magistri & locū
 sibi arrogat, & vitæ derogat, pacem prædi-
 cat, & mordet dentibus. Malus est morsus
 derogatio, malus eribus de quo dicitur: Dul-
 ce est enim in ore eius malum, & abscondit
 illud sub lingua sua; Abscondit, donec euo-
 mat in tempore virus collectū. Quanta ma-
 lignatur amicus in sancto? Denique quæ non
 videt, suspicatur: Posuerunt, inquit, signa
 sua signa, & non cognouerunt. Ponunt quæ
 non inueniunt, ponunt quæ prauè poitea
 exponunt. Signa inquit sua; seipfos enim in
 signum ponunt, cum ex sua prauitatis regu-
 la alios metiuntur. Signa inquit, quasi dicat:
 tantum signa, & non veritatem. Signa non
 certitudinis, sed suspicionis. Et non cogno-
 uerunt. Non enim cognitione, sed coniectu-
 ra nituntur. Malignatur inimicus in sancto.
 In quo sancto? In sancto sanctorum. In san-
 cto qui dicit: Qui vos spernit me spernit.
 Temerarium est (vt dicit Apostolus) alienū
 seruum iudicare. Tu ergo quis es, qui Domi-
 num tuum iudices? Qui enim potestatem
 diiudicat, ordinationem Dei diiudicat. De-
 nique conqueritur, & dicit: Tulerunt à me
 homines iudicium meum. Filij hominum,
 vt quid d'igitis vanitatem, & quæritis men-
 dacium? Vanitatem vtique diligitis prælatio-
 nis, & ideo quæritis in prælatis veltis men-
 dacium prauæ suspicionis. Vani enim filij ho-

minum, mendaces in stateris, mendaces in
 iudicijs. Et vtinam pro minimo mihi sit ab
 humano die iudicari, dum æterni diei expe-
 cto iudicium. Cum inquit, accepero tēpus,
 ego iustitias iudicabo. Ipse iustus iudex tem-
 pus expectare se dicit, vt iustitias iudicet, &
 tu tibi ante tempus assumis iudicium? Pater
 omne iudicium dedit filio, & tu tibi, quidd non
 accepisti iudicium, assumis, & hoc in patre?
 Vide ne forte in eum patrem, à quo omnis
 paternitas in cælis, & in terris nominatur,
 Viperæ generatio, matrem suam comedit;
 & dēte venenato doctoris vitam cor rodit.
 Non sunt istæ filij Hierusalem, & filia pacis,
 sed Babylonis: quando increpabis illas, & di-
 ces. Filia Babylonis nolite flere super me,
 sed super vos ipsas flete. Siquidem improp-
 ria eorum, qui vices tuas gerunt, in te redū-
 dant, nec est murmur eorum cōtra nos, sed
 contra Dominum. Parete ergo à murmura-
 tionē, quæ non prodest vobis, & alijs nocet.
 Tu Domine, tu potius obstrue os loquentū
 iniqua, & ne claudas ora te cauentium. Sed
 quid iam nunc querelis his vltieris immo-
 ror? Non id nunc gero propositi, vt nostra
 defleam, sed vt aliena cantē. Sufficiat paucis
 nostra deploratio. Iam à lamentis reuertor
 ad cantica: illo nobis animum præstante, &
 os, & otium, qui cohibet inquietos à spon-
 sione somno Christo Iesu, qui vna cū Patre, & Spi-
 ritu sancto regnat per omnia secula. Amen.

Sermo XV.

Quæ est ista, quæ ascendit per deser-
 tum quasi virgula fumi ex aroma-
 tibus? Videte fratres, (sicut & vi-
 detis) quam sit efficax ad incre-
 menta gratiarum tranquillitas mentis, qua-
 les metat fructus de interna quiete Christi
 dilecta. Videte, inquam, qualis procedat de
 sponsi amplexu. Qualis ergo progredimur ad
 me, ne quæsieritis, sponsi potius super hoc
 sodales consulite. Quid si & ipsis quasi no-
 ua, & insolita de secreto dilecti sinu prorū-
 dit? Noua plane. Nam ipsa nouitas adun-
 rationem inducit. Quæ est ista, quæ ascen-
 dit? Attende profectum. In superioribus
 custodes interpellat, & de visione rogat dile-
 cti. Hic ipsis custodibus admiranda prorū-
 pit & noua sub specie. Quidni in noua pro-
 cedat de complexu dilecti? ipse est enim qui
 de se dicit. Ecce ego omnia noua facio. Et
 quæ noua sunt, ipse renouat. Puta, caminus

Apocal.

21. a

est, aurum admoue. Si purum est, purgatus reddit, & rutilans metallum recentē de fornace fulgorē eaucit. An non caminus Christus? Ignium, inquit Psalmista, eloquium tuum vehementer. Hoc camino decocta non potest nisi noua, & velut altera prodire creatura in Christo. Denique & ipsius, dum oraret, species facta est altera, sed tibi altera cum oras eius fit species. Nam in se manens vnus innouat omnia. Altera facta est corporalis domini species cum oraret, & voluit per hoc in mente tua orationis commendare virtute, qđ illa sit, que te in intimis alterum faciat, & nouum commutet in hominem, & meditatio innouet. Nos, inquit **1. Cor. 3** Apostolus, reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, hoc est in eadem, quam intuemur, transformamur. Fortē & sponsa de speculationis arcano eam, quam intuebatur, spōsi imagine inuestita prodijt. Noua plane. Nam sodalium circa ipsam admiratio nouitatem **Cār. 3. c** protestatur. Quæ est ista, quæ ascendit? ac si dicat, non est cum illa sicut heri, & nudius tertius. Non iam amplius circuit ciuitatem: non discurrit per vicos, per plateas, per vigiles. Non errabunda vagatur, sed itinere directo ascendit. Quæ est in hac ipsa, hæc tam subita nouitas? Quæ est ista, quæ ascendit, & ascendit per desertum? Desertum verē, & aridum, & sterile reputat sæculum omne hoc, per quod ascendit: & quam ratione nobis factus deserti huius odor, sicut odor agri pleni, & quasi ei benedixerit Dominus? Quantos trahit ad se deserti huius odor, & tenet, ne possint auelli, odor iste, odor mortis ad mortem? Inanitas est quam putatis vbertatem. Denique terra sitis est, & imago mortis, sicut dicit Hieremias Propheta. Terra, inquit, sitis. Cupiditates enim mundanas magis irritat, quā satiat. Infructuosa est ista quam putas plenitudo: & si quid est fructus, id fluxum est, & mutabilitate sua mortis præfert imaginem. Quomodo vbi mortis vides imaginem, odorem vitæ sentire te reputas? Odorem vitæ Christi spirat vbertas. Ipse enim est ager verē plenus, ager fertilis, ager cui benedixit Deus pater. Alium præter istū agrum sponsa nescit, sed desertum reputat, & terram falsuginis. Quæ est ista, quæ ascendit per desertum? Bonum erit certē desertum, si non fuerit cor tuum insulcatum inimici vomere, si nō fuerit eius irriguum stolidiis, impinguatum rore: si non quæ su-

perseminat zizania in te læta luxuriant, imo renascantur, quidem quasi fœcundo, in solo. Sterile sit, cor tuum, ne tale, vel germen proferat, vel semen suscipiat. Anima, **Pf. 142.** inquit, mea sicut terra, sine aqua tibi. Bonū b desertum talis anima, bonum desertum caro integra, caro intacta, caro immundis non exarata concupiscentijs, caro carnalis voluptatis nesciens semina. Qui enim **Gal. 6. c** minat in carne, de carne metet corruptionem. Bonum denique desertum aliud virginalis. Talis erat beatæ illius, & specialis virginitatis yterus, quem nullus impudicus motus affectionis immundæ temerauit lapsio. Caro ipsius sicut terra deserta, & inuisa, & inaquosa, in qua Christus apparuit. Non tamen deserta penitus, quæ Christum parturiuit, irrigua est, sed fluentis virtutum. Ideo quasi puteus dicitur aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano, quod virginalis munditiæ candor spirituales refundat gratias. Hortus conclusus venter eius castimonie virginalis disciplina, eo quod integritatis sepem carnalis desiderij non dissipauerit ardor, propterea in talibus irriguis aquis fructum dedit in tempore suo. Vis audire, qualem hæc terra deserta dedit fructum? Osea te docet, qui dicit. **Osee 13.** Adducet Dominus ventum de deserto **v. d** remem, & desiccabit venas mortis. Quis **E** alius mortis deticcabit venas, nisi Christus Iesus, quem nobis inemerati ventris desertum refudit? Et bene ventus, quia spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Denique dictus est secundus Adam in spiritum viuificantem. Huius flatu Apostolica nubes volant, quas Isaias mirauit. Quid mirum, si ventus dicitur, quem & nubem legis? Ascendet (inquit) Deus super nubem **Isa. 19. b** leuem. Nec hic leuem, quasi vagam, & instabilem accipias, sed leuittatem intelligentiam, ad spiritualem aptitudinem trahæ, quod corpus corruptibile nullam animæ grauitatem attulerit, nec depressit terrena commoratio sensum multa, imo cuncta cogitantem. An non quasi venti facti sunt omnes, qui spirituali leuitate à terrenis elapsi, conuersationem sibi in celo collocant? Sed ipse speciali ratione ventus, qui reliquorum ambulat super pennas vëtorum, & spirituum omnium virtutes excedit. Iure ergo ventum cum vocat, nominat & ventum vrentē, quod eius flatu peccati sint in nobis frigora resoluta, & captiuitas nostra conuer-

sa tamquam torrēs in austro. Huius se aestu exultos discipuli senserunt, cum dicerent: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dū loqueretur? Et nescio si vsquam libentius spirat, quam in casta, & illesā integritatis deserto, & inuio. Hac loca libenter perflat, & casti corporis animā charitatis feruore decoquit, & spiritualibus liquefactā desiderijs tenues resoluit in vapores, & veluti fumi virgulam exurgere facit.

F Quæ est, inquit, ista quæ ascendit per desertum quasi virgula fumi? Et bonum desertum caro castitatis exhausta, & desiccata virtute, quæ nullam delectationis immun-dæ nebulam exhalet, nec ignem extinguat, sed nutriat, quem Domini flatus succendit. Ignis hic aromaticam si inuenerit animam succendit, & alteram commutat in speciem, & quasi virgula fumi exhalat in superiora. Quasi virgula, inquit, quod per cogitationum disciplinam ab exteriori sit ad interiora restricta, & ab inferiori ad superiora directa: quasi virgula, quod sese ad seipsam colligat, & supra se porrigat. Sed quid sibi vult, quod illam fumi virgulæ comparat?

An forte per hoc inuenerit voluit, quod non sit perpetua ac solida spiritualis huius suauitatis gratia, & mentis ascensus, sed facile sicut fumus liquecat? Suauis est plane, & omnino spiritualis vapor fumi, in quem se aromata concremata relaxant. Sed ego virgulæ isti teneræ, & delicatæ turbines metuo, ne illam ventorum flabra diuerberent, ne circumferat procella curarum, & tērationis aura illam dissoluat, & cedat omni vento. Exempla nobis metum suadent. Multos enim videmus, & dolemus tam insperatos effuisse, quam subito erupisse. Meditatio-ne subtiles sūt, orationis impēsi studio, pingues gratia, deuotione quadam dulci vberes, effusi in lacrymas: cum subito leuis impatientiæ occasio qualibet spirituales has contristat delicias, & exhaurit. An non ergo quasi fumus tam facilē euanesceās gloria? Iure quasi virgula fumi talis ascensio, quæ vel propria mutabilitate deficit, vel accedenti molestiæ cedit. Ego tamen non audeo super sponsæ persona fumum pro defectu interpretari. At si tu contentiosē resistis, cum tibi do defectum accipere, quem tibi

G psalmus commēdat: Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Defecit in salutare tuū anima mea.

Vtinam hoc Domine defectu attenuetur

oculi mei, & deficiant. Vtinam hoc defectu deficiat anima mea, deficiat, & liquefiat, & eloquio tuo calefacta, eloquio vehementer ignito, ab omni crasso intellectu, & in tenuiore[m] spiritualis habitudinis auram laxetur. Vtinam, si quid fuerit in me torpulentæ intelligentiæ, & hebetis desiderij, in subtilioris gratiæ vsu[m] deficiat, & attenuatiōne quadā, & acumine spirituali à crassitudine sua vertatur in virgulam fumi. In talē vtinam deficiat fumum animæ meæ virtus, & non deficiat sicut fumus, ne dicat: Defe-

Ps. 101. cerunt sicut fumus dies mei. Aliud est omnino ita deficere sicut fumus, vt omnino non sis. Aliud ita deficere sicut fumus, attenuatus animo, & spiritualis sis. Bene defecerat psalmista, cum diceret: Concupi-

Ps. 83. 4 scit, & deficiat anima mea in atria Domini. Quonam enim modo non deficiat, quem Christus inflammat? Ignis ipse est, sicut scribitur, & ignis consumens. Qui, inquit, ap- *Hebr. 12* proximat ad ignem. Quis mihi dabit, vt hūc possim ignem ligare in sinu meo, vt inflammet cor meum, renes commutet, & ad nihilum me redigat? Iure quasi virgula fumi ascendit, quæ de calore processit cubiculi, H

de verbi igniti complexu. Suauis tua flamma Christe vapores euomere solet, & odoris aromatici fumum producit. Quasi virgula, inquit, fumi ex aromatibus. Et fumum lego, qui de Leuiathan ore procedit. Et item fumum de puteo abyssi prodeuntem, sed non ibi virgulam, non aromata le-

Apo. 9. go. Nihil ibi directum, nihil dulce, sed horror fumus, & ordo nullus. Fumus horroris est, qui de puteo procedit abyssi. De hoc fumo impij dixisse leguntur: Fumus aff-

Sap. 2. 16 flatus est in naribus nostris, & sermo scintillæ ad commouendum cor nostrum. Meis vtinam, Iesu bone, naribus fumus affletur, quē tuus ignis agit: & de camino tuo sermo scintillæ ad commouendum, imò ad commutandum cor meum. Ignis tuus ignis consumens est, vitia si inuenit consumit, & confessionis fumum emittit. Sed non est iste fumus ex aromatibus. Qui tangit, inquit, montes, & fumigant. Bonus ignis, *Ps. 103.*

qui tumores extenuat animorum, & attactu suo elationes terrenas per emissos pœnitentiæ fumos euanescere facit. Sed alterius odoris, & gratiæ fumus est, quem aromata virtutum cremata refundunt. Ignis iste, *Luc. 12.* ignis quem Dominus misit in terram, & voluit vehementer accendi, non tantum vitia

cōsumit, sed virtutes ipsas in suauioris gratiæ affectū commutat. Aromata cum integra sunt, olent suauiter, sed hoc igne liquefacta alium longe spirant odorem. Huius
 Cār. 3. b
 I. odoris fragrantiam sentiētes in spōsa spon-
 si sodales mirantur, & dicunt: Quæ est ista, quæ ascendit per desertum quasi virgula summi ex aromatis myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Habes in myrrha cōtinentiæ virtutem: in thure orationis studium: in puluere pigmentario inter virtutum copias cordis contriti humilitatem. Et bona myrrha quæ carnalem petulānam reprimat, & fluxos motus lasciuire non sinit, & carnem non esse carnalem compellere nititur. Sed cōtinentiæ nostræ myrrha corpulēta videtur, & minus castigata, & quasi vicina carni, nisi fuerit hoc igne celesti, hoc amoris diuini feruore liquefacta. Bona quidem cōtinentiæ myrrha, quæ pergentē ad illicita cohibet appetitū, sed alterius est suauitatis, & gratiæ, quando caritatis ardore liquecēs crassum omnem, & carnalem nescit affectum. Quid vero thus? Nonne ipsum est odoris exigui, dū integritas illi, & corpulentia sua manet? Cum vero flammis subactum effluere coepit, in odoriferos totum fumos expirat. Simili ratione nonne tibi videtur crassa & pigra oratio, & corporea quā dā tarditate segnis igniti, & intumē eloquij si non fuerit virtute succensa? Vtique in thure ego accipio orationis materiam, & in fumo gratiam. Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. Nescit inuere directo ad Deum ire oratio, quæ succensa nō fuerit. Oratio, quæ frigido fuerit de corde expressa, subito relabitur: nec potest esse perpetua, quæ nō est prompta. Vin patitur, & nō est sui iuris. Sed nec sui iuris est plane succensa oratio. Illa contra conatum reprimitur, ista supra conatum arripitur. Illa conatur, & recedit, ista præter conatum ascendet. Illa violenter dirigitur, ista volūtatē fertur. Illa vix exhibetur, ista nec cohibetur. Illa laboriosa, ista libera. Illa tristes, ista læta. Illa bona, sed ista optima. Denique est oratio temperate media inter frigidam, & feruidam, illam excedēs, sed non accedens ad istam. Et (vt sic dicam) prima coacta est: secunda directa, tertia abrepta. Prima (vt sic dicam) sities, secūda sobria, tertia ebria est. Ista enim est, quæ mente excedit Deo: ideo ascendit quasi virgula summi ex aromatis myrrhæ, & thuris, & vniuersi, inquit, pulueris pigmentarij.

Myrrha in puluere pigmentario humilitatis expressit virtutē, quod ea de magnis meritis nil magnum sentire nouerit, nō altum sapere, sed humilis estimatione reliquarum atrenuet merita virtutum, & earū soliditatem quasi ad quandam pulueris exiguitatem deducat. Et bene post orationis cōmendationem sub figura pulueris pigmentarij de humilitate subiunxit. Oratio enim humilitatis se nubes penetrat: imo sine humilitatis gratia oratio quantumlibet acuta hebes tamen est, & tristem se fundit odorē elatæ myrrha castitatis, neque fluxos carnalium bene restringit motus cogitationum, cōtinentiæ myrrhæ, quæ animum in superbia fumum lasciuire permittit. Contritione multa pigmenta rediguntur in puluerē. Et bona contritio, quoniam cor contritum, & humiliatum Deus non despicit. Bona plane cōtritio, quæ nihil relinquit indiscussum, nihil cumidum, nihil non humiliatum, nec in virtutibus ipsis, iustitias ipsas diiudicat, & arguit non modo de peccato, sed de iustitia, & de iudicio. An non quasi committitur, quod redarguitur? An non quasi humiliatur iustitia, quæ diiudicatur? In veritate, inquit, tua humiliasti me. Nō omnium est hoc dicere. In humores in vanitate sua humiliantur, perfectiores in veritate Dei. Non potest vanitas veritatē diiudicare, sed veritas vanitatem, & veritas veritatem. Spiritus enim diiudicat omnia. Quod humano solidum & integrum videbatur iudicio, cū uenerit spiritus veritatis, euacuat & committit illud. In spiritu enim uehementi cōteruntur virtutum pigmenta in puluerem, & iustitia iudicatur. In turbine, inquit Iob, cōteret me. In turbine spiritus sui, spiritus uehementis, in turbine spiritum meum arripientis: in hoc turbine conteret me, & multiplicabit, inquit vulnera mea. Integra mihi videbatur, antequam ueniret spiritus uehementis, iustitia mea: se si ipse diiudicat, ipse cōterit, ipse vulnerat, & multipliciter confringit bonorum præsumptionem meritorum, lauciam, & languidam humanam docet esse virtutem. Vtinam mihi hoc modo contri obueniat, redigi in puluerem omnium bonorum affectuum, piarum meditationū. Vtinā, Iesu bone, turbo spiritus tui talē animum meæ puluerem afflet de plateis celestis Hierusalem, vt in hoc puluere calescā, in puluere sedeam, in puluere dormiam, sed puluere pigmentario. Beatus, qui in hoc puluere moratur,

Eccl. 3.

Pf. 50.

L

Pf. 118

K

Iob. 9. 8

M

Isa. 26. d. tur, cui suaves, & spiritualiter pulueræ cogitationes vndique labuntur. Expergiseimini, (inquit) & laudate qui habitatis in puluere. Denique, & sponsa de felici expergè facta somno, quasi virgula fumi exurgit ex aromatibus vniuersi pulueris pigmentarij. Vniuersi, inquit. Et veritas ipsa, bonorum vniuersitatem operum ad quendam te docet puluerem, & velut sterilitatem

Luc. 17. c. deducere: Cum omnia feceritis, inquit, dicite, serui inutiles fumus: quæ debuimus facere, fecimus. Felix qui tantum, & talem

sibi collegit puluerem, vt quæ iubentur, faciat omnia, & reputet quasi nulla: qui vniuersa bona quæ colligit, per humilitatem illa conerit. Paulus ad Corinthios operum suorum aromata multa enumerat: In itineribus inquit sæpe, in periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in mari, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in falsis fratribus. Quid deinceps?

Quotidiana eius sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis, inquit, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? An non quendam bonorum operum puluerem tibi collegisse videtur Apostolus, hæc, & huiusmodi plura percurrens? Vis adhuc sublimiores aliquas virtutum eius species audire? Veni cum illo ad visiones, & reuelationes Dei, ad raptum in paradisum in tertium caelum: ad beatam illam ignorantiam, nescientis, vtrum in corpore an extra corpus extasis illa facta fuerit, non iam puluis, sed fumus. Sed ne tamen fumo huic spiritualis contemplationis se iactantia fumus immisceat, audi, quid sequitur: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ. Paulus stimularur ne extollatur. Et quomodo, qui hæc audis, religis stimulari? Quomodo tepsum inter vbertatem donorum, aut contere re desinis, aut conteri non sinis? Molestus stimulus, sed tamen vexatio præstat humilitatem profectui. Molestus stimulus carnis, sed non caritatis. Et passio amara, & discussio seuera, ytraque virtutes humiliat. Sed omnia dulcius, & efficacius procedunt de camino quodam succensis amoris. Flamma hæc non modò virtutes humiliat, sed etiam immutat, & in nouam conuertit speciem, & de spiritualibus spiritualiores facit. Continentiæ myrtha, orationis thus, & in puluere pigmentario,

lis conscientia virtutum: omnia magis fetenunt producant vultum, & gratiam speciem cum de hac prodeunt officina? Bona enim contritio, sed concrematio melior. Suavis puluis pigmentarij, sed fumus excellit. Nescio enim quid magis suauè, spirituale magis in fumo, quam in puluere significatur. Ideo quodam igniti verbi beneficio inter sponsi flagrans amplexus, de puluere pigmentario in fumi tenuitate liquefcit: de humiliatarum puluere virtutum, in fumum gloriæ. Qualis est, putas, peruentio cum tam delicatus sit ascensus? Quo tendit, quæ talis ascendit? Quantus deliciarum est locus, in quem extensiones istas disponit? Lectulus fore dilecti est. Nam ad illum præcipue sponsa debet aspirare. Ita plane est. Ideo sequitur: En lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Et pulcher ordo, vt de lectulo ad lectulum veniat: de lectulo suo, de cubiculo matris sue, ad sui lectulum Salomonis. Nec minus congrua varietas, quod delicijs istis immisceat fortia, & lectulum suum Salomon tam munita custodia vallat. Sed verbi præuentis iam reducanus habenas, nouo capitulo nouum dedicaturi sermonem, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuunt, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XVI.

O Quam delicata Sponsa ascendit quàm pene sine mo'e corporis, & quàm penitus sine corruptione carnis? Quænam erit corpulentia vbi fumo confertur? Quæ corruptela, cum illam non caro fluxa, sed aromata cremata exhalent? Delicatè ascendit, & digna lectulo Salomonis. Judith & lota, *Judith. cap. 10.* & vinctam lego, vt regios vnguenti suauitate mulceret amplexus. Hæc vero iam vnguentis non vitur, in sponsi gratiam, sed liquefacta effecta est odore in ipso vnguenti: sed non omnes verbum hoc capiunt, non omnes his possunt delicijs perfrui. Si omnes fruerentur, omnes fraudarentur: & in hoc est & pulchra varietas, & pia charitas, quia alius est qui fruatur, alius qui tuctur. In hoc aliorum, & tuta, & lata sunt otia, quod aliorum sunt munita custodia. Ideo lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Non vult Salomon nosse, Iesu sui barbari delicias,

cias, dulces attenuari affectus, ne attentari quidem: pacata diligit qui pacificus dicitur.

Quis noster Salomon, nisi Iesus Christus?

Eph. 2. c Ipse est pax nostra, ipse qui fecit utraque *Col. 1. c* num. Ipse pacificauit sanguine suo nō mo-

Is. 53. b do quæ in terris, sed quæ in cælis sunt. Disciplina pacis nostræ super eum. Disciplina debita nobis pœnæ sustinuit, vt nobis iustitiæ pacē refunderet: ipse punitus, tu repropitiatus: & tu punitus, sed pœna tua pacem tibi parturire non potuit. Hostia immunda contaminatos mundare non poterat, non modò alios, sed ne seipsam quidem. Disciplina ergo super nos, sed non erat illa nobis ad pacem disciplina. Erat in nos mortalitatis, & afflictionis lata sententia, sed non erat iustitia reuocata. Tu quidem iudiciaria sententia ligatus, sed tuus non erat solutus reatus: & pœna erat, & pax non erat. O misera, & grauis disciplina super filios Adam: conteris, & non protegis, punis & non purgas, consumis, & non concilias: consumis, sed carnis substantiam, non culpam. Quid tibi, & paci? Quando pacem conferes, cui est cum peccato commercium? Quando cō-

Pf. 84. c

feres gratiam, quæ non auferens culpam? Iustitia enim, & pax osculatae sunt. Disciplina pacis nostræ super eū, qui nobis attulit fructus pacatos iustitiæ. Dicitur est ille solus Salomon noster verus pacificus, quod in diebus eius orta nobis sit iustitia, & abundantia pacis. Abundans verè pax, quæ non modo preterita suffecerit repropinare delicta, sed omne etiā abundet in sæculum. Abundat enim, donec auferatur luna, donec auferatur labor mutabilitatis nostræ, labor mortalitatis nostræ, alternantiū labor defectuum. Verè abundans pax, quæ non est data ad mensuram meriti. Non enim meritum inuenit, sed contulit. Quomodo nō abundans pax, quæ, & remisit offensam: & priorem cumulauit gratiam? Erat homini primo in paradiso pax vt non posset inuitus abduci, sed non erat virtus per quam vellet reduci. Erat gratia, vt posset non exire: sed non erat vt posset, cum vellet, redire. Modo pax vberior in gratia Christi, quæ post iteratos excessus vltro offertur, & pœnitentes non repudiat, sed reuocat. Benè pax abundans, quæ nulla potest exhauriri iniuria, paratior ad veniā, quam vindictam. Pax hæc à remissione peccatorum incipiens, vsque ad diuinæ participium abundauit naturæ. Qui enim adhæret Deo, vnus spiritus est. Vides quanta re-

propitiationis abundantia, vt non iam pax cum Deo, sed magis vnitas cum eo dici possit. O beatum confinium, vbi sublatus est inimicitiarum paries medius. Beatum quidem confinium, sed nondum tutum. Adhuc hostis noster hos tētat peruadere terminos fines conuellere. Est nobis in Christo pax cum Deo patre, sed nondum pax ab hoste communi. Abundabit autem pax hæc, donec destruat nouissimus inimicus, mors. Interim etsi non est pax ab ipso, profectò tamen est contra ipsum. Erit ipse pax nostra cum Assyrius venerit in terram nostram, & calcauerit in sinibus nostris. Proximos sibi potest Assyrius fines infestare spirituales, interioribus non potest, calcare potest, sed stare nō potest in sinibus nostris. Erit enim Christus pax cū calcauerit in sinibus nostris Assyrius. Habemus confinium, & confinium. Confinium cum Deo & confinium cū mundo. Confinium cum spiritu, & confinium cum carne. Etsi quibusdam dictum est: Vos non estis in carne, sed in spiritu: confines tamen sunt carni, vel propter substantiæ naturam, vel propter carnis curam. Hostis ergo carne nostra quasi castro vtēs, regiones spiritus de vltimo infestat, & contemino præsidio insidias machinatur: Sed erit iste, id est Christus, pax, cū Assyrius calcauerit fines nostros. Ille Salomō noster, pacificus noster, qui præstat nobis pacē super pacē: pacē cum patre, pacem ab hoste: ipse ponet fines nostros pacem. O confinium, & confinium, quantum discrepatis ab inuicem, quantis tu abundas gaudijs, & quātis vicinus es obnoxius scandalis. O finis, & finis, tu quam lætè teneris, & tu quam laboriosè regeris. Vtrobique Christus limes est medius: isthinc separans, illinc fœderans: isthinc inchoans, illinc consummans. Sapientia enim attingit ab hoc fine fortiter vsque ad finem illum, disponens in illo fine cuncta suauiter. Finis ille lectulus est. Ideo de muliere forti dicitur: Procul, & de vltimis finibus primum eius est, propter quod ipse se impedit, quo se æstimat. quo eius expletur auuiditas. Quid id aliud est, nisi sponsa quem se non potest auuiditas extendere, nec facultas cōprehendere sufficit. Finis est vbi ipse à te deficiis, vbi exhauriris, vbi alius esse incipis totus in Christo, & solus in te Christus. O vera pax, & plena pax, quando de regno Dēi tollentur scādala, quando nō

X

Ro. 8. b

Pf. 147.

F

Sap. 8. a

Proner. 31. a

1. Cor. 5. a

erit

erit timor in finibus nostris, quando non erit finis & finis, sed vnus tantum finis, & supra dictus finis. Finis Deo foederans & conformans tantum. Finis lectuli gaudijs fruens, non gladijs agens. Nunc vero vt quæta sint quantalacumque lectuli gaudia, necessaria quidem est custodia fortis. Ideo lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Et in Euangelio habes: *Mat. 3. c*
Mat. 11. c Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. Vberior hic commemoratur custodia, quia vberior est gratia lectuli quam atrij, & sponsæ sollicitudo maior, quam possessionis, & ad portam paradisi angelicam custodiam cum gladio flammeo positam lego. An non quidem paradisi lectulus Salomonis? Lectulus (inquit) noster floridus. Denique ipse flos campi, ipse lignum vitæ. Benè paradisi delicarum lectulus talis. Vides, quomodo amplæ delicæ arctæ cinguntur custodia? Lectulum enim Salomonis ambiunt sexaginta fortes ex fortissimis Israel. Non multum nūc de numeri huius disputo ratione: illos tamen videtur signare: qui prærogant & iustitia operis, & notitia legis. De fortibus Israel fortis qui fide fortes sunt: qui stant in fide, & viriliter agunt, qui omnia possunt, sed in eo qui omnia cõfortat Christus. Male fortis est, qui aduersus scientiam Dei se extollit, qui aduersus illam inflexibilis & rigidus est, cui fortitudo lapidum fortitudo eius, & cor eius æneum, vt nec vexatio det intellectu u auditui eius: quales denique sunt, quibus Paulus ait: An amulamur Dominum? Numquid fortiores illo sumus? Non est de fortibus Israel, qui cum vulneratur, non dolet, cum verberatur, non sentit, stupidus manens ad omnes stimulos accipitis gladij verbi penetrabilis, & gloria-
1. Cor. 10. c tur, si contra sapientiæ stimulos calcitet. Non talis Maria, cuius animam ac si mollem materiam gladius pertransiuit. Me vtinam facile obtineat verbum validum: in me operetur eius efficacia, & animam meã hic penetrat gladius, vt & ipsa quasi in gladium conuertatur cõtra spirituales pugnantia nequitas. Quid mittis manum ad fortia, qui ex fortissimis non es? Custodiam vt quid suscipis, qui desidiã non excutis? Quid lectulum ambis, qui gladium non habes? aut si gladium habes verbi, habes illum in vagina, non habes in lingua? Non teneas manibus linguæ verbi Dei versati-

lem gladium. Volubilis est sermo, spiritus flammeus est: sed nescio, quomodo contra naturam suã pigrescit in manu tua, restringitur & hebetatur, qui acutior est & penetrabilior omni gladio accipitur. Non est velociter verbum in ore tuo, non currit velociter, non est versatile in manu tua: pro varietate negotij, quod tamen ad omnes spiritualis certaminis vsus abundat? Quid tibi vsurpas officium, cuius vsum non habes? Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Sine causa gladium portas tu, qui bellandi sufficienter non habes peritiam: aut si doctus es belligerare, magis te exerceas ad negotia sæculi, quam ad negotia Christi: foren-
Cæt. 3. c si iure plus vteris, quam ecclesiastico, plus sæculari, quam spirituale certamen calles. Paratum vult virum ecclesiasticum princeps Ecclesiæ, paratum eum vult ad reddendam rationem de ea, quæ est in nõbis, fide & spe. *1. Pet. 3.* Et quonam pacto piger & imperitus ad ista gloriaris, si promptè respondeas de iure publico. Decentius multo in ore clerici, in ore monachi sacra quam sæcularis littera sonat. Quid in Hierusalem vis loqui lingua Aegyptia? Non sic Isaias: Erunt, inquit, *Is. 19. c* quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, scilicet quia penitus Hebræa non poterant, ea loquerentur, quæ est vicina Hebrææ, quia lingua sancta non poterant, vel ea loquerentur quæ sanctæ affinis est. Quid vis media ex parte loqui Azoticè, qui Iudaicè debes? Sic enim habes in Esdra: Loquere linguis non hominum, sed angelorum. Angelus enim Dei es, qui sacri profiteris verbi mysterium. Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Euangelicè ex toto loquere, qui vir euangelicus es. Sermo ergo tuus legem redoleat, prophetas, Apostolos: eorum verbis linguam tuam excutere, mutua ex eis arma potentia Deo, ad debellandas munitiones, ad redigendum in captiuitatem omnem intellectum extollentem se aduersus scientiam Dei. *1. Cor. 20. d* Versatilis sit in manu tua gladius spiritus, vt ad omne quod tibi emergit negotium famuletur, nec te destituat sermonis sacri facultas, quem temporalis & subita deposcit occasio.

In labijs tibi sit non in folijs verbum validum, & effcax. Labia enim (non folia) Sacerdotis custodiunt scientiam.

- Sacculum pecunie tolle tecum. Gladius
 Ps. 44. a verbi tibi sit à latere, non in latebris: proxi-
 mimus tibi sit. Accingere eo super femur
 tuum, ut potens sis & promptus & exhor-
 tati in doctrina sana, & contradicentes re-
 darguere.
- Non tibi sit ensis sub femore, & verbi fa-
 cri studium carnis prudentia non suppon-
 as. Vniuscuiusque ensis super femur suum.
1. Cor. 13. a Alij datur fermo scientia, alijs sermo sapientia,
 & vnicuique doctori suadetur à spiritu
 gratia. Vniuscuiusque ensis super femur
 suum, ut vbi est tentationis occasio, ibi ma-
 ior verbi præoccupatio fiat, colimonitio
 crebrior. Vniuscuiusque ensis super femur
 suum, ut seipsum primo corripiat, seipsum
 custodiat, seipsum diiudicet. Docet te Pau-
 lus quasi super femur tuum ensẽ habere.
- Gal. 6. a Considera, inquit, teipsum, ne & tu tenteris.
- K. Ensis cuiuscumque super femur suum, propter
 timores nocturnos, propter lapsus subitos,
 præoccupatos casus. Quasi timorem no-
 cturnum Apostolus inuit, dicens: Si præ-
 occupatus fuerit homo in aliquo delicto.
 Nocturnũ est enim quod improbitum est,
 quod subitum est. Nocturnum etiam, quod
 2. Cor. 2. insidiosum est. Ideo dicit: Ut non circum-
 ueniamur à Sathana. Non enim ignoramus
 insidias eius. Idem Paulus alibi timebat à
 1. Cor. 6. timore nocturno: Timeo, inquit, ne sicut
 b serpens seduxit Euam, ita & corrumpantur
 sensus vestri à simplicitate, quæ est in Chri-
 sto. Bona simplicitas, vbi Christo adhæ-
 rens vnus est cum illo spiritus. Simplicitas
 est, vbi vnitas est: simplicitas est, si iam
 non ipse viuus, sed viuus in te Christus; si te
 deuorat sapientia Dei; si te spiritualis ab-
 sorbeat lætitia, & in intimis recondat vi-
 1 sceribus. Et vbi est tanta simplicitas nisi in
 lectulo? Vniuscuiusque ensis super femur,
 suum. Super femur, non propter femur,
 sed propter timores nocturnos, forte quia
 non est illis colluctatio aduersus carnem &
 Epb. 6. b sanguinem, qui signantur in femore, sed
 aduersus mundi rectores tenebrarum ha-
 rum. Ideo propter timores nocturnos, con-
 tra spirituales nequitias, quanto feliciorẽ
 sortita es luctam, quæ Salomonis contineris
 in lectulo: non contra carnales nequitias,
 nec contra spirituales quidem, sed cum spi-
 rituali lætitia, cum Salomone, qui pacifici
 nomine prærogat. Ideo pacifica colluctatio
 cum ipso. Et pacifici nomen, & sapientia
 personam Salomon gerit. Ama inquit sa-
 pientiam, & amplexabitur te. Amplexus
 colluctationis quandam speciem præfert. Am-
 plexare, ut amplexetur te. Glorificaberis ab
 eâ, cum illam fueris amplexatus, sicut dicit
 in Prouerbijs: Amplectere verbũ, ut te eo. Ibidem
 dicit in lectulo, non sicut in bello. In lectulo
 locus est nõ ensibus, sed amplexibus strictis:
 Noli foris esse, ne tibi foris esse cõtingat. In-
 tus utere verbo non quasi gladio, sed quasi
 sponso, ut verbo ipso oblecteris. Oblecter-
 is veritate ipsa, non contra errores oblu-
 cteris, & vitia, alijs hoc munus, officiumque re-
 linque. Quid tibi cum consuetu, cui totum
 de affectu constare debet? Quæ sponsa est,
 non dissipantis, & confingentis sectator ne-
 gotium, sed orium amplexantis. Alij lectu-
 lum ambiant, tu cupitis amplexibus fluere.
 Quid tamẽ est quod de ipso lectulo nobis
 apparatu nil dicit: quod non eius vel in
 modico depromit delicias? Forte verbum
 hoc, verbum inestabile est, quod non licet
 homini loqui. Qui expetit, intelligit, &
 tantisper dum expetit, ne memoria quid-
 dem præteritas integrè recenset delicias.
 Quod potuit scriptura expressit. Lectulum
 dixit, & lectulum Salomonis. Satis dictum
 est, sed sapiẽti. Et thronum lego Salomonis 3. Reg.
 & ferulum: sed vtrumque ambit otio ex- 10. c
 structum apparatu, & sicut regias decet deli- 10. c
 cias. Numquid ergo lectulum intelligimus 10. c
 neglectum? Absit, sed sufficiebat scriben- 10. c
 tibus, ut lectulum diceret, qui sponsa loqueba- 10. c
 tur. Illa enim nihil in lectulo diligit, nisi
 quod lectulus est, & quod in eo copia sit suũ
 amplectendi Salomonẽ. Magnum & multi-
 plex mysterium repeties in lectulis per om- M
 nem scripturarũ textum, sed non est compa-
 ratio ad lectulum Salomonis. Est lectulus, 1ob. 17. d
 quem sibi Iob sternit in tenebris: & est le- Psal. 6. b
 ctulus, quem Dauid rigat in lacrymis, & Mar. 5. d
 est lectulus, in quem languens decumbit, & Luc. 8. g
 est lectulus, in quo desinẽtus resurgit. Ta- 4. Reg. 4
 lis Helis, talis lectulus Helis. Vterque 3. Reg.
 desinẽtus hospite mulieris filium in lectu- 17. d
 lo suscitauit. Ille expandit se super mortuũ,
 iste incuruauit. Vnus in vtroque Christus.
 Ille exinanuit se ut formã ferri susceperet,
 & eternitatis sue longitudinem in terra breui-
 tatem temporalis nature contraxit. Ipse
 expandit se, cum Spiritum sanctum abun-
 dẽ in nobis infudit. Sinus ille matris defun-
 ctum premere poterat, non viuificare. Li- 2. Cor. 3.
 tera enim occidit, spiritus autem viuificat. b
 Sed verus Helias illum in cenaculum tulit,
 ad spi-

ad spiritualem prouexit intellectum. Frigiduserat litteræ huius, nec poterat ei⁹ intelligentia vitalem spirare calorem. Bonus Helix lectulus, qui defuncto vitæ calorē infudit. Iustus ex fide viuuit. Ideo tribus metuit vicibus, vt trinitatis cognitionem conferat, & diuidat mensuram fidei. Plangit lex litteræ sensum extinctum, sensum carnalem, sed Christus hunc sensum tulit spiritualem, restituit nouum, & vitalem intellectum reddidit litteræ, quem suum verè cognoscit ipse Helias, qui restituit omnia & noua facit: & Paulus legi se mortuum dicit, vt uiuat in Christo. Bonum est vt & tu moriaris non modo veteri legi, sed & veteri homini, vt suo te viuificet in lecto, qui peccata nostra tulit in corpore suo, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Tu enim quod feminas, non viuificatur, nisi prius moriatur. In hoc resuscitati intelligimur omnes, & ideo communis resurrectio hæc. Sed priuata quædam in lectulo Salomonis gratia, & solius sponsæ prerogatiuæ sequata. Etiam nunc si quis matris nostræ (conuentus huius sancti) viduæ apud quam vtrumque sustentaris Iesu bone, si quis filius eius moritur, tu resuscita. Mortuus est, qui vel tædij vel desperationis mole obruitur, in quo nihil est viuidæ deuotionis, feruidi spiritus: qui etsi legis præcepta non deserat, & intra regulæ gremium se concludat, frigidò tamè & moribundo languet affectu, in opere sancto suaue nil sentiens: totius illum ordinis tristis exanimat facies, molli & foemineo matris est sinu fouendus, vt non exasperatus abundantiore tristitia absorbeat. Nō expedit ei extra materni sinus ambitum reperiri, ne forte non tollat illum verus Helias in cubiculum suum. Quos resuscitat Christus, mulierum ybique stribus donat. Sic viduæ filium, sic sanctarum fratrem mulierū, sic parentū precibus suscitauit puellam. Tolle, bone Iesu, & hunc mortuum nostrum de matris gremio. Regularis hæc & exterior obseruantia neminem ad perfectum adducit. Introduc illum ad molliorē lectum melioris spei, per quem approxime tur Deo. Experiatur quod expectat, quoniā bonus Dominus expectantibus se, animæ quærenti illū. Vnius horæ experientia multorum temporum labores exhilarat. Tunc redditur matri, quem illa prius amiserat, dū teneret eius affectum, sed mortuā deuotionem deseret. Nouus redit ad nos, postquā

tu illum teipso vestisti. Ideo te super ipsum expandis, vt quod est in eo scèdum, operias: quod nudum, vestias. Bonus huius lectuli vsus, qui breui hora in tempora sequētia vitalem alacritatem transfundit. Maior in Salomonis lectulo gratia, in quo sponsa matrē carnalem derelinquens, perpetuo iure, dilecto adhæret, & vnus cum illo efficitur spiritus. Bonus ergo lectulus in quo nullus languor est, nisi fortè languor amoris, qui non versatur in infirmitate, sed in iucunditate. Bonus lectulus, qui non rigatur lacrymis. qui non in tenebris sternitur, qui nihil habet in se triste, nihil tenebrosum, sed totum lux & lætitia est: qui non indiget sterni tapetibus de Aegypto, quibus in Prouerbij, mulier hæretica lectulū sternit. Nihil enim in se habet lectulus Salomonis alieni ornatus, nihil picti, nihil mundani, sed totum sancta voluptas & solida veritas. Magnum & varium sacramentum in sanctorum lectulis; sed supergressus est vniuersos lectulus Salomonis: nec sponsæ lectulus huic valet comparari: In lectulo suo, quem quærit dilectum non inuenit, ideo surgit, & circumit, donec ad istum pertingat. Festina filia, sacra virgo, festina istam ingredi requiem. Noli strictos in circuitu enses vereri. Enses isti, enses verbi super femur, & propter timorēs nocturnos, vel carnis configunt lasciuiam, vel timidi cordis abscondunt ignauiam. Hoc quidem in alijs, te vero suauis vulnerant, vt caritate transfixa, nocturnum ignores timorem: nec quidquam habeas frigidi timoris admixtum, sed tota transeas in affectum igniti amoris, quæ in solum amoris est vsus dicata, & in caritatis locum ascensura stratum dilecti, lectulum Salomonis veri Iesu Christi, qui viuuit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XVII.

Vdiuistis sacræ virgines Sponsæ Christi; audistis hesternò sermone de lectulo vestri Salomonis, vltèrius hodierno pergitis quærere de feiculi sacramento. Omnes vultis huius cantici sermones ad amoris vsus deflectere, & ad vestras interpretari delicias. Vobis solis hæc putatis esse cōscripta carmina? Nullus sapit vobis sermo, qui nō amatorijs vernet affectibus, & dulcè caritas.

caritatis odorem aspiraret. Habetis ergo, & hic aliquid quod amatorum sonat blandimentum, de ferculo vobis alludit sermo diuinus. Nul'am vobis & residere patitur dilectus excusandi materiam. Grata quidem sunt promissa lectuli gaudia, sed poterat aliqua in vobis adhuc suspicio de perueniendi difficultate submurmurare. Ideo vobis sermo sacri vehiculi, quo estis ad lectulum portanda pulchra varietate describit ornatum. Etiam in itinere sponsus vobis procurat ipse delicias. Ferculum hoc quidem gratum est in materia, sed ab auctore est gratius. Ipse enim Salomon ferculi huius est auctor & artifex. Ferculum enim sibi fecit rex Salomon de lignis Libani, columnas fecit argenteas, reclinatorium aureum. Audi filia, quã glorioso apparatu portaris ad lectũ, non finit te spõsus sine reclinatorio & illo aureo, fortasse ex illo auro de quo legis: Caput eius aurum optimum. Multus reclinatorij vsus est, sed inferior, quam lectuli. In reclinatorio habet spes fessã iucundum sustentamentum, oblectamentum in lectulo. Hic sponsæ votum vouetur: ibi votis fruatur. Quantus te, putas, expectat apparatus, quæ tali deducris ornatu? Quid ego nunc sermone frequenti cuncta exaggerẽ, ligna cedrina, ligna Libani, columnas argenteas? Ipso auditu te nobis ista cõmendant, & corporalis pulchritudo in figuram adducta, spiritualem querendam, & intelligibilem conatur indicare decorẽ, & sanctæ animæ designare vehiculum. Hæc enim corporalia intelligi, lectionis circũstantia non finit. Quid enim aurum materiale caritate consterneretur? Sed omnia spiritalia sunt, quia spiritalis est amor, cui tam ambitiosus ferculi blanditur apparatus. Possem hæc, & similia de ferculo hoc ad nostrum derinare sensum. Sufficiat ista breuiter disputasse ad vestram vel fatiendam vel prouocandã auiditatem. Quid? Vobis solis vultis cantica seruire? Smite adolescentulæ pascant, sinite ad suam commoditatem vt vel pauca in flectant capita. Sapientibus, & insipientibus debitor est Christus. Nihil vobis immunitur, si alijs pro suo sensu abundet. Estote contentæ lectulo: inferioribus, vel ferculi permittite vsũ inseruire. Illius gratia parcior, huius popularior. In illo includitur, in isto ingreditur Christus. Vobis se vberius, & quã specialitate in iulget, se d tamen alias non obliuiscitur, quæ vestra m

nondum valeat ad mensuram pertingere. Potestis, & vos ferculi participare sacramentum, & vice perfungi, si sponsum, quem inculsum tenetis, ad nos quasi reportetis, si deferratis pacem, si annuncietis bona, si gaudia foris prædicetis, quæ intus videtis. Quidni ferculum erant, de quibus in Ecclesia canitur. Portantes pacem, & illuminantes patriã? Sed nemo vel prædicationis officium assumat, nemo sibi sumat honorem, nisi vocatus à Deo. Quid te ipsum super candelabrum ponis, qui te ipsum non accendis? Ille te ponat in sublime, qui lucernã te fecit. Per illum ascende, qui te accendit. Denique nemo se ipsum ferculum facit, sed ipse Salomon fecit sibi ferculũ de lignis Libani. Est & ferculum si quis nõ solum in ore, sed & in corpore suo Christum portat. Glorificate, & portate Christum in corpore vestro, dicit Paulus. Portari vult à vobis Christum, sed gloriosè, non cum tædio, nec cum murmure, non cum indignatione, & fluctuante proposito. Denique portari, non trahi, trahenti enim onerosus est Christus, onerosa castitas, onerosa humilitatio, obedientia grauis, pauperis sordet: deformiter portas, qui sic conuersaris. Fascis quidem grandis tibi videtur fides, & pietas ponderosa. Non potes dicere: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Quid? Fœnum tibi videtur fides tua, sub cuius onere sic strides, sic gemis, sic murmuras, quomodo plaustrũ stridet onustum fœno. Non est fœnum Christus, sed flos est, sed fructus est, sed lignum vitæ, lignum quod dat fructum in tẽpore suo: & tu nõ vis tempus expectare? Beati qui vesuntur tempore suo. Denique patientia necessaria est, vt reportetis promissiones. Portate ergo patienter onera, imo opera pietatis. Pietas enim, & ipsa partem iam habet repromissionis, sicut scriptũ est: Ergo portate imaginem eius qui de caelis est, & gloriosè portate. Onus n. ei⁹ leue. Estote non ignominiosum offendiculum, sed gloriosum vehiculũ, quale fecit sibi rex Salomõ. Miro autem modo ita virtutum distinguunt varietatẽ, vt in primo loco elationis vanitatem excludat. Quid enim habes, quod nõ accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Si ferculũ es, nõ tu te, sed ipse te fecit. Ferculum enim sibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Et ligna ipsa quæ fecit: nõne ipse? Ipse plãtauit cedros Libani. Quod si cedrus es alta Libani, nõ

D

Cãt. 3. c

Cãt. 5. s

E

Hebr.

Cãt. 3.

1. Cor. 6. d

F

Cãt. 1. u

1. Cor. 15. f

1. Cor. 4. b

G noli tamen altum sapere, sed time, ne forte in deuellaris propter elationem, vbi plantatus es per electionem. Non enim tu te, sed ipse elegit te in opus ministerij, ipse ministerij officium quasi ministrandi confert gratiam, id est facultatem & dignitatem. Agnosce à quo plantatus es, & non tibi veniat radix superbiæ, vt non moueat te manus tentatoris: Non ascendat vt succidat te securis inimici, cuius ne nouacula quidem super caput sanctorum ascendit. Ferculum Dei ille sibi præripere gestit, & in vsus suos de Libano ligna succidere. Denique apud *Ezechielem* gloriatur, & dicit: In cathedra Dei sedi. Vide ergo ne per elationem de cathedra iustitiæ efficiaris cathedra pestilentia, & ferculum scandalij, & per te, vel exemplum, vel sermo malus ad multorum perniciem vt cancer serpat. Esto ferculum Dei, vt eius in te imaginem portes, & odorem notitiæ suæ per te manifestet. Tale Paulus ferculū erat, de quo Dñs ipse proficitur: Vas electionis est mihi iste, vt portet nomē meum. Ipse qui elegit ipse ferculum fecit. Ferculū sibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Ligna hæc ligna cedrina sunt, & natura sui, & nomine loci nescio quid magnum commendant. Libanus candorem sonat, cuius ligna nulli obnoxia sunt corruptioni: & sicut substantiæ suæ non admittunt putredinem, ita suauissimum spirant odorem. Benè Libanus Paulus, qui ferebat Dño (vt ipse dicit) in conscientia pura. Quid enim pura candidius conscientia? Quid impubri ius illo, quem nulla potuit aduersitas separare à caritate Dei? Momentaneæ virtutes, & quæ ad horam subsistunt, mihi non videntur tam ligna quam olera, quæ citò decidunt. At in Paulo quædam erat indefessæ caritatis impubritas. Ideo bonum certamen certauit, cursum consummauit, de cetero expectans coronam iustitiæ, & coronam de manipulis, cuius iam quasi de vicino attraxit odorem. Denique & ipse bonum exhalauit odorem, odorem vitæ ad vitam, odorem notitiæ Dei. Bonus odor fama bona, bonus odor conscientia bona. Illa alijs benè olet, ista sibi. Hæc enim gloria sanctorum, testimonium conscientia. Futuræ enim beatitudinis fructus iam nobis in bonitate vitæ cæperunt olere. Et benè impubritati bonus odor adiungitur. Nam è contrario putredo fetorem emittit. Qui enim seminat in carne, de carne metet corruptionē,

de corruptione tristem odorem, sicut de integritate suauem. Et bene de integritate inducta est mentio, quòd virginalis candor expressus videatur Libani lignis. Nam & bonum virginalis continentia vaporat odorem, & eius est perpetuus vsus. Siue enim coniugij seruitus euacuabitur, siue desolatio viduarum cessabit, virginalis verò integritatis libertas & gratia non excidet vquam: quia qui non nubunt, nec nubuntur, iam sunt quasi Angeli in cælo. Denique & Libano in Scripturis legitur comparata virginitas: Ego (inquit) quasi Libanus non incisus euaporauit, & sicut balsamum non mixtum odor meus. Meritò Libanus venter immaculatus, venter impollutus, venter intactus, venter non incisus. Non incisus est, cuius manet integritas, cuius non sunt resignata claustra pudoris. Propter munditiam Libanus, propter integritatem non incisus. Meritò enim non incisa, quæ non est diuisa. Vis audire incisam? Mulier nupta cogitat quæ mundi sunt, quomodo placeat viro, & diuisa est, vtique in Deum & virum diuisa: & forte non æqualiter diuisa, sed in virum propensior. Mulier autem in nupta & virgo nõ cogitat nisi quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Quasi Libanus non incisus euaporauit habitationem meam. Matris Dñi specialiter hæc verba videntur. Illa verè Libanus, & Libanus non incisus, illa vobis euaporauit sacra virgines, habitationem suam, habitationem cælestem, habitationem Angelicam, quando virginalis conuersationis exempla in vos transfudit, & perpetui pudoris inspirauit amorem: & satis expressit habitationis suæ gratiam, quæ euaporare se dicit. Quid enim habitatione virginea vaporis similis? Nihil habet hæc conuersatio carneum, nihil mundanum, sed totum cæleste. Supermūsanum totum: spirituale totum: & ideo simile vaporis: sed qual vaporis? Et tamquam balsamum, inquit, non mixtū odor meus. Tamquam balsamum non mixtum, non corruptum: tamquam balsamum non adulteratum. Est mixtura quæ balsamum simulat & mentitur, & est mixtura, quæ si non habet balsami similitudinem: bonum tamen contristat odorem. Est ergo (vt sic dicam) balsamum verum & solum: & est balsamum etiam verum, non solum: & est balsamum, nec verum, nec solum. Primum in perfectis est, hoc vltimum in deceptis: medium in illis,

Matth.

22.c

Ecl. 24.

b

I

1. Cor.

7.f

Ibidem.

Ecl. 24.

b

K

qui

qui et si nulla illudantur fallacia, aliqua tamen virtutis gratia defituuntur. Merito itaque illa, quæ sola gratia plena erat, quasi balsamum non mixtum odorem suum dicit. Quod si tu virginitatem oles, si orationum instantiam, si ieiuniorum abstinenciam: bene oles & balsamum oles. Si verò impatientiæ adhuc morbo laboras, si vaniloquium, si leuitas consiliorum, si ardor explendæ propriæ voluntatis, si tristitia, si tardium, si horum aliquid vnum in te nominatur, mixtus est iam odor tuus, & non purum balsamum spiras. Modica enim stilla admixtionis peregrinæ, totam balsami massam contristat. Bene quidem cum illo agitur, qui si quid triste fortuito, & velut subito redolet, statim abolet. Nam in multis offendimus omnes dicit Apostolus: Ex subito quidem lapsu, sed statim correcto, nullus est odor æstimandus, magis verò in eo, in quo quis est sedulosus vitio. Periculosa & pessima mixtura cuiuslibet est, quando vitium quodlibet virtutis mentitur speciem & angelus satanæ in angelum lucis se transfiguratur, & quasi venenum facit balsamum spirare. Vnguentarius est satanas; nolite ab illo oleum emere. Non enim tam confector est, quam corruptor vnguenti. Denique (sicut scriptum est) feruere facit quasi ollam mare, & ponit sicut cum vnguenta ebulliunt. Mors in hac olla. Ollam hæc succensam vidit Ieremias, & faciem eius à facie Aquilonis. Qualis vnguentorum artifex, qui de mortis olla vitæ vapores exire simulat? Qualis artifex qui ollæ succensæ faciem quasi ab Austro feruere facit, per quam potius ab Aquilone mala exardescunt in terra? Aut filius Prophetæ est, aut certè propheta, qui mortem in olla deprehendit, & vapores eius ab Aquilone venire. Sulphurei sunt vapores, quos olla carnis tuæ succensa euomit, & tu in his balsami tibi videris odorem sentire? Si per te necis balsamum verum à mixto discernere, veni ad Prophetas, veni ad filios Prophetarum Apostolos, qui te mixturarum differentias doceant, qua in olla mors sit. Talis Paulus, qui dicere ausus est. Non ignoramus astutias eius. Si non sufficit manus tua vt purum habeas balsamum, sancti te doceant quomodo misceas. Attulit Nicodemus mixturam myrrhæ, & aloes quasi libras ceterum, & Mariæ emerunt vnguenta. Sed Maria Dñi mater vnguenta non tam comparat, quam spirat: quæ vinctum oleo lætitiæ ipsum par-

turiuit Christus. Tamquam balsamum, inquit, non mixtum odor meus. Si mixtura rationem ignoras, veni ad Doctores Ecclesiæ, ad eos qui columnæ quædam sunt & firmamentum veritatis, & columnæ argenteæ in Dñi ferculo, & sacri dispensatores eloquij: ab his discere, quomodo cogites, quæ Domini sunt, & quomodo sollicita sis pro Christo, vt tibi placeas. Tunc, & tu columnas habebis in te argenteas, si vtriusque testamenti fueris suffulta scientia. Ideo, & hic post Libani ligna, columnas subterxit argenteas sermo diuinus, vt habeas mysterium fidei in conscientia pura. Mysterium fidei, quam sacrum tibi præscribit eloquium, eloquium argentum est, vt euangelicis & apostolicis subiecta præceptis illa mediteris, illa conferas & cõferas in corde tuo, nec patiaris inerti situ coherere, & oblectari, & oblectationis æruginæ denigrari diuini verbi argentum. Sed non possumus nunc in sermonem hodiernum has inferere columnas. Hunc enim tractatum Libani præoccupauerunt ligna, & in eorum odore longius, quam putabam, nosser sermo excurrit suauitate illectus materiæ. Tibi Dñe hunc commendo Libanum, Libanum egregium hunc chorum virginum sacrum cœtum feminarum. Tu custodi, vt non succidatur, vt non incidatur, sed sua illi seruetur integritas, seruetur castitatis cador, quia Libanus candorem sonat. Seruetur puritas mentis, vt sanctæ sint & corpore, & spiritu. Custodi Libanum hunc, cuius ligna in ferculo tui dedicati materiam. Procul ab illo sit Prophetica comminatio: Aperi, Libane, portas tuas, comedet ignis cedros tuas. Portæ tuæ claudantur alijs, soli aperiantur tibi. Tu illi clavis sis, & claustrum, tu signa, & resigna, vt nec signaculum nec clauem præter te recipiat Christus Iesu, qui Deus es benedictus in sæcula. Amen.

Lignis Libani incorruptio carnis & munditiæ vobis est candor expressus. Bona quidem est castitas: sed quòd non fit ex fide, peccatum est. Fide (dicit scriptura) purificans corda eorum. Non enim sola carnis continentia castitas censetur, cordis multò magis est æstimanda puritas. Iam vos, inquit Iesus, mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. Bonus fidei ser-

Luc. 3. a

1. Cor. 11. d

Iob 41. d
L

Ier. 1. c

Zac. 11.

2. Cor. 2. c

Ioa. 19. g

Marc. 16. a

Ro. 14. b

Act. 15. c

Ioa. 15. a

mo qui mundat, & idè in hoc seculi cultu post ligna Libani columnas producit argenteas, & virginalis mentem eloquiæ ad facris prouocat meditationem claudij, eloquij **Pf. 11. b** casti, eloquij, quod argento examinato confertur. Bonæ sunt in pectore virginum erectæ columnæ, si sacræ fuerint scripturæ suffultæ & cognitione fideli, & recogitatione frequenti. Bonus Libanus es, si mūdum cor habes, mundum à cogitatione fœda, & cogitatione infideli. Magna fœditas spiritus fidei corruptela. Quod si sana fuerit in te firma forma fidei, iam vnam habes columnā. Noli tamen esse hac contēta, adijunge & alteram, meditare in lege Domini die, ac nocte. Infidelitatem, & fornicationem puta, si mens tua, vel modicum à fidei recogitatione declinet. Bonæ columnæ sunt diuinæ notitia, & memoria legis, recta credulitas, & recordatio fidei. Columna es, si fueris in fide firma. Argentea, si diuini fueris vsu instructa sermonis. Rectum est, inquit, verbum Domini, & omnia opera eius in fide. Bonæ columnæ fides, & verbum fidei. Verbum hoc prope sit in corde tuo, nam in ore prope est: prope sit, & perpetuum ibi sit. **Pf. 32. a** **Pf. 118.** abundantia cordis sermo erumpit. Septies in die (inquit Propheta) laudem dixi tibi. **B** Vos sacræ virgines dicite semper. Septies quidem dicite laudem propter horas solemnes, semper autem cantantes, & psallētes in cordibus vestris. Argenteæ sunt linguæ vestræ. Argenteæ sunt, si de sacra Christum pagina sonant. Non inittatur massa plumbea in os vestrum. Plumbeum os est, quod nihil subtile loquitur, nil acutum, nil de supernis, sed totum remissum est, totū hebes, totum de imis fortasse, & de iniquis. Nam **Zac. 5. b** iniquitas fedet in talento plumbi. Homo **Matth. 22. a** ille Euangelicus peregre proficiscens, nō talia seruis suis talenta distribuit. Nolite de talibus negotiari talentis, in thesauris vestris huiusmodi non inueniantur. Paulo dicenti intendite: Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed qui bonus est ad ædificationem fidei. Ad ædificationem, inquit, non ad euersionem fidei. Ferreū os est, quod fidem euertit, quod sanctam subruit cōuersione: instrumentum est belli, seminatiū litis, quod murmur, & amaritudinem sonat. Bestia talis in Daniele describitur, dentes & vngues ferreos habens, comedens, & comminuens omnia. Nulla inter ouiculas, immodè inter amicas Domini bestias talis re-

periat. In hoc grege virgineo nulla virulenta, nulla violenta sit, nullus in hoc paradiso serpentis sibilus sonet, virgineum os virulenta verba non decent. Quid? Prauis porluta verbis in osculum spōsi labia porrigis? Cādor ipse lucis æternæ, & nil inquinatum attingit illum. Memento os tuum caelestibus oculis, & oraculis cōsecratum. Sacilegium puta, si quid non dulce, non diuinum, non de sancta pagina sonet. Buccinate (inquit) in neomenia tuba, in insigni die solēnitatis vestræ. Omnis dies vobis solemnus debet esse, semper neomenia, semper sabbatum. Ideo os vestrum, quasi tuba sit ductilis, tuba argentea, tuba, quæ nō lites, sed lætitiā sonet, sed solēnitatem, sed cātica spiritalia. Nescio quomodo de columnis argenteis ad tubas nostras deflexit oratio: nisi quod optima colūna est in domo Domini, qui tale os portat. Bona colūna est, in quofessi sustentantur. Habes in Isaia: Dominus Isai. 50. dedit mihi linguam eruditam, vt sciam eū, b qui lapsus, est sustentare verbo. Erudita plane lingua Christi Iesu, annūciantis pacem, prædicantis bonum. Lingua placabilis, lignū vitæ, columna & firmamentum veritatis. **Prov. 15** tu virgo in hoc sponsi imaginem porta, vt habeas linguam eruditam, linguam placabilem, non erroneam, non vagam, nō labilem ad otiosa, sed quæ loquatur iudicium, quæ verbum solatiij proferat, quæ colūna quedam sit, & firmamentum ad ædificationem fidei tuæ, vel alienæ. Prope sit verbum fidei in ore tuo, & in corde tuo. Vis colūnam **Rom. 10.** audire argenteam? Lex, inquit, Dei eius in corde ipsius-ecce argentum. Et non supplā **Pf. 36. d** tabuntur gressus eius: ecce colūna. Iure colūna, quæ subuerti non potest. Verbo Domini cæli firmati sunt, inquit **Pf. 32. a** **D** sta. Hoc verbo confirmetur cor virginis, vt cælum sit, vt sedes Dei, vt reclinatorium possit aureum fieri. In argento fidei rationem, & scientiam accipite, in auro intelligētiæ, & veritatis fulgorem. Reclinatorium hoc aureum super huiusmodi colūnas imponitur. Nisi enim crederitis, non intelligetis. Fidei eruditio ad intelligentiā puritatem gradū præstat. Fundamento huic cōtemplationis innititur gratia. Dum in sermone Dei meditaris fideliter, & per patientiam, & consolationem Scripturæ ad spem te supernam erigis, colūnam te exhibes. Reclinatorium aureum tunc exurgis, cum nuda tibi sine sermonis inuolucro raptim

incipit conuolare veritas . Sed iam perfectius ordini intueri , & proactum quendam de Libani lignis ad columnas argenteas , & aureum reclinatorium . In Libano cordis munditia , in argento diuina legis noticia , in auro siue sermonis ministerio mysteria sacra manifestè replendent . In primo mentis oculum purgas , in secundo prospicis , perspicis autem in tertio . Vel si mauius ita dici , mundaris , specularis , contemplaris . Confessio , inquit , & pulchritudo in conspectu eius . In Libano pulchritudo , in argento confessio , in auro diuine conspectus presentia tibi commendatur . Quam magna est confessionis , & pulchritudinis huius gratia , quæ in conspectu tantæ maiestatis admittitur , vis alibi in psalmo audire ? Audi hanc distinctionem : Cor , inquit , mundum crea in me Deus , & spiritum rectum innoua in visceribus meis . Ne proiecias me à facie tua , Vides quomodo abyssus abyssum inuocat , quomodo diuersa Scripturæ capitula sibi concinunt ? Primum ad Libani candorem refert . Beati enim mundo corde , quoniam ipsi Deum videbunt . Secundum ad argenti columnas . Rectum est enim verbum Domini . Tertium ad aureum reclinatorium , vbi Domini facies sine velamine sincerè videtur , & in auro rutilat maiestas regia , hoc est , purgatum , instructum , & (vt sic dicam) præscriptum spiritum sibi postulat dari . In Libano purgatur , in argento instruitur , in auro perstringitur . Perstringitur enim verè in contemplando qualibet purgata mentis acies : & conuersiones intimæ lucis ad modicum sustinet . Hos profectuum gradus relege tu qui speculationis aspiras ad gratiam . Nihil in te fœdum , nihil infidele resideat , vt nuda tibi possit fulgurare veritas . Primo emundare , secundo exercitare , tertio intueri . Emundare à lege carnali , excitare in lege fidei , intueri , & perspicere in lege perfectæ libertatis , in lege spirituali . Vbi enim spiritus Domini , ibi libertas . In lege , quæ litteræ velamine caret , in qua nec errori , nec ignorantiæ , nec ænigmati locus est . Error vbi est , seducit . Ignorantia vbi est , non ducit . Ænigma vbi est , etsi ducit , non tamen perducit . Quis ibi erret ? Reclinatorium enim est , & quies , & votorum finis .

F Quis ignoret ? Aurum enim est , & rutilat ad lucem . Quod ibi ænigma ? Votorum finis , & serena veritas , ænigmatum figuras non recipit : Ibi nihil falsum , nihil occultatum , nihil figuratum : aurum est , & fulget : reclinatorium est , & fouet : dulcis somes , sed hora fugax . Et fulgor iste fulguri comparatur . In momento fit , in ictu oculi , in nouissima tuba . Nouissima tuba est , quando non iam in pagina , sed in ipsa presentia innotebit , quando quis efficitur docibilis Dei , quando post Apostolorum , & Prophetarum sermones nouissimè in seipso Dei filius patris Verbum loquitur . Tuba hæc nefcit incertum sonum dare , non sonat nisi ad solemnitatem , nisi in neomenia , & nouæ lucis exordio . Buccina nobis tu bone Iesu , in neomenia tuba , in insigni die solemnitatis nostræ . Verè insignis dies , vbi diuina maiestas se manifestat , nihil insignius , sed nil succinctius . Diem dixit ? hora est . Hora verè insignis , & verè sollennis . Eructa tu nobis Iesu bone , æterni illius diei horas aliquas , diem illum statim efficies , vbi tuæ lucis verbum eructas , qui dies es æternus . Fulgura nobis conuersiones tales . Fulgur efficitur , cui tu fulguras . Similem tibi reddis si quem irradias . Similes , inquit , ei erimus , cum apparuerit . Montes quos tali radio tangis , non fumigant , sed fulgurant . Aurei fiunt , tuum quibus aurum refulget . Caput tuum aurum optimum reclinatorium aureum non inuenit , sed reddit vbi se reclinat . Iam non est illud de Euangelio dicere : Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet . Videsne , Domine Iesu , quot hic habes reclinatoria ? Nusquam se maiestatis suæ caput libentius reclinat , quam in virginitatis aureo sinu . Respice virginea pectora hæc , pectora vacantia tibi ; in his frequenter reclinas , & recumbis , & cubas in meridie , & aureo quodam sereno . Non hic vulpes foueas habent , nec nidificant volucres cæli . Solidius est reclinatorium hoc , quam , vt hic subdola valeat vulpes infodere . Nullus do'ositati relinquatur hæreticæ locus , vbi serena fulgurat veritas . Sublimius est , quam , vt hic , aut subdola vulpes , vel superba volucris accedere queat . Abscondita sunt hæc à sapientibus , & prudentibus , & reuelata sunt paruulis , qui humilem sectantur ascensum purpureum , & passionis Christi vestigijs insistent . Verè purpureus ascensus , quem Christi signauit eror , & passionis eius colorauit fides . Sed illud attendendum

1. Cor.
15. g

Pf. 80.

1. Io. 3.

G
Luc. 9.Matth.
11. d

dum, quomodo, imo quam congruo modo sibi concidunt columnæ argenteæ, & ascensus purpureus. In illis sapis fideliter, in isto sentis humiliter. In illis meditatio, in isto imitatio.

1. Cor. 7. d. Non enim in sermone tantum est regnum Dei, sed in virtute. Quid tu illic dicis, qui humiliationem seruitutem putas?

Seruilis non est, quam regalis nobilitas purpura. Ornamentum est etenim purpura regium. Hos si tu, vel dedignaris, vel horres gradus, respice quod purpurei sunt. Humilitas suscepta pro Christo; regiam præfert dignitatem. Tu vero sponsa Christi candido preme pede gradus purpureos. Nobilis est femita quam dilectus tuus prior incessit. Quam pulchri sunt etenim gradus purpurei, quos pede sacro Christus prior signauit pedibus illis, quibus nullus puluis adhæsit; pedibus niueis quos cruoris sui signauit vestigio.

Exod. 3. Et tu ardentem vestigia relege. Aufer calcamentum carneum de pedibus tuis. Sanctus enim ascensus est, quem tibi disponis. Nudo & expedito insiste vestigio gradibus istis. Purpuram hanc non conchylij, sed Christi sanguis intinxit. Hic tu pedem libenter pone, vt pes tuus intingatur in sanguine Christi. Non veniat tibi pes superbie, si humilem sceteris ascensum, qui spõsi tui cruore sacro signatur. Hic tu non modo pedem, sed etiam manum & caput intinge, & tota purpurea, tota regalis, & passionis Christi tota nobilitata ascendas. Nam

2. Tim. 2. etsi compateris, conregnas. Noli te sæculi nobilitate caram reputare. Vilior eris si respexeris ad illam, si natales tuos sponso imputas, si te pro sæculi fastu præferas alijs, aut aliquid habere priuilegij putas. Contra humilitatem propositi de profapia carnis euacuaris à gloria Christi, si alia te nobilitari præsumas. Hæc tibi purpura sufficiat ad fastum, sufficiat, ad ascensum, sufficiat ad gloriam, vt non gloriaris, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Ascensus purpureus reclinatorum te perducet ad aureum: quoniam humilibus, & quietis contemplationis debetur gratia, à sapientibus autem;

1. Cor. 13. a
10. 1. 5. b
I & prudentibus absconditur, reuelanda paruitis. Purpura hæc magnum quoddam est pignus amoris quem tibi dilectus exhibuit. Verè magnum pignus amoris mortis passio. Maiorem hac dilectionem nemo ha-

bet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Tale præstitit, tale pignus restulat passio tua, humiliatio tua. Quid pro te pertulit, in memoriam tibi reducat, & quantum admauit, pro qua se tantum humiliauit. Ama ergo tu illum, qui prius, & plus dilexit. Non exigunt hæc tempora, vt sanguinem effundas. Effunde animam tuam, effunde, sicut aquam cor tuum. Nam etsi tradideris corpus tuum, ita vt ardeat, caritatem autem non habeas, quid tibi proderit? Denique & vltimo loco quasi finalis omnium clausula gratiarum ponitur caritas, & media velut ornamento quodam caritate constrata dicuntur, propter filias Hierusalem.

Sermo XIX.

Nouum aliquid vultis audire, sed ego nouum quid non habeo, nisi vt vos innouet amor. Mandatum hoc nouum do vobis, nihil vobis notius, & nihil nouius. Non estis in isto rudes, & in exercitati negotio. Vestrum hoc proprium officium est. In amoris enim præcipuè munus estis dedicati. Denique & propter vos fercula Salomonis media caritate constrata dicuntur. Media, inquit, caritate constrauit propter filias Hierusalem. Quodam quasi priuilegio hic sermo vobis delegatum vsum amoris. Aemulini filia Hierusalem charismata meliora, magis autem, vt ametis. Amor omni supereminet gratiæ, & in huiusmodi descriptione ferculi, caritas reliquarum, quasi ornamentum, & clausula superponitur gratiarum. Plures in hoc ferculo enumerantur gratiæ, sed caritate cumulantur omnes. Caritas cumulus est, caritas fundamentum. In caritate, inquit, radicati & fundati. Illa in primis, illa in vltimis, illa in intimis: illa inchoat, illa consummat, illa communicat charismatibus ceteris: ideo in medio collocatur quasi ornamentum quoddam commune, & totiùs clausula ferculi. Et color purpureus, & aurii fulgor obscurior esset, si non caritate vestiretur. Quanta eius est gratia, quæ ipsum contemplationis aurum exornat? Ipsa media est, & reliquarum quasi medulla gratiarum. Nulla tã est inuicem virtus, nulla sic animos penetrat, & perfundit, & arcános cordis implet recessus. Ipsa animi

teas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, ad vltimum caritate cumulans omnia. Quid ni? adhuc, inquit Paulus, excellentiorem vobis viam demonstrat. Bonæ sunt etenim columnæ, & sacri magna quidem est eloquij gratia. Sed si linguis hominum loquar, & angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum, vt cymbalum tinniens, vocis inanem dans sonitum sine sensu caritatis. Reclinatorijs aurei ingens est gloria, per quod tibi mysteriorum arcana signantur. Sed quid? Si nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, caritatem autem non habuero, nihil sum? Per gradus ascendit purpureos; & passionis Christi te gaudes habere insignia. Sed si tradidero corpus meum ita vt ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest, inquit Apostolus. Caritas non inflatur, non est ambitiosa, non querit, quæ sua sunt, medio gaudet, & quasi in communi sua bona proficit. Media enim caritate constrauit. Non inflatur, inquit, non est ambitiosa. Non enim caritas bonum singulare, aut si habet, amat: aut si non habet optat, non vult alijs præcellere, sed nec ipsi magis habere bonum. Multi meritorum suorum infirma cognoscunt. Ideoque de se magni nil sentientes, non inflantur isti, sed forte ambiunt. Vnde inflentur, non habent: sed inflare saris optant, vt habeant. Priuatâ & hi amant excellentiam, dum aut concupiscunt, vt sit, aut contabescunt quod esse non possit. Caritas verò cum inuidia contabescente iter non habet, non querit quod suum est: & quomodo poterit, quod suum non est, decerpere? Quid tu inuidia alienum vis corrumpere bonum? Numquid adijcies quod ab alieno decerpis? Ita forsitan, sed si corporalis aliquid pecuniæ subtrahas. Non ergo in claustralibus rapacitatis huius vitium vereor. Est subtilius quoddam rapacitatis inuidæ genus. Quid enim? Rapacitatem non putas, si pecuniæ parcis, famam decerpis? Non concupiscis possessionem, & laceras opinionem. Quid tibi emolumentum aliena diminutio confert, aliena si corrodas bona: & quid tibi inde accersit? Euentidit forsitan veritate alienæ virtutis conteruntur in ore tuo dentes, quos ad derogandum paraue- ras. Non audes corrodere, non tamen potes collaudare. Iam alienum bonum verbo non carpis: numquid ideo non rapis? Quomodo non rapacitas, vbi euidentis bonum debito

Oper. D. Bern. Tom. I.

defraudas testimonio, & verâ alterius gloriam etsi mendacis non corrumpis, silentio tamen suppressis? Vis audire in sola etiam æstimatione rapacitatem esse? Non rapinâ, inquit Apostolus, arbitratus est esse se equalem Deo. In inuidam animam non potest intrare æstimatio bona de bonis alienis. Non vult enim intelligere quod alius bene agat, etsi palam non audeat, penes se tamen, vel dissimulat, vel attenuat alterius merita. Vt quid istud, nisi quod liuor priuatam semper excellentiam cogitat, alienam obscurat? Caritas autem non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, & (vt sic dicam) super inæqualitate, congaudet autem veritati. Priuatum autem non cogitat, medio quodâ, & communi lætatur: quæ sua sunt non querit, sed quæ Christi Iesu. Eius in omnibus gloriam vel amat, vel optat. Communis est Christus, mediator enim est, & ideo eius non sunt, quæ media non sunt, sed in partem se restringunt. Quid tu liuore Christum vis in partem contrahere? Auaritiam vis esse gratiam spiritus, cuius circa te solum optas beneficia restringi? Sine vt exerceat, & exuberet, & effundat se super omnem carnem spiritus Domini, & repleat orbem terrarum. Noli communem omnibus beneficentiam intra cordis tui angustias incarceratione. Diues est enim in omnes, & tu minuere tætas affluentiam gratiæ, & inmensitatem redigere ad minutias, Aemuli cor. is auras ædignatur Christus angustias. Nescit æmulatione tua eius bonitas detineri. Proflua est, non tibi soli, sed vicinis etiam se vasis eius oleum infundit.

Fac vt illa mutuo tua sint. Erunt autem si communi fueris bono latatus, alioquin & animæ tuæ oleum euacuas, & illis nihilominus tamen infunditur mediator Christus, ideo quæ sua sunt, media vult esse. In hoc, inquit, cognoscet omnes, qua mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adiuuicem. Vides quomodo caritas speciale quoddam est insigne discipulatus Christi, & doctrinæ eius singularis indicium? Ideo hic in vltimo loco quasi ornatus quidam aliarum inducitur gratiarum. Media, inquit caritate constrauit. O quam molle est stratum caritas. Proximi caritas liuore, caritas Christi timore caret. Nihil habet pœnale hæc caritas, timor pœnam habet, ideo non est in caritate timor, sed perfecta caritas formidat timorem. Quid enim? timebit

CCC 3 caritas

E caritas veteres offensas? sed caritas operit multitudinem peccatorum. Infirmitas **Chr. 8. b** propriæ conscientia timebit ne decidat? sed fortis est vt mors dilectio. Vtrumque metū caritas foras mittit, sed nec perfecta caritas temporales pro Christo timebit molestias. Sed ne quid æternæ si fuerint, defatigari, & euanescere poterit consummata dilectio. Non potest semel hausta cognitione tantæ non delectari dulcedinis. Non ideo amat caritas ne pereat, sed mauult foris pœnaliter in æternum perire, quam vsu amoris æterni priuari. Si enim dederit homo omnem substantiam pro caritate, quasi nihil despiciet eam. Verè hoc molle stratum, in quo etiam inter iniurias tam suaviter quam sãctè quiescitur. Da mihi Iesu bone, vt super stratum hoc memor sim tui, & mediter in te in matutinis. Dulcis plane memoria, quam amor inducit, grata meditatio, quam suggerit caritas. Nihil enim est, quod non iam dulciter, & gratè de Christo cogitetur. Amor proximi compassionem habet, & quendam nimis suauem gustum, dum gemëtibus nouit condolere. Christus (in quo condoleas) etsi crucifixus est ex infirmitate, sed viuuit ex virtute Dei, non condolendi, sed congaudendi in se vobis vndique meritum præstat. Totus desiderabilis, & concupiscentia totus, & quasi caritate constratus. Quid enim videbis in Christo, quod non eius nobis, & caritate exhibeat, & nostram exigit? Totus nobis est caritatis illecebra, incitamentum amoris. **F** Nullum in se metuculofo relinquit locum affectui, totus amari vult, qui totus meretur amari. Noli virgo ad tormenta respicere, cui tanta proposita sunt oblectamenta in sponso. Otiosus debet esse timor, vbi tot insignia relucent amoris. Dedignatur caritas timoris commercium, cogi nesciens, quæ nescit compesci. Ideo caritas perfecta foras mittit timorem, velut inutilem, & superuacuum, sed non timorem illum, qui castus p̄rmanet in sæculum sæculi. Est enim timor quem foras mittit caritas, & est timor quem mittit veritas: & est timor, quem intromittit, & caritas & veritas. Primus cautus, secundus castus, sed non permanens in sæculū sæculi, tertius & castus, & permanens: Primus veretur pœnâ, secundus offensam, tertius rotus libera quædam, & securæ reuerentia est. Et primus quidem, timet offensam, sed propter pœnam: secundus offen-

sam, sed propter ipsam. Et quidem iniuria quædam iustitiæ est, si metu pœnarum in gratiam veniat. Satis ipsa per se meriti obtinet, vt hominum in se studia prouocet, & conciliet affectus. Hunc ergo timorem caritas perfecta excludit. Quomodo enim perfecta caritas, quæ timoris stimulo indiget ad cultum iustitiæ? Perfecta dilectio mentem in solido possidet, omnia soli sibi iustitiæ munera deputari volens. Frigidus timor est, & pigrè incedit, satis habens tantum impune euadere, Amor fastidiū nescit, feruidus est, & in anteriora extensus: metus contractior, necessitate tantum iustitiæ subbit officia. Amor perfectus soli quod agit, debet iustitiæ, nihil in eâ iuris relinquens timori. Quid ni? An non satis in se obtinet meriti ad omne bonum opus iustitiæ? Christus enim nobis factus est iustitiæ. Quid ergo? Christus non satis in se habet dotis ad placendum? Alieno ergo & ipse, vt placeat, indiget adiuuimento? Si non eius obtentu solius obtemperatur ipsi, quomodo erit eius perfecta dilectio? Diligam te, bone Iesu, diligam te virtus mea, quem non possum gratis diligere, nec possum tamè satis diligere. Dirigantur in te ex integro studia mea, nec alieno deducantur, & distrahantur affectu. At quam exigua sunt etiam cum integra sunt in te studia nostra? quomodo ergo diminuum quod cum integrum est, tam exile est? Totus in te Deus bone, ex desiderio ferar. Trahe me tu in reipsum, vt nullo indigeam timoris impulsu, sed perfecta caritas vsu eius excludat. **Eph. 5. f** Quid igitur nõ sunt metuenda æterna supplicia? Metuèda plane sũt, & cauenda. Nemo enim ynquam carnè suam odio habuit, sed vehementior Christi dilectio motu timoris non eget in affectū iustitiæ. Amor iste nihil tam veretur quantum offensam: sed propter offensam, non propter pœnam. At istud quidem, quamdiu in incerto humana res fluctuant, & non est tuta laus hominis in vita ipsius. At cum ad veritatem post vitam fuerit introductus, huiusmodi de reliquo metus cessabit, timori tertio faciens locum, qui prioribus quidem succedat, sed nulli cedat: permanet enim in sæculum sæculi. **H** Primus ergo timor metuit, ne temeritatis offensam luat. Secundus ne infirmitate offendant. Tertius quod metuat nõ habet. Quid enim metuat completa felicitas, & consummata caritas? Timor hic de plantario oritur caritatis.

tatis. Non audeo dicere, quod caritas est, nec tamen audeo negare. Quid enim nisi amor esse conatur, qui iam nescit affectum timoris? Quomodo amor, qui iam penè timor esse desijt? Quanam enim ratione timor nil metuens, timorem illum tam tutum nomine impartiretur amoris, nisi quòd De^o ipse ibi quidem amat nos: non tamen timori in tanta maiestate permittitur locus? Sed in omnibus, quomodo à caritate timor ille separabitur? Et quid aliud est ibi timere, nisi non timere aduersus Dominum maiestatis? Quid est timor ille nisi votiua subiectio, obedientia non coacta, vltro impensa reuerentia? Quomodo timor, qui offendere non timet? Non enim valet. Sed iterum quomodo non timor, qui offendere non audet? Et timor ergo non videtur, quia nihil, vel peccati, vel periculi metuit: & timor manet, quia nihil audacter, vel temerè præsumit. Quid est timor ille, nisi reuerentia humilis ex debiti necessitate impensa, necessitate nil passa? Est enim obsequendi necessitas iure conditionis, sed necessitatem ignorat libertas dilectionis. Quid est timor ille, nisi temeritatis, & negligentia magis priuatio, quam necessitatis coactio? Vides quantum timor iste approximat ad caritatem? Penè illa est, sed penè non est. Causa distat, par est affectu. *Quæris qua causa?* Inferioris conditionis respectu obsequendi ad omnem nutum tantæ maiestati. Incumbit tibi iusta necessitas, sed ad causam istam caritas non respectat: diuine maiestatis admiratione rapitur, non contuitu infimæ conditionis. Ergo rationem, quam timor respicit, caritas nescit causis præuenta potioribus. Causis ergo distat timor, & amor, obsequio, & affectu libero cognati. Primus ergo timor metuit puniri. Secundus priuari. Tertius neutrum. Primum illum perfecta caritas exterminat. Secundum ad tempus tolerat. Tertium sibi indiuisè collaterat. Hunc vos filia Hierusalem timorem captae. Primum caute illum, quem caritas foras mittit. Media, inquit, caritate constrauit. Vbi media dicit, totum dat intelligi. Et vestri cordis medium caritas conseruat, caritas vestiat. Vestis hæc est, & ornamentum nuptiale. *Quæ si à nuptiali exigitur conuiuia quanto magis à nupta? Sola præoccupare, & possidere vult omnes mentis vestræ recessus. Nolite illos degeneri, & alieno communicare affectui. Molle quidem, &*

delicatum est stratum caritatis, molesto ne ad modicum quidem vult metu contritari (propter filias, inquit, Hierusalem) iure quidem. Pax enim multa diligentibus legem tuam. Si quis de indulta dominatur *Pf. 118.* gratia, quanto magis & vos? Nam etsi constat spiritualium bonorum magnas esse diuitias, sed caritas supergressa est vniuersas. Non modo supergressa, sed etiam completa. Et dulcis, & diues est caritas. Denique sicut habet Psalmus: Inter medios virtutum clerus, & in spiritualium communionem gratiarum super stratum dormitur caritatis. Caritas quasi media omnibus communicat, & quasi melior omnes cumulat virtutes. Aemulamini ergo, filia Hierusalem, charismata meliora. Magis autem, vt caritatem habeatis, & abundantius habeatis, totæ in affectum amoris transire. Totus enim amabilis est dilectus noster Iesus Christus, qui viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Sermo X X.

A Vd. itis quòd inuitatæ sint filia: Sion, sed vnde iubeantur egredi nondum audistis. Id enim est, quod non exprimit litera. Vnde ergo? Numquid de Sion? Sed vide. *Pfal. 83.* tur Deus Deorum in Sion. Non ergò de Sion eas vocat, quas ad videndum Deum vocat. At fortè non ad visionem Dei, sed ad videndum Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Ideoq. nihil obstat, si filias Sion egredi iubeat de Sion. Sed numquid non homo ille natus est in Sion? Ergo si de Sion euocantur, non tamè vocantur, nisi ad Sion: de Sion superiori ad inferiorem Sion. Nec enim dignum, aut consentaneum videtur, vt filia: Sion egrediantur de ea, præsertim ad videndum ipsum, cuius habitatio in Sion, vt qui natus est in ea. Memini disertum, & eruditum quendam virum, cum super hoc disputaret loco, dixisse: Malè locatæ videntur, quæ iubentur egredi. Satis commodè pro tempore dixit, ad audientium, quod proposuerat, vilitatem deflectens. Mihi tamen nimis bene locatæ videntur, ad quas præsentis verbi hortatus intenditur. Vbi quæris? In reclinatorio aureo, de quo præcessit sermo hesternus. Dele ètabilis ille locus est, & vberior ad lætitiã, quam humana queat affectu capere. Dele-

etationis nimietas seipsam exhaurit, & ebibit animum voluptas exundans. Vicibus alternatur hoc gaudium, nec potest esse continuum, quod est nimum. Bonæ tamen vires, ubi non discuntur à sponso. Non datur in carne commoranti hereditate possidere reclinatorium aureum. Ideo iubentur egredi filia Sion: Sed quomodo dicat. Ne longius abeatis. Egredimini, inquit, & videte

Cat. 3. d regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua. Non vult eas à Christo discedere, siue mente excedant, siue sobria fiant. Bona sobrietas, simplicitas fidei, quam intruentium possit aspectus ferre, & quam possit foueri. Felix qui hoc gradu, cum descendit, excipitur, & cum ascendit, incipit. Ascendentibus enim hic speculationis locus primus occurrit. Bona enim speculationis amulatio, sed scientia necessaria est. Reclinatorium aut illud aureum succenderis, & succingeris, locum verè speculationum. Studium probò, sed expecta, vt componam tibi gressum, & gradum ponam. Specula est, & specula verè sublimis, specula omnis terrenæ exaltationis supergressa nebulas. Inas-

Prouer. 30. d fuetus quid illuc saltum paras? Manibus (sicut scriptum est) nitere, vt affueas morari in æde regis Salomonis. Interim repe, donec rapiaris. Non enim saltus, sed ascensiones, inquit psalmus, disposuit in corde suo. Erit autem quando ascensio in saltum, magis vero in assumptionem cõuertetur. Quæ sunt autem istæ ascensiones, nisi quadam mentis purgationes? Ideo in valle lacrymarum, quoniam delicta, quæ plorantur, purgantur. Felix qui satis lauit lectulum cordis, qui sufficienter plorauit, cuius completa est tristitia, cuius ad cor consolationes inspiratio loquitur diuina, & de conualle plorationis euocat, cuius à furore iudicis non turbatur oculus, vt videre valeat regem Salomonem tranquillo aspectu in die lætitiæ cordis eius. Egredimini filia Sion, & videte regem Salomonem. Illi enim habentur digni hæc læta visione, qui se quadam penitentia lege concluderint, & disciplinae coarctauerint custodia, quorum renuit anima consolari. Vis nosse, quam bona sit conclusio?

Cat. 3. d Hortus conclusus, fons signatus. Surge, prope amica mea, & veni. Vides iam quomodo illam inuitat, & amicam vocat, quæ seipsam concludere nouit? Quod si conclusæ estis, nolite egredi, donec Christus vos inuitet. Egressa est Dina non educta, & egressa

est, non vt regem Salomonem, sed vt mulieres videret regionis illius. Quid inuenerit, vos nolite: vos egredi nolite, nisi quando vos, aut sponsus, aut spõsi inuitant sodales. A Egressus est Lazarus, cum illum Dominus 10ã. 11. f. euocaret ad vitam. Egressus est Noe, de ea Gen. 8. qua ipsum inter huius mundi fluctus illæsum arca conclusit, sed ingressus est, cum ei reclusit ostia Dominus. Egressus est Abraham de terra sua, vt repromissionis terram

Gen. 12. c videret, sed vocatus egreditur. Et vos egredimini: filia Sion, inuitatæ ad felicioris gratiam visionis. Conclusus est, & conclusus miserè, qui beatam ad hanc visionem egredi, nec nititur, nec meretur. Sed vilis conclusio, egressio libera. Denique cum fueris, inquit, 3. Cor. conuersus ad Dominum, auferetur velamè 3. d (velamen ignorantia, & ignobilitatis) Dominus enim spiritus est. Vbi spiritus Domini, ibi libertas. Vbi maior abundantia spiritus, vbertas vberior. Quod concluditur, & *Ibidem*.

Ibidem. innoluitur, tenuem habet respirandi libertatem. Egredimini ergo filia Sion, vt cum Paulo dicere possitis: Nos autem reuelata *Ibidem*. facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur. Visio Dei, quodam est cum affectu semper accipienda. Et verè efficax est, & violenta visio tua, bone Iesu, quæ intruentium in se rapit affectus. Nonne dulcem quandam desiderij sui passus est violentiam Moyses, vt transiret, & videret visionem illam magnam? Vis accipere quam sit efficax? Cum exaltatus fuero à 10ã. 12. c terra, omnia traham ad meipsum. Quid verò cum humiliatus fueris ad terram, nonne omnium ad te trahis animos? Ego, bone Iesu, resanctionis tuæ nõ expecto gloriam, nec admirationem meam ascenditis in cæum referuo potentia: sed statim in initio annunciationis, vel natiuitatis tuæ voces angelicæ aures meas percillant, & rumor nouus stupescit me, & ad se rapit in-fueta lux exorta in tenebris.

Nuda visio, & quæ se in affectus condignos non transfert, ignorantia, & excitati non connumeratur. Vultis visionem fructuosam accipere? Viderunt insulæ, & *1/a. 4. 1. b* tuerunt, & extrema terre obstupuerunt, & accesserunt, ait Isaias. Videtis quos virtutum fructus Dei visio pariat? timorem, stuporem, amorem. Viderunt, inquit, & tuerunt, obstupuerunt, & accesserunt. Viderunt te ad intelligentiam, timuerunt ad reuerentiam, obstupuerunt ad nouitatem, *accesse-*

accesserunt per consuetudinem. Visio comprehendit, timor cor, primit, suspendit stupor, rapit & vnit accessio. Illi enim accedunt qui æmulatione accenduntur. Videtis, animum timor humiliat, stupor quasi intatuat, amor conglutinat. Cassa visio est, nec contemplationis digna vocabulo, quæ talibus non est vestita affectibus. An illum videre diffinies, qui de mysterij cognitione non timet nec stupet nec ardet? Timore sobrius fit animus, stupore absorptus, accessu confertus, & confociatus. Huiusmodi virtutibus contemplationis gratia constat, sed stupore, magis, & amore. Nā stupore, & admiratione mēs excedit, amore accedit. Nec estimanda est virtus contemplationis tam ex materia, quā

C ex modo. Vtraque attendenda sunt, & genera rerum contemplandarum & gradus affectuum. Sed satius inferiori genere amplius affici, quam in superiore minus. Visio hæc abscondita est à sapientibus, & prudentibus, & reuelata est paruulis. Ideo dicit: Extrema terre obstupuerunt, & accesserunt. Quod humiles capere sufficiunt, id magis solet afficere, & quamdam sui admirationem, & amorem importare. Cum exaltatus, inquit, fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Omnia quæ inde sunt bone Iesu, quamdam habent allieciendi efficaciam, & cogitantes sollicitant in affectum, sed ad omnia non possumus omnes attingere. Sublimia solis sublimibus sunt, humilia omnibus. Quæ maior humilitas quam exaltari in cruce? Etiam de hoc ait: Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Efficax ad trahendum humilitas est: Quid ni? Quis non ad simplicem cogitatum huius rei stupore, & extasi repleatur? Cuius non affectum fides hæc exhauriat & infatuet, & reddat insufficientem? Facilis ad contemplandum locus, sed fœcundus ad gratiam. Simplicitas fidei huius minus habet intelligentiæ, fatus magnum, & admirationis, & amoris incitamentum habens. Accessibilis locus, sed excessus dulcissimos pariens. Nolite hunc contemplationis locum dedignari. Non est difficilis ad recogitandum, & est diues ad gloriam.

Gal. 6. d Mibi, inquit, Paulus, absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Et quid vultis, audire? Crux ipsa corona est gloriæ, diadema regni. Denique in cruce triumphauit, expoliatus principatus, & potestates, & mundi principem eiecit foras. Gloriosa vi-

Rat. 3. b sio triumphij ipsius. Egredimini filie Sion, &

videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Videte carnem quam humano sumpsit ex genere triphantem in ligno. Infelix caro, quam sibi Christus non quasi carcerem, sed quasi coronam assumpsit: quæ fuit ornamento, non oneri. Nos omnes in carne quasi in domibus carcerum absconditi sumus, compediti, & seruientes legi peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia, inquit, Dei per Iesum Christum. Deus enim mittens filium suum in similitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum in carne. Veritas carnis in Christo, peccati potius non sentiens, nobis omnibus de peccato victricem palmam aduexit. Bene quasi diadema accipitur corpus immaculatum, corpus triumphij, corpus honoris, & gloriæ, corpus, cuius cruore peccati deletur chirographum, iustitiæ, & salutis signatur scriptio, nuptialia sunt instrumenta consecrata. Denique hic dies desponsationis, quando veteres repudiatis vitis, noua Ecclesiæ sacramenta instituit, quādo in perpetui matrimonij signum, & copulæ nuptialis, de latere eius sanguinis, & aquæ mixtura profudit. Hodie synagogæ dedit libellum repudiij, & a priore odiosa ad posteriorem dilectam, transiuit. A veteri transiuit ad nouam, quā sibi ipse exhibuit gloriosam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Nouitatis signum est quod ruga caret. Explicuit Christus litteræ rugas, & quod inerat nouitatis elicit. Quid vultis vos Sion, & synagogæ filiæ rugas contrahere, quas Christus explicuit? Nouis superuenientibus, quid veteribus ad huc gloriamini?

Egredimini filie Sion de cauernis litteræ, de angusta, & ignobili intelligentia. Egredimini, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Corona nobis est incarnatio, quam vos putatis contumeliam. Et videte iam, quomodo benedixit coronæ anni benignitatis suæ, quomodo campi eius repleti sunt veritate. Videte coronam, videte & copiam: Coronam victoriæ, virtutum copiam. Vnde hoc, nisi quia granum frumenti cadens in terrā mortuum fuit? Denique, hæc est victoriæ, quæ vincit mundum, fides nostra. Et ipsa credentium multitudo corona est & ornamentum Christo. Eris, inquit, corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui, Numquid hoc dictū vobis usurpatis,

patis, an non per vos nomen Dei blasphematur? Egredimini filia Sion, & videte, quam gloriosus sit Deus in sanctis suis, si forte visio hæc ad æmulationem vos deducat, & de solitudine vestra ad Ecclesiæ frequentiam transire faciat. Et si deserta fuisti, sed non vocaberis, inquit, ultra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius desolata. Sed iam desistamus ad eos, qui foris sunt, sermonem proferre. Ipsi potius videre delectemur, quomodo iam pinguescunt speciosa deserti, quomodo credentium corona Christus in Ecclesia cingitur. **Q**uæ est spes nostra & corona gloriæ? nonne vos ante Deum? Si Paulus hoc dicit, quomodo non magis Christus? Vivo ego, dicit Dominus, quia his omnibus veluti ornamento vestieris. Aduertisti, quomodo credentium magna ornamentum esse. Christi in Ecclesia diffiniat. Quare non & corona sunt? Sed corona habet quandam insignem, & illustrè præceteris ornamentis dignitatem: quia cetera cum sint corporis, ista est capitis. Et temporis ratio ad eius commendationem aliquid affert. Solemnibus tantum vsus eius est accommodatus feriis. Iam erectam video alacritatem vestram: iam ad vos huius verbi interpretationem deflectitis. Iam vestrum in coronæ prærogatiua intelligitis privilegium, qui purioris estis vitæ & professione astricti, & exercitio instructi, & indefessis studio, & otio festiui. Iure diadematis censentur nomine, quos iam non tam pugna sollicitat, quam triumphus latificat: quibus non est colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, qui serpentis iam caput non obseruant, sed Christi exornant. Vos estis corona Christi, & gaudium: & ideo sicut cepistis, sic stete charissimi, sic stete in Domino, imo sic capite Dominum. Sublimis locus est, nihil illuc vilioris afferte matetie. Videte vocationem vestram, videte quem estis in vsu assumpti. Nihil fœni, nihil ligni, nihil stipularum in Domini velitis diademate texere. Nihil denique quod igne mereatur vel vereatur. Spinæ complexæ igne comburantur. Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris eos qui spineam capiti regis nostri imposuere coronam. Tale diadema non honorem, sed horrorem adducit. Horret Christus magis asperitatem morum, linguæ stimulos, quam aculeos spinarum, in his præsertim, qui in silentij vocati sunt simplicitatem, in charitatis negotium,

& otij quietem, in humilitatis scholam, in subiectionis votum & vinculum vnitatis. Sed non est bonum vinculum quando sibi mutuo confederantur, & in aliorum obtretationem dexteras conferunt, Iudæorum more dicentes: Tu laus iustum, quia inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris. Vos autem æmulamini pacis bonum in bono semper. Denique species coronæ quoddam vnitatis præfert indicium. Non sola coronæ est æstimanda materies, sed & forma pulchræ intelligentiæ rationes eius admirantur. Ea enim est coronæ species, quod & in orbem cohaeret, & in altum se erigit. Vis habere coherentiam quandam communem in idipsum? Credentium, inquit, erat cor vnum, & anima vna. Quis huius vnitatis finis? Propter spem utique quæ proposita est in cælestibus. Iam ergo habes coherentiam in vnitare, erectionem in spe. Et Apostolus: Galeam, inquit, salutis assumite. Et bene de galea introducta est mentio, eo quod habeat quandam cum corona viciniam. Nam vtraque capitis est, sed altera munimentum, altera ornamentum. Ideo nihil impedit spem ad vtramque referri. Spe enim salui facti sumus.

Ista nunc de forma perstricta sufficiant. De materia quid queritis? Ipsi enim scitis quod fragilen & obscuram materiam dedignatur locus sublimis. Aurum vult, & lapides pretiosos. Posuisti enim in capite eius coronam de lapide pretioso. Aureas in Apocalypsi coronas legis. Pretiosa materies siue solum sit aurum, siue quædam auri gemmarumque mixtura. Sed nescio quid maioris gratiæ significare videret, quod auri mentione sublata, de lapide, inquit, pretioso posuisti in capite eius coronam. Et adhuc excellentiorem vobis demonstramater aqi.

Apparuit signum magnum in cælo, mulier amicta sole & in capite eius corona stellarum duodecim: Apocolorum tibi, & numero, & specie chorus monstratur. Qui enim ad sapientiam erudiunt multos, quasi stelle splendent in perpetuas æternitates. Hæc corona fratrum stetit in circuitu Iesu, sicut scriptum est. Et in Apocalypsi diademata multa in capite sponsi, secundum diuersitatem gratiarum, & graduum, sed illud præcipuum quo coronatus est in die desponsationis suæ: in die quo sibi in discipulis desponsauit Ecclesiam. Desponsauit eam in fide, desponsauit eam

eam dando in cordibus eorū arham & pi-
 gnus & primitias spiritus. Et desponsatio
 dicitur participatio spiritus, quando adhæ-
 rens Deo iam non duo, sed vnus spiritus
 est. Denique & ipse est homo qui reliquit
 patrem & matrem, & adhæsit uxori suæ;
 & facti sunt duo in carne vna. O beatum
 commercium, facta es cum sponso in car-
 ne vna, & ipsa cum sponso in vno spiritu.
 Quomodo oportuerat de tali te gaudere
 coniugio fidelis anima? quomodo lætari,
 & diem festum agere? Induere, induere ve-
 stimenti gloriæ tuæ ciuitas sancta, spon-
 sa agni, gaude & lætare Sion adiuncta
 Christo. Quomodo tu non gaudebis, cum
 gaudeat ipse? Gaudebit sponsus, inquit, su-
 per sponsam, & gaudebit super te Deus
 tuus, sed quanto gaudio? In die inquit, de-
 sponsationis eius, & in die lætitiæ cordis
 eius.

Non leuem dedit intelligi lætitiæ motū
 quem esse cordis expressit; lætitiā dico:
 deliciæ sunt. Deliciæ, inquit, meæ, esse
 cum filijs hominum. Quam carè tibi, Iesu
 bone, constant illæ lætitiæ. Non gratis
 eas possides, quas carnis passione compa-
 rasti. Ideo cordis tantum hanc dicit læti-
 tiam. Iniuria est sponi, si ipse lætatur, &
 tu non ex corde applaudis, non gratularis,
 non gaudes. Vel fastidij vel despectionis
 instar est, cum gaudente nõ gaudere, & hoc
 in desponsationis die. Affectum tuum cu-
 ius alliciat species, si non eius qui speciosus
 est forma præ filijs hominum? Gaudēs gau-
 de in Domino, & exultet anima tua in spon-
 so tuo, in Deo tuo: qui si Deus non esset, &
 homo purus esset, quantas tamen haberet in
 se amoris illecebras homo talis, tot gratia-
 rum abundans muneribus.

Nam si à radice conceptionis eius recen-
 sere cœperis, totus tibi stellatus videbitur
 iuxta conditionem humanam, tam singula-
 ritate quam excellentia virtutum: homo in-
 nocens, impollutus, segregatus à peccato-
 ribus: vt interim sileam, quod excellentior
 cælis factus est, infirmitatibus nostris po-
 tens compati, tenatus per omnia pro simili-
 tudine absque peccato. Diffusa est gratia
 in labijs eius, misericordia in visceribus;
 virtus in manibus, conuersatione singula-
 ris, sermone communis, prudentia in re-
 sponsis, vita in verbis. Quid ergo quod con-
 ceptus est ex fide, natus ex virgine, non con-
 sumptus est in morte: & assumptus in glo-

ria? Reticeo nunc credentium numerum,
 & merita populorum, quos misso spiritu
 sibi in fide & caritate sociauit. O verè ma-
 gnum pietatis sacramentum Christus; in-
 citamentum amoris: qui manifestatus &
 infestatus est in carne, iustificatus est in spi-
 ritu, apparuit angelis, prædicatus est gen-
 tibus, creditus est mundo, assumptus est
 in gloria. Quis det mihi istas discutere &
 recurrere frequenter per lineas, & per sin-
 gulos virtutum & operum gradus dicere:
 Domine quis similis tui? Quis mihi det vt
 scribantur sermones isti in corde meo, vt
 exarentur stylo; & quasi in silice scribantur,
 vt non deleantur? Bonus stylus digitus tuus
 Domine, digitus quo scribebas in terra arca-
 na verba, quorum virtutem calumniantes
 ferre non poterant. Inclina te ipsum Deus
 meus & incide in corde meo legis tuæ tabu-
 las. Lapidum est cor meum, sed durum la-
 pidis naturæ obliuiscitur, ad digitum tui
 impressionem facile cedens, vbi tu incidis. Sed
 iam multa diximus pro eo quod oportebat
 sponsam lætari & gaudere in die desponsa-
 tionis suæ, & in die lætitiæ cordis sui dilecti.
 Magna in hac die lætitiæ ratio, & quæ cor-
 dis & affectus humani fines excedat.
 Nec est huc peregrina inducenda lætitia,
 sed diei isti sufficit lætitia sua. Dulcis es Do-
 mine, & directus est ad nos spiritus tuus,
 spiritus suauis. Humanas tibi animas per
 fidem & amorem quodam sponi associas
 affectu, & de conuersione lætaris. Dur-
 um cor, quod sibi lætitiæ huius materiam
 subducit, occasionem attenuat, imminuit
 rationes. O me impudentem & ingratum,
 si non ego, talem diligam, tam ab-
 solutum à corruptione, & tanta circa me
 astrictum compassione, necessitate non
 obnoxium, & pietate obnoxium. Diligam
 te dulcis Domine, etsi non pro me, pro te
 tamen: vt tuo satisfactiam deside-
 rio? delictatum
 tibi causas subministrem, argumenta
 lætitiæ, in die desponsationis, & in die læ-
 titiæ cordis tui.

Cor. 6.
 1
 1ph. 5. g
 1
 1. s. 2. a
 1
 bid. 6. 2.
 1
 1. s. 2. d
 1
 Proher.
 1. d
 K
 Hebr. 7.

1. Tim.
 3. a
 Pf. 34. b
 10. 8. a

ET vos audeo confidenter ad visionis huius inuitare lætitiā, filiæ cælestis Sion, Hierusalem, quæ in cælis est. Vos verè & plene filiæ Sion, quæ semper intuenimini faciem patris. Vos, inquam, multorum milium angelorum frequentia, vos inuito & voco. Egredimini & videte, egredimini de recondito illo sinu intima visionis, de secreto lucis inaccessibilis.

M Nouum vobis terra nostra præstat spectaculum. Nouum enim facit Dominus super terram. Ab æternis ad terrena vos prouoco. Mira hæc inuitatio: sed nescio quo pacto æterna illa, quæ in seipsis semper & noua & miranda sunt, in eo quod factum est in terra nouum, noua magis & mirabiliora resurgent. O beata hæc in terris nouitas temporalis, quæ antiquam illam & æternam nouitatem angelicis in aspectibus amplius innouauit. Nouum faciet Dominus super

Zac. 6. c terram: fœmina circumdabit virum. Quem virum? Ecce, inquit, vir oriens nomen illi. Oriens splendor lucis æternæ, fœmineo, sed virgineo circumdatur vtero, & carne vestitur. Hoc est illud nouum, quod ipsa sui nouitate nimia credulitatem obtrueret, si non esset inauditis prius signis hæc elicta. Denique inter tot & prophetarum & prodigiorum manifesta testimonia, ad nouitatem istam adeo quorundam sensus obstupuit, ut dum nouitati fidem abrogant, signis euentissimis non accommodent credulitatem. Sed quid vos ad egrediendum inuito: qui ipsos etiam vbique præuenitis & intratis Apostolos? Vbique sedulis, & admiratores, & annunciatore

Luc. 1. c uitaris vtilius. Angelus concipiendum nunciat Mariæ, natum pastoribus angelus nunciat, imo & ipsis angelis, non tantum pastoribus angelus nunciasse videtur. Vnus prædicat, alij applaudunt. Facta est, inquit, cum angelo multitudo cælestis exercitus laudantium, & dicentium: Gloria in altissimis Deo. Vnus annunciat, quod alij quæ non cerant: & tamen quasi nouum & recens audiunt, quod illis ignouum esse non poterat. O beata hæc nouitas, quæ angelico gaudium præstat auditui, & (ut sic dicam) delectat illos ab alio audire & quasi discere, quod eos ab initio ipsa veritas edocuit. O humilis & indefessa deuotio, &

Eiusd. 2. b

Ibidem.

ad Deum, & adiuicem. Est hic aliquid, quod nos vtinam obseruemus. imo & seruemus. Quid illud? Vt angelico exemplo humilem & attentum præbeamus auditum alieno sermoni, etiam in illis, quæ non ignoramus. Non tamen alienos est, qui de cælo est: nisi nos à Deo alienos reputauerimus. Et si alienus est, auctoritatem illi tribuit diuina materia. Nota fastidire aut curiositatis est, aut contumaciæ signum. Angelici spiritus, quibus à principio innotuit sacramentum incarnationis, non abstinent ab admiratione in nouitatis huius exhibitione, & antiqua cognitio non modo visione noua, sed nouo gaudet & lætatur auditu. In temporum fine egressus est Christus, ideo egredimur & ipsi. Et egressus eius a diebus æternitatis. Sed in temporum fine de vtero eius egressus est, quæ circumdedit eum, fœmina. ideo egrediuntur cælestis filiæ Sion, admiraturæ in completionem quod semper admiratæ sunt in expectatione. Angelus in annunciatione, angelus in natiuitate, angelus in baptisate, angelus apparuit oranti, testis est resurgenti, astat ascendenti. Quam vehementes, putas, amatores sunt tam seduli annunciatore, & indefessi admiratores? Per omnes huius sacramenti gradus circumueunt & immolant hostiam admirationis, hostiam vocitationis cantant, & psalmum dicunt Domino. Et omnis hæc veneratio extrinsecus exhibita est, absque ea quæ intrinsecus læret. Et si nouum fecit Dominus super terram, cælos tamen nouitatis huius odore repleuit. Fœmina circumdabit virum, quomodo circumdat corona caput. Caput enim Ecclesiæ Christus. Gloriosus plane in illo splendore gloria, & paternæ figura substantiæ: sed superaddito nostræ quodam velut fœco naturæ, & colore inducto, dum subiecit, plus placet. Nec illis tantum qui fœcus ferre non poterant, sed in his etiam quibus purè se splendor ille refundit. Hæc autem dico quod dignatio hæc ipsa qua voluit incarnari, quendam videtur attulisse decorem dignitati maiestatis.

Quomodo enim non plus placebit humilitati sublimitas, exinanita immensitas, & diuinitas incarnata? Ista varietate quid pulchrius? Varietatem dico? contrarietas videtur, eo quod ad contemplandum pulchrior, quod hæc sese contraria non impugnant: sed congruunt sibi. Mirabilis in se diuina

Micb. 5

Luc. 1. c

2. b.

3. c

22. c

24. a

B

Az. 1. b

Eph. 5. c

diuina simplicitas, sed (vt sic dicam) multo hæc compositio mirabilior, quia nouior. Non possum mixturæ huius artem satis mirari, & puto nec Angeli. Et quidem illis mirandi ratio maior, quibus Diuina natura mera simplicitas sincerius innotescit. Illa incomparabiliter mera est, & ideo mixturâ hanc mirabiliorem reddit. Quænam hæc mixtura, cum sua cuique naturâ consistet integritas? Nam nec alterutra in alteram trãsit, nec ex vtriusque quasi tertia, & noua quædam consistit. Nouam tamen est, quod in vna persona conueniunt. Contemplatio vtraque quædam velut cella viuaria. In illâ introducti sunt angelici spiritus cellam nestaream maiestatis æternæ, imo conditionis suæ initio positi. Iam nunc in temporum sine hæc nostra in terris cella mustum nouum eructat. O promptuaria plena, promptuaria exundantia, & eructantia ex hoc in illud. Egredimini filiæ de cella vini meri ad hoc mustum, quod miscuit sapientia in cratere nouo. O calix inebrians, quam præclarus es, & ideo claritate inebrians. Liquor æternus nouo huic infusus calici, maiore cum caritate hauritur, quamuis cum claritate temperata: idcirco amor esse debet intemperatus: quis enim se ab amando temperet, quando nostræ se capacitati contemperauerit immensa maiestas? O calix non hominum tantum, sed & Angelorum mentes inebrians, & in se à contemplatione meræ diuinitatis mixtura hac noua conuertens. Egredimini filiæ Sion de copia illa vini meri ad hunc calicem temperatum. Egredimini, & gustate quam suauis est Dominus. Ibi suauitatis diuinæ simplex natura prospicitur: hic suauitatis eius vsus, & indicia proponuntur. Ibi in se videtur, hic in effectu suo, hoc ultimo in genere: vtriusque mirabile est, & nescio quid magis mirer in persona naturarum compositionem, an compositionis causam? Quid iam in vnitatis diuinæ essentia tres esse miramur personas? Plures iam ex integro in vna persona naturas mirare. Quid non hic ad contemplandum suauæ, quod quem non afficiat? Denique ad admirationis cumulum causa accedit. Causa, nec consequentia rationis, nec saluationis efficacia caret, nec gratia compassionis. Vis audire consequentiam? Sicut in Adam omnes aures moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Et idem: Sicut per vnius in-

ti, ita & per vnius obedientiam iusti constituentur multi. Quid consequentius? Magna consequentia, sed ex parte iustitiæ efficacia maior. Denique, & si abundauit delictum, superabundauit & gratia. Vbi delictum, ibi seductio, & fallacia intercessit: & ideo non omni ex parte voluntarium videtur. In gratia vero nihil non ex proposito, nihil non ad libitum. Quomodo ergo non efficaciora sunt voluntaria bona, quam velut aliqua ex parte coacta mala? Et verè efficax gratia & artificiosa. Nescio quid magis mirer, artificium coactionis, an efficaciam saluationis. Vtrumque in beneficio gratum est, & voluntas, & euentus. Adde & tertium, modum ipsum, & rationem. Nihil voluntate hac affectuosius. Quæ dilectio maior, quàm vt ponat quis animam suam pro amicis suis? At hoc fecit pro inimicis: & inimici erant in seipsis & amici: quia ante mundi constitutionem dilecti. Quid operis huius euentu vberius? Larga effusio spiritus super omnem carnem, satis manifestet. Effusio sanguinis Christi, spiritualem nobis effusionem impetrauit. Quos lauit sanguine suo, quomodo non perfunderet spiritum sancto suo? Ideo prius mundauit, vt essent super quos altius postea spiritus inûdaret. Ad ordinem quid consequentius? Coarctor in huius materiæ cõsideratione, & quid potissimum ad contemplandum è tribus eligam ignoro, pietatem, an prudentiã, an prouetum. Certant hæc inter se in contemplatione nostra, & cû in alteram partem intèditur, & in alteram trahitur. Blandiuntur hæc mihi, & affectione diuersa perculcent. Inardesco, stupeo, gaudeo. Gaudeo pro vtilitate, ad prudentiam stupeo, inardesco propter impensum mihi pietatis amorem.

Quid ista dispartior? Confunduntur hæc inter se, & in vno quoque genere permiscuntur frequenter. Nam & modus, & commoditas, & affectio, siue malis sic dicere, prudentia, prouentus & pietas: hæc, in quã, tria siue simul siue sigillatim considerata, animum ad se meum, & trahunt citius, & tenent diutius, & quãdam in admirationem, & exultationem conuertunt. Matris Ecclesiæ fides talium varietate virtutum eius diadema contexit. Hunc ibi numerum, hoc pondus, hanc mensuram assignant. In ordinis ratione, & consequentiã numerus deprehenditur, & concordia modus. In pondere pietatis affectus vehementior. Et verè vehemens pondus gratiæ, de cælis ad terram maiestatem

Ps. 143.

Ps. 22. 6

1. Cor.

15. c

Rom. 5. d

ieftatem immenſam deducēs. Immenſitas hæc omnem incōparabiliter excedens creaturam, ad meſuram ſe contraxit, meſurā pertingendi vſque ad nos. Non enim quaſi non condeſcendens ad nos ſuperextendit ſeipſam, ſed in meſura nobis diſtillat dona ſpiritus. Meſuram interpretor in effectu virtutum munera: ad meſuram enim dat nobis Deus ſpiritus. In meſura contra meſuram. In nienuſa gratiæ, contra meſuram iniuſtitix. Nam ſicut abundauit delictum, abundauit & gratia. An non hæc meſura contra meſuram? Certè, & ſupra. Superabundauit enim & gratia. Numquid tantum ſuper meſuram delicti? Non vtique tantum ſuper meſuram delicti, ſed etiam ſuper meſuram gratiæ. Et è contrario, & ſupra meſuram iniuſtitix abundat gratia, & ſupra meſuram gratiæ, ſed non contra abundat gratia. Vbi enim vna abundat, neceſſe eſt, & altera ſuperabundet, & detur abundantius abundanter habenti. Meſura hæc meſura bona, & conferta, & cogitata, & ſupereffluens. Superfluitas videtur, quando non tantum neceſſaria ſuppetunt, ſed & exuberant voluptuoſa. In donis ſpiritus quedam expediunt, quedam decent, quedam delectant, ſanant, exornant, exhilarant. Quomodo non ſupereffluunt quæ ſic exereſcunt? Sed hæc ſufficiūt de numero, & meſura, & de pondere diadematis, quod Salomoni regi mater eius cōpoſuit. Quoddam enim quaſi ſertum gloriæ confert, dū coaptat q̄ a nobis aſſumpſit, & quod nobis exhibuit. Videtis quibus hoc diadema dotibus gratiarum conſtet: ſed quid de gratijs ad diadema? Dabit (inquit in Prouerbijs) capiti tuo augmenta gratiarum. Pater dat, & mater coronat. Ipſa coronat, quia credit: quia ipſa circumdat, ipſa coronat. Mater Eccleſia ſeipſa te, Ieſu bone, exornat, ſeipſa te veſtit, ſeipſa te calceat, & coronat. In perfectione calcementū eſt: in perfectione corona. Mira mutatio, vbi excuſſo puluere ſi quis adheſerat, de calcemento corona efficitur.

G
 Prom. 4.
 6
 Cāt. 3. b
 In die deſponſationis & lætitiæ. Vide ordinem, Vnus dicitur deſponſationis, & coronationis dies. Si iſtud ſcis, beatus es, ſi ſequaris. Conuertis ordinem, ſi vis prius deſponſari quam coronari: ſi prius vis ad iucunditatem, & quietem deuinciri Chriſto, quam cum Chriſto vincere. Anticipatio quidem beata, ſed non ordinata, ſi ante triumphum thalamum tibi optas collocari: ſi ante labo-

rem præſumis lætitiā. Vnus eſt his tribus conſtitutus dies: diadematis, deſponſationis, & lætitiæ cordis. Et quid eſt cor Salomonis noſtri? Vos, inquit, eſtis corpus Chriſti, & membra de membro. Felix planè quodcumque membrum capitis huius. ſed qui cor eſt eius, de præcipuis eſt. Et vide ſi nō cor eius; qui quodam in ventre ſecretorum Dei foueatur, in vitali affectionum calore in medio meditationum. De corde enim cogitationes non operationes exeunt. Iure ergo cor eſt, qui in medio ſpiritualium locatus eſt cogitationum, in pinguedine gratiarū; in quodam ventre veritatis, in vtero ſapientix, cuius in typo Salomon ponitur. Et quidem vna eademque, vel Eccleſia, vel anima, & corona eſt, & cor, & ſponſa. Corona in capite, ſponſa de latere, cor in ventre. Corona in ſummo, ſpōſa in proximo, cor in intimo. Quid hic non optimè collocatur? Quid non feſtiuè? Egredimini hinc noſtra filix Sion, & videte, vt & vos tranſeatis in affectum cordis huius, in ſponſæ gratiam, in diadematis ſpeciem. Nolite nomine caſſo gloriari. Eſtote quod eſſe dicimini, ſpeculationis filix. Vſus ipſe atteſtetur nomini. Feſtus enim eſt deſponſationis iſte dies, & Dei ſuſceptione dignus, & ab hoc ad feſtiuorem, qui nuptiarum eſt dies, pertingitur: in quo non datur libellus repudij, non intercedit diuortium, non abit vir via longiſſima, ne breuiſſima quidem: ſed eſt ſemper in domo ſua ſponſus Chriſtus Ieſus, qui viuic; & regnat cum Deo Patre, & Spiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo XXII.

Non veretur, ne ſuis intumeſcat laudibus, & humilitatis iacturam faciat, cuius ipſe ſibi pulchritudinem cū expreſſione tanta ſponſus commendat. Frequenter ex multo placendi deſiderio ſub eſt metus diſplicendi: & propenſior deuotio, conſcientiæ ſecuritatem imminuit, & furatur. Quid ergo mirū, ſi ſponſus applaudit illi de pulchritudine, affectumque blanda allocutione demulcet, quem metus inuexerat? Quanam enim ratione deformitatem non vereatur ſuam hominis animā quælibet, quæ noſtri Salomonis in matrimonium aſſeſcitur? Auduit illum in diademate ſuo, in die deſponſationis, & lætitiæ cordis, in illa
 abyſſo

abyſſo gloriæ ſolito feſtuiuorem: poteratq. iure vereri repulſam, ſi deſormitatis & abiectionis ſuæ reſpectaret ad cauſam. Oportuit itaq., vt ſecurior reddita reſumeret animū, & inſufa alacritas mentis faciē viuido quodam colore perſunderet. Nā totius vitæ, & operum pulchro vultui plurimum adijcit mentis hilaritas: propterea in hunc modum amicam Sponſus alloquitur: *Quam pulchra es amica mea.* Similia fere dicta ſunt ſupra in præcedentibus, vbi ſic legitur: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra.* *Idē pene videtur: Ecce tu pulchra es, & quā pulchra es.* Vtrobique pulchritudo prædicatur ipſius, & iterata commēdatio confirmationem declarat. Sed quātum ipſe aduertere poſſum, aliquāta hic innuitur diſtinctio. Nam vbi dicit: *Ecce tu pulchra,* agit tantum de pulchritudine, hic verò de nimietate pulchritudinis. *Quam pulchra es amica mea,* quam pulchra. Ibi ſimplex atteſtatio quaſi ſubito deprehendit pulchritudinis: hic autem admiratio nimicitatis. Ibi atteſtatur quam pulchra, hic oblectatur quod tam pulchra. Hic enim maiore pronunciatum cum pondere affectuque mirantis, & prolationis motum oblectatæ mentis declarat: quam pulchra es amica mea, quā pulchra. Et quidem in proceſſu cantici profectiora ad ſponſam dici oportuit. Hęc à nobis de ſimilium diſtinctione verborum.

Nā quæ ſupér pulchritudine ſpōſæ interpretanda fuerāt, copioſè, & accuratè ſuis explicata ſunt locis. Et quæ vir (vtrum eruditior, an eloquentior nescio) ſuis diſputauit in homilijs: nec minimo (vt ſic dicani) digito decuit à nobis ad diſcutiendum attingi. Hoc vero non negligenter attendendum, quod poſt generalē commendationem pulchritudinis particulatim amicam depicturus, loco primo ab oculis orditur, prudenter quidem: quoniā ſi ſimplex oculus fuerit, totū corpus lucidū erit. Et ideo columbarū cōparat oculis, vt iuxta Euangelij doctrinā, ſuā amicā ſimplicē doceat ſicut colubā. Denique vniuerſum corpus operationis ſimplex illuſtrat oculis intentionis, & facit vt corā Deo luceant opera, quæ per ſe corā hominibus poterant lucere. Nam quādo foris bonum lucet opus, ſed operis bonitatē non intendit animus: quaſi corpore claro oculus cæcatur. Opera quidem ipſa aliquoties in genere ſuo bona ſunt, & alijs cōmoda: ſed operum bonitas in aſtorem non reſun-

ditur, qui ſimplicem oculum in ipſis non habet. Ideo tenebroſa ſunt, quōd intentionis ſincera lumine carent. Bonus itaque ſimplex oculus, non habens vllam partem tenebrarum, conuerſationis corpus totum ſerenās. Aut totus enim tenebroſus eſt oculus, aut totus lucidus, aut habens aliquam partem tenebrarum admixtam. Totus tenebroſus eſt, cum operi malo propter malum intendit. Totus lucidus, cum operi bono non niſi propter bonum intendit. Cum verò in opere bono non tantum in ipſum bonum, ſed etiam in alium aliquē finem intentio dirigitur, vel cum in opera non bono, quod in eſſe credebatur bonum, errando diligitur: aliqua ex parte oculus caligat, & non eſt mera ſimplicitate purus. Quid cum opus bonum præ tenditur, & nō ipſum bonum, ſed aliud totum intenditur? Oculi ne ite, tenebroſus dicitur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebroſus ex toto videtur: Nam eſt lux deputetur in opere, nulla tamen agnoſcitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo ſimplex quæ ſub boni velamine ſeipſam occultat? In oculis verò ſponſæ vtraque cōmendantur, ſimplicitas, & ſpiritualitas: ideo columbarum dicuntur. Et bene in amica ſua primò lucem commendat, vt ſibi demonſtret ſimilem, qui & ipſe dicitur lux mundi, & in quo tenebræ non ſunt vllæ. In ſex dierum conditione lux omnium prima creata dicitur, & in deſcribenda pulchritudine ſponſæ, lucis in primis inducta decenter eſt mentio.

Oculi tui columbarum. Quid te amicam eſſe præſumis, quæ nescis oculos habere columbæ? Opera quantūcunque fuerint bona: ſi impurus eſt animus, de pulchritudine ſtra tibi applaudis. Quomodo amica es, quæ pulchra non es: Sed quomodo nō es inimica, quæ malignaris in ſancto? Malignatur in ſancto, qui malignatur in bono, ſiue in ſuo, ſiue in alieno. In tuo malignaris bono, cum bonum ipſum nō conſpicias. In alieno, cū de bono male ſuſpicias. Et praua intentio, & peruerſa interpretatio, vtraque malignatio eſt: vtraque fellea, vtraque falſa, nihil habens cum columbarum natura commune. Oculi columbarum ſunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt. Nescis quod ſponſus tuus veritas eſt? Quomodo dicet tibi: Columba mea, amica mea, quæ ſimplicitate

Cāt. 4. d

bid. 1. d

K

Intt. 6.

L

r. 10. 1. b

M

plicitate nō gaudes? Amica est veritati simplicitas: ideo cum simplicibus sermocinatio eius. Denique simplicitati amicæ applaudit dicens: Oculi tui columbarum. Bona enim est oculata simplicitas, ita simulationem excludens, vt non caliget in veritate. Rara hæc hodie in terris auis, & si qua est eius vsquam frequentia, occulta satis, & latens in foraminibus petræ, in cauerna marceriæ, & desuper riuos aquarum. Quomodo autem obscuratus est, aut occultatus est oculus columbinus? Quis est qui seculi calliditates non sectetur, qui illis se vti non gaudeat, qui non amet habere, aut saltem nominari in se non velit? Quis est qui nō verecundetur oculos columbinos, gloriatur se habere miluitos? Si Christi amicam dici te velis, quid tibi cum prudentia carnis, quæ inimica est Deo? An istas inimicitias euacuare conaris, vt vtrasque carnis & spiritus prudentias condas in te ipsa? Modicum fermētum totam massam fermentum. Quid ergo fiet vbi multum est fermentum, massa modica? Quæ societas legi cupiditatis, & legi caritatis? Non debet illa huic esse coniuncta, quæ nequit esse subiecta. Prudentia enim carnis legi Dei aut repugnat & inimica est, aut omnino perit, & nulla est: aut resistit, aut ex toto desinit. Potest periri vt penitus non sit: non potest premi vt ei contemptrata sit. Tuum ergo & os & cor huiusmodi exercitatum optas habere prudentia, quæ legi Dei non potest vel associari vel subijci. Prudentia spiritus vita est & pax. Vitalis est enim prudentia spiritus, vsum habens vitæ quæ nunc est & futura. Prudentia vero carnis in presenti tantum exercetur vitæ, nullum in ea, quæ sequitur, habitura locum. Cupiditatis enim apud inferos nec opus nec vsus est, sed exercitatio. Ista pax est, illa litigium. Et bene pax, cui hoc est enacuari, quod paci non vacare. Talem prudentiam ad sponsæ pulchritudinem Christus commemorat. Talis in oculis columbarum depingitur, quæ simplicitatem & spiritualitatem redoleat, eo quod in columbæ figura spiritus sanctus intelligi solet. Non solet esse vacua talis simplicitas, multum enim subest latentis gratiæ.

Cat. 4. d Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. Magnum nescio quid illud est, & verè magnum, quod manifestum vel dici non debuit, vel dici non potuit, nec aliquo vt gratia ceteræ simili figurari, sed

in suspitione & coniectura sola relinquitur ijs qui similia forte patiuntur. Absque eo, inquit, quod intrinsecus latet, quasi nō sint intrinsecus aliæ gratiæ & dona spiritus. Et quomodo omnis gloria filix regis ab intus? Denique & intrinsecus ipsi oculi columbarum, vbi simplicitas fidei corda purificat, & illuminatos reddit oculos cordis: vbi non modo oculus, sed totus absconditus homo cordis dicitur. Sed licet ab intus omnis sit gloria, est tamē gloria gloriæ respectu interior: & sicut in ipso homine exteriori, sic, & in illo interiori alia alijs magis sunt intima, & latentia penitus, soli tantū nota dilecto. Fortasse, & aliqua et ipsi sūt spōsæ ignora, nec collatorum diuinitus ad plenum habet notitiam muneium. Quid enim si occultatur sublimitas, diu seruetur humilitas? Secretum tuum tibi Iesu bone, secretum tuū tibi, & in absconditis sponsæ solus deliciaris. Cur non vel ad modicum illud nescio quid latens nobis comunicas, & occultam, quæ delectaris, figuras pulchritudinem? Plus nos ad quærendum allicis, dum illud latere intrinsecus dicis: & curiositatē nostram amplius irritas, tantum silentio mysterium premens. Plus nos, dum taces, trahis. Quam magna multitudo dulcedinis huius, quam abscondendā indicas, dum non explicas, Quidquid illud est latet intrinsecus: sed de latebris istis suavissimus odor aspirat. Nescio enim, quo pacto dum illud admirabiliter dulce esse conicio; admirabiliter dulce esse iam sentio: iam illud pefat affectus, ad quod nō penetrat intelligentia. Conditum est hoc penes sponsam, & signatum in thesauris ipsius: soli fas est dilecto istos ingredi, & gloriæ latentis arcana euoluere. Hoc autem dico, quod non facile est virtutem cuiusquam ex indicijs distinguere. Frequenter enim exiguis extantibus signis, eximia sunt quæ latent intus secreta. Ideoq. manifestas debemus sic virtutes laudare, vt hæc in singulis adiectione vtamur, absque eo quod intrinsecus latet. Denique ipsam hanc (de qua nobis est sermo) cōmendatam in sponsa columbinam inspiciate simplicitatem, quam gratificam, quam est in seipsa suavis, & placens: maiores tamen in se reconditos habet thesauros, & dulcis est (vt sic dicā) medullata secreto. Quæritis quid sit illud? Dixi iam, & si adhuc vultis audire, ignorare me fateor. Possem piam hanc vobis commendare simplicitatem, & ad eius

vos emulationem hortari, quæ tam inexplicabile, & dulce mysterium continet, fortasse & confert. Id autem ipsum si fuero conatus euoluere, forsitan ad aliquid occultum, & latens pertingam, vel experientia, vel coniectura. Sed numquid illud erit cuius tam inuolutè meminit sponsus in laude delictæ? Quàmlibet potuero occultum eruere, aliquid adhuc latebit intrinsecus. Altis illud latet in tenebris, nec nostro subiacet, vel stylo vel studio. Venerabor ipsum silentium tanti mysterij. Nam quamuis nõ est datum diffinitè nosse, quid sit, eo, quod siletur: relictum est credere; quod aliquid singulariter dulce, & sponso gratum sit: non potest inue stigari quale sit, sed potest æstimari; quam magnum sit, vel eo ipso; quod verbum tam arcanum dici non licuit. Vt tamen aliquid dixisse videar, & non ex toto siluisse (ad hoc enim instatis) accipite quod mihi videtur in hac parte verè dici posse, yrum accomodate ad præfens capitulum, vos videritis. Virtutes ipse suapte natura intus in animo locatæ sunt, sed vsus quarundam in exterioribus viget, quædam verò suam in interioribus exercent potentiam. Et illa quidem carnales declinat illecebras, ista vero spiritualium deliciarum latebras amplexatur. Illa vel sollicitantes occasiones refugit, vel insolentes affectiones compefcit, & quâuis interim necessario, molesto tamen exercitio laborat. Ista tali delectatur materia, quæ non iucunditate magis, quam honestate præcellat. Illa simplici intuitu, & oculo columbino exteriores dñi percurrit species, vel odit, vel despicit: ista curiosiore prospectu cælestes perlustrat species, & prospectis amplius inardescit. Possumus talem quandã distinctionem formare, vt dicamus alias exteriores esse, alias interiores, alias intimas. Aliæ enim se à carnalibus retrahunt, aliæ spiritualibus intendunt, aliæ quasdam iam tenent primitias. Primæ se à mundi illecebra, quam contemnunt, compefcunt: mediæ se ad id quod spiritualiter concupiscunt adhuc component: vltimæ inmo intime optatis auidè iam vtuntur. Deus bone, quantum lucis, & deliciarum in illis est latebris: quantus excessus in recessibus illis? Vtinam tales me concludant latebræ, vt illud de psalmo dicere possim: Nox hæc illuminatio mea in delicijs meis. Ecce nunc aliquid latens attingi in hoc vltimo gradu, & forte, vel hoc est, vel aliquid simile, quod

sponsus signauit. Volo de cetero deferre mysterijs: nec enim fas est audaci sermone orationum arcana nudare, & minus sanctis manibus lingua conuolutas delicatè sancti sanctorum reuoluere species, & reconditum manna contrectare, quod arca vrna continet, & arca recludit. Et ipsum manna nomen aliquid ostendit arcanum, & de quo magis possit queri, quid est hoc? quam dici, quid sit hoc. Et cui melius, quam manna latens illud comparauerim? Dulcis quidem, & cælestis est manna cibus, sed videtis, quam secreta reconditus in vrna, in arca, in sanctis sanctorum, vt curiosus, & minus idoneus ab huiusmodi aspectu arceatur: oculus ille, qui columbinus esse non nouit, quem non dirigit pia credulitas, & intentio pura. Rogamus autem vos fratres, amplectimini sanctam simplicitatem, quietem mentis, meditationes puras, liberas orationes: quoniam in talibus vasis, & (vt ita dicam) in arca sanctæ meditationis, & interiori orationis vrna, diuina nobis est locata refectio, & portio gloriæ, de qua legitur: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Cuius plenitudo vitam nobis æternam conferat per Iesum Christum: cui est honor, & gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XXXIII.

Ecclésiæ (vt bene nostis) hæc blandimenta sunt, & de spiritualibus eius oculis, præcedenti disputatum est sermone. Sed quia tales sãt, nunquid rari sũt? Vide totum corpus eius, quomodo plenum sit oculis, ante & retro. Oculi eius prophætæ, oculi eius Apostoli, qui vel futura prædicunt, vel iam facta prædicant. Oculi eius sunt vtrorumque interpretes, & doctores populorum, quorum officio spiritualia animæ, vel commoda, vel scandala, & cernimus, & discernimus. Sed nescio, an omnes qui oculi habent officium, teneant & vsum. Duces cæci, nec tantum cæcorum, sed, quod indignius est & videntium, nonne videntur oculi habere, & locum, & speciem, sed virtute carere? Vtinam vel id sufficeret, & virtute prouidendi bona carerent, essentque ad communes utilitates cæci, dum non ad priuatas arguti commoditates. Nunc autem, & cæci sunt, & callidi, hebetes ad Ecclesiæ lucra, ad propria acuti. Sed quomodo oculus est columbæ, qui columbæ non in

seruit, columba non videt, columba non prouidet, qui columbam non ducit, sed magis abducit Ecclesiam, & quantum in ipso est prauis præcipitat exemplis? De talibus apostolus loquitur: Omnes, quæ sua sunt querunt, non quæ Iesu Christi. Tales occupant locum, & peruertunt vsus, cum è diuerso sint alij, qui oculi non habent officium ex promotione, sed vsurpant ex præsumptione. Et quidem frequens hæc turba. Quem dabis nunc ex numero discipulorum, qui prælatorum opera penes se velut quodam locatus in tribunali, non carpat, non corrigat, non castiget? Isti non iam sunt oculi membrorum, sed quidam oculi oculorum, quomodo si pennæ, & plumæ in corpore columbæ, cum ipsa velit oculorum, dirigere lumina. Nolo locum hunc nimis vrgere, ne vos fratres exagitare videar. Estote vestra contenti mensura. Nihil omnino in corpore columbæ officio vacat, nihil caret honore: & ea quæ abscondita sunt, abundantiorum habent honorem. Denique, & capillis sponsæ suus est honos. Si enim in oculis prelati, in capillis qui sunt intelligendi, nisi discipuli? Et boni discipuli, qui se capillorum more tractabiles, & flexibiles exhibent ad omnem nutum magistri, sicut ad motum venti: qui graciles, & spiritualibus extenuati disciplinis, pene sine corpore sunt, & penitus sine carne, ad omnem insensibiles iniuriam, vt nec tondentis instrumenti sentiant lesionem, in hoc tantum passionis sustinentes molestias, si à capite cui inhæserunt contingat euelli. Reliquo enim emortuo corpore, vitalem ibi tantum sensum retentant, vbi capiti, de quo oriuntur, iunguntur. Qui ipsi vicini cerebro vbi sapientiæ dicitur recessus, quasi ad intima ipsius arcana nituntur, intrare: quibus hoc eradicari, & quasi inde euelli videtur, ad exteriores qualibet occasione caras vocari. Nam qui inde sine sensu doloris effluunt; quomodo ibi aut nati, aut radicati credentur?

Denique quod non decidant capilli sponse, sed assurgant. audi quid sequitur: Capilli ut sicut grex caprarum; quæ ascendunt de monte Galaad. Quasi grex caprarum, eo quæ in sublimibus passis, & positi, & tendentes semper ad alta, vt capræ, altum tamen nil sapiunt, sed carnalis consilij sunt infirmitatis. Elatio namque ipsa descendit, ascendit humilitas. Ideo quasi capræ, quod semper, & alta petant, & ad infirma sua respectent. Et be-

ne de monte Galaad ascendunt: sed tamen non nisi in monte Galaad, qui testimonij aceruus interpretatur. Et quis ille nisi Christus, super quem omnia prophetarum coaceruata sunt testimonia, qui propheta, cui Ioannes, cui pater, cui opera ipsa testimoniū reddunt? Hic mons Ecclesiæ caput est: noli de hoc monte desuere, si capillus es. Quid nobis separationem minaris, & velut auulsum iri à reliquorum grege capillorum? Nūquid casus tuus Ecclesiæ caluationem adducet, Nescit illa decaluari. Nam & capilli eius omnes numerati sunt. Ad synagogam illa interminatio facta est in propheta: Erit pro crispano, crine caluitium. Crispi sunt Ecclesiæ crines, ad suos recurrentes caput, circa illud ambitu amico reuoluti, in ipsa capitis secreta conantes intare. Ideo capilli eius non decidunt, sed ascendunt de monte Galaad, operum Christi maiora sibi semper ad imitandum exempla cumulantes. Vtinam fidei quam habeo in Christo, omnia opera mea attestentur, & iugi profectu cõgesta aceruus mihi ascensionis constituent. Quam paucos ego mihi testimonij huius contuli lapides. Vereor equidem ne in contrarium multos congesterim. Quid enim? Nonne tibi videtur non pro fide, sed magis contra fidem testimonia congestisse, qui sic viuunt, vt alterius videantur fidei, quam Christianæ? Denique tales, quam multos videmus de quibus iure dici possit: Isti non sic conuersantur, vt qui Christi redemptos se sanguine credant, qui aliam sperant vitam, qui futurum vereantur iudicium, qui tandem euangelica præcepta diuinitus data fateantur. Talia vtinam penes me testimonia pauca reperiantur, mallem nulla, ne modicum fermentum aceruum fidelium operum totum denigret.

Et fratres mei (vt modicum de cõmuni g'oriet, quæ de priuato non possum) si totius vitæ vestra respexeritis ordinem, & regularis obseruantia cussum, non erit exiguus, quem boni testimonij cõedificatis, aceruus. Nam si à nocturnis vigilijs, quas impigro velut primitias quasdam p'libatis affectu, & effunditis à principio vigiliarum sicut aqua cor vestrum ante conspectu Dei, si in qua à capite singulos per gradus conuersationis diurnæ seriatim velitis intedere, quid ibi reperietur quæ disciplinam non sonet, quod non concinat fidei vestræ, quod non vel corpus atterat, vel mentem erigat, vel discipula erecta? Inter psallendum quanta est disciplina in corpore; & quæ maior quorun-

quorundā in mente, dū ne ad modicum, vel certe tantum ad modicum à sensu verborum illam sinunt abire. Nam ibi, idest in ipsis, quæ cantantur, verbis, aut ligatam tenent, aut ad cognata relaxant, ad peregrina nequaquam. Quod si contingat (fugax est enim mens humana) quanta statim castigant censura, & moræ huius vsuras à se repossunt? Sed ne ipsa communium horarum interualla nocturna vacant. Deus bone, hora illa noctis, quam sine nocte est, quam nox illa illuminatio in delicijs? Orationes illæ priuati sunt, sed priuata non peccant. Submissior quidem vox, sed mens intensior, & preces tacite multum habent acuminis. Denique frequenter vocem eripit oratio vehemens: & verbis nec eget, nec vitur, qui puro, & pleno fertur affectu. Amor in auribus Domini solus obstrepens, corporalium strepitus dedignatur verborū, quæ sicut inchoati excitamenta sunt, sic impedimenta solent esse perfectè oranti. Quid deinde? Ipsiis horis matutinis quasi de recētiorum orationes instaurant, frequētans cōfessiones, & verecunda, sed manifesta reuelatione exiguos purgant excessus. Nō tamè exiguum deputant si à Christo, vel tenui memoria titubant. Hostis callidi si quid fuerit improbitate suggestum, sibi imputant iniqui in hac parte estimatores, dum proprium arbitrantur casum quod, aliæ sunt fraudis castio conatu tantum prouocati. Quid quotidianus manuum labor, quo corpus & satis ateriatur, & tenuiter pascitur? Labores manuum suarum nō soli māducant, sed de insufficienti partiumur egenis, vt & illis sit tribulatio, dum in modo alijs abundet. Interuallis quibusdam leuant labores, sed fesso corpore seruet affectus. Illic tacite lacrymæ vbertim voluuntur, prouident gemtus, erumpunt suspiria, vt qui iuxta sedent, si forte ex se frigidi sunt, vicini possint scintillis accendi. Qui denique non de crastino cogitant, nec de hodiernis, quidem, omnem curam proiicientes in ipsum qui eis præest: non præmium, sed quærentes regnum Dei.

I. Quid (quod pene præterieram) in capitulo singulis diebus exammandi Abbatis assant iudicio, quasi ad Christi presentati tribunal? Ibi quisque in primis accusator est sui, accusandi se locum alijs præripere festinans. Quid ipsum continuum silentium, & quorundam compassionis grauitas, nonnè totā

conuersationē ven ustat, & quadam sãctitatis pulchra vestit facie? Ipse somnus quoque sãctitatis testimonium reddit, nec in acervo testimoniorum est tantorum sine cōfessione. Nam reliquæ cogitationum cōfidentur Christo, vbi somno corpis obruitur. Quomodo enim dormientis poterunt non versari ante oculos totius diurnæ conuersationis imagines depictæ, & in animo vigilare. Nonne tibi magnus hic videtur testimonij aceruus erigi, nisi quod non aceruatum, & sine ordine sũt ista, sed serie certa, & suis singula sunt distincta temporibus? Nonne hæc testimonia credibilia facta sunt nimis, Ps 92. b eo quod domum tuam, talis decet sanctitudo Domine? Viniam cordis mei radices super istum desentur aceruum. Nescit sterilis esse tantus bonæ conuersationis cumulus. Locus est altus, & vber, qualè propheta commemorat. Vineæ facta est dilecto in cornu, Isai. 5. a in loco vberi. Et magnum plane fertilis solitestimonium, fructum prouentus vberior: sicut è contrarij loci vbertas arboris qualitatem larguit de infructuositate sua. An, nō arbor mala quæ terram bonam occupas fructus cōliguos nō parit, sed nec villos bonæ spei parturit flores? Forsitan, & ficulneam illam sterilem, quam Dominus iussit succidi, fertiles de vicino vineæ condegnabant. Periniquū est in sancta cōuersione plantatum, nil sanctum moliri, & excusationes prætendentem cognatis exemplis cōuincere, & inde defensionibus disponere in corde suo, vnde alij ascendunt. Sufficiat tibi, qui talis es, descensus tuus. Quid bonorum aceruum operum, quem alia acerritate ascendunt, detrahare moliris, & regulares obseruantias immutare, quarum numerum & rigorem cauaris? Noli prohibere eos, qui bene faciant, si potes, & ipse ascende. Audi de quanto, & quali acervo sancti ascenderunt: Sancti ludibria, & verbera experti, insuper, & vincula, & carceres lapidati sunt, sciti sunt, tētati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circūierunt in me lotis, in pellibus caprinis, egentes, angustati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus, in spelūcis & in cauernis terræ, qui omnes testimonio fidei probati sunt. Vides quanto sit eorū fides probata scrutinio, quibus testimonijs examinata? Quid à nobis tale, vel expectitur vel expectatur? Et nostra hæc inferiori genere testimonia credibilia factis, eo quide credibilia, quod non ea necessitas imposuit.

sed supposuit se voluntas. Voluntas ergo voluntas sit, & primæ libertatis iure nitatur, liberam se ad persistendum exhibeat, non æstimet ad recedendum. Agnoscat necessitatis debitum, sed nō sentiat iugum. In bono libera sit, & ad bonum nihilominus libera. In illo quod iam tenet, & ad illud quo tendere debet: sed ea, quæ retro sunt, nullam sibi licentiam permissam existimans.

A De quāto aceruo testimonij Paulus ascēderit tandem audite: Ipse quidem spiritus testimonij reddidit spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Quantus vno in hoc testimonio aceruus? Sed foris numquid non perhibuit testimonium? Deo, inquit, attestante signis, & prodigijs, & varijs virtutibus, & Spiritus sancti distributionibus. Et tamen tanto constitutus in aceruo virtutum, & at-

Heb. 3. 0 testantium gratiarum: nondum, inquit, me arbitror comprehendisse: vnum quidem, quæ retro sunt oblitus, ad anteriora exten-

Phil. 3. 0 dor. Et nos ergo tantam habentes impositam nubem testimoniorum, deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatū, per patientiam curramus ad propositū certamen, aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, in confusione contempta, atque in dextra Dei sedet. Recogitate enim qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis. Illorum enim testimonia, prærogatiua quædam dicuntur testimonia, id est martyria, qui pro fide Christi sanguinem fuderunt. Videte primum ipsum martyrem Stephanum, de quanto lapidum aceruo ascenderit ad Christum, quem, & omnes sequitur animæ iustæ. Quasi grex, inquit, caprarum quæ ascenderunt de monte Galaad. Gestabant thesaurum fidei in vasis fictilibus, sed sublimitas erat virtutis Dei. Ideo quasi ascendentes dicuntur, quod eos immania tormenta non tam fregerunt, quam firmauerunt ad reddendum testimonium virtute magna.

Hebr. 12

A Quid hic eis animi est qui nec vnam, & eam leuem, & amicam præpositorū increpationem sustinent, sed ad vnum austerius verbum totus liquefcit boni propositi, quem sibi firmauerant, rigor? Illorum tot suffulta adminiculis testimonia vix stare possunt, illorum tot repressâ tormētis vberius erupunt. An non quantus numerus supplicio-

Cæt. 4. 0 rum, tantus & aceruus testimoniorum? Etil morte affecti tota die, & æstimati sicut oves occisionis, in omnibus tamen superauerunt, & velut superascenderunt de Galaad, de aceruo martyrij. Non enim de consueta corporali vita certamen inierunt sancti, sed de vita fidei, ex qua iustus viuūt. Ideoque in omnibus superauerunt, quibus salua causa consistit. Quomodo enim non superant, cū aut persistendo in confessione, redditi sunt æternitati, aut persuadendo persecutores informauerunt veritati. Denique est æstimati sunt sicut oves occisionis: quibusdam tamē innocuis dentibus ab infidelitatis radice hostes præciderunt suos, vt inter Ecclesie vitalia recondere viscera.

B An non hoc sibi vult quod subnectitur: Dentes, inquit, tui quasi grex detonsarum? Aduertis quales oves istæ sint, quæ possunt quidem detonderi: sed dentes earum non possunt conteri. Occidi possunt, & fæsti nequeunt. Imo ipsi persecutores infregerunt suos, & in vinculis doctrinæ sermonibus emollitos quasi dentibus sanfos, in fidelesium traiecerūt vnitatē. Petro dictum est: Macta, & manduca. Et Moysi dentes nō sunt moti. Dentes enim eorum arma, & sagittæ. Arma spiritalia potentia Domini ad debellandas munitiones. An non quidam Ecclesie dentes, de quibus dicit Apostolus: Intret infidelis, aut idiota, diiudicatur ab omnibus, cōiunictur ab omnibus, occulta cordis eius manifesta fiunt, & sic cadēs in faciē adorabit Deum, pronuncians quia vere in nobis sit Deus. Nolite fratres, istorum vereri morsus dentium, non sunt canini, sed ouini. Detonsarum enim gregi conferuntur. In canibus non dilaceratio, sed latratus commendatur. Canes muti (dicit Isaias) non valentes latrare: canes impudentissimi, nescientes saturitarem. Ac si quibusdam exprobre quod in altero se canum officio exuāt, in altero se canes exhibeāt, latrare nō valentes, & non desinentes lacerrare. Tales sunt, qui inuicem mordent, & comedunt, & consumuntur ab inuicem. Vtinam hucusque sufficiat, vt inuicem mordeant, & comedāt, nec tentent ipsos detonsarum lacerrare dentes. Ipsi doctores Ecclesie, & præpositi nōne tibi videntur dentes quidam, qui redargutionis beneuolæ velut moribus subiectos conuincunt, diiudicant, manifestant, & ad meliorem emolliunt statum? Quod si tu prædurus es, & emollii non potes, quid remordere

rum, tantus & aceruus testimoniorum? Etil morte affecti tota die, & æstimati sicut oves occisionis, in omnibus tamen superauerunt, & velut superascenderunt de Galaad, de aceruo martyrij. Non enim de consueta corporali vita certamen inierunt sancti, sed de vita fidei, ex qua iustus viuūt. Ideoque in omnibus superauerunt, quibus salua causa consistit. Quomodo enim non superant, cū aut persistendo in confessione, redditi sunt æternitati, aut persuadendo persecutores informauerunt veritati. Denique est æstimati sunt sicut oves occisionis: quibusdam tamē innocuis dentibus ab infidelitatis radice hostes præciderunt suos, vt inter Ecclesie vitalia recondere viscera.

An non hoc sibi vult quod subnectitur: Dentes, inquit, tui quasi grex detonsarum? Aduertis quales oves istæ sint, quæ possunt quidem detonderi: sed dentes earum non possunt conteri. Occidi possunt, & fæsti nequeunt. Imo ipsi persecutores infregerunt suos, & in vinculis doctrinæ sermonibus emollitos quasi dentibus sanfos, in fidelesium traiecerūt vnitatē. Petro dictum est: Macta, & manduca. Et Moysi dentes nō sunt moti. Dentes enim eorum arma, & sagittæ. Arma spiritalia potentia Domini ad debellandas munitiones. An non quidam Ecclesie dentes, de quibus dicit Apostolus: Intret infidelis, aut idiota, diiudicatur ab omnibus, cōiunictur ab omnibus, occulta cordis eius manifesta fiunt, & sic cadēs in faciē adorabit Deum, pronuncians quia vere in nobis sit Deus. Nolite fratres, istorum vereri morsus dentium, non sunt canini, sed ouini. Detonsarum enim gregi conferuntur. In canibus non dilaceratio, sed latratus commendatur. Canes muti (dicit Isaias) non valentes latrare: canes impudentissimi, nescientes saturitarem. Ac si quibusdam exprobre quod in altero se canum officio exuāt, in altero se canes exhibeāt, latrare nō valentes, & non desinentes lacerrare. Tales sunt, qui inuicem mordent, & comedunt, & consumuntur ab inuicem. Vtinam hucusque sufficiat, vt inuicem mordeant, & comedāt, nec tentent ipsos detonsarum lacerrare dentes. Ipsi doctores Ecclesie, & præpositi nōne tibi videntur dentes quidam, qui redargutionis beneuolæ velut moribus subiectos conuincunt, diiudicant, manifestant, & ad meliorem emolliunt statum? Quod si tu prædurus es, & emollii non potes, quid remordere

C
A. 7. 10.
b
P. 56. A
2. Cor.
1. 4. d

1. 4. d

1. 4. d
1. 4. d
1. 4. d

morde paras? An non remordes, qui vel in occulto detrahis, vel palam contradicis? Quid dentem contra dentem paras, dētem inprobū contra dentem pium? Morde te potes, sed consumere non potes. Dentes enim sunt, & duri sunt, & firmi, & detrahentes non metuūt, memores se cum Propheta inter scorpiones; & incredulos commorari, & sicut oves missos inter lupos, vt ipsos lupos in oves rationabili tolerantia, & exhortatione commutent. Et bene detonsarum dicuntur, quod illorum non sint morsus fugiendi, qui bonorum operum exempla sicut vellera quaedam subiectis ministrant. Non tamen vsus dentium in alienis tantum remordendis, & conuincendis erroribus a stimulat. Est & potior quidam eorum vsus, si qui idonei sunt solidum cælestis edulij mandere panem, & sublimioris doctrinæ secretos diiudicare, & differere intellectus, quibus non iam lacte opus est, sed solido cibo, ipsumque quodammodo attenuare, & infirmare possunt, & quodam temperamento dispensationis, vel sobriū reddere, qui ad solidum per se sufficientes erant, sed tantummodo lactis participes. Quodam enim solidioris instrumenti ad mandendum vntur ministerio, qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni & mali: imo etiam boni, & boni, non tantum iudicantes inter noctem, & diem, sed omnem iudicantes diem. Et iure de lauacro ascendere dicit, vt mundando cordi studiosos probet, eo quod mundis corde diuina sit repromissa cognitio. Vides quomodo lotos, & irreprehensibiles esse oportet eos, qui aliorum excessus debent remordere, & corripere? Quo lotos, & mundos corde, qui diuini sermonis dispensare debēt alimoniam, & arcanos secretioris verbi discutere sēsus, sapientie intima rimari, & ruminare in sancta? Dentes tui quasi grex detonsarum.

Quare ergo quasi grex? Vtique quod se se non impugnent, & aduersentur sibi, sed in simplicitate, & vnitate sensus sui concinnunt, & concordant Ecclesie dentes. Quasi grex detonsarum, quæ ascenderunt de lauacro. Veterem enim deponentes hominem, & onere superuacuo leuati a cloti, alacrius ad superiora conscendunt. Siquidem ipsi pili veteres oneri iam esse incipiunt cum primo noua vellera germinant, cum hyems transijt, cum imber abijt, & recessit. Ideoque si veteri, & superuacua leuium, &

inanium rerum vellere te inuolui adhuc necessarium ducis, nondum tibi hyemalia congelatæ mentis frigora transferunt. Bene enim detonsi, & de lauacro ascendunt, quasi nihil veteris vel sarcinæ, vel sordis habentes. Attendis, quod non tibi sufficit detonderi, non sufficit exonerari, non sufficit lotum, & nouum fieri, nisi statim ascendas, & spiritu incedas, qui renouaris in spiritu. Si spiritu, inquit, viuimus, spiritu & ambulemus. Tu igitur si ascendere disponis, ascende semper de lauacro, semper nouus, & mundus. Laua per singulas noctes lectum tuum lacrymis. Aut si te peccatum non quasi nox inuoluit, sed sicut nubes præteruolat: tu tamen lauare per singulas noctes, etiam leuium vestigia delictorum lacrymis dele. Hic enim in conualle lacrymarum locus est lauacri. Quid est quod sordes congestas, & peccati purgamenta futuri referuas lauacro seculi? Quid scis si non erit illic confortiorum magis, quam lauacrum? Nam quæ hic facile poterant abluui, ibi non tam misericorditer, quam in spiritu iudicij, & ardoris purgantur. Et felix, qui de seculo non quasi de cæno, sed quasi de lauacro ascendit, non habens necesse, vt aliquid in se laueat, sed est mundus totus. Ille planè dignus habetur dealbatis dentibus, id est, animæ sensibus, panem Angelorum manducare: non iam panem doloris, sed panem, qui lætificat cor hominis. Illum vtique panem, quem significauit Propheta dicens: Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Sic enim illa nos gloria dum appareret pascit: reficit dum reuelatur. Huius quidem gloriæ reuelatio plena quid est, nisi sapientia vera? Quæ nos ad seipsam edendum inuitans, non aliàs à nobis mandatur, nisi cum illam meditamur, velut vitales, puræ mentis delicias, & indeficientem refectioem. Hic ergo purgatos, & exercitatos animi sensus habeamus, non iam ad discretionem boni, & mali, sed tantum ad perceptionem tanti boni. Actitemus hic crebro quod ibi continuè agemus: præoccupemus frequenter, in quo indefinenter occupandi erimus. Summum nobis hic negotium sit, quod solum ibi exit. Contemplatio namque sapientiæ æterna refectio est. Nihil omnino spiritualibus animæ dentibus dulcius ruminatur, quam ille panis viuus, qui patri ait: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti le-

sum Christum; qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

G

Sermo XXIIII.

Avdistis precedenti commendatos sermone sponsæ dentes. Iure quidem: quod non exigua sit pulchritudinis ratio in dentibus posita, si candidi sint, si æqualiter conferti. Nec tantum aptitudo, sed & utilitas in dentibus placet. Quid enim? Ioannes in Apocalypsi, inuolutum quod sibi ab angelo porrectum est, quomodo comederet volumen sine idoneis ad talem cibum dentibus? Durus videbatur cibus liber integer, & ideo dentibus opus erat, qui illum comminuerent in regnum, & emollirent durum, vt leuius deglutiri posset. Et bonus plane dens, intelligentia exercitata, intelligentia spiritualis, quæ omnia dijudicat, omnia discutit, omnia ruminat, & scrutatur, etiã profunda Dei: quæ etiam ipsam inuoluti libri medullam mandit, & intima sapientiæ comedit viscera. Stultus (sicut scriptum est) cõplicat manus suas, & comedit viscera sua. Cibus iste cruentus, cibus carnalis est, cibus qui perit, imo qui perimit. Quam dulcius, & vtilius viscera sapientiæ comeduntur, & fieri verbi arcana? Non potest cruentis attingi dentibus, sed lotis & candidis, quia candor est ipsa lucis æternæ: & ipsius spõsi dentes lacte candidiores dicuntur: propterea tales in sponsa commendat, qui suis sint similes. Sentes tui sicut grex detonsarum, quæ ascenderunt de lauacro. Non modo lotos, sed liberos oportet mentis sensus habere, si quis illos ad diuini verbi scrutinium parat.

Omnes gemellis fœtibus, & sterilibus non est in eis. Sterilitas reputatur, si vel vno fueris fœtu contentus. Si potuisti ad sacratum aliquem in scripturis intellectum pertingere, vnum iam peperisti fœtum. Bonus profectus, & ingens, sed insufficientis sacro sensui, si affectus non respondeat. Sterilis est intelligentia, quam non coruã & germana comitatur deuotio. Vbiq; tibi in scripturis spargitur, quasi semen quoddam vnde gemellum hunc possis fœtum concipere. Nõ tantum subtilia, sed & suauiã ibi sunt omnia. Et præceptum Domini lucidum est, & ignitum eloquium. Sterile est in te verbum Dei, ex qua parte horum alterutrum non

operatur. Si per intelligentiam vides, sed gelido adhuc riges affectu: nonne sterilis & inefficax reputatur in te verbi Dei virtus ignea? Denique etsi ad ignem spectat, vt illuminet, multo amplius, vt succendat. Verbum, inquit Dominus, quod egreditur de ore meo, nõ reuertetur ad me vacuum, sed faciet, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. Ad quæ? Habes in Euangelio. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt succendatur? Semen est verbum Dei, & in eo (sicut apud Iob legis) & lux, & æstus spargitur. super terram. Sed nescio quo pacto lux amplius germinauit, & dilexerunt hoies magis lucem, quam feruorem, nisi quod ipsi magis sibi de luce placent, qui id ipsum, quod lucet non amplectuntur. An non tibi videtur perdidisse, aut didicisse naturã ignis, non succendens? Cum audis aliquem quasi gloriantem, & dicentem. Non me in scripturæ sacræ sermo ædificat, quid aliud videtur tibi dicere, quam perdidit in me efficaciam verbum ignitum, non me succendit, non in flammam, non exercet in me vim genitalem? Sterilitatem suam imputat verbo, quod quãtum in se est, crescit & fructificat. Quam gloriosa frater iactantia, quod non te sermo diuini ædificat, qui ista loqueris? Forsitan euerisa, & euulsa nondum sunt vetera, ideo noua superædificari non valent, non germinare, non gigni. Felix, in quo amoris mundani desiccatus est humor, & vigor deficit, in eo facile igniti verbi vis operatur. Verbum Dei & lucet, & ardet. Neutra in te virtute priuatur, sed geminum de isto femine concipe fœtum. Sterilis reputatur vterus, qui istis fœtibus non grauidatur. In Christo Iesu, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur. Bonus plane fœtus dilectio: quia caritas in fructibus spiritus connumeratur. Denique velut gemelli fœtus gemina caritas. Diliges Dñm Deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum simile est huic. Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Illud primum, istud secundum: vtrumque maximum, quia istud simile illi. Boni & sufficientes isti fœtus gemelli, quia in his tota lex pendet, & Prophetæ. Deniq; & finis præcepti caritas, quæ etiam alicubi vinculum perfectionis dicitur.

Et cõgruè de coccineo vinculo sequitur, K
dc

Eccl. 4. b

Cat. 4. b

H

Pf. 18. b

Luc. 11.

f

Iob 38.

I

Gal. 5.

Matth

22. d

1. Tim

1. b

Col. 3.

Cāt. 4. a de quo in laude labiorū sponsę assumpta est similitudo. Sicut vitta coccinea labia tua. Ea .n. labia ligant, & rutilāt, quæ de tali ventris fructu loquuntur. Cōcepta in corde caritas, quasi ignis flāmigerās coccineo colore labia inficit per q̄ erūpit. Calor de excelso missus in corde, germanum labijs præstat colorē. Quid enim aliud sibi vult, quod coccinea dicuntur, nisi quod in hoc flammea demonstrantur, eo quod coccus igneo rubet colore? Labia hæc non iam altaris carbonibus purgari indigent, & exteriori igne aduri. Ipsa enim de interiori flamma iam flammea sunt, & conceptum visceribus ignem de excelso alijs feminant. Salutarem vtique disseminant sciētiam: legem igneam, quam Dominus venit in terram mittere. Bene coccinea labia, quæ hūc ignem non solum in terram, sed in & celū mittūt. Denique, & ipsum Dominum cæli succendunt. Ideo coccinea commendat labia, quod illi coccinea sunt, quod illicalentia videntur, quod illa flamma sentit, & in mutuam amplius succendunt caritatem. Mira res, ignis ipse est, & nostris tamen inardescit scintillis. Quidni?

Eph. 6 c Et gladius est verbum Dei, & tamen vulneratur. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meū in vno oculorū tuorum. Ita & ignis est, tamen inflammatur. Vulneratur oculo, labio inflammatur etiam & ligatur: ideo vittæ comparatur. Sed caritas vlnus est, caritas vitta est, caritas coccus est. Vides quam acuta, quam tenax, quā ignea est caritas? Talibus in orando vtere labijs, tenaci velut vitta vinculo memoriæ cordi tuo dilectum astringe, agglutina, succede illum: succenso affectu quam dulce sit, dicat, & alludat tibi: Ignitum eloquium tuū vehementer, & sponsus tuus diligit illud.

Pf. 118. Osculare me osculo oris tui, quia pulchra sunt labia tua, sicut vitta coccinea. Osculandi siquidem desiderium labiorū innuit cōmendatio. Labia tuā suis desiderat imprimi, vt fiat os vnum, & labium vnum, & post impressionem dicat tibi: Hoc nunc os ex ore meo, & labium de labio meo. Diffusa est gratia in labijs eius: in tua se refundit, & de cocco suo tua sūt effecta coccinea. Bona impressio, quæ tantam exprimit gratiam in labijs sponsæ. Memineris tamen non me nunc labia significare carnalia, sed spiritualia, sed interiora, sed illa, de quibus Apostolus loquitur. Cātantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Si sponsa es, in hoc

vnum debent est cōstricta, debent esse succensa labia tua, vt dilecto tuo supplicent, vt confabulentur cum illo, vt illi canant, & dicas cum Propheta: Exultabunt labia mea cū cantauero tibi. In tam sancta confabulatione nil sit in labijs tuis fluidum: & quasi vitta sunt; nil frigidū, & habes illa coccinea. Quis mihi det Iesu bone, talia habere labia in conferendis tecum sermonibus, & tam præpta, tam exerta, tam succensa, succensa & exultantia, vt tantum tibi cantent, & de te cantent? Talia sint vtinam labia mea, quæ subtili quodam ductu, & succenso affectu indurpata meditationis, funiculi coccinei specimen expriment. Huiusmodi labiū in sponsa Christus commendat non tantum in oratione, sed etiam in exhortatione, vt potens sit exhortari in doctrina sana. Quæ enim se labia in eius alloquio astringunt, iure quidem salutarem diffundunt, & disseminant sciētiam. Si dulci, & feruida vtantur oratione, vt audientium corda excitent: coccinea sunt, quia inflammatiua. Si vero simul exhortentur, & doceant, & ea doceant, quæ sanam deceant doctrinam, quæ regulis cōpincant fidei: iam quasi vitta sunt, & non solum salutarem, sed etiam indissolubilem disseminant sciētiam. Quid enim tam sibi cohærens, tam tenax, tam insolubili contextum nodo, quam ratio fidei? Talia Paulus discipulum informabat dicēs: Attende exhortationi & doctrinæ. Sed & in sermone communi, vbi fidei non tractantur mysteria, etiam sic vittæ coccinæ labia tua conferuntur, si fuerit sermo tuus subtili mensura restrictus, & discretus, & parcus, & grato vt recundia rubore coloratus: si crucis Christi eo frequenter, quo libenter mentionem vsurpet.

Obeata hæc labia, Christi, & osculo, & alloquio verè digna, labia tam sincera, & tam succensa. In fide sincera, & in amore succensa. Succensio ista de intimis, & de summis est, nil habens de infimis. Nā est succensio quedam de inferius erumpens. Iacobus ait: **Iac. 3. b** Lingua modicum membrū inflammata rotam natiuitatis nostræ, inflammata & ipsa à gehenna. Quomodo potest bene inflammare lingua tam pessimè inflammata? Vitiatæ natiuitatis mobilis corruptela per se nimis rotatur ad malum, & volubilitate propria fertur in præceptis. Et quid necesse est inflammare rotam hæc, quæ firmari non potest, sed per se fertur in malum? Denique

Gen. 3. d diligēter appositum est cor hominis in malum ab adolescentia sua. A prima natiuitate impulsus nescit cursum inflectere, & tu illam lingua praua impellis amplius, & inflammas? Lingua praua iracundiæ; & indignationis occasiones requirit, iniurias vel falsas simulat, vel veras exaggerat, quas debuerat dissimulare: ad offensam officia etiā interpretatur, & venenati sermonis scintillas adhibet, ad commouendum cor suum. Quid lingua nequam cordi tuo talem adhibes flammam? Sufficiat illi flamma sua, sufficiat illi concupiscentiæ ardor carnalis, & leuitatis calor innatæ, quibus cor tuum, ac si volubilis rota impellitur. Hanc tibi flammam natiuitas prima ingenuit, sed renascendi gratia restringit. Noli ignem igni adhibere, & concupiscentiæ addere malitiam. Ignem hunc, quem euomis, hauris de gehenna. Inde incipit, & illo rapit. Lin-

Iac. 3. d gua, inquit, inflammata à gehenna. Lingua hæc mala coccinea est, sed vitta non est. Non enim ligat, sed dissipat. Male succendit, quia succidit vitta, quia dissidij verba scintillat, & flamma talis de inferis est. Nā flamma, quæ de fursum est, pudica est, pacifica est, bonis consentiens, & bonos faciens. Verbum enim dulce, & multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Quasi flammam flamma consumit, inferiorem superior, infernalem cælestis: dum sapiens, & suauē verbum vincit malignum, & dulce durum emollit, & ideo dicit: Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Non enim decent sponfam nisi verba dulcia, verba amoris, verba quæ delicati funiculi vice fungantur, verba quæ sponfam irretiant, & trahant vinculis caritatis. Felix anima, quæ huius nouit dulcium verborū neſtere retia, quibus Iesum illaqueet, alliget verbum patris, animi affectibus vel affatibus Christum includat, amatoris detineat sermone, & delectet, vt eius elo-

quium dulce sit ei, qui habet verba vitæ æternæ, & est verbum æternum, quod cum Patre, & Spiritu sancto

viuit,
& regnat Deus per omnia
sæcula sæculorum.
Amen.

Quam suauē sunt, putas, Sponsæ genæ, quæ mandī possunt, quæ salubris fructus obtinent gratiam.

Et reuera etiam corporales genas alicuius, ita grata videas venustate referatas, vt ipsa exterior facies intuentium animos reficere possit, & de interiori, quam innuit, cibare gratia. Vetuslas vultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. Vides quam consequenter post candidos dentes, & coccinea labia genarum inducitur mentio. Genæ satis gemanæ sunt labijs, & ipsis tacentibus quodam visibili verbo mentis arcana demonstrant. Genæ ipsæ vocis vsum habent, & oris, aut suppleunt officium, aut amplius exornant. Quantumuis fuerit dulcis & feruidus sermo, omnem eius gratiam prociac vultus exasperat, & leuitate sua eloquij grauitatem imminuit. Ideo de genis sequitur, quod earum modesta maturitas coccinei labij accumularet gratiam. Denique quādam earum maturitatem tacite videtur innuere, quas fructui comparauit. In fructibus enim semp grata maturitas. Et in præcedentibus genas eius descripsit, vt turturis, eo quod nihil lasciuū, nihil leue, nihil petulans in eius appareat vultu, sed desideriorum æstus genas dulci grauitate deijcet. Affectus anxij vultum lasciuire nō sinunt, & amatorij meditationes omnem à genis leuitatem ablegant. Turtur siquidem auis solitaria est, auis gemebunda. Talem vult Paulus virginem esse, vt sollicita sit, quomodo placeat Deo; quæ dicere soleat: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuū, quādo veniam, & apparebo ante faciem Domini? An non tibi videtur vox hæc esse gemitus? Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. Quomodo non graues, & maturæ genæ quas gemebundus informat affectus? Gemitus isti non tantum gemitus, sed refectiois gratiam tenent. Cibabis, inquit, nos pane lacrymarum. Et in præsentī malo punice sponsi genas assimilat, eo quod sollicitus, & amatorius affectus cognata quadam maturitate & vultum vestiat, & cibet intuentes. Relucens enim in facie mentis gratia, vidētes quasi reficit, & suam in alios trāsfundit passionem. Non possum non dulciter moueri, dum talē penes me vultum depingo.

1. Cor.

7. f

ad Deum

apparebo

ante faciem

Domini?

An non

tibi videtur

vox hæc esse

gemitus?

Gemitus

tuus dulcis,

quem genuit

amor.

Quomodo

non graues,

& maturæ

genæ quas

gemebundus

informat

affectus?

Gemitus isti

non tantum

gemitus,

sed refectiois

gratiam tenent.

Cibabis, inquit,

nos pane

lacrymarum.

Et in præsentī

malo punice

sponsi genas

assimilat,

eo quod sollicitus,

& amatorius

affectus cognata

quadam

maturitate

& vultum

vestiat,

& cibet

intuentes.

Relucens enim

in facie

mentis gratia,

vidētes

quasi reficit,

& suam in

alios trāsfundit

passionem.

Non possum

non dulciter

moueri,

dum talē

penes me

vultum

depingo.

&

D & amatoriam genam in me similem gignunt affectum dum recogitantur, quanto magis dum videntur? Nam expressior visio quam cogitatus. Pulchram omnino genam, in quibus tanta venustas eminet, quas grata commendat humilitas, nil in se altum habentes, nil rigidum, sed quae sunt ad modestam humilitatis compositionem quodam disciplinae exercitio infractae.

Cat. 4. a Sicut fragmen, inquit, mali punici, sic genae tuae. An non tibi quasi fractas habuisse genas videtur ille qui eas dedit percutientibus, dedit vellentibus, & non auerit à conspuentibus? Bona quidem haec fractio, per quam interior coepit virtus eminere, & quae intra carnis corticem concluderetur erumpere gratia. Quasi confracta videtur tanta dignitas ad passionis inaniens seipsam iniurias: sed per haec fragmenta salutis se nobis vberitas effudit. Et tu si adimpleas ea quae desunt passionum Christi in carne tua, si portes stigmata Christi Iesu in corpore tuo, iam tibi dicit Christus: quia sicut fragmen mali punici, sic genae tuae, si confractae sunt, & quasi crucifixae genae tuae, si quadam edomitae & excultae disciplina, nonne tibi videtur velut fragmina cuiusdam boni fructus? Et in consequentibus ad spiritum dicitur. Quia genae eius sicut areolae aromatum, eo quod

Cat. 5. e exaratae sunt & cultae copositae aromatum, consouentis. Sic & hic sponsae genas, sicut fragmen mali punici esse dicit. Et bona confractio, per quam non mors ingreditur, sed spiritalis fructus specimen elucet. Bonae ergo genae, quae per humilitatem ita confractae sunt, ut fructus interni non perdat sed magis prodant gratiam. Denique & ipsa mala punica gratiam modesti vultus verecundiam, corticis rubei colore designant. Optimum plane in Christi sponsa decoramentum verecundiam. Verecundia quasi aurora quadam, omnium actuum colorat principia, & virgineo virtutes reliquas venustat pudore. Verecundia bona sua non petulanter iactat sed parce eloquitur, cuncta tenuiter innuifse, & cum virget necessitas. Iesu bone, quanta vbiq; verecundia in sermonibus tuis, quam proprijs parcus in laudibus, quas poteras sufficienter loqui, tam sine humilitatis iactura, quam sine damno veritatis. Et cum propria exprimeretur, tamen nomen suppressit. Poterat plenius loqui, sed ipse ad sponsae exemplum modesti pudoris colorem assumpsit. Non hanc modo praedico

E verecundiam quae corporali rubore solet ora suffundere; sed eam quae totius conuersationis venustat faciem. Nam sicut corporis, ita, & conuersationis genae sunt quaedam, in quibus nihil est eo colore grarius, si operum omnium habitus humilitatem redolet, si plus occultet in corde, quam ostendat in facie. Denique, & hic dicit: Sicut fragmen mali punici, sic genae tuae, absque occultis tuis. Bonae genae, quae sicut nihil habet simulatum, ita multum habent occultatum, quae sicut nihil fingunt, sic nec totum effundunt, quae minus praetendunt in specie, quam tenent in virtute. Possunt haec ad interiores animae genas referri, quae in conscientia facie sunt, vbi non homo, sed Deus videt. Ha-

bet cuiusque conscientia quadam propriam faciem. Eius genae verecundo humilitatis rubent colore, si penes se opera non iactet, non magnificet merita: non illa eximia putet, sed tam exigua pudeat. Quis enim gloriabitur castum se, habere cor? Si accepit, quomodo gloriabitur quasi non accepit? Et tamen ipsa quae accepit dona, quis intelligit? Nam si delicta non intelligit, quanto minus dona? Dona de sursum sunt, descendunt a patre luminum. Quae vero Dei sunt, nemo nouit, nisi spiritus Dei. Ideo si cui Deus per spiritum suum reuelat, non iam ipse nouit, quam spiritus Dei in illo. Nos, **1. Cor.** inquit, Paulus, accepimus spiritum qui ex **2. c** Deo est, ut sciamus quae à Deo donata sunt nobis. Numquid omnia? Aut si omnia scire potuit, numquid omnino. Ne vnum quidem (ut arbitror) ex integro: & si in flagello, non potuit intelligere donum. Vultur ipsa sibi conscientia absconditur in parte, & ipse proficiendi amor nimius, incrementa sui profectus ignorat. Denique non ipsa virtutum velut pomorum integritas, sed tantum fragmina in genis sponsae eminere dicuntur: quia quod in genis est, in euidenti est. Et si nouit quis veram in se virtutis alicuius gratiam, numquid constantiam, numquid perseverantiam? Non est inquit, **Pf. 138. e** occultatum os meum à te quod fecisti in occulto. Et si mihi occultum est non tamen tibi. Spiritus enim tuus omnia seruat, etiam occulta mea. Vtinam talia in me occulta multa habeam cognita tibi Iesu bone, & cognita in thesauris tuis. Periculosa repositio iustorum in mea scientia, ideo tuae magis tuto illa committo. Sed non ego tam illa committo tibi, quam tu non committis

sis mihi. Penes te adhuc tutius foues quod
 fecisti in occulto. Nec Sponsæ perfectio tā-
 ra sinitur ipsi patere, & prodire in genas.
 Sic, inquit, genæ tuæ absque occultis tuis.
 Sunt quaedam occulta tēpore congruo pro-
 ducenda in lucem, & in facie collocanda.
 Interim latent in femine, tempore suo ple-
 nam acceptura speciem. Nunc igitur spon-
 sa es, sed nondum apparet quid eris. Quis
 putas similis mei cum apparero? Et nunc
 similitudinem tenes in parte, quia ex parte
 cognoscis. Reuelata facie iam gloria meā
 specularis, sed tamen adhuc trāsformaris à
 claritate in claritatem. Dum transformaris
 nondum integrè tenes. Transformari pro-
 ficere est, non esse perfectum. Perfectum
 autem tuum nondum tuus, sed iam oculi mei
 vident: penes me iam es qualis futura es.
 Iam in libro descripta es vitæ, & in mani-
 bus depinxite. Facies tua coram me sem-
 per, coram me fulget, quæ in te nunc est ob-
 fuscata. Iam drachmam imaginis meæ in
 te inueni, sed adhuc quadāsq̄ualet rubigine,
 & occultatur species eius. Iam fides tuis
 rubet in genis, & vitæ colorem infundit,
 sed adhuc fidei res est in occulto. Ideo si-
 cut fragmen mali punici, sic genæ tuæ abs-
 que occultis tuis. Grata satis fidei facies,
 sed de occultis tuis mihi commendabilior
 apparet. Patientiæ virtus in euidenti, & qua-
 si in genis tuis satis iā placet, sed ego de po-
 steriori te magis æstimō gloria. Et reuera
 fratres, non sunt condignæ non dico passio-
 nes, sed & ipsa patientia huius temporis, ad
 futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.
 Cuius iam quaedam in nobis iacta sunt se-
 mina, quæ occulta operatione se ipsa ad ma-
 turitatem perducunt, & ad perfecti fructus
 substantiam: Substantia hæc per quandam
 seminalem gratiam nunc occultatur in no-
 bis. Substantia mea, inquit, in inferioribus
 terræ. Vides vbi occultatam eam dicit. In
 inferioribus terræ. Felicitas cum eo agitur
 quod non in infimis. Ego quaedam terræ
 superiora accipio, quaedam inferiora, quæ-
 dam infima: Superiora sunt ipsa corpo-
 ris humani natura. Inferiora ipsius naturæ
 corruptela. Infima, quaedam iniquitas & cul-
 pa de corruptela procedens, & ipsam magis
 corrumpens. Ideo non dicit substantiam
 suam in infimis, quod nullum habeat spiri-
 tualis gratia (quæ summa Prophetæ sub-
 stantia) cum iniquitate commercium. Sed
 in inferioribus terræ substantia mea, eo quod

medicinaliter gratia spiritus in infirmitate
 carnis sit occulta, & quasi fermentum ab-
 sccondita sanans & operans, donec absor-
 beatur mortalitas à vita. Nam non debet
 massa fermentum corrumpere, sed magis à
 fermento in similem cōuerti saporem. Sed,
 & alibi idem dicit: Substantia mea apud te
 est. Ergo, & in inferioribus terræ, & in sub-
 stantia est, & apud Dominum. Distantibus
 est in locis abscondita, in superioribus cæli,
 & in inferioribus terræ, in æternitate, & in
 infirmitate. Ibi per prudētiā, hic per ino-
 perantem gratiam. Et bona gratia quæ sic
 virtutum profectus operatur, vt quendam
 perfectionis saporem nobis vicissim aspi-
 ret, & erudit abscondita ab origine mun-
 di, abscondita mundo, abscondita in Deo,
 vbi vita nostra abscondita est cum Christo.
 Et verè magna multitudo dulcedinis tuæ
 Domine quam abscondisti, sed timentibus
 te, non amantibus. Ideo nec sponsa forte
 hæc furtiuā dulcedo. Illa ipsa occulta sunt
 sponsæ, de quibus dicit: Ita genæ tuæ absque
 occultis tuis. Ideo non propter illam tātum
 hæc vox facta est, sed propter circumstan-
 tes, magis vero propter lōge stantes, & pro-
 pter resistentes: propter illos qui se timidè
 retrahunt à sancta cōuersione, & propter
 illos qui inuidè detrahunt: Quorum alij vi-
 tam secretam, vitam sanctorum vacuam pu-
 tant, & sine honore. Alij quidem etsi non
 vacuam, tamen totum eius excursum eūm
 summo horrore. Nam exitum sine honore
 suspicari non audent. Alij vanam, alij a-
 maram religionem putant. Illi non vene-
 rantur, & isti verentur accedere: ideo de
 occultis sponsæ curauit tenuiter innuere,
 quasi ex obliquo illos tangens, & istos tra-
 hens, dum sic latenter de intimis eius ad-
 monuit delicijs. Sic, inquit, genæ tuæ abs-
 que occultis tuis. Ac si dicat: Si cogno-
 uissent, & alij, quibus absconditis adimple-
 tus est venter, o sponsa, quam facile omnia
 detrimentum facerent, vt illa lucrarentur:
 quam libenter & bona perderent, & ma-
 la perferrent, vt absconditæ dulcedinis
 participes efficerentur. Nunc autem ab-
 sccondita est ab oculis eorum, quæ sanctis
 animabus in occulto per vices alludit.
 Grata tamen vicissitudo, quæ multorum
 molestias mitigat temporum. Nec exiles
 deliciæ, quæ in futura tempora abundant.
 Quid egestatem in illa veremini? Deliciæ
 in occultis eius, & abundantes deliciæ.

s. Cor.
3. d

Pf. 38. b

I

Pf. 30. d

Cār. 6. b

Ibidem.

Pf. 138.

K

Abun-

Cat. 4. a Abundantia enim in turribus tuis ò sponsa. Denique sicut turris. Dauid collum tuum: etsi latent deliciae, sed virtus eminet. Quomodo non eminens turri collata? Sed differamus hunc in crastinum sermonem, disturi de hac turre, quod ipse Dauid dederit auctor eius & tutor Iesus Christus, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXVI.

Cat. 1. c **I**am fortia ad sponsam, & de sponsa loquitur (nam delicata in superioribus) ubi sic ait: Collum tuum sicut monilia, & simile quid habes in Psalmo: Dominus decorem induit, induit fortitudinem. Bona hæc indumenta, quorum vnum ornat, alterum armat. Primum illud posuit quod magis proprium sponsæ videtur. Nunc se ad eius quandam fortitudinem conuertit. Virtus fortitudinis tãto in sponsa pretiosior, quanto rarior. Rara plane. Mulierem enim fortem quis inueniet? Etsi potest, tu tamen, Iesu bone, non tam inuenis quæ talis sit, quam præuenis vt sit. Non se ipsam hæc turris ædificat, sed ipse, sine quo in vanum laborant ædificantes. Et vide quã fortem velit intelligi, quam turri Dauid assimilat. Sicut turris, inquit, Dauid collum tuum. Noli in hoc collo inflexibilitatem & duritiam accipere. Hæc enim non possunt ad laudem reflecti, sed ad maledictionis sententiam prouocant. Maledictus, inquit, furor eorum, quia pertinax: & obstinatio, quia dura. Neruus, inquit, ferreus ceruix tua. Ad condemnationem in torta sunt ista, non ad commendationem prolata. Rigida peruicacitas solet libertatem mentiri, quam in his verbis accipio: Sicut turris Dauid collum tuum. Libera plane ceruix, & seruilis conditionis ignara, tam erecta, tam munita vt turris Dauid. Non puto quod aliquo abiectæ seruitutis iugo collum istud atteratur. Graue iugum super filios Adam à die natiuitatis eorum. Sed hæc iam non videtur de filiabus Adam. Iam veterem natiuitatem regenerationis nouitate mutauit: carnalem nesciens Adam, ex quo transit ad Christum: ex quo secundo adhesit, vnus spiritus effectus cum illo. Ideo libera, quoniam ubi spiritus Domini, ibi libertas, qua nos Christus liberauit: libertas data, non innata. Nam à natiuitate eorum graue iugum

super filios Adam. Verè graue, quod mulierem illam euāgelicam annis decem & octo incuruauerat, ne sineret sursum respicere. Multum dissimilem ab ista, quæ ceruicem in turris modum sustulit in caelum. Graue plane iugum quod totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat, nec deponere: non desinebat ab onere, & iniquitatem addere super iniquitatem, & infirmitatem super infirmitatem, & vtramque super alteram: fœcunda satis, sed infelici nimis fructificatione. Vis audire apponentem iugum super iugum? Audi quali se excusatione vnus de inuitatis ab euangelica subduxerit cœna. Iuga bouum emi quinque. O stolidi anima, anima tam inualida ceruice, & attrito collo, vnum illud lud portas, quod tibi corrupta imposuit natiuitas, & plura comparas. Non iudiges emere quod gratis innascitur. Alia adijcis emere, & ab hoc quo opprimeris, collum eximere non potes. Iuga, inquis, bouum emi quinque, & vnum hoc tam graue, tam generale gratis excutere non potes. Nec tibi tamen pretium suppetit vnde te redimas. Nescis quam graui iugo teneris? Nisi sanguine Christi auferri non valet, Abundas vt plura emas, non abundas, vt ab isto te redimas? O miseræ diuitiæ tuæ, satis es locuples, non vt mitiges, sed vt multiplices vincula colli tui, & compedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris. Iugum hoc, si nescis, quædam est delinquendi necessitas, & impossibilitas resurgendi. Iugum hoc difficultas est ad bonum, & auiditas ad malum. Iugum hoc & iniquitas est qua reus teneris ad supplicium, & infirmitas qua pronus in vitium trahearis. Originalia tibi sunt ista, & de propugnanis vitio, & tu adhuc voluntaria accumulasti onera? Curiositate quinque sensuum dum exteriores intendis in species, interioris concupiscentiæ flammam prouocas, quæ nisi sanguine Christi extingui non potest. Concupiscentia cum sola est, satis inardescit: exterior verò materia si accedit, infanit. Geminum incommodum, naturæ corruptio. & curiositas quædam exterius eius irritamento explorans. Duplicatum incommodum, proprius impetus, & hostilis impulsus. Duplicatum incommodum, flamma concupiscentiæ, & status incensoris. Iuga bouum, inquit, emi quinque. *Be- ibidem.* ne vtique bouum, quod brutas mentes curiosi.

ris fracta atterat labor. Iugum si optas, non habes necesse comparare. Tolle super te iugum Christi, iugum gratuitum, iugum gratum, gratum, non graue. Iugum enim, inquit, meum suauis est, & onus meum leue. Iugum hoc non est iugum bouum, quia iugum rationale est, iugum non quod laborem insigat, sed requiem comparet. Et vide, quomodo iugum hoc leue dicat. Nam illud superius graue quod est super filios Adam, à die natiuitatis, vsq. ad diem mortis eorum. Cuius putas mortis? Vtique eius, de qua habes: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Bona hæc mors, quæ veterem sepelit natiuitatem, nouam inducit. Mors bona, quæ seruitutem absorbet, generat libertatem. Nam huius natiuitatis liberi sunt filij. Bonus hic exitus vitæ, vt veterem exuentes Adam, simul graue iugum abijciamus. Hic vitæ carnalis exitus, captiuitatis nostræ iugum dirumpit, vltra grauiere non potest, sed computrescit à facie olei, ex quo cepimus nomine alio vocari, & inuocatum est super nos nomen secundum Adam, cuius vt oleum effusum nomē eius. Vis audire vtrumq. iugum hoc graue, & dirumpi & putrescere? Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, Iniquitas tota & semel dimittitur. Diruptum est iugum, infirmitas adhuc sanatur, iugum computrescit. Denique computrescit lentè deficit, non desinit semel. Propositum voluntatis præcidi quidem potest, & quasi dirumpi: sed inueterata passio non tam deciditur, quam deducitur. Et quando operandæ salutis impossibilitas auferitur per gratiam, tunc quasi dirumpitur captiuitatis iugum. Sed quæ residet adhuc boni difficultas: dum paulatim sanatur, eius videtur iugum computrescere. Computrescit, inquit, vt quamuis non semel totum, tamen quandoque putredine conficiendum donec intelligi. Quod computrescerent vtique corrumpitur. Quomodo non liber cuius iugum, vel semel dirumpitur, vel sensim corrumpitur? Et iugum, & vinculum corruptum, vtrumq. vsu suo priuatum videtur. Nam nec grauius premit, nec tenaciter stringit. Felix plane cuius computruerunt vincula, vt nulli sint vsui, cuius computruerunt, & corruptæ sunt catenæ à facie diei.

Sed dices, de collo sponsæ sermonem institueras: quid nunc circa iugum immoraris.

Quid de iugo ad collum? vtinam nihil. Nunc autem contritio magna. Iugum enim ad quid, nisi ad collum? Sed non ad collum sponsæ, quia iam soluta vincula colli eius: iam nescit seruitutis iugo contineri. Sicut turris, inquit Dauid, sic collum tuum. Exuberantissima per hoc monstratur libertas, & depressione ab omni libera: non tamen nuda, sed quæ habeat aliquid fortitudinis admixtū: In turre non solum erectio sed munimēti fortitudo attenditur à facie inimici. Restituta est quidem libertas, sed securitas tibi nodum permittitur. Captiuitatis contritus est laqueus, hostis aliunde quærit innectere: ius perdidit, non deposuit recuperandi spem, non peruicaciam infestandi. Liber effectus es, libertatis tuendæ de cetero tibi incumbit negotiū. Collum amplexibus sponsæ deditum, noli ne in modico quidem degeneri exponere iugo. Denique reuertenti filio pater obuius procidit super collum eius. Pa sarcina, & iugum dulce: quod tamen sustinere nec sentire meruit, donec primo in se reuertis seruilem conditionē dirupit, sic regressus ad patrem. Erecta est ceruix tua, esto fortis sicut turris Dauid, vt dicere possis: Fortitudinem meam ad te custodiam. Ipse enim Dauid, ipse Salomon, Christus scilicet Dei virtus, & Dei sapientia. Eius turris es, si non infirmè, non infirmè sentias circa ipsum. Sed si sublimitas virtutis Dei nõ ex te ipsa quasi turris est, non turris Dauid sed magis aduersus Dauid qui inflatus sensu carnis suæ extollit se aduersus scientiam Dei. Sublime hoc collum sed superborum, & sublimium colla sapientia calcat, humilium exaltat. Humilitas ipsa sumptus necessarios subministrat ad ædificationem euangelicæ turris. Nec verendum est, ne sponsæ sumptus desint, quos abundanter de sponsi potest arca mutuari. Discite, inquit, à me, quia mitis sum, & humilis corde. Nondum intelligis qua ratione sumptus humilitas præster in ædificationē turris? Qui se, inquit, humiliat exaltabitur. Et bene de humilitate in præcedenti latenter est suggestum capitulo, vbi sponsæ occulta commemorat, eo quod humilitatis pulchra sit species, meritorum laudes occultare. Si ibi de humilitate, conuenienter de sublimitate isthic annectit. Nõ potest abscondi diu turris in humilitate fundata. Sicut turris Dauid collum tuum. Vide priuilegiū sponsæ. Apostolus Petrus hortatur nos coædificari in domos spirituales; hic vero

Matth.

11. d

Col. 3. a

Cæt. 1. a

Pf. 102.

a

B

Cæt. 4. a

C

Luc. 15.

Pf. 58. b

Matth.

11. d

D

Luc. 14.

c & 18. b

Cæt. 4. a

1. Pet. 2.

coædificari in domos spirituales; hic vero

Bph. 2. d
 non tantum in domum, sed etiam in tur-
 rim ædificatur. Paulus in habitaculum Dei
 coædificari nos optat; sed sponsa hoc non
 contenta, etiam propugnacula adiungit,
 vt sublimis & securior sit habitatio. Forte
 & hæc vna de illis turribus est, de quibus di-
 citur: Fiat pax in virtute tua, & abundan-
 tia in turribus tuis. Omnino conuenit, vt
 in turre non desit libertas. Dura, quia du-
 plicata necessitas, vbi foris obsidio, fames
 intrinsecus. Quid proficit clausus & muni-
 tos esse aditus omnes si intus sæuus hostis
 fames cuncta contristat? Mala fames fasti-
 dium. Clausæ sunt ianuarum exteriores, mu-
 niti aditus: sed per sensuum tuorum fene-
 stras mors ingreditur, nec experientia indi-
 sciplinatorum sensuum de exteriori mate-
 ria mali incensua admittit. Si proijcis auar-
 itiam ex calumnia: si obturas aurem ne au-
 dias sanguinem: si claudis oculos ne vi-
 deas malum: iam clausus es; iam habitas in
 excelsis, & munimenta faxorum sublimi-
 tas tua. Numquid fatis est? Quid prodest
 tam munita sublimitas, si quæ intus sunt,
 famis & fastidij vastat crudelis egestas?
 Quid prodest dura faxorum, & inaccessa
 sublimitas, si non ibi panis est, si non aquæ
 fideles sunt? Bona quidem protectio, si ta-
 men non desit refectio. Bona sunt muni-
 menta faxorum, si tamen talia sint de quo-
 rum possit duritia & mel, & oleum elici.
 Et quidem ipsa obseruantiarum duritia, &
 petra disciplinæ, frequenter largos effundit
 riuos olei, & mentis faucibus dulcedinem
 deuotionis ministrat ordinis quidam lapi-
 deus rigor. Denique sic habes: Fiat pax in
 virtute tua, & abundantia in turribus tuis
 ò Hierusalem, sed abundantia diligentibus
 te. Alioquin, qui non amat, etsi intus sit,
 esurit tamen. Quomodo autem egestas erit
 in hac spiritali turre, in turre David, in-
 collo sponsæ, in quo iugi commercio spiri-
 tus vitalis trahitur & refunditur: in quo
 verbi sacri commeatu assiduus est: & voca-
 lis spiritus discurret? Quomodo fames in
 collo, per quod abundantia suauitatis eru-
 ctatur, & verbum bonum de cordis yber-
 tate? Collum quoddam videtur commercii-
 cium, & quoddam glutinum, & cordis cum
 ore, & corporis cum capite, vtriusque ad
 alterum. In collo vinculum est & via.
 Quod aliud erit vinculum nisi caritas, per
 quam capiti corpus cohaeret Christo Eccle-
 sia? Quæ alia via spiritus nisi caritas? Hæc

excellentiore est via, ino hæc est spiritus va-
 dens & rediens, & ad suam recurrentem originem,
 vnde nascitur illud reuertens. Ab hac lex pen-
 det & prophete. Ideo mille clypei pendunt
 ex ea. Omnis enim sermo Domini ignitus
 clypeus est, & propugnacula ipsa ad sermo-
 nem referuntur. In sequentibus dicit: Si
 murus est, ædificemus super eum propugna-
 cula argentea. Propugnacula de ipsa solent
 esse turris materia, & quasi de eodem cum
 ipsa corpore. Et vide quomodo caritas con-
 substatialia & sibi concorporalia propugna-
 cula gestet. Vide quomodo innata sit carita-
 ti sollicitudo quædam, prudentia quædam,
 & perugil cautio ad declinandas vel depe-
 lendas infestationes & machinas hostiles.
 Habent propugnacula aliqui clausum, ha-
 bent & apertum aliquid. Per istud insidias
 explorat, per illud assultus declinat. Illic
 prouidens: isthic se protegens. Talibus est
 caritas cum propugnaculis ædificata: quia
 talis est ei tam fortis, tam prudens sollicitu-
 do innata. Ipsa magnum est sibi firmamen-
 tum quoddam. Denique fortis est vt tur-
 ris dilectio. Ipsa nouit tentamenti occasio-
 nes, & cum opus est fugere, & vbi fugendi
 nõ est copia fortiter ferre: & cum ipsa in se
 aliquid firmamenti habere videatur, aliena
 tamen adiumenta non refugit propugna-
 culis munita. Assumit & clypeos conuersa-
 tionis. Bonus clypeus conuersationis ordo,
 & lex ab hominibus tradita. Hæc etsi non
 est caritati necessaria, non tamen reputa-
 tur superuacua, nec onerosa quidem. Spi-
 ritualis est caritas, nec indiget lege: nec ta-
 men legem dedignatur, sed legitime vitur
 ea protecta, non oppressa. Bonus etiam cly-
 peus sacri meditatio verbi. Omnis enim ser-
 mo Domini ignitus clypeus est. Non est con-
 tenta caritas spiritalibus, quas ipsa gignit,
 meditationibus: & cum ipsa Domini lex sit,
 in ipsis tamen legis sermonibus meditat-
 ur, inde sibi testimonia assumit, inde se tuetur:
 & multiplici protegit clypeo: Et cū magnū
 habeat intus testimonium spiritus, ab ipsis
 tamen literis sacris patrocinia sibi decerpit.
 Et bona protectio quam caritatis experien-
 tia suggerit, vel sermonis sacri peritia tra-
 dit. Paulus in Epistola sua quædam carita-
 tis tibi propugnacula depingit. Caritas, in-
 quit, patiens est, benigna est. Percurre to-
 tum illum de caritate locum, nonne tibi tot
 propugnacula videntur exurgere, quot gra-
 tias distinctas enumerat? Non amulatur,

F
 Matthæ
 22. d
 Prouer.
 30. a
 Cæt. 8. b

Prouer.
 30. a

1. Cor.
 13. b

non agit perperam, non inflatur, non est
ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non
gaudet super iniquitate, congaudet autem
veritati, &c. vsque non excidit. Vides quot
propugnaculis turrata consistat? Numquid
non ista concorporalia caritati videntur, &
velut de fundamento eius exurgere? Et ta-
men istos affectus, quos caritas quasi natu-
raliter gignit, doctrina dirigit, disciplina re-
git: erigit exercitatio, & bonum originale
quantum ad caritatem. Ordo hic ab exper-
tis prescriptus, vel fouet ne deficiat, vel pro-
mouet vt crescat: ideo caritas interna, inspi-
ratione non contenta, sermonis sacri vndi-
que sibi velut clypeos institutiones memo-
riter appendit. Ipsum inspicie sponsum, qui
mediator & sequester quidem est inter ho-
mines, & Deum, quasi collum medium, in-
ter corpus & caput, turris fortitudinis à fa-
cie inimici. Ipsum (inquam) inspicie qui pro-
prijs abundabat, quomodo assumpsit scriptu-
ræ clypeos, & velut ad auctoritatem se con-
tulit, scuto vnitatis fraudulentas interpresis
maligni propulsans insidias. Tu quoque si
fueris mediator quidam, & sequester inter
homines & Deum, & velut collum, corpus
& caput coniungens, mille clypei in te pen-
deant, omnimodi clypei diuini sermonis.
Sacra tibi præsto sit auctoritas, & ad omne
bonum patrocinetur negotium, nõ tantum
vt tibi sufficiat, sed vt reliquis abundet. Esto
paratus ad reddendam rationem omni po-
scenti de ea quæ in te est fide & spe. Quasi
poscere videtur fidei tui rationem, qui fidei
contraria persuadere conatur, & ipsam in-
fringere. Bonum ergo à collo tuo scutum
pendet, si fueris scuto fidei munitus, scuto
veritatis, scuto bonæ voluntatis, sacri scuto
sermonis. Omnes hos in scripturis clypeos
legis. Sed & si fueris in sublime per carita-
tem erectus velut turris, si per contempla-
tionis gratiam quasi collum reliquum cor-
pus excedens, accedas ad caput Domini, &
abscondaris in abscondito faciei Domini, in
secretario sponsi, in thalamo veritatis: non
ne tibi videris delicato protectus. clypeo?
& nescio si quod scutum ad protegendum
efficacius sit, quam talis amplexus dilecti.
Ignea est, & ideo omnia tela nequissimi
ignea extinguit, & ignis ignem consumit.
Si fidei scutum illa: extinguit, quomodo
non magis veritatis bono protegatur cly-
peo, qui absconditur in calore eius?

I Est enim veritatis seruida meditatio, &

suggestiones inimici male ignitas ante ex-
tinguit, quam ad mentem pertingant. Inter
sponsi amplexus & caritatis interna nego-
tia, non vacat sponsæ peregrina tela susci-
pere. Benè talis clypeus à collo sponsæ de-
pendet, eo quod tam succensi amplexus gra-
tiam experitur sola dilectio: sola tales no-
uit excessus, & mentē faciens adherere Deo,
vnum ad horam cum illo spiritum efficit.
Beatum planè collum, in quo sermo Domi-
ni igneus moratur: à quo velut scutum gra-
tis dependet amplexibus, patris verbum, ve-
ritas, & virtus. An non tibi delicatè prote-
ctus videtur, qui talibus coronatur, & cir-
cumdatur vndique scutis ante & retro à Fi-
delis paullum in quo tot diuersa vasorum
genera pendunt. Bene hæc à collo caritatis
pendent, quod ipsa sit vnitio, quæ nos do-
cet de omnibus, & omnia suggerit, quod in
ipsa omnes gratiæ conferuntur, & referun-
tur ad ipsam, vt ex ipsius pensantur, & pen-
duntur mensura. Mille clypei pendunt ex
ea, armatura omnis fortium.

Armatura planè quam Paulus ad Ephe-
sios narrat. Omnis armatura fortium, id est
amantium. Fortis est enim, vt mors dile-
ctio. Quid ergo? Tamen ibi sunt arma
fortium, non infantium vbera? Si excedit
quasi turris quædam caritas non condescen-
dit. Siue mente excedimus Deo, siue sobrijs
sinus vobis, caritas Christi vrget nos. Au-
distis excedentem: vultis sobriam, & con-
descendentem accipere sponfam? Vbera,
inquit, tua sicut duo hinnuli capræ gemel-
li. Bona turris sponsa, quæ se per conuersa-
tionis disciplinã vndique claudit, & per scri-
pturarum doctrinã sibi clypeos copiosè ap-
pendit, & per contemplationis excessum in
sublime assurgit: Ipsius etiam contentia
fortis, & doctrina fidelis, & excessus cele-
stis, cum & eius sublimitas condescendere
didicit, & doctrinæ copia ad sobrietatem
deduci, & rigor liquefcere in quandam ra-
tionabilis lactis dulcedinem, & arma fortium
in infirmiorum verba conuerti. Vbi que il-
lam vrget caritas Christi sursum ad illum-
rapiens, deorsum propter illum trahens, sed
non tenens diutius, dum ad suas subiunde
delicias in excessum recurrit. Ideo dicit:
Vbera tua sicut hinnuli gemelli, quod sem-
per circumspicit motes pascuæ suæ, quod ad
pascuæ locum illam conuertat & rapiat no-
ta refectio, quod ad sponsi lilia leui saltu su-
bito relabitur, vnde delicatè refecta cele-
stium

Cæt. 4. b

Eph. 6. 1

Cæt. 8. b

1. Cor. 5.

Cæt. 4. b

K

stium succis herbarū distenta vbera ad paru-
ulos iterato reportet. Sed quæ de vberibus
istis dicenda sunt, non possunt aures fa-
tigare, forsitan, & hora fugiens portare mo-
do, & potum lactis ab vberibus istis expri-
mere. Vberius otium, & horam liberio-
rantibus vobis cum Dominus dederit, o-
ris nostri officium non denegabo, ipso in e-
ius præconia præstante copiam qui præstat
affectum, Christo Iesu, qui cum Deo Patre,
& Spiritu sancto viuuit, & regnat per omnia
sæcula sæculorum, Amen.

L Sermo XXVII.

Vidētis fratres quomodo nec v-
bera sponse laude priuātur. Et
quidem vberum vsurpatio fre-
quens tum in alijs locis, tum in
istis præcipuè Canticis. Vno vbera præfert,
botro confert, assimilat turri. Et quod nunc
in præsentis est, duo (inquit) vbera tua sicut
duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur
in lilijis. Vidētis, quam multiplex vberum
commendatio. Si mater est, maternum pe-
ctus vberibus carere non decet. Vbera no-
uerat Paulus habere cum diceret. Facti sum-
us paruuli in medio vestrum, quomodo si
nutrix foueat filios suos. An non tibi vide-
tur factus quasi hinnulus, q̄ factus est quasi
paruulus? Vnde fouebat filios quasi nutrix,
si non habebat vbera? Quasi duo hinnuli ca-
præ, duo filij Etesie; alter de circumcisio-
ne, alter de gentibus. Vide quomodo Pau-
lus vtrisque vbera coaptat. Factus sum (in-
quit) Iudæis quasi Iudæus: his autem, qui
sine lege erant, quasi sine lege essem. Omni-
bus omnia factus sum, vt omnes lucrifacere.
An non vbera hinnulis istis coaptauerat,
omnia factus omnibus? Omnibus omnia fac-
tus est non simulantis astu, sed compati-
entis affectu, & habitu coaptantis. Denique v-
trisque se conformabat, nunc se cum illis à
licitis cohibens, nunc ad licita condescen-
dens, vtrorumq; vbique declinans scandala-
rum, vbi fidei non obsistebat iniuria. Omni-
bus omnia factus est, nec Iudæis ritum in i-
nitijis licitum tollēs, nec ad eorum irritatio-
nem gentiles compellens. Omnibus omnia
factus est, pro audientium capacitate, & præ-
cipiens moralia, & differens mystica. In hac
duplici materia, velut duo vbera porrigit do-
ctrinæ planioris, lactea vbera paruulis tem-
perat. Interna compassio vbera quidem ha-

bet, sed coaptatio foris vbera exhibet. Illa
miseretur, sed ista medetur. Quid enim mi-
hi prodest, si tantum compateris, & infirmi-
tati, & quasi infantie meæ contempere te
commodè nescis? Quid mihi prodest, si com-
patentis affectu causam in te meam trans-
fers, si curam, quam debes, non afferis? Vtra-
que necessaria est, & compassio, & quadam
discipline, & doctrinæ compositio. Com-
passio affectum conformat, & compositio
te ad lactandum paruulos vtiliter incuruat.
Neutro in genere sancti doctores auditori-
bus desunt, facti sicut illi, & pietatis affectu,
& conformationis vsu.

Vtinam istud attendant, qui facturi sunt
in conuentu fratrum sermonem. Student
magis alta quam apta dicere, faciētes apud
infirmas intelligentias miraculum sui non
ipsorum salutem operantes. Erubescunt hu-
milia; & plana docere, ne sola hæc scisse vi-
deantur. Erubescunt vbera habere, nudare
mammas, lactare paruulos. Quid istud est?
Ideo consecdisti in medio cathedram ten-
nens, vt scientiam iactes, an vt teneram sub-
ditorum lactes infantiam? Subtilia textis ar-
tem qui audiunt, mirantur, eloquentiam lau-
dant. Bene quidem, tamen si gratiam sen-
tiunt, si te disputante audientium mouea-
tur affectus, intellectus instruantur. Alioquin
quid ad præsens negotium peregrina qua-
dam adducere quæ auscultantes non cap-
pant? Magna eloquentiæ laus est, causam
quam susceperis aptè exequi, ad eius com-
modum cuncta referre, suscepto inferre
negotio. Nusquam euidentius eloquentiæ
tuæ signum dabis, quam si humilem mate-
riam exequaris ornate, & sermonis tempe-
ramento attollas, quæ per se iacere videban-
tur, & velut contemptibiles sententias com-
mendabiliores efficias. Nec tam debes atten-
dere, quæ te dicere deceant hominem litte-
ratum; quam quæ debeant audire quos in-
struis. Quid enim inde consequuntur, si am-
bulas in magnis, & in mirabilibus, non dico
super te, sed super eos qui assident? Noli
altum alte sapere, sed condescende humili-
bus. Sublimia loquens; sed non in tem-
pore, quid aliud affectare videris, nisi vt
tibi soli taceant homines, & dicatur de te,
quod dictum est de Saluatore, quia num-
quam sic locutus est homo sicut hic lo-
quitur. Ascendisti cathedram, vt al-
ios adifices, non te ipsum in fles: vt im-
pleas, non exinamias te ipsum, nisi forte

Phil. 2. 4 eò modo, quo se Saluator exinaniuit formā
ferri accipiens, vt nos carnis sue lacte nutri-
ret in salutē. Bonus imitator magistri Pau-
lus vbera non occultat, sed habere se iactat:

1. Cor. 3. 2 Tamquam paruulis (inquit) in Christo lac-
vobis potum dedi, non escam. Et item: Ni-
1. Cor. 2. 8 hil me arbitror scire inter vos, nisi Iesum
Christum, & hunc crucifixum. Ipse nouit
cui mensam paret, & quibus vbera porri-
gat: Ideo vbera eius sicut hinnuli, quia do-
ctrix suā vbera emollita sunt, qualia par-
uuli in Christo capere possunt. Audisti iam
quid sunt isti hinnuli, & quare duo. Vis
nosse, quare gemelli? Quia in fide non est
distinctio Iudæi, & Græci. Vacant ibi pri-
uilegia meritorum, & regeneratio nullos di-
stinguit, quæ cunctos æqualiter absoluit.

Ro. 10. 4 Omnes enim egent gloria Dei iustificati
Ro. 3. c gratis per gratiam ipsius. Fides vtrosque po-
pulos æquē nobilitat, sed Iudæus aliter re-
putat. In communi clementia iura sibi pri-
uata deposcit. Quid mirum, si vult esse pri-
mus quando voluit esse solus? Vnigenitus
esse non potest, affectat vel primogenitus.

Act. 11. Vide quanta obiecta sint Petro in Actibus
Apostolorum, quod ad homines præputiū
Gal. 2. 14 haberes introisset, quod illos suscepisset ad
fidei mysteria. Vide quantum in epistola
ad Romanos Paulus defudet aduersum Iu-
dæos, quod in gratia sibi fidei priuilegia vē-
dicarent quædam, & quos vna fides coniū-
xit, distinguerent gradibus. Ibi affectabant
esse in gratia soli: hic summi, nolentes ha-
bere compares, quos nō poterant nō habe-
re participes. Gentes autem fecit Deus cū
Israel cōcorporales, & comparticipes testa-
mentorum, & in nullo discreuit, fide mun-
dans corda eorum. Ideo dicuntur gemelli,
quia si les nullis gradibus separat, quos æ-
que regenerat. Alioquin qui nesciunt esse
gemelli, effecti sunt nulli: & in coniuio lo-
cū occupantes primum, iam nec habent no-
uissimū.

C Quæ ratio non inter illos tantū ver-
titur, sed dilatat ad omnes, vt nemo alij
in gratia; quocūq; in gradu fuerit, aut parti-
cipiū, aut parilitatē inuideat. Quis, n. meri-
ta prætendat, vbi in munere sola est gratia?
Nō debet vetera præiudicare, vbi noua fa-
cta sunt omnia. Et in hinnulis regenerat: o-
nis nouitas intimatur, sicut in gemellis in re-
generatione paritas. Qui bene capræ di-
cuntur, id est Ecclesiæ filij, propterea q̄ sicut
capræ acutē cernant. Acuta sunt, n. Eccle-
siæ lumina contemplantis non quæ viden-

tur, sed quæ non videntur. Vbera tua sicut
duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur
in lilij, si tamen liliorum sentiant gratiam:
si ipsis lilia redoleant vt lilia, & non insua-
uem odorem refundant, Bonus, & gratus
est odor lilij: Sed tamen ipsum lilium alijs
redolet lilium, alijs absynthium. Lilium
conuallium. Lilium singulare Christus: li-
lia erant ipsi imitatores eius. Audi quid li-
liorum vnum loquitur: Christi bonus odor
sumus: alijs odor mortis in mortem: alijs
vitæ ad vitam. Vides, quomodo singulare
lilium illud, in quo bonorum omnium ple-
nitude olebat, tristē tamen videbatur qui-
busdam odorem spirare. Isti sunt qui po-
nunt dulce in amarum, & lucē in tenebras.
Sed ille verē inter lilia pascitur, qui liliorum
odore potitur. Lilia sunt exempla castitatis,
quæ non solum moderna, & præsentia, sed
præterita, & longe posita optimē redolent.
Lilia sunt etiam sacri sermones, in quibus
æternæ vitæ olfacimus gaudia, & odorum
attrahimus spiritum. Quam multis fratres
estis huiusmodi vallati lilij. Etsi omnes Ec-
clesiæ filij, vos copiosius, quorum naribus
singulis fere momenti, nunc Prophetarū,
nūc Apostolorū, nunc Euangelistarum spi-
rant casta eloquia tamquam lilia, & verba
& vita eorū gratio fragrant odore. Quæ enim
lilia suauius redoleant, quæ poterant illorum
æquare fragrantiam? Qualem tibi refundit
odorem Maria, qualem Ioannes, qualem
Petrus, qualem alij euangelici viri: qualem
denique ipse Iesus qui singulariter, & in se
redolet, & in reliquis omnibus solus ipse sē-
titur? Quidquid suaue fragrat in ipsis, eius
verba nouū mundo spargunt odorem, cū
mysteria reuelāt trinitatis, cum redemptio-
nis gratiam, cum copia virtutū, cum glo-
riam resurrectionis, cum æternæ vitæ statū
exponunt. Verba vitæ æternæ habes. Pe-
trus ait: ad quem ibimus? Et nos idem di-
cimus, dulci eius odore perfusi. In te Ie-
su bone, Patris Deitas olet, qui est in te. In
te gratia spiritus qui vnxit te. In te matris
virginitas, in te propriæ carnis integritas, in
te nostri medela lāguoris. Omnia hæc nobis
olent in te, & ad quem alium vel amore
vel memoria ibimus? Iniuria est plane
lilium liliorum, si aliquis peregrinus odor se
illis immisceat, qui suauitatem illorum con-
tristet, animique afflatus naribus ipsū
corumpat, & conuertat ad sæculum, & post ce-
ni factorem currere faciat. Iniuria est si tibi
suauius

Car. 4

2. Cor. 2. d

D

Ioan. 9. 8

maius fragrant vitia, quam virtutum lilia.

E Fastidiosus est verè, qui lacte, & in lilijs
 pasci non delectatur. Non est enim omne
 lac parvulorum. Nonne tibi quasi lac vide-
 tur omnis doctrina, omnis affectus pius ani-
 mo illapsus dulciter? Quidquid facile, &
 duleiter sequitur, lac videtur. Tali lacte
 abundabant vbera sponsæ, & ideo dicuntur
 sicut hinnuli, quod sit in illis recens, &
 quasi semper noua, & renascens consolatio
 verbi, & doctrina alacris copia. Vbera hæc
 vetustatis nil habent, ideo meliora sunt vi-
 no, sed similia musto. Vbera, inquit, tua
 botri, non habentia scilicet austeritatem vi-
 ni, sed musti nouam dulcedinem. Vbera
 alia pascunt, ista inebriant. Benè ergo vbera
 sicut hinnuli: quia nulla vetustate infra-
 cta. Magnus sponsæ pectoris ornamentum,
 si vbera integra habeat, non laxa, non
 fractas mammas in huius Aegypto seculi.
 Ideo dicit: Vbera mea turris. Inexpugnabi-
 lia vbera hæc, & lactis vbertate tumentia ex-
 creuerunt modum. Bona ergo vbera tam
 distenta, vbera pietatis, vbera gemina, eo qd
 pietas consolationem habeat vitæ, quæ nunc
 est, & futura. Gaudete, inquit, gaudio mag-
 no, vt potemini ab lacte, & satiemini ab
 vberibus consolationis eius. Et cum auulsi
 fueritis ab lacte, epulemini ab introitu glo-
 riæ eius. Videtis quo lactis vsus adducat. Vt
 epulemini, inquit, ab introitu gloriæ. An
 non tibi videntur vbera sponsi epulari ab
 introitu gloriæ, quæ sicut hinnuli pascuntur
 in lilijs, donec aspiret dies, & inclinentur
 vmbra? Quam dulciter suguntur vbera,
 quæ sic pascuntur, vbera de cælo plena,
 quia caelestibus refecta in lilijs? Ipsa lilio-
 rum fragrantia pascit. Odor eorum cibi gra-
 tiam tenet. Odor enim quidam fructus est.

F Ego, inquit, quasi vitis fructificauit suauita-
 tem odoris: Vide, quomodo sapientia
 odorem fæbum in fructibus reputat. Spiritu-
 alis iste sapor est, nil habens corpulentia,
 nec dente tactus, nec labore māsus, sed hau-
 stus spiritu, ipsis statim vberibus influens,
 & vbera distendens. Vnde etenim fragran-
 tia dicuntur vnguentis optimis, nisi quod
 in ipsis de vicinis haustus lilijs spiritus re-
 dolet, donec aspiret dies, & inclinentur v-
 bra? Dulce quidem inter lilia expectare au-
 roram surgentem: & forte vicinus est dies
 istis lilijs, & inter lilia eius frequenter aura
 quædam, & vapor hauritur, & ipse spon-
 sus in lilijs pascitur, qui ipse & lilium est coual-

lium, & lumen dici. Dulce est ergo corn-
 pascendo cum ipso, postulare ipsum, prestolari
 inter lilia, donec dici lumē aspiret. Tem-
 pus illud declarat, de quo dicitur: Satiabor,
 cum apparuerit gloria tua. Tunc verus, &
 æternus aspirabit dies, cum ænigmatum, in
 quibus adhuc videmus, vmbra inclinantur.
 Plures hic vmbrae sunt, vmbra fallacia,
 vmbra refrigerij, vmbra figuræ. In prima
 serpens dormit: in secunda sponsus quie-
 scit, in tertia sponsus de itescit. De prima
 dicitur in vmbra dormit. De secunda: in
 vmbra eius, quem desideraueram, sedi. De
 tertia: Quia sapientia in mysterio abscon-
 ditur. Omnes istæ reclinantur vmbrae,
 cum aspirauerit dies, vmbra fraudis, vmbra
 fidei, vmbra mysterij. Tunc erit vmbra nul-
 la, quia veritas nuda. Tunc ergo reclinantur,
 quæ modò sunt exaltatæ. Vultis
 nosse quam altæ? Operuit montes vmbra
 eius. Magnus mons Paulus, opertum tamen
 hac vmbra se dicit, tantum in speculo, &
 ænigmate videns. Magnus mons, & tamen
 facile raptus in tertium cælum. Felix ra-
 ptus, & multò felicior illo, quo mons ille
 euangelicus ad Apostolorum imperium in
 mare mittitur. Raptus est, quia sapientia
 Dei immutauit sensum illius. Ideo raptus
 in tertium cælum, in cælum intelligentiæ
 puræ, vnde vmbrae ænigmata procul abie-
 cta sunt. Inferiores sunt vmbrae, & reclina-
 tæ quodammodo eius respectu, qui in cæ-
 lum rapitur. Raptus in cælum est, raptus
 in paradysum. Serenitatis locus est cælum,
 paradysus voluptatum. Pulchre in vtrūque
 rapitur, eo quod semiplena sit contempla-
 tio, quæ alterutro caret. Denique in quodam
 paradiso deliciarum, & voluptatum locata vi-
 detur, quæ pascitur inter lilia, donec aspiret
 dies. Antequam aspiret dies, nox est. Sed nox
 ista nescio quid videtur habere dici. Nox,
 inquit, illuminatio mea in delicijs meis.
 Illuminationis etenim vicem tenet ex parte
 delicia. Pulcherimus contemplationis
 locus est, vbi simplex consideratio fidei, ce-
 lestes, & suauolentes aspergit affectus, &
 æterni luminis gratiam spirat.

Non sunt istæ deliciae, quas beatus Iob
 commemorans de sapientia dicit, quia non
 inuenitur in terra suauiter viuentium. Que-
 dam sapientiæ portio est in istis delicijs.
 Quomodo non sapientiæ portio est, vbi est
 ipsa veritas nondum intellecta, sed iam cre-
 dita dulciter sapit? Ipsa spirituales deliciae

11 - experientia sui satis edocent, & quantum expectandum sit, quod de ipsis restat. & quantum respuendum, quidquid illis obstat. Tria hic obseruanda occurrunt: tempus, opus, & locus. Tempus id est nox, tempus quietis, & vacationis est; opus refectionis est, quia pascuntur; locus delectationis est, eo quod inter lilia. Iure distenta ad paruulos reportat vbera, qui sic pascitur, qui in meditationibus pascitur fidei liberrime, vberissime, voluptuose. Putas quod Salomon in omni gloria sua vestitus est, sicut sponsa, quae inter lilia pascitur? Quomodo non gloriose vestita vallata lilijs? Nam etsi vmbra obsecurat speciem, sentit tamen odorem, sentit vestimentorum fragrantiam: & in his sapientiae quasi famam odoratur, donec aspiret dies, & inclinentur vmbrae, id est, donec aspiret dies, & sempiternus dies. Quamdiu dies, & nox vices alternant, non videntur vmbrae reclinatae ex toto, donec statum habent. Vbi vero reclinatae sunt? Apud patrem, vti que luminis, apud quem non est vicissitudinis obumbratio. Omnis vicissitudo obumbrationis instar habet, & dum alij aliud succedit, quodammodo abscondit, & obumbrat, quod praecedit. Hoc ergo est, quod dicit, donec aspiret dies, & inclinentur vmbrae, id est, donec aspiret dies, & plenus sempiternus merdies, qui vmbrae omnes annihilat.

Cat. 4. b

Ibidem. Qui pascuntur (inquit) in lilijs, donec aspiret dies, & inclinentur vmbrae, hoc est qui sapientiae oblectantur, & pascuntur odore, donec ipse lucis aeternae candor illucescat. Vtrumque commendatur in lilijs, candor & odor. Et odor quidem quid aliud nisi gratia fidei, & candor nisi gloria speciei? In nocte odor sentitur, sed candor non cernitur, donec aspiret dies: quia candor ipse est dies, non habens vllam partem vmbrae. Ille cum aspirauerit dies, iam non erunt vbera necessaria. Omnes enim erunt docibiles ipsius Dei. Interim ergo sponsa vbera sunt, sicut duo hinnuli, qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies de die, Christus Iesus.

Sermo XXVIII.

Sat. 4. b

Vbera (inquit) tua, sicut hinnuli capreae gemelli. Videtis quanta gratia sponsae: paruula est, & quasi iuuenula, & vbera habet. Quid enim nisi iuuenulam notat, dum hinnulis comparat? Eigo & mater est, &

paruula alios pascens, & pasce non indigens. Etsi quis sit Paulo similis, nondum tamen euacuauit, quae sunt paruuli in carne commorans. Etsi alijs abundat, nondum tamen se arbitratur comprehendisse. In speculo videt, in enigmate videt: ideo sicut paruulus, sicut hinnulus in vmbra pascitur, donec aspiret dies. In vmbra, sed inter lilia pascitur. Infelix plane, qui quidem inter lilia positus, inter lilia sanctae congregationis, vbi variae vndique virtutes redolent, nihil tamen suauis, nihil liliorum simile nouit odorare. Bonus plane, & sponsae priuilegio gaudens, cui ipsa intrinsecus virtutum nascuntur lilia, qui inter lilia pascitur, inter lilia reficitur, lilia esurit. Beati enim qui esuriunt, & sitiunt lilia iustitiae, lilia castitatis, omnium lilia gratiarum. Si esurire beatum, multo magis inter lilia pasce. Et ipsa virtutum esurientes pasce, & delectat auditas. Odor cibatur, sed nondum satiatur. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Denique ipsarum virtutum (vt sic dicam) gloria latet adhuc. Totum quod inde audis, in odore est. Occultatur forma, sed famam audimus. Tenuis quidem fama in fumo, subtilis in odore cibatur, dulcis, sed tenuis. Et nos iam saturati sumus, iam diuites facti, solo virtutum odore contenti. Nescio tamen si vel odorem haurimus, quos perfectionis non trahit auditas. Suauis quidem liliorum odor, sed amulata in specie gratia. Suauis quidem liliorum odor, sed suauitas tenuis, si odor tantum. Denique qui pascuntur, inquit, in lilijs, id est, inter lilia, non ipsis lilijs, sentientes viciniam, non fluentes substantia. Exiguus virtutum vsus exprimitur in odore, non copiosa, non solida, & quasi copulenta refectione. Non enim omnimodo reficitur, qui pascitur; ideo non dicit qui reficiuntur, sed qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies. Delectiosa tamen expectatio lucis inter lilia, & vide qualibus sponsa pascatur in lilijs. In lilijs non caducis, in lilijs non marcescentibus, in lilijs denique quadam incorruptibilitate myrrhatis. Nam myrrha incorruptionem demonstrat. Iure post lilia de myrrha subtexitur, vt sponsae lilia quadam incorruptionis perpetuitate commenderet.

Vadam (inquit) mihi ad montem myrrhae. Quid est bonae Iesu, quod sponsa tua, dilecta tua, a tibi expectat, tu aliud vadis? illa pascitur, & expectat in lilijs. & tu vadis ad

K

Ps. 16.

Cat. 4. b

L

ad

ad montem myrrhæ? Quare nō magis ad lilia vadis, vbi sponsa moratur, donec aspiret dies? An fortè lilia hæc non sunt aliena, nec longe posita à monte myrrhæ, sed magis oriuntur in illo? Ita quidè est, nusquam lætius nascuntur lilia, quam in monte myrrhæ, nusquam magis illæsa seruantur. In monte myrrhæ, nec corruptioni, nec corruptibilitati locus vllus relinquitur. Ibi in monte myrrhæ, vbi carnis vniuersi mortificantur affectus, ibi lilia castimonix, lilia gratiarum, & purè nascuntur, & perpetuè florent. Ergo in lilijs, & in monte myrrhæ sponsam satis delicatè locatam aduertis. Nam alterum tibi sermo præfens expressit, alterum tu ipse potes per interpretationè exprimere. Quoniam enim modo aliò iturum se diceret, quàm vbi dilectam esse cognouit? Sicut enim illa auidè expectat, sic ille ardentè sperat. Vadam, inquit, mihi. Quid ergo sponsa non vadit? An ideo sibi ipsi vadit, quod ad illam vadit? Vadam ergo (inquit) mihi. Mihi vadam, non solum illi vadam. Nō illa sola de meo capit aduentu lætitiã, sed & mihi nihilominus alacritatem refundit. Mihi dulce, mihi iucundum est, quod ad illam vado. Iam vadam mihi. Mihi sic ire proficit, nam delectabiliter afficit, ideo vadam mihi. Iam mihi de monte myrrhæ suavis aspirat fragrantia, ideo vadam odore illectus. Vadam mihi, quia deliciæ meæ cum spōsa morari. Ita ne, Iesu bone, de sponsa colloquio oblectamenta tibi captas, ideo tibi vadis, nec velut fallidus amator declinas cū excluderis, sed stas ad ostium? Stas, & pulsas, & quandam repulsæ passus inuriam: stas tamè & pulsas, tamen vt aperiatur. Asperge sponsa, asperge cubile tuū myrrhæ, & aloè. Christus in odore currit vnguentorum tuorum. Asperge cubile tuum myrrha, quam Paulus commemorat: Mortui (inquit) estis, & vita vestra absconsa est cum Christo. Tali myrrha asperge, & irriga, profunde cubile tuum, vel potius esto mons myrrhæ. Vbetior enim gratia, vbi myrrha nascitur, quam vbi aspergitur. In hoc monte colloca cubile tibi, imo dilecto in quadam myrrhæ copia, vbi hæc species aromatica magis oritur quàm aduehitur. In multis scripturæ locis vsus myrrhæ ad mysteria sumitur. Cum myrrha Magi ad Christum veniunt. Venit & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ, quasi libras centum. Magna hæc copia. Sed quid ad collationem montis? Ferens, inquit, id est

secum ferens, non ex se proferens: portans, non pariens. Bona vtraque, & quæ offertur, & quæ oritur, sed ista potior. Denique illa ad Christum aduehitur, ad hanc ipse vadit. Vadit enim sibi ad montem myrrhæ. Bene mōs myrrhæ, qui mortem circumfert scipso, non in parte: nec quasi resperfam, sed vberem, & continuam, & eminentem: nec ad horam, & quasi veterascentem, sed magis renascentem. Bene mons myrrhæ, qui Christi in se mortificationem, & incorruptibilitatem, quamdam, & resurrectionis futuræ imaginem non tam gestat, quam germinat. Numquid tibi mons myrrhæ videri potest, in quo futuræ incorruptibilitatis nil magnificum, nil eminens, nil nisi ad horam apparet? Beatus plane mons, qui huius myrrhæ germine vndique vestitur, nō respergitur per patres, nil in se nudum, nil habens, sterile, sed totum hac felici fœcundum specie. Quomodo non beatus, qui Christum ad se trahit in sui odore aromatis? Bonus odor non tantum leprosi domum replens, sed etiam cæli palatium, thalamum sponsi. Bonus odor planè sponso Christo, inter ipsas Deitatis gratias delicias. Denique super tantas delicias, deliciæ tamen eius esse in monte myrrhæ: ideo dicit: Vadam, inquit, mihi ad montem myrrhæ. *Cat. 4. b*
O beatum mōtem, ad quem vadis Iesu bone, ad quem venis, quem perambulas, quem inhabitas, & inhabitas in finem: quem solus inhabitas, & hoc vltique ad terminum loci. Veni Iesu, incipe hunc montem possidere. Nullus tibi quæstionem moueat, nullus dicat: Numquid habitabis in hoc monte tu solus? Mons vber, mons pinguis, mons abundans, mons affluens vnguentis: hæc vnguenta exinaniri non possunt. Magna enim vnguenti moles in monte myrrhæ. Nō deficient vnguenta de hoc mōte: ideo qui vadit ad montem myrrhæ vnguentis non indigebit, nec odoramentis quidem, qui vadit ad colles Libani. Non enim deficient thura de Libano. Nam & Libanum dicunt thus intelligi. Veni, Iesu bone, ad colles, vt fluant thura à facie tua. O quantus incensi fumus ascendit de collibus istis cum tuo, imò cum te fuerint igne succensi. Magnam habet in collibus thuris ignis tuus materiam pabuli, & magnum incensi fomitem. Non citò consumuntur hæc thura. Incensi huius fumus non facildè euanescit. Tanta thuris moles, tanta copia collis thu-

M

A

Cat. 4. b

Col. 3. a

Matth.

2. a

10. 19.

8

B

vis non potest pugillo concludi, non comprehenditur thuribulo, vasculo non capitur, mensuram nescit, quia nescit intermitteri. Bene ergo collis thuris, qui sine intermissione orat, & quod fatius est sine remissione. Qui in oratione nil habet remissum, nil exile, sed velut cuiusdam fornacis magnæ fumus pinguescit, sic pinguescentium votorum, & desiderij exuberantis agit volumina. Veni ergo, Iesu bone, ad colles thuris: copiosum orationis incensum fumigant montes, quos tangis. Quid simile, Fratres, habent orationes nostræ? quam citò thura nostra inanescent, & quodammodo vix succenduntur, & statim extinguuntur. Vt quid istud? Vtique quoniam exiguum nobis incensi cõgestimus materiam. Ego spiritus angelicos, & si qui inter homines illorum amuli sunt, quosdam velut colles thuris interpretor, quorũ oratio quasi incensum dirigitur semper in conspectu Dei: qui deuotionis suauissimos vapores gignit: caelestium glomerant nubes affectuum. Beatus vtiq; sacerdos, qui thura tanta offert, quem tam suavis nebula vapor operit, & inuoluit. In Apocalypsi legis phialas plenas odoramentorum, orationes sanctorũ. Et quæ conuentio colli-
 bus thuris ad phialas? quæ enim phiala capiat collem thuris? Bona phiala plena odoramentorum. Sed ecce plusquam phiala hæc. Ascendit (inquit) fumus aromatum in conspectu Domini de manu angeli. Sed quæ manus integro colli sufficiat? Quæ (inquam) manus, nisi tua, Iesu bone, manus, qui montes ponderas, & terram palmo concludis, qui libras montes in pondere, & colles in statera? in manu tua Domine omnes fines istorum collium, & si fas est dicere, in sinu tuo. Denique in sinu tuo sanctorũ oratio conuertitur, in conspectu tuo intrat, ibi conuersatur, ibi conuertitur: illi in te, & tu in illis. Propterea vadam mihi, inquis, ad colles thuris. Veni ergo, Domine, veni & noli tardare, veni, & ne trãsiliat colles istos. Quid & si ad te transiliunt colles thuris? Mobiles sunt montes myrrha, & colles thuris, vbi ipse adueneris. Quomodo non mobiles, qui liquefcunt, qui fluunt, qui fumigant, qui ascendunt, sicut fumus aromatum in conspectu Domini de manu tua? Vade ergo tibi ad colles thuris, vbi incensa multa sunt, vbi incensa cuncta sunt: nam in colle thuris nil sine incenso. Incensa hæc data tibi sunt, ideo veni, vt adoleas in conspectu

tuo. Vadam mihi ad montem myrrha. & ad collem thuris. Veni de Libano, veni. Iam exclusum est, cur vadat: vt quid enim nisi vt vocet, vt intret, vt dicat, veni? Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare in collibus istis, ad quos verbum Dei vadit, quos reuisit. De quibus sponsa vocat, & vocat ad coronam. Veni, inquit, de Libano, veni coronaberis. Libanus cãdorem sonat. Quidni candidus de nive caelesti? Nõ enim deficit (sicut scribitur) nix de Libano. Nix illa quæ descendit de caelo, quæ in D fundit terram, & inebriat, & germinare facit. Beati montes super quos nix ista cadit, & colles quos operit. Sic (inquit Dominus) erit verbum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuum. Videtur ne tibi vacuum reuerti verbum, quod vadit ad montes myrrha, & colles thuris, quod cadit super hos montes, & colles operit? Nescit vacuum reuerti, ideo vocat, & dicit. Veni de Libano, veni. An mysterio vacare putas, quod post montes myrrha, & colles thuris commemorat Libanum? Quæ res animum sic reddit mundum & candidum, quomodo orationis vsus? Primo quidem myrrha mortificat, deinde thus purificat. Nec enim pura poterit emanare oratio, si non omnis prauus primo fuerit odor repressus, & exhalatio carnis. In myrrha vnguento mens stringitur, vt ad quãdam imo omnimodam vnitatem se coarctet: per thus incensum dirigitur, & dilatatur, & se diffundit, & caelestes replet regiones ex odore vnguenti incensi. Illic se liberæ veritatis aura immiscet, & cõfundit: & qua primò ad se anima ipsa contracta est, ibi rarefcit, & attenuatur, & deficit, suspensa & suspiciens in excelso. Oratio vtriusque, & myrrha, & thuris mysterium explet. Orantis affectum in primis colligit, & stringit in seipsum, deinceps diffundit, & transfundit in Deum. Quid myrrha similis, vbi tanta in diuinam vnitatem transfusio? Quid incenso similis, vbi tanta diuini cuiusdam sensus diffusio? Iure tota pulchra vocatur, & sine macula, E quam orationis ardor incanduit, quam colorauit, & candidam reddidit candor lucis æternæ. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Tota pulchra es, quia tota pulchra es hac hora maxime, hora orationis, hora incensi. Tota pulchra es, amica mea, tota pulchra es: quia tota amica es, & solo amoris candês affectu. Tota pulchra

Apocal.
5. c

C

Apocal.
8. aAlias e-
xaltatio

Cãt. 4. b

pulchra es, & sine macula peregrini nil habens coloris admixtum. Veni de Libano, quia plene lota. Veni de Libano, ex toto illustrata. Veni de Libano, carens culpa. Veni de Libano & candens gratia: veni, coronaberis. Felix omnino qui de Libano candentis affectus, de colle thuris, de orationis intentæ copia vocatur ad coronam. Felix, inquam, anima quæ hora incensi ascendit ad patrem, quæ sine intervallo de Libano ad coronam vocatur, coronam gloriæ, quam reddet illi in hora transitus iudex iustus, & dulcis Sponsus Iesus Christus cum Deo Patre per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XXXIX.

Cæt. 4. b

TOta pulchra est amica mea, & macula non est in te: veni de Libano, veni de Libano: veni coronaberis. Quis mihi dabit

istud trium (vt sic dicam) dierum iter conficere. Quis, inquam, dabit mihi hanc viam indefesso incessu percurrere? Via istæ, viæ pulchræ, & semitæ pacificæ sunt, venire de Libano ad Libanum, de Libano ad regnū. Nam sponsa ad coronam vocata, inuitata videtur ad regnandi consortium. Dulcis est hic via terminus, sed nihilominus dulcis est transitus. Quidni dulcis, qui nescit à Libano deflectere? Non hæc est via lata, non hæc est via laica, nec potest per eam transire pollutus. Non est currentis, nec volentis, sed miserentis Dei. Miserentis cur dico?

Rom. 9. c

dixisset melius desiderantis. An non æstantis desiderij vota designat vocatio trina? Vehementis affectus argumētum est, quod tertio vocat. Percurre animo præcedentia cantici huius, nusquam reperies, vel tamen crebro vocatam, vel tam expressè commendatam pulchritudinem sponsæ. Ter vocat, & totam pulchram dicit. Denique in præcedentibus sic habes: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Et iterum alibi: O quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Hoc autem tertio in loco totam pulchram diffinit. Illis in locis vel demonstrat, quod pulchra est, vel miratur, quod tam pulchra est: non tamen diffinit determinat, quod ipsa sit ex integro pulchra sicut in præsentibus. Tota pulchra es amica mea. Quomodo non tota pulchra pulchritudini, & toti pulchritudini collate-

Cæt. 1. d

rata ex toto. Quomodo non tota pulchra, in quam lucis æternæ candor imminēsus emanat? Bene tota pulchra, & super pulchra, in quam verbi illapsu se transfudit omnnis pulchritudo Domini. Exaltata est quidem super sidera, species tamen pulchritudinis eius in sponsa. Species, inquit, eius in nubibus cæli. Quamdiu sponsa nubes cæli est, nubes lucida, & leuis, & quasi ad solem accedens, & ipsum suscipiens, tamdiu in ea sois splendor relucet, & pulchritudinis eius species manet. Plane tunc nubes est sponsa, quando spiritualis obtinet affectionis leuitatem, & lucem intelligentiæ. Quamdiu spiritualis anima per orationis, & contemplationis usum in supernis suspenditur sicut lucida nubes, & leuis, tota interim pulchra est, quia tota amica est: & macula carens, quia in feruidæ caritatis versa est colorem: hora ista gloriolosam sibi sponsam exhibet, non habentem maculam, vel rugam, mundans illam non tam in sanguine, quam in lumine suo.

Cæt. 4. b

Quomodo non tota pulchra, in qua tam expressa diuinæ pulchritudinis species apparet? Quam mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram diffinire, nisi in hac hora tantum, quædo per amoris æstus plus imbuatur quam induitur specie sponsi? Alijs quidem horis sine macula deputatur, dū culpa non imputatur. Hoc autem momento, quod sine macula dicitur, non est indulgentiæ, sed dilectionis, sed desiderij, sed deuotionis. Quis enim dabitur veniæ locus, vbi vota caritatis tantum exstant? Amor indulgentia non eget, totum enim gratiosum est, vbi solus est. Denique vide nunc quomodo & offensa excluditur, & gratia commendatur, & sola gratia. Tota, inquit, pulchra es amica mea, & macula non est in te. Blandimenta huiusmodi non videntur in indulgentis, sed diligentis, sed amantis, sed admirantis. Oblectatus pulchritudine, optat præsentiam. Veni de Libano, veni de Libano: veni coronaberis. Inuitatio crebra, prædit affectum, vota manifestat. Alij trine vocationis scrutentur sacramenta, & gradus assignent: mihi quidē sufficit diuinæ maiestatis humanam aduersus animam affectum mirari. Istud sufficit, sed ipse succumbo. Vt nam mihi nihil incumbat negotij, nisi suspensio semper stupore mirari impensam gratiam, ita tamen, vt admirationi huic vota iungantur, & germana sit caritas. Affectus enim affe-

Cæt. 4. c

H

Es. 41. b **A**um meretur, & abyssus abyssum similem prouocat in voce perfluentium cataractarum. Bona quidem cataractę sunt, quę tuū bone Bonę quidem cataractę sunt, quę tuū bonem. Amor mutus non est, vsuū habet vocis. Quod enim continet omnia, scientiam habet vocis: De spiritu scriptum est hoc, & bene nobis quanta sit. affinitas (si non potius identitās) caritatis ad spiritum. *Rom. 13.* Illa continet omnia, quia plenitudo legis est caritas. Spiritus loquitur mysteria, & amatoria plane loquitur. Ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro, vti que, & blandimentum loqui potest. Sonus eius sensus amoris est, & desiderij nota inстар habent vocis. Experimentum gratię ipsum est, vti que, quod loquitur, quod inuitat, quod dicit: Veni de Libano. Ter vocat, fortasse idcirco, quod funiculus triplex difficilē rūpitur. Tenax enim funiculus, amor. Amor affectuosē trahit, cui est idipsum alloqui quod est alligere. Nihil amoris tenacius vinculo, nil trahentius. Audi, quomodo lex diuina triplicem huius ostēdit nexum funiculi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex omni mēte tua; ac si dicat: Diliges Dominum Deum tuum cordis proposito, animę affectu vitali, integro & rationabili quodā mentis arbitrio: vt amoris in te, & propositū sit, & ipsum propensum sit, & perspicax sit. Bona siquidem cordis in Deum intentio pia. Sed quid si pigra sit, si emortua, si nihil habens in se vitale, nil animatum? Bona ergo intentio pura, quam viuendam reddit, & velut animatā feruida, & dulcis affectio. Affectum hunc qui est, ac si quędam anima boni propositi infestat, informat meditatio. Si discreta est, & renouet, si crebra est funiculo, si tripliciter nexo, ad meritū repositę coronę. Quid vberius? Ad experimentum quid expressius? An non tibi videtur inuitare, & quasi tripliciter dicere. Veni, hęc trina dilectio? Denique quasi inuitat dum confert, & audaciam pro merito, & auiditatem pro experimento. Veni, inquit, de Libano, veni coronaberis. In Apocalypsi quasi de Libano venientes sic legis. Hi qui amici sunt stolis albis, qui sunt, & vnde venerunt? Hi sunt, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & cędidas eas fecerunt in sanguine agni. Vti que, & credendi fide, & conuertendi forma, qui in tribulatione sua sequuntur hunc agnum non aperiētem os

suum cū ad occisionem duceretur, & coram rudente se obmutescēt. Qui nō sunt tristes, neque turbulenti, donec ericiant ad victoriam iudicium, & certamen ad coronam. Nō enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Et quę de certamine corona, ideo forsitan dilectam sic inuitat ad coronam, vt exprimat causam. Ait enim: Coronaberis de capite Sarmana, & Seir, de vertice Hermon, de montibus pardorum, de cubilibus leonū. Nescio enim, quid asperum, quid ferū, quid fraudulentum in his nominibus, vel naturis datur intelligi. Ideoque de his coronari dicitur, dum hęc triumphata coronę ministrat materiam. Ille quidem per tribulationis tolerantiam coronatur, qui mitis, qui mansuetus, qui velut agnus de tribulatione magna venit: qui in caritate venit candidatus non consumptus, quem nulla impatiētia, & murmuris macula denigrat. Hi sunt, qui de Libano veniunt, & coronantur de capite Sarmana, & Seir, de cubilibus leonū, de montibus pardorum. Per hęc enim coronantur, qui per hęc tentamentorū genera probantur. Numquid non colligit isti de spinis vuas, & de tribulis ficus? Quod in presenti est (inquit Apostolus) momentaneum, & leue tribulationis nostrę supra modum in sublimitate æternę glorię pōdus operatur in nobis. Passiones ergo huius temporis cooperantur quidem, etsi non comparantur ad futuram glorię coronam, quę reseruat nobis. Cumulata plane materies premiorum inter totius puritatis merita passionibus varijs atteritur. Pulcherrimus coronę nexus, quando puritas vitę, & humilis pressurarum tolerantia sibi coherent, Magnum quidem est pressurarum pondus; ideo forsitan montium est expressum nominibus. Ingens moles, sed fides superferretur, nesciens opprimi. Capita mōtium istorum conculcat, & percutit ipsum caput de domo impij. Iure ergo caput ipsum triumphans coronatur de capite, quia & tentationum initium conterit, & tribulationum vehementia non cedit. In omni re quasi caput est quod vel primum est, vel maximū. Sic ergo caput hic accipe quasi rerum, quę his montibus figurantur, vel principij, vel cumulum donet intelligi. De capite Sarmana coronatur, de vertice Hermon & Sannir (aliās Seir) quę iniuriarū cumulū quendam exuperat, & tribulationum molē extolentem se aduersus humilē scientiā Christi.

Sed moles ista tantò videtur minus ponderis habere; quantò totum est momentaneum, quod tunc. Denique et si mons est, tamen scriptum legis, quia mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo. Et vide quomodo defluerunt, quomodo translati sunt montes isti. Translati sunt, quia transmutati sunt. Quasi translatos, & triumphatos indicat illos Apostolus, quibus loquitur. Et hæc aliquando quidam, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis hac abluitione, & emundatione, quæ fit per verbum fidei. Pardus deposuit varietates suas, totus immaculatus effectus, totus vnus coloris, id est vnus fidei, & moris. Velut pardus quidam videtur homo hæretici dogmatis varietate respersus, sed nihilominus pardo similis est homo dissimilis sibi, homo varius & inconstans, & subinde mutans consilia. Quasi enim (vt ita dicam) vult & non vult pardus. Trahe ista ad conuersionem gentium & mox intelliges, quomodo per vnitatem fidei, & spei, vnum induisse colorem videntur, qui conuersi sunt ad Dominum, nec modo varietatem, sed & feritatem exuisse leonum. Non in cubilibus, inquam, & impudicitijs, sed in cubilibus; & in hortis aromatum commorari, in lectulis non ferinis, in lectulis non fœdis, sed floridis. Floridus enim lectulus sponsi, & sponsæ. Non videtur sponsa de Libano libens egredi, & de Iudæa transire ad gentes. Abscedit enim inuita, quæ toties vocatur, non vult deserere Libanum, vt transeat ad montem Sarmana, ad verticem Sanir (alias Seir) & Hermon. Sed transitu suo montes hos steriles, montes barbaros conuertit ipsa in Libanum.

Sed iam motium istorum nomina intueret. Sarmana populus vanus intelligitur, vel coangustas. Seir vel Sanir hispidus, Hermon anathema. Quid vanius illo populo, quorū ipsi doctores euauerunt in cogitationibus suis, & dicentes se sapientes esse, multi facti sunt? Quid angustius illis qui desperantes semetipsos traderunt immunditiæ? Angustum enim cor, quod finem votorum intra temporalis iucunditatis metas contrahit, nesciens spem ad æterna dilatate. Quid magis hispidum, & magis incompressum illis, de quibus Apostolus dicit: Sine affectu, si ad Tit. ne fœdere, in malitia, & in inuidia agentes? Nonne isti velut Seir reputandi sunt? Nam Hermon accipiuntur qui sunt alienati a sen-

su Christi, promissionis spem non habentes, non ciues sanctorum, non domestici Dei, sed omnino sine Deo in hoc mundo. Et hæc quidam fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu: ideo de vobis sponsa coronatur, quæ de vestra immutatione gloriatur. Bona enim nuatio, vbi Seir conuertitur in Libanum. Et Libanus quidem ille prior Libanus Iudaicus conuersus iam in Seir videtur, & Hermon: ideo veni de Libano, & veni, & vide pro Libano illo exiguo & breui quanti tibi exurgant Libani. Leua in circuitu oculos, & vide, omnes mundi istius montes tibi sunt in Libanum conuertendi. Molestum planè gentis tuæ detrimenta, & desolationem videre, sed molestiam hanc tam lucrosa commutatio compensat, vt vnus damna redimat, prouentus vberior. Noli ergo moram uectere, sed veni, vt de gentium fide, & conuersatione coroneris. Vis omnes hos mōtes non in Iudæa, & gentibus, sed in Ecclesia tantum intelligere? Non erit dissonus intellectus, si interpretationem in hanc partem velis deflectere. Inuenies hic Libanum & Sarmana, & Seir, & Hermon. Inuenies hic & montes pardorum, & leonum cubilia: Vtinam in hoc Libano nostro, in hoc sacro monachorum conuentu, quem & professio, & conuersio venustat, & caudat, in hoc, inquam, Libano; vtinam detur cernere caput Sarmana, non verticem Seir, & Hermon. Cum videris in coetu & in congerie sanctorum quemquam efferentem seipsum, inflatum sensu carnali, iactantia vanum, intus & foris turbidum & turbidum, otiositatis anxium vanitate (otium enim acediam parit talem) cum talem videris, quid aliud, quam caput Sarmana cum Libano cernis? Nil otio vanius, nil anxium acedia, nil timore turbatius. Nam & Sarmana populum vanum, vel turbidum sonat: ideo de Sarmana veniunt ad Seir, ad hispidum & pilosum. Vbi enim acedia, ibi tumor: vbi turbatio, ibi nil lene, nihil compositum, nihil ordinatum, sed totum horridum, & qui talis est, sine fœdere est, sine affectione, minuti sensus, & alienati, imò anathematizati, quod Hermō significat. Non hic domesticus Dei, non cuius, non aduena quidem, & hospes; propter quod nulla ad Deum gratia, de otio nulla declinat. Non diuertit ad illum sponsus, vt vel in transitu visitet, & sicut hospes ad com-

morandum. Commorantur autem in eo pardi, daemones quidem varij, & versipelles, & leones cubant ibi. Non circumueunt, vt transuolent, sed securi possident, & cubilia collocant. Sed qui tales sunt, desperandi nō sunt. Etenim multi istiusmodi in sponsi praeordinantur ornatu: ideo dicit: Veni coronaberis de capite Sarmana, & de vertice Seir. Veni (inquit) de Libano, veni.

Cāt. 4. b

Vide si non morosē egreditur de Libano, quae toties vocatur: mora tamen haec non est cōtumacia, sed cautela. Quis enim à contemplationis eandore, à quietis internae, & puritatis sereno libens discedit? Cui non erit molestum, vel ad momentum de loco deliciarum secedere? Forsitan inspirata in discipulis lucra blandiuntur. Optanda quidem lucra, sed metuendus est lapsus. Suspecta mihi sunt lucra, quorum incertus est prouentus, vicinum propriae periculum salutis, certum internae suauitatis damnum.

C

Quid mirum, si moretur venire, cum & molestum sit de Libano discedere, & metuendum sit ad montes illos barbaros, & bestiales accedere? Et forsitan sponsae mora festinationem nostram sugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi, vires nostras minus pensantes, festinamus ingredi in labores praelationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus: nec expectantes, vel semel vocari, vltro nobis ipsi honorem sumimus, vocationem, vel praeuenientes, vel arte procurantes. Non debet esse tanti muneri improuida praesumptio, sed nec pertinax metus. Denique praesumendum est, vbi Christus iubet, vbi sponsus vocat, & prouentus vberes pollicetur, sicut in hoc loco. Veni (inquit) coronaberis de capite Sarmana, de vertice Seir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Cum in subiectis mutatur morum barbaries, cum de cubilibus & impudicitijs ad florida, & honesta transferuntur cubilia, & in hortos aromatum, ad cubilia, in quibus non est fremitus, sed fletus, ad cubilia, in quibus compunctio est cordis, non pugna cogitationū.

Ibidem.

Sed cum auferuntur maculosae varietatis velamen, & nuda succedit simplicitas, moribus ministerio suo in melius commutatis, coronari sponsa satis apte accipitur. Bene quidem de talibus coronatur, cum iam vertuntur in ornatum, quorum antea mores horrebant. Cum ordine quoddam caritatis sibi haerent in vnum, qui serinis prius affecti-

bus dissidebant. Grata planè sponso est haec vnitate cohaerentia: ideo forsitan sequitur, & vulneratum se dicit in vno oculorum, in vno crine colli eius, scilicet, sponsae. Capituli huius ratio in aliud differenda est tempus. Hoc autem in fine admonuisse sufficiat, si quem alieni cura profectus ad gradum altiore sollicitat, non dissuadeo, & nec suadeo planè. Vnum autem hortor, quisquis es, aemulare & cunctationem, & candorem sponsae, quae non est contenta semel vocari, nec digna penitus, nisi de quodam pura, & dealbatae conscientiae Libano. Non enim nisi de Libano dilectam vocat ad coronam sponsus eius, qui est Deus benedictus in saecula saeculorum. Amen.

Cāt. 4. e

D

Sermo XXX.

O Cor durum, & male durum, in quo verba ista vulnera non generant. Stupidum plane est cor quod verborum istorum virtutem non perferit, quod non stupet ad dignationem tantam. Quid dignationem dico? etiam plus est, & quantum esset, si vel dignatio esset? Magna enim res, & omni admiratione digna, si vel dignatur tanta maiestas humana infirmitatem sororis & sponsae impartiri vocabulo. Nunc autem nō tam dignatio est, quam deuotio. Vultis autem deuotio, & propensi affectus argumentum audire? Vulnerasti (inquit) cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. Cordis vulnus vehementiam designat amoris. O verè dulce cor, quod nostris mouetur affectibus ad rependam vicissitudinem dilectionis. Et necessitudo haec, & vicissitudo: necessitudo in sororis, & sponsae nomine, vicissitudo designatur in vulnere. Magna necessitudo sororis, sponsa maior, illa cognationis, ista dilectionis. Ibi significatur, quia de vno sunt: hic, quia vnum. Soror est, quia diuinae consors naturae. Sponsa vero, quia in singularitatem assumpta personae. Expressa plane necessitudinis haec vocabula sunt, quae vel verum, vel gratiam sonant. Quantum amare optet, quae tantis affinitatibus foederatam Christo se nouit, quantumcumque amat, non amat, sed redamat. Ipse enim prior dilexit nos. Amor ad illum uoster quantumcumque propensus fuerit, non impenditur, sed repeditur: debius est, non gratuitus; aequari ei, qui iam impensus est.

Cāt. 4. e

E

r. 10. 4. b

est, amori non potest. Et quoniam modo mereri potest, quomodo obligare potest qui ne planè quidem soluere sufficit? Nō potes sponſa amatori tuo vicissitudinem plenam respondere. Ipse tamen nō definit superimpendere. Quod impendit tibi, nondum plene solutum est, & tamē obligatum se putat. Quidquid illi rependit amoris, non accipit quasi debitum, sed quasi gratuitum. Quasi prouocatum ad dilectionem se perferunt, dum cor suum vulneratum fatetur. Quid est hoc miraculi, Fratres? Nonne beatam hanc reputatis animam, quæ ipsum cor Dñi nostri Iesu Christi pijs affectibus transfigit, & penetrat? Acutus, & efficax, & verè violentus affectus ille est, qui tuum, Iesu bone, meretur, & mouet affectum. Magna, & violenta est vis caritatis, ipsum affectum Dei attingens, & penetrans, & velut sagitta iecur eius transfigens.

F Quid mirum, si regnum cælorum vim patitur? Ipse Dñs violenti amoris vulnus sustinet. Sed vide, quibus iaculis vulneretur. Vulnerasti, inquit, cor meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Ne parcas sponſa talibus spōsum telis appetere. Aspectibus pijs quasi spiculis vttere. Noli in hoc negotio remissius agere, noli contenta esse dilectum vulnerare semel, sed concide ipsum vulnerare super vulnus. Felix es, si sagittæ tuæ in fixæ sunt illi, & amores tui militent in Christo, si oculus tuus defixus indefessè sit in illo. Bonum vulnus, de quo virtus egreditur. Tetigit mulier simbriam, & virtutè de se sensit Christus exire. Quanto magis cum cor eius non leuiter tangitur, sed vulneratur, gratiam de se emanare sentit? Vulnus istud non est sine sensu: ideo puri aspectus in illum spicula vibra: reputa, illū quasi signum positum ad tales sagittas. Tales fauorabiliter excipit, quia tales iacit. Respexit Petrum, & cor eius percussit, & compunxit ad pœnitentiam. Vulnerati cordis lacrymæ dant signa. Denique clementi respectu cor illud vulnerat, quod ad aliquem virtutis mouet affectum. Talia in me vti nam multiplicet vulnera à planta pedis vsque ad verticem, vt non sit in me sanitas. Mala enim sanitas vbi vulnera vacant, quæ Christi pius infligit aspectus. Aspectus aspectum prouocat, ideo tuo illura tenta vulnerare prospectu. Oculi tui semper ad Dominum, vt amoris tui nutibus capiatur, illaqueatur crinibus.

Luc. 8. f Non tamen dicit in

oculis, & crinibus, quasi in pluribus, sed quasi in vno. Vulnerasti, inquit, cor meum, foror mea sponſa, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Si plures habes oculos, omnes alios claude, vt hoc vno vtaris quo solo dilectum intueri soles, & quo solo vales. Qui directius intueri volunt, alterum oculum claudunt, alterum intendunt & cum ipsum quocernunt stringunt, vt stricto efficacius contemplantur acumine. Oculus tuus vnus est; si purus est: vnus est, si ad plura non est: vnus est, si quodammodo simplicifatus & strictus, & directus in vnum est, non fissus, non diffusus, non sparsus in multa. Oculus tuus vnus est, si intendis, & intueris semper in vnum & in illum vnum. Denique si amoris oculus est, vnus est. Vnam, inquit petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum, vt videam voluntatem Domini. Oculus iste vnus est, vnum petens, & vnum prospiciens. Et in vno crine colli tui. Non oportet, vt crines fluitent, vt sine lege euagentur: & sparsi, & errantes oculorum effundantur luminibus. Non decet, vt strictus sit oculus, & crinis laxus. Oculus enim offenditur cum crinis effunditur. Si intentio in oculo intelligitur, quid in crine vbi cogitatus designatur?

Vis vnum habere vtrumque, & crinem & lumen, & intentionem, & meditationem? Cuius est in lege Domini voluntas eius; & in ea meditabitur die ac nocte: iste etiam in voluntate vniformi vnum possidet oculū, & crinem vnum in meditatione. Alioquin si vniformis, & simplex intentio in Deum tibi non fuerit, si cogitationes tuæ sine disciplina tua fluitent: intentum retundunt oculum, & simplicem intentionis diuerberant aciem, & cor dissipant peregrinæ, & indisciplinatæ mentis volutiones. Intentioni pure cogitatus respondeat: vnus sit, sicut & illa vniformis est. Bonus enim crinis, qui fusus nō est, non incultus, sed collectus in vnum, & collo inhærens. Collo vtique illi de quo dicitur: Collum tuum sicut turris, de qua mille clypei depēdent. Collum hoc sacra scripturam intellige, per quam ad nos diuinæ nuncia voluntatis verba profluunt. Bene ergo crinis colli, cogitatus assiduus in lege Dei, ideo colli dicitur, quia omnis cogitatus tuus, omnis sensus tuus, & intellectus tuus sacro non debet præiudicare sermone, sed ex eius præscripto pendere, prodire ab ipso.

ipso. Quod diuisi, & quasi lacerati sunt crines tui & nihil in se compositionis habentes, collo licet inhæreant: non tamen placent sponso, nec eius cor vulnerant, non mouēt affectum, nec gratiam merentur. Vtrumque exigit, vt coniuncti sint, & collo inhæreant, & obtineant in se tam ordinem, quam auctoritatē. Quid enim proficis, si meditationes tuæ in lege Dei sint, & ipsæ in seipsis sine lege sint? Sine lege sunt, quæ sine ordine sunt, & passim feruntur. In vno (inquit) crine colli tui. In collo sacri sermonis auctoritas intelligitur, quæ cogitationes informet: Ordo autē in vnitatis. Bonus enim ordo vbi colliguntur in idipsum, & feruntur in vnum, & in vnum illud quod nõ aufertur.

I Vel ideo dicitur in vno crine colli tui, vt liberam, & reuelatam significet sponse faciem. Crines enim pro velamine habentur. Vult ergo in sponsa exutam, & reuelatam faciem ad speculariam gloriam. Deia intendendum sine offensione oculum cõtemplationis: ideo commendat crines compositos, & reductos à vultu ad collum.

Quid hoc in vna singulariter intelligimus anima? Deriuemus hūc sensum ad Ecclesiæ statum. Gratius est enim quod Ecclesiæ commune est. Denique nihil sponso gratius communitate, imo vnitatis credentium, & compage Ecclesiæ. Multa bona in sponsa cumulauit præconium, quibus se delectatum ostēdit, sed nunquam sic expressit congaudentis affectum, sicut hic, vbi, & luminis, & crinis commemorata est vnitatis. Quomodo non maximum erit eius gaudium, vbi maximum conseruatur mandatum?

Ro. 13. Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Oculi Ecclesiæ, Doctores sunt, quos qui tangit, tangit pupillam oculi Domini. Crines verò, plebs credentium. In vtriusque est sponso grata

Ibidem. vnitatis. In hoc, inquit, cognoscent omnes. Quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Consensus duorum vel trium preces impetrabiles facit, quantum magis totius Ecclesiæ in Christo consensus?

Matth. 28. c. Quomodo non impetrat vnitatis, quæ ipsum

Cæs. 4. cor Dñi penetrat? Vulnerasti, inquit, cor meum foror mea sponsa, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Quid enim in toto muliebri ornamento plus allicit, & afficit amantis affectum, quam crines compositi?

Sed quid conamur laudibus. cum mulare cri-

nes sponse ambitioso compros, & collectos ornatu? Magis subest plāgendi copia quam applaudendi. His diebus cernimus diuisos miseræ, & laceros sponse crines, & inter se pugnant Ecclesię plebs pro Ecclesia. Cernis hoc, & tu Iesu bone, & nihil te mouet ista diuulsio, non te sponse tuæ vulnus tam graue vulnerat? Si vnitatis ad gratulationē cor tuum vulnerat, dissidium ad compassionē vulnerare te debet. Mouet te vnitatis & vniuersitatis dispositio, moueat te eorum, quæ vnita fuerunt, dissipatio. Diuisi sunt crines tui, & disparati ab inuicem, imo, & cõtra inuicem. Vtrique à sponse collo pendere se iactant, & de proprietate gloriantes, à se diuellere tentant. Nouit Dñs qui sunt eius, & discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Dñi: geminum hoc habens signaculum, vt Paulus loquitur. Immobilis manet sponsa ipsius inter impias manus vndique conuellentium illam, & lacerantium. Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus Christum Dñi, & aduersus sponsam eius. Sed sponsa sponsum nouit, vt non sequatur alterum, sed ipsum. Non ignorat seipsam, non ignorat cuius sponsa sit: ideo non vult egredi, nec abire post greges sodalium. Et si sodales fuerunt, iam quidem non sunt. Exierunt à nobis, sed non sunt ex nobis. Quo modo sodales sunt, qui amici non sunt? Amicus enim sponsi stat, & audit, & gaudio gaudet propter vocem eius. Isti verò non audiunt, nec gaudent ad vocem sponsi, sed magis ad vocem Imperatoris Romani. Nisi (quod verius fatemur) non tam gaudent, quam timent ad rugitum eius. Sed nouit Dominus qui sunt eius, non qui sunt Imperatoris. Ideo moueri non possunt ad fremittum leonis, quia immobili diuinæ notitiæ continentur signaculo. Bonum enim signaculum notitia Dei. Notitia quæ secundum propositum est, secundum quod vocati sunt sancti. Firmum est signaculum hoc notitiæ eius, quia nihil ei deperit. Non tantum non deperit ei nihil, sed ipsa saluandos parit, ipsa prædestinat, ipsa signat quos suos esse velit. Geminum signaculum, diuinum propositum, & humanum studium: diuina prouidentia, & humana diligentia. Nam de diligentia sub sit Apostolus: Et discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini: Vide duas huius signaculi partes: vnam Diuinæ tantum gratiæ, alteram & libertatis & gratiæ nostræ. Illam

propo-

2. Tim.

Psal. 2. a

1. Jo. 2. c

L

2. Tim.

propositi : hanc adiutorij . Secunda hæc pars libertatis nostræ infirmum arbitrium dirigit . Nam prima prædestinando disponit . In prima qui sunt eius Dominus præuidendo nouit : in secunda nobis innotescit . Illa causa , hæc est illius effectus . Illud signaculum immobile est , hoc probabile . Illud signaculum est , istud signaculi signū . Illa radix est , hic fructus : & à fructibus istis cognoscetis eos , qui nominant nomen Domini . Nam ipse in beneplacito suo nouit qui sunt eius , & ponit eos vt fructum hunc plurimum afferant : ideo dicit : Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini : qui eius esse se dicit , non discedat ab vnitare . Nec discedere potest quisquam illorum , quos diuina formauit & firmavit notitia . Denique & capillus de capite Ecclesiæ non peribit . Capilli enim eius omnes numerati sunt , omnes signati signaculo præcedentis notitiæ . Sine poenitentia est ista notitia . Ideo firmum stat fundamētum Domini , habēs signaculum , diuini propositi adiutorium , & arbitrij nostri conatum . Isto qui ligantur crines signaculo , nō poterit eos quisquam rapere de capite spōsæ . In manu tua Domine , omnes crines sponsæ , & non rapiet eos quisquam de manu tua . Tene Iesu bone , quos tenes , & recollege quos nosti , & qui tuum se nouit , qui dicit , Domini ego sum : qui nominat nomen Domini , discedat ab iniquitate , accedat ad vnitatem Ecclesiæ , ad vnitatem capitatis & corporis , id est , sit crinis colli , & crinis vnus . Nihil sic sponsi cor vulnerat , nihil promouet affectum , & animum penetrat , quomodo vnitas spōsæ , & ea ipsa inter diripientium seruata & quasi solidata conatus . Episcopi religiosi proprias deserunt sedes , de ciuitate in ciuitatem fugiūt à facie persecuentis . Deo deuoti & clerici & monachi tribulationibus & contumeliosis affecti , rapinam bonorū suorum cum gaudio sustinēt , cognoscentes se meliorem habere & manētē substantiam in vnitare supernæ & Ecclesiasticæ caritatis . Si enim omnem substantiam suam dederit homo pro caritate , quasi nihil despiciet eā . Quidam equidem libertatem Ecclesiasticæ communionis muneribus redimunt . Bonæ redemptio , sed veditio turpis . Quid vendis , quod ipse condemnas ? Si schismaticos reputas , qui à te separati sūt nō debueras pretio inductus , erroris sui illis permisisse licentiam . Si schisma reputas

cur libertatem eius muneribus venditas ? Si autem Ecclesiasticæ vnitatis apud nos veritas est , quid illam diuellere tentas ? Si Petri sedem successionis iure tenes , cur non Petri sententias vendicas in eos , quos schismaticos arbitraris ? Pecunia , inquit , tua tecum sit in perditionem . Nunc vero dicis ? pecunia tua salua mihi sit , anima vero eat in perditionem . Quomodo . n . non perditio hæc , vbi ab vnitare corporis separatio est ? Nec mihi , inquit , nec tibi sit , sed diuidatur . Ita & tu pecunias tollis , cum animas non potes . Tolle quod tollis , munera tolle tibi , animas Ecclesiæ relinque . Nam & ipsa nisi animas nō quærit . Corporalia autē apud te bona spargant , ne bona animæ dispergant tecū . Qui enim non colligit cum Ecclesia , dispergit . Signanter satis ait . Qui non colligit mecum , dispergit . Collectio namque vnitatis rationem continet , sicut dispersio inuitt separationem . Ecclesia cum sponso dicere nouit : Qui non est mecum , contra me est . Nihil medium relinquens , aut colligis cum illa , aut certē dispergis : aut cum illa es , aut contra illam . Tu autem dicere (vt aiunt) soles : Si non vis dispergere mecum , saltem non colligas cum illis . Si non es mecum , saltem non sis contra me . Sufficit si nec noster sis , nec aduersariorum . Sed non ita noster . Iesus , qui ait : Noster es , an aduersariorum ? medium nil relinquens . Numquid , d Iesu bone , non est resina in Galaad ? Quare ergo non est sanata Domine contritio spōsæ tuæ , vulnus & liuor & plaga tumens nō est circumligata , nec curata medicamine , neque fota oleo ? Potasti Domine satis dilectam tuam vino compunctionis , quando oleo fouebis , oleo sancto tuo ? Oleum autem peccatoris non impinguauit eam . Nam & qui ex aduerso sunt , oleum habere iactant . Quid enim , nisi oleum venditant dum blandiuntur , dum pollicētur honores , dum munera proponunt ? Oleum istud non sanat , sed magis scindit . Ideo sicut vinum eorum , ita & oleum eorum . Aequa lance pensanda sunt verba & verbera eorum . Renuit consolari anima nrea ab vberibus consolationis eorum . Ipsi enim sicut lamia nudauerunt mammas : lactauerunt enim catulos suos , non Ecclesiæ filios . Ecclesia enim mammas suas habet : idcirco in laudibus suis sequitur statim : Quam pulchræ sunt mamme tuæ soror mea sponia . Reuoca Domine Iesu filios tuos , qui aberrant

Isai. 8. a ad lactis huius dulcedinem, vt ex ore lactetium perficias laudem, cum destruxeris inimicum & vltorem: ideo festina & eijce ad victorium iudicium, vt habitent in vnum, qui inuocant nomen tuum, quoniam in hac vnitatem madas benedictionem & vitam per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXXI.

Leniter sunt à nobis perstringenda nunc vbera sponsæ, quæ superius non vno in loco studiosius pressa sunt, & nescio an ex toto expressa. Fortasse modò tacta, nonum aliquid nobis effundent. Quis non auidè & cum spe bona ad vbera currat, quæ sic sponsus laudare curauit? Hæc vbera sunt quorum nos Petrus quasi modò genitos infantes lac concupiscere hortatur. Et commendatio præsens nonne vim quandam inuitationis videtur obtinere? Quam pulchræ sunt, inquit, mammæ tuæ soror mea sponsa. Non est simpliciter & sine expressione laus tanta profusa, sed ipse pronunciationis modus admirationem & oblectationem proferentis demonstrat. Quæ tamen est huius ordinis ratio? Cur post oculum & crinem statim ad mammas sermonem defleat? aut cur in illis vuitas commendatur, in his commendatur pluralitas? Mihi quidem in capitulo superiori mentis quidam & cogitationum excessus ad Deum videtur innui, sobrietas verò & temperantia ad paruulos in isto: ibi vnum necessariū est, hic sollicitudo & sermo doctrinæ partiēdus in plura. Ibi intemperantia seruidi amoris collecta in vnum & contricta, & penetrans ipsum dilecti pectus fauciat, hic temperata doctrina, & sermo sobrius, lacteo quodam potu paruulos fatiat. Vides quomodo nihil medium relinquit in laude sponsæ, sed cum Paulo aut mente excedit Deo, aut condescendit nobis. Caritas enim, inquit, vrget nos. Ad quid vrget nos? Numquid ad excessum? Non vtique ad excessum, sed vtique ad condescensum. Res illa est voris, hæc obsequij, Illic intemperantis affectus summus, hic contemperantis. Bonus ordo plane haurire ibi, & hic exhauriri. Primo ibi infundi, postea hic infundere: inebriari ibi, & hic inebriare. Bona vicissitudo talis, si tamen modo talis. Ordinatione tua Domine hæc vicissitudo perseverat, vicissi-

tudo contemplationis & consolationis. An nō beatus cui omnia vitæ momenta in hoc decurrunt, vt vel Christo vulnera caritatis infigat, vel pietatis vbera porrigat subditus? Ego si quando (si tamen aliquando) inebriatus ab vbertate domus tuæ Domine, distenta vbera inde reportare videor, tot varijs & tamolestis exficantur negotijs incurrentibus, vt mox arentia reddantur, quæ prius eruditionis & gratiarū vbertim lacte roabant. Felix quidem qui sancti interpellatione aliqua talia in se cōtinuat studia, vt vel ipsum (ac si ita dicam) sapientia cor & secretariū penetret, aut vbera inde referat voluptatiū illius vbertate referata. Spōsa planè est que nouit huiusmodi variare vices. Ideo in laude ipsius post contemplationis excessum, de consolationis & doctrinæ vberibus sermo statim contexitur. Quam pulchræ sunt mammæ tuæ: purus oculus, & pulchræ mammæ. Ille sponso, & filijs sponsi. Ille ideo vnus dicitur, hic plures: quia varia debet esse vberum temperatura, pro surgentium qualitate diuersa. Vide quomodo Paulus iudæis factus est iudæus, & ijs qui sine lege erant, quasi & ipse sine lege esset, infirmus infirmis. Nonne velut tot applicat discipulis vbera, qui in se tot transformat genera? Quid aliud molitus est temperatura tam multiplici, nisi vt leniter & lactis more teneris auditorū eius doctrina infuierit animis? Tot videtur abundare mammis, quot modis ingeniosa capacitati se infirmiorū coaptabat.

Factus sum, inquit, in medio vestri tãquã paruulus in medio paruulorum, quomodo si nutrix foueat filios. Et si vultis, duas vobis mamas maternæ pietatis assignabo, imò idem ipse Paulus assignat cum dicit: quia pietas ad omnia utilis est, consolationem habens vitæ, quæ nunc est, & futura. His vberibus geminis erga subditos abundare debet, qui doctoris & patris in Ecclesia locum occupat, his muniri mammis à dextris & à sinistris, vt qui ei commissi sunt, potentur à lacte, & satiētur ab vberibus cōsolationis eius. Harum alteram reputa sinistram, alteram dexteram. Sinistram in temporalibus subsidijs, dextrā in spirituali cōsolatione. Qui miseretur in hilaritate, qui tribuit in simplicitate, qui iuxta Apostolorum principem gregi cōmissio prouidet nō coactè, sed spontaneè, mammam hic sinistram exhibet: & Ecclesiam promittitur

*1. Pet. 2.**Cat. 4. c***D***2. Cor.**5. c***E**
*Cat. 4.**1. Cor.*
*9. c**1. Th. 2.***b***Isai. 66.**Rom. 12.***b***1. Pet. 5.***a**

F in prophetia Isaie quod regum mamilla labitur. *60.* Mamilla, inquit, & non mamillis, eo quod regum est temporalibus præcipue bonis Ecclesiam fouere: hæc enim sinistra eura est, in qua sunt diuitiæ & gloria: De dextera quidem mamilla sic nos Paulus *Prou. 3. b* informat. Cōsolamini, inquit, pusillanimes, & conso' amini eum, qui huiusmodi est, ne abundantiore tristitia absorbeat. Item *1. Thess. 3. c*

Gal. 6. a vos, qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Et (vt ita dicam) sunt qui sinistram tantum mamam ex officio habent, sicut ij, quos supra diximus, reges & principes. Et sunt quibus ex officij sui iure pendet dexteram maxime præbere mamillam, sicut sacerdotes Domini & *2. al. 2. b* doctores, quorum labia custodiunt scientiam, & lex Domini requirenda est ab eis. Hi enim magis à subditis plebibus carnalia metunt, quibus spiritualia seminant. Qui vero possessionibus cunctis renunciant, qui rebus temporalibus valde dicunt, se suaque omnia monasterio tradentes, & ex toto in ius abbatis transeunt, nullam sui sibi curam relinquentes de cetero, tales vtique gemino consolationis lactandi sunt vberem. Ideo neutro hoc carere debent qui talibus præfunt, ne mutilum & velut detruncatum videantur pectus gestare, vna deformiter mamilla contentum. Qui verò vtroque destituntur, locum hunc in Ecclesia & sibi damnosè tenent, & quantum ad alios periculosè, ne forte lingua lactentis adhæreat palato, dum arentia sunt vbera matris. Peregrina est plane hæc laus ab illis in presenti facta ad sponsam; Quam pulchre sunt mammarum tuarum soror mea sponsa. Simulque aduertit quod non omnes pulchre sunt mammarum. *Eccl. 1. 5.* Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Fili, inquit, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Vide quomodo quorundam vbera non modo non vult speciosa haberi, sed vult suscipi. Idcirco ista commendat, vt bene noris, ad quæ te debeas tuto cō-

G ferre. Quam pulchre sunt mammarum tuarum meliora sunt vbera tua vino. Duo sunt, quæ ponit in laude vberum istorum: pulchritudinem & virtutem. Alterum conuenientiam, alterum lactantiam. Quid enim lactantis refert si pulchra sunt vbera, dummodo sint vbera, & redundantia lacte salubri? Pulchritudinem ergo pro se commemorat, & lactis gratiam pro suis. Et si non ipse melius sapiat, pulchritudinem ad con-

uersationis venustatem refert: ad doctrinam & eruditionem, quod restat in commendatione mammaram. Dulcius fugitur, vbi vitata venustas sermonis virtute. Et si spirituale aliquid vis, & expressum de pulchritudine earum audire, ad mulierum te studia mitto, quæ corporei decoris, & cultus & operam gerunt, & affectu sunt artem. Quid enim magis affectant in ornatum pectoris, quam ne mamma superexcrescat, & deformiter fluitent, & pectoris ipsius occupent spatia? Ideo excrescentes & fluitantes facijs pectoralibus stringunt, naturæ vitio arte medentes. Pulchra sunt enim vbera, quæ paululum supereminent, & tumet modice: nec elata nimis, nec tamen equata carni reliquæ quasi repressa, sed non depressa: leniter restricta, non fluitantia licenter. Hoc quidem exemplo qui verba bona, verba spiritualia debet proferre, mulierum imitetur & studia, & industriam. Castigatur vtatur sermone verborum, non fluitent vbera, non sine lege ferantur, nõ pectus & quoddam secretarium mentis magis occupat quam ornet, non habeat plus materie quam gratiæ, nõ plus carnis quam lactis. Pius & prudens sit sermo pro tempore. Accedat huc pietas, & pulchritudinis numeros teneat. Non habeat plus oris quam pectoris, nec lactis fluxum patiat. Ex pectore debent vbera prodire, & inhære illi, non ipsum conuerti in illa. Ex abundantia cordis os loquatur, ex illa non totum effundat. Restrungenda sunt vbera, ne nimis exuberent. Videas aliquos, dum verba consolatoria plus æquo sectantur, in vana deuoluunt: & dum auditores longo pertæfos silentio, & quasi quadam subtristes acedia exhibere volunt, petulatis lasciuia lingua post vtilia profluunt ad scurrilia, & modico frumento multum zizaniorum aut præseminant, aut superfeminant: loquuntur placentia, & doctrinam panem in risu faciunt (sicut *Eccl. 1. 0.* scripsum est) sed paulò post risum sine pane, sine pane verbi salutaris. Non est adulterandum verbum Dei, nec admixtione corrumpendum peregrina. Suis sit contentum vberibus, vberibus vtriusque testamenti. Hæc tibi memoriter in pectore hæreant, hæc tibi consolatorium, & quasi lactem sermonem ministrent, ista suggerant quod alij fugant. De pectore tuo erumpant radicitus, vt non sint affectata quæ dicis, sed de puro & præcordiali plata affectu, iuxta

Cæt. 4. c **Cæt. 1. a**

Eccl. 1. 0. **2. Cor. 4. a**

H

I

iuxta illud: Si vis me flere, plorandum est
 primò tibi ipsi. Compassionis, & gratulatio-
 nis affectus intus nascatur tibi, sed per scri-
 pturæ sacræ verba ac si vbera quadam ad
 educationem audientium profuunt. Pudicè
 quidem, vt in re seria, & petulantia abstet, &
 serenitas adsit. Ad pulchritudinem enim
 mammatarum accedit, si se paululum attol-
 lant, & tument modicè, tantum vt habeant
 auctoritatis quantum sat est, austeritatis ni-
 hil. Ideo & vino meliora dicuntur vbera.
 Sic enim in laude eorum statim sequitur.
 Melliora sunt vbera tua vino. Vbera gra-
 tiæ, vbera consolationis, austeritatis, & du-
 ritia; vino meliora sunt ac efficaciora, & ac-
 commodata magis ad commutandum tri-
 stes, & exasperatos affectus, ad consolan-
 dum imbecilles, & teneros. Facilius mouent,
 & fouent suauius. Verbum enim dulce, &
 mitigat inimicos, & amicos multiplicat. Dul-
 ce Euangelij verbum, durum legis. Et vide,
 quomodo verbum dulce effera gentium
 corda conuertit, & quasi marinos, & salfos
 fluctus in lactis saporem. Inundationem, in-
 quit, maris quasi lac fugent: De Apostolis
 hoc dictum est sub typo Zabulon, & Isa-
 char. Hodie si quis amarus, & turbidus fluit,
 non desperes. Adhibe vbera, in stilla lac, for-
 te & ipse cras lacteus fluet. Quis scit si non
 modica stilla totam massam conuertat? Da-
 bit enim Dominus verbum euangelizanti-
 bus virtute multa. Sterilis, & infirma est fe-
 ueritas legis, & sine grana præcipit, & sine
 venia punit, vtroque vberè caret, inde vel
 præsignatione vel præfiguratione hac con-
 tinet, sed in actu non exhibet. Memento
 non legis, sed Euangelij ministrum te esse,
 ministrum Iesu, qui in passione acetum, &
 in cœna vini veteris reprobauit acorem. No-
 uatianus non habet mammam venæ, nec
 Pelagius gratiæ. Ille naturæ inueteratæ, &
 corruptæ bona prædicat, & ad iustitiam suf-
 ficere dicit: hic diuinæ naturæ bonitatem tol-
 lit, dum penitentiam negat. Ille (vt sic di-
 cam) reuocat petentes: hic non suscipit pœ-
 nitentes. Verustatem ille propinat: hic au-
 steritatem. Non habet eius doctrina gra-
 næ lacteam nouitatem, nec huiusmodi dul-
 cedinem. Paralli, inquit psalmista, in dulce-
 dine tua pauperi Deus. Pelagius diues est,
 non eget hac dulcedine: innascitur ei, non
 paratur. Pelagius dicit, non indigeo: & No-
 uatianus, non indulgeo. Alter prædurus
 est, alter prædiues. Para Domine, para in

dulcedine tua pauperi tuo Deus. Tu para,
 tu para, & non nisi in dulcedine tua. Ma-
 gna multitudo dulcedinis, quæ de vberibus
 tuis Domine fugiunt. Quoties post opus gra-
 uis excessus ad ista accessi, pressi instantibus
 & quantam lactis expressi copiam; tu Do-
 mine nosti. Vbi abundauit delictum, abun-
 dauit & gratia. Sufficiebat mihi vt diuitiæ
 computarentur, si vel mererer veniam: &
 ecce abundauit & gratia. Mammaram pres-
 si vnam, & vtraque in fluxit vbertim. Ideo
 sponsa tua gratiæ lacte potata, & satiata ab
 vberibus consolationis, didicit, & ipsa vbera
 magis præbere quam vinum. Melliora eni-
 nim sunt vbera eius vino. Vinum vetustate
 acefcit: vbera totum nouum, dulce totum
 effundunt. Denique, & timor foras mitti-
 tur, & charitas numquam excidit. Hoc est
 mandatum nouum eius, semper recens dul-
 cedo. Non potest amor esse, & dulcis non
 esse. Melliora ergo sunt vbera tua vino. Vi-
 num non malum, sed vbera meliora. Mellio-
 ra quidem sunt, mixturam tamen non re-
 fugunt vini.

Nam in sequentibus aliquantò post di-
 cet: Bibi vinum cum lacte meo. Melius tamè
 si bibat lac solum, & sine vino: quia in vino
 terror est, in vberibus compassiois, & gra-
 tiæ lene blandimentum. Nam vinum licet
 in bonum valeat, & soleat accipere tamen
 ex collatione vberum aliquid durum, & for-
 te significare videtur. Melliora sunt vbera
 eius vino: quia melior est dulcis, & frater-
 na compassio, quam indignantis animi dur-
 us, & inamittis affectus. Quasi non habentes
 vbera Paulus notat, quos sine affectio-
 ne vocat. Non potest in humano pectore
 vberibus carere pietatis sponsa sponso suo
 adhærens. Ipsi enim mons vber, mons in-
 caseatus, mons coagulatus, mons pinguis.
 Quomodo de tanta lactis copia nil sponsa
 capiat, cui beneplacium est in hoc monte
 habitare? Et si in hoc monte sine intermis-
 sione habitare nondum possumus, recurramus
 frequenter, ascendamus, inebriemur
 vberibus. Sic enim scriptura habet: V-
 bera eius inebrient te omni tempore, &
 in amore eius delectare iugiter. Videte, ad
 quem sensum vberum interpretationem
 deflestat, ad ebrietatem & oblecta-
 tionem amoris. Quid necesse est diu-
 tius in quærenda vberum ratione mora-
 ri? magis vero queramus ipsis inebriari:
 meliora enim sunt vbera vino, quia
 melior

Deut. 33

c

K

Ps 67. b

Ibidem.

Ibidem.

Rom. 5. a

L

1. Cor.

13. c

Cæt. 5. a

Rom. 1. a

M

Prou. 5.

Ps. 62. a melior est misericordia super vitas: melior est amoris affectio, quam afflictio carnis, & lacteus potus spiritualis nouitatis, compunctionis vino. Ibi enim ostenduntur & gustantur dura, dum vetus homo repellitur & destruitur: hic in nouitate vitæ diuini fauoris lactea capimus blandimenta, nec fugas, sed refugij significationem. Bonum quidem vinum, sed vbera dulciora. Bona compunctio, sed melior vnctio. Odor enim vnguentorum tuorum super omnia aromata: iam studia vestra ad audiendum redintegrata video. Audiatem vestram excitauit odor vnguentorum sponſæ. Indiscreta quadam esurie illa vultus hodie vberibus superaddi: date inducias vsque mane, hodie sufficiant vbera, crastino accedemus ad vnguenta, eo votis nostris præstante effectum, qui vberum & vnguentorum sponſæ suæ, & commendator est & dator, Iesu Christo, qui viuunt & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

A

Sermo XXXII.

EXiguum est mihi olei, & vnguenti, Fratres, & vos hodie vasa affertis tanta, tam vacua. Nec ducatis ad iniuriam, quod vacua vasa vestra dico. Ego non inania per hoc, sed magis capacia volo intelligi, eo quod auida, & idonea sint vobis ad capiendum ingenia. Quis ista implere sufficiat? Attenditis ad vnguenta sponſæ, quanta sit illi aromatum copia, quasi non & instrumenti habenda sit ratio, per quod ad vos manare debent? Copiosa quidem materia, sed nihilominus attendite, quid minister queat. Fiat quod vultis, non causabor inopiam, ne vos me non obseruata sponſionis incusetis. Instillabo modicum quod habeo olei vasis ingentibus, atque vtinam aliquis Helisæus iubeat, cuius virtus nostro prouentum bonum conatui tribuat. Quid ergo? Nonne hic multi assident Helisæi, multi prophetae, aut certe filij prophetarum? & hi omnes iubent, & si merita inferius essent, numerus ipse magni vnus alicuius poterat vicem supplere. Instillabo ergo aliquid de reliquijs vnguentorum. Nam ipsa in capite libri copiosè & sufficienter effusa meministis, & fortè sex illorum nondum est exinanita. Numquid & ego modo sum exhausturus illam? Ne speretis id à me, nec enim

presumo. Fertilis apud sponſam est vnguentorum apotheca. Non est quod dicatis? Exhaustite, exinanite vsque ad fundamentum in ea. Vtinam contingat mihi in hac fecerintingi in oleo, sicut scriptum est de Afer. Fratres: si non meremur in olei do-
Deuter. 33. d. lium, in vnguentorum copiam, cum Evangelista Ioanne, immergi, si non meremur tam vberem vnctionem, numquid desperabimus vel intinctionem, numquid saltem odorem? Nam & odor, hic tantum commendatus est, & odor, inquit, vnguentorum tuorum super omnia aromata. Vbera profunt vt crescas, vnguenta ne deficias. Meliora sunt vbera tua vino, & odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Et vt hodiernum capitulum cum besterno copulemus, dicamus vbera tenerorum esse, vnguenta fortium. Vbera profunt, vt crescas, vnguenta ne deficias. Meliora sunt inquit, vbera tua vino. Conferamus inter se ista tria, vina, vbera, vnguenta. In vino veteris hominis defectio, in vbere noui reſectio, in vnguentis quadam delectatio. Vno carnalis sensus inebriatur, & sopitur, & obruitur, vbere nouus nutritur, vnguentis adultus deliciatur. In primo homo vetus conficitur, in secundo, nouus reſectur, in tertio iam appropinquas ad perfectionem ineffabili lætitiâ afficitur. An, non ordo bonus, vt de reſectione ad delectationem accedas, post lætis primitias ad vnguentorum delicias? Et à principio, cantici huius vitæ quæ ista vnguenta, & vbera, & commemorata, & copulata sunt in præconijs sponſæ. Nec exigua horum gratia, quæ toties replicat in laudem dilectæ, non contentus commemorasse semel.
Car. 4. c Nonne delectatum, putas laudibus istis quas tanto affectu, tam frequenter recenset? Est & quod ad te trahas de tanta te dulitate iteratæ laudationis: imitationem tuam puta hanc iterationem: curte & tu in odorem vnguentorum istorum, imo citra magis vt hæc, in te vnguenta redoleant, vt & tu audire dignus sis, quia odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Nec tantum semel hoc audias, sed iterato has tibi laudationes os dilecti loquatur. Recentia in te sunt, & quasi noua semper vnguenta, non areſcant, non exſiccantur, non exinaniantur. Oleum exinanitum nomen dilecti. Sed vide vt exinaniantur vsque in te, non exinaniantur à te.

Bonum

Bonum est sicum sponsa inchoes ab vnguētis, sed nō bonū, vt consummeris in vnguētis. Alioquin tibi dicit Paulus: Cum spiritu cōperis, nunc carne consummaris. Bene vngeris, si spiritu vngeris. Ideo sic vngere, vt caro in te immuetur propter oleum.

Gal. 3. a Oleum non immuetur aut minuatur propter carnem. Oleum, imō, & vnguentum non de capite tuo discedat, sed exuberet, & descendat vsque ad pedes: quia vtraque in Christo Iesu non tam vncta, quam perfusa sunt vnguento. Intret oleum interiora tua, ipsis imbibatur affectibus, vt carnalitas omnis in te mutetur propter oleum. Erīt enim quando & caro immutabitur propter oleū.

Pf. 108. c Vnctus est, & perfusus oleo laticia præ confortibus suis. Ideo solus ante resurrectionem tempus dicere potuit: Caro mea immutata est propter oleum.

Pf. 108. c Iure anticipauit communis horā immutationis caro immūnis à carnalitate. O hora optabilis, o dulce vnguentum, quando & per quod caro dissoluta ascendet in corruptionem. Nam ante illum statum quid nisi descēdat in corruptionem? Vidistis hesternō die fraures, ap̄pexitis lacrymabilibus oculis carnem miseram commutatam, carnem descēdētem de corruptibilitate in corruptionē. Et quidē fatis lente, & cum mora descendētem, nec posse penitus corrumpi. Videbatur velle corpus quod occupauerat hereditate possidere ipsa corruptio: & ne desineret putrescere, nō sinebat perperuisse. Cohibebat vires, quasi nollet substantiam celeriter cōsumere, vt diutius inficere posset. Nam cum fuerit caro redacta in puluerem, quid habet

1. Pet. 1. d ultra corruptela quod faciat? Omnis caro fenum, & omnis gloria eius quasi flos feni. Exsiccatum est fenum, & cecidit flos. His verbis propheta velocitatē defectionis expressit, qua facile caro florida, & vitali pube scens calore, & roseo colore pulchra, sed de terra succisa viuentium exsiccatur quidem subito, sed non computrescit tam citō. Ergo feni collatione celeritatem subitæ commutationis ostendit, non lentā, & putridā corruptionis expressit horrorem. Videres in illo caduere ossa quæ tecta fuerant, quadā denudata, quadam quidem adhuc non tam recta quam polluta, & inuoluta putredine. Grassabatur in carne misera lōga corruptio, & attingens à fine vsque ad finem fortiter, miserabiliter dissipabat omnia. Poteram, & ego dicere: dissipabat omnia carnis eius,

eo quod dissipatio virtuti diuinæ dispositio nis seruiebat. Misera commutatio, sed pulchra ratio, qua Deo placuit, vt carnis gloria non nisi per putredinem deducatur in puluerem. Sauiat mors, sauiat, & grassetur ipsa corruptio in carnem humanam, de populetur eam, quantum potest, deducat eā primō in fanem, deinde in cinerem. Nam hucusque potest, & non amplius quam in puluerem deducere, scilicet carnis gloriam. Nō ad nihilum consumere valet carnis substantiam, nec penitus consumere, nec perpetuō possidere. Donec iteratur cælū, tunc resurget, sed tamen tunc resurget. Tunc enim effūdet Dominus de spiritu suo super omnem carnem, tunc caro sanctorum erit immutata propter oleum, eo quod spiritus Domini vnixerit eam. Omnes enim resurgemus, sed nō omnes immutabimur. O quantā virtus vnguenti illius, à cuius facie corruptionis tam vetusta iugum computrescit, & caro quæ consumpta fuit à supplicis, reuertetur ad dies adolescentiæ suæ, adolescentiæ quæ non discedat alia ætate succedente. Efficax omnino vnguentum, per quod tam inueterata sanabitur cōtritio, & tam annoxa sanies in sanitatem incorruptibilem conuerteretur. Ecclesiæ proprium est hoc vnguentum, ideo Christiani dicuntur filij eius, à sponso suo Christo, id est vncto. Et iam accipimus hoc vnguentum in baptisate. Sed sicut ibi operatum est ad sanctificationem, ita & in fine temporum operabitur ad gloriosam illam immutationem, quando caro immutata erit propter oleum. Quis scit si non interim moribus sinatur desequire, vt ex violentia morbi virtus declaretur remedij? Bene ergo vnguenti huius odor commendatur, eo quod gratiam eius ac si de lōge adhuc odoramus. Quod aliud dabis antiodorū tam efficax ad mitigādum omnem mentis; quæ potest accidere desolationem, quam quæ fidissima spes est resurrectionis futuri, & felix illius commutationis? Non habet doctrina gentiliū resurrectionis incredulitatē, & Iudæorum traditio nō tenet qualitatem. Illi non credunt: isti minus plene, sed parum purē de spirituali resurrectionis gloria & angelica similitudine sentiunt. Gentiles vnguenti huius odorem non trahunt. Iudæi quidem non ipsum, & proprium, sed nefcio quem alium, & adulterinum pro eo. Apud solam ecclesiam vnguēti illius odor & integer, & proprius exiit. Ideo odor vnguentorum

Iob 14.
Ioel. 2.
1. Cor.
15. g

torum eius super omnia aromata. Bona vnguenta impassibilitas, & patientia. Per illam caro resuscitata lædi non poterit: per istam mēs pia inter prouocationes, & iniurias illæsa consistit. Per illam quieto, & inconcusso iure carnis nostræ terram hæreditate possidemus: per hæc vero ipsam animā. In patientia, inquit, vestra possidebitis animas vestras. Ipsa patientia quid aliud est,

Luc. 21. nisi velut quidam futura impassibilitatis odor? Illic mala nulla inferantur: hic vero patientiæ beneficio, ac si vngueto quodā mitigatorio, etiam quæ illata sunt, non sentiuntur. Efficax, & vtile omnino vnguentum, quod inter carnis vexationes animum

G ab iniuria tectur, & continet ne fatiscat, ne deficiat, ne laboret. Ego vtilitatem vnguenti huius prædico, tu forte voluptatem quæris. Ne in hoc quidem decro, & adhuc vobis excellentiorem vntionem demonstro.

1. Cor. 13. 4 Omne gaudium, inquit, existimare fratres, cum in tentationes varias incideritis. An non tibi videretur excellentiori vngueto perfusus, qui nouit in aduersis gaudere, quam qui didicit in ipsis non contristari? Minus enim est, quo dolor excluditur, quam quo lætitia suadetur. Denique & inimicos nō modo tolerare, sed amare iubetur sponsa Christi. Diligite, inquit, inimicos vestros. Bona ergo eius vngueta, quæ in tristibus lætitiam

1. Cor. 13. 4 Dilectio enim maior est omnibus sacrificijs, & holocaustomatibus. Ideo odor vnguentorum tuorū præcellit omnibus aromatibus. Bonum plane orationis aroma, bonum incensum. Sed audi, quid Euangelium præferat: Si offers, inquit, munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, dimitte ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Aduertis satis, quomodo vnguentum recōciliationis aromati præferat orationis. Quid est reconciliatio, nisi iterata animorum dissidentiu conciliatio? Et de conciliatione, & caritate fratrum dicit tibi Psalmista. Ecce quam bonū,

Ps. 132. **H** & quam iucundum habitare fratres in vnū. *1. Cor.* Hæc est excellentior via iuxta Paulum, & *1. Cor. 13. d* alijs maior charismatibus, quam odor vnguentorum cuiusvis aromatibus. Vnguentum hoc descendit de capite in barbam, & oram vestimenti. Christus enim caput nostrum prius dilexit nos, vt nos diligamus eum. Ideo & sponsa se currere dicit in odo-

re vntionis, id est, in æmulatione dilectionis. Non dicit vnguenti, sed vnguentorum: eo quod gemina sit dilectio. Vna qua diligimus ipsum, quoniam ipse prior dilexit nos. Alia qua diligimus inuicem, sicut & ipse dilexit nos. Vtriusque dilectionis habemus ab ipso, & exemplum, & donum. Ipse enim dilectionis & viam monstrat, & ministrat virtutē. Ideo scriptum est: In odore vnguentorum eius curremus: Ipsa connexio, & suauitas, & amor patris, & filij, & mutua complexio per spiritum amborum, nonne grato nos odore perfundit, & ad similem nos inuolat æmulationem, vt & nos vnū simus, sicut & ipsi vnū sunt? Felix quidem qui sequitur, & currit in odore caritatis illius, suauitatis illius, dilectionis illius, vntionis illius. Ipse enim spiritus utrosque quasi perungit, quos tanta amoris dulcedine coniungit. Imitemur vntionem istam, curramus in eius odore. Diuinæ illius, & essentialis vnitatis æmula est, & quasi imago fraterna caritas, & quædam velut vmbra vnguenti illius, & dulcedinis, & amoris nutui. Ecce enim quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnū. Sicut vnguentum in capite quod descendit, & atque vntiam de capite nostro, quod sursum est, quædam vnguenti illius in nos vmbra descendat, vt & ipsi audire mereamur: quoniam odor vnguentorum tuorū super omnia aromata. Percurre animo virtutes reliquas, vsum & opera singularum recense nihil in illis tam suauiter redolet, quantum pura de corde caritas. Quem odorem tibi spirent ieiunia, quem odorem elemosynæ, si in illis caritas non possit? Castitas ipsa & tolerantia passionum, si non fuerint caritate coadita, quid tibi suavis odoris refundent? Si tradidero, inquit Paulus, corpus meū, ita vt ardeam, & quasi aroma incensum liquefam totus in igne, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Nō potest gratis suscipi, quod non cum gratia offertur. Caritas radix est, quasi rami virtutes cæteræ de illa pullulant, & ideo pinguedinis illius participes esse debent. Quid prodest ramus in bona oliua, si nō in eo sentitur radice pinguedo, & gratia? Ita quidem nec virtutes, nec opera virtutum, si nō in eis caritatis, & dilectionis virtus redolet. Maria cuius etiam modo tibi nomen de Euangelio sonuit, quid in ea aliud quam dilectio redolebat? Dimissa sunt ei, inquit,

Cat. 3. a

Ps. 132.

Cat. 4. 12

1. Cor. 13. 6

Luc. 7. 8

Oper. D. Bern. Tom. 1,

peccata multa, quoniam dilexit multum. Bonus huius unguenti odor, cuius gratia veteris corruptelæ factorem deleuit omnino, & totam Ecclesiæ domum suauitate grata perfudit. Dum esset Rex in accubitu suo, nardi pistici alabastrum cōfregit, & effudit super caput recumbentis. Et nardus illa dedit, & adhuc dat, & in finem sæculi dabit odorem suum. Bonum in ara pectoris sui Christo Domino incendit aromam, ac si unguentum exinanitum cor eius liquefactum flamma caritatis. Sepulto Domino, vide quā officiosa, quam sedula monumentum frequentat. It & redit, videt angelos, apostolos inuitat, abeuntibus illis non abiit illa. Ardens est, inquit, cor meum, desidero videre Deum meum: quaro & non inuenio eū. Nonne tibi anxietas ista quærentis eximix quoque dilectionis videtur odorem spirare? Hęc verba, dum in eius memoriam cantantur, nonne qui cantat, & ipsi quoque inflammantur? Denique & ipse Iesus, qui desideratur, unguenti illius fragrantiam odorat, & quasi currit ad illam in odore vehementis amoris. Quidni ad cognata libenter recurrit unguenta? Quasi in matutino festinat ad illam, & surgens manè prima sabati, primò apparet Mariæ, & ungit eā oleo lætitiæ præ confortibus suis, dum se iam resurrexisse manifestat in gloria. Iam aromata illius in unguenta conuertit, & desideria eius in dilectionem cōuertit. Aromia mihi videtur offerre, qui orat, & optat. Tunc autem unguento perfunditur, cum eius, quæ amat, potitur copia, cum præsentia delectatur. Bonum quidē orare, & desiderare Dominum, sed amare, & habere, & frui melius. Et (vt ita dicam) cum non habes, bonum est mendicare, sed melius manducare. Si potes absentem amare, quantò magis cum adest, cum copiam sui indulget, cum experientia dulcis alimēta ministrat amori? Tunc enim & spiritualius, & profusus ungitur anima, cum illi, qui vnctus est, spiritu, & virtute, ætius iungitur. Tunc præcipuè dilecto placet, tuuc suauius redolet, cum tota fuerit in ipsum transfusa, cum adhærens illi vni, oris fragrat unguento, unguento illo, quod de sponso redundat in sponfam. Iucundè omnino, & suauiter redolet cohabitatio ista in vnum, sicut unguentum in capite, quod descendit, &c. Ideo odor unguentorum eius super omnia aromata. Et si unguenta etiam ipsi sponsæ alia sint, nulla talia sunt, quale il-

lud, quod descendit in ipsam, hora hac maxime, qua dilecto cohæret, quando inter eius vbera moratur, quando cubat in secretario cordis. Denique quando rex est in accubitu suo, tunc nardus sponsæ spargit odorem suum, odorem bonum super omnia aromata, odorē sponsi, magis verò odorem sponsum. Ipse est enim dilecta suæ unguentum, ipse est odor: nam ipse in dilecta sua complacet sibi, ipse redolet. Atque vtinam unguentum hoc de capite nostro non discedat, & odoris eius fumus ascendat de cordibus nostris in sæcula sæculorum. Amen.

Cap. 1.

Sermo XXXIII.

Dies ista Dominicę Resurrectio, nis annua celebritate solennis de unguētis repetito tractatu me cōpellit instaurare sermonem. Veniunt hodie mulieres cum aromatibus, venit & Nodice mus ferens mixturam myrrhę, & aloes quasi libras centum: Maria Magdalena ipsa præuenit ungere corpus Iesu in sepulturam. Videtis, quanta mysteria celebrantur in unguentis. Magna mysteria, & quis ad ista idoneus? Quis dignè unguentorum assignabit distinctionem, proprietatem exponet? Disputatio hæc experientis est, non conijcientis. Nō enim est facilè cuiquam de unguentis tractare, nisi quem ipsa docuerit vnctio. Hodie vnctus est Dominus oleo lætitiæ præ confortibus suis, non tamē sine confortibus suis. Quomodo enim confortis est, qui non congratulatur, non cōgaudet, qui de surgente nō confurgit in nouam lætitiā? Opportuna quidem occasio de unguētis vobiscum disserere, sed multo magis opportuna unguentis redolere. Vos exigitis à me sermonē, & ego à vobis unguentorum odorem depono. Qua ratione cū sanctis mulieribus Domini Iesu frequentatis monumētum, si nullū spirituale deseritis ad illud unguentum? Caro Domini hodie gloriosè est immutata propter oleū. Nonne condignum videtur, vt corda nostra immutentur, & conuertantur in oleū spirituale, in oleū exultationis, & lætitiæ? Instituerā de unguentis sermonem, & ecce disputatio nostra hæsit in oleo. Et quid oleo cū unguentis? Multum quidem, etsi non per omnem modum idem est, accedit tamē ex parte aliqua, & assimilatur eis. Oleum. n. quamuis non fragrat, mitigat tamen: nō bene olet, sed bene ungeris ex eo.

Luc. 24

Io. 19. 3

M

Marci 16. 6

L

9

Hic autem non tam vñctionem, quam odo-

Cæt. 4. c rem commendat in vnguentis sponſæ. Et

A odor, inquit, vnguentorum tuorum super omnia aromata. Non omnis anima odoriferis abundat vnguentis, sicut & mulier illa

4. Reg. 4. a in Regum libro loquitur ad prophetam: Nō est in domo mea nisi paululū olei, quo vngar. Non habet hæc mulier vnguenta odoriferis speciebus composita, sed oleum ad

Mar. 14 vñctionem simplex, & exiguum. Maria Magdalenæ non legis sed euangelica mulier,

Luc. 7. g vnguentū defert nardi spicati pretiosi: nec exiguum, sed libram integram. Et ipse Simō redarguitur à Domino, quod nec oleo quidem caput eius perunxerit, cum illa caput eius perfudit vnguento. Vides quomodo vnguenta oleo præferuntur, & odorifera vnguenta? Nam præter hoc, quod vñctionis habent effectum, quodam odoris spiritualis beneficio prærogant. Vñctio quidem parciore est, sed fragrantia se diffundit in plures. Etiam qui solus vngitur, non solus odorat. Virtus est cōmunis, in omnes se spargit.

Ergo vñctio tibi, odor & alijs, & tibi. Bene vngitur, & bene redolet, qui diligit bona corā Deo, & prouidet bona corā hominibus.

Gaudete, inquit Paulus, in Domino semper, & iterum dico, gaudete: modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Gaudete ad vnguenta modestiæ. Notitiam refero ad odorem. Audi quomodo ipse Paulus odorem ad notitiam trahit. Et odorem, inquit, notitiæ suæ per nos manifestat in omni loco. Bonum ergo vnguentū, & bonus odor spiritualis in Domino exultatio: & modesta exhibitio, lætitia, & notitia. Bene vngitur; cui Dominus in conscientia interioris gaudio placet, qui delectatur in ipso, & bene olet, qui cum Paulo omnibus per omnia placet: non placet nisi in Domino: in cuius modesto habitu, discreto opere, sermone docto, interioris alacritatis, & gratia fragrant vnguenta. Bene vngitur, qui gloriatur in Domino: & bene olet, per quem Dominus glorificatur coram hominibus. Et ipsi qui redolet, odor suus suauiter fragrat, si non gloriatur seipsum commendari, sed

Phil. 4. a per se. Dominum. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Vultis, vt inter vnguenta, & aromata differentiam vobis assignem? Ipse ergo sermo cantici distinguere videtur non reprobans aromata, sed vnguenta præponens. Quantum ergo in confimilibus, & coniunctis rebus inueni-

re distantia possunt, vnguenta videri possunt dona gratiarum, quæ in Spiritu sancto conferuntur: aromata verò ipsa officia, quæ deuote referuntur. In operibus, & in officijs honestatis quædam naturalis species grata est, in vnguentis gratia spiritus. Dominum Iesum vñctum spiritu, & virtute, ita & sponſam eius in hoc decuit assimilari, vt & ipsa spiritu, & virtute vngatur. Bona quidem sunt aromata virtutum, & per se dolere videntur, sed cum maiore gratia fragrant, cū de vñctione Spiritus suauitatis asperguntur odore. Opera ipsa, & virtutes cum his, quæ foris sunt communia nobis esse possunt, vnguenta non possunt. Denique etsi per se pulchra sunt, plus placent, cum procedunt de spiritu. Quomodo videntes opera bona glorificat Deū, nisi quia intelligunt, quod ipsum opus bonum, & à Deo venit, & ad ipsum vadit? Si qua sanè in me bona sunt, gratiora mihi quidem inde sunt, cum deputantur gratia Christi: cum eius in me vñctio commendatur: cum spiritus redolet, magis quam cum naturalis arbitrii prædicatur facultas, aut fructus industriæ. Denique sine vñctione spiritus, & natura libertate destituitur, & virtus veritate, & opus merito. Nā sine gratia spiritus, & fide Christi, & voluntatis conatus effectū caret, & virtus, quæ videtur fucata est, & opus æternæ mercedis nō assequitur fructum. Ideo odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Etenim qualicumque aromata fuerint, non meræ suauitatis spargunt odorem, nisi cum in eis spiritualis gratia redolent, & redundant vnguenta. Vultis, vt aliquid vobis vnguentū proponam, cuius odor super omnia ecclesiasticorum donorum excellat aromata? Quis odor in Ecclesia suauius fragrat odore misericordiæ, & remissionis? Quanti cucurrunt in odore vnguenti istius, & per hoc Christo comparati, & ad glutinati sunt? Bene redolet, quod veteris corruptelæ, & peccati ab antiquo inoliti sub momento delet foetorem. Mulier illa, quæ erat in ciuitate

Luc. 7. f

Maria nomine, quam fetida erat, quādo accessit ad pedes Iesu in domo Simonis leprosi? Quantum ipsi foetebat Simonis, qui præsentia eius non sustinuit horrore portare, quam foetida, inquam, accessit ad Iesum: & ecce iam in toto mundo; & penitentia, & dilectionis, & gratia, quæ reportauit spargitur odor. Non est fera gratia Christi: in ip-

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

so

D so conuiuio, quo mulier hæc Domini pedes rigauit, terxit & perunxit: & lota, & extersa, & peruncta est, & ipsius Domini testimonio phariseo præfertur. Non est enim parca clementia Christi, nec pigra quidem: plus rependit, & sub hora rependit. Quid mirum si pœnitenti occurrit indulgentia, ubi ad patientiam pœnitentia adducit? Mulier illa deprehensa in adulterio, & relicta in medio, vide, quomodo clemētiam Iesu redolebat, quæ mœchiæ culpa prius forebat. Reuolue Euangelium, ubique Iesum inuenies, & citum, & copiosum ad veniam. Denique, etsi quadruidanus mortuus est, & publicari criminis fama iam foetet: ubi Iesus euocat, & educit de tumulto prauæ consuetudinis, ubi Iesus soluit, & remissionis infundit unguentum: statim à facie eius fugit omnis foetor antiquæ putredinis. Quis enim retractabit, quod non imputat Dominus? Quis tenebit errata, quæ ipse remittit? Non potest male olere, quod ipse adolet. Domine, inquit Martha, quadruidanus est, & iā fetet. Erras Martha. Iesus non tam fugit foetida, quam solet ipsum foetorem fugare. Exemplū dedit Ecclesiæ suæ, ut quemadmodum ipse fecit nobis, ita & nos inuicem faciamus: hæc illi reliquit unguenta. Quanti desperantes semet ipsos tradidissent immunditiæ, & auaritiæ, omniumque vitiorum præcipites se dedissent in gurgitem, si non medicaminis huius retraherentur odore? Tribularer, inquit, si nescirem misericordias Domini, misericordias in capite, & misericordias in corpore eius, quod est Ecclesia. Nam & ipsa accepit à Domino, quod & filijs tradidit, ipsa inquam, accepit misericordiam in munere, ipsa etiā in mandato, ut sit ministra miserationum. Bonum quidem misericordiam ministrare, sed melius misereri. Misericordiam quam debes ex loco, ex animo solue. Exprime in te Christi affectum, cuius officium, & vicem suscepisti. Minister es eius, qui diues est in misericordia. Noli in alieno prædurus inueniri. Eroga conferuis tuis unguenti huius mēsuram in tempore. Si in alieno infideles estis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Affectus tuus sit misericordie: nam Domini est effectus veniæ. Qui laxam conscientiam gestat, tectum vulnus sub pectore: turò se tibi committet, si penes te unguētū huius odorem præferent. Si sciretis quid est, misericordiam verbo, & non sacrificium, nunquā condemnassetis innocentes. Nō sic, tu Do-

mine, non sic, non modo nō innocētes, sed ne nocentes quidem condemnas, sed emēdas eos. Emendabit, inquit, me iustus in misericordia, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Distinguit hic psalmista inter oleum, & oleum: inter oleū adulationis, & oleum miserationis. Illud demulcet, & faciat: istud demulcet, & sanat. An non tibi super omnia aromata bene redolet unguentum, per quod uniuersa delicta tam facile delentur? Filius ille iunior in se reuersus, unguenti huius vberem copiam odoratus est in patre de regione longinqua: & inter greges porcorū patris eius cepit fragrare clementia: ideo attractus est, & curare cepit ad patrem in odore unguentorum eius. Vide facilem, vide profluam Domini Iesu gratiam, cum pœnitente filio gaudere cum oportet, & epulari. Manet in domo Zachari, publicanum in discipulatum assciscit, & cum Lazaro post tumultum instaurat conuiuium. Quibus propitiatur, impropere nescit: dimidia uti non nouit clementia: familiaritatis in gratiam suscipit, quibus indulget. Bonum ergo misericordie unguentum, quod peccata remittit, præuenit merita, comitatur, accumulatur, super omnia fragrat aromata, eo quod omnis Ecclesia sanctorum plus misericordia, quam meritis nititur. Denique remissionis unguentum vltimum sacramentorum. Unguentum hoc & peccatoribus, & iustis commune, & commodum est; nam sunt alia quædam specialia sanctorum, & solis ipsis accommodata. Sunt enim unguenta, quæ sanant: sunt unguenta, quæ fouent: sunt unguenta, quæ sanctificant; sūt quæ delectant. Et prima quidem ægritudinem depellunt; secunda iam sanis conferunt alacritatem; tertia sanctificant in opus ministerij, sicut regium, & sacerdotale unguentum; quarta non iam in opus soluit, sed in otium, nō in admirationem, sed in amorem, sed in gloriam, sed in delicias, sed in vsum sponsi, & sponsæ. Bonum est commemorari in unguentis: sed quoniam alibi satis disputatum est super unguentorum distinctione, vngendi modos nunc breuiter distinguamus. Alij tanguntur, alij asperguntur, alij inunguntur, alij perfunduntur, Relege pentateuchum, Euangelium reuolue, & diuersitates istas vngendi, quas corporaliter, & exterius factas aduertis, ad amores deflecte. Non ego nunc de natura unguento-

guentorum, sed de mensura ago vngendi: & alij quidem fenel, alij sapius, alij semper vnguenta frequentant. Bona quidem copia, si assistit & gratia. Neutra deesse videtur in vnguentis sponſæ, nec suauietas, nec vbertas, quorum odor omnia aromata superat. Ad Ecclesiam generaliter hanc laudem deriuauimus, ad specialem aliquam in Ecclesia personam declinamus sermonem: quæ singulari quodam modo amoris, & familiaritatis beneficio sponſæ debeat nomine censerī, in qua non modo necessitatis, sed dignitatis & voluptatis vbertim vnguenta aspirant. Non hanc crediderim ego facero vnguinæ, vel tactam in parte, vel respersam per partes, sed perfusam, & perunctam abundantius in sponſi delicias. Copiosè penes hunc sponſum aromatum ecclesie eructantes ex hac in illam, sicut & eales oportet habere diuitias.

Sed credibile est excellentioribus reginā vnguentis redolere. Nihil tamen nobis de virtute vnguentorum exprimitur, præterquā quod solus odor commendatur in ipsis. Nō eloquitur quid efficiat vntio, delicias solas memorasse contentus, & eas delicias, quæ spiritualement magis caritatem accendūt. Vntio solo tactu sentitur, cum fuerit carni superfusa: Odor vero tactum diffugiens, tantū spiritu sentiri se patitur. Et vnguenti quidē liquor sensum in interiora liquatur: odor vero cum omni facilitate superiora petit, ce rebro illabitur, sensuum sedem dū occupat, recreat. Multo ergo subtilior, & sublimior, multo magis vnguentorum est odor quam liquor. Et in blandimento sponſæ magis delicata, & magis accommodata spiritualibus oblectamentis, & feculentæ natus habentia oportuit commemorari. Aliæ vnguentis, & oleo indigent, vt motus carnis aut mitigent, aut immutent. Hæc autem iam non in carne sed in spiritu (vt Domini sponſam decet) spiritualibus abundat delicijs. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Et si solus odor commemoratur, forte non solus operatur, operatur & vntio. Qui sunt Christi, ait Apostolus, carnē suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs. Vbi vntio est, non videtur crucifixio necessaria. Illa mortificat, & hæc immutat. Et quidem crucifixio doloris sensum habet, vntio lenitatem. Suauius vntio est, & effi-
ax, tamen quæ sine læsione oleo exultationis, & lætitiæ à corruptione carnem il-

laxam conseruat, corruptionem aufert, & cruciatum non importat. Domini Iesu passionem vnguenta præueniunt, vnguenta subsequuntur: vt discas, & tu carnis tuæ (si quis est) cruciatum, vnguentorum exuberantiū perfusione lenire. Bis vntus est, vt & crucis non sentiret iniuriam, & resurrectionis suæ nouitatem consequeretur, & vt quasi per hoc sacramentum spiritualis vntionis, gratiam commendaret. Bonum ergo vnguentum, cuius (vt sic dicam) liquor carnem immutat, & odor spiritum recreat.

Et vt summatim hæc recapitulemus, vntio est mētis exhilaratio, & exultatio, odor est ipsa oratio. Vntio spiritualis lætitiæ, odor quædam eorum, quæ animo gestantur, exterior per famam notitia: vntio interna delectatio, odor quoddam de gaudiorum experientia desiderium suauiter profusus. Ideo odor vnguentorum tuorū super omnia aromata. Omne enim orationis iucensum, & desiderij vehementia excedit desiderium illud, quod de cælestium blandimento gaudiorū gignitur, & concupiscentia, quæ de spiritus vntione quasi suauissimus quidam odor vbertim exhalatur. Bonum hoc desiderium, quod vim habet orationis, & non habet afflictionis molestiā. Sponſa hæc, cui priuilegiū hoc vnguenti, & odoris defertur. Quid mirum, si præcælestius redolet, quæ specialius vngitur: quid mirum si audius optat, quæ gestat suauius? Aequum enim est, vt amplius oret, quæ arctius hæret. Adhærēs sponſo, vnus cum illo effectus est spiritus. Idcirco non nisi spiritus redolet in ea, qui vnxit eam, & orat pro ea affectibus inenarrabilibus. Propterea odor vnguentorum eius super omnia aromata.

Et in Apocalypsi legis phialas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorū. Aromata, sicut Exodus docet, geminis in vsu distribuuntur, id est, chrismatibus, & thymiamatis. Nonne tibi videntur etiam nunc in laudibus sponſæ hæc vtraque coniungi? vnguenta eius, & vnguenta sunt, & odorifera valde. Odor enim eorum super omnia aromata. Vnguenta (vt dictum est) donorum perceptio: odor de perceptione actio gratiarum: desiderium æternorum, & quidam inter sublimia bona sensus humilis. Oratio enim humiliantis se, ipsa vnus penetra. Vides quomodo ascendit odoramentum humilis orationis? Ascendit Pharisæus ille in templum, vt oraret: sed b

orationis eius odor nesciuit ascendere. Bona gratiarum sibi diuinitus collata secum reputat, & quasi vnguenta recenset. Non sum, inquit, sicut ceteri homines, raptores, iniusti, aduultei. Audi, pater quibus vinctum se gloriatur, gloria eius in confusione aliorum videtur. Non magna gloria, magna tamen ipsi videtur. Ipsi redoleret, non tamen super aromata, sed super sulphura ceterorum. Audisti, quibus praeferatur: audi nunc, quid in se gratiae praeferant vnguenta, in quibus phariseus gloriatur. Ieiuno bis in Sabbato, decimas do omnium, quae possideo, & si quem defraudauit, reddo quadruplum. Bona haec legis elementa redolent, non euangelicam doctrinam. Non ieiunat per omne tempus, non renunciat omnibus, quae possidet, vt non habeat vnde possit vel primitias, vel decimas dare. Defraudata reddit in quadruplum, non se patitur defraudari: non quod reliquum est exponit partem auferenti, non acceptas se habere dicit iniurias. Phariseae inter infirma opera supra modum tumes. Phariseae non rogas, sed propestanti publicano iniurias irrogas. Tu de te ipso perhibes testimonium, exiguum est testimonium tuum: Duo quaedam in oratione tua non tam redolent, quam ferent, tumor, & tepor. Tumor est in eo, quod publicano improperas. Tepor quidem, quia omnino nihil rogas. Quomodo enim non tepebit oratio elationis ventio, & inanitate satiata?

Phariseae non oras, sed effers teipsum. Tu de teipso perhibes testimonium, & testimonium tuum non est verum. De operatione tua exiguum est, de praedicatione non verum. Audi enim testimonium veritatis, Amen, amen, inquit, dico vobis, descendit hic iustificatus ab illo in domum suam. Non enim, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Ideo Felix anima, ad quam ab ipsa veritate tam excellens commendatio profertur. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Magnum exhibitum est publicano testimonium, huic autem, cui laudes istae canuntur, multo maius. Descendit ille iustificatus a phariseo; hoc est, ab homine clato, ab homine iniusto, in domum suam: huius autem sponse vnguentorum odor omnia excedit aromata. Ingens praconium, sed ipsa non ab homine testimonium accepit, sed ab illo, qui corda scrutatur, qui per fidem, & dilectionem in corde ipsius, & inhabitat, & opera-

tur. Non se commendat, non improbat alios. Fauus enim distillans labia eius. Capitulum hoc ordine sequitur, sed hodie tractati non potest. Crastina disputatio auditui vestro, & auditati dabit gaudium, & laetitiam in Domino Iesu. Quod ipse praeflare dignetur, qui viuit, & regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

Sermo XXXIIII.

Fauus distillans labia tua sponsa, mel, & lac sub lingua tua, & odor vnguentorum tuorum, sicut odor thuris. Vehementer dulcia sunt, quae nunc dicta sunt ad sponsam. Sed quaeritis, quomodo superioribus ista conueniant? Se mel vos commonuisse sufficiat, necessitate continuationis liberam esse legem commendationis. Non tenet seriem, sed vtitur vaga licentia. Vbi laudum ratio vertitur, non potest ordo quidem exigi: sed nec debet respici, si assignari queat. Post vnguentorum laudes statim laborum gratia profertur in medium. Quid enim si non de vnguentum virtute haec in labijs diffusa est gratia? Euangelium reuolue, & aliquid tale de sponso ipso dici inuenies: Spiritus, inquit, Domini super me, eo quod vnixerit me, euangelizare pauperibus misit me. Oportuit ergo & sponsam in hoc assimilari sponso, vt & ipsa in opus Euangelij vntione spiritus vngeretur: Spiritus enim ad officium vngit, & ad efficaciam. Vtrumque ab illo est, & ministerij gradus, & gratia ministrandi. Sine gratia gradus inutilis, & sine gradu praesumptionis vsus est gratiae. Quomodo praedicabunt, nisi mittantur, aut quomodo mittentur, nisi vngantur? sicut scriptum est: Spiritus Domini vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. Spiritus ordinat in officium, spiritus & os aperit, & format in vsu. Idcirco in laudibus sponse prius agit de vnguentis sponse, deinde de dulcedine laborum eius: quia etsi dulcia loquitur, non ipsa est quae loquitur, sed spiritus sponsi qui loquitur in ea. Denique audi, quid ipse sponsus Iesu primitiae pollicetur sponsae, id est Apostolis, quia primitias spiritus accepertit. Ego inquit, dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere oes aduersarij vestri. Magna quidem virtus sermonis diuini, & aduersantes reuincere potest, & non aduersantes allicere. Et hoc ipsum est de praconis eius quod nunc in disputatione ferunt, ad blaudimentum

Ibidem.

Ibidem.

Cant. 4. 6

Cant. 4. 6

Luc. 4. 6

Is. 61.

Rom. 10.

Luc. 4. 6

Is. 61.

Luc. 11.

L

L

L

L

2. Cor.

10. d

Luc. 11.

Cat. 4. c mentum plus spectat, quàm ad redargutio-
nis effectum. Fauus distillans labia tua. Fa-
miliare quidem est illi, & quasi innatū dul-
cia loqui. Si quando autem increpat durè,
peregrinum illud ab ea, & de longe ascitū,
& non insitum, nec sic est affecta, sed magis
coacta. Cum dulcia loquitur, de proprijs lo-
quitur: cum verò dura, non habet hæc oris
eius qualitas, sed prauitas audientium. Ergo
de proprio & de familiari laudet sponfam,
cum dicit: Fauus distillans labia tua.

Ibidem. Sed quia de continuatione aliquãta iam
audistis, vultis & de continentia commen-
dationis eius disseram? Tria quædam laus
ista complectitur, dulcedinem, plenitudinē,
parcitatem. Dulcedo consideratur in gene-
re, plenitudo in copia, parcitas in effusione.
Quid effusionē dico? Distillatio magis est,
quàm effusio. Fauus distillans labia tua. Quid
necessè est in assignandis singulis immorari?
Ipsi enim scitis, quia fauus non nisi dulcedi-
nem effundit, nec nisi de pleno effundit. Et
de plenitudine quidem ipsa, non totam ip-
sam. Idèd fauus non effundens, sed distillans
labia tua. Est ergo in labijs sponsæ, & dulce-
do sola, & dulcedo plena, & dulcedo sobria.
Plenè quidem possidetur, sed non plenè ef-
funditur, sed prout auditorum capacitas
exigit. Vultis etiã ipsius sponsæ de labijs

B suis habere testimonium? Quam dulcia, in-
Pf. 118. quit, faucibus meis eloquia tua, super mel,
n & fauum ori meo. Dulcia quidem sunt la-
bia sponsæ. Eloquia enim Dñi distillant ab
eis. Eloquiorum Dñi est ista dulcedo. Non
enim de suo loquitur, sed quasi sermones
Dñi. Idcirco diffusa est gratia in labijs eius.
Accipite iam ex parte, qualia mella sacri fa-
uus distillat eloquijs, & vnicuique sicut Deus
diuisit vasi, cui instilletur, mensuram. Re-
mittit, permittit, promittit, præmittit. Deli-
cta remittit, infirma permittit, æterna pro-
mittit, & ipsorum primitias quasdam præ-
mittit. Sapientiam loquitur inter perfectos,
sapientiam quidem non huius mundi, sed
Dei: sapientiam in mysterio absconditam,
& inter minus spiritualiter sapientes nil ar-
bitratur se scire nisi Christū Iesum, & hunc
crucifixum. Cohortatur ad perfectionem,
non cogit, sed magis consolatur pusillani-
mes, suscipit infirmos: & si inquietos corri-
pit, correctio iam dulcedinem sapit mater-
nam, peccanti compatitur, conuerso indul-
get, nec indulgentiarum numerum, & quasi
terminum, quem non transgrediatur præfi-

git, cui præcipitur septuagies septies in die
delicta toties confitenti donare. Vide, quam
magna multitudo dulcedinis in labijs spon-
sæ, quæ quoties ipse pereffluis in malum, to-
ties si conuertans ipsa tibi distillat in bonū,
& præbenda veniæ vicibus, non exhauritur.
Denique instar Angelorum Dei non insultat,
sed exultat super peccatore penitentia *C*
agente. Bonum ergo est labijs eius auditum *Luc. 15.*
præbere. Nam & Dominus precibus eius au-
rem acconimodat, sicque tuum prouocat,
& inuitat affectum, vt prodat & suum. Lo-
quere spõsa, quod loqueris, quia audit cum
desiderio dilectus tuus siue disputantem de
se, siue colloquentem sibi. Sed cum ipsi spon-
so sponsa loquitur, tunc loquitur in loquela
dulcioris labijs, & lingua altera. Tunc cordis
labia verè melle delectationis stillant diu-
næ, imò non tam distillant, quam fluunt,
quoniã hora illa in melleas affectiões ani-
ma tota cõuertitur. Beata vicissitudo, quan-
do de corde sponsæ quædam fluentia mellis
emanant in dilectum, & ab ipso redundant
in sponfam. Ad locum enim vnde exeunt *Ecol. 1. b*
hæc mellis flumina, reuertuntur, vt iterum
fluant. Boni faui in labijs sponsi, & sponsæ
euctantes ex hoc in illud, & inuicem roran-
tes amoris dulcedinem. Ille de super irrorat
gratiam: illa deorsum actionem gratiarum.
Ipse Iesus in anima dilecta roris huius mel,
& stillas genuit. Dulces omnino stillæ roris
affectiões illæ diuini amoris, quãdò spon-
sa liquefacta tota distillat à facie eius, quem
diligit, à facie Dei sui. Ideo quasi fauus distil-
lans labia eius, eò quòd vehementer dulcis
est sic affectæ mentis succësio, sed velox suc-
cësio, propter illum dulcem excessum mëtis
raptum, & propter citam interruptionem.
Fauus distillans labia tua. Purgata omninò
hæc ego crediderim labia, de quibus ipse Ie-
sus dulcedinem melleã haurire se reputat. *Isai. 6. c*
Istæ labia forcipe, & carbone de altari ta-
cta purgantur. Misit, inquit alius, manum *D*
suam Dñs, & tetigit os meum. Quæ sponsa *Ier. 3. b*
est, non carbonem, non digitum optat, sed
oris contactum. Osculetur me, inquit, oscu-
Cat. 1. a lo oris sui: labia labijs debentur. Nec enim
de sponsæ labijs exprimerentur dulcedines,
si non labijs imprimerentur dilecti. Quid
autem nisi osculi suauitate, quod de labijs
sponsæ rapit, se delectatum gaudet, cum di-
cit: Fauus distillans labia tua? Propter vstrū *Cat. 4. c*
que, & propter osculum caritatis, & propter
oraculum veritatis. Fauus, inquit, distillans

Ibidem. labijs eius, mel & lac sub lingua tua. Istud iā propriè ad eloquij gratiam respicit. Nam laborum vsus etiam ad osculum est: linguæ vero ad eloquium tantum. Non tantum dulcedo in lingua sonat, sed mel & lac sub lingua tua. Simulata dulcedo est, quæ tantū sonat in lingua, & non sentitur sub ipsa. Exigua est, quæ tota est in labijs, & in lingua, & non pars eius maior sub lingua. Non est dulcedo tantum in eius lingua, nec tota est in lingua, sed sicut ipse, qui nouit testatur: mel & lac sub lingua tua. Ideo eructat uerbum bonum: uerbum tam melleum, quam lacteum, propter Deitatis maiestatem, & propter incarnationis mysterium. Lingua ac labia ac si quidam argenteus canalis sunt, per quem de cordis fonte riuuli lactis, & mellis erumpunt. Vtrumque dulce, sed distincta dulcedo. Lac paruulorum est, ut Paulus loquitur. Et idem inter perfectos dulcem, & diuinam, & quasi melleam sapientiam docet. Alij tantum lac, & non mel. Mel autē, & lac vtrūque pariter sub lingua sunt sponse. Nec mel fluit, sed magis distillat. Nec enim passim, & intemperanter profundit sublimes illos, & reconditos sensus secretorij celestis. Deitatis arcana, nec lactis potū, sine delectu propinat. Mel, inquit, & lac sub lingua tua. Non enim sermo est, vel interna dulcedine vacuus, vel interna dulcedini coæquatus. In promptu est illi dulcia loqui, sub cuius lingua mel & lac. Beata lingua, quæ velut fau⁹ distillat, & velut vbera quædam paruulorum lacte distenditur, quæ mel distillat & lac fluit. Omnis clamor, & amaritudo, & blasphemia longe ab istis proferibitur labijs, sicut Apostolus suadet, hortatus *Psal. 9. a.* hæc iuxta Psalmum. Sub lingua eius labor, *Prou. 5.* & dolor. Sed mel & lac, inquit, sub lingua tua. Fauus distillans labia meretricis, & nidius oleo guttur eius, non tamen mel, & lac sub lingua eius, non in intus eius, non in vltimis eius, sed nouissima eius amara, sicut absinthium, & acuta, ut gladius biceps. De muliere vero fortè hoc idem in Prouerbis, *Prou. 31* inquit. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. Spirituale illud, & verè beatum rîsum iam nunc parturit os eius, & quasi dulcedo eius sub lingua latitat. Ebullient autem, quæ nunc sub sunt mel & lac, in plenam latitiam in die nouissimo. Tunc nulla ex parte quasi sub lingua premetur silentio, sed pressum

diu prorumpet gaudium, & implebitur os eius rîsu. Os, inquam, mulieris, cuius fortitudo, & decor indumentum eius. Vide quomodo non oportet nudam inueniri, quæ promissa sibi expectat gaudia reddi.

Quis scit si non hæc ipsa sunt indumenta de quibus in hoc eodem cantici loco subsequitur. Quia odor vnguentorum tuorum sicut odor thuris? Operui, inquit, *Pf. 68. b* Ps. 34. c
Psalmista, in ieiunio animam meam. Item. Humiliabo in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. Bona vestis ieiunium, in cuius sinu quodam secreto oratio commoratur. Vestis est, quæ sinum habet. Oratio mea in sinu meo conuertetur. Habes hic vtrumque, si aduertas, & in ieiunio indumentum fortitudinis, & in oratione odorem thuris. Oratio, inquit, mea in sinu meo conuertetur. Cur verò ait in sinu? An forte defectum orationis tepidæ, & infractæ dedit intelligi, in ipso primo euanescentis processu, ideoque dicitur in sinu suo conuerti, *Ibidem.* ubi exhauritur? Sed quomodo conuertitur, & redit, quæ perit? Magis quidem in sinu conuerti videtur, quæ celerem precis reportat effectum, & si nondum plenè, ex parte tamen humilis, & deuota petitionis fructu potitur. Habet enim dulcedinem multam vehemens, & deuota oratio, & dum dirigitur in conspectu Domini, quasi incensum, suauem ipsa odoris sui sensum haurit. An non bonum indumentum, cum vapor huius nebule ipsam offerentis operit & vestit animam? Bonum planè. Sed nos sicut cœpimus, vestimentorum interpretationes, secundum exteriores actus exequimur. Opera enim bona, & priorem deformitatem operiunt, ne ad noxam imputetur, & decorem quandam, & venustatem conferunt, ut ad gratiam reputetur. Bona enim vestimenta bona sunt opera: & simul ornant, & orant. Et quod ornent, manifestum quidem est: sed non omnium ornatus redolet thura, non orationis specimen tenet. Denique cuiusque opera, & patientia, & publica, ostentationem; & inanè iactantiam redolent: nō supplicationis instantiæ, non sollicitudinem placendi Domino, non impetranda vota gratiæ. Quomodo enim aptabitur odor vestimentorum tuorum, sicut odor thuris? Qui verò omnia agit, ut ei placeat cui se probauit Deo, ut eius mereatur fauorem, utique odor vestimentorum eius

eius sicut odor thuris. Et quidem thura nisi Deo soli nec offerri solent nec debent: ideo odor vestimentorum eius sicut odor thuris, cum quidquid siue palam, siue clam agit, ad impetrationem placationis refert Diuinæ. Idem videtur esse oleum in vasis, & in vestimentis odorē, sed odorem thuris.

Quid aliud, quam gaudia illa spiritualia & æternam delectationem Deum exorat, qui omnem aliam abiurat & horret: Sitiuit, inquit Psalmista, in te anima mea, quæ multipliciter tibi caro mea: Vides in verbis quomodo & ipsum carnis vestimentum quasi orationis habet vicem, dum Deo sitire dicitur. Caro volūtarijs afflictæ disciplinæ nonne Deum ad propitiationem flectere nititur? Ipsa eius propter Deum supplicia, quædam ad eum supplicationes sunt. Eleemosyna pauperi misericorditer impensa exorat. Carnis propriæ delectatio discretè repressa, cur non & ipsa orationis habet effectum? Voluptatis repressio quædam est votorum expressio, & desiderij delectationem aliam suspirantis. Orationis seruidæ effectus in sinu cordis vertitur, & conuertitur.

Thura in exterioris abstinentiæ vestimento suauius fragrant. Et bonum omnino vestimentum, quando anima, non tam carne vestitur, quæ carnalium ieiunio quodam & temperantia voluptatum. Bonum omnino vestimentum continētia virginalis; suauius redolet & velut thuris odorem, vel illi quæ diligit, vel sibi quæ diligit. Quidquid cum dilectione offertur, non potest eius delectatione non perfrui ipsa quæ offert. Omnis enim hæc dulcedo, quæ prædicatur in ea, sentitur & ab ipsa. Ab ipsa manat, in ipsa manet. In labijs fauus, sub lingua mea; & in vestimentis eius redolentia thuris. Proxima sunt ipsi vniuersa hæc, quorum tam gratus est sensus, & perfructio dulcis. Erunt, inquit David, vt complacent eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Habetis hic vtraque hæc: & ne quid desit ad cumululum gratiæ, sub vestimentorum vocabulo operum qualitas tertio loco profertur in medium. In labijs stillant eloquia: sub lingua meditationes melleæ fluunt: vestimentorum ornatus thuris spirat odorem. Quid illi censeres deesse ad gloriam, in qua hæc tria complacent, os, animus, opus? Hoc numero omnia comprehensa sunt, sed ordine conuersa sunt. Ab operibus enim inchoandum est, non ab elo-

quio. Cornelij centurionis primò opera & orationes exaudita sunt: fide corda mundata sunt: deinde super ipsum, & super suos spiritus eecidit. Et erant loquentes linguæ ipsi Apostoli; post Ascensionem Dñi vniani mes perstiterunt in oratione: completis promissionis diebus repleti sunt spiritu: postea profecti prædicauerunt vbique. Primò in oratione profusi sunt, deinde spiritu infusi sunt, & sic, quam susceperant, alijs gratiam ipsi profundunt. Primò expectatione & desiderio conuersi sunt ad Deum. Secundo ad ipsos facta est Dei conuersio. Tertio ipsi conuersi confirmantur, & confirmant fratres suos. Sed sine sanctitate vitæ, siue visitationem diuinam, siue verbi ministerium in Apostolis attendas, omnia hæc vestimentorum vicem tenent, his omnibus operati sunt, & ornati sunt. Quid in illis relicum est nudum, aut vetustate pristina sordens, quin tam festiuo & verbi & virtutis cultu resplendeat? Eximius itaque cultus in illis, sed ne copia minor. Quid nam hæc vestimenta redolent? qualis est odor eorum? numquid non sicut thuris? Cum Domini pecuniam conseruis erogant, non inde penes se quidquam, vel furtim residere passi sunt: nihil inde fraudulenter sibi decerpentes: etiam à laudis munere manum excutunt, omnia referendo ad gloriam Dei. Quasi cæli decoro vestiti sunt lumine, sed cæli enarrant gloriam, non suam, sed gloriam Dei. Ipse tibi Paulus subtilia & indissolubilia quædam vestimenta verbis suis contexit, & pro capacitate tua luminis & intelligentiæ coaptat amictum, non tamen in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis: sed in doctrina spiritali. Idem vestimenta quibus vel ipse tegitur, vel quæ tibi contexit, non nisi thuris habent odorem. Nam affectata verborum lasciuia & cultus, inanis & leuis gloriæ redolere videtur affectum. Et qui non leporem eloquij, sed lubricas & fallaces disputationes subtilioris sectantur materiæ, dum se nimis propter inanem fauorem extenuant, aliquoties intextunt blasphemias. Non ergo odor vestimentorum eiusmodi sicut odor thuris. Nullum in vestimentis sponse excipere videtur, dum indefinitè pronunciat. Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. O me felicem; si vel vnum vel alterum in me vestimentum, integrum reddat thuris odorē, nec aliqua admixtione peregrina corruptum.

Ps. 62. a

H

K

Ps. 58. d

Cæt. 4. e

I

ptum . Nam ad hanc mensuram vt omnia eius indumenta velut thura redoleant , neminem accessisse puto , qui necdum in sponfarum fortem inuicuit ascisci à Domino Iesu sponfarum sponso .

Sermo XXXV.

non sit . Quid proderit plantatio facta ad veritatē , si purgatio desit ad vberitatem ? Nihil confert cultura diligens disciplinæ , si custodia desit . Neutro destituitur , qui assimilatur horto , & horto concluso . Hortus conclusus , foror mea sponsa . Malè hortum , in quo positus erat , custodiuit Adam cōtra lubricum fraudulenti serpentis ingressum . Iucundus quidem ille corporalium paradisus lignorum , sed ego multo meliorem in eius animum plantatum intelligo . Nihil obsuisset in illum corporalem irrupisse , si non irrupisset in istum . Admissus est coluber , & statim eius persensit venena . Qui enim dissipat sepe , mordebit eum coluber . Bona custodia sepes , quæ culta ab incultis separat , & seruat illa sã . Circumda ergo hanc hortum tuo sepe , ne si fuerit ablata sepes , destructa maceria , in direptionem & conculationem fias . Non erat ille reclusus hosti , eiecto & exuli inde quam grauius est interclusus ? Cum difficultate regreditur , vnde incauta facilitate prolapsus est . In sudore vultus pane vescitur suo , qui in paradiso de vite ligno ad libitum poma carpebat . Hic vescitur pane suo , ibi vitæ fructibus . In paradiso produxit Dñs omne lignum pulchrum visu , & ad vescendum suauē . Laborat in terra eiectus Adam , non Dñs : sed ipsa terra spinas & tribulos germinat operanti . Paradisus gratis dat fructus suos : terra laboranti nec suos . Commutato misera , sed tu Dñe perdis (& iuste) omnes qui fornicantur abs te . Iure perditur , qui tā charas necessitudines perdit fornicando , nec vltra meretur hæc blandimenta audire , vt vocetur foror , vt sponsa , vt hortus , & hortus conclusus , qui neminem nisi dilectū admittit . Porta paradisi tui semper clausa sit , soli principi pateat . Non deiciatur in securi , & a scia ianua eius . Vnus sit aditus , & is commissus Cherubim . Nihil admittatur non examinatū prius gladio flameo , nihil q̄ verbum Dei reprobet , q̄ non approbet caritas , q̄ non ad perfectionem & plenitudinem legis accedat . Plenitudo ergo scientiæ Cherubim , & plenitudo legis caritas : in qua oia concluduntur mādãta . Hęc sũt tibi custodia flãmæ , vt quidquid irrumperet indignū tentauerit , sub momento & nõ lenite cõsumat . Numquid non cõmodè dilectioni est assignata conclusio , quæ spõse semper constringat affectus , & cõcludit in idipsū , ad interiora semper cõuertens , vbi delicia eius sũt esse cū filio Dei ? Bonus dilectio . m̄us sed

Ibidem .

Ecc̄l . 10 .

Gen . 3 . d

Ibidem .

Pf . 72 . d

Cãt . 4 . c

Hortus conclusus es , foror mea sponsa , hortus conclusus , spon signatus . Primò ex verbis suis laudatoris huius affectū pensare oblectatus videtur , qui non est contentus laudasse semel . Et quantum esset , si vel simpliciter & sine repetitione eius quã alloquitur , eloqueretur præconia , nunc autem & exquisius ad illam vitur blandimentis , & congratulando ipsa congeminat .

L Quidni , quam in matrimonij delegit gratiam , non eius dotibus diximjs aggaudebit ? Non poterat in tam dulcis necessitudinis iura nisi digna eligi , nec iam electa tepidè diligi . Numquid non æquum est , vt ipsa in talibus ei placere studeat , qui sic ipsam probauit ? Ipse probat , ipse talem parat , ipse plantat sibi paradisum voluptatis , ipse qui talem eam parat , ipse comparat paradisum deliciarum . Ecce , inquit Isaac , odor filij mei sicut odor agri pleni , cui benedixit Dominus . Hæc autem non agro confertur , sed horto : vbi spiritualis videtur plantatio florum , & aromatum cultus vberior . In hunc hortum , Iesu bone , libenter descendis ad areolas aromatum : cum cubes in eo , vt colas & custodias illum . Hortus , inquit , conclusus , foror mea sponsa , hortus conclusus . Per hortum internas , fratres , intelligite delicias : per conclusionem , disciplinam custodiæ . Quem dabitis horto similem , nisi cuius anima spiritualibus sic affectibus redolet , sicut aromaticis floribus hortus ? quam iucundum penetrare , quam suauis recessus in pectore sponsæ , in pectore tam florigero , vt horto comparetur : Nulla in eo radix amaritudinis sursum germinans , per quam horti huius impediatur delicia . Omnis plantatio , quam non plantauit pater meus celestis , nõ inuenietur in eo . Denique ipse plantauit hunc hortum voluptatis , vt solus operetur & custodiat illum . Gemino quidem operatur modo , plantans & purgans . Plantat , vt sit omne ei semen verum : purgat verò , vt fructum plus afferat . Et plantatur , vt semen verum sit , & purgatur , vt semiplenū

Gen . 27 . d

Cãt . 4 . c

M

sed

fed habet hic murus antemurale. Dilectio quasi murus est, antemurale regularis districtio: Illa cogitationes sanctas, & affectus dulces includit: hæc occasiones delinquendi repellit, & excludit. Hæc opportunitatem vacationis ad amoris præstat officia, illa perfruitur. Ille murus grat⁹ est: hic necessarius. Ille te cælestes inter delicias claudit: iste proferibit mundanas. Si tibi votiuum est cor tuū velut hortū deliciarū præstare Christus, non ægrè feras hoc antemurale si cõcludaris. Delicias perdere vult, quas habet (si tamen habet) qui de munitione submurmurat. Hortus nescit esse, qui non vult esse conclusus.

B

Cæt. 4. c

Hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum, cum pomorum fructibus. In tribus huius horti laudes absoluit, conclusus, & irriguus, & aromaticus. Primum securitatem cõferit: secundum fertilitatem: tertium & ad germina, quæ producit, respicit, & ad gratiam. Nõne nobis gratus hortus iste videtur tam integer, tam vber, tam utilis? Nec tantum utilis est, sed aromaticus, & abundans delicias. Quis nostrum has ad se laudes audeat attrahere? Quis hæc sibi dici blandimenta præsumat? Atque vtinam sicut irrigationē & germinationem optamus aromatum, sic concludi signarique non detretemus. Nõ enim immisiones illas aromatum producit nisi hortus cõclusus, & fontis signati fluenti irriguus. Signetur ergo fons tuus vt nõ effusione prodiga totus exsicceat, signetur vt ad irrigandum tibi sufficiat. In plateis tuis aquas tuas diuide, habeto eas solus, vt non sint alieni participes tui. In plateis, inquam, sed in tuis aquas diuide, vt virtutū aromata tibi accrescant, ac si iuxta aquam in plateis. Quomodo nõ erit fons signatus, qui de fonte illo vitæ profluit quem signauit Deus pater? Qui, inquit, biberit de aqua hac, quam ego do: fiet in eo fons aque salientis in vitā æternam. In fonte hoc, quem signatum vocat, signa tam quãdam, & spirituale, & propriam, & à seculari seueritatem doctrinā intellige, aut doctrinam, aut certè deuotionē priuilegio dulcedinis signatam, & quasi singularem copiosè fluentem, & iugiter. Hæc est quæ omnia virtutum læta reddat genimina. Hæc est totius operum exhilaratio, ac quædam irrigatio ossium. Gaudium enim cordis exhilarat hæc singularis, & insignis deuotio in Deū, quasi fons signatus, & proprius, segregatusque in hoc ministerium, vt

Ioan. 4. d

cor sponsæ ac si hortum quẽdam irriget in sponsi delicias. Signetur ergo vt nõ fiat iuxta quòd scriptū est: fons tuus turbatus pede & vena corrupta. Alioquin nescit tuus dilectus de puro fonte potare. Signatum est, inquit, super nos lumē vultus tui Domine, dedisti lætitiā in corde meo. Lætitiā ad irrigationem desecet. Denique in stillicidijs fontis hortus lætabitur germinans. Nõne recolis de Genesi, quod fons ascendebat & irrigabat totam faciem terræ? Adhuc terra dedit fructus suos, nõdū nouit spinas, & tribulos. Quis dabit hortulo meo hæc aquā, & areolis meis hūc fontem signatum? Quis dabit, vt tota hortu' mei facies irrigua sit lætitia, & lucis riuius, nihil in eo aut sterile sit, aut quãdā indeuotione triste? Vicina sterilitati videtur operatio tristis, & spiritalis gaudij carens irrigatione. Denique, etsi quid nascitur, quasi radix ascendit de terra sitienti: Quasi radix, nõn quasi flores, nõn quasi fructus. Quasi radix: hoc est, aut parum, aut nihil plus habens in radice. Ideo fontis inducta est mentio, vt germina læta credas erũpere horto irriguo. Et est equidẽ hortus, cuius aquæ fortunatæ sũt, & quasi de foris ascitæ, nõn perennantes, nõn proprie. Bonus autem hortus, cuius fons in ipso nascitur. Fons signatus, & proprius. Fons, inquit, & fons signatus: id est iugiter intus eumpes, & nõn valens corrumpi. Fons, quia vberim fluit. Signatus quia nequaquam per effluit. Aut idẽ dicitur fons signatus: quia, etsi alij alij fontes sunt, sorori, & sponsa specialis est fons, & proprius, & quãdā prerogatiua signatus. Bonus omninõ fons sapietia, sed adhuc sub signaculo nobis emanat, dulciter sapit, sed nõdū dilucidè scitur. Signatus est, & clausus sub figuris. In Apocalypsi liber ostenditur in manu sedentis super thronum, signaculis septem signatus. Vtriusque ratio, & fontis, & libri ad sapientia spectat intellectum, sed vterq. signatus est figuris, & ænigmatibus inuolutus. Signatus est: quibusdã enim nobis intimatur indicijs, & occultatur in ipsis: & sicut in Apocalypsi libri signati legis apertiones, ita & hic signati fontis emissiones. Emissiones, inquit, tuæ paradisi malorum puniceorum cum pomorum fructibus. Fons iste signatus quidem est, sed exsiccat non est, cuius tam gratiosa sunt emissiones. Signatus est fons sapientia, sed ab emissionibus eius cognoscetis eam. Erit, inquit, fons patens domui

Prou. 25

Psal. 4. n

Ps. 64. c

D

Apoc. 5.

Cæt. 4. d

Zac. 13.

David

Dauid in ablutione peccatoris & mēstruat. Ille patet, hic signatur. Ille abluit, hic alit. Ille lauat, hic rigat. Ille purgat delicta, hic producit delicias. Ille communis multorum, hic specialis est sponsæ. Ibi remissiones fiunt, hic emissiones. In Psalmo pro octaua vide quomodo primò lectum lauat, deinde rigat. Non enim est satis à seditate lauari, nisi & fecunditas scdetur. Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum.

E Ita, Iesu bone, ita est. Emissiones ista immisiones sunt tuæ, immisiones per Angelos bonos. Non possiet tales emittre delicias, nisi tu intrinsicus delectationes aquæ viuæ immisisses. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiā in corde meo. Signatum est super nos, quod desuper nobis impressum est. Cui diuini luminis imago desuper imprimitur, intus in corde lætitiæ spiritualis vbertas exprimitur. Ideo gloriose emissiones filix regis abintus sunt. Emissiones tuæ paradisi. Non sunt exiguæ deliciarū intrinsicæ copix, de quibus integer paradisi emittitur. Vtrumque habes, & paradisiū conclusum, & paradisiū emissum. Ille est in puritatis affectibus, hic in actibus pictatis. Ille intus est, hic de illo procedit, & probat illum. Vtraque delectabilis est, & conscientia, & conuersatio sponsæ. Omnia enim proponit vtiliter & disponit suauiter. Ideo quasi paradisiū quendam cernas in eius habitu, & opere exteriori, dum honestas placet in singulis, & series in collatis, & suauitas in dispositis. Modestè, & in tranquillitate omnia agit, vt virginalis in ea verecundiæ non violetur serenitas. Denique & paradisi dotes enumeraturus incipit à verecundia in eius designationem propter colorem similem punicea mala proponens.

F Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum. Potest & in malis puniceis martyriū intelligi patientia, eo quod proprio sunt sanguine rubricati. Et bona pudiciæ comes patientia, quæ in laude sapientiæ sibi connectuntur, sicut scribitur: Sapientiæ, quæ de sursum est, primo quidè pudica est, deinde pacifica. Pudicitia modestè se pro dignitate temperat: patientia alienā inuolentiam æquanimitèr portat. Illa proprios motus informat, hæc alienos impetus infringit. Illa decor est, hæc fortitudo: ideo dicitur: Fortitudo & decor indumentum eius. Primò (inquit) pudica est, deinde pacifica: & post aliquāta

subiungit: Plena operibus bonis. Bonum est enim persecutionem pati, sed propter iustitiæ fructus. Ideo emissiones eius malorum puniceorum sunt, sed cum pomorum fructibus. Bona quidem pudicitia: sed, si otiosa non est, non affectata, non ficta, sed fructum asferens in patientia. Illa disponit suauiter, ista protegit fortiter. Illa modesta: hæc longanimis. Ideoque his duabus nunc connectuntur, quasi consummatio, & finis operæ fructus pomorum. Transendum iam erat ad arborum aromaticarū disputationē, ad deliciores species, ad emissiones cyprici cū nardo: nisi mala punicea odore nos adhuc traherent, & festina utem ad alia retinerent sermonem. Nos malorum puniceorum parabola respicit, qui regulares celebrantur conuētus, qui sub vno continemur ordine quasi grana sub cortice. Atque vtinā hæc grana inuicemur similiter in coherētia cordis vnanimes, sicut in conclusione quadā ordinis. Pene indiscreta facie huius sibi mali grana coherēt, numeri singularitate magis distat quā specie: discamus, & nos abinuiçē numero differre, nō animo. Non rixantur inuicē, non contra corticē murmurant, non tentāt illū perturbare, patienter se sunt eius quasi aluo concludi, vt quodāmodo dicere illud videatur: Ecce quam bonū, & quā iucundum, habitare fratres in vnum. An nō, fratres, in hoc ordine nostro ac si in cortice punice passionis Christi per imitationē color rutilat? Denique velut quadam huius mali grana sunt, qui sibi natiuum diei sub disciplina corio contineri, qui non tam premi se censent, quam protegi. Absit amor proprietatis, absit amor priuatæ potestatis, & huius te mali granum exhibes. Discant alij nostro inuitati exemplo, quam bonum sit, & quam iucundum habitare in quodam horro communione, & sub munimine corticis. Caritas vniat, & cortex muniat. Quot videtis ordinata collegia, tot intelligite velut quadā mala punicea quæ de fonte fluxere baptis matis. Denique. credentium (vt legimus) erat cor vnum, & anima vna. Ex illis quali granis tantorum congregationum ordinatè & vnanimiter viuētium mala punicea prodierunt. Illos primos credentium conuentus non adstringebat adhuc institutio ordinis, sed instinctus amoris. Non modò ducebant vtile, non modò bonum, sed etiam iucundum habitare in vnum: sicut vnguentum, quod descendit in barbā, barbā Aaron;

146. 3. d

Psal. 4. b

G

Pf. 132.

Act. 4. j

146. 3. d

Prov. 31

Pf. 132.

in oram vestimenti ab ipso capite Christo Iesu: qui viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXXVI.

Cāt. 4. d

Alias

Cyperi.

Alias

Campbo

te.

Emissiones tuæ paradisus malorum puniceorum cum pomorum fructibus, cyperi cum nardo, nardus & crocus, fistula & cinamomum cum vniuersis lignis Libani, myrrha & aloë cum omnibus primis vnguentis. A cypro incipiendum est: nam ibi terminauimus. Septem hic annumerantur arbores aromaticæ, quæ dicuntur emitti de fonte signato. Et quidem verba hæc videntur verba libri signati. Ita est, signata sunt, & obserata. Quid nobis Iesu bone, sponsæ tuæ laudes proponis: si non quid virtutis intus continent, ipse depromis? Tu tenes clauem huius horti conclusi, tu signasti, tu resigna, tu solue: tu, inquam, solue septem ista signacula. Nemo nouit, quæ sunt illa intima sponsæ, illa abscondita tua, quibus adimpletus est venter tuus. Nemo nouit illa, nisi tu, & cui volueris ipse reuelare. Vtinam & nos simus, qui facie reuelata gloriam sponsæ, quæ ab intus est, speculari possimus. Magna gloria eius in mysterio tam numeri quam nominum istorum. Et quidem hic quantum donante Domino quimus inspicere, septenarij sacramentum, aut spiritualitatem, aut vniuersalitatem indicat gratiarum. Id enim frequens & vñitatum est in sacris litteris, vt septenarius numerus interpretetur dona illa, quæ perfecta sunt, & quæ de sursum sunt. Diuisiones gratiarum sunt, & diuisiones ministracionum sunt, & diuisiones operationum sunt: idem autem spiritus diuidens singulis prout vult. Alias alijs diuidit, sed in sponsa quasi colligit, & confert vniuersa. Non particulatim diuiduntur illi, quasi diuisa sint in illa. Alijs etiam diuidit & donat, illi non tam diuidit, quam totum donat: nisi in hoc eum diuidere illi intelligas, quod selectum & prerogatiue confert illi, vel in eodem genere gratiarum amplius, vel specialiter in alio. Posset alias arbores aromaticas enumerasse, sed sufficit septem, propter eam, quam diximus, vel spiritualitatis, vel vniuersitatis significanciam.

Nunc arborum istarum nomina, & naturas in discussiones adducamus. Et sub ym-

bra istarum immorari iucundum videtur, & fructus earum dulcis erit gatturi nostro. Vmbra figuram ipsam intelligo: fructum, veritatem earum. Quomodo non dulcis sensuum fructus, quando ipsa verborum grata sunt folia? Et scitis quantam auditui nostro dat affectionem tam dulcium frequentia vocabulorum. Poterant ad promouendum affectum ista sufficere. Sufficit quidem affectui simplicitas ista: nã intellectui sufficere nequit. Mos gerendus est ipsi, qui pacisci vult sensuum veritate. Dulciter auditur hæc dulcium inculcatio verborum. Cyperi cum nardo, nardus & crocus, fistula & cinamomum, myrrha & aloë. Absit autem vt non multo dulcius intelligantur. Magnæ sũt corporales in arboribus enumeratis delicie, sed quanto maiores spirituales sunt quæ figurantur in istis? Emissiones (inquit) tuæ paradisus malorum puniceorum sunt: sunt etiam cyperi cum nardo. Bonus enim oratio, post labores patientiæ; post verecundiam pudoris ad vnguenta proficisci, & vnguenta regalia. Nã & de Cyperi semine regale confici solet vnguentum: & quia in malis punicis regularem interpretati sumus vnanimitatem, consequenter his verbis & vnguentis regijs excellentem quandam sublimitatem intellige. Qui se (inquit) humiliat, exaltabitur. In patientia, & in vnanimitate, quid nisi humilitas? Humilitas nec contra iniurias tuas metet, nec supra consortes tendit. In malis ergo punicis humilitas: in Cypro sublimitas. In illis labor: in his delicie. Cyperi (vt aiunt) semen decoqui oleo solet, vt vnguentum exprimat ex eo. Alij seminant in lacrymis, sed sponsa in oleo. Semina nostra, opera nostra sunt. Hæc si habent hilaritatem, quasi in oleo decoquantur. Non satis est oleo intingi, nisi sint cocta & confecta in oleo, & quasi in ipsum oleum conuersa. Quod in oleo calente decoquitur, olei ipsius imbuitur natura. Coquantur & cõficiuntur semen Cyperi & oleum in vnam vnguenti qualitatem. Mira quidem confectio laboris & lætitiæ, eo mirabilior quod in labore non labor, sed lætitiæ sola sentitur. Opus enim exultationis in oleo decoctum, in eius transist naturam. Opus ipsum (vt sic dicã) obliuiscitur opus se esse, dum amoris pinguedine totum inficitur. Sed ipsa interior exultatio de opere capit augmentum sic enim & oleo semen confert, & oleum semini, quando eum exultatione operatus

Cāt. 4. d

K

Ibidem.

Luc. 14.

c. 18. c

1. Cor.

12. a

L

operatur sponsa, & de ipso opere magis exultat. Unguentum hoc regium est. Iesus ipse libenter ex hoc inungitur. Hilarem enim datorem diligit Deus. Et si vnxit cum pater Deus spiritu & virtute: etsi vnctus est oleo lætitiæ præ consortibus suis: vult tamen à consortibus suis vnghi, & deuotionis nostræ optat unguentum. Quis dabit mihi tantam olei copiam, in qua omnes operum meorum fructus decoqui possint, & cor meum totum confringi? Euangelista Ioannes sub typo vitæ contemplatiuæ, sub sponsæ figura in plenum oleo feruente dolum descendit. Quis dabit mihi tantam abundantiam olei, & olei feruentis, vt totus immergar, & conficiar? Quis dabit mihi tantam abundantiam olei & feminis cypri, vt unguentariæ confectioni sufficiat? Non omne semen hæc olei decoctio recipit, non omnem vult fructum. Denique non omne opus contemplationis immisceri lætitiæ potest. Opera exterioris sollicitudinis, & vsus contemplationis confici simul non possunt, nec in vnâ coagulari qualitatem. Quos ergo fructus hæc confectionis recipit? Illos plane, quos Apostolus enumerat: Fructus autem spiritus gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, mansuetudo, modestia, continentia, castitas. Hi fructus cum oleo contemplationis conueniunt, & quasi in vnâ coeunt naturam. Sed & illud semen huic confectioni maxime conuenit, de quo legitur: Semen est verbum Dei. Denique & semen cypri cum manna similitudinem quandam habet, in quo verbum Dei figuratum accipimus. Vtrumque enim & manna & cypri semen album est, & simile semini coriandri. Lex enim Domini immaculata est.

Hæc non vult aqua sæcularis discuti sapientiæ, non eius assertionibus firmari, sed oleo spiritus, vt spiritualis sensus, vt vnctio spiritus exprimat ex ea. Huius meditatio, & contemplationis lætitiæ facillimè commiscetur, cum sibi coniungitur verbi studium, & gratiæ oleum in contemplatione: & dum illud per istam decoquitur, facillimè ex hac confectione spiritualis exprimitur intelligentia, & vnctio, quæ docet de omnibus. Et vide, quia non ait simpliciter cypri: sed cypri cum nardo. Nardo, se Dominus fatetur præunctum, in sepulturam. Quid ergo in nardo, nisi mentis.

quietem intelligis? Ideo cum cypro iungitur, eò quod omnis contemplationis vsus quiete mentis indigeat. Cypri (inquit) cum nardo, nardus, & crocus. Bona connexio. Crocus enim flos quasi aurei coloris ad sapientiæ rutilum refertur colorem. Ergo in cypro intelligitur vestigatio: in nardo vacatio: in croco visio sapientiæ. Iure nardus ponitur in medio, vtrique necessaria, id est vestigationi & visioni. Nam nec inuestigari sine vacatione mentis veritas potest, nec videri cum inuenta fuerit. Accipe ergo in cypro studium, in nardo otium, in croco vtriusque fructum. Noli de cetero sponsa, noli dicere quia fusca sim, noli amplius te decoloratam vocare. Iam enim sponsi ipsius testimonio croceo colore respicendi, quæ crocum immittis. Bene croceo nitet colore, quem non infuscat fatuitas, quem non tædij & deficientis animi moribundus pallox inficit, sed sapientiæ fulgidus & rutilus caritatis color exhilarat. Si velimus hæc ad Christi personam reflectere, congrua plane interpretatio sequitur. Quis magis oleo decoctus est gratiæ? Ipse in manna intelligitur, ipse feminis cypri speciem tenet, ipse passionis cruce pressus sacramenta salutis & vnguenta gratiæ profudit: ipse in cypro patitur, & in nardo sepelitur, & de corde terræ resurgit in croco. Quasi nouus flos & rutilus, quando per resurrectionem eius caro resloruit. Et fortasse in fistula ascendit ad cælum. Hæc enim arbor in altum excreuit, & sponsa eius quasi compatitur in cypro: consepelitur in nardo, & in croco conresurgit. Quid ergo consequens est, nisi vt exascendat in fistula? Si enim conresurrexerit sponso, quæ sursum sunt querere debet, quæ sursum sunt sapere, vbi sponsus eius est in dextera Dei sedens. Fistula & cinamomum. Fistula exurgit in altum, cinamomum parum quidè exurgit à terra. In fistula altum cernit, sed in cinamomo altum nõ sapit. Illa ascendit, illud descendit. Fistula est, quando sponsa excedit Deo: cinamomum quando temperans est nobis. Etsi se temperat, totum tamen est spirituale, quod profert. Cinamomum enim cū frangitur, visibile spiramentum emittit. Quando frangitur, nisi cum aperitur, cum exponitur? Sic enim Iesus, cum accepit panem, fregit & dedit. Tunc ergo doctor cõtemperans seipsum quasi frangit, cum se cõperit aperire.

2. Cor. 9. b

Gal. 5. d

M.

Luc. 8. b

Ps. 18. b

A

Col. 3. a

Cõt. 4. d

B

Mar. 14.

vire; vel audiri: cum euiscerare illa, que
 intus de supernis latent secreta: cum memo-
 riam abundantie suauitatis eruat. Hoc
 est quod cinamomum fractum visibile dicitur
 spiramentum emittere. Quare spiramē-
 tum, & quare visibile? Spiramentum, quia spi-
 ritualia sunt, quæ dicitur visibile, quia manife-
 stè docet. Qui enim in sublimibus ad ludi-
 cra, & vanas fabulationes prolabitur: non
 condescendit, sed cadit. Fractè quidem lo-
 quitur, sed spiramentum suauè nō emittit.
 Quasi fistula, que crescit in aquis, ita inter o-
 rationum lacrymas exurgit in altum. Pul-
 chra ascensio. Sed vide vt descensus cina-
 momo sit similis. Cum te ab ascensu illo &
 excessu aliqua rationabilis causa reuocat, &
 restringit, esto velut cinamomum. Collo-
 quia tua, conuersatio communis gratiam
 spirent. Etsi de voluntate tua, & proposito
 aliquoties reflexeris, ad senioris arbitrium
 reflexa, & quasi fracta sit volūtas, non mur-
 mur resonet, non querimonia: esto cina-
 momum contrafractum, visibile spiramentum e-
 mitte eo quod virtus humilitatis in infirmi-
 tate vexationis & velut fractionis proficit
 & probatur. Et spiramentum, & visibile dicitur.

C uatur in corde, visibile, quia relucet in facie:

His annectit, & omnia ligna Libani. Et
 vide quod nulla nisi Libani ligna ponit, nec
 aliqua, quæ sunt Libani prætermittit. Cum
 Cat. 4. d omnibus, inquit, lignis Libani. Ligna Libani,
 & imputribilitatem habent, quia cedrina
 sunt, & puritatem, eo quod sunt Libani. So-
 la Ecclesiæ ligna sunt quæ habent mysteriū
 fidei in conscientia pura, & quandam quasi
 imputribilitatem continentia: sola eius li-
 gna, & puritatem, & perpetuitatem habent.
 Bonum plane lignum vir ecclesiasticus, in
 quo concurrunt, & obuiant sibi fortitudo
 disciplina, & decor fidei. Fortitudo, & decor
 indumentum eius. Erumpunt his diebus
 ligna quædam, quæ non plantauit pater cœ-
 lestis, ligna quæ non sunt plantata in Libano
 nostro. Fortitudinem prætendunt operis;
 iniuriam insensibilitatem, parsimonie tol-
 lerantiam. Cedrina videntur, sed Libani
 non sunt, quia immunda est eorum mens,
 Ad Tit. & conscientia. Infidelibus enim nihil est
 mundum. Fortitudo quidem quæ ostenta-
 tur, & virescit in conuersatione, in confes-
 sione putrescit. Quod ibi quasi fulget, hic
 fœtet. In opere quidem videtur pietas, in in-

terrogatione infidelitas putret. Fortitu-
 do lapidis fortitudo eorum, & caro ænea
 est: scilicet non degenerant à patre suo, de
 quo in Iob scribitur: Induratum est cor e-
 ius quasi lapis, stringitur tamquam mallea-
 toris incus. Male fortes sunt non pro fide,
 sed contra fidem. Non enim emolliuit om-
 nipotens cor eorum, non emolliuit, non e-
 mundauit, nec fide candidum fecit: ideo nō
 sunt Libani ligna. Omne quod non est ex
 fide, peccatum est: quomodo non magis
 quoddam est contra fidem? Non sunt ligna Li-
 bani, quæ fidei non irrigat puritas. Steriles
 sunt virtutes, quæ non fecundantur per fi-
 dem: sed ipsa fides sine virtutibus mortua
 est. Candorem eius nulla incontinentia fœ-
 dat putredo. In ecclesiasticis lignis vtraque
 obuiant sibi: forma fidei, & operis fortitudo.
 Talis cedrus nostro plantatur in Libano.
 Hic est & alibi non est puritas fidei, & per-
 petua, & quasi incorrupta perseuerantia vir-
 tutis. Hic enim emittitur myrrha, & aloe cū
 omnibus primis vnguentis. Hæ species ea e-
 tiam quæ per se corruptibilia sunt, à coru-
 ptione illæsa seruare noscuntur. Quid enim
 hæc post ligna Libani vnguenta produce-
 ret, si nihil in eis esset distantia? Nam etsi vi-
 dentur similia, distinctionem tamen reci-
 piunt. Illa enim, id est Libani ligna incorru-
 ptibilitatem in se habent: ista, id est myrrha,
 & aloe, non habentibus exhibent. Illa impu-
 tribilia sunt, ista imputribilitatem conferunt.
 Bonum ergo lignum, & verè plantatum in
 paradiso Domini, in monte illo egregio, in
 monte Libano, quod & ipsum se continet, ne
 per illicita defluat, & sermonis sui myrrha à
 tali fluxu alios reddit immunis: cuius cor-
 pus quasi cedrinum est, & à labijs myrrha
 distillat. Myrrha, inquam, & aloe cum om-
 nibus primis vnguentis.

Possumus quidē hæc ad quattuor cardina-
 les virtutes interpretando deflectere, si in-
 telligamus in cedro fortitudinem, in Libano
 fidem, quæ ipsam prudentiam informat:
 in myrrha temperantiam, continentiam, &
 iustitiam: in aloe puritatem. Nam huius ar-
 boris gummi dicitur stomachum purgare.
 Per myrrham ergo exteriora contracta sūt,
 per aloe interiora in hypocrisis ficta non
 sunt. Habes iam in his hæc quattuor expres-
 sa: Primò constantiam, ne ad tempus cre-
 das, & in tempore tentationis recedas. De-
 nique prudentiam, vt sit rationabile obse-
 quium

quum suum: Sic myrrha mortificandæ carnis sequetur, cum habueris zelum secundum scientiam. Quarto loco aloe, cum ipsum cor offertur, & adoletur, ut simul sit & in myrrha mortificatio carnis, & in aloe emundatio conscientia ab operibus mortuis ad seruendum Deo uiuenti: ne simus seruientes ad oculum, nec quasi hominibus placentes, sed magis Deo. Nonne beata uerè sponsa, cui tot blandimenta dicuntur? Multum immixtum est ei, qui tot emittit munera grata dilecto. Nam in his omnibus ipse gloritur, & sponsæ suæ applaudit muneribus Iesus Christus: qui uiuit, & regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Sermo XXXVII.

Cæt. 4. d

Fons hortorum, puteus aquarum uentium, quæ sunt impetu de Libano. In capituli principio istius fons dicta est sponsa, & nunc in fine fontis eam impartit uocabulo dilectus suus. Ab ueritate inchoat & in senectâ uerit multiplicatur; origini finis respondet. Multæ sunt emissiones eius, sed ipsa emissio nibus non exhauritur. Non arefcit mora, non exsiccat emanatione. In initio huius capituli dicitur fons signatus, hic innuitur non exsiccat. Ibi quales sint emissiones eius, hic quam sint indeficæ docetur. Copiosi ex hoc fonte riui gratiarum emanant, & semper tamen fons manet. Ab eo, in quo inchoat non se cohibet: ideo hic, & ibi fons dicitur. Sed & iam uide, quo in loco eius aquæ fluunt: ubi, nisi in hortis? Fons enim est hortorum, & delicate fluit, qui non ab hortis egreditur, qui non lauat sed rigat. Cum in hoc omnis usus est, non ut auferat fecunditatem, sed ut fecunditatem afferat. Bonus quidem fontis usus, mundare, sed melior fecundare. Ille abluit inquinamenta: iste quasi ablutione quatit, gratiarum comparat augmenta. Ille germina lota reddit, hic læta. Ille patens est in abluentionem peccatoris, & mentis ueræ, hic signatus delicijs

Cæt. 4. b

sponsæ. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Ideo non nisi fons hortorum dicitur fons deliciarum. Denique quæ uarus & multiplex est coelestium deliciarum modus, tantus uidetur, & numerus hortorum. In alio rubent rosæ, in alio candent lilia, coloremque flores violæ purpu-

reum reddunt. Tot horti sunt, quot uirtutum plantationes simul collectæ: ubi tantum flos vnus est, quis ibi hortum esse diffiniat? Sic nec vna castitatis plantatio, nec vna iustitiæ, horti potest integritatem explere. Salomon, qui delicatus & tenellus dictus est, ipse sibi fecit hortos, & pomeria: conseruit ea cuncti generis arboribus: Non arbore conserui, inquit, sed arboribus: nec vnus generis, sed cuncti generis. Extruxi, inquit, mihi piscinas aquarum, ut irrigarem syluam lignorum germinantium: Diues prædam in delicijs, qui non rara ligna & quæ paucitate numerari, & scribi possent, sed integram possedit syluam lignorum germinantium. In horto quippe sapientiæ nihil sterile, nil non germinans. Sic & sponsa plures habet hortos, & cuncti generis uirtutum copiose uirgultis est consista. Et in sequentibus sponsæ sponsus applaudit dicens: Quæ habitas in hortis, amici auscultant te. Fac me audire uocem tuam: iure omnino. Quid, nisi dulce auscultare illi, quæ in hortis moratur, & de hortis loquitur? Non auditur foris uox eius, nec extra hortum: ideo amicus est, qui in hortis commoratur cum ea. Nec tam in hortis est, quam hortus ipse. Ipsa hortus, & ipse fons, huius hortos doctrina: sicut fluentis irrigans. Felix sponsa, quæ non habet nisi hortos irrigare. An non in hoc frequentem conuentu tot horti quot animi? propter uanitatem hortus vnus: propter differentes gratias horti plures. Utinam in his hortis nulla radix amaritudinis sursum germinet, nullum sit lignum inutile, nullum quod hortum sponsæ dedecet, nullus sit hic hortus olerum, quia olera herbarum cito decident. Qui enim, inquit, infirmus est, olus manducet. Vos autem oleribus non indigetis quasi infirmi. Quod, nisi infirmus est in uobis, fortius est secularibus. Illorum infirmitas quiescit in licitis, ad perfectâ uestram laborat. Illorum infirmitas est uti concessis: uestra quidem citra perfectum subsistere. Quid est in uobis esse infirmum, nisi non esse perfectum? Quid est in uobis esse infirmum, nisi summum non apprehendere? Et quid fortè nisi ut apprehendatis contendere? Ideo infirmum nostrum fortius est secularibus, & (ut sic dicam) melior est infirmitas monachi, quæ secularis benefaciens. Opera quæ penes uos putantur infirma, quanti crederentur, si ab ipsis fieri uiderentur? Perfectorum solidus

Ecl. 2. 4

G

Cæt. 8. d

Ps. 36. a
Rom. 14

H

cibus

cibus est, quot tamē in nobis imperfecti sūt, esum olerum dedignātur. Quæ secularibus licent infirmis, nostris nec exhibentur, nec ipsi exigunt. Apud nos perfecta professio, quamuis in firma expletio. Perfectæ plantationes, sed incrementa infirma. Irrigandæ sunt, vt crescant, sed spiritualibus aquis.

sunt, nemo nouit nisi spiritus Dei. Spiritus 1. Cor. 2. omnia scrutatur, etiā profūda Dei, & quasi e fōns quidam producit in medium, & virtutum hortos irriguōs reddit. Habetis ergo in puteo occultationē, in fonte copiam. Profusionem in fonte, & sensuum profunditatē in puteo. Puteus altus est, sed non indiget hauritorio. Fons est, & gratis fluit. Qui sitit, veniat, & bibat de aquis sponsæ, & de aquis Bersabæ, vt nouus ex ea Salomon nascatur. Et Bersabæ puteus septimus interpretatur id est, puteus quietis, puteus sapiētiae. Nam sapientia in spiritualium catalogo munerū ascendenti sursum septima occurrit. Sicut Eccl. 1. 2. & puteus sapientiae, ita & fons sapientiae legitur. Et fortē in his duobus geminus eius modus exprimitur. Vnus, qui fit per inuestigationem, alter qui fit per inspirationem. Fontis aquæ vltro prorumpunt. In puteo vero tenax pertrumpit moles, & soliditas penetratur, vt ad aquam viam pertingas. Vtraque alteri necessaria est, & industria gratiæ, & gratia industriz, & vicariam operi sibi comunicant. In vanum enim laborat, qui puteum fodit, si non ipse fons vitæ gratis affluat. Sed & tibi gratis foderis puteum, & receptaculum aquarū preparaueris, si fuerit neglectus puteus tuus. Et si tu squalens, non descendens in illum aquæ viæ, non fluent impetu de Libano. Aquæ quæ descendunt de Libano, necessari colligi, nisi in puteum candidum. Et aquæ quæ cum impetu fluunt, volunt puteum habere capaceum. Altum & capaceum efficias cordis tui puteum, si curas terrenas egeras, si locū efficias in animo tuo latitiæ spirituali, si os tuum aperias, vt attrahas spiritum, & fluant in ventrem tuum flumina aquæ viæ. Ad hoc opus præparata sunt foramina tua in die natiuitatis tuæ, sicut scriptū est de principe Tyri: Capacitas intelligentiæ naturalis, qua in die creationis præ ceteris animantibus priuilegiatus es, ingentis receptaculi vicem tenet ad comprehendēdas continēdasque aquas visionis & vitæ. Legimus enim viuētis, & videntis puteum. Qui si Gen. 16. post peccatum vitij, vel innatis, vel super additis obstrusus videtur, aperiat illum fidēs, spes in altum instanter diffodiat, dilatet amor. Otium & exoccupatio cohærere situ turpi non sinat. Siquidem seriatim mentis ab anxijis curis volūt habere festiua gaudia, & vacationem sibi vendicat visio Dei. An non tibi quidam puteus altus videtur

1. Cor. 7. Paulus bene nouit, quibus aquis quemlibet hortum irriget. Cōiugatis, copula maritalis vsum dispēsat, cōsolatur pusillanimes, suscipit infirmos, carnalibus potum lac præbet, sapientiam loquitur spiritualibus, qui dijudicant omnia, sapientiam autem non huius sæculi, sed quæ ex Deo est, sapientiam absconditam in mysterio. Et si quis alius loquitur decorem donus Domini, locū habitationis gloriæ eius, thalami delicias, gaudium quo gaudet sponsus super sponsam, & quo vicissim ipsa gaudens gaudet in Domino: Planè hic hortum olerū irrigare talibus debet aquis. Animalis enim homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Et omnino quisquis spiritualia, vel agenda præcipit, vel intelligenda proponit, nonne tibi videtur aromaticis in hortis, quasi fons purus manare? Et bene purus, cui non est necesse inter auditorum perfectionem, qui in hortis auscultant, nisi de spiritualis vitæ puritate disputare, & quasi paradisi incolis de paradisi propinare fluentis. Iuxta hunc sensum, hortum, auditores intelligit, fontem, doctores. Sed si fons sunt, quomodo puteus? Nostis enim quantum inter se distent hi noti fontes, & putei. Puteus infoditur, fons gratis fluit. In illo aquæ reconditæ sunt, in isto quasi propositæ, & seipsas offerentes vltro. Magna est in istis differentia, nec possunt vtraque in alterutris inueniri. Non potest vel fons putei, vel puteus fontis propria, & domestica vendicare sibi, vterque natura suæ continetur limitibus. Corporalia, & terrena angusta sunt, spiritualia abundanter diuitiæ. Ad spiritualia si referamus ista, in eodem erit inuenire, fontem, & puteum, & alterutra ab inuicem propria communicari.

Communicemus ergo hæc, si vultis, inuicem propria, & in eodem assignemus vtraque. Accipiamus in fonte sufficientiæ doctrinæ, in puteo secretum. In illo abundantiam, in isto alta mysteria. Et quidem bonus doctor, qui quasi de quodam alto puteo, ita de abdito sapiētiae thesauro copiose profert noua, & vetera: puteus est: quia quæ Dei

ille, in quo recõditi sunt omnes thesauri sapientia, & scientia Dei? An Mariam quasi puteũ aquæ purissimæ inficiaberis, quæ cõ-
Luc. 2. g seruabat omnia verba de Christo, confers in corde suo? Esto & tu talis puteus pro modulo tuo, puteus altus, & amplius. Isaac
Gen. 26. d post calumniam puteum, post puteum inimicitarum, post hos, inquam, duos puteos relictos, duos puteos effodit: puteum latitudinis, & puteum stabilitatis. In illo cepit non rixari cum vitijs, in isto cepit fructu deliciarum virtutis. Noluit cum Philistæis puteum habere commune, qui interpretantur potione cadentes. Puteos inimicitarum, & calumniam reliquit Philistæis. Corruunt plane, qui bibunt de erroris, & schismatis puteo. Tales puteos fodiant auctores, bibunt auditores. Sic confodit Arrius, sic Donatus. Alter fidei calumniam induxit, alter fraternitatis copulam in partem diduxit. Ille Trinitatis æqualitatem hæretica diffinitione distinxit gradibus: iste Ecclesie unitatem sua præsumptione distrahit partibus. Dathan, & Abyron puteos calumniam foderunt aduersus Moysen, & Aaron, & inciderunt in foueam ipsi, quam fecerunt: quos terra viuos absorbit: potione quam ipsi foderunt, præcipitati sunt, nomen Philistæorum interpretantes euentu. Bonus autem puteus, de cuius aquis, qui biberit, exaltabit caput, non potione cadet. Quasi foueam fodit, qui terreni sensus acumine scripturæ soliditatem penetrat, violenter fõdit hortulum Ecclesie quoddam incognitum dogma producens, & obscura mysteria, sed & qui subtili serutinio, & dolosa machinatione fraternæ caritatis solida perforat, & discordiæ venam aperit: qui se conspirationum claudit, & signat in puteo, non acquiescens egredi, sed magis ac magis ingrediens interiora schismatis, & eius effodiens abyssum. Philistæorum est hic puteus, nihil tibi sit commune cum illo. Sensim primò, & secretò crescunt, & de terrenæ, & brutæ mentis erumpunt visceribus, donec postea cum impetu fluant, sed non fluunt de Libano. Non hæ aquæ fideles sunt, non aquæ viæ. Non potest sibi constare discordia, nõ potest inter parietes schisma perpetua pax seruari. Ipsum schisma infidum est sibi, nequit sibi cohærere diutius, quod caritatis pertentat dissoluere glutinum. Si quis te ad hos puteos inuitauerit, dirumpe (si potes) puteos

Philistinorum, & aquas pestilentes exsiccæ: relinque Philistæis puteos suos, puteos inimicitarum. Sectare puteos cælestium deliciarum, puteos aquarum fidelium, & aquarum viuentiũ, quæ fluunt impetu de Libano. Esto flos horti, & horti conclusi, vt non diripiaris; & videbis, quomodo tibi dirumpet Dominus fontes, & torrentes. Conuersare in horto, si forte & ipse conuertaris in puteum, & de ventre tuo flumina fluant aquæ viæ. Quænam sunt aquæ viæ, nisi aquæ non deficientes? Et quidem bene haustus aquarum æstum desiderij sine defectu refrigerant, sæculi oblectamenta vniuersaliter falsam præferunt refrigerij speciem, & sæcularè concupiscentiam sedant ad horã, sed quasi sub ipso ortu statim cresunt, nec fluunt vena perenni, quasi torrens raptim transeunt, & non est inuenire in hoc torrente aquas vias. Alio quodam Isaac *Gen. 26. d* fodit in torrente, & quas vias inuenit. Est autem torrens, qui suavis videtur, sed salutaris non est, nec sempiternus quidem, sicut sæcularis ille, quem prædiximus, fluxus voluptatis. Et est torrens salutaris quidem, sed sempiternus: si tamen effoderis in eo, aquas vias reperies. Habemus, inquit Petrus, firmiorem propheticum sermonem, cui beneficiis attendentes, tamquam lucernæ luceti in caliginoso loco, donec illuceat dies, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Non extinguetur in nocte illa lucerna interim enim vsus eius necessarius est. Sed cum dies æternus eluverit, prophetiæ lucerna cessabit doctrinæ, & literarij sermonis exsiccabitur torrens. Siue enim prophetiæ euacuabuntur, si *1. Cor. 13. d* ue linguæ cessabit, siue euacuata destruetur, futurę manifestationis respectu turbidus (vt sic dicam) in molu torrentis fluit sacræ sermo scripturæ, instruens nos per speculum, & in ænigmatum. Illius autem, quæ est facie ad faciem visionis, verè pura sunt, & perennes aquæ. Non deerunt illæ tibi, non tu illis. Cũ mortalitatis transferit torrens, transibunt cum mortalitate mysteria nubiã, & sine velamine serena veritas, propter quam hic torrentem effoderas, hilariter erumpet. Illic locus est speculo, illic directæ speculationi. Solet tamẽ aliquo modo hæc speculatio locum alienũ peruadere, & in loco peregrinationis se viantibus hilariter ostendens, inuitat ad patriã. Vere quidẽ festiuus, sed furtiuus adhuc istius æterni, & luminis radius, & fluminis riuus. Non emicat, nõ emergit nisi

in hortis, & in hortis aromaticis. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam similis es puteo? Nō potes exhauriri. Aquas viuas effundis, & aquas salubres, & vberes.

Quis dabit hortulo meo has aquas, &

Pf. 18. b cordi meo hunc puteum deliciarum? Ab occultis meis munda me, Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Fac me Libanum, asperge me, & munda me, laua me, & super niuē dealbor.

Pf. 50. a Emunda me à delicto maximo, & erunt vt complacent eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper. Fac me Libanum, vt has tibi semper aquas effundam. Erunt, inquit, vt complacent.

Pf. 18. c Quid est complacent, nisi vt complacent, & vtrique placeant? Cui vtique, nisi mihi & tibi? Quæ vtique, nisi eloquia laudis, & meditatio cordis? Aquæ istæ viuentes sunt, quia semper complacent, semper fluunt: sed non fluunt nisi de Libano, nec lentè quidem, sed cum impetu. Magnus impetus violenti sensus amoris, & dulces tamen nō difficiles aditus impetus habet. Magnus impetus eius, quia vsque ad affectum pertingit efficaciter, & exhaurit suauiter. Magnus impetus eius, cuius vehementi resistere nil potest. Cum impetu, inquit, de Libano. Expressit causam redundantia, nomine Libani. Munditia locus est redundantis lætitiæ, & aquas sapientiæ salutaris effundit. de candido prorumpit, & candidius reddit. Congere in vnum, & quasi in acerum acumula delicias istas. Vide, & considera puteum. Libanum, impetum, aquas viuas. Deprehendes in his (si animo aduertas) aquas istas, & serenas esse, & secretas, & vehementes, & non deficientes: Puteus secretum designat, serenitatem Libanus. In impetu omnis alius exhauritur affectus, aquæ viuæ nesciunt exhauriri. Bonus etiam Libanus fides, eo quod fide corda munden- tur. Ab hoc Libano serena intelligentiæ, aquæ viuæ fluunt: quia nisi credideritis, non intelligetis. Intellectus autem bonus, cuius contemplatio manet in sæculum sæculi. Hic est verè viuens. Nam vita æterna hæc est, vt cognoscamus vnum verum Deum, & quem ipse misit, Iesum Christum.

Et ipse Christus noster est Libanus, delectationes viuas fundens cum impetu in sinum dilectæ. Ipse Libanus, & ipse riuus: siquidem ipse est candor lucis æternæ, & emanatio sincerissima. Delectabilis planè puteus affectus est sponsa, in quem æterni can-

doris radij, ac si quidam de Libano riuuli, & colliguntur, & effunduntur, vt flores, & hortos irrigent sponsi. Bonus ergo Libanus, in quem nihil inquinatum incurrit, & magnus impetus, qui nullo compefci obice potest. Denique illi aquæ cum impetu fluunt, quem nec persecutio, nec nuditas, nec gladius separare potest à caritate Dei. Tot creditibus populis obiecti sunt obices scandalorū, tot oppositæ moles tormentorum, & tamen semper fluunt aquæ de Libano. Aquæ enim populi sunt. Magni obices, sed maior impetus. Si coneris compefcere, plus increfcit, & perripit obstantia. Repulsus exurgit incumulum, & impedimento luca conqui-rens, se diffundit vberius. Puto amori etiam ipsi obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus in iniurijs. Nonne me silente ista possunt percutere consciētias eorum, quorum amor in certis locis, & horis fluit, qui quidem ad tempus diligunt, & in tempore tribulationis recedunt? Quid dico tribulationis? Etiam exiguæ, & dubiæ tentationis numquam molem, sed obicem passi, facile compefcuntur, & reflexo proposito impetu irreuocabili ad secularia ruunt. Si in clamaueris iuxta prophetam: State, state, non est qui reuertatur. Nulla illos persuasio reuocat, nec persecutio pia magistrum, non infelicitas, quæ frequenter, & fere semper est in vijs eorum. Fluunt & ruunt, & corrunt, vt bibant in via de torrente voluptatis, quæ non exaltabit, sed conuassabit in terra capita eorum. Beati quidem immaculati in via, qui ambulant in lege caritatis, qui ambulant in impetu vbicumque fuerit impetus spiritus, & non reuertuntur, nec aliquo separantur obstaculo à caritate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro, qui viuunt & regnat per omnia sæcula seculorum. Amen.

Naū 2. c

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

E

Sermo XXXVIII.

Affectiones dulces & sanctæ sunt sponsæ aromata. Nam ipsa est hortus. Austro flante ista fluunt in delicias sponsi, sed aquilonis hæc iterum inclementia sistit. Frigidus est enim ventus Aquilo & ad flatum eius aromata congelantur. Quamdiu, Domine, aduersitatis aquilo regiones nostras premet: quamdiu incubet hortulis nostris: quamdiu Iesu bone, constringet aromata nostræ rigor Aquilonis? Parce Domine, parce ab

Aquilone sponſa tuæ. Diu eſt, quod vrget, quod premit, quod incumbit ſpiritus hic durus, & vehemens. Cunulata nos vndique premit aduerſitas. Dic ei Domine, vt furgat, vt cedat, vt ſinat locum eſſe reſpirandi infortunij. Pauperas ſterilis eſt, & graues vndique parturit caſus. Res infirmæ facile læduntur, & inſelicitatis abyſſus aliam inuocat in voce cataractarum tuarum. Occulte aduerſum nos vocas aduerſa: & quomodo ſi dicas aquiloni, inſurge, preme, poſſide?

Pſ. 41. b

F

Iſai. 14.

g

Fumus, inquit Iſaias, ab Aquilone venit. Nobis autem non tam fumus quam flamma iam imminet olle ſuccenſæ à facie aquilonis. Ab aquilone frigus. & ab aquilone flamma. Ita eſt Domine. In duritia manus tuæ aduerſaris mihi, miſericordiæ tuæ venas reſtringis, ideo exaſtuat animus meus, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Grauis iſta anxietatis ſollicitudinis ignis eſt, & calore eius aromata non fluunt, ſed magis ſi qua ſinis fluere, ſiccantur fluentia, præſertim vbi magis magisque aduerſitatem aperire ſe videtur occaſio. Domine, dolor meus in conſpectu tuo eſt, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Sollicitudinis meæ ratio nota eſt tibi, ſed mœroris magis dicere debueram: ſollicitudo enim in mœrorem iam cepit tota tranſire. Vbi conſilij non fulget occaſio, vbi bonæ ſpei ſe vel vmbra non offert, ibi non ſollicitudinis, ſed mœroris ſunt partes. Multi gemitus mei, & cor meum mœrens. Paruuli petunt panem, & non eſt, qui frangat eis. Deeſt enim qui frangat, Non dico de verbi pane, ſed de hoc quotidiano corporis alimento. Non poteſt tamen cœleſtis illius panis pinguedine repleti anima mea: dum quotidiani huius panis inopia maciem quandam mœroris inducit.

Thy. 1. g

Ibidem.

q. a

A voce gemitus iſtius oblitus ſum comedere panem illum cœleſtem. Durus aquilo exterior aduerſitas, ſed multo durior mentis anxietas. Altera fratres vos vrget: me premit vtraque. Ego communi attritione laboro in vobis, & domeſtica quadam præ vobis, quia pro vobis. Hinc infortunij caſus, hinc forenſes inſurgunt calumniæ. Alij ſubmurmurant, & alij inſultant: & quod non eſt humanæ induſtriæ prouidere ne contingat, impropere cum acciderit. Quidam irritant, quidam irrident, aduerſam fortunam ad fatuitatem trahentes. Succellus bonos quibus exuberant, ſibi imputant, & quaſi aut prouidentia, aut meriti credunt, non mu-

neris eſſe diuini. Abundant, inquit Iob, tabernacula prædonum, & audacter prouocant Deum, cum ipſe omnia dederit in manus ipſorum. Quidam, & prædones, & prouocatores ſunt: qui quod Dei eſt, ipſi tollunt, dum ſibi tribuunt, & diuinæ donum gratiæ ad propriæ inſlectunt effectum indultitiæ. Quid impenſa deſuper vobis beneficiæ impropere nobis? An quia clementiæ diuinæ circa nos oculus bonus eſt, ideo videtur erga nos nequam eſſe? Cur vos diuina beneficia paratioribus reddunt ad derogandum, quam ad erogandum? Vides Domine, quot ex partibus aquilonis nos ſlabra moleſtant, vndique perflant incommoda, murmura, probra. Inter huius dolores diſtractus, & conſtrictus animus, auſtri leuia neſcit ſlabra recipere. Exurge Domine, non præualeat aquilo, ſatis eſt, quod iam diu inſurrexit, quod incubuit: dic vt furgat, vt diſcedat, vt credat auſtro. Succenſa iam pridem eſt olla à facie aquilonis, ſed tu domine auſtrum emitte, qui faciat medium fornacis huius quaſi ventum roris flantem. Non audeo continuos auſtri flatus rogare, ſufficit ſi modo interpolatione eius aquilonis malignitas temperetur. Extendis (ſicut in Iob legitur) aquilonem ſuper vacuum, non ſuper hortum. Non eſt vacuum hortulus ſponſæ, in quo ſuperius annumerate plantantur tot aromaticæ ſpecies. Et quomodo quibus meditationis aromata læta profluere, vbi à mœrore libera non ſunt ſtudia, vbi conſtricta aduerſitas, aquilo ſtringit? Eſto Domine zelotes, æmulare ſponſam, dic aquiloni, vt furgat, & cum auſtro dimidiet tempora ſua. Sciquidem fiet ſecundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, ſi conſolationes tuæ legitent animam meam. Videtis fratres, qualiter Aquilo ad meſuram ſui auſtrum parturiat: & forte vbi abudauit Aquilo, ſuperabundabit & auſter. Auſter enim & proſperè flabit, & quas intulit aquilo, compèſabit iniurias. Ergo furgat aquilo, ſeuiait, quantumlibet fremat, dum modo occaſionem, & quaſi vim præſtet flatibus auſtri. Nonne tibi videntur graues pertuliſſe aquilonis flatus, quos in epistoſa ad Hebræos Paulus alloquitur? Magnam, inquit, certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, & in altero quidem opprobrijs, & tribulationibus ſpectaculū facti, in altero ſocij taliter cōuerſantium effecti: nam & vincitis, inquit, cōpaſſi eſtis. Sed inter tanta aquilonis ſlabra nullas ſibi vices videri

Iob 12. a

Iere. 1. e

H

Iob 26. b

Heb. 10. f

cauē auster? Imō planē. Denique audi, *Ibidem.* quod sequitur: Et rapinam, inquit, bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes nos habere meliorem, & manentem substantiam. Quid cum Apostoli irent gaudentes à cōspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati: nonne tibi videtur cōtra aquilonis graues impetus leniter ipsis auster spirasse? Considera tristitia illa sabbata sepulcræ dominicæ. Nonne vult ad aquilonis statum Apostolorum corda infidelitate, & timiditate quadam dirigerunt? Resurgēte Domino cœpit auster lenis hortū eius perflare. Totis his denique quadraginta diebus in multis argumentis Dominicæ Resurrectionis, & veritatis fides, & veritatis fiducia sensim incrementa sumpserunt. Ipso die Pētecostes, quando factus est spiritus vehemens in cœnaculo vbi erant Apostoli sedētes, soluta est omnis congelatæ mentis frigiditas, sicut torrens in austro: & deinceps vbi virtutumque profluxerunt aromata.

Sed numquid idcirco aquilo durus quietuit? Nonne multo vehementius persecutorum infurexit procella, & impetus hæreticæ tempestatis? Numquid non æmulatione quadam tentationis aquilo austro se opposuit gratiæ? Quasi solus hortū perflare cœnatur quodam rigore duri spiritus, aromata restringere volens ne fluere, sed tanto latius fluxerunt aduersitatis, & prosperitatis alternis motibus nunc prouocata, nunc pacata sponsa Christi. Ecclesia eius aromata virtutum proferre non destitit, vel nō desinit. In persecutione virtus non fortis, in pace auctus est numerus. In illa foris probantur, in ista fouentur infirmi. Quid ergo primitiuam Ecclesiam nunc memoro, cum adhuc et si non tam vehementes, frequētes tamē aquilonis impetus sustinet hortus spōsi?

K Alternant circa illuz vices auster, & aquilo. Grauis impetus hoc tempore Ecclesiam impulit, & quidem ab aquilone. Nam inde est origo schismatis, inde oritur, & ibi moratur, solus illic aquilo premit. Dicet Dominus, vt surgat, & discedat, voca & dic austro:

Car. 4. d veni perfla hortum meum, & fluent aromata illius. Non dico austrū felicitatis, & securitatis terræ: nam hic auster frequenter aromata stringit, & exsiccet, sed austrum voca gratiæ tuæ. Et si ita necesse est, & aquilonem in illum sterilem hortum mitte, non obstinationis, sed vexationis aquilonem, vt

ipsa vexatio det intellectum auditui ad obediendum. Aquilonis rigore flagella hortū tuum, hoc quasi verbere excita torporem eius, vt audius ad austru lenia spiramina conferat. Tam partibus quam temporibus auster, & aquilo, circa hortum nostrum vices alternant. Sicut enim nunc flat auster, nunc aquilo: ita hic auster, & ille aquilo. Aliquoties autem, & simul flant, sed alter foris, & alter intus. Foris aquilo, & intus auster. Ille furens, & iste fouens. Fremat aquilo, & tumultuetur foris, tantummodo hortos intus non perfler, intro non penetret, intumam, quæ est in Christo non constringat cordis latitudinem. Quando Domine ex integro gelidus ille spiritus quiescet, quando erit, vt iam non timeatur à facie frigoris eius? Fundata est ciuitas tua, hortus plantatus in lateribus aquilonis. Hic vetus in scripturis dexter vocatur. Ideo Iob 31. o. b

lem super eo deponit querelam. Ad dextram (inquit) Orientis calamitates meæ illic surrexerunt. Iure ventum illum dextrum vocauit, qui nihil ei quieti sinistram inferre: quin etiam coronæ gloriæ viro iusto comportauit augmentum, quando virtus probata enituit, & quando prouocata excreuit. De vicino in hortum tuum impingit: situs est enim in lateribus aquilonis. Effice illum nobis Domine dextrum, temp. ra illum flatibus austri. Cooperatur enim nobis etiam aquilo in bonum tuæ dilectionis, etiam austro afflante. Siue iustus, siue peccator, siue iugere aquilo tribulationis, non nos terreat. Modicum enim & consolationis auster succedet, et si non interim intercedat. Vbi enim abundauit afflictio, abundabit & gratia.

Sed quid vobis, Fratres, de exteriori disputo tribulatione? Alius solet vos aquilo percutere. Ab hoc vobis Deus aquilone parcat, alios interponēs, qui secularis tumultus, & tribulationis impulsus frequētes excipiāt. Exterior vos cura grauis nulla perstringit, quia de iure nulla contingit, nec tamen immunes vos finit. Quos exterior cura non valet, interior afficit tædio. Bene cum illis agitur in hac parte, q̄ exterioribus non patient, sed nihilominus aquilonem non effugiunt, dum sibi in interioribus non placent. Festina prius gaudia virtutum in fastidium, & hilarem mentis faciem tristitia cōmutat. Felix, cui nō est hæc commutatio. Sed quis tamen est? quis. n. est quē non aliquoties, &

Mædium conficiat, & exaltet tristitia? Denique ubi prospero ferebamus nauigio, ibi paulo post vadofa incurrimus: & secunda fluentibus aura turbo aduersus erupit. Etiam ubi non erat ratio, instat turbatio. Causa non eminet: & ira imminet. Irascitur homo iræ, quam irrationabiliter patitur, & cuius desestatur motum, nescit exortum. Spiritus hic durus, ubi vult spirat: nescis unde veniat, & forte quo vadat. An magis quoeuadat? Nam sæpe ad malum talis affectio vadit, sed frequenter euadit ad bonum. Non pergit quo pergit, sed facit Deus etiam de tentatione proentum. Quando vult ipse, inducit Aquilonem, quando vult dicit, Aquilo surge. Et si interim de eius molestia quereris, scito te tali magisterio, & commemorari, & commoneri. Commemoraris vt Aquilonis viciniam attendas, commoneris, vt rigorem eius effugias. Non subest tibi, dum in lateribus Aquilonis situs es, eius viciniam fugere, sed tamen violentiam euadere potes. Dum hic sumus, semper vicinus est, non est semper violentus: sed postquam gyraimus per aquilonem, sæpe refestimus per Meridiem. Etiam cum impulsus non sentis, habes suspectam viciniam eius.

Quando tamen eius turbines euades, nisi lenis Auster vocatus adueniat, & sic expãdas ad austrum alas tuas, vt in celestem plumescas volatum, si tamẽ se internuiscere nititur aquilo, & nascentes in nouitate pẽnas gelido restringere spiritu? Pẽnas à volatu, & aromata restringit à fluxu. Stringit inquam, non tollit. Vehemens enim tædium & amaritudo cordis virtutes ipsas exercet, nõ euertit. Hic turbo propositum sanctum

A impellit quidem, non tollit. Stringit latitiã non tollit constantiam. Tædio afficitur animus, sed non conficitur. Tristatur, sed oblectatur tristitiæ suæ. Non est minus fortis sic effecta virtus, sed minus felix, qui illi conuicio, cum quo rixatur, bellum indicit. Quasi suum non est fastidium cum quo fedus non contrahit. Molestum patitur, non propitiatur illi. Denique non ipse animus hoc operatur, sed magis aquilo, in cuius lateribus habitat. Ideo desestatur illud, eo, quod aduersus virtutem eius molimina sentit. Qui sentit, ipse scit, quanto cum tædio illud bonæ conuersationis tædium toleret, quomodo fastidiat fastidium illud: quãta cum amaritudine oblectetur amaritudini illi, amaritudini violentæ, quæ de

iugitate exercitij disciplinãris iustitio se ingerit. Ad austrum animus ex voto se vergit, & ecce aquilo aduersanti, & inuito se impotunẽ immergit. Durum est sustinere à facie frigoris huius, & fugere non subest ad votum. Laborat animus, & disciplinæ tædio, & huius tædij odio. Molesta est vtraque affectio, & non dulcescere, quod elegeris, & sentire, quod oderis. Molestum vtrumque, & propugnare disciplinam, & propulsare desidiam. Quomodo Iesu bone, tantam tãdiu toleras vexationem dilectæ sponsæ tuæ? Desidiam inuita patitur, & quasi voluntariam in se sic puniendo persequitur. Aegerimẽ tolerat, quod non ad votum in te, qui bonum eius es, solum deliciarum valet. Sibi imputat, quod suffert inuita. Stimulator ab aquilone venit illi, sed stimulus iste ad preces sponsam instigat. Hoc stimulo castigata ad supplicationes se confert, quæ se prius in amplexu parauerat. Mitiga sponsæ tuæ, Iesu bone, à diebus his malis. Nisi enim adiuues eam, habitabit in aquilone anima eius. Quis enim consurget aduersus aquilonem, nisi tu Deus, qui venis ab austro? Bonum aroma propositum sanctum, & conscientia pura, sed non fluit illi, qui boni istius delicia non fruitur. Veni Iesu bone, veni perfla hortum tuum, vt fluant aromata eius, sicut torrens in austro. Ipsa est hortus, esto tu auster. Te irrigante erit anima eius sicut hortus irriguus, & te flante non deficient eius aromata, qui viuus, & regnas in sacula sæculorum. Amen.

Sermo XXXIX.

EXple. Iesu bone, quod iubes, transfer austrum de celo, & induc illum in hortum tuum, in animam sponsæ tuæ. Hoc flatu leni solue tædium, solue tristitiam ab eius affectu. Nam vtrumque in vitio est, & propter speciẽ aquilonis, vtrumque mentẽ ligat, percutit, & pellit à puro profluuio quodam latitiæ. Quid timor, nõne & ipse rigore gelido constringit affectus? Ab alienis parce, Domine, sponsæ tuæ. Quid magis alienũ ab ea, quã timor qui non est in caritate, cum ipsa tota sit in caritate? Ille seruilis est, illa in libertatem vocata. Vidistis, Fratres, hesternò die virũ metuculosẽ incedere, vt institutionis prima subiret elementa, quã morante, & quã mutantate proposito disciplinæ rudimentum se passus

passus est insigniri. Et bene nostis, dum adhuc secularis erat, quàm largos eleemosynarum riuiolos manus eius fundebat. Quid erat causæ, nisi quod mentem in hac parte timoris perstrinxerat aquilo? Auster scilicet illam ex parte afflauit, sed non perflauit, ideo eleemosynarum promptè perfudit aromata. Sed abrenunciacionis pretiosissimus ille aromaticusque liquor post multos conatus vix tædem ab eius animo tenuiter exprimi potuit. Planè similis erat euangelico iuueni, qui apud Dominum de legis obseruatione gloriatus, euangelicæ perfectionis coarctatione proposita tristis abscessit. Nisi quod ille tristis abscessit, hic quamuis tristis, accessit tamen. Videte timoris aquilonem flantem sub lege: Ideo de præcipuis electisque aromatibus rara fluxerunt in ea. Idè die Pentecostes, quando spiritus vehemens flauit ab austro, tot hominum millia, veritate, verbo vitæ spiritualiter profluxerunt, vt non eos rei familiaris cura constrinxerit de reliquo. Libera quidem ab hoc aquilone fatis duro corda largius profluunt in contemplatione, & caritate Dei. Non accepistis, inquit, spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater. Ille aquilonis ingratus: ideo illi tanquam graui, & ponderoso prementique se, dicitur: Surge: hic tanquam lætus gratusque inuitatur, vt veniat, & perflet hortulum sponsi. Ille pœnam habet, hic proflua gaudia. Ille minax est, hic blandimentis deliciisque manans. Rogabo (inquit) patrem meum, & alium paraclætum dabit vobis: hoc est austrum inuitare, & dicere, vt veniat, & perflet hortum suum. Perflet hortum meum, & fluent aromata eius. Quidam fructus nisi pressi coactique liquorem nõ fundunt. Fructus autè qui sunt in orto tam delicatè depicto, pressorem non expectant, cogi nesciunt, austro perflante fluunt vltro. Intuemini mundi sapientiã, nonne violenter expressa videtur, & longo elaborata tam exercitio, quam studio? At in nostrè auctoribus prophetiæ, & velocis, & vehementis sapientiæ prorupit abyssus. Vultis velocitatè audire? Cũ steteritis ante reges, & præfides, nolite præmeditari: dabitur vobis in illa hora, quid loquamini. Vultis vehementiam? Ego (inquit) dabo vobis os, & sapientiã, cui non poterunt resistere aduersarii vestri. Quando hæc tam subita, & tam

serena profluerent, nisi hoc austro afflante? Audiulistis iam vnde venerunt aromata veritatis tam proflua, & parata tẽpore suo. Caritas nõne, & ipsa diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis? Multa sunt aromata, quæ profluunt per spiritum, nec nisi per spiritum, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, castitas. Hæc non modo prouenerunt, sed etiam profluxerunt. Quod posluunt, copia designatur, quod ad flatum austris, coactio tollitur. Caritas non potest cogi, gratis fluit, nõ necessitate, sed arbitrio fertur, austro tamen flante. Arbitrij enim quod conferret libertas, si non aspiraret auster gratiæ? Nam etsi arbitrium, vbi est, semper liberum est, non tamè liberum ad oia id esse damus: nec electione, nec executionem oium liberam habet. In eligendo semper est libertas, sed non est semper ad eligendum. Eligere namque nisi libere non potest, sed est aliquid, quod non eligere per se potest. Sui iuris voluntas est: libera est cum adest, sed non est animus ad omnem, quam oportet adesse voluntatem, liber, cum abest. Nec magis sui iuris est quã intensam habeat voluntatem, quam habet, nec quã habeat voluntatem bonam. Sed quantũ post lapsũ in libertate consistit arbitrij, quod vult animus, sèper liberè vult, sed non est liberum ei quodlibet etiã quod oportet velle. Est enim libertas, quæ sine voluntate non est, & sine qua non est voluntas: & est libertas quædam quam non semper comitatur voluntas. Illa est in voluntate, hæc est in quadam volendi facultate. Illa est in ipsa, hæc quasi ad ipsam. Istam possumus, & illam cogimus. Et visus quædam est videndi virtus in oculo, & visus nihilominus quædam passio in videndo. Sic & in animo dicitur intellectus, & potentia naturalis ad intelligendum, & vsus potentie in arbitrio. Similiter hæc occurrit distinctio, vt nõ sub nomine, & aptitudo intelligatur, & actus. Vtrobique arbitrij libertas est, & ad arbitrandum, & in arbitrando: & cum in malo est, semper serua est. Illa quidem eo ipso quo infirma tam ad bonum, quã contrã malum. Libera est voluntas mala quod voluntas, sed seruilis eo ipso, quod mala. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati. Peccatum enim cum occupat, stringit, & ligat, captiuat dum cogit. Sed tu Domine conuertere captiuitatè nostram sicut torrens

Gal. 5. 4

E

D

F

10. 8. d

Ps. 125.

a

Ps. 107.

d

in auctro. Emitte spiritum tuum, & renouabitur antiqua libertas: renouabitur, in qua, non recreabitur. Nam si oblitterata est, ablata tamen non est. Manet quæ creata est, sed mouere se nequit ad quod est data, uiuit tamen, & uiget. Nam & in phreneticis non minuitur innata rationalitas, sed in sic affectis nullus eius motus existere ualet. Cū fuerit curata grauis passio, non redditur, sed resuscitatur conposita ratio. Sic & concreata homini libertas arbitrij non est penitus, uel ex parte ablata, sed peccato ligata: eadē est, quæ facta est, sed est aliter affecta.

Et (ut sic dicam) est libertas conditionis, est libertas dispositionis, est libertas affectionis. Prima naturæ est, & ideo semper bona est, sed nisi sanata fuerit, non secūda erit ad bonum, nec tertia in bono. Prima in naturali aptitudine consistit, secūda in habitu bene, uel male constitutę mentis, tertia in usu. Ideo nisi fuerit aptitudo naturalis adiuta per gratiam: nec habitus, nec actus uoluntatis ad uirtutem spectabit. Inualida est arbitrij libertas: propterea, ubi arbitriū succūbit, efflet auster, & statim aromata fluēt. Non habet generosam hanc libertatem, & uerē liberam, quæ est ad bonum, & in bono nisi spiritus liberauerit. Idcirco Domine emitte spiritum tuum, ut conferat, & uelle, & posse per gratiam, qui primo possibilitatem ad utrumque contulit, dum naturā hominis condidit. Tres supra enumerauimus libertates. In tertia uelle quidem abest, in secūda subest. In prima consideratur ad duas reliquas potentia naturalis. Ergo prima uocetur potentia, secūda potestas, tertia uoluntas. Non uidetur idem naturalem potentiam ad aliquid habere, & illud posse. Multa siquidem ad quæ naturaliter potentes sumus, non statim illa possumus, ubi connata facultas aut infirmitate præpeditur, aut arte usuque destituitur. Frequenter ad horam oculus uidere nō potest, cum tamen naturali non destituitur potentia uisus, ad est habitus, & abest usus. Naturaliter potens est uidere, sed actualiter non potest. Sic & naturalis libertas arbitrij manet quidē, sed impedita peccato: ideoque non ualet habere tertiā illam libertatem, quæ est in bono: nec secūdam, quæ est ad bonum. Prima manet mutata quidem, non imminuta: reliquæ nec manere dicendæ sunt. Non enim post peccatum, liberum nobis relinquitur bonum uelle; ideo nec resūda libertas

est, quæ consistit in bona uoluntate, sed per gratiam hęc uirtuta inspiratur, & secūda reparatur, & prima naturaliter creatur. Diſta hęc sunt de libertate, qua bonum uolumus, quoniam est ex gratia. Sed est alia libertas nihilominus per gratiam, qua non modo bene uolumus, sed bonū ipsum affectuose. Illa libertas semper in uoluntate est, ista non sic. Semper enim liberē uolumus, affectuose non semper. Affectus ad libertatem non spectant arbitrij. Nec tamen planē libera est bonæ uoluntatis libertas, si affectuosa non fuerit, sed cum auster afflauerit, statim affectiones aromatica fluunt. Non premuntur, ut exprimantur: liberē fluunt. Uoluntatem sanctam frequenter tædium quoddam, & tristitia comitatur, sed affectiones dulces cum illis iter non habent. Aromatica sunt odoratu, & tactu pariter gratæ: dulciter sentiuntur, & dulciter recolluntur: dulciter fluunt, & dulciter profluunt. Sibi fluunt, & alijs profluunt. Aromatici utriusque sunt intus affectus, & foris affatus. Ad ista potest aspirare libertas arbitrij, sed de arbitrij libertate non pendet. Sicut affectiones malæ contra bonam uoluntatem sæpe sunt, sic bonæ affectiones, etsi cum ipsa sunt, ex ea tamen non sunt, libera est sine istis, & quasi liberalis redditur ex istis. Uoluntatem ipsam liberio rem efficiunt, sed eius libertatem non fluunt. Fluunt autem cum auster persauerit. O dulcis auster & uerē optabilis, cuius spiritu hyemalis rigoris horrida soluitur facies, & iucundę nouitatis uerna temperies arridet in hortis, & noua temperies, & autumnalis uertas. Nam in fluxu aromatum fructuum signatur maturitas. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum in cubilibus, & in hortis aromatum auram hęc expectare tam dulcem, renouantem, & recreantem fructus spiritus, profundentem aromata, spargentem odores. Mitte Domine hunc spiritum nobis, qui post Aquilonis horrorem hortulum nostrum noua facie uestiat, luctum nostrum uertat in gaudium. Aut si quid boni significat Aquilo, illum cū auctro simul inuita. Ungat officia, & partes suas assequatur uterque. Aquilo stringat, auster resoluat. Stringat ille lasciuiam, hic animum in gaudia proflua laxet. Ille continentiam præstet, iste conscientiam exhilaret. Ille contineat, & ille repleat. Factus sum, inquit, sicut uer in pruina, iustificatōnes tuas non sum oblitus. Bonus uter

H

I

sic congelatus & infusus. Foris continentia pruina, intus repletio iustitiæ. Boni vtres: sunt quando exteriora gelido quo continentia spiritus stringunt, & interiora rigant profuis gaudijs. Et vt austru flatum ad interiora reflectas, perfla inquit. Qui perflat & impenetrabile nihil est illi: spiritus iste subtilis est, acutus, & mobilis, perflans, non inflans. Scientia inflat: caritas perflat. Caritas interior est quam scientia, & ad feretiora pertingit. Omnia interiora perflat spiritus, qui scrutatur etiam profunda Dei. Vbi perflauerit & quasi perflauerit ista: ibi scientiarum aromata vtiliter fluunt, meditationes, orationes, suspiria, singultus, lacrymæ, ipsa colloquia. Omnia velut aromata fluunt, quæ de caritate ducunt originem: Omnia quæ procedunt de ea, quasi aromatica sunt, gratia plena. Cara sunt, & copiosa sunt. Aromatica sunt, & fluentia sunt. Plena sunt quæ de caritate plenitudine procedunt. Plena sunt, & expressa non sunt, nec torcularis violentiam patiuntur eius aromata. Torcular in hoc orto non legis extractum: nam vicem torcularis obtinet auster. Afflata quam calcata melius fluunt. Gratuita enim (vt diximus) sunt, nõ extorta metu, sed spiritu fusa sunt. Quidam Aquilonem, & Austrum ad huius seculi aduersa, & prospera trahunt: Et quidem gemina hac tentatione vexata Ecclesia Dei, bonæ semper affectionis, & opinionis abundat aromatibus. Ideo his tentationibus perflandum dimittit, eo quod abundare nouit, & inopiam pati. Locus iste extortionem latiore exoptat. Sed torcular hoc tantum quasi leniter tetigisse sufficiat: Sequens sermo ad mutuas inuitationes sponsi, & sponsæ transibit, si gratiam nobis præstare dignetur Iesus Christus, qui uiuit & regnat Deus.

Sermo XL.

Quam longè fratres, à conuersatione mea sunt verba votorum istorum. Auiditatem Dominus nouit, sed ausu destituitur. Quidni? Non est hortus mihi, qualem supra Christus depinxit: non poma, quibus auidè vescitur, non fructus aromatici, non fons irrigans, non altus puteus aquarum uiuentium: magis autem in hortum meum ascendit horror spinarum & veprium. Non audeo te, bone

Iesu, in talem hortum vocare, nisi forte vt euellas, & disperdas, & dissipes primò, & plantas postea, & sic tempore congruo de plantatione comedes dextera tua. Felix anima, quæ te inuitare digna est ad fructus iam maturos, ad fructus paratos, & acerbitalis nihil habentes. Atque vtinam acerbitalis sola nostris accusetur in fructibus. Vtinam immaturi sint, dummodo mali non sint. Frequenter poma quæ genere bona sunt, tempore nondum grata sunt, sed immaturitate sola displicent. Felix hortus cuius omnes fructus, & natura boni sunt, & tempore congrui. Neutrum deesse nouit pomis suis sponsa, ad quorum comestionem dilectum prouocat. Veniat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorum suorum. Vide quam morosè & modestè & post multa præconia facta sit hæc inuitatio. Non enim præsumit hæc dilectum inuitare, non sitit delicias, donec satis se nouit descriptam. Quid enim? Putat sine Iesum delectabilem illum aduentum præsentia suæ illis indulgere, qui prædictis non sunt præditi dotibus, nec laudibus digni? Temeraria præsumptionis puta, si prius, quam aptus sis ad contemplationis vsum, Iesum inuitas. Tu illum ad deliciandum tecum sollicitas, qui fortè sordes adhuc delictis. Hortus tuus sentibus horret & sterilefcit, & illuc Iesum inuitas? Inuita illum non vt iam delectetur, sed vt delectat quod non plantauit dextera sua. Inuita illum, vt purget primò, postea plantet. In vtroque labor est, sed cum delectatione decerpere veniet fructus maturos.

Veniat, inquit, dilectus meus. Non tantum blanditur & applaudit præsentem, sed etiam in absentem inardescunt vota ipsius. Falsus amor, & simulatorius absentem obliuiscitur, præsentem blanditur. Non sic sponsa, non sic, sed absentem desiderat, præsentem lætatur. Veniat, inquit, dilectus meus in hortum suum. Ad me quid austrum inuitat? Ipse veniat, & sufficit mihi. Ipse auster est meus, ipse aroma est meum. Ipse auster meus, ipse amor meus. Deus ab austro venit, & auster venit cum eo. Denique ipse plenus est gratiæ & veritatis. Bene auster meus qui serenus illustrat, & suavis illabitur. Auster meus est Christus meus, ipse hortum perflat, ipse comedit poma. Veniat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorum suorum. Putationis

Cæt. s. 4

M

tionis tempus iam transijt, flores pepererūt fructus, quos parturierunt, hyems abiit, recessit ver, astatem iam inclinamam maturior autumnus impellit. Veniat iam dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructus pomorum suorum, Ecce iam venit plenitudo temporis, ideo veniat dilectus meus in hortum suum. Poma præmatura sunt: ideo comedat fructum pomorum suorum. Ficulneæ prima poma desiderat. Cum nondum tempus esset ficorum, accessit ad ficum secus viam, vertit folia, & nihil fructus inuenit. Ante tempus comedendi, & ante tempus fructuum, accessit ad eam mane esuriens. Noui ego ficulneam matutinos à prima pueritia fructus ferentem, fructus primitiariū, fructus gratiæ virginalis. Nec erat hæc ficus plantata secus viam, sed in horto, & in horto concluso, in horto, quem circumdat disciplina maceria, & artē custodiæ sepes. Secunda plane ficus, & pulcherrima inter alias species, frequenter declinauit ad eam Dominus Iesus, illud fortè dicens: Sub

Marc.
11.6

A
Cāt. 2. A
vmbra eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Sed vtinā fructus quos protulit seruasset. Vtinam improba furis manus non deprædata esset eam. Nunc autem optimos fructus tulit, & eos qui renasci nō possunt. Alij succreuerunt in locum eorum, id est, pro virginali continentia, amara pœnitentiā.

Quam dulcius illo natiuo fructu, quam hoc subsecutiuo, & te & dilectum cibabas? Vx miseræ tibi, quando veniet dilectus tuus, quæ tibi mens, quæ facies, quis vultus erit? quò te vertes præ pudore, quæ pudicitia fructus perdidisti? quò te vertes. Cum accedet, cum vertet folia tua, & solitos fructus non inueniet, pudebit illū præ confusione. Tua recole verba voti virginalis, consecrationis tuæ verba recense. Sub his folijs attende, quia iam non est proprius fructus, fructus integritatis, fructus virginitatis. Tales consecrati sunt, sed iam ablati sunt. Non benè conueniunt consecratio & corruptio. Laxa virginitas condonari solet, sed redonari non valet: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei, sed ignominiosa facta sunt in te. Cum confusione duplici, & rubore de cetero in planctu agnosce partem tuam. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo lapsam non vilem de plebe, sed quasi primam in virginali grege?

Ps. 86. A

Quis, inquam, dabit mihi fontem lacrymarum? Nam ipsa quæ lapsa est, lacrymis tota perfluit, per ora irrigua lacrymarum riuī desinunt. Alta suspiria & anxij gemitus produunt quod contigua semper culpæ confusio supprimit. Vidi miserandam in misera facie, deiectum vultum, fractas genas. Singultus sermones intericidebat, à lapsu continere voluit, à lacrymis continere non valet. Age quò agis, fructus dignos pœnitentiæ. Innouet te dolor, mœnore consumere, cum Propheta dic: Noli te incumbere, vt consolemini me, amare flebo. Flebo & ego tecum. Fortè dilectus tuus & ipse collacrymabitur tibi, qui Lazarum fleuit. Fortè plus ille flet. Plus dolet, qui plus diligit. Miserationes eius multæ sunt, ideo inquit Propheta: non sumus con-

Isa. 22. A

Ioñ. 11. C

Thre. 3.

I

sumpti. Denique nec tu consumeris, quia consiliarius est tibi, & consolator, conuertens animam tuam. Quomodo (vt dicam quod intelligi vix potest) non promouebit (impassibiliter tamen) eius affectum, luctus tui miserabilis facies, dum ipse qui retracto mœroris tui seriem, dolore cordis tangor intrinsecus?

Si feceris dignos pœnitentiæ fructus, reuertetur iterum dilectus tuus in hortum suum. Nam pœnitentiæ poma libenter comedit. Beatus tamen, si primæ puritatis fructus intactos quis seruet. Bonum est in maturitate præuenire, & perseverare in ea. Ideo sponsa præuenit in maturitate, & dicit: Veniat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum, soror mea sponsa. Vehemens amator est Dominus Iesus ad tuam inuitationis vocem aduolat libens in hortulum sponsa. Quasi præuolat & præuenit in maturitate. Veni, inquit: accipiat hoc verbum imperatiui sensus, & aptè cohærebit, quod dicit, veni. Non est piger, non parcus retributor, sed in continēti sponsam reinuitat. Veni in hortū meū, soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis. Durus est affectus qui non promouetur per inuitationes, & munerations istas tam dulces.

Cāt. 5. A

C

Quid hac vicissitudine gratius, quid mirabilius est hoc commercio? O admirabile commercium. Dilectus Dei patris, gloria cæli, Angelorum delicia, ad hortulos nostros inuitari se permittit, & ad suos reuolare non prætermittit. Et qui non

fler

ster est hortus, verius dicitur ipſius. Non enim ait, veniat dilectus meus in hortum meum, ſed in hortum ſuum. Iure quidem in ſuum, quoniam ab ipſo datum, & ipſi debitum, & certè deditum. Veniat dilectus. Veni ſoror mea ſponſa. Magna dulcedo, & apta diſtinctio. Illa deſiderat, & ille imperat.

Apoſ. 3.
d Hæc dicit, veniat: hic dicit, veni. Ego, inquit, ſto ad oſtium, & pulſo. Si quis aperuerit mihi, introibo, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Non habes neceſſe, d bone Ieſu, morari ad oſtium ſponſæ. Ipſa enim te votis vltro interpellat. Redde vicem, reinuita illam. Sed iſti ad menſam eius, vide quanta ſint appoſita tibi, ſciens quia, & tanta oportet te præparare. Tanta, inquam, & ſufficit ei. Hoc autem dico, totam ſe impendit, tu te totum repende. Quomodo totum erit, ſi illa ſe totam dat, tu te dimidias? Exiguum tuum, plus eſt toto illius. Totū eius, portio eſt quædam gratiæ tuæ: ideo & ſuus tuus eſt, & tuus ſuus eſt hortus. Veni in hortum meum. Ego fratres in horto ſponſi copioſum illum, & delicatum, & glorioſè conſiſtum paraduſum virtutum Chriſti libenter accipio, quas ſecundum geminam naturam vel ab æterno habuit, vel accepit in tempore. Ergo ſecundum hunc modum hortum ſponſæ ſtatum animæ, vel Eccleſiæ interpretare, & virtutum affectu inque dotes quibus dotatur à ſponſo. In iſto conſiderantur bona corporis, in illo capitis. Pulchra vtrobiq̄ contemplationis cibatio. Sed quid illa ad iſtam?

D Quânto gloria Chriſti, vel animæ vel Eccleſiæ præcellit virtutes, tantò delectabilior in hūc hortum ingreſſus. Ad illum operatio plus ſpectat, ad iſtum contemplatio ſola. Sponſa, etſi lætatur de illo, laborat cum illo, & in ſudore vultus veſcitur pomis ſuis. In iſtum cum introducta fuerit, nihil reliquū eſt niſi deliciæ tantum. Suum tuctur, & iſtū intuetur. Ne intromittitur in iſtum niſi de illo, hoc eſt, de actione ad uſum ſpeculationis. Aut ſi contemplationem in illum ſponſæ hortum admittimus, ſimilis eſt actionis. Vtique de illis hortis ordine commodo venit ad hanc myrrham. Non enim niſi in abundantia virtutum ingreditur in hortum dilecti. Ingredieris, inquit Iob, in abundantia ſepulchrum. Melius tamen hic ſonat in hortū. In ſepulchro inuitur quies & quædam à curis occultatio; in horto ex-

primitur intuitus, & epulatio. In ſepulchro feriamur, in horto fruimur. Sicut ergo in ſepulchrum non niſi in abundantia ingredimur (ſicut ſcriptum eſt) multo minus in hortū. **E** Ideo ſpſam de horto in hortū inuitat. Veni in hortum meū, ſoror mea ſponſa. Ingredere ingredere ſponſa in contemplationē virtutū dilecti tui, ingredere in dilectiones eius, memorare iuſtitia eius ſolius. Ibi Deus Deus tuus docebit te in iucunditate, & deducet te mirabiliter dextera ſua. Cibabit te pomis vitæ, & intellectus. Myrrham & aromata meſſuit tibi.

Meſſui (inquit) myrrham meam cum aromatis meis. Immortalitatem enim, & incorruptibilitatem meſſuit poſt mortē. Myrrhæ ſiquidem beneficio corpora mortuorū perdurant illaſa. Myrrham, inquit, meā. Bene ſuam, quam & primus accepit, & ſolus impartit. Primitiæ enim Chriſtus, deinde qui ſunt Chriſti. Per illum reſurrectio mortuorum, qui primus reſurgens iam non moritur. Bona talis myrrha, & melior, quam hæc vſitata quæ carnem mortuam non ſinit putrefcere. Nam iſta rediuvā non ſinit deficere. Erat & myrrha eius præcellens, & ſingularis illa caſtita virginialis, quæ nullū titillationis motum ſurgentem ſenſit, nec fomitem habuit: in quo nec motus eſt talis reſpreſſus, nec fomes reniſſus: præuentus eſt enim in vñctionibus myrrhæ, & myrrhæ ſuæ. Aliorum catenus eſt efficax myrrha, & continētia pertingit, vt ſeruet à corruptione: hæc à corruptibilitate carnem dominicā cuſtodit intactam. Aliorum myrrha corruptionem carnalis incenſui ſubſequitur, hæc incenſuum præuenit omne. Illorum excludit, & huius præcludit. In Ieſu nec cauſa nec corruptio: in eius matre eſt cauſa, nō tamē corruptio. In alijs omnibus, & cauſa, & corruptio. Myrrha noſtra motus exurgentes carnalis concupiſcentiæ reprimat. Myrrha Mariæ motus neſciuit. Myrrha Ieſu taliter mouendi nec cauſam nec originem habuit. De plenitudine eius omnes accepimus, & myrrham de myrrha. **F**

Iob. 1. d Myrrha noſtræ caſtita tu, muneris, & inuitationis ipſius eſt: Ideo cum in nobis myrrham metit, vtinam ipſe multam myrrham inueniat, quā metat. Myrrham cum aromatis, id eſt, abſtinentiam mali cum affectibus boni, diſtinctionē carnis, & deuotionem cordis, ſiue temperantiā à licitis, ac tolerantiam in iniurijs accipiamus. In myrrha bene vtriſque

Iob. 1. d

utrisque virtutum aromata sociantur. Hæc est enim gratia, si benefacientes flagellamur, si ipsi nosmetipsos foris affligentes, eo spiritu suaviter intus afficimur.

Multam de martyris Laurentij (cuius festi nunc agimus) agro myrrham demessuit, aromata multa, cõfessionis myrrham, confessionis aromata. Ad ignem enim applicatus Christum cõfessus est, corpus suum tradidit, ita vt arderet, facultates disperfit pauperibus, caro eius cremata est propter Christum, sed cor magis in Christo: ideo de craticula vocatur ad hortum. Et dũ in craticula erat, ab horto non aberat. Nunc tantum in horto, non tamen totus in eo. Caro eius adhuc in corruptione tenetur, nondum refloruit. Reflorabit autem cũ fuerit corpus humilitatis nostrę conformē corpori claritatis Iesu. Tũc metet immortalitatis myrrham, quam ipse præmessus, & aromata multimodę glorię. Tũc verẽ inuitabit, & dicet. Veni

Cãt. 5. a in hortum meũ, soror mea sponsa. Tũc gloriabitur plenẽ cum aromatibus suis se myrrhã messuisse. Tũc. n. & passionis suę, & precũ (quę in aromatibus signãtur) potuerit effectũ. Cum clamore siquidem valido, & lacrymis preces offerẽs exauditus est pro sua reuerentia factus omnibus obtẽperantibus

10ã. 12. sibi causa salutis æternę. Volo, inquit, vt vbi
17. d ego sum, illic sit & minister meus. Vbi, nisi in horto? Erit hoc in generalis resurrectionis completionẽ: nihilominus tamen, & modo fit per contemplationẽ. Quasi enim in hortũ eius ingredimur cũ affectuosẽ condigneque & desideranter speculamur, quales futuri sumus per ipsum, & qualis iã resurgens factus est ipse pro nobis, & in exemplũ nobis. Quid dico resurgens? & ante resurrectionẽ omnis cõuersatio eius horti pulcherrimi gratiam præfert: sed quod ante plantauit, postea messuit. In resurrectione maturitatis, & messiois est tempus, quando vnusquisque laborum suorum fructus percipiet. Quod ergo nos in hortum suum vocat, quod myrrham, & aromata sua se messuisse subnectit, ad contemplandam resurrectionis gloriã hortatur, quæ futura est per ipsum in nobis, vel qua in ipso præcessit pro nobis. Nonne iucũdus, & verẽ delectabilis progressus introire in hortũ Christi, introire in plantationes Domini quodã prospectu de virtute in virtutem eius? Prospectũ, inquam, non audeo propectũm dicere: Nam ad virtutum ipsius veritatem, & ple-

nitudinem quis sibi propectũm pollicetur? Iucundus digressus planẽ, & commodus quidem. Nusquam magis humanę mentis fastus reprimitur humiliatione, nec famines cõtemplatione satiatur, nec fastidium excitatur amulatione. Comparatio humiliat, imitatio exercet, consideratio delectat. Prima premit, secunda prouocat, tertia pascit. Premit immensitas, prouocat honestas, pascit veritas.

Denique paulo post ipse dilectus, ipse spõsus amicos, & carissimos sibi mutat vt comedant, & bibant, & inebrientur: quoque maior illis innascatũr auditas, de suo plus blanditur, & proponit conuiuium. Comedi fauũ cũ melle meo: Tuũ, Iesu bone, vtrumque est, & illud mel, & das, & illud quod es. Sed hoc in loco mel illud quod es ipse, nõstrã intelligentiã se promptius offert. Cur non dicis fauum tuum, sicut & mel tuum?

Cur hac distinctione nunc vteris? Et fauus tuus est, sicut & mel tuum: quamuis manifestẽ illud exprimas, cum istud sileas. Tua est vtraque natura, sed diuina tua, & quasi naturaliter tua: humana non est quasi naturaliter tua, sed magis assumpta, & dignatione tibi effecta est naturalis. Comedi fauum cum melle meo. Ante sacrę conceptum virginis quasi mel solum erat, & sine fauo nõdum incarnata diuinitas. Postea mel in fauo Deus in homine, nunc autem fauus in melle homo Deitate vestitus. Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed iam non cognouimus, ait Apostolus. Sicut erat Deus reconditus in carne, sic nunc vice versa ipsa caro est occultata in Deo. Et si glorificata est caro illa, vt iam spiritualis sit, & infirmitatis nil habens: tamen est occulta quodammodo, dum magis eum in eo quod ipse est Deus attendimus, & adoramus.

Quodammodo carnis fauus deitatis in melle reconditur, dum admirationem nostram & fidem ad se traxit, & integra manifestatę reuerentia maiestatis. Iam ergo post resurrectionis gloriã Christus comedit fauum cum melle suo, & sine carnalis infirmitatis iniuria in assumptę carnis substantia delectatione diuina, & sibi soli natiua perfruitur. Comedi fauũ cũ melle meo. Bibi vinum meum cum lacte meo. Iam dicis tuum esse vtrumque, tam lac, quam vinum. Tua sunt enim vtriusque iura naturę, vtriusque propria, nõn alterius vitia. Et sicut bibit vinum nõuũ, ita & lac nõuũ. Cum lacte, in-

quit,

Cãt. 5. a

I

2. Cor. 5. d

Cãt. 5. a

Quit, meo, id est, cum lacte nouitatis tuæ, nõ infirmitatis nostræ. Curre sponsa, propera ad tam dulcẽ coniuuium, vbi vinum est spõ-
 ti, vbi lac, vbi fauus non inanis, non vacuus, sed melle plenus. Mel inuenisti, comede quod sufficit. Nam tu ad totum non sufficis. Ipse autem Iesus non comedit a mensurâ, sed totum comedit, qui sufficit ad totum.

Prover.
24. c

Ibid. d. Tibi dicitur: Ne sis scrutator maiestatis, vt non opprimaris à gloria. Ipse scrutatur omnia etiam profunda Dei. Nemo nouit patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Ipse totum comedit, ipse cui vult, & quantum vult impartit, quasi participiũ tibi pollicetur huius cibi se refectum gloriano. Si datum fuerit in escam tuam fel, & aceto in siti fueris potatus, memento quia talia passus est Iesus. Gustauit illa in cruce, non bibit, velocem amaritudinis transitum signas. Bibit autem vinum cum lacte suo. Non turbatur amplius ad monumẽtum cum Lazaro, non trahitur vsque ad mortem, non sub ipsa morte aceto, & felle potatur. Vetera transferunt, noua successerũt. Turbatio illa, tristitia, tædiũ, dispensatoriẽ ad horã suscepta de homine veteri, in lactis dulcedinem nouam diuigrarũt. Bonũ vinum quo hausto obliuioni traduntur priores angustie, & nõ ascendunt super cor, sed nouis, & puris, & lacteis in carne iã refuscitata potatur affectibus, quando nulla iam de reliquo iniuria, molestia nulla, aut in anima aut in carne, sicut prius, vel assumitur vel sustinetur. Vel acetũ cum felle mixtum quod degustauit, prælibans nõ bibẽs, in vini, & lactis transiuit saporem. Hanc & tu fidelis anima quæ sponsæ dignitate perfungeris: hanc, in quã, & tu tibi commutationem futuram cõfide. Ideo hæc in se futura prædicat, vt tibi tu similia discas sperare: tecum in cõiuuari vult, tecum bibere. Nõ bibam, inquit, de hoc genimine vitis, donec bibam illud nouũ in regno meo. Hoc tibi regnum significat, cũ ad hortum te vocat, ad hortum deliciarum, ad paradysum voluptatis, ad fructus maturos, ad fructus iam perceptos à se, & à te percipiendos. Tunc bibes vinum cum lacte, vt obliuiscaris prioris angustia, & nouæ resurrectionis degustes dulcedinem. Præstante Domino nostro, qui viuat & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ibid. d.
Matth.
11. d
K

Matth.
26. c

Messui myrrham meam cum aromatis meis, comedi fauũ cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Veni in hortũ meũ, soror mea sponsa. Putate fratres vocationem hanc ad sæculi finẽ referri, quando completis omnibus sacramentis Ecclesiæ, ipsa inuitatur ad regnum, quando mittet Dominus messores angelos, eo quod regiones abæ tunc erunt ad messem. O felicia tempora primitiua Ecclesiæ, quam vber tunc erat ager illius, quam copiosos producebat fructus, quanta in martyribus erat fecunditas myrrhæ, quot apes perfectioris, & mysticæ doctrinæ fauos operantes. Putares inter ipsa initia fidei cum verbi semina mitterentur, messiois iam esse tempus, & quasi maturas ad falcem regiones albere: Quid moraris, Iesu bone, cur sponsam non inuitas in hortum? Nõne iam dicere potes: quia messui myrrham meam cum aromatis meis, comedi fauũ cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo? Vbi nunc martyres in myrrha, vbi doctores in fauo, vbi feruentes spiritu, qui signantur in vino, & simplices in malo, quos lactis dulcedo figurat? An non ager Ecclesiæ tuæ iam tanta gloria nudatus videtur? Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiã. Multi credentium fructus, sed aromata pauca. Præcessit autumnalis vberitas primis illis nascentis Ecclesiæ diebus, nunc hyemalis horror perurget. Præcesserunt vberitatis anni, nunc sterilitatis incumbunt. Post spicas florentes, & lætas, steriles & vredine confectæ exurgunt. Cur non dicis iam, bone Iesu: Veni in hortum meum, soror mea sponsa? Quid expectas? cur moras necis? An vt post hanc hyemem autumnus redeat? Lætabuntur adhuc coram te, sicut lætantur in messe. Tunc benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui vberitate replebuntur. Pinguescent speciosa huius nostri (quod nũc videtur) deserti, & perfectionis feruor nouissime maturitatis canam albedinem messibus nostris inducet. Multiplicabuntur in senectã sufficiente, non confectã, non sterili, sed in senectã vberi: & benè patientes erunt vt annuncient. Patientes propter martyrium, annunciatas propter verbum. In patientibus myrrham metes, in annunciantibus conedes.

I/ai. 9. a

Ibidem.
Ps. 64. c

Ps. 91. d

des fauum. Tunc electos tuos compunctio-
nis vino potabis, consolationis lacte mixto.
Matth. 24. b Si enim non abbreviasset Dominus dies il-
los, salua esse non posset omnis caro. Metit
etiam nunc Dominus, etsi non quantā tunc
myrrham, tamen multam myrrham affli-
ctionis spontaneae. Fauum comedit cum
melle, & expressa spiritualium dulcedine sē-
suum, continentibus figuris nos facit oble-
ctari. Vinum cum lacte bibit, quia sublimes
sensus, & excedentes contemplationes fi-
dei, & morum simplicitatem temperat. &
indulcat. Zeli feruorem diligit si tamē affert
lactea quardam fomenta paruulorum. Cum
fuerint expressa hęc omnia, cum pertransierint
tempora martyrum: cum doctores
quasi quidam faui sapientiam continentes
in mysterio absconditam ministerium com-
pleuerint suum, & disputat. onibus haretico-
rum pressi, melleam doctrinam profunde-
runt: cum numeros suos, & dies compleue-
rint, vel paruuli, qui lacte fouentur, vel fer-
uentes spiritu qui inebrietati vino gratiæ
obliuiscuntur, quæ retro sunt: cum consum-
mata hęc omnia fuerint (non enim transi-
bit vnus apex aut vnum iota de lege, donec
omnia fiant) tunc exultabit omnis Ecclesia
sanctorum à tam dulci auditu: Veni in hor-
tum meum, soror mea sponsa, messui myr-
rham meam cum aromatibus meis, comedi
fauum cum melle meo, bibi vinum meum
cum lacte meo. Messui, comedi, bibi: præte-
riti sunt temporis hęc verba, & consumma-
tionem completam significant, ac si dicat:
Cōsummatum est. Veni in hortum meum,
soror mea sponsa. Messui myrrham meam
cum aromatibus meis. In hortum illum, vbi
prope erumpens nulla vrtica liliorum gra-
tiam contrisset, vbi vernantē rosam asperitas
spinarum non violet, vbi arbor nulla est,
emus sit interiectus accessus. Veni in hor-
tum meum, soror mea sponsa, messui myr-
rham meam cum aromatibus meis. Audite,
quia nō metit nisi quod suum est, nisi quod
ipse præseminauit. Verē seruus ille malus,
& piger, qui pigritiæ suæ causam in Domi-
ni interpretatione maligna transfudit.

Matth. 25. b Scio quia homo austerus es, tollens quod
non posuisti, & metens vbi non seminasti.
Bene piger, in quā dominus non inuenit,
quod meteret. Et verē malus, qui diligen-
tiam metentis domini, in duritiam peruerso
sensu conuertit, in fructuose quod acceperat
secundus, & iniuriose de bono domino sen-

tiens. Non metit Dominus, Iesus nisi quod
seminauit, non metit nisi suum. Quod ini-
micus homo superseminat tritico suo, non
metit illud, sed mittet angelos qui colligant
zizania, & faciant fasciculos ad comburen-
dum, qui colligant de regno eius omnia scā-
dala. Ergo prius regnum suum purgat a scā-
dalis, agrum suum a zizanijs, & hortum suū
ab inutili germine, vt non nisi suum metat,
& colligat. Si modo veniat Iesus, sonet vox
angeli, terribiliter intonet nouissima tuba,
prodeatur iudicium, ignis in cōspectu eius
exardescat, aduocetur cælum de sursum, &
terra discernere populum suum, si iam hęc
omnia subito vos præoccupent, de meritis
vestris quam teneretis sententiam? Vbi ve-
stro essetis collocandi iudicio? Inter sanctos
eius qui congregabuntur illic, an inter eos
qui congregabuntur in cōgregatione vnus
fascis in lacum? Inter zizania, an inter aro-
mata? An forte etiam vestrum de vobis arbi-
trium hasitat? Quis gloriabitur in agro suo
se nihil habere zizaniarum? Felix in quo pa-
rum quid est, & id ipsum non excultum, nō
sotum, sed furtiuum, & latitans in quadam
aromatum vberitate, & quod statim cum
aduertit auellit homo ab horto suo. Væ mi-
hi, Domine ab imperfectione mea, si homo
durus es, si exactor austerus, si tollens, quod
non posuisti, & metens quod non semina-
sti. Væ mihi, si totum metis, quod non semi-
nasti, sine remissione, & pietatis respectu.
Nam non totum quod in me seminasti ex-
creuit. Vtinam myrrhæ meæ acceptum di-
gneris habere fasciculum, vt in medio vberum
tuorum commoretur. Vtinam aromatu-
m meorum vapor exiguus & ad modicū
parens ad te ascendant. Nam quando tibi of-
feram integri fauū mellis, quādo tibi of-
feram meditationem assiduā in lege tua, quā
purā & plenam intelligentiam spiritualiū sa-
cramentorum, quā sapientiam melleā quā Pau-
lus loquitur, inter perfectos? Nā sicut cellu-
lis fauus mellis, ita purissimis figurarum sa-
cramentis celestis sapientia continetur, vt
mutua collatione sacramenti veritas figura-
ta cōmendetur, & non parū gratiæ trahat ip-
sa veritas talibus, quasi celis expressa. Quādo
tibi in quodam cordis mei cratero vini, & la-
ctis iam potero temperaturā miscere? Rara
est mixtura hæc, quæ mente excedit Deo. So-
brius esse disceat, vt alta sciens consentiat hu-
milibus. Paruulus fiat, qui purior inebria-
tur intellectu. Quāto fauus, quāto in gens
quam

*Matth. 14. d f**Pf. 49. a**C**1. Cor. 2**a*

quam vber ad cæleste his diebus est transla-
 tus conuiuium (dominum Ricuallensem di-
 co abbatem) cuius nobis, dum locum istum
 tractamus, nunciatus est transitus. Videtur
 mihi in illo dum sublatus est, hortus noster
 esse nudatus, & grandem agricolæ Deo resi-
 gnasse fasciculum myrrhæ. Nullus talis in
 alucaribus nostris relictus est fauus. Vtrum-
 que in illo cernere erat, & mellis fauum, &
 myrrhæ fasciculum cum aromatibus bonis.
 Quis illo vel vita purior, vel doctrina pruden-
 tior? Quis magis illo vel ægrotus in car-
 ne, vel alacer in spiritu? Sermo eius quasi
 cereus melleam effundebat scientiam. Car-
 ne languidus, magis tamen intus in spiritu
 cælestium amore languebat. Myrrhata car-
 ne, mente aromatica, crematione continua,
 indefessi amoris odoriferum incensum of-
 ferebat. Corpore desiccato, & arido, ani-
 ma eius sicut adipe, & pinguedine repleba-
 tur: ideo labijs exultationis laudauit Domi-
 num, semper os eius fauus distillans ipsius.
 Nam torus conuersus in sabia, modesto vul-
 tu, & totius corporis habitu tranquillo, se-
 renos animi prodebat affectus. Sensu per-
 spicuum erat, sermone non præceptus. Mode-
 stè rogabat, reddebat modestius. Molestos
 sustinens, molestus nulli: Acutè intelligens,
 morosè referens, æquanimitè ferens. Memi-
 ni frequenter illum, cū acceptum de assi-
 dentibus, aliquis interrupisset sermonè im-
 portunè, verba suspendisse, donec alter totū
 effudisset spiritum suum: & cum importuni
 sermonis impetuosus desluxisset gurgis, ead-
 em qua sustinuerat tranquillitate, suspen-
 sum verbum resumpsit, opportunè loquens
 & opportunè silens. Velox ad audiendum,
 ad loquendum tardus, & tardus ad iram.
 Quomodo ad iram dicendus est tardus, ad
 quam magis inuentus est (vt sic dicam) nul-
 lus? Bene fauus, quia sinceris vndique com-
 positus, & consitus cellis, in omni actu, ser-
 mone, & gestu internæ putabatur dulcedi-
 nis mella sudare. Felix, in quo Iesus integrū
 fauum quem comedit inuenit, crassum, nō
 exsiccatum. Vide naturam faui: quasi galea
 in capite est, propter formam vasculi, cui
 innascitur. Deinde de superioribus pendet,
 & de superioribus prodit. Bona (secundum
 Paulum) galea spei salutis æternæ. A spe
 quidem superiorum omnium actuum ca-
 put & totius intentio vitæ inchoare debet,
 & illi coherere, ad hanc tendere, & hac se
 contra omnia tentamenta tueri. Si videris

hominem propter spem supernorū in om-
 ni actu etiā aduerso casu repleti gaudii spi-
 ritus, qui super mel dulcis est, quid hunc nisi
 fauum credideris in cunctis cellulis melle
 redundantem? Quid cum hominem melle
 capacem sensu, cōuersatione compositum,
 actuum & vitæ a quabili commensuratione
 coherentem sibi, talibus vndique vasculis
 confertum, vacuis tamen, & spei quæ est re-
 posita in cæcis, melleo exhaustis liquore, nū-
 quid aliud tibi quam faui arentis liccitatē
 depingit? Duplicatum quidem incommo-
 dum, si simul fuerit, & dissipatus, & dissolu-
 tione quadam desiccatus. Aliud tamen est,
 si seruat speciem, vt mentiatur virtutem:
 aliud si integritatis formam, & infunden-
 dæ fauorem spe bona gratiæ refert, vt dono
 spiritualis dulcedinis receptacula apta non
 desint, & idoneæ cellulæ melli superno. No-
 ster autem hic fauus, de quo loquimur, in-
 teger erat, & in æterno liquore exuberans.
 Plenus erat cellularum, hac illaquee distilla-
 bat dulcedinem, sermonis diuini assiduus
 operator fauos componebat. Boni faui, qui-
 bus adhuc integris multorum quotidie in-
 dulcantur fauces. Molestam non sectaba-
 tur subtilitatem, quæ plus contentionis quā
 instructionis ministrat materiam. Circa mo-
 ralem operosus scientiam, cultissimis illam
 verborum cellis committebat. Prudens e-
 rat eloquij mystici, quod inter perfectos di-
 spensabat. Lactea in salutem, & consola-
 tionem paruulorum exuberabat doctrina,
 cui tamen lætificantis, & inebriantis sermo-
 nis vinum sæpè latenter immiscuit. Ita est.
 Lac ipsius vini obtinebat virtutem. Sim-
 plex eius institutum & sermo lacteus animū
 auditoris in quandam inebriantem amentæ
 mentis excessum furtim arripere consue-
 uit. Vnde qui potabatur, iure dicere pote-
 rat: quia bibi vinum cum lacte. Imò in lacte
 nouerat ista temperare, miscere, & in altero
 vtrumque largiri. Facili ad edificandum vte-
 batur materia, sed vehementiam inebrianti-
 tis gratiæ sentires in verbis. Facilis merat est
 intellectus, sed affectio vehemens.

Dolendum quidē, quod tanti vini subtra-
 cta est nobis copia, sed nihilominus glorian-
 dum, quod talem de hortulis nostris tastau-
 lum myrrhæ ad cælestē illum hortum præ-
 misimus. Illic ornamentum est, qui nobis
 hic fuerat adiumentum. Et si vacuata vi-
 dentur alucaria nostra, & hortus nudatus,
 multos tamen reliquit manipulos, de qui-
 bus

D

f. 62. b

F

ac. 1. c

E

Thess.

G bus potens est Deus per virtutum incrementa creare fasciculos. Quod & in tota operatur Ecclesia, donec per successione continua omnium graduum dispensatione completa sponsa suæ iam perfectæ, & consummatæ dicat, Veni in hortum meum, sotor mea sponsa: michi myrrham meam cum aromatis meis: comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi.

Câs. s.a

Quod quidem etsi in generali illa Ecclesie introductione in Domini gaudium, quæ post resurrectionem fiet, perfectissimè speratur: quotidie tamen angelicos ciues ad congratulationis cõiuuium inuitari credimus, cum sancta quælibet anima (sive qualem supra meminimus, sive inferioris perfectionis & gratiæ) in paradisi amœnitatem transfertur in hortos semper virentes, in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. Hæc recollere fratres, hæc recordamini, & effundite in vobis animas vestras. Ignita est hæc recordatio, & liquefcere facit animam tuam, & in delectationes, & desideria effundi, cum tu subis in locum tabernaculi admirabilis, in voce exultationis, & confessionis sonus epulantis, & domini iuuitatis.

Ibidem.

Inuitantis est enim vox: Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi. Amici, inquit, & carissimi: Blanditiarum hæc sunt nomina, sed hæc blanditiæ adulationem non sapiunt, officij, & dilectionis sunt plenæ. Ipsa non ad blandimenta prolata, inebriandi

H non carent effectu. Efficacia sunt ad demulcendos eorum quibus fiunt affectus. Habent tamè inter se distinctionem, & aliquid amplius gratiæ præfert carissimi quam amici vocabulum. Vos (inquit Apostolis Dominus) amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Iam non (inquit) dicam vos seruos, sed amicos: quia omnia quæcumque audiui à patre meo, nota feci vobis.

Ioa. 15.

b

Ibidem.

Videte & hic quandam distantiam. Illic dicuntur amici: & hic, sed differenter. Ibi quia faciunt, hic quia sciunt. Ibi nõ propter ministracionem, sed propter mysterium. Ibi comedunt, & hic bibunt. Vtrinque amici, nõdum, tamen carissimi. Carissimis in potationem cedit ebrietas, ipsa nominis sui forma superabundantiam quandam latenter insinuat, & significat plenitudinem caritatis. Carissimus est, qui caritate plenissimus est. Carissimus est, qui caritate infusus, & imbutus est, cuius medulla, & ossa, & om-

nia interiora caritatis liquore rigantur. Nec quia carissimus est inebriatur, etsi inde carissimus est quia inebriatur. Denique quid aliud est inebriari, nisi caritatis perfectissimæ delectatione repleri? Aut si fortè distinguere volumus, vt sint carissimi plenissimè diligentes, inebriati perfectissimè delectati. Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi. Amici sunt, qui vel agunt, vel audiunt, carissimi qui adherent. Amici agunt pro eo, & audiunt ab eo, carissimi inebriantur eo. Amici sunt, quibus uota fecit quæ audiuit à patre. Carissimi, quibus plenam ipsius patris infudit notitiam. Ibi multa docentur, hic diligit vnũ. In carissimis non est operum vel doctrinæ distensio, sed diffusio sola, & summa amoris diuini voluptas. Comedite amici. Iam

Câs. s.a

I

Pf. 21. f

non dicitur: Edent pauperes, & saturabuntur, sed comedite amici, & inebriamini. Quomodo pauperes, qui inebriantur ab vbertate domus Domini? Quomodo paupertas vbi vbertas? Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi. Amici vos, & carissimi mihi: amici propter delectationem spiritualem, carissimi propter sponsalem. Inebriamini carissimi. Introduxi vos in cellam vinariam, vt ordinarem in vobis caritatem. Nec est caritas ordinata nisi cum mens vestra fuerit vehementia caritatis inebriata. Non est ordinata, nisi cum omnibus alijs fuerit affectibus superordinata. Bonus ordo, supereminencia amoris, supereminens amor carissimos efficit. Carissimi sunt, in quibus nihil est, vel caritate vacuum, vel alij negotio vacans. Ordo plenus est cum de caris in carissimorum gradus transitur. Ordo plenus est cum caritatis cumulo nihil adijci potest. Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi. Omnes ibi amici & omnes carissimi. Omnes potantur, & omnes inebriantur. Non sic autè in hac conualle lacrymarum, non sic: sed multi amici, pauci carissimi: multi potantur, non inebriantur omnes. Et qui inebriantur, iterum temperantes sunt. Ad horam mente excedunt, & ad sobrietatem solitam denud redeunt. Soporantur, & excitantur, somnolenti sunt, & post paululum iterum vigilant. Ideo sequitur: Ego dormio, & cor meum vigilat. Hæc ramen vigiliæ non videntur dormitioni succedere, sed ipsam comitari. Præstet nobis Dominus Iesus, quæ super hæc sunt dicenda vigilanter intelligere,

K

Câs. s.a

& vobis audire. Qui vivit, & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XLII.

Cāt. 5. a

EGo dormio, & cor meum vigilat. Post hesternum capitulum qua rationis consequentia talis responsionis sermo infertur? Tunc erat generalis inuitatio, hæc est responsio quasi singularis. Ibi plures inuitantur, hic vnus respondet. Ibi dicitur: Inebriamini carissimi: hic quæ carissima est, quæ sponsa est, dormire se refert. Ego dormio. Quid mirum si ad communem inuitationem responsum redditur singulariter? Multi carissimi, sed

Cāt. 6. b

omnium est cor vnum, & anima vna. Vna est, inquit, columba mea. Amor vnus, & amor inebriat. Vides quam iuste fit omnium vnica responsio, quos in Ecclesia caritatis vehemens liquor infundit? Verè vehemens virtus amoris, inebrians & abalienans. Vultis audire quomodo caritas abalienet animum, quem inebriat? Ego, inquit, dormio, ac si dicat dilecto: Tu me ad ebrietatem vocas, & ego tota huic muneri vaco.

Lego dormio, & cor meum vigilat. Ab alijs dormio, & quiesco negotijs: ideo cor meum liberius vigilat ad festandam hanc ebrietatem, & vinum potandum. Ordo mirabilis. De ebrietate dormitio, & de dormitione vigilat. Ille dicit, Inebriamini, & illa dicit, Ego dormio. Bonus sopor mentis excessus, & alienatio ab affectibus carnis, & (si id etiam dicitur) a sensibus corporis: Tunc magis videt, & inuigilat amor spiritualis, cum consopitur penitus omnis passio, & affectus animalis. Et dormitio, & inebriatio vtraque alienationis vicem præfert. Et quiddam in hoc ipso adiuuicem tenent commune, quod mentem tam hæc quam illa sibi arripit, & penes se manere non sinit. Vtraque statum pristinum ipsi animæ (vt sic dicam) furatur, & nouos informat affectus. Ego dormio, & cor meum vigilat. Dormiunt alij somnum suum, & delectatio eorum in propria voluntate quiescit. A talibus ego dormio, & vigilat cor meum tibi. Ab increpatione tua Domine dormiunt alij, ego ab increpatione. Dura hæc increpatione satis, quando dissimulando sic hominem permitis desidia, sicut est magna increpatione desertionis signum. Ab hac increpatione dormit, qui ex dissimulatione diuina, somno-

lentæ securitati se tradens, dissimulantis patientiam non attendit parturire impatientis repulsam. Patientis longanimitas, & interim non percutiens in veracitatis mentibus vim habet, & eadem Domini tolerantia, quæ mentes honestas facit sollicitas, duras ipsa reddit securas. Ego, inquit, dormio, & cor meum vigilat. Dormio non increpata, sed increpata à vino ad quod vocas carissimos tibi: Crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, & tibi tradit, soporat, & excitat, sæcularium obliuisci me facit, & tui non sinit. Ego dormio, dormi mecum, iuxta illud quod ipse in Salomone diffinis: Si dormierint duo simul, fouebuntur mutuo: sic fiet, vt ex dilecti præsentia ob vehementiam amoris cor meum vigilet amplius. Cor meum vigilat, cum tuus amor in eo amplius viget. Ego dormio. Dormio propter amici requiem, propter raptum inuigilo. In somno dulci quietis mea, sollicitudo vigilantis te vigilantius somniat. Dulcis somnus, & dulce somnium nescire alia, solum te scire. Vacare tibi, & te videre sicut hic datur per somnium (vt sic dicam) & vmbra, & anigma. Bona crapula copia vacationis, & visionis istius. Visio ista habet aliquid somnio simile, eo quod non humano arbitrio, & industria fiat, non ex inuestigatione nostræ, sed ex visitatione orientis ex alto. Paulus quasi dormit cum mundo moritur: quasi vigilat cum vivit Christo. Dormiat vti nam fratres anima mea dormitione ista, & fiant vigilatæ meæ talium similes. Vti nam iuges sint, non interpolentur. Nunc autem versa vice ego vigilat, cor meum dormit, dormit spiritus, caro vigilat: etsi caro dormit, non tamen statim spiritus vigilat. Indulgetur animo requies, nondum tamè ab illa gloriosa ebrietate sorbetur, & rapitur. Dormit tentamentis, nondum tamen excitatur illis inebriantibus blandimentis: & quamuis frequenter gustentur: rediunt tamen nouitate animæ, quam inebriant, excitant.

Iure vigilat dicti sunt, qui nunquam vinum illud inebrians digerunt: qui semper madent æterna delectationis vbertate. Tales in Danielis libro vigilat legis. Bene vigilat, in quibus nihil est, quod soporatione indigeat, sed totum inuigilat Deo. Bene vigilat, quorum non interpolantur vigilat. Nullus in eis animalis affectus sentitur quem deceat consopiri, vt expeditiores sint cordis

vigiliae. Sunt quaedam vigilae sollicitudinum
1. Pet. 5. repleta molestia, de quibus Petrus: Sobrii
 estote, & vigilate, quia aduersarius vester
 diabolus, tamquam leo rugiens circuit que-
 rens quem deuoret. Et Paulus inquit: Vi-
1. Cor.
16. c. gilate & state in fide. Sed illae vigilae nihilo-
 minus sollicitudine non carent, quibus Eccle-
 siae vexantur doctores, sicut euangelici illi
1. Tim. 2. b. pastores vigilantes, & custodientes vigilias
 noctis super gregem suum. Vigilae istae
 quaedam torquentur molestia ob imminen-
 tis mali cautelam. Vigilae sponse dormien-
 tis non continent mali cautionem, sed com-
 piam boni. Praeoccupata enim menti vehe-
 mens amor auditatis inexplatae vigilias indu-
 cit. Vigilae quaedam sunt, vel desiderium
 optatae praesentiae, vel delectatio iam adeptae.
 Vigilae bonae, vigens, & non somno lenta
 deuotio, siue in copia dilecti praesentis, siue
 in concupiscentia absentis. Haec nec vigi-
 lat, nec viget, nisi in quiete, & quantum ad
 saeculi, vel studia, vel desideria consopita
 mente. Ideo dicit: Ego dormio, & cor meum
Job 33. b. vigilat. Et in Job legitur, quod in visione
 nocturna cum sopor irruit super homines,
 & dormiunt in lecto, tunc aperit Deus aures,
 tunc loquitur, tunc pulsatur: ideo hic se-
Car. 5. a. quitur: Vox dilecti pulsantis, Aperi mihi.
 Iure vigilat nesciens qua hora venit dile-
 ctus eius. Quasi continuè sunt vigilae spon-
 sae, & vox dilecti. Cor, inquit, meum vigi-
 lat: & statim adiecit: Vox dilecti pulsantis,
 Aperi mihi. Cor meum vigilat, & dilectus
 meus non dormit. Vox eius pulsatur, & di-
 cit: Aperi mihi. Cor meum vigilat, & ipse
 statim aduolat, & auditur vox eius. Vox, in-
 quit, dilecti. Haec mihi vox nota est, haec
 mihi grata, ad alias obsurdesco voces, ad
 hanc expergefata sum, statim cum insonuit
 in auribus meis, exultavi praeter gaudio. Mul-
 tae voces obstrepere solent, & falsas in susur-
 rare blanditias, sed non sicut vox dilecti.
 Magna fratres prudentia sponsae, & discre-
 tione spirituum pollens, quae sic distingue-
 re nouit inter verfutias daemonum, & blan-
 ditias veras dilecti. Vox, inquit, dilecti
 pulsantis. Quae talis vox qualis Iesu? Num-
 quid philosophorum? Numquid haereticorum?
 Num legis? Num prophetarum? Valida
 vox eius est, stultam facit huius mundi
1. Cor.
1. c. sapientiam. Lex & Prophetae neminem
 ad perfectum adduxerunt, vox Iesu con-
 summationis summam complectitur, vox
 eius consummationis praecipua continet,

vox eius mouet affectus. Vox, inquit, pul-
 santis. Pulsatur enim & penetrat efficax in-
 star ancipitis gladij, leniter illabitur, &
 blandè persuadet, quod nulla potuit alia
 doctrina obtinere. Non altus sermo, sed alta
 mysteria. Humilitatem conscientiae, mor-
 rum contemperantiam, obtemperantiam
 obedientiae, carnis munditiam, contemptum
 mundi, concupiscentiam aeternorum, diu-
 nitatis notitiam, quae vnquam disputatio,
 quae distinctio tantam, aut sermone tradi-
 dit, aut inspirando persuasit? Resurgendi
 gratiam, impassibilitatem resurgentium,
 aeternitatem vitae, maiestatis reuelationem,
 hac docente spirare didicimus, & suspirare.
 Notus in Iudaea Deus, in Israel magni no-
 men eius. Numquid tantum? Numquid tam
 expressum. Numquid tam impressum? Nu-
 quid tam sparsum? In Israel magnum no-
 men eius, sed non catenus magnum vel cui-
 denti doctrina, vel vehementi deuotione,
 vel numerosa populositate creditum. Olim
 loquens Deus patribus in Prophetis, nouis-
 simè diebus istis locutus est nobis in filio. *Ps. 75. a*
 Ideo vox valida, vox virtutis, vox dilecti.

Sed Iudaeorum conualefcere nequirit in
 auribus: adiuuit gentilitas, & confessa est,
 & non negauit, dicens: Vox dilecti pul-
 santis. Vtrumque agnosco esse dilecti vo-
 cem, & pulsatum, verbum & virtutem. Vtro-
 que mihi gratus dilectus meus, vtroque me
 demulcet, & mouet, voces, & pulsus, & (vt sic
 dicam) cantico, & Psalmo. Bene pulsatur,
 & quasi tympanizat, qui verbi & operis
 concordem mouet symphoniam. Tym-
 panum puta Iesum, accede, tange, discute,
 pulsa mores, opera, verba, vitam. Omnes
 meae chordae extentae, & sonorae sunt, tactae
 melodiam dulcem resultant. Iesus ipse pul-
 sat seipsum.

Nemo, inquit, tollit animam meam, **D**
 sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Po-
 testatem habeo ponendi eam, & potesta-
 tem habeo iterum sumendi eam. Vide
 quid tibi sonet ista positio, sumptio, &
 vtriusque potestas, quid ipsa pulsandi cau-
 sa. Nonne, & ipsa maxime ad cor no-
 strum pulsatur, & excitatur, vt nos vel cit-
 thara quaedam effecti, sic sonanti consonare
 nitamur? Vox dilecti pulsantis. Bene di-
 lecti, inquit, quasi ex dilectione sola, &
 gratia loquentis, & pulsantis: Aperi mi-
 hi, quia caput meum plenum est rore, &
 cinciui mei guttis noctium. Refrigescet
1. Tim. 2. b.
1. c.

in Iudæa caritas, iam transmigrationis sit iuxta Scripturam ad gentes. Illi missum est Verbum salutis, sed repulit illud, indignam se iudicans æternæ vitæ. Exclusus sum ab ea, tu aperi mihi, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Caput Christi Deus. De Deo patre gloriantur Iudæi, eius se iactant habere notitiam, filium reprobat, & blasphemant, tu aperi mihi. Caput meum plenum est rore. Non tales desiderat, non sinit, sed magis fastidit, ideo plenum est. Plenum est rore, eo quod sensu leues sint, rationis carentes pondere, non habentes aliquod in assertione momentum. Ratione leues, oblatione graues. Quasi ros, & guttæ inefficaces, & pertinaces. Et cincinni mei guttis noctium, quæ gelidæ sunt & tenebræ. Nam est quidam ros, qui noctis non est. Ros tuus (ait Isaias Deo) ros lucis. Et cincinni mei guttis noctium. Figuris adhaerent, scientes litteraturam, nescientes sensum spiritualem. De vniuersa scientia Dei, de figurali legis obseruatione Iudæi gloriantur, mysterium inficiates Trinitatis & præfigurationis veritatem, de superfluis, & emortuis signis se iactant. Molesti sunt mihi, discipulos meos premunt, qui sunt velut quoddam capitis mei ornamentum, & decus, ideo fugio, aperi mihi.

Quidam hæretici Christi diuinitatem, ad quam nec fide volunt, nec ratione possunt attingere, conatur extinguere. Subtilia, confona litterarum testimonia, & quæ diuina nituntur auctoritate, quosdam cincinnos capitis (non coherentibus disputationū suarū argutijs, & velut quibusdam roris instar minutis) insciant, corruunt, opprimunt. Hi quoque notitiam Dei præsumunt, & spiritualium subtilitatem sensuum quasi in ipso Dei capite, & capillis superbè locatis, rori conferuntur, & guttis noctium: vt intel ligas eos minutos, gelidos, fluidos, & non coherentes sibi. Sed etsi quidem videris eos sanam quasi caput ipsum tenere fidem, superficietenus communicare, subtili vigere sensu: gelida tamen est propter malā conscientiam, & propter hypocrisim obscura, & propter velocem transitum fluida. Gaudiū enim hypocritæ instar puncti. Hunc talem Iesus foris esse iudicat opprimentē, & quasi grauem sibi refugit. Huiusmodi non tam ambulant, quam volitant in magnis, & mirabilibus super se, superba elatione pendulo vagi in aere. Ambitiosa quidem negocia-

tionem perambulantes in tenebris. De religione lucrum venantes, spiritualem se simulant habere doctrinam, studium, instar roris eloquium, incerta, & occulta, & quasi nocturna nosse mysteria sapientiæ Dei sanctitatis tenere caput, & culmen, & in ipso Christi hæreret vertice, eminendi magis, quam intrandi studium geunt. Istos molestè ferens, & fugitans Iesus, dicit: Aperi mihi soror mea. Quæ intus es, quæ non vagaris foris, quæ non in sublimibus volitas, quæ non vis tam eminere foris, quam intus te tenere, aperi mihi. Aperi mihi. Non quæris nisi me. Tota es mea. Tota mea, & multiplici iure mea. Quare multiplici? Audi quam multiplici: soror mea, proxima mea, columba mea, immaculata mea. Soror mea in assumpta carne cognata. Proxima mea, quia de latere eum in cruce dormirer, de secundo Adam noua est creata, vt non iam sint duo, sed vna caro. Ibi est cognatio naturalis, hic & coniunctio personalis. Ibi soror, hic sponsa. Columba mea, sed spiritus per gratiam. Immaculata mea per remissionem, & disciplinam. In carne soror, in sacramento sponsa. In spiritu simplex, immaculata in sanctitate. In his omnibus mea, aperi mihi. Age quod agis, aperi mihi. Tibi intus sum, sed aperi mihi in illis, in quibus adhuc foris commoror. Aperi illis, inuita, introduce in locum tabernaculi admirabilis. Pulsa, vt aperiatur tibi ostium magnum, & euidens (sicut Paulus dicit) vt pateat introitus persuasionibus tuis ad affectus eorum. Penetra ad illos, vt ad te post introduces. Exi ad illos, vt intrent ad te, qui foris congelato frigescunt affectu. Exitus tui damna aliorum introductione redime. Quid dicis?

Exi me tunica mea, quomodo induar illa? Quid dicis? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Exiisti te tunica tua, tunica carnalis curæ, tunica certe molesta, & forte polluta. Tunica tua te exiisti, mea induere. Zelus domus meæ comedit te: ideo iuxta Isaiam induere pallio zeli. Insta, argue, prædica, obsecra, opportune, im- portune. Non est pedes polluere, hac incedere via. Si quis adhaerit puluis, excutias illum de pedibus tuis. Non pollutos, sed pulchros commendat Isaias pedes, cum dicit: Quam pulchri super montes pedes annunciantium pacem, annunciantium

F

Cāt. 5. a

1. Cor. 16. b

G

Cāt. 5. c

2. Tim. a

Isa. 52 b

Isa. 26. d

F

Iob 20. a

bona. Ne cuncteris, operum meorum exempla te moueant. Tangat manus, si pigritaris ad verbum. Zelotes ego sum, tu quoque pro me zelare. Otium sepone paululum, meis implicare negotijs. Omnis militans Deo, istis, cum iubetur, se implicet oportet negotijs. Cum diues essem, pro omnibus pauper factus sum. Aequalis Deo, exinanui me ipsum, ministrandi formam accipiens. Pro omnibus mortuus sum, vt qui viuunt, iam sibi non viuant, sed mihi. Attentis talibus in dilecto sponsa, & his mota exemplis ad emulandum sic ait.

2. Cor.
8. b

Cæt. 5. b

H

Dilectus meus misit manum suam per foramen, & ad tactum eius intremuit venter meus. Per arctum paupertatis, persecutionis, & mortis foramen operum suorum ad me intromisit exempla. Hæc me tangunt, hæc me mouent. Nota tremorem ventris, audi denique motionis effectum. Sequitur enim: Surrexi, vt aperirem dilecto meo. Audite, & intelligite qui præ properè fati, & proteruè nimis ad Ecclesiæ properatis honores. Sponsa enim, ad quam cantici huius blandimenta cantantur, morosè, & cunctanter accedit, etiam postquam se sororem, proximam, columbam, immaculatam audiuit vocari. Contemplantur, si hæc in te sint: & si sint, verere ne perdas. Si non sunt, magis verere ne non accipias. Attende post quot & inuitationes & commendationes sic dicit: Surrexi vt aperirem dilecto meo. Et tibi vanum sit surgere antequam voceris, qui delectationis illius sanctæ panem manducas, & bibis vinum de quo supra dicitur: Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini carissimi. Vanum imo verendum sit tibi nisi cum inuitata sis surgere, cum dormis somnum dulcem, donec dilectus aperiat.

Ibidem.

Ibidem.

Aperi mihi: non ambitionis, non auaritiæ, non inquietudinis, non elationis vox moueat animum, non demulceat blandimento fallaci. Istæ tibi ignotæ sint voces, non tibi istæ opus.

bonum suadeant: si tamen ante dilecti tui vocem, assurgere.

Qui viuunt, & cetera.

SVperiore sermone hunc locum ita discussimus, vt diceremus Iesum sponsæ suæ implorasse solatia aduersus molestias eorum, qui fidei nostræ sinceritatem humanæ, & perfidæ doctrinæ corruptela tentant inficere; & subtilium persuasivonum immoderate rore nocturno, quem princeps tenebrarum, princeps aeris huius latenter, & leniter instillat. Nam & alio scripturæ loco queritur, quod aquæ inundauerunt super caput suum. Heri ergo inductus est ad nos Dominus Iesus molestias fugiens: hodie inducitur gaudia ferens. Heri inductus est solatia implorans: hodie secum solatia portans. Heri plenus iniurijs, hodie gratijs. Illa interpretatio raras respicit, ista refertur ad plures. Non omnes ad prædicationis opus vel idoneæ sunt vel delegatæ. Non enim corruptelas fidei repellere, vel sufficere, vel huic muneri præficiuntur. Non possunt omnes esse matres, & sponsæ, omnes possunt sorores, & sponsæ. Non omnes possunt partus sustinere iniuriam omnes debent amplecti gratiam. Fuerat secundum hesternam interpretationem roris illius nocturni liquor molestus, hodiernus iste sit gratus. Ibi loquitur Iesus querelas deponens, hic loquitur blanditias suggerens. Ibi fugit infestus, hic solum ad sponsam festinat. Aperi mihi soror mea, proxima mea. Disciplinam hic attende custodiæ, vbi ianua passim non patet. Quis illuc intrabit ad arbitrium, vbi Iesus sine interpellatione non intrat, nec nisi cum fuerit audita, & nota vox eius? O me felicem si de mea dici anima queat. Porta hæc clausa est, & per eam nec furtim nec fortuito indisciplinatus affectus immittitur. Soli principi patet, si ponam ori meo custodiam, vt soli principi pateat cum assistit ad illud. Aperi mihi portam iustitiæ: & ingressus in eam conuiuabor tecum, comedam in ea, & bibam, & inebriabor: denique & ego inebriabo te guttis meis. Non accedo sterilis, sed madens suauiter illabente rore gratiarum. Aperi mihi. Intus iam tibi sum nunc, sed aperi mihi, vt amplius intrem. Aperi mihi. Iam quasi nouus accedo, & recenti rorans affectu. Vt ros tibi fluat eloquium meum, cum Deitatis more tibi instillabo arcana. Caput meum tære abundat,

Cæt. 5. 2

K

& con-

& contemplatio diuinæ in me naturæ, sub-
 tiles, & fecundos parturit sensus. Quid
 circa humanitatis mysteria solum moraris?
 Quid tam diu solus ad pedes residet? Surge
 ascende ad caput, illi aperi. Aperi mihi in
 hoc, quia caput meum plenum est rore. Hu-
 manitas gratiam comparat, diuinitas cōfert,
 humanitas impetrat, diuinitas infūdīt amo-
 rem. Caput meum plenum est. Ipsum
 est ros, ipse illabitur animæ, & eius medul-
 las irrigat. Vsq̄ ad aliquod ingressum ape-
 ri mihi, vt pertingam ad intima, vt diuini-
 tatis meæ dulcis notitia influat, & inficiat
 totum, quod est in interioribus tuis. Aperi
 mihi, vt diuinitatis meæ subtilis rosis cordis
 tui terram infundat, & inebriet eam. Et
 reuera sic est, fratres. Vbi in materia maior
 est gloria, ibi in meditatione maior est gra-
 tia. Quod plus habet excellentiæ, plus
 sibi exigit reuerentiæ, plus refundit & gra-
 tiæ. Quod quodam naturæ suæ merito
 prerogāt, perceptio eius oblectationis plus
 erogat. Plus omnibus placet, quod omni-
 bus præstat. Singulari materiæ peculiari
 debetur cernendi modus. Non est humani
 iuris: non est enim moris humani. Quietæ,
 & peruigili donatur mēti, nō tamen ad vo-
 tum, sed cum ipse vult, & dicit: aperi mihi.
 Quid est dicere, aperi mihi, nisi quodā blan-
 dimento affectum illicere, mouere concupi-
 scentiam, vt mens ex parte tacta tanta lu-
 cis corusco, ad pleniorē perceptionem se
 præstet purgatam? Sic lux quasi oculo dicit,
 aperi mihi: quæ ex modica perceptione ad
 maius participium sui quandam auditatem
 prægenerat. Aperi mihi foror mea. Quid est
 Iesu bone, quod rogas aperi? Tu ipse ha-
 bes clauem Dauid. Aperis, & nemo claudit:
 Apparitio tua apertio est. Appare, & nemo
 tibi claudit. Cui ex minima parte maiestatis
 tuæ cepit gloria scintillare, a animam ad se
 subito conuertit, & rapit. Nō finit sibi clau-
 di dū ipsa coruscat. Cor quod penetras, ape-
 ris tibi. Apertum tenes, dum te subtrahis.
 Et forte vtraque necessaria est, & cognatæ
 sūt sibi apertio spōsi, & apertio spōsæ. Ape-
 rtio sponsi, apparitio eius, apertio sponsæ, ap-
 paratus eius, & coaptatio ad tam dulces vs-
 sus. Caput meū plenum est rore, & cincin-
 ni mei guttis noctūm. Caput plenum est,
 & eo madent, qui adherent illi. Delectabi-
 lis est Deus in se, & delectabilis in sanctis
 suis, qui de ipso per gratiam oriūtur, & or-
 dinauone sua quasi quidam distincti cincin-

ni peruehant in eo. Pulchra vtraque con-
 templatio, vel essentia eius, vel gratiarum,
 quæ procedunt de ea. Diuisiones enim gra-
 tiarum sunt, ac si quædam distinctio cincin-
 norum. Inuisibilia enim ipsius quandā præ-
 ferre distinctionem videntur, ad nostræ ta-
 men capacitatis mensuram. Nam distin-
 ctis signis, & sermonibus aliud & aliud si-
 gnificare conantibus, quæ in ipso sunt vnū,
 quasi plura, & varia innotescūt nobis. Quæ-
 dam ad solam eius magnitudinem respi-
 ciunt: vnū hoc cincinnum puta. Quæ-
 dam ad solam potentiam, sic & quæ ad sa-
 pientiam, quæ ad bonitatem, quæ ad præde-
 stinationem, ad prouidentiam, ad gratiā, ad
 indulgentiam, consiliū, cogitationes Dei
 generaliter, quæ vna significationis com-
 plectitur ratio, & quasi ad vnā pertinenti
 pro vno cincinno interpretare: quæ ad aliā,
 pro alio crede. Inuisibilia ipsius, ait Apo-
 stolus, per ea quæ facta sunt intellectu con-
 spiciuntur, sempiterna quoque eius diui-
 nitas. Illa plurali protulit, hanc singulari
 intellectu. Hanc ergo velut caput accipe:
 illa velut cincinno. Nam diuinitas in se
 vnā simplex est, secundum effectum autem
 in subiectis, & effigiem particulariter im-
 pressam subiectis, variæ significationis reci-
 pit numerum: ideo essentialia nomina mu-
 tuo de se dici possunt, non sic autem deno-
 minata. Essentialia Dei scientia eius est cum
 conuersionis veritate, & substantiæ iden-
 titate: non tamen cum verum est, Deum
 nosse aliquid, & consequenter verum erit il-
 lum id esse. Sic & potentia cum voluntate
 in Deo vnum idemque essentialiter est, de-
 nominata vero ab his non se mutuo conse-
 quuntur. Denominaciones enim istæ cum
 aliquem circa creaturas effectum continēt,
 cognatam ab illis multitudinem trahunt,
 in se nequeunt commutari. Mira identitas,
 & mira diuersitas, vtraque inexplicabilis,
 vtraque admirationis est plena, deuotio-
 nis, & reuerentiæ, occultissimas, & effi-
 cacissimas causas continens. Accede sponsa
 ad hoc caput dilecti, & cincinno eius
 stringe rorantes crines, multum inde dul-
 cissimi liquoris elicies. Pleni sunt guttis
 noctis, guttis oculis, guttis non ignota
 dulcedine refrigerantibus. Erit quando
 guttæ tales expressæ frequentius integri
 fluminis efficiēt impetū. Bonus quidem,
 qui desiderium æstuantis amoris refrige-
 rat. Siue supra dictis modis caput cincin-

nosque intelligas, sine in capite illam Deitatis nudam notitiam, quæ est facie ad facie, cincinnos autem illam, quæ per speculum fit, & in velamento ænigmati, in vitroque refrigerij, vberem rorem reperies: ideo forte capiti ros simpliciter assignatur, guttæ vero cum adiectione noctis cincinnis attribuntur, quod & visio, quæ per speculum fit, & ænigma, nocturnæ quiddam habet qualitatis, minus fulgens, & minus feruens, Aemulare sancta anima sponsum, caput & capilli deuotionis rore madescant. Caput intentionis, cincinnati cogitationis. Ad modum madentium capillorum stricte sint, pingues sint, continentia extenuata; disciplina, continuationis perseuerantia protenta, exultationis specie pingues, ne ad modicum tenebroso, & gelido malitiæ, & nequitie rore inficiantur, quem princeps aeris huius leniter, & latenter aspergit.

Cauere fallaces inflectiones eius, sponsi tui illum cælestem se mentitur habere rorem. Claude illi: & si dicat, aperi mihi soror mea, nullam tibi cum eo cognationem esse responde. Quæ illi cognata est, immaculata non est. Præua cognatio, quam contagio sequitur. Christus cum iam sororem dicit, immaculatam subiungit. Ausculta quando dicere possis. Vox dilecti pulsantis. Hostis primo aggressu timide agit. Tentantis modo deprehendi timens: palpat, non pulsat.

Ibidem. Dilectus tuus innotescere volens pulsat audenter. Aperi mihi, quia caput meum, inquit, plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium. Ac si dicat: Aperi mihi, quia rore gratiæ refertus illabor. Aperi mihi, aptam te præpara tantæ presentiæ. Tunc illa.

Ibidem. Exui me tunica, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo eos? Tu dicis, aperi mihi. Ecce aperui, parata sum, & domesticis turbari denuo curis refugio. Nolo quam semel exui, reindui tunica. Quomodo induar ea? Quomodo? Nullo modo. Non acquiesco, non possum nou ægrè reinductionis verbum audire. Lancam exui, vestita subtilibus. Noui quam laboriose sint partes Marthæ, quam onerosa aperta sit tunica, quomodo circa frequens discurrendo inmittemum inquinatos oportet illam affectuum pedes habere, & operum gressus. Non possum de Maria in Martham degenerare: Optimam partem elegi, apertum & paratum efficere cor meum ad aduentum dilecti. Non videtur

in partibus Marthæ, passus molestias, qui semel ad illas iterum reuerti festinat. Nuda ab omni materia mundi, & sine impedimento velaminis, libera, & quasi reuelata facie gloriam contemplatura dilecti, surgam ut aperiam ei. Via hæc via pulchra est, non potest per eam pes pollutus incedere, nec pollui in ea. Breuis via: nam dilectus stat ad ostium vociferans, & pulsans, quasi moræ impatiens. Pulsat ad ostium, explorat aditus, & ardentius diligens properantem præuenit me.

Manum suam misit per foramen, & ad tactum eius venter meus intremuit. Quid sibi vult hoc loco quod sponsa, quæ clausurat ostium cubilis sui, non hoc quoque obturauit foramen, ne ad illam quid ingrederetur incaute? In cæteris cautius agens, cur hic locum negligentia reliquit? An forte hoc in se minus ipsa nouit foramen? Quis enim in se omnia potest nosse foramina, omnes aditus, omnes aptitudines, nisi ille qui (sicut in Ezechiele legitur) in lapide pretioso foramina præparauit? Ipse foramina, vbi vult parat, quia vbi vult spirat. Ipse manum mittit per foramen: per aptum aditum, inspirationis occultæ virtutem. Per foramen, inquit, id est per aptum, per abditum, per arctum ingressum. Arctus enim ingressus satis, vbi manum tantum immittit Iesus, eius respectu, quem per ostij apertionem sibi fieri petit. Non moueretur ille venter sponsæ, non surgeret, non aperiret dilecto, nisi ipse prior inspirationis suæ manum immisisset occultam. Occulta ratio vocationis primæ, latens causa, & nondum latus ingressus. Dilatatur autem, cum præoperanti sponso anima cooperatur, conatur, allurgit, & aperit. Prima folius Dei manus agnoscitur, secunda Dei simul, & hominis. Et cum magis Dei sit propter munus, soli tamen homini deputatur ad meritum. Arcta est etiam, & quasi per foramen concepta cognitio Dei, ea quæ per operum eius contemplationem percipitur, & quasi tactus manus, non visio vultus eius. Aduerte trinam contemplandi modum in capite, in cincinnati, in manu. In capite naturam, in cincinnati figuram, in manu facturam. De hoc ultimo sic ait: Delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Possum etiam sic illa vocare, essentiam, signa, opera. Diuina illius naturæ notitiam, signa per quandam

Cæt. s. b

D

Ps. 91. a

dam in suo genere similitudinē depromūt, opera probant. Signa, vt sic dicam, exprimunt, & opera aſtruunt. Vltimus hic contemplationis modus ſimplicium eſt, ſecundus eruditorum; primus puriſſimorum. Verum tamen ſicut iam diximus, immiſſio manus per foramen, immiſſionem illam latentem, & occultam ſignificat inſpirationis, quam diuinæ virtutis tactus operatur. Hic etiam eſt aduertere tria quædam in ſponſa.

E Quæ tria? Primo quod tremiſit, ſecundò, quod ſurgit, tertio quod aperit. Primum ſit quidem in ipſa, ſed non ab ipſa. Duo ſequentia ſic ſunt in ipſa, quod etiam ab ipſa. In primo præoccupatur, in ſecundo conatur, in tertio captat. Cum tremiſit, nil in ipſa agit, ſed magis patitur. Cum ſurgit, & aperit, propriæ aliqui industriæ adhibet. Tremiſit, cū motum oculum inſpirationis ſanctæ dulciter ſentit. Aſurgit, cum conſentit, & ſequitur quod illa ducit. Aperit, cum huic tota ſe operi mens indulget, & reddit capacem. Verum tamē quāto magis ſe huic viſui aperit, tanto ex nimia affectione, & vehementia in ſe deperit. Memor fui (inquit) Dei, & deſtatus ſum, & exercitatus ſum, & deſecit ſpiritus meus. Memoriam ventri, tremori deſtationem, exercitationem ſurrectioni conſert, & aptat. Nam quod dicit, deſecit ſpiritus meus, ad illud ſpectat, quod hoc ſequitur in loco: Peſſulum oſtij mei aperui dilecto, & ipſe declinauit. Tunc declinat, cum tu deſcis ferre non valens. Cum tu afficeris vehemētius, tunc ipſe citius auolat. Quanto affectuoſius captas dilecti amplexus, & quaſi aperto corde totum abſorbere, & deglutire conaris, tanto velocius declinat labilis præſentia dilecti tui. Sed iam redeamus ad ſeriem literæ. Surrexi, vt aperirem dilecto. Manus meæ diſtillauerunt myrrham: digiti mei pleni myrrha probatiſſima. Quid eſt, quod de apertione locutura præmittit de manibus? An forte ſuggerere voluit, quibus te manibus oporteat aperire dilecto tuo, quibus operum meritis contemplandæ veritati aditum præparare? Bene quidem myrrhata manus, quæ carnis mortificationem operantur, quæ fluxum eius compeſcunt, ſtringunt, vt latius inſluat oblectatio verbi. An non velut quaſi myrrhæ ſtillas cenſes opera regularis conuerſationis, quæ viciffim ſibi ſuccedentia mentem vngunt, & carnē ſtringunt? Vigiliæ, ieiunia caltigatus & parcus victus, aſper pannus, &

panis ater, plagæ virgarū voluntariè ſuſceptæ, in matutinis psalmodiæ vociferatio, & ſilens oratio, vtraque in ſpiritu cordis vehementi: ſed hæc tanto vehementior, quanto corporalis ſpiritus minus eſt cōtinens: quid ni diſtillant nobis, dum viciffim ſuc. edunt ſibi? Iure conferuntur myrrhæ, quia carni amaritudinem vexationis inferunt, & deuotionis velut vnguentum mitigant animum. Et vt diſcretionem ad eſſe intelligas, & obſequium rationale: digiti, inquit, mei pleni myrrha probatiſſima. Manus opera ſunt, diſcretio digiti. Myrrha tam actio carnis, quæ vnguentaria exhilaratio cordis. Hæc myrrha probata eſt: nam eſt quædam myrrha, quæ reprobata eſt: Cum videris quorundam puerilium hominum digitos prohibita paſſim ſigna diſtillare, agilem manum vndi que petulantis, vel peruerſi affectus indicia ſpargere, vt arbitror, indiſciplinatæ conuerſationis amaritudinem: quaſi reprobā myrrham iſtum fundere nō negabis. Probatiffima vero myrrha eſt, quæ in multis argumentis exercitij regularis eſt reperta laudabilis. Et regularis excretionis, & hoſtius vexatio; vtraque probabilis eſt, cum patientiæ virtus ſeruata integritate ſua, amaritudine nimia nō corrumpitur ac degenerat. Recole tempora, quibus iuuenicula adhuc Eccleſia ad aures pulſauit gentilium, vt dilecto ſuo Chriſto ad corda ipſorum oſtium aperiretur, pateret aditus: quā innumeros deſudauit agones, quanta conſecit martyria, quam continuus eſt vexata ſupplicijs? Verè digiti eius pleni myrrha probatiſſima, eo quod omnimodarum paſſionum argumentis honeſtata eſt, virtus eius in laboribus ſuis. Cum huiusmodi manibus ſatagite, fratres, aperire verbo, ſpeculationis dulcedini aditum præparare. Bonorum actuum meritis, mentis veſtræ reſceſſus Chriſto vberius reſerabitis. Videte ſi laboris, & fatigationis veſtræ myrrha multis eſt experimentis reperta laudabilis, ſicut aurum, quod per ignem probatur. Digiti mei (inquit) pleni myrrha probatiſſima. Diſcretionis ſignificatur ſubtilitas, & vnctionis libertas. Et digitos enim dicit, & plenos. Diſtillant, & pleni ſunt. Viciffitudinem habent, non euacuationem. Interpolantur ieiunia reſectione, labores requie, vigiliæ ſomno. Viciffitudo reſectionis aſſert, non deſectum. Digiti (inquit) mei pleni myrrha probatiſſima. Contemplationis opas delicias, ſponſi amplexibus eſ

otio perfrui, illum solum cordis tuæ contine-
nere secreto? noli ad aperiendum vacuis, no-
li aridis occurrere manibus. Actio contem-
plationem præcurrit. Quæto magis myrrha
continentiæ, & afflictionis mortificaueris af-
fectus animales, tanto vberiore aditum
dilecto paraueris. Denique sequitur: Pessu-
lum ostij mei aperui dilecto. Non possumus
in angustia terminandi sermonis huius o-
stium aperire capituli. In alium differamus
tractatum, gratiam ab eo expetentes, & ex-
pectantes, qui habet clauem David, sine qua
nemo aperit, Iesus Christus: qui viuit, & re-
gnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Sermo XLIV.

Hodie vobis, Fratres, de apertio-
ne ostij disserturi sumus. Nam
hesternus sermo de operatio-
ne (quæ velut quædam ad aper-
tionem est via) vltimum tractatus nostri di-
gessit articulum. Bona plane operatio, quæ
immortalitatis, & incorruptionis spem &
speciem semper præfert, quæ non seminat in
carne, vt corruptionem inde metat. Vtinã
in veritate ego dicere possim, quia myrrha
in manibus meis semper. Si quis (inquit Ie-
sus) fecerit voluntatem patris mei, cognos-
cet de doctrina mea. Ecce qualiter pietatis
actus aditum referat veritatis. Boni certea-
ctus, qui, & quãdam cõtemperantia, & mo-
deratione discreti sunt, & vnctionis deuo-
tione repleti. Iure manibus vnguentarijs
aperitur Christo, qui de vnctione nomen
accepit. Et forsitan nisi per vnctum ostium
ingredi nescit. Ideo in templo de lignis oli-
uarum ostiola facta sunt, per quæ in sancta
sanctorum aditus pateret. Huiusmodi enim,
& ligni materia vnguentarij est minittra li-
quoris. Ostiola dicta sunt, & oliuarum ar-
ctus introitus, sed pinguedine gratiæ sine
difficultate illaberis, vbi subtilis est intelli-
gentia, & secretum mysterium. Non labo-
riofus patebit ingressus, si deuotionis, & ca-
ritatis oleo quasi ostio volueris vti. Et puto
quod conueniens est de templo testimoniũ
prolatum: Templum enim Dei sanctum est,
quod estis vos. Habe ergo in templo tuo
ostia per quæ summus pontifex solus in-
grediatur in intimum cordis tui recessum.
Claude ostium, obde pessulum, nisi quando
dilectus tuus ingredi volet. Si ostium non
est, passum patebit ingressus omni transcun-

ti. Si ostium clausum est, pessulum non ob-
feratum, facili cedit, & patebit impulsui,
clausuram non habens firmiorem. Habe v-
trumque, ostium circumstantiæ, & pessulum
constantia. Prospice circumstanter, resiste
constanter: obliuio, & ignorantia non surri-
piat, improbitas non irrumpat.

Et si ita maus distinguere: sollicitam præ-
meditationem reputa ostium: orationem
quasi pessulum. Tali firmitate repagulo, ho-
stili non patebit impulsui ostium tuũ. Con-
fortauit (inquit Psalmista) seras portarum
suarum. Nonne in seris, & portis velut o-
stium, & pessulum tibi videris audire? Vtrũ-
que necessarium est, sed contra insidias ini-
nici. Vbi vocem, & pulsulum audis dilecti, vbi
manus eius subtilem, & per foramen sentis
attactum: aufer pessulum, ostium aperi, cun-
cta cedant obstacula: si fieri potest, medium
parietem totum aufer, vt liberè se tibi dile-
ctus tuus infundat. Sollicitudo aduersus ten-
tamenta dæmonum in securitatem verta-
tur de præsentia sponsi: cautelam hostem
repellendi, in perseruendi dilecti copiam ver-
te. Ostium aperuisse se nouit, qui dixit: Pa-
ratum cor meum Deus, paratum cor meũ.

Quomodo ostio eget Iesus, qui in Euange-
lio ait: Ego sum ostium? Miranda ratio. O-
stium est, & pulsat ad ostium. Intrare vult,
per quem quisquis introierit saluabitur, &
pascua inueniet. Magna est ostiorum di-
stantia. Est enim ostium quoddam in argu-
mentis naturæ, est ostium in sacramentis
Ecclesiæ, est ostium in experimentis gratiæ.
In primo illo ostio naturalis rationis ductu
innotescit nobis per opera operans sapien-
tia, & ad aliquid veritatis intromittitur, di-
uinitatis colligimus notitiã, non tamen
personalem in Deitate distantiam. In hoc
ostio non distinguitur persona, nec confer-
tur gratia. Ideo non debet esse assiduus,
non nimius ad hoc ostium pulsator. Per se-
cundum in eo quod salutaribus initiatur
sacramentis, ad Ecclesiæ vnitatem intra-
mus, ad communionem sanctorum. In hoc
secundo ostio sic quidam intus sunt, vt ta-
men quasi foris sint, donec ad tertium acce-
dant: quod familiarem interpretamur ac-
cessum per caritatis affectum, in copiosam
quandam contemplationem dilecti. Ostiũ,
hoc tam secretum, tam intimum, nõ omni-
bus patet, sed soli sponsa præbet accessum.

In Ezechiele multorum ostiorum distan-
tias legis, quã modo longũ esset prosequi.
Verum.

Verum tamen parū quidem interesse reputo, tu ne ad illum ingrediaris, an ad te ipse: nisi quod tunc videris ingredi ad ipsum, eū tu quasi præuenis, & prior rogas. Ipse vero ad te, cum ipse te præuenit, pulsāt affectum, improuisus illabatur, & nil tale meditantem insperatæ dulcedinis mouet tactu. Quando pulsāt hoc modo ad ostium tuum, noli morari: surge, festina, ne forte declinet. Nā & in hoc loco sic habes: Pessulum ostij mei aperui dilecto: at ille declinauerat atque trāsierat. Cur abis Iesu bone? cur declinas? cur defraudas dilectam a desiderio suo? Tu desiderium inducis, tu delectationem subducis. An forte hoc modo in maiorem auiditatem, & ardentius desiderium concupiscentiam protrahis, dum copiam subtrahis? Ita est. Plane ita est. Istæ amoris fallaciæ ipsum amorem magis inflammant, ad eius cumulum proficiunt, dum sic decipiunt. Ille dominicæ resurrectionis apparitiones quam breues erant, quam subitæ, quam succisæ. Quibusdam vix iam agnitus est, & statim elapsus est. Non se patitur ab aliquibus tangi. Alijs clausis illabatur ianuis, ostij apertione non indigens. Illud enim ostium maxime illi aperitur, quod alijs omnibus negotijs clauditur. Cum putatur teneri, quasi furatur præsentiam gratam: furtim accedens, & turtim recedens. Gaudium enim contemplationis instar est puncti. Velociter recedit & excellenter transcendit omnem humanæ capacitatis virtutem. Quo ipsa vadit, non possumus æquis eam in hac carne passibus sequi. Dixi (inquit Salomon) sapiens efficiar & ipsa lōgius recessit a me, multo magis quā antea erat. Perceptio eius melius quam priuatio docet, quam sit transcendens eius maieestas. Eo ipso quo vehementior est, velocius transit. Ipse (inquit) declinauerat atque transierat. Ideo, Iesu bone, declinasti ad sponfam, vt tam cito declinares ab ea? Ipse (inquit) declinauerat atque transierat. Quid est transierat? Transierat me, transierat vires meas, pertransijt me. Ideo quasi ferre, & subsistere non valentem transijt me. Gladius est verbum Dei, gladius est Iesus, animam sine mora & difficultate pertrāsit: non subsistens, dum eius vehementiam liquefacta mens sustinere non valet. Flammeus hic gladius est, ideo sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succensa à facie eius.

Cār. s. b Anima (inquit) mea liquefacta est, vt dilectus locutus est, Videtis qualiter ad ignitum

eloquium liquefecit animā. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ipse declinauerat atque trāsierat. Ita in manifestatione Dominicæ Resurrectionis, quæ facta est duobus illis euntibus in Emaus, & aperti sunt oculi eorum ad cognoscendum Iesum. sub ipsa apertione hora euauit ab oculis eorum: & quasi pertransijt cor illorum, vt ipsi faterentur; Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur? & cætera. Ardēs erat in ipsis in colloctione, liquefactum est in illa visione vehementi, soliditatem, & constantiam non obtinens. Quid enim est Iesus euauisse, nisi illos in gloriosa apparitione subsistere non valuisset? Declinat dilectam vt flumen pacis, sed vt gloriæ torrens pertrāsit, sicut torrens igneus liquefcere faciens animam, quam mundat, quam reficit, quam transit. Quam dulcis hora quando anima huic igneo torrēti liquefacta miscetur: quia subtilis est in illo momento, quam extenuata, quam mobilis Nihil tunc temporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens, & liquens: Cognata sunt sibi inuicem liquidum, & calidum. In his duobus contemplationis vsus consistit. Quod liquidū est, calorem promptius cōcipit: & conceptus calor vice versa quoddam liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum, & liquidum, (hoc est si alijs dicatur nominibus) succensum, & sincerū. Calidum eo quod amat, sincerum, & liquidum est, quia quandam amati in se speciem repræsentat. Calidum, quia ardet, liquidum, quia videt. Calidum, quia inflammatur, liquidum quia dilecti imagine informatur. Quod liquidum est, nil habet impurum, nil pigrum, facile cernens, & facile sequens. Sed tanta gratia liquidū non est cum calor non est. Bene liquidum, quod ex puritate dilecti claritatem percipit, & quasi percitū, & promptum extra se effusum post dilectū festinat, qui iam pertransijt. Ipse (inquit) iam pertransijt à me, qui totam pertransijt me. Velox transitus, sed violentiæ non parum habens in tactu, liquefactam post se reliquit animam meam, effusam vberius & conantem trāsire vsque ad dilecti transitum, nihil præsumens in eius præsentia. In voce exultationis liquefacta sum statim vt locutus est ipse. Anima mea liquefacta est (inquit). Quid est liquefacta est? id est, crescens facta est, currens, clarescens, Crescens super se, currens ad ipsum, ex ipso clare.

*Cār. s. b**Luc. 24.**A**M**Eccl. 7. d**Cār. s. b**Eph. 6. d**Cār. s. b**B**Cār. s. b*

clarescens. Virtute crescens, currens votis, veritate clarescens: hoc est, lata, labilis, lucens. Ex hac forte liquefactione præstitum illi est quod manus suæ myrrham distillant, mēs liquefacta est. Cur tertium præterimus quod Canticum illud apponit? Habet enim

Cār. s. b

hic connexum ex ordine. Venter tremis, distillant manus, anima liquefacta est. Potest istic etiam leuiter hanc lectionem transcurrere, ordinatum quoddā agnitionum aduertere non tamen facile est & planū gradatę distinctionis rationem assignare. In omnibus quidā modus signatur, sed maior in secūdo quam in primo, & maior in tertio quam in secundo. Plus est enim distillare quam tremere, sicut liquefcere, quam distillare. Totū præstat præsentia sponsi sponsę suę, q̄ eius venter tremis, distillant manus, anima liquefacta est. Totum ex tactu eius, & vocis auditu, totum est (vt sic dicam) ex pertransitu eius. Quia tangit, tremis: distillat, quia perstringit, & pertransit illam in spiritu vehementi, cuius vocem audis, sed nescis vnde veniat, aut quo vadat. Ideo liquefacta est anima eius, vt locutus est ipse. Vox subtilior manu est, vehementius mouet, & velocius transit. Sermo Iesu subtilioris & subtilioris doctrinę plus continet quam aliqua operum proderet quęat exempla. Omne trāsfit exemplum de maiestate Deitatis sermo, quem inter discipulos fudit: omnem experientiam pollicitatio glorię futurę, quę reuelabitur in nobis. Huic intelligētię, & perceptioni aperi ostium vt comprehendas: statim declinat, & pertransit, ideo & tu trās in affectum liquefacti cordis. Ad hanc vocem

Pf. 138.

dilecti dic: Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & nō potero ad eam: & anima mea liquefacta est deficiens à cōprehensione, & non sufficiens ex vehemēti, & violenta dulcedine persistere, & morari in admiratione. Propter hæc, & huiusmodi, inquit: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Quid putatis vt aliquid præter feriem, & quasi ex abundantia ad cohortationem præsumam? Quid, inquam putatis quod non hic sermo quorundam fugilat duritiam, quorum viscera gelido austeritatis rigeant affectu, quorum viscera nullum misericordię distillant liquorem, nec exiguo tremunt, & mouentur affectu erga pœnitentes, misericordis manus tactum nō sentiunt, piissimi Iesu non igniuntur alloquo, pulsantem in pœnitente Iesum foris

Cār. s. b

non audiunt? Vereor, ne declinet ab eis, & pertranscat, ne non inueniant eum questierint, & cū clamauerint, nō exaudiat eos. Cur duranti viscera tua ad filios, quasi non sint tui? Poteras forsitan tuos inclemēti oculo respicere, & resupino saltu præterire, si tamen tui tantum essent, & non domini tui. Quam durus fores, si de tuo largiri deberes, qui domini substantiam tam auaro, & minuto etiam filijs affectu dispersuris? Disperisit, (inquit) dedit pauperibus. Sed forsitan pauperes nescis. Quid si dicat tibi Deus: Imperfectum meum non viderunt oculi tui? In libro tuo nō nisi perfecti sunt scripti, de perficiendis nulla te cura tenere consuevit. Malus medicus qui non est opus ægrotis, sed bene habētes fortasse exulcerans. Si non vis errantem quærere, saltem occurre reuertenti. Aperi ianuam misericordię, & si non pœnitentem propter Christum, suscipe vel Christum in pœnitente. Liquefcat anima tua misericordię rore, ac clamantis, & pulsantis Iesu succendatur eloquio. Vox pœnitentis, vox pauperis, vox est Iesu. Ideo cum audis hanc vocem, elementis affectu liquefcat anima tua, vt & tu cū sponsa dicere queas: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Auscultata, & recole quid locutus Marię Magdalenę, quid mulieri in adulterio deprehensę, & quid Samaritanę, Chananę, Zacharę, Petro, Centurioni.

D

Pf. 111.

Cār. s. b

Ad tot pietatis sermones & elemētię cuius nō mollescat affectus, viscera liquefcāt? Ad tam vehementes flatus austrinos, etiam de durissimo pectore quantumlibet annosa poterat glacies solui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi, & simili affectu liquefcere, quoties misericordię tuę opera, & verba perfectè recenseo. Ignitum eloquiū tuum hoc vehementer, & seruis tuis diligit illud. Diligit, quia indiget, ideo anima mea & præ gaudio liquefcit, vbi tu loqueris. Istam liquefactionē oportet vt sentiat omnis sanctus. Nam illa superius disputata liquefactio non nisi perfectorum est, & eorum non semper. In tempore opportuno, & fructuoso, ne subducam silentio quod mihi suggeritur, breuiter vobis aboluam, quod adhuc de hac liquefactione intelcētu concepi. Non cernitis quod liquefcit, qualiter de quodā rigore & immobilitate moueri incipit, seipsum egredi, & desererere nititur, de tumore & mole præstita

E

Pf. 118.

fluita

stina defluit & descendit & euanesceit, seipsum ducentem, & ad humiliora loca facile sequitur, vel eadem per seipsum sectatur, præcurrens frequenter ducentis conatum. Magna in liquefactis ad sequendum nobilitas, & prompta voluntas. Intelligitis iam (vt arbitror) in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animæ affectum tractabilem. Hanc humilitatem non metus infringit, sed calor amoris informat. Metus mentem violenter infringit, amor emollit, & teneram, ac liquidam reddens infringit ad libitum. Humilitas de caritate profuens nil molestiæ patitur, vltro ad imum tendit, quiescens cum apprehenderit inferiora. Habetis iam in liquefactione, humilitatis illius generosæ, habetis & obedientiæ expressam sub breuitate naturam.

F Vultis & testimonia? Dominus aperuit mihi aurem, audiam eum quasi magistrum. Audistis loquentem Dominum, audite liquefactum affectum discipuli. Ego (inquit) non contradico, retrorsum non abij. Audistis, quomodo sequitur, audite iam ad quam infima. Corpus meum dedi percipientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab inceptantibus & conspuentibus in me.

An non iste quasi ad aspera, & abiecta descendit, non rigidè resistens, sed liquefactus, effectus tractabilis ad auditum calentis cloquij? Ergo qui huius humilitatis & obedientiæ liquefecit affectu, non frigida tumentique mole immobilis & rigescens, pro suo iure eius sibi verbi vsum gloriosè præsumit. Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Omnia vis verbi, & ignita vehementer. Inflamat cor, commutat renes, in nihilum in conspectu suo respectu Dei sui animum redigit, à seipso liquefcere, & deficere facit, vt iam anima non sit secum, sed sicut sequentia continent huius versiculi: Ego semper tecum. Ideo non in se, non secum, sed cum Deo suo est, semper obsequens & quantum datur, sequens, sed non assequens semper pro voto, nec illo excellenti modo, qui sponsæ cum sponso competit. Nam & hic sequitur: Quæsiui & non inueni illum: vocaui, & non respondit mihi. Sed capitulum hoc alterius temporis eget tractatu, exactè discussi volens. Sufficiens ista non pro magnificentiâ sui, sed pro nostris disputata viribus, qualiter anima sponsa liquefcit ad

loquelam dilecti sui Iesu Christi, qui viuit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Sermo XLV.

CVM tibi fuerit dilectus tuus elapsus, non tibi redit ad libitum: vexatio hæc dat intellectum amoris, & augmenta affectum. Nunc visitat, nunc euanescente visitatione vexat amicam. Varietas hæc amantis cor & desiderium rapit, & reparat ad vsum. Vt dilectus locutus est, liquefcit anima tua. Anima tua liquefacta deficit, ferre non valens; & dilectus tuus declinat. Defectio tua fuga ipsius est. Prasente & loquente dilecto liquefcis, & deficit, & expiras, absente eo respirare permittis. Abscens vires reparat, quas prasens exhaurit. Delectationum vehementiam interualla temperant, cuius continuationem ferre non potes. Quid continuationem dico, nonne ipsa te inchoatio reddit exhaustam? Statim enim, vt loquitur dilectus liquefcit anima tua. Denique & in sequentibus dicit: Oculi tui auolare me fecerunt. Quomodo dilectum auolare fecerunt, nisi dum nimio affectu in eo defecerunt? Modum nescis, ideo dilectus tuus moderatur, & presentis suæ mensuram tibi distribuit in tempore. Ideo quæris, & non inuenis: vocas, & non respondet. Attendite fratres vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit prasenti. Ibi vota anhelata laborant, hic exhausta relinquuntur patiuntur. O felix amor, qui continua quadam vicissitudine aut liquefcit in ipso, aut quærens anhelat ad ipsum. Quæsiui & non inueni illum, (inquit) vocaui, & non respondit mihi.

Alibi scriptum est hoc, hæc modo: quærent me mali, & non inuenient: vocabunt & non exaudiam. Quid iam est, quod hoc ipsum tam commune est bonis & malis? Cur indifferenter vtrisque te, Iesu bone, subducis? Verum quidem non indifferenter, sed multum differenter. De malis dicitur: quærent, & non inuenient. Sponsa vero non se inuenturam diffidit, sed non inuenisse causatur. Quæsiui, & non inueni illum: vocaui, & non respondit mihi.

O quoties quæsiui Dominum Iesum meditando, inuocaui orando, sed nec meditatio

I/a. 50. b

Cæt. 5. a

Cæt. 5. b

Cæt. 6. b

H

Cæt. 5. b

Prou. 1. d

rio effecta est dulcis, nec pinguis oratio? Ideo non inueni illum, nec respondit mihi. Nec inueni illum ipsum, nec sua, sed supra modum dulcia sunt; quæ respondit mihi. At utinam mihi frequenter respondeat, cum vel lego, vel oro. Ita, Iesu bone, responde mihi, quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea, & delicta mea ostende mihi.

Tob. 13. c

I Abscōde paulisper faciem tuam, ut mea mihi fœditas salubriter innotescat vel in meditatione mea, vel in lectione sacrarum scripturarum. Tunc enim me inueniant custodes ciuitatis, doctores sancti, cum, meos inueniunt, cum meos mores, & vitia depingunt, cum discutunt, cum vulnerant, cum increpant. Sacri scriptores ac si quidam custodes ciuitatis sanctæ Hierusalem (quæ est Ecclesia) varios animorum inuestigant affectus, & inueniunt singulorum passiones, bonos mores, & morbum quo quisque laborat: nullius vel cogitatio non inuenitur ab illis. Quoties illa lego, quasi inuentum me, & deprehensum puto. Illa me exhortationum iaculis feriunt, illa vulnerant, dum quod integrum arbitrabar, faucium esse cōuincunt. Illa simulationis tollunt velamen, ignorantia vel obliuionis inuolutum falsæ pallium gloriæ. Illa ac si pallio quodam, & dissimulationis spoliant operimento, & elationis ornamento. Illa me quodam præsumptæ fallaciter gloriæ pallio spoliāt, dum conscientia denudant infirma. Vilitate ergo à custodibus in hunc modum inuenior, quamuis dilectum admodum inuenire non queam. Denique iam minus in me in quo glorier, minus in quo quiescam inueniens, amoris in dilectum facibus inardescō.

Cāt. 5. c

Filiæ Hierusalem nunciate dilecto, quia amore languo. Per me non audeo accedere, non hanc familiaritatem mihi præsumo, non sui copiam mihi adhuc Iesus indulget. Ideo filiæ Hierusalem ad vos accedo, vos ambio, vobis causam commendo, committo negotium, nunciate dilecto. Quasi ignorat, dum dissimulat. Custodes spoliēt, filiæ nuncient, doctores exhortentur, exorent filiæ. Filiæ Hierusalem nunciate dilecto, quia amore languo. Nunciate, ingentite: frequens suggestio dilectum inflectet. Iam exuta sum, iam spoliata sum me ipsa, iam idonea dilecto vestiri. Spoliata, & occupata mens languet amore, nunciate dilecto, quia amore languo. Fratres, si vos

K

increpatorius doctoris sermo tangere specialiter videtur, vestros expressè ferire mores, mentis vestre nudare vulnera, vel occultate, vel extæcata conscientia tollere pallium, ad incensum amoris, non ad odij illud inuertite fomitem. Cur priuatam trahis ad iniuriam, quod in commune proferatur ad omnes? Forsitan at te quod dicitur respicit, te ramen nominatim non exprimit. Amoris tibi languorem generalis tibi ministret correctio, non murmuris passionem. Et si non dulcis illius amoris desiderio langues, bonum est si interim langues pudore delicti, si langues pœnitentia, si timore iudicij configuntur carnes tuæ. Conuerte te in arumna tuâ dum configitur spina: delictum confitere, & operimenti pallium quo iniustitias dissimulanter abscondis, sine ut tibi tollat: noli pertinacius, noli strictius hypocrisis te pallio operire, inuoluerere tegumento. Non conuertetur ad te Iesus, nisi simulationis & fallaciæ à te fuerit ablatum velamen, quod tibi confusio quædam & displicendi metus prætexuit. Operuit confusio faciem conscientia tue: aufer velamen confusionis, confessionis induere. Nam & Dominus confessionem induit, confessionem non suam, sed tuam. Hoc se ornatum pallio reputat, hoc à te mutuatur, hoc illi pallium tradit, quod affectuose tollit quasi pignus amoris, & reconciliationis signum. Tunc incipies amore languere, cum prius pœnitentiæ fueris affectibus languida. Tunc te incipient filiæ Hierusalem commendare dilecto. Tunc cælestes spiritus & animæ spirituales congratulantes languorem nunciabunt amoris.

L

Sed nos ex abundantia super pœnitentiæ statu versamus hunc locum, cuius tota facies perfectiora quædam videtur spirare, & eius consona gratiæ, quæ sponse meretur conditione censer. Quasi inquit (Cāt. 5. b) & non inueni illum: vocaui, & non respondit mihi: inueniunt me custodes ciuitatis. Meditando quærit, vocat orando, audiendo doctores, inuenitur, percucitur, vulneratur, exiuit. Et ne quid desir ad cumulum, Eliarum Hierusalem (fidelium scilicet animarum) commendatione adiutatur. Quatuor hic quædam aduerte, vel in illa, vel circa illam: inuestigationes, vota, præcepta, & preces. Inuestigationes meditationis, desiderij vota, præcepta doctorum, & sanctorum orationes. An non doctorum præ-

præcepta, & exhortationes frequenter commo-
 M re sentiuntur ab his quos & anxia inue-
 stigatio, & sincera oratio poterat lassare?
 Nonne pigra vota verborum sæpius stimu-
 lis excitantur? Denique quæ feruida sunt,
 his fomitibus efficiuntur feruentiora. Inue-
 nerunt me custodes ciuitatis. Boni & pru-
 dentes magistri, vago quodã, & quasi venati-
 co genere dediti vtitur, & varios ad men-
 tium status vertit sermonem, si fortè inue-
 niant quem tangat, quem stimulent, quem
 permoueant, si quis audientiu gloriectur, &
 dicat: Inuenerunt me custodes ciuitatis, per-
 cusserunt me, & vulnerauerunt me. Quo quis
 perfectior est, vulneratur facilius: & tener
 affectus, verborum citius sentit aculeos. O
 felicein animum, ad quem tam sublimia ex-
 hortationis iacula veniunt, quem inueniunt
 sius aptum vulneribus, quando non abeunt
 retrorsum, auditorum vel duritia, vel stolidi-
 tate repulsa. Non sunt passim huiusmodi
 iacula fundenda nec in omni multitudine,
 sed tantum vbi idoneæ mentes creduntur
 inueniri, quas tam excellens doctrina non
 effugiat. Quasi fulgura sunt hæc, summa fe-
 riunt, submissa effugiunt, summa inueniunt, si
 summa fuerint. Ideo dicit: Inuenerunt me
 custodes ciuitatis, percusserunt me, vulnera-
 uerunt me, tulerunt pallium meum. Tule-
 runt pallium, quo inuolutus erat pœnaliter
 Adam prioris simplicitatis splendore nuda-
 tus: tulerunt imaginationum operimenta,
 quibus impediabatur intrinsecus, pallium fi-
 gurarum, velamen tulerunt, veritatem intu-
 lerunt. Reuelata, nudata, simplex veritas gin-
 gnit feruorem amoris. Ideo filia Hierusalẽ,

A nunciate dilecto, quia amore languo. Quã-
 diu nõ placet, non rapit affectu, non succen-
 dit perfecta veritas: quantumlibet sincere
 se frui quis putet aspectu intelligentia, vela-
 me patitur, operumetum lippitudinis, obdu-
 ctionis pallium. Cum autem ablatu hoc ve-
 lamen fuerit, tunc rutilat veritas, tunc scin-
 tillat, & succendit amorem, tuc alios ad cõ-
 gratulandum, qui hoc patitur, poterit inui-
 tare, dicens: Nunciate dilecto; quia amore
 languo. Videte Iudæam, quamdiu sub legis
 operimẽto latebat veritas, quamdiu cæcita-
 tis ipsa tolerabat velamen, metu torpebat,
 affectu rigido nil poterat dulce sentire, nec
 vulnerari iaculo caritatis. Cum autem con-
 uersa ad Dñm velamen deposuit, cum abla-
 tum hoc illi pallium erat, tunc cepit glorio-
 sã huius confessionis verbum vsurpare: Filia

Hierusalem nunciate dilecto, quia amore
 languo. Tunc gloriata de nouã, & insolita
 dulcedinis gustu, filias Hierusalẽ ad gratias
 agendum inuitat, & suæ gentis confortes
 exẽplo sollicitat. Audi denique quid tali soli-
 citatione prouocata respondeant. Qualis
 est dilectus tuus? & quæremus eum tecu. Vi-
 des quomodo participes fidei huius, & do-
 ctrinæ fieri querat in nobis. Doce qualis est
 dilectus tuus, & quæremus eum tecum. Fac
 nos tãtæ consortes gratiæ, vt querendi stu-
 dio amoris incipiamus affectu languere.

B Sufficiat interpretatione mystica hæc
 perstrinxisse breuiter. Iam ad id redeamus,
 cuius ex occasione in huc sumus locum de-
 lapsi, dum ablati pallij vtilitatem exposui-
 mus. Nam inde est sumpta occasio quod
 ait: Tulerunt pallium meum. Hæreamus
 adhuc paululu hoc in loco, explicemus hoc
 pallium. Non est enim simplex pallium, quo
 etiam sanctæ mentes inuoluuntur. Est enim
 diplois, id est, duplex pallium, fortasse tri-
 plex, & quadruplex: quot vobis palliorum
 genera proposuimus? An nõ adhuc graue,
 & onerosum satis est pallium animarũ cura
 & administrandæ necessitatis sollicitudo?
 Propria incommoda expressius loquar. No-
 ui quid sit hoc pallio premi, quam arentem
 sortitus sum terram, & ficulneam sterilem.
 Iã multi elapsi sunt anni, quodd viuo in mo-
 nasterio quærens fructum in eo, & non in-
 uenio. Quoties spes nostra elusit, & fefellit
 operam, expectationem nostrã frustrauit?
 Iure onerosum hoc pallium dico, & eo ma-
 gis onerosum, quo minus vtile. Nam onera
 solitudinis leuiora sunt quæ prouentum
 leuat vbertas. Væ mihi, quod inuenerunt
 me custodes ciuitatis, & aliquid in me Dei
 dignum honore se inuenisse putauerunt,
 percusserunt me, vulnerauerunt me, tulerunt
 pallium meum, & plagis impositis abierunt,
 semiuiuo me relicto. Tulerunt pallium meum;
 pallium simplicitatis, pallium lucis, amictu
 lætitiæ, ardentis vestimentu affectus. Quo-
 ties solebam huiusmodi pallijs totus inuo-
 lui, foueri in croceis? Nunc autem tota die
 mente amplector, & verso quæ Paulus arbi-
 tratur, & sunt communia. Hæc dulcia, hæc
 gloriosa mihi pallia tulerunt, onerosa in-
 duerunt. Quando hæc tollentur à me?
 Quando projiciam hæc, si tamen projicere
 licet? Felix dies, quo hoc exutus, & expedi-
 tus pallio, liberiore vos ad congratulandum
 mihi inuitabo affectu filia Hierusalem,

cum vos (quæ nihil estis expertæ huius, qualem nunc deploro) pro renouate in vobis amoris languore gratias referetis. Miser quidē est, qui huiusmodi palliē spoliatus mœnore, & molestia tabescit, non languet amore. Quæ sponsa est, sic spoliata vel officio solitudinis vel vsu, non fastidio languet, sed amoris studio. Ideo ipsa alias ad cōgendum sibi, & gratias agendū dilectō exorat. Ecclesia primitiua cum quæreret Christum in Iudæa, repulsa est. Pulsa non inuento ei loco in eis, non inuento ibi Iesu, transiuit ad gentes, quæsiuit in eis, vocauit, & in multis non inuenit, non accepit responsum nisi mortis responsum.

Denique à principibus huius mūdi quasi custodibus ciuitatis quomodo vulnerati, spoliati bonis, laniati corpore, carnis suæ exuti pallio, cum vitij martyres nostri? Inter tanta, & tot flumina, & gurgites tormenti, non est in eis extincta caritas, sed magis augmentatus, quo languebant, amor. Iudicium plane videtur, ex præsentis occasione verbi martyrum, inter tot vexationum, & mortis genera caritatē indefessam recollere: quomodo passionē corporis passione intrinseca temperabāt amoris. Nā si ad illos hunc locū referas, non est querelæ, sed gloriæ vox ista, qua dicunt: Percussērūt me, vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Eo modo nos oportet nō ægrè ferre, si quando nos spoliati, vel molestæ solitudinis, vel non bonæ aut periculose coactionis, quo strictæ inuoluimur pallio, custodes murorum. Iecit Helias pallium, dum raperetur: fugit Ioseph, dum teneretur: sponsa tulit, dum tolleretur. Speculi, & imaginis velamen proiecit Helias raptus ad faciem. Mundi ornamenta velut magna onera fugit Ioseph sentiens fomitem. Solitudine exuta, dilecti liberius captat sponsa fauorem. Imaginatione quasi velamine tenetur in intellectu, ne sinceram cōtempletur veritatem. Honorum, & dignitatum affectu obuoluitur pallio, ne liberè pergat in ea, quæ Dei sunt sollicitudo omnem in anima lætitiā obnubilat, imaginatio obscurat, honor tentat. In primo tenebræ, in secundo illecebræ, in tertio labor. In primo caligo, in secundo cupiditas, in tertio cura.

Tulerunt pallium meum custodes murorum. Boni custodes bene norunt cui curarū impedimenta tollant, quam exonerent animam, & ad delicias ducant dilecti sui, red-

dant expeditam ad delectādum, & ad quærendum. Nam frequēter elabitur, nec quiescere potest nisi expedito affectu. Norunt ergo boni custodes, cui parcant ab oneribus, & actionum angustijs molestijsque, vt expeditus in occursum amplexumque properent verbi, cui pallium persuasionibus auferāt suis. Exui me (inquit) tunica mea. Hoc quidem in anterioribus dicit: Tulerunt pallium meum nudæ, & puræ simplicitatis; innotescit, & libero affectu in amoris negotijs: tulerunt pallium meum, quodammodo dicentes. Quid compedita curis quæris dilectum? Quid istas tecū voluis molestias? Si non penitus deponis officium, cur non sollicitudines ad horam saltem seponis? Nō detrahimus studijs, sed instantiæ volumus detrahas. Noli nimietatem quæstus, necessitatis verbo retexere. Quid bonum in te suis ingenium terrenis obrui? Quid illos æmularis? In oneribus positi, iumentis comparantur: terrenis inhiant, terrena mandunt, studio ruminant, vorant affectu, ponuntur in sublimi, sed voluntantur in limo. Noli æmulari in istis vehementibus, nec zelaueris hauc facientes iniquitatem. An non iniquitas, & inæqualitas multa ad trāsitoria intensum impendere animum ad æterna remissum? Quid quod non semper intendunt negotijs? Quid quod quidam sub obtentu providentiæ necessitatis, & ab opere manuum, & à meditatione ac studio scrutandæ veritatis excusant se, plus dant negociationi, quā quieti: plus scurrilitati verborum, quam scripturæ sacræ collationi: plus otio quam operi, fratrum officinas circumueit, & cellas, otiosè, curiosè, verbosè. Noli æmulari in sic negotiantibus, nec in sic otiantibus. Otia vel oblata, vel parata, in vsu amoris, in sapientiæ meditationem, in dilecti vel quærendi studium, vel inueniendi complexum tota conuerte. Huiusmodi, & bis hortamentis tulerunt pallium meum custodes murorum. Custodes isti sunt, de quibus ait Isaias. Super muros Hierusalem custodes constitui, tota die, & tota nocte non tacebunt. Sed nos iam hic taceamus à sermone hoc, orationum, & laudum debita soluentes, ore aliquando tacituri, animo semper reddentes solemnia laudum Domino Iesu regi, & sponso cælesti, per infinita secula seculorum, Amen.

Sermo XLVI.

Ordo conueniens. Post exhortationem doctorum, orationum à sodalibus suffragia videtur orare: non simpliciter rogare, *Cant. s. c.* sed cum obtestationis obsecratione: Adiuuro vos filia Hierusalem, si inueneritis dilectum, vt annuncietis ei, quia amore languo. Adiuratio vehementià precandi manifestat. Anxia vota suis nesciunt esse contenta meritis: ideo aliena precis mendicant suffragia. Perfecta humilitas de meritis semper alienis præsumat. Adiuuro vos, inquit, filia Hierusalem, si inueneritis dilectum. Conditio ista non dubitans est, sed cum temperamento rogantis, ac si dicat: Si inueneritis, hoc est, cum inueneritis: conditionaliter suspendo, non ambigens de inuentione vestra, sed magis consulens verecundia. Nam sub conditione incipit hæc vobis dici temperantius auditis, quam si dicatur præcisè, cum inueneritis. Non veretur ne suspensiuam rogationem ad iniuriam trahant, nouit verecundiam filiarum Hierusalem, nouit humilem spiritum, & quòd teneant pudorem. Plus læderet præcisæ definitio, quam suspensa conditio. Si, inquit, inueneritis. Dico, si inueneritis: non dico, cum inueneritis. Illud dico, sed istud intelligo. De meo affectu dubitatio ista nõ prodit sed affectui vestro & humillimè existimatio de vobisipsis motem gero. Si inueneritis, hoc est, cum inueneritis, memento mei: cum bene vobis fuerit, tunc inemento mei, vt suggeratis, vt annuncietis dilecto. Non oportet in huius loci disputatione morari, ad mores vestros fratres, vos mitto. Recolite qualiter abnuicem, quàm humili affectu, quanta votorum instantia, & cum adiuratione orationum mēdicatis solatia, non quòd omnes auderetis petere nunciari de vobis quòd sitis amore languentes. Alium soletis inuicem languorem deplorare, non gloriari de isto. Et si potest quis ad horam gloriari, non expedit quidem, ne forte iminissione inanis gloriæ gloria vestra nihil sit.

Sunt tamen, nonnulli qui conuersationis iudicio, & oris officio diuini in se læguorem amoris occultare non possunt. Concepta non potest non aliquando amantis os parturire. Nam ad aliorum consolationem verbum latenter elicit spiritus interiora re-

plens, infusa gratiæ copiam eructat. Denique & in hoc loco sponsa non loquitur, sed spiritus est qui loquitur in illa. In collationibus sanctis suspiria, singultus, de imis prodeuntes præcordijs crebris gemitus, nonne sunt quædam eructationes spiritus & conceptæ gratiæ? Talibus indicijs nõne se prodit languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cum hæc producit indicia. Quid ergo percepta signa, nonne quandam admirationis vim habent, vt eos qui hæc deprehendunt, ad congratulationis promoueant affectum? Etiam si sermo si leat, conuersationis piæ sanctitas rogat. Commendari vult, dum se quibusdam prodit indicijs. Quid enim? Cum aliquando caelestem hunc deprehendero amorem, nonne habebò quasi adiuratum puteum, vt propensas pro eo gratias agam? Num commendabo precibus pijs cõceptum languorem, quem gemitus altus prodit? Durus ego si non tam sanctam & diuinam in fratribus passionem, qua possum orationis instantia foueam, supplicatione commendem, replicem & annunciem dilecto, si copia detur. Quid tu? quid fratrum maui vitia numerare quàm virtutes, damna quàm dona, condemnare quàm commendare? Si te ad commendationem adiuratum non sentias, non es iam Hierusalem filia, sed filia Babylonis. Filia Babylonis misera, quis retribuet tibi retributionem? Retribuetur enim tibi. Desisce Babylonis filia esse, barbaros deponere mores. Desine in sanctis numerare magis detrimenta, quàm lucra. Sufficiat tibi iniuriandi malitia. Noli saltem foris nunciare, noli prædicare sodalibus tuis. Nam sodales sponsi aurem non accommodant, si derogas sponsæ. Ipse sponsus ægrè audit iniurias dilectæ.

Cuicumque dicis, illi dicis. Auris enim zeli audit omnia. Temerarium est dilectam condemnare dilecto, Bona sibi mauiult nunciari de sponsa, & commendationi promptius aurem præbet. Nouit hoc sponsa, ideo dicit. Adiuuro vos filia Hierusalem, si inueneritis dilectum, vt annuncietis ei, quia amore languo. Vt annuncietis, inquit. Annunciatio precatationis tenet effectum. Humanum recogitate morè in rogando. Nam apud miseratorem alicuius commemorare miseriam, ipsum rogare est. Efficax precatio est modesta suggestio.

Cant. s.

H

stio, oppreſſi infirma exponere, fortunæ infelicitatem, insolentiam hoſtium. Hæc (inquam) exponere in aure potentis, quid aliud eſt quam ipſum verecunda quadam prece ad auxiliandum inſeſtere? Quot in locis apud Pſalmiſtam hunc precis modum inuenies? In Euangelio, inquit Maria ad Ieſum: Vinum non habent. Non precatur Dominum, nec imperat filio, defectum vini tantum nunciariſſe comenta. Cum beneficis & ad liberalitatem propenſis ita agendum eſt: non eſt enim gratia violentè exprimenda, ſed proponenda occaſio. Comenda ſponſam ſponſo, dotes eius enumera. Nonne hoc eſt eius inflammare concupiſcentiam, ſtimulus adhibere? Nunciate dilecto. Hoc nunciare ipſum prouocare eſt ad rependendam vicem, ad refocillandum amore languentem. Ipſe conſolationes diſponit in corde ſuo, ſed noſtris expeclat precibus compelli. Quod facit, faciet citius nobis pulſantibus, fortasſe & vberius. Dilatio hæc cruciatum mihi parit, ſed conſolationis parturit cumulum. Multiplicatis precibus expectata ſolatia vberius refundet. Nunciate dilecto, quia amore langueo. Vos nunciate quibus patet ad dilectum familiaris acceſſus. Vos nunciate, quæ noſtis ex parte quanta ſit amatorij virtus languoris, quam ſit fortis vt mors dilectio, quam ſit vt infernus amulatio dura. Adiuro vos vt annuncietis, quia amore langueo. Narrate & annunciate, & exaudiet vocem veſtram vt reſoueat vota mea: Annunciate quia amore langueo. Non languet amor, ſed languet amans. Vbi viget amor, ibi viget languor, ſi abſit quod amatur. Quid eſt languor niſi affectio quædam de abſente dilecto amantem conſiciens? Amori vehementis patientis ſimul afficit & carnẽ & mentem. Illius extinguit laſciuiam, huius & lætitiã perſtringit. Carnis extinguit motus, mentis hilaritatem perſtringit quodam iuſti affectu, & deſiderio abſentis dilecti. Languet caro, dum eius languidior & remiſſior motus efficitur. Languet animus dñi æſtuantis voti nimpetate conſicitur. Carnis languor eſt motus eius, vel nullus, vel perexiguus. Anima languor eſt motus eius nimius. Nõne eo ipſo caro cõſicitur, quo mēs abſtracta ab eius amore in alia quædã auertitur? Carnis motus non ſentitur, dum animus ſentitur vehementior factus. Vix ſuſtinetur, aliquoties quidem nec ſuſtineri poteſt

quando nimis exæſtuans amor patientis animi vires exhaurit. Quæ eſt .n. humanæ mentis fortitudo vt ſuſtineat, cum eam ille celeſtis amor ſponſi impatiẽter exagitat? Li quefactus in hac exercitatione ſe fugit animus, amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in conſumpta materia, & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et Deus noſter ignis conſumens eſt. Sedit omnino vim ſermonis huius qui vehementiori languet affectu, in meditatione Dei ſui delectatus, & exercitatus, & deficiens.

O potens & præpotens paſſio caritatis, ſi non temperatur, non toleratur. Iure potens, quæ animum quem poſſederit, ſui ipſius efficit impotem. Cum ſemel fuerit accenſa in mente, attingit à fine vſque ad finem fortiter, facit ad quod venit, & proſperatur & creſcit, nec deficit donec deficientem reddiderit animam. Sicut enim hic corporalis languor non eſt ſemper æqualis vehementiæ, ſed eſt aliquoties eius intensior paſſio, ſic & amoris affectio, & ſi iugi deſiderio ſe tendit in dilectum, aliquando quidem intensioribus votis exæſtuat, hora orationis maximè. Tunc quidẽ languet amans, quia ſpiritus vehemens pertransit in illo, & non ſubſiſtit. In exitu horæ illius dicere poteſt: Filia Hieruſalem nunciate dilecto quia amore liqueſco. Ante hanc horam languor eſt, ſed in exitu eius in liquefactionem vertitur languor. Ideo cum tu oras, non ſinas animum fluctuare, non declinare ad alia, vt cum ſelici fuerit hac paſſione taclus, ad illam ſe ſtringat donec plenius inſiciatur, & percurratur & conſumatur. Non enim deſinet quouſque totum percurrat & ebibat hominis ſpiritum. Sic vñ deſideriorum clãguit Daniel ex viſione celeſti, vt nihil virium remaneret in ipſo. Cum pertransierit illa vehemens paſſio, ad tolerabiliorẽ quendam & humanam magis languorem ſponſa redit, qui ei continuus eſt, qui tam concitatus non eſt. Hic plane eſti non deficit, ta beſcit tamen abſentis amore dilecti. Bonus hic languor, per quem carnalis affectus ſe languidè mouet. Aliud eſt ſi impetus carnis fortiter ſurgens, fortiore ſuperueniẽte reprimitur: aliud ſi languens & quaſi expirãs moribundo pulſu molliter tentat.

Sentio adhuc alios quosdam languores, moleſtos omnes, viles tamen: languorem timoris, languorem tadij, languorem triſtitia. Quidni conſumar timore, & mæro re præ

Ioñ. 2. a

Deut. 7.

a

M

Dan. 9. f

E

D

Pf. 38. b præ conscientia nequiter transacta vitæ, timore pro facilitate vitæ interlaqueos agēda, vitæ tadio in imagine transcantis vitæ? Vniuersa enim vanitas omnis homo viuens. Vtinam tibi Domine aliqua filia Hierusalem nuncient languores meos, si qui sunt in me, qui commendari tibi digni sunt.

A Nam multi sunt in me indigentes curati. O me felicem si aliquis Centurio caelestis dicat tibi. Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur. Vtinam Domine statim respondeas: Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & sanabor. Verbo enim ades, quia verbum es: Magna curationis virtus in verbo, & quod tu es Domine, & quod à te per tuos est. Sensit hoc Centurio, qui dixit: Domine dic tantum verbo, & sanabitur puer meus. Sed vacuus est tamen omnis sermo docentis, si tu Domine intus non loqueris.

Matth. 8. a Dic verbo, & sanabitur languor meus, forte & generabitur in me languor te loquentem, vt ego dicere audeam: Filia Hierusalem, nunciate dilecto, quia amore languet. Bonus vterque languor, siue vehemens & concitatus, siue hic cōtinuus & temperatus, nisi quod in eo iste cōtinuus non est, quod frequenter nō reuertitur ad ipsum, propter incontinētiā ardentis desiderij excrecēs, & non se compescens. Non conuertitur donec deficiat iterum: Si ad horam diligis, & post horam desistis, non est amor. Si diligis & ex amore absentis dilecti nō tabescis, nō est languor. Vt ergo amor languor sit, habeat vtrumque, & continuationem, & consecutionem. Nunciate (inquit) dilecto, quia amore languet. Qui in infirmitatibus sunt, languores aunciari volunt medico, quæ dilectionis sunt amico. Illi quidem vt

curentur: isti autem vt recreentur. Aemulamini fratres, meliorem habere languorem, quem sicut absentantur.

B se dilecti desiderium creat, sic se presentans delectatio recreat Domini Iesu sponsi Ecclesie & animæ sanctæ. Qui viuat & regnat per omnia sæcula seculorum, Amen.

Cat. 3. e Valis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus, quoniam sic adiurasti nos? Magna profusæ videntur affectu interrogationes ista tam vehementes. Arbitror in filiabus Hierusalem ex confabulatione sponsæ languentis similem languorem aut creatum, vt sit, aut excitatum, vt auctior sit. Et in sequentibus dicunt. Quo abiit dilectus tuus? & quæremus eum tecum: quasi dicant. Quæremus tecum, sed & nobis quæremus, illo tecum frui volentes. Denique non dicunt: quæremus tibi, sed quæremus tecum, participium inuentionis optantes & sibi. Magna vtrinque humilitas & in sponsa & in filiabus Hierusalem. Illa se rogat commendari sponso: ista se instrui rogant de sponso, nec simpliciter: sed illa cum adiuratione, hæ cum ingeminatione. Non est enim leuiter rogantis, vel quod illa adiurat, vel quod ista ingeminant. Qualis est (inquunt) dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adiurasti nos? Vtiliter adiuratæ sunt, quæ sic animatæ sunt. Non est exigua sanctæ collationis utilitas. Verbum est, & quo caritatis languor generatur, & quo infirmitatis curatur. Nouit centurio vim medendi efficacem in verbo: ideo dicit. Dic tantum verbo. *Matth. 8. a* Bonum est si dicantur verba, sed nihilominus bonum est, si scribantur verba. Volat enim irreuocabile verbum, nisi scripto mandetur. Scriptura verbum, & stabile facit, & visibile: mandatum paginæ repositur cum voles. Bonus depositarius est liber, integrè, quod acceperit resignans. cū voles sumes, vbi voles leges, quoadiu voles moraberis. Scriptura memorix reparatrix est: quia verbi representatrix est. Tuto verbi medicamenta illic condis. Seruantur enim illa sæ. Si verbum medendi vim habet, cum dicitur: cur non habet cum legitur? Si bona curatio cum dicis, cur non bona cum legis? Non curetur hoc modo languor meus, hoc est dicere, qui primò audit, verbi utilitatem capiat, ad posteros & longè positos non pertingat: vbi primo sonat, ibi suffocetur: exhauriatur omnis eius commoditas auditu primo, atero præmatur silentio. Non iterum cadat, in terram bonam, vt fru-

stum faciat. Hoc medicamentum qui primus acceperit conualefcatur aeger, virtutem eius post illum perferant nullus.

In piscina illa post aquæ motum sanabatur vnus; sed in vno illo signata est caritas, non singularitas. Post primum curatum, non est dictum de piscina illa: Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea, aquæ salutaris nec vestigium maneat. Bonus aquæ motus disputatio, & exagatio sacre paginæ. Bene enim mouetur, cum prudenti ventilatione ad spiritualement promouetur intellectum. Bene mouetur, cum eius discussione auditor promouetur. Sicut medicamentum sic & cibus est verbum. Et quomodo dicitis, cibus, quem vos operamini pereat, non permaneat? Sed tamen non est passim omnibus hæc permissenda licentia, nec aquæ motus sanabat nisi cum angelus descendens tempore suo mouisset eam.

Ibidem. Ille vtique angelus cuius labia custodiunt scientiam, ex cuius ore est exquirenda legis scientia. Ergo (quod quidem faciendum est) magna texendi verbi salutaris vtilitas, sed cum alicui hoc opus permittitur, vel magis cum exigitur ab eo. Ideo non videtur nostrorum redarguenda cautela maiorum, (quæ superabundans non nocet) quæ generaliter imponit silentium, ne aliquibus vtiliter indulta licentia, alijs præsumptionis temerariæ scandalum fiat: simul ne quis dum in onere sibi non imposito occupatur, otietur ab imposito. Et vt reuertamur ad propositum. Multum excitatæ & animatæ sunt ex colloquutione, & adiuuatione sponsæ filia Hierusalem. Quomodo non animentur ad rogandum de pulchritudine ipsius, pro cuius amore sponsam languentem & ferè exanimatam vident? deprehensus in sponsa languor amoris, in hanc illas quærendi curiositatem protraxit. Videntes enim in sponsa amorem esse vehementem, causas & irritamenta tanti affectus arbitrantur in sponso. Affectuosè quærun, qualis sit in sponso pulchritudo, de quo non possunt non præsumere, quin admirabiliter pulcher sit, & sponsæ pulchritudinem in argumentum adsumunt pulcherrimi sponsi.

Câr. s. d. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Pulcherrima mulierum Ecclesia est; quæ singularum animarum pulchritudo est. Pulcherrima est, in qua omnis pulchritudo est, & deformitas non inest. Denique & qua ex parte de Ec-

clesia sunt, deformes non sunt. Si quibus videtur inesse deformitas, & aliquibus de membris eius ad horam respergitur deformis macula, non tamen imputatur, dum non immoratur. Fortasse plus accipit pulchritudinis post maculam deterisa, quam deformitatis contraxit subito resperisa. Bene itaque pulcherrima, & omnem pulchritudinem habens, & omni fæditate carens. Sed & multæ fideles, & spirituales anime in eo pulcherrimæ sunt, quod aut per sanctam conuersationem maculam non admittunt: aut per sollicitam, & sinceram confessionem subinde diluunt. Pulcherrima est quodammodo, non omnes alios excellens, sed non excedens. Quasi excessus non est vbi situs regressus est. Pulcherrima ergo est, decorem, & confessionem induens, amicta lumine sicut vestimento. Pulcherrima est, quæ per ipsum lumen est amicta lumine per confessionem, per conuersationem existendo lumen ipsum. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum, qualis est dilectus tuus? Non vacat multo affectu hæc ingeminatio, nec mysterio vacat. Quod si ita dixisset: Qualis est dilectus tuus ex dilecto: sicut dicit: Qualis est dilectus tuus ex dilecto: nemo ambigeret, quin alterum referendum esset ad eam generationem, quæ est ex patre, alterum ad eam, quæ est ex matre. In vtraque enim mirabilis est, & concupiscibilis nimis, sed ex coniunctione mirabilior multò. Naturarum duarum alterutram, aut cum patre habet, aut cum matre communem. Coniunctio ista propria est. Ibi personalis eius proprietates communiter consideratur in istis, quia integraliter conficitur ex istis. Constat enim ex duabus naturis, sed nihilominus constat in duabus illis, ex coniunctis constat, & in singulis constat. Ex coniunctis, & non in singulis constat proprietatis eius integritas, per quam simul distat & à patre, & à matre. Non enim ab alterutro, sed in copulatis distat ab vtroque, & quolibet, qui non est ipse. In singulis, & in copulatis consistit naturalis eius essentialitas secundum quid: & simpliciter, & per se Deus est, sicut & pater, & simpliciter, & per se homo, sicut & mater. Non est ex parte, & secundum quid Deus, ex parte, & secundum quid homo. Ideo totus dictus est Deus, & totus dictus est homo. Non totum quod ipsum est, sed quod ipse totus, nec quasi in omni parte sit

Alias Cius,

F

Deus,

Deus, & in omni parte homo: sed quia non est pro parte Deus, & pro parte homo.

Quod ergo dicitur totus Deus; & totus homo, magis partes excludit, quam colligit, essentiali simplicitate in vtraque natura inducens: non quod vtraque essentia simplex sit, sed quod ipse simpliciter est vtraque. Propter quod & habitu inuentus dilectus est vt homo, quia cum non sit connaturalis diuinitati humanitas, per susceptionem tamen in persona Iesu quasi habitu quodam est vestiens, & cooperiens eam. Non est diuinæ naturæ humana natura conaturalis; sed tantum personæ ipsius Iesu, quæ humanæ naturæ propria sunt, naturaliter insunt. Sic est in natura hominis quod naturaliter est homo, vt cras homo, & verè homo. Verus homo propter veritatem animæ & humanæ carnis. Verè homo, quia verè constans ex anima humana & carne, ex veris constans, & verè constans, non tantum vera habens, & verè habens partes humanitatis, sed verè etiam existens ex ipsis. Naturales habens, & naturaliter habens, sicut naturaliter Deus, ergo & generaliter, & non tantum habitu homo. Iure ergo, sicut in veritate diuinæ dicitur extare naturæ Iesus, sed & in veritate humanæ naturæ creditur, vtraque naturæ habens, & naturaliter. Ideo filix Hierusalem distinetur quærunq; qualis sit secundum vtramque partem, de generationis ipsius optantes & natura doceri. Qualis est dilectus tuus? In natiuitate diuina est dilectus ex dilecto: in natiuitate humana factus, est dilectus ex dilecta: nisi quod non tam est ipse dilectus ex matre, quam ipsa est effecta dilecta per ipsum. Totum habet, quod habet dilectus ex dilecto, sed non totum à dilecta, magis autem totum habet, quod habet ipsa ab ipso. Ideo cum primum rogat filia Hierusalem. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, non similiter adiungunt, qualis est dilectus tuus ex dilecta, sed simpliciter qualis est dilectus tuus: quod ibi supra capacitatis suæ vires vota porrigunt, corrigunt incontinenti ad humaniorem quandam, & magis modestam se conuercentes.

Possumus autem vtroque sensu hoc intelligere, vt aut interrogatio propter geminam in Iesu naturam accipiatur congeminata, aut illa prior quasi incapabilis hac sequenti sit reuocata, ac si dicant: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mu-

lierum? Huius te fidei veritas quam tenes de generatione dilecti de dilecto, inter omnes omnium profectores sectarum te pulcherrimam facit. Ista fides te mundat, ista venustat, qua dilectum tuum dilecto, ex quo est, æqualem defendis. Talis est, qualis ipse, à quo est. Mira æqualitas, & mira qualitas. Æqualitas illa æqualitatem valet, qualitas substantialitatem. Si essent duæ naturæ, vtraque summa, vna in patre, in filio alia: esset quidem æqualitas, non esset identitas, sed æqualem sibi aliam diuinam naturam non admittit. Vna numero in vtroque est qualitas, & substantialis qualitas, imo substantialitatis qualitas: ideo filium, qualis est pater, talem esse, est & ipsum, quod pater est, esse: qualis pater est, talis & filius. & ipsa qualitas est vterque: consubstantialis est illi, & eadem est cum illo substantia. Substantia non tantum subsistere conferens, sed & ipsa subsistens, viuens, potens, intelligens. Talem prædicat dilectum tuum ex dilecto, talem diffinis.

Si fieri potest, huius fidei nobis rationem edillere, & sufficit nobis. Ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Quomodo scimus, qualis est dilectus tuus ex dilecto, si non edoces, qualis est dilectus ex quo est? Sed non est hoc, aut huius temporis, aut huius capacitatis nostræ: sed sufficit credere, quia talis est qualis est pater. Quamuis non sufficimus comprehendere, quæ illa qualitas est, doce qualis secundum humanitatem est, secundum quam dilectus est ex dilecto. Doce & dic qualis est dilectus tuus. Delectat nos de ipso iam audita reaudire. Replica nobis, quæ de dilecto tuo, vel credi debent, vel capi valent. Vtraque audita nos vehementer delectant: & quæ incapabilia nobis sunt, nos tamen capiunt illa: eo ipso admirationis & amoris æstu, capti sumus, qui te, sic captam, sic arreptam, sic æstantem videmus. O qualis est, quam amabilis est dilectus tuus, cuius in te semper amor caput augmenta, qui tibi fit semper de dilecto dilectus, imo de dilectissimo semper dilectior, cuius te facit amor pulchram, experientia audiam, auditas apixiam. Anxij est enim, & affectus votiu, quod sic adiuras nos.

Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adiurasti nos? Quam pulcher est, qui in te scædum nihil esse sustinet, ideo quæ pulcherrimam efficit mulierum. Quam amabilis & gratiosus, sine quo nec ad horam

esse sustines, propter quæ sic adiurasti nos. Rogo vos filie Hierusalem (huius terrestris Hierusalem) cur non has ad Ecclesiam in-
Kterrogationes ingeminatis? Cur hanc v-
 tramque natiuitatem in Christo, quem de-
 tractatis commendare, dissimulatis adisce-
 re? Cur vos non sentitis adiuratas ab Ecce-
 sia, prolatis cõtra vos Scripturæ vestræ cum
 fidei testimonijs, collatis in fide spirituum
 gratijs, perlatis pro fide passionum marty-
 rijs? Cur non vos quasi adiuratas sentitis
 ab Ecclesia aprioribus, quas frequentat, ce-
 remonijs: acutioribus, quas tractat, senten-
 tijs: altioribus, quæ expectat, præmijs, ar-
 ctioribus, quibus se instituit, votis? Disce-
 plina restrictior, doctrina instructior, expe-
 ditior ritus, eminentior virtus tibi poterat
 zelum generare, prouocare affectum, & ad
 mouen- tam æmulationem adurationis ha-
 bere vim. Sed venit tempus (nondum est
 enim) cum conuersis vobis ad Dominum,
 auferetur ignorantie, & dissimulationis ve-
 lamen: tunc quasi sensibiles effectæ, acce-
 pto Domini spiritu, adurationum istarum
 sentitijs virtutem: tunc in sanctam exper-
 gentiæ curiositatem, avidas interrogatio-
 nes frequentabitis, dicendo: Qualis est di-
 lectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulie-
 rum? qualis est dilectus tuus, quoniam sic
 adiurasti nos? Iudæorum (fratres mei) non-
 dum tempus aduenit, nostrum autem sem-
 per paratum est.

Ideo omiſſis friuolis, & fraudulentis ser-
 monibus, huiusmodi admirationum, vel in-
 terrogationum commercia celebremus in
 conuentibus nostris. Vtinam vos tales sitis
 filia, quæ talia dogmata desideretis audire,
 vtinam & ego talis sim sponsa, à qua valea-
 tis paratæ talia petere. O beata verè mater,
 quæ sibi dici audire meretur. O pulcherrima
 mulierum. Beata planè si pulchritudi-
 nem tantam integram seruet. Candidio-
 res (inquit) Nazaræi eius niue, niuidiores
 lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphi-
 ro pulchriores. Denigrata est super carbo-
 nes facies eorum. Magna certè collauda-
 tio, sed maior vituperatio. Candor niuis, lac-
 tis nitor, rubor eboris, puritas, & pulchri-
 tudo sapphiri, carbonis obducuntur nigre-
 dine. Denigrata est super carbones facies
 eorum, & non sunt cogniti in plateis. Non
 sunt utique pro Nazaræis cogniti iam in
 plateis. Silebo de alijs: ordinis nostri cer-
 nite viros, quam admirabile erat nomen

eorum in vniuersa terra. In vicis quando
 vix erant visi in plateis, statim cogniti pro
 sanctitatis signo erant in eis. Nunc autem
 nullo religionis discrimine, nullo priuilegio
 conuersationis, aut nullo, aut pertenui di-
 stincti & signati sunt à ceteris. Ideo non
 sunt cogniti, quasi Nazaræi in plateis. Fre-
 quenta platearum dedecorat Nazaræos, &
 peregrinam speciem inducit. Mutatus est
 color optimus, dispersi sunt lapides sanctua-
 rij in capite omnium platearum: ideo non
 sunt agniti in plateis. Non agnoscerunt in
 eis natiuus candor, non nitor, non rubor,
 non pulchritudo. Quid enim ista signifi-
 cent: pulchritudinem magnam depingunt:
 ideo non sunt cogniti in plateis. Hi Naza-
 ræorum colores sunt, hi etiam sponsæ, &
 sponsi sunt. Nam & sponsa hoc in loco lo-
 quitur, & dicit. Dilectus meus candidus, &
 rubicundus. Talis est Nazaræus noster: &
 cui assimilatur Nazaræorum color, assimila-
 tur & sponsæ color. Ella enim Nazaræa est.
 Domino se Iesu Nazaræo deuouens, & de-
 sponsans: quam cum talem inuenerimus,
 collaudemus pulchritudinem eius, consula-
 mus peritiam. Qualis est dilectus tuus ex di-
 lecto, ò pulcherrima mulierum? qualis di-
 lectus tuus, quoniam sic adiurasti nos? Sed
 iam dilecti sui laudes retexat Domini Iesu:
 Qui viuit, & regnat per omnia sæcula sæcu-
 lorum. Amen.

Sermo XLVIII.

Dilectus meus candidus, & rubi-
 cundus, electus ex millibus.
 Studium dilectum intermit-
 tit ad tempus, sed ad tempus
 modicum, vt filias instruat:
 delectabilia necessarijs interruptit, nec ta-
 men sine dilectione est, quod sponsi memo-
 riter recenset præconia. Dulces enim san-
 cibus sponsæ laudes sunt sponsi: Pia mater,
 & sponsa prudens filias informat, commen-
 dat dilectum. Iure prudens, tam parata, &
 tam profusa habens, quæ eloquatur de spon-
 so. Diligentur illi singula ipsius, & notata
 sunt & recogitata sunt, quæ tam in prom-
 ptu sunt. Trahunt singula affectum eius,
 quæ memoriæ tenaciter hærent. Color, ca-
 put, comæ, oculi, genæ, labia, manus, ven-
 ter, crura, pes, guttur, omnia hæc figurate
 describuntur in laude sponsi. Et quasi in
 clausula, & breui capitulo totum conclu-
 dens:

Cæt. 5. c

I

Cæt. 5. c

Thr. 4. b

Ibidem.

dens : Totus (inquit) desiderabilis, vt quæ in his amoris sui parata alimenta esse doceat. Talis est, ait dilectus meus, & ipse est amicus meus. Videte in his omnibus doctrinam sponsæ, videte deuotionem, videte diligentiam, vel quæren lo dilectum, vel instruen lo filias, vel recolendo laudes ipsius. Obnixè adiurat, paratè respondet, figuratè, ornate, distinctè partitur, succinctè pertransit. summam stringit, & nescio, an sufficienter exprimit. Scio quidem, quod affectuosè concludit. Talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus. Laudum istarum magnus ambitus, & magnus planè amor laudantis. Iam singulos laudis huius articulos reuoluamus. Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Singularis mixtura est colorum, qui in sola persona Domini operatione diuina conuenerunt in vnu, nec vt sint vnus, sed vt sint in vno.

O gratiosus sponfus, & amabilis valde, in quo generatio diuina candet, & rubet humana. Ipse est enim candor lucis æternæ.

Ipse etsi non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: de sanguine tamen matris natus est, & nihil in

Isai. 1. 6

B

non se patiuntur lanæ albedo, & rubor vermiculi. Alius est quidam rubor qui inuenitur simul cum candore in vestimento Ie-

Isa. 63. A

su. Quare (inquit Isaias) rubrum est vestimentum tuum? Vestimentum Domini Iesu natura virgineę generationis, candens

munditia, & innocentia sanctitatis, multò decentius colore passionis voluntarię in credentium rubet affectibus. Qualis rubor, qui de arbandi non caret effectu? Lauertunt (inquit) stolas suas, & candidas fecerunt in Sanguine agni. Rubor hic in Iesu meo candorem inuenit, non fecit: in nobis facit, non inuenit. Rubor hic cruentæ natiuitatis, & proprię iniquitatis superinductus colore, ruborem eius in candorem conuertit, fide corda mundans. Iustificati enim sumus per fidem in sanguine Iesu. Bene tibi rubet pro te cruor effusus, si in animo tuo vicissitudinis accendit affectum. Bene tibi rubet, si tibi rutilat in effuso sanguine pro te nimia caritas Dei. Sic enim dilexit sponsam suam Iesus, vt lauaret eam in sanguine suo. Flammea est caritas, hæc mihi Dominum Iesum rubicundum facit. In eo mihi & veritas candet, & rubet caritas. Dilectus, inquit, meus candidus, & rubicundus. Quidni candidus? Ipse lux est, & in eo tenebræ non sunt vllæ. Quidni rubicundus? Deus enim ignis est, & ipse ignem venit mittere in terram. Si tibi ministrat intelligentiæ lucem, candidus est: sed si non animum accendit ad amorem, non eum sentis rubicundum. In seipso vtrumque est, sed tibi non est, nisi cum eorum in te sentis effectum. Si sponsa es, æmulare mixturam gemini coloris huius à sponso tuo, vt similiter candida, & rubicunda sis, id est, sincera, & succensa. Nam ipse sicut serenandi, ita & succendendi vim habet. Qui approximat illi, approximat igni.

Apocal. 7. d

Rom. 3. 6

C

EXPLICIUNT SERMONES GILBERTI
super Cantica Canticorum.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

